Summa Angelica

Angel de Clavasio

Collegij Societatis Jesu Prov. Austriae

SVMMA ANGELICA REVERENDI PA

tris fratris Angeli de clauasio secundũ primũ exẽplar ipsius hac editione castigata: casus consciẽtie: & vitiorum remedia: quã plurimorũq; dubiorum congrua serie digestorũ decisiones cõplectẽs: que vltra solertem et diligẽtem castigationem deprauata erat: non modicum est aucta: modernis additionib⁹ singulis capitibus in modum breuis summe premissis: & manus sculpte appositione denotatis.

¶ Rubricas tam iuris ciuilis quã canonici eorumq; autorum nomina quibus hec Summa innititur: studiosus lector in hoc primo quaternione inueniet.

15 34

¶ Venundantur Lugduni apud Scipionem de Gabiano in Vico mercuriali Sub signo fontis.

Bayerische Staatsbibliothek MÜNCHEN

Summa Angelica

Angel de Clavasio
Lugduni 1534
(Scipio de Gabiano)

The School of Salamanca
A Digital Collection of Sources and a
Dictionary of its Juridical-Political Language
https://www.salamanca.school

Volume unpublished

Directors:
Duve, Thomas
Lutz-Bachmann, Matthias

Akademie der Wissenschaften und der Literatur, Mainz
Max-Planck-Institut für Rechtsgeschichte und Rechtstheorie
Goethe-Universität Frankfurt/Main

Electronic publication,
Online:

Editors:

Birr, Christiane
Caesar, Ingo
Glück, David
Rico Carmona, Cindy
Thönes, Martin
Wagner, Andreas

PDF Production:

Kupreyev, Maxim N.

Digitized original(s):

Bayerische Staatsbibliothek
https://opacplus.bsb-muenchen.de/search?oclcno=242759575&db=100

Proposed citation:

_X_X_, in: The School of Salamanca. A Digital Collection of Sources

This pdf edition does not render the layout of the original print. For detailed information about editorial interventions consult our Edition Guidelines: https://www.salamanca.school/en/guidelines.html. Marginal notes of the original appear as consecutively numbered end notes.

[[i]r] SVMMA ANGE LICA REVERENDI PA trĩs fratris Angeli de clauasio secundum primũ exẽplar ipsius hac editione castigata: casus conscieẽtie: & vitiorum remedia: quā plurimorũ# dubiorum congrua serie digestorũ decisiones cōplecteẽs: que vltra solertem et diligeẽtem castigationem deprauata erat: non modicum est aucta: modernis additionib⁹ singu lis capitibus in modum breuis summe premissis: & manus sculpte appositione denotatis.

¶ Rubricas tam iuris ciuilis quā canonici eorum# autorum nomina

quibus hec Summa innititur: studiosus lector in hoc primo quaternione inueniet. 1534

¶ Venundantur Lugduni apud Scipionem de Gabiano in Vico mercuriali Sub signo fontis.

[[i]v]

[[ii]r] ¶ Epistola. F. Hieronymi tormeli lectoris. Ad. R. P. F. Angelũ de clauasio ps̃entis operis auctorem: in quo orat eius reuerentiaʒ vt ipsum opus imprimi faciat: propter talem et tantam dicti operis excellentiam et vtilitatem.

PLuribus retroactis temporibus. Reuerende ac mi corãislissime pr̃ ad lecturã casuũ ɔscĩe ꝓmotus oĩ cura et diligẽtia operã dedi. vt ꝯitatẽ ɔ fratribꝰ audiẽtibꝰ miromõ hmeinde dispersam vt per diuersa libroꝛ volumina: q̇n potius per varias doctrinaꝛ facultates vagãtẽ enucleatã traderẽ. ad quod parageñ. quibus vigilijs q̇busue oporteat curis insudare reuerẽtia tua plenius edocta dilucide ꝓspicit. Non enim talis lect. vnica cõtẽtatur scientia vnico ve studio lʒ magnis voluminibus conclusio subsistat. Exigit nãqꝫ vera iuris ciuilis fundamẽta. Jn q̇bus pene cõtractuũ tota decisio terminat̃. qꝏ qnidẽ ius quoniam per summoꝛ iura Põtificũ in multis rectificat̃ ꝑficit̃ ac suppleẽ. p̃cipue in cẽsuris p̃bẽdis et alijs ecclıasticis eiusdẽ sacri põtificij iuris ignorantiã talis casuũ penitꝰ abhorret doctrina. Veꝛ cum in p̃dictis quãdoqꝫ ꝓpter communẽ pacẽ oculus maiestatẽ aliquaꝗr obscureẽ q̇ lumine sacre theologie illustrati quam maxime hʒ necesse: non modicã ipsiꝰ casuũ studij partem sibi sacre pagine lucidi doctores iure merito vẽdicarũt. Jtẽ si experientia teste phil. facit artem in ipsa casuũ doctrina magistrã pene cũcta limitãtẽ fateri non in cassum cõpelli mur. Cum igit̃ vitam breuẽ. artẽ ꝯo lõgã aliꝰ hypocrates affirmet. Et ĩ vnaquaqꝫ ar te tãta ducamur cecitatis caligine: vt teste mercurio trimegisto. maxima ꝑs eoꝛ que scimꝰ sit minima eoꝛ que ignoramꝰ: quis nisi insani penitus capitis dicere audebit hoĩem ad talis studij apicem nisi diuina p̃uentũ peculiari virtute posse deuenire. Vt tanqꝫ alter Justinianꝰ opꝰ desperatũ q̃si per mediũ trãsiẽs ꝓfundum vnã reducat cõsonãtiã. Forsitã aliq̃s dicet ꝯa fateor q̃ scribis nisi talis tantusqꝫ labor ac difficultas a summistis tractatoribꝰ exilis data fuisset. Qui omnes in vnũ facultates colligentes fasciculos casuũ cõtexuerũt ad quẽ ego hoc admittereʒ si dictos vt asseris tractatores ipsis in facultatibꝰ pene noscerẽ ephebos non dicã balbutiẽtes neqꝫ ꝑfectos: ex hisnãqꝫ alij pictores ꝏ alienis codicibꝰ non libros: sʒ quedam potiꝰ exemplaria cõponẽtes. alij more balbutiẽtiũ qui audierini et vide riut fari gestiũt. Quos tamen pia excusat intẽtione tãqꝫ serui inutiles ex talẽtis q̇cquã in principis erariũ non inferẽtes repulsam patiantur pariter et penam. verum si eos intentio reddit innoxios mihi tamen alijsqꝫ in huiuscemodi palestra militãtibus labores non auferũt. sʒ incertiores sumꝰ atqꝫ dudũ eramꝰ. Tenuit ergo me contiuuũ desideriũ sedulaqꝫ anxietas vt sator ille rerum eternus increa taqꝫ veritas aclucis eterne cãdor irradiãs q̇ solꝰ res penitꝰ disparatas ad optatũ finem de ducit. iuxta. l. j. ad fi. prime col. C. de veteri iure enucle. qui oĩm aucior est scientiarum. §. deniqꝫ. xxvij. di. Qui omnium est gratiarum elargitor. c. reuerte mini. xvij. q. j. a quo in super est oẽ datum optimũ. Jac. j. et. c. in scripturis. viij. q. j. Qui totius insuper est boni operis fundamentũ. c. cum paulꝰ. j. q. j. hoĩem produceret in lucem talibꝰ insignitũ gratijs ac virtutibus. Cuius medio et salubri doctrina lectoribus ipsis tãtus queritãdi labor. Variosqꝫ volutãdi Codices adi mereẽ. Et discipulis cõfessoribꝰ quoqꝫ presertim fratribꝰ nr̃is quibus in diuinis et alijs nostri ordinis laboribus occupatis: paulisper ocij suppeditare noscitur cla ra innotesceret veritas. Dum igitur pluribus iam annis elapsis talibꝰ estuarẽ desiderijs: communemqꝫ omnium vtilitatem flagitans: et ex anhelanti corde gemebunda pene suspiria ad indeficientem diuine largitatis dulcedinẽ emitterẽ. **[[ii]v]** Apparuit occulis mei quasi caligãtibꝰ Liber summule a reuerẽtia tua cõpositꝰ quẽ clara luce cõspiciẽs et diligentius

peruoluens dum placere cepit vltra pro grediẽs nec tota quidem non visum p̃terij. Et sepius admirãs in tractatib⁹ singulis plenitudinẽ ꝑstrictã. Jn decisionib⁹ vtriusq; iuris vera fundamẽta. Jn fundamẽtis allegationes fidas pariter et abũdãtes. Theologorũq; veritatis lucide enucleatas autoris quoq; qd̃ paternitas tua a iactantia aliena me ꝓ veritate dicere patiat̃ ingeniũ pene diuinũ vt merito re et noĩe Ange lus dicaris: experientiã quoq; tãto tꝑe ꝓbatissimã vtpote q̇ tali ac tanto tꝑe annis fere vicẽnis digne ac laudabiliter talẽ ac tãtã fratrũ oĩꝫ cismõtanoꝝ familiam direxeris ꝟbo pariter et exemplo. nec non in plurib⁹ sedis apl̃ice arduis ꝑiclitãtibusq; causis solitudĩe ac ingenij tui subtilissimo apice ad optatũ finẽ deductis ista inquam omnia cõspiciẽs et let⁹ mẽte peruoluẽs pregaudio exiliẽs clamaui. Ecce qd̃ ꝛcupiui iaꝫ video: qd̃ q̃siui iam teneo: margaritã diutinis flagitatã suspirijs possideo: cõ nocaui amicos pariter et famili ares ad tam pingues nuptias falubrẽq; doctrinã dicẽs. Venite o pr̃es lectores posidere summulã Angelicis manib⁹ vobis p̃pa ratã per quã onus q;maximũ ab imbecilis extat scapulis vestris oblatũ. Non am plius per varios vobis codices vagari libeat quicq̇d alibi difficulter querit̃ et in nolutũ hic faciliter et enucleatũ ĩuenit̃. Venite omnes vtriusq; iuris veri ꝓfessores et doc. Vobis. non liber iste fidissima est clauis q̃ veri aperiunt̃ intellectus lataq; dat̃ plura inueniẽdi copia. vt quasi repertoriũ decisiuũ videat̃. Venite. et vos pa riter cõfessores atq; discipuli q̇ iam diu sarcina libroꝝ p̃grauati. ĩsuꝑ et glossis varijs defessi põdus eijcite hoc solo li. depascamini. Hic totũ verset̃ ĩgeniũ oĩsq; solicitudo atq; doctrina. Si boni eritis angelici pariter et optimi ꝛfessores: hic em̃ ꝛcius plenissime habet̃ vsure lucidissime: interrogatoriũ enucleatũ matrimonia predicta honestate simul ac veritate. Restitutiões ampli ssime censure. quoq; ꝑfectissime. Quid plura? Quid desit nõvideo nisi forsitã ex transcriptoꝝ tarditate paucis innotescat. Sed et hec diuina abstulit bonitas dum nobis artẽ miro inuẽ tam studio impressoꝝ in lucẽ ꝓduxit. Reliquuꝫ igit̃ est Renerẽde pr̃ ne reuerẽtia tua existimet hoc sibi dumtaxat cõdonatũ. quin potius cum superne bonitati cõnaturalis sit cõicatio idip̃m tãq; celeste mun⁹ largisve cõicandũ sibi ꝑsuadeat vo lo. Supplices igit̃ nos oẽs. Et ego vice oĩꝫ pedib⁹ Reuertẽtie tne hũiliter ꝓstra ti deprecamur: vt tale et tamen per incuriã non depereat opus: veꝝ citissime supradicte artis impressorib⁹ peritis tradat̃: quo sitis q; maxima: esuriesq; q;pluriũ p̃cipue nostra refocilet̃. Hoc enim deo ad honorẽ magnũ ꝓximis ad salutẽ. Pr̃nitati quoq;. T. ad maximũ cedit meritũ: et si qd̃ absit p̃fata Reuerentia tua his agitata stimulis vel recalcitraret aut saltẽ tardior incenderet non dubito magnũ eius capiti iudiciũ iminere. Noli igitur qui fuisti semper pius ac dulcis nobis et Reuerẽ tie tue hac ĩ re esse crudelis. Qd̃ ne fiat etiam atq; etiam supplices deprecamur: valeat in dño p̃fata paternitas quã dominus ꝓ oĩꝫ salute conseruare dignetur. Amen. ¶ Rñsio venerãdi patris Fratris Angeli ad fratrem Hieronymũ suprascriptũ. ¶ Angelicã summã pro vtilitate confessorũ: et eoꝝ q̇ cupiunt laudabiliter viuere nuper a me diuiua opitulante gratia compilatam mi. Hieronynie frater sua des vt arti imprimentium tribuam. Tardiusculo quoq; et pigritanti animo mi naruꝫ dulcia figis calcaria. Quã ex quo vltra meã opinio. tot laudibus. extollia vt tuis votis morem gerã imprimendã transmitto. Vale in dño et ora pro me.

Jn nomine domini nostri Jesu christi. amen. Jncipit prologus in summa angelica de casibus conscientie per fatrem Angelum de clauasio ordinis minorum vicarium gene-**[[iii]r]**ralem cismontanorum fratrum obseruantie compilata cui premittitur primo ꝓlogus deinde subnectitur tabula contentor um in ipsa declaratiua. Jncipit prologus.

Angelici spiritus et si diuine contemplationi semper intendant: ex charita te tamen qua omnes homines complectũtur diuina pie tate sic disponente salutem nostram procurare solicite non desistunt. Nos defen sando ab inimicis: solicitando ad bonum et dirigendo in

viam salutis. hoc q̇ppe ipsa dei bonitas nobis insinuare voluit in scala Jacob ostensa. Geñ. xxviij. c. in qua angelos descendentes et ascendentes vidit vt sic intelligeremus qꝫto feruo re deuotionis teneamur beatos angelos prosequi. Quod ego frater Angelus de clauasio ordinis minorum minimus attendens: vt nomen meum sit consequens rei sicut debet. vt insti. de dona. §. est et aliud. et. decernim⁹. C. de epi. et cle. et. l. j. C. de offic. p̃fe. vr. et per sanctoꝝ angeloꝝ imitationẽ ꝑuenire merear ad eoꝝ cōtẽ plationẽ aĩaꝝ salutẽ ꝓcurādo quo nihil deo est carius. viij. q. j. sciẽdũ. Cōspiciẽs etiā multitudinẽ summularum de casibus cōsciẽtialibus non bene satisfacere pauperibus cōfessoribus. et simplicibus propter prolixitatẽ aliquarum et aliaꝝ nimiā breuitatem multoruꝫ confratrum meorum charitatiua requisitione compulsus: attendens etiam quod diuisiones gratiarum sunt et donorum et vnicuiqꝫ datur manifestatio spiritus ad vtilitatem. j. ad cor. xij. c. Decreui hanc summam compendiosam ordinare dei adiutorio inuocato secundum illud. l. j. in principi. C. de vete. iur. enu. Quam et angelicam nominabo in qua medio critate seruata iuxta illud ĩstitu. de rerum diui. §. cum quis et in autenti. de consuli. §. igitur. et post quicũqꝫ eaꝫ perlegerit inueniet quicquid in alijs summulis continetur quod pertineat ad confessores presertim in summa dicta Pisanela ac eius supplemento cuius casus consentiales hic omnes inserui. licet aliquando per alia verba: aut alio ordi ne. Et vltra predicta reperiet in. c. quod incipit. Jnterrogationes quecũqꝫ pertinent ad confessorem vel confiteri volentem circa quecunqꝫ peccata mortalia cognoscenda dirigetur etiam ad multa consilia danda ac ad inueniendum doctores et iura vbi de talibus diffuse tractatur. Jta quod hec angelica summa erit vt ilis non solum confessoribus verum etiam scholaribus vtriusqꝫ iuris et alijs quibuscunqꝫ secundum deum et rectam ciuilitatem viuere cupientibus. Cuius ordinem infrascripta tabula demonstrabit. Rogo ergo vos lectores. vt hanc vltimam et Angeli cam summam ea charitate suscipiatis qua vobis offertur. Nec faciliter ad hmōi operis iudicia procedatis quandoquidem quod diutine summisqꝫ vigilijs ac su doribus digestum non est leuiter vnico perscrutatur intuitu. Et quamuis in ca nihil sit dictum quod non arbitratus fuerim conuenire iustitie et veritati prelertiꝫ in foro conscientie cui satisfaciendum magis censui qꝫ ad forum contentiosum: propterea non sum secutus aliquando communem opi. doctorum presertim canonistarum et legistarum quia cōsentiali et theologice veritati non mihi visa fuit conuenire. Tamen iudicio sancte matris ecclesie et cuiuslibet melius sapientis corrigendam submitto vt sit ad laudem domini nostri resu et eius gloriosissime matris Marie ac seraphici patris mei Francisci in secula seculorum. Amen.

¶ Explicit prologus.

[[iii]v] ¶ Jncipit Tabula declaratoria ordinis contentorũ in predicta summa.

¶ Et qꝫ hec Angelica summa principaliter edita est ꝓ simplicib⁹ cōfessoribus non habentib⁹ peritiam vniuersale inris. ideo hanc tabulā ei ꝓpono: que tria demonstrabit. Primo ordinem libri qui sic distinguitur: vꝫ per literas Alphabe ti. et quelibet litera per capitula diuersa. quodlibet vero capitulum suos habet paragrafos. exceptis q̃tuor capitulis q̃ statim non subdiuidunt̃ ꝑ. §. sꝫ aliter. Nā capitulũ excōicatio. v. et. vij. subdiuidit̃ per casus et casus in §. subsistunt. Jtem capitulum matrimonium. iij. distinguitur per impedimenta. et qȯlibet impedi mentum cōgruos habet. §. Jtem capitulum restitutio. j. vbi ponuntur qui sunt ad restitutionem obnoxij. quinqꝫ cum sint varij: et quamplures: vt ocius pateant oculis per

alphabeti literas describuntur. et iuxta subsistentem materiam litera §. contiuent. Quorum capitulorum principia sunt que subsequuntur.

Abbas folio. j.

Abbatissa. j.

Aborsum. ij.

Abrogatio. ij.

Absens. ij.

Absolutio. ij.

Acceptio. v.

Accidia. vj.

Actiones. eodem.

Acoliti. vij.

Accommodatio. eodem.

Actus. eodem.

Accusatio. eodem.

Adiuratio. viij.

Administratio. ix.

Admonitio. eodem.

Adoptio. eodem.

Adoratio. eodem.

Adulatio. x.

Adulterium. xj.

Aduocatus. xij.

Affinitas. xiij.

Agnati. eodem.

Alchimia. eodem.

Alea. xiiij.

Alienatio. eodem.

Alimenta. xvj.

Altare. eodem.

Alternatiua. xvij.

Ambitio. eodem.

Amor sui. eodẽ.

Amicitis. eodem.
Amor seculi. eodem.
Angaria. eodem.
Appellatio. xviij.
Apostasia. xix.
Aqua benedicta. eodẽ.
Arbiter. xx.
Archidiaconus. xxj.
Archiepiscopus. eo.
Archipresbyter. eodẽ.
Argumentatio. xxij.
Arra. eodem.
Arrogantia. eodem.
Arrogatio. eodem.
Ars baliste. eodem.
Ascismus. xxiij.
Astrologia. eodem.
Astutia. eodem.
Auaritia. eodem.
Audatia. xxiiij.
Augere. eodem.
Augurium. eodem.
Austeritas. eodem.
Balistariorum ars. folio. eodem.
Balneum. eodem.
Bannum. eodem.
Baptismus. xxv.
Bellum. xxix.
Benedictio. xxxj.
Benefacere. xxxij.
Beneficium. eodem.
Bigamia. xxxv.
Bissextus. xxxvj.

Blasphemia. eodem.

Capella. fo. xxxvij.

Calix. eodem.

Calũniator. eodem.

Cambium. eodem.

Canonica portio. eodẽ.

Canonicus. xxxix.

Canonizatio. eodem.

Cantus. eodem.

Capitulum. eodẽ.

Caracter. xi.

Carcer. eodem.

Charitas. eodem.

Castitas. xlj.

Castratus. xlij.

Casus episcopi. eodem.

Casus fortuitus. eodem.

Cathecismus. xliij.

Causa. eodem.

Cautio. xliiij.

Cecitas mentis. eodem.

Cedere bonis. eodem.

Celare. eodem.

Censure. eodem.

Census. eodem.

Certum. xlv.

Cessatio. eodem.

Cessio. eodem.

Cimiterium. xlvij.

[[iv]r] Circũstantia. eo.

Citatio. eo.

Citarista. eo.

Ciuitas. xlvij.
Ciuis. eod.
Clamor. eo.
Clandestinuʒ. eo.
Claues. xlviij.
Clausula. eo.
Clericus. eod.
Coactio. lvj.
Coadiutor. eodẽ.
Cogitatio. eo.
Cognatio. lvij.
Collegium. eo.
Collusio. eod.
Collonus. eodem.
Comenda. lviij.
Commissio. eo.
Comodatum. eo.
Compaternitas. lix.
Compensatio. eo.
Compositio. eod.
Compromissum. eodẽ.
Cõmunicare. eod.
Commutare. eodeʒ.
Consensum. eodẽ.
Concilium. eodeʒ.
Concubinatus. lx.
Concussionis crimẽ. eodẽ.
Condẽnatus. eo.
Conditio. eod.
Conductor. lxj.
Confessio. eodem.
Cõfessio sacramẽtał. lxij.
Cõfirmatio p̃latoꝛ. lxxvj.

Cōfimatio sacr̃i. eod.
Cōfirmatio pape. lxxvij.
Confraternitas. eo.
Cōiuratio. eodez.
Consanguinitas. eodez.
Conscientia. eodez.
Consecratio ep̃oz. lxxviij.
Cōsecratio ecclĩaz. eo.
Cōsecratio altaris. lxxix.
Cōsecratio cimiterij. eo.
Cōsecratio ꝑamẽtoz. eod.
Constératio ꝟginũ. eodẽ.
Consentire. eo.
Conseruator. lxxxj.
Consilium. eodez.
Conspiratio. lxxxij.
Constellatio. eod.
Constitutio. eodẽ.
Consuetudo. eod.
Contẽptus. lxxxiiij.
Contentio. eodez.
Continuũ. lxxxv.
Contractus. eodẽ.
Contritto. eodem.
Contumatia. lxxxvj.
Coutumelia. eod.
Correa. eo.
Correctio p̃lato z. lxxxvij.
Correctio fraterna. eo.
Corporalia. lxxxviij.
Corpora sanctorũ. eod.
Corpora vitiat⁹. eo.
Corpus xp̃i. eodem.

Crapula. eodem.
Credere. lxxxix.
Credulitas. eodez.
Crescere. eo.
Crimen. eo.
Culpa. eodẽ.
Crisma. eo.
Cura animaruz. xc.
Cupiditas. eodez.
Curialitas. eodez.
Curiositas. eodez.
Custos. eodẽ.

Damnatus.

folio xc.
Damnificatus. xcj.
Debitũ ɔiugale. eo.
Decanus. xciij.
Decima. eod.
Defensio. xcv.
Defunctꝰ. eodẽ.
Degradatio. eodez.
Delectatio. xcvj.
Delegatus. xcvj.
Dementia. xcvij.
Demoniacus. xcvij.
Denunciatio. eo.
Depositum. xclx.
Derisio. c.
Desperatio. eodẽ.
Detractio. eodem.
Diaconns. cj.
Dialectica. eo.
Dies sestus. eodẽ.

Diffamatio. cij.
Diffidatus. eodẽ.
Dignitas. eo.
Dilapidator. eod.
Diligere. eodem.
Diligentia. ciij.
Diocesis. eo.
Discere. eo.
Disciplina. eodez.
Discordia. eo.
Discretio. eo.
Dispensatio. eod.
Disputare. cv.
Diuinatio. cvj.
Diuortium. eodẽ.
Diuturnitas. eodẽ.
Doctor. eo.
Dolus. eo.
Domesticus. cvij.
Domicilium. eod.
Dominica dies. cviij.
Dominium. eodez.
Dominus. eo.
Donatio. cix.
Dos. cxiiij.
Dubium. cxvij.
Duellum. eodẽ.

Ebrietas.

folio. cxviij.
Ecclesia. eo.
Electio. cxix.
Elemosina. cxxij.
Emancipatio. cxxiij.

Emphitheosis. eo.

Emptio. cxxvj.

Emunitas. cxxix.

Enormis. eodem.

Episcopus. eo.

Errare. cxxxj.

[[iv]v] Erubescere. eo.

Etas. eo.

Euagatio. cxxxij.

Euangelium. eo.

Eucharistia. eoð.

Eunuchus. cxxxix.

Exactio. eo.

Exaltatio. eo.

Examinatio. eo.

Excepta. sio.

Exceptio. eo.

Excōicatio= eo.

Exculatio. clxj.

Excecutor. eod.

Exemptus. clxiiij.

Exemplum. clxv.

Exequie. eo.

Exheredatio. eo.

Exorbitantia. clxvj.

Exorcista. eo.

Exorcismus. eod.

Expense. eo.

Experientia. clxvij.

Expositio. eo.

Expositus. eod.

Expressio. eod.

Extensio. eod. Extimatio. eo.

Extrema vncio. clxviij.

Fabule. folio. clxviij.

Facilitas. eo.

Facultas. eo.

Factum. eo.

Falcidia. eo.

Falsarius. eo.

Fama. clxix.

Familia. clxx.

Familiaris. eo.

Familiaritas. clxxj.

Fatum. eo.

Fauere. eo.

Fautor. eo.

Femina. eo.

Fenus. eodez.

Ferie. eo.

Feudum clxxiiij.

Fictio. clxxvij.

Fideicōmissum. eo.

Fideiussor. eo.

Fides. clxxviij.

Filius. clxxix.

Finis. clxxxij.

Fiscus. eo.

Flagella. eo.

Fletus. eo.

Fomes. eod.

Forma. eod.

Fornicatio. eo.

Fortitudo. eodẽ.

Forus. eo.

Fratres. eod.
Fraus. eod.
Frigiditas. eod.
Fructus. eo.
Fugere. clxxxiij.
Funus. eod.
Furiolus. eo.
Furtum. eo.
Generalis clausula. folio. clxxxvij.
Gladius. eod.
Gloria. eo.
Gratia. eod.
Gradus. eo.
Guerra. eo.
Gula. eodẽ.
Habitus. folio. clxxxix.
Hebetudo. eo.
Edificans. eo.
Hereditas. eodẽ.
Heres. cxc.
Eremita. eo.
Hereticus. cxciij.
Hermafroditus. cxcv.
Jronia. eo.
Histrio. eodem.
Homagium. cxcvj.
Homicidium. eodẽ.
Homo. ccj.
Honestas. eo.
Honor. eo.
Hora canonica. ccij.
Horror future vite. cciiij.

Hospitale. eo.
Hospitalis. eo.
Hostiarius. eo.
Hostis. eo.
Humanitas. eo.

Jactantia.

folio. ccv.
Eonomus. eo.
Jdulia. eo.
Jeiunium. eo.
Jgnorantia. ccviij.
Jllegitimus. ccix.
Jmagines sctōꝝ. eod.
Jmmisericordia. eo.
Jmmunditia. eodẽ.
Jmmunitas. eo.
Jmpedimẽtũ. ccxiiij.
Jmperiũ meꝝ. eo.
Jmpossibile. eod.
Jmpubes. eod.
Jncantatio. eo.
Jncarceratio. eo.
Jncendiarius. eo.
Jncestoꝝ restō. ccxv.
Jncestus. eo.
Jncōsideratio eod.
Jncōstātia. eo.
Jndicium. eod.
Jndignatio. ccxvj.
Jndulgentia. eod.
Jnepta letitia. ccxix.
Jnfamia. eo.
Jnfidelitas. ccxx.

Jnfirm⁹ famul⁹. ccxxj
Jngratitudo. eo.
Jniuria. eod.
Jniustitia. ccxxij.
Jnobedientia. ccxxiij.
Jnquietudo. eo.
Jnquisitio. eo.
Jnq̇sitor hereticoruȝ. folio. ccxxiiij.
Jnsignia. ccxxv.
Jnscriptio. ccxxvj.
Jnstitutio. eod.
Jntentio. eo.
Jnterdictum. ccxxijv.
[[v]r] Jnteresse. ccxxxiij.
Jnterpretatio. eo.
Jnterrogationes. in contor. ccxxxiiij.
Jntestatus. ccxlvj.
Jntimiditas. eo.
Jntrusus. eodeȝ.
Jnuenta. eod.
Juuestitura. ccxlvij.
Jnuidia. eo.
Hypochrisis. eodeȝ.
Hypotheca. eod.
Jra. eo.
Jrregularitas. ccxlviij.
Jrrisio. cclij.
Jrronia. eo.
Jstrio. eo.
Judeus. eodem.
Judex. ccliiij.
Judicare. cclvj.
Judicium. cclviij.

Juramentum. cclix.
Jurisditio. cclxviij.
Jus. eodẽ.
Juspatronatus. eo.
Justitia. cclxx.
Justificatio imperij. eod.
Laicus. folio. eod.
Latria. cclxxj.
Latro. eo.
Laudemium. eo.
Lectoris. eo.
Legatum. eodez.
Legatus. cclxxviij.
Legitiatio filio4. cclxxx.
Legitima portio. cclxxx.
Legitim9 filius. cclxxxij.
Leno. eo.
Leprosus. eo.
Lex. eo.
Libellari9 ꝯct9. cclxxxvj.
Libellus famosus. eo.
Liber. eo.
Libertus. eodem.
Litera eodem.
Litigiosares. eodem.
Litigiosus. eodẽ.
Loca. eodem.
Locatio. cclxxxvij.
Lucrum. cclxxxix.
Ludus. eo.
Luxuria. ccxcj.
Magister. folio. ccxcij.

Maioritas. ccxciij.
Maledictio. eo.
Maleficium. eod.
Malitia. eo.
Mandatum. eodez.
Manifestuz. ccxciij.
Manumissio. eo.
Mathematici. ccxcv.
Matrimoniũ. eo.
Medicus. cccxiij.
Membruz. cccxiiij.
Mendacium. eo.
Mensa. eodẽ.
Mensuras. eod.
Mercator. cccxv.
Meretrix. eodem.
Meritum. eodem.
Metus. eo.
Milites. cccxvj.
Miuor. eo.
Miserabilis persona. folio. cccxvij.
Missa. eo.
Misericordia. cccxxj.
Moderamen. cccxxij.
Modestia. eodem.
Molities. eodem.
Monachus. eodẽ.
Monasterium. cccxxiij.
Monialis. cccxxiiij.
Moneta. eo.
Mora. eodẽ.
Mors. eo.
Mulier. cccxxv.

Multiloquiũ. eo.
Munus. eo.
Murmuratio. eodẽ.
Mutilatio. eod.
Mutus. eodẽ.
Mutuum. eo.
Naufragi#. cccxxxvj.
Nauta. e.
Necessitas. eodez.
Negligẽtia. cccxxvij.
Negocium eodẽ.
Neophitus. cccxxviij.
Nigromācia. eo.
Nominatim. eodem.
Notarius. eodez.
Notorium. eodez.
Nouale. eodez.
Nouitius. eodez.
Nuptie. cccxxxj.
Nũciatio no. opis. eodẽ.
Obedientia.
folio. cccxxxj.
Oblatio. cccxxxij.
Obligatio. cccxxxiij.
Obses. cccxxxiiij.
Obstinatio. eodem.
Occasio. eod.
Occultũ. eo.
Odium. eo.
Officium. eodem.
Oleum lctm̃t cccxxxv.
Opinio. eo.
Oratio. cccxxxvj.

Oratoriuʒ. cccxxxviij.
Ordo. cccxxxix.
Ornatus. cccxlij.
Ociositas. cccxliiij.
Pactum. folio. cccxliiij.
Pala. cccxlvj.
Palium. eo.
Papa. eodẽ.
Parapherna. cccxlvij.
Parẽtis appel. eo.
Paricida. eodem.
Parochia. eodem.
Partis appellatiõe. folio. cccxlviij.
Patientia. eo.
Patria. eodem.
Patriarcha. eodem.
Patronus. eodeʒ.
Peccatum. eodeʒ.
Peculium. ccclxix.
Pecunia cccl.
[[v]v] Pedagium. eodeʒ.
Pena. ccclv.
Penitentia. ccclviij.
Percussio. ccclix.
Peregrinus. eo.
Periculum. eodeʒ.
Periurium. eodeʒ.
Permissio. c cclxj.
Permutatio. eodẽ.
Perplexitas. eod.
Pertinax. ccclxij.
Perseuerantia. eod.

Persona miserabił. eod.
Personatus. eod.
Pietas. eo.
Pignus. eod.
Pigritia. ccclxiij.
Pirrata. eod.
Placere. eo.
Pollicitatio. ccclxiiij.
Pollutio. eo.
Portio canonica. eo.
Possessor bo. fi. eo.
Postnlatio. eodez.
Posthumus. eodẽ.
Prebenda. eodez.
Precarium. eodem.
Precaria. ccclxv.
Preceptum. eodez.
Predicare. ccclxviij.
Preces. eod.
Precedentia. eodẽ.
Preciosum. eodez.
Precipitatio. eodez.
Predia vrbana. ccclxix.
Predo. eo.
Prefatio. eo.
Prelatus. eodem.
Prescriptio. eodẽ.
Presumptio. ccclxxv.
Primas. ccclxxvj.
Primitia. eo.
Princeps. eodem.
Priuilegium. eodẽ.
Probatio. ccclxxvij.

Procurator. eo.
Proditio. eodem.
Prodigalitas. eodẽ.
Professio. eodem.
Promissio. ccclxxviij.
Proprietas. eodẽ.
Prosoneta. eodem.
Protestatio. eodẽ.
Pronincia. eodez.
Prudentia. eodem.
Pubes. ccclxxix.
Publicum. eodẽ.
Pudicus. eo.
Pudicitia. eo.
Punitio. eo.
Purgatio. eodẽ.
Purgatorium. eo.
Purifica. post ꝑtũ. eodez.
Pusilanimitas. eo.

Quadragesima.

folio. eo.
Quarta trebellia. eo.
Questuarij. eo.
Questus. ccclxxx.
Rancor. folio. eodez.
Ratio eodẽ.
Ratiocinia. eodẽ.
Raptor. eodem.
Rapina. eo.
Rauhabitio. ccclxxxj.
Reconciliatio. ccclxxxj.
Recōpensatio. eo.
Reculari. eodem.

Regularis. eo.
Religiosus. eo.
Religios⁹ loc⁹. ccclxxxviij.
Reliquie. ccclxxxix.
Remissio. eodẽ.
Remittere. eodem.
Renunciatio. eodem.
Repreialia. cccxc.
Residere. cccxcj.
Rescriptũ eodẽ.
Res. eodẽ.
Restitutio. eodẽ.
Resuscitatus. ccciij.
Reuelare. eodem.
Reuerentia. eodẽ.
Rigor. eodem.
Risus. eodẽ.
Rixa. eod.
Rogationũ dies. cccciiij.
Sacerdos. folio cccciiij.
Sacramentum. eodẽ.
Sacrilegium. ccccv.
Sacrista. eodem.
Sagitarius. eodez.
Salarium. eodez.
Sanctus. eo.
Saracen⁹. eo.
Satisfactio. eo.
Scandalum. ccccvj.
Scientia. ccccvij.
Scisma. eo.
Scriptura. ccccviij.

Scurilitas. eodez.

Secretum. eo.

Seditio. eodẽ.

Sensualitas. eod.

Sententia. eodez.

Sepultura. ccccix.

Seruitus. ccccxij.

Sigillum. ccccxiij.

Simonia. eodẽ.

Simplicitas. ccccxxj.

Simulatio. eo.

Sobrietas. ccccxxij.

Societas. eodez.

Sodomia. ccccxxv.

Solicitudo. eodẽ.

Solutio. eodẽ.

Sors. ccccxxvij.

Spectacula. ccccxxviij.

Sponsalia. eodez.

Statutuz. ccccxxxj.

Stipulatio. ccccxxxiij.

Stola. eod.

Studium. eodem.

Stulticia. eod.

Stultus. eo.

Stuprum. eodem.

Suspitio. occccxxxiiij.

Subarratio. eodẽ.

Subdelegare. eo.

Subditis. eodez.

Subdiaconus. eod.

[[vi]r] Subornatio. eodem.

Subsannatio. eodem.

Substitutio. eodẽ.
Subtilitas. ccccxxxvij.
Successio. eodem.
Successor. eodem.
Suffragia. eodem.
Superbia. eodem.
Supstitio. ccccxxxviij.
Suspensio. ccccxxxix.
Suspitio. cccxlij.
Susurratio eodem.
Tabellio. folio eodem.
Tacitutnitas. ccccxliij.
Talliam. eodem.
Tantum. ccccxliiij.
Temperantia. eo.
Temere. eodem.
Temeritas. eodem.
Tempus. eodem.
Tergiuersator. eodem.
Tentare. eodem.
Testamentum. eodem.
Testes. ccccxlviij.
Thesaurus. ccccl.
Timor. eodem.
Tollerantia. eodem.
Tonsura. eodem.
Torneamentum. eo.
Torpor. cccclj.
Tortura. eodem.
Transactio. eodẽ.
Transitus. cccclij.
Treuga. eodem.

Tributum. eodem.
Tribulatio. eodẽ.
Tristitia. eodem.
Turpe lucrum. eodem.
Tumor. eodem.
Tutella. eodem.
Uana g#ia. fo. cccccliij.
Uasa sacra. eodem.
Uasallus. eodem.
Uectigal. eodem.
Uel atio virginũ. eodem.
Uenatio. eodem.
Uenditio. eodem.
Ueneficium. eodem.
Ueniale peccatum. eodẽ.
Uerberatio. eodem.
Uestis. eodem.
Uicarius. cccccliiij.
Uidua. eodem.
Uilicus. eodem.
Uendicatio. eodem.
Uiolentia. eodem.
Uirginitas. eodẽ.
Uirtus. cccclv.
Uis. eodem.
Uisitatio. eodem.
Uiciatus corpore. eodẽ.
Uitium. eodem.
Unanimiter. eodem.
Uniuersitas. cccclvj.
Unciio extrema. eodem.
Uoluntas. eodem.

Uotum. cccclvij.

Usucapio. cccclxiij.

Usura. cccclxiiij.

Usus clauium. ccccixxvij.

Usus. eodem.

Ususfructus. eodem.

Uxor. cccclxxix.

Hypocrisis.

folio. cccclxxx.

Hypotheca. eodem.

Yronia. eodem.

Ystrio. eodem.

Zelus. folio. cccclxxx.

¶ Explicit prima tabula.

[[vi]v] Secundo presens tabula noıã

doctorum sacre theologie et vtriusqꝫ iuris q̣ sunt cōtēti in p̃fata summa auriga. et fidelissimi duces idicabit. et in allegādo eoꝝ abreuiatiōes q̃ sunt ĩfra scripta ordine alphabeti ordinata non secundum eoꝝ an tiq̣tatẽ vel excellẽtiā adnotata: vʒ in sacra scriptura seu Theologia.

Albertus magn⁹ ordinis predicatorũ.

Alexāder. scʒ de ales. ordinis minorũ.

Alexander lōbar. de alexā dria ordi. mi.

Ambrosins doctor ecclesie Sanctus.

Anselmus cartuariẽsis archiep̃s sctũs.

Augustinus doctor ecclesie sanctus.

Aureolus. s. Petr⁹ aureolus ordi. mino.

¶ Jn iure Canonico vel Ciuili.

Abbas Alanus.

Alberic⁹ de rosate. Albertus Papieñ.

Alexander de imola.

Alexāder neno vincentius.

Andreas barbatius siculus.

Angelus: scilicet de perusio.

Angelus aretinus seu de aretio.

Antonius de butrio.

Archidiaconus.

Azo.

¶ Summiste.

Aluarus ordinis minorum.

Archiep̃s Florẽtin⁹ ꝏrdinis p̃dicatoꝛ.

Astensis ordinis minorum.

Augustinus de anconia.

¶ Jn sacra scriptura seu theolo.

Beda.

Bernardus Sanctus.

Bonauentura ordinis mino. sanctus.

¶ Jn iure canonico vel ciuili.

Baldus. s. de Perusio.

Bartolus videlicet de saxo ferato.

Bernardus glossator decretalium.

Bartholomeus Brixiensis.

Bartholomeus cepola veronensis.

Bonagratia.

Butrigarius. s. Jacobus butrigarij.

¶ Summiste.

Bernardinus de senis or. mi. sanctus.

Bernardinus cardinalis ordinis mi.

¶ Jn sacra scriptura seu theo.

Cassianus.

Ciprianus martyr.

¶ Jn iure canonico seu ciuili.

Calderinus qui fuit Joānes calderin.

Cardinalis. s. Frāciscus de ʒabarellia.

Cynus.

Collectarius.

Cōpostelanus cui nomen Bernardus.

Clarus ordinis minorum summista.

¶ Jn sacra scriptura seu theo.

Damascenus.

Dionysius.

Dynus vtriusqʒ iuris doctor.

Dñicus de sancto georgio canonista.

¶ Summiste.

Directoriū iuris qui fuit Petrus casue le ordinis minorum.

¶ Jn sacra scriptura seu theolo.

Egidius ordinis eremitarum.

Frā. s. Frāciscus de mayronis or. min.

Franciscus de ampulis ordi. minoruʒ.

¶ Jn iure canonico vel ciuili.

Federicus de senis.

Florianus.

Franciscus vercellensis.

Franciscus de ramponibus.

Franciscus de albertarijs.

Franciscus tigni de pisis.

Franciscus de aretio seu aretinus.

Fulgosius. i. Raphael fulgo sius.

¶ Jn sacra scriptura seu theol.

Gilbertus.

Grego. i. sanctꝰ Gregoriꝰ doctor ecclie.

Gullelmus de marta. or. minorum.

Jn iure canonico vel ciuili.

Gabriel de osseletis mutinensis.

Garsias.

Gaspar de calderinis.

Gemi. i. Dominicꝰ de sancto geminis.

Girardus de senis.

Gofredus.

Gratianus compilator decreti.

Guido de suʒaria.

Guido episcopus concordiensis.

Gullelmus de cuneo.

Gullelmus nason.

Gullelmꝰ de mōte lauduno qui scripsit suꝑ clemētinas et allegat̃ sic laudumꝰ.

Gullelmus durandi qui secit speculũ.

¶ Summiste.

[[vii]r] Girardus obdonis ordi. minorum.

Gregorius de arimino.

Gualdensis.

Gualterius ep̃s pictauiensis or. mino.

¶ Jn sacra scriptura seu theo.

Henricus de gandauo.

Hieronymus doctor ecclesie sanctus.

Hugo. de sancto victore.

¶ Jn iure canonico vel ciuili.

Henricus boych.

Hermanus magnus legista.

Hostiensis lumen iur is canonici.

Hug. qui fecit multas glossas super de cretum.

Hugo vercellensis.

Hugolin⁹ de la fontana glossator iuris ciuilis.

¶ Jn sacra scriptura seu theo.

Joānes scoti ordinis minorũ q̇ allegat̃ sic scotus.

Joannes de noto ordinis mino. sicul⁹.

Joānes de neapoli ordinis p̃dicatorũ.

Joannes de ripolis.

¶ Jn iure canonico vel ciuili.

Jacobus butrigarius q̇ allegatur butrigarius.

Jacobus lotharius.

Jacobus de beluisio.

Jacobus de rauena.

Jacobus de arena.

Jnnocentius papa splendor canonista rum.

Joānes theotonicus glossator decreti.

Joannes fauentinus.

Joannes de faucona.

Joanes de deo hispanus.

Joannes monachus cardinalis.

Joannes audree irradiator iuris can.

Joannes de annania.

Joannes plagiarius de senis.

Joannes de montemerio.

Joannes de sancto georgio bononieñ.

Joannes calderinus qui allegatur cal derinus.

Joannes de lignano.

Joānes de imola qui allegat̃ imola.

Joannes de platea bononiensis.

Joānes antoni⁹ de sancto georgio nūc episcopus alexādriuus mediolanē sis.

¶ Summiste.

Jacobus de laude ordinis mi.

Joannes de saxonia ordinis mino.

Joannes de anconia.

Joannes or. predicatorū qui fecit summam confessorum.

¶ Jn sacra theologia.

Landulphus ordinis minorum.

¶ Jn iure canonico vel ciuili.

Lappus de castellione abbas.

Laurentius de pium.

Laudun⁹ vide. s̄. gullelm⁹ de mōte et c.

Laurētius de rodulphis florentinus.

Ludouicus de roma.

Lucas de garsijs.

Magister sententiarum. s. Petrus lonbardus. princeps theologorum.

¶ Jn iure canonico vel ciuili.

Martinus silimani.

Marsilius.

Mattheus romanus.

Mattheus de matheolosijs.

Nicolaus de lira ordinis minorū toti⁹ biblie subtilissimus expositor.

¶ Jn iure canonico vel ciuili.

Nicolaus de metharelis.

Nicolaus de neapoli.

Odoardus.

Odofredus.

Oldradus de ponte legista.

Oldradus de laude canonista qui fecit multa consilia.

¶ Jn theologia.

Petrus. idest de tarantasio ordinis pre dicatorum.

Petrus aureolus ordinis minorum.

Petrus de palude ordinis predicatoꝛ.

¶ Jn iure canonico vel ciuili.

Panormita. i. nicolaus abbas siculus episcopus panormitanus.

Paulus de castro.

Paulus de liaȝarijs.

Petrus. i. debella pertica.

Petrus helie.

Petrus de stagno.

Petrus de ancharano.

Pileius.

Philippus.

Philippus de perusio.

[[vii]v] Placentinus.

Petrus casuel. i. directorium. vt. s̃.

¶ Jn sacra scriptura et theolo.

Rabanus.

Ricardus. s. de mediauilla or. mino.

Ricardus anglicus ordinis mino. vn⁹ ex quatuor expositoribus regule nr̃e.

Ricardus de sancto victore.

¶ Jn iure canonico vel ciuili.

Raynerius de forliuio.

Raphael fulgosius.

Ricardus malũbra.

Rofredus beneuentanus.

¶ Summiste.

Raymundus ordinis predicatorum.

Rodonẽsis gullelmus noĩe glossator.

Raymundꝰ ordinis predicatorum.

Rogerins.

Scotus. i. ioannes scotꝰ ordinis mino.

¶ Jn iure canonico vel ciuili.

Salycetus.

Stephanus prouincialis.

Signorolus de homodeis.

¶ Summiste.

Speculator. s. gullelmus durandi.

Summa confestorũ ordinis p̃dicatoꝛ.

¶ Jn theologia.

Thomas de aq̇no ordinis p̃dic. sanctꝰ.

Tancredus doctor iuris canonici.

¶ Jn theologia.

Ugo de castro nouo ordinis minorum.

Ubaldus de perusio.

Ubertus de bobio.

Uincentius.

Uldericus.

Jsidorus sanctus.

Jmola. i. Joannes de Jmola.

Jenselinus doctor iuris canonici.

¶ Explicit secunda tabula.

[[viii]r] Tertio hec tabula pro simplicibus declarat modum allegandi tam theologos q̃ iura canonica et ciuilia ac aliquas abreuiatōies doc. n. theologi allegātur vel in

quolibetīs vel. s̃. magi strum sententiarum sic vʒ Bo. in. j. vel ij. vel. iij. aut. iiij. subaudi supra magistrum sententiarum postea ponitur di. et post ponitur ar. j. vel. ij. et c. Aliquando additur prime vel secũ de partis subin tellige eiusdem distinctionis. aliquan do allegantur sic vʒ. Bo. in. j. vel. ij. et c. super literam. s. predicti magistri sententiarum sunt duo luminosi doc. qui aliter allegātur vcʒ alex. et. S. Tho. Nā quia fecerunt summaʒ super magistrũ sententiarum quarum vna hʒ quatuor partes. scʒ illa alex. altera tantum tres quod viderim. et. ij. pars amborum diuiditur in duas partes. Jdeo allegātur sic. fi est in prima parte vel. iij. aut. iiij. ale. in prima. vel. iij. aut. iiij. s. parte summe predicte tractatu de potentia deivel de superbia et huiusmodi. q. j. vł. ij. et c. tho. vero allegat̃ similiter in prima vel tertia. s. parte. q. tali. ar. tali. Cuʒvero id q allegatur est in. ij. parte summe ipsoruʒ allegatur sic in Prima Secunde. vel in secunda secunde. s. in prima parte se cunde partis predicte summe. vel ī secũ da parte predicte secunde partis princi palis summe. iura vero canonica allegātur diuersimode. Nam decretum: ꝓ habet tres partes principales et secũda pars habet aliam parteʒ subdistictam ideo si allegatur quod est in prima par te notatur per distin. et. c. vl. §. solummo do. et habet centum vnam distin. si vero allegatur quod est in. ij. parte principali sic quotatur prima vel secũda aut. iij. et c. vsqꝫ ad tringintasex et subaudi causa ꝓ habet triginta sex causas post sub in fertur. q. j. vel. ij. et c. quia quilibet causa habet suas qō. postea. c. et §. si autem q allegatur est in. ij. parte subdistincta sic quotat̃ de penitētia di. j. vel. ij. vsqꝫ ad vij. q. habet. vij. distinctiōes ille tractatus de penitētia q̇ ponitur. ʒʒ. cā sub. q. iij. eiusdẽ cause. postea addit̃. c. vel §. ter tie vero partis cōtēta allegantur sic. de conse. di. j. vel. ij. vsqꝫ ad. v. quia tantum quinqꝫ di. habet cuʒ suis. c. et. §. decreta les auteʒ allegantur per rubricas suas et. c. et. §. Similiter sertus liber et clemen tine quibus rubricis additur. li. vj. vel in cle. vt appareat non esse in decretalibus quod allegatur sʒ in altero istoruʒ aduerte etiam quod non semper quotatur. c. et tunc id quod sequitur imme diate ad rubricam est principiuʒ capł̃i. similiter quando est in cle. loco. c. ponitur cle. j. vel secũda aut principium ipsius capituli. et sic allegat̃ vʒ cle. si gratiose de rescrip. et hmōi. Jus vero ciuile allegatur cōmuniter p̣. l. et. §. sub suis rubricis et si est in codice preponũtur Rubri. C. eleuatuʒ. si ẽ in digestis p̃ponũtur duo. ff. Si ꝗo est in libro institutionũ prepōitur sic ĩsti. q̃ soluʒ post Ru. §. habet non leges. Fallunt ab hac regula tres libri. Primus est codex in quo quia sunt multe auten tice quando talis autentica allegatur quotatur sic aut̃. vcʒ ad hoc. C. devsu. vł aut̃. cassa. C. ȣ sa. san. ecc. Nam talis aut̃. est posita sub tali Rub. et sic incipit vt se quitur ad istud auten. alius liber autenticorum quia allegatur sic in auten. sub Ru. sua. §. solum aliquando ponitur collatione prĩa vel secũda vsqꝫ ad no nẽ quia habet collationes nouem.
¶ Tertius liber est de vsibus feudorũ qui allegatur per rubricas suas. et. c. et. §. vnum tamen notabis quod licet aliquando ca. vel. l. preponantur Ru. vel postponantur nihil est. summiste vero alle gantur alią per titulos alią per Ru. q̇dā per libros et hmōi. Et aduerte quod quando allegatur Hosti. vel Gof. sine Ru. cōiter ta le dictum in sua summa sub titu. de tali materia. et ne propter abbreuiationes multas q̇s erret in sine huius summe ponā omnes Ru. tam iuris canonici qꝫ ciuilis ex q̇b⁹ poterit intelligere eaꝛ abreuiatiōes. sił hic ĩferā aliquas abreuia tiōes q̇b⁹ sepius vtor ĩ hac summa. auc. quando pōitur sub Ru. codicis dicitur autentica quando non ponitur in codice dicit̃ **[[viii]v]** autētico quod quidem est liber autenti corum et sequitur ad eũ. Rub. sua.
C. si est eleuatuʒ dr̃. Codice si non est elenatum dicitur capitulo.
cle. j. clementina.
Cōcor. i. concordat vel cum cōcordantijs.

d. i. dicto vel dicta vel dictis.
di. i. distinctione.
Eo. i. eodez titulo vel capitulo. et hmōi.
Ea. i. eadem di. vel cā vel. q.
Fi. i. finali. vel in fine.
glos. i. glossa.
lib. i. libro.
Not. i. notat. vel notatur vel notata.
Ob. i. obstat.
Opi. i. opinio.
Oppo. i. opponitur.
q. i. questione.
Rñ. i. respondeo vel respondet.
Rub. i. rubrica.
ti. i. titulo.
tex. i. textus.
ꝟ. i. verbo vel versiculo.
Eya ergo patres et fratres ꝓperate et cur rite et vt peritiā casuū cōscientialiū pos sitis habere hanc angelicā summā per legite quam si more mundorum anima liuz ruminabitis in casibus cōscientie non errabitis.
¶ Explicit tertia tabula.

[[ix]r] Rubrice iuris ciuilis et canonici et primo Rub. ffoꝛ. et pm̃o. ff. veteris cōtinetis. xxiiij. libros partiales designatos per numerum infra positum a latere sinistro.

1 ADoptionibus.

4 Alienatione iudicij mutādi causa facta.

Ad legem aquiliam.

9 Ad exhibendum.

10 Allea toribus.

11 Ad legem rhodiam de iactu.

14 Ad senatuscon sultum macedonianuz.

14 Ad velleianum.

16 Actionibus empti et venditi.

19 Arbitris.

4 Quorum posiessionibus.

12 COonstitutionibus principum.

1 Calumniatoribus.

3 Capitis dominutione.

13 Cōmunia prediorum.

8 Cōmuni diuidundo iudicio.

10 Conditione causa deta.

12 Conditione ob turpem causam.

12 Conditione indebiti.

12 Conditione sine causa.

12 Conditione furtiua.

13 Conditione ex lege.

13 Conditione triticaria.

13 Constituta pecunia.

13 Cōmodati vel econtra.

13 Compensationibus.

16 Contrahenda emptione.

1 DJuisione rerum.

18 Dolo malo.

4 Depositi vel econtra.

16 Distractione pignorum.

10 Donationibus inter virum et vxorem.

24 Diuorijs.

24 EO per quem factum est.

2 Edendo.

2 Eo quod metus causa.

4 Ex quibus causis maiores.

4 Eo quod certo loco.

13 Exercitoria ratione.

14 Estimatoria actione.

16 Edilicio edicto et ð redhibitoria actiōe

21 Euictionib⁹ et dupli stipulationibus.

21 Exceptione rei tradite.

21 FErijs et dilationibus.

2 Fidei commissaria hereditatis

5 petitione.

Finium regundorum.

Familie herciscunde.

10 Fide instrumentorum.

10 Fundo dotali.

12 Fugitiuis seruis.

22 HJs qui sunt sui vel alieni iuris.

11 His qui notantur infamia.

2 His q̇ deiecerunt vel effuderũt.

3 Hereditate vel actione vendita.

9 IUstitia et iure

18 Jurisditione omniuꝫ iudicum.

1 Jn ius vocando.

2 Jn ius vocati vt eant.

2 Jn integrum restitutionibus.

4 Judicijs.

5 Jnofficioso testamento.

5 Jnterrogatorijs actionibus.

11 Jureiurando.

12 Jn litem iurando.

12 Jnstitoria actione.

14 Jn rem verso.

15 Jn diem adiectione.

18 Jn quibus causis pignus tacite con trahatur.

20 Juris et facti ignorantia.

22 Jure dotium.

23 LEgibus et senatuscõsultis et lon

1 ga consuetudine.

18 Lege commissoria.

3 Lege rhodia de iactu.

19 Locati et conducti.

4 MJnoribus vigintiquinq̃ ānis.

7 Mandatis principum.

11 Mortuo inferendo.

17 Mandati vellecontra.

2 NE quis euʒ qui in iusvocat⁹ est vi eximat.

Negocus gestis.

4 Neute caupones stabularij.

4 Noralibus actionibus.

9 Nautico fenore.

22 ORigine iuris.

1 Officio consulis.

1 Officio prefecti pretoris.

[[ix]v] 1 Officio prefecti vrbis.

1 Officio questorum.

1 Officio pretorum.

1 Officio prefecti vigilum.

1 Officio proconsulis et legati.

1 Officio prefecti augustalis.

1 Officio presidis prouincie.

1 Officio procuratoris cesaris.

1 Officio iudicis.

1 Officio eius cui mandata est iurisditio.

1 Officio assessorum.

1 Operis seruorum.

7 PActis.

2 Postulando.

3 Procuratoribus.

3 Petitione hereditatīs.

5 Possessoria hereditatis pe

5 titione.

6 Publiciana in rem actione.

3 Pignoratitia actione.

15 Peculio.

17 Pro socio.
18 Periculo et commodo rei vendite.
19 Prescriptis verbis.
20 Pignoribus et hypothecis.
22 Probationibus.
23 Pactis dotalibus.
2 QUod quisqꝫ iuris in alteruꝫ statuerit.
2 Qui satisdare cogantur.
3 Qui notantur infamia.
3 Quod cuiusqꝫ vniuersitatis nomine.
4 Quibus ex causis maiores.
4 Quod metus causa.
7 Quando dies vlufructus legati cedat.
7 Quibus modis vsusfructus amittatur.
7 Quemadmodum vsuffructuarius caueat.
8 Quemadmodum seruitus amittatur.
11 Quibus rebus ad eundem iudicem ea tur.
14 Quod cum eo qui in aliena potestate est negocium.
15 Quando actio de peculo est annalis.
Quod iussu.
15 Quibus modis pignus tacite contrahitur.
20 Que res pignori obligari non pñt.
20 Qui potiores in pignoribus habeant̃.
20 Quibus modis pignusvel hypotheca
20 soluitur.
11 RErum diuisione et qualitate.
4 Receptis arbitrijs et q̇ arbitriũ.
6 Rei vendicatione.
11 Religiosis et sumptibus funerum.
12 Rebus creditis et si certum petatur.
18 Rescindenda venditione.
19 Rerum permutatione.

13 Ritu nuptiarum.

24 Repudijs et diuortijs.

1 S Tatu hominum.

1 Senatoribus.

2 Si q̇si⁹ dicẽt inō obtẽperauerit.

2 Si quis in ius vocatus non eirit.

2 Si ex noxali causa agatur.

2 Si quis cautionibus iudicio sistendi

5 Si pars hereditatis petatur.

6 si ager vectigalisvł ẽphytetiocari⁹ pe.

7 si vsufruct⁹ pet. vel ad aliũ ꝑtĩeř negeť.

8 Seruitus.

8 Seruitutib⁹ rusticoruʒ prediorum.

8 Seruitutibus vrbanorum prediorum

8 Si seruitijs vendicetur vel ad alium pertinere negetur.

9 Si quadrupes pauperiẽ fecisse dicať.

11 Sepulchro violato.

2 Sponsalibus.

11 Serno corrupto.

11 Seruis fugitiuis.

11 Si mensor falsum modum dixerit.

22 Si certum petatur.

18 Seruis exportandis.

2 TRransactionibus.

13 Triticaria.

14 Tributoria actione.

22 Testibus.

22 Traiectitia pecunia.

6 USufructu et quẽad moduʒ quis vsufructu vtatur.

7 Vsufructu acc escendo.

7 Vsufructu eaꝛ rerum q̃ vsu ɔsumuntur.

7 Vsu et habitatione.

7 Vsufructarius quẽadmo dum caueat.

[[x]r] 22 Vsuris et fructibus.

Rubrice Jn fortiati continetis quatuordecim libros partiales representatos per numerum infra scriptum a latere sinistro.

1 ACtione rerum amotarũ.

2 Administratiõe et periculo tutorum.

5 Autoritate et consensu tu torum.

3 Acquirenda vel admi. he reditate.

5 Ad senatuscõsultum siluianum.

6 Annuis legatis et fideicommissis.

10 Alimentis et cibarijs legatis.

10 Auro et argento legato.

10 Adimendis et trãsferendis legatis.

12 Ad legem falcidiam.

14 Ad senatusconsultum trebellianum.

14 Assignandis libertis.

14 Ad senatusconsultum tertulianum.

1 Agnoscendis vel alendis liberis.

13 BOnorum possessione furioso muto.

13 Bonorum possessione cõtra tabulas.

13 Bonoruʒ possessione secundum tabulas.

13 Bonorum possessio. ex testamento militis.

13 Bonis libertorum.

1 COncubinis.

2 Confirmando tutore vel cu ratore.

3 Contrario iudicio tutele et vtili acctione.

3 Curatoribus furiosis.

4 Conditionibus institutionum.

11 Cõditionibꝰ et demonstrationibus.

14 Contratabulas.

14 Collatione bonorum.

13 Coniungendis cum emancipato liberis eius.

14 Carboniano edicto.

9 D Ote prelegata.

13 Dotis collatione.

EXcusationibus et temporibus earum.

3 Excusatione tutorum.

3 Eo qui pro tutore vel curatore negocia gesserit.

3 FJdeiussoribus et nominatorib⁹ et heredibus tutorum et curatorum.

9 Fundo instructo et instrumento legato.

14 G Radibus et affinitatibus et nominibus eorum.

5 HJs que in testamento delentur.

5 Heredibus instituendis.

11 His que pene causam in testamento relinquuntur.

11 His que pro non scriptis habentur.

11 His quibus vt indignis.

2 IMpensis in rebus dotalibus factis.

5 Jniusto rupto et irrito testamento.

5 Jure deliberandi.

6 Jure codicillorum.

14 Jure patronatus.

LJberis agnoscendis.

2 Legitimis tutoribus.

4 Liberis et posthumis.

6 Legatis et fideicommissis. j.

7 Legatis et fideicommissis. ij.

8 Legatis et fideicommissis. iij.

11 Liberatione legata.

13 Legatis prestandis contra tabulas ho norum possessione petita.

14 Liberis vniuersitatum.

4 M Agistratibus conueniendis.

9 Militari testamento.

10 OPtime et electione legata.

14 Obsequijs a liberis et liberijs.

14 Operis libertorum.

10 P Eeculio legato.

Pena legata.

3 QUi petant tutores vel curatores.

3 Quando ex facto tutorũ vel curatorum.

4 Quod cum falso tutore.

6 Quẽadmodũ testamẽta aperiantur.

13 Quando dies legatorum cedit.

14 Quibus non cōpetit bonorum possessio.

14 Quis ordo in bonorum possessione sernetur.

[[x]v] 4 REbus eoꝝ q̇ sub tutela velcura sunt sine decreto non alienandis vel supponendis.

11 Rebus dubijs.

11 Regula cathoniana.

1 SOluto matrimonio et quẽadmodum dos petatur.

2 Si mulier ventris noĩe in posses sionẽ mittatur.

2 Si mulier vẽtris noĩe calumnie causa.

3 Suspectis tutoribus ac curatoribus.

6 Si omissa causa testamenti.

6 Si quis aliquem testari prohibuerit.

10 Seruitute legata.

10 Supellectili legata.

2 Si cui plusqꝫ per. l. falcidiam.

14 Si tabule testamenti extabant.

14 Si a parente quis fuerit manumissus.

14 Si quid in fraudem patroni factum sit.

14 Si tabule testamenti nulle extabunt.

14 Successorio edicto.

14 Suis et legitimis heredibus.

3 TVtelis.

3 Testamentaria tutela.

3 Tutoribus et curatoribus datis ab his.

4 Tutelis et rationibus distrahendis.

5 Testis et qui testamenta facere possunt.

10 Tritico vino et oleo legato.

2 UEntre inspiciendo.

4 Vbi pupill⁹ educari vel morari debeat.

5 Vulgari et pupillari substitutione.

10 Vsu et vsufructu legato.

13 Vt legatorum causa caueatur.

3 Vt in possessione legatorum.

14 Ventre in possessione mittendo et curatore eius.

14 Vnde legitimi.

14 Vnde liberi cognati.

14 Vnde vir et vxor.

14 Veteranorum et militum successione.

14 Vt ex legibus et senatus cōsultis bono rum possessio detur.

¶ Rubrice. ff. noui cōtinetis. xij. libros partiales deno tatos per numerũ infra positum a latere sinistro.

1 AQua pluuiali arcenda.

2 Ademptione libertatis.

3 Acquirendo rerum dominio.

3 Acquirenda possessione.

5 Aqua quotidiana et estiua.

5 Arboribus cedendis.

6 Actionibns et obligationibus.

8 Acceptilationibus.

9 Arborum furtim cesarum.

9 Abigeis.

10 Accusationibus et inscriptionibus.

10 Ad legem iuliam maiestatis.

10 Ad legem iuliam de adulterijs.

10 Ad legem iuliam de vi publica.

10 Ad legem corneliam de siccarijs.

10 Ad legem corneliam de falsis.

10 Ad legem pompeiā de parricidijs.

10 Ad legem iuliam repetundarum.

10 Ad legem iuliam de annona.

10 Ad legem iuliam de vi priuata.

10 Ad legem iuliam peculatus.

10 Ad legem ambitus.

10 Ad legem fauiam de plagiarijs.

10 Ad senatus consultum turpillianum.

11 Appellationibus et relationibus.

11 A quibus appellare non licet.

11 Appellationibus recipiendis.

11 An per alium causa appellationis.

12 An eum a quo appellatur altam causam.

12 Ad municipales et de incolis.

12 Albo scribendo.

12 Administratione rerum ad ciuitatem pertinentium.

4 BOnis iudicis autoritate possidendis.

10 Bonis damnatorum.

10 Bonis eorum qui ante sententiam mor tem sibi consciuerunt.

2 COllusione detegenda.

4 Confessis.

4 Cessione bonorum.

4 Curatore bonis dando.

5 Cloacis.

9 Concussionibus.

9 Crimine expillate hereditatis.

9 Crimine stellionatus.

9 Collegijs illicitis et corporibus.

[[xi]r] 10 Custodia reorum et exhibitione.

10 Cadaueribus punitorum.

11 Captiuis et postliminio reuer.

12 Castren si peculio.

12 Censibus.

1 DAmno infecto.

1 Donationibus.

1 Donatione causa mortis.

9 Diuersis et tẽporatibus prescriptio.

9 Doli mali exceptione.

7 Duobus reis constituendis.

12 Decurionibus et eorum filijs.

12 Decretis ab ordine faciendis.

12 EVictione libertatis.

4 Ex quibus causis possessionem eatur.

6 Exceptionibus et prescriptionibus.

6 Exceptione rei iudicate.

6 Exceptione doli mali.

9 Extraordinarijs criminibus.

9 Effractoribus et expilatoribus.

11 Eum qui appellauerat in prouincia.

12 Extraordinarijs cognitionibus.

2 FJdeicõmissarijs libertatibus.

5 Fluminibus et ne quid in flumine publico ripa ve eius fiat.

5 Fonte.

8 Fideiussoribus et mandatoribus heredibus tutorum et curatorum.

9 Furtis.

9 Furti aduersus nautas.

5 Furibus balnearijs.

5 G Laude legenda.

2 IVre aureorum anullorum.

5 Jnterdictis seu extraordinarijs actionibus.

5 Jtinere actuqꝫ priuato.

9 Judicatum solui.

9 Jncendis ruina naufragio.

8 Jniurijs et famo sis libellis.

10 Juterdictis et relegatis et deportatis.

1 Jurefisci.

2 Jureimmunitatis.

12 LJberali caula.

15 Locis et itineribus publicis.

5 Loca publico fruendo.

5 Libero homine exhibendo.

5 Liberis exphibendis deducendis.

5 Litigiosis.

11 Libellis dimissorijs.

12 Legationibus.

2 MAnumissionibus.

2 Manumissis vindicta.

2 Manumissionibꝰ q̃ seruis.

2 Manumissis testamento.

21 Muneribus et honoribus.

2 NAtalibus restituendis.

2 Ne eo statu defunctorum post quinquenuium queratur.

5 Ne vis fiat ei qui in possessionem missus est.

5 Ne quid in loco sacro fiat.

5 Ne quid in loco publico vel itinere fiat.

5 Ne quid ĩ flumine publico ripa ve eiꝰ fiat quo aliter aqua fluat.

8 Nouationibus et delegationibus.

12 Nil innouari appellatione pendente.

12 Nundiuis.

1 O Peris noui nunciatione.

12 Operibus publicis.

1 PVblicanis et vectigalibus.

3 Pro soluto.

3 Pro emptore.

3 Pro herede.

3 Pro donato.

3 Pro derelicto.

3 Pro legato.

3 Pro dote.

3 Pro suo.

4 Priuilegijs creditorum.

5 Precario.

8 Pactis inter emptorem et venditorem.

8 Pretorijs stipulationibus.

9 Priuatis delictis.

9 Preuaricationibus.

9 Popularibus actionibus.

10 Publicis iudicijs.

10 Penis.

11 Priuilegijs veteranorum.

12 Pollicitationbus.

12 Prosonetis.

2 QVi sine manumissione.

2 Qui et a quibus manumissi.

2 Quibus ad libertatem pro clamare non licet.

4 Quibus ex causis in possessionem **[[xi]v]** eatur.

4 Que in fraudem creditorum facta sunt.

5 Quorum bonorum.

5 Quorum legatorum.

5 Quod vi aut clam.

6 Quarum rerum actio non datur.

10 Questionibus.

11 Quis et a quo appellatur.

11 Quando appellandum sit.

11 Que sententie sine appellatione rescin duntur.

4 RE iudicata et de effectu sententiarum.

4 Rebus autoritate iudicis possi dendis.

5 Ripa munienda.

5 Remissionibus.

8 Rem pupilli saluam fore.

8 Rem ratam habere et de ratihabitione.

9 Receptatoribus.

10 Requirẽdis reis.

11 Remilitari.

12 Regulis iuris.

2 STatu liberis.

2 Si libertinus ingenuus esse dicatur.

2 Statu defunctorum.

4 Separationibus.

5 Super ficiebus.

5 Si arbor vicine edibus impendeat.

5 Saluiano interdicto.

7 Stipulatione seruorum.

9 Solutionibus et liberationibus.

9 Si quis in testamento liber esse iussus fuerit.

9 Si familia furtum fecisse dicatur.

9 Sepulchro violato.

10 Sententiam passis restitutis.

1 Si tutor vel curator vel magistratus.

11 Si pendente appellatione.

5 TAbulis exhibendis.

9 Termino moto.

6 Tigno iniuncto.

3 USucapionibus et vsurpationibus.

5 Via publia et si quid in ea.

5 Vt in flumine publico nauigare licet.

5 Via publica et itinere reficiende.

5 Vi et vi armata.

5 Vti possidetis.

5 Vtrobi.

7 Verborum obligationibus.

9 Vi bonorum raptorum.

12 Vacatione et excusatione munerum.

12 Varijs et extraordinarijs cognitionibus.

12 Verborum et rerum significatione.

Rubrice codicis continentis. xij. libros partiales representatos per numerum positum a latere si nistro. Et vltimi tres libri longe post primos nouem compositi sunt et rubrice eorũ seorsum ponuntur in sequen tibus.

1 APostatis.

1 Accessoribus et domesticis.

1 Annonis.

2 Aduocatis diuersorum iudiciorum.

2 Aduocatis diuersorum iudicum.

2 Aduocatis fisci.

3 Alienatione iudicij mutandi causa facta.

3 Ad exhibendum.

3 Alee vsu et aleatoribus.

4 Actionibus et obligationibus.

4 An seruus ex suo facto post manumissionem.

4 Actionibus hereditarijs.

4 Actionibus empti et venditi.

4 Ad senatus consultum macedonianum.

4 Ad senatus consultum velleianum.

5 Alendis liberis.

5 Administratione tutorum et curatorum.

5 Alimentis pupillo prestandis.

5 Arbitrium tutele.

5 Autoritate prestanda.

5 Actore tutore seu curatore.

6 Ad senatusconsultum trebellianum.

6 Ad legem falcidiam.

6 Ad senatu sconsultum tertulianum.

6 Ad senatusconsultum orphicianum.

7 Assertione tollenda.

7 Acquirenda vel retinenda possessione.

[[xii]r] 7 Aduersus creditorem.

7 Ann ali exceptione italici contractus.

7 Alluuionib⁹ et paludib⁹ pascuis et c.

7 Appellationib⁹ et relationibus.

8 Acceptilationibus.

8 Adoptionibus.

9 Accusationibus.

9 Ad legem iuliam maiestatis.

9 Ad legez iuliā de adulterijs et stupro.

9 Ad legẽ iuliā de vi publica et priuata.

9 Ad legem corneliā de siccarijs.

9 Ad legem fauiā de plagiarijs.

9 Ad legem vicelliam.

9 Ad legem corneliam de falsis.

8 Ad legem iuliam repetundarum.

9 Ad legẽ iuliā abolitionibus.

9 Abigeis.

9 Abolitonibus.

9 Ad senatusconsultum turpilianuz.

6 BOonis libertorum et iure patronatus.

6 Bonoꝝ possessione secundum tabulas.

6 Bonorum possessione contra tabulas.

6 Bonoꝝ possessione ꝯ tabulas liberti.

6 Bonis naternis.

6 Bonis que libetis in potestate constitutis.

7 Bonis euctoritate iudicis possidẽdis

9 Bonis eorum qui sibi mortem consciuerunt.

9 Bonis prescriptorũ seu damnatorum.

1 COmitibus rei familiaris.

1 Contractibus iudicum et eoruꝫ qui sunt circa eos.

2 Causis in quibus infamia irrogat̃.

3 Communi diuidundo.

3 Communia vtriusq; iudicij.

3 Consortibus eiusdem litis.

4 Conditione indebiti.

4 Conditione ob causam datorum.

4 Conditione furtiua.

4 Conditiōe ab turpem causam.

4 Conditione ex lege sine causa.

4 Constituta pecunia.

4 Commodati.

4 Compensationibus.

4 Contrahenda emptione.

4 Communium rerum alieuatione.

4 Commertijs et. mercatoribus.

5 Concubinis.

5 Confirmando tutore.

5 Contrario iudicio tutele.

5 Curatores furiosi et prodigi.

6 Carboniano edicto.

6 Collationibus.

6 Codicillis.

6 Cōmunia delegatis vel fideicōmissis.

6 Cōditionibus incertis tam in legatis q; infideicommissis.

6 Caducis tollendis.

6 Communia de successionibus.

7 Communi seruo manumisso.

7 Communia de manumissionib⁹.

7 Communia de vsucapionibus.

7 Collusione detegenda.

7 Cominatiōnes vel epistolas.

7 Confessis.

7 Cum de momentanea possessione fuerit appellatum.

8 Contrahēda et ɔinittēda stipulatione.

8 Conditorem euictione pignoris et non debere.

9 Custodia reorum.

9 Crimine peculatus.

9 Crimine sacrilegij.

9 Crimine expilate hereditatis.

9 Crimine stellionatus.

9 Calumniatoribus.

DJuersis rescriptis et pragmaticis sanctionibus.

1 De fensoribus ciuitatum.

2 Dolo malo.

3 Dilat ionibus.

4 Delictis defunctorum inqꝫtum et in q̇bus heredes conueniantur.

4 Depositi.

5 Donationibus ante nuptias.

5 Dotis ꝓmissiōe vel nuda pollicitatiōe.

5 Dote causa non numerata.

5 Donationibus inter virum et vxorem.

5 Dinortio fctō apð quē liberi educent.

5 Diuidenda tutela.

7 Dedititiā libertate tollenda.

8 Distractione pignorum.

8 Debitorem venditionem pignoris im pedire non posse.

[[xii]v] 8 Duobus reis stipulādi et promittēdi.

8 Donationibus.

8 Donationibus causa mortis.

8 Donatione sub mō vel sub cōditione.

1 EPisco pis et clericis.

2 Episcopali audientia diuersis capitulis.

2 Edendo.

2 Errore calculi.

2 Errore aduocatorum.

2 Etiam per procuratorem in integrum restitutione agi pos.

4 Eunuchis.

4 Erdelictis defunctoꝝ.

4 Erercitoria et institoriā actione.

4 Edilitijs actionibus.

5 Eo qui pro tutore negocia gerit.

5 Excusationibus et tēporibus eoꝝ.

5 Excusatione veteranorum.

6 Edicto diui adriani tollendo.

7 Excusatio rei iudicate.

8 Edilitijs priuatis.

8 Etiaȝ ob chirographariā pecuniaȝ pignus teneri.

8 Exceptionibus seu prescriptionibus.

8 Euictionibus.

8 Emancipationibus liberoꝝ.

9 Exibendis vel transferēdis reis.

9 Emendatione seruoꝝ.

9 Emendatione propinquoꝝ.

2 FJliosfamilias minore.

2 Fideiussoribus minoꝝ.

2 Famulis et impetratione actionum sublatis.

3 Ferijs.

3 Familie herciscunde.

4 Finiuȝ regundorum.

5 Fide instrumentorū et amissiōe eorum.

5 Fundo dotali.

5 Fideiussorib⁹ tutorũ. et curatorũ.

6 Furtis et seruo corrupto.

6 Fideicommissis.

6 Falsa causa adiecta legato vel fideicōmis.

4 Fideicommissarijs libertatibus.

7 Fructibus et litis expensis.

8 Fideiussoribus et mandatoribus.

9 Falsa moneta

9 Famosis libellis.

1 G Enerali absolutione.

1 H Ereticis et maniches.

1 His qui in ecclesia ɔfugiunt

1 His qui in ecclesia manumittuntur.

2 His qui ad statuas confugiũt.

2 His qui potentiorum nomine.

2 His que vi metusve causa fiũt.

4 His quiveniā etatis impetrauerunt

5 Hereditate vel actione vēdita

6 Heredibus tutorum.

6 heredibus instituendis.

6 His quibus vt indignis.

6 his que pene nomme relinqtunt̃.

6 His que sub modo legati seu fideicom missi relinquuntur.

6 his qui ante aperta tabulas.

6 heredibus decurionũ

7 his qui non a dño manumissi sunt.

7 His qui per metum iudicis non appel lauerunt.

8 his q̇ i prio⁊ credito⁊ locosuccedũt

9 His q̇ parentes vel liberos occiderunt

9 his qui sibi ascribunt in testamēto.

9 His qui latrones vel alijs criminibus reos occultant.

1 IVstiniano codice confirmando.

1 Justiniano codice euendando.

1 Jndeis.

1 Juris et facti ignorantia.

2 Jn ius vocando.

2 Jn integrum restitutione minorum

2 Jn quibus causis in integrũ restitutio necessaria non est.

2 Jn integrum restitutione postulata ne quid noui innouetur.

2 Jureiurando propter calumniam.

3 Judicijs.

3 Jurisdictione omnium iudicum et de fo ro competenti.

3 Jn quibus cafibus militantes fori pre scriptione vti non possunt.

3 Jnofficio so testamento

3 Jnofficiosis donationibus.

3 Jnofficiosis dotibus.

4 Jure emphiteotico.

5 Jncestis et inutilibus nuptijs.

[[xiii]r] 5 Jnterdicto matrimonio inter pupillu3 et tutorem et curatorem.

5 Jure dotium.

5 Jn quibus causis tutorem habenti tu tor vel curator dari non potest.

5 Jn litem iurando.

6 Jn litẽ dando tutore vel curatore.

6 Jure aureorum anulorum.

6 Jnstitutionibus et substitutiõibus vel restitutionibus sub conditione factis.

6 Jmpuberũ et alijs substitutionibus.

6 Jure deliberandi et adeunda vel acqui renda hereditate.

6 Jndicta viduitate tollenda.

7 Jngenuis et manumissis.

7 Jndicta libertate.

7 Jn quibus causis cessat longi temporis prescriptio.

8 Jnterdictis.

8 Jn quibus causis pignus tacite cõtrahitur.

8 Jure dominij impetrando.

8 Jnutilibus stipulationibus.

8 Jngratis liberis.

8 Jnfantibus expositis liberis et seruis.

8 Jnfirmandis penis celibatus et orbatus.

8 Jure libertorum.

9 Jniurijs.

1 LEgibus et constitutionibus principum.

3 Litis contestatione.

3 Lege aquilia.

4 Locato et conducto.

5 Legitima tutela.

9 Libertinis et eorum filijs.

6 Libertis preteritis et exheredatis.

6 Legatis.

6 Legitimis heredibus.

7 Lege fusia canina tollenda.

7 Latina libertate tollenda.

7 Liberali causa.

7 Longi temporis prescriptione.

8 Litigiosis.

8 Luitione pignoris.

9 Liberis exhibendis seu deducendis.

1 MAndatis principum.

1 Modo mulctarum.

1 Magistratibus municipalium.

4 Mandati vel econtra.

4 Monopolis et conuentu negociatorum.

5 Magistratibus conueniendis.

8 Manumissione pignoris.

8 Mortis causa donationis.

9 Mulieribus que seruis proprie se iunxerunt.

9 Mutatione nominis.

9 Maleficis et mathematicis.

1 NOuo codice componendo.

1 Noua constitutio Federici.

1 Nec sanctum baptisma iteretur.

1 Nemini licere signum saluatoris.

1 Ne iudeis christianum mancipium.

2 Nemini liceat potentioribus.

2 Nec fiscus vel respublica.

2 Negocijs gestis.

3 Ne quis in sua causa iudicet.

3 Noxalibus actionibus.

4 Ne vxor pro marito vel econtra conueniatur.

4 Ne filius pro patre vel pater pro filio.

4 Non numerata pecunia.

4 Nautico fenore.

4 Nundinis et nouis mer cationibus.

4 Noua vectigalia institui non posse.

5 Nuptijs.

5 Ne fideiussores dotium dentur.

5 Ne pro dote mulieris.

5 Naturalibus liberis et matribus eorum.

5 Ne tutor vel curator vectigalia condu cunt.

6 Necessarijs seruis heredibus instituẽ dis vel substituendis.

7 Ne de statu defunctorum post quinquennium queratur.

7 Nullo iure quiritum tollendo.

7 Nec rei dominice vel templorum vendicatio temporis exceptiõe submoueatur.

7 Ne liceat in vna eademq; causa tertio prouocare.

9 Nouationibus et delegationibus.

9 Nili aggeribus non rumpendis.

[[xiii]v] 9 Ne sine iussu principis.

1 OF ficio prefecti pretorio.

1 Officio prefecti pretorio affrica.

1 Officio prefecti vrbis.

1 Officio magistri militum

1 Officio prefecti questoris.

1 Officio magistri officiorum.

1 Officio comitis sacrarũ largitionum.

1 Officio comitis rerum priuatarum.

1 Officio comitis sacri patrimonij.

1 Officio proconsulis et legati.

1 Officio comitis orientis.

1 Officio prefecti augustalis.

1 Officio vicarij et prefecti.

1 Officio pretorum.

1 Officio rectoris prouincie.

1 Officio prefecti vigilum.

1 Officio ciuilium iudicum.

1 Officio militarium iudicum.

1 Officio diuersorum iudicum.

1 Officio eius qui vicem alicuius iudicis obtinet.

1 Officio iudicis alexandrie.

3 Ordine iudiciorum.

6 Operis libertorum.

6 Obsequijs patrono prestandis.

7 Ordine cognitionum.

8 Operis noui nunciatione.

8 Operibus publicis.

PAganis sacrificijs et templis.

1 Precibus imperatori offerendis.

2 Pactis.

2 Postulando.

2 Procuratoribus.

3 Pedaneis iudicibus.

3 Plus petitionibus.

3 Petitione hereditatis.

4 Prohibita sequestratione pecuuie.

4 Probationibus.

4 Plus valere quod agitur ꝗ quod simulate concipitur.

4 Pignoraticia actione.

4 Per quas personas nobis acquiritur.

4 Pro socio.

4 Patribus qui filios distraxerunt

4 Periculo et commodato rei vendite.

4 Pactis inter venditorem.

5 Pactis conuentis tam super dote ꝗ su per donatione.

5 Periculo tutorum et curatorum.

5 Predijs vel alijs rebus minorum non alie.

6 Posthumis heredibus instituẽdis vel exheredādis vel preteritis.

7 Periculo eius qui libertatẽ meruit.

7 Pro donato.

7 Prescriptione longi tẽporis. x. vel. xx. annorum.

7 Prescriptione. xxx. vel. xl. annorum.

7 Pena iudicis qui male iudicauit.

7 Priuilegio fisci.

7 Priuilegio dotis.

7 Precario saluiano interdicto.

8 Pignoribus.

8 Publicis operibus.

8 Pretorio pignore vt in actionibus.

8 Partu pignorum et omni causa.

8 Pactis pignorum et de commissaria lege rescindenda.

8 Patria potestate.

8 Postliminio reuersis et redemptis ab hostibus.

9 Priuatis carceribus.

9 Penis.

1 QVando libellus principi datus li tis contestationem facit.

2 Quibus causis infamia irrogatur.

2 Qui et aduersus quos in integrum restitutio postulatur.

2 Quibus ex causis in integrum restitu tio maioribus datur.

2 Qui pro sua iurisdictione iudices dare dari ve possunt.

3 Qui legitimam personam habẽt in iu dicio.

3 Quando ĩperator inter pupillos et viduas.

4 Quando licet vnicuiq; se sine iudice vẽ dicare.

4 Quando fiscus vel prinatus debitores.

4 Quod cum eo qui in aliena iurisditio ne vel potestate est.

6 Que res vendi non possunt: et que ven dere vel emere vetantur.

4 Que res exportari non possunt vel nō debent.

4 Quando liceat ab emptore discedere.

[[xiv]r] 5 Qui petant tutores vel curatores.

5 Qui dare et dari tutores possunt.

5 Quando mulier officio tutelle fungi pōt.

5 Quando ex facto tutoris vel curatoris.

5 Quando tutores et curatores eẽ desinũt.

5 Qui numero liberoru; le excusant.

5 Qui morbo se excusant.

5 Qui etate se excusant.

5 Qui numero tutelarũ.

5 Quando decreto opus non est.

6 Quādo dies legati vel fideicommissi cedant.

6 Qui admitti ad bonorũ possessionem possunt.

6 Quando non petentium partes peten tibus acrescant.

6 Qui testamẽta facere possunt vel nō.

6 Quẽadmodũ testamẽta aperiātur.

7 Quibus causis serui accipiunt premiũ libertatis.

7 Qui manumitti non possunt.

7 Qui non possũt ad libertatẽ peruenire.

7 Quibus ad libertatẽ ꝓclamare non l;.

7 Quibus non obligeẽ lōgi tp̧is p̃scriptio.

7 Quadriennij prescriptione.

7 Qūo et quando iudex sentẽtiā ꝓferre debet.

7 Quibus res iudicata non nocet.

7 Quando prouocare non est necesse.

7 Quorum appellationes non recipiātur.

7 Qui bonis cedere possunt

8 Quorum bonorum.

8 Quorum legatorum.

8 Que res pignori obligari possunt.

8 Qui potiores in pignoribus habeanẽ.

8 Que sit longua consuetudo.

9 Qui accusare non possunt.

9 Quando ciuilis actio preiudicet criminali.

9 Questionibus.

2 REputationibus q̃ fiūt in iudicio.

2 Restitutione milituʒ et eorum que reipublice.

2 Receptis arbitris.

2 Rescriptis.

3 Rei vendicatione.

3 Religiosis et sumptibus funerum.

4 Rebus creditis et iureiurando.

4 Rescindenda venditione.

4 Rebus alienis non alienandis.

4 Rem alienaʒ gerẽtibus non interdici.

4 Reruʒ p̧mutatiōe et de p̃scriptis ꝟbis.

5 Rei vxorie actione in stipulatu actiōe transfusa.

5 Repudijs et iudicio de maioribus sublata.

5 Rerum amotarum.

6 Repudianda bonorum possessione.

6 Repudianda vel abstinenda hr̃ditate.

7 Re iudicata.

7 Res inter alios acta vel iudicata.

7 Relationibus.

8 Reuocādis his q̃ fiūt ī fraudē creditoꝛ.

8 Ratiocinijs operum publicorum.

8 Remissione pignorum.

8 Reuocandis donationibus.

9 Raptu virginum honestarum seu viduarum.

9 Requirendis reis.

1 SVmma trinitate et fide catholica.

1 Senatusconsultis.

1 Sacrosanctis ecclesijs ꝑuilegijs earũ.

1 Si contra ius velvtilitatē publicam.

1 Statuis et imaginibus.

2 Si tutor vel curator interuenerit.

2 Si in cōi eademꝫ causa in integrum restitutio postuletur.

2 Si aduersus rem iudicatam.

2 Si aduersus venditionem.

2 Si aduersus venditionem pignoris.

2 Si aduersus libertatem.

2 Si aduersus donationem.

2 Si aduersus transactionem.

2 Si aduersus solutionem.

2 Si aduersus dotem.

2 Si aduersus delictum.

2 Si aduersus vsucapionem.

2 Si aduersus fiscum.

2 Si aduersus creditorem.

2 Si vt se ab hereditate abstineant.

2 Si vt omissa hereditate vel bonorum possessione vel aliquid aliud.

7 Si minor se maiorem dixerit.

2 Si sepius in integrum restitutio postuletur.

2 Si maior factus ratum habuerit.

2 Satisdando.

3 Sportulis et sumptibus.

[[xiv]v] 3 Seruitutibus et aqua.

4 Si certum petatur.

4 Suffragio.

4 Si seruus extero se emi mandauerit.

4 Si propter publicas prestationes ven ditio facta non fue rit celebrata.

4 Si sine censu vel reliquijs fundum cōparari.

4 Si q̊s alteri vel sibi sub alterius noĩe.

4 Si seruus exportandus veniat.

4 Si mācipiũ ita veniat ne restituatur.

4 Si mācipiũ ita fuerit alienatumvt ma numittatur.

5 Spōsalibus et arris sponsalitijs.

5 Si rector ꝓuince vel ad cā ꝑtinentes.

5 Si quacũq; predictus potestate vel ad eum pertinentes.

5 Si nuptie ex rescripto principis petāt̃.

5 Secundis nuptijs.

5 Si secundo nupserit mulier.

5 Soluto matrimonio et quẽadmodum dos petatur.

5 Si constāte matrimonio dos soluitur.

5 Si ex plurib⁹ tutorib⁹ vel curatorib⁹.

5 Suspectis tutoribus.

5 Si mater indennitatem promisit.

5 Si contra matris voluntatem.

5 Si tutor non gesserit.

5 Si ex falsis allegationibus.

5 Si quis ignorans rem minoris.

5 Si tutor rei publice cā abierit

5 Si maior factus ratum habuerit alie.

6 Seruis fugitiuis.

6 Sucessorio edicto.

6 Si in fraudem patroni.

6 Si quis aliquem testari prohibuerit.

6 Si omissa cā testamenti.

6 Suis et legitimis heredib⁹ et ex filia ne potibus.

7 Senatusconsulto claudiano tollendo.

7 Seruo pignori dato manumisso.

7 Seruo cōi manumisso.

7 Seruis reipublice manumittendis.

7 Sententijs prefectorum:

7 Sententijs prefectorum pretorio.

7 Sententijs ex ꝑiculo recitandis.

7 Sentẽtijs et interlocutionibus omniũ iudicum.

7 Snia que sine certa quantitate.

7 Sẽtentijs q̃ ꝓ eo quod interest profer.

7 Si a non competente iudice.

7 Snĩam rescindi non posse.

7 Si plures simul vna sententia fuerint condemnati.

7 Si ex falsis instrumentis.

7 Si pendẽte appellatione mors interuenerit.

4 Si vnus ex pluribus appellauerit.

7 Si de momentanea possessione fuerit appellatum.

8 Si per vim vel alio modo perturbata absentis sit possessio.

8 Saluiano interdicto.

8 Si res aliena pignori data sit.

8 Si res antiquior creditor pignus vendiderit.

8 Si cā iudicata pignus captum sit.

8 Si cōis res pignori data sit.

8 Si pignus pignori datum sit.

8 Si vendito pignore agatur.

8 Si vnus ex pluribus heredibus credi tores.

8 Si pignoris conuentione.

8 Solutionibus et liberationibus.

9 Si reus vel accusator mortuus fuerit.

9 Si quis imperatori maledixerit.

9 Si quis eam cuius tutor fuerit corruperit.

9 Sepulchro violato.

9 Seditiosis et his qui plebem.

9 Snīam passis et restitutis.

2 TRansactionibus.

2 Temporibus in integruʒ rest itu tionis.

4 Testibus.

5 Testamentaria tutela.

5 Tutoribus vel curatoribus illustrium per sonarum.

5 Tutore vel curatore q̇ non satisdedit.

5 Tutoribus suspectis.

6 Testamento militis.

6 Testamentis et quẽadmodum testamẽ ta ordinentur.

7 Testamentaria manumissione.

7 Tp̨ibus et reparatiōib⁹ appellationuʒ.

7 Tabulis exihendia.

[[xv]r] UEteri iure enucleando.

1 Vt lite pendente vel post.

1 Vt omnes tam ciuiles ꝗ militares post administrationem.

2 Vt nemo priuatus titulos predijs.

2 Vt que desunt aduocatis partium iudex suppleat.

2 Vt nemini liceat sine iudicis autoritate.

2 Vt nemini liceat sineliudice se vindicare.

2 Vbi et apud queʒ cognitio restitutiōis.

2 Vxoribus militum et eorum.

2 Vt nemo inuitus agere cogatur vel accusare.

3 Vbi in rem actio.

3 Vbi de ratiocinijs agi oportet.

3 Vbi de passione agi oportet.

3 Vbi quis de curiali vel cohartali.

3 Vbi causa fiscalis agitur.

3 Vbi de fideicōmisso agi oportet.

3 Vbi de crimine agi oportet.

3 Vbi de hereditate agatur.

3 Vbi cōueniatur q̇ certo loco promisit.

3 Vbi de causa status agi oportet.

3 Vbi senatores vel clarissimi viri.

3 Vsufructu et habitatione.

4 Vt actiones ab heredibus et contra heredes incipiant.

4 Vsuris.

4 Vectigalibus et commissis.

5 Vt mulier si ante annuale spaciū se ma rito coniunxit.

5 Vbi petat̃ tutor vel curator.

5 Vbi pupilli educantur.

5 Vsuris pupillaribus.

5 Vbi cause post pubertatem.

6 Vnde legitimi et vnde cognati.

6 Vnde liberi.

6 Vnde vir et vxor.

6 Verborū et rerum significatione.

6 Vsuris et fructibus legatorum.

6 Vt in possessione fideicōmissariorū vel legatorum seruādorū causa mittendi.

7 Venditione libertatis.

7 Vsucaptione pro emptore.

7 Vsucapione pro donato.

7 Vsucapione pro dote.

7 Vsucapione pro herede.

7 Vsucapione transformanda.

7 Vsuris rei iudicate.

8 Vnde vi.

8 Vti possidetis.

9 Vt infra certum tempus criminalis questio terminetur.

9 Vi bonorum raptorum.

Rubrice autenticorum cōtinentium noue˜ collatiōes: quas repsentat numerus infra scriptus positus a latere sinistro.

3 ADministrationibus officia in sacris appellationibus.

4 Appellationibus et intra que tempora debet appellari.

6 Apud quos opz cāz dicere monachos.

6 Armis.

7 Administrationibus.

8 Appellationibus.

9 Alienatione et emphiteosi.

1 Constitutio iustiniani ad prefectum pretorio.

4 COnsulibus.

5 Constitutio qui ex ascriptitio et libera natos.

6 Consanguineis et vterinis fratribus.

6 Constitutio que de dignitatib⁹ et episcopatu.

8 Constitutio innou at legem.

9 Collatoribus et alijs capitulis.

3 DEfensoribus ciuitatum.

7 Depositionibus et denunciatiobus inquilinorum.

7 Duobus reis.

5 ECclesiasticarum rerum immobiliū alienatione.

5 Exhibendis et introducendis reis.

7 Equalitate dotis.

7 Executoribus et qui conueniuntur.

9 Ecclesiasticis titulis.

1 FJdeiussoribus et mandatoribus. so lutionibus.

3 Filijs ante dotalia instrumēta natis.

1 HEredibus et falcidia.

5 His qui ingrediūtur ad appel.

6 His qui ingrediuntur monasteria.

6 Hec constitutio interpretatur priorem

[[xv]v] 8 Hec cōstitutio īnouat cōstitutionem et prescriptionem. c. annorum.

6 Heredibus ab intestato venientibus.

2 IUsiurandum qđ prestatur ab his qui administrationem accipiunt

3 Jncestis et inutilibus nuptijs.

5 Jureiurando a moriente prestito.

6 Justrumentorũ cautela et fide.

6 Judicibus.

7 Jmmensis donationibus in filios factis.

8 Jn medio litis non fieri sacras formas.

9 Jnterdictis collegijs hereticorum.

3 LEnonibus.

8 Litigiosis et decima parte litis.

1 MOnachus.

3 Mensura ordinandorum clericorum.

3 Mandatis principum.

1 NOn eligendo secundo nubentes.

2 Non alienandis aut permutādis rebus ecclesie.

4 Nullum credentez agricole traditione tenere illius terram.

4 Nuptijs.

5 Noui o peris nunciatio.

8 Neqꝫ virum quod ex dote est.

8 PRiuilegijs dotis.

9 Priuilegijs archiepiscopi.

1 QUomodo oporteat ep̃os et alios clericos ad ordinationem perduci.

6 Questore.

6 Quibus modis naturales efficiuntur legitimi.

7 Quibus modis naturales efficiuntur sui.

2 REferendarijs palatij sacri.

4 Restitutionibus et ea que parit in xj. mense post mortem viri.

7 Reis promittendis.

8 Restitutionibus.

9 Restitutionibus fideicommissi.

9 Raptis mulieribus que raptoribus nubunt.

2 SCriptum exemplar.

5 Scenica non solum si fideiussorez prestant.

9 Sanctissimis episcopis.

2 TAbulario vice consulis.

3 Triente et semisse.

4 Tabellionibus.

7 Testibus.

7 Tempore non solute pecunie super dote.

8 Testamentis imperfectis.

1 Vt determinatus sit numerus clericorum.

2 UT iudices sine quoquo suffragio.

2 Vt ecclesia romana. c. annorum prescri ptione gaudeat.

4 Vt nullus mutuās agricole teneat ei9 terram.

4 Vt prothocola diuidantur in chartis.

5 Vt preponatur nomen imperatoris.

5 Vt non fiant pignorationes pro alijs personis.

5 Vt de cetero commutationes ecclesiasticarum rerum.

5 Vt ea que vocantur insinuata super cle ricis.

5 Vt clerici qui recedunt alijs pro eis sur rogatis.

5 Vt in priuatis domibus sacra misteria non fiant.

5 Vt immobilia ante nuptialem donationem.

5 Vt facte noue constitutiones.

5 Vt clerico sacra de expensis.

5 Vt nullus fabricet oratorij domũ preter voluntatem episcopi.

5 Vt ab illustribus et qui super eā dignitatem sunt.

5 Vt defuncti seu funera eorum non iniurientur a creditoribus.

5 Vt vrbane ordinarie prefecture.

5 Vt omnes obediant iudicibus prouinciarum.

6 Vt hi qui obligatas se res habere ꝑhibent minorum.

6 Vt non luxurientur contra naturam.

6 Vt liberti de cetero auro non egeant.

6 Vt clerici apud proprios episcopos cōueniantur

7 Vt sine ꝓhibitione matres debitrices **[[xvi]r]** et creditrices tutelam gerant minoruʒ.

7 Vt exactione instantie dotis.

8 Vt neqꝫ miles neqꝫ federatus.

8 Vt amisse visiones prescriptiones habeantur.

8 Vt cum de appellatione cognoscitur.

8 Vt liceat matri et auie.

8 Vt diuine iussiones.

9 Vt sponsalia largitas sit spiritualis cō tractus.

9 Vt litigantes iurent.

9 Vt iudices non expectant sacras iussio nes.

9 Vt nulli iudicũ liceat habere loci senatores.

9 Vt fratrum filij succedant.

9 Vt differentes iudices.

9 Vsuris nauticis.

Rubrice institutionũ cōtinentium. iiij. libros partiales quos representat numerꝰ. j. positus a latere sinistro.

1 ADoptionibus.

1 Attiliano tutore.

1 Autoritate tutorum.

2 Ademptione legatorum et translatoruʒ fideicommissorum.

3 Assignatione libertorum

3 Acquisitione per arrogationem.

4 Acceptilationibus.

4 Actionibus.

3 Bonorum possessione.

1 CApitis diminutione.

1 Curatoribus.

2 Codicillis.

3 Contrahenda emptione.

2 DOnationibus.

3 Consensu et obligatione.

3 Duobus reis stipulandi et promittẽdi.

3 Diuisione stipulationum.

1 EXcusationibus tutorum.

2 Exheredatione liberorum.

3 Eo cui libertatis causa bona adijciun tur.

3 Emptione et venditione.

4 Exceptionibus.

1 FJduciaria tutela.

2 Fideicommissarijs hereditatib⁹.

3 Fideiussoribus.

3 GRadibus cognationum.

2 Js ġ sui vel alieni iuris sunt.

2 HEredibus instituendis.

2 Hereditate libertorum.

2 Heredum qualitate et differentia.

3 Hereditatibus que ab intestato deferuntur.

1 IUstitia et iure.

1 Jure naturali gentium et ciuili.

1 Jure personarum.

1 Jngenuis libertinis.

2 Jnofficioso testamento.

2 Jure codicillorum.

3 Jnutilibus stipulationibus.

4 Jniurijs.

4 Jnterdictis.

1 LJbertinis.

1 Lege fuscia canina tollenda.

1 Legitima agnatorum tutela.

1 Legitima parentum tutela.

1 Legitima patronorum tutela.

2 Lege falcidia.

2 Legatis.

3 Legitima agnatorum successione.

3 Literarum obligationibus.

3 Locatione et conductione.

4 Lege aquilia. i

2 MJlitari testamento.

3 Mandati.

1 NUptijs.

4 Noxalibus actionibus.

3 OBligationibus.

3 Obligationibus que ex quasi cōtractu nascuntur.

3 Obligationibusex consensu.

4 Obligationibus que ex delicto nascun tur.

4 Obligationibus que ex quasi delicto nascuntur.

4 Officio iudicis.

1 PAtria potestate.

2 Pupillari substitutione.

2 Per quas personas nobis acquiritur.

3 Per quas ꝑsonas obligatio nobis acc ritur.

4 Perpetuis et temporalibus actionĩbus.

[[xvi]v] 4 Pena temere litigantium.

4 Publicis iudicijs.

1 Quibus ex causis manumittere non lʒ.

QUibus modis ius patrie potesta tis soluitur.

1 Qui dari tutores in testamẽto possunt.

1 ¶ Quibus modis tutela finitur.

2 Quibus alienare licet vel non.

2 Quibus non est permissum facere testamentum.

3 Quibus modis testamenta infirmantur.

3 Quibus modis re cōtrahiẗ obligatio.

4 Quibus modis obligatio tollitur.

2 Quod cum eo qui in aliena potestate.

2 RErum diuisione.

Rebus corporalibus et incorpora

4 libus.

1 Replicationibus.

1 SAtisdatione tutorum et curatorũ.

2 Suspectis tutoribus et curatoribus.

3 Seruitutibus prediorum rusticorum.

3 Singulis rebus per fideicommissum relictis.

3 Senatusconsulto tertuliano.

3 Senatusconsulto orphiciano.

3 Successione cognatorum.

3 Seruili cognatione.

3 Successione libertorum.

3 Successionibus sublatis.

3 Stipulatione seruorum.

4 Societate.

4 Si quadrupes pauperiem fecisse dicatur.

1 Satisdationibus.

2 TUtelis.

2 Testamentis ordinandis.

2 Testamento militari.

2 USufructu.

Vsu et habitatione.

2 Vsucapionibus et longi temporis pre scrip.

2 Vulgari substitutione.

3 Verborum obligationibus.

4 Vi bonorum raptorum.

Rubricetrium libroruʒ. C. s. decimi vndecimi. et duodecimi q˙ designantur per numerum a latere sinistro.

10 ANnonis et tributis.

10 Apothecis publicis.

10 Athelis.

10 Auri public. persecutoribus.

10 Argenti p̃tio quod thesauris infertur.

10 Auro coronario.

11 Annonis ciuilis.

11 Administratione rerum publicarum.

11 Aqueductu.

11 Alexandrie primatibus.

11 Armorum vsus inscio principe interdi ctus sit.

11 Agricolis censitis et colonis.

11 Agricolis et mācipijs dominicis vel fiscalibus.

12 Agentibus in rebus.

12 Apparitoribus prefectorum pretorio.

12 Apparitoribus prefecti vrbis.

12 Apparitoribus magistroruʒ militum.

12 Apparitoribus proconsulis et legati.

12 Apparitoribus comitis orientis.

12 Apparitoribus prefectis annone.

10 Bonis vacantibus incorporatione.

10 COnueniendis fisci debitoribus.

10 Capiẽdis et distrahẽdis pignori bus causa tributorum.

10 Canone largitionalium titulorum.

10 Conditis in publicis horreis.

10 Collatiōe donatorum vel reuelatoruʒ.

10 Collatione eris.

11 Classibus.

11 Curialibus vrbis romane.

11 Collegiatis.

11 Canone frumentario vrbis romane.

11 Capitatione ciuiũ cẽsibus eximenda.

11 Colonis palestinis.

11 Colonis tracensibus.

11 Colonis illyricianis.

11 Censibus: censitoribus: perequatoribus et inspectoribus.

11 Collatione fundorũ patrimonialium et emphiteoticorum.

11 Conductoribus et procuratoribus pre diorum fiscalium.

11 Collatiōe fundorum fiscalĩum vel rei priuate.

[[xvii]r] 11 Cypressis ex lucro cānẽsi vel perseis.

12 Consulibus et non spat gendis ab his pecunijs.

12 Consistorianis militibus.

12 Comitibus et tribunis scholariuʒ.

12 Comitibus rei militaris.

12 Comitibus et archiatris sacri palatij

12 Comitibus qui procurationeʒ petunt.

12 Curiosis.

12 Comitibus consistorianis.

12 Castrẽsi oĩm palatinoꝛ peculio.

12 Castrẽsi peculio militum.

12 Castrẽsiarijs ministeriarijs.

12 Commeatu.

12 Comitibus qui prouinciam regũt.

12 Cursu publico et āgarijs et ꝑangarijs.

12 Cohartalibꝰ principibꝰ.

10 DElatoribus.

10 Defensoribus.

10 Discussoribus.

10 Decretis decurionum.

10 Decurionibus et filijs eorũ.

10 Decurionibꝰ ciuitatum.

10 Diuersis predijs.

12 Dignitatibus.

12 Domesticis et protectoribꝰ.

12 Decanis.

12 Desertorib⁹ et occultatorib⁹.

12 Diuersis officijs et apparitorib⁹ iudicum.

10 EXac tionib⁹ tributorũ

10 Excusationibus munerũ.

10 Excusationib⁹ artificum.

11 Expẽsis ludorum.

12 Equestri dignitate

12 Exactione et translatione militiarum annonarum.

12 Executorib⁹ vel exactorib⁹.

12 Erogatione militaris annone.

10 FJde instr̃oꝶ et iure haste fiscał.

10 Fiscalib⁹ vsuris.

10 Filiusfamilias et quemadmodũ pater pro his tenetur.

11 Frumento vrbis constantini.

11 Frumẽto alexãdrino.

11 Fabricensibus.

11 Fundis limitosis et terris et paludibus et pascuis.

11 Fundis patrimonialibus.

11 Fugitiuis colonis patrimonialibus et emphyteoticis.

11 Fundis rei publice.

11 Fundis et saltibus.

12 Filijs officialium militariũ qui in bello mori.

11 G Ladiatoribus.

11 Grege dominico.

10 HJs qui ex publicis rationibus mutuam pecuniam funebrem acceperunt.

10 His qui se defendunt

10 Honorib⁹ non continuendis.

10 His qui sponte munera publica suscipiunt.

10 His q̇ a prĩcipe vacationẽ acceperũt.

10 His qui numero liberorum vel pauper tate excusationem meruerũt.

10 His qui non impletis stipẽdijs.

10 His qui exilio dati vel in ordine sunt amoti.

10 His qui ex publica collatione illata sunt non vsur.

11 Honoratorum vehiculis.

11 His qui ex officio quod administrauerunt conueniant̃.

12 His qui in sacra palatio.

10 IUre fisci.

10 Jnditionibus.

10 Jmponenda lucratiuorum descriptione.

10 Jncolia et vbi domicilium habere videantur et his qui studiorum causa in ia ciuitate degunt.

10 Jnfamibus.

10 Jrenarchis.

10 Jmmunitate nemini concedenda.

11 Jure reipublice.

11 Jn quibus causis coloni censiti dominos accusare possunt.

10 LJbertinis.

10 Legationibus.

10 Lustralis auri collatione.

11 Locatione prediorum ciuium vel fisca lium.

12 Locorum et itinerũ custodia.

12 Lucris aduocatorum.

[[xvii]v] 10 MUnicipib⁹ et origin arijs.

10 Munerib⁹ patrimoniorum.

10 Mulieribus in quo munera sexui congruẽtia.

11 Metallarijs et metallis et procuratori bus metallorum.

11 Murilegulis et genetiarijs.

11 Metropoli berito.

11 Medicantibus validis.

11 Mamma.

11 Mācipijs et colonis patrimonialiu.

12 Magistris scriniorũ.

12 Militari veste.

12 Messoribus.

12 Metatis et epidometicis.

10 NE fiscus rem quā vẽdidit euicat

10 Ne ope a collatoribus exiganť.

11 Nauicularijs.

11 Nauibus non excusandis.

11 Ne quid oneri publico imponatur.

11 Naufragijs.

11 Nulli licere in frenis et fellis margaritas et smarados.

11 Nautis tyberinis.

11 Ne quis liber inuitus actum reipubli ce agere cogatur.

11 Ne rusticani ad vllũ obsequium deuo centur.

11 Non licere arbitratoribus.

11 Negociatores ne militent.

11 Numerarijs et adiutoribus scriniarijs.

11 OMni agro deserto.

12 Obligatione votorum.

12 Officio prefecti vrbis.

10 PEtitionibus bonorũ sublatis.

10 Penis fiscalibus credito. p̃ferri.

10 Predijs curialium et decu. sine decreto non alie.

10 Prebendo salario.

10 Professoribus et medicis.

10 Periculo successorũ parẽtis.

10 Ponderatoribus et auri illatione.

10 Portitorib⁹ ad munera nominādis.

11 Predijs et omnibus rebus nauicularioꝝ rum.

11 Priuilegijs corporatorũ vrbis rome.

11 Periculo nominatorum.

11 Pistoribus.

11 Priuilegijs constā tinopolis vrbis.

11 Pascuis publicis priuatis.

11 Periculis eorum qui pro magist ratib⁹ interuenerunt.

11 Predijs damnatorum.

11 Priuilegijs domus auguste.

11 Palatinis et domibus dominicis.

12 Prefectis pre torijs sacre vrbis.

12 Pretoribus et honore prefecture.

12 Prepo sitis sacri cubiculi.

12 Primeserio.

12 Prepositis libraruȝ.

12 Publice leticie.

12 Professorib⁹ q̇ in vrbe constanti.

12 Prepositis sacrorum scrineorum.

12 Principibus a gentib⁹ in rebus.

12 Primipilo.

12 Priuilegijs eorum qui in sacro palatio militant.

12 Priuilegijs scholarium.

12 Prefectissimatus dignitate.

12 Prepositis et tribunis scholarium.

12 Prefecio pretorio.

12 Palatinis sacrarum largitionuȝ.

22 Palatinis.

12 Publice leticie vel consulum nuncistiones.

12 Perfectissima dignitate.

21 Primipilo.

10 QUando et quibus quarta pars debetur ex bonis.

10 Quẽadmodum ciuilia munera vendicantur.

10 Quibus muneribus excusantur hi qui post impletam mili.

10 Qui etate.

10 Qui morbo se excusant.

11 Quibus ad conductionem rerum fisca lium non licet accedere.

11 Quo quisqꝫ ordine conueniatur.

12 Questoribus.

12 Qui militare possunt vel non.

10 R Eis postulatis.

12 Re militati.

10 S Ententijs aduersus fiscū latis retraciandis.

10 Super iudicio.

10 Libertatis imperialis.

[[xviii]r] 10 Si seruus aut libertus ad decurionatum aspirauerit.

10 Si curia lis relicta ciuitate rus habitare maluerit.

10 Si propter inimicitiam creatio facta sit.

10 Sumptuum recuperatione.

10 Susceptorijs et archarijs ꝓpositis.

11 Suarijs et susceptoribus et ceteris corporibus.

11 Studijs liberalibus vrbis rome et constantinopolitane.

11 Sumptus iniuncti muneris ad om nes pertinere collegas.

11 Spectaculis et scenicis et lenonib⁹.

11 Solutionibus debitorum.

21 Silentiarijs et decurionibus eoruʒ.

12 Stratoribus.

12 Salgamo hospitibus non prebendo.

12 Saltorum et itinerum cu.

10 THesauris.

Tabularijs scribis et ologra phis.

10 Tyronibus.

12 Tutorijs.

10 UEnditione rerum fiscaliuʒ.

10 Vt nemini liceat in cōparatione specierum se excusare.

10 Vocatione publici numeris.

11 Vestibus oloberis et auratis.

11 Veteris numismatis potestatis.

11 Vendendis rebus ciuitatis.

11 Venatione ferarum.

11 Vt nemo ad suum patrocinium sususcipiat vices.

11 Vt nullus ex vicarijs pro alienis vi tus debitis pregra.

12 Vt dignitatum ordo seruetur.

12 Veteranis.

11 Vt rusticani ad nullum deputentur officium.

Rubrice de vsibus feudoruȝ.

Alienatione feudi.

An maritꝰ succedat vxori in beneficio.

Apud quẽ vel quos cõtrouersia feudi.

An remoueri debeant testes.

An mutus vel alius imperfectus.

Allodijs.

An ille qui interficit fratrem domini sui.

Alienatione feudi paterni.

An agnatus vel filium defuncti.

An apud iudicem questio feudi terminari debeat.

B Eneficio fratris et q̃liter frater.

Bene ficio femine.

COntrouersia inuestiture.

Contentione inter me et dominum et vasallum.

Contentione inter dñm et fidelem.

Contentione inter me et dominum.

Contentiones domini Lotharij feudo rum.

Controuersia feudi inter pares termi.

Controuersia inter dominum emphy. et vasal.

Consuetudine recti feudi.

Clerico qui inuestituram facit.

Capitulis contradi.

Controuersia inter masculũ et feminā.

Controuersia inter dominum et empto rem.

Capitaneo qui curtem vendidit.

Controuersia inter vas. et alium de beneficio.

Constitutione domini Federici.

Controuersia inter ep̃m et vasallum.

Clerico violatore pacis.

D Vobus fratribus a capitaneo in uestitis.

EPiscopum vel abbatem vel abbatissam vel dñm plebis feudũ dare non posse.

Eo qui finem fecit agnato. de feu. pa.

Eo ġ sibi ex heredib⁹ suis masculinis et feminis innestituram acceperit.

FEudo guardie et castaldie.

Feudo marchie ducat⁹ et comit.

Feudo sine culpa non amittẽdo.

Feudo dato in vicem legis cōmissorie.

Feudi cognitione.

Forma fidelitatis.

Filijs natis de matrimonio.

Feudo non habẽte propriam feudi naturam.

Fratribus de nouo feudo inuestitis.

[[xviii]v] H Jc finitur lex: deinde consuetudines regni incipiunt.

IMperator Lotharius.

Jnuestitura feudi.

Jnuestitura inter dñm et vasallũ.

Jllis qui inuestiti sunt de ducatu.

Jnuestitura de re aliena facta.

Jnuestitura quā titi⁹ cepit a sẽpronio.

Jnuestitura in maritum facta.

Jnuestitura apud pares curie termi.

Jn quibus causis feudũ amittatur.

L Ege Conradi.

M Jlite vasallo qui contumax est. Minimis valuasoribus.

Mutus vel alius imperfectus feudum retineat.

NAtura feudi.

Noua forma fidelitatis.

Natura successionis feudi.

Notis feudorum.

PAce iuramẽto firmanda.

Per quos fiet inuestitura.

Pace tenēda et eius violatorib⁹.

Pignore dato quid iuris sit.

Prohibita alienatiōe feudi per lothariū.

Prohibita feudi alienatiōe per Federicū.

Pugna.

QUi feudum dare possunt.

Qui successores feudum.

Quo tꝑe miles inuestiturā pete re dēbeat

Quibus modis feudum amittatur.

Qui successores teneantur.

Quemadmodū feudum ad filium pertineat.

Quibus modis feudum cōstitui pōt.

Quid sit inuestitura feudi.

Quid precedere debeat inuestitura an fidelitas.

Quałr vasall⁹ iurare debeat fidelitatē.

Quałr olim feudū poterat alienari.

Quis dicatur dux: marchio.

Que sit prima causa bñficij amittēdi.

Qui testes sunt necessarij ad ꝑbādā no uam inuestituram.

Quid iuris sit si post alienationē feudi.

Qualiter dominus de proprietate priueť.

Que sunt regalia.

Quot testes sunt necessarij ad ꝑbandū.

Successione feudi.

Jngratitudinem feudi.

SJ de inuestitura facta dominum peniteat.

Si ɔtrouersia fuerit ī īuestitura.

Si de feudo defuncti.

Si eꝑs veł abbas vel abbatissa.

Successione fratrum.

Si de innestitura inter dñm et vasalluʒ lis oriatur.

Si de feudo controuersia fuerit.

Si de feudo vasallꝰ ab aliquo interpel latus fuerit.

Si negatũ fuerit beneficium a vasallo.

Si vasallꝰ feudo ṗuat̃ cui ȣbeat deferri.

Si vasallus feudi conditionẽ negauerit ex certa scientia.

UAsallo decrepite etatis qui feu dum refutauit.

Uasallo q̇ ꝯ cōstitutionẽ lotharij feudum alienauerit.

Uasallo milite q̇ arma bellica deposuit.

Rubrice iuris canonici.

¶ Hic prĩo sciendũ quod decretũ non distin guit̃ ꝑrubricas: sʒ ĩ tres ṗncipales par tes. quarum prima continet centum et vnā distinctiones: et sub qualibet disti ctione capitula. Scȣa ꝑs cōtinet. xxvj. causas et sub qualibet causa questiōes et sub questionibus capitula. Et. xxxiij causas. et. q. iij. vsqꝫ ad. iiij. interponitur tractatus de pnĩa que diuiditur. in. vij. distinctiones. et sub qualibet dist. capi tula. Tertia pars est de cōsecratione q̃ diuiditur in. v. distinctiōes. et sub quali bet distictione capitula. Alij ꝟo libri iu ris canonici continent rubricas que sequuntur.

Rubrice decretalium continentiuʒ. v. lib. partiales qui representantur per numerum infra posttum a latere sinistro.

5 ACcusatiōibus. inquisitionibus et denunciationibꝰ.

5 Adulterio et stupro.

1 Alienatioine iudicij mutandi cā fa.

5 Apostatis.

2 Apellatiōibꝰ et recusationibꝰ et rela-**[[xix]r]**tionibus.

1 Arbitris.

1 Autoritate et vsupallij.

3 B Aptismo et eius effectu.

1 Bigamis ordinandis vel non.

5 CAlumniatoribus.

3 Capellis monachorum et aliorum religiosorum.

2 Causa possessionis et proprietatis.

3 Celebratione missarum et sacramentorum eucharistie et diuinis officijs.

3 Censibus exactionibus et procurationibus.

5 Cohabitatione clericorum et mulierum.

4 Clandestina desponsatione.

3 Clericis coniugatis.

3 Clericis non residentibus.

3 Clerico egrotante.

5 Clericis pugnantibus in duello.

1 Clericis peregrinis non admittendis.

2 Clericis pereginantibus.

3 Clerico venatore.

5 Clerico percussore.

5 Clerico non ordinato ministrante.

5 Clerico excōmunicato deposito vel interdicto ministrante.

5 Clerico per saltum promoto.

5 Clerico qui ordines furriue suscepit.

4 Cognatione spirituali.

4 Cognatione legali.

5 Collusione detegenda.

3 Comodato.

3 Concessione prebende et ecclesie non va cantis.

4 Conditionibus appositis in matrimo nio.

2 Confessio.

2 Confirmatione vtili vel inutili.

1 Constitutionibus.

1 Consuetudine.

1 Corpore vitiatis non ordinandis.

4 Coniugio leprosorum.

4 Coniugro seruorum.

4 Consanguinitate et affinitate.

3 Consecratione ecclesie vel altaris.

3 Conuersione coniugatorum.

3 Conuersione in fidelium.

5 Crimine falsi.

3 Custodia eucharistie chrismatis et aliorum sacramentorum.

3 DEcimis primitijs et oblationibus.

5 Delictis puerorum.

3 Deposito.

3 Desponsatione impuberum.

2 Dilationibus.

4 Dinortijs.

2 Dolo et contumacia.

3 Donationibus.

4 Donationibus inter virum et vxorem: et de dote post diuortium restituenda.

5 EO qui ordines furtiue suscepit.

3 Ecclesijs edificandis vel reparandis.

1 Electione et electi potestate.

3 Emptione et venditione.

4 Eo qui cognouit consanguineam vxoris sue.

4 Eo qui duxit in matrimonium quam pol luit per adulterium.

1 Eo qui mittitur in possessionem causa rei seruande.

2 Etate et qualitate et ordine preficiendorum.

2 Exceptionibus.

5 Excessibus prelatorum.

2 FErijs.

3 Feudis.

2 Fide instrumentorum.

3 Fide iusloribus.

1 Filijs presbyterorum.

2 Foro competenti.

4 Frigidis et maleficiatis.

5 Furtis.

5 HEreticis.

Homicidio voluntario vel casuali.

5 His qui proprios filios occiderunt.

1 His que vi metus ve causa fiunt.

5 His que fiunt a prelatis sine consensu capituli.

5 His que fiunt a maiori parte capituli.

I 5 Vdeis et saracenis.

3 Jmmunitate ecclesiarum.

[[xix]v] 5 Jnfantibus et languidis expositis.

1 Jn integrum restitutione.

5 Jniurijs et damno dato.

2 Judicijs.

2 Jureturando.

2 Juramento calumnie.

3 Jure patronus.

3 Jnstitutionibus.

2 LJtis contestatione.

2 Libelli oblatione.

3 Lite pendẽte nihil innouetur.

3 Locato et conducto.

5 MAgistris et ne aliquid exigant pro docendo.

1 Maioritate et obedientia.

5 Maledicis clericis.

4 Matrimonio contracto contra interdi ctum ecclesie.

2 Mutuis petitionibus.

4 NAtis er libero ventre.

3 Ne clerici vel monachi secularibus negocijs se immisceant.

5 Ne prelati vices suas.

3 Ne sede vacante aliquid innouetur.

5 Non ordinato ministrante clerico.

5 Noni operis nunciationc.

2 OBlatione libelli.

1 Oblatis ad ratiocinia.

5 Obseruatione teiuniorum.

1 Officio archidiaconi.

1 Officio archipresbyteri.

1 Officio primicerij.

1 Officio sacriste.

1 Officio custodis.

1 Officio vicarij.

1 Officio et potestate iudicis delegati.

1 Officio legati.

1 Officio iudicis.

1 Officio iudicis ordinarij.

11 Ordinatis ab episccopo qui renuncianit episcopatui.

13 Ordine cognitionum.

1 PActis.

Parochijs et alienis parochianis.

3 Peculio clericorum.

5 Penis.

5 Penitentijs et remissionibus.

5 Pignoribus et alijs cautionibus.

2 Plus petitionibus.

1 Postulatione prelatorum.

3 Postulando.

8 Prebendis et dignitatibus.

3 Precarijs.

3 Presbytero non baptisato.

2 Prescriptionibus.

5 Priuilegijs et excessibus priuilegiatorum.

2 Presumptionibus.

2 Probationibus.

1 Procurationibus.

5 Purgatione canonica.

5 Purgatione vulgari.

3 Purificatione post partum.

4 QUi clerici vel vouẽtes matrimo nium contrahere possunt.

4 Qui filij sunt legitimi.

4 Qui matrimontum accusare possint.

5 RAptoribus incendiarijs et violatoribus ecclesiarum.

3 Rebus ecclesic alienandis vel non.

1 Renunciatione.

3 Regularibus et transeuntibus ad religionem.

5 Regulis iuris.

3 Religiosis dominibus vt episcopo sint subiecte.

3 Reliquijs et veneratione sanctorum.

3 Rerum permutatione.

1 Rescriptis et eorum participationibus.

2 Restitutione spoliatorum.

1 SAcra vnctione.

1 Sacramentis iterandis vel nō

5 Sagittarijs.

5 Schismaticis.

1 Scrutinio in ordine faciendo.

4 Secundis nuptijs.

2 Sententia et re iudicata.

5 Sententia excommunicationis.

3 Sepulturis.

2 Sequestratione possessionum.

1 Seruis non ordinaudis et eorum manumissione.

[[xx]r] 5 Simonia et ne aliquid pro spiritualibus erigatur vel promit tatur.

1 Syndico et actore.

3 Solutionibus.

5 Sortilegus.

4 Sponsalibus et matrimonio.

4 Sponsa duorum.

3 Statu monachorum et canonicorum. regulartum.

3 Successionibus ab intestato.

1 Summa trinitate et fide catholica.

1 Supplenda negligentia prelatorum.

3 TEmporibus ordinationũ et qua litate ordinandorum.

3 Testamentis et vltimis voluntatibus.

2 Testibus et attestationibus.

2 Testibus cogendis vel non.

5 Torneamentis.

1 Transactionibus.

1 Translatione prelatorum.

1 Treuga et pace.

5 UErborum significatione.

3 Vita et honestate clericorum.

3 Voto et voti redemptione.

1 Vsuris.

2 Vt lite non contestata.

3 Vt ecclesiastica beneficia sine diminutione confera mur.

2 Vt lite pendente nil innouetur.

¶ Sequiť diuisio decretalis.

¶ Versus.

¶ Pria creat cłicos officia p̃parat inde. Altera iudiciũ cum requisitis appellat. Tertia ðvita ɔtractibus testaq̃ mitis. Nubere q̃rta docet et q̃ spectāt ad illud. Ultima criminib⁹ penas ĩiũgere curat.

Rubrice libri texti Decretalium.

ARbitris

Appellationibus.

Accusationibus inquisitionibus denunciationibus.

B Jgamis.

COnstitutionibus.

Consuetudine.

Confessis.

Clericis coningatis.

Clericis non residentibus.

Clerico egrotante vel debilitato.

Concessiōe ecclie et p̃bẽde non vacātis.

Capellis monachorũ.

Censibus et eractionibus.

Cōsecratione ecclesie vel altaris.

Cognatione spirituali.

DOlo et contumacia.

Decimis.

Desponsatione impuberũ.

ELectione et electi potestate.

Erate et qualitate et ordine prestciendorum.

Eo q̇ mittiẽ i possessiōe causa rei ſuāde

Exceptionibns.

Excessibus prelatoꝝ et subditorum.

FJlijs presbyteroꝝ et alijs illegitimenatis.

Foro competenti.

HJs qui vi metusve causa fiunt.

Hereticis.

Homicidio.

IN integrum restitutione.

Judicis.

Juramento calumnie.

Jureiurando.

Jnstitutionibus.

Jure patronatus.

Jmmunitate ecclesiarum.

Jniurijs a damno dato.

L Jtis contestatione.

M Aiorit a te et obedientia.

N E sede vacāte aliq̇d innouetur.

Ne clerici vel monachi.

OFficio vicarij.

Officio et ptāte iudicis delegati.

Officio legati.

Officio ordinarij.

POstulatione prelatorum.

Pactis.

Procuratoribus.

[[xx]v] Prescriptionibus.

Prebendis.

Priuilegijs.

Penis.

Penitentijs et remissionibus.

REscriptis.

Renunciatione.

Restitntione spoliatorũ.

Rebus ecclesie non alienandis.

Rerum permutatione.

Regularibus.

Religiosis domibus.

Reliquijs et veneratione sanctorum.

Regulis iuris.

SVmma trinitate et fidecatholica.

Supplenda negligẽtia p̃latorũ.

Sententia et re iudicata.

Sepulturis.

Statu regularium.

Sponsalibus et matrimonijs.

Schismaticis.

Sententia excõmunicationis.

TEmporibus ordinationum.

Testibus.

Testamentis.

UT lite pẽdẽte nihil innouetur

Vita et honestate clericorum.

Voto et voti redemptione.

Vsuris.

Verborum signi ficatione.

Rubrice clementinarum.

A Ppellationibus.

B Aptismo.

CAusa possessionis et ꝓprietatis.

Concessione prebende.

Censibus.

Celebratione missarum.

Consanguinitate et affinitate.

D Olo et contumacia.

Decimis.

ELectione.

Etate et qualitate.

Exceptionibus.

Excessibus prelatorum.

F Oro competenti.

H Ereticus.

Homicidio.

IN integrum restitutione.

Judicijs.

Jureiurando.

Jmmunitate ecclesiarum.

Judeis et saracenis.

M Agistris.

OFficio vicarij.

Officio delegati.

Officio ordinarij.

PRobationibus.

Prebendis. et dignitatibus.

Priuilegijs.

Penis.

Procuratoribus

Penitentijs et remissionibus.

REscriptis.

Renunciatione.

Rebus ecclesie non alienandis.

Rerum permutatione.

Regularibus.

Religiosis domibus.

Reliquijs et veneratione fanctorum.

SVmma trinitate.

Supplenda negligẽtia p̃lato7.

Sequestratione possessionis.

Sententia et re iudicata.

Sepulturis.

Statu monachoru3.

Sententia excommunicationis.

T Estibus.

Testamentis.

UT lite pendente.

Vita et honestate clericorum.

Vsuris.

Verborum significatione.

¶ Finis.

[Fo.j.r] ¶ Jncipit Sũma

Angelica correcta secundum primum exemplar ipsius Reuerendi patris Fratris Angeli de Clauasio.

De Abbate an dicatur spōsus sui monasterij. not. Barto. in. l. si ita q̣s. §. is cui. col. ij. ꝟsi. quarto ĩter mōasteriũ. ff. de leg. ij. et an abbas monasterij exẽpti habeatur pro ep̃o. no. Bal. in autẽ. causa que. col. fi. ꝟsi. q̣ d si est. C. ð. epis. et cle. et in sua marg. in ꝟ. abbas. ꝟ. vij. et an dignitatẽ habeat. not. Cardi. ĩ cle. j. in prin. et ibi ĩ apostoli. Celsi. ĩ ꝟ. sit no mẽ dignitatis. de rescrip. Panor. in. c. exposuisti. et ibi in apostil. eiusdẽ. Celsi ĩ versi. vitiũ. de cor. vic. Fely. post Sicu. in. c. decernim⁹. de iudi. et in. c. pastoralis. col. iiij. ꝟ. vtrum ergo abbatis. ð offi. deleg. et Gemi. ĩ. c. ij. nu. ix. ĩ ꝟ. abbatia. vbi etiaʒ per Philip. fran. nu. v. in ꝟsi. appellatione dignitatis abbatiam nō contineri. de preben. lib. vj.

ABbas

debet eẽ presbyter. c. j. ð etate et quali. et etatis annoꝛ. xxv. vt. j. etas. ¶ Abbas a q̊ debet [sect. 1] eligi? Rñ. a monasterio cui prefici dʒ. xviij. q. ij. c. abbatem. ¶ De cuius mōasterio. debet eligi. Rñ. [sect. 2] q̣ de proprio: nisi quando idoneam per sonam non haberet. quia tunc de alio monasterio eligi pōt. xviij. q. ij. c. qꝫ sit. ¶ A q̊dʒɔ firmari. við. j. ɔfirmatio. §. iiij [sect. 3] ¶ A quo debet benedici? rñ. quod ab ep̃o [sect. 4] diocesano: per quā benedictionẽ intel ligitur ei dare curā monasterij ꝗʒ Jnn. in. c. j. de sup. neg. prela. Nec anteqꝫ sit benedictus debet exercere que p̣tinẽt ad eius officiũ ꝗʒ glo. in. d. c. j. Quod li mito ꝗʒ Lau. in clemen. attendẽtes de sta. mona. quando est cōsuetudo in monasterio quod bñdicatur alias nō. Et sic intelligo. d. c. j.

¶ Sed quid si ep̃s recuset euʒ benedi [sect. 5] cere? Rñ. quod si tertio requisit⁹ cum humilitate et deuotione vt cōgruit recusaue rit eum benedicere: tunc potest et monachos suos benedicere et alia q̃ad eius officium pertinẽt exercere: vt in. d. c. j. ¶ Quo die dʒ benedici? Rñ. quod solũmo [sect. 6] do in diebus ĩ quibus ordines minores possunt conferri secundum cōem opi. doc. vt no. gl. ĩ. d. cle. attendẽtes et. Pa. in. c. cum sis. de conse. eccle. vel alta.

¶ Vtrum possit aliquid exigi ꝑ tali be [sect. 7] nedictione? Rñ. quod non aliter esset simonia tex. est in. c. sicut. el. iij. de simo.

¶ Vtrum vnus abbas possit p̃esse duo [sect. 8] bus monasterijs seu duabus ecclesijs curā aĩaꝛ habẽtib⁹? Rñ. quod non sine dispensatione pape: nisi vnũ monasteriũ aut eccl̃ia depẽdeat ex aliavel ad ĩuicẽ sunt annexa vt in. c. vl. in fi. j. de re. do. ¶ Vtrum abbas possit solẽniter popu [sect. 9] lo benedictionẽ dare? Rñ. quod ĩ ecclesijs que ei pleno iure pertinẽt poterit post missarum vesperoruʒ et matutinarum officia. Alibi autem publice ac p̣vias non potest nisi ex speciali priuilegio ei cōce datur. vt in. c. abbates de priui. lib. vj. ¶ Vtrum possit benedicere paramen [sect. 10] ta et que vide. j. benedictio. §. j. et. ij.

¶ Vtrum possit ordines conferre vide [sect. 11] j. ordo. ij. in prin.

¶ Vtrum abbas possit absoluere suos [sect. 12] monachos? Rñ. quod sic ab omnibus pctĩs et cẽ suris: nisi specialiter alteri a iure reseruent̃. Et lʒ Pa. in. c. monachi. de sen. ex com. teneat quod non potest absoluere: nisi ab excōmunicatiōe pro iniectione manuum in personam ecclesiasticā: tu tamẽ tene quod potest vt. j. absolutio. j. §. ij.

¶ Vtrum possit prohibere suo mona [sect. 13] cho ne cōfiteatur episcopovel eius penitētiario? Rñ. ꝗ Jac. de lau. in sum. q nō. Quod limito nisi sit exemptus vel aliud habeat per priuilegium a papa. ¶ Vtrum abbas possit dispensare cum mo [sect. 14] nachis sup irregularitate? Rñ. quod sic su per irregularitate quā ɔtraxerūt recipiē do ordines in excōicatione facti. tamē memoriā vel iuris peritiā non habētes **[[Fo.j.]v]** Et hoc quando graue et notabile factuʒ nō fuit: siue hāc irregularitatem incurrerūt ante ingressuʒ religionis siue post secundum cōiter doc. in. c. cum illoꝛ de sen. excō. Jn alijs autem irregularitatib⁹ non potest de iure cōi. vt not. Host. et Pa. ī. d. c. cum illoruʒ facit regula que a iure cōi de regu. iur. li. vj. nisi vbi ius exp̄sse ei cōcedat. ¶ Vtrum possit dispensarecū monachis [sect. 15] īvotis factis ante ingressuʒ religiōis? Rñ. quod sicvtno. gl. ī. c. nouit. xxxiij. q. v. de votis ī religiōe factis vide. j. votū. ij. §. iij. ¶ Vtrum possit dispēsare cum monachis [sect. 16] in regula vide. j. Dispensatio. §. viij. ¶ Vtrum possit cōcedere monachis vsuʒ [sect. 17] alicuius rei vel eius administrationē? Rñ. secundum Jnno. ī. c. fi. q cle. vel vo. quod pōt cōcedere cerros reddit⁹ monacho vnde viuat. Et dicit Jo. an. in regula non ē obligatoriū. de re. iur. li. vj. valere sta tutū monasterijvt ꝑ indumētis et alijs necessarijs quisq̃ monachorū recipiat certuʒ q̇d: sed vt possit dispensare ad li bitum et disponere non potest. Simiłr ne possit ei auferri quando suo supiori placuerit non potest cōcedere etiam cum licentia pape. c. cum ad monasteriū. de sta. mona. ¶ Vtrum possit expellere monachos [sect. 18] suos? Rñ. quod non ꝗ Pa. in. c. cum ad mona steriū et. c. fi. de regula. qd̄ vult vt fugiti uos requirat et cogat eos ad suū redire mōasteriū si potest eos tenere absq̃ graui scādalo: vel saltē ꝑuideat̄ eis de alio loco religioso eiusdē ordis vbi ad agēdā pnīaʒ deputēt̄ et necessaria eis mistrēt̄. ¶ Vtrum possit licentiare ad aliam re [sect. 19] ligionem vide. j. religiosus §. xxxiiij.

¶ Quid d̄ bōis illius mōachi quē abbas [sect. 20] de facto expulit vide. j. mōasteriū. §. vj. ¶ Vtrum possit dare licentiam mona [sect. 21] cho stādi sepate ī ali q̄ cella? Rñ. quod sic dūmodo ex iusta causa et. j. septa mona sterij: sed non extra. vt in. c. vlti. xx. q. iiij. ¶ Vtrum postit corrigere mōachos suos [sect. 22] rñ quod sic nec tenetur ī hoc req̇rereɔsiliū sui capituli ꝗ Pa. in. c. Joānes de regula. ¶ Ad q̄ obligat̄ abbas? Rñ. quod vltra a [sect. 23] lios monachos obligatur ad curā aīarū sibi subiectarū et monasterij ac rerū ipsius et magna negligentia est peccatū mortale. vt. j. negligentia. §. j.

¶ Vtrum liget̄ suo statuto etiam cum ɔuētu [sect. 24] facto? Rñ. ꝗ Pa. ī. d. c. cum ad mōasteriū quod nō. Et dicit Jo. an. ī. d. regula non est obligatoriū q: etiam si iurasset seruare te net reuocatio: lʒ sit ꝑiur⁹. Ex quo patet quod lʒ īstituerit p̈orē cum cōuētuaut aliū of ficialē potest reuocare. qꝛ abbas mōacho suo ī aliq̊ non potest obligari. sicut nec dñs seruo. l. interpositas. in fi. C. de transac. ¶ Vtrum teneat̄ ire ad synodū? Rñ. quod sic [sect. 25] si hʒ populūvł capellas hñtes populū etiam si ipse sit exēptus dūmodo capelle seu popul⁹ non sit exēptus ałs non. c. qd̄ super his. de ma. et obe. et quod ibi no.

¶ Vtrum possit p̈oratibus ecclijs: admi [sect. 26] nistrationib⁹ aut quibuslibet alijs beneficijs nouas pēsiones īponere: aut veteres augere aut ad mēsam suā p̄dicta applicare? Rñ. quod non nec q̇lʒ eius pre lat⁹ regularis cle. vnica d̄ sup. neg. p̄la. ¶ Vtrum possit presentare clericos in ec [sect. 27] clesijs in quibus habet ius patronat⁹? Rñ. quod non sine cōsensu capituli. c. ea nos citur. de his que fi. a prela.

Additio

nisi ex approbata consuetudine vel priuilegio aliud habeatur. vt ibi.

De abbatissa an habeat dignitatẽ. legiste habẽt tex. in. l. generali. C. de fac. san. ecc. et an bastarda possit eligi in abbatissaȝ. no. Col. postcollectariũ ĩ. c. bone. nu. xv. in ꝟ si. patiẽs defectũ ĩ natalib⁹. eẽ de postu. p̃la. Fely. ĩ. c. meminim⁹ col. ij. ꝟsi. q̃ro nũq̇d. de accu. et vtrũ donare et testari possit. no. in. l. diu⁹ seue rus. ff. de jure codi. vbi quod nō. et ĩ. c. iij. de testa. et an habeat prelationẽ ordinariã no. s̃. Tho. quod non i. iiij. distĩ. xxv. arg. iij.

Abbatissa

debet eligi a monasterio in quo preficienda est: in qua electione nulla debet admitti nisi complenerit. xij. annum. et si ꝓfessa tacite vel expresse et eligenda debet cōple uisse. xxx. annum: et esse ꝓfessa exp̃sse ordineȝ regularẽ. Jdem dic de priorissa **[Fo.ij.r]** per quã monasteriuȝ regiĩ: cuius electio si due partes cōuẽtus ad eã accedunt quando ꝑscrutinium ꝓcediĩ: nulla exceptio ne aut appellatione admissa est confir manda. Si vero nulla ad duas partes accessit tũc non obstãte publicatiõe scru tinij et electione pñt alie accedere adeã q̃ hȝ maiorẽ partẽ toti⁹ capituli: que si ad duas partes accedit non obstante quocũq̃ cõfirmeĩ et qui vocanĩ ad eas dirigẽdas ĩ huiusmodi electionib⁹. nisi seab stineãt ab his per q̃ discordia potest exori ri vel exorta nutriri sunt excõicati ip̃o facto. Et hec locũ habẽt nedũ ĩ mona sterijs religionis approbate verũetiã in mulierib⁹: que secundum quarũdã patria rum ꝏsuetudines: nec ꝓprijs renũtiãt nec ꝓfessionẽ faciũt regularẽ: sȝ viuũt vt in ecclijs secularib⁹ canonici regula res hec no. ĩ. c. idẽnitatib⁹. de elec. li. vj. de q̊ habes. j. Excõicatio. vij. casu. xvj. ¶ A quo debet confirmari vide. j. cõfir **[sect. 1]** matio. §. iiij.

¶ Vtrum debeat bñdici? Rñ. q̃ sic: vbi ẽ **[sect. 2]** cõsuetudo: quod si non faciat se bñdici in fra annũ a sua cõfirmatione cõputan dum vbi est ꝏsuetudo quod bñdicaĩ: nisi causa rõnabilis subsit cadit ipso facto a iure suo. cle. attẽdẽtes. de sta. mona. ¶ Vtrum possit quocũq̃ die bñdici? Rñ. **[sect. 3]** ſm gl. in. d. cle. attendentes quod sic.

¶ Vtrum abbatissa possit ecclesias con **[sect. 4]** ferre et bñficia et instituere clericos in ecclesijs sui monasterij? Rñ. gl. ĩ. d. c. de licta de maio. et obe. quod sic de ꝏsensu sui capituli post suam confirmationem.

¶ Vtrum possit abbatissa excõicare ab **[sect. 5]** offõ suspẽdere vel ĩterdicere? Rñ. quod nõ secundum glo. in. d. c. dilecta. nec ip̃tinent ad claues. c. tãta de exces. p̃la. Potest tamen a be neficio et ab offõ monachos et clericos suspẽdere et ꝓ hibere ne celebrẽt ĩ eius ecclijs: sed talis supẽsio non est ꝓprie su spẽsio ſȝ Pa. ĩ. d. c. dilecta q̃ sicelebrarẽt non essẽt irregulares clerici celebrãtes. ¶ Vtrum possit predicare moniales be **[sect. 6]** nedicere: confessiones audire et huiusmodi? Rñ. quod non potest aliq̇d facere quod pertineat ad aliquẽordinẽ: vt pȝ in. c. noua. de pe. et re. Potest tamen in matutinis euãgelium legere. Vnde etiam diaco nisse appellanĩ. xxvij. q. j. diaconissaȝ et etiam mo niales seu subditas mõere et exhortari. ¶ Vtrum abbatissa volens loq̇cũaliquo **[sect. 7]** debeat eẽ associata? Rñ. quod sic saltẽ per ve tulã mõachã. xviij. q. ij. diffinim⁹. et. c. x. ea. q. ȯr quod due vel tres debẽt esse.

¶ Ouõ abbatissa potest exire ꝓ homagio **[sect. 8]** faciendo. habes. j. moniales. §. iij.

Not. Bal. de pena ꝓcurantis abortiuũ fieri ĩ tract. schisma. col. xvij. q̇ po niĩ in rub. C. si q̇s aliquẽ testa. ꝓhi. in lectu. Bar. in. l. necare. nu. j. et ibi ĩ apo stil. Cel. in ꝟ. q̇ partum preferat. ff. de libe. agno. glo. et Bar. in. l. diuus et ibi Alex. in. j. col. in. fi. ff. de libe. et posthu. et Pa. in. c. sicut el. ij. nu. iij. in. ij. no. vbi etiaȝ apostil. Cel. in ver. infusio anime extra de homi.

Aborsum

procurās homicida est et qui sterilitatis venena procurat peccat mortaliter. c. aliqñ. et. c. seq. xxij. q. ij. Et si aiat⁹ erat fetus debet puniri capite: ꝗ verus homicida. Si vero inaiatus erat si nobilis hoc facit parte bonoruȝ amissa relegat̃. Si vero ignobilis damnatur in metallũ ff. de pe. l. si quis aliquid. §. qui abortionis.

Abrogatio

legũ vel cōstitutionum fit trib⁹ de causis. Primo propter consuetudinem contrariā xxxj. dist. ante triennium insti. de test. .§. iiij. Secũda ꝓpter disparẽ successio nem temporum. xxxiiij. di. c. fraternitatis tue. vbi tex. De fectus nostri tempo ris quibus non solum merita sed corpora ipsa defecerunt districtionis illius non patitur manere censurā. Ter tia ꝓpter emergentia mala. lxiij. dis. §. verum in fi. vbi exemplum de serpen te eneo quẽ moyses bona fecit intẽtione. Eȝechias bona intẽtiōe destruxit.

Absens

causa reipub. vt ambasiatores et huiusmodi multa habẽt priuilegia.
[[Fo.ij.]v] ¶ Sed nũ q̇d illi q̇ data opa et affectare **[sect. 4]** etiā cā reipu. sunt absentes gaudeant illls p̈uilegijs? Rñ. quod nō. vt. l. et q̇ data. ff. ex q̇. cau. maio. et. l. pe. C. quō et quando iu. et. l. vniuersi. C. de lega. secundum vnam lectu. Et aduerte quod ille qui in officio modici valoris absens est causa reipu. p̃sumit̃ affectare et data opera abesse. tex. estsin gu. in. l. spadonem. §. fi. ff. de excu. tuto. Sequit̃ hoc ludo. de ro. in vo. Et facit contra clericos absentes qui vt ampliores obtineāt dignitates cum cardīalib⁹. Et ambasiatores tenẽt̃ restituere expẽ sas cōitati quando stāt plusq̃ expediat dolose vel volũtate sua. vtī. d. l. et q̇ data. De absolutione ab excōicatiōe et ir rogata ip̃o iure an possit per quẽ lȝ ordi nariũ cōcedi. no. Bal. quod sic: ī sua marg. in ver. absolutio. ꝟsi. ix. Bal. et Pau. de cast. in. l. peto. §. mater. ff. ð leg. ij. Bart. in. l. qui liberis. §. hec ꝟba. col. j. ꝟ. vlti. hāc legẽ. et ibi Pau. ð ca. et Alex. col. iiij. ꝟ. extra gl. tetigit. ff. de vulg. et pu. Jnn. in. c. prudẽtiā ī glo. sua in ꝟ. delegatis et in ver. astrictũ de offi. deleg. et oīno per Cardi. in cle. j. §. j. q. iiij. v. vj. et. vij. de reb. eccle. non alie.

Absolutio. j.

ab excōicatione vtrũ possit īpendi a non sacerdote? Rñ. secundum Mona. ti. excōicatio. q̇ duplex est ipsi⁹ absolutio. Vna q̃ perti net ad forũ penitentiale. Et hec solũ a sacerdotib⁹ potest impendi: vt in. c. cano nica. de sen. excō. Et sic intelligo. Jnn. in. c. quāto de cōsue. Alia est q̃ pertinet mere ad forũ cōtentiosum. Et huiusmodi ab solutio potest cōmitti diacono et inferiori bus clericis. et de hac intellige glo. ī. c. pastoralis de offi. or. q̃ vult vt etiam laic⁹ absoluat de quo dic vt. j. absolutio. iij. .§. xvij. ita tamen quod absolutus a talib⁹ opȝ quod postea absoluat̃ iterũ a sacerdote de prima absolutione rōne mortalis pctī ꝓpter quod suit excōicatus. rō secundum Jnno. in. d. c. quanto. et in c. fi. de exces. p̃la. ꝗ ꝑtiner ad ptātiẽ clauiũ q̃ solis sacerdo tibus date sunt. xx. di. §. i. xcvj. di. §. illð aūt. et. c. bene. de pe. et re. noua.
¶ Vtrum omnis sacerdos possit absoluere **[sect. 1]** ab excōicatione minori a iure quā q̇s incurrit ꝑtipādo locutiōe et huiusmodi? Rñ. quod nō: sȝ solũ ꝓprius ep̃s vel curat⁹ vel habens licẽtiā

ad eis vel a papa. ar. c. nuper. §. in scd̃a de sen. excō. etiam archi epo in ꝑuincia: sed extra suā diccesim declaraẽ non licere intellige nisi dum visitat vt in. c. ꝑpetuo. de censi. lib. vj. ergo multominus alijs cōcor. Jnno. et Host. in. d. c. nuper.
¶ Vtrum proprius eps vel curatus pos [sect. 2] sit absoluere ab oĩ excōicatiōe maiori lata a iure? Rñ. secundum Jnno. in. d. c. nuper quod tam a maiori q̃ a minori potest absoluere quod ꝑprius eps vel ꝑprius sacerdos nisi in casib⁹ in q̇bus cōditor canonis sibi absolutionẽ reseruaueritvel alteri. et cum ipso cōcor. Host. ibidem vbi est q̃si tex. expssus. Et hāc opi. tenẽt theologi vt ĩ Dir. lib. iij. tit. iiij. Jnter quos ẽ sā. Boñ. in. iiij. di. xviij. q. vl. et sctūs Tho. ea. di. ar. vl. q. j. Siłr sūmiste. vt Mona. ti. excōicatio et sūma ɔfes. ti. xxx. §. xxxv. lib. iij. et Jo. de saxonia ĩ sua summa ti. absolutio contrarium tenet. Pa. ĩ. c mona chi. et. c. mulieres de sen. excō. et gl. ĩ. c. si eps. de pe. et re. quā sequitur. Ge. ibidẽ et etiam glo. videtur in cle. attendẽtes. de sta. reg. et in cle. vni. de cōsan. et asti. et Fed. cōsi. xliij. Ego consulo quod sacerdos proprius tam epi. sequaẽ q̃ sibi videtur in illo casu magis expedire saluti ipsius penitentis velcōitati fideliū: q̃ vtrāq̃ potest tenere. Et pria de subtilitate iuris mihi videtur verior: et intellige nisi eps sibi absolutionẽ a tali excōicatione reseruasset specialiter q̃ tunc proprius sacerdos non posset absoluere: vt lati⁹ dicam. j.

Casus Aduerte etiam quod epis solis cō cedatur absolutio ab excōicatione ꝑ violẽta iniectione manuū in ꝑ sonā ecclesiasticam: vt. d. c. mulieres. c. es nosciẽ. et. c. peruenit quando iniuria est leuis. vel quando adire non potest papā et sic inferior non absoluit ab ea: nisi cui specialiter cōceditur vt abbati et hin ōi **[Fo.iij.r]** de quo. j. excommunicatio. v. casu. j. §. xxxviij. cum seq.
¶ Vtrum idem sit dicendū de excōicatiōe [sect. 3] statutorū ꝑuincialiū cōsilioꝝ aut syno daliū seu q̃ faciūt legati ĩ suis legatiōi bus? Rñ. Dir. vbi. s̃. quod Guil. dicit quod sic. et ẽ verum sicut vult Pa. in. c. graue. de p̃ben. in gl. et loquiẽ ipse de epo: q̃ tenet quod pertinet ad epm absolutio. Et addit etiam si ĩcurraẽ in aliena diocesi a subdi to suo. et etiam si statutū esset ɔfirmatū ꝑ papam secundum Jo. and. in. c. ex frequẽtib⁹. de insti. et ibi Pa. per rationẽ: q̃ ex q̊ conditores non sibi nec alijs reseruarūt videtur alijs cōcessisse. Gnil. autem ĩtelligit etiam de ꝑptijs sacerdotibus ex quo recipit religiosos quibus est ꝑhibitū a ta libus sententijs ꝑuincialib⁹ aut synodalibus absoluere. cle. religioū. de ꝑui le. Et sic tenet secundum qd̃ dixi in p̃cedẽti. q. ¶ Vtrum idem dicendum de suspensione [sect. 4] aut inter dicto qd̃ imponiẽ a iure aut ꝑ statuta ꝑuincialia synodalia vel legato rū. Rñ. glo. in. d. c. graue. quod sic ex quo cō ditor canonis non reseruauit. facit gl. in d. c. si q̇s. el. j. xvj. q. vij. gl. tamen in cle. j. de here. limitat verū. qū suspensio non hꝫ tēpus determinatū. q̃ quando hꝫ tēpus de terminatū null⁹ interior absoluere pōt et eā sequiẽ Car. ibi et Pa. ĩ. c. tam lr̃is de testi. de. quo dic vt. j. suspẽsio. iiij. §. j. Sꝫ que sunt in iure reseruata pape. vide. j. excōmunicatio. v. que autem epo. vide excommunicatio. vj. et a quibus alij possunt absoluere. Excommunicatio. vij. ¶ Vtrum in articulo mortis constitut⁹ [sect. 5] possit absolui ab excōmunicatione vel impeditus et quis potest absoluere. vide. j. absolutio. iij. §. xvj. et. xvij.
¶ Quis absoluat exemptuꝫ ab excom [sect. 6] municatione. vide. j. exemptus. §. vj.
¶ Vtrum ille q̇ incurrit excōicationeꝫ in [sect. 7] vna diocesi ibi hñs domiciliuꝫ postea trāsfert se ad aliā diocesim possit absol ui a prefata excōicatione ab epo vel cu rato illius diocesis ad quam se trāstulit. Rñ. ſꝫ Ricar. ĩ. iiij. di. xviij. ar. ix. q. v. q̃ sic. si excōicatio ẽ a iure vel per statuta q̊rumcūq̃. et non sit reseruata per cōditorẽ. arg. d. c. nuꝑ. qd̃ nōdistiguit. an sit ɔcta in diocesi vel alibi sec⁹ si essent ab hoie vel si conditor canonis sibi reseruasset. q̃ tūc non posset. Hoc idem tenet Jo. an. et Pa. in. d. c. ex frequentib⁹ quo ad epos. De notatis

et dictis ĩ hoc ꝟsi. no. Pau. de cast. in. l. tale pactũ. §. fi. ff. de pact. et in. l. si decẽ. ff. de ꝟbo. obl. et qd posui. s̃. ꝟsi. proxi. et Fede. de senis consi. cxciij.

Absolutio. ij.

ab excōicatiōe q̃ est ab homine seu iudi ce a quo potest impediri. Rñ. quod rl̃ariter potest ab illo q̇ eā tulit: qꝛ rl̃ariter qui pōt soluere potest et ligare etecontrario. xxiij. q. j. si petrus et. xxj. di. inferior. ff. de re iud. l. qui ꝯdẽnare. ff. de re iud. l. nemo. la. j. de pe. di. j. ꝟbũ. Fallit regula hec ĩ sex casibus. Primus in delegato pape qui inobediẽtem sue snĩe potest excōicare sed post annũ a sua snĩa diffinitiua non potest absoluere. vt de of. delega. c. q̃rẽti. Et ibi dicit Jnn. quod si excōicat delegat⁹ pape ante diffinitiuam snĩam. semper vsqꝫ ad diffinitiuā snĩam. et etiam post vsqꝫ ad annum absoluere poterit. quia ꝑpetua est iurisditio sua. vt in. c. gratũ. et. c. licet. eo. titu. qꝛ ea que ad ius rescri buntur debent esse perpetua. C. de di. l. falso. Et hoc idez tenet glosa. in. d. c. q̃rẽti. Secũdus in eo qui postqꝫ excōica nit incidit ipse in maiorẽ excōmunicationẽ. xxiiij. q. j. audiuim⁹. De hoc vide j. excōicatio. vel Secus si in maiorẽ: qꝛ posset de sen. excō. duob⁹. de cle. ex. mi. si celebrat. Terti⁹ ĩcẽdiario. vide. j. Ex cōmunicario. v. casu. v. Quart⁹ in snĩa lata ab inferiore: sed cōfirmata ex certa sciẽtia per papā. qd itellige de snĩa q̇ est ab hoĩe secundum Jo. an. c. ex frequẽtib⁹ de in sti. Ratio qꝛ omnia nostra facim⁹ quibus au toritatẽ impartimur. c. si apostolice. de p̃bẽ. li. vj. C. de ve. iur. enu. l. j. §. ola. Se cus si sine certa sciẽtia aut cause cogni tione ꝯfirmat. vel si snĩa esset per statutũ qꝛ quātũcunqꝫ cōfirmatũ poterit inferior absoluere nisi papa in cōfirmatione sibi vel alij reseruasset sicut de alijs **[[Fo.iij.]v]** que sunt a iure. vt. s̃. dictũ est in prece. c. §. iij. Quint⁹ de illo q̇ excōicauit. et tñ non est sacerdos q̇ lz possit absoluere de absolutione q̃ pertinet ad forũ contentiosum non tamen de illa q̃ pertinet ad forũ penitẽtiale. de quo dic vt. s̃. absolutio. j. Sext⁹ est in illo cui papa mandat vt aliquẽ excōicet sine aliqua cause cogni tiōe: qꝛ talis est merus executor. et ideo absoluere non poterit. ar. c. fi. super questionũ. et. c. de offi. deleg. Secus si man dasset cause cognitionẽ: qꝛ tunc posset absoluere. ar. c. verbuz. de pe. dis. j. Hoc no. Jo. et Arch. xxj. dist. inferior. et Host. et Ber. in. c. cum inferior. de ma. et obe. ¶ Sz quid si papa mādat simpliciter **[sect. 1]** vt snĩaz excōicatiōis ĩ aliquẽ ferat? Rñ. Jnno. in. d. c. fi. quod non dz eā ferre nisi cũ cause cognitiōe monitione premissa. ij. q. j. nemo. et. c. sacro. de sen. excōi. et facit gl. in. d. c. fi. Addit tamen quod si cōstat papaz cognouisse de causa: quod tunc ad eius mādatũ sine alia cognitiōe dz ferre snĩaz. l. de qua re. ff. de iudi. Et similiter dicẽdum est de snĩa quā alij pñt per aliũ ferre. Hosti. tñ. et Jo. an. et Pau. in. d. c. fi. tenẽt quod per tale mandatũ simpl̃r factũ non ꝯce dit̃ accessorie iurisditio qꝫuis Pau. di cat quod opi. Vin. q̇ dicit quod dat̃ iurisditio cum papa mādat aliqd spũale extra curiā puta vt excōicet: ẽ valde eq̃. ego cre do quod et si sit eq̃. tamen sit verior prĩa. et iō ad intentionẽ pape sit recurrẽdũ q̃ per ꝟba mādati potest deprehẽdi. Et sic cum cause cognitiōe mādet: vt puta: qꝛ dicit. Jntellexim⁹ quod talis et c. q̃re mādam⁹ ꝟita te cognita. vt excōices et c. tũc absoluere poterit. Sec⁹ si dicat: qꝛ certificati su mus quod talis et c. et iō mādam⁹ q̃ten⁹ excōices et c. tũc a tali uō potit absoluere. ¶ Vtrum archiep̃s possit absoluere a **[sect. 2]** snĩa excōicationis ep̃i sui suffraganei. aut alioꝝ inferiorũ q̇ qꝫuis sint de sua ꝓuincia non tamen sunt de sua diocesi? Rñ. quod nō. c. romana. et. c. venerabilibus de sent. exc. li. vj. nisi quando hoc hz cōsuetudo vel ad eũ appellatũ est de quo dic: vt ĩ d. c. et in. c. ad reprimendam de. off. ord. et. c. per tuas de sen. excom.
¶ Vtrum episcopus possit absoluere ex **[sect. 3]** communicatũ a suo inferiore puta archidiacono et huiusmodi? Rñ. ꝗz Jnn. in. c. cuz ab ecclesiaꝝ. de offi. ordi. quod sic etiam non premissa

satisfactione: ꝓ ordinarius est totius diocesis: vt in. c. j. de offi. ordi. C. de iuris. om. iu. l. fi. Jtem ꝓ tales officiales dicunt̃ vicarij episcopo ruȝ de offi. archi. c. j. lxxx. di. non debere. Malefacit tamen episcopus: ꝓ iurisditionẽ non seruat suis subditis de exces. pre la. c. ij. de offi. ordin. c. quāto. Quod intellige verum nisi ex cōsuetudine haberent vt non possit ab episcopo absolui ꝓ tũc non posset. de offi. archi. c. dilecto: et hec opi. Jnno. est cōis doctorum ꝙuis alij cōtradicāt: vt not. Panor. in. d. c. cũ ab ecclesiarum. Et hanc teneas.

¶ Quid si eps̃ committit alicui vices **[sect. 4]** suas an tale valeat absoluere supradictos ĩ. §. p̃cedẽti sicut eps̃pōt? Rñ. Dir. li. iij. ti. v. quod non nisi hoc exp̃sse cōcedat̃. ar. de pe. et remis. si eps̃. lib. vj. de ꝓcu. q̃ ad agẽdũ li. vj. etiam si diceret. Cōmittimus vobis vices nr̃as etiam ĩ his q̃ spe ciale mādatũ exigũt: ꝓ in tali manda to maiora et grauiora non veniunt ꝙ in cōmissiōe sunt expressa cla. non pōt. de ꝓcu. ꝓ istud ẽ maius ꝙ absoluere sim pliciter: ꝓ fit cum iniuria inferioris.

¶ Vtrum eps̃ extra territorium suum **[sect. 5]** possit excōicatos a se vel a suis inferioribus absoluere? Rñ. quod non in his q̇ req̇rũt cause cognitionẽ ꝓ vt dicit. Jnn. ĩ. c. nouit de offi. le. de cā cognoscere nō pōt: nisi sedens ꝓ tribunali. ar. ij. q. iij. abolitio sȝ hoc in aliena diocesi non pōt facere. ix. q. iij. c. episcopũ et alijs pluribus. c. eiusdẽ. q. Et hoc verum nisi habeat licẽtiā eps̃i diocesani: vt in eisdẽ. c. dicit̃. fallit hoc in episcopo expulso: q̇ petita licẽtia ꝙuis non obtẽta ab eps̃o in cuius diocesi est potest sedere ꝓ tribunali et exercere iurisditionẽ supra suos subditos dũmodo non trahat eos vltra duas dietas a fine sue diocesis qui nō fuerunt expulsores seu fautores aut cō **[Fo.iiij.r]** siliatores cle. vnica. de fo. cōpet. Jn his autem q̃ non requirũt cause cognitionem potest: ꝓ que sunt volũtarie iurisditionis possunt vbiꝙ exerceri. ar. l. omnes ꝓcō. ff. de offi. ꝓcō. et. l. Legatus autem a latere an possit dic vt in. c. nouit. et. c. excōicatus de offi. le. ꝓ non me extẽdo cũ hodie multa habeāt a papa q̇b⁹ credi tur quando nulli fit preiudiciũ vt. j. legatus .§. iiij. et. v.

¶ Vtrum mortuo vel amoto ab excom **[sect. 6]** municatore capitulũ successor: aut ille ad quẽ eius pertinet iurisditio possit absoluere quos predecessor potuisset? Rñ. quod sic. tex. est in. c. si episcop⁹. el. ij. xj. q. iij. et in. c. vnico de ma. et obe. lib. vj.

¶ Vtrum participās in crimine crimi **[sect. 7]** noso sit absoluẽdus ab excommunica tore illius cui ꝑticipādo incurrit maio rem excommunicationem? Rñ. quod sic. c. nuper. de sen. excom. de quo dic vt. j. ex communicatio. viij §. j.

¶ Absoluere q̇ potest ex officio in certis **[sect. 8]** casibus illos qui propter violentiam manuum iniectionem in personam ec clesiasticam excōmunicati sunt: potest alijs committere absolutionem si vide rit expedire. c. fi. de offi. ord. Jdẽ dic de quocunqꝙ qui ex officio ordinarie pote statis potest absoluere. Similiter dic de illo cui est commissum a papa rōne dignitatis. Secus si rōne ꝑsone vt in. d. c. fi. no. glo.

De materia huius versi. scȝ absolutione cōditionali an valeat et an possit peti. per ꝓcuratorẽ. not. Bal. et Alex. in. l. post mortẽ. §. fi. ff. de adop. vbi tenẽt q̇ non nisi in cā necessitatis. Cy. et Angel. in. l. si q̇s mihi bona. §. sed vtruȝ. ff. de acqui. here. Jdẽ Bal. in addi. ad Spe. versi. per pcuratorẽ. Jnno. in. c. cum deside res in gl. sua in ver. absolutus de sen. excom. contra Hosti. in. d. c. cum desideres. qui tenet quod nunqꝙ et potest concedi sine partis citatione si fuit excommunicatus ex officio secus si ad instantiaȝ partis. vt not. glo. xj. q. iij. c. excommunicatos. Jn versi. vtriusqꝙ. Jnnoc. in. c. ab excommunicato ĩ gl. sua in ver. obtentis extra de rescrip. et Philip. frā. c. qua fronte. q. j. de appel.

Absolutio. iij.

quo ad modum ab soluendi ab excom municatione dic quod non debet esse condi tionalis aliter non valeret. c. actus de re gu. iu. li. vj. ergo fiat absoluta.

¶ Vtrum teneatur quis seruare certaꝫ **[sect. 1]** formā in absoluẽdo? Rñ. quod sic ĩ. v. Primum quod faciat illum siurare quod parebit mādatis ipsius absoluentis. c. ex teno re de sen. excō. Limitat hoc Hug. in cri minib⁹ horrendis non in leuibus et pla cet. Secũdũ quod anteꝗ absoluat̃ sufficiẽ teꝫ prestet emẽdā lesis iuxta proprias facultates. c. porro. et. c. parrochianos de senten. excom. de quo dic vt. j. §. ix. et xx. Tertiũ vt absoluatur cum psalmo et oratione dominica et alijs consuetis sci licet absolutione cōsueta vt in. c. a nobis el. ij. de sen. excom. Quartũ quod preci piat ei ne vnꝗ faciat contra illũ canonẽ contra quẽ faciendo incurrit excōicatio nẽ. d. c. ex tenore. Jntellige nisi in casibus ꝛcessis a iure ꝙ nemini bñficiũ iu ris est auferẽdũ. vt in autẽ. de nup. §. sꝫ hoc qꝏ. et. ff. de re iudi. l. iiij §. si q̇s cōdẽ natus. Et ita q̇ ꝑcussit clericũ iniũgen dum est ne vnꝗ clericũ percutiat: nisi de mādato p̃lati vel causa defensionis et huiusmodi cōsuetudo etiam hꝫ vt verberet̃: q̃ seruāda est ĩ masculis: sꝫ non ĩ feminis: nec in multis iuuenib⁹ p̃sertim in nudo. Quintũ quod vtat̃ verbo absolutorio vel relaxatorio vñ cōiter obseruat̃ iste mod⁹. Primo dicat aliquẽ psalmũ vel orationẽ dñicaꝫ. Scꝏ dicat Saluum fac seruũ tuũ deus me⁹ sperantẽ in re. ver. Domine exaudi oratione meā? Rñ. Et cla. me⁹ ad te. veni. versus. Domin⁹ vo biscũ? Rñ. Et cum spũ tuo. oratio. Deus cui ꝓpriũ est misereri semper et parcere suscipe deprecationẽ nostraꝫ: vt hunc famulũ tuũ quẽ excōicatiōis cathena cōstringit miseratio tue pietatis absol uat per xp̃m dñm nostrũ. Amen. Deinde dicat. Ego te absoluo a vinculo excom **[[Fo.iiij.]v]** municatiōis quā incurristi ꝓpter tale factũet restituo te sacr̃is eccl̃ie. Jn noĩe patris et c.

¶ Vtrum absolutio teneat si non seruet̃ **[sect. 2]** prefata forma. Videtur quod nō: ꝙ forma re scripti exacta diligẽtia seruāda est ita nec ordo p̃postereт̃. c. cum dilecta. de rescrip. et alijs ĩ gl. alł. ibidẽ. Sꝫ ego dico distinguẽdo quod si absolutio fit ab hole alicui cōmissa sub tali forma non valet. nisi forma teneat̃ facit. c. fi. et quando ibi. nō dep̃. et. c. prudẽtia. j. rñ. de offi. dele. Rō ꝙ quando omittit̃forma data ab hoĩe nulla ꝛpetit iurisditio. Et ꝓpterea nōvaleat actus deficiente ptāte. Si vero absolu tio competat alicui de iure vel simpłr ꝛmittat̃ tenet q̇dẽ ꝗuis non sit seruata forma p̃fata. dũmodo vtat̃ aliq̊ verbo absolutiōis vel relaxatiōis vt. s̃. dictũ ẽ Ratio ꝙ in absolutiōe ab excōmunica tione sicut et in excōicatione nulla est forma substātialis a iure vt no. in. c. j. de sen. ex. li. vj. et in. c. j. de iudi. facit. x. q. iij. c. j. Jta tenet Gof. vt no. Pa. ĩ. c. fi. ꝏ re. spo. Et idem tꝫ. Jnn. d. c. cum dilecta. Et sic ptꝫ quando absolutio solo ꝕbo facta tꝫ. Et sic ĩtellige dictā distictionẽ scꝏm Jo. et arch. ĩ. c. cōperim⁹. xxiiij. q. iij. Jn no. et Hostiẽ. ĩ. c. cum desideres. de sen. ex. q̇ tenẽt quod absolutio ab excōicatiōe solo ꝕbo facta tꝫ sꝫ peccat q̇ ea non seruat q̃ p̃dixi nisi ex rōnabili cā omittat. Si militer absolutio ab excōmunicatiōe siue ĩiusta siue iusta tꝫ quo ad ecclesiā militātẽ. c. oĩs. de reg. iu. Qr iura sunt prōptiora ad absoluẽdum ꝗ ad ligādũ. ca. pōderet. j. di. et no. in. d. c. cum desideres et. c. ex literis de proba.

¶ Vtrum papa salutāte vel ad osculũ re **[sect. 3]** cipiẽte excōicatũ absoluat ab excōicatiōe. Rñ. quod non nisi sic faciẽdo ĩtẽdat ab soluere. cle. si summ⁹ pōtifex. de sen. excō. et nisi exprimat non dꝫ reputari abso lut⁹ ꝟꝫ Jnno. ĩ. c. cum olĩ essem⁹. de priui. ¶ An ep̃s vel ali⁹ ĩferior a papa possit **[sect. 4]** absoluere excōicatũ recipiendo euꝫ ad osculũ vel salutādo. Rñ. Jnn. ĩ. d. c. cũ olim essem⁹ quod nō. sꝫ oꝫ quod vtat̃ aliq̊ ꝕbo denotāte absolutionẽ. ꝛcor. glo. in. d. c. cum desideres. in. §. fi. et est cōis opi. doc. in. d. c. cum desideres et

ĩ. d. cle. si summ⁹. et iō dicat. Ego absoluo te a tali excōicatione. et restituo te sacramentis ecclesie. Jn nomine patris et c.
¶ Vtruȝ absens per lr̃ as possit absolui **[sect. 5]** Rñ. Ric. in. iiij. di. xviij. ar. x. q. ij. quod sic. tex. ẽ. ĩ. c. quāto. ij. q. v. et ibi gl. et in. c. de manifesta. ij. q. j. Sȝ quando erit absolutus: quando receperit literas: nisi aliud constet de mente.
¶ Vtrum absens possit absolui per ꝑcura **[sect. 6]** torẽ? Rñ. Jo. an. ĩ. c. q̇ ad agẽdũ de ꝑcu. li. vj. et. Archi. ĩ. c. eos q̇. de sen. exc. li. vj. et Spe. ti. de ꝑcu. tenẽt quod sic. Sȝ ego cre do verum secundum Jnno. in. d. c. cum deside res quando subest iusta causa. aꝗs nō: vt satis patet in. d. c. cum desideres. de sen. excom.
¶ Vtrum inuit⁹ possit absolui ab excōi **[sect. 7]** catiōe? Rñ. quod fuerũt multe opi. tam theo logorũ in. iiij. dist. xviij. et canonistaruȝ in ca. ab excōmunicato de rescrip. et. c. significasti. de eo q̇ du. ĩ vxo. quā pol. ꝑ adul. et. c. j. de sen. excō. li. vj. Sed mihi placet opi. q̃ dicit quod pōt. ex cā rōnabili q̃ est quando videt quod excōicatio non prodest excōicato: et nocet cōicari ꝑpter partici pationem. et hoc no. Panor. ĩ. c. ad apo stolice. de excep. qui dicit quod vbi imminet vtilitas ecclesiastica ex absolutiōe seu impediť ordinatio ecclie si non absoluiť tũc est absosuẽd⁹: etiam inuit⁹. facit ca. veniẽs. el. ij. de test. Si tamen absoluit sine cā etiam tenet absolutio: ꝙ sicut in ptāte p̃lati fuit excōicare etiam inuitũ sic et reuocare. par enim ius est ligādi et absoluendi. de pe. di. j. verbum.
¶ Vtrum excōicat⁹ possit aliũ absoluere **[sect. 8]** vide excommunicatio. vlti. §. xix.
¶ Vtrum excōicat⁹ q̇ offert se ad iusticiā **[sect. 9]** debeat absolui? Rñ. quod sic. si ꝯpetẽs cau tio de parẽdo iuri prestet̃. non obst. ꝯtra dictione vel appellatiōe aduersarij. de appel. c. qua fronte. Fallit hoc in casu quando excommunicatus dicit excōicationis iniam esse nullaȝ: tamen petit ab. **[Fo.vv.r]** lolui ad cautelā: ꝙ tũc si aduersari⁹ di cat eũ excōmunicatũ ꝑ manifesta offensa: et ꝑbet infra terminũ. viij. dierũ: tũc non potest absolui nisi prius sufficiẽtẽ prestet emendā. vt in. c. solet de sent. ex com. li. vj. facit. c. odoard⁹. de solu. et qꝏ ibi no.
¶ Vtrum ligat⁹ plurib⁹ excōicatiōibus **[sect. 10]** teneat̃ omnes causas exprimere? Rñ. Pa. ĩ c. cum ꝑ cā de sen. ex. Aut q̃libet cā de ꝑ se sufficiebat ad excōicationẽ Exẽ plũ de eo q̇ facit rapinā cum effractiōe ecclie q̇ ẽ excōicat⁹ statuto ep̃i et canonis: statuto ꝑꝑ rapinā. a canone ꝑpter effractionẽ: et sic q̃libet videtur p̈n cipaꝗr cōsiderata: et sic non tȝ absolutio omnibus non expressis ꝙ supior non intẽdebat absolue re nisi pro causa expressa. ar. optimũ. in c. officij. eo. ti. et in. c. ex ꝑte de offi. ordi.

Additio.

Nisi petijsset gñaliter ab solutionẽ ab omnibus excōica tionib⁹ et gñaꝗr fuisset cōcessa: ꝙ lȝ nō debeat nisi spāliter exprimat̃: tamen facta tȝ. Si ꝗo fuit excōicat⁹ solũ vna excōicatione: sȝ ꝑpter plures cās tunc dicẽdũ. Aut vna cā de per se sufficit: et tũc expressit cāȝ sufficiẽtẽ tenet absolutio. ar. c. suꝑ lr̃is: de rescrip. aut omnes de per se nō sufficiunt: sed simul iuncte: sic et tũc nō tenet absolutio: nisi in omnibus expressis. ¶ Vtrum ligat⁹ a pluribus iudicib⁹ de **[sect. 11]** beat ob omnibus absolui? Rñ. quod sic. et semꝑ dȝvitari donec ab omnibus sit absolut⁹ aut vni omnes ꝯmittat absolutionẽ. Jta no. doc. in. c. cum pro cā. nisi sit superior iudi ciũ secundum Ric. in. iiij. dist. xviij.
¶ Vtrum absolutio obtẽta ex falsa causa valeat: Rñ. quod ꝗm. Jnn. ĩ. c. ex ꝑte. de off. **[sect. 12]** ord. quod nō. j. q. iij. c. ij. Rō ꝙ talis non descendit absoluere: facit gl. in. c. qꝏ suꝑ his. de fi. instru. et. d. c. cum pro causa.

¶ Vtrum dubitās de excōicatiōe debeat petere absolutionē? Rñ. quod si hʒ cōmo **[sect. 13]** ditatē absoluentis: et nullū sibi imminet p̄iudiciū dʒ ꝓ. ī dubijs tutior ꝑs ē eligē da. c. iuuenis. de spon. si vero non hʒ cōmoditatē talē tūc aut dubitatio hec ꝓuenit ex ꝓbabili cā. et sic petere te net̄: aut ꝓuenit ex leui: et sic dr̄ depone re dubium nec tenetur petere arg. in. c. inquisitioni de sent. excō. quod si non potest deponere dubiū: tūc dʒ petere absolutionem ratione iam dicta.
¶ Vtrum mortū⁹ q̇ signa cōtritiōis ostē **[sect. 14]** dit sit absoluend⁹? Rñ. quod sic. c. a nobis. el. ij. de sen. exc. et non nisi ab eo qui de iu re poterat vel de eius mādato. vt in. d. c. Sʒ nunquid exhumabit̄ corp⁹? Rñ. q nō: si ē sepultū in ecclesia aꝗs sic et sepe liet̄ in ecclia: et de ista materia vide in d. c. a nobis. el. ij. per doc.
¶ Quomodo teneant̄ heredes. vide. j. **[sect. 15]** heres §. iiij.
¶ Quomodo absoluet̄ ille q̇ legitimo **[sect. 16]** tenet̄ ī pedimēto ne possit adire eū qui de iure poterat eū absoluere: vt papaʒ ep̄ʒ et huiusmodi? Rñ. quod dʒ ei ilūgi quod cessan te tali īpedimēto ꝗ primū cōmode po terit adhibit eū q̇ illū poterat absolue re offerēdo se eius parere mādatis. intellige nisi impedimentū sit ꝑpetuū ꝗm Jnn. ī. c. ꝗuis de sen. excō. quod si non fece rit ite. ī eādē reīcidet excōicationē siꝗr et illi q̇ absoluti fuerūt a sede apꝗica. vꝗ legatis quando mādat̄ eis vt aliq̇b⁹ se pñ tēt: et passis iniuriam satisfaciāt. c. eos q̇. de. sen. exc. li. vj. et Jo. an. ibidē. vt recitat Pa. ī. c. porro. de sen. exc. extēdit hec ad quēcūꝗ q̇ absoluit̄ cum onere pñtādi se vel satisfaciēdi alicui quod reincidit si non facit ꝗ primū comode poterit Sʒ ego non credo veruʒ secundum Jo. mo. Vñ dñi de ro. ꝓpter dictū Jo. mo. dicūt quod abso lut⁹ ab auditore si se non re ñtat non est absol. sed excommunicandus. **[sect. 17]** ¶ Sʒ ex hoc dubitat̄ q̇s potest absoluere excōicatū detētū tali īpedimēto? Rñ. quod si ē ī ꝑiculo mortis q̇lʒ facerdos pōt secundum Jnn. in. c. a nobis el. ij. et. c. sacris de sen. exc. et Pa. ī. d. c. a. nobis tʒ quod etiam lai cus potest absoluere talē ab excōicatiōe. et est gl. ibidē. in. c. pastor alis in. §. p̄terea. de of. or. Et iura q̄ vident̄ contraria dicit ītelligēda de pctis non de excōicatiōe. Et hoc verum nisi ep̄i vel ꝓprij sacer dotis: aut alteri⁹ pñtia haberi non pol-**[[Fo.vv.]v]**sit. Si ꝟo detineat̄ aliquo legitimo im pedimēto alio a ꝑiculo mortis ep̄s ē re quirēd⁹. vt no. Jnn. et sequit̄. Pañ. ī. d. c. de cetero de sen. exc. Et si ad eū mitte re non potest secundum Jnno. in. c. j. de sen. excō. sacerdos ꝓpri⁹ absoluet. Et hec locum habēt tam in excōicatione iuris ꝗ ho minis. d. c. ad eos.
¶ Quid autem sit impedimetū legitimuʒ **[sect. 18]** vide. j. excōicatio. v. casu. j. §. j. Et q̇s sit in periculo mortis. vide. j. mors. §. vj.
¶ Vtrum absolutio per vim vel metū exor **[sect. 19]** ta valeat? Rñ. quod non vide. j. excōicatio. vij. casu. xviij. De absolutione a peccatis vide. j. cōfessio ī prin. et. j. interrogationes. in fi.
¶ Sed nunq̇d excōicatus ꝓpter dānū **[sect. 20]** dʒ pri⁹ satisfacere añꝗ absoluat̄? Rñ. quod sic si pōt: si vero non potest dʒ p̄stare idoneā cautionē quod satisfaciet cum ad pinguiorē veniet fortunā. vt ī. c. ex ꝑte el. j. de ꝟb. sig. et. d. c. odoard⁹ aliter peccat q̇ absoluit. Sunt etiam casus in q̇b⁹ nō valet absolutio añ satisfactionē de qui bus. j. excōmunicatio. vij. casu. vlt. §. ij.
¶ Vtrum talis q̇ non potest satisfacere tenea **[sect. 21]** tur cedere bonis añꝗ absoluat̄? Rñ. q de rigore iuris sic: si aduersari⁹ exigit vt no. ī. d. c. odoard⁹. Jn cōsciētia dico quod non sed sufficit quod restituat ꝗʒ qꝏ tene tur dic vt. j. Restitutio. iij. per totum.
¶ Cui applicabit̄ satisfactio pecunia **[sect. 22]** ria ꝓ iniectione in ecclesiasticū? Rñ. q si fuit in religiosum applicabit̄ mona sterio. arg. xij. q. j. non dicatis de sta. mo. c. cum ad monasteriū. j. rñ. Si ꝟo fuit in clericū ipsi clerico applicabit̄ nisi fecis set iniuriam ecclesie ꝓpulsatus: ꝓ.

tunc etiam eccl̃ia poterit agere ꝑ iniuria. ĩsti. de iniu. §. si cōi seruo: et sic etiaȝ ecclesie satisfiet.
De acceptione personarũ quod non sit apud deũ. no. Bar. et doc. post gl. in. l. j. ĩ prin. ff. de postu. Dy. ĩ reg. ĩ iudicijs de reg. iur. li. vj. et cano. in. c. nouit de iud.

Acceptio

ꝑsonarum secundũ Alex. ij. ij. trac. de acceptatiōe personarũ ẽ iniusticia qua ꝑsona ꝑsone p̃ferr̃ ĩ cōferẽdo ei aliqd̃ qd̃ ex debito iusticie alteri est ꝛferẽdũ rōne alicui⁹ ꝛditiōis trāsitorie non ꝛgruẽtis ad ip̃aȝ ẽ existẽtis circa ꝑsonā puta diuitiaꝛ ptātis ter rene vel cognatiōis carnalis: et non ob meritũ eius ad ip̃aȝ rẽ. Et sic p⁹ vt sic ac ceptatio persone qd̃ opȝ. Prĩo illud qd̃ ꝛferr̃ sit ex debito ꝛferẽdũ ꝗ si non esset ex debito posset esse acceptio ꝑsonarũ: ꝗ tali d̃r an non lȝ mihi faceř qd̃ volo. s. de meo qd̃ non teneor dare alicui. Scd̃o opȝ quod non attẽdat ad meri tũ et ꝛueniẽtiā illius cui dat ꝛueniẽtẽ rei q̇ dar̃ sȝ solũ ad alia non cōgruẽtia ad ipsaȝ rẽ puta parẽtelā potẽtiam diuitias et hmōi. ¶ Vtrum sit apd̃ deum? Rñ. quod non ar. xxxij. [sect. 1] q. iiij. sicut sancti⁹. de cōse. dist. iiij. nec quẽqꝫ de iudi. nouit. de p̃bẽ. venerabilis vbi dicitur non gñis nobilitas: sed vir tutũ viteqꝫ honestas gratũ deo faciũt. ¶ Vtrum debeat esse apud hoĩes? Rñ. q̨ nō. xlix. dist. vlt. lxiij. di. sacroꝛ. ij. q. v. si [sect. 2] q̇s p̃sbyter. xj. q. iij. summopere. et. d. c. venerabilis.
¶ Jn q̇bus ꝓhibeť acceptio ꝑsonaruȝ Rñ. quod ĩ. viij. Prĩo ĩ pnĩe ĩpositiōe. xxvj. [sect. 3] q. vij. sacerdos. Scd̃o ĩ snĩe diffinitiōe. iij. q. ix. necesse. Tertio in his q̃ sunt fidei. xxix. q. ij. §. j. Quarto in hospitũ receptiōe. xlij. dist. q̇escamus. Quinto in elemosynaꝛ largitiōe. xvj. q. j. si cupis. Sexto in iudicijs. de reg. iur. in iudi. li. vj. Septimo in ꝓmotiōe dignitatũ. d. c. venerabilis. et. xl. distinc. non loca. et. c. multi. Octatio in exhibitione honoris. ¶ Vtrum ꝓmouere aliquem ad dignitatẽ ꝓpter ꝛsanguinitatẽ sit acceptio ꝑso [sect. 4] naꝛ? Rñ. secundum Alex. vbi. s̃. quod sunt bñficia tꝑalia et spũalia in collatiōe benefi cij tꝑalis cui non ẽ annexũ spirituale. lȝ illud cōferre intuitu cōsanguinitatis si bon⁹ est: ꝗ ꝛsanguinitas est bona cō ditio faciẽs ad negociũ circa dispensa tiōes patrimonioꝛ. Si ꝟo est annexuȝ spũali puta ꝗ sunt res eccl̃ie vel q̇ pau perib⁹ sunt dispẽsanda. Sil̃r lȝ ei ꝛfer re. non ex ratione. cōsanguinitatis prin-**[Fo.vj.r]**cipali: sed secũdaria vt non egeat: sȝ non ita vt luxurieť. Si ꝟo ẽ spũale bñficiũ non ẽ attẽdẽda rō ꝛsanguinitatis vel car nis: ꝗ spũalia non danť iure sanguinis: sȝ diuino munere: sȝ attẽdi dȝ rō spũalis q̃ est vt deť iustiori et meliori non sinpl̃r: sȝ ad illd̃ regimẽ. vt ĩ. c. lȝ. viij. q. i. q̨ si cōditiōes sint pares potest ex illis cōdi tionib⁹ moueri ad dādũ cōsanguineo dũmodo non sit scādalũ ex respectu con sanguinitatis: ꝗ ꝑ scādalũ multa dimittẽda sunt ergo est acceptio ꝑsonaruȝ in ꝓmotionib⁹ ad dignitates et officia quando bñ ficiũ spũale dar̃ ꝓpter ꝛsanguini tateȝ ṗncipalir̃ facit. c. moyses. viij. q. j. vel qñ. non dar̃ meliori ad illud regimẽ. vt in. d. c. lȝ. ꝗ talis ĩfideliter agit nego ciũ domini non meliorās cum potest vel quando quodcũqꝫ officiũ datur indigno. cōcor. Tho. in quoli. et. ij. ij. q. lxiij.
¶ Vtrum cum ꝛditiōes sunt ineq̃les excedẽ [sect. 5] tes et excesse puta l̃ratus sed ignobilis alter nobilis: sȝ illiteratus sit acceptio personarum si preponar̃ nobilis? Rñ. Alex. vbi. s̃. quod lȝ l̃ratura sit simpl̃r p̃terẽda nobilitati. vt in. c. venerabilis. de p̃bẽ. ꝗ est necessaria in regimine eccle sie. tamen in casu potest p̃ferri nobilitas vt ar ceanť lupi per potẽtiā: et in casu vt sint diuisa mẽbra in corpore ecclesie quib⁹ pax eius ꝛseruetur et sic nobiles possũt promoueri dũmodo morum honestas eis suffragetur.
¶ Vtrum si p̃ferar̃ min⁹ bon⁹ vir magis [sect. 6] bono sit acceptio ꝑsonaꝛ? Rñ. Alexan. vbi. s̃. quod aliud ẽ ĩ maiori dignitate alid̃ est in minorib⁹ bñficijs: aliud cum eligiť de gremio

illius ecclie. aliud cum postulat̃ de alteri⁹ gremio. Cum ergo electio ẽ faciẽda ad maiores diguitates req̇rit̃ ꝗ ɔscĩaʒ: vt eligat̃ vtilior regimini: dũmo do sit bonus: qꝛ secundum Alb. magnũ peccat mortalr q̇ ꝓmouet malum qꝫuis sit mltũ ꝓfutur⁹: qꝛ q̇ sibi nequã ẽ alteri non poterit esse bon⁹: et q̇ sibi non parcit multomin⁹ alijs parcet. ff. de his q̇lañ sẽtẽ. l. fi. nec excusat secundum eũ paucitas ministroꝝ ecclie: Jn minori ꝟo bñficio sufficit q bon⁹ sit. Si ꝟo fiat postulatio req̇rit̃. vt ꝗ ɔsciẽtiã suã eligat vtiliorẽ et meliorẽ. ¶ Vtrum pauper possit p̃ponі diuiti in [sect. 7] iudicio? Rñ. Ale. vbi. s̃. qnō: sʒ equitas dʒ seruari. Et illd̃ eccl. iiij. c. Jn iudicãdo esto misericors pupilł. et Esa. j. Sub uenite opp̃sso: iudicate pupillo: et siłes ĩtelligunt̃ vt iudex tueat̃ miserabiles ꝑsonas ab oppressiõe potẽtũ Et si timo re vel amore defecerint ꝑsone necessarie ad instructionẽ suaꝝ causaꝝ iudex ei subuenire. Jn veritate autem senten tie nulli parti parcere.

¶ Vtrum exhibitio honoris q̃ fit a p̃lato [sect. 8] malo ĩducat acceptionẽ ꝑsonaꝝ? Rñ. q̃ s̃. ibidem quod p̃latus spũalis siue tꝑalis dʒ honorari rōne potestatis a deo acce pte. Cum q̇s autem honorat peccatorem amore indebito a quo deberet corrigĩ. tunc peccatum est.

¶ Vtrum exhibitio honoris ꝓpter diui [sect. 9] tias sit acceptio ꝑsonaꝝ? Rñ. Ale. vbi. s̃. quod si tantum hr̃ respect⁹ ad diuitias vt tã to melior qꝫ to ditior vide at̃ pctm̃ est: si militer si de exhibitione honoris eccle siastici. Hoc ĩtelligit̃. si vero hoc fiat ꝓ euitatione scãdali: ita tamen quod pauper non contineat̃ vel diues in peccato nō foueatur non erit peccatum.

¶ Vtrum acceptio ꝑsonarũ sit pctm̃ mor [sect. 10] tale. Rñ. Ang. de anch. lib. de ptãte pa pe quod pctm̃ mortale tollit nobis xp̃ʒ q̇ ẽ vita nr̃a. ad. Coꝝ. iij. c. Xp̃s ãt trib⁹ mo dis ĩ nobis est. s. per iusticie equitateʒ: ꝑ doctrine ꝟitatẽ: per vite sctĩtatẽ. Jo. xiij. Ego sum via. s. iusticie: ꝟitas. s. doctrĩe et vita. s. exẽpli. Quando autem acceptio ꝑsonarũ repugnat iusticie: puta non reddens iusticiã cui debem⁹: vel faciẽ: ɔtra amo rẽ amicitie pecunieet huiusmodi sic mortale. Quando ꝟo repugnat doctrine puta determinãdo vel declarãdo er cōplacen tia contra sanctã doctrinã sic ẽ mortale Qñ ꝟo repugnant vite puta cum p̃ferт̃ malus bono ĩdign⁹ digno ꝓpter cōsanguinitatẽ et huiusmodi non cōgruẽtia ad ipsaʒ rẽ q̇ dat̃. sic ẽ mortale. Adde etiam quod ẽ morta le quando melior ad dignitatẽ ecclesiasticã **[[Fo.vj.]v]** non p̃ferт̃ saltẽ in maiorib⁹ dignitatib⁹ vt pʒ per ea q̃ not. j. de electio. §. xxj. tũcto quod dixi. s̃. hic. §. vj.

A

Ccidia secundum Ric. de sancto vic. est torpor mentis bona inchoare negligentis vel ꝗ Dam̃. ẽ tristicia ag grauãs mẽtẽ nichil bonum ei agere libeat. Et hec ẽ diffinitio essẽtialis secundum Alexan. in tractatu de accidia. Alie sunt per effect⁹ et differt ab innidia secundum Alex. ibidem quia inuidia est de bono alieno. accidia vero de proprio.

¶ Vtrum accidia sit contra aliquod prece [sect. 1] ptuʒ decalogi? Rñ. Alex. vbi. s̃. quod ẽ spe cialiter et explicite ɔ illd̃. Eccle. xxxviij. Nec dederis ĩ tristiciã cor tuũ: sʒ repel le eã alte et. xx. Tristiciã longe repelle a te multos enim occidit: et non est vtilitas in illa. Jmplicite est ꝟo contra illd̃. Memento: vt diẽ sabbati sanctifices. Exo. xx. Jn accidia ẽ tristicia de spũali bono et laborioso cum amore quietis carnalis. Jn illo vero p̃cepto est amor sancte q̇etis qui cum gaudio est in bono spũali: lʒ sic laboriosum vnde lʒ precipiat̃ ibi ab stinere ab opere seruili in quo est labor non tamen prohibetur bonum spũale: vt ora re p̃dicare et huiusmodi que sunt bona spũa lia. lʒ laboriosa. Et ex istis ptʒ quod de sua ratione accidia est mortale peccatum. Uñ. ij. ad Coꝝ. vij. Tristicia hui⁹ seculi mortem operat̃. Et vt aduertere possis quando accidia hʒ ꝓpriã rōnem: et est morta le peccatũ. Attende quod talis tristicia bo ni consistit in omissiõe necessarioꝝ ad salutẽ et sic est mortalis: aut in omissiõe eoꝝ q̃ non sunt

necessaria et sic est venia le pctm̃: aut deducit ad aliquod morta le. vt puta desperationẽ: et sic est mortale peccatũ. Et ex hoc ptꝫ quid dicendũ de eo qui attediatꝰ abhominat̃ diuina et spũalia: q̃ nisi sint necessaria ad salu tem et ea dimittat vel deliberare disponat dimittere non peccat mortaliter Similiter de eo qui propter alicuius mor tem disponit non bene facere et de neces sarijs: quod peccat mortaliter idem de eo q̇ ꝓpter hoc nollet esse creatꝰ a deo vel vellet esse irrōnale aĩal q̃ est mortale si deliberate. idem similiter de illo q̃ ꝓpter tristiciã ĩcurrit grauem ĩfirmitatẽtaut notabile corꝑis nocumẽtũ q̃ mortale est si potest se iuuare et huiusmodi Et secundum predi cta intellige Tho. ij. ij. q. xxxv.

¶ Vtrum accidia sit grauissimũ pctōrũ? Rñ. secundum Alex. vbi. s̃. quod ẽ loq̇ de accidia [sect. 2] multipliciter. Vno mō ſꝫ quod terminat̃ et cōsumat̃ in desperationẽ. Et sic est gra uissimũ pctōꝝ rōne desperatiōis adiũ cte in qua terminat̃. Aut loquimur de accidia rōne ociositatis sibi adiuncte. Et hec ociositas est occasio multoꝝ ma loꝝ: q̃ aĩa nisi in bonis occupet̃ in ma lis: deffluit et sic est magnũ malũ: verũtamen rōne gñis peccati non ẽ maximũ pec catoꝝ. q̃ maius est infidelitas supbia et huiusmodi.

¶ Que sunt filie accidie? Rñ. ſꝫ Greg. [sect. 3] xxxj. moraſ. quod sunt. vj. Prĩa desperatio. Scd̃a pusillanimitas respectu ꝯsilioꝝ. Tertia ociositas. Quarta torpor seu pi gritia circa p̃cepta. Quinta ẽ vagatio mẽtis illicita. Sexta malicia qua quis detestat̃ bona spũalia de q̇bꝰ dicet̃ in loco suo de qualibet.

De actionibꝰ et qd̃ sint de iure ciui li lꝫ obligatiōes sint de iure gentiũ. l. ex hoc iure. et ibi Bar. in fi. ff. de iusti. et iure. et de actiōe ꝑsonali quod non possit ab ossibꝰ seꝑari. no. in. l. q̇s ergo casus. ff. de pecu. de reali. et quando oriat̃. no. in. l. cũ lōge. C. de lon. tẽp. p̃scrip. de alijs vero per institutarijs ĩsti. de act. §. oĩm aũt.

Actiones

a iure ciuili ortũ habent secundum Jnn. de cōsti. c. q̇ ĩ ecclesiaꝝ et de spũalibꝰ gñalibꝰ et vłibus quales sint et quałr formen̄t vide Jnn. de offi. or. cōq̃rẽti de libel. obla. c. ij. de cā pos. et ꝓprie. cum ecclia de sepul. certificari. q̃ ꝑtinent ad forũ cōtentiosum. ¶ Que dicun̄t actiōes bonefidei hr̃ in [sect. 1] sti. de act. ĩ. §. actionũ. et in gl. c. cum vene rabilis de exc. Et sunt. xv. ex vẽdito: ex empto: locato: et cōducto: negocioꝝ gestio. mādati depositi. ꝑ socio: tutele: cō **[Fo.vij.r]** modati. pignoratitia. familie herciscũ de: cōi diuidũdo: p̃scriptis ꝟbis. q̇ de esti mato ꝓponit̃ ꝑmutatio et hereditatis pe titio. Nec dñr bonefidei. q̃ solũ in his vt seruāda bona fides: sꝫ q̃ ĩ hismagis exuberat iudicis officium q̃ in alijs.

¶ Que dñr stricti iuris? Rñ. tex. insti. [sect. 2] vbi. s̃. quod sunt alie ab his vt actio ex mutuo et arbitriũ et his similia. Et dñr stri cti iuris: q̃ non venit ĩ eis nisi quod stricte exigit actionis natura. Et de ipsis vide gl. in. d. c. cum venerabilis.

¶ Que dñr actiōes ꝑsonales? Rñ. Frā. [sect. 3] verce. vt refert Ge. in. c. dispẽdia. de rescrip. li. vj. quod sunt q̃ ꝑsonas tenẽt obliga tas ex cōtractu: vt mutua locatione et c. vel quasi ꝯtractu vt negocioꝝ gestio tu tella et hmōi: aut maleficio vt ĩ furti dā ni infecti et c. vel quasi maleficio vt iudi ce male iudicāte ex imperitia et ꝓijcien te de cenaculo qd̃ nocuit. vt insti. de ob li. et in rubricis sequentibus.

¶ Que sunt actiōes reales? Rñ. Ge. vbi [sect. 4] s̃. quod sunt q̃ sequuntur rẽ non ꝑsonā: nec ꝑ eas dicitur ꝑsona obligata: vt rei vendicatio publicianaet similes ſꝫ Jo. d̃ imo. ¶ Vtrum in actionibꝰ ꝑsonalibꝰ currat [sect. 5] prescriptio contra ecclesiam et alios vi de. j. prescri. §. xxxiij.

¶ Actio est inanis creditoris quā ex [sect. 6] cludit inopia debitoris. c. olim nobis de resti. spo. ff. de doł. l. nam his et q̃ nihil hz eius periculo nihil est. ff. de fur. l. ita quod fusio. §. j. et extra de vsu. cum tu.

Accoliti

grece ceroferarij latine. xxj. dist. c. clericos in fi. vñ eius officiū est p̃parare luminariaet ipsa por tare corā ministris ad altare. xxv. dist. perlectis. xxxiij. di. §. deleruientes.

Accommodatio

vide. j. Commodatum.

Actus

requirit tria regulariter vt in c. magne de voto. et arg. ij. q. j aliud. Primū q̇d liceat ꝗz eq̇tatē. Equi tas veta est iusticia dulcore mie tpata secundum Cypri. Scȯm q̇d decet secundum honesta tem et est diuersum a verbo licet qꝛ mul ta licet q̃ non decent. Tertium q̇ expediat secundum vtilitatē. vnde filie sine cōsensu pr̃is ɔtrahere matrimonium licet: vt ī c. sufficiat. xxvij. q. ij. sed non decet: vt ī. c. j. de spon. impu. nec expedit dum mulieres sepe laborent contra propria cōmoda. l. si pater. in fi. C. de spon.
¶ Quō cognoscet̃ si actꝰ estvalidꝰ? Rñ. [sect. 1] Pa. in. c. cum olim. de cle. cōiu. quod recurrē dum est prīo ad cōsuetudinē loci vbi q̃ oriundꝰ fuit vel vbi actꝰ est gestꝰ et nō ad cōsuetudinē loci alteriꝰ vbi actus est applicādꝰ. Exm̃ natꝰ de pr̃e sacerdote ecclie orientalis q̇ ɔxit secundum eorū ri tū ē legitimꝰ vbiq̃ et iō potest eligi ī ecclia occidētali ꝓ p̃lato. fac. ī ar. ad hoc. l. j. C. de ȯcu. et no. per Bar. i. l. omnes ppłi. ff. de iu et iur. et. l. cunctos populos. C. de sum. tri. et facit ad. q. vtrum testm̃ factū Senis cuz tribus testibus secundum eorū statuta va leat quo ad bona alibi existentia.
¶ Jtē actus gestꝰ ab hñte duplicē ptā [sect. 2] tem sp in dubio p̃sumit̃ gestus secundum eaz ptātē secundum quā actꝰ tolerari possit vt va leat. vt no. Pa. in. c. nisi essent. depbē. fa cit. c. qȯ sicut. de elec. vbi p̃sumit̃ actus factus respectu maioris ptātis ab eo q̇ duplicē ptātē hz facit. l. iij. ff. de mi. tes. ¶ Actus legit. est ille q̇ obuenit vel fir [sect. 3] mat̃ a lege. ff. de ꝟb. si. l. lege obue. et est emāci. accep. aditio hr̃e de ɔtract. ma. tuto. datio et huiusmodi secundum vero ord. minoꝛ est regere p̃dicare et c. q̇ omnes intelligunt̃ solū nomine actuū legit et non alij.
¶ De accusatione. per q̊s fieri possit no. [sect. 4] in. l. ij. ff. de accu. et in. l. de crimine. et ī. l. vxor. C. q̇ accu. non pos. Jnn. ī. c. nōnulli: in gl. sua ī ꝟsi. mādato: de rescrip. et ibi Panor. §. sunt alij. ad fi. et an accusatio abolita possit per iudicē psequi. Bar. ī. l. libellorū. §. fi. ff. de accu. quod sit er officio et idem si non sit abolita quando accusator disse rit vt ibi per Alex. et de accusāte vltra hīc deducta et quod dz stare ī carceribꝰ donec discutiat̃ de crīe. quod sic. l. fi. C. ȯ accu. ma xime si accusatꝰ sit incarceratꝰ p. l. j. de cust. reo. est tamen relaxādꝰ liq̇dato delicto etiam añ snīaz. Sali. ī. l. nullo ī fi. C. de ex hi. re. et quałr non psequēs puniat̃. not. **[[Fo.vij.]v]** Bar. in. l. iij. §. j. ff. de preuari. et in. l. j. §. si q̇s āt. ff. ad turp. l. et quod accusatꝰ de cri mine non potest habere honores vel digni tates. l. reꝰ. et ibi. Bar. ff. de mu. et hono. et plenissime per Ro. singu. ccccxl. inci. ac cusatus de crimine.

Accusatio

est aliquẽ ĩ libello reum de crimine deferre ad vindictā secundum Azo. ĩ sum. ĩ rub. C. de accu. circa quā q̃renda sunt infrascipta. ¶ Vtrum accusationẽ debeat precedere monitio? Rñ. quod non de necessitate. ar. c. ij. et. c. q̃litet et. qñ. el. ij. de accu. et ĩ gl. ij. q vlti. §. j. Ratio ꝗ fit solũ ad penā impo nendā vt in gl. in. c. licet de simo.

¶ Vtrum aliq̇s teneat accusare? Rñ. ſm **[sect. 2]** gl. ĩ. c. qua ꝑpter. ij. q. vij. quod nemo sacit tex. i. l. vnica. C. vt nemo inuitus. et. c. si primates. v. q. ij. et gl. in. c. licet. in fi. de accu. Bar. ĩ. l. ĩ eũ. ff. de accu. dicit verũ nisi in homicidio qm̃ heredes tenent accusare. ar. l. pretor. §. j. ff. de iniur. aſs perderẽt hereditatẽ. vt. l. j. ff. de his q̇. vt indig. Sed contrariũ videtur tenere gl. in. l. si quis homicidij. C. de accu. et Cy. Bal. Sali. Ange. et Raph. in. d. l. in eum. s. quod non tenent accusare. Et iura q̃ vident contraria non loquunt de accusatione ꝑprie: sed de denũtiatione de qua dicā in ti. suo. et ĩ quo differt ab ac cusatione imo videtur quod accusare sit cōtra preceptũ diuinum dum dicit. Dimit te nobis debita nostra gl. est in. l. furti .§. part⁹. ff. de his q̇ no. infa. de quo dic vt. j §. iiij.

¶ Quis potest accusare? Rñ. aut crimen est **[sect. 3]** priuatũ aut publicũ. Si priuatũ regu lariter non admittit nisi cuius interest: vt videtur velle gl. ĩ. l. fi. ff. de pri. deli. Qd̃ li mitat nisi sit tale delictũ ṗuatũ ex q̊ pe na pecuniaria applicāda fisco debeat imponi: ꝗ tũc quilibet de ppło admit tit ad accusandũ ꝑ illa pena. ita vult gl. sing. Dy. et Bar. ĩ rub. ff. de po. act. lz Bal. teneat ꝯ. in. l. aducrsus. C. de fur. Si ꝟo est crimen publicũ q̇libet admit tit q̇ non ꝑhibet spāliter lege vel statuto aut ꝯsuetudiue. Et q̇ prohibeantur habes. ij. q. vij. et. iij. cā. per totũ de ac. et in multis. c. et in. l. q̇ accusare cum plurib⁹ le gib⁹ sequẽtib⁹. ff. de accu. sicut sunt in fames minores paupes et multi quos omitto: ꝗ non ꝑtinet ad nos et hoc verũ nisi ĩ duobus casib⁹. Primus quando suāvel suoꝛ iniuriam ꝑsequunt. vt no. in. l. fi. ff. de priua. deli. et in. l. fi. ff. de iniur. facit gl. in. l. cum emācipati filij. §. emācipat⁹ ff. de col. bo. Scd̃s quando delictũ non est cōmissum ꝯ ꝑsonā putastatuto caueť: vt q̇ blasphemauerit vel iuerit de nocte puniat in. x. tũc q̇libet ad accusanduz talẽ admittit. vt no. Bar. et Jo. de imo. ĩ. l. j. ff. de pu. iudi. et bar. ĩ. l. lex corne. §. si q̇s libellũ ff. de iniur. Req̇rũt tamen mul tas limitationes et districtiones quas dimitto quia ad nos non pertinẽt. Vide. ij. q. j. ꝑhibẽtur vbi de hoc Cleric⁹ tamen ad vindictā publicā accusare non de bet: etiam si pena sanguinis non venit im ponẽda: facit. c. sicut sacerdotes. ij. qō. vij. ꝗ huiusmodi odiosis non dz se immiscere secundum Panor. in. c. cũ. P de accu. sz si ꝑsequit iniuriam suā pōt: etiam sivenit ĩponẽ da pena sanguinis secundum Pañ. vbi. s̃. dũ mō dicat quod non ĩtẽdit accusar e: vt pena imponat. tex. est clar⁹ in. c. p̃latis deho mi. li. vj. facit. c. cum sit gñale de fo. cōpe. et. c. olim de iniu.

¶ Qua ĩtẽtiōe dz q̇saccusare: vt sit sine **[sect. 4]** pctō accusatio? Rñ. quod ꝑpter bonum cōe s. vt ceteri q̇eteviuāt. xxiij. q. v. non fru stra vel ꝑpter suũ ĩteresse. aſs tale erit pctm̃ qualis inordinatio intẽtionis. i. mortale si exodio veniale si aliqua pas sio fragilitatis ĩmsceat. ar. c. accusasti. de accusa. et. ij. q. vij. si q̇ sunt. et. d. c. qua liter et quando non tamen tenetur ad aliquẽ restitu tionẽ ꝑpter hoc sed solum ad peniten tiam de peccato.

¶ Quis modus sit seruandus ĩ accusa **[sect. 5]** tione vide. ij. q. viij. per totum.

¶ Vtrum pactũ seu iuramẽtũ de non accu **[sect. 6]** sandovaleat? Rñ. secundum gl. in. c. quẽadmo dũ: de iureiu. quod non tenet de crimine ꝑ ꝑetrādo. ff. de pac. l. si vnus. §. pcā. et. §. seq. Et peccat mortalit si hoc iurat: vt **[Fo.viij.r]** ptz. j. Juramentuz. ij. §. vij. de pacto ꝟo cōmissovalet dicto. §. pacta et in tex. d. c. quẽadmodũ ibi non solũ septies. Si tñ pecuniam reciperet turpiter accipit. et re stituere tenetur de bono ꝯsilio. Rñ. ꝗ pro pter caritatẽ ꝑximi

excōpassione dʒ mo neri credẽs quod se emẽdabit: et non ꝑpter pecuniā. multo fortiꝰ deberet restituere si recepisset ꝑ non accusādo de pctō. ꝑ petrādo vel pro accusando calunniose j. q. j. iubemus.
¶ Vtrum q̇s possit desistere ab accusatio **[sect. 7]** ne incepta? Rñ. quod si videt eũ que accusauit innocentẽ tenetur oĩmodo quo pōt desistere. ij. q. iij. siquẽ: aut ꝑabolitionẽ. Si ꝯo non cognoscit innocẽtẽ eũ eẽ pōt desistere si vult quo ad cōsciẽtiā ex cha ritate: sed non ex premio: vt no. glo. ĩ. c. j. de collu. sʒ quo ad impunitatẽ fori ɔtẽ tio si non potest nisi in certis casibꝰ. De quibus vide Barto. in. l. quesitum. ff. ad turpi. et Pano. in. c. licet de accusa.
¶ Quod modis accusatio redditur vi **[sect. 8]** tiosa? Rñ. quod tribꝰ modis ſʒ Gratianũ. ij. q. iij. et in §. notandũ. et. l. j. ff. de aboli. scilicet prĩo calũniādo: et tũc est quādo falsum crimen imponit et talis tenetur de omni dāno dato proximo. c. vl. de calũ. et peccat mortaliter. xxij. q. ij. primũ. Se cũdo tergiuersando. et tũc est tergiuer sator quando in totũ a lite recedit sine li cẽtia iudicis. Hoc intellige quo ad cōscientiaʒ si ex aliquo malo finẽ facit: ꝙ si ex ɔpassione proximi quo ad cōscientiā licet quo ad forũ cōtentiosum puni tur ĩ. v. libris auri. l. iij. ff. de p̃uari. Ter tio preuaricādo. et tũc est quando colludit cũ reo falsas probatiōes et varias simulā do. et talis punit̃ arbitrio iudicisvt. l. j. et. ij. ff. de p̃uari. sʒ in cōsciẽtia credo nō peccet. nisi talis falsitate vel mendatio vtatur et huiusmodi prohibitus vel ex aliquo malo fine de istis habes ĩ. l. j. ff. de abo li. et in. l. j. ff. ad turpilia.
¶ Vtrum post peractā penitẽtiā de pctō **[sect. 9]** possit quis sine pctō accusare talẽ? Rñ. ſʒ Jnno. in. c. de his de accu. quod sic. et tenet glo. similiter. ibidem. Ratio: ꝙ per penitẽtiā satiffit deo sʒ per punitionẽ que imponitur in iudicio satisfit reipu blice vt ceteri timeāt et quietius viuāt. C. de apost. l. hi qui. cum suis cōcor.
¶ Vtrum semel accusatꝰ possit de eodeʒ **[sect. 10]** iteꝛ accusari? Rñ. quod nō. c. ȣ hisȣ accu. ꝙ delictũ vniꝰ hoĩs sepiꝰ q̃ri non dʒ. ff. nau. cau. sta. l. lʒ. §. vlti. xxiij. q. ix. veniā. Fallit in duobus casibꝰ. Primus si secũ dꝰ accusator doceat primũ preuaricasse. ff. de p̃uari. l. iij. Secũdus si suũ dolo rẽ ꝑsequẽs ignoret accusationẽ ab alio institutā. ĩ. l. si cui. ff. de accu. vide ĩ glo. d. c. de his.
¶ Vtruʒ accusatus possit sine pctō ali **[sect. 11]** quid dare accusatori vt desistat ab accu satiōe? Rñ. Jnn. in. c. crimina. de collu. quod que dā est causa crimĩalis et ĩ hac añ ĩchoatā accusationem per gr̃aʒ desistere pōtvt. ff. de his q̇. no. ĩfa. l. furti. §. pactꝰ et. ff. ad turpilia. l. mulier. et. l. que situm post non licet: nisi vt habetur. C. de abo. l. ij. et. iij. et. v. q. j. q̇dā et trāsigere aliquo datovł retẽto in crimine publico non lʒ. Et si fiat trāsactio nulla est et accusatꝰ habet̃ pro cōfesso. C. de trāsact. l. trāsigere. ff. de preuari. l. ĩ omnibꝰ. Vbi aũt est tale crimen quod irrogat penā sāguinis: licet vnicuiq̃ sāguinẽ suũ redime re qualitercũq̃. ff. de bo. eo. l. j. vel penā detrusiōis ꝑpetue secundum Panor. in. c. j. de collu. ꝙ licet tũc nisi ĩ adulterio. d. l. trā sigere. Jn alijs aũtvbi pena sanguinis non irrogat̃ trāsigere non lʒ nisi ĩ crimĩe falsi: vt ĩ. d. l. trāsigere. Jn crimine vero priuato trāsigere licet secundum glo. ĩ. d. l. trā sigere. ¶ Et not. quod secundum canones omne crimen dicitur publicũ. Et ideo trāsigere non licet: vt de collu. per totũ: quia ecclesia pro nullo crimine imponit penā sā guĩs. C. señ. sāg. ne cleri. vel mona. Excepto vbi ĩponẽda est pena detrusiōis perpetue vt dictum est. Et que dican **[sect. 21]** tur crimina publica de iure ciuili habes infra criminẽ. §. vij.
¶ Vtrum accusatus teneatur respondere veritatem. dic. vt. infra confessio delicti in prin.
[[Fo.viij.]v] ¶ Vtrum liceat accusato calũniose se **[sect. 13]** defedere? Rñ. quod non etiam si iniuste accusaretur ꝙ hoc esset genꝰ vindicte que sine peccato fieri non potest: imo post iu ramentũ de calũnia receptũ esset periurus. Quādo etiam iuste accusatur defendẽdo se ſʒ iuris

ordinẽ semper debet ꝑ posse accusatorẽ accusare nec peccat se defendẽdo ꝫ ordinẽ iuris etiam si ac cusator remaneret infamat⁹ secundum Scot. in. iiij. distĩ. xv. quia non tenetur se ꝑdere vnde potest quascũq; exceptiões cõpetentes proponere et appellare et alia iu ridica facere non tamen mẽdaciũ dicere: q̃ peccaret mortaliter secundum Sco. vbi. s̃. Appellare autem in causa more afferẽde: ne contra eum iusta sentẽtia detur non l; quia calũnia est. cõcor. Tho. ij. ij. q. lxix. arti. ij. et Ric. in iiij. dist. xv. arti. v. q. iij.
¶ Vtrum accusator teneatur se ĩscribere **[sect. 14]** ad penã talionis: vide. j. inscriptio. §. j. ¶ Ad q̇d tẽdit accusatio? Rñ. Panor. ĩ **[sect. 15]** c. sup̄ his. de accusa. quod tẽdit ad depositionem ab officio et beneficio. Et si crimen sit enorine ad perpetuũ carcerẽ vt ĩ. c. tue. de pe. et hoc de iure canonico: s; de iure ciuili tẽdit vt puniatur debita pena. Denũciatio vero tẽdit ad correctionẽ non ad puniendũ peccatum pena cõdigna: sed vt desistat a peccato et hoc procedit tam in denunciatione euãgelica q; canonica: tam iudiciali q; extra iudiciali.

Adiuratio

creaturarum q̇de; Rñ. Ric. ĩ. iiij. di. xxxv. ar. iiij. q. ij. ẽ ꝑ inuocatiõe diuini noĩs vel alteri⁹ rei sacre obsecrãdovel impetrãdo inclinare eas secundum se: vel in cõparatione ad eas ad aliquid agendũ vt patiẽdũ. ¶ Vtru; adiuratio hoĩs sit licita? Rñ. **[sect. 1]** qui. s̃. ibidem quod aut adiurãs intẽdit eos inclinare ad bonum aut malu; culpe. Primo modo aut adiurat obsecrãdo. et sic non accepit nomen dei ĩuanũ. Sic em̃ adiurauit paulus. Ro. xij. Obsecrovos per mĩam dei vt exhibeatis corporave stra. et c. Aut adiurat imprecãdo et tunc subdistingue: aut adiurat eu; qui sibi tenetur obedire. et sic licet. Aut adiurat eũ in quẽ nullam h; potestatem: et sic assumit nomen dei inuanũ: q̃ vsurpat po testatẽ in aliũ quã non h; quantum in se est. Et peccat mortaliter. Si autem adiurãs intendit inclinare illũ quẽ adiurat ad malu; culpe: sic nomen dei invanam assumit.
¶ Vtrum adiuratio demonum sit licita? **[sect. 2]** Rñ. q̊. s̃. ibidem aut adiurat ĩp̃cãdo aut abseruãdo Primo modo aut vt xp̃; do ceãt vel obsequiũ aliqð faciãt: et sic licitũ est: q̃ pertinet ad quãda; familia ritatẽ vel societatẽ: licitum tamen est aliqñ. s. cum aliq̇ sanctiviri ex spãli instinctu spi ritussancti vel reuelatione diuinavtũt̃ ministerio demonũ ad aliquos effect⁹. Aut eos adiuratvt a se et a proximis ex pellat: et hoc l; q̃ sunt aduersarij nostri obstinati. Et sic intelligitur illð Mar. vlti. Jn nomine meo demonia eijcient et c. Adiurare autem eos obsecrãdo semp̄ illicitũ est: q̃ sic quoddã signum familiaritatis importat.
¶ Vtrum adiuratio creaturaru; irratio **[sect. 3]** nabiliũ liceat? Rñ. Ric. vbi. s̃. quod aut ad iuratur ꝫ se et absolute. et q̇sic eas adiurat nomen dei assumit inuanũ: q̃ non intelligũt adiurationẽ illã. Aut adiurãt̃ in relationes ad aliũ: et hoc dupliciter. Aut in relatione ad deu;. vt cu; aliqui sancti ad infideliũ cõuersionẽ et ĩfirmo ru; in fidei cõfirmationẽ inuocãt nomẽ dei ad hoc vt eius virtute ipse creature irrationabiles adiurate aliq̊ motu mouent̃: q̇ non est per eatũ virtutem naturalẽ: et sic l;. Aut adiurãtur in relatione ad diabolũ ad hoc: vt diabol⁹ ab eis repellatur nec eis vtat̃ vt instrumẽ to ad nocẽdũ. et sic adiurãtur ab exorcistis ecclesie et sic etiam licet.
¶ Vtrum adiuratio illicita sit pctm̃ mor **[sect. 4]** tale? Rñ. vt colligo ex⁄bis prefati. Ric. vbi. s̃. quod sic ex se: q̃ sic est directe cõtra scð; preceptum. Non assumes nomen dei tui invanum. Exo. xx.
De administratore legitimo an in telligatur semper liberũ mandatũ. no. q̇ **[Fo.ix.r]** satis. l. quod si forte. §. sunt quida; per Bar. ibi. q. iiij. ff. de solu.

Administratio

legitima et libera est quando quis potest in iudicio agere et conueniri: et etiam extra iudicium de aliqua re disponere. facit. c. ex literis: de proba. et ibi Jnnoc. allegat. l. ij. in. §. ij. C. de iura. calum.

¶ Vtrum administrator teneat̃ de ma **[sect. 1]** la administratione satisfacere? Rñ. ꝼm Jnno. ĩ. c. ex p̃sentiũ. de pig. quod sic. et ille cuius est administrator hꝫ actionem nego ciorũ gestoꝝ contra eũ qui male administrauit. ff. de neg. gest. l. iij. §. vlt. xij. q. ij. si qua de rebꝰ. et. c. si q̇s qualibet cōdi tiōe. Vnde aduerteq̨ tenetur administra tor secundum gl. in. l. cum ostẽdimus. ff. de fideius. tu. de dolo. vt ibi et lata culpa. vt. l. curatoris. C. ȯ neg. gest. et etiam leui. vt. l. quicquid. C. arb. tu. De dolo solũ tenet̃ secundum gl. in. l. j. ff. de neg. gest. quando mea affectione ductꝰ solũ administrauit et lata culpa q̇ equiparat̃ dolo. vt. l. qȯ nerua. ff. depositi. De leuivero tenetur vt cōiter: vt ĩ. d. l. quicquid. Aliqñ etiam de leuissi ma vt quando diligẽtissimus erat gesturꝰ. l. si pupilli. §. videamus. ff. de nego. gest. Aliqñ de casu: vt in casibꝰ. v. positis. in l. si negocia. ff. de neg. gest. Primꝰ si ac cessit aĩo depredādi. Secũdus si noua negocia et insolita fecit. Tertius si cul pa precessit. Quartꝰ si fuit ĩ mora. Qui tus si casuꝫ recipit. Nota etiam quod admi nistratus non solũ hꝫ actionem contra administratorẽ sed etiam contra heredes. et ĩtelligit Jnn. vbi. s̃. quando dolo vel lata cul pa aliq̇d gessit ad quod heredes tenen tur. Si vero ex leui culpa non tenentur heredes nisi in casibus. iiij. quorum tres p̃ponunt̃ in. l. j. C. de here. tuto. Primus siłis fuerit ĩchoata contra tutorẽ. Secũdus si aliquid ab eo peruenit de rebus administrati. Tertius de bonis administrati. alijs ex gr̃a cōcessit. ꝗ. ff. de fur tis. l. si pignore ȯr species lucri ẽ ex alie no largiri ex bñficio sibi debitore acq̇rere. Quartꝰ ponit̃ in glos. d. l. cum oñdimus. s. si non explicet inchoata per defunctũ: ꝗ tenetur de leui etiam. l. quic quid. C. arbi. tute.

¶ Vtrum scienter cōmittẽs administra **[sect. 2]** tionẽ indigno teneat̃ ip̃e de mala administratiōe? Rñ. quod sic ꝼꝫ Jnn. in. c. ex rōne. de eta. et quali. alleg. ff. de mune. l. lucius. §. imperator. ff. de ma. cōuẽ. l. j. in prin. per totum. et peccat mortaliter. De monitiōe et quod trina requiratur et quod non possint per iudiceꝫ breuiari ad incurrẽdum penam gl. in. cle. j. de vi. et hoc. cle. in. c. j. de mil. vasal. qui cōtu. est nec sufficitvna peremptoria. vt ĩ. d. cle. j. et in. l. ij. C. quomodo et quando iud.

Admonitio

an debeat fieri āte denunciationem? Rñ. q̨ sic est gl. in. c. qualiter et qñ. el. ij. de accu. et not. gl. ĩ. c. lꝫ hely de simo. vide de hoc. j. Denũciatio in prin. et. §. ij. et. x.

¶ Vtrum ante admonitionẽ ɔstituat̃ in **[sect. 1]** mora qui est obligatus ad aliquid dādum vel faciendum sine determinatione tẽporis. vide. j. Mora. §. j.

De adoptione quod debeat fieri ĩ scriptis gl. et doc. in. l. emācipatiōe. C. de fi de ĩstru. et ĩter pñtes. l. fi. C. de adop. et q̨ possit fieri per ꝓcuratorẽ. l. ita aũt. §. gesse. et ibi Barto. ad. fi. ff. de admi. tuto. et ĩ l. post morteꝫ. §. neqꝫ in. j. q. ff. de adop.

Adoptio

est legitimꝰ actus per quẽ qui filius non est pro filio habet̃ pene naturam imitans. insti. de adop. in glo. Diuidit̃ aũtvt habetur in l. j. et. ij. ff. de adop. ꝗ vna dicitur arrogatio. ꝗ rogatur. i. ĩterrogat̃ quis an velit istum habere in patrẽ et pater istum in filiũ. Alia stat ĩ noĩe generali et supponit hic pro specie: sicut ĩ hoc nomine creditor. ff. si. cer. pe. l. j. et. ij §. mutui. ¶

Vtrum adoptio et arrogatio in oĩbus [sect. 1] cōueniāt? Rñ. quod sic nisi in aliq̇bꝰ specia libus que sunt. v. Primũ ꝗ adoptio fit cuiuslibet magistratus cōpetētis auctoritate. dum tamen apud eum plena sit actio. s. merũ et mixtum imperium. C. de adop. l. j. Arrogatio autem tātum fit autoritate principis. insti. eo. in prĩci. Scd̄m in arrogatiōe requiriť vtriusqꝫ verbum expressum in adoptiōe nō. Vn-[[Fo.ix.]v]de infans non potest arrogari sꝫ adoptari. sic. ff. de adop. l. j. et. ij. et. l. in adoptiōi bus hec ꝓbantur. Tertiũ quod arrogatio statim arrogatum et res suas et liberas qui erant in sua ptāte subijcit potestati arrogatoris. ff. de adop. l. ij. §. vlti. Ado ptiovero non nisi ĩ casu qñ. s. datur auo materno vel si post emācipationeꝫ genuit filium et auo paterno dederit. institu. de adop. §. si vero. Arrogatꝰ ergo q̇ est sui iuris. Adoptatur vero. existēs in aliena ptāte. Quartũ quod arrogator tene tur satisdare de restituēdis illis bonis ꝑsonis ad quas essent vētura si arroga tus ꝑmansisset in statu suo. ff. de adop. l. nec enĩ. §. fi. quĩtũ quod si arrogator emā cipauit euꝫvel exheredauerit sine causa tenetur ei relinquere quartam partem suorum bonorum etiam. s. que habiturus fuisset ab intestato ſꝫ glo. in. l. si ar rogator. ff. eo. que quarta non est augmentata: et auť. de triē. et se. ſꝫ Bar. ibi. et insti. de adop. §. cum autem impubes. Adoptiuovero nihil tenetur de necessi tate relinquere. C. eo. l. j. et. ij. Si tamen moriatur adoptator sine testamento succe dit in bonis: eius. l. pe. C. de adop. post medium: nisi sit legitime emācipatus. ¶ Vtrum arrogatꝰ in filium filij sui ac [sect. 2] quirat quartam partē bonorũ sicut arrogatꝰ simpłr? Rñ. Aꝫo. in sũ. instit. de adopt. quod si pater adoptat aliquē locone potis si filius ɔsentit mortuo suo patre hic arrogatus in ptātеꝫ filij cui arroga tus fuit trāsit. nec agnosciť auo suo he res. Si autem filius non ɔsenserit mortuo patre non reincidit in ptātē: sꝫ agnoscetur auo suꝰ heres: vel tanqꝫ nepos: lꝫ in filium non adoptauerit vel tāqꝫ eũ quē vi deť suꝰ auꝰ voluisse eē sibi heredē. Jdē de adoptato in nepotē: vel deinceps qd̄ potest fieri. vt ĩsti. de adop. §. lꝫ. excepto q̇ non trāsit in ptātē patris adoptātis. Et quod dixit de masculo dic de feminis. ¶ Vtrum fiat adoptio si quis dicat corā [sect. 3] multis accipio te in meum filium? Rñ. Pa. in. c. vnico. de cogna. le. quod nō. l. non nudis. C. de ꝓba. nisi seruеť forma de qua s̄. scꝫ quod fiat autoritate magistratꝰ vel principis qd̄ est de substātia adoptionis et verbum in arrogatione: vt dictũ est in princi.

¶ Quis possit adoptari? Rñ. quod q̇libet [sect. 4] taꝫ masculus qꝫ femina. ff. de adopt. l. adoptio. dum modo sit presens. l. neqꝫ absens. ff. eo. nec per procuratorem fieri potest. l. post mortē. §. neqꝫ. ff. eodem. Rationē huius habes per Bart. in. l. gallus §. forsitan. ff. de libe. et posthu.

¶ Vtrum q̇s possit adoptari in fratreꝫ [sect. 5] vel sororē? Rñ. quod non: vt. l. nec apud. C. de here. insti. et ibi Ange. ita quod nec etiā in patrem quia contra naturam.

¶ Quis auteꝫ non potest adoptare? Rñ. [sect. 6] q̇ castrati. Et dicũtur castrati q̇ sic nati sunt: vt nũqꝫ generare possint: spadones sic. Et dicunť hi quibus abscisi sunt te stes cum spada vel cultello. Jtē nec femi ne nisi ex rescripto ṗncipis in solatio fi lioꝝ amissoꝝ. Jtē qui non p̄cedit ꝑ. xvij. annos euꝫ quē vult adoptare vel arro gare. hec habētur insti. de adop. Jtem qui non habet. xl. annos non potest ar rogare: licet adoptare possit: nisi iusta causa interueniente. l. si pater. §. vlti. ff. de. adop. Et iusta causa est morbꝰ aut coniunctio persone: alias debet intendere generationi: vt in. d. §. vlti.

¶ Vtrum ĩpediat matrimoniũ: vide. j. [sect. 7] matrimoniũ. iij. et x. impedimento.

Adoratio

que idem est quod vene ratiovtrũ req̇rat actũ cor ꝑalẽ? Rñ. quod sic. Dicit enim damasce. iiij. li. quod ꝓ cõditi sum⁹ ex duplici substãtia s. intellectuali et sensibili. ita deo dupli cẽ adorationẽ debem⁹. s. in anima q̃ cõ sistit in interiori motu aĩe et corporalẽ q̃ cõsistit ĩ exteriori motu corporis. Et ꝓ in oĩbus actibus latrie illud qd̃ est exterius refertur ad illd̃ quod est interi⁹ sicut ad principalius. iõ exterior adoratio fit ꝓpter interiorẽ vt scʒ ꝓpter si gna humilitatis que corporaliter exhi bemus excitetur affect⁹ noster qui pro cedit per sensibilia ad ĩtelligibilia. Vñ genuflexiones signant nostram infirmitatẽ respectu dei. et prosternimns nos quasi nihil nos esse ex nobis ꝓfitẽtes. **[Fo.x.r]** ¶ Vtrum adoratio requirat locũ determi **[sect. 1]** natũ? Rñ. quod non principaliter quasi sit de necessitate ei⁹: sʒ bñ requiriť secundum cõdescẽtiã sicut et alia signa corꝑalia �means illud Jo. ij. Domus mea domus orationis vocabiť. Et iõ Jo. iiij. Venit hora in qua veri adoratores adorabunt in spiritu: q̇ est principalis actus adorationis: vt dictũ est. Locus tamen requiriť non ꝓpter eũ qui adorať: sʒ ꝓpter adorantes. Primo ꝓpter loci cõsiderationẽ ex qua specialẽ deuotionẽ cõcipiũt adorantes vt exaudianť: vt pʒ. iij. Reg. viij. Scd̃o ꝓpter sacra mysteria et alia sanctitatis signa q̃ ibi ꝯtinenť. Tertio ꝓpter concursum multorum adorantium: ex quo oratio fit magis exaudibi lis secundum illud Math. xviij. Vbi duo vel tres et c.

¶ Vtrum tres ꝑsone in deo adorenť vna **[sect. 2]** adoratione? Rñ. quod sic. ꝓ sicut in eis est vna essentia substantia et excellẽtia: ita vnus honor et reuerentia eis debeť: et ꝑ consequens vna adoratio.

¶ Vtruʒ aliqua creatura sit adoranda Rñ. quod sic. ꝓpter quãdã dei excellentiã qua deo debeť reuerẽtia: quã q̃dã creature ꝑticipãt non secundum qualitatẽ sed vt dixi secundum quandã ꝑticipationẽ. Et ideo alia veneratiõe veneramur deum qd̃ ꝑti net ad latriã. Alia veneratione venera mur creaturas quasdã excellentes: qd̃ ꝑtinet ad duliam. ꝓpterea cum ea que ex terius agunť sint signa ĩterioris reuerẽtie. quedã exteriora ad reuerentiam pertinẽtia exhibenť excellentib⁹ creaturis inter que maximũ est adoratio. Sed aliquid est qd̃ soli deo debeť qd̃ est sacrificium. Hoc eliciť ex Aug. x. de ciui. dei secundum ergo reuerentiã excellenti creature debitã nathan adorauit Dauid. iij. Reg. j. secundum vero excellẽtiã q̃ deo debetur Mardocheus noluit adorare. amã: timens ne dei honorẽ trãsferret ad hominem: vt dicitur Hester. xiij.

¶ Vtrum humanitas christi sit adoranda **[sect. 4]** cultu latrie? Rñ. quod habẽdo respectum ad hũanitatẽ christi in se: et sic non est adorãda latria cum sit creatura: sed solũ illa que dulia dignior est �means gl. super illud p̃s. Adorate scabellum pedũ eius. Ha bendo tamen respectũ ad verbum cum quo est vnita hypostatice: sic debetur ei latria ꝓ vna adoratiõe adoratur suppositu ʒ et natura: ita quod natura adorať per suppo situm christus autem est nomen perso ne in duabus naturis hec ex Richar. ĩ iij. dist. ix.

¶ Vtrum imago christi sit adorãda latria? Rñ. quod considerando eã ꝓut est quedã **[sect. 5]** res: sic null⁹ honor ei debetur sicut nec alicui lapidi vel ligno sed cõsiderãdo ꝓut est imago xp̃i: tunc ꝓ idem motus q̇ est in imagine est in imaginato: ideo vnus honor debeť imagini et imaginato: et ꝓpterea cum christus latria adoretur: sic eius imago: ꝓ vt dicit Dam̃. iij. li. c. viij. Honor imaginis ꝓuenit ad prothotipuʒ. i. imaginatũ de hoc ẽ tex. in. c. venerabiles. de cõse. dist. iij. Nec ob. Exo. xxvj. Non facies tibi imagineʒ et c. ꝓ illud ꝓhibitũ fuit pro eo tempore quo deus naturam humanam non assumpserat: quia tunc figurari non poterat. Secus in humanitate assumpta propterea imagines sunt libri simpli cium ad eorum instructionem recte a sanctis inuente: vt in. c. perlatum. de conse. di. iij.

¶ Vtrum crux christi sit adorāda latria? **[sect. 6]** Rñ. quod honor siue reuerẽtia non debetur nisi rationabili creature. Jnsensibili vero non debeẗ nisi rōne nature rōnalis. Et hoc dupliciter. Primo inquātũ representat creaturā rōnalẽ. Secundo inquantũ ei cōiungiẗ quocũq; modo. Prĩo mō solent hoĩes venerari imaginẽ regis. Scd̃o mō eins vestẽ. Vtrũq; autem venerantur homines eadem veneratione qua regem. Si ergo queraẗ de cruce qua christus fuit crucifixus an sit adoranda? dico quod vtroq; modo est venerāda. Primo q̃ representat figuraz. christi extensi in ea. Secundo ex contractu eius ad christi mẽbra: et hoc est q̃ eius sanguine est perfusa. Vnde vtroq; modo adoratur adoratione eadem cum xp̃o. s. latrie. Et ideo crucem **[[Fo.x.]v]** alloquimur et deprecamur quasi ipsuz xp̃z. Si vero loq̇mur de cruce christi ĩ alia materia. s. lapidis et ligni et hmōi: sic ve neramur tantum eā vt christi imaginem quā veneramur adoratiōe latrine: vt dictũ est. Aliqui tamen vt Tho. tenẗ ĩ. iij. q. xxv. quod crux christi in qua pependit non adoraẗ eadẽ adoratione. s. latrie cum verbo cum non pertineat ad personaz eius quasi pars eius: sed rōne hyperdulie in qua est quedā res christi rōne cuius vestes simi liter et alia q̃ ad humanitatẽ eius referũ tur hyperdulia adoranẗ: sz sanct⁹ Bona. in. iij. di. ix. dicit quod illa crux vt ẽ res quedā non dz adorari latria nec dulia sz adoratione cuiusdā honoris et reueren tie tanq; instrumẽtũ nostre salutis. Si cut etiam reuerentur sacramẽta pro eo q̨ sunt instrumẽta nostre salutis et quelibet harum potest teneri.
¶ Vtrum mater christi sit adorāda latria? **[sect. 7]** Rñ. quod non cum sit pura creatura. q̃ tamẽ est mater dei qd̃ est excellentissimũ ita quod excellẽti⁹ pure creature cōuenire nō potest ideo sibi non tantum cōuenit honor dulie sed etiam hyperdulie q̃ dicitur dulia maior secundum glo. Here. iiij. c.
¶ Vtrũ. sanctoꝝ reliquie aliquo modo **[sect. 8]** sint venerāde? Rñ. quod sic. vt vult Aug. j. de ciui. dei. quando aliquis afficiẗ ad aliquẽ: ea que sibi de eo relinquntẗ post mortem veneratur non tantum corpus et eius partes: sed etiam aliqua exteriora: vt vestes et huiusmodi Manifestũ est aũt quod sanctos dei venerari debem⁹ inquātum sunt membra christi filij et amici et intercessores nr̃i. Et ideo reliquias sanctorum qualescunq; in eorum memoriā honore congruo venerari debem⁹. Vnde et xp̃s eas honorat in eoꝝ presen tia miracula faciendo.
¶ Quid autem sit latria. vide. j. Latria et **[sect. 9]** dulia. in. c. suo.
¶ Vtrum aliq̇s possit adorare aduersa **[sect. 10]** riũ sine peccato? Rñ. quod non etiam si xp̃s fore credaẗ: nisi interius vel exterius conditio exprimaẗ actualiter: q̃ ipsa nouitas rei insolite cōsiderationẽ et attentionẽ actualẽ requirit sicut dicitur de beata vigine: quod cogitabat qualis es set talis salutatio. Jn adoratione vero hostie sufficit hanc conditionẽ habere habitualiter sczz. si consecratio debita est facta pro eo quod hostie consecratio est consueta.
De adulatione et quod sapientibus et sapiẽtie amatoribus non conueniat po nit. Sp. iij. de adula. §. nũc de exordijs. versi. aduocat⁹. igiẗ. et quod adulator possit accusare. not. Ludo. Ro. sing. suis in versi. adulator.

Adulatio

q̇d est? Rñ. secundum Alexā. in ij. tractatu de adulatiōe est peccatum ex sermone vane laudis ali cui exhibito intẽtione cōplacẽdi. Laudare enim aliquẽ de quo non est laudād⁹ vel plusq; est laudād⁹ vel non eo sine quo fieri dz peccatum est. Et de hac. xxv. di. §. alias. vj. q. j. sunt plurimi. xlvj. di. sunt nōnulli. et. xj. q. iij. nemo peritorũ. ¶ Vtrum adulatio sit peccatum mortale? **[sect. 1]** Rñ. secundum Alex. vbi. s̃. quod triplex est gen⁹ adulatiōts. Primũ qd̃ dicit malum bonũ fouẽdo peccatorẽ in peccatis: et hoc est mortale. Qd̃ intellige si malum tale esset mortale secundum gl. in. d. c. sunt plurimi p̨. c. sunt nonnuili. xlvj. dist. Secus si illud

malum qd̃ laudat esse veniale. q̃ tũc adu latio esset veniale peccatũ. xxv. dist. ałs et. xlvj. dist. cleric⁹ qui. Scd̃m gen⁹ adu lationis est quod fit intentione nulli nocendi: sz vt alicui ꝑsit vel cōplaceat vel aliā vtilitatẽ cōsequat̃: et laudat in illis q̃ non sunt peccata: et illud est veniale. Si ꝓfit intẽtione nocẽdi alteri: lz alteri ꝑsit est mortale videtur enim facere libidine mortali. Tertiũ gen⁹ est cir ca ea q̃ non sunt pctā: et nec ꝑdest nec obest sz tantum cōtẽptũ dei gñat: ꝑpter assiduitatẽ et est mortale. s. vel in eo cui adulat̃: vt puta q̃ per adulationẽ morta liter peccat in superbiā vel alio modo vel in eo qui adulat̃ puta non timere deum offendere et etiam dat cāz alteri peccādi mortaliter ex adulatione laudare autem aliquem non mendaciter ad sinez bonum vitium non est nec adulatio. cō cor. Tho. ij. ij. q. cxv.

[Fo.xj.r] ¶ Vtrum ĩpetrās bñficiũ per adulationẽ **[sect. 2]** teneat̃ resignare? Rñ. Alex. vbi. s̃. quod dz reduci ad mun⁹ ab absequio. vñ si non seruiret ei ĩ alio nisi ĩ hoc quod sibi adula ret̃ credo quod ĩdigne reciperet et resignare tenere t̃ sicut ille q̇ seruit in turpi offi cio. Turpe autem officiũ d̃r cui est annexũ peccatũ. hec Ale. Sed tu de hoc dic latius. vt. j. Simonia. v. §. iiij.

¶ Vtrum dare adulatorib⁹ sit peccatum? **[sect. 3]** Rñ. quod tale pctm̃ est dare q̃lis est adula tio ꝑpter quā dat. Si veniale: veniale. si mortale. mortale. vt pz. lxxxvj. d. c. do nare et duobus. c. seq. Et sic intellige. Tho. ij. ij. q. clxviij. Dare tamen adulatori non ꝑpter adulationẽ sed ꝑpter pietatẽ ad sustẽtationẽ nature non est peccatuz vt in dictis. c. no. idem dic de dantib⁹ hy strionibus: vt in dictis. c.

¶ Clericis adulatio prohibet̃. et si exer **[sect. 4]** cent adulationẽ degradādi sunt. xlvj. d. c. clericus. el. j.

¶ Adulatio fit quatuor modis ꝓz. alex. **[sect. 5]** vbi. s̃. Primo laudādo bonum qd̃ non habẽt. Secundo augendo bonum qd̃ habẽt plusq̃ sit. Tertio laudādo malum quod hñt dicẽdo bonuz. Quarto minuendo malum ip̃m. s. dicẽdo non tam graue pctm̃. Primi duo modi sunt venialia pctā ni si immisceat̃ cōtẽptus dei: vel in eo qui laudat vel in eo q̇ laudat̃. tertius et q̃r tus modus est pctm̃ mortale si malum sit mortale. facit. d. §. ałs. in glo.

Ad ꝑpositũ eoꝛ q̇ hic dicunt̃. et q̃ adulter non dicat̃ q̇ adulteriũ mandat. l. j. §. ne autẽ. et ibi Bar. ꝓ. tu alti⁹ consi dera. col. j. C. de cadu. tol. et quō puniat̃ no. in. l. q̃uis. la. ij. et ibi Sali. et doct. C. de cad. tol. et in aut̃. sed hodie. eod. titu. Bar. in. l. adulteriũ incestu. in prin. ĩ. j. oppo. et latius in pe. col. ff. eo. tit. et quod sit fori ecclıastici etiam si non agat̃ ad thori separationẽ. no. Ro. sing. d. l. xx. ĩci. nos sumus in materia. Fely. in. c. cum sit. col. vij. ꝓ. subdit marianus. de consti. Cel. ĩ apostil. ad Bar. in. l. ticia. nu. ij. ver. sed dubitat̃ in apostil. in eo. ꝓ. ff sol. ma. et in apostil. ad Bal. in. l. quotiẽs. nu. iij. in. ꝓ. fit accusatio. C. de iudi.

Adulterium

est alieni thori viola tio: vnde d̃r adulteriũ q̃si ad alienũ thorũ accessio. xxxvj. q. j. §. cum ergo. et aliqñ est simplex. scz quando solũ alter est solut⁹ qñq̃ duplex s. quando ambo sunt coniugati.

¶ Quot modis cōmittit̃? Rñ. ꝓz. Alex. **[sect. 1]** ij. ij. tract. de adulterio quod ꝑprie est solũ quando q̇s accedit ad alienā vxorẽ. Secũdo esset quando cōiugatus peccat cũ soluta. Tertio secundum quandā iuris interpretationem est quando quis ita ardẽ ter amat vxorez quod etiam si non esset vxor cuberevellet cum eavel ecōtrario vxor vi rũ. sic intellig. c. origo. xxxij. q. iiij.

¶ Vtrum sit maximum mortalium pec **[sect. 2]** catorum? Rñ. qui. s̃. ibidem quod non quo ad deum: sed est grauius incestus vel contra naturam: licet quo ad penaz sit grauissimum.

¶ Que est pena tam viri ꝗ vxoris adul [sect. 3] terātis? Rñ. secundum Jnn. ī. c. tue. de ꝓcu. q olim erat pena capitis. C. de adul. l. castitati. hodie vero pri⁹ verberata retru ditur in monasterio. C. de adult. auť. sʒ hodie. Et est alia pena: ꝙ secundum Ponor. ī. c. plerũꝗ. de dote post di. re. mulier per dit dotẽ: et vir donationẽ propter nuptias si matrimonium separetur per sentẽtiā iudicis ecclesiastici: ałs non �means. Jo. an. Panor. tamen ibidem tenet quod si est notoriũ adulteriũ: quia tũc cum possit ꝓpria autoritate vir expellere vxorem et econtrario lucratur: ꝙ si petet obstabit ei ex ceptio adulterij. perdet etiam mulier do nationẽ ꝓpter nuptias quaʒ ex pacto aut statuto debeat lucrari soluto mr̃imonio. Bona vero parafernalia non ꝑdit secundum doct. ꝙ in penis verba debent restringi. regula odia. de regu. iur. lib. vj. ꝗuis glo. in. d. c. plerumꝗ teneat q perdat. Est et tertia pena quia amittit ius petendi et debitũ. de quo. dicā. j. de bitũ. §. vij. Si tamen recōciliātur recuperat omnia: vt in. d. c. plerumꝗ.
¶ Vtrum mulier adultera teneatur re [sect. 4] uelare filium quem de adulterio suscepit. et quō tenetur satisfacere? Rñ. ꝗuis diuersi diuersimode hic dixerunt **[[Fo.xj.]v]** ego credo opi. Panor in. c. officij. de pe. et re. iniustissimam. q̇ dicit sic: aut nullũ imminet periculũ et verisimiliter vt sibi credeť vel potest ꝓbare. et sic tenet reuelare aut non potest probare: nec sibi credetur: et sic non tenetur ꝙ induceret sibi scandalũ sine aliq̃ vtilitate. ar. ij. q. vij. plerũꝗ boni. Aut imminet periculum sibi vel alteri. et sic non teneť: ꝙ in reuelādo imminet periculũ animaꝛ in nō reuelando solũ periculũ rerũ. Et inter duo mala minus est eligendũ. xij. dist. c. nerui. Satisfaciat ergo de suo quātũ potest dānificatis. sicut sunt qui nutriunt puerũ vel priuanť hereditate propter ip̄ʒ: et doleat non posse plene satisfacere: et si ip̄a non potest satisfacere tenetur adulter si scit vel ꝓbabiliter credit quod sit eius fi lius si modo hoc facere non potest sine scādalo. ar. c. fi. de iureiurā. ałs nō. nec obstat regula qui scandaliʒauerit. de reg. iux. vbi ȯr. Vtili⁹ enim scādalũ nasci permittitur ꝗ veritas deseratur: ꝙ intelligitur in iudice et teste non in denũciatione secundum eundem Panor.
¶ Vtrum fili⁹ qui est in possessione filia [sect. 5] tionis teneať credere matri dicẽti eum esse spuriũ vel suppositũ? Rñ. Pa. in. c. per tuas. de ꝓba. quod nō. Et tenẽt. doc. ī l. filiũ. ff. de his q̇ sunt sui vel alie. iur. et l. si vicinis. C. de nup. et ibi dicũt fatuũ fuisse illũ q̇ regno renũciauit ꝓpter dictũ mr̃is. Et dicit. Pa. vbi. s̃. etiam. hoc ꝓcedere si ambo parẽtes negarẽt eum filium vt ꝓbať in. c. trāsmisse. in fi. iuncta glo. in versi. iudicis q̇ fi. sint leg. et text. cum gl. ī. l. j. §. ij. ff. de car. edict. et. l. si posthum⁹. ff. de libe. et. posthu. Et hoc verũ nisi ꝓbẽt tp̄e cōceptionis non cōcubuisse simul: vel ꝓpter absentiaʒ vel ꝓpter infirmitatẽ: immo pl⁹ dico etiam si ꝓbareť quod adulterabať cum quodā alio tp̄e cōceptionis dũmodo vir eius habitaret cum ea censebitur nihilominus talis filius legitimus: vt in. l. miles. §. defun cto. ff. de adul. Ratio ꝙ in dubio debemus fauore filiorum sic interpretari. vt no. Pa. ī. c. ītellexim⁹. de adul. et facit. d. l. si vicinis. et. l. ꝙ semp. ff. de in ius vo. ¶ Vtrum autem dictus filius post cōple [sect. 6] tam prescriptionem debeat sibi facere cōscientiā de successione in bonis si ꝓbetur vel sibi constet non fuisse legitime conceptũ? Rñ. quod non vt patebit ex his que no. in tit. de prescrip. §. xlvij. Secus ante cōpletā prescriptionẽ: quia si credit et ex scrupulosa cōscientia existimat veruʒ matrẽ dicere et se esse illegitimũ: sic tenetur abstinere a bonis patris pu tatitui nisi esset talis cōditionis quod alio modo non posset viuere: ꝙ sic necessita tem vite posset capere: maxime non existentibus alijs quibus debereť in tan ta necessitate: et ꝓponere satisfacere si ad pinguiorẽ perueniret fortunā. Veꝛ est si de cōsumptis bona fide durante non tenetur secundum Host. et Ro. et tũc constituitur in possessione filiationis et ĩcipit prescribere quando inceptus est nominari seu reputari pro filio legitimo: vt no. in. d. c. per tuas.

¶ Vtrum adulteriuꝫ cōmittat̃ sine dolo? **[sect. 7]** Rñ. quod non ptꝫ. in. l. si ex lege. ff. de adul. vbi errātes in iure excusant̃ a pena incestꝰ et adulterij. facit. c. incretiā. aḷs est sub. c. ꝓposito. xxxij. q. v. Et hoc intellige secundum gl. in. d. c. non quo ad culpā: ꝙ pec cat mortaliter quicũq; eum cōmittit ex metu: siue ex ignorātia vel errore iuris. Secus in ignorātia facti que excusat a culpa puta ꝙ credit viꝛġ erat adulter. Siḷr quando cōmittit ex coactione absolute dum tamen in aĩo non consentiat. Sed quo ad penā distingue ſꝫ Panor. ĩ. c. et sic neces se sit de do. post di. re. quod aut loq̇mur de pena corporali: vel pena ꝑditionis pro prie substantie vt dotis seu donatiōis ꝓpter nuptias et si excusat error etiam iuris. vt. d. l. ij. ar. iij. aut̃. ĩcestas nup. C. de incest. et inuti. nup. Et licet Jo. and. et communiter doct. in. c. et si necesse teneant contrariũ. s. quod error iuris non ex cusat a pena tamen Bart. in. l. qui contra. C. de incest. est cum Panor. quia nō est in dolo qui errat. vide. j. dolus. §. j. et ij. Aut loquimur de pena perditionis lucri: et sic error non excusat: nisi sit iustus: vt in. l. ne passim. C. de iur. et fac. **[Fo.xij.r]** igno. similiter excusat a dolo mentis etiaꝫ conditionalis: vt ĩ. d. c. propo sito. ¶ Qũo dicitur notoriũ adulterium. Rñ. **[sect. 8]** Pa. in. c. intelleximus ðadulte. publice dicitur adulterata quando stat in domo cum publico concubinario et conuincitur notorie de adulterio quando habet eam in mẽsa in domo et in lecto. vt in. c. fi. et in. c. tua de coha. cle. et mu. vnde ĩ. l. furẽ. ff. de fur. et in. l. capite. v. ff. de adulte. No. quod adulterium dicitur notoriũ quando vir et mulier deprehẽduntur in latebris se osculantes et huiusmodi artibus propĩquis adulterio facit. l. si quis non dicam rapere. C. de epis. et cleri. Jtem quando passi admittit viros cause adulterij: vt in. l. palam. in prin. ff. de ri. nup. et quod not. in. c. cũ in diosi. de vsur.
¶ Vtrum spurij possint institui heredes **[sect. 9]** et quomodo succedunt. vide. j. filius. §. j. iij. et. iiij.
Jnquantum iste dicit prohibitum aduocare posse consulere in camera. cō trarium vt puto est verius per ea que no. Feli. in rub. de fi. instr. verum cum etiā quedā idem tenet Cel. ĩ apostil. ad Gar. post eũ. et Alex. in. l. j §. postulare. nu. j. ver. vlti. iste. §. in apostil. in ꝟ. possunt in camera consulere. et quod illiteratus nō possitesse aduocatus. no. gl. in. l. ij. C. de postu. licet bene procuratores. l. j. §. ad uocatos. ff. de var. et extraor. cogn. licet etiam appellatũ aduocatorũ veniant procuratores largo modo. l. iij. §. j. in fi. ff. quod quisq; iur.

Aduocatus

ðr ille qui in iudicio apud eum qui iurisditioni preest desideriũ suũ vel amici exponit vel alterins desiderio contradicit. l. sciendum. §. j. et ibi per doct. et. l. paulus la. j. et ibi Bar. ff. de le. et ideo cō sulens in camera: non proprie dicitur aduocatus: ita quod prohibitus aduocare non censetur prohibitus in camera cō sulere vel allegationes in scriptis face re secundum Panor. ĩ ru. de postu. et tenet Bar. in. l. j. ff. de var. et extraor. cog. Et dꝫ esse iurisperitus et studuisse per quinquennium saltem et iuramento doctorum pro batus. l. nemini. et. C. de adi. iud. et no. Bar. in. d. l. j.
¶ Sed qui si sunt qui repelluntur ab **[sect. 1]** aduocando? Rñ. quod multi. de q̇bus. iiij. q. vij. infames. et est verius. Non cuicũ q; datur quod postulet. immo negatur. Ad ditus pene seruꝰ puer actor arene Luminibus carens mulier muliebria pas sus. et multi alij repelli possunt quos omitto solummodo dicam de his qui sine peccato aduocare non possunt: qui sunt in triplici differentia scilicet heretici et ceteri excommunicati. Secũdi clerici. Tertij religiosi. de quibus latiꝰ prosequemur.

¶ Heretici et infideles excommuni ca **[sect. 2]** ti propter suspitionẽ heresis nullo mo do possunt aduocare. l. nemo. C. de postu. et. l. nemo. la. ij. C. de episco. audi. de pe. distin. j. nemo vel in foro de here. excom. el. j.
¶ Excōicati etiam repellunt̃. xj. q. iij. ex **[sect. 3]** cōicatiōes. ȯ excep. c. exceptionẽ et om̃s supradictos: et quẽlibet ipsoꝝ admittẽs iudex grauiter peccat: vt patet in. d. ca. nemo vel ĩ foro et in. d. c. excōicam⁹. el. j. ¶ Vtrum ep̃i et alij superiores possint **[sect. 4]** aduocare pro alijs? Rñ. quod non corā ecclesiastico vel ciuili iudice. vt. xj. q. j. re q̇ dẽ. lxxxviij. di. perl atum. et. c. episcop⁹ xiiij. q. v. deniq̃. xxj. q. iij. per totum.
¶ Vtrum sacerdos possint aduocare? **[sect. 5]** Rñ. quod non pñt neq̃ coram ecclesiastico vel ciuili iudice nisi in. iiij. casib⁹ vt ĩ fi. de posthu. extra ne cle. vel monachi. sa cerdotibus. xv. q. ij. c. vni. xiiij. q. v. deni q̃. Primus casus est ꝑ se. secũdus pro ecclesia sua. tertius ꝑ personis sibi cōiunctis: et hoc intellige quando non possunt habere aliuz vel ita bonũ. persone aũt cōiũcte sunt in isto casu vsq̃ ad quartũ g̃dũ. C. de epis. et cle. aut̃. licẽtia. C. de ad uo. di. iu. l. petitionẽ. q̃rt⁹ cas⁹ est ꝑ miserabilib⁹ ꝑsonis: ĩtellige miserabiles ꝑso nas omnes illas q̃ per se ꝑprias cās non pñt ministrar̃ vel ecclıastico auxilio ĩdigẽtes lxxxvj. di. c. fi. in fi. et. lxxxvij. di. defen siones. C. quando impe. ĩter pu. et vi. per tot. **[[Fo.xij.]v]** Jn criminali vero corā seculari iudice nullo modo possunt: vt. j. dicam. §. j.
¶ Vtrum diaconi vel subdiaconi benefi **[sect. 6]** ciati vel non bñficiati possint aduocare Rñ. quod corā seculari iudice non pñt. c. j. ȯ postu. nisi pro causa sua: vel eccle sie fue vel miserabiliũ ꝑsonarũ secundum Spec. tit. de aduo. alleg. d. c. j. in quo gl. dicit etiam quod pro miserabilib⁹ ꝑsonis lz alle gat. d. c. fi. Et sic ptz quod ĩ oĩ casu possunt in quo et sacerdotes ĩ foro seculari pñt. Coram autem ecclesiastico pñt secundum Jnno. in. d. c. j. beneficiati tamen nihil querent ꝑ salario: sz oblata spōte recipere pñt. xv. q. ij. c. vnico sed gl. dicit quod non seruat̃ q̃ nemo iudicat stipendijs. c. cum ex officij de prescrip.
¶ Vtrum in minoribus ordinib⁹ consti **[sect. 7]** tuti possunt aduocare? Rñ. quod si sint bñ ficiati non possunt nisi corā ecclıastico iudice. c. j. de postu. limita hoc secundum Pa. et Host. quando hñt sufficiẽs bñficiũ ad eoꝝ sustẽtationẽ: q̃ sinō hñt pñt per aduoca tionẽ acq̇rere sibi etiam si sunt diaconi vel subdiaconi. Si autem non sunt beneficiati possunt tam corā ecclıastico q̃ etiam se culari in causa ciuili. Jn causa autem criminali nullo modo possunt coram seculari iudice. ne clem. vel mo. c. snĩam. xxiij. q. viij. his a q̇b⁹. lj. di. aliquātos. quidā tamen dicũt eos posse ꝑ reis postu lare et appellare et appellationẽ ꝑseq̇. ar. xxiij. q. v. c. j. et. c. eos Sed tutius est in totũ abstinere. d. c. sniam. vt not. d. glo. in. d. c. aliquantos.
¶ Vtrum religiosus possit postulare Rñ. **[sect. 8]** q̃ non nisi cum vtilitas monasterij expos ceret abbate imperāte. c. ex parte. de postu. Et extẽdit̃ etiam ad canonicos re gulares vt ibidem patet. Et ibi di. Pa. q̃ opz quod predicta duo siłia cōcurrāt ałs nullo modo etiam corā ecclesiastico iudi ce esse aduocat⁹ vel ꝑcurator pōt. Si vero p̃dicta duo cōcurrant: potest etiam corā iudice seculari. ar. in. c. j. et. c. fi. eo. ti. Jntellige in causa ciuili tantum.
¶ Vtrum ꝑpter lucrum applicādũ mona **[sect. 9]** sterio abbate ĩperāte possit monach⁹ esse aduocat⁹ vel ꝑcurator? Rñ. Jnno. in. c. cũ. J. et. A. de sen. et re. iudi. quod etiam pro laico potest esse aduocatus et procurator monachus ꝑpter vtilitatẽ mo nasterij. Et ita ȯr quod do. Lap. seruauit. sed ꝛriũ quod non possit tenet. Jo. an. Ego autem dico cum Pa. in. d. c. ex parte fore ma gis honestũ et equũ vt abstineat ar. c. non magno. ne cle. vel mo. et. xvj. q. j. alia est cā. aduerte tamen qȯ clerici et monachi solũ ꝑhibẽt̃ vt dixi: postulare quando indifferẽter exercere volunt talia officia ꝓm Jnn. in. c. vnico de ob. ad ratiosecus si volunt solũ

assumere in vna causa. Et hoc sequitur Arch i. in. c. ꝑuenit. lxxxvj. dist. Et placet et videtur equũ licet. Colle in. c. dilecti. de arbi. teneat quod nec etiam ĩ vna causa: et forte melius.
¶ Vtrum aduocatus teneat̃ gratis ꝑ im **[sect. 10]** potente aduocare? Rñ. Pa. ĩ. c. j. de offi. iudi. Host. distinguit sic aut est potẽs ad soluendũr et sic est vera opi. Goffre. qui dicit quod non tenet̃: sed iudex dʒ sibi cõstituere salariũ secundum facũdiã et ꝑ modo litis et cõsuetudinis patrie vt. l. j. §. in honorarijs. ff. de va. et extraor. cog. Aut est ĩpotẽs et tenetur gratis aduocare lege diuina hoc precipiẽte Matth. xxij. Diliges ꝑximũ tuũ sicut teipsum Et credo quod peccat mortaliter quando scit ta lẽ impotẽtẽ incurrrere notabile dãnũ ex defectu aduocati: si requisitus eũnõ adiuuat gratis. Secus si leue dãnum ꝙ tunc essetveniale. Et similiter iudex peccat mortaliter vel veniaꝗr sicut aduocat⁹ si sciẽs talẽ impotentẽ non ꝑuidet sibi de aduocato: precipiẽdo alicui iploꝛ quod gratis aduocet ꝑ tali impotẽ te. Et si ei nolũt obedire. potest et dʒ eisin terdicere offm̃ aduoc ationis. l. ꝑuiden dũ. C. de post. ar. l. mortis est. ff. de penis et in. l. j. ff. de offi. p̃fect. vt. et in. d. c. j. Et etiam cauere ne potentior offendat aliã partẽ: vt no. Bar. in. l. illicitas. §. ne po tentiores. ff. de offi. presi.
¶ Vtrum aduocare possit quis contra eũ **[sect. 11]** a quo recepit bñ ficia sine vitio ingratitudinis? Rñ. quod non põt: vt ptʒ in ca. de post. imoposset donatio reuocari. ar. d. c. fi. iuncto. c. fi. de dona. Sed aduerte **[Fo.xiij.r]** qꝫ beneficium datũ pro mercede laboruʒ et. seruitiorũ non ẽ gratuitũ bñficiũ. facit l. aquili⁹ regulus. ff. de dona. ibi dona tio facta magistro rõne discipline non est mera donatio et iõ reuocari non pos set ratione ingratitudinssʒ solũ modo quando donatio seu beneficium est gratuitũ fallit hoc quando pro se vel ꝑ parte vel matre impotente: aut pro alia miserabili ꝑsona aduocat vt colligit̃ vt specu. in titu. de aduo. ꝙ tunc potest sine vitio ingratitudinis.
¶ Vtrum aduocatus teneat̃ ad restitu **[sect. 12]** tionẽ si per imprudentiã aut negligẽtiã suam admisit causam cliẽtuli? Rñ. Host. vt recitat Spe. in tit. de aduo. q tenet̃. ar. l. ibidem iuris. ff. ad. l. aquil. Et breuiter tenetur secundum eundẽ. Host. qualitercũqꝫ eius vitio ꝑdat̃. ar. l. si vero ideo ꝛ emptorẽ. ff. de euic. Secus si ex qualitate causa: vel defectu probationũ: ꝙ tunc vitiũ est materie non artificis. ff. ad. l. aquil. ĩ. seruus seruum. §. si calicẽ. De quanta autem vel quali negligẽtia vł iperitia teneat̃. vide. j. culpa §. v. et. vj. Multomagis tenetur si dolo suo cliẽtul⁹ amisit causam. ff. de iudi. l. si fi liusfa. l. di. sepe.
¶ Vtrum aduoct⁹ fciẽ ter de fendẽs cau **[sect. 13]** saʒ inuistã teneat̃ ad restitutionẽ? Rñ. quod vltra mortale pctm̃ qꝗ cõmisit tene tur quod Monar. tit. resti. ad oẽ qꝗ amisit ille contra quem patrociniũ p̃stabat: siue per maliciã siue per ꝑtinatiam vel fal sitatẽ: et etiam cliẽ tulo si eũ decipit dãs ei intelligere eũ hr̃e causam iustam: ꝙ aliter non litigasset ar. C. de admi. tu. l. non est ignotum.
¶ Quid si ignorabat iniustã cãm? Rñ. **[sect. 14]** q si hec ignorãtia ꝑuenit ex culpasua vt puta ꝙ non ẽ perit⁹ in iure: aut ꝙ nõ ĩq̇siuit a cliẽtulo vt debuit debita merita cause credo quod similiter teneatur ad restitutionẽ: non solum illi contra quem aduocauit verum etiam clientulo suo si aliter non litigastet secundum modum culpe et regulas de quibus. j. culpa. §. v. Si vero prefata ignorantia ꝑuenit ex qualitate negocij vel falsa informa tione vel mala cliẽtuli excusat̃. Tenet̃ tamen eã dimittere postqꝫ cognoscit iniusticiã cause. l. rẽ non nouã. §. patroni. C. de iusti. Et salariũ receptũ restituere te net̃ secundum Mona. ti. de aduoca. Qꝗ credo necestariũ quando ex culpa sua ꝑuenit talis ignorantia: aꝗs non credo nisi de cõsilio Et sic tenet Hostien. his concor. Tho. ij. ij. q. lxxj.
¶ Vtrum a duocat⁹ possit petere salariũ. **[sect. 15]** Rñ. quod cã nõdũ incepta potest petere ꝑut vult nisi ĩ casu vbi alius bonus non in ueniretur. arg. eorũ que no. in. l. j. C. de epi. au. Cã

ꝯo incepta vel finita vel qñ aliꝰ bonusnō inueni reť: non potest petere nisi moder atū attent a qualitate cause laboris et consuetudine regionis et ido neitate aduocati: vt colligiť. iij. q. vij. §. arcentur in tex. et gl. Aduerte hic quod ad uocato et ꝑcuratori: non licet facere pa ctū de quota litis neqꝫ etiam de certa qꝫ titate vel re cum hac cōditione si vincat qꝫ est eadem rō sicut et de promissione quote litis q̃ ideo ꝑhibita est: ne per fas et nephas intēdat ad victoriā cause vt possit cōseq̇ ꝑmissum. Sʒ quando simpliciť ꝑmittiť aliq̇d certū: siue qꝫtitas siue res ꝑmercede siue vicat siue perdat: et etiam sivltra hoc ꝑmittiť aliq̇d no mine palmarij qꝺ̄ est modicū quid: nō magnū. sic valet pactū: qꝫ cessat ratio predicte prohibitionis in isto casu. Et secundum hoc cōcor. doc. et gl. in. l. sumptus. ff. de pac. et. l. j. in verbo. et si noĩe palmarij ff. de va. et extra or. cog. et. l. si q̇. C. de po stu. et. l. litē. C. de ꝑcu. et. l. salariū. ff. mā. q̃ multum intricate et varie loquuntur. Jtē nota quod aduocatꝰ et ꝑcurator non pōt accipere salariū qꝺ̄ excedat centū aureos in vna cā. l. j. §. in honorarijs. ff. de va. et extra ord. cog. et in gl. j. d. l. salariū. Jtem non possunt predicti aliquē ɔtra ctū facere cā inepta et nondū finita cū clientulo. C. de postu. l. q̇sq̇s. et. iij. q. vij. .§. item si quis.

¶ Vtrum salariꝰ de publico possit aliq̇d **[sect. 16]** petere ab aliq̊ particulariter? Rñ. Pa. ĩ. c. j. de postu. secundum Jnn. quod non ab aliq̊ li tigāte: sic nec potest salariatꝰ medicꝰ ab **[[Fo.xiij.]v]** aliquo cōstituto in infirmitate: sʒ a nō litigantibꝰ vel sanis licite recipiūt: qꝫ salaria sunt cōstituta talibꝰ solum pro litigantibus et infirmis. probatur in. l. antepe. C. de profes. et me. li. x.

¶ Vtrum q̇s possit aduocare pro vtraqꝫ **[sect. 17]** parte? Rñ. Spe. in ti. de aduo. quod sic. ar. xl. v. di. disci plina q̃si ĩ fi. et ibi gl. extra de postu. p̃l. bone memorie. el. j. quasi ĩ princ. Qꝺ̄ verum credo ĩ casu dubio: ałs nō: qꝫ qꝫdiu cā est dubia potest aduocatꝰ patrocinari sine peccato secundum Rod.

¶ Vtrum aduocatus possit vtideceptiōe **[sect. 18]** cōtra eū qui habet iniustā causam. dic vt. j. bellum. §. xix.

AFfinitas

quid sit et quomo do impediat ma trimonium. vide infra matri monium tertio impedimen to. xv.

De affinitate et per quos incipiat: no. bal. in. l. affinitatis post prĩ. ꝯ. et no. quod filiꝰ. C. cōia ꝺ̄ susce. gl. ĩ. l. non facile. ff. de gradi. et ibi Dy. in versi. non sunt af fines bar. in. l. qꝺ̄ seruius. ff. de cōdi. ob causam vbi que affinitas matrimoniū impediat.

Agnati sunt

qui per viriles sexus ꝑ sonas cognitione cōiū cti sunt. nam in agnati cognatis intelligunť vt genus in specie vñ fratres ex eodem patre: filius fratris nepos et huiusmodi agnati sunt. At q̇ per feminini sexus cognitionē iūgunť non agnati. sed naturali ratione cognati sunt. sicut filij sororis vel amitte. ff. de legi. tute. l. sunt autem.

Agnatorū appella qui veniāt. gl. et bar. in. l. j. §. dñi. ff. ad sylle. Bal. in auť. successione ꝯsi. vl. q̃riť. C. de suis et legi. et agnati et cognati sint hodie cognati: no. in autem post ꝯfres. C. de suis et legi. et quo ad que Bar. post gl. ij. §. fi. ꝯsi. an vero hodie. ff. de le. ij.

ALchimia

vtrũ liceat? Rñ. Oldra. in consilijs suis tenet quod sic. qũo non faciant per artem magicam vel per aliam legibus odiosam vt dicit. l. vnica. C. de thesau. quia tales metallarij sunt qui labore ꝓprio sibi et reipublice commoda cõparant. C. de metal. lib. xj. Et iura propter publicam vtilitatem que ex eorum officio videtur resultare fauent eis. nam possunt inuito dño ingredi fundũ ad metallũ inquirẽdũ. l. iij. et. l. quosdã. et ibi no. C. de me. qꝏ ałs non licet. l. vnica. et. ff. de acqui. re. do. l. iij. Rõ est: ꝙ vbi dicitur in li. de ꝓprietate rerũ. in. c. de alchimia. omnia metalla procedunt ex eodem prin cipio. s. ex sulphure et argẽto viuo: sed ex virtute elementorũ q̇ hñt maiorẽ in fluentiã in vno loco ꝙ in alio ĩ vna mi neria sit stannũ: ĩ alia argẽtũ. Cum ergo ars imittet̃ naturã. ff. de adop. l. adop. non igit̃ est peccatum si per virtutẽ q̃ est in elementis aut herbis archimiste de stãno volũt facere argentum ꝙ cum sit ex eodem principio: et in habẽtib⁹ symbo lũ facilior sit trãsitus. ĩsti. q̇. mo. tol. ob. .§. j. Cũmulte ꝟtutes sint ĩfinite herbis et lapidib⁹. xxvj. q. v. nec mirũ circa me diũ. Sed his non obstantib⁹ credoq ꝗ sit illicita ex multis respectib⁹: tũ ṗmo ꝙ null⁹ inuenit̃ q̇ habeat verã huiusmodi artẽ licet dicat̃ de multis: sꝛ falsum ex ex periẽtia. tũc ꝙ videm⁹ quod cõiter ipsam faciẽtes cõsumũt et a cõiter accidẽ tib⁹ est standũ. Vñ de ipsis dicit̃. ij. Thim̃. iij. semper addiscentes et nunqꝝ ad veritatis scientiã ꝓuenientes: experiẽtias multas faciũt et nunqꝝ ad ꝓfectũ attin gunt: tp̃s vitamqꝝ cõsumunt: nec id qꝏ operant̃ hꝛ veritatẽ cum aurovel argẽto sed solũ apparentiã: ĩdeo sunt semper cõdenãdi alchimiste. Et hoc euidẽter probat̃: ꝙ nemo in publico eaꝛ vult fa cere vt appareat quod male agũt. ꝙ odiũt lucẽ: et si aliqñ aliq̇d veri faciũt: aut fit cum damno cõputatis expẽsis vel ex ali qua deceptione imponendo aurũverũ vel aliqua diabolica fallacia. q̃ vt eos attendere faciat huiusmodi facit eis verum auruꝛ ex appositione auri veri: occulte aliquando. Cum ergo fit tale excercitum contra vtilitatem publicam: vt ptꝛ ex cõsumptione rerum: et ꝙ vt communi- **[Fo.xiiij.r]** ter faciunt ex eis monetã falsam: ideo simpliciter sunt condemnandi eam facientes.

Alea

vide. j. Ludus. §. iij. cum sequẽtibus.

Alienatio

quid dicitur? Rñ. quod proprie et stricte est omnis actus per quã transfertur dñium. dicit tex. C. de fun. do. l. j. et secundum glo. in. c. nulli liceat. de reb. ec. non alie. et eaꝛ sequũtur docto. ibidem. Largissime autem aliena tio ȯr datio ĩ emphiteosim et locatio ad longum tempus: vt voluit Jac. de bel. in aut̃. de non alie. §. quia vero. Et quã do sola possessio in alium trãsfertur: vt not. Jnno. de re. ec. non alie. c. ep̃i. et Albe. in aut̃. hoc ius por. C. de sa. san. et c. Sed contra videtur tex. in. c. nulli licet. vbi dic. Alienatiõis autem verbum cõtinet cõditionẽ. s. vendere sub cõditiõe. alij habent cõductionẽ ad longũ tp̃s donationeꝛ: vẽditionẽ ꝓmutationẽ et emphiteosim ad perpetuũ cõtractũ. hec tex. sed scꝏm verbum cõtinet denotat propriam naturã vocabuli: vt dicit Bar. in. l. affinitates alias incipit. l. q̇ eoꝛ. ff. de postu. §. item põpo. vbi dicit se dãnasse gl. ĩ. l. gallus. §. vt institues. ff. ȯ lib. et pohstu. Et sic cõsuluisset quod vbi statuto cauetur qꝏ tutela solũ venia matri et auie. quod etiam ꝓprie venit pro auus et noĩe nurus pro nurus: et noĩe filij venit nepos et prone pos nisi addatur aliq̇d quod faciat determinationẽ ad certam personã: ita li mitat Bar. in. d. §. vt instituẽs

et no. idẽ in. l. liberorũ. ff. de ver. sig. Pa. in. c. nulli liceat dic quod in materia fauorabili et larga: vt. d. c. nulli est verꝛ: sꝫ in materia odiosa venit nisi quod dixit cõtractus per quẽ trãffertur dominium propterea in rebus ecclie alienãdis accipitur alienatio: vt. d. c. nulli secundum glo. ibidem.
Quid veniat appellatiõe alienatio nis not. in. l. fi. C. de reb. eccle. non alie. in stituarij. §. j. quibus alie. non liceat. et ad quesitum. iiij. versi. vide. glo. in rub. ca. que sit long. consue. et in. l. fi. §. necessita tem. et ibi Bal. versi. et ex predictis dicimus. iuncto versi. ideo dicit Archi. col. v. C. de bo. que libe.
¶ Alienatio de fratre ad sororẽ non est **[sect. 2]** �means Jnno. eo. titu. alleg. C. de fideicom. voluntatis.
¶ Que requirũtur in alienatiõe rei eccle siastice? Rñ. Panor. in. c. cum aposto lica. de his que. fi. a prela. q. v. Primo tractatus. s. an expediat vel non. Secũ do consensus capituli. Tertio quod fiat ꝑ vtilitate ecclesie. Quarto autoritas superioris. Quinto subscriptio. et hec ponitur. in. c. tua. de his que fi. a prela. in ca. j. eod. titu. et. c. nulli de reb. ecclesi. non alie.
¶ Vtrum subscriptio requiratur necessa **[sect. 3]** rio? Rñ. Pa. in. c. j. de his que fi. a p̃la. q Jnno. dat vnã regulã quod nũqꝫ requiratur subscriptio nisi in casibus a iure ex pressis. Rñ. qꝛ regulariter in qualibet dispositiõe sufficit cõsẽsus. nec requiri tur scriptura. l. pactũ. C. de pac. vide gl. in. c. j. de censi. lib. vj. et ideo venditionẽ permutationẽ: et donationem prelatus facere non põt: nisi de consensu capituli et subscriptione canonicoꝛ. Albe. in. d. auť. hoc ius. tenet quod subscriptio in alie natiõe rei ecclıastice regulariter non ẽ necessaria: nisi in trib⁹ casibus predictis. s. venditione permutatiõe et dona tiõe: vt in. d. c. tua. et in casibus no. per Archi. in. c. sine exceptione. xij. q. ij.
¶ Que sunt cause legitime alienatio **[sect. 4]** nis reꝛ ecclesiasticaꝛ. Rñ. Panor. in. d. c. nulli liceat: quod sunt quatuor. Prĩa ne cessitas si debita vigent. et ecclesia non potest satisfacere de fructibus. Secunda vtilitas. s. vt habeat rem meliorem. et ista ponuntur in auť. hoc ius. C. de sa. sã. ec. et. r. q. ij. c. hoc ius. Tertia pietas xij. q. ij. aurũ. et c. sanctoꝛ. Quarta com moditas: vt quia res est magis damno sa quod vtilis ecclesie: vt in. c. terrulas. xij. q. ij. et ibi plene in glo.
¶ Vtrum omnis alienatio rei ecclıastice sit **[sect. 5]** ꝑhibita sine prefata solẽnitate vel aliqua de p̃fatis causis? Rñ. secundum doc. in. c. nulli liceat quod nõ. sꝫ immobiliũ et noĩe immobiliũ reꝛ cõprehẽdũť ea q̇ seruã do seruari pñt. facit. l. tutores la. ij. C. **[[Fo.xiiij.]v]** de admi. tu. et. c. tua. de his q̃ fi. a p̃la. ꝗ Albe. in. d. auť. hoc ius tꝫ quod mobilia q̃ etiaꝫ seruari pñt alienari possunt sine predicta solẽnitate vt oues et c. nisi sint ad diuinũ cultũ deputate: qꝛ tunc seruabitur. auten. propterea. C. de sa. san. ec. s. vt non vendantur nisi ꝑ necessita te et vtilitate et placet.
¶ Vtrum pecunia sit de his q̃ seruando **[sect. 6]** seruari pñt. Rñ. Pa. ĩ. d. c. nulli liceat. q nõ: qꝛ retẽta nihil operať. lxxxviij. dist. eijciens. et no. in. c. cum plures in fi. ff. de admi. tuto. vbi tutor dꝫ pecuniam pupil li ponere in emptiõe p̃dioꝛ. Qd̃ veruꝫ credo nisi in duobus casib⁹. Prim⁹ cum pecunia ecclıe esset deputata ad emẽda bona immobilia: qꝛ tũc iudicať bonũ immobile nec posset mutari. tex. est simgu. et ibi Bal. et Ludo. de ro. l. iij. §. q̇d ergo. ff. de ꝯ. iudi. tu. et vtil. actio. Et per hoc tenuit Albe. xxiiij. q. iij. ꝑte statu torum. quod quando statuto cauetur quod mulier lucretur dimidiã partẽ bonorũ ĩmobi lium mariti decedẽtis sine liberis quod lu crabiť partẽ pecunie deputate ad bona ĩmobilia emẽda: qꝛ illa pecunia iudicabiť vt ĩmobilis: sꝫ Bal. ẽ ꝯrius. ĩ. l. cetera. §. fi. ff. de leg. j. et allegat mirabileꝫ tex. in. l. cum ĩ fundũ. §. si fundũ. ff. de iur. dot. Et istud credo verum quo ad dictũ statutũ:

ꝗ iura adducta per Albe. ff. de here. insti. l. ex facto. §. ceterũ. la. ij. loquuntur in actu fauorabili vltime volũtatis: sitr et cle. ne romani de elec. Et cum p̃fatum statutũ sit contra cōem dispositionẽ iuris ergo illa iura ad hoc non debẽt allegari. Similiter. l. si non sũt. ff. de aur. et arg. le. §. q̇d ergo ponit casum vbi argentũ ceptũ sabricari habetur ꝑ facto et non pro infecto fauore minoris. Scȯs casus est quando pecunia esset in magna quantitate facit. c. licet hely. de simo. vbi accusatur prelatus quod male expẽdit non modicam pecuniam. ergo non potest ea vti sicut fructib⁹: secus si esset modica quātitas. Et sic limito di ctũ Panor. et ita intelligas. d. c. nulli.

¶ Quid est illud quod seruando serua **[sect. 7]** ri potest? Rñ. secundum Ange. §. quia parum. in gl. singtaris in. l. vnica. C. si aduer. vsu. auten. de nupt. quod dicitur omne illud qȯ non consumitur triennio et est. Hoc limi to quando tale quod seruatur potest producere frustũ sic seruatũ: ałs nō. arg. l. j. §. fuit quesitũ. ff. ad trebel. et ita ĩtellige gl. in d. §. fuit q̃situm. et facit tex. in. l. aristo. §. fi. cũ. l. seq. ff. de iur. deli. Et sic q̃ vsu cō sumunt non sunt de illis que seruando seruari possunt. Fallit in pecunia vt di ctum est: quia est casus specialis.

¶ Vtrum iura actiones et noĩa debitorũ **[sect. 8]** censeant mobilia vel immobilia? Rñ. Pa. ĩ. d. c. nulli quod non ꝑprie: ꝗ mobile et immobile clauditur aliq̨ termino: vt. ĩ. momentũ. ff. de ꝟb. sig. Et iō cum sint q̇d incorporale sunt ĩ tertia spẽ: vt ptʒ in. l. a diuo pio. §. in vẽditiōe. ff. de re iudi. Jō ɔsuluit Oldr. quod si ṗnceps relinq̇t bo na immobilia distribuẽda non veniunt pene nondũ exacte. Vnũ tamen no. si quis volẽs cō prehẽdere totũ p̃rimoniũ suũ facit solā mentionẽ de mobilib⁹ et ĩmo bilib⁹: tũc iura actiōes. et noĩa debitoꝝ sunt ĩmobilia si adherẽt ĩmobilib⁹. Si ꝟo adherẽt mobilib⁹ sunt mobilia. et idez de annuis redditib⁹. Et sic limita cle. exiui. §. cum annui reddit⁹. de ꝟbo. sig. facit gl. ĩ. c. ij. de reb. ec. non alie. li. vj. Alienari tamen non pñt sine debita solennitate et cā: ꝗ seruando seruari pñt ꝗuis Dy. vt no. Albe. ĩ. d. aut. hoc ius ɔsulue rit posse alienari: qȯ posset teneri post factũ vel etiam ante ex magna causa.

¶ Vtrum mobilia p̃ciosa ecctie censeant **[sect. 9]** immobilia? Rñ. quod sic vt colligit ex. l. lex qui tutores. C. de admi. tu. et ex glo. in. c. ep̃us. qui mancipium. xij. q. ij. simul iunctis. Jdẽ tenet Panor. in. d. c. tua de his que fi. a prela.

¶ Vtrum p̃fata forma requirat in oĩ alie **[sect. 10]** natiōe reꝝ ĩmobiliuʒ ecctiaꝝ? Rñ. Pa. vt refert Gemi. ĩ. c. de re. ec. non alie. li. vj. q̃si in fi. quod tractatus non requirit nisi in ecctijs cathedralib⁹ non in ecctijs inferioribus sʒ sufficit ɔsensus superioris. Sed ego credo verum dictũ Panor. qñ ecclesie inferiores non habẽt capłm ałs nō. ar. cle. j. de re. ec. non alie. Causa au-**[Fo.xv.r]**tẽ legitima. l. vt necessitas vel vtilitas semper requirit: vt ĩ. d. cle. j. Et lʒ non di cat nisi de necessitate vel vtilitate etiā potest fieri ꝑprietate. Rō ꝗ vbicũqʒ statu tũ vel ɔstitutio loquit in materia iuris et aliquos casus excipit non per hoc firmat regulā in non enumeratis ɔtra ius cōe antiquũ quinĩmo in casib⁹ non exce ptis suppleꝫ a iure cōi. facit. c. ad audienti. j. cum ibi no. de cle. non residẽ. facit gl. et Bar. ĩ. l. serui. ff. de vsucap. vbi no. volũt quod si vnũ ius ponit regulā et excipit aliquos casus cum dictione taxa tiua quod nihilomin⁹ excipiuntur alij casus q̃ reperiunt a iure excepti in alia ꝑte iuris. facit. c. qm̃ frequẽter iũcta gl. j. rñ. vt lit. non contest. facit gl. in. l. j. C. de ɔdi. inde. q̃ videtur velle quod excep. vno casu a regula videntur excipi omnes simi les. Satis est enim vnũ positũ exempli gra tia. arg. l. non possunt. de legi. c. trāsla. de cōsti. Et qȯ dicitur quod exceptio firmat regulā in non exceptis: vt. ĩ. c dñs. xxxij. q. vij. et. in. c. qm̃. de cō. lepro. vbi di. dñs. Non lʒ dimittere vxorẽ excepta cā fornicationis: dʒ ĩtelligi quod firmat regulā in casib⁹ non similib⁹ et non specifice exce ptis. sacit. l. j. ff. qȯ vi aut clā. c. cum dilecta. de confir.

vt. l. Distingue tamen quod si ca sus cōsimiles non excipiunt̃ specifice alibi tunc in materia fauorabili exten dit̃: et pia per idẽtitatẽ rationis: vt sentit gl. in. l. j. illud. C. de sa. san. ec. secꝰ ĩ materia restringibili: vt no. ĩ. l. j. C. de pac. qui fi. di. vide qd̃ no. in. c. cum inter alia de immu. ec. et. d. c. cum dilecta. et. d. c. qm̃ quot nota. qui a facit ad multa.
¶ Quid si episcopꝰ non habet capitu **[sect. 11]** lũ: ꝗ ecclesia est destructa ꝑpter guerras et huiusmodi? Rñ. Panor. in. c. j. de his q̃ fi. a prela. dicunt doc. quod loco canonicorũ aduocet aliquos clericos honestos ar. lxv. di. si forte. et. l. vbi absunt. ff. de tu to. et cura. da. bonꝰ. tex. xvij. q. iiij. nulla res. Et hoc est vtile seruare etiam in alie natione ecclesie inferioris.
¶ Vtrum necessitate occurrẽte q̃ non pati **[sect. 21]** iur vt habeat̃ recursus ad superiorẽ licite possit fieri alienatio sine eiusdẽ su perioris licẽtia vide. j. iuramẽtũ. iij. §. j. ¶ Quis dicat̃ superior: vt ꝑ licẽtia ad ip̃m recurrãt̃ in cã alienationis rei ecclesiastice? Rñ. quod in non exẽptis est ep̃s ꝑprius. Jn exẽptis est p̃latus ipsoruȝ sub q̇bꝰ sunt vt abbates in ecclesijs sibi subiectis: et ministri minorum quo ad monasteria sancte Clare: et ꝑuincia les p̃dicatoꝛ quo ad sua monasteria. Jta elicit̃ ex no. ĩ. clemẽ. j. et per Cardi. in c. statuimus. de transac.
¶ Vtrum recipiẽs rẽ ecclie sine obserua tiõe solẽnitatis teneatur eã restituere Rñ. quod sic secundum Mo. titu. de alie. etiam cũ fructibꝰ. nec potest repetere p̃ciũ ab eccle sia. xij. q. ij. non liceat. x. q. ij. hoc ius in aut̃. de non alie. §. j. Limita hoc verum q̃ non repetit p̃ciũ ab ecclia. nisi ꝯuersum fuisset ĩ vtilitatẽ ecclesie arg. c. j. de deposi. Do. et aliã limitationẽ ſm. d. Ant. quod quando cã legitima fuit alienationis lȝ non sit seruata forma non tenetur in ꝯsciẽ tia: ꝗ solennitates adinuente sunt ad euitãdum deceptiões. Et ideo quando deceptio non subest si fuit cã legitima alie nãdi non tenetur restituere in consciẽtia. qd̃ bene not. recitat Pañ. in. c. ꝗ pleriqꝫ de immu. ec. et est equissimum.
¶ Vtrum prelatus ecclesie possit renũ ciare exceptioni competenti ecclie aut transigere euidenter in dãnũ ecclesie? Rñ. Pa. in. c. j. de depo. quod not. secundum Jnn. ibidẽ: nisi ex spãli ꝯcessiõe pape facit. l. preses. C. de trãsac. et. l. contra iuris ciuilis regulas. ff. de pac. Ex quo infert̃ quod non potest cedere liti et cause aut trãsige re nisi sit cã euidẽs et debita solẽnitas si actio sit ad rẽ immobilẽ: iuxta no. in c. nulli liceat. de re. ec. non alie. Si vero sit ad rem mobilẽ pōt. vt no. gl. ĩ. d. aut̃. hoc ius. Et hoc est veriꝰ ꝑ. l. cum hi. §. si cum lis. ff. de trãsac. et. l. non solũ. C. de pre. mi. qꝫuis aliqui teneant indistincte q̃ transigere potest. vt not. Alb. in. d. aut̃. hoc ius.
¶ Vtruȝ p̃latus solus possit repudiare legatũ sine solẽnitate p̃fata? Rñ. vt colligo et ꝯsil. xj. Pau. de ca. quod non sȝ donationem sic. et dicit ꝑbari et bene ex. l. **[[Fo.xv.]v]** magis puto. §. fundo. ff. de re. ea. q̃ sub tu. Rō diuersitatis est. ꝗ in donatione non acquiritur donatario nisi volenti et non ignoranti: sed in legato sufficit factũ testatoris solius acquiritur enim ignorãti. lȝ reuocabiliter. l. cum pater. §. surdo. ff. de leg. ij. et. d. §. fundũ ergo legatũ est q̃sitũ ip̃o facto. Et sic intellige no. per doc. ĩ. c. vt sup̄ de re. ec. non alie. et in c. tua de his que fi. a p̃la. Et mihi placet qꝫuis Fede. cōsi. j. cōsuluerit quod etiam legatũ potest repudiare. Et cum Fed. ẽ. Jnn. in. c. ij. de dona. Bar. in. l. iubemus nul lã. C. de sa. san. ec. vbi bene distinguit. et Pa. in. c. j. de do. et contu. vbi late posuit: sed eos non sequor nisi quando qd̃ legat̃ esse de his que alienari sine solẽnitate possunt ante factũ: sȝ post factũ sic si le gitima cã subesset. Et idem dic in ꝯcũqꝫ ꝑhibito alienari sine aliqua solẽnitate vel consensu alterius.
¶ Vtrum iconomus ecclesie cui cōmis **[sect. 17]** sa est in aliquo casu alienatio possit illã facere ꝯsanguineis suis? Rñ. Pa. in c. vt sup̄ de re. ec. non alie. Legiste tenẽt per aut̃. q̇buscũqꝫ modis. C. de sa. sanc. ec. positã. x. q. ij. quod nō: nec aliꝰ administra tor cuiuscũqꝫ cōditiōis sit: sȝ Pa. dicit non esse verum in p̃lato: sed bene in icono mo et alijs. Ego tamen credo

quod in cōsciētia si ex cā legitima facit excusetʒ: et valeat talis alienatio. ar. c. j. de coha. cle. et mu. in tex. et in glo.
¶ Quid dicitur perpetuū? Rñ. gl. x. q. ij. **[sect. 18]** hoc ius. Prīo quod durat vsqꝫ ad. xxx. annos. īsti. de ꝑpe. et. tēp. act. Scd̄o quod durat qꝫdiu viuit cui ɔcediť. ff. ꝓ so. l. j. et c. precarie. x. q. ij. Tertio quod durat qꝫdiu pēsio soluať. insti. de loca. §. adeo. Et sic omnis talis cōtractꝰ ꝓhibeť sine solen nitate et in causis de quibus supra dictum est.
¶ Vtrum terre inculte date ad culturaʒ **[sect. 19]** cū ꝓmissione dandi eas in emphitheo sim: possint dari post culturam ipsarū? Rñ. Pa. in. c. ad aures. de. re. ec. non alie. quod sic extirpantibꝰ siue eoꝝ heredibus alijs non nisi seruata debita solennitate: qꝫ non sunt amplius terre siluestres. ¶ Vtruʒ sede vacante possint alienari **[sect. 20]** bona ecclesie? Rñ. Pa. in. c. j. ne se. vac. quod aut sunt bona q̄ seruādo seruari nō possunt: tūc in ecclesia eꝑali iconomꝰ siue capitulū sine alia licentia poterit sicut dicimꝰ in tutore. l. ex q̇bꝰ tutoris. C. de admi. tu. et. l. tutor q̇ repertoriū. ff. eo. Si ꝯo bona seruari pñt: tūc in eccle sia eꝑali non poterūt alienari sine licen tia pape solū. ar. d. c. j. et ī. c. j. de re. ec. nō alie. li. vj. Jn ecclesia ꝯo inferiori tūc si magna vrget necessitas et ecclesia diu est vacatura: non potest cōmode expectari creatio prelati: tūc in istis duobus casibus dicit Jnn. quod dabitur curator bonis: et per illū fiet alienatio: nec prius poterit fieri etiam per archieꝑʒ anteqꝫ sit datus administrator ecclesie vacan ti. vt in. d. c. libr. vj. facit. l. iij. ff. de cura. bo. da. et. qd̄ no. in cle. ij. de re. ec. non alie. et concor. Aug. et Hug. similiter non valet alienatio facta a scismaticis vel intrusis. de scisma. c. j. xij. q. ij. alienationes. Et tenetur q̇ eā recipit restituere non solū rem: sed etiam fructus perceptos et qui ꝑcipi poterūt a iusto possessore. c. grauis. de rest. spo. Et est excōicatus q̇ innittitur talibus alienationibus vt. j. excommunicatio. vij. casu. ix.
[sect. 21] ¶ Vtrum prelatus habēs bona distīcta a bonis capituli possit illam ɔcedere ali cui ad vitam ipsius prelati. sine capituli cōsensu alia solēnitate? Rñ. Pa. in. d. c. cōtinebať. de his q̄ fi. a prela. quod Fed. cō si. lj. tenet quod sic. vide doc. in. c. veniens. de trāsac. et maxime cā pietatis per text. iūcta gl. xv. q. j. possessiōis. vide. Archi. in. c. j. de reb. ec. non alie. lib. vj.
[sect. 22] ¶ Vtrūin alienatiōe rei minoris requi ratur aliqua solennitas? Rñ. Jnn. in. c. j. de re. ec. non alie. lib. vj. quod sic. s. cause cognitio et decretum et causa legitima. C. de pre. mi. l. minorū. et. l. si minores. et ff. de re. eo. qui sunt sub tu. l. magis puto. §. non passim. et. §. si es. et. §. se. et hoc verum etiam in immobilibus p̄ciosis ꝗm eundē ibidem ałs habet contra possidētē rei vendicationē contra tutorem aut curatorem personalē actionem tutele vel **[Fo.xvj.r]** negocioruʒ gesto. d. §. si ex. et. §. seq. C. de premio. l. si p̄ses. Et dicit ibidem Jnnoc. quod decretuʒ est snīa et non imponiť sine cause cognitiōe: et ideo in scriptis ē dādum. C. de sen. ex pe. reci. l. ij. de re. eo. q̇ sunt sub tu. l. j. et. d. §. si es. et. d. l. minorum. Sepe tamen in iure decretum vo catur autoritas. l. j. C. de mi. et .l. j. C. quando decre. opus non est.
¶ De alienatiōe possessionis date sub **[sect. 23]** conditione non alienetur. vide. j. dona tio. §. xlvij.
¶ Vtrum valeat alienatio facta per euʒ **[sect. 24]** qui commisit capita le crimen etiam ad piam causam? Rñ. Jnno. in. c. qꝫ ꝓpter de elec. quod alienatio tenet dūmodo fiat añ snīaʒ. l. post cōtractā. ff. de dona. et. l. si q̇s post hac. C. de bo. dā. q̄ precipit q̄ bona illius qui capitale commisit crimen publicentur intelligenda est post snīaʒ inuēta: vel ex suspicione pene alie nata vt. ff. de dona. cau. mor. l. si aliq̇s. Fallit in crimine lese maiesta. vt in gl. d. l. post contractum similiter heresis: vt in. c. cum Secunduʒ de here. li. vj. qꝫ sunt in commissum a die commissi criminis vide. j. hereticus. Jdem dic in quocunqꝫ crimine qd̄ ipso facto bona

ipsum perpetrantis essent confiscata. ¶ Vtrum alienatio ĩ fraudẽ creditoꝝ vel patrono valeat? Rñ. Jnno. vbi. s̃. quod nō **[sect. 25]** qnia venit reuocanda. vt. ff. de his que in frau. cre. per totũ. immo plus qꝫuis non sit facta in fraudẽ: si tamen fraus ex ipso facto reuocatur. l. omnes. §. lutius. ff. eo titu.
¶ Vtrum alienatio reilitigiose valeat. **[sect. 16]** vide. j. cessio: in principio.
¶ Vtrum alienatio fundi dotalis vel re **[sect. 27]** rum donatarum propter nup. valeat vide. j. dos. §. xj. et. xij.
¶ Qui prohibeantur alienare: vide. j. **[sect. 28]** dona. §. iiij. cum sequentibus.
¶ De alienatiōe bonoꝝ mobiliũ q̃ ser **[sect. 29]** uādo seuarr non pñt facta per eccl̃iasticas ꝑsonas vide. j. clericus. j. per totũ.

Alimenta

alimẽtorum appellatione vestimenta et calciamenta intelliguntur in legatis. vt. ff. d̃. alimen. et ciba. leg. Jdem dico si legatus est victus: vt. ff. de ꝟ. si g. l. ꝟbo. victue. Secus si cibaria sunt relicta: vt. ff. de ali. et cib. le. l. añ pe. Jtꝫ noĩe alimẽtorum veniunt medicine secundum Dy. Ang. et Jnno. in. l. si cum dotem. §. si cum maritus. ff. sol. ma. per. l. verbo victus. cuꝫ se. vbi est casus. ff. de ver. sig. probatur ĩ. l. legatis. ff. de ali. et. ci. lega. et Bal. in l. in rebus. ff. commo. qꝫuis dixerit cōtrariũ in. §. si maritus per copulā que ponit̃ int̃ diuersa: vt no. glo. in rub. ff. de iur. et fa. ign. Hoc non ẽverũ qꝛ vbi po nitur inter genᵊ et spẽm: vt ĩ sil̃i no. gl. in. l. j. C. de ser. et aqua. sed appellatōe ci barioꝝ nōveniũt medicine ꝗꝫ Ang. in d. §. si maritᵊ. Sil̃r nomine alimōie ve niũt necessaria vite secundum Pa. in. c. cum ꝗꝫ. de prebẽ. et patet ex. c. non lliceat. de prebẽ. in fi. lr̃e. Et nomẽvite necessaria im portatvestes: cibos: medicinas et hmōi sicut dicimus de alimẽtis legatis ĩ. d. l. legatis et ibi. tenet Bart. quod ille cui debetur. alimenta debet habere expensas pro studio necessario sine quo viue re non posset secundum cōdecentiā persone: pu ta grāmaticā et hmōi: secus de expẽsis in studijs ĩ quibus dicitur militare: sine quibus bene potest viuere et honeste secundum condecentiam sue persone. Jdem not. in. l. de bonis. §. non solum. ff. de carbonia. edic.
De materia alimẽtoꝝ. vide glo. in l. qui pupillũ. ff. vbi pupil. edu. deb. et ĩ l. de bonis. §. non solũ. et ibi glo. Bart. ff. de carbo edic. bart. ĩ. l. legatis. in. ij. oppo. ff. de ali. et ciba. leg. et in. l. legatis in j. q. versi. quero vtrũ. et ibi in apo. Celsi post barto. ĩ eo. versi. eo. ti. et quando debeāt prestariet quo tꝑe. not. iam Celsus ĩ add. ad preal. bar. in. l. cum hi. §. vult igitur versi. quero circa me. vt. in eo. versic. ff. de transac.
¶ Quis tenetur ad alimenta prestan **[sect. 1]** da? secundum Aꝫo. in sum. C. de alen. liber. et mona. in titu. alimenta. quod primo parẽtes liberos et liberi parentes alere tenẽtur: et omnia onera innicẽ sufferre. vt ptꝫ. C. eo. per totũ nō. tamen d̃ ere alieno. vt. ff. **[[Fo.xvj.]v]** eo. titu. l. si quis. §. parẽs. No. tamen quod noĩe patris hic ventũt ascendẽtes ex linea paterna. et mr̃is noĩe ex linea materna. Est tamen differẽtia: qꝛ mater non tenetur nisi patervel ascendẽtes ex eius linea de sierint vel sint egẽtes. vt. l. si q̇s §. verũ. et. l. non quẽadmodũ. ff. e. ti. Fallit hoc ẽt quando filij pñt sibi sufficere in alimẽtis. vł ex bonis suis vt ex art: ficio. Limita ꝗꝫ Barto. nisi sit nobilis cui non deceat talẽ artẽ exercere. et idem puto ĩ liberis circa parẽtes suos. ff. eo. l. si q̇s. §. sꝫ si filiᵊ. Nec distiguo an sit emācipatus vel ne. an sit legitimᵊ vel ne: qꝛ de iure canoni co tam pater qꝫ mater tenẽtur alere spurios vt not. Jnn. ĩ. c. ij. de reg. et Pa. ĩ. c. cum hr̃et. de eo. q̇ du. in ma. quā pol. per adul. Fallit etiā. vt. j. filius. §. xxj. Scd̃o vir vxorẽ. et vxor virũ si vir sit inops et vxor locuplex. C. vñ vir et vxo. aut̃. preterea. ff. solu. ma. l. si cum dotẽ. ff. ad sylle. l. j. ff. de iur. do. l. mutᵊ. Et hoc verum nisi vir vel vxor

esset ĩ culpa quomin⁹ exhi beret debita obseq̇a alteri. at. l. iulia. §. offerri. ff. de act. emp. cum si. Tertio frater fratrẽ si egeat secundum glo. in. l. parentẽ. C. de alen. li. et. d. l. si q̇s a liberis. Et eã approbat Saly. ĩ. d. l. parẽtũ. dicens esse rõnabile. ꝙ si tenetur alere fratrẽ natura lẽ tamen vt ĩ auť. lʒ. C. de natura. li. multomagis naturalem et legitimũ. ar. ff. de ad mi. tu. l. tutor ſʒ dignitatẽ. §. ĩ soluẽdis. Quarto seru⁹ a dño. ff. de adi. le. l. cum plu res. §. pe. Alioq̇n fiet qð ẽ ĩ. l. ij. ff. ð his q̇ sunt lui vel alie. iur. et in. l. si san⁹. C. de lati. liber. tol. Quito socer nurũ suã. di. l. si quis. Sexto tutormatrẽ pupilli et so rorẽ si egẽt. l. si post in prin. ff. de tutel. et no. quod alimẽta debẽt p̃stari secundum ɔsuetudinẽ regiõis arbitrio boniviri. et secundum fa cultatẽ debẽtis et dignitatẽ legatarij ſm Bar. intractatu de duobus fratrib⁹ facit l. alimẽta. ff. de alimẽ. et ciba. leg. et. l. cũ hi. §. cum in persona. ff. de transact.

Altare

duplex est alið stabile quod quidem in eccl̃ia cõsecrata nõ potest cõstrui nisi qð ep̃s ꝓpri⁹ cõsecrauit vel consecrari permisit. s. ab ep̃o. lxviij. d. c. q̃uis et de cose. dist. j. c. nullus el. ij. Aliud autem ðr viati cũ. s. in via portãdũ vel portabile secundum Jo. an. in. c. qm̃. de pri ui. li. vj. Et no. quod istud altare portabile aliquãdo fit ex tabula et lapide ita q̨ lapis est sigillũ et sepnichrum est in ligno. Aliqñ vero fit ex lapide solũ ita q̨ in ip̃o lapide est sepulchrũ. Aliqñ cum lig no et lapide ita tamen quod tn lapide est se pulchrum ex sigillum et ponit̃ lignum pro augenda eius latitudine. Aliquã do fit in lapide solo sine sepulchro et reliquijs. Et istis quatuor modis solummodo potest fieri et debet esse latum quod super eo possit stare hostia et ca lix arg. c. concedimus de conse. dist. j.

¶ Vtrum debeat esse consecratum ab episcopo tam stabile quod viaticum? Rñ. **[sect. 1]** q̨ sic. d. c. nullos. et di. ca. concedimus. et c. quod in dubijs. de conse. ec. vel alt.

¶ Quomodo execratur altare? Rñ. ſm Pa. in. c. proposuisti. de cõse. ec. vel alt. quod duobus modis. Primo quando mẽ **[sect. 2]** sa altaris est amota. i. quando tabula superior de loco cui cõpaginatur amouetur Scðm Jnno. in rubri. predi. ti. et Host. in. co. j. eo. ti. Et hoc verum in altari. stabili. et lʒ in ip̃a mensa fit forma cõsecrationis. tamen si remoueat̃ mensa a strictura execrat̃ altare: ꝙ ɔsecratio in telligit̃ prĩcipaliter in cõiunctiõe lapi dis superioris et stricture ĩferioris. Se cus si totũ trãsferatur cum sibi coherẽtibus secus in portatili: ꝙ non execratur nisi amoueatur illud paruũ sigillũ cõtinens cõsecrationẽ quando factũ est itaq̨ in lapi de fit sepulchrũ. Sed quando lapis est pro sigillo in ligno: tũc ſʒ Jo. an. ĩ. c. ligneis eo. ti. amoto lapide a ligno ẽ exe cratum. Quando vero est factũ tertio modo: tũc si lapis amoueat̃ a ligno Ab. et Jo. an. ĩ. d. c. ligneis. tenet quod non execrat̃: ꝙ cõsecratio est in ipso lapide. Pa. ibidẽ dubitat ꝙ cum recipiat formaʒ ab ip̃o li gno et lapide puta ꝙ lapis est ita par uus quod non sufficit ad formã altaris via tici sublato ligno. ẽ verum dicere quod alta re patit̃ enormẽ lesionẽ. Tu dicas verũ esse quando lapis est ita paruus quod non potest cõtinere calicẽ cum hostia: eo modo **[Fo.xvij.r]** quo debet sup̄ ip̃m poni ad celebrãdũ. alias vera est opi. abb. et io. an.

¶ Scðo mõ execrat̃ quando enormit̃ est fra **[sect. 2]** ctum. d. c. ligneis. et ibi dicit pau. quod vbi cũq̃ contingat enorm is fractura in a tari execratur. ꝙ vr̃ perdere formã sec⁹ si fractura non sit enormis. Jsto solũ mo do execrat̃ altare portatile quarto mõ dictum et non alijs modis. et no. eundeʒ pau. in gl. ĩ. d. c. j. quod enormit̃ frãgitur et execratur altare stabile si aliq̇s de lapi dib⁹ tãgentib⁹ ip̃aʒ cõsecrationẽ vel sigillũ est amot⁹. et no. quando fit cõsecratio al taris fit vnũ foramen paruum immen sa lapidea altaris vel ante altare: vel in latere dextro. et post consecrationeʒ clauditur lapide paruo et dicitur ille la pis sigillum: quia denotat

illud consecratuȝ. et ibi ponuntur reliquie et nomẽ episcopi consecrātis. et sancti ad cuius honorem consecratur.
¶ An autem possit poni corpus christi conse [sect. 3] cratum ꝑ reliq̇a. inno. cum cōsilio assistẽ tiuȝ. Rñ. quod non ferr̃ tamen quod leo papa dedit ꝑtem corporalis. et corꝑis christi ĩ cōsecra [sect. 8] tiōe cuiusdā ecclesie. hec pau. in. d. c. ꝑposuisti tenet astẽ. li. vj. ti. xxxix. quod alta re portatile potest cōsecrari sine reliquijs allegat. c. cōcedim⁹. de conse. di. j. Et iu ra q̃videnr̃ contraria dicit quod loquuntur in altari stabili. Et quod non sint necessarie facit Rica. in missalib⁹ antiq̇s q̃ dicit quod si reliq̇e non fuerint omittatur illa ꝑticula illius oratiōis q̃ dr̃ post cōfessionem. s. Oram⁹ te domine per merita sancto rũ tuorũ quorum reliquie hic sunt et c. [sect. 4] ¶ Vtrum execrata ecclia execrer̃ altare Rñ. pa. ĩ. d. c. proposuisti. quod non ꝓ ecclesia potest destrui absq̃ hoc quod destruatur altare. Sec⁹ si poluatur ꝓ tũc etiam poluitur altare et indiget reconciliatione. hoc intellige de stabili altari: non de via tico seu portatili.
¶ Vtrum plura altaria possint eadẽ die [sect. 5] in eadẽ ecclesia consecrari. Rñ. quod sic sicut et plures ep̃i eodem die consecrari. c. cum sis de conse eccle. vel alta.
¶ Vtrum altare in ecclesia cōsecrata pos [sect. 6] sit dirui sine licentia. ep̃i. vr̃ quod non ar. c. placuit. de conse. di. j. secus in non con secrata. arg. a ꝛrio secundum glo. in. c. q̃uis. p̃alle. Jdẽ dic ꝺ ereciōe quod et de dirutiōe. ¶ Vtrum sacerdos possit consecrare alta lre. Rñ. quod non. xxvj. q. vj. ministrare.
¶ Vtrum ĩn altari in quo ep̃s celebrauit [sect. 7] possit p̃sbyter eodeȝ die celebrare. Rñ. quod nō. de conse. di. ij. c. fi. nisi de licentia episcopi: aut necessitate cum episcopus non potest perficere. vj. q. j. nihil hec glo. in dicto. c. fi.

Alternatiua

penalis seꝺȝ Bar. in [sect. 1] l. vbicunq̃. C. de ser. fu. si verba dirigũtur iudici: tũc optio est iudicis: puta cuȝ dicit puniaturvel condemnetur. Si vero diriguntnr reo puta soluat millevel exhibeat mediatẽ et hōmi. tũc optio datur reo. Si vero ⁊ ba non diriguntur nec iudici nec reo: puta dicit statutũ sit pena pedis et hu iusmodi: tũc ĩ penis corporalib⁹ electō est iudicis. l. j. §. expillatores. ff. ꝺ effra. Jn pecuniarijs vero erit rei. ar. l. plerũ q̃. ff. de iur. do. et similis distinctio fit in legatis per dy. de reg. iu. li. vj. et doc. ĩ. l. lucio. ff. de le. ij. Si vero legatũ simpli citer fit alternatiue non magis referendo verba ad heredem q̃ ad legatariũ. tunc clerico est legatarij: vt puta lego ticio fundũ vel vsumfructum vendica bit ticio quod voluerit vt ĩ. d. l. lucio.
Vide gl. in. l. si is. §. vtrum ita in eo. ⁊ si. et ibi ĩ apostili. Celsi ad. d. gl. in. ⁊si. sufficit vnā esse verā. et in add. Bar. ibi in ⁊si sunt proprie. ff. de re. dub. Jo. fab. post gl. īst. de iure ꝑso. in prin. nu. j. ĩ ⁊si. disiũctiua. et debitor alternatiue an habeat electionẽ: not. bal. post glo. in l. cum proponas. nu. iiij. in versi. alter natiua. C. de transact.
¶ Vtrum quando quis tenetur ad alte [sect. 2] rũ duorum sub alternatione possit dare quo cũq̃voluerit. Rñ. gl. in. c. inter ce teras de rescri. quod sic insti. de here. insti. .§. pe. C. de cōdi. inde. l. pe. et. d. l. plerun q̃. ff. de le. ij. l. si ita. extra. de prebẽ. referẽte. contra insti. de lega. §. si generaliter. Soluit gl. predicta vera prima iura: nisi eligens fuerit in mora. ff. de op. **[[Fo.xvij.]v]** nisi eligens fuerit in mora. ff. de op. le. l. mācipioꝛ. ff. de lega. l. statu liberum .§. ṗmo. ff. de solu. l. stichuȝ. primo. Rñ. ff. de peti. here. l. itẽ. §. idem recte ait. Vnde talis si loco et tempore debito offerat alterum cui tenebatur et noluit recipere liberatur debitor. Vnde si periret vel alio modo alienaret: non propter hoc teneretur ad alterum ex quo solus creditor est in culpa per iura primo allegata. Sed si nullus sit ĩ culpa debens duo alternatiue

puta stichum aut pam philum. si perijt periculuʒ pri mi ad venditorem periculum secundi ad emptorem pertinet. l. datio. §. si emptor. ff. de act. emp. et ven.

Ambitio

secundum Alexan. secunda secũde tractatu. de aua ritia. q. vij. est appetitus potentie. Potentia autem potest appeti prout per illam acquiritur honorificentia et sic reducitur ad superbiam vel prout est apparens sufficientia vel habundantia et sic reducitur ad concupiscentiaʒ **[sect. 7]** oculorum. Vnde Augusti. primo cõfe. auaricia possidere vult multa. et tu domine possides omnia. Potẽtia vero di citur in possessione omnium vnde glo. super illud. Cognoui quoniaʒ domin⁹ meus es quoniam bonorum meorum non eges ait. Quantũlibet auarus si mul sufficit tibi deus: et enim auaritia terram querit possidere totam. adde celum: adde quod plus est qui fecit celum et terram. et ideo Augusti. in lib. de vera religiõe. Ambitio seculi super bos facit concupiscentiam curio sos et in li. confes. Jussistivt contineam a con cupiscentia carnis concupiscentia ocu lorum et ambitio seculi.
De ambitione et quale sit pecca **[sect. 1]** tum et ꝗ graue. not. bal. in. l. si quemquam. C. de epis. et cle. Cardinalis in clementina. j. in. iij. notabi. de regula et in clementina fina. de. elect. et quis dicatur ambitio. ibi nota. idem. j. versi. quem etiam de. conces. preben.
¶ Vtrum ambitio sit peccatum morta **[sect. 1]** le? Rñ. quod non semper: sed primo ratione finis et est tunc quando in tali appe titu constitui finem. s. quia paratus es set quodcunꝗ mortale committere pro consequendo potentiam vel honorificentiam: vel secundo ratione rei que appetitur: vt puta que appetiuit vel plura beneficia ecclesiastica. ar. c. quia in tantum de preben. nisi in casu licito de quo dic vt. j. clericus. iij. §. ij. vel aliquod beneficium vel officium seculare vel ecclesiasticum sciens se indignũ ratione criminis vel ignorantie et huiuscemodi quia tunc mortale. Ratio ꝙ vult quod lex prohibet. similiter dico cum appetit beneficium aut dignitatem que habet curam animarum prin cipaliter propter honoreʒ videtur mor tale ratione predicta: facit in ar. c. statuimus. lxj. distin. et. c. lʒ. vij. q. ij. et optime. c. miramur. lxj. di. et hoc intelligo si fit deliberatio voluntatis: alias venia le peccatum communiter est.

Amor

sui est quando quis ni mis diligit seipsum: querendo delectationes corporis nimis et quietem carnis et procedit ex luxuria que est peccatum mortale solum si propter eum non implet precepta vel facit contra. Aliter communiter est veniale qui tamen amor sui est ille qui aliquando cõ ducit vsqꝗ ad contemptum dei: vt dicit Augusti. et ab isto procedit pruden tia carnis de qua. j. prudentia.

Amicitia

vide infra diligere per totum et. j. placere.

Amor seculi

est filia luxurie: de quo vide infra diligere §. iij.

Angaria

est opus personale et munus mere personale. munus autem mere personale dicitur quod potest labore corporali expleri sine detrimento rerum. vt in lege numerum. la. ij. ff. de mu. et ho. per angaria vero in quihuscunqꝫ consistit. vt vult gl. in. l. nemi-**[Fo.xviij.r]**nem. C. de sa. san. ec. et bene quia dictio perget vt. l. vrbana. §. ꝓuocare. ff. de. ꝟ. si. et no. in. c. si constiterit de ac. et sic est munus mixtũ: sicut angaria mere ꝑso nale est.

Appellatio

est a minore ad maiorem iudicem prouoca tio secundum Canones. ij. q. vj. omnis oppres sus et. c. sequenti. et. c. placuit.
De appel. quid sit gl. et Bar. in. l. sit minoris. ff. de admi. tu. Bald. in. l. eos .§. ne temere. C. de appel. et vbi proprie fiat. no. in. l. quod creditor. ff. de appel. et in. l. j. §. dies. ff. quando appel. sit. Reliqua hic diffuse examinantur.
¶ Quando est appellandum. Rñ. q. j. **[sect. 1]** x. dies a die late snĩe vt. C. de ap. auť. hodie vero fallit in absente ex probabili: vel notoria causa quia talis infra x. dies a tempore quo sciuit sententiaꝫ latam potest appellare. vt. C. quomodo et quando in. l. ab eo. ff. quando appel. sit. l. j. §. fi. et hoc verum nisi sit cõtumax vere in non comparendo vel veniẽdo ad iudicium quia tunc non auditur ni si veniat iudice sedente adhuc pro tribunali. lege diuus. ff. de in integ. resti. secus si fuisset contumax restituendo: quia potest appellare. lege creditor. ff. de appel.
¶ Vtrum appellatio interposita post **[sect. 2]** excommunicationem vel interdictum vel suspensionem ab officio: vel ad ingressu ecclesie tollat ipsarum censurarum effectũ. Rñ. quod non tex. est in. c. is cui de sent. ex. li. vj. et hoc verum quando tales censure absolute sunt inficte. Rõ quia secum trahunt executionẽ. c. pastoralis. de app. secus esset si sub conditione forent posite vt puta si non solueris hinc ad mensem excommunico te vel suspendo vel si non feceris hoc vel illud: ꝙ tunc si ante conditiõis euẽ tum appellauerit legitime bene suspẽ dit: vt in. c. preterea. el. ij. de appel.
¶ Quid si dicat excommunico te si ap **[sect. 3]** pellaueris. Rñ. Jnn. in. d. c. preterea ꝗ appellatio suspendit effectum. sed du bium esset si dicit excõico te si disposue ris ad appellandũ. et tunc dico quod in ca su in quo talis prelatus non potest ꝓhibe re appellationem non erit excõicatus. alias sic.
¶ Vtrum excommunicatus post legiti mam appellationem sit euitandꝰ. Rñ. **[sect. 4]** ꝗ nõ. vt no. in. c. licet. de sen. ex. li. vj. et c. pastoralis de appel. Veruntamen si excommunicatus nominatim speciali ter et expresse infra tp̃s a iure vel a iudice determinatum appellationẽ non fuerit ꝓsecutus vt debuit eo lapso poterit publice excommunicatꝰ denũcia ri et tunc erit euitãdus tam in iudicio qꝫ extra et ab actibus legitimis remouen dus. d. c. licet. et debet reputari ꝓ excõmunicato post talem denunciationem donec sententialiter fuerit declaratum appellationẽ ante excõicationẽ fuisse interpositam.
¶ Sed vtrum talis post denunciationẽ **[sect. 5]** excõicatiõis et desertionẽ appellatiõis celebrãs aut ingerẽs se diuinis efficia tur irregularis. Rñ. arch. ĩ. d. c. lꝫ et seq̇tur ibidem Ge. quod non ꝙ ex quo appella tio legitima fuit ante excõicationẽ po sita ipsam excõicationẽ suspendit: et licet post desertionem appellationis de nuncietur excommunicatus: non tamẽ excommunicatur nec vere est excõicatus. vt ibi patet.

¶ Vtrum a qualibet snĩa vel grauami **[sect. 6]** ne possit appellari. Rñ. quod sic est homi nis de iure canonico: de iure ciuili nō ab ĩterlocutoria nisi quando iudex in crimi nali vel ciuili negocio questionem per tormenta interlocut⁹ est contra. l. ante snĩam. ff. de app. reci. facit gl. in. l. ante snĩe tp̃s. C. quoruʒ ap. non re. Realiter autem non appellatur ab interlocutoria. vt in. l. ij. C. de epi. au. rō ꝗ grauamen quod per eam infertur potest reparari per appellationem a diffinitiua. sed quando non posset reparari liceret. Quidam tamen tenent quod etiam ab interlocutoria potest appellari semper vt. l. ait pretor. §. quid tñ. ff. de mino. sed pri mum verius.

¶ Vtrum q̇s possit appellare a declara **[sect. 7]** **-[[Fo.xviij.]v]**tore pene legis videtur quod non ꝗ a pena le gis non potest appellari. l. si qua pena. ff. de ꝯ. sig. et ĩ. c. ꝗ nos. et ibi gl. de appel. sed tu. dic quod a declaratore potest. gl. est sing. in. c. cupientes. §. quod si per. xx. dies. de elec. lib. vj. quod no.

¶ Vtrum q̇s possit appellare a denũcia **[sect. 8]** tione aut declaratiōe excōicatiōis seu alteri⁹ cēsure. Rñ. pa. in. c. peruenit de ap. quod sic ꝗ hec non est snĩa iuris a qua non licet appellare. c. ꝗ de appel. sʒ iudi cis declarātis q̃ est hoĩs: facit ad hoc gl. no. in. c. cupientes de ele. li. vj. et hoc verum nisi notorius excessus: ꝗ notori⁹ criminosus non auditur appellās: facit quod no. Jnn. ĩ. c. ex ꝑte el. j. de ver. sig. qui dicit quod in notorijs non requirit̃ proprie sententia: sed fit quedam iuris executio: et tex. in. c. qm̃. de filijs presby. Quod limita verum quando excessus est ita notorius quod nulla tergiuersatione pōt celari.

¶ Quis potest appellare. Rñ. ille cuius in **[sect. 9]** terest alias per aliũ facta non valet. l. j. ff. de ap. non re. et. c. ex ore. de hijs que fi. a ma. parte. c. nisi quando ꝑuocaret pro eo qui ducitur ad suppliciuʒ. vt. l. non tantũ. ff. de appel.

¶ Vtrum religiosus possit appellare. **[sect. 10]** Rñ. quod non a correctione suoꝝ p̃latorũ si fiat secundum statuta ordinis vel regule. c. ad nostrā. et. c. reprehensibilis. de appel. et c. cum speciali. eodem titulo.

¶ Vtrum appellatio extraiudicalis sic **[sect. 11]** annullet post facta sicut. iudicialj. Rñ. secundum Jnn. in. c. ex ꝑte. el. j. de ver. si. quod sic facit. c. ad audiẽtiā. de ap. in hoc tamen est differentia secundum eũdẽ Jnn. in. c. j. de his que fi. a ma. ꝑte. c. ꝗ iudex q̇ ꝑcedit in forma iudicij debet audire legitimas exceptiōes et nisi audiat iuste appellat̃ ab eo. sed secus est in eo q̇ non vt iudex sʒ vt priuata ꝑsona ꝑficit factũ suũ: ꝗ ista in forma iudicij non ꝑcedit nec pro cedere potest. et ideo non ditet quin ꝑficiat factum super quo appellatur nec reuocabitur nisi probetur veritas cau se: nec imputabitur ei si non audit con tradictionẽ vel appellationẽ aduersarij nisi ꝑbet ꝯitatẽ cause appellatiōis vt de elec. c. cum dilectus. et melius. c. cuʒ ĩter canonicos. iũcto qd̃ no. ĩ. c. ĩterposi ta in gl. in. ꝯ. sʒ etiam de ap. et sic collige quod appellatio extraiudicialis dʒ fieri ex cā ꝑbata a iure vel ciuili vel cōsuetudinario vel canonico.

¶ Scd̃o quod tenẽt gesta etiam post appellationẽ ip̃ʒ nisi approbata ꝯitate cāe. ¶ Tertio no. quod eo ipso approbat̃ veritas cause quo non ꝑbatur contrarium. ¶ Quarto quod snĩa excōicationis non tʒ post appellationẽ ex causis legitimis interpositā: etiam si non ꝑbat̃ veritas. qd̃ quartũ ẽ speciale in excōicatione et cōtra. s̃. dicta. et est rō ꝗ nũqꝫ dʒ q̇s excōicari nisi cā ꝑbetur. ij. q. j. nemo de hoc. vnde Jnno. ĩ. c. dilectis filijs de ap. qui in hoc concordat.

¶ Vbi et a quo est appellādũ. Rñ. quod a **[sect. 12]** iudice q̇ ꝑnũciauit et vbi ius reddi cōsueuit. nam regłr q̃ ad cās agẽdas pertinẽt in eo loco dicũt fieri et agitari. ff. de inter. act. l. voluit. §. quod ait. et corā iudice q̇ sentẽtiā tulit si eius sit copia non per vi cos vel ortos. ff. quando sit ap. l. j. §. dies et fi non vult iudex recipe ap pellationeʒ pu nitur. l. iudicibus. et. l. quoniam.

C. eod. ¶ Ad que est appellādũ. Rñ. ad supio [sect. 13] rez et gradatim. ff. e. l. ĩperatores. et. C. e. l. ad dictos. si ꝟo a delegato appellatur ad delegantez. C. e. l. p̃cipimus. §. eorũ. si autem a delegato delegati. seruet̃ forma posita. C. q̇ ꝑ sua iurisdi. l. vnica. ĩ fi. et ĩ gl. ibidẽ: et ꝑpterea dat cautelaz. Rap. fulg. ĩ. l. eo casu. C. de ap. quod ep̃s vel alio ordinarius deleget cām ꝙ si appellat̃ a snĩa deuoluetur ad ipsuz q̇ itez dele get cām appellationis qui potest delega ri vt. l. cum post snĩam. C. de appel. no. gl. et Ang. in. l. eos in prin. C. eod. tit. et si ite rũ appellet ad eum reuertet̃ et cum non liceat apparet tertio loco non exibit quod de eius officio.
¶ Qualiter est fienda. Rñ. si in cōtinẽ [sect. 14] ti fit sufficit viuaz vocẽ sine scriptis. C. eo. l. litigatoribus si fit incōtinẽti tunc dz porrigere libellũ appellationũ. j. x. dies. C. e. aut̃. hodie qui libellus debet **[Fo.xix.r]** continere nomen appellantis et eius aduersarium et nomen iudicis a quo et ad quem appellatur. hoc not. l. j. §. fi. ff. eo. forma sic ego ticius dico sententiaz nullam quā tuli stis domine iudex. B. contra me condẽnando me sempronio in. x. libras persoluendas et si aliqua est ego sentiens me grauatum ad talem iudicem appello in scriptis petẽs apo stolos et c.
¶ Vtrum appellare liceat. Rñ: quod sic quā [sect. 15] do sit ex confidentia iuste cause vel ad declinandum in debitum grauamen iudicis. quia hoc fit autoritate iuris. et quod sit iuris autoritate non hz calũniam. et quod liceat appellare ex causis ex pressis habetur. in. c. pastoralis de ap. si vero appellet quis causa afferende more. et animo aggrauādi aduersariuz sic non potest fieri sine peccato mortali si est in notabile detrimentuz proximo et tenetur ei ad restitutionem quia. q. vj. c. quicunqꝫ cōcor. Tho. ij. ij. q. lxiij:
¶ Not. quod timens iniuriam inferri sibi [sect. 16] ab aliquo iudice et accipiens iter eundi ad principem precipe illi ne sibi in iuriam inferat per hoc videtur positus sub ꝑtectione principis vt sic istud pre ceptum cum areptione itineris habeat vim cuiusdam appellationis extraiudicialis facit quod notat Bart. in. l. de pupilo. ff. de no. ope. nunc. et Jnno. et Joā. an. in. c. vt debito de ap. facit. c. dilecti. el. j. et. c. ad audientiā de ap. vbi patet q̇ areptio itineris ad superiorẽ cōstituit eũ sub eius ꝑtectiōe. et sic punit̃ ĩferẽs tali iniuria dum ius cōtẽnit et eũ sub cuius protectione se posuit. vt not. Pa. in c. in causis de electio.

Apostasia.

secundum Alexan. secũda scd̃e tractatu de apo stasia est temerarius a statu fidei: obedientie ecclesiastice vel religionis recessus. Et sic collige triplicẽ apostasiā. vt etiam no. gl. in. c. j. de apo. Jn prima fuit iulianus apostata vt in. c. iulian. ij. q. iij. et quicũqꝫ recedit a fide. ij. q. vij. non potest. Et isti secundum Host. in. d. c. j. sunt vere heretici. et in ipsis hñt locum oĩa iura de hereticis ex quo pz quod ip̃o facto sunt excōicati. c. excōicamus de hereti. el. j. et scd̃o et ita tz Jnno. in. d. c. j. nec te stamentũ facere possunt vt. j. testamẽtũ. §. j. Jn scd̃a sunt omnes xp̃iani q̇ nollũt obedire suis p̃latis ecclesiasticis. viij. q. j. sciẽdũ. sz aduerte quod aut iste inobediens ideo non obedit pape. seu canonibus: ꝙ non credit quod habeāt potestatẽ condendi canones et iste debet puniri vt hereticus. xix. di. nulli fas est. et ibi dicit Hu. quod est excōicatus et hereticus et scismaticus. c. lz de ele. c. excōicamus de here. c. j. de scis. et pa. in. cle. j. de eta. et quali. dicit quod est infamis et no. gl. vj. q. j. infames et. gl. in. d. c. gñali de ele. li. vj. et ibi Gemi. aut ideo non obedit non ꝙ non credat eũ habere potestatẽ. sed ꝙ cont ẽnit et tale grauiter debet puni ri. d. c. nulli fas est. si vero non vult obedire ex quadā cōcupiscẽtia q̃ ip̃z tenet. tũc mitius punit̃ de quo vide. j. inobe diẽtia in ṗn. ĩ. iij. sunt large omnes q̇ ꝑdũt deum per peccatum mortale iuxta illud.

xxxviij. di. c. fi. et Eze. Ecce ego mitto te ad gentes apostatrices et c. Proprie ꝓo ĩ ista tertia ipse sunt apostate illi q̇ recedũt ab ordie suo. sine sumpte religiōis vt in. d. c. j. et. l. di. c. vlt. de quibus loquit̃ Ang. xlvij. di. c. ꝯtũlibet dicẽs. Nunꝯ peiores ꝯ q̇ in monasterijs defecerũt. Pro cuius declinatione querẽda sunt aliqua dubia.
Ad materiã apostasie quis dicat̃ apostata. not. in. l. apostatarũ. C. de he reti. gl. ĩ epistola ĩter claras. C. de sum. trini. Bar. in rub. C. de aposta. et an pos sit per papã ad episcopatũ vel aliã dignitatẽ promoueri not. Bart. in. l. barbaris. co. x. versi. sed quid si papa. ff. de offi. p̃to. et an possit creari doc. no. Bar. in. j. consi. C. §. hec q̃ necessario. col. iij. ad fi. versi. quero circa hec.
¶ Vtrum clericus in sacris qui dimittit **[sect. 1]** solũ habitũ sit apostata. Rñ. pa. ĩ. c. tue de apo. quod sic. ar. c. j. de voto. li. vj. secus si esset in minoribus secundum Jnno. in. d. c. tue. licet alij contrariũ teneant scilicet quod sint apostate tales existentes in mi-**[[Fo.xix.]v]**norib⁹: sed mihi placet opi. Jnn. quod nō per rōnez quã facit pa. in. d. c. tue ꝙ in cle. fi. devit. et ho. cle. non punitur solũ ex desertiōe habit⁹ nisi dimittãt et tōsurã et per omnia incedãt vt laici: et hoc verum nisi tales existẽtes in minorib⁹ habeãt beneficiũ quia si tenẽt beneficium et dimittunt habitũ sunt apostate. d. c. fi. l. di. et quod ibi no.
¶ Vtrum peccẽt clerici apostatãtes. Rñ. **[sect. 2]** Aler. vbi. s̃. quod sic ĩ prima vice ꝙ faciũt contra illud qd̃ dixerũt. Dominus pars here ditatis mee et c. non tamen postea si sunt ĩ mi norib⁹ tãtũ nec credo etiam quod tales peccent mortaliter taliter apostatãdo per c. vlti. de vi. et ho. cle. et per. c. Joãnes de cle. cōiu. et qd̃ no. gl. in. d. c. tue nisi retinerent beneficium si quod habebant: quia nullum votum secerunt nec cōtra aliquod preceptũ faciunt. et propterea dicit Alex. vbi. s̃. quod non efficiũt̃ ĩfames si solũ erant in minoribus sz alij aposta te sic. iij. q. iiij. si q̇s a vero. ij. q. iij. si aũt. Ri. tamen in. iiij. dist. xxiiij. tz quod etiam habẽs primã tonsuram non potest eam deserere sine peccato mortali quod limitat verum nason: nisi causa rationalis euz moueat ad dimittẽdũ sed quando solũ ex sola libidine laicandi deserit tunc peccat mortaliter sed quod non peccet mortaliter videtur verius per iura prealle. Alij autem qui sunt in sacris. semper sunt in peccato mortali. et sunt cohercẽdi vt redeant ad sumendum habitum et tonsuram: vt in. d. c. tue. quomodo autem si vxorem accepit dispensatur cum eo. vi de. j. bigamia. §. viij. et. ix.
¶ Vtrum in minoribus ordinib⁹ exñtes possint renuncare clericatui. Rñ. pa. in **[sect. 3]** d. c. tue quod non verbo vt in. c. si diligẽti. de fo. cōpe. sed facto si exercẽdo actum omnino contrarium clericatui. vt not. in. c. j. de aposta. vel quando monit⁹ non vult resipiscere: et idem in alijs casibus a iu re expressis de quo dic. vt. j. excōmunicatio. v. casu primo. §. xxij. cum seq.
¶ Vtrum religiosus recedẽs in consulto prelato suo: et non subijciẽs se alterius **[sect. 4]** obedientie sit apostata proprie? Rñ. ꝓz Jnnocen. in. c. fi. de renunc. et in. c. ĩtelleximus. de eta. et qua. quod sic ꝯtuncunꝯ retineat habitum et tonsuram: ꝙ oportet quod ingrediatur monasterium si vult euitare apostasiam de quo not. in. c. ex parte. de tempo. ordi. et in ca. ioannes de regula.
¶ Vtrum religiosus intrans monasterium magis latum sit apostata. Rñ. gl. in. c. fi. de apo. et in capi. ex parte. de tẽpo. ordi. quod non proprie: an autem large sit apostata vide. j. religio. §. xxxiiij.
¶ Vtrum recipiens ordinem sacruz in apostasia proprie habeat ipsi⁹ ordinis executionem sine dispensatiōe. Rñ. pa. in. c. fi. de apo. quod non si erat religiosus apostata ꝯtumcunꝯ peniteat et solus papa dispensat cum eo: secus si minorem tantum suscepisset quia episcopus

posset dispensare: hoc intelligo si non sit religiosus exemptus quia super exemptum nullam habet episcopus autoritatem: vt patet. j. exemptus. §. vj. sallit hoc si in tali apostasia dimisisset habitum et sic suscepisset postmodũ ordines quia cum esset excōmunicatus. c. vt pe riculosa. ne cler. vel mo. li. vj. solus papa poterit dispensare. vel melius dic quod ha bebit locum quod dicitur in. c. cum illo rum in fi. de senten. excom. de quo vide s̃. abbas. §. xiiij.
¶ De clericis vel monachis contrahẽ **[sect. 7]** tibus matrimonium. vide. j. bigamia per totum.
¶ Vtrum religiosus apostata sit requirẽ **[sect. 8]** dus vide. s̃. abbas. §. xvij. et de eius bonis vide. j. monasterium. §. vj.
¶ Vtrum xp̃ianus qui propter timorem **[sect. 9]** mortis facit aliquẽ actuʒ infidelitatis exterius: puta reuerẽtiã idolo licet inte rius teneat fidẽ peccet mortaliter? Rñ. quod sic licet ꝓprie non sit apostata nec excō municatus facit ꝓ hoc. c. sicut sancti⁹. xxxij. q. iiij. et quod ibi not.
¶ Vtrum liceat xp̃iano sine apostasia por tare habitũ ĩfideliũ vt. j. ĩfidelitas. §. ix.

Aqua benedicta

aliquando fit ad reconciliationem ecclesie polute sanguine vel **[Fo.xx.r]** femine: et hec bñdicitur ab episcopo so lum cum vino et cinere: vt in. c. aqua. et ĩ c. proposuisti. de conse. ec. vel al. aliquã do fit ad aspergendum hoĩes vel domos. et remouendam ster ilitatem rerũ humanarum: et ad multiplicationẽ ceterorum bonorum: et ad defensionẽ hominum aduersus insidias atqꝫ versutias diaboli: et ad delẽda peccatavenia lia et hec bñdicitur a sacerdotibus cuʒ sale vt in. c. aqua. de cōse. di. iij. nec credo quod diaconi possint hanc bñdicere. ar. d. c. aquam. et in. c. per lectis. §. ad p̃sbyterum. xxv. di. ȯr quod bñdicere bona dei est officiũ presbyterorum non diaconi: et mandatur omnibus sacerdotib⁹ vt eam faciant in. d. c. aquam. et consue tudo interpretatur vt omni die dominico benedicatur.
¶ Vtrum aqua non sacrata addita sa **[sect. 1]** crate efficiat̃ sacra? Rñ. secunduʒ regu lam glo. in. c. quod in dubijs de conse. ecc. vel al. quod sic quia dicit quod sacrum tãqꝫ dignius trahit ad se non sacruʒ. xiij. q. ij. non existimemus: et alijs concor. qȯ intellige verum secundum pa. in. d. c. qȯ in dubijs in liquorib⁹ et in his q̃ mixtio ne cōfunduntur nec facio casum an sit maior qꝫtitas aque. non bñdicte quaʒ bñ dicte ratione p̃dicta fallit hoc in sacramẽto sanguinis xp̃i: qꝛ liquor addi tus non miscet̃ sanguini cuʒ sit ibi san guis in venis sed solum cōmiscetur ac cidentib⁹ illis: et propterea non efficit̃ sanguis xp̃i: vt no. in. c. cum Marte de celeb. missa.
¶ Vtrum aqua bñdicta sit cā remissio **[sect. 2]** nis pctōrũ venialiũ sicut cetera sacramẽta? Rñ. secundum pe. in. iiij. di. ij. quod non: qꝛ non est sacramẽtum. sed remissio q̃ fit per ipsam sit per modum meriti non sacramẽti. Aqua enim bñdicta datur ad remouendum prohibẽs remissionẽ et disponendum ad deuotionem et dolorẽ peccatorum.

Arbiter

est secundum Jnn. in. c. q̇n tauallis de iureiuran. ille qui eligitur vt iudex. s. vt procedat seruato in substantialib⁹ ordine iudicij. ff. de arbi. l. j. et. l. qualẽ. Arbitrator est secundum eundem ibidem qui eligitur vt aliquid existimet vel quid sibividea tur de aliquare dicat sine ordĩe iudicia rio vel ea arbitretur. insti. de emp. §. p̃cium. ff. de ꝟ. ob. l. si q̇s arbitratu. ff. de le. iij. l. fideicommissa. §. sic fideicōmissum. Jn multis differt arbitrator ab ar bitrio de quibus no. do. pa. in. d. c. quintauallis q̃ omitto.

De arbitio et arbitratore quid interest si differant et in quo conueniant vide. C. et. ff. de arbi. Bal. in. l. fi. in ver. itez quia coram. C. de cōtra. emp. Jnn. in. c. quintauallis circa medium ℣. itē nota differentiam. §. de iureiur. et Spe. in ti. de libel. concep. §. restat versi. sed nunquid.
¶ Vtrum arbiter permittens transire [sect. 1] tēpus teneatur partibus? Rñ. quod sic facit tex. in. l. j. §. sciendum. in ℣. prodesse iuncto. §. p̄cedenti. ff. de ma. conue. facit qd̄ no. in. l. fi. C. de contrahē. emp. et in. l. iij. §. tam et si neminem. ff. de arbi. et in. l. ij. ff. pro so. glo. insti. de obli. q̄ ex quasi delic. na. in prin. et inauť. decerni mus. C. de arbi. et in. l. si q̇s in cōscribēdo. ī fi. C. d̄ pac. qd̄ limito verum quando ex do lo vel lata culpa hoc facit. alias non nisi se obtulisset quia tunc tenereť etiaz de leui. multo magis tenetur ad restitutionem si iniustam dedit sententiam ex dolo vel lata culpa et etiam leui quā do se obtulit.
¶ Vtrum arbitrator possit die feriata ꝑ [sect. 2] cedere et in causa snĩare? Rñ. Pau. in c. conquestus. de ferijs. quod sic: q̄ est ami cabilis compositor et pacismediator fa cere. c. j. de ferijs. in fi. concor. spe. et ĩno. in. d. c. quintauallis. Sed tamen peccat dicit pau. ibidem si ex suo arbitramen to solum habeť respectus ad cōplemētū ꝯctus secus si principaliter intende ret pacē vel aliquē pium actū. vt in. d. c. j. et sic intellige Bar. in. l. si de meis. §. fi. ff. de arbi. qui dicit quod potest ꝑcedere etiam die dñica. et sequiť Pau. in. c. cum di lectus. de arbi.
¶ Vtrum femina possit esse arbitratrix [sect. 3] **[[Fo.xx.]v]** Rñ. quod sic: non tamen arbitrix: q̄ hřet ꝑcede re iudicialiter: qd̄ est offm̄ virile. vt ꝑbatur in. c. dilecti. de arbi. etlin. l. fi. C. de arbi. nisi sit femina q̄ ex dignitate haberet iurisditionē. vt regina. vide ĩ. d. c. dilecti. in glo.
¶ Vtrum monachus possit esse arbitra [sect. 4] tor? Rñ. quod sic: q̄ est offm̄ pietatis reducere discordātes. ad cōcordiā. ar. c. ĩiustū. ij. q. iij. ff. pro so. l. si societatē. la. j. in auť. vt iudi. dif. si nō. lxxxvj. di. ꝑuenit et quod possit esse tz Pau. ĩ. cle. ij. de rescrip. req̇rit tamen licentiā abbatis et idem ibi Jo. de ligna. Et rō est q̄ non habet neqꝫ vel le neqꝫ nolle. xij. q. j. non dicatis. Oldr. tñ tenuit quod etiam sine licentia abbatis. Et credo verum si abbas scit et non cōtradicit quia videtur consentire. et sequiť car. in. d. cle. ij.
¶ Vtrum monachus possit esse arbiter? [sect. 5] Rñ. quod nō: nisi de licētia abbatis et vtili tate monasterij. ar. c. ij. de test. li. vj. vbi non potest esse testī executor sine licentia superioris et vtilitate monasterij licet sit actus fauorabilis: ergo nec arbitrium in se assumere. d. c. non dicatis. hic tenet Bal. in. l. si qui ex cōsensu. C. de epis. au.
¶ Vtrum arbitrator possit ꝑ bono pacis [sect. 6] sine pctō de iure alterius capere et dare alteri? Rñ. Pa. ĩ. d. c. quintauallis quod sic allegat. l. sz et si ĩ seruū. §. si q̇s. et. l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbi. et in no. tex. est iūcta gl. in. c. nisi essent. de preben. facit. c. his que. et ibi pau. de ma. et obe. et. c. fi. de trās. ff. ꝑ soc. l. societatē. la. ij. §. arbitrorū. et non solū ĩ casu dubio: sz etiā licasu scito: ex quo facit ꝑ bono pacis. Bal. tenet quod non potest et furtum cōmittit. de vsi. feu. Et credo verum dicat quando facit fine cā. secus pro bono pacis: q̄ multū lucratur qui a lite recedit. ar. eorū que no. in fi. l. luci⁹. ff. ad treb. et nisi nimis enormiter lederet partē facit quod no. idem pau. in. c. si. de trans.
¶ Vtrum arbiter pro recompensatione [sect. 7] alicuius spiritualis possit iudicare dā num tꝑale? Rñ. Pa. in. c. fi. de re ꝑmu. quod non q̄ cum arbitrium videatur qui dā contractus vt in auť. vt diffe. iud. §. j. Vnde quēadmodū per viā cōtract⁹ nō potest dari aliquid tēporale pro spiritua li sine symonia. Sic nec per viam arbi trij. vt hic.
¶ Vtrum in ecclesiasticis possit compro [sect. 8] mitti ĩ clericū et laicū. Rñ. q̄sic. c. per tuas de arbi. non vt in iudicibus: q̄ laicusest oĩno incapax huius iurisditionis vt ĩ c. decernim⁹. de iud. et iurisditio compe teret cuilibet insolidū et indiuisibiliter vt no. gl. ĩ. c. prudētiā de offi. dele. et sic mixturā faceret habitabilē. ĩ. pedi⁹. ff. de arbi. et quod no. in. c. cum super.

de offi. dele. et sic qd̃ esse non pōt. d. l. pedi⁹ tenet tamen glo. in. c. contingit. de arbi. quod etiam de spiritualibus potest cōpromitti in clericum et laicum autoritate superioris.
¶ Vtrum de rebus temporalibus clerici **[sect. 9]** possint cōpromittere ĩ arbitros laicos. Rñ. secundum Jnn. ĩ. c. cōtingit. de arbi. quod sic. facit. c. dilecti. de arbi.
¶ Vtrum cum quis iurauit stare snĩe arbi **[sect. 10]** tratorũ possit sine periurio petere redu ctionẽ ipsius arbitramenti ad arbitriũ boni viri cum tale arbitramentũ est siniquuʒ? Rñ. Pau. ĩ. d. c. quintauallis mul tas opi. recitat: sed in cōsciẽtia colligo ex eius dictis sic. Aut deceptio ĩteruen it ex ꝓposito. et tũc respectu cuiuscũq; lesionis potest peti reductio non obstãte quo cũq; pacto. Ratio q̃ sicut expresse non potest renũtiari dolus futurus. l. si vnus. .§. illd̃ nulla. ff. de pac. ita nec tacite sub gñalitate verborũ: et hoc cōiter sequun tur doc. et d̃r dolus ex proposito quãdo sciẽter per fraudẽ: iram seu odiũ aggrauat partẽ alterã. Aut deceptio interue nit re ipa et sine dolo arbitratoris et tũc si lesio est modica non potest peti reductio vt in. l. si demeis. §. recepisse. ff. de arbi. etiam si renuntiatio non interuenit: vt pa tet in. c. nisi essent de prebẽ. aut le sit nō modice. et cōis opi. est vt possit reduci. Sed hoc credo verum si non interuenit re nuntiatio. Si vero interuenit renũtiatio. s. vt possit dare vni et leuare alteri. q̃ renũtiatio aliq̇d operatur. ar. c. si pa **[Fo.xxj.r]** pa. de priui. li. vj. et. c. ĩ his de priui. et in l. si quando. C. de inoffi. te. Jdeo tũc po terit ratione maxime et enormis lesionis et non magne: quia ista maxima le sio in dubio videtur excepta. arg. l. omnes §. lucius. ff. de his qui in frau. cre. et quod pos sit reduci facit. l. si quis cuʒ aliter. ff. de ver. ob. quia satis estq̃ non fecit sicut bo nus vir facere debuisset. l. si libert⁹. ff. de op. li. et ex quo maxima lesio non fuit expressa non debet trahi vltra intẽtio nẽ agentis. Jta sentit Bal. in. l. pe. C. d̃ arbi. et do. Ant. in. d. c. quintauallis. et magna q̃titas dicitur respectu ꝑsonarũ vel cause secundum Bal. alle. l. cum fili⁹. .§. heres meus. ff. de leg. ij. vide bonam gl. in. c. fi. de re iu. lib. vj. Quid si fuisset dcm̃ vt possit alte et basse in totũ vel in partem de iure vnius dare alteri. et sic credo non possit si dolus non interuenit nisi additum fuisset illi ptãti verbum re strictiuum. s. alte et basse prout sibi videb itur vel placebit: q̃ hec verba important arbitriũ boni viri. l. thays. §. so rore sua. ff. de fideicō. li. l. j. ff. de le. ij. et. l. quisquis. ff. de le. iij. in prin. vide. j. iudicare. §. iij. et. v.
¶ Qũo debẽt pronũtiare arbitri snĩaʒ. **[sect. 11]** Rñ. quod in plurali dicendo. Nos arbitri pronunciamus et c. Excepto in electione q̃ debet fieri in singulari. vice oĩm de re iudi. cum ab vno li. vj. et presentib⁹ oĩbus arbitris secundum pa. in. d. c. sa ne de arbi. Verũtñ dicit Bar. in. l. duo ex tribus. ff. de re iu. quod si tertius fuit p̃sens in discrepatione suꝑ meritis cau se: et dixit quicq̇d voluit et monitus ab alijs duobus non vult esse presens nec al legat causam legitimã absentie quod tũc possunt duo procedere sine ipso tertio. et qũo potest mutare snĩam vel corrigere vide. j. iudex. §. xxv.
¶ Cōpromissum est in duos arbitrato **[sect. 12]** reset non concordant: nunq̇d potest cōpelli eligere tertiũ: aut iudex possit ipe elige re? Rñ. recitat pa. ĩ. d. c. q̇ntaualis. bal. in. c. j. de inues. in ma. fcã dicẽtẽquosdã sapiẽtes ɔsuluisse quod nō: et plʒ. sec⁹ de ar bi. q̃ cōpellunt̃ eligere. c. iij. cum spãli. de ap. et. l. item si vnus. §. si in duos. ff. d̃ arb. ¶ Arbitrio boni viri quando dicitur debe **[sect. 13]** re relinqui vel stari intelligitur de iudice ordinario loci. no. glo. in. c. statutũ de rescrip. li. vj. et sequitur gemi. in. d. c. statutum. Spe. in titu. de arbi. §. j. ver. sed quis. vbi dicit quod bonus vir cuius arbitrio debet stari dicitur iudex loci. l. continu⁹. §. cum ita. ff. de verb. obl. cocor. lap. abbas.

Archidiaconus

multa potest de iure. Sed ꝗ secundum Jn nocẽ. in. c. j. de offi. Archi. cōstitutiones et cōsuetudines per diuersa loca preualent in officijs. de cōsue. cum olim de exces. prela. c. ad hec ipsis stabiĩ. et ideo in officio suo faciet secundum quod consuetudo prescripta sue ecclesie habet. Vbi autẽ non esset talis consuetudo vel statutũ haberent locum capitula totius istius tituli secundum eundem Jnno. Et sic post epi scopum est vicarius in omnibus et ha bet curam in clero: tam in vrbe quam in parrochijs habitantes et ipsos debet de tertio in tertium annũ si episcopus non potest visitare. vt in. d. c. j. et. in. d. c. ad hec. Debet auscultare euangelium et epistolam et responsoria: et nullus ea in ec clesia cantet nisi prius ab eo auscultatus et de eius iussu: et ceroferarios ordinare vt in. c. ij. eo. ti. tenetur si aliquid ex sua negligentia vel alterius fraude de perijt de rebus ecclesie: nisi pro posse ꝑ uideat. vt in. c. ij. eo. Debet examinare clericos qui sunt ad sacros ordines ꝑ mouendi. c. ad hoc. et. c. ad nostrum. Ab bates et abbatissas ponit in sede suavt in. d. c. vt nostrum que omnia capitula sunt in. d. ti. de offi. archi.

De archidiacono et quis esse possit. no. Jnno. in. c. cum olim. in glo. sua in ver. diaconatus et ibi Host. de re iudi. et an in diuersis ecclesijs no. Panor. c. preterea. de prebẽ. et ar. sit maior archipresbytero. no. . quod sic. c. officiũ de offi. archi. et an sititas: not. idẽ quod sic. cle. fi. de preben.

¶ Vtrum peccet archidiaconus respō **[sect. 1]** dendo episcopo dicenti. Scis hunc esse **[[Fo.xxj.]v]** dignum. Scio quantuȝ humana fragilitas permittit? Rñ. secundum Jnno. ĩ. c. vnico de scru. inordi. fa. quod si talis ordināḋ[9] presentat a ꝑbis potest sana cōscientia re spondere: dummodo non sciat aliquid mali de eo. ar. de presum. dudũ. quod si scit aliquid mali de eo quod est secretum: debet obtinere a prelato vt eo absente faciat ordinationem. Et si non potest vel si de scandalo: tunc etiam potest sana conscientia dicere: quia non dicit nisi vt mi nister non vt ipse: et ecclesia q̃ nihil scit de occultis per euȝ loquiĩ: nec dȝ omittendo talia dicere: indirecte publicare crimen fratris secretum. Si vero esset publicum tale crimen. tunc peccaret mortaliter talia dicẽdo. xxij. q. ij. primũ si modo crimen est pecccatũ mortale qȝ scit. secus si essetveniale. vt. xxv. distin. §. criminis.

Archiepiscopus

pōt in tota sua prouincia exercere iurisditionem tollendo prauam consuetudinem et fulminando senten tiam excommunicationis in seruantes eam secundum Jnno. et sequitur pa. in. c. ex frequentibus. de insti. et sentit gl. in sum. ix. q. iij.

¶ Jtem. potest in sua diocesi existens **[sect. 1]** ratione notorietatis delicti delinquen tes suffraganeorum suorum sua senten tia afficere. et licet tex. in. c. romana. ĩ §. notoria. de censi. lib. vj. loquatur dum visitat. tamen docto. communiter extendunt in. d. c. ex frequentibus. etiam dum non visitat ratione notorietatis delicti.

De archiepiscopoq sit ordinarius prouincie no. gl. ix. q. iij. c. ij. et in. c. sicut de exces. prela. Jtem diocesanus indio cesi sua non in prouincia idem Car. cle. j. .§. j. q. j. de sup. neg. prela. et in cle. j. §. j. de priui. et in cle. ij. contra. eo. titu. vbi an sint idem archiepiscopus et metropolitanus.

¶ Vtrum archiepiscopus possit ablolue **[sect. 2]** re subditos suffraganeorum suorum? Rñ. Gemi. in. c. perpetuo. de censi. lib. vj. quod non potest ligare vel soluere: nisi dum visitat: vt tex. hic innuit: nec etiā a minori excommunicatione absoluere: vt in. c. nuper. §. in secunda

vero de sententia excōmunicationis et hoc verũ nisi per appellationẽ causa ad eumde uoluta sit vel in casibus sibi specialiter a iure permissis. de quibushabes in. c. pastoralis de officio. or. in glo. et in. c. ve nera bilibus. de sententia excom. li. vj. et in. d. c. perpetuo.
¶ Vtrum possit ante se crucem portari **[sect. 3]** facere? Rñ. quod transiens per prouinciā suaʒ potest benedicere populo et in pō tificalibus: et sine pontificalib⁹ celebra re: et celebrari facere tam in locis exem ptis quam non exemptis. Et etiaʒ epi scop⁹ ĩ sua diocesi potest similiter hec. Tamen debent fieri sine violẽtia et gra uamine exemptorum. cle. archiepiscopo. de priui. multa alia que ad forũ cōscientie ꝑtinẽt tangentia statũ archi episcoporum vide. j. prelatus per totũ. et eps per totum.
Et an habeat iurisditionẽ no. specu. in tit. de iurisdi. om. iudi. versi. ſm ea: et qd sit suum officiũ. not. idem in cle. dudum. §. si vero. q. vj. de sepul. et quis possit esse no. lx. dist. c. j. et. ij.

Archip#sbyter

ecclesie cathedralis debet habere curā quomodo alij sacerdotes diuina officia celebrent dubito modo: et in absentia episcopi: potest fontes benedicere alijs sacerdotibus penitentiam iniun gere. c. ij. de offi. arch. Jsti alio nomine dicuntur decani. vt in. c. ad hec de officio archi.
¶ Vtrum valeat ab soluere omnes de episco **[sect. 1]** patu? Rñ. quod sic omnes q̇ ad ip̄m ꝑ penitẽtia recipiẽda recurrũt: qꝫ est parochialis sacerdos oĩm de ep̄atu. c. officiũ. eo. ti. in ter. et in glo. et. l. di. in capite.
¶ Vtrum idem possit archiepresbyter ru **[sect. 2]** ralis? Rñ. quod non nisi inqꝫtuʒ ep̄s ei dat autoritatẽ: plebib⁹ enim solũmodo p̄est et nihil dʒ facere sine relatione ep̄i: aut contra eius decreta. c. fi. eo. titulo.

Argumentatio

a minori ad mai⁹ vʒ affirmatiue. c. **[Fo.xxij.r]** si in laicis. xxxviij. distin. a maiori ad minus valet negatiue. xxxij. q. v. si pau lus. et de hoc in. c. cum in cun. de elec. in glo. cum suis concor.
¶ A toto ad partem valet affirmatiue. **[sect. 1]** xiiij. q. penale est.
¶ A parte ad totum vʒ negatiue. xxxij. **[sect. 2]** q. iiij. meretrices.
¶ Ab ethimologia nominis. xvj. q. j. **[sect. 3]** placuit el. j. et. ij. sed non valet nisi negatiue et nomine appellatiuo: quia ꝑpria nomina imponuntur ad placitum. vt not. Bar. in prohemio infortiati super rub. Limito etiam secundum pa. in. c. j. de iudi. verum quando nomen sumitur essentiali natura sua vt mutuum: te stamentum: quia hoc verum est. Testamentũ est mentis testatio. l. j. ff. d testa. vbi ergo non est testatio mentis nec testamentum similiter mutuum est qd de meo sit tuum. l. ij. ff. si cert. pe. vbi ergo de meo non fit tuum non est mutuum. secus quando imponitur nomen ex eo quod deberet inesse in nominato. Vnde imperator dicitur augustus quia au gere debet rempub. si non auget tamen imperator est. vt not. in prophe. ff. veteris. Papa pontifex dicitur qꝫ debet esse pons per exemplaritatem vite. Sed si non facit tamen pontifex est vt in. c. j. de cōsti. li. vj. Sic igitur intellige insti. de tute. in ṗn. ff. de ver. sig. l. bonoꝛ. et. l. maluʒ. C. de defen. ci. l. defensores la. ij. et insti. de dona. §. est et alius. C. de fer. l. a nullo. C. d offi. p̄fe. vr. l. j. vbi tex. Scia tis profecto ex ipso noĩe quid p̄fecto de beatur annone. Ex quibus patet quod argumentum potest sumi ab interpretatione nominis. et sic limita secũdũ bal. de vasallo milite qui arma bellica depo suit

illud prouerbium si nomine priue ris nec rem habere mereris esse veruʒ. si nomen significat substātiam vel qua litatem necessariam inesse alicui subie cto vt. ff. de fideic. li. l. luciꝰ. et. ff. de pac. l. tale pactũ. §. si secus si significat solaʒ simplicem demonstrationem. ff. de re. du. l. si cognatis. et ex hoc pʒ esse verum quod scolares scolas intrantes non attendentes nec studentes non gaudent pri uilegio scholarium vt tenet Joan. de lig. in ꝓhemio cle. adducit no. per glo. in l. vna. C. de studijs. lib. vj. ro. et videtur tex. in. l. si quis. C. de dome. prote. et ideʒ si inhoneste viuunt. C. de curio. et sta. l. agentes alias incipit per id tempus. similiter est veruʒ quod illi qui sunt de col legio alicuius artis: sed artem illam non exercent non gaudẽt priuilegio illius artis: vt not. Bart. in. l. semper. ff. de iu. immu. per illum text. §. negociatores. xvj. q. j. generaliter et hec faciunt tam contra scholares et artifices quam eorũ rectores qui grauant litigantes cum eis ratione priuilegiorum et ideo si hoc est manifestum credo quod teneantur ad restitutionem rectores omnium in quibus plus sunt grauati. et similiter scho lares si tales sunt quod non gaudeant qꝫuis non sit manifestum. Jn nomine au tem proprio sepe sit argu. non validuʒ: et ideo homines querunt bona nomina. et dicebat vxor Joan. an. quod si venderentur deberent emi pro magno bono propterea Jo. an. extollit nomen ꝓpriũ in prohemio cle. Similiter accursiꝰ in l. facta. §. si in danda. ff. ad treb. interp̃tando nomen suum. et hoc euenit quia ex horrido nomine sepe suspicantur ho mines sinistrum putantes a prauo enẽ tu impositum: pro hoc vide tex. cum glo. in. d. §. si in danda.
¶ Ab autoritate. xxxij. q. j. dicit.
[sect. 4] ¶ Ab appositione vel cōtrarijs. viij. q. **[sect. 5]** j. sciendum.
¶ A simili. ij. q. j. multi in glo.
[sect. 6] ¶ Ab exemplis gentiliũ de ver. sig. fo **[sect. 7]** rus de conse. di. j. c. j. vide. Bal. ī. l. cōuẽ ticulam. C. de epi. et cle. quomodo multis alijs modis valeat: omitto propter breuitatem.
De arris et an sit contractus nomi natus not. Bart. et Alexan. in. l. ex empto. §. is qui viua. in vltima opposi. ff. de ac. emptionis. Bal. post gl. in. l. ij. in j. q. C. quando lic. ab emp. dif. dicit qnō est nominatio sed innominatus. idem te net in. l. cōtractus. ad fi. C. de fi. instru.

[[Fo.xxij.]v] Arra

non precia. sed pignora dicuntur.
¶ Arrarum donatio est argumentum **[sect. 1]** emptionis vel venditionis: aut alteriꝰ cōtractus: qui tamen ꝯctus valeret sine eis l. qꝏ sepe. in prin. ff. de cōtrahen. empt. et potest quis ab emptione et venditione discedere post ipsaꝛ dationem nisi sint date nomine arre et pro parte solutionis: quia cum pars precij sit soluta res non est integra. C. quando li. ab empt. dis. l. vnica. Vtrum tamen ille per quẽ stat ne contractus perficiatur: quando solum sunt dato per arris ipsas perdit q̇ dedit et qui recepit restituet in duplum. insti. de empt. et vend. §. in his. et idem dic de pignore dummodo non sit datum exti matum nomine partis solutiōis. C. de rei vendi. l. precij.
¶ Vtrum possint interuenire in matri **[sect. 2]** monio et quomodo faciunt matrimonium vide. j. spōsalia. §. xij. eum sequẽ.

Arrogantia

est quedam filia supbie qua quis multum se eristimaus ceteros quos infra se videt despicit et quibus non consulendo loqui: sed vix dominādo dignatur. c. j. xl. dist.

¶ Arrogantes dicuntur qui garruli **[sect. 1]** tatem autoritatem putantes humiliter nesciunt inferre quod docent dist. xlvj. §. j. et. c. j. et di. xlix. c. hinc et enim. cir ca medium.
¶ Arrogantia rusticorum nihil impu **[sect. 2]** dentius. d. §. j.
¶ Vtrum sit mortale peccatum? Rñ. q **[sect. 3]** sic quando ex tali superbia vel contentione fit que sit mortalis et ꝓpterea vide. j. supbia et cōtēptio. alꝭ cōiter pctm̃

Arrogatio.

veniale erit. vide supra adoptio.

Ars

balistariorum vtruʒ liceat? Rñ. quod non immo prohibetur sub pe na excōmunicationis inter christianos vt. in. c. vnico. de sagittarijs Quod ẽ ve rum secundum glosam. ibidem et doct. in bello in iniusto: secus in iusto: ꝙ data iusticia licituʒ est quibuscũq; armis vti et pugnare: immo aduersarium deci pere per seditionem parando insidias vt. in. c. dñs. xxiij. q. ij.
De arte sagittādi an et quibus sit ꝑ missa no. Jnno. in. c. snĩam. in gl. sua in ver. balistarijs. ne cle. vel mo. et Bar. in l. qui penum. ff. de penu. leg.
¶ Vtruʒ artifices q̇ inter se cōueniunt **[sect. 1]** q alios non instruant: aut quod non vendāt nisi certo modoet huiusmodi peccēt? Rñ. secundum Jnno. in. c. significāte. de app. quod sic si fraudulenter faciunt. Secus si ex pri uilegio vel consuetudine. C. de mono. l. vnica intelligit quando fraudulenter faciũt. vel dicit quod locũ hʒ de personis et rebus: non de loco vel mō: vel dic quod si faciant ex aliq̃ causa legitima quod licet. Secus si ex auaricia: vel in damnum rei publice. Et sic intellige. d. l. vnica.
¶ Vtrum artifices facientes que per se **[sect. 2]** vel alio admixto non possunt esse vtilia de quibus dicit. l. quod sepe. §. vene ni mali. ff. de contrahen. empt. quod fiagitiose rei nec emptio nec mendatuʒ nec societas valere potest peccent mortaliter? Rñ. quod sic. immo omnia mala eis imputabuntur ex ipsis venientia. ca. fi. de iniur. et dā. da. et hoc videtur tenere. Jnno. in. c. j. ne cle. vel mo. qui dicit quod in his nullo modo licet negociari. Sed si posset esse vtile cum aliquo admixto. vt puta pro feris occidẽdis. vel si sint forte gladij vel colores: quia possunt esse vtilia ad aliqua si ad defensio nem vel ad calorem. hominem vel mulierem in casu licito. et ꝓ bona causa licita est in his negociatio secundum eundem. Jnn. vbi supra. Et hoc credo veꝛ quando existimat. vel potest existimare. probabiliter quod talis emẽs vel cui ta lia dat: vel facit eis vti ad bonũ. Alias tale erit peccatum talia facere vel vendere aut donare quale peccatum est tali re vti Et ex hoc patet quid dicenduʒ de artificibus qui faciunt taxillos cartas: pompas: curiositates: et huiuscemo di que vt frequentius sunt mortale pec catũ illis qui ipsi vtũtur. ꝙ non possunt absolui nisi a tali arte abstineant.
¶ Ars siue exercitium corporale extrin **[[Fo.xxiij]r]** secum vtrum sit licitum. Rñ. quod sic. si hec concurrant.
¶ Primum recta intentio. nam cuius sinis bonus est. i. intentio ip̃m quoq; bonum est in his que de se non sunt ma la. Finis ergo vltimus q̇ dʒ haberi est deus. j. Cor. x. Omnia quecunq; facitis aut in verbo aut in opere et c. Finis ꝓpinquus debet esse aliquod rōnale. vt subuentio proximi. vel sue necessitatis ad ephe. iiij. Operetur manibus suis vt habeat vnde tribuat necessitatem pacienti. Qui ergo laborat laboret vt corpus exerceatine ocio torpescat: vel vt lucrum acquirat quo se et suos gubernare possit vel vt alijs subueniat vnde viuere possint virtutose. et sic ad gloriā perueniant. Si autem alia intentione quis facit artem aliquam tale

est peccatũ: qualis est intentio praua quaʒ hʒ. ¶ Scȯm quod opus ip̃m non sit ꝓhibitũ a deo vel ab ecclesia vel a legib⁹. sicut ẽ ars vsure et omnia q̃ non sunt nisi ad pecca tum vel malum proximorum.
¶ Tertium quod fiat modo debito et cum debitis circũstātijs. s. tpe debito non festiuo. de quo dic vt.j. Ferie per totũ. Jteʒ sine fraude vel dolo periurijs: mendacijs: et hmōi: ꝙ tale peccatum erit ars quare mala circunstantia cuʒ qua fit. ¶ Quartũ qȯ fiat ab eo q̇ non est ꝓhibi tus. Naʒ quedā sunt que clericis prohibentur. vt. j. Clericus. ix. per totum.

Ascismus

secũdũ Archi. in. c. ꝓ hu mani ȯ homi. li. vj. dicit̃ a scindo scindis ꝙ scindunt animam a corpore. Jsti proprie sunt serui qui subsunt dominio alicuius: et pro pecunia occidunt homines ad alicuius in stantiā secundum predictũ Archi. alij volunt qȯ sint quidam infideles liberi qui pro pecunia faciliter querũt inter ficere hoĩes non curātes si se ipsi interficiant̃: sed qȯ sint sub dñio alicui⁹ vel non fideles vel infideles. dũmodo ꝓ pe cunia eis data hoĩes interficiũt non refert secundum no. de imo. et sequit̃ Ge. in. d. c. pro humani.
Adde de isto ascismo siue vt veri⁹ dicā: assassiuo. et quis dicat̃ Bar. in. l. ci cero. de. pe. Ang. in. l. q̇ sepulchra. C. de sepul. vio. et an puniat̃ non cōsummato delicto. no. idem Ang. qȯ sic. in. l. item apȯ labeonẽ. §. si curauerit. ff. de iniur. vbi quid in eius mandatore.
¶ Que pena ꝓcurātiũ mortem alicuius **[sect. 1]** ꝑ tales. Rñ. q̇cũqꝫ princeps. et qꝫtũcũqꝫ magn⁹ p̃latus seu q̃uis alia ꝑsona ecclesia stica vel secularis quẽ piam christianorum per p̃dictos occidi fecerit vel mandauerit qꝫuis mors non sit secuta aut eos receptauerit vel occultauerit aut defensauerit excōicationis et depo sitionis a dignitate: honore ordine: offi cio: bñ ficio incurrit snĩas ipso facto et etiam cum suis bonis mũdanis oĩb⁹ diffidatus a toto xp̃iano populo ꝑpetuo. Nec requirit̃ alia snĩa postqꝫ probabilibus constiterit argumẽtis istud scelus cōmisisse. hec in. d. c. ꝓ humani. ¶ Vtrum tales deffidati possint interfi **[sect. 2]** ci impune. Rñ. ang. de ꝑu. cōsi. xiiij. et se quit̃ Ge. ĩ. d. c. pro humani. qȯ sic nedũ per iudicẽ: sʒ et quẽcunqꝫ priuatum. quia idem est bannire: et diffidare quod statue re. et precipere vt impune possit occidi. vt no. C. de accusa. l. reos. quod in conscientia licet. et quando fieret ʒelo iusti cie alias non.
¶ Vtruʒ clericus taliter diffidatus sit **[sect. 3]** spoliat⁹ oĩ priuilegio clericali. Rñ. Ge ne. in. d. c. pro humani quod sic et sine alia degradatione potest occidi vel verberari sine vel alia pena.
¶ Vtrum bona p̃dictoꝝ sit capiẽtiũ. Rñ. quod sic si sunt bona mũdana. Aduerte tñ hoc secundum Archi. ibidem quod req̇rit̃ pri⁹ snĩa **[sect. 4]** iudicis declarātis ip̃m asasinũ vel fau torẽ taliũ añqꝫ liceat ȝtra tales ꝓcedere in ꝑsonis vel bonis. et ad text. d. c. ꝓ humani rñdet non requiri aliam snĩam scʒ q̇ det licẽtiā occidẽdi et hmōi: quia sufficit sit declaratus asasinus vel fau tor. quod no. quia facit ad multa.

Astrologia

nihil refert ad salutеʒ: sed potius mittit in er rorem et ideo a quolibet fideli est post ponenda. xxxvij. di. §. sed contra. xxvj. **[[Fo.xxiij.]v]** q. ij. illud circa fi. et c. sed et illud.
De astrologo et an sit ei credẽdum no. quod sic in. l. i tẽ apud labeonẽ. §. si q̇s astrolog⁹. ff. de. eui c. et an sit ars ꝑmissa Bar. in. l. geometri. in lect. nyco. de ne apoli. ff. de excu. tut.

Astutia

ꝓprie secundum Tho. ij. ij. q. lv. est cum q̇s ad cōsequẽdũ aliquẽ finẽ bonum vel malum vtiẗ non veris medijs sed simulatis et apparẽtib⁹ quod quidẽ est contra ronẽ et contra prudentiam et pactũ. Aliqñ tamen dicitur prudentia ꝓpter similitudinẽ: sed ĩproprie vt ꝓuer. prĩo vt detur paruulis astutia.
De astutia et an et quando sit ꝓhibita et quando ꝑmissa vide tex. et ibi ang. in. auẗ. de testi §. et licet. col. ij. et versi. not. de isto. colla. vij.
¶ Astutia large est quedam apparens **[sect. 1]** fictio seu simulatio. et potest dupliciter fieri.
¶ Primo ad bonum alteri⁹ et ad illius malum iniuste: et sic non est peccatũ: vt pz xxij. q. ij. in. c. vtilẽ. vbi ponit̃ quomodo xp̃s et dauid et alij vsi sint simulatiōe et sanctitate. et gl. dicit ibidem quod dol⁹ ɔtra hostẽ bon⁹ est. xxiiij. q. ij. dñs. et. xliij. di. ĩ mādatis. ff. de cap. et postli. re. l. nihil interest. et. xiiij. q. v. dixit. quod verum credo: dũmodo mẽdaciũ non dicaẗ. et hostis sit nobis contra iusticiam hostis.
¶ Scd̃o modo astutia seu simulatio sit ad fallendum proximum. et sic semper est peccatũ. xxvij. di. qd̃ interrogasti. xij. q. j. certe. Et aliqñ est veniale pctm̃: aliqñ mortale secundum nocumẽtũ qd̃ infert proximo vel intendit inferre ex ea vt puta de re notabili sic est mortale. ar. c. j. xxij. q. ij. et hoc etiam si fieret ꝓpter bonum alte rius q̃ nulli facienda est iniuria pro alterius bono. d. c. primuz. et de hac ha bes. j. prudentia. §. iiij.

Auaritia

ꝗm Tuliũ est inordinat⁹ amor habendi. et dicitur inordinatus dum q̇s supra modum mẽsure querit vel retinet diuitias. Nam bo na exteriora hominis consistere debẽt in quadam mensura. s. vt querat habe re diuitias prout sunt necessarie ad vi tam vel suā cōditionẽ. et sic auaritia sem per ẽ pctm̃ ꝗz Tho. ij. ij. q. cxviij. ꝓ cui⁹ declaratiōe est notādũ vt elicio ex snĩa Alex. et Tho. vbi. s̃. quod auaritia ɔsistit ĩ trib⁹. s. appetẽdo: in acq̇rẽdo: et in retinendo inordinate res temporales.
¶ Vtrum autem sit pctm̃ mortale auaritia **[sect. 1]** q̃ cōsistit ĩ appetẽdo. Rñ. quod sic trib⁹ mo dis: prĩo appetẽdo aliena illicite volũtate deliberata: ita quod ꝓcederet in op⁹ si esset facultas. etisto modo est mortale pctm̃: q̃ contra illud p̃ceptũis exo. xc. non cōcupisces rẽ ꝓximi tui. Posset tamen esse veniale pctm̃ propter modicitatem rei appetite: sicut dicitur de furto. j. furtũ. .§. xxxiiij.
¶ Scd̃o est mortale pctm̃ cum appetit deliberate illicita q̃ sine peccate morta li teneri non possunt puta bñficiũ ecclesi asticum cum sit indignus.
¶ Tertio posset esse mortale peccatum quando appetit suꝑflua appetitu suffocāte totaliter mẽtẽ a debita cura sui et neces saria cōsideratione diuinoꝛ vt pz. ĩ. c. idolatria. xxviij. q. j. et facit. c. cum omnis aua ritia. j. q. j. Suꝑfluo igit̃ amore desiderare diuitias: dummodo sit. j. deum. vt puta quia nec illicito modo nec illicita vellet: nec ꝓpter hoc dimittit necessaria ad salutem communiter est peccatum veniale.
¶ Vtrum auaritia in acquirendo sit mor **[sect. 2]** tale. Rñ. quod sic duobus modis.
¶ Prĩo si acq̇rit per illicitũ ɔctũ diuina vel hũana lege ꝓhibitũ. puta per vsurā: rapinā: falsum cōtractũ et huiusmodi. ¶ Scd̃o si acquirit per opera q̃ sunt peccata mortalia: q̃uis etiam nihil acq̇rāt vt adulterari et similia. si ꝟo talia oꝑa q̃uis illicita: non essent pctm̃ mortale tunc auaritia non esset mortale: vt puta cum aliq̇s componit verba iocosa ad lucrũ: salua

tamen honestate: sꝫ esset veniale peccatum: sicut illud per quod querit. ¶ Vtrum auaritia in retinendo sit mor [sect. 3] tale peccatum. Rñ. quod sic tripliciter.
¶ Prĩo cum retinet sciẽter ea q̃ restituere tenetur et pōt. c. sepe contingit. de resti. spo. et totiens quotiẽs potest restituere et **[Fo.xxiiij.r]** disponit non restituere ar. d. c. sepe.
¶ Scd̃o cum retinet ea q̃ sunt vltra suā ne cessitatem et sue familievidens aliquẽ in extrema necessitate: quia tenetur rei de tali superfluo subuenire de precepto vt dicit Ri. in. iiij. distinc. xv. de quo vide. j. elemosina. §. j.
¶ Tertio cum retinet superflua. ratio [sect. 1] ne cōdecentie sui status: quia de ipsis tenetur facere. elemosinas: etiam non existentibus in extrema necessitate secundum Ric. vbi. s̃. et hoc intelligo cũ retinet amore inordinato. secus si tene ret vt loco et tempore dispensaret: quia non tenetur simul talia superflua dare. Jn alijs autem casibus communiter est veniale.
¶ Que sunt eius filie. Rñ. quod multe. ip̃a [sect. 4] est que fecit meum et tuũ ꝯ ius naturale qd̃ omnia cōia fecerat. viij. di. q̊ iure. xlvij. dist. sicut. xij. q. j. dilectissimis. et. c. duo. ĩn ip̃a in terrenis facit fortes ĩ celestib⁹ debiles. xl. vij. di. omnes huius seculi. Jpsa excecat rōnẽ et gratius facit videre aurũ ꝗ solẽ. d. c. sicut. et. xxxvij. di. nōne. ip̃a facit idolatrar̃ et fornicari. xxviij. q. j. idolatriam. et. j. q. j. cum omnis auaritia. Jtem facit adulari regibus vt captent alienas hr̃ditates. d. c. nōne. Jp̃a furtũ rap inā: vsuram. fraudem. falsitatẽ in iustitiā. simoniaꝫ. acceptionẽ ꝑsonarũ ꝓditionẽ: turpe lucrum ĩmisericordiā et inq̇etudinẽ parit. de q̇bus vide in titu lis suis. Et breuiter ip̃a est oĩum malo rũ radix. xlvij. di. bonoꝝ auctori. et. xxiij. di. his igit̃. Jp̃a maiorẽ reuerẽtiaꝫ exhibet auro ꝗ deo. xlvij. distĩc. sicut. Jpsa excecat mentem. de elec. c. quorumdam. li. vj. et in. c. auaritie eo. ti. etli. dica tur auaritie cecitas.

Audacia.

vtrum sit pctm̃. Rñ. quod sic ꝫ quod dicit excessuꝫ passio nis qui ꝓprie dicitur audacia. de qua eccle. viij. cum audace ne eas. et opponit̃ fortitudini que est contra timores et audacias.

Augere

an ꝓhibeatur q̇ est prohibi tus acq̇rere. Rñ. Gemi. in. c. cum ex. eo. de exces. prela. lib. vj. quod non quia prohibitus acquirere nouuꝫ ius in re non dicitur venire contra prohibitionẽ licet augmentet ṗstinum quod habebat ante ꝓhibitionẽ. vt est casus in. c. fina. secundo responso. de conces. prebend. lib. vj. vide. j. loca. §. iij.

Augurium

quod fit in consideratione auium ad scientiam futurorum est ex traditione malo rum angelorum. xxvj. q. ij. qui sine.
De hoc et an sit hec ars permissa. no. saly. et do. in. l. nemo. C. de mal. et ma the. et in. l. ij. C. de sa. paga. et spe. in titu. de accusa. §. ij. versi. Jtem quod est homicidia.
¶ Vtrum hanc arrem exercere sit lici [sect. 1] tum. Rñ. quod vanitas est et superstitio. xxvj. que. ij. ca. illud. Jmmo est idolatrie cultus augurij superstitionibus implicari. xxvj. q. ij. Sed et illud. et sic patet quod est peccatum mortale et confir matur. hoc. quia in ca. augurijs. xxvj. questi. vj. dicitur quod augurijs seruiens est ab ecclesia separandus. sed de hoc latius vide. infra sortilegium.

Austeritas

indiscreta in vigilijs et orationibus reprehenditur. de conse. di. v. non mediocriter. et posset esse mortale Peccatum. Vʒ quando notabiliter lederet vitam pro priam et scienter vel ex tali indiscretione que proueniret ex lata culpa vt patet ex. d. capitulo non mediocriter: quod demonstrat eos communiter rapinam.
¶ Austeritas in ĩpetrando est quãdo **[sect. 1]** non cum tranq̇litate corrigit. sed aspere subditos ĩflectere festinat. xlvj. dist. hoc habet.
¶ Austerus non debet esse dispensator **[sect. 2]** vbi deus est benign⁹. xxvj. questio. vij. alligant in fine. Melius est per mansuetudinem peccatores ab errore erue re ꝗ per austeritatem in foueam perditionis propellere. xlv. distinct. recedite. quia austeritas immoderata nec correctionõ ĩducit nec salutẽ. xlv. di. cũ beat⁹. et sic pʒ quod nec młta austeritate ex plcerãdisũt subditineꝗnimia begniui **[[Fo.xxiiij.]v]** tate dissoluendi. xlv. distin. disciplina.

BAlistariorum

ars quomodo prohibetur. vide. s̃. ars. in principio.

Balneum.

Vtrum sit intrandum die dominica. Rñ. ꝓvoluptate aut luxuria omni tempore pro hibetur: pro necessitate autem licet vt est tex. in. c. peruenit de cõse. distin. iij.
De balneo et in quibus locis et quibus permittatur. not. bar. in. l. cum supra. C. de remi. le. li. vij. et bar. cepo. in tract. serui. vrba. c. xv. ĩ rub. de balneo. ¶ Vtrum liceat clericisvel religiosis bal **[sect. 1]** nea ĩtrare. Rñ. quod sic causa necessitatis. vt patet ex tex. xxiiij. q. j. omnis qui.
¶ Vtrum liceat balneum intrare cum **[sect. 2]** mulieribus. Rñ. quod non. vt est tex. in. c. non. oportet. lxxxj. di. immo dicit glo. ibidem. Si vir ingreditur balneum cum muliere extranea. donatione propter nuptias priuatur et mulier dote. si cum viro alieno habuerit balneum. vt. C. de repu. l. vlti. §. inter culpas. immo infamis est qui tenet mulieres custodientes balneatorum vestes. vt. l. athletas. ff. de his qui not. infami. §. ait pretor.
¶ Vtrum liceat balneum intrare cum iudeo. Rñ. q. non vlli christiano. et si clericus est debet deponi laicus excom municari qui cũiudeo sebalneat. xxvij. q. j. nullus.

Bannum.

Qualiter puniatur banniens episcopumvide. j. excommunicatio. v. casu. xiij.
¶ Vtrum iniuste banniens aliquem teneatur ad restitutionẽ de amissis ra **[sect. 1]** tione talis bãnitiõis. Rñ. quod vltra pecca tum mortale quod incurrit tenetur ad restitutioneʒ ꝗʒ Jnno. ĩ. c. fi. de his que vi me. ve. causa fi. ff. quod me. causa. l. si cũ exceptiõe §. pedius. quia bãnitio eius fuit amissionis occasio. d. l. si cum. §. in hac actione Nec ob. ff. eo. l. metũ. la. iij. in princi. vbi sentiẽs armatos contra sevenire et fugiẽs si occupatus fuit fun dus quem fugiẽdo dimisit non tenentur armati: quia loquitur quando metus fuit vanus: quia forte contra eũ non ibant. sed si promisissentire contra eum et huiusmodi bene tenerẽtur de omni danno quod iuraret sibi cõtigisse eoꝝ accusione. arg. dictarũ. l. et. d. c. fi. et. ij. q. j. in primis. De bãnis que debẽt fieri in matrimonio. vide. j. clandestinũ in prin. de bannitione que est diffidatio. vide. j. diffidatio.

¶ Vtrum bannitus amittat que sunt iu **[sect. 2]** ris ciuilis. Rñ. Secundum bar. aut est bannitus taliter quod potest impune offẽ di. Et si est bannitus imperij perdit. Si vero est bannitus alicuius ciuitatis vel regni: sic non perdit ea que sunt iuris ciuilis ciuiũ romanorum sed ea que sunt propria illius ciuitatis vel regni hoc no. bar. in. l. amissione. ff. de ca pi. di. et addit quod ad hoc vt sit talis bannitus duo requiruntur.
¶ Primum quod sit inobediens et aufu **[sect. 3]** gerit ab imperio cui subest et sit exbannitus. ¶ Secundum quod in hostium nu mero se conferat. et habet eum pro hoste. Si autem quis esset bannitus. non tamen haberetur vt hostis. nec posset offen di impune ex forma statuti: tunc talis non perdit nisi ea que sũt ciuitatis. Et sic patet quomodo potest facere testamentum vel succedere: quia primus non potest. s. bannitus imperij: alius bannitus ciuitatis potest et multo fortius bannitus qui non potest offendi: sed secundus potest secun dum ius commune. secus in successiõe secundum statuta ciuitatis et sic patet quod bānitus ex debito ex quoveniũt bona pu blicanda non equiparatur deportato q̇ non succedit nec ex testamẽto nec ab in testato. l. j. C. de here. insti. q̃ talis succe dit et potest acquirere de nono si remanet liber. et hoc secundum dispositionez iuris communis: sed non vigore statutoruz ciuitatisvel terre de qua est bannitus. ¶ Sed quid valet ei cuz non possit iu dicta ciuitate vel terra agere. Rñ. quod po test cedere alteri iura sua recepto precio. et non obstabit cessionario bānitio. sic no. Bar. in. l. certa forma. C. de iur. fi.

[Fo.xxv.r] Baptismus

primo quottuplex est. Rñ. triplexvtdicit āg. lib. iiij. de vnico baptismo. et de cōse. di. iiij. c. baptismi vicez. s. fluminis. de hoc Jo. iij. venit tesus in terrā iudee et baptisabat et iste ꝓprie d r̃ baptism⁹. alij autem methaphorice q̃ vterqꝫ ĩstar baptismi habet purificare. et per ɔñs vicẽ eius implere.
¶ Scd̃us est baptism⁹ sanguinis. Jo. xij. Baptismo hoc habeo baptizari. et iste est baptism⁹ potissimus. de conse. d. iiij. cathecuminum.
¶ Terti⁹ est baptismus flaminis siue spũssctĩ. d̃ quo Act. ij. Vos autem baptiza bimini spũsancto. et iste ẽ ꝓpositũ suscipiẽdi baptismũ mō debito sidabit̃ facł tas: vnde istud non cōgruit nisi adultis habẽtib⁹ vsum rōnis. d. c. baptismi vicẽ. Jste baptism⁹ ñ eq̇pollet prĩo. q̃ nō remittitur tota pena debita peccatis: si cut ĩ prĩo: sed plus et min⁹ secundum suā deuo tionẽ. Jtẽ per istũ ñ ĩprimit̃ caracter. Jtẽ priuat̃. iste ecclesiastica sepultura sicut et cathecumini. qꝫuis ꝓ eis oret ecclesia Jtẽ in isto requirit̃ cōtritio vt salue tur: sed non in prĩo sed solũ attritio.
¶ Scd̃us ꝟo baptismus excedit ṗmuz quo ad premiũ accidẽtale: qd̃ est aureola et etiam essentiale ꝛz Pe. de pał. in iiij. q̃ plus de gratia cōfert: sicut ẽ ibi maius op⁹ sz non imprimit̃ caracter per ipm sicut per primũ. Et iste scd̃us est cō munis adultis et paruulis q̃ si ꝑuuliinterfic iātur ꝓ xp̃o: puta in detestatio nẽ fidei christi quā tenẽt parẽtes eius sũt martyres ꝛz theologos: et ꝛz pe. de pał. in. iiij. etiam si essent in vẽtre: et in despectũ christi mater percussa abortiuũ faceret vel interficeretur. Sz q̃ hic intẽdo tractare de baptismofluminis. ideo videndum est quid sit baptismus fluminis. Rñ. baptismus est exterior hominis ablutio cum certa forma verborum secundum Magistrum senten. in. iiij. di. iij. in quo secundum Jnno. in rubri. de baptismo sunt tria sicut in sacramẽto altaris. ¶ Vnũ quod est tantum res sacramen ti. s. gratie infusio: et peccati remissio.
¶ Scd̃m qd̃ ẽ tamen sacramẽtũ. s. aqua ab luẽs et ablutio passio intelligo cum d̃bita forma verboꝶ: aliter nō. j. q. j. detrahe. ¶ Tertiũ qd̃ ẽ sacramentũ. et res. s. caracter. Aqua ergo

ꝓbo domini sanctificata proprie est sacramentũ sicut species pa nis et caracter. secundario sicut verum corpus christi.
De baptismo et illius materia no doc. in. l. j. et per totũ. C. ne sa. bap. ĩteretur. et in l. nihil. C. ð mauu. vindi. qð facit ad ver si. seq. cum seq.
¶ Vtꝯ sit de necessitate. Rñ. secundum bonauẽ. in. iiij. sẽ. di. iij. et Ricar. ibidem quod post tẽpus passiōis xp̃i: ex quo euangelium est [sect. 1] publicatũ. q̇libet etiam sanctificatꝰ ĩvte ro debitor esse cepit ipsius baptismi ex quo ad eũ ĩstitutio peruenit. Vnde ad uerte quod nisi aliquo dictoꝯ baptismorũ quis suppleat vicẽ baptismi fluminis dānabitur nisi eo fuerit baptizatus. sz adultus etiam punieť pena sensus ex ta li omissione ꝙ peccat mortaliter non suscipiẽdo ex quo ad eũ ꝑuenit institutio sz paruulus carẽsvsu rōnis solũmodo punieť pena dāni. Sz aduerte quod non potest suppleri baptismꝰ fluminis aliquo modo quando habetur oportunitas ipsum capiendi si non capitur.

Baptismus

.ij. Queritur q̃ sit forma baptismi. Rñ. ſm doc. in. ca. j. de baptismo ẽ hec. Ego te baptizo Jn noĩe patris et filij etspiritus sancti amen. ponitur etiaz de conse. di. iiij. c. a quodaz et. c. multi.
¶ Vtrum ego sit de substātia. Rñ. Jnno. in. d. c. j. cum gl. quod non. et tex. est in. c. retu lerant. de conse. di. iiij. quod est baptis [sect. 1] mus. licet omittatur: ego. et ri. ĩ. iiij. dist. iij. ar. ij. q. iij. concordat quod non est de sub stantia. Ego.
¶ Quid si dimittatur te. Rñ. Jnn. ĩ. d. c. j. quod nihil fit. Esset tamen baptismus si pro isto pronomine te: poneretur no [sect. 2] men proprium illius quem baptizat secundum Pe. aureolum. in. iiij. sen. di. iij. q. ij. peccaret tamen grauiter si sic faceret. ¶ Quid si diceret. Ego te linio ĩ nomine patris et filij. Rñ. pe. aureol. vbi. s̃. qꝫ **[[Fo.xxv.]v]** non esset baptismus: ꝙ oportet vt expri mat verbum denotās ablutionem: sicut baptizo id est abluo te: non lineo te et hu iusmodi: quia nihil faceret.
¶ Quid si vnꝰ baptizās diceret. Nos [sect. 4] te baptisamus. Rñ. sctũs bona. ĩ. iiij. di stin. v. quod esset baptismus quia cōmuni ter dicimꝰ nos. Et hoc verum nisi intẽderet alium sensum inducere: quia tunc non esset baptismus. vnde tenet Sco. in. iiij. di. vj. quod si plures baptizan do dicerẽt: nos baptizamus et c. quod non esset baptismus: quia non representant xp̃m qui ẽ vnus scð̃m Bon. intẽdit dicere quod est baptismus quando pro nos intẽdit dicere. Ego sicut faciunt dñi.
¶ Quid si quis diceret in plurali. Ego [sect. 5] vos baptizo. Rñ. pe. au. vbi. s̃. quod solus debet baptizari et ĩ singulari. Et faciẽs contrarium grauiter peccat nisi necessitas sibi esset quia tunc liceret vt fecerunt apostoli.
¶ Quid si omittatur in. Rñ. Gualdẽsis [sect. 6] q̨ non est baptismus.
¶ Vtrum possit dicere. Jn nominibus [sect. 7] patris et filij et c. Rñ pe. au. vbi. s̃. quod nō. sed in singulari scilicet in nomĩe patris et c. quod idem est ac si diceret. Jn virtute sancte trinitatis scilicet patris et filij et c.
¶ Quid si dicatur. ego te baptizo ĩ no [sect. 8] mine xp̃i. Rñ. q̇. s̃. quod non eẽt baptizatꝰ lz dispẽsatũ fuerit apłis adgłiā noĩs xp̃i Glo. tamen ĩ. c. a quodā. de cōse. di. iiij. tz q̨ sic baptizatus per dictũ. c. Ego credo in dubio iterum baptizandũ scð̃z modũ. vt. j. baptismus. iiij. §. x.
¶ Vtꝯ sit baptizatꝰ si dicať. Jn noĩe tri [sect. 9] nitatis. Rñ. quod nō. ſz glo. ĩ. d. c. a quodā facit. c. multi ibidem.

¶ Quid si dicat̃. Jn nomine genitoris [sect. 01] et geniti et c. Rñ. q̊. s̃. et cōiter theologi q̨ nihil fit q̃ ista nomi na p̃ris et filij. magis nom inātur yposteses q̃ genitor et genit⁹ Gof. et Jo. tenēt quod sit baptizat⁹. sed primū verius. et ideo in dubio est baptizandus iterum.
¶ Quid si non dicat̃ copulatiua. et Rñ. [sect. 11] Jnno. ĩ. d. c. j. quod valeret si poneret̃ lo co eiusq̃ q̃ nulla ẽ differētia inter has co pulatiuas et que alias non valeret.
¶ Sed quero vtrum sit de necessitate q̨ [sect. 12] ꝓferat̃ in latino. Rñ. Aureol⁹ vbi. s̃. q̨ sic a latino q̇ scit l̃ras ab eo vero q̇ lati n⁹ ẽ sz l̃ras nescit ꝓferant̃ in vulgari. a greco ĩ greco sermōe Et lz grecus si ꝓferat ĩ latino et latin⁹ ĩ greco. aut invul gari. sit baptismus. tamen peccat tu aūt dic quod dz ꝓferre in ea lingua ĩ qua melius potest ꝓferre vel literali vel vulgari. ¶ Vtrum requirat̃ ɔtinuatio in ꝓlatiōe [sect. 13] dicte forme. Rñ. Au. vbi. s̃. quod sic non ĩter ponēdo historiā. Et credoq̨ si notabilis eēt discōtinuatio. nihil fieret sec⁹ in modica discōtinuatiōe. puta tussis vel silentij: et huiusmodi que intentionem non discontinuent.
¶ Vtrum possit fieri trāspositio in di [sect. 14] ctis verbis. Rñ. Au. vbi. s̃. quod non et pec cat grauiter trā sponēdo lz baptizatus sit nisi transpositio mutet sensum vt di cēdo. Ego te p̃ris et filij baptizo ĩ nomi ne spiritusancti. vel nisi intendat inducere errorem. q̃ non baptizaret.
¶ Quid si proferantur corrupte prefa [sect. 15] ta. verba. Rñ. au. vbi. s̃. quod si fit ex impo tentia non est peccatum. Ex loco est pec catum graue. tamen baptismus est. Ex mala ꝟo intentione est peccatum grauissimum et non erit baptizatus. quod sit baptizatus ĩ duobus primis casib⁹. pz ĩ d. c. retulerūt. de ɔse. di. iiij. vbi ille dice bat. Ego te baptizo ĩ noĩe patria et filia et spūsancta. Rō secundum gl. ibidem q̃ error sil labe non nocet. vt. ff. ð ma. te. l. q̇ hēbat seruū maxĩe ĩ fine dictiōnis. Sec⁹ eēt ĩ ꝑncipiovł mediovñ tenet quod quando aliqua diminutio. vel corruptio ĩteruenit ĩ forma prefate ꝓlatiōis. non ex malitia quod si moritur statim credēdū est quod de⁹ sup pleat et talis sepeliēdus ẽ in cimiterio. Si ꝟo sup̨ vixerit reiterādū ẽ sub ɔditiōe. nisi ĩ casu quando certum est quod non mutat aliquid de essentia prefate forme. sicut est error sillabe solum maxime in fi.
[sect. 16] ¶ Vtrum sit necessaria expressiovocalis. rñ. sctūs bo. ĩ. iiij. di. iij. ar. i. q. ij. quod sic. vñ sine ꝟbovocali nulli⁹ est efficatie. facit. **[Fo.xxvj.r]** c. detrahe. j. q. j.
¶ Vtrum sit necesse quod ꝓferantur cum fide. [sect. 17] Rñ. sctūs bo. vbi. s̃. ar. ij. q. ij. quod non q̃ ba ptismus non est sacramentū singularis ꝑsone. Jō fides ꝑsone nihil ꝓdest nec obest. sed est sacramētum ecclesie christi. vnde quicquid fit de fide cordis ꝑso ne baptizantis iudicandū est scd̃m expressionem oris.
¶ Vtrum grecus qui dicit baptizet̃ de [sect. 18] nomine p̃ris et filij et spirit⁹ sancti rite baptizet. Rñ. cōis opi. theolo⁊ in. iiij. di. est quod sic: q̃ in forma baptismi requi rit̃ p̃rio de necessitate vnū ꝑtinens ad sanctificationē elemēti quod est inuocatio trinitatis. Aliud ꝑtinens ad determinationē intētionis ministri. s. expressio act⁹ baptizādi. et circa istud cōcurrūt duo. s. expressio ipsi⁹ act⁹ et ꝑsone in quā trāsit act⁹. Et ista sunt de neces sitate baptismi sz mod⁹ exprimēdi est ex institutione ecclesie. Et iō peccaret mortaliter latinus sic baptizās sz non grec⁹ Securi⁹ credo quod ite⁊ baptizetur ꝓpter dubium quia alij contradicunt. ¶ Vtrum aliq̇d addēs ad p̃dictā formaz [sect. 19] baptizet. vt si dico. Ego Petrus sacerdos baptizo te: ĩ noĩe p̃ris et filij et spūs sctī amē. et sctī Jo. baptiste. et c. Rñ. Jnn. ĩ. c. j. de bap. quod si tale additū itēdat esse de substātia forme ita quod non valeret q̃si volēs nouū ritū adducere non esset baptizat⁹. Si autem crederet non esse de sub stātia forme sz ex simplicitate aut ex de uotiōe aut etiam ex malitia: etiam si diceret in noĩe diaboli aut hereticoꝝ. ego te baptizo in noĩe patris et filij et spūs scti amē: dūmō hoc non credat esse de for ma et baptizare intēdat: erit baptizat⁹ aut dummō talis additio non distrahat intellectū forme. seu corrūpat:

vt puta. Jn noĩe pr̃is maioris: filij minoris et. c. secundum bo. in. iiij. di. iij. ar. ij. q. iij. prime par tis: quia non esset ba ptizatus.

Baptismus.

iij. quo ad materiaz q̃ est debita materia ba ptismi. Rñ. au. vbi. s̃. quod ẽ aqua simplex naturalis potens abluere. Ex quo patet primo quod ĩ nullo alio liquore potest fieri baptism⁹ nisi ĩ aqua extra de bap. c. non vt apponeres.
¶ Scd̃o requiriť quod pura. vnde nec in [sect. 1] brodio vel ĩ aqua mixta butiro vel pin guedine potest fieri baptismus qñ. s. premixtũ soluit speciẽ aque. sicut sipaz aq̃ multum vinũ misceatur alias potest.
¶ Sz nũq̇d sallẽdo impediat. Rñ. q̇. s̃. [sect. 2] q̨ non ꝓ non aufert speciẽ aq̃ immo poniť in spera aque. Aqua vero teliquata sale non videtur materia debita nisi et euaporationẽ et exalationez reducereť ad dulcedinem.
¶ Sed nũq̇d quelibet admixtio aque [sect. 3] facta ĩpediat. Rñ. Ri. ĩ. iiij. di. iij. ar. iij. q. iij. quod aque mixtio potest dupliciter fieri. ¶ Vno modo vere et proprie quando ex mixtibilibus cõstituiť aliqd̃ vnũ ꝑ essentiã et sic impedit: ꝓ non est aqua in actu. sz in potẽtia. ¶ Alio modo improprie scd̃m quãdã apparentiã secundum q̃ mĩ scenť illa quoz minime partes secundum sen sum sunt iuxta se inuicẽ posite et actua liter alterate saluis eoz essentijs q̃ diciť ꝓprie cõfusio: et sic non ĩpedit q̇n pos sit fieri baptism⁹: quia manet species aque. Et iõ q̨uis aqua maris sit altera ta ꝓpter admixtionẽ grossoz vaporuz terrestriũ adustoz q̃ ꝑmixtio secundum philo sophũ. ij. metheoroz ẽ cã saldinis mari: et aq̃ lisciuij ꝓpter sui collationẽ per ci neres: et alie aque ꝓpter eaz transitũ ꝑ venas sulphureas: tamen ꝓ in eis manet salua species aque potest fieri baptism⁹. Dic ergo quod ad cognoscẽdũ aquã debitam sacr̃o isti attẽdi debẽt. ¶ Primo origo. et sic saliua: vrina: aq̃ rosea et hmõi non sunt materia debita. ¶ Scd̃o ad spe ciez aque. s. vt sit liquida. et tertio vt sa por alicuius liquoris alterius non tollat virtutẽ. nam alij sapores rez non liquidarũ non ĩmutant speciem aque si manet liquida: sed. bñ sapores rerum liquidarũ: vtputa vini et huiusmodi vnde quãdo pl⁹ habet de sapore vini et huiusmodi quam aque non potest de ea baptizari. ¶ Tertio requiritur quod possit lauare: ꝓ [sect. 4] aqua in linteo vel in lana non est apta lauare nisi exprimatur extra. Simili-[[Fo.xxvj.]v]ter nec glaties. vel nix. vel grando nisi dissoluatur. nec lutum.
¶ Quarto quod sit materialis non artificia [sect. 5] lis. Et iõ aqua rosea vel ardẽs non valet: siłr nec aqua supernatans cruori q̃ dicitur fleuma: nec aq̃ quã faciunt alchimiste. Aq̃ tamen q̃ exiuit de latere christi fuisset materia debita ꝓ vera aqua fuit.
¶ Vtrum vrina possit esse materia debi [sect. 6] ta. Rñ. Ri. vbi. s̃. quod non nec ceruisia debito modo cocta. nec saliua: ꝓ in eis nõ manet salua species aque.
¶ Vtrum in aqua palludosa possit fieri. [sect. 7] Rñ. vbi s̃. quod sic. ꝓ ibi est species aque. Jntellige nisi esset ita cõdensa sicut est aqua in glatie.

Baptismus.

iiij. quo admoduz q̇s modus est tenendus in baptizando. Rñ. Pe. Au. quod primo dz ablui ab eo q̇ baptizat. non fricari. vel tingi. vel submergi. Ex q̊ pz quod ꝓijciẽs puerũ in puteũ non habens funem non baptizat.
Quantũ ad hunc ver. et materia de qua hic tangiť ꝓ hic dicit ver. ij. quod dz immergi dic quod potest fieri in solo capite absq̨ eo quod laueť totũ corpus. ar. l. si ex diuersis. ff. de

rele. Bolog. in. l. possidere. et ibi in add. in ver. quamlibet. ff. de acqui. pos. vbi tangit̃ de not. j. arte. seq. cum alijs sequen.
¶ Quid de illo q̇ deponit in canistro p [sect. 1] cordā cum nō. potest manu ad aquaʒ attingere extingens eũ et extrahens. Rñ. Ri. vbi. s̃. di. iiij. q. vl. quod sic est baptiʒatus. ¶ Scd̃o dʒ immergi vt appeat mortuꝰ [sect. 2] cũ xp̃o. Vtrum autem totũ corpꝰ sit abluẽdũ. Rñ. Rica. vbi. s̃. quod principaliter caput seu facies. ꝓ in ea vigent sensus. postea pectꝰ q̃ est sedes cordis. Tenetur tñ cōius quod qualitercũq; ɔtingat̃ est baptiʒatus. et quod sufficit aspersio quantũcũq; modica in casu necessitatis.
¶ Tertio dʒ talis immersio esse trina [sect. 3] vbi est cōsuetudo ałs nō: ꝓ est de neces sitate sacramenti sed sufficit vna. de con se. distin. iiij. de trina.
¶ Vtrum requirat̃ simultas in platione [sect. 4] verboꝝ et ablutiōe. Rñ. Landul. in. iiij. di. vj. q. ij. quod sic quāta req̇irit̃ in actibꝰ hũanis. s. quātũ potest non pũctuale q̃ eẽ vix posset vñ secundum Sco. et Ricar. i. iiij. di. iij. sufficit qd̃ platio ꝗboꝝ ĩcipiat̃ ante quā ablutio terminetur vel econuerso. ¶ Vtrum requirat̃ qd̃ aqua q̃ q̇s bapti [sect. 5] ʒat sit sctificata a p̃sbytero prio per orationẽ. Rñ. secundum sctm̃. Bo. in. iiij. di. iij. qd̃ non de necessitate sʒ de ɔgruo. Jta tamen qd̃ nisi necessitas hoc requireret. peccaret mortałr sacerdos baptiʒās in aqua nō sanctificata eo modo quo dictũ est. s. p orationem sacerdotis.
¶ Quid si omittāt̃ alie solẽnitates. rñ. doc. ĩ. c. j. de bap. debent suppleri: lʒ nō [sect. 6] sint necessarie. Aduerte qd̃ baptismus dʒ fieri cum chrismate illius anni. aliter punit̃ sacerdos si ɔtra fecerit nisi in ne cessitate. de cōse. di. iiij. c. si q̇s de alio. De qua. j. oleum.
¶ Vtrum adultꝰ baptiʒādus possit cōsti [sect. 7] tuere pcuratorẽ ad rñdẽdũ p eo. vt sit paruulis. Rñ. quod non text. est in. c. cum pro paruulis. et de conse. di. iiij.
¶ Quid faciẽdũ de eo qui dubitat̃ nō [sect. 8] fuisse baptiʒatꝰ. Rñdeoq; si dubium ẽ iu ris vt puta ꝓ doctores diuersa opināt̃ vel si dubium ẽ facti pbabile. vt puta ꝓ ĩuenit̃ puer piectꝰ. nec appet quod fuerit baptiʒatꝰ tũc baptiʒādus est isto mō. Si tu non es baptiʒatꝰ. ego te baptiʒo. Jn noĩe patris et filij et spũssctĩ: amẽ. Ex alio autem dubio non dʒ quis rebaptiʒari.
¶ Quando dʒ q̇s baptiʒari. Rñ. quod aut sunt [sect. 9] puuli. Et si dico quod statiʒ: tũ ppter piculũ mortis: de cōse. di. iiij. venerabili. tũ etiam ꝓ demones non tantum pñt sup eos ꝗʒ Dio. c. vltĩo celestis ierachie. Vñ nō excuso a pctō illos q̇ tamen differũt puulo rũ baptismũ. Nec credo euadāt pctm̃ mortale illi q̇ tales pueros baptiʒāt in domo. non seruata debita solẽnitate qñ nulla subest necessitas sʒ solũ faciũt ppter expectationẽ cōpatrũ. aut ppter maiorẽ pōpā postea fiẽdā. Et lʒ postea deferāt ad ecclıaʒ et suppleant omissa solẽnitas. non tamen suscipiẽtes efficiuntur patrini ꝓ non tenẽt ad baptismũ. etiaʒ si iterũ baptiʒarent̃: cum semel sint vere **[Fo.xxvij.r]** baptiʒati. Si ꝗo sunt adulti sic si non ĩminet piculũ mortis p. viij. mẽses cathetiʒati ĩter cathecuminos debent teneri. et instrui ĩ fide. vel tpe arbitrario. Et sic intellige. c. iudei cum sequen. de cō secrati. dist. iiij. Si vero ĩminet piculũ mortis. statim sunt baptiʒādi fide eis exposita de cōsecrati. distĩ. iiij. ne quod absit. Et tp̃s proprium taliũ adultorum qui non sunt in periculo mortis est pascha et pẽthecostes. de conse. distin. iiij. c. de ca thecuminis et. d. c. venerabilis.

Baptismus.

v. quo ad ministrum. Quis ẽ minister baptismi. Rñ. Aureolus vbi supra. distin. v. q. j. quod est viator quilibet vnus personaliter distinctus: potens contingere et verba proferre intendens. in habitu fa cere. quod facit ecclesia. vel de quo presumitur quod intendat. Et sex dicit.

¶ Primo quod sit viator: q. nec angelus. vel sctũs est minister baptismi si tamẽ baptizaret non esset rebaptizandus. q. credereẽ quod deus dispẽsauerit. dũmodo esset cert⁹ quod esset angelus vel sanctus paradisi.
¶ Secundo dicit quilibet scilicet tam fide **[sect. 1]** lis quã infidelis. heretic⁹ excõmunica tus et huiusmodi. siue vir siue mulier vł latinus bonus. vel malus. tamen non debet baptizare nisi sacerdos et qui non sit pre cisus nisi in casu necessitatis. de consecra. distin. iiij. c. in necessitate cum mul tis. c. xxx. q. iij. sup ġb⁹. Aliter peccaret mortaliter. ar. c. j. de cle. non or. Aduerte quod nec presente presbytero clericus sim plex. nec presente clerico laicus: nec pre sente viro mulier dz ba ptizare. de consecra. dist. iiij. c. mulier. et. c. romanus. et xxx. q. iij. c. super quibus. Vnde non sacer dos baptizans sine necessitate efficiẽ irregularis. c. j. de cleri. non ordi. min. Jn necessitate vero solum potest quilibet. sz tenetur baptizare aliter peccaret mortali ter. ar. c. quicũq. de consecra. distin. iiij. Et ideo bonum esset quod quilibet adisce rer formam baptismi.
¶ Tertio dicit vnus: quia non plurres **[sect. 2]** vnde si plures dicerent. Nos baptizamus. non vere baptizarentur. Ricar. ve ro. in. iiij. distĩ. iij. dicit quod tenet baptismus. Sed primum tutius vt. s̃. dictum est. Si vero quilibet eoruz diceret. Ego te baptizo et c. tũc bene esset baptism⁹.
¶ Quarto dicit personaliter distinctus **[sect. 3]** quia nullus seipsum potest baptizare. c. dubium de baptismo.
¶ Quinto dicit potens contingere. Ex **[sect. 4]** quo patet quod in vtero nullus potest baptizari. q. natiuitas secunda presuppo nit primam. de quo dic vt. j. baptism⁹. vj. §. j. ij. et. iij.
¶ Vtrum non habens manus possit ba ptizare. Rñ. Aureo. vbi. s̃. quod non.
[sect. 5] ¶ Sexto dicit potens verba proferre quia mutus non potest baptizare. vnde **[sect. 6]** quis non habens manus diceret verba: et mutus habẽs man⁹ ablueret nõ esset baptizat⁹. Pe. de pał. tenet quod esset baptizatus. Sed primum verius. vt. s̃. baptismus. ij. §. iiij.
¶ Septimo subiungit quod intendat: vel **[sect. 7]** saltem appareat quod intendat baptizare non lauare tm̃: vnde secundum Jnn. in. c. j. de baptismo. non est necesse quo ad effectum baptismi quod sciat quid sit baptismus: scilicet quod infundatur gratia. vel quod sit sacramentum nec etiam oportet quod credat hoc ipsum: immo si contrariũ credit et reputat truffam et deceptionez baptismus tamen habet effectum suũ non requiritur tamen quod baptizãs sciat quid sit ecclesia. nec quod gerat ĩ mẽte facere quod facit ecclesie. immo si cõ trarium generet in mente. i. non facere quod facit ecclesia: sed tamen facit. quia formam seruat nihilominus baptizatur dummodo baptizare intendat. Vn de si quis in necessitate vadat ad infidelem et dicat ei. Baptiza me docendo ei formam. Si ille baptizat eum scd̃m intentionem parentis intendens face re. quod alij baptizantes faciunt esse baptismus. Secus si intenderet solum lauare. Laudul. tamen in. iij. distinc. v. q. ij. dicit quod si non intendit facere quod facit ecclesia quod non est baptismus. Sed opi. Jnno. mihi placet. quis ista **[[Fo.xxvij.]v]** sit magis tuta: q. sicut furiosus et amẽs quia nihil intendere possunt non bapti zant. sic videtur quod intentio baptizãdi requiratur saltẽ. Et hoc potest dici intendere. quod intendit ecclesia. Et sic intellexit landul.
¶ Vtrum requiraẽ intẽtio actualis in ba **[sect. 8]** ptizãte. Rñ. Landul. in. iiij. di. vj. q. iij. quod non de necessitate: nec suffict habitua lis precise. q. licet possit exire in actuz: tamen nunq erit. Virtualiter autem semper est necessaria. Dicitur autem virtualis quando quis habuit actualem inten tionem nudam ministrãdi sacramentum. et ex illa motus est ad ministrandum posito quod actualiter non cogitet cã mi nistrat. virtualiter tamen manet inten tio prima.

et hec est que mouet: ꝗ volũtas per suum imperium mouet potentias inferiores ad actus suos. vt pedẽ ad ambulādum et huiusmodi. Cum ergo volũtas intẽdit aliquid exequi mouet potentias ad inferiores ad exequẽdũ. Et lz. cesset actualiter intẽtio volũtatis manet tamen executio potẽtie actualis. exemplũ cum in me sit actualis inteutio eũdi ad ecclesiā impero pedes moueri. et licet in medio motus esset inten tio actualis: manet tamen motio pedis. Dicit etiam Ri. quod si baptizans non sit diligens in applicādo intentionẽ suā �means quod decet ad ipsum actum: non excusatur a peccato.

¶ Vtrum quis debeat potius baptizari **[sect. 9]** a malo sacerdote ꝯ bono laico. Rñ. Lā dul. vbi. s̃. distī. vj. q. ij. ꝗ. sic ꝗ bonitas ministroꝝ non tantum spectat ad sacramẽ tum ꝯ autoritas ĩtellige quando est paratus baptizare. alias non vt. j. §. xij.

¶ Vtrum sacerdos existẽs in mortali pec **[sect. 0]** cet mortaliter baptizando. Rñ. secundum ri. ĩ iiij. di. v. quod sic: nisi conterat̃ de peccato. vel nisi baptizet̃ ĩ articulo necessitatis quia tunc non peccat. Limita hoc veruz quando de peccato non aduertit: neꝯ ꝗ contritionem debeat habere.

¶ Vtrum non sacerdos baptizās in aqua **[sect. 11]** sanctificata ꝛferat sacramẽtũ. Rñ. ri. in iiij. di. v. ar. vlt. q. s. quod sic. sed peccat mor taliter nisi in necessitate quando aliaz habere non potest.

¶ Vtrum baptismus sit suscipiendus ab **[sect. 12]** heretico vel excōicato: preciso: supenso et huiusmodi. Rñ. Jnn. in. c. fraternitati. decle. excō. mi. quod non nisi in necessita te. Et volũtarie suscipiẽs sine necessita te ab heretico aut a quocunqꝯ ab ecclesia p̃cilo: aut suspẽso a iure vel ab hoĩe non recipit gr̃am. j. q. j. multe. et. c. seq. ꝗ facit contra institutionẽ ecclesie: et sic pec cat mortaliter. Jn necessitate autem licet. xxxij. di. §. verũ. Si vero non sit precisus ab ecclesia ꝯuis sit ĩ mortali posset q̇s recipere dummodo eũ non inducat ad ministradum etiam si alium posset ha bere concor. ri. vbi. s̃.

¶ Vtrum credens baptizare masculuz **[sect. 13]** et baptizat feminam vere cōferat sacra mentum. Rñ. secundum hosti. quod si simpliciter baptizat est baptizata. Similiter si intendit baptizare personam cuiuscunqꝯ sexus sit. Sed si soluz intenderet baptizare masculum tantum. sic non confert sacramentum et non esset baptizata.

Baptismus.

vj. quo ad eum q̇ baptiszandus est.

¶ Vtrum in vtero matris totaliter exi **[sect. 1]** stens nec ex aliquo apparens ab extra sit baptizandus. Rñ. quod nō. c. qui in ma ternis de conse. dist. iiij.

¶ Vtruz mater sit aperienda. Rñ. quod nō **[sect. 2]** si est viua quia non sunt facienda mala vt eueniant bona. Secus si iam est mortua.

¶ Sed nunquid si apparet aliquid ex **[sect. 3]** tra poterit baptizrai. Rñ. aureolus vbi s̃. quod sic si est pars principalis. Si vero appareat pes vel manus: tenet ipse ꝗ non Landul. in. iiij. distī. iiij. q. j. tenet quod si pes vel manus appareat quod debet baptizari tamen natus postea debet iterum baptizari isto modo. Si tu non es baptizatus. ego te baptizo. Jn nomine patris et c. dominus Card. in cle. fidei. de sum. tri. tenet quod opz vt totus sit natus nisi necessitas imineat. ꝗ in tali necessitate id qꝏ apparet dz baptizari ꝓpter occultaz operationem **[Fo.xxviij.r]** spũssancti. j. q. j. multi circa mediũ. gl. in. c. si ad matris. ꝏ cōse. di. iiij. tenet ꝗ non potest baptizari per. c. q̇ in maternis ea. di. Ratio ꝗ qui non est perfecte natus non potest dici hō. l. qꝏ certatũ ẽ. C. de postu. her. insti. vbi opz sit totus na tus vt dicat̃ quis posthum⁹. Alij dicũt quod si caput apparet debet baptizari. l. cum ĩ diuersis. ff. de re. et

sum. fu. facit. c. si baptizata. de cōse. di. iiij. multiplex est alia opi. doc. in hoc sed tu tene opi. Lā dul. que est securior et valde pia. quā te net tho. et Ricar. in. iiij.
¶ Quid si nascatur cum pelle secundina **[sect. 4]** poterit ne baptiza. Respon. aure. vbi supra quod sic.
¶ Vtrum monstrũ sit baptizandum et **[sect. 5]** quomodo. Rñ. secundum Landui. ĩ. iiij. di. vj. q. ij. quod si ꝑpendatur duas habere aĩas vt puta duo hz capita: quatuor pedes duas spinas in dorso et huiusmodi tũc baptizetur quilibet per se: et intingat̃ in loco quilibet per se. Si vero dubitat̃ an sint due anime: vt puta quia habet quatuor manus et vnum caput vel duas spinas in dorso: tũc credo quod dẽat ba ptizari principalis absolute: et alius postea sub conditione. s. si tu non es baptizatus: ego te baptizo et c. nec baptizet intẽtione vaga: sed determinando se ad vnum alias nihil faciet secundum Hen ri. in quolibet.
¶ Vtrum requirat̃ consensus baptizati. **[sect. 6]** Rñ. aureo di. iiij. q. j. iiij. sen. quod non ĩ pue ro. Jn adulto vero sicver⁹. vel interpre tatiuus vnde vi: vel reclamās si baptizetur nec recipit primũ effectũ: nec �means baptismi. Sed de habente consensum inter pretatiuum est dubium: sicut qui per minas vel penas consentiret. et licet q̇dā dixerint non suscipere caracterẽ baptismi. Alij scientes quod voluntas coacta: volũtas est tenẽt secundum sctm̃ Bo. in iiij. di. iiij. ar. ij. q. j. quod suscipit: nisi inten deret non suscipere sacramentum. sed solum illudere et tales penas euadere ꝗ tunc non susciperet. similiter Landul. in. iiij. di. iiij. q. j. tenet quod qui dissen tit in corde necessario est rebaptizād⁹. ¶ Vtrum in adultis requiritur intentio **[sect. 7]** vt recipiant baptismũ. Rñ. Ricar. ĩ. iiij. di. vj. ar. ij. q. iij. quod sic: vel in actu. vel in habitu. Jn actu in illo q̇ prius hũit in tẽtionẽ. non recipiẽdi: quia necesse est vt habeat in actu contrariā. s. recipiẽdi aꝗs non expelleret cōtrariā. et sic non reciperet sacrẽmẽtũ: similiter quando ali quis admonetur vt actu consentiat. re quiritur consensus actualis: aliter nō consentiret nec actu nec habitu ꝗ ha bitu dispositus dicitur homo quando si actualiter et deliberate recogitaret de illa re actualiter consentiret in illā: aꝗs sufficit habitualis sicut si quis cathecuminũ nudũ baptizaret actus non cogitantem de susceptione baptismi: vel furiosum: siue amentem qui ante amẽtiam habuit intentionem recipiendi: vel nunqꝫ habuit contrariam.
¶ Vtrum req̊rat̃ fides ĩ adultis. Rñ. �means **[sect. 8]** tho. in. iiij. di. vj. quod non quo ad caracterẽ suscipiẽdũ. sed bñ quo ad hñdā gr̃am. ¶ Vtrum requirat̃ rectitudo intẽtionis. **[sect. 9]** Rñ. quod non ad susceptionẽ caracteris vñ qui recipit baptismũ ꝑpter questũ sicut iudei sepe faciũt. verum baptismum recipiunt: licet non fructuum baptismi. ¶ Vtrum amentes et dormiẽtes possint **[sect. 10]** baptizari. Rñ. quod si ante habuerunt cōsensum et necessitas immineat possunt baptizari. vt in. d. c. maiores. ĩ fi. Si ve ro añ amentiā vel dormitionẽ cōtradi xerunt presumitur quod ꝑpositum duret. Et iō non suscipiũt: nec caracterẽ nec ba ptismũ. vt ibidẽ. Si ꝟo non discenserũt tenet aureolus vbi. s̃. quod suscipiũt caracterẽ. Hoc verum secundum ricar. vbi. s̃. dũmodo aliqñ cōsenserint de adultis loquẽdo q̇ habuerũt vsum rōnis. secus ĩ illis q̇ nunqꝫ vsum rōnis. habuerunt ꝗ suscipiunt caractere in.
¶ Vtrum pueri iudeorũ sint baptizādi? Rñ. quod in hoc fuerũt opi. diuerse: q̇busdam dicentibus quod non inuitis parenti bus. Sed ego dico cum Sco. et Land ul. in. iiij. di. iiij. quod etiam inuitis parentib⁹ sunt baptiz andi: non quidem per priua tas ꝑsonas: sed per principes aut eorum **[[Fo.xxviij.]v]** dños et educādi religiose caute ne occi dantur a parẽtib⁹: et ꝑ hoc facit qꝏ no. oldra. ĩ cōsi. suis. vbi tenet quod iudei sũt serui facti per passionẽ xp̃i. ex̃. de iudeis c. et si iudeos. et fuit mādatũ executioni per constantinũ vt no. Host. in. c. ɔsuluit. de iudeis. et hoc dicit archi. xlv. di. qui sincera. hoc idem tenet Tho. in epistola ad

ducissam lothoringie Na cum sint ser ni princeps qui est eorũ dominus potest eos vẽ dere. ar. C. si ser. expor. vene. l. j. et. ij et per istã rationẽ tenet archi. in. c. fraternita tem. liiij. di. quod potest eis auferre bona eorũ cum non habeãt ea nisi vt peculium. allegat. c. iudei. el. ij. de iudeis vbi statuit̃ quod si cõuertant̃ non auferant̃ eis bo na. ergo si non cõuertunt̃ possunt eis au ferri a contrario sensu. Melius facit. c. sicut iudei. eo. ti. vbi ꝓhibet̃ quod sine iudicio terrene potestatis null⁹ eis auferat bona vel offendat. ergo ex causa legitima possent. Preterea sustinent̃ ex pietate et gratia. vt dicitur ĩ. c. et si iudeos de iudeis ergo non dꝫ trahi ad necessita tem. ff. de offi. procon. l. solent. in fi. et ex hoc posset sustineri opi. aure. qui cum lã dul. et Sco. ɔcordat quod ĩuitis parẽi ibus pñt baptiꝫari per dños et bñ facerẽt.
¶ Vtrum iudei adulti aut alij adulti sint **[sect. 12]** compellendi ad baptismum? Rñ. de iu deis tenet Sco. vbi. s̃. quod sic per dominos eorum pro quo facit tex. in. c. maiores. de bap. vbi comẽdatur ille tex. qui coegit infideles baptiꝫari. Sed contra est tex. ĩ. c. sicut iudeis de iudeis. et. xlv. di. de iudeis: qui prohibet compulsionem. Sed ego dico veram opi. Sco. intelligẽdo de cõpulsio ne indirecta hoc est. Jta sunt enguriandi et inseruitutez redigendi quod eis eueniat voluntas con uertendi. sicut exponit grego. super illud cõpellit ĩtrare. facit. c. vl. xxiij. q. iij. cum glo. et. q. vj. c. iam vero. sed de copulsione directa non licet quia deus voluntarium vult militem. d. c. de iudeis. siłr idem dico de alijs infidelibus
¶ Vtrum liceat emere aquã vel labo **[sect. 13]** rem ab eo qui non vult aliter baptiꝫa re. vide. j. simonia. ij. §. xij.
¶ Quid si non vult. baptiꝫare nisi ɔmit **[sect. 14]** tat offerens aliqð mortale: puta adulte rium? Rñ. landul. vbi. s̃. quod si ipse non potest baptiꝫare. puta ꝙ mancus vel mutus nullo modo assentiat. ꝙ fides offerentis et operatio et deuotio baptis mum flammis impetrabit: ꝙ credẽdũ est quod in talibus necessitatibus diuina pietas supplet.
¶ Vtrum requiratur contritio de pecca **[sect. 15]** tis factis ante baptismũa baptiꝫãdo. Rñ. secundum alex. de ał. in scða scðe quod sic de necessitate de oĩbus mortalib⁹ q̃ recor datur etiam de venialibus in genere et forte de venialib⁹ maioribus q̃ recordatur particulariter: aliter non suscipit gratiam baptismalem. s. gratiam et remissionem peccatorum. sed bñ suscipit effectuꝫ baptismi qui est res et sacramẽ tum. i. caracterem. de cõse. di. iiij. c. ostẽ ditur. Sco. tamen in. iiij. di. iiij. clarius ex primendo dicit quod licet non doleat de ve niali quod non tollitur effectus gr̃e baptis malis: sed tamen complementum: ꝙ non delet illud veniale: de quo non dolet: et sic. dicitur ficte simpliciter: vel secundum quid ficte simpliciter accedit ad baptismuꝫ ille qui habet in se mortale peccatũ: de quo non vult pe nitere: sed tamen recedẽte fictione. hoc est adueniente contrione habebit effectũ ba ptismi. s. remissionẽ peccatorũ vt in. d. c. oñdit̃ ĩ fi. Et hoc in tellige quo ad penã peccatorũ p̃ceden tiũ baptismũ sꝫ non quo ad penã sequẽ tiũ baptismũ. et ideo penitẽtia est ei in iungenda de ꝑpetratis post baptismũ secundum sctm̃ bo. ĩ. iiij. di. iiij. ar. ij. q. iij. Ficte scðm quid accedit q̇ non dolet de venia li: et iste non habet complemẽtum. Et aduerte quod hic non accipio contritionem pro dolore informato a gratia. sꝫ pro dolore qui excludit actualiter obicem mortalis peccati in actu. tenetur etiam talis postea confiteri peccata ante baptismum commissa vt patet. j. confes. ij. §. ij.

Baptismus.

vij. quo ad effectũ que ritur vtrum per ipsum auferãtur omnia peccata? Rñ. quod sic. c. rege **[Fo.xxix.r]** nerante. et. c. sine penitẽtia. de conse. di. iiij. Rõ ꝙ baptismus est ad regeneran dum institutus. Vñ ibi trãsit homo de ptãte tenebrarũ ĩ adoptionẽ filiorum dei. et ibi maxime

aperiť largitas mise ricordie dei in primo aduẽtu. et hoc est quod Pau. dicit ad Thi. ij. per lauacruʒ regñationis et renouationis spiritussancti quẽ effudit in nos habunde.
¶ Vtrum per baptismũ tollať omnis pena? **[sect. 1]** Rñ. quod sic pena q̃ retardat et excludit a vita eterna. de ɔse. di. iiij. sine penitencia. hoc est pena quã q̣s deberet exsol uere: aut in hac vita vel in alia ꝑ pctĩs cõmissis anteqꝫ vitam eternam intraret alias autem penas non tollit.
¶ Vtrum baptismus tollat cõcupiscẽtiã **[sect. 2]** Rñ. quod inquãtũ hʒ rationẽ culpe extinguiť per baptismum: sʒ inquantum hʒ rationẽ vitij siue pene non tolliť vt non sit nisi speciali dono dei et miraculo fiat sed vt non obsit bñ fit ex infusione gratie q̃ ibi fit ex aqua superari põt. de conse. di. iij. c. ij.
¶ Vtrum per baptismũ tollať irregulari **[sect. 3]** tas. Rñ. quod illa q̃ ꝓuenit ex defectu sacramẽti non tolliť. vñ bigamus ante ba ptismũ vel post non potest ꝓmoueri. siłr corrupta vel añ vel post non potest velari et de his habeť. xxvj. di. acuti⁹. Si vero ꝓueniat ex pctõsic tolliť secundum cõiter doc. irregularitas homicidij: sed si homicidiũ fit sine pctõ: vt in iudicie et hmõi. sic secundum aliquos irregularitas non tolliť vt no. xxvj. di. c. sed secundum sco. in. iiij. distĩ. xxxiij. irregularitas cuiuscũqꝫ homicidij tolliť qualitercũqꝫ sit cõmissuʒ. hoc sequiť. gl. l. di. c. si q̣s viduã. et. lj. dist. §. ecce. et hec est verior opi. alia autem irregularitas que prouenit ex defectu natalium non tollitur.
¶ Vtrum tollat infamiã? Rñ. quod sic secundum gl. **[sect. 4]** glo. in. d. c. sine pnĩa. Ratio q̣ per baptis mum tolluntur peccata et ea q̃ sequun tur ex peccatis sub ratione qua sunt peccata. et ideo cum infamia consequa tur peccatum: et sub ratione peccati: ideo tollitur.
¶ Vtrum per baptismũ conferanť hõi gr̃a **[sect. 5]** et virtutes? Rñ. quod sic secundum gl. in. d. c. ij.
¶ Vtrum effectus baptismi equaliter cõ **[sect. 6]** ferať oĩbus? Rñ. secundum scrm̃ Bona. ĩ. iiij. di. iiij. ar. j. q. iij. prime partis. quod triplex est effectus baptismi. ¶ Primus caracteris impressio. ¶ Scȯs gratie ifusio. ¶ Tertius innocẽtie restõ. Quantum ad primũ et tertiũ equaliter omnes suscipiunt si non ficte accedunt. sed quantuʒ ad secundum non q̣ gratia habet duplicem actũ. s. delere peccatũ: et sic magis delet in eo qui magis cõmisit: q̣ delet oẽm culpã. Secũdus actus est habilitare ad bonum et in hoc maiorẽ efficatiam habet in eo qui se magis disponit. Jn paruulis autem equalis est efficatis cõmuniter.
¶ Vtrum puer cum auferť ad baptismum **[sect. 7]** si occidať saluеť. Rñ. quod si occiditur ne baptiʒari possit in odiuʒ baptismi seu christi sic pie credo saluеť. si vero occidať ex alio respectu: sic damnabitur.
¶ Quid si puer moreretur quando bapti **[sect. 8]** ʒans dicit ego te baptiʒo in noĩe pr̃is anteqꝫ cõpleat. Rñ. ri. in. iiij. di. iij. ar. ij. q. iij. pie credẽdum est q̣oeus supplet. Vñ et in cimiterio dʒ sepeliri siłr si sacerdos impedireť ne totũ cõplere esset baptiʒãdus sic. si non es baptiʒatus et c. ¶ Vtrum baptismus sit reiterand⁹. Rñ. **[sect. 9]** q̣ non imo tam ministrãs quã suscipiẽs sciẽter vltimo supplicio plectunť. l. ij. C. ne sa. bap. ite. et sunt irregularesvt. j. irregularitas. j. §. xxiiij.
¶ Vtrum ignorans si facit se baptiʒari **[sect. 10]** sine ɔditione sit irregularis si postea ĩ uenit quod si fuerat baptiʒatus? Rñ. quod ir regularis est ȯ cõse. di. iiij. qui bis. f̃m cõem intellectũ. Potest tamen ep̃s dispẽsare in necessitate magna.
¶ Vtrum non baptiʒatus credẽs se ba **[sect. 11]** ptiʒatum saluetur? Rñ. si de p̃sby. non bap. c. apostolicam.
¶ Vtrum suscipiat caracterẽ ordinum **[sect. 12]** si ordinetur. Rñ. quod non. de p̃sb. non bap. c. j. et. c. veniẽs. si celebrat tamen igno rans creditur quod cõficiat virtute ecclesie secundum

Jnn. Hoc idem tenet tho. ĩ. iiij. di. xxiiij. et alb. ĩ summa ɔfe. li. iij. ti. xxij. **[[Fo.xxix.]v]** q. viij. et placet. qꝛ virtus spũssancti ve getans ecclesiam suam supplet potentiam in tali ne ecclesia decipiatur.

Baptismus.

viij. quo ad euʒ qui te net Queritur quis po test tenere ad baptismũ. Rñ. qð non pōt tenere abbas monachꝰ: vel religiosus. de ɔse. di. iiij. non lʒ el. j. xvj. q. iiij. placuit el. ij. tamen si tenent sunt cōpatres.
¶ Vtrum pater vel mater. Rñ. qð non si **[sect. 1]** sunt in matrimonio. intellige. xxx. q. j. ad limina. alias ꝯhent cognationẽ spi ritualẽ: et etiam baptiʒando nisi in ne cessitate baptiʒarent.
¶ Vtrum non baptiʒatus possit tenere ad baptismũ? Rñ. qð non de cōse. di. iiij. c. in baptismare. lʒ baptiʒare possit qꝛ baptiʒās ẽ de necessitate sacramenti nō suscipẽs seu tenens ad baptismā et si tenet non erit cōpater: sed bñ baptiʒās cum sit vere paterspũalis. vide. j. matri monium. iij. impedimento. vij. §. x.
¶ Quot debent tenere ad baptismum **[sect. 2]** Rñ. qð vnus tm̃. de conse. di. iiij. c. in ca thecismo. et. c. non plures. sed tamen de con suetudine non seruatur.
¶ Ad q̇d tenẽtur leuātes de baptismo **[sect. 3]** Rñ. quod tenẽt̃ admonere quos tenuerũt vt castitatẽ custodiāt: iustitiam diligāt et caritatẽ teneāt: et añ omnia simbolũ et orationẽ dñicā debẽt docere. vt in. c. vos ante omnia de conse. dist. iiij. et magister. in. iiij. distin. vj. c. penul. dicit quādo exigitur a patrino diligens cura cir ca eũ pro quo rñ. Quod limita verum secundum Tho. quando parentes notabili ter negligunt.

Bellum

quidem dupliciter dicit̃. s. ꝓprie et improprie. Proprie autem bellũ est illud autoritate princi pis superiorem non recognoscẽtis indi citur vt est impator et papa secundum Hosti. xxiij. q. j. ff. de capti. l. hostes. et. ff. de ꝟb. sig. l. hostes. Et ĩ isto bello capti. efficiũ tur serui et bona efficiuntur capientiũ: et sequit̃ tertium ius. s. postliminij. de quo in. l. postliminium. et. l. si quid bello. et. l. hostes. ff. de capti. et hoc verum si bellũ sit iustũ. debẽt tamen bona capta assi gnare capitaneo. vt distribuat vnicuiq̃ secundum merita: secundum Bart. in. d. l. si quid bello licet a principio efficiantur capientium. Et hoc verum credo quod dicit Barto. nisi consuetudo haberet quod vn usquisq̃ sibi retineret quod cepit quia tunc non tenetur assignare quia illud intelligitur actum quod est consuetum. l. quod si nolit. §. q̇ assidua. ff. de edil. edic. Hodie etiaʒ ex consuetudine inter christianos non seruantur iura capitatis et postliminij quo ad seruitutem cui standum est vt. l. postliminij ff. de captiui. et no. Bar to. in. d. l. hostes. ff. eo. Quid autem sit postliminium. Rñ. quod est ius amisse rei recipiende ab extraneo in statuʒ pristinum restituende moribus legibusq̃ constitutum dicit tex. in. d. l. post liminium. Vnde quo ad res bñ est seruandum: vt ille qui aliqua perdidit in iusto bello quo ad euʒ integre restituā tur. Et ideo non currit prescriptio con tra eum secundum gl. in. c. prima accusatione. xvj. q. iij. Arma tamen de rigore non restituuntur. l. ij. ff. de captiuis. sed secundum consciẽtiam sunt etiam restituenda.
De materia de qua hic vide plene Barto. et docto. in. l. ex hoc iure. ff. de in sti. et iur. versi. quero q̃ sunt bella licita. Alex. in. l. hostes versi. hoc prem isso vi deamus. ff. de captiui. et in. l. si quid in bello. eod. titu. et an bellum qð in fide les fit: sit licitum Bar. quod sic. in. l. j. C. de paga. et per quẽ possit indici not. in d. l. hostes et in. d. l. ex hoc iure et

quod potest moneri siue diffida. Bal. in aũt nulla. C. de epis. et cle. et in. l. ij. versi. nota quod bellum. C. de serui.
¶ An autem hec locum habeāt in bel **[sect. 1]** lo iudicio ab hisqui de facto superiorẽ non recognoscunt: vt est rex francie: his panie: et huiusmodi. Rñ. secundum Jn no. in capi. olim. el. j. de rest. spo. et Bar to. in d. l. hostes. ff. de capi. et postliminium reuersis quod sic: quia habent iura principis.
¶ Bellum autem ĩproprie est illud quod **[sect. 2]** **[Fo.xxx.r]** non est indictũ per principẽ sꝫ per inferiores qui recognoscũt superiorẽ et de hoc Pau. de iure iuran. c. sicut. el tertio.
¶ Vtrum bellum in dubio sit presumendum iustũ. Rñ. Pau. in. d. c sicut quod in bel lo ĩdicto a ṗncipe summo: ĩ dubio p̃sumit̃ iustum et legitimā cām esse in princi pe. iuxta no. per legistas in. l. p̃scriptiōe. et l. fi. C. si contra ius vel vti. pub. et per Ca no. in. c. q̃ in ecclesiaruꝫ. de cōsti. sed in bello ĩdicto a recognoscẽte superiorẽ: in dubio p̃sumit̃ iniustũ et sic intellige hosti. et text. d. c. sicut facit. l. vnica. C. de gla. et. capitulo primo de pu. c. cuꝫ suis concor.
¶ Quid req̇rit̃ vt sit iustũ. Rñ. pa. vbi **[sect. 4]** s̃. quod in bello ꝑprie oportet quod subsit legitima et naturalis causa: puta quia cō tumaces et rebelles sunt imperio vel ec clesie. Adde. ij. vt non fiat animo vindicandi sed puniendi delinquentes. Jn bello autem secundo modo dicto quinq̃ requirunt̃ secundum glo. xxiiij. q. ij. in summa scꝫ ꝑsone vt non sit ecclesiasticus: cui nō licet sanguinẽ fundere. xxiij. q. viij. clerici. nisi necessitate ineuitabili. possũt tamen secundum Tho. ij. ij. q. xl. inducere alios ad iustum bellum et eis assistere: vt pugnantibus: subueniant Exhortationibus: absolutionibus: et alijs spiritua lis. Non tamen debẽt hortari vt interficiāt vel mutilẽt. sꝫ vt fidẽ ecclesia sticā: vel patriā liberent. Et lꝫ aliqui interficiant̃: non tamen eis imputabit̃ et multomagis prelati hoc possunt. imo peccarent si non facerent. xxiij. q. v. de occidendis. de homi. postulasti. et. c. tua nos. xxiij. q. iij. Maximianus. xxiij. q. j. ĩ summa. et. c. militare. de cle. percu. c. iij. de resti. spo. c. olim. el. j. Jnnoc. tamen. in. c. quod in dubijs de penis. limitat predictam et hortationẽ non posse fieri quando sunt in percustiōibus. sed ante sic. et mihi placet et est securius. ¶ Scd̃o cā legitima vt pro defensione sua vel suoꝝ aut paternarum legum. xxiij. qō. viij. si nulla. ¶ Tertio res. s. pro repetitione rerum et hmōi. d. c. olim. ¶ Quarto animꝰ vt nō ex odio sed vt habeat debituꝫ et hmōi. xxiij. q. j. quid culpatur. et. c. militare.
¶ Quinto autoritas superioris. d. c. q̇d culpat̃ et. l. vnica. C. armorum vsus ĩ suo prin. lib. xl. Potest etiam fieri autoritate episcopi secundum Host. in sum. precipue quando pugnatur pro fide vel contra eum qui pro peccato mortali excommunicatus non vult parere.
¶ Vtrum si aliq̇d p̃dictoꝝ defuerit tenea **[sect. 5]** tur ad restōne tam dānoꝝ datorum q̃ etiam raptoꝝ bonoꝝ? Rñ. mo. eo. tit. q̣ si deficit secundum vel tertium. Si tamen res subsit q̣. s. pro rebus repetendis factuꝫ sit. non tenetur qui mouit bellũ restituere qd̃ ibi cepit. dũmodo non excedat quod hr̃e debebat. Et hoc veꝝ in foro pnĩali vbi habet locũ liq̇di ad non liquidũ cōpensatio. Sicut si q̇s cōtineat̃ per furtuꝫ accepisse. x. non coget̃ restituere si dꝫ habere alia. x. ab eodẽ. Si ꝟo dānificauit plꝰ aduersariũ: non credo excusatũ nisi cōcurrat simul autoritas. nisi ĩ casu qñ vim vi repellere lꝫ. sed tenetur cōpẽsare dāna data cum eo qd̃ dꝫ habere et si plus haberet restituat. c. qui habetis. et in. c. se. xiiij. q. v. et in. d. l. hostes. ff. de capiti. et secundum quod dico in. §. se.
¶ Vtrum istis ĩferiorib⁹ a ṗncipe liceat facere bellũ. Rñ. Pa. in. d. c. sicut quod aut his qui facit bellũ habet iurisditionẽ super his quibus guerrāfacit. et illi sunt contumaces et rebelles. et sic potest statuereet concedere quod liceat vnicuiq̃ res eorũ inuadere. et suas facere. et

liberos hoĩes rebelles capere et detinere q̊usq̃ dño repñtare potuerint. c. a nobis el. j. de sen. excō. Si autem nullam iurisditionē sup eos habēt non pñt sine auctoritate principis. nisi essent inuasi. q̃ tūc pñt se et sua defendere cum moderamine in culpate tutele. et hoĩem per cutere et etiaʒ occidere. vt latius dicam. j. Defensio. Non potest tamen aduersariū capere et nec inuadēdo res aduersarij suas facere. Qd̄ intellige nisi in recō pensationē dānorum suorum et in satisfationem expensarum. laborum et operum etiam ipsuʒ adiuuantium. di. j. ius gentium. xxiij. q. vij. si de rebus. vel nisi in territorio **[[Fo.xxx.]v]** fuo eos delinquētes inueniret item qñ talis superiorem non habet coram quo sua repetere possit: res suas ꝑpria auctoritate repetere posset et recupare. l. iudei. et nullus. C. de iudeis.

¶ Vtrum subditi teneant̃ ire ad bellū iu **[sect. 7]** stū dño mandante. Rñ. Pa. d. c. sicut. el. iij. quod subditoꝝ q̇dam sunt vasalli proprie. vtsunt qui tenēt feudū ab eo. Qui dā vasalli ĩproprie: vt sunt subditi rōne originis vel domicilij nihil tamen ab eo detinēt. et tales ꝑprie non sunt vasalli lʒ ibi habeāt possessiōes nec tenent̃ dño p̃stare fidelitatē. Quidā sunt mili tes veri. vt q̃ iurāt q̇ ponit gl. ĩ. l. pe. ff. ex q̇. cau. ma. q̃ sunt. j. Miles. Quidam non veri miles. sʒ tātū respectu honoris q̇ ista non ꝑmittūt. sʒ viuūt vt alij ciues vt per Cy. in. l. j. C. de. iu. et fac. igno. istis p̃missis distinguo. aut dominus vult alios ꝑ libito volūtatis ĩuadere non fauore rei publice. et non tenent̃ eū seq̇ etiam vasalli proprie. arg. d. c. de forma. xxij. q. v. nisi aliud habeat ɔsuetudo. vel pactū. Aut dominus ĩuadit̃. et tūc si timor est subitane⁹ et ĩprouisus omnes apti ad pugnā seu custodiā tenent̃ fauore reipublice. Nam clerici hoc casu tenent̃ ad custodiā. c. ꝑuenit. et qd̄ ibi notat̃. de ĩmuni. ec. Facit. c. oĩ timore. xxiij. q. viij. Aut non ē tał timor. et tūc vasalli ꝑprie dicti tenent̃. ꝑ. d. c. de forma et milites veri. ꝑ. d. l. pe. alij ꝟo non sunt cōpellēdi dūmodo dñs sufficiat de per se ex reditib⁹ q̊s habet a loco. Nam ꝑpter hoc honorāt dñm in reditib⁹: gabellis et huiusmodi vt necessitatis tꝑe eos defendat. ar. xxiij. q. v. prĩcipes. et. c. regū si ꝟo non sufficit per se tūc te nent̃ omnes pro salute dñi. vt patet ex. c. si nulla et. d. c. omni timore. xxiij. q. viij.

¶ Vtrum subditi sequētes dñm ĩ iniusto **[sect. 8]** bello excusent̃. Rñ. pa. ĩ. d. c. sicut quod ĩno. dicit quod non si sciēter hoc faciūt. nec excu sant̃ ex timore amittēdi feudū. vel alia bona. xxij. q. v. ita ne. si ꝟo dubitāt. et in q̇sierūt quātū potuerūt ꝑitiores: et sem per dubij remāserūt excusant̃ ꝑpter bonū obediētie. c. q̇d culpatur. xxiij. qō. j. aliter nō. argu. c. cum inhibitio. de clā. despō. non tamen excusantur amici et cogna ti et alij. q̇ volūtarie adiuuāt talē in dubio. ĩmo si erat iniustū de omni damno dato tenetur ad restitutionem.

¶ Vtrum subditus q̇ in dubio bellādo. **[sect. 9]** multa acq̇siuit: teneat̃ ea restituere. cognito qd̄ bellū erat iniustum. Rñ. qd̄ sic omnia q̃ hʒ et credo qd̄ etiam consumpta: q̃ nūq̃ habuit bonam fidē ex quo semper du bi⁹ ꝑmāsit. Et de hoc vide. j. p̃scriptio. .§. iiij. et scd̄m illam distinctionem dic.

¶ Vtrum omnes existentes in bello iniusto **[sect. 10]** teneant̃ insolidū. Rñ. secundum Mo. ti. re. j. q sic de oĩ dāno qd̄ suo auxilio ɔsilio fauo re datū est: qd̄ aliter datū non fuisset. ar gu. xvj. q. iiij. oēs. et. ij. q. j. notū. ĩ fi. si ꝟo ꝑbabiliter credit quod ꝑpter suū auxiliū: ɔsiliū: vel fauorē non pl⁹ fecerint q̃ ałs facturi erant non tenetur nisi de his q̃ ipse habuit: vel damnū dedit: vel ali q̇s de familia sua directe et occasionałr. argu. de sen. et re. iudi. c. j. de eta. et quali. or. c. tuā. et de hoc vide etiā. j. furtum. §. xvj. ¶ Sed q̃rit̃ q̇d tenetur restituere faciens **[sect. 11]** bellū iniustū. Rñ. Mo. vbi. s̃. quod tenetur de omnibus dānis. q̃ ipse vel sui intulerunt aduersario vel eius hoĩbus tenetur etiam proprijs hominibus de dānis datis ab aduersarijs.

¶ Vtrum habẽs iustum bellũ teneat̃ ĩ ali **[sect. 12]** quo de dãno aduersarij. Rñ. mo. vbi. s̃. quod non tenetur de illis dãnis q̃ bona fide ĩ tulit. a quibus comeste abstinere. non pote rat secundum ꝛsuetudinem pugne. Si qua tñ aĩo crassandi et maliciose itu lit cuʒ aꝗs posset abstinere et sibi cõsulere tunc tenet̃ compẽsare cum damno sibi dato et si excedunt tenetur eis satisfacere.
¶ Vtrum habẽs iustum bellũ teneat̃ de dã **[sect. 13]** na dato subditis aduersarijs. Rñ. q̇. s̃. quod non immo licite bona capit. non solum aduersarij. sed etiaʒ seruoꝝ et subditorũ suoꝝ donec sibi sit satisfactũ. subditi tamen aduersarij qui deum timentes nolũt dño suo in bello illicito impendere au xiliũ vel cõsiliũ nullatenus sunt spolian di ne pena excedat autores. ar. de his q̃ fi. a ma. par. ca. q̃siuit et. j. q. iiij. c. j. imo. ꝗm. Ric. in. iij. di. xv. qui scienter tali-**[Fo.xxxj.r]**bus adinferũt dãnũ tenent̃ innocẽtibus restitutionẽ. Verum credo nisi dñs eoꝝ direcre vel indirecte ex ꝑsonis vel rebus eoꝝ iuuaret̃. Multomagis tenet̃ ad restitutionẽ q̇ dãnificat non subditos aduersarij innocentes scienter: vt sunt eccꝗiastici et hmõi. Secꝯ autem esset a casu dãnificare hoc. non intendes nec obligatꝯ intẽdere vt puta qꝛ bellãs cõ tra aduersariũ non valẽs eũ impugnare incendit ciuitatẽ. et sic cõburunt̃ ecclesie et bona ipsiꝯ et alioꝝ innocẽtiũ nam tũc non tenent̃ et pʒ quod ecclesie incastella te possunt incendi et bona ibi reposita ex q̇bꝯ sustẽtabant̃ contra hostes in iusto bello possunt capi non incastelate ve ro a ꝓposito nec res ecclesie sunt auferende et contrarium faciẽtes tenent̃ ad restitutionem.
¶ Vtrum domini q̇ habuerũt bellũ adinui **[sect. 14]** cẽ possunt cõponere simul de damnis. Rñ. Mona. ij. resti. quod ille q̇ habuit ĩiustũ bellũ non potest cõponere in p̃iudiciuʒ hoĩm suoꝝ quin ip̃e teneat̃ eis de dãnis q̃ passi sunt nisi et ip̃i fuerĩt ĩ culpa. Hoc verum in foro cõscientie: si ad taleʒ culpã non venerũt. ex eius ꝑsuasione aꝗs non facturi. Jlle autem q̇ habet iustum bellũ dʒ ꝓcurare ꝓ virib̃ vt satisfiat suis hominib̃. Et si non potest et ipsi hoĩes cõtradicũt cõpositioni secundum Mona. non põtde dãnis q̃ passi sunt incẽdijs et ra pinis cõponere. facit in. ar. l. j. et. l. trãsla tionis placitũ. et. l. p̃ses. C. de trãsac. c. fi. de ma. et obe. Sed ego credo quod ĩ oĩbꝯ põt. arg. eoꝝ q̃ notant̃ in. l. fi. C. si cõtra ius vel vti. pu. et in. c. q̃ in ecclesiarũ de cõsti. vbi pʒ quod ex rationabili causa põt princeps tollere rẽ vniꝯ et dare alteri. et non potest esse maior rõ qꝛ fauor publicus carere bello. Et similiter poterũt q̇ habent iura imperialia. Vnde Host. tʒ q̇ quando duo milites habuerũt iniustũ bellũ inuicẽ pace inter eos facta et dãna remissa quod hec remissio extendit̃ ad oẽs vtriusqꝛ partis: licet non consentiãt qñ pax aliter haberi non posset. allegat. l. conuentionum. ff. de pact. concordat Pau. in. c. in nostra. de iniurijs. Aduer te hic scd̃m eundẽ Pau. vbi. s̃. qd̃ noĩe dãni ꝓprie et restricte venit diminutio p̃rimonij per aliũ facta. l. iij. ff. de dã ĩfe. Et iõ non veniũt expẽse facte ꝓpria voluntate. etiaʒ coacta nomine dãni. Qd̃ no. ꝓ statutis et similibus odiosis. Jtẽ limita quod predicta remissio non valet quo ad damna data ecclesijset ecclesiasticis personis nisi prelati ipsarũ consentiant.
¶ Vtrum dominus teneatur mandatario de **[sect. 15]** dãnis: que in bello est passus. Rñ. ꝗm Pau. in. d. c. sicut qd̃ sic nisi cã pietatis humanitatis vel parentele bellũ fecerit vel nisi ex debito teneretur vel nisi aliquid recipere cõuenerint ꝓ mercede. et vide de hoc. j. mãdatũ. §. v. et hoc ĩtellige de dãnisq̃ verisimiliter potuit mandans prouidere.
¶ Vtrum occupata per p̈nicipes xp̃ĩanos **[sect. 16]** q̇ hodie ĩter se bella gerentes ꝓpria te meritate qd̃ vnꝯ q̇ete possedit ab anti quo aliꝯ violẽter de nouo accipit sint re stituẽda. Rñ. do. Anto. in. c. qd̃ suꝑ his de voto secundum Host. qd̃ non videt qũo iuste teneãt nec qualiter cõfessores eoꝝ pec cata qꝛqꝛ notoria palpitent. nec qualiter ab eisdẽ elemosinas aut possessiones accipiãt: aut eos absoluant. Vñ ca ueãt ne caternatim ad inferos vadãt et alios

secũ trahāt. nec credit qd̃ ĩ Jtā lia prescribi talia possint. c. fi. de p̃scri. Et ideo restituere tenentur.
¶ Vtruʒ clericus in bello iusto cum dño **[sect. 17]** suo vadẽs q̇ lucrat aliqua de bonis ad uersariorum teneat̃ ea restituere. Rñ. Mona. ti. rest. qd̃ si ea rapuit: peccauit capiẽdo: et restituere tenetur eis a quib⁹ abstulit q̃ illam rẽ capiẽdo non potuit fa cere suā: q̃ sicut dominus non potuit ei dare autoritatem bellandi. sic nec rapiendi Posset tamen retinere si guerra durāte dñs vt illam teneat cōsensit. Si vero non ip se rapuit. sed sibi ab his quibus licuit ra pere data sint. rẽ non restituere tenetur. Quod verum credo quando ex consuetudine quilibet quod rapuit sibi retinet. alias secus. q̃ de iure q̇libet tenetur capitaneo assignare. vt illa distribuat: vt. l. si quid **[[Fo.xxxj.]v]** bello. et ibi. Bar. ff. de cap. ergo sine ei⁹ autoritate tenere non poterit facere. c. di cat. xxiij. q. v. nisi vt dixi cōsuetudo sit in contrarium.
¶ Vtrum liceat oĩ tp̄e bellare. Rñ. qd̃ in **[sect. 18]** bello iusto non lʒ bellare ĩ quadragesima. nec in dieb⁹ festiuis nisi necessitas vrgeat ineuitabilis. text⁹ est cum gl. ĩ. c. si nulla. xxiij. q. viij. Jtẽ nec tp̄e treuge. c. j. de treug. et pace. Qd̃ intellige in pu gnatore. non in defensore. vt notat predicta glo.
¶ Vtrum ĩ bello iusto liceat vti deceptio ne dolo: vel insidijs ad vincẽdũ inimi **[sect. 19]** cos. Rñ. quod sic dũmodo mẽdaciũ non dicat vel fidẽ p̄missam non frāgat. facit. c. vtilẽ similationẽ. xxij. q. ij. c. dñs. q. vij. ĩ summa. xij. q. v. dixit. vide gl. ĩ. c. cupien tes in ver. malignantium de elec. li. vj. ¶ Vtrum locas arma. equos et huiusmodi eũti ad bellũ repetat si amittant̃ in bello. Rñ. Jnn. ĩ. c. sicut. el. iij. de iuretur. q̃ non q̃ sic ea cōduxit. ff. loca. l. item q̃rit̃. §. si q̇s seruũ facit. l. videamus. §. fi. eod. ¶ Vtrum cōmodans possit similiter repe tere. Rñ. Jnno. vbi supra quod non q̃ non **[sect. 21]** excessit fines cōtractus. ff. cōmo. l. si vt certo. §. sed interdum.
¶ Vtrum tenẽte aliquo rẽ meā liceat mi hi violenter auferre. Rñ. Paul. in. d. c. **[sect. 22]** sicut aut incōtinẽti recuperare vult. et lʒ q̃ vim vi repellere lʒ. de quo. j. Defensio. Aut non statim et sic dʒ per iudiceʒ eā recuperare si potest quod si non pōt. sic in defectũ iudicis potest dominus rẽ suā etiam vio lẽter si aliter non potest facere recup̄are. ar. null⁹. C. de iude. in gl. et. l. ait p̃tor. ff. de his q̃ ĩ frau. cre. §. si debitorẽ. nota. Jnn. in. c. olim. el. j. de resti. spol. et Alex. Ric. et Sco. in. iiij. distinc. xv. quod si aliter non possum rem meā habere. licet furto eā tollere. de quo dic. vt. j. Furtũ. §. xl. Nō tamen licet per mendacium q̃ non licet mentiri pro alterius vita. xx. q. ij. ne qui. sic limita gl. in. c. cupientes de cle. lib. vj.

Benedictio.

sup̄ populũ q̃dā solẽnis que fit cum illa so leunitate. Adiutorium nostrũ et c. et hāc solũ ep̃i possunt facere in tota sua diocesi. et archiep̃i in tota p̄uincia cuʒ visitant. et legati in terminis sue legatos: et abbates quibus ex priuilegio cōcessum est. vt notatur. xxvj. q. vj. ministrare de cōse. di. j. cum ad celebrandas. de exces. prela. accedentibus. de priuileg. abbates lib. vj. Alia simplex. Et hec fit a sacerdotibus in missa absente episco po. aut de mandato eius cum pñs est. xl. di. deniq̃. xcv. dist. ecce. ego dico.
De vtroq̃ benedict. pauca apud le gistas tangit tamen notando velut hic Spec. in ti. de elec. §. j. ver. consequẽter. et ibi Jo. an. in addi. ad eum.
¶ Vtrum benedictio calicis paramento **[sect. 1]** rum huiusmodi pro missis celebrādis possit fieri a sacerdote. Rñ. doc. ĩ cle. attendentes. de sta. re. tenent quod non quia sunt potius ordinis episcopalis et hoc ideʒ in. d. c. abbates. Sed iudicio meo nullo iure eorum dictuʒ probat̃. Et cre do quod ĩmo possint benedicere paramẽta tali rōne motus presbyter potest oĩa

facere qui sunt ordinis: nisi sint ordinis episcopalis. vel specialiter interdi cta. c. quis. xcviij. di. et. d. c. ecce. et. lxiiij. di. legim⁹ sed benedictio paramentoꝝ cum non sit ordinis epalis pz q. competit abbatibus ex ꝛsuetudine vt tenēt doc. in. d. c. abbates. et. c. cle. attē dētes qd fie ri non posset si esset ordinis epalis. arg. eoꝝ q̃ no. in. c. pe. de conse. ec. vel al. nec est etiam eis phibitum. pz q. in hoc. c. quis prohibetur consecratio sacerdotum diaconorum et subdiaconorum. cō secratio virginum: consecratio ecclesie vel altaris: conficere criminate frontes baptismatorum signare: publice peni tentem reconciliari. et in. c. ministrare. xxvj. q. vj. additur quod non benedicat pu blice plebem in ecclesia. Quod intellige vt dixi. s̃. et in. c. consulto de cōse. di. j. quod nec corporalia debet consecrare. er go vestimēta potest quia in. c. vestimēta. et in. c. vasa de cōse. dist. j. nihil. dicit̃ de episcopo. quare credo omnia que pertinent ad celebrationem missarum que non fiunt cuz sacra vnctione: vt est ca-**[Fo.xxxij.r]**lix et patena. et non sunt eis spāliter inhi bita sicut sunt corporalia que ab epo de bent esse benedicta vt ĩ. d. c. cōsul. et alia huiusmodi possunt bñdicere. ar. d. c. quāuis et. c. ecce. nisi eps esset presens q. non li ceret. arg. c. deniq. xxj. di.

¶ Vtrum abbates possint similiter bñdi **[sect. 2]** cere Gemi. in. d. c. abbates tenet quod sic omnia quibus sit verbalis solum bñdictio: et quando faciunt ad opus suarũ ecclesiaruz. alias non. Sed ego dubito de benedictiōe corporalium que licet sit verbalis solũ tamen vr̃ episcopis re seruata. d. c. cōsulto. nisi dicamus dero gatum contrariā consuetudinem cum sit poti⁹ episcopis reseruata ratiōe dignitatis q ordinis. et iō abbates possent ex consuetudine arg. d. c. accedēti bus. Jdem dic de benedictone calicis de quo. j. calix. §. j.

¶ Vtrum vestis debeat iterum benedi **[sect. 3]** ci quando repeciatur. Rñ. quod non nisi quā do sit talis repeciatio quod sine ipa cum di cta veste non posset celebrari puta toti⁹ māice et huiusmodi q. eũ amittat formam dz iterũ bñdici ar. eoꝝ q̃ no. ĩ. c. j. de ꝛsec. eccle. vł. alta. Secus dico si manipulus Vel de manipulo stola: q. nōvidet̃ alia forma. nisi quod vnum ẽ breuius altero q̃ quidem breuitas non mutat formam. ¶ Vtrum sponsa que non est virgo de **[sect. 4]** beat benedici. Rñ. quod non. xxxij. di. seriatim immo benedicens secundas nuptias ab officio et beneficio suspensus debet mitti ad papam. c. j. de secũ. nup. ¶ Vtrum diaconus possit benedicere **[sect. 5]** mēsam. Rñ. quod non presente presbytero nisi esset diaconus cardinalis: sed absente presbytero potest secundum no. in. c. legi mus. xciij. di.

¶ Vtrum recipere pecuniam pro be **[sect. 6]** nedictione nubentiuz sit simonia. Rñ. quod sic. tex. est in. capi. cum in ecclesie. de simo.

¶ Vtrum mulier possit bñdicere. Rñ. **[sect. 7]** q nō. nisi vt potest quilibet bonus christianus. c. noua. de pe. et remis. q. q̃ sũt ordinis non cadũt ĩ mulierẽ. d. c. noua.

¶ Vtrum benedictio mense et aque sit **[sect. 8]** certi ordinis. Rñ. secunduz Jnn. in. c. j. de exces. prela. li. vj. quod bñdictio aq̃ sic. et ideo esset irregularis: excommunicatus vel suspensus ipsam benedicẽdo. secus de benedictione mense que non est ordinis.

¶ Vtrum libri ecclesiastici sint benedi cendi. Rñ secundum glo. in. capi. j. de pigno. quod non.

Benefacere

ex timore et non ex amore non reputatur benefacere. sed pro non facere. xxxiij. que sti. v. ad finem. xxxij. questi. v. sicut eniz de cōsecra. distincti. v. quicquid. lxxxvj. distinctio non satis. de regulis iuris qui ex timore.

Beneficium

est quedam beniuola actio gaudiũ tribuẽs capienti in lib. feu. cap. j. ex qui. causis seu. amit. et Pa. in. ca. vnico. de como. et in. c. ad audientiam. de prescri. hec diffinitio comprehendit quodcunqꝫ quod di citur beneficium. Sed hic de ecclesiastico solum dicendum est.
De multiplici beneficio et an illius appellatione veniat prebenda. nota. Barto. quod si largo modo. in. l. quia tale in patre ibi beneficium. ff. solu. ma. et an absenti possit conferri. Bald. quod sic in. l. sanc imus. §. sed et si quis. C. de late. libe. tol. computatus in legitima filio clerico. no. guil. de cug. Bartolus. Bald. et saly. in. l. omnimoda. §. imputari. C. de inoffi. testa.
¶ Quotuplex est beneficium ecclesia **[sect. 1]** sticum. Rñ. quod aliud est reliogiosum aliud seculare. Religiosum aliud simplex vt canonicatus regularis. Aliud duplex vt abbatia. prioratus: vel alius habens iurisditionem. Seculare vero. Aliud summum vt papatus. Aliud maius vt episcopatus. Aliud mediocre seu duplex vt dignitas vel personatus: vel aliud habens curam animarum. Aliud minus seu simplex. vt canonia cappellanta aduocatoria et huiusmodi. Aliud non. habens administrationem: et isto modo dicitur large beneficium. Et est quan-**[[Fo.xxxij.]v]**do q̇s hꝫ beneficium non in tituluꝫ vt sunt capellania ad nutum ammouibiles: sed quando hꝫ in titulum aliquod beneficium. cui est assignata dos quãtuncumqꝫ sit simplex dr̃ habere bñficium cum administratione. Secundũ Ge. in. c. p̃senti. de offi. ordi. lib. vj.
¶ Vtrum p̃bẽda sit quid spirituale? Rñ. Pau. in. c. dilecto. de p̃bẽ. quod si est annexa iuri canonie partim ẽ spũale et ꝑtim tꝑale. Si ꝯo non est annexa canonie. vt puta ꝙ ecclesia non sunt p̃bẽde distĩcte sꝫ omnia cõia: et per capłm assignat̃ isti vnũ p̃diũ ĩ p̃bẽda et alteri aliud. vel q̇d simi le. Vel etiam si sunt distincte. tamen non sunt ca nonicatib⁹ annexe. ꝙ non est ibi nume rus canonicoꝝ. tũc ẽ mere tꝑale et p̃t cõ cedi etiam laico ad ipsius sustẽtationẽ. **[sect. 3]**
¶ Vtrum altaria q̃ dant̃ ĩ titulũ ꝑpetuũ dicant̃ hñ ficia. Rñ. ſꝫ gl. ĩ. cle. j. de deci mis. et sequit̃ Ge. in. c. j. de cõsue. li. vj. quod sic et appellatõe officij altaria p̃dicta intelligũtur. facit. c. ij. de conces. p̃ben. Secus si non dantur in tituluꝫ ꝙ beneficium non dicuntur proprie.
¶ Aq̊ dꝫ dari bñficiũ ecclıasticũ. Rñ. **[sect. 4]** q regułr per ordinariũnisi ex speciali sta tuto vel consuetudine ad alium pertineat. vt. j. dicam.
¶ Vtrum capłꝫ sede vacante possit con **[sect. 5]** ferre. Rñ. quod non illa bñficia q̃ ad ep̃i collationẽ ꝑtinẽt Sꝫ bñ potest ɔferre illa q̃ ad ep̃ꝫ et ip̃ꝫ capłm cõiter ꝑtinẽt. Similiter alia bñficia potest cõferre quando ep̃s ẽ suspẽs⁹ a collatõe bñficioꝝ etiam si epi scopus hẽret interesse in tali collatiõe tanqꝫ prelatus. et idem potest ep̃us quando capi tulũ esset excõicatũ. seu maior pars ma iori excõicatiõe vel suspẽsuꝫ. c. si ad ep̃ꝫ. ne sede vacã. li. vj. Si ꝯo ꝑtinet ad ep̃ꝫ collatio cum cõsilio capituli. vel assẽsu nõ posset capłꝫ intromittere nisi suspensus esset in mora petẽde relaxationis. Si ꝯo capłm vel alius de consuetudine vel statuto deberet conferre de consilio ep̃i: defuncto ep̃o vel in remotis agente. ita quod in breui eius p̃sentia nõ possit haberi. non propterea debet dif ferri collatio. vt in. d. c. si ad episcopuꝫ. ¶ Quid de bñficijs vacãtib⁹ in curia. **[sect. 6]** Rñ. quod omnia bñficia: dignitates et ꝑsonatus vacãtes ĩ curia romana non possũt cõferri nisi per papã Siłiter bñficia dignitates vel ꝑsonatus curialiũ vel acce dẽtiũ seu redeũtiũ. de curia si decedũt in locis vicinis curie ad duas dietas legales. q̃faciũt. xx. miliaria ꝑdie. l. j. ff. si quis cau. et nota. gl. in. c. presẽti. de p̃ bẽ. lib. vj. Vnde si distarẽt per. xij. miliare non includerẽt̃. ff. de ver. sig. l. iij. limita nisi p̃dicti morarent̃ ĩ loco proprij domicilij: vel ꝑprie dom⁹: ꝙ tũc nõ reseruatur pape nisi esset talis curialis q̇ lꝫ haberet ibi ꝑpriũ domiciliũ tamen ibi morabatur solũ ꝑpter curiã: ꝙ tũc reseruantur.

Similiter reseruat̃ quando ẽ curialis qui moritur in loco vnde recedit curia: vel in itinere dum curiā seq̃retur quātũcũq; vbi decedit sit remotus ab ipsa curia. Verum ẽ quod post mẽsem si non fuerint collata bñficia p̃dictoꝝ ꝛferre possũt illi ad quos ꝑtinet eoꝝ collatio per seipsos tamen vel ipsis agẽtibus in remotis per suos vicarios gñales: q̇bus id cō missuꝫ fuerit in eoꝝ diocesis existẽtia nisi essẽt parrochiales ecclie: et vacarẽt sede apostolica vacante. vel si anteq; papa ea cōferret mortuus ẽ hec notan tur in. c. lꝫ. el. j. c. statutum. c. p̃senti. et. c. fi. apłica. de p̃bẽ. li. vj. Aduerte etiam cir ca hec ad regulas cācellarie et reserua tiōes qui faciunt communiter pontifices in sua creatione. q̃ non sem per se hñt vno mod. Jō non pono hec.
¶ Quid de presẽtatis a patronis sede **[sect. 7]** vacante. Rñ. quod capitulum potest eos ad mittere et instituere in bñficijs licet ad episcopum si viueret pertinuisset. c. et si capitulum. de insti. lib. vj.
¶ Quid si eꝑus conferat bñficium ab **[sect. 8]** senti. Rñ. quod lꝫ non fiat suũ donec cōsentiat. tamen eꝑs non poterit alteri cōfer re donec ille recuset: nec valet collatio si conferat nisi eꝑus assignasset terminum competentem cōsentiendi infra qd̃ non consentit. si tamen post terminũ ite rũ cōsentire anteq; alteri esset collatuꝫ valeret. c. si tibi absẽti. de prebẽ. lib. vj
[Fo.xxxiij.r] ¶ Vtrum eꝑs vel alius cui mandabatur **[sect. 9]** d̃ bñficio ꝓuideri pauꝑi clerico teneat̃ iteꝝ ꝓuidere si ille cleric⁹ aliud ẽ cōsecut⁹. Rñ. quod nō. c. si pauꝑ de prebẽ. li. v j. ¶ Vtrum eꝑs teneat̃ ordinatis per iꝑm ꝓ **[sect. 10]** uidere de bñficio. Rñ. quod sic si ẽ ĩ sacris ordinat⁹. c. cum ꝗ. de preben. Jdẽ quando cō misit quod ordinet̃ per aliuꝫ. c. si eꝑs. de pre bẽ. li. vj. Et hoc veꝝ nisi habeat suā vł parternā hereditatẽvnde possit sustẽtari ꝗ glo. in. d. c. si episcopus.
¶ Vtrum promittẽs alicui ꝓuidere de **[sect. 11]** beneficio ecclesiastico non vacante: vł qualitercunq; promittat cum potuerit teueatur. Rñ. quod non q̃ talis promis sio est nulla. ca. detestāda. de cōcessio. preben. li. vj.
¶ Vtrum recipiẽs bñficiũ ecclesiasticum **[sect. 12]** de manu laici cadat in aliquam penam. Rñ. Jnno. in. c. q̇sq̇s. de elec. quod sic q̃ est ĩtelligibilis ipso iure de iu. pr̃o. preterea tamen eꝑs posset cum eo dispensare ꝗm eundem. ar. c. nuper. de sen. ex.
¶ Vtrum quis possit renũciare suo bñ **[sect. 13]** ficio vt alij ꝓuideatur. Rñ. pau. ĩ. c. dile cto. de p̃ben. quod sic. dũmodo in actu. renũciatiōis non deducat ĩ pactũ. sꝫ iꝑaꝫ renũciationẽ faciat pure et libere alias esset simoniacũ. vt vult glo. in. d. c. dile cto. et glo. in. c. ex parte. el. j. de offi. dele. Si tamen in animo gereretvt alteri cōcede ret̃. non esset simonia: dummodo pactuꝫ non faciat lꝫ peccet vt est clara. glo. ĩ. c. ordinationes. j. q. j.
¶ Cui potest dari bñficium ecclesiasticũ. **[sect. 14]** Rñ. quod solis clericis non cōiugatis et habentibus etatẽ debitā. et q̇ sit etas debi ta. vide. j. Etas. et quis ordo requiratur vide. j. clericus. vij. §. v.
¶ Vtrum clericus cōiugat⁹ possit hr̃e be **[sect. 15]** neficia ecclesiastica. Rñ. Pau. ĩ. c. sane. de cle. coniu. quod nō. Sꝫ nec etiam admini stratiōes ecclesiasticas. Et per hoc puto quod non possit esse vicari⁹ eꝑi. quod tenẽt doc. l. c. vno. eo. titu. li. vj. et in. c. Joānes. Jtẽ pau. eo. ti. tenẽt quod nec etiam potest dispẽ sari cum eis vt habeāt bñficium simplex licꝫ alij ꝛ: iũ teneāt. et potest saluari dictũ eoꝝ. vtvaleat dispensatio si fiat a papa. et Pau. intelligat non valere si fiat ab in ferioribus pape.
¶ Vtrum filius sacerdotis possit obtine **[sect. 16]** re bñficiũ in ecclesia patris. Rñ. qd̃ sic si alias est legitim⁹. c. ad hec de fi. presby. dũmodo non ad illas dignitates vł p̃bẽdas quas imediate pater eius habuit ꝓmoueat̃. c. cōstitutus. de fi. presby. Et noĩe filioꝝ in hocveniũt etiam ne potes de iure ĩ hereditate succedẽtes. vt sunt per rectā lineādescedẽtes nepotes ar. isti. de hr̃.

q̃li. et di. §. sui secundum hosti. et bar. ĩ. c. ad extirpādas de fi. ṗsby. Sec⁹ in collateralib⁹ in q̇b⁹ successio locum non hʒ ar. de offi. dele. c. ex parte. Jtẽ ꝼʒ host. nepos potest poni ĩmediate ĩ ecclia q̃uis au⁹ eius habuit patre eius viuẽte: sed pr̃e mortuo non pōt. q̃ cessat rō in ṗ mo casu successiōis: sed non in scd̃o. Jtẽ aduerte qd̃ si pater habuit personatũ ĩmediate non poterit filius in eadẽ eccle sia: hr̃e vicariam vt in. c. michael de fi. presby. vel ec̃rio. si pater habuit vicariam perpetuam filius immediate nō poterit habere personatum vt in. c. cōstitutus. de fi. presby.

¶ Quis potest dispensare cum illegitimis **[sect. 17]** vt obtineāt beneficium ecclesiasticum Rñ. qd̃ ep̃s in bñficio simplici cui non ĩ minet cura animaꝛ vt in. c. is q̇. de fi. presby. li. vj. nec distinguo ꝼʒ gl. ibidẽ an sit spuri⁹ adulterinus. vel naturalis lʒ q̊ ad successiōes distinguant̃ et ĩ difficultate dispẽsādi: ĩ alijs autem sol⁹ papa. ¶ Sed nunquid poterit ep̃s dispensa **[sect. 18]** re cum talib⁹ in p̧sonatu vel dignitate siue cura. Rñ. gl. in. d. c. is q̇. qd̃ non sed solus papa. et eaʒ sequuntur cōiter doct. etiam si efficeretur religiosus.

¶ Vtrum ep̃s possit cum predictis dispẽsa **[sect. 19]** re in canonicatu ecclesie cathedralis. Rñ. ꝼm. Archi. in. d. c. is q̇. qd̃ sic ex quo non inuenitur ꝓhibitũ. Et cum eo concor dat Ge. in. d. c. is qui. lʒ Jo. mo. et alij teneant qd̃ non pōt. Qd̃ non placet.

¶ Vtrum episcopus cum predictis pos **[sect. 20]** sit dispensare in rectoria. Rñ. qd̃ sic in ommni beneficio dummodo non in no men dignitatis vel personatus. vel ha-**[[Fo.xxxiij.]v]**beat curaʒ aĩaꝛ. Et hoc tene lʒ q̇daʒ te neant c̃riũ vt no. Ge. in. d. c. is q̇. Et rō potissima est q̃ ptās dispẽsandi cōces su alicui: cuius effect⁹ non in ip̃m sʒ ĩ aliũ deriuat̃ dʒ late ĩterp̃tart. vt no. Joa. an. ĩ. c. fi. de ver. sig. et se. Jo. de imo. et gemi. in. d. c. is q̇. Et maxĩe quando interpetratio fit c̃ ip̃ʒ cōcedẽtẽ iuxta. no. de ṗuil. c. q̃ circa. Et iō iura q̃vident̃ c̃ria intellige et limita qd̃ loquũtur in dispẽsatiōe ali cui cōcessa cuius effectus in ipsum deriuatur que stricte interpretanda est. Quod nota.

¶ Quid si bñficiũ simplex habeatcurā **[sect. 21]** animaꝛ annexā. nũq̇d ep̃s poterit dis pẽsare cum predictis. Rñ. ꝼʒ Archi. in. d. c. is q̇ qd̃ sic. q̃ talis non dr̃ hr̃e curā ani maꝛ. vt ꝓbat tex. in. c. sup eo. de prebẽ. li. vj. Nam vt ibi pʒ potest q̇s hr̃e prebẽdā et dignitatẽ: cui annexa ẽ parrochialis ecclia. et tamen non posset quis hr̃e simul di gnitatẽ et ecclią curatā. c. de multa. de prebẽ. Lap⁹ abbas limitat hoc verum qñ ecclia curata hʒ vicariũ alium ab isto. ałs nō. alij doc. ĩdistincte tenẽt qd̃ nullo mō ep̃s potest dispẽsare. vide Gemi. in d. c. is q̇ mihi placet prima. opi. cu pre **[sect. 22]** dicta limitatione domini lapi.

¶ Pone qd̃ in ecclia est statutũ iuratũ et per papā approbatũ quod nullus illegitim⁹ ibi ꝓmoueat̃ an ep̃s possit dispẽsa re. Rñ. Jo. mo. et sequit̃ ge. i. d. c. is q̇. qd̃ nō. ex quo tale statutu est iuratũ vel cō firmatũ. Sec⁹ esset si solũ esset statutũ non iuratũ vel cōfirmatũ. q̃ tũc posset ep̃s dispẽsare c̃ ꝓpriũ statutum. iuxta no. de elec. c. sed canũ. lib. vj. Limita p̃ dicta omnia qd̃ ep̃s potest dispẽsare cum illegitimo ĩ bñficio simplici. veꝛ nisi alid̃ ipedimẽtũ canoni cum obstet q̃ illegitimitas et sup q̃ ep̃s non possit dispensare vt in. d. c. is qui.

¶ Vtrum dispensatus vt ꝓmoueatur ad **[sect. 23]** ordines sacros per papā. per hoc videatur talis illegitim⁹ dispẽsat⁹ vt possit obtinere bñficiũ cum cura. Rñ. quod non q̃ dispensatio non trahit̃ ad cōsecutiua ei⁹ sup q̊ dispẽsat̃ quando dispensatio imṗmit effectũ validũ sup actu in q̊ dispensat̃ absq̃ eo quod extendatur ad illud consecutiuũ secundum Gemi. in dicto. c. is qui.

¶ Vtrum ṗfatus illegitim⁹ dispensat⁹ vt possit obtinere bñficiũ ecclesiasticũ **[sect. 24]** possit post ṗmũ postea aliud obtinere ꝑtute dispẽsatiōts. Rñ. Ge. ĩ. d. c. is q̇ q̧ pausus hoc distinguit quod aut dispẽsatio fuit facta sup certo bññcio. et tũc si fuit ĩ culpavt illd̃ non hẽret. sic aliud nō poterit here. Si ꝑo no fuit ĩ culpa: vel dispensatio sup in certo bñficio tuit. sic poterit

post primũ alid here. Et plʒ ini hi lʒ Ge. ibi videat̃ tenere opi. do. Lapi. qui aliter distinguit. Sed mihi non plʒ. Vide eum ibi si placet.
¶ Vtrum p̃fats dispensat⁹ vt possit hẽ [sect. 25] re bn̄ficiũ curatũ possit per hoc obtinere dignitatẽ. Rñ. Ge. in. c. n. de fi. pres. q̨ non ꝓ ista ponuntur vt diuersa in. d. c. fi. ergo vno concesso non veniet aliud. Vnde in dispensatiõe non ꝑcedit argu mẽtũ a maiori nec a siłi vt ibi no. Ge.
¶ Vtrum illegitim⁹ vel irregularis dis [sect. 26] pesat⁹ ĩ ordine et bn̄ficio atq̨ ꝑmotus possit postea ĩpetrare dispensationem super pluralitate non facia mẽtione de defectu illegitimitatis vel irregularitatis. Rñ. secundum Gemi. in. d. c. fi. quod nõ. tex. est in. d. c. fi.
¶ Vtrum ep̃s possit dispensare cum p̃ [sect. 27] dictis illegitimis vt possint plura bn̄ ficia simplicia retinere simul. Rñ. Ge. vbi. s̃. quod non facit. c. is cui primo. Rñ. de p̃bẽ. li. vj. vbi quando cõcedit̃ alicuivt possit beneficium alteri cõferre intelligitur de vno non de pluribus.
¶ Vtrum ep̃s possit dispensare cum il [sect. 28] legitimis vt habeãt simplex beneficiũ seu p̃bẽdaʒ in ecclesijs suoꝝ patrum q̇ sunt sacerdotes. Rñ. quod non ipsis viuẽtibus. c. cum decorẽ. de fi. pres. Multominus in canonicatu. c cu ad abolendam. de. fi. p̃sby. Sed ipsis mortuis sic dummodo non dispenset super benefi cio seu prebenda quam eius pater tenebat ĩmediate. sec⁹ si mediate. Gofre. tamen tenet quod nũq̨ canonicatũ in eadẽ ecclesia poterit hẽre. ex dispẽsatione ep̃i. Sʒ contrarium credo verius. vt no. in. d. c. **[Fo.xxxiiij.r]** ¶ Pone papa dispensauit cuʒ illegiti [sect. 29] mo. vt possit ꝑmoueri ad bn̄ficiũ etiã curã habẽs nun q̇d per istã dispẽsationẽ poterit ꝑmoueri ad bn̄ficiũ cui p̃ficiẽdus est per electionẽ eligẽd⁹. Rñ. secundum Ge. in. d. c. is q̇. quod sic. qm̃ quando viciũ tollit̃ ex toto vt in casu p̃dicto potest eligi vt in. c. cum vitomense. de elec. etiam si esset dubiũ an verba dispensationis tollant ex toto vicium. et hoc tene. licet alij dicant q̨ non potest eligi.
¶ Jnfra qd̃ tp̃s dʒ bn̄ficiũ vacãs cõce [sect. 30] di. Rñ. quod in cathedrali et regulari eccle sia vacãte p̃lato infra tres mẽses elige re tenẽt̃. c. ne ꝑ defectu de ele. nisi eẽnt ṗuilegiati vt minores. Alia autem bn̄ficia ecclesiastica infra sex mẽses. c. nulla. de cõces p̃bẽ. Alias collatio seu ꝑuisio de uoluit̃ ad eũ q̇ ꝑximo preesse dignoscit̃ nisi in casu in quo ꝑuisio ꝑtinet ad ca pitulũ deuoluit̃ ad ep̃m. et ecõtrario. et post ad metropolitanum et post ad papam. Hoc est verum nisi legitimo impedimento essent impediti et incipit currere dictũ tp̃s a die sciẽtie non vacationis. c. ꝓ diuersitatẽ de ɔces. p̃bẽ. Et intelligit̃ legitimũ impedimẽtũ peregrinatio vel suspẽsio etiam ex culpa nisi eẽt in mora petende absolutiõis. d. c. ꝓ diuersitatẽ. Et si bn̄ficia ꝑtinerẽt ad regu lares exẽptos ep̃i ꝑuidebũt non obstãte exẽptiõe cle. quia regulares. de sup. neg. prela.
¶ Vtrum prefatũ tp̃s habeat locũ in ha [sect. 31] bẽte instituere pn̄tatũ per patrouũ. Rñ. domini de rota tenẽt qd̃ nõ. ꝓ. d. c. nulla nõ extẽdit̃ ad eũ q̇ hʒ instituere: sed ad eũ qui habet conferre.
¶ Vtrum liceat alicui sibi ꝑcurare bene [sect. 32] ficiũ. Rñ. Tho. et ray. qd̃ beneficium cũ cura animaruʒ non licet. ꝓ idonee non potest administrare sine gr̃a seu carita te. quam nullus se habere scire potest. Sec⁹ esset de alijs bn̄ficijs. ꝓ possunt ꝑcurari. aug. de ancho. lib. de potestate pape tʒ generałr non posse sine pctõ. qd̃ veruʒ credo quando principaliter ꝑcurat. vt habeat beneficium. secus quando principaliter procuraret vt posset prodesse.
¶ Vtrum occupãs bn̄ficiũ viuẽtis sciẽter [sect. 33] faciẽs se ĩstitui sit infamis. Rñ. pa. ĩ. c. j. de cõces. prebẽ. quod sic. iij. q. ij. audiuim⁹. et solus papa dispẽsat cum eo: sicut cum illo q̇ viuẽte vxorẽ aliã accepit vt. in. c. fi. de eo q̇ dux. in vx. quã pol. per adul. ex q̇ concludit pa. ibidem quod lʒ cum vacaret fece rit se institui vel sibi cõferri a papa nõ habita mentiõe

de occupatione postea non valet: et est subrepticia: ꝗ non sic faci liter obtinuisset facit. c. postulasti. de re scri. Similiter dicit de eis qui de facto occupant vel per brachiũ seculare se in vacātib⁹ bñficijs intrudũt si non faciũt mẽtionẽ in impetratiõe de tali occupa tiõe: ꝗ omne id ex quo non ita faciliter obtinereť tacitā inducit surreptionez per. d. c. postulasti. cum si. ¶ Quot bñficia potest ȯs habere. Rñ. ꝓm pau. in. c. cõquerẽte. de cle. non resi. quod ha **[sect. 34]** bẽs beneficium ꝯtũcũꝯ simplex qȯ per se sufficit ad vitam beneficiati non potest alię̇ tenere sine peccato mortali secundum gl. in. c. dudũ el. ij. de elec. glo. pe. quod limitat idem pau. si ꝑpter se solũ hz. secus vero si collata sibi essent non rõne sui. sz propter vtilitatẽ beneficiorũ. vt: ꝗ est hõ industriosus et bone conscientie vt no. in. c. cum iam dudum. de preben.

¶ Vtrum habẽs plura quando vnũ sufficit ex cusetur per dispẽsationẽ. Rñ. gl. p̃dicta **[sect. 35]** q sic. sz pau. ĩ. c. dudũ. dicit quod hz ꝑ ĩdubitato quod non sit tutus quo ad ecclesiā triumphantẽ: etiam dispẽsatus per pa pam quando dispẽsatus est ꝑpter se et ad suā vtilitatẽ. quia in hoc casu non so lũ alterať iuris positiui dispositio: sed etiam christi patrimoniũ iniuste dispergiť. cum ergo papa non possit sine cā alienare bona ecclesie sine graui peccato: vt dicit archi. xij. q. ij. non liceat pape. ergo multominus potest dare licentiam alteri ipsum dispergẽ di vt in. c. nuper. de resti. do. post dist. et sic conuinciť ratio inno. in. c. cum ad monasteriũ de sta. mona. ꝗ hic non solũ violatur ius positiuum sed potius diuinũ. hoc idem tz Host. in. d. c. dubium quẽ sequiť Jo. an. di cit etiam tho. in. ix. quoli. q. v. quod habere **[[Fo.xxxiiij.]v]** plures p̃bendas absolute cõsiderandũ est ȯd de se inordinatũ vtpote ꝗ quis non potest in diuersis ecclesijs deseruire quibus quasi ꝑ stipẽdio p̃bende sunt ordinate vt ministrantib⁹ in eis denť. Est etiam diminutio diuini cult⁹: vnde vn⁹ loco pluriũ cõstituiť. Est etiam ĩeq̃litas vñ vn⁹ hz multa bñficia: et ali⁹ nõ potest habere vnũ. Continet et aliqñ defraudationẽ volũtatũ testatorũ qui vt certus numerus seruientiũ deputareť talia cõtulerunt. et multa alia. et nisi aliqua circunstantia superueniat q̃ remoueat totaliter in ordinationẽ eius nunqꝯ erit sine peccato: sicut nec homicidium potest fieri etiam cum dispẽsatiõe nisi habeat circunstantiā q̃ remoueat eius inordinationẽ. Aduerte tamen secundum Goffre. quod ẽ triplex circũstātia que potest remouere talẽ inordinationẽ ita quod dispensatio sit legi tima et tutus dispensatus. ¶ Prima necessitas puta ꝗ plures non inueniunť idonei. ¶ Secũda vtilitas ecclesiarũ et eoꝝ quibus p̃sunt. ¶ Tertia p̃rogatiua meritoꝝ. Nec vz ɔsuetudo secundum pa. ĩ. d. c. dudũ. et iura siue gl. q̃ dicũt valere ĩtellige ꝑ necessitate vel vtilitate bñficioꝝ vel p̃rogatiua meritoꝝ puta ꝗ pl⁹ valet absens ꝯ ali⁹ pñs vel ꝑ potẽtia retinẽdi plura bñficia simplicia. sz non vt fruct⁹ lucrifaciat sibi ad vtilitatẽ ȯuatam. vel ad augẽdũ patrimoniũ. vel vt lautius viuat vel vt facilius ad ep̃atũ vel maiorẽ dignitatẽ possit ascendere: ꝗ cum tali intentiõe etiam vnũ beneficiuz hab ere de se est inordinatũ. ꝗ est ɔtra omnem rõnẽ vt in. c. rõ nulla. cum ibi no tatis de preben. et contra officiũ pietatis xvj. q. j. c. fin. vide etiam de hoc. j. clericus. ij. iij.

¶ Vtrum habens bñficiũ cum cura si reci **[sect. 36]** piat. secundum cum cura ipso iure sit priuatus primo. Rñ. quod sic statim adepta pacifica possessiõe. c. de multa de p̃ben. vel quando ꝑ eũ stetit quomin⁹ haberet. c. licet el. ij. de p̃bẽ. li. vj. Et nisi primũ resignet in manu ordinarij vel cui cõpetit ipso iure est priuatus etiam secũdo. et inhabilis ad quodcũꝯ beneficium et etiam ordines sacros. et ad papā pertinet dispensatio per extraua. Jo. xxij. que incipit. Execrabilis. Et ideo non poterit absoluere sub ditos rõne primi beneficij. Fallit hoc ĩ vij. casibus. ¶ Primus quando secundum annectiť primo. c. super eo. de preben. lib. vj.

¶ Scȯs casus quando expẽ dit de bonis ꝑprijs in vtilitatẽ primi beneficij: et iꝑm retinet donec sit sibi satisfactũ secundum An. de bu. ꝑ. c. q̇cunqꝫ. xij. q. iiij. Et sufficit q̨ talis expẽsa sit vtiliter cepta: lꝫ postea a casu sit totũ ꝑditũ. secundum Jo. an. in. c. ex ꝑte. de cōsti. puta qꝛ domũ factā ignis postea cōbussit.
¶ Tertius casus quando acceptat calore iracundie secundum Jo. an. de li. et. d. Ant. et facit glo. in. c. ex literis de diuor. que vult quod confessio ex iracundia facta nō preiudicet.
¶ Quartꝰ casus qñacceptat ad tp̃s. pu ta donec aliter fuerit bñficio prouisum secundum Pe. de anc. in. c. j. de consue. libr. vj. Quintus casus quando commutauit vnum bñficiũ in aliud habẽs alia bñficia cu rata: dũmodo possessionezꝫ ipsiꝰ bñficij in qȯ cōmutauit. sed si adeptꝰ est ipsazꝫ possessionẽ vltimi vacāt prima omnia que ex dispensatione tenebat non fuerit uactus. tex. est in cle. si plures. de preben. Sextus casus quando per dispensationẽ vt in. d. c. dudum. Septimus casus in eꝑa tu qui non vacant priora beneficia. nisi post cōsecrationẽ secundum gl. in. d. c. de multa. et Jmo. in cle. gratie de rescri. Jdem dic de quocunqꝫ alio beneficio ecclesia stico quod quis non potest cum alio tenere nisi dispensetur cum eo et quis possit di spensare. j. dicam. §. xxxviij.
¶ Vtrum habẽs bñficiũ in comendā te **[sect. 37]** neat̃ seruare ecclesiā ĩ statu suo. Rñ. pa. ĩ. c. de monachis de prebẽ. q̨sic. nec pōt aliquid de statu ecclesie minuere sed de supfluo potest sibi ꝑuidere alias non. ¶ Quis potest dispensare vt q̇s. habeat **[sect. 38]** plura beneficia legitima cā interueniẽ te. Rñ. quod ĩ pluribꝰ simplicibꝰ vel ĩ vno curare. et alio simplici potest eꝑs dispensa re vt in diuersis ecclesijs habeat. sꝫ in vna ecclesia potest si sunt simplitia. ſm**[Fo.xxxv.r]** gl. ĩ. c. literas vr̃as. de cōces. pre. Jo. an. dicit veruꝫ si sunt diformia. vñ dicit q̨ potest dispẽsare. vt q̇s habeat dignitatezꝫ et canonicatũ in eadẽ ecclesia facit. c. j. cuꝫ gl. de cōsue. lib. vj. Fede. consi. cxv. tꝫ quod potest dispensare eꝑs vt q̇s habeat canonicatũ et altare seu bñficiũ alicuiꝰ capelle. in eadẽ ecclesia. Et hoc sequit̃. Pa. in. d. c. literas. Jn duobus autem cōformibꝰ non pōt. puta vt q̇s habeat duos canonicatꝰ in eadẽ ecclia. Et dicit. Pa. vbi. s̃. quod hoc sequuntur cōiter doct. Et iō duo altaria in eadẽ ecclesia non possunt in titulũ haberi ex dispẽsatiōe eꝑi ſm Guil. de montelau. Et videtur sequi. Ge. vbi. s̃. et placet qꝛ altaria q̇ dant̃ in titu lũ ꝑpetuũ dicũtur bñficia secundum gl. ĩ cle. j. de deci. Et sequit̃ Ge. in. c. j. de cōsue. li. vj. Altaria vero q̃ non dant̃ ĩ titulũ bene possunt haberi ex dispẽsatione eꝑi. Jn ꝑsonatibꝰ ꝟo vel dignitatibꝰ. vel admi nistrationibꝰ: aut officijs ꝑpetuis quo cũqꝫ noĩe censeant̃ non potest nisi solꝰ Papa dispẽsare. vt in. d. c. j. s. in eadẽ ecclesia. vel in diuersis. vt in. c. de multa. de prebẽ. licet tex. videat̃ solũ de eadẽ ecclesia ꝓhibere. Sed doc. in dictis. c. dicũt etiam locũ habere in diuersis. s. eccle fijs. ꝑ. c. quia nōnulli. de cle. non resi. qȯ non licet. Jnno. dicat cōtrarium. in. d. c. de multa. s. quod eꝑs potest dispẽsare in pluribus ecclesijs dũmodo curam animarum non habeant.
¶ Quid fiendũ de fructibus bñficiorũ **[sect. 39]** vide. j. clericꝰ. iij. q. xiij. per totum.
¶ Vtrum fructus beneficij vacantis sint **[sect. 40]** seruādi successori. Rñ. quod sic vel in vtili tatẽ ecclesie expendendi. alias cōtrafacientes si sunt capitula: cōuẽtus collegia vel singulares ꝑsone in cathedrali bus ecclesijs et regularibꝰ. vel collegiatis sunt suspẽsi ipso facto ab officio et beneficio. donec plene restituerint q̇dq̇d ꝑceperint non obstātibꝰ priuilegijs: vel cōsuetudinibꝰ vel statutis etiam iuramẽto vel sedis apostolice autoritate firmatis. c. quia sepe. de elec. lib. vt.
¶ Quid de prelatis q̃ bona ecclesiaruꝫ dignitatũ prioratuũ et ꝑsonatuũ vacā **[sect. 41]** ciũ sibi subiectaꝛ vel q̃ ꝑtinẽt ad corũ custodiā occupāt. Rñ. quod nisi speciali ꝓuilegio. vel consuetudine p̃scripta: vel alia rōnabili cā hoc faciũt eꝑi et suꝑiores sunt suspẽsi ab ingressu

ecclie. et alij ab officijs et beneficijs donec satisfacerint. Jdẽ dic de alijs ꝑsonis ecclesiasticis ad quoꝝcollationẽ p̃sentationẽ seu custodiã pertinẽt dignitates. personatus prioratus vel ecclesie vacantes. vt in. c. presenti. de offi. ordi. lib. vj. Et hec prohibitio loquit̃ de bonis aliaꝝ eccle siarũ ab his de quibus. s̃. in. §. precedẽ ti. et in. d. c. quia sepe.
¶ Vtrum fructus bñficioꝝ possint loca [sect. 42] ri. vide. s̃. Alienatio. in prin. et. §. xviij.
¶ Quid de distributionibus quotidia [sect. 43] nis vide. j. clericis. xiij. §. iij.
¶ Quid de iniuste possidẽtibꝰ benefi [sect. 44] cia eccliastica. Rñ. qd̃ resignare tenent̃ in manu illius q̇ potest accipe resignationẽ vel si esset ĩ articulo mortis alicui alteri recipiẽti eã noĩe illius cui est faciẽda fm Jnno. et etiam tenetur fructꝰ pceptos restituere. d̃ renũ. c. post trãslationẽ. §. rursꝰ. Et dicit. Archi. qd̃ si aliq̇s minus cano nice obtinet bñficiũ. s. simoniace: vel ꝑ fraudẽ: aut surreptionẽaliquã ĩꝑpetuũ non prescribit. c. postulasti. de cle. ex. mi. Verum est qd̃ dicit hoc qd̃ vite necessaria stricte poteris retinere de cõsilio cõfessoris ita qd̃ solum non egeat et alios fructus in eccłie vtilitatẽ ꝟuertat. ꝗ restituere tenet̃. c. dilecto de p̃bẽ. aliter non potest absolui nisi obtineat dispẽsationẽ ab eo q̇ põt: nec in futuro aĩe tenẽtur ei subditi obedire: vel soluere aliquid qñ sciũt ꝓcerto nec potest eosdẽ subditos ab soluere: vel ligare: de quo tamen dic. et li mita: vt. j. Confessio quarto. §. xij.
¶ Vtrum filiꝰ priuet̃ bñficio ecclesiastico ꝓpter crimen lese maiestatis ꝛmissum a patre. Rñ. gl. ĩ. c. satis ꝑuersuꝛ. lvj. di. qd̃. nõ. Jtẽ dicit nec propter crimen lese maiestatis diuine. vt puta ꝗ heriticꝰ. vel scismaticus. c. quicũq; de here. lib. vj. de scisma. c. vnico. lib. vj. vbi licet ꝓhibeant admittit ad beneficia ecclesiastica talium filij tamen non dicitur qd̃ **[[Fo.xxxv.]v]** habitis priuentur. quod no.

Bigamia

est triplex secundum glo. eo. tit. c. j. ¶ Prima dicitur vera. ¶ Secunda similitudinaria. ¶ Ter tia interpretatiua.
De bigamia et ad quos ordines im pediat ꝓmoueri: et an impediat quem esse monachũ. not. Bal. in. l. q̇ sub pretextu. ꝟsi. hic cadit quedam q̃stio. C. de sa. san. ec. not. Firmanus in suo trac. de ep̃o. ij. ti. et idem Bal. in autem habita. ad fi. ꝟsi. idem dico de clerico. C. ne fi. ꝓ patre. not. quod non potest esse rector vniuersitatis scholariũ. et caret bigamus oĩ priuilegio clericali diciturq; secularis et de foro seculari vt no. Spe. tit. de cleri. cõiuga. versi. bigami autem.
¶ Quot modis cõtrahit̃ bigamia vera [sect. 1] Rñ. secundum Ric. in. iiij. di. xxvij. ar. iiij. q. j. et gl. vbi. s̃. vno modo quando habuit plures legitimas vxores. xxvj. dist. acutiꝰ et. c. seq. Jntellige si ambas cognouit. alias secus ar. in. c. debitum de biga.
¶ Quot modis cõtrahit̃ bigamia ĩter [sect. 2] pretatiua. Rñ. quod secundum glo. in. d. c. j. quod duo bus modis. ¶ Primus quando cõtraxit cum corrupta. xxxiij. di. maritum. et. q. a nobis. eo. ti. Jntellige si cognouit eam alias nõ. d. c. debitũ. ¶ Scd̃s quando reddit debitũ vxori adultere. xxxiiij. di. c. si cuius. et. seq. etiam si ad p̃ceptũ ecclesie red dere secundum cõmuniorẽ opi. et etiam si ignora bat eaꝛ adulteratã secundum Pau. in. c. si vir. de adulte. allegat de biga. c. ij.
¶ Sed nunq̇d accipiens virginẽ quaꝛ [sect. 3] nõ cognouit: et ea mortua. accipit scd̃aꝛ virginem quam cognoscit vel a contra rio primam cognouit. sed non secundam efficitur bigamus. Rñ. Mo. titu. eodem. quod non. Similiter si ducit inulie rem virginem ab aliquo desponsatam sed non cognitam premortuo sponso non est bigamus dist. xxxiij. c. si. et. d. c. debitum.

¶ Quid si credebat virginẽ tẽpore cō [sect. 4] sũmationis matrimonij. et post cognouit corruptā. Rñ. quod bigam⁹ est. xxxiiij. di. c. si cuius. cuʒ. c. seq. nec excusat error vel ignorantia ꝓm. Goffr.
¶ Vtrum defiorās virginẽ et postea acci [sect. 5] piẽs eũ vxorem si bigamus. Rñ. glo. et Pau. in. c. sane. de cle. cōiu. quod nō. et licet Mo. vbi. s̃. dicat quod celebrior opi. teneat contrarium ego credo veriorẽ opi. qd̃ non sit bigamus ꝗ lʒ aucten. quō opo. opi. §. j. velit quod vxorem habuerit virginem tamen si attendamus ad veritatẽ q̃ opi. p̃ferẽda est. c. nuꝑ a nobis de biga. viij. di. veritate. lxxxj. di. quicũq;. et q̇ fi. sint le. per tuas. C. plus vale. quod agi. l. j. ij. et. iij. non diuisit carnẽ suā. Nec ob. opi. preferatur veritati sponsa. iuuenis. iij. q. vu. §. tria. ff. de offi. pretor. l. barbarius. C. de testa. l. j. xxij. q. ij. hoĩes. ff. ad mace. l. iij. et in. d. c. nuꝑ a nobis. ꝗ respondet Jnno. in. d. c. nuꝑ quod casualia sunt. Prefertur enim aliqñ opinio veritati fauore contrahentium et odio decipiẽtiũ vt. d. l. iij. ad mace. vel fauore prolis. c. cum inter q̇ fil. sint leg. aut testamento rum. d. c. l. j. vel aliqua communis opi. prefertur veritati. d. l. barbari⁹. et in. d. c. nuper a nobis. vbi factũ attendit qd̃ non excedit casum suum.
¶ Quid si vnā vxorẽ habuit et cogno [sect. 6] uit añ baptismũ et aliā post. Rñ. qd̃ bigamus est. xxviij. q. vl. c. opʒ. et. c. acuti⁹. licet Jo. contrarium dixerit et male.
¶ Quot modis cōtrahat̃ bigamia simi [sect. 7] litudinaria. Rñ. q. iiij. modis. ¶ Primus cum q̇s ɔtrahit cum deo per votũ solen ne postea ꝛhit matrimonium de facto. xxvij. q. j. quotquot etde bigamis. c. a no bis. ¶ Scd̃s quando q̇s diuersis tẽporibus habuit plures vxores vnā de iure alterā de facto et cognouit ambas. d. c. nuꝑ. ¶ Terti⁹ si simul duas habuit vxores vnam de iure alteraʒ de facto vel ambas de facto et cognouit ambas. d. c. nu per. ¶ Quartus modus si existẽs in sacris contrahit. vt in. d. c. nuper.
¶ Sed quis dispẽsare potest cum biga [sect. 8] mis vere. Rñ. quod quidā dixerũt quod nemo pōt. tu dic cum Ricar. vbi. s̃. quod papa sol⁹ pōt. xxxiiij. distin. lector. in gl. vbi luci⁹ dispẽsauit cum panormitano archiep̃o q̇ fuit bigam⁹. Alius inferior non potest etiā in minorib⁹. no. in. c. vnico. de biga. li. **[Fo.xxxvj.r]** vj. Jdeʒ de bigamis interpetratiue. ꝗ sic in ipsis est defectus sacramenti. sicut in bigamis vere secundum glo. in. d. c. j. de biga.
¶ Nunquid in bigamis stmilitudina [sect. 9] rie possit ep̃s dispẽsare. Respondeo ꝓm Pau. in. d. c. de diacono et. c. seq. q̇ cle. vł vo. quod si cleric⁹ in sacris cōtraxit cum cor rupta solus papa dispensauit. d. c. nuꝑ Si ꝟo clericus de iure cōtraxit cum vna puta anteq; esset in sacris et de facto cũ altera scʒ post ordinationẽ et ambas co gnouit solus papa poterit dispensare. d. c. nuper. Et similiter in non clericis q̇ isto modo bigamiā ɔtraxerint. Quidā voluerũt restringere hoc verum si sciens impedimetũ accepit de facto eā. Sec⁹ si ignorabat: tamen cōiter tenetur quod siue sciẽs siue ignorās de impedimẽto secũ dā acceperit et cognouit ꝗ tex. ad animũ cum opere secuto attẽdit: ꝗ sic in ipsis ẽ defect⁹ sacramenti sicut ĩ bigamis vere secundum gl. in. d. c. j. et in. d. c. nuper. ꝓm Ge. in. c. vnico de big. li. vj. Si ꝟo existẽs in sacris. q;uis cōtraxerit cum virgi ne nec aliā habuerit vxorẽ ante ĩ laica li habitu vel in minorib⁹ poterit ep̃s dispẽsare. vt ministret. tex. est in. c. diuersis. de cle. cōiug. et in. c. j. qui cle. vel vo. cum glo. ibidem et etiam vt ꝓmouea tur ad vlteriora. c. sane de cle. cōiu. et ad d. c. nuper. qd̃ videtur contra. dicit quod ĩtelligit de eo q̇ ante sacros ordines aliaʒ habuit: et post ĩ sacris aliā accepit Ad c. ꝟo. ij. qui cle. velvo. dicit quod loquit̃ in illo quem non penitet vere vel estsu spicio de recidiuo quod tũc nisi ingrediat̃ religionẽ non pōt. Similiter quando imminet scandalum. vt. in. d. c. nota.
¶ Vtrum bigamus bigamia vera ꝓm [sect. 10] primũ modum sit priuat⁹ priui legio cle ricali. Rñ. quod non sed solum illi q̇ sunt in minoribus ordinibus. sed qui sunt ĩ sa cris bene

gaudent secundum Ge. in. c. vnico. de biga. Rō secundum eũ: ꝙ ille q̇ est in mino rib⁹ taliter ꝯhendo potest viuere et dʒ vt laicus. Jlle vero qui est in sacris non potest redire ad seculũ vt no. de aposta. c. tue in gl. fi. secundum Jo. de san. Et ideo licet sit priuatus habilitate ordinum. non tñ priuilegio clericali. Similiter religiosus religiōis approbate gaudet. ita q talis percutiẽs esset excommunicatus ꝙ licet tex. priuet eum priuilegio clericali non tamen priuilegio monachali vel religionis et tex. in. d. c. vnico restringit̃ vt loquatur de existentibus in minoribus ordinibus. et non de monachis. vel existẽt ibus in sacris. et hec verior ẽ opi nio quam sequuntur Archi. gl. in. c. quisquis. lxxxiiij. di. Guil. gar. Jo. mo. et Jo. cal. licet Bona gratia. in. c. de biga. eo. titu. teneat quod sacerdos qui cōtraxit cũ vidua vel duo matrimonia successiue et postea cōmmisit homicidium poterit puniri per iudicem secularem per d. c. vnicum.

¶ Vtrum bigamus interpretatiue simi **[sect. 11]** liter sit priuatus omni priuilegio sicut bigamus vere. Rñ. Ge. vbi. s̃. quod fic. Jdẽ tenet gl. in. d. c. vnico. Nec ob. quod in seq. .§. dicam de casu vero ad casum fictuʒ. quia in isto interpetratiuo idem est quo ad omnẽ modum sicut in vero quia sic est in eis defectus sacramenti sicut inve ris bigamis. vt no. gl. i. c. j. de big. et pa tet in. c. debitum. eo. tit. vbi dixit quod diuisit carnem suam facit etiam. d. c. quis quis. lxxxiiij. dist.

¶ Vtrum similitudinarie bigamus sit **[sect. 12]** priuatus sil̇r priuilegio clericali. Rñ. Ge. vbi. s̃. quod non nisi quo ad executionẽ ordinũ. et ex hoc infert idem Ge. quod cōstitutio penalis non extendit̃ de casu ꝟo ad casum fictũ. quando casus sictus nō singit̃ idem esse quo ad oẽm effectum quẽ habet casus verus sicut est ĩ ꝓposi to vt pʒ in. c. nup̄ a nobis de big. Jntellige ergo tex. d. c. vnici. de bigamo ꝟo et interpetratiue. et q̇ non est in sacris vel religiosus q̇ est nudat⁹ omni priuilegio clericali. et astrictus seculari foro et ei sub excōicationis pena p̃cipit̃ vt nō deferat tonsuram vel habitum clerica lem. d. c. vnico. et si portat peccat morta liter. vt. j. lex. §. iij.

Bisextus

dicitur. quia per duos dies stamus sup̄ sextum kał. **[[Fo.xxxvj.]v]** Martũ. et no. quod vigilia sancti Mathie semper debet esse die immediate precedenti festo eiusdem nisi veniret festũ die lune ꝙ tunc fieret die sabbati. Et secundum consuetudinem romane ecclesie tp̄e bisextus secunda die fit festũ sancti Mathie hec notant̃ in. c. quesiuit. de ver. signi.

¶ Vtrum suspẽsus per annũ possit celebra **[sect. 1]** re tempore bisextus vltima die āni bisextilis? Rñ. glo. in. d. c. quesiuit qd̄ sic. sicut libertas promissa seruiẽti p̄annũ acquiritur si seruit. ccclxv. diebus. ff. de sta. lib. l. cum haberes. §. stichus si heredi meo.

Blasfemia

importare vr̃ quādam derogationẽ excellẽtis bonitatis alicuius et p̃cipue diuine. Quicunqʒ ergo negat: aliq̇d de deo qd̄ sibi conuenit vel asserit aliq̇d de eo qd̄ ei non cōuenit diuine derogat bonitati. q̇ de⁹ ẽ ipsa bonitatis essentia secundum Dio. de di. no. Qd̄ quidem cōtingere potest vel secundum intellectũ tm̃: vel secundum intellectum et affetũ. Et vtroqʒ modohmōi derogatio si sit tamen in corde est blasfemia cordis. Si ꝟo ĩ ore est blasfemia oris q̃ blasfemia oris opponit̃ confessionis fidei et caritati diuine. et si ex gñe suo est pctm̃ mortale semper nisi q̇s aliqñ exsurreptio ne in verba blasfemie procũberet ita qd̄ hoc quod

diceret non aduerteret. ꝗ tunc solũ venialiter peccaret nec haberet ꝓ prie rōnem blasfemie hec ex Alex. secũ da secunde. titu. de blasfemia. et Tho. ij. ij. q. xiij. ar. j.
De blasphemia et an sit verbum iniuriosum no. Bar. ĩ. l. item apud labeonẽ §. ait pretor. col. ij. ver. sed quero vtrum blasfemia. ff. de iniur. et ibi Alex. in §. ait pretor. vbi per illum tex. no. qꝯ sic. et est maledictum non maleficuũ. Jdeo duplicatur pena vigore statuti loquen tis de maleficijs vt consuluit Bart. lʒ Bal. contra in. l. fi. C. vtrum. bo. cap. bar. et Alex. in. l. item apud. §. ait pretor. col. ij. ver. quero vtrum inter blasphemare. ff. de iniur. et q̃ sit eius pena no. Alex. in. l. damni. de dan. infec.
¶ Quot sunt spẽs blasfemie. Rñ. secundum am **[sect. 1]** bro. sunt due. Prĩa est cum deo attribuit quod ei non cōuenit. Scꝯa cum ab eo re mouet̃ qꝯ ei cōuenit. adde tertiã �means Tho. vbi. s̃. cum creature attribuit̃ qꝯ cō uenit creatori soli. Sʒ ꝓprie loquendo non sunt diuerse spẽs: ꝗ negotio et affir matio non diuersificant habit⁹ spẽ: ꝗ ꝑ eādẽ snĩam innotescit falsitas affirma tionũ et negationum.
¶ Vtrum pctm̃ blasfemie sit remissibile **[sect. 2]** Rñ. qꝯ si blasfemia sit ex coactione vel deceptiōe vel infirmitate sic hʒ cām an nexā ꝓuocatiuā diuine mĩe ad remissionẽ. Et sic intellige illud Matt. xij. Om̃e pctm̃ et blasfemia ex. s. ĩfirmitate vel coactione remittit̃. Si autem blasfemia cōmittat̃ certa malitia. tũc ȯr irremissibilis. non ꝗ non possit remitti: sʒ ꝗ non hʒ secũ cām motiuā ad remissionẽ et sic ĩtellige illud Mat. xij. spũs autẽ blasfemie. s. illate ex certa malitia non remitte t̃. i. vix siue difficulter remittit̃: ꝗ non hʒ excusationem.
¶ Blasfemia ꝟo sctōrũ ɔñr redũdat in **[sect. 3]** deũ. dum vel illis attribuũt quod Deus ex sua gr̃a declarauit nolle in eis esse et vel remanẽt qꝯ declarauit in eis esse eodem modo est peccatum sicut blasfemia dei.
¶ Vtrum blasfemās possit absolui a ꝓ **[sect. 4]** prio sacerdote. Rñ. Pa. in. c. statuimus. de male. qꝯ non publice blasfemans. sʒ ep̃s sacit glo. in. c. ij. de pe. et re. li. vj. Se cus si occulte. ꝗ secundum Host. tũc non ꝑtinet ad ep̃m. Ego ꝟo intelligo qꝯ est casus ep̃i bñ blassemia est publica non simpli citer. sʒ. quando ꝓpter publicatā defert̃ ad ep̃m. Vñ dicit Gof. et Host. qꝯ q̃ dicunt̃ in. d. c. statuim⁹. de pena tꝑali vel pecuniaria intelligunt̃ sedente iudice ꝓ tribunali. Jn iudicio autem anime p̃sbyter discretus molliendo rigorem dispẽsare poterit rigorẽ ex causa circa penā spiritualem superiorẽ. xxvj. q. vij. penitentibus. hec Hosti.
¶ Sed quando dicitur publica. Rñ. Pau. et **[sect. 5]** Host. in. d. c. statuimus quod publica dicitur est notoria iuris puta coniũct⁹ **[Fo.xxxvij.r]** vel cōfessus in iudicio vel notoria facti puta quia publice pluribus astantib⁹ blasfemiā. ĩtulit facit. c. fi. de coha. cle. et mul. Et breuiter quando probari potest et ad ep̃mdefertur dicitur publica. ar. l. palā ff. de verb. signi.
¶ Quid si calore iracundie vel ebrieta **[sect. 6]** tis q̇s blasfemat. Rñ. Pa. ĩ. d. c. statuimus. doc. cōiter recitant dictũ abbatis dic ẽtis qꝯ lʒ peccet grauiter tamen non punietur pena. d. c. statuimus quia nescit quodammodo quid facit. sicut nec con fessio sic facta preiudicat vt no. gl. in. c. ex literis de diuor et plʒ Pau. in ebrio. arg. l. omne debitum. §. qui se vulnerauit. ff. de re mil. Sed ĩ accenso calore ire dicit forte non procedere. nisi calor esset ex iusta causa ꝓuocatus ar. l. si adulte riũ. §. imperatores. ff. de adul. secus qñ ex iniusta causa puta ꝗ in ludo amisit arg. c. inebriabunt. xv. q. j. sed ego dico quod tam ex ebrietate ꝗ ex ira blasfemans non excusatur a mortali si aduer tit quod dicit et significationem verbo rum vt patet ex dictis quo vero ad pe nam. d. c. statuimus credo omnino excusari propter verbum in eo positum: scilicet presumpserit relaxare: sed quo ad aliam penam extra ordinariam bene attendendum est an fuerit in culpa ebrietatis vel ire vt maior imponatur. et si non fuit vt culpa minor detur.

¶ Que est pena prefati. c. statui mus? **[sect. 7]** Rñ. quod. vij. dominicis stet preforib⁹ ecclesie dum aguntur missarum solem nia. et vltimo die sine pallio. et calciamentis. et ligatus corriga. in collo. Jtẽ in. vij. sextis feris prefatarum domini carum ieiunet in pane et aqua et non in ter ecclesiam. Jtem quod in quolibet prefatorum dierum tres si poterit. vel duos aut saltem vnum pauperem refi ciat et si non potest in aliam penam commutetur. Jtem si est diues. xl. solidos soluat. vel. xxx. vel. xx. vel saltem. v. vsualis monete quam pemtẽtiaʒ si no luerit sacere interdicatur ei ingressus ecclesie et in obitu careat ecclesiastica sepultura.

Cabella

Vide. j. pedagium et talia quia pro eodem accipiuntur vel quasi.

Calix

nō dʒ esse de ere. aut auricalco: aut cupro nec de ligno. nec de vitro nec de cristallo vel lapide: de con se. dist. j. vasa. et. c. seq. sed dʒ esse de auro vel argento aut stagno. c. calix. de conse. dist. j.

[sect. 1] ¶ Quis potest consecrare calicẽ et patenā Car. in cle. attendentes de sta. re. vidcẽ sentire quod eps et etiam abbates qui vtuntur insignijs pōtificalib⁹ quando hñt ex cōsuetudine. quia ista suijt poti⁹ dignita tis qꝫ ordinis. Sed Ge. ĩ. c. abbates. de priuile. lib. vj. dicit quod licet hec glo. sit ꝑ ipsis abbatibus. tamen debent abstine re propter vnctionẽ que fit in eius con secratione. c. vnico de sacra vnctione.

¶ Quomodo execratur. Rñ. secundum pet. de pał. qȣ̃ cōsecratio calicis fit in superficie. Et ideo si calix argenteus consecra tus deauretur indiget recōsecratione. Secus credo si de auratio cadit ꝑpter vsum quia non reconsecrabitur. nec est simile incalice do aurato sicut ĩ pariete ecclesie. qui decrostatus indiget recon secratione vt in gl. c. ecclesus. de conse. di. j. sed in perdiitone auri qȣ̃ ita subti liter ponitur non videtur si ita consecratio in supficte ipsi⁹ quin remaneat in argento et ita seruat consuetudo. Si militer si amittat formam suā execraẽ. ar. c. j. de cōse. ec. vel al. et quia districta forma iam non est calix si reparaẽ erit nouus calix. et ideo consecrandus. Secus si formam non amisit qꝫuis aliqua liter lesus fuerit.

Calumniator

quis dicatur vide supra accusatio. §. octauo.

Cambium

Vide infra vsura. primo .§. lj.

Canonica

portio dicitur qꝫ est cano nibus approbata et debi ta iure decretorum. x. q. j. de his et. c. decernimus. et. xvj. q. j. constitutũ. et ĩ. Cle. dudum de sepul.

De hac canonica portione tota ma **[[Fo.xxxvij.]v]** teria tractatur per Pet. de peru. in tracta. canonicarum portionum. per titu. vbi quibus debetur et qua actione petatur et per quas: et a quibus et quando no. Bal. in suo magi. in versi. canonica portio per totum.

¶ Quotuplex est canonica portio? Rñ. **[sect. 1]** ꝗ duplex. vna q̃ debeẽ episcopo ab oĩbus ecclesijs totiꝰ diocesis. de qua habes. x. q. in. c. de his. et. c. se. in gl. et de te sta. c. officij. et. c. se. cuʒ concordantijs in gl. Alia que debetur ecclesie parrochia li. de qua habetur. de sepul. per totũ in decre. et. vj. et Cle.
¶ Quota est canonica portio episco pa **[sect. 2]** lis. Rñ. secundum gl. in. c. requifisti. de testa. c. tertia vel quarta secundum con suetudinem.
¶ Quota est canōica portio parrochia **[sect. 3]** lis. Rñ. qd̃ iura sunt diuersa et ideo erit quarta quia in illa omnia iura concor dant. licet quedā dicant mediam. quedam tertiam. ff. de arbi. l. diem. §. si plu res. et de arbi. c. si ex tribus. li. vj. nam in dubijs sequimur quod minimũ est. ff. de le. ij. l. si ita relictuʒ in fi. ff. de re. iur. l. semper. ita no. Archi. in. c. cuʒ quis de sepul. li. vj. et Jnn. in. d. c. req̇sisti. et Ber. in. c. certificari. de sepul. et hoc verũ. nisi consuetudo esset dandi medietatem. vel tertiam. quia tunc ista esset debita. vt in. d. c. certificari. Et sic intellige iura q̃ videntur dicere quod est tertia vel medietas.
¶ Vtrum consuetudo. valeat qua nihil **[sect. 4]** datur episcopo vel parrochlali ecclie. Rñ. Host. in sum. ti. de sepul. tenet qd̃ nō. Similiter et Gofre. cum sit irrationabilis capitu. fi. de consuetu. et contra iu ra de sepul. capitu. j. do. pe. de perusio. in tractatu. de canonica portione. Et Jnnocen. in dicto capitulo requisisti. te nent quod consuetudo valet dummodo sit prescripta spacio annorũ. xl. facit c. de quarta. de prescrip. et qd̃ notat Jo. in. d. c. certificari.
¶ Vtrum prescrĩptione etiam sicut con **[sect. 5]** suetudine possit in totum tolli. Rñ. Se cundum Hostien. vbi. s̃. et. d. pe. quod sic. sed requiritur titulus vel cursus temporis cuius contrarij memoria non existat. et ita loquiẽ capitulũ primũ de pre scrip. lib. vj. Ratio quia ius commune est pro ecclesia parrochiali vel episcopo. Et ideo vbicunqʒ presumptio est ꝯ possidẽtem oportet quod titulum alle get et probet per quẽ talis presumptio tollatur.
¶ Vtrum per pactũ possit renuntiari **[sect. 6]** dicta quarta. Rñ. Secundum archi. ca pitu. pactum de pac. lib. vj. quod quan do damnificatur ecclesia non valet pa ctum. Secus vbi non damnificaretur quia valeret sine autoritate superioris factum. l. non eo minus. C. de procuratoribus.
¶ Aquibus debetur quarta episcopa **[sect. 7]** lis. Rñ. Scd̃m Hostiẽ. in sum. tit. de sepul quod debetur et potest peti ab omnibus ecclesijs. j. propriam diocesimcō stitutis. vt. xvj. q. j. constitutuʒ siue sint capelle monachorum vel a: iorum reli giosorum vel monasteria. Vel alia pia loca siue sint conuentualia. vel q̇euis alia in ciuitate vel extra vt de offi. ord. conquerente de testa. officij. et capitu. re quisisti etiam si sint exempta. nisi ĩ priuilegio fiat specialis mentio de preiudicio episcopalis quarte. de deci. dudum. §. vlti. ff. ne quid in loco pu. l j. §. merito. Pa. vero in. d. capi. officij. tenet contrarium. scilicet quod solum debeatur ab ecclesijs episcopo subiectis non ab exemptis seu subiectis immediate pa pe. et di cit quod sic communiter ten eẽ. pe. vero in prefato tractatu limitat pa. verum dicere quando legans ecclie exem pte non est subditus episcopivel exem ptus similiter alias debeaẽ. Sed verior videtur opi. pa. quia ista quarta datur epis ratione sollicitudinis quam debet habere in ecclesijs sibi subiectis vt patet. in. d. c. conquerente. non respectu legantium.
¶ Sed nunquid exempti tenenẽ solue **[sect. 8]** re quartam canonicā pape. Rñ. abbas in c. requisisti. de testa. quod sic. et sequitur do. pe. vbi. s̃. Legatus tamen de latere pe **[Fo.xxxviij.r]** tere non poterit quia non est diocesanus exẽptorũ de p̣uil. c. autoritate li. vj. ĩ gl. ¶ De quibus debetur quaria canonica epalis. Rñ. quod de omnibus legatis factis qui buscũqʒ ecclesijs vel pijs locis secundum quod di xi in. §. p̃cedẽti. et etiam quarta decimaꝛ

et quarta eoꝝ que veniũt occasiõe fune ris vt in. c. req̇sisti de test. si ibi pa Fallit hoc in. vij. casibus secundum do. pe. vbi. s̃. ¶ Primus quando relinquit̃ aliquid pro or namẽtis ecclie seu vestib⁹ videlicet cũ legat sericũ ꝑ planeta vel alid̃ ornamẽ tũ pro altari vt no. doc. in. c. fi. de testa. Ex quo sequit̃ quod si legatur aliquid vt fiat chor⁹ vel pictura vel maiestas vel calix vel huiusmodi non det̃ quarta. ꝗ ista est fabrica ad lõgeuũhonorẽ dei. d. c. fi. et. l. j. C. ne. fi. fal. Jste imagines et cruces ap pellant̃ signum dei. l. ticia. §. seia. ff. de au ro et argẽ. leg. et Jnn. in c. cum ad sedẽ. de resti. spol. dicit quod cruces et calice sunt ornamẽta ecclesie. ¶ Scd̃s quando legatur ꝑ prefatis ornamentis redimẽdis ornan dis seu reparãdis. vt dicit Jnnoc. in. d. c. fi. Jdem dic cum legat̃ ꝑ libris necessarijs diuino officio. Siłr quando legatur pro monumẽto fiẽdo ꝗ religionis interest monumẽta cõstrui vel exornari. l. j. §. in terdictũ. ff. de mor. infe. ¶ Tertius quã do legat̃ pro fabrica ecclesie repatione indigẽte et portio pro fabrica non habet̃: vel si hr̃ non sufficit. Si vero ecclesia nõ indiget fabrica soluetur q̃rta secundum Host. reliquum seruabitur pro tp̧e necessario ad fabricam. ¶ Quart⁹ quando legatur ꝑ luminarib⁹ oleũ pro lampade vel ce rei hmõi. ¶ Quint⁹ quando legat̃ ꝑ an niuersario celebrãdo an annuati. c. cũ creatura. de cele. mis. ¶ Sert⁹ quando le gat̃ pro. vij. xxx. et huiusmodi secundum Hosti. in. d. c. fi. ¶ Septim⁹ quando relinquit̃ ad p̧petuũ cultũ diuinũ puta qd̃ festũ vni⁹ sancti fiat annuatim vel dicitur officium in vna capella ꝗ in huiusmodi cõsistit cult⁹ diuin⁹. c. fi. de rescri. lib. vj. ¶ Octauus fallit secundum Pau. in. d. c. requisisti in obla tionibus de quibus non debet̃ quarta vt olim. ¶ Nonus fallit secundum eundez in donatiõe in vita de qua etiam non debet̃. c. de his. de sepul. et. c. j. de sta. mona. ¶ Vtrum debeat̃ quarta ep̃o de relictis **[sect. 10]** factis hospitali. Rñ pau. in. d. c. officij. quod sic si est religiosum puta autoritate episcopi constructum etiam secundum Joã. an. si relictum fuisset factum pauperibus talis hospitalis ꝗ presumitur habuisse respectum ad locumnõ ad personã. Secus si relictum esset pauperib⁹ simpliciter ꝗ non deberetur. l. nulli. et. l. si quis ad declinandam. C. de epis. et cle. si vero hospitale non est religiosum licet diuersa sit opi. tamen tene cum pau. ibidem quod si hospitale est edificatum auto ritate iam defuncti sic ep̃s habebit quar tam ꝗ ep̃s habebit curã vt d̃r in autẽ. de ec. tu. §. si q̇s. ꝗ non potest ampli⁹ redire ad prophana. Si vero edificator viuit sic non debetur quarta et relictum vide tur factũ pauperib⁹ cum talis locus non sit capax quia edificator potest eum de struere. c. inter dilectos. de dona. et ibi Jnnoc. Et ex dictis patet quod de relictis istis fraternitatibus non debetur quarta. vt tenet pet. qui. s̃. Limita tamen pre fatum dictum Joan and. de pauperibus simpliciter verum scilicet quando legatur in genere pauperib⁹ secundum Bal. Jta qd̃ inter personas distribuatur et non inter loca vtputa quia testator iubet cuilibet pauperi dari tunicam vel certam quãtitatẽ pecunie quia legatur vt singularibus p̧sonis. et sic non dent̃ quarta ep̃o. c. ex parte el. iij. de verb. si. ałs legando pauperibus in genere ve ster legare hospitali quod est in ciuita te vbi testator habet domiciliuz. casus est in. d. l. si quis ad declinandam. ver. vbi aũt. et ideo debereт̃ quarta contra. Jo. an. et eũ sequẽtes et sic verum credo quando est tali hospitale quod pauperea cõiter ibi mittantur. secus in hospitali bus vbi pauci pascuntur. Et sic intelligo. Joan. Andree.
¶ Vtrum debeat̃ quarta ep̃o de legato **[sect. 11]** facto alicui vt singulari p̧sone. Rñ. do. pe. vbi. s̃. quod non sicut quando legat̃ clerico non hñti administrationẽ vel p̃lationem seu alicui canonico vt in. d. c. req̇-**[[Fo.xxxviij.]v]**sisti. §. fi. vel cum legat̃ leprosis morantibus in tali loco seu domo vel cum legat̃ heremitis aut istis fratribus qui morã tur in aliquo loco vel aliquib⁹ mulieri bus ꝑ dote vel viduis p̧egrinis et hmõi in quibus cessat. d. c. ex parte. el. iij. vide qd̃ no. Jnno. in. c. relatũ. de sepul.

¶ Vtrum debeat̃ quarta ep̃alis de lega [sect. 12] tis pro male ablatis. Rñ. do. pe. vbi. s̃. quod non ꝗ sunt debita non legata siue restitutio sit certa siue incerta.
¶ Vtrum debeat̃ quando subditus le [sect. 13] gat ecclesie extra diocesim ꝛstitute? Rñ. quod nō. ita tenet Abbas. in. c. requisisti. et Jnn. in. d. c. officiũ. et Jo. an. in. d. c. certi ficari. Et ita consuluit. Joan. de monte merello. Hoc intelligo nisi consuetudo vel prescriptio aliud habeat. c. cum inter. de ver. sign. el. ij.
¶ De quibus debetur canonica paro [sect. 14] chialis. Rñ. quod de oĩbus que veniũt ratione funeris. et de omnibus legatis fa ctis ecclesie apud quā elegit sepulturā de sepul. per totum et in clem̃. dudũ. eo. titu. Fallit hoc in. xiiij. casibus secundum do. Pet. vbi. s̃. ¶ Primus quando per cōsuetudi nē vel prescriptionē nihil soluitur ꝛm quod dictũ est. ¶ Scꝯs quando per priuilegiuꝫ pape eximitur a prestatione. de reli. do mi. c. constitutus. de testa. c. officij. in fi. de sep. in nostra huiusmodi sunt hodie fratres minores et predicatores per pri uilegium. ¶ Tertius quando legat̃ ad vsus priuilegiatos de quibus. in. c. fi. de testa. qui sunt. vij. casus primi de quibus non debet̃ quarta ep̃alis de quib⁹. s̃. in §. ix. ¶ Quartus quando ecclie donat̃ dona tione inter viuos. vt in. d. c. de his. §. si vero. ¶ Quintus quando post electionem sepulture in aliquo monasterio sa nus existens illud intrat: et in eo profitetur anteq̃ moriatur et ideꝫ dico si intrauit cum proposito absolute mutandi vitā. quia desinit esse parrochianus al teri⁹ ecclesie ar. c. beneficium de reg. lib. vj. Si vero non fecit professionē nec ha buit absolute ꝓpositũ vitam mutandi debetur quarta secundum archi. in. c. cum quis de sepul. lib. vj. et videtur veri⁹ secundum ge. ibidem licet alij dicant cōtra: ꝗ religiosus cēset̃ cōtrahere domiciliũ ĩ monasterio facta ꝓfessione tacite vel expresse. non ante vt dicit archi. et Joā. in. c. statutum de rescri. lib. vj. Et idem vr̃ dicēdũ de leproso q̇ intrauit domũ leprosorũ quod nō debet̃ secundum Gu. secus de illo qui recipit̃ in cōfratrē qui tamen retinet bona sua quo ad ꝓprietatē ꝗ debet̃ q̃rta. c. cum et plantare de priui. ꝗ non transit in religionē. Sec⁹ si solum sibi retinuisset vsumfru ctũ suoꝝ bonoꝝ: ꝗ gauderet ṗuilegio religiōis. c. vt ṗuilegia de ṗui. ¶ Sext⁹ quando quis legat ecclesie in qua non sibi elegit sepulturā nec sepelit̃ ibideꝫ ꝛm glo. ordi. in. c. j. de sepul. et idem Jnno. ĩ. c. lj. de sep. et Arch. in. c. ij. eo. ti. li. vj. lꝫ in c. placuit. xiij. q. ij. tenuisset quod deberet̃ hoc idem ꝓbat Jo. an. ĩ. c. j. et. c. certificari de sepul. in gl. et in cle. dudũ. §. veꝝ. vbi reprobat opi. Hosti. tenētis contrarium in d. c. ij. et est opi. ꝟa. alia hosti. reprobata secundum do. Ant. in. d. c. certificari. nam talia debēt esse subiecta q̃lia p̃dicata. xxxij. q. ij. apłs. ¶ Septimo fallit quando de facto sepelit̃: vt puta. ꝗ erat ibi interdicta ecclesia vel ciuitas fuit tamen de facto et ꝛ voluntatē fratrũ sepult⁹ in eoꝝ ecclia et multa oblata. Nam secundum Fede. ꝛsi. cxix. et sequit̃ Ge. in. d. c. j. de sepul. lib. vj. non debet̃ q̃rta. Rñ ꝗ talis tp̄e interdicti non potest eligere sepulturā apud mēdicā tes vt no. Jnn. de ṗuil. c. vt preuiligia et c. cum et plātare. et de pe. et re. qꝯ ĩ te. q̃uis liceat ipsis recipere mortuaria vt orēt ꝓ defunctis si cum pnĩa decesserũt. xj. q. iij. quicũq̃ intra. facit qꝯ no. Jnn. in. c. tāta de exces. p̃la. Jtē ꝗ quarta dent̃ rō ne iniurie facte ecclie parochiali. d. c. certificari. ergo nullam iniuriam ei facit ex quo ibi non poterat sepeliri. ĩmo pl⁹ dicit idem Fede. quod si mēdicātes spōte eũ ta li tp̄e sepeliũt non debet̃ quarta. sꝫ tenē tur tanq̃ violatores interdicti. cle. j. de sepul. et in. c. si canonici de offi. or. li. vj. tunc enim soluꝫ debetur quarta quando sepeliunt in casu a iure concesso. secus si sepeliũt in casu a iure prohibito vt in. c. ex parte el. j. et. c. cum liberum. et **[Fo.xxxix.r]** in. c. i nostra i fi. de sepul. et ibi dicit Jnno. quod quando de facto non de iure sepelitur debent corpus et oblationes q̃ ratione sepulture sacte sunt. sed non le gata facta non ratione sepulture vel occasione ipsius. et ita patet quod si de facto sepelitur contra voluntatem illius cu ius est

ecclesia quod non tenetur ad quar tam aliquam. sed tenetur et corpus et omnia qua ratione sepulture habuit re stituere sed non quartam de legatis fa ctis non ratione sepulture vel eius occasiōe. Similiter non debentur de his que amici de bonis ipsorum tunc offerunt. ¶ Octauo fallit quando ecclesia parochialis erat interdicta ex culpa sua et non parochiani. tunc ecclesia nō habebit quartam: siue parochianus se pelliatur alibi ex electione sua siue nō. vt quia alibi est sepulchrum suorum maiorum secundum Pet. et no. Ge. in. c. j. de se pul. libr. vj. ¶ Nono quando reuocat electionem quam fecit legando et alibi eligit sepulturam et sepelitur quia paria sunt non eligere et electam mutare. ff. de adi. lega. l. j. et. ij. Sed primo casu non debetur. vt. s̃. dictum est ergo nec in secundo. Jta consuluit Fed. consi. x. Gem. in. d. c. j. videtur tenere quod reuocata electione sepulture. reuocetur et legatū et dabit̃ illi ecclesie vbi elegit sepeliri: quia subrogatus debet intelligi subrogatus cuʒ omnibus qualitatib⁹ onere et honore. l. j. §. hec actio. ff. si quis test. li. esse ius. fue. et ideo onus etiaʒ emolu menti commutatur et ecōtra. l. alunne. .§. seia. ff. de adi. leg. Et dicit veruʒ nisi aliter cōstet de volūtate legātis. ¶ Decimo quando licet elegerit: tamen non sepelitur ex sacto heredum vel ex facto contingenti circa personam defuncti: pu ta quia moritur nimis longe vel heredes nolūt ad ecclesiā electā deferri: ꝙ verba sunt intelligēda cum effectu. l. j. ff. quod quisꝗ iuris. et. l. ea quidem. C. si man. ita fue. alie. tex. est in. c. relatū. de cle. non resi. ergo cessabit canonica: ex quo ibi non sepelitur. Jta tenet Fede. vbi. s̃. et do. Pe. vbi. s̃. Ge. tamen in. d. c. j. vester sentire quod isto casu ecclesia non pri uat̃ legatis sactis gr̃a sepulture vt no. in. c. in nr̃a de sepul. et ideo forte nec sua quarta ecclesia parochialis. ¶ Vndeci mo cuʒ legatur pro incertis male ablatis secundum do. pe. vbi. s̃. ¶ Duodecimo qñ legatum est ecclesie parochiali tantum ꝗtum est quarta pars legatorum facto rum ecclesie electe secundum Hosti. in. d. c. offi cij. et do. pe. vbi. s̃. Alij volunt quod non cōputabitur: sed soluet quartam ecclesie electe: ac si nihil ecclesie parrochiali es set legatum: sicut Gof. Ray. in summa Jo. in. d. c. officij. Fede. consi. iij. Jo. de lig. in. d. cle. dudū. Tu vero tene quod si cō suetudo esset quod teneretur tantum legere ecclesie parochiali: tunc vera sit secunda opi. vt non cōputetur. Si vero dicta consuetudo non est: sic computabitur. et si minus est supplebitur. sicut filius fa cit in. l. si quando. C. de inoffi. testa. Si plus est legatum ei quā sua quarta nō defalcabit̃. ¶ Tertiodecimo quando tꝑe testamenti et legati non elegit sepeliri. sed postea tꝑe mortis elegit sepulturam fa cit. c. relatū. de sepul. in. ij. gl. Ber. in. d. c. de his. dicit se dubitare. sʒ ego credo teneri nisi fiat donatio ĩter viuos et nō in fraudē. ¶ Decimo quarto quando pa rochian⁹ non potuit audire diuina: nec percipere eccl̃iastica sacramēta in sua parochiali ecclesia ꝓpter vacationem longo tēpore: et alibi elegit sepulturam secundum Bald. in suo tractatu. De hoc ratio quia que legantur pro labore: cessante eo cessat et legatum. l. seio. in fi. ff. de annu. leg. Cum ergo quarta detur pro ad ministratione sacrametorum et celebra tione vt patet in. d. cle. dudū. §. veꝛ ibi. cum mercedis exhibitio patet quod non debetur quia cessante causa finali cessat effectus de quo in. c. cuʒ cessante. de appella. Hosti. vero et Jo. in. c. relatum. de sep. et Pe. vbi. s̃. tenent quod immo debetur: quia vicium prelati non debet nocere ecclesie. Sed ego teneo cum Bal. et dico quod vicium prelati nocet ecclesie in acquirendis vt no. pa. in. c. vtsuper de re. ec. non ali.

[[Fo.xxxix.]v] ¶ Vtrum de legato facto rectori ecclesie **[sect. 15]** ĩ qua elegit sepulturā ꝓmissis dicēdis per rectoreʒ debeat̃ quarta parochialis. Rñ. quod sic etiaʒ debet̃ quarta ep̃alis. vt in. c. cum inter vos de. ver. si.

¶ Vtrum de donatiōe cā mortis debeat̃. **[sect. 16]** Rñ. quod sic accedit magis legato ꝗ ɔtra ctui. l. fin. C. de dona. cā mortis. cle. dudum. de sepul.

¶ Cui debet̃ canonica portio. Rñ. epa̅ [sect. 17] le. debet̃ epo̅ diocesis. parochialis ꝑo debet̃ eccl̃ie. vbi audit diuina et ꝑcipit eccl̃iastica sacr̃a tex. ẽ in. c. cum q̇s. de sepul. li. vj. vel dz ꝑcipere de iure. si vero trāstulit domiciliũ alicubi et morit̃ anteq̃ nouũ domiciliũ acq̇sierit tũc dent̃ eccl̃ie ꝑochiali in qua morit̃ secundum archi. in. c. j. de sepul. libr. vj. hug. ray. Gof. et Vin. ĩ. c. nos de sepul. q̃ volũt quod ibi dz sepeliri si non elegisset. Sz tenẽdo opi. Jnn. in. d. c. nos. ĩsti. de sepul. quod dz sepe liri in ecclesia cathedrali: ipsi debebit̃. Si vero hz domiciliũ in diuersis paro chijs vt sunt reges. tũc est equũ quod diui dat̃. sed non credo necessariũ: sz dabitur ecclesie in qua morit̃. licet Host. et Jnn. dicant diuidendā.
¶ Quid si audit diuina in vna. in alia [sect. 18] ꝑo recipit sacr̃a. Rñ. Jnn. et Jo. in. c. de his. de sepul. Arch. in. d. c. cum q̇s. qd̃ fiet diuisio portiōis. c. j. et. c. relatũ. de sepul. limito si vtraq̃ hz cimitertũ et curā. alꝭ nō. arg. c. si ecclesia. de ꝛse. eccl. vel alta. ¶ Quid de istis receptis in cōtractib⁹ [sect. 19] retẽtis bonis suis. Rñ. Hosti. et Gof. q ꝯ sicut non eximunt̃ a iurisdictiōe epi̅. ita debetur quarta de legatis per ipsos de quo dic vt. s̃. §. xiiij.
¶ Qũo extrahent̃ iste quarte. Rñ. ho. ĩ [sect. 20] sum. de sep. qd̃ extrahetur primo quarta epa̅lis: q̃ antiquior et dignior demũ parochialis si venit extrahẽda. Si ꝑo prius fuisset quarta parochialis extra cta: sic epi̅s habebit quartam quarte parochialis: et quartam de reliquis.

Canonicus

dz facere que ad cano nie officium spectant: et si puer est per aliũ. vt de. eta. et quali. c. ij. ff. de decurio. l. spurij. §. minores.
De canonico et qũo ponat̃ in posses sione canonicatus no. Bal. ĩ. l. ij. col. xij. ver. sup̃ scd̃o pũcto. C. de serui. et an pos sit per testes probare titulum sui cano nicatus. no. Ray. quod sic in. l. si qua per ca lumniam. C. de epis. et cle. per. c. ij. de cle. peregri.
¶ Vtrum possit esse laicus. Rñ. ꝗz Vin. q ꝯ [sect. 1] nō potest tamen laicus ex iusta cā habere pre bendā. extra de cōsti. c. cũ. M. ferrarien sis. et ibi Pa. hoc tenet.
¶ Jn quo sunt interrogādi. vide. j. Jn [sect. 2] terrogationes.

Canonisatio

sancto⸗ secundum Jnno. in c. audiuimus. de reli. et ve. san. est canonice et regulariter sta tuere quod aliq̇s honoret̃ pro sancto puta quod fiat officiũ pro eo solẽne sicut ꝑ alijs sanctis q̇ sunt eiusdẽ cōditiōis. vt si cōfessor fiat officiũ cōfessorum. si martyr martyrum.
¶ Que requiruntur in canonizatione. [sect. 1] Rñ. Jnno. vbi. s̃. quod regulariter ꝑbatio nes de fide et excellentia vite: et miracu lis eius. extra de testi. venerabili fratri nostro.
¶ Vtrum oratio sit fundẽda ad non san [sect. 2] ctũ. Rñ. Jnn. vbi. s̃. qꝭic ad aliquẽ virũ q̇ crediꝯ bon⁹ et ꝑ se intercedat ad deũ quia de⁹ fidẽ illorũ attendens etiam si il le non essetbon⁹ p̃ces eo⸗ acceptaret. ar. xxxij. di. §. verũ. xv. q. vl. c. fi. non tamen licet de eo facere officiũ solenne vel preces solennes.
¶ Vtrum alius q̃ papa possit canoniza [sect. 3] re. Rñ. Jnno. ibidem quod non.

Cantus

in ecclesia inuẽt⁹ est ad pro uocandā cōpunctionem in animos auditorũ. xxj. di. cleros ante fi. de conse. di. v. non mediocriter.

¶ Vtrum cantus theatrales sint cātēdi [sect. 1] in ecclesia Rñ. quod non. nec in modum tra gediarum. sed cantandū est cuʒ cordis deuotione. xcij. di. cantantes et. d. c. non mediocriter. et. xxxviij. distin. sedulo. xij. q. j. quia.

Capitulum

potest sede vacāte absoluere ab excōicatione taʒ iuris ꝯ hominis a q̃ eps absol-**[Fo.xl.r]**uere possʒ nisi. a sede apostolica spāliter sit ei interdictum. ca. vnico. de ma. et obe. lib. vj.
De ca pitulo an cōsequat̃ iura episcopatus et q̇d possit sede vacanti. no. plene Bar. in. l. vbi absunt. ff. de tuto. et cura. da. ab his. et intelligit̃ semper ep̃o ĩ omni actu etiam si soli episcopo conueniat vt per Bal. in. l. j. oppo. C. de cōtrata. ¶ Vtrum possit dispensare in casibus in [sect. 1] quibus ꝑmittit̃ep̃o dispensatio. Rñd. Fed. consi. xxix. quod sic. et no. Pau. in. c. cū olim. de ma. et obe.
¶ Vtrum possit dare cōfessorē seu absol [sect. 2] uere in casibꝰ episcopo reseruatis. Rñ. Pa. vbi. s̃. quod sic.
¶ Vtrum ptās capituli cōsistat in maio [sect. 3] ri. parte. Rñ. Mo. eo. ti. quod in matori et sa niori. Jta. quod totū capitulū dicitur facere qꝏ maior et sanior pars facit. c. cum in cūctis de his q̃ fi. a. ma. par. ca. Fallit hoc in tribꝰ casibꝰ. ¶ Primus. quando aliquid est plurib⁹ cōmune non vt collegiatis: sed vt singulis. ꝓ tūc non valet quod fit a maiori parte sed oportet cōsentiāt singuli. ff. de serui. rusti. predi. l. per fundū. de cōsti. c. cum omnes in glo. ¶ Scꝏs quando maior pars capituli delinquit et propterea est priuata ptāte sua. vt in. c. bone memorie. el. j. et. c. cūnobis de elect. cum si. et. c. gratū de postu. prela. ꝓ tūc tota potestas capituli residet in maiori parte q̃ non deliquit no. Pau. in c. de his q̃fi. a ma. ꝑte. c. ¶ Tertiꝰ ĩ ele ctiōe romani pōtificis. vbi opʒ qꝏ due partes consentiant. c. lʒ. de elect.
¶ Sed q̃ dicitur maior pars capituli et [sect. 4] sanior. Rñ. Mo. quod illa q̃ nitit̃ maiori rōni et pietati. viij. ɔi. sane. quippe presumitur. tamen semper ꝑ maiori parte. et illi statur nisi ꝯriū ꝑbet̃. lxj. di. nullꝰ. et d. c. j. de ele. dudū. el. i. Multa tāgūt doc. de ptāte capituli. in. d. c. cum olim que nō pertinēt confessoribus. vide ibi.

Caracter

quid est. Rñ. sanctus bona. in. iiij. di. vj. q. j. prime patris. secundum cōem opi. est quedam spūa lis qualitas anime. Vñ non est passiovł potētia anime. ĩmo est habitꝰ ĩ prĩa spe cie qualitatis accipiēdo cōiter habitū prout comprehēdit oēʒ qualitateʒ ani mam disponentem siue facile mobilē siue perfectam: siue imperfectam. Vñ dicicur habitꝰ ꝓ est ꝑpetuus. et ꝓ non ꝑficit. sʒadvlteriorē ꝑfectionē disponit i. ad gratiam potest dici dispositio.
De caractere an imprimatur in di gnitatibus secularibus. no. quod non in. l. iij. C. de dig. lib. xij.
¶ Ad q̇d dat̃. Rñ. sctūs. Bo. vbi. s̃. q. ij. [sect. 1] q ad quatuor. ¶ Prĩo ad significāduʒ. ¶ Scꝏo ad disponēdū. ¶ Ttertio ad assimilādū. ¶ Quarto ad distĩguēduʒ. nam cum sit signusacr̃ale signat gratiam gra tū faciētē nec solū signat: sʒ disponit ad eā ꝓ vsus sacr̃oꝝ non est tamen in significā do. sed etiam in disponēdo: et ꝓ disponit ad gr̃aʒ habet aliquam similitudinē cū gr̃a q̃ est similitudo dei. Jdeo aliquo mō cum signat̃ deo. et ꝓ omnes ɔfigurat deo et sic vni assimilat gregē domini inter se. et sic distinguit ab his q̇ non sunt de grege dñi. vel etiam ꝓ distinctionē facit in eo de grege ꝗʒ aliā et aliā rōnē assimilādi. ¶ Vtrum ĩprimat̃ ĩ omnibus sacr̃is. Rñ. sctūs [sect. 2] Bona. vbi. s̃. d. c. iiij. quod non nisitm̃ ĩtribꝰ sacr̃is. ¶

Prĩo ĩbaptismo ĩ quo fides gi gniť. et distĩguiť ppłs ĩfidelis a fideli. ¶ Scȯo in cōfirmatiōe ĩ qua fides roboratur et hō vt pugil ad pugnādū vn gitur et ab infirmis discerniť. ¶ Tertio in ordine in quo virt⁹ multimoda datur et homo vt sctūs ad ministeriū tem pli a laico separatur. ¶ Vtz sit ĩdelebił. Rñ. sctūs Bo. vbi. s̃. [sect. 3] q. v. quod sic. Rō est ex ꝑte cāe volūtarie. s. dei ĩprimētis et ex parte. subiecti non est ṗncipałr ĩ effectiua q̃ maxie vertibilis est sz in tota imagine et prĩcipaliter in cognitiua qꝓ imago principaliter cōsistit in cognitiua vt ȯr in lib. de spiritu et aĩa: tū ex parte finis quia non datur ad actum alicui⁹ virtutis vel scientie sz ad actum distinguendi.

Carcer.

Vtrū q̣s possit se includi fa cere ĩ arcto carcere ad pnĩaz ꝑagendam. Rñ. Pa. in. c. veniens. de re cu. quod sic ex illo. c. et. c. que vere. xvi. q. j. **[[Fo.xl.]v]** Carceratio quod est meri imperij. not. Bar. et Alex. ĩ. l. iij. ff. de iurisd. oĩmiudi. et que sit pena carceris fracti. no. ĩ. l. j. ff. de effract. et ibi per Ang. et Spe. ĩsti. de presum §. ij. ꝟ. violentia.
¶ Vtrum liceat ĩcarcerare aliquẽ. Rñ. q̣ sic ꝗz ordinẽ iusticie. s. aut in penā aut in cautelā. Et hoc pertinet ad euz qui vłr habet de actib⁹ et eius vita. dispone re. alius non potest nisi ad horam ne aliqȯ pctm̃ faciat vel vt iudici representet secundum Tho. scȯa scȯe. q. lxv.
¶ Vtrum cedeus bonis possit incarcera [sect. 1] ri ꝑ debito. Rñ. quod nō. Nam vt tenet Pa. in. c. lator de pig. non potest quis etiam per pa ctū se obligare carcerari ꝑ debito renū ciādo bñficio cessiōis bonoz qꝓ est con tra bonos mores. Jdẽ tenet Dy. ꝑ. §. ele gāter. l. alia cā. ff. sol. matri. et Ri. allegat glo. in autẽ. immo. C. de ac. et ob. et putat verum bar. in. d. §. elegāter nisi in duobus casibus.
¶ Primus si alienauit omnia suabona in [sect. 2] fraudẽ creditorum casus est in. l. fi. ff. de his que in frau. cre. quod tenet Dy. in .§. si quis in frau. insti. de act. ¶ Scȯs si debitor tꝑe quo cōtraxit sciebat se nō soluẽdo esse. vt. ff. de iure. do. l. pe. Naz in istis duobus casibus non dabiť sibi bñ ficiū cessiōis bonorū. Et plz mihi ista opi. qꝓ equa et sequẽda ĩ ɔscĩa. lz alij cōtrariū teneāt q̣. s. possit incarcerari sim płr. Adde etiam quod teneri facere aliquẽ ĩ carcere ꝑ debito. aliqñ est contra preceptū caritatis ꝑ ximi. vt puta quando in nul la culpa ẽ de dāno ꝑximi. et non heat vñ satisfaciat iꝑe nec sperať quod aliquis ꝑ eo sit satisfacturus. sec⁹ si fuit ĩ culpa qꝓ tūc ad penā posset detineri qȯ bñ no. ¶ Vtrum incarcerās aliquẽĩiuste teneať. [sect. 3] Rñ. quod siue sit iudex siue non tenetur de oĩ dāno ei dato ad restiōnem. et etiam de iniuria sibi satisfacere arg. c. penale. cū ibi no. xiiij. q. v. et quicūqꝫ priuatus ali quez incarcerauerit: etiaz pro manifesto crimine capite punitur de iure ciui li. vt. C. de coarta. l. omnes. lib. xij. cōmit tit enim crimez lese maiestatis. et vltimo suppliciopunitur quisquis habet car cerẽ ad detinẽdū aliquẽvt. C. de priua. car. l. vnica. Veruz intelligit glo. s. publice accusatū. Secus si ad detinendū proprios seruos ne fugiant.
¶ Vtrum ille qui iurauit redire ad car [sect. 4] cerem teneatur. Rñ. pau. in. c. sivero de iure iurā. quod sic etiam si sit sibi periculū mortis dūmō carcer non sit iniuriosus ȯ quo dicit glo. sing. in cle. pastoralis. in ꝟbo violentā iniuriā. de re iudi. quod nō tenetur tunc redire.
¶ Vtrum contractus gesti per incarceratū [sect. 5] valeant. Rñ. pa. in. c. accedẽs. de ꝑcu. quod detẽtus in carcere: publico et iuste si est dānatus pena capitali non valẽt q: est effectus seruus pene et bona sua ve niunt ad succedẽtes ab intestato. nisi ĩ crimine lese maiestatis vt in autẽ. bo na damnatoz. C. de bo. dā. vnde etiam non potest disponere ad pias cās secundum Jo. an. in. c. ij. de vsu. li. vj. Si non est sic dānatus valẽt. vt no. in. l. q̣ ĩ carcerẽ. ff. qȯ me. cā. etiam cum eo q̣ eū fecit detinere: vt dicit bar. ibidẽ. Aut detinetur in carce

re. iniurioso. et sic cum illo q̇ eũ tenet non valẽt sʒ debẽt rescindi actione qꝏ metꝰ cā di. l. q̇ in carcerẽ. Cum alio aũtvalẽt ni si ad hoc ñ ꝏtineat̃. iuxta no. ĩ. c. dñs. de sec. nup. De capto ab hostibꝰ in bello nihil dico ꝙ hodie vt dixi. s̃. Bellũ nō efficit̃ seruus de cōsuetudine. et iōvalẽt cōtractꝰ per eũ facti. lʒ secꝰ sit de iure vt in. l. eius qui in prin. ff. de testa. et in. l. diuus. ff. de iure fi. et no. secundum eũdem pa. vbi. s̃. quod non dicitur liberatus a carcere qui custoditur. et ideo opʒ sit in loco tuto. vt no. Barto. in. d. l. qui in carcerẽ contra practicā illorum qui educunt aliquem de carcere et custoditur ibi per familiam.
¶ Not. quod iudex debet visitare carcera **[sect. 6]** tos et facere quod hẽantnecessaria. vt. C. de epi. audi. l. iij. et potest liberare eum queʒ videt ad nullius instantiaʒ vel sine de licto aut cā debita detẽtũ ex mero officio. vt not. Bart. in. l. si quis vxori. §. si fugitiuum. ff. de fur.

Caritas

est secundum Aug. rectissima aĩ affectio que diligitur. **[Fo.xlj.r]** De charitate et quod ordinata ĩcipit a seipso. l. preses. C. de serui. et aqua. Jteʒ prefert suis extraneis. l. cum acutissimi. et ibi Bal. in. j. nota. C. de fideicō.
¶ Vtrum teneamur ex caritate diligere **[sect. 1]** deũ ex toto corde tota aĩa et tota mẽte sicut dicitur. Ma. xxij. Rñ. S. bo. in. iij. di. xxvij. q. vlt. quod non per exclusionẽ affectꝰ extranei. s. quod nihil sit ĩ amore nostro ni si deus. nec in cogitatiōe. nec in mẽte. quia impossibile est sic implere in hac vita. sed per exclusionẽ affectus cōtra rij sic tenẽtur hoc est quod nihil diligamꝰ supra deum vel equaliter ipsi deo.
¶ Qui sunt diligẽdi ex caritate. Rñ. ſm **[sect. 2]** sanctũ bo. ĩ. iij. dis. xxviij. ar. j. q. j. et. ij. qꝏ summũ bonum vel cui summũ bonum est natũvniri velvnit̃ per cognitionẽ et amo reʒ hoc autem bonum vnit̃ vel ꝑticipat̃ ab aliq̇bꝰ in actu vt in blĩs. A q̇busda in habitu vt in iustis viatoribꝰ. Aq̇busdā in potẽtia solũ vt in malis viatoribꝰ. Jn q̇busdā nullo modo reducibile ẽ ad actũ vt in dānatis et creaturis irra tionabilibꝰ. ¶ Primi sunt maxime ex caritate diligẽdi. ¶ Secũdi minus ꝗ primi. ¶ Tertij minꝰ ꝗ secũdi.
¶ Quarti nullo modo sint diligẽdi ex **[sect. 3]** caritate ꝗuis amore queʒ in cludit vł imperat caritas inquantum dei creatu re possunt diligi non ita quod caritas feratur directe ad ipsos sed ad deum cuius sunt creature.
¶ Vtrum sit aliquis ordo caritatis de **[sect. 4]** precepto. rñ. S. bo. vbi. s̃. q. vlt. quod sic ſʒ Aug. de doc. christiana. ¶ Et primo su per omnia diligẽdus est deꝰ. ſʒ quod nos sumus tertio quod iuxta nos ẽ. s. proximꝰ quarto ꝗ. j. nos est. s. corpus proprium et corpꝰ proxi. de pe. dis. ij. c. caritas est. ¶ Vtruʒ prefatus ordo attendatur pe nes affectuʒ. et effectũ. Rñ. S. bo. vbi. s̃. di. ix. q. vj. quod attenditur penes vtrunqꝗ sed sciendum quod effectus accipitur ali quando pro motu. Et sic est quedaʒ ra tionalis eligẽtia. est autem iste affectus aliquādo a caritate elicitꝰ. s. quo quis optat alteri summum bonuʒ et ꝗtum ad istum affectuʒ debet esse ordo quia magis mihi ꝗ patri et magis ṗmi ꝗ alij debeo optare vitam eternā. Aliquādo effectus est a caritate imperatus. vt est ille quo quis optat alteri aliqꝏ bonũ tẽ porale qꝏ est ordinatũ ad cōserua tionẽ naturalem et sic ſʒ diuersas ꝏditio nes ordo potest p̃dictus posterari affectꝰ autem quando accipit̃ non ꝑ motu sʒ ꝑ pas sione. idem est quod quedā muliebris cō placẽtia. et isto modo minime respicit̃ a caritatis ordine quia potius respicit sensualeʒ experientiā ꝗ rationis eligẽ tiā sicut patet quod plus delectatur quis cum videt amicũ ꝗ de ṗme absolute. ꝗuis plus diligat p̃reʒ cuius signum est ꝙ plus faceret pro patre. Effectus auteʒ est triplex. ¶ Primus respicit salutẽ anime. et hũc respicit ordo caritatis principaliter. ꝙ primo debeo ꝑcurare saluteʒ meam ꝗ ꝑximi et prius patris ꝗ extranei. ¶ Se cundus respicit sustẽtationẽ

vite. et tũc respicit min⁹ principaliter. quia ꝗ diuersas ꝺditiões et opportunitates de bet homo magis et minus esse benefi cus in collatiõe alicuius temporalis. ¶ Tertius est in collatiõe beneficij ecclesiastici. et tũc minime respicit ꝙ in taliuʒ collatione dignitas meriti soluʒ est attendẽda. et parum vel nihil propinquitas sanguinis.
¶ Vtrum homo teneat̃ excaritate subire **[sect. 5]** mortẽ ꝑ xp̃o. rñ. ꝗ. S. b. vbi. s̃. q. ij. Aut adest necessitas vel deferẽdi iustitiam vel amittẽdi vitã. et sic quilibet tenetur magis mori dilecto deo. quod eo offẽso vi uere. et hoc dico si dat̃ optio vel quod iusti cia deferat̃vł qꝺ vita perdat̃. Addo qꝺ cuʒ quisvidet quod per mortem suã potest fides leruari vel iusticia. et persecutio non est ꝑsonalis sʒ vniuersalis: tũc te netur de precepto sustinere mortezʒ. vnde prela tus tenetur se morti exponere quando videt quod ex fuga sua sequetur dispẽdiũ in fide vel in iustitia in ecclesia. similiter q̇libʒ sicut fecit tho. cãtuariẽsis. aut est soluʒ oportunitas manifestãdi diuinã gloriã et edificãdi ecclesiã. Et isto mõ ẽ suꝑerogatiõis non necessitatis ad **[[Fo.xlj.]v]** ꝑfectionẽ non omnes tenent̃. Si autem homo daret se morti pro xp̃o: eo quod vitam suam habet exosaʒ. mortalissime peccaret.
¶ Vtrum hõ existẽs ĩ caritate teneat̃ ad **[sect. 6]** ꝑfectionẽ. Rñ. secundum sctm̃ bo. vbi. s̃. q. iiij. quod. v. modis obligat̃ q̇s ad aliquid. ¶ Primo ꝓpter diuinũ mãdatũ: et sic non magis obligat̃ ꝯ alij nisi ex equo ꝙ maiorẽ. gr̃aʒ hʒ. ¶ Scꝺo obligatur ꝓ pter votũ emissum. et sic solũ q̇ fecit te nent̃ non q̇ non fecit. ¶ Tertio ꝓpter susceptũ officiũ et sic quilibet tenetur ad illã ꝑfectionẽ q̃ req̇rit̃ necessario ad illꝺ officiũ sicut in p̃lato regimẽ subditoꝝ. ¶ Quarto ꝓptervitandũ scandalũ. vñ tũc tenet̃. ad oꝑa exemplorũ quando aliter scãdalũ sequerẽt̃. ¶ Quĩto ꝓpter ꝺsciẽtie iudicium quod dictat de necessitate fiendum.
¶ Vtrum caritas semel hĩta possit amit **[sect. 7]** ti invia. Rñ. ꝗ cõiter doc. ĩ. iij. di. xxvij. quod sic et aliter tenere esset erroneũ. ꝙ caritas non tollit vertibilitatezʒ arbitrij j. Cor. x. tu qui stas vide ne cadas.
¶ Quõ amittit̃. Rñ. per peccatum mortale **[sect. 8]** solũ per quod volũtas auertit̃ a deo vñ Aug. suꝑ ge. li. viij. dicit quod hõ deo presente sibi illuminat̃ per caritatẽ. absente vero ꝺtinue tenebrat̃ a quo non locoꝝ ĩ teruallis sʒvolũtatis auersiõe discedit̃. ¶ Qũo recuperat̃. Rñ. quod per peniten **[sect. 9]** tiã q̇ tollit auersionẽ illã. Vñ. aug. li. v. cõte. Penitẽtia ẽq̃dã res optĩa et ꝑfecta omnes defectus reuocans ad perfectum. ¶ Vtrum quis possit scire certitudinali **[sect. 10]** ter ĩ hac vita se hr̃e caritatẽ. Rñ. qꝺ nõ eccle. ix. nẽo scit vtrum odio vel amore sit dignus. Et rõ vna est ꝓpter caritatis et dilectiõis acq̇site similitudinẽvt dicit Ber. de amore. Alia ꝓpter diumaʒ dispẽsationẽ per quã deus claudit oculos seruoꝝ suoꝝ ne extollãt̃. Aliqui tñ dicũt quod hoc est verum loquẽdo de ca ritate finali ꝓ oĩt ꝑe et absolute sʒ accipiẽdo ꝓ caritate aliquo mõ non potest hõ scire certitudĩe fidei se caritatẽ hr̃e puta cum adult⁹ bñ dispositus baptizat̃vł q̇s suscipit sacramẽtũ pnĩe sine obice peccat mortalis in volũtate inherẽtis. ¶ Vtrum opera bona fctã extra caritatẽr **[sect. 11]** valeãt. rñ. quod non quo ad premiũvite eter ne: vel quod ad diminutionẽ pene debi te peccatis directe. sʒ bñ valẽt indirecte. ꝺ q̊ dicã. j. pnĩa. §. xiiij. et satisfactõ. §. vj. ¶ Vtrum bona facta ĩ ca ritate et per pctm̃ **[sect. 12]** morta. mortificata reuiuilcãt per verã pe nitẽtiã. rñ. quod sic ꝗ cõit̃. the. ĩ. iiij. d. xxiij

Castitas

etiã inuenit̃ in mr̃imo nia li ꝺiugio. tex. notabilis est in. c. nicena. et. c. aliter. xxxj. di. et ar. in. c. vt clericorũ. de vi. et hone. cle. et glos. in c. quod a te. de cle. coniu.
Castitas qñꝯ p̃sumat̃. no. in. l. eũ qui. infi. C. de epi. et cle. et qualier intel ligatu. ꝟbũ caste viuere. bal. no. ĩ. l. deo nobis. col. xiiij. versi. iuxta p̃dict a que ritur. C. de epi. et cle.

glo. et docto. in aũt. sui relictũ. et ibi. Bald. col. iiij. versicu. no. quod anima mariti post glo. inversicu lo nuptijs. C. de indi. vidui. tol.
¶ Vtrum mulier que mortuo viro cuʒ **[sect. 1]** alio ꝯhit amittat legatũ sibi factũ sub ista cōditiōe. si castevixerit. Rñ. Bar. in l. mulier. §. cum ꝓponereť. ff. ad tre. quod nō nisi aliud senserit testator: vel habeat vsum loquẽdi: ꝙ ꝟba dubia debent in ꝯctu ĩtelligi ſʒ cōeʒ opi. facit quod no. idem Bar. ĩ. l. labeo. ff. de sup. le. et ĩ. l. oẽs ppłi. ff. de iust. et iu. et ĩno. ĩ. c. olim. de ꝟ. sig. et gl. in. c. nōnulli. de rescrip. ꝙ cōis vsus loquẽdi p̃ferť ꝓprie significationi ꝟboꝛ ĩ quacũq; materia idem Bar. in. l. v. que incipit. Gñaliter. C. de secũ. nup. quod lucreť tʒ et fac̃ ille tex. cum au. sua. Jdẽ iʒ pau. ĩ. d. c. vt clericoꝛ. et addit q̨ caute addat si caste vixerit ĩ viduitate vide ꝓ hoc qꝏ legiť in. l. vnica. C. si sec. nup. limitat ang. ĩ autẽ. quō opʒ epi. §. hoc ꝏ deo veꝛ si nubat tamen semł per tex. ĩ l. boues. §. hoc sermōe. ff. ꝏꝟ. sig. per quẽ tex. dicit quod si q̣s reliq̣t sua bōa ꝓ maritādis mulierib⁹ ĩdistĩcte quod ĩtelligiť so lũ ꝏ mulierib⁹ prĩa vel scꝏa vice ꝯtrahẽ tib⁹ non de tertio nubẽtib⁹. siłr dicit idẽ ang. idem quod si p̃dicta ꝟba caste vixerit ꝓ ferũť a lege sic lucrať legatũ. etiam trās eũdo ad scꝏavota: ꝙ omnes nuptie sunt ho neste. sʒ si ꝓferauť a marito filio vel ei⁹ **[Fo.xlij.r]** herede. q̣ ledunť per trāsitũ ad scꝏa vota sic ꝑdet. si autem ꝓferanť ab alijs puta a cōsanguineis vxoris aut extraneis: sic non perdet per secunda vota: sed bene transeundo ad tertia connubia.

Castratus

vtrũ possit ordinari. vide. j. corpe viciat⁹. §. j.

Casus

ep̃is reseruati q̣ sunt. Rñ. quod de casibus a iure reseruatis modica est controuersia inter doctores. Cōiter enim doctores se remittũt ad glo. in. c. si ep̃s de pe. et remi. lib. vj. q̃ ponit sex casus. ¶ Primus est de excōicatiōe maiori: et hoc intellige de illa quā cōditor canonis sibi vel alteri reseruauit. ꝙ allegat. c. nuꝑ. de sen. excō. et iō dic vt. s̃. absolutio. j. §. ij. ¶ Scꝏs de blasphemā te publice deum vel sctōs. Hoc veruʒ siłr quando denunciať ep̃o et potest cōuinci. ꝙ alleg. c. ij. de male. qꝏ q̣dẽ loquiť de foro ꝯtentioso: vt pʒ intuẽti ergo vr̃ quod si nō denũciať ep̃o nec ꝯ eũ aliq̣d ꝓcedit: q̣ in foro aĩe possit a ꝓprio sacerdote absolui cum pena non debeat. excedere casuʒ suũ. vt. s̃. dixitblasphemia. §. iiij. ¶ Tertius de sortilegijs alleg. c. ij. de sortil. sʒ nihil facit: ꝙ si faceret poti⁹ esset casus reseruat⁹ patriarche ꝙ ep̃o ꝙ prĩarche cōmittiť illius sacerdotis absolutio et dispẽsatio: et iō non vr̃ reseruat⁹. ¶ Quart⁹ cōmutatio votoꝛ seu dispẽsatio. et hoc veꝛ est quod ꝑtinet secundum cōiorẽ opi. ad ep̃os c. j. de voto. ¶ Quint⁹ est restō incertoꝛ alleg. c. cum sit de iudeis. sʒ non facit vt. j. restitutio. ij. §. xiij. nisi ĩ manifestis vsurarijs. vt diceť. j. vsura. ij. §. viij. ¶ Sext⁹ est contractus matrimonij. interdictum ecclesie allegat. c. j. et. c. vlt. de ma. ꝯ. inter. eccł. ꝯ. et ẽ verum quō ep̃s p̃ciperet ali cui ne ꝯheret ꝓpter aliquam rōnabilẽ cām. et talis cōtẽneret: ꝙ tũc ad ep̃m esset mittẽdus ꝓpter honorẽ. ar. c. graue. de p̃bẽ. ¶ Septimus clādestinũ ma trimoniũ ꝯctũ. de clā. despō. c. cum inhibitio. sʒ nihil dicit de hoc. c. illꝏ. Ho. tñ ti. de pnĩa ponit primũ scꝏm et q̃rtum et post ponit ꝓ quarto scꝏm eũ de solẽni pnĩa allegat. l. di. c. miror. et. c. in capite. Sed hec tamen pro notorio imponi debet vt. pʒ. xxvj. q. vj. c. vlt. in tex. et in gl. Vbi ergo talis pnĩa a p̃latis cōiter non im poniť ꝓ talibus. non video quin ĩferior possit absoluere. ¶ Quint⁹ secundum Ho. ẽ di spẽsatio irregularitatis in clerico. et cōcedẽdũ est. ¶ Sext⁹ de incẽdiarijs ante denũciationẽ. Et satis facit ad hoc. c. pessimā. xxiij. q. viij. ĩ. verbo si q̣s aũt archiep̃s

vel eps. Et intellige de incen diarijs qui dolo hoc fecerint: vel fieri fe cerint auxilio vel cōsilio aut mandato vt ibidē. ¶ Septim⁹ si audiuit eps cōfessionē alicuius: et eū noluit absoluere ab aliquo peccato: ꝗ tunc inferior non debet se intromittere. xxj. dis. inferior. Mo. in sum. ti. de penitentia ponit solum quatuor de prefatis. de re. iu. li. j. ti. xv. ponit. vij. de predictis. Benedict⁹ x. in extrauagāti reuocata per Bonifa cium. in cle. dudū. de sepul. ponit quattuor de predictis. Et sic patet q̇d tenēduʒ de casibus de iure reseruatis quia in veritate non sunt nisi. v. vt patet sed de casibus per consuetudineʒ reseruatis est magna diuer sitas inter doc. quibus dā ponētib⁹ plures quibusdā pauciores. Gl. in. d. c. si eps sic dicit. Solet epi scopis reseruari pnĩa oĩm publicorum enormiū criminū oppressiōes filioꝝ ex proposito vel casu cuiuslibet homicidij falsi testimonij vel instrumenti. periurij. Jncestus. corruptiōes monialiū coeuntes cum brutis et his similia. Sʒ certe non potest dari certa determinatio. ꝗ vnaqueꝯ diocesis habet cōsuetudinē suam. nec est vna cōsuetudo generalis in oĩbus diocesib⁹ quo ad hoc. ĩmo ali quando epi vno anno reseruāt sibi plus aliquando min⁹ sicut eis videt̃. Vnde tene �means spe. in reptorio ĩ regula sup q̇b⁹ sit penitēs ad epʒ remittēdus quod pprius sacerdos potest absoluere ab o ĩb⁹ q̃ specialiter a iure non sunt reseruata epis vel alijs vel q̃ non sunt ipsis sacerdotib⁹ directe vel per aliquam cōsequētiā ĩterdicta. ar. c. atsi clerici. ꝺ iudi. et. c. nup. ĩ fi. de sen. exc. et ĩ. c. ĩter corpalia. de trāsla. p̃la. ꝗ talis hʒ ordinariā iurisditionē sup popolū sibi commissum a iure. de pe. dist. **[[Fo.xlij.]v]** vj. c. placuit. de pe. et remis. c. oĩs. sʒ aduerte secundum eūdē spe. quod eps directe vel ali qua ꝛsequētia seu ꝛsuetudĩe potest interdicere dictis sacerdotibus aliquos casus ne absoluāt. ¶ Primo si talis sacer dos commisit crimen ppter qꝺ meretur tali ptāte priuari. ¶ Scꝺo quando ad vtilitatē cōitatis expedit: ałs nec potest obligare sacerdotes parochiales quin ab soluāt. facit. c. de ecclesiasticis priuilegijs. xxv. q. ij. c. priuilagia el. j. et el. ij. ibi dē no. etiam quod ꝗuis talis. sacerdos habeat autoritatē absoluēdi ab aliq̊ casu quod non dʒ absoluere si videt expedire saluti aĩe ꝛfitētis sʒ remittere ad superio rē ꝗ vt dicit apłs. ij. cor. xiij. Ptātē dedit de⁹ in edificationē non in destructio nē. Siłr lʒ eps sibi p cōi vtilitate reseruasset aliquē casum: et sacerdos videret in aliquo singulari non expedire saluti eius ĩmo obesse si remiteret̃ quod potest absol nere iuxta no. per pau. in. c. qꝺ dilecto. de cōsan. et affi. et in. c. at si clerici de iu. Et sic collige qꝺ sacerdos parochialis de iure potest absoluere ab oĩ excōicatiōe �means quod dixi. s̃. Absolutio primo et ab oĩbus pctĩs excepto crimine incēdiariorum et cōtrahētis contra interdictū ecclesie ma trimoniū. et. ab eo a q̊ eps noluit eū absoluere postꝯ audiuit eū ĩ cōfessiōe. et quando publica pnĩa est imponēda: nisi eps ppter eius delictū: vel ppter vtilitatē aĩaꝝ ei interdixerit aliquoꝝ alioꝝ absolutionē pctōꝝ. Dispēsare autem vel in irregularitate. aut votis vel alijs q̇buscūꝯ non potest nisi spāliter ei ꝛcedat̃. tenet etiam hen. in primo quolib. q. xxv. quod p̃lati non possūt sibi reseruare nouos casus vltra illos qui de iure eis reseruant̃ nisi ex cā legitima. Et hoc verum quo ad sacerdotes qui habēt curā aĩarum. Quo vero ad alios bene possunt tot quot volunt: excepto quo ad minores et predicatores de quibus dic vt j. confessio. iij. §. xxviij.

Casus

fortuitus est repēte rei euent⁹ qui p̃uideri nec resisti potest vt colligitur in. l. in rebus cōmodatis in prin. ff. cōmo. vt mors seruorum sine culpa: hostiuʒ incursus piratarum vel naufragiū. Jncendiū: fuga seruoꝝ qui custodiri non solent. vt ibi ponit̃. Vbi no. quod vbi diligētissimus preuidisset nō est casus fortuitus. veluti si domū quā ruiturā diligētissimus preuidisset. nō preuidisti et ppterea equm in ea dimisisti qui perijt ex ruina. Sec⁹ si ex teremoto: aut subito impetu ventorum.

Casus fortuitus quis dicat̃. et Bal. in. c. j. in ti. quib. mo. feu. amit. no. quod est qui de facili non euenit. et cui ꝑuidentia hoĩs non potest resistere et hoc proprie. improprie vero quando culpa precedit vt incendiũ et furtum. l. si vendita. ff. de pe ri. et cō. rei vendi. Jdem Bal. et doc. in. l. que fortuitis. C. de pig. act.

¶ Vtrum furtum sit casus fortuit⁹. Rñ. pa. **[sect. 1]** in. c. vnico. de como. quod gl. iuris ciuilis vi dent̃ ꝛrie sʒ ipse dicit quod si per violentiaʒ subtrahit̃ est fortuitus nisi fueris ĩ cul pa trāseundo per loca periculosa ar. l. nō est verisimile in ṗn. ff. qd̃. me. cā. Si aũt claudestine. et tunc si ab ea ꝑsona a qua diligẽtissim⁹ precauisset. puta a vili fa mulo. non est casus fortuit⁹. alias sic facit qd̃ nō. in. l. q̃ fortuitis. C. de pig. ac.

¶ Vtrum quis teneatur de casu fortuito **[sect. 2]** Rñ. tex. in. d. c. vnico quod sic in tribus casibus. ¶ Prim⁹ quando culpa precessit puta comodaui tibi equuʒ vt ires mediolanũ et iuisti placentiā et incidisti in latrones imputabit̃ tibi. vt hic et in. l. si vt certo. §. sed interdũ. ff. como. ¶ Secũ dus quando precessit mora puta non reddidi sti quando debuisti et fortuito ꝑdidisti. tibi imputabitur vt in. d. c. vnico et ĩ bo na fides depositi. Hoc ve⁊. cōscientia. nisi eodem mō fuisset peritura apud dfiʒ ꝙ tũc non tenetur nisi de eo in quo eũ dānificauit per non factā restitutionẽ rei tꝑe debito. ar. c. fi. de iuiurijs. Sed quā do dubium est an fuisset peritura vide. j. mora. §. vl. ¶ Tertiũ quando pactũ ĩtercessit vt teneretur de fortuito. vt. in. d. c. vnico et bona fides. limitat nisi adueniat culpa eius cui permisit. ꝙ sic non tenere t̃. l. cum ꝓponas. C. de nau. fe. et. l. qui officij. §. fi. ff. de ꝛtrahen. emp.

[Fo.xliij.r] ¶ Sed q̇d si generaliter renunciauit et **[sect. 3]** nullus casus fuit expressus. puta dicẽdo. quod volebat teneri de oĩ casu fortuito. an tenea t̃. Rñ. quod lʒ varia sit opi. vt refert. Bal. ĩ. l. j. C. como. ego dico tamen ſʒ io. an. ĩ. d. c. vnico quod non tenetur facit. l. sʒ et si in. §. quesitũ. ff. si quis cau. Qd̃ verum est infallẽter in ꝛscĩa nisi casib⁹ in quib⁹ specialiter fuisset renũciaturus si fuissent expressi. ar. c. fi. de off. vi. li. vj. et no. accursius in. d. §. quesitũ. et bñ ꝙ contra eũ q̇ legẽ dicere potuit aperti⁹ est inter petratio facienda de re. iur. li. vj. et in. l. quicquid. ff. de ver. ob. dicit̃. Quicquid astrigẽde obligatiōis cā dictũ est: id ni si palā ꝟbis exprimatur omissum intelligendum est.

¶ Sʒ q̇d si aliqui casus fuerũt enume **[sect. 4]** rati specialiter. et postea secuta fuit renũciatio gñalis. Rñ. ſm. Bar. d. §. q̃sitũ quod per illam gñalẽ renũtionẽ non veniũt casus maiores expressis. sed solũ cōsimiles exp̃ssis. Qd̃ q̇dẽ ve⁊ est gñaliter in omnibus odiosis: sicut hic. Sec⁹ esset in fauorabilib⁹ vt no. in. cle. non pōt. de ꝑcu. et Jnno. in. c. sedes de rescrip.

¶ Sʒ q̇d si renũciatiōi gñali ĩteruenit **[sect. 5]** iuramentũ. Rñ. Jo. an. vbi. s̃. quod non obli gat Ratio secundum ip̃m est ꝙ iuramẽtũ non obligat vltra cōsensum iurātis. facit. c. veniẽs el. prĩo. et qd̃ ibi no. Jnn. de iureiurādo. et hoc credo ve⁊ in casib⁹ ꝑ qui bus specialiter si fuissent expressi cōsen sisset. pro quibus facit. c. tua nos cum ibi notatis de sponsal. Cōcordat Bal. vbi s̃. Ratio ꝙ iuramentũ hʒ vim casus ex pressi. l. cum pater. §. si quis matrem. ff. de lega. ij.

¶ Vtrum extimatio faciat venire casum fortuitũ. Rñ. secundum Jo. an. in. d. c. vnico et **[sect. 6]** Bar. in. l. si vt certo. §. nũc vidẽdũ. ff. co mo. et. l. j. eo. ti. quando sum⁹ in ꝛctu. cuius nature non repugnat qd̃ dñiũ trāsferatur tũc extimatio facit emptionẽ. vt. l. plerũq̃. ff. de iure. do. et. l. quotiẽs. C. eodeʒ. Et sic extimatio facit ꝑiculũ oẽ et como dum recipiẽtis. l. necessario ĩ ṗn. ff. de peri. et co. rei vẽ. et. d. l. q̊tiẽs et plerũq̃ ẽt de terioratiōis. vt. l. si extimatis. cũ. l. se. ff. so. ma. exemplũ cum mulier dedit viro rẽ extimatā: vt ĩ. d. l. plerũq̃. vel q̇s extima tam rẽ tradit. ita qd̃ extimatio cedat̃ non res vt in. d. §. nũc vidẽdũ Si autem sum⁹ in cōtractu de cuius natura ẽ vt solũ pro ꝑte dñiũ trāsferat̃ et ꝑ ꝑte non sicut

ẽ in societate sic periculũ partis solũ si exti matio fit trāsit ĩ accipiẽtẽ. vt. l. cum duobus. §. dāna. ff. ꝑ socio. Si autem sum⁹ ĩ cō tractu cuius nature repugnat dñij. trāslatio vt in locato et hmōi. sic extimatio non facit emptionẽ nec trāsire periculũ casus magis quod teneat̃ ex natura ꝛct⁹ Nec ob. quod Bar. vbi. s̃. vultvt aliq̇d ope ret̃ et sic si tenebat̃ de lata solũ teneatur de leui. si de leui tũc de leuissima si de leuissima: tunc de casu. ꝓ hoc non teneo sic nec. Pa. in. d. c. vnico. Sꝛ dico quod ope rat̃ extimatio tũc solũ vt sciat̃ preciũ si deterioraret̃ vel ꝑderet̃ ex vicio recipiẽtis et sic releuatur dominus ab onere ꝓbādi ve⁊ p̃ciũ rei. Si autem res extimata daret̃ cum pacto quod aut res vel extimatio redde ret̃ sic facit transire periculũ perẽptionis: sed non deteriorationis vt. d. l. plerunqꝫ in fi.

Cathecismus

quid est. Rñ. quod est ille exorcism⁹ q̇ fit ante ianuā ecclie suꝑ baptizādo. Vñ dici tur cathecismus a cathetizo. i. instruo vel doceo. Jdeo cathecism⁹ instructio vel doctrina dicitur de hoc ĩ. c. per cathecismum de co. spi. li. vj. et in. c. ante baptismum de conse. di. iiij. Cathecismi materia tangitur per legistas in. l. nulli. C. ne sacrum baptis. reite.
¶ Vtrum ꝛtrahat̃ aliqua cognatio spũa lis in tenẽtibus cathecismo sicut in ba **[sect. 1]** ptismo. Rñ. quod sic q̃ ĩpedit matrimoniũ contrahẽdũ. sed non dirimit. contractũ vt in. d. c. per cathecismum.
¶ Ad q̇d tenetur qui tenet in cathecismũ Dic. vt. s̃. baptismus. viij. in fi.
[sect. 2] ¶ Ad quid valet cathecismus. Rñ. ſm **[sect. 3]** Tho. in. iiij. distinctio. vj. quod minuit po testatem demonis. ne tantum possit in corpore et anima vide. j. exorcismus ꝓ idem est.

[[Fo.xliij.]v] Causa

dicit̃ multiplicit̃ aliqñ cā pia vide. j. legatũ. ij. in p̈n. cā ciui lis cuius finisẽ comodũ ꝑtis. seu aliquo rũ sine alterius punitiōe. Jn hoc tracta tur de pecunijs et possessionũ negocijs et hmōi. vt in. xiiij. q. ij. suꝑ prudentiam tuā. Causa criminalis cuius est finis punitio pct̃ vel vindicta publica: vt in c. at si clerici et in. c. cum non ab hoĩe. de iu di. et. d. c. suꝑ prudẽtiātuā. et. xvij. q. j. fra ter nr̃. circa mediũ. Cā mixta est q̃ participat de vtroqꝫ. de ꝓcu. c. tue. Et lꝛ gl. videant̃ varie ponẽdo pecuniariā penam aliquādo ꝓ ciuili aliquādo ꝓ crimi nali. vt in. l. p̃tor. in p̈n. ff. de sepul. vj. et in. l. vnica. C. quando ci. ac. crimi. pre. Tamen cōcordat qꝏ quando pecuniaria pena applicat̃ fisco: criminalis est sicut tꝛ Jnn. in. c. qualiter et qñ. el. ij. de accus. et est gl. et Bar. in. d. l. pretor. §. j. ꝓ sic in tẽditur vindicta publica per penā pecuniariā: sicut per penā corporis. Si vero applicatur fisco pro interesse fisci: ciuilis est vt in. l. j. C. de his qui. vt indig. Nec obstat. c. per tuas. de symo. et quod ibi notat. Pau. in rubrica de iudi. ꝓ illud. c. loquit̃ de ammonitione a prelatiōe. que est ciuilis: quia facit ad bonũ subditorũ habere bonum prelatuꝛ. Et ta li non imponitur pena debita delicto. sed non permittitur exercere quod ei nō cōuenit. s. prelationem ad quā est indi gnus. Jtem non dicũt doc. quod precise est agere ciuiliter quando pena applicatur ꝑti sꝛ etiam alio modo. sicut ĩ. d. c. per tuas hoc sequit̃ gl. et Bar. et Ang. in. l. iij. ff. de se. vio. et Bar. in. l. fi. in questiōe. Quero qũo cognoscā. ff. de pri. delic. Jtem glo. Alber. et Saly. in. l. j. C. de se. vio. et gl. in l. aut dānũ cum infamia. in prin. ff. de pe. et communior est opi. de hoc no. d. Ant. in rubri. de iudi.
¶ Noĩe cāe intelligit̃ de cā ꝓpinqua **[sect. 1]** nō remota. vide gl. in. c. de cetero. de ho mi. Et no. quod cā remota ꝏr occasio. facit l. q̇ domũ in fi. ff. loca. Vñ faciẽs turrĩ: ẽ occasio

homicidij illius q̇ ascẽdit et se p̃ci pitauit. Jpsa ꝟo ẽ cā ꝑpinqua. Quando aũt q̇s teneat̃ ꝑ cā remota no. gl. in. c. sicut nobis. de testi. q̃ distinguit. Aut dabat operā rei licite. et si adhibuit diligẽtiā debitā. non tenet̃. xxiij. q. v. de occidẽdis. Si ꝟo non adhibuit tenet̃. l. d. sepe. ff. ad l. acq̇. q̇ occidit. §. pe. Si autem dabat opaz rei illicite. ĩputant̃ ei semper omnia q̃ ĩde sequũt̃. l. di. c. quātũ dixit. ȯ ĩiur. c. fi. ff. ad l. aqui. l. item Mella. ĩ ṗn. ij. §. item et cum eo. Qr dixit iste dixit cām dici multiplex. Tu dic quod cāz tria sunt gña ciuilis. s. crimĩalis et spũalis. vt no. Spe. ĩ ti. de ꝺtu. §. sequit̃ videre paulo post ṗn. ꝟsi. ad hui⁹ aũt. et in ti. de iuris. om. iudi. ꝟ. et breuiter. et de omnibus generib⁹ causarũ tangit idem Spe. ti. de offi. om. iudi. §. fi. et in titu. de inceden. quest. per totum. ¶ Cā ecclie non ȯr cā ꝑpria rectoris vñ **[sect. 2]** ĩ cā ecclie sue potest esse iudex. ij. ṗ. vij. c. si q̇s erga ep̃z ĩ gl. facit. c. fi. de postu. vbi ponit vt diuersa ꝑ se vel ꝑ ecclesia. Et hoc vezdũmō ali⁹ ꝺstituat̃ q̇ agat noĩe ecclie vt ĩ. c. ĩsuꝑ. de testi. Similiter pōt esse testis in cā ecclie quando ali⁹ ẽ cōsti tut⁹ q̇ agat noĩe ecclie. d. c. ĩsuꝑ. Sz no. quod lz canonic⁹ possit esse testis ꝑ cōcani co suo contra extraneum qꝫ non dicitur domestic⁹ eius sed ecclie tantum secundum Hug. vt in gl. d. c. suꝑ prudentiā. xiiij. q. ij. non tñ potest esse iudex pro eo contra extraneũ qꝫ minor cā repellit aliquẽ a iudicio qꝫ a testi. de offi. dele. c. cum. Rñ. canoni.

[sect. 3] ¶ Cām ꝑpriā palā ẽ eā esse cuius emolumẽtũ vel damnũ ad aliquẽ suo noĩe pertinet. ca. biduum. §. palam. ij. q. vj.

[sect. 4] ¶ Cā cōis vtriusqꝫ est. vt. ff. de ri. nup. l. illud. Et iō testis non potest esse in re cōi sibi cum alijs nisi ĩdirecte. vt legatari⁹ q̇ potest esse testis in cā testamẽti in quo sibi est aliq̇d relictũ. insti. de testa. §. lega tarijs sed cā vniuersitatis non videtur singularis ꝑsone. vt in. c. q̇ manumittitur. xij. q. ij. et ibi vide doc. in. d. §. legata rijs. cum limitationibus suis.

¶ Causa alia impulsiua que occasionẽ **[sect. 5]** remotam prestat sicut Calfurnia que importune postulando cām dedit. vt mulier non possit postulare. vt in. l. j. §. sexum. ff. de postu. Et ista cessante non cessat effectus. alia finalis. et ista regu-**[Fo.xliiij.r]**lat dispositionẽ. c. cum cessante causa. de appel. l. gñaliter. C. de epis. et cle. et ibi Bal. multa dicit de hac materia. c. gña liter. vj. q. j. Hec cognoscit̃ ex. v. Primo quando illud quod exprimitur in viā cause respicit vtilitatem tam alterius qꝫ etiam partium. l. titio centum. in prin. ff. de cōdi. et demō. puta dono tibi centũ vt inde facias fieri capellā in tali eccle sia que illa indiget et hmōi. Si vero respiceret solũ vtilitatẽ illius qui debet implere et non sit pia: sic presumit̃ causa impulsiua. d. l. titio. §. sed si filio. Vñ si lego tibi. x. vt caligas emas nihilominus tenet legatũ. lz non emas. Simi liter sivt fundum. Sz sivt emas fundũ alteri minus industrioso non valet nisi caueat. vt ibi. Secudo cognoscitur qñ exprimitur pius actus in viam cause. l. si quis pro redemptione. C. de dona. et l. si ego. ĩ prin. ff. de iur. do. et vult Bar. ĩ l. ij. §. fi. ff. de dona. vt puta dono tibi cẽ tuz vt facias hospitale: nam hospitale q̇ fiat erit cā finalis. Tertio cognoscit̃ qñ ĩgerẽdo actũ exprimit̃ ab hoĩe cā vbicũ qꝫ lex req̇rit de necessitate eā ad validi tatez act⁹ qꝫ tũc intelligit̃ finalis vt actus sustineat̃. l. sz si mors. §. fi. cũ. l. seq. ff. de do. ĩter vi. et vxo. vbi ȯr quod donatio facta vxori ad restaurationẽ ediũ igne cōbustarũ valet vsqꝫ ad earũ reparationẽ. et non in plus. Quarto vbicunqꝫ non potest esse alia rō illa censet̃ cā finalis l. qꝫuis. vbi gl. C. ȯ fideicō. Vñ q̇ legat iter ad fōtẽ vr̃ legare et haustũ. ff. ȯ ser. ru. pre. l. item si. Quinto vbicunqꝫ lex ex primit cāz censet̃ finalis gl. est notabilis in. l. cum tale. §. legato cām falsaz. ff. de cōdi. et demō. quā ad hoc ponderat ang. ĩ. l. sciendũ. ff. de edi. edic. et bar. in d. §. fina. cuius sunt ista dicta.

¶ Est et alia cā que est cātiua alicuius **[sect. 6]** effectus sed non sufficiẽter et efficaciter et talis non tenetur ad restitutionẽ dāni da ti proximo licet peccauerit. Est et alia q̃ ẽ cātiua

et inductiua alicui⁹ effect⁹ suf ficienter et efficaciter ita quod sine ea non sequeretur. et talis tenetur ad restitutionem vltra peccatum commissuʒ. Et de ista loquitur. c. fi. de iniur. Quod no. ꝗ facit ad multa.

Cautio

simpliciter dicta regulariter ĩtelligit̃ nuda ꝑmissio vt. l. sancim⁹. C. dever. sig. Fallit in cautiõe expressa a lege p̃toria. vt. ff. de p̃to. stip. l. p̃torie. la. j. Et sic intelligegl. in. c. prio igit̃. de cõse. di. iiij. Jtẽ secundum gl. in. l. pe. ĩ fi. ff. de pe. he. quando est ꝑsona suspecta. vt l. si fideiussor. §. fi. ff. qui sa. co. quia tũc debet cauere cum fideiussoria. Sed cũ addit̃ idonea vel sufficiẽs: intelligit̃ de pignoratitia vel fideiussoria: vt. ff. de fi deicom. li. l. ergo ꝗ diu. §. adici. ita vide gl. in. c. ad nr̃am. el. jde iureiur. et in c. vlti. de pig. et in. c. ex publico. de conuer. cõiu. Si vero dicitur cautio medio cris: tunc venit obligatio omnium bo norũ. tex. est sing. in. l. filio. in fi. ff. vt le. nomine cane. Si vero dicitur cautio cõ petẽs intelligitur arbitrio iudicis �means aliquos. vel secundum alios fideiussoria vel pi gnoraticia. vt in gl. l. si debitori. ff. deiu di. no. tamen Bald. in. l. vniuersa. C. de p̃ct. impera. of. quod quando statuto caue tur quod caueat̃ idonee: quando cõpromissum pe titur intelligitur arbitrio iudicis. et in l. oẽs. C. de epis. et cle. dicit tenetur quis dare fideiussores: et non potest: tũc tenet̃ obligare omnia bona sua meliori mo do qui potest. Si vero dicatur. satisdet vel satisfaciat. fideiussoria intelligitur vt in. d. l. j. qui satisda. cogan. et ꝑʒ gl. in. d. l. penul.
Cautio idonea vt paucis absoluã. dicitur secundum qualitatem et conditionẽ ꝑ sone. vt per Bal. in aut̃. cui relictũ col. iij. versi. item nota quod idonea cautio. C. de indic. vidui. tol. et in. l. sciendum. C. quorum apppel.

Cecitas

mentis secundum tho. secunda secunde. q. xv. ar. prĩo ꝑuenit dupliciter. Primo ex hoc quod auertit se spontanee a cõsideratione primi principij intelligibilis secundum illud psal. Noluit intelligere vt bene ageret. Alio modo per occupationem mentis circa alia que magis diligit ꝗ dictum principum secundum psal. Super ce-**[[Fo.xliiij.]v]**cidit ignis. s. concupiscentie et non vide runt solẽ. Et sic pʒ quod est pctm̃. et a Gre. xxj. mora. ponitur filia luxurie.
¶ Sʒ vtrum sit mortale? Rñ. quod sic quando sic **[sect. 1]** nõ vult intelligere necessaria ad salutẽ xxxviij. di. c. qui ea. sıłr quando ita occupat̃ in tꝑalibus: quod omittit necessariã vaca tionẽ quã deo tenetur exhibere. vt in die bus festiuis in q̇bus secundum Ri. in. iij. dis. xxxvij. arg. iij. q. iiij. ĩ aliqua hora tenet̃ deovacare mẽte vel hmõi. secus si omit tit que non sunt necessaria ad salutem ꝗ tunc est peccatum venale.

Cedere

bonis dʒ q̇ soluere non valet creditoribus suis. Et valebit ei ad tria. primũ ne incarceret̃. l. j. C. qui bo. ce. po. de quo vide. s̃. Carcer. §. ij. secundum ne excõicet̃. et si erat excõicatus dʒ absolui recepta idonea cautione de soluẽdo debito si ad pinguiorẽ fortunam venerit de solu. c. odoardus Tertiũ quod non cõdẽnet̃ nisi inꝗ tũ facere potest ha bita rõne ne egeat: necem̃ fraudãd⁹ est alimẽtis quotidianis. ff. de re iud. l. sũt q̇ in id quod facere possunt: et. ff. qui bo. ce. pos. l. is q̇ et. l. q̇ bonis. et. l. si debitores. Nec ob. c. ꝑuenit. de fideius. ꝗ ibi non cesserat bonis. limita tamen tertiũ: quando non cõueniṭ rõne delicti. qui si cõueniretur rõne

delicti: non haberet̃ respectus ne egeret etiam in clerico. vt no. Pan. in. c. olim nobis. de rest. spo. Qũo vero sit vi de. j. solutio. §. xxiij.
De materia cedẽtis bonis et an nu dus exulet et an cogat̃ mendicare not. Bar. in. l. qui cedit ĩ. vlti. q. ff. de ces. bo. gl. in. l. ij. iij. ver. possit. C. qȯ cum et iuste de act. §. fi. vbi quod non deducit ne egeat sed tamen quod non dʒ spoliari. vestibus in. l. j. C. qui bo. ce. pos. et Bart. in. l. diu⁹ in prin. ff. de bo. dan. et remanet obliga tus naturaliter tantum ꝗ ciuili obligatione liberatur Bal. in. l. cum quis col. ix. ver. vj. exẽplum. C. de iur. et fact. igno. per glo. in. l. vbicunqꝫ in versi. teneri. ff. de fideius.

Celare

peccatum alicui⁹ propter pe cuniā vel gratiam: aut cōsan guinitatẽ simonia est vt in. c. nemo. de simo. vbi glo. et Jnno. dicit quod rō est ꝗ q̃ libet tenetur alterius peccatum ad peni tentiā indicare. xxiiij. q. iij. tam sacerdo tes. Secus autem in ind icatiōe furis. vł serui fugitiuivt capiat̃ ꝗ licite merces accipit̃. ff. de offi. p̃fec. vrb. l. solẽt. et. ff. de cōdi. ob. tur. cām. l. iiij. §. vlti. Nec ꝑ prie dicit. Jnno. quod est simonia vbi ex gr̃a q̇s non iudicat. sʒ dʒ puniri sicut simoniacus. tu dic secundum gl. ĩ. l. iiij. §. si tibi. ff. de ɔdi. ob. tur. causam. quod ille q̇ non te netur per officiũ vel actionem vel iudicẽ reuelare furẽ licite accipit aliq̇d. vt in dicet sed accipere vt non indicet turpi ter accipit ꝗ ɔ̃ publicā vtilitatẽ q̃ est maleficia puniri. vt. ff. de fideius. l. siq̇s a reo. §. pe. Et sic ptʒ quod rōne naturali non tenetur q̇s indicare ꝗ tũc non liceret accipere ꝑ indicando. vt. ff. de condi. ob tur. cau. l. j. in fine. et. l. ij. j. Rñ. Qȯ tamen lʒ vt in. d. §. si tibi quod limito verũ de indicatione q̃ sit prelato vt puniat. secus de illa que fit alicui vt ꝑuideat: ꝗ teneretur.

Censura

ecclesiastica q̇d comprehẽ dat. Rñ. quod interdictum suspensionem et excōicationem: de verb. signi. c. querenti.

Census

est q̃dā pensio q̃ de prouẽtibus soluit̃. j. q. iij. quesitum. vel potest dici census quicquid annua tim soluitur in quātitatevel summa. ff. de censi. l. etatem.
De censu et quid sit et an sit signum subiectionis et ecōtra an non soluere sit vsurpatio libertatis. no. Bal. in. l. plures col. ij. versi. no. quod non soluere. C. de fide instru. et in. l. data. col. xvj. C. qui ac cu. non pos. et in aut̃. q̇bus mo. natur. effi. sui. §. si quis.
¶ Cẽsus nouos imponere ecclesijs aut **[sect. 1]** veteres augere prohibetur oĩbus episcopis et prelatis in. c. prohibemus de censi. etiam si eripuerunt eas de manu laici. vt in c. ecclesijs. eo. titu. Dicit tñ Pau. in. d. c. prohibemus quod hoc veruʒ est ad vtilitatem eorum pro priā vt in cle. ij. de re. ec. non alie. Secus esset ad vtilitatẽ alterius ecclesie. rationabili **[Fo.xlv.r]** causa subsistente et a prelato iurisditio nem habente episcopalem et in eccłia pleno iure sibi subiecta. ꝗ tunc potest vt no. Jnno. in. d. c. prohibemus. et facit. c. preterea. eo. titu.
¶ Quis potest imponere cẽsum. Rñ. quod q̇ **[sect. 2]** cunqꝫ hʒ ius in re tali. vt insti. de vsufru. §. sine testamento.
¶ Quod argumẽtũ prestat census. so **[sect. 3]** lutio. Rñ. quod aliqñ subiectionẽ de censi. c. omnis aĩa. Aliqñ prestitā libertatẽ vel ꝑ ceptam protectionem vt in. c. percepimus. de priui.

Certum

diciť id de quo ꝑprio nomi ne vel indubitata circũ locutione cōstat. vt in glo. de priui. c. cum et plātare. Jnsti. de exhereda. li. §. noĩatiʒ vbi ȯr quod q̇ vnũ filium solũ hʒ noĩatim ex heredat siue dicat. tit iũ filium meum exhe redo. siue filium meum exheredo.

Cassatio

a diuinis officijs alia generalis. et hec eq̇parať ĩterdicto. ita quod posita generali cessatione ab eo qui potest vel de iure vel de cōsuetudine in loco aliquo. si quisibi celebrat est irregularis et religiosus talem cessatio nem non seruās est excōicat⁹ ipso facto si matrix ecclesia seruat. Et sic ĩtellige cle. j. de sen. ex. et Jnn. in. c. non est nobis de spō. Cessatio vero specialis est illa que solũ in aliqua ecclia poniť. Et hec non comparatur interdicto. Vnde cele brans in eadẽ ecclesia non efficiť irregularis nec religiosus excōicat⁹ si non sernat ꝗuis talis ecclesia esset matrix. Et sic intellige glo. ij. capitu. si canonici de offi. ordi. li. vj. et Jnno. in. c. dilectis filijs de appel.

¶ Que est pena imponẽtis generaleʒ [sect. 1] vel specialẽ cessationẽ indebite. Rñ. q̨ illi qui imponũt tenenť restituere oẽs fructus quos interim ab ecclesia perce perunt. Jn qua cessatum est etiam si talis ecclia sua erat. et ipsi ecclesie. Jt em tenenť de omni dāno quod alij incurrũt ꝑpter talẽ cessationẽ. d. c. si canonici. et ibi Ge. dicit quod lʒ. d. c. loquiť de capitulo canonicorũ tamen idem erit in alijs q̇ ipsam cessationem imponunt.

¶ Que est pena illius qui dat cām ces [sect. 2] sationi. Rñ. tenetur ad oẽ intercesse qȯ ca nonici. aut alij incurrerũt. et ad aliquā aliā satisfactionẽ extimandā arbitrio superioris in recōpẽsationẽ cessationis facte in ecclesia. d. c. ij canonici.

¶ Que requirunť ad hoc vt cessatio de [sect. 3] beat seruari? Rñ. secundum Jo. an. in. c. ꝗuis de offi. or. li. vj. q̨. x. ¶ Prĩo quod hi q̇ cessant habeāt ex ɔsuetudĩe. vel alio iurc. ¶ Scȯo quod cōuocenť absentes ad ꝯctādum ȯ cessatione. ¶ Tertio quod tractẽt diligẽter. ¶ Quarto quod de cessando deliberẽt. ¶ Quinto quod sit manifesta offensa: vel ĩiuria. et secundum Jnno. et Host. dʒ esse no toria. quod si non esset nulla ɔsuetudo ꝑdes set: ꝗ esset ecclesijs onerosa de consue. c. j. et. c. cum venerabilis ꝗ ille ꝯ quẽ cessatur non dʒ cōuinci ꝑbādis sʒ apertis et notorijs maxĩe in cultu diuino tol lẽdo. C. de acti. et obli. l. negātes. ¶ Sex to quod sit cā rōnabilis. ¶ Septimo quod an te cessationẽ instr̃o publico vel patentibus literis autentico. Sigillo munitis cām cessationis exprimāt. ¶ Octauo quod illud instr̃m vel lr̃as tradāt ei con tra quẽ cessant. ¶ Nono quod requirāt illum. vt emẽdet competẽter iniuriam ꝑ pter quā cessare volunt: quod si non fecerit tunc locum habet cessatio. ¶ Decimo quod post cessationeʒ vtraqʒ ꝑs iter dʒ arripere ad sedẽ aposto licam infra mẽ sem per se vel per pro curatores sufficiẽ ter instructo. et continuatis dieb⁹ quā cito poterunt se sedi apostolice representent vt discut iatur quid super hoc sit agendum. his non seruatis non ser natur cessatio. Similiter si pars que posuit cessationem eam non seruauerit ab alijs non seruetur similit er hoc no. Jo. mo. et Gari. in. c. si canonici. de offi. or. li. vj. in quo. c. reprobatur consuetudo illorum qui in aggrauatiōe cessatio nis imagines crucis vel aliorum sanctorũ prosternunt: vtricis supponũt vel lapidibus et huiusmodi. et qui talia fa ciunt grauiter sunt puniendi vt ibidẽ.

Cessio

actionum an valeat. Rñ. pau. in. c. fi. de ali. iu. mu. causa fac. **[[Fo.xlv.]v]** colligendo dicta doc. distinguendo sic. ¶lũ queriť an valeat cessio actionũ dic aut fuit facta in vltimavolũtate. et tʒ vt no. ĩ. l. nomẽ. ff. ð le. iij. Sic tamen quod si actio erat ĩ iudiciũ deducta per defunctũ non debet agere legatarius. sed heres oẽm talem vtilitatẽ quam cõsequetur heres dʒ legatario restituere. Et si nihil con sequitur. nihil restituet: ꝗ videtur testator legando actionem legasse euentuʒ illius iudicij. Et ob hoc ne fiat collusio per heredem potest legatarius si vult assi stere heredi in iudicio. vt in auť. nunc si heredi. C. de liti. Si vero actio non erat deduc ta in iudicium poterit legatari⁹ post cessionẽagere. vt ibi. Sed cuius sum ptibus. Rñ. glo. in auť. nunc si heres ꝗ si erat litigiosa cum legabatur tũc sum ptu. heredis. l. cum seruis. ff. de le. j. Si ve ro facta est litigiosa viuo vel mortuo te statore tũc sumptu legatarij. vt. ff. de le. j. l. seruuslegatus. nisi heres fuerit in mora ar. ff. de le. j. l. cum res. Aut cessio fit inter viuos. et distingue ꝗ aut sit potẽtiori ratione officij seu dignitatis preci pue et non valet et ced ẽs debet perdere oẽ ius qð habebat. Et iste est propri⁹ ca sus. l. ij. C. ne. li. po. Et hoc verum secundum spe. in ti. de cessione actionum. post Vin. qñ sit potentiori malitiose: causà opprimẽ di aduersarium secus si fieret bona fide. car. l. qui stipendia. C. de procu. et pla cet pau. Si vero cessio sit potentiori nõ rõne officij vel dignitatis: sed rõne no bilitatis: vel ꝗ ditior vel alio res pectu tũc si fuit facta cessio rõe iudicij mutã di potest excludi cessionarius per exceptio nẽ. vt. l. pe. et qð ibi no. ff. de ali. iu. mu. cã fa. non perdit tamen actionem cedẽs: sʒ pu niť secundum vnam opi. ꝗ non potest ampliusce dere istã actionem alteri: nec potest in ea cõ stituere ꝓcuratorem: sed tenetur ipse pro seq̇: vt vř ĩnuere. d. l. pe. gl. tñ. in. d. l. pe. dicit quod ĩ isto casu videtur trãstulisse magis rẽ ꝗ litẽ: et sic cessiõari⁹ habebit rẽ si euincať et cedens expensas litis facit ĩ dãnũ suũ. secus si non fuit facta rõe iudicij mutandi: ꝗ tʒ vt patet ex not. ĩ sl. in. l. j. C. ne li. po. Aut cessio q̃ fit. ĩter viuos et q̃ non sit potentiori est dubitata. et dicitur dubitata eoipso qð est in litigio deducta: ꝗ dubius euentus litis: et sic non potest regulariter alteri cedi et cedens incidit in viciũ litigiosi. vnde dʒ puniri. vt habeť in. l. fi. C. de liti. et per gl. ĩ. c. ecclia el. j. ne li. pẽ. fallit ĩ casib⁹ ibi nũeratis. No. hic quod ĩ casib⁹ in q̇b⁹ põt fieri cessio: quod ꝓsecutio actiõis fiet a cedẽ te: non a cessionario secundum Jnno. in quadã glo. in. d. c. fi. allegat in ar. l. ꝗꝗ. ff. de aqua plu. Aut actio non ẽ du bitata tũc regułr potest cedi titulo donatiõis: vẽditõis vel alio titulo legitĩo. vt ꝓbať. C. de he. vel ac. vẽ. l. noĩs vẽditio. et ĩ. l. per diuersas. C. man. Pretẽdiť tñ siłat⁹ cõtract⁹ ex sex. Primo ex modicitate precij: et extimať ista actio secundum dubiũ expẽsas labores et huiusmodi secundum Pau. ibidẽ. ¶ Scðo quando in cessiõe non exprimi tur titul⁹: vt quando dicit cedo actionẽ et c. nec ðr ꝓ qua cã vt ꝓbať in. d. l. per diuer sas. et tenent cõiter doc. ¶ Tertioqñ ces sio fuit ꝓ ꝑte vẽdita. et ꝓ ꝑte donata. vt d. l. per diuersas. Rõ ꝗ ista cessio est odio sa secus in alijs ꝗ vʒ. Et isto casu admittitur sessionarius vsqꝗ ad qꝗtitatẽ quã exbursauit. Jn alia ꝑdit actio. vt ĩ d. l. per diuersas. ¶ Quarto quando cessio pure vẽdiť. tamen p̃ciũ non soluiť nisi ꝓ ꝑte. et de reliqua cõfiteť recepisse. ¶ Quinto quando dicit se donare ꝓpter bñmerita. q̃ non sunt. Fallit in casib⁹ cõtẽtis ĩ. d. l. ꝑ diuersas. vbi non presumiť siłatio. vt pu ta si inter coherdes est facta cessio: vel cum est facta insolutũ: vel pro minime rei sue: vt cum domus tua minať ruinã do mui mee ego timẽs eĩ oẽ ius tue. Jtẽ si sit inter legatarios et fidei cõmissãrios vel quando heres cessit actionem legatario. Siłr in societate. s. quando socij sibi ce dunt actionem.

Cedentis actionem materia vltra hic dicta quid sit Bal. no. et doc. in. l. le gato. C. ðle. et an cedere actionem contra si ꝗs possit. Bal. in. l. ij. C. an seruus ex fa cto suo. An autem officium iudicis pos sit cedi. no. Bald. ibidez quod sic Bar. in. l. quod si minor. ff. de mino. **[Fo.xlvj.r]** ¶ Vtrum cleric⁹ possit emere cessionem **[sect. 1]** Rñ. pa. in. d. c. fi. quod nō: ꝙ vilius emere et carius vendere non licet ei: sed posset tñ donari ecclesie vel clerico bonafide et tenet nec credo illicitum secundum pau. ibidem.
¶ Sed q̃rit̃ quando dicitur res litigiosa. Rñ. litigiosa res est de cuius dñio causa mouet̃ inter petitorẽ et possessorem iudi ciaria cōuẽtiōe. vel p̃cib⁹ principi obla tis et iudici insinuatis: ac per euz futuro reo cognitis. Jta dicitur in aut̃. litigiosa res. C. de liti. sed Bar. in. l. j. C. de liti. di stinguit. quod aut agit̃ actiōe reali: et tũc si cōtẽdit̃ de dñio vel quasi. puta ꝙ dicit̃ rẽ suā esse. vel de eius dñio vel quasi. sic res efficit̃ litigiosa per simplicẽ cōuentio nẽ vt in. d. aut̃. litigiosa. Si vero non con tendit̃ de dominio sed de alio iure prin cipaliter: puta hypothecaria et hmōi: sic non efficit̃ litigiosa. Aut agit̃ actione ꝑsonali et sic nunqꝫ efficit̃ litigiosa Aut agit̃ actione mixta: et sic si est vniuersalis efficit̃ litigiosa per solā cōtrouersiam. Si vero est particularis: sic efficit̃ litigiosa per litis ꝛtestationẽ cōcordat Jnn. in. c. cũ. M. ferrarĩẽsis de ꝛsti. ex hoc pz quod quando res non est litigiosa potest alie nari absqꝫ vicio litigiosi. alias non sine pena litigiosi.
¶ Que est pena litigiosi. Rñ. vt no. ĩ. l. **[sect. 3]** fi. C. de liti. quod qui sciẽter ex aliquo cōtra ctu rẽ litigiosaz accepit restituere tene tur rẽ et p̃cio eius priuabit̃ et fisco applicabit̃. Si ꝟo ignorās rẽ litigiosaz eme rit: vel ex alio ꝛctu acceperit: tũc ꝛctus non tz: sz cōdẽnat̃ vẽdẽs testituere p̃ciũ et vltra tertiā ꝑtẽ. Et si per donationẽ sit facta alieuatio extimabit̃. et idem fiet de p̃cio quo est extimata: vt dictũ est. de cō tractu emptiōis vel alio ꝛctu exceptio casib⁹ donatiōis añ nuptias vel trans actionũ: aut diuisiōts reꝛ hereditariarũ facte vel per legati: vel per fideicōmissi cām quibus in. d. l. fi. et in. d. gl. d. c. eccle sia. el. j. et. ij. q. j. ꝙ res in litigio. q̇b⁹ pōt fieri alienatio sine vitio litigiosi.
¶ Vtrum res litigiosa possit alienari **[sect. 4]** ab alijs inter quos nulla lis est de ea. Rñ. Angelus. in autentica de litigio. quod sic.

CJmiterimm

grece dicit̃ a cinis grece quod est dulcis statio aiarum vel poti⁹ corpoꝛ: ꝙ ibi cinis mortuoꝛ detinet vel altis ꝗ est ante ꝙ ecclesias fieri solet. hec Ge. ĩ c. vnico de consec. eccle. vel alta. lib. vj. de immunitate cimiterij: vide. j. Jmmu nitas: et de eius consecratione et pollutione. vide. j. cōsecratio. iiij. per totuz. De cimiterio et quod est priuilegiatũ si cut ecclesia ꝑ. xxx. passus circa ecclesiaz not. Flo. in. l. quidā hyber⁹. in prin. ff. de ser. vrba. predi. Ang. aret. in tra. malefi. in. glo. in versic. schalis. et Oldr. cō si. lv. vbi dicit de priuilegio cimiterij multa et quid veniat appellatione illi⁹.

Circ#st#tia

dicit qð circũstat actũ quasi extrinsecus extra actus substantiam cōsideratum. Hoc aũt vno modo est ex parte cause. et sic vel finale. et sic cōsideramus cur fecerit. sine respectu agentis principalis: et si quis secerit. Aliquando reipectu instrumen ti: et sic quo instrumeto: vel quibus auxilijs fecerit. Aliqñ circũstat̃ ex ꝑte mẽsu re: et sic consideramus vbi vel in quo lo co: aut quando fecerit aliquādo et tertio ex ꝑte ipsi⁹ actus cōsideram⁹ modũ agendi. puta fortiter vellẽte: si sepe vel semel solum siue cōsideramus obiectũ: siue materiā actus. puta verum

patrez percussit vel extraneum: siue effectum quem agendo inducit: puta vtruz percutiẽdo vel vulnerauerit vel occiderit que omnia cōtinentur in his ꝓsibus. Quis q̇d vbi: quibus auxilijs: cur. qũo quando et quotiẽs. Jta tamen quod in q̇d includat̃ non solum effectus. sed etiam obiectuz vt intelligat. et quod circa quod.
¶ Vtrum cicunstantia mutet speciem [sect. 1] pcti. Rñ. quod circunstantia tripliciter sehabet ad actum peccati. Aliquādo em̃ cicunstantia adueniens actui indifferenter se habet quantum ad rationem et tũc non dat speciem peccator: nec aggrauat. Nihil enim ad rationem perti **[[Fo.xlvj.]v]** net vt ille q̇ ꝑcutit̃ tali vel tali veste induat̃. Aliqñ ꝓo dr̃am aliquam hz per cōparationẽ ad rōnẽ ĩportās. aliq̇d repu gnās rōni primo et per se: et tũc dat speciẽ pctō: sicut accipe alienũ. Si autem pr̃io et per se non importat aliq̇d repugnās rōni: sz per cōparationẽ ad id qꝏ pr̃io et per se rō ni repugnat aliquam repugnātiā hz ad rōnez. Sicut accipere aliq̇d in magna qꝫtitate: nihil: repugnās rōni dicit: sed accipe alienũ ĩ quātitate dicit maiorẽ repugnantiam ad rōnẽ. Vnde illa circũstātia aggrauat. Vel sic secundum philosophũ. v. ethi. quod pctm̃ recipit speciẽ ex in tentione peccātis. Vñ ille qui mechat̃ vt furetur magis est fur. quā mechus.
¶ Vtrum circunstātia aggrauet peccatũ [sect. 2] in infinitũ. Rñ. quod quando circunstātia non cōstituit speciẽ nouā. tũc non aggrauat pctm̃ in infinitũ, vt veniale possit fieri mortale: qꝛ peccatum veniale et mortale non sunt eiusdẽ speciei: sz quando circũstātia ꝯstituit nouā speciẽ potest cōstituere peccatũ mortale. et ita aggrauare in infini tũ sicut si quis dicat verbum ociosum: vt prouocet aliquem ad luxuriam.
¶ Vtrum circũstātia ꝑsone aggrauet in [sect. 3] ifinitũ. Rñ. quod non nisi solũ dupłr. ¶ Pri mo quando ꝓpter ꝯditionẽ sui stat⁹ ẽ aliq̇d ei necessitate: puta religioso non accipe re vxorẽ. ¶ Scꝏ rōne scādali qꝏ etiam ẽ contra p̃ceptũ p̃bere ruinā ꝓximo: aliter non pōt. vt. s̃. per supradicta: hec omnia ex fran. in. ij. senten.

Citatio

debet fieri trib⁹ edictis: vel vno perẽptorio: qꝏ cōtinere dz tamen tp̃s quātũ tria edicta nisi necessi tas vrgeat. de dila. c. j. vbi de hoc in gl. Citatio requirit̃ regulariter in oĩ actu in quo vertit̃ pluris interesse. l. de vno quoqꝫ. ff. de re iudi. l. nam ita diuus. ff. de adop. nisi in casibus no per Alex. in. l. ne quicqꝫ. §. vbi. in princ. ff. de offi. procon. et lega.
¶ Vtrum quando iura exigũt trinā monitio [sect. 1] nez sufficiat vna vide. j. cleric⁹. ix. §. iiij.
¶ Vtruz corporaliter impedit⁹ teneat̃ [sect. 2] ꝑ aliũ cōparere. Rñ. pa. in. c. ĩ noĩe dñi de testi. qꝏ non et act⁹ gestus eo absente est perinde: ac si non fuisset citatus.
¶ Vtrum snĩa lata ꝯtra non citatũ valeat. [sect. 3] Rñ. Car. in cle. pastoralis ĩ. §. deniqꝫ. de re. iudi. qꝏ si nullo mō fuit citat⁹ ẽ nulla ip̃o iure. de maio. et obe. c. ĩter q̃tuor. Pa. tamen dicit ĩ. c. cāmqꝫ de rescrip. et in. c. cũsit de appel. qꝏ ĩ fctō notorio cum certũ sit absenti nullam cōpetere defẽsionẽ pōt ferri snĩa ꝯ absentẽ non citatũ: excepta snĩa excōicationis. c. sacro. de sen. excō. ¶ Sed q̇d si citat⁹ sit non legitime. Rñ. [sect. 4] car. vbi. s̃. quod debeat haberi pro non fa cta. c. bone. el. ij. de elec.
¶ Vtrum q̇s possit denũciari excōicatus [sect. 5] nō citatus. Rñ. pau. in. c. ꝑuenit de ap. quod non vbi excessus non sit notori⁹ facit. c. cum secundum de hered. li. vj.
¶ Vtrum p̃lati religiosoꝝ possit subdi [sect. 6] tos ab officijs deponere: suspendere. et hmōi: ipsis non citatis. Rñ. quod sic si ita hz eoꝝ consuetudo. aut cōstitutiones ꝟm quas dz ꝓcedere et no. ĩ. c. cum speciali. et c. qꝛ nos. de ap. et ĩ. c. cum medicinalis. de sen. excō. li. vj. et dicit gl. ĩ. d. c. cum speciali. quā sequit̃ pau. ibidem quod dispositio. c. sacro. de sen. excō.

non est necessario seruāda in religiosis contra suas obseruātias speciales. et ibi dicit pa. hoc ꝑcede re: vbi regula vel cōstitutio religiosoꝝ dat certum modum excōicandi religiosuꝫ. vt satis sit seruari eā. et hoc idem tꝫ Fede. in consi. v.
¶ Vtrum citatio aliquādo sit nulla. i. nō valeat. Rñ. gl. ĩ. c. si ep̃s. iij. q. ij. quod sic in **[sect. 7]** viij. casibus. ¶ Primus ꝓ in angusta tꝑa. ¶ Secūdus ꝓ non exprimit̃ causa citationis. ¶ Tertius ꝓ nimis maturat peremptoriū. ¶ Quartꝰ ratione tẽporis. ¶ Quintus rōne loci. ¶ Sextus rōne iudicis. ¶ Septimꝰ ꝓ rescriptum apostolicū non inserit̃ in ea. ¶ Octauꝰ quando sit spoliatio de quibus vide ibi. Tutius tamen est vt semper citatꝰ compareat allegaturus priuilegiū: vel appel laturus si eū grauauerit. nisi quando cō stat eum non esse iudicem suum vt in d. glo. et in. c. veniens. de accu. in glo.

Citaristis

q̇ varijs vtūt̃ instr̃is licite potest aliquid dari: et ta-**[[Fo.xlvij.]r]**lia audire vel talibus vti: quando fit ad laudẽ dei: vel ob aliam iustam causam puta recreationis: ꝓ debilis est vel in firmus et huiusmodi. de cōse. di. iij. ꝑue nit. Ad voluptatẽ autem vel luxuriā talibꝰ vti vel aliquid dare est peccatum mortale. xcij. di. in sancta. no. hec gl. in. c. do nare. lxxxvj. di.

Ciuitas

vel vniuersitas non dicitur aliquid facere nisi sit id col legialiter deliberatum: etiam si maior pars illud facit. Jta dicit gl. notabilis in. l. sicut. ff. qd̄ cuiusqꝫ vniuer. sequitur bar. in. l. aut facta. ff. de pe. sacit qd̄ not. in. l. felices. de pe. lib. vj. et gl. ĩ. l. aliud. .§. refert̃. ff. de reg. iur. querentes quando vniuersitas delinquit ꝯmunis opi. tenet secundum pau. in. c. ij. de postu. pre. et Jo. an. in. d. c. felicis. quod est quando priꝰ aliq̇d fuit deliberatū in vniuersitate ip̃a. pulsata campana et alijs requisitis ad congregationem: vnde si omnes huiꝰ ciuitatis facerent delictū non diceretur factū ab vniuersitate sꝫ per singulos vni uersitatis. etiam si facerent pulsare campanam. et leuarent vexillum nam istud est potius factum singulorū facit quod no. in. c. cum omnes. de consti. Pau. in c. dilectus. el. ij. de simo.
De ciuitate et quando dicat̃ fieri a ci uitate tex. est non iuncta. gl. in ver. cōsen su oĩm in. l. q̇cūqꝫ. et ibi Bar. C. de omni agro. deser. vbi dicit quod id qd̄ fit a maio ri ꝑte not. l. qd̄ maior. ff. ad munici. et q̃ dicitur ciuitas et q̃ villa not. li. j. §. si autẽ. ff. de no. ope. nun. Bart. in. l. si duas. §. grāmatici col. ij. ver. querit glo. que dicuntur in lec. nico. de neapo. ff. de excu. tu. et an veniant suburbia Bar. et Alex. quod sic in. l. ij. ff. de ver. sig.
¶ Vtrum destructa ciuitate destruant̃ **[sect. 3]** oĩa priuilegia eiꝰ. Rñ. Jnno. in. c. ij. de no. ope. nun. quod si ecclesia: vel ciuitas. vł alia loca. siue sacra siue prophana autoritate superioris ꝑpter delictū eorum destruant̃: de cetero non dꝫ vocari clericus illius ecclie vel municeps illius ciuitatis. et ille locus priuilegiū ꝑdit. vt de conse. di. j. placuit. xvj. q. vij. et hoc dicimus. ar. ff. quando di. le. vsufru. ce. l. j. Si autem ab hostibꝰ destruat̃: aut per tiran nissem vel et vt reedificetur retinet oĩa ꝑuilegia facit. vij. q. j. pastoralis. et. xix. q. iij. que semel idem dicit quando destruit̃ de facto in totū vel paulatim vt reedificet̃ secundum angel. de are. insti. de re. di. §. sacrā allegat. l. inter stipulantẽ. §. sacrā. de verb. sig. et idem vr̃ si autoritate suꝑioris trāsferat̃ ad aliū locū: vel alij vniat̃. vt no. ĩ. c. j. ne se. va. de reli. do. c. ꝓ monasteriū. et idem intelligit̃ in ciuita te et alijs locis ꝑphanis. arg. ff. de ꝯtra hen. emptio. l. ede sacra.
¶ Vtrum ciuitatisappellatiōe alid̄ qꝫ qd̄ **[sect. 2]** est infra menia veniat. Rñ. ꝗꝫ po. ĩ. c. ro dulphꝰ. de p̃scrip. quod non ĩ materia odiosa seu stricta. nisi quando dispositio cōce pta

nomine ciuitatis esset inutilis vel posset fieri franc⁹ tũc ɔtinent̃ superbia et cõtinẽtia edificia et sic ĩtellige Jo. an. ĩ. c. si ciuitas. de sen. exc. li. vj. sʒ ĩ materia larga seu ĩdiferẽti noĩe ciuitatis ve nit ciuitas cum suo territorio vt est text. ĩ l. vnica. §. et vrbe. ff. de offi. p̃fec. vrb. siłr ĩ materia larga noĩe ciuiũ veniũt etiaʒ illi de comitatu et de toto territorio. vt ĩ l. qui ex vico. ff. ad muni. et ĩ. l. non dubito ff. de capti. et. l. qui cõtinentib⁹. ff. de ɣ. sig. et per Bar. ĩ. l. j. ff. ad muni. vide bonam glos. in. c. j. de vsur. lib. vj. Sed in materia stricta secus: licet contrariũ vi deatur tenere Bar. in. l. j. et. l. mille passus. ff. de ver. sig. et. l. nam qd̃ liquide. §. si ita legetur. ff. de pe. lega. que volunt quod mille passus a muro comprehendãtur. t̃ellige quando subiecta materia ita requirit in speciali.

¶ Vtrum nat⁹ in aliqua ciuitate ex parẽ **[sect. 3]** tibus qui ibi non habẽt domiciliũ sit ciuis. Rñ. quod non secundum bar. ĩ. l. filios. C. demu. et orig. lʒ. in. j. filij. ff. ad munic. licet dubitatiue loquat̃ pa. vbi. s̃. tʒ quod non. ¶ Vtruʒ ciuitas censeat̃ iure minoris. **[sect. 4]** Rñ. Jnn. in. c. j. de resti. in inte. quod sic Et tamen dr̃ia inter minorem ecclesiã rempublicã et ciuitatẽ in ĩtegrũ restitutiõe licet lex dicat quod respublica fungit̃ vice minoris. C. qui. ex cau. mal. l. pe. et. C. de **[[Fo.xlvij.]v]** iure repu. l. rẽpublicã. C. de sac. eccł. l. fi. ꝗ pupillo. et ẽt minori non currit hodie vsucapio aut p̃scriptio. x. vel. xx. annoꝝ in rebus q̃ seruãdo seruari pñt. siue sint mobiles siue immobiles. C. de admit. tut. l. lex q̃ tutores in fi. Jõ sup eis non ẽ necessaria restitutio ĩ ĩtegrũ: lʒ añ tp̃s hui⁹ legalis curreret ꝯ minorẽ non ꝯ pu pillũ. ff. de acqui. re. do. l. bonefidei emptor. §. j. Sʒ ꝯ ecclesiã et rẽpublicã et ciuitatẽ currit vsucapio et p̃scriptioet alie tpales et ppetue p̃scriptiões. sed dat̃ ei restitutio sicut minori: ꝗ p̃dicti fingũt̃ esse in vltima instã tia minoris etatis. Prescriptio aũt. xxx. vel. xl. an. certum ẽ q̃ currit ꝯ omnes p̃dictos sʒ dat̃ eis restitutio ex verbis gñalib⁹ edicti q̃ sunt. Si q̇d cum minore gestũ erit. et c. Pupill⁹ aũt ab his p̃scriptionib⁹ seruat̃ illesus. C. de p̃scrip. xxx. annoꝝ. l. sicut. Quod aũt ciuitati det̃ restitutio in ĩtegrũ non plʒ Jnn. vbi. s̃. arg. l. nihil ĩterest. ff. ad ma ced. sʒ. Bar. ĩ. l. respublica. C. q̇. cau. ma. poss. Jac. bu. tʒ quod sic saltẽ ex clausula ge nerali: ꝗ ex quo regit̃ per administratores hʒ iustã causaʒ petẽdi restitutionẽ. Hoc etiam tenet Bal. ibi et est verior opi. lʒ gl. in. d. l. teneat ꝯriũ facit ꝑ hoc. l. sʒ et hi q̇. ff. de publi. vbi ciuitas d̃r respublica. Sequit̃ hec Jo. an. ĩ addi. ad spe. ti. de in ĩte. resti. vbi post multas opi. re sidet ĩ opi. Odof. q̇ tʒ quod non solũ ciuitas sed ẽt castrũ et villa possunt petere restõ nẽ in integrũ: cum ibi sint multe psone vidue et pupilli. et lʒ Bar. post but. in. d. l. respublica non admittat nisi in villa et castro populosa. Bal. tamen et Ja. de are. te nẽt ẽt in villa non populosa ex q̇ regit̃ p alios et ibi sint minores et mulieres. et hãc opi. Pa. in. c. j. de resti. in ĩteg. dicit iniq̇orẽ facit qd̃ not. ĩ. l. rẽpublicã. C. de iure reipu. et in. d. l. sʒ et hi. vbi d̃r quod qd̃libet municipiũ dicitur respublica.

Ciuis.

Vtrũ efficiat̃ ĩ loco vbi cõseq̇tur q̇s dignitatẽ. Rñ. bar. in. l. j. ff. ad munici. quod sic. sacit. l. municeps .§. miles. ff. eo. et qd̃ notãt doc. ĩ. c. ꝗ ĩ tm̃ de p̃bẽ. vbi ɔcludũt quod cleric⁹ sortit̃ domiciliũ vbi est bñ ficiat⁹ si residere ĩ eo tenet̃: ałs non sicut hi quibus dispẽsatum est sup pluralitate beneficiorum.

¶ Vtrum dicẽsvolo te hr̃e ꝑ ciue efficiat **[sect. 1]** ciuẽ si hẽt autoritatẽ. Rñ. qd̃ sic vñ statutũ qd̃ dicit quod talis hẽat̃ ꝑ ciue efficit ciuẽ. arg. optimũ ĩ. c. ex pte. de spõ. et qd̃ no. Bar. ĩ. l. si marit⁹. ff. de adul. et in. l. si is q̇ ꝑ emptore. ff. de vsuca. Rõ secundum pa. ĩ d. c. ex pte. ꝗ vbi actus depẽdet a mera volũtate loquẽtis. paria sunt dicere q̃ vult talẽ hr̃e ꝑ vxore vel ciue. sicut dice re te duco ĩ vxorẽ vel facio ciuẽ. Et sic si statutum dicit quod scholares tanqʒ

ciues debẽt tractari: ex hoc creati sunt ciues rōne predicta. Et iō dictio tanqꝫ ponit ꝯitatẽ non similitudinẽ. Et hoc veꝛ quā do ꝯba et materia subiecta patiuntur.

Clamor

est filia ire q̃ quis clamat cō tra aliquẽ ɔsuse et inordina te. aut furiose loquit̃. et secundum se est veniale pctm̃ per accidẽs posset esse mortale rō ne scandali quando illud preuidet vel debuit preuidere et non curat desistere a clamore tali.

Clandestinum

matrimoniũ quādo dicat̃. Rñ. gl. in c. cum inhibitio de clā. despon. qd̄ tribus modis. ¶ Primo cum non hñtur testes. vt in. c. qd̄ nobis. eo. ti. ¶ Scd̄o cum non sit cum solẽnitate illa. de qua in. c. aliter. xxx. q. v. et ẽ vt despōset̃ a parẽtib⁹ vel q̇bus cura cōpetit mulieris dotet̃ suo tp̄e. et a sacerdote bñdicat̃. ¶ Tertio quando non per missis bānis a p̄sbytero publice cum termino: vt qui voluerit ꝓponere impedi mẽtũ si ẽ cōpareat. vt. ĩ. d. c. cum ĩhibitio. Tu tamen dic. vt colligit̃ ex dictis Jo. an. ĩ addi. ad spe. ti. d̄ clā. despō. et Old. ɔsil. cclvj. Jnn. et da. ĩ. d. c. cum ĩhibitio: quod quo tiẽscũqꝫ q̇s ꝯhit secundum ɔsuetudinẽ patrie sue corā amicis vel vicinis et sufficientib⁹ testib⁹ quod non ꝯhit clandestine. facit l. si vicinis. C. de nup. et de ɔse. dist. j. ecclesia. el. j. d̄r ecclesia. i. catholicorũ colle ctio ergo in faciem eccl̄ie. i. contraxit. Clā fieri quando dicat̃. Bar. ĩ. l. fi. ff. de ri tu nup. no. quod id qd̄ sine debita solẽnita te fit idem not. ĩ. j. ij. ꝯ. et fina. C. d̄ his q̇ ex pub. rō. li. x. et Alex. ĩ. l. ij. ff. de vi bo. rap. **[Fo.xlviij.r]** ¶ Quid si. ꝯhit solũ corā duobus testib⁹ **[sect. 1]** Rñ. si ex ra tiōnabili cā facit puta qꝛ ti met aliqd̄ ĩpedimẽtũ ĩiuste vel est senex et verecũdat̃ et huiusmodi excusat̃: qꝫuis ɔsue tudo sit vt fiāt bāna vel alia solẽnia ar gu. eorũ q̇ notant̃ in. d. c. cum ĩhibitio. p̄ pa. dũmodo tp̄e debito postea publicet nisi ep̄s excōicaret ꝯhẽtes sine bānis per statuta sua synodalia. qꝛ sic esset excōi catus alias non peccat. Cōsulo quod hoc fa ciat de lnĩa ep̄i ꝟz Hug. xxx. q. v. ĩ prin. Sz ꝯhere solus cum sola mortale pctm̃ videtu. rarg. d. c. cum inhibitio: qꝛ materia valde pōderosa rōne cuius pōderositatis videtur p̄ceptiua. tex. ẽ cum gl. in. c. ro go. xj. q. iij. facitgl. ĩ. c. nostrates. xxx. q. v. ¶ Vtrum ꝯhẽtes publice corā testib⁹: lz **[sect. 2]** sine bānis: cum tamen consuetudo sic quod banna fiant q̇ postea inueniuntur in gradu ꝓbito ignorāter cōtraxisse ambo vel alter eorũ ꝓcreent filios legitimos. Rñ. gl. ĩ. d. c. cum inhibitio tz qd̄ nō. sz Jnno. et Pau. qd̄ sic. qꝛ isti clādestine non cōtraxerunt. ex quo in faciẽ ecclesie nemine ꝓhibente cōtraxerũt Et ẽ veꝛ si attẽdamus ad tex. d. c. secus tamen si am bo sciuissent impedimẽtum. vt ibidez. Et no. qd̄ in ꝯctu matrimonij semper deberet interuenire presentia aut scia ꝓprij sacerdotis. vt in. d. c. aꝗr. et ĩ. d. c. cuz inhibitio. et sacerdos qui scit ĩpedimẽtũ et non prohibet matrimonium ꝯhenduz ex ɔtẽptu vel religiosus seu regularis q̇ p̄sumpserit interesse clādestino matrimonio ꝯhendo per triẽniũ suspendendi sunt ab officio vt in. d. c. cum inhibitio.
¶ Vtrum sponsalia similiter sint pro **[sect. 3]** hibita clandestine cōtrahi. Rñ. Joan. and. post eum alij. in. d. c. cum inhibitio quod sic sicut et matrimonium. l. ora tio. ff. de spon.

Claues

ecclesie secundum Ric. in. iiij. dist. xviij. ar. j. q. iij. sunt aliqua ptās supra naturale facultatẽ: q̃ ẽ ṗnci pium aliquoꝛ actuũ supernatur aliuz. ¶ Quod sunt iste claues. Rñ. q̊. s̃. ibidez qd̄

sunt due quātũ ad effectũ et relationez vna tamen in radice. Claues enim ecclesie sunt potestas iudicādi in foro aĩarus ꝗ ptās ex duobus integrat̃. s. ex ptā te discernẽdi ĩ cause examinatiõe et po testate diffiniẽdi ĩ cause determinatio ne. ¶ Prima dr̃ clauis scientie. vñ clanis scĩe non est habit⁹ scĩe nec act⁹ scien di ꝗuis claues ecclesie non dz recipere nisi habẽs habitũ sciẽtie sufficiẽtẽ ad executionẽ ptātis ¶ Scd̃a dicitur clauis potẽtie. cuius actus est determinare cāz ligādo vel soluẽdo. et ista dicitur principalior: ꝗ prima ordinat̃ ad istā. ptās autem ligādi vel soluẽdi in foro causarus non est ꝓprie clauis. et ꝗuis p̃facte cla ues distiguāt̃ penes act⁹ tamen in radice sunt vna. non tamen inter se sz cum potestate sacramẽtum conficiendi: quia iste tres potestates fundantur in caractere sacerdotali. Et ideo omnibus et solis sacerdotibus noue legis date sunt. sco. tamen. in. iiij. di. xix. q. vnica tenet contrariuz. s. quod non sitvna inradice cũ potestate conficiendi. de quovide. j. Or do. j. §. vij. et. xvj.

¶ Quō dicitur sacerdos aperire. et ligare. **[sect. 2]** Rñ. Ri. vbi. s̃. q. ij. qd̃ tripliciter. ¶ Primo iudicādo. s. cum examinata hominis cōsciẽtia iudicat ei celũ clausuz vel ap tũ. ¶ Scd̃o aperit relexando aliquam partẽ pene peccato d̃bitā. et claudit. pe nitẽ tẽ aliqua pena sensus ligādo. quā explere eũ opzvel hic vel in purgatorio anteꝗ ingrediat̃ celum. ¶ Tertio clau dit et aperit excōmunicādo: et ab excōmunicatione absoluẽdo. sed hec respicit forũ cōtentiosuz potius ꝗ peniten tie. ¶ Addo. quartũ de non contrito cōtritum faciẽdo ex vi absolutionis. vt. j. confessio. ij. §. j.

¶ Vtrum quilibet sacerdos possit vsum **[sect. 3]** clauiuz exercere. Rñ. Ri. ĩ. iiij. di. xix. ar. j. q. ij. quod actio non tātum requirit potentiam a qua fit: sed subiectũ debituz in quo recipiatur. Materia autez debita sunt persone super quas habens claues habet inrisditionẽ. Et iō non oĩs sacerdos habet iurisditionez sup quẽlibet nisi ꝗz ordinationem vicarij chri sti. Et ꝓpterea non omnis sacerdos po test exercere vsum clauium. sed solum **[[Fo.xlviij.]v]** secundum eum moduz quem ecclesia statuit. Ob hoc quidam priuātur vsu potesta tis sicut excōmunicati et heretici. Quidā materia sicut illi q̇ non habẽt pplm. ¶ Vtrum liceat sacerdoti vti clauibns ꝓ **[sect. 4]** sua volũtate. Rñ. Ri. ĩ. iiij. di. xviij. ar. j. q. iiij. quod non ꝗ sicut minister et instrumẽ tum non habet efficatiam in agendo nisi secundum quod mouetur a prĩcipali agente. sic sacerdos cum operetur per istas claues instrumentaliter: si vtiĩ̃ istis clauibus secundum ꝓpriũ arbitrium dimittẽs rectitudinem motionis diuĩe peccat.

¶ Vtrum sacerdos per potestatem clauiũ di **[sect. 5]** mitiat culpā pctĩ. Rñ. ri. vbi. s̃. ar. ij. q. j. quod ꝗuis non possit absoluẽdo remittere culpā effectiue. ꝗ sic ẽ solius dei. vt dicit magister in littera. tamen ministraliter et instrumẽtaliter illi qui per attritionem remouit obstaculũ gratie spũssctĩ dispositiue remittit maculā peccati in quātũ suo ministerio assistit virtus di uina que peccatum remittit hec ille.

¶ Vtrum sacerdos per ptātẽ clauiũ possit remitere penā pctĩ. Rñ. Ri. vbi. s̃. q. ij. qd̃ sic aliquam partẽ pene tpalis peccato debite. non tamen illius quā sibi ĩponit. sz etiam illius q̃ in purgatorio ẽ explẽ da: et pl⁹ vel minn⁹ ꝗz quod penitẽs est bñ disposit⁹ et de hoc habes. j. ĩdulgẽtia. §. v. ¶ Quādo date sunt claues beato petro. Rñ. quando ecclia fuit sibi data. xxiiij. **[sect. 7]** q. j. quodcũꝗ. et de pe. di. j. quem penitet. Et ligāt omnia super terram si nō erāt. ij. q. iij. cepisti. et. d. c. quez penitet. ¶ Claues horreorum q̇ dedit: videtur de **[sect. 8]** disse omnia que ĩ eis sũt. de fid. instr. c. ij. ꝗz Jnnocẽ. et eis datisvr̃ data possessio oĩm que sub illls sunt. extra. de cōsue. c. ex literis. in. fi.

Clausula

generalis sequens intel ligitur secundum species precedentes expressas. de capel. mo. dilect⁹ filius se cũdũ Jnno. facit cle. non pōt. de ꝓcurt. in. c. sedes. de rescrip. in. l. fin .§. cui dulcia. ff. de. vi. tri. et oleo. vide. s̃. ca sus. §. iij. et. iiij.
Dico quod causula gñalis sequẽs post quedā specificata restringit̃ ad illa sola. Bal. no. in. l. pactũ. col. xiiij. C. de col la. Bar. in. l. si seruus cōmunis. lo. j. ff. de. stip. ser. et in. l. emptor. §. lucius. ⁊si. clausula gñalis. ff. de pact. et Saly ce. ĩ l. j. ibi nota teneri de grauioribus. C. de commo.

Clericus.

primo quis dicatur. Rñ. Pau. in. rub. ȣ vi. et ho. cle. quod largo sumpto vocabulo appellatione clericoꝝ veniũt omnes qui habent ordines in quacũqꝫ dignitate sint aut ordine: etiam in prima tōsura. c. cum cōtingat. de eta. et quali. ex quo sunt addei ser uitiũ electi. vnde omnes q̇ non sunt laici di cũtur clerici. xij. q. j. duo sunt genera fa cit. xxj. di. cleros. in prin. de preben. cũ ꝟ. et in rub. predicta iũcto nigro priuilegiũ ergo tributũ clericis concedit̃ oĩ bus etiam in dignitate: ꝙ si eps est cleri cus est et etiam religiosus q̇ etiam noĩe cle ricoꝝ in fauorabilib⁹ comprehendit̃. liiij. di. §. hac autem autoritate et qȣ not. in. c. ij. de sup. neg. p̃la. li. vj. Sꝛ ĩ mate ria odiosa et in stricta significatiōe appellatiōe clericoꝝ non cōprehenduntur ep̃i. nec alij existẽtes in dignitate: nec etiam canonici ecclesiaꝝ cathedralium: nec canonici seu religiosi. facit. c. qꝫ pe riculosũ de sẽ. ex. li. vj. et. c. fidei feruorẽ. de hr̃. li. vj. c. statutũ. de ele. li. vj. et gl. in cle. j. de sup. ne. prela. Rō ꝙ ĩ eis ẽ qualitas suꝑ alios q̃ non reperit̃ in simplicib⁹ clericis faciũt ad hoc dctā Jo. an. in. d. c. statutũ q̇ inquit quod noĩe ecclesia rũ parochialiũ non veniũt eccl̃ie parochiales collegiate in materia stricta ꝙ habẽt qualitatẽ collegij supra casum: sꝛ in materia non odiosa sic: facit simili ter quod no. ideꝛ pa. in. c. j. deinstit. qui dicit quod in materia fauorabili nomĩe ec clesie veniũt monasteria: secus ĩ stricta materia. qȣ. no. ꝙ facit ad multa.
¶ Vtrum appellatiōe monasteriorũ ve **[sect. 1]** niāt eccl̃ie seculares vel appellatiōe mo nachoꝝ veniāt clericiseculares. Rñ. pa. ĩ. d. c. j. ȣ istitu. quod non siue materia sit ĩar ga siue stricta. xvj. q. j. placuit facit q̇ no. Bar. ĩ. l. j. ff. ad muni. q̇ dicit quod noĩe ciuiũ veniũt ꝯtadini. l. q̇ et vico. ff. admu-**[Fo.xlix.r]**ni. et non ecōtrario. facit. c. rodolph⁹. et. c. signi fic ante et quod ibi no. de rescri.
Quiveniāt appellatiōe clericoꝝ an monachi. no. quod nōĩ. l. oẽs. §. preterea. C. de epis. et cle. nec ep̃i. Spe. no. ti. ȣ rescrip. pñta. §. fi. ff. q̇d ĩ rescrip. Sꝛ p̃sbyteri diacom subdiaconi. et alij inferiores. idem Spe. vbi. s̃. §. nũc vero aliq̃. ⁊ si. q̇d de p̃positis nec dicunt̃ de ppłovt ꝑ Bal. ĩ. l. cũctos ppłos. col. ix. §. de sum. trimi. Sꝛ bene veniũt appellatiōe sub ditoꝝ vt per eundẽvbi. s̃. versi. ex hoc ap paret quod istȣ ĩstrumẽtũ. et ista faciunt ꝓ his que no. j. versi. seq.
¶ Vtꝝ appellatiōe ppłi veniāt clerici **[sect. 2]** Rñ. pa. ĩ. c. j. ȣ. vi. et ho. cle. quod in materia odiosa non nec a ꝯrio. facit. c. si sẽ. de sẽ. ex. li. vj. cum gl. Et sic limita text. Jnsti. de iu. na. gẽ. et. ci. ĩ. §. plebiscitũ q̇ dicit qȣ appellatiōe ppłi vniuersi ciues signifi cāt̃ cōnumeratis ẽt patricijs et senatorib⁹. vt intelligat̃ de his q̇ sunt eiusdẽ ꝓ fessiōis. sec⁹ in alijs vt ꝓbat dict⁹ tex. ĩ. c. si. sen. cum sua gl. Jn materia autem ṗui legiatiua potest dici qȣ cōprehādant̃. facit. c. dilecti cum sua materia de fo. cōp. qȣ no. Bar. ĩ. d. l. j. et qȣnotat̃ĩ. d. c. rodol phus. et qȣ no. Jo. an. ĩ. c. Joānes ȣ cle. cōiu. q̇ dicit quod statuti excōmunicās cer to casu laicos

non ɔprehẽdit clericos ẽt coniugatos. Et hoc sequitur Pa. in. c. j. de preben. prefata intellige secundum quod dico. j. lex. §. vj
¶ Vtrum dispensatio cum illegitimovt pos [sect. 3] sit effici clericus debeat intelligivt pos sit ꝑmoueri ad minores solũ gl. ĩ. c. lr̃as de fi. pres. tꝫ qꝗ sic cum sit materia odiosa et Pa. in. c. si q̇sqꝯ de coha. cle. et mu. dicit. qꝗ ꝑmissio in genere mediocritatẽ respicit. l. vl. C. eo. de leg. §. j. et de le. j. legato generaliter cum alijs con cor. in gl. d. c. literas. Ex quo cōcluditur cuꝫ predictis quod solũ ad minores poterit ꝑmoueri: q̃ ordines minores sunt medij ĩter primaꝫ tonsuraꝫ et sacros ordines. Jtẽ dicũt Ber. Gof. et Ho. quando dispẽsatur cuꝫ aliquovt ad beneficia ecclesiastica promoueatur quod soluꝫ intelligit̃ de beneficijs que non sunt p̃latiōes aut dignitates. predicta tamen limita ꝛꝫ q̃ dicam. j. dispensatio. §. ix.

Clericus.

ij. Quid debet habere. rñ. multa vt sunt virtutes. vt xl. di. per totũ. et quecũqꝯ alia que quilibet bon⁹ christianus debet habere sꝫ specialiter aliqua que ipsi debent habere inferamus. que quidem sunt nouem in summa.
¶ Primo debet esse literatus. patet hoc [sect. 1] xxxvj. di. xxxvij. et. xxxviij. pertotũ. et. xvj. q. j. sic viue.
¶ Vtrum omnino illiteratus sit ordinā [sect. 2] dus. Rñ. ĩno. in. c. cum ĩ cũctis. de elec. q̃ non parum tamen scientes si spes est q̃ possint proficere ꝑmoueri possunt aꝗs non nisi sint monachi q̇ magis indigẽt cōtemplatione qꝯ scientia et facit quod legitur. xvj. q. j. legi. vbi dicit Jo. sufficit monacho si sit bon⁹: lꝫ sit illiterat⁹. ¶ Sed q̃ sciẽtia est necessaria. Rñ. Jnno. vbi. s̃. quod est requirẽda secundum dignita [sect. 3] teꝫ locũ et ordinem ad queꝫ assumitur vt in. c. ecclesia vestra. de electi Si em̃ assumitur ad episcopatuꝫ. debet habe re scientiā noui et veteris testamẽti cuꝫ sit iudex animarũ et iuris: cum ius dicere debeat. xj. q. j. de persona. Presbyteroa ũt sufficit quod sciat canones com munes penitẽtiales et c. de q̇b⁹. xxxviij. di. que ipsis. Cātor debet scire cantuꝫ. et sic de omnibus ordinib⁹ quod satis colligitur ex eis que eis dantur in ordinationem. xxiij. di. per totũ. et ex potestate et officio quod habent exercere. De scientia vero confessorum. vide. j. confessio. iij.
¶ Vtrum peccet qui suscipit aliquaꝫ di [sect. 4] gnitatẽ vel aliud officium ad quod nō habet sufficiẽtẽ scientiā. Rñ. Jnno. vbi s̃. quod sic. xxxviij. di. oẽs. xviij. q. ij. si q̇s ab bas de eta. et quali. c. fi. Sed aduerte q̃ est quedam scientia eminens q̃ subtiles questiōes diffinire nouit. et in prōptu respōsiōes habet. Mediocris sciẽtia est q̃ scit aliquo modo examinare negocia qꝯuis ad omnia nesciat rẽspōdere. et in libris veritateꝫ eo⁊ q̃ scire dꝫ scit q̇rere: vel saltem circa ea dubitare **[[Fo.xlix.]v]** et cōsulere peritiores: etiam si in promptu omnia non habet fufficiens tamen scientia est que sufficit ad faciendũ q̃ sibi ĩminẽt ex officio quod hꝫ: hāc qui non habet credo qꝗ peccet mortaliter ac ceptādo officiũ. ar. d. c. fi. Et similiter q̇ ei scienter dat tale officiũ nisi ex causa dispẽsaretur. q̃ imperfectũ sciẽtie sup plet perfectio caritatis. de renun. c. nisi cum pridem. §. pro defectu.

Clericus.

iij. debet esse hospi talis xliij. dist. per totum: non cupidus seu auarus. xlij. di. per touꝫ.
¶ Vtrum clericus p̃bendatus teneat̃ fa [sect. 1] cere quattuor partes de redditib⁹ eccle sie et oblationib⁹ fideliũ. s. ep̃o pauperi busip̃t sacerdoti et clericis et fabrice si cut volunt antiqua iura. vt in. c. quatuor et. c. cognouimus. et. c. se. xij. q. j. Rñ. ꝛꝫ quod colligo ex pa. ĩ. c. de

ec. edi. quod q̊ ad quartam eꝑi. et quartaȝ fabrice standũ est cōsuetudini. que quidem vȝ in prefatis iuribus de rogare. nisi quando fabrica remaneret derelicta. ꝗ tunc esset irrationabilis et non valeret: et sic teneretur dare quartam ar. d. c. cognouimus. et in. d. c. j. Et hoc intellige quando redditus supersunt detractis necessarijs. Quo autem ad quartam debitā pauper ibꝯ non valet aliqua consuetudo in ɔtrariũ quin teneatur. Ego plus dico qꝏ non solũ quartam parteȝ sed et omnia q̃ suꝑsunt eoꝝ necessitatibus tenetur pauperibus erogare si fabrica non egeat reparatione. vel nisivellet cōuertere talia ad am pliādũ cultũ dei in tali. ecclesia. Nulla extrema necessitate in aliquo occurrẽte. Nam ĩ istis duobus casibus licite de sistit ab errogatiōe in pauperes aꝗs nō sine mortali peccato. ar. eoꝝ que no. ĩ. c. dudũ el. ij. de elec. et in. c. cum ꝗȝ. de preben. facit. c. clericꝯ q̇. et. c. duo. et. c. vl. xij. q. j. et. x. q. ij. eꝑs. Nam eis diciť. xij. q. ij. au rũ hȝ ecclesia et c. Tho. in quoł. et scꝏa scꝏe. q. clxxv. dicit quod si ista bona sunt distincta et aliqua sibi retinẽt qꝏ dȝ fabri ce vel pauperibus vel ministris. peccat mortaliter: et tenetur ad restitutionẽ si ve ro non sunt distincta eius fidei cōmittũť. et si in modico deficiat qꝏ obuiet bone fidei erit veniale peccatũ. Jn notabili ꝟo excessu erit peccatuȝ mortale.
¶ Vtrum habẽs bona patrimonialia licite possit ecclesiasticũ bñ ficiũ suscipe. **[sect. 2]** Rñ. ꝗȝ Ri. ĩ quoł. iij. q. xx. quod si bona patrimonialia sufficiũt ad necessitatẽ na ture solũ potest ecclıasticũ bñficiũ recipe re in tamen in ꝓtũ exigit necessitas statꝯ et ꝑsone. Sivero tamen hȝ ĩ patrimonio ꝓ tũ req̇rit necessitas statꝯ nature et ꝑsone in tamen quod multa ẽt posset pauꝑibꝯ erogare si vltra hic accipit ecclesiasticũ bñ ficiũ non intẽdẽs ecclıe deseruire sed vt amicos possit ditare et magis honorariet delicatiꝯ viuere peccat mortaliter facit. c. clericos. j. q. ij. et. c. se. ĩmo in. d. c. clericos dicit Jo. qꝏ ẽt seruiẽ do ecclıe. si bōa ecclıe cōsumat. et ex cupiditate suũ pr̃imoniũ refuat ꝓ mortałr peccat facit tex. ĩ. c. qm̃ ĩ fi. xvj. q. j. ꝑ ista opi. aꝗs ꝗuiẽdo ec. lȝviuere de ecclıa et ɔseruare pr̃imoniũ suis hẽdibꝯ ꝗȝ ĩno. ĩ. c. eꝑs. ꝏ p̃bẽ si ꝟo recipit vt bñ dispẽset sic non peccat ꝗȝ Ri. vbi. s̃. dũmō sit idoneus. ¶ Vtꝝ p̃latꝯ possit satisfacere ꝑ debito ꝑsonali de fructibꝯ ecclıe. Rñ. dominus Ant. ĩ. c. olĩ nobis de resti. spo. quod sic facit. c. ꝑuenit. ꝏ fideius. Arch. ĩ. c. statutũ. de rescri. li. vj. tȝ ˜ɔriũ pa. ĩ. d. c. olĩ limitat ar ch. dicẽs. ꝟũ ĩ debito ˜ɔcto ꝑdelictovł ꝑ pr̃imonio suo. et sic ꝗua. et de hoc vide. j. ĩmunitas. §. ij. cum duobꝯ. §. seq. ¶ Vtrũ **[sect. 4]** clericꝯ p̃bẽdatꝯ ɔuertẽs redditꝯ bñ ficij ĩvsus ĩhonestos teneať restituere. Rñ. pa. ĩ. d. c. cum ꝗȝ ꝏ p̃bẽ. quod sic ecclıe si hȝ de pr̃imonio vel aliũde. xij. q. iiij. c. j. et. ij. ꝗ ꝏ altari dȝviuere non luxurtari. et accipiť luxuria ꝑ oĩ luxu. seu illicita ɔcupiscẽtia. xliij. di. ĩ ṗn. et mai. ĩ cle. qm̃. ꝏvi. et ho. cl. dicitq ꝗ tałɔctat rẽ ĩuito dño ꝗ q̇cq̇d hñt clerici sunt bona pauperꝝ. xij. q. ij. au rũ. et. xvj. q. j. c. fi. Et quātũ sit eoꝝ pctm̃ mortale pȝ ĩ. d. c. fi. illi. xij. q. ij. Et iō recipiẽtes ẽt tenẽť ad restitutionẽ nisi in casu ɔcesso. xiiij. q. vj. si. res. et hoc verũ quo ad forũ cōscientie nec sufficit quod re stituāt de fructibus bñficij ꝗȝ Ho. nisi quatenꝯ subtraherent sibi necessaria.

[Fo.l.r] Clericus.

iiij. dȝ esse habitu honestꝯ xlj. di. per totuȝ et in. c. clerici officia. de vi. et ho. cle. vbi dicitur qꝏ co ronā et tonsurā habeāt cōgruentẽ indu menta clausa desuꝑ deferāt nimia bre nitate vel lōgitudine non notāda pānis viridibꝯ et rubeis non vtanť non sotulari bus cōsuticijs freuis sellis pectoralibꝯ deauratis aut aliā superfluitatẽ habẽ tes fibulas nec corrigias aureũ vel argenteũ ornatũ habẽtes. nec annulos nisi q̇bꝯ cōpetit ex offici. Qꝏ q̇dẽ capitulũ ꝗ non loquiť in oĩbus p̃ceptiue ꝗm Jnn. ibidem lȝ pe. dicat quod sic tu tamen dic me liꝯ secundum Pa. ibidem quod aliq̃ sunt de p̃cepto aliqua non ꝑpterea inferā dubia ad ea que de necessitate sunt faciẽda.

Ad hoc ꝓpositũ q̇bus vestibus de beat cleric⁹ vti et q̇b⁹ non et an non incedẽs in habitu et tonsura possit impune offendi. no. gl. quod sic in. l. si ignorans. ff. loca. et in. l. item apud labeonẽ. §. si q̇s vir ginẽ. et ibi dignũ in verbo non deferat. ff. de mino. Guil. de cug. et Bal. ĩ. l. si q̃ ꝑ calũniã. col. j. et sumit gl. in hoc. arg. C. de epi. et cle. vbi ponit an sufficiat si por tet tonsuram et non vestem.
¶ Vtrum cleric⁹ teneat̃ deferre tonsuraȝ. [sect. 1] Rñ. quod si est in minoribus et non hȝ beneficium non tenetur ar. c. Joannes de cle. coniu. et in. c. vnico eo. ti. lib. vj. et gl. in. c. fi. l. di. Si vero est in sacris vel beneficiatus tenetur de precepto facit. d. c. Joannes et quod ibi no. in. c. vnico de biga. li. vj. Et limita dictũ pa. in. c. si q̇s de vi. et ho. cle. vbi dicit indistĩcte quod pec cat mortaliter.
¶ Qualis habit⁹ ꝓhibet̃ clericis. Rñ. [sect. 2] tex. ĩ cle. qm̃. de vi. et ho. cle. quod vestis vir gata vel partita. i. diuersi coloris epito gium seu tobardum foderatuȝ vsqꝫ ad orã: et ita breue quod vestis inferior videatur notabiliter epitogiuȝ seu tobardũ est vestis superior. et talia portãtes qui cunqꝫ sint clerici etiam habentes primam tonsuraȝ solũ peccant mortaliter si tales in minorib⁹ cõstituti habẽt beneficiũ aut si non habent p̃fatas vestes portant cum tonsura clericali alias nõ: et quod peccẽt mortalr ꝓbat Stephan⁹ ꝓpter verbum sancim⁹. allegat. xviij. di. §. j. et. j. q. vij. si q̇s oẽȝ. et hoc veꝛnisi cã rõ nabilis subsit. vt ĩ. d. c. et quando publice Se cus si in domo. Et dicitur publice portare dum multitudini hoc ptȝ sicut diciť publicus aleator: vel vsurarius vel ma ledicus de exces. p̃la. inter. de male. c. ij. de excep. exceptioneȝ. xxxiiij. di. vidua. Jn domo dicitur fieri secrete. q̃ domus reȝ secretã importat non publicam. vj. q. ex merito. et non solũ peccat mortaliter verũ etiam si est beneficiatus est suspẽsus per sex menses a perceptiõe fructuum beneficiorum suorum. Si non est benefi ciatus: et est in sacris citra sacerdotium per idem tp̃s est inhabilis ad beneficium obtinendum. Jdem de alijs clericis ta lem vestẽ et tõsurã simul publice deferentibus. Sacerdotes vero vel religio si ac habentes dignitatẽ ꝑsonatũ seu bñ ficium cui cura aĩaꝛ ĩminet per annũ sunt suspẽsi a perceptione fructuũ suo rũ bñficioꝛ si habẽt beneficia. si non ha bẽt per idem tempus sunt inhabiles ad obtinendum beneficiũ. Et istis. s. sacer dotibus vel religiosis. aut dignitatem seu beneficium cum cura habentibus prohibetur non solum predicta vestis sed etiam infula. seu pileuȝ lineuȝ in capi te publice portare. Sub eisdẽ penis et p̃cepto p̃cipiť quod habẽtes administrationeȝ infra mẽsem: p̃dictũ epitogium debẽt pauperib⁹. Religiosi vero q̇ non habent administrationẽ infra meseȝ suis supiorib⁹ assignẽt ĩ pios vsus con uertẽdum. Et lȝ infula sit vestis põpo sa ad collũ perforata circũquaqꝫ. tamẽ hic accipitur ꝓ bireto quod ponitur sub capucio ad enitadum sudorẽ secundum Mathe. in. d. cle. licet tamen portare de nocte vel latenter sub caputio. secundum ȝẽ. et lau.
¶ Quid si epitogiũ seu tobardũ sit bre [sect. 3] ue solũ. sed non foderatum aut sit locus pene prefate. Math. tenet quod sic. ȝen. q̃ nõ. Ego dico quod quo ad penã dicit veꝛ ȝen. sed quo ad culpam ligantur per identitatem rationis. ar. ff. de adul. l. si postulauerit. §. ratio facit. xxiij. dist. **[[Fo.l.]v]** c. non liceat el. ij. vbi vult canõ. quod vesteȝ talarẽ habeant clerici. et clarius. xxj. q. xiiij. c. nullus: cum tribus capitulis se. ¶ Vtrum cleric⁹ vtẽs viridis aut rubeis [sect. 4] vestib⁹ peccet mortaliter. Rñ. secundum Jnn. in. d. c. clerici officia quod non tamen male facit q̃. ĩ. c. clerici. xxiij. di. dicitur quod vestimẽ ta et calciamẽta que religionẽ non decẽt eis non licẽt. Sed Pa. ibidem tȝ quod peccet mortaliter per. d. cle. qm̃ q̃ sub p̃cepto ampliat etiam ad caligas precipiens ne caligis scachatis. viridib⁹ aut rubeis vtantur publice. car. vero in. d. cle. quo niam. tenet quod caliga rubea vel viridis non ꝓhibet̃ nisi sit scachata. Et qꝏ non valet argumẽtũ q̃ omnes vestes licẽt clericis cuiuscũqꝫ coloris: nisi sint expresse

ꝓhibite Sed contra ipsum Car. est expressus tex. in. c. nullus. xxj. q. iiij. vbi dicitur solis vtaĩ vestib⁹ q̃ ɔcesse sũt clericis. ergo nisi cōcesse sint cōcesse intelligunt̃ ꝓhibite. pʒ etiam ĩ. c. ep̃i et duo bus ca. se. ea cā et. q. Et ideo tene quod est mortale. ar. dictoruʒ. c. xxj. q. iiij. Jdẽ dic de quacũqꝫ veste in religiosa respectu forme. purpurea vel cindata veste non est eis ꝓhibitũ vti ſʒ gl. j. §. j. xxj. q. iiij. nec etiam p̃ciosa dũmodo sit secundum cōsuetudinẽ eoꝝ inter quos viuunt ne vi lescant. ar. c. episcopi. lxxx. di.
¶ Vtrum cleric⁹ nutriẽs comā vel bar [sect. 5] bā peccet mortaꝗr. Rñ. quod sic. qꝫ potest excōicari. c. si quis. de vi. et ho. cle. xxiij. di. c. si quis. et hoc quando facit sine rōnabi li cā secundum glo. in. d. c. si q̣s ex rōnabili cā licet facit. c. pe. eo. titu.

Clericus.

v. debet seruare castitateʒ vt in. c. vt clericorũ de vi. et ho. cle. et non solũ ꝟe: sʒ etiam apparenter. ꝓpterea non debent cohabitare cum mulieribus decoha. cle. et mu. per to.
Non tamen debet aliq̣d sinistri su spicari si inueniatur solus cum muliere alijs suspitionibus testantibus. imo si amplectatur vxorẽ alienā presumit q̣ bono ʒelo. et causa benedictionis dandum secundum Alex. ĩ. l. j. ff. de var. et extraor. cri. Bald. in. l. q̣d ergo. §. si heres. ff. de leg. j. et Are. in trac. male. in glo. in versi. adultera. col. ij. per gl. in. c. absit. x. q. iij. ¶ Vtrum clericus in minoribus possit [sect. 1] contrahere sine peccato mortali. Rñ. q̣ sic si non habet beneficium. Si vero habet peccat mortaliter reti nendo beneficium. Faciunt ad hec que notant̃ in gl. c. fi. l. di. et qꝏ no. in. c. tue. de aposta. et. in. c. Joannes de cle. coniu. quia cum beneficium perdat ipso iure postqꝫ contraxit vt tenet gl. et doc. in. c. j. de cle. coniu. et etiam si anteqꝫ vxor agnoscatur intraret monasteriuʒ non propter hoc recuperaret nisi ei de nouo concederetur. quia ius semel extinctum non reuiuiscit. licet cesset causa extinctionis. vij. q. j. qꝫ periculosum de conse. di. iiij. queris. et cōmuniter tenẽt doc. similiter etiam si matrimonium non tenuit. puta qꝫ erat cōsanguinea vel affinis priuatur nihilomin⁹ ipso facto secundum Pa. in. d. c. j. qꝫuis alij teneāt cōtra. Jdeo retinẽdo beneficium inique facit et cum peccato mor tali cum nullo iure ipsum habeat. sed sit intrusus.
¶ Vtrum cleric⁹ peccet mortaliter coha [sect. 2] bitando cum mulieribus. Rñ. quod sic si ha bitat cum quacunqꝫ de qua possit esse rationabilis suspitio etiam si sit cōsan guinea siue affinis. facit. c. j. de cohabi. cleri. et muli. et. c. interdixit. xxxij. di. Multomagis peccat mortaliter si tales masculos tʒ de q̣b⁹ rationabiliter possit suspici. argumentum a minori. Cuʒ alijs de q̣b⁹ nulla potest esse suspicio licite cohabitat: siue cōsanguinee sint siue non. De cōcubinarijs: vide. j. Concubinatus. §. ij.
¶ Sʒ que sunt de quibus suspicio non [sect. 3] oriĩ. Rñ. quod mater soror et amita. s. soror pr̃is. et matertera. s. soror matris. xxxij. di. interdixit. lxxxj. di. cum oĩbus. qꝫ fed⁹ nature non ꝑmittit aliq̣d seui criminis cum istis suspicari. c. a nobis. de coha. cl. et mu. et. c. cum ĩ iuuẽtute. de p̃sum. et idem dic de filia et hmōi. Similiter de multũ antiquis vt in. c. feminas. lxxxj. di. et in d. c. interdixit in fi. Et idem dico cum oĩb⁹ q̣b⁹ ante ordinationẽ sine suspitiōe po terat cohabitare: vt vxores fratrũ et de **[Fo.lj.r]** familia. et huiusmodi. vt. c. cum omnibus. lxxxj. di.
¶ Vtrum accessus ad domos quarũcũqꝫ [sect. 4] mulierum suspectarũ sit clericis prohi bitũ. Rñ. quod sic. sicutet cohabitatio. lxxxj. di. clericis cum duobus. c. seq.
¶ Vtrum frequẽtatio monasteriorum [sect. 5] monialiũ clericis ꝓhibeatur. Rñ. quod sic. nisi ex manifesta. et ratiōabili causa vt in. c. monasteria. de vi. et ho. cle. Et vt di cit gl. frequentare est vltra vnam vicẽ. ire. xxv. q. ij. ita nos.

Clericus.

vj. debet laudes debitas exoluere. xcj. di. cleric⁹ viciũ et. c. fi. et. xcij. di. c. fi. Quō autem teneat̃ et quādo: et q̇d ad officium dicẽdum. vide. j. hora canonica. per totum.

Clericus.

vij. debet ĩ suis beneficijs residentiā debi tam exhibere. c. quia nōnulli. de cle. non resi.
De clerico beneficiato dispẽsato vi de per Bal. multa ĩ. l. liberos. C. de colla. et in. l. j. in. j. no. C. de his q̇b⁹ vt est dig. vbi quod talis non dicens officium debet be neficio priuari. idem. Bald. in. l. nesennius. circa me. ff. de excu. tuto. qꝏ non est verum in beneficio rurali: secundum eũdẽ Bal. et Ang. in. l. j. in fi. ff. vbi pup. edu. dz.
¶ Vtrum clericus possit deseruire per **[sect. 1]** aliũ in suo beneficio potẽs ipse per se ser uire. Rñ. pa. in. d. c. q. nonnulli quod non de iure. tex. est in. l. null⁹ qui nexu. C. de decu. siue beneficium sit simplex: siue curatũ: siue de consuetudine sit in benefi cijs simplicibus. Jn beneficijs autem cu ratis non valet consuetudo nisi esset rōnabilis. vtputa. q. bñficiũ tenue et huiusmodi: q. tũc valeret consuetudo. facit. c. licet. de elec. li. vj. Ego autem idẽ teneo etiam in beneficio simplici qꝏ nisi cōsuetudo sit ex legitima et rationabili causa non valet: quia esset damnosa ecclesie. Similiter non valet dispensatio ni si fiat ex rōnabili cā q. est dissipatio nō dispẽsatio. facit qꝏ no. inno. in. c. ex tue de cle. non resi. Et hoc ꝓpter multa mala q̃ ecclesijs veniũt. et pauperibus epi ex non residẽtia: quia tales deseruiẽtes cum vix possint viuere querũt q̃ sua sunt non christi et tales principales comedũ q̃ vel in reparationẽ ecclesie vel pauperibus dare deberent Et ideo dic �means tex. c. q. nōnulli. de cle. non re. quod debet residere in propria persona et curam illius per se exercere secundum ordinẽ suum in tellige: vt extra de fi. pres. c. proposuit. Old. tamen tenet quod in cōsciẽtia si prouidet suis impensis quod ecclesia decenter et populus bene regit̃: et ipse honeste vi uit et bonum exemplum subditis prebet. et aliquādo per se exercet officium et vide quomodo cōstituti officiant̃ quod excusat̃ a pctō. Sed ego non credo nisi quan do pro necessaria causa vel vtili stat ab sens. l. de pollicitationibus. ff. de polli. et. l. si absente. ff. de lega.
¶ Jn quibus casibus absens habetur **[sect. 2]** ꝓ residẽte. Rñ. quod in tribus. ¶ Primus si est in seruitio pape de cle. non re. c. cũ dilectus. ¶ Secũdus si est in seruitio episcopi sui de cle. non re. ad audientiā et. c. de cetero. Sed hoc non credo vera. in his qui cum papa et epo morantur. nō propter eoꝝ seruitia exhidẽda sed propter ambitionem vt obtineant beneficia. ¶ Tertius propter causam licitam secundum modũ. de quo in se. §. dicit̃. Jn istis casibus absens habetur pro presente in omnib⁹: nisi quo ad quotidianas di stributiōes que non solẽt talibus dari.
¶ Vtrum aliquando possit se absenta **[sect. 3]** re a beneficio clericus. Rñ. quod non: nisi duo cōcurrāt simul vcz causa honesta et rationabilis et licẽtia sui prelati vt in c. relatum. de cle. non re. Dicit tamen inno. in. c. ex tue. e. ti. quod posset ex cōsuetudine induci. vt sine licẽtia ex causa rōnabili se absentet. Pa. autem in. d. c. relatuz. dicit quod si necessitas occurret que non pateretur dilationez vt posset adire prelatum pro licentia: tunc siue licentia posset. l. j. in princi. ff. de exerci. ac. et l. tutor qui repertoria in prin. ff. de admi. tu. Quod dictum secundum Jo. an. in. c. re latum. limito quando in breui est reuersurus. ar. l. iij. ff. de diuor.
¶ Vtrum clericus teneat̃ restituere fru **[sect. 4]** ctus quos in absentia ꝑcepit ex bene-**[[Fo.lj.]v]**ficio suo. Rñ. quod si subest legitima causa non tenetur: sz si legitima causa non subest credo quod teneatur restituere: q. fructus beneficioꝝ dant̃ in stipendiuz vt dixi. s̃.

in. §. j. Sed aduerte quod quando cleric⁹ tenetur restituere in quocũqꝫ casu ĩtelligi tur si hꝫ alia bona q̃ non sint de eccłia. Si ꝟo nihil hꝫ nisi de eccłia. tũc credo non teneat̃. Nam cum sint de eccłia restitue re non hꝫ. Et credo etiam quod non debeat sibi subtrahere necessaria vite ne recipiat ab ecclesia ꝑ faciẽda tali restõne. ar. eo rũ q̃ no. in. c. cuꝫ suꝑ. de cã pos. et ꝑprie. vbi no. Jo. de lig. quod nudus etiam possessor ecclesiastici beneficij non tenetur de cõsumptis sicut alij nudi possessores. Qꝯ limitat pau. ibidem quando consumpsit bono mõ sicut dꝫ facere ali⁹ cleric⁹. Peccat ta mẽ mortaliter recipiẽdo tales fructus anteqꝫ ex beneficio suo. vt pꝫ in. c. quia nõnulli. de cle. non resi. Sec⁹ si recipere. tanqꝫ alius pauꝑ ex necessitate: qꝛ non credo peccaret mortaliter: neqꝫ veniali ter ĩ recipiẽdo: sꝫ bene non residẽdo �means quod tenetur vel in tenẽdo beneficium ĩiuste. ¶ Vtrum recipiẽs ecclesiã parochialem **[sect. 5]** nõ intẽdẽs ꝑmoueri. j. annum ad sacer dotiũ: sed vt habeat fruct⁹ vni⁹ anni teneat̃ ad restõnẽ. Rñ. quod sic: nisi mutata volũtate ꝑmot⁹ fuerit. vt i. c. cõmissa tibi de ele. li. vj. et si non restituet tenetur ille q̇ sciẽter tali cã dedit vt ibidem et pec cauerũt mortaliter iste dãdo indigno ille acceptãdo indigne. arg. eoꝛ q̃ no. ĩ c. nihil de elec. vacabit tamen dicta eccle sia parochialis si non est collegiata ipso iure statim post annũ si ꝑmot⁹ in sacer dotẽ non fuerit. c. lꝫ de elec. li. vj. et ĩcipit annus a pacifica possessione: vel quan do per euꝫ stetit quin hẽret intellige nisi legitimo impedimẽto sit ĩpeditus ordi nari. nec poterit ea vice iterato ei cõfer ri. d. c. ꝛmissa. Non vacat tamen dicta ecclesia statĩ quando venit ad talẽ ꝛditioneꝫ. quod ampli⁹ illo anno ꝑmoueri non põt. sꝫ solũ elapso anno vt in. d. c. ꝛmissa. Siłr non vacat ecclesia curata collegiata. lꝫ non ꝑmoueat̃. j. annũ. c. statutũ. de ele. lib. vj. Sed potest priuari vt ibidem potest tamen eꝑs insistẽti studio dispẽsare quod non teneat̃ infra annum ꝑmoueri nisi subdiaconatum ad quẽ si non fuerit ꝑmot⁹ priuat⁹ erit. Ad sacerdotiuꝫ ꝟo vsqꝫ ad septẽniũ. ita quod elapso septẽnio. j. annũ efficiat̃ sacerdos. Alioquin incurrit dictã penã. c. cum ex eo. de ele. lib. vj. interĩ ꝑuideatur ecclesie de vicario.

¶ Vtrum cleric⁹ qui recipit beneficium nõ **[sect. 6]** vt ibi seruiat. sꝫ donec hẽre possit pingui⁹ peccet. Rñ. Pa. ĩ. c. relatũ. de cle. nõ resi. qꝯ sic: qꝛ non iuste est ꝑmot⁹ habẽs talẽ aĩm non tenetur resignare: sed sufficit penitere de iniqua voluntate.

¶ Vtrum clericus infirmus licite debeat **[sect. 7]** hẽre fruct⁹ p̃bende vel distributiones quotidianas. Rñ. Pau. in. c. ad audien tiã eo. doc. dicũt etbñ quod si ĩfirmitas est q̃ impediat eũ residere vel interesse diui nis. sic sine dubio dꝫ habere. Si ꝟo infirmitas non p̃stat cãm non residẽtie vel absentie diuinis. puta qꝛ ałs non ĩteresset vel non resideret non debet habere: qꝛ casus superueniens recipit interpetra tionem secundum statum precedentem. vt in c. maiores quasi infi. de bap.

¶ Vtrum clerici qui personaliter non in **[sect. 8]** tersunt officijs possint ꝑcipere distribu tiões quotidianas. Rñ. qꝯ non exceptis illis quos infirmitas seu iusta et rõnabilis corporis necessitas aut euidẽs ec clesie vtilitas ĩteresse non ꝑmittit. et si re cipiũt tenent̃ ad restitutioneꝫ. vt in. c. vnico. de cle. non resi. li. vj. nec vꝫ ꝛsuetu do aut statutũ in cõtrariũ: nec remissio aliorum canonicorũ quando eis non arescunt. alias sic vbi no.

¶ Vtrum ille qui non residet possit priua **[sect. 9]** ri beneficio. Rñ. secundum Jnno. ĩ. c. ex tue. de cle. non re. qꝯ si est absens ex causa ꝑbabili et necessaria vel probabili tamen puta studiorũ vel cuꝫ episcopo et huiusmodi tũc non potest priuari nisi citet̃ primo vbi cũqꝫ fuerit. limitat tamen qꝯ quando haberet certum tp̃s ad redendũ ex qualitate negocij vel ałs: et non veniret ex tũc alteri licite darẽtur: nec est necessaria citatio. nec expectatio sex mensiuꝫ de quibus in. d. c. ex tue. et. vij. qõ. j. presentium **[Fo.lij.r]** Alij dicũt qꝯ requiriť citatio ad domũ et expectatio sex mensiũ: et mihi magis plꝫ. Non enim debuit ei obesse quod bonum

initiũ habuit absentie. Tenetur tamen talis semper notificare ecclesie vbi moraẽ cuꝫ ex cā rōnabili possit semper reuocari ꝑ necessitate ecclesie qꝯ si non fecerit latitare presumitur. Si vero absens non est ex causa legitima: si hoc est certum pōt priuari: alias debet citari post sex men ses et dari alteri et no. quod habens officiũ in ecclesia semper dꝫ apparere: nec ad eũ est mittenda citatio post expectationem sex mensium quia edictum emissum est secundum Jnnocentiuꝫ. ibidẽ. Et ideo poterit eius beneficium alteri assignari.
¶ Vtrum clericꝰ possit peregrinari. Rñ. **[sect. 10]** Jnno. in. d. c. vnico. de cleri. ꝑegri. quod nō sine autoritate suꝑ ioris. de cōse. dist. v. non opꝫ nec ẽt eps̃. devoto. c. magne. Ex cā tamen ꝑsequẽde appellatiōis siue ꝑ eui tāda oppressiōe potest ire ad papāvelad aliũ suꝑiorẽ iuito epo̅ vel p̄lato suo. ij. q. vj. omnis oppressus. et tribꝰ. c. se. idem no. gl. in. c. vt debitꝰ. de ap. Credo tamen quod semꝑ dꝫ ad minus de honestate petere licentiam. arg. c. lꝫ de regu. Sine necessaria autem cā: sꝫ ꝑ aliq̃ vtilitate tamen non lꝫ ad papā accedere sine autoritate: sui prelati vel pape. in auẽ. de epi. et cle. §. ĩter dicimus: nec dꝫ admitti in aliena diocesi ad celebrādũ nisi habeat licentiaꝫ sui episcopi. vt no. Pau. in. c. fraternitatis. de cleri. non resi.

Clericus.

viij. debet esse sine crimine. xxv. di. per totũ. Et crimen hic accipio pro omni peccato mor tali licet stricte accipiatur pro peccato quod accusatione et depositione est dignum §. non autem in. fi. xxv. di.
De clerico criminoso et delinquẽte et per quẽ et quaꝗr puniaẽ no. plene Bal. in auẽ. qua in ꝑuincia. col. iij. ℣. vñ si cle ricus gallicanꝰ. C. vbi de cri. agi. opor. et Alex. in. l. iij. ff. de fur. et in. l. si miles. vbi plene Bar. ff. de exhi. reis.
¶ Vtrum clericus semper peccet morialiẽ **[sect. 1]** exercendo suũ officiũ in mortali? Rñ. secundum Tho. in. iiij. dist. xxiiij. quod sic quādo cunqꝫ talis exhibet se ĩ aliquo vt mini ster ecclesie: et totiens quotiens huiusmodi actum exercet. Vnde quando tangit res sacras quasi suo vtens officio mortaliter peccat facit. cap. fina. de tempo. ordi. facit. c. quotidie. de ɔse. di. ij. et. c. de hoĩe de cele. mis. Secus si exeq̃reẽ in aliq̊ casu ĩ q̊ etiam laicis exeq̇ lice ret. sicut baptiꝫare in articulo necessitatis: secundum quod dixi. s̃. baptismus. v. §. xj. vel si colligeret corpus christi proie ctum in terra.
¶ Vtrum sit abstinẽdũ a clericis in cri **[sect. 2]** mine iacentibꝰ quo ad diuina et receptionẽ sacramẽtorũ. Rñ. secundum pa. in. c. ve stra. de coha. cle. et mu. distinguendum aut sunt precisi a canone vel a iudice. Si a canone tũc subdistĩguo. aut factũ est occultũ et sic sentiũt doc. hic quod a sacramẽtis necessarijs non sit abstinẽdũ: sꝫ volũtarijs sic. Ego credo etiam a neces sarijs dꝫ abstinere quando ab alio possunt habere: nisi quando ipse paratus est dare: ꝗ quando ipse non est paratus dare: non debeo eũ inducere administrandum sacramẽta etiam necessaria. Si vero para tus est ministrare possuꝫ etiam voluntaria ab eo recipe sicut dicimꝰ devsura rio. j. vsura. ij. §. ij. et sic ĩtellige. c. sit tamen et c. placuit. vj. q. ij. cum ibi no. Aut factũ ẽ notoriũ. et sic nullo mō lꝫ recipe aliq̃ sacramẽta a talibꝰ excepto baptismo de quo dic. vts̃. baptismꝰ. v. §. x. et. §. xij. aut sunt p̄cisi a iudice et sic nullo mō lꝫ reci cipere sacramenta ab eis vel audire di uina. ꝗ nullo mō possunt dici tollerati: ex quo per snĩaꝫ sunt cōdẽnati. vt ĩ. d. c. vr̄a. et. ix. q. j. c. j. et. ij. et. no. Jn. in. c. quaꝗr et. qñ. el. ij. de accu. Si ℣o p̄cisio non sit fa cta neqꝫ ab hoĩe neqꝫ a canone tenent doc. ĩ. d. c. vestra quod non pecco si non abstineo a sacramentis ẽt vōlũtarijs: ꝗ nō sunt suspẽsi quo ad nos. c. fi. de coha. cle. et mu. ego verum credo quando ꝑati sunt da re aꝗsnō nisi ĩ sacramentis necessarijs vt dixi: ꝗ cum peccent mortaꝗr facramẽta administrando. c. fi. de tempo. or. non de beo

eos inducere sine nessitate. Jn ne **[[Fo.lij.]v]** cessarijs autem sacramentis quando ab alio non possunt ea habere lʒ: ꝙ ego fa cio ad quod teneor licet ille nō. et ideo sibi imputatur. facit gl. in. c. non est. de spō. Nec ob. glo. in. §. verũ. xxxj. dist. ꝙ loquitur quando possum habere aliũ. Non tamen dʒ esse aliquis nimis scru pulosus: quia potest presumere quod saltẽ habeat attritionem quando ea admini strat. Hodie tamen contra iura predicta quo ad precisos a canone vel a iudice est facta dispensatio per concilium. Cōstantiẽse cōfirmata per Basiliẽse. de quo infra excōmunicatio. viij. §. iij. Et ideo eam serua.
¶ Quis dictur tolleratus ab ecclesia. **[sect. 3]** Rñ. Pa. vbi. s̃. quod ille qui non fuit condemnatus nec cōfessus nec habet ope ris euidentiam.
¶ Vtrum oẽ pctm̃ notoriũ inducat preci **[sect. 4]** sionem seu suspensionem a canone ne exerceat officiũ suum. Rñ. ſm. d. Anto. in. d. c. vestra quod sic. Nec ob. d. c. qd̃ loq̃t solũ de fornicatione ex quo. Pa. ibidem est contradictũ. d. Ant. sʒ ego teneo ve rissimũ dictũ do. Ant. quia constitutio penalis etiam quoad penā extendit̃ ad casum similẽ ex idẽptitate rōnis si ratio in ea constitutione est expressa. vt ĩ l. his solis. C. de reuo. do. Ad hoc tex. op timus in. l. ij. ĩ §. quid si curatores et. §. q̇d si decesserint. ff. ad tertul. et. l. palā ĩ §. natus. ff. de ri. nup. Nec potest dici. q ſit interpetratio extensiua ꝙ est potiꝰ ĩtẽsiua seu intellectiua. quia lex non est aliud quā ipsa ratio legisvt probatur in. l. non dubium. C. de legi. Et qd̃ lex penalis extendat̃ si in ea est scripta ra tio naturalis vel ciuilis. tenet bal. post Bar. et est bonus tex. in. c. j. in. §. porro. in ti. q̃ fuit prima cā amit. bñ. Et cũ. d. c. vestra per rationẽ notorietatis peccati cōcludat notoriũ cocubinariũ suspensum. ergo idem erit ĩ oi mortali pctō noto rio vide qd̃ dicā. j. lex. §. vj. et pena. §. v. ¶ Vtrum clericus teneat̃ restituere fru **[sect. 5]** ctus quos ꝑcipit de bñficio existens in pctō mortali. Rñ. quod si pctm̃ est notoriũ. ego habeo pro indubitato quod tenetur restituere ꝙ cum sit suspẽsus. vt dictũ est ĩ p̃cedẽti. §. perinde est ac si non residet ꝙ nullũ et inutile. Jdẽ est. c. inter corpora. de trāsla. prela. Sicut non rite et non fieri paria iudicantur. in. c. veniẽs de p̃sby. non bap. Facit qd̃ notat Bar. in. l. j. ff. qd̃ cuiusqʒ vniuer. vbi per illũ text. cō cludit quod procurator qui non fecit fidẽ de mādato perinde est ac si non cōparuisset et dominus tāqʒ cōtumax dʒ puniri. Nam non excipere et excipere sʒ non ꝓbare idem est. c. cum suꝑ de cōces. prebẽ. et non esse et esse et non apparere paria sunt quo ad iuris effectũ. l. duo sunt titij. ff. de testa. tu. Et iō tenetur sicut. s̃. dixi de non residẽte. Cle ricus. vij. §. iiij. de occulto ꝟo pctōre cre do quod non tenetur ꝙuis tutiꝰ esset restitue re: ꝙ et si inutiliter seruiat quo ad se nō tamen quo ad alios aut quo ad ecclesiam.

Clericus.

ix. debet a quibusdā actibus secularibus esse remo tus. c. fi. de vi. et ho. cle. ne cle. vel mo. per totum. et qui sint isti actus etdubia inseram.
Adde q̃ artificia et negocia clericis sint ꝓhibita. no. Spe. ĩ ti. d̃ cle. ꝛiu. col. ij. ꝟsi. sʒ quā dices hōestā vbi ponit q̃s artes exerceat et dico quod clericus artifex vel negotiator potest conueniri coram ca pitaneo artis vel mercatorum vt per Bal. in. addi. ad Spe. vbi. s̃. ver. si autẽ clericus. et in ti. de reo. col. ij. in prin. ꝟ. scholaris et an tales teneant̃ seruare statuta laicornʒ loci in quo negotiant̃ et tenet Bal. in sua marg. in ver. clericꝰ ver. xix. quod sic.
¶ Vtrum clericꝰ possit negotiari. Rñ. q **[sect. 1]** nō negotia secularia. c. j. ne cle. vel mo. et c. fi. de vi. et ho. cle. Sʒ no. secundum Pa. ĩ Rubrica ne cle. vel mo. quod negocium secula re d̃r duplex. ¶ Prĩo large vt cōprehẽdat quicquid ꝓuenit ex carnali cōcupiscentia non subiecta freno rōnis et hoc ĩnuit tex. in. d. c. in prin. vñ dicitur negotiũ seculare. ꝙ per

illud viuit̃ oĩno secularit̃. s. secundum seculũ et carnẽ et non secundum deũet spm̃. Et hoc ꝓhibet̃ eti ā laicis. magis tamen clericis. vt ĩ. d. c. j. ¶ Scd̊onegociũ se culare d̊r magis stricte vt cōprehendat **[Fo.liij.r]** negociũ pertinẽs ad rempublicā mun danā et seculares hoĩes. Qd̊ quidem lʒsit ꝑmissum laicis tamen clericis non lʒ. Vñ in l. placet. C. de epis. et cle. dicit tex. quod cleri ci nihil cōe habẽt cum publicis actibus vel ad curiā ꝑtinentib⁹ cuius corpori nō sunt annexi. per quẽ tex. pʒ qd̊ clerici nul lũ officiũ possunt habere ĩ republica vt ꝓbat̃ in. d. c. j. in fi. facit. c. reprdhẽsi bile. xxiij. q. viij. nec sunt de vniuersita te sclari: vt no. Jnn. in. c. dilecta de ex. p̃la. Et sic cōcludo quod clerici non debent attẽdere nec habere curā de mũdanis nisi quatenus sunt necessaria ad sustẽtationẽ corꝑis ar. j. q. iij. si quis obiece rit vel in casu pietatis vt. j. tutela. §. j. et s̃. aduocat⁹ §. v. cum se.

¶ Vtrum clericus possit per artificiũ q̃re **[sect. 2]** re sibi necessaria ad victũ. Rñ. secundum Pa. ĩ. c. clerici officia de vi. et ho cle. quod sic ex honesto artificio facit. c. j. de celeb. mis. et. xcj. di. per totũ. Et hoc verum secundum gl. xcj. di. ĩ sũma dũmōꝑꝑ hoc non se subtrahat a. diuis officijs nec ob. d. c. j. ne cle. vel mo. et. lxxxviij. di. per totũ vbi ꝓhibet̃ oĩs negotiatio clericis ꝓ vt dicit gl. ĩ cano ne. xiiij. q. iiij. emere cartā ꝑ libro ɔscribendo vel coreũ ꝑ sotulari faciẽdo. et hmōi. vt sic lucret̃ aliq̇d ꝑ victu non est negotiatio sʒ artificiũ. et iō non ꝓhibet̃ clericis et ĩ iurib⁹ p̃allegatis. vbi ꝓhibet̃ negotiatio ĩtelligit̃ qñclerici aliq̇d emũt vt ĩmutatũ carius vẽdāt ꝓ hec est ꝓprie negotiatio: vt ibidem pʒ. et. lxxx viij. di. c. eijciẽs. Secus. si preter ꝓpositũ bladũ quod emerũt suꝑesse vẽderent ca rius et huiusmodi ꝓ liceret secundum Host.

¶ Que pena clerici negotiatoris? Rñ. **[sect. 3]** q̃ vltra mortale pctm̃ si tertio monitus non destiterit perdit priuilegiũ clericale vt in. c. fi. de vi. et ho. cle. et. ꝓꝓ doc. sint varij ĩ opi. ego saluo meliori iudiciosic ĩtelligo vt cleric⁹ ĩ minorib⁹ siue sit cōiugat⁹ siue non quod non peccat mortalr ne gotiādo dũmō tale negotiũ non sit ꝓhi bitũ etiam laicis: sʒ si non est cōiugat⁹ pōt cōpelli per ṗnationẽ ṗuilegij clericał nō q̇dẽ illius si q̇s suadẽte. xvj. q. iiij. sʒ ṗuilegij q̊ pñt vexari exactionib⁹ in ꝑsona vel ĩ bonis ꝓprijs. vt. l. ij. C. de epi. et cle. Cōiugati ꝟo non ꝓ ꝑdũt iꝑo fctō per ɔctũ matrimonij. vt ĩ. c. vno. d̊ cle. cōiu. li. vj. et ĩ. c. ioānes. e. ti. Alij ꝟo q̇ sunt ĩ sacris aut religiosi peccāt mortałr. c. fʒ ne cle. vel mo. et sił̃r pñt cōpelli ṗuatiōe ṗuilegij cłicalis sicut dixit d̊ existẽtib⁹ ĩ mino ribus. Et quod non ꝑdant tam isti ꝓ p̃fati in minorib⁹ ẽt post trinā monitionẽ ṗuilegiũ canonis si q̇s suadẽte vt non sit ex cōicatus quisq̇s eos ꝑcutit. nec ẽt fori vt possint ꝓ criminalib⁹ aut excessib⁹ puniri seu cōdẽnari criminałr vel ciui liter per iudicẽ secularẽ pʒ hoc: ꝓ clerici cōiugati. quos pʒ negocijs secularib⁹ intẽddere. vt in. d. c. ioānes. his gaudẽt si habitũ et tōsurā portāt. ergo mul to forti⁹ isti nōcōiugati. Et credo istud sit securius in conscientia.

¶ Vtrum req̇rat̃ trina monitio aut suffi **[sect. 4]** ciat vna gñalis vt ꝑdāt ṗuilegiũ de q̊ ij. rñ. pa. ĩ. c. fi. de vita. et hone. cleri. quod ob sit trĩa ꝓ non sufficit vna ꝑemptoria vbi cunꝓ agit̃ de pena icurrẽda et ius exigit trinā monitionẽ vel trinā citationẽ hic voluit gl. no. in. cle. j. de vi. et ho. cle. et Jo. an. ĩ. c. ex tũc de cle. non resi. Nec obstat quod vbi a iure req̇rit̃ triplex citatio sufficit vna perẽptoria q̃ hʒ vim tri ne citationis. vt in. l. tres denũtiatiōes C. qũo et quando iud. vide gl. ĩ. c. ɔsuluit. de offi. dele. Pan. ĩ. c. ĩ noĩe domini de testi. ꝓ hoc verum in citatiōe. ꝓ ius ita vult secus ĩ monitione nec sufficit trina moni tio sʒ opʒ sit specificata non gñalis. Et ꝑ hoc facit tex. in. d. c. fi. in ꝟ. si tales. et dicta cle. j. in ver. nominatim et quod nota tur in. c. statutũ. de sen. excō. li. vj. valeret tamen si fieret per viā statuti ꝓ statutum hʒ vim legis et p̃latus potest statuẽdo au gere infligere penā iuris et infligere pe nam sine monitione verbali ałs requirit̃ monitio vt in. c. ij. de consti. lib. v.

¶ Sed per quẽ dʒ fieri hec monitio. Rñ. **[sect. 5]** Pau. ĩ. c. ɔtingit el. ij. de sen. ex. quod non per iudicẽ secularẽ. sʒ opʒ fiat per ep̃m aut per eũ qui hʒ iurisditionem episcopalem super eum et secundum glo. in. c. ij. cleri cos: de sen. ex. li. vj. non refert an habeat **[[Fo.liij.]v]** eam ex priuilegio. vel consuetudine: vel a jure.
¶ Vtrum clerici tenent̃ restituere quicq̇d **[sect. 6]** lucrati sunt per negotiationẽ eis prohibitã. Rñ. mat. in. cle. j. de vi. et ho. cle. quod ĩ foro aĩe tenẽt̃ pauperib⁹ dare. xiiij. q. v. qui habetis ego credo quod sit bonuʒ cõsiliũ: sʒ de necessitate nõ. xiiij. q. v. nõ sane in ꝟ. tanqꝫ sua. Et hoc videtur sequi ʒen. et Cardi. in. d. c. cle. j. De quo dic. vt j. Restitutio. j. in ver. turpiter.
¶ Vtrum clerici possint exercere offm̃ ta **[sect. 7]** bernariorũ: aut macellariorũ. Rñ. quod nõ imo si ꝑsonaliter publice exercẽt. et. iij. moniti noĩatim a suis prelatis non destiterint clerici cõiugati perdũt priuile giũ clericale omne etiam istud si q̇s sua dente. xvij. q. iiij. non cõiugati autem solum perdunt in rebus si deferũt habitũ cle ricalẽ. sed si non deferunt sʒ incedẽt om nino vt laici amittũt etiam in ꝑsonis. ve rũ est qꝏ si prefatum officiũ dimittunt rcasumũt tam ɔiugati qꝫnõ cõiugati. Jn tellige qꝏ coniugati reasumunt non ista sicut non cõiugati. sed illud in quo gau dẽt. vt. ĩ. c. vnico. de cle. ɔiu. li. vj. Et iste est ver⁹ intellect⁹ lr̃e: lʒ alij alr intellexerit. Hec habẽt̃ ex cle. j. de vi. et ho. cle. immo prohibẽtur tabernã ĩtrare. xliiij distĩ. non oportet intellige nisi in itine re causa necessitatis vt j. c. clerici. ea. di. ¶ Vtrum clerici possint exercere officia **[sect. 8]** a prefatis viliora. vt aptare pelles et hmõi. Rñ. quod non per idẽptitatẽ rõnis ſm Pa. in. d. cle. j. Rõ q̃ in his status cleri ricalis dehonestat̃. ar. l. athletas. §. ait pretor. ff. de his qui no. infa. non tamen in currerẽt penã statutã ɔtra exercẽtes of ficiũ tabernariorũ. credendum tamen est eos peccare mortaliter si sunt in sacris vt religiosi talia publice. exercẽtes secus si occulte pro artificio ad sustentatronem vite.
¶ Vtrum clericus possit exercere officiũ **[sect. 9]** tabellionat⁹. Rñ. secundum ho. ĩ. c. sicut ne cle. vel mo. quod clericus cõstitutus tabellioa laico non potest si est in sacris postqꝫ est sibi interdictuʒ etiam causis ecclesiasticis secundum Jnno in. d. c. sicut. Tamen si anteqꝫ sibi interdicat̃ facit instrumentũ tenet. sed postqꝫ est sibi interdictum nõ. Si vero est cõstitutus a papavel ab ep̃o quoad diocesim suã poterit in causis ecclesiasticis cum ei non dẽat ꝑꝑ ordines sacros: aut bñficiũ ecclesiasticũ officiũ interdi ci. ar. de deci. c. tua. el. ij. et de iudi. decernimus. de arbi. cõtingit. Si ꝟo sunt in minoribus possunt exercere etiam sunt bñficiati. ar. d. c. sicut a contrario sensu. li cet sit honestius abstinere.
¶ Vtrum liceat clericis ioculatoris offi **[sect. 10]** ciũ facẽ. Rñ. q̃nõ publice et tales sunt q̇ faciũt spectaculũ ꝓprij. corꝑis facit. l. ij. §. fi. ff. de his q̇ no. ĩfa. Et si hoc faciũt per annũ ip̃o iure ꝑdũt oẽ priuilegiũ cle ricale. Hic no. quod arch. quẽ sequit̃ Ge. ĩ c. vnico de vi. et ho. cle. li. vj. dicit quod cleri cus ĩ sacris q̇ et ẽt monach⁹ ꝑdit priui legiũ canonis si q̇s suadẽte. xvij. q. iiij. Et vr̃ veri⁹ qꝫuis Jo. mo. teneat ꝯriũ et dicat quod solũ exñtes ĩ minorib⁹ ꝑdunt. Silr etiam ꝑdũt si minori tꝑe post trinã monitionẽ non desistãt. c. vnico de vi. et ho. cle. li. vj. in occulto tamen vel cã ĩfirmitatis vel alterius honeste rei cã loci ali q̇d facere non reprobatur secundum glo. in. d. c. vnico et facit quod no. Jo. de citaristis et his qui varijs vtuntur instr̃is. lxxxvj. di. donare. in glo.
¶ Vtrum clericus possit esse ꝓcurator se **[sect. 11]** cularium personarũ. Rñ. Pau. ĩ. c. ij. ne cle. vel mo. quod ꝓcurator gñalis in causa ecclıastica bñ posset et corã iudice eccle siastico. Sʒ in causis secularib⁹ in iudi cio vel extra non potest esse: posset tamen esse in aliqua causa particulari.
¶ Et sũmarie dic quod clericus non potest **[sect. 12]** in placitis secularibus disceptare: exce ptis causis de q̇b⁹. s̃. aduocat⁹. §. v. vj. et. vij. Nec ꝓcurator nisi vt dixi. nec con ductor rerum

seculariũ nisi cā necessitatis victꝰ: ꝗ tũc posset cōducere vineam vel domũ vt aliq̇dvñ viueret lucrareť nec canes vel aues sequi vt ĩ. c. j. ne cle. vel mo. nec ꝑcurationes villarũ: aut iu risditiōes seculares sub aliq̇bꝰ p̈ncipi bus secularibꝰ viris exercere vt iustitia rius eorum fiat. vt in. c. sed nec eo. titu. **[Fo.liiij.r]** nec snĩam sanguinis si est in sacris da re nec sacerdos offm̃ vicecomitis. aut ꝑ positi secularis hr̃e. c. clericis. eo. ti. nec snĩam sanguinis dictare aut inter esse. vbi vindicta sanguinis exercet̃. nec p̃positꝰ balistarioꝝ. et huiusmodi viris sangui nũ. nec vllā cirurgie artẽ q̃ adustiōe vel incisione indigeat nec impẽdere benedictiōe aq̃ feruẽti. seu ferro candẽti ad purgationẽ. vt ĩ. c. snĩam. eo. tit. Et oẽs talia vel aliqd̃ hoꝝ exercẽtes. si tertio a suis p̃latis moniti non desistũt ꝑdũt pri uilegiũ clericale vt no. doc. ĩ. d. c. sʒ nec. Jtẽ p̃sbyteris decanis: archidiaconis: plebanis: p̃positis cātoribꝰ et alijs clericis ꝑsonaꝝ habẽtibꝰ ꝑcipiť sub excōi catiōis late snĩe pena. ne leges aut phi sicā audiāt. vt. in. c. fi. eo. tit. De quo casu dic vt. j. excōicatio. vij. casu. vij.

Clericus.

x. debet esse non vindicatiuus. sed patiens. vnde p̃cipitur eis ne arma portẽt nisi ad defen sionẽ. vnde clerici q̇ relicto habitu clericali arma portent si tertio moniti nō deponunt perdũt priuilegium clericale. de sen. excō. c. in audientia.

De armoꝝ vsu clericis prohibito. not. legiste. C. vt armoꝝ vius ĩscio p̈n. in rub. et nigro. immo dico quod rex cogno scit de portu armoꝝ etiam contra clericuʒ. vt in stilo parla. Par. j. in titu. quoꝝ co gnitio specialiter ꝑtinet ad regẽ. ꝟ. j. et in q̃rta ꝑte. et. ccx. xliiij. et Aufrerij in repe. cle. j. nu. iij. q. j. de offi. or. vbi dicit q̇ per armorum delationem clericus fit fori secularis.

¶ Quid si misceat se clericꝰ tirānidi vł **[sect. 1]** crudelitatibꝰ. Rñ. quod si q̇s cōtẽpto hĩtu clericali guerrā vel seditionẽ mouet vł atrociter delinq̇t publice aut ĩ factũ ar moꝝ se ĩmiscet ipso facto sine monitiōe ꝑdit priuilegiũ canonis. si q̇s suadẽte xvij. q. iiij. vt in. c. ꝑpẽdimꝰ. de sen. excō. de aposta. in. c. j. i prin. Priuilegiũ aũt fori non amittit nisi post monitioneʒ. facit. c. si iudex de sen. excom. lib. vj.

¶ Vtrum clericus miles effectꝰ ꝑdat pri **[sect. 2]** uilegiũ clericoꝝ. Rñ. Jnn. ĩ. c. j. de apostatis. quod si facit actũ oĩno clericatui cōtrariũ vt puta exerceret seua. vadit ad bellũ statim ꝑdit. ꝗ eligẽs ꝯriam viaʒ excludiť ipso facto a prima. xxxij. q. j. cũ renunciať. Si vero non exercet seua nec aliũ actũ contrarium clericatui. Sed viuit honeste vt clericus etiam si duxit vxorem virginẽ. et sic non ꝑdit. Pau. tamen dubitat in. c. vt ꝯsultationi de cler. cōiuga. ĩ eo milite q̇ iurauit illa de q̇bus in glo. l. pe. ff. ex q̇. ca. ma. ꝗ iste actus vr̃ oĩno ꝯrius clericatui qui pugnare non dʒ etiam cum infidelidus. c. ex multa. de voto. Sed primum equius.

¶ Vtrum clericus occidens vel mutilās **[sect. 3]** inuasorem suum perdat priuilegiũ cle ricale. Rñ. Pa. in. c. clerici arma. de vi. et ho. cle. quod non.

¶ Vtrum ꝑ defensiōe proximi liceat ei su **[sect. 4]** mere arma. Rñ. Pa. vbi. s̃. quod si hʒ iuris ditionẽ in loco sic lʒ ꝑ defensiōe suorũ mouere arma non tamen ipse in ꝑpria ꝑsona. c. dilecto. de sen. excō. li. vj. Si vero iurisditionẽ non hʒ aut sine clerico ꝑ pulsari potest et sic non dʒ arma sumere. c. ex multa. de voto. Jdẽ. xxiij. q. viij. reꝑhẽsibile et. vij. q. j. sciscitatis. et qd̃ ibi no. Si autem non potest alter ꝑpulsari tunc licet aggressiorẽ capere. ꝟberare et etiam occidere si alter non potest ꝑximũ defendere. xxiij. q. iij. maximianꝰ et. c. si q̇s cum duobus. c. sequẽtibꝰ. irregularitatẽ tamen ĩcurrit sine pctō p̃dicta cle. si furiosus. Et de hoc vide. j. defensio. ex quo ad ir regularitatem homicidium. iij.

Clericus.

xj. dꝫ esse sobrius vt in. c. a crapula. de vi. etho. cle. vbi precipiť eis vt vinũ sibi tẽperẽt et a vino se tẽperẽt. et ꝗuis aliq̇ teneāt ibidezꝫ quod peccet mortałr si bibat vinũ sine aq̃. tamen cōiter doc. non tenẽt sꝫ sufficit hibere tẽperate. vñ tex. dicit quod dꝫ esse cōtẽtus trina potatiōe in. c. quando quod palea est. xliiij. di. et de conse. di. v. non oportet.
¶ Vtrum liceat eis cogere alios ad bibẽ dũ. Rñ. quod nō. Jntelligevltra necessitatẽ neqꝫ fabulas inanes cātare vel turpia ioca. pilla vel viso vel laruas demonũ añ se ferre ɔ sentiāt qꝫ hoc ẽ diabolicũ. et sa cris canonibus ꝓhibitũ. vt dicit tex. ĩ. c. **[[Fo.liiij.]v]** nullus presbyterorum. di. xiiij.
¶ Vtrum liceat clericis facere conuiuia. **[sect. 2]** Rñ. quod sic: si ex caritate dũmō abstineāt a suꝑfluitate detractiōe et irrisiōe aliorũ vt in. c. cōuiuia. xliiij. dj. ĩ ṗncipio et in fine mẽse laudes deo reddanť et aliq̇d legāt de sancta scriptura. vt ĩ. c. qñ. et in. c. ꝓ reuerentia. ea. di. alias non lꝫ. vt in. c. non liceat. ea di.
¶ Vtrum debeat bñdicere mẽsaꝫ ante qꝫ **[sect. 3]** comedat. Rñ. quod sic. et post sumptũ cibũ reddere gratias. xliiij. di. c. non liceat.
¶ Vtrum debeat comedere ante tertiaꝫ. **[sect. 4]** Rñ. qd̃ non. vt in. d. c. non liceat.
¶ Que debẽt esse in eoꝝ conuiuio. Rñ. **[sect. 5]** ¶ Primo lectio diuinaꝝ scripturarum. ¶ Secundo quod nulli detrahatur.
¶ Tertio qd̃ inanes secularіũ negocio rũ fabule non recitentur et multominus aliud turpe. ¶ Quarto quod solũ ꝓ susten tatiōe cib⁹ sumať. habenť ista in. c. cōuiuia. et. c. nullus p̃sbiteroꝝ. et. c. ꝓ reuerentia. et. c. non liceat. xliiij. di.
¶ Vtrum peccẽt mortaliter si ɔ aliqd̃ p̃fa **[sect. 6]** torũ faciūt. Rñ. quod non sed venialiter nisi quando turpia vel laruas demonum ante se fieri cōsentiunt qꝫ talia sunt eis ꝓhibi ta. vt in. d. c. nullus p̃sbteroꝝ. Et ideo vr̃ esse mortale. et lꝫ. d. c. null⁹ presbteroꝝ loquiť solum de p̃sbyteris. tamẽ. c. presbyteri. xliiij. di. extendit ad omnes existẽtes in sacris. Qui autem non sunt ĩ sacris non credo mortaliter peccẽt: nisi prout etiam seculares in huiusmodi peccarent.

Clericus

xij. dꝫ esse alien⁹ ab his q̃ irregularitatem inducunt de quo vide. j. irregularitas prĩo. q̇ sūt q̇ non pñt ꝓmoueri. et q̇bus ꝕtutib⁹ debeāt refulgere. hẽs. xl. di. per totũ Nam debẽt eẽ exẽplũ oĩbus laicis. viij. q. j. q̃lis. vbi d̃r vehementer ecclesia christi destruit hoc. s. meliores esse laicos qꝫ clericos. facit. vj. q. j. §. verum hac autoritate.

Clericus

xiij. quo ad bona ipsorum et eorũ dispositione.
Jnquātũ hic tāgiť de bonis clerici ego dico quod bona clericis p̃sumiť de bo nis ecclie acq̇siuisse vt per gl. in. l. ẽt ĩ ꝕ. credidissent. C. de dona. ĩter virũ et vxo. no. idem bal. in. l. si q̇s p̃sbyter in fi. et auť. licentiā. C. de epis. et cle. etiam si sint feudalia vt per eundẽ Bal. in. c. j. ad fi. ver. q̃ro. quod in dubio de cle. q̃ inuesti. feudi. ĩ vsibus feu. et in. l. cum ipse col. ij. ver. tertio casu. C. de contra. emp.
¶ Vtrum cleric⁹ possit testari de rebus ec **[sect. 1]** clie mobilib⁹. Rñ. Jnn. ĩ. c. cum ĩ officijs. de testa. quod nō. vt ibi. et. c. ad hec et. c. rela tũ. el. ij. xij. que. iij. c. j. et no. quod omnia dicunť bona ecclie q̃ ĩtuitu ecclie vel de facultatib⁹ ecclie acq̇siuit vt ĩ. c. j. de testa.

in tex. et ĩ gl. verumtamen glo. j. c. pñti de offi. or. li. vj. post host. tꝛ quod clerici non hñtes administrationẽ et dicunt̃ non hr̃e admi nistrationẽ quando non hñt beneficium cui sit assignata dos secundum Ge. ĩ. d. c. pñti. sꝛ simplr beneficiati vt sunt canonici et siłes q̇bus id qd̃ habẽt obuenit sibi rõne ꝑsone non quod habeãt p̃bendã i eccłia disti ctã: ꝓ sic haberẽt administrationẽ pos sunt disponere et testari de fructib⁹ ꝑceptis vsqꝫ ad diẽ mortis. de cõsuetudine et etiam si ꝛsuetudo esset possent testa ri redditibus ꝑcipiẽdis anno sequenti post mortem suã vt refert pau. d. c. cuꝛ in officijs. Sed ego credo licere quando disponit in pios vsus vel in casibus de q̇b⁹ in sequenti. §. alia consuetudo est irrationalis. ar. c. fi. xvj. q. j. ¶ Vtrum clericus possit de rebus p̃di [sect. 2] ctis donare aut alio mõ disponere. Rñ. pa. vbi. s̃. quod non nisi in q̃tuor casibus.
¶ Prim⁹ quando tantũdẽ expẽdit de suo in vtilitatem eccłie. c. si q̇s. xij. q. ij. et. q. v. si eps̃. ꝓ in hoc casu posset ẽt testari ĩmo si non testaret̃ heres posset petere. facit c. de multa. et qd̃ ibi no. de p̃ben. et. l. que omnia in fi. ff. de ꝑcur. et gl. in. l. si non sortẽ .§. si centũ. ff. de condi. inde. ¶ Scd̃s qñ hoc hꝛ cõsuetudo secundum ho. et Lau. in. c. si eps̃. sꝛ pau. hoc intelligit de rebus mobilibus et modicis. Et ego addo quando disponit pie et rationabiter alias non. ¶ Terti⁹ quando donat intuitu elemosine quã cleric⁹ etiam ĩ egritudinẽ potest facere vt in. c. ad hec. et. c. relatũ. el. ij. de testa. ¶ Quartus casus quando vult remunerare seruitia honesta. tam a ꝛsãguineis qꝫ ab **[Fo.lv.r]** extraneis recepta. d. c. relatum. §. licet. ¶ Addo q̇ntũ quando dat religiosis locis. d. c. relatũ. et no. practicã secundum pau. vbi. s̃. q si cleric⁹ vult aliquo respectu istoꝝ qua tuor vltimoꝝ dare faciat ipe dum viuit et non relinquat: ꝓ non valet. d. c. ad hoc. et no. quod q̇cũqꝫ accipit alio mõ de rebus ecclesiasticis tenetur ad restitutioneꝛ. facit qd̃ no. Jnn. in. d. c. ad hoc. et qd̃ no. in. c. cum secundum de preben. sed melius quod no. pa. ĩ. c. vt vnusquisqꝫ de pec. cle. vide quod dico. j. immunitas. §. lij. et se. ¶ Vtrum clerici possint de distributiõib⁹ [sect. 3] q̊tidianis disponere. Rñ. quod sic. si non hñt admistrationẽ ĩ eccłia ꝓ dãt̃ ꝑ stipẽdio ꝑsonali. vt ĩ. c. vnico de cle. non resi. li. vj. ¶ Quid de donatiõe ĩter viuos facta. [sect. 4] Rñ. quod valet. ꝓ p̃sumit̃ donatũ intuitu amicitie. vel spe future remuneratiõis secundum glo. in. c. requisisti. de te.
¶ Sꝛ q̇d de bonis acq̇sitis intuitu di [sect. 5] gnitatis clericalis. vt puta ꝑ missis dicẽ dis. Rñ. Pe. vt fefert Cy. in aũt. licẽtiã. C. d̃ epi. et cle. quod potest testari. et placet ho. ĩ. c. ꝓ nos. de testa. et Jnn. ibidem q̃ dicũt quod si cleric⁹ rõne officij aliq̃ acquisiuit puta ꝓ fuit cappellan⁹ alicui⁹ principis q̃ multa ei donauit quod potest de talib⁹ donatis ad libitum disponere. limitat pa. hic. in. d. c. cum in officijs quo ad missas verum nisi dedisset ꝑ missis dicẽdis tanqꝫ ꝑrochiali sacerdoti quia sic non posset disponere multomagis potest di sponere de bonis acq̇sitis ĩtuitu perso ne. puta ex successiõe cognatoꝝ vel donatiõe amicoꝝ seu ĩdustria clericoꝝ. vt puta doctrina seu artificio potest dispone re. vt in. d. c. ꝓ nos. et quod ibi no. pe. tamen refert Cy. vbi. s̃. limitat hoc veꝝ in clericis inferiorib⁹. non autem in epo. Et addit Bal. ibidem etiam si esset Cardinalis. Jdẽ de p̃latis regulariũ eccłiaꝝet ẽ tex. in. d. aũt. q̇ solũ ꝛcedit quod p̃dicti epi et p̃lati re gulariũ ecclesiaꝝ possint disponere ad libitũ de acq̇sitis ante epatũ vel p̃latio nẽ. et de acquisitis in epatu vel p̃latiõe per cognationẽ vsqꝫ ad quartũ gradũ. de reliq̇s ꝟo q̃litercũqꝫ acquisitis non põt disponere: sed acquirit eccłie. Cõis tñ opi. aliter tꝛ vt. j. legatũ. j. §. xvj. sꝛ ego li mito ĩ istis ĩ q̇b⁹ potest facere: quod vult veꝝ esse nisi ĩ. v. casib⁹.
¶ Primus quando ipe eẽt obligat⁹ restituere eccłie. vt puta ꝓ do lo vel culpa non leui tamen łꝛ Jnn. ĩ. d. c. cum ĩ officijs dãnificauit eccłiaꝛ sꝛ quod teneat̃ d̃ leui culpa ẽt ẽ tex. apt⁹. C. arbi. tu. l. q̇c q̇d facit. ff. de admi. tu. l. si res. sicut em̃ vt no. Jnn. ĩ. c. ea q̃ de offi. arch. ille q̇ ac cipit p̃ciũ quod deposito seruãdo tenetur de leui cłpa. sic etdignitatẽ hꝛ cui

hoc offm̃ est annexũ. s. cōseruādi bona ecclie tene tur. cum plus sit habere dignitatẽ. Nec ob. l. noĩa. C. arbi. tuto. vbi si noĩa debitoꝛ minus idonea fiunt q̃ tpe tutele erant bona. non tenetur tutor nisi fuerit in lata culpa. ff. de ad. tu. l. tutor q̃ repertoriũ. s. cōpetit. vbi tutor emẽs p̃dia min⁹ idonea. non tenetur nisi de lata culpa. qꝛ sunt casus speciales sʒ regulare est vt teneat̃ de leui culpa. et sic tʒ Ber. et hosti. in. c. ea q̃: do offi. arch. ¶ Scd̃s si de bonis ipsi⁹ ecclesie alicui fecit gr̃aʒ ₤ʒ Jnn. vbi. s̃. allegat. l. cum ostẽdim⁹. ff. de fideius. tu. et. C. e. l. ij. et vlt. ¶ Terti⁹ casus pass⁹ si ẽ ꝑ negligẽtiã suã rẽ eccle sie p̃scribi secũdũ. pa. in. c. ex presentiũ de pig. allegat. c. placuit el. ij. xvj. q. iij. ¶ Quart⁹ ẽ si reddit⁹ in vsus inhonestos cōuertit. xj. q. iiij. c. j. Quintus in casib⁹ de quib⁹. s̃. dixi clericus. iij. quod te net̃ ad restitutionẽ. qꝛ ĩ istis casib⁹ prĩo tenetur satisfacere ecclie anteqʒ aliud di sponat. de hoc etiam vide ĩmunitas. §. ij. ¶ Vtrum acq̇sitũ per sacerdotẽ in iniungẽ do pnĩas ꝑochianis debeat esse eccle sie. Rñ. Jnn. in. c. cum inter. de. ɣ. si. quod sic. Et ideo disponere ad libitũ non potest. ¶ Vtrum p̃latus inducẽs testatorem ad sibi relinquendũ quod ecclesie reliquisset teneat̃ illud restituere et an possit disponere. Rñ. pau. in. c. ij. de pe. cle. quod qui dam dicunt quod non potest disponere. sed tunc restituere. ꝑ. l. quicq̇d. C. arg. tut. Sed Cy. formando hāc. q. in tutore dicit quod si blādo sermone ipsum induxit ad sibi reliqnẽdũ quod non tenetur ar. l. si. ff. si quis ali. te. vbi patet quod talis non cōmittit delictũ. Si vero dolo seu fraude **[[Fo.lv.]v]** cuʒ induxit. tenetur ecclesie ad interesse. Sed qd̃ teneat̃ ecclie simplr tex. est cuʒ gl. in. c. quicunqʒ. xij. q. iiij. vbi patet qd̃ prelat⁹ tenetur ad interesse ecclesie quando ei potuit querere et neglexit ad instar tutoris vt in. d. l. q̇cquid. et in. l. pupilloꝛ. C. de admi. tu. Nec. n. debet vtilitatem suaʒ proponere vtilitati ecclesie. sicut nec tutor vtilitatem suam vtilitati pupilli. l. tutor secundum dignitatẽ. §. j. ff. de admi. tu. l. si vt certo. §. commodatuʒ. ff. cō mo. ff. depo. l. qd̃ nerua. in fin. et. vij. q. j. presentium. et. c. placuit. Pau. vbi. s̃. tenet et sequitur opi. Cy. Sʒ ego credo ve ruʒ in tutore: quia de eo potest dici quod suã personam potest preferre cuicunqʒ. ar. c. petitio de iureiu. et de pe. di. ij. caritas sed in prelato teneo gl. cum tex. in predicto. c. quicunqʒ.

¶ Cui restituet qui ĩdebite aliquid ab **[sect. 8]** ecclasticis recepit. Rñ. rod. et ray. quod au toritate iudicis penitentialis fiet resti tutio ecclesie cui ablatũ ẽ si pauper est ecclia vel siẽ habũdās fiet pauperib⁹ qui indigent. idem hos. ar. xvij. q. iiij. si quis in atrio.

¶ Vtrum clericus qui rem ecclesie melio **[sect. 9]** rauit ex sua industria possit de sua melioratiōe disponere. Rñ. quod non facit. c. in quirẽdũ. et. c. si quis de pe. cle. Ratio qꝛ ad hoc tenetur si de eius fructib⁹ viuit per dicta in. q. prece. Secus si de patrimonio. vel de suo meliorasset vt. s̃. dictum est. §. ij.

¶ Vtrum relictũ clerico in dubio p̃sumat̃ **[sect. 10]** intuitu ecclie datũ. Rñ. quod si administrationem non habet non presumitur. secus si administrationem habet. Tamẽ ad coniecturas est recurrendũ vt in. c. requisisti de testa. et quod notat. Jnn. ĩ. c. cũ in officijs eo. ti. vide. j. legatum. j. §. xvj. xvij. et. xviij.

¶ Vtrum cleric⁹ possit de bonis ecclie do **[sect. 11]** tare sororẽ vel alere parẽtes. Rñ. Pa. in c. ꝑuenit de arbi. quod sic sororẽ. vel aliam cōsanguineã si indiget de redditib⁹ ec clesie. probatur per. c. j. de co. cle. et mu. et per glo. cum text. in. c. omnino confitemur. xxxi. di. vbi gl. dicit quod clericus ha bẽs vxorem: vel filios potest eos pascere de redditib⁹ ecclesie ergo multomagis dotare cuʒ causa dotis sit fauorabilior qʒ cā alimentorum vt notat Cy. facit q̃ no. ĩ. l. cum in plures. §. pe. ff. de admi. tu. et in. l. non oĩ. C. eo. ti. in gl. et hoc intellige si indigẽt vt in gl. p̃fati. c. oĩno. et non ad pōpā vel aliũ statũ. ar. eo. q̃ no. xlij. di. ĩ prin. q. sic tam dātesqʒ recipientes tenẽtur ad restitutionẽ. xvj. q. vij. ꝑuenit. et no. Mat. et Car. in

cle. ij. de vi. et hoc. cle ri. limita tamen quo ad accipiẽtes vt teneā tur ad restitutionẽ. verum quando clericus est non soluẽdo. ałs non quando accipit de rebus que alienari possunt ad libitũ clericoꝝ sicut sunt fructꝰ et huiusmodi secundum Vlde. et pla cet licet alij indistincte velint quod teneā tur. Quod esset tutius.
¶ Vtrum peculiũ qꝏ est aduẽticiũ in lai **[sect. 12]** co sit quasi castrense in clerico. Rñ. pa. in. c. ꝗ nos de testa. et in. c. ɔstitutꝰ dere sti. in inte. quod sic. et iō lʒ sit filiusfa. tamẽ vsusfructus non acquiritur patri. Hoc tenuit Ho. in. d. c. ꝗ nos et casus est in auť. presbyteros. C. de epis. et cle. vbi dicit quod res ad dominium clericorum venientes sit eis ad similitudinem castrẽ sium vt testari possint.
¶ Quis succedet clerico decedẽti ab in **[sect. 13]** testato. Rñ. quod in bonis ecclesie ecclesia in bonis ꝯo suis de q̇bꝰ potest ad libituʒ disponere. succedent cōsanguinei si hʒ xij. q. iiij. q̇cũqꝫ. et. q. vl. c. vltimo in auť. de ec. tu. §. si quis ep̃s quod si non hʒ tales qui de iure veniunt ab intestato. succe det ecclesia. c. j. de suc. ab intest.
¶ Vtrum clericꝰ ordinatꝰ ad titulũ patri **[sect. 14]** monij sui tacitevel expresse possit de di cto patrimonio ad libitum disponere. Rñ. quod sic secundum ge. in. c. si ep̃s de prebẽ. li. vj. nisi expresse sit actũ qꝏ trāsierit ĩ rẽ ecclesiasticā ꝗʒ Jo. de li. et Jo. an. ibidẽ. Jn dubio vero cum nescit̃ an bona fue rint ecclesie vel ꝑsone presumenduʒ est pro ecclesia si tamen constat eũ habuisse aliqua: sed dubitatur an sint ista vel il la presumitur ꝑ possessore et alius probabit. arti. xij. q. iiij. c. j. et. q. v. c. j. in fin. Si nullus sit in possessione. et in dubio **[Fo.lvj.r]** stant fieri distributio equalis de suc. abinte. c. ij. in glo.

Clericus.

xiiij. quo ad eorum priuilegia.
¶ Quero que sunt priuilegia clericoꝝ Rñ. pa. in. c. ep̃s de prebẽ. quod omnia pri uilegia militũ que cōgruũt clericis ha bẽt de quibus priuilegijs militũ dicitur in gl. l. pe. ff. ex qui. ca. ma. Rō ꝗ sunt veri milites illi ĩperatoris: sed isti deifacit c. j. cum gl. de cle. egro. tex. cum gl. ĩ. c. xp̃ianis. xj. q. j. et siłr gl. in. c. militare. xxiij. q. j. et tex. cum gl. j. q. iij. saluator circa mediũ. Et merito dixi que cōuentũt clericis ꝗ ignorātia iuris non ĩputatur militi cuʒ habeat vacare armis. l. j. et qꝏ ibi no. C. de iu. et fac. igno. sed non sic ĩ clericis cuʒ habeāt sciẽtie intendere secundum quod dixit. s̃. Clericus. ij. §. iij. et sic de ceteris vnde ꝑ debito cōueniri non possunt vltra qꝫ fa cere possunt. nec tenẽtur cedere bonis l. miles. ff. de re iudi. nisi sit ex delicto cōtractum. vt. s̃. Cedere bonis.
¶ Jtẽ bertrādus enumerat. xiiij. q̃ re **[sect. 2]** citat car. ĩ cle. j. de vi. et ho. cle. ¶ Primũ quod non cōueniunt̃ coram iudice seculari de fo. cōpe. c. si diligẽti. ¶ Secundum q̃ verberās est excōmunicatꝰ. xvij. q. iiij. si quis suadẽte. ¶ Tertiũ quod non tenetur regułr prestare munera seu onera ꝑsonalia vel realia. de ĩmu. ec. c. non mi nꝰ. vide. j. Jmmunitas. §. xxxiij. cum seq. ¶ Quartũ ꝗ possunt vendicare rẽ cōcessaʒ ecclesia ante iraditionẽ. l. fi. C. de sa. san. ec. et. c. ex literis de consue.
¶ Quintũ ꝗ gaudẽt eodeʒ priuilegio familie eoꝝ. xj. q. j. clericũ. el. j. xxxij. di. eos et vtrobiqꝫ in gl. intellige q̊ ad forũ vt in dictis gl. pʒ. ¶ Sextum ꝗ facien tes sta tuta contra clericos sunt excom municati de. immu. ec. eos qui. li. vj.
¶ Septimũ quod soluʒ clerici possunt ob tinere beneficiuʒ ecclesiasticum de trās ac. ex literis.
¶ Octauum quod per literas contra laicũ impetratas cum clausa generali non pos sunt coueniri vt ĩ gl. c. sedes de rescri.

¶ Nonuʒ quod non tenentur dare sportulas de vi. et ho. cle. cum ab omni. ¶ Decimuʒ quod acquisita etiam sub potestate patris disponunt. vt volũt auc. presby teros. C. de epi. et cle.
¶ Vndecimũ quia pro rebus suis recuperādis agere possunt sine consensu patris. no. arch. in. c. fi. de iud. li. vj.
¶ Duodecimũ quod ꝑ necessitate non possunt distrahi a patre. ſʒ. l ij. C. de pac. q̇ fi. di. ¶ Tertiũdecimũ quod seruus sciente dño clericat⁹ liberat̃ a seruitute dñica et ptāte. liiij. di. si seruus. ¶ Quartũdecimũ quod possunt facere collegiũ. ar. c. fi. de re. do. vbi solũ noua religio ꝑhibet̃. qd̃ laicis nō. lʒ nisi vt dicā. j. collegiũ et de multis alijs priuilegijs. j. Jmmuni tas.
¶ Vtrum cleric⁹ coniugatus supradictis priuilegijs gaudeat. Rñ. quod non sʒ si cōtraxit cum virgine et defert tōsura et vestes clericales solũ gaudet in duobus. ¶ Prĩo priuilegio canonis si q̇s suadẽ [sect. 3] te. xvij. q. iiij. ¶ Scd̃o ꝑ aliquo crimine non potest trahi ad iudiciũ seculare: nec iu dex secularis pretextu cuiuscũq; excessus potest eũ punire pecunialitervel ꝑso naliter. c. vnico. de cle coniu. li. vj.
¶ Vtrum cleric⁹ possit vti statutis et ꝛsue [sect. 4] tudinib⁹ laicoꝝ ad suũ commodũ. Rñ. pau. in. c. fi. devi. et hoc. cle. et facit tex. in ar. quod sic facit ẽt tex. ĩ. c. ad nr̃aʒ de ꝑba. Attñ eos ñ ligāt ĩ eoꝝ p̃iudiciũ vide gl. ĩ. c. j. ne. se. va. et qd̃ dico. j. statutũ. §. vij.

Coactio.

alia absoluta qua quis totaliter cogitur ad aliq̇d faci endũ corporaliter ꝛ eius voluntatem sicut ille q̇ ligat̃ et huiusmodi d̃ qua ĩ. c. p̃sby teros. l. di. et q;uis aliq̇d faciat ex tali [sect. 7] coactiōe ꝛ deum non peccat. vt pʒ i. d. c. et no. gl. ĩ. c. ad ei⁹. v. di. facit. c. qd̃ latẽt̃. et qd̃ ibi no. de reg. iur. Qd̃ ĩtellige veꝝ ni si anĩo ꝛsẽtiat post. Est et alia coactio q̃ d̃r cōditionalis: q̃ q̇s cogit̃ vt vnum de duobus eligat de q̃ ĩ. c. lectores. xxxij. di. et ĩ glo. p̃dicta et hec ñ excusat ĩ pctis. c. sa cris de his q̃ vi metusue cā fi. de q̃ dic vt. j. met⁹. §. vj. ¶ Vtꝝ coact⁹ suscipiat baptismũvl ordinẽrñ. gl. ĩ. c. ep̃s. lxxiiij. [sect. 1] dist. et Jnn. ĩ. c. fraternitatis. d̃ here. quod si co actio fuit absoluta ñ: sʒ ĩ coactiōe cō ditio nali suscipit caracterẽ q;uis ñ gr̃aʒ **[[Fo.lvj.]v]** vt. s̃. baptismus. vj. §. vj.
¶ Vtꝝ seruitia facta deo per coactionẽ ei placeāt. Rñ. quod nō. xxiij. q. v. ad finẽ et. xx. q. iij. presens vtilia tamen sunt facienti. [sect. 2] sʒ non ad salutẽ nisi dispositiue.
¶ Vtrum matrimonium teneatꝑ coactonẽ ꝛctuʒ. Rñ. per absolutā certum est quod non: sed per ꝛditionalẽ tʒ nisi int̃uenisset me [sect. 3] tus q̇ posset cadere in cōstātẽ de q̊ dic vt. j. met⁹ et matrimōiũ. iij. ĩ pedimẽto. xj

Coadiutor.

dari non potest ep̃o et alijs superiorib⁹ prela tis sine licẽtia pape: nisi in duobus casi bus.
¶ Prim⁹ quando ep̃us vel alius supior prelat⁹ est grauat⁹ senio aut valitudi ne corꝑali ita grauatus quod ꝑpetuo suũ offm̃ ne q̇t exercere tũc de cōsilio et assen su capłi sui vel maioris ꝑtis vnuʒ vel duos assumere potest coadiutores. Scd̃s quando p̃lati essent amẽtes: ita quod velint vel nolint nesciāt exprimere: tũc capituluʒ vel due partes vnum vel duos coadiu tores eis dare possunt. vt in. ca. vnico. de cle. eg. li. vj.
De coadiutore inquātũ dicit esse dādũ ep̃o de licẽtia pape tamen preterq; in certis casib⁹ q̊s ponit. et illos cum alijs ponit Old. ꝛsil. xliiij. in prĩ. vbi etiam po nit qualis possit eẽ et quā autoritatem hẽat et desinis esse coadiutor ep̃o mortuo cui est datus. vt his ꝟ. v. et no. Bar. in. l. solet ꝟsi. vltimo hec lex. ff. de tute. et Ang. ĩ. l. j. C. q̇ pe. tu. Sʒ per quẽ det̃ regi vel

baroni aut alij iurisditionẽ habẽti et ad cuius petitionẽ et ex q̇b⁹ causis et q̇d possit facere no. Spe tituł. de feu. §. qm̃ ad fi. et Bal. ĩ. l. post susceptam. ff. de excusa. tuto.
¶ Ouib⁹ dari dʒ coadiutor. Rñ. ſʒ Jnno. in c. nisi cum pridẽ de renũ. quod dʒ dari cuicũqꝫ p̃lato qui non potest suũ offm̃ exer cere. vij. q. j. quasi per totum.
¶ Vtꝯ dilapidāti bōa ecclie sit dādus Rñ. inn. ĩ. c. venerabili ꝺ of. dele. qꝺ sic. ¶ Quid potest coadiutor. Rñ. hʒ liberā et legitimā administrationẽ excepto quod ni hil potest alienare. vtpʒ in. d. c. vnico nec dʒ aliquid de bōis ecclsie cui est adiutor sumere nisi sumptus moderatos vt ibidẽ. vide ad hoc. c. scripsit. vij. q j.
¶ Sed nunquid episcopi et alij p̃lati su periores possint sibi facere cōmissariũ in adiutoriũ. Rñ. qꝺsic. vt not. docto. in **[sect. 4]** d. c. vnico. et differt iste a coadiutore. qꝛ non habet nisi eam autoritatem quam sibi volũt dare. secus in coadiutore.
¶ Quādo expirat officiũ coadiutoris Rñ. qꝺ morte illius cui dat⁹ ẽ coadiutor **[sect. 5]** vt no. do. ĩ. grandi. c. ꝺ sup. ne. p̃la. li. vj.

Cogitatio

non meretur penam ab homine cum suis termi nis est contenta. de pe. di. j. §. cogitationes. in tex. et. in glo.
De cogitatiōe an et quando puniat̃ no. ĩ. l. pñ ti. C. de his q̇ ad ecclıam cōfu. et ĩ **[sect. 1]** l. j. in fi. ff. qꝺ quisqꝫ iur. et in. l. si q̇s non dicam. C. de epi. et cle.
¶ Vtꝯ cogitatio deliberata in malum mortale: sit pctm̃ mortale. Rñ. quod sic. xlix. di. c. hinc et em̃. §. ponderosus. etiā si opus non sequatur.
¶ Vtrum cogitatio morosa sit mortale pctm̃. Rñ. ɔsẽsus ĩ delectationẽ alicui⁹ **[sect. 2]** actus q̇ ex gñe suo sit peccatum mortale ẽ mortale pctm̃ ſʒ. S. bo. in. ij. di. xxiiij. et ric. ibidẽ. et alex. ecũda secũde. in tra cta. de pctō veniali et inhoc cōiter cōcor dant docto. Delectari autem cum consensu solũ de cogitatione. qꝛ hoc prouenit ex inclinatione affectus in ipsam cogitationẽ q̇ quidez secundum se non est mor tale pctm̃ sed qñqꝫ veniale. vt cuʒ quis vtiliter cogitat. de ea qñqꝫ nullũ. vt cũ q̇s vtiliter cogitat: puta qꝛ vult predica re vel disputare. ideo consensus in talem delectationem non erit mortale se cundum tho. prima secunde. q. lxxiiij. ar. viij. sed solum quando delectatur de fornicatione cogitata. et consentit in ta lem delectationem secundum prefatum Tho. vbi supra. Si vero cogitationi morose non adest consensus in delectationem cogitationis actus pro hibiti tunc secundum. S. bo. vbi supra distinguenduʒ est quod aut imminet periculum casus in peccatum mortale. et tunc si aduertit periculum qꝺ sibi imminet. et non repellit sed patitur in **[Fo.lvij.r]** huiusmodi cogitationib⁹ occupari. tũc secundum magistros peccat mortaliter. si vero non aduertit periculum delectationis nec repellit non peccat mortaliter et hoc magis mihi placet. et ẽ tutior. qꝫuis ali qui dicant non esse mortale etiam quan do aduertit periculum. dum modo non cō sentiat in delectationem. Similiter qñ non imminet periculum casus non est mortale peccatum si non repellit: sed tamen periculosũ. Collige ergo sic quan do quis habet cogitationem in qua de lectatur. quod aut delectatio est de eo qꝺ non est peccatum vel saltẽ mortale. et sic qꝫtũcũqꝫ in eam consentiat non peccat mortaliter secundum Ri. vbi. s̃. puta mulier vi dua cogitat de actu coniugali quẽ habuit cum marito. licet delectetur ĩ ip̃a de lectalione cogitationis vt preteritā nō vt presentem non peccat mortaliter. nisi immineat sibi periculũ casus. puta pol lutiōis et huiusmodi qꝛ tũc si aduertit peccat mortaliter non repellendo. Si ꝯo est de eo quod ẽ mortale ex genere suo vt fornicari et occidere hominem propter vindictaʒ et huiusmodi. et tunc aut pla cet ip̃a delectatio. et operis ɔsũmatio si

facultas adesset et si est mortale peccatũ. Aut placet delectatio. sed desplicet operis cõsũ matio et similiter ẽ mortale peccatũ. aut neutrũ placet et tũc si iminet periculũ et aduertit si non repellit ẽ mortale ꝗ tutiorẽ viaꝫ. Si autem non iminet periculum: aut non aduertit sic erit veniale si non repellit. Si autez statim repellit sic nullũ est peccatum. Si autem delectatio solum est in cogitatione non in recogitationis puta delector de aliqua cogitatione quia est pulchra ad inuentio et huiusmodi et tũc si est propter bonum finem. puta vt predicere contra tale peccatum vel disputare. sic est meritorium si autem non est propter fi nem bonum: sed propter vanitatez sic erit peccatum veniale: nisi vt dixit imineret periculuꝫ ꝙ tunc vt dictũ est pec caret mortaliter quando aduerteret nõ repellendo. Et de hoc etiam vide. j. Sẽ tualitas quando est peccatum vel non.

Cognatio.

est triplex carnalis lega lis et spiritualis de quibus vide. j. Matrimonium. iij. impedi mento. vj. et. vij. et. viij. et. xv.

Collegium.

ꝙ simul colliguntur. vel quia simul cohabitant dictum est ꝗ glo. in. l. j. ff. quod cu iusqꝫ vni. et dicitur ecclesiasticũ si maior pars inequalis est clericorũ ꝙ magis dignũ trahit minus dignũ. c. quod ĩ dubijs de ꝛse. ec. vel al. l. quod maior ff. de mino. no. Bar. ĩ. l. fi. ff. de coll. illi. De materia collegij et collegiatorũ et an veniat collegiũ appellatione ꝑsone no. Bal. quod non in rub. C. ad trebel. et qualiter congreget et an preseruatur. si sint casualiter ꝛgregati. no. alex. ĩ. l. nul li. ff. qꝏ cuiusqꝫ vniuer. et in. l. fi. de col. illi. et quod dicatur collegiũ integrum bar. no. ĩ. l. nomĩationũ. C. de decu. li. x. **[sect. 1]** ¶ Vtrum liceat facere collegium. Rñ. Jnn. in. c. dilecta ꝏ exces. p̃. lꝫ alij aliter dicantur quod homines cuiuscunqꝫ professionis. vt grãmatici vel negociatores et huiusmodi possunt simul conuenire propria autoritate et facere sibi rectore ꝫet sindicum: dummodo coheant vel collegium faciant pro causa honesta. puta ad defensionem iusticie suevł ne in officijs suis fiat fraus et multomagis si faciãt cã pietatis vel religiõis. et quod liceãt talia collegia ptꝫ. C. de iu. om. iud. l. fi. ff quod cuiusqꝫvni. l. j. ff. ad tre. l. omnibus et de procu. c. ꝙ. et. ff. de colle. illi. l. j. §. j. vbi aliqua prohibẽdo cõcedere vr̃ alia collegia. et ibi etiam dicitur quod senatusconsulto illicita arcẽtur ergo licita concedũtur. et illicitum est quod fit pro malo aliquo. et destruẽdum est. l. vlt. ff. de colle. illi dicit Bar. ĩ. l. ff. de colle. illi. quod de iure cõmuni collegia q̃ fiunt causa religiõis sunt permissa. l. j. in prin. ff. quod cuiusqꝫ vni. facit quod no. Jo. in. c. delicta. de exces. p̃. et Jnn. et Host. in. c. inter dilectos de dona. et qꝏ not. pe. de ꝑusio. in. tractatu de canoni ca portiõe ep̃i. c. iiij. Qꝏ no. ꝙ facit pro istis disciplinatis. et huiusmodi contra quos clament aliqui inquisitores. **[[Fo.lvij.]v]** ¶ Sed quod holesfaciũt collegiũ. Rñ. **[sect. 2]** q̨ duo vel tres. de elec. c. j. ꝗ leges tres nequirũtur vt. l. nerati⁹. ff. de ver. sig. sꝫ x. homines faciũt plebẽ vel populũ. ij. q. iiij. presbyter. j. et. ij. x. q. iij. vnio. et. x. vł xv. faciũt turbã vel cetũ. ff. de vi. bo. rap. l. pretor. la. ij. §. sicut. x ouesfaciũt gregẽ ff. de abige. l. oues vnus vel duo non faciũt familiã. ff. de ꝟ. sig. l. detestatio. in fi. vide gl. ĩ. c. j. x. q. j. sed paterfa. dicitur q̇ hꝫ dominiũ ĩ domo lꝫ filios non habeat non enim personam solam demonstramus. sed et ius dicit. l. pronũciatio in. §. pater ff. de. ver. sig.

¶ Vtrum deserẽtes collegiuꝫ debeant **[sect. 3]** habere partẽ suaꝫ bonorũ collegij. Rñ. Jnno. vbi. s̃. quod sic de his q̇ in eo cõferũt ip̃i de collegio et sic loquit̃. l. j §. fi. ff. de colle. illi

facit ꝑ hoc. l. ij. §. viarũ. ff. neq̇d ĩ lo. pub. de cle. cõiu. qd̃a te. vbi not. d̃ hoc. xvj. q. vj. de lapsis. Sꝫ de alijs q̃ donanť vel leganť vniuersitati non debet habere partẽ. facit. l. sicut. §. si quid. ff. quod vniuscuiusqꝫ vniuer. cuꝫ alijs no. in gl. d. §. fi. que concor cum inno.
¶ Vtꝛ collegiũ differat a societate. Rñ. **[sect. 4]** Jnno. vbi. s̃. quod sic pꝫ ĩ. l. j. ff. qd̃ cuiusqꝫ vni. vbi. d̃r quod socij alicuius professiõis possũt facere collegiũ ergo societas nõ est collegij. Jtẽ collegiũ residet invno. ff. qd̃ cuiusqꝫ vni. l. sicut in fi. sꝫ Societas morte vni⁹ socij soluitur. ff. ꝑ. so. l. adeo morte socij finitur societas. vt nec ab initio pacisci possumus. vthaberes succedat societati. dicit tex. ibi.
¶ Vtrum collegium possit sibi facere **[sect. 5]** vnum rectorem sub quo possint omnes decollegio conueniri. Rñ. quod sic tex. est ĩ. l. fi. C. de iur. om. iu. et tenetur eiobe dire vt ibi.
¶ Vtrum destructo collegio extinguanť omnia priuilegia ei⁹. Rñ. pau. ĩ. c. ij. de po. **[sect. 6]** p̃la. quod sic si ẽ ecclıasticũ et destruať per su periorẽ. Sivero est seculare sunt opi. sꝫ verior ſꝫ eũ ẽ quod durāt apud ciuitatẽ vł locũ si ip̃i ciuitati erant ɔcessa sicut ĩ eccl. durat apd̃ ec. vid̃ d̃ h. s̃. Ciuitas. §. j. ¶ Vtrum collegiũ vel vniuersitas petat re **[sect. 7]** stitutionẽ in ĩtegrũ sicut minor. Rñ. ali q̇ dicũt quod sic. Sꝫ tu tene veꝛ ĩ collegio pro sicut sunt hospitalia et huiusmodi ſꝫ Jo. an. in. c. ij. de resti. ĩ inte. li. vj. ar. c. req̇si sti. d̃ test. sꝫ pau. ĩ. c. j. d̃ rest. ĩ ĩte. q̇ hoc se q̇tur. allegat. l. oĩa. C. de epis. et cle. q̃ dicit omnia p̈uilegia cõcessa ecclesijs extẽ di ad hospitalia et pia loca. vide de hoc. s̃. Ciuitas. §. iiij.
¶ Qũo collegiũ potest disponere suꝑ re p̈ **[sect. 8]** uati. et quod debent ɔuenire possit aliq̇d facerevide. j. Statutũ. §. xj. xij. et. xiij. et. j. electio. §. xvj. et qũo singuli pñt esse testes ꝑ collegiovt. j. testes. §. xv.

Collusio

est aliquẽ cum suo aduersario pecunia mediante vel gr̃a pacisci vt ꝑ se ĩ cā vel iudicio ꝑmittat sñ iari d̃ collu. c. j. et se. Vtꝛ liceat col ludere cum aduersario. vide. s̃ accusatio. §. ij.

Collonus

q̇mõ efficiť q̇s. Rñ. pa. ĩ. c. iudicatum de immu. ec. quod tũc quando per. xxx. annos tanqꝫ obli gat⁹ et ascript⁹ solo stat. aꝫo vult quod etiā requirať ꝑmissio. secus si non tanqꝫ obli gat⁹ vt in colonis nr̃i ip̈is ĩ q̇b⁹ nulla acq̇ritur seruit⁹ ar. l. pōponi⁹ q̇rit. §. j. ff. quẽad. ser. amit. Et no. ſꝫ ho. in sum. de natis ex libero vẽtre quod quidā dicũtur ascriptitij qui. s. per scripturā solo vł terre aut glebe sunt astricti quidaꝫ di cuntur censiti. et eodem modo cõstituti sicut ascripticij sed differũt quia isti sunt obligati ad tertiam vel quartam et huiusmodi partẽ censiti vero certum cẽsuꝫ soluere tenenť annuatiꝫ. l. ij. C. in q̇. c. col. cẽ. do. ac. po. li. xj. Quidam dicũ tur perpetui. Oliꝫ eniꝫ tempore famis constituebanť redditus ex publico et ideo qui ribaldos q̇ se simulabant inualidos ꝑdebāt si erant liberi in perpe tuo habebant colonam si serui proditori dabantur. C. de medi. vali. l. vnica. et secundum. Bar. ibidem lꝫ reddit⁹ nõ constituantur habet locum hec pena hodie. nec ob. ĩ auc. de questo. §. si vero ꝓ loq̇ť quando ꝑditur apublica ꝑsona. ꝓ tũc ĩ publicũ opus danť. ſui vero suis dñis. et. l. vnica p̃dictaloq̇tur. quando a p̈ua ta persona prodũtur. Quidaꝫ sunt ĩq̇li **[Fo.lviij.r]** ni stricte vt sunt qui fundo tenentur ta men in suburbio possunt commorari: et differũt a colono q̇ tenetur ĩhibitare in fundo. Jnq̇lini large suntq̃ domũ nr̃aꝫ inhabitāt ad certum tp̃s soluendo certũ q̇d. vt. ĩ. l. ꝑpter de loca. Quidā dicũtur originarij vt sunt nati ex colonis: siue in possessiõe: siue alibi vt in. l. cum satis prio. Rñ C. de agri. cẽsi. et colo. lib. xj. et hoc veꝛ

si mater erat colona ałs secꝰ. facit. l. si. C. de agri. cẽ. et co. Quidã sunt coloni simplices qui sub certa mercede predia colẽda accipiũt annuatim. et hi omnes agricole noĩe aliqñ cõprehendunt̃ vnde agricola quasi agrium colens.
De colono et q̇s dicat̃ colonꝰ no. gl. doct. et saly. in. l. emptorẽ C. loca. et in. l. merces. §. vis maior. et ibi Bar. ĩ. iij. no. ff. de loc. et non dicitur possidere. l. si pignꝰ. et ibi gl. ff. de pig. actio. gl. et Bar. ĩ. l. q̇ le gatorum. §. qui vulgo. ff. pro here.
¶ Vtrum colonꝰ q̇ terrã collẽdã accepit **[sect. 1]** ad tertiã vel quartam partẽ vel aliũ redi tũ possit deducere semen vel expensas ałs. Rñ. Jnn. c. tua. el. ij. de deci. quod non de iure nisi per spãle pctm̃ aliud fiat. Et si pactũ non fit. cõsuetudo dʒ attendi si est quod si non est stabimus iuri.

C#me#da

qũo possit haberi de beneficio ecclesiastico vide supra beneficium. §. xxxvij.
Quod commẽda non dicatur titulꝰ nec transferat in beneficialibꝰ titulum notat Bal. in. l. ex verbo. C. de fideicom missis liber.

C#missio

facta per papã alicui expresso noie dignitatis fa ciendo mentionem quod residet ĩ alio loco facit vt talis possit cognoscere in loco residentie secundum Jo. and. in. c. exhibi ta de re. permu. Vbi vero non fit mentio de residẽtia tũc cõmissio est facta in locodignitatis expresse. nec extra illãdio cesiʒ poterit cognoscere de illa cã. c. sta tutũ. §. in nullo. de rescriptis. li. vj. et qd̃ ibi notat.
¶ Vtrum ɔmissio facta ĩ genere de dispẽ sando restringatur ad mediocritatem dic vt supra Clericus primo. §. vltimo.

Commendatum

est alicuius rei ad aliquem specialẽ vsum gratuita facta concessio secundum gl. in. c. vnico de como. Et pro declaratiõe p̃scripte diffinitiõis multa sunt querenda.
De commodato habes ex Bald. in l. ij. C. comm. vnũ notabile quod non dicatur nisi habeat vsum determinatuʒ ad certum vsum cum tempore expresso vt si datur equus pro sex diebus vel cum tempore tacito vt si datur ad eundum romam inest tantum tempus infra quod possit verisimiliter ire et redire. nec põt repeti finito vsu et tempore vt in. l. ij. et ibi Bal. et in. l. iij. eo. ti.
¶ Vtrum cõmodatũ cõsistat solũ in rebꝰ **[sect. 1]** mobilibꝰ. Rñ. gl. p̃dicta quod non sʒ etiam in rebus immobilibꝰ. similiter et ĩcorpalibꝰ puta seruitute habitandi. ff. como. l. j. vbi textꝰ dicit posse cõmodari rẽ mobilem et etiam seli et etiam habitationem.
¶ Vtrum ɔsistat in rebus que vsu cõsumũ **[sect. 2]** tur. Rñ. quod non nisi cum cõseduntur ad pompam vt ditior appareat. ff. eod. tit. l. iij. §. vltimo et. l. se. Et ideo patet verbum alicuius rei.
¶ Vtrum comodari possit res ad incertũ vsum. Rñ. qd̃ non ꝓ tũc p̃cariũ esset etiã **[sect. 3]** hoc differt ꝓ precariũ ad incertũ vsum est quo ad tp̃s duratiõis puta pro se et heredibus suis. ff. de p̃ca. l. cum precario. comodatũ ꝓ ad certum vsuʒ. ꝓ. s. hʒtp̃s tacitũ vel expressum ante qd̃ non potest reuocari. Et dico tantum puta comodaui tibi librũ ad trãscribẽdũ hʒ tp̃s

in quo possit cōmodo trāscribi. ff. como. l. iij. §. vltimo. et. l. iiij. et. l. si vt certo. §. interdũ et. l. vlti. secundum Jnno. in. d. c. vnico.
¶ Vtrum possit reuocari comodatũ ante **[sect. 4]** vsuʒ expletũ. Rñ. quod nō. d. c. vnico. et. l. in comodato. §. sicut. ff. eod. ti. Precarium vero bñ potest reuocari. ꝗ non est ad certũ vsum. ff. de p̃ca. l. ij. §. j. et. de p̃ca. c. vlt. et si reuocat ante tp̃s tenetur de dāno cō modatario. l. in rebus. ff. como. Limito tamen hic in cōsciētia ve⁊ nisi comodans sit̃r erat passur⁹ dānũ nisi renoc assent. et comodatari⁹ alias etiam ꝓuidere non **[[Fo.lviij.]v]** potuisset ꝗ poti⁹ ex re mea debeo mihi consulere nec comodatarius potest dici decept⁹. ex quo alias etiam sibi ꝓui dere non potuisset.
¶ Sed q̇d si comodatari⁹ non potuit si ne culpa sua re comodata vti. j. tp̃s pre **[sect. 6]** fixũ tacite vel expresse. nũq̇d ĩuito dño possit vti alio tꝑe. Rñ. Bar. ĩ. l. in ɔmodato. §. sicut. ff. cōmo. et sequit̃ pa. in. d. c. vnico quod nō. ꝗ cum dominus certet de dāno vitādo. et ipse de lucro captando. dʒ casus potius cōmodatario ĩputari. facit l. si vno anno. §. item cuʒ quidā. ff. loca. ¶ Vtrum vtēs re cōmodata ɔtra volũtatē domini sciēter ad aliũ vsuʒ teneat̃. Rñ. q̨ sic ad restitutionē. d. l. si vt certo. §. sʒ in terdũ. ĩmo comisit furtum et peccauit con tractādo rem alienā inuito dño et aliqñ posset esse mortale puta quando est res magni ponderis et dāni vel ex intētiōe quando etiam faceret in magno dāno sicut de furto dicit̃. j. furtũ. §. xxxiiij. Si ꝯo credit ꝓbabiliter dñm cōcessurũ non com mittit furtũ. Si vero dubitat si cōmittit furtuʒ. l. qui vas. §. vetare. ff. de fur. item quando non credit ꝓbabiliter. §. placuit. insti. de oblig. que ex delic. nas. in glo.
¶ Vtrum comodās vasa vitiosavel equũ **[sect. 7]** teneat̃ de dāno ꝓximi. Rñ. quod sic secundum gl. et doc. in. d. c. vnico. si sciēter hoc facit. nec reuelauerit commodatario. secus si ignorabat viciũ. ff. cōmo. l. ĩ reb⁹. §. possunt. et. §. item qui sciēs et. l. pe. secus in lo cato. Et sic pʒ quare dictũ ē ad aliqueʒ specialem vsum.
¶ Vtrum in comodato possit ĩteruenire **[sect. 8]** merces. Rñ. gl. in. d. c. vnico. qd̃ non. ꝗ si interuenit merces tran sit in locatum vel in cōtractũ innominatũ. insti. mā. .§. vlt. Et ꝓpterea dicitur in diffinitiōe gratuito.
¶ Vtrum dñiũ rei commodati trāseat in **[sect. 9]** comodatar ium. Rñ. gl. predicta qd̃ nō ꝗ is qui cōmodat retinet dominium et possessioneʒ. ff. como. l. rei commodate. ¶ Quid si res ɔmodata perit cuius peri **[sect. 10]** culo peribit. Rñ. qd̃ dño peribit nisi cō modatarius fuerit in culpa. d. c. vnico. ¶ Vtrum teneat̃ cōmodatari⁹ de oĩ cul **[sect. 11]** pa. Rñ. quod si ɔmodatũ fit gr̃a recipiētis tamen tenetur ēt de leuissima. d. c. vnico. et. d. l. in reb⁹. et. d. l. si vt certo. §. cōmodatũ. Si ꝯo fit gr̃a cōmēdātis tm̃. vt puta co modaui tibi iocalia vt ornatior venires ad me sic tenetur solũ de dolo. d. §. ĩter dũ. et. l. si mei cā. e. ti. et. ff. de ac. et ob. l. j. .§. is. q̊qꝫ. Si autem fit gr̃a vtriusqꝫ: vt puta. vt cōis amic⁹ ĩuitaret̃ comodaui tibi vasa et huiusmodi tũc tenetur de dolo et lata culpa et leui secundum gl. in. d. §. interdũ. et. d. l. ĩ rebus et no. ſm. pau. ĩ. d. c. vnico. quod hoc non est spāle ĩ cōmodato. sʒ ē gñale ĩ oĩbus ꝯctib⁹. vt ĩ. l. ꝯct⁹. et qd̃ ibi notat̃. ff. de re. iur. Fallit in p̃cario vbi non tenet̃ nisi de dolo: ꝗuis fiat gr̃a recipiētis tā tũ. Rō diuersitatis reddit̃ ꝗ p̃cariũ pōt semper reuocari. sʒ comodatũ non et iō ma gis grauat̃ comodatari⁹. facit. l. q̃sitũ. .§. illud. ff. de p̃ca. et. d. l. ꝯct⁹. Fallit etiā secundum qd̃ dicā. j. Locatio. §. xxij. Quid aũt sit culpa leuis: leuissima: et lata et quando q̇ tenetur de dolo teneat̃ etiam de lata culpa vide. j. culpa per totum.
[sect. 12] ¶ Vtrum comodatari⁹ teneat̃ de deterio ratiōe rei. Rñ. qd̃ nō. si in ea re vsus est quā accepit et sine sua culpa deterioreʒ facta. vt. ff. como. l. eũ q̇ rē in ṗn. et. l. fi. et quod

dicitur in. l. sed mihi videt̃. ff. eo. ti. vbi tex. Proprie enim res dicitur non reddita quando deterior facta redditur. Jntellige ex culpa sua dicta. l. eum qui rem.
¶ Vtrum comodatarius possit repetere **[sect. 13]** impẽsas quas fecit ĩ re comodata. Rñ. qd̃ nō. illa q̃ naturali rōne fiũt. vt puta cibarioꝝ et huiusmodi sʒ alias sic. vtputa im pẽsas valitudinis: vel fuge et hmōi. vt l. in rebus. ff. como. §. possunt.
¶ Vtrum comodatari⁹ teneat̃ decasu for **[sect. 14]** tuito. Rñ. qd̃ non nisi pctm̃ seu mora interuenerit. d. c. vnico. et. d. l. in reb⁹. et. C. como. l. j. ff. de ac. et ob. l. j. §. is vero qui. Aduerte tamen quod licet morosus teneat̃ si res perijt. tamen ĩ ɔsciẽtia si eodem mō apud dñʒ fuisset peritura non credo teneatur nisi solũ ad aliqd̃ interesse. si dominus passus est ꝑpter moraʒ de quo vide. j. Mora. §. pe. et vl.
¶ Vtrum remittẽs rẽ cōmodatā per nun **[sect. 15]** -**[Fo.lix.r]**ciũ. et casu fortuito ꝑijt teneat̃. Rñ. quod nō casus est in. l. argentũ. ff. cōmo. et ibi gl. Nec ob. c. significā te. de pig. ꝓ loquit̃ ĩ mutuo. qd̃ ꝓ est debitoris. ꝑijt sibi. ꝓ debitor est obligat⁹ in gñe et gen⁹ ꝑire non pōt. l. incẽdiũ. C. si cert. pe. Res vero cōmodata remanet in dñio cōmodātis et iō perijt dño. Si ꝟo perijt culpa nuncij: vel si fuit ĩfidelis qũo tenet̃. habẽs s̃. §. xj. secundum illam distinctionẽ secundum culpā in q̃ sint. puta ꝓ cōiter habebat̃ idoneus. in nulla culpa est. l. argentũ. ff. cōmo. si non sic. Sic vide de qua culpa tenetur. et secundum illam iudica.
¶ Vtrum cōmodatari⁹ possit p̃ferre res **[sect. 16]** suas cōmodatis quando omnes saluare non pōt. Rñ. quod si sue erant viliores non potest facit. l. quod ne tua in fi. ff. dep. Si ꝟo erant eiusdẽ p̃ciositatis. sılr non potest si cōmodatũ est factũ gr̃a ɔmodatarij facit. l. reb⁹. ff. cōmo. Si ꝟo ẽ factũ gr̃a ɔmodātis. tamen ẽt suas viliores potest p̃ponere. facit. d. §. in terdũ. Si autem gr̃a vtriusqꝫ tũc solũ pōt p̃ponere res suas si sunt eque p̃ciose. Qñ autem sue erant p̃ciosiores potest eas p̃ponere rebus cōmodatis ꝗuis cōmodatũ fit factũ gr̃a recipiẽtis tm̃: ꝓ q̇libet diligẽs hoc faceret. et non tenetur facere nisi q̇ diligẽtissimus fecisset. d. l. in reb⁹. prĩo Rñ. Et sic intellige. d. l. si vt certo. §. ꝓ ꝟo senectute quod no. ꝓ facit ad multa vt q̇ tenetur de dolo possit p̃ponere viliores suas. Quivero de leui. equales. Qui de leuissima. preciosiores solum.
¶ Quis potest ɔmodare. Rñ. secundum Mo. tit. **[sect. 17]** cōmodati quod ille q̇ potest ɔtrahere. facit in ar. l. Julian⁹. §. añpe. ff. de ac. emp. et vẽ. et ea q̃ bona fide possidemus. l. cōmoda re. ff. ɔmo. et etiam q̃ mala fide possidem⁹ vt ibidem sed non in conscientia.
¶ Que sit natura cōmodati. Rñ. idem **[sect. 18]** mo. vbi. s̃. quod ẽ vt res iꝑa cōmodata restituat̃ ꝓ hoc ẽ de iure naturali. dist. j. ius naturale nec potest rōne cōpẽsatiōis directe retineri p̃textu alicui⁹ debiti. l. vltima. C. cōmo. in contrarium tamen tenetur ibidem cōiter. et facit qd̃ no. pa. et gl. in. c. bona fides de deposito. ꝓ solũ ꝑhibetur compensatio in deposito. vt. l. fi. C. de compen. ergo in alijs contractibus admittitur. ꝓ exceptio firmat regulā. xxxij. q. v. dominus.

Compaternitas

vide infra Matrimonium. iij. impedimento. vij.

Compensatio

est debiti et crediti inter se contributio vt. ff. de compensa. l. j.
¶ Vtruʒ admi ttatur in omnibus. Rñ. **[sect. 1]** pa. in. c. bona fides. de deposito. quod sic in omnibus que in suo genere recipiunt functionẽ. i. quando vna res potest fungi vice

alteri⁹ sicut sunt cōmuniter que consistunt in numero: pondere et mẽsu ra Jn alijs autem cessat compensatio. Vnde si tu teneris mihi restituere equũ et ego tibi. v. ducatos non fiet compẽsatio. quia posset esse maior affectio quaʒ habeo ad equuʒ. qꝫ sit qꝫtitas pecunie. Secus autem quando nullum possumus pretendere interesse. vt puta. Mu tuaui tibi pecuniam: et tu mihi quid si mile. Jtẽ requiritur quod debitum sit liq̇dum vel de proximo liquidandum. l. fi. C. de compensa.
¶ Vtrum cōpensatio indirecta habeat **[sect. 2]** locũ vbi non habet locum directa. Rñ. pa. in. d. c. bonafides quod sic puta res tua venit ad me potero illam tenere donec mihi satisfeceris ꝑ debito meo vide ꝑ cy. distinguentẽ in. l. si non sortem. §. si centum. ff. de cōdi. inde. Jnno. vero. in c. cum olim causa. de re. spo. dicit quod autoritate superioris possum accipere eq̇ualens quando rem meam habere nō possum. alle. c. dominus. xxiij. q. ij. dum modo sine fraude mendacio vel calũnia recuperet aliter dixit quod tenetur ad restitutionem alle. c. non sane. xiiij. q. v. Quod credo verum quando calum nia vel fraus ꝑseuerat: alias non quia licet peccauerit in recuperando non ta men peccat in retinendo. nisi secundum quod dicam. j. furtũ. §. xl. et. xlj. Et sic serua in cō scientia licet quo ad forũ contentiosum aliter foret dicendum.

Compositio

amicabilis an possit interuenire ĩ decimio **[[Fo.lix.]v]** et alijs spiritualibus contractib⁹. Rñ. glo. in. c. statuimus de trans. quod sic vt ibi et de deci. ex multiplici. et. c. nuper cũ alijs. Jta tamen intellige quod nullum tẽ porale detur pro spirituali. quia simoniacum esset. vt in iuribus in ea allega tis patet.

Compromissum

potest facere qui libet super reb⁹ quas potest alienare seu libere dispone re. Jn alijs autem quas alienare non potest sine certa solennitate. nec potest compromittere sine illa solennitate. fa cit. c. cum tempore. de arb. et pa. ibidem facit glo. et Bar. in. l. nulli. ff. de trans. et l. non solum. iuncta glo. C. de predi. mi. non ali. vbi cauetur quod tutor non po test transigere sine autoritate iudici su per illis rebus quas alienare non potest intellige quando per transactionem sequeretur alienatio sed super fru ctibus et alijs que solus potest alienare. potest etiam trasigere quomodo cōpromittens teneatur vide supra arbiter. §. x.
De compromisso quid sit et inter quos approbetur et commendetur. not. gl. in. l. fi. C. fa. her. in qua sunt fundata statuta cogentia coniunctis ad compromissum: vt not. in. l. congruentius. de pa. po.

Communicare

vide. j. encharĩstia iij. per totum.

Commutare

vide infra permutatio.

Concessum

intelligitur de iure cōmuni quod non est pro hibitum arg. xxx. q. iiij. q. qui spiritualē et. xvj. q. j. sunt nonnulli. v. dist. ad eius. ff. ex qui. cau. ma. l. necnon. §. quod eis. ff. de procu. l. mutus §. j. de testi. l. j. con tra de trans. pre. inter corporalia. ff. de colł. illi. l. Soluit glo. in. d. c. inter corporalia. quod prima iura loquuntur in consti tutionibus affirmatiuis et non prohibitiuis sicut secunda. Exemplum cōcedi tur quod contrahatur matrīmonium ergo semper et cuilibet. Exemplum in prohi bitis. homicidiū prohibetur ergo semper nisi vbi inuenitur concessum.
¶ Cōceditur aliquid alicui tribus mo **[sect. 1]** dis ſ. pau. in. c. super. de do. post di. re. ¶ Primo in donatione vel hereditate vt possit libere disponere sicut de re ꝓpria. ¶ Secundo in feudo. vt vtile dominium transeat in vasallum. et directū remaneat penes dominum de quo de feu. c. ij. ¶ Tertio donec vixerit qui reci pit. et videtur hoc casu cōcessus vsufructus rei et talis potest ius suum alteri concedere in vita sua.
¶ Vtrum concessum propter necessita **[sect. 2]** tem extendatur vltra necessitatez. Rñ. pa. in. c. deus qui de vi. et ho. cle. quod non nisi ꝗtum necessitas expostulat. Et sie causa limitata limitatum producit effectum arg. dicti. c. deus qui in verbo ꝗtum ad hoc spectat.
¶ Vtrum concedens concedat necessario omnia que sequuntur ex illo. Rñ. qȯ sic. viij distinc. quo iure. et de offic. delega. cum super. de dolo et cōtuma. cum dilecti.
¶ Vtrum concesso principali conceda **[sect. 4]** tur et accessorium. Rñ. sic. quia cōmissa causa cōmittuntur ea q̃ ad causam spectant. de officio. deleg. preterea. in text. et in glo.
¶ Vtrum concessum de gratia speciali **[sect. 5]** debeat trahi ab alijs in exemplū. Rñ. quod non de priui. sane vbi de hoc.
¶ Vtrum cōcessum a papa. vel ab alijs expiret morte vide. j. Gratia. §. ij. et. iij.

Concilium

generale cōgregare est priuilegium solius pape. xcvij. dis. c. j. et. ij. et. iij. q. vj. c. iō. el. j. et iij. di. §. porro vnde sine autoritate pape congregatum nullum habet firmamētum. xvij. dis. §. j. et per totum. de ele. significasti ante fi.
Concilium et consiliuz differunt in hoc quia concilium dicitur adnnatio et consilium admonit⁹: vt no. Bal. in. l. j. circa mediū. ver. queritur vtrum sic. C. de mand. et per quem possit congregari concilium generale. no. Bal. ī trac. scisma tis. col. xv. et an possit committere aliq̇bus consiliarijs quod aliquid faciāt nota. **[Fo.liij.r]** īn. l. illud ałs ē. l. ītez eorū. §. si. decuriones et ibi vni. no. ¶ Quatuor cōcilia vcz Vicenū: Con **[sect. 1]** stantino politanū Ephesinum: et calcedonense sunt tāqꝫ quatuor euāgelia ser uanda. xv. di. sicut sancti.
¶ Vtrum ꝓuincialia concilia possit cele **[sect. 2]** brari sine autoritate pape. Rñ. quod sic tamē cum autoritate pr̃iarche. aut primat⁹ autarhiep̃i. iij. di §. porro. xviij in sūma ¶ Quādo prouincialia concilia dñt ce **[sect. 3]** lebrari et qui conuenire teneātur: hēs plene. xviij. di. per totū. et ad quid debeant celebrari que notāda sunt contra ar chiep̃os si cōfiten tur.

Concubinatus

vtrum liceat. Rñd. Joan. and. post Ho stien. in regula sine culpa in mercuria libus et recitat pa in. c. vt clericorum de vi. et ho. cle. non quod etiam de iure ciuili ꝗ ex quo ius canonicū expresse prohibet vt est tex. no. xxxij. q. iiij. nemo immo deus vt in. c. meretrices ea. q.

vbi ȯrq ĩ illo p̃ cepto exo. x. non mecaberis prohibet̃oĩs coitus preter vxoriũ et lex ciuilis ĩ spiri tualib⁹ subiciat se dispōni iuris cāoni ci. ĩ auc. vt cle apre. ꝑ. epi. et āt. ȯ. ec. tu. facit. c. clerici. ȯ iudi. ergo et c.
Ad hoc propositũ ad hoc vt cōcubinatus sit permissus quot requirātur vide glo. in. l. cum tabulis in versi. non de negabit̃. ff. de his quibus vt indig. Bal. in. l. j. ff. de concub. et in addi. ad spe. ti. de succes. ab intesta. versi. naturalis filius de quo per Feli. cap. cum sit. col. vij. versicu. respectu concubinatus. de foro compe.
¶ Vtrum cōcubinari⁹ possit absolui nisi **[sect. 1]** abijciat concubinā. Rñ. quod si est periculũ rec diui non potest absolui nisi abijciat: q̃ non est cōtritus. xxiiij. q. ij. legat̃. si ve ro non est periculũ de residuo tũc si fa ctũ est notoriũ non potest absolui q̃ tene tur eā abijcere ad tollẽdũ scandalum populi maxĩe quando est violẽta suspiciode eorum incontinentia propter mores eo rum ałs sic. et quod dico ȯ cōcubinario idem dic de cōcubina. facit ad hoc. xxx iiij. di. audite.
¶ Vtrum sacerdos cōcubinari⁹ sit suspẽ **[sect. 2]** sus. Rñ. pa. in. c. vestra de eo. cle. et mu. quod quo ad deum et se nulli dubium cum sit in mortali pctō. et iō peccat mortałr celebrādo de quo dic. vt. s̃. clericus. viij. §. j. si est occult⁹ non efficit̃ irregularis celebrādo vt no. Jnn. ĩ. c. si celebrat de cle. ex. mi. Si ꝟo est manifest⁹. ita quod nulla possit tergiuersatione celari. tũc suspẽsus est ab officio pz. xxxij. di. c. p̃ter. Nā non est differẽtia ĩter interdicim⁹ et suspendimus. q̃ non refert q̇d de equipolẽtibus fiat. c. lz ex quadā. de resti. l. nō possunt. ff. de legi. et hoc est clarũ. xxxij. di. §. verũ. Et iō si celebrat est irregularis. c. j. de re iud. li. vj. et etiam suspẽsus a bñficio vt in. d. c. preter cum gl. Secus si non hz talẽ opis euidẽtiā. Multi tamen do cto. volũt quod requirat̃ monitio. aliternō sit suspẽsus ip̃o facto. nec incurrat irregularitatẽ. Sz ṗmũ veri⁹. Et id qȯ ȯ sa cerdote ȯr dic de clerico ĩ minorib⁹ Aut quocũq̃ alio ĩferiora sacerdote vt no. arch. in. §. hec de mal. xxxij. di. Et sił̃iter sunt irregulares si exercẽt actũ cuiuscũ q̃ ordinis. et solus papa dispẽsat. c. j. da re iud. li. vj. et. c. j. de sen. ex. li. vj. Et idez dic de quocũq̃pctō mortali. sicut de for nicatione vt. s̃. clericus. viij. §. iij.
¶ Vtrum peccet mortaliter audiẽs mis **[sect. 3]** saz sacerdotis cōcubinarij: vel recipiẽs sacr̃a. dic vt. s̃. clericus. viij. §. ij.
¶ Quis ȯr cōcubinari⁹ manifestus vt **[sect. 4]** incurrat ipso iure prefatā penā suspen siōis. Rñ. pau. ĩ. d. c. vestra. quod tũc quando for nicatio est ita notoria quod nullam hz dubi tationẽ vtputa quando publice tenet concu binā sic vxorẽ et nutrit filios ita quod non auderet diffiteri: aut negatio nulla eẽt vt dicit gl. in. c. tua nos de coh. cleri. et mul. allegat. l. q̇ snĩaz. C. ĩ ver. celari. de pe. facit. l. illud. §. pen. ff. de tribu. ac. et xxxij. distin. nullus. et. c. preter. Si autem non est ita notorium sed probabi liter potest tergiuersari. vt quia tenet concubinam cum matre et dicit esse perdisce quā mr̃is et huiusmodi tũc req̇rit̃ moni tioet añ eā non incurrit. facit. c. fi. q. lxxxj. di. et. c. sicut de q̇ cle. post monitionẽ ne **[[Fo.liij.]v]** nisi denstat. et sic cōcordāt doc. q̇ sunt va rij in hoc vt illi q̇dicũt monitionẽneces sariā intelligunt̃ quando non potest tergiuersari: alij quidicunt non esse necessariā in telligantur quando potest tergiuersari.

Coucussionis

crimen est: cum q̇s minatur alicui nisi ita vel ita faciam: vel non faciam et c. �means glo. in. §. concussionis. j. q. j. in. l. iubemus. C. ad. l. iul. repe. posita. j. q. j. §. iubemus videtur sentire quod concussio est qñ iudex venalẽ dat snĩam. ałs non daturus vel penā p̃mio remisit. vel cupidita te ingessit. et. ff. de cōcus. l. ij. cōcussio nẽ facit q̇ pecuniam accipit eo quod

crimen minatus sit. et qui in accusationẽ innocen cẽtiũ coierunt: vel qui pecuniam ob accu sandum: vel non accusandũ. denũtian dum: vel non denuntiandũ: vel ferendum testimonium accipit et breuitercõ cussio est proprie quando q̣s habens aliquã ptãtem vel officiũ pecuniam accipit ob iudicandum aut decernẽdum: vel quo magis vel minus faciat qd̃ ex officio fa cere deberet: vel per minas cogit aliquẽ ad faciendũ vel non faciendũ indebite vtcolligit̃ ex. l. j. iij. iiij. v. et. vj. ff. ad. l. iu. rep. Vnde taliscõcussor efficit̃ infamis si condẽnet̃ de hoc crimine et secundum canones punit̃ pena quadrupli. xviij. di. qm̃. **[sect. 1]** ¶ Vtrum sit pctm̃ mortale cõcussio. Rñ. q̣ sic pz. lu. iij. vbi Jo. militib⁹ vt saluarẽtur dixit. Neminẽ cõcutiatis ne qꝫ calũ niam facietis: facit quod sit peccatum mortale. xxiij. q. j. militare in fi.
¶ Vtrum sit restituẽdũ de necessitate per **[sect. 2]** cõcussionez accpetũ. Rñ. quod sic nisi sit da tũ ob malum faciẽdũ. quia tunc cum taliter dans non repetat propter turpitudinẽ suam si restitui debet dabitur pauperi bus. quod cum ius non precipiat erit d̃ consi lio vt patebit. j. Restõ. j. inɣ. turpe. sz da tũ per cõcussionẽ ałs vt faciat quod tenebatur necessario est restituẽdũ illi qui dedit vel eius heredibus aut si ignoranť pauperibus: qꝛ in cõsciẽtia non valet ta lis donatio. ac. l. j. §. que honorande. ff. quarũre. ar. non da. facit. c. sane. xiiij. q. v et. l. j. ff. quod me. cã. et hoc verum ĩ his q̣ pñt stipẽdia publica vt talia officia ad ministrẽt te neantur recipiendo debitas sportnlas nisi in casu quo gratis esset obligatus officium administrare vt puta pauperi et huiusmodi sacit. d. c. militare cum glo. sua. vide. j. iudex. §. viij.

Condemnatus

ad mortem vel muti lationẽ mẽbri. an possit fugere. vide. j. Fugere. §. j.

Conditio

est triplex.
¶ Prima ratione status persone. vt cum quis libere: vel seruilis conditionis d̃r de ser. non or. c. vlt. xxxij. q. iiij. liberi. et. s̃. ti. Colonus. ¶ Secũda est in rebus que libere vel seruilis cõdi. dicunť. ff. et. C. de serui per totũ. ¶ Tertia dicitur conditio promissionis velal terins contractus. Et hec differt maxi me a modo et a causa.
¶ Qũo conditio concipit̃. Rñ. quod per si **[sect. 1]** modus prout causa vero per qꝛ.
¶ Quid est conditio tertio modo dicta **[sect. 2]** Rñ. est futurus euentus in quẽ actus suspẽdit̃ secundum Bar. in. l. j. in. j. col. ff. de cõ di. et demõ. et Jo. an. et car. in. c. verum de cõdi. oppo. vnde ante euentũ cõditiõis nihil. est. l. j. C. de cõdi. inser. et. l. cedere diẽ. ff. de ver. sig.
¶ Modus autem est exhortatio siue in **[sect. 3]** uitatio ad remunerationẽ quãdã: siue implemẽtũ loco eius qd̃ est factũ et ideo non suspẽdit sed clarificat: vñ ꝓmissum sub mõ potest peti de pñti prestita cautio ne de mõ obseruãdo. l. q̣ heredi tũcta. l. quibus diebus. §. termilius. ff. de cõdi. et de. et qd̃ no. in. c. verum de condi. ap.
¶ Causa vero de preterito vel presenti est sumpta ratio dispositionis vel motus.
¶ Demonstratio est ex preterito vel **[sect. 4]** presenti aliquo accidenti vel qualitate rei que geritur certificatio vel liqui datio.
¶ Vtrum cõditio cõprehẽdat aliqñ mo **[sect. 5]** dũ. Rñ. quod conditio sumitur primo latis sime. et tunc comprehendit etiam modum vt ĩ. c. ij. et. c. verum de cõdi. ap. ¶ Se cunda late: et tunc cõprehẽdit cõditiões **[Fo.lxj.r]** que etiam sunt de preterito vel pñti: que proprie

non sunt cōditiōnes: ꝙ non suspendũt actũ cum ĩ rerum natura sint certe. l. cũ ad pñs. ff. si cert. pe. ¶ Tertio proprie. et tũc est quando cōferr̃ in futurũ euẽtũ siue in certitudo sit respectu rei siue diei lꝛ ali que gl. dubitauerint de die mortis. Jta tenet gl. in. l. in oĩbus. ff. de regu. iur. tex est in. l. quodcũqꝫ. §. j. ff. de. ver. ob.
¶ De cōditiōe in matrimonio. aut ĩ re [sect. 7] ligione vide. j. matrimoniũ. iij. impedimẽto. iij. et religiosus. §. iiij. de. condi. dona. vide. j. donatio. j. §. x lvj.
¶ Cōditio possidẽtis potior est vbi est [sect. 8] par cā turpitudinis. ff. ð ɔdi. ob tur. cau sam. l. si ob turpem. §. porro.
¶ Vtrum conditio tacita faciat cōtractũ cōditionalẽ. Rñ. quod ñ facit. l. conditiōes. ff. de con. et demon. de quo dic. vt. j. matrimonium. iij. impedimẽtum. iij. §. j.
¶ Vtrum conditio que omnino est exti [sect. 10] tura suspendat. vide. j. matrimoniũ. iij. impepimento. iij. in prin.
¶ Vtrum cōditio viciet aliquando con [sect. 11] tractũ an viciet̃. Rñ. vt colligit̃ ĩ ti. decō di. ap. per doc. et. per legistas ð condi. et ð. et alijs locis quod aut cōditio est contra naturā et substātiā cōtractꝰ et sic viciat ɔctũ: et non viciat̃ vt ĩ. c. fi. de cōdi ap. facit l. cum hi. §. si pretor. ff. ð trās. et id ðr ð sub stātia actꝰ sine quo non potest stare actus et ecōtra non ðr ð substātia actꝰ sine quo potest stare: vt cōiter no. doc. in. d. c. fi. facit qð no. bar. in. l. j. ff. de. li. et po. et qð no. in l. j. ĩ prin. ff. de verb. ob. ¶ Et hoc veruꝛ primo si apponit̃ a principio cōtractus Secꝰ si post cōtractũ quando cōtractꝰ non pōt dissolui volũtate partiũ vt matrimoniũ c. dixit. xxxij. q. iiij. et. ca. ex lr̃is ð diuor. et votũ et hmōi. facit. l. per seruũ. §. deniqꝫ ff. de vsu et habi. ¶ Scðo verum si per ambas ꝑtes apponat̃. et de alijs vide. j. ma trimoniũ. iij. ĩpedimẽto. iij. Aut non ẽ cōtra substātiā. cōtractus: sꝛ. ẽ aut impossibilis aut turpis: et sic viciat̃ et reijcit̃. et non intrat in cōtractibꝰ spũalibꝰ: puta matrimonio. et voto et hmōi. vt not. ĩ. d. c. si. Jn cōtractibus autem tꝑalibꝰ regulariter viciat vt no. in gl. ĩ. d. ca. fi. periura in ea allegata. Et hoc iterũ in cōtractibus qui fiunt ĩter viuos. Jn cōtractibꝰ vero qui fiunt ĩ vltima volũtate sic distinguo autcōditio impossibilis addici tur in ꝑsonā onerati. vt puta testator iubet quod heres suus digito tangat celũ et si non tet igerit det centum Dyno. et sic non valet legatũ de centum factum Dyno. ꝙ cōditio vitiat. insti. de lega. §. fi. no. gl. in. l. vnica. C. de his que pe. no. ta. et ibi tenet cum hac distinctione Aut impossibilis conditio dicitur in ꝑsona onerati. i. eius cui fit legatum vel eius qui heres instituit̃: quia sub conditio ne impossibili alicui fit legatum. vel aliquis instituitur heres. puta si titiꝰ celum digito tetigerit heres esto: vel habeto centum et isto casu fauore vltime voluntatis reijcitur cōditio. et valet institutio et legatũ insti. de her. insti. §. impossibilis: et cōtter doc. in. d. §. fi. bar. tamen in. l. j. ff. de cōdi. insti. tenet contra p̃dictam distinctionem de qua ibi vide sed parum ad nos. et no. quod conditio tur pis aut ĩpossibilis quo ad hoc equiperantur. vt in. d. c. fi. no. aut conditio nō est nec turpis nec impossibilis: nec cōtra substantiam actus. et sic vitiat. vt no: in. c. de illis. de condi. ap.

Conductor

quis dicatur vide. j. lo catio. in princi. Et qũo est excōicatus qui ante tempus conductionis conducit domum bononie ali cuius doctoris vel scholaris sine cōsen su ipsius inquilini. vide. j. excōicatio. vij. casu. iiij.

Confessio

delicti an sit faciẽda ad interrogationemiudicis Rñ. Pau. in. c. sup. de confes. aut ꝓcedit̃ a iudice per inquisitionẽ ex motu officio iudicis: et tunc si factum est notoriũ vel infamia flagrat. vel quando semiple ne probatum est: et sic respondere tene tur veritatem sub pena mortalis peccati secundum Tho. secunda secunde. q. lxix. ar. j. tex. no. in. c. cum dilecti. de accu. et hoc verumquãdo non agitur ad aliam pe nam ꝗ spiritualem. Si vero factum nõ est notoriũ: neꝗ flagrat infamia. tunc **[[Fo.lxj.]v]** non tenetur respondere. ar. c. qualiter et quando. el. j. de accu. etiam si iurasset dicere veritatem secundum Hen. de gan. ĩ pri mo quo. q. xxxiij. nec est obediendũ in hoc prelato ꝙ contra caritatẽ. Occulta enim publicanda non sed soli deo delinquẽda. vj. q. j. si omnia. et c. oues. et. c. ex merito aut ꝓceditur a iudice ad instantiam partis et sic necessario non est respondendũ. nisi id de quo queritur fit famosum et impediat ordinis executio nẽ: seu beneficij retentionẽ: de qua nec venit imponenda pena tẽporalis. sed dicet ne mendaciũ. Rñ. quod nos: sed vtet̃ alijs verbis duplicib⁹ et simulatis. ar. xxij. q. v. §. ex his.

Quia hic tangitur materia confessionis iudiciarie pro illius enucleatio ne est videndum q̃ dicat̃ confessio iudi cialis et quando et dic quod dicitur illa q̃ fit coram iudice etiam tacẽte. l. iusiurandum quod ex cõnentio. §. j. cum glo. in ver. obstabit. ff. de iureiur. Bar. plene et doc. in. l. j. in C. de confes.

¶ Vtrum cõfessio iudicialis preiudicet **[sect. 2]** cõfitenti. Rñ. secundum pau. ĩ. c. ex parte. de cõ fe. quod sic si sit maior. xxv. an. et sit spõte: et ex certa scĩa: et expressa causa: et corã suo iudice. et ꝑte pñte: et non sit contra naturã: nec contra ius. et fiat de re litigiosa: et nõ sit contra libertatem ałs non preiudicat vide diffuse in. d. c. ex parte: quia poti⁹ est fori contentiosi.

¶ Vtrum cõfessio extraiudicialis preiu **[sect. 3]** dicet in absentia ꝑtis. Rñ. pa. ĩ. c. si cau tio de si. instr. quod quando ꝓmissio sit pñti sic ꝓinitto tibi pñti quod dabo absenti cẽtũ. et tũc obligat̃ naturaliter: et de iure ciui li. secus si diceret ꝓmitto tali absenti cẽtũ. ꝙ tunc non obligat̃ et naturaliter: ꝙ non est cui acquiratur obligatio. Jtẽ ad gl. et doc. in. l. stipulatio. §. si q̇s insulam. ff. de ver. ob. et ĩ. l. j. ff. de pac. et in. l. si tibi absenti de prebẽ. li. vj. Fallit hoc quando dicit tutori pupilli: curatori fu riosi: actori vniuersitatis quod promittit eius pupillo furioso vel vniuersitati: ꝙ obligatur. l. eum. qui. §. iiij. cum tribus se. ff. de consti. pec.

¶ An quis teneantur consiteri positio **[sect. 3]** nem in qua quis petit. xx. cum solum x. habere debeat: aut cum absolute petit qȣ̊ ei debetur sub cõditione. Rñ. �means Bar. in. l. j. §. si stipulãti. ff. de verb. ob. et in. l. si is qui ducenta. ff. de reb. dub. Aut quod ponitur in positionib⁹ seu libello est falsum rõne qualitatis: et sic potest negari in totum: ꝙ videtur aliud fa ctũ. et sic intellige gl. in. c. fi. de cõnfe. li. vj. et in. c. ij. de test. eo. li. vt puta quod debeo sub cõditione peti absolute aut dixi. quod cõedi hodie et fuit heri et hmõi. Ratio ꝙ si confiteretur sic. Debeo: sed sub cõditione actor posset accipere par tem confessionis pro se. s. quod tenetur ei. et reus haberet probare quod teneatur sub conditione secundum cautelã pa. in. c. j. de po. p̃la. et doc. bar. in. l. aurelius. §. idem quesi uit. ff. de lib. le. vbi dicit. quod si quis confitetur se interfecisse hoĩem: sed propter suã defensionẽ quod non credetur ei quod ꝓpter suã desensionẽ. Et ponit rationeꝛ quia presumptio est contra eum ratione operis perpetrati. cum sit factũ a iu re damnatum. Jtem quia communiter non contingit. quod aggressus interficiat aggressorem vbi vero hec cessant. tene quod non potest quis accipere partem consessionis pro se. et partẽ refutare: quando cõfessio est facta vnico cõstrictu. sic tenet arch. in. c. j. de cõfe. li. vj. Tamen ꝙ magis tutus est non confitendo

ve ritatẽ poterit negare. Aut qꝏ ponitur in libello: sed positionibus est falsum in quãtitate seu in parte summe seu in parte rei. vt ꝗ petit. xx. cum non dʒ habe re nisi. x. vel petit totũ et non debet habere nisi mediũ et tunc tenetur confite ri veritatẽ. vñ tenuit pe. quod si talẽ positionẽ negat ex toto quod est periurus. et fa cit tex. cum glo. in. l. pupillꝰ §. fi. ff. de ver. sig. vbi patet quod debitor negans rẽ esse suã negat sibi esse cõem et glo. c. fi. xij. q. j. Jbi tamen addit glo. quod res ciuitatis vel vniuersitatis non est cuiuslibet. xij. q. ij. qui manumittit̃. et in. l. qui solidusʒ in prin. ff. de le. ij. vbi petens totum cõ stituit aduersariũ in mora in parte de **[Fo.lxij.r]** bita. et hoc est ꝯ ꝑcuratores nr̃i tꝑis.
¶ Vtrum ꝛsitẽs ꝛsociũ criminis sit testis **[sect. 4]** idoneus. ꝯ sociũ. Rñ. quod non vt no. gl. in l. si filiũ. C. de li. causa. Et ideo non debet interrogari de consocijs vt in. l. fi. et ibi per doc. C. de questio. Jntellige quod non debet interrogari quo ad hoc vt sit testis. sed bene potest interrogari. vt per eius dictusʒ possit inueniri veritas ab alijs.
¶ Vtrum interrogatus vel sua spõte di **[sect. 5]** cẽs faciat ĩdictũ ꝯ sociũ. Rñ. nõ. vt no. bar. ĩ. l. j. §. sernꝰ. ff. de questioni. Maxixime cum oẽ ĩdiciũ debeat ꝑbari per duos testes. vt per gl. et doc. in. l. fi. C. fa. herc. et ꝑ Bar. in. l. fi. in antepe. q. ff. de questio. ꝑ ang. in. l. fi. ff. qꝏ me. causa. per bal. in. l. q̇ proponebat̃. ff. de le. ij. vnde licet vnus testis quando deponit directe super tp̃o facto principali puta quia vidit cõmit ti ipsum maleficiũ faciat iudiciusʒ si est oĩ excptiõe maior vt not. in. l. si quis. C. ad. l. iul. maie. bar. in. l. fi. ff. ad. l. cor. de sic. et bal. in. l. fi. C. fa. her. Saly. ĩ. l. fi. C. de q̃stio. no. bar. et Ang. in. l. j. ff. de fur. tamen supradictꝰ socius ex quo confessus est crimen suum est infamis infamia fa cti saltem ideo non est testis omni exceptione maior: ꝗ vilis et infamis non facit indiciũ aliquomodo Jta dicit bal. ĩ l. j. §. j. idem cornelio. per illũ tex. ff. de que sti. et bal. in. c. j. in. §. sacramẽtum de cõsue. re. feu. dicit. quod illud quod dicitur vnusʒ testẽ facere indicium. debet intelligi si est vite ꝑbate vel bone opinionis: nec potest haberi suspectus familiaritate: vel sama mala. vel alia causa arbitrio iudi cis. Et ideo secundum eũ infamis infamia fa cti non est idoneus testis. vt no. etiam ip̃e bal. in. l. fi. C. de requi. re. per no. ibi per gl. Et quid sit indiciũ: et quomõ probatur. et in quibus fallit quod supradictũ est. vide. j. Jndicium per totum.
¶ Quid si essent duo vel tres testes sin **[sect. 6]** gulares q̇ cõfiterent̃ ꝯ tertiũ. Rñ. quod nul lo modo pñt ꝛiungi ad faciẽdũ ĩdiciũ nisi sit testis oĩ exceptione maior. vt. s̃. dixi. in. §. p̃cedẽti et mul tominus adfaciẽdã plenã ꝑbationẽ Ratio quia cum duo testes reqnirant̃ regulariter vt dictũ est: tales non sufficiũt. ꝗ vnũquodꝗ de per se imperfectũ est. ta no. bal. in. l. si q̇s ex argẽtarijs. §. j. ff. de edẽ. et patet ꝑ no. per. d. ant. in. c. lʒ. de testi. dum loquit̃ de ꝑbatiõe per testes singulares. Nec ob. quod vnꝰ testis deponens super facto principali iungat̃ cum ꝑbatiõe fame. vt ꝑbat̃ in. l. iij. §. eiusdẽ. ff. de test. et. per bar. in. l admonẽdi ff. de iureiur. Jstud ẽ ꝗ hoc est perfectum. s. vnus testis ĩteger vt dictum est. Jtem fama que facit per fectum indicium. vt no. Bar. in. l. de mi nore. §. si plures. ff. de q̃stio. Jtẽ nec ob. quod due ꝑbationes semiplene diuersi ge neris cõiungant̃ ad vnam plenã faciẽ dam. iuxta no. per bar. in. d. l. admonẽdi. ꝗ illud ve⁊ quando cõiũgũt̃ ad eũde actũ. sʒ due ꝑbationes diuerso⁊ actuũ: et diuerso⁊ generũ nunꝗ cõtũgunt̃ ad plenam ꝑbationẽ faciendã. Jste est casus et ita deducit Bal. in. l. testium in fi. C. de testib. et idem bal. in. l. obseruare. C. quomodo ap. non reci. posuit. d. an. in. c. veniẽs. el. j. de testi. Ex istis infert̃ quod due mulieres dicẽtes se peccasse cum liq̊ nõ possint iungi ad faciẽdum indiciũ per fectũ: nec arrandũ ad veritatẽ dicendã etiam cum aliquibꝰ cõiecturis: maxime cũ deponãt de delicto ꝑpetrato in eo⁊ cor pore iuxta no. per Bar. in. l. si quis in gra ui. ff. ad sena. cõsul. sillanianũ.

vbi dicit quod nullum facit iudiciũ. et idem Ang. in. l. u. C. de cal. vide. j. testis. §. xxiij. quando dicantur singulares.

Confessio

sacramẽtalis primo quid est. Rñ. secundum ho. quod est legitima corã sacerdote peccatorum suorũ declaratio vel secundum dir. Confessio dicit̃ quasi similis vel ex toto: vel vndiqꝫ facto. Nam sicut sententia sit confessio q̃ generat sententiam debet esse certa. vn de in. l. certum. ff. de cõfes. certum inquit confessus pro iudicato erit.
De hac confessione sacramenti seu penitẽtiaria quod parum ꝑsit in articulo mortis facta ad remissionem peccatorum not. flo. in. l. j. §. hec actio. ff. ad. l. aquil. Bal. in aut̃. contra qui. C. de non **[[Fo.lxij.]v]** nu. pe. et an ꝑbet in iudicio. no. Bal. ĩ. l. archigerentis. C. de epis. audi. quod non qꝏ tamen fallit quando fieret ad fauorẽ matrimonij ꝙ talis cõfessio facta corã sacerdote ꝑbabit gl. est sing. in. c. tua nos. in ꝟsi. cõ stiterit extra de spõsa. quã solus Roma. põderauit in. l. si non speciali. C. de testa. et Jason in. l. pr̃e furioso. col. v. ꝟsic. qꝏ cõfirmo. ff. de his qui sunt sui iuris. qꝏ facit. ad versi. sequen.
¶ Qualis dꝫ esse confessio vt sit legiti [sect. 1] ma. Rñ. secundum cõiter theologos ĩ. iiij. dist. xvij. q. xvj. dꝫ hr̃e cõditiões q̃ cõtinent̃ ĩ his ꝟsib⁹. Sit simplex hũilis: confessio pura fideł. Atqꝫ frequẽs: nuda: discreta libẽs: verecũda ĩtegra: secreta. lachrymabilis accelerata. Fortis et accusans: et sit parere parata. Quas Ri. exponit ĩ iiij. di. xvj. ar. iij. q. v. Simplex. i. vt nihil admisceat̃ quod non faciat ad peccati qꝫtitatem. humilis. in ꝟbo et signo Pura. i. recta intẽtione facta. Fidelis. i. vera vt nihil de falsitate admisceat̃. Frequens ꝙ valde ẽ vtilis. Nuda: non ĩuoluta ver boruꝫ obscuritate. Discreta: vt maiora cum maiori grauitate. Libẽs non necessitate sed libera voluntate. Verecunda: non iactantia plena. Jntegra vt nullum retineat. Secreta: non publica. Lachrimabilis: ex dolore cordis. Accelerata: ne nimis ꝑlonget̃. Fortiter: ne ex verecũdia dimittat. accusans. se non alios Parere parata. s. ad obedientiã ꝛfessoris. ¶ Vtrum p̃fate ꝛditiones sint omnes de ne [sect. 2] cessitate ꝛfessionis. Rñ. Ric. vbi. s̃. dicit quod nõ: sꝫ q̃dã de cõgruitate: sꝫ vt clari⁹ intelligantur multas inferam qõnes. ¶ Vtrum nosatio ꝑsone cum qua q̃uis pec [sect. 3] cauit sit necessaria ad pctĩ confessionẽ. Rñ. ꝗm. Ri. vbi. s̃ di. xxj. ar. fi. q. ij. quod aut noĩatio ꝑsone est necessaria ad pec cati magnitudinẽ et spem exprimẽdã. et tunc est necessaria vt puta ꝙ peccauit cum matre nec habeat altã cõsanguineã ꝙ si hr̃et aliã cõsanguineã puta so rores: sufficeret dicere peccaui cum cõsan guinea mea in primo gradu. Aut talis noĩatio solũ est vtilis ꝛfitẽti vt cõfessor melius sciat imponere cõsiliũ et pnĩam et sic siłr est necessaria. Aut ẽ vtilis illi cum quo peccauit: et tũc potest dicere: sꝫ non in ꝛfessiõe: ꝙ sic ꝛfessor non posset aliter ġd facere nisi extra ꝛfessionem ei dicat aut non est vtilis nec ei cõfitetur: nec ad correctionẽ illius cum quo peccauit nec ad expressionẽ spẽi pctĩ: et sic non solum dꝫ tacere eius expressionẽ: immo dicit Ric. qꝏ credit teneatur celare. et vt dicit sanctus bo. ĩ. iiij. di. xxj. parte. ij. arg. j. q. iij. quod confitens si exprimit non effu git detractionẽ: nec confessor si ad hec consentit. similiter quando noĩatio persone esset cum ꝑiculo alteri⁹: etiam si circũstãtia esset de necessitate omittenda est secundum pe. de pał. in. iiij. dist. xxj.
¶ Vtrum requirat̃ ad ꝛfessionẽ quod fiat ge [sect. 4] nufiexo capite discoopto et hmiõi. Rñ. quod nõ: nisi de bono et equo. principaliter enim humilitatẽ cordis requirit de⁹. xiiij. q. v. si ġd qꝫuis actus humiles corporis ipsam inducant et in ipsis meremur.
¶ Vtrum cõfitens ꝑpter gloriã vanã. vł [sect. 5] alium malum finẽ peccet mortaliter. Rñ. quod sic. ꝙ peruertit finẽ sacr̃i. facit ad hoc quod dico. j. honor. §. vij. immo nec sacramentum

suscepit quia pars essentialis huius sacr̃i q̃ cōsistit in actu suscipientis est actus interior. Vnde sine eo non est sicut in eo cōtraheret matrimoniuʒ quo ꝯhēdo non intenderet nisi in carnalē copulā ad tp̃s. Tenetur enim q̣s cōfite ri pctā sua: vt deo satisfaciat quē offendit et ecclesie: et vt de suis pctīs veniam consequatur. Alia autem intentione confessio facta non vʒ et tenetur eā iterare: nisi in casu vt. j. dicam. §. xiiij.
¶ Vtrum cōfitēs pctm̃ qd̄ non fecit peccet [sect. 6] mortałr. Rñ. quod sic. tamen ꝗ cōscīam non manifestat. tamen ꝗ mētit̃. xxij. q. ij. cum hũilita tis. Limito istud verum quando cōscīa di ctat quod non fecit. Jtem quando pctm̃ qd̄ confitet̃ esset mortale si fecisset. et sic intellige Ri. in. iiij. di. xxj. et dic. ti. de pe. et re. et illud Gre. quod hr̃. di. v. ad eius ī fi. bo narum mentium est culpā cognoscere vbi culpa non est. intelligit̃ ꝓ formida re vel ingerere se peccatorem cōfitēdo sed non in specie.
[Fo.lxiij.r] ¶ Vtrum oē mēdatiũ dictũ in cōfessione sit pctm̃ mortale. Rñ. quod nō: sed solũ illd̄ qd̄ est pernitiosum puta ꝯ famam suā vel alteri⁹ aut ꝯ id qd̄ necessario hʒ cō fiteri. vnde si taceret vel negaret aliqd̄ mortale qd̄ fecit et de quo non ē legitime cōfessus peccaret mortaliter: nisi forte timeret ꝓbabiłr de reuelatiōe cōfessionis vel quod sollicitaret eũ admalũ tali cō fitētis. ꝗ altũ non hʒ posse aliq̣d tacere vel negare cum ꝟbis paleatis tałr quod mē datiũ non dicat: et etiam si diceret propter hoc non esset mortale: sed erit veniale. xxij. q. ij. c. j. cum ibi no. Jdē dicēdũ de eo q̣ habens aliqua peccata a quibus scit quod cōfessor solit⁹ non potest eũ absoluere tñ ue scandaliʒetur de eo confitet̃ de solitis solũ et tacet illa a quibus non potest ab eo absolui cum ꝓposito confitendi integre cum eo que eum possit absoluere. ¶ Vtrum ꝯfessio facta sit necessario ite [sect. 8] rāda. Rñ. secundum Ric. ī. iiij. di. xvij. quod vere et legitime ꝯfessus non tenetur reiterare ꝯfes sionē de necessitate: nec tenetur quis obe dire p̃cipiēti sibi vt iteꝛ talia cōfiteat̃ nec papa posset cōdere legē hoc p̃cipiē tem secundum pe. de pał. nisi ex bono consilio quis velit vt facilius iuueniat remissio nem fit quod sepius confitendo. de pe. di. j. quem petinet circa medium.
¶ Assignāt tamen doc. ī. iiij. di. xvij. aliquos [sect. 9] casus in q̣bus cōfessus tenetur iteruʒ cō fiteri eadē peccata. ¶ Primo quando cōfitetur ei qui non potest absoluere.
¶ Scd̄s quando cōfitet̃ sciēter ei q̣ nescit li [sect. 10] gare vel soluere. de q̣bus dicam lati⁹. j. confessio. iij. per totũ. et cōfessio. iiij. §. iij.
¶ Terti⁹ quando q̣s non cōfitet̃ integre oīa [sect. 11] pctā mortalia. de q̣b⁹ non est legitime cōfessus vni cōfessori etiam si ꝯfitereť di uersis cōfessorib⁹: sed sciēter tacet aliqd̄ pctm̃ mortale vel de quo dubitat vtruʒ sit mortale vel aliq̣d aliud quod est de necessitate confessionis: vt puta circũstantiam q̃ mutat speciēet huiusmodi ex vere cũdia vel aliquo quocunqꝫ respectu de pe. di. v. c. j. circa finem.
¶ Quid si tacuit ex ignorātia seu obli [sect. 12] uiōe. Rñ. ꝟʒ Ri. vbi. s̃. arg. ij. q. vj. quod aut penitēs adhibuit debitā diligentiam ꝓut de lege cōi hũana ꝑmittit fragilitas vt memoriā haberet oīʒ pctōꝛ suo rũ mortaliũ q̃ est secundum Sco. ea. di. quando tātam diligētiā adhibet vt memoriam habeat ꝗtā q̣s apponeret in re multum ar dua: et q̃ sibi multum esset cordi. et tũc nō tenetur cōfiteri alia pctā de q̣b⁹ cōfessus est nec etiam istud pctm̃ oblitũ tenetur ꝯfiteri priori sacerdoti ītētiōe necessitatis sʒ solũ tenetur cōfiteri alij sacerdoti quia ꝗuis de isto fuerit absotut⁹ ꝗtũ ad iu diciũ dei et ecclesie ꝗ ꝯfessor potest absoluere. de cōfessis et p̃dicto modo oblitis. tamen subintelligit̃ tale cōditio. s. quod quando ad memoriā reducent̃. quod illa ꝯsiteat̃ sacerdoti q̣ possit eũ absoluere. Et no. hoc secundum pe. de pał. in. iiij. quod si prim⁹ ꝯfes sor habebat autoritatē absoluēdi ab oī excōicatiōe et casib⁹ et sic intendebat ab soluere quando cum ea cōfessus fuit quod lʒ pctm̃ oblitũ tali modo esset casus reseruat⁹.

vel excōicatio poterit nihilomin⁹ scȝs ɔfessor eũ absoluere. ꝗ non potest esse ampli⁹ casus reseruat⁹ nec excōicatio. sʒ solũ pctm̃ simplex. qȝ bñ no. ꝑ istis q̃ eligũt sibi cōfessorẽ autoritate apostolica. vt faciat quod in absolutiōe intẽdat eos absoluere ab oĩ excōicatiōe inqʒtuʒ eoꝝ autoritas se extendit et ab oĩ casu. alias oporteret recurrere ad eũ q̃ de iure posset eũ a tali absoluere facit. c. offi cij. de sen. ex. a cōtrario. et. c. sup literis de rescript. claꝝ est pro hoc. Aut penitẽs non adhibuit debitā diligentiā: sed fuit ignorans ignorontia crassa vel af fectata: tũc tenetur omnia pri⁹ cōfessa et ta liter oblita recōfiteri nisi ĩ casu quando posset habere priorẽ sacerdotẽ: et non esset ei interdicta potestas absoluendi. adde secundum sanctũ bo. in. iiii. dist. xvij. in qōnib⁹ circa lr̃am qȝ. s. fuerit recẽter cũ eo confessus ita qȝ habeat memoriam suoꝝ pctōrũ. q̇ antea fuit confessus: vel saltẽ recordet̃ pnĩe imposite. vt. j. dicā. .§. xiiij. ꝗ tunc sufficeret solũ illud obli tum cum sua negligentia confiteri. alias non.
¶ Quart⁹ casus ĩ quo ɔfessio ẽ iteran [sect. 13] -**[[Fo.lxiij.]v]**da est quando q̇s obliuiscitur pnĩam iniun ctā vel cōtempsit facere. Jntellige pro mortali peccato quia si pro veniali fuit iniuncta non tenetur eā facere de necessitate secundum Tho. Jteʒ quod si per imposi bilitatem vel infirmitateʒ dimisit que pro mortali imposita est non tenetur ite rare. sʒ sufficeret intimare eam confessori vt eā cōmutet. Jdem dic si fuisset sibi commutata ab alio cōfessore secundum q̨ j. dicam.
¶ Quintus casus est quando cōfitetur [sect. 14] sine contritione vel attritiōe debita. q̃ sufficiat ad gratie susceptionẽ cum sacra mẽto. puta ꝗ est in voluntate peccādi. vel ex mala intẽtione cōfitetur vel non vult satisfacere quod tenetur et huiusmodi. Et licet quidā dicant quod in isto ca su non tenetur reiterare quia recedẽte fictione susciptet fructũ penitentie. tu tamen tene quod iterare tenetur. et hec est cōis opi. theo. vt dicit sanctus Bo. in. q. vl. p̃fate di. et ho. et Jnn. et arch. vt no. Dir. et ro est ꝗ si suscipit absolutionẽ peccat mortaliter secundum Ric. ea. di. ar. ij. q. viij. ꝑ hoc habes tex. de pe. di. iij. c. ĩter hoc ei. ij. vbi dicitur sicut veniam promeret̃ penitentia vera sic deum irritat simulata et etiam qui eũ absoluit sciẽter. et sic non pōt dici absolut⁹: ꝗ implicaret cōtradictio nẽ quod simul absoluetur et ligaretur respectũ eiusdẽ vt no. doc. in. c. quod quidā de pe. et re. quod lʒ pnĩa et ɔfessio illorũ qui notũt abstinere sit acceptāda et salubri bus monitis sit ei pnĩa ĩdicẽda. ꝗ va let ei ad multa non tamen est absolutio impẽdẽda. ꝗ non est capax eius nec in isto sacramẽto imprimit̃ caracter virtu te cuius dostea valeat sicut in baptismo. Addit tamen sctũs bo. in. v. d. vl. quod veꝝ est quod tenetur reiterare in isto casu et duobus precedentibus quando mutat cō fessorẽ secus si ad eũdẽ redeat et adhuc memoriam habeāt suoruʒ peccatorum quia recenter cōfessus est pe. tamen de pał. in. iiij. di. xvij. dicit quod si etiam sit oblitus cōfessor peccata sibi cōfessa sed tamen pnĩam pro eis ĩposita scit qȝ tali cōfessori sufficiet confiteri alia peccata prius cōfessa solũ implicita dicẽdo de illis peccatis que alias vobis dixi dico meā culpā. sec⁹ si pnĩa non fuisset taxata tũc ꝗ oporteret vt pctōꝝ memoriaʒ haberet et satis placet. Et addo etiam q̨ non sit interdicta et potestas absoluẽdi. et sic non oportet quod reiteret sed sufficit cō fiteri. vel peccatum scienter retentum vel penitentiam oblitam vel fictionẽ suā explicite et de alijs cōfessis implicite vt s̃. dixi. Nec intelligo quod cōfessor habeat memoriam de singulis peccatis in numero vel speciei. sed sufficit recordet̃ in genere de peccatis que ei cōfessus fuit et de qualitate vite eius quod no.
¶ Sextus casus secundum aliquos est quādo [sect. 15] quis recidiuat sed hunc non sequuntur cōmunit̃ do. secundum Ric. ea. di. ar. ij. q. viij. qñ peccata dimissa et reciduata notabiliter tātũ aggrauāt quod notabilis et periculosa grauitas peccati exprimi non posset nisi dicendo aliqȝ pctm̃ pri⁹ cōfessuʒ et dimissum alias non. et sic tene.

¶ Septimꝰ casus est quando quis cōfitetur [sect. 16] pctm̃ a quo suus cōfessor non potuit euȝ absoluere ꝓ licet istud ɔfessus fuerit et omnia alia. tamen istud a quo non potuit absol ui tenetur iterato superiori confiteri. nec ꝑprie ista dicitur iteratio ꝓ supior accipiť pro vna ꝑsona cum cōfessore. nam cōfes sor absoluit a q̇bꝰ potest et superior ꝑficit vnde secundum Ric. vbi. s̃. deberet precedere absolutio superioris qȯ credo de hone state non de necessitate ꝗȝ Dir. et iste due absolutiones faciūt vnā cōpletā. Sed de hoc dic vt. j. confessio. v. §. ix. et. x.
¶ Octauus casus est secundum aliquos vt po [sect. 17] nit san. Bo. vbi. s̃. ꝑpter peccati obliti recordationem ꝓ q̇s cōfiteť et alicuius peccati obliuisciť volunt vt omnia postea cōsiteať vt cōfessio sit integra. sȝ hoc nō sequuntur cōiter doct. tu dic vt. s̃. dixi. §. xij. secundum illam di.
¶ Sȝ quid dicemꝰ de illis q̇ iō non cōfitentur de aliquo pctō mortali ꝓ non co [sect. 18] gnoscūt quod sit mortale pctm̃. Rñ. vt colli go ex doctrina doc. in. iiij. di. xvij. quod fi fa cta diligẽtia secundum eorū fragilitatẽ vt me motiā haberẽt suoꝝ pctōꝝ ɔfitenť ĩte- **[Fo.lxiiij.r]** gre de his que cognoscūt fore pctā mor talia: et ea quando non recogno scūt peccata mortalia: propterea non cōfitenť quod non tenentur reiterare confessioneȝ quando de hoc postea aduertūt sȝ sufficit so lū confiteri taliter non cōfessa sicut diri s̃. de oblitis. et lȝ ignorantia iurisnatu ralis aut diuini aliqñ non excuset quin peccet mortaliter faciẽs ꝯ eius p̃cepta ex igno: ātia tamen non tenetur homo hoc nō cognoscẽs de eo specialiter peuitere vł confiteri. sed solum quando agnoscit sȝ sufficit de hoc doleat in gñe et dicat cū ꝑpheta. Delicta iuuẽtutis mee et igno rantias meas ne memineris. et cōfitea tur in gñe sic ignorata sicut oblita et quando cognoscet. tūc confiteať illa solū spe cifice et sufficit. Ex quo ptȝ q̇d dicendū de pueris et puellis et alijs q̇ faciūt mul ta pctā mortalia q̃ non cognoscunt fore pctā saltẽ mortalia ꝓ lȝ sepius cōfiten do illa dimiserint propter talẽ ignorā tiam quod non tenẽtur iterare ɔfessiones sȝ sufficit solū de illis cōfiteri quando ea cognoscūt nec distinguo an habeant an nexam excōmunicationẽ vel ne ꝓ etiā si haberent annexaȝ excommunicatio nem non propterea tenerentur cōfiteri iterum confessa vt patebit. j. ɔfessio. v. .§. ix. et. x. qȯ no. bene
¶ Nonus casus ꝗȝ aliquos est quādo [sect. 19] quis ante cōpletā pnĩaȝ cōmittit aliqȯ mortale. Sȝ ego dico quod sufficit quod penitentiā expleat: et de commisso ɔfiteatur solū. et est verius de quo vide. j. penitẽtia. §. xiiij. Cautiꝰ tamen esset quod ɔfessor aliquam penitentiā iniūgere quam statim et in statu gratie penitẽs possit age re. et postea aliā addicere quā non inten dat pro penitẽtia sacramẽtali ĩponere sed pro quadā voluntaria satisfactiōe inungere. ita quod qualitercūqȝ impleat sufficiat: et etiam non impleat non intendat illaq̃are. sed in suo arbitrio ponere.
¶ Decimus casus secundum pe. de pał. ẽ cum [sect. 20] quis confitetur excoimunicatꝰ existẽs quam tūc ignorat: nam cum non sit ca pax sacramenti penitẽtie tenetur iterato cōfiteri de oĩbus. Sed istud non cre do vt. j. patebit confessio. v. §. x.
¶ Vtrum sit confitendū per verba obscu [sect. 21] ra. Rñ. quod non sed taliter clara quod cōfessor plene intelligat aliter non valeret. dȝ tñ cōfitens loqui de peccat is per verba pu blica et sobria ettali honestate ornata q̧ non sonẽt ĩpudicitiā in auditu: dum ta men sufficienter exprimat factum.
¶ Quid de illo qui cōfiteť sacerdoti q̇ [sect. 22] dormit aut eū non ĩtelligit. rñ. quod sciẽter tali cofessus tenetur iterato cōfiteri si est peccatum mortale et sacerdos dȝ ei dicere q̃cōfessio ĩportat releuationẽ pctōꝝ ꝓ non potest esse sine relatiōe vniꝰ. s. penitẽtis. et ꝑceptiōe alteriꝰ. s. ɔfessoris. et iōvno eoꝝ deficiẽte non ẽ ɔfessio. secꝰ ȯveniali. ¶ Vtrum pctōr teneať de necessitate con fiteri pctōꝝ circūstātias. Rñ. ꝗȝ Sco. in [sect. 22] iiij. di. xvij. ar. ij. quod

non solũ peccatum est confitendum: sed etiam circunstātia il la necessario est cōfitenda q̃ speciali ꝑ hibitione ꝑhibet̃: ꝓbi gr̃a cognoscere non suā ꝑhibet̃ cognoscere ɔsanguineā prohibet̃ specialiter. et iō ĩcest⁹ ẽ spũale pctm̃ qd̃ per ipsaʒ ɔstituit̃ sıłr frequẽtia est necessaria confitenda. Sıłr ponens aliud pctm̃ qꝫ qualibetvice nouũ pctm̃ committit̃. Dicit tamen archi. vt refer Dic: quod sufficit dicere se multotiens pet casse et de similibus idem iudiciũ hac beatur. Alie autem circũstantie ex quibus aliquo modo pctm̃ est grauius veex parte obiccti non ẽ certum qd̃ oporteal cōfiteri qꝫuis cōis opi. theologorũ tet neat quod non sunt de necessitate totũ tamen est et vtile eas confiteri: maxime q̃notabiłr aggrauāt nisi sint in pctĩs car nalib⁹ in quibus secundum tho. in. iiij. di. xvij. laudabile est circũstantias tacere q̇ spe ciẽ non mutāt et audiẽtẽ vel cōfitẽtẽ aliciunt ad turpitudinẽ licet aggrauent pctm̃ immo possent esse ita ꝑuocatiue quod necessario essent tacẽde: alie autem circũstātie q̃ nihil faciũt ad grauitatẽ pec cati fatuũ est cōfiteri nisi ꝗʒ san. Bo. qñ faceretvt sacerdoti satilfaceret. puta co medit carnes ĩ quadragesima ex infirmitate et huiusmodi et de huiusmodi circũstātijs dicit Augu. de penitẽ. di. v. c. j. et su-**[[Fo.lxiiij.]v]**muntur ab aris. iij. eth. c. iij. Quis: quid vbi per quos: cur quotiẽs quomō quā do. Quis scʒ si religiosus vel secularis. Quid scʒ fecisti furtum vel homicidiuʒ. Vbi. s. in quo loco per quos. s. an sol⁹ vel associatus per se an per aliũ. Cur. i. quo aninio qua intẽtione. Quotiẽs. s. semel et pluries. Quomodo. s. an naturaliter vel contra naturā. an preuent⁹ a tẽpta tione aut potius ipsaʒ preueniẽs. Qñ s. an ĩ die festo vel ieiuniorũ. Et de istis vide. s̃. circũstātia. quādo. s. mutet speciem. et ideo aduerte quod circunstantia. Quis est necessaria. vt. s. cōfessor sciat si est sui fori vel non si est cōiugatus vel religiosus. et propterea semper prius est q̃rēda circũstantia. Quid similiter circunstātia. cur aliquando est necessaria quando speciali ꝑhibitione ꝑhibet̃ sicut cum quis facit elemosinaʒ vt ꝑuocet ad luxuriā aliquẽ ałs non circunstātia quotiẽs similiter est necessaria saltem secundum eā cōputationem quā quis facere potest puta qꝫ bis in ebdomada vel ter fecit cōmuniter: et perseuerauit per annñ et huiusmodi et sufficit. Et hoc est tuti⁹ qꝫuis opi. archi. p̃dicta non sit im probā da. Circũstātia quomodo similiter est necessaria quando sub speciali ꝑhibitione cadit puta ɔtra naturam et huiusmodi ałr nō. Jdẽ dic de circũstātia. Vbi puta in ecclesia quando est aliquod opus quia tunc est sacrilegium. Circũstantia vero quando videtur esse de necessitate quando sit peccatum die festo. De quo dic vt. j. ĩterrogatiōes per totum.

¶ Quid de illo q̇ consitetur solũmodo **[sect. 29]** ne reddatur notatus in populo. Rñ. q̧ si ibi cōstituitur finis. non valet ĩmo tenetur iterũ cōfieri. Et tũc constituitur finis quando nullo modo cōfiteretur si non dubitaret de ĩfamia. Secus quando non cōstituitur finis puta qꝫ confitetur pro pter deum et ꝑpter remissionẽ peccatorũ inductus tamen ad hoc ex pudore. vel timore et hmōi. Et idem dic de iilis qui cōfiteri coguntur a suis prelatis.

¶ Vtrum ille q̇ ɔfiteť aliqd̃ peccatum vt vi **[sect. 25]** deať strenuus et głietur satisfaciat. Rñ. quod non sʒ peccat mortaliter sic ɔfitẽdo qꝫ tali dr̃. Quid gloriaris ĩ malitia et c. et ꝑ pť ea dʒ ɔfiteri et erubescat de pctō suo non vt laudet̃. ¶ Vtꝯ diuidẽs ɔfessionẽ suā satisfaciat. Rñ. ꝗʒ Sco. vbi. s̃. quod ñ sʒ **[sect. 26]** opʒ omnia non ɔfessa tam secreta qꝫ publica de q̇b⁹ memoriā hʒ premissa debita di ligẽtia cōfiteať vni etiam si ille non posset eũ absoluere ab omnibus et habeat necesse de aliquo ad supiorẽ recurrere. aliť nihil faceret pʒ de pe. di. v. c. j. §. caut⁹ sit. ¶ Vtrum pctā manifesta sint cōfitenda. Rñ. ꝗʒ cōiter the o. ĩ. iiij. d. xvij. quod sic. qꝫ **[sect. 27]** lʒ sint no. sacerdoti. non tamen in forma iudicij. nisi per confessionem.

¶ Vtrum pctā venialia necessario sint cō fitenda. Rñ. secundum Sco. vbi. s̃. q. j. ar. iij. q̧ **[sect. 28]** nō etiam si nullũ hʒmortale qꝫ per pctm̃ ve niale etiam in ꝑposito hō non potest dānari nec periclitari penitẽtia ẽ scd̃a ta bula ꝑ periclitātib⁹ igitur non obligatur ad eā nisi habẽs

mortale. ĩmo dicit pet. de pał. in. iij quod nec etiam papa posset ad hoc obligare. ꝗ hoc esset mutare sa cramẽti materiã. Dicit tamen sctũs Bo. in. iiij. d. xvj. q. vltima verum nisi ratione periculi ad qȝ dicit̃. ꝗ tũc tenetur penitere quando periculũ aduertit ałs nõ. Adde secundo quod tenetur ɔfiteri de veniali quan do scʒ dubitat an sit mortalevt dicet̃. j. Tertio tenetur cõfiteri de veniali rõne professiõis. puta ꝗ professus ẽ aliquã religionẽ q̃ ad hoc obligat. vel exvoto tenetur obedire in oĩbus que non sunt contra deum et aĩam et prelatus sic p̃cipit. Nec ob. quod dicũt quidã quod non ha bẽs mortale tenetur saltẽ de veniali con fiteri propter p̃ceptũ ecclesie in. c. oĩs de pe. et re. ꝗ respondet Scot. vbi. s̃. q ꝗ si omnia in. d. c. distribuit ꝓ mortalibus solum et non pro venialibus. Et ita etiam dicit glo. in. d. ca. Et sic tene quod de perfectione est venialia confiteri bono consilio nisi vt dictũ est.

¶ Vtrum ɔfessio necessario sit faciẽda so **[sect. 29]** li sacerdoti et a solo. Rñ. quod sic de necessi tate p̃cepti ecclie. ĩ. d. c. oĩs. ĩ. ꝟ. solꝰ et in ver. sacerdoti contra multos sacerdotes q̇ pueros q̇ tenent̃ ad ɔfessionẽ ĩ simul **[Fo.lxv.r]** cõfitentur quos non credo euadere mor tate peccatum cum faciãt eos preuaricari ecclesie preceptũ. Dicit Ric. vbi. s̃. ar. iij. q. viij. quod in articulo necessitatis s. quando mors ĩminet de ꝓpinquo. ita quod vnus post altũ non potest cõfiteri nec ꝑ hoc euacuat̃ virtꝰ sacramenti siłr idem ibi dẽ tʒ qȝ si quisvellet cõfiteri. duobus fa cerdotibꝰ simul vt certiꝰ cõsiliũ haberet qȝ vere absoluit̃: et taliter audiẽtes non peccãt ałs sic ꝗ faciũt contra preceptũ ecclesie lʒ talisvere absoluat̃ ꝗ nõ est tãtũ necessaria solicitudo ex parte sacerdotis sicut cõfitentisvñ quando ex feruore et vt sit magis tranquilla eius ɔscĩa duobus cõfitetur simul. illi pñt sine pctõ audire et absoluere. Sco. tamen ĩ iiij. d. xvj. tʒ quod cõfiteri sił pluribꝰ sacerdo tibꝰ nõ est cõfessio sacr̃ał ꝗ vnꝰẽ xp̃s quã sacer dos representat

¶ Vtrum cõfessio sit fiẽda cum lachrimis. Rñ. quod si lachrima accipiat̃ ꝓ cõtritiõe seu attrititiõe quod sic ꝼʒ quod dico. j. cõtritio .§. iiij. dʒ og dolere ȝ pctõ mortali cõmis so in preterito cessare in pñti abstinere saltẽ q̊ ad ꝓpositũ in futuro et satisface re ꝓut tenetur aliter nihil facit. Aduerte tamen ꝼʒ sco. vbi. s̃. d. xiiij. vlti. quod attritus cõfitẽs ꝗuis non habeat actũ talẽ q̇ suf ficiat ad meritũ de cõgruo tamen habẽsvo lũtatẽ suscipiẽdi sacr̃m ecclesie: et sine obice peccati mortalis actualiter sibi facto: vel in volũtate in herẽtis recipit non ex merito sʒ ex pacto diuino effectũ istiꝰ sacramenti in vltimo ĩstãti ꝓlationis ĩ q̊ ẽ vis huiꝰ sacr̃i. Jta etiam tʒ tho. ĩ. iiij. quol. q. x. dicens quod non perfecte conuersi aut attriti virtute clauiũ gratiaʒ cõtritiõis acquirũt dummõ non ponãt obicere spũisctõ cum quibus concor. Ri. in. iiij. d. xvij. ar. ij. q. viij.

¶ Vtrum hõ teneat̃ stati cõfiteri peccato **[sect. 31]** mortali ꝑpetrato. Rñ. Sco. ĩ. iiij. d. xvij. ar. iij. quod dubium est alijs dicẽtibus quod sic alijs quod non tenet̃. sʒ tamen in voto pro aliq̊ tꝑe. s. semel in anno nũc: sʒ añ. d. c. omis solũ ante mortẽ. et istudvr̃ mitius ꝼʒ eũ dẽ sco. Et cum ipso cõiter ɔurrũt theolo gi. Sʒ magis mihi vr̃ tuta opi. sancti Bo. ea. d. ar. ij. q. ij. q̃ vult vt religiosi nõ possint differre: sʒ quod habita oportuni tate idonei cõfessoris teneãt̃. De clericis non audet affirmare: sʒ tamen sibi videt̃ idem dicendũ quod de religiosis. laicivero si differũt ꝓpter maiorẽ oportunitatem tꝑis et cõfessoris vsqꝝ ad xl. excusantur. Si vero talẽ oportunitatẽ temporis et cõfessoris haberẽt: ita quod maiorem non sperãt habere in illo anno tũc statim tenẽtur nec possunt differre vsqꝝ ad an nũ. Quo vero ad votũ confitendi oẽs concordãt quod statim tenẽtur omnes tamen religiosi ꝝ clerici et seculares qȝ tamẽ limito quo ad preceptũ veruʒ quando excitãtur a gr̃a dei ꝼʒ alex. scȝa secunde tractatu de negligẽtia. de quo vide j. contritio. §. iiij. s. quando tenetur conteri de peccato. ałs non de p̃cepto. Sunt etiaʒ multi casus in quibus concordãt doctores in q̇bꝰ hõ tenetur statim confiteri habita oportunitate quos ponit Ric. vbi. s̃. ar. iij. q. vj. ¶ Primꝰ quando vult com municare

vel celebrare vide. j. eucharistia. iij. §. xviij. cum seq. Jdẽ dicit laud. ea d. q. ij. quando dʒ administrare sacramẽ ta vel aliquez actũ solennez in ecclesia exercere. puta legere euangeliũ et hmōi Jdẽ Tho. ĩ. j. q̊libet. q. vj. et. Jo. de nea. quando vult ordinẽ sacrũ recipere. Sed hoc non probat̃ aliquo iure nisi peccatum eẽt manifestũ. Et sic limito et intelligo gl. in prin. de pe. di. v. que dicit quando peccatum mortale est manifestum sta tim homo tenetur consiteri.
¶ Secundus casus quando est in ꝑiculo no tabili et ĩminẽti mortis: vtputa ꝓ vult intrare mare per longũ tempus et periculosuʒ iter. vel bellum vel est infirm⁹ infirmitate periculosa propterea p̃cipit̃ medicis quod cum eos ad infirmos vocari cōtingerit vt efficit̃ faciāt quod prius aduocẽt medicos spirituales de q̇ dic vt. j. medicus. s̃. viij. Et aduerte �fʒ Pe. ð pał. quod tũc ꝑiculũ mortis ẽ quando q̇s ẽ ĩ ta li casu ĩ q̊ frequẽter homĩes moriũtur. ¶ Terti⁹ casus est quando sibi dicat ɔscien tia quod statiʒ teneat̃ ɔfiteri ð necessitate. ¶ Quartus casus quando ꝓbabiłr videt q ꝗ **[[Fo.lxv.]v]** illo anno copiā idonei cōfessoris habe re non poterit q̇ ipsuʒ possit absoluere. ¶ Quintus casus quando per statutũ quis est obligatus ad plures cōfitendũ. vt sunt religiosi et similes ꝓ non sufficit tũc semel in anno confiteri. Limito verum si statutuʒ obligat ad mortale ałs non cre do teneatur de necessitate nisi secundum quod di xi. s̃. xxviij.
¶ Vtrum quis possit ɔfiteri per ĩterpositā personam vel per scriptũ. Rñ. quod non loquẽ do de cōfessiōe ꝓut ẽ sacramẽtũ ꝗʒ cōit̃ Theo. vbi. s̃. facit de pe. d. j. quem peni tet ꝓ qui peccauerit tenetur se accusare et ad. c. qualis. xxx. q. v. respondet Sco. vbi. s̃. quod potest confiteri per scriptũ si ẽ presens et ipse legit quod scripsit.
¶ Sed quid si est mut⁹ vel ignorat lin **[sect. 33]** guā. Rñ. quod non tenetur cōfiteri nisi eo mō quo pōt. s. per signa et hmōi. Et quod dicunt aliq̇ quod ɔfiteat̃ per ĩterpretẽ ĩprobat. Sco. et bñ siłr per scriptũ ꝓ ẽ contra rōnẽ sacra mẽti. Et iō nullo mō faciat. sʒ vt dixi cō fiteat̃ ꝓut potest per signa et sufficit ꝗʒ Sco. in. iiij. d. xvij. q. vnica. et Ric. ea. dis.
¶ Vtrum ille qui rñdet cōfessori ad inter **[sect. 34]** rogata satisfaciat. Rñ. ꝗʒ Ro. quod sic quā tũ ad ea de quibus interrogat̃. Siłr q̇ ro gat cōfessore vt eũ ĩterroget vt plenius ɔfiteatur. nisi si tał q̃ poti⁹ dimitteret cōfiteri ꝯ ore propo ɔfitere̅t suũ pctm̃ ꝓ de superbia ꝓuenit. de pe. d. v. c. j. q̃ quidem est pctm̃ mortale. vñ prudẽs con fessor quando hoc ꝑpendit faciat eum rectiff care conscientiaʒ et dolere de tali dispositione.
¶ Sʒ q̇d si dubitat. Rñ. S. bo. ea. d. ar. **[sect. 35]** ij. q. j. quod si ꝓbabiłr dubitat ð aliq̊ an sit peccatum veniale vel mortale nisi certificet̃ per aliquẽ doctũ tenetur cōfiteri ꝗʒ qð in dubio hʒ. et ab eo abstinere in futurũ aliter si non cōsitetur peccat mortaliter. ꝓ exponit se periculo. Cōcor. s. tho. ibidem. di. xxj.
¶ Vtrum cōfitẽs teneat̃ acceptare omnẽ **[sect. 36]** pnĩaʒ quā sibi ɔfessorvult ĩiũgere. Rñ. qð non ꝗʒ Ho. et seq̇t̃. Pa. ĩ. c. significauit ð. pe. et re. sʒ ꝗʒ Sco. ĩ. iiij. dist. xvj. q. vni ca. sufficit ei ꝓpositun acceptādi a deo hocvł ĩ pugatorio. sʒ si accepta tenetur im plere aduerte tamen qð si cōfessor ĩiũgeret penitẽti vt satisfaceret ꝓximo quẽ lesit puta restituẽdo ablata et huiusmodi qð illā tenetur de necessitate explere. ĩmo deberet p̃cedere ɔfessionẽ talis satisfactio si foret possibile vt latius ptʒ. j. restitutio iij. Siłr tenetur acceptare illð qð ɔfessor iniungit ꝓ necessaria cautela ne in pec catũ recidiuat. Et ꝓpterea no. qð cōfes sor tripliciter aliq̇d imponit penitẽti. ¶ Primo per modum exortationis cum admonetvt quotidie oret. faciat largas elemosinas et huiusmodi. et ad ista non tenetur ex necessitate penitens.
¶ Secundo modo per moduʒ declara tiōis communis obligationis. sicut qñ declarat quod restituat ablata: communicet in pascha. et huiusmodi. si non obseruat penitẽs euacuat sibi fructum peni tentie. non tamen propter hoc tenetur rei terare cōfessionem. nec cōmittit

peccatum inobediẽtie speciale non obediẽdo sacerdoti. quia sacerdos nihil sibi im ponit. sed declarat qd̃ tenetur facere. ¶ Tertio modo pro speciali satisfactio ne peccatorum et ad istã tenetur ex p̃ce pto alꝭ cõmitteret speciale peccatũno bedientie. si eaʒ acceptauit et non imple ret et iterare cõfessionẽ teneretur secundum qd̃ dictum est. s̃. quod intelligo de penitẽ tia quaʒ sacerdos imponit preceptiue secus si imponeret exortatiue. sicut faci unt periti cõfessores qui aliquaʒ par uam penitẽtiã dant de precepto et post ea aliam maiorem de consilio propter periculum transgressionis.

Cofessio.

ij. de eius obligatiõe. Pro cuius intelligentia queruntur multa.
De ista ɔfessiõe pnĩali seu sacramẽ talivid̃ remissiõ es q̃s posuit ĩ ꝟ. s̃. ꝑxi. p̃cedẽti vbi tãgũt̃ materie ĩ h. ꝟ. tacte. ¶ Vtꝯ ɔfessio sit d̃ iure diuino p̃cepta. Rñ. ꝗʒ sco. ĩ. iiij. d. xvij. q. vnica qd̃ sic et ꝑ [sect. 1] bat̃ prĩo sic q̇lʒ tenetur recuꝑare gr̃aʒ ꝑdi tam ꝑviã faciliorẽ et certiorẽ ex p̃cepto dĩ no q̊ dr̃ diliges. dñʒ deum tuũ et ꝑxi. tuũ alr vr̃ ɔtẽnere deum et ꝑṗã salutẽ. sʒ h nõ **[Fo.lxvj.r]** potest fieri. nisi per confessionẽ. qd̃ ꝑbat sic atritꝰ ɔfitẽs ꝗuis non habeat actũ talẽ q̇ sufficiat. ad meritũ de cõgruo tamen habẽs volũtatẽ. suscipiẽdi sacr̃m ecclie: et sine obice mortalis pctĩ actualr sibi facto vel in volũtate inherẽtis recipit nõ ex merito sʒ ex pacto diuĩo effectũ istiꝰ sacr̃i vt si paꝯ atritꝰ et atritiõe q̃ non hʒ rõnẽ meriti ad remissionẽ pctĩ nolẽs tñ recipe sacr̃m pnĩesicut dispẽsat̃ ecclesia et sine obice in volũtate pctĩ mortalis in actu ĩ vl. instãti illius ꝑlatiõis in quo ẽ vis sacramenti istiꝰ recidit remissionẽ et gratiaʒ pnialẽ non ex merito vt dixi ꝗ non erat: sed ex pacto dei asistẽtis sacr̃o suo ad effectũ illũ ad quẽ instituit: alio q̇n non apparet qũo sacr̃m pnĩe eẽt serua tabula si nunꝗ per ip̃m vt sacr̃m posset recuꝑari serua gr̃a amissa sʒ tãtũ ꝑ attritionẽ tãꝗ per priuiã dispositionẽ et per ɔtritionẽ tãꝗ per cõpletiuã ista ponit Sc. in. iiij. di. xiiij. q. vl. et hoc ideʒ tʒ S. Tho. in. iiij. quoł. q. x. et Hen. de gã. in quoł. q. xxxij. Ex q̊. pʒ quod non est alia facilior via ad ĩueniẽdũ gratiã. ꝗ hic in cõ fessiõe non requiriẽ aliud. nisi qd̃ homo non ponat obicẽ gr̃e. qd̃ est multo minꝰ ꝗ habere attritioneʒ q̃ per modum meriti de ɔgruo sufficiat ad iustificationẽ nec etiam certior. ꝗ potest magis eẽ certꝰ hõ q̊ non ponat obicẽ. i. actualiter peccando ꝗ quod habeat attritionẽ ergo quilibet te net̃ per hãc viã confessionis gratiam recuperare cum sit. facilior et certior ꝑbat̃ etiã qd̃ cõfessio est de iure diuino per argumentũ a contrario suꝑ illud Ja. xx. quorũ remiseritis pctã remittunt̃ eis ergo quoꝯ non remiseritis non remittunt̃. sed sacerdotes si remittunt̃ nisi ɔfitẽtibus ergo tenent̃ ex p̃cepto xp̃i. hãc rationeʒ facit Pe. aureolus in quarto di. xvij. q. j. Probatur etiam per id quod no. Jo. an. in c. significasti. de foro cõpe. vbi tʒ quod papa tenetur cõfiteri de necessitate. sed melior rõ q̃ ꝑbatur qd̃ sit de iure diuino ẽ quod non credẽdũ qd̃ ecclia et apostoli istud iugũ imposuissent hoĩbus tam periculo rũ nisi xp̃s verbaliter apostolis istud p̃ceptũ dedisset sicut et de alijs sacramẽtis excepto baptismate. de q̃bus non pʒ quando et qũo a xp̃o exp̃sse fuerint instituta. Jndubitãter ergo tenẽdũ qd̃ est de iure diuino. et semper hoĩes tenebant̃ ad eã post casum in peccato mortali in vo to sed non in effectu. ꝗ nõdũ erant insti tuti cõfessores: nisi post passionẽ christi q̇ haberent autoritatem absoluendi.
¶ Vtrum omnes teneant̃ ad cõfessionẽ. Rñ. [sect. 2] qd̃ sic omnes qui pctm̃ mortale cõmiserũt et tam ĩfideles ꝗ fideles. secundum Ri. in. iiij. di. xvij. ita quod non ɔfitẽs mortale peccatũ cõmissum tam ante baptismũ ꝗ post si habet copiã idonei ɔfessoris memoriã peccati et tp̃s ad loquelã ad cõfitenduʒ oĩno damnabitur cum sit de iure diuino precepta. vt. s̃. patuit.

ve⁊ tamen ꝑut cōfessio est p̃cepta ab eccl̃ia vt fiat semel in anno in. c. omnis de pe. et re. non ligat nisi fideles.
¶ Vtrum pueri teneant̃ cōfiteri. Rñ. ſm Sco. in. iiij. di. xvij. et cōmuniter docto. [sect. 3] pueri q̇ non discernūt et quo⁊ etas igno rat quid videat. et furiosi non tenent̃ cōsi teri. Sꝫ quando quis instructꝰ et interrogatꝰ ordinate ꝑcipit distincte quid iustum et quid iniustū in lege diuina qd̃ potest faciliter videri si ad ordinatas ĩterrogatiōes ordinate rñdit sicut alius adultꝰ ꝑfecte ex similibus p̃missis simpliciter responderet tūc hꝫ etatẽ sufficientẽ ad cognoscendum iustum vel iniustū cōtra dei legem et confiteri tenetur.
¶ Vtrum non hñs mortale teneat̃ ex p̃ce [sect. 4] pto ecclesie cōfiteri saltẽ semel in anno. Rñ. S. bo. Tho. Ri. et pe. in. iiij. di. xvij. tenẽt quod sic non ex vi sacr̃i sꝫ ex statuti ecclesiastici Sco. ea. di. tꝫ quod nec etiam statu to eccl̃ie tenetur sꝫ sufficit quod se presentẽt sacerdoti et dicant se non habere cōscĩam mortalis peccativt ad cōionẽ possit ad mitti Tu ꝟo dic cum hō teneat̃ ɔfiteri ſꝫ Ri. in. iiij. di. xxj. de moralibꝰ oblitis ge neraliter non de singulis gene⁊ sed de generibꝰ singulo⁊. Jtẽ q̃ dicit p̃s ab occultis mets mūda me domine qd̃ ꝟa est opi. prima quod q̇s tenetur cōfiteri saltez gñaliter de generibus singulo⁊ ꝑpter periculũ peccatorũ ignorato⁊ et occul-**[[Fo.lxvj.]v]**torũ. et opi. Sco. intelligit̃ quando quis est certus quod nullũ mortale habet. quia tūc non tenetur confiteri. Et sic serua. ¶ Vtrum possit dispensari cuꝫ aliquo vt [sect. 5] nō teneat̃ confiteri. Rñ. secundum Ri. in. iiij. di. xvij. et Tho. ea. di. quod non ſꝫ quod obligat ex vi sacramenti. potest tamen papa dispensare secundum qd̃ obligat ex p̃cepto eccle sie. s. vt possit diutiꝰ ɔfessionẽ differre: q̃ sit statutũ ab ecclesia. Vnde etiam papa tenetur confiteri q̃ lꝫ ille cui confiteri dꝫ sit inferior eo in q̃tũ est p̃latꝰ est tamen superior inq̃ tũ est peccator. et ipse confessor dei minister.

Confessio

Tertio cui faciẽda ẽvtrũ soli sacerdoti. Rñ. ſm. S. Bo. in. iiij. di. xvij. quod de confessione possumus loqui dupliciter. vno modo prout est opus virtutis directe repugnās hipochrisi in quo quis seip̃m accusat ne alius sit q̃ appareat vel mala sua aperit ad inuestigandā curationẽ. et hoc modo ɔfessio potest fieri cuilibet etiam laico qui potest adiuuare instruẽdo vel orādo: et de quo homo potest eru bescere et humiliari. et ille exemplo humilitatis meliorari non peccatorũ cognitiōe deprauari. alio modo ꝑut ɔfes sio est opus sacramẽtale et ꝑut ordinat̃ ad reconciliationẽ q̇ fit per absolutionẽ et ligationẽ. Et qm̃ hec potestas collata est solis p̃sbyteris. iō hec confessio nul lis nisi presbyteris est fienda.
¶ Sꝫ q̇d si p̃sbyter deest tenetur q̇s con [sect. 1] fiteri laico ĩ casu necessitatis. Rñ. Magister snia⁊ in. iiij. di. xvij. et. S. tho. ea. di. et tex. Aug. de pe. di. j. quẽ penitet. et gl. extra. de officio. or. in. c. pastoralis ve rior volūt qd̃ sic sꝫ opinio Sco. Ri. Pe. et cōiter theo. in. iiij. dist. xvij. qd̃ non te netur de necessitate. Et hoc pꝫ ex predi etis ĩmo vt dicit. Sco. ea. di. quod si peccator sic posset per se verecundari et in generali sic q̃rere ɔsiliũ vel laicus non est magis discretus q̃ ip̃e qd̃ non est vtile confiteri Laico nec expedit posset bene esse vtile ex materia verecũdie q̃ est vna pena debita ꝑ peccato. vnde sic cō fitẽs laico solueret vnā penam debitaꝫ ꝑ peccato et sic eẽt bonum ɔsiliũ eidẽ con fiteri in tali ca su dummodo sit talis q̇ non habeat deprauari exauditiōe pec catorum et sic intelligit. Aug. vbi. s̃. vt ibi patet.
¶ Vtrum oĩ sacerdoti sit confitẽdũ. Rñ. [sect. 2] ſm communiter doc. qd̃ non sꝫ solũ sacerdoti ꝑprio loquẽdo de ɔfessiōe ꝑut est facramẽtalis. et de p̃cepto Juris diuini et ecclesie vt clare patet. ĩ. c. oĩs. de pe. et remis. secundum Ri. in. iiij. di. xvij. ĩ casu extreme necessitatis quando alicui iminet periculũ mortis ꝑbabillter. et ꝑpriũ sacerdotẽ habere non potes nam tūc

quilibet sacerdos potest quẽlibet peccatorez audire in cõfessiõe et absoluere ab oĩbꝰ peccatis casibus et excõicationibus vt tz gl. in. c. pastoralis de offi. or. quã sequuntr̃ cõiter doc. ar. ad hoc. xxvj. q. vj. si p̃sbyter. et. c. se. et de fur. c. fures de sen. ex. c. eos. li. vj. ita quod non oportet am pliꝰ de ipsis cõfiteri seu ad aliquez recurrere etiam si erat casus reseruatꝰ ar. d. c. eos. sz tamen quo ad excõicationẽ serua quod dixi. s̃. absolutio. iij. §. xvj. dũmõ talis sacerdos non sit heretic9 excõmunicatus aut ab ecclesia p̃cisus ꝓm. S. Bo. ea. di. ego tamen credo qd̃ nisi sit periculũ ꝑuersionis in confitente. qd̃ etiaz in tali casu liceat fieri heretico et excõmunicatio aut p̃ciso et absolui ab ipsis si aliꝰ sacerdos haberi non põt. et sit paratꝰ audire: ꝙ inducere talẽ non lz vt. s̃. Clericus. viij. §. ij. Et qd̃ tales sacerdotes vere absoluãt ĩ iali casu nec peccãt sic absoluẽdo dũmõ penitet d̃ pctõ suo. rõ ẽ ꝙ secundum pet. aurel. ĩ. iiij. di. xvij. ptãs clauis q̃ẽ absoluẽdi a pctõ. et ex ꝛsequẽ ti ad penã eternã cõmutãdã in tꝑalẽ et ad gr̃az actiue cõferẽdã per modum appli cãtis actu meritũ passiõis christi fundat̃ ĩ caractere sacerdotali q̇ q̇dẽ ẽ ĩdelebile. et ꝗuis ab ecclia ĩ tali sit ligata talis ptãs tamen ĩ tali casu non credo. ꝙ necessitas non subiacet legi positiue. vt ĩ. c. qd̃ non ẽ de re. iur. hoc tz gl. ĩ. c. non ẽ de spõ. Et ꝗz pet. d̃ paꝗ. i. iiij. sicut a tali potest ba ptismũ recipe. sic et pnĩaz cum et ip̃a sit sa cr̃z necessitatis. et ẽ tutiꝰ ĩ iali articulo cõ **[Fo.lxvij.r]** teri per ea que supra dixi. confessio. ij. §. j. ¶ Sz q̇s d̃r propriꝰ sacerdos. Rñ. vt col [sect. 3] ligo ex Ri. vbi. s̃. et Pa. ĩ. d. c. omnis et Car. ĩ Cle. dudũ de sepul. ¶ Prĩo papa ĩ toto mũdo. ¶ Scd̃o legatꝰ in tota sua ꝑuincia. ¶ Tertio penitẽtiariꝰ eiusdẽ legati in ꝑuincia. ¶ Quarto archiep̃s dum visitat est ꝑprius sacerdos suoꝝ suffraganeoruz et eos absoluere põt. c. nr̃o de pe. et re. Quinto ep̃s ĩ tota sua diocesi. ¶ Sexto archip̃sbyter ecclie cathedraꝗ. ¶ Septimo vicariꝰ generalis ep̃s. Jsti duo possũt audire omnes d̃ diocesi. ar. l. cũ p̃tor. ff. de iudi. et. c. offm̃ de officio archi p̃sbyteri. ¶ Octaua p̃sbyter parochialis in tota sua ꝑochia. ¶ Nono vicarij p̃fatoꝝ. ¶ Decimo omnes habẽtes licẽtiã ab aliquo predictorum.

¶ Sed nunq̇d non habẽtes executionez [sect. 4] ordinũ possit licentiari ad audiendas ꝛfessiones ab aliquo q̇ executionez dare non põt. Rñ. vt colligo ex arch. ĩ. c. ꝑlectis. xxv. di. et a. Pa. ĩ. d. c. oĩs. quod tripꝗr d̃r q̇s non habere executionem ordinum. ¶ Prio ꝙ non hz velle vel nolle sz eius velle depẽdet ab alio sicut sunt religiosi. vt. xij. q. j. non dicat de elec. si religiosus. li. vj. de testa. religiosus de sepul. c. fi. li. vj. vnde nisi tales habilitent̃ a suis p̃latis. nullo mõ ẽt ex licẽtia sacerdotum parochialiũ vel ep̃oꝝ si sint exẽpti pñt absoluere vel ligare. Scd̃o d̃r q̇s non ha bere executionẽ ordinũ q̇ est excõicatꝰ suspẽsus vel interdictꝰ et huiusmodi et talibꝰ non potest dari licẽtia audiẽdi ꝛfessiones nisi priꝰ habilitent̃ ab eo q̇ tale ĩpedimentũ potest auferre. ¶ Tertio d̃r q̇s nõ hẽre executionẽ ordinũ ꝙ non hz pplm sibi subditũ sicut sunt religiosi a suis p̃latis habilitati. et omnes sacerdotes q̇ non habent curam animarũ vnde bene ta libus potest cõcedi licẽtia audiẽdi non solum ab his qui habẽt curã in actu specialiter ip̃is cõmittẽdo: sz etiam gñaliter dãdo licẽtiã subditis ep̃oꝝ vt quecũꝗ voluerint eligãt sibi cõfessorẽ. Nec ob. quod iudex prorogatꝰ iudicat iure ꝑprio. Et ideo si non hz iurisdictionẽ ĩ actũ nõ põt. ar. c. significatio. defo. cõpe. Rñ ꝙ priuatꝰ non potest dare iurisdictionẽ. quã non hz. l. priuatoꝝ. C. de iuris. om. iu. Jtẽ prorogare idem est quod extendere et ideo q̇ non est non potest extẽdi. c. ad disoluenduz de despõ. impu. Qr rñdeo quod q̇libet sacerdos ex quo est sacerdos ordinatꝰ hz iurisdictionẽ. solũ deficit materia in q̃ exerceatur et ideo cum sibi exhibet̃ per talẽ licentiã in genere datã absoluit autoritate ꝑpria quã hz et potest exercere obla ta sibi materia debita. Non obstat etiã c. ad hec de rescrip. vbi ꝛcessio iudicis ĩcerti non vz ꝙ illud verum est ꝗtũ ad fo rũ cõtẽtiosum vt no. Gemi. in. c. fin. de pe. et re. li. vj. Et

istā opi. tꝫ Host. et seq̇tur. pa. in cle. j. de priui. lꝫ prius tenuis set ꝯrium. Et ideo secundum hoc limita et intellige dicta doc. in cle. j. de priui. et. xvj. q. j. §. ecce. et in cle. dudũ de sepul.
¶ Vndecimo ȯr ꝓpri⁹ sacerdos eius ille [sect. 5] q̇ eligit̃ a papa ꝓ suo cōfessore. et siłr ab ep̃is archiep̃is pr̃iarchis cardinalib⁹ et similib⁹ p̃latis ep̃is superiob⁹ ẽt ab inferiob⁹ p̃latis dũmodo sint extenti. vt pꝫ in. fi. de pe. et re. Sꝫ no. quod tales in feriores ep̃is oportet ṗmo qȯ sit imme diate sub papa. qꝛ exempti qui habent abbatẽ vel generalẽ et huiusmodi super se nō pñt sibi eligere cōfessorẽ de iure cōi �means Ho. et pa. in. d. c. fin. ¶ Secundo qȯ sint prelati et capit̃ large p̃lati secundum pa. ibidẽ etiam ꝓ sacerdotib⁹ curatis q̇ large dicũ tur prelati. vt in. c. tua de elec. ego. licet stricte noĩe p̃lati veniāt solũ illi q̇ hñt iurisdictionẽ fori cōtẽtiosi vide bonaꝫ glo. in. c. ij. de iudi. et in cle. dudũ de sepul. in versi. p̃lati. ¶ Tertio quod sint exẽpti. vno istorum deficiente non possunt sibi eligere confessorem.
¶ Vtrum prefati possint vna vice elige [sect. 6] re vnũ alia vice aliũ Rñ. quod nō. dummō non faciāt in fraudẽ secũ Directoriā nō. ¶ Sꝫ quā autoritatẽ hꝫ talis elect⁹ su [sect. 7] per eos qui eũ elegerũt. Rñ. ꝛꝫ pa. ĩ. c. si gnificasti. de fo. cō. qȯ electi per exemptos ep̃is inferiores non possunt absoluere ab excōicatiōe et casib⁹ ep̃is resernatis. ar. c. iij. de pe. et re. li. vj. nisi spālẽ indulgẽtiā habeāt sup̣ hoc. secundum Ho. te-**[[Fo.lxvij.]v]**net quod vbi exẽptus elegit electus habꝫ ptātẽ pnĩarij pape quo ad absolutionẽ non quo ad dispensationẽ nisi de speciali mandato. A non exceptis vero electus hꝫ potestatem illius cui subest vnde confessor ep̃i potest ipsum sicut archiep̃s. et sic de ceteris. et hoc magis pla cet quo ad predictos. de quibus loquitur. d. c. fi. de pe. et re. et idem dicerẽ de illo cui papa concedit vt possit sibi eligere confessorem vt cōfessor possit eũ absoluere ab oĩbus non reseruatis pape. et ad c. ij. p̃dictũ dico intelligendum in casu suo quando ep̃s dat suo subdito talem licentiā sed non quando papa. qꝛ potuis set loqui generaliter si voluisset.
¶ Vtrum eo ipso quo ep̃s vel tales exẽ [sect. 8] pti de quibus. s̃. confitentur alicui videantur eum eligere. Rñ. quod sic. qꝛ plus est factis eligere qꝯ verbis. l. non dubiũ. C. dele. et in. c. legebatur. de maio. et obe. et in. c. fi. xv. q. vj.
¶ Duodecimo dicitur ꝓpri⁹ sacerdos [sect. 9] quilibet prosbyter parochialis oĩm va gabũdoꝛ et illoꝛ q̇ non hñt ꝓpriũ domi ciliũ. Et hoc tandiu qꝯdiu in eius paro chia inueniunt̃ quia a quocunqꝯ parochiali presbytero ad quezꝫ se transferũt possũt absolui et a fortiori ab episcopo. aut licentiā habentibus ab eo. episcopo in sua diocesi audiendi confessiōes. et non ꝛm. pa. in. c. fi. de for. compe. quod va gabũdi dicunt̃ qui non hñt domicilium certum vel habitationũ secundum gl. et Bar. in l. dies. §. pretor. ff. de dam. infec.
¶ Sed quid dicemus de scolarib⁹. mer [sect. 10] cẽnarijs mercatorib⁹ stipẽdiarijs et hu iusmodi cōmorantibus in aliqua paro chia nunquid poterāt absolui ab illis sacerdotib⁹ a quibus possunt absolui parochiales illius parochie. licet ibi nō cōtraxerint domiciliũ. Rñ. secundum pa. ĩ. d. c. omnis. quod sic quia ille dicitur propri⁹ sacerdos prefatorũ in cuius parochia habitant de presenti nec possunt cōmo de adire proprium sacerdotem. ar. c. fi. de parochijs. vide gl. que hoc tenet in cle. prima. de priuiłł. et. hec est cōmunis opi. hoc idem tenet pa. in. c. cuꝫ cōtingat de foro compe. quam opi. limito verā quā do per maiorem partem anm ibi steterunt vt dicam in se. §. aliter non.
¶ Nunquid idem sit dicendũ de pere [sect. 11] grinis viatoribus aut mercatorib⁹ discurrẽtibus hincinde pro negociatiōe. Rñ. vt colligo ex inno. et ho. in. d. c. oĩs quod si alicubi morātur per annum vel ꝑ maiorẽ partẽ anni. presertim vltra pasca in quo tenẽt confiteri et maxime qñ in pascate communiter non declinant ad domum sui loci quia tunc non vidẽ tur habere ibi domicilnm vbi est eorũ domus quo ad sacramenta ideo tunc licite cōfitentur parochiali vbi

sunt et ab eo pñt absolui. xvj. q. j. q. ar. de deci. ad apostolice. si vero talẽ moram alicubi non ɔtrahunt non poterũt cõfiteri ibidẽ nisi licentiam acceperint ꝓprio eꝑo vel sacerdote parochiali vbilibet confitendi vel saltẽ peregrinãdi siue itinerandi. ꝙ tunc etiam ibidem ɔfiteri possent et absolni. ꝙ ꝑsumiť quod eo ipso quo licẽtiam itinerandi dederũt: et etiam cõfitendi et sacr̃a suscipiẽdi dederint. tuti⁹. tamẽ esset specialiter licentiam petere. et quos casus sibi reseruat suus eꝑs face re sibi declarari. cum non possit absolui a talibus sine eius licẽtia. quod intelligo qñ per talẽ morã alicubi non steterũt quod pos sint ab illo ordinario absolui.
¶ Quid de illis q̇ in diuersis locis mo **[sect. 12]** rãtur equaliter aut in diuersis castris habẽt domicilia nec apparet qd̃ sit ṗncipale. Rñ. qd̃ debẽt cõfiteri illi in cui⁹ parochia se inueniũt tẽpore confessionis fiende. ar. c. ex parte. de fo. comp. fa cit gl. in. l. ij. C. vbi de cri. agi. opo. q̃ dicit quẽcũqꝫ conueniri posse vbi degit et moratur. Ho. tamen dicit qd̃ tuti⁹ esset q ab vtroqꝫ eꝑo vel ꝑsbytero in cuius iurisditione moratur licẽtiam peteret.
¶ Cui debẽt cõfiteri sacerdotes. prepo **[sect. 13]** siti decani. Canonici seculares. Et huiusmodi ecclesiastici non exẽpti inferio res episcopis. similiter religiosi etiam exempti qui non sunt ꝑlati. Rñ. ꝛ omnes doc. qd̃ tenentur confiteri suis pre latis vel de eorum licentia.
[Fo.lxviij.r] ¶ Vtrum prefati proprij sacerdotes possint alijs suã autoritatẽ delegare. Rñ. secundum Ric. anglicũ in quoł. aut talis sacer dos hꝫ autoritatẽ ordinariam: et sic põt aut habet cõmissam: et tũc distinguo q aut a papa et sic põt. Jntellige verum quando a papa cõmittiť iurisditio. Secus cum cõmittiť nudũ officiũ sine iurisditione vt puta audire confessiones: ꝙ non põt. facit. c. fi. de off. de. vide. j. delegatus. §. vj. Aut ab inferiore vt ab eꝑo: et tũc aut ad vniuersitatẽ causarũ: et sic potest in particulari aliquam cãm cõmittere vt officia lis et gñalis penitentiarius eꝑi. nisi sit eis spãliter ĩter dictũ. Si vero hꝫ cõmis sionẽ particularẽ non potest sicut si sacerdos fuerit conduct⁹ ad officiãdũ eccle sie parochialis. cum non sit ordinari⁹ illi parochie. Et sic loquitur. c. fi. de offi. dele. in. §. ceterum. vbi d̃r. salua legatorum sedis apłice autoritate nulli cui cõmissum fuerit predicare crucẽ excõicare ab soluere. dispẽsare. vel iniũgere peniten tias liceat de cetero hoc alijsdemãdare **[sect. 15]** ¶ Vtrum in aliquo casu liceat cõfiteri alteri qꝫ proprio sacerdoti. Rñ. secundum pa. ĩ. d c. omnis qꝫ sic qñcunqꝫ subest aliqua legitima cã. puta ꝙ est reuelator confessionis vel sollicitator ad malum: vel nõha bet debitã scĩam vel ꝓbab iliter videť sibi periculũ vel sacerdoti immineret vel est excõicatus et hmoi. et tũc dꝫ pete re licentiã. et obtinere quod si non potest obtinere nec audire potest supiorem sufficit q petijt et sic supplet cle. c. oĩs. ꝑ. c. placuit et ibi glo. de pe. di. vj. sic vt sensus debet obtinere licentiã. l. si potest. vt in. d. c. ois vel adeat alienũ si non põt. vt in. d. c. placait. ego vero in hoc multum non insisto: ꝙ verissimũ puto et quia hodie habentur multi proprij sacerdotes q̇bus legiti me cõfiteri possumus si vn⁹ non est idone⁹: et si casus accideret tenet quod dixi quia precepta non se extendũt vltra caritatẽ etiam si licet cã meliorãde vite. extra de regula. c. licet. qꝫto magis causa recuperande.
¶ Vtrum liceat absqꝫ ali a licẽtia confite **[sect. 16]** ri fratrib⁹ minorib⁹ et pdicatorib⁹. Rñ. quod sic si. v. concurrant. ¶ Primum quod generalis vel prouincialis minister. aut custos quo ad minores: et magister aut prior prouincialis aut eius vicarius quo ad predicatores accedat ad presentiam prelatorum petendo quod fratresqui fuerint electi possint libere cõfessiones snorũ subditorũ audire. Sed istud primum est de bñ esse vt. j. patebit. §. xxj.
¶ Scd̃m quod fuerĩt electi et habilitati ad audiẽdas ɔfessiones per gñalẽ aut ꝓuin cialẽ ministrum quo ad minores vel ꝑ magistrum aut priorẽ prouincialẽ quo ad ꝑdicatores. ¶ Tertiũ quod sic electos pñtent per se vel frẽs quos ad hoc depu tauerĩt eꝑis: seu eorũ vicegerẽtib⁹ petẽdo humiłr vt de eorũ bñplacito possint audire cõfessiões suorũ subditorũ. An autem

requirat̃ quod ꝑsonałr ducat tales ꝛfres electos. ego credoq nō. sʒ sufficitq ꝟbałr vel aliter qualitercũqꝫ. Ratio qꝛ **[sect. 1]** qñ aliqð onus ĩponit̃ alicui sine determinatione quo ĩpleto ad aliqð bñficiũ meret̃ admitti. quoccũqꝫ leuiori modo im pleat̃ onus cōditio ðr impleta: et sic ad bñficiũ meret̃ admi tti hoc ꝓbat̃. ff. de cōdi. et de. l. quod traditũ. Cum ergo onus p̃sentatiōis impositũ p̃fatis electis nō distinguat qũo debeat fieri cum possit fie ri multis modis. vt. ff. de ꝓcu. l. pñs et ibi gl. igit̃ qualitercũqꝫ fiat siue per scriptũ siue verbali intelligit̃ ɔditio imple ta. Nec ob. gl. in cle. dudũ de sepul. q̃ di cũt quod debet fieri p̃sentatio ꝑsonalis: qꝛ pñs ðr q̇ p̃bet̃ sensib⁹ corꝑis. ar. ff. de ꝟ. ob. l. j. ĩ ṗn. qꝛ si aduertis. hec rō nōvalet qꝛ pñtatio ꝑsonalis etiam potest fieri per ꝓcu ratorẽ: vt in. l. fi. C. de procur. Et sic p̃bẽt se. q̇s sensib⁹ per se aut per aliũ vt. d. l. pñs. Sic intellige gl. ꝑ. d. l. pñs. et ibi. et no. ꝑ Jo. an. ĩ. c. pñti. de p̃bẽ. li. vj. facit. c. tue. de procu. vbi oportet quod pñs nominali **[sect. 5]** ter non infert necessariovt per se faciat sed bene si aduerbialiter dicaturvt ibi pʒ. ¶ Quartũ quod req̇rit̃ est quod non audiāt cōfessiōes extra diocesim: illius cui sunt pñtati: et ĩ hoc differũt a ꝓprijs sacerdo tib⁹ parochialib⁹: vel ep̃is vel prelatis ordinarijs q̇ pñt vbiqꝫ andire suũ sub-**[[Fo.lxviij.]v]**ditũ. et absoluere in foro pñiali: qꝛ ĩ his q̃ fiunt sine strepitu et sub silẽtio nulli⁹ leditur territoriũ. l. ij. ff. de of. procō. fa cit qð no. pa. ĩ. c. cum ɔtingat. de fo. cōpe. et ita tenet Car. in. d. cle. dudũ. Quintũ quod ille q̇ vult eis cōfiteri sit de iurisditio ne illius prelati cui tales sunt p̃sentati hec habentur ex. d. cle. dudum.

¶ Vtrum p̃dicta pñtatio solũ sit fienda ep̃is. Rñ. car in. d. cle. dudum. quod non sed ibi noĩe p̃lati ĩtelligit̃ q̇libet hñs iuris ditionẽ ep̃alẽ ita quod nulli diocesanosub sint eorũ subditi nec ipsi. ar. c. abbates. in fi. de priuile. li. vj.

¶ Vtrum hec pñtatio possit eis fieri extra territoriũ existentibus. Rñ. quod sic ꝛm Pa. in. d. cle. dudum.

¶ Quid si sedes vacat. Rñ. pa. vbi. s̃. q **[sect. 1]** fiet capło. ar. c. olim de. ma. et obe.

¶ Sed pone quod non possit hr̃i capitalis p̃lati. Rñ. Pa. vbi. s̃. quod petet̃ a vicario **[sect. 20]** suo in spũalib⁹ si habet de tẽ. or. c. cum null⁹ li. vj. si non hʒ et malitiose hoc fa cit dʒ adire superiorẽ qui eius negligẽ tiādʒ supplere. c. qꝛ diuersitatẽ de conces. prebẽ: Et idem dic si esset excōicatus vel suspẽsus vel interdictus quod adire debet superiorem.

¶ Quid presentet̃ electi ante petitionem licentie. Rñ. ʒen. in. d. cle. dudum **[sect. 21]** q valet concessio facta: sed quod possent prelati dicere quod volunt quod fiat primo petitio.

¶ Vtrum vicarij ministrorũ aut magi strorum ꝓuincialiũ possint eligere con **[sect. 22]** fessores. Rñ. car. in. d. cle. dudum quod nō et sic tenet gl. ibidem et paulus.

¶ Quid si prelati nolunt dare licentiā predictam petentibus. Rñ. car. vbi. s̃. **[sect. 2]** q nihil refert: quia expectato congruo tempore possunt eligere et electi confes siones audire.

¶ Quid si dicant prelati: non presentatis aliquos quia non admittem⁹. Rñ. Car. **[sect. 24]** vbi. s̃. quod poterunt audire sine alia pre sentatione.

¶ Vtrum prefati electi et semel pñtati aut deputati durẽt post mortem acceptā **[sect. 25]** tis p̃lati. Rñ. car. vbi. s̃. quod non si sua istis verbis sint deputati. s. vsqꝫ ad eorũ bñ placitũ cum istud morte extinguat̃ vt in c. si gratiose. de rescrip. li. vj. si vero sim pliciter deputent̃ durat post mortem et sic debẽt deputari nec credo quod ip̃is in uitis possint ałr deputari: nisi quod eorum ptās sit per petua: qꝛ eorñ autoritas est papalis q̃ durat ar. de trāsac. c. veniẽs et de iure cōi approbata ar. c. super que stionum de offi. deleg. c. ne romani. in prin. in cle.

¶ Vtrum p̃fati deputati possint cōmitte **[sect. 26]** re alijs. Rñ. car. vbi. s̃. quod non qꝛ hñt nu dum ministeriũ. Et ĩ hoc dicit Lau. quod ha bẽt ptātẽ sine administratiōe ad ĩstar illorũ de q̇bus de resti. in teg. c. j. dicit̃. ¶ Quos pñt absoluere prefati deputa **[sect. 27]** ti. Rñ. vt. s̃.

pʒ omnes qui ab illo p̃lato cui sunt p̃sentati pñt absolui tam exẽptos ꝗ non exẽptos: tam ecclıasticos ꝗ seculares secundum car. vbi. s̃. et etiam sine alia snia sacer dotis parochialis: et non obstãte eius ꝯdi tione imo oẽ preceptũ et oĩsexcõicatio contra tales cõfitentes ipso iure est nul la per extraua gãtẽ. Marti. iiij. que inse ritur in. Rubrica. de priuile.
¶ A q̇bꝰ pcrĩs pñt talesdeputati absol **[sect. 28]** uere. Rñ. quod ab omnibus a q̇bꝰ pñt sacerdotes ꝑochiales a iure. et lʒ eꝑi possint sibi vel per ꝯstões aut ex ꝯsuetudine reseruare casus: ita quod curati absoluere non poterunt: tamen p̃fati fratres bñ absoluãt et facit ad hoc quod no. Guil. in. l. ꝑuilegia. C. de sa. san. ec. et sequiť pa. ĩ. c. suꝑ specula. nec cle. vel mo. vbi dicit quod reuoca to ꝑuilegio boñ. non est reuocatũ per hoc priuilegiũ studij señ. ꝗuis sit cõcessum ad ĩ star boñ. ꝙ tam illius est q̃sitũ studio señ. hoc idem ptʒ per ꝟbũ. d. cle. dudũ. vbi dicit a iure: ergo veniũt omnes casus p̃ter illos q̇s ius �antauit spãłr eꝑis nec. ob. motiua. Jo. imo. ĩ. gl. d. cle. ꝙ cum dicit quod in re sua q̇libet potest facere quod vult dico verum nisi suꝑior ad quẽ ꝑtinet ṗncipałr ałr velit dis onere: vt ẽ ĩ ꝓposito. Jtẽ cum dicit quod si eꝑs potest artare ordina riũ multomagis extraordinariũ. nego prĩo quod ptãs p̃fatorũ fratrũ sit extraordinaria imo est ordinaria furges a p̃fa **[Fo.lxix.r]** ta cle. dudũ. vt tʒ ʒen. et Lau. ĩ. d. Cle. du dũ. item posito quod sit extraordinaria verũ cõcluderẽt si ptãs p̃fatorũ esset ab eꝑo sʒ cum sit a papa vt. s̃. dictũ est. non potest in ferior tollere cõcessa per suꝑiorẽ. xx. di. in ferior. cle. ne cle. romani. de elec. ałr pos sent tot casus reseruare quod in totũ tolle rẽt istud priuilegiũ fratrũq̨ esse non põt c. ꝗto de priul. Nec his obuiat rõ sua s. ne idem subditus cẽseať diuerse cure ꝙ ex hoc non sequiť quod sint diuerse sʒ bñ subordinate cure vt pʒ in quotidianis cõcessionibꝰ: tam pape quã eꝑorũ: item cũ dicit non est iure cõcessum qꝯ iure reuo catũ est Dico hoc verum in iure cõi. non autem quod reuocať in iure ꝓuinciali: vel sino dali nisi q̊ ad determinatos subditos. Jtẽ cum dicit quod ꝑochiani non sunt exẽpti lʒ ꝗfres sint. c. per exẽptionẽ de ꝑuil. li. vj. Cõ cedo sʒ non sequiť ex hoc qꝯ non possitab solui ab omnibus exceptis a iure resernatis eꝑis ꝙ sicut nec pñt ĩpediri q̇n ꝯfiteať p̃fatis fratribꝰ: ita quod non absosuanť ꝗm eorũ autoritatẽ per regulã accessoriũ de reg. iu. li. vj. ꝙ autoritas respicit ꝗfres ñ subditoseꝑi ꝗ ĩ actu pñt exercer̃ quando ad est materia debita. q̃ est quorũcũꝗ volẽtiũ ꝯfiteri de diocesi. d. cle. dudũ Jteʒ cum cõcludit non absoluat ꝗfr quod non absoluit curatꝰ verum diceret nisi ei per aliũ suꝑiorẽ esset ꝯcessũ. vt ĩ istis ẽ. non ob. cle. religiosi de priui. quod non absoluãt ĩ casibꝰ sedi apłice aut locorũ ordinarijs reseruatis ꝙ subĩtelligitur quo ad casus eꝑales a iure statuto: vela cõsuetudine ꝙ cum excludanť. ꝑ. d. cle. dudũ: sic opʒ ista siłr eos excludat: ne leges ludibrio fiant. l. fin. §. vbi autem de bo. que li. et iura iuribus sint cõcordanda. l. vnica. C. de inoffi. do. de elec. cum expediat. li. vj. et sic firm iter tene in consci entia: si cut etiam hoc idem tenet Joã. de ligna. in. d. c. omnis vtriusꝗ sexus nisi quando ali cui casui esset snĩa excõicatõis iꝑo fctõ ãnexa per statutũ et eꝑisreseruata. ꝙ tũc absoluere non possent. item quando videret expedire salutiaĩe alicuiꝰ vel alioꝛaliquẽ mittere ad suꝑiorẽ: tũc lʒ posset absoluere mittendus esset ꝙ debenius esse coadiutores eorũ et de hoc et q̇ sunt casus episcopis a iure reseruati vide supra casus primo.
¶ Vtrum p̃fati ꝗfres possint per eꝑos aut **[sect. 29]** prelatos admitti si non accessu ministro rũ huiusmodi ad petẽdã licẽtiã: et pñtationẽ electorũ. Rñ. Ho. et Jnn. vt resert dic. q̨ sic: si ꝓcedit ꝯvolũtate vtriusꝗ ꝑtis. ar. l. cum pr̃. ff. de pac. do. vñ si admittunť ac si esset obseruata p̃fata forma a p̃latis eandem habebũt autoritatẽ sicut si seruata fuisset. Si ꝟo solũ concedit lnĩam audiẽti cõfessiones suorũ subditoꝛ tũc non possent absoluere nisi inꝗtũ p̃lati eis ꝯcedũt et possent sibi quod vellẽt casus reseruare. ꝙ tũc non absolmeruũt autoritate d. cle. dudũ. sʒ exmera cõcessione prela torũ. verum tamen est et tales ex sola lnĩa ad missi

solẽt vbiq̃ subditos taliũ prelatorũ audire sicut et ipsi p̃lati nec durat tał autoritas nisi ad eorũ bñ placitum qd̃ no. bñ. Jō sint cauti cōfessores vt qñ non seruata p̃fata solẽnitate petunt licẽtiā audiẽdi ɔfessiōes rogẽt p̃f atos pre latos. siłr quod velĩt eos admittere. acsicẽt seruata p̃fata forma si autoritatẽ p̃fate cle. volunt habere.
¶ Vtrum ex cōsuetudine possit inducivt [sect. 30] q̇s ɔfiteat̃ ad libitũcui vnlt Rñ. vt ĩ. c. si ep̃s de. pe. etre. li. vj. q̨nulla ɔsuetudine posset introduci vt q̇s eligat sibi ɔfesso rẽ sine sui sup̨ioris lnĩa ĩtelligo an faci te vt puta q̨ videt et tollerāt cum possint ꝓhibere: aut expressa. Dictũ tamen pa. in. c. cōquerẽte. de offi. or. ve⁊ quo ad subdi tos: sʒ quo ad exñtẽ ĩ dignitate noie di gnitatis posset p̃scribere hāc curā et fie ret ꝓpri⁹ sacerdos ſʒ Ho. et allegat. ca. dudũ el. ij. de elec. et. c. cum olĩ d̃ prescrip. et est verum post presriptionem.
¶ Vtrum sacerdos p̨ochiał dẽat faciliter [sect. 31] dare lnĩaʒ suis subditis alteri cōfitẽdi Rñ. sctũs Tho. ĩ. iij. dis. xviij. quod q̨ multi sunt adeo ĩfirmi quod poti⁹ sine ɔfessiōe d̃ cederẽt q̃ ɔfiterent̃ tale p̃bytero iō da re debet. vñ illt̃ qui sunt nimis sollicitĩ vt cōscientias subdito⁊ sciant: multis laqueum dānatiōis incidũt et per ɔñs si bi ip̃is hoc sctũs Tho. Qd̃ credo verũ **[[Fo.lxix.]v]** nisi quando propter hoc sollicitāt scire ne alios inficiāt: aut vt ceteri hoc scien tes magis a peccatis preseruentur: debet tamen exigere specificationẽ illius cum quo vult cōfiteri et si est eque bon⁹: sicut ip̃e concedat. Si vero non est eque bon⁹ nō debet dare. Et si ille ɔfessor ad quẽ vult ire habet alio mō autoritatẽ audiendi: tũc dicat sibi non expedit et inducat vt non vadat: sed si vult ire relinquat cum ar bitrio suo: q̨ sibi non imputabitur alias sic si male confiteretur.
¶ Vtrum sit credẽdũ dicẽti se hr̃e licẽtiā [sect. 32] a suo p̃lato cōfitẽdi alteri. Rñ. secundum ri. in iiij. di. xvij. ar. iij. q. ij. qd̃ sic. et siłr dicenti se esse ɔfessuʒ. rō q̨ cognitio ĩ foro pnĩe depẽdet a volũtate subditi: iō debet eũ reputare idoneũ ad eucharistiā sumẽdā si se asserit penitẽtẽ et legitime ɔfessum ei q̇ potuit eũ absoluere. ss tamen sacerdos haberet aliqua signa ꝓbabilia quod ille non diceret verum non teneretur ei credere nisi faceret fidẽ sufficiẽter ei non dico quod si vere penitẽs et vere cōfessus: q̨ ista non cadũt sub ꝓbatiōe: sʒq̨ il livel illi est ɔfessus q̇ eũ potuit absolue re fallit hoc ĩ excōicato cui non tenetur cre dere nisi probet se absolutũ et in illo q̇ habet perseuerātiā in pctō vt puta qui tenet concubinam et huiusmodi.
¶ Vtrum illi qui cōfitentur illis quibus dat̃ lnĩa a papa vel legato: aut ep̃o au [sect. 33] diẽdi cōfessiones vel q̇ hñt lniam a pre dictis eligẽdi sibi cōfessorẽ saltẽ semel ĩ anno teneant̃ cōfiteri proprio sacerdoti parochiali. Rñ. glo. ber. in. d. c. omnis tʒ quod sic. sʒ male et falle secundum cōiter doc. in. d. c. oĩs. et in. c. ij. de pe. et re. li. vj. sufficit eĩ lnia alterius eorũ vel sacerdotis parochialis secundum Jo. an. in. d. c. ij. multo sorti⁹ non tenentur si sunt cōfessi ep̃o proprio q̨ d̃r parochialis presbyter. in. c. null⁹ de parochijs. et in. c. ij. ix. q. ij. et q̇cũq̃ ałr teneret esset temerari⁹ vt ptʒ per extraua gātẽ. Jo. xxij. que incipit vas electiōis q̃ dānat predictā opi. ber. cum habentes lnĩam in predictis possint etiam inuitis et contradi centib⁹ parochialibus sacer dotibus eorũ subditos absoluere. et vt dicit sanct⁹ Tho. in quadā. q. de quol. quod non potest aliquis autoritate cuiuscũq̃ hois cōpelli ad confiten dum peccatũ quod alteri confessus est q̇ eũ absoluere potuit q̨ cōfessio peccatorũ est quoddā sacramẽtale diuino imperio subiacens non humano. addo tamen cum sctō bo. ĩ. iiij. di. xvij. quod si sacerdos parochialis est bon⁹ et idone⁹ bonum est cōsiliũ qd̃ remittant̃ ad eũ a quocũq̃ audiant̃: non tamen necessariũ est nec oportet quod illa pctā a quibns sunt vere a talib⁹ absoluti iterũ confiteantur: sed possent ea tacere et alia occurrentia confiteri. Et dic etiam quod tuti⁹ est confiteri ꝓprio parochiali sacerdoti vel prelato q̃ alteri propter multas de ceptiones et illegitimitates que sunt in alijs deputatis: vnde semper cōsulo q̨ nemo dimittat

ꝑpriũ parochialẽ ꝑ alio deputato nisi clare cõiter eũ quẽ eligit esse bone ɔscĩe et debiie ꝑitie et melioris ꝯ ꝑpri⁹ parochialis ꝙ si inest aliq̇s de fect⁹ parochiali magis excusat̃ subdit⁹ ei cõfitẽdo ꝯ alteri: cum superiores cum instituendo pro sufficiente eum approbare videantur. ¶ Quid si aliquis vult sepius cõfiteri **[sect. 4]** in anno nunq̇d sacerdos parochialis tenetur eũ totiẽs audire. Rñ. secundum Ri. in iiij. di. xviij. quod sic de necessitate precepti si ille qui vult cõfiteri de necessitate ha bet cõfiteri. Sivero non tenereť de prece pto cõfiteri nec sacerdos prefatus obli garetur eum audire nisi de cõsilio. Addit tamen Ri. quod si subdit⁹ vult pluries cõfiteri et sacerdos noluerit audire quod tunc talis libere potest cõfiteri alteri cõfessori. ille potest eũ absoluere: nisi eius sacerdos eum ad determinatum confessorẽ miserit: quia si non vult eum audire nec alium determinatũ assignare videtur tacite ei licentiam dare: vt pro illa vice al teri cõfiteatur cui voluerit: sed sic elect⁹ non poterit absoluere nisi ab his a q̇b⁹ proprius sacerdos potuisset.

Confessio.

iiij. quo ad qualitatẽ illi⁹ cui fienda est circa quod queritur.
De cõtentis in hoc. §. aduerte quod cõ- **[Fo.lxx.r]** fessor laicus potest esse in casu necessitatis no. Col. lect. c. omnis vtriusꝯ sexus. versi. laico licitum est cõfiteri. de peni. et remis. gl. in. c. pastoralis. et ibi Pa. ver si. tẽpore necessitatis. et Fely. ibidem. §. p̃terea. col pe. versi. licitum est confiteri laico. de offi. ordi. vbi dicit ipse Fely. q̨ si confitens sit excommunicatus intelligitur intantuʒ absolutus quod potest in cymiterio sepcliri. de quo per vicari. de petra sanc. sing. vlt. quod incip. necessitas non habet legem.
¶ Qualis dʒ eẽ ɔfessor. Rñ. quod dʒ hře. v. **[sect. 1]** ¶ Primo bonitatẽ vite. s. vt non sit ĩ peccato mortali. de pe. di. vj. c. j. vñ existẽs ĩ peccato mortali quando absoluit penitẽtẽ nisi ipse de sua mortali culpa peniteat grauiter peccat secundum sctm̃ Bo. ĩ. iiij. dist. xix. ĩmo mortaliter secundum Di. ti. xv. li. j. ar. d. c. j. vide q̨. s̃. dixi clericus. viij. §. j.
¶ Sed nunquid tali sciẽter cõfitẽs pec **[sect. 2]** cat mortaliter vt. s̃. clericus. viij. §. ij.
¶ Scðo dʒ hře sciẽtiam. sed quãtã sciẽ **[sect. 3]** tiaʒ dʒ habere necessario. Rñ. secundum sctm̃ Bo. ĩ. iiij. di. xvij. et elicitur ex. c. nulli sacerdotum. xxxviij. di. quod tantã sciẽtiã dʒ habere quod sciat discernere in pctĩs cõib⁹ quod veniale et quod mortale et qð sciat sem ꝑ ad q̃ pctã sua ptãs se potest extẽdere. rõ ꝙ alia pnĩa ꝑ mortali: alia ꝑ veniali ẽ imponẽda. item ꝙ si esset aliqð peccati genus ad quod non posset manũ extẽde re nisi hoc cognosceret in ꝑiculũ aĩe ei⁹ audire cõfessiones et etiam cõfitẽtiũ. Vñ hoĩes q̇ hoc cognoscunt tenenť ɔsulere discretos alioq̇n. vterꝯ peccat grauiť. Et hoc voluit dicere Ang. de pe. di. j. q̇ vult. Est et alia scia qua quis scĩa per habitũ acquisitũ discernere inter ꝑplexitates peccatoꝝ: et hec est de bñ esse. Jn talib⁹ enim semper dʒ securiorẽ viã eligere et sapiẽtes ɔsulere: hec ex sctõ Bo. et hoc tene ꝯuis diuersi diuersa dixerint suꝑ hoc. Aduerte tamen quod si dubium verseť circa aliqð faciendũ vel dandũ vel penam subeundã tũc benignior opi. ẽ eligẽda. ff. de eo quod cer. lo. l. quod si eph esi. vn de in. c. ij. de transac. diciť. Jn his suꝑ quibus ius non inueniť expressum ꝑcedas equitate seruata: semper inhũaniorẽ ꝑtẽ declinãdo secundum quod ꝑsonas: cãs. loca: et tꝑa videris postulare. hec ibi. hoc ideʒ tʒ Bar. ĩ. l. omnes populi. ff. de iusti. et iu. ni si forte etiam aliq̇d faciẽdũ quod faciliter posset expediri. Si ꝟo dubium eẽt abstineat: tũc securior ꝑs est eligẽda. s. abstinere. pur. si diuersitas eẽt inter doc. et penitẽs ex aliqua rõnabili cã vult ab herere vni opi. non ẽ sibi denegãda absolutio: sʒ sue ɔsciẽtie relĩquẽdu. Quid autem sit dubium et opi. et q̇d fiẽdũ in his vi de. j. du biũ et opi. Similiter et sacerdos non dʒ asserere mortale id de quo non est cert⁹ ne iniciat laqueos alteri nec tene

tur de singulis q̃ audiuit determinare si sunt mortalia vel ne. sʒ de q̇bꝰ est cla rũ de q̇bꝰ sunt varie opi. vel etiam ip̃e pe nitẽs nescit exprimere mentẽ suã circa cõsensum vel morã. Hen. tamen in quoł. sic distinguit quod peccata sunt in duplici genere.
¶ Quedã iõ ꝓ ꝑhibita aliter non essent mala vt non audire missaʒ ĩ festoet hmõi q̃ sunt de iure positiuo mero et talia dʒ scireɔfessor. nisi hẽat caʒ rõnalẽ q̃ eũ ex cuser puta ꝓ absens et hmõi. Alia sunt pctã ꝓ de se sunt mala vt ea q̃ sunt ɔ̃ ius diuinũ: ẽt si ab hoĩe non sint ꝑhibita et hoꝛq̃dã sunt capitalia. s. vij. q̃si elemẽta: et ista opʒ scire de necessitate. q̃dã sunt species capitaliũ: vt illa q̃ recipiũt horũ p̃dicationẽ. vt fornicatio: ebrietas et huiusmodi. Nam fornicatio luxuria et ebrietas gula est. et horũ spẽs q̃dã importãt malum de substãtia sui actꝰ eo q ꝑ statĩ natura habẽt annexũ malũ: vt for nicatio. et talia ɔfessor tenetur scire vtrũ sint mortalia vel non q̃dã de substantia sui actꝰ non habet deformitatẽ. sʒ ex libidine faciẽtis sicut cognoscere vxorẽ ꝑpriã non ẽ peccatũ. sʒ libidine sic etiam est mortale quando excedit limites matrimonij. s. etiam si non eẽt sua. et talia non opʒ q ꝑ necessitate ɔfessor sciat vtrum sint mo talia vel vẽialia alia sunt pctã q̇ sunt fi pctõꝛ capitaliũ vt illa pctã q̊rũ fines terminant̃ et ordinant̃ ad fines cap liũ. et sicut dolꝰ acquisitio rei iniuste et **[[Fo.lxx.]v]** huiusmodi. et de talibꝰ non ordinariꝰ nõ tenẽtur scire vtrum sint mortalia vel non sed curatꝰ ordinariꝰ. vt ep̃s. archiep̃s. et ceteri alij supiores tenent̃ scire. ꝓ tenẽ tur purgare. ꝑficere et illuminare alios. et ideo nouũ et vetꝰ testamentũ tenent̃ scire hec ille. Caueat igit̃ cõfessor ne sit preceps in dãdo sentẽtiam de mortali. vbi sunt varie opi. doc. sicut de decimis soluendis vbi non est consuetudo de lo cis. Janue. sed cõsulet semper quod sibi vr̃ tutiꝰ nec moueat̃ ꝑpter dictum vnius doc. nisi rõnaliter vt dicã. j. opinio. §. j. ¶ Sed q̇d si cõfessor propter suã imperitiã dubitat de aliquo. Rñ. qꝑ optimũ qꝑ possit esse in confessore scire dubitare. vnde nisi sciat ꝑ certo se legisse deci sionem alicuius casus. vel non habeat rõnes euidentes semper dʒ dubitare et pe ritos consulere vel ipse de nouo studere dicẽdo peccatori vt reuertat̃: ꝓ vult melius videre vel saltem si hoc non põt facere absoluat penitẽtẽ inqꝫtũ sua autoritas se extendit. et ĩponat ei quod consu lat peritos. deliberet facere q̇cquid faciendũ ei fuerit declaratũ et sufficit et ꝑ hoc facit in ar. c. si quis positꝰ et. c. nullꝰ de pe. dist. vij. vbi qꝫuis de tali dubitet̃ tamen absolutio non negat̃. de qua autem culpa teneat̃ cõfesso vide. j. culpa. §. v.
¶ Tertio debet habere caritatem erga **[sect. 5]** penitẽtẽ vt eũ interroget et instruat de pe. di. v. c. j. an autem de necessitate teneat̃ facere interrogatiões et quomodo vide j. interrogatiões. in prin. et per totum.
¶ Quarto debet habere pietatẽ in cõ **[sect. 6]** patiendo peccatori benigne cum cõsolãdo infandẽdo vinũ et oleũ vt dicitur in d. c. oĩs. vt potiꝰ velit saluũ in purgatorio qꝫ nimiã penitentiã imponẽdo desperatum in inferno: nec exigat iuramẽ tum vel promissionẽ a penitẽte nisi in casibꝰ in quibus ius ita vult etiam si videat quod non inplebit que sibi imponet.
¶ Sed pone quod presbyter parochia **[sect. 7]** lĩs habeat aliquos parochianos. surdos mutos: vel furiosos et huiusmodi. Rñ. qꝑ debet facere posse suum vt ĩducat eos ad contritionem. et pnĩam secundum q ꝑ est possibile. s. signis. aut nutibus et hu iusmodi. et si non potest ꝑficere oret deuʒ ꝑ ipsis et faciat orare ppłm vt dominus eos illustret: et cum nihil omiserit de contigentibꝰ non ĩputabit̃ ei facit de cõse. di. iiij. solet queri. et. xliiij. di. ephesis.
¶ Quid si eger petat p̃sbyteꝛ et añ qad **[sect. 8]** iungat ꝑdit loq̃laʒ vel efficit̃ furiosus. Rñ. quod vel ad nutũ ĩfirmi vel ad testimo niũ eoꝛ q̇ ip̃m audierũt petere pniam vel p̃sbyterũ dʒ ei q̇cq̇d potest humanitatis ĩpẽdere absoluẽdo vel recõciliãdo: et si potest sine periculo ori eius eucharistiam infundendo. et sufficit vnꝰ testis in hoc cum nulli fiat preiudicum.

¶ Vtrum adiudicat⁹ morti petẽdo pnĩaʒ sit absoluẽdus. Rñ. quod sic debẽt cōpelli **[sect. 9]** officiales vt hoc ꝑmittāt et cogi ecclesia stica censura. cle. cum secundum de pe. et re.
¶ Quid si sacerdos scit impedimẽtũ in **[sect. 10]** mr̃imonio alicui⁹ sui ꝑpochioliset hmōi Rñ. ſʒ Mo. ti. pnĩa. vij. quod si p̃t ꝓbari tenet̃ sibi reuelare. q. cum sit eius p̃lat⁹ tenet̃ ad illd̃ p̃ceptũ. Ma. xviij. Si peccauerit in te frater tu⁹ et c. Si autem ꝓbari non pōt lʒ sciat non tenetur ei dicere nisi credat qd̃ laboret ignorātia crassa et supina q̃ euʒ non excuset vel quando ꝓbabiłr credit quod ꝑati erũt acq̇escere ɔsilio bonoꝝ suꝑ hoc in his duobus casib⁹ tenetur ei reuelare ałs non ĩmo ego credo quod grauiter peccaret aliter reuelādo: quia esset occasio pctĩ. ¶ Quinto debet habere potestatem ab **[sect. 11]** soluendi secundum quod. s̃. dictum est.
¶ Sʒ qui de cōfessorib⁹ illis qui vel de **[sect. 12]** iure non tenẽt bñficiũ: vel sunt ĩtrusi aut excōicati: vel non hñt lnĩaʒ audiẽdi et hu iusmodi. Rñ. quod qꝫtũ ẽ ex ꝑte taliũ sacer dotũ decipiũt aĩas cum non possint nec li gare nec soluere. de ꝑoc. c. null⁹: sʒ quo ad ɔfitẽtes distinguẽdũ est: quod aut hñt iustā cām ignorātie: et sic sunt absoluti quo ad deum qꝫdiu talis ignorātia durat sʒ si postea hoc sciat ſʒ iu. tenetur cōfiteri iteꝝ sacerdoti legitimo q̇ eos possit ab soluere. ar. d. c. omnis etde p̃s. non bap. d. c. ve niẽs. distinguo tamen hic ſm. pe. de pał. in. iiij. di. xvij. quod si impedimẽtũ ẽ iuris diuini: puta qꝫ non est baptiʒat⁹ vel nō **[Fo.lxxj.r]** est ordinat⁹ sic lʒ quo ad deum sit absolu tus ɔfessus tali qꝫdiu ignorātia durat tamen cum sic tenetur iterũ ɔfiteri legitimo cōfessori. nec papa posset disponere de ɔtrario. Si vero ĩpedimẽtũ est iurispo tiui tũc aut talis cum quo est ɔfessus habebat̃ cōiter ꝓ prelato. puta qꝫ erat in possessione et cōfirmatur per superiorẽ lʒ non lnĩe obtinuerit bñficiũ. et ɔfessus est quis tali tāqꝫ suo p̃lato. qꝫ sic reputaba tur cōiter et sic ipse credebat ex ignoran tia facti et tali cōfessus non tenetur iterare cōfessionẽ. licet postea sciat non fuisse le gitime positũ. si ꝟo ex ignorantia iuris hoc ꝓuenit vtputa qꝫ vidit eũ verbera re clericũ. sʒ non putabat excōicatũ et hu iusmodi sic tenetur secundum eundẽ pe. reiterare. et ita tenẽt doc. et glo. vl. in. c. nihil de ele. et ita est verum de iure antiquo. sʒ hodie dic quod cōfessus sciẽter etiam cum eo qui est su⁹ p̃latus qꝫuis sit excōmunicatus vel suspẽsus non tenetur iterare vt. j. excōicatio. viij. §. iij. si autem non erat cōfirmatus sʒ intrusus sic tenetur iterare con fessionẽ factaʒ tali postqꝫ scit secundum pa. in d. c. nihil. et ad. l. barbarius. ff. de offi. p̃. dicit quod loquitur quando talis ponit̃ in officio a superiore hoc tenetur in cōfessis cũ suo prelato. sec⁹ in cōfessis cum extraordi narijs volũtarie electis sicut sunt religiosi qꝫ postqꝫ sciũt de impedimẽto cre do teneat̃ iterare confessionẽ secundum quod tenet Jnno. vt. s̃. dictũ est.
¶ Vtrum sacerdos dẽat absoluere eum q̇ **[sect. 13]** nō vult in aliq̊ desistere qd̃ ipse con fessor credit mortale eẽ. Rñ. ſʒ. Gof. i quoł. ix. quod si est cert⁹ mortale esse qꝫ nulla diuersitas est t̃er doc. de hoc nullo modo dʒ eũ absoluere. Si ꝟo non ẽ cert⁹ qꝫ est dubium inter doc. et diuersa opi. tũc si est ordinari⁹ eius tenetur eũ absoluere et si iꝑe cōfessor non potest formare sibi ɔscĩam q̇n sit pctm̃ ĩ diuersitate doctoꝝ tũc nihil ominus dicat ei ɔscĩaʒ suā et ĩformet vt cosultat peritos et disponat facere quod te net̃ etabsoluat eũetsi pure penitẽs nolet agnoscẽ tale q̇d pctm̃ nihilomin⁹ absoluat qꝫ hoc ꝓc edit ex rōne et non ex ꝓpterua qꝫ ordinari⁹ dʒ sed cōe iudiciuʒ ecclesie non suum. Si vero non est ordina rius dʒ sequi ꝓpriũ iudicium. Et ideo sic reddit mortale et non potest deponere cō sciẽtiam nullo modo potest eum absol uere sine peccato.

Confessio.

v. quo ad absolutionem queritur quomodo debeat fieri absolutio ĩ foro pnĩe a pctĩs. Rñ. quod p̃mitti dʒ. Misereat̃ tunc et c. Jndulgẽtiā et c. ne effect⁹ sacr̃. ĩpediat̃ ex ꝑte penitẽtis

postea dicat. Ego te absoluo: ab omnibus pctĩs tuis. Jn noĩe pr̃is et filij. et. s. s. Sed nunq̇d supradicta oĩa sint necessaria. Rñ. quod non nisi. Ego te ab soluo ab oĩbus pctĩs tuis. Jn noĩe patris et c. secundum Jo. de no. in. iiij. di. xviij. q. v. Dicit tamen Tho. ĩ q̃dā. q. de quoł. quod laudabiliter addit cōfessor q̇cq̇d boni feceris sit in remissionẽ tuoꝝ pctōꝝ. Et ad hoc addit Ho. et q̇cq̇d mali passus fueris ꝓ sic iniũc tũ a sacerdote valet tali ex duobus vʒ ex vi opis et clauiũ. Et ideo imponat̃ penitẽti ita quod ĩtelligat non secrete vt faciũt aliq̇ q̇ per modum absolutio nis illud dicũt. ꝓ sic non valet nisi ex vi operis.
De materia huius. §. nihil. per legistas tangitur iō nihil hic addit̃ nec in versi. seq.
¶ Vtrum absolutio debeat fieri añ iniũ [sect. 1] ctionẽ pnĩe siue satisfactiōis. Rñ. quod nō vt pʒ in cle. dudũ de sepul. et ibi Jo. an. Nam prĩo dʒ audire cōfessionẽ. Scȯo im ponere pnĩaʒ. Tertio absoluere sacr̃ałr Attñ qȯ fit ĩcōtinẽti vr̃ inesse. C. de pac. l. petẽs iō non obesset si absolutio prius fieret et post penitentia iniungeretur.
[sect. 2] ¶ Vtrum sacerdos p̧chialis possit absoluere ab omnibus suos subditos. Rñ. �means cōiter doc. ĩ. c. de⁹ q̇ de pe. et re. quod sic de iure ab omnibus pctĩs ꝗꝗ grauib⁹ exceptis his q̇ reseruant̃ ĩ iure ep̃is aut sup̧ioribus vel q̃ ex legitima cā sunt eis spāłr ĩterdicta ar. d. c. de⁹ q̇ cuius subscriptio dicit ep̃o et fratrib⁹ ei⁹. i. sacerdotib⁹ et q̃ pctā reseruan¶ vide. s̃. casus ideʒ dic de excōicatione. vt. s̃. absolutio primo. ¶ Quid de his cōfessorib⁹ q̇ de lnĩa sa cerdotum parochalium vel altorum **[[Fo.lxxj.]v]** prelatorũ audiunt cōfessiōes. Rñ. quod nō pñt absoluere nisi ab his q̃ eis ɔcedũt̃. Et aduerte quod maiorẽ autoritatẽ si pñt eis dare ꝗ habeāt ip̃i p̧rochialis sacer dotes dātes lnĩam aut alij. c. nemo de re. iu. libr. vj. excipe fratres minores et predicatores et clectos. ab his q̇ de iure possunt eligere cōfessores de q̇b⁹ dic vt s̃. confessio. iij. §. vij. et. xxviij.
¶ Vtrum officiales ep̃i habeāt autorita [sect. 4] tẽ in penitẽtijs casuum ep̃aliũ. Rñ. �means ho. in sum. ti. de pe. et re. quod non pñt absol uere in foro pnĩe. sʒ tātũ in foro ɔtẽtio so nisi hoc eis exp̃sse ɔcedat̃. Fallit hoc in vicario gñali ep̃i: q̇ etiam si non sit sacerdos potest hoc alijs delegare nisi sit ex presse p̧hibitũ ar. de procu. c. petitio et xciij. di. c. fi.
¶ Vtrum ep̃s cōmittẽs alicui suā autori [sect. 5] tatẽ generałr audiẽdi cōfessiōes ex hoc intelligat̃ quod possit absoluere a casibus ep̃o spāliter reseruatis. Rñ. quod non ꝓ in generali cōcessiōe non veniũt illa q̃ non esset q̇s verisimiliter spāliter cōcessur⁹ vt in. c. si ep̃s de pe. et re. li. vj. et de re. iu. in generali li. vj. et de offi. vic. c. vl. ĩ suis cōcor. Sʒ si aliquẽ casum spāliter reseruatũ specificẽ cōcedat cum clausula generali tũc bene potest absoluere etiam de non expressis secundum quod ep̃s potest de iure. arg. c. q̇ ad agendũ de p̧cu. li. vj. nisi casus esset adeo grauis quod verisimiliter non venit in tali generalitate sicut de iniectiōe violẽta in personam ecclesiasticā de quo in. c. p̧uenit de sen. excōi. q̇ non venit nisi exprimat̃ secundum Jo. mo. ĩ. d. c. q̇ ad agẽdũ. Ego tamen credo quod in foro aĩe in tali generalitate etiam si nullũ exprimat potest absoluere ab omnibus q̇ verisimili ter cōcessisset in spẽ ꝓ ꝟba generalia sunt generaliter accipiẽda de deci. ad audiẽtiā p̃sertim in fauore salutis aĩarũ quo nihil ẽ fauorabili⁹. xxxiiij. q. iij. si habes de peni. et re. ne pro dilatione. ¶ Vtrum ep̃s ɔcedẽs licẽtiā alicui vt eli [sect. 6] gat sibi cōfessorẽ idoneu eoip̃o ɔcedat licẽtiā absoluẽdi a casib⁹ suis dicto cō fessori electo. Rñ. quod non nisi hoc exṗmat vel euidẽter ɔstet per alia signa quod hoc in speciali voluit ɔcedere. c. si ep̃s de pe. et re. lib. vj.
¶ Vtrum vnus sacerdos possit absolue [sect. 7] re et ali⁹ audire. Rñ. quod non ꝓ sacr̃a non sunt diuidenda ar. xxiij. di. quorũdam. ¶ Vtrum p̧pri⁹ sacerdos possit absoluere [sect. 8] eā cum qua peccauit. Rñ. secundum Ri. ĩ. iiij. di. xvij. quod sic intellige nisi sit casus reseruat⁹ per superiorẽ. item si non imminet peri culũ aut ex p̧te sacerdotis aut ex parte mulieris

ꝓpter eoꝝ fragilitatẽ: vnde si imminet tale periculũ nullo modo cõfiteat̃ sed petat licẽtiã alteri ɔfitẽdi q̃si non vult dare malitiose potest nihilomin⁹ alteri cõfiteri melius tamen faceret si eã ad aliũ cõfessorem mitteret cum quo magis verecundaretur.
¶ Vtrum cõfessor audiẽs penitentẽ q̇ hʒ **[sect. 9]** casum a quo non potest eũ absoluere possit eũ absoluere a casib⁹ ꝑtinẽtib⁹ ad se: et postea remittere eũ ad suꝑiorẽ ꝓ absolutiõe alioꝝ ꝑtinẽtiũ ad iꝑʒ. Rñ. quod lʒ ĩ hoc fuerit opin. tamen hec est verior quã tʒ Hen. de gan. in quoł. j. q. xxx. quod sic. et ita seruat curiaet cõis ɔsuetudo. vnde peni tẽs dʒ omnia cõfiteri integre de q̇b⁹ est memor et sacerdos absoluet a q̇b⁹ potest et postea remittet eũ ad suꝑiorẽ vt absoluat eũ a reliq̇s. Rõ q̃ per ɔfessionẽ factã inferiori omnia pctã sunt ɔfitẽti remissa et iam pctõr est absolut⁹ a deo. absolutio ꝯo sacramẽtalis fienda per ecclesiã duo fa cit vnũ q̃ partẽ debite satisfactiõis remittit. aliud q̃ absolutũ ecclesie militã tia qua per peccatum suũ separat⁹ fuerat reconciliat. Omnis enim mortaliter peccans q̃tũ ad se a cõione sacr̃oꝝ et ecclesie separat⁹ est et excõicatus. Nunc aũt n. ri hoꝝ repugnat separare absolutionẽ et facere eã per partes. Satisfactio enim per partes bene potest iniungi. põt quippe facerdos dicere facias hoc vsq̃ ad. viij. dies et postea reuertaris ad me et iniungam tibi residuuʒ. similiter re conciliatio potest fieri per partes sicut pa tet de excõicato pluribus excõicationi bus q̇ potest absolui ab vna postea ab alia. c. cum pro cã. de sen. ex. et idem gl. in c. officij. eod. tit. et glo. in. c. ex parte de **[Fo.lxxij.r]** of. or. vel potest dici. quod prima absolutio cũ scd̃a est vna. Jta quod prima sit sub ratihabitione de secunda subsequẽda. Jta quod factũ in prima suspẽdit̃. nec hʒ effectũ donec veniat secunda. et tunc secun da agẽs in propria virtute prime precedẽtis agit totũ quod vnica absolutio de oĩbus agere deberet. si ratificat primã ĩmo illa cum ista vnica simpliciter et indiuisa reputabit̃: et q̃q̃ ita sit non debet in prima absolutiõe aliqua cõditio ap poni de secũda sequẽda. neq̃ in secunda de prima: q̃ de iure subintelligit̃ vt non sit necesse quod exprimat. hec ille. Et subdit verum fore dũmodo disponat penitẽs ire ad superiorẽ ałs si videret eũ rebellẽ de nullo dʒ absoluere. q̃ iam in penitẽtẽ se ostẽderet. et. ĩ. q. xxxj. subdit quod si inferior absolueret sub cõditiõe. i. si de illis absoluat̃ per superiorẽ vel ad tẽpus. s. quousq̃ superior committeret inferiori tali mõ vʒ. quod absoluere possit sub tali cõditiõe. quod etiam sibi cõfiteatur. quod vʒ talis cõmissio. et potest fieri q̃ cõfessio nihil alid̃ est q̃ ligaminis ostẽsio: et idem ligamen pluribus potest ostendi: tũc non hʒ vigoreʒ prĩa cõfessio nisi sub ꝓposito faciẽdi secũdã. sʒ si postmodũ cõfiteri superiori renuerit q̃ dimissa sũt non redeũt sed nonũ crimen incurrit: et si dictã cõditionẽ acceptat dʒ eã absolue re sine oĩ cõditione apposita ex parte absolutionis. Si vero cõmittat sic valet possit sub conditione. scilicet quod non valeat nisi ei confiteatur. vel eã ratam ha buerit non valet talis commissio nec absolutio.
¶ Quid sit talis casus reseruat⁹ sit ex **[sect. 10]** cõmunicatio nũquid poterit absolui a peccatis prius et postea mitti ad superiorẽ ꝓ absolutiõe ab excõmunicatiõe Rñ. multi tenẽt quod non q̃ cum excõmuni catus sit extra ecclesiã non potest reponi nisi. per eũ ad quem spectat absolutio ip sius per ea q̃ no. in. c. pñti de sen. ex. li. vj. et licet hec opi. videatur bona tamen mi hi magis placet cõtraria. s. quod potest absol ui a pctĩs et postea mitti ad superiorẽ vt absoluatur ab excõmunicatiõe quod q̇dẽ patet ex predictis in precedẽti. q. et hoc est benignior opi. secundum Mo. et verior iudicio meo. vnde non ob eorum ratio. q̃ talis non reponitur in ecclesia licet ab soluatur ab alijs nisi per eum ad quem spectat nec debet se ĩmiscere diuinisdo nec sit absolut⁹ ab excõmicatione. Nec ob. etiam si dicatur q̃o potest ergo absolui a sacerdote si non dʒ se immiscere diuinis: quia etiam excõmunicatis nõ prohibet̃ talis immssio. et quod d̃r quod excõicatus non est particeps sacramẽtoꝝ ve rũ est cõpletiuc.

sed non initiatiue nec ob. c. quicũq̃. xxiiij. q. j. vbi dicitur quod qui se segregauit ab vnitate fidei vel societate petri et pauli non potest a vinculis pec catorũ absolui. nec ianuā regni celestis intrare: q̃ vt ptꝫ loquit̃ de hereticis et alijs q̇ in ꝓposito malo perseuerāt nō de cōtritis aliter nũq̃ possent absolui Aduerte tamen quod si foret in mora peten de absolutiōis sic nullo modo dꝫ absol ui. a pctīs nisi certis cōiecturis appare ret quod nullo mō cōstitueret̃ in mora ex tali absolutiōe. Si vero non fuit ī mora vel si fuit tamen verisimiliter apparet quod am plius non erit credo quod confessor debeat absoluere a peccatis nec eũ grauarevt prius vadat ꝓ absolutiōe excōicatiōis preseruat quando cōmode hoc facere non pōt. Et sicvidet̃ velle Ri. in. iiij. d. xviij. ar. ix. q. iiij. in ver. ibi q̃ presumẽdũ est vt ī pluribus quod iuste excōmunicati fue rāt et quod nisi per eos staret excōmunicatio ne absoluerent̃ ergovbi cessat talis pre sumptio absoluẽdus est. Hoc idem tenet Rod. ti. de sen. ex §. xxvij.
¶ Vtrum peccās in alieno territorio effi **[sect. 11]** ciat̃ de iurisditiōe illius ī cuius territorio deliq̇t. vt possit absolui ab eo. Rñ. ſꝫ pa. in. c. cum cōtingat. ȣ fo. cōpe. qȣ in fo. pnīali non sortit̃ quis foruꝫ alterius sacerdotis ex delicto cōmisso in eius territorio etiam notorie facto. et no. per gl. ī. c. j. xvj. q. j. et. qȣ no. in. c. j. de. rap. ratio: q̃ penitẽtia īponit̃ propter offensam det et adme proprie secundum Jo. de ling. et ideo illi soli subijcitur quem habet loco dei et qui est iudex anime sue.
[[Fo.lxxij.]v] ¶ Vtruꝫ peregrini et viatores q̇ de licẽ **[sect. 12]** tia proprij larcerdotis cōfitentur alteri q̇ tamen habent casus reseruatos ep̃is possint ab eo quẽ elegerũt in cōfessorẽ absolui. Rñ. ſꝫ Rol. quod sic maxime si īsti terit tp̃s gñalis confessiōis: vt in pasca debet tamen ei iniũgi quod cum habebit copiā sui ep̃i iterũ ei conficiatur illȣ peccatũ reseruatum et ab eo recipiat penitentiam de illo.
¶ Quid si sacerdos absoluit a quo nō pōt. Rñ. ſꝫ Ri. in. iiij. d. xviij. qȣ siue fa ciat ex malicia siue ex crassa vel affecta ta ignorātia mortaliter peccat. et ſꝫ dir. ti. de penitẽtia tenetur dicere cōfesso qȣ talis confessio non tenuit vel obtinere autoritatẽ et postea loq̇ cum eo de aliquibus quasi dubitet ne bñ euꝫ intellexerit et sic eũ absoluere. Quod intelligo si comode potest et sine scādalo: ałs nō credo teneat̃: q̃ talis confessus ꝓpter bonam fidẽ excusat̃. ar. xxxvij. d. §. vl. Aduerte quod quando q̇s confessus fuit ei qui eũ non potuit absoluere. postq̃ hoc scit tenet̃ iterũ confiteri illa eadẽ peccata si ad huc est memor sacerdoti q̇ eũ possit ab soluere ſꝫ Ric. in. iiij. d. xvij. Sed tu distingue ſꝫ q. s̃. dixi confessio quarta .§. xij. aduerte tamen quod si p̃dictus confessor potuit eũ absoluere ab altq̇bꝯ lꝫ non ab omnibus sufficeret cōfiteri illa solũ a q̇bꝯ non potuit eũ absoluere et q̇ habet potestatem et non alia.

Confessio.

vj. quo ad penitentie iniun. tioneꝫ gl. in. ca. sunt plures de pe. di. iij. tenet quod regulariter pro quolibet mortali pentrentia septẽnis debetur. At tamen tenetur ſm doc. in. c. deus qui de pe. et re. quod penitẽtie sunt hodie arbitrarie ꝑ. d. c. deꝯ qui. et per. c. mẽsuram. de pe. di. j. ita q̃ Joan. an. in. c. vt mẽsure. de emp. etvẽ. tenet quod ca nones penitẽtiales hodie nihilo seruiũt nihilominꝯ sacerdos et si possit recedere a dictis canonibꝯ in imponẽdo penitentiaꝫ quamvult ꝓ pter fragilitatẽ hominũ et consequent̃ ex causa et pro hoc facit glo. bona in. d. c. sunt plures tamen bonuꝫ est vt eos ca nones sciat: vt ſꝫ eos sciat temperare et peccatori innotescere quid meretur. ¶ Sed quid sacerdosvidet quod non faciet penitentiaꝫ vel non subire. Rñ. ſꝫ Mo. ti. penitentia. vj. quod debet sacerdos talẽ imponere quā sine murmure et spōte velit portare: et non aliā propter periculum. et etiam concedat quod ipse possit redimire ieiunia que ei imposuit: et quod remissiones prelatoꝝ posint ei nec debet

exigere iuramẽtum vel ꝑmissionez de abstinẽdo in futurum ab aliquo pctō vel de faciẽdo quod sibi iniũget nisi in ca sibus a iure expressis. sz absoluat eum simpliciter sine conditione cum protesta tione quod si non restituat aliena. vel faciat debituz quod euacuabit fructum cōfessionis ꝗuis sibi videatur ꝑ non sit factu rus ad quod obligat̃ cautiꝰ tamen esset quā do adest comoditas mittere eum ṗmo ad satisfaciendũ quod postea reuertat̃ ꝓz euangeliuz. si comode non potest suffi cit disponat ꝗ primũ poterit satisfacere vnde presbyter nullatenus debet pec catorẽ permittere a se desperatũ recede re. Et ĩhis concor. Jnno. in. d. c. omnis. et Scot. in. iiij. di. xv.

¶ Quid si peccator cōfitetur. non tamẽ **[sect. 2]** vult abstinere in futurũ. Rñ. quod dz sibi cōsiliũ dare et penitẽtia iniungere et hortari vt non desistat bñfacere. ꝗ oñs citius eum illuminabit. et valẽt ad mul ta bona ꝓz doc. in. c. ꝗquidā de pe. et re. non tamen debet eũ absoluere. ꝗ pecca ret mortaliter tam absoluens ꝗ penitẽs ꝓz Ri. in. iiij. di. xvij.

¶ Vtrum bona opa q̃ penitẽs faciet sint **[sect. 3]** magis efficati a ad expiandā culpam preteritā quando per confessorẽ et iniungũ tur sic dicendo omnia bona q̃ facies vel in tendis facere iniungo tibi in remissio nẽ pctōꝝ. Rñ. secundum Tho. in quoł. quod sic ꝗ sicvalent dupliciter. Prĩo ex na tura operis. Secundo ex vi clauiũ. et iō plus habẽt expirare culpam preteritā. Et ꝑpterea bonum est quod sacerdos hoc ei iniungat taliter quod intelligat vt. s̃. dixi confessio. v. in prin.

¶ Vtrum vnꝰ cōtessor possit ex causa re **[sect. 4]** -**[Fo.lxxiij.r]** laxare aut cōmutare penitẽtiā quā alter imposuit. Rñ. Breuiter loquẽdo de penitẽtia sacramentali quod sic si talis hz autoritatẽ absoluendi a tali peccato ꝑ pter qꝏ fuit sibi ĩposita etiam si ille q̇ im posuit esset superior. Si vero non hz autoritatẽ absoluẽdi a tali pctō non poterit eā nec relaxar̃ nec ɔmutare nisi necessitas vrgeat vel pietas suadeat. piũ n. tunc esset interpretari quod superior in huiusmodi casibꝰ acceptet ꝓz Ro. ar. c. latorẽ xxxiij. q. ij. gl. xxvi. q. vij. c. tꝑa tenet q̃ eps̃ potest diminuere pnĩam quā papa ĩposuit ar. d. c. latorẽ. Qꝏ ego admitterẽ quando non potest haberi recursus ad superiorẽ cōmode et ex cā ałs non credo. et hoc etiam tz Alua. et sequit̃ car. in cle. fi. de pe. et re. et ꝓz predictā di. cōcordabis opi. cō trarias q̃ recitant̃ in. d. cle. fi. Fallit hoc ꝓz aliquos nisi alicui in pnĩa fuisset im positũ vt iret ad terrā sanctaz ꝗ tũc sine autoritate pape non posset cōmutare ar. c. j. et. c. sup his de voto. iuncto. ca. ex multa. e. ti. qꝏ ego limito quando iniunxisset vt iret in subsidiũ terre sancte: ałs non ꝑ iura prealle. Et secundum hanc distin. limita et intellige glo. et do. in. d. c. j. et ita tenet Mo. ti. pnĩa. iiij. et Asten. titulo. v. tit. xxxij.

¶ Sz quero q̃ sunt canones pnĩales. Rñ. quod eos reduco ad viginti quoꝝ primus hr̃. lxxxij. d. presbyter vbi datur cuilibet presbytero fornicatori vel cōmittẽti qꝏ cũꝗ pctm̃ qꝏ inducit dispositionẽ penitẽtic. x. annoꝝ in quibus ṗmos tres mẽses dz ieiunare in pane et aqua tātũ exceptis dñicis et festis p̃cipuis in q̇bꝰ potest recreari vino pisciculis et liguminibꝰ inclusus tamen stādo post exiẽs dz vnũ ānũ cum dimidio ieiunare ĩ pane et aqua post vsꝗ ad septimũ annũ ieiunare dz tres ferias in pane et aqua. s. ij. iiij. et. vj. nisi secundā feriā debet redimere vno psalterio vel denario post tres sequentres annos. vj. fe. ĩ pane et aqua ieiunet. Quidā intelligũt in adulterio vel ĩcestu solũ. Sz tu dic etiam in fornicatione.

¶ Secundꝰ canon hr̃. xxx. q. j. c. si quis sacerdos et. c. ñ dz vbi dat̃ pnĩa. xij. ānoꝝ presbytero q̇ cognouit filiā spũalem ẽt quā audiuit in cōfessione. et. si est publĩ cum vel si est eps̃. xv. an. peniteat: et mulier dz omnia pauperibꝰ dare et ĩ monasterio ꝑ petuo seruire deo. ¶ Tertiꝰ est de spō. duo. c. accepisti. vbi ꝛhẽti per verba de p̃ senti cum aliquo alij despōsato ĩponit̃ pe nitẽtia quod ieiunet in pane et aqua. xl. die bꝰ et. vij. an. sequẽtibꝰ pẽiteat. ¶ Quartus ẽ

in. c. de filia et. c. deuotā. xxvij. q. j. vbi peccāti cum monialivłreligiosa pnĩa x. an. iniũgit̃ et cōsentiēti. ¶ Quint⁹ est in. c. si q̣s cum duab⁹. et in. c. si quis cum ma tre. xxxiij. q. vl. vbi ignorāter cognoscēs duas sorores: vel mr̃ez: vel neptē. vel amitam aut filiā: ĩponit̃ pnia. vij. an. si sciēter priuatur ꝑpetuo cōiugio. ¶ Sextus est de exces. p̃la. c. clerici vbi clerico peccā ti contra naturam ꝑpetua pnĩa ĩpōit̃ detrusus ĩ monasterio. Laico vero vsqꝫ ad di gnam satisfactionē imponit̃ separatio a cetu fideliũ. ¶ Septimus est ĩ. c. hoc ipsum. xxxiij. q. ij. vbi incestuosovel pec canti cum brutis inponit̃ pnĩa plusqꝫ septem anno.
¶ Octauus est ĩ ca. admonere. xxxiij. q. ij. vbi vxoricide ĩponit̃ pnĩa aspera et ꝑ petua. s. ne vinũvel sicerā bibat. carnes nũqꝫ comedat. nisi ĩ pasca et natiuitate domini in pane et aqua et sale viuat ieiunijs et orationib⁹ intent⁹ vel intret mona steriũ. ¶ Non⁹ ē in. c. latorē. xxxiij. q. iij. in matricidis q̣b⁹ quasi eadē cum vxori cida iponitur nisi quod ista est solũ septēnis. ¶ Decimus est in. c. ij. de pe. et re. vbi interficiēti p̃sbyterꝯ ĩponit̃ pnĩa. xij. ānoꝯ. ¶ Xj. ē ĩ. c. accusasti de accu. vbi accusanti ĩiuste aliquē ad mortem si occi sus fuerit ĩponit̃ pnĩa. xl. dieꝯ. ĩ pane et aq̃ et. vij. an. peniteat. si ꝯo membrum ꝑdiderit trib⁹. ¶ Xij. ĩ. c. quicũqꝫ. vj. q. j. vbi ꝑimo ĩponit̃ ieiuniũ. xl. dicꝯ ĩ pane et aq̃ et pnĩa. vij. an. Jdē de eo q̣ eũ inducit vel cōsuluit vel cogit. et si erat seru⁹ dñs trib⁹ q̃dragesimis et legitimis ferijs. s. ij. et. iiij. et. vj. in pane et aqua ieiunet. c. q̣ cōpulsos. xxij. q. v. ¶ Xiij. est in. c. vt mē sure ð ēp. et vē. vbi. xxx. dieꝯ ĩ pane et aq̃ ieiuniũ ĩponit̃ falsanti mēsuras. sz gra **[[Fo.lxxiij.]v]** nior penitētia ĩponitur falsario literaꝯ apłicarũ ĩ. c. dura et in. c. ad falsarioꝯ et in. c. ad audiētiā de cri. fal. et in. c. nouimus de verb. sig. ¶ Xiiij. est ĩ. c. de his vero xxxiij. q. ij. et ĩ. c. si quis de pe. di. v. vbi dimittēdi pnĩaz i solēnē ĩponit̃ pe nitētia. x. an. et exhbitio eucharistie in fine vite sue solũ. ¶ Xv. est in. c. nemo ꝑ ignorātiā de cōse. d. j. vbi presbytero q̣ clericũ mortuũ inuoluit inpala altaris ĩponitur pnĩa. x. an. et. v. mensiũ. Diaco no vero triũ an. cum dimidio. ¶ Xvj. est ĩ. c. de viro. xij. q. ij. vbi cōmittēti sacrilegiũ ĩponitur pnĩa. vij. an. Jta quod ĩ trib⁹ p̣mis carnes non comedat nec vinũ bi bat nisi ĩ pasca et natali dñi. Jn alijs. vt an. trib⁹ ferijs carnib⁹ et vino abstineat. Cōburēs tamen ecclesiā. xv. ann. penite re dz et resarcire: vt ĩ. c. si quis eccle. xvij. q. iiij. ¶ Xvij. est in. c. statuim⁹ de maledi. vbi blasphemātib⁹ publice deum vel sanctos ĩpōitur illa pnĩa de q̃. s̃. blasphemia. §. vij. ¶ Xviij. ē. in. c. omnis de pe. et re. vbi sacerdoti reuelāti cōfessionem ĩponitur pena de qua. j. cōfessio. vlti. §. xx. ¶ Xix. est in. c. si quis dederit. xxiiij. q. j. vbi dās cōmunionē heretico vel ac cipiēs ab eo nesciens hoc prohibitum ab ecclia dz penitere vno anno. si erat sciēs. x. an. ita q̣ permittit hereticũ celebrare in ecclesiacatholica per ignorātiā iuris. xl. dieb⁹ penite at si scienter per an nũ peniteat Qui autem pro eius reuerentia et damnatiōe ecclie. x. ann. peniteat Qui autem trāsierit ad hereticos vel alios ad hoc induxerit peniteat. xij. an.
¶ Sunt multi alij canones in quibus pe **[sect. 6]** nitentia. vij. an. aliquando minor imponitur quos pretereo quia ex quo re gulare est quod pro quolibet mortali sit se ptennis non fuit necessarium eos exprimere.
¶ Ad regulas autem predictas dzcōfessor sꝑ habere oculũ et qꝫqꝫ ex cā puta qꝑ de bilis vel alteri obligat⁹ vel ꝑpter peri culũ ne eam faciat penitēs possit relaxare predictas penas cũvt dictũ est ho die sint in arbitrio cōfessoris: tamen bonũ est ĩnotescere eā peccatorivt magis timeat pecc are et intelligat q̣d sit ei age dum si vult absolui a pena pctĩ vel ĩ hoc mũdo vel in alio: qꝑ credendũ est eccle sie instinctu spũssctĩ eas sic taxasse si cut deus pro iusticia exigit. vel hic vel in pugatorio a quocũqꝫ talia ꝑpetrāte vt aperte dr̃ in. c. hoc ipsum. xxxiij. q. ij. Hoc ipsuz quod canonum cēsura post. vij. annos remeare penitētē in statum pri stinũ p̃cepit non electione ꝓprij arbitrij sancti patres. sz. potius sentētia diuini iudicij sanxerũt et.

j. ðr. Hincẽt ecclıasti ca cõsuetudine ẽ vsurpatũ. vt maioruʒ criminũ pnĩa. vij. an. spacio ɔcludat̃ ni si vel officij excellẽtia vel criminũ ma gnitudo premissum spacium transcen dere cogat hoc ibi. aduerte etiam quod in fo ro pnĩali ferie ltĩe dicuntur. ij. iiij. et. vj. feria vt in ca. p̃sby. lxxxij. d. et. in. c. ieiunia. de conse. di. iij. facit de homi. c. ij. et ideo sanctiꝰ est in. his penitẽtes affligere si modo induci possunt.

Confessio

septima. quo ad eius effectum.

[sect. 1] ¶ Vtrum confessio liberet a culpa pctĩ Rñ. quod sic. Nam ſʒ Aureo. in. iiij. di. xvij. q. j. nisi meritũ christi actualiter applicetur isti vel illi nulla culpa deletur ꝗ so lũ per meritũ passiõis christi peccata remittũtur cum ergo sacramẽta sint immedia tũ applicatiuũ passtois christi ad nos iõ omnis culpa deleť mediãtibꝰ sacr̃is de facto exhibitis vel in voto ꝓpterea cum pe nitẽtia sit sacr̃ʒ et ꝑcipiatur in ɔfessiõe ꝗ per eã hõ sesubdit ministris ecclıe qui sunt sacr̃orũ dispẽsatores. Jõ cõfessio ex vi absolutiõis cõiuncte culpã remitit nisi hõ obicẽ pctĩ mortalın actu ponat ſʒ Sc. in. iiij. d. xiiij. q. vl. Nec ob. qð in cõtritione peccata remittuntur. quia cõtritio votũ cõfessiois hʒ annexũ. Et iõ sicut baptismꝰ liberat a clpa non tm̃ ſʒ quod actu ꝑcipiť sʒ etiam ſʒ quod invoto hr̃ sicut pʒ in illis q̇ iustificati ad baptismũ accedũt nec frustra postea baptismus per cipiť. sic et de cõfessiõe dicẽdũ est quod si quis cõtritus accederet ad confessionẽ ĩ actu absolutiõis gr̃a augere tur et etiam pctã remiterent̃ si precedẽs **[Fo.lxxiiij.r]** dolor non suffecisset ad cõtritionẽ. et ipse tunc obicẽ gr̃e non preberet. His etiam concordat sanctus Tho. in. iiij. di. xvij. De materia in hoc. §. tacta notatnr aliquid per Bal. in aut̃. contra qui ꝓpriũ. C. de non nu. pe. et tit. s̃. in eo. ver. .§. iij. ¶ Vtrum cõfessio liberet a pena pctĩ. Rñ. **[sect. 2]** q̨ sic tripliciť. Vno mõ ex via bsolutionis in voto vel in actu liberat a pena eterna sicut et culpa a qua liberatꝰ nihilominꝰ remanet obligatꝰ ad penã tꝑalẽ secundum quod pena est medicina ꝓmouẽs et purgãs q̃ restat in purgatorio paciẽda q̃ q̇dẽ est improportionata viribꝰ peni tẽtis in hoc mũdo viuẽtis. sʒ per vim cla uiũ in tãtũ minuiť quod remanet ꝓportio nata viribus penitentis viuentis hoc mundo ita quod satisfaciendo in hac vita purgare se potest. ¶ Secundo quia sacerdos potest dimittere de pena debita secundum Pan. in. c. sicut dignum de homic. et de hoc habes. j. indulgentia. §. v. ¶ Tertio dimittiť pena ex ipsa natura actꝰ ɔfitẽtis q̇ penã hʒ annexã erubescẽtie. etiõ quãto pluribꝰ ɔfiteť q̇s de pctĩs tãto magis pena minuiť ꝓpterea ɔfessus et absolutꝰ ĩ purgatorio minꝰ punie tur qꝗ ɔtritꝰ tamen p̃serti ꝓpter duo vltĩa. ¶ Vtrum cõfessio generalis sufficiat ad **[sect. 3]** delẽda mortalia. Rñ. secundum Ric. ĩ. iiij. dist. xxj. arg. iij. q. iij. quod sic peccata oblita aduerte tamen qð ad remissionẽ mortaliuʒ oblitoꝛet ignoratoꝛ non sufficit cõfessio generalis q̃ sit ĩ ecclıa sine sacr̃ali si hõ hʒ copiã p̃sbyteri et facultatẽ ɔfitẽdi sʒ tenetur de eis generalr cõfiteri et p̃bytero petere absolntionẽ secundum eundẽ Ric. vbi s̃. vʒ tamen ɔfessio generalis ad delẽda venialia. Vñ no. quod ɔfessiogeneralis sacr̃a lis q̃ fit in secreto sacerdoti de generibus singuloꝛ non de singulis geneꝛ va let ad remissionẽ pene et culpe venialiũ ex q̃tuor secundum sctm̃ Tho. ĩ. iiij. distin. xxj. ¶ Prĩo ex cõtritiõe penitẽtis. ¶ Scðo ex humilitate cõfessionis. ¶ Tertio ex oratiõe sacerdotis. Quarto ex vi clauiũ alia autem cõfessio que non est sacr̃alis: sed solum generale valet ex tribus primis tantummodo.

Confessio

vltio quo ad figillũ et eiꝰ celationem.

¶ Vtrum sigillũ cōfessiōis sit de essentia **[sect. 1]** sacr̃i. Rñ. aureo ĩ. iiij. di. xxj. quod sic. nam de rōne sacr̃i est quod sit signum efficax. est eniʒ sacr̃m sensibile efficiẽs quod figurat. Sed sacr̃m istud fignificat et figurat quod deus audit peccatum et cōstituit̃ foruʒ secretũ in quo mori dʒ pctm̃ et extingui ergo cũ sig nificatio sacr̃i confessionis sit signifitio occulte deletiōis pctī et fori. ideo ad rōnẽ eius ꝑtinet vt nullo mō reuelet̃. Vn de qui reuelat facit irritũ sacramentũ aufferendo cōfessioni naturam sue signi ficationis et figurationis.
¶ Vtrum sigillũ ɔfessiōissit de iure natu **[sect. 2]** re. Rñ. Sco. in. iiij. dist. xxj. q. ij. qd̃ sic rō ne caritatis fidelitatis: veritatis ꝓmis se tacite et vtilitatis quo sigillo multi confitentur qui non facerent.
¶ Vtrum papa possit p̃cipere sacerdoti **[sect. 2]** vt reuelet cōfessionẽ. Rñ. secundum Ric. ĩ. iiij. di. xxj. quod non. Et si p̃cipit non est ei obediẽdũ. ꝙ secretũ confessionis est de iure naturali diuisio et ecclie suꝑ qua papa non potest p̃cipere. vel dic quod cum sacerdos ĩ actu cōfessiōis sit specialis vicarius et specialis quo ad illam speciẽ sit maior ge nerali. c. studuisti de offi. leg. Jō papa ĩ hoc non est maior cum sit vicarius generalis. Hanc rōnẽ ponit pa. in. c. dilectꝰ de exces. prelato.
¶ Quid si interrogat̃ sacerdos au sciat **[sect. 4]** aliquid de eo quod audiuit in cōfessione: vel p̃stet̃ ei iuramentũ vt dicat si aliq̇d audiuit in ɔfessiōe. Rñ. secundum Sco. et Ric. vbi. s̃. quod dʒ rñdere se nihil scire vel audiuisse supple. ad reuelādũ: sicut et xp̃s dixit Mar. xiij. quod nec filius hoīs scit de die. iudicij intelligitur ad reuelanduʒ generaliter. vnde non debet tacere vt di cunt aliqui et male. sed audacter dicere quod nihil scit et quod nihil audiuit: ꝙ subinteltigitur ad reuelandũ. Et in hoc concor. S. Bo. ea. dis. et cōiter doc. et pa. ĩ. d. c. dilectus. licet quidaʒ dicant quod potest dicere se nihil scire vt homo sed vt deꝰ ita dicitur in. c. si sacerdos. de offi. ordina. Melius est vt dixi. s. ad reuelan-**[[Fo.lxxiiij.]v]**dum ꝙ non potest negari qui sciat vt homo. ¶ Vtrum liceat saltẽ reuelare de lnĩa cō **[sect. 5]** fitẽtis. Rñ. tenẽt q̇dā quod sic illi q̇ vtilis et necessariꝰ est ad ꝑficiẽda q̃ requirunt̃ ad illud foꝛ: ꝙ adhuc gerit ꝑsonā. dei sʒ alij persone non lʒ et huiusmodi opi. est Ri. vbi. s̃. S. Bo. ꝟo et pe. et. S. tho. ea. di. te nẽt quod licite potest reuelare nisi timeat̃ de scādalo et hoc solũ ei qui potest ꝓdesse et non obesse. ita tamen qd̃ sacerdos constituat se nunciũ cōfitẽtis. Sʒ magis mihi placet opinio prefati Aureo. vbi. s̃. Land. ea. di. quod nullo mō: lʒ ꝙ ɔfitẽs nō potest dispensare in. l. nature diuina et in essentia sacramẽti. Et iō cautius est qd̃ faciat sibi dicere extra cōfessionem hoc quod vult quod reuelet.
¶ Vtrum ille cui reuelat̃ peccatum alicuiꝰ **[sect. 6]** ex aliqua cā de licẽtia cōfitẽtis tenẽdo opinionẽ qd̃ hoc possit facere teneat̃ ce lare. Rñ. sctũs Tho. vbi. s̃. quod sic sicut te netur et interpres celare.
¶ Vtrum ĩ aliquo casu liceat reuelare cō **[sect. 7]** fessionẽ. Rñ. qd̃ sic ĩ. vj. casibꝰ. ¶ Primꝰ quando sacerdos ĩdiget cōsilio: ita tamẽ quod dicens peccatum sibi indetectũ in cōfes sione nullo mō referat ad ꝑsonā cōfitẽtẽ taliter quod possit deueniri ad eius noticiā istud pʒ in. c. officij de pe. et re. vbi papa non reprehẽdit legatũ petẽtẽ cōsiliũ de peccato. Qd̃ asserit se in cōfessione habuisse ĩ vniuersali. vnde credo q̨ cōfessores non peccẽt mortalr q̇ aliquan do ẽt dicũt se audiuisse tale pctm̃ ĩ cōfessione quando in tali generalitate ita dicũt quod nullo modo potest deꝑhẽdi ꝑsona q̃ iꝑm cōfessa ẽ: lʒ sit ꝑiculosuʒ talia referre nisi in casu necessitatis ꝓ ɔsilio habendo propter scandalum et periculum ne deueniatur in noticiā persone. ¶ Scd̃s casus ĩ quo lʒ reuelare est de li centia cōfitẽtis qd̃ tamen non placet. vt dixi. s̃. ¶ Tertiꝰ casus secundum Jnn. et sequit̃ pa. in. d. c. omnis de pe. et re. est. quando q̇s ɔfitet̃ se velle facere aliqd̃ malũ: ꝙ istud non est dictũ in pnĩali foro et ideo ꝓpter rationẽ istius sacramenti non

tenetur celare. nec etiam propter p̃ceptũ legis nature seu diuine. ratio impromissionis saltẽ taci te de non reuelando: quia vt dicit sanctus Bo. in. iiij. di. xxj. intelligit̃ quod dʒ ce lare nisi ꝟitas vel obediẽtia aliud exigat. vt ẽ ĩ ꝓposito. Nec ob. qd̃ cõiter tenẽt the. ea. di. quod non liceat ꝙ dictũ eoꝝ limito et ĩtelligo quando q̇s ɔfiteť se habere pctm̃ de q̊ non potest penitere: et a q̇ non põt nec vult abstinere. et hoc iõ ɔfiteť vt sa cerdos p̃beat ɔsiliũ et oret ꝑ eo vt deus eũ illuminet et hmõi: et tale pctm̃ non ver git in periculũ alioꝝ sʒ tãtũ ipsi⁹ ɔfitẽtis. nam tũc nullo modo potest reuelari. ꝙ talis ɔfessio disponit ad cõtritionẽ et cõ sequẽter ad pctõrũ in cõspectu dei cela tionẽ ſʒ Ri. ĩ. iiij. di. xxj. ar. iiij. q. ij. sʒ qñ vergeret in ꝑiculũ cõicatis vel alterius tũc si nullo mõ vult cessare talis q̇n illud faciat. credo sine p̃iudicio quod non so lum põt: imo tenetur reuelare ei q̇ põt ꝓdesse et non obesse vt malo obuietur. ¶ Quart⁹ casus est quando q̇s hʒ per aliã viã pctm̃ sibi detectũ in cõfessiõe ſʒ sanctũ Bo. et Ri. et cõiorẽ opi. the. ĩ. d. xxj. di. Ve rũ est quod ꝓpter scandalũ non dʒ reuelare nisi ꝑ necessitate vel vtilitate illd̃ dicat vel nisi iurauerit dicere ꝟitatẽ ſʒ Jnn. ĩ. c. omnis de pe. et re. recitat Pan. ĩ. d. c. dilectus. de exces. prel. nunqꝫ tamen dʒ dicere se audiuisse illud in confessione ꝙ ſm Sco. vbi. s̃. peccaret mortalꝛ et idem dic. si reuelat aliq̇d plusqꝫ sciat extra cõfessionẽ puta scit semiplene aliqd̃ factuʒ extra cõfessionẽ et plene in cõfessiõe nõ lʒ sine pctõ mortali nisi semiplene expri mere. vel si hʒ dubie aliter qꝫ dubie reuelare non dʒ. ¶ Quintus casus est quã do essent aliqui qui cõdixerũt interfice re p̃sbyteꝝ eũ existẽtẽ in nemore quoꝝ vn⁹ penitet et cõfiteť ante nemoris ingressum nam tũc potest sacerdos retrocedere. lʒ ex hoc alij socij cognoscãt sociũ cõ fessuʒ fuisse proditionẽ secundum enim Sco. in. iiij. di. xxj. generaliter dici potest quod signum quod de se est indiferẽs ad fignificã dum tale peccatum fuisse confessum. vel nõ fuisse lʒ aliquibus sit signum magis determin atũ ex aliquo p̃supposito non tamẽ ex se est signum reuelatiuũ cõfessiõis. nec per cõsequẽs simpliciter illicitũ ɔfes-**[Fo.lxxv.r]**sioni. quidã tamen tenẽt quod ĩ tali casu tenẽtur poti⁹ intrare nem⁹ et subire mortezʒ qꝫ tali signo reuelare. sʒ eis non credo. Meli⁹ tamen faceret si aliquam cãm fingeret cur intrare renuit. sʒ si non potest inuenire credo cum Sco. qd̃ potest desistere ab ĩgressu qꝫuis illi per tale signum deprehẽdant cõfessionẽ ei fuisse factã. si tamen signum nõ esset indifferẽs lʒ certum nullo mõ liceret signum facere vel alio mõ cõfessionẽ reuelare: sed potius tenetur secundum Ri. vbi. s̃. mor tem sustinere ne confessionem reuelet. ¶ Sext⁹ casus in quo licet reuelare cõfessionẽ est quando id quod ȯr non est pctm̃ nec est circũstantia pctĩ illius q̇ cõfiteť nã tale q̇d non cadit sub sacramẽto cõfessio nis nisi esset quid potẽs deducere adme nifestationẽ pctĩ. vnde si q̇s cõfiten do inserat qd̃ in tali terra sunt boni fru ctus vel pulchrum castrũ: vel qd̃ ex tali licito cõtractu dʒ dare centum ducatos alicui. et huiusmodi que non sunt peccata nec dedncẽtia ad manifestationem pctĩ licite secundum ric. vbi. s̃. potest manifestare nisi talis ĩnotescat ɔfessori quod talia sibi dicit sub sigillo secreti. ꝙ tunc non potest reuelare nisi secundum qd̃ sigillum secreti potest reuelari vt. j. dicam.

¶ Quid si presbyter haberet aliqd̃ pec **[sect. 8]** catum mortale qd̃ non posset cõfiteri nisi cõfessionẽ sibi factaʒ reuelaret. Rñ. ſm ri. vbi. s̃. et sco. qd̃ non dʒ cõfiteri durante tali casu illud pctm̃ sʒ sufficit ɔfiteri de eo cum ꝓposito cõfitẽdi quando poterit facere sine p̃iudicio sigilli confessiõis et reuelatiõis persone cõfesse: fortiori enim vin culo tenetur ad celandum confessionẽ qꝫ penitens ad confitendum.

¶ Vtrum sacerdos qui audit duos ĩ cõ **[sect. 9]** fessione et vnus eorum dixit se peccasse cum illo alio. sed ille alius cõfitẽdo hoc non dicit possit eum de hoc interrogare. Rñ. quod sic in genere: sed non potest dicere qd̃ alius sibi reuelauerit nisi ille extra confessionem sibi dixisset.

¶ Vtrum sciẽs per confessionẽ aliquem ex **[sect. 10]** cōicatũ teneat̃ eũ vitare. Rñ. ꝼz Ri. vbi s̃. qd̃ non etiam in secreto. et ad. c. cum non ab hoĩe. de sen. ex. qd̃ vr̃ dicere contrariuz Rñdet qd̃ intelligit̃ qd̃ scit per aliā viā in secreto qz per confessionem Sco. tamen vbi. s̃. tenet qd̃ debet euz vitare si potest sine ꝑditione eius excōicatiōis. si vero hoc non potest facere q̇n eũ prodat non tenetur immo tenetur non vitare qꝛ fortiori vinculo ligatur ad celandũ. s̃. per legẽ nature diuinam et ecclesiasticā qz ad vitandum excōmunicatum.

¶ Quid si sacerdos sciat per cōfessionem **[sect. 11]** qd̃ aliq̃s dormiuit cum muliere in eccl̃ia Rñ. qd̃ hoc non potest reuelare ep̃o nisi in gñe dicẽdo talis eccl̃ia est polluta: et in diget recōcialiatiōe. ar. c. significasti de adul. et. c. si sacerdos. de of. or. ethoc tutiꝰ est lz q̇dā teneāt qd̃ nec ẽt ĩ gñe dẽat re uelare. qd̃ verum credo quando est oĩo occultũ quia sic non indiget reconciliatione.

¶ Vtrum abbas vel aliꝰ p̃latꝰ possit am **[sect. 12]** mouere subditũ ab aliq̊ offo ꝑpter deli ctũ qd̃ sit in cōfessione. Rñ. secundum Ri. et. S. vbi. s̃. qd̃ nō. etiam si scit eũ male vti tali officio. nisi quando hoc facere posset sine suspitiōe penitẽtis. et alteriꝰ cuiuscūqz q eũ āmoueat ꝑpter cōfessionẽ: qꝛ tũc pos set. sz ego credo istud verum nisi quando ta lis subditus cōfitereť pctm̃ a quo non vult desistere et qd̃ vergit in ꝑiculũ alio rũ qꝛ tũc credo possit eũ officio priuare quando ad libitũ ipsius spectat ammouere vel confirmare. vt. s̃. §. vij.

¶ Quid de p̃sbytero q̇ scit ĩ ꝛfessiōe im **[sect. 13]** pedimẽtũ ĩ mr̃imonio ꝛhẽdo. vl̃d̃canꝰ in ꝑmouẽdo et per eũ pñtādo. Rñ. quod secre te dz eos monere vt desistāt quod si cōtrahũt bñdicat nuptias si petit quod pñtet ordināđũ pñtet quando al̃r facer̃ non potest sine manifestatiōe ꝛfessiōis. facit quod no. glo. et doc. ĩ. c. vnico. de scru. in or. fa. rō quia etiam si diceret non sibi crederet̃ nisi quatenus posset ꝑbare. etsic frustra faceret. ¶ Quid est qd̃ cadit sub sigillo cōfessio **[sect. 14]** nis. Rñ. qd̃ directe se extendit ad omnia q̃ cadũt sub sacramentali confessione vt sunt pctā ĩdirecte ꝟo cadũt omnia illa per q̃ deꝑhẽdi potest pctm̃ vel pctōr vñ secundum ri. vbi. s̃. q̇cq̇d per se vel per accñs directe vel indirecte posset verecũ diā vel cōfusionẽ vel malā suspitionẽ vel aliqd̃ aliud **[[Fo.lxxv.]v]** nocumẽtũ gñare penitẽti ex pctō confesso. cadit sub isto sigillo. Vnde locꝰ et tp̃s et sil̃ia ex q̇bꝰ potest deueniri in noticiā pctĩ cōfessi. non simpliciter sed sub re latiōe ad personam que ipsum est ꝛfes sa cadit sub isto sigillo. et durat ẽt post mortem penitẽtis secundum So. vbi. Vñ ẽ p̃ceptũ negatiuũ qd̃ obligat etiam ad semꝑ. ¶ Vtrum ille cui ꝛfessor reuelauit cōfes **[sect. 15]** sionem teneat̃ celare qd̃ sibi reuelauit. Rñ. ꝼm. Ri. vbi. s̃. quod sic ĩmo p̃lato sibi p̃ cipiẽti quod reuelet non tenetur nec dz obedi re: qꝛ talis cōfessor q̇ sibi reuelauit dedit de facto sibi potestatem loquẽdi nō de iure. et iō nullo mō lz ei reuelare.

¶ Quid de illo q̇ audiuit a ꝑposito aut **[sect. 16]** a casu cōfessionem qz quis facit cōfesso ri. Rñ. Ri. vbi. s̃. quod tenetur celare de iure nature et diuino. et ideo nullo modo po terit sine pctō mortali reuelare sine con sensu expresso penitẽtis Et addit Sco. vbi. s̃. qui dolose et insidiose audiuit q̃ quis confitetur peccat mortaliter.

¶ Vtrum ꝑsona cum q̃ q̇s peccauit cadat **[sect. 17]** sub sigillo ꝛfessiōis. Rñ. Ri. vbi. s̃. quod sic siue penitẽs potuerit suũ peccatum ꝛfite ri sine exp̃ssiōe illius ꝑsone. siue non.

¶ Vtrum penitẽs teneat̃ celare pnĩaz si **[sect. 18]** bi a ꝛfessore iniũctā. Rñ. secundum ri. vbi. s̃. q si penitẽs ĩ manifestādo qd̃ sibi a ꝛfessore ẽ iũctũ facere p̃iudiciũ fame ꝑprie absqz vlla vtilitate aut ꝛfessori. qꝛ si for te scireť qd̃ sibi ĩiũxit ĩcurreret odiũ ali quoꝛ. et huiusmodi tũc tenetur celare. Si vero nec fame ꝑprie resultat p̃iudiciũ nec sa cerdoti. tunc potest reuelare. si vult.

¶ Que est pena reuelantis cōfessionez **[sect. 19]** Rñ. qd̃ vltra pctm̃ mortale dz detrudi in arto monasterio et deponi. vt ĩ. c. omnis. de pe. et re.

¶ Sed nuq̇d laicus reuelans cōfessio **[sect. 20]** nẽ sibi factā sit detrudẽdus in arto mo nasterio. Rñ. secundum host. in. d. c. omnis quod non sed alia penitentia puniendus.
¶ Cui incũbit ꝓbatio qꝏ talis reuela **[sect. 21]** uit cōfessionẽ. Rñ. Pa. ĩ. d. c. omnis quod si cōfessor. cōfiteat̃ se dixisse tale pctm̃. sʒ ne gat se habuisse illꝏ ĩ cōfessiōe nisi probet si aliũde habuisse ꝗ per cōfessionem p̃sumet̃ ꝯ eũ. s. qꝏ in ɔfessione. habuit. ar. vj. q. ij. placuit non tamen puniet̃ pena or dinaria. d. c. ois sed pena arbitraria ꝗ non aperte conuincitur.
¶ Vtrum eadẽ sit rō de sigillo ɔfessionis **[sect. 22]** et sigillo secreti. Rñ. quod lʒ sigillũ secreti et sigilli ɔfessiōis se hẽant ꝼʒ inferi⁹ et superi⁹. ꝗ oẽ sigillũ ɔfessiōis ẽ sigillũ secreti et non ẽɔrio. tamen non ẽ eadẽ rō de vno sicut de alio. Ve⁊ est quod peccat mortałr frāgẽs qꝏlibet isto⁊ sigillo⁊ vñ tʒ Sc. vbi. s̃. qsiue ille q̃ alicui aliq̃ ꝏt exṗmat qꝏ ea ꝏt sibi sub sigillo secreti: siue nō tenetur celare dũmō ĩtelligat qꝏ sub secreto ei dicit. et addit ri. vbi. s̃. q̇ ĩ hoc cō cor. quod si reuelat. crimen ꝓditiōis ĩcurrit. Limita tamen ꝼʒ. S. Bo. di. ea. ve⁊ quod nullo mō lʒ reuelare sigillũ secreti ĩ duobus ca sib⁹. ¶ Prim⁹ quando ꝯitas id exigit. puta ꝗ vergit ꝑiculũ alio⁊. ¶ Scꝏs quando dubio cogit ad reuelādũ. Vñ ꝯ ista duo et iuſriu et ꝓmissio non vʒ. Vñ dicit pa. ĩ. d. c. omnis qꝏ si talis assumit̃ ĩ testẽ tenetur reuelare ꝗuis sub sigillo secreti sit ei dictũ non tamen tenetur denũciare. ꝗ aliꝏ ẽ testi moniũ dicere aliꝏ denũciare nam denũciare non tenetur quis qꝏ ꝓbare non pōt. vj. q. ij. placuit. ij. q. j. si peccauerit. ij. q. vij. plerũꝗ. He. tamen de gaʒ. ix. quoł. dicit qꝏ subdit⁹ qui recipit aliquid ab alio in secreto non vergens in dānum cniusꝗ non tenetur reuelare etiam prelato p̃cipienti vt reuelet. Et secundum hoc limito. S. Bo. vt intelligat̃ teneri ex obedientia quando p̃latus vult scire qꝏ potest cedere in de trimẽt uʒ religionis. aut alteri⁹. ałs nō sigillũ ꝯo ɔfessiōis nullo mō lʒ reuela re nisi secundum q. s̃. dictum est.
¶ Vtrum cōfessor dicens aliquẽ sibi cōfes **[sect. 23]** sum de pctĩs suis sit reuelator cōfessionis. Rñ. ꝼʒ. ri. vbi. s̃. quod non ꝗ nihil occul tum manifestat: sed solum manifestum quod scit extra cōfessionẽ ꝗ si dixerim⁹ q pctm̃ non habemus ipsi nos seducimus et c. j. Jo. j. Si ꝯo diceret quod ẽ sibi ɔfessus de magnis criminib⁹ et mult⁹. bñ esset reuelator cōfessiōis. Quidā etiam dicunt qꝏ dicere talia ꝯba. s. hoc pctm̃ audiui in confessione quod est pctm̃ mortale. et sa-**[Fo.lxxvj.r]**tis ad hoc videtur facere tex. d. c. oĩs. sed ego hoc non credo. Et est ꝯsus secundum Sco. vbi. s̃. nisi per tale deueniatur in notitiā ꝑsone q̇ eũ commissit. periculosum est tamen talia dicere.

Confirmatio

electorũ an sit de necessitate petẽda. Rñ. quod sic de iure cōi ita quod electus ad regimen cuiuscunꝗ ecclesie aut reli gionis si administrationi dignitatis se ingesserit ante confirmationẽ. siue tanꝗ prelatus vel procurator. aut iconomus aut alio nouo q̃sito colore ĩ spi ritualibus aut tꝑalibus per se vel aliũ in totũ vel in parte ante confirmationẽ ipso facto priuatur omni iure qꝏ ꝑ electionẽ in ipsa dignitate habebat. c. auaritie de elec. li. vj. Fallit hoc in casu quando abbatissa electa a maiori parte. non tamen a duabus partibus impugnat̃ ne cōfirmetur: ꝗ interĩ potest administra re. c. indẽnitatib⁹. §. si ꝯo de ele. lib. vj. Jtẽ fallit quando confirmatio a papa est pe tenda et electus est valde remot⁹ valet vltra italiā tũc bñ potest administrare in tꝑalibus et spũalibus ante cōfirmationẽ. Excepto qꝏ nullam alienationẽ facere pōt. vt in. c. nihil de elec. Quod verũ credo quando non est in mora petende confir mationis. ałs habebit locũ pena. d. c. auaritie. Et qꝏ ꝏt tex. de vltramōtanis credo habeat locũ in citramontano qñ cura esset vltramōtes vt tenet Ho. et Jo. an. in. d. c. nihil et Guil.

in. d. c. auaritie. Secus esset si haberet per priuilegiũ. vt nos fratres minores qui habemus q̣ electus generalis noster statim potest administrare.
De confirmatione electi. et quo iure fiat not. Bal. in. l. si q̣s sepulchrũ de rele. quod dʒ peti fieri iudicis officio et trãs fert dominium p̃latorũ vt not. Bal. in sua marg. in ver. confirmatio ver. ij. vbi etiã quod non tribuit ius quando requiritur dispẽsa tio que deficit. ita Dynᵒ in. l. ij. et in apo stil. ff. de excu. tut.
¶ Vtrum prefata habeant locũ in ep̃o. **[sect. 1]** Rñ. Ge. in. d. c. auaritie secundum Jo. an. quod sic ex quo no. quod ɔstitutio penalis emanãs ad coadiuuationẽ vel executionem iu ris antiqui interpetratur late vt inclu dat cõtẽta in iure antiquo ałs non ha beret locum in episcopo ꝗ appellatio ne dignitatis non comprehẽditur episcopalis. vt dicit gl. in. c. ij. de p̃bẽ. li. vj. Sed hoc sic: quia in iure antiquo inclu debatur ep̃s. vt in. c. nostri. et. c. qualiter de elec.
¶ Vtrum habeat locum p̃fata pena in **[sect. 2]** imperatore. Rñ. hu. et Jo. and. in. c. legi mus. xciiij. di. quod non et vt tenet glo. in cle. vnica de iureiur. in ver. reges ro manos potest administrare et omnem iurisditionem exercere imperij ꝗuis pa. ibidem teneat contrarium. sed pla cet mihi op. glo.
¶ Quando debet peti cõfirmatio. Rñ. **[sect. 3]** q̣. j. tres menses post prestitũ consensum aliter limito cessante impedimen to si non petatur vel ab electoribus vel ab ipso electo: vel ab alio ꝑ ipso electo est nulla. c. ꝗ sit de elec. li. vj. Jn cathedralibus vero et regularibus ecclesijs quarum confirmatio a papa est peten da serua moderatione. ca. cupiẽtes de elec. lib. vj.
¶ A quo dʒ peti confirmatio. Rñ. qꝏ si **[sect. 4]** electus est exemptus dʒ peti a papa vel ab eius legato de latere si est aliq̣s sup̣ illa pro uincia. vt in. c. si abbatẽ de ele. li. vj. Jntellige quando talis exẽptus sub est immediate pape secus si mediatevt sunt prouinciales ministri ordinis mi norum qui ꝗuis sint exẽpti. tamen habẽt sup̣ se gñalẽ totius ordinis a quo habẽt cõfirmari. Tamen Pa. in. c. j. de sup. ne. p̃la. tenet quod abbates etiam exẽpti sunt per ep̃os confirmandi si autem non sunt exẽpti debẽt confirmari per suos p̃latos immediatos superiores. vt puta ep̃s inferiores suos. Archiep̃s ep̃os suffraneos suos. ¶ Primas vel patriarcha archiep̃os non exẽptos hec colli guntur ex. c. cum monasteriũ. et ex. c. nihil et ex. c. bone memorie. el. j. de ele. cum ibi no. et. lxiiij. distin. illud.
¶ Qũo dʒ fieri confirmatio a fup̣iore **[sect. 5]** vel ab eo cui de iure cõi siue soeciali pu **[[Fo.lxxvj.]v]** ta priuilegio vel cõsuetudine p̃scripta siue ex delegatiõe confirmatio pertinet. Rñ. quod debet vocare noĩatim si est aliquis coelectus simul cum eo vel appa ret aliq̣s oppositor. ałs generalis in ec clesia in qua debet talis presse vocatio debet fieri. vt si qui sint qui se velint op ponere cõpareat assignato termino p̣emptorio. etiam si nullus appareat dʒ ipse confirmator diligenter examinare et electionis ꝑcessum et personaʒ electi. maxime in scientia et honestate vite et etate: ꝗ si indignũ cõfirmat vel illegitime mortałr peccat et est priuatᵒ ip̃oiu re a potestate cõfirmãdi primũ successo rẽ illiᵒ. et confirmatio ipso iure est nulla. quando non vocatis qui sunt vocãdi si est ali quis coelectus vel alius q̣ velit opponere ꝯ electũ vel electionem et non discu so negotio fit. hec habenẽ ex. c. nihil de elec. et. c. fi. de elec. li. vj. cum ibi no.
¶ Sʒ nunq̣d si electᵒ administrat post **[sect. 6]** cõfirmationẽ nullam cadat in penã de q̃ s̃. in prin. Rñ. gl. ĩ. d. c. fi. qꝏ si errauit in facto. puta credidit factã vocationẽ et di scussionẽ. et sic non cadit. sʒ excusat̃. sʒ si errauit in iure non excusat̃ a dicta pena de re. iu. ignorantia. li. vj. cum concor. ¶ Vtrum prefata nullitas cõfirmatiõis **[sect. 7]** hẽat locũ in postulatiõe. Rñ. gl. in. d. c. fi. quod sic ĩ admissiõe postulationis q̃ fit a fuperiore qui postulatũ admittendo cõ firmat. secus in postulatione q̃ est in eo quod postulatur monachus electus a prelato suo.

siłr hʒ locũ ĩ pñtatione. vt ille cui fit pñtatio seruet decretalẽ. d. ca. fi. nec ob. si dicas quod constitutio videtur penalis et sic extendi non debet: ꝗ non est penalis cum non priuet iure quesito sed querendo. vide ibi. doct.
¶ Vtrum sit seruandũ quod dictũ est. §. iij [sect. 8] precedenti in oĩbus beneficijs etiam simplicibus. Rñ. Ge. in. d. c. fi. quod sic siue habeāt curā animarũ. siue nō: ꝗ cum in oĩ bñficio requiraẽ examinatio et cōfirmatio electi seu pñtati seu postulati. sʒ Jo. an. post ho. in. c. proposuit. de cōces. pre. ergo seruanda sunt predicta.
¶ Vtrum in hospitali siłr. Rñ. Lap. ſm [sect. 9] ge. vbi. s̃. quod sic si daẽ bñficiũ ꝑviā pñta tionis vel electionis. secus quando non daẽ in bñficiũ ꝗ tũc fit cōmissio. non electio vel collatio. seu presentatio vt in cle. ꝗ contingit de reli. domi.
¶ Vtrum prelatus superior possit con [sect. 10] firmare sine capło. Rñ. Ge. in. c. qm̃ de elec. li. vj. quod Arch. hic post opi. recitatas tenet quod non valet confirmatio si ĩ abñtia capituli fiat. arg. eorũ q̃ no. de of. dele. cām. ff. de admi. tu. l. titiũ et meuiũ ĩ ṗn. et. ff. de exerci. l. j. §. quod si plures. et hoc ve rũ nisi cōsuetudo ecclesie haberet ɔtra riũ quia tunc valeret confirmatio decō sue. c. non est. lxvj.

Confirmationis

sacramentuʒ ad quid valet. Rñd. Melchiades papa in. c. spiritussanctꝰ de cōse. dist. v. quod valet ad augmẽtũ gr̃e ad cō firmandũ in pugna contra vicia et diabolũ et arma et instruit ad agones huius mundi et prelia.
¶ Vtrum sit necessariũ ad salutẽ. Rñ. [sect. 1] ꝗ non absolute: ꝗ baptiʒatus si statim decedit soluatur vt pʒ ĩ. d. c. spũssanctꝰ ꝗuis sit cōfirmatꝰ tamen necessariũ est ita quod contẽnens ip̃m suscipere mortaliter peccaret. et dānaretur. vt colligiẽ ex̃. d. c. spiritussanctus cum ibi no. Et ꝑ pter ea credo quod notabilis negligentia ep̃orum in non conferendo istud sacramẽ tum sit eis peccatum mortale. per ar. in d. c. spiritussanctus.
¶ Vtrum soli ep̃i hoc sacramentum pos [sect. 2] sint cōferre. Rñ. quod sic vt pʒ in. c. de his. et duobus. c. se. de cōse. di. v. tamen secundum Jnno. in. c. ꝗto de ɔsue. pa. posset dare lnĩam sacerdotibus vt cōferrẽt ꝗ secundum gl. in. c. manus de cōse. di. v. sequiẽ Jnn. vbi. s̃. ex demandatione pape quilibet clericꝰ potest conferre ordinem et sacramentũ quod habet.
¶ Quibus debet conferri istud sacra [sect. 3] mentũ? Rñ. quod omnibus fidelibꝰ baptiʒatis tam sanis ꝗ etiam morte pericli tantibus. vt pʒ in. c. vt ieiunij et. c. se. de conse. di. v. ꝗuis glo. sentire videaẽ ꝗ debeat dari solũ habentibus perfectā etatẽ. s. xij. annorum non credo verum. **[Fo.lxxvij.r]** ¶ Vtrum perfecte etatis volens susci [sect. 4] pere istud sacramentum teneaẽ cōfiteri prius. Rñ. quod ꝗuis teneaẽ cōfiteri de mortali si qꝏ cōmsit añ ꝗ suscipiat ałr peccaret mortałr tamen cōfiteri non credo te neaẽ de necessitate ar. d. c. vt ieiunij in verbo moueantur.
¶ Vtrum de chrismate tantum et illius [sect. 5] anni debeat fieri. Rñ. quod sic cum sit minoris necessitatis confirmatio ꝗ baptismꝰ ar. c. qm̃ de sen. ex. li. vj. et. c. si q̇s de alio de conse. di. iiij.
¶ Vtrum omni tempore possit confer [sect. 6] ri. Rñ. qꝏ sic ar. c. omnes fideles et. c. de his et. c. vt ieiunij et. c. se. de cōse. di. v. sʒ ep̃s dʒ esse ieiunus vt in. c. vt ep̃i de cōse. di. v. sed non de precepto.
¶ Vtrum ieiunus tamen debeat suscipere [sect. 7] Rñ. quod sic. nisi necessitas aliud suadeat tamen credo sit consilium non preceptũ. vt opʒ in. d. c. vt ieiunij. et ꝑpterea dicit Alex. quod melius est confirmari post praudium ꝗ ep̃o postea discedente nō possit confirmari.

¶ Quid si q̇s oleo pro chrismate sit vn [sect. 8] ctus Rñ. secundum Ho. et in. c. vnico de sa. vn. quod debet iterum chrismate liniri. et debet illaoratio reiterari. signote et c. Alie autem orationes que precedunt et sequunt̃ non iterantur.
¶ Que est forma huius sacramẽti. Rñ. [sect. 9] q̨ in iure non muenitur nisi quod in fron te chrismate debet signari. Tamen inpō tificalibus cōiter habet̃. Ego te consigno signo crucis et cōfirmo te chrisma te salutis. Jn noĩe patris et filij. et c. Et hec est seruanda.
¶ Vtrum sit reiterabile istud sacr̃m. Rñ. [sect. 10] q̨ nō. vt in. c. dictũ est. et. c. se. ea. dist. Et peccaret mortaliter sciẽter iterās: secus si ignoraret aut dubitaret ꝗ non ȯr iteratũ quod nescitur factum.
¶ Vtrum non ɔfirmatus possit tenere aliũ [sect. 11] ad cōfirmationẽ. Rñ. quod non. c. in bapti mat. de cōse. di. iiij. Et si tenet non cōtra hit cōpaternitatem vt ibi patet cōcor. Tho. et Pet.
¶ Quot possunt tenere ad istud sacra [sect. 12] mentũ. Rñ. tantum vnus dʒ esse q̇ teneat c. non plures de conse. di. iiij. Sicut et in baptismo. vt ibidem.
¶ Vtrum ille q̇ tenuit in cathecismo vel [sect. 13] baptismo possit tenere in hoc sacr̃o. rñ. qȯ cōsuetudo romana est qȯ non. sed p̨ singulos singuli suscipiant. Tamen fieri potest si necessitas cogit. ałs non vt ĩ. c. cathecismo de cōse. di. iiij. Sed no. quod ho die ex consuetudine est vt q̇ tenet in ca thecismo teneat ĩ baptismo et ideo sine peccato fit. Si tamen plures sunt q̇ tenent omnes efficiuntur compatres su scepti. vt in. c. fi. de co. spi. li. vj. Et ideo vir non debet tenere vxorem et econuerso. ꝗ orietur imped imentum.

Confirmatio

summi pontificis ex certa scientia facitva lidum quod erat nullum respectu iuris positiui. secundum Jo. de lin. vt refert Pa. in. c. cum super de causa pos. et proprie. facit firmum quod alias est infirmum. Solemne quod non est solenne supplẽ do defectus solennitatis omisse. ij. q. j. in primis de trāsac. c. j. de cōces. pre. ꝗ. Si vero sit in forma cōi non ex certa scĩa nihil iuris tribuit. sed solũ vetus conseruat. de cōfir. vti. vel inuti. c. dilecta. et c. j. in gl. et de cōces. pre. ꝗ diuersitatẽ. et de priui. ꝗ intentionis nec per ipsam de rogatur iuri cōi. de offi. or. lʒ. de fi. instr. inter dilectos.
¶ Confirmatio ꝓprie non est quando successor [sect. 1] cōfirmat cōstōnẽ p̃decessoris: seu eius ge sta. vt dicit Pa. in. c. j. de loca. et est dictũ Ho. vñ potiꝯ est ratificatio vel innoua tio. Sed confirmatio est quando superior con firmat factum inferioris. Quod nō. ꝗ facit ad multa.

Confraternitas

an sit licita. Rñ. Petr. de perusio tractatu de canonica portione ep̃i. ca. iiij. quod si fiat ex cā licita. facit glo. in. c. si q̇s clericorũ. xj. q. j. que dicit quod fraterni tates bone admittunt̃. q. ij. di. si q̇s despicit. Sed que fiunt ad malum ꝓhibẽ tur. C. de mono. l. vnica. de hoc do. An. barbatius in. c. officij de test. plene tra ctat archi. etiam in. d. c. si quis despicit et vide. s̃. collegium.
[[Fo.lxxvij.]v] De hac materia cōfraternitatis in quātũ iste allegauit Ro. in suis no. voluit eũ allegare sin. cccxlvj. inci. nũc ha beo cōsulere de quo per Colle. c. cum et plātare. ꝟ. quid de istis cōfratris de pri ui. vbi tenet cum archi. vbi. s̃. allegatur. ¶ Vtrum statutũ confraternitatũ quo ca [sect. 1] uet̃ ne q̇s recipiat̃ nisi soluat tamen liceat. Rñ. pe. vbi. s̃. qȯ sic si fit ꝓpter honestā cām. puta alẽdis pauperibꝯ et hmōi. d. c. si q̇s despicit. et ar. xxvj. q. ij. non exem plo: q̇dā tamen dicũt non licere. ꝗ excludit pietatẽ. s. ne quis recipiatur nisi soluat et videtur

magis equũ. Si tamen statutũ dice ret qd̃ receptus soluat tamen oĩ mense lice ret. Ludo. de ro. in no. dicit quod arc. q. ij. d. c. si quis despicit consuluit quod si sit sta tutũ per ꝓba affirmatiua sic valet. Si per verba negatiua. s. nullus admittat̃ sic non vz. allegat. c. ad apłicā de simo. Et addit idẽ. Ludo. qd̃ si ptās inuenit societatẽ in qua sit statutũ inhonestũ pōt statim eoipso cassare societatẽ ſz Bar. in. l. sub pretextu. ff. de extraor. cri. et seq̇ tur Bal. in. c. j. §. cōuẽ ticulas. de pa. te. in vsi. feu.

Coniuratio

est quando aliqui rebel li autoritate in vnum se colligendo iuramenta inter se dederunt. ij. q. j. si qui clericorũ. et no. quod conturatio et conspiratio ꝑ vno eodemq; crimine accipiuntur. ij. q. j. coniurationum. vnde coniurare est simul vel vnũ iurare conspirare vero est simul vel in idem spirare secundum glo. in. c. constitutionez. de sen. ex. li. vj.
De materia cōiurationis supple. j. in versi. conspiratio. et illa an possit pro bari per socios criminisno. Bal. ĩ. l. qm̃ ver. q̃ro igit̃. C. de test. vbi tenet quod sic qñ aliter non potest probari.
¶ Vtrum omnis coniuratio sit illicita. Rñ. **[sect. 1]** q proprie cōspiratio vt patet ex precedentibus est illicita. Dicitur tamen aliqñ lar go mō ꝛspiratio seu cōiuratio qua aliq̇ cōiurant vel in idem aspirāt qd̃ de se est licitum et bonum et tũc lz talis cōspiratio. vt no. gl. in. d. c. si quis clericorũ alle. j. q. j. concussionis. xxij. q. j. c. j. no Jnno. in. c. cũ. J. et. A. de sen. et re iud. et Pa. in. c. exhibita de iud. Quando ergo q̇s ꝛiurat vt re bellet p̃lato vel obediẽtie et huiusmodi sic est ꝛspirator vt opz de ver. sig. cōstitutionẽ. li. vj. et sic cōspiratio de se est mortale pctm̃. Jn dubio ꝓo semper p̃sumit̃ ma la. secundum Jnno. ĩ. c. j. de scis. et Vin. ĩ. c. fi. de testi. co. et Jo. an. in. c. iij. de ver. sig.
¶ Que est pena ꝛinrātiũ vel ꝛspirātiũ. **[sect. 2]** Rñ. laici debẽt excōicari si ꝛ ep̃z secundum gl. in. c. fi. de testi. co. et secundum Ho. et Jo. an. in vna libra auri ꝛdẽnari singuli. ĩ ꝛstitu tione Federici de pace. te. c. hac edicta li. et si q̇s tumultũ ꝛ aliquẽ fecerit vel seditiosas voces emiserit capitał ẽ pena. l. denũtiam⁹. C. de his q̇ ad ec. ꝛfu. et l. j. et. ij. C. de sed. et. ff. de pe. l. aut facta. et C. de epi. et cle. l. ꝛuẽticulāvbi ꝑhibent̃ cet⁹ vel turba cōgregari nisi inueniał cōcessum expresse. ff. de col. illi. per totum clerici debent deponi.

Consanguinitas

vide. j. matrimo nium. iij. impedimento vj.

Conscientia

conuenit cum lege na turali rationalis creature. et cum sinderesi in hoc qd̃ est. regula re: sed differunt in mō lex naturalis di ctat ei bonum faciẽdũ et malum fugiẽdum post hoc sequit̃ iudiciũ ĩ rōne. et sic format̃ ꝛscĩa vlteri⁹ facto iudicio quod sic dz eẽ sequit̃ sinderests q̃ ẽ sintilla cōscie q̃ stimulat volũtatẽ ad bonum faciẽdũ. et sic pz quod cōscĩa ꝑprie est regula in rōne sin deresis ꝓo in volũtate instigādo eā ad bonum et stimulādohec ex alex. in. iij. par te summe.
Cōsciẽtia et cōsensus ĩ quo differũt no. Ange. in aut̃. de alie. et emphi. §. em phiteosis ꝓ. et hoc no. ad. q. colla. ix. etest cōsciẽtia statutũmẽtis in suo esse. Bal. no. ĩ tra. scisma. col. iij. ꝓ si. et rursus etiā obligatio. vbi etiam dicit quod non potest cogi. ¶ Vtrum conscientia liget

ad faciẽdũ [sect. 1] omne quod dictat per modum p̃ceptionis vel prohibitionis. Rñ. sctũs bon. in. ij. sen. di. xxxix. arg. j. q. iij. quod aut cōsciẽtia dictat aliquid quod est secundum legem dei. et sic tenetur facere: aut dictat quod est p̃ter le-**[Fo.lxxviij.r]**gem dei. et sic tenetur facere vel ɔscientiā deponere. vt pote si dictat necessariũ ad salutẽ festucam de terra leuare si non de ponit ɔsciẽtiā aut non leuat: mortałr pec cat. aut cōsciẽtia dictat qd̃ ẽ ˜ɔ legẽ dei: et sic non ligat ad faciẽdũ: sʒ ligat ad depo nendũ: ꝗ erronea errore repugnāte legi diuĩe vñ ꝗdiu manet ponit hoieʒ ex tra statum salutis: et iō necessario tenet̃ eā deponere: ꝗ siue faciat quod ɔsciẽtia di ctat siue non faciat semper mortałr peccat faciẽdo quod dictat peccat mortałr ꝗ face re ˜ɔ legẽ dei. non faciẽ do peccat mortałr ꝗ faciẽdo bonum facit in cōtẽptũ dei dũ credit dictāte sibi cōsciẽtia et hoc deo di splicet. et sic itellige. xxviij. q. j. §. ex his. de sy. per tuas el. ij. de resti. spo. lr̃as de p̃scri. c. fi. qd̃ fit contra cōscĩaʒ edificat ad gehennam. ¶ Quid si p̃lat⁹ p̃cipiat aliq̇d qd̃ cōsciẽ [sect. 2] tia subditi dictat ẽt ˜ɔ legẽ dei. rñ. sctũs Bo. vbi. s̃. qtenet̃ deponere eā nisi cla rũ sit illd̃ fore ˜ɔ legẽ dei. Et si nescit de illa iudicare dʒ sapiẽtiores ɔsuluere. vł per orationẽ a deo declarationẽ postulare. vel dic vt habet̃ ĩ. c. ĩq̇sitiōi de sen. ex. quod quando scit ꝑ certo qd̃ ẽ ˜ɔ legẽ dei non obe diat. ꝗ mortałr peccaret. sʒ poti⁹ tolleret etiam excōicationẽ. Si non scit ꝑ certo sʒ ex leui et temeraria credulitate: tunc ad cōsiliũ sui p̃lati deponat. Si ꝗo habeat credulitatẽ. ꝑbabilẽ et discretam. ꝗuis non manifestā et euidẽtẽ: tũc ꝑpter obediẽtiā faciat qd̃ sibi p̃cipit̃ ꝗ tenetur ĩ tali dubio et ꝑpter bonum obediẽtie excusat̃: sʒ nullo modo ex ꝑpria volũta le faciat ꝗ non lʒ ĩmo mortałr peccaret. ꝗ q̇ amat per iculũ ꝑibit ĩ illo. Et istud ẽ quod dicit tex. ĩ. c. non solũ. de regula. lib. vj. Decet inq̇t et expedit vt cōsciẽtie puritati non desijt iudiciũ rōnis ne dum spũa lis ꝑfectus q̃rit̃ inde salutis dispẽdiũ incurratur. vide et. j. religiosus. §. xxix. ¶ Vtrum cōfidens de cōscĩa famam negli [sect. 3] gẽs peccet mortaliter. vide. j. fama §. j.

Consecratio

ep̃oꝝ et archiepiscorũ. j. tres mẽses post electionẽ et ɔfirmationẽ differri non nisi ne cessitas aliud suadeat. lxxv. di. qm̃ q̇dā. De hac materia ɔsecratiōis paꝝ ꝑ legistas tāgit Bal. tamen in. l. dixectis: ĩ fi. C. ma. est. dicit quod ɔsecratio sola non facit papā nisi p̃cesserit solẽnis electa. Nec valet cōsecratio p̃lati quando eius electio fuit inualida. no. idem Bal. in. c. j. in fine qui feu. da. pos. in vsi. feu.

¶ A q̊ dʒ cōsecrari archiep̃s. Rñ. quod ab [sect. 1] oib⁹ suffraganeis suis q̃ tũc ad metropolitanā ecclıā sunt vocādi. de tẽ. or. si ar chiep̃s et cum ɔsensu primatis. c. plʒ. lxv. dis. ita quod sine eo non recipit executioneʒ ɔsecrat⁹ vt no. Jnn. ĩ. c. ne ep̃i de tẽ. or. ¶ Quis cōsecrabit ep̃m. Rñ. si ẽ exẽpt⁹ cōsecrabit̃ a papa vel de eius mādato. si [sect. 2] ꝗo non est. exẽpt⁹ quod archiep̃s cum duob⁹ ꝑuincialib⁹ ep̃is. aut tres cōprouinciales ep̃i ex iussu archiep̃i. ita tamen quod oẽs ep̃i cōprouinciales sunt per epłam requi rẽdi vt cōsentiāt: vt ĩ. d. c. nec ep̃i. vbi di cit Jnn. quod si aliq̇s ep̃oꝝ cōprouincialiũ cōtẽnat̃ ĩ ɔsecratiōe archiep̃i vel ep̃i q ꝑ poterit agere vt priuet̃ executiōe officij sicut in electiōe agit̃ vt casset̃. de elec. q sicut. arg. de elec. cum in veteri. de arbi. cum olim. lxv. di. non dʒ. et etiam grauior penitentia sibi poterit imponi. ¶ Quo die debent consecrari predicti. Rñ. quod die dominico hora tertiaꝝ lj. di. qui in aliquo. quasi in fine. lxxv. di. qd̃ die et. c. ordinationes.

¶ Qũo dʒ fieri. vide in. d. c. ordinatio [sect. 4] nes. sʒ melius in eoꝝ pastorali. et quid sit de substantia no. in d. c. ordinationes. lxv. di. in summa.

¶ Patriarcha autem et primas ac cardina [sect. 5] les credo quod a papa sunt consecrādi vel de eius mādato et non ab alio. ar. c. pudẽ da. et qd̃ ibi no. xxiiij. q. j. Dicit etiam Pa. in. c.

meminim⁹ de accu. quod quilibet pre latus cōfirmat⁹ a papa non potest benedici seu cōsecrari per inferiorē: nisi de licen tia pape. vt in. c. cum in distribuendis de tem. or. nisi cōsuetudo aliud habeat. pa pa. ꝯo consecrari dʒ ab episcopo. hostiē sis. xxiij. di. in nomine domini.
¶ Jn quo loco sunt prefati consecrandi **[sect. 6]** Rñ. qȝ archieps̄ in sua inetropolitana ecclesia vt in. d. c. si archiepiscopus alij **[[Fo.lxxviij.]v]** autem vbi placuerit ad quem pertinet consecratio. lv. di. c. fi.

Comsecratio

ecclesie a quo dʒ fieri Rñ. quod ab episcopo ꝑ prio non ab alieno. nisi de licentia proprij. facit. c. tua fraternitas. de cōse. ec. vel al. non eps̄ ergo non potest etiam de licentia ep̄i nec etiam reconcilare. vt in c. ea que. eo. ti. Dicit tamen Jnn. ibidem ꝗ papa plurib⁹ episcopis cōcessit vt possit simplices sacerdotes recōcialiare ec clesiam a qua tamen prius per episcopū benedicta. Est sic patet quod ex concessiōe pape solum possunt recōciliare non con secrare. Jntellige de ecclesia cōsecrata. quia ecclesia non consecrata bene potest reconciliari per sacerdotem aqua exorcizata tantum. vt in. d. c. fi. de conse. ec. vel al. quia aqua exorcizata potest fieri per simplicem sacerdotez. Ex quo patet. quod non oportet quod fiat per ep̄m. vel de licentia eius secundum glo. in. d. c. fi. Et est communis opi.
¶ Quo tempore potest consecrari. Rñ. **[sect. 1]** ꝗ in omni tempore tam festiuo ꝗ non. d. c. tua fraternitas.
¶ Quō dʒ cōsecrari. Rñ. quod mod⁹ habe **[sect. 2]** tur. in eoꝛ pastorali. et aliquid de cōse. di. j. omnes basilice. et quod ibi no. Sʒ a pa storali non est recedendum.
¶ Vtrum aliquando sit reconsecrāda. **[sect. 3]** Rñ. pa. in. c. ꝑposuisti. de cōsec. ec. vel al. quod sic in tribus casib⁹. ¶ Primus quando ne scit̄ an fuerit consecrata vtputa ꝗ non apparet aliqȝ signum per quod appareat con secrata nec scriptura. nec testis et huius modi. de ꝛse. di. j. ecclesie vel altaris. ꝗ non dicitur literatū qȝ nescitur factum. c. solēnitates. el. j. de cōse. di. j. c. veniēs. de presby. non bap. Secūdus si parietes sunt combusti et decrustati. Ratio quia consecratio. et linitio fit in ipsis parieti bus. Et ideo licet non corruant. si tamen cōburantur est reconsecranda gl. est de cō se. di. j. ecclesijs. Secus si tectuʒ comburatur vel destruatur: ꝗ non est reconsecranda vt in. c. ligneis. de conse. ec. vel al. de nouo opʒ ipsam reficere etiam de eisdem lapidibus. Et licet gl. et aliq̇ ibi velint quod si nunc vna pars reficiat̄. et postea alia quod non sit reconsecranda. ta men Pau. vbi. s̄. tenet quod debet reconse crari. quia in spiritualibus consideramus veritatem et non fictionem. vt no. Archi. in. c. j. de voto. li. vj. Jdeo est verum quod non est in veritate illa prima ecclesia. nec cōsecratio que fuit in illa pri ma est in ista quia non est liquor qui cōmisceatur. Et hanc opi. sequitur Jnno. in rubri. eo. ti.
¶ Jn quibus casibus ecclesia poluitur **[sect. 4]** et indiget recōciliatione. Rñ. pa. in. d. c. ꝑposuisti: ponit duos casus. ¶ Prim⁹ quando in ea effundit̄ sanguis. Et not. quod effusio significat abundantiā. ꝑ quo vide bonum tex. cum glo. in. c. cum illoꝛ. §. qȝ si claustrales. de sen. exc. et ideo ex modica lesiōe ꝗuis modicū de sanguine effluat non ĩdigeret recōciliatiōe. Aduerte quod ista effusio sanguinis oportet quod sit facta ex contētione. vel ex iniuria secundum Rod. ꝗ si furiosus vel ligno caden te effunderetur sanguis non esset reconciliāda et hoc videtur velle Hug. de conse. di. j. ecclesijs. et Ho. in. c. si ecclesie de ꝛse. ec. vel al.
¶ Secundus quando in ea aliquis occidit̄. licet sanguis non effundatur puta quia suspēditur et huiusmo di: et intellige de homicidio violēto vel iniurioso. secundum no. in. c. vnico. eo. ti. li. vj. Sec⁹ in homicidio casuali: vel cum quis se defendēdo aliū occidit. vel si sanct⁹

ibi occidatur. quia tunc non est reconcilianda. Sed glo. in. d. c. vnico tenet q̨ in hoc vltimo casu polluitur. et est recō cilanda: sed non lauandus est locus vbi sanguis effusus est et communiter hoc tenetur.
¶ Sed quid si quis in ea letaliter vul **[sect. 5]** neretur. et extra ecclesiaʒ moriatur. Rñ. glo. d. c. vnici quod reconciliabit̃ etiam si sanguinẽ recollegisset in scutella. sed non econtrario si vulneratur extra et co fugit ad ecclesiā licet ibi moriat̃ et sanguis effundatur. non recōciliabitur. Si militer dic secundum hu. si existẽs in tecto ecciesse sagitetur non reconciliabitur quia extra ecclesiam videtur factum.
[Fo.lxxix.r] ¶ Quid si quis sane mẽtis seip̃m vulneret vel occidat in eccl̃ia irato animo **[sect. 6]** Rñ. Ge. in. d. c. vnico quod reconciliabit̃ si est publicuʒ. de sen. ex. contingit. el. j. q̨. homicida est. Secᵊ si esset furiosus et nō sanemẽtis. ar. cle. si furiosus. de homi. ¶ Tertius quando excommunicatᵊ sepelitur in ecclesia vel paganus. quia si erat consecrata est reconcilianda et cor pora predictorum proijcienda si discer ni possunt ab alijs. de cōse. di. j. ecclesiā et de cōse. ec. vel al. consuluisti et ibi pa. ponit istum cum casu se. ¶ Quartᵊ quādo fuit consecrata per notorium excom municatum. Naʒ ea que consistunt in exterioribus benedictiōibus et cōsecra tionibus facta per notoriuʒ excommu nicatū non debent per fideles exercitari ante reconciliationem. ¶ Quintus ſm gl. in. d. c. ꝓposuisti quando parietes suc cessiue reparant̃. sed credo sit recon secranda. ¶ Sextus quando effunditur semẽ. de adul. c. significasti. Sʒ quādo est occultū non poluit̃. vt tenet gl. in. d. c. vnico. et ex. d. c. significasti. in. ver. publice. et fit publicum vel ex confessione eorū qui fecerunt vel rei euidentia. et intelligunt quidam de omni effusione seminis criminosa. Secus de effnsione q̃ fit in somnis. et ea que sit in matrimo nio causa procreāde prolis et huinsmo di. Contrariuʒ tamen tenetur communi ter. vt ptʒ in gl. d. c. vnici. et quod ibi no. vt habeat locum in oĩ polutiōe humana. Et hoc magiscōsonat tex. in. c. ecclesijs de conse. di. j. et hoc tene.
¶ Quid si ecclesia non erat ɔsecrata. Rñ. **[sect. 7]** q̨ q̨uis ecclesia non sit cōsecrata tamẽ poluitur seminis aut sanguinis effusione. vt pʒ in. c. fi. de con. ec. vel al. et de bet lauari aqua exorciʒata tantum per sacerdotem. vt ibidem.
¶ Vtrum celebrās ĩ eccl̃ia poluta efficia **[sect. 8]** tur irregularis. Rñ. Ge. in. d. c. vnico q̨ non de sen. ex. is q̇li. vj. tamen in ea nam dʒ celebrari de ṗui. tuaꝛ ĩ ṗn. Dicit tamẽ Lapus quod talis est suspẽsus ab ingressu ecclesie. de priui. ep̃oꝛ li. vj. et si cum ta li suspẽsiōe in eccl̃ia diuina celebraret vt prius suo agens officio erit irregularis de sen. ex. is cui. lj. vj.
¶ Qũo dʒ recōciliari eccl̃ia poluta. Rñ. **[sect. 9]** q̨ cum aqua de qua in. c. cōsuluisti. et in. c. aqua de conse. ec. vel al. Et similiter cimiterium sed melius habetur in pasto rali. et sic serua.
¶ Vtrum faciens cōsecrare ecclesiā possit cōpelli ed ipsaʒ dotādā. Rñ. Pau. in. c. **[sect. 10]** cũ sicut de cōsec. ec. vel alt. qd̄ sic. et dos debet esse tāta qd̄ vnᵊ presbyter cum ministro possit viuere habito respectu ad obuẽtiones spirituales. Et si esset collegiata habetur respectus ad numerũ collegiatorũ. Fallit hoc in ecclesijs mẽdicantium.
¶ Vtrum possit aliquid exigi ꝑ conse **[sect. 11]** cratione ecclesie. Rñ. quod non. vide. j. Simonia. iij. §. xviij.

Consecratio

altaris est alia a cōsecratiōe eccl̃ie. c. j. de cō se. ec. vel altar. Jō vna sine alia fieri po test de quo vide. s̃. altare.

Consecratio.

cimiterij qũo debet fieri habetur in pastorali.
¶ Quomodo poluit̃. Rñ. quod si cimiteriũ est cōtiguũ ecclesie tũc po luta ecclesia **[sect. 1]** poluit̃ cimiteriũ sed non ecōuerso. vt ĩ. d. c. vnico de cōse. ec. vel al. li. vj. Si ꝓo nō ẽ cōtiguũ ecclie vel si est cōtiguũ sꝫ nō poluit̃ ec. tũc poluit̃ per sanguinis vel se minis effusionẽ. sicut dictũ ẽ de eccl̃ia. Jtẽ quando aliq̣s excōmunicat⁹ vel infi delis ĩ eo sepelit̃. vt ĩ. d. c. cōsuluisti et in d. c. ecclesiaꝫ. el. ij. aduerte tamen quod si essent plura cimiteria. ꝯtigua tamen parietẽ habẽ tia in medio se iungentẽ quod poluto vno non poluitur aliud etiam si per portā mediam habeat̃ accessus de vno ad aliud vt in. d. c. vnico.
¶ Sꝫ q̣d si polutio vel sanguinis effu **[sect. 2]** sio fiat in porta ĩ medio posita. Rñ. Jo. an. vt refert Ge. ĩ. d. c. vnico. quod illd̃ cimiteriũ est violatum cuius causa paries et porta fuerũt facta quasi sit illius accessio ꝑ. l. et si non sunt. §. pe. et vl. ff. de auro et ar. le. vbi dicitur spectam⁹ q̃ res cuius rei ornāde causa fuerit adhibita. non q̃ **[[Fo.lxxix.]v]** cā fuerit adhibita. non q̃ sit p̃ciosior. Et iō legato auro legata sunt vasa aurea et legatisgẽmis. gẽmea vasa et. secundum hoc siue gẽme sint in aureis vasis. auro cedẽt. et idem de argento. cũ. l. se. et dicit Ge. ibidem quod in dubio paries ĩtermedi⁹ videt̃ principaliter factus. vt faciat duo cimiteria non accessorie. vt innuit text. ibidem.
¶ Vtrum sil̃r sit dicẽ dum si polutio vel effu **[sect. 3]** sio sanguinis fiat in porta ecclesie. Rñ. Ge. vbi. s̃. quod Jo. de Jmo. dicit quod sic quā do ĩtra clausurā hostij ꝓsus eccl̃iā ẽ fa cta. Sec⁹ si in ꝑte q̃ est extra clausulam ar. no. per Bar. in. l. j. ff. ve dona.
¶ A quo dꝫ recōciliari. Rñ. quod ab ep̃o si **[sect. 4]** cut dictũ est de ecclesia cum aqua benedicta. vt in. d. c. consuluisti.
¶ Vtrum debeat q̣s sepeliri in cimiterio **[sect. 5]** poluto. Rñ. quod non. vt in. d. c. vnico.
¶ Vtrum corꝑa excōicatorũ hereticoruꝫ. **[sect. 6]** aut paganorũ sint exhumanda quādo cōsecrare vult cimiteriũ: vel recōciliare polutũ. Rñ. qd̃ sic si discerni possunt de conse. di. j. ecclesiam el. ij.
¶ Vtrum recōciliata ecclesia recōciliatuꝫ **[sect. 7]** sit cimiteriũ. Rñ. ſꝫ ar. et Jo. an. d. c. vni co quod sic si estc ontiguu⁹ alias sec⁹.

Consecratio

vestimentorũ et vasoꝝ ad diuinũ cultũ neces sariorum ad quem pertinet vide. s̃. benedictio. §. j. et. ij.
¶ Vtrum polsit alienari. Rñ. quod in vsus ꝑ **[sect. 1]** phanos nullo modo debẽt cōuerti q̃ se mel deo dicata sunt. sꝫ vetustate ꝯsumpta debẽt cōburi. et cineres in ecclesia reponi. c. q̃ semel. et quod ibi not. xix. q. iij. et in regula semel deo. de reg. iu. lib. vj. Possunt tamen vasa ecclesiastica et calices cōfracti seu minuti vẽdi in casib⁹ cōcessis de q̣b⁹. s̃. Alienatio. §. ij. x. q. ij. hoc ius et in glos. prefate regule. Jntegra non nisi alteri ecclesie vel loco religioso. vt in. l. c. ligna. de conse. distin. j.

Consecratio

virginũ quo tẽpore de bet fieri. Rñ. quod in die epiphanie et in natalibus apostolorũ. et per totā ebdomadā resurrectiōis. et omni die dominico vt no. xx. q. j. §. velamẽ. et. c. se. et in

casu necessitatis puta ꝑiculi mortis oĩ die priuato. xx. q. j. deuotis et in gl. ij. de cōse. ec. vel al. Jnno. in. c. j. de tem. or. tꝫ quod etiam in solēnibus festiui tatibus possunt consecrari. ¶ A quo debēt cōsecrari. Rñ. quod ab eꝑo **[sect. 1]** proprio vt in. d. c. deuotis.
¶ Vtrum illa q̃ est corrupta sit cōsecrāda. **[sect. 2]** Rñ. quod nō. xxvj. di. acutiꝰ. et. d. c. deuotis. et. c. iuuēculas. ea. q. Et qꝫuis fuerit vio lēter corrupta. tamen cōsecrāda non est qꝛ lꝫ corona ei duplicetur qꝫtũ ad meritũ non tamen habebit aureolā virginũ. vt no. in summa. xxij. q. v. facit. c. ille famu le. ea. q. Sꝫ theologi tenēt et bene qd̄ ha bebiť. et nec ꝑpter hoc non cōsecrať. sꝫ qꝛ ecclesie non cōstat an consenserit vel ne. ¶ Quid fiet de ea que occulte corrupta fuit et nisi cōsecretur imminet scādalũ. Rñ. quod eꝑs simulabit eā cōsecrare faciē do ea q̃ non sunt de substātia cōsecratio nis et omittēdo substātilia. quod lꝫ sicut pꝫ in. c. j. de his que vi. me. ve. causa fi. et facit. c. vtilem. xxij. q. ij. et nomen virginitatis mutabit in nomen castitatis.

Consentire.

videť secundum Jnn. ĩ. c. j. genesi. de elec. quando q̇s tacet in actui honorabili seu concupiscibili. sed in actu vituperabili: et preiu diciali et in quo esset verecundũ loqui et cōtradicere plerũqꝫ videtur dissentire. l. fi liusfa. §. inuitus et ibi gl. ff. de ꝑcu. et est gl. in. l. qui patitur. ff. mā. Et gl. ĩ. c. plerũqꝫ. ij. q. vij. limitat Jo. de Jmo. in. c. ve stra de loca. et gl. in. c. diaconꝰ. xxvij. di. in. d. l. qui patitur quando actus qui fit in. preiudiciũ valet etiam illo cōtradicēte secus si non valet nisi presens cōsentiat qꝛ tũc tacēs habeť pro cōsentiēte. Exēplũ primi vendo rē alienā domino pre sente et tacente. et sic non valet. qꝛ etiam eo absente vel ꝯdicēte potuit vēdi in preiudiciũ vendētis. vt no. in. l. rē alienā. ff. de ꝯtrahē. emp. sicut et legare possunt rē alienā in ꝑiudiciũ sui heredisvt no. in. c. filius de testa. Exemplũ scd̄i impignorat q̇s rem alienā presente domino et sic valet vt no. in. l. gaius. ff. de pi. ac. Et de hac distinctiōe habes tex. singu-**[Fo.lxxx.r]**larē in. l. sepe. §. currāt his. ff. de re. iud. facit. l. ff seruus cōis. fi. de. do. intervi. et vxo. vbi frater donās rē cōmunē sibi et fratri pñte fratre et non cōtradicētevalet cōcessio. facit. c. cōtinebať de his q̃ fi. a p̃. vbi si p̃latꝰ cōtulit bñficium pñte. c. et non ꝯdicēte tꝫ collatio. facitqd̄ no. bal. in. l. si tutor. C. inq̇. cau. in iure. re non est ne. vbi dicit quod si q̇s scit aliquē se gerere ꝑ eius ꝑcuratore. tũc si cōtradicēdo potest illũ impedire. si tacet consentit. Secꝰ si non potest impedire. Similē decisionē ponũt domini de rota in habētibus causaꝫ cōmunē sivnus illoꝛ constituit procuratorē vt consentire videantur si possunt ĩpedire et quando no. bald. in. l. ij. §. si vir. ff. so. ma. vbi dicit quod qd̄ cōsensus requitur ad habilitandā ꝑsonam non cōntradictio habeť pro consensu. vt in l. quo ei. §. j. ff. rē ra. ha. vbi dicit glo. nō contradicere rati habitione par ē. Ex quo arguit bal. quod satisfactũ est statuto florētinorum requirenti consensum. cō sanguineoꝛ in cōtractibus si consanguinei sciũt nec contradicunt pro quo facit illud singulare dictum. bal. in. l. potuit in vl. q. C. de iure. deli. vbi vult quod si pupillus maior infante vna cum tutore ingressus est possessionē quod per hoc hereditas est legitime comprehen sa. Nec ob. quod autoritas debeat p̃stari verbis expressis: vt facit. l. j. ad fi. ff. de auc. tu. qꝛ hoc est verum circa actꝰ expres sos. sed in tacitis tacite loquimur rebꝰ istis et factis. iuxta illd̄: et factis loq̇mur argumē tũin. l. de quibus. ff. de legi. et. l. item qꝛ. ff. de pac. facit qd̄ idem bal. ĩ. l. mādatũ. C. mā. ĩ. ij. col. dicit qd̄ societas cō tracta cum parte intelligiť cum filio renoua si interueniat patiētia tutoris. Jtē aliud dictũ. in. l. post mortē. ff. de ado p. vbi idem bal. dicit quod si filius vixit seor suꝫ a pr̃e negociando. vt emancipatus per. x. annos pr̃e sciente et patiēte presumitur emancipatus.

De cōsensu et quid dicat̃ Bal. in. l. fi. co. j. ℣. q̃ro nũquid sit dr̃ia. C. ad velł. dicit quod est simul sensus. Jdẽ in. l. pacta nouissima. C. de pac. vbi ponit qualiter accipiat verbum cōcedo et facit cōsensas ꝑditus suuʒ. bar. no. ẽ. l. si pater. in x. op. C. de insti. et substi. et an sufficiat ꝑ autoritate bal. no. quod nō. ĩ. l. quecũq̃ ad fi. versi. dicit arch. C. de. bo. q̃ lib. ¶ Sed nũquid in actu negatiuo req̇ra [sect. 1] tur ꝑ testatio nevideatur ɔsentire. Rñ. quod in actu negatiuo abstinens et tacẽs non hr̃ pro cōsentiente. facit quod no. ho. et Jnn. in. c. oliʒ. inter de re. spo. et qd̃ no. in cle. j. de procu. iuncta gl. fi. ff. de ꝑ cu. Similiter no. qd̃ quando duo ꝑponũtur vni et solũ negat vnũ vr̃ alteꝛ affirmare vt ĩ. c. nōne bñdicim⁹ de p̃sũp. facit c. j. d̃ post. p̃la. Sʒ bñ attende istam. q. qũo tacẽsvr̃ ɔsentire q̃ vr̃ eẽ q̃si brocardica qō q̃ multas patitur limitatiōes. ¶ Vtrum exstẽtes ĩ ɔsilio et tacẽtes quando ali qd̃ multum tractat̃ sint culpabiles. Rñ. [sect. 2] q̨ existẽs in cōsilio inuoluunt̃ peccato et tenetur ad restitutionẽ de dāno. et sıłr de q̇buscũq̃ alijs quando malo obuiare pos sunt et non faciũt. Rō q̃ q̇ tenetur loq̇ et tacʒ cōsentit ĩ eius preiudiciũ. l. de etate .§. q̇ tacuit. ff. de ĩterro. act. et. c. si post p̣stinũ. de cōse. li. vj. Quilibʒ autem de vniuersitate tenẽtur votũ suũ exprimere ĩ cōcernẽtib⁹ facta cōitatis ex debito offi cij. ar. in. c. j. de his q̃ si. a ma. par. c. et iō ibi dicit. Jnno. quod nisi cōtradic at si aliq̃ ibi male agerẽt̃ hr̃ ꝑ cōsentiẽte quo ad pctm̃ et quo ad penā. Qd̃ quidem vłt quo ad culpam habeo ꝑ ĩdubitato de q̊cũ q̃ qui potest obuiare peccato ne committat̃ non facit. xxij. q. v. hoc vr̃. Sed de pena non credo nisi in prelatovel cui ex officio cōpetit vt istis qui habẽt vocem in capło arg. eorum q̇ no. in. c. negligere. ij. q. vij. vel nisi dolose taceat et non prohibeat ar. eorũ q̃ no. in. c. q̃ te. de sẽ. excō. et ꝗʒ hāc distin. limita Bart. in. l. vtrũ. ff. de peri. vbi vult quod solũ teneat̃ obuiare qui est subiectus illi qui debet offendi sicut seru⁹ fili⁹ et gl. ĩ. l. cłpa caret. ff. de re. iu. et tex. insti. d̃ pu. iu. §. alia qui vult quod cōsci⁹ q̃uis extrant⁹ sit puniatur intellige quando hʒ ex offō vel quādo dolose non ꝑhibet̃ vel in crimine lese maiestatis. l. quisquis. C. ad. l. iul. ma-**[[Fo.lxxx.]v]**iestatis. l. quisquis. C. ad l. iul. maiest. [sect. 3] ¶ Quādo debet prestari cōsensus. Rñ. vt colligitur ex bar. ĩ. l. si q̇s mihi bona .§. iusium. ff. de acq̇. he. et pa. in. c. cum nos de his q̃ si. a p̃. et ab alijs doc. ibidem q̨ quādoq̃ in actu requirit̃ iussus alicui⁹ et tũc debet precedere vt. in. d. §. iussum quādoq̃ req̇ritur autoritas. i. cōsensus autoriʒabilis. et dʒ interuenire in ip̃o actu ꝗʒ quod verbum sonat vel modicũ ante seu immediate post vt. in. d. §. iussum et in. l. obligari. §. tutor. ff de au. tu. et insti. eo. §. tutor. quando q̃ req̇ritur legitima et dʒ precedere. c. lʒ. de regula qñq̃ consiliuʒ et debet req̇ri ante et expectari respōsum c. cum in veteri de elec. qñq̃ requiritur cō sensus et tũc si de solennitate actus req̇ ritur vt interueniat certo tp̨e non potest interuenire post. c. auditis iũcto. c. q̃ ꝑ pter de elec. aut non requiritur certo tẽ pore sed simpliciter advaliditatẽ actus et tunc si act⁹ tenuit potest consentire p̨ vnde canonic⁹ cōtẽptus in electiōe po test cōsentire quandocũq̃ vult. c. quod sicut de elec. Si vero act⁹ non tenuit et tunc potest etiaʒ interuenire post factum sed validat actũ non vt ex tunc. sed vt ex nunc. facit quod no. gl. in rła ratum et in rła ratihabitio et in regula non firmatur. de reg. iur. li. vj. quod limito verum in alijs sed non in sacramentis.
¶ Quid requiritur vt ratihabitio cōfir [sect. 4] met actum p̃cedentẽ. Rñ. bal. in. l. fi. C admace. et in. l. obseruare. §. fi. ff. de offic. ꝑcō. multa dicit. ¶ Sed tu dic clarius quod prĩo op ortet sit factũ noĩe meo vt ĩ. d. regula ratũ. Jntellige secundum gl. in. c. cum q̇s de sen. ex. li. vj. factũ nomine meo quan do mea contẽplatione fecit. ¶ Secũdo quod habeā ratũ tanq̃ gestum noĩe meo nam possuʒ habere ratũ factum sed qua litatẽ facti non. s. quod sit factum nomine meo. l. cum interdicte venditiōis. C. ar. tu. et no. ĩ. l. pō ponius. ff. de neg. ge. et ista est opi. Ja. de arte approbata in. l. j. §. de jecisse. ff. de vi et. vi. ar. et per

gl. secundum bart. ibidem in. §. sed et si cum quis lꝫ ſꝫ bal. sit gl. contraria ibidem in. §. quotiẽs. hoc tñ aduerte quod non soluꝫ ratihabitio exp̃ssa fufficit sꝫ etiam tacita ĩ maleficijs vt puta ꝓ non reuocat postꝗ scit quod est factum noĩe eius ant non ɔtradicitvt. li. non cōt. c. j. ĩ. fi. de offi. dele. c. cum olim el. j. C. de inces. nup. l. cum ancillis. j C. de fer. l. j. et no. gl. in. c. cum impositionib⁹ de iureiu. li. vj. ꝓ tũc est rati habitio presumpta. ij. q. j. no. tamen secus esset innō maleficijs. ¶ Tertio quod act⁹ non requirat pñtiā ꝓ que pñtiā requirũt ratihabitio non potest cōfirmare. Jnst. de auc. tu. §. tutor. ¶ Quarto req̇ritur ſꝫ pau. ĩ. c. j. de cōuer. infi. quod ertre ma sint habilia ad illũ actũ perpetrandũ. s. tp̃s in quo actus gestus est et ratihabitionis tp̃s ꝓ si vnũ istorum deficit non procedit ratihabitio ꝓ cum ratihabi tio sit fictio iuris non potest ꝑcedere super impossibili de quo plene per Bar. ĩ. l. si quis ꝑ emptore. ff. de vsuca. Exempluꝫ quidā noĩe ĩfantis ĩterficit maior fact⁹ ratũ habet certe talis ratihabitio non re tro trahit̃ ꝓ impossibile erat tunc tp̧is talẽ mādare. Exemplũ de alio extremo. Ab aliquo habebā terminũ ad aliquid agendũ amicus me⁹ noĩe meo fecit ego post terminũ ratuꝫ habui non retrotrahitur ꝓ sicut post terminũ non potuissẽ vere facere sic nec ficte. Rō quia vbi cer tũ tp̃s est de substātia ibi opꝫ obserua ri tp̃s ałs actus est null⁹ ipso iure. ff. de excu. tu. l. scire opꝫ. §. ɔñs ꝓ recedere a tp̧e est recedere a forma. ff. de ver. ob. l. q̇ rome. §. augeri⁹ vide bonam gl. ĩ. l. fi. ĩ gl. ff. de ne. ge. i. fi. et ꝑ hoc facit text. ĩ. l. bonoꝛ. ff. rẽ ra. ha. vide bonam glo. in. ca. ꝗ sit de elec. li. vj. facit qd̃ no. Car. ĩ cle. quod circa de elec. vbi dicit quod fictio nō potest id quod secundum naturam est impossibi le exemplum instit. de adop. §. minoreꝫ vbi q̇s non potest adoptare eum quem non antecedit per tot annos quod eũ generare posset. Similiter non posset fingi quod quis viueret hodie q̇. ccc. annis pre teritis mortuus est. insti. de excu. tu. §. sed si in bello.
¶ Quinto requiritur ſꝫ Jnno. in. c. prudẽtia de offic. deleg. quod illud quod quis facit valeat vt sit aliq̇d quia qd̃ nihil est non potest ratũ haberi vñ excōicās nomi-**[Fo.lxxxj.r]**ne alterius non vꝫ licet ille ratum habeat nisi ipse qui potest excōicet. Similiter si q̇s iurisditioneꝫ faciat noĩe iudicis non potest ratũ haberi. ꝓ q̃ facta sunt et so lẽnita tẽ requirũt non pñt rata haberi. Et iō cum snĩa a non suo iudice lata sit nul la d̃ iudi. ac si clerici. et cum alie solẽnitates requiranť q̃s ip̃emet q̇ ratũ habere vult si omitteret non teneret qd̃ facit. ergo nec ratũ habere potest si ab aliq̊ omittantur facit. d. l. obseruare in fine.
¶ Sexto req̇rit̃ q. possit mandatuꝫ per aliũ fieri. ꝓ si per aliũ non potest fieri rati habitio non retrotrahit̃ vt puta facit q̇s adulteriũvel fornicationẽ nomine meo non possum ratũ habere vt dicit gl. in. l. j. §. quotiens. ff. de vi et vi ar. et Cy. l. non dñs. C. de accus. et ĩ. c. sciāt cũcti de elec. li. vj. limita istud verum in alijs q̃ non sunt delicta sed quo ad delicta. licet non proprie cōmittat sꝫ ĩter pretatiue. iō eadem pena punieť tāꝗ eiusdẽdelicti ꝑticeps et mādatorvt no. bal. in. l. vnica. §. ne āt. C. de cadu. tol.
¶ Septimo quod lex non req̇rat nisi delictum simpliciter ꝓ si lex requireret ma leficiũ et per prius machinationeꝫ seu tractatũ non sufficeret sola ratihabitio. facit gl. et Jo. an. in. c. j. de cōuer. cōiu. ex quo pꝫ quod lꝫ mulier habeat ratuꝫ homi cidiũ viri post morteꝫ tamẽ. ꝓ requirit machinatio per prius. Jdeo non impe diet matrimonium sequens. cum illo q̇ occi dit ſꝫ Ge. in. c. cum q̇s de sen. excō. lib. vj. ¶ Vtrum actus qui dꝫ expediri per consen **[sect. 5]** suꝫ in cōmuni prestitũ valeat si singuli cōsentiāt vt singuli nōcollegialiter. Rñ. Pa. in. c. cum in ec. de cā pos. et ꝑpri. quod non vt in. c. ge. de elec.. et. l. ij. C. de decu. nec est speciale in electione ꝗuis glo. dicat cōtrariũ. in. c. j. de re. ec. non ali. lib. vj. Sꝫ tu tene quod non vꝫ. Et hoc sentit postmodũ Jo. an. ibidem in nouella et fir mat Jo. cal. ĩ. c. cum omnes de cōsti. et bar. ĩ. l. omnes populi. ff. de iu. et. iu.

Conseruator.

q̇s potest eẽ. Rñ. quod si datʒ a papa oʒ qd̃ sit eps vel supior plat⁹. vel abbas. vel habẽs dignitatẽ vel psonatũ in cathedrali bus aut collegiatis ecclesijs. item qd̃ non sit d̃ iurisditiõe vel dñio seu districtu ec. vel tpali illius cui datʒ p cõseruatore: exceptis illis q̇ regib⁹ et regis dãt. Jtẽ q non sit ꝛseruator cõseruatoris sui. hñtur hec ĩ. c. hac ꝛstitutiõe de offi. dele. li. vj. et extra ciuitates vel dioceses ĩ q̇b⁹ fuerĩt deputati. vel alibi qꝫ ĩ ciuitatib⁹: seu locis insignib⁹ vbi copia possit haberi pi toꝛ pcedere non pñt nec aliquos vltra vnã dietã a fine diocesis eorũdẽ trahere possunt vt in. d. c. hac cõstitutione.
De cõseruatore et quis possit esse et cuius et de officio eius no. Spe. ĩ. ti. de lega. .§. fi. ꝟsi. item quod non estis. et Bal. inaddi. ad eũ. eodẽ. ti. ꝟsi. fin. et eoꝛ officiũ consistit quasi in mero ĩperiovt ibi no. Bal. et Jn no. in. c. statuim⁹. ĩ fi. in glo. inꝟ. ad alia ꝟ. iurisditio authorum.
¶ De quibus possint se ĩtromittere. Rñ. quod solũ de manifestis ĩiurijs et violẽtijs. **[sect. 1]** si de alijs se ĩtromiserint vel ad ea q̃ iudicialẽ indaginẽ req̇rũt suã potestateʒ extenderint. sunt suspensi per vnũ annũ ab officio: et pars q̇ hoc fieri pcuraueit excõicationis snĩam incurrit ipso facto a q̃ non poterit absolui nisi primo satis faciat integraliter de expensis vt. ĩ. d. c. hac cõstitutione.
¶ Que expẽse debent restitui. Rñ. Ge. ibidem qd̃ solũ legitime et propter hanc **[sect. 2]** causaʒ facte. ij. q. j. c. in primis.
¶ Quid si re⁹ negat notoriũ et actorvult pbare. Rñ. quod ꝛfuator cognoscere pote **[sect. 3]** rit qꝫ q̇libet iudexcognoscere potest an sua sit iurisdi. l. si quis ex aliena. ff. de iudi. ¶ Quãtũ durat eoꝛ off. Rñ qd̃ vsqꝫ ab obitũ ꝛcedẽtis. et. tũc expirat q̊ ad nego **[sect. 4]** cia non cepta. vt ĩ. d. c. hac ꝛstitutione.
¶ Circa munera et expẽsas assessoruʒ et notarioꝛ tenetur obꝛfuare qd̃ d̃legatis statutũ ẽ d̃ q̊ vid̃. j. iudex. §. j. cum seq̃ntibus. ¶ Quid de attẽptatis per ꝛfuatores ꝛ̃ pmissa. Rñ. quod irrita sunt ipo iure. d. c. hac cõstitutiõe. et hec ꝟa sunt nisi ĩ eoꝛ lr̃is **[sect. 6]** alia ptãs eis daretur vt fit cõiter. Et sic patʒ quod hodie parũ valet hec prouisio. ¶ Sʒ q̇d si ali⁹ qꝫ ille cuius ẽ cõseruator pcuraretvt se ĩtromitteret d̃ alijs nũq̇d **[[Fo.lxxxj.]v]** esset excõicãt⁹. Rñ. Ge. j. d. c. hac cõstitu tiõe qd̃ non nisi pticiparet cum parte post qꝫ excõmunicationẽ incurrit qꝫ tũc liga retur eadẽ excõicatione participãdo in crimine criminoso. aꝗs non.
¶ Quis potest absosuere istũ. Rñ. Ar. Jo. **[sect. 8]** mo. et Jo. an. ĩ. d. c. hac cõstitutiõe quod ordinarius ex quo conditor canonis nõ sibi reseruauit.
¶ Vtrum possit vices suas alteri cõmitte **[sect. 9]** re. Rñ. quod nõ: nisi citatiões et snĩaruʒ denũciationes: nisi aliud specialiter ĩ eoꝛ lr̃is cõtineatʒ. d. c. hac constitutione.

Consilium.

est voluntatis preceptũ necessitas. xiiij. q. j. qd̃ p̃ cipitur. tamen qui consilio domini non vtiʒ min⁹ boni ad ipisciʒ. c. quisquis. ea. q. Et merito arguiʒ quod consilia sapiẽtum et recta suadẽtiũ non vult recipere. lxxxiiij. di. c. j. Et ĩ dubijs debet homo requirere cõsiliuʒ. xvj. q. ij. visis. et d. xx. c. vlt. xj. q. iij. excellentissimus.
De consilio et an et quando obliget not. plene in. l. nullus ex cõsilio. ff. de re. iu. et an cõsiliũ a plurib⁹ prestitũ circa ideʒ p̃stitũ a plurib⁹ dicatur vnuʒ vel plura Bal. ĩ. l. si familia. ff. de iurisd. om. iudi. no. fit vnum et non plura.

¶ Vtrum quis teneat̃ ex cōsilio dato. Rñ. [sect. 1] q aut dat quis consilium delinquenti aut contrahenti si delinquenti quo ad peccatum indistincte inuoluit̃. sʒ quo ad penā seu ad restitutionē faciēdā distin guo aut tał erat factur⁹ ēt sine cōsilio et tūc si dedit. cōsiliū ope tenetur insti. ð. ob. q̃ ex delic. na. §. at vbi ope. ff. de. fur. l. si q̣s vxori. §. j. etiam si cōsiliū non adhibuit principaliter. sʒ secundario. ff. de fur. l. si pignore. §. pe isti. de fur. §. ope. vt puta acomodauit scalā ad ascendendum et huiusmodi. si ꝓo dedit consilium sine ope alias facturo non tenetur. di. §. atvbi ope. Nec ob. l. j. §. si quis. ff. de ser. cor. quia est casus specialis in q̊ non dʒ augeri malitia serui laudādo vel potest di ci quod ibi non solū cōsulit. sʒ etiam laudādo ĩcitauit quod magis est ꝑ hoc facit qð no. ĩ. l. sepe. §. fi. ff. de ꝓ. si. et ĩ. l. ij. §. fi. ff. mā. si ꝓo non erat factur⁹ tenet̃. l. si remunerā di gr̃a. §. plane. ff. mā. sʒ. non eicuiðdit cō siliū ꝗʒ gl. in rła null⁹ ex cōsilio de reg. iur. li. vj. sed ei contra quez et eius maleficij noĩe puta si fecit homicidiū homicida ē. l. d. si q̣s viduā. et hmōi. Sʒ tu dic in cōscĩa teneri etiam ei quē mate cōsulen do corrupit qꝗtū potest exhortādo ad bonū ar. vj. q. j. ðteriores. Si ꝓo dat ɔsiliū ɔ̃hēti et tūc si est fraudulēdū tenetur ĩdisticie. ff. de dolo. l. quod si cum scire vbi ille q̣ cōsuluit dolose et sui lucri cāmutuare de bitori non idoneo tenetur actiōe de dolo ei cui ɔsiliū ðdit ad idē. ff. ꝑ soc. l. ij. Si ꝓo non ē fraudulētū non tenet̃. vt ĩ. d. cła nul l⁹ ex ɔsilio. ff. ð dolo. l. elegāter ĩ fi. et hoc vez si ē simplex ɔsiliū qꝫ si eēt mādatū qꝗuis non sit fraudulētū si ē ðsignata cer ta ꝑsona. puta mādat q̣s tibi vt titio pe cuniā tradas et sic tenet̃idistĩcte ēt si ałs erat factur⁹. ff. mā. l. ij. §. tua et aliena et ff. de. ne. ge. l. iij. §. fi. si ꝓo non est designa ta certa persona et tūc si ałs non erat factur⁹ tenetur vt in. d. §. fi. ałs no.
¶ Vtrum ille q̣ dʒ aliq̣d agere cum consilio [sect. 2] alicui⁹ possit ꝑcedere si ille mortu⁹ ēvel est absēs vel non vult cōsulere. Rñ. vtcolligo ex Ge. ĩ. c. j. ne se. va. li. vj. et pa. ĩ. c. ex parte ð cōsti. quod ant cōsiliū dʒ peti ex sta tuto vel ex consuetudine. et tūc potest ꝑce dere si ille mortu⁹ est vel remot⁹ vel non vult dare quando ꝑiculosū est expectare respectu act⁹ suꝑ q̊ req̣ri dʒ sicut collatio bñficij et hmōi. Si ꝓo cōsiliū non req̣rit̃ per statutū vel cōsuetudinē sʒ de mādato alicui⁹ Ge. ibidem tʒ quod non potest ꝑcedere. sed dʒ ad mā dātez referri. et hoc vez ꝗʒ Vin. et Cōpo. nisi cōmissio facta fuisset sub nomĩe dignitatis qꝫ si. mortu⁹ est expectabit̃ successor ar. c. qm̃ abbas de of. deleg. Pan. ꝓo limitat vez nisi imineat ꝑiculū in dilatiōe ar. l. si lōg⁹. §. si filius. ff. de iud. et. in. l. si cum dotē. §. sʒ si latitat. ff. sol. ma. et hoc sentit barto. in. l. j. §. si plures. ff. de exerci. Ratio secundum eum qꝫ mādatum dʒ ĩtelligi secundum iura ar. c. ex lr̃is de consti. et. c. ij. de rescrip. Sed de mente iuris est quod si potest haberi habeatur et si non potest haberi et periculuʒ sit in mora procedatur ad consumma-**[Fo.lxxxij.r]**tionē actus vt in. d. c. j. Et placet mihi quia sic videtur de mente mandantis. ¶ Vtrum act⁹ gest⁹ teneat si potest peti cōsi [sect. 3] liū et non petit̃. Rñ. pa. in. d. c. ex ꝑte quod si mādator ex forma mādati voluit req̣ri ɔsiliū non tʒ act⁹ nisi req̣rat̃. vt ĩ. c. cum ĩ ve teri. de ele. Si ꝓo ē ex dispōne legis. et tūc si lex a p̣ncipio eū dedit ptātē man dauit cōsiliū req̣ri siłr non valet ex defectu ptātis qꝫ habuit eā modificatā et q̃li ficatā. et sic intelligerē. c. nouit. de his q̃ fi. a p̃la. ita quod sine clausula decreti act⁹ ē null⁹ aut habēti pri⁹ ptātē mādauit. suꝑior. vt ꝑcedat cum cōsilio. et tūc tʒ lʒ sit puniēd⁹. ar. c. dilect⁹. el. ij. de p̃bē. vide gl. singularem. in cle. j. de iurepatro.
¶ Vtrum obligat⁹ petere ɔsiliū teneat̃ il [sect. 4] lud seq̣. Rñ. Ge. ĩ. d. c. quod aut peti dʒ ab eo a cuius ptāte dependet p̣ncipałr act⁹ vt quod cleric⁹ non ɔueniat̃ corā alio eꝑo si ne ɔsilio ꝑprij et sic tenetur seq̣ et iste ē casus ĩ. c. j. de fo. cōp. cum gl. si ꝓo non depēdet act⁹ ab eo sʒ vna cum alijs dʒ ĩteresse tūc si per alia iura dʒ seq̣ claz ē quod artabit̃ et ita ꝑcedit gl. ĩ. c. ij. de co. vj. secundum ĩtellectū Ho. pʒ hec ĩ. c. studeat. l. di. quod req̣rit ɔsiliū alioz

eꝑoꝛ ĩ depositiōe sacerdotis: et ĩtelligiť quod seq̇ť ꝓpter. c. si autem pres by. xv. q. vij. aut non apꝑet per alia iura exꝑsse quod debeat seq̇ tũc si dʒ req̇ri a ꝑti cipe officijsuꝑ illa opʒ seq̃ť ɔclusio ẽ ĩ. c. venerabili de off. dele. Nam coadiutor ibi datꝰ hʒ offm̃ super rebus eccl̃ie sicut ꝑlatꝰ cui dať ergo dʒ seq̇ eius ɔsiliũ. Aut non dʒ req̇ri a ꝑticipe officij sʒ ab habẽte ius. et sic tenetur seq̇. vñ si mādať ꝓuideri alicui de eccl̃ia req̇sito ɔsilio patro ni. dʒ ɔsiliũ seq̇ cum habeat ius ĩ tali ꝓuisiōe eccl̃ie dictũ ẽ Jo. an. ĩ. c. dilectꝰ. de off. le. et ĩ. c. j. de cap. mo. aut non dʒ req̇ri ab habẽtibꝰ ius. tũc si materia habeat quod debeat seq̇ sequẽdũ est puta si ɔsulať alicui ne ordĩeť ꝓpter irregularitatẽ. et ita ꝓcedit tex. ĩ. c. ad aures. de eta. et q̃li. et ita eũ ĩtelligit Jo. an. in. d. rl̃a nullus ex ɔsilio aut materia non hʒ vt sequať. et sic non tenetur seq̇. de ele. cum ĩ veteri. de arbi. cum oliʒ. adde secundum Jo. an. ĩ regula nul lus li. vj. in mer. quod si dicať iuxta ɔsiliũ. vel secundum ɔsiliũ talis tenetur seq̇. Et ſʒ Cy. ĩ. l. id quod pauꝑibꝰ. C. ȣ epi. et cle. idem dicẽ dum quando dicitur de ɔfilio talis secꝰ si diciť cum ɔsilio sʒ Jo. an. vbi. s̃. et Bar. ĩ. d. l. id quod non approbāt hoc sʒ tenẽt quod non teneť sequi. Ego recurrerem ad intentionem mandantis.

¶ Sod pone quod tali obigato seq̇ cōsiliũ **[sect. 5]** deť ɔsiliũ ĩiustũ. Rñ. ho. et sequiť pa. q̇ non dʒ seq̇. qꝛ ɔsiliũ ĩportat quod sit iustum vt in. l. titiũ et meuiuʒ. ff. de admi. tu. et no. Bar. ĩ. l. j. §. plures. ff. de exer. et secundum eũdẽ ho. possent ꝓferre snĩaʒ ɔriā. qȣ veꝛ ſʒ Pa. de eq̇tate. secꝰ de rigore iuris. Qȣ veꝛ credo. nisi periculũ esset expectare quia posset dare etiam de rigore iuris vt supra dictum est.

¶ Quid si papa mādet collegio vt eli **[sect. 6]** get vnũ cum ɔsilio talis poterũt ne elige re eũ a quo ɔsiliũ petere debẽt. Rñ. pa. ĩ d. c. cum ĩ veteri quod sic secundum ho. secꝰ si ɔsilio et assensu mādasset qꝛ non possent. qꝛ ĩ. j. casu potest ɔsulere ne iꝑm eligāt. et sic nō ɔsentit añ electionẽ. sʒ ĩ scȣo casu qꝛ oʒ ɔsentiat notabiť ambitiosusvt ĩ. c. post petitā de electiōe ex q̇ pʒ qȣ lʒ statuto caueať. ne mulier possit alienare. nisi de cōsensu duoꝛ agnatoꝛ tamen alienatio fctā vni ȣ ɔsensu alteriꝰ agnati vʒ. ĩmo plꝰ dicit ho. vt recitat pa. vbi. s̃. qȣ si cō mittať aliq̇d sic cum cōsensu et ɔsilio triũ et vnus dissentit et duo cōsentiũt qȣ suf ficit dummodo tertius non cōtẽnatur. ¶ Quid de ꝓponẽtibꝰ ĩ ɔsilijs aliq̇d q̊ **[sect. 7]** ꝓximi ĩiuste dānificenť. vel qȣ fiāt iniq̃ statuta. Rñ. ſm. Dy. qȣ tenenť ad resti tutionẽ ĩsolidũ. quando talis danificatio nō fuisset facta nisi ex eoꝛ ꝓpositiōe vltra mortale pctm̃ qȣ cōmiserũt ꝓponẽdo.

Conspiratio

vide supra coniunctio.

Constellatio

vide infra sortilegium.

Constitutio

alia ciuilis. alia eccl̃ia stica. Ciuil̃. ciuile vel forẽse ius appellať eccl̃iastica ꝟo cano nis noĩe cẽseť. iij. §. j. vbi dicit gl. quod etiā aliqñ ɔstō eccl̃iastica appellať canō qñ ɔstituiť in vniuersali cōsilio. Aliqñ do-**[[Fo.lxxxij.]v]**certum quando papa statuit de ɔsensu cardinaliũ ad nullius cōsultationẽ extra de elec. bone. el. j. qñq̃ etiam solꝰ extra de re scrip. c. j. aliqñ epistola decretalis quando pa pa statuit aliq̇d ad alicuiꝰ ɔsultationẽ aliquādo dogma quod cōsistit in doctrina fidei xꝑiane aliqñ mādatũ quod ɔsistit in doctrina morũ aliqñ ĩterdictũ quo nul

la pena addicit̃ facit. c. si q̇s dogmata. xxv. q. ij. aliquādo sanctio quando addit penā. xvij. q. iiij. si quis. Constitutio ta mẽ ꝓprie dicitur quod princeps statuit. c. constitutio di. ij. large accipitur pro omni iure scripto. c. cum omnes de consti. Ad ꝓpositũ eoꝝ q̃ ĩ hoc. §. dicũt̃ dico quod si ɔstitutio fiat cā pẽdẽte quod iudex secundum illam non dʒ iudicare sed secundum veterem no. Alex. in. l. omnes populi. col. viij. ff. de iusti. et iure et Spe. in tit. de appel. §. officijs vexum. sed quid si dum causa.
¶ Vtrum cōstitutio pape q̃ a principio. **[sect. 1]** cōiter non recipit̃ ipso sciẽte et tollerante obliget ad pctm̃. Rñ. Pa. ĩ. c. ꝙ circa de cōsan. et af. post. d. Ant. quod nō. pro quo fa cit quod no. iiij. di. §. leges de tre. et pa. c. j. si vero a principio a maiori parte recipit̃ sic obligat: ꝙuis minor pars. non seruet Et sic intelligo. c. cuʒ iamdudũ de preben. quod multa per patientiam tollerant̃ q̃ si deducta fuerint ĩ iudiciũ: exigente iustitia non debẽt tollerari. vide quod dico. Consuetudo. §. x.
¶ Vtrum omnes cōstitutiōes emanate post **[sect. 2]** cōpillationeʒ decretaliũ habeant vim. Rñ. quod non nisi de his fiat mentio in. vj. lib. decretalium. vel nisi sint facte post dictum sextum vt probatur in prologo dicti sexti. De hac materia vide. j. lex.

Consuetudo

est ius quoddam mo ribus institutũ quod pro lege suscipit̃. c. cōsuetudo. j. di. et de hac hic loquor non de illa ɔsuetudie large dicta qua q̇s dicitur consuetus facere aliq̇d q̃ est quoddā ius priuatũ non publicum vt ista de qua hic vt. l. de quibus. et. l. cum de cōsuetudine. ff. de legi. De materia huiꝰ. §. et quod seruāda sit cōsuetudo no. gl. in. l. si primꝰ. §. placuit in ver. per lapidẽ. ff. de aqua plu. arcẽ. et di cit̃ ius cōe in loco in quo est. Alex. in. l. de quibus. ff. deleg. et viget in ꝑpetuũ fi non reperitur mutata. no. Bal. ĩ. c. j. §. sed et res. col. ij. ver. item no. istā gl. in ti. per quos fiat ignosce. in li. feu.
¶ Quis potest consuetudinẽ introducere **[sect. 1]** Rñ. quod ille potest facere legẽ ꝙ a quo remouetur genꝰ et eius species. l. filius in fi. ff. de do. et. l. iurisgẽtiũ. §. si fraudandi. ff. de pactis in gl. ergo a contrario sensu cōsuetudo est species iuris. Jnsti. de iu re natu rali. §. constat.
¶ Que requirunt̃ ad faciẽdā cōsuetudi **[sect. 2]** nem. Rñ. q. v. de necessitate. vt habeat vim legis. ¶ Primũ quod sit rōnabilis. ꝙ de substātia legis ẽ quod sit rōnabilis. iiij. di. erit aūt. Jdeo cōsuetudo rōne carẽs nũqꝫ habebit viʒ legis. et no. qd̃ vt dicit d. an. i. c. fi. de ɔsue. et refert ge. in. c. lʒ de cōsti. li. vj. cōsuetudo in tātũ rōnabilis in ꝙtũ ꝑticipat de fine iuris. Finis canonici est felicitas aĩe finis iuris ciuilis ẽ bonum publicũ. vt. no. gl. de iureiu. cum cōtingat. Et iō cōsuetudo dʒ cōueni ri religioni discipline et saluti. si ergo istis est contraria puta ꝙ nutrit pctm̃ de se est irrōnabilis et non potest seruari sine pctō. viij. di. q̃ cōtra. et sex. c. ij. ꝙuis ɔue niret iuri ciuili. sicut vsure q̃ ꝓ bono pu blico ꝑmittebant̃. vel dic secundum pa. in. d. c. fin. quod quando cōsuetudo aliquo bono fine instituit̃ dicitur rōnalis licet sit cōtra ius qd̃ est rōnabile quia illud vno respectu istud alio exemplũ ius statuit q̇ eps tractet negocia cum cōsilio capituli. c. nouit et. c. ꝙto de his que fi. a pre. et est ratio ꝙ firmus est iudiciũ plurimoꝝ. c. prudentiā: de of. del. et. xx. di. quibus vbi dicitur facilиꝰ inuenit̃ qd̃ a plurib9 senio ribus querit̃. tamen cōsuetudo potest introducere contrarium vt in. c. non est d econ sue. li. vj. q̃ tamen erit rōnabile alia rōne valet vt facilиꝰ expediant̃ negocia hoc verum dummodo non sit contra veritatẽ et bonos mores.
¶ Sʒ q̃ro an alia ɔsuetudo possit eẽ rō **[sect. 3]** nabilis q̇ sit ɔ̃ legẽ dei et naturalẽ. Rñ. pa. vbi. s̃. qd̃ p̃cepta dei q̇dā sunt mortalia vt puta. q̃ mores ĩstruũt etĩformāt si- **[Fo.lxxxiij.r]** cut

non occidẽs et honora patrẽ tuũ et hu iusmodi. et in istis potest ɔsuetudo distin guere limitare et augere si rō naturalis suadet nec est pctm̃ ꝗ p̃sumẽdũ est ip̃ʒ deum sic voluisse cum noluerit omnes casusdi stinguere sʒ dederit regulas et ptātẽ vi cario suo. xxviij. di. quodcũqꝫ ligaueris sed vbi rō nulla naturalis suggerit ius diuinuʒ distinguere seu limitare nulla lex potest et minus cōsuetudo et eā faciens dicitur errare. et sic intellige text. in. c. sunt quidam. xxv. q. j. Quidā sunt precepta mistica. i. figuralia. et istoꝝ quedam sacramentalia de quibus poterat rō reddi ad literā vt de circũsione et de purificatiōe post partũ mulieris. Quedam ꝓo cerimonialia de q̇bꝰ rō reddi non po terat q̊ ad literā. sʒ solũ quo ad intellectũ. vt non arabis cum boue et asino. et huiusmodi. Jtẽ quedā iudicialia sunt que non obligant hodie nisi secundum quod dicā. j. decime. §. j. et ꝛ ista valet consuetudo.

¶ Scȯm qȯ̃ requiritur est quod mores et [sect. 4] actus hoĩm per quos introducit̃ cōsuetu do solũ vt. d. l. de q̇bꝰ sint tales quod ꝓbabiliter arguāt cōsensum ppłi illius q̇ po test facere cōsuetudinẽ. d. l. de quibus. ¶ Sʒ quō possuʒ p̃sumere de consensu [sect. 5] ppłi volẽtis introducere cōsuetudnem Rñ. quod actꝰ aut ꝓcedũt a supiori vt sunt actꝰ iudiciales. tũc si cōsensus ppłi accedat a ṗncipio vel ex post facto tacite et sint frequẽtati ita quod saltẽ sint duo. vt due sentẽtie et lapsus tpis sic p̃sumit̃ cō suetudo ꝗ hñt aptitudinẽ ad consuetu dinẽ inducendā. ff. de in offi. test. l. nam et his et. ff. ad sil. l. si quis. §. qȯ̃ sub eodem tecto. si ꝓo tales actꝰ non sunt iudiciales vt vẽdere locare et huiusmodi aut actus priuatoꝝ. vt est videre ĩ porticibꝰ sup viā publicā tũc non sufficiũt duo actꝰ sʒ req̇rit̃ trequẽtia et multitudo actuũ ita q̨ totus ppłs sciat. l. sʒ et ea. ff. de legi. et. l. nam ĩperator ibidẽ. et. ff. de insti. ac. l. sʒ et si pupillus. Jtem quod sint actus taliter publici. et ita notorij ꝛriā cōmunionesʒ opi. doc. vt verisiłr trāsierint in noticiā totiꝰ ppłi. d. l. sʒ et si pupilꝰ. §. p̃scribere et rō est quia oportet vt interueniat tacitus consensus populi si debet esse consuetudo quia ex vno actu agnosci non potest ꝗuis sit notoriꝰ nisi habeat cau sam successiuam per tempus debitum ad introducendā cōsuetudinẽ vt puta si pons edificaret̃ in publico et haberet causam ꝑmanentẽ. Siłr si beneficium seculare cōferr̃ regulari et possidetur tpe habili ad consuetudinẽ efficit regulare et ecōtrario vt ĩ. c. cum de bñficio de pre ben. li. vj. vel nisi apparet de exp̃sso con sensu ppłi volẽtis introducere ɔsuetudinẽ per illũ actũ sine quo consensu nũ ꝗ erit cōsuetudo vt no. gl. in. d. c. cōsuetudo. et lʒ gl. ĩ. c. ita nos. xxv. q. ij. et ĩ. c. cũ ecclesia de cā pos. et ꝓprie. dicat quod binꝰ actus in criminalibꝰ facit ɔsuetudinẽ. Jntellige de ɔsuetudine large accepta non de ista de qua hic.

¶ Tertiũ quod requiritur est vt sit ĩtrodu [sect. 6] cta ex certa scĩa non per errorẽ ꝗ si talis est error q̇ tollat cōsensum non potest eẽ cōsuetudo quia deficit causa. s. consensus populi. d. l. de quibus.

¶ Quartũ quod requiri̇t̃ est quod maior pars [sect. 7] ppłi sit via illa cōsuetudine. Jntellige de moiori ꝑte ppłi habẽtis ɔsensuʒ ha bilem ad faciẽdũ legẽ. vnde pueri mulieres et furiosi et huiusmodi computant̃ ĩ nu mero ꝗ nōcōdere legẽ vt ĩ. l. j. ff. de legi. et non solũ maior pars sed oportet sint due ꝑtes populi vel collegij vt. l. nulli et in. l. plane. ff. quod cuius. vni. aliter sicut legem non possunt facere sic nec cō suetudinem.

¶ Quintũ quod requiri̇t̃ est tp̃s debitum [sect. 8] sed quero quātũ tp̃s requirat̃. Rñ. pa. ĩ d. c. fi. de cōsu. quod licet varie sint opi. tamen istud sibi vr̃ quod de iure ciuili req̇ritur tp̃s. x. an. ꝗ iura requirunt tempus longũ ad introducẽduʒ consuetudinẽ. C. que sit lō. cōsue. in rubro et in nigro et ar. in. l. ij. C. de serui. et longũ tempus ẽ x. an. C. de p̃scri. lon. tẽp. per totum et in gl. dicte. Ru. C. q̃ sit lōg. consue. et hoc tʒ bar. in. d. l. de q̇bꝰ et Cy. in. d. l. ij. de iure autem canonico dic quod autem cōsuetudo est p̃ ter ius. et sufficit tp̃s. x. an. facit

gl. ĩ. c. fi. de cōsue. li. vj. et in. c. ɔsuetudo. xij. di. li. **[[Fo.lxxxiij.]v]** mita secundum Jnn. in. c. cum dilectus de ɔsue. nisi veniret ad detrahẽdũ iuri alicui⁹ ecclesie ꝑticularis ꝙ tũc requiriť tẽpus debitũ ad p̃scriptionẽ. sec⁹ si esset ɔtra ecclesiā vłem. sed pa. in. d. c. fi. etiam idez tẽpus requirit ˜ɔ ecclesiā vłem aut consuetudo est ˜ɔ ius canonicũ et req̇ritur tp̃s. xl. an. ꝙ opz sit p̃scripta vt in. d. c. fi. et in. c. iij. de ɔsue. li. vj. dicit tñ. d. ant. in. d c. fi. quod si papa scit sufficit tẽpus. x. an. qꝏ est sing. si vero cōsuetudo esset cō tra ea que reseruata sunt principi in signum specialis priuilegij: tunc tam de iure ciuili ꝙ cano. requiritur tp̃s de cu ius initio memoria non sit vt est tex. in c. super quibusdā de. verb. sig.

¶ Vtrum talis cōsuetudo tollat legẽ con **[sect. 9]** trariā. Rñ. quod sic si supior fecit et tollerat facit gl. in. c. j. de treu. et pac. et qꝏ ibi no. Gof. vnde dicit do. ant. quod non requiriť alia prescripto ꝙ ex q̊ superior videt et tollerat non videtur velle vinculũ inijcere. pa. ibi dicit quod sufficit binus vel trinus act⁹ vt tollať. si vero supior ignorat tũc distingue aut lex contraria hz clausulaz derogatoriā ad cōsuetudinẽ: et non vz cō suetudo ꝙ lex semper loquiť. l. arriani. C. de here. Et hoc vez secundum Ant. ĩ. c. fi. de cō sue. nisi ex noua causa vel etiam antiqua verisimiliter non cogitata cōsuetudo induceret quā si ṗnceps cogitasset admi sisset ar. l. si hominẽ. ff. mā. est tex. iũcta glo. in cle. statutũ de elec. vel secundum Ge. in c. lz de cōsti. lib. vj. ni si lex tamen resisteret ad finez vt cōsuetudinẽ preteritā tollat quod patet quando non facit mentionem de ea nisi vt eam tollat quando aliter non tollereť vt pz in. d. c. lz ꝙ tũc potest induci nona cōsuetudo et ita potest ꝓcedere glo. in cle. statutum. de elec. Preterea tenet Pe. de peru. in trac. de canonica portio ne circa fi. quod potest introduci noua cōsuetudo contra cle. dudũ de sepul. si vero non hz clausulā derogatoriā vz cōsuetudo ˜ɔ legẽ ar. l. ex facto. ff. ꝏ vulg. et pup. sub. dũmodo sit p̃scriptio quo ad tollen dum ius canonicũ ꝙ quo ad tollẽdũ ius ciuile non oportet sit p̃scripta sz sufficit tacitus consensus populi. quia seculares habeāt ius ɔdẽdi leges etiam ˜ɔ legẽ ĩperatoris ab ip̃o ĩperatore. l. omnes ppłi. ff. de iust. et iu. et iō pñt ĩducere cōsuetudinẽ non sic ẽ ˜ɔ ius canonicũ. Sz opz p̃scripta sit et non sic ius qꝏ p̃scribi non pos sit: et iō ꝙ laici non pñt p̃scribere spũalia sic nec ɔsuetudinẽ inducere. c. masana. de ele. etiam si non esset memoria de eius inicio vt no. Jo. an. ĩ. c. ij. de p̃bẽ. li. vj. fa cit qꝏ dicā. j. matrimonium. iij. impedi mento. xvij. §. j. de statuto.

¶ Sz pone quod lex seu statutuz hz excōi **[sect. 10]** cationẽ annexā in ˜ɔ faciẽtes nũq̇d idẽ erit vt ɔsuetudo tollat. Rñ. vt colligo ex Car. in ꝓlogo cle. Jnn. et Cal. do. Ant. et Pa. in. c. j. de treu. et pac. q̇dā tenẽt quod nō excusanť faciẽtes ˜ɔ etiam quando solẽt eẽt p̃ceptiua ꝙ ex quo a ṗncipio legauit ˜ɔueniẽtes ad pctm̃ non tolliť eis dispositio. ꝙ tp̃s non est modus tollẽde obliga tionis. l. obligationum. la. ij. §. plz. ff. de act. et ob. Sed tu tene quod si ˜ɔrium legis vel statuti non est de se mortale pctm̃ remota lege vel statuto non ligat secundum q. s̃. dixi ꝏ lege simplici. et sic tene quod non erũt excōicati faciẽtes ˜ɔriũ ex quo per binum actũ factũ est ɔtra legislatorẽ scientẽ et valentẽ ˜ɔdicere et non ˜ɔdicentẽ. vbi autẽ ignorat req̇ritur tp̃s. xl. an. si est ius canonicuz vel si est statutum ep̃i. et credo sufficiũt. x. an. vñ delinquẽtes sine rōnabili cā bñ ligabunť et pena et culpa. sed post non. nec ob. quod ex quo tales peccauerũt non poterit induci consuetudo. ꝙ successoris possunt extimare quod ex iusta causa non seruauerũt. facit tex. in. c. cum olim de cle. cōiug. q. vlt. c. cum multe vbi loquiť de lege penali abrogata per con trariā ɔsuetudinẽ. si ꝟo ex rōnabili cā non seruauerũt p̃decessores. sic etiam non peccauerũt nec ligati fuerunt. facit qꝏ no. archi. in. c. vtinam. lxxvj. dist.

¶ Quō interrũpiť consuetudo. Rñ. pa. **[sect. 11]** c. fi. de cōsue. qꝏ si est completa et ꝑfecta req̇riť tp̃s. x. annoz et sic intellige Jo. an. ibidẽ. ałs non frangiť etiam per plures alios ˜ɔrios

actꝰ. Si vero non est cōpleta sufficit vnus actus contrarius ita quod de nouo oportet incipiat̃ ar. l. vbi duo. ff. **[Fo.lxxxiiij.r]** de reg. iur.
¶ Vtrum ex ꝛsuetudine possit introduci **[sect. 12]** vt exigatur aliq̇d pro spũli sine symonia. Rñ. Pau. in. c. suam de symo. qꝏ sic quando non precessit exactio. sed ex mera libe ralitate et deuotione populi talis ꝛsue tudo est introducta. facit. c. ad apticam de symo. vbi dicit cōpellendos ad laudabilẽ consuetudinem seruādā. si vero exactio p̃cedens dedit causam cōsuetudini tũc non valet cum habeat initiũ vi tiosum et sic intelligit̃ tex. in. c. cum in ecclesie de sy. si bene ponderetur limita hec vt. j. sy. ij. §. xxj.
¶ Sed ꝗtuʒ tp̃s requirit̃ ad istā cōsue **[sect. 13]** tudinẽ introducẽdā. Rñ. Pa. vbi. s̃. q tp̃s. x. annorũ tũ ꝗ clericos non astrĩgit sʒ laicos inter quos regłr currit consue tudo ex cursu. x. annorũ vt cōiter no. in l. de quibus. ff. de legi. item ꝗ pia et ideo etiam de iure canonico sufficit prefatũ tp̃s. vt no. gl. in. c. fi. de consue. lib. vj.
¶ Vtrum in oĩ pacto intelligat̃ actũ q **[sect. 14]** est cōsuetũ. Rñ. quod sic. l. semper in stipulatiōibꝰ. ff. de re. iu. tex. est ĩ. l. quod si nolit. .§. qui assidua. ff. de edil. edi. ff. de aqua plu. ar. i. si prius. §. placuit. C. lo. l. lʒ. et. ff de le. cōmis. l. iij. si q̃ incipit fundus. ar. ff. de prescri. ver. l. si tibi. proptereadicit bal. in. l. liberto. C. de ope. li. quod q̇ cōduxit operarios alio non expresso tenetur eis ꝓuidere in expẽsis et ferramẽtis secundum q est cōsuetũ et non ałr. allegat. d. §. placuit et bar. in. l. nemo est. q̇ nec sciat. ff. ꝏ duo. reis dicit quod si consuetudo est quod doctor legat per substitutũ. intelligit̃ qꝏ istud possit licet non sit actum.
¶ Vtrum ꝛsuetudo praua excuset a pena **[sect. 15]** huiꝰ scłi. Rñ. secundum gl. iiij. di. j. c. deniqꝫ q sic. si ꝛsuetudĩs prauitas nōdũ est declarata per ius. secꝰ quo ad deũ. Qꝏ verũ ĩtelligo quod non excusat quo ad deum qñ ignorātia praue cōsuetudinis esset cras sa: vt puta ꝛ ius naturale. xxxij. q. vij. flagitia. Secus vbi esset ꝓbabile dubiũ suꝑ cōsuetudinis validitate nam tunc ignorātia legis non est pctm̃ vti. l. regu la. ff. de iu. et fac. igno. et in. c. cum dilectꝰ. de ꝛsue. et quod no. in. c. per tuas. de. sy. et gl. in. c. vno de po. p̃. li. vj. in ꝟ. de cetero.
¶ Vtrum ꝛsue tudo ĩterpretet̃ ṗuilegia ĩ **[sect. 16]** dulgẽtias et statu ta sicut et legẽ. Rñ. q sic. c. cum dilectꝰ. de ꝛsue. l. si de ĩterpretatione. ff. de le. quod not. Jo. an. in. c. quod dilectio. de consang. et affi.
¶ Vbi hʒ locũ ꝛsuerudo. Rñ. quod ĩ illis lo **[sect. 17]** cis vbi viguit. vt no. Pa. ĩ. c. cum olim de cōsue. et iō nocet contra priuilegia gene ralia studij in loco vbi viguit. sed non in alio loco de q̇bꝰ ĩ aut̃. hĩta. C. ne fi. ꝓ pa. ¶ Vtrum papa reuocet cōsuetudinẽ par **[sect. 18]** ticularẽ si de ea non facit mentionẽ. Rñ. quod non licet de cōsti. li. vj.
¶ Vtrum omnes teneant̃ seruare vnā ꝛsue **[sect. 19]** tudinẽ. Rñ. quod non sʒ q̇lʒ suā nec ẽt cōsue tudinẽ romane ecclie vbi ꝟsat̃ extra fi dẽ et articłos eius nec papa mādat vt ser uet̃ vide gl. ĩ. c. j. de sum. tri. li. vj. et. c. no lite. ij. di. facit. c. qm̃ de ferijs. et ibi Pa. ¶ Vtrum ĩ his q̃ sunt mere facultatis ĩdu **[sect. 20]** cat̃ ꝛsuetudo ꝓut est ius priuatũ ĩ p̃iudiciũ faciẽtis. rñ. quod nō. neqꝫ exdonatiōe mere facta. vt no. ĩ. l. j. ff. de seruitu. et ꝑ Cy. ĩ. l. ij. C. q̃ sit lō. ꝛsue. et per Jo. an. ĩ. c. j. ꝏ cle. ꝛiu. facit qꝏ no. Jnn. ĩ. c. bone el. ij de postu. p̃. vbi dicit quod recepto de lōge veniẽti non acquirit̃ quasi possessio: nec cōsuetudo. lʒ pluries fuerit receptus et Bar. ĩ. l. cum de ĩ rẽ ꝟ. ff. de vsur. et. l. opas ff. ꝏ. ope. li. dicit quod lʒ rusticꝰ dederitvnũ par caponũ per decenniũ ex liberalitate siłr iuit q̇s ad molẽdinũ tuũ non iducit̃ ꝛsuetudo: ꝗ isti actꝰ sunt mere facultatis. ¶ Quot actus requiruntur vt quis di **[sect. 21]** catur habere aliq̇d incōsuetudinẽ. Rñ. quod in ciuilibus requirit̃ qꝏ sint tot actꝰ quod faciāt p̃scriptionẽ: nam tres actus aut quatuor non faciunt cōsuetudinẽ nisi sit legitime prescripta vt not. gl. in. d. c. cum ecclia de cā pos. et ꝓprie. Verum est q duo vel tres actꝰ

tuenť aliquẽ in posses sione quonsqꝫ sit dubiũ. xviij. q. ij. serui tium. Jn criminalbus vero introducit̃ per binum actum. vt. s̃ §. v.
¶ Vtrum omnis cōsuetudo proprie dicta **[sect. 22]** sit obligatoria sub pena mortalis peccati. Rñ. quod non ꝓ ꝗuis sit lex: siue habeat vim legis cōsuetudo. tamen sicut non **[[Fo.lxxxiiij.]v]** ois lex obligat ad mortale. sic nec omnis cō suetudo. Sola ergo illa cōsuetudo obli gat ad mortale q̃ introducta est ea mẽ te vt sit prohibitiua vel p̃ceptiua sub peccato mortali. quod potest ꝑpendi qñ cōiter tenetur ab oĩbus quod faciẽs cōtra peccat mortaliter.

Contemptus

ſm colle. in. c. j. de cō sti. proprie est quan do ex solavolũtate non vult quis subijce re se statuto vel precepto obedire. et nō potest apparere quoad forum extrinsecum nisi post monitionem. Sed si q̇s transgreditur preceptum ex concupiscentia et ira vel negligẽtia aut alia par ticulari causa non peccat ex cōtẽptu. Jdẽ tenet Ste. vt refert Card. in cle. eos de sepul. nisi quis ex particulari causa induceretur sepius ad iterandũ ꝓ tunc etiam videtur contẽnere secundum eũ. Et hoc ve rũ quo ad presumptionẽ non quo ad ve ritatẽ ꝓ etiam frequẽter factũ ex aliqua causa non est cōtẽptus. Disponit tamen con suetudo ad contemptũ vt not. Tho. secũda scd̃e. q. lxxxvj. arg. pe. in responsio ne vltimi argumenti pro his facit. xj. q iij. c. excellẽtissim⁹. vbi ponit aliud esse peccare ex necessitate aliud ex ignoran tia aliud ex contemptu.
De hic notatis in hoc. §. et quod contẽptus ex conuersatione equali nascatur no. Spe. in titu. de lega. §. superest. ꝯsi. in summa. et ideo dicimus quod nimia fa miliaritas parit contẽptum. l. obseruā dum ff. de offi. presidis.
¶ Vtrum faciẽs ex cōtẽptu contra exhorta **[sect. 1]** tionẽ superioris peccet mortaliter. Rñ. vt colligit̃ ex dictis doc. quod aut facit ꝛ ꝓ cōtẽnit autorẽ et illũ negando et talis cōtẽptor non solũ peccat mortaliter sedsi talis superior est papa velut hereticus dꝫ puniri vt dicit glo. in. c. generali. de ele. li. vj. et Pau. in cle. j. de eta. et quali. et est infamis. vt no. gl. vj. q. j. ĩfames. Si ꝯo non cōtẽnit autoris ptātẽ sed obsernantiā cōsilij seu exhortationis et sic so lum peccat venialiter si cōsiliũ est reue rentie: vt puta ꝓ subditusdeberet face re tamen p̃lat⁹ non vult p̃cipere sꝫ potius cō sulere. Si ꝯo esset necessitatis quod prela tus cōsulit lꝫ nolit p̃cipere forte ꝑpter scādalũ sic peccat mortaliter vt no. ĩ. c. ad aures et in. c. fi. de tẽp. or. Si verocōsiliũ est ꝑfectionis nec etiam venialiter peccat. Et tunc est ꝑfectionis quando licite potest dimittere sic no. Archi. vj. dist. c. test. et. xxv. di. §. alias. Et sic intellige glo. et iura que allegat in. d. c. gene rali et ibi Ge.

Contentio

proprie est impugnatio veritatis cum cōfidentia clamoris secundum Ambro. Largo autem modo est etiam sine impugnatiōe veritatis de qua d̃r. xlvj. di. in p̣n. nihil est ĩpudẽti⁹ arrogātia rusticorũ qni garulitatẽ autoritatem putant.
¶ Quotuplex est cōtẽtio. Rñ. quod triplex. **[sect. 1]** Vna emulatiōis et hec est de qua. j. cor. j. et que hodie est ĩ secularib⁹ erga doct. quando aliũ magis laudare vidẽt cōtẽdunt contra laudatores. Jtẽ circa p̃dicatores circa religiosos aut religiones et lꝫ de se non sit nisi pctm̃ veniale tamen multotiẽs eueniũt mortalia puta detractiōesaut aliud malum iuxta illud vbi est ꝫelus et cōtẽtio ibi ĩstātia et oẽ op⁹ prauũ Jac. iiij. Alia est disputationis: et hoc potest eẽ mortalis tripłr. ¶ Primo ꝓ est ꝛ veritatem etiam si non fiat cum inordinato clamore et

hoc intelligo de re alicuins ĩportant ie puta contra fidem bonos mores vel ꝑtinentia ad vtiles doctrinas et notabiłr. Nam cōtẽtio q̃ fit ĩterpureos etiā contra veritatẽ non videtur peccatum mortale. ¶ Secundo quia est contra honestatẽ vt puta ita inordinate contendẽdo etiam ꝓ veritate quod notabile scādalũ sequat̃. alias erat veniale inordinate cōtendere de fide. et hmōi. ¶ Tertio ꝙ materia est prohibita sic vt publice disputare et contendere de fide et hmōi: nisi doctis et necessitate iminente aut contendere aut iudicio de eo quod face re tenetur sicut illi q̇ debẽt dare vt habeant dilationẽ soluẽdi contendunt. Alia est ɔtẽtio litigatiōis et hec est ꝑiculosa ꝓpter multa mala q̇ ibi immisceā tur non tamen ꝓhibita. ałs ius canonicum **[Fo.lxxxiiij.r]** esset dānādũ potest tamen esse illicita dupłr. ¶ Primo rōne iniustitie ꝙ sciẽter ligat contra iustitiam et sic est mortale pctm̃ ¶ Scd̃o rōne scādali scʒ illius a quope titur. Et hoc intelligo si est scandalum pusillorũ non phariseorũ. Et tũc est phariseorũ quando declarat̃ eis sua non esse que ab eis petuntur vel iniustā causam fouere. tamen ex militia nolunt debitũ facere sʒ turbant̃: et scandaliʒantur quia tunc non est necesse desistere secundum no. i. §. j. xiiij. q. j. Alex. autem scd̃a scd̃e titulo de cōtẽtio ne dicit contentio potest fieri pluribus de causis. ¶ Primo causa malignitatis vt cum quis vult iniuste vincerevel animas simplicium peruertere et sic est pctm̃ mortale et ꝓhiberet̃. ij. Thi. ij. No li cōtẽdere ꝟbis. Si tamen hoc sit in his in quibus nullũ est periculũ et ex quadā leuitate non erit mortale pctm̃. ¶ Scd̃o cā necessitatis et hoc non est pctm̃. vñ gl. suꝑ illud ꝓuer. Non cōtẽdas aduersus hoĩeʒ frustra dicit non vetat ɔtẽtionẽ cō tra malefacientẽ vt corrigat̃ ꝙ frustra non sit sed certa necessitas cogit. ¶ Ter tio ex cā exer citatiōis. et hoc non est mor tale pctm̃ lʒ aliqñ cōtingat esse veniale peccatum ꝓpter indebitum modum. ¶ Quarto causa eruditionis et licet.
¶ Quinto ex quadā titilatiōe głie vel honoris et sic ẽ pctm̃ veniale sic fuit Lu ce. xxij. Facta est cōtentio quis eorũ et c. ¶ Sexto ex cā conatus bone oꝑatiōis et hoc precipitur Luce. xiij. Cōtẽdite in trare per angustam portam. et hec est meritoria.

Continuum

est partiũ inter se non intermissas cōiunctio vnitas est sine mixtura.
¶ Contigua dicũtur quorum extrema se **[sect. 1]** cōtingũt. v. phi. Et iō est differẽtia ĩter ɔtinua et cōtigua ꝙ cōtinua sine medio cōtigua cum mediostant. no. Ge. in. c. vni co de cōse. ec. vel alt. li. vj.

Contractus

est secundum glo. ray. in ti. de negocijs secularibus quasi in prin. vtro citroqʒ obligatio ex volũtate et pacto surgens partium.
Contractus quid sit Bar. in. l. liber. la. j. §. contractũ. ff. de ꝟb. sig. dicit vt ꝑ istũ hic et sunt fere omnes contractus intro ducti de iure gẽtiũ no. spe. in ti. deloca. §. nũc aliqua circa prin. et ĩ. l. ex hoc iure. ff. de iusti. et iure per gl. et doc. et q̇ dicũtur cotractus legitimi no. idem Spe. ĩ ti. de emp. et vend. §. j. et quottuplex sit cōtractus no. Bar. in. l. ij. ff. si cer. pe. et ĩ. l. titia. §. idem respondit. ff. de ꝟb. obli. vbi dicit quod sortit̃ nomen specificatũ etiam in prefationibus incontinẽti prehabitis. ¶ Quod modis ɔhit̃. Rñ. q. iiij. modis **[sect. 1]** re ꝟbis lr̃is et cōsensu. insti. de ob. in fi. De quo dic vt. j. obligatio. §. iij.
¶ Quasi ɔctus autem est obligatio q̃ ꝓue **[sect. 2]** nit non ex contractu: vel maleficio vel quasi sed quodam medio sicut quando quis agit negotia alterius sine eius mandato aut exercet tutelā. vel est curator et hmōi. vt insti. de ob. que ex quasi contrac. na. per totum.

¶ Qũo dolus annullet cōtractũ vide. j. [sect. 3] Dolus. §. ix.
¶ Vtrum ꝯctus intelligat̃ geri secundum con [sect. 4] suetudinẽ loci. lʒ non exprimat̃. Rñ. Pa. c. cũ. M. de consti. quod sic no. bar. in. l. nemo est q̇ nesciat. ff. de duo. testi. facit. s̃. cōsuetudo. §. iiij. et not. quod vt dicit glo. in l. si vno anno in ꝓsi. sed transactio. ff. lo ca. quod ei qualitate et natura ꝯctus ꝓba accipiunt̃ ꝯ ꝑpriā significationem: vt ibi vbi donatio accipit̃ pro transactione facit. l. j. lege eo. ti. et no. de re iu. l. nō videtur et ita talia sunt predicata qualia subiecta esse ostendunt et econtra xxxiij. q. vij. apostolus. et de hoc vide. j. religiosus. §. xix.
¶ Cōtractꝰ aliq̇ si bone fidei. s. emptio [sect. 5] vẽditio locatio cōductio. mādatũ depo sitũ. Societas pignus comodatũ. et ꝑ mutatio. Alij sunt stricti iur. s. stipulatio mutuum et similia bone fidei dñr ꝑpter duo. ¶ Prio ꝗ. si dolus dat cām eis nō tenẽt. ¶ Scd̃o ꝗ. ventũt vsure ex mora et index potest extimare ex bono et equoq̇d venit recōpensandũ. vel restituẽdũ nō sic in cōtractibus stricti iuris vide gl. ĩ .§. actionũ. insti. de actio.
¶ Contractus quidā dñr noĩati. vt vẽdi [sect. 6] **[[Fo.lxxxiiij.]v]** cto locatio et huiusmodi habent ꝑpria noĩa eis solũ conuenientia.
¶ Cōtractꝰ alij dñr ĩnoĩati. q̇ sint. iiij. [sect. 7] ¶ Primꝰ do vt des. ¶ Scd̃s do vt faci. ¶ Tertius facio vt facias. ¶ Quartus facio. vt des. et ideo dicunt̃ innoĩati ꝗ. noĩa eorũ pñt alijs noĩatis ꝯctibꝰ conuenire. et isti sequuntur naturam cōtractuũ noĩatorũ qui eis assimilant̃. l. naturales. §. sʒ si facio. ff. de prescrip. ver.

Contritio

ꝟm quod no. S. Bo. ĩ. iiij. di. xvj. ar. j. q. j. prime par tis est dolor volũtarie assumptus pro pctĩs cum ꝑposito cōfitendi et satisfacien di. et no. qd̃ sicut ꝯteri aliq̇d d̃r quando ĩ minimas ꝑtes frāgit̃ et quasi anihilat̃ frā gi autem quando solũ in magnas ꝑtes diuidit̃ sic metaphorice cor hoĩs durũ d̃r ꝗdiu diuine inspirationi quasi manui se tan gẽti non cedit sicut durũ est quod tacui non cedit sʒ obuiat. i. dum in affectu peccādi morat̃. Cōterit̃ autem quando affectꝰ pctĩ ꝟm oẽm sui ꝑtẽ in eo totaꝟ destruit̃. i. qñ volũtas ꝑfecte recedit. Frāgit̃ ꝓo solũ quando respicere ĩcipit. ꝗuis nũdũ totaꝟ cōuertat̃. et sic dicitur alteri non conteri.
¶ Jn quo differt cōtritio ab attritione. [sect. 1] Rñ. secundum Frā. et alios theo. qd̃ in duobꝰ.
¶ Primo ꝗ. attritio est dolor imperfectus. Contritio vero est dolor ꝑfectus. ¶ Scd̃o ꝗ. attritio est dolor sine gratia gratũ faciẽte. sʒ non cōtritio et iō ꝯtritio et attritio materiaꝟ idem sunt sicut domꝰ obscura et illuminata. Attritio quippe est lux aurore q̃ crescẽdo fit meridies. i. contritio. et aduerte ꝟm. S. Bo. vbi. s̃. q. duobus modis q̇s conterit̃. Vna superiꝰ eleuās q̃ est spes venie ex ꝯsideratione diuine misericordie. Alia deorsum de primẽs q̃ est timor pene ex cōsideratio ne diuine iustitie.
¶ Vtrum dolor cōtritiōis dẽat esse maxi [sect. 2] mus. Rñ. q̊. s̃. ar. ij. q. j. quod duplex est do lor. Vnus in volũtate q̇ non est aliud q. pctĩ displicẽtia et iste dʒ esse maximus in gñe et in cōparatione ad alios dolores oĩm tꝑaliũ. Vñ in casu ĩ quo cōtingeret vel cōmitteret pctm̃ mortale vel incurreretdānũ tꝑaliũ aut mortẽq̇libʒ tenetur magis eligere penā ꝗ peccare: vel peccasse. Non dʒ tamen secundum sctm̃ Tho. in quoł. descẽdere in spāli ad hāc penā imo stulte facit qui seip̃m in hoc solici tat. Est alius dolor in sensualitate qui causatur ex prĩo dolorevel secundum necessita tẽ nature ex motu superiorũ viriũ quẽ sequuntur inferiores vel secundum electionẽ ꝑ ut volũtas excitat dolorẽ illũ et sic non est necesse quod dolor ille sit maximus: im mo nec etiam est necesse dolere istomodo ¶ Vtrum ĩ dolore cōtritiōs possit esse ex [sect. 3] cessus. Rñ. sctũs Bo. vbi. s̃. q. ij. quod non prĩo mō accipiẽdo ꝑ displicẽtia

rōnis. Sed scd̃o mō ꝑut est passio sensualitatis sic. Vñ si aduertit quod non potest sustinere sine magno detrimẽto tenetur tꝑare si autem non aduertit. et iō non tꝑat non credo peccet ꝓ dabat operam rei licite.
¶ Vtrum hō semper debeat conteri. Rñ. q̊ [sect. 4] s̃. ar. iij. q. ij. quod sic. Aduertẽdũ tamen est qd̃ est duplex cōtritio seu detestatio pctĩ quedã in habitu et hãc tenetur etiam post pctĩ ꝑfectã remissionẽ ꝓ vt dicit Hug. de sã. vic. Cum de⁹ absoluit aliquẽ apctō obligat eũ vinculo detestatōis ꝑpetue q̇dã est in actu et ad hãc non tenetur semper: sed pro loco et tꝑe scilicet cum recogitat peccata sua intellige de mor talibus quia de venialibus uō est necesse habere cōtritionẽ vt. s̃. cōfessio. j. §. xxviij. Aduerte hoc secundum Tho. in. iiij. dist. xvij. non sufficit contritio gencralisquãdo homo specialiter peccatasua mortalia habet in memoria. q̃ sibi adhuc non sunt remissa: sed oportet sit. spe cialis de eis: sʒ postꝗ sunt remissa suf ficit generalis. Attende etiam secundum Hẽ. de gã. in quoł. quod circa peccatum possunt considerari primo substãtia actus. ij. aliquod bonum quod euenit ex peccato puta filium generatum ex adulterio tertio inordinatio actus ipsius adulterij. Non tenetur ergo homo dolere de substantia actus neꝗ de bono sequuto ex eo: sʒ solũ de inordinatione actus. et iō licet homo non possit dolere de delectatione quam habuit nec de filio ge [sect. 5] nerato nihilominus non est extra statũ **[Fo.lxxxvj.r]** falutis: sed sufficit doleat quod talem dele ctationem et filium habuit ex inordina to modo et cum offensa dei.
¶ Vtrum homo teneatur confiteri sta [sect. 5] tim cōmisso mortali. Rñ. quod non ꝓ sicut precptũ delectationis dei ꝗtũ ad actũ interiorem non semper obligat sed solũ quando materia occurreret practice non speculatiue. s. cum cosideratur deus vt diligẽdus vel non diligẽdus tenet̃ homo iudicare vt diligẽdus et diligere: sic et peccatum mortale commissum si mẽ ti occurrit pratice vel vt materia delectationis vel detestationis tenetur homo iu dicare detestandum et detestari secundum pe. de pał. in. iiij. vel dic vt. j. volũtas §. vj. ¶ Quis est effectus cōtritionis. Rñ. q [sect. 6] est remissio culpe et pene de pe. dist. iij.

Contumatia

est quedam voluntaria in obediẽtia qua quis monitionem iudis implere contẽ nit: ita elicitur ex. c. ij. de do. et coniuncta gl. ver. contumaciter et ibi no. quomodo fit multis modis et consistit cōtu macia proprie in non faciendo voluntarie. qd̃ facere sciat se dẽre: vt pʒ ĩ. d. gl. De duplici cōtumacia. s. graui que est quando presens non vult obedire iu dici et leui. s. si absens citatus non venit. vide per Ro. qui ponit quod ꝑpter secundam non potest quis diffinitiue condẽnari in. l. j. §. fi. ff. si quis ius di. non obtem. Et interpretatur. contumacia sem per in id quod est deterius contumaci ter vtilius aduersario vt no. Bar. in. l. ꝗdiu. vlti. col. j. versi. venio ad vlti. gl. ff. de acqui. here.
¶ Vtrum excōmunicatus ꝑ contumacia [sect. 1] absolui debeat anteꝗ satisfaciat de expẽsis. et caueat de sistẽdo ĩ iudicio. Rñ. non si vere fuit contumax. Secus si presumptiue: puta quia inpeditus tamen nundũ constat si hoc allegat et petit ab solui dʒ. vt in. c. venerabilibus. §. idem est etiam de sen. excō. lib. vj.
¶ Vtrum lite non cōtes. testes possunt re [sect. 2] cipi contra contumacem et ꝑcedere ad sententiam diffinitiuam vide. c. qm̃ frequenter vt li. non conte.

Contumelia

est. vt colligit̃ ex Tho. ij. ij. q. lxxij. et Alexan. ij. ij. tractatu de contumelia quando q̇s id quod est contra honorem alicui⁹ deducit in noticiam eius aliorum siue ꝑ signa siue per verba et differt a cōuicio et improperio nam conuicium importat generaliter defectum culpe et pene. contumelia vero solum culpe. Vnde si quis dicat alicui iniuriose eum esse cecum aut claudum cum sit conuiciũ di cit sed non contumeliam si autem iniu riose dicat eum furem non solum conuicium sed etiam cōtumeliā infert et hoc secundum theologos sed secundum legistas cōuiciũ dicitur a collectione vocũ cum in vnũ plures voces cōferunt̃ conuiciũ appellat̃ quasi cōuiciũ. ita dicit tex. in. l. apud la beonẽ §. conuiciũ. ff de ĩiur. et potest fieri etiam absenti vt cum quis ad. domum tuā venerit te absenti nec enim qui dicit sʒ et qui concitauit alios ad vociferationẽ conuiciũ fecit vt. d. l. item apud et oportet sit aduersus bonos mores vociferatio. s. ad infamiā vel inturiā vel inuidiam alicuius aꝗs non est cōuiciũ et quod in cetu dictũ sit vt in. d. l. item apud labeo. ĩproperiũ vero ꝓprie est quando aliquis iniurio se alteri ad. memorā reducit auxiliũ qꝏ contulit ei necessitatẽ patiẽti vnde ec. xx. Exigna dabit et multa improperabit. accipit̃ tamen vnũ qñqꝫ ꝓ alio. vñ Alex. vbi. s̃. ita diffinit contumelia est pctm̃ ex ĩproperio sermonis manifesto tendens ad nocumentum pxoximi.

¶ Vtruʒ contumelia sit pctm̃ mortale. **[sect. 1]** Rñ. ſm. s. Tho. et Alex. vbi. s̃. quod in pctĩs verboꝝ maxime attendendum est quo affectu verba ꝓferant̃ si ergo ĩtẽtio pro ferẽtis ad hoc feratur vt per verba q̃ ꝓfert auferat honorẽ alterius hoc ꝓprie et per se est dicere cōuiciũ vel contumeliā et hoc est pctm̃ mortale non minus qꝫ furtũ. si autem verba cōuicij vel contume lie alteri diceret non aĩo dehonorādi. sʒ ꝓpter correctionẽ vel huiusmodi non cōuiciũ dicit vel cōtumelie ṗprie et formaꝗr sed per accñs et materiaꝗr ĩqꝫ tũ. s. ȯr id qꝏ pōt eẽ cōuiciũ vel ɔtumelia. Vñ hoc potest esse **[[Fo.lxxxvj.]v]** quādoqꝫ veniale peccatum sicut quando cōuiciũ non multum est dehonestas et ꝓfert̃ ex aliq̃ animi leu itate vel leui ira absqꝫ fir mo ꝓposito dehonestādi vtputa ꝙ ĩtẽdit cōtristare leuiter solum aliquẽ qñqꝫ nullũ vt in dubio sequẽti. vñ habenda est magna discretio vt moderate homo talibus verbis vtatur ꝙ posset esse ita graue cōuiciũ quod auferret honorẽ cōtra quẽ ꝓfert̃ et posset homo peccare mortaliter et si non intẽderet dehonorationẽ alterius sicut grauiter ꝑcutiens in ludo non caret culpa et tenetur cōuicia: ꝙ vltra pctm̃ secundum Ni. de li. per se vel inter posi tam ꝑsonam dicere suā culpā contumeliato vel saltẽ signa equipollẽtia ei oñdere nisi deprehendat quod cōtumeliatus ei remisit iniuriam puta ꝙ ridet cum eo et huiusmodi excipit̃ p̃latus et paterfa. qui corrigẽdo licet excedat non tenetur petere veniam secundum Ang. in regula dũmodo non fecerit a ꝓposito et poti⁹ vigore. vindicte: ꝙ sic tenere t̃ similiter petere veniā de quo dic vt. j. correctio. j. §. ij.

¶ Vtrum liceat cā correctiōis dicere ɔui **[sect. 2]** ciũ vel cōtumeliā. Rñ. ſʒ Tho. vbi. s̃. q sicut lʒ verberare vel in. rebus dāni ficare cā discipline: ita et conuiciũ dicere sicut dominus discipulos stultos. et Pau. corinthios insensatos. Dicit tamen Aug. ĩ lib. de ser. do. in mōte raro et ex magna necessitate obiurgatiōes sunt adhibẽde ĩ q̇b⁹. non vt nobis sʒ vt dño seruiat̃ instem⁹. ¶ Vtrum hō teneat̃ illatas contumelias substinere. Rñ. secundum sctm̃. Tho. vbi. s̃. q **[sect. 5]** sic quātũ ad p̃parationẽ animi. s. quan do opus esset sicut et alia dāna sed quātum ad actũ non sem per aliqñ enim tenemur non substinere. ¶ Primo quando cederet in bonum eius qui dicit vtputa ad reprimẽdā eius audaciam ne talia diceret iuxta illud ꝓuerb. xxvj. responde stulto iuxta stulticiā suā. ¶ Scȯo qñ ex sufferentia alioꝝ ꝓfectus impediretur. vnde Gre. in homeł. ix. super Eʒec. Hij. inquit quorum vita in exempto mutationis est posita

debēt si possunt detrahentiā sibi verba cōpescere: ne eorū predicationē non audiāt qui audire poterant. et in prauis moribus remanentes bene viuere contemnant.

Corea

vtrum sit licita. Rñ. vt colligo ex dictis doc. qd̄ sic si. vij. concurrant. ¶ Primum tempus debitum scz quod non sit deputatū orationi necessarie vel pnīe. Vnde tenēt magistri vt refert Ri. in. iij. di. xxxvij. ar. iij. q. iiij. quod est peccatum mortale coreas ducere diebus dñicis ꝓpter dictū Aug. di. quod facerent meliꝰ femine iudeorū si lanā fillarēt ꝗ toto die ī neomenijs īpudice saltare ꝗ quidem credo verum quando omissa missa vel p̄dicatiōe aut vespoꝛ celebratiōe hmōi intēderent: vel per notabile spaciū puta per maiorē partē diei. aꝗs non facit. l. fin. C. de fe. et. c. qui dei. de consec. dist. j. ¶ Scd̄m ꝑsona conueniēs. nam ecclesiasticis ꝑsonis ꝓhibent̄. xlvj. di. c. cleri cum de cōse. di. v. c. nullus p̄sbyterorū. c. non opz. el. j. ar. xxxiiij. di. p̄sbyteri diacones. ita quod credo eos peccare mortali ter nisi forte modicitas et qualitas corizādi excusaret: puta in secreto et hmōi. ¶ Tertiū modus honestus nam hone stas est vnū iuris p̄ceptum. insti. de iu sti. et iur. §. iure. p̄cepta. et ideo si fiet modo inhonesto est peccatum mortale. vt puta gestillationibꝰ ꝓuocantibus ad libidinē cantibus turpibus vel cum or namētis lasciuis et inhonestis. facit ꝓhemiū. ff. veteris. §. illud vero q̇s illos ludos appellet ex quibus crimina oriū tur. ¶ Quartum recta intētio: si fiet ad ꝓuocandū ad libidinem vel alio malo sine vt fiunt cōiter est peccatum mortale. secus si ex aliqua leuitate superbie vel inanis glorie. Nam si quod inten dit̄ est pec catum mortale. similiter et ipsum opus si veniale: erit veniale. arg. c. vide. j. q. j. et. xxiij. q. j. noli. et. c. militare. ¶ Quintū locꝰ aptꝰ sczꝓphanus non ecclesia seu alia loca sacra vel religiosa. ꝗ videtur mortale corizare in loco sacro. ar. c. decet. de īmu. eccle. lib. vj. ¶ Sextuz raritas corizationis. Nam Rod. dicit quod co reas ducēs ex cōsuetudine peccat mortaliter. Corizantem autem raro et sine corrupta intētione dicit non audeo dicere **[Fo.lxxxvij.r]** quod peccet mortaliter. sz nec audeo excusare a mortali: cum ingerat se periculo alios ꝓuocandi ad libidinē et exemplo suo alios ad similia faciēda prouocare. ¶ Septimū stabilitas corizātis. Nam q̇ ita fragilis est quod lz bona intētiōe corizare incipiat tamen non exit q̇ ad libidinē mortalē ꝓuocet̄ peccat mortaꝗr aduertēs de tali sua fragilitate. se ingerēdo: ꝗ ecclesia. iij. Qui amat periculū pe ribit ī illo. et ꝓpterea ꝗ dicit Hie. ī qua daz homeł. Non credo viro si dicat se illesum euasisse a talibꝰ spectaculis: cuz Dauid ex eo quod vidit Bersabee lauātē se ꝓuocatꝰ sit in libid inē hec ille. Et ēt ꝗ p̄fate cōditiōes non īueniunt̄ ī coreis nostri tꝑis: iō non video qūo sine morta li peccato q̇s eas faciat ex ɔsuetudine sicut cōiter fiūt. Dicit tamen Alle. ij. ij. ti. de ludo. quod ludꝰ vel saltatio qñcūqz ꝓuenit ex spūali iocūditate. et sic ē meritorius sicut dauid lusit et saltauit coram archa domini. Aliquādo ꝓuenit ex recreatio ne vel exercitatiōe. et sic potest esse sine pec cato. Aliquādo ex dissolutione mentis lasciue. et sic est peccatum sczꝗ mortale vel veniale secundum quod dictum est.

¶ Vtrum suspectio coreaꝛ ludorū vel io [sect. 1] culationū sit peccatū. Rñ. Ale. vbi. s̄. q̇ inspectio q̄dā est in trāsitū non tēdēs vl terius ad delectationē peccati mortalis: vt fornicationis: et hec est venialis. Quedā est studiosa in qua. s. est fomētū peccati mortālis et hec quādoqz est pec catū mortale: intellige quando aduertit de periculo. vel cogitatiōis morose vel oꝑis. item ioculatio quedā est hystrionica: et q̄dā corealis mulieꝛ lasciuaꝛ. q̄dā cā exertij vel fastidij tollendi siue accidie vitāde. Jnspectio ergo studiosa ioculationis prime et secunde vergere po test in mortale peccatum. tertio vero et quarto potest esse venialis. et aliquando meritoria.

Correctio

prelatorũ ĩ puniẽdo subditos et increpãdo non debet fieri aĩo nocẽdi: ꝗ sic peccaret mor tałr si deliberate et in notabili nocumẽto. secꝯ si ĩ modico malo vel indeliberate: sʒ dʒ fieri ʒelo caritatis ꝑximi. s. ad bonum subditi deliquẽtis vt corrigatur. vel ad alioꝛ bonũ. vtvł timeãt siłia face re vel quietiꝯ viuãt vt. xxiij. q. v. ꝑdest. De materia ĩ hoc. §. et seq. tacta tãgi tur per doc. li. ĩ. l. C. de emẽ. ꝑpĩ. et ĩ. l. nullꝯ vr̃ de reg. iu. et in. l. j. C. de emẽ. seruorũ. ¶ Qualis dʒ esse. Rñ. quod miscẽda est se [sect. 1] ueritas cum lenitate. vt neqꝫ multa aspe ritate vlcerent̃ subditi: neqꝫ nimia benignitate soluant̃. vt plene dicitur ĩ. c. di sciplina. xlv. di. per totã di. potius dʒ declinare in beniuolẽtiam qꝫ seueritatẽ. vt in. c. licet ea. di. l. di. ponderet. ¶ Quid si excedat modũ. Rñ. quod potest ap [sect. 2] pellari ab ea etiam si sit religiosus quod pro batur in. c. reprehensibilis de ap. in fi. nulliꝯ enim negãda ẽ defensio etiam si sit excõicatꝯ. c. cum inter. de excep. Non tamẽ tenetur p̃latus modum excedẽs petere veniã a subditis: vt ĩ. c. quando necessitas. lxxxvj. di. quod veꝛ nisi ex malignitate seu odio faceret: ꝗ tũc tenetur petere veniam ꝗ tenetur iniuriaꝛ. ff. ad. l. acqui. l. quemadmodũ. §. magistratus vt no. in gl. in. d. c. quãdo. tex. est in. l. nec magistra tibus. ff. de iniur.

¶ Vtrum peccet mortałr p̃latꝯ non corrigẽ [sect. 3] di. Rñ. quod si loquimur de punitione in pctõ oĩno occulto non tenetur p̃latꝯ immo nec dʒ nisi secrete. si vero in pctõ mani festo sic tenetur p̃latꝯ de p̃cepto eã facere sub pena mortalis pctĩ arg. lxxxiij. di. per totum. et. ij. q. vij. qui nec regiminis nisi in casu quando videret non expedire cõitati nec illi qui corrigẽdus est ꝗ in. d. c. ꝑdest dicitur siue plectẽdo siue ignoscẽ do hoc solũ agit̃ vt vita hoĩm corrigatur et secundum istũ finẽ debet eã exercere vel omittere facit. c. ip̃a pietas ea. cã. q̃. iiij. et in. c. cõmensatiões. xliiij. dis. et in. c. vt cõstitueret̃. l. di. Si ꝯo non expediret cõi tati nec etiam noceret et omittẽdo profice ret delinquẽti ad emandationem licite omittit̃ et ex debito. Si vero non expedit delinquenti correctio sed tamen com munitati non est omitten da. si vero loquimur de correctiõe que fit verbo vel doctrina sic tenetur multomagis qꝫ ali-**[[Fo.lxxxvij.]v]**quis aliꝯ siue pctm̃ sit secretũ. siue publicũ veꝛ est quod secreta dʒ secrete corrigere ałs si non corrigit et emedat eũ potiꝯ peccat mortałr. xliij. di. sit rector ĩtellige ĩ criminalibꝯ et sic. ĩtellige gl. xxv. di. §. ałs ea demũ que dicit quod taciturni tas in prelato est mortale peccatum hoc et etiam limita in secretis secundum quod dico. j. correctio. fraterna. §. vj.

¶ Vtrum prelatꝯ existẽs in pctõ mortali [sect. 4] peccet mortałr corrigẽdo. Rñ. qd̃ sic ſm pe. de pal. in. iiij. di. xix. etiam si peccatuʒ suũ occultũ ꝗ suspẽsus est corã deo facit ad hoc. ij. q. vij. q̇ nec. et de cõse. di. v. c. fi. hoc limitat idem Pe. in p̃lato ĩ spũalibus secꝯ de p̃lato in tẽporalibꝯ ꝗ si iu dex suspẽdit aliquẽ latronẽ non peccat mortaliter lʒ sit ip̃e ĩ mortali. idem tenet S Tho. in. iiij. et sequit̃ Archi. l. di. cum exaudiero et. iij. q. vij. §. idem testat̃ ĩ p̃lato corrigẽte p̃dicãdo mortali etiam occulto quod peccat mortaliter. Secꝯ si corrigit ꝑ modum magisterij publice docendo. i. le gẽdo scripturã sacrã ꝗ si est occultꝯ vt dicũt quidam non peccat mortaliter sed solum quando est notorius quia scandiliʒat. fran. in. ij. tenet quod si peccatum est occultũ et ei quem corrigit et alijs astan tibus quod sine peccato corrigit et autoritates q̃ videnẽ dicere contrarium dicit intelligẽdas quod digne non potest corrigere sʒ si pctm̃ ẽ notoriũ sic nullo modo põt corrigere ꝗ scãdaliʒat corrigẽdo autoritatẽ et predicationẽ Tu aduerte quod si casus occurrẽt correctiõis ĩ quo existẽs in mortali non habet oportunitatẽ cõfitẽdi de peccato suo sic vera est opi. frã. Sed si habet oportunitatẽ et non facit q̧ in se est vt conteratur cum sit suspẽsus quo ad se peccat mortaliter officiuʒ exe quendo. c. fi. de temp. or.

Correctio

fraterna est admonitio ca ritatiua fratris de emendatione peccatorum ex fraterna carita te ꝓcedẽs et hec est de p̃cepto oĩbus ſm Ri. in. iiij. di. xix. ar. ij. q. j. et quia est p̃ceptum affirmatiuum ideo non obligat nisi pro loco et tempore debito.

¶ Vtrum omissio fraterne correctiõis sit [sect. 1] mortale peccatum. Rñ. Ri. vbi. s̃. qd̃ tri pliciter potest omitti. ¶ Primo meritorie quando homo non corrigit q̃ nec temp⁹ nec locus est corrigẽdi et expectat illud. ¶ Secundo cum peccato mortali qñ. s. homo sperat posse fratrẽ a peccato retrahere et tamen ꝓpter incõmodũ corporale vel tꝑale omittit q̃ tũc ordinẽ caritatis peruertit plus diligens bonum tꝑale q̃ animam ꝓximi. ¶ Tertio omittit̃ cum pctõ veniali quãdo. s. ꝓpter incommodum tꝑale fit tardior tamen si crederet posse reuocare non dimitteret adde. iiij. secundum Tho. ij. ij. q. xxxiij. ar. ij. quod potest omitti sine peccato ĩmo meritorie quando metuit ne deteriores fiant vel ne alios a bona vita impediant. adde. v. secundum gl. in. c. qui aliud de hereti. in peccato cõmisso quod non habet ꝑseuerãtiã q̃ nõ tenetur corrigere quilibet sed solũ p̃lat⁹. Sec⁹ si haberet ꝑseuerantiã q̃ tenereť quilibet sicut tenetur in peccato cõmittẽ do adde et. vj. qd̃ peccatum sit mortale vel veniale talis qualitatis quod habet causa re mortale alꝭ de peccato veniali non te netur corrigere aliquem de precepto.

¶ Vtrum teneamur q̃rere quos corripia mus. Rñdeo secundum Tho. vbi. s̃. qd̃ non q̃ [sect. 2] beneficia q̃ non debemus certe persone sed cõiter oĩbus sufficit si impedimus primis occurrẽtibus alioquin oportet nos facere contra illud ꝓuer. xxiiij. Ne queras impietatem in domo iusti.

¶ Vtrum subditi teneant̃ corrigere p̃la [sect. 3] tos. Rñ. Ri. vbi. s̃. q. iij. quod loquendo de correctiõe fraterna et hũili sic sed de cor rectione increpationis vel punitionis non nisi manifeste erraret ĩ fide tũc em̃ si non essent sup̃iores iudicantes vel no lẽt inferiores possent q̃ heresis reddit oĩ catholico inferiorem non solũ quo ad forum intrinsecũ. sed etiam extrinsecũ fa cit ad hoc quod no. ij. q. vij. in. c. secuti et in. c. paulus.

¶ Vtrum existẽs ĩ pctõ mortali excusetur a p̃cepto farterne correctiõis. Rñ. ſz Ri. [sect. 4] vbi. s̃. q. ij. quod peccator aut est occultus aut manifest⁹ et est correctio in publico et in occulto. Peccutori autem manife-**[Fo.lxxxviij.r]**sto non licet corrigere in publico ꝑ scãdalũ. q̃ cum talis correctio sit assumptio verbi dei non debet propter sui dignita tez manifeste assumi per os manifeste polutũ ne ꝟbum dei vilescat ĩ cõspectu hominuz. Si autem pctm̃ est occultum et corrigit in occulto aut manifestũ ſz qd̃ factuz exigit et hoc facit humiliter suaz prauitatẽ recognoscẽs non peccat corrigẽdo ĩmo tenetur q̃ pctm̃ non absoluit ho minez a precepto nec ꝓpterea hõ est ꝑ plexus quia si vult facere quod in se est domin⁹ paratus est sibi remittere peccatum.

¶ Quo ordine est ꝓcedendum in corre [sect. 5] ctiõe frna. Rñ. ſz Tho. vbi. s̃. quod pec cata publica publice sunt corrigẽda.

Jn pctĩs ꝟo occultis locũ hz quod dr̃ math. xviij. di. Si peccauerit in te frater tu⁹ va de et corripe euz inter te et ip̃z solum qd̃ si videt non proficere dicat prelato secrete qui possit prodesse vt no. Pa. in. c. nouit d̃ iu. et d̃ hoc vid̃. j. Denũciatio. §. ij. ¶ Quid si scio pctm̃ alteri⁹ quod qui cõ [sect. 6] missitignorat. Rñ. vtcolligo ex mo. ĩ ti. d̃ pnĩa. et Rñ. quod si peccatuz est tale qd̃ non excusat ignorãtia tunc aut non potest pro bari q̃ occultũ et sic. si spero de correctio ne teneor dicere alꝭ. nõ. ij. q. vij. plerũq̃ q̃ efficeretur peior. sed debeo secrete reuelare prelato qui possit prodesse. Si autem potest probari tunc si est p̃latus suus tenetur ei dicere q̃ ei precipit̃. Si peccauerit et c. Mat. xviij. Si vero non est prelatus aut

sperat de correctione et sic tenetur ei dicere aut non sperat sed de terior ratione et tunc non tenetur ꝗ pre dictos nisi quando sequeretur ex tali pec cato alio⁊ periculu⁊ seu malu⁊ vt puta quia administrat sacramẽta cum non vt sacerdos et huiusmodi Pa. tamen in. d. c. nouit tenet qd̃ indi stincte tenetur siue efficia tur melior siue peior qd̃ credo veru⁊ qñ facit ad bonu⁊ aliorum talis correctio et spat qd̃ fiet iusticia ałs non credo tenea tur. xj. q. iij. quando vbi apert⁹ tex. Hic. Si ꝯo ignorātia eos excusat non credo teneat̃ dicere nisi quando videret quod desisteret vel fieret alicui sacramẽto iuiuria.

Corporalia

altaris debent esse de puro pāno lineoab ep̃o benedicta non de panno intincto aut de serico. c. cōsulto de cōse. di. j. que non debent lauari per feminas nec tangi. xxiiij. di. sacratas et de conse. di. j. nemo el. ij. Vñ ministri altaris debent habere peluim nouam quam pro ipsis lauandis teneāt. et quā in sanctuario ꝓijciant vt in. d. c. nemo. Et similiter de alijs altaris paramẽtis dr̃ ibide⁊. S⁊ hodie ꝑ cōtrariā cōsuetudinem derogatum est et credo excuset de alijs sed non de corporalib⁹ ꝓpter rationẽ positā in. d. c. s. ne fragmẽta dñici corporis male tractentur. et ideo contraria cōsuetudo esset irratiōabilis et credo obligei de p̃ceptoetiā hodie ex quo cōsuetudo non potest ei derogare. siłr etiam forte posset dic d̃ pala altaris eade⁊ ratione. Sed no. quod credo sufficiat si solum prima lauatura proijciatur intra sanctuariũ propter litem rationis predicte.
¶ Vtrum post lauationẽ sint iterũ conse [sect. 1] crāda. Rñ. qd̃ non ꝙ l⁊ amit⁹ recedat lauādo et de alio pōat̃ non ꝓpter hoc mutatur forma. nec bñdictio fit ĩsuperficie ipso⁊. idem dico si reperiātur dum ruptura non fuerit tāta qd̃ corrũpat formam tũc est quando est tāta qd̃ ꝑ corporalib⁹ vti non possent ꝑ hoc faciũt no. ĩ. c. j. de cōse. ec. vel al. vide hoc. s̃. Benedictio. §. j. cũ sequentibus.

Corpora

sancto⁊ vt⁊ possint trāsfer ri de loco adio cũ. Rñ. quod non sine licẽtia ep̃i d̃ conse. di. j. corpora. Et hocve⁊ quando iam erāttradita sepulture. l. vltima. ff. de reli. et sump. fu. Et de hac materia vide. j. Reliquie. per totum.
Quia in hoc. §. tangitur de corpori bus sanctorũ adde vnũ singulare ꝯbũ quod corp⁹ christi ẽ priuilegiatũ sicut ecclia ꝙ liberat ɔfugiẽtẽ ad ip̃⁊ vt no. Ar ch. xiij. q. ij. q̃situ q̃ glo. ibi ita no. eo. sin. suos in ꝯ. ecclia ver. fugiẽs de quo per Car. ĩ. cle. in. vj. questiōe de pe. et remis.

Corpore

viciat⁹ dr̃ qui h⁊ membru⁊ debilitatũ vel mutilatũ. De bilitatũ h⁊ q̇ eũ h⁊ iefficax vt oculũ ce-[[Fo.lxxxviij.]v]cũ. manu⁊ aridā mutilatũ q̇ ipso caret. ¶ Corꝑe viciati vtrum sint ꝓmouendi ad sacros ordines. Rñ. vt no. in. su. lv. dist. qd̃ aut sunt spōte viciati in q̊cũqꝫ mẽbro. et tunc non pñt ꝓmoueri et ꝓmo ti deijciuntur. c. penitẽtes ea. di. ꝙ sunt homicide. c. si q̇s ea. di. et. c. q̇ parte⁊ ibi dem Ho. in apparatu t⁊ qd̃ potest ep̃s dispẽsare si tale membrum est occultũ tamen excepto in castrato. vnde dicit qd̃ cu⁊ re ligioso potest dispẽsare vt cum pede ligneo celebret. Si ꝯo appet. non potest nisi papa quando fuit ĩ culpaviciationis. de cor. vi. c. et de cle. pu. in due. c. j. Dicit tamen gl. in. d. c. q̇ partẽ quod si q̇s haberet digitos super fluos posset sibi p̃cidere sicut et vngues et dẽtes nimis ꝓlixos. sed non firmat

pe des. Mihi tamen placet quando posset fieri talis abscisio sine periculovite et deformitate corporis. Aut non sunt spōteviciati sʒ ca su. vt puta ab hostib⁹ invia vel propter egritudinem voluntarij. siue a se siue a medicis. et tũc si non parit nimiã deformitatem possunt promoueri. vt de cle. egro. c. presbyterũ. Et sic ĩtellige. c. si q̇s el. ij. et. iij. lv. di. Si vero ałs suntviciati a casu distingue: aut dabãt operã rei il licite. et non pñt ꝓmoueri aut rei licite. et tũc si sunt viciati in mẽbris minimis si ue ocultis non repellunt̃. vt in. c. q̇ partẽ. et in. c. eunuchus. lv. di. Si vero in magnis mẽbris et manifestis non possunt promoueri. vt si ĩ oculo hʒ enormeviciũ vel in manu. vt in. c. si euãgelica. lv. dist. Similiter si modicũ qȯ generat scãdalũ. d. c. presbyterũ de cor. vi. c. j. et. ij.
¶ Quid de ceco aut habẽte maculam **[sect. 1]** ĩ oculo a natiuitate. vel ex infirmitate: aut a casu sine culpa sua. Rñ. quod si macu la gñat deformitatẽ non potest promoueri nisi dispensẽt̃ per papãvł nisi efficiat̃ reli giosus ꝗʒ Jnno. de cor vi. cum de tua.
¶ Quid de claudo ex consimili cã. vt **[sect. 2]** s̃. Rñ. si sine baculo pōt. ire. et stare potest promoueri. c. si quis el. iiij. in tex. et in glo. lv. di.
¶ Vtrum auulsio vngule in police impe **[sect. 3]** diat. Rñ. quod hoc tenẽdũ est qȯ qȯcunqꝫ viciuʒ corꝑis quomōcunqꝫ prouenerit si reddit inhabilẽ ad frangendum hostiaʒ et cōtractandũ ĩpedit ꝓmouẽdum et ꝓmotus ministrare in altari non pōt siłr quodcũqꝫ viciuʒ corporis notabile siue in oculo siue in manu: aut ĩ spatulis sicut gibosus et huiusmodi quod generat scãdalũ ałs secus nisi vt dictũ est. s̃. ĩ. §. j. vt colligitur ĩ. c. j. et. de cor. fivi. verum est quod iam ꝓmoti quibus istud euenit post pro motionẽ possunt omnia q̃ sunt sacerdotalis ordinis exercere p̃ter celebrationem misse qui. c. presbyteꝛ intellige nisi fue rit culpa sua.
¶ Quis indicabit quando dubitat̃ an gñet **[sect. 4]** scandalũ. Rñ. Jnn. ĩ. c. j. de cor. vi. quod ep̃s vt ĩ. c. ij. e. ti. ĩ religiosis exemptis suus prelatus ordinarius.
¶ Quid si quis ex indignatiōe dẽtem **[sect. 5]** sibi amputauerit. vel qȯcũqꝫ membrum se cauerit. Rñ. Jnno. in. c. significauit. de cor. vi. quod non ẽ irregularis nisi membrum vł partẽ membri amiserit q̃ generet deformitatẽ. Sivero non generat deformitatẽ tamen est notoriũ quod ex indignatiōe sibi ab scĩdet partẽ mẽbri non potest promoueri: vel ministrare in susceptis sine dispẽsa tione. siłr si ita secauerit quod claudicaret repellitur tanqꝫ corporeviciatus.
[sect. 6] ¶ Vtrum cades morbo caduco possit celebrare. Rñ. gl. in. c. cōiter. xxxiij. d. quod si cadit frequẽter non pōt. vij. q. ij. c. j. si vero raro nec emittit vocẽ cōfusaʒ. potest dũmō habeat coadiutorẽ. vij. q. j. iliud. Promoueri tamen non potest ex quo semel passus est vt in. c. maritum. xxxiij. di.
¶ Vtrum demoniaci vel amẽtes possunt **[sect. 7]** mĩstrare. Rñ. quod lʒ fuerĩt opi. vt no. ĩ. d. c. cōiter mihi placet quod si per ãnũ flecterit li beri quod pñt ministrare ꝗʒ discretionem ep̃i ꝓmoueri autеʒ non debent vt in. c. clerici et. c. se. xxxiij. di.
¶ Vtrum leprosi possint ꝓmoueri. Rñ. **[sect. 8]** Hugo. xlix. di. §. hinc. etenĩ. quod non. sed ꝓmoti celebrare pñt ĩ occulto et etiam in publico alijs leprosis. nisi tamen inualuerit lepra quod per corrosionẽ membroꝛ eum reddidit impotentem. presertim in digitis cum quibus contractare habet scr̃ʒ eucharistie. vide. j. leprosus. §. vj.
[Fo.lxxxix.r] ¶ Corp⁹ christi vide infra eucharistia.

Crapula

quid sit. Rñ. glo. in. c. a crapula de vi. et ho. cle. est superfluitas ciborumvnde crapula quasi cruda epula.

¶ Vtrum sit peccatum mortale. Dic vt [sect. 1] j. gula. §. ij.

Credere

in deum est amando in i p̃ꝫ tendere de conse. di. ij. crede re. et de pe. di. ij §. caritas. Vnde aliud est credere deum. et credere deo et credere in deum vt no. glo. de conse. dist. iiij. c. j. igitnr et. ij. predicatione. et de credulitate vide. j. fides per totum.

Credulitas

maledicẽtib⁹ de alijs ĩ probat̃. lxxxvj. di. si q̇d quia anteqꝫ probetur illud malum nō debemus credere. ij. q. j. deus. xj. q. iij. in cunctis et. c. qꝫuis. xv. q. vij. si quid et. q. viij. c. vltimo. in. fi. xxx. q. v. nullũ ante. De materia huius. §. s. credulitate e quando imputet. no. in. l. j. et ibi Alex. ff. de eo per quem fac. erit. et in. l. j. §. si alias est. l. ij. et in glo. ff. quando act. de pecu. est annalis. et Jnno. in. l. si insulā ff. de verb. obli. vbi. dicit quod credulitas bestialis excusata dolo.
¶ Quotuplex ẽ crudelitas. Rñ. vt notatur in. c. inquisitioni de sen. ex. quod du [sect. 1] plex quedam temeraria et leuis vt puta quando audiuit aliquid a leuibus personis vel a paucis quibus credi nō debet. et hec deponenda est ad cōsiliuꝫ sui pastoris. quedam probabilis et discreta puta quia videt solũ cum sola in latebris. vel quia cōiter ita dicitur.

Crescere

spirituaƚiter an quis possit cōpelli. Rñ. vt notat̃ in. ca. gesta. lxxiiij. d. quod non. Sedvide quod dico. j. obedientia. §. ij. et religiosus. §. xxix.

Crime#

proprie est mortale peccatum vt ptꝫ per gre. in Hoł. xij. facit. xxv. di. §. criminis. ĩ ꝟ. qui fiat crimina le dum plꝫ largo āt mō accipit̃ qñqꝫ ꝑ ve niali et iux. illȯ. Nemo sine crimine vi uit. qñqꝫꝑ ĩfamia. qñqꝫ ꝑ peccato depo sitiōe digno. Vide gl. in. d. §. criminis. ¶ Que sunt crimina suspẽtiōe digna. rñ. d. An. ĩ. c. at si cƚici ȯ iudi. q. omnia ex q̇b⁹ q̇s ȯ facto est infamat⁹ intellige taliter quod populus scandaliꝫet̃. c. ij. de pur. cano. etiam si sit eps̃ ƒꝫ Jo. an. post arch. in. c. j. de accu. in glo.
¶ Que sunt crimina depōne digna. Rñ. [sect. 2] d. An. vbi. s̃. quod omne delictũ causās irregularitatẽ q̇ enumerant doc. ĩ. c. nisi cum pridẽ. §. ꝑpter cōscientiā de renũ. in gl. magna. ȯ q̇b⁹. j. irregularitas p̈mo. Jtẽ si est diu cōtinuatũ. lxxxj. d. p̃sbyter ĩ gl. Jtẽ fornicatio notoria vel diu cōtinuata vel scandalosa. c. quam sit. de exces. prela.
¶ Que sunt crimina degradatione di [sect. 3] gna. Rñ. q̊. s̃. ibidem quod oẽ crimen cum incor rigibilitate. c. cũ. non ab hoĩe ȯ iudi. Fal lit in heretico. c. ad abolẽdā et. c. excōicam⁹ de here. et. c. j. e. ti. li. vj. Jtẽ ĩ falsario lr̃aꝛ apƚicarũ. c. ad falsarioꝛ de crimine fal. item ĩ sortilego. xxvj. q. v. c. q̇cũqꝫ sa cerdotũ. de homici. dubium est. et dic quod si ĩtelligat̃ de ꝟbali est verum sec⁹ si de rea li. vide tamen eodem ibidem quia mul te sunt limitationes.
¶ Vtruꝫ criminosus. añ peractā penĩtẽtiā vel post possit celebrare sine dispẽ [sect. 4] satiōevł possit ꝑmoueri ad ordĩes. Rñ. ƒꝫ gl. et Jnn. ĩ. c. ex tenore ȯ tẽpo. ordi. q aut crimen est occultũ et sic potest dum tamẽ vere peniteat tex. est ĩ. c. fi. de tẽ. or. Suf ficit eniꝫ absolutio

sacerdotis ex potestate clauiũ nisi sit tale crimen quod impediat executionẽ post penitẽtiã. vt in. d. c. nisi cum pridẽ. §. j. vt est in crimine quod in ducit irregularitatẽ de q̊. j. irregularitas ṗmo Si vero crimen ẽ manifestũ. ꝗ uis non sit crimen enorme sʒ mediocre nō potest sine dispẽsatione ẽt post peractam pnĩaʒ Et dr̃ manifestũ si ɔuictꝰ est ĩ iu dicio vel timore ꝓbatiōis cōfessus estvł operis publicatiōe. nec ob. c. p̃sbyteꝛ. et c. ꝑuenit. l. d. ꝓ per illd̃ non est ablata facultas dispẽsandi cum ꝯe penitẽtibꝰ. et maxĩe vbi non eminet scãdalũ vt. l. d. vt cōstitueret̃. c. dño sctō. Et hec vera sũt in criminibꝰ capitalibꝰ. q̃ dicuntur me diocra. secus in leuibꝰ et dicũtur leuia q̇ cōtingũt per ĩperitiã vel culpã sine dolo vel si est dolus est tamen cum re mo-**[[Fo.lxxxix.]v]**dica vt no. ĩ. l. inspiciendũ. ff. de pe. et in l. leuia. ff. de accu. et. ĩ. c. cum dilecti. eo. ti. ¶ Quis potest dispẽsare cum talibꝰ. Rñ. q **[sect. 5]** ep̃s i criminibꝰ minoribꝰ adulterio. Jn maioribꝰ autem solus papa. vt no. in. c. at si clerici de iud. nisi ex magna cã. vide j. Dispẽsatio. §. v. et etiam non posset quando in ducũt irregularitatẽ. vt puta ꝓ celebra uit excōmunicatus. et huiusmodi nisi in casibꝰ ĩ q̇bus a iure cōceditur dispensatio ĩ irregularitate. vt. j. irregularitas per totum.
¶ Crimen dr̃ publicũ quod ad publicũ spe **[sect. 6]** ctat iudiciũ. et hec sunt q̃ no. ff. d̃. pub. iu. l. j. q̃ sunt lex iulia. mai. et sub hac cōprehẽde sacrilegia. et residua. Lex iul. de adul. lex cornelia de siccarijs et bene ficijs. Lex pon. de pari. Lex iulia. pec. Lex cornelia de testib. falsis. an autem in alijs. Aʒo dicit quod sic. Jntellige ĩ instrumẽtis non in alijs scriptutis ſʒ Accu. Lex iuli. d̃ vi publica. et priuata. d̃ ābi tu. repetũdarũ et de annona et huiusmodi in q̇bꝰ lex exṗmit quod sit publicũ. vt in. l. iij. in fi. ff. de preuarica. et ibi Bar. et Jo. de Jmo. ĩ. fi. ff. de priua. delic. et in. l. ij. ff. de cōcus. Sʒ ſʒ ius canonicũ omne crimẽ dicitur publicũ ꝓ ad publicũ iudiciũ spectat puniẽdũ vt in. c. crimina de col lu. in gl. et sic dānatꝰ in iudicio de quocũꝗ crimine ab ecclesiastico efficit̃ infamis sicut dānatus ꝓpter publicum crimen quod limita veꝛ si dānat̃ propter dolum sed non si dānatur propter culpamvt no. Ange. are. insti. desuspec. tu. §. suspectus.
¶ Jtẽ publicoꝛ iudicioꝛ q̇daʒ sunt ca **[sect. 7]** pitalia. ex q̇bꝰ mors aut exiliũ ĩponitur hoc est aq̃ et ignis ĩterdictio per has penas eximit̃ caput d̃ ciuitate. Nam cetera non exilia sʒ relegatiōes ꝓprie dicunt̃ ꝓ tũc ciuitas retinet̃. Quedaʒ sunt nō capitalia ex q̇bꝰ pecuniaria aut in corpus aliqua cohertio pena est vt in. l. publicorum. ff. de pub. iudi.
¶ Chrisma vide infra oleum sanctum.

Culpa

alia latissima: secundum Bartolum ĩ. l. quod nerua. ff. depositi. Et idẽ est quod verus dolus et manitestꝰ. Alia latior. et est dolus presumptꝰ. Alia lata. et hec est non intelligere quod omnes intelligerẽt vel maior pars tex. est ĩ. l. late culpe. ff. d̃ ver. sign. Sʒ no. quod cōiter glo. non ponũt nisi latam culpam et tex. in. d. l. quod nerua exponit latiorẽ ꝓlata et sic colligo ſʒ gl. ĩ. d. l. quod nerua quod noĩe doli ꝓprie non com prehẽditur q̇ ex culpa. fecit ꝓ dolꝰ dif fert et noĩe a culpa ꝓ dolꝰ est a proposito. vt ꝓbat̃ in. l. j. §. dolũ. ff. de dolore. cul pa vero nō. vt in. l. si ꝓcuratorẽ. §. dolo. ff. man. et ꝓ hoc facit dictũ Bal. in. l. q̇d ergo. §. pena. ff. de hisq̇ no. ĩfa. vbi dicit accusatur q̇s dehomicidio dolose facto et ꝓbatur culpa. an absolueṫ seu mitius ageṫ in eadẽ instātia. Rñ. quod mitiꝰ ageṫ. et sic sentit quod dolus non ẽ realiter culpa verum est quod lata culpa est dolꝰ p̃sumptꝰ ita quod vbicũꝗ quis tenetur de dolo venit et lata culpa. Sʒ tamen verus dolus nō est vt no. gl. in. c. bona fides de depo. et ĩ cōscientia vbi cessat presumptio non hr̃ ꝓ dolo. et quis debeat ꝓbare dolũvł latā culpā ĩteruenisse. vid̃. j. Custos. §. j. no. et quod lata culpa est deuiatio ĩ circũ specta ab ea diligẽtia

quam hñt hoĩes cōiť eiusdẽ ꝓfessiōis. Et iō error artificis ñ ẽ lata cłpa nisi quando erat ĩ eo quod cōiter hoĩes ĩ illa arte sciūt non quando erat ĩ eo quod excellẽtissimi sciūt. Jta limitat bar. ĩ d. l. quod nerua vñ si deposui pecuniam apð cā psorẽ q̇ cōiter habebať bōe ɔditiōis et non erat non est lata culpa. et Bar. ĩ. l. pignoris. C. ð pig. ac. dicit accessi ad molẽdinũ et ĩ cursu hostiũ ꝑdidi bestias. non est lata culpa ex q̊ maior pars crede bat securum accessum. De hoc. §. s. de culpa et quod sit triplex vt per bar. ĩ. l. qð nerua. ff. depo. Bal. no. ĩ l. fi. C. mā. vbi ẽt quod culpa ẽ male agere. et ĩ. l. si q̇s fũdũ. §. ĩ ꝑator ꝟ. celsus. ff. de loca. vbi no. Bar. quod culpa ẽ ĩꝑitia. Sʒ ð mare culpe vide per saly. et doc. ĩ. l. si nullā. C. de pig. ac. et per Bar. in. l. nullꝰ. e. ti. **[sect. 1]** ¶ Vtrum lata culpa equiparetur dolo. Vide. j. dolus. §. iij. **[sect. 2]** ¶ Quid est leuis culpa. Rñ. ẽ omittere quod diligẽs hō non omisisset. vel facere qð diligẽs hō non fecisset. exemplũ fenera **[Fo.xc.r]** tor non excussit res pignoratas a tineis tali tempore quo diligens fecisset.
¶ Quid est leuissima culpa. Rñ. est nō **[sect. 3]** p̃uidere quod diligẽtissimus p̃uidisset. l. si putator. ff. ad. l. acqui. vel omitteret qð diligẽtissimꝰ non omitteret. l. diuꝰ. ff. de offi. p̃si. non equitare vt diligentissimus equitaret leuissima culpa est vel non curare facere quod diligentissimus curaret. ¶ Qua culpa tenetur quis ex contra **[sect. 4]** ctu vide. s̃. comodatum. §. xj.
¶ Qua culpa tenetur quis ex officio. Rñ. **[sect. 5]** Pa. in. c. cum cām. de testi. quod iudex tenetur de dolo et lata culpa. sed non de leui. quod credo verum in eo qui a superiore ponitur in officio per obediẽtiā solũ: secꝰ de eo qui illud q̃stuit si modo alius dili gẽtior fuisset ꝗ tunc tenetur etiam de leui. Siłr dico quod non tenetur nisi de dolo et lata culpa agrimẽsor et alij qui assumunť ad calculũ vel concordiam tex. est in. l. fi. et ibi Bar. ff. si mes. fal. mo. dixerit. et ĩ. l. fi. ff. de varijs et extraordi. cogni. no. gl. in c. ꝗ indicante. de p̃scri. fallit hec in his qui exercẽt aliq̃ artẽ sicut ꝑiti. hic est ꝑ fitenť se ꝑitos et magr̃os ꝗ tenenť etiā de leuissima facit quod no. gl. insti. de ob. q̃ ex q̃si deli. na. et tʒ Pa. in. d. c. ĩdicāte. Sʒ ego credo verum quando diligẽtissimũ q̃si uisset nisi fuisset deceptꝰ ex sua ꝓfessio ne: ꝗ tunc de leuissima aut diligẽtem: ꝗ tunc de leui solum tenetur.
¶ Vtrum in foro aĩe teneať quis restitue **[sect. 6]** re dānum quod dedit ꝓximo ex culpa sua. Rñ. quod lʒ Jnn. in. c. ꝗ pleriq̃ de ĩmu. ec. velit quod soluʒ de dolo et lata culpa tenea tur et multi doc. pro singulari dicto habeant: tamen ego credo quod teneať de oĩ dāno ex quacũq̃ culpa sua de qua tenetur tam de iure ciuili q̃ canonico per ea que dicā. j. lex. §. iiij. et ꝑ hac opi. est glo. cum tex. in. c. cōsuluisti. ij. q. v. q̃ dicit qð tene tur etiam quo ad deum si diligentiā debi tam non adhibuit vt in. d. c. cōsuluisti. et l. di. clerico. et xxxiiij. q. ij. in lectũ. Dicit tamen quod non puniť rōne homicidij sed negli gẽtie vt. xv. q. j. c. inebriauerũt et facit. c. fi. de iniu. et dā. da. quod indiffinite loquiť et hoc est tutiꝰ cum ipse Jnnoc. nullo iure ꝓbet dictũ suũ ꝗ. d. c. inebriauerũt nihil facit ꝑ eo ĩmo potiꝰ ɔ si bene inspiciať lʒ adducat ꝑ se cum hoc cōcor. Jo. an. in. c. qm̃ ɔtra de ꝓba. et ibi eũ sequiť Pau. ꝗ negligẽtia in ꝓprio facto culpanda est in alieno vituperāda. l. si cōstante. §. si maritus. ff. de sol. matri.

Cura

animarum secundum Jnno. in. c. cum sa tis. de offi. archi. stricte est pote stas ligādi et soluendi in foro penitentiali et hec nulli cōuenit p̃lato nisi sacer dotivt habeť. xxj. dis. ĩ nouo. de pe. et re. c. omnis. et hāc potestatem ligandi et soluẽdi quilibet sacerdos cum ordine accepit lʒ non in istos vel in illos qui sibi nō sunt cōmissi. Dr̃ etiam cure large et est po testas eijciẽdi et recipiẽdi in ecclesia co gẽdi. et puniẽdi excessus. xxj. di. §. j. sub hac etiam

est excōicare interdicere suspẽdere et huiusmodi que sunt ad morum correctionem. de elec. dudum el. ij. Et de vtraqꝫ istarum intelligitur. c. de multa. de preben.

Cupiditas

vide supra auaritia.

Curialis

diciť qui nexibus curie ligatus adulatur principibus. xxxvij. di. nōne. lj. dist. qui ĩ aliquo. Jtẽ curiales dicunť aduocati in cā san guinis vel milites seu officiales fceua exercentes. lj. di. aliquātos. et c. seq.
Ad matertā huius. §. dic vnū ꝟbū notabile. s. q. curiales pape non pñt ĩ cu ria cōueniri sꝫ in eoꝝ domicilio ita no. Pe. de su. in. l. ij. §. legatis. ff. de iud.
¶ Vtrum tales sint ad ordines ꝓmouen **[sect. 1]** divel ad religionẽ. Rñ. quod non nisi cum ma gna dissensiōe vt intelligatur vtrum sit solutus a curialibus vel si est irregularis vel vt fugiat obligationem et huius modi: vt in. c. lege. liij. di. et dicit quod per tri ennium debent ꝓbari et est bonum Cōsilium nisi aliquod rōnale aliď suadeat non debet tamen recipi ad religionem nec ordinari etiam si non est irregularis et si ex deuotiōe mouetur nisi sit solut⁹ a curia. lj. di. c. j.

Curiositas

est postpositis diuinis et sanctorum eloquijs **[[Fo.xc.]v]** scrĩptĩs philosophoꝝ et poetaruꝫ rōne vanitatis vel delectationis intendere. xxxviij. di. sacerdotes et. c. seq. Jtẽ cum sa cra scriptura non secundum sanctoꝝ expositionẽ sꝫ secundum secularẽ sapiẽtiā et proprij sen sus vanitatẽ exponiť. c. vnico. eadẽ distinctione. Jtem qui plura volunt sape re qꝫ oporteat aut de his de quibus nō est dubitandum faciunt questiōes de renun. c. quoniam aliqui curiosi li. vj. ex qnibus cum ibi notatis patet quod vel le cognoscere quod non conuenit est cu riositas et peccatum quia inordinatio quedam.
¶ Vtrum sit peccatum mortale. Rñ. quod siue **[sect. 1]** curiositas sit respectu partis intellecti ue siue respectu partis sensitiue ẽ mortale peccatum. in. vij. casibus vt colligo ex Tho. ij. ij. quest. clxvij. ale. ij. ij. ¶ Primo rōne finis puta quia propter superbiaꝫ vel aliquid quod si mortale pec catuꝫ querit cognoscere vel videre aut audire. et c. ¶ Scďo rōne illoꝝ a quibus vult scire vel audire puta a demonib⁹ vel alijs a quibus sub �facepto prohibemur aliquid adiscere vel cognoscere. xxvj. q. j. illud. ¶ Tertio ratione eorũ q̇ cognoscere vel videre aut sentire volumus vt puta quia sunt ꝓhibita sicut a ꝓposito velle audire peccatum illius q̇ confitetur alteri et similiter incantationes diuinatiōes et huiusmodi prohibi ta vt eorũ libros velle tenere quia simi lis culpa est discere sicut docere ꝓhibita. l. culpa. C. ď male. et ma. Similiter di co de quocunqꝫ ꝓhibito quod exerceri nō potest sine mortali peccato sicut sunt artes alique male aut velle scire quomodo fit tale peccatũ. aut videre aut senti re nam talis curiositas est peccatum mortale nisi ĩ casu quando quis talia vellet scire vt posset cōdẽnare et improbare fa cit. c. nec miꝝ. xxvj. q. v. ¶ Quarto rōne eoꝝ que omittuntur ꝓpter curiositateꝫ puta cum quis omittit adiscere necessaria ad salutẽ vel ad suum officium vt intẽdat poetis aut curiosis facit. c. non ne. et. c. vnico. xxxij. distin. ¶ Quinto rō ne illius ad quem talis cognitio seu vi sio inducit vt puta si ad errorꝫ contra fidẽ vel ad peccatum mortale sicut velle videre coeũtes

et aliqua spectacula ex quibus ꝓuocatur ad mortale peccatum vel audire huiusmodi facit. c. ideo. xxxvij. di. ¶ Sexto rōne modi vt cum q̇s ꝓpter talia scienda vel videēda facit ꝓhibita pu ta suꝑstitiosa vel dimittit audire diuina que tenetur vt videat spectacula et huiusmodi facit. c. q̇ die. de conse. di. j. et. c. qui sine. xxvj. q. j. vel ꝗ de bonis pauperuꝫ eccl̃iastic⁹ emit libros vel soluit doctorib⁹ qui ei legāt inutilia facit. c. legāt. xxxvij. di. ¶ Septimo ratiōe eorum qui inducunt̃ ad talia facienda vt puta qñ q̇s ex curiositate sua sciēdi ꝓuocat aliquem ad detrahēdum vel auiditate vi dendi prouocat ad faciendum spectacula prohibita sicut sunt torneamenta et huiusmodi que fieri non possunt sine mortali facit. c. qui venatorib⁹. lxxxvj. dis. de conse. di. iij. pro dilatiōe in alijs communiter est veniale pecca tum.

Custos

qui mercedeꝫ accipit non spe cialiter pro custodia tenetur de dolo lata et leui culpa. ff. loc. l. q̇ mercedem in gl. et quod not. xiiij. q. iiij. tres personas. no. Jnno. in. c. ꝗuis de re. iu. sed si specialiter pro custodia. mercedē accipere teneretur etiam de leuissima vt. d. gl. quā limita vt. j. locatio §. xxiij. ¶ Quid si neget dolo vel negligentia **[sect. 1]** amisisse quis probabit. Rñ. glo. vbi. s̃. quod ipse custos ar. ff. de eden. l. si quis. §. vlti. et hoc verum quo ad forum contentiosum. secus in foro conscientie. vt pa tet ex dictis. j. lex. §. iiij. Jdem dic de cu stode carceris. ff. de cu. et exi. rei. l. vlti. et ideꝫ in deposito. c. bona fides de depo. concor. in glo. j. ibidem in alijs autem casibus regulariter qui dolum allegat debet probare. ff. de ꝓbati. l. quotiens. .§. qui dolum.

DAmnatus

per sententiam ad mortem an possit disponere de rebus suis vide alienatio. .§. xxiiij.
¶ Vtrum dānat⁹ ad mortem possit fugere **[sect. 1]** **[Fo.xcj.r]** de carcere vel quomodocunqꝫ dic vt. j. fugere. §. j.
¶ Vtrum hñtes de bonis alicuius dāna **[sect. 2]** ti ꝓpter crimen eius postea restituit̃ per p̣ncipē ad bona sua teneant̃ restituere Rñ. Ge. ĩ. c. ꝗuis. de rescrip. li. vj. quod aut restitutio facta p̃iudicat iuri q̃sito tertio. qui ea legitime habuerat et sic non tenetur restituere q̇ ea habuit ꝗ non fit in tegratio in tali casu et iste est casus. d. c. ꝗuis et in iuris alleg. in glo. ibidem et faciūt no. per Bar. et Bal. in. l. gallus. §. et quid si tm̃. ff. de lib. et po. Aut per restitutionē principis tali factā non preiudica tur nisi ipsi cōcedenti et sic reintegrat̃ ad omnia q̃ amiserat et sic omnia sunt sibi resti tuenda. et sic ꝓcedunt iura alleg. ꝑ alia ꝑte in. d. gl. ar. c. cum dilecti de dona. cuꝫ ibi no. Hoc tꝫ Jo. de imo. et no. quod ista fa ciūt ꝑ legitimato post mortem testatoris vñ non p̃iudicet veniētib⁹ ab ĩtestato ēt si non audiuerūt hereditatē ꝗ talis legi timatio est quedā restō natalis. l. fi. de nata. Sec⁹ si non ante mortem testatoris ꝗ preiudicat quia nullū ius adhuc habebat. l. post emācipationē. ff. de lib. leg. vide etiam. j. gratia. §. j.

Damnificatus

vtrum furtiue et se crete possit sibi satisfacere vide. j. furtum. §. xl.

DEbitum

coniugale iō ȯr ꝗ sub pena mortalis pctĩ vir vxori et vxor viro petenti reddere tenetur ſz cōiter docto. et apłm. j. cor. vij. nisi ex rationabili causa excusetur et assignanť a doc. vij. cause ꝓpter quas nō tenentur redddere.

¶ Prima ȯr ꝓhibitio sctẽ ecclesie. nam **[sect. 1]** ꝯ interdictũ eccłie est pctm̃ mortale ac tus ɔiugalis. eccłia autem prohibet ne q̇s cōsumat mr̃imoniũ certis tꝑib⁹ de q̇b⁹ j. mr̃imoniũ. iij. ĩpedimẽto. ij. Similiter prohibet eccłia ne añ bn̄dictionẽ ɔiũgāť quando q̇s ducit eā q̃ alteri non fuit cōiuncta per matrimoniũ. Vnde secundum Rod. cognoscens ante benedictionẽ vbi est cōsuetudo quod benedicanť peccat mortaliter q̇ dam tamen vt dicit Ri. in. iiij. di. xxxij. q. j. vltima. argu. iij. dicũt hoc esse verũ respectu actus petendi non respectu actus reddẽdi ꝗ reddẽs non peccat ſm Tho. ĩ. iiij. ea. di. Ego vero istud de bn̄dictiōe limito verum nisi ex rationabili causa moueretur ad petendũ puta pro pter fornicationẽ euitandā cum non pos sit cōtineri: et vxorem ducere vt benedicatur non possit ꝓpter dotẽ habendam et huiusmodi ꝗ nec tũc mortaliter peccaret: nisi esset scādalũ in prima. ar. eoꝛ q̃ dicā. j. obedientiā. in prin. Alber. ẽt dicit dictũ Ro. est nimis durum. et hoc etiaz videtur sentire Jnn. et. d. An. in. c. j. ȯ spō. quia licet cōsuetudo habeat vim legis tamen lex non obligat ad mortale nisi fit preceptiua de elec. c. generali. li. vj. et sic non videtur quod peccet mortaliter quādo etiaz simpliciter cōsumaret ante benedictionẽ. nisi vt dixi esset scandalum et ideo vbi non imminet scandalũ consulẽ dum esset istis sponsis qui faciunt pec cata multa mortalia ante tẽpus cōductionis quod quando notũ est matrimoniũ in patria cōsumarẽt. ex quo ducere non possunt propter dotem habendam.

¶ Sed nūquid totiens peccat mortali **[sect. 2]** ter quotiens exigit sine rationabili cā ante benedictionẽ tenẽdo opi. Ro. Rñ. quod non nisi prima vice nisi nouo cōtẽptu exigat. Ex quo sequitur quod possit in isto casu negare debitũ sine peccato nisi ser uet statutum ecclesie.

¶ Secūda cā dicitur impotentia quas **[sect. 3]** quis non potest reddere debitum salua incolumitate sui corꝑis. ꝗ secundum Ri. ĩ. iiij. dist. xxxij. ar. j. q. j. deus non obligauit vi rum mulieri contra ordinem nature re fectum que per prius attendit ad actũ nutritiue: quo cōseruatur proprium indi uiduũ quo ad actũ gn̄atiue q̇ ordinať ad cōseruationẽ speciei et ideo non tenеť ad actũ gn̄atiue in notabile preiudiciũ incolumitatis corporis proprij.

¶ Vtrum teneať reddere debitũ leproso **[sect. 4]** Rñ. secundum Ric. ĩ. iiij. di. xxxij. art. iiij. q. ij. q̧ sic lznō teneať cohabitare ꝗ non ẽ sic pe riculũ in reddẽdo sicut in cohabitādo vide. j. leprosus. §. ij.

[[Fo.xcj.]v] ¶ Vtrum furioso vel fatuo sit reddendũ Rñ. secundum Ri. vbi. s̃. quod quotienscunqꝫ pōt reddi sine periculo ꝓprie ꝑsone teneť. ¶ Vtrum reddẽs se ĩpotẽtẽ ad reddẽdũ **[sect. 6]** peccet. Rñ. secundum Ri. ĩ. iiij. di. xxxij. ar. j. q. j. quod ille q̇ mō illicito sciẽter reddit se im potẽtẽ peccat mortałr: non autem ille q̇ mō licito puta ieiunādo. orando bona intentiōe si tamen sit rōnabile obsequiũ quia qꝫuis se reddat minus potentem non tamen totaliter impotentem.

¶ Tertia cā dicitur crimen adulterij. vn̄ **[sect. 7]** vir vxori adultere. vel ecōuerso non tenеť si ino cẽs est reddere debitũ ſz Ri. ĩ. iiij. di. xxxv. ar. j. ꝗ lz q̃ advinculũ non possit tamen potest eā dimittere q̃ ad cohabitationẽ et hoꝛ. Fallit hoc ĩ. viij. casib⁹. ¶ Prim⁹ si iꝑe sit formicatus. xxxij. q. vl. c. j. c. pe. et vl. de adul. et. c. significasti. de diuor. ¶ Scȯs si vxor vi opp̃ssa sit ea cā. q. v. ita ne. ¶ Terti⁹ si credebat maritũ pro babiłr mortuũ. xxxiij. q. j. cum per bellicaz. ¶ Quart⁹ si alter sub specie mariti cognouit eā. xxxiiij. q. ij. in lectũ. ¶ Quĩt⁹ si marit⁹ tradidit eā adulterādā p̃sertĩ ĩuitā. de eo q̇ cog. ɔsang. vxo. sue discre tionẽ.

¶ Sext⁹ si marit⁹ post adulteriũ cognouit tollerauit eā ar. xxxij. q. j. si q̇s vxorẽ. ¶ Septim⁹ si mr̃imonio ĩ in fide litate ɔtracto vir dedit vxori libellũ re pudij et vxor alteri nupserit. ꝓ si ɔuerte ret̃ vir tenetur eā accipere. c. gaudemus. de diuor. ¶ Octau⁹ secundum aliquos vir ab stinẽdo ɔ̃ volũtatẽ vxoris ei occasionẽ dedit. xxvij. q. ij. si tu. Et placet mihi: lʒ contrarium teneat glo. ibidem.

¶ Vtrum placet exigẽdo debitũ scienter **[sect. 8]** ab adultero innocẽs. vel reddẽdo. Rñ. secundum Ri. vbi. s̃ q. ij. quod aut est correct⁹ vel parat⁹ corrigi. et sic non peccat. Si ꝯo sit incorrigibilis: tenetur eũ dimittere: et sic peccat mortalr cognosẽdo. tex. est in. c. si vir. de adul. et ĩ. d. c. si q̇s vxorẽ siue sit manifestũ siue occultũ dũmō sciat ip̃a. Quẽ tex. sic limito ĩtelligẽdũ quando innocẽti non ĩminet ꝑiculũ fornicatiōis et de negādo debitũ ɔuertere t̃ adulter. sed quando ex denegatiōe efficit̃ peior et ex redditiōc nōfacit tot pctā. et inocẽti fit eua sio fornicatiōis non video mortale pctm̃ exigere et reddere quod etiam tʒ hu. de ca. no. in. iiij. di. xxxiij. q. j.

¶ Vtrum possit vir vxori adultere neces **[sect. 9]** saria ministrare. Rñ. quod non si negando emẽdaret̃ ꝓ vtili⁹ esuriẽti panis tollit̃ cum de cibo secur⁹ iusticiā negligit. v. q. v. c. non oĩs. et male merit⁹ dʒ egestate la borare. l. bōa fides. ff. ȯpo. §. j. et de alijs penis adulterij. vide. s̃. adulteriũ. §. iij. ¶ Vtrum teneat̃ inocẽs ad p̃ceptũ eccłie **[sect. 10]** reddere adulterio debitũ. Rñ. quod si adul teriũ potest ꝑ bare ĩfra paucos dies non te net̃ ar. c. solet de sen. ex. libr. vj. Si vero non potest ꝑbare tenetur. ar. xj. q. iij. c. j. Et idem in casib⁹ in quibus separari potest ma trimoniũ: vt. j. matrimoniũ. iiij. in ṗn. ¶ Quarta cā dicitur votũ emissuʒ ab am **[sect. 11]** bobus de communi consensu. vt. j. ma trimonium. iij. impedimento. v.

¶ Quĩta cā ȯr honestas: puta ꝓ petit **[sect. 12]** ĩ eccłia vel ĩ publico. ꝓ non tenetur sibi red dere debitũ nisi honesto mō. j. cor. xiiij. omnia honeste et secundum ordinẽ fiāt in vobis. ¶ Sexta cā ẽ scādalũ. Nam vbi eẽt scādalũ cōsũmare mr̃imoniũ añ adhibitas **[sect. 13]** aliquas solẽnitates ſʒ morẽ patrie nō tenetur reddere. añ illaꝛ obseruātiā nō tamen mortalr peccaret reddẽssʒ bñ exigẽs si sine rōnabili cā faceret vt. s̃. dixi. §. j. ¶ Septima cā est religio quā q̇s vult **[sect. 14]** intrare quia non tenent̃ reddere. sed dʒ sibi stat. tp̃s. j. qȯ ingredi teneat̃. c. ex publico. de ɔuer. cōiu. vñ si nulla istaꝛ causaꝛ inest cōtracto matrimonio per verba de presenti tenetur exact⁹ reddere. ¶ Vtrum non reddẽs petenti ꝓ non vult **[sect. 15]** cōcipere excusetur. Rñ. quod nō. A fortiori peccat mortaliter qui ex ira vel alio ma lo fine non vult reddere.

¶ Vtrum teneatur petere. Rñ. Ri. vbi. s̃. **[sect. 16]** xxxij. di. q. ij. j. ar. quod nō. ꝓ nemo tenetur vti iure suo. Quod verum credo nisi in ca su quando non petẽdo alter caderet ĩ aliquod mortale: quia tunc tenetur.

¶ Vtrum teneat̃ reddere non petenti. Rñ. **[sect. 17]** Ri. vbi. s̃. q. ij. quod sic. non tamen petẽti. expres se. sʒ ẽt petẽti per aliq̃ signa per q̃ cōiecturat alteꝛ affectare sibi reddi debitũ cō-**[Fo.xcij.r]**ĩugale: alias si non petit tacite vel expresse non tenetur reddere. Auertere anteʒ alterum ne petat non licet nisi cum debita sanctimonia. Vnde dicit Aug. de ancona quod si ex negatiōe debiti alter scādali ʒatur non excusatur a mortalidenegās quod limita nisi ex aliqua causa predictarum faciat.

¶ Vtrum cōtracto mr̃imonio cum vna clādestine et publice postea cum alia teneat̃ prime reddere debitũ. Rñ. quod si non pōt reddi sine scādalo puta ꝓ eccłia excōi cat eũ et huiusmodi qȯ tenetur non reddere: ꝓ ab omni specie mali est abstinẽdum. j. thesalo. vltimo. alias sic.

¶ Sed nunq̇d cohabitabit cum secunda ad preceptũ ecclesie. Rñ. qȯ sic. et necessaria ministrabit. si mō potest facere sine periculo coitus seu adulterij cum di cta scȯa ꝓ quando

cum periculo ꝑbabili tunc patiat̃ excōicationẽ et non cohabitet. sed necessaria ministrabit separatus ꝯtuʒ potest cum prĩa etiam non cohabitabit quando sine scādalo cohabitare non pōt. et ibi ĩputet qui sic cōtraxit et iō cōsulendũ est tali ꝗ patriā mutet vbi cum prima sine scanda lo cohabitare possit.
¶ Vtrum actꝰ mr̃imonialis sit pctm̃. Rñ. **[sect. 20]** ſm Ale. in. iij. parte sũ. ĩ. vj. precepto ꝗ nō. sed fit pctm̃ secundum eũdẽ scd̃a scd̃e trac. de adul. quando priuat̃ istis circunstantijs.
¶ Prima d̃r recta intẽtio puta ꝙ exce **[sect. 21]** dit fines mr̃imonij facturus cum quacũꝯ alia vel cum ea etiam si non esset sua coiret vel cōstituit ibi finẽ vltimũ et sic est mor tale pctm̃. xxxij. q. iiij. origo et. c. liberorũ Aduerte tamen quod hoc ĩtelligit̃ quando hoc actu cogitat vt sic mortale ꝙ actibꝰ non habi tibus meremur vel demeremur ſʒ Pe. de pal. in. iiij. di. xxxij. q. iij. Dʒ ergo intẽtio sistere ĩfra limites mr̃imonij. si ta lis actꝰ dʒ esse sine pctō: hoc est quod non co gnosceret si non esset sua legitima vxor et idem dic de vxore erga virum sufficit tñ secundum Ricar. in. iiij. dist. xxxj. q. pe. qd̃ actu vel habitu hāc intentionem habeat.
¶ Scd̃a d̃r cā. nam ex triplici cā sine pctō **[sect. 22]** exigit̃ et reddit̃ ẽt cum merito ex ṗmis dua bus ṗma ꝑplis ꝑcreāde. ſa debiti reddẽ di. tertia fornicatōisvitāde. cōiter tamen te nẽt̃ quod sit pctm̃ veniale exigere cā fornicatiōis vitāde ĩ se. vide gl. in. c. quicq̇d xxxij. q. ij. Alia ex cā cognoscere estpctm̃ aliqñ mortale aliquando veniale. vt in §. seq. patebit.
¶ Vtꝛ si fiat cā satiāde libidĩs sit pctm̃ **[sect. 23]** mortale. Rñ. ꝗcāonistaꝛ. xxxij. q. iiij. ĩ. c. origo. et. c. liberoꝛ et theologoꝛ ĩ. iiij. di. xxxj. et. xxxij. fuit diuersa opi. Alij tenẽt quod sꝑ ẽ mortale coitꝰ ɔiugał cā saciādeli bidinis et d̃r quando p̃uenit voluptatẽ et cogitationẽ manibꝰ ꝑuocando et calidis vtẽdovt possit pluries coire sed magis cōiter tenẽt̃ quod non ẽ pctm̃ mortale dũmō si non eẽt vxor non facere et. d. c. origo et liberoꝛ exponũt quando ita finałr q̃rit delectationẽ quod ẽt si non eẽtvxor non curaret et hec opi. ẽ magis rōnabilis: ꝙ apłs dicit hẽat vnusq̇sꝯ suā propter delectationẽ inea et non in alia q̃rẽda ꝑpter fornicationẽ vitam dā nec sequit̃ qd̃ ponat ibi fi nem ꝙ non vltimũ hāc. s. Bo. Ri. et Alex. et cōiter theo. tenet et plʒ ꝙ pro ista scd̃a opi. est gl. Aug. j. ad cor. vij. in prin. vbi dicit. Cōiugalis cōcubitꝰ generādi gr̃a non habet culpā cōcupiscẽtie vero faciẽ de. sed tamen cum cōiuge habet culpā pro pter thori fidem venialẽ hec ille.
¶ Vtrum cognoscere vxorem causa sa **[sect. 24]** nitatis sit licitũ. Rñ. Ri. i. iiij. di. xxxj. ar. iij. q. ij. quod secundum quosdā sic. vel forte potest dici quod sit veniale pctm̃ et hoc veriꝰ et sequitur Tho. in. iiij. di. xxxij.
¶ Tertia d̃r modus debitꝰ naturalis **[sect. 25]** et hoc dupliciter. ¶ Primo quo ad vas: quia si fiat extra et ibi emittatur semen indubitanter est mortale grauissimum xxxij. q. vij. ca. adulterij. ¶ Scd̃o quo ad modum standi naturalem qui quidez est vt mulier jaceat in dorso vir autem in vẽtre incũbat ei quia sic facilиꝰ concipiũt mulieres nisi per accidẽs impediatur. Deuiatio autem ab isto est lateralis cōcubitus et maior sedentis et iterum maior stantis vel vxore supergrediente maxi ma horum est eorum qui retro more iu mẽtoꝛ hunc vltimũ modum q̇dā ĩdistincte reputāt mortale lʒ in vase fiat Pet. **[[Fo.xcij.]v]** de pał. vbi. s̃. Hen. boich. in. c. inq̇sitioni de sen. ex. tenet quod suꝑ gressio mulierum: siłr est mortale nisi aliqua necessi tate vel rōnabili causa fiat puta ĩfirmi tatisvel periculi aborsus ꝙ sic ꝑuertẽs vsum et ritum sacramenti scienter etiā in accidẽtalibus peccat mortałr sicut tales gl. Ray. tenet ꝗquelibet deuiatio a modo naturali si fiat cā voluptatis amplиꝰ sic q̃rẽde solũ quod est pctm̃ morta le. Tho. ꝟo. in. iiij. di. xxxj. in literadicit ꝗ. quidā dicũt fore signum mortalis con cupiscẽt ie aliqñ vero pctm̃ veniale. ali quando nullũ quando ex iusta causa puta infirmitatis. vel ꝑpter periculũ ꝑplis suf focande. Albe. in. iiij. dist. xxxj. dicitur qd̃ nihil eorum que

facit maritus cum vxore seruato vase debito secundum se est mortale sed potest esse signum mortalis cōcupiscētie. tu ꝯo detestaberis omnes istas deuiationes et periculosas fore declarabis et persuadebis vt desistant ꝓtũ poteris tamen snĩam non p̃cipitabis. ꝙ vxor ꝑmitti tur vt in ea hō delecteť ꝑpter fornicationē vitādā. Et iō hoc tenebis quod qua litercũꝫ opus incipiať qũocũꝫ fiat. dũmō in vase debito semē emittať et ta liter quod mulier retinere eũ possit non erit mortale de se. Secꝯ si mulier taliter sta ret: quod ex hoc semē retinere non posset ꝙ esset mortale ꝓuis ĩ vase emitteret. Et secundum hoc cōcordant predictos doct.
¶ Sed quid de eo q̇ fricationibꝯ oscu [sect. 26] lis et tactibꝯ delectať non intendēdo venire ad actũ ɔiugalē. sʒ finē in his ponere. Rñ. Pet. de pal. vbi. s̃. tenet quod est peccatum mortale. Sed ego non credo nisi se vel alterum ad pollutionē extraor dinariam prouocaret et sic tene per ea que. s̃. dicta sunt.
¶ Quid de illo q̇ ante cōplexionē actꝯ [sect. 27] se retrahit. nec semē emittit etiam extra vas ne hēat plures filios. Rñ. pe. vbi. s̃ quod non peccat mortaliter: nisi ex hoc mulier ad seminandum prouocareť. idem di cit de eo q̇ ne hēat filios abstinet: ꝙ lʒ appetere non plures habere ꝓ possitpa scere. nec tenetur actũ incohatũ cōsum mare vxore non petente. et cadē ratione videtur secundum eundeʒ posse dici de mulie re q̇ postꝓ est cognita a viro vadit statim ad mingēdum vel sc cito erigit vt emittat semē ne concipiat. Sed de opi. valde dubito ꝑpter. c. aliqñ. xxxij. q. ij. quod videtur innuere qꝏ sit pctm̃ mortale Sed posset dici q. d. c. loquiť quando quis ex sola voluptate hoc facit vel quando postꝓ cōceptio est facta querit aborsum sʒ Pe. intelligit quando hoc fit ex rōnabili cā. puta ꝙ non possunt eos pascere et hmōi et anteꝓ concipiatur in ventricula ma tris et sic posset teneri. licet sit periculo sa. Dare autem vel recipere venena sterilitatis omnino est mortale. vt ĩ. d. c. aliquando.
¶ Quarta ȯr tp̃s debitũ. Nam tpe festi [sect. 28] orationis et cōionis est abstinendum.
¶ Vtrum peccet mortaliter q̇ exigit siue [sect. 29] reddit tpesolēnitatis. Rñ. secundum cōiter doc. in. iiij. di. xxxij. quod non limitat sctũs Bo. ibidem arg. iij. q. ij. nisi ɔscĩa obliget: ꝙ credit mortale vel nisi ĩterueniat sacre diei cōtē ptus. Alex. tamen scȯa scȯe in trac. de adulterio. tenet quod si cognoscit ꝑpter delectationē. s. explendā qꝏ est mortale qꝏ veruʒ credo quando interuenit cōtēptus sacre diei ꝑpter talē delectationē faciēdā. Et sic cōcordat gl. que in summa. xxxiij. q. iiij. cum Ale. ɔcordat ałs non ꝙ circũstātia que non cadit sub spāli ꝑhibitiōe non potest mutare speciē pctĩ nisi vt dictũ est quando rōne cōtēptus. Nā nullo iure caueť quod de p̃cepto non cogno scatur vxor in festo. sʒ. c. xxxiij. q. iiij. sũt de consilio vt patet intuenti. et sic etiam tenet Ri. in. iiij. di. xxxij.
¶ An possit cōicare q̇ reddidit. Rñ. ꝗm [sect. 30] Ale. vbi. s̃. et sco. in. iiij. di. xxxij. quod sic nec de necessitate precepti tenetur abstine re: sed non dʒ ꝑpter reuerentiā sacramenti de bono cōsilio nisi forte solē nitas aliud suaderet vt ȯr de pollutione. j. Euch aristia. iij. §. xxix. Jdem tenet gl. in. c. sciatis. xxxiij. q. iiij. de exigente dũ modo non causa satiande libidinis ex egerit. sed tu breuiter dic vt in. d. c. xxix cum seq. ¶ Quinta ȯr qualitas perso [sect. 31] ne cum qua est concubitus vt non sit **[Fo.xciij.r]** mēstruata vel vicina partui.
¶ Sed nũquid peccat mortałr qui co [sect. 32] gnoscit tpe mēstrui. Rñ. quod casus dubiꝯ est inter doc. Sed saluo meliori iudicio mihi videtur distinguēduʒ. vt colligo ex dictis ac rōnibus theologorũ. ĩ iiij. di. xxxij. Aut ex tali coitu p̃t fieri gñatio ꝑ babiliter aut nō. Si nōvt puta ꝙ senex vel sterilis vel fluxũ hʒ et huiusmodi et tũc nō est pctm̃ mortale. nec in erigente nec ĩ reddēte secundum cōiter doc. Nec ob. quod illud leui. xv. et Eʒec. xviij. ȯr preceptũ mortale: quia non est mortale respectu turpitudinis ałs esset peccatum mortale etiam quando habet continuũ et ad q̇cunꝓ cuiuscũꝓ turpitudinis ire quod est contra doc. cōiter. Est ergo

respectu periculi ꝑlis mortale solũ. c. intelligen tia de verb. sig. Si ꝯo potest fieri gñatio ꝑbabiliter vt cum non hʒ cōtinuũ flu xum vel est debite etatis etiam distingue aut cōsiderat periculũ prolis. s. quod possit generare leprosa que alio tꝑe generare tur sana. et cōtennit propter suā delecta tionẽ habendā et sic mortaꝑr peccat. taʒ exigẽs quā reddens isto mō. Aut licet cōtennat periculũ ꝑlis: tamen exigit vel red dit ꝑpter fornicationẽ vitādā in se vel in alio non ṗnci paliter ꝑpter delectatio nẽ et sic non peccat mortaliter exigens vel reddens: ꝙ tenetur hō magis diligere salutẽ suā vel ꝑximi ꝙ bonum corporis proximi aut non considerat periculum prolis nec de generatione. et tũc si exigat causa fornicationis vitande in se vel in alio. vel debiti reddẽdi non pec cat mortaliter. licet concipiat̃ proles le prosa: ꝙ cum det operā rei licite: lʒ non debitā diligentiā posuerit tamen non reputabitur ad mortale ar. eoruʒ que no. in. c. inebri auerũt. xv. q. j. Si autem solũ exi git cā libidinis vel reddit tũc ex futuro euentu cognoscetur si peccauit mortaꝑr vel non queriť si ꝑles generabiť leprosa reputabiť mortale: ꝙ dedit operā rei il licite. ar. c. j. ȯ p̄sũ. Si ꝯo generet̃ lepro sa erit veniale. Jō añ euentũ debet cōsi teri tāqʒ de mortali. c. iuuenis. de spon. **[sect. 33]** ¶ Qui de exigẽte tꝑe ꝑtui vicino. Rñ. Ri. in. iiij. di. xxxij. ar. iij. q. ij. quod si sine pe riculo aborsusvir potest carnaꝑr copulari sue vxori pregnāti potest exigere sine mor tali. et mulier sibi tenetur reddere: quia matrimonium non solum est in officiũ sed etiam in remediũ. Si autem non potest sine ꝑbabili periculo aborsus non debet nec reddere nec exigere. imo secundum Pe. de pal. vbi. s̃. peccat mortaꝑr tam reddens ꝙ exi gens ꝙ non curat occidere aiam paruuli vna cum corpore. Aduerte quod maius est periculũ aborsus in principio cōcept⁹ Rō: ꝙ ꝙuis secundum auicẽ. matrix mulierũ post impregnationem claudatur. tamẽ per declarationẽ mouetur aliquando et aperiť. et sic materia nōdum perfecte coagulata dispdiť et effundiť. et iō vituperat. Hic accedẽtem añ pregnantẽ. in d. c. origo non tamen erit pctm̃ mortale ex q̊ nōdum est sormatus si hoc non intẽdit. **[sect. 34]** ¶ Vtrum immediate post partum pos sit exigi. Rñ. Ri. vbi. s̃. ar. iiij. q. j. quod non ȯ congruo donec sit purificata. non tñ de ne cessitate est abstinendũ limitat pe. de paꝑ. vbi. s̃. nisi mulier esset ex par tu infirma. et esset ei periculũ mortis vꝑ aggrauatiōis infirmitatis. et plʒ: et. c. ad eius. v. di. et. c. si causa. xxxiij. q. iiij. et. q. vij. c. non solũ loquuntur de honestate. ¶ Sexta ȯr conuenien tia loci. ꝙ non de **[sect. 35]** bet fieri in loco sacro. vñ si est cōsecratus locus peccat mortaꝑr tamen exigẽs quā reddẽs ꝑpter contemptũ sacr̃i ꝗm Alex. vbi. s̃. si non sit necessitas ꝑpter quā non possit cognoscere in alio loco vt puta ꝙ violẽter sunt reclusi per longũ tp̄s. ꝙ tũc esset de bono ꝛsilio abstinere non de precepto concor. Ri. in. iiij. Sed Pe. de pal. vbi. s̃. tenet indistincte quod est mortale sed non credas ei nec valet eius ratio. s. quod nulla sit necessitas sicut in vrina. immo maior quod quis stet iuxta ignem longo tꝑe et non calefiat nec etiam alia ratio. s. quod locus poluitur quia polutio nocturna in somnis etiam po luit tamen non est pctm̃: iō tene cum alex. et Ri.

Decanus

idem est qȯ archidiaconus. et ideo dic. vt. s̃. archidiaconus.

[[Fo.xciij.]v] Ego dico quod ꝑprie ȯr decan⁹ q̇ decẽ clericis preest. vt per Archi. ca. in capit. l. di. et si est ĩ ciuitate: ꝙ habet iurisditionẽet primũ locũ ĩ choro: ideo ȯr habere dignitatẽ vt per Pa. c. cum inter vniuersas. in ver. decanum. de elec. et not. rota deci. ccccxlviij. incipi. fuit dubitatũ in no. decani autem rurales non hñt dignitatẽ. vt per Cardi. in cle. ij. in fi. in ver. deca ni rurales. de rescrip.

Decima

alia predialis. scꝫ de his q̃ ꝓueniũt ex predijs. Alia ꝑ sonalis. s. de his q̃ ꝓueniũt ex negotiatiõe. artificio. scĩa militia. venatione et huiusmodi industrijs ꝑsonaꝛ. Alie mixte sicut que proueniũt de aĩalibus et eoꝛ fe tibus que partim sunt prediales a pre dijs. vnde viuũt. partim personales ꝓpter custodiam et eorum curam. de hoc habet̃ in. c. apl̃ice. et in. c. pastoralis. de deci. et de parochijs. c. fi.

¶ Vtrum sint de precepto dande tem **[sect. 1]** pore gratie. Rñ. Alex. ĩ. iij. parte sum. q sic quecũq̃ cum necessitas est et petunt̃ a ministris ecclesie: vel etiam si non petũ tur. dummodo sit consuetudo regionis vt in. c. peruenit. sed melius in. c. in ali quibus. de deci. in fi. dicit̃. Jlle quippe decime necessario soluẽde sunt que debentur ex lege diuina. vel consuetudine approbata.

¶ Sed nunquid consuetudoexcuset ab **[sect. 2]** solutiõe decimaꝛ. Rñ. vt colligo ex ale. vbi. s̃. Solutio decimevno modo est de iure nature et morale scilicet inq̃tũ cõscientia dictat qd̃ deus honorãdus est de ꝓpria substantia. et quod aliquota pars substãtie detur ad sustentationem ministrorum dei et hec fuit semper in precepto. vñ Gene. xlvij. sacerdotibus egy pti cibaria ex horreis publicis ministrabant̃ alio modo dicitur iudiciale pre ceptum inq̃tum determinat. certam. s. decimam partem dandã ministris ſm rationem equitatis mutue distributio nis vt fit equalitas dati et accepti inter seminantem spiritualia et temporalia Dantẽ secundum qd̃ possibile est: et hoc fuit in lege tn precepto simpliciter. Exo. xxiij. et numeri. xviij. ante legẽvero fuit de cõ silio. vt patet ge. xxviij. vbi Jaco. voluit decimas. qd̃ facere non potuisset si fuisset in precepto. ¶ Tertio modo solutio decime est quid cerimoniale q̃tum ad aliquam significationeꝫ sicut et omnia an tique legis facta scd̃m illud. j. cor. x. Omnia in figura cõtigebant illis. Qui em̃ decimã dat que est perfectionis signuꝫ eo qd̃ denari⁹ numerus est perfectus quasi primus limes numerorum. vltra quẽ numeri non procedunt sed reuertuntur ab vno nouẽ partib⁹ reseruatia protestatur quasi in quodam signo ad se pertinere imperfectionem. perfectionem vero que erat futura per xp̃m esse expectandam a deo vnde cum iudicialia hodie non obligent nisi prout recipiũtur ab eo qui potest. patet qd̃ isto scd̃o modo decime sunt de iure positiuo ꝓut vero sunt cerimonialia hodie prohibẽtur. et in hoc cõcor. Ri. in. iiij. dist. xvij. et sanctus Tho. secũda secũde. q. lxxxvij. et hoc tene. licet Jnno in Rub. de deci. et Ho. teneãt quod simpliciter sint de iure di uino morali et naturali. qd̃ non est verũ nisi vt dictum est. et in hoc decipiuntur multi canoniste. Cum ergo queritur an consuetndo excuset a solutione ipsarũ. dico quod si sacerdos qui ministrat spi ritualia petit propter indigẽtiam et sustentationem non excusatur propter cõ suetudinem quin teneatur dare tam prediales quam personales: quia nulla cõ suetudo potest contrarius naturale et morale. et. viij. dist. que contra. Similiter non potest consuetudo excusare quin homo teneatur ex aliquota parte substantie sue honorare deum excusare au tem potest cõsuetudo et excusat in alijs casibus si sit prescripta. Nam quod detur sacerdoti non indigenti decima ex institutione et precepto ecclesie solũ est tempore gratie. Et hoc videtur innuere Host. in. c. a nobis. de deci. cum dicit qd̃ consuetudo excusat a decimis et predialibus non soluendis cum non petunt̃. ꝓ quo facit. c. suggestũ. e. ti. qd̃ esse non põt si eẽt p̃ceptũ morale. Nec ob. xiij. q. j. § **[Fo.xciiij.r]** his ita. et. xvj. q. j. reuertimini. c. decime et. c. in sacris. et. c. decimas. et de decimis ꝑochianos. et in. c. tua nos. et ĩ. c. tua no bis et. c. cum non sit in hoĩe. et. c. ĩ aliq̃b⁹ d̃r quod a deo sunt ĩstitute vel diuĩa lege precipiunt̃ q̃ ibi accipit̃ lex diuĩa ꝓ lege mosa yca. vt pꝫ. xiij. q. j. §. his itaq̃ q̇deꝫ filios gr̃e non ligat: nisi quo ad moralia. vt pꝫ di. v. §. j. et. vj. di. §. his ita et de pur. post par. c. vnico. vel nisi vt dixi

iudicia lia p̃cipiant̃ ab eccl̃ia. vt facit in decimis. vt ĩ ti. de deci. in multis. c. et ĩ aliq̇bus alijs vt pz de ĩiur. c. j. xxiij. q. iiij. et vj. et tũc lz si preceptũ legis diuine date moysi. non tamen obligat vt tale. sz vt p̃ceptũ eccl̃ie. Et iõ male reprehẽdũt aliq̇ canoniste theologos q̇ dicũt decimas non esse de iure diuino. q̃ negãt q̇n fue rint p̃cepte a deo ĩ lege veteri. sz q̃ nõ obligãt vt lex diuina inqꝫtũ sunt iudicialia p̃cepta: sz solũ vt p̃cepta ecclesie. Jnqꝫtũ autem sunt a iure naturali et morali bñ sunt de iure diuĩo debite etiam hodie Et iõ ꝛclude quod si minister eccl̃ie ĩdiget ꝓpter sustẽtationẽ et petit quod non excusat̃ ꝓpter ꝛsuetudinẽ ꝛriã. si autem non ĩdiget tenetur soluere secundum quod cõsuetudo se hz vel decimã vel vigesimã. aut trigesimam aut si nihil solui̇t̃ excusat̃ dũmõ ꝛsuetu do sit p̃scripta per ea q̃ dixi. s̃. cõsuetudo. Santi⁹ tamen eẽt eas ĩtegre soluere. et pro hoc facit. c. a nobis de dec. vbi ꝏr quod q̇libet tenetur soluere decimas. nisi a p̃statio ne eaꝛ spãliter sit exẽpt⁹. quod quidem esse non posset si essent simpl̃r de iure diuĩo ar. iiij. di. erit. facit etiam quod not. arch. xvj. q. j. et sequi̇t̃ pa. in. c. in aliquib⁹ de dec. ¶ Vtrum papa possit dispẽsare ne q̇s de **[sect. 3]** cimas soluat. Rñ. Ale. vbi. s̃. quod p̃ceptũ de decimis ĩqꝫtũ ẽ iudiciale potest eccl̃ia ordinare q̇ et quas debeãt recipe et qui soluere: sicut fecit ĩ multis religiosis. vt s̃. dictũ est et hoc intelligit rõne necessi tatis vel vtilitatis. aliter non dz facere. ¶ Sz q̃ri̇t̃ quando dari debẽt. Rñ. vt ꝏr in. c. **[sect. 4]** cũ hoĩes de deci. quod statim fructib⁹ collectis. Et hoc ad prediales. quo ad p̃so nales debẽt solui ĩ fine anni. Sz tu dic quod ꝗz ꝛsuetudinẽ p̃scriptã sunt soluẽde et si pereunt peribũt illi qui est in mora alias non sed cui debentur.
¶ De quibus debẽt solui. Rñ. quod de oĩb⁹ **[sect. 5]** fructib⁹ terraꝛ. arboꝛ: animaliũ. pisca tionũ. venationũ. ficuũ pẽsionũ. in olẽdinoꝛ. etiam aduentum balneoꝛ: fullonioꝛ lapidicinioꝛ methalarioꝛ. Jtez de negocijs et artificijs et ceteris bonis. vt colligitur. xvj. q. j. et. q. vij. et de deci. in multis. c. sed hodie consuetudo seruauda est.
¶ Vtrum ꝏ illicite acq̇sitis. Rñ. al. vbi. s̃. **[sect. 6]** q̇ in p̃sonalib⁹ ẽ distinguẽdũ aut trãsferẽ̃ dominium in acquirẽte. et sic tenetur dare sz eccl̃ia non dz recipe qꝫdiu p̃sona est in scelere ne videat̃ approbare eius mores. sz si correxerit poterit recipe sic in meretrice et histrione et hmõi. si autem dominũ non trãsferẽ̃: sicut ĩ vsura. furto ra pina et huiusmodi sic non tenetur nec ecclesia potest recipere. Si ꝟo decime sunt p̃diales indistincte quilibet tenetur qꝫtũcũqꝫ peccator et iude⁹ et inuasor. et eccl̃ia põt recipe: q̃ non dantur intuitu p̃sone. sed quasi ex censu debito p̃diorum. facit. c. de terris. de deci. Non tenent̃ tamen iudei soluere p̃sonales decimascũ non p̃ci piant sacramẽta: nec audiant diuina. dicti. c. de terris.
¶ Qui tenẽtur dare decimaz. Rñ. Ale. **[sect. 7]** vbi. s̃. quod omnes laici tam pauperes qꝫ diuites. Jtẽ etiam iudei de p̃dijs. d. c. de terris. vt. s̃. in. §. p̃cedẽti. xvj. q. j. decimas. Jtẽ clerici de rebus patrimonij sui nisi deseruiant illi eccl̃ie cui debent̃. e. c. ij. Jtẽ Alex. dicit quod vbi esset consuetudo quod de fructib⁹ possessionũ eccl̃ie possent testari in morte sil̃r tenerentur de ipsis ad decimaz. et sic intellige. c. ij. de deci. item religiosi nisi sint exẽ pti ṗuilegio se dis apl̃e sicut sunt monachi albi tẽpla rij. hospitalarij et hierosolomitãi et mul ti alij de quo no. in. c. suggestiũ. cum mul tis. c. se. de deci. Dicit tamen Ale. vbi. s̃. q̇ ṗuilegiũ de non soluẽdis decimis non li berat eos q̇n teneant̃ soluere in trib⁹ casib⁹. ¶ Prim⁹ cum pactiõe tenent̃: q̃ priuilegiũ non reuocat pcm̃ p̃cedẽs nisi fieret mẽtio specialis in eo. vt in. c. ex **[[Fo.xciiij.]v]** multiplici. de deci. ¶ Scꝏs cum parrochialis ecclesie cui debebant̃ enormi̇t̃ lediṭ. arg. d. c. suggestũ. ¶ Tertius cuz eas soluẽdo tacita renũciant ṗuilegio sz de hoc vide gl. et doct. ĩ. d. c. suggestũ. ¶ Cui debeant dari. Rñ. quod p̃diales de **[sect. 8]** bẽt dari illi eccl̃ie in cuius parrochia p̃diũ situ vt in. c. qm̃ de deci. et ĩ. fi. ꝏ p̃oc. nisi aliud habeat ꝛsuetudo. in. c. j. et. ij. et in. c. ꝛmissuz et multis alijs. c. de deci. Personales vero

debẽt dari ecclie parrochiali in q̃ audiuit diuina. vel vbi re cepit ecclıastcca sacr̃a. xvj. q. j. c. questi. Mixte vero debẽt dari vbi consuetudo est vel si non est cōsuetudo. si pascuntur in vna debẽtur illi parrochie. Si vero partim in vna partim in alia diuidant̃ facit qd̃ not. c. apostolice. de deci. et pa. no. diffuse in. c. cum contingat. eo. titu. ¶ Vtrum soluẽdo ei qui de iure ecclesiaʒ **[sect. 9]** nō tenet sed de facto excuset̃. Rñ. quod nō si scit. nisi ex iusto metu excuset̃. vel nisi per tollerantiā ecclesie q̃ cum non ɔtradicat vr̃ cōsentire secundum Rod. Et hoc vltimũ ve rũ nisi placet eis ecclesiam fraudari.
¶ Vtrum cleric⁹ q̇ hʒ sufficiens patrimo **[sect. 10]** nium vñ viuat secundum statum sue persone possit decimas recipere. Rñ. Ale. vbi. s̃. quod sic. vt ꝓcurator ĩ necessitates pauperũ vel vtilitates ecclie expẽdendas. nō autem in vsus ꝓprios cōuertẽdas imo si in ꝓprios vsus cōuertit cōmittit sacrilegiũ si in malos incurrit iudiciũ. facit c. qm̃ in fi. xvj. q. j. et. c. pastor. j. q. ij.
¶ Vtrum decime possint p̃scribi. Rñ. qd̃ **[sect. 11]** layci nullo mō pñt p̃scribere vt eis soluant̃ de p̃scri. c. cām. sʒ clerici si parrochiā hñt pñt de p̃scri. de q̃rta. si ꝯo non hñt non pñt. sıłr et de religiosis dicẽdũ ẽ ar. eoꝛ q̃ no. iij. c. placuit. de p̃scrip. et in c. cum contingat. et. c. seq. de deci.
¶ Cui soluet qui antiquit⁹ non soluit et **[sect. 12]** nũc vult satisfacere. Rñ. quod non ei q̇ p̃scri psit sʒ ecclie parrochiali secundum Ro. et Ray. Qd̃ verum credo si ecclie parrochiali. tũc erant soluende. alias secus.
¶ Vtrum sacerdos parrochialis possit re **[sect. 13]** mittere decimas non solutas tꝑe p̃terito. Rñ. secundum Ro. quod sic in totũ vel in partẽ ex quo in posterũ vult abstinere et facere debitũ suũ. sed mihi vr̃ quod non possit nisi sit pauꝑ cui remittuntur arg. c. sin. xvj. q. j. qꝛ cum sint ṗauperũ non possunt in non pios vsus cōuerti nam et suꝑ alimẽ tis legatis non vʒ transactio sine iudicis autoritate. l. cum hi q̇b⁹. ff. de trāsac. ¶ Vtrum layco possit ɔcedi decima. Rñ. **[sect. 14]** ſm docto. in. c. ad hec. de deci. quod nullus contractus potest iniri cum layco de decimis per quẽ dominium directũ vel vtile transferat̃ in ip̃m qꝛ videtur alienatio q̃dam vt ꝓbat̃ per tex. cum glo. in cle. j. de re. ec. non alie. Sed cōcessio ad modicum tempus q̃ non videtur alienatio bene potest fieri et etiam ad tempus vite alicui⁹ ex causa et cum autoritate prelati secundum glo. in. c. quamuis eo. ti. qꝛ ꝓpter dubium vite potest dici modicuʒ tẽpus. Sed de hoc dicto glo. dubito propterea que dixi. s̃. alienatio. §. xviij. et potius credo quod nō possint cōcedi ad vitam alicuius nisi au toritate pape et hoc intelligo in layco q̇ laycaliter viuit secus in layco conuerso et religioso cui concedi possent scd̃m quod not. docto. in. d. c. quāuis. Jus vero decimandi nullo modo potest cadere in layco cum sit spirituale vt in dictis. c. no. et hoc intelligo sine autoritate pape qui solus potest secundum not. in. c. ij. de iudi. et tuti⁹ est in foro anime si ex hoc papa facit ałs non. vt no. do. An. in. c. a nobis. de deci. et sequitur Pau.
¶ Vtrum layc⁹ habẽs in feudũ decimas **[sect. 15]** secura ɔsciẽtia teneat. Rñ. quod si scit se ha bere post ɔcilium Laterañ. quod fuit celebratum. Mcclxxix. sine autoritate pape non potest tenere: vt not. in. c. prohibemus. de deci. Si scit se habuisse an illud concilium vel post sed cum autoritate pape et ex causa sic potest tenere. Si vero ignorat: an ante vel an interuenerit autoritas pape seu causa legitima tunc. Ho. vt refert Joan. an. in. c. cum apo stolica de his que fi. a p̃la. tenet qd̃ non potest tenere. Jdẽ Arc. et Jo. mo. c. ij. de deci. lib. vj. Sʒ Jo. an. tenet contrarium quando cō munis. est opinio quod autoritate pape vł ante illud concilium fuerint ɔcesse que **[Fo.xcv.r]** opi. mihi placet maxime qꝛ vnusquisqꝫ foro aĩe p̃sumẽd⁹ ẽ bon⁹ nisi cōstet de malo. et iō dʒ credere quod p̃decessores sui non tenuissent nisi cum bono titulo.

¶ Vtrum talis laic⁹ possit eas trāsferre. **[sect. 16]** Rñ. quod non in laicum quocũq; titulo ex quo trāsferat̃ dñiuz vtile vel directũ et lz gl. in. c. ꝓhibem⁹. de deci. tenuerit q̨ autoritate ep̃i posset tamen cōiter non tenet̃ et bene. Jn aliā autem ecclesiā vel religiosum locum bene potest donare: vt in. c. cũ apostolica. de his que fi. a p̃la. et hoc de cōsensu dyocesani. Pignorare autem non potest secundum Joan. an. sed Host. tenet q̨ sic. et Pau. placet et mihi vt cui plus liceat et minus.
¶ Vtrum ecclia possit sine symonĩa redi **[sect. 17]** mere decimas ab aliquo iusto detento re. Rñ. quod potest redimere quando ex tali pecunia nullũ ius de nouo acq̇rit ałs non lz: vt no. in. c. dilectus. el primo de symo.
¶ Vtrum liceat clericis accipe in pign⁹ **[sect. 18]** decimas detētas a layco. Rñ. Ale. vbi s̃. quod sic sicut quamlibet aliā possessionez q̨ laycus detineret iniuste nec tenent̃ fruct⁹ cōputare ĩ sortez dũmodo hmōi decime non pertineant ad ałs ecclesias. sz ad suas q̨ ad ałs si ꝓhibetur: vt ĩ. c. interdicimus. de deci.
¶ Qũo et quando religiosi tenent̃ facere con **[sect. 19]** scientiam et predicare. de decimis. vide excommunicatio. vij. casu. xliiij.
¶ Que ẽ remuneratio fideliter soluen **[sect. 20]** tiũ decimas. Rñ. quod multiplex. prĩa habundantia fructuum. Scda sanitas de quibus Mał. iij. et in. c. reuertimini. et in c. decime. xvj. q. j. Tertia bonitas ṗncipatus. xvj. q. vij. maiores. Hoc tollit fiscus quod non accipit christus.

Defensio

Vtrũ sit licita ad sue persone tuitionẽ ne ledatur. Rñ. quod sic vt in. l. vt viz. ff. de iusti. et iur. et ibi Bar. et Bal. et alij in. l. scientiā. §. q̇ cum aliter. ff. ad. l. acquil. etiaz religiosis sine licẽtia supioris quando licentia comode haberi non potest secundum Jo. de li. in tractatu de iusto bello Ratio q̨ hec cōpetit de iure naturali di. j. ius naturale et quo ad actus naturales religiosi non censent̃ mortui. xvj. q. j. c. placuit. el. ij. l. deo nobis. C. de epis. et cle. et etiam aduersus suũsuperiorẽ potest q̇s se defende re. ar. c. ex parte. de accu. et hec vez si ille contra quẽ se defendit iniuriose vult eũ ledere. quia si iuste et ordine iusticie seruato procedere non posset sine peccato se defendere. alias sic dummodo fiat defensio cum moderamine inculpate tutele. Jstis. n. duobus concurrentib⁹. s. quod sit ad repelleñ. iniuriam et cum mo deramine inculpate tutele licet. Aduer te hic quod non licet percusso repercutere etiam incontinenti: quia hoc esset vindicta. l. non est singulis. ff. de reg. iur. ni si timeret de percussione geminata faciunt not. per Jnno. in. c. olim causam. de resti. spo. et quod no. in summa. xxiij. q. j. facit. l. iiij. in prin. ff. ad. l. acqui.
[sect. 1] ¶ Vtrum defensio possit tolli per papam vel principem vel legez vniuersa lem: vel municipalez. Rñ. Alb. in. l. om nes. C. de epi. et cle. quidem dicũt quod nō cum sit de iure naturali. et videtur expres suz in cle. pastoralis. §. pe. de re iudica. dominus Gabrieł de osseletis ĩ suo tra ctatu tenet quod si statuto cauetur quod possit procedi nulla data defensione quod va leat et ꝓ hoc facit. quia licet a populo sit spẽs defensiōis. tamen tollitur in multis ca sibus: vt. C. quorum ap. non re. per totũ. Jdem quia iura volunt in multis casibus nullam dari defensionem. vt. C. de sic. l. fi. in fi. C. de adu. l. j. adulterij. C. de fal. mo. l. ij. cum similibus. nec ob. quod de fensio sit de iure naturali. q̨ vtrum est in defensione manuali et de ista loquitur. d. l. vt vim sed defensio danda per iudi cem reo petenti vel non petenti est de iu re gentium vel ciuili et ideo per aliud ius tolli potest. et hoc dicit esse veri⁹ Albri. ibidem.

¶ Vtrum defensio ꝑ rebus liceat. Rñ. ſz [sect. 2] Jnn. in. d. c. olim et Bar. in. d. l. vt vim. et gl. et doc. in. l. j. C. vnde vi. quod sic et pro rebus auferendus ne auferantur etabla tis vt recuperentur. Et hoc ve⁊ ĩ ablatis si incontinenti fit idest anteꝯ ad alia negocia diuertat. tex. est. ff. de vi et **[[Fo.xcv.]v]** vi. ar. l. idem est. §. cum igit̃ qui armatus. Et dicit pa. in. c. significasti scd̃o de ho mi. quod d̃r ĩteruallum quando relicta prima se diuertit ad alia non necessaria. Secᵒ si co medit vel bibit vel cōgregat amicos et hmōi. ff. d̃ ꝟ. ob. l. ɔtinuᵒ. ṗmo Rñ. ff. de du. re. l. ij. §. vl. C. vñ vi. l. j. et cum hoc scit a iure cōcessuz non requiritur autoritas superioris nisi de bono cōsilio nec inci dit talis in excōicationẽ si persona a q̃ aufert esset ecclesiastica etiam si in ꝑsonā ĩmittit manũ quando alʒ recuperare non poterat vt colligit̃. ĩ. d. c. olĩ. et. d. c. significa sti nisi a ꝑposito modum excedat vt ĩ. d. c. olim et. d. c. significasti. et de appella. c. si gnificauerunt.
¶ Vtrum quilibz de populo possit quẽli [sect. 3] bet defendere impune. respondet Bar. in. l. si quis in seruitute in fin. ff. de fur. et in. d. l. vim et ibi glo. et. xxiij. q̃stio. viij. §. j. in glo. et Cy. et pe. in. l. j. C. vnde vi. quod sic consuluit tamen Bar. in. d. l. vim ad tollendũ oẽ dubium quod faciat sibi manda ri vt ip̃m defendat clamando defendite vel currite et similia vt not. Bal. in. d. l. j. quia tunc omnes licite et impune facit in ar. l. gracus. C. de adul Aduerte tamen q̧ irregularitatem non effugit qui pro alte rius defensione aliũ occidit de quo vide. j. homicidium. iij. §. iij.
¶ Quid d̃r moderamẽ inculpate tutele [sect. 4] Rñ. gl. ĩ. d. l. j. multum laborat sed bar. ibi et in. l. furẽ. ff. ad. l. cor. de sic. dicit qd̃ inculpata tutela est id facere sine quo alʒ se defendere non potest sine periculo ꝑ sone vel rerum vnde non debet pati q̧ dānificetur in aliquo si damnũ est irrecuperabile alʒ secus vt in. d. l. furẽ. Ex quo infert quod etiam si non possum effugere quin me percutias nisi te interficiaz quod licite te interficio ꝗ eũ iniuria perso nalis sit maior ꝯ realis vt in. l. in seruo rum in fi. ff. de penis et ꝑpter realẽ irrecuperabilẽ possum te interficere vt ĩ. d. l. furẽ. ergo fortius ꝑ ꝑsonali facit glo. de resti. spo. olim el. j. ad fi. et glo. in. c. sisignificasti el. ij. de homi. Et istud tenet Flo. in. d. §. que cum aliter Bald. vero in. d. l. j. dicit quod tria debent esse vt si moderamen. ¶ Primum equalitas vt fit cuz armis. vt. ff. de vi et vi. arma. lege prima. §. vim vi. Sed ego hoc credo verum quando potest repellere. quia paruus vix cum armis potest se defendere a magno qui cum pugno forte eum interficeret ar. in. q. vij. §. tria. ¶ Secundũ tẽporis vicinitas. quia si post esset vindicta contra. c. seditionario. xlvj. distin. ¶ Tertium talis et tanta quāta est necessitas. ¶ Adde quartũ quod intentio sua feratur vt se defendat. quia actus ex in tentione nemo accipit non ex eo quod est per accidens. j. preter propositu in actus moralibus. Vnde duo effectᵒ ex vno actu possunt venire. puta proprie vite conseruatio et inuadentis occisio. Si ergo intenderet occisionem vt finẽ. sic non liceret sine pctō mortali. Si autẽ suā defensionẽ. sic denominabit̃ defensio non occisio cum debebeat denominari actus mortalis. nisi ab eo quod intendit non ab eo quod est p̃ter intẽtionẽ. cum sit causa per accidẽs vt ptz. v. ethi. c. iiij. et sic non erit peccatum.
¶ Quid si excedit modũ. Rñ. ſz Jnno. [sect. 5] Ho. et. d. Ant. in. c. olim causam. de resti. społ. quod si excedit a ꝑposito sic tenetur de dāno. Si autem non a ꝑposito sic non tenet̃ ad aliquam satisfactionez nisi forte ad cautelā facit. l. si ex plagijs. §. tabernariᵒ. ff. ad. l. acq̇. nec excōicationẽ ĩcurrit. vt no. in. d. c. olim. el. j. et. d. c. significasti. el. ij. lz Ray. dicat quod est tutiᵒ quod petat ab solutionẽ vel dispẽsatonẽ. et est bonum quando comode potest haberi. Dicit tñ. d. Ant. in. d. c. olim quod q̇ insequit̃ ꝑcussorẽ de fa cto et vulnerauit non dz puniri vt dolosus. sed vt culpabilis ꝗ inconsultus ca lor vicio calũnie caret. l. j. §.

queri posset ff. ad turpilia. ij. q. iij. §. notandum tex. ĩ l. si adulteriũ. §. imperatores. ff. de adul. glo. xxiiij. q. j. §. j.

Defunctus.

Vide infra mortuus.

Degradatio.

duplex quedam verbalis quedam actua lis. Et hec actualis fit sic. quando clericus indutus vestibus sicut si in offi-**[Fo.xcvj.r]**tio esset dispoliatur cum verbis ad hoc cōgruis. vt habetur in. c. degradatio. ȣ penis. li. vj. et dicit Ge. ĩ. d. c. quod actualis degradatio est executio ꝟbalis deposi tiōs ꝑpterea tenet quod potest fieri sine numero eꝑoꝛ. sed non verbalis. ꝗ oportet fiat a ꝑprio eꝑo etsit debitus numerus eꝑoꝛ vt in. d. c. in tex. et in glos.
De his duab⁹ degradationib⁹. de quibus hic tāgitur. no. gl. in. l. ij. §. sʒ et si cũ. et ibi doc. ff. de infa. vbi no. quod degradatio actualis fuit adinuẽta ad in star exautoratiōis de qua ibi de q̊ vide Bar. in. l. q̇ vno exauctorato. ff. de re mi li. et Bal. in auten. p̃sbyteri. C. de epis. et cle. et an debeat fieri degradatio cleri ci ad mortem cōdẽnati priusq̃ executio. no. bal. quod sic in. l. j. C. an seruus ex fac. suo. et an requirāt̃ duo ꝑcessus no. Bar. in. l. ij. §. ignominie causa. ff. de infa. q̃ quando fit ab eodem iudice quod sufficit vnus alias duo requiruntur.
¶ Vtrum verberās clericũ degradatum **[sect. 1]** sit excōmunicatus. Fuerũt opi. sed plʒ mihi opi. gl. in. d. degradatio. quod verberās degradatũ actualiter non sit excōmunicatus. sʒdegradatũverbaliter sic. etest securior opi. dicit tamen Pa. ĩ. c. ad abo lendā de hereti. veꝛ nisi post verbaleʒ sequatur incorrigibilitas. ꝗ tũc perdit etiam ꝼʒ vnũ intellectũ. c. cum non ab hoĩe de iudi. et absq̃ alia traditione posset comprimi per iudicem secularem.
¶ Vtrum iudex secularis possit iudica **[sect. 2]** re degradatũ actualiter. Rñ. ꝼʒ no. ĩ. d. ca. degradatio. quod q̃uis tutius esset vt tradereẽt per iudicem ecclesiasticũ. tamen ex q̊ actualiter degradatum est potest per tex. prefati capꝗi.
¶ Vtrum degradat⁹ ɔficiat celebrando. **[sect. 3]** Rñ. ꝼʒ Ar. de cōse. di. iiij. in. c. ostẽditur quod sic et ista est verissima opi. ꝗ caracter a deo impressus in aĩa per hominem nō potest auferri. lʒ gl. l. di. dixerit contrariũ in. c. accedens. et multi alij.
¶ Vtrum degradatus teneatur dicere **[sect. 4]** officiũ si est in sacris. Rñ. ꝼʒ Ro. quod sic q̃ ꝑbatur ꝑ. c. dolẽtes de cele. miss. quia ex quo omnibus ordinatis precipitur. et iste ordinatus sit et caracterеʒ habeat licet degradatus offici uʒ dicere tenetur nō tamen debet dicere Dominus vobiscũ. et silia que ad dignitateʒ ordinis pertinent.
¶ Quis potest restituere degradatum depositũ. Rñ. quod solus papa. c. j. et. ij. l. d. Sic et preses prou ĩcie non potest restitue re quẽ dānauit. ff. de qō. l. j. in fine

Delectatio

in cogitatione vtruʒ sit **[sect. 5]** peccatum mortale vide. s̃. cogitato. §. ij.

Delegatus

est is cui a sũmo pontifice vel ordinario cuʒ cōmittitur cā q̊ ad ecclesiasticos. Siꝗr dico de ĩperatore et alijs dominis quo ad secularia.

De materia de qua in li. §. q̃ tāgi tur de varijs generib⁹ delegato⁊ ideo in pluribus locis doct. l. de hac inateria tetigerunt sed quia in prin. hic tan git de delegato pape et principis. et illi non possunt cognoscere nisi in loco insignivbi fit copia ꝑito⁊ vt omnis per rom. sin. cccclvij. inci. si al legatur causa.
¶ Quis potest delegare. rñ. quod quilibet **[sect. 1]** ordinarius et quilibet qui ex ordinari a iurisditione aliquid potest.
¶ Quis potest esse delegatus in eccle **[sect. 2]** siastico foro. Rñ. quod delegatus pape nō potest esse quis nisi sit in dignitate cōstitutus vel personatum habẽs: aut cano nicus ecclesie cathedralis vt in. c. statu tũ de rescri. li. vj. et quod habeat ad minus xx. annos nisi ex certa sciẽtia papa causam commiteret non existenti in dignitate vel minori de of. dele. cum vicesimũ de elec. cum in cunctis aliorum potest quilibet esse qui non prohibetur. veruʒ est quod cause spirituales vt ð decimis. de iu re patronat⁹ et huiusmodi non pñt delegari laicis sed clericis tantum de iu di. decernimus.
[sect. 3] ¶ Vtrum guardiani ordinis nostri mi noruʒ et priores fratrum mendicantiũ habeāt dignitatẽ. Rñ. Ge. in. c. nullus de elec. glossa. hic tenet quod sic. Et iō pos sunt esse delegati pape facit quod no. Pa. in capitnlo causaʒ de iudicijs. et in capitulo cum olim de maiorita. et obediẽtia **[[Fo.xcvj.]v]** et Car. ĩ cle. ij. de rescri. et ibi gl. pa. tamẽ ĩ. d. cle. ij. distinguit de priore quod aut hʒ supra se ĩ monasterio superiorẽ sicut q̇ ẽ sub abbate et iste non habet dignitatẽ sʒ ille q̇ non habet supra se superiorem ĩ monasterio habʒ dignitatẽ q̃uis nō sit perpetuus sufficit quod posset esse.
¶ Quid potest delegari. Rñ. quod q̃dā perti **[sect. 4]** nent ad ordinem ep̃alem: vt consecrare ordinare et ista delegari non pñt non habẽti illũ ordinẽ: alia omnia possũt delegari nisi ꝓhibeantur a iure. hec habent̃ de offi. or. qð sedem. de conse. ec. aqua. ¶ Quid potest delegatus. Rñ. Ge. ĩ. c. pre **[sect. 5]** sentium de testi. ex gl. in. c. solet de sent. ex. li. vj. que dicit quod delegata potestas ẽ stricti iuris. et iō id solũ potest quod ẽ ei ɔmis sũ: et sine quo causa expediri non potest ð off. dele. c. j. et. c. prudentia et. l. ad lega tũ. ff. ð proc. et id propter quod facilius expediri posset causa non venit nisi expresse comitatur.
¶ Vt⁊ ðlegat⁹ possit subdelegare. Rñ. **[sect. 6]** q̃ delegatus a prĩcipe potest subdelgare no. ĩno. ĩ. c. pastoralis ð of. dele. facit. l. j. ff. ð offi. eius cui man. ẽ. iu. et. c. sup q̃stio nũ. et. c. fi. e. ti. et hocverũ nisi quando cer tum ministeriũ ei committitur limitat Jnn. ĩ. d. c. fi. ð magno ministerio sicut predicare crucẽ. dispẽsare cum irregulari penitẽtiam iniungere absoluere excōmunicatos. et hmōi. vel quando per rescripti verba cōp̃hẽditur quod ẽ electa Jndustria vel fides eius sicut quando dr̃. Cōfidim⁹ de tua industria: vel ꝑsonaliter exequaris vel quando negocium non est bene expedibile per alium. Fallit in legato sedis apostolice qui etiaʒ in predictis potest sebdelegare: vt in. d. ica. si patet. Delegatus autem ab inferiore non pōt nisi sit delegatus ad vniuersitatẽ causarũ. ff. de iudi. l. cum pret or. §. j. ff. quis et aquo ap. l. j. §. j. vel nisi hoc sibi speciali ter concedatur secundum Joan. p. c. is cui deoffi. de li. vj. vel nisi quando vnum articulum totius cause committeret cle. j. de offi. deleg.
¶ Nũquid poterit subdelegare non exi **[sect. 7]** stenti in dignitate vel ꝑsonatu neqꝫ ca nonico ecclie cathedr alis. Rñ. quod non vt cōmuniter tenetur in. d. c. statutum.
¶ Quid de snĩa duo delegato⁊ discor **[sect. 8]** dantiuʒ. Rñ. quod depẽdet ex delegāte vt acceptet quā voluerit. Secus si in snĩa arbitro⁊ ex cōpromisso q̃ non tʒ similiẽ p̃sidẽtes loco pape ĩ concilio generali ni si omnes cōsentiāt in actu gerẽdo nihil fa ciũt: q̃ vnius cōtradictio ĩficit totũ no. Pa. ĩ. c. non est de reg. et ĩ. c. pe. de sta. mo. Secus in snĩa duo⁊ ordinario⁊ discor dantiũ q̃ tenet pro reo niss in causa ma trimonij libertatis et testĩ et in huiusmodi

fauorabilibus: quia tũc tenet pro actore vt in. c. vl. de sen. et re iud. intellige si agit vt matrimonium et huiusmodi teneant aliter valeret pro eo qui vt valeat agit vel se defendit.
¶ Vtrum quis teneat̃ acceptare subdele **[sect. 9]** gationẽ in casu q̊ subdelegare pōt. Rñ. Jnno. in. c. pastotalis. ð of. del. quod sic ni si quando constat quod delegatus maliciose se exoneratvt in tex. p̃fati. c. pastoralis. nā tũc non tenet̃: et si vellet eũ cogere iusta ẽ appellatio eius secus si non cōstaret. et est differẽtia inter delegatũ a principe et ab inferiore. q̃ delegatus s principe potest cogere omnes ẽt si non sint sui fori. C. q̇ ꝑ sua iuris. l vnica. ff. de mune. et ho. l. munez. §. iudicādi exceptis aduocatis q̇ alibi qꝫ ĩ foro suo recipere iudiciũ nō possũt cogi. C. de aduo. d. iu. l. sancim⁹ in fi. delegatus ab ordinario non potest cogere hoĩez alterius fori. ff. de iurisdi. om. iu. l. vlt. ff. de tu. et cu. dat. ab his. l. j. ð offi. or. pastoralis ĩ prin. et in gl. p̃fati. c. pastoralis de of. dele.
[sect. 10] ¶ Vbi potest cognoscere delegatus pape vide. s̃. cōmissio.
¶ Quando expirat iurisditio ei⁹. Rñ. re inte **[sect. 11]** gra expirat per scĩaz mortis delegātis. l. eius qui in prin. ff. si cer. pe. de of. dele. gratum. Jtem per mortem illius cōtra quam mandatur remtegra de rescri. significauit et młtis alijs modis. vt in. c. quoniaz abbas de of. dele. et in multis alijs locis que omitto.
[sect. 12] ¶ Qũo potest absoluere excōicatos a se vide. s̃. abso lutio. ij. in princ. et. §. j
[Fo.xcvij.r] ¶ Quid si delegatus non vult facere fidez de mādato suo. et propterea aliq̇s non vult ei credere cum non teneatur. vt in c. cum in iure ð of. dele. et cum excōicat. Rñ. ꝗz doc. in. d. c. quod non tenet q̃ delegat⁹ nō habet autoritatẽ excōicādi nisi qð eẽt sibi rebellis: et cum talis non sit ex iurisdictiōis defectu nulla est excōmunicatio.

Deme#tia

si est perseuerans. excusat a culpa qꝫtum ad factum in ipsa cōmissum. xv. q. j. aliquos xxxij. q. vij. quẽadmodũ et ab irregulari tate. vt in cle. vnica de homi.
De demẽte et quis dicatur demẽs et multas circa illuz questiones ponit Bal. in aut̃. ex causa. col. C. ð libe. prete. ¶ Vtrum qui aliqñ fuit demens possit **[sect. 1]** promoueri ad ordines vide. s̃. corpore viciatus. §. viij.

Demoniacus.

an possit promoueri vide. s̃. corporeviciatus. §. viij.
¶ Quomodo in dubio possit probari an quis sit demoniacus. Rñ. quod si ꝑ. xxx. dies carnib⁹ indifferetervesci cogatur: et maxime edinis que demones prouo cāt. vt hr̃ ĩ. c. ij. vij. q. ij. in. tex. et in glo. si nullam sentiet lesionem apparebit q̇ non sit demoniacus.

Denunciatio

quadruplex prima euangelica quia ab euāgelio sumpta mat. xviij. et requirit. vj. ¶ Primũ quod si frater. i. christian⁹. ij. q. iij. ad mẽsam. lz infidelis posset ðnũ ciari si contra legẽ nature vel contra legẽ eos in moralib⁹ offẽdit q̃ papa habet iurisditionẽ in eos in istis casib⁹ de q̊ j. iudeus. §. xxvij. ałs non. ¶ Secunduz quod p̃cedat secreta monitio ĩ qua vt emẽ detvel desistat obsecrādus ẽ. ¶ Tertiũ quod peccatum non sit oĩno ocultũ. sz quod possit ꝑbari per testes q̃ si esset oĩno occultuz non haberet locum et sequitur Pa. in. ca. nouit

de iudi. ij. q. j. si peccauerit immo si etiam vnus solus testis esset non posset denunciari ad penitentiaʒ imponendam.
¶ Quartum quod si non desistit vel emendat se ad eius monitioneʒ adhibeat te stes qni sciunt: vel cum quibus possit eũ cōuincere. ¶ Quintũ quod si se non corrigit dicatur prelato et denunciet̃. ¶ Sex tũ quod ꝑbet se eũ bis monuissevt. j. dicā. De materia que in hoc. §. tāgitur. et an et qualiter denunciatio et accusatio differāt no. Bal. ĩ repe. l. edita col. lxvij. C. de edẽ. vbi dicit quod denunciatio dicit̃ quando denũcians se non subscribit ad penam tallionis nec concludit: sed accusatio sit. et an debeat denũciatio maleficiorũ fieri in scriptis. Bal. in. l. fi. co. pe. C. de nego. gest. tenet quod sic cuʒ succe dat loco libelli.
¶ Vtrum quilibet teneatur ad supradi **[sect. 1]** ctā denũciationẽ. Rñ. do. cano. in. d. c. nouit et si peccauerit varie loquũtur. sʒ vr̃ mihi dicẽdũ ꝑ cōcordia quod si loqua mur prout est solum fraterna correctio sic tene opi. Arc. ĩ. d. c. si peccauerit quod ẽ omnibus de p̃cepto quod ſʒ dixi. s̃. correctio fraterna. Et ista correctio solum proce dit ab actu caritatis. et ista proprie nō dicitur denũciatio euāgelica nec tene mur de denũciatiōe ꝑprie euangelica req̇rũtur supradicta. si vero loquat̃ et tunc distinguo ſʒ Jnn. in. d. c. nouit q ꝗ āt loquimur ꝏ pctō ꝑpetrato qꝏr̃cipit augmẽtũ vel mltiplicationẽ seu cōtinuatiōeʒ mali et etiam de perpetrando et sic q̇libet qui credit se eā posse ꝑficere sine graui detrimẽto puta q̃ non opor teret eũ desistere a negocijs suis vel incurrere in ĩmicitiā vel aliud periculũ tenetur de precepto. xxij. q. v. ca. hic vr̃ quod verum in: elligo quando talis est prelatus per quem finis huius denũciationis obtineri possit qui est vt vel ille emendet nam si vellet ad aliud ꝑcedere prelatus peccatore emendādo se nō potest de iure secundum doc. in. d. c. nouit q̃ per istam viam non queritur nisi peni tentia peccati vel si corrigi non vult ad terrorem aliorum excommunicetur: et taliter prouideatur quod ceteri timeant. si vero talis non sit prelatus vel non possit sine graui damno eam prosequi sic non tenetur nisi solum qui ex officio hʒ cui dr̃. lxxxiij. di. Error cui non resistitur **[[Fo.xcvij.]v]** approbatur et c. cuʒ si. sivero loquamur de peccato perpetrato quod non habet cōtinuationem sic dico quod solum tenen tur qui habẽt ex officio. rō quia hoc ꝑcedit ab actu iusticie ad instruẽdũ alios perexemplũ qꝏ quidem pertinet adsu periores. xj. q. iij. precipue. et. xxiij. q. iiij. duo ista.
¶ Vtrum denuntiationẽ euangelicaʒ sꝑ **[sect. 2]** debeat p̃cedere admonitio de qua. s̃. di ctũ est. Rñ. quod si peccatum est publicũ nul la req̇ritur mẽitio ſʒ Arch. ĩ. d. c. si peccauerit iuxta illud peccantẽ corā omni bus argue. xlv. d. sʒ illud si vero peccatuʒ est ocultuʒ et tardatio denunciatio nis inferret nocumẽtũ ꝑximo temporale vel spirituale puta traditio ciuitatis heresis ĩfectio et huiusmodi similiter sine monitiōe denunciabitur nisi constet q ad eius monitionẽ desistet nam quilibʒ debet corrigi vt si potest eius fama nō ledatur. Si vero non fit nocumentũ pro ximo nisi ipsi peccāti solum debet precedere duplex monitio. Vna per monẽtẽ soluʒ q̃ per iuramẽtum ipsi⁹ hʒ probari. Alia permonẽtẽ et vno testevł duob⁹ et per ipsos probatur. limitat Ric. ĩ. iiij. di. xix. ar. iij. q. j. qui cōcordat cuʒ supra dictis nisi ꝑbabiliter crederet non profi cereper secretaʒ monitioneʒ: sʒ potius ille irritaretur contra corrigẽtẽ et premo nitus subterfugia quereretvt corigi nō posset iuxta illꝏ ꝑuerb. ix. Noli arguere derisorem ne oderit te. q̃ non debet tunc monere ałs sic.
¶ Qui admittũtur ad hāc euangelicā **[sect. 3]** denũciationẽ. Rñ. ſʒ gl. in. di. c. sipecca uerit et nouit quod admittuntur omnes infames mulieres minores nisi ꝑmaneant in crimine similiter etiam ad testi monium. Limitat Jnn. in. d. c. nouit si solum penitentia de crimine queritur vt debet fieri in ista et non aliquod tem porale nec directe nec incidẽter q̃ tũc tantum legitimi testes admittũtur ſm eundem Jnno.

¶ Vtrum sit ordo iuris seruādus ĩ ea. Rñ. [sect. 4] ſz Jnn. ĩ. d. c. nouit quod nō. arg. c. j. ȯ dolo et cōtu. ¶ Secũda dr̃ canonica q̃ a cano [sect. 5] nib⁹ inuenta est tamen q̃ habet ortum ſm Jnn. l. veteri. et ista est duplex. quedam specialis cōpetẽs illi soli cui ĩterest ha bere bonum prelatum et fit vt quis de bñficio āmoueatur et requiritur trina monitio secundum cōmuniter do. et facit gl. ij. q. vij. c. qua propter. alia est generalis et publica et hoc secundum Jnn. etiam locũ habet in criminibus ꝑpetratis si crimina re cipiũt augmentũ propter multiplicationẽ actuũ vel ꝓpter cōtinuationẽ in iurie aꝗs non nisi solũ de ꝑpetrandis et de hac hr̃ de iureiu. c. quẽadmodum in fi. quo vero ad ꝑpetrāda hr̃ de despon. ĩpu. c. ad dissoluendũ. xxij. q. v. hoc vr̃ et non opz in ista gñali p̃cedat secreta mo nitio ſz glo. in. d. c. ad dissoluendum.
¶ Tertia dr̃ iudicialis et hec ẽ duplex [sect. 6] Quedā publica q̃. s. ɔpetit ex officiopu ro in qua non req̇ritur monitio sz iudex ex officio suo et per denũciationẽ suorũ officialiũ ĩ ea ꝓcedit et hz locũ tantum in notorijs vt in. l. ea quidẽ. C. de accu. et so lũ iudex q̇ habet merũvel mixtũ ĩperiũ tales denũciatores ɔstituere potest vt ĩ. l. j. §. quies quoqꝫ. ff. de offi. p̃fec. vr.
¶ Quedā ṗuata q̃ competit leso ꝓ suo interesse et ista qñqꝫ ĩ foro ciuili et ȯ pla no expedit̃ etiam si non p̃cessit monitio vt quando ille q̇ ꝓponit non potest agere puta qꝛ seruus vel ptāti alteri⁹ subditus. insti. de his qui sunt sui vel ali. iu. §. pe. ff. de of. prefe. vr. l. j. §. qȯ autem. et idem dic de religiosis conquerentibus de iniustis grauaminibus suoꝝ p̃latoruz. Jtẽ de his q̇ spectāt ad forum venale vt iu sto precio vendantur. Jdem de rusticis oppressis. in foro autem canonico requiritur triplex monitio secundum Hos. et cōmuniter doc. in. d. c. nouit. sz pa. ibidez tenet sufficere binam sicut in euāgelica et hoc credo verum quod dz precedere mo nitio nisi timor ĩpediret eā et licet iudex ecclıastic⁹ ĩdistincte admittat ȯnũ ciationẽ euāgelicā. non tamen istā nisi qñ crimen est ecclesiasticũ de sui naturavel rōne pacis vel iuramẽti vel crimen notori um non auditur ĩ foro se culari vel quando est miserabilis ꝑsona q̃ eā ꝓpōit. Jtem qñ **[Fo.xcviij.r]** ꝓpter potentiā se non potest iuuare in foro seculari quia eius dominus vel tyrannus et hec differt ab euangelica. ¶ Primo quia non admittitur nisi ille cuius interest. Jtẽ ille cuius ĩterest nō repellitur p̃texru criminis. Jtez in ista non recipiunt̃ nisi legitimi testes. Jtẽ in ista non solũ requirit̃ vt corrigat̃ pctm̃ vt in illa sed etiam vt res restituatur et le sus seruetur indẽnis. Jtem in ista ꝓce ditur iudicialiter vnde danda est ĩ scriptis fienda litis conte. et sententia scriptis ferenda non ĩ illa lz ista expediatur de plano. et ideo dicitur iudicialis quia in iudicio fit et iudicialiter proceditur licet non vsquequaqꝫ. Jn illa vero non et de hoc vide Pau. in. d. c. nouit diffuse.
¶ Quomodo formabitur libellus seu [sect. 7] denũtiatio ĩ ista iudiciali. Rñ. ſz Jnn. in. d. c. nouit sic domine iudex talis tz librum meum contra conscientiam et in periculum anime sue cum ad me perti neat. Jdeo peto officium vestrum vt co gatis eum ad penitẽtiā et restitutionẽ. ¶ Quarta dicitur regularis. qꝛ secundum di [sect. 8] uersas religiones et religiosorum cōstitutiōes expeditur et ꝓcedit̃ simplr et de plano et non potest appellari secundum Jo. an. fa cit. c. reprehensibilis. de ap. et ad istas vltimas nemo obligatur nisi quando a suo prelato cogitur: vt. j. patebit.
¶ Vtrum teneat̃ quis denunciare alicui [sect. 9] eis peccatum quod ipse q̇ ɔmisit ignorat. vide. s̃. correctio. ij. §. vj.
¶ Vtrum prelato precipienti denunciā [sect. 10] dũ peccatum alterius teneatur subditus obedire nisi seruata forma euangelica. Rñ. si peccatum est publicũ vel in nocumentum ꝓximi fiendum dic quod sic vt. s̃. patet in prin. idem dic quando nō sperat̃ correctio lz non sit in nocumentũ vt. s̃. dictum est. §. j. si vero peccatuz nō est ad nocumentũ ꝓximo et ocultum et speratur correctio si secrete corrigatur vt cōmuniter dz p̃sumi nisi sint signa ꝓbabilia in contrarium

tũc dico secundum Ric. vbi. s̃. quod publicā denunciationẽ dʒ pro cedere secreta monitio ex p̃cepto diuino contra qd̃ p̃latus non potest precipere nec subditus obedire et si frater se corri git debeo desistere a publica denuntia tione: et sic intellige. ij. q. j. si peccauerit. ij. q. vij. accusatio. nam ex precepto dei teneor si possum sine detrimento bonĩ spiritualis illius quem corrigo famaʒ ipsius non ledere quia preciosior ꝗ tẽporalia et valet ad bona temporalia vt de test. c. testimonium de exces. prela. in ter dilectos. Jtem ad bona spiritualia quia multi timore ĩfamie a peccato re trahuntur qui quando se infamatos cō siderant sine freno peccant. vnde glo. super illud Math. xviij. vade et corripe eum et c. dicit ne publice correctus vere cundiam perdat qua perdita in pecca to remaneat secretam autem denuntia tionem non est necesse precedat monitio. et ideo siue secrete monuerim siue non. siue secrete correxerit. sed ad meaʒ monitionem siue non tenetur secrete denunciare prelato p̃cipiẽti: ꝙ valet ad p̃cauẽdas peccata recidiui nec est in fa me fratris p̃iudiciũ si talis est prelatꝰ qualis esse debet rō est ꝙ quilibet tene tur obedire suo prelato in his que ꝑtinent ad eorũ officium et non sunt contra deum vel animā sed sic obedire non est cō tra deum imo secundum deum et intentionem euangelicā in qua non solũ dominus intẽdit peccatorẽ corrigere sed etiam correctio de reciduo p̃cauere ꝙ non ẽ opus valentibus. Mat. ix. et sic prelatos medicos vo luit esse est etiam de his q̃ ꝑtinẽt ad offi cium p̃latorum. Vñ Ber. lib. de dispẽsa tione et p̃cepto. c. v. dicit regularis pro fessio qua se minor sponte subdit maio ri cum allegat et communis equidẽ pa cti reo: vtrũq ꝗ necessitate teneri vinum fidelis cure alterum fidelis obedientie. Cura autem non est tantum ad curandum sʒ etiam ad preseruandum a peccato quod fieri non potest nisi peccator correctus in quo ẽ pronitas dere licta cognoscatur nec potest cognosci nisi ꝑte q̇ solꝰ nosti ergo teneris dicere ad bonum fratris tui. Vñ videmus quod semel lapsus in pctm̃ carnis facilius **[[Fo.xcviij.]v]** relaxabit̃ ĩmo vix retinet̃ huius snĩa est aug. suꝑ leui. v. c. et. xxij. q. v. c. hoc vi det̃ item Gual. in sum. Guil. de mara. et cōiter omnes doc. ordinis nr̃i et sanctus Tho. in quoł. si tamen per signa valde ꝓbabilia et p̃sumptiōes q̃si violẽtas credereť quod p̃latꝰ ex illa denũciatiōe fratrem infamare vellet tũc crimen oculum fratris tam veraciter correcti sibi denũcia ri non debet et hoc qua de denũciatione publica dixi vera sunt ſʒ sanctũ Tho. ij. ij. q. xxxiij. ar. vij. in grauibus peccatis non in leuibus que fame non derogant. Nec ob. his dictũ Aug. in regula qui dicit quod peccatum fratris priꝰ debet ostendi p̃posito ꝗ testibus quia vt dicit Ri. vbi. s̃. q. ij. ibi loquit̃ secundum quod p̃positus est singularis ꝑsona que potest et dʒ ꝓdesse magis ꝗ aliꝰ q̇libet sʒ osten dere p̃lato tanꝗ ecclesie. i. sicut in loco iudicis residenti dʒ sequi testiuʒ indu ctionem vt dictũ est in princi. huius. c. similiter exponit Tho. vbi. s̃. q. viij.

¶ Quid de eo qui iurauit denunciare **[sect. 11]** oẽ crimen qd̃ sciuerit. Rñ. quod tale iuramẽ tũ debet interpetrari vt denunciet mō debito facit. c. ex parte tua de cler. non re si. cum si. Et ideo si loquimur ne denũcia tiōe publica sic non potest nisi primo monuerit peccantem scd̃o quod possit ꝓbare eius dictum. Tertio quod monuerit eum presente vno vel duobus per quos possit ꝓbare monitionẽ et quarto quod noluerit se cōuertere ꝙ istis deficiẽtibꝰ si reuelaret faceret ꝯ ius diuinũ et sic peccaret mortaliter vt no. Theo. et Cano. maxĩe in. d. c. si peccauerit quod limita veruʒ de omni peccato occulto quod non ha bet nocere proximo vt dictum est. s̃. si vero loquamur de denunciatione secre ta fienda prelato: tunc dic quod tenetur siue probare possit siue non siue monue rit indistincte si modo p̃latus sit qualis esse dʒ ałs non vt puta ꝙ crudelis ꝙ bestialis vel diffamator et huiusmodi ꝙ ĩ tali non dʒ nisi vt pius pater orando mo liẽdo caritatiue inducendo fratreʒ ad corrigendum et si non potest dimittat eum deo et a ꝑte probat̃ in. d. c. si peccauerit. ¶ Quid si iurauit vel ꝓmisit non denũ **[sect. 2]** ciare. Rñ.

quod si intẽdebat quando ꝑmisit vel iurauit quod etiam adp̃ceptũ superioris vel etiam sine p̃cepto supioris in peccato cō mitttẽdo non reuelare mortaliter peccauit ꝑmittẽdo et tenetur non ob. iuramẽto et ꝑmissione denunciare in casu in quo denunciatio cadit sub p̃cepto. Jn alijs autem casib⁹ in quibus est de cōsilio non tenet̃ sʒ bñ potest denũciare non obstante ta li iuramẽto vel promissione sine pecca to secundum no. xxij. q. iiij. ĩ multis capitulis. ¶ Vtrum ep̃o vel alio supiore p̃cipiẽte vt quilibet qui scit q̇s fecerit tale furtum teneatur reuelare sub excōicatiōe late snĩe sit reuelandũ q̇cq̇d aliq̇s scit. Rñ. vt colligo ex. s̃. dictis et per ea q̃ dicā. j. inquisitio. §. j. quod aut ep̃s hʒ infamatuʒ aliquẽ de aliquoet ꝗ non plene ꝑbat̃ ad monet vt qui scit dicat tũc ĩdistĩcte tenetur deponere quicq̇d scit lʒ non p̃cesse rit monitio et lʒ non possit ꝑbare. ꝗ tunc non venit vt denunciet sed vt testificet̃ de eo. quod scit facit. c. j. de testi. cog. et quod ibi no. Fallit hoc in parẽtibus et filijs qui nec etiaʒ volentes ad testimonium aduersus se inuicẽ admittuntur tex. est in. l. parẽtes. C. de testi. et. iiij. q. iij. §. item parẽtes et intelligitur solum de ascendentibus et de descendẽtibus nō collateralibus secundum gl. in. d. §. item. Nec etiam debẽt compelli vxor contra virũ nec socer aduersus generum priuignũ sobrinum sobrinam et ex sobrinis natũ et eos qui in priori gradu sunt vt. iiij. q. iiij. §. itẽ. l. iul. ponitur in. l. lege iul. iudi ciorum publicorum. ff. de testi. vbi dicit glo. sobrini sobrine sunt qui ex feminis puta consobrinis descendunt sicut consobrini quasi consorbrini. vt instit. de gra. §. iiij. et. vj. Hoc limito quando proceditur criminaliter secus si ciuiliter. vt. j. familia. §. vij. Si autem non ex tat infamia contra aliquem sed in generali inquirit quis fecerit tale quid vt fit communiter sic tenetur talem ad monere secundum ordinem euangelicum vt prouideat et emendet quod fecit et satisfaciat ep̃o p̃cipienti alias si noluerit **[Fo.xcix.r]** tunc si potest ꝑbare tenetur reuelare aliter erit excōicatus sʒ si ꝑbare non posset nō tenet̃. Jta tʒ gl. in. c. sacerdos. de pe. di. vj. et. vj. q. j. c. si omnia et. q. ij. placuit et. d. c. si peccauerit. ij. q. vij. plerũqꝫ facit. c. si sacerdos de off. or. et ratio est quia tũc req̇ ritur vt denũciator non vt testis qꝺ no. quia sepe venit in practica et per hoc in fert Joā. de pla. insti. de pub. iu. qꝺ puniẽs illum qui scit aliquẽ cōmisisse cri mẽ lese maiestatis ꝗ non denũciauit cũ ꝑbare nōposset quod tenetur ei ad oẽ dānũ. Et idem tenet bal. in quodā cōsilio qꝺ incipit qꝫqꝫ alleg. sint multa. vñ quando ꝺr qui scit intelligit̃ de sciẽtia ꝑbabili. l. q̇ accusare. C. de edẽ. facit. l. nostris. C. de calũ. si tamen esset talis p̃latus q̇ secrete ꝑuidere vellet deberet sibi secrete tanqꝫ patri dicere. xxij. q. v. c. hoc vr̃ sed cum cōi ter requirāt vt ꝑcedāt iudicialiter nō tenetur nisi de eo qꝺ probare pōt. et ꝼm limita qꝺ. j. dicam furtũ. §. xlj. et vide qꝺ dicam. j. familia. §. viij.

Depositum

est quod custodiendũ alicui datum est vt. ff. depo. l. j. in prin.
De materia hui⁹. §. et quod de re ꝑpria fieri non potest no. in. l. qui rẽ. et ibi Bar. ff. de po. et qua. act. petatur per creditoreʒ no. glo. in. l. acceptaʒ. C. de vsu. vbi etiā in. viij. q. dicit quod dñiũ depositi est ĩ aere donec creditor consentiat quo facto est apud creditorem. et est depositum contractus nominatus. sed pactum de deponendo nō. no. Bar. in. l. iurisgentiũ. in prin. ff. de pac.
¶ Jn quibus consistit depositum. Rñ. **[sect. 1]** glo. in. c. bona fides. eo. titu. quod in rebus mobilibus et se mouentibus nisi forte vbi a pluribus res que est in cōtrouersia ꝑ sequestro deponit̃ vt in. c. exaĩata de iud. et in. l. licet. ff. depo.
¶ Vtrum dominium et possessio transferatur **[sect. 2]** in dopositarium. Rñ. quod non sed remanet apud deponentem. d. l. licet.

¶ De qua culpa tenetur depositarius. **[sect. 3]** Rñ. quod regulariter non tenetur nisi de do lo et lata culpa quia communiter fit gra tia deponetis tantum vt placet in. d. c. bona fides. et in. d. l. j. §. vlti. sed in duobus casibus tenetur etiam de leui.
¶ Primus si mercedem accipit ꝑ custo dia. d. l. j §. si quis seruum et. d. c. bona fi des. ¶ Secundus si cōuenit vt teneretur. d. l. j. §. si ꝯueniat vbi dicitur cōtractus ex ꝯtētione legē accipiunt dūmō non conuenīat vt non teneatur de dolo ꝗ hec conuentio est contra bonos mores et contra bonam fidē et ideo non est se quēda. d. §. si conueniat. et tribus casib⁹ tenetur de leuissima. ¶ Primus si causa depositarij apud eum sit res deposita. ¶ Secundus si deposito se obtulit intellige quando diligētissimū excludit. ¶ Tertius si cōuenit vt in. d. l. j. §. sepe euenit de casu fortuito non tenetur nisi fuerit ī mora restituēdi vel ex pacto cō uenerit. d. c bona fides.
¶ Vtrum ecclesia teneat̄ ꝑ deposito fa **[sect. 4]** cto prelato ecclesie si perijt. Rñ. quod non vt pz. in. c. j. de depo. nisi sit versum in vtili tatē ecclesie vt ibidem secus si factū fuisset prelato cum consensu capłi et alijs solē nitatibus q̄ requiruntur vt obligeť ecclesie ꝗ est factū ecclesie depositū tunc et sic tenetur aliqui tamen tenent quod si de positū sit factū apud sacristam deputa tum ad custodiam vasorum et depossto rum a prelato et toto capło ecclesia tene tur vt in gl. in. c. j. eo. ti. siłr quando prelatus est cōsuetus bene administrare et gubernare bona ecclie p̄sumeť in vtilitatē ec clesie ꝯuenisse. ita dicit arch. ī. c. hoc hu ius. x. q. ij. et Bar. ī. l. ciuitas. ff. si cer. pe. et lati⁹ per bal. ī auť. hoc ius. C. ð sa. san. et c. ¶ Sed quis ꝑbabit versum in vtilita **[sect. 5]** tez ecclesie. Rñ. quod ille q̇ dicit. l. eiq̇. ff. de ꝑ ba. secundum Jnn. ī. d. c. j. et dicit speciale hoc in deposito et ī mutuo vt. d. auť. hoc ius .§. his creditor. x. q. ij. sed in deposito nō credo ego verum nisi quando ꝑ eius satisfafactione oporteret vēdere res immobiles ecclesie sed quando potest satisfieri de fructibus non oportet ꝑbare versum in vtilitatem ecclesie vt in. d. §. is credi tor. Similiter nec in alijs contractibus excepto mutuo. vide opi. diuersas. c. q ꝗ quibusdam de fideiu.
[[Fo.xcix.]v] ¶ Vtrum depositari⁹ possit res suas ꝑpo **[sect. 6]** nere depositis quando ambas saluare non pōt. Rñ. secundum distinctionē positā. s̄. cōmo datum. §. xvj. et lz. d. c. bona fides videa tur velle eum esse in dolo si casu aliquo habet saluas suas depositis perditis intellige verum quo ad presumptionē que cessat in foro anime.
¶ Quid si depositū reddať sz deteriora **[sect. 7]** tū. Rñ. quod tenetur quasi redditū non sit vt dicit tex. in. l. j. §. si res deposita qð intellige si dolo deterioratū sit vel etiam culpa quando de culpa tenebať ꝗ tūc tenetur restituere vel totā extimationē si deterioratio talis sit quod inutile factū est deponēti aut si non saltē quāto deterius ar. eoꝛ q̄ no. in. l. j. in princ. ff. de edil. edic.
¶ Quid si heres aut alius distraxit de **[sect. 8]** positū factū mortuo. Rñ. quod si dolose fecit tenetur si autem ignorās rē depositā et bo na fide distraxit non tenetur nisi de eo qð ad eū ꝑuenit. Siłr dic in cōmodato vt ī l. j. §. vltimo. et. l. sed et si non heres. ff. eo. ti. Quod si minus vendidit vel preciuz nōdum exigit sine dolo tūc actiones tā tum prestabit deponēti. aut cōmodāti vt in. l. ij. ff. depo. Si vero rē possit redimere et prestare nec velit non caret culpa l. dolo vi. l. plane. ff. deposi. iuncta. l. dolus. ff. man. Et ideo tenetur.
¶ Vtrum depositor possit reuocare depo **[sect. 9]** situm semper quando vult. Rñ. quod sic. d. c. bona fides etiam si deposuisset vt sibi reddere tur certo ꝑe vt in. d. l. j. §. si deposuero.
¶ Vtrum semper sit reddendū depositū qñ **[sect. 10]** petiť. Rñ. quod regulariter sic ar. d. §. si deposuero et. d. c. bona fides ĩmo denegās cōmittit furtum et cōdēnat⁹ suo noĩe efficiť ĩfamis. C. deposi. l. q̇ depositū. et no. suo noĩe ꝗ si ꝑcuratorio. tutorio. curato rio vel defensorio noĩe ꝯdēneť non efficiť ĩfamis. vt in. l. furti. §. si q̇s alieno. ff. de his q̇ no. infa. Fallit tamen

hoc scꝫ quod tenea tur reddere in. iiij. casib⁹. ¶ Primus qñ quis gladio deposito efficitur furiosus et. sic eum petit non tenetur etiam si iuras set semper reddere qñ. petet. xxij. q. ij. ne quis. ¶ Scȝs si deponẽs post depositũ fuit deportat⁹ et bona eius publicata sũt ꝗ in publicũ deferẽdũ est depositũ nō ei q̇ deposuit vt. l. bona fides in prin. ff. deposi. ¶ Terti⁹ quando fur et dominus cōcurrũt in petitione. ꝗ dominus p̃ponit̃. d. l. bona fi des. ¶ Quartus quando fur deposuit apud dominiũ cui surripuit vel apud ꝓprietarium. vt in. d. l. bona fides.
¶ Vtrum cā cōpẽsationis possit retinere **[sect. 11]** depositũ. Rñ. quod non vt. ĩ. d. c. bona fides. et est singulare in deposito. lꝫ in alijs sit sec⁹ per regulā. xxij. q. vij. dominus qȝ veruꝫ est de cōpensatione directa. sed de compensatione indirecta loquẽdo bene po test fieri in cōscĩa simpliciter de q̇buscũ ꝗ vbi. s̃. cōpensatio. §. ij. lꝫ quo ad eorũ cōtẽtiosum foret distinguendũ presertim quando dolose denegat facere debitũ.
¶ Vtrum depositarius possit vti re depo **[sect. 12]** sita. Rñ. quod non alias cōmittit furtũvt. l. q̇ furtũ. ff. de cōdi. fur. Fallit hoc in duobus casibus. ¶ Primus si pecunia non obsignata deponat̃. l. quint⁹. ff. deposi. secus si signata. l. si saculum. ff. deposi. et idem dic de quibuscũꝗ q̇ cōsistunt in nu mero pondere et mensura eadem rōne. ¶ Scȝs si putauit dominiũ ꝑmissurũ. ff. de fur. l. qui rẽ. in prin.
¶ Vtrum aliquis possit rẽ suā apud aliũ **[sect. 13]** depositam furtim accipere. Rñ. ſm. s. Tho. ij. ij. q. lxvj. ar. v. quod non ꝗ grauat depositarium ad restituendum vel se ostendendũ immunẽ. et ideo si facit tenetur eum reuelare qȝ verum intelligo nisi ipse depositarius sciuisset rem depositam iniuste detentam a deponente vel nisi vero domino eā petente simul cum vsurpatore eā sibi denegasset ꝗ cuꝫ iniuste eā teneat videtur quod sine pctō furtum possit auferri ar. l. ancille. C. de fur. et. l. bona fides. ff. depo.
¶ Qui credendum est quando depositũ non **[sect. 14]** est ostẽsum depositario seu tabernario vtputa ꝗ deposuit bursam vel saculuꝫ plenũ. tamen non ostendit quid erat intus et ꝗtũ. Rñ. Math. ĩ cle. ne in agro. de sta. mo. in. §. sane quod non credetur deponen ti nisi probet neꝗ stabitur eius iuramẽto quia iuramentum non datur nisi quā do precedit semiplena probatio vt in. c. **[Fo.c.r]** fi. qȝ metus causa vide. j. nauta. §. j.
¶ Qũo teneat̃ tabernari⁹ et nauta hu **[sect. 15]** iusmodi de his que deponunt̃ apȝ eos vide. j. nauta in princ.
¶ Ad q̇d teneatur deputatus ad custo **[sect. 16]** diam libroꝝ vide. s̃. custos in ṗnc.

Derisio

ſm sctm̃ Tho. scȝa. scȝe. q. lxxv. est cum aliquismalum alicuius persone vel defectũ in luduꝫ vel risum ponit vt erubescat et verecun detur Et propterea differt a cōuicĩo seu cōtumelia quia sicut finis ipsius est vt tollat honorẽ sic deridẽs ĩtẽdit vt erubescat. Fit autem derisio in ꝕbo cachino et sic est derisio. Aliqñ fit naso rugato et sic est subsānatio aliqñ factis et sic ẽ illusio tamen in fine idem suntvt no. gl. sup p̃s. Qui habitat in celis irridebit eos.
¶ Vtrum sit mortale pctm̃. Rñ. qui. s̃. ibi **[sect. 1]** dem quod sic quando irridẽdo oĩo peruipendit aliquẽ et tam vilem existimat vt de eius malo non sitcurandũ. sed sit ꝑ ludo habendũ et tanto grauius ꝗto magis te net̃ reuereri eũ. ¶ Vñ irrisio dei est gra uissimũ peccatum ¶ Scȝm locũ tenet irrisio scr̃oꝝ et sctōꝝ. Tertiũ parentũ et p̃latorũ ꝓpterea chā fuit maledict⁹. ij. q vij. snĩa. xv. q. v. c. j. ¶ Quartũ iustorũ q̇ grauis est quia multi bene agẽdo retrahunt̃ irridere autem de malo ꝓximi inꝗ tum est leue seu paruũ et sine notabili vtilitate proximi vel perturbatiōe erit veniale pctm̃ ſm. Alex. secunda secunȝ ti. de derisione.

Desperatio

est quando ex falsa extimatōe ꝓpter peccata q̃ fecit vel bona q̃ omisit desperat de dei misericordia credens deum nolle vel nō posse sibi parcere: vel in gratiam recipere ¶ Vtrum sit grauissimũ peccatorum. Rñ. **[sect. 1]** q ex parte nr̃a est grauius ꝗ odium dei quia per spẽ reuocamur amalis et introducimur ad bona ꝓsequẽda. ideo sublata spe hoĩes ĩfrenate labũt̃ ĩ pctā et a bonis retrahunt̃. Vñ. gl. suꝑ illud ꝓ uer. xxiiij. si desꝑaueris. Nihil execrabi lius desperatiōe quā q̇ hꝫ et in generali bus huius vite loborib⁹. et qd̃ peius est in fidei certitudiue cōstantiā ꝓerdit. et Jsi. de sum. bo. perpetrare flagitiũ aliquod mors est desperare est descẽdere in infernũ. Odiũ tamen dei quod ꝓuenit ex eo quod volũtas hoĩs diuine bonitati contra riatur scd̃m se est grauius pctm̃ similiter infidelitas. et intellige qd̃ est grauis simũ pctm̃ quando homo sciẽter et aduertent̃ tenet qd̃ de⁹ nolit parcere penitentib⁹ et gratiam dare redeũtibus ꝙ sicut motus spei q̇ conformiter se hꝫ ad extimationẽ verā laudabilis est meritori⁹ sic mo tus oppositus. s. desperationis q̇ se cōformat existimationi false de deo est vi ciosus et mortale pctm̃ et grauissimũ secus si desperatio esset in subito et indeliberato motu cum aliquotiẽs ex complexione nature causetur. ꝙ esset venia le. vel nullũ peccatum hec ex Tho. ij. ij. q. xx. et Alex.
¶ Desperatio aliqñ ꝓuenit ex accidia **[sect. 2]** ꝙ propter tristitiā quā cōcipit erga bo nũ desperat posse per se vel per aliũ illud perficere. Aliqñ procedit ex luxuria qua homo dedit⁹ delectatiōibusvenerets fastidit bona spũalia et non sperat ea quasi bona ardua aliqñ ex auaritia que hoĩem qui habet multa restituere ligat vt desperet. Aliqñ ex nature complexione: quia homo melẽcolicus incidit in eam.
¶ Vtrum sit de aliquo desperādũ in hac **[sect. 3]** vita. Rñ. qd̃ non. c. nemo. de pe. dist. vij. xxvj. q. vj. c. is q̇ in infirmitate et. c. si pre sbyter. et. c. agnouimus.

Detractio

est aliene fame per occulta verba denigratio. Et dicitur occulta respectu eiusde quo d̃r: ꝙ in eius abñtia proferunt̃. Et differt scd̃m Tho. scd̃a scd̃e. q. lxxxiij. a cōtume lia: ꝙ contumeliosus per aperta verba dicta in faciẽ intendit derogare honorĩ detractor vero ĩ abñtia ꝓximi eius famā ledit et sic patet quod in modo quia iste occulte. ille aperte et in fine differt ꝙ iste famam ille honorem auferre intendit.
Materiā hui⁹. §. vide per spe. in ti. de accu. ver. item qd̃ est conspirator. et peccant in: spiritum sanctum. c. homici dium. j. distin.
[[Fo.c.]v] ¶ Quot modis fit detractio. Rñ. scd̃m **[sect. 1]** Ale. scd̃a scd̃e tracta. eo. qd̃. vij. modis. ¶ Primus est occultatiuus qñ. quod esset manifestādũ necessario ad honorẽ et sa lutẽ animaꝛ nōvult ꝓpalare: vnde Gilbertus. Grauis inquit rapacitas. cum ve rā alteri⁹ gloriā et si mẽdatio non corrũpis silẽtio preteris. ¶ Scd̃s est negatinus scꝫ cum negat sciẽter alteri⁹ bonũ. s. dicẽdo non est verum qd̃ talis sit bonus. ¶ Tertius est deprauatiuus. s. cum dicit bonum factũ. sed mala intẽtiōe. seu ꝙ secuta tot scādala sunt et huiusmodi contra illd̃. xj. q. iij. c. Vhe qui dicitis et c. ¶ Quartus est venenatiu⁹. s. cum mala imiscent̃ bonis sicut fit cōiter ꝙ dicũt prius bona postea addunt malaet hmōi. ¶ Quint⁹ est publicati⁹. s. cum occulta pctā manife sta his quibus non debet aut ordine quo non debet. ¶ Sextus est augumẽtati⁹. s. addẽdo vel ex modo loquẽdi aggrauā do factũ. ¶ Septim⁹ est inuẽtiu⁹. s. falsa crimina imponẽdo siue p̃dicti modi fiant verbis claris. siue obscuris. siue si gnis vel literis aut alio modo equiualẽti ꝙ factis et signis loquimur de spō. cum apud. et. c. tue.

¶ Vtrum sit mortale pctm̃. Rñ. vt colligo **[sect. 2]** ex doctrina alex. vbi. s̃. et tho. vbi. s̃. qd̃ tripłr d̃r q̇s detractor. ¶ Primo modo solũ formałr et hic est ille q̇ dicit occultat negat et c. q̊dā q̃ de se non sunt in infa miā proximi sed tamen ea intẽtionevt diffa met̃ et talis semper peccat mortałr facit c. cum volũtarie de sen. exc. cum similibus. Non tenetur tamen ad restitutionem fame.
¶ Scd̃o modo d̃r q̇a detractor materia liter tamen et est ille q̇ non animo infamādi sed ex loquacitate vel alio mō indebito occultādo negādo verba profert. ĩ infa miā proximi et si talis occultatio. negatio et c. de se infamāt. puta q̃ sunt cōtra honestatẽ vite et morũ et apud illũ vel illos quibus occultat negat et c. sequit̃ in famia proximi ꝯ quẽ tałr detrahit. tũc mortałr peccat. ar. c. sepe cōtīgit. c. hi q̇ l. di. si vero de se talia non infamāt puta q̃ possunt ĩtelligi ita de culpa veniali sicut de mortali. sicut cum quisdicit talis est magnus superbus alter auarus ira cũdus et huiusmodi. que possunt accipi et pro primo motu qui est venialis. et etiam ꝑ pctō mortali. tũc non peccat mortaliter talis proferens ex loquacitate: q̃ si proximi audiẽtes scandalizant̃ est eis ĩputādũ cum faciāt contra illud. estote misericordes. de reg. iu. q̃ in meliorẽ partẽ debebāt interpretari. Jdẽ dicẽdũ in his que sunt modice importātie pu ta pctā venialia que cōiter non infamāt. Jdẽ sił̃r dic secundum sco. in. iiij. di. xv. q. iiij. de eo qui ex loquacitate dicit se audiuisse aliqua mala infamatoria proximi. Ratio q̃ talis ex natura act⁹ non aufert illi famam in opinione audiẽtis: q̃ qui cito credit leuis est corde. dūmodo aliquid non addat quo prouocent̃ audiẽtes ad credendũ: q̃ tũc esset mortale secundum Lan. vbi. s̃. Similiter si ille cui dicit habebat eũ pro scelerato q̃ iam infamat⁹ erat apud eũ de alijs et si non de isto. ¶ Tertio mō d̃r quis detractor materialiter et formałr qñ. s. occultat vel negat. vel dicit verba ĩfamatoria et cum intentiōe infamādi. et talis sine dubio magis mortaliter peccat q̃ raptores rerum. vj. q. j. ex merito. et. c. deteriores. Et quod detractio sit mortale pctm̃ ex se facit. c. accusatio. ij. q. vij. et. c. nemo peritoꝛ. xj. q. iij. et. c. homicidioꝛ. de pe. di. j. et. c. clericus. el. ij. xlvj. distin.
¶ Vtrum ille q̇ per detractationẽ suā ab **[sect. 3]** stulit famam ꝑximi teneat̃ ad restitutionẽ. Rñ. secundum omnes doc. in. iiij. di. xv. qd̃ sic si cut q̇ res rapuit alienas. distingue tñ sic. aut occultatio negatio et sił̃ia de sui natura erant ĩfamatoria et ea occultauit negauit et c. ei q̇ bonam opinionem habe bat de ꝑximo ei quibus nũc malā habet nec sciuit aliũde. et sic indistincte tenet̃. s. si dixit verum sine mẽdatio excusando proximũ. s. quod male dixit. et qd̃ non credat si occultauit reuelādo et hmōi. Si vero imposuit falsum dicẽdo se mẽdaciũ dixisse etiam si deberet remaneret infamatus q̃ magis tenetur seruare famam iuste ꝑximo q̃ iniuste sibivñ si in publico di xit retractet in publico si in occulto. ĩoc **[Fo.cj.r]** culto. Fallit hoc in. vij. casibus. ¶ Primus quando sequeret̃ maior infamatio vt puta q̃ non ampli⁹ forte recordant̃. et ꝑ pterea quando vult restituere famam dicat de eo malo qd̃ dixi de tali. non credatis nec specificet quid. Scd̃s casus quando restitutio non posset fieri sine periculo ꝑbabili alicui⁹ mortalis pctī vel mortis corporalis et hmōi: q̃ tũc cum tale malum sit preponendũ. fame non tenetur aduertẽdũ tñ secundum doc. quod quando restō fame non potest fieri infamator tenetur ad aliqd̃ equiualẽs in re bus. ar. c. ecclesie scẽ Marie. vt li. pẽ. ni. inno. ¶ Terti⁹ quando dixit his quibus debe bat. puta. p̃lato per denũciationẽ aut accusationẽ. vel his qui poterāt prodesse non obesse. ¶ Quart⁹ quando talia de sui natura non erant in famatoria puta q̃ poterāt interpretari in pctm̃ veniale. ¶ Quī tus quando dixit quando se audiuisse nihil ipse addẽda ex quo credulitatẽ faceret et sic non tenetur ad restitutionẽ secundum Sco. ī. iiij. et Land. et Asteñ. tamen Asteñ. qd̃ si sequat̃ ĩfamia nihilomin⁹ tenetur q̃uis simpłr dixerit se audiuisse nihil addẽdo. Sic vero dicit qd̃ vr̃ durũ dicere quod exeat ge nus peccati venialis

quando ex cōsideratione talia refert. ¶ Sextꝰ casus est quando ille cui dixerat sciuit per aliā viā postea vt puta qꝏ tūc erat secretū nūc publicatū est per alios. ¶ Septimus quando ille oĩno erat infamis saltem apud illos cum quibus detraxit de eo.
¶ Vtrum ille qui infamauit ꝓximū indi recte. s. negādo crimen sibi ĩpositū ab ac **[sect. 4]** cusatore in iudicio aut denūciatore teneat̃. Rñ. secundum sco. vbi. s̃. qꝏ non tenetur pec catū suū in iudicio cōfiteri nisi modo et ordine de q̊. s̃. Cōfessio delicti et iō sibi imputet q̇ accusat de quo non potest proba re cōcor. Ri. ibidẽ. ar. v. q. iij. debet tamen ꝑ verba sobria excusare eū dicẽdo non cre datis quod maligne ꝓcesserit sed sic crede bat aut aliq̇s eū seduxerit et hmōi.
¶ Vtrum audiẽs detractionẽ peccet mor tałr. Rñ. secundum Tho. ij. ij. q. iiij. ar. iiij. quod cō sentire per audiẽtiā detractiōi potest eẽ du pliciter. Vno mō directe qñ. s. q̇s ĩducit **[sect. 5]** aliū ad pctm̃ detractiōis et placet ei ꝑꝑ odiū quod hʒ ad eū cui detrahitur et sic est eq̃le pctm̃ cum detractore. Et iō si detractio erit mortalis sic et auditio ad ro. nō solū qui faciūt sed qui cōsentiūt. facit. c. non solū. xj. q. iij. Alio mō ɔsentit q̇s in directe. s. quando si resistit cum resistere possit. Et hoc cōtingit aliqñ non ꝗ pctm̃ ei pla ceat sed propter timorẽ humanū vel ne gligẽtiā. aut verecūdiā et tūc aliqñ est mortale puta ꝗ p̃latꝰ q̇ tenetur cōpescere vel ꝓpterscādalū aut ꝗ preponit. timo rẽ humanū caritati de ei alias veniale est. concor. alex. vbi. s̃.
¶ Vtrum infamās seip̃m dicẽdo aliqua **[sect. 6]** mala q̃ non cōmisit peccet mortałr. Rñ. qꝏ si facit ꝓpter tormẽta euitāda sicut faciūt illi q̇ ad torturā ponunt̃ non peccat sed licite fieri potest ꝗ talis cōfessio fa cta tali metu nōvalet nec etiam si fiat cōtra aliū sʒ si non fiat ex tali metu peccat mortaliter et tenetur retractare. ar. c. non sunt audiẽdi. xj. q. in. gl. tñ. ĩ. c. j. xv. q. vj. tenet quod etiam si facit ꝓpter. tormẽta peccat mortałr sʒ ei non credo ꝗ non est mẽ dactū ꝑnitiosum nisi forte ĩ casu quando ratificaret post tormẽta ex q̃ ratificatione esset occidẽdus ipsevel aliꝰ dānificādꝰ ꝗ sic mortałr peccaret et tenere t̃ retractare quo ad id qꝏ false. dixit de alio sʒ quo ad id qꝏ dixit de se si propter dolo rem tormentorū quẽ timeret iterum sibi infligi potiꝰ preeligeret mori ꝗ ip̃m pati credo non tenerentur de necessita te retractare.

Diaconus

debet assistere sacerdoti bus ministrare in omni bus que agunt̃ in sacramentis christi predi care euangelium donare pacẽ annūciare. xxv. di. perlectis. §. ad diaconū. et. xciiij. dist. in multis capitults.
¶ Vtrum possit dispensare corpus xp̃i. Rñ. quod non de cō. di. ij. peruenit nisi necessitate cogẽte de iussu ep̃i vel presby teri. xciij. dist. presente vel si longe esset **[sect. 1]** episcopus vel presbyter et necessitas co geret posset si sine alia lnĩa ea. distĩ. c. diacones.
¶ Vtrum diaconus inductus ad cantan dum euangeliū possit cantare in cho-**[[Fo.cj.]v]**ro. Rñ. Hus. in. c. sctẽ romane. xcvij. di. tenet qꝏ non et si facit excōicatꝰ est. vt in d. c. sed verius credo quod illa prohibitio tantum locum habeat in ecclesia roma na in cardinali propter verbum ibi po situm in hac sede imo credo mereatur si ideo cantat vt chorū adiuuet ꝗ forte pauci sunt. si vero faceret quasi contẽnens officiū suūvel ex iactātia sic pecca ret et ita posset intelligi dicta ꝓhibitio prefati. c. quo ad rationẽ prohibitiōis sed non quo ad penā excōicationis: ꝗiso lum locū habet in cardinali. vt. s̃. dixi. **[sect. 3]** ¶ Quomodo vtitur stola. vide. j. sacerdos. §. v.

Dialetica

dissuadetur in. e. nōne et in. c. vino. et. §. hinc etiaȝ. xxxvij. dist. per totum.

Dies

festus quando incipit. Rñ. vt colligi tur ex glo. in. c. qm̃. de fer. et glo. in. c. pronunciandum. de conse. dist. iij. qd̄ diuersis respectibus diuersis horis incipit quo ad officiũ incipit in vesperis quo ad esum carniuȝ incipit a cene termino limita nisi protraheretur vltra mediam noctẽ cena et quando dies sequens dies ieiunij. vel sexta feria q̃ sicut quo ad ieiuniũ incipit in media nocte. sic et abstinẽtia carniũ et d̄r terminus cene. media nox quando dies ieiunijvł sexta feria sequit̃ scd̄m Pa. in. d. c. qm̃ quo vero ad cessationẽ ab operibus seruilibus ſm pa. in. c. j. de ferijs. incipit secundum consuetu dinẽ pr̃ie. facit. c. qm̃ eo. ti. Et ideo si est consuetudo qd̄ incipiant festare in ma ne tenenda est dũmodo cessent vsqȝ ad aliud mane. si in sero sic serua. Vnũ tñ est notandum qd̄ licet consuetudo pos sit determinare qua hora sit incipiẽdũ festũ non tamen potest diminuere quin ad minus per. xxiiij. horas non cessem⁹ ab ope re seruili semel in ebd̄a. quia isto modo est de iure diuino quod consuetudo nō potest diminuere licet possit augerevel declarare potest etiam consuetudo augere vel faciamus festũ plusqȝ per. xxiiij. ho ras vt pater in. d. c. qm̃ quod limita nisi au geret taliter quod sabbatuȝ videremur festare quia tunc non valet ar. c. quidā de aposta. incipit etiam dies alijs respectibus alijs horis: sed nihil ad conscientiā et ex predictis patet q̇d dicendũ de barbitonsoribus et alijs artificibus qui laborāt vsqȝ ad mediā noctem vel vsqȝ mane diei festi. quia licet sint inducendi vt desistāt non tamen condẽnandi de mor tali ex quo sic est consuetudo dummodo protrahant festum postea vsqȝ ad se quens mane ita quod per. xxiiij. horas ipsum seruent quod not.

Arg. die duplici naturali. s. et artificiali. vide in. l. mors romane. ff. de fer. et l. ita vulnerat⁹ ad. l. aquil. vbi de naturali qui cōtinet etiam noctem et habent vbi. xxiiij. horas artificiales. ℣. xij. l. j. ff. de mā. non crescens nec decrescens estate nec hyeme gl. et Bar. cepo. in. l. ij. §. fi. ff. de ver. sig. et aduerte quod dies in statutis intelligit̃ de artificiali et non de naturali. vt no. Pau. de cast. in. d. l. mors. et Fed. de senis consilio. ccxlix.

¶ Vtrum die assignata ad aliquid faciẽdum alicui teneatur sine alia monitione. Rñ. qd̄ sic quia tũc dies interpellat pro homine de locato. c. potuit. C. de cō trahẽ. et cō. sti. l. magna. C. de iu. emph. l. ij. facit. c. ij. de conces. pre.

¶ Quot miliaria continet q̃libet dies. Rñ. qd̄ in iudicijs scd̄m. ll. xx. vt. l. j. ff. si **[sect. 2]** q̇s ca. et. ff. de ver. sig. l. in itinere et quod libet miliare habet mille passus. et qui libet passus. v. pedes vt. d. l. in itinere in tex. et in gl. sed in cōtractibus standũ est arbitrio bon viri vt attẽta qualitate et conditione promittentis limitet. vt ff. de ver. ob. l. cōtinuus §. cum ita sed gl. in. c. nonnulli. de rescrip. vult qd̄ attendamus cōmunem vsum loquendi scd̄m quem assignabuntur miliaria et ideo si cōsuetudo est qd̄ dentur. xxv. illi stabit̃ et de illa intelligentur rescripta sed iudicio meo arbitrio boni viri est relinquendũ q̇ tamen a cōi cōsuetudine recedere non debet cum sit optima interpres. l. de cōsue. c. cum dilect⁹. ff. de. ll. ĩ. si de ĩterpretatiōe nisi sit cā euidẽs alid̄ dicẽdi.

Diffamatio

vide. s̃. detractio. et no ta. quod potest quis **[Fo.cij.r]** ĩmplorare officium iudicis vt compellat diffamantem cessare et iudex tenetur vt in. l. diffamari. C. de inge. et ma. not. Jnnocen. in. c. conquerente de offi. or. propterea dicit tex. in. d. l. diffamari statum ingenuoruʒ siue errore siue ma lignitate quorundam per iniquum est idest valde iniquum.
Ad propositum eorum qui hic dicũ tur an proferens in aliquem aliquod verbum iniuriosum dicatur eum diffamasse. vide Bar. in. l. turpis. ff. de leg. j. vbi dicit quod sit si contra veritateʒ et si in quem. Jta not. Ang. in. l. ij. et. iij. de lib. et post. Are. in tract. malefi. in versi. verba iniuriosa.

Diffidatus

an possit occidi impune et rebus spoliari. vide. s̃. assasinus. §. iij.

Dignitas

est secundum archi. c. j. de consue. lib. vj. administratio rerum ecclesiasticarum cum iurisditione propterea habere dignitatem est �area pa. in. c. de multa de preben. habere iu risditionem. s. quo ad forum contentiosum etiam in modicis causis secundum pet. de anch. in cle. si dignitatem de preben. sicut archipresbyteri in ecclesia pictauiẽ si qui excommunicant suspendunt et absoluunt. vñ quilibet rector seu prior ecclesie collegiate dicitur habere digni tatem vt no. pa. in. cle. j. de ele. et in cle. ne. in agro de sta. mo. et domini de ro. deci. clxvj. pro hoc facit tex. in. c. idemnitatibus de ele. li. vj. vbi abbatissa dicitur habere dignitatem. hoc tenet Car. in cle. ij. de rescri. et ibi est glo. que dicit hoc esse apprebatam opi. abbatis in hoc limitat Jnno. in. d. c. de multa: si est perpetua allegat. c. ij. de sta. mo. §. fi. et licet non sit perpetua dummodo possit esse perpetua sicut est in ministris ordinis minorum sufficit non dicitur esse perpe tuum qꝏ est in potẽtia perpetuũ vt no. Car. ĩ. d. cle. ij. tex. est pro hoc in. c. clericos in ꝟ. ꝑpetua. iuncta glo. de cōha. cl. et mu. item dicitur dignitas si in ecclesia vbi est reputetur pro dignitate et ha beat administrationem temporaliũ rerum ꝑpetuā licet non sit munerata inter dignitates ecclesia sticas Ꝁ Jnn. ibidẽ ministri autem qui sine penit⁹ iurisditione exercent officium aliquod sicut ꝓ curatores sindici et sacriste q̇ pulsant cā panas non habẽt dignitatẽ etiam si essent perpetui secus si haberẽt iurisditionẽ. ff. de of. procō. cesa. l. vlti. secundum eundẽ Jnno. Siłiter dicitur dignitatis que appellatur aliquo noĩe de dignitatib⁹ iuris vt archidiaconus et huiusmodi etiā si non exerceret officium secundum Jun. ibideʒ ex quibus patet quod vicartus episcopi nō habet aliquam dignitatem secundum pa. vbi s̃. et differt a personatu dignitas ꝗ per sonatus secundum archi. vbi. s̃. est quedaʒ pre rogatiua ĩ ecclesia sine iurisditiōe vt ha bere stallum honorificum in choro ĩ ca pitulo in optionibus in processionib⁹ in vocibus dādis et similib⁹ plusꝗ alij sui ordinis canonici et non tanꝗ alij di gnitate cōstituti ꝗuis secundum Jnn. vbi. s̃. aliquando accipiat̃ pro dignitate. Officium vero secundum eundẽ arch. vbi. s̃. est administratio rerum ecclesiasticarum sine iurisditione sicut sindici procuratores castaldi de quibus. j. q. iij. saluator Jteʒ vice dominus et similes qui sicut pice habent referre tunc habent officium non dignitatem.
Adde ad propositum corum que in hoc. §. dicuntur quod appellatione dignita tis non venit pōtificalis. vt. per Philip. fran. ca. auaritie. post prin. ibi non venit episcopatus de elec. lib.

vj. et an et ĩ quo differt dignitas personatus: officium et prebẽ. not. Cardi. in cle. ij. §. j. de eta. et qua. et in cle. j. de preben.
¶ Vtrum succesor in dignitate tenea **[sect. 1]** tur ex contractu inito cum precessore suo Rñ. pa. ĩ. c. j. de ꝑba. quod sic si fuit initus nomine dignitacis etiam si fuerit initus cum subdito suo ita tenet Cy. in. l. digna vox. C. de legib. et Jo. an. et communitcr sequẽtes etiam si talis sit papa vel im perator facit. l. cesar. ff. de publi. et etiam talis obligatio est de iure naturali cui princeps submittitur. sacit cle. pastoralis. §. ceterum. de sen. et re iudi.
[[Fo.cij.]v] ¶ Vtrum dignitas possit appeti vel q̃ri. **[sect. 2]** Rñ. quod dignitas ecclıastica nō. ĩmo ipso iure efficit̃ indign⁹ et dʒ repelli. j. q. vj. sicut is qui. dignitas vero secularis siẽ dignus et aptus potest appeti et peti et ab eo qui potest eā dare etiam mediante pecunia dũmodo palā det̃ et petatur. vt ff. de polli. l. j. §. j. ff. de decu. l. eos. et. ff. de offi. p̃to. l. barbarius. in princi. Secus si ctā: vt. C. ad. l. iul. rep. l. fi. in prin. ibi nō ambitu vel p̃cio. similiter licet dare pecuniā vel petere vt cōfirmet̃: vt no. glo. sing. in. d. l. eos facit ꝑ his oĩbus gl. in l. vnica. ff. ad. l. iul. de ābitu. Similiter licet emere militiā. ff. de ac. emp. l. credi tor §. inter vẽditorẽ qȝ̊ limita si q̃rit̃ vt ꝑsit vt non p̃sit ꝗ sic peccat de quo vide s̃. ambitio. §. j. et. j. offm̃. §. ij. Aristo. tñ. j. polli. c. v. dicit quod licite appetitur princi patus si tria concurrant. ¶ Primo qȝ̊ habeat amorẽ ad cōsistentẽ polliciam. ¶ Scȝ̊o potentiā maximorum operuʒ principat⁹. ¶ Tertio virtutẽ et iustitiā in vnaquaqʒ politia eā q̃ ad politiā ꝑti net. vñ secundum euʒ lʒ sciẽti se hẽre predicta tria appetere prĩcipatũ ꝑpter vtilitatẽ reipublice sʒ non lʒ ei eũ petere. vnde di cit. ij. poli. c. vj. non bene statutũ est ip̃m petere qui principatu significabitur.
¶ Vtrum quis possit habere plures di **[sect. 3]** gnitates ecclesiasticas simul: vide. s̃. be neficium. §. xxxv. cum seq.
¶ Vtrum ep̃s possit dispensare cum eo qui **[sect. 4]** xx. hʒ annũ solũ vt possit hẽre dignitatẽ ecclıasticaʒ sine cura aĩarũ. Rñ. quod sic c. ꝑmittim⁹. de eta. et quali. li. vj. officiuʒ quā tũcũqʒ vile ȝr̊ dignitas quando fit p̊ncipe mandāte. tex. est in. l. nemo p̃fectus. C. de digni. et sic verificat̃. l. vnica. C. de man. prin. vbi ȝr̊ quod nulli credat̃ se man dato principis venisse nisi inscriptis ostẽdat et additur nec vllius dignitate terreri siue tribuni siue notarij siue comitis proferat dignitatem hec ibi.

Dilapidator

dicitur prelatus qui res ecclesiasticas alie nat et male expendit qui debet deponi. xij. questio. ij. apostolicos. et. xvij. q. iiij. nullus rex.
Dilapidator quis dicatur. Bal. no. in. l. ĩ fideiussor. §. fi. ff. qui satisda. cog. vbi dicit quod etiam qui in suos vsus conuertit. Jtem no. Ang. in. l. si seru⁹. §. ait pretor. ff. de acqui. here. Jtem et quis cō mittit delictum ex quo facit bona confiscari et in quo differt a dissipatore no. idem. l. si pro ea. co. j. C. manda.
¶ Vtrum suspecto de dilapidatione de **[sect. 1]** beat dari coadiutor. Rñ. quod sic. vide in. c. venerabili. de officio delega. et. c. licet hely. §. quia vero. de symo.

Diligere

deum debemus ex toto cor de et c. de peni. di. ij. §. chari tas est. vide. s̃. charitas.
¶ Vtrum teneamur diligere inimicos. Rñ. sanctus Bo. in. iij. di. xxx. q. iiij. et. v. quod est affectus et effectus dilectionis du plex. ¶ Primus innocentie quo nolumus nocere et isto

modo est in precepto vnde quilibet tenetur non optare eis malum inquantũ malum est. i. per se possu mus tamen per accñs optare eis malum puta si credimus quod sit expediens sibi vel ecclie vel comitati sed inferre q̊ ad effectum non licet nisi sit officialis cui cō petit et ȝelo iusticie faciat vel ĩ casu per misso a iure. alius est affect⁹ et effectus beneficentie. et hec est duplex quidam a charitate elicitus quo quis optat alij summũ bonum vel bona spũalia. s. gr̃am et gloriam et iste est in precepto erga inimicos. quidam est charitate imperatus quo quis optat alij bonum tẽporale et prosperitatẽ transitoriaȝ et iste non est in p̃cepto nec ad affectum nec quo ad effectum nisi in casu necessitatis est tamen perfectionis optare talia inimico nisi per accidẽs inquātũ putant̃ ei vel alijs nociua vel si est inimicus ecclesie: aut comitatus q̃ tũc esset impfectiōis opta re sibi bona tpalia. ĩtellige tamen secundum Alex. in. iij. parte sum. trac. de charitate quod est p̃ceptũ affirmatiuũ qꝏ non obligat ad semp. i. cum non sumus in consideratione: aut dormim⁹ sȝ solũ p loco et tpe quando de hoc cogitamus vel necessitatis casus occurrit. Limita etiam p̃dicta secundum sanctũ Bo. vbi. s̃. q. v. et Ric. ibideȝ arg. j. q. j. in **[Fo.ciiij.r]** effectibus specia libus sed quo ad affectus generales tenetur quis ꝏ p̃cepto di ligere inimicos puta quis orat ĩ gene rali p ppło p̃dicat facit elemosynam generalẽ et huiusmodi q̃ tenetur non excludere eos a talib⁹ et etiam tenetur ad effectũ salutationis secundum Ric. ibidem quod cōiter impe ditur nisi casu quando timeret eos prouocari ad malum aliquod vel aliud in conueniens oriri.

¶ Vtrum teneamur remittere signatā **[sect. 2]** coris. Rñ. ſm. Ric. vbi. s̃. q. ij. quod sic si. pe petit veniā actionem autem nunqꝫ vel dic secundum Alex. vbi. s̃. quod est rancor q̇ cōmittat̃ appetitũ vindicte et hunc dimittere est p̃cepti: vt. s̃. patet et est punitio quā cōmittat̃ ȝelus iustitie et hāc nullus tene tur remittere de necessitate no. tamen q̇ sunt q̃dā signa ppinqua q̃ gerũt pbabilẽ suspitionem rancoris vt cuȝ quis nunqꝫ vult loqui iniuriāti vel cum ob uiat diuertit vel toruo vultu respicit et huiusmodi et talia nulli lȝ tenere siue añ satisfactionẽ siue post q̃ ab oĩ specie mali est abstinendum. nam ex talibus signis patet inimicitia facit. c. ij. de renun. lib. vj. et. l. dolum. C. de dolo. vide quod no. in. c. cum adrianus. lxiij. di. vbi glo. vult quod quando quis aliuȝ non salutat presumitur esse inimicus quaȝ limitat Pau. in. c. repellantur. de accu. veram quando erat solutus salutare. Sunt alia signa remota vt non cōuersa amicabiłr non faceret sibi mutua seruitia non cōtinue cōuersari. et huiusmodi et si hoc facit vt magis viuat in pace et ille magis cognoscat delictũ suum non peccat ałs petenti veniā et satisfacienti pro posse non poterit sine peccato veniali tamen ista denegarevide de hoc j. iniuria. §. vj. et. vij.

¶ Vtrum diligere mundũ sit peccatuȝ. **[sect. 3]** Rñ. secundum Alex. ij. ij. trac. de auaricia. q. ij. quod aut diligit̃ ad necessitatẽ. et sic non est pctm̃. vnde Beda sup Joan. ij. vtimini mũdo ad necessitatẽ non ad voluptateȝ aut diligit̃ ad voluptatẽ et supfluitateȝ et sic est phibitũ. et lȝ ordinate quis pos sit amare mũdũ tamen difficile est qm̃ ẽ occasio peccacorũ aut diligitur mundus vt finis in eo cōstituatur et ppter se et li cet non fit in eo aliquid appetendũ propter se. tamen extimatur in eis sufficiẽ tia cum non sit: et sic cadit sub prohibitione talis dilectio et istis duobus modis dicitur nolite diligere mundum. j. Jo. ij. et nomine mundi intelligũtur tẽporalia. est etiam diligere mundum. i. lōgo tempore velle stare in mũdo ppter delitias. et sic est veniale peccatum sed perpetuo velle stare non potest etiam sine mortali peccato si est deliberatio volũtatis ſȝ Pe. de pał. in. liij. dist. xxj. velle stare ppter plongari solũ non est pecca tũ sȝ si vt magis mereatur et meli⁹ ope retur est meritorium.

Diligentiam

qualeʒ tenetur quis ponere ĩ rebus alienis vide. s̃. commodum. §. xj.

Diocesis

est vbi episcopꝰ. xvj. q. iij. c. quicuuqꝫ.
De diocesi. q̇d sit et an veniat appel latione territorij vel districtꝰ no. Alex. in. l. pupillꝰ. ff. de ver. si. quod nō. et an ciuitas. et econtra idem in. l. ij. eo. ti. quod non ꝑ c. rhodulphus de rescrip. gl. in. c. accepimus. de eta. et quali.

Discere

debet q̇libet anteqꝫ doceat. xxiij. dis. c. his igitur in fi. et xxxvij. di. relatum. et. lxj. di. c. in sacerdo tibus. et. xvj. q. j. si clericatus. et qui recu sat discere diaboli membrũ est. xxxviij. di. nullus. et sacerdotes debẽt semper sacris literis intẽdere similiter predica tores. xxxvj. di. §. ecce. et. xxxviij. di. ignorantia etiam senes. et Aug. dicit se libẽter a iuniore adiscere. xxiiij. q. iij. si habes circa medium.

Disciplina

ẽ vltrix male vite. xxiij. q. v. c. ad fideʒ non amat filium aut seruum qui eum non discipli nat eadem. q. c. non putes. Mali sunt flagellandi non interficiẽdi. xxiij. q. v. c. j. et. ij. et per totam. q. facit elemosynaʒ qui per disciplinam corrigit. xlv. di. et qui emendat eum misericordia est tem peranda. c. disciplina. xlv. di. et citra effu sionem sanguinis ar. de rap. c. in archi **[[Fo.ciiij.]v]** episcopatus vide. s̃. correctio. j.

Discordia

vtrum sit peccatum mor tale. Rñ. secundum Tho. ij. ij. q. xxxvij. arg. j. quod discordia est peccatum inqꝫtum concordie contrariatur quod quidem potest esse dupliciter scilicet ꝑ se aut per accidens per se. i. cum scienter et ex intentione si accipitur per se in humanis actibus et motibus dissen tit a bono diuino et bono proximi ĩ quo tenetur consentire et tunc est mortale ex genere suo propter contrarietatem ad caritatem et hoc est quando cognoscit tale quid secundum rationem esse fiendum ta men non vult alijs assentire ne videatur sequi op. aliorum tanqꝫ minus sapiens vel ex odio aut displicentia ad alinʒ cui queritur prouideri vel alia ex causa. Et sic intellige. c. oblatiōes diffidentium. xc. di. et ca. abijt. xj. q. iij. et ca. ismael. distinctiōe. lvj. Limito hoc in re bus alicuius importātie alias esset ve niale sicut in pueris patet. primi etiaʒ motꝰ huius discordie sunt veniale pec catũ ꝓpter imperfectionẽ actus quādo autem discordia est per accidẽs qꝺ est quando in actibus humanis est preter intentionem sicut cum vnus dicit et cre dit bonum tale quid alius opinatur cō trarium tunc non est peccatum nisi sit cũ errore circa ea q̃ sunt de necessitate salutis. vel cum pertinatia indebita ꝗ caritas est volũtatũ vnio non opinionũ. De discordia quod diuersitatẽ cordiũ signat gl. est in cle. j. §. j. de iureiu. et ibi per Car. et quod illi sit obuiandum. et in. c. suscepimus. de homi.

Discretio

est mater omnium virtu tum. j. q. v. presentium de officio custo. c. j. est necessaria in prelato in corrigendo. l. di. ponderet predica tori. xliij. di. sit rector. §. vl. ɔfessori. xxiij. q. iiij. his qui de pe. di. j. quam penitet de pe. et re. communis.

Dispensatio

est iuris communis relaxatio facta cum cause cognitione ab eo qui ius habet dispensandi secundum gloss. j. q. vij. §. multorum alias est. §. nisi rigor. et addit dispẽ sare est diuersa pensare naʒ omnia hoc de quibus ibi fit mẽtio pẽsare debet q̇ dispensare vuli et que sint illa infero in questione sequẽti et ideo secundum Ber. in li. de dispensatione et p̃cepto prelati sine causa rationabili vel saltem dubia sed pro sola voluntate dantes licentiam ve niendi contra legem sunt dissipatores non dispensatores.
De dispensatiõe quid sit not. Bal. q̃ latius diffinit qꝫ isto ĩ addi. ad Spe. in tit. de dispen. versi. j. et in Spe. ibidẽ. .§. j. vbi dicit quod ẽ rigoris mitigatio vel penalitatis moderatio facta per habẽtẽ autoritatẽ ex publica autoritate vel vtilitate vel alia rõnabili equitate quã lex ciuilis indulgẽtiã vocat. et ibi ideʒ Bal. ver. ij. ponit qualiter dispensatio rigor et equitas differant. **[sect. 1]** ¶ Que sunt cause legitime dispensandi. Rñ. vt colligo per totã. q. vij. prĩe cause sunt sex. Prima tp̃s ibidẽ. c. necessaria. et. c. quod pro remedio. nam defectus nr̃i tꝑis quibus non solũ merita sed corpora ipsa defecerũt districtionis illius non patitur manere cẽsurã. xxxiiij. di. frater nitatis tue. ¶ Secũda vtilitas valet vt alij facilius reuertanẽ. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. et. j. q. vij. tali. ¶ Tertia q̃litas ꝑsone et meriti et sciẽtie. d. c. tali et. c. didi ci cum alius eque dignꝰ non sit. ¶ Quar ta religio. lxxviij. di. c. monachꝰ de sẽ. ex. c. cum illoꝛ. ¶ Quinta multitudo ratiõe scandali vitãdi. l. distin. vt cõstituereẽ. ¶ Sexta necessitas. d. c. tali.
[sect. 2] ¶ Vtrum dispensatio necessario requirat cause cognitionuʒ. Rñ. pa. ĩ. c. diuersis de clericis ɔiu. quod ĩ p̈ncipe nõ. sʒ sufficit sola ipsius voluntas in his que sunt iu ris positiui solũ vt no. ĩ. c. cum ad monasterium de sta. mo. sʒ inferiore sic vt no. gl. in. d. §. nisurigor vñ si fiat sine cogni tiõe cause est dissipatio non dispensatio et venit pumendus qꝛ egit contra le gem vide bonam glo. in. c. ij. de scis. vbi plene no. doc. tenet tamen quo ad eum qui dispensauit qꝛ non potest contraueni re neqꝫ eam reuocare ex quo egitfactum in quo potuit dispẽsare. licet non tene **[Fo.ciiij.r]** q̇ ad superiorẽ. vt no. gl. ĩ. d. c. diuersis. ¶ Vtrum dispensatus sine causa legiti **[sect. 3]** ma sit tutus quo ad deũ. Rñ. vt colligo ex Jnn. in. d. c. cum ad monasteriũ et Pa. in. c. non est voti de voto quod aut loquimur ð papa aut ð alijs si ð pap. aut loq̇mur in his que sunt iuris diuinivt ĩvoto iu ramẽ to et hmõi. et sic non potest dispensa re sine iusta cã aliter dispẽsatus non est tutꝰ q̊ ad deum si autem subest iusta causa tenet dispensatio et est tutꝰ ẽt in voto ca stitatis et proprietatis ꝗʒ Jnno. vbi. s̃. Si ꝟo loq̇mur ð his q̃ sunt iuris positiui potest sine causa et est tutus in ɔscientia qꝛ eius est destruere cuius est cõdere nec princeps tenetur legibꝰ suis ligatus. s. digna vox. C. de le. lĩtat tamen Pau. de pl̃itate beneficiorũ in qua nõ potest sine causa lita. et ita tenet. Jo. an. in. c. de multa. de prebẽ qꝛ omnia bona ecclesiarum sunt dei vt in. c. cum ex eo de elec. li. vj. et ideo non est tutius taliter di spẽsatꝰ de q̊ dic vt. s̃. beneficiũ. §. xxxv. Ex quibus infert pa. quod non est tutus reli giosus cuʒ quo dispensat sine causa iu sta vt transeat ad latiorẽ religionẽ sil̃r si preficitur eccl̃ie curate cã ltĩa non sub sistẽte puta qꝛ non est aptꝰ ad offm̃ predicãdi vel exercitium cure. Vnde dicit gl. sing. in. c. mõachivagãtes. xvj. q. j. q̇ religiosus ꝑmotus ecclesie seculari nõ vt prosit sedvt presit peccat mortaliter: qꝛ facit contra

votũ suum. Si loquimur de alijs a papa sic clarũ est quod non est tutus quo ad deum nec ṗmo ad ecclesiāvt notat. Jnn. vbi. s̃. ꝗcuicũq; alio apapa cōcedit̃ dispẽsare intelligitur quod hoc fa ciat ex cā legitima. et ideo debet fieri cũ causa cognitione quod no. bene.
¶ Jn quibus potest dispensare papa **[sect. 4]** vide. j. papa.
¶ Jn q̇bus casibus potest eps̃ di spẽsare **[sect. 5]** Rñ. quod gl. in sum. l. d. et ĩ. d. §. nisi rigor. et doc. ĩ. c. at si cleri de iudicijs satis confu se loquunt̃ et cōtrarie. Sed tu dic clare quod aut dispẽsa tio est in faciendo cōtra canones vel cōcilium et sic non potest nisi hoc ei expresse a iure cōcedatur. ca. dilectus de tẽpo. or. et sic intellige opi. que dicit quod non potest nisi ea concedat̃ expresse. vt in. d. c. dilectus. et sic colligo eps̃ cōceditur dispensatio in omnibus criminibus minoribus adulterio nam peccās mortaliter notorie. notorietate iuris non potest promoueri. xxv. di. primũ itaq; in gl. et promotus deponitur. l. dist. qui semel. et ideo indiget dispẽsa tione que episcopis in criminibus mi noribus adulterio cōceditur generaliter vt no. in. d. c. at si clerici. cōcedit̃ etiā in aliquib⁹ maioribusvt de heretico et scismatico. l. d. presbyteros in gl. Jtẽ in sacrilego. l. dist. si quis presbyter et ꝏmo do in istis et multis alijs dispẽsat. j. sub ijciā. Jn tribus tam en casibus potest eps̃ dispẽsare contra canonem et concilium licet ei expresse non concedatur.
¶ Primo ratione consuetudinis vt ꝗ cōsuetudo prescripta habet vt dispensare possit. c. fi. de consue. xj. q. j. quicũq; cōsuetudo enim facit valere dispẽsatio nem que alias non valeret ar. de cele. mis. pernitiosus. cum suis concor. et. ar. de trans. ca. fi.
¶ Secundo ratione magne necessitatis vel vtilitatis de nouo mergẽtis et in excogitato tempore cōstitutionis ꝗ tũc eps̃ potest dispensare vt tenẽt dñi de ro. et Jo. de lig. ĩ. d. c. at si clerici et seq̇ tur pau. ibidem et Bal. no. in. l. omnes po puli. ff. de iustic. et iur. et Bar. ĩ. l. si hoĩez ff. mā. ponit exemplum quod in ciuita te perusij fuit factuz statutum ne quis deferret arma et tamen priores possent dare licentiā portandi propter brigaz ciuitatis quam de nouo habet et etiam statuere quia est casus nouus non preuisus a statuentibus etiam si iurassent seruare illud statutuz vt no. Bal. j. Rñ. C. qui adue. bo. pos. et Bar. in. ij. cōstitutione. C. §. quibus facit. d. l. si hominem vbi procurator generalis ex noua causa prohibet speciali ꝓcuratori ne exequa tur manumissionẽ sibi cōmissam et bñ vt ibi ex quibus cōcludo eps̃z posse dispẽ sare in gradib⁹ ꝓhibitis in matrimonio quando ĩped mẽtũ ẽ ocultũ et ad papā ñ potest haberi recursus et sepatio ñ potest fie **[[Fo.ciiij.]v]** ri sine notabili scādalo sicut sepe euenit in mulierib⁹ que cognite fuerunt ad consanguineis viri anteq; contraheret matrimonium.
¶ Tertio quando ea non dicit dispẽsatio nem posse fieri licet aliter expresse non indulgeat. quod tũc eps̃ pōt. ar. c. nup. de sẽ. ex. ita tenet Jo. de lig. et Jo. cald. et ori ginaliter fuit dictũ Jnn. ĩ. c. dilectus de tẽp. or. ꝗ frustratorie intelligeret̃ ꝏ pa pa q̇ sꝑ potest indulgere et hoc etiam tenet gl. in. c. postulast. de cle. ex. Aut dispẽsa tio est suꝑ eo. qꝏ iam est factuz vt tolle ret̃ et sic potest eps̃ nisi ꝓhibeat̃ vt. in. d. c. nuper. ar. ad hoc. xxij. q. vr̃ hoc vł. et sic ĩ tellige secũdā opi. illoꝛ q̇ dicũt quod eps̃ potest dispẽsare nisi in casib⁹ vbi expresse ꝓhibet̃ sibi. Sz vt clari⁹ scias quando ei cō cedit̃ et quomō et quando ei ꝓhibet̃ hoc r̃colli go quo ad forũ cōscientie ꝑtinent qua si ꝑ tabula toti⁹ isti⁹ summe. et ṗmo quo mō dispẽs at cum apostata vide. s̃. aposta sia. §. vj. et. j. irregularitas. j. §. xxvij. Jtẽ in bis baptizato vide baptism⁹. vij. §. ix. et. x. et irrgularitas. j. xxiiij. §. Jtẽ cum eo q̇ recipit bñ ficiũ de manu laici vide be neficiũ. §. xij. Jtẽ in clerico ɔiugato vt habeat bñficiũ vide bñ ficiũ. §. xv. item il legitimo vt habeat beneficiu ibidẽ. §. xvij. cum multis. §. se. Jtem quomodo quis habeat beneficia plura ibidẽ. §. xxxviij. item in bigamo vide bigamia. §. ix. item vt quis contrahat matrimonium sine bannis vide. s̃. clandestinum. §. j. item cum clerico existente in studio

ne promoueatur ad sacerdotium et super residentia vide clericus. vij. §. v. Jtẽ in viciato in corpore vt promoueat̃. vide corpore viciat⁹. §. j. Jtẽ in quibus criminib⁹ dispensat vide crimen. §. v. Jtẽ in dignitate cum eo qui hʒ. xx. an. vide. s̃. di gnitas. §. iiij. Jtẽ in pugnante ĩ duello vide duelluʒ. §. j. item in etate quomodo potest dispẽsare vide etas. item quomodo dispẽsat cum filio illius qui occidit sa cerdotẽ ecclesie aqua habebat feudum vide hereditas. §. xij. itez quomodo dispensat cum homicida vide homicidiuʒ ij. §. j. §. x. et homicidiũ. v. §. j. et. ij. et. iiij. item cum eo qui est in bello iniusto vide irregularitas. j. §. v. item quomõ dispẽsat cum infami við im famia. §. xij. Jteʒ qũo dispẽsat cum prelatis ne ab officio amoneantur quando procedit inquirẽdo vide. j. inq̇sitio. §. ix. item quomõ dispẽsat cum illo q̇ ligna ꝑ hereticis ɔburẽdis posuit vide irregularitas. j. §. xviij. Jtem qũo dispẽsat ĩ eo q̇ ordinat̃ in excõmunicatiõe exñsvide ibidẽ. §. xxij. item cum eo q̇ duos ordines sacros vno die accepit ibidẽ. §. xxiij. item cum acolito q̇ ministrat ad baptismũ bis vni collatũ vide ibidẽ. §. xxiiij. Jtẽ qũo dispẽsat cum eo q̇ suscepit ordinẽ ab epo excõicato vel q̇ resignauit epatui ibidẽ. §. xxx. et. xxxj. Jtẽ quomõ dispẽsat cum eo q̇ suscepit ordines extra tẽ pora debita ibideʒ. §. xxxv. item cum eo q̇ ministrat ĩ ordine quẽ non hʒ ibidẽ. §. xxxviij. item cum publice penitẽ teibidẽ. §. xlix. item cum illegitimo ibidẽ. §. iij. tẽ cum filio illius q̇ occidit sacerdotẽ ec clesie aqua habeat feudũ vide. j. hereditas. §. xij. item impedimẽtis matrimo nij vide matrimoniũ. iij. impedimẽto. xviij. §. item in solẽniter penitẽtie. vide pnĩa. §. v. item quomodo dispẽsat cum ordinatis a scismaticis vide scis. §. iiij. itẽ qũo in simoniaco ĩ ordine vel in beneficio vide. j. simo. vj. §. ij. et. iij. item in alia simonia ibidẽ. §. v. item cum sortilegijs vide sors. §. iiij. item qũo dispensat cum pugnãte ĩ torneamẽtis vide. j. torneamẽtũ. §. vlti. item quomõ dispensat in voto scti Jacobi et ierłʒvide. j. votũ. iiij. §. vj. Jtem in voto castitatis ibidem. §. ix.

¶ Vtrum eps in casibus in q̇bus dispẽ **[sect. 6]** sare potest possit hoc facere sine capło. Rñ. arch. in. c. is q̇. de fi. p̃lb. li. vj. tenet quod non sed ego teneo cum glo. ĩ. c. cum ex eo. de el. li. vj. quod sic.

[sect. 7] ¶ Vtrum abbas vel ali⁹ prelat⁹ religiosorũ possit dispensare cum suis subditis. Rñ. quod non nisi inqꝫtum eis a iure vel regula aut per priuilegium conceditur vt no. Jnno. in. c. ij. de eo qui fur. or. susce. et do. Ant. in. di. c. at si clerici et ibi dicit pa. quod est communis opi.

¶ Sʒ ĩ q̇b⁹ casib⁹ cõceditur abbati vt **[Fo.cv.r]** dispẽlare possit Rñ. quod in. x. ¶ Primo ĩnouitio vt promoueatur ad sacros ordines. lxxvij. di. monachus. ¶ Scðo cũ apostata monachovt possit ministrare et ascendere ad alios ordines ar. l. d. c. fi. nisi in apostasia sit ordinatus vt de apostatis. c. fi. qꝫ ad papã tũc pertinet vt ibidẽ. ¶ Tertio cum illegitimo mona steriuʒ intrante vt ꝑmoueatur ĩ. c. j. de fi. p̃sby. ¶ Quarto quod non cõfiteantur et eucharistiã sumant semel in mẽse cle. j. de sta. mo. Quĩto quod monachus detur in capellanũ ecclie parrochialis si epi et populi cõsensus accedat. lviij. d. c. j. et xvj. q. j. doctos cum multis alijs capitulis. ¶ Serto quod monachus hẽat ꝑpriã cellã. j. septa mõasterij ex causa. xviij. q. ij. null⁹. xx. q. vl. c. fi. ad fi. Septĩo ĩ ieiunijs cibis et esu carniũ silẽtio et operib⁹ manuũ ad que tenetur monachus vt de cõsec. d. v. non mediocriter et. c. carnẽ et. c. nũqꝫ ð sta. mo. c. cum ad monasteriũ. Sed host. in. d c. cuʒ ad monasteriũ de esu carniũ videtur tenere quod non potest sed contra ipsum est gl. Jnno. et pa. ĩ. di. c. cum ad monasteriũ immo dico plus quod potest dispẽsare in omnibus regule exceptis tribus votis per ar. a cõtrario in. d. c. cum ad monasterium in fi. lĩtat pau. ibidem dũmodo sit dispensatio nõ dissipatio vt puta ꝑ necessitate et alijs de quibus. s̃. §. j. ¶ Viij. in irregularita te ð qua. s̃. abbas. §. xiiij. ¶ Nono ĩ ob seruãtijs

regule remittẽdis. xx. q. vlti. c. fi. in. gl. de conse. di. v. carnẽ saltem in his q̃ non sunt de substantia ar. de vi. et ho. cle. deus pro cuius declaratiōe notādum ꝓ alex. quod in regula beati bñdi cti quedaꝫ sunt pure spiritualia vt cari tas humilitas et ceterevirtutes. et ĩ istis non potest abbas disponere. Quedā sūt partim spiritualia et partiꝫ corporalia vt cātare psallere orare et huiusmodi et ȯ istis potest abbas disponere. non tamen secundum libituꝫ voluntatis sed ꝓ quod bonum et equuꝫ viderit expedire secundum occurrẽtia qȯ proprie est dispẽsare. Quedam vero sunt que sunt in obseruātijs corporalib⁹ pu ta comestio carniũ fractio ieiunij et hu iusmodi et tũc si talia a regula p̃cipiũt̃ vel prohibẽtur non potest abbas ea mutare nisi ꝓ quod cōuenit caritativt dicit bea tus benedictus in regula. j. quod subsit ra tionabilis cā aꝗs nō. Ratio: quia licet abbas presit subditis regula tamen p̃est abbat i et subditis et iō eius omnia p̃ponẽda et cum dicitur in regula beati Bñdicti quod omnia dispositione abbatis fiant intelligitur de illis de q̇b⁹ regula expresse non precipit vel prohibet si tamen abbas monacho multum laborāti cognita necessi tate ꝑsone p̃cipiat quod carnes māducet debet sibi obedire aliter siex sola volũ tate precipiat nꝗlo mō debet sibi obedire vñ beatus benedictus in . Quādiu militāt caritati ĩmobiliter fi xa sunt precepta regule ita. s. quod mutari non possũt nec ab ipsis p̃positis sine of fensa. Quid autem debeat facere talis moāchus cui precipitur aliquid qȯ est contra regulam et dubitat de causa legi tima vel in cōscientia timet vide. j. reli giosus. §. xxix. et qȯ hoc dicit Alexā. deabbate serua in quocūqꝫ prelato cuius cūqꝫ religiōis si ei permittitur ex regu la dispensatio sicut fit ministris fratruꝫ minorũ qui possunt dispensare in oĩb⁹ exceptis trib⁹ votis et que sunt contra dei precepta ꝓ dir. li. ij. ti. xix. ꝓ quod con uenit caritati. et hoc ĩnuit beat⁹ Frāciscus cum dicit si qui fratruꝫ scirent et co gnoscerẽt se non posse regulā spiritua liter obseruare ad suos ministros ȯbeant et possint recurrere. s. vt dispensentur si conueniat caritati vt dictũ est. et sic patet in quibus et quando possunt prelati religio sorum dispensare in regula. quod bene no.

¶ Vtrum potestas dispẽsandi sit late in terpretāda. Rñ. ꝓ pa. ĩ. c. fi. de symo. q **[sect. 9]** sic quando datur ptās dispẽsandi non expres sis personis dispẽsandistāqꝫ ṗncipijs beneficiũ. Et sic sentit gl. in. d. c. fi. et sic intellige bar. ĩ. l. iij. ff. de ver. ob. vbi dicit quod si datur potestas alicui legitimā di filium adulterinũ. item incestuosuꝫ pote rit legit imare adulterinũ et ĩcestuosuꝫ simul ꝙ ĩ materia larga sub simplici **[[Fo.cv.]v]** veniũt mixtavt in. l. si ita. ff. de li. et post hu. secus si exprimerẽt ꝑsone cum quib⁹ debet fieri dispensatio ar. in. c. si cui de p̃ bẽ. li. vj. ꝙ omnis recessus a iure cōmu ni odiosus vt est tex. in. c. fi. de fil. p̃sby. li. vj. et in. c. quod dilectio de ɔsan. et affi. et sic distingue canonistas tenentes ɔtra bar. i. c. per venerabilẽ qui fi. sint le. ad de ẽt qȯ dico. s̃. bñficiũ. §. xx aduerte ta men quod licet dispensatio sit stricti iuris vt puta ꝙ contra ius est et stricte sit ĩter petrāda quādo. s. exprimuntur ꝑsone vt in. d. c. quod dilectio et in. c. j. et. ij. de fi. p̃s by. li. vj. nihilominus extẽditur ad necessaria cōsecutiua seu ad depẽ dẽt̃ia ex eo super q̊ est dispensatũ quando aꝗr nō imprimeret actũ validũ sup eo in quo dispẽsatur vt. s̃. beneficiũ. §. xxiij. facit gl. et pa. in. c. ꝙ tantuꝫ de preben. et gl. ĩ c. si quis in clero. vij. q. j. qui dicũt quod di spẽsatus super pluralitate beneficioꝝ vr̃ dispẽsatus sup residẽtia vide quod no. host. in. c. cum in cunctis de elec. et gl. ĩ. c. non potest de preben. li. vj. et de hoc vide. s̃. clericus. vij. §. j.

¶ Sed nūq̇d extendet̃ di spẽsatio ĩ af **[sect. 10]** finitate ad publice honestatis iustitiā. Rñ. pa. in. c. non debet de cōsan. et affi. q nō. nisi in narratione affinitatis vnuꝫ cōprehendat aliud ꝓ gl. in. arbore affi nitatis sec⁹ est in dispensatiōe quando solũ grad⁹ remotior ẽ exp̃ssus de quoviȯ ma trimoniũ. iij. ĩpedimẽto. vj. §. vlti.

¶ Quid si impetretur dispensatio taci **[sect. 11]** ta veritate vel ex falla causa. Rñ. quod nul la est vt in. ca. ij. de fi. presbyte. lib. vj. et idem de qualibet gratia alia vt not. in c. ad audientiam. el. ij. de rescrip. et. di. c. non potest.
¶ Vtruȝ superior assumẽdo aliquẽ ad **[sect. 12]** aliquod officium videatur dispensare eidem in impedimẽto quod hȝ ad aliȝ̊. Rñ. Jnno. in. c. preterea de te. co. et in. c. veniẽs de fi. presby. videtur sibi contra dicere et gl. in. c. si quis sine. lxxx. di. et. in c. qui in aliquo lib. di. sed ego sic dist in guo quod aut impedimentum est notoriũ superiori et tunc si est princeps intelligetur dispensatus si vero est inferior si potest disp ensare et subest cā similiter est dispẽsatus: aꝗs non facit per hoc quod no. Jo. an. ĩ. c. ij. de scis. aut ĩpedimẽtũ ẽ occꝗtũ superiori tanqꝫ iudici et sic non in telligit̃ dispẽsatꝰ sȝ sibi ĩputet quod illȝ̊ ta cuit facit. c. cum non ignores de prebẽ. et tenet bar. ĩ. l. ij. C. si seruus vel liber. ad decu. aspi.
[sect. 13] ¶ Vtrum ptās dispẽsandi sup̧ irregularitate vel illegitimitate concessa a papa alicui duret post mortem pape. Rñ. sȝ cōsi. l. xxviij. quod sic ꝙ gratia semel facta per papā in p̧sonaȝ aliquaȝ non expirat per morteȝ pape vt est casus de offi. de le. super gratia lib. vj.
¶ Vtrum per mortem illius cui cōcessa erat **[sect. 14]** talis autori tas expiret dispensatio iam facta si ille dispẽsatus vsus non fuit tali gratia puta di spensatus fuit vt posset ordines accipere vel in prelatũ eligi nō accepit ordines nec fuit promotus añ morteȝ dispẽsantis an poterit ordinari vel p̧moueri. Rñ. fede. vbi. s̃. quod sic et quod non expirat ꝙ dispensatio canonice se mel facta ex superueniẽti facto non retra ctat̃ casus est in. c. ex tua de fi. p̃sby. facit qȝ̊ no. de accus. ca. de his bñficia. in cōcessa ĩtẽpestatiue reuocari non debẽt de cōmo. c. vnico. de re. iu. decet li. vj. fa cit qȝ̊ no. de elec. li. vj. in gl. c. cum ex eo. et ibidem in nouella Jo. an.

Disputare

de fide publice vel oculte cuicunqꝫ laico p̧hibi tũ est et si contrafacit dȝ excōmunicari de hereti. c. quicũqꝫ. §. inhibemꝰ q̊qꝫ li. vj. hec quoqꝫ prohibitio fit ĩ. c. sicut in vno corpore eo. ti. ĩ decretalibꝰ sȝ ĩ. l. ne mo. C. ȝ̊ sũ. tri. p̧hibet̃ ne dum laicis sȝ ẽt clericis publice turbis coadunatis disputare ȝ̊ fide. sctũs autem Tho. scȝ̊a scȝ̊e q. x. ar. vij. tȝ fore illicitũ de fide disputare quando q̇s disputat aut ꝙ dubitat ȝ̊ fi de et per disputationem experiri vult ꝙ talis ĩfidelis ẽ aut ꝙ disputat corā simplicibꝰ et titubātibꝰ q̇ non sunt solicitati ab infidelibꝰ sicut ẽ ĩ terris fideliũ q̇ tāto firmiꝰ credũt qꝫto non audiũt mo tiua et argumẽta infideliũ sed disputa re ad confundendũ errores etiam coram **[Fo.cvj.r]** simplicibꝰ qui sunt solicitati ab hereti cis vel infidelibus nitentibus corrũpe re in eis fidẽ si est sufficienter ĩstructꝰ et aptus ad cōfundẽdũ errores non solum non est p̧hibitũ. ĩmo est necessarium disputatur ne taciturnitas esset cōfirmatio erroris pro quo facit. l. quoniam. C. de epis. et cle. et. xxiij. q. vj. vides simili ter licet ad exercitium coram instructis et firmis in fide disputare ad quod facit. c. in mandatis. xiiij. dist. pro hac distinctione Tho. p̧banda. vide de hoc xcvj. dist. nos in gl. et Jnn. ĩ. c. ij. de summa trinitate.

Diuinatio

a persis fertur inuenta. c. j. xxvj. q. iij. vnde diui ni dicti sunt quasi deo pleni diuinitate enim se esse plenos simulant et astutia fraudulenta hominibus futura coniectant vt ibidem. Diuinatio quod sit p̧hibita adeo quod di uinatores non sunt cōsulendi. l. nemo et ibi Saly. C. de male. et mathe. et qualiter puniatur no. ĩ. l. ij. C. de sacra paga. quod de iure ciuili pena capitis vt ibi de iure autem canonico qualiter no. Roma. sin. cccccclxvj. incip. scis tu.

¶ Quot modis fit diumatio. Rñ. vt pa [sect. 1] tet. xxvj. q. iij. §. j. et. c. j. et. q. v. c. nec mirũ. quod multis modis. vnde nuncupatur di uersimode. vñ diuini dicunt̃ aliquādo arioli. aliquādo auspices. aliquādo au gures. aliquādo nigromantici. et multis alijs nominibus ꝯ quod diuersimode quis vult scire futura que omitto ꝓ nō est necesse: vide ibi si vis. et de hoc vide j. sortes. §. iij.
¶ Qũo autem demones possunt scire fu [sect. 2] tura q̇ non habẽt certā et infallibile cām. Rñ. sctũs Bo. vbi. s̃. et elicit̃ ex. c. sciẽdũ est. xxvij. q. iiij. quod ex. iiij. ¶ Primo ex ingenij acrimonia vt quando cōsiderāt ad q̇d ĩclinat̃ affectio nostra. ¶ Scd̃o ex multa experiẽtia q̃ cōfiderāt in talib⁹ accidere talia. ¶ Tertio ex dolosa cantela quando scilicet proponunt aliquid facere et predicũt. ¶ Quarto ex aliena do ctrina. vt quando permittitur vt a bono angelo adiscant.

Diuortium

est viri ab vxore vel ecōuerso legitima separa tio. legitima dico vt non fiat sine lege vel rōne ꝓ quos deus cōiunxit hō non sepa ret. xxxj. q. j. §. obijcitur. et dicitur diuortium a diuersitate mẽtiũ vel ꝓ hi q̇ ma trimoniũ distrahunt in diuersas ꝑtes eunt. l. j. ff. de diuor. de quo dic vt. j. matrimonium quarto.
Quod diuortium de iure canonico non possit fieri no. Bar. ĩ. l. reꝛ. ĩ prin. ibi non potest fieri diuortiũ de iur. cañ. ff. re. amo. et oĩno per Bal. ĩ. l. ij. C. de secũ. nup. et per cano. in. c. gaudem⁹. de diuor. Et quod possit pena apponi ne fiat secundum Pau. de cast. et Alex. in. l. si ita stipulatus. de verb. obli.

Diuturnitas

in malo auget pecca tum de consue. c. fin. dicitur tāto grauiora sunt pctā quāto diutius infelicẽ aĩam detinẽt alligatā cum suis concor.

Doctor

dicit̃ a docẽdo. vñ et noĩe doctoꝛ veniũt magistri et econtrario secundum Pau. in. c. j. de loca. Vñ tex. in l. q̇b⁹ p̃cipua. ff. de verb. si. dicit cuiuslibet discipline p̃ceptores magistros ap pellari a monẽdo vel monstrādo et hoc secundum ethimologiā vocabuli. Nam doctores dicũt̃ a docẽdo sicut magistri a ma gistrādo. facit tex. ĩ ꝓhemio cōpillationis decretaliuꝫ vbi papa omnes magi stros doctores appellat sꝫ nomine scho larium non veniunt doctores nec magistri nisi. n. larga significatione.
De cōtẽtis in hoc. §. et quod doctor debeat vocari dominus no. gl. ĩ. l. j. ff. si. cer. pe. et in. l. sciendũ. etibi Bal. C. de ɔdi. stip. et qd̃ habeat dignitatem no. Bar. Bal. et Saly. in. j. consi. C. §. ideoqꝫ.
¶ Vtrum interpretatio doctorum necessitet. Rñ. secundum Pau. ĩ. d. c. vestra. de co [sect. 1] habi. cle. et mu. quod non nisi inquātũ iure ꝓbatur vel ratione valida. vt no. in. c. j. de postu. prelatorũ. de quo vide. j. opi nio. §. j.
¶ Vtrum doctor vel magister possit re probari. Rñ. quod sic vt ẽ tex. ĩ. l. ij. C. de ꝓ [sect. 2] fes. et me. nota. Barto. in. l. sed et repro-**[[Fo.cvj.]v]**bari. ff. de excu. tu. in p̈n. vbi text. dicit de medico quod potest reprobari et ẽ tex. etiā de medico ĩ. l. vt gradatim. §. reprobari. ff. de mu. et hono. sed non sine causa. l. pomponius scribit. ff. de neg. ge.

¶ Vtrum doctore damnato intelligantur [sect. 3] et eius opa seu libri reprobari. Rñ. quod sic vt pz per. c. fraternitatis tue. de here.
¶ Vtrum allegatiōes sint faciende a do [sect. 4] ctoribꝰ ī ꝛsilijs. Rñ. pa. ī. c. vestra de. co. cle. et mu. quod in cōsilio decisiuo non sicut nec in snīa vt dicit. c. sicut nobis in gl. de sen. et re iu. secus in cōsilio postulato apte ratio diuersitatis qꝛ ī prīo est approbata fides ꝛsultoris in secundo non et ideo non creditur ei nisi quatenꝰ ꝓbet. ¶ Vtrum doctor ꝓmotꝰ corruptis docto [sect. 5] ribꝰ debeat gaudere priuilegio doctorū. Rñ. Archi. in c. de quibusdam locis. xxxvij. di. quod non allegat tex. in siłi ī. l. vni ca. ff. de ac. ec. facit tex. iūcta gl. in. l. j. C. de anno. cj. li. xj. vbi dicitur quod stipēdia sunt tradenda non ꝑ titulis dignitatuz vel numero scholariū sz secundum merita et iō gl. ibidem dicit p̄ferri debere peritos sco lares imperitis doctoribus intelligit pa. in. c. clerici de iudi. de antecessione non de electione. Ego credo quod etiaz in vtroqꝫ debet preferri.
¶ Quis dz precedere. Rñ. pa. in. d. c. cle [sect. 6] rici quod theologus post ipsum canonista post canonistam legista post medicus vide ibi sivis.

Dolus

aliquando bonus et licitus et accipitur ꝓ solertia. sicut qñ q̇s aliq̇d simulat ne damnificet a proxi mo vt in. l. j. ff. de dolo. in tex. et gl. exem plificat de capto a ianueñ. q̇ simulauit se cōtractū qd̄ quidem licet. vt. ff. de neg. ge. l. at qui natura. §. cum me. ex. ff. de le. ij. l. cum pater. §. titio. et. ff. si quis ob cau. te. l. qꝛ aūt. §. si patronꝰ. et de hoc vide. j. simulatio. sz cōiter dolꝰ accipit in malo et sic diffinit in. d. l. j. a labeone dolus malus est omnis caliditas fallacia machinatio ad circūueniē. falleñ. et de cipiendum alteꝛ abhibita sit tacendo in aīo calliditas vt. ff. de act. et emp. et ven. l. j. fit mētiēdo in verbo fallatia. ff. de fur. l. falsus. §. si qui fit arte verboꝛ machina tio. ff. de act. ēp. etven. l. iulianus. §. idez ad circūuenieñ. s. reddendo singula sin gulis. s. circūuentionē calliditati fallētiā fallētie deceptionē machinatiōi po nit adhibita. s. ꝛ ius et bonos mores ꝓ pter dicitur iam doli boni hoc ī gl. ibidē et adde secundum Ge. ī. c. si compromissariꝰ. §. si vero de elec. libr. vj. quod q̇s dolose facit quando scienter rem sibi ꝓhibitā facit differt autem dolus a fraude qꝛ fraus pro prie per facta fit sz dolꝰ per verba et facta. De dolo et quid sit. no. Bal. ī. l. q̄ for tuitis. col. iij. C. de pig. act. vbi dicit quod ē malitia prorūpens in dānū alteriꝰ. vbi etiam po nit an sit idem quod malicia et an dicat sine volūtate. et qūo ꝓhibet reipsa no. Alex. post. Bar. in. l. metum. ff. quod me. cau.
¶ Vtrum ignorantia iuris excuset a dolo [sect. 1] cōsequēter a pena ad quā incurrendā requirit dolus. Rñ. Cy. in regula igno rantia lib. vj. quod sic qꝛ licet iuris error sit lata culpa: non tamen est dolus vt. ff. de his qui not. infa. l. j. vbi ē gl. sing. facit. l. j. ff. de abige. facit quod no. Bar. in. l. si quis in tantam. C. vnde vi. vbi dicit quod si minor credens sibi licere rem propriā sine cuiuscunqꝫ autoritate occupat non incurrit penam. d. l. si quis qꝛ non est in vero dolo. allegat. l. j. C. si aduer. delic. sequitur do. Ant. in. c. j. de dolo. et contu. et allegat. l. si ex causa. §. si in commissum. ff. de mino. et quod not. in l. j. §. nunciatio. ff. de noui ope. nū. pro hoc quod excusat ignorātia a dolo est tex. et ibi Bal. sed et si lege. §. scire. ff. de pe. here. vbi error iuris excusat ab inuasio ne ne quis dicatur predo. Jdem tz Saly. in. l. senatus. C. de his qꝛ sibi ascribi aliquid in testamento in. ij. col. ē casus et ibi Bar. in. l. in lege. ff. de siccar. idem te net Ang. ī. l. si quis id. §. doli. ff. de iuris. om. iu. vbi allegat Bar. fortius dixisse quod etiam ignorātia iuris naturalis excusat a ꝓo dolo et ad. l. ij. C. de ī ius vo. q̄ videtur cōtraria. Rñdet quod ibi non require bat verus dolꝰ sed p̄sumptus et ita tenuit do. Butr. ī. l. regula. ff. de iur. et fac. **[Fo.cvij.r]** igno. limitat hoc Ang. ī. l. ij. ff.

quod quisqꝫ iur. verum nisi tot sit doctor vel assessor cui turpis ẽ iuris ignorantia. et idem ang. in d. l. senatꝰ. dicit quod creditur alleganti se ignorasse ius ad excludẽdũ dolũ. et per consequẽs a pena que esset imponẽda propter dolum et dicit ibi esse casum. ex predictis collige quod vbi ius vel statutũ requirit verum dolus quod ignorans qꝫtũ cunqꝫ sit culpabilis non ĩcurrit penã ipsius licet alio modo sit puniẽdꝰ secundum mo dum culpe vbi vero ius vel statutũ requirit dolum presumptum sic ignorãs crasse et supine non excusatur quia est in dolo p̃sumpto. hoc patet in censuris ec clesiasticis que cum requirant dolum pre sumptũ taliter ignorans eas non euitat vt patet. in. c. animaruꝫ periculis. de consti. lib. vj. secus. si esset in leui culpa ignorãtie. qȯ bñ no. qꝛ facit ad multa.

¶ Vtrum iniusta causa excuset a dolo. **[sect. 2]** Rñ. quod sic et quẽlibꝫ ita no. bal. ĩ. c. vt ani marũ in prin. ij. col. de cõsti. li. vj. vbi di cit quod perturbãs aliquem in possessione ex iniusta causa putans sibi licere excu satur a pena statuti punientis in centũ qȯ requirit dolũ per no. in. l. plagij criminis. C. ad. l. fauiã. de plagi. not. etiaꝫ Jo. an. in titu. de arbi. in addi. ad spe. et quod excusat a pena legis etiam iniusta cau sa. no. in. c. j. infi. de elec. lib. vj. Jdẽ Jo. an. et bal. in auẽ. generaliter. C. de epis. et cle. et multis alijs et sequitur. d. Ludo. de roma. col. xxviij. in Rubri. de arbi. est pro hoc glo. in. l. vnica. §. fin. in magna glo. ff. si quis iurisdicẽ. non obtemper. est Barto. et Ange. in. l. j. in fi. ff. de abigeis. Jnno. in. c. de seruorum. de seruis non or.

¶ Vtrum lata culpa equiparetur dolo. **[sect. 3]** Rñ. quod aut loquimur de actionibus descendentibus ex delicto vel quasi tunc quo ad penam corporalem dic vt in. §. seq. Quo vero ad penam pecuniariaꝫ et tunc si lex vel statutum expresse requirit ad dolum non equiparatur vt dicit bar. in. l. in actiõibus. ff. de in li. iu. et gl. in. §. suspectꝰ ĩsti. de sus. tu. vñ dicit bal. in. l. si q̇s id qȯ. ĩ fi. colũ. ff. de iuris. om. in. quod quando delictuꝫ circũscribitur ꝑ dolũ non sufficit culpa secus in his in q̇bus culpa venit punienda allegat. d. l. senatus. et. d. l. plagij criminis accusatio et vt no. Ang. in. d. l. si quis id. §. doli quod vbi fit mentio de dolo requiritur verus dolꝰ. Si vero lex vel statutũ non re quirit expresse dolũ sed simpliciter loq̇ tur fit lata culpa dolo equiparatur in actionibus descendentibus ex contractu vel quasi. d. l. quod nerua. Vnũ etiam notabis quod ignorantia affectata q̃ est quãdo q̇s noluit vel dissimulauit scire eq̇pollet scientie. c. eo. de temp. or. lib. vj. et ideo est dolus non culpa.

¶ Vtrum pena corporalis sit imponẽda **[sect. 4]** sine dolo. Rñ. quod nũqꝫ sine doli interuẽ tu. gl. et Bar. in. l. in actionibus. ff. de in lit. iur. et. d. §. suspectꝰ et bar. in. l. j. ff. si q̇s te. lib. esse ius. fu. et Bal. ĩ. l. opera data. C. qui accu. non pos. et casus est in. d. l. in lege vbi dicit bar. quod in penis corporali bus vel infamiã irrogantibus lata cul pa non equiparatur dolo et glo. ĩ. l. ĩ actio nibus. ff. de in lit. iur approbata cõmuniter et bar. ĩ. l. quod nerua. ff. deposi. et ĩ. d. l. in lege dicit quod in causa sanguinis statꝰ vel fame lata culpa non equiparatur do lo ideo verꝰ dolꝰ requiriẽ in illis. Ang. tamen in. l. in actionibꝰ. ff. de in. lit. iurã. tenet contra et dicit cõsiliũ paduanum consuluisse ɔtra bar. in hoc. sed iudicio meo si consideret̃. l. j. C. de noxa. verior est opi. Bar. et iura q̃ Ang. adducit in cõ trarium continent casum specialem.

¶ Vtrum incurrat quis snĩam excõica **[sect. 5]** tionis a iure promulgatã sine dolo vide. j. excõicatio. vij. casu vlti. §. ij.

¶ Vtrum quis possit pacisci vt non teneat̃ **[sect. 6]** de dolo. Rñ. quod vt est tex. ĩ. l. j §. ɔueniat ff. depositi quia hec cõuentio est contra bonam fidẽ et bonos mores. et iõ nec sequenda dicit tex. ibidem.

¶ An qui possit tenere bonaʒ alicuius **[sect. 7]** que ex statuto ad eũ venerũt ꝑpter delictum alicui⁹ si ipse dolose egit vt ille delictũ cõmitteret. Rñ. pa. in. c. postula stis de conces. preb. quod non et bene facit tex. ibi. in fi. cum sua glo.
[[Fo.cvij.]v] ¶ Vtrum dolus annullet ɔtractũ spãlem **[sect. 8]** puta votũ et hmõi. Rñ. pa. ĩ. c. cum dilecti de emp. et vẽ. quod non nec potest q̇s excipere de dolo quando fuit inductus ad bonum ꝓ non est ꝑprie dolus puta dolo induxi te ad religionem tenet ingressus facit qd̃ legitur et no. in. c. cum dilectus quod me. cau. et vide glo. in. l. a diuo. ff. de ritu nupt. q̃ hoc tenet etiam in matrimonio.
¶ Vtrum dolus annullet ˜ɔctũ tꝑalẽ pu **[sect. 9]** ta venditionẽ et hmõi. Rñ. quod aut dol⁹ ꝑ ˜ɔhentes dat cãm˜ɔctui puta dolo ĩduxi ad vendendũ quod non eras venditurus et sic in˜ɔctibus bonefidei non tʒ ꝗʒ glo. et Paul. in. c. cum dilecti. de emp. et vẽ. et glo. in. l. ij. C. de rescin. ven. et gl. cum bar. in. l. eleganter. ff. de dol. et placet lʒ pet. teneat ɔtrariũ. Jn˜ɔctibus autem stricti iu ris tʒ˜ɔctus sʒ agẽs ex eo elidit̃ ope exceptiõis. ff. de ver. ob. l. si quis cum aliter et. C. de pac. l. cum postea. si ꝯo per aliũ a˜ɔhẽtib⁹ dat cãm˜ɔctui etiam bonefidei tʒ ˜ɔctus sʒ agit˜ɔ mediatorem de dol. d. l. eleganter §. j. ff. de ꝑsone. l. ij. et. iij. tenet̃ etiam ille ꝑ quo factus est inqꝫtum fact⁹ est locupletior vt. l. fi. ff. de eo per quem fac. erit. in prin. et non plus. Aut dol⁹ nõ dedit cãm cõtractui sed incidit in ɔtractum puta eras vẽditurus. sʒ dolo ĩduxi te ad minus vẽdendũ et hmõi. et sic te net˜ɔctus sʒ in˜ɔctib⁹ bonefidei aget ex eo cõtractu vt suppleat p̃cium. vt. ff. de act. emp. et ven. l. iulianus. §. si venditor erit tamen in arbitrio emptoris vel supplere precium vel restituere rem si dece ptio sit vltra dimidiã iusti precij. c. cum causa. de empt. et ven. et. l. ij. C. de rescin. ven. et in ɔsciẽtia etiam si deceptio fit minus dimidia in cõtractibus stricti auris aget de dolo. d. l. elegãter. §. non solũ in fi. aut dolus nec dedit causam˜ɔctui nec incidit in˜ɔctum: sʒ re ipsa eue nit sine dolo et facto ꝑtis vt puta ambo ignorabat iustuʒ p̃cium: sic non est pctm̃ nec restituere tenetur nisi repetat̃ si a prĩcipio non pl⁹ emisset etiam si sciuisset pl⁹ valere puta ꝓ non expediebat plus sibi emere. si autem plus emisset a principio si sciuisset et est deceptio notabilis tenet̃ restituere rem vel supplere p̃cium ar. d. l. si quis cum aliter vbi equipat̃ deceptio q̃ venit re ipsa et ex ꝑposito et. d. c. cum dilecti. secus in modico. Et ita intelligo do. Ant. in. c. ꝓ pleriqꝫ. de immu. eccl. si ꝯo vterqꝫ rei valorẽ sciebat tũc dic. vt. j. emptio §. vij. et secundum predicta ĩtelliges. l. ij. C. de rescin. vẽ. et in. l. cause. §. pomponius. ff. de mino. et. c. cum dilecti. et. c. cuʒ causa de emp. et ven. vbi dicitur licere cõtrahentibus vsqꝫ ad dimidiam se decipere in cõtractibus bonefidei.

Domesticus

quis dicitur vide. j. fa miliaris.

Domicilium

potest laicus. habere in pluribus locis �means Jnno. in. c. ex parte de foro compe. si mo do vtrobiqꝫ instructus sit allegat. l. assumptio. ff. ad munici. et. l. senatores. ff. de sena. et loquitur hic de instructo de q̊ in. l. quesitum. §. sed et si fundus. ff. defun. instru. et instru. lega. vbi accipitur pro omnibus pertinẽtijs necessarijs ad vsum. Addit Jnn. ibidem etiam si haberet maiorẽ partẽ bonoꝝ suoꝝ vel familiaʒ vel si nihil habet assidue tamen ibi conuer satur. C. vbi sena. l. ij. et. l. ei⁹. §. si quis ne gocia. ff. ad munic. Sola tamen domus. nõ constituit domicilium. ff. ad munici. l. li bertus ex sola. Ex quo infero et ex. d. l. as sumptio. et. d. l. senatores

quod domicilium habet vbi quis est oriũdus. d. l. se natores. Et similiter vbi pater su⁹ fuit oriundus item vbi volũtarie sibi elegit. i. deferẽdo maiorẽ parte suoꝝ bonoruꝫ et clericus vbi beneficium obtinet req̇rens residentiaꝫ pro hoc est tex. in. c. cũ nullus clericum de temp. ordi. libr. vj. Jtem vbi fuit ordinatus vt glo. in. l. he res absens. §. apud labeonẽ. ff. de iudi. Jtem mulier ratione matrtmonij. Jtem ratione militie. Jtem ratione possessionis. Jtem ratiõe cursus temporis. s. de cennij et multis alijs modis. vt no. d. gl. Sed dicta loquitur quo ad forum non quo ad domicilium. Jtem ratione manumissionis. l. assumptio. ff. ad munici pa. Jtem vbi consequitur quis dignita tẽ efficitur ciuis vnde. s̃. Ciuis Quo ve **[Fo.cviijr]** ro ad cõfessionẽ et sacramẽta necessaria non volũtaria si alias non habet ibi domiciliũ requiriẽ vel ibi habitet per ma iorẽ partẽ anni secundum Jnno. in. c. omnis de pe niten. et remis. et non faclat in fraudẽ pro prij sacerdotis facit. c. q̃. xvj. q. j. de deci. ad apostolice nisi se trãsferat cum animo ibi remanẽdi ꝓ statim qd̃ hospitiũ cõstituit in aliena parochia cum aĩo ibit re manẽdi statim fit parochian⁹ illius de paroch. c. vl. de deci. ad apostolice. Qd̃ est contra epõs qui dispensant in votis cum scolaribus vel conferũt eis ordines non habẽtibus domiciliũ ꝓ non possunt ꝓ non sunt necessaria sacramenta. hoc tenet Pa. in. c. nullus de paro.
De domicilio et qd̃ non mutetur per dignitatẽ sed nouũ acquiraẽ not. Bar. in. l. senatores per illũ tex. ff. de senato. nec etiam per sponsalia. l. ea que. la. ij. et ibi glo. ff. ad muni. et Alex. in. l. pe. ff. de iur. om. iud. vbi bene per matrimoniuꝫ vbi etiam quid ꝓprie veniãt appellatione domicilij. Et quando dicaẽ mutari et quot et quibus modis perdaẽ no. Bal. ĩ rub. C. si a non conde. iudi.

Dominica dies

est instituta loco sabbati: ꝓ eo die inchoauit mundus Ge. primo Christ⁹ surrexit a mortuis. de conse. dist. iij. sabbato. Jtem spiritussanctus datus apostolis et tex. dicit quicquid a deo est con stitutũ insigne in huius dignitate diei est gestũ. Jn hac die mũdus sumpsit ex ordium in hac per resurrectionẽet mors interitũ et vita accepit initiũ. lxxv. dist. quod die in fi. Quomodo est de p̃cepto et quando incidit et quid fiendum vide s̃. dies. et. j. feria.

Dominium

est ius habẽdi possidẽ di. fruẽdi: et vtendi. ac disponendi de aliqua re pro libito voluntatis vel secundum aliquẽ determinatum modum a quadam superioritatevel auto ritate diffinitum.
De dñio et qd̃ sit triplex no. in. l. j. ff. si agrovecti. Barto. in. l. si quis. §. dicta. versi. quero quotuplex est dñium. ff. de acq̇. pos. et Bal. in. l. in rebus. C. de iur. dot. et qd̃ illius appellatione venit no. idem Bar. in alleg. l. j. vbi per Alex.
¶ Dominium in et super hoĩes an sit se **[sect. 1]** cundũ ieg naturalẽ. ẽ Rñ. secundum Alex. in iij. parte summe. qd̃ est loqui de natura ante pctm̃. et sic ei repugnat seruitus. et est loqui de natura post peccatum. et sic lex naturalis dictat necessariũ dñium ad coercendũ malum vnde Augu. in lib. de ciui. dei sicut deus homini et anim⁹ corpori ita ratio debet dominari et imperare libidini.
¶ Dominiũ rerum an sit scd̃m legẽ natu **[sect. 2]** re. Rñ. alex. vbi. s̃. qd̃ lex naturale circa cõionẽ et proprietatẽ dictat differenter dictat aliquid ꝓ debitũ aliquid ꝓ bonuꝫ et aliquid ꝓ equũ. vt debitũ dictat ĩ statu necessitatis omnia sint cõia. Et hoc modo cõmunicatio est in precepto ad sustentationẽ personarũ. et inde sumiẽ. omnia q̃ vultis vt faciãt vobis hoĩes et vos eadẽ facite illis. Mat. vij. Respectu etiã personarũ quo ad multiplicationẽ pro lis dictat qd̃ sit

vxor propria secundum oẽ tp̃s secundum illud principiũ. Qd̃ tibi non vis fieri alteri ne feceris. Thobie. iiij. et hoc mō appropriatio est in precepto. vt ĩ bonũ statu nature institute dictabat omnia cōia ĩ statu ꝟo lapse dictat bonum esse hr̃e ꝑpriũ tamen ꝗ res cōes negligũt̃ tũ ꝗ cōio parit discordiā dictat vt equũ q̃dā esse cōia vt aerẽ. mare. littora. et quedā appropriabilia: sicut sunt ea q̃ in nullio bo nis sunt que occupāti cōceduntur et sic intellige dñiũ rerum esse de iure naturali: ꝗ naturali eq̇tate: inductũ est. vt insti. de reꝛ di. §. singuloꝛ. ff. de ac. re. do. l. j. §. cum quis insti. de iure na. §. qd̃ vero. ¶ Qũo acquirit̃ dñiũ rerũ. Rñ. qd̃ qua [sect. 3] drupłr. ¶ Prĩo autoritate legis natura lis vt ea que in nullius bonis sunt sint occupātis. vt insti. de reꝛ di. §. singulorũ. ¶ Scd̃o autoritate principis q̇ pōt ex iusta cā rẽ alicui⁹ ei auferre et alteri dare vt no. Jnno. et cōiter doc. in. c. q̃ in eccłiaꝛ de ɔsti. et legiste in. l. fi. C. si ɔtra ius vel pu. vti. vt puta ꝑꝑ delictũ puniẽ dum et huiusmodi. ałs nō. vt ibidem d̃r et non solũ principis sʒ etiam per statuta infe **[[Fo.cviij]v]** rioꝛ habentiũ autoritatẽ a principe sic statuẽdi. vt in. d. c. que in ecclesiaꝛ no. ¶ Tertio per consensum illius cuius est et istud fit per donationẽ per permutationem. per venditionẽ per mutui dationem et huiusmodi.
¶ Quarto iure ciuili quod statuit vt vsuca pionib⁹ p̃scriptionib⁹ adoptiōe: deportatiōe cessione: additiōe bonorũ posses sione. et huiusmodi de quibus omnibus habes. ff. de acqui. re. do. in gl. l. j. et insti. de rer. di. cũ multis titulis seq. et de his que ad nos ꝑtinent dicā in capłis suis. Aduerte tñ differẽtiā inter spũalia et non spũalia. ꝗ ĩ spũ alib⁹ ex solo ti. sine traditiōe dñiũ trāsit in aliũ. vt est tex. in. c. si tibi absen ti. de prebẽ. li. vj. tenet Jnn. et cōiter approbat̃. in. c. inter cetera: de preben. sec⁹ in alijs rebus in quibus req̇rit̃ traditio ad trāslationẽ dñij nec sufficit sol⁹ titulus nisi ĩ re data eccłia. de quo. j. ĩmunitas. .§. xxxj. nec sola traditiōe trāsfert̃ dñiuʒ nisi aliqua iusta cā vera vel putatiua vera p̃cesserit. l. nũqꝫ nuda traditio. cuʒ ibi no. ff. de ac. re. do.

Dominus

alicuius regni ducatus comitatus vel ciuitatis. aut terre quis dicat̃ legitimus. Rñ. qd̃ dominiũ iuste et legitime acquirit̃ aut iusto bello puta pugnādo contra infide les. vel contra aliquẽ rebellẽ autoritate superioris vel principis. vt. s̃. bellũ patet aut legitimā successionẽ aut per cōsensum seu electionẽ populi habẽtis libertatẽ sibi eligẽdi dñm aut per institutionẽ principis seu supioris hñtis iu risditionẽ ĩ tali ciuitate aut castro. aut per legitimā p̃scriptionẽ cum bona fide factā vel emptionẽ. ꝑmutationẽ. donationẽ aut alio iusto titulo de quibus in suis capitulis. q̇ vero alia via ĩtrat fur est et latro: et resignare tenetur si potest sine notabili ꝑiculo aĩaꝛ corpoꝛ aut reꝛ te net̃ etiam ad restitutionẽ oĩm reddituuʒ quos habuit ab illis locis sicvsurpatis et vt homicida est iudicādus qꝫtum. ad eos quos fecit per se vel per officiales suos occidere vel mutilare. lʒ illi digni fuerint ꝓpter maleficia propter errata. xxiij. q. v. si non lʒ nec potest absolui nisi di sponat se ad satisfaciẽdũ et dimittẽdũ si titulũ iustificatũ habere non potest arg. de pe. di. v. fallas. intellige quando hoc est clarum qd̃ habet iniustũ titulũ. vel nullũ secus in dubio. vel cum dimittere non pos set sine periculo animaꝛ corpoꝛ aut re rũ. puta ꝗ popul⁹ se poneret in seditio ne et huiusmodi sic non tenetur resignare nisi voluntate solũ quando sciret ꝓ certo. vel quando talia non imminerẽt. c. si res. xiiij. q. vj. idẽ dic de officialib⁹ q̊s tales tyrāni ponũt ĩ officijs quod nec salariũ pñt recipere nisi esset. tale offm̃ qd̃ esset necessariũ reipublice vel vtile: ꝗ tũc non peccarẽt recipiẽ do nec salarium restituere tenent̃: de q̊ in. c. j. literis. de rest. spo. et in. c. nihil. de elec. per doctores.
De domino et in hoc. §. cōtentis et q non possit vasallos vel castrũ subditis suis ĩuitis alienare no. Bal. c. j §. j. quo tꝑe miles. in li. feu. et ĩ. l. debitores. C. de pac. pau. de ca. l. ex hoc iure.

ff. de iust. et iure. fa. l. inuitus. ff. de fideicō. Jtez nec eis irrequisitis. secundum doct. vbi. s̃.
¶ Sed nunq̇d ciuitas potest sibi eligere dñm. Rñ. secundum Ho. ĩ. c. nouit de iu. quod nulla ciuitas p̃t se dare alicui dño nec pōt titulū dñij iustificare. q̃ hoc esset ĩ preiudiciū imperatoris quo ad illas q̃ ei subijciuntur vel pape quo ad sibi subie ctas. Qd̃ verum est nisi ex priuilegio vel cōsuetudine haberet ius eligẽdi: q̃ cō suetudo dat iurisditionẽ. de arbi. c. dile cti. C. de emāci. lib. l. j. et vlt. sil̃r nec dñs pōc cōponere super iure superioritatis in preiudicium suorū subditorum ipsis non consentientibus. vt no. Pau. in. c. fi. de maio. et obe.
¶ Vtrum dñis habẽtibus manifeste in [sect. 2] iustū vel nullz titulū teneant̃ subditi obedire. Rñ. qd̃ non dicit tamen Tho. ĩ sum. quod advitādū scādalū suũet alioꝝ bonum ẽ obedire et reuereri in eis q̃ non sunt contra deuz. xj. q. iij. iulianus. sed habẽtib⁹ iustum dominiū q̃tumcunq̃ mali sint te nentur eis subditi obedire in licitiset q̃ eis p̃cipere pñt. j. pe. ij. obedite dñis ve stris non tamen bonis et c. et ad ro. xiij. qui po **[Fo.cix.r]** testari resistit et c.
¶ Vtruz dominus possit ponere exactiones [sect. 3] suis subditis vide. j. tallia.
¶ Vtrum dominus teneat̃ ex fctō familie. Rñ. [sect. 4] vt colligo ex. d. Ant. et Jo. d̃ lig. ac Pau. in. c. licet de resti. spol. et Bar. in. l. ne q̇d ff. de incẽ. rui. nau. qd̃ sic quando familia ei⁹ deliquit in officio seu ministerio ĩ quo ipse dominus est prepositus et ipse vtit̃ opere talis familie: q̃ sibi imputatur qui talẽ elegit q̃ honestā debebat ponere. l. j. §. familie. ff. de pub. ciuiliter tamen tene tur non criminaliter. vt. d. l. ne quid. Ex quo patet qd̃ potestas seu rector tenet̃ ex maleficio suoꝝ officialiū. l. si post. C. de asses. idem dic de capitaneo quod tenetur ex delicto suorū armigeroꝝ natura hos pite et similibus addūt tñ. s̃. dicte doct. qd̃ si officiū erat publicūvt potestatis et huiusmodi sufficit exhibere malefactorez. vt in. d. §. familie secus si officiū non erat publicū vt nauta et cauponeset hmōi. l. vnica. ff. de fur. aduer. nau. si vero fami lia non deliquit in officio domini non tenet̃ dominus quo ad foruz iudiciale. sed quo ad cōscientiā sic si est in culpa non corrigẽdo eam. nam tenetur verbo et exẽplo eā cor rigere et si aliquis eorū est incorrigibilis tenetur eū expellere nisi quando p̃sumeret qd̃ efficeretur peior nam tūc faciat quod pōt et excusat̃ alias non q̃ talibus d̃r error cui non resistitur approbatur. lxxxiiij. di. [sect. 5] iij. error cum simi.
¶ Qūo autem famulo infirmāti debeatur merces. vide familia. §. ij. quando tenetur de robaria que fit in eius dominio. vide pe dagium. §. viij.

Donatio

dicitur a dono quasi dono datio. ff. de donationi. causa mor. l. senatus. §. j.
De cōtentis in hoc. §. et qd̃ donatio sit contractus noĩatus not. Bar. in. l. iurisgentium. vers. quid de donatione. ff. de pac. et Alex. in. l. fi. ff. de cōdi. ob cau. qd̃ est verum nisi in aliud pactū. cadat. vt no. bar. in. l. aristo. de dona. et Alex. in. l. qui ratione §. flauius. ff. de ver. obliga. [sect. 1] ¶ Donatio proprie est qua aliquis dat ea mẽte vt statim velint accipientis fie ri nec vllo casu ad sereuertret propter nullam aliam causam facit q̃vt libertatẽ et munificentiā exerceat. ff. de donat. l. j. in prin. et hec donatio proprie d̃r vt ibi et etiam d̃r simplex. vt. C. de do. ante nup. l. fi. §. j. et absolute. vt. d. l. senatus. §. j. et inter viuos. vt insti. de dona §. alie. nec obst. illi verbo vllo casu ad se reuerti. C. de reuo. do. l. fi. q̃ illa reuocatio fit pote state legis non contrahentium.
[sect. 2] ¶ Quot sunt species donationis. Rñ. qd̃ q̃uis glo. in. l. j. in princ. ff. de dona. dicat tot quot sunt diuersitates voluntatum. tamen glo. in. l. res vxoris. C. de dona. inter virum et vxorẽ. tantum tres explanat.

¶ Prima ȯr donatio inter viuos q̃ sim pliciter vocatur donatio. ¶ Secunda dicitur causa mortis. ¶ Tertia dicitur in ter virum et vxorem. de prima hic dicaʒ de secũda in. c. ij. et de tertia in. c. iij. seq. adde et aliam que dicitur propter nup. de qua in. c. iiij. se.
¶ Donatio q̃ ȯr ĩter viuos quadruplex **[sect. 3]** est. alia simplex et absoluta ꝗ simplici ter quis donat de qua in. d. l. j. in princ. ¶ Secũda est conditionalis de qua in d. l. j. §. ij. que est quando q̣s donat sub conditione vt si fecerit vel si venerit et hmōdi. ¶ Tertia est modalis. vt. C. de dona. sub modo. l. j. et. ij. et est quando donat vt tale q̣d fiat. et de hoc vide. s̃. cōditio. ¶ Quarta est remuneratiua beneficiorũ de qua in. l. aquilius regulus. ff. de dona. vbi ȯr non esse merā donationem. sed officiũ magistriremuneratũ quadā mercede et propterea ista non reuocat̃ causa ingratitudinis.
[sect. 4] ¶ Quis non potest donare donatiōe inter viuos vt sciat̃ q̣s potest donare ɔñr et cui potest donari. Rñ. qȯ. xxiij. sunt qui donare non pñt. hic non loquor de donatione q̃ ȯr remuneratiua: sed tamen de simplici vel conditionali sen modali.
[sect. 5] ¶ Primus q̣ non est cōpos sue mentis sicut furiosus amẽs et hmōi. xv. q. j. meri to: cle. si furiosus. de homi. et. l. iulian⁹. ff. de cu. fu. nec curo. an sit ei dat⁹: curator ꝗ in cōscia ex quo non est sane mẽtis **[[Fo.cix.]v]** non tenet facit. l. modestin⁹. ĩ fi. ff. de do. ¶ Scȯs ꝑdigus. vt in. l. j. ff. de cura. fu. **[sect. 6]** et hoc verum postqꝫ curator est ei dat⁹ vel interdicta est ei alienatio. vt. l. is cui. ff. de ver. ob. etiam si vere non esset ꝑdig⁹ secus in tutore dato pupillo qui est adul tus et in curatore ꝗ ista pẽdẽt a natura sʒ esse ꝑdigũ a declaratiōe iudicis �means bar. ibi nec sufficit p̃coniʒ atio qȯ null⁹ cōtrahat cum tali ꝗ requiriẽ interdictio q̃ debet fieri ipsi prodigovel saltẽ dona tio curatoris secundum Bart. in. d. l. is cui vel saltezʒ snĩa declaratoria qȯ sit prodigus secundum Ange. de are. insti. q̣. non est permis. face. testa. §. Jtem prodigus.
¶ Terti⁹ minor. xxv. an. nisi ratum ha **[sect. 7]** beat post cōplexum. xxv. vt. C. si ma. fac. ra. ha. l. vlti. vel nisi cum autoritate tutoris vel curatoris. vt. l. pupill⁹. ff. de ac qui. re. do.
¶ Quartus filiusfamilias. vt. l. filiusfa. **[sect. 8]** ff. de do. fallit si est fili⁹ in dignitate ꝗm Jnn. ĩ. c. grādi. de sup. neg. p̃l. li. vj. alle. d. l. fili⁹ vel sit fili⁹ senatoris vel alteri⁹ dignitatis ꝗ potest si pr̃ dedit ei liberam administrationẽ peculij nisi spāłr pr̃ si bi denegauerit item si filiusf. hʒ liberā pe culij administrationẽet iusta rōne mot⁹ donet vt matri et siłib⁹ cōiũctis ꝑsonis p̃t ałs nō. Jtẽ si hʒ peculiũ castrẽse vel quasi potest vt. d. l. filiusfa. in tex. et glo. itẽ in casibus de quibus in. §. seq.
¶ Quint⁹ seru⁹ religiosus vel monach⁹ **[sect. 9]** et siłes q̣ nihil habẽt ꝑprij. xij. q. j. non di catis nisi de lnĩa supioris. vt ibidẽ. Fal lit in religiosis et monachis si hñt legitimā administrationẽ et ex cā ltĩma donẽt: sed sine rōne iusta non pñt. d. l. filsus fa. ĩ p̣n. et. xij. q. j. ꝗ tua. Jntellige de mo bilib⁹ et q̃ seruādo seruari non pñt. vt. s̃. alienatio. Jtẽ si de lnĩa p̃lati stat ĩ scholis cum cōsilio maioris partis cōuẽt⁹: vel in ꝑegrinationẽ vadit ꝗ potest donare q̃ alij scholares et ꝑegrini honesti rōnabi liter facere solẽt vt tʒ gl. in. d. c. non dicatis alle. l. vl. C. ad mace. l. si lōgius. ff. de iudi. et etiam donare pñt causa eleemosy ne secundum qȯ dicā eleemosina. §. vj.
¶ Sextus abbas et q̣libet alius prelat⁹ **[sect. 10]** religiosus q̣ nihil dare potest nisi sicut di ctũ est de filijsfa. qui habẽt administrationẽ. liiij. di. abbati. nisi per statuta aut cōsuetudinẽ aliud caueat̃. arg. l. ꝑhibe re aũt. §. non tamen aũt. ff. qȯ vi aut clā. oe his que fiunt a prela. c. ea noscitur.
¶ Septimus vxor si non habet vltra do **[sect. 11]** tem nisi eleemosinā scȯm quod dico. j. eleemosyna. §. vij.

¶ Octauus q̇ cōmisit crimen lese maie **[sect. 12]** statis. C. ad. l. iul. maie. l. vlti.
¶ Non⁹ heretic⁹ ꝓ ipso iure bona ei⁹ **[sect. 13]** sunt confiscata vt de here. j. c. cum scd̄m leges. lib. vj.
¶ Decimus q̇ cōtrahit incestas. s. inter **[sect. 14]** ascēdētes et descēdētēs aut nepharias i. inter collaterales vel inutiles alias ꝑ hibitas nuptias: ꝓ iēo iure bonoꝝ suo rū dñiū ꝑditvt. d. c. cum ſm. ll. et in auť. de ince. nup. in prin. et ibi dicit procedere ī q̊cūꝫ mr̄imonio illicito. dūmō fuerit sciēs factū puta ꝛsanguineā et ius. s. qd̄ ꝑhibꝫ aſs nō. s. si sciat iussꝫ non fcm̄ aut fcm̄ sꝫm̄ ius ꝓ error iuris excusat a dolo. ¶ Vndecim⁹ q̇ in aliqua re cadit in cō **[sect. 15]** missum puta in agro vectigali ipso vectigali non solutovel quando q̇s occultat mer ces quarū vectigal est soluēdū ꝓ ipso iure perdit dñiū illius rei. et huiusmodi vt not. in. l. cōmissa. ff. de pub. vbi d̄r. Nam qd̄ cō missum est statim desinit esse eius q̇ cri men ꝛxit dñiūꝫ vectigalis acq̇riť fisco scꝫ vel secundum ordinē ciuitatis secundum glo. ibidē. Jn isto tamen casu et trib⁹ immediatis precedentib⁹ licite a donatario retineť qd̄ est ei donatū ante snr̄am declaratoriā que requiriť anteꝫ eis possint aufferri. vt. j. pena. §. iij.
¶ Duodecim⁹ qui cōmisit aliqd̄ capita **[sect. 16]** le crimen a predictis ꝑꝑ quod bona eius sint publicāda post cōdēnationē non potest do nare sed añ sicvt. ff. de dona. l. post ꝛctū secundum distinctionē. s̄. alienatio. §. xxv.
¶ Tertiusdecim⁹ miles qui meretrici **[sect. 17]** vel cōcubine dare non pōt. l. ij. C. de dona. inter virū etvxo. et per glo. et doc. in. l. miles ita heredē §. mſier. ff. de test. mil. Jdē dic de clerico doctore et aduocato q̇ dicūť milites per no. ī. l. miles. ff. de sent. **[Fo.cx.r]** et re iudic. sꝫ Cy. ī. d. l. ij. ī̄telligit de milite armate militie non de militibus qui militāt luxui et appellāť milites dignitatis et gaudentes non milites opere.
¶ Quartusdecimus vir vxori et econtra **[sect. 18]** rio constāte matrimonio. de quo dic vt j. donatio. iij.
¶ Quintusdecim⁹ pr̄ q̇ filio filieue nō **[sect. 19]** p̄t donare aliq̇d ꝓ pr̄ et fili⁹ cēsenť vna ꝑsona vt. C. de impu. et alijs substi. l. vlt. fallit ſꝫ gl. in. l. pater. C. de inoffi. dona. in quatuor casib⁹. ¶ Prim⁹ est cā dotis et donatiōis ꝑpter nuptias. l. pōponi⁹ filadelph⁹. ff. fa. hercis. ¶ Scd̄s est eunti ad castra. nam ei p̄t res mobiles dona re. l. iiij. C. fami. hercis. ¶ Terti⁹ est propter aliqd̄ diurnū vt puta ꝑ alimentis. ¶ Quart⁹ est vsus fructus quē hꝫ in ad uēticijs quē pater potest donare. ¶ Addo quintū quando vꝫ fili⁹ est emācipat⁹ arg. de resti. in integ. c. ꝛstitut⁹. ¶ Adde sextuꝫ quando donat propter benemerita ſm Bar. in. l. j. C. de colla.
¶ Sextusdecim⁹ q̇libꝫ donare ꝑhibeť **[sect. 20]** vltra quingētos solidos vt. C. de dona. l. pe. in fi. qd̄ est verum sine insinuatione p̄cedēti. Excipiunť. vij. casus. ¶ Prim⁹ in magistro militū q̇ res mobiles tam suas ꝯ ex spolijs hostiū habitas dona re potest militib⁹. ¶ Scd̄s casus quando quis donat ꝑ reꝑatiōe domus rupte ex ruina vel incendio. ¶ Terti⁹ in redēptiōe captiuoꝝ hi sunt ī. d. l. pe. ī gl. ibidem addū tur. ¶ Quart⁹ in donatione imperiali. ¶ Quint⁹ in donatione ꝑpter nuptias vsqꝫ ad quā titatē dotis. ¶ Sext⁹ in donatiōe cā mortis. ¶ Addo ego septimū in donatiōe impiā causam vt in. l. sancim⁹. C. de dona. et lꝫ gl. ibidem in. d. l. san cim⁹ velit quod in piā cām non valeat sine insinuatiōe nisi vsqꝫ ad octingētos soli dos tamen tu tene quod valet sicut Bar. in. l. il lud. C. de sac. san. ec. per idemptitatem rōnis. d. l. pe. cum in sinuatione autem vsqꝫ ad quācunqꝫ summā facta indist. incte ab his qui donare pñt. vt in. d. l. pe.
¶ Quid si sit facta donatio duobus de **[sect. 21]** maiori. summa ꝯ quingētoꝝ solidoꝝ si ne ī̄sinuatiōe. Rñ. quod non vꝫ. tex. test ī auť. item a priuatis posita suꝑ. d. l. sancimus. ¶ Quid si donatio sit facta in singulos **[sect. 22]** ānos eiusdē ꝯtitatis q̄ singulariter nō excedit

summā sed simul omnes sic. Rñ. q̇ non vʒ secundum Hosti. qꝛ est donatio vna. l. senatus. §. fi. ff. de dona. causa mor.
¶ Sʒ q̇d si fiat diuisim per plures dona **[sect. 23]** tiōes vltra p̃fatā sũmā. Rñ. Alberi. ĩ. l. illud. C. de sa. sā. ec. quod non vʒ qꝛ ad hoc vt cesset necessitas ĩsinuatiōis req̇rit̃ distā tia ĩ tp̄e vt. d. aũt. item a priuatis. §. si q̇s. Fuit. n. impetus quẽ lex per ĩsinuationẽ voluit refrenare. C. de ĩoffi. do. l. pr̃. ałr p̃ualerẽt ꝟba rei ꝯ. l. ij. ĩ. fi. C. cōia dele. vbi ȯr nos enim non ꝟbis sʒ ipsis rebus legẽ ĩponimꝰ. facit. ff. de ca. pec. l. si forte nam vnꝰ ĩpetꝰ facit pła eẽ vnũ. ff. ad. l. ac q̇. l. illȯ. §. fi. extra de or. co. c. cum dilectꝰ. ¶ Sed nunq̇d reuocabit̃ tota donatio **[sect. 24]** si excedat summā factā sine ĩsinuatiōe. Rñ. quod non sʒ solũ excessus a dictis. ccccc. solidis vt ĩ. l. sancimꝰ. C. de dona. qȯ limita verum nisi fuisset iuramẽto firmata qꝛ tũc ĩ nullo reuocat̃ secundum Jo. an. in addi. ad spe. de fi. iustru. et q̇d valeat solidꝰ vide. j. ludus. §. ij. in fi.
¶ Sʒ q̇d ẽ insinuatio. Rñ. Albri. in. d. l. **[sect. 25]** illȯ quod ꝯsuetudo vr̃ admittere quod ĩsinuatio est per sup̄iorẽ autoritatis p̃statio qȯ vr̃ ĩnuere gl. ĩ aũt. vt non fiũt pignora. §. illud. vñ ad cautelā solẽt hoc ꝟba poni quod corā eo donatio ĩsinuata sit et ita cōiter fit lʒ p̄prie ĩsinuatio sit p̃existẽtia do nationis in scripturā autẽticā. redacte apȯ cōpetẽtẽ iudicẽ facta publicatio ex eius autoritate ĩ publica gesta seu acta facta reductio vt colligit̃. l. in hac. C. de dona. iuncto. §. illud. in autẽ. vt fratruʒ filij et ĩ. §. non habẽte de defẽ. ci. et in. §. et hoc p̄uenit vt nulli iudicuʒ vt sic inter tp̄s donatiōis et insinuatiōis posset de liberare an expediant vt in autẽ. de ap pe. l. intra que tempora circa princ.
¶ An ĩsinuatio possit fieri die feriato. **[sect. 26]** Rñ. Albr. in. d. l. illud. quod sic qꝛ non exigit cause cognitionẽ ergo quelibet die potest fieri. ff. quis ordo ĩ bo. pos. ser. l. ij. et etiam quia est actus voluntarie iurisditionis. C. de fer. l. actus.
[[Fo.cx.]v] ¶ Cui iudici dʒ fieri. Rñ. Albri. in. d. l. il **[sect. 27]** lud quod iudici. l. dona. in fi. C. de do.
¶ Xvij. donare non possũt qui dominiuʒ **[sect. 28]** in re quā donare volunt non habẽt sicut sunt raptores fures et huiusmodi quia nemo plus iuris in aliũ trāsferre potest qꝫ ipse hʒ. l. nemo. ff. de regu. iur. facit. l. traditio. in prin. ff. de acqui. re. do. vide aliquas exceptiones. in. d. l. traditio. sed nihil ad nos.
¶ Xviij. p̃lati et alie p̄sone ecclesiastice q̃ **[sect. 29]** non possunt res ecclesiasticas mobiles vel ĩmobiles p̃ciosas alienare sine certa solẽnitate de q̃. s̃. alienatio. res autẽ mobiles ꝓhibentur in vsus honestos alienare: vide. s̃. clericus. iij. §. iiij.
¶ Quō ep̃s potest donare ꝓ construendo **[sect. 30]** monastrio: vide ĩ. c. apłice sedis. de do. qꝛ parũ ad simplicẽ ꝯfessionẽ pertinet. ¶ Xix. illi qui sunt non soluendo credito **[sect. 31]** ribus. vide. s̃. alienatio. §. xxvj.
¶ Xx. illi qui ꝓpter cām illicitam donant **[sect. 32]** puta femine ꝓ meretricio. Sed aduerte quod meretrici publice siue cōcubine valʒ ꝓmissio siue donatio ꝗʒ Bar. Bal. et An ge. post Cy. in. l. affectionis. ff. de dona. et in. l. ij. C. de cōdi. ob tur. cām. licet gl. in. d. l. affectionis. velit quod vʒ non quo ad actionem. sed quo ad exceptionem. sed reprobatur a predictis. sʒ ꝓ meretricio facto cum nupta vidua vel virgine quod de iure ciuili punit̃ non valet ꝓmissio sed donatione facta potior est cōditio possidentis. nisi sit miles. vt dictum est. s̃. Verumtamen fiscus posset aufferre a muliere: vt no. Cy. in. l. ij. ff. de cōdi. ob tur. cām. et in tex. l. lutius. in fi. ff. d. iur. fis. et ista est vera opi. licet alij indistincte velint quod non valeat et male: et idem dic de do natione facta ꝓ quocũqꝫ qȯ lege punitur. et sic intellige. d. l. affectionis.
¶ Xxj. illi qui iudici seu p̃sidi aut alijs **[sect. 33]** officialibus quibus est cōstitutũ salariũ suũ aliquid donant siue añ siue post de positum officiũ ꝓ aliquo beneficio tp̄e administrationis

p̃stito. nam tam donans ꝗ cui donat̃ cōuictus quadrupli pena plectit̃ vt in. l. fi. C. ad. l. iul. repe. intelligit glo. verum quando occulte dat̃ sec⁹ si palā ꝑpter. l. j. ff. de polli. q̃ est contra facit ꝑea tex. in. l. barbari⁹. ff. de offi. p̃fe. Judices autem delegati ecclesiastici nihil possunt recipere nec eis donari: nisi solum esculentum et poculentũ qd̃ in pau cis diebus possit cōsumi et mera liberalitate donatum. Jdem dic de conseruatore: vt in. c. fi. de offi. deleg. lib. vj. idem dic de iudice seculari de quibus vide iudex. §. ix.
¶ Xxij. illi qui visitatorib⁹ suis aliquā **[sect. 34]** pecuniā seu eorum famulis vel quodcũqꝫ aliud mun⁹ donare volũt de quo vide. j. visitationem. §. iij.
¶ Xxiij. illi quibus per statuta munici **[sect. 35]** palia est ꝑhibitum nisi cum certo mō do nare. et si donationẽ ꝑ aĩa possint ꝑhibere vide imunitas. §. xlvj. et. xlvij.
¶ Vtrum donatio possit fierit absenti. **[sect. 36]** Rñ. quod sic siue mittas qui ferat siue iubeas quod ipse penes se qd̃ habet de tuo teneat sz ignorāti non potest in. l. absenti. ff. de do. fallit quando donās mittit per seruũ donatarij et ea mẽte vt statim fiāt sua. d. l. absenti.
¶ Vtrum donator teneat̃ de euic. dona **[sect. 37]** rio. Rñ. glos. in. l. aristo. ff. de dona. ſm Azo. quod sic hodie cum assimiletur vẽditio ni. insti. de dona. §. alie. Sed ipsa glo. di stinguit. quod aut fuit de ea ꝑmissum et sic tenetur. C. de euic. l. ij. nam ꝑ qualibet cā ꝑmitti potest de euic. ff. de edil. edi. l. scien dum aut non fuit ꝑmissum et tũc aut cepit donatio a donatione siue traditiō et nō tenetur de euictione. sed de dolo si intercessit aut cepit a pactione vel ꝑmissione. et tũc agi pōt: vt in. d. l. arist. et. C. de iur. do. l. j. ff. de verb. obli. l. vbi aũt. §. fi. ¶ Vtrum donatũ ab eo qui non potest dona **[sect. 38]** re sit restituendum de necessitate dona tario. Rñ. quod sic ſz quod patet per supradicta. et secundum supradictas distinctiones.
¶ Vtrum donatũ ambasiatorib⁹ acquira **[sect. 39]** tur eis vel dño. Rñ. ſz Bar. in. l. si ꝓo. §. item q̇cquid. ff. so. ma. et per Cy. in. l. fi. §. sed cum in scd̃a. C. de fur. et per Guil. in. l. qui ꝑ prio. in. §. ꝑcurator. ff. de ꝑcurato. et glo. vtrobiqꝫ quod acquiritur ambasi atoribus si donat̃ tāqꝫ ꝑsone. facit. l. sociũ qui §. j. **[Fo.cxj.r]** ff. ꝑ so. vbi donatũ socio occasiōe societatis cedit donatario non societati ex q̊ donatũ est ꝑsone non societati: sec⁹ si do nat̃ rōne officij: qꝛ accipit̃ dño. ff. d̃ cast. pec. l. si forte. et. l. miles la. ij. Pa. in. c. po stulastis. de ꝛces. p̃bẽ. dicit quod in dubio debem⁹ attendere qualitatẽ domi. et si talis sit res quod poti⁹ credit̃ donata dño quod ambasiatori vtputa leo et hmōi. tunc acquirat̃ dñ o ałs nō. Vel potest dici quod si ꝑsona ābasiatoris antea erat nota tũc videat̃ intuitu ꝑsone. Si vero soluz est nota ꝑpter officij sic intuitu officij datuz videat̃. l. si forte. l. miles. la. ij. l. dotẽ .§. herditatem. ff. de castren. pecu.
¶ Vtrum quando donat̃ vel legat̃ isto modo **[sect. 40]** dono vel lego talẽ terrā q̃ est. j. tales cōfines q̃ ẽ. xx. iugerũ. q̃ tamen est. xxx. vel lego vxori mee talia iocalia q̃ sunt p̃cij centũ ducatoꝛ. et tamen sunt ducẽtorũ donatarius poterit ne bona cōscientia tenere. Rñ. Bal. ĩ rub. de emp. et ven. C. dicit q Jo. an. ĩ addi. ad Spe. ti. de emp. et ven. refert et sequit̃ dominũ suũ q̇ fuit Odo ardus cōsilio. ccxxxij. quod potest totũ retine re. per. l. si fundũ sub cōditione. §. si libert⁹. in fi. ff. de le. j. l. cum pater. §. pater qui filio. ff. de le. ij. Sed ipse Bal. dicit multum differre: an q̇s exprimat ꝛceptũ suũ incipiẽdo a numero vel mẽsura. vt puta dono. tibi q̃tuor modia terre in tali ꝛfinio. et tũc non veniat pl⁹. vt. l. silq̇s testō in prin. ff. de leg. j. an exprimat ꝑ noĩa designātia certā spẽm: vel corpus determinatũ. lz postea mẽsuret̃: qꝛ tunc mensura est loco demonstrationis. que falsa nec viciat nec minuit id cui addi citur. l. demonstratio. ff. de ꝛdi. et de. Fa cit. l. si venditor. ff. de actio. emp. et ven. hoc sequit̃ Petrus in. c. per tuas. de do na. vbi dicit quod si vir legat talia iocalia

vxori que extimat centũ. quod licet valeāt duplũ non poterit heres minuere sꝫ totũ habebit similiter si minus valēt nō poterit plus mulier petere. Jdē dicit de vēditiōe seu emptione. et sic solue. l. pe. ĩ. §. fi. ff. de ac. emp. et vē. per hāc distin ctionē vel breui⁹ in emptione dic qꝏ si preciũ taxat̃ per modia non habebit illud plus sec⁹ si taxat̃ per modia idem dic ĩ vēdente si est min⁹ vt teneat̃ secundum p̃dicta. ¶ Vtruꝫ donatio mera possit reuocari **[sect. 41]** ex pnĩa. Rñ. quod non arg. c. veꝛ. de ɔdi. appo. facit. d. l. arist. ĩ prin. et iō dicit Bar. ĩ. l. fi. ff. de cōdi. ob tur. cām. quod donatio ē contractus nominat⁹. et no. in. l. iuregen tiũ. ff. de pac. in prin. Nam hꝫ nomen elegās. nec reuocat̃ pnĩa sicut nec alij cōtract⁹ nominati: vt. l. si pecuniā. in ṗn. ff. de condi. ob causam.
¶ Vtrum donatio mera reuocetur ꝓpter **[sect. 42]** aliquā cāꝫ. Rñ. vt colligo ex. l. fi. C. de re uo. dona. et ex. c. fi. de do. cum ibi no. quod sic ꝓpter vndecim causas. ¶ Prima propter defectũ cause ꝓpter quā res est do nata. c. qꝏ a te de cle. ɔiug. de quo dicvt j. §. xlvij. ¶ Scꝏa ꝓpter cōditionē adie ctā. c. veꝛ. de cōdi. appo. de quo dic: vt j. §. xlvj. ¶ Tertia ꝓpter dati enormita tē: puta cum pater donat tātũ quod fiĩio hereditas non remanet. xiij. q. ij. si q̣s irasci tur dic vt. j. casu. x. et. xj. ¶ Quarta cum donatarius manus violentas iniecit ĩ donatorem. ¶ Quinta si atrocē iniuriā fecerint. s. verbalē aut eũ fugauerit. vel in carcerē itruserit et huiusmodi. vt differat a p̃cedenti. ¶ Sexta cum graue dā num rebus donator intulit puta in tota vel in maiori tꝑe substātie. potest etiaꝫ esse citra maiorē partē substātie. et ideo erit arbitrariũ secundum Jo. an. ĩ. d. c. fi. ¶ Se ptima quando inferre p̃sumpsit vite pe riculũ. lꝫ effect⁹ non sit sequut⁹ scꝫ ponēdo insidias. ¶ Octaua si cōuētiōes in donatione positas non seruauerit quas ꝓmisit. Hec q̣nqꝫ. s̃. dicta immediate habent̃ ĩ. d. l. fi. adde ꝟꝫ gl. ibidē. ¶ No na si donatari⁹ negligit alere donatorē inopē qꝏ intellige secundum Cy. in. d. l. fin. veꝛ si donatio cōsistit in magna re seu quātitate. et sic limita. d. gl. per iura alleg. in ea que loquunt̃ quando libertas ē donata: vt. l. alimēta. ff. de lib. agno. et in aut̃. vt liber. de cetero. §. illud. ff. de iurepatro. l. diuus. la. j. et. l. ingratus. Vñ donatio facta liberto reuocatur solum ex obsequio non p̃stito. et etiam emptũ ab eo ex pecunia donata: vt. l. j. C. de reuoca. **[[Fo.cxj.]v]** dona. sꝫ non libertas. C. de lib. cā. l. solo. Sꝫ hoc est spāle in liberto non in alijs. vt ex sola non prestatiōe res ex pecunia donata empta reuocet̃ vt ĩ. d. l. j. no. gl. qꝏ no. ꝑ istis mulieribus et simplicib⁹ que fere omnia donant et demũ negligunt̃ alimētaria donatario. Si vero sit modicũ quod est donatũ non reuocatur do natio ꝓpter alimēta denegata. et sic intellige gl. in. l. in cōdēnatione. ff. de reg. iu. que vult quod non reuocet̃ donatio propter alimēta denegata. Et nota. in pre dictis causis reuocari donationem per donatorē non per heredes etiam si talis ingratitudo sit ɔmissa in donatorē nō ĩ heredes vt in. d. l. et ca. no. ¶ Decima causa ex p̃sumpta volũtate donatoris vt ꝓpter natiuitatē filioꝛ suꝑueniētē et in hoc sunt varie opi. q̣ vident̃ iura varia vide si placet Bar. in. l. ticia. in. §. imperator. ff. de leg. ij. ¶ Vndecima cā est contra volũtatē donatoris rōne ĩofficiositatis Circa qꝏ no. Bar. in. l. si vt al legatis. C. de inof. do. sic distinguentezꝫ quod aut donatio est inofficiosare et cōsilio et tũc si est facta liberis reuocat̃ quatenus est immoderate factũ vsqꝫ ad debi tũ bonoꝛ subsidiũ vt. l. si liquent. C. de in offi. dona. Si ꝟo sit facta extraneis si reliquit aliquid filijs sic non reuoca tur nisi vsqꝫ ad debitum bonorũ subũdium. l. omni modo. C. de inof. testa. si vero non reliquit sic reuocatur in totuꝫ. d. c. si quis irasciť. aut donatio est inoffi ciosa re solũ: et sic reuocatur solum quatenus est immoderate gestũ. Exemplificat Aug. in. d. c. si quis quod quando q̣s irascens filio exheredat eũ et donat oĩa sua ecclesie q̣ non est suscipiendum q̣ inofficiosare et cōsilio. si. vero cōputat. x. filium habēs ipse aliũ vel si habēs duos filios. x. cōputat tertiũ vel habēs. xij. x. cōputat. xiij. et oĩbus eque relinquit: sic non facit inofficiose et valet.

¶ Sꝫ q̇d si fuit facta monasterio reuo [sect. 43] cabit̃ ꝑpter supueniẽtiã filioꝝ. Rñ. pa. in. d. c. fi. quod non in totũ ꝓ monasteriũ est loco filij et ꝓ donatio ẽ facta fauore aĩe sꝫ solũ reuocabit̃ quo ad legitimã debi tam hoc idem sentit gl. etiam donato ecclesie xvij. q. vl. c. fi. et alia gl. xxvij. q. j. c. vt lex cõtinẽtie. hoc verum iure fori. s. iuris ciui le sꝫ iure poli. i. quadã naturali equita te reuocat̃ in to. vt sentit gl. in. d. c. fi. et d. c. si q̇s irascit̃. et hoc rõne presumpte voluntatis donatoris.
¶ Vtrum si sit iuramẽto firmata reuoca [sect. 44] bitur ꝑpter p̃fatas causas. Rñ. ꝓꝫ. do. Ant. in. d. c. fi. quod sic ex subsistentia cõditionis que est in iuramento.
¶ Quid si dictũ sit per pactũ quod non pos [sect. 45] sit reuocari p̃textu alicui⁹ ingratitudinis. Rñ. quod tale pactũ non tenet ꝓ equita ti naturali cõtrarium esset. s. quod aliquis impune ingratitudinis viciũ ꝛmitteret. C. de inuti. sti. l. ex eo.
¶ Vtrum donatio cõditionalis reuocet̃. [sect. 46] Rñ. quod pẽdẽte cõditiõe non potest ꝓ ex futu ro euẽtu pendet. facit. l. potior. §. videa mus. ff. q̇ po. in pi. ha. nec etiam purifica ta ꝛditiõe ꝓ est vera et mera donatio. si vero cõditio deficiat non reuocatur ꝓ quod non est reuocari non potest. c. ad dissoluẽdum de despõ. id erit ergo perinde ac si non fuisset donatum.
¶ Vtrum donatio facta sub modo possit [sect. 47] reuocari modo non seruato. Rñ. vt colligo ex no. per doc. ĩ. c. verum de condi. ap. q̨ aut mod⁹ fuit ṗncipalis causa seu fina lis contractus et ita potest reuocari. et dicit Bar. ĩ. l. ij. §. fi. ff. de do. facit. l. cũ. l. C. de pac. inter empt. et vẽ. vbi reuocat̃ cõtra ctus noĩatus non ĩpleto modo quando modus fuit cã principalis ꝛtrahendi et sic intellige. l. ea cõditione. C. de rescĩ. ven. aut modus non fuit causa finalis donationis et sic non reuocatur cessante modo facit. l. meuia. ff. de manu. te. vbi libertas legara tribus seruis sub hac conditione vt alternis vicibus luminaria accenderent super sepulchruꝫ eius non reuocatur q̃uis modus non impleatur ꝓ tex. non considerat vt cau sam finalem libertatis date modũ. sed vt causam impulsiuã et simus in dubio si donatio est in piã causam fauore pie cause videtur contemplata pia causa ꝑ finali causa vt videtur velle Bar. in. l. **[Fo.cxij.r]** ea cõditione. C. de rescin. vẽ. et. l. si pecu niam. in prin. ff. de cõdi. ob causam. ali as nõ. Ex his inferr̃ quod donatio fctã ec clesie sub modo non reuocat̃ si mod⁹ nõ seruetur nisi expressum fuerit quod possit reuocari. ratio ꝓ dõatũ ecclesie sub mõ vr̃ donatũ ꝑ salute aĩe principaliter. c. requisiti ꝏ testa. facit gl. ĩ. l. si quis titio ff. de le. ij. Et iõ modus app ositus non videtur causa finalis sꝫ impulsiua. et iõ cessante cã impulsiua non cessat effect⁹ nisi sit expresse actũ. et ꝑ hoc facit. d. l. meuia. facit tex. in. l. legatũ. ff. de admi. rerum ad ciui. perti. iunctis q̃no. ibi bar. et ĩ. l. legatũ. ff. de vsufru. leg. et bal. ĩ. l. j. ff. de his que pene cã relic. et in. l. cum alie nã. C. de lega. nam in. d. l. legatũ ꝑbatur quod si testator reliquit mille ad honoreꝫ suũ reipublice. vt inde fierent ludi an nui vel fabrica q̃ iure impediente fieri non pñt. quod illa pecunia conuertat̃ ad aliũ vsum qui cedat in honorẽ testõris nec reuocatur legatuꝫ: ꝓ ad honorem suuꝫ est causa finalis.
¶ Pone quod solus p̃latus est qui non ser uat modum nũquid reuocabit̃ quando dictũ est quod possit reuocari. Rñ. Vin. ĩ. c. verũ de cõdi. appo. tenet quod non ꝓ delictum prelati solus non nocet ecclesie regula ꝏ lictũ lib. vj. Et idem sequuntur doct. cõmuniter ĩ. c. breui de iureiur. sec⁹ si p̃latus cuꝫ capło. Aduerte ꝓ aliud est si dona tio sit sub cõditiõe ꝓ si solus prelatus eã non seruat non valet donatio. ratio ꝓ in acquirẽdis solus p̃lat⁹ potest nocere ec clesie non in acquisitis vt no. glo. et doc. xvj. q. vj. §. fi. et Jnno. in. c. fraternitatẽ de dona.
¶ Vtrum cum dictũ ẽ quod possit reuocari requiratur snĩa. Rñ. ꝓꝫ Jnn. ĩ d. c. verum et host. do. ant. et Car. ibidem quod sic alij vt bal. in. c. verum de for. ꝛpe. et ĩ. c. illꝏ de presump.

tenent contrarium et Ange. in. l. pe. ff. de pac. et glo. in autem. vt de cete ro non fiant commutationes. §. j. sed verius est primum ꝙ nemo sibi ius dicit. xvj. q. vj. placuit de p̃bẽ. cum qui. li. vj. C. vñ. vi. l. si q̇s ĩ tāta quod si dictũ estvt ꝑpria autoritate: quia tũc poterit vt tꝫ Host. in. d. c. verum et ĩ. c. cum dilecti de do. et cōiter doc ĩ. d. c. verũ. bar. ĩ. l. creditores in. vj. col. C. de pign. et no. idem bar. ĩ. l. fi. ff. vt pos. le. nisi esset sacra effecta. l. si q̇s curialis. C. de epis. et cle. Limito nisi eẽt de facto resistens ꝙ tũc pactũ non vlꝫ vt dicit bar. in. d. c. creditores prestaret enĩ materiā veniendi ad arma quod non lꝫ. ¶ Quid si donatũ aliq̇d sit ecclesie vel al **[sect. 50]** teri cum pctō quod non possit alienari. Rñ. ſꝫ do. ant. ĩ. d. c. verum de cōdi. app. quod aut po nit post ꝯctũ donatiōis et non ĩpedit alie nationẽ nec aliq̇d operat̃ circa ꝯctũ. l. donatio ꝑfecta. C. ð dona. q̃ sub mō aut añ ꝯctũ ꝑfectũ. i. añ traditionẽ. tamen post obligationẽ. et tũc ſꝫ Car. d. c. verꝝ nihil operat̃ tale pactũ per glo. ĩ. l. vnica. §. ac cedit. C. d. rei vx. ac. aut pactũ appōit̃ tꝑe ꝯhẽde obligatiōis et tũc aut reseruat sibi aliquod ius in re quā tradit ꝑ obligatione et ẽt apponit ꝑhibitionez de alienatione et tuncvalet alienatio. l. si creditor. §. fi. ff. de di. pi. iuncta gl. ibi dẽ ſꝫ literā pisanam q̃ hꝫ literā negatiuā. s. nullam venditionẽ esse. aut nullũ ius sibi reseruat. s. alteri⁹ et tũc secundum do. ant. eadẽ est rō vt non valeat alienatio aut nec sibi nec alteri reseruat ius ĩ re donata. et tũc si alienatio sequat̃ vꝫ. sed aget q̇ pactũ apposuit ad extimationẽ l. ea. l. C. de cōdi. ob causam. et. l. pe. et ibi Bar. ff. de pac. aut apponitur ꝑhibitio de alia re non alienanda et non vel tale pactum. et ita loquitur. d. l. pe. nisi paciscentis intersit de non alienando. quia aget ad interesse. ita no. ĩ. d. l. pe. et hoc verum in priuato. Jn ecclesia autem si alienat sꝑ vr̃ interesse cuꝫ tali pacto de non alienando quasi sit fauorabile aĩe dātis nisi quando alienaret in calu necessitatis. Jntellige quando aliter ꝑuideri non potest ꝙ sic donator si non voluisset tur piter intellexisset nec voluisset prohibi tio. c. sicut hi. xxxvij. di. cum ibi no. in gl. ca. j. lxxxiij. di. vel quando alienare. ob magis piā causam ſꝫ do. an. vbi. s̃. facit. c. lꝫ de reg. c. peruenit. el. ij. de iureiur. et. c. aurum. xij. q. ij. C. de sac. san. eccle. l. sancim⁹ q̃uis alij teneāt ɔtrartũ. **[[Fo.cxij.]v]** ¶ Sed quid si dictum sit quod non possit a **[sect. 51]** lienari: et si alienetur: tũc liceat ip si he redib⁹ suis fundũ ad se reuocare. Rñ. Juriste cōmuniter tenẽt quod non possit alienari. sed Ber. brix. in questiōi. suis. q. iiij. tenet quod deequitate canonica pōt ob piam causaꝫ: quando alia non habet que como de possit alienare. et idem tenet gl. ĩ. c. imperator leo. x. q. ij. et not. quod hec supraposita distinctiovlꝫ de omni ɔtra ctu in quo ab hoĩe alienatiōis prohibi tio appo nit̃ si āt ꝑhibitio sit a lege et tũc nłla ẽ aliẽa tio ĩ. l. quẽadmodũ. C. ð agri. et cẽsi. et co. et c. ecclia sctẽ Marie el. j. et ibi pa. vt lit. pẽ. si autem ꝑhibitio talis pōit̃ ab homine in viā testamẽti vel vltime volũtatis tũc dicvt in. l. filiusfa. §. diui. ff. de leg. j. dicitur qũo sine causa nō potest opꝫ ergo causa exprimatur ab ipso testōre puta vt remaneat in familia et huiusmodi vide diffuse ad propositum nostrum. j. legatum. ij. §. xj.

¶ Vtrum ꝑhibiti donare donatiōe me **[sect. 52]** ra cōditionalivel sub modo ꝑhibeant̃ donare ꝑpter bñmerita q̃ dicitur remuneratiua. Rñ. quod non ꝙ non est ꝑprie donatio vt colligitur ex. d. l. acquili⁹ regu lus. et quod no. in. c. si quos. xij. q. ij. et in c. cōsensus de re. eccl. non alie. et Bal. ĩ. l. iubemus. C. de sac. san. ec. nisi ꝑhibeāt̃ donare ꝙ non habent administrationẽ in rebus liberā quas volũt donare sicut sunt primi. ij. iij. iiij. v. vij. viij. ix. x. xj. xij. xvij. vel pro hibeātur donari ꝑpter legitimā cāꝫ sicut sunt. xiij. xx. xxj. xxij. vł qui non possunt donare nisi in damnuꝫ aliorũ vt sunt. xix. vide etiam quod dico. j. ĩmunitas. §. liij. aduerte hic quod ista ꝟba quando quis dicit se donare propter be nemerita si proferātur ab eo qui libere potest donare. tũc inducunt ꝑbationẽ in ter easdeꝫ ꝑsonas sed si de necessitate

requirerentur benemerita vt valeret donatio tunc non sufficiunt talia verba enunciatiua: quia non probant benemerita precessisse. l. si forte. ff. de cas. pecu. et ibi Bar.
¶ Vtrum talis donatio remuneratiua **[sect. 53]** possit reuocari ꝓpter causas q̇b⁹ reuo catur alia mera vel ꝏditionalis vel mo dalis. de quibus dictũ est. s̃. Rñ. quod non vt in. l. si pater. ff. de dona. tꝛ pa. in. d. c. fi. ꝗ secundum cum iura scripta loquẽtia de donatione non habent locum de hac donatione remuneratiua.
¶ Vtrum donatũ consanguineo ĩ dubio **[sect. 54]** p̃sumat̃ donatũ respectu cōsangunitatis. Rñ. quod sic et non respectu remunera tionis tex. est in. l. tutor. §. que a tutoribus. ff. de exc. tu.

Donatio

ij. causa mortis est cuꝛ q̇s magis vult habere se ꝗ eum cui donat magisꝗ eum cui donat ꝗ heredẽ suũ. dixit tex. in. l. j. ff. ꝏ dona. causa mortis et in. l. senatus. §. donatio eo. titulo. De cōtentis in hoc. §. et quod dona. cā mortis dicatur magis ꝏctus ꝗ vltima volũtas. no. glo. in. l. ij. in prin. ff. de dote preleg. Bar. Bal. et Jo. de imo. ĩ. l. qui ĩ ptāte. ff. de testa. et quod sit contractus stricti iuris habens per omnia naturam contra ctus bonefidei. l. seia. ff. de do. cā mor. Bal. in. l. cum donatione. ꝟl. vitiat contractum. C. de trāsac. ideo non comprehenditur statuto de vl. voluntatibus secundum Bal. in. l. hac consultissima. col. iiij. C. de testa.
¶ Tres sunt species donationis causa **[sect. 1]** mortis. Quedā sunt quando iminente peri culo mortis. ita dat vt statiꝛ sit accipiẽ tis. alia sit nullo metu pñtis ꝑiculi lꝛ so la cogitatiōe mortalitatis. vt ab homi ne sono. Tertia speciescũ donatur cau sa mortis non vt statim fiat accipientis sed tunc demum cum mortuus fuerit l. ij. ff. eodem. ti.
¶ Conuenit donatio cā mor. cuꝛ dona tione simplici ꝗ vtraqꝗ donatio est. itẽ ꝗ vtraqꝗ interviuos ꝏficitur et traditur differt. ꝗ ista ex penitentia reuocatur. illa non vt. l. q̇ mortis cā. ff. e. Jtẽ ꝗ ĩ ista v. testes in illa duo sufficiũt vt. l. fi. C. e. ti. i dubio p̃sumitur donatio ĩterviuos. nisi ꝓbetur contrarium vel sit facta mentio de morte vt no. gl. in. d. l. fi.
¶ Quomō dignosciť a legata. Rñ. quod si verba sunt cōmunia. vel equiuoca. tūc ꝑ **[Fo.cxiij.r]** traditionẽ rei vel per obligationẽ qua se obligat legatario cognosciť aut quando nul lũ istoꝛ interuenit dr̃ legatuꝛ. vide qꝏ legiť. et no. ĩ. l. ij. et. l. marcellus. ff. eo. tit. ¶ Conuenit in multis cum legato quia **[sect. 4]** vtraqꝗ est vltia volũtas. item ꝗ vtraqꝗ q̇ nariũ numerũ testiũ req̇rit. Jtẽ quia in vtraqꝗ substitutio locũvẽdicat. vt in. l. j. C. e. Jtẽ ꝗ nec ĩsinuationẽ exigit. d. l. fi. itezꝛ ꝗ non est ꝑfecta nisi morte secuta vt. ff. eo. l. non vr̃ et multis alijs de quib⁹ dic. vt no. ĩ dictis. l. Marcellus. et. l. fi.
¶ Differta legato ꝗ legatuꝛ fit nolen **[sect. 5]** ti. sed non donatio cā mortis. Jtẽ sepius donatũ cā mortis tradiť a donāte sꝛ le gatum nō. Jtem ꝗ donatio ĩ singulos annos estvna legatũ vero plura. l. sena tus. e. ti. Jtẽ filiusfa. non legat sed donat cā mortis ꝏ cōsensu patris. Jt ẽ lꝛ testa mẽtũ falsũ sit vel nullũ do. tꝛ: lꝛ non lega tũ. ff. de his q̇. vt ĩdi. l. pe. §. vltĩo. et mul tis alijs de quibusvide per totum istũ titu. ff. et. C.
¶ Quomō reuocať. Rñ. ꝟꝛ gl. ĩ. l. non oĩs **[sect. 6]** in prin. ff. si. cer. pe. quod trib⁹ modis tex ẽ isti. de dona. §. j. ¶ Prim⁹ si donatari⁹ p̃moriatur ꝗ donator. Secũdus si penitet donasse. ¶ Tertius cessante conditione sub qua donatio facta fuit.
¶ Quid si iurauit non reuocare. Rñ. q ꝑ **[sect. 7]** potest reuocari in duobus casib⁹. ¶ Prim⁹ ex noua causa vt. j. sepultura. §. xl.
¶ Secũdus si donauit omnia bōa pñtia et futura ꝗ tũc iuramentũ ĩduceretvotũ captāde mortis et ideo non tenet. ꝗ esset vĩculũĩq̇tatis petet tamen pri⁹ absolutionẽ a iuramẽto secus si donasset solũ pñtia quod ĩtelligiť quando q̇s donat omnia bōa sua nō addẽs futura.

q̃ tunc non reuocat̃. de qua vide quod legit̃ et no. ĩ. l. fi. C. de pac. et l. stipulatio hoc modo. ff. de ꝟ. ob.
¶ Quis potest donare cā mortis. Rñ. qd̃ **[sect. 8]** oĩs qui testm̃ facere non potest donare cau sa mortis. Excepto filiosami. q̇ licet testari non possit etiam iubente pr̃e. potest tamẽ donare cā mortis pr̃e permittente. l. tam is. ff. eo. ti. Jtẽ q̇ non potest donare ĩter viuos non potest donare cā mortis. l. filiusfa. ff. de do. vñ dicit bal. ĩ. li de cō sue. feu. in. Rñ. de ꝓhi. fe. alle. per fed̃. c. j. quod quando nomen donationis ponit̃ ꝓhibitiue tũc includit̃ etiam donatio cā mortia: puta statuto caueẽ ne mulier possit donare. vñ nec etiam causa mortis: q̃ a q̊ remouetur gen⁹ et quelibet eius species d. l. filiusfa. §. pari ratione: sz quando no men donationis ponit̃ permissiue tũc non includiiur do. cā mortis. q̃ non est proprie dona. vt. l. j. §. j. ff. d̃ dona. vnde feudatarius cui a dño ꝑmissuz est donare non potest donare causa mortis feudum.
¶ Vtrum donatio cā mortis. valeat facta **[sect. 9]** ab eo q̇ capitale crimen commisit. Rñ. q̨ non siue sit facta ante crimen cōmissum siue post. siue ante sentẽtiam siue post cum et testamẽtũ rũpatur et omnia publicẽt̃ vt. ff. e. l. si aliquis. fallit ĩ re donata vxo ri. facta reatũ cōmissum sz non postea vt. ff. de do. intervi. et vx. l. cum hic status. .§. si maritus. est tex. cuz gl. in. l. resvxo ris. C. de do. inter vi. et vx.

Donatio

tertio inter viz et vxorem constante mr̃imonio non valet: ratio est ne mutuo amore inuicẽ spoliarent̃ donationibus non tẽ peran tes vt est tex. ĩ. l. j. ff. e. intellige si aliter sit ditior et aliter pauperior vt ĩ. c. dona tio. d̃ dona. ĩter vi. et vx. quod intellige verñ in donatiōe pura et simplici. de qua s̃. donatio. ĩ pr̃ĩ. secus in donatiōe remuneratiua q̃ non ꝓhibetur vt in. l. q̨ āt. §. sivir. ff. e. ti. vbi pzq̨ sivir dōatvnā rẽ vxori. et vxor aliam viro fit hincinde cōpensatio. et per hoc notabiliter dicit Bar. in. l. si diuortio. ff. de ver. ob. et ẽ gl. in. l. si volũtate. C. de do. pro quod plebei⁹ potest constituere dotẽ nobili cui nubere vult aĩo donādi. lz cōferatur in tẽpus matrimonium q̃ est remuneratiua et non simplex. Facit ad hoc. l. aquili⁹. ff. de do. et sic limita iura ꝓhibẽtia donatio nẽ nec solũ ꝓhibet̃ ĩter vi. et vx. sz ĩ eos qui ad eos p̃tinẽt ẽt aut interpositas ꝑ sonas. vt. l. si spōsus. gñaliter. ff. eo. ti. De notatis in hoc. §. et quod reciproca vz no. Bal. in. l. si pater puelle. C. de ĩof. test. et an. vt alter distribuat ĩ piā causā **[[Fo.cxiij.]v]** Fel. no. quod sic ĩ. l. mulier. ff. ad. i. aquil. et quod factaviro ab vxore pro dote filie Bar. no. in l. siue vxor per illuz tex. ff. de dona. in ter vi. et vxo.
¶ Quid si viro mortis cā donare volẽ **[sect. 1]** ti mādat vir quod donet vxori. Rñ. qd̃ donatio est nulla. q̃ vr̃ ac sivir donaret. l. idẽqz. ff. e. ti. secus si volẽti legare mihi. mādo quod legetvxori. non facit donationẽ ĩter vi. et vx. l. sz si vir. §. quod legatur⁹. ff. eo. Rō q̃ ĩ donatiōe cā mor. vt sine traditiōe trāsfert̃ dominiũ reuocabiliter tñ l. ij. ff. e. ti. sec⁹ ĩ legato quod cedit solũ a tẽpore mortis. vt. l. a titio cum si. ff. de fu. iō ĩ ṗmo casu q̃sito dñio viro non pōt. sed ĩ secundo sic. q̃ non acq̇rit nisi morte secu ta. Hoc limita vez quando iam donauerat cā mortis. sz quando solũ disposuerat dōare va lebit. si mutato ꝓposito ad instantiam viri donat vxori quia sic ratio cessat diuersitatis de legato.
¶ Vtrz vl̃r non valeat dōatō ĩtervi. et vx. **[sect. 2]** Rñ. quod non sed fallit in. viij. casibus.
¶ Prim⁹ ĩ donatiōe ĩꝑatoris facta cōiu gi. vel eꝯ. est tex. ĩ. l. pe. C. e. ti. ¶ Secũd⁹ si edes vxoris ĩcẽdio exuste sunt donatũ ad eaz extructionẽ a viro vz. ĩqtum edificij extructio expostulat. l. quod si vir. ff. e. ti. ¶ Terti⁹ potest marit⁹ cōstāte matri monio remittere vxori dotẽ sibi ab eo ꝓmissaz ĩ toto vel parte. vt est gl. sing. et ibi cy. et bal. ĩ. l. si cōstante. C. de do.

ante nup. sʒ remissio alteri⁹ debiti non vʒ sicut nec assignatio alteri⁹ ȝbitoris. ꝗ hec omnia donationes sunt. d. l. si sponsus. §. si debitor. ¶ Quart⁹ si ex tali donatiōe nō fit pauperior ġ donat ꝗuis cui donat̃ fiat ditior: vt si marit⁹ ĩstitut⁹ heres ab aliquo non adijt hereditatẽ vt ad vxorẽ substitutā ꝑueniat. vel si repudiet lega tũ vt remaneat apud vxoreʒ oneratam pro legato per testatorẽ: vel si rogat⁹ resti tuere hereditatẽ vxori non detraheret quartam cā donatiōis vt ĩ. l. si spōsus. §. si marit⁹ hr̃s. ff. eo. vbi tex. neqꝫ eĩ paupior fit ġ non acq̇rit. sʒ ġ ȝ pr̃imonio suo deposuit. idem dicas quando dōat rẽ alienā. l. sʒ et si ɔstāte. ff. e. Jntellige ĩ tali casu q̊ ipe donās non teneat̃ restituere: vt puta de lnĩa dñ i dātis sibi liberā facultatẽ donādi donauit. Quint⁹ si cui donatũ ẽ non fit ditior. ꝗuis donator fiat pauperior vt si donauit ad emẽda vnguenta d. l. quod aũt. §. j. Jdẽ si donat vxori pecuniā vt ꝑ cognato suo sportulas soluat ꝗuis ipa vxor pecuniam ipam mutuo fuissetacceptura. d. l. si mulier. ff. e. ti. idẽ dic si soluat vectigal ꝑ ea. ꝓʒ ho. Jdẽ si dat ad oblatiōes faciẽdas vel aliā piā cāʒ ꝓʒ eũ dẽ hr̃s ātvxo. si expẽderet ĩutiłr non ꝑ hoc min⁹ tenereť. vt ĩ. l. quod de bonis. ff. ad. l. fal. ꝗ satis ẽ quod dōatari⁹ effect⁹ ẽ locu pletior vt no. pa. ĩ. d. c. do. e. ti. ¶ Vj. quando dōat ĩ tp̃s finiti mr̃imonij vt tũc res fiat maritivł vxoris cum mors fuerit sequuta. l. sʒ iteriʒĩ ṗn. ff. e. ¶ Vij. quando dōat cā mor. cuiuscũqꝫ spẽi sit ista do. cā mor. vt in. d. l. sʒ ĩterĩ ĩ ṗn. nisi ita fiat vt nullo mō reuocet̃. ꝗ non valeret ꝓʒ gl. ĩ. d. l. sʒ ĩterĩ. ¶ Viij. quando vxor donat viro cā dignitatis vel honoris adipiscendi. l. quod adipiscende. ff. eo titu. ¶ Qũo ɔfirmat̃ donatio inualida ĩter **[sect. 3]** virũ et vxorẽ. Rñ. quod in duobus casibus. ¶ Primo morte donātis et non reuocātis tacite vel exp̃sse. vt. l. j. et. iij. C. e. ti. et. d. c. dōa. lĩta ve⁊ quod morte ɔfirmat̃ i dona tiōe q̃ non ẽ vltra. ccccc. solidos: ꝗ si eẽt vltra ccccc. solidos. et sit fcā sine ĩsinus tiōe non ɔfirmat̃ morte nisi exp̃sse tũc ap probauerit. si approbauit exp̃sse ĩ morte valebit vt legatũ qȝ̊ non ĩdiget ĩsinua tiōe. ałs non ꝓʒ gl. et Jo. an. ĩ. d. c. dona. Jtẽ si non fuerit fciā simplici ꝑmissiōe ꝗ si sic non valeret. l. papi. ff. e. et ibi bar. ȝr ve⁊ nisi iteruenisset traditio ꝑa vel ficta puta ꝗ ɔfiteť se hũisse: ꝗ sic ɔfirma reť: req̇rit̃ og traditio in vita donantis vt do. morte ɔfirmet̃ vt. j. pctm̃. §. xv.

¶ Sed dubitatur an intelligatur iste **[sect. 4]** casus de morte naturali tamen quod cōfirmet talem donationem. Rñ. quod non sed etiā de ciuili distinguendo tamen ꝗ ex illa qua perditur libertas et seruus efficitur hoĩs perimitur donatio vt. l. cum hic status. §. si donator. ff. eo. Sed ex illa quasi efficitur seruus pene mortis confirmatur vt. C. eo titu. l. res vxoris. **[Fo.cxiiij.r]** Ratio diuer sitatis secundum gl. in. d. l. res est. ꝗ vbi efficit̃ seru⁹ hoĩs est domin⁹ qui potest reuocare sʒ non vbi efficit̃ seruus pene. Hodie tamen ex delicto non dʒ quis dānari vt sit seru⁹. aut̃. sed hodie. C. eo. Ex alia autem morte ciuili ex q̃ mr̃imoniũ non dissoluit̃ vt est deportatio et ĩterdictio ignis et aq̃. et huiusmodi non cōfirmat̃: sed pẽdet vsqꝫ ad mortem naturalem et si non re uocauerit tũc cōfirmet̃. d. l. res vxoris. Ex alia autem morte q̇s igredit̃ religionẽ lʒ Vin. ĩ. d. c. donatio teneat quod non ĩtelligat̃ de ista religione tamen Jo. an. et Car. te nẽt quod sic ꝗ ingrediẽs cẽset̃ mortu⁹. l. fi. C. ȝ̊ epis. et cle. et. xvj. q. j. c. placuit el. ij. sʒ opi. Vin. vr̃ verior ĩ mr̃imonio ɔsũma to ꝑ. d. res vxoris q̃ requirit mortem talẽ qua mr̃imoniũ dissoluit̃: ꝗ non est in in gressu religiōis nisi quo ad exercitiũ sʒ in mr̃imonio non ɔsummato tʒ opinio. an. et Car. ¶ Scȝ̊o ɔfirmat̃ iuramẽto ꝓʒ Pa. ĩ. d. c. donatio. q̇ dicit quod hec est cōis opi. Bar. in. l. si quis ꝑ eo. ff. de fideius. et in. l. sei⁹. et augeri⁹. ff. ad. l. fal. idem tʒ sʒ in. l. j. ff. de dona. ĩter vi. et vxo. videtur tenere ɔ̃riũ per rōnẽ gl. ĩ. d. c. donatio. ꝗ vr̃ ɔ̃ bonos mores. Sed dic ve⁊ ɔ̃ bonos mores ciuiles: sʒ non ɔ̃ bonos mores na turales ɔ̃ quos non valet iuramentum et dic quod confirmatur.

¶ Quid si mr̃imoniũ non tenuit. Rñ. q [sect. 5] lʒ donatio ip̃o iure valuerit qꝛ tamen indigna ꝑsona eius fuit qui nec marit⁹ dici potest reuocari poterit. l. si ex volũtate. C. eo. ti. Jntellige si ignorabāt si ꝓvterqꝫ scit ĩpedimẽtũ et mr̃imoniũ non tenere fisc⁹ repetit. ff. eo. ti. l. cum hic stat⁹. §. vlt. et si non repetet poterit tenere bona consciẽtia: lʒ de bono consilio deberet dare pauperibus.
¶ Vtrum donatio ĩter spōsum et spōsam [sect. 6] de futuro teneat. Rñ. gl. p̃fata quod sic alle gat. l. ĩter eos. ff. e. vbi dicit tex. valeret ẽt si eodem die mr̃imoniũ postea ꝯhat̃. ¶ Quomodo reuocat̃ donatio iter viꝛ et vxo. Rñ. quod in. v. ¶ Primo per pnĩam. d. l. cuʒ hic stat⁹. ¶ Scd̃o si alienetur res donata per donatorẽ. l. si maritus tu⁹. C. de donat. inter vi. et vxo. et in. d. l. cum hic status. ¶ Tertio quando pignorĩ obligatur res donata a donatore nisi aliud exprimatur. d. l. cum hic status. ¶ Quarto si p̃moriat̃ q̇ donationẽ accepit de dona. ĩter vi. et vxo. c. donatio. et si moriantur simul tʒ secundum glo. ibidem. ¶ Quinto cum diuortiũ fit ex displicẽtia d. l. cum hic stat⁹ nisi exp̃sse voluerit donationẽ vale. l. si ĩteriʒ. ff. e. ti. sec⁹ si cā religiōis si tamen mr̃imoniũ restituerẽt post diuortiũ non reuocat̃. d. l. cum hic. et idem dic de donatiōe ĩter socеꝛ et nuruʒ vel geneꝛ: et inter consoceros q̇ copulatos mr̃imonio ĩ ptāte habẽt. d. l cum hic stat⁹. §. oratio. et inter patrẽ et filium nō emācipatũ vide gl. ĩ d. c. donatio q̇ hec tʒ in dubio ꝓo quando p̃sumat̃ donare vestimenta vide peculium. §. xxj.

Donatio. iiij.

añ nuptias vel ꝑp. olim dicebat̃ añ nuptias donatio. Sʒ hodie non ẽ nisi dona tio ꝑp nuptias. et vt. C. de do. añ nup. vł ꝓpter nuptias ĩ. l. fi. et fit in recōpẽsatio nẽ dotis. et potest fieri a viro hec donatio siue priusqꝫ ꝯctũsit mr̃imoniũ siue post ꝯctũ. vt. d. l. fi. et d̃r antiferna ab anti qd̃ est ꝯ et ferna qd̃ ẽ dos q̃si contra dotem. De notatis ĩ hoc. §. et quod quelibet do natio ob nuptias non dicatur nuptias. no. Spe. in ti. de do. ĩter vi. et vxo. §. iiij. Pau. de ca. ꝯsi. ciij. et Bal. no. ĩ. l. ij. C. de bo. q̃ li. quod hẽt tacitā stipulationẽ si mr̃ĩ moniũ subsequat̃. et an debeat augere vel cōstitui cōstante matrimonio si tũc dos augeatur vel cōstituat̃ not. Ange. ĩ aut̃ de equali. do. §. j. col. iij. colla. viij. ¶ Vtrum requiratur equalitas cum dote ĩ ista donatione. Rñ. olim si fiebat ibi cō [sect. 1] stitutione dotis tunc non requirebatur equalitas. vt. C. de pac. conuen. tam su pra do. l. ex morte et. d. l. fi. si ꝓo dos pri⁹ erat constituta oportebat equalitas vt d. l. fi. §. sancimus. sed hodie qualitercunqꝫ opʒ sit equalitas tam in donatio ne propter nuptias cum dote quam in lucro super vtroqꝫ per auten. equalitas posita suspect. d. l. ex morte.
¶ Vtruʒ soluto mr̃imonio donatio ꝑp nuptias reuertat̃ ad virũ. Rñ. quod sic vt **[[Fo.cxiiij.]v]** d. l. fi. sicut et dos. reuertit̃ ad mulierẽ. C. de re. vxo. ac. l. vnica. §. illo proculdubio. et hoc veꝛ nisi pactũ illud habeat. Nam si pactũ est quod lucret̃ donationẽ ꝓpter nuptias. et vir lucrabit̃ dotẽ et ecō tra qꝛ. d. l. fi. dicit quod pari passu vadũt. s. quo ad pactũ qꝛ quale erit de lucrando donationẽ vel dotеʒ tale de cōtrario. et hoc veꝛ nisi ex cōsuetudine sit derogatum. d. autẽ. vt est ĩ multis locis. et ideo illaʒ serua vt no. in. c. donatio de dona. inter vi. et vx. ¶ Sed ad q̇d valet donatio ꝓpter nu [sect. 3] ptias ex q̇ vxor eā non lucrat̃ nisi ex pacto spāli vt. d. §. illo. nec fruct⁹ habeat dicte donatiōis vt. C. eo. tit. l. si liberis. Rñ. quod valet vt sit securior in dote vt di cit gl. in. d. l. fi. Nam res suas vir alienat psentiẽte vxore. et renũtiare potest iuri hy pothecario qd̃ habet ĩ alijs benis mariti. vt. C. ad velł. l. etiam sʒ in. donatione ꝓpter nuptias alienatiōe aut obligatiōe non potest mulier renũciare iuri hypo thecario ꝑ iure suo quod hʒ im hac donatiōe ꝓpter nuptias nec vʒ ꝯsensus mu lieris vt. C. ad velle. autẽ. siue auie nisi interueniat iuramẽtũ vt in. c. lʒ de iureiu. li. vj. aut duo alia ꝯcurrāt. ¶ Primum quod

vxor ɔsentiat post biẽniũ scd̃a vice. ¶ Scd̃m quod tamen sit in facultatibus viri vt indẽnitati vxoris possit cōsuli. non sosũ tempore contractus vt quidā dixerũt. sed etiam tpe quo vxor agere pōt vt no. in. d. aut̃. siue auie. vel quod per. xxx. an. tacuerit lʒ scd̃o non cōsenserit. vt no. Pa. in. c. puenit. de emp. et ven. Jtẽ viro dissipāte bona sua p̃t agere sic p dona tiōe ppter nup. sicut pro dote. C. de iur. do. l. vbi de q̊ dic vt no. ibidẽ. item ppter adulterium viri lucratur. vt. s̃. adulterium. §. iij.
¶ Quid si soluat̃ matrimonium aliter [sect. 4] qʒ per mortem nũq̇d pactũ vel consuetudo poterit facere quod vir lucretur dotem. et sic mulier remaneat sine dote. Rñ. fm Ho. quod nō. vt no. ĩ. d. c. donatio. de dona. iter vi. et vx. Et iō p̃fat⁹. §. illo. proculdubio loquitur quando mulier decessit quo casu tunc vir lucratur ratione pacti soluʒ secundum Ho. sed fʒ Car. in. d. c. donatio. etiā ratiōe cōsuetudinis qꝛ quod potest pactũ po test et cōsuetudo. vt no. gl. c. non putam⁹. de consue. lib. v.
¶ Queriť statuto cauet̃ quod si alter cōiu [sect. 5] gũ p̃moriat̃ alter lucret̃ dotẽ vel donationẽ ppter nuptias an debeat intelligi de morte naturali. vel etiam de ingres su religiōis. rñ. quod tamen morte naturali nō de ista ciuili persertim qꝛ verba statuti sunt facti et in facto ɔsistũt. c. j. de cōsti. nec recipiũt casus fictos. vt. l. iij. §. hec verba. ff. de neg. gest. ĩmo nec expresse posset puidere quod muliere ingrediente religionẽ vir lucrarẽt ptem dotis cum libertas religiōis grauarẽt per diminutio nẽ dotis qd̃ fieri non dʒ. l. j. §. onerāde. ff. quarum re. ac. non dat̃. et etiam qꝛ dispone ret statutũ de rebus persone religiose. quod non potest. c. fi. de re. eccle. non alie. ¶ Quid si ex pacto sit vt lucret̃ alio pre [sect. 6] moriẽte. Rñ. quod pactũ manet validum quinĩmo purisicat̃ per ingressum religio nis. vt. l. deo nobis. C. de epis. et cle. et in auten. de san. epis. §. si vero constante.

Dos

est q̃dā donatio facta a pře mu lieri vel ab extraneo vel facta a muliere ipsi viro pro oneribus matrimonij sustinendis. ita no. Can. Gof. et Hosti. in. c. raynutius. de testa. et per legistas in rubri. ff. sol. ma. et quippe ppriuʒ patrimoniũ mulierisvt. ff. de mi no. l. iij. §. sed vtrum in fi. De notatisin hoc. §. et qd̃ dos dicat̃ ius vniuersale no. in. l. si cum dotẽ. §. fi. et in. l. fructus. ff. so. ma. et gl. in. l. quod di citur de impẽ. in re. dota. factis. et in cu ius bonis fit. Bar. not. in. l. neqʒ eo. tit. quod q̊ ad on⁹ psonale ĩpositũ p rebus est ĩ bonis mariti et dotis priuilegia ponũt̃ per Bar. et doc. ĩ. l. j. C. de priui. do. et. l. j. ff. so. ma. et quod cā dotis sit fauorabilior vel saltẽ eque qʒ alimentorum Bar. in. d. l. de. l. j. et Bal. ĩ. l. legatũ. C. de cōdi. inser. ¶ Quot sunt eius spẽs. Rñ. due. ¶ Pri [sect. 1] ma dicitur profectitia et est que a patre vel auo vel proauo et huiusmodi pater no p filia vel nepte et huiusmodi de bo nis eorum pficiscitur vel que alias de **[Fo.cxv.r]** mādato eorũ vel nomine eorum et ipsi ratum habent cōstituitur vt in. l. profectitia. ĩ prĩ. ff. de iur. do. etiam si filia esset emācipata. d. l. profecticia. §. fi. ¶ Secũ da dicitur aduẽticia et est illa quam dat mulier pro seipsa vel quilibet ali⁹ que alias non descẽdit a patre vel auo et huiusmodi. Jtem aduẽticia est si pater cũ deberet filie cum volũtate. eius dederit vt. d. l. profecticia. in fi. Jtem est alia di stinctio aliquādo dat̃ dos extimata ali quando inextimata quando extimata tra ditur periculũ pertinet ad maritũ. Si vero inextimata ptinebit ad mulierẽ. l. plerũqʒ. in prin. ff. de iu. do. Fruct⁹ tamẽ et fetus rerum dotalium lucratur maritus vt in. d. l. plerũqʒ. de quo ibi vide et per gl. ĩ. c. salubriter de vsu. et Cano. ibi et per Gof. in sum. ti. de dona. in. §. aduẽ ticia. Limita tamen verum quod fruct⁹ lucra tur si sustinet onera matrimonij. alias non sed restituunt̃

mulieri. ff. de vsu. videamus la. ij. §. pe. Jtẽ quod si dos esset in animalibus debet marit⁹ supplere de lam natis fetibus capita mortua vt. d. l. plerunqꝫ.
¶ Vtrum dos possit esse sine matrimonio **[sect. 2]** presenti vel p̃terito. Rñ. quod nō. C. de do. ante nup. l. fi. et ideo solutũ ꝑ dote vbi matrimonium fuit nullum non repeteť nomine dotis sed cōditione sine causa. ff. de cōdi. sine cā. l. fi. et est priuilegiata hec actio quo ad mulierẽ sicut actio de dote vt tenent doct. in. c. de prudentia. de dote pos. di. resti. facit. l. ij. ff. de priuil. cre. et sic proponeretur secundum q. j. dicā. .§. xj. et §. xij.
¶ Quāta dz esse dos. Rñ. quod etiam in mo **[sect. 3]** dico potest cōstitui vt dicit glo. in. l. imperialis. C. de nup. in verbo dotalibus qd̃ est circa medium. l. et quia dos succedit loco alimẽtoꝝ vt no. per bar. ĩ. l. titio cẽtũ. §. titio genero. ff. de cōdit. et de. et per bal. ĩ. l. j. §. ius naturale. ff. de iusti. et iur. Jdeo secundum hoc extimabitur et fiet pẽsatis conditionibus et alijs qualitatibus.
¶ Vtrum pr̃ teneať dotare filiā que nu **[sect. 4]** psit ꝯ eius voluntatẽ. Rñ. secundum pa. ĩ. c. j. de despō. ĩpu. distinguẽdo: aut nupsit indi gno. et tũc non teneť. gl. est no. ĩ. c. de rap. xxxvj. q. j. quod intellige secundum do. ant. ĩ. c. accedẽs de ꝑcu. Jmo. ibidem si est ĩdignus turpi indignitate. sec⁹ si esset ĩdi gn⁹. i. non turpis cōditionis. Verũtamẽ poterit minorẽ dotẽ dare ex conditione ꝑsone. et faciunt q̃ habenť in. l. cum post diuortiũ. §. gener. ff. de inre do. iūcta gl. in. l. si voluntate. C. de do. ꝑmis. aut elegit dignũ vel non indignũ et tũc aut ꝑ misit dotem. et sic pater tenetur eam dota re licet pr̃ non cōsenserit ĩ tali ꝑmissione tamen filia per hanc ꝑmissionez releuat patrẽ a debito dotādi: et ideo tanqꝫ ĩ rẽ patris vertať ista promissio tenebiť pa ter de ĩ rẽ verso. ita dicit Bar. ĩ. l. obligā tur. §. lege. ff. de act. et ob. per tex. in simi li in. l. et iō. §. fi. et. l. fili⁹. ff. de in rẽ ꝟ. aut non ꝑmisit dotẽ. et sic non teneť: ꝙ ex q̊ inuenit sibi maritũ sine dote et marit⁹ teneatur eā alere sicut filiā vt in auť. qui. mo. na. effi. le. §. pe. no. ĩno. in. c. per nr̃as. de do. inter vir. et vx. et etiam si premoriať relectis filijs tenetur sibi relinq̃re quartā partem suoꝝ bonoꝝ prefatus vir secus si filios non habuit. vt no. glo. in. §. pe. et iō cessat vtrũqꝫ debitũ in patre. l. alimẽ torum et dotis. primũ quia habet vnde alat se. s. ex bonis mariti et dos succedit loco alimẽtoꝝ. vt. s̃. dictũ est. et ita tenet Bar. in. d. §. lege. et Ange. in. l. si socer. et Bal. ĩ. l. j. ff. so. ma. et ĩ. l. fi. C. de do. ꝑmis. Et sic limita gl. in. c. fi. xxxij. q. ij. q̃ dicit quod tenetur eā dotare verum si ꝑmisit: alꝭ nō. Non tamen habebit locũ statutũ quo caueť vt filia dotata non succedat in tali muliere vt no. pau. in. d. c. accedẽs. nec excluditur a successione saltẽ legitime sicut ceteri filij multomagis tenetur pater dotare filiam que non cōtraxerit contra eius voluntatẽ et contra patrem pōt implorari officium iudicis regulariter vt dotet filiam. l. qui liberos. ff. de ritu nup. no. in. d. §. lege habentur in. l. fi. C. de dotis promis.
¶ Vtrum frater teneatur dotare sororẽ **[sect. 5]** ex eodem patre natam. Rñ. pau. in. c. peruenit de arbi. cōmuniter tenetur quod sic. not. gl. de laico. in. l. cum plures. §. pe. ff. **[[Fo.cxv.]v]** de admi. tu. et in. l. non oĩ. C. e. ti. Rō ꝙ ꝗz Cy. ĩ. d. l. non oĩ cā dotis est fauorabilior qꝫ cā alimentoꝝ. ꝑpterea tz bar. in. l. fi. ff. de his qui. vt indig. quod pr̃ potest relinq̃re filie spurie dotẽ. ꝙ dos succedit loco alimentoꝝ. idem not. in auť. ex complexu. C. de ince. nup. et in. l. meuius. §. duob⁹. ff. de le. ij. Vnde sicut tenetur alimentare. vt. s̃. Alimẽta sic et dotare in casu neces sitatis. Jdem dic et fortius in clerico q̇ magis tenetur ad charitatẽ vt in. c. j. et quod ibi no. de emp. et ven. Et si non hz alia bona potest eā dotare et aliā cōsanguineam de redditibus ecclesie si est in ops. qd̃ probať per. c. j. de coha. cleri. et mu. et in. c. oĩo cōfitemur. xxxj. dist. ꝙ sicut per. d. c. potest alere ꝯsanguineos pau peres de redditibus ecclie ergo fortius dotare. cum sit fauorabilior. vt dictuz est. Quod verum credo

dummodo cōstituat ad necessitatē sue cōditionis non pōpaʒ tastuositatis. ar. c. negociatorē. lxxxviij. di. sic ergo qui tenetur alimentare tene tur dotare.
¶ Vtrum vir possit constituere dotem **[sect. 6]** vxori. Rñ. pau. ĩ. c. et si necesse. de do. ĩter vi. et vx. quod non post cōtractum matrimonium. secus si ante matrimoniũ. ꝗ pōt vt. l. j. et qꝏ ibi no. C. de do. ante nup. nisi sit constituta. vt tunc dominium adipiscatur cum matrimonium fuerit subsecu tum. quia non valet. vt in. l. quod sponse. C. de do. ante nup. quia nec ante matrimoniũ dominiũ trāsiuit ꝗ noluit. nec post matrimonium ꝗ non potuit. vt ibi gl. fallit hoc in plebeio dotante nobilē. ꝗ videtur donare in recōpēsationē cum nobilitate: ꝗ potest vt. s̃. donatio. iij. in prin.
¶ Vtrum res emphiteotica possit a patre **[sect. 7]** dari in dotē sine cōsensu dñi. Rñ. spe. ti. de loc. §. nūc aliqua. ꝟ. exc. quod sic non trans fert plus iuris ꝗ ipse hʒ. vt in. c. nuꝑ. de do. inter vi. et vx. nec soluet laudemiũ quia est alienatio necessaria secundum Guil. et bar. in. l. et ideo. ff. de cōdi. fur. Similiter potest dari in dotē extranee si inextimata detur et soluet laudemiũ. sʒ extimata nō potest dari nisi filie.
¶ Vtrum feudatari⁹ ɔsiłr possit. Rñ. Jo. **[sect. 8]** an. in. d. c. nuꝑ. quod nō. Jnn. tamen ibi tenet ꝗ potest et eũ sequiť pa. ibidem et etiam dicit in donatione ꝑpter nup. ego concor. sic ꝗ vera est op. scꝏa in feudo in quo succedit filia et prima opi. in illo in quo non succedit ꝗ sic est rō diuersa ab emphiteosinn qua succedit filia.
¶ Vtrum vir possit repellere vxorem non **[sect. 9]** soluta sibi dote ꝑmissa. Rñ. quod sic vt sen tit Ho. in. c. per vestras de do. ĩter virũ. et vx. Nam dos datur ꝑpter onera: matri monij sustinenda vt in. d. c. per vr̃as. et in c. salubriter. de vsu. et in. l. si cum dotē. §. sinautē. ff. so. ma. ergo potest hec onera recusare si non hʒ vñ sumat emolu mēta. bonus tex. est ibi. et bal. ĩ. l. fi. C. ad velł. post Cy. in. l. vxorē. C. de ne. ge. et bar. in trac. de ali. ex q̊ cōclude eũ non teneri ad traductionem dote prius non soluta: secus de debito coniugali.
¶ Vtrum maritus ducēs vxorem sine do **[sect. 10]** te teneat eā alere de suo. Rñ. quod sic ꝗ sta tum sue persone. vt no. et volũt Jnno. et Ho. in. d. c. per vestras. et gl. ĩ. d. §. sinautē. Facit tex. in. l. quod si nulla. ff. de reli. rō ꝗm Jnno. ꝗ ꝑsonam suā dedit pro dote vt in auten. qui. mo. natura. effi. le. §. pe. et ff. vt in pos. lega. l. pe. dicitur quod vxorem. debet alere vt filiam.
¶ Que sunt ꝑuilegia dot. Rñ. quod multa **[sect. 11]** ¶ Primũ ꝗ omnia bona viri sunt tacite hypothecata ꝑ dote vt est tex. in. c. ex literis de pig. ¶ Scꝏm ꝗ non ꝑdit ꝑpter maleficium viri nec etiaʒ patris vt no. glo. d. c. ex literis. Fallit in vxore primi pilarij qui in eo officio deliquit vt. C. q̇. mo. pig. ta. contr. l. satis notum. et. C. de primipil. l. vtilitas. ¶ Tertium ꝗ preponitur omnibus creditorib⁹ etiam priori bus q̇ habēt ꝑsonales actiones vel tacitas hypothecas vt in. l. assiduis. C. q̇ po. in pig. ha. secus habētibus exp̃ssas vt no. glo. in. d. l. assiduis. et Dy. in regu la qui prior est lib. vj. Sed tamen dico cum Pa. in. d. c. ex literis quod si consuetudo est aliqua illam seruabo. l. si de ĩterpretatione. ff. de le. cum si. Si vero non est dico qꝏ fauore mulierum dʒ p̃ferri etiam haben tibus expressas hypothecas: ꝗ si mu-**[Fo.cxvj.r]**liervincit eũ qui ad refectionē rei dedit vt in auť. q̊ iure posita suꝑ. d. l. assiduis qui tamen preferť anterioribus habentib⁹ expressas hypothecas: vt. l. interdũ. ff. q̇ po. ĩ pi. habe. ergo sivinco vicētē te mul tomagis vinco tevt in. l. de accessionib⁹ ff. de diuer. et tem. prescri. ad min⁹ casus dubius et in facto dubio potior est conditio dotis vt in. c. fi. de re. iu. et no. ĩ. ca. ex lr̃is de ꝑba. cum hac opi. est Pe. et Cy. et Jo. an. licet cōiter doc. teneāt cum gl. in. d. c. ex lr̃is et istud priuilegiũ vt preferať creditorib⁹ trāsit ad filios eius secundum Alex. de imo. in. l. etiā. ff. so. ma. et ibi est glo et alia. in. l. j. C. de priui.

do. licet bar. dicat cōtrariū. Sed potest ĩtelligi opi. Bart. vt non loquatur de heredibus suis vt sunt filij sed extraneis qui non hñt hoc priuilegiū vt. l. vnica. C. de pri. do. ¶ Quartū ꝙ ecclesia potest se impedire de dote non so lū in fauorẽ viduaꝝ. vt in. c. nuꝑ. de do. inter vi. et vx. sʒ etiam mariti petẽtis sibi dotẽ promissam. vt in. c. per vestras. eo. ti. facit qd̃ not. Jnnoc. in. c. lator. qui fil. sint leg. ꝗuis alij contrarium teneant nisi accessorie.
¶ Quintū ꝙ viro vergẽte ad inopiā iu dice iubente potest dari pecunia dotalis mercatori cum pcō. vt capitale sit saluū. et de lucro percipiāt vir et vxor partẽ ho nestā cōpensato lucro cum dāno sine vsu ra. vt. c. per vr̃as. de do. inter vi. et vx. Jta tʒ Jo. an. et Car. in. d. c. per vestras. et Ful. in. l. cum duob⁹. ff. ꝑ so. §. item si in facto et Bal. in quodā cōsilio incipiẽte viso instr̃o facto inter no. Host. ĩ sum. de vsur. .§. an aliquo. Pa. ĩ. c. nauigāti de vsu. di cit se dubitare. Sed ego credo cōtractū vsurariū nisi excuseẽ secundum ꝗ. j. dico. socie tas. j. §. vij. ¶ Sextū ꝙ fundus dotalis alienari non potest etiam de cōsensu mulie ris. vt no. in. l. iulian⁹. ff. de fun. do. et. C. ad velł. auẽ. siue auie. nec etiam in hypo thecam dari. vt. l. vnica. §. cum lex. C. de rei vxo. ac. Qd̃ verum est nisi iuramentū interueniat. vt in. c. cum cōtingat de iure iu. et. c. lʒ de iureiu. lib. vj. Multa sunt et alia priuilegia in iure. de quibus vide si plʒ spe. eo. ti. hec omitto ꝙ nihil ad cōfessorẽ. tene tamen quod his ꝑuilegijs gaudet dūmō mulier sit catholica alias non. vt C. de here. auẽ. item priuilegium dotis.
¶ Vtrum eadẽ priuilegia habeat in do **[sect. 12]** natione propter nupt. q̃ habet in dote mulier. Rñ. Pa. post Jnno. in. d. c. ex lite ris. de pig. qd̃ aut mulier agit ad dona tionẽ propter nuptias tāqꝫ specialiter sibi obligatā pro dote et tūc habet priuilegiū dotis. ꝙ agit poti⁹ pro dote qꝫ pro donatione ꝓpter nup. Si vero agit vt eā lucreẽ sic non gaudet ꝙ cessant rationes priuilegij dotis sed bñ hʒ tacitam hypothecā. l. vbi. C. de iu. do. intelli ge cōem non priuilegiarā. vt preferatur alijs habentibus eā. Jn parafrenalib⁹ autem habes. j. parafrenalia. §. ij.
¶ Ad quẽ pertinebit dos solut. matri. **[sect. 13]** Rñ. qd̃ licet maritus de subtilitate iuris efficiaẽ dominus dotis sibi date. vt in. l. reb⁹. C. de iure. do. et. l. doce ancillam. C. de rei vẽ. tamen ad eū non ꝑtinet post mortẽ vxoris nisi in duobus casibus. ¶ Prim⁹ quando inerat pcm̃ de lucrāda dote vel donatione ꝓpter nup. vt dictū. s̃. in prece dẽti. ¶ Scd̃s quando vxor intestata decedit deficientibus liberis et propinquis vir succedit et econtra vxor viro. l. vnica. C. vnde vi. et vxo. Sed pertinebit ad eum qui eam constituit si stipulatus est eaʒ sibi restitui siue sit extrane⁹ vt in. l. vni ca. §. accedit. C. de rei vxo. ac. siue sit pater: si autem non sit stipulatus tūc si est extraneus qui eā constituit reddet vxo ri si superest vel heredibus eius. si autem est pater in duobus casibus erit fi lie Primus si eā emancipauit. Secundus si pater premoriaẽ ante eam alias filia premoriẽte erit patris etiam si extant liberi ex filia vt dicit Vin. ꝑ. l. dos a patre. C. solu. mat. cum qua opi. communiter transeunt canoniste. vt dicit Pa. in. c. fina. de dona. inter vi. et vxorẽ. et Bartolus in lege post dotem. ff. solu. matri. et glo. in. d. l. dos sed opi. contraria q̃ vult qd̃ restituatur liberis preualuit in vsu vt dicit. d. glo. sed filia super stite et patre et non emancipata. tunc patri et filie nec alteri sine consensu al-**[[Fo.cxvj.]v]**leri⁹ reddeẽ. l. ij. ff. sol. ma. Si ꝟo est mu lier que sibi cōstituit dotẽ. tūc reddetur sibi. d. l. vnica vel heredibus suis nisi rōne adulterij perdiderit vt. j. dicā. p̃di cta limita vera nisi sint statuta que aliter disponant vt sunt communiter.
¶ Sʒ nūquid viro vergẽte ad inopiam **[sect. 14]** pōt vxor petere dotẽ cōstante matrimo nio. Rñ. quod sic fi mō iꝑa eā non sit cōsumptura. de quo vide in. c. per vr̃as. de. dōa. inter vi. et vx. et in. l. vbi. C. de iure. do.
¶ Vtrum vir ꝓpter adulteriū vxoris lu **[sect. 15]** creẽ dotẽ. Rñ. qd̃ sic si per snĩam fit diuor tiū de do. ĩter. vi. et vx. c. plerūqꝫ. vel per ex ceptionẽ. vt dictū est. s̃. adulteriū. §. iij. Qd̃ limito

dũmodo ipse vxori fidẽ non fregerit etiam vxore ĩscia. ꝗ in cõscĩa quo ad lucrum dotis credo quod illud hẽat locũ paria delicta mutua cõpẽsatione tollũ tur. vt dicit. l. viro. ff. so. mat. cum ɔcor. ibi positis. et. ff. de do. in. l. si duo cum alijs cõ cor. vt in. c. intellexim⁹. de adul. cum alijs cõcor. Jtẽ lucrat̃ si vxor intrauit balneũ cũ. viro alieno secundum glo. lxxxj. di. non oportet. Similiter vxor donationez propter nup. si vir cum muliere alia alleg. l. vl. C. de repub. Fallit in istis duobus casibus quando mulier hz filios ꝗ tũc filij habebũt dotẽ quo ad ꝓprietatẽ et alia bona matris. sue scd̃m Jo. an. in. d. c. plerũqꝫ. Facit aut̃. sed hodie. C. de adulte. maritus autem vsumfructum habebit.

¶ Vtrum amissa dote ꝓpter adulteriũ si **[sect. 16]** mulieri ɔstet de impedi mẽto tali quod nõ erat matrimonium recuperet eam. Rñ. qd̃ non ꝑp intẽtĩonẽ cum oꝑe subsecuto. ar. c. nuꝑ. et. c. vl. de big. hoc tenet Host. Gof. Lau. ber. et Jo. sed Tãc. tz qd̃ recuperet et plz magis ne pena excedat casũ suũ. ¶ Vtrum heredes per exceptionẽ de adul **[sect. 17]** terio possint retinere dotẽ. Rñ. diuersa fuit opi. sz mihi plz distĩctio domini Signo roli de homodeis quã recitat. d. Jo. an. de sctõ Geo. in. c. plerũqꝫ. vbi. s̃. aut ma rit⁹ viuẽs ignorauit adulteriũ et sic pñt heredes excipere de adulterio cum mari tus non possit videri dissimulasset et remisisse: nec potuit remittere ĩiuriã quã ignorabat. vt. l. nihil interest. §. si cũ: filius. ff. de inof. te. et. l. mr̃. §. j. eod. ti. et. le gitimã. ff. de pe. he. et. l. vtilitãtẽ. ff. de cõ fir. tu. et idem dico si dubitat̃ an sciuit: ꝗ p̃sumit̃ ignorasse. l. j §. illud. ff. de li. ag. et. l. mariti. ff. de adul. et. l. veri⁹. ff. de pro ba. si vero sciuit et non est cõquest⁹: vt po tuit de iure nouissimo etiam cõstãte matrimonio. aut̃. sed nouo iure. C. deadul. sed vxorẽ retinuit cum fuerit leno. l. si nõ metu. C. de adul. sic cum heredes tractẽt de lucro captãdo ɔtra ipsos replicabit̃ de lenocinio mariti. l. cum mulier. ff. solu. ma. et sic paria delicta mutua cõpẽsatio ne tollent̃. facit qd̃ no. Jnn. in. d. c. ĩtellexim⁹ et Ja. de are. in. d. l. cum mulier. et in l. rei. §. j. ff. sol. ma. si vero post scĩam vxo rẽ non retinuit. et tũc si q̃rit̃ de delicto ṗn cipaliter heredes non pñt cõqueri imo accusatio dz fieri et iscri ptio cum modificatione tamen quã facit glos. in aut̃. vt lice. ma. et auie. §. ꝗ vero. sed secũdario sicvt repellãt petitionẽ dotis. vt in. l. filio. §. seia. ff. de adi. le. et sic cõcordat opiniões secundum hanc distinctionem.

¶ Vtrum vidua cõmittẽs stuprũ et petẽs **[sect. 18]** dotẽ a fratre mariti vel herede eius possit repelli per exceptionẽ de fornicatione Rñ. d. Ja. an. vbi. s̃. quod sic de rigore iuris et ꝑdet dotẽ. et sic remanebit apd̃ fratrẽ vel redes mariti ex offensa facta defun cto. per tex. cum gl. et per id qd̃ no. Bar. ĩ. l. pe. C. de adul. et. ff. d̃ liti. l. fi. et. l. filio. §. si for te. ff. de iniu. ita determinat Pau. d̃ ca. cõsi. cxix. vide ibi multa pro et contra.

[sect. 19] ¶ Sed nũq̇d pr̃ q̇ dedit dotẽ ꝓ filia ꝑdet eã ꝓ adulterio filie. Rñ. qd̃ si non est stipulat⁹ eã sibi reddi perdet et sibi imputet: vt tenet Jo. an. in. d. c. plerũqꝫ. et Accur. in. l. cõsensu. C. de repu. et ĩ. l. si do tẽ. s̃. de iu. do. sed Dy. ꝑ. l. ij. §. item si volũ tate. ff. so. ma. dicit quod si filia est in ptãte pr̃is non preiudicat̃ pr̃i quin possit age re ꝓ dote et ita sıłr dominus Ant. in. d. c. plerũ qꝫ per. l. fi. C. de repu.

¶ Vtrum vir q̇ expulit vxorẽ ꝓpter adul **[sect. 20]** teriũ non notoriũ propria autoritate teneat̃ soluere mutuum qd̃ accepitvxor pro alimẽtis. Rñ. qd̃ sic: ꝗ adulteriũ non no toriũ non priuat ipso iure alimẽtis nisi **[Fo.cxvij.r]** snĩa lata sit. ff. de dona. l. post cõtractũ cum sua materia. et ad illud qd̃ d̃r quod mulieri obstat exceptio adulterij veruz est quo ad futura. sed non quo ad alimenta que debent̃ ante snĩam latã. et de hoc in l. si instituta. ff. de inoff. testa.

¶ Vtrum frater qui viuẽre pr̃e de bonis **[sect. 21]** paternis dotauit filiã teneat̃ illam dotẽ cõferre mortuo pr̃e vr̃ quod sic per. l. certũ C. fa. her. et. l. fi. cum ibi no. Sz bal. in. l. fi. C. de do. ꝓmis. dicit casum singularẽ vt non cõputet: sed ego do tibi gl. in. l. dotẽ quã dedit auus.

ff. de coll. q̃ dicit si tpe mortis patris ꝯstabat matrimonium nō esse cōicanda ali. l. filium de colla. bo. et. l. primā. §. fi. ff. de col. dotis.
¶ Vtrum cōfessio qua vir confiteť se rece [sect. 22] pisse dotē constāte matrimonio valeat. Rñ. qꝏ non nisi appareat de numeratio ne. nam videtur donare bal. in. l. j. in. ij. col. C. de do. pro. et Ang. in. l. pe. ff. q̃ res pi. ob. po. et bar. in. l. si diuortio. et ibi legiste. ff. de ver. ob. et alij. in. l. si volūtate. C. de do. ꝑ. et ꝑsumiť simulta cōstitutio vt dicit bar: in. l. j. C. de dona. ante nup. de hoc hr̃ ĩ. l. j. vbi tex. C. de do. cau. non nu. Et hoc verum nisi vir faciēdo testm̃ lega ret vxori dotē expressa certa ꝓtitate: ꝗ tūc oĩno vxor eā habebat etiam si ꝑbare tur qꝏ nūꝓ fuit soluta vt no. Ang. are. insti. de le. §. sꝫ si vxori. quod limito verum ni si vir esset non soluēdo creditorib⁹ suis. ¶ Quando dꝫ restitui dos. Rñ. quod si ꝯsistit in [sect. 23] reb⁹ ĩmobilib⁹ dꝫ statĩ restitui sol. ma. si vero ꝯsistit in mobilib⁹ rebus sic. j. annum. C. de re. vxo. ac. l. vnica. §. exactio. Jntellige tamen in marito si potest ꝗ si dolo malo non est versat⁹ non restituet nisi in ꝓtū potest idem priuilegiū habebūt filij eiusdē matrimonij: cauebūt tamen tam maritus ꝓ filij de restituēda si ad pinguiorē fortunā veniūt. vt no. ĩ. d. l. vnica. ĩ. §. cum aūt. et in. l. in condēnatione. ff. de re. iu. et in. l. etiā. in prin. ff. solu. ma. non tñ trāsit ad heredes extraneos istud prinilegiū. l. maritū. ff. sol. ma. de hoc vide gl. in. c. mulieres. et ibi per canonistas. de do. inter virum et vxorē.
¶ Sed pone quando fuit data dos erant res [sect. 24] immobiles quas vēdidit marit⁹ et emit res mobiles ex earū precio. rñdeo quod nō cōputabunť immobiles sꝫ mobiles. ca sus est in. l. cum in fundo. §. si fund⁹. ff. de iure do. et iō limita dictū. s. quod sint mobiles vel immobiles tpe mortis viri. et ita iudicabunť nec valebit quod subrogatum sapiat naturam et c. ꝗ non est verum hic: et iō non statim restituerentur.
¶ Vtrum marit⁹ vel heredes expēsas fa [sect. 25] ctas in dote possint defalcare. Rñ. gl. ĩ d. c. mulieres quod necessarias sic ip̄o iure vtiles non minuūt dotē sed petunť act. mādati vel negocioꝝ gestorū volūtarie etiam cum cōsensu vxoris facte solū ꝑmittunť abradi si pñt sine lesione rei. C. de rei vx. ac. l. vnica §. sꝫ nec. et. l. j. ff. de impē. in re. do. fac. Sꝫ hoc non habet locū in expēsis factis ꝑ exactione vel defen sione dotis. ꝗ marit⁹ est dominus fructuum dotis. et sic tāꝓ dominus ip̄am tueť. vt not. ff. de impē. in re. do. fac. l. ij. et ideo non poterit repetere. vt tenet spe. ti. de dote post di. re. §. vl. ver. illud etiā. et Jo. an. ¶ Vtrum heredes teneanť alere mulierē [sect. 26] relictā infra annū. Rñ. qꝏ sic. Qꝏ verū est si non habet aliūde vnde alatur. non tamen secundum ꝓtitatē dotis ꝗ si fruct⁹ excederēt non tenenť nisi solū ad alimēta. Et si aliq̇d de dote restituūt tenenť ĩ residuo alimentoꝝ. ita no. glo. in. d. §. exactio. et ff. so. ma. l. diuortio. in prin. vñ si pr̃ p̄sti tit alimēta filie poterit eaꝫ repetere ab hr̃dib⁹ viri. facit qꝏ no. bar. j. d. l. diuortio. si vero hꝫ vñ alať tūc heredes non tenenť. ita tenet gl. in. d. §. exactio. et pro [sect. 27] batur in. l. extraneo. ff. de ven. in po. mi. ¶ Sed nunq̇d tenetur habitare cum heredib⁹ mariti. Rñ. bar. in. d. l. diuortio qꝏ nō: ꝗ non inueniť in iure expressum con trariū tamen vr̃ veri⁹ ꝗ infra annū ꝏr mu lier q̃si esse in matrimonio. C. ꝏ bo. ma. l. fi. et sic cōsuluit. d. car. qꝏ non poterit ali mēta petere si contra eoꝝ volūtatē alibi sit demorata dūmō honeste possit apꝏ eos demorari.
¶ Vtrum licite mulier possit ꝑcipere cer [sect. 28] tū q̇d pro alimētis ab heredib⁹ mariti donec dotē sibi restiiuāt. Rñ. quod sic de iu **[[Fo.cxvij.]v]** re cōi in extra no. per Bart. post Cy. C. de bo. auť. iu. pos. autē. ei q̇. et. per Ange. in. l. titia. ff. so. ma. et pa. de ca. cōsi. ccclxxxiiij. et pa. in. c. de prudētia. de do. post di. re. recitat Jo. de lig. in cle. ex graui. de vsu. et sequit dicentē qꝏ valet statutū vt hr̃s soluat certum quid pro centenario. Limitat tamen idem pa. hoc in ea q̃ non habetvnde aliunde viuat: sed non mihi plꝫ ista limi tatio quando non accipit

tale quid rōne. lucri sed ratione interesse lucri cessantis: vt puta ꝓ potius vellet habere dotẽ vt eā implicaret in possessionibus vel alijs negociatiō ibus: de quibus verisimiliter tamen vel plus haberet alias non liceret. et sic intelligo Jo. de imo. in. d. cle. ex graui. post Mat. de mat. qui tenẽt non licere sine vsura: puta quia solũ accipit rōne lucri. vt. j. vsura. j. §. ij. et. ix.
¶ Vtrum vir licite accipiat possessionem pignus pro dote soluẽda. vide. j. vsura. **[sect. 29]** j. §. xxv.

Dubium

ſm Jsy. li. ethi. est motus indifferens in vtrāq; par tem contradictionis. vel dic qd̄ dubiuꝫ est equalitas rationũ cōtrariarũ scd̄m philosophum.
De notatis in hoc. §. et quando dicat̃ dubiũ no. spe. in ti. de teste. §. vij. ver. not. et verũ. iij. quod recurrit̃ ad arbitriũ iudicis et dubitare errare et ignorare quid diffe rant no. gl. in rub. ff. de iur. et fac. igno. et in. l. de statu. ff. de testa.
¶ Jn dubijs vbi versatur periculũ aĩe semper tutior pars est eligẽda et in ipis **[sect. 1]** qd̄ certius est tenendũ. qd̄ sine periculo explicari pōt. ita dicit Pa. in. c. iuuenis. de sponsa.
¶ Vtrum in dubio debeam⁹ interpretari vt potius q̣s non sit irregularis. Rñ. vt **[sect. 2]** colligo ex Pa. in. c. cum tu fili p̄posite. de testi. et in. c. ad audientiā. de ho. Aut lo quimur in foro aĩe. et sic debem⁹ interpretari irregularitatẽ. et sic de alijs vbi dubitat̃ de aliquo delicto vide gl. in. c. vnico. de scru. in or. fa. Similiter dicen dum in foro quasi pnĩali. vt puta ꝓ nō agit̃ ad penā ꝓprie sed vt a ministerio abstineat aut ab alio in q̣ subesset pcm̄ sicut in cōtractu matrimonij. Facit. c. ff gnificasti nobis. de ho. et. d. c. inuenis. aut loquimur in foro cōtẽtioso. et sic debemus interpretari ꝓ nō. maxime vbi agit̃ de pena. puta ꝓ celebrauit ꝓ collatio non tenuit et huiusmodi: ꝓ ĩ penis melior interpretatio est fienda. vt regu la in penis et regula odia. li. vj. et idem dic in excōicatione et similibus.
¶ Qũo sunt ĩterpretāda ab alijs facta **[sect. 3]** dubia proximorũ. Rñ. c. estote misericor des. de reg. iu. qd̄ in meliorẽ partẽ vide j. iudicium. §. xvij.
¶ Verba dubia sunt accipiẽda secundum in **[sect. 4]** tẽtionẽ ꝓferẽtis. ff. de re. iu. in ābiguis et vt res poti⁹ valeat q; pereat. c. abbate. de ver. sig. alias secundum cōemvsum. c. di. contra mortem. vide. s̄. castitas. §. j.
[sect. 5] ¶ Jn quo differt dubium ab opinione et fide et scientia vide. j. opinio. in princi.
[sect. 6] ¶ Jn re dubia fidei autoritas est requi renda romane ecclesie. xj. distĩ. palam. **[sect. 7]** ¶ Jn rebus ābiguis absolutũ non debet eẽ iudiciũ. xxxiij. di. c. habuisse. imo qñ dubium est in persona in facto vel in iure nullo mō snĩa est ferẽda. xxx. q. v. iudi cantẽ. non d̄r iteratũ qd̄ dubitatur factũ de presby. non bap. c. veniens.
[sect. 8] ¶ Dubio exñte ĩ iure mr̄imonij. tutius est contra statuta hominũ dimittere copulatos q; disiũgere cōiũctos contra sta tuta dei. c. licet ex quadam de testi.

Duellum

est pugna duorũ vt dicit ĩ. c. monomachiā. i. singu lare certamẽ. ij. q. v. et fit ad probationẽ alicuius rei ita vt qui vicerit ꝓbasse vi deatur qd̄ est prohibitũ sub pena mor talis peccati ꝓ contra legẽ dei ibi non tẽtabis dñm deum tuũ. Math. iiij. et d̄r ĩ. d. c. et ideo non solũ offerẽs sed acceptās cũ dantibus auxiliũ cōsiliũ vel fauoreꝫ et valẽtibus ꝓhibere et non prohibẽtibus peccāt mortaliter. Ad ro. c. j. digni sunt morte q̣ consentiunt et non excusant̃ ex cōsuetudine vel metu acceptātes: nisi vt. j. dicā ꝓ potius debet quis quelibet mala tolerare quam malo

consentire decernat. xxxij. q. v. ita ne. nec obst. qð Dauid cum Golla exercuit: ꝗ autoritate **[Fo.cxviijr]** spiritussancti facit. sicut et Sāson vt dicit glo. in. d. c. monomachiam. xxiij. q. v. si non licet.
De duello et quibus casibus ꝑmittatur no. Bar. in. l. ex hoc iure. in princ. ff. ðiusti. et iu. Jac. rebuf. ĩ. l. j. ver. an du ellum. C. de gladia li. xj. et in stylo parla. Par. j. ti. de duello. et ĩ. iiij. parte arresto xl. et quid possit facere victor in victũ ꝑ duellũ. Bal. no. ĩ. l. j. C. de dedi. li. et in. l. his penes. C. depo. vbi quod non dicitur illicitum qð permisit consuetudo.
¶ Que pena est clerici in duello pugnā **[sect. 1]** tis. Rñ. quod dʒ deponi et ẽ irregularis tñ eꝑs potest dispẽsare dũmodo mors vel mẽ broꝛ diminutio non interuenerit. c. j. de cle. pu. in du. nec solũ efficitur irregularis si ipse pugnat. sʒ etiam si aliũ ꝓ se pu gnare facit. vt in. c. ij. e. ti. et quicũqꝫ hoc mādat cōsulit aut defendit si modo ho micidiũ sequat̃ vel mutilatio. vt ĩ. d. c. ij. dispẽsat tamen eꝑs cum clerico ĩ bñficio etiā hñdo solũ ꝓ sustẽtatiōe vt in. d. c. ij. cuʒ ibi no. dũmō non habeat curā aĩarum.
¶ Sed nunq̇d ille q̇ cogit̃ a iudice tali **[sect. 2]** modo quod suspẽdet̃ ꝗ hʒ eũ ꝓ cōuicto ni si duellũ suscipiat possit suscipere cum sit innocẽs. Rñ. diuersa fuit op. vt no. ĩ. c. j. co. ti. sʒ mihi placet quod talis coactꝰ tali coactiōe licite suscipiat et etiam in causa ciuili quando non iminet ꝓbabile ꝑiculũ mor tis ꝗ sicut licet se defendere et res suas et alia facere que de se non sunt mala sic pugnare quando alio modo non potest euadere. facit. c. interfecisti. de homi.
¶ Vtrum clerici q̇ reliquias afferũt pugi **[sect. 3]** libꝰ ad pugnādũ sint irregulares si sequat̃ homicidiũ. Rñ. quod si oĩno sine iꝑis erant pugnaturi non erũt irregulares aɫs sic intellige opiniones diuersas et concorda secundum hanc distinctionem.
¶ Quod dictũ est de duello. Jdem dic **[sect. 4]** de iudicio aque feruẽtis ferri cādentis. c. fi. de pur. vul.

EBrietas

est priuatio vsus intellectus facta ad aliqð tꝑs ex immoderato potu vini vel cuiuscũqꝫ alte rius rei potabilis.
Adde de his et quod ebrius pro dilecto corporaliter non possit puniri. Barto. no. in. l. respiciendum. §. delinquunt. et ibi Alexan. post eum. ff. de pe. Salic. in l. j. C. de sicca. not. in. l. diuus. ff. de offic. presi. non tamen omnino excusat̃vt ibi quod est verum in nimia. non autem in parua. vt per Bal. in. l. data opera. C. q̇ accu. non pos. facit. l. omne delictũ. §. pe. de re. mili.
¶ Vtrum ebrietas sit peccatum morta **[sect. 1]** le. Rñ. vt colligo ex Alexan. in scða scðe et. glo. xxv. dist. §. alia ea demum. et doct. ibidem quod aut raro contingit aut assidue. si raro sic distinguo quod aut in ebrians se cognoscit vini potentiam et suam cōplexionem dispositam ad ebrie tatem. et tamen magis vult ebrietatem incurrere quā a potu abstinere et sic est peccatum mortale. Aut inebrians se nescit vini potentiam et ignorat quod ex ta li potu possit inebriari vel non aduertit et sic est nullum peccatum vel venia le secundum excessum in potu et negligentiaʒ in aduertẽdo. si vero assidua sit ebrietas sic est mortale pctm̃ non propter iterationem actus quia multiplicatio actuum venialiũ non auget in infinitum sed quia non potest esse quod hō assidue inebrietur quin sciens et volens ebrietem incurrat. aut saltеʒ non omittat diligentiā qꝫ debet adhibere de necessitate ne inebrietur cum habeat tẽpus deliberatiōis reprimendi motus veniales ne procedant in regnũ peccati. Jlle vero q̇ procurat vt q̇s inebrietur cōiter mortaliter peccat siue sequat̃ ebrietas siue non siue sit peccatuʒ mortale in co q̇ inebriatur siue non quia cōsentit in dam num notabile proximi.

¶ Vtrum ꝑpter sauitatẽ liceat inebriari. **[sect. 2]** Rñ. quod non sine pctō mortali. tam in ope rāte quā in patiẽte scienter: verum est q̨ secundum sctm̃ Tho. ij. ij. q. cl. cib⁹ vel pot⁹ q̇ esset supꝑfln⁹ sano non erit supꝑfln⁹ infirmo: puta ꝓ datur ei causa medicine ad prouocanduʒ vomitum et sine peccato quando talis infirmitas id requirit sʒ non vsqꝫ ad ebrietatctũ.
[[Fo.cxviij]v] ¶ Vtrum ebrietas excuset a pctō. Rñ. q̨ **[sect. 3]** excuset a tāto: sʒ non a toto. Jntellige q̊ ad penam: sed quo ad culpā excusat a toto quod fecit in ebrietate ex quo est sine vsu totali rationis. et facit quod not. xv. q. j. in. c. sane. et. c. si quis insaniens. Quo vero ad penam Pa. in. c. quia diuersita tem. de cōces. p̃ben. tenet quod non imputa tur nisi id quod ex culpa immediate procedit non quod mediate. et facit qd̊ not. in tex. et in gl. xxiij. q. v. de occidendis. et in. c. licet. de testi. vnde dicit quod lʒ quis excommunicetur propter suā culpam non tamen imputatur postea ei q̨ beneficium non cōtulit infra temp⁹ debitum nisi fuerit in mora petẽde absolutionis ꝓ culpa non est cā immediata sed excomunicatio q̃ est pena sic in pro posito lʒ sumptio potus superflui fuerit culpaet cā ĩmediata priuatiōis vsus rōnis non tamen est cā ĩmediata homicidij vel alteri⁹ quod facit. et ideo non erit irregularis secundum istā opi. Ric. tamen in. iiij. dist. xv. tʒ quod erit irregularis: et quod ei ĩputant̃ ad penam omnia que sequuntur sed mihi placet magis opi. Pau. et ꝑ eo ẽ tex. cũ gl. in. c. de cetero. de homi. nisi volũtarie ĩebriari voluisset. vt postea nesciẽs occideret: ꝓ sic ei imputaretur sicut tenet gl. ĩ. d. c. de cetero. etiam quodcũqꝫ q̨ secutũ est quamuis mediate processisset. ¶ Vtrum ebrietas largo modo dicta qua **[sect. 4]** quis non totaliter priuat̃ vsu rōnis sʒ be ne alteratur: scit tamen quod facit siłr sit pctm̃ mortale: et excuset. Rñ. absqꝫ dubio non excusat a malo quod ꝑpetrat̃ ex q̊ scit quod fa cit: nec etiaʒ credo talẽ excusari a pctō mortali qui scienter tamen biberet quod taleʒ grauedinẽ incurreret. tũ ꝑpter ꝑiculũ ebrietatis tũ ꝓ sine notabili lesione ra tiōis hoc fieri non pōt. Jn eo autem cui hoc accidit inaduertenter siue raro siue etiam frequẽter non credo sit mortale pec catum ꝓ non facit a ꝑposito et scienter: ꝓ non ita tenetur talem alterationẽ vitare sicut ebrietatem que priuat vsu ra tionis totaliter.
¶ Vtrum teneāt gesta per talem ebriuʒ. **[sect. 5]** Rñ. quod non quando ꝑprie est ebrius sʒ quādo non est proprie ebrius sed conforta tus: et scit qd̊ facit tunc tenent licet in multis succurratur ei vt in iuramento et confessione et similibus per misericor diam iuris: vt. s̃. dixi Blasphemia.

ECclesia

sumitur multipliciter: vt. lxviij. dis. c. quorum vices. et. vij. q. j. sci re debes et ne prelati vices. c. vlti. de verbo. signi. c. causam. et. c. cum clerici in. gl. et ibi vide.
De contentis in hoc. §. et quot modis dicatur ecclesia no. Bal. in sua mar ga. in versi. mortuus. versi. j. glo. ordi. in. c. cum clerici. de verbo. signi. et an q̨ veniat appellatione pauperum. Bald. not. quod sic in. l. omnes. in princi. C. de epis. cle. et in. l. si quis ad declinandam col. v. eo. titu.
¶ Ecclesia vniuersalis q̃ est collectio fi **[sect. 1]** deliũ non potest errare in fide seu eius arti culo. neqꝫ in his q̃ ad bonos mores necessarios ad salutẽ pertinent. ꝓ christ⁹ ꝑ ea orauit vt non deficeret fides eius: et sic intellige. xxiiij. qō. j. a recta. Jn alijs autem bene potest errare: ꝓ sequitur opinio nem que potest falli. et sic intellige. c. a nobis. el. ij. de senten. excōmu.
¶ Ecclesia romana ibi est vbi sunt bo **[sect. 2]** ni. vt dicit gl. ĩ. c. quāuis. xxj. di. et sic pa tet quod tempore mortis christi remāsit in sola virgine maria.

¶ Ecclesia an dicatur illa que non est cō [sect. 3] secrata. Rñ. Pa. ī rubri. de cōse. eccle. vel alta. quod non ꝑprie: sed basilica idest domus regis. alle. gl. cum tex. ī. c. j. de re. do. et facit ad statuta. vt delictum cōmissuʒ in ecclesia non cōsecrata non sit cōmissum in ecclesia lʒ improprie accipiatur vnū ꝑ altero. Jteʒ equiuoce dicitur ecclesia oratorium lʒ ꝑprie oratorium sit locus aptus ad oranduʒ quē quisqꝫ in domo sua edificare potest.
¶ Ecclesia matrix. aliquādo est cathe [sect. 4] dralis: vt in. c. venerabilē. de verb. sig. aliqñ est baptismalis seu parochialis. vt in. c. ex trāsmissa. de p̄scrip. et in. c. ad audientiam. el. j. de ecclesijs edifi. not. do. Cardi. in cle. ne romani. de elec.
[Fo.cxix.r] ¶ Ecclesia materialis cuius autorita [sect. 5] te dʒ fundari. Rñ. quod autoritate ep̄i diocesani: vt ī auť. de ec. ti. §. siquis aūt. et de cōse. di. j. c. nemo. el. j. et hoc veꝛ in lo cis non exēptis. Jn exemptis ꝟo nullus potest edificare sine licētia sedis apostolice: vt in. c. autoritate. de priuil. libr. vj. et sic intellige. c. de locorum. cum. c. seq. de conse. di. j.
¶ Vtrum debeat ecclesia edificari sine [sect. 6] dote. Rñ. quod ecclie mendicantiū sic. alie ꝟo non nisi in monasterijs q̄ habēt reddit⁹: vt no. ī. c. j. de censi. et dos est mansus terre q̇ multipliciter dicitur: vt no. gl. in. c. secundum canonicam. xxiij. q. viij. et in d. c. j. no. Pa. quod accipitur hic ꝑ dote necessaria ꝑ sustētatiōe ministri qui man sus debet esse liber ab omni seruitute tēporali: vt in dictis iurib⁹. et no. Jnno. et Host. et Jo. an. in. d. c. j.
¶ Quis tenetur ad ecclesie reparationē. [sect. 7] Rñ. Pau. ī. c. j. de eccle. edi. quod de iure te neť p̄lat⁹ dare quartam partē redditus si spāles non sunt ad hoc deputati: vel si cōsuetudo non trāstulit onus fabrice in populo: nec valet cō suetudo in contra riū: vt. c. cognouimus. xij. q. ij. et in. d. c. j. quod intellige quando superest aliq̇d detractis necessarijs sibi: ałs non teneť secundum eūdē Pau. in. c. de his qui. de eccle. edifi. et qꝏ dico de p̄lato ītelligo de omnib⁹ bñ ficiatis ī ea. vt. d. c. j. et. c. de his. Si vero cōsuetudo trāstulit onus fabri ce in seculares tenenť ipsi. ar. c. ad apo stolicā. de simo. quod limito nisi ecclia habundaret et ipsi seculares in magna egestate essent. arg. c. aurum cum similibus. xij. q. ij.
¶ A quo debet cōsecrari et de recōcilia [sect. 8] tione eius vide. s̄. cōsecratio ecclesie. de eius immunitaie: vide. j. immunitas. ¶ Vtrum oblatiōes q̄ fiūt capelle cedāt [sect. 9] ecclie parrochiali īfra quā est sita. Rñ. pa. et do. Ant. in. c. pastoralis. de his. q̄ fi. a p̄la. quod sic per locū a spāli. in. c. ad audientiā prīo. de eccle. edifi. Jn fert etiā do. Ant. ibidē. quod oblatio que fit imagini picte in muro alicuius parochie cedit ecclesie parochiali. facit gl. in. l. sta tue. ff. de vsufruc. et Ang. in sua disputa tiōe que incipit. Jn refulgenti palatio. hoc limito verum quando fit intuitu eccle sie parochialis: ałs. nō. de quo. j. votū. in. §. xxvj. Jdē do. Anto. no. sup. Rñ. de parrochijs. quod oblatiōes q̄ fiūt celebran ti in alteri⁹ ecclesia sunt rectoris illius ec clesie nisi sit episcop⁹ in ꝑpria diocesi vel archiepiscopus in tota ꝑuincia dū visitat qꝛ tūc ep̄o vel archiepiscopo cedūt: qꝛ tota diocesis censeť parrochia. de rapto. c. j. de parro. c. sup eo. et ꝑuincia est parrochia archiep̄i. c. romana. §. fi. de censi. lib. vj.
¶ Ecclesia non ɔsecrrata an gaudeat eo [sect. 01] dē priuilegio quo cōsecrata. Rñ. pa. ī. c. fi. de cōse. eccle. vel alta. quod sic: quando autori tate ep̄i est edificata: multa ꝑ hoc allegantur in gl. ibidem.
¶ Ecclesie parrochialis collatio ip̄o fa cto ē nulla si fiat ei qui non attigit. xxv. [sect. 11] annū. Jtē collata ei qui non est sacerdos si infra annū a tꝑe cōcelsiōis et adepte possessiōis non fuerit sacerdos ordinat⁹ vacat: licet altera cōferri non possit nisi cōpleto anno trāsacto. de quo dic vt. s̄. clericus. vij. §. v.

¶ Ecclesie parrochiali presentat⁹ pōt admitti quamuis non sit in sacris. dūmō [sect. 12] infra tempus debitum possit ordinari in sacerdotē. c. si is. de testi. li. vj. sed sine presentatione institui non potest nisi dispensatiue secundum Joā. an. in. c. preterea. de eta. et quali. or.

ELectio

est alicuius ꝑsone idonee ad dignitatē vel fraternā societatem seruata forma cāonice facta vocatio. hoc colligit̃ ex. c. cū in cūctis. et. c. cum ecclesia vulterana. et. c. ꝙ ꝓpter. de elec. et. c. cum olim. de arbi. De notatis in hoc. §. et quotiēs fieri possit electio no. Bar. in. l. eū q̇ certarū. col. iij. de ver. ob. Jo. de por. ĩ. l. si insulā et in. l. quicquid astringēde. eo. ti. quod bis et non pluries. idem no. Jo. de pra. in. l. si is qui in fi. ff. de ꝓcu. et in. l. hmōi. §. stichū de leg. j.

¶ Ad quē pertinet electio. Rñ. de iure [sect. 1] **[[Fo.cxix.]v]** cōi spectat ad collegiū. Nam quelibet cō gregatio debet sibi de iure cōi eligere prelatū: nisi cōsuetudo sit in cōtrariuʒ. de ele. q. j. xvj. q. vl. ɔgregatio. xviij. q. ij. abbatē. et. c. seq. vñ ad eā spectat etiaʒ si duo soluʒ vel tres fuerint. de ese. c. j. de cōsue. c. cum dilect⁹. immo vt tenet gl. in c. ij. de postu. prela. Jnn. et Host. et cōiter doc. Jus vniuersitatis potest remanere ĩ vno solo omnibus alijs mortuis vel priuatis suspēsis vel excōicatis text. est in. l. sicut. §. sed et si vniuersitas. ff. qd̄ cuius. vni. cum gl. et Bar. vnde in isto casu po testas eligendi pertinet etiam ad pau ciores quando maior pars est in habilis ad eligendū puta excōicati vel suspensi et sic minor pars representat totū collegium cum inhabiles non comprehendan tur in numero. facit. c. illa de elec. bona gl. in cle. quod circa. de elec. Jste tamen solus non posset se eligere quia notaret̃ ambitiosus. c. per vestras de iure patro. pertinet etiam aliqñ ex cōsuetudine vel priuilegio ad alios qꝫ de collegio. c. cumana. de elec.

¶ Vtrum potestas eligēdi deuoluat̃ ad [sect. 2] alios de collegio quando alij sunt priuandi potestate eligendi ꝓ ea vice. Rñ. gl. in d. c. ij. quod non anteqꝫ priuentur.

¶ Quid si non vocētur alij qui sunt pri [sect. 3] uati vel inhabiles ad eligēdū. Rñ. pa. in. d. c. ij. quod tenet electio et alia capitula ria. licet nundum sit discussum an sint priuati quia sufficit quod postea possunt conuinci.

¶ Vtrum conuersi sint de capitulo et [sect. 4] habeant vocē in electione prelati. Rñ. Ludo. de ro. in suis notandis tʒ quod nō. allegat. c. ex. eo. de ele. li. vj. nisi antiqua cōsuetudine hoc haberent secundum Jnn. in c. ij. de insti. idem tenet Fe. consi. cvij. per tex. et si xp̄s de iureiu. in ver. vos et conuersi quod esset frustratorium monasterij vestri.

¶ Vtrum elector possit vnum vel plu [sect. 5] res procuratores instituere ad eligendum. Rñ. quod sic. si ipse sit habēs et iusto impedimento detinet̃. sed oportet quod si plures procuratores instituit quod quilibet sit insolidum aliter non admittetur. et simul concurrant potior erit conditio preoccupantis. Si vero null⁹ eorum preoccupat tunc capłm admittet quē voluerit vel si maior pars capłi nō cōcordat admittet̃ q̇ prior est institut⁹. Jtē opʒ quod ꝓcurator sit de collegio et si nullus vellet esse non posset extraneum capło nolēte deputare. neqꝫ per lr̃as votum suū exprimere. Jtē tertio opʒ quod ꝓcurator institut⁹ non eligat vnū suo nomine et alteꝛ nomine ꝓcuratorio. ꝙ ni hil valeret nisi dominus speciale mādatum dedisset de aliquo nominādo: quia tūc illuʒ nomine domini et alteꝛ suo noĩe pote rit nominare. c. si quis de elect. libr. vj. ¶ Vtrum illi qui non sunt professi tacite [sect. 6] vel exp̄sse in locis regularibus sint ad mittēdi. Rñ. quod nōvt pʒ in. d. c. ex eo. nec illi q̇ per eoꝛ regulā vel cōstitutiōes ꝓhi bentur sicut minores.

¶ Vtrum illi qui non sunt subdiaconi ha **[sect. 7]** beāt vocẽ in capło in cathedralib⁹ collegiatis secularib⁹ vel regularib⁹ eccle sijs. Rñ. quod non ẽt si ab alijs libere conce datur cle. vt hi q̇ de eta. et quali. Quidā tamen limitant quo ad illos qui nolũt ordi nari laici. ꝓfessi tamen cum clericis admit ti debent de inre cōi. vt ĩ. c. messana. de elec. non laici conuersi nisi vbi habet cō suetudo quod admittantur. vt no. gl. ĩ verbo electionibus. in. d. c. ex eo. vt ĩ. d cle. vt hi. quia dictum. c. ex co excludit solũ laicos conuersos. laici vero professione et habitu nullo modo etiam ex cōsuetudi ne possunt habere voceȝ. d. c. messanas eo. titu.
¶ Quis non potest eligere. Rñ. secundum Jnn. et **[sect. 8]** Pa. ĩ. d. c. ij. de postu. młti priuanť pote state eligendi. ¶ Primo excōmunicati maiori excōicatione. c. constitutus de appel. Sec⁹ de minori. de cle. excō. mi. c. vl. ¶ Scȯo suspensi ab officio de con sue. c. cum dilect⁹. ¶ Tertio ĩterdicti. de elec. c. cum inter. Rñ. Quarto quibus inter dictũ ẽ eligere sine supioris lnĩa de elec. c. fi. ¶ Quinto qui sciẽter celebrauerunt in loco interdicto nisi sup hoc sint priuilegiati de sen. ex. c. is q̇ li. vj. ¶ Sexto **[Fo.cxx.r]** ĩlli qui in eavacatiōe elegerũt scienter indignũ. c. cum in cūctis. et. c. innotuit in fi de elec. Et idem si peccauerũt ĩ postulando. c. scriptũ. eo. ti. ꝗ ꝓ ea vice sunt priuati potestate eligẽdi si facta nomi natiōe secuta fuit postulatio vel electio. Secus si non sit secuta. ꝗ non sunt priua ti. c. perpetuo. e. li. vj. et. vij. ¶ Septimo pupili. c. ex eo. e. ti. li. vj.
¶ Octauo laici cōuersi. ¶ Nono non ꝓ fessi. ¶ Decimo non subdiaconi de quibus dic vt. s̃. dictũ est. ¶ Vndecimo illi qui per laicalẽ abusuȝ elegerunt eo. ti. c. quisquis. ¶ Duodecimo non eligẽtes intra tepus debitum. vt. j. dicam.
¶ Quādo debet fieri electio. Rñ. quod ĩ ca **[sect. 9]** thedralib⁹ vel regularib⁹ ecclesijs ĩfra tres meses ałr deuoluiť ad superiorem ꝓximũ qui superior si ĩfra prefatũ terminũ non elegerit ȯuoluiť ad aliũ supio rẽ. et sic vsq̃ ad papā vt. c. ne ꝓ defectu de elec. nisi iusto ĩpedimẽto fuerint im pediti. deinde tenenť electores pñtare electionẽ electo et petere cōsensuȝ eius j. octo dies postq̃ comoȯ poteřt alioq̇n sunt supẽsi per tres ānos ab omnibus bñficijs ipsi⁹ ecclie. c. cupientes. §. cetez. li. vj. e. ti. in alijs vero ecclesijs debet prouide ri. j. sex menses aliter ad proximũ superiorẽ deuoluiť vt in. c. de multa de preben. et in. c. nulla de cōces. preben.
¶ Vtrum possit fieri electio ante sepultu **[sect. 10]** rā p̃decessoris. tex. in. c. bone memorie el. ij. eo. ti. tenet quod non si tamen fieretva leret. secundum glo. ibidem.
¶ Jn q̊ loco dȝ fieri electio. Rñ. quod pōt **[sect. 11]** fieri in quocũq̃ loco honesto maxĩe ſȝ cōsuetudinẽ vt in. c. causis eodem dũmō non sit locus clandestin⁹ ꝗ electiōes q̃ fiunt in cameris per occulta cōuẽticula reprobanť. lxxix. dis. c. ij. et. c. si transit⁹. ꝓpterea electiones eꝑo z. solent fieri in ecclesijs. c. quod sicut eo. ti.
¶ Vtrum ĩ loco ĩterdicto facta valeat. rñ. **[sect. 12]** Pau. in. c. j. de postu. p̃la. quod licet archi. in. c. in. noĩe. xxiij. d. teneat qȯ nonvlȝ. Hug. vercel. et Jo. an. et cōiter do. post eũ tenẽt quod vlȝ postulatio et electio ꝗ sunt quidā cōtractus. et ꝓbať per tex. d. ca. j. fallit hoc in electione pape vt in. c. vbi periculuȝ de elec. li. vj. eo. ti.
¶ Qui sunt vocādi ad electionẽ. Rñ. q̃ omnes q̇ sunt pñtes ad q̊s pertinet eligere etiam absentes sunt vocādi. ſȝ quod cōsue tudo se hȝ. c. corā. e. ti. ꝗ lȝ de iure absẽ tes sint vocādi vt ĩ. c. ꝗ ꝑp. e. ti. tamen ɔsue tudo potest introducere vt non vocẽť et valeat electio vt no. pa. ĩ. d. c. coram et in. c. cumana. eo. titu.
¶ Qũo sunt vocādi. Rñ. quod vel ꝕbo vel scri **[sect. 13]** pto vel ɔsueto signo cāpane et hmōi ſm consuetudinem.
¶ Vtruȝ possit statui terminus minor **[sect. 14]** triũ mẽsiũ ĩ q̊ si non ɔueniāt licite ꝓcedať ad electionẽ. Rñ. ſȝ Host. quod si due ꝑtes pñtes sunt et cā coartatiōis assigne tur sic potest

q̃ tũc potest abñs saltẽ vni de collegio ɔmitterevices suas. c. q̃ ꝑpter e. ti. Si ꝟo due ꝑtes abñtes sint vel nō sit cā coartatiōis sic non potest sʒ dʒ expectari vsqꝫ circa finẽ triũ mẽsium. et sic in tellige doc. et cōcor. in. c. cum inter vniuer sas et. c. cum nobis eo. tit.
¶ Vtrum pulsata cāpana si minor pars **[sect. 15]** sit q̃ cōuenit possit fieri electio Rñ. pa. in. c. in causis eo. ti. quod ĩ negocũs q̃ possunt expediri per pñtes quod est regulare iux ta no. per gl. ĩ. c. ij. de testi. li. vj. sufficitvo catio per sonũ cāpane dũmō talis fit cā pana quod ipsi⁹ son⁹ possit ꝑuenire ad in telligentiā existẽtiũ. in loco. Sʒ ĩ nego cijs in quibus absentes sunt vocādi nō sufficit vocatio per sonũ campane sed abñtes debẽt vocari per nunciũ vel per literas vt in. d. c. cum inter et. c. q̃ ꝑpter. e. ti. et ita vr̃ sentire Jnn. ĩ. d. c. in causis. et in. c. ij. de no. ope. nũc. Sed q̃ Bar. in. l. omnes populi. ff. de iusti. et iur. tenet qꝫ tũcunqꝫ pulletur cāpana nisi conueni ant due partes vniuersitatis saltez nō vlʒ quod fit. l. nominationẽ. C. de decur. et ĩ. l. nulli. ff. quod cuius. vni. et. l. fi. C. de pre. decuri et sic cōmuniter transeunt legiste. Tu tamen dicas quod opi. legistarũ est ꝟa quando cāpana pulsatur ab eo q̇ non hʒ potestatẽ. puta per aliquẽ de vniuersitate q̃ minor pars de duobus vniuersitatis non hʒ autoritatẽ cōuocādi vniuersita- **[[Fo.cxx.]v]** tem vel quando pulsando non intelligit̃ ꝓuocatiōe ad tale quid ꝑagendũ sʒ in differẽter pulsat̃. secus quando pulsat̃ per eũ ad quem ꝑtinet aduocare. et tali mō q̃ omnes sciunt se vocatos. Et sic intellige et limita. l. nominationẽ. et predictā. l. nul li. l. autem fi. predicta nihil ad ꝓpositũ q̃ dicit qꝏ decretũ non dʒ ex tabella recita ri. Jntelligo ibi tabella. i. tabellionẽ q̃ istud non est delegabile. et sic non facit ad ꝓpositũ. lʒ bar. exponat tabella pro instrumẽ to pulsatili. sʒ non bñ et sic tene qꝏ vʒ quando sunt pñtes et quando pulsat̃ per eum q̇ potest vocare. et tali modo q̃ intelligant se vocatos. et sic concorda dicta canonistarũ. ĩ. d. c ij. et. ĩ. c. j. ꝏ ma. et obe. et in. d. c. ĩ. causis. si tamen cōsuetudo essetvt nihil fieret nisi sint due ꝑtes illam serua. de hoc vide. j. statutum. §. xij. et. xiij.
¶ Quid si aliquis sit in ciuitate vel mo **[sect. 17]** nasterio infirm⁹. Rñ. ꝗʒ Ho. quod scrutato res debẽt ire ad eũ et inquirere votum eius sicut vota pñtiũ. q̃ pñs est qui in ortis ẽ. ff. ꝏ ꝓcu. l. j. iũcta. l. v. nec erit ne cesse ip̃ʒ in collatiōe. aut alijs q̇ sequũtur requirere. sʒ sufficit cōsensus ĩ scrutinio habitus et cōcor. Jnn. Posset etiā talis procuratorẽ cōstituere vnuʒ ꝏ col legio cum isto impedimento detineatur vt. s̃. dicium est.
¶ Vtrum vno electoꝛ cōtẽpto necvocato **[sect. 18]** sit irritā da electio. Rñ. quod sic si ipse vult potest etiam ratā habere si vult. c. sicut. e. ti. ¶ Vtrum elector possit renũciare voci **[sect. 19]** sue. Rñ. quod sic q̃ q̇libet potest renũciare iu ri suo. C. de pac. l. si quis in ɔscribẽdo. Sitamẽ accedat admittendus est in oĩ bus que circa ipsam electionẽ faciẽda restant. c. ecclia vestra eodem. j. Rñ.
¶ Quis dʒ eligi. Rñ. quod melior non sim **[sect. 20]** plr. sʒ q̇ melior erit tali prelatiōi. Vnde Hiero. viij. q. j. licet q̇ p̃stantior est ex oĩ populo q̇ dotior. q̇ sanctior qui etaʒ in omni virtute eminentior ille eligatur lxiij. di. c. metropolitano. ꝏr optim⁹ dʒ eligi ĩtellige secundum iudiciũ ɔscĩe eligẽtis. **[sect. 21]** ¶ Vtrum peccet mortaliter q̇ non eligit meliorẽ illi p̃lationi ꝗʒ iudiciũ sue con scientie. Rñ. Hcnri. ꝏ Gan. ĩ. iiij. quoł. xxx. dicit quod si duo bona preponant̃ vni si cetera sunt paria puta eque precepta eque facilia et huiusmodi tenetur sub pctō mor tali eligere meli⁹ bonũ. rō q̃ eligendo min⁹ bonum cōtẽnit bonum vbi hʒ ratiōe ꝑfecti. s. maius. et sic prefert i sua electio ne defectũ boni ipsi bono. ex quo duo sequuntur absurda.
¶ Primum quod statuit sibi in bono illo minori finem boni in eo quod excludit maius seu quod amplius est in maiori. cōtra quod dicit glo. sup illud. ad phił. Nō quod iam acceperiʒ

aut ꝑfectus sim. Nemo inquit fideliũ. et si multum profecerit dicat sufficit mihi qui enim hoc dicit exijt de via ante finem.
¶ Secundum absurduꝫ est quod ɔtẽnendo illꝏ bonum qꝏ est amplius in maiori bono. cum non fit in eo nisi rō boni cōtẽnit in eo bonum ꝙ bonũ. quare cum ratio boni ɔtẽni non possit nisi ɔtẽnendo primũ et summũ bonũ. ꝙ omne bonum ẽ aliqua ratio primi boni. ergo eligẽdo minꝰ bo nũ cōtẽnt primũ bonum non solũ indirecte sicut q̇libet alius pctōr qui vellet si esset possibile summũ bonum et etiā illꝏ delectabile. Et ꝑpterea ne delecta tionẽ amittat ɔtẽnit summũ bonũ. iste vero. non sic sed absolute non vult sibi illꝏ bonum adesse. et ita neqꝫ bonum simpłr ꝙ bonũ: sed ꝙ hoc. et sic simpłr ɔtẽnit absolute bonum simpłr nolens in bono proficere quod est a bono deficere ſꝫ Ber. et ſꝫ gl. ad phłi. iij. Ad ea vero que sunt priora extendẽs dicit adfutura merita. quibus si cessaret perderet et preterita. Secus si ex carnali affectiōe ꝙ talis af fectio mutat rōnẽ ɔtẽpus. quontaꝫ iste a qui prefert mnus bonum sine affectiōe non cōtẽnit nisi bonum ꝙ bonum: quod non vult et ita directe et ex malitia. Jlle ꝟo q̇ ex affectione prefert non cōtẽnit bonum ꝙ bonũ. ꝙ benevellet habere maiꝰ bo nũ. tamen propter affectionẽ prefert minꝰ bonum et contẽnit ĩdirecte maiꝰ bonũ et sic ſꝫ exigentiā illius affectionis et li bidinis ĩ ea poterit eẽ ɔtẽptꝰ venialis hec ille. Ex hoc o̊q̇ collige quod q̇ eq̃ faciłr **[Fo.cxxj.r]** potest eligere meliorẽ ad illaꝫ p̄lationẽ seu officiũ si solũmō. ideo non elegit meliorẽ ꝙ non vult quod peccat mortaliter in quacunqꝫ electione si ꝟo ideo non elegit meliorẽ ſꝫ iudiciũ sue cōscientie ex aliqua affectiōe puta ꝙ est sibi inimicus ille melior vel ꝙ minus idoneus ẽ sibi et beniuolus et hmōi: et tũc distinguẽ dũ est an electio sit ꝏ maiori dignitate pu ta papatu eꝑatu: et idem de omnibus curā aĩarũ habẽtibꝰ et sic peccat mortaliť ar. c. nihil de elec. si vero fit de alijs electio nibꝰ erit peccatum veniale. dũmō sit dignus hoc est non habeat aliquod canonicuꝫ impedimentũ. his videtur ɔcor dare Tho. vj. quoł. q. vj. licet obscure ꝙ ibi dictis opꝫ addere q̃ dicit ꝏ acceptio ne ꝑsouarũ nec ob. qꝏ dicitur in. c. cum oliꝫ c. cum dilecti. et. c. cum inter canonicos. et ibi gl. e. ti. quod sufficit sit dignꝰ ꝙ. rñ. Th. vbi. s̃. quod ista intelligũtur quo ad foruꝫ cōtentiosum in quo non reprobatur electio dũmodo sit dignꝰ. Si autem eligit in dignũ in ecclesiasticis sic est mortale. Jn tẽporalibꝰ vero non credo mortale nisi in maioribꝰ dignitatibꝰ puta dñio in alijs autem officijs non nisi sit talis q̃ ele gitur quod ex eius electiōe sit securturũ ali quod notabile danduꝫ in illis quibus habet exercere tale officium vt ꝙ tabellio qui nescit dictare instrumẽta vel iu dex qui nescit dare sententiaꝫ et hmōi. ¶ Vtrum eligẽtes incognitũ saluẽt con **[sect. 22]** scientiā. Rñ. pa. ĩ. c. bone memorie el. ij. de posthu. p̄la. quod non per tex. ibidem q̇ vult vt plenā habeāt notitiam. Limito hoc vel per se vel per eos cum quibus cōuersatus est. c. scriptum est eodem.
¶ Que sunt canonica impedimẽta. Rñ. **[sect. 23]** reducunť ad. viij.
¶ Primum si est malus et male vite. vnde Dio. in epła ad demophilũ monachum. Qui non est gratie illuminatus non est iste sacerdos. sed inimicus dolosus delusor sui ipsius et lupus con tra dominicũ populũ pelle ouina armatꝰ hec ille. et ex hoc dicit Tho. vbi. s̃. quod exñs in peccato mortali est indignꝰ ad prelaturā ecclesiasticā et officiũ spirituale exequẽdũ. ¶ Scꝏꝫ si est excommunicatꝰ maiori excōmunicatiōe. c. cōstitutis el. j. de app. ¶ Tertiũ si est excō municatꝰ minori excōmunicatiōe. c. fi. de cle. excōmuni. ¶ Quartũ si est suspẽ sus vel ĩterdictꝰ aut ĩterdictũ non serua uit. c. j. ꝏ posthu. p̄la. c. cum dilectꝰ ꝏ ɔsue. ¶ Quintũ si non est legitime natus eta tis debite et literature cōueniẽtis vt in c. cum in cũctis eo. ti. vel habet aliquod de alijs impedimẽtis circa ordināduꝫ de quibus vide. j. ordo. iij. ¶ Sextuꝫ

si semel propter viciũ persone fuit reprobatus. ca. super eo. eo. titu. Secus si cas sata fuit electio propter vitiosum processum. c. innotuit. eo. titu.
¶ Septimũ si est eps ꝗ non potest eligi ad aliā dignitatẽ sʒ debet postulari. c. fi. de post. pl.
¶ Octauũ in aliqua reli gione non potest eligi expresse non ꝑfessus ĩ ea. c. nullꝰ. e. ti. li. vj. et cle. cum rōni. e. ti. ĩ epʒ tamen potest eligi nouitius. d. c. nullus.
¶ Vtruʒ electio de tali habente aliqð **[sect. 24]** predictorũ impedimẽtorũ sit nulla ipo iure Rñ. quod sic excepto in habẽte primũ ĩpedimentũ et tertiũ ꝗ est cassanda. vt patet in. d. c. fi. de cle. ex. mi. et electores sunt priuati ipsa vice electiōe et suspẽsi triennio ab ecclesiasticis beneficijs ip so facto vt in. d. c. cum in cunctis.
¶ Quomodo dʒ fieri electio. Rñ. quod tres **[sect. 25]** sunt forme a iure nobis tradite. vt ĩ. d. c. ꝗ ꝑp. e. ti. et iō electio q̃ non fit ꝼʒ vnaʒ ipsarũ est nulla ipso iure. vt ibidem.
¶ Prima dr̃ forma scrutini ĩ qua requi **[sect. 26]** rũt̃ ista de necessitate. aliter esset nulla electio. ¶ Primũ quod omnes q̇ debẽt esse et volunt congregentur pnĩaliter simul. ¶ Scðʒ quod ab ipsis assumantur tres de collegio et deputẽt̃ ad seruādavota oĩʒ ð collegio. et non sint nec plures nec pau ciores ꝼʒ cōmunẽ opi. Posset tamen te neri opi. Vincẽ. et Tācre. ĩ. d. c. ꝗ ꝑpter quando i collegio essent pauci qð sufficerẽt duo et quando non essent diuisi duo sufficeret vnus vocatis testibus ꝼʒ Jnno. et plʒ Pau. in. d. c. ꝗ ꝑpter tenẽt ẽt aliq̇ quod si p̃dicti tres non essent decollegio eli gentium non esset inualida electio: sʒ cōis **[[Fo.cxxj.]v]** opi. tʒ quod opʒ sint de collegio ałr sit nul la et ɔuenit magis lr̃e. ¶ Tertiũ quod isti tres exq̇rāt vota singulo⁊ ĩ secreto. s. ab alijs de collegio ꝗ bñ possent esse alij testes q̇ non sunt de collegio dũmō non sint tales q̇ possẽt timorẽ ĩcurrere eligẽtibꝰ: ꝗ tũc possẽt refutari sicut et scrutatores si tales essent vel aliq̇s ipo⁊. et esset iusta cā appellādi ꝼʒ pa. ĩ. d. c. ꝗ ꝑp. ¶ Quar tũ quod ista ĩq̇sitio fiat sigillatĩ non bini vł trini sunt vocādi. ¶ Quintũ quod vota oĩʒ exq̇rant̃ ꝗ si vnꝰ ɔtẽnerẽt̃ non valeret. ¶ Sextũ quod scribāt vel per seip̃os vel per tabellionẽ vota oĩʒ. ¶ Septimuʒ quod mox postqʒ fuerĩt inscriptis redactavota oĩʒ publicẽt̃ ĩ cōi ibi dicit gl. mox. s. ĩ ɔtinẽti nullo actu ɔrio ĩt̃misso post vota scru tata et scripta et vno ɔtextu. ¶ Octauuʒ quod facta publicatiōe fiat collatio nũeri ad nume⁊ meriti et ʒeli ad meritũ et ʒelũ. ¶ Nonũ quod facta collatione fiat electio per vnũ de capło noĩe capłi et per ꝟba singularisnumeri. vt ĩ. c. sicut. e. ti. li. vj. dicat sic. Ego. N. noĩe meo et oĩm vr̃ʒ q̇ mecũ in ipʒ ɔsensistis eligo. N. ĩ epʒ et c. vel si ipse eligens non ɔsensit dicat noĩe oĩʒ vr̃ʒ q̇ in ipʒ et c. ¶ De cimũ quod electio fiat de eo in quẽ maior et sanior ꝑs totiꝰ capłi ɔsensit et sanior ꝑs p̃sumit̃ sp ma ior ꝑs. c. dudũ. e. ti. et ĩ. c. ecclia vr̃a. e. ti. dr̃vbi maiorẽ numerꝰ. ʒelꝰ maior p̃sumit̃. ¶ Vndecimuʒ quod dicta electio solẽ niter et publice denuncietur.
¶ Duodecimũ quod fuet̃ ordo oĩʒ p̃dictorũ successiue sicutenumeraui. ałr si p̃po stere t̃ nihil valet. Adducũt aliq̇ multa alia q̃ dicũt fore de substātia huius for me. sʒ cōiter non tenetur nisi ð supradictis. Ex q̇bꝰ pʒ quod difficilis est ista forma in qua multi et docti deficiũt ignorantes practicā. vt dicit gl. ĩ. c. cum expediat lib. vj. e. ti. Dico ẽt quod est periculosa religiosis. et illis q̇ viuũt simul ꝗ cum intelligũt aliquos non dedisse voces mō quo voluissent cōcipiunt aliqui passiones et se pissime eligẽtes aliquo humano respectu non eligunt ꝼʒ iudicium conscientie Vnde tex. in. c. vbi periculuʒ in. §. ceterũ de elec. li. vj. dicit cum arbitrium vel in ordinatus captiuat affectꝰ vel ad cer tuʒ aliquid obligationis cuiusqʒ neces sitas adicit cessat electio dum libertas adimit̃ eligẽdi hoc ibi. et ꝑpterea ẽ alia forma securior et expeditior q̃ sequitur.
¶ Secũda forma dr̃ forma ɔpromissivt **[sect. 27]** d. c. ꝗ propter. s. cōmittendo aliquibus iuris idoneis potestate eligendi. Jsta autem ɔmissio siue istud cōpromissum po test fieri dupliciter. ¶ Prĩo limitate. scʒ vt cōpromissarij teneātur eligere illuʒ in queʒ maior pars

totius capłi. scruta tis votis oĩʒ de capło sigillatim et secre te ab ipsis ɔsenserit. et ista ẽ forma de q̃ in. c. cum dilecti. eo. ti. et in. c. cum expediat. eo. ti. li. vj. et ista est melior omnibus formis: ꝗ electores non abdicāt a se ptātẽ nominatiōis. et ad istam formā non requi ritur denecessitate nisi ṗmo quod ɔpro mittẽtes sint simul cōgregati et omnes qui debẽt et volunt interesse. ¶ Secundum quod ɔpromittāt in vnũ vel duos tres aut quot volũt siue sint de collegio vel non dũmō sint clerici non laici. c. cum con tingat. de arbi. ¶ Tertiuʒ quod cōpromissarius vel cōpromissarij scrutenť vota singulo rũ secrete et sigillatim. ¶ Quartũ quod eligat illum in quem maior pars totius capłi consensit dicendo. Ego. N. compromissarius de consensu et voluntate compromissariorum meorum si habet alios virtute compromissi in nos fctĩ eligo in ep̄m. N. in quem maior pars totius capłi consensit. Et si in prima scrutatione non cōsensit maior pars totius capłi replicare debet tam in ista quam in prima forma scrutinij donec consentiant in aliquem. ca. eum terra. eo. et si dubitaret aliq̇ de fraude compromissarij possent eligẽtes quilibet ipsoꝝ sigillatiʒ facere fieri tres vel duas cedulas in quarũ qualibet esset scriptũ nomen alicuius qui est in opinione eligendi. et ipsss acceptis a ɔpromissario ponat vnam de predictis cedulis in qua sit scriptuʒ nomen illius quẽ vult noĩare ĩ aliq̃ scatula q̃ sit corā ɔpromissario quibus a quolibet sic posi tis tũc ɔpromissarius corā omĩbus ex-**[Fo.cxxij.r]**trahat omnes dictas cedulas et postea eligat illũ ĩ quẽ maior ꝑs totiꝯ capłi ɔsen sit et sic cōpromissarius non poterit scire q̇s dedit vocẽ isti vel illi nec fraudẽ fa cere. Et ad seruādā istā formā sicut et primũ sufficit quod maior ꝑs totiꝯ capłi cō sentiat secundum lapũ quẽ sequiť Ge. in. d. c. cum expediat. ꝗ nulli fit p̄iudiciũ. cum q̇li bet noĩet quẽ vult fit scd̄o cōpromissuʒ simpłr scʒ. vt cōpromissarij eligāt quẽ volũt. et isto mō non potest fieri nisi omnes cōsentiāt ałs vno ɔdicẽte non valeret. quod si omnes cōsentiũt non req̇riť nisi vt eligant sic. Ego. N. cōpromissarius de cōsensu cōpromissarioꝝ meoꝝ ꝟtute cōpromissi in nos facti eligo in ep̄m. N. et si p̄dicti non eligerit vel maior pars ip̄oꝝ elegerit indignũ sciẽter electio deuoluiť ad capitulum quod in eos compromisit.

¶ Tertia forma dicitur forma cōis ĩ spi **[sect. 28]** ratiōis ad istā formā req̇riť prĩo quod oẽs ɔueniāt in vnā ꝑsonā ꝗ si vnꝯ non ɔue niret non esset per inspirationẽ. ij. quod fuerit factā sine vicio symonie vel alicuiꝯ tra ctatꝯ spālis ĩ quo noĩeť certa ꝑsona sʒ tractatus generalis ꝓ bono p̄lato ĩ gene re bene cōcediť secundum Jo. an. sed non spiritualis ꝗ sic esset ꝑsuasio non inspiratio. ¶ Vtrum supradicte forme sint seruāde **[sect. 29]** in oĩ electiōe. Rñ. Pau. in. d. c. ꝗ ꝓpter quod nō. sʒ solũ habẽt locũ in electiōibus ep̄oꝝ. et alioꝝ p̄latoꝝ eccłiaꝝ collegiata rũ q̃ habẽt gñalẽ iurisdictionẽ. qd̄ pʒ ꝑ c. ne ꝓ defectu eo. vbi p̄latos appellat cathedraliũ et regulariũ eccłiaꝝ in electiōibꝯ autem alioꝝ beneficiatoꝝ a supradictis. sufficiũt singulares cōsensus illoꝝ de capło dũmō p̄stenť in capitulo nec ẽ necesse seruare aliq̃ formā istaꝝ. sed electꝯ simpłr a maiori ꝑte et saniori habebit ius. vt in glo. c. si cui. eo. li. vj. ¶ Vtrum electꝯ teneať ɔsentire. Rñ. ge. ĩ **[sect. 30]** c. si electio. eo. li. vj. refert Arc. dicẽtẽ q̃ sic alias peccat mortaliter. si putat se di gnũ ad prelaturam et illaʒ sibi oblataʒ non acceptat. viij. q. j. in scripturis quod credit veꝝ Jo. an. quando non est eq̃. idoneꝯ per quẽ illi eccłie possit ɔsuli. ego ꝟo dico cum Ric. in. iiij. quoł. q. xxj. quod in tribus casibus tenetur cōsentire sub pena mortalis peccati. ¶ Primo quando a su periore per obĩam cogereť de renũ. c. nisi cum p̄dẽ. ¶ Scd̄o quando secundum iudiciũ sue cōscĩe videtur sibi verisimiliter quod non est q̇ velit et possit salutẽ aĩaꝝ ꝓcurare quā ipse posset et hic videt ꝓbabiliter eccłie imminere notabile dispẽdiũ et ꝑiculuʒ nisi assentiat. d. c. in scripturis. et. c. oliʒ eadẽ cā. ij. q. Fallit hic in irreligioso q̇ si ɔsentiret electiōi de se facte extra suũ monasteriũ sine lnĩa sui suꝑioris petita et obtẽta ip̄o iure electio esset nulla: quā lnĩam solꝯ p̄latus sine cōsensu capituli sui potest

dare. c. si religiosus de ele. li. vj. Similiter fallit ĩ predicatoribus minorib⁹ et alijs mẽdicātib⁹ q̇ etiā de lnĩa suoꝝ p̃latoꝝ electiōi postulatio ni ꝓuisiōi seu vocatiōi extra administrationẽ sui ordinis in discordia celebrate cōsentire non possunt aliter est irri tũ et inane. c. quorũdā. eo. li. vj. ¶ Tertio peccat mortaꝗr quando per viā illicitā refugit. puta abscindẽdo se. nisi ex spā li instĩctu spũssancti. Si autem non cogit̃ ꝑ obĩam nec imminet ꝓbabile periculũ ecclesie si refugit ꝓpter pigritiam per viam licitam peccat venialiter. Si vero per humilitatem reputans se indignum sic meretur.
¶ Jnfra quod tp̃s tenetur cōsentire ele **[sect. 54]** ct⁹. Rñ. j. mensem a die presentationis electiōis. aliter est nulla ipso iure. nisi supioris requiratur assensus. c. q̃ sit de elec. lib. vj. Quid st electio tenuit de iu re naturali puta qꝫ ĩteruenit cōsensus eligẽtiũ sed non tenuit de iure qꝫ obmis sa fuerunt substantialia iuris. Rñ. ꝗm Jnn. quẽ sequuntur cōiter doc. in. c. quod sicut de elec. quod elect⁹ si est confirmatus est ver⁹ p̃lat⁹ et non tenetur resignare.

Eleemosyna

secundũ sanctũ Bona. in. iiij. di. xv. parte secunda articulo. j. que. iiij. accipitur communissime secundum quod comprehẽdit omne opus misericordie impẽsum siue proximo siue sibi iuxta illud eccꝗiastici. xxx. Miserere aĩe tue cōmuniter secundum quod importat oẽ pie **[[Fo.cxxij.]v]** tatis op⁹ impẽsum ꝓximo corꝑale siue spũale ꝓprie ꝟo secundum quod importat opus pietatis impẽsum ꝓximo ad reuelādā ĩdigẽtiā corꝑalẽet dicitur ab eleo quod ẽ ꝟbũ grecum quod idem est qꝏ misereor cuius imperatiuus est eleysō. j. miserere a quo eleos. j. misericordia. et ideo debet dici eleemosyna. non eꝗea vel eꝗia. De notatis ĩ hoc. §. et quod valet ĩ redẽ ptionẽ pctōrum no. Bart. ĩ. l. j. in. iij. q. vj. q. principalis. C. de sac. san. eccle. et q̇b⁹ fieri debeat no. iu. l. priuilegia eo. ti. et de quibus bonis no. Bar. ĩ. l. fi. ff. re rũ. amo. et flo. in. l. mulier. ff. ad. l. acqui. ¶ Vtrum elemosyna cadat sub p̃cepto. **[sect. 1]** Rñ. ꝗ Ri. ĩ. iiij. di. xv. ar. ij. q. ij. quod sic sub p̃cepto legis nature prĩa Jo. ij. q̇ habue rit substātiā hui⁹ mũdi et viderit fratrẽ suũ necessitatẽ habere et clauserit visce ra sua ab eo qũo charitas dei manet in eo. et legis diuĩe. Mat. xxv. Esuriui et nō dedistis mihi māducare et legis canonice. lxxxvj. di. non satis et. vij. q. j. oĩs. sed qꝫ p̃ceptũ ẽ affirmatiuũ non obligat nisi ꝓ loco et tp̃e. et iō ɔsiderāda est facultas hñtiset ĩopia ĩdigẽtis. si eḿhō hʒ aliq̇d qꝏ non sit necessariũ substẽtatiōi sue nature nec illoꝝ q̇b⁹ tenetur ꝓuidere sicut sunt vxor filij serui ancille pr̃ et huiusmodi et sit tanta necessitas quod immineāt signa ꝓbabilia extreme necessitatis ĩ paup̃e tũc tenetur de p̃cepto. Si ꝟo hʒ aliq̇d sup̃ fluũ non solũ substẽtatiōi nature. sʒ etiā ɔueniẽtie sui statut⁹ tenetur de illo facere eleemosynā etiam si non ĩuenirẽt̃ tales q̇ eẽnt necessitate p̃stita. Et si plures occurrẽt q̇b⁹ omnibus non posset subuenire tenet̃ ceteris p̃ib⁹ illi q̇ magis indiget. Si ꝟo non hʒ vltra cōuẽtiā sui stat⁹ nec est q̇ sit in extrema necessitate non tenetur de p̃cepto concor. Tho. ij. ij. q. xxxij. ¶ Quid dʒ p̃ponī ĩ eleemosyna. Rñ. q **[sect. 2]** ip̃emet deĩde sui deĩde noti. demũboni deĩde extranei de quo vide textũ pulchrũ in. c. non satis. lxxxvj. di. et tex. cum gl. in. c. quiescam⁹. xlj. di. q̃ q̇dẽ iura ĩtellige ceteris p̃ib⁹ vt diciũ ẽ qꝫ posset esse extrane⁹ ĩ tam arta necessitate quod deberet p̃ponī noto et cōiũcto q̇ non est ĩ tali sed pater mal⁹ debet p̃ponī cuicũq̃ bono in equali necessitate ꝓpter p̃ceptũ dei. ¶ Vtrum deputat⁹ executor ad distribuẽ **[sect. 3]** dũ certa bona pauperib⁹ possit distribuere ĩter suos ɔsanguineos. Rñ. Pa. in. c. j. de coha. cle. et mulie. quod sic nam cleri cus potest in pauperes cōsanguineos de rebus ecclesie dare q̇ est distributor. vt in d. c. j. et. xvj. q. j. c. si sic et p̃latus. ar. in. l. si mandauero §. si tibi cẽtũ. ff. mādati. Si bi autem non potest distribuere. vt. in. d §. si ti bi centum.

¶ Vtrum ei q̇ potest laborare sit dāda elee [sect. 4] mosyna. Rñ. quod non ar. §. j. lxxxij. di. ij. c. eps quod ve⁊ ītellige quando per laborē sibi pōt ꝓuidere. et sic limita. l. vnicā. C. de men di. va. de quo. s̄. colonus.
¶ Vtrum sit dāda peccatorib⁹. Rñ. qd̄ sic [sect. 5] vt ī. d. c. q̇escam⁹ et. j. q. ij. qꝫ pio nisi qñ ꝓpter securitatē cibi negligeret iusticiā. qꝛ tūc subtrahēd⁹ est. v. q. v. non oīs. ¶ Quis potest facere eleemosynā. Rñ. q [sect. 6] q̇libet q̇ potest donare. de q̇b⁹ dictū est. s̄. donatio prīo. et etiam q̇ aliq̇d non pñt donare sicut monachi filij et huiusmodi q̇ sunt ī ptāte alteri⁹ vt serui. q̇ in quatuor casi bus possunt facere eleemosinā. ¶ Primus existēti in magna necessitate possunt facere eleemosynā quando non est tps vt possint habere recursum ad superiorem. vt no. Pa. in. c. si quis de furtis et not. glo. in. c. non dicatis. xij. q. j. ¶ Scd̄s quando pdicti de licētia suo⁊ supio rū pegrinant̄ vel sunt ī scholis qꝛ pñt facere eleemosynas q̄s alij honeste pe regrini et scholares cōiter faciūt. ar. l. vl. C. ad mace. et. l. silongi⁹. ff. de iud. et. l. ij. ff. de iur. oīm iudi. et. c. pterea de officio dele. Facit gl. ī cle. ij. §. pe. de vita et ho. cle. ¶ Terti⁹ quando vidēt aliquē in extrema necessitate etiam ꝯ supio⁊ ꝓhibitionē possunt ei eleemosynā dare. quia tūc omnia sunt cōia iure diuino īmo tenēt̄ ꝫ Ri. vbi. s̄. q. vj. et gl. xij. q. j. in. c. non di catis. ¶ Quart⁹ possunt de volūtate ex pressa vel presumpta vt puta qꝛ administranē a suis superioribus cōmissam: ar. si. de dona. l. filiusfamilias. §. j. ¶ Quid deyxore nūq̇d pōt. Rñ. quod si ha [sect. 7] **[Fo.cxxiij.r]** bet bona ꝓafrenalia nulli dubium est q̇ potest qꝛ sua sunt de q̇b⁹ dic vt. j. ꝓafrena lia. Si ꝯo nihil hꝫ pter dotez non potest fa cere eleemosynā. xxxiij. q. v. quod don. nisi ī viij. casibus. primus. scd̄s. terti⁹. et quar tus. sunt de quibus. s̄. in precedenti di xi. quod filij possunt. ¶ Quintus si cōsuetu do loci ita hꝫ quod vxores de pane et vino et huiusmodi faciant eleemosynas qꝛ cōsuetu do dat iurisditionē. et lꝫ viri aliquando ꝓhibeant debet sibi formare cōscientiā secundum Rodo. et Ja. de lau. ī summa quod ideo faciūt ne nimis dent sꝫ tēperate. ¶ Se xtus quando vtiliter gerit negociū viri. puta qꝛ videt virū crudelē et sceleratū. et vt deus suspendat irā vel eū illuminet dat moderatas eleemosynas occulte. secundum Rod. Nam propter eleemosynas deus suspēdit flagella. vt. xvj. q. j. reuer timini et ideo bñ facit mulier dādo eleemosynas occulte sine scandalo viri vt de⁹ eū adiuuet. Facit. l. soluēdo. ff. de ne ge. ge. cum si. et meli⁹ exēplū ebigail primi Re. xxv. q̄ liberauit virū a morte pro pter panes datos dauid contra volūtatē viri sui. ¶ Septim⁹ si vir assignauit sibi certum q̇d ꝓ victu et ipa abstinet vt īde eleemosynā faciat quia suum videt̄. ¶ Octau⁹ si mulier ē lucrosa puta qꝛ ex hibita gubernatiōe domus et familie lucrat̄ et opibus suis. nec ītelligo deducēdas expēsas vict⁹ qꝛ vir tenetur eā alimē tare ꝓpter dotē vt dictū est. s̄. Dos et ēt ꝓpt̄ obsequia ab vxore exhibita de hoc tamen vide. j. Vxor. §. ij. et qd̄ possit de lucro facere eleemosynā tꝫ sctūs Tho. et Ri. ī iiij. di. xv. et cōiter summiste sequuntur hoc cum theologis vt Ja. de lau. ī summa Distingue tamen sic qd̄ aut lucrum ē necessariū sustētatiōi sue et viri. et sic non potest facere eleemosynā: qꝛ magis tenetur sibi et viro qꝫ alteri. Si ꝯo lucrum superhabun dat sic potest et idem dic de parafrenali bus. vide. j. Vxor. §. ij.
¶ De quibus dꝫ vel potest fieri eleemo [sect. 8] synā. Rñ. vt colligit̄ ex canonistis. j. q. j. in. c. non est putanda. et. xiiij. q. v. in glo. et per theologos in. iiij. di. xv. quod potest fieri de omni re que est propria ipsius dantis et que non est obligata restitutioni alicui certe persone siue licite si acq̇sita siue turpiter. Quando autem sit restitutioni obligata. vide. j. restō primo et vsura et ī multis alijs ti. Limita etiam in rebus ꝓprijs. secundum Ri. s̄. q. v. dūmodo nō sint necessaria ad sustentationē nature sue et suorum qꝛ ordine charitatis magis dꝫ se diligere qꝫ alium nisi esset talis psona de cuius morte immineret no tabile nocumentū reipuplice et ꝓfectui aīarū qꝛ tūc esset perfectionis non necessitatis de tali dare eleemosynam.

¶ Quot sunt gña eleemosynaꝛ. Rñ. tria [sect. 9] vt ȯr ĩ. c. tria et. c. due. xlv. di. ¶ Primum corporale. et hoc ɔsistit in opib⁹ misericordie corpalis q̃ sunt pascere esurientez potare sitiẽtẽ vestire nudũ hospitem re colligere ĩfirmũ visitare redimere captiuũ mortuũ sepelire. vñ ꝯsus visito. poto. cibo. redimo. tego. colligo. condo. ¶ Scȯm et tertiũ genus est spũale. s. remittere iniuriam et corri gere delinquẽtẽ vt ĩ. d. c. tria. adunt̃ alia q̇nqꝫ. s. cōsulere dubitātẽ. ɔsolari tristẽ supportare onerosos docere ignorātes orare ꝑ omnibus de q̇b⁹. j. Mĩa. §. j. Et q̃ sint digniores. vide. Ri. vbi. s̃. q. iiij. et. q̃. Satisfactio §. ix. ¶ Aduerte quod dare eleemosynā intẽtio [sect. 10] ne subleuādi necessitatẽ ꝑximi est op⁹ mise ricordie. sed dare intẽtione recom pẽsandi ꝑ debito diuĩe offense sic ẽ op⁹ iustitie. et sic est satisfactoria ꝑprie. et ꝑtinet ad meritũ dimissiōis pene. sz primo modo pertinet ad meritum vite ꝗm Jaco. de lau. in summa.
¶ Vtrum pauꝑib⁹ cōpetat aliq̃ actio cō [sect. 11] tra diuites vt eis subueniant. Rñ. Pa. ĩ c. si q̇s de fur. quod non sz bene pñt ĩplorare officiuz iudicis seu supioris vt eos cogat et ecclia potest eos cogere. vt no. gl. ĩ. c. sicut hi. xlvij. di. et ar. in. c. null⁹ laic⁹. de iu. pat. quod limita verum quando sunt in tali necessitate et diuites ĩ tali habūdātia quod tenent̃ eis facere eleemosynā de precepto alias non.
¶ Vtrum q̇s possit furaui vt faciat elee [sect. 12] mosynā. Rñ. quod non ꝙ non sunt faciẽda ma la vt veniant bona. xiiij. q. v. forte.

[[Fo.cxxiij.]v] EMancipatio

est relaxa tio patrie potestatis corā iudice cōpe tẽte volũtate pr̃is et volũtate filij cōcurrẽte. et ĩ vtriusqꝫ pñtia dicta ex eo quod extra manũ. j. ptāte pr̃is ponit̃ fili⁹ elicit̃ hoc. ex. l. non nuda. C. de emā. li. quod ibi no. et insti. quib⁹ modis ius pa. po. sol. §. preterea.
De emācipatione et ɔtẽtis in hoc. §. et de q̇b⁹ fiat no. Bal. ĩ. l. vt liberis. C. de colla. Bar. in. l. quedā cum filium quod fit de fi lio non de extraneo. et ĩ aut̃. de successiōe. C. de suis et legi. vbi an tollat agnationem et in. l. j. §. diui. lo. ij. ff. ad sylle.
¶ Quis potest emancipari. Rñ. infans [sect. 1] de speciali licentia principis.
¶ Vtrum teneat̃ pr̃ emācipare filiũ. Rñ. [sect. 2] nō regulariť ꝙ pr̃ia ptās ĩextimabilis est. ff. de le. j. l. filiusfami. §. vt q̇s heredẽ. Similiter nec filius potest ɔpelli vt emācipet̃ a patre. limita nisi ex cā. secundum Bar. ĩ. l. quidā cum filiũ. ff. de ver. ob. lz aliter dicat glo. insti. q̇. mo. ius pa. po. sol. §. fi. nam in his q̃ sunt volũtarie iurisditiōis non potest quid fieri altero inuito. vt in aut̃. quibus mo. natura. effi. sui. §. si vero Fallit hoc primo sipater male afficit filium verberib⁹ ꝯ pietatẽ. Jtẽ si cōpellit eũ peccare corpus suũ. Jtẽ si fili⁹ est arrogat⁹ ĩpubes et pubes fact⁹ ꝑbat non sibi expedire esse arrogatũ. Jtẽ si pater agnouit sibi relictũ legatum vt emāciparet filium ꝙ in istis casibus tenetur pater eũ emācipare. vt no. Azo in summa C. de emancipa. lib.
¶ Vtrum datum a patre filio pro p̃mio [sect. 3] emā cipationis secundum cōsuetudinẽ vt. l. vt liberis. C. de col. bo. sit cōicandum cum alijs fratribus. Rñ. quod sic sed cum alijs non computabitur in legitima nisi pater hoc dicat expresse vt. l. si quando. C. de inof. testa.

Emphiteosis

dicitur ab em. i. in et sitos. i. fides et thesis ld est positio: ꝙ res fidei accipiẽtis cōmittit̃ vel ȯr melioratiōis ꝯct⁹ siue datio ad liuellũ. et est medi⁹ ꝯct⁹. inter locationẽ et venditionẽ de quo vide gl. in c. potuit de locato. Vnde emphiteotica rius vel emphiteota est qui accipit rem immobilẽ perpetuo et hercditario iure colẽdā. vel meliorādā. vel ad tp̃s puta scȯam vel tertiā

generationẽ vt in autẽ. de non alie. §. emphiteosim. Et quomõ cõtrahitẽ no. in. l. j. C. de iure emphiteo. De cõtẽtis in hoc. §. et q̇d sit emphiteosis et vñ dicatur not. Bal. in. l. liber. col. pe. C. de ope. liber. et in rub. C. de iure emphi. Bal. in. l. ij. C. de rescin. vẽdi. et in quo differt a locatiõe no. in. l. j. et. ij. ff. si ager. vect. et in. l. si vt certo. §. si duob⁹. ff. commoda.
¶ Vtrum ꝯctus emphiteoticus differat a **[sect. 1]** ꝯctu cẽsuali. Rñ. quod sic q̃ per ꝯctũ emphiteoticũ transit solũ vtile dñium. vt in. l. j. §. qui in perpetuũ. ff. si ager vecti. Sed per cẽsualẽ trãsferẽ non solũ vtile. sed ẽt directũ et fit quando dicitur cõcedo tibi talẽ reꝫ et trãsfero in te q̇cq̇d iuris habeo in ea et soluitẽ annuatim certus cẽsus. tex. est singularis. in. c. cõstitut⁹ iũcta gl. de reli. do. et etiam si dicat̃ ꝛcedo tibi talẽ rẽ in ẽphiteosim ꝑpetuã trãsferẽdo in te q̇cq̇d iuris habeo in illa pro certa annua pẽsione erit ꝯct⁹ cẽsualis casus est singularis in. d. c. cõstitut⁹. et illa verba in emphiteosim impropriant̃ vt ĩ. l. si vno in prin. ff. locati. et in isto cõtractu non ha bet locum pena. c. potuit de locato. et. l. ij. C. de iure emphi.
¶ Vtrum accipiẽs emphiteosim vsq̃ ad **[sect. 2]** tertiã generationẽ necdicit inclusiue vł alia eq̇polẽtiali. vsq̃ ĩtelligat̃ exclusiue Rñ. quod si vsq̃ ponit̃ a lege suꝑ gradu. sic stat ĩclusiue. vt insti. de succe. agna. §. fi. no. C. vnde legitimi. l. certum. et in. c. nõ debet de cõsan. et affi. Sed si ponitur ab homine in ꝯctu obligatorio tũc ponit̃ exclusiue. l. veterib⁹. ff. de pactis. Sꝫ q̇dã intelligũt hoc in eo quod augeret obligationem. sꝫ in casu nr̃o non auget. sed facit eam transmisibilem. et ideo includit ſꝫ Calde. et placet Bal. tamen ĩ. l. meminisse. ff. de offi. procõsul. dicit in re ec clesie si dicatur vsq̃ ad tertiam generationeꝫ stabit inclusiue. Si vero vsq̃ ad quartam stabit exclusiue quia vltra ter-**[Fo.cxxiiij.r]**tiã generationẽ non potest fieri ĩuestitura. vt in. d. §. emphyteosim sed de hoc vide Ang. de are. insti. de loca. §. adeo autẽ. ¶ Sed nunq̇d stipes cõputabit̃. Rñ. q̃ **[sect. 3]** nõ q̃ accipiens non est generatio suipsi⁹ et in gradib⁹ stipes non cõputat̃ ĩ numero. ff. de gradib⁹. l. iurisconsultus. sicut vn⁹ non est numer⁹. sed principiũ nume ri Bar. tenet qd̃ cõputatur nisi dicat̃ sic vsq̃ in ipsius tertiam generationem.
¶ Vtrum emphyteosis q̃ fit de generatio **[sect. 4]** ne in generationẽ assimilet̃ inuestiture feudali. Rñ. quod sic. vt no. bar. in. l. si mihi et titio. ff. de ver. ob. et text. cum Bal. in. c. j. de vasallo decrepite etatis.
¶ Vtrum ius emphyteoticũ transeat ad **[sect. 5]** extraneos hr̃ des. Rñ. qd̃ fuerũt opi. sꝫ mihi plꝫ opi. Jo. de imo. ĩ. c. fi. d̃ locato. dicẽtis quod sic ẽt in re ecclesiastica dũmo do sit data cum illa solẽnitate. c. j. de reb. eccl. non alie. li. vj. et. c. sine exceptiõe. xij. q. ij. de q̃ vides alienatio. §. ij. iij. et. iiij.
¶ Vtrum pater q̇ accepit emphyteosim ꝑ **[sect. 6]** se et suis filijs possit illam p̃legare vni filiorũ. Rñ. bal. in. c. j. in ti. an agnatus in vj. col. tenet qd̃ sic emphyteosim. sꝫ nõ feudũ. et multi alij Ang. vero cõsi. xviij. tꝫ qd̃ non q̃ ius est quesitũ filijs nisi alte ri filioꝝ tantũdẽ de alijs bonis prelegasset allegat. l. j. §. asstgnare. ff. de assi. lib. iuncta. l. si cum dotẽ. §. si pater. ff. solu. ma. vbi pater p̃t diminuere ius filie ex prĩa ꝑmissiõe qua. s. dotẽ dedit marito et postea exegit insciuꝫ filia dummodo tantũdẽ eidẽ relĩquat q̃tum diminuit et sic cõcorda dicta ductorum.
¶ Vtꝝ veniãt filie quando accepitꝑ se et suis **[sect. 7]** filij. Rñ. secundum Jo. de imo. in. c. fi. de loca. q̃ non per singulare dictũ Arch. ĩ. c. si q̇s suadente. xvij. q. iiij. vbi voluit qd̃ in materia cõtractuũ masculinũ non cõcipiat fe mininũ ꝑ. l. veterib⁹. ff. de pac. hoc. ideꝫ tꝫ. Guil. de suꝫa. q̇ fuit doctor. Archi. ĩ le gibus. et Ray. de forli. in. l. tres fratres. ff. de pac. et Lu. de ro. consi. xxxiiij.

¶ Vtrum emphyteota possit dimittere **[sect. 8]** rẽ emphyteoticā et se liberare quando vult. Rñ. lʒ aliq̇ distinxerūt an sit obligatus rōne rei. et sic possit an rōne ꝑsone. et nō possit vt dicit do. Odoar. Tamen Ja. est cōtra tenẽs qd̃ nullo mō potest et idem Pa. ĩ. c. iudicatū de immu. ec. ꝓ qd̃ a principio est volūtatis ex postfacto est necessitatis. l. sicut. C. de act. et ob. Jtẽ ꝓ persona liter est obligatus ad pensionẽ. l. j. et. ij. C. de iure cmphy. ergo tenetur ꝑsonaliter cum omnes actiones sint ꝑsonales instit. de ac. §. appellam⁹. et sic dimittẽdo rẽ obligaretur ad pensionẽ ꝓ ꝑsonales actiones sunt affixe ossibus nostris. l. q̇s ergo. ff. de pecu.
¶ Vtrum possit aliū emphyteotā facere **[sect. 9]** vel alteri locare. Rñ. quod sic insti. locati. §. adeo ꝓ non est ꝑprie alienatio vera. con trariū tʒ Spe. ti. de lo. §. nūc ℣. cxxv. sed tu cōcorda quod si tałr vult dare ĩ ẽphyteo sim. quod ipse sit liber a p̃statione canonis non potest aliter sic locare tamen etiam ad longū tp̃s potest scd̃m Spec. vbi. s̃. ver. cxxiij.
¶ Vtrum emphyteota cuiuscunqꝫ etiam ec clesie possit donare aut legare meliora **[sect. 10]** tiones q̃s fecit in re emphyteotica vel ipsam rem emphyieoticā sine alia solẽ nitate. Rñ. gl. in. c. fi. de lo. quod sic et cōiter sequuntur doc. Bar. tenet verum in emphy teota fisci. sʒ non in emphyteota priuati in. l. fi. C. de iur. emphy. per le. ij. C. eo. Sed Bal. ĩ. l. vsufructu. ff. sol. ma. reprehẽdit Bart. et dicit eū male intellexisse. di. l. j. quia loquit̃ quando alienat proprietatẽ et sic ius dñij. sed quando alienat donādo vel legādo saluo iure dñico semper tenet donatio vel legatum vnde dicit Pa. in d. c. fi. de locato. quod vbicūqꝫ prohibet̃ vẽditio facta commemoratione de pre cio. vt in. d. c. fi. et. d. l. fi. non ĩntelligit̃ de alia alienationis specie. vt in. l. fi. C. de pred. curi. et decu. et per hoc infert quod etiam permutare potest et sic limita. l. statuliberi. §. quintus. ff. de sta. liber. et qd̃ not. in. l. ij. C. de vsuca. pro empto. vbi te netur qd̃ nomine emptionis et venditionis intelligitur omnis contractus. Per quẽ dominium rei transfertur. Tutius tamen estvt non permutet sine cōsensu do mini propter doctores multos q̇ tenẽt qd̃ non potest permutare. in. d. l. fina. et in d. c. potuit pignori tamen obligare pōt **[[Fo.cxxiiij.]v]** l. tutor. §. fi. ff. de pig. act. lʒ sit tutius facere cum cōsensu domini secundum spec. ¶ Vtrum possit vẽdere rẽ emphyteoticā ecclesie vel meliorationes predictas. Rñ. pa. ĩ. c. fi. de loca. quod sic dūmodo hāc solẽnitatem seruet. ¶ Primo qd̃ requirat prelatū vel rectorem ecclesie qui d̃r ecclesia. vt. vij. q. j. scire. ¶ Secundo denunciet preciū quod offertur vere. leg. fi. C. de iure emphit. ¶ Tertio qd̃ ecclesia non rñ dente labantur duo mẽses hec probant̃ in. d. c. fi. ¶ Quarto qd̃ non ven dat ꝓhibitis ꝑsonis q̃s ponit gl. ibidẽ et sunt omnes persone que non sunt faciles cōueniri sicut capitanei et hmōi. ex quibus preiudicium posset pati ecclesiavt ff. qui satis. co. l. ij. ¶ Quinto qd̃ non ven dat nisi vtile dñiū sibi cōpetẽs et melioratiōes quas in re fecit. ¶ Sexto quod pri⁹ non ceciderit a iure suo puta non soluẽdo canonẽ ꝓ in. l. nemo. ff. de regu. iur. d̃r. Nemo plus iuris in aliū trāsferre pōt quam habet.
¶ Vtrum p̃dicta debeat obseruare super **[sect. 12]** ficiarius ecclesie quando vult vẽdere qui est dominus superficiei qui super solo alicuius edificat domū donando sibi cẽsum par nū. Rñ. Bar. in. l. j. §. pe. ff. de superfi. qd̃ sic per. l. ij. C. ne rei diuine vel temploꝝ. Sed do. Card. est contra Ang. vero dicit ibidem dictū Bar. equū. Sed iure non pro bari et ideo ante factū sequendum post factū Car. not. secundum Bal. in aut̃. q̇ res. C. de sac. san. eccle. qd̃ qui cadit a solo cadit a superficie. arg. d. l. j.
¶ Vtrum prefata solẽnitas sit seruanda **[sect. 13]** in emphiteota ꝑuati seu secularis. Rñ. qd̃ non nisi soluʒ vt requiratur dominus an emere velit meliorationes et non vendat talibus personis quibus dominus cōmode non possit habere ius suū vt potentioribus et huiusmodi alias caderet a iure suo. vt in. l. fi. C. de iure emphi. et not. gl. in. d. c. fi. de loca.

¶ Vtrum frater fratri possit alienare sine **[sect. 14]** prefata solẽnitate. Rñ. Bal. in. l. voluntas. C. de fideicō. qꝏ sic quando duo fratres habent emphyteosim paternā ecclesie etiam qꝏ vnus potest iura sua alienare alte ri sine cōsensu ecclesie.
¶ Vtrum possit dari in dotem vide. s̃. **[sect. 15]** dos. §. vij.
¶ Vtrum debeat fieri remissio canonis. i. **[sect. 16]** annue vel regularis solutiōis propter guerrā. Rñ. qꝏ lʒ sit diuersa opi. tu dic qꝏ si quātitas canōis est ita magna qꝏ si res locarẽt de anno in annũ non plus percipere t̃ tũc ꝑcedat opi. quod fiat remis sio non solũ ꝑpter guerrā. imo etiam propter aliā sterilitatẽ vt dicit Bal. ĩ. l. j. C. de iure emphy. et ita dicit Barto. qꝏ nō est ꝑprie contractus emphiteoticus. tũc quando datur tanta quātitas sicut ꝑ locatio ne. Si vero est modicus vt cōiter fit tũc non fiet remissio ar. l. si merces. §. vis ma ior et. l. ex cōducto §. j. et. l. si vno. ff. loca. nisi substātia rei penitus ledat̃ vel nisi fundus captus ab hostibus desperaret̃ posse rehaberi ꝙ tunc fiet remissio vide glo. in. d. c. fi. et. l. j. C. de iu. emphi. Et idem dic de augmẽto rei qꝏ non auget̃ pẽsio in casu in quo non minuunt̃ ꝑpter eius lesionẽ secundum Bar. in. l. j. C. eo. titulo. **[sect. 17]** ¶ Vtrum fundo inūdato a flumine libere t̃ emphiteota a canone. Rñ. pa. in. d. c. fi. qꝏ sic ꝙ ȯr deperdit⁹. l. iij. §. labeo. cum si. ff. de acqui. pos. Jtẽ fundus mũda tus et occupatus ab hostibus equiꝑat̃ l. cum vn⁹. §. fi. ff. de bo. aut̃. iudi. pos. Qꝏ verum credo quando non est spes recuperationis. ĩtellige si in totũ partit vel vltra di midiā. secus si sola medietas perijt: ꝙ non liberat̃. ar. l. etiam partis. ff. devsufru. et. l. qua de tota. ff. de rei vẽ. licet alij velint qꝏ. vij. partes perierint si dʒ libera ri. sed magis plʒ qꝏ dixi ꝙ ĩ dubio par tis appellatione intelligit̃ dimidia dicta. l. etiam partis.
¶ Vtrum destructa re emphiteotica ver **[sect. 18]** bi gr̃a domo ex igne fortuito si reparet̃ teneat̃ emphiteota ꝑseuerare. Rñ. scꝏm Ric. de ma. in. l. j. C. de iu. em phy. qꝏ nō ꝙ illud ȯr nouũ. facit qꝏ dicit bar. in. l. dāni. §. si is q̇. ff. de dā. infec. vbi vult q̇ siq̇s obligauit se alicui hñti domuʒ in villa dare de aqua recẽti ĩ estate destructa domodestruit̃ obligatio lʒ postea re ficiat̃. Facit etiam qꝏ voluit Bar. in. l. de **[Fo.cxxv.r]** pupillo. §. si quis riuos. ff. de no. oper. nun. vbi dicit qꝏ q̇ reficit de nouo facit lege. inter stipulantem. §. factam. ff. de ver. obl. Jtẽ voluit Ang. in. l. j. §. si quis edificiũ. ff. de no. ope. nun. et Bal. in. l. si vt ꝑponis. C. de nup. vbi dicit. Dictat cōstitutio ecclesie qꝏ nemo faciat fortili ciũ nouum incōsulto papa an filij possint reficere destructũ castrũ propter re bellionẽ pairis et dicit quod non ita facit. l. cum alijs. C. de cura. furio. vbi si furiosns efficit̃ sane mẽtis expirat curatoris officiũ nec reuiuiscit si postea redit in furiā sed debet sibi dari nouus. Jtẽ facit quod no. doc. de. ecclesia reparata an sit eadẽ vt no. in. c. de fabrica de cōsec. di. j. in. c. proposuisti. et. c. ligneis. de conse. eccle. vel alta. et in. d. §. sacrā. et secundum istud limita omnia ista.
¶ Vtrum emphyteota non soluẽs canonẽ **[sect. 19]** cadat a iure suo. Rñ. qꝏ si per triẽniũ nō soluit a iure cadit si est ꝑuati. vt. l. ij. C. de iure emphy. si ꝟo est eccl̃ie per biẽniũ non soluẽs cadit ipso facto nisi celeriter soluat vt ĩ. d. c. fi. et non ȯr celeriter soluere. secundum bal. in addi. spe. ti. de loca. si expectat libellũ vel requisitionẽ secundum glo. no. in. d. c. fi. ista celeritas erit ĩ arbitrio iudicis vt cōsiderata paupertate et alijs iudicet qꝏ est valde equũ ꝙ cum illa mo re purgat opere celeritatẽ predictā nō habeat locũ in emphyteota priuati �means Jo. de imo. in. l. insulā. ff. de ver. obli. et Ang. sʒ solũ ecclesie q̃ miti⁹ agit ꝑpterea merito arbitriũ boni viri magis est sequendum in hac celeritate.
¶ Vtrum emphyteota non soluẽs per bien **[sect. 20]** niũ vel triẽniũ cadat a iure suo. si dñs tenebat̃ sibi intāta q̃titate vel maiori. Rñ. Paul. in. c. bona fides de deposito quod non ꝙ exceptio cōpensationis quo ad euitandā penā debẽtis soluere fit ipso iure vt est tex. no. iũcta glo. in. l. si cōstat C. de compen. vbi doc. sic determinant. ¶ Vtrum dominus recipiendo

canonẽ ab em **[sect. 21]** phyteota q̇ cecidit a iure suo ꝑpter nō solutionẽ p̃iudicet sibi. Rñ. pa. in. c. fi. de loca. aut eũ expulit prĩo et petit pẽsio nẽ p̃teriti tꝑis et sic non p̃iudicat sibi aut non expulit et tũc aut recipit canonẽ pro tꝑe post morā cōtractā. et sic preiudicat sibi: ꝙ vr̃ per actũ contrariũ renũciasse iuri suo. c. solicitudinẽ ꝏ ap. aut recipit canonẽ pro preterito cuꝫ protestatione quod non intẽdit sibi p̃iudiciale et sic non pre iudicat aut non fecit ꝑtestatio nẽ: sꝫ simpliciter recepitet in hoc fuerũt opi. Sed de subtilitate iuris dicendũ quod non p̃iudicat. ꝙ in dubio non videtur quis velle renũciare iuri suo. vt in. c. super hoc de renũ. ff. de ꝑbat. l. cum de indebito. Facit gl. in. l. cum quid. ff. si cer. pe. qui dicit quod si trado magnā ꝗtitatẽ pecunie dicendo tolle non p̃sumit donatio simpłr ex hoc sed mutuum vel depositũ. nisi. aliud appareat respectu persone. Sic in proposito. et licet gl. dicat verum esse qꝏ recipiẽ do canonẽ p̃iudicat in priuato non in ec clesia que habet capłm: tamen pau. vbi. s̃. dicit qꝏ non dicit verum ꝙ solꝰ prelatꝰ in acquirẽdo preiudicare potest et deteriorẽ facere vide gl. xvij. q. iiij. §. pe. sẽtit Jn. in. c. ij. de dona. et doc. in. c. qm̃ de deci. et iō solus prelatꝰ recipiẽdo canonẽ sine cōsensu capituli p̃iudicat ecclie. Sꝫ ad uerte hoc qꝏ Pa. ĩ. c. vt suꝑ. de re. ec. nō alie. limitat Fede. consi. clxxxiiij. qui te net quod res emphyteotica reddita ad ecclesiā ꝑpter non solutionẽ pensionis po test iterũ dari ei qui cecidit a iure suo si ne aliqua solẽnitate et causis requisitis in alienatiōe rei ecclesiastice a prelato ecclesie: sic dicens hoc verum. vbi prima causa cōcessionis duraret. puta ꝙ erat castrũ in feuduꝫ qꝏ propter custodiam erat potiꝰ dānosum ecclesie et hmōi: ꝙ non est noua alienatio: sꝫ executio ordinationis antiq̃. sed vbi prima causa cō cessiōis cessaret. puta ꝙ ager datus ad extollendũ tractu tẽporis excultus reuertitur ad ecclesiā tũc: dari non poterit in emphyteosim vel fendum sine debita solẽnitate et causis requisitis in alienatiōe rei ecclıastice. Et secundum hoc videreẽ vera opinio gl. p̃dicte. Sed quod non possit dari de nouo ei qui cecidit a iure suo ꝑ pter non solutionẽ pẽsionis quando cessat cā ꝑpter quā fuit data ĩ emphiteosim sine **[[Fo.cxxv.]v]** solẽnitatibus et causis req̇sitis in alienatione rei ecclesiastici non credo Pau. quando fit ei qui cecidit vel eius heiedibus ꝙ videtur tex. d. c. fi. contra eũ et cōsuetudo sed bene esset verum quando alteri ꝗ ei q̇ ceci dit vel eius heredibꝰ vellet dari vel qñ iam ecclesia per aliqꝏ tẽpus pacificam habuit possessionẽ talis rei. Et sic concorda opiniones.

¶ Queritur in quot casibus emphyteo ta cadit a iure suo. Rñ. quod in quinqꝗ casibus.

¶ Primꝰ quando negat pensionẽ dño petẽti **[sect. 22]** eam et negat se emphyteotaꝫ illius �means pet. helie. in trac. de cōtractu emphyteotico. Rō ꝙ magis debet operari contumacia expresta ꝗ tacita. l. si ita exp̃ssuꝫ ff. de cōdi. et demō. sed emphyteota nō soluẽte er triẽniũ canonem res cadit in cōmissum. vt. j. diceẽ: ꝙ tacite negat dominium recognoscere ergo multofortius vbi expresse negat.

¶ Scꝏs casus est quando vendit sine domini vo **[sect. 23]** lũtate rem emphiteoticā secundum eũdeꝫ pe: vbi. s̃. Qꝏ limita secundum spec. in tit. de loc. et bar. ĩ. l. sequiẽ. §. item labeo. ff. de vsuca. Jmo. et Cano. in. c. potuit de locaverũ si res sit tradita ꝙ si non ẽ tradita licet vẽ dita non cadit in cōmissuꝫ etiam si eẽt tra dita tamen hac lege vt si dominus vellet emere pro tm̃dem illi emptor restitueret eam: ꝙ sic non cadit vt not. Ange. in. l: volun tas. C. de fideicom.

¶ Quid si vẽdidit et tradidit fimpłr sꝫ **[sect. 24]** postea redemit. Rñ. nihilominꝰ cecidit a iure suo ꝙ per alienationẽ ius est quesitum dño et ideo sine facto suo non pōt auferri ab eodem.

¶ Sꝫ pone quod sunt duo domini rei emphy **[sect. 25]** teotice et vẽdidit rẽ de cōsensu vniꝰ tm̃ et non alteriꝰ. Rñ. quod cadit solũ ꝑ parte illius ꝙ non plus puniri debet ꝗ delique rit. l. heres. ff. de his qui. vt indig.

¶ Terti⁹ casus est quando res emphyteoti **[sect. 26]** ca est data pro se et suis filijs nepotib⁹ et heredib⁹. tūc si fili⁹ vel nepos refutat hereditatē cadit ꝓ eā non potest habere vt no. bar. in. l. vt turisiurādi. §. si liberi. ff. de ope. lib. sec⁹ si non ponereť verbum et heredib⁹ ꝓ sic refutata hereditate nō caderet ꝓ cōfessio in primo casu requirit vtrūq; vt. s. fit fili⁹ vel nepos et heres vt in auť. de non ali. §. emphyťeosi et ideo feuda q̃ trāseunt ad filios vt filios ita si heredes sint dicunť venire hereditatis petitione. vt in. l. item vidēdum est. ff. de pet. here.
¶ Quart⁹ casus est quando q̇s accepit em **[sect. 27]** phyteosim ꝑ se et suis filijs et moriturū nec filijs legitimis relictis solū natura lib⁹ ꝓ reuertiť ad dñm qd̄ limito scd̄m Bar. in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad tre. verum quando emphyteosis est data ab ecclesia: ꝓ presumendum est qd̄ de illegitimis non cogitauit. sed quando data est a priuato emphyteosis sic veniet ad illegitimos in tali casu. Et sic intellige limita Specu.
¶ Quint⁹ casus est quando emphyteota nō **[sect. 28]** soluit canonem de quo dic. vt. s̃. §. xix.
¶ Quid si sunt plures heredes et oēs p̄ter vnū soluerūt pēsionē. Rñ. gl. in. d. **[sect. 29]** c. fi. quod non cadūt si soluerūt totā. secus si non totā quia caderent omnes et ideo soluāt totam et postea agant contra nō soluentem.
¶ Vtrum heres ignorās rē emphyteoti **[sect. 30]** cā et non soluēs cadat. Rñ. gl. in. l. ij. C. de iur. emphy. et bar. ibidem et gl. et Dy. in. l. cum filius §. in hanc. ff. de ver. ob. qd̄ cadit sed restituitur de equitate idem dic de minore q̇ non soluit per. l. fi. C. in qui. cau. in integ. resti. non est neces.
¶ Quid si dominus sit mortuus et hereditas **[sect. 31]** iacet per triennium in quo emphyteota non soluit. Rñ. qd̄ non poterit expelli neq; cadit vt patet per predicta. Additio hoc tz Alb. in. l. iiij. ff. de dā. in fe: et bal. in. l. ij. C. e. secundum Jo. an. in addi. ad spe. vbi. s̃. cum ipso spe. tenet qd̄ cadit nisi deponat in extra formā. l. ij. C. e. et. l. ac ceptam. C. de vsur. et hoc tutius.
¶ Vtrum filia priuetur emphyteosi qñ instituta est in certa re heres et iussa est esse contentam qd̄ non possit de bonis **[sect. 32]** suis plus petere. Rñ. bar. in. d. §. si liberi qd̄ non quia. d. verba debent intelligi quod non possit peti plus iure heredita-**[Fo.cxxvj.r]**rio sed non iure emphiteotico vel vt pa tronus et posito quod pater ex dispositione sua posset filiaz priuare ab emphiteosi tamen illa verba non important. Jdē dic quod per talia verba non priuatur q̇n possit petere dotē maternā secundum eundē bar. etiam si bona sibi a patre relicta sint vl tra legitimā ꝓ bona intelligunť dedu cto ere alieno et es alienum est dos et similiter res emphiteotica.
¶ Vtrum tutor pupilli qui habet emphi **[sect. 33]** teosim ab eo non soluēdo per quinquenniū cadat. Rñ. quod sic ꝓ iste tutor debuit exigere a seipso. l. si pupilli. ff. de nego. gest. secundum petrum vbi. s̃.
¶ Vtrum laudemium sit soluendū quā **[sect. 34]** do res emphiteotica transit ad alium emphiteotam. Rñ. quod sic et non debet exercere quinquagesimā partez precij rei emphiteotice. l. fi. C. de iure emphi. sed de consuetudine est. xxx. pars secundum Host. qua seruanda est. Fallit hoc ꝗz pet. vbi s̃. in quatuor casibus in quibus non debetur.
¶ Primus quando heres ratione here **[sect. 35]** ditatis emphiteosim adijt secundum Pet. vbi s̃. quia dominus propter laborē habet laude mium quia laborat mittēdo nouū emphiteotam in possessionē sz in additione hereditatis non requiriť talis labor cum heres possit adire propria autoritate vt in auť. de here. et fal. §. in omnibus. Quidaz tenēt cōtrarium ꝑ. l. fi. C. de iu. emphi. vbi pz quod cum quis de nouo adipi sciť possessionē rei emphiteotice teneť ad laudemium sz in additione hereditatis ē sic. l. cum hr̄des. in prin. ff. de acq̇. possessione

ergo debet̃. Jtẽ pʒ ꝓ per alienationẽ debet̃ laudemiũ sʒ additio hr̃ditatis ẽ alienatio ꝓ per eã trãsfert̃ dñiũ ergo debet̃. Sed primũ credo veri⁹ nisi consuetudo sit in contrarium.
¶ Sed q̇d si emphiteota donauit rem **[sect. 36]** emphiteoticã. Rñ. pe. qui. s̃. quod debetur laudemiũ ꝓ magis fauẽdũ ẽ illi qui rẽ habuit titulo oneroso sicut q̇ emit ꝯ q̇ titulo lucratiuo. Et ideo sicut prim⁹ dʒ. sic et iste et quod prim⁹ debeat hr̃e in. l. fi. C. de iure. emphi. Jtẽ ꝓ legatũ et donatio equiparantur sed ex legato debet̃. l. his qui. ff. de leg. iij. ergo et donatarius nec obstat quod emphiteota. potest donare sine voluntate domini quia hoc conces so non sequitur quod non debeatur laudemium. contrarium tenet Spec. ti. de locato. s. quod non tenetur.
¶ Secundus casus est quando res em **[sect. 37]** phiteotica fuit vendita et tradita post retradita fuit ex antiqua causa secus si fuisset retradita ex noua quia isto retra ditio esset similis priori traditio in qua fuit vendita. Jtem ad multitudinẽ traditionum sequitur multitudo laudemiorum. l. quicunqꝯ. C. de ser. fug. Jntellige ex noua causa. secus in antiqua ꝓ non videtur alia traditio sed prima.
¶ Tertius casus est quando plures ha **[sect. 38]** bentes rem emphiteoticam communẽ diuidunt eam inter se quia cum hoc possint facere domino irrequisito vt no. Bar. in. l. voluntas. C. de fideicom. Ratio quia causa propter quam prohibetur alienari in extraneum est quia extraneus non habet necesse recognoscere dominum vt no. in. d. l. fi. que causa cessat quando vendit alteri emphiteote socio suo. et ideo non debet̃ laudemiũ secundum Guil. et bar. ꝑ. l. per diuersas. C. mã. quia ista est alienatio necessaria. Alij te nent quod debetur quia ante diuisionem nullus est dominus istius partis magis ꝯ illius sed post diuisionem quilibet est dominus partis sue. ff. de lega. ij. l. me uius. §. duorum ergo videtur alienatio sed tu tene primam opi. Bar. quam no. in. l. et ideo. ff. de condi. fur. nisi consuetudo fit in contrarium.
¶ Quart⁹ casus quando q̇s vẽdit sed re inte **[sect. 39]** gra dicessum est a vẽditiõe ꝓ dominus non hʒ mittere nouũ ẽphiteotã in possessio nẽ. Sʒ tamen pe. vbi. s̃. ȯt quod debet̃. ꝓ per euʒ non stetit ideo ꝑinde est ac si misisset. qȯ credo verum de rigote iuris. Secus de eq̇ tate Additio adde. v. casum quando alie natio est necessaria vt puta quia pater dotat filiam non hñs aliã secundum bar. in. l. et ideo. ff. de ɔdi. fur. nam solũ soluit̃ laudemium quando alienatio est voluntaria.
[[Fo.cxxvj.]v] ¶ Vtrum emphiteota cadẽs a iure suo ꝑ **[sect. 40]** dat meliorationes quas fecit in re. Rñ. pau. in. d. c. fi. quod sic. x. q. ij. hoc ius. et ĩ. d. l. ij. C. de iure emphi.
¶ Vtrum emphiteota cadat ex deteriora **[sect. 41]** tione rei facta ab ipso. Rñ. pe. vbi. s̃. q̇ sic per tex. aut̃. q̇ rẽ. C. de sac. san. ec. ꝓ cã fina. cessante cessat effectus. l. adigere. ff. de iure pat. §. ꝯuis sed cã finalis est melioratio vt. l. fi. C. de iu. emphi. iõ cadit ꝓ frangenti fidẽ fides frangatur ei deʒ additio limitat Bal. hoc in. d. aut̃. verum si deterioratio sit notabilis ꝯtitatis et. ij. q. sit ad perpetuam deterioratio nem fundi vt esset in vinea q̇ non putat̃. vel quando arbores inciduntur. secus si solum ad deteriorationem fructuum vt si ager non collatur et. iij. quod talis deterioratio procedat ex dolo vel lata culpa vel leui alias non.
¶ Vtrum dominus possit ꝑpterea autoritate **[sect. 42]** expellere emphiteotã. Rñ. pa. in. d. c. fi. dicit Cy. post Accur. quod non potest quia emphiteota hʒ ius in re vt in. l. j. ff. si ager. vecti. et ideo ꝑpria autoritate non debet expelli facit. l. creditores. C. de pi gno. hec opi. est tutior.
¶ Vtrum res ecclesie possit dari in em **[sect. 43]** phiteosim. Rñ. vt. s̃. alienatio in prin.

Emptio

et vẽditio est alienatio quedam que dominium et possessio rei vendite transfertur per traditionez ipsius domini vel si non est dominus vsucapiendi conditio in ementem pro ipsa soluto precio.
De contentis in hoc. §. et in quo dif ferat emptio a permutatione not. Bar. in. l. j. et. ij. C. de rerum permuta. et quia requiritur merces et precium ad valeat pro vno nummo facta no. Bar. quod sic in l. non ideo. C. de here. insti. et an vbicũq; fit mentio precij vel estimationis presu matur emptio not. Bald. quod sic in. l. ex cō uentione. C. de pac. ĩ. l. causa dotẽ. C. de iure dot. qd̃ est verum si constet. de verbo emit. vel vendit vt ibi.
¶ An autem veniat sub nomine vendi **[sect. 1]** tionis omnis alienatio Bal. in. l. volun tas. C. de fideic. tenet quod non licet in principio iuris ciuilis veniret vt patet ꝑ. l. statuliberi. §. quintꝰ. ff. de sta. li. vide q dixi. s̃. emphiteosim §. x. aduerte hic q emptio et vẽditio tribꝰ modis ꝑficit̃ vt no. gl. insti. de emp. et vẽ. in ꝑnc. ¶ Prĩo quo ad hoc vt non possit discedi ab altera partiũ sit per cōuẽtionem etiam con ditionalẽ. ¶ Secundo quantum ad peri culum qd̃ transit ad emptorem fit pure vt. j. §. ix. ¶ Tertio quo ad translationẽ dominij vel vsucapiendi conditionem fit tradendo rem venditam. §. vendite. insti. de rerum diui. l. clauibus. ff. de cō trahen. emptio.
¶ Emptio et vẽditio non aliter facit rem **[sect. 2]** emptoris nisi vt p̃cium solutũ sit aut sa tis eo noĩe factũ vel alr fidẽ de p̃cio ha buerit venditor et tradat̃ res vt. l. quod vendidit. ff. de ꝯhen. emp. nec potest esse emptio sine precio. s. pecunie numerate vt insti. de emp. et vẽ. §. item preciũ. vbi aliud ꝑ alio dat̃ ꝑmutatio est non vẽditio. ff. de contrahen. emp. l. j.
¶ Sed nunq̇d tradẽdo rẽ venditor vi **[sect. 3]** deat̃ fidem habere de p̃cio. Rñ. gl. ĩ. d. l. qd̃ vendidi quod sic nisi forte emptor dice bat pecuniam habere ad manꝰ cum non haberet et sic tradidit vt. ff. de pig. act. l. fi. qñ. Similiter hz fidem de p̃cio si dedit diem solutionis emptori. ar. l. ad solutionem. C. de re iudi.
¶ Vtrum q̇libet qui potest vẽdere possit fi **[sect. 4]** dẽ habere de p̃cio vt tradẽdo rem emptori trãfferat in eum dñium. Rñ. quod nō ꝑcurator fisci ecclesie et minoris vt not. bar. in. l. a diuo pio. §. sz si emptor. ff. de re iudi. et Cy. ĩ. l. in ciuile. C. de rei ven. et est tex. iuncta gl. in. l. si procurator fisci. ff. de iure fisci. not. Pau. in. c. cum olim el. j. de offic. delega.
¶ Vtrum vendẽs possessionẽ vel domũ **[sect. 5]** et huiusmodi et quia emptor non hz p̃ciũ tradit eam cum pacto quod donec sibi soluerit precium vult sibi soluat pensionem debitã de ea re sed precio soluto nihil ampliꝰ vult licite possit facere. Rñ. quod sic tex. et in. l. curabit. C. de ac. empt. et vẽ. et secundum Azo. in gl. Bal. et Bar. ibidem. et Sa li. et Ang. in. l. iulianus. ff. de act. emp. et **[Fo.cxxvij.r]** Jo. de anna. in. c. conquestus de vsur. lz etiam de iure canonũ. et factt gl. in. c. con questꝰ. quã cōiter sequuntur doc. de vsur. nec ob. quod loquit̃ de eo q̇ est ĩ mora post terminum ꝙ sic in mora potest cōstitui a ꝑncipio et lz aliqui theologi et legiste vt butri. ĩ. d. l. curabit dicant vsurarium qñ solũ ꝑcipit fructũ ꝙ non soluit secus qñ de pecunia sua lucratus fuisset vel ex ea aliquam vtilitatẽ fecisset ꝙ tunc hz locuz prima opi. tamen mihi vr̃ quod simplici ter prima opi. sit vera ꝙ nihil iniustuz facio si nolo tibi dare possessionẽ meaz vt fructus tuos facias nisi dederis mi hi precium etiam si illud volebam seruare in capsa.
¶ Que non possunt vendi. Rñ. multa. **[sect. 6]** ¶ Primo spũalia et de hoc vide. j. simo nia. ¶ Scd̃o liber homo dic vt. j. seruitus. §. primo. ¶ Tertio illa quoꝝ vsus est solũ malus vt. s̃. ars. ¶ Quarto res aliena de quo vide in gl. l. rẽ alienã. ff. de ꝯhẽ. emp. qũo autem teneat̃ q̇ emit vi de. j. restitutio primo in verbo emens. ¶ Quinto res pupilli non pñt emi a tutore. l.

cum ipse. C. de ꝯhen. emp. et vẽ. hec no. l. si in emptione. ff. de cõtrahẽ. emp. ¶ Quo p̃cio possunt vẽdi vel emi res. **[sect. 7]** Rñ. quod lʒ varie fuerint opi. tam legistarũ in. l. j. C. de epis. audi. ꝗ cano. in. c. j. et. c. cum dilecti de emp. et vendi. tamen saluo meliori iudicio secundum quod colligo ex dictis Sco. in. iiij. di. xv. dico quod res tan tum vendi. potest ꝗtum emptorem inuenit ex ecõtrario emi potest ꝗtum vendi torem inuenit dummodo hec quatuor concurrant. ¶ Primũ scientia. s. quod nulla sit deceptio ex parte alteri⁹ sed quilibet ipsorũ agnoscat rẽ et eius qualitatem et valorẽ. Facit gl. pe. ĩ. l. mortis cā capłi. ff. de dona. cā mor. ¶ Scȯm liber tas volũtatis. s. quod non faciat ex tali neces sitate que excludat rõnẽ volũtarij qũo autem possit ꝑpendi quod non stat voluntarie ɔsidera si talis res ꝑtinet ad necessitatẽ vite sicut sunt granũ medicine vinũ vestes domus et huiusmodi sine q̇b⁹ viuere q̇sꝗ non põt. ꝙ talia non pñt vẽdi. ad libi tũ sʒ iustum p̃ciũ dʒ taxari attẽdit̃ etiam q̧ non fit libera volũtate quando quis vendere vel emere vult tali p̃cio propter euitan dum notabile et enorme dānum. nam qñ quis nisi vẽderet tali pretio vel emeret esset incursurus puta amissionẽ maioris ꝑtis. suoruʒ bonoꝛ vel notabiliorẽ certe ista necessitas et omnis timor q̃ ca dit incõstanteʒ excludit libertatem vo lũtatis secundum no. in. c. cum locũ despõ. et in c. abbas qȯ me. cā. Sec⁹ in minori metu nam dicit Saly. in aut̃. ad hec. C. de vsu. qȯ est contra caritatem addere afflictionem afflicto. quod non licet. l. diu⁹. ff. de of. presi. ¶ Tertiũ quod sit prudẽs ꝙ magna mentis leuitas redderet cõtra ctũ illicitũ. ¶ Quartum quod ille qui vendit vel emit plus debito possit donare ar. c. ij. de dona. si vero hec quatuor non concurrunt tunc non licet emere vel ven dere nisi iusto pretio et scienter notabiliter plus vendens vel minus emens peccat mortaliter et tenetur ad restitutionem qȯ quidem p̃tium debet attendi secundum cõem estimationẽ vt dicit. l. pretia. ff. ad. l. fal. no. gl. in. c. hoc ius. x. q. ij. et eam sequuntur cõiter doc. Qũo autem ista extimatio debet fieri quando non est cõitas talis commertij dico quod pensatis rarita te laborib⁹ et ꝑiculis iudicio boni mer catoris determinabitur ꝙ alia regula non potest dari et hoc in re mobili. Jn im mobili vero extimatur secundum fructus. ſm gl. et Bar. in. l. ij. C. de rescin. ven. quẽ se quuntur communiter doc. et tali pretio deberet vẽdi et emi de hoc vide. j. Extimatio. §. j. cum seq. Si tamen predicta cõ currāt crede siłr vt mobiles emi posse et vendi. et no. quod quo ad valorem attẽ di debet tẽpus contractus emptiõis vt in d. c. cum dilecti. et. d. l. ij. C. de rescin. vẽ. nisi sit dubiuʒ an tꝑe solutionis sit pl⁹ valitura secundum quod dicam. j. vsura. j. §. xxxiij. aduerte tamen predicta non habere locum quando plus venditur ratione tẽ poris quia precium non soluitur ꝙ licet foret sciens et volẽs tamen non excusa ret vsuram vt plenius. j. vsura. j. §. lviij. di cit̃ vide etiam qȯ dico. s̃. dol⁹. §. ix. Limita etiam p̃dicta nisi in casu de quo. j. §. x **[[Fo.cxxvij.]v]** ¶ Vtrum vẽditor teneat̃ dicere defectus **[sect. 8]** secretos emẽti. Rñ. vt colligo ex dictis per Ange. in leg. si quis cum aliter. ff. de ver. ob. et Pau. in. c. iniustũ de reꝛ permu. cum distinctiõe quod aut si sciret. nullo modo emeret puta quia equus habet defectum talẽ quod potius staret sine equo et tunc nullo modo licet celare. Si vero emeret licet non ita libenter tunc si nullũ periculũ immineat vel dānũ em ptori et res non vendatur vltra iustum pre ciũ attento defectu la tẽte. et emptor sit industrius non tenetur ei reuelare nec pec cat non reuelādo quando solũ facit vt iustũ habeat preciũ et qȯ dico de defectu intellige de mistura alterius rei vt pu ta vino liphato speciebus quibus immi scetur aliud ꝗ extimet̃ si autem imminet periculũ vel dānũ emptori seu alteri te net̃ manifestare aliter tenereт̃ ad resti tutionẽ dāni si accideret ar. l. in rebus .§. item qui sciẽs. ff. cõmo. et. l. iulianus. ff. de acti. emp. aduerte tamen quod si vendẽs intẽdit vendere vnā rẽ. et emens inten dit emere aliā in substantia non valet venditio vt si vendens intendit vnum agrum

vendere et emens aliũ emere. l. in venditionib⁹. ff. de cōtrahẽ. em. Jdẽ dic in materia vt si vẽdat̃ auricalcum pro auro. d. l. in venditiōibus. Jdẽ dic in qualitate substātiali puta in domo q̃ est cōbusta. l. qui tñ. ff. de contrahen. emp. Secus in qualitate accidẽtali vt puta in agro sterili quem credit vberẽ. xxix. q. j. §. his ita respondet̃. Fraudās ꝟo ĩ qtitate puta in falsa mẽsuratiōe vt faciunt tabernarij qui non implent mensuras vel in numeratione et huius modi lz teneat venditio tamen tenetur restituere nec consuetudo excusat eum. ¶ Vtrum liceat vendere rem secundum quod ven [sect. 9] dens eam sibi existimat vtilem quis emens non libere emat. Rñ. quod sic si ex ta li venditione tale dānũ incurrat qtuz plus vendit vel quando talem affectio nem ad rem habet q̃ potius vellet eaz sibi dimitti quod tali precio emi nisi fit in tali habundantia quod gratis teneat̃ pro ximo subuenire ꝛcor. Tho. ij. ij. q. lxxvij. sed non liceret vendere tātũ plus qtum erit vtilis emẽti. qꝛ sic herba medicina lis valeret. c. ducatos secundum scho. vbi. s̃.

¶ Vtrum liceat carius vendere rem que [sect. 10] immutata vẽdit̃ ĩ eodem loco quā sit em pta vide. j. negocium. §. iij.

¶ Ad quẽ ꝑtinet periculũ rei vẽdite si [sect. 11] aliud in pacto specialiter non est dedu ctum Rñ. vt colligo exazo. et gof. quod aut vẽditio est cōditionalis et tũc ante euẽtũ cōditiōis periculũ perẽptiōis pertinet advẽditorẽ sz deterioratiōis ad em ptorẽ vt in. l. necessario sciẽdũ. §. si pendẽte. ff. de ꝑic. et cō. rei vẽ. similiter si vẽ ditio fit in scriptis quod donec scriptura ꝑficiat̃ periculũ est venditoris. l. cōtra ctus. C. de fi. instr. limito hoc vez quan do cōuenerũt vt non valeat anteq̃ scriptura sit facta. secus si simpliciter sit fa ctus contractus postea faciũt scripturā Jdẽ dic quando venditio fit in genere puta asini qꝛ gen⁹ non potest perire. l. ĩ rōne. §. vez ẽ aũt. ff. ad. l. fal. sz sec⁹ eẽt qñ gen⁹ eẽt determinatũ puta ad asinos quos habeo ꝟbi gratia vẽdo tibi vnũ de seruis meis vel asinis et hmōi. si oĩs pereũt vẽditor est liberat⁹ sicut in lega to. d. l. in rōne. §. incerti. hosti. tamen vi det̃ tenere quod emptor poterit repetere p̃ciũ quasi sine cā sit apud venditorẽ. se cus in legato qꝛ p̃ciũ rei legate non est le gatũet ideo si perijt res legata aliud nō debet̃ sz mihi videtur quod nec etiam p̃ciũ po terit emptor repetere in casu isto nec ex cipere vt non soluat nisi vẽditor fuisset ĩ mora qꝛ p̃ciũ non est nisi cum causa. s. emptionis et idem dico sicut quando aliquid alternatiue emit̃ puta tici⁹ aut Seius si ticius perijt peribit vẽditori et seius erit in obligatione soluz si vero ambo sic venditor liber erit et peribit sei⁹ em ptori q̇ solus remanserat facit. l. si ĩ em ptione. §. pe. ff. de cōtrahen. em. aut vẽditio fit pure. i. sine cōditiōe et sine scriptis et de re certa siue in specie et tũc fz gl. in. l. j. ff. de peri. et co. re. ven. dic quod in vino et ceteris q̃ degustationem requirunt etiam ante degustationem periculum est emptoris. Si vero venditur **[Fo.cxxviij.r]** non in specie sed ad mensuraz periculũ est vẽditoris donec fit mensuratũ et ibi multas diuersitates poteris videre sz istud sufficit tibi confessori. Similiter si non exigit degustatione periculũ ẽ em ptoris excepto casu publicatiōis quia si publicet̃ ante traditionẽ vel post ꝓpt̃ maleficiũ venditoris periculũ erit ipsi⁹ vẽditoris. l. fundus. ff. loc. et ibi gl. simi liter per peccatũ. Morā dolũ vel culpā periculũ est vẽditoris puta qꝛ pactum fuit vt tenereт̃. Jtez si fuit ĩ mora tradẽ di rẽ si vero tam emptor q̃ venditor fuerunt ĩ mora posterior mora p̃ponderat prime et illi nocebit q̊ ad periculũ. Limita nisi posterioris more prim⁹ moro sus fuerit causa qꝛ sic non nocebit posteriori casus est iũcta gl. ĩ. l. si per emptorez in fi. de act. emp. et ven. qd̃ no. idem dic si vẽditor fuit in dolo vel culpa lata seu leui ꝑditiōis rei vẽdite quod periculum erit suũ sicut in cōmodato et deposito. Et idem dic de deterioratione seu melio ratiōe rei vendite qd̃ pertinet ad ẽptorẽ quando res est vendito in specie fm legistas sine numero fz logicos qd̃ idẽ est secus in fructib⁹ rei vẽdite qui pertinẽt ad vẽditorẽ donet

perfecta sit vẽ ditio nisi vẽditor sit in culpa. d. l. curabit nec ob. l. truct⁹ post. et. l. pe. C. de ac. emp. et ven. quia loquũtur in ꝑfecta vẽditione quam voco perfectam quo ad hoc quando precium est solutum vt ha bita fides de precio vt not. in glo. l. j. C. de ꝑi. et cõ rei ven. lꝫ alias sit perfecta quando res est tradita. ff. de act. emp. et ven. l. si quis alienam rem.
¶ Vtrum emptũ de aliena pecunia sit **[sect. 12]** emẽtis. Rñ. quod sic si noĩe suo emit. l. si ex ea. C. de rei vẽ. fallit in ẽpto ex pecunia ecclesie. xij. q. iij. c. j. et. ij. et. q. v. fixuꝫ. Qꝏ adeo est verum ꝙ si clericus habẽs pe cuniã de p̃benda emerit predium amplius non poterit illũ dare intuitu pie tatis lꝫ pecuniam potuisset dare ꝙ sta tim prediũ fit ecclessie siue emerit noĩe eccl̃e sĩue suo siue alieno. ca. j. de pecu. cle. et c. inquirẽdum. Similiter dic ĩ em pto de pecunia pupilli vel minoris a tutore vel procuratore ꝙ minor sibi vẽ dicare pōt. l. ij. quando ex fact. tuto. Jdẽ dic de ẽpto expecunia militis. C. de rei vẽ. l. fi. vt ꝓponis. Siłr dic ĩ ẽpto a ma rito vel vxore de pecunia sibi ab altero eoꝝ donata si efficiatur non soluẽdo qui donũ accepit. l. vxor marito. ff. de dona. ĩter vi. et vx. hec limita quando pecunia non fuit alteri mixta ꝙ si fuisset mixta trãsi ret ĩ dominiũ etiam furis. l. si alieni nũmi. ff. de solutio. et sic non esset ecclesie vel prefatorum.
¶ Qũo potest pr̃ vendere filium et qũo li **[sect. 13]** ber hõ potest vẽdi vide. j. seruitus. §. j.
¶ Quid si res vẽdat̃ duob⁹. Rñ. quod po **[sect. 14]** tior est secũdus si res tradat̃ sibi vłpri mus si ṗmo sibi detur et idem in donatio ne. l. quotiẽs. C. de reivẽdi. nisi primus emisset nomine ecclesie speciale est in hoc vt dominiũ acquiratur sine traditione ar. c. ex literis de consue. et expres se. C. de sa. san. eccle. l. vt inter diuinum publicũqꝫ etiam si secũdus emisset et ipse nomine eccl̃ie quia preferretur ṗmus ff. de procu. l. in cause sed vẽditior tenet̃ crimine falsi. vt patet. ff. ad. l. corne. de fal. l. q̇ duob⁹. Si vero ꝑmutauit aut al teri in solutũ dederit vel aliter distraxerit postqꝫ eaꝫ obligauerat tenetur cri mine stelionatus vt. l. ij. ff. de cri. steł.
¶ Vtrum vẽdẽs vinũ q̇ nihil dixit de ex **[sect. 15]** peditiõe vasoꝝ possit illud euacuare ĩ terra si emptor non euacuat. Rñ. quod sic si vindemia superueniat vel si vẽditor est mercator qui solet vẽdere et emere. ff. de ꝑi. et co. re. vẽ. l. j. §. pe. ꝓꝫ. gofre. vnde tu dic ꝓꝫ host. quod si indiget vasis et eo ãmo nito non vult potest coram testibus vinũ mẽsurare et effundere. Quod limito nisi emptor sit in tali necessitate quod vẽditor teneat̃ ei subuenire ex debito.
¶ Vtrum vẽditor teneat̃ de euictiõe em **[sect. 16]** ptori. Rñ. secundum gl. et Pau. in. c. si vẽditori de emp. et vẽ. quod sic: nisi in trib⁹ casib⁹. ¶ Primus si in principio litis vel ad mnus post litem contestatam non denunciauit venditori vt eum de fenderet vt. C. de euic. l. emptor fundi. et. l. auctore et. ff. eo. l. si rem. §. fi.
[[Fo.cxxviij.]v] ¶ Sed quid si sciebat litẽ motam venditor. Rñ. bar. ĩ. l. denũciasse. ff. ꝏ adul. videtur sentire quod etiaꝫ teneatur denunciare. Rõ ꝓꝫ eũ ꝙ quando denunciatio requiritur ad aliquod faciendumvt in casu isto tunc non sufficit sibi scientia so la vt. d. l. denunciasse. Secus esset quã do denũciatio requiritur ad simplicezꝫ scientiã habendam ꝙ vcꝫ vt regula q̇ certus est de reg. iur. li. vj. et. l. j. ff. de act. emp. et vẽ gl. tamen et Cy. in. d. l. emptor et Dy. in dicta regula qui certus tenẽt q̇ non tenetur denunciare et multi alij tamẽ tutius est quod denunciet ꝑ. l. si cõtrouersia in ver. autori. hr̃ diue eius enun cia. C. de eui. et sic denũciatio importat non simpliciter iudicare sꝫ per officialẽ facere ei notuꝫ sitem motam vt veniat ad defendendum.
¶ Secundus casus quando emptor ci **[sect. 18]** tatus cõtumaciter abfuit tempore sentẽtie ꝙ vr̃ cõdẽnat⁹ ꝓpter suã cõtuma ciaꝫ. d. l. ẽptor. et. ff. de euic. l. si ideo. j. respõso. Jdẽ si venditore absente non ap pellauit a snĩa. l. herẽnius. ff. de euic.

¶ Tertius quando per iniuriam sentẽtia lata [sect. 19] fuit ɔtra emptorem. d. l. emptor ꝓ iniu ria q̃ fit emptori non contingit venditorẽ. l. si per imprudẽtiã in prin. ff. ð euic. Jdez dic si per vio entiã extraiudiciali ter auferat̃. d. l. si per et. §. de euic. l. fi. ẽt si notarius posuit quod obligat se defendere de iure et de facto ꝓ illð de facto ĩtelligitur si lis moueatur de facto non de iure secundum panor. vbi. s̃. quiaviolentia extraiudicialis non venit secundum naturam ꝯctus de quo dic vt no. per Bar. in. l. sti pulatio ista. ff. de verb. ob.
¶ Addo quartũ casuz quando ẽptor cõpro [sect. 20] misit et cõtrariã sententiam reportauit. l. si dictũ. §. si in arbitriũ ɔpromisero. ff. ð eui. ĩtellige hoc vez si volũtarie ɔpromisit ꝓ secus si coactus. s. vel a statuto quod sic vult vt inter consanguineos ɔpro mittat̃ et hoĩ denunciauit venditori ꝗz bar. in. d. §. si in arbitrum. et bal. in. l. j. C. de peri. et co. rei. ven. ¶ Quintus casus quando emptor potuit vsucapere et non vsucepit. di. l. si dictum. §. si cum posset. ¶ Sextus casus si rẽ alienam scienter emit nisi de euictione specialiter sibi ca uerit. l. si fundũ. C. de euic. ¶ Septim⁹ si aliquid casuale cõtingat. C. eo. de leg. l. fi. de re. eccle. non alie. c. ad nostram.
¶ Octauus si vẽdidit non sua voluntate sz necessitate vt in gl. j. l. emptore de eui. vide alios casus per host. ĩ sum. e. ti. ¶ Quid si fecit pactũ vẽditor quod nõvult [sect. 12] teneri de euictiõe. Rñ. nihilomin⁹ tene bitur ad preciũ re euic. l. exempto. ĩ fi. ff. de ac. emp. qð limitat Lud. ð ro. ĩ no. quando pactũ fit ĩ genere. s. a quocũqꝫ euin catur sec⁹ si specificat̃ ꝑsona vel cãvna: ꝓ tũc etiam non tenebit̃ ad p̃ciũ casus ẽ. ĩ l. q̇ libertatis ĩ ṗn. ff. ð eui. et ibi gl. ð hoc. ¶ Sed ꝫtum tenetur vẽditor emptori re empta euicta in casib⁹ in quibus tenetur ð [sect. 22] euictiõe. Rñ. quod in simpluz tamen et si fuit ĩ vendẽdo tenetur etiam ad interesse in foro tamen cõtentioso in rebus preciosis ar bitrio iudicis cogitur duplum promit tere aliter cõdemnabitur in duplũ precij cõuẽti. ff. de euic. l. ij. et. l. emptori.
¶ Vtrum venditor teneat̃ ad omnes expen [sect. 23] sas quas emptor fecit in iudicio ꝓ euz non defenditv ẽditor postꝫ sibi hoc denũciauit. Rñ. pau vbi. s̃. quod sic siue obtinuerit siue non vt ĩ. l. j. C. ð euic. et. l. vẽditores. ff. de ⁊. ob. et vtrobiꝫ per bar. secus si non denunciasset venditori litem motam.
¶ Vtrum emens domũ ꝑ centũ in q̃ post [sect. 24] ea inuenit thesaurũ valentem ducenta teneat̃. Rñ. lud. ð Ro. tenet quod sic et dicit se cõsuluisse et obtinuisse in curia quod in hoc habet locũ remediũ. c. cum cã ð ẽp. et vẽ. l. quod rescĩdatur ꝯctus vel restituatur plus sz ꝯtriũ de iure ẽ veri⁹. s. quod non te neat̃ rõ ꝓ thesaur⁹ est res mobilis abscõdita ab ignotis dñis tp̃e vetustiore vt. l. vnica. C. ð thesauris. ergo domin⁹ null⁹ erat ipsi⁹ vt casus ẽ ĩ. d. l. j. et. l. nũqꝫ. §. thesaur⁹. ff. ð acq̇. re. do. Sic ergo remanebim⁹ in dispõne iuris ɔmunis vt fit domini soli si data opera vel a casu in uenit in suo vel si data opera in alieno solo erit domini soli si ⁊o a casu erit medie tas domini soli alia ĩuẽtoris vt ĩ. d. l. vnica **[Fo.cxxix.r]** cum ergo iste emptor sit dominus soli erit su⁹ de hoc casus est in. l. a tutore iũcta glo. ff. rei vẽ. vbi pecunia inuẽta per modũ thesauri cedit emptori. Secus si non eẽt per modum thesaurivt mutata ab aliquo in muro vt dicit tex. in. d. §. thesaurus ꝓ tũc non esset emptoris nec ob. quod vẽdi tor non vendit thesaurũ ꝓ concedo: sed stamus in dispositiõe iuris cõmunis vt cedat dño soli. et hoc habeo ꝑ indubita to si emptor nihil sciebat ð thesauro sz si sciebat et propterea emit tũc videtur du biũ. Nicolaus tamen de lira sup Mathei. xiij. ĩ illa parabola de thesauro. et. s. th. scð̃a secũde. q. lxvj. ar. v. vidẽtur tenere quod licite ematur et de subtilitate iuris ẽ vez quod potest licite fieri sz de equitate videret̃ quod aliquam partẽ deberet dare vẽditori. vide de hoc si placet quod not. in. l. si quis cum aliter. ff. de. ver. ob. sed

quo ad conscientiam ex quo sciebat vr̃ inuenisse et si a casu sic medietas erit sua si vero a proposito sic totum cedet domino soli. vt. di. l. vnica.
¶ Cum hoc sit quod iura non cogāt rescinde **[sect. 25]** re cōtractū emptionis vel supplere iu stū p̃ciū: nisi quando deceptio est vltra vel citra dimidiā iusti precijvt. s̃. dolus. §. ix. cui datur electio tūc. Rñ. quod quando est vltra dimidiā electio eritvēditoris ꝗ Azo. ꝑ arg. a contrario quando est citra dimidiā tūc est emptoris vt no. Berna. in. c. cum dile cti. et. c. cum causa de em. et no. Pa. in. d. c. cum dilecti quod si periret res empta minꝰ dimidia periret emptori ꝙ cum duo sunt in obligatiōe alter natiue vno perēpto remanet aliud. l. plerūq̃. ff. de iure do. et l. stichū. ff. de ver. ob. Et idem dic quādo est plus vēdita quod periret vēditori per eā dē rationē tamen predicti non tenētur nisi ad restituēdum id plus quo vēdidit vł supplere illud minus quo emitvsq̃ ad iustum preciū et poterit agere deceptus vsq̃ ad. xxx. annos siue agat̃ cōditione ex. l. ij. C. de rei vē. q̃ ꝯditiones cum sint ꝑ sonales sunt ꝑpetue. Siue agat̃ ex eo cō tractu. s. ex vēdito. vt no. Pano. et Jnn. ī d. c. cum cā. Sivero ageret̃ officio iudicis vt volunt aliq̇ sic non posset agere nisi vsq̃ ad quattuor ānos ꝙ vsq̃ ad illud tēpus dat̃ restō in integ. l. vl. C. ð ī ĩteg. resti. pa. tamen vbi. s̃. vult quod etiam si agatur offō iudicis det̃ vsq̃ ad. xxx. an.
¶ Vtrum mercator q̇ scit plures alios **[sect. 26]** post se venire teneatur minus vēdere q̃ sit cōmunis existimatio vel dicere q̇ plures veniūt. Rñ. Tho. secunda secūde. q. lxvij. quod non nisi deperfectione.
¶ Quid de mercatoribꝰ q̇ inter se cōue **[sect. 27]** niūt et vnus solꝰ vēdat. Rñ. quod si hoc faciūt in lesionē reipublice sunt dānādi perpetuo exilio et bonis spoliādi. vt. C. de mono. l. vnica. Secus si facerēt propter aliquē finē honestū: ꝙ liceretð ista materia habes. s̃. dolus. §. ix. et. j. negociando et. s̃. arg. §. j.
¶ Vtrum ille cui datū est aliq̇d ad vēden **[sect. 28]** dū ꝑ. x. et vēdidit ꝑ. xij. teneat illa duo restttuere dño rei. rñ. quod non ꝙ si illa duo sunt vltra iustum preciū tenetur restitue re emēti ꝗ ea q̃ dixit. s̃. §. vij. sivero nō excessit iustuz preciū sed sua ind ustria habuit sic sibi acquirit. nec ob. quod datur ei certa merces ꝑ labore: ꝙ illa datur vt inueniat emptorē ꝑ. x. et sic non tenet̃ necessario restituere. secus si daret̃ sibi simpliciter vt vēderet: ꝙ tenetur vēdere meliori p̃cio q̊ potest et totū dare domĩo ex quo mercedem habet pro labore.
¶ Quid de vendente possessionem vel **[sect. 25]** emente infra tales confines que est plus vel minus q̃ sit dictum vide. s̃. donatio. §. xl.
¶ Querit̃ de. q. q̊tidiana vtrum valeat vē **[sect. 30]** ditio seu aliꝰ contractus collatꝰ in alteriꝰ arbitriū. Rñ. quod si ē incerta ꝑsona cu ius arbitrio cōmittit̃ non valet. l. si mer ces. §. j. ff. loc. nisi ī casu quando simpliciter fuit cōmissuzī arbitriū boni viri. ꝙ tūc ĩtelligitur ī arbitriū iudicis. l. vir bonꝰ ff. iudi. sol. et sic vr̃ cōmissuz ī certā ꝑsonā. Si ꝟo ꝑsona cui cōmittit̃ est certa. tūc lz varia sit opi. in. l. vēdētis et emētis. C. de cōtrahē. ēp. tñ. hic ꝗ do. Lucā de grassis in. l. si q̇s arbitratu. ff. dever. ob. quod siue substātialia cōtractꝰ vt puta preciū in vēditio ne et similia. Siue accidētalia puta vēditur seruussi rōnes **[[Fo.cxxix.]v]** reddiderit et huiusmodi cōmittantur in arbi trium certe ꝑsonevcz ꝯtractus si illevo luerit arbitrari nam sicut substantialevl time volūtatis pōt̃ ferri ī arbitriū here dis. l. si sic. ff. de leg. j. ita ī ꝯctibꝰ. l. si ser uuz filij. §. eū qui. ff. de lega. j. et pro hoc vr̃ casus in. l. si libertus iurauerit. ff. de ope. lib. vbi vlz ꝑmissio liberti facta de opibꝰ ad arbitriū p̃roni. et si male arbi tratꝰ fuerit potest cogivt arbitret̃ sicut bo nus vir sic ī. ꝑposito q̇ si arbitrari nolue rit vel non potest sic non valebit. §. p̃cium in sti. ð ēp. et vē. si vero mortuꝰ fuerit alter cōtrahētium si fuit cōmissum suꝑ contractu ꝑficiendo non poterit arbitrari. Si ꝟo suꝑ cōtractu ꝑfecto sic non

expirat eius arbitriuʒ. sed sicut contractus trāsit ad heredẽ. ita obligatio de stādo arbitrio dicte ꝑsone secundum Ber. ĩ. d. l. si q̇s arbitratu.
¶ Qũo autem contractus ẽ ptiōis et vendi tionis rescindatur ꝓpter doluʒ hẽs. s̃. dolus §. ix. vel propter minoritatẽ p̃cij quando est citra dimidiā iusti p̃cij: vel ꝓpter alias causas vide Hosti. in sum. eo. ti. et Azo. in sũ. C. de rescin. vẽ. q̃ parũ ad cō fessores. sed sufficit quod dictuʒ est.
¶ Emunitas vide ĩfra immunitas.

ENormis

iniuria quando dicatur. Rñ. c. cũ illorũ de senten. excō. exẽplifi cat si membrum mutiletur si effu sio sanguinis fit. Et ĩtelligũt doct. ibidem quando effusio est in abundātia: et de mẽbro de quo sanguis de facili nō exijt. Jtẽ si in ep̃m aut in abbatẽ vel p̃latum seu superiorẽ sit iniecta manus insti. de iniur. §. atrox dicitur si quis vulneretur. Jntellige si vulnus eget medicamine cyrugie vel emplastroruʒ seu aliorũ medicinalium secundum Mona. Jteʒ si quis fustibꝰ ceditur si in theatro vel foro aut in conspectu iudicis verberetur. Jtem secundum alios si in ec clesia vel cimiterio aut dormitorio verberetur arg. de sentẽ. excom. c. cum pro causa. xvij. q. iiij. quisquis. et. §. qui autẽ Jtem si sacerdoti induto vestibus sacer dotalibus. C. de iniur. l. atroceʒ. Sʒ breuiter dic quod iniuria dicitur enormis.
¶ Primo ex persona et in iure non habe mus expressuʒ nisi quod dictuʒ est. in. d. c. cum illorũ. et in. d. l. atrocẽ et insti. de in iur. §. atrox. et. ff. eo. ti. l. pretor. §. atrocẽ. vbi dicitur de magistratu parẽte et patrono: ep̃o prelato. et sacerdoti induto. vt. s̃. dictũ est. ¶ Secundo ex loco vt puta si in cōspectu p̃toris fiat seu prelati vt ĩ. d. l. pretor et in theatro vel foro vt ĩ d. §. atrox. et. l. sʒ est questionis in prin. ff. de iniur. ¶ Tertio ex tempore: et hoc est arbitrariuʒ. vt puta ludi vel magne festiuitatis. ¶ Quarto ex re puta exvul nere vnde dicit. l. vulneris magnitudo atrocitatem facit et non nũq̃ locus vulneris: veluti oculo ꝑcusso. hec ibi. ff. de iniur. ita incipit.
¶ Quinto ex modo. vñ dicit pa. in ca. cum illoꝛ. de sen. excō. quod ꝑcussio in ecclesia vel in platea et excessus notorius dicitur enormis. d. §. atrox. et quod episcopus non potest eum absoluere ex ta libus iniurijs notorijs factis ecclesiasticis personis.
¶ Sʒ q̇s habebit arbitrari an fit enor **[sect. 1]** mis iniuria. Rñ. quod ille q̇ habet absolue re et ligare an sit sue iurisditiōis: vt puta possit euʒ absoluere vel ne ar. c. suꝑ lr̃is dẽ rescrip. et. l. si q̇s ex aliena. ff. de iud. Sed caueat vbi ius determinauit atrocẽ ne ipse velit leuẽ arbitrari q̃ non absolueret sed deciperet. secus vbi ius non determinat.

EPiscopus

grecelatĩe spe culator inter petratur: vt dicitur. xxj. dist. c. cleros. et. viij. q. j. qui episco patu speculare enim debet mores et vi tam populi sibi subiecti et intẽdere ad eo rũ salutẽ vnde episcopus hec negligẽs est ĩ peccato mortali et dicitur canis im pudicus. ij. q. vij. qui nec et debet lectiōi et orationi vacare vt in. c. ep̃i ibidẽ. nec dʒ hẽre familiaritatẽ praui hominisvt ĩ. c. ꝑuenit eadẽ cā et qōne ĩmo p̃sbhyte ros: diacones: clericos boni testimonij dʒ penes se habere vt in. d. c. ep̃i et. c. cũ pastoris et de conse. di. j. ca. ep̃us deo. **[Fo.cxxx.r]** Adde de ɔtẽtis in hoc. §. et quod ep̃s di cat̃ p̃ses ciuitatis no. ĩ. l. illicitas. §. qui vniuersas. ff. de offi. pre. Bald. in. l. siue pars in fi. C. de dila. vbi dicit quod dicitur maiorib⁹ magnatib⁹

ciuitatis. et dicit̃ ꝑsona illustris no. Bar. in. l. omnes ppłi in iiij. q. j. q. patri. ff. de iust. et iure. imo pōt dici serenissimus vt no. gl. et Car. in cle men. in plerisq̃. de elect.
¶ Vtrum ṗncipali⁹ debeat ĩtẽdere multi [sect. 1] plicatiōi tꝑaliũ. Rñ. secundum Tho. ĩ quollibellis. quod nō. sʒ eius ꝓpria et p̃cipua cura dʒ esse circa custodiā gregis sibi ɔmissi orādo: p̃dicādo: sacr̃a dispensando: et sua iuxta qd̃ res extigit erogando. Pōt tamen intẽdere multiplicatiōi tꝑalium ad vtilitatẽ ecclie quando oportunitas adest: et fieri possit sine dāno spũaliũ no tabili alias no. Alex. aũt. ij. ij. ti. de aua ritia dicit quod ep̃s non potest congregare ad sui tuitionẽ siue ecclesie sicut rex potest sʒ debet cōuertere res ecclesie in vsum ecclie qd̃ facit pauperibus dando. Rō est q̃ rex ad hoc cōstitutus est vt subdi tos in pace teneat et defendat ab aduer sarijs et ideo potest ad hoc cōgregare. non sic episcop⁹ sed vt faciat bonum ecclesie. qd̃ facit dādo pauperib⁹. facit. xij. q. ij. auruʒ. vñ tʒ Tho. ij. ij. q. clxxxv. quod si bona ecclesiastica non dispensat in pios vsus. sed notabiliter deficit peccat mor tałr. Secus si ĩ modico deficiat. Addit tamen quod si necessitas non imminet pro pauperibus quod potest reseruare in futurum vel emere possessiōes vt tꝑe necessitatis ꝓuidere possit. Bona. vero patrimonialia potest tenere ad libitum.
¶ Vtrum liceat appetere ep̃atum. Rñ. q [sect. 2] nō. viij. q. j. q̇ ep̃atũ ibi dicitur loc⁹ supior sine quo ppłs regi non pōt. et si ita retineat̃ atq̃ administretur vt decet: tamen indecẽter appetit̃ quā obrem otiũ sanctũ querit̃ gratia ꝓitatis negociũ iustum suscipit necessitas caritatis quā sarcinā si null⁹ ĩponit ꝑcipiẽde atq̃ intuende veritati vacādũ est. Si autem imponit̃ su scipiẽda est ꝓpter caritatis necessitatẽ Sʒ nec sic oĩo veritatis delectatio dese reda: sed subtrahatur illa suanitas: vt non opprimat̃ iusta necessitas. hec Aug. ex quo post quod appetit̃ illicite: et quādo sit mortale vide. s̃. ambitio prĩo et oblatus recusat̃ cum pctō mortali si est dign⁹ et eque dignus non est cui debeat dari Facit similiter ad hoc. c. ĩ scripturis ea causa. et. q. vide. s̃. electio. §. xxx.
¶ Quā iurisditionẽ habeat vide de off. [sect. 3] or. per totũ q̃ ad confessores non pertinet. ¶ Vtrum ep̃s possit cōcedere autoritatẽ [sect. 4] nō ep̃is quā ipse hʒ. Rñ. Pa. in. c. accedẽ tibus de exces. p̃la. quod non ea que spectant ad ordinẽ ep̃alem sicut ordinare chrismare: cōsecrare: et similia q̃ no. in. c. q̃uis. lxviij. di. et in. c. aqua. de cōse. ecc. vel alta. Ea vero q̃ spectāt ad dignitatẽ ep̃aleʒ bene potest sicut cognoscere de cā mr̃imoniali iniũgere publicam pnĩaʒ cōcedere indulgẽtiam iudicare de clerĩ cis et huiusmodi vt. xvj. q. ij. visis preter insignia vt vsus mitrie et pōtificalium que solus papa ɔcedit arg. c. vt apostolice. de priui. li. vj. ea etiam q̃ sunt iurisditio nis potest cōcedere q̃uis nudum sit cōsecrat⁹ nec sacerdos secundum eũdẽ Pa. vbi. s̃. post Jo. an. et. cal. vt ibi no. pa.
¶ Jn quibus potest ep̃s dispẽsare. vide. s̃. [sect. 5] Dispensatio §. v.
¶ Vtrum ep̃s cadat in penam suspensio [sect. 6] nis aut ĩterdicti. Rñ. quod non ex nulla ɔsti tutiōe nisi in ipsade ipsis ep̃ali fiat spe cialis mẽtio. Simiłr nec eorũ superiores. vt ĩ. c. q̃ periculosum de sen. ex. lib. vj. Jdem dic de suspẽsiōe a beneficio a iure posita vt in. c. si cōpromissarius §. huiusmodi de elec. li. vj. Sec⁹ de excōicatiōe. vt no. in. d. c. quia periculosum.
¶ Vtrum ep̃s possit dispẽsare in plurali [sect. 7] tate bñficioꝝ. vide. s̃. bñficiũ. §. xxxviij. ¶ Vtrum executiōe deuoluta ad ep̃m ꝓ [sect. 8] pter negligẽtiā executoris teneat̃ ep̃s seruare formā quaʒ tenebant̃ executores. Rñ. Bar. ĩ. l. si puellā. C. si. man. ita fu. ali. quod sic et facit tex. ĩ. cle. j. de supplt̃. negli. prela. et qd̃ no. Jo. an. ab. in. c. publicato. de elec.
¶ Vtrum mortuo ep̃o expiret officiũ vica [sect. 9] rij. Rñ. Pa. in. c. j. ne se. va. quod sic. vt not. glo. in cle. fi. de procura. Jdem videtur **[[Fo.cxxx.]v]** de officio prioris constituti

ab abbate mortuo abbate. ar. ex no. in. d. cle. fi. secus si cōstitutus esset ab abbate cum capitulo ar. c. ij. de statu. regu.
¶ Ep̃s in sinodo dʒ cōstituere aliquos **[sect. 10]** idoneos viros per totā diocesiʒ quos dʒ iuramẽto astringere ad denũciādũ sibi vel per eũ misso q̇cq̇d ꝑpẽderint fieri cōtra volũtatẽ dei et totā christianitatẽ q ꝑtineat ad iurisditionẽ ecclesiasticā vt habetur in. c. ep̃s in sinodo. xxxv. q. vj. et tales appellantur testes sinodales. ¶ Ep̃s potest cogere religiosos mẽdican **[sect. 11]** tes vt vadāt ad ꝓcessiōes. c. nimis pra ua. de exces. prela. Ex quo dicũt doc. q ex quo prohibetur eis ne ex leui. causa cōpellant eos ire ad ꝓ cessiones sequiẽt quod ex magna et graui cā possũt vt puta nouo ĩtroitu ep̃i vel legati vel immẽte peste aut alio flagello. vel in gñalibus lectanijs q̃ sunt tres dies rogationum hoc no. Pa. ĩ. c. dilectꝰ de of. or. quod est ve rũ nisi speciale priuilegium habeant. ¶ Ep̃s in ecclesijs baptismalibꝰ dʒ or **[sect. 12]** dinare magistros q̇doceāt pueros in studijs lr̃aꝛ liberaliũqꝫ artiũ assidue vbi necessitas occurreret. xxxvij. di. de quibusdam.
¶ Ep̃s singulis annis sinoduʒ teneat **[sect. 13]** ad monẽdo clericos ꝯstitutiōes legẽdo et laicis p̃dicādo. vt. j. q. j. placuit item sin gulis annis si potest visitet omnes ecclesias monasteria. et hospitalia sibi subiecta.
¶ Ep̃s tenetur deputare ĩ ecclesijs cathe **[sect. 14]** dralibꝰ et alijs cōuẽtualibꝰ viros idoneos ad p̃dicādũ et cōfessiōes audiendum aliter peccat mortaꝗr. siꝗr quando ip̃e non potest ꝓpter amplitudinẽ diocesis vel alia occupatiōe tenetur habere viros po tẽtes in oꝑe et sermone q̇ visitẽt qui doceāt vice eoꝛ plebes sibi cōmissaset eis prouideāt de sustẽtatione. vt in. c. inter cetera. de offi. ordi.
¶ Ep̃s dʒ quos vult ordinare inquire **[sect. 15]** re primo de etate debita ad illum ordi nẽ. dic vt. j. etas et de literatura. Naʒ or dinās subdiaconũ vel diaconũ q̇ nescit officiũ videtur peccare mortaꝗr q̃ p̃bet et cām peccādi mortaꝗr. Quātũ ꝟo ad illos quos ꝓmouet ad curā aĩarũ habeāt scĩam necessariā de quo. s̃. ꝯfessio. iiij. §. iij. alias peccat mortaliter. Jtẽ nō ꝑmittat quod notariꝰ petat salariũ ĩ scribẽ do ordinādos. q̃ ꝓhibitũ est. j. q. ij. sicut ep̃m. intellige secundum gl. ibidem quando est salariatꝰ aꝗs potest accip̃e aliq̇d. dummodo ep̃s non participet in lucro lʒ con trarium teneat glo. ibidem.
¶ Ep̃s potest q̃rere de titulo beneficij sui **[sect. 16]** subditi si non cōsensit in eũ vt voluit Fe der. consilio. xcviij. et idem dic de quocũqꝫ alio cuius interest.
¶ Ep̃s eccꝗiastica officia non dʒ ꝯmitte **[sect. 17]** re ꝓpinquis nec administrationẽ rerũ eccꝗiasticaꝛ. vt in. c. iudicatũ est nobis lxxxix. di. cũ. c. se sʒ iconomꝰ dʒ esse cleri cus houeste vite vt ꝓbaẽ ea. di. per totũ. ¶ Ep̃s in cōferẽda beneficia dʒ attẽde **[sect. 18]** re vt det dignis aliter peccat mortaliter. secundum Tho. et Alber. in. iiij. facit quod not. lxj. di. c. in sacerdotibus.
¶ Ep̃s in publico dʒ lineis vti: nisi sit **[sect. 19]** religiosus super indumẽtis. vt in. c. cle rici officia de vi. et hone. cle.
¶ Ep̃s tẽpore interdicti potest celebrare. **[sect. 20]** et celebrari facere vbicũqꝫ et audire diui na vt in. c. fi. de priui. li. vj. Qꝏ limita. vt in. c. quod nōnullis. de priui. interdictis exclusis. submissa voce ianuis clausis. et campanis non pulsatis. et ip̃e spāliter non sit interdictus. vel non fuerit causa ipsius interdicti.
¶ Ep̃s potest vbicũqꝫ cum altari portati **[sect. 21]** li celebrare et celebrari facere. d. c. fin.
¶ Ep̃s non seruans canones vel non fa **[sect. 22]** ciens seruari est periurus. no. Pa. in. c. ego de iurein. allegat gl. i. c. sacerdotes. el. j. ij. q. vij. q̃ dicit. quod a p̃lato non seruāte canones

potest recedi sicut ab excōicato receditur et p̃ciso. Qd̃ intelligit di ctus Pa. verum quando ex cōtemptu non seruat nec seruari facit alias secus.
¶ Vtrum episcopus pro persecutione **[sect. 23]** sui corporis possit fugere. Rñ. secundum sanctuʒ Tho. ij. ij. q. clxxxv. ar. v. quod vbi sub ditorum saluus exigit persone presentiaʒ non potest fugere propter aliquod damnum tẽporale vel corporale. immo **[Fo.cxxxj.r]** tenetur sicut bonꝰ pastor aĩaʒ ponere pro ouibus suisvbi ꝟo sufficiẽter in absen tia per aliũ posset saluti subditoꝝ ꝓuide ri. tũc licite posset fugere: nec est mercẽ nariꝰ tũc. Hoc idem pʒ ĩ. c. scitaris. vij. q. j. videẽ Jnno. in. c. nisi de renũ. et gl. in. §. hoc etiam tũc obseruandũ. vij. q. j.
¶ Ep̃alis dignitas liberat a cōditione **[sect. 24]** seruili et ascriptitia. liiij. di. si seruꝰ scien te el. ij. et etiam a curiali secundum canones vt te net gl. in. d. c. si seruus.
¶ Ep̃s si hʒ iurisdictionẽ tꝑalẽ in aliq̊ **[sect. 25]** loco dʒ constituere iudicẽ laicũ q̇ in cā p̃cipue criminali faciat iusticiaʒ et pōt etiam in spāli sup̄ aliq̊ maleficio delegare vt faciat iusticiā. et non efficit̃ irregularis dũmō per suā rñsionẽ neqꝫ directe vel indirecte indicet iudici quod debat penaʒ sanguinis irrogare. sʒ solũ in genere q faciat iusticiam. et quod si dubitat cōsulat ꝑuos iudex aliter esset irregularis. c. li teris de exces. p̃la. Tenet tamen Ro. quod etiaʒ potest dicere quod puniat rerum ſʒ quod ius vult dummodo non exprimat de morte vel de mutilatione vt etiam no. Hug. di. iij. c. omnis autem lex presens tamen non dʒ esse vindicte sanguinis. vt in. d. c. ex literis.
¶ Vtrum ep̃s peccet mortaliter rñdendo **[sect. 26]** in ordinatione sua cum interrogat̃ vtruʒ sciat nouũ et vetus testm̃. quod scit. Rñ. ſm Ri. in quoł. iij. q. xxiiij. quod sic si ẽ ita igna rus quod nesciat in generali mandata dei articulos fidei virtutes: et vitia etiam sa cramẽta. qꝛ tũc mẽtit̃ ꝑnitiose. Si vero non est ita ignarus q̇n sciat vetꝰ et nouũ testm̃ qꝫtũ ad ea q̃ necessariũ est scire p̃lato et sine quoꝝ scĩa non potest conuenienter exeq̇ offm̃ suũ tũc non credit quod peccet mortaliter licet in alijs sit indoctus qꝛ videtur quod cōsuetudo sic solum velit.
¶ Vtrum religiosus ꝓmotus in episcopũ **[sect. 27]** teneat̃ ad obseruātias regulares. Rñ. qd̃ sic. vide. j. monachus. §. vij. religiosus. §. xxxiij.

ERrare

est aliud ꝓ alio pu tare. Vñ Aug. xxxviij. disti. in. c. qꝫuis inquit. Quisquis se extimat scire q nescit ꝓ ꝟo q̇ppe approbat falsum quod erroris est ꝓpriũ. ad idẽ. xxij. q. ij. in quibus. Et ideo in. d. c. qꝫuis dicitur quod non est consequens vt cōtinuo erret quisquis aliquid nescit.
¶ Vtrum error sit pctm̃. Rñ. quod in his que **[sect. 1]** non pertinent ad regnuʒ dei capesceñ. vel non: sic non est pctm̃ aut si est mini mum est vt in. d. c. in quibus.
¶ Errantes non videnť consentire. l. ni **[sect. 2]** hil consensui. ff. de reg. iu. rō hr̃. j. matri moniũ. iij. impedimento. iiij. in prin.
¶ Error iuris an excuset a dolo et conse **[sect. 3]** quẽter a pena q̃ debet̃ ꝓpter dolũ. Rñ. quod sic vide. s̃. dolus. §. j.
¶ Error cōis aliqñ facit ius. ar. xcv. dis. **[sect. 4]** c. ecce ego quasi in fi. et in. l. barbariꝰ. ff. de offic. preto.
¶ Errorẽ suuʒ quilibet debet corrigere **[sect. 5]** xxxv. q. ix. §. qꝛ ergo. et. §. seq.
¶ Error quando dicat̃ intollerabilis. Rñ. qñ **[sect. 6]** aliquid communiter vel in suo genere est peccatum vt in. c. venerabilibus. §. potest de sen. exc. lib. vj. Vel si cōtineat aliquod impossibile vt in glo. c. per tuas de sen. excom. vel contra ius vel legem vel excommunicet quia bonum facit puta eleemosynam vide in. d. glo.

Erubescentia

de bono est peccatũ et filia accidie et contingit quadrupliciter. ¶ Primo cum erubescit de defectu natura vt puta ꝗ est claudus et hmōi: et hec est peccatum si est nimia. lvj. di. nasci. et. c. nunꝯ erubesca mus. ¶ Secundo cum erubescit dicere veritatem. vt predicare testificari: corrigere. Et hec aliquando est mortalis si non facit quando tenetur de precepto. ¶ Tertio cum erubescit cōfiteri mortalia peccata et si omittit propter hoc mor talis est. ¶ Quarto cum erubescit ieiunare orare. et huiusmodi. ne dicaiur san ctus. et hoc est peccatum veniale quando omittit non necessaria secus quādo necessaria. quia mortale.

ETas

determinata requiri tur in multis necessaria iure ita quod non tenet gestum ante.
Adde de his notatis et **[[Fo.cxxxj.]v]** quotuplex sit etas gl. ĩ. l. hereditatũ. ff. ad. l. fal. Cy. et docto. in. l. si infanti. C. de iure deli. Flo. in. l. inuiti. ff. de te. et Bal. in. l. fi. §. si aũt. C. de bo. q̃ lib. et per quẽ debeat ꝑbari. no. gl. Bart. Bal. et alij in. l. si minorẽ. C. de in integ. resti.
¶ Et. j. in spōsalib⁹. vij. annoꝝ cōpleto **[sect. 1]** rũ. vt in. c. vnico. de despō. impu. li. vj.
¶ Jn matrimonio ꝟo. vij. annoꝝ in fe **[sect. 2]** mina. et. xiiij. ĩ masculo: nisi malitia sup pleat etatẽ. quod tũc est quando sunt potẽtes ad coeundum simul. vt no. in. d. c. vnico.
¶ Jn voto religiōis seu ꝑfessiōe fiẽda **[sect. 3]** req̇riť. xij. in muliere. xiiij. in masculo cō plet⁹ vt hr̃ ȣ muliere ĩ. c. cum viꝝ de regu la. et in. c. puelle. xx. q. j. et in. c. puella. xx. q. ij. de masculo. ĩ. c. significatũ de regula. et in. c. j. de regula. li. vj. Fallit in. casu de quo. j. Nouicius. §. ij.
¶ Jn ordinib⁹ capiẽdis ṗme tōsure est **[sect. 4]** vij. annoꝝ ꝛpletoꝝ vt in. c. in singulis. lxxvij. di. et etiam triũ minoꝝ ordinũ vt in d. c. in singulis. et quicũqꝯ cōferrẽt ante p̃dictā etatẽ nisi religionẽ ĩtraret suspẽ sus est ip̃o facto per annũ a collatiōe eius dẽ ordinis de tẽ. or. c. null⁹ li. vj. Acollitat⁹ post. xij. annũ vt in. d. c. ĩ singulis. Subdiaconat⁹ ẽ. xviij. ann⁹ inchoat⁹. Diaconat⁹ ꝟo. xx. Presbyterat⁹. xxv. vt in cle. gñalẽ. ȣ eta. et quali. or. Si tamen ordi neť. añ dictā etatẽ q̇s suscipit q̇dẽ caracterẽ ordinis: sʒ non executionẽ vsqꝯ ad cōpletũ tp̃s. vt in. d. c. cle. generalẽ. nec ep̃s potest dispẽsare vt ibi no. in glo.
¶ Jn bñficijs regularib⁹ in abbatissa. **[sect. 5]** xxx. āno ꝛ. cōpletoꝝ. siłr et ĩ priorissa seu mr̃e vłministra. que hʒ regere mōasteriũvt ĩ. c. ĩdẽnẽtatib⁹ de elec. li. vj. Jn ab bate. xxv. āno ꝛ ĩceptoꝝ. ꝑ. c. cum ĩ cũctis. l §. ĩferiora de elec. vbi. regułr ad qꝯlibʒ dignitatẽ obtinẽdā req̇riť illud tp̃s lʒ non de abbate sit aliq̇d speciałr exp̃ssuʒ. Jn prioratu collegiato. i. quod hẽat sub se collegiũ. xxv. annoꝝ ĩceptoꝝ ar. cle. ne ĩ agro. §. cetoꝝ de sta. regu. Jn ṗoratu ꝟo ne ꝛuẽtuali si hʒ curā aĩaꝝ quā hẽat ꝑse exercere req̇riť. xxv. annoꝝ. ĩceptoruʒ ꝗ opʒ sit sacerdos. Sec⁹ si non hʒ per se ex ercere sũc sufficit etas. xx. annoꝝ cōpletoꝝ. d. §. cetoꝝ. Jn prioratu autem q̇ non hʒ curā aĩarũ req̇riť etas. xiiij. annoꝝ ꝛpletoꝝ. ꝗ opʒ sit ꝑfessus. c. null⁹. de elec. li. vj. Et ita tʒ Pa. ĩ. c. sup in ordinata. de p̃b. lʒ Fed. dicat sufficere etatẽ. vij. āno rũ cui non credo. ꝗ opʒ sit ꝑfessus ĩ religione. vt dictũ ẽ in bñficijs secularib⁹ q̃ habẽt dignitatẽ. in ep̃o. xxx. annoꝝ cō pletoꝝ. c. cum in cũctis. de elec. Jnferiora ꝟo ep̃atu requirũt quod attigerit. xxv. annũ. d. c. cum in cũctis. §. inferiora. Et si eccle sia curata cōferať ei q̇ non attigit. xxv. annũ ipso iure vacat nec ep̃s potest dispẽ sare. c. lʒ. canō. de elec. lib. vj. Sʒ bñ ep̃s potest dispẽsare in digitatib⁹ vel ꝑsonatibus curā aĩaꝝ non habẽtib⁹ vt. xx. anno cōpleto habeāt. c. ꝑmittim⁹ de eta. et q̃l. li. vj. Jn bñficijs vero simplicibus sunt opiniōes sʒ mihi placet opi. Calde. quā sequiť Pau. in. c. sup ĩordinata de p̃bẽ. quod si bñficium sonat in

nomen rectorie vt puta q̃ est eccl̃ia vel capella per se stans hñs ad regimẽ clericum. tunc requiraẽ etas. xiij. annorũ ꝛpletoꝝ. vt in. c. ĩdeco rũ. de eta. et qualita. q̃ q̇ nescit se regere nec ecclesiā. Si ꝓ non sonat rectoriā sz est beneficium in ecclesia tũc si req̇rit maturitatẽ consilij vt in canonicatu eccl̃ie cathedralis. Host. et Ar. tenẽt qd̃ requiritur etas. xxiij. annorũ q̃ non potest iura sapientiũ tractare sicut dicimus in milite volẽte testari ante illam etatẽ. in. l. li cet. C. de test. mili. si ꝓ non requirit maturitatẽ cōsilij. tũc. vij. annoꝝ est etas. et ista sunt beneficia in multis ecclesijs pro clericis pueris.
¶ Jn electionibus monialiuz requiriẽ [sect. 9] etas. xij. annoꝝ completoꝝ. aliter nulla admittiẽ ad eligẽdũ. vt in. c. indẽnitati bus de elec. li. vj. Jn iuramẽto et testimonio requiriẽ pubertas. vt not. in. c. paruuli. xxij. q. v. et in. c. testes. iiij. q. iij.
¶ Jn testamẽtis et multis alijs q̃ omit [sect. 7] to: quia ad nos nihil requiritur pubertas: in electione sepulture requiritur q̧ ad annos pubertatis perueniat. ar. c. lz de sepu l. lib. vj.
¶ Qũo cognosceẽ quando requiriẽ etas cōpleta quando de mẽte ignoratur statu-**[Fo.cxxxj.r]**entisvel disponẽtis. Respōdit Bar. ĩ. l. si cui. ff. de leg. j. qd̃ quando etas profertur in genitiuo requiriẽ quod cōpleta sit in ablatiuo cum p̃positione insufficit sit inchoata. sine prepositione requiritur cōpleta cle. j. de se. poss. Jn accusatiuo cum verbo significante rem perfectā vt prepositio per vel cum futuro cōiunctiui requiritur completa. l. non putabā. et. l. si in annos. ff. de condi. et demō. sine tali verbo si de fauore agiẽ. sufficit. ĩchoasset si de odio requiritur cōpletus. l. ad rempublicā. ff. de mu. et hone. Jn accusatiuo cum prepositione ad sufficit inchoari. l. filiuz. ff. ad trebellianum.

Euagatio

mẽtis est filia accidie: ꝓpter tedium boni operis euagaẽ varia cogitādo vt ipsum tediũ euitet et hec inducit ad multiloquiuz et vaniloquium et audiendũ noua: et facit instabilẽ in loco q̃ tũc sunt mortalia cũ sit p̃dicta contra aliquod preceptũ alias veniale. hec ex sancto Tho. ij. ij. q. xxxv. Jn oratione autem an sit peccatũ. vide oratio. §. x.

Euangelium

legens sacerdos vtiẽ si olla sicut diaconꝰ. xxiij. di. ecclesiastica. Euangeliũ non sedendo vel genu fiexo. sed stando audire debemus. de conse. di. j. apostolica.
Denotatis in hoc versic. et an liber euangelioꝝ debeat manibus tāgi per iurātes. vide Bar. Bal. et doc. in auẽ. sacramenta puberum. C. si aduer. vendic.

Eucharistia

id est bona gr̃a ab eo quod est bonum et caris gra tia et sic noĩatur secundum qd̃ cōtinet realiter xp̃m qui est plenus gratia scd̃mvero qd̃ est fignũ rememoratiuuz passionis xp̃i que fuit sacramentũ verum d̃r sacrificiuz secundum autem qd̃ est signum demonstratiuũ vni tatis ecclesie cui hoĩes aggreganẽ per ipsam d̃r cōio prout vero est prefiguratiuuz diuine fruitiōis que est in patria dicitur viaticũ q̃ prebet nobis viā perue niẽdi ad illam vel q̃ daẽ trāseũribus de hac vita ad ipsum xp̃m vnũ tamen est sacra mentũ in quo sunt tria. s. spẽs visibilis corpꝰ xp̃iverũ et corpus christi mysticũ: scz eccl̃ia et secundum qd̃ dicit Hug. ¶ Primuz est signum scd̃i et tertij. ¶ Scd̃m ẽ res et signũ et cā tertij. ¶ Tertiũ est res secũdi et veri tas primi. de quo de cele. miss. in. c. cum Marthe. §. distinguendum. est.

De materia in hoc. §. et seq. vẽtilata nihil per legistas. ideo remissiones. ll. non requiras in eis.
¶ Que ẽ materia debita hui⁹ sacr̃i. Rñ. **[sect. 1]** ꝗ pãis tritice⁹ et vinũ vitis. vs⁹em̃ hui⁹ sacr̃i ẽ refectio q̃ ad sui ĩtegritatẽ cibũ et potũ req̇rit. Significatio ẽt ei⁹ẽ duplex Vna passio christi i qua sanguis fuit separat⁹ corꝑe. Alia ẽ cibatio corporis et aĩe et ꝓpterea ꝑꝑ conuenietiã vsus et signi ficationis duplex materia exigebatur. ¶ Vtrum possit confici de pane fratris et **[sect. 2]** spelte vel silignis. Rñ. lʒ aliqui dixerĩt qꝏ sic. tu tamen tene qꝏ non potest confici nisi ex pane triticeo. l. frumẽti scꝏm Sco. in iiij. di. xj. et cõiter theo.
¶ Vtruʒ in pasta facta de tritico possit **[sect. 3]** confici. Rñ. secundum Sco. vbi. s̃. qꝏ non.
¶ Vtrum possit cõfici in pane corrupto. **[sect. 4]** Rñ. qꝏ non quando tãta ẽ corruptio qꝏpanis species soluunt̃ sicut quando cõtinuitas sol uitur et sapor et coloret alia accedẽtia mu tant̃ sec⁹ si esset aliqua disposstio solum ad corruptionẽ quã declarat aliqua im mutato saporis ꝗ sic potest confici.
¶ Vtrum in amido possit confici. Rñ. sco. **[sect. 5]** vbi. s̃. multo probabili⁹ est quod non ideo peccat et iudicio meo grauiter q̇ ex tali materia cõficit sciẽter siue q̃ p̃parat ille autem q̇ cõficit ignorãter lʒ non cõsecret tñ non est idolatra secundum Sc. vbi. s̃. nec idolas trare facit ꝗ ꝗtũ in se est materiã esse idoneã et ab alijs adorãdam supponit. ¶ Vtrum possit cõfici in pane fermẽtato. **[sect. 6]** Rñ. secundum Sco. in. iiij. di. xj. quod sic et tex. est ĩ c. lr̃as de ce. mis. et ĩ. c. ĩ sacr̃o. de ɔse. di. j. sʒ grauiter peccat latin⁹ si celebrat ĩ fer mẽtato et vt dicit Sc. forte ẽt grec⁹ grauiter peccat ꝓpter multa q̃ adducit. ibi dẽ sʒ maxie ꝗ xp̃s in azimo cõsecrauit. ¶ Vtruʒ possit confici in pane facto de **[sect. 7]** aqua rosea vel endiuie et hmõi. Rñ. qui dam theologi in. iiij. distin. xj. tenẽt qꝏ non potcst confici de pane facto ex quo **[[Fo.cxxxj.]v]** cũꝗ alio liquore. sʒ oportet sit fact⁹ de aquavera alit̃ vere panis non esset. Alij autem theologi tenẽt quod potest cõfici. quia aqua ipsa non requiritur vt maneati spẽ propria immo mutat̃ in materiam aliã sʒ ego. credo quod non potest ꝗ tp̃s cõfecit in pane fctõ ex aqua naturali. et sic serua. ¶ Vtrum si grana alterius generis admi **[sect. 8]** sceantur cum tritico possit cõfici. Rñ. ſm cõmuniter theologos in. iiij. di. xj. quod si admixtio sit predominãs vel equalis est virt⁹ in vtroꝗ misciliũ quod non potest con fici ꝗ mutatur spẽs et cognoscitur ex colore precipue et sapore. Accidẽtia em̃ magnã partẽ cõferũt ad cognoscendũ qꝏ quid est primo de aĩa sec⁹ si non est eq̃ lis cõmixtio: quia cõfisci potest.
¶ Circa materiam vini queritur vtrũ **[sect. 9]** possit cõfisci de alio vino ꝗ de vino vitis. Rñ. secundum cõiter doc. in. iiij. distin. xj. q non et ratio potissima quia sic xp̃s instituit luce. xxij.
¶ Vtrum possit cõfici in aceto. Rñ. Jnn. **[sect. 10]** de officio misse. dicit quod sic: sed secundum theo logos maxime. Ri. in. iiij. di. xj. dic quod nõ potest ꝗ vinũ et acetũ et differũt secundum philo sophũ. viij. methaphisice sicut vinum et mortuũ. Jn vino tamen secundum Ri. vbi. s̃. et cõiter alios quod accepit ad accedinẽ ma nente tamen adhuc forma substãtiali vini potest confici. Jdem dic quando putre scit perfecta putrefactione que redire non potest ad cõplexionẽ vini quod non põt confisci. si vero sit in via ad corruptionem potest cõfici sil̃r si vino sit cum sapore vinoso sapor aromatic⁹ vel põticus vel accerbus ex min⁹ ꝑfecta digestione vi ni potest cõfici.
¶ Vtrum in agresto possit ɔfici. Rñ. quod nõ **[sect. 11]** ꝗ nihil recipit spẽm nisi sit ĩtermino sue generatiõis. et ideo non est vinũ.
¶ Vtrum ĩ musto possit cõfici. Rñ. quod sic si **[sect. 12]** est expressum extra vnã. sʒ non ĩ eo quod adhuc cõtinet̃ in vna matura ar. de cõ se. di. ij. c. didicimus. et. c. seq. et hec estve rior opi. quia sic non est sub spẽ potabi li sed potius edibili.

¶ Vtrum possit cōfisci ĩ pusca seu ĩ aqua **[sect. 13]** vinata seu in aqua superfusa sup̄ aceruos vuarũ postꝗ vinũ est expressũ aut in aqua rubea ĩ qua lotus est pānus vi no rubeo tinxt⁹. Rñ. scd̄m cōiter doc. qd̄ non quando tollit virtutẽ vini aqua addita fa cit de conse. di. ij. c. cum oẽ. et de cele. mis. c. pernitiosus.
¶ Quid si aqua equaliter misceat̃ vi **[sect. 14]** no. Rñ. Ri. vbi. s̃. qd̄ aut fit secundum ꝗtitatẽ equalẽ molis: aut secundum proportionẽ equa lem virtutis. ¶ Primo modo non tollit spẽm vini ꝙ est magis actiuũ ꝗ aqua nec tamen vinũ posset cito in sui naturam aquā cōuertere et ideo sola vini substātia trāsubstantiaret̃ in sanguine. ¶ Se cũdo mō generat̃ tertia natura ex duobus q̃ nec est vinũ nec aqua: sed non statiʒ ꝙ natura non operat̃ in instāti ꝗuis earũ termini sint in instāti. et ideotā cito posset sacerdos cōficere post talẽ appositlonẽ qd̄ illud qd̄ fuit ibi vinũ cum adhuc non esset trāsmutatũ ad cōpositio nẽ nature tertie cōuerteretur in sangui nẽ xp̃i. Si tamen anteꝗ proferret verba cōsecrationis esset tertia naiura cōstituta non postet cōfici sanguis christi ꝙ spẽs cōponentiũ ex quibus per essentiā cōstituit̃ vnũ in cōposito non remanẽt secundum essentias nisi sorte diminuere vel secundum q̇d qd̄ dico ꝑpter opi. illoꝝ q̇ dicũt eas ma nere incōpletas. Aduerte qd̄ licet vt di xi possit cōfici in materia panis vel vini quando admixtio vel corruptio non tollit virtute ipsoꝝ tamen peccat q̇ sine necessita te cōficit preterꝗ in pane triticeo puro et incorrupto sıl̄r ĩ vino non acetoso et pu rificato propter irreuerentiā sacramẽti secundum omnes doc. in. iiij. di. xj.
¶ Vtrum dẽat aqua admisceri ĩ vino ca **[sect. 15]** licis. Rñ. qd̄ sic. c. lr̃as de celeb. mis. et de cōse. dist. ij. in. c. j. et. c. oẽ crimen et quare hoc vide ibidẽ. et in. c. cum marthe. de celebra. missa.
¶ Sʒ nunq̇d sufficit qd̄ fuerit apposita **[sect. 16]** in dolio. Rñ. scūs Bo. ĩ. iiij. di. xj. quod non sʒ tūc debet apponi quando sacramenta misteria inchoant̃ etiam si alias fuisset posita. ¶ Quid si omittat̃. Rñ. quod nihilomin⁹ cō **[sect. 17]** ficit de ɔse. di. ij. scriptura sʒ peccat mor taliter qui sciẽter eā non apponit. arg. c. **[Fo.cxxxiij.r]** literas de cel. mis. quivero omittit ex ne gligẽtia ex hoc qd̄ habuit diligentiā se miplenā peccat venialiter sed grauiter ꝙ ꝗtũ istud sacramẽtũ precessit alia sa cramẽta et op̄a tamen ĩ quo magis ꝗ ĩ alijs negocijs prepōderat negligẽtia secundum san ctũ Bo. iiij. di. xj. Si autem omisit ex negli gẽtia eo qd̄ nullam diligentia adhibuit mortaliter peccauit secundum Alex.
¶ Que aqua debet apponi. Rñ. qd̄ sola **[sect. 18]** aqua naturalis. c. in quadam de celebr. missarum.
¶ Jn ꝗta ꝗtitate. Rñ. qd̄ licet aliq̇ ca **[sect. 19]** noniste aliter dicant tu dic quod modica aq̃ dʒ apponi maxime si vinũ est debile vt sic cōuertat̃ in vinũ secundum ꝑbabiliorẽ opi nionẽ qd̄ eẽ non posset nisi esset modica appositio. alr̃ si apponeret̃ in tāta ꝗtitate quod soluerentur spes vini non confi ceretur vt dictum est.
¶ Quid fiendũ in illis partibus vbi vi **[sect. 20]** num haberi non pōt. Rñ. qd̄ papa potest di spensarevt sine sanguine corpus christi cō fiecrent ne propter defectũ sacramenti incurrerent maximũ damnũ cum corpus non sit sine sanguine in hostia. et ideo pa pam addeant.
¶ Circa formā hui⁹ sacramenti querit̃ **[sect. 21]** q̃ sit forma trāsubstātiatiōis ꝑpanis. Rñ. qd̄ est ista. Hoc est enim corp⁹ meum facit. c. cum marthe. §. credim⁹ de cel. missarũ. ¶ Vtrum hec ɔiũctio. enim sit de substātia **[sect. 22]** forme. Rñ. qd̄ non sʒ ponit̃. ibi ad denotā dum ordinẽ ɔsecratiois ad vsuʒ materie cōsecrate. q̇ tamen non est de necessitate sacramẽti vñ nec cōiunctio sıl̄r. sciẽter tñ omitti non dʒ vbi vsus ecclesie illius antiquus hʒ. Scd̄ʒ vero Sco. in. iiij. di. viij. ly. enim ibi ponit̃ ad cōiũgẽdũ ne. s. ꝟba forme sine p̃cedẽtib⁹ ꝑferant̃. Jō

credo mortaliter peccarẽt q̇ scienter omitterẽt tam in cōsecratiōe panis ꝗ vini ꝙ ita ha bet vsus generalis ecclesie romane.
¶ Quid demōstrat si hoc pronomẽ de **[sect. 23]** mōstratiuũ. Rñ. mihi plʒ opinio Ri. de sctō victore li. de tri. qd̄ ibi si demōstratio mixta. s. ꝑtim ad sensuʒ et ꝑtim ad itellectũ sub hoc sensu illud i quod hoc trās labit̃ est corpus meũ: ꝙ sicut ista p̃positio esset ꝟa et magis ꝓpria si demōstrā do cibũ diceret hoc est corpus meũ. s. il lud in qd̄ iste cib⁹ est trāsmutādus est corp⁹ meum qñvirtute eius in ꝓlatiōis ter mino ille cib⁹ fieret corp⁹ meũ. Sic i ꝓ posito. ꝙ ibi virtute verborũ in cōplemento et termino ipsius orationis panis sit verum corpus christi alij tamen aliter dñt vide in. iiij. snĩarum di. viij.
[sect. 24] ¶ Vtrum presbyter dicens solũmō prefata verba suꝑ pane cōsecret. Rñ. scd̄m Sc. in. iiij. di. viij. qd̄ non ratio ꝙ dicẽdo hoc est corpus meum non referr̃ ad corpus xp̃i et ideo lʒ non sint alia verba de substātia forme ꝗ predicta tamen de necessitate req̇rit̃ vt exprimant̃ aliqua verba ex q̇bus prefata forma solũmodo determinetur ad corpus christi sic fit cum d̄r. fiat dilectissimi domini nostri iesu christi qui pridie. et c. alr nihil fieret et hoc tenet ꝗuis quidam teneant cōtrarium et male.
¶ Vtrum sacerdos possit ꝗtũcũꝗ mate **[sect. 25]** riā panis virtute p̃fatoꝝ ꝟboꝝ trāsub stātiare ĩ corp⁹ christi ſm. Rñ. Ale. ĩ. iiij. tra ctatu de eucharistia quod non sʒ solũmō illā ꝗtitatẽ qua rōnabilr potest summi a fide lib⁹: ꝙ sicut intẽtio domini dātis formā cũ ficiẽdi fuit vt sumerer̃ qd̄ patet cum dicit accipite et comedite sic est ĩtẽtio eccle et debet esse cuiuslibet sacerdos cōficiendi. vt sumat̃ in vsum sacramenti ĩplicite vel explicite et iō si ĩtẽdere ɔsecrare totũ pane qui est in foro ꝙ non ɔformare intẽtionẽ snā intẽtiōi eccle. sic non ɔficeret non ex defectu ꝟtutis ꝟboꝝ q̃ vna vice posset ɔficere tot hostias quod sufficerẽt to ti mũdo si eẽt necessitas eccle sʒ ꝓpter defectũ intẽtionis illius q̇ hoc sacr̃m ĩstituit q̇ non intẽdit ĩ ludibrio vel stultitia fiat ɔsecratio sʒ ꝓ vtilitate eccle generalis vel particularis et sic patet quod mlto ominus cōsecrat q̇ conficit ad irrisionẽ beneficia et hmōi. et lʒ Tho. in. iiij. dist. xj. teneat qd̄ imo. cōficit non cures. sʒ tene. q. s̃. dixivt tenet. C. Bo. in. iiij. di. x. et pe. ea. di. et multi alij ꝗuis ẽt opi. Tho. possit sustineri secundum quod etiam Ri. ea. di. sustinet si intelligat̃ quod cōficiẽs item dat pri mo cōficere licet consequent̃ ad venefi-**[[Fo.cxxxiij.]v]**cia: sed prima magisvidetur rōnabilis et ideo tene eam.
¶ Vtrum sacerdos virtute verboꝝ prefa **[sect. 26]** torũ possit vnā parrẽ ipsi⁹ hostie conse crare sine alia hostia cōtinua remanen te. Rñ. secundum Ri. in. iiij. di. x. qd̄ sic si intẽde ret determinate ad alterā partesʒ puta. dexterā vel a tali signo citra. ꝙ verba non operāt̃ nisi suꝑ illam materiā ad quā p̃cise p̃ferr̃ intẽtio consecrātis sec⁹ esset si intẽtio cōsecrātis non esset determina ta magis ad vnā partẽ ꝗ ad aliā sʒ in vago: ꝙ tũc si non intẽderet nisi medieta tẽ cōsecrare solũ nulla pars esset ɔsecra ta ꝙ realesoperatiōes non sunt circa sin gularia vaga. sʒ circa determinata et iō oportet quod intẽtio ad quā sequit̃ realis determinatio aliqd̄ determtnatũ et determinate respiciat et ex p̃dictis soluit̃ alia q̃stio de sacerdote. q̇ hʒ. xx. hostias et ex illis non intẽdit cōsecrare nisi. xviij. qd̄ nullam cōsecrat nisi intẽtio sua se determinet determinate ad q̃s vult. xviij. Secus si credens qd̄ sint solũ. xx. et sunt xxij. tamen intẽdit cōsecrare quicquid est añ ipsum sic omnes sunt consecrate. Jtẽ patet qd̄ hostie in altari ex obliuione reserua te et gutavini in pede calicis et huiusmodi nō consecrant̃. qm̃ ad eas non referr̃ inten tio conficientis.
¶ Quid si sacerdos acceptis pluribus **[sect. 27]** hostijs cōsecrādis quando venit ad actũ ɔse crationis non aduertit nisi ad eā ꝗhʒ in manu. Rñ. s. Frā. de May. in. iiij. di. xij. quidā dicūt qd̄ non sunt alie cōsecrate: sʒ tu dic cum Sc. quod omnes sunt cōsecrate: ꝙ nō requirit̃

de necessitate intẽtio actualis: sed virtualis q̃ fuit quando prefatas hostias accepit. vc eas consecraret.
¶ Circa formā vini cōsecrādi queriť q̃ **[sect. 28]** sit. Rñ. qd̃ hoc. s. Hic est enim calix sanguinis mei noui et eterni testī q̇ ꝑ vobis et ꝑ multis effundeť in remissione pctōꝝ hec quotiẽscũq̃ feceritis in mei memoria facietis vt ī. d. §. ex eo no. vñ. S. Bo. in. iiij. di. viij. et multi doct. ibidem tenent qd̃ solũ de substantia forme p̃dicte sunt ista ꝟba. hic est calix sanguīs mei. alia ꝟo sequẽtia non sunt de substātia. sz ꝑtinet ad ornatũ et ad oñdẽdũ vsũvłdigni tatẽ ibi accipite et bibite et c. aut effectuz vt ibi noui et eterni et c. Alij tenẽt vt sanctus Tho. ī. iij. q. lxviij. omnia sunt de substātia forme vsq̃ hec quotiẽscũq̃ et c. sed Sc. ea. di. viij. dicit quod cum non sit nobis tra ditũꝑ certo an ad formā substātialẽ ꝑti neāt aliqua ꝟba post ly. sanguīs mei iō ꝑiculosum est asserere qd̃ p̃cise sit in illis verbis ex quo sufficiẽs autoritas nō hz et ideo omnia dic vsq̃ ad hec quotiẽscũq̃ et c. ac si essent de substantia forme lz cōiter doc. concordẽt cum beato. Bo.
¶ Nota qd̃ que dixi. s̃. in consecratione **[sect. 29]** panis debẽt siłr dici de vini ɔsecratiōe. ¶ Siłr deprolatione verboꝝ aut corrupta. aut diminuta. aut addita. dic vt. s̃. **[sect. 30]** dictũ est de baptismo Baptismus. ij. §. xv. cum duobus seq.
¶ Circa ɔuersionẽ q̃ fit in hoc sacramẽ to per virtutẽ verboꝝ prefatoꝝ est firmi **[sect. 31]** ter tenẽdũ qd̃ substātia panis secundum totā suā materiā et formā existẽs actu transubstantiať in totũ corpus christi actu exi stẽs. ita quod materiā et forma in formā. s. corporeā trāsubstātiat solis accidẽtib⁹ remanẽtib⁹ ſm. s. Bo. et Ri. et Pe. in. iiij. di. xj. et. S. Tho. ī. iij. q. lxxv. Sz ſz Sco. in. iiij. di. xj. ibi non est. cōuersio substātie in substātiā q̃tũ ad eẽ substātiale. simpłr: sz q̃tũ ad esse hic q̃ corpori christi nō acquiriť simpłr esse sz esse hoc. s. sub spẽ panis. vñ acq̇rit nouā pñtiā non admittẽdo antiquā panis vero desinit eẽ ibi non acquirẽdo aliquam pñtiaz alibi. vñ lz illa decisio panis secundum se cōsiderata sit anihilatio ipsa tamen cōuersio nullo mō est anihilatio q̃ eius termin⁹ non est nihil: sz noua pñtia corporis christi sub spẽ panis. hec Sco. et idem dico de substātia vini qd̃ transubstantiať in sanguinẽ christi ita qd̃ panis in corpus et vinũ in sanguinẽ pu rum virtute verboꝝ transubstantiatur non in aliquid aliud. sed q̃ corpus non est sine sanguine et ceteris humoribus suis: nec sanguis sine corpore et venis et neruis suis ideo in hostia est corp⁹ xp̃i per trāsubstātiationẽ et sanguis eius per permixtionẽ permixt⁹ enim et diffusus est **[Fo.cxxxiiij.r]** īncorpore et ideo vbicunq̃ est corp⁹ xp̃i ibi est sanguis eius. Anima vero ibi ra tione coniunctionis cum corpore cui inseparabiliter est coniuncta. Quantitas autem et alia accidẽtia sunt ibi ratione in separationis a corpore Diuinitas ꝟo ratione vnionis diuine cum humana natura. Similīter in calice vinum tran substantiatur in sanguinem solum vir tute transubstantiationis. sz quia sanguis non est ibi effusus. sz in venis ideo est ibi etiam corp⁹ christi per cōcomitantiam et cetera vt dictũ est in corpore. et ad hoc facit. c. firmiter. §. vnam de sum. tri. et fi. ca. et. c. in qnadam de ce. mis. et hec oīa fiunt in instāti completa oratione verborum dei virtute assistẽte virtuti forme p̃fate est etiam totũ corp⁹ christi ita in to ta hostia quod est etiam ī qualibet eius parte in qua saluať rō toti⁹ cum enim sit totũ hōgeneũ non ẽ maior ratio quod vna ꝑs cōuer tať in vnā ꝑtẽ q̃ in aliā ita tenetur cōiter est etiam corp⁹ christi sub hostia q̃tũ sz non mō quātitatiuo. quia licet sit ibi corpus q̃tũ non tamen cōparať ad species vt q̃tum sicut q̃uis sit ibi clarũ non tamen vtitur claritate sua illuminādo medtũ ita q̃nis sit q̃tus non vtiť q̃titate sua occupā do locũ. sicut deus potest facere vt hoc sit ignis non exercẽdo cōbustiōis actũ. Est etiam corpus christi sub hoc sacramẽto: seu sub spẽ non localiter proprie loquẽdo. q̃ esse localiter proprie esse dimẽsiue siue cōmẽsuratiue est tamen corpus christi in lo co spẽi.

Et ex hoc sequitur quod corp⁹ chri sti est in plurib⁹ locis simul secundum esse sacramẽtale. ꝗ vere et realiter cõtinet̃ sub diuersis spẽbus quẽ sunt in diuersis al taribus. est etiam in hoc sacr̃o corpus xp̃i immobile localiter et per se loquẽdo lꝫ sit mobile per accidẽs. s. ad modum hostie sicut anima mouetur ad motũ corporis vnde per accidẽs mouetur ad motum hostie et quiescit ad quietatẽ alie hostie. Jtẽ mouerit sursum et deorsum simul et semel ad motum diuersarũ hostiarum: hec ex Ric. in. iiij. distin. x.
¶ Sed nuuquid vertitur corpus chri [sect. 32] sti versa hostia sicut mota mouet̃. Rñ. Ric. vbi. s̃. quod non quia licet partes ordinem habeant in ipso corpore absolu te non tamen per comparationem ad speciem. Vnde non potest dici quod pe des habeat in vna parte hostie caput in alia et sic de ceteris membris. ꝗ omnes partes sunt simul sub qualibet par te hostie.
¶ Vtrum fracta hostia vel passa aliq̇d [sect. 33] corpus christi patiatur. sicut mota mouetur. Rñ. quod non ꝗ mutatio et passio in nouaret in christo aliquid absolutum sed motus localis nihil secundum Pe. dist. x.
¶ Est etiaꝫ corpus christi penitus in [sect. 34] uisibile oculo corporali ſꝫ Rs. et Sco. di. x. quia non potest videri nec per naturaꝫ nec per gloriam. nec per miraculũ oculo corporali. sicut nec existentia substantie spiri tualis in loco ad cuius instar corp⁹ chri sti est sub sacramẽto inꝗtum est ibi pre sens et per se ratione substãtie ꝗtitas nõ est ibi nisi per cõcomitantiam. vnde ſꝫ Ri. vbi. s̃. si aliquando apparet ibi spe ties paruuli vel frustrum carnis non est corpus xp̃i. Maiores enim sunt dimensiones corporis christi ꝗ ille que ibi ap parẽt et si ibi vere apparet corpus chri sti non appet vt sub sacramẽto. vnde dicit sic ibidem quod illa apparentia paruuli que aliquãdo ibi visa est. vel describit̃ in imaginatiõe vel in sensu communi vidẽtis. vel etiam si est reaꝛr extra non cre do quod ille dimẽsiones fundetur in dimẽ siõib⁹ speciei panis. lꝫ tũc appareãtvñ species sacramenti sub qua cõtinet̃ corpus christi late sub illa figura q̃ apparet: nulla imutatione facta circa ipsam. et cõ fundit̃ tãtũ ip̃a spẽs q̇busdã accidẽtibus carnis vel pueri q̇ non sunt ꝓprie accidẽtia corporis christi. vel liniamẽta. ¶ Est tamen corp⁹ christi visibile sub sacramẽ [sect. 35] to ſꝫ Sco. vbi. s̃. per natnrã oĩ intellectui non alligato sensib⁹ ĩ ĩtelligẽdo. siue an geli siue aĩe sepate. Ri. tamen vbi. s̃. tꝫ quod nõ per naturã. sꝫ tãtũ per gloriã non solum in verbo. sed etiam in proprio genere.
¶ Est ẽt corp⁹ christi sub hoc sacr̃o in tãgi [sect. 6] bile ĩmediate ab alio. sicut nec substan tia spũa lis tangit̃ a logo. vñ ꝗtũcũꝗ **[[Fo.cxxxiiij.]v]** aliq̇s speciẽ penetrare christi corp⁹ tangere non posset. secundum Rica. vbi. s̃.
¶ Sunt autem in hoc sacr̃o accidẽtia sine [sect. 37] subiecto ṗmo. s. sine substãtia ꝟtute diuina. Jtẽ sicut species sacramẽtales retinẽt esse quod habebant prius ex virtute diuina sic et agere. Vnde possunt exteriosa corpora et sensus immutare non pos sunt tamen alia non sacr̃m cõuertere quod nõ fit sine ꝟbo vnde aqua modica posita in sacr̃o calicis lꝫ secundum aliquos conuerta tur in vinum et hoc virtute specierũ illarum. non tamen in vinum quod sit vinũ ſm speciẽ. sꝫ est vinum secundum materiam tãtũ sicut caro secundum spẽm cõuertit̃ in carnẽ ſꝫ materiã. vel dic quod ibi forma substãtialis aq̃ non soluit̃ sꝫ alterat̃ ꝗ mutat̃ color sapor et odor et sensus ꝑcipit proprie tates vini. et ideo ꝗtum ad sensum con uertitur in vinũ nunꝗ tamen in sacr̃m hoc ex sancto Bonauen. in. iiij. di. xij.
¶ Quid cum accidẽtia sub q̇b⁹ est corp⁹ christi in sacr̃o corrũpant̃. Rñ. quod accidẽtia [sect. 38] illa. aliqñ immutant̃ ex ꝑte ꝗtitatis sicut cum diuidit̃ panis vel vinũ ĩ multas partes et tũc si in ipsis ꝑtib⁹ non potest saluari natura panis vel vini desinit corpus christi sub ip̃is esse. Siꝛ dic de ĩmuta tiõe ex ꝑte q̃litatis vt cum ita ĩmutat̃ color sapor et odor et alie q̃litates panis et vini quod nꝛlo mõ p̃t ɔpati natura panis et vini. quod non manet corpus christi sub

sacr̃o secus si corruptio accidẽtium vel qualitatis. aut ꝗtitatis non sufficit ad corruptionem panis et vini. ꝙ si non desinit esse ibi corpus xp̃i. vel sanguis sub sacramẽto. Aduerte tamen circa corruptionem que est respectu admixtionis alte rius liquoris ꝙ si est vinũ et additur in maiori ꝗtitate vel equali. sic soluit totaliter et tollit cõtinuitatẽ speciei cum ad omnes eius dimensiones ꝑueniat: et sic incipit quo ad actũ esse aliud nouũ vinũ et sanguis ibi desinit esse sanguinis xp̃i credo tamen quod si additũ non sit notabiłr excedẽs ꝓpter dubium sit tutiꝰ vti toto illo liquore tãꝗ sacr̃o. si ꝯo additũ si mino ris ꝗtitatis sic non desinit esse ibi sanguis christi nisi sub illis ꝑtibꝰ ad q̃s ꝑtinẽtvinũ additũ q̃ cum discerni non possint siłr toto illo liquore debemus vti tanꝗ sacr̃o. et idem dic de alio liquore additio. ¶ Vtrum desinẽte esse eucharistia sub il [sect. 39] lis accidẽtibꝰ redeat substãtia ɔposita. Rñ. ꝗz. Sco. ĩ. iiij. di. xij. post reprobatio nẽ multoꝛ modoꝛ dictoꝛ quod sic reddit substãtia ɔposita cui talia accidẽtia cõ ueniũt quã ẽt afficiũt et hoc ĩ ĩstãti corruptionis et imediate a deo. ¶ Prĩa ꝑs hui ꝰ snĩe ꝓbat̃. ꝙ deꝰ statuit illas spẽs manere sine subiecto tamen in eucharistia ergo statuit quod non stãte eucharistia non sunt accidẽtia sine subiecto: et per ɔñs ĩ instãtia illius corruptiõis sit aliq̃ substantia. ¶ Scd̃a ꝑs ꝓbat̃. ꝙ si redijt aliqua substãtia non ẽ alia ꝗ illa q̃ potest illis accidẽtibꝰ affici. ꝙ alia substãtia non esset eoꝛ capax. ¶ Tertia ꝑs. s. quod non reddit nisi imediate a deo pz ꝙ nullum aliud agẽs hoc agere posset hec Scot.
¶ Vtrum spẽs sacramẽtales possint nu [sect. 40] trire. Rñ. vt pz ex supradictis sicui possunt cõuerti in cineres vel in vermes et huiusmodi sic per eandem rationem possunt conuerti in corpus humanum.

Eucharistia

Scd̃o circa ministrum queriť q̇s potest coficere istud sacr̃m. Rñ. quod solus presbyter põt consecrare corpus et sanguinez domini nostri iesu xp̃i. xxv. di. p̃lectis et de sum. tri. et fi. cat. firmiter. §. vna hoc sequũtur Theo. in. iiij. di. xiij.
¶ Quid si q̇s credat se p̃sbyterũ esse cũ [sect. 1] non celebret. Rñ. gl. in. c. apłicã. de p̃sb. non bap. quod conficit in ꝯitate. Sz tu dic vt. s̃. baptismus. vij. §. vlti.
¶ Vtrum q̇libet p̃sbyter possit hoc sacr̃m [sect. 2] cõficere. Rñ. secundum Ri. in. c. iiij. di. xiij. quod de iure non põt: nec irregularis nec interdi ctus aut suspẽsus ab excõicatione eorũ q̃ sunt ordinis. nec simoniacꝰ scismaticꝰ. excõicatꝰ aut degradatus siue depositus vel quilibet publicꝰ et notoriꝰ peccator. sed de facto si supra debitam materiam proferat verba cum intẽtione debita vere cõficit ꝗtumcunꝗ sit nepharius ꝙ caracter suꝑ quẽ fundatur pote stas conficiendi est indelebilis. lz mor-[Fo.cxxxv.r]taliter peccet conficiendo.
¶ Vtrum plures p̃sbyteri possint eãdẽ [sect. 3] hostiã cõsecrare. Rñ. lz diuersa sit opi. in. iiij. di. xiij. ego teneo quod non ꝙ q̇ priꝰ ꝓtulit ꝯba ille cõsecrauit alij nihil faciũt. Et iõ credo in ordinatione presbyterorũ sit meliꝰ non dicere ꝗ dicere verba cõsecrationis nisi dubitaret̃ de ep̃o quod nollet consecrare.
¶ Vtrum corpore viciatus p̃sbyter pos [sect. 4] sit conficere. Rñ. vt. s̃. corpore viciatus per totum.
¶ Quid de p̃sbytero q̇ postꝗ ĩdutꝰ est [sect. 5] recolit se de aliq̊ mortali. Rñ. quod si tenet̃ celebrare et habet copiam idonei cõfessoris tenetur cõfiteri. si ꝯo non hz cõterat̃ cum ꝓposito cõfitendi quod sufficit nec pec cat si cum verecũdia accedit. si vero non te net̃ celebrare tunc non dz celebrare nisi priꝰ cõterat̃ et ɔfiteat̃ ꝙ ad hec tenetur ꝗz sanctũ Bo. in. iiij. di. xiij. in. q. circa lr̃az et gl. in. c. de homine de ce. mis. et alia gl. in. c. nihil. vij. q. j. arg. de sen. ex. c. de cetero. et. xxvj. q. vj. q̇ recedũt. et hoc idem tenet do. Ant. in. d. c. de hoĩe. Sz

alij te nent ꝛrium ꝙ sufficit cōfiteat̃ semel in anno. et pa. ĩ. d. c. de homine dicit esse ve rius. lꝫ primũ tucius. Sꝫ tu dic secundum cōmunẽ opi. theologoꝝ quod primum veri⁹ Tamen Ri. in. iiij. dist. ix. distinguit quod si nō imminet scādalum vel persone aut populi aut non incepit missam si est sacer dos sumens corpus christi ꝗtũcunꝗ con tritus sed non cōfessus dũmodo habeat copiā idonei cōfessoris tp̃s et loquelam ad cōfitendũ quod peccat mortałr: et sic dꝫ dici quod non dꝫ celebrare vel cōicare. Si ꝟo aliqꝏ triũ p̃dictorũ ĩminet. s. vel scādalũ ꝑsone vel populi nisi celebret vel ꝙ iam incepit missam. sic sufficit cōtri tio. Et sic potest intelligi quod tũc potest cele brare ar. c. de cetero et. c. a nobis el. ij. de sen. ex. et. c. qui recedunt. xxvj. q. vj. adde tamen secundum Ric. in. iiij. di. xvij. quod quāuis habebat idoneũ confessorẽ: sed tamen expectat aliũ cui deuotius et securi⁹ cō fiteat̃: quod tũc absꝗ confessione et sine peccato potest sumere eucharistiā cum contri tiōe sola qꝏ limito dũmodo sit ꝛfessus semel in anno. Jtem ꝙ tenetur celebrare vel cōicare ałs non credo si potest desiste re sine scādalo populi vel persone quia prius debet confiteri.

¶ Quid si celebrādo recoleret se come **[sect. 6]** disset vel bibisset. Rñ. quod in difficultatibus semper accipiendum est quod minus habet de periculo ma ius autem periculũ est quod ꝛ sacramenti ecclesie ꝑfectionez. quia hoc est sacrilegium ꝗ quod est pertinens ad qualitatem sumentis. Et ideo si p̃sbyter post cōsecrationẽ inceptā me minit se comedisse nihilomin⁹ dꝫ ꝑficere. sacr̃z. Jdẽ si meminit se excōicatũ. vel in mortali cum cōtritione tamen debita et sic non peccat. sed fructuose sumit. Et in hec cōcor. cōiter doc. Si vero meminit ante ꝛsecrationẽ Tho. ĩ. iij. q. lxxxiij. tenet quod tutius est dimittere missam ince ptam: nisi scandalũ graue immineret. Sed. S. Bona. in. iiij. di. xiij. tꝫ quod sine peccato potest inchoatam ꝑficere cum proposito ꝛfitẽdi et cum ꝛtritiōe totũ supple tur nec videtur ibi esse contempt⁹. Jdẽ dicit etiam. S. Bo. ibidem de eo qui meminit se irregularẽ ꝙ ꝓhibitio propter irregularitatẽ non extẽdit se ad eũ qui accessit sine cōscĩa irregularitatis et inchoauit missam. Vñ ꝓpter renerẽtiā sa cr̃i et scādalũ ppłi dicũt quod si doletet libẽ ter faceret quod in se est a dño esset dispẽsatũ ꝓ tũc. Jdẽ dicerẽ etiam quando non in cepit si non potest desistere sine scādalo nec in hoc casu incurrit irregularitatẽ ar. c. clerici. et. c. latores. et. c. fraternitati q̃ req̃rũt temeritatẽ ꝏ clerico. excōi. mini. per totum. Nec ob. c. apostolice. c. x. ꝙ ibi sunt in culpa non intelligẽdo quod debẽt. Sꝫ hic iste est ĩ necessitate. Et hoc credo veꝝ nisi foret scādalum phariseorũ vel quis acciperet scādalũ ꝓ aliqua ad miratione: ꝙ tunc non liceret sine nota irregularitatis.

¶ Quid de eo q̇ incepta missa hꝫ ꝛsctẽ **[sect. 7]** tiā quod nō. sit presbyter. Rñ. s. Bo. vbi. s̃. quod ante consecrationẽ debet dimittere missam infirmitatem fingendo aut cōscientiam deponere.

¶ Sꝫ quid lacit sacerdos qui ꝑpendit **[sect. 8]** **[[Fo.cxxxv.]v]** non esse aquā in calice. Rñ. quod si hoc aduertitāte cōsecratio nẽ eā apponat sed post cōsecrationẽ nullo mō ꝙ non est de necessitate sacr̃i. vt. s̃. dictũ est et de hac materia vide. j. missa.

Eucharistia. iij.

circa sumptionem eius quis tenetur sumere. Rñ. quod prĩo quilibet sacerdos cuꝫ celebrat. de cōse. d. ij. relatũ ꝙ sacramen tũ in sumptiōe cōplemẽtũ sue significa tionis accipit et si deficeret alius debet supplere pro eo qui sit ieiunus si iam ho stiā saltẽ consecrauerat. vij. q. j. nihil. si vero dubitat̃ an cōpleuerit cōsecrationẽ hostie. tũc secundum Jnno. in. c. p̃sbyter de sa. iter. vel nō. incipieñ. est ibi addẽdo. s. dominus noster iesus xp̃s p̃die ꝗ et c. ꝙ nō dicitur reiteratũ quod nescitur factũ. c. apostolicā de p̃sby. non bap. Si autem certũ est quod non inceperat verba consecrationis tũc non est necesse supplere si tamen quis vellet supplere

posset. sꝫ non deberet reincipere si iam signa super hostiā fecerat sed prosequendum est vbi deficit secundum ala. et plꝫ alꝭ incipieñ. est a capi te. et si pluries celebrat in die semper debet sumere comissa purificatiōe in pre cedentibus missis. ¶ Secur do tenetur quilibet xp̃ianus cum ad annos discretionis peruenit vt in. c. omnis de pe. et re. de quo dic vt. j. §. xj. nisi ex rationabili causa de consi. proprij sacerdotis ad temp⁹ duxerit abstinēdum. ¶ Ter tio tenetur quilibet ī articulo mortis cōstitutus ꝓpterea appellatur viaticum Vnde credo peccat mortaliter qui in ta li articulo cōtemnit sumere corpus xp̃i ¶ Quarto rōne statuti. ¶ Quinto ratione officij sicut sacerdos qui tenetur ce lebrare saltē in magnis festiuitatibus fit. j. missa. §. xliij. ¶ Quot modis sumitur. Rñ. quod tribus **[sect. 1]** modis aliquando sumitur solū spūali ter aliquando solū sacramentaliter ali quādo. sacramentalr et spūaliter simul. ¶ Quid est māducare spūaliter. Rñ. ſꝫ **[sect. 2]** s. bo. in. iiij. di. ix. quod māducatio spūale. trāslata ē a corꝑalib⁹. et iō sicut in māducatiōe corꝑali sunt duo ꝑncipalr. s. masticatio et incorporatio sic et in spūali sunt duo suo mō. s. spūalis masticatio que est recogitatio per fidem. s. carnis christi pro nobis exposite in preciū in cru ce ad redimēdū et spūale incorporatio per caritatem. s. dum recogitans ei quez recogitat iungitur ardore caritatis. et ita incorporatur.
¶ Quando dicitur quis solū māducare spūali **[sect. 3]** ter et non sacramētaliter. Rñ. quod tūc quādo sacr̃ꝫ est in voto effect⁹ eius percipit̃. ꝗ sicut q̇dā anteꝯ baptizent̃ ex desiderio baptizari percipiūt effectū ipsi⁹. sic et in hoc sacramēto nec frustra indu citur postea sacr̃m ꝗ pleni⁹ inducit effectū ip̃a susceptio sacr̃ale ꝯ solū desideriū ſm. S. Tho. ī. iij. ꝑ. q. lxix. vel me lius. S. Bo. in. ij. di. xl. ꝗ non esset vera voluntas nisi deduceretur in opus cū adest facultas. ¶ Quid est māducare sacr̃alr solū. Rñ. **[sect. 4]** ſm. s. Bo. ī. iiij. di. ix. quod est māducare sacr̃m: vt sacr̃ ꝫ. ad hoc autem vt māducet sa cr̃ꝫ vt sacr̃ꝫ necessaria ē ītētio: et ītētiōis regulatio. Jntētio inqꝯ est necessaria ꝗ si quis iret ad mēsam et intēderet corp⁹ reficere: et aliq̇s ꝓ pane cōi sacr̃m sicut panē offerret et ipse oīno intēderet cibū sumere non dicerē eū sacr̃alr māducare. necessariū est etiam vt hut⁹ intētio dirigat̃ secundum fidē q̃ est in ipso vel in altero. ꝗ oportet credat quod sub illa specie aliqd̃ spūale lateat qd̃ sumere intēdat. vel opꝫ quod saltē sumere intēdat quod alios credere existimat lꝫ ipse non credat. et sic pꝫ ꝓ ꝯto q̇s dicat sa cr̃alit̃ māducare. ꝗ. s. quod sacr̃m ꝕe existat ibi et ipse q̇ māducat illud vt sacr̃m sumere intēdat siue ꝗ credit esse vez sacramētū. siue ꝗ existimat alios credere. hec. S. Bo. vbi s̃. adde qtūc solū sacramētaliter sumit quando ꝓpter aliqd̃ impedimentū quod in ipso summēte est vel mala eius dispositionē caret effectu et fructu ipsiꝫ sacr̃i q̇ est spūalis māducatio hoc est spiritua liter incorporari corpori mistico per fidem et caritatem. vel magis incorporari per augmentum fidei et caritatis que manducatio non cōuenit indigne **[Fo.cxxxvj.r]** suscipiendus.
¶ Vtrum vere in hoc sacramēto christus **[sect. 5]** māduceť. Rñ. ſꝫ Ric. in. iiij. distin. ix. q̇ est in sumptione hui⁹ sacramenti quedā māducatio carnalis. qua comestū masticatur et in stomacho trahit̃. et postea digeritur et vltimo in substātia mandu cātis conuertit̃ et sic vere manducat̃ illa species sub qua realiter cōtinet̃ vez corpus xp̃i. Est et alia māducatio sacra mētalis qua corp⁹ xp̃iverū realiter sub illis speciebus panis ɔtētum sumitur sꝫ sic sumptū corporalr non masticat̃: et si species sic in ore masticent̃ quod per digestionē ibi factā non corrūpatur ī eis forma ꝓpria: sed descēdant in formā propriā in stomachū descēdit et corp⁹ chri sti in stomachū per descēsum speciei sub qua cōtinetur. et tam diu ibi manet corp⁹ christi ꝯ diu in eadez specie forma ꝓpria specierū saluatur. si autem species panis tādiu in ore masticet̃ quod per digestionē in ore factā corrūpat̃ forma ꝓpria in eis et non descēdat in stomachū tūc nec corpus christi descēdit in stomachū. et sic intelligit̃ ꝯ illd̃ de cōse. di.

ij. c. trib⁹ in gl. ĩ. c. fi. cum dicitur ꝓ cito species dẽtib⁹ at teritur taʒ cito in celũ rapit̃ corp⁹ xp̃i. Adde tamen scȯm sanctũ Bo. in. iiij. di. ix. quod cum corp⁹ christi maneat sub illis speciebus ꝓdiu illa species sit habilis ad refectionẽ humanā ꝙ ad hoc est statuta et ad hoc ordinat̃ et ad hoc habeat cũ est extra stomachũ et ĩ stomaco ꝙ ibi re ficit. et tam diu corp⁹ christi moret̃ dōec refectiōis optio ꝛpleatur. Jdeo si quis euo mat illas euomit corp⁹ xp̃i. et si species possunt discerni ab alijs debẽt sumi cũ reuerẽtia et cremari: et cineres iuxta altare recũdi. vt in. c. si per negligẽtiā. de cōse. di. ij. Si autem species ille trāseāt ꝑ stomacũ ĩdigeste ꝑꝑ aliquam infirmitatem. tũc sunt extra proprietatẽ refectio nis. et iō sivadāt in secessum non ẽ ibi cor pus dñi. et hāc opinionẽ sanctus Bo. vbi. s̃. dicit probabilẽ. et placet cum qua conuenit Ricar. vbi. s̃.

¶ Quis potest idonee suscipere sacramẽ [sect. 6] tũ eucharistie. Rñ. Pe. aur. in. iiij. d. ix. q̇. ij. quod idoneus susceptor est homo via tor adultus. fidelis mẽte p̃ditus. Jeiu n⁹ deuot⁹ apparitiōe miraculosa non ꝑ hibitus sine cōsciẽtia peccati mortalis legitime cōfessus in cōuersatiōe crimine non notat⁹ corpore mũdus a ministro idoneo tꝑe debito. et recta intẽtiōe sumpt⁹. vbi. xv. notanda cōmemorat.

¶ Primo dicit hō. ꝙ sʒ angeli beati mā ducẽt xp̃ʒ in specie in ꝓtum eivniũtur in fruitiōe caritatis ꝑfecte et visiōe ma nifesta non tamen cōtingit eis spũaliter mā ducare hoc sacramẽtum quod est per fideʒ credere in christum cum voluntate sumendi hoc sacramentum.

¶ Vtrum brutum possit sumere corpus [sect. 7] xp̃i sacr̃aliter. Rñ. vt. s̃. patuit quod non.

¶ Sʒ nunq̇d si mus comedit illas spe [sect. 8] cies trāsibit corp⁹ christi in eius vẽtrẽ. Rñ. sa. B. in. iiij. d. xiij. q̇dā dixerũt quod sic ꝑ rationẽ supradictā. Sʒ alijs videtur q̇ nō. ꝙ xp̃s non ẽ sub illo sacr̃o nisi eaten⁹ quaten⁹ ẽ ordinabilis ad vsum humanũ. s. ad manducationẽ: sʒ sicut ꝓ ci to muerodit. ita et tam cito inhabile facit et sacr̃m esse desinit. Et hoc ẽ opi. cōmunior ꝓʒ. S. Bo. et magis pia. et sic ptʒ qȯ solis hominibus debet dari non brutis. vel q̇buscũꝓ etiam āgelis: ꝙ illusio esset. ¶ Secundo dicit viator: ꝙ nulli mortuo [sect. 10] debet dari et si petunt illusio est.

¶ Tertio dicit adultus: quia licet greci antiquitus pueris darent vt de conse. distin. ij. paruulli tamen sacramentaliter sumere non possunt quia non vtuntur sacramento vt sacramentum. sed vt communi cibo propter carentiā discretionis.

¶ Sʒ quando est etas debita. Rñ. aureolus [sect. 11] vbi. s̃. quod relĩquẽdũ ẽ arbitrio boniviri. Et ideo dico quod tũc est etas debita quā do pueri hñt vsũ rōnis quod pñt ꝛcipere ȯuotionẽ h⁹ sacr̃i et discernere et dijudi care corpus christi et reuereri ab alio cibo saltẽ ex alioꝛ ĩstructiōe quod potest eẽ ĩ. x. vel saltẽ in. xij. anno. vñ si apparerẽt in eis tunc signa discretiōis et reuerẽtie possunt sumere ꝓʒ Tho. ĩ. iiij. d. ix. ĩmo. debẽt saltẽ semel in āno sumere vñ tenẽt̃ **[[Fo.cxxxvj.]v]** ad hoc eos inducere q̇ eoꝛ habẽt curā. ¶ Quarto dicit fidelis. ꝙ nulli infideli [sect. 13] debet dari. ĩmo nec infidelis potest sume re sacr̃ꝛr ẽt nisi habeat ĩtẽtionẽ sumẽdi ip̃m vt sacr̃m ecclesie. lʒ ipse non credat. ¶ Sed nunquid cathecuminis debeat [sect. 14] dari. Rñ. aure. vbi. s̃. quod non ꝙ non sunt de familia christi per baptismum.

¶ Quinto dicit mẽte p̃ditus. vñ demo [sect. 15] niacis et amẽtib⁹ non debet dari. distinguit tamen aure. vbi. s̃. aut talis amẽs nun ꝓ habuit vsum rōnis. et tali non dʒ dari aut aliqñ habuit vsuʒ rōnis. et tũc subdistinguit. quod aut ostẽdit signa deuotio nis extra et sic potest cōmunicari aut non p̃ tẽdit signa deuotionis. et tunc recurrẽduʒ est ad tẽpus preteritũ ꝙ si ante in saniā petijt etdeuotionẽ ad ipsũ habuit potest dari et debet in articulo mortis: si non timetur de periculo euomẽdi. vel alteri⁹ irreuerẽtie vt habetur. in. c. his q̇ xxvj. q. vj.

si ꝯo nullam deuotionẽ ad ip̃m habuit tpe sanitatis nec eũ petijtȯbito tẽpore nullo mō eis dʒ dari. Jdẽ dic. de moniacis ſʒ p̃fatā distinctionẽ ſʒ Th. in. iiij. di. ix. in. iij. p. q. lxxx. amẽtib⁹ veroqui habẽt dilucida interualla potest dari tunc quando habẽt vsum rationīs ſm aure predictũ vbi. s̃. Multo fortius pōt dari illis q̇ largo modo dicunt̃ amẽtes s. quod habẽt debilẽ vsum rationis dummodo possint aliquam deuotionẽ huius sacramenti concipere.
¶ Sexto dicit ieiun⁹ nam quicũqꝫ ali **[sect. 16]** quod comestibile vel potabile post me diā noctẽ sumpsit nullo mō potest cōmunicare siue digesserit siue non de cōse. d. ij. c. liquido. vij. q. j. nihil de cel. mis. ca. ex parte. Excipitur casus infirmitatis: quia si de eorũ periculo mortis dubita tur etiam post cibum sunt communicā di ne sine ɔmunione decedant de conse di. ij. presbyter nec ob. c. sacramẽta de cōsec. dj. j. quia obrogatum ẽ et de hoc vide. infra missa. §. iij. q. v. vj. et. xiiij. cum tribus se.
¶ Septimo dicit deuot⁹. Nam sicut qui **[sect. 17]** cibũ corporalẽ non potest digerere vel masticare non est apt⁹ māducare ipsum sic qui deuotionem non habet non est di gnus cōmunicare de ɔse. di. ij. c. illo et. c. trib⁹ gradib⁹. vñ. S. Bo. in. j. d. xij. maiorez inquit efficatiā recipit hō in vna missa vel mā ducare cum bona preparatione qꝫ in multis si se non preparet di ligenter.
¶ Octauo dicit apparitione miraculo **[sect. 18]** sa non ꝓhibit⁹. Nam si apparet ī forma pueri vel huiusmodi non dʒ sumere sʒ p̃fatũ Aureo. vbi. s̃. qꝫ non apparet sub specie cōueniẽti humane refectioni dicit tñ. s. Tho. in. iij. par. q. lxxxij. quod consulẽdum esset presbytero quod iterato corp⁹ et sanguinẽ domini consecraret et sumeret sʒ ego non credo qꝫ que fiunt miraculose non sunt sub legib⁹. l. nam ad ea. ff. ȯ le. et etiā qꝫ ꝯisiłr posset ẽt in alia cōsecratiōe sic apparere. et sic esset ꝓcessus ī infinitũ. ¶ Nono dicit sine ɔsciẽtia pctī mortał. **[sect. 19]** Nā suscipiẽs cum cōscientia peccati mor talis peccat mortałr ſʒ Aureo. vbi. s̃. et cōiter omnes sʒ si consciẽtiā non habet de mortali peccato non peccat mortalit̃ ſm Aure. vbi. s̃. nisi sit ignorātia crassa vł affectata qꝫ debitam diligẽtiam de cōmissis non adhibuit Landul. ī. iiij. dist. ix. dicit quod diligẽtia debita est quando fa cit illa que prudẽs facit de re quam vel let studiosissime examinare et Sc. ī. iiij. di. dicit quod tene tur q̇s se examinare ſm diligẽtiam nr̃e fragilitati possibilem. Addi tamen Aur. quod quando q̇s dolet ȯ preteritis peccatis mortalibus cummissis. et habet propositum non peccandi deuotione ad sacramentum quod potest p̃sumere quod non sit in mortali.
¶ Vtrum p̃sbyter peccet mortaliter dā **[sect. 20]** do ei quẽ scit in pctō mortali cōstitutũ. Rñ. ſʒ Ric. in. iiij. d. ix. quod si talis non petit sibi dari sic peccat sibi dādo. si vero petit et tũc distingue aut est notori⁹ pec cator. et sic peccat si ei dat qꝫ hʒ contra ipsum legittimā exceptionez. Aut non ẽ notorius qꝫuis possit probari per duos testes vel tres et si petit inocculto debet ei denegare qꝫ hʒ legitimā excep tionẽ ɔ̃ eum et moneat ne petat in publicovt hr̃ de conse. d. ij. ne prohibeat quod pe-**[Fo.xxxviiij.r]**tit si vero petit publice tunc si est sacer dos extraneus non debet sibi dare qꝫ legitimā habet cām de cōse. di. ij. trib⁹ si autem est sacerdos ꝓprius parochialis sic ȯbet sibi dare qꝫ nullaʒ hʒ exceptionẽ quā ī publico possit obicere ȯ of. iu. or. c. si sacerdos. Nec ob. quod sit maius peccatum sumere cum peccato mortali qꝫ ĩfamari qꝫ sacerdoti ministrāti corpus christi peius est peccare mortaliter ĩf amā do iniuste peccatorẽ occultum qꝫ quod ille mortaliter peccet qꝫ nullus dʒ mortale cōmittere vt aliũ a mortali liberet. Pec cator tamen occultus secundum sctm̃ Tho. iij. q. lxxx. poti⁹ dʒ eligere infamari qꝫ indigne ad mensam christi accedere. Quod credo verum quando q̇s indigne accedit. s. cuʒ mala voluntate puta qꝫ non penitet de peccatis secus esset de indigne sumẽte qꝫ non est cōfessus. de quo dic vt. s̃. eucharistia. ij. §. v. et. j. §. xxiiij.

¶ Sed nunquid esset min⁹ malum dare **[sect. 20]** tali hostiā non cōsecratā vel non cōsecrare et sic sumere. Rñ. quod non vt pʒ ī. c. de ho mine de cele. mis. Jō dr̃prorsus quidez falsa remedia sunt abiciēda q̃ sunt veris periculis grauiora ibidem.
¶ Quid si solū sit suspectus de crimine **[sect. 21]** mortali. Rñ: quod si suspitio sitviolēta et no toria dicēdū est sicut de eo quez scio in mortali secundum q. s̃. dictuz est ałs non elicitur. ij. q. j. c. ij. et. iij. in gl. et. xxxij. q. j. dixit dominus.
¶ Vtrum exñs in peccato mortali peccet **[sect. 22]** vidēdo corp⁹ xp̃i. Rñ. quod non dūmō cum hu militate et reuerētia videat. Siłr non pec cat tāgēs ex necessitate puta ꝓ cecidit ī terrā et huiusmodi ꝓz. S. Boñ. et sctm̃ Tho. in. iiij. di. ix.
¶ Quid de illo q̇ lz non sit vere in pecca **[sect. 23]** to mortali tamen ꝓz ɔ scīaz scrupulosam se existimat eē. Rñ. quod peccat mortaliter ni si eam deponat ꝓ q̇cquid fit ɔ̃ ɔsciētiā edificat ad gehennā. vñ nisi sit ex ꝓba bili cōiectura debet deponi vt in. c. inq̇ sitiōi de sen. ex. ꝓ vt dicitur in. c. non soluz de reg. lib. vj. decet et expedit vt cōscientie puritati non desit iudicium rationis nedū spiritualis profectus querit̃ salutis dispendium incurratur hec ibi. ¶ Decimo addit legitime confesius ꝓ ꝗtumcūꝗ doloret de peccato cōmissio non sufficeret vt digne sumat. sz opz legitime cōfiteatur aliter peccat mortaliter nisi vt est dictū. s̃. eucharistia. ij. §. v. Tenet tamen Aur. vbi. s̃. quod sacerdos par rochialis qui non hz alium sacerdotem et religiosus in via cum socio non sacerdo te quod possunt celebrare cum cōtritione et cum proposito confitendi ex quo non ha bet cui cōfiteatur ꝓ religiosus non pōt extra suum ordinē cōfiteri in religione minorū. Quod limito tamen veruz qñ sine alioꝛ admiratione desistere non po test aut ꝓ tenetur celebrare. Jdē dicas de eo qui volēs communicare coraz sacerdote celebrāte recolit aliquod mortale non confessum legitime quod potest communicare cum contritione et proposito confitēdi quando sine admiratione et aliq̃li nota non posset desistere quin cōmunicaret nec habet aut tēpus aut sacerdotem cum quo confiteri posiit.
¶ Vndecimo dicit in cōuersatione cri **[sect. 25]** mine non notat⁹. vnde histrionib⁹ et hu iusmodi: non debet dari de conse. d. ij. ꝑ dilectiōe dicitur putoneo maiestati di uine nec euāgelice discipline congruere tam turpi et infami cōtagione fedetur vnde secundum gl. ibidem nec talibus nec cuicūꝗ infami notorie manifeste danda est eucharistia. Si tamen reuertatur ad dñm eis cōio et recōciliatio non negatur vt ibidem dr̃ in. c. se. Non est tamen intelligendum sic vt statim debeat ei dari eucharistia sicut fit a multis et male sed propter reuerentiam sacramenti debet differri vsꝗ post peractam peniten tiam quam publice debet facere nisi ar ticulus necessitatis vel pietatis aliqñ in casu aliter fieri persuadeat.
¶ Vtrum sit dāda euchraristia suspendē **[sect. 26]** dis vel decapitandis pro suis maleficijs. Rñ. quod sic si peniteant et pure confiteātur vel cupiant confiteri si possent ꝓ nec eucharistia nec sepulturā est eis deneganda et missa pro eis potest celebrari et oblatiōes offerri. xxvj. q. vij. ca. **[[Fo.xxxviiij.]v]** j. et vl. d. l. penitentes et. xiij. q. ij. ꝑ obetintib⁹ immo hodie in cle. j. de pe. et re. precipitur offālibus quod eis administra re permittant si petunt.
¶ Quid de excommunicatis ĩterdictis **[sect. 27]** scismaticis et hmōi. Rñ. quod nullo modo debet eis dari. Addit corpore mundus s. ab ea immundicia que toli potest ałr non tollēdo ꝓz Aureo. vbi. s̃. peccat grauiter cuz tali immundicia sumēdo eucharistiam. Sz immundicia q̇ toli non potest puta lepra fluxus sanguinis vł seminis et alia infirmitas non impedit sumptionem eucharistie sed bene celebrationez misse secundum quod dictum est. s̃. cor pore viciatus.
¶ Vtrum nocturna polutio ĩpediat sū **[sect. 28]** ptionē huius sacramēti. Rñ. vt colligo ex. s. Bo. in. iiij. di. xij. et Aureo. vbi. s̃. et est cōmunis opi. quod aut polutio ꝓuenit ex cā peccati mortalis certa vel probabili puta ex crapula vel morosa cogita tione et huiusmodi

et sic necessario tene tur abstinere aliterpeccaret mortaliter vt colligitur in. c. non est. vj. di. et est ar. in. c. quisq̣s. xiiij. q. j. quia licet ipsa pollutio secundum se non possit esse peccatum mor tale habet tamen peccatuʒ mortale an nexum ratione sue cause. Jstud ego limito verum nisi priusq ̣ summat aut ce lebret conteratur de peccato et confitea tur quia si conteritur et confessus est de peccato et necessitas vel scandalum cogat ad celebrandum vel sumenduʒ nō peccabit. Sine necessitate tamen non credo etiam confessus possit sine pecca to sumere vel celebrare sed bñ sine mor tali peccato secundum Jo. de saxo. im summa et Pe. de pał. in. iiij. Aut pollutio proue nit a causa que est peccatumveniale ta men probabiliter et sic non impedit ne cessario sed de congruo nisi portior cā vrgeat ꝗʒ Ri. in. iiij. et ꝗʒ Tho. in. iij. par te. q. lxxx. peccat venialiter si sine cā ne cessaria cōicetvel celebret nisi in duob⁹ casibus secundum predictũ Jo. ¶ Prim⁹ quā do est dies festus in quo est consuetuʒ communicare. ¶ Secũdus quando immineret scandalum nisi celebraret puta quia alius non est vel est prelatus q̣ consueuit celebrare et huiusmodi. Similiter dico de illa que prouenit ex illu sione diabolica et hec ꝓpter duo. ¶ Pri mum propter immunditiam corporis. ¶ Secundum propter euagationẽ mẽ tis siue ĩeptitudinem. Jdem dic quando prouenit ex causa que nullũ est pec catum quod de congruo debet abstinere. Jn hoc casu sanctus Boñ. vbi. s̃. et bene distinguit dicens quod aut sentit inqui nationẽ illam nomin asse mul tum aĩaʒ et sic ꝯsulẽdũ ẽ quod aut reuerẽtiā sacr̃o et ab stineāt. Si autem sentiat magis expeditam naturā. et vlteri⁹ denotio vel solẽnitas vel alid̃ qd̃ multum recōpẽset puta ca ritas alteri⁹ q̣ cogereť celebrare in meo tali vel cōpassio aĩaꝫ et huiusmodi ad sumen dũvel celebrandum trahat tũc arbitror dicit ip̃ʒ sine remorsu conscĩe accedere posse. Aut pollutio ꝓuenit ex diabolica tẽtatione vt puta quando cum maiori deuotio ne disponit celebrare aut rōne solẽnitatis et huiusmodi citius polluiť sicut de illo le gitur in collationib⁹ patrũ q̣ sẽp̣ hanc patiebať in festis quando erat cōicatur⁹ cui decretũ fuit vt sp̣ cōicaret et sic cessauit talis illusio: et sic non dʒ abstinere.
¶ Sʒ per q̣tum tp̃s dʒ abstinere. Rñ. q̣ **[sect. 29]** p̣. xxiiij. horas ꝗʒ Albe. et sanctuʒ Tho. Sed Pe. de pał. limitat verum cum accidit citra mediā noctẽ sed si ante mediam noctẽ accideret abstinere non teneť nisi quando ꝓuenit ex cā mortalis peccati.
¶ Quid de coitu cōiugali. Rñ. credo di stinguendũ forevt de pollutiōe noctur **[sect. 30]** na nisi quod potest esse quod exigẽs peccaret mortaliter et tamen reddẽs inuit⁹ non pec caret et sic solũ in exigẽte caderet prohi bitio non in reddẽte et. c. omnis hō de cōsec. d. ij. et. xxiij. q. iiij. sciatis debet intelligi de consilio in coitu in quo non est pecca tuʒ vel saltem solum veniale. Credo ta men quod exigẽs non digne suscipiat sed per. xxiiij horas ad minus debet abstinere de bono ꝯsilio non de precepto vt no. in gl. in. d. c. omis. et sequitur pe. de pał. et tho. in. iij. parte. q. lxxx.
¶ Vtrum mẽstruata vel mulier post par **[sect. 31]** -**[Fo.cxxxviij.r]** tũ immediate dʒ abstinere. Rñ. quod non de necessitate si tamen ex reuerẽtia absti net non peccat di. v. c. ad eius et de puri. post par. c. vno dũmodo cōicet secundum insti tutionẽ ecclesie ĩ. c. omnis. de peni. et re. ¶ Vtrum somniũ homicidij vel alterius **[sect. 32]** pctĩ mortalis ĩpediat sumptionẽ hmōi sacr̃i. Rñ. quod huiusmodi somnia non inducunt pollutionẽ corp̣is nec tātā distractionẽ mẽtis sicut somniũ fornicatiōis ꝓpter intẽtionẽ delectationis et ideo non impe dit. Si tamen somniuʒ homicidij ꝓueniat ex cā que est mortale peccatum impedit sumptionẽ sacr̃i rōne sue cause secundum sanctũ Tho. in. iij. parte. q. lxxx. intellige nisi prius conterať et cōfiteatur.
¶ Tertiodecĩo dicit a ministro idoneo. **[sect. 3]** s. ascer dote de conse. dist. ij. ꝓuenit. naʒ nullus tāgere dʒ etiam diaconus nisi in necessitate vt si casu caderet ĩ terrā vel aliquo alio casu. lxiij. di. diaconos. Veꝫ est quod diacon⁹ cum p̃sbyter est fessus. vel alias impotẽs et

necessitas cogit de ius su p̃sbyteri potest dispẽsare vel etiaʒ sine iussu quando iussus expectari non potest vt not. Hug. in. d. c. diaconos aliq̇ etiam tenẽt vt no. Pa. in. c. qꝫto de consue. quod etiam laic⁹ potest administrare tp̄e necessitatis articuli mortis quando nec sacerdos vel diacon⁹ adest alle. §. ve⁊. xxij. di. Jtem alij tenẽt quod in tali necessitate mortis lʒ per se eucharistiā assumere nec ob. ca. fi. xxiiij. q. j. q̃ loquitur de hereticis a q̇b⁹ non lʒ accipere sed tamen Pa. tʒ ꝯriũ. s. quod non lʒ nisi sacerdoti administrare et credo sit securior opi. q̃ in tali necessita te cōstituto dicitur crede et māducasti. ¶ Sʒ an debeat a ꝓprio sacerdote solũ [sect. 34] sumi. Rñ. quod potest sumi a proprio ep̃o et archip̃sbytero de offi. archi. c. iij. et a ꝓprio sacerdote et ab habẽte licentiā ab eis caueat religiosus q̃ si mīstrat excōi cationẽ incurrit vt dicit. j. excommuni catio. v. casu. xij.
¶ Decimo quarto. dicit tp̄e debito: q̃ q̊ [sect. 35] ad celebrationẽ misse req̇rit̃ dies et non nox. vt. j. missa. §. xlj. Quo vero ad alios cōicare volẽtes non inueni quin possit oī hora recipi dũmodo sint teiuni ve⁊ est quod mane diei est congruentior hora. ¶ Jtem quod non omittat̃ q̇n sumat̃ saltem [sect. 36] semel in anno ī pascha q̃ ad hoc tenet̃ q̇libet fidelis postqꝫ ad annos discretiōis p̄uẽit nisi ex aliq̃ rōnabili ad tp̄s de ꝯsilio ꝓprij ꝯfessoris duxerit abstinẽdũ vt in. d. c. omnis alr peccat mortalr qꝏ autem q̇dā voluerũt ĩtelligere p̃cise de die pasce non bene senserũt. vnde papa eugeni⁹ declarauit ad remouẽdas ambiguitates quod sufficit quod suscipiat in die iouis sancta et vlteri⁹ vsqꝫ ad dñicā post pasca īmediate sequẽtẽ īclusiue quādo magis sue deuotioni videbit̃ expedire et sic satisfacit p̃cepto credo quod magis ar tant̃ quo ad pueros sub pena mortalis pctī habẽtes curā puero⁊ vt ad hoc sa cr̃m eos inducant tp̄e pasce qꝫ ipse cuʒ ignorātia eos excuset saltẽ vsqꝫ ad tp̄a. xviij. an. vel circa item tp̄e debito. s. vt solũ semel in die cōicet secundum sanctũ Tho. ī iiij. di. xij. ar. de ꝯse. di. j. sufficit pluries autem non licet nisi vt dicit̃. j. de sacer. in ti. missa. §. xlv. Jteʒ dic tp̄e debito vt. s. nō vadat statim ad sumendũ postqꝫ cōfes sus q̇ ī multis fuit pctīs et magnis sed dʒ pluries cōfiteri pri⁹ et orationib⁹ et ie iunijs se odoriferũ reddere ar. de pe. di. j. non sufficit. et. c. in actione.
¶ Sed nũq̇d vr̃ rōnabilis cā abstinẽ [sect. 37] di cum q̇s dicit se odiũ habere ꝯ aliquẽ. Rñ. quod non nec aliud pctm̃ mortale q̃ te netur desistere et cōteri et cōflteri excōica re aliter non cōicās saltẽ semel in anno excōicādus est de cōse. di. ij. si q̇s intrat et. d. c. omnis.
¶ Vtrum liceat quotidie sumere. Rñ. �means sanctuʒ bo. in. iiij. di. xij. quod qꝫtum est ex [sect. 38] parte sacr̃i cuius virtus est hoibus salutaris vtile est hoīb⁹ ip̃m quotidie su scipere facit. c. si quotiẽscũqꝫ de cōse. di. ij. sed ex parte sumentis in quo requiri tur vt cum magna deuotiōe et reuerentia ad hoc sacr̃m accedat aliquando expedit quotidie sumere et laudabilr quādo quotidie se p̃paratũ īuenitet hoc voluit dicere Aug. de cōse. di. ij. c. non iste. sic vi ue īq̇t vt merearis quotidie accip̄e. Sʒ q̃ multotiẽs in plurib⁹ hoībus huius **[[Fo.cxxxviij.]v]** deuotiōis impedimẽta occurrũt ꝓpter īdispositionẽ corp̄is vel anime non est vtile omnibus ad hoc sacramentũ quotidie accedere sed tātũ quando se p̃paratũ in uenit quia maiorẽ efficaciaʒ recipit ho mo in vna missa vel māducatione cuʒ bona p̃paratiōe qꝫ ī multis si se non preparat diligẽter. Et ideo si quis cognoscat experimẽtaliter quod ex frequẽti sum ptiōe hui⁹ sacr̃i feruor caritatis augea tur ī eo et reuerẽtia ad sacr̃ʒ non minuit̃ quotidie dʒ cōicare vel saltẽ frequẽter. Si autem sentiat per multā frequẽtationeʒ quod reuerẽtia minuit̃ et feruor non crescit dʒ īterdũ abstinere vt postea cum maiori reuerentia et deuotione accedat.
¶ Decimoquinto. dicit recta intẽtione [sect. 39] s. vt per ip̃ʒ vniamur xp̃o per caritatis amo rẽ et muniamur ꝯ diaboli tentationes. ¶ Vtrum debeat dari ad accipiẽdũ aliqꝏ [sect. 40] experimẽtũ. Rñ. quod nō. ij. q. v. ꝯsuluisti et de pur. c. ex tua⁊. Nec ob. c. sepe cōtingit. ij. q. v. q̃ illud abrogatum est vnde nec ꝓpter purgationẽ infamie vel propter aliud temporale

dʒ dari vel sumi. ¶ Addo. xvj. in sumptiōe secundum Durañ. **[sect. 41]** vt. s. sumat̃ discrete et leuiter dẽtibus an terioribus terat̃ et lingua moliatur ne aliqua pars eius dantibus inhereat. ¶ Addo et. xvij. ꝗʒ cũdẽ Durañ. s. vt nō **[sect. 42]** statim post cōionẽ expuat ꝑpter reuerentiā sacr̃i ne si aliqua ꝑs sacr̃i inhesisset dẽtibꝰ expui ꝛtingeret. Jtẽ vt nō statim vadant ad manducādũ aliũ cibũ. Vñ dʒ esse aliqua mora et tāta quod ille spẽs sint consumpte vel alterate ꝑpter reuerẽtiā sacr̃i. Vnde dʒ saltezʒ aliquas oratiōes priuatas dicere anteqꝫ aliquẽ cibũ sumat non requiritur tamen tale spacium sicut dicitur in. c. tribus de conse. di. ij. quia illud abrogatum est.
¶ Quid si euomat̃. Rñ. quod si per ebrietatẽ **[sect. 43]** vel voracitatẽ euomerit laicus. xl. dies dʒ penitẽ. c. si quis per ebrietatẽ de cōse. di. ij. clerici vel religiosi ꝑ. lxx. eꝑi ꝟo ꝑ xc. si vero per infirmitatẽ euomerit ꝑ. lxx. dies penitere dʒ. d. c. si quis per ebrietatẽ. ¶ Vtrum actꝰ ꝛiugalis sit ꝑhibitꝰ post cōionẽ. Rñ. quod non quo ad reddẽtẽ qꝫ tenet̃ ad hoc sʒ quo ad exigẽtẽ est ꝑhibitũ eodem die non tamen peccat mortaliter si exigit sed solusʒ venialiter secundum Alber.

Eucharistia. iiij.

circa efficaciā sacramenti huius quero quis sit eius effectꝰ. Rñ. secundum sctm̃ Bo. ĩ. iiij. di. xij. et cōiter alios quod prĩo cōfert̃ gratia cum virtute caritatis omnem enim effectũ quẽ facit cibꝰ et potus qꝫtusʒ ad vitam corporalẽ facit hoc sacramentũ ad vitam spiritualẽ Jo. vj. Caro mea ve re est cibꝰ. Vnde reficit spiritualiter qꝯ sine gratia esse non potest et conferт̃ gratia cum virtute caritatis quia iste panis non est simpliciter panis sʒ cōiunctus cum diuinitate et ideo est sicut carbo igni vnitus et amor non est ociosus. Jdeo ꝑ hoc sacramentũ qꝫtũ est de sui virtute non tantum habitꝰ gr̃e et virtutis cōfertur sed etiam excitat̃ in actũ Et ideo anima spũaliter reficitur. Et hoc delectatur. et quodāmodo inebriat̃ a dulcedine bonitatis diuine. ¶ Secundo virtutes augent̃ sicut per cibũ corpus augmẽtatur. ¶ Tertio peccata venialia remittũtur sicut per cibum corpus restaurat̃ qꝯ quo tidie deperdit̃. Vñ remittuntur peccata venialia q̃ minuũt caritatẽet plura et pauciora secundum quod hō magis vel minus se disponit. ¶ Quarto remittit̃ etiam mor tale quando existẽs ĩ mortali non habet cōsciẽtiā ipsius nec affectũ. Vnde reue rẽter accedẽs qꝫuis ante de eo non fuerit cōtritus cōsequitur gr̃aʒ caritatis q̃ contritionẽ ꝑficit et remissionẽ peccati. ĩmo nedũ valet sumẽti sed etiam offerenti et illis ꝑ quibus offert̃ ad remissionem pene debite suis peccatis secundum deuotionem maiorem vel minorezʒ. Aduerte ta mẽ hic secundum Pe. in. iiij. di. ix. quod si quis fecit debitā diligẽtiā qꝫuis sit in mortali ignorās non peccet lʒ meretur et ei valet ad remissionẽ peccatoꝛ. si vero fecit diligẽtiam non debitam sed secundum suā fragilitatem qꝫtusʒ potuit sic non meret̃ nec etiam peccat. si autem non adhibuit diligentiā possibilẽ humane fragilitati. sʒ fuit negligẽs in discutiendo: et sic peccat mortaliter sumendo si est in morta-**[Fo.cxxxix.r]**li qꝫuis ignorans qꝯ limitat Ri. in. iiij. di. ix. quando si adhibusset diligentiā secundum hu manā fragilitatem peccati mortalis re cordatus fuisset. ¶ Quinto p̃seruat̃ hō a pctĩs qꝫ spiritualit̃ roborat̃. vñ Jnn. inquit. Eucharistia liberat a malo ꝛseruat in bono delet venialia et cauet mor talia huiꝰ etiam virtute sacr̃i ꝟtutes augentur oĩm gratiarũ fructus exuberat. ¶ Vtrum in omnibus habeat efficaciam **[sect. 1]** suā. Rñ. quod non sed opʒ. ¶ Primo istum cibũ ab alijs discernere per fidẽ. ¶ Secũdo hospitiusʒ p̃parare per sui probationẽ. ¶ Tertio in hospitio preparato recipe re cum honore et deuotione primũ et secundũ no. j. Corin. xj. non dijudicans et ꝑbet autẽ. et qꝫ multi hoc non faciũt iō imbecilles infirmi et dormiũt multi.

¶ Vtrum incurrat culpā mortalē qui nō [sect. 2] recipit effectū hui⁹ sacramenti. Rñ. san ctus Bo. in. iiij. d. xij. quod lʒ vir iust⁹ ex q̃dam corruptione vel distractione non p̃parando se debite nullam vel modicā re portet efficatiā non tamen incurrit culpam mortalē secus autem de illo q̇ non suscipit effectū huius sacramenti q̃ in digne accedit. s. existēs in mortali et huiusmodi q̃ sic mortaliter peccat.
¶ Vtrum istud sacramentum habeat [sect. 3] efficaciam in aliquo qui est in peccato mortali. Rñ. sanct⁹ Bo. vbi. s̃. quod lʒ non sit artanda dei largitas quin aliquādo faciat et possit facere omnis culpe remissio nem tamen secundum forū cōe et generalem rationem institutionis huius sacr̃i. q̃ sic datū est ī cibum illis q̇ sunt de corpore mistico christi et omnes tales habēt charitatē ideo non habet efficatiam in eo qui est in peccato mortali sed in solis istis.
¶ Vtrum venialia peccata impediant [sect. 4] effectum huius sacramēti. Rñ. ſʒ Tho. in. iij. dist. q. lxxix. quod non loquēdo de ve nialib⁹ ꝓut sunt p̃terita. Sʒ ꝓut sunt in actu non impediūt ex toto sed in parte. Nam sicut dictū est effectus huius sacramēti est non solū adeptio habitualis gratie et charitatis. sed etiam quedam refectio actualis spiritualis dulcedinis que quidaʒ impedit̃ si aliquis accedat ad hoc sacramentū mente distracta per peccata venialia. non autem totaliter aug mentū spūalis gratie et charitatis.
¶ Vtrum habeat maiorem efficatiam [sect. 5] in sumptione plurium hostiaruʒ simul q̃ʒ in vna. Rñ. secundum Tho. vbi. s̃. quod non q̃ licet sacerdos in vna missa cōsecret plu res hostias non tamen multiplicatur effectus huius sacramenti quia non est nisi vnum nec est plus virtutis in mul tis hostijs cōsecratis q̃ʒ in vna sub omnibus et vna sit totus xp̃s. Jdeo sumēs plures hostias simul non percipit maiorem effectuʒ in pluribus vero missis multiplicatur sacrificij oblatio quod ideo multiplicat̃ effect⁹ sacramenti.

Eunuchus

an possit ordinari vide supra corpore viciatus. §. j.
¶ An debeat portare puluerem. Rñ. qð [sect. 1] non. lv. distin. eunuchus.

EXactio

nō est vbi q̇s spōte soluit. vide glos. et Car. ī cle. pñti ð cēsi. et ibi dicit paul⁹ quod exigere et extorq̃re dicit violētiā vt. ff. de lega. iij. l. fideicōmissa. §. si rē suā dicit tñ quod si precessit extorsio licet sequat̃ voluntaria solutio quod satis ē exactio facit simi le qð no. Hosti. in. c. p̃terea. el. ij. de iure pa. et de pe. c. cōstitut⁹. Exactio aliquan do dicitur talia de qua habes. j. talia.
De notatis in hoc. §. et quod exigere sit ab inuito extorquere in iudicio not. ī. l. fideicōmissa. §. si re. de leg. iij. et in. l. non solum. et ibi gl. ff. sol. ma. et in. l. falsus. C. de fur. licet etiam quandoq̃ʒ extra iudicialiter vt per glo. et doct. in. l. si plures. §. assidue. ff. de admi. tuto.

Exaltatio

filia superbie vide infra superbia. §. ij.

Examinatio

que debet fieri in ordi nādisvide. j. ordo. vij. et in cōfirmādis vide. s̃. confirmatio.

Excepta

intelligit̃ ĩ generali sermo ne ꝑsona loquẽs de iureiuran. capi. petitio. in glo. cum allegatis.

Exceptio

firmat regulam vide supra alienatio.

[[Fo.cxxxix.]v] Excommunicatio. j.

quid ẽ. Rñ. secundum Pa. suꝑ Rubrica eiusdẽ tituli excōmunicatio ẽ censura a canone vel a iudice ecclesiastica prolato priuans cōmunione sacra mentorum et quandoqꝫ hominũ. Facit ad hoc. xj. q. iij. c. audi.

Denotatis ĩ hoc. §. et q̇d sit excōicatio no. Bal. in. l. j. in. j. q. C. de here. insti. quod est separatio a gremio ecclesie nec est pena capitalis sed medicinalis. vt per Bar. in. l. fi. C. si a non cōpe. iudi. et Bal. ĩ l. j. col. x. C. de here. insti. et trahit secum executionẽ et per glo. Bar. et doct. in. d. l. fi. et in. l. si quis ticio. §. irritum. ff. de iniusti. rup. et irri. test. et quare et a quibus inferatur no. idem Bal. in prealleg. l. j. q. x. C. de hore. insti.

¶ Quotuplex est excōmunicatio. Rñ. q [sect. 1] duplex vna ȯr maior et hoc priuat a sacramẽtis et cōsortio hoĩm et ab ingressu ecclie et multis alijs de q̇b⁹ no. ĩ. c. a no bis el. ij. et. c. si vere eo. ti. xj. q. iij. in multis. c. Et hec dicitur anathema vt. xj. q. iij. §. euidẽter. ¶ Alia ȯr minor et hec separat a sacr̃is tamen vt in. d. §. euidenter. Jntellige ꝑcipiendis non ministrandis c. si celebrat de cle. excō. mi. et etiam ab ele ctione passiua. vnde reddit ipsum excō municatũ inhabilẽ ad quodcũqꝫ bñficiũ ecclıasticũ ɔsequẽdũ vt no. in. c. si ce lebrat de cle. exc. mi. vñ dicit Jnn. ibidẽ quod nec dignitatẽ aliquam conseq̇ potest nisi pri⁹ absoluat̃: etiam si eligẽtes hoc ignorant vt tʒ gl. ibidem et cōmuniter doc.

¶ Quot modis infligit̃ excōicatio. Rñ. [sect. 2] q tam maior qꝫ minor infligit̃ duobus mo dis.

¶ Aliquādo a iure cōi seu municipali vel statuto et hec dicitur excōicatio a iure de qua. j. excōicatio. v. et. vj. et. vij. ¶ Aliqñ infligit̃ a iudice potestatem habẽte. et hec ȯr ab hoĩe vel a iudice de qui bus dicitur vt no. in. c. nuper. eo. titu.

¶ Quis potest excōicare. Rñ. quod excōicare [sect. 3] excōicatiōe maiori ꝓprie spectat ad officiũ eꝑale vt pʒ ĩ. c. corripiant̃. xxiiij. q. iij. qꝑ. ȯr. Mucro eꝑi in. c. visis. xvj. q. ij. Jtẽ secundum gl. in. c. nemo eꝑs. ij. q. j. et ĩ. c. cũ in cunctis de elec. de iure. cōmuni possunt omnes ecclesiarũ ꝑlati vt in. c. cum ab ecclesiarũ. de of. or. vbi de hoc plene no. et voco ꝑlatum et iudicẽ ordinarium super plebẽ suam hic quẽcunqꝫ secunduʒ glo. in. d. c. cum ab ecclesiarũ qui prefici tur collegio vel vniuersitati ecclesiastice ab eo qui habet administrationẽ cũ iurisdictione vt puta ab episcopo vel qui est electus ad collegio. siue vniuersitate licʒ subsit alteri puta episcopo vt extra de elec. c. j. xciij. di. legimus hoc ve rum nisi eꝑi prescripsissent ne possent excōmunicare vel nisi vellent excōmunicare cum illa solẽnitate de qua in. c. debent. xj. q. iij. s. cum. xij. sacerdotibus cir cunstantibus habẽtib⁹ candelas accẽsas in manibus quia solum episcopi ta li modo excōmunicare possunt etiam excōicare illi quibus ex cōsuetndine. vel indulgentia cōpetit vt capituluʒ vt de rescrip. ex parte decani. Hosti. etiam vult quod in notorijs que non indigẽt indagine iudiciali: possunt excōicare etiam sacerdo tes parochiales ꝑmissa tamen monitiōe q posset tollerari vbi ex cōsuetudine haberẽt vel eꝑi ꝓhibitio non obstaret alias non nec. c. cum inhibitio. de clan. despō. quod allegat Ho. probat hoc potest etiaʒ dici quod qui potest facere statutum potest excom municare intelligo in ecclesiasticis

ēt si non sit sacerdos. excōicatiōe minori po test excōmunicari quis siue simpliciter de pe. dis. j. in actiōe siue ad tp̄s. lxxxvj. di. tāta et ab illis qui possunt excommu nicare maiori vt in. d. c. cum ab ecclesia rum no.
¶ Vtrum p̄lati excōmunicati interdicti **[sect. 4]** suspēsi a iurisdictione intrusi. et huiusmodi possint excōmunicare. Rñ. quod non xxiiij. q. j. audiuimus. c. ꝗ de cōces. prebē. cum similib⁹ et q̇ non seruauit interdi ctum. c. fi. de cōces. p̄bē. de quo tamen dic vt. j. excōicatio. iij. §. ij.
¶ Vtrum ille p̄lat⁹ q̇ tamen hꝫ tꝑalē iurisdi **[sect. 5]** ctionem possit excōicare. Rñ. quod non ar. de offi. ordi. c. dilectus.
¶ Vtrum sola cōsuetudo reddat aliquem **[sect. 6]** excōicatū. Rñ. ſꝫ Ho. quod sic quando ē approbata per papā vel per aliū p̄latū quo ad **[Fo.cxl.r]** suos subditos ꝗ perinde est ac si esset statutū alias non ꝗtumcunꝗ sit longa. ¶ Qui pñt excōicari. Rñ. quod vniuersitas **[sect. 7]** et collegiū ꝑhibent̄ excōicari ne contingat innoxios ligari. c. romana. §. in vni uersitatē. de sen. ex. li. vj. si tamen excōicaret̄ teneret snĩa vt ibidem not. glo.
¶ Vtrum excōmunicatus possit excōi **[sect. 8]** cari. Rñ. qd̄ sic pro eadē causa et pro diuersiset ab eodem iudice et a diuersis. c. engeltrudā. iij. q. iiij. c. excellētissim⁹. xj. q. iij. et de hoc vide glo. in. c. officij. e. tit. ¶ Vtrum ep̄s vel alius prelat⁹ possit ex **[sect. 9]** cōicare non suum subditū. Rñ. secundū cōiter doc. qd̄ non dummodo ratione delicti vel contractus seu rei de qua agitur non sit essectus de eius iurisditione. vt no. in. c. j. de priui. lib. vj. imo plus dico qd̄ proprius prelatus non potest ratā habere scd̄m Jnno. et alios in. c. prudentiā. de offi. deleg. etiam si sit lata in eius territorio quia qd̄ nullū fuit non potest ratificari et excōicatio aut est nulla aut statiꝫ ligat. vt no. in. c. pastoralis de ap. nisi feratur sub conditione.
¶ Qui ligant̄ snĩjs excōicatĩonis quo **[sect. 10]** rūcunꝗ prelatoꝝ prolatis per modum statuti. Rñ. vt colligo ex Pa. in. c. a nobis. el. j. de sen. exc. et Ge. in. d. c. vt animarū et distinguo sic quod aut sit contra statutuꝫ ab existētib⁹ in territorio statuētis siue sint subditi siue forenses et sciunt statu tū et sic sunt excōicati. Limitat hoc Jnno. vt refert Pa. in. d. c. a nobis verum qñ statutū est aptū cōpre hēdere tam subditos ꝗ non subditos. Sivero sunt ignorā tes sic non ligant̄ nisi ignorātia sit crassa vel supina. Si vero fit contra statutū extra diocesim statuētis sic non ligant̄ fo rēses subditi vero statuētis ligantur in quatuor casib⁹. ¶ Primo si statutū agit originare causam in territorio ꝓprio ex facto negatiuo cōmisso in limitib⁹ alte ri⁹ territorij. Exēplū puta statuto caue tur quod quicūqꝫ fecerit vbicūqꝫ furtum nisi infra mēsem a die cōmissi criminis com pareat corā iudice delicti vel corā nobis sit excōicatus iste faciēs furtum ligat̄ nō rōne furti non fiēdi ꝗ est factū negatiuū in territorio alieno sꝫ ex ea parte: ꝗ nō cōparuit qd̄ cōparere est factū affirmatiuū contrariū faciendū in limitib⁹ ter ritorij statuētis. Ratio ꝗ per edictū ad hec potuit arrari. vt in. c. ex tue de cleri. non resi. facit qd̄ no. de rap. c. j. et. c. romana. §. contrahētes. de foro compet. li. vj. ¶ Secundo ligant̄ quando statutū principaliter cōcernit rem subiectā statuentis. puta ep̄s excōicat per statutū clericos non residētes ligant̄ clerici etiam extra diocesim residētes ratione rei qua sub iecti sunt ep̄o quesita est in eius diocesi de fo. cōpe. c. fi. etiaꝫ si persona fit extra diocessimvt probat̄ in. d. §. contrahētes et per hoc qd̄ hic sequitur. ¶ Tertio vbi quis tenetur ad aliqd̄ faciēdū et illud nō facit factū videtur vbi illud facere debebat. vt. ff. de re iu. l. non facit et de vsu. c. j. li. vj. et qd̄ no. gl. magnā in. c. j. vt li. nō cōte. ¶ Quarto ligant̄ quando factū est prin cipatum in territorio licet fit completū alibi facit quod not. Jo. and. in. c. j. de priuile. lib. vj. de sagitante in loco non exē pto cum ipse sit exemptus vt efficiatur subditus vtriusqꝫ iudicis et per hoc pa tet quod religiosus facieus contra statutū qd̄ excommnnicat quemcūqꝫ qui assentit prelationi extra ordinem nisi prius restitutis libris est excommunicatus si assentit quia originatio facti

fit a subie ctione prelati statuentis licet efficiatur exemptus ab eo prestitum post cōsensum et sic determināt domini de ro. per no. per Jnno. in. c. preterea requisiti fuim⁹ de ap. et de illo qui excōmunicauit si ele gerit et ideo limita tex. d. c. vt animaruʒ qꝯ statuto non ligantur extra territoriū delinquētes quando delinquēset res circa ꝗ delinquit̃ et etiam ipsum delictum sunt totaliter extra prouinciā seu territoriū statuentis.
¶ Qui ligant̃ quando snĩa profert̃ non per viā. **[sect. 11]** statuti snĩe hoĩs. Rñ. secundum Pau. et Ge. vbĩ s̃. Aut profert̃ generaliter pro p̃terita. culpa. et sic non ligat eū q̇ eā ɔmisit extra territoriū snĩantis sʒ bene ligat subditū qui eaʒ cōmisit in territorio ꝗuis sit extra territorium tꝑe snĩe. Sed eū q̇ nō **[[Fo.cxl.]v]** est subdit⁹ seu de territorio lʒ ibi deliquerit: siue ꝑferat̃ generaliter siue speliter ɔtra eū non ligat eū extra territoriū existētē. nisi fuerit citatiōe preuētus an teꝗ recederet vel nisi ad requisitioneʒ iudex proprius sub quo degit ipsum ci taret ꝑut tenetur requisituū vt iret ad respondendū ꝓ si non faceret: posset excōi cari. Aut profert̃ spāliter ꝑ p̃terita culpa et sic ligat subditū q̇ delinquit extra territortū et ibi existentē. Ratio ꝓ cum co ram vtroꝗ ordinario possit cōueniri de fo. cō. c. fi. Ergo potest cogi per ordinariū ad cōparendū et sinō cōparet excōicari potest et licet nūcius exequat̃ citationē extra territoriū proprium tamen citatio decernitur facta in proprio territorio ipsius iudicis quo ad omnes effect⁹ nisi ante talē citationē alibi caperet domiciliū: quia tūc non posset citari nec cōsequēter excōi cari: tāꝗ cōtumax secundum cōem opi. lʒ Pa. in cle. pastora. de re iud. teneat qꝯ etiaʒ subditis extra territoriū citari non possit. Aut snĩa profert̃ generaliter vel spe cialiter ꝑ culpa futura. et sic eq̇pararet̃ statuto quo ad subditos solummodo in hoc. vt non liget ignorātes nec extra tertoriū delinquētes. Quo vero ad forēses postea delinquētes nullo modo cōparat̃ statutor nec ligant̃ ꝓ cum sumat snĩa vires incōtinēti contra quos profert̃ sic non potest cōprehēdere nisi subditos scꝯm cōiter legistas in. l. cūctos ppłos. C. de sū. tri. Et aduerte qꝯ ista snĩa ꝑ futuris culpis non potest ferri nisi mora in exhibē da satistactiōe vel culpa seu offensa pre cesserit. aut alia rōnabilis cā q̃ in ipsis sentētijs exprimēda est. vt ĩ. c. romana. .§. caueāt. eo. tit. li. vj. si tamen ferat̃ tenet: lʒ sit iniusta vt ibiden tenet Ge.
¶ Vtrum archiep̃s ĩ diocesi sui suffraga **[sect. 12]** nei delinquēs liget̃ statuto ep̃i excōicātis taliter delinquētes. et siłiter ep̃s q̇ fe cit statutum si facit ɔtra. Rñ. quod diuersa fuit opi. vt patet per Arch. et Ge. in. d. c. vt animarum tamen mihi plʒ opi. Jo. de lig na. in trac. de cēsura ecclesiastica quod aut statutū dicit quod q̇libet exercēs iurisditio nē in tali loco et tꝑe. vel celebrās in pōtificalibus sit excōicatus. et tūc facientes contrariū no ligant̃ ꝓ sic ep̃s vt ep̃s et archiep̃s vt archiep̃s faciūt contra et nō pñt ligari. Et sic intelligit opi. dicētiū qꝯ non ligant̃. Aut dicit statutū quod faciēs furtum vel aliud maleficiū sit excōica tus et sic ligant̃: ꝓ non committūt vt ep̃s vel archiep̃s sed vt priuatus. Et sic intellige dicentes qꝯ ligant̃. Destruat er go statutū si non vult ligari absolui tñ poterit a suo confessore.
¶ Quid si archiep̃s participat ĩ crimĩe **[sect. 13]** excōicati ab ep̃o suo suffraganeo. Rñ. q ligatur sententia iuris: et erit absoluendus ab ep̃o suo suffraganeo. c. nuper de senten. excom.
¶ Vtrum inferiores prelati. ab epis ha **[sect. 14]** beāt territoriū. Rñ. secundum Jo. an. in. c. cum contingat de fo. cōpe. et sequit̃ Ge. in. d. c. vt ammarū quod non. Limita nisi essent exēpti cum suis subditis scꝯm Jo. de san cto Georgio.
¶ Qūo ligant̃ subditi religiosorum ex **[sect. 15]** emptorū extra loca deliquētes. Rñ. Ge. in. d. c. vt animarū quod eo mō quo ligant̃ subditi ep̃oꝝ extra diocesim: ꝓ subiecte ecclesie sunt eis ꝑ territorlo. vt sunt iudices personarum. et non loci simpliciter dic. vt. j. sententia. §. v.
¶ An loca exempta sint de territorio vi **[sect. 16]** de. j. statutum. §. ij.

¶ Vtrum ignorātes ligenť statuto excōi [sect. 17] cāte factū dānatū. puta falsificantē instr̃avide. j. excōicatio. vij. casu vl. §. ij.
¶ Vtrum excōicatio ex iniusta causa vel [sect. 18] falsa liget. Rñ. qd̄ non ꝗtū ad deū. xj. q. iij. §. ex his sed quo ad ecclesiā si est ab eo qui iurisdictionē habet super euʒ sic ligat sed debet eā reuocare vel absolue re quando cognoscit errorē suū vel iusticiaʒ. non obstāte contradictione aduersarij: sed caueat iudex ne pretēdat errorē vel iniustitiā in pteiudiciū altērius partis indebite. c. sacro. de sen. excom. Et propterea caueat ille qui se tenet excōicatum iniuste vel ex falsa cā ne excōicatio nem contemnat ꝙ contēnendo eā peccaret mortaliter et posset excōicari. xi. q. iij. §. cum ergo: nisi in casibus de quib⁹. j. **[Fo.cxlvj.r]** excommunicatio. iij.
¶ Vtrum excōicās aliquē cōditionaliter [sect. 19] puta si non soluerit titio hinc ad pascha liget eū si non soluit: ꝙ non potuit vide pena. §. xiij.
¶ Vtrum snĩa excōicationis edita in fa [sect. 20] uorē alicuius liget si ille cuius fauore agiť consentit vt non faciat qd̄ ei precipi tur puta mandať titio sub excōicationis late snĩe pena vt soluat sempronio centū infra pascha sempronius est con tentus prorogare terminū vsqꝫ ad penthecostē. erit ne excōicatus titius non soluēs infra pascha. Rñ. qd̄ non secundum Pe. in. c. j. de loca. facit. c. preterea. de appel. Bar. in. l. j. §. et post operū. ff. de no. ope. nun. et Jo. an. in. c. quicūqꝫ. de sen. exc. li. vj. Ego addo notabile dictū bal. ĩ. l. ma ximū vitiū. C. de libe. prete. vbi dicit sta tuto caueť qd̄ frater excludat sororem a successione patris. Mortuus est pater. filius hʒ multos creditores qui vult ad mittere sororē suā ad successionē. et sic re nūciauit statuto. an creditores. possint impedire renunciationē tāqꝫ in fraudē creditoꝝ fiat et determinat quod nō. Et sic tenet etiam de alijs penis. Jntellige tamen si cōsensus prestatur ante cōmissaʒ penā ꝙ post penā inflictā cōsensus superueniens non tolleret eā. faciūt not. per Bart. in. j. §. sed si filius. ff. de lega. iij.
¶ Sed pone quod ꝓrogato termino titius [sect. 21] nō soluit ettā in termino prorogato erit ne excōicatus. Rñ. quod non si ꝓrogatio fit si ne autoritate iudicis. Sec⁹ si fieret cuʒ autoritate iudicis prorogātis mādatū quod erat vt solueret in pascha vtsoluat in penthecoste sub eadē pena: ꝙ sic ligareť aliter nō: ꝙ secundum Bald. in. l. tale pactū. ff. de pac. excōicatio non potest nasci ex pa cto sed ex sententia.
¶ Quare debet q̇s excōicari. Rñ. qd̄ so [sect. 22] lum pro peccato mortali cui est annexa contumacia: puta ꝙ monitus non vult resipiscere. vt est tex. in. c. nemo episcoporū. xj. q. iij. Nec mirū: quia nulla maior pena in ecclesia. vt in. c. corripiātur. xxiiij. q. iij. vnde dicit Pau. in. c. per venerabilem. qui filij sint legi. quod vbicūqꝫ in iure ecclesiastico reperitur pena mortis pro excommunicatione debet exponi. vt in. d. c. per venerabilem probať. propterea dicit tex. in. c. cum medicinalis. de sen. excommunic. lib. vj. quod iudex in ea proferenda debet se ostēdere prosequi. quod corrigentis est et medentis. hec ibi.

Excommunicatio. ij.

quomodo debet q̇s excommunicari.
¶ Vtrum requirať monitio precedens [sect. 1] Rñ. quod sic triplex: vel vna pro trib⁹ corā ꝑsonis idoneis facta cum interuallo dierū nisi necessitas aliud suadeat. vt not. gl. in. c. statuim⁹. eo. ti. li. vj. Aliter excōi cans sine monitiōe per mēsem vnū est interdictus ab ingressu ecclesie ipso facto. vt in. c. sa. ro. eo. ti. nisi sit ep̄s vel superior in. c. quia periculosum. e. ti. li. vj. Aduerte tamen hic qd̄ quando prelatus precipit sub excōicationis late snĩe pena subdito nec faciat tale crimē. tūc non requiriť alia monitio sed faciēs contra

statim excommunicatus est cum habet annexam cōtumaciā scd̄m Jo. de ligna. in tractatu. de censura.
¶ Vtrum debeat ꝑferri in scriptis. Rñ. q [sect. 2] sic et causam excōicatiōis expresse cōscri bere propter quā profert. Et exemplum huiusmodi scripture requisitus tenetur tradere infra mēsez excōicator quilibet aliter per mēsem vnū ab ingressu ecclesie et di uinis officijs est suspensus si est inferior ep̄o. vt in. c. cum medicinalis. eo. ti. lib. vj. Similiter in snīa suspensionis et interdicti est seruandum sub eadē pena vt ibidem.
¶ Vtrum in hāc penā cadāt prelati reli [sect. 3] gioso⁊ si hoc non seruāt. Rñ. Lap. vt refert Ge. in. d. c. cum medicinalis qd̄ non eo quod cōtinue habeant monere et corrigere subditos et sic oporteret semper habere ca lamū. Ego autem credo verū. ¶ Primo qñ periculū esset in mora vt non posset seruare predicta. qd̄ etiam tenet Jo. an. ibidem et gloss. in versi. temerarius. ¶ Secundo quando statuta sui ordinis aliā formā traderēt et illam seruarēt licet non **[[Fo.cxlvj.]v]** istā ꝓ no. in. c. qnalis et quando el. ij. in fi. de ac. ordo iuris non seruat̄ in regulario⁹. ¶ Tertio crederē excusari si ex ignoran tia cōtrafacerēt ꝓ faciłr religiosi ignorāt iura. vt in. c. vniēs. de simo. ałs non credo excusari. et sic limita Jo. an. ibidē qui tenet quod ligantur ista pena si non seruant predicta.
¶ Vtrum sit certa forma verbo⁊ determi [sect. 4] nata. Rñ. qd̄ non oportet tamen quod vtat̄ talib⁹ verbis q̄ exprimāt cōsensum iudicis de presenti excōicātis sicut in simili dicit̄. de spō. c. si ĩter virū. et de spō. duo. c. j. ar. a contrario sensu in. c. audi. q. iij. non autē de preteritovel futuro. Vnde si dicat de nunciamus talē excōmunicatuz quē tñ prius non excōicauit non erit excōicatus. Similiter. si dicat volo sit excōicat⁹ vn⁹ de istis duobus neuter erit excōicatus. Et licet q̇dā. dicant quod si intētio sit excōicandi. qualitercunqz loquat̄ erit excōicatus non credo sed tene qd̄ dixi ꝓ in ex cōicatione requirit̄ vltra intētionē expressio certa qd̄ etiam tenet Hos. Et facit qd̄ no. in. c. cum desideres. e. ti. et no. Jnn. in. c. cum olim el. j. de priui. Et idem dicendum de absolutione ex quibus collige q excōicādus. Primo debet moneri. Secūdo dz subesse causa iusta. Tertio ani mus bonus iudicis. Quarto verba con grua. Et quinto quod proferat̄ in scriptis. Et sexto quod exēplū in scripture si requiratur detur infra mensem.
¶ Vtrum excōicatio maior possit ferri ad [sect. 5] tēpus. Rñ. qd̄ sic. �means. d. Ant. et etiam eius absolutio vt recitat Pau. ĩ. c. veniēs el. ij. de resti. vbi dicit quod potest absolui vt testimoniū. det. et postea se reincidat. sz su spendi non pōt: sed oportet qd̄ aut totaliter liget: aut totaliter tollat̄ secundum gloss. in. c. pñti. de sen. excō. li. vj. potest bñ ferri cōditionaliter et deficiēte cōditione nō ligabit. sed absolutio non potest fieri cōditionaliter. qd̄ intellige de cōditione ꝑpria q̄ suspēdit actū: sed de conditione p̄terita q̄ ꝑprie non est cōditio bñ potest fie rł vt puta si fecisti: sic ego te absoluo sicut dicimus. Si tu non es baptizat⁹ ego te baptizo.
¶ Quid si dicat habeo te ꝑ excōicato. [sect. 6] Rñ. qd̄ excōicatus erit. vt patet per ea q̄ dixi. s̄. ciuis. §. j.
¶ Ex q̇b⁹ verbis cognoscit̄ qūo excōica [sect. 7] tio sit late snīevel ferēde. Rñ. secundum pa. ĩ. c. si diligēti dē fo. cōpe. quod quando proferт̄ snīa in iure per participiū p̄teriti tꝑis vtputa excōicat⁹ sit vel interdict⁹ tūc ipso iure regulariter ligat. c. cupiētes in. §. cete⁊. et ibi tenet gl. in ver. suspēsos. de elec. li. vj. faciat. c. ij. de testi. cog. et gl. hoc tenet in. c. quicūqz. de heř. li. vj. et gl. in. l. in cri minali. C. de iuri. om. iu. et hoc verum nisi alio iure appareat quod sint ferēde snīe. vt no. in. c. ij. de fo. cōpe. inver. sit seq̄strat⁹. et. xxx. di. per totū vbi ȯr anathema sit. s. ꝑ snīam ferēdā. Si vero verba non sunt re spectu p̄teriti tꝑis tūc si sunt declaratoria sic ipso iure ligāt vt si dicat decerni mus excōicationi subiacere et huiusmodi vel virib⁹ carere pro hoc tex. cum gl. in. c. nouit. de his q̄ fiūt a prela. Si autem verba sunt

dispositiua. tũc si sonāt in futuruȝ vt priuet̃ excōicet̃ et huiusmodi sic est canon ferẽde snĩe nisi addat̃ aliqd̄ verbum qd̄ ostendat quod ipso facto. vide bonam glo. in regula penis. lib. vj. Jtẽ tenetur cōiter de hoc verbo subiacet quod sit late snĩe lȝ sonet in futurũ. Similiter verbum habeat̃ vt no. in. c. vnico de iniur. li. vj. et probat̃ in. c. si quis suadẽte. xvij. q. iiij. Et sic intellige qd̄ dicitur in rubro. C. commina tiones vel epistolas.
¶ Vtrum̃ cum d̄r siue a iure siue ab hoĩe **[sect. 8]** precipito sub pena excōicationis sit lata snĩa: ita qd̄ contrafaciẽs incidat ipso facto. Rñ. qd̄ non nisi aliud appareat ex cōiecturis ita cōcludit glo. notabilis q̇ cōiter tenetur in. c. vnico. de saggita. et in c. ij. de simo. et in. c. ij. de matrimo. cōtra interdi. eccle. contra nec approbo distinctionẽ Host. Hug. q̇ volũt qd̄ si proferr̃ a iure sit late snie alleg. xx. di. per totũ sed parũ faciũt. Si autem proferr̃ ab hoĩe tũc non sit late snĩe. seo primũ tene.
¶ Vtꝫ vbicũq; fit mẽtio de excōicatiōe **[sect. 9]** ĩtelligat̃ de maiori. Rñ. quod si ꝑferr̃ a iudi ce est certum quod sic si aliud non exprimat̃ ꝑ tex. ĩ. c. pe. de sen. ex. Jdẽ possȝ dici quando ꝑ-**[Fo.cxlij.r]**ferr̃ a iure et ista est rō. qꝫ verba debent ĩtelligi ſȝ cōem cōsuetudinẽ vt ĩ. c. ex literis despon. et. l. labeo. ff. de suꝑ. leg. vn de qꝫ cōmunis vsus habet vt accipiat̃ pro maiori si faciendum est.

Exc#municatio. iij.

in quibus ca sibus excom municatio ab homine lata non tenet: nec est timenda. Rñ. quod in. xv. secundum cōiter doc. in. c. solet. et. c. presenti. eo. lib. vj.
Ad hoc ꝑpositũ quod excōmunicatio a iudice incompetenti lata sit nulla. not. Bar. et Bald. in. l. j. C. si a non cōpe iudi. et Ang. in aut̃. de epis. et cle. §. nullũ. colla. ix. et Bal. in. l. ij. C. de ord. cog. et in sua marg. in ver. possessio. et in Spe. in ti. de prescrip. ver. item verum. vbi no. quod excō municandi ius potest vere quẽcũq; cle ricum prescribi.
¶ Primus quando est a non suo iudice de **[sect. 1]** consue. c. ad nostram cum suis concor. in glo. et hoc verum nisi ex certa sciẽtia q̇s consensisset in eum tanq; in iudicẽ pro prium. ff. de iuris. om. iudi. l. si per errorẽ et. ff. de iudi. l. ij.
¶ Scd̄s quando est a suo iudice: sȝ excōi **[sect. 2]** cato: et licet aliqui teneāt quod quando excō municatio est occulta ꝑ ratione publici officij tenet tu tamen tene quod non valet vt est tex. in. c. audiuimus. et. c. aperte. xxiiij. q. j. et tenet glo. in. §. j. xxiiij. q. j. verum est quod excōmunicatus ab excōica to occulto dȝ in aperto celebrare vel im miscere se diuinis: quia si non posset ꝑ bare eum excōicatum scandalizaret po pulum. Pa. in. c. veritatis de dolo et con tu. tenet post factum istam opi. sed ante factum dicit. tenendum quod valeat sed non credo nisi vt dixi quo ad hoc vt nō celebret in publico. Nisi possit probare quod sit excommunicatus. Jtem dic si est a suo iudice sed intruso. xij. q. ij. alienatio nes vel suspẽso seu interdicto a iurisditione. de cōces. preb. quia cum ibi no.
¶ Tertius casus quando ille p̃latus q̇ eā tu **[sect. 3]** lit violauit interdictum hoĩs. c. tāta de exces. p̃la. et hoc veꝫ nisi fuisset absolut⁹ a dicta violatione qꝫ tũc teneret snĩa ex cōicatiōis ab eo lata post absolutionẽ. ¶ Quartus quando q̇s excōicat subdi **[sect. 4]** tum contra priuilegij sui tenorẽ de priui le. c. cum capella et. c. quanto.
¶ Quint⁹ quando p̃lati excōicāt subdi **[sect. 5]** tos q̇ nolũt eos ꝑcurare vltra euictiōis ꝑsonarum numerũ taxatũ in. c. cum apostolus de censi. dum co visitāt vt in. c. cũ ad quorundam de exces. prela.
¶ Sext⁹ quando fertur a delegato impe **[sect. 6]** trato ab excōicato in casu non ꝑmisso vt de rescrip. c. j. li. vj. Nam solũ p̃t ĩpetrare excōicatus rescriptũ suꝑ articulo excōicatiōis vel

appellatiōis. ałs non vt ibidẽ ¶ Septimus quando ferr̃ ɔtra insinuā [sect. 7] tes vel exponẽtes superiorib⁹ aut apostolice sedis legatis vel inq̇sitorib⁹ sta tum ecclesiarũ monasteriorũ. sed locoꝛ suoꝛ ꝑsonarum rerum ipsorum vt in. c. ꝙ pleriqꝫ de offi. or. lib. vj.
¶ Octau⁹ quando delegat⁹ excōicat contra in [sect. 8] tentionẽ delegantis de p̃ben. c. vlti.
¶ Non⁹ quando excōicat̃ q̇s post appellatio [sect. 9] nẽ legitimā vt ĩ. c. solet et ĩ. c. venera bili b⁹. e. li. vj. et. c. per tuas. e. fallit hoc vt not. Pa. ĩ. c. venerabili. de censi. quando prelatus ꝓcedit extra iudicialiter vt pars ad cōseruationem iurium suorum. quia sicut potest se defendere gladio materiali sic et spũali nec tenetur admittere ꝓbatiōes in contrarium vel appellationem. vt in. c. dilecto. e. li. vj. quod limito verum quando est in possessione. vel saltem non cōstat quod non sit in possessione. Sec⁹ esset quando cōstaret eũ non esse in possessione. vt puta ꝙ con stat monasteriũ esse exẽplũ et ɔstat ep̃m non esse ĩ possessiōe ip̃ꝫ visitādi. ꝙ tũc si excōicaret p⁹ appellationẽ non teneret.
¶ Vtrum appellatio post excōicationẽ in [sect. 10] flictā ipsam suspẽdat. Rñ. secundum Pa. ĩ. c. ꝑ tuas. e. ti. quod non sed solum defert iurisdi ctionem ad superiorẽ. vt patet in. c. pastoralis et quod ibi no. de appel.
¶ Vtrum allegās sentẽtiā nullā. et non pe [sect. 11] tẽs absolutionẽ ad cautelā sit audi ẽd⁹ Rñ. Pa. in. d. c. per tuas. quod sic et licet in. d. c. per tuas. non ponantur. nisi duo casus in quibus dꝫ q̇s audiri tamen hoc ĩtelligit̃ gratia exempli et ꝓpterea ĩ oĩ casu in q̊ quis dicit snĩam nullam dꝫ audiri ĩ iudi **[[Fo.cxlij.]v]** cio volẽs hoc ꝓbare ꝙuis non petat ab solutionẽ secundum communiter doct. in. d. c. per tuas. in. d. c. solet. Additio. sꝫ ĩ alijs qui in iudicio vt actor attentat debet euitari extra iudicium vero nullo modo dꝫ euitari. d. c. solet. Secus de allegā te sentẽtiam iniustam. quia non audit̃ ante absolutionem.
¶ Decimo quando ɔtinet ĩtollerabilẽ errorẽ [sect. 12] vt in. c. per tuas. c. et dictis. c. solet et venerabilib⁹. Et ȯr intollerabilis error qñ aliquid sub vi p̃cepti continetur in sen tẽtia quod cōiter vel in suo genere est pctm̃ veluti si excōicat. ꝙ eleemosynā paupe ri tribuit. vel ꝙ faciebat aliq̇d qȯ in se bonum est. aut ꝙ non operabatur illud quod ex suo actu illicitum est et prauuꝫ vt ȯr in. c. venerabilibus. Addit gl. in. d. c. per tuas quod est intollerabilis error quādo p̃cipit impossibile. Jtẽ quando ꝓnunciat exp̃sse ɔ̃ ius scriptũ vt puta ꝙ dicit pro nuncio excōicationẽ valere ꝙuis sit lata post legitimā. appellationẽ. Sed hic aduerte ꝙ aliqñ error ẽ expressus et tũc claꝛ est quod non ligat per tex. p̃dictos Aut non est exp̃ssus. et sic glo. in. d. c. per tuas. tenet quod ligat. sed Pa. in. d. cum apłus. tenet veram gl. quando non constat no torie de errore: sꝫ quando notorie constat vt puta ꝙ voluit eũ procurare vltra nu merũ debitum excōicat quod non ligat cle. pastoralis. §. pisana. de re iudic. vt no. ꝑ Jnn. in. c. fraternitatis de frig. et ma. pla cet mihi ista opi.
¶ Quid si continet errorẽ facti puta ꝙ [sect. 13] dicit excōico te ꝙ fecisti furtum cum non fecerit. Rñ. gl. in. d. c. per tuas quod ligat. sed ego credo glo. veram nisi notorie cōstaret de errore facti ꝙ sic non ligaret.
¶ Xj. quando sententia profertur gene [sect. 14] raliter ɔ̃ non faciẽtes puta restitutioneꝫ vel non soluẽtes et aliquisjnō facit quia non potest ꝙ sic non ligatur secundum Fede. consi. xciij. Rō secundum Pa. in. c. p. et. g. de offi. dele. ꝙ verba similia debent intelligi ciuili modo argu. l. fi. cui. ff. de serui. vide pena. §. xiij.
¶ Duodecimo quando snĩa excōicatiōis [sect. 15] ponit̃ vt aliquid faciat q̇s. in certo termino et termin⁹ prorogatur ab illo cui debebat facere de quo vide. s̃. excommunicatio. j. §. xx.
¶ Xiij. quando iudex ferens snĩam non intẽ [sect. 1] dit ligare ꝙ excōicatio assumit vires ab intẽtione excōicatotis secundum pe. in. ca. ex parte el. j. de offi. or. facit qȯ not. glo. in. c.

ij. de resti. cog. et in. c. P. et. G. de off. dele. et in capitu. j. de iudi. et ideo quando iudex generalis excōicat non reuelā tes vel qui fecerunt aliquid si intendit aliquos eximere ab hoc non ligātur q̨ no. additio. Similiter quando sit ad instantiam alterius solum non ligat vltra intētionem requirentis q̨ officium iudicis requisitum non excedit intentionē requirētis. c. bone memorie. el. j. de postu. prela.
¶ Xiiij. quando aliq̨s inferior a papa excōi **[sect. 17]** cat aliquē cum participātibus cum eo in casib⁹ in quibus minor excōicatio in cur ritur. Nam ꝯ tales participātes ipso iure est nulla: nisi fuerint nominatiʒ mo niti trib⁹ vicib⁹ vel vna pro trib⁹ cum ali quoꝛ dieꝛ interuallo ne cum tali excōi cato p̨ticipēt. c. statuimus iuncto. c. cōstitutionē. eo. li. vj. etsine dicta monitiōe excōicās est interdict⁹ per mensem ipso facto ab ingressu ecclesie. c. sacro. eo. ti. et no. d. c. statuim⁹. Secus est de papa q̇ potest excōicare aliquē cum p̨ticipātibus: et sic ligarent̄ eadem snia. et ab ip̄o solo essent absoluēdi. c. quod in dubijs eo. similiter secundum Jo. an. et Abb. et sequit̄ pa. in. d. c. qꝏ in dubijs. si quis iudex ex cōicaret p̄dictos p̨ticipantes cum aliquo excōicato ab alio non a se teneret excōica tio q̨uis non essent moniti. Et sic ī istis duobus casibus timenda esset aꝗs nō. ¶ Xv. quando excōicatio fert̄ sub condi **[sect. 18]** tione: et ante cōditiōis euentū morit̄ ex cōicator q̨ sic expirat et non ligat post mortem eius secundum Pa. in. c. cum ad hoc de cle. non resi. et quelibet etiam alia sentenria expirat ex quo non habuit effectum in vita sententiatis. facit. l. fi. ff. de pe. additio. limit a nisi imponeret per viā sta tuti secundum eūdem Pa. m. d. c. irrefragabili in. §. ceterū de offi. or. q̨ sic ligaret et si-**[Fo.cxliij.r]**militer dicit Ge. in. d. c. vt aiarū quod subditus qui efficit̄ fori alterius pendente conditione non ligatur secundum Archi. sed secundum Jo. an. ligatur nisi appellauerit de foro competenti. c. pe. de offic. delega. c. gratum et. c. relatū et idem Jnn. tʒ et veri⁹. ¶ Jn oībus predictis casibus snīa ex **[sect. 19]** communicatiōis nullo modo est timēda nec quo ad deum. nec quo ad ecclesiam quando notorie cōstat de aliquo ipsoꝛ. sʒ quando non cōstaret: tūc quo ad ecclesiā esset timenda: et ipsam cōtēnēs peccaret mortaliter. et posset excommunicari et sic intelligēdum est capituluʒ primum. xj. q. iij. vbi dicitur sententia pastoris siue iusta siue iniusta fuerit ti menda est.
¶ Ex p̄dictis pʒ decisio notabiꝗr et q̊ti **[sect. 20]** diane qōnis. Ep̄s excōicat omnes q̇ sciunt quis accepit aliquid si non reuelāt an teneant̄. Et dic quod si aꝗr non exprimit nō tenent̄ nisi sitiētes et q̇ ꝓbare possunt vt s̄. denūciatio. §. xiij. Si autem exprimeret in snīa quod siue probare possit siue nō. q̨ teneant̄ denūciare sic cōtinet errorezʒ in tollerabilē et non valet nisi adderet quod q̇ non potest probare teneatur sibi dicere tanq̨ patri et ꝓuisori vt secrete ꝓuidere possit et tūc tenerent̄ ei dicere secundum distin ctionē quaʒ habes. s̄. denunciatio. §. x. Jtē alterius q̄stionis. Ep̄s excommuni cat omnes non audiētes missam in parochiali ecclesia festis q̨ si aliud non addit solū erūt excōicati q̇ sine rationabi li causa eā non audiūt aut in casu a iu re vel gñali ɔsuetudine p̨misso. Et iō il li qui propter aliquam infirmitatē non audiunt et huiusmodi non erūt excommunicati. Similiter qui audiunt in ec clesia minorum et predicatorū. Si vero in lnīa adderet siue ex rationabili cā di mittant siue non siue in casu permisso a iure vel a consuetudine siue non. sic continet intollerabilē errorem et non li gat q̨ sicut episcopus attentādo ꝯ tus nihil facit. c. vides. x. dist. etquod no. ī. l. non dubiū. C. de legi. Jta etiam attēta tum ꝯ consuetudinē generalē toti⁹ orbis est nullum vt ī. c. his et. c. catholica. xj. d. qꝏ esset si posset ꝓhibere ne audirent in ecclesijs minorū et p̄dicatorum et huiusmodi idem dic quando mādat ne quis laboret in festis secundum predictam di. Jtem quando precipit alicui vt soluat in tali termino titio centum secundum

pre fatam di. et faciunt ad predicta quod dicam. j. pena. §. xiij. vbi plene. videbis pre hac materia et similium questionem.

Exc#icatio. iiij.

in quibus casib⁹ incurritur minor excommunicatio ipso iure. Ad quod di cendum est quod lʒ plures casus numeren tur in iure nihilominus omnes reducũtur ad istos duos. ¶ Quoꝛ prim⁹ est pecca tum mortale. Nam quotiẽscunqꝫ quis peccat mortaꝗr est excōicatus minori ex cōicatione ipso facto vt patet ĩ. c. audi. xl. q. iij. vñ si celebrat vel recipit ecclꝗiastica sacr̃a nisi pri⁹ cōterat̃ de pctō peccat mortaꝗr. c. fi. de cle. excō. mi. Qd̃ limi ta. vt. s̃. baptismus. v. §. x. et hec excōmu nicatio minor est solum quo ad deuʒ si pctm̃ est occultuʒ vt in. d. c. audi. Si ve ro est notorium sic excommunicat⁹ est etiam quo ad ecclesiā vt in. c. vestra. de co ha. cle. et mu. de q̊ dic. vt. s̃. cleric⁹. viij. §. iiij. et ad istum casuʒ reducitur illud qd̃ habetur. in. c. miror. xvij. q. iiij. et. in. c. tā ta de simo. et. in. c. si quis deinceps. xvij. q. vij. cum si. ¶ Secundus casus est cũ quis participat cum excommunicato ma iori excommunicatiōe: in locutiōc: oratiōe: salutatione: comestione et similib⁹ de quibus dic vt. j. excommunicatio. viij. per totum.

Exc#icatio. v.

de casibus in quibquis incurrit ipso facto excommunicationem maiorem et a qua non potest absolui nisi a sede apostolica.

¶ Primus casus est in. c. si quis suadẽte. xvij. q. iiij. iuncto. c. non dubiũ et. c. veniens. et. c. ad eminentiam. et. c. cum illorum. et. c. de monialibus. eo. ti. cum. c. religioso. eo. tit. lib. vj. vbi excōmunicātur quicunqꝫ suadente diabolo in clericum vel monachum vel monialem canonicā aut cuiuslibet religionis **[[Fo.cxliij.]v]** conuersum vel conuersam aut nouiciũ quẽlibet cuiuslibet religionis violentas manus iniecerint pro cuius casus declaratione queruntur. j. scripta.

Facit. ad ea q̃ in hoc. §. et prece. dicit̃ et quod no. Spe. in ti. de poste. §. vij. ver si. quid si pono. etseq. et ĩ ti. de noto. cri. §. iij. ver. fama Bal. no. in. l. per diuersas. q. xij. C. mand. et in aut̃. contra rogatus. C. ad trebel.

¶ Quādo dicat̃ inijcere suadẽte diabo **[sect. 1]** ĩo. Rñ. quod quando dolose facit. nam dol⁹ req̇rit̃ vt excōicatio hoc incurrat̃ vt no. Joan. an. in. c. qꝫto ĩ nouella de sen. excō. et est tex. apertus in. c. j. et in. c. cum volũtate eo. ti. ex quo pʒ quod percutiens clericum in. viij. casibus non excommunicatus. ¶ Primo si indeliberate sicut facit lu **[sect. 2]** dens percussus aliquādo sine delibera tiōe repercutit: vt in. d. c. j. secundum Mon. qꝛ hec est cōditio ludi. vt percussus graui ter repercutiat ne videatur inferiori ip so ludo.

¶ Scd̃o si ex ludo et ioco intellige leui **[sect. 3]** ter et in derisionem vt in. d. c. j.

¶ Tertio si causa correctionis vt in. d. **[sect. 4]** c. cum volũtate. intellige de his quib⁹ est ꝑmissum sicut sunt p̃lati q̇ per seip̃os clericosvel religiosos ꝟberare possunt exceptis ep̃is quibus non licet aliquẽ percutere vt in. c. non liceat. lxxxvj. di. sʒ per alium faciant vt. v. q. v. illi q̇ non tñ per laicũ si clericus est qui verberand⁹ est vt in. c. vniuersitatis eo. ti.

¶ Quid si sit prelatus sʒ non illius cle **[sect. 5]** rici quẽ verberat. Rñ. quod est excōicatus. qꝛ secundum pa. in. c. vt fame eodem opʒ sit su⁹ prelatus. et secundo quod ad eũ spectat cor rectio quia non sufficit habeat autoritatem in ciuilibus. sicut rector vniuersitatis habet aliter istis duobus cōcurrentibus erit excommunicatus.

¶ Vtrum verberantes ex mandato pre **[sect. 6]** latorũ excusentur. Rñ. quod si est inferior episcopo prelatus debet ip̃e verberare nisi causa vrgeat aliter est excommuni catus tam precipiens q̃ obediens si ꝑ aliũ facit vt in. d. c. vniuersitatis. Si ve ro est episcopus vel si non est episcop⁹ et eā vrgeat excusat̃ verberās de eorũ mandato vt in. c. ex tenore eodem dũmodo sit cleric⁹ monachus vel cōuersus si verberare vult clericũ monachũ vel cō uersum quia licet per laicũ possit capi clericus ex necessitate vel monach⁹ vt cōuersus vt in. c. vt fame eodem tamen verberari non licet aliquo modo nisi cā subsistẽte. aliter excōicat⁹ esset vt in. d. c. vniuersitatis et hoc capio laicũ ꝓ seculari ꝓprie vt ĩ. d. c. vniuersitatis et sic cō suetudo interpretat̃. d. c. vniuersitatis vt pro causa rationabili: et per conuersos seu laicos religiosos possit de mādato prelatorum verberari.

¶ Vtrum prelat⁹ vel alius de eius māda **[sect. 7]** to detinens clericũ sit excōicat⁹. Rñ. q̃ non nisi modum excedat. vtputa cum cleric⁹ quiete se capi et duci ꝑmittit et capiens calce vel pugno impingit vt dicit Jo. an. in. c. si clericos eo. li. vj. vel nisi cleri cus fideiussorem de parendo daret. quia tunc non potest detineri nisi excessus enormitas vel alia rationabilis causa aliud suaderet vt in. d. c. si clericos.

¶ Vtrum prelatus verberās clericum **[sect. 8]** ex odio non causa correctiōis sit excommunicatus. Rñ. quod sic ar. d. c. cum volũtate. Sed not. secundum Mona. ti. excōica tio quod non requirit̃ quod prelatus verberās cogitet de correctione. sz sufficit in per sona que habet autoritatẽ a iure verbe randi et causa subsit ꝓpter quā debeat puniri. vnde ꝑcutere ex correctione est per cutere pro culpa digna correctione q̃ snĩa et si sit benigna securi⁹ tamen est ꝗz eũ dem vt saltem habitu cogitet de correctione quia licet tunc moueatur ex ira non erit excommunicatus. sed longe melius est vt differat donec ira quiescat. vt dicitur in. c. illa prepositorũ et. c. ira. et. c. cum apud. xj. q. iij.

¶ Vtrum magister possit similiter cau **[sect. 9]** sa discipline verberare. Rñ. quod sic. c. j. et c. ex tenore et. c. cum voluntate. §. fin. eo. titu. nec distinguitur an clericus sit in sacris aut in minoribus sicut nec in prelato. in. d. c.

[Fo.cxliiij.r] ¶ Vtrum pater vel dominus familie vel pro **[sect. 10]** pinquus similiter possit. Rñ. quod sic si sũt in minorib⁹. clerici. d. c. cum voluntatẽ. facit. l. si fili⁹. C. de pa. pote. et. l. vnica. C. de emẽda. ꝓpĩ. xlv. dist. c. disciplina ad fi. Tenet tamen Jo. de ligna. Pe. de pe. et Pau. q̃etiā si paterfami. verberaret exi stẽtem in sacris cā correctionis non erit excōmunicatus et plz post factum licet ante factũ teneā cum pa. in. d. c. cuz vo luntate quod incidat. nec ob. dicto p̃fatoꝝ doctoꝝ rō gl. in. d. c. cum voluntate q̃ vt dicit Pa. ibidem et in. c. constitutus. de in integ. resti sola dignitas ep̃alis non sacer ordo liberat a pr̃ia potestate ar. c. ꝑ venerabilem qui fil. sint legi.

¶ Similiter potest p̃sbyter vel q̇libet ali⁹ **[sect. 11]** rōne officij quod hz ĩ ecclesia q̃ cui officiũ cōmittit̃. et omnia sine quibus offm̃ exequi non potest ar. c. j. de offi. deleg. et si talis clericus ꝑturbat officiũ in ecclesia lz habens officiũ non habeat magisterium super eum potest tamen eum expellere et verberare: vt no. Jnn. et Hosti. in. c. ve niens eodem ti. Pa. etiam ibidez dicit quod etiam si non habet prelationẽ excusatur in tali casu ꝑcutiendo. Similiter possunt facere senes clerici cā deuotio nis in pueros clericos et iuniores ĩ minoribus ordinibus constitutos vt ĩ. d. c. cum voluntate. §. fi. et hec intellige de leui percussione non graui qui tamen om nes supradicti si excederent modum dũ modo non ex ꝓposito non erunt excōmunicati vt no. Ber. et Hosti. in. d. c. cuz vo luntate.

¶ Quarto ratione cohertionis potest de **[sect. 12]** tineri sine excommunicatione. puta cō tinuat actum malum nec potest compesci aliter ꝗz. Jnn. in. c. si vero el. j. eo. ti. q̃ iudex potest

eum capere et quilibet ali⁹ et ligare. dũmodo ꝗ primũ restituat pre lato suo: simili mõ potest ꝼ Pa. in. d. ca. si vero familia potestatis inueniẽs clericum de nocte ꝙ potest timere ne velit facere aliqð malum ꝙ est ꝯ eũ presumptio. c. cõsuluit de offi. deleg. Jtẽ quando capi tur propter malum qð egit. vt ducatur ad prelatũ suum vt puniatur et dubita tur de fugaleius ꝼ pa. in. c. cum non ho mine de iudi. facit ĩ ar. C. de decurio. l. generali idem dic si creditor timeret ð fu ga clerici debitoris ꝼ Jnn. et pa. in. ca. vt fame. e. ti. facit. l. ait pretor. ff. de his que infra. cre. Jtem potest si fecit aliqð delictum detineri per. xx. horas ad vocandum testes ne fit locus inficiationi facit. l. capite quinto. ff. de adulte. et in autẽ. vt. li. ma. et auie. §. is quoꝗ.

¶ Quinto ratione defensionis taꝛ sue **[sect. 13]** ꝗ suoꝛ seu etiam alioꝛ lꝛ detinere euꝛ et ad iudicẽ ꝑpriũ ducere ꝼ pa. in. d. c. cũ non ab hoĩe et etiam percutere mutilare et occidere cum moderamine inculpate tutele. immo dicit glo. in. §. j. xxiij. q. viij. ꝗ nec etiam peccat sequitur pa. in. c. oliꝛ el j. de resti. spo. nec solũ pro defentiõe ꝑsone: sꝛ etiam rerum lꝛ ꝑcutere vt. d. c. olim et. c. dilecto de sen. ex. li. vj. et in. l. furẽ. ff. ð sic. c. non tamen occiderevel mutilare licet quando ablatum est recuperabile per iudicem ꝼ bar. in. l. furem. quia sic incurre ret excommunicationem secus si esset irrecuperabile ablatum vt in. d. c. olim. et in. d. c. dilectus. et no. in. d. l. fu rem et de hac materia vide. s̃. defensio. Jdem dic de auxiliatoribus talium ad uerte hoc quod lꝛ non sit excõmunicatus faciens violentiam clerico pro recupe ratiõe rerum sibi ablatarum tamen si hoc facit ex interuallo postꝗ clericus peruenit ad locũ destinatũ et adeptus est pos sessionẽ perfectã rerum ablatarũ incidit in excõmunicationẽ ꝼ pe. de ꝯsu. eccle siasticis. quando dicatur ex interuallo vide s̃. defensio.

¶ Sed pone quod excedat modum percuti **[sect. 14]** ens clicũ cã defensionis. Rñ. ꝼ pa. ĩ. d. c. olim quod ꝑpter hoc non erit excõicat⁹ dũ modo ex proposito non faciat quia vt dixi requiretur dolus vt incidat in excommunicationem facit gl. in. c. significasti el. ij. de homi. et. l. si explagijs. §. tabernarius. ff. ad. l. aqui. vide bonaꝛ gl. in. d. ca. cum volũtate et in prin. xxiij. q. j. Secus si ex ꝑposito et dicitur excedere quando non seruat moderamen ĩculpate tutele ð quo habes. s̃. defẽsio. §. iiij. **[[Fo.cxliiij.]v]** ¶ Sed pone quod fugiẽdo potest euade **[sect. 15]** re sed non fugit et sic percutit inuasorem Rñ. secundum Bar. in. l. j. C. vñ vi. et sequiẽ pa. in. c. olim el. j. de resti. spo. quod licite potest ꝑ cutere ꝙ fuga est quedã iniuria. l. item apð la beonẽ. ff. de iniur. et dicit Cy. ĩ. d. .§. tabernari⁹ quod fuga reddit quẽ viliore hoc limito veꝛ quando esset talis quod fuga eẽt et cõfusio. cum ergo iniuria corporalis fit maior ꝗ iactura reꝛ. l. in seruoꝛ ff. de penis et pro iactura rerum liceat per cutere vt dictũ est ergo a fortiori ꝑ iniuria corporali sed tamen non euitaret irregularitatem si occideret cle. si furio sus de homici.

¶ Sexto ratione turpis operatiõis cũ **[sect. 16]** vxore matre sorore vel filia a clerico facte. nam sic cum talibus ꝑsonis inueniẽs eũ sine excõmunicatiõe percutit nec di stinguo inter leuẽ et atrocẽ percussionẽ cum ius non distinguat vt in. c. sivero el. j. eo. §. vl. cum etiam lex ꝑmittat occidere vt ff. de adul. l. quod lex ait. §. quod ait. Peccat tñ graniter si mutilat vel occidit vt no. ĩ. d. c. Si vero excõicatus vero non est licet aliqui dixerũt quod sic. Ego tamen ꝙ difficile est iustum temperare dolorẽ. vt. C. de adul. l. gracus tenerem quod esset excommunicatus occidendo vel mutilando quando maturo consilio et pensato ani mo id faceret non ex calore ire subito quia tunc cessaret ratio qua canon excusat ab excommunicatione et lex ab occisione alias non fit excõmunicatus.

¶ Quid si inuenit non cum predictis per **[sect. 17]** sonis aut aliqua earuꝛ sed cum aliqua alia ꝯsanguinea. Rñ. ꝼ tex. d. c. si vero quod erit excõicat⁹ ꝑcutiẽs ꝙ p̃fata cõcessio non extẽdit̃

ad ałs ꝑsonas. Hosti. tamẽ extendit filiã ad neptẽ et vxorẽ et ad sponsã vt ĩ aut. vt lic. matri et auie. §. q̃ ꝟo et Jnn. matrem ad ascendentes et fi liam ad descendentes ṗma tamen opi nio tutior est vt non extẽdat̃ ar. optimuʒ in. l. pure et quod ibi no. ff. de adul. vbi nomine patris cui licet filiã in adulterio occidere non veniunt ascendentes.

¶ Quid si non inuenit in actu coitus **[sect. 18]** cum predictis ꝑsonis sed ĩ oculis amplexibus et huiusmodi signis ꝓpinquis coltus vel explẽdi vel expleti. Rñ. Mo. vbi. s̃. quod si huiusmodi fiãt ĩ loco suspecto non erit excõicatꝰ verberãs eum. Secus si ĩ pu blico. oscularetur ꝗ morem patrie.

¶ Vtrum post expletũ opus nepharium **[sect. 19]** cũ aliq̃ prefata ꝛ exinteruallo ꝑcutiẽs sit excõicatꝰ. Rñ. Di. li. iij. ti. ij. quod sic nisi forte ter monuisset eũ vt in aut. vt lice. ma. et auie. §. is q̊q̃ et. C. de adul. aut. si q̇s ei vbi pʒ quod si ter corã restibꝰ monuit suspectũ et postea inuenit ɔfabulari cũ vxore potest euʒ occidere credo tamen quod fit ẽt excõmunicatus si monuit ter dũmõ nõ iueniat eum in actu aut ꝓpin q̇tatibꝰ arg. d. c. si vero posset tamen eũ capere post taleʒ monitionẽ inueniẽs eũ colloquẽ tem et iudici pñtare argumentum in. l. capite quinto. ff. de adul.

¶ Quid si ꝓcurat vt clericꝰ vocetur ab **[sect. 20]** vxore ad turpitudinẽ et sic eũverberat. Rñ. Mona. vbi. s̃. qd̃ excõmunicatꝰ est tam ipse q̃ vxor q̃ in dolo sunt.

¶ Vtrum mulier petita de turpitudine a **[sect. 21]** cl̃ico licite eũ percutiat. Rñ. Mõ. vbi. s̃. quod sic si eã inuitã tãgebat vel vi corꝑalẽ in ferebat dũmodo faciat cuʒ moderamĩe inculpate tutele secus si eam non tangebat sed solum ꝟbis eam impetebat quod verum credo quando solũ verbis potuit eũ repellere ałs licite euʒ percutit nec et excõicata est si ʒelo castitatis accẽ sa modum excederet non ex proposito sed subito improuise ar. eoꝝ que notan tur. in gl. in prin. xxiij. q. j.

[sect. 22] ¶ Septimo rõne ꝑditionis priuilegij clericalis quod q̇dẽ ꝑditur multis mõis ali quando rõne ihonestatis de quo vide. s̃. cle ricꝰ. ix. §. iij. cum sequentibus et clericus x. §. j. aliqñ rõne bigamie de quo. s̃. bigamia. §. x. cum sequẽtibꝰ aliqñ ꝓpter q̃li tatẽ ꝑsone sicut clerici cõiugati sĩ non de ferũt habitũ et tõsurã sine aliqua monitione oẽ ṗuilegiũ ꝑdũt ꝗ Jo. an. mo. et arch. in. c. Joãnes de cle. cõiug. tex. est ĩ c. vnico. de cle. ɔiu. li. vj.

¶ Sʒ nũq̇d si isti reassumũt habituʒ et **[sect. 23]** tõsura gaudeãtṗuilegio. Rñ. Joã. mo. et arch. et Jo. d̃ li. quod sic per Cle. ṗmã d̃ vita et **[Fo.cxlv.r]** honestate cle. alij dicũt quod nũq̃ sʒ ṗmo verius aduerte tamen hic quod est duplex ṗui legũ secundum Pau. in. c. j. de aposta. s. fori vt tamen cõueniant̃ sub iudice ecclesiastico. Alid̃ canonis si quis suadẽte de q̊ hic. ¶ Primũ. cum maiori difficultate ꝑditur quã ꝗ q̃ nec ex sola dimissione habitꝰ aut imixtione enormiũ et huiusmodi ꝑdit̃ vt in. c. si iudex. eo. li. vj. sʒ bñ qñq̃ scd̃ʒ vt dictum est.

¶ Aliqñ ꝓpter depositionẽvt puta q̃ ẽ **[sect. 24]** degradatus actualiter de quovide. s̃. d̃ gradatio aliquãdo propter heresiʒ q̃ hereticus ꝑdit oẽ priuilegiũ. c. excõmu nicamus de here ita tʒ Jnn. in. c. si vere et sequitur Pa. in. c. cõtingit el. j. e. ti. ali quando propter excõmunicationẽ secundum aliq̊s cõmunior tamen opinio est quod ꝑcutiẽs excõ municatũ clericuʒ est excõmunicatꝰ q̃ non amittit priuilegium ꝗ Jo. et Vicen. Go fr. Jnn. Jo. an. no. d̃ hoc i. c. si q̇s deĩ ceps. xvij. q. iiij. et in. c. excõmunicatorũ xxiij. q. v.

¶ Septimo ratione ignoratiõis puta **[sect. 25]** q̃ comã nutriebat nec aliq̇dapparebat de cl̃icatu et sic credebat laicũ vt in. c. si vero el. ij. e. ti. vel si habebat habitũ nõ eum videbat q̃ de nocte erat q̃ ꝗ Ho. et Jnn. in. c. cum non ab hoĩe de iudi. et. d. c. sivero opʒ ergo intẽdat ꝑcutere clericũ vel intendere debeat vt sit excõicatus. ¶ Si ꝟoviderit ei tõsurã lʒ non crederet clericũ esset excõicatus percutiens. q̃ credere debebat. Jntelligesi ille erat clericus

ꝓ aliter non esset excōicatꝰ etiā si clericū credidisset qui clericus non est per. di. ca. Si vero secundum Ber. et Jnno. nec etiam irregularis est secundum Feder. consi. xiij. si in tali dubio celebrasset vt sequi tur Pa. in. d. ca. si vero.
¶ Octauo rōne q̃lificatiōis facti. nam oꝫ ad hoc vt q̇s ĩcidat ĩ excōicationē ꝑ [sect. 26] cutiẽdo cl̃icū quod peccet mortaliter quādo ergo ĩiectio manuū ẽ tal̃r q̃lificata quod peccatum mortale non ẽ excōicatio non ĩcurrit̃: sicut ꝑbat̃ ĩ puero q̇ non ẽ doli ca pax q̇ ꝑcutiẽdo non ĩcidit vt ĩ. c. j. e. ti. ꝑꝑ quod teneo cum Pe. de ꝑusio quod fugiẽs ĩimicos si equū vel gladiū violẽter de manu cl̃ici accipiat vt se defendat non ĩcidat ĩ excōicationē ꝗuis Ber. bri. et tācre. teneāt ꝛriū. Sꝫ veriꝰ est dictū Petri per rōnē suam q̇ dicit sic nullꝰ sapiẽs diceret hunc peccasse mortaliter. Et cuꝫ excōicatio non inferat̃ nisi ꝑ mortali. xj. q. iij. Nemo eꝑoꝛ. ergo non erit excōicatus. quod no. bñ ꝑ multis. Jdẽ dic si quis violẽter includit cl̃icū ne ab ĩimicts le dat̃ ꝓ si sit violẽtia non tamen ĩest dolꝰ ſm Jnn. ĩ. d. c. nuper. duo eĩ req̇rūt̃. s. aĩus dolosus et opꝰ secundum no. Jo. an. ĩ. c. ꝑpetue de ele. li. vj. Sil̃r socius ꝗuis turbatus cl̃icū ĩpellit non ex deliberatiōe sed ex su bito motu non erit excōicatus vt tꝫ Ric. in. iiij. d. xviij. facit tex. ĩ. ij §. notādū. ij. q. iij. in ꝛsultꝰ calonia calūnie vitio caret et ob hoc nullam penā erogari opꝫ et ꝑpterea ȯr. Si q̇s suadẽte dyabolo qȯ ꝑprie no. dolū et mortale peccatum.
¶ Nūc restat videre quis dicat̃ clericꝰ: [sect. 27] vl̃ monachus. Rñ. quod noĩe clerici hic cō p̃hẽdituroĩs hñs aliquẽ ordinẽ ẽt ṗmā tōsurā solū vt de eta. et q̃l. c. cum ꝛtingat et no. di. Pe. ȯ anc. ĩ. c. j. de cle. ꝛiuga. li. vj. noĩe monachoꝛ vl̃monialiū veniunt hic omnes ꝑfessi ꝗcūꝗ regulā appproba tam et noĩe nouicio ꝑueniūt ingressi religiōeꝫ approbatāvt ꝑbẽt si ĩ ea manere debẽt noĩe ꝟo cōuersoꝛ et ꝛuersarū hic veniūt omnes q̇ mutato habitu se etsua ali cui de religionibꝰ approbatis dedicauerūtꝑpetuo: siue sint masculi: siue sint femine et lꝫ gl. ĩ. c. q̇sq̇s. xvij. q. iiij. teneat quod ꝛuersi et penitẽtes gaudeāt ṗuile gio cl̃icali et per hoc inferatur ab aliq̇bꝰ quod mulier ĩclusa vt totaliter vacet deo et heremite q̇ ꝛtemptis mōdanis. vt deo vacẽt deserta loca inhabitāt et conuersi ecclesiarū seculariū q̇ se et sua dedicarūt deo et incedunt tonsurati vel muta uerūt habitum et intersunt cōmuniter horis diuinis et huiusmodi similes sicut sūt fratres et sorores tertij ordinis scti Frā cisci q̇viuūt in ꝛgregatione sicut ceteri religiosi quod gaudẽt isto priuilegio ita q̇ verberās eos sit excōicatꝰ j. Hoc tamen ego non teneo post factū sꝫ bñ añ factū tū ꝓ non sunt religiosi ꝑprie eo qȯ tria vota **[[Fo.cxlv.]v]** non promittūt vni de religionibꝰ approbatis: et cras possunt eẽ mere seculares si volūt tamen etiam quod nec sunt ꝛuersi religio nis approbate et tex. in. d. c. non dubium et alibi non loq̇tur simpliciter de cōuersis. sꝫ de ꝛuersis religiōis multominꝰ here mite q̇ cā q̃stus vt sunt cōiter nr̃i tꝑis sibi formāt habitū. et illi ꝛuersi ecclesia rū q̊ sibi ꝑprietatẽ suoꝛ retinent et ꝗres tertij ordinis p̃fati q̇ in domibꝰ ꝑprijs cum vxoribꝰ et filijs viuūt gaudẽt isto pri uilegio ar. c. duo sūt. xij. q. j. et quod no. ho. et communiter doc. ĩ. d. ca. non dubium et Car. in cle. j. de deci.
¶ Postremū sciendū est q̇d est inicere [sect. 28] manꝰ violẽtas et dic quod est omnis violẽtia q̃ fit ꝑsone. vñ secundum pa. ĩ. c. nuꝑ. e. ti. canō d. c. si quis suadẽte ponderat pōtiꝰ effectū violẽtie ꝗ ip̃m modum inferẽdi violẽtiā et hoc pꝫ in. d. c. nuꝑ. vbi detinẽs clericū ĩ custodia publ. c. vel priuata vl̃ in domo aliqua: ꝗuis manus non inici at est excōicatus ex q̊ libere non potest ire. Jdẽ iniuriosa manꝰ iniectio absꝗ violẽtia in clericū facta inducit hāc excōmunicationē. vt ĩ. c. cōtingit el. j. e. ti. Ex quo pꝫ quod non solū q̇ eū ꝑcutit etiam volūtariū est excōicatus sꝫ etiam si cleri cus seipsuꝫ ꝑcurrit ex ira vel odio sicut faciūt q̇ tedio vite vel alia desperatio ne ducti seipsos interficiūt vel mutilāt vt tenẽt cōiter doc. ĩ. d. c. cōtingit. Simi liter q̇ spuit vel aquā aut alię effundit̃ suꝑ eū vel ponit custodes vt capiāt

eũ si exierit de domo. Similiter visis fiat rebus sibi inherentib⁹ vt puta equo cui insedet vel q̇d aliud quod tenet eripiẽ vio lẽter aut scindiẽ siue frãgiturvt tʒ Car. in cle. j. de penis. nisi sit res quã ꝑpria autoritate capere potest ꝙ tũc non incidit. ¶ Sʒ quid si solo metu ĩducat. vt ei ali **[sect. 9]** quid det. Rñ. dir. li. iij. ti. ij. quod non ẽ excõi catus. Siłr q̇ eũ in aliqua domo obseruãt solũ vt ei verecũdiã aliquam faciãt. nec etiam q̇ cum dormit vel non sentit furti ue ʒonã vel bursaʒ vel q̇d simile aufert ꝙ in huiusmodi violẽtia ꝑsone non fit. vel reb⁹ sibi coherẽtibus cõcor. Car. in. cle. j. de pen. Jtẽ nec est excõmunicatus q̇ lʒ habeat animũ ledẽdi. non tamen eum tãgit licet vibret ensem suꝑ caput eius vel si tãgit ei vim non infert nec lesionẽ. ꝙ verba sunt cum effectu accipienda. c. relatũ de cle. non resi. nec obest conat⁹ sine effectu ð spõ. c. iuuenis. et. c. adolescẽs. ¶ Vtrum persequẽs clericũ vt ꝑcutiar **[sect. 30]** ipse fugiẽs cadit et lediẽ sit excõicatus. Rñ. Rod. quod non nisi quasi coact⁹ vt euadat se precipitet vel in aliud ꝑiculũ se ĩgerat sed ego credo quod sit tutius dicere qð sit excõmunicatus ꝙ satis manũ im ponit et est securius hoc tenere.
¶ Mandans etiam dicitur micere man⁹ **[sect. 31]** ꝙ vt dicitur ĩ. c. mulieres. e. ti. isvere cõ mittit cuius mãdato vel autoritate fit et ideo est excõicatus si mãdatarius cle ricũ ꝑcussit. vt in. d. c. mulieres.
¶ Quid si mãdatorio reuocauit mãda **[sect. 32]** tũ. sʒ añꝯ veniret ad notitiã mandata rij ꝑcussit. Rñ. lʒ Jnn. teneat non esse excõicatũ secundum Ber. et Ho. vt refert dir. vbi. s̃. nisi ĩtegra reuocauerit mãdatariũ. et eũ certi ficauerit suꝑ hoc erit excõicat⁹ ar. l. si in mãdasiẽ. ff. mã. de ꝑcu. ex nisi nuationẽ de rescri. ex parte decani. hoc etiam tʒ Jo. lxiij. d. tibi domino.
¶ Quid si post mãdatũ mortu⁹ est mã **[sect. 33]** dator re integra. Rñ. ꝗʒ dere. vbi. s̃. qð lʒ mãdatari⁹ postea ꝑcusserit non erit tñ mãdator excõicat⁹. ꝙ suꝑstes tamen ligat̃. xxiiij. q. j. quodcũꝯ. lʒ si notorium sit de mãdato et signa pnĩe non oñderit non sit sepeliẽdus in sacr̃o nec ecclesia orabit pro eo ratione pctĩ notorij vt tʒ Ho. et Ber. et Jnn. Pa. autem in. c. cum a nobis. el. ij. eo. ti. vr̃ tenere quod nisi mãdatari⁹ habuerit notitiam de eius morte erit excõicat⁹ etiam si penituerit in morte et est tutius licet de rigore iuris non sit excõ municat⁹. cum in veritate mandatum reuocatum fuerit morte vt notat idem Pau. in. d. c. mulieres.
¶ Quid si non mãdauit. sed dixit aliqua **[sect. 34]** verba dolose. vt ĩducat ad percutiendũ Rñ. quod si talia sunt verba q̃ cooperent̃ mãdatovł cõsilio. puta dicit faceret mi hi singularẽ ꝺsolationẽ. vel sẽꝑ vellẽ ei bonuʒ q̇ ꝑcuteret nulli dubium quod si seq̇t̃ **[Fo.cxliijr]** ꝑcussio ex hoc erit excõicatus. vt. in. d. c. mulieres no. ꝙ non refert quid ex equi polentibus fiat. vnde vt refert Bar. in l. si qui mihi bona. §. iussuʒ. ff. de acqui. here. quod domin⁹ verberatus a quodam dixit coram famulis suis nisi aliud de tali audiero anteꝯ domũ reuertar ero male contentus. ꝑpter quod famulus interfecit percussorem fuit punitus ipse dominus de homicidio et ꝑpterea dicit Pa. in. c. ex literis de exces. prela. quod non refert an directe vel indirecte aliquid consulatur vt ꝑbatur. in. d. c. ex literis in episcopo qui dixit omnes dicunt q̇ maluʒ est si euaserit cui homicidiũ im putatur et facit ad hoc. l. certuʒ. ff. si cer. pe. et. l. cum quid. eo. ti. facit quod not. Bal. et Ang. Raph. et Jmo. in. l. quid ergo. §. pe. ff. dele. j. qui volunt quod instigans et sollicitans aliquem vt percutiat sit excommunicatus si sequatur. percussio. Secus autem si non sunt talia verba quia non erit excommunicatus.
¶ Cooperans auxilio vel cõsilio non so **[sect. 35]** lũ excõicat⁹ sʒ etiam ꝑhibere valẽs si nõ obuiat ne verberet̃. c. qꝯte. eo. ti. qð ĩdubitatũ est secundum oẽs. in eo sub cuius ptãte est verberãs. in alijs autem q̇ non habẽt ex officio si non ꝑhibẽt dolose. similiter est dubitatũ quod sunt excõicati. Si ꝗo hoc non facit dolose. sʒ ꝙ non vult se immisce re rumoribus vel ex timore vel negligẽ tia non prohibet tenẽt cõiter doc. quod non est excõicatus in. d. c. qte vbi Jo.

an. in no uella dicit notabile verbum. in hunc inquit vel alium canonẽ null⁹ ĩcidit nisi sit indolo. arg. ff. de adul. l. pe. ff. de sic. c. l. j. Jdem Jo. de ligna.
¶ Sʒ q̇d de clerico q̇ volũtarie subicit [sect. 36] se verberib⁹ an iꝑe sit excōicat⁹. Rñ. q̨ non vt tʒ Pa. ĩ. c. cōtingit. el. j. nec obstat ꝓ non obuiat ꝓ non facit dolose. sed in sa tisfactionẽ et vt mai⁹ forte malum euitet nec etiam obstat quod participat in crimine ꝓ secundum Jo. an. in. c. delictũ de reg. iu. lib. vj. in mercurialib⁹. talis verberās vno impetu plures ictus dat et est solũ excōi catus vna excōicatiōe. ꝓ pro vno facto habetur. hoc idem no. Bario. in. l. nũqꝫ ff. de priua. de lic. et quod sit verior opinio patet in. d. c. ɔtingit vbi dicit tex. excōicandum talem clericum.
¶ Ratũ habẽs quod aliq̨s noĩe suo iniecit [sect. 37] man⁹ violẽtas in clericũ est excōicat⁹ ꝓ ratihabitio mādato cōparat̃. sec⁹ si non sit factũ noĩe eius ꝓ lʒ ratum habeat non tamen est excōicatus q̨uis peccet mortaliter de sentẽ. ex. c. cum quis lib. vj. ¶ Querit̃ vtrum p̃fati iniciẽtes man⁹ in [sect. 8] ecclıasticam p̨sonam sit semper a sede aplıica absoluẽdi. Rñ. quod distinguẽdũ ẽ ĩter iniuriam leuẽ mediocrẽ et euormẽ vt ꝑ iniuria leui quilibet ep̃s possit absol uere iure suo autoritate. c. p̨uenit. eo. ti. ꝑ iniuria ꝟo mediocri non potest ep̃s ab soluere nisi ṗuilegiatos. et qui sint not. ĩ c. si ꝟo el. j. eo. ti. et in. c. qm̃ de vi. ho. cle. vbi hoc est priuilegium clericoꝝ cōiter viuẽtium et claustraliũ. Jn iniuria autẽ enormi reglr nullus potest absoluere citra sedẽ apostolicā vt in. d. c. si quis suaden te. vel legatorũ eius de quo vide legatus. §. iiij. nisi in casib⁹ de q̇bus. j. §. xlviij.
¶ Sʒ nunquid inferior ep̃o q̇ hʒ quasi [sect. 39] ep̃alem iurisdictionẽ poterit absoluere sicut ep̃s potest ĩ iniuria leui vel mediocri. Rñ. quod cōiter tenetur quod non ꝓ dictũ. c. per uenit loquit̃ de ep̃o non de inferiori. ꝓ dicit fraternitati. nam inferiores dicunt̃ filij. vt ĩ. c. qꝫ graui ð cri. falsi. Fallit hoc in habẽtibus autoritatẽ ep̃alẽ a papa quia possunt sicut episcopi quoscũqꝫ in foro pnĩali absoluere. Sılr fallit in p̃latis religiosoꝝ quorũcunqꝫ qui si sint sacerdotes pñt absoluere sibi subditos se adinuicẽ p̨cutiẽtes. dummodo iniuria non sit enormis. vt in. c. cum illoꝝ. e. ti. et ex tẽditur istud priuilegium ad magistrũ et fratres hospitalis hierosolimitani vt in. c. canonica eo. tit. qui pñt absolut a suo priore si p̃sbyter est. et dicitur ille p̃latus qui non hʒ sup̨ se maiorẽ in cōuẽ tu. non autem ille prior triũ vel quatuorq̇ in stituit̃ et amouet̃ ad arbitriũ superiorũ nisi sup̨ hoc habeāt ṗuilegiũ spāle. pōt tamen ep̃s cōmittere hāc autoritatẽ ab soluẽdi inferiori vt no. in. c. fi. de offi. ordi. et similiter prelati religiosorũ cuʒ il-**[[Fo.cxliij]v]**lud competat eis ex priuilegio rōne di gnitatis vt in. c. eis quibus de offi. or. in tex. et in gl. et. c. fi. de offi. deleg. loquitur quando cōmissio fit rōne p̨sone qð bene no. pro limitatione. d. c. fi.
¶ Sʒ q̇d si p̃latus p̃dictoꝝ religiosoꝝ [sect. 40] nō est sacerdos vel ẽ excōmunicat⁹ vel mortu⁹ vel aliter impedit⁹. Rñ. ſʒ Ho. quod in defectũ ipsi⁹ semper est ad ep̃m pro priũ recurreñ. vt pʒ ĩ. c. monachi. et. c. cũ illoꝝ et. c. canonica. eo. ti. et cōcor. cum hoc fe. in quodā cōsilio. et Ge. in. d. c. religio so ꝑpter rōnẽ ne euagādi et c. Sed Pa. in. d. c. monachi tʒ ꝯriũ in religiosis exẽ ptis et dicit similiter in ꝯriũ facere nota. per Joā. an. in regula sciẽti de re. iu. in mercurialibus. Et hoc credo veri⁹ per c. pen. de offi. or. et tex. iuncta gl. notabi li. in cle. pe. de sen. ex. Jbunt ergo ad pa pam de quo vide. j. exemptus. §. vj.
¶ Quis absoluet abbatẽ excōicatũ pro [sect. 41] iniectione. Rñ. Pa. ĩ. c. vniuersitatis q̨ ep̃s vt ĩ. c. monachi. nisi iniuria sit enor mis. vel nisi sit exemptus.
¶ Vtrum si regularis p̨cutiat regularem [sect. 42] alteri⁹ claustri: p̃lat⁹ p̨cutientis possit absoluere. Rñ. secundum pa. ĩ. d. c. cum illoꝝ cũ ho. et ber. quod dʒ aduocari p̃lat⁹ p̨cussum non vt absoluat sed vt iniuriam remittat. aliter absolui non dʒ et istud veri⁹. lʒ do. Ant.

teneat quod ambo debẽt absoluere. vel committere vn⁹ alteri vices suas. **[sect. 43]** ¶ Vtrum regulares extra claustrũ se per cutientes possint siłr absolui. Rñ. quod lʒ. ho. dicat quod non ego teneo cum pa. in. c. cuʒ illorũ quod eoꝛ p̃latus poterit eos absoluere ꝗ. d. c. cuʒ illorum. et. c. canonica lo quunt̃ ĩdistincte. nec repetũt ĩ claustro. **[sect. 44]** ¶ Sʒ q̇d si regularis ꝑcusserit clericuʒ secularẽ sue vel alteri⁹ diocesis. Rñ. q ꝓpri⁹ ep̃s absoluet eũ ĩ eo casu in quo posset clericũ suũ si percussisset alium absoluere. vt in. c. religioso. eo. ti. li. vj. et non proprius prelat⁹ suus nisi sit exẽptus taliter etiam rõne delicti non possit conueniri nisi sub suo prelato quia absoluetur suo prelato de consensu episcopi.
¶ Queriť q̇d tenẽdũ sit demonialib⁹ **[sect. 45]** q̃ se inuicẽ ꝑcutiũt. Rñ. quod absoluẽť a ep̃o in cuius diocesi sunt earũ monasteria. et hoc non solũ non exẽpte sʒ ẽt exẽpte ita tenẽt cõiter doc. et gl. in. c. demonia lib⁹. eo. ti. nisi aliud habeãt priuilegiũ. **[sect. 46]** ¶ Quid de sororib⁹ sctẽ Clare. et sancti. Dñici. Rñ. pa. in. d. c. de monialib⁹ dubitat an possint absolui a suisp̃latis sʒ hodie claꝛ ẽ per priuilegia ip̃aꝛ quod pñt. ¶ Vtrum nouicius q̇ iniecit man⁹ violẽ **[sect. 47]** tas ante nouiciatũ possit absolui a suo p̃lato. Rñ. secundum Jo. an. ĩ. c. cum illorũ extra de sen. exc. et Ge. ĩ. d. c. religiosoq abbas non potest absoluere nouiciũ tpe nouicia tus nisi sit expresse vel tacite ꝓfessus. et lʒ Jnno. et Hosti. in. d. c. monachi. et Archi. in. d. c. religioso videanť tenere cõtrariũ. s. quod possit. tamen eos limita quando ꝑcussio fuit facta tempore nouiciat⁹ nõ ante nisi sint priulegiati.
¶ Quid si nouiti⁹ ꝑcutiẽs in nouiciatuet absolut⁹ egrediať. Rñ. quod si egredia **[sect. 48]** tur nisi se representet ꝗprimũ comode poterit ei q̇ de iure eũ absoluere poterat ĩcidet ĩ eadẽ vt in. c. eos. eo. ti. li. vj. hec omnia locũ habẽt quando ĩiuria est leuis. vel quando est mediocris vel grauis non quando iniuria est enormis ꝗ a papa solũ vel ab eius legato possunt absolui vt in. c. ad eminẽtiã. eo. ti. iũcto. c. cum illoꝛ. eo. ti. quando autem iniuria diciť enormis vide. s̃. enormis quando ꝟo grauis vel leuis aut mediocris relinquitur ar bitrio iudicis secundum pa. in. c. ꝑuenit. eo. ti. **[sect. 49]** ¶ Queriť in q̇bus casibus exp̃sse cõceditur ep̃is vt ab enormi vel graui in iu ria absoluant. Rñ. quod in. vij. casibus.
¶ Prĩo in articulo vel periculo mortis **[sect. 50]** cõstituto vt in. d. c. si q̇s suadente. et. d. c. non dubium. et. c. ea nosciť. §. fi. et. c. quod de his eo. ti. nec solũ ep̃s sʒ quilibet sacerdos secundum modum de q̊. xvj. absolutio. iij. §. s̃. et quis dicatur in periculo. mortis. vide mors. §. vj.
¶ Scȯs ĩ habẽte legitimũ ĩpedimẽtũ ꝓpter qȯ non possit adire papã vel aliũ **[sect. 51]** qui potestatem habeat absoluẽdi vt ĩ. c. de cetero et in. c. qȯ de his eo. et in. c. eos eo. lib. vj. et q̇d sit legitimũ impedimen **[Fo.cxlvij.r]** tũ. Rñ. quod est oẽ qȯ arbitrio boni viri rõ nabiliter impedit vt puta ꝗ hʒ capita les inimicitias. d. c. de cetero etiam ex cul pa sua. l. nec timore. ff. qȯ me. ca. despõ. veniẽs vel est infirmus vt ĩ. c. quod de his eo. licet non sit ꝑiculũ mortis vel est pau per non mẽdicãs qui viuit ex artificio q non potest in via exercere vel si mẽdicans sibi vel vxori vel alteri subueniebat qȯ alibi non posset secus ĩmẽdicante qui solũ sibi hʒ ꝓuidere ꝗ si eundo et mẽdi cando posset necessario ĩuenire non posset absolui vt no. Pa. in. c. ea nosciť. e. vł est multum senex in. d. c. ꝗuis et huiusmodi im ponet̃ tamen eis vt cessante impedimen to se representẽt exceptis senibus ꝗ senect⁹ nunꝗ deficiet et lʒ videanť fortes tamen ꝗ periculũ est absoluẽtur secundum Jnno. et ho. in. d. c. ꝗuis de istis impeditis dic. vt. s̃. absolutio. iij. §. xvj. cum seq.
¶ Terti⁹ in nobilib⁹ magne potẽtie q̇ **[sect. 25]** no pssunt terras suas relinquere prius tamen anteꝗ absoluanť intimãda ẽ eorũ cõditio summo põtifici et secundum eius cõ silium absoluentur nisi sit periculuʒ in mora. c. mulieres. §. j. eo. titu.

¶ Quart⁹ in mulieribus cuiuscunqꝫ cō [sect. 53] ditionis sint. d. c. mulieres et qualitercū qꝫ percusserint etiam attrociter.
¶ Quīt⁹ in his q̇ sui iuris non sunt sicut [sect. 45] sunt filij fa. serui et huiusmodi etiaꝯ si fili⁹ hꝯ et ipse familiā. Et hoc ītellige in iniuria mediocri simplr in enormi vero non possunt absolui nisi fecerint in fraudē vel ni si quando dominus vel pr̃familias non existēs in culpa ex eorū absentia graues damnū incurreret qꝛ tūc possūt etiam ab enor mi absolui nisi sit scandalum. vt no. iin c. relatum. eo. titu. Nec disti nguo in filiusfamilias secundum Pa. in. d. c. relatum et placet qꝛ sufficit quod non sint sui iuris.
¶ Sed an hoc idem erit inviro q̇ in frau [sect. 55] dē vxoris fecit vel in liberto. Rñ. gl. ī. d. c. relatū quod non q: cum hoc edictum sit prohibitorū non extenditur nisi ad expresse exceptos ar. c. cum illorum eo. ti. et not. Pan. in. c. relatum Hostiē. tamen ibideꝯ tꝯ quod idem tꝯ quod idem erit iudiciū sicut de su pradictis quia tales persone non sunt sui iuris vt placet mihi. d. c. mulieres quando patronus vel vxor graue dam num pateretur: propter eoruꝯ absentiā ar. d. c. relatum Cum autem efficiuntur predicti sui iuris vel liberi tenentur se presentare apostolice sedi.
¶ Sextus in iuuenibus nec distinguo [sect. 56] an sint sui iuris vel non siue sint diuites vel non quia simpliciter non tenent̄ ire qꝛ eorū itineratio periculosa est vt no. Pan. in. d. c. ea nascitur impedimento tamen iuuentutis sublato tenentur se presentare pape vt no. in. d. c. qꝫuis.
¶ Septimus in hostiario vel officiali q̇ [sect. 57] pretextu officij arcendo turbam percus sit clericum vt not. in. c. Si vero. j. eodē ti. Hoc intellige verum in mediocri non autem in graui ꝑcussione vt not. ibideꝯ et hoc accipio grauem pro enormi medio crē pro graui nam secundum Monal. ītер enor mē et leuem est media que grauis dicit̄ que vt dixi arbitrio iudicis extimabit̄ ex qualitatibus et circunstātijs. ff. de. ꝟ. ob. l. continu⁹ et de voto. c. quod super his aduerte etiam hinc. quod si officialis laicus aliter qꝫ arcendo turbam inijcit manū in Clericū quod non potest absolui nisi a pa pa qualitercūqꝫ leuiter percusserit quia iniuria est grauis quia vsurpat sibi iurisdictionē in clericum ita no. pa. in. d. c. si vero et ibi tex. apert⁹ quod veruꝯ in telligo quando hoc facit tanqꝫ officialis Secus si percusserit tanqꝫ persona p̈ua ta qꝛ nisi esset iniuria grauis non esset mittendus ad papam.
¶ Octauus pueri īpuberes q̇ doli capa [sect. 58] ces ꝑcusserūt vt in. c. j. eo. ti. siue añ pubertatem petāt absolutionē siue post. c. fi. e. ti. nec tenent̄ se pñtare cessante pue ritia. d. c. fi. et. c. qꝫuis qꝛ nihil dicitur de iu ramento et. c. qꝫuis excipit pueros vnde dicit pa. d. c. fi. quod beneficium semel indultum minori ex quo cepit habere locum non extinguit̄ per superuenientiam etatis Quod no.

Casus.

ij. est in. c. querenti. de offi. deleg. contra in obedientem sen tentie delegati vltra annum de quo dic vt. s̄. absolutio scd̄o in princi.

[[Fo.cxlvij.]v] Casus.

iij. est in. c. dura de crimīe fal. vbi excōicati ex generali snīa suoꝛ diocesanoꝛ habētes lr̃as aplicas falsas nisi. j. xx. dies postqꝫ cognouerīt se hr̃e literas falsas illas destruxerint aut resignauerint illis non possunt absolui post lapsuꝯ dictoꝛ. xx. dieꝛ nisi a sede aplica vel de eius speciali mādato aliq̇ tamen tenēt quod isti. xx. dies incipiūt currere a die notitie. s. quod habēt p̄dictas lr̃as falsas vt ho. sꝯ pa. in. c. ad falsario rū dura. tenet quod incipiūt

currere a die excōicatiōis ꝓplate per ordinarios contra tales ita quod nisi illa ꝑcesserit non erūt excōicati. et hoc credo verius saltē post fa ctū et hac etiam snĩa liganť si excommunicatio p̃cesserit ꝙuis ipsis literis falsis non fuerint vsi.
¶ Quid de falsarijs lr̃az apl̃icaz. Rñ. [sect. 1] q̨ omnes tam clerici ꝙ laici q̇ per se vel per aliū viciū falsitatis exercuer int cum fau torib⁹ et defensorib⁹ suis sunt excōicati ipso facto et hodie per ꝓcessum annualē factū ĩ die cene domini non possunt absolui citra sedē apl̃icā nec non falsarij suppli cationū gr̃am vel iustitiam cōcernētiū ꝑ pontificē vel vice cāzelariū aut regētez officium canzelarie signatarum.
¶ Vtrum vtentes lr̃is apostolicis falsis [sect. 2] sis sint excōicati ipso iure. Rñ. quod sic si sunt laici tamen poterunt absolui a suis ordinarijs vt pz ꝑ. c. ad falsariorum de cri. fal. clerici ꝯo non sunt excōicati ꝓm pa. in. d. c. ad falsariorum ꝙuis Host. teneat contrarium.
¶ Vtrum corrigētes literas pape sint ex [sect. 3] cōicati. Rñ. secundum ho. vt recitat Pa. in. c. ex literis de fide instru. quod sic etiaz si vnā figurā siue literā vt etiam dimidiā abraserint deleuerint aut cāzelauerīt addi derint vel diminuerīt cōpleuerint vel mutauerint sine lnĩa illi⁹. ad quē spectat postꝙ lr̃a ē bullata vel signata nec possūt absolui citia sedē apl̃icā posset tamen ĩpetrās totā lr̃az lacerare seu bul lā si illa non vult vti ex quo pz quod ēt simplex notari⁹ q̇ lr̃as apl̃icas scripsit non potest illas corrigere postꝙ sunt bullate vel signate sine licētia officialis ad hoc deputati hoc tamen et bñ limitat Ric. ĩ. iiij. di. x. ar. xij. q. iiij. verum si talis abrasio correctio seu mutatio faciat vt bulla q̃ ante erat inualida efficiať valida vel si erat vtilis fit magis vtilis.
¶ Vtrum impetrans literas domini pa [sect. 4] pe tacita veritate vel suggesta falsitate sit excōicat⁹. Rñ. Ri. vbi. s̃. q. iij. quod licet sit falsarius tamen est falsarius literarū domini pape quia veras literas impetrat et ideo non est excommunicatus.
¶ Vtrum recipientes literas apostoli [sect. 5] cas existētes ipsi in curia de manu alte rius ꝙ pape vel officialiū ad hoc deputatorū sint excōicati. Rñ. quod sic si sunt laici vt in. d. c. dura. attamē secundum Jo. an. et Pe. de anchar. ĩ. d. c. dura. quia quotidie fit contra non ligat.

Casus.

iiij. est in. c. significauit eo. ti. vbi excommunicantur clerici qui participant in diuinis officijs tam in ecclesia ꝙ alibi sponte et sciēter cum ex cōmunicato a papa sentētialiter vel iu dicialiter secundum communem lecturā licet gj. ibidez aliter sentiat ex quo collige q̨ quinꝙ requiruntur vt ista excommuni catio incurratur. ¶ Primo quod sint clerici. ¶ Secundo quod sciēter. ¶ Tertio quod spō te. ¶ Quarto quod in diuinis participent. ¶ Et quinto quod ille cum quo participāt sit excommunicat⁹ a papa iudicialiter et isti non possunt absolui nisi a papa. vt in. d. c. significauit.

Casus.

v. est in. c. tua nos. eo. titu. vbi omnes incendiarij proprie dicti postꝙ fuerint publice excommunicati et denunciati non possunt absolui citra sedem apostolicam.

Casus.

vj. in. c. cōquesti. eo. ti. vbi effractores cum spoliatione ecclesiarum postꝙ fuerint denūciati non potest absolui nisi a sede apl̃ica. Pro cui⁹ casus et precedētis maiori euidētia est sciēdum

quod incẽdiarij et effractores eccle siarum cum spoliatione sunt excommu nicati ipso iure sed incendiarij alioruȝ locorũ non nisi excommunicentʒ vel per statuta vel alio modo. Ante tamen denũ ciationẽ non sunt mittẽdi ad sedem apo **[Fo.cxlviij.r]** stolicā. Sed si aliqui prediciorũ renun cientur excōicati publice tũc non pñt ab solui nisi a papa. Scd̃m cōem et veram opi. in. d. c. tuā nos. et. c. conquesti.
¶ Qui dñr incẽdiarij proprievide. j. in **[sect. 1]** cendiarius in principio.
¶ Qui autem dicantʒ effractores. Rñ. quod sũt **[sect. 2]** illi qui dolo malo aut per iniuriam violẽ ter pariẽtẽ fodiũt aut vitreā fenestram frangũt seu sarraturā vel hostia vel car dines seu vectes: dum tenẽt hostia firmata aut ipsuȝ tectũ ecclesie secundum ar. alij aut qui faciũt enormia in ecclesia vt rapiẽdo corpus xp̃i: et huiusmodi frangẽdo calices et similia non sunt effractores ꝓprie nec excōicati ip̃o iure secundum Ho. et Jo. de li. nec etiam si excōicarenʒ: et denunciarentur essent mittẽdi ad papā sȝ possent ab illo qui eos excōmunicauit absosui. opȝ ergo quod spoliatio fiat cum effractiōe. vnde sola effractio per se nec sola spoliatio facit aliquẽ incidere in hunc casum vt denũciatus sit mittẽdus ad papā qd̃ not. ꝗ pauci aduertũt sed sic est vt in. d. c. cō questi.
¶ Sed nunq̇d hic noĩe ecclesiaꝛ veniāt **[sect. 3]** monasteria: et loca pia. Rñ. secundum Pa. in. d. c. tua nos quod sic per text. liiij. dist. §. hac autoritate no. gl. in. c. grādi de sup. ne. prel. li. vj. et in. c. fi. de sen. ex. ratio est ꝗ ista excōicatio principaliter est in fa uorẽ ecclesiaruȝ et ideo latissime accipiʒ respectu ipsarum licet alias nōveniant monasteria. neqȝ pia loca noĩe ecclesie: ꝗ in iure ponunʒ vt diuersavt patet in c. sciāt cũcti. de ele. li. vj. et in. c. grādi. de suc. neg. prela. in glo. li. vj. Addit etiam Pa. in. c. fi. de ecclesijs edi. quod ecclesie nō consecrate et hospitalia veniũt hic noĩe ecclesiarũ. Jntellige si autoritate episco pi aut pape sunt edificata aliter non essent loca religiosa. vt no. in. c. ad hec. de relig. domi.
¶ Vtrum effractor cum spoliatione domus **[sect. 4]** exstentis in spacio priuilegiato ecclesie sit excōicatus et post denunciationẽ ha beat ire ad papā. Rñ. qd̃ non ꝗ talis do mus non dicitur locus religiosus nisi sit ecclesie vel clericorũ. vt in. c. quisq̇s. xvij. q. iiij. et effractores locoꝛ non religio sorũ etiam post denunciationẽ non sunt mittẽdi ad papam. vt patet in. d. c. conquesti. et allegatis ibi in glos. Jntelligo hic non qd̃ sint ecclesie vel clericorum quo ad dominum sed tali modo quod dicantur loca religiosa.
¶ Sed quando dicunʒ tales publice denun **[sect. 5]** ciati. Rñ. quod qũocũqȝ publice denũcienʒ siue noĩatim in genere puta denunciamus excōicatos omnes qui fecerũt tale in cendiũ: vel effractionẽ talis ecclesie: seu loci religiosi: et hmōi. vt patet in. d. c. tua nos. quod non distinguit aliter.
¶ Vtrum incẽdiarij sinr absoluendi etiā **[sect. 6]** ante denunciationẽ anteqȝ satissecerĩt danũ passus. Rñ. qd̃ non vt no. in. c. pessi mam. xiij. q. vltima.

Casus

sequẽtes vsqȝ ad casuȝ. xj. sunt in. vj. li. decretalium.

Casus.

vij. est ĩ. c. fundamẽta de elec. vbi excōicantur. ¶ Primo oẽs cuiuscunqȝ notabilis priminentie dtgnitatem potestatis vel excellentie sit quocũqȝ noĩe cẽseantur et frater filius vel nepos aliquorũ predictoꝛ qui sine licentia sedis apostolice noĩationi electioni vel assumptioni in senatorem ca pitaneum patriciũ aut rectorẽ ad regimen vrbis rome assentiũt vel se intromittũt

per se vel per aliũ excipiuntur romani ex ipsa vrbe naturaliter oriũdi vel ibi in cole seu cōtinui habitatores qui licet sint predictorũ fratres filij vel nepotes aut sub communitatus vel ba ronie nomine extra territorium vrbis iurisdittonẽ perpetuam vel tẽporalem obtineant pñt tamen in senatores. Romanos assumi ad vnum annũvel breuius tp̃s dũmodo non habeāt extra territoriũ talẽ potestatem quod possent euacuare ratio nẽ cōstitutionis predicte. ¶ Jtẽ. ij. excōi canť quicũqꝫ alij a p̃dictis q̇ asentiunt ad p̃dictũ regimẽ vltra annũ sine snĩa sedis apłice. ¶ Jtẽ. iij. excōicanť intẽdẽ tes vel obediẽtes eisdẽ sic assũptis. ¶ Jtẽ iiij. excōicāť q̇ ip̃os noĩauerũt elegerũt vel assumpserunt. ¶ Jtẽ. v. excōicantur dātes auxiliũ cōsiliũ vel fauorem publi **[[Fo.cxlviij.]v]** ce vel occulte tam noĩatoribus et assumptorib⁹: qꝫ noĩatis et assumptis nec oẽs predicti possunt absolui nisi a papa.

Casus.

viij. est in. c. clericis de immu. eccle. sed qꝛ hodie non ligat ꝑ cle. vnicā eo. ti. ideo pertranseo.

Casus.

ix. est in. c. felicis de pe. vbi ex cōicanť. ¶ Primo omnes insecutores cardinaliũ romane ecclesie hostiliter. ¶ Jtem. ij. percussores et captores. ¶ Jtẽ. iij. socij talia faciẽtiũ vel mādan tiũ. ¶ Jtẽ. iiij. qui factũ ratũ hũerint vł cōsiliũ dederit aut fauorẽ. ¶ Jtẽ. v. q̇ ta les postea receptauerint vel defensaue rint sciẽter. Jtẽ. vj. excōicanť prĩcipes: senatores: cōsules potestates rectores si ue alij domini et eoꝛ officiales qui. j. mẽsem a die noticie habite de predicto delicto non puniũt predictos reos secundum tenorẽ. d. c. felicis nec pñt absolui nisi a papa exceptis istis vltimis. s. princeps et c. q̇ po terũt absolui a suis ordinarijs. Simili pena sunt plectẽdi qui predicta faciũt clericis vel religiosis familie pape vel cardinaliũ. Aduerte hic quod insecutio su mitur in malā partẽ et capere intelligiť cu effectu. qꝛ si non capiať sed fiat insultus ad domũ vt ei fiat iniuria vel si obsideut vel claudũt in domo non vt eos ibi custodiant sed vt eis inferũt vcrecũ diā non habebit locũ pena ista. secundum qð not. Jnno. in. c. nuper. eodem titu.

Casus.

x. est in. c. quicunqꝫ. eo. tit. vbi excommunicanť omnes dātes li centiā alicui occidẽdi capiẽdi seu alias in personis aut bonis suis vel suorum grauandi eos qui snĩas excōicationis vel interdicti tulerũt contra quemcũqꝫ siue eos occasione quoruꝝ sunt prolate vel obseruantes tales sententias seu ta liter excōicatis nolẽtes cōicare nisi licẽtiam ipsam si fuit ad personas grauan das reuocauerint anteqꝫ in aliquo sit processum vel si dicta licẽtia fuit ad bona eorũ capiẽda. nisi. j. octo dierum spa tium restitutionem fecerint fieri vel satisfactionem et licentiam reuocauerint. ¶ Jtem. ij. excōmunicantur omnes qui predicta licentia data vti ausi fuerint. ¶ Jtem. iij. qui aliquid premissoruꝝ ad que committenda dari licentia prohibetur commiserint suo inotu nisi vt dictum est re integra si ad personas et si ad bona. j. viij. dierũ spatiũ restituerint vel satiffecerint. Jn qua excommunica tione omnes p̃dicti si per spaciũ duorũ mensiũ manserint non nisi per sedẽ apostolicam poterunt absolui.
¶ Querit idem archi. quid veniat noĩe **[sect. 1]** suorũ. et Rñ. qð veniũt omnes qui sunt sub potestate eorũ. vt insti. de his qui sunt sui vel alie. iu. per totũ. Jtẽ qð veniũt cōsanguinei. vt in. c. sciāt cũcti. de elect. in vj. Jtẽ domestici. vt. C. de his qui ad ec. confu. l. presenti. §. sane et qui dicanť do mestici familiares vide familiaris.

¶ Jtem grauiter dicunt̃ qui prohibent [sect. 2] ne eis coquatur molatur vendat̃ et huiusmodi.

Casus

sequentes sunt in cle. vsq̃ ad calum. xvij.

Casus.

xj. est in cle. multor. de hereti. vbi excōicantur omnes inquisito res heretice prauitatis inferiores ep̃is qui odio gratia vel amore lucri aut cōmodi temporalis obtentu contra iustitiā et conscientiam suam omiserint contra quempiā procedere vbi fuerat procedē dum pro heresi.
¶ Jtē. ij. excōicantur predicti si obtentu eodem prauitatē ipsam heresis: vel impe dimēti sui officij alicui imponēdo presumpserint aliquē quo quomodo vexare non pñt absolui nisi a papa nisi in mortis articulo p̃missa satisfactione in tellige si potest fieri aliter non valeret absolutiovnde aduerte secundum Car. in cle. pre dicta quod ad ĩncurrendā istā penā oportet fiat contra iustitiam et conscientiam copulatiue. Jtem no. qd̃ quo quomodo vexent aliquem siue incitationibus fideiussionibus et similibus incurrūt istā penam. secundum Pau.
¶ Quid stomittūt ex timore vel ad eui [sect. 1] tandum scandalum. Rñ. glo. quod non incidunt in hanc penam.

Casus.

xij. est in cle. religiosi de priui. vbi primo excommunicantur **[Fo.cxlix.r]** omnes religiosi qui clericis aut laicis sacramentū vnctionis extreme vel eucha ristie ministrare p̃sumūt. vel solēnizāt matrimonia sine licētia speciali presby teri parochialis item si predicti absoluūt excōicatos a canōe preterq̃ in casibus a iure expressisvel per priuilegia sedis apostolice cōcessa eisdē. vel si absoluūt a sentētijs ꝓmulgatis per statuta sinodalia vel ꝓuincialia seu a pena et a cul pa nec pñt absolui nisi a papa.
¶ Queritur an ligent̃ omnes religiosi. Rñ. [sect. 1] ꝓm Car. ibidem quod non sz solū religiosi reli gionis approbare. qꝛ alij non sunt ꝓprie religiosi vt in. c. vno de voto. lib. vj. et lz quidam istud restringāt ad religiosos exēptus vt pe. de sta. tamen cōiter tenetur qd̃ habeat locū etiam in non exēptis et in religiosis p̃fectis ecclie parochiali. si alijs q̃ suis parochianis ministrāt secundum gl. in cle. j. de deci. et Pau. ibidem.
¶ Quid si nouicius faciat aliq̇d predi [sect. 2] ctor. Rñ. secundum Car. qd̃ ligat̃. ar. c. religio so. de sen. excō. in. vj.
¶ Vtrum religiosi cōuersi siłr. Rñ. Car. q [sect. 3] pet. de anc. tenet quod non ligant̃ sicut nec moniales ex quo ordinē non hñt. sz zen. tenet qd̃ ligant̃. et videtur verius.
¶ Vtrum religiosi ministrātes alijs reli [sect. 4] giosis sacramēta predicta ligentur pre fata pena. Rñ. Cardi. quod pe. de sta. dicit quendā cardinalem consuluisse qd̃ nō sed la. tenet qd̃ verbum clericis intelligitur tam de regularibus q̃ de secularibus sed verbum laicis etiam cōprehēdit religiosos vel monachos laicos sz primum credoverius per ea que dixi. s̃. cle ricus primo.
¶ Vtrum tꝑe mortis possintministrare eu [sect. 5] charistiā licite. Rñ. Car. pa. et la. qd̃ non sed Jo. et ar. xxvj. q. vj. si presbyter. in. et ho. in. c. omnis de pe. et re. tenēt qd̃ sic vt recitat dir. li. j. ti. xv. alias. lix. et hoc credo verum si alius sacerdos non potest haberi qui ministret.

¶ Vtrum rector ecclesie q̇ non est sacerdos **[sect. 6]** vel vicarius rectoris possit dare licẽtiā dictis religiosis ministrādi predicta sa cramenta. Rñ. cardi. qd̃ sic et sic serua li cet alij teneāt contra siłr. pa. tenet quod eps et archipresbyter ciuitatis possint predi ctā licẽtiā dare et ȝen. et ster. idem tenẽt de vicario epi in spiritualibus vel delega to aut eius penitẽtiario tutius est tamen se cundum Pau. non recedere a litera non tamen est necessarium.
¶ Quid ẽ solẽn iȝare matrimoniũ. Rñ. **[sect. 7]** Car. in. d. cl. j. qd̃ ȝẽ. dicit quod cōprehẽdit̃ omnis solẽnitas q̃ obseruat̃ iuxta ritum ec clesiaꝝ regionis de spō. c. j. siue fiat bñdictio solennis siue dicat̃ missa spālis sup contrahẽtes et huiusmodi inducere autẽ fedus matrimonij vel ꝓnũciare verba inter contrahentes non est eis ꝓhibitũ secundum ȝen. et Ste.
¶ Vtrum verbum excōicatos a canõe intel **[sect. 8]** ligat̃ soluȝ de maiori excōicatione. Rñ. Car. vbi. s̃. quod sic secundum Lau. et non de mĩori facit. c. si quẽ. et. c. nuper. de sen. exc. Jdẽ tenet Lap. et facit. c. ṗmũ de rescri. li. vj. Gemi. autem in. c. vnico de his que vi. lib. vj. dicit qd̃ etiam intelligit̃ de minori: q̃ lex penalis ꝓhibẽs absolutionẽ ab excōicatione includit etiam minoris absolutionẽ pro hoc est gl. in cle. j. de priuil. Jtẽ vbicũqȝ fit mẽtio de excōicatione et materia in qua profert̃ est proportiona bilis etiaȝ minori de vtraqȝ intelligit̃. vt no. gl. pe. in. c. presidẽtes. de here. in vj. et licet hec opinio sit tutior. tamen prima **[sect. 9]** mihi videtur verior.
¶ Quert̃ de quo canone ĩtelligit̃. Rñ. Card. vbi. s̃. Pa. et Lau. qd̃ intelligit̃ de quocũqȝ a papa promulgato: q̃ ille ꝓprie per excellẽtiā d̃r canon licet aliqñ improprie accipiat̃ ꝓ illo epi. vt. iij. di. §. porro.
[sect. 10] ¶ Quid si supradicti absoluũt excōicatos per snĩam hoĩs etiam pape. Rñ. glo. Lau. Pa. et ȝẽ. ibidem tenẽt quod non ligant̃ prefata pena q̃ si voluisset intelligi expressisset ar. c. ad audientiam. de deci.
¶ Vtrum noĩe snĩe hic veniat excōicatio **[sect. 11]** solũ. Rñ. gl. et Pa. ibidem quod ẽt venit suspẽ sio et interdictũ. sed Car. dicit quod verius estq̃ solũ intelligitur de snĩa excōicatio nisq̃ bñ ꝓbat lr̃a per alternatiuā q̃. s̃. dĩ cit de his q̇ absoluunt excōicatos a ca-**[[Fo.cxlix.]v]**none et postea subicit vel a sentẽtijs per statuta. et sic restringit̃ verbum sententijs perverbũ excōicatos. ar. de rescri. c. ij. re quiris.
¶ Quid de snĩjs latis per statuta lega **[sect. 12]** torũ de quibus habes de officio le. c. fi. Rñ. secundum La. et seq̇t̃ Car. qd̃ idem ẽ sicut de statutis sinodalibus vel prouincialib⁹. ¶ Vtrum religiosi p̃dicti absoluẽtes a pe **[sect. 13]** na tamen ligent̃ p̃dicta cẽsura. Rñ. secundum ȝẽ. quẽ seq̇t̃ Car. qd̃ non q̃ lr̃a loquit̃ copula tiue a pena et a copula. c. ij. de rescrip.
¶ Quid si predicti religiosi absoluũt a **[sect. 14]** pctō et non ab excōicatione qȝ quis incur rit pro peccato. Rñ. ȝẽ. et Car. tenẽt quod nō incidũt in penā et placet ne fiat extẽsio. ¶ Vtrum religiosus ignorās penā hāc et **[sect. 15]** administrās sacramẽtũ eucharistie vel extreme vnctionis sine licẽtia rectoris parochialis non tamen in contẽptũ ipsi⁹ incurrāt hāc penā. Rñ. Car. se ɔsuluisse ꝑ literā. d. cle. q̃ dicit p̃sumpserint qd̃ not. dolũ et temeritatẽ ministrātis qd̃ non ligatur et plȝ mihi per ea que dixi. s̃. dol⁹. .§. v. et. j. excōicatio. vij. casu vlt. §. ij.
¶ Vtrum recipiẽtes prefata sacramẽta a **[sect. 16]** dictis religiosis sine licẽtia suoꝝ rectoꝝ parochialiũ sint excōicati. Rñ. qd̃ nō. j. vice vt patebit. j. Excōicatio. viij. §. j.
¶ Vtrum sit credẽdũ dicẽti se habere licẽ **[sect. 17]** tiam. Rñ. glo. qd̃ sic et concor. Lau. Pa. et Ste. q̃ nemo videtur immemor ꝓprie salutis. j. q. vij. sancimus.
¶ Quid de mercenarijs scolaribus et **[sect. 18]** hmōi. Rñ. gl. qd̃ sufficit licẽtia sacerdotis parochialis in cuius parochia inhabi tant. nisi causa recreatiōis vel alia tꝑali statiȝ reuersuri ad ꝓpria aduenissent quia sic non sufficeret.

Casus.

xiij. est in cle. j. de pe. vbi excōmunicant̃ quilibet qui in iniuriose vel temere ꝑcusserit ceperit aut bānierit aliquẽ eꝑm seu q̇ predicta mā dauerit vel facta ab alijs rata habuerit vel socio fuerit in his faciẽdis aut cōsiliũ aut fauorẽ dederit vel defensauerit. eosdẽ nec potest absolui preterqꝫ in articu lo mortis nisi a papa et cum absoluendus fuerit in articulo mortis non valet absol ui nisi prio caueat idonee quod parebit pe ne imponẽde et penitentiā dño auxiliā te faciet. Jtẽ scd̃o excōicant̃ omnes officiales quocunqꝫ noĩe censeant̃ q̇ in aliquo predictorꝫ fuerint culpabiles nec valẽt absolui nisi vt predictum est.

¶ Sed quid si episcopus nondum erat [sect. 1] consecratus. Rñ. glo. quod non erit lot cus isti pene quia non est episcopus. de cele. mis. cle. ij. secus de eo qui renuncia uit episcopatus quia habebit locum in eo illa pena.

¶ An habebat locũ p̃dicta pena in ĩclu [sect. 2] sione facta eꝑo ad verecũdiā. Rñ. Car. quod non qꝛ hic capere accipit̃ pro detinere sicut etin. c. felicis. de pe. li. vj. accipitur vt supradictum est.

Casus.

xiiij. est in cle. cupientes in. §. fi. de pe. vbi excōicant̃ omnes relgiosi et clerici seculares q̇ inducunt ad vouendũ iurādũ et c. de eligẽda sepultu ra apud ecclesias ipsorꝛ de quo dic vt. j. sepultura §. xxxv.

Casus.

xv. est in cle. grauis. de sen. ex. vbi excōicant̃ omnes domini tꝑales etĩā si sunt eꝑi qui in terris seu locis eo rũ interdicto suppositis cogũt qũolibet diuina officia celebrare aut q̇ voce preconia seu per cāpanarũ pulsationẽ ad officiũ eadẽ audiẽda aliquospresertim excōicationis aut interdicti snĩa innodatos euocant. vel q̇ excōicatis publice autinterdictis prohibẽt ne de ecclesijs exeāt dum missarũ solẽnia agunt̃ a celebrantibus moniti generaliter. vel spāli ter vt exeant. Jtẽ scd̃o si excōicati publi ce et interdicti ipsis sunt ecclesijs postqꝫ fuerint noĩatim moniti a celebrātibus vt exeāt remanere p̃sumpserint snĩam excōicationis incurrũt a qua solũ a papa pñt absolui. Et sic collige quod hec pena est contra cogẽtes euocātes ꝓhibẽtes et remanẽtes. Jtẽ aduerte qd̃ verbum qũo libet cōprehẽdit oẽm modum cōpulsiōis realẽ vel ꝑsonalẽ directũ vel indirectũ vt puta cōsanguineos vel ipsos in ꝑsonis aut rebus grauādo: vt no. gl. ĩ. d. cle. ¶ Quid si euocarent non excōmunica [sect. 1] tos vel non interdictos. Rñ. Cardi. post **[Fo.cl.r]** Pau. ibidem quod incidũt in predictam penam cum locus sit interdictus. et dictio presertim stat pro maxime.

¶ Vtrum hec pena habeat locũ in cessa [sect. 2] tione a diuinis posita in dictis terris. Rñ. quod sic qꝛ quando cessatio a diuinis ẽ generalis habet valet interdicti vt in cle. j. eo. ti. §. in cessationibus seco si cessatio esset specialis.

¶ Quid intelligit̃ hic noĩe diuina offi [sect. 3] cia. Rñ. Car. post pa. ibidem quod restringit̃ solũ ad missas. et ideo si aduocarent ad alia officia preter missas non haberet lo cum hec pena.

¶ Quid si predicti precipiāt non subdi [sect. 4] tis suis vel predicta non faciāt in terris ipsorum sed in alienis. Rñ. ibidem Car. quod non habet locum hec pena.

¶ Vtrum p̃dicti aduocātes secrete p nun [sect. 5] ciũ ad diuina ligent̃ prefata pena. Rñ. Car. ibidem post Pa. et ʒẽ. quod non nisi voce preconia. vel voce tube. aut cornu vel ꝑ campanarum

pulsationem aduocent. ¶ Quid si cōpellūt interdictos in loco [sect. 9] nō interdicto. Rñ. Pa. ibidem quod non hꝫ locum hec pena.
¶ De quo interdicto intelligitur. Rñ. [sect. 7] gl. ibidem q. tam de interdicto a iure quaꝫ ab homine.

Casus.

xvj. est ī cle. cum ex eo. eo. ti. vbi excommunicantt̃ fratres minores recipiẽtes tpe interdicti illos de tertio ordine ad diuina. Sꝫ quia hodie vacat per priuilegiū domini Sixti quarti pertranseo quia non ligati.

Casus.

sequẽtes sunt per processum curie annualem factū die cerne domini vsqꝯ ad casum. xxxij.

Casus.

xvij. est contra hereticos gaꝫa ros patarinos. et alios quocunqꝯ nomine censeantur ac contra omnes fautores receptatores. et defensores eorundem.

Casus.

xviij. est contra pyratas cursarios. etlatrūculos maritimos ac omnes receptatores eorundem cum dantibus eis auxilium consilium vel fauorem. Et dicitur pyrata quicūqꝯ ī ma ri depredatur nisi habeat bellum cōtra eos quos depredatur quod no. quia pauci aduertūt credentes quod nisi quis indife renter depredetur in mari. non sit pyra ta et non incidit in hanc penam sed fal sum est.

Casus.

xix. est ꝛ omnes q̇ in terris suis noua pedagia imponūt. vel ꝓhibita exigūt. sed a sponte soluẽtib⁹ pedagia recipiẽsnō incurrit excōmuni cationem secundum gl. et Pa. in cle. quoniam de immu. ec. quia exigere est ab inuito extorquere.

Casus.

xx. est contra omnes falsarios bullaꝛ apłicaꝛ de quo dictū ẽ. s̃. casus. iij.

Casus.

xxj. est ꝛ illos q̇ equos arma: ferrū: ligamina et alia ꝓhibita deferrūt sarracenis: turciset alijs xp̄i noīs inimicis q̇b⁹ xp̄ianos oppugnāt ꝓ cuius ītelligẽtia querunt̃ infrascripta. ¶ Quid venit hic ī noīe armoꝛ. Rñ. gl. [sect. 1] in. c. ita quorādā de iudeis quod etiam fustes et lapides pro machinis ventūt sꝫ non lapides pro edificijs fiẽdis in. l. ij. C. q̃ res expor. non de. ȯr quod lorice scuta ar chus: sagite. spate: gladij: ettella noīe ar morū veniūt. Ego vero dico quod llia que cōiter sunt pro vsu offendẽdi vel defen dẽdi se et non ꝓ alio vsu veniūt noīe armoꝛ. Jlla ꝟo quibus possum⁹ vti pro ar mis et ꝓ alio vsu puta ꝓ īstrumẽto dicunt̃ arma

ex intentione vtẽdi his pro armis defensiōis vel offensiōis aꝗs nō vt no. in cle. ne ĩ agro de stat. mona. Et ideo gladius ad incidendũ panem nō venit nomine armoꝝ secundum Pa. in. c. cleri ci. el. primo. de. vi. et ho. cle.

¶ Quid venit noĩe ferri hic. §. quod accipiẽ hic ferrũ pro ferro infecto. vel facto sub [sect. 2] quacũq; for. vt in. l. ij. C. que res expor. non de. quod tamen limito per rōnẽ expressam in. d. l. ij. de ferro per quod possent pugnare vel se munire. q̃ brochete et similia non credo sint sub ipso comprehensa. ¶ Quid intelligiẽ sub nominelignami num. Rñ. quod intelligiẽ qȣcunq; lignũ ꝑ quod naues galeas aut alias machinas possent facere ad ĩpugnādũ vel defendendũ se a christianis secus de alijs iu **[[Fo.cl.]v]** guaminibus quibus non possunt vti ad offendendum vel defendendum.

¶ Quid ĩtelligiẽ nomine ꝓhibitorum. [sect. 4] Rñ. quod sunt omnia quibus possunt christiani impugnari vel ipsi infideles ne impugnẽ tur a xp̃ianis muniri que om ni tꝑe ꝓhibenẽ. Siꝗr quādocũq; victua lia vel mercimonia tꝑe guerre cum eis ha bite ab aliq̇bus xp̃ianis legitime. Tꝑe ꝟo pacis mercimonia q̃cũq; et victualia non sũt: ꝓhibita eis deferri nisi in dispẽdiũ xp̃ianoꝝ fieret puta q̃ timentes de guerro muniũt se vel vt inuadāt xp̃iaos. tꝫ tamen Jnn. et Ho. ĩ. c. significauit de iudeis quod ꝓ redimẽdis captiuis tẽpore guerre arma ẽt sine pena excōicationis pñt deferri quod añ factũ non tenerẽ sꝫ bñ post factũ de alijs ꝟo mercimonijs non ẽ dubium ĩter doc. ꝓpter p̃dictum. c. signifi cauit quod ꝓ redemptione captiuoruꝫ pñt deferri etiam tempore guerre.

¶ Quid si tꝑe pacis deferātur arma et [sect. 5] alia ꝓhibita non tamen ea intẽtione vt ĩpugnẽ tur xp̃iani. Rñ. quod nihilomin⁹ ligan tur si sunt talia q̇b⁹ pñt ĩpugnari secundum gl. Jo. an. et do. An. ac. Pa. ĩ. d. c. ita quorun dā q̇dā tamen tenẽt quod non ligāẽ nisi ea intẽ tiōe deferā vt xp̃ini impugnentur. vel ne possint infideles impugnari cōuenit satis hec opi. cum tex. ĩ. d. c. q̊rundā lꝫ ṗma opi. sit tutior maxime ante factũ.

¶ Vtrum deferẽtes prohibita infideli [sect. 6] bus et penitẽtib⁹ postea ea reportātes et non dimittẽtes infidelibus ligantur. Rñ. quod non q̃ verba cum effectuꝫ sunt accipiẽda. Jtẽ dic de deferẽtibus arma pro sui tuitioue ad terras infidelium quod nō ligātur nisi postea ea ipsis vẽderẽt q̃ sic ligātur. Si autem statim vẽdita recuperarẽt nihilomus ligarẽtur. Jdeꝫ dic de permutatione.

¶ Quādo ȣr tp̃s guerre. Rñ. quod dicitur qñ [sect. 7] aliq̇s ṗnceps xp̃ianus autoritate ṗncipis vel papa facit cum eis belluꝫ quo ad illum dñm puta. Soldanũ vel turchuꝫ non quo ad alios dominos ĩfideles. nisi essent tali in subsidium.

¶ Aduerte hĩc quod lꝫ Nicolaus Bonifa [sect. 8] cius et Clemẽs multos ligauerint circa predictarnm tamen quia hodie vacant pertrāseo solũmodo remanẽt excommu nicati vltra predictos exercẽs regimeꝫ in galeis aut nauibus infidelium in. c. ita quorũdam. sed non est papalis sed ordinarius poterit absoluere veruꝫ est quod tam isti q̃ supra scripti non debent absolui. nisi quicquid acquisierint ex ta li commerito dānato expendant in sub sidium xp̃ianorum et vltra tantumdem de suo si possunt.

¶ Quid de dātib⁹ cordā vel anchorā et [sect. 9] hmōi vt possint negociari cum infidelib⁹ tꝑe pacis. Rñ. quod requiritur lnĩa ap ꝗica q̃ per talia possũt xp̃iani impugnari.

¶ Vtrum portātes clauos ꝑuos et cultel [sect. 10] los ꝓ pane incidẽdo sint excōicati. Rñ. quod non q̃ non cōprehendunẽ suo noĩe armoꝝ vel ferri vel aliorũ ꝓhibitorum.

¶ Vtrum portantes fertũ arma et alia ꝓ [sect. 11] hibita de vna terra sarracenoꝝ. ad aliā vel sarracenos cum armis suis. vt puta de marica in alexādriā sint excōicanti. Rñ. quod non nisi hoc fiat in dispẽdiũ xp̃ianorũ sicut declarauit Gre. ix. in extraua ganti que incipit postulastis.

Casus.

xxij. est ɔtra impedientes seu inuadẽtes victualia: vel alia ad vsum romane curie necessaria addu centes seu ne ad ipsam adducanť vel de feranť impedientes aut perturbantes et contra defensores talia facientium.

Casus.

xxiij. est contra omnes q̇ illos q̇ ad sedẽ apłicam veniunt et recedũt ab eadẽ temeritate propria capiũt spoliãt et detinẽt aut ex ꝓposito deliberato verberare mutilare vel interficere p̃sumunt et contra omnes qui talia fieri faciunt vel mandat.

Casus.

xxiiij. est contra illos q̇ iurisditionẽ ordinariam vel delegatam non habẽtes morãtes in eadẽ curia temeritate ꝓpria capiunt spoliãt. et detinẽt aut ex ꝓposito deliberato et ꝟberare mutilare vel interficere p̃sumunt et qui talis fieri faciunt seu mandant.

Casus.

xxv. est ꝛ omnes illos qui per se vel per alium seu ałs quascunqꝫ personas seu lares vel ecclesiasticas **[Fo.cljr]** ad romanã curiã suꝑ eorũ casus et negocijs recurrẽtes illaqꝫ ĩ ea ꝓsequẽtes aut ꝓcurãtesvel ꝓcuratores ipsoꝝ vel aduocatos seu iudices suꝑ dictis causis deputatos occasiõe causaꝝ vel nego cioꝝ huiusmodi ꝟberãt mutilãt vel occidũt aut bonis spoliãt et contra dantes auxilium consiliuꝯ vel fauorẽ in predictis.

Casus.

xxvj. est ꝛ omnes illos qui ne pa reať lr̃is aut mãdatisapłicis et legatorũ. et nũciorum et indiciũ delegatorum eorũdẽ gr̃am vel iusticiam cõ cernẽtiũ decretisqꝫ suꝑ eis et re iudicata seu ꝓcessibus executorialibus non habito prius eoꝝ beneplacito et assensu ne vel tabelliões et notarij snꝑ hmõi lr̃is et ꝓcessibus executorialibus instru mẽta seu acta ɔficere aut cõfecta ꝑti cu ius interest tradere sub grauissimis pe nis prohibere. statuere. seu mandare presumunt. et contra dantes auxiliũ cõsilium. vel fauorem.

Casus.

xxvij. est ꝛ omnes q̇ se ab obediẽ tia romani pontificis pertinaciter subtrahere vel qũolibet recede re p̃sumũt et contra dantes auxiliũ consi lium vel fauorem predictis.

Casus.

xxviij. est ꝛ omnes q̇ iurisdictionẽ ad eccłiasticas ꝑsonas ꝑti nẽtẽ vsurpãt per se vel per aliũ leu alios di recte vel indirecte aut in eisdẽ consiliũ auxiliũ vel fauorẽ p̃stare non verentur.

Casus.

xxix. est ꝯ omnes mutilātes vulnerātes interficiētes seu capiētes et detinentes seu depredātes ro mipetas et peregrinos ad vrbē cā pere grinatiōis et deuotionis accedētes et in ea morātes. vel recedētes ab ipsa cum oĩbus in his dantibus consiliū auxiliū. vel fauorem.

Casus.

xxx. est ꝯ omnes illos qui per se vel per alium directe vel indirecte sub quocunqꝫ titulo vel colore occupant detinent vel hostiliter discurrunt seu inuadunt in totum seu in par tem almam vrbem aut alias ciuitates vel terras et loca et iura ad romanam ecclesiam spectantia cum adherentibus fautoribus et defensoribus eorum seu dantibus auxilium consilium vel fauo rem in eisdem.

Casus.

xxxj. est ꝯ ǫ̊scūqꝫ p̄sumentes absoluere quemlibet per dictū ꝓcessum excōicatū nisi in articulo mor tis prestita priꝰ stādo sancte matris ecclesie mandatis satisfactiōe vel sufficiē ti cautione. etiam pretextu cuiuscunqꝫ priuilegij. vel cōcessiōis apostolice nō faciētis plenā et expressaꝛ de p̄dicta ꝓhibitiōe mētionēilnec absolutio aliter ĩpēsa valet. Et lꝛ Paulus secūdꝰ plures alios casus posuerit quos ĩ nulla cōcessione volebat intelligi nisi specialiter exprimerentur. Tamen Sixtꝰ quar tus solummodo ad predictos supra expressos se restrinxit. et iō casus pauli in dicto processu omitto.
¶ Aduerte etiam quod p̄fatus Sixtꝰ in ex **[sect. 1]** trauaganti. q̇ incipit et dñici gre. excōicat omnes absoluētes quacunqꝫ p̄dictarū excōicatorū ꝓcessum factarū vel dispēsantes ĩ voto vltramarino sanctoꝝ Pe tri. et Pauli sancti Jacobi et castitatis ex quacunqꝫ cōcessione ab ipso Sixto habita: nisi de. d. extrauagāti de verbo ad verbum in ipsa cōcessione fiat mentio. Et bene aduertāt confessores quo ad illos q̄ cōsessionalia habuerūt ab ipso exceptis illis cōfessionalibus que data fuerūt tempore cruciate mihi commisse quia quo ad illa non valet dicta extra uagans sicut patet in bulla predicte crucitate. Et ego auribus proprijs ab ipso audiui.
¶ Sunt et alij casus per extrauagātes in **[sect. 2]** q̇bus snĩa excōicatiōis infligit̄ ipso fa cto et non pōtimpēdi absolutio nisi per sedē apostolicā et ꝗ multe sunt reuocate. aliq̄ non sunt in vsu solūmodo ponam q̄ cōiter habent̄ in vsu. et sunt sequentes vsqꝫ ad excommunicatio. vj.

Casus.

xxxij. est sub Rica. de sepul. et est bonifacij. viij. vbi excōicātur omnes exēterātes vel ĩfrustra ĩcidētes aut in acq̇s coquentes vt carnē ab osst bus euellāt corꝑa defunctorū vt alibitumulanda deferāt vbi no. quod ab in currendam predictam penam oportet **[[Fo.clj]v]** tumulāda deferāt vbi no. quod ad incurrē dā predictā penā oportet tria ɔcurrāt. ¶ Primū quod ille mortus circa cuius cadauer volūt facere predicta sit mortuꝰ in terra vbi viget cultꝰ cusinꝰ ꝗ si esset mortuus in terra infideĩiū non cadarent in penā faciēdo predicta. ¶ Scd̄m quod p̄ dicta faciant cadaueri mortuo. ¶ Tertium quod faciant animo vt alibi tumulādum deferant quia si facerēt ex odio vł ꝓpter cyrugtam non inciderent in penam predictam.

Casus.

xxxiij. ponitur de regularib⁹ vbi maritin⁹ excōicatiomnes religiosos mendicantes euntes ad ordines seu monasteria non mendicantium vt ibi sint fratres etiam sub pretextu cuisuis licẽtie etiam apostolice genera lis. Jtẽ secundo excōmunicat ipsos recipientes. Sed hec pena extenditur ad euntes ad ordinem cartusieñ.

Casus.

xxxiiij. ponit̃ de symonia vbi Paulus secundus excōmuni cat omnes quacũqꝫ dignitate preditos qui quomodolibet dando vel recipiendo symoniam commiserint aut qui fue runt mediatores vt ipsa fiat in ordine vel beneficio.

Casus.

xxxv. est sub Ric. de sententia excōicatiōis de quo Jo. an. in c. nemo de symo. facit mẽtionẽ ꝯ dantes aliq̇d ꝓ gr̃a obtinẽda apd̃ sedẽ apl̃i cā quā ꝑtrāseo ꝙ reuocata ẽ per cle. v. vt dicit Jo. cal. et recitat Jo. de lig. ibidez.

Casus.

xxxvj. ponit̃ sub Ricar. de pri uil. vbi excōicantur qui libellos famosos: aut cāthileās vl̃rithimos faciūt detinẽt vel publicam in infaniā status ordinum minorum predicatorũ et est Alex. iiij. que incipit Ex alto.

Casus.

xxxvij. est dicta extrauaganti vbi excommunicantur predicantes docentes vel defensantes quod pre fatorum ordinum fratres non sunt in sta tu perfectionis et quod non licet eis de eleemosynis viuere. Aut quod non possunt pre dicare: siue confessiones audire de licẽ tia romani pon. seu aliorum prelatorũ ordinariorum sine consensu curatorũ.

Casus.

xxxviij. est ibidem contra faciẽtes violentiam damnabilem in locis predictorum ordinum et tam isti quam dicti. in. xxxvj. et xxxvij. casu prece dẽti non possunt absolui nisi a sede apostolica aut a conseruatoribus dictorum ordinum preterqꝫ in articulo mortis.

Casus.

xxxix. est contra omnes intrātes monasteria sancte Clare et ordinis predicatorum qui ipso facto sunt excommunicati si intrant preterqꝫ in casibus per eorum regulam et statuta concessis.

Excommunicatio. vj.

de casibus excommu nicationẽ qui reseruantur in iure episcopi solum qui sunt duo. ¶ Primus est in. c. peruenit. eo. tit. de quo dic vt. s̃. ex communicatio. v. casu. j. .§. xxxvij. ¶ Se cundus

casus in cle. cum ex eo. titu. con tra fratres minores recipientes ad diuina tempore interdicti fratres tertij ordinis sed quia hodie vacat per priuilegiũ domini Sixti quarti ideo pertranseo.

Excommunicatio. vij.

de casib⁹ excommu nicationum reseruatis a iure alicui et a quibus potest absoluere q̇libet ordinari⁹ vt patet. s̃. absolutio. j. §. ij.
Not. Bald. de cōtentis ĩ sua marg. in ver. absolutio ver. ix. Bart. ĩ. l. q̇ liber tis. §. hec verba. col. j. versi. per hāc legẽ et ibi Pau. ð cast. et Alex. col. iiij. ꝟ. extra gl. tetigit. ff. de vulg. et pupil. et in. l. si de cem de ver. obliga.

Casus.

primus est in. c. administratores. xxiij. q. v. vbi excommu nicātur omnes principes et officiales q̃ tertio admoniti ab episcopis vel ecclesiasticis prelatis excusant eis facere iu stitiam super eorum causis.

Casus.

iij. est in. c. licet de elec. vbi excommunicatur ille qui elect⁹ a paucioribus ꝗ a duab⁹ partib⁹ cardinalium in summũ pontificem assentit electioni de se facte. ¶ Secundo excommunicantur omnes qui talem recipiunt pro papa.

[Fo.clij.r] Casus

iij. est in. c. qm̃ de of. or. ꝯ illũ qui se ingerit in ecclesiam in qua est eps̃ se pro eps̃o gerens sine con sensu illius episcopi.

Casus

iiij. est in. c. j. de loca. vbi excōmunicantur magistri: et scola res bononie cōducentes hospitia domorũ alioꝝ magistroꝝ et scolariũ in le sionẽ vel impedimentũ inhabitatiuuꝫ nisi pri⁹ tẽpus cōductiōis sit elapsum vel nisi de cōsensu ipsoꝝ magistrorum vel scolariũ inquilinoꝝet no. quod nomine magistrorũ veniũt doctores sꝫ nomine scolariũ non veniũt existẽtes in studijs pro scolaribus vt sunt chartharij et scriptores secundum Joā. an. et Gofr. ꝗuis predicti gaudeāt priuilegio scolariũ vt no. ĩ auẽ. habita. C. ne. fil. ꝓ pa. ethoc tenet ꝗ uis Jn. et la. teneāt quod etiam ligantur.
¶ Vtrum locatores ligenẽ prefata pena. Rñ. gl. ĩ. d. c. j. tenet quod non Bar. ĩ. l. fi. C. de acceptil. et. in multis alijs locis et Ge. in. c. ij. de ꝯfes. li. vj. et in. c. cupiẽtes de elec. li. vj. tꝫ quod ligātur. sed tu dic ſm Pa. in. d. c. j. quod vbi per se esset eadẽ rō ĩ cor relatiuis sic esset vera secũda opi. sꝫ in casu nostro non est eadẽ rō et ideo est verior opi. gl. ꝗ locator certat de dāno vitādo. sed cōductor certat de lucro vel comodo et in odium alioꝝ aliquando facit. c. super eo. de vsu. vbi pena non extẽditur ad mutuo accipientẽ ꝗ non est ea dẽ ratio et cle. j. de cōsan. et af. Jdẽ dic in statuto quod imponit penā vendenti frumentum quod non extendatur ad ementem facit quod dico. j. lex. §. vj. et. j. pena. §. v. posset tamen locator incurrere predicram penam ex participatione nam conductor ipsam incurrit tractando

de conductione et ideo si post tractatum in alio tempore venit ad locationem erit locator excommunicatus per. ca. nuper. eo. ti.
¶ Vtrum debeāt p̃dicti expectare tp̃s si nitũ locationis. Rñ. Jo. an. tenet quod nō **[sect. 2]** sed solum tempus cōductionis fiende sed Pa. tenet quod tutius est expectet et vi detur magis conuenire tex. d. c. primi. ¶ Vtrum ista excommunicatio sit tātũ **[sect. 3]** localis. Rñ. cōmuniter tenetur quod sic sed Ho. tenet quod sit generalis ad omnia stu dia que sunt sub dominio pape et gl. in l. ne cui. C. loc. et istud est tuti⁹ per ꝓlogum in verbo doctorib⁹ et scholaribus Bononie cōmorantib⁹ ꝙ cōprehendũtur etiam alibi existentes.

Calus

v. est in. c. non minus iuncto. c. aduersus de immu. ecclesi. vbi excommunicatur primo omnes officia les laici quorũcũq; loco⁊ qui angarias et exactiōes in debitas ecclesijs et ecclesiasticis personis imponunt. ¶ Secun do excōmunicanť predicti qui iurisditionẽ prelatorũ et autoritatẽ q; habẽt in suis hominibus euacuant. Nam tam isti q; primi si moniti cōpetenť non desistant ipso facto tam ipsi q; fautores eorũ sunt excommunicati nec debẽt absolui donec satisfecerint competenter.
[sect. 1] ¶ Tertio excōmunicantur successores predictorũ officialiũ nisi. j. mensem excessum suorũ predecessorũ purgauerint et satisfecerint.
¶ Pro quorum intelligentia est aduertẽdum secundum Pau. ĩ. d. c. aduersus quod successor non est excōicatus ipso facto nisi p̃de cossor dereliquerit p̃textu officij ad cōmodum ipsius officij vel vniuersitatis secus si deliquit ad comodũ ꝓpriũvel ad libidinẽ suā satisfaciendā nam tunc ipse re⁹ solus tenetur et ipse vel eius heres conue niri debẽt iuxta illud quod legitur et no. in l. j. et. ij. ff. ad. l. iul. repe. in. c. j. de solu.
¶ Queritur an prefatns officialis te **[sect. 2]** neatur satisfacere de suo etiam si nihil habuit si cōmunitas in cuius vtilitatẽ est versum extortum non vult satisfacere. Rñ. secundum Pa. in. d. c. aduersus qȣ sic per argumentum predicti: c. et per no. ꝑ Jnn. in. c. sicut dignũ de homi. aduerie tamen secundum Gof. quod cōmunitas in cuius vtilitatẽ est versum si est effecta locupletior tenetur satisfacerefacit. l. iulianus. ff. de ac. emptio.
¶ Sed pone quod officialis seu rector non cōsenfit sed restitit quod tamen posuit nũquid erit excōicat⁹ si non dimisit offm̃. Rñ. ſm Jnno. in. c. nouerit. de sen. excō. Joā. au. **[[Fo.clij.]v]** in. di. c. aduersus. quod sic et eum videntur sequi cōiter doc.

Additio

Pau. autem in di. c. aduersus dicit quod hec opinoniẽ valde rigorosa et quod forte contrarium possʒ teneri quod ego credo post factuʒ licet ante factum tenerem primam.
¶ Quid de successore q̇ non negligit in **[sect. 4]** ducerevniuersitatẽ vt satisfaciat sʒ eaʒ inducit pro posse et tamen nihil facit. Rñ. q tenetur dimittere officium vt si cōitas cogatur ex necessitate officialis satisfa cere et hoc est tutius ſʒ cōiter doc.
¶ Vtruʒ dātes cōsiliũ p̃dictis siue oẽs **[sect. 5]** cōsiliarij talis vniuersitatis teneantur Rñ. secundum Pa. in. d. c. aduersus quod si dederũt cōsilia ad hec grauamina ĩferẽda et moniti non reuocauerint indubio sunt ex cōmunicati vt in. d. c. aduersus et in. ca. nouerĩt. de sen. exc. et tenetur q̇libet ip̃o⁊ insolidũ ad satisfaciendũ secundum Jnn. ĩ. d. c. sicut dignũ si vero tacuerũt ita quod nō cōsuiuerũt nec pro nec contra tunc dic q inuoluũtur pena et pctō cum his. q̇ exp̃sse cōsenserunt vt no. Jnn. in ca. j. ȣ his que siunt a ma. par. c. de quo vide. s̃. cō

sentire. §. ij. Si autem expresse contradixerũt. sed non dimiserunt officium an in uoluantur peccato et pena Jnno. in di. c. nouerit recitat opi. cōtrarias. tamen ego tenerem quod lȝ non dimiserint officiũ no teneantur per no. per Jnn. in di. c. j. nisi essent tales quod ex cessatiōe consiliationis ĩducerẽt cōitatem ad desistenduȝ. ¶ Vtrum predicta pena habeat locuȝ **[sect. 6]** in quocũq; successore officialis excōica ti per qꝏcũq; delictũ. Rñ. ſȝ Jnn. q; non sȝ solũ habet locũ ĩ successore excōicati ex causis p̃dictis vel alr qualitercũq; pro pter libertatem ecclesie violataȝ vel ni si secundum hosti. successor foueret factum dā natuȝ propter quod predecessor fuit ex communicatus puta quia tenet clericum positum in carcere a predecessore suo vel quid simile facit. ca. si concubine de sen. exc.
¶ Vtrum iudex secularis compellens **[sect. 7]** clericum vel etiam secularem personam que alias est de foro ecclesiastico etiam si ne districtione persone fit excōicatua. Rñ. secundum Pa. in. d. c. aduersus quod si moni tus non desistat excōicatus est ipso facto. q turbat iurisditionẽ ecclesiasticaȝ vt est tex. ĩ. d. c. non minus et tenet Host. et Jo. an hodie autem per processum curie sunt excōicati excōmunicatione papali. vt. s̃. excōicatio. v. casu. xxxiij.
[sect. 8] ¶ Sed q̃ sunt ꝑsone q̃ non pñt iudicari a seculari indice. Rñ. quod sunt. ¶ Prĩo oẽs illi q̇ gandẽt priuilegio canonis si q̇s suadẽte de quibus vixi. s̃. excōicatio. v. casu. i. excepti clericis coniugatis de q̇ bus dic vt. s̃. clericus. vl §. pe. ¶ Secũdo sunt persone omnes astricte ꝑpetuo ser uitio ecclesie vel predictis qui gaudẽt predicto priuilegio siquis suadente: vt no. pa. in. c. nullus de fo. cōpe. et Fe. fa cit. c. per exceptionẽ de p̈ui. li. vj. in ver. ꝑ petuo secus si non sunt ꝑpetuo oblati et sic limita gl. ĩ. c. clericũ el. j. xj. q. j. Tertio sunt omnes de familia ep̃i secundum cōeȝ opi. no. Pau. in. d. c. nullus. ¶ Quarto vxor clerici q̇ defert tonsurā et habitũ et non est bigam⁹ tex. est in. l. fi. C. de incoł mu neres inquit tex. honore maritorũ cingimus et genere nobilitamus et forũ ex eorũ ꝑsona statuimus hec ibi. ¶ Quin to rectores hospitaliũ priorũ si sunt ꝑpetuo obligati ſȝ eundẽ pa. in. d. c. nul lus alias non.
¶ Sexto fratres tertij ordĩs sancti Frā cisci et sorores secundum Bar. in. l. j. ff. de pe. et l. sꝑ. ff. de iure ĩmu. et do. ant. in. d. c. nul lus et hodie non ẽ dubium vt ptȝ ex p̈uile glo dñi. Sixti quarti qꝏ ꝏ bulla aurea iesuate aut heremite secundum cōem opi. nō pertinent ad forum ecclesiasticũ: quia res possunt esse seculares.

Casus

vj. est in. c. non magno ne cle. vł mo. ꝛ q̊scũq; religiosos tacite vel expresse ꝓfessos. audientes leges phisicam nisi infra spacium duorum mensium ad claustrum redierint adde quod dicam. j. casu. xxvij.

Casus

vij. est in. c. fi. ne cl. vel mo. vbi excommunicatio contra religiosos de qua in precedenti casu exten ditur ad archi. decanos plebanos pre-**[Fo.cliij.r]**positos cātores et alios clericos perso natuȝ habẽtes et omnes sacerdotes nisi in fra spaciũ duorũ mensiũ destiterit audire li. vel phisicā ꝓ cuius casus et precedẽtis declaratione.
¶ Queritur quando incipiunt currere **[sect. 1]** predicti duo mẽses. Rñ. ſȝ pa. in. d. c. q q̊ ad religiosos incipiũt a die exit⁹ mo nasterij. vt predictas sciẽtias audirẽt. Jn decanis vero et alijs de quibus ĩ. vij. casu incipiũt ſȝ pa. a die exitus propo rũ larium cum effectu auditionis prefatarum scientiarum.

¶ Quid si non exeũt proprios lares nec [sect. 2] religiosi monasteria sed in domibus ꝑ prijs aut monasterijs audiũt sciẽtias predictas. Rñ. ſz pa. ĩ. d. c. fi. et est cõmunior opi. quod non erũt excõmunic ati. et sic tene ꝙuis quidã teneant quod nihilominus sunt excõmunicati.
¶ Vtrum religiosi qui. exeunt monaste [sect. 3] ria ex aliqua alia rationabili cã: et sic au diũt predictas scientias ligentur pena predicta. Rñ. ſz pa. in. d. c. fi. quod non ꝙ vt ligentur dicta pena requiritur vt exeãt monasteriũ et secundo vt exeant ista ĩten tione. s. studẽdi in predictis scientijs. et tertio quod stẽt per duos mẽses extra monasteriũ: siue audiant siue non ex quo pz quod si exiret extra mõasteriũ ex aliqua ratlonabili cã nõvt audiret p̃dictas sci entias: et extali rõnabili cã ꝑseuerãs ex tra mõnasteriũ vltra duos menses. Jn terim audiret predictas scientias non es set excõmunicatus. secus si solũ staret et principaliter extra monasteriũ vt au diret: quia tunc tp̃s duorũ mensium in ciperet a die cessatiõis cãe propter quã exiuit: et dispositionis standi extra vt audiat.
¶ Quid si religiosus exiuit vt audiret [sect. 4] p̃dictas scientias: postea mutato ꝓposito audit theologã. Rñ. Jnn. tz quod ninihilo minus ligat̃. Sz pa. in. d. c. fi. tenet quod non ẽ necesse vt reuertatur ad mo nasterium nec incurrit penã: sed cautius est vt faciat quod abbas significet ei quod studeat theologie. et sic cẽsetur reuer sus ad claustrũ et hoc erit magis tutũ. ¶ Vtrum religiosus legẽs p̃dictas scientias ĩ suo monasterio ligetur p̃dicta pe na. Rñ. mihi plz opi. Pa. in. d. c. fi. quod nõ ligatur nec. similiter decani et alij. ð q̇b⁹ in. vij. casu.
¶ Sed nunquid peccãt p̃fati studẽtes in camera ꝓpria vel in monasterio ĩ le gibus. Rñ. Pa. in. d. c. fi. quod nõ. si hoc faciunt ad finem intelligendi melius canones. secus st prĩcipaliter studerẽt propter ipsam sciẽtiã ciuilẽ. Jtẽ dic de p̃dictis tenẽtib⁹ libros p̃dicte scientie.

Casus

viij. est in. c. clericis ne cle. vel mo. vbi excõmunicãtur om̃s sacerdotes q̇ post monitionẽ officiũ vicecomitis aut p̃positi secularis habuerint et ɔmuniter doc. in. d. c. clericis dicũt cõprehẽdi nomine sacerdotum oẽs existẽtes in sacris. et sic tene.

Casus

ix. est ĩ. c. j. de sci. vbi excõmunicant̃ omnes imittentes ordina tionib⁹ vel alienatiõibus factis a scis maticis. de quo vide scisma. §. ij. et. iij.

Casus

x. est in ca. excõi. de rapto. vbi excõicant̃ om̃es qui xp̃ianos naufragiũ patiẽtes dãnata cupiditate spoliãt rebus suis: nisi ablata restituãt ꝙ ṗ mũ poteřt ſz Pa. in. d. c. et vř ẽt tenere sic gl. ibidem et ẽ tutius ſz autem Joã. an. requiritur monitio vt restituant ałr ante monitionẽ non erunt excõmunicati. sed non placet.

Casus

xj. est in. c. ad falsariorũ de crĩ mine falsi de qno habes. s̃. ex communicatio. v. casu. iij.

Casus

xij. est ĩ. c. nouerit fraternitas tua de sen. ex. vbi excõmunicantur.

¶ Primo omnes illi qui statuta edita et consuetudines introductas contra ecclesie libertatem fecerint seruari.
¶ Secundo excōmunicanť omnes q̇ eadē statuta non fecerint deleri ꝗ primū sciuerint quod limito ve⁊ si habēt potestatē delēdi. ¶ Tertio excōmunicanť statutarij predicti. ¶ Quarto scriptores p̄dī ctorum statuto⁊ ¶ Quinto ptātes ꝛsu les: rectores et cōsiliarij loco⁊ vbi p̄dicta statuta edita fuerint. ¶ Sexto q̇cū-**[[Fo.cliij.]v]**ꝗ iudicāt secundum predicta statuta. ¶ Septimo qui iudicata redigūt in publicā formam.
¶ Quid dr̄ ꝛ ecclıasticā libertatē. Rñ. **[sect. 1]** ſ ꝫ Pa. in. d. c. nouerit quod est omne illud quod statuit ꝛ p̈uilegiū datum vel ecclıe a deo vt illud qd̄cūꝗ ligaueris sup terrā xxiiij. q. j. vel a papa vt puta quod ad pias cās legata valeāt corā duobus testib⁹ et hmōi. vel ab īperatore vt ꝟbi gr̄a quod nul lus iudicet clıcos et ecclesiasticas psonas: nisi eo⁊ p̄latus et similia. sec⁹ si ta le statutū esset ꝛ p̈uilegiū datuꝫ alicui pticulari ecclıe ꝗ non eēnt excōicati ſm cōiter doc. Adde tamen ſ ꝫ Bar. ī. auc. cassa. C. de sa. sā. ec. quod statutū q̊ clıci efficerēť timidiores et laici audatiores essēt ꝛ libertatem ecclesiasticā. vt ꝟbi gratia si statueretur quod qui percutit clıcum soluat. x. q̇ ꝟo laicū. xx.
¶ Sed q̇d si ponať in finē statuto⁊ q **[sect. 2]** si essent aliq̄ ꝛ libertatē ecclesie habeāť ꝑ non scriptis. Rñ. ſ ꝫ pa. ī. d. c. nouerīt et bar. in. d. aūt. cassa quod non sufficit ad eui tandā excōicationē predictam. sed opꝫ quod deleri faciant.
¶ Vtrum sciētes statuta sꝫ ignorātes eē **[sect. 3]** ꝛ libertatē ecclesie ligētur. Rñ. Jnn. tꝫ qd̄ non liganť. Jo. de lig. tꝫ quod non sunt au diēdi sꝫ tu tene opi. Jnn. q̄ est verior.
¶ Vtrum ꝛsiliari⁹ aut officialis q̇ non con **[sect. 4]** sentit: sed ꝛ dixit talib⁹ statutis fiendis nec ea seruari fecit sit excōmunicat⁹ nō dimisit officiū. Rñ. ſ ꝫ Ho. in sum. ti. de sen. excō. quod sic. Sed ego dico ſ ꝫ q. s̄. ca su. v §. v. in fi.
¶ Quando liganť. s̄. dicti. Rñ. pa. in. d. c. no **[sect. 5]** uerit quod statuētes dictātes scribētes aut seruare faciētes. statim liganť officiales vero et ꝛsiliarij tūc liganť quando ea sciētes seruauerūt: vel vt seruarēť operā dederūt aut cum possent ea deleri nō fecerūt aut officio non renunciauerūt in tellige tamen quod dꝫ dari eis aliquod tēpus ad delendū vel renūciandū ꝗ non īcōtinē ti post scīam tenenť currere. ar. ī. l. ratū. et. in. l. qd̄ dicimus. ff. de sol.

Casus

sequētes vsqꝫ ad casum. xxxv. sunt in. vj. decretalium.

Casus

xiij. est ī. c. vbi periculū de ele ctione vbi excommunicātur omnes. Primo q̇ mittūt scripturaꝫ vel nūciū vel secrete loquiť cardinalibus vel alicui eo⁊ existentibus in conclaui ꝑ electione pape vbi no. quod missio aut locutio opꝫ quod sic secreta ſ ꝫ Archi. et Ge. ibidem aliter non esset excōmunicatus ꝑpter qd̄ dicit Ge. quod quando statutū enumerat plura ꝑhibita et vltimo ꝑhibito q̄li tatē aliquam restrictiuā adiūgit illa q̄litas restringēs refertur ad oia nūerata. Jtē secundo excōicanť omnes domini rectores alijꝗ officiales cuiuscunꝗ dignitatis aut cōditiōis existāt q̇ diligēter non obseruāt: aut fraudē circa ea cōmittūt q̄ si bi precipiūtur obseruāda in morte pōtificis moriētis ī eo⁊ terra. vt hr̄ in. d. c. vbi periculū qd̄ intellige secundum Ge. ibidē verum nisi tales officiales impedirēť de iure vel de facto ad talia seruāda: ꝗ sic non ligatentur.

Casus

xiiij. est in ca. sciant cuncti de elec. vbi excommunicantur omnes qui per se vel per alios spoliando seu a lias iniuste ꝑseq ẽdo grauare presum pserint in bñficijs seu alijs bonis suis clericosvel quaslibet ꝑsonas eccl̃iasticas aut eoꝝ cōsanguineosvel ecclesias mōasteria seu loca cetera ex eo quod tales ꝑsone ecclesia stice ad quos spectat electio noluerũt vel nolũt eligere euꝫ pro q̊ rogabanť. et no. ſꝫ Arch. et sequiť Ge. ibidem quod per ꝕbum spoliando intelligiť siue auferāt latenter siue vastent quocũqꝫ mō: siue inuadāt imobilia: siue ra piāt immobilia per vim et publice: siue fraudent per dolum.

¶ Queritur an predicta pena habeat **[sect. 1]** locum si grauant affines. Rñ. secundũ Ge. ibidem quod non.

¶ Vsqꝫ ad quā gradũ intelligũtur isti **[sect. 2]** ꝯsanguinei. Rñ. ſꝫ Ge. ibidem quod vsqꝫ ad vij. gradum.

¶ Vtrum hec pena hẽat locũ in pñtatio **[sect. 3]** ne postulatiōe vel cōfirmatiōe. Rñ. ſm gl. ĩ. d. c. quod sic dũmō habeat fieri a clericovł ꝑsona ecclesiastica. secus si patro nus esset laicus. idem dicit Ge. ibidem in **[Fo.cliiij.r]** conferente et postulāte. ex quo collige quod constitutio penalis quatenus cōcernit fauorem eccl̃ie est extẽdẽda ad aliũ casum qꝫ expressum dũmodo casus ad quem fit extensio cōcernat fauorem ecclesie facit quod. s̃. dixi excōicatio. v. ca su. vj. §. iij.

¶ Vtrum mādatariꝯ sit excōicatꝯ. Rñ. ſm **[sect. 4]** Pe. de anch. quẽ sequiť Ge. ibidem quod aut mādatariꝯ scit qualitatem facti qꝫ scit hoc fieri in cōtẽptũ eligere debentis et tũc est excommunicatus. Et sic limita et intellige gl. ibidem. Si vero ignorat qualitatem facti tunc qꝫ non facit in cōtemptum canonis non erit excommunicatus. facit. c. si vero de sen. excom. et placet hec opi. Jo. de imo. sed punietur alia pena.

Casus.

xv. est in. c. gñalis. de ele. vbi excōicanť primo illi qui rega lia. i. collectam que fit noĩe regis vel im peratoris seu vectigalia concessa eccle sijs a rege: aut custodiā seu guardiam sicut in ecclesia ꝑmensi vbi laici debẽt custodire donec eccl̃ie sit prouisum vel aduocationis seu defen sionis titulum quod idem qꝫ aduocatꝯ dicitur defensor in ecclesijs monasterijs. aut alijs pijs locis vacātibꝯ de nouo vsurpādo bona eccle starũ monasteri orũ aut locorum ipsorũ occupare presumunt cuiuscunqꝫ sint di gnitatis vbi no. secundum Ge. ibidem quod duo requiruntur vt sint excōicati. ¶ Primũ quod predicta iura de nouo vsurpent. et di cunť de nono si a. xl. an. citra secundum Gar. per. c. fi. de cōsue. ¶ Scd̃m quod virtute illius vsurpationis bona vacantiũ predictorum occupent aliter non sunt excommunicati et addit Ga. quod non soluꝫ si supra noĩata iura sed etiam quodcũqꝫ aliud per quod occupẽt bona p̃dicta vsurpent incidunt in penam predictam secũdo excommunicanť clerici p̃dictarũ ecclesiaꝝ monachi monasterioꝝ et ꝑsone cetere locorũ eorũdẽ qui p̃dicta fieri ꝓcurāt. ĩtellige ſꝫ Jo. an. si ꝓcurāt opẽ consilio persuasione: aut cooperatione.

Casus.

xvj. est in. c. indemnitatibus de ele. vbi excommunicaijtur deputati vel vocati ad dirigendas mo niales in electionibus qui se non absti nent ab his per que inter eas super faciendis electioibus ipsis oriri posset discordia vel exorta nutriri vbi dicit Ge. quod non euocatus ad

electionem vel vocatus ad alia quam ad dirigẽdã electionem non incurrit hanc penam sed nutrit discordiam et non solum ista pena habet locum in electionibus monialium sed etiam in his q̇ non renũciant proprijs sed viuũt sicut canonici secula res in secularibus ecclesijs.

Casus.

xvij. est in. c. hac cõstitutione de offi. dele. vbi excõicat̃ quilibet procurans. vt cõseruator sibi dat⁹ se intromittat de alijs quam de manife stis iniurijs. de quo dic. vt. s̃. conseruator. §. j. ¶ Est et alius casus in. c. cuʒ gentes de offi. le. q. c. communiter non habetur: sed extrauagans de quo dic vt. j. legat⁹. .§. vltimo.

Casus.

xviij. est in. c. vnico de his que vi metusue causa fi. vbi excõi cant̃ illi q̇ absolutionẽ vel reuocationẽ quã cunqʒ a snĩa excõicatiõis suspẽsionis vel interdicti extorsernit et vim aut metum quod intellige secundum gl. et arch. ibidẽ si absolutio seu reuocatio sit facta q̣ si iudex noluisset absoluere vel reuocare non haberet locũ predicta pena et si via aut metus sit illatus.
¶ Quid si sententia erat iniusta. Rñ. q **[sect. 1]** nihilominus ligabuntur predicta pena si per vim vel metum obtinuerunt reuocationẽ. ar. xj. q. iij. c. j. et siue faciat per se siue per alium. c. mulieres de senten. excom.
¶ Quid si obtinereẽ talis absolutio. p̣ **[sect. 2]** vanum metũ de quo timere non debeat. Rñ. secundum Gar. ibidem et Arch. quod non ligabunt̃ quia proprie non appellatur metus talis timor. l. metum cum. l. seq. et. l. non timorem. ff. quod me causa.
¶ Vtrum habeat locum predicta pena in absolutione a minori excommunica **[sect. 3]** tione sic obtenta. Rñ. quod non argu. c. si quem de sen. excom.

[[Fo.cliiij.]v] Casus.

xix. est ĩ. c. mulieres de iu. vbi excõicatur q̇ fingit cãʒ vel fa cit fraudem vt iudex p̣sonaliter vadat vel mittat ad mulierez pro testimonio ipsius capiẽdo vbi dicit gl. quod iudex vt posset visitare dominã faciebat eã nominare in testẽ si tamen non iret ad eã lʒ fingat̃ cã non incurreret̃ ista pena �means Jo. an. ibidem.

Casus.

xx. est ĩ. c. apostolice. de re. iu. quod quia vacat omitto.

Casus.

xxj. est in. c. hoc consultissimo de re. ec. non alie. vbi communicantur omnes. compellentes cuiuscunqʒ conditionis sint prelatos vel ecclesiasticas personas ad submittendũ ecclesias: subijciendo bona immobilia vel supponendum iura ecclesiaruʒ laicis vel recognoscendum seu profitendum se tenere ab illis tanqʒ a superioribus vel ad statuẽdũ eos tanqʒ patro nos vel aduocatos ecclesiarũ seu bono rum ipsarum imperpetuuʒ seu ad non modicũ tp̃s sine capituli cõsensu et licẽ tia speciali apostolice sedis. vbi no. ꝑm gl. ibidem quod vt incurrat̃ ista pena. requi ritur. ¶ Primo quod sint bona immobilia vel iura que in immobilibus

computantur. ¶ Secundo quod supponantur tāqꝫ sint sua vel recognoscātur ab eis. ¶ Tertio quod non sit ad modicum tempus quia si fieret ad modicuꝯ tempus ex aliqua iusta causa cum consensu capituli non incurreret̃ hec pena. ¶ Quar to quod fiat sine licentia capituli et pape. Secundo excommunicantur omnes laici q̇ ex licentia pape et cōsensu capituli con tractus inierūt de ecclesiasticis immobilibus vel inient in futurū si aliquid plusqꝫ importat nam ꝯctuꝯ ipsoꝝ vel pa ctū in eis factū vsuparūt vel egerunt si moniti legitime non desistunt ab hmōi vsurpatione restituendo etiam taliter vsurpata vbi dicit Archi. quod si est cōtractus emphiteoticus accipiant qꝗ est a iure permissum et non vltra et sic de alijs ꝯctib⁹ initis. Jtẽ dicit quod non sufficit ab stimere a tali vsurpatione ad euitādū penaꝯ p̄dictā nisi vsurpata restituant̃.

Casus.

xxij. est ī. c. vnico de relig. do. vbi excommunicantur nouū ordinem aut religionem inuenientes vel habitū noue religiōis assumentes intellige. s. vt cum alijs simul viuant alijs seorsuꝯ assumere non prohibetur. ¶ Secundo excommunicantur omnes fratres mendicantiū ordinum post cōcilium lugdunẽse instituto ꝝ qui aliq̇d in proprio habere non possunt ex eorū regula si aliquem recipiunt ad ꝓfessio nem siue si domos vel loca eorum alie nant sine licentia sedis apostolice speciali aut etiam secundum Arch. si alienant bo na mobilia. Excipiunt̃ ab ista pena fra tres minores et p̄dicatoreo et heremitarum sancti. Aug. et carmelitarum vt in d. c. concilium autem predictuꝯ celebra tuꝯ fuit ab Jnno. iij. anno. do. M. ccxv.

Casus.

xxiij. est in. c. qꝫqꝫ de cen. vbi excōicant̃ quicunqꝫ per se vel ꝑ alios suo noĩe vel alieno ab ecclesijs vel ecclesiasticis ꝑsonis exigunt pedagia vel guidagia ꝓ rebus suis ꝓprijs quas deferūt vel deferri faciunt non cā negociationis. Jntelire si sunt ꝑsone singulares q̇ hoc faciūt sec⁹ si esset vni nersitas vel collegium quia non excommunicant̃ sed subijcitur ecclesiastico interdicto. Quid autem sit negociatio ꝓprie vide. s̃. clericus. ix. §. ij. hodie tñ papalis est vt. s̃. dictum est excommu nicatio. v. casu. xix.

Casus.

xxiiij. ẽ ī. c. clericis. de ĩmu. ec. Sed qꝫ per cle. vnicam eo. tit. est reuocatus pertranseo.

Casus.

xxv. est in. c. quoniam de immu. eccle. vbi excōicantur omnes qui impetratores literaꝝ apostolicaruꝯ vel alios ad forum ecclesiasticū recurrẽtes super causis que ad idem forū de iure vel antiqua cōsuetudine pertinere noscun tur cōpellunt seu cōpelli ꝓeurāt aut ꝑ se vel per alium impedimentum nec coram iudicibus ecclesiasticis delegatis seu ordinarijs possunt iusticiā obtinere vel querela de dictis causis coraꝯ eis proponere iudices ecclesiasticos vel impetrantes aut litigantes seu liti **[Fo.clv.r]** gare volẽtes aut ꝓpinquos ipsoruꝯ seu res illoꝝ aut eccl̃iaꝝ suaꝝ etiam per captio nem modi sue alijs q̇buscūqꝫ aggrauāt cum dantibus cōsiliū auxiliū vel fauoreꝯ ad predicta nec tales debẽt absolui nisi prius integre satisfecerint taꝯ iudici

cuius iurisdictionẽ ꝑturbarũt ꝯ parti perturbate de iniuria dãnis expẽsis et interesse partim papalis est vt pz. s̃. excõmunicatio. v. casu. xxv.

Casus.

xxvj. est in. c. eos in mu. ec. vbi excõicant̃ omnes seculare dñium hñtes q̇ suis subditis ĩterdicũt ne p̃latis aut clericis seu ꝑsonis eccl̃iasticis q̃ cunꝯ vẽdãt aut emãt aliq̃d ab eisdem nec ip̃is bladũ molãt coquãt panẽ aut alia obseq̇a exhibere p̃sumãt vbi nõ. ſz Ge. ibidem quod p̃dicta pena locũ hz solũ in illis q̇ habẽt dominium et non in alijs et qñ p̃dicta interdicunt suis subditis secus si p̃dicta interdicunt non suis subditis. ¶ Quid si fiat tale p̃ceptũ vel statutũ ne **[sect. 1]** q̇s possit vẽdere vel alienare non subditis vel illis q̇ non portãt onera cõis. Rñ. ſm Ge. ĩ. d. c. eos quod non liganẽ p̃dicta pẽa ꝙ non est ꝛ libertatẽ ecclesiasticã ex qua nõ fit mẽtio de ecclesijs vel eccl̃iasticis ꝑso nis nisi illꝏ ĩtelligerẽ de ipsis vñ põt iudex eccl̃iastic⁹ ip̃os ꝛpellere vt decla rent qꝏ habẽt locuz quo ad laicos non quo ad ecclesiasticas personas.

Casus.

xxvij. est in. c. vt periculosa. ne cler. vel mo. li. vj. vbi excommunicantur tria genera personarum.

¶ Primo omnes religiosi tacite vel exp̃sse professi aliquam religionem approbataz temere habitũ sue religionis dimitten tes vbi no. quod ad incurrendum hanc pe nam duo requiruntur. ¶ Primũ dimittãt extra monasteriũ egrediẽdo ꝙ si in telligeretur quod essent excõicati dimitten do in monasterio existẽdo sequerentur duo incõuenientia. ¶ Primo quod tex. fuis set supflu⁹ dicendo in scholis vel alibi suffecisset eniz dicere vbilibet quod esse nõ debet vt dicit glo. in rub. ff. quod me. cau.

¶ Secundo sequerẽ quod religiosus dormiẽs sine habitu esset excommunicat⁹ quia temere dimittit ꝛ. c. vidua. xx. q. j. et ꝛ. c. sanctimonialis. xxiij. dist. ad hoc de vi. et ho. cle. c. fi. in fi. q̃ iura volũt quod sem per habitu vti debet qꝏ esset valde amarum verbum si ligarẽtur sine habitu dormiendo quod non est credendũ secundum Jo. an. in. d. c. vt periculosa in nouella. et iõ dic quod oportet dimittant habitũ et sint ĩ scholisalibi extra monasteriũ ꝙ sic euagãdi habẽt materiã vt vult rõ. d. c. aſs ꝯuis dimittãt in monasterio nec extra egrediuntur non credo ligẽtur: ꝙ cessat rõ. l. s. materia euagãdi. ¶ Scꝏz quod requi rit̃ vt incurrat̃ hec pena est vt dimittãt temere. s. sine rõnabili causa seu licitare religiose ꝙ lz extra monasteriũ appeãt sine habitu et eũ dimittant tamen si hoc faciũt lex cã licita religioso quã ĩplere nõ pñt comode cum habitu puta ꝓpter balnea vel piscationem licite fiendã non liganẽ ꝓpter verbum tenere et no. in glo. ibidem et in. c. j. de sen. excom. lib. vj.

¶ Sed q̇d si religiosus deferat habitũ **[sect. 1]** sz occulte puta sub vestibus laicalibus sine rõnabili cã et extra monasteriũ. Rñ. Jo. an. in. c. de⁹ q̇. de vi. et ho. cler. et gl. in cle. ij. e. tit. videnẽ tenere quod sit excõicat⁹. Pau. autem in. d. c. deus. tz quod non et ego post factũ siłr teneo ꝙ constitutio pena lis non dz extẽdi ad casũ non hñtẽ oĩodã rõnem vt no. Jo. an. in regula odia de reg. iu. ĩ. vj. in mercurialib⁹ lz añ factũ sit tenenda opi. Jo. an. et glo.

¶ Quid si assumit habitũ alterius reli **[sect. 2]** gionis. Rñ. quod mihi placet op. Ge. ibidẽ quod non ĩcurrit p̃dictam penam. Et ita cõ soluit Lap. allegatione. xxxiiij. nec ob. verbum sue religionis ꝙ vna est religio generaliter sumpta quo ad tria vota.

¶ Secundo excōmunicatur omnes reli [sect. 3] giosi qui accedunt ad queuis studia literarũ intellige extra claustrum nisi a suo prelato cum cōsilio maioris partis sui cōuẽtus sibi eundi ad studium lnĩa primitus sit concessa.
¶ Nunq̇d ligabitur abbas sine p̃fata [sect. 4] lnĩa vadens. Rñ. Ge. ibidem quod non.
¶ Tertio excōicant̃ omnes doc. siue magr̃i [sect. 5] qui religiosos habitu suo dimisso leges vel phisicā docẽt vel in scholis suis pre **[[Fo.clv.]v]** sumunt retinere.

Casus.

xxviij. est in. c. quicunqꝫ de he re. vbi excōmunicantur omnes q̇ presumpserint ecclesiastice sepulture tradere hereticos credentes receptatores defensores vel fautores eoꝝ sciẽter nec debet absolui nisi ꝓprijs manibus publice extumulent huiusmodi corpora dānatorum.
¶ Quid ẽ tradere ecclesiastica sepultu [sect. 1] re. Rñ. secundum Arch. quod est taltũ cadauera in cimiterio ecclesie tumulare vel etiam alibi ad modum christianorum cum psal. et ora. ad sepulturā deducere. xiij. q. ij. qui diuina et. c. quesi tum.
¶ Qui autem dicātur fautores recepta [sect. 2] tores et huiusmodi vide. j. hereticus. §. ij. cum. iiij. sequen.

Casus.

xxix. est in. c. vt inquisitiōis de here. vbi excommunicant̃ po testates domini temporales rectores vel eorum officiales seu baliui qui de crimi ne heresis cognoscunt vel indicant siue si captos ꝓ eodem crimine absqꝫ ep̃orum vel inquisitorum licentia a carcere libe rant vel executionẽ pro huiusmodi crimine eis a diocesano vel inquisitorib⁹ iniũctam non implent prout ad eorum spectat officium. Jtem si directe vel indirecte presumũt sententiam diocesanorum vel inquisitorũ aut processn impedire vel si diocesano vel inquisitoribus presumpserint se opponere in his que ad prefatum fidei negociũ incumbũt aut aliter impedire cum omnibus dātib⁹ eis in p̃dictis auxiliũ cōsilium vel fauorẽ limitat tamen Mat. ibidem verum si facit animo impediẽdi. Secus si impediret animo offendendi quia est inimicus suus quia sic non esset excommnni catus licet impediret.

Casus.

xxx. est in. c. vnico de scisma. et quia vacat hodie omitto.

Casus.

xxxj. est in. c. j. de homi. vbi excommunicātur omnes qui ꝑ assassinos aliquem interficiunt de quo dic vt. s̃. assassinus. §. j.

Casus.

xxxij. est in. c. j. de vsu. vbi excommunicantur omnes persone singulares ecclesiastice episcopis inferiores que vsurarijs alienigenis cō cedunt domos ad fenus exercendum vel non expellunt de terris suis. j. tres menses de quo vide. j. vsura. ij. §. xiij.
¶ Quis dicitur oriũdus. Rñ. qd̃ is qui [sect. 1] ortus est ibi vel in vico ciuitatis illius ff. ad muni. l. qui ex vico vel etiam si pa ter eius inde ordinem duxit. ff. eo. titu. l. assumptio. §. filius.

¶ Quid si vsurarius non sit de terra oriũ **[sect. 2]** dus sed de dominio sub cuius est et re. Rñ. secundum Card. et fran. ibidem non habet locum hec pena.
¶ An predicta pena comprehendebat **[sect. 3]** conducentes iudeos. Rñ. Cardi. in cle. j. de vsu. Ge. in. c. vsuraruʒ de vsu. in. vj. et Pa. et Bald. in quodam consilio qd̃ incipit. Jnter iudeos et Lau. de Rod. in suo tractatu de contractibus tenent qd̃ sic. Et sic tene: lʒ aliqui teneant ɔtra rium vt. j. vsura. ij. §. xiiij.

Casus.

xxxiij. est ĩ. c. vnico de iniuri. vbi excommunicātur concedentes represalias contra personas ec clesiasticas vel eorum bona vel si generaliter concessas pretextu cuiusuis con suetudinis ad easdem referunt seu extendunt nisi. j. mensem a die concessionis reuocẽt. intellige si sunt persone sin gulares. Jtẽ not. secundum Arch. ibidem quod cō cedere pertinet ad concedentes et extẽdere ad alios quibus tales represalie sunt concesse.
¶ Quid si ante mensem processerunt ad actuum. Rñ. glo. et Ge. ibidem quod sunt excommunicati quia prohibent actum et precepit reuocationem infra mensem.

Casus.

xxxiiij. est in. c. felicis de pe. de quo habes. s̃. excommunicatio. v. casu. ix.

Casus

sequẽtes vsqꝫ ad casum. xlvj. sunt in clementinis.

Casus.

xxxv. est in cle. vnica de seque. pos. vbi excommunicant̃ omnes qui sequestrationem que debet fie ri per ordinarium loci de beneficio non possesso pacifice per triẽniũ integrũ post **[Fo.clvj.r]** snĩam diffinitiuā contra possessorem apd̃ sedẽ apostolicā dumtaxat in petitoriovel possessorio ꝓmulgatā impedire vel fru ctus sequestratos qui supersunt oneribus tenẽtis sequestratũ beneficium occupare presumpserit a qua non absoluant̃ nisi vsurpata restituant et impedimentum remoueant.
¶ Quid si sequester cōuertit fructus in **[sect. 1]** vtilitatẽ bñ ficij. Rñ. glo. Pau. et ʒẽ. quod nō potest propter verbum restituat.

Casus.

xxxvj. est in cle. j. de sepul. vbi excōicant̃ omnes q̇ interdicti tꝯe in casibus non concessis a iure vel excōi catos publice. s. maiori excōicatione nō minori secundum Jnnoc. in. c. sacris. de sepul. aut nominatim interdictos intellige a diuinis et participatiōe sacramentorũ secundum pa. qꝫ interdicti a iurisditione vel ab aliquo officio non priuant̃ sepultura vel vsurarios manifestos sciẽter sepelire p̃sumũt in cimiterijs nec debent absolui nisi prius satisfecerint illis quibus est iniuria facta ad arbitrium diocesani.
¶ Vtrum ad incurrẽdũ. predictā penā re **[sect. 1]** quirat̃ quod locus sit benedictꝰ. Rñ. scd̃m Car. ibidem qd̃ sic qꝫ non d̃r cimiteriũ nisi per benedictionẽ ar. c. nemo de cōse. di. j. et

hoc verius licet aliqui teneant contrarium quorum opiñ. potest esse vera qñ locus diu haberet̃ pro benedicto licet in veritate non esset.
¶ Quis ȯr publice excōicat⁹. Rñ. ꝗ gl. **[sect. 2]** in. c. exceptionẽ de excep. quod si agitur de pena incurrẽda respectu cōicantiũ ipsi excōicato intelligit̃ si iudex tulit snĩam ĩ loco vbi publice iudicare cōsueuit pñ tibus officialib⁹ suis et partib⁹ vel alte ra abñte per cōtumaciā ałs sec⁹ sꝛ glo. in d. cle. j. vult qȯ ex q̃litate fori et ex multi tudine astātiũ vel paucitate dicat̃ publicũ vel non publicũ vñ secundum eādẽ gl. sepe liẽs occulte excōicatũ licet sciat non inci dit in penā Pa. in. d. c. exceptionẽ limitat hoc verum quando non esset excōicat⁹ ꝗ mo dum quẽ dicit gl. in. d. c. exceptionẽ aut si esset tamen sepeliẽs ignorabat et magis plꝛ qȯ vero ad excōicatũ ȯr publice excōica tus ex quo a iudice fuit excōicat⁹ ipso pñ te vel cōtumaciter abñte lꝛ non fuerit denunciatus secundum Pa. in. d. c. excep.
¶ Quis dicat̃ nominatim interdictus **[sect. 3]** vel excōicatus vide nominatim.
¶ Quid si vsurarius manifest⁹ fecit cau **[sect. 4]** tionẽ. Rñ. car. ĩ. d. cle. qȯ poterit sepeliri licite et ita tenet gl. et Math. ibidem.
¶ Vtrum hec pena liget solũ humo vel tu **[sect. 5]** mulo imponẽtes. an concomitātes vel portātes seu officiātes. Rñ. Pa. tenet ꝗ solũ tumulo imponentes. Ste. tenet qȯ omnes etiam cōcomitātes gl. dicit casum du biũ ego credo nisi fiat fraudulenter qȯ solũ est excōicatus imponẽs in cumulo cum mādantib⁹ et autoritatẽ prestantib⁹ simul cum prelatis dolose non prohibenti bus sed permittẽtibus sepelire et officiā tibus secundum morem sepulture.

Casus.

xxxvij. est in cle. j. de deci. vbĩ excōicant̃ omnes religiosi administrationẽ vel bñficia non hñtes qui no naliũ aut ałs ȯcimas ecclesijs debitas et ad eos non spectātes sibi appropriare presumũt seu qui de aĩalibus familiaꝝ aut pastorũ suorũ vel aliorũ etiam aĩaliũ immiscẽtiũ eoꝝ gregib⁹ aut qui de aĩalibus q̃ in fraudẽ ecclesiarũ emunt emptaqꝫ vẽditoribus vel alijs ab ipsis tenẽda tradũt seu ġ de terris q̃s tradunt alijs excolẽdas decimas soluere non per mittũt aut ꝓhibẽt si post req̇sitionẽ factā ab eis quoꝝ interest non destitit. j. mẽsem vel si de his qui contra premissa vsurpare vel retinere p̃sumpsert̃. j. duos mẽses ecclesijs dānificatis emẽdam nō fecerint cōpetentẽ nec debent absolui nisi añ satisfactionẽ cōdignā fecerint. ¶ Quid de decimis debitis priuato ex ꝑuilegio vel feudo. Rñ. gl. ibidẽ. non esse locum isti pene.
¶ Quid si predicti licet non prohibeant **[sect. 2]** alijs tamen ipsi non soluũt decĩas cum debeāt Rñ. gl. ibidem Pa. et ȝen. quod non erũt excōicati aliter peroris essent cōditiōis qꝫ lai ci non soluentes decimas.

Casus.

xxxvij. est in clem̃. j. de sta. mo. vbi excōmunicant̃ duo genera personarũ. ¶ Primo omnes monachi et canonici regulares administrationem **[[Fo.clvj.]v]** aliquam non hñtes ġ sine licẽtia spāli suo rũ prelatorũ se trāsferũt ad curias ꝑnci pũ vt dānũ aliqȯ suis prelatis aut mo nasterijs inferāt. Vbi no. secundum gl. et Car. ibidem qȯ ad incurrẽdũ hāc penam duo requirunt̃. ¶ Primo qȯ intrauerint curiā: qꝛ ex solo exitu claustri ob hāc cām non ligarent̃. ¶ Scȯm qȯ requirit̃ est vt causa dānificādi monasteriũ vel prela tũ euriā iutrauerint vnde licet dānũ nō intulerint vt puta qꝛ penituit eos tamen ex quo ꝓpter hāc causam curiā intrauerũt ligant̃ sententiaꝛ vero habere vel non habere non puto ponderandũ vt dicit glo. ibidem.

¶ Quid est administratio. Rñ. Car. in [sect. 1] d. cle. et Lau. qȝ ꝑ administratione debemus intelligere perceptionẽ tꝑ aliuꝫ fructuũ non autem spũaliũ officioꝝ. ¶ Jteꝫ secundo excōicanť monachi q̇ sine licen tia obtẽta abbatũ suoꝝ tenẽt arma ĩtra septa monasterioꝝ vbi dicit Car. qȝ septa est clausura monasterij qꝫ non licet egredi nisi de licentia.
¶ Quid si talis est abbas qui parit cō [sect. 2] tumeliã creatori vel iniũgit monachis ĩtollerabilia vel eos prosequiť odio ca pitali poterũt ne mōachi sine licẽtia ar ma sumere. Si alijs remedijs non possunt sibi ꝑuidere. Rñ. Car. ibidem quod sine p̃dicta pena possunt assumere. xj. q. iij. c. Julianus.
¶ Quid si tenẽt arma in aliquo mona [sect. 3] sterio non in suo. Rñ. qȝ non erũt excōmunicati et no. qȝ nomine armorũ intelliguntur ea que cōiter sunt ad inuadendum vel defendendum. Si vero essent talia quibus possent vti vt armis vel vt instrumẽtis sicut baculꝰ. lapis furcha et huiusmodi tunc talia summunt signi ficatum ab intentione deferentis. Jteꝫ ho. qȝ prefati casus non habẽt locũ in alijs monachis nisi in nigris.

Casus.

xxxix. est in cle. attendẽtes. de sta. mo. vbi excommunicanť impediẽtes visitatores monialiũ quarumcunqꝫ et etiam canonicarum regulariũ in his que pertinent ad officiũ visitationis earũdẽ: vbi no. secundum Car. ibideꝫ quod ad ĩcurrẽdũ p̃dictã penã opꝫ. ¶ Pri mo qȝ impedimentũ effectualiter prestetur. ¶ Secundo qȝ admonitio vt desistant sit eis facta per visitantẽ. ¶ Tertio qȝ monitio non precedat impedimẽtum. alias non ligarentur ista pena. et di cit sufficere vnicam monitionem etiam generaliter factam dummodo fiat a vi sitante.

Casus.

xl. est in cle. j. de rel. do. vbi excōtcanť omnes statũ biguinarũ assumentes vel assumptum sectantes. ¶ Scȝo excōicanť religiosi q̇ dictas biguinas fouent in eoꝝ statu seu vt assumãt dictũ biguibatũ dãt eis cōsiliũ fauorẽ vel auxiliuꝫ directe vel indirecte.

Casus.

xlj. est in cle. vnica. de cōsan. et af. vbi excōicanť omnes scienter cōtrahẽtes matrimonium in gradibꝰ cōsanguinitatis vel affinitatis ꝑhibitis. item scȝo cōtrahẽtes cum monialibus. itẽ tertio religiosi vel moniales aut clerici in sacris cōstituti cōtrahẽtes matrimoniũ cum quibuscunqꝫ.
¶ Quid si ignorauit quando cōtraxit sed po [sect. 1] stea soluit gradũ ꝑhibitũ. Rñ. cum glo. et Car. in. d. cle. qȝ non ligať ista pena nisi cōtrahat de nouo qꝫtũcunqꝫ cohabitet licet peccet mortaliter.
¶ Vtrum cōtrahẽs cum impubere sibi con [sect. 2] sanguineavel affine ligeť p̃dicta pena. Rñ. Car. et Lau. ibidem quod non ligať qꝫ spō salia potiꝰ isti iuris iterpretatiōe cōtra hũt qꝫ matrimoniũ. c. vnico. de despon. impu. li. vj. et cōtrahẽtes spōsalia non liganť predicta pena vt tꝫ gl. Ste. et Pa. ibidem qȝ intellige nisi per copulã carnalem efficiant matrimonium.
¶ Vtrum contrahẽs cum furiosa. sibi affine [sect. 3] ligetur predicta pena. Rñ. quod non.
¶ Quid si solũ cōtraxit per verba de pre [sect. 4] senti sed non cōsumauit. Rñ. gl. quod nihilo minus ligatur.
¶ Quis dicať religiosus vt incidat in [sect. 5] istã penã. Rñ. gl. quod q̇libet tacite vel exp̃s se ꝑfessus aliquam religionẽ approbatã.

Casus.

xlij. est in cle. nolẽtes de heri. vbi excõicanť omnes inquisitores seu cõmissarij sup̄ heresi deputati q̇ **[Fo.clvij.r]** pretextu officij inq̇sitiõis quocũq; mõ illicito pecuniam extorquẽt ab aliqui bua Jtem. ij. si sciẽter predicti acceptent bona ecclesiarũ. Jtẽ. iij. si fisco etiam eccle sie ob clericoꝝ delictũ applicẽt bona ec clesiarũ vbi dicit Car. quod hec pena non cõprehẽdit ep̄os et est verior opi. lꝛ aliqui contradicãt. Jtẽ dicit quod noĩe pecunie intelligiť quodcũq; extimabile facit. l. j. et. ij. C. de consti. pecu. et. j. q. iij. per totũ. Jtẽ dicit quod solũ habet locũ ista pe na quando pretextu officij hoc faciũt. Et aduerte qd̃ predicti non pñt absolui p̄terq; in mortis articulo nisi prius satisfecerint de pecunia sic extorta nec priuilegium aut pactũ vel remissio valet contra hoc vt in. d. cle.

Casus.

xliij. est in cle. vnica. de vsur. vbi excõicanť potestates capitanei rectores. ꝏsules iudices cõsilia rij aut alij quiuis officiales quarũcũq; cõitatũ q̇ faciunt statuta scribũt vel dictant quod vsure soluãtur aut quod solute nõ restituantur cum repetũtur. Jtem. ij. qui sciẽter iudicare secundum illa statuta presumpserĩt. Jtẽ. iij. si p̄dicta statuta hacten⁹ edita de libris cõitatũ ipsarũ non deleuerint si hñt potestatem sup̄ hoc. j. tres men ses ĩtellige tam de ptãte iuris q; facti. ſm gl. et Car. ibidẽ. Jtẽ. iiij. quicũq; p̄dicto rũ presumẽtes obseruare predicta statuta seu cõsuetudines effectũ eoꝝ habẽ tes quo qũo. Sed alij a predictis seruãtes talia statuta non sunt excõicati scd̃m Car. ibidẽ. Jtẽ no. quod is qui scribitvel di ctat vt incidat ĩ penã prcdictã opꝛ hec faciat tãq; officialis secundum Pau. aliter nõ ligaretur. Similiter non ligatur scribẽs snĩam conformem statuto. nisi ponereť tenor statuti in sententia.
¶ Quid si faciũt statutũ propter vsura rios reprimẽdos vt non exigãt nisi tan **[sect. 1]** tum. Rñ. glo. et Car. quod non ligantur. ¶ Quid d̃ dñis q̇ cum iudeis vsuras exer cẽtibus pctã faciunt. Rñ. Car. ibidem qd̃ **[sect. 2]** sic sunt excommunicati secundum Lau. maxime si vsure exigãtur a christianis sicut quando faciunt pacta cum xp̄ianis vsurarijs.

Casus.

xliiij. est in cle. cupientes. de pe. vbi excõicanť omnes religiosi mendicãtes q̇ loca de nouo accipiũt ad habit andũ. Jtẽ. ij. p̄dicti q̇ accepta loca hucusq; mutãt vel trãsferũt ĩ alios quo uis titulo de quo dic. vt. j. loca. Aduerte tamen quod licet sit nouũ quod fuit et postea reficiť vt no. xviij. q. ij. de monachis tamen secũdũ Car. hic non prohibenť loca destructa re ficere limitat Pau. verum nisi ipsa loca desierint esse de eoruꝛ dñio et postea ex nouo iure acquirunt. **[sect. 1]** ¶ An autem p̄dicti mẽdicãtes possint augmẽtare loca iam capta. Rñ. lap. cõsilio. clxxxviij. qd̃ sic sine p̄dicta pena facit. c. fi. de cõces p̄bẽ. li. vj. et. c. cõsuluit de iu. et cle. j. de sup. neg. prela. q̃ aliud est de nouo capere aliud augmẽtare preterea hic non accipiť loc⁹ vt in. l. loc⁹. ff. dever. sig. sed capiť pro alio loco diuerso pluraliter vñ ꝓpter augmẽtationẽ non dñr habere duo loca. Jtẽ. iij. ibidem excõicanť omnes religiosi q̇ aliqua ꝓferre p̄sumũt in sermonib⁹ suis vel alibi ista intẽtiõe vt a decimarũ debitaꝝ ecclesijs solutione retrahãt audiẽtes vñ tria requirunť vt incidãt in predictã penã. ¶ Primũ qd̃ dicant intẽtione retrahẽdi. ¶ Scd̃m qd̃ decime a q̇b⁹ retrahere intẽdũt sint debite. ¶ Tertiũ qd̃ dicant ꝑsonis audiẽti bus q̃ ex debito debeant soluere dictas decimas. Jtẽ. iiij. ibidem excõicanť omnes re ligiosi q̇ predicare presumpserint negli gẽtia non purgata de cõscientia faciẽda circa decimas

non soluentibus cōfitenti bus vt soluāt. Pro q̊ est sciendũ quod in. d. cle. precipit̃ sub interminatione maledictiōis eterne quod in prima dñica. quar ta et vltima quadragesime et in festis ascẽ sionis dñice pẽthe. natiuitatis beati Joannis baptiste assumptionis et nati uitatis btẽ virginis Marie predicādo populis si a prelatis ecclesiarũ aut eorũ vicarijs vel loca tenẽtibus eorũdem fuerint requisiti audientes expresse de solutione decimarũ informẽt. Jtẽ. ij. pre cipit̃ predictis religiosis quod requisiti a predictis cōscĩam faciāt illis quorum cōfessiones audiũt quod decimas soluere nō **[[Fo.clvij.]v]** omittāt quod si post talẽ requisitionẽ sciẽter post posuerint cōfitentib⁹ conscĩam facere de huiusmodi soluẽdis decimis tādiu ab officio p̃dicatiōis ip̃o facto sunt suspẽ si donec cōfitẽtibus ipsis non fecerint cōscientiā si hoc ip̃m sibi dicẽdi cōmode sacultatẽ hũerint et iō hoc non faciendo predicādo interim sunt excōicati ipso fa cto. debet ergo quod cōsciẽtiā faciāt sibi cō fitẽtibus si cōmode pñt anteꝯ predicẽt aliter non euitant predictam penam.

Casus.

xlv. est in cle. j. de sent. ex. vbi excōicant̃ omnes religiosi cuiuscũꝯ ordinis et conditionis existẽtis qui interdictũ impositũ a sede apostoli ca vel a locorũ ordinarijs quod mater eccle sia seruat non seruauerint. Jdẽ dic de ces sationb⁹ genaralib⁹ a diuinis et ligat hec pena etiam si interdictũ sit nullũ.

Casus.

xlvj. q̇ aliquando est papalis aliqñ ep̃alis aliqñ nō. no. in c. eos de sen. excō. li. vj. vbi illi q̇ a snĩa canonis vel hoĩs propter mortis periculũ vel aliud impedimẽtũ fuerũt absoluti ab alio ꝯ ab eo a q̊ de iure erant absoluẽdi si liberati a tali impedimẽto ꝯ cito comode poterũt contẽpserint se presentare illi qui legitime debebat eũ absoluere et satisfacere ꝓut ab eodem eis iniungeť ipso facto snĩam excōicatiōis incurrũt et ab eo solo poterunt absolui a quo a prima excōicatione erant absoluẽdi. ideꝫ dic de illis q̇ cum absoluunt̃ a papa vel legatis ipsi⁹ a quibuscunꝯ sñijs iniungit̃ eis vtse ordinarijs aut alijs q̇buscunꝯ representẽt ꝓ susceptio ne pnĩe vel pro satisfactione impendẽda his quibus iniuriam fecerant si non fa ciũt ꝯ primũ cōmode poterũt eādẽ sen tentiam ipso farto incurrunt de quo vide. s̃. absoło. iij. §. xvj. Et aduerte hoc ꝗ Jo. an. dicit quod istud habet locuꝫ tam in lnĩa iuris ꝓ hominis et ita sequuntur do mini de rota.

Casus.

xlvij. qui est aliqñ papalis ali quando ep̃alis aliqñ non est in. c. nu per. et in. c. si concubine de sententia excommu. contra. participantes cum excō municatis de quo dic vt. j. excommuni catio. viij. §. j.

Casus

alius. est per extrauagantem pauli scd̃i positā sub Rubrica de re. ec. non ali. vbi excōicant̃ alienātes res ecclesiasticas siue faciẽtes pcm̃ per quod ipsorũ dominium trāsferat̃ ac omnes concedẽtes ypothecātes infeudātes vel ĩ em phyteosim cōcedentes. aut locātes nisi in

casibus a iure concessis exceptis fru ctibus et bonis q̃ seruando seruari non pñt. Jtẽ. ij. excommunicantur qꝏ taliter alienata recipiunt.
¶ Sunt et multi alij casus excōicationũ **[sect. 1]** tā papales ꝗ per statuta ordinarioruȝ in eorum diocesibus promulgati quos omitto breuitatis causa et etiam propter ea que inferam in sequenti questione. ¶ Pro de claratione oĩm predictorũ casuum tam in isto. c. ꝗ in duobus precedẽ tibus queruntur infrascripta.
¶ Vtrum ignorātes p̃dictas snĩas excōi **[sect. 2]** cationũ ligent̃ quo ad deum et cōscientiā faciẽdo vel omittẽdo id ꝓpter qꝏ snĩa excōicationis ĩponit̃. Rñ. aut ignorātia est affectata crassa vel suppia et sic ligarent̃ secundum cōiter doc. per tex. clarũ in. c. vt aĩarũ periculis de cōsti. li. vj. Aut igno rātia non est affectata nec crassa aut suppina. Et sic quo ad forũ cōsciẽtie ex no. in. c. cognoscẽtes de cōsti. et ĩ. c. a nobis. el. j. de sen. excō. et in. d. c. vt aĩarũ distin guo aut id quod cōmittit̃ vel omittit̃ ꝑꝑ q̨ excōicatio infligit̃ non est ꝓhibitũ vel cō ceptũ a lege diuina sed solũ a iure posi tiuo vel per statutũ et tũc talis ignorās nō ligat̃ snĩa excōicatiōis ꝗ ad eā incurrẽ dā req̇rit̃ dolus ver⁹ vel p̃sumpt⁹ sicut est lata cl̃pa. l. quod nerua. ff. depositi. hoc tenet Jo. an. ĩ. c. ꝗte. e. ti. ĩ nouellavbi di cit notabile verbum no. quod ĩ hunc vel quẽcũ ꝗ canonẽ null⁹ ĩcidit nisi sit ĩ dolo. hoc idem tenerevr̃ Jnn. ĩ. c. cum medicinalis. e. ti. li. vj. et facit quod no. Bar. ĩ. l. quicũꝗ. C. de ser. fug. vbi dicit quod vbicũꝗ loq̇mur de pena capitali vel corporali subintelligit̃ dol⁹. de hoc viꝏ. j. pena. §. vi. ergo a fortiori subĩtelligit̃ ĩ excōicatōe q̃ punit aĩaȝ. Cum ergo talis non sit ĩ dolo⁄o. vtpȝ s̃. dol⁹. §. j. nec presumpto ꝗ non ignorat **[Fo.clviij.r]** crasse nec suppine quod est lata culpa ergo non ligabit̃ snĩa excōicatiōis. facit quod no. Jnn. ĩ. c. nouerit. e. ti. vbi dicit quod faciẽs statutũ ꝛ ecclĩasticā libertatẽ ignorās fore ꝛ ecclĩasticā libertatẽ non ligat̃ snĩa excōicatio. Jtẽ hoc pȝ per ea q̃ no. ĩ. l. q̇ꝛ et in. l. si q̇s ĩcesti. et in aut̃. incestas. C. de ince. et inuti. nup. vbi pȝ quod ignorātia iu ris excusat a pena ĩposita veritatis nu ptias ꝛhẽti. facit si adulteriũ cum ĩcestu. .§. j. ff. ꝏ adul. aut id qꝏ ꝛmittit̃ vel omittit̃ ꝓpter qꝏ excōicatio infligit̃ est contra legẽ diuinā et cōmittẽs scit fore contra legẽ dei. lȝ ignoret esse ꝓhibitũ per cōe vel per decretales aut statuta q̇cunꝗ et in hoc est diuersitas inter doct. Nam gl. in. d. c. a nobis. et Bar. in. l. cũctos po pulos. C. ꝏ: sum. tri. et fi. ca. vr̃ tenere quod li gat̃ ꝗ est in dolo faciẽdo rẽ quaȝ scit sibi esse ꝓhibitā ꝑ quibus facit. l. nec exẽplũ. C. ad. l. cor. de fal. et. c. cum illoꝛ in. fi. eo. ti. hui⁹ opi. vr̃ etiam scho. ĩ. iiij. dist. q. viij. ꝛriũ tȝ Jo. an. in. d. c. vt aĩaꝛ et quo ad excōicationem. d. Ant. et pa. in. d. c. a nobis et Ge. in. d. c. vt aĩaꝛ. Sed ꝑ concordia sic distĩgno aut loquimur de excōicatiōib⁹ q̃ infligunt̃ iure cōi aut ꝑ extrauagātes vel statuta quecũꝗ super facto dānato a lege diuina q̃ communi ter in diocesibus publica it̃ et sciunt̃ vt est illa de non ꝛhẽdo gradu ꝓhibito de non verberando clericum et similibus et sic ligat̃ ꝗ ẽ lata culpa ignorare quod omnes sue ꝛditiōis sciũt ꝗ si est homo bo ni sensus non ignoraret talia si faceret q̃ cōiter homines sue cōditiōis faciũt. s. si iret ad ecclesias et ad p̃dicatiōes et similia ipsa non ignoraret. Cum ergo talis nō sit extra culpā ignorātie sic non euitabit penā. et sic intelligo et limito glo. et Bar. tenentes quod ligant̃. aut loq̇mur de excōicationib⁹ iuris cōmunis et extrauagātiuȝ vel statutoꝛ quoruncũꝗ suꝑ facto damnato a lege diuina que cōiter non publicant̃ in diocesibus nec sciunt̃. Et sic cum talis ignorās sit extra oẽm culpā ignorantie non ligabit̃ pena excōmunicationis nisi sit ꝑsona cui et osficio igno rare sit ꝓhibitũ. et sic intellige et limita Jo. an. et. d. Anto. cum ceteris qui tenẽt q̨ non ligatur snĩa excōmunicatiōis ratio est quia ꝗtitas pene debet proportionari ꝗtitati culpe. c. felicis de pe. li. vj. Sed talis peccās. solũ offendit legem diuinam contra quā se scit facere non autem offendit cōditorẽ canonis cum ipsuȝ canonẽ ignoret et sine omni culpa ergo solum

debet puniri pena legis diuine quā p̃uaricatur non pena excommunica tiōis q̃ non ligat nisi rōne ɔtēt⁹ regłr vt in. c. sacro eo. et. c. nemo ep̃oꝛ. xj. q. iij. cū sitib⁹ qui ɔtēt⁹ non est ĩ casu nr̃o quo ad canonē vel statutū quod ignorat ꝓ vbi dat̃ ignorātia cessat ɔtēptus ſm. d. an. in. d. c. a nobis facit. c. fi. q̇ mr̃i. acci. po. item q̨ no. Jnn. et doc. ĩ. c. si vero el. ij. eo. vbi pʒ quod ꝑcutiēs clericū ignorās clericum esse non est excōicatus lʒ faciat factū dānatū l. diuina ꝓ non cōtēnit canonē cum ignoret clericū esse et sic non ligat̃ nec ob. quod se pe in excōicationib⁹ ȯr quod sufficiat affixio in valuis. S. Petri rome ꝓ id dʒ in telligi quo ad p̃sumptionē fori ɔtētiosi vel quo ad illos q̇ sunt in culpa vt non possint publicari in eoꝛ terris aliter se queret̃ quod quilibet teneret̃ hr̃e ꝑcuratorē in curia vel studere iuri canonico q̨ est imposibile multis.

¶ Vtrum mādās fieri aliq̇d qȯ prohibet̃ **[sect. 4]** aliqua p̃fataꝛ excōmunicationū sit ip̃o facto excōicat⁹. Rñ. secundum distinctionē de qua. j. mādatum. §. j.

¶ Sʒ q̇d sit quod mādauit non habuit offi **[sect. 5]** ciū. Rñ. quod non est excōicat⁹ in nullo casu p̃dictoꝛ nisi solū in illo de quo. s̃. in ca su. xxxj. s. in. c. j. de homi. ĩ alijs autem casibus vt incidat in excōicationē non sufficit quod solum mādauerit sʒ opʒ effectus mādati sequat̃ vt no. in. c. felicis de penis li. vj. per Gof. et alibi per doc.

¶ Vtrum ratum habens maleficiū qȯ **[sect. 6]** aliqua predsctarum excōmunicationū prohibetur ligetur similiter cum faciēte. Rñ. quod ligatur si tamen interueniant que requirūtur vt ratihabitio habeat locū que vide. s̃. cōsentire. §. iiij.

¶ Vtrum ɔsulētes vel fauorē dātes indu **[sect. 7]** cētes alios ad aliqȯ p̃dictoꝛ faciendū **[[Fo.clviij.]v]** siłr sint excōicati. Rñ. quod non nisi vbi ex primit̃ etiam quod dātes ɔsiliū auxiliū vłfa uorē excepto si darent cōsilium auxiliū vel fauorē ad factū dānatuʒ postqꝫ ille cui dāt ɔsiliū auxiliū vel fauorē iam est ligatus ꝓ sic ligarētur eadē pena et ab eodem essent absoluēdi vt ĩ. c. nuꝑ. de sē. excō. et. j. excōicatio. viij. §. j.

¶ Quero de quo cōsilio ĩtelligit quando ex **[sect. 8]** cōcōicatio infligitur cum dantibus cō siliū. Rñ. vt colligo ex Card. in cle. si q̇s de penis quod intelligitur de fraudulento cōsilio non de nudo quod nihil addicit ad peccatum vt no. in. d. c. nuꝑ. in gl. ij. et ĩ. c. sicut dignū de hoĩ. dicit Pa. quod consiliū prestatur suadendo rogando mandan do instruendo vel vtilitatem idem secuturam ostēdēdo vt no. ĩ. c. ad audientiam de homi. item pau. quod ex nudo con silio regulariter q̇s non tenetur vt ĩsti. mā dati. §. tua tamen gratia. Et ȯr nudū consi lium vel simplex fauor illius q̇ ad maleficium faciēdū nihil addicit puta ꝓ sic oĩno faceret et cum tanto aĩo sed vbi q̇s magis efficacit̃ inducit̃ lʒ alias esset fa ctur⁹ tūc non est nudū ɔsiliū nec simplex fauor vt elitio ex gl. in. d. c. felicis. Jteʒ no. secundum Pau. in. d. c. selicis quod ad incurrē dam penā excōicationis oportet ɔsiliū fanor vel auxiliū sint circa factū dānatū per qȯ ĩcurrit excōicatio ꝓ si esset circa alia non haberet locum.

¶ Quis dicatur defensor vel receptator **[sect. 9]** habēs. j. Heretic⁹. §. xxiij. cum sequētibus et secundum p̃dictā declarationē ligabūtur in quocunqꝫ de ipsis fit mentio spālis.

¶ Quis dicatur socius. Rñ. gl. Cardi. et **[sect. 10]** pau. in. d. c. felicis quod est ille q̇ aliq̇d quo operat̃ ad actuʒ dānatū vnde no. quod qñ sunt plures ad delinquēdū et null⁹ est ṗn cipalis tūc dñr agētes. Sʒ quando vn⁹ ē ṗn cipalis et alius cooperās tūc stricte dici tur socius in cēsuris lʒ large soci⁹ crimi minis dicat̃ tripliciter. s. concomitās fa nēs et non corripiens vt. xvj. q. iiij. ita pla ne. lxxxvj. d. faciētis et ĩ. d. c. sicut dignū. .§. ij. et tales regulariter non puniatur eadem pena.

¶ Queritur quia in plerisqꝫ casibus ex **[sect. 11]** communicationum predictorum dicitur quod non sunt absoluendi nisi prius sa tisfecerint vel aliud fecerint. Vtrum te neat absolutio ante

satisfactionem et im pletionem illorum que mandantur in dictis casibus. Rñ. et pro regula est tenẽ dum quod vbicunqꝫ ius vtitur isto verbo potest negatiue quod tũc absolutio impensa contra id qꝯ sic imponit̃ est nulla vt patet per glo. in regula prima de re. iu. li. vj. Jdem dic quando canon vtitur verbo non valeāt et tales casus sunt. xj. et. xiij. et xvij. et omnes casus sequentes vsqꝫ ad casum. xxxj. ĩclusiue. s̃. excōicatio. v. et. xvij. et. xiij. s̃. excōicatio. vij. vbi autem canon vtitur ꝟbo. nullacten⁹. tunc secundum ȝen. in cle. vnica de seque. non vȝ sȝ secundum Cardi. ibidem valet. Sed ego dico quod vbi ałs absolutio alicui pertinet de iure tũc tenet absolutio si omittatur quod p̃cepit canon fiendum ꝗtumcunqꝫ vtatur yerbo nullactenus aut verbo non mereatur vel non obsoluat̃ sed vbi absolutio de iu re non cōpetit tali puta quia conditor ca nonis sibi vel alteri reseruauit et solum cōcedit in aliquo casu ꝟbi gr̃a ĩ articulo mortis et huiusmodi sub aliq̃ forma fit sub quibuscunqꝫ verbis velit tũc non valet absolutio nisi seruata modificatiōe seu forma in ipso canon expressa. facit glos. in cle. j. de iure pa. in verbo inhibẽtes. quod no. bene.

Exc#icatio. viij.

de participantib⁹ cum excōicatis maiori excōicatione et ꝗ diuersimode participatur diuersas inferā qōnes per q̃s ĩtelligere q̇s poterit quando ꝑticipādo liga tur maiori excōicatiōe vel minori aut qñ licite et sine peccato participat.

¶ Vtrum ꝑticipans cuȝ excōmunicatis **[sect. 1]** in crimine incurrat aliquam censuram Rñ. quod aut excōmunicat⁹ cum quo partici pat ex excōicatus cum dātibus ei auxiliũ cōsilium vel fauorem et tunc si ꝑticipat in eodem delicto siue anteqꝫ sit excōica tus siue post. s. dando auxilium cōsiliũ vel fauorem ad ipsum faciendũ vel cōtinuadum sic ligatur eadẽ sententia ex cōicatiōis et ab eodem solo potest absolui a **[Fo.cxlix.r]** quo potest excōicat⁹ cum quo sic ꝑticipauit aut talis non est excōicat⁹ cum dantib⁹ ei auxilium cōsiliũ vel fauorẽ et tũc si ꝑticipat cum eo dādo auxiliũ cōsiliũ vel fauorem in facto dānato anteqꝫ ille ɔmiserit factum ꝓpter qꝯ excōicatus est sic solum peccat mortaliter. si autem participat postqꝫ ille commiserit factum dānatum. et est excōicatus sic ligatur eadẽ excōicatione. et ab eodem poterit absol ui a quo potest excōicat⁹ cum quo participauit. et sic intellige. c. nuper. et. c. si concubine. de sen. excom.

¶ Quid si participat non in eodem de **[sect. 2]** licto propter qꝯ excōicatus est ille cum quo participat. sȝ in alio peccato mortali. Rñ. quod peccat mortaliter et solũ est excōicat⁹ minori excōmunicatiōe: nisi talis fuisset excōicatus a papa cuȝ par ticipātibus ei in casibus non cōcessis: ꝗ sic ligaretur eadẽ snĩa si autem esset excommunicatus cum participantibus ab inferioribus a papa dic vt. s̃. excom municatio. iij. §. xvij.

¶ Vtruȝ partic ipans in diuinis liget̃ **[sect. 3]** eadem censura. Rñ. quod aut talis cum quo participat fuit excōmunicat⁹ sentẽtialiter. Et nominatiȝ a papa: et sic si sunt clerici. dic vt. s̃. excōicatio. v. casu. iiij. si vero non sunt clerici dic quod peccāt morta liter. et sunt excōicati solum excōicatione minori ar. c. significante eo. titu. ſm communem opi. doc. in. c. sacris qꝯ me. causa. Aut est excōmunicat⁹ a quocũqꝫ inferiori a papa et denũciatus: et sic clerici participantes in diuinis peccant mortaliter: et est eis ĩterdict⁹ ingressus ecclesie. vt habes. j. suspensio. j. §. xxiiij. Laici vero solũ peccāt mortaliter. Aut est excōicatus generaliter a papa vel a quocunqꝫ alio prelato seu a canone vel per statutũ. et sic tam clerici qꝫ alij non pec cant nec sunt excommunicati etiam mi nori excommunicatiōe: nisi fit talis excommunicatus pro sacrilega iniectione manuũ in personam ecclesiasticam: ita notorie quod nulla possit tergiuersatio ne celari et hoc per extrauagantẽ factā in consilio Constātiensi

sub. Martino v. et vt dicit Archi. Flo. ĩ summa sua habuit ipse a duobus notabilibus fide dignis q̇ fuerunt pñtes quod fuit acceptata in. d. cōsilio ab omnibus et est perpetua fuit etiam vt ego habui a fide dignis cōfirmata et approbata in cōsilio cōstātiē. si cuius tenor talis est. Ad euitandū scādala et multa pericula q̃ cōscientūs timoratis cōtingere possunt christi fidelibus tenore presentium misericordi ter indulgem⁹ quod nemo deinceps a cōmunione alicuius sacramentorū administratione vel receptione aut alijs qui buscunqꝫ diuinis intus et extra pre textu cuiuscunqꝫ censure aut sententie ecclesiastice a iure vel ab homine gñaliter ꝓmulgate teneatur abstinere vel aliquem vitare aut interdictū ecclesiasticum obseruare: nisi snĩa vel censura huiusmodi fuerit illata contra personam collegium vniuersitatem ecclesiam communitatem vel locum certum a iudice publicata vel denunciata spiritualiter et expresse constitutionibus apostolicis et alijs in contrarium facientibus non obstantibus quibuscūqꝫ: saluo si quem pro sacrilega manuū iniectione in clericum sententiam latam a cano ne adeo notorie cōstiterit incidisse qꝏ factum non possit aliqualiter tergiuersatione celari nec aliquo suffragio excusari. nam a communione illius: licet denunciatus non fuerit volumua abstinere iuxta canonicas sanctiōes. hec. d. extrauagans.

¶ Vtrum participātes cum predictis **[sect. 4]** excommunicatis nominatim denūciatis a quocūqꝫ prelato in alijs quā in cri minibus et diuinis peccent mortaliter Rñ. Pau. in. d. c. sacris recitat diuersis opi. et dicit quod communis opi. est qꝏ solū peccat venialiter et est excommunicatus minori excommunicatione nisi in sex casibus. ¶ Quorum primus est quā do commununicat in cōtemptū clauū. ¶ Secundus contra preceptum superioris. ar. c. ij. de maio. et obe. ¶ Terti⁹ quando in diuinis. ¶ Quartus quando ĩ crimine mortali. ¶ Quint⁹ quādo **[[Fo.cxlix.]v]** est excōicatus cum participantibus sibi. ¶ Sextus si cōio sit nimis frequēs. Et licet predicta opi. sit satis rōnabilis: tñ magis mihi placet opi. sctĩ Bo. in. iiij. di. xviij. q. pe. q̇ tenet quod solū peccat mor taliter in duobus casib⁹ cōicans in actu exteriori alijs a crimĩe et a diuinis. s. qñ cōicat in cōtēptū snĩe late. aut scꝏ qñ credit ꝓbabiłr quod ex tali cōione snĩa ve nit in ꝛtēptū. Sʒ si ꝓbabiliter extimat quod snĩa non magis cōtēneť ex sua cōione et cum timore hoc facit. ex quadā affabili tate: aut pusillanimitate et hmōi: et sic so lū peccat venialiter et ligatur minori ex cōicatione. cum qua snĩa ꝛcor. Tho. ĩ. iiij. ea. di. q. ij. ar. iiij. et Pe. ea. di. Jntellige p̄dicta si cōicat in ꝓhibitis q̃ sunt vltra crimen et diui na ista q̃ cōtinentur in isto versu. Os: orare: vale: cōio: mēsa ne gať. Os. i. locutio quā Guido et Hugo. ĩ c. quoniaʒ multos. xj. q. iij. extēdūt etiā ad literas recipiendas vel mittendas et nuncios et munera. Assurgere autem vel ei reuerentiā facere aut inclinare se sa lutandi vel mouere labijs dummodo nihil dicat non inducunt minorem excōicationē secundum Ro. cum pene sint restringēde per regulā odia. de re. iur. ĩ. vj. Orare per hoc prohibetur non solū participatio in diuinis et sacramentis: sed et etiā ne q̇s oret in ecclesia vel extra simul cū excōicato. Dicit tamen Jnn. ĩ. d. c. nuper. quod si excōicatus sit in ecclesia vel in alio loco non cā orandi sed ꝓ alio negocio q̇ non ꝓhibetur quis ibi orare cum in oratione sibi non cōmunicet: et placet mihi. lʒ Hosti. ibidem teneat contrartū. vel per hec ꝓhibeť salutatio quelibet fienda excōicato: sed loco eius dʒ dicere deus emēdet vos: vel si scribit loco salutatio nis dicat spiritū sanioris ꝛsilij et hmōi. qꝛ sic non est ipsum salutare modo quo ꝓhibetur. Cōio per hoc ꝓhibeť ne q̇s facto cōicet excōicato: puta cooperādo in aliquo exercitio vel habitādo in domo cum excōicato. dicit tamen Jnno. in d. c. nulier. quod si ego et excommunicatus sum⁹ in aliqua domo: ego pro meis ne gocijs et ipse pro suis: quod non dicor cōicare ei: sed quando ego et ipse simul pro eodem negocio cohabitam⁹. similiter dicit quod si ego et ipse haberemus vnā solā camerā cōem quod liceret mihi in ea cuʒ eodem excōicato iacere comedere et hmōi dūmō non cōicent ei in eadē mēsa:

nec ĩ eodem lecto aut locutione vel oratione. Mẽsa per hoc ꝓhibet̃ comestio vel po tatio cum excōicato. et de his oĩbus habe tur. xj. q. iij. c. sicut et in tribus. c. se. et no. in. d. c. nuper.
¶ Sunt multe ꝑsone que licite cōicare **[sect. 5]** possunt cum excōicato. de q̇b⁹. xj. q. iij. c. qm̃ multos q̃ cōpr ehendunt̃ his ꝟsib⁹ Vtile lex: humile: res ignorata necesse hoc anathẽa q̇dẽ faciũt ne possit obeẽ. ¶ Vtile. s. cum q̇s ꝑticipat ꝓ sua vtilitate **[sect. 6]** puta petẽdo ab eo debitũ quo ei tenet̃ extra. e. c. si ꝟe. et etiam in iudicio ꝓpter hoc potest eũ cōuenire. Jtẽ ꝓpter vtilitatẽ aĩe excōicati: valet eũ corrigendo vel inducendo ad pnĩam. licet etiam ĩterponat alia ꝟba vt magis efficaciter possit eũ inducere. c. cum excōicato. xj. q. iij. facit c. cum volũtate. eo. ti. ꝓterea ad p̃dicationẽ admittunt̃. de cōse. di. j. c. ep̃s. facit. c. rñso nr̃o. e. ti. excusantur etiam propter hoc qui. causa predicatiōis vel cōfessio nis habitāt ĩter eos et eleemosynas recipiũt ab eis quando alias id facere bo no mō non possunt eis non cohabitādo. d. c. volũtate. Jtẽ licite possunt participare cum excōicato ꝓ salute aĩe mee et pro vtilitate tẽporali: puta querẽdo ab eo consiliũ: cum alios peritos habere non possum. Dicit tamen Ray. quod in hoc nō sunt multum laxande habene: sʒ discre te et cum intentione solum vtilitatis predicte cōsequende et non alio modo. Et tandiu possunt participare pro salute aĩaꝝ ipsoꝝ excōicatorũ quandiu spem de eorum correctione ꝓbabiliter habẽt et non plus.
¶ Lex. s. matrimonij propterea vxor co **[sect. 7]** habitādo viro et obediẽdo qꝫuis sit excōicatus non peccat nisi excōicatio esset inflicta propter tale matrimonium.
¶ Sʒ nũquid licitum sic sit viro cōicare **[sect. 8]** cũ vxore excōmunicata. Rñ. quidam d **[Fo.clx.r]** cũt quod non. sed iu tene quod sıl̃r licite communicare potest qꝫ ad ĩparia non iudicāt̃ vir. et vxor. c. gaudem⁹ de diuor. verum est quod si vir cum debeat esse caput mulieris xxxiij. q. v. hec imago non inducit vxoreʒ ad petẽdā absolutionẽ secundum quod debet et tenetur peccat mortalit̃. ij. q. vij. c. neglige re. et eẽt excōicat⁹ mĩori excōicatiōe. sec⁹ quando non potest caʒ cogere et suscepit necessaria ab ea vel efficeretur peior.
¶ Sed q̇d si vir vocat ad mẽsam excō **[sect. 9]** municatũ: nũquid mulier poterit licite cum eis come dere. Rñ. quod non sed comedat in alia mensa diuersa ab illa.
¶ Hũile sub hoc excusantur filij ſui et **[sect. 10]** ācille. Rod. tamen intelligit ȣ filijs q̇ sunt in patria ptāte. secus de emācipatis qꝫ te nẽtur euitare eum nisi ipsi cōmensales eius essent: et ab eo necessaria haberẽt qꝫ sic excusarẽtur. Jdẽ dicit. Hu. de patre respectu filij quod tenetur vitare filium excōmunicatũ nisi ab eo recipiat alimẽta et idem te net Jnno. quod limitandum puto quando non facile potest aliunde neces saria habere.
¶ Excusantur etiam serui: ancille: rustici **[sect. 11]** seruiẽtes et omnes alij subditi de familia excōmunicati q̇ non adeo curiales sunt vt eorum cōsilio scelera ꝑpetrent̃: tales ei ꝑsone ex quo erant añ snĩam latā ad familiare obsequiũ exhibendũ astricti excusantur cōicādo ẽt post snĩaʒ. c. ĩter alia eo. ti. Jdẽ intelligas de nutricib⁹ et illis qui cōtraxerũt societatẽ vel alio modo per aliquẽ contractum eis erant obligati. Qȣ limitat Hosti. et Ber. quādo sine eorũ incōmodo non possunt abstinere similiter conductor mer cenarij facere potest qꝫuis postea excommunicetur. Jdem dic de vasallibus et haben tibus emphyteosim ab eis quod possunt eis reddere pensiones. et alia ad que obligantur secundum veriorem opinionem.
¶ Sed quid dicemus de illo q̇ vel ex cō **[sect. 12]** tractu vel ex iuramẽto tenetur aliquid soluere vel dare alicui incerto termino q̇ postea excōicatur. Rñ quod suꝑ hoc fuit diuersa opi. ĩter doc. sʒ mihi placet opi. Host. quod si talis obligat⁹ potest desistere a tali solutione vel datiōe sine suo ĩcōmo do vel dāno quod non tenet̃: nec dʒ. cum excōi cato ꝑticipare dādovl̃ soluẽdo qȣ ꝓmiserat qꝫ ĩ oĩ iuramẽto vel obligatiōe sub ĩtelligit̃ ista cl̃a. s. si talis ꝑmāserit cui liceat cōicare ar. xxij. q. ij. ne q̇s. nec pec cat non adĩplẽdo qȣ ꝓmiserat si facit ex ʒelo ecclesiastice

discipline. sec⁹ si face ret solũ ex cupiditate auaricie. ꝗ si pec **[sect. 13]** caret q̊ ad deũ. ¶ Quid si q̇s ꝛhat cum ex cōicato: nũ q̇d excusabit̃ ꝑticipādo postea. Rñ. quod si hoc facit ex magna sua ne cessitate: puta ꝗ non potest ałr viuere bono mō sic excusat̃ ꝑ. c. si vere. e. ti. si autẽ non fuit ꝛpulsus a tali necessitate sic nō excusabit̃ ꝑticipando cum eo si mō ꝛxit sciẽs eũ excōicatum. hec eliciuntur ex dictis doc. in. c. nos sanctoruʒ. xv. q. vj. et in ca. veritatis de do. et contu. in. di. ca. si vere.

[sect. 14] ¶ Res ignorata. s. qñignorādo eũ excōi catũ ꝑticipat. qd̃ ĩtellige ve⁊ nisi ignorātia sit crassa vel affectata et sic non excu **[sect. 15]** sare t̃. ¶ Sʒ q̇d si audiuit d̃ aliq̊ quod sit ex cōfcat⁹ nũq̇d tenetur eũvitare. Rñ. quod aut ꝓbabiliter credit. eũ excōicatũ puta q̨ hoc hũit aꝑsonis grauib⁹ et fidedignis et sic tene t̃. si āt non credit ꝓbabiliter ex cōmun icatũ non debet eũvitare. sʒ depo nat ꝛsciẽtiā. s. quod non sit excōicat⁹ ꝗ mul ti multa loquũt̃ et q̇ cito credit leuis est corde qd̃ si non potest eā deponere tenetur eũ vitare ar. c. inquisitioni eo. titu.

[sect. 16] ¶ Vtrum semel excōicat⁹ sit sẽp̃ vitādus. Rñ. quod sic nisi cōstet d̃ absolutiōe per regu lā semel mal⁹. de reg. iur ĩ. vi. et ẽ bon⁹ tex. ꝓ hoc ĩ. c. ꝓposuit de cle. exc. mi. q̨ limito q̊ ad cōsciẽtiā ve⁊ nisi esset talis ꝑsona de qua ꝓbabiliter posset cre di dicto suo affirmāti se esse solutũ. ar. c. ex parte de offi. ordi.

[sect. 17] ¶ Necesse ꝓpter necessitatem commu nicās excōmunicato excusatur. vnde si necessi tas est absoluta q̃ dicitur vis sic clarũ est quod excusat per eo. sacris. deihis que vi. vel me.

[sect. 18] ¶ Sʒ q̇d de necessitate conditionata q̃ est metus. Rñ. quod aut metus est talis q̇ **[[Fo.clx.]v]** caderet in cōstantẽ vi⁊. et sic ex tali me tn participās etiam ĩ diuinis non peccat nec minorẽ excōmunicationẽ incurrit nisi participet in crimine: vel nisi causa excōi cationis esset ꝓ fide defensanda. ratio ꝗ ex quo quis non tenetur obedi re p̃lato preci piẽti quod se exponat morti vel cruciatui et huiusmodi nisi ꝓ fide et cōmu ni salute. quando ałs non potest defensarivt ptʒ s̃. caritas. §. v. et. j. religiosus. §. xxx. Sic nullus tenetur euitare excōmunicatos qñ id facere non potest sine tali periculo: ꝗ p̃ceptuʒ de excōmuni catis vitandis cũ sit iuris positiui non potest ad hoc lig are aliquẽ. si autem metus non sit talis sic ꝑti cipās ex tali metu non euitat minorem excōmunicationẽ. et secundum hoc intellige. d. c. sacris. dum dicit quod ꝓ nullo metu dʒ q̇s pctm̃ mortale ĩcurrere. ꝗ presupponit talẽ facere contra p̃ceptum. quod seruare tenetur. vel dic quod loquit̃ de participa tiōe ĩ crimine vel de metu q̇ non caderet in cōstantẽ et secundum p̃dictā distinctionem cōcordāt doc. q̇ suntvarij. in. d. c. sacris. ꝗ ad eam non aduertunt.

¶ Qui de necessitate victus. et huiusmodi nũ **[sect. 16]** q̇d talia possint peti ab excōicato. Rñ. quod sic ꝟʒ cōmuniter doc. in. d. c. si vere et in. c. ĩter alia. e. ti. vñ breuiter cōcludẽdo dico quod quando cōico excōmunicato non in eius fauorẽ aut ꝛmodũ: sed ꝓ euitādo dāno mei patrimonij vel subleuanda mea necessitate non ĩcido ĩ minorẽ excō municacionẽ dũmō non participẽ in cri mine. aut in diuinis extra casum iusti metus. ar. eo⁊ que no. in. d. c. nos p̃decessorũ. et. c. veritatis.

¶ Quomodo debeo euitare excōicatuʒ **[sect. 20]** Rñ. quod aut ẽ occultus et sic debeo eũ eui tare ĩ occulto puta exeũdo ecclesiā fingẽdo aliā cām et hmōi. et taliter quod non prodā eũ ar. c. si tm̃. vj. q. ij. et. c. cum non ab hoĩe. e. ti. Et voco hic occultũ excōinicatũ illũ q̇ cōiter habetur pronō excōi cato. lʒ aliq̇ pauci sciẽt: et nisi sit eius p̃latus q̇ cum eo cōicat: ꝗ talis p̃latus te netur eũ monere vt ecclesiam exeat et si nōvult si potest ꝓbare dʒeũ publice incre pare. Si vero est publice excōicat⁹: puta ꝗ cōiter scitur: sic opʒ eũ publice eui tare vnde si intrat ecclesiam cā orandi vel audiendi diuina debet eum publi ce monerevt exeat quod si

noluerit potest ad prece ptum sacerdotis violenter eici si modo non immineat periculum effusionis sanguinis vel saltem debent de ecclesia ipsi exire.
¶ Quid faciet sacerdos si ĩcepta missa **[sect. 21]** perpẽdit ibi excōicatũ esse. Rñ. quod si est occult⁹ non dʒ dimittere offm̃. ij. q. j. nihil limita nisi sit p̃latus suus et possit hoc ꝑbare ꝗ tũc faciet vt dictũ est ĩ. §. p̃cedẽti si vero est publice excōicatus. Sic publice moneat eũvt exeat. quod si nō vult exire et sacerdos nōdũ ĩchoauit ca nonẽ dʒ dimittere missā ar. c. oĩs. xxiiij. q. j. et hic noĩe cononis intelligo a Te. igit̃ et vltra �fʒ ar. ĩ. c. de hymnis de ɔlc. d. ij. quamuis do. Alex. Vin. ĩ. c. cum marte. de cele. mis. recitet Host. Jnn. et Pa. tenere quod canō imcipit a verbis cōsecra tionis. si vero ĩchoauit prosequat̃ vsqꝫ ad sumptionẽ sacramenti qua facta iteꝛ moneat eum vt exeat quod si non vult exi re dimittat post communionem et in sa cristia eam dicat.
¶ Vtrum ꝑticipās cum excōicato etiaʒ ab **[sect. 22]** ĩferiori suo vel a se ligeẽ minori excōica tiōe. Rñ. �fʒ Pan. ĩ. c. cum desideres. eo. ti. quod sic si est ĩferior a papa et addit quod et si vellet euʒ habere pro absoluto nihilominus ligaretur ꝗ non potest eum tali modo absoluere.
¶ Vtrum excōicati transeat in tertiā ꝑso **[sect. 23]** naʒ. Rñ. quod non nisi quando participātes ligā tur etiam maiori excōmunicatione.

Excommunicatio.

vltimo de ma lis que inducit maior excō municatio vt ostendatur quantuʒ est timẽda. Vbi sciendum q xxj. malum inducit.
Ad propositũ eoꝛ q̃ in hoc. §. dñr et quod excōicatio contra pplm afficiat ẽt posteros no. Dy. Bar. et Ang. in. l. si grege de leg. j. Bar. ĩ. l. ĩter stipulātẽ. §. sacraʒ ff. deɣ. obl. doc. et Pe. ð su. ĩ. l. ꝑponebat̃ de iudi. et bar. ĩ. l. qð ĩ rerũ. §. j. ðlega. ij. et an p̃sumat̃ excōicatio. no. Bar. in aut. **[Fo.clxj.r]** si dicatur. C. de testi. quod non nisi in eo qui asserit se absolutũ de quo per eundẽ in l. decem. de verb. obli.
¶ Primo priuat ꝑticipatione alioꝛ. nā **[sect. 1]** excōicat⁹ tenetur euitare alios �fʒ Pa. ĩ. c. nulli ð sen. ex. et cōtẽnẽdo euit are alios totiẽs peccat mortali ter. facit. c. illud ð cle. excō. mi. et. c. sicut. ij. q. vij. vnde licet excōicato possint causa hũanitatis ĩ sub stẽtationẽ actionẽvite etiam non expectata extrema necessitate necessaria vite ministrari vt alimẽta vestes et hospitiuʒ �fʒ gl. in. c. quoniā. xj. q. iij. tamen vtensilia et alia instrumenta sine quibus viuere pōt non sunt ei ministranda. Solũ modo er go in casu in quo hō exp̃cepto caritatis tenetur cōicari cum eo potest secundum Tho.
¶ Secundo excludit hominem a sacr̃is ec **[sect. 2]** clesie. iij. q. iiij. engeltrudam.
¶ Tertio priuat suffragio ecclesie quod **[sect. 3]** suffragiũ �fʒ theo. in. iiij. d. xxij. valet ad quatuor vʒ ad augmentũ gratie quam habẽt ad merendā gr̃am quam non habẽt ad ꝑtectionẽ dei habẽdā et ad defẽ sionẽ ab hostib⁹ ꝑmerẽdam. et ꝑpterea dr̃ tradi sathane ĩ. c. audi. xj. q. iij. vnde sacerdos excōi cat⁹ non potest dicere. Dñs vobiscũ in officio. ar. c. nihil. xj. q. iij.
¶ Quarto non potest ĩteresse diuinis offi **[sect. 4]** cijs aut cum alijs orare ĩ ecclesia: ałs pec cat mortaliter nec dʒextra ita prope sta re quod audiat. de peni. et remis. c. qð in te. posset tamen solus in ecclesia orare.
¶ Quinto excludit a regno celoruʒ. xx **[sect. 5]** iiij. q. j. quodcũqꝫ. et. xj. q. iij. c. nichil.
¶ Sexto si ingerit se diuinis existens ĩ aliquo ordine irregularis efficitur. vt **[sect. 6]** j. irregularitas. j. §. xl. cum sequen.
¶ Septimo. efficitur infamis. vj. q. j. in fames. Bal. tamen hoc refert ad excōmu **[sect. 7]** nicationem notoriam.

¶ Octauo nullũ bñ ficiũ ecclesiasticum **[sect. 8]** potest acquirere. c. postulasti de cle. ex. mi. et in. c. bene in fi. de eta et qualit.
¶ Nono non potest eligere de appel. ɔsti. **[sect. 9]** ¶ Decimo si sit excōmunicatus recipit bñ ficiũ lʒ absoluatur postea et ei ɔceda **[sect. 10]** tur fructꝰ āteriores restituere teneť. ca. sacro. e. ti. et. c. pastoralis in fi. de appel. ¶ Vndecimo ab officio et beneficio est **[sect. 11]** suspensus. d. c. pastoralis in fi.
¶ Duodecimo obligati ei ex debito fi **[sect. 12]** delitatis sicut suntvasalli non tenẽtur ei quādiu durat excōmunicatio ꝗʒ Pau. ĩ d. c. veritatis.
¶ Terciodecimo non potest contrahe **[sect. 13]** re matr imoniũ sine peccato mortali licet teneat. **[sect. 14]** ¶ Quartodecimo non valent litere im petrate a papa per eũ super alio articu lo. c. ipso iure de rescrip. lib. vj.
¶ Quintodecimo nullus potest pro eo **[sect. 15]** orare intellige solenniter.
¶ Sextodecimo non potest constitui ꝑcu **[sect. 16]** rator: de ꝑba. post cessionẽ nec ꝑcurato rem cōstituere. ca. fin. de ꝑcur. quod limita verum vt actor. secus vt reus ad defendẽ dum se. c. intelleximus. de iudi.
¶ Decimoseptimo quod stās excōmunica **[sect. 17]** tus per annũ potest priuari omnibus beneficijs si q̃ hʒ. xj. q. iij. rursus. et. c. quicũq; quod limitat gl. in. c. cum ɔtumacia. de here. li. vj. et Jnn. in. d. c. cum bone. do. Ant. in. c. j. de iudi. verum si excōmunicatꝰ fuit ꝑ cau sa criminali: secus si ꝑ ciuili: ꝓ si stetil set per mille annos non posset priuari glo. est singularis in. c. contingit. de do lo et contumacia.
¶ Decimooctauo quod debet soluere ꝑ sin gulo dievnũ grossuʒanteq; absoluatur **[sect. 18]** ꝗm statutum aliquoꝝ eꝑoꝝ quod quidem licet videatur simonia cum per. c. ad nostraʒ. et. c. nemo desimo. tñ Host. et Jo. and. in. c. ad aures desimo. determinant contrariũ et quod licitum est: quod intelligo verum si sit in penam et vt citius querat absolutionem.
¶ Decimonono non valent contractꝰ fa cit per excōicatũ ratione publici officij si **[sect. 16]** erat publice excōicatꝰ actꝰ vñ publici et ciuiles non tenent puta ꝓ tutor existẽs ĩ ter ponit autoritateʒ alienādi seu susce pit ꝑcuratoris officiũ vel administrationẽ bonoꝝ ecclesie: aut ĩstrumẽta con ficit siue vt arbiť laudũ ꝑtulit: ꝓ tales sunt actus publici. Si vero promissum fuit in eum vt in arbitratorẽ ita quod arbitramẽtũ accipiāt effectum ex cōsensu **[[Fo.clxj.]v]** partiũ vt est quando reducit partes ad concordiā bñ tenet non exvi sue snĩe: sed cō sensus partiũ. Gesta autem per occulte ercō municatũ ĩ tꝑalibꝰ rōne publici officij bñ tenẽt si mō offm̃ est publicũ autoritate et vtilitate. secꝰ si fuisset publicũ au toritate: sed vtilitate priuatũ ꝗʒ Pa. in c. post cessionẽ de proba. ꝓ si erat excōi catus tꝑe assumptionis officij non va let gñaliter vt puta ꝓ fuit cōstitutꝰ ꝑcu rator q̇ erat excōicatꝰ secꝰ si post consti tutionẽ fuit excōicatꝰ. ꝓ tenẽt nisi exci piať secundum Pa. in. d. c. post cessionẽ quo ta mẽ ad actꝰ spũales si sunt tales in q̇bꝰ ĩprimiť caracter sic tenẽt vt collatio ordinũ et hmōi. lʒ indigeat dispẽsatione tałr ordĩatus. vt. j. irregularitas. j. §. iij. alij. autem actus spũales in q̇bꝰ non imprimiť caracter. vt collatio bñficij et hmōi tenẽt quando non ẽ publice excōicatꝰ rōne pu blici officij. l. barbariꝰ. ff. ð offi p̃to. sunt tamen retractādi si is ĩ cuius fauorẽ sunt facti sciebat eũ excōicatũ: sʒ dubitať de ex cōi catione an teneat rōne pulici officij lata ab excōicato occulto Pa. in. d. c. ꝕitatis de do. et ɔtu. tenet post factũ ad penam irregularitatis euitādam quod non valeat: et placet. Electio ẽt lʒ vide ať q̊ ad caplʒ ꝑtinere ad offm̃ publicũ: tamen q̊ ad singłares non ẽ offm̃ publicũ: sʒ est q̇dā ꝗrnitas et iō ñ tʒ facta ab excōicato etiā occulto. Alij āt cōtractꝰ suꝑ tꝑalibꝰ ini ti non rōne publici sʒ priuati vt emptio vẽditio. et c. cōiter tenetur quod tenẽť vt no. pa. ĩ. c. sivere. e. ti. et ĩ. d. c. veritatis q̃uis multi doc. teneāt fore nullos ɔctus.

¶ Vigesimo non potest testamentũ facere **[sect. 20]** ꝯ aliquos cõius tamen tenetur quod potest testari. vt not. Albri. in. l. j. C. de here. insti. et Car. in. c. qꝫ. de vsu. li. vj. et Pau. in. c. ad probandum. de re iudi. qꝛ equipara tur relegato.
¶ Vltimo priuat̃ ecclesiastica sepultura. quia cui non cõicamus viuo nec mor tuo cõicare debem⁹. c. sacris. ȯ sepul. qȯ limita nisi absoluatur. vide multa alia si placet. in dicto capitulo ad probandum et in cap. veritatis. et in. ca. si vere notata. a doc.

Excusatur.

quis a peccato ex decez. ¶ Primo ex alienatione mentis illicitum agens quam alienationẽ adducit qñq̃ facti qualitas si cut Loth. quando voluit filias prostituerevt liberaret quos susceperat. vt dicit Au. in. c. qȯ ait. xiiij. di. Aliquãdo furor siue insania. Aliqñ ebrietas. Vñ quando ex toto q̇s est extra seipsum excusatur a toto vt ptz in. c. aliquos scimus. et. c. illa cauen da. xv. q. j. et in. c. ĩebriauerũt. ibidem patet quod est puniẽdus ꝑ ebrietate sz non ꝑ ɔmissio in ipsa. et sic videtur tenere gl. ibidem de q̊ vide. s̃. ebrietas. §. iij. ¶ Secũdo ex coactione. Jntellige absoluta. facit. c. non ẽ. xv. q. j. et. 50. di. c. p̃sbyteros. ¶ Tertio ex ignorãtia siue errore. Jntellige vt dicam. j. ignorantia. §. iij. facit pro hoc. xv. q. vj. si a sacerdotibus xxxiiij. q. ij. in lectum.
¶ Quarto excusat ɔsuetudo. ȯ q̊. s̃. Cõsuetudo. §. ix. ¶ Quĩto necessitas. de cõ tra. dist. v. discipłos. ¶ Sexto pietas. vt pz. c. ɔq̃st⁹. de fer. ¶ Septĩo locatioet lud⁹. vt ĩ. c. j. de sen. ex. et. xv. q. j. illȯ relatũ. dũmõ non sit noxi⁹ qꝛ. ff. ad. l. acq̇. l. nam lu d⁹ noxt⁹ ĩ culpa. ẽ. ¶ Viij. quando fecit diligẽtiã ȯbitã vt ĩ. c. Joã. et. ĩ. c. q̇dẽ vt asse ris. de homi. ¶ Nono ĩdeliberatio mẽtis. xxiij. q. iiij. nabuchodonfor. ¶ Deci mo ex obediẽtia superioris. xiiij. q. v. c. dicit dñs. xj. q. iij. q̇d ergo. xxiij. q. j. q̇d culpat̃. Jntellige si non sunt ɔtra legẽ su perioris vt. xj. q. iij. si dñs. et. c. fequẽti.
¶ Vtrum clericus cui eps̃ p̃cipitvt vadat romã possit se excusare qꝛ alij sunt melio res et magis apti. Rñ. gl. in. d. c. quid og et. xxiij. q. j. c. fi. quod non qꝛ in legationibus ordo non est seruandus. ff. de. legatis. l. sciẽdũ. §. pe. Jtẽ quia Jo. vlt. respondit domin⁹ Petro: q̇d ad te: tu me sequere.

Executor

ꝑprie dr̃ qui rez iudicatã ducit ad effectum. vt dicit glo. in capitulo super questionum de offi. delega. de quo habetur secunda. q. vj. ca. ei q̇ appellat. ꝟ. ab executore. et in c. nouit ȯ ap. et multis alijslocis q̇ aliqñ dicitur merus executor. quando cã est cogni ta a superiore et mera executio sibi mã-**[Fo.clxij.r]**datur vnde ab isto appellari non potest tã de iure can onico quã ciuili. vt de re iu dicata. c. qȯ ad cõsultationẽ. et dicto. ꝟ. ab executore. et. C. quorum appel. non re. l. ab executiõe nisi executor snĩe modũ excedat. vt dicit text⁹ ĩ. d. l. Aut nisi male interpretetur snĩam et huiusmodi de quibus per gl. in. d. c. qȯ ad cõsultationẽ. Aliquãdo ꝟo dicitur mixt⁹ et est quãdo aliq̇d a superiore mãdat̃ exequẽdũ simpłr. Vnde talis dz admittere rõnabiles exceptiones c. ex ꝑte el secundo de offi. delegati. et. c. eã te decet de etate et qualita. et in. c. cum a deo. de rescri. Et hoc vez nisi cõstet quod superior ex certa scien tia sic velit. vt no. gl. in. d. c. ex parte. Et ab isto executore mixto potest appellari si aggrauat vel iniuriat̃. vt. C. de ap. l. si quis procuratione.
Ad ꝑpositum eoz q̇ hic dicũtur de executore snĩe vide Bal. in. l. si p̃tor in prin. de iud. et ĩ. l. executore de exe. rei iu di. et Bar. in. l. a diuo pio. ff. de re iudica ta. et in. l. ꝑcuratotẽ. ff. de

ꝑcura. vbi no. quod executor snĩe non potest de eius iniquitate cognoscere de executoribus autem testa mẽtorũ qui et a quibus cõstituanẽ et ad q̇d no. Bal. ĩ. l. id qȯ pauperibus. C. de episco. et cle. et ĩ. l. captatorias in. ij. q. C. de testa. mili.
¶ Quis potest eẽ executor in causis eccle [sect. 1] siasticis. Rñ. merꝰ executor potest eẽ quilibet clericꝰ Mixtꝰ vero non nisi in digni tate cõstitutus aut ꝑsonatum habens. Vel canonicus ecclie cathedralis si cõ missio sit ei: autoritate literaruꝫ aposto licarum vel legatorum: aut delegatorũ apostolicorum. Secus si ab alijs quia tunc quilibet clericus potest esse. vt patet per not. in capitulo statutum. de rescri ptis. li. vj.
¶ Executores testamẽtorum: siue fidei [sect. 2] commissarij q̇ possunt dari. Rñ. quod siue testator sit clericꝰ. siue laicus potest deputare executores tam laicos ꝙ clericos seculares. et etiam religiosos quoscunꝙ dũ modo religiosi a suis suꝑioribus obtineãt licẽtiã exequẽdi exceptis fratribꝰ minoribus quibus est ꝑ hibitũ in cle. exiui. in. §. ꝑinde vir sanctus de ꝟbo. si gni. fallit hoc scȯm Bart. in minori ca. li. iij. c. j. quando distributio dꝫ fieri in fratres iꝑos vel moniales sancte clare sub iectas cure ipsorũ herede volũtarie sol uente quia sic frater minor potest esse exe cutor. et quod taꝫ clericꝰ religiosus quã laicus possit esse executor not. in. cap. religiosus de testa. li. vj. et per docto. in capiiu. tua nobis et ibi Pau. in. c. Joan nes. de testa. etiam si sit minor. xxv. an. secundum glo. in. d. c. religiosus et hoc de consuetudine. Et sequitur Albri. in l. nulli. licere. C. de epis. et cle. dummodo adultus sit. Jteꝫ non admittiẽ seruus: nec surdus multus ꝑdigus furiosus ꝙ uis aliquid tenuerint quod etiam seruus et pupillus possit esse. vt ibi not. Albri. sꝫ est verius quod non.
¶ Vtrum femina possit deputari glos. [sect. 3] Jo. an. ĩ. d. c. religiosus tꝫ quod cõsuetudo q̃ est optima ĩterpres legũ hꝫ quod sic. pa. in. d. c. tua nobis dicit quod alias fuit con sultum quod non põt. Sed Bal. tꝫ cum Jo. an. et placet ꝗ mulier non comparet vt procuratrix. sed intẽtat actionem noĩe proprio. de quo per eũdem Bald. in. l. id quod pauperibus. et in. l. si quis ad declinandam. C. de epis. et cle. et sic non ob. l. neqꝫ sciẽtia. ff. de procur. et. l. alienam. C. eo. et. l. ij. ff. de reg. iur. et. iij. q. vij. .§. tria. quia vt dixi non vt procuratrix comparet.
¶ Vtrum possit deputari mixtim. s. se [sect. 4] cularis et religiosus simul vel clericus. Rñ. quod sic ꝓꝫ Joan. an. in. d. c. Joannes. ¶ Vtrum cum simpꝓr deputanẽ tres vel [sect. 5] q̃tuor executores. vno mortuo alij possint procedere. Rñ. quod sic vel etiam si viue ret et nollet exequi possent ipsi exequĩ nisi testator aliud expresserit. vt est tex. in. d. c. religiosus.
¶ Quid si vnus executorũ viuit: sꝫ est ĩ re motis. Rñ. quod nihilominꝰ ceteri exe quẽtur vt. in. d. c. religiosus. immo ꝓm gl. ibidem non est necesse vocẽ tunc sicut et ĩ electiõe vt in. c. ꝗ ꝑpter. et ĩ. c. cum ĩter vniuersas de elec. secꝰ si non multum di staret: ꝗ tũc vocandus esset. et si in ter-[[Fo.clxij.]v]mino assignato non venerit ꝑcedẽt cete ri. et hoc intellige quando simpꝓr sunt de putati. Secus si cum aliqua limitatione. puta quod vnꝰ sine alio non possit et hmõi. ꝗ tũc seruandũ est qȯ testator statuit. vt in. d. c. religiosus.
¶ Vtrum officiũ p̃fati executoris trãseat [sect. 7] in heredibꝰ. Rñ. gl. ĩ. d. c. religiosus. q̇ non nisi testator exp̃sserit. Et hoc tene ꝑ dictũ tex. lꝫ aliqui tenuerĩt quod trãseat ꝑ l. cum vnꝰ et. l. a filio in p̈n. et. l. alimẽta in p̈n. ff. de ali. et ci. le. alij ꝟo quod re integra non trãsibit: sed non integra sic. vt de ele. c. in causis. et. l. mandatum. C. manda.
¶ Quid si sit deputatꝰ executor abbas [sect. 8] sancti ꝑculi an eo mortuo successor eiꝰ exequetur. Rñ. gl. in. d. c. religiosus quod si abbas mortuus erat ꝑpinquus testatori non trãsibit ad successorẽ. ꝗ videtur electa ꝑsona ex affectiõe. siue nomen eiꝰ fuerit expressuꝫ vel non facit ad hoc. xij. q. iij. pontifices. de test. req̇sisti si autem nõ erat ꝑpinquus tũc si nomen erat exp̃ssũ non transibit. si vero non erat expressum transibit de off. del. quoniaꝫ

requisisti. ¶ Queriť an teneať deputat⁹ executor [sect. 9] acceptare. Rñ. Pa. in. d. c. ioānes qꝏ nō nisi tacite acceptasset vel expresse ꝗ nō posset renūciare et dicitur tacite acceptare quando aliq̇d fecit quod ꝑtinet ad hoc et hmōi. Jtē si sciēter recepit literas q̇bus sibi officiū deferebať. ar. l. j. §. j. ff. de ꝑcu. aut si ipse cōsensit quando testator ad illud officiū eū deputabat ad hoc. l. vxo ri §. j. ff. ad. l. cor. de fal. facit. l. ex snĩa. ff. de te. tu. Posset tamen ep̄s in legatis ad pias causas citra acceptionē cō pellere si non vt executorē saltē vt delegatumisicut in qualibet alia delegatione vt. C. q̇ pro sua iurisd. l. vnica et. c. pastoralis. de of. deleg.
¶ Quando tenenť executores exeq̇. Rñ. Pa. [sect. 10] in. c. nos q̇dē. de test. quod aut testator ꝑui dit sibi de tꝑe et illud serua vnū tamen sem per no. quod lʒ testator mandet aliquid fieri. j. certum tp̄s cōputādū a die mortis intelligiť et suppleť a die scientie et adi te hereditatis vt ꝑbat tex. ĩ. l. statulibe ros. §. si q̇s heredi. ff. de statuli. facit iuncta gl. in. l. fi. §. si autem dubi⁹. C. de iu. deli. Si vero testator non ꝑuidit sibi de tē pore tūc Pa. dicit in. c. si heredes de testa. quod si res legata est in patrimonio te statoris potest solui sine mora. Nam dominium illico adita hereditate transit in legatariū vt ĩ. l. si tibi homo. §. cum ser uus et quod ibi no. ff. dele. j. et. l. cum res in prĩ. ibidem dicitur quod si non nec soluatur si ne mora heredes cōdēnanť ad prestan dum vsuram et oēm vtilitatem. Jdē etiaʒ si esset pecunia legata vt in. l. si domus .§. ĩ pecunia. ff. de le. j. vbi dicitur quod ad solutionē tp̄s modicū dandum est. sʒ gl. ibidem illud breue tp̄s dicit fore. x. dies a p̄cepto iudicis vel saltem arbitrariū pēsata qualitate et q̄titate hereditatis et si non habet debet reperire vndecūq̄. l. si pecunia. ff. de le. ij. Et hoc tene q̊ ad obligationem quo autem ad penam. s. vt cogantur soluere cum omni emolumēto et interesse dic quod in legatis ad pias cau sas est tp̄s. vj. mensiuʒ vt in aut. de ecc. tit. §. si autem legatum. Jdē dicerē in legatis ad non pias causas per arg. a maiori ĩ d. §. si autem legatum et hoc a die insinuationis testiū et quod si per annū a die monitiōis per iudicē sibi facte non implet. quecunq̄ relicta priuatur tota hereditate et veniet ad substitutos vel si non sunt ve niet ordine seruato coheredib⁹ abeūti bus vel generali fidei cōmissario et ceteris secundum quod hr̄ in auť. amplius. C. de fidei cō. licet posset iudex cogere etiaʒ ante prefatum tempus executores vel heredes alio remedio.
¶ Vtrum executore non exequente de [sect. 11] uoluať ad ep̄m executio. Rñ. pa. in. d. c. nos quidem quod si p̄cessit duplex monitio post negligētiam debētis exequi statiʒ in legatis ad pias causas deuoluitur nec requiritur aliud tp̄s vt videtur innuere tex. in auť. de ecc. ti. §. si aūt. q̇ hoc iussi sunt. Et sic intelligerē no. per Bart. d. auť. amplius Si sola vnica monitio precessit expectatur annus anteq̄ deuoluatur ad episcopum: sed aduerte quod hodie episcopi per statuta disponūt vt currat annus a die mortis admo-**[Fo.clxiij.r]**nēdo generalr quoscūq̄ et sic post annū deuolueť ĩtelligēdo a die mortis et scĩe et adite hr̄ditatis vt. s̄. dixi. limitat Ric. in. iiij. di. xlv. hoc verum si hʒ bona ĩprom ptu de quibus possit infra annuʒ legata implere alias non deuoluitur ad episco pum quod no.
¶ Queriť quidā reliq̇t cētū pauꝑibus [sect. 12] declarādis per semproniū an elapso anno declarationē non facto ep̄s possit eligere pauꝑes vigore statuti p̄fati in p̄ce dēti. q. Rñ. bar. in. l. cum quidā ita. ff. ꝏ le. ij. et sequiť Pa. in. d. c. nos q̇da quod non ꝗ statutū loquiť de executore et in eo habe ret locū vt non posset amplius se intromittere. ar. c. literas de sup. ne. p̄la. sʒ ha bēs declarare non est executor sicut dicimus differētiā ĩter iudicē qui declarat et executor. C. de exe. re. iud. l. executoreʒ quod no. ꝗ ꝑbat quod frater minor qui non po test esse executor bñ potest esse declarator et similiter cōsultor cum nullo iure prohibeatur de quo dic vt. j. §. xxvj.

¶ Vtrum p̃fata deuolutio habeat locũ tã [sect. 13] in legatis ad pias causas ꝗ non pias. Rñ. pa. in. c. si heredes de test. quod in lega tis ad pias causas non ẽ dubiũ. Jn alijs autem est diuersitas ĩter doc. sʒ ipse Pau. sic ɔcordat quod aut ep̃s vult se impedire anteꝗ heres sit priuatus hereditate. s. añ lapsum anni et sic potest se impedire et compellete. Siłr si heres incidit ĩ penã priuatiõis sʒ de facto eã possidet ꝙ ne mo eam petit nam tũc cessat ratio. d. auť. amplius que vult hereditas cum onere exequẽdi trãseat ad aliũ et habebit locũ d. c. si heredes quod loquiť generaliter nec ob. quod non dʒ ep̃s ĩpẽdere officiũ suũ nõ imploratũ ad vtilitatẽ priuatũ ɔ determinata ĩ. c. bone memorie el. j. de postu. p̃la. ꝙ ꝑ quo impẽdit ẽ miserabilis per sona et ideo potest: vt ibi no. quia defun ctus est destitutus oĩ auxilio et ideo me rito etiam non imploratus potest iudex impẽ dere officiũ suum. Aut vult se impedire poꝗ ꝑuenit ad alios hereditas ꝑpter priuationẽ primoꝛet sic non potest respectu executiõis sʒ bñ respectu cõpulsionis fiende heredi nouo vt exequatur ꝙ tũc habebit locum. d. auť. amplius et sic cõcord. d. c. si heredes cũ. d. auť ampli⁹.

¶ Quid si testator expresse ꝑhibuit ne [sect. 14] ep̃s impediat. Rñ. Pa. ĩ. c. tua nobis. de testa. quod quo ad compulsionem executorum non valet quia sicut ipse si viueret non posset se eximere a foro episcopi. ita nec executores subtrahere potuit vt pa tet. in. d. c. tua nobis. Quo vero ad deuolutionem executionis dicit ideʒ pa. ibidem quod si testator prouiditde alio executore in casu negligentie primi ille exequitur non ep̃s ar. in. l. nulli et in l. si quis ad declinandã. C. de epis. et cle. aut solũ ꝑhibuit ep̃is exe. qui non ꝑui so sibi de alio executore tunc in legatis ad pias causas nihilominus exequeť non obstante prohibitione. tex. bon⁹ ẽ in auť. de ec. §. si quis autem pro redemptione cum duob⁹. §. se. et in. d. c. tua no bis. in alijs autem non.

¶ Vtrum executor habeat actionem con [sect. 15] tra heredẽ. Rñ. Pa. in. c. Joannes de re sti. quod aut est purus executor et sic nec de iure ciuili nec canonico habet. sed põt implorare officium iudicis contra deti nẽtes bona defuncti ar. in. l. hereditas in fi. ff. de peti. he. et in. l. quint⁹. ff. de an. le. et hoc voluit Dy. in. l. lutius §. meuia duos. ff. ad treb. et Bar. in. l. siquis titio ff. de le. ij. glo. in. d. §. meuia limitant ve rum nisi in legatis ad pias causas ꝙ tunc dicit habere actionem contra heredes allegat. l. nulli. C. de episco. et cle. Jdẽ tenet glo. in. d. l. titio. Si vero non est purus executor: sʒ legatari⁹ sicut qñ verba dispositionis conferuntur in eũ tacite vel expresse exemplum dicit testõr reliquo titio cẽtũ et volo vt illa restituat seio tunc poterit agere contra detinentẽ bona tanꝗ legatarius et est vtile ꝙ si deficeret fidei commissaria accresceret sibi et non heredi. vt in. d. l. si quis titio. Jdẽ erit vbi tacite confertur in eum de positio puta quia est particeps illius delicti secundum glo. in. d. §. meuia et in glos. d. l. si quis titio. et ibi vide.

¶ Vtrum executor possit vẽdere bona [sect. 16] defuncti pro executione vltime volũta-**[[Fo.clxiij.]v]**tis. Rñ. Pa. in. d. c. Joannes quod si est exe cutor vłis puta. quia omnia sunt distribuẽ da pauperibus sic poterit. l. d. si q̣s ad declinãdam. Si vero est ꝑticularis nõ potest nisi testator exp̃sse cõcesserit vt ĩ l. alio herede. ff. de ali. et ci. le. sicut cõmuniter hodie est in testĩs dať libera vẽdẽ di autoritas ipsis pro executiõe vltime volũtatis et quid portẽt dicta verba vide bar. in. d. l. alio et cautela est quod adda tur sic dãs eis generale mãdatum cum li bera administratione agẽdi exigẽdi di strahendi et c.

¶ Vtrum cum testator relinq̣t. c. ꝑ restituẽ [sect. 17] dis male ablatis et non reperiũtur male ablata vsꝗ ad illam summã residuũ sit distribuẽdum. Rñ. Pa. in. d. c. tua no bis Jac. de are. in trac. executionis vt re fert et sequitur Bal. in. d. l. si quis ad de clinandam distinguit quod aut testator ꝑhibuit in alium vsum conuerti. et sic cedet heredi residuum quẽadmodũ quãdo

deficit aliud legatum vt. d. l. si quis ticio. et exp̃ssio cause limitat legatuȝ. vt in. l. fi. ff. de au. et arg. le. aut simpliciter disposuit. et tunc debet dictum residuũ dari pauperibus. vt in. l. legatum. ff. de vsu. et vsufru. le. quia sicut destinatuȝ in vnum pium vsum si non potest debet cō nerti in alium pium. vt in. c. nos quidẽ de testa. et facit in ar. d. l. legatum. sit et hic et hoc puto verissimum. quod tenet etiã Joan. an. in addi. spe. in titu. de instru. edi. §. nunc vero aliqua. ver. et scias et ma xime secundum Pau. vbi. s̃. quia ex quo expres sit certam ꝗtitatem presumendum est illam deberi licet non appareant credito res. Et idem dicit fore seruãdũ in cautione quam factum vsurarij vt etiam no. in. c. ꝗꝗ. de vsu. li. vj. Cōsulo tamen hoc fiẽdum de consilio episcopi vel heredis et istud sequẽdũ ĩ cōsciẽtiã. ꝗuis alij di stinguãt si executor est nudus minister et sic reddet heredi. d. l. si q̇s titio et. l. codicillis in princ. e. ti. si vero non est nud⁹ executor tũc residuum erit ipsius executoris posset hec opi. in consciẽtia proce dere quando legasset dicto executori cuȝ expressiõe creditorum secundum quod in libro suo inueniet et huiusmodi. quia tũc residuũ summe videretur voluisse legare executori vt. l. pater. §. tusculanus. et. dele. iij. et. l. filio. §. matri. ff. de adi. lega.

¶ Vtrum executor cui testator dedit ali **[sect. 18]** quid ad distribuẽdũ ibi ei videbitur et placuerit teneat̃ illud distribuere in pi os vsus. Rñ. quod sic aliud non apparet de mẽte testatoris facit. c. cum tibi. ð test. Sȝ melius verbum videbitur et verbum placuerit quod refertur ad arbitrium boni viri. ff. de fideicō. li. l. thais. §. sorore sua. et l. fideicommis. libertas. la. ij. Bon⁹ autẽ vir arbitrabitur magis ad salutem ani me testatoris dispẽsandum ꝗ alias. de foro compe. c. cōquestus et ad salutẽ ma gis facit vt inter pauperes dispẽsetur. l. id qð pauperib⁹ et. l. nulli et. l. si q̇s ad declināda̅m. C. de epis. et cle. nec impedi tur dispositio testatoris. licet non sint expresse p̣sone quibus debeat fierivt in dictis legibus. Jtẽ ꝗ debemus ĩterpreta ri voluntatem testatoris in melioreȝ et fauorabiliorẽ causam ꝓpter regulaȝ ꝗ in testamẽtis sit melior interpretatio. c. cum dilecti de do. ff. de re. iu. l. in testĩs. ff. de vi. tri. oleoꝗ le. l. iij. cum ergo nulla sit melior ꝗ vt in pauperes christi dispẽse tur. ita fiet aliter si non fiet ep̃s reuocare poterit et debet executionẽ. Pe. tamen de peru. trac. ð can. por. episcopi. c. ix. tenet quod medietas dȝ dari pauperibus et medietas pijs locis. nihil tamen allegat. et ẽ satis equa.

¶ Vtrum executor etiam cum consensu **[sect. 19]** episcopi possit immutare vsum destina tum per testatorem meliorẽ vide. j. lega tum. ij. §. xj.

¶ Vtrum religiosus exẽpt⁹ deputat⁹ exe **[sect. 20]** cutor si in exequẽdo deliq̇t possit puniri ab ordinario. Rñ. quod sic. tex. ẽ incle. vni ca dicit. est vbi etiam eis religiose ĩponit̃ vt reddãt rationẽ de executiõe ordinarijs et similiter ordinarijs vt exigãt limitat ri. in. iiij. di. xlv. ar. v. q. ij. verum in religiosis qui habẽt exceptionẽ cōmunẽ qui tamen possent cōueniri ratiõe cōtra ctus vel delicti seu rei vt in. c. j. de p̣uil. li. vj. Secus ĩ alijs q̇ etiam ex p̃dictis cō-**[[Fo.clxiiij.]r]**ueniri non possunt ꝗ non postunt tales puniri ab ordinarijs. et placet.

¶ Vtrum prelatus religiosi qui dedit le **[sect. 21]** gitimam acceptãdi executionẽ religioso possit eã reuocare re etiam non integra. Rñ. glo. in. d. c. cl. vnica. quod sic cum religiosus non habeat velle nec nolle et executio fit per collegã aut si alius deputat⁹ non est per episcopum.

¶ Vtrum executor possit distribuere in fi **[sect. 22]** lios vel consanguineos proprios vide s̃. eleemosyna §. iij.

¶ Vtrum dilatio executioni pie preiudi **[sect. 23]** cet aĩe testatoris. Rñ. secundum ri. vbi. s̃. q. iiij. qð sic cuius ratio est duplex. ¶ Prima ꝗ ecclesia et pauperes non excitant̃ ad orãdum sicut facerẽt si eis dare t̃ legatũ ac celeratio autem feruẽtiũ orationũ pro aĩa defuncti multum vȝ ad eius alleuiationẽ et celeriorem expeditionem.

¶ Secunda ratio ꝙ sicut anima in cha ritate decedẽs et aliquid purgabile secum portans in hac vita meruit vt elemosyne si pro ea dentur prosint non ad augumentum gratie sed ad alleuiationem et breuiationẽ pene et ideo ꝗto citius impletur tanto citius alleuiatur et ecõuerso. ꝗto tardius impletur tãto tardius liberaẽ̃ non tamen propter hoc si nunꝗ implerenẽ̃ perpetuo staret in penis: sed solũ multo tardi⁹ liberareẽ̃. Ex quo patet qꝏ grauissime peccãt et magnam proditionẽ faciũt qui ꝗ citius possunt non exequunẽ̃. vnde vocanẽ̃ necatores egentium in. c. qui oblationes. el. j. cum duobus. c. se. xxiij. q. ij. et in. c. q̇ oblationes el. ij. et dicuntur venire ad exinanitionez fidei et qꝏ habẽdi sunt sicut q̇ nõ credunt iudicium dei. Jdem dicendum de restitutione quam statuerũt fieri vn de in cronicis minorum legitur qꝏ qui dam impediebatur intrare paradisum quousqꝗ facta fuit restitutio quia nisi fiet luet in penis facit ad hoc. c. in literis. de rap.

¶ Sed nunq̇d excusanẽ̃ prefati execu **[sect. 24]** tores si propterea tardãt vt res defuncti melius vẽdanẽ̃. Rñ. secundum sctm̃ Tho. in quoł. quod mora modici tp̃is non videtur esse magnũ periculũ. Vñ si executor per modicũ tp̃s differat vt rebus defuncti me lius vẽditis ampliores elemosynas facere possit licite facit. Quod intelligove rum quando tamen est augmẽtũ qꝏ p̃ualet tarditati puta ꝙ eleemosyna illa quã habuisset de illis rebus cito vẽditis et tp̃s tardationis in quo penã sustinuit non iudicanẽ̃ tamen satisfactoria ꝗtũ est eleemosyna q̇ eliciẽ̃ ex tardatione ałs non liceret ꝙ non est fiendũ malum mihi ꝑ bo no alterius. Et hoc patet ex eo qꝏ subiungit. Si vero inquit sctũs Tho. per multum tp̃s differat. vt ĩ modico ampliores eleemosynas faciat non excusatur a culpa ꝙ forte defunct⁹ a purgatorio liberatur interim et sic frustraẽ̃ remedio quo multuz indigebat. Faciat ergo qꝏ magis rationabiliter videtur expedire anime defuncti.

[sect. 25] ¶ Quid si q̇s deputauit execurorem cũ ista cõditione. vt exequaẽ̃ cum consilio ta lis. Rñ. qꝏ aut dixit cum cõsilio et sic execu tor licet teneatur petere cõsiliũ tamen non tenetur sequi. Si vero dixit qꝏ exequatur secundum consiliũ sic tenetur sequi ip̃m vt tenet Albe. in. l. nulli. Cde epi. et cle. vide. s̃. cõ silium. §. iiij.

¶ Quid si sit frater minor ille cuius cõ **[sect. 26]** silio exeq̇ debet. Rñ. qꝏ diuersa est opi. inter doc. Sed tu dic quod frater: minor licet non possit esse executor potest tamen esse cõsultor ꝙ executor oportet quod sit cõtracta tor pecuniarũ et vẽditor rerum et huiusmo di que nullo modo cõueniũt fratri minori sed dare consiliũ in nullo derogat sue professioni. Et sic per hoc euacuaẽ̃ ratio Ge. in. c. fi. de te. li. vj. qui tenet qꝏ non potest esse cõsiliarius tali modo quod aliter non possit fieri dispensatio nisi secundum suũ cõsiliũ. Et sic secundum predicta limita naz si testator reliquit citãda pauperibus de declarãdis per fratrem minorẽ hoc nõ derogat sue pro fessioni et licet de hoc ꝑ Bar. expresse in trac. minoricarum.

Exemptus

dicitur qui non subest iurisditioni ordinarij. vt patet et notat in capitulo cum perso ne. de priuilegijs libro sexto. solus er-**[[Fo.clxiiij.]v]**go papa vel legatus de latere p̃t cogno scere de cãis contra exẽptum vt no in ca. qꝏ trãslattonẽ de offi. leg. Sec⁹ in alijs legatisvt sibi vñ eximere ꝑprie est apo stolice sedis. xvj. q. j. �means fr. vj. q. iij. nũc. ꝯo. not. Jo. an. in gl. d. c. j. de priuil. li. vj.

Ad proposstũ eorumꝗ hic dicunẽ̃ et an exẽpti delinquẽtes in loco non exẽpto punianẽ̃ et per quẽ not. Bal. in. l. C. vbi sena. vel cla. et ĩ stilo parla. Pari. iij. arresto. lxiij. et non veniunt in generali sermone. vt per Bal. in. l. j. colũ. pe. C. de fur. per. l. legatoꝝ §. si plures. ff. de leg. ij. et an exemptus a iurisditione ordina rij censeaẽ̃ exẽptus quo ad delictũ. not. Bar.

qꝏ non nec quo ad cōtractū in. l. beneficium. de cōsti. patri. et an debeat citatus cōparere ostēsurus priuilegium exēptionis Bal. quod non in. l. generaliter col. ij. C. de epis. et cle. et Ro. idem in. l. ex quacūq; ff. si quis in ius voc. non ierit. ¶ Quot modis dat̃ exēptio. Rñ. vt not. [sect. 1] Pa. ĩ. c. tuaꝛ. de priuil. quod duobus modis. ¶ Primo rōne loci. puta monasterij vel ecclesie et huiusmodi et in istis habet locum. c. j. de priuil. li. vj. qꝏ ratione delicti commissi extra locū exemptū vel ratione cō tractus alibi initi vel rōne rei alibi site pñt coram ordinario conueniri et ab eo puniri et exēpta ecclesia vel monasteriū intelligent̃ exēpti etiam ipsius monachi vel canonici clerici etiam et cōuersi perpe tuoq; oblati non autem eiusdē ecclesie presbyter q̇ parochianorū curā habet quo ad ea que ad eandem curā pertinent nec ipsi parochiani. vt in. c. per exēptionaꝛ. de priui. li. vj. Eximit̃ etiam exempto mo nasterio secundum glo. in. d. c. ecclesia et ipsius cimiteriū et domus et theatrū cum ortis et areis q̃ sunt iuxta ecclesiā. ar. xij. q. j. necessaria. et. c. nulla. xvij. q. iiij. diffiniuit. Jdē dic in dormitorio et domibus clericorum que sunt iuxta ecclesiam cum eo rum ortis arg. d. c. necessaria et diffinit. ¶ Secundo datur exēptio ratione persone et non loci. vt in priuilegio concesso capellanis et familiaribus pape et de talibus non habet locum. d. c. j. quia nec etiārōne delicti pñt puniri ab ordinarijs aliter eorum priuilegiū esset inutile quod esse non debet. vt in. c. si papa. de pri ui. li. vj. ex quibus omnibus cōclude q exēptus rōne alicuius loci vel rei non cē setur exēptus rōne alterius rei vel loci. Vnde priuilegiū cōcessum personis respectu certi loci non extēdit. vltra locuꝛ vnde censet̃ priuilegiū potius reale q; personale. vt no. Pa. in. c. cum capella. de priuile. Secusin exemptione respectu persone. vt patet aduerte quod si canonici alicuius ecclesie eximātur ipsi soli sunt exempti non autem ecclesia vel alij eius clerici. Si autem clerici cuiusuis ecclesie eximantur tunc tam canonici q; alij clerici sunt exempti. non autem ecclesia nisi aliud exprimatur vt in. d. c. per exēptionem nec etiam conuersi vel oblati vt dicit glo. ibidem.

¶ Quibus verbis probat̃ exēptio. Rñ. qꝏ multipliciter vt probat̃ in. d. c. si papa [sect. 2] puta si dicat̃ ĩ priuilegio a papa vel sen tentiando ecclesiā iuris beati Petri exi stere siue ad ius et proprietatē romane ecclesie pertinere. vel ad romanā ecclesiam specialiter aut sine medio et simpli citer pertinere vel si dicat quod ecclesia sit libera seu quod potiat̃ romane ecclie liber tate siue quod ep̄s non audeat illic cathedrā collocare seu aliqꝏ imperiū exercere vel potestatem aut qꝏ eximit a ptāte ep̄i. Jtē si recipiātur in proprios subiectos per huiusmodi et similia cognoscitur exē ptio. vt ibi patet secus si reperient̃ sub defensiōevt in. c. ex parte. el. ij. de priui. vel in proprios filios q. non essent exēpti vt ibi ꝏr et ibi vide et qꝏ ibi not.

¶ Vtrum exēptus teneat̃ citatus ab ordi [sect. 3] nario cōparere. Rñ. Pa. ĩ. c. cum ordinē de rescrip. quod aut est notorie exemptus et tā diu tolleratus priuilegio exēptionis sicut sunt mēdicates et sic non tenetur nec valebit snĩa super principali q. est a nō suo iudice neq; tanq; contra cōtumaceꝛ. Ad hoc tex. in. l. non videtur la. j. ff. de iur. et bon⁹ text. in cle. pastoralis. §. pisana. et ibi bona glo. ff. de re iud. et glo. in. c. veniens de accu. et. ij. q. iij. si ep̄s et per Jnno. in. c. ij. de dila. et Bar. in. l. ij. ff. si q̇s ĩ ius **[Fo.clxv.r]** vo. non ie. licet in alijs terminis. Si ve ro non cōstat ita notorie tūc tenetur cōparere et allegare priuilegium. et in loco cōgruo et securo infra terminū competentem ordinario ostēdere secundum qꝏ ꝏr in c. cum persone de priuil. lib. vj.

¶ Vtrum pēdēte lite sup̄ validitate pri [sect. 4] uilegij seu an fuerit cōcessumvel non debeat quis priuari vel interdici vsu pos sessionis vel quasi etiam si possessio sit contra ius. Rñ. Pau. in. c. j. vt li. pen. inn. quod nō. tex. est in. d. c. cum persone in. §. quod si tales. cum §. se. et hoc idem tenēt ibi doc. vbi dicit Jo. mo. vt ibi no. Ge. quod pēdente li te non est turbandus

in possessione sua etiam si possideat contra ius cōe dūmodo ex aliqua probatione licet non sufficiēti ad finalē intētū ipse iustificet possessionē et ita videtur sonare ibi tex. vnde Joā. an. in gl. vlt. ibidem dicit no. qꝫtus fauor priuilegio debet̄ est enim ex se priuilegiū fauorabile sꝛ prescriptio odiosa de deci. c. ex parte. et. c. tua de reg. iur. odia. hec Joan. andree.

¶ Quid si exēptus litigat coram ordi **[sect. 5]** nario. et non allegat exceptionē an perdat eaꝛ. per hoc. Rñ. Pa. in. c. j. de sen. et re iu. quod non nec tenet snĩa. Nec ob. taciturnitas qꝫ etiam si voluisset non potuisset in illum consentire vt in iudicem. de arbi. cum tempore et hoc tenet Jo. an. in regula. scienti lib. vj. in mercurialibus facit qꝯ no. in. l. j. C. vbi de cri. agi oportet. Ratio est secundum Pa. in. d. c. cum tempo re. quia exemptus non potest renuncia re exceptioni quia tangitur. nedum fauor exēpti sed etiam superioris qui ipsuꝛ exemit vt in. c. ad apostolicā de regula. et in. l. si quis in cōscribendo. C. de episc. et cleri. albri. tamen in. d. l. si quis tenet quod exēptus potest renunciare priuilegio exce ptionis per. d. l. si quis. Et ad leges con trarias respondit quod loquuntur de priuilegio iuris communis introducto in fauorem ordinis clericalis cui renūciari non potest sed suo priuilegio speciali bene potest et verius credo quando ipse impetrauit. Et prima opin. est vera qñ superior proprio motu aliquem exemit quod not. bene.

¶ Vtrum exem ptus possit absolui ab **[sect. 6]** episcopo ab excommunicatiōe inflicta a canone quam sibi conditor canonis non reseruanit. Rñ. Pa. in. c. significasti de fo. compe. Fed. cōsi. xiiij. et Jo. de lig. in cle. ne in agro de sta. regul. tenentqꝯ sic. sed Jo. an. in regula scienti prealle. dicit quod non Pau. hic sequitur quia non est sue iurisdictionis nec potest se submittere sine licētia pape ratione dicta in precedenti. q. in fi. excipere tamen videtur Joan. an. in. c. religioso de sentē. excommunica. lib. vj. excommunicatos pro iniectione manuū violenta per rationē tex. ibidē. s. ne detur materia euagandi cum tamen cōtrarium teneat in cle. cum ex eo. de sen. ex. in glo. fina. Et propterea teneo quod nec in illo casu. c. religioso nec in alio exemptus possit absolui ab ep̄o nisi vbi specialiter ei committitur a papa. et. d. c. religioso loquit̄ de non exēptis quos antea non poterat absoluere propter. c. cum illoruꝛ de sen. excōi. et hoc tene qꝫ si de exēptis intellexisset sic dixisset sicut dicit. in. d. cle. cuꝛ ex eo in fine.

¶ Quid potest exercere archiepiscop⁹ vel **[sect. 7]** episcopus in loco exēpto vide. s̄. archiepiscopus. §. iij.

¶ Vtrum exemptus ratione loci si deli **[sect. 8]** querit alibi vel cōtrahat aut res ipsa cō sistat possit in loco domicilij conueniri aut puniri per ordinariū. Rñ. qꝯ non nec habet potestatem remittendi eum si cōueniat̄. vt in. d. c. j. de priui. li. vj. Simili ter si delictū vel contractus vel res ipsa litigiosa sit in loco exēpto non poterit se impedire intelligitur ergo. d. c. j. qꝯ ratione delicti vel contractus pñt per ordinarios cōueniri. s. si ĩueniant̄ extra lo cum exemptū vel remittent̄ vt no. in. d. c. j. Sunt tamen quidā exempti ratione loco rum et persone qui etiam ratione delicti aut contractus vel rei nullo modo pñt cōueniri vt fratres minores predicatores et cistercieñ. et multi alij.

¶ Vtrum delinquēs in loco exēpto. liget̄ **[sect. 9]** statuto ep̄i. vide. j. statutum. §. ij.

[[Fo.clxv.]v] ¶ Vtrum cum statuto ep̄i cauetur ne quis **[sect. 10]** accedat ad q̄libet monasteria monialiū sub pena excōicationis quam incurrat ip̄o facto sint excōicati q̇ accedūt ad mo nasteria et cepta monaliū. Rñ. qꝯ sic. si sine snĩa illius ad quē ꝑtinet accedunt. Ratio qꝫ sine p̄fata licetia accessus est prohibit⁹. vt in. c. periculoso de sta. mo. lib. vj. Et ideo si ep̄i vt compescāt tales accessus addūt penā licite faciūtet ideo ligant̄ nec dicēdū qꝯ delictū committa tur in loco exēpto solū sed etiam in nō exēpto vcꝛ cum accedunt anteqꝛ peruene rint. Jtē patet

per hoc qd̃ not. Bar. in. l. relegatoꝝ. ff. de interdic. qui dicit quod ciuitas propter cōmodum ciuitatis vel odium eorũ ad quos non vult vadāt: ꝓ hibere potest ciuibus suis nevadāt ad ta lem terram. hic not. Pa. in. c. postulasti. de fo. compe. ergo similiter in casu predicto. Et hoc tꝛ do. Phi. de peru. in. c. vt animarũ. de consti. li. vj. secus si prohiberent ne quoquo modo sine eoꝝ licentia quis accederet quia nisi presidẽtes monasterijs essent culpabiles in admit tendo non valeret eorum statutum cuꝛ essent contra ius cōe. vt in. d. c. periculo so contra quod ep̃s non potest statuere nisiex iuxta causa vt tꝛ Bal. in. l. omnes populi. ff. de iust. et iu. et do. Anto. in. c. vestra. de loca. pn̄t imo obligāt̃ ṗmates archiep̃i et ep̃i vniuersi sub pena eterne maledictionis in propria diocesi monasteria exẽpta q̊ immediate subsunt romane ec clesie autoritate apostolica cogerevt ser uẽt clausuram. vt in. d. c. periculose simi liter debent ea visitare eadẽ autoritate singulis annis. vt in cle. attendẽtes. de sta. re. et hoc de p̃cepto scd̃m glo. ibidem propter ver. debeant quod est p̃ceptiuũ vt in. c. oblate. de app. et in. c. vt fame. de sen. ex. lꝛ in. c. j. de despon. impu. sapiat honestatem.

¶ Vtrum exẽpti possint originalia vel **[sect. 11]** capellas in locis non exẽptis edificare. Rñ. qd̃ non nec in sic cōstructis celebrare vel celebrari facere nisi de legitima diocesani loci. vt in. c. autoritate de priui. lib. vj. Jntellige nisi ex licẽtia pape hoc fa cerẽt aliter diocesani eos cōpesce re possunt. vt in. d. c. autoritate. Et intellige de oratorijs publicis quia in priua tis possunt. vt no. glo. ibidẽ. Hec intelligo in publicis factis oratorijs qd̃ non possunt celebrare verum quando episcopi prohibitionem fecissent ne in eis celebra retur alias quando communiter in eis celebraretur si fiat de cōsensu illius qui curam eorum habet sufficit sine alia licentia episcopi.

¶ Vtrum in locis exẽptis p̃dicta in pre **[sect. 12]** cedenti. q. facere possint. Rñ. qd̃ non nisi licentiamvel priuilegiũ sedi apostolice habeant speciale. vt in. d. c. autoriate. §. inhibemus.

¶ Vtrum causas et lites suoꝝ hoĩm ac li **[sect. 13]** beroꝝ seu censualiũ possint exẽpti assu mere. Rñ. quod non vt in. d. c. auc̃tate. §. cās.

Exemplum

malum dantes precipue prelati. et q̇ habẽt alios regere mortaliter peccant et vt di citur. xj. q. iij. precipue tot mortib⁹digni sunt quot perditionis exẽpla ad alios trāsmittunt ar. lxxxj. di. nemo. xciij. dist. peruenit ad nos in fi. ij. q. vij. paul⁹. et. c. cum pastoris. xvij. q. j. q̇ bona. de hac materia no. j. scandalum.

Exequie

Pompatice curatio funeris conditio sepulture potius sunt viuorum solatia q̃ mortuorũ subsidia. xiij. qō. ij. c. anime. §. curato. Hic tex. in. c. non extimem⁹ ea. q̃ dicit corpori humano quicquid impendit̃ non est pre sidiũ salutis sed humanitatis officium secundum affectuꝛ qui nemo carnẽ suam odio hꝛ. Vñ dꝛ vt q̃diu potest pro carne pro ximi curam gerat cum ille inde recesserit qui gerebat hec ibi. Et de hocvide. j. sepultura.

Exheredatio

filiorũ hodie non potest fieri nisi pater ha beat iustam causam quam debet descri bere in testamento. vt. C. de inoffi. testa. aut̃. sed hodie.

Not. de hic positis Bart. in. l. si pater. et ibi Bal. q. vj. C. de institu. et substi. Bar. in. l. liberi. de inoffi. testa. et in auť. non licet. et ibi docto. C. de liber. prete. **[Fo.clxvj.r]** et in corpe. et an exheredatus compute tur in numero filiorum in ratione legitime computande. Bal. quod non in. l. pater filium. ad fi. C. de inof. test.
¶ Sed que sunt iuste cause. Rñ. xiij. que **[sect. 1]** ponũt in auť. vt cuʒ de ap. co. §. causas. ¶ Prima si filius parẽtibus manus in tulerit. ¶ Scȯa si grauẽ iniuriam eis fecerit. ¶ Tertia si eos criminaliter accu sauerit de causa q̃ non sit aduersus principẽ vel rẽpublicam. ¶ Quarta si cum ma leficijs conuertatur. ¶ Quinta si maleficus efficiať. ¶ Sexta si vite parẽtum insidiatur. ¶ Septima si cum nouerca sua aut ɔcubina patris se immiscuerit. ¶ Octaua si pro ꝑsona ipsius vel debito eius incarcerati inquãtũ potest fideiubere noluerit. Et hec octaua causa intelligitur soluʒ de masculis. ¶ Nona si prohibuerit eos facere testm̃. ¶ Decima si contra parẽtum voluntatẽ ĩter arenarios et mimos perseuerauerit cum pater illius ꝓfessionis non fuerit. ¶ De decima si filia vitam luxuriosam elege rit cum parẽtes eã vellent ꝓ posse nubere et dotare nisi neglexerint eã nube re vsqꝫ ad. xxv. annũ. ¶ Duodecĩa si parẽtibus furiosis debitam curã non impẽderit. ¶ Tertiadecima si de carcere parẽtes deducere neglexerit. ¶ Adde. xiiij. si voluntatẽ vltimã executioni demãdare noluerit vt. s̃. executor. §. x. et. j. testamentum. §. xij. ¶ Et. xv. si filius est hereticus cum pater sit catholicus vt. d. .§. causas.
¶ Siłr filius potest patrẽ exheredare. **[sect. 2]** ¶ Primo si de crimine eum accusauerit excepto crimine lese maiestatis. ¶ Secũdo si vite filij insidiat⁹ fuerit. ¶ Ter tio si vxor sue vel cõcubine se cõmiscue rit. ¶ Quarto si testari ĩ quo poterat ꝓhibuit. ¶ Quinto si non egit curam eius cuʒ esset furiosus. ¶ Sexto si captus a sarracenis non redemit et si moritur inte stat⁹ ibi non succedet sed ecclesia et dabũ tur bona eius pro redẽptione captiuorum vt in. d. auť. cum de ap. eo.
¶ Vtrum in istis casib⁹ ĩ quibus potest exhe **[sect. 3]** redare possit alimẽta similiter denegare. Rñ. Joan. an. et Pa. sequitur in. c. q̇utauallis de iureiu. vbi etiam in glo. po nuntur predicti casus quod et idem tenet Barto. in. l. diuus adrianus. ff. de parici. per. l. si quis a liberis. ff. de lib. ag. et idem tʒ Pa. in. c. ex literarũ de eo q̇ du. in ma. quam po. per adul. de patre ĩgra to contra filium que limita nisi ipsos peniteat. pro quo facit gl. ĩ. l. fi. C. de epis. et cle. et tex. in. c. non liceat. xix. q. iij. vbi dicitur quod per religionis ingressuʒ purgatur omnis ĩgratitudo et quod no. Spec. in titu. qui fi. sunt le. ver. quid si filia et sequiť Pa. vbi. s̃. qui dicit quod si filia fornicatrix vult penitere de peccato pater tenetur eam alere ar. c. seruuʒ. l. d. et per consequens dicit Pa. vbi. s̃. quod etiam tenetur eam dotare: quia eam dotis non minus est fauorabilis qꝫ causa alimen torũ vt no. Cy. in. l. non omni. C. de admi. tu. Bar. ĩ auť. ex complexu. C. de ince. inuti. nup.
¶ Vtrum liceat exheredare filium vt he **[sect. 4]** redẽ faciat ecclesiam. Rñ. Aug. in. c. qui cũqꝫ. xvij. q. iiij. quicũqꝫ exheredato filio heredẽ vult facere ecclesiã querat aliuʒ qui suscipiat non augustinum.
¶ Vtrum frater exheredeť a fratre. Rñ. **[sect. 5]** q sic in tribus casib⁹. ¶ Primus si insidiat⁹ est vice ipsius. ¶ Scȯs si de crimi ne inscripsit contra eum. ¶ Tertius si in bonis eius notabiliter le sit. Et hoc etiã habet locum quando moriť ab intestato frater vt non succedat ei frater vt in auť. de nup. §. ingratitudinem.

Additio

ꝗ limita verum si ignorauit quia si sciuisset ingratitudinem videretur remisisse non deter minando quod non succedat vt in. l. fi. in fi. C. de reuo. dona. iuncta. l. conficiunt̃. in prin. ff. de tu. eod.
¶ Vtrum vir vxorem et econtra vxor vi **[sect. 6]** rum possit exheredare. Rñ. quod sic vt not. in. d. §. causas.

Exorbitantia

a iure communi non debent trahi ad sequelam de reg. iur. lib. vj. que a iure cōmuni exorbitant nequaqꝫ ad conscientiam sunt trahenda.

[[Fo.clxvj.]v] Exorciste

ex greco in latinũ adiurā tes siue increpātes vocan tur dicit tex. ĩ. c. clericos circa fi. xxj. dist. Spe. aliter in ti. de his qui alie. no. in iudi. ĩter. Jtem ȯr incontator vt not. ĩ l. j. §. medicus. ff. de var. cog.
¶ Quid ꝑtinet ad eorũ officiũ. Rñ. tex. **[sect. 1]** ĩ. c. perlectis. xxv. di. ad exorcistam perti net exorcismos memoriter tenere manusqꝫ suꝑ energuminos. s. lunaticos et obsessos a demonib⁹ et cathecuminos ĩ exorcizando imponere hec ibi.
¶ Cum ordinat̃ dz acciꝑe de manu eꝑi li **[sect. 2]** bellum in quo exorcismi sunt scripti cũ istis verbis accipe et cōmẽda memorie et c. vt in. c. exorcista. xxiij. di.

Exorcismus

est adiuratio ɔtra dia bolum vt de conse. di. iiij. in. c. ante. xx. dies.
¶ Quid vz exorcismus ante baptismũ. **[sect. 1]** Rñ. Ri. in. iiij. di. vj. ar. vlt. q. j. per ipsuz virtute diuina artatur potestas diaboli ne possit de cetero tantum qꝫtum ceteris paribus posset si non esset exorcisza tus et maxime ĩpediendo ne baptismuz suscipiat. facit ad hoc. c. sicut nostris de conse. di. iiij.
¶ Quid si aliq̇s baptizetur sine exorcis **[sect. 2]** mo. Rñ. Ri. vbi. s̃. quod dz post baptismuz exorcizari. facit. d. c. sicut nostris. Rō qꝛ licet im baptizato paruulo non sit pecca tũ in eo remanet actualr fomes peccati. Et ideo etiam post baptismi habet effi caciam reprimendi diabolum.
¶ Per quem debet quis exorcizari. Rñ. **[sect. 3]** ꝗ per sacerdotem de conse. di. iiij. sacerdotes. et de hoc vide. s̃. Cathecismus. qꝛ idem est.

Expense

tam in cibarijs qꝫ ĩ vestib⁹ debẽt fieri secundum dignitatem illius cui sunt prestande et facultates illius qui dz prestare. hoc colligit̃ in. l. habitatio. ff. de ven. in pos. mis. et in. l. sz et si quidem. §. j. in ver. vestiri. ff. de vsufru. Et ꝑpterea dicit Bal in. d. §. j. quod ab bas debet melius vestiri qꝫ monachus magr̃ ĩ theologia qꝫ alij fratres. doctor qꝫ scholaris. Et idem dic de cibarijs per ele gantem. doc. bal. in. l. j. C. de epi. audi.

De notatis in hoc §. et de expẽsis in rem et in ꝑsonā et qualiter illoꝝ ꝓbatio fiat no. Bar. in. l. non ignorat. C. de fru. et lit. expen. et in. l. cum seruus. de verb. obl. Bart. et Sali. in. l. in restituenda. C. de per. her.
[sect. 1] ¶ Vtrum ille qui aliũ vulnerauit teneatur ad expẽsas. Rñ. quod sic ad omnes quas ꝓ curatiõe fecit vt. ff. si qua. pau. fe. di. l. ex hac. et. ff. de his qui dele. vel effu. l. vltima vide glo. in. c. si q̇s mẽbrorum. xxiij. q. vlti. et in. c. j. de iniurijs.
¶ Vtrum in extimandis facultatib⁹ sit [sect. 2] habẽda rõ expensarũ. Rñ. quod sic. vt not. glo. in. c. qm̃. de vi. et ho. cle. vnde illi fru ctus extimandi sunt qui super sunt deductis expẽsis. C. de fruc. et lit. ex. ex. l. j.
¶ Vtrum expẽse facte in re aliena sint attendende. Rñ. quod aut erat possessor ma [sect. 3] le fidei et sic de rigore iuris non poterit hr̃e nisi solum necessarias vt puta illas quas facit gratia fructuũ querẽdo ꝯgre gandorum aut cõseruandorum et hmõi necessarias que etiam a malefidei possessore deducũtur. vt. in. l. si a dño vel a patre. §. fruct⁹. ff. de peti. here. et. l. plane. in fi. ibidẽ. et ĩ. d. l. j. aꝗs si q̃s fecit amittit. vt. l. ex argento. ff. de cõdi. et insti. de re. di. §. ex diuerso.

Additio

vtiles ꝟo et volũtarias solũ poterit auferre. quando sine lesione prioris stat⁹ rei id fieri põt. l. do mũ. C. de rei vendi. Sed in foro ꝯsciẽtie secundum Mo. ti. Vsura. v. poterit etiam repetere eas quas fecit ad conseruationem rei vt pascẽdo equũ et huiusmodi vel ad opor tunam meliorationem. vt curando aĩal morbosum nutriendo porcum et huiusmodi et placet per rationẽ dictaꝝ. ll. Similiter dic de eo q̇ scripsit vel pinxit ĩ te aliena seu edificauit quod ĩ ꝯscĩa poterit petere et ille in cuius re expẽsas fecit tenetur et non inquantũ expensa vꝫ sed solum inquātum sibi dicta res est pl⁹ vtilis arbitrio boni vir. Si autem erat possessor bone fidei sic poterit omnes expensas quas fecit tollere si sine lesione rei potest fieri. l. iulianus. la. iij. ff. de rei vẽ. vel si non possunt tolli: domin⁹ rei soluet eas. l. ĩ fun-**[Fo.clxvij.r]**do. eo. ti. aut vẽdere ei rẽ in qua expensasfecit ꝗ. ff. de pet. he. l. si q̇d possessor .§. sicut añ dicitur quod q̇s non debet culpa ri de administratiõe rei. quẽ tꝫ vt suam bonafide. Jdẽ dic quando fecit credens vtiliter gerere negociũ ꝓximi sui. ff. de ne. ge. per totum.
¶ Expẽse non veniũt noĩe damnorũ vel [sect. 4] interesse: ꝗ expẽsa est quā q̇s facit eun do redeũdo vel maiorẽ familiā. tenẽdo aut aduocatus soluẽdo. et huiusmodi damna vero vel interesse sunt in re vel circa rẽ. et ideo qui remittit vnũ non videtur remittere aliud vt de iniurijs. c. in nostra in tex. et in glo.
¶ Expense dicunt̃ necessarie q̇ si facte [sect. 5] nõ fuissent ꝑisset: aut facte fuissent dete riores circa quā sunt facte: vtiles sunt q̃ rẽ meliorẽ faciũt et deteriorẽ fieri non si nũt. Volũtarie ꝟo si q̇ rẽ tātũ ornant. sꝫ fructũ non augẽt. l. ĩpẽsas. ff. de. ver. si. Qũo autem debeantur quando sunt facte in re aliena: sciẽter et bona fide. vt puta in re locata. habes. j. locatio. §. xxj. et. s̃. comodatuꝫ. §. xiij. et. s̃. Dos. §. xv. et. j. Peculiũ. .§. xxij. et edificans in prin.

Experientia

facit artem. Jn experientia casuꝫ. i. metaphisice. vnde in. c. ꝗ sit. de elec. li. vj. in prin. dicitur magistra rerum et. ff. de le. iij. l. legatis. §. ornatricibus dicitur quod prebet cuilibet artificio nutrimentũ et in. c. vt cõstituerent̃. l. di. dicitur cogunt̃ enim multas inuenire medicinas multoꝝ ex perimenta morborum.

Expositio

sacre scripture et canonũ ex causa ꝑsona. loco. et tẽpore debet fieri vt. xxix. di. c. sciendum. et. c. se quorum modi. ꝙ medulitus non indagantur in erroris laberintum nonnulli intrudendo impinguntur cum ante iudicant ꝙ intelligāt ante inculpāt ꝙ iterādo lecta perquirāt hec Jsi. et habetur in. d. c. sciendum.
Ego dixi de notatis in hoc. §. j. ĩ ver si. interpretatio.
¶ Vtrum liceat varijs modis sacrā scri [sect. 1] pturā vel iura exponere. Rñ. gl. in. c. q̇d hoc. est. l. distin. quod aduocatus potest va rijs modis iura exponere. Quod limita ve⁊ quando eadẽ rō legi hec requirit. aliter non excusant̃ ꝙ vt dicitur in. c. ĩtelligẽtia de versi. intelligẽtia dicto⁊ excusis est assummenda dicẽdi. ꝙ non sermoni res: sed rei dʒ sermo esse subiectus. et. ĩ. c. in his. eo. ti. dicitur. verba intentioni debent deseruire. cum suis cōcor. ibi not. in gl. Jdẽ dic de sacra scriptura q̃ exponit̃ iiij. modis. ¶ Primo hʒ historiā. historia est rei geste narratio. ab histrion. q̨ est videre vel cognoscere. ꝙ apud vete res nemo scribebat historiaʒ nisi inter fuisset. ¶ Secundo allegorice a leon qð est aliud et gore qð est dicere vel locutio et est quando per vnum factum datur intelligi aliquod quod est credendum. ¶ Tertio. anagorice ab ana. quod est sursum. et goge quod est ductio. et est qñ per vnum factum datur intelligi desiderādum. scilicet gloria. ¶ Quarto tro pologice. a tropos quod est conuersio et logos quod est sermo et est quando ꝑ vnum sactum datur intelligi faciẽduʒ. Et propterea dicit Hie. in. c. si heresis. lxxiiij. q. iij. qui aliter scripturā intelligit ꝙ sensus spiritus sancti flagitata quo scriptura est licet ab ecclesia ante recesserit tamen hereticus potest appel lari. et de carnis operibus omne eligẽs que peiora sunt. hec ille. facit ad hoc. c. relatum. xxvij. distin. Quod bene not.

Expositus

filius infans a patre siue ab alio eo sciente vel ratum habente eo ipso liberatur a patria potestate. Jdem in seruo et liber to expositis qui liberantur a dominica potestate. Jdem in languidis cuiuscũquam etatis sint expositis. vel si alimenta negari contingerit im pie. vt in c. vnico. de infa. expo. si vero eo ignorante vel inuito sit expositus poterit eum repetere. sed retinet expensas. j. x. dies post epistolam contestationis factam. vt ibidem nota. et in. c. final. lxxxvij. di.
Ad propositum eorũ q̃ in hoc. §. dicuntur et quod expositi ad hospitale sunt de foro vbi est hospitale Ang. not. in. l. **[[Fo.clxvij.]v]** heres absens. §. i. ff. de iudi. et no. in. l. j. ff. ad munici. et illis succedit hospitale et vltĩo fisc⁹. Bal. no. ĩ. l. si qua illustris. C. ad orfi. sed exponẽs partium in loco vt moriatur. l. corne. de sicca. Bar. not. in. l. necare. ff. de li. agno.
¶ Vtrum recoligẽs taleʒ expo sitũ acqui [sect. 1] rat aliquod ius in eo. Rñ. quod non. vt in dictis iuribus.
¶ Vtrum expẽsas factas possit repetere [sect. 2] Rñ. quod si sunt alimẽta vel causa alimẽtorũ facte non repetet. nisi in duobus casi bus secundum gl. in. d. c. fi. ¶ Primus si prote status est quod volebat repetere. vt. ff. de ne. ge. l. nẽsenius. Hoc limito nisi esset persona q̃ ad hoc teneretur. sicut eccl̃ia que tenetur alere pauperes quia quali tercũqꝫ protestatur non repetet. v. c. sacro rũ. xij. q. ij. et. l. alimẽta. C. de ne. ge. et qð ibi no. Limito scð̃o quod in cōsciẽtia pote rit repetere ꝑsona que ad hoc non tenebatur licet non fecerit ꝓtestationẽ quando a principio habuit aĩm repetẽdi. ar. eorũ q̃ no. j. Lex. §. iiij. ¶ Scð̃s casus est qñ exposit⁹ et collect⁹ non vult ducere filiaʒ collectoris in vxorẽ. C. de nu. l. patrem. Si vero

sunt alia ab alimentis que expendit puta in erudiendo puero in ali qua arte et huiusmodi repetere poterit. C. de infa. ex. l. j.
¶ Sed nunq̇d excusentur predicti ex **[sect. 3]** ponentes si ex necessitate. puta q̃ eos alere non poterāt exposuerũt. Rñ. gl. in d. c. fi. quod nō. q̃ debuit eũ mittere ĩ xenonẽ. s. hospitale. vt. C. de ca. tol. l. vnica. §. sz scim⁹. quod si talis locus non erat tũc videtur gl. dicere quod excusat̃ de filio sz de seruo non ꝑ. d. l. vnicā. et in ant̃. de nupt. §. et multo potius. sz ego credo verum quo ad penā p̃dictā in. §. j. sed non quo ad deum q̃ qꝫtũ ĩ ipso est occidit nisi forte expositio tali modo fieret quod nullum periculum exposito immineret.

Expressio

qñqꝫ nocet. vñ. l. non nũqꝫ. ff. de cōdi. et de. dicit. Nō nunqꝫ cōtingit vt quedā nominatim expressa officiāt qꝫuis omissa tacite intelligi potuissent nec essent obfutura. inde dictũ est expressa nocent. non exp̃ssa. non nocent. hec ibi. facit ad hoc. l. si q̇s. ff. de here. insti. et gl. in. c. cōsulti. de proc. ff. de re. iu. expressa.

Extimatio

rei quando debeat fieri. Rñ: quod tꝑe ɔct⁹. vt. in. c. cum di lecti de emp. et vẽ. ĩ. l. ij. C. de rescin. vẽ. Ad hoc ꝓpositũ per quẽ debeāt eligi estimatores. Bar. no. in. l. hac edictali. .§. his illud. C. de secũ. nup. quod per partes Jtẽ a iudice suꝑ valore rei cum iuramẽtoet timẽdo cum q̃litate fructuũ. s. ꝑtibus discordātib⁹ non aliter vt per Bal. in. l. pe. col. ij. C. de rescin. vẽ. et debẽt oẽ ad minus duo vt in aut̃. de non alie. §. qd̃ aut̃. ¶ Quātũ fieri debeat. Rñ. gl. in aut̃. de **[sect. 1]** ali. et emphi. §. sanctissimas quod dz fieri secundum reddit⁹ quos res extimāda affert. facit tex. ibidem. et in aut̃. de ecc. tit. §. si autez annale. et tex. in. l. si quos. C. de rescin. ven.
¶ Quałr fiet secundum reddit⁹. Rñ. quod tamen dz **[sect. 2]** valere res quot fruct⁹ ꝓducit in annis xx. vt in aut̃ de non alie. §. q̃ vero leonis vel si est res q̃ debet̃ ecclie ĩ. xxxv. annis vt in. d. §. si autem annale. vbi est text. de xxxv. annis. et ibi nota.
¶ Quid si res est non fructuosa. Rñ. q̃ extimabit̃ ꝗz quod cōiter appreciat̃. l. p̃cia **[sect. 3]** ĩ prin. ff. ad leg. fal. et hoc hz locũ hodie cōiter in oĩbus rebus et quod dicitur res tm̃ valet quātũvendi potest ꝑ. l. j. §. si heres. ff. ad treb. et. l. querebatur. ff. ad leg. fal. et. l. si q̇s vxori. §. vlt. ff. de fur. dz intelligl verum non habito respectu affectio nem singularium personarum sed com munium vt in. d. l. precia nisi affectio es set rationabilis respectu extimantis. de quo dic vt. s̃. emptio. §. vij. et. ix.
¶ Vtrum extimatio faciat venditionẽ. **[sect. 4]** Rñ. quod sic in duobus casibus. ¶ Prim⁹ cum eo animo fit extimatio vt ipsa p̃ste tur. secus si fiat vt appareat qꝫti res sit facta deterior vt. l. si inter virũ. C. de iu. do. quod tunc apparet quando in pacto est vt transacto certo tempore res q̃ extimata data est reddat̃. q̃ tunc non facit vẽditionẽ. vt. d. l. si ĩter. ¶ Scd̃s casus ẽ quando res simpliciter dat̃ extimata in ɔtra ctu de cuius natura est vt trāsferat̃ dñiũ **[Fo.clxviij.r]** vt ĩ. l. quotiẽs et. l. plerũqꝫ. ff. de iure do. et. l. extimatio. ff. so. ma. Exemplum mu lier dedit rẽ extimatā. c. viro suo censebitur vir emisse. fallit hoc quando natura contractus repugnatvt faciat vẽditio nẽ. vt in. l. seruos. ff. fa. her. Exemplum ego et tu sumus heredes et facimus extimationẽ de hereditate tunc non facit venditionem.
¶ Vtrum extimatio faciat transire peri **[sect. 5]** culũ in accipiẽtẽ vide. s̃. casus. §. vj.

Extrema

vnctio. vide. j. vnctio extrema.

FAbule

ociosevł secularіũ negociorum non de bent recitari in conuiuio cle ricorum aut religiosoruȝ. vt in. c. cōuiuia et in. c. pro reuerentia. xliiij. di. nec fabularum oblecta mẽta excitantium mẽtem ad incentiua libidinum. c. ideo. xxxvij. di.

Facilitas

venie incentiuum prebet delinquẽdi. xxiij. q. iiij. est iniusta de vj. et ho. cle. c. vt clericorum. vnde Stephanus papa dicit. Ecclesia stici vigoris ordo cōfunditur si autem temere illicita presumantur aut non cō cessa impugne tentẽtur proinde si negligẽter ea que male vsur pantur omit timus excessus viaȝ proculdubio alijs aperimus.

Facultas

dicitur quando sine difficultate potest quis facere vt no. Jnno. in. ca. in presentia. et in. c. romana de sen. excō. lib. vj.

Factum

legitime rectractari non de bet lȝ casus postea eueniat a quo non potuit inchoari. de reg. iur. li. vj. Pa. in. c. discretionẽ. de eo qui co. consan. vxo. sue dicit veram regulam quando factum iam est perfectum puta matrimonium: lȝ superueniat affini tas non retractatur et. l. si a me fuit. ff. de iudi. cum alijs quevidentur contraria intelliguntur quando factum non erat perfectum sed solum inchoatum. quia tunc retractatur.
¶ Vtrum sit. dicendum factum qð non du **[sect. 1]** rat. Rñ. glo. in. c. ad nostram. de regula quod quando ex facto volumus iudicare animũ. tunc est verum quod non dicitur factuȝ. s. aĩo faci endi qð non durat. et ibi ponit multas cōcor. Adde tex. in. c. nā et ego de verb. sig. cum cōcor. in glo.
¶ Vtruȝ factũ illegitime censeat̃ fctm̃ **[sect. 2]** Rñ. quod nō. vt ĩ. c. veniẽs de p̃sbi. non bap. sicut inutile et nullũ paria iudicātur. c. inter corporalia. de trāsla. prela. sic etiā dr̃ non esse q̇ minus idone⁹ ẽ vt in. l. j. ff. qð cuiusqȝ. vni. facit tex. cum gl. j. c. frater nitatis de fri. et male. Vnde bar. ꝑ. d. l. j. dicit quod si ꝑcurator non facit fidẽ de mādato. perinde est ac si non cōparuisset et dominus tāqȝ cōtumax debet puniri. iteȝ ex cipere et non probare idem est sicut non excipere. c. cum suꝑ ð cōces. p̃. et paria sūt quo ad iuris effectũ non eẽ. et non appare re. l. duo sunt ticij. ff. de te. tu. Jtẽ non fieri et tarde fieri vel eo mō q̊ fieri non dȝ ar. c. auditis. de ꝑcu. ff. qui satisda. cog. l. quotiens et ibi glo.
¶ Vtrum pl⁹ sit fctō ɔsentire qȝ ꝕbo. Rñ. quod sic gl. est. in. c. ĩ. causis. de ele. vide gl. **[sect. 3]** in. c. dilecti filij. el. ij. ð ap. vbiplus fctĩs loquimur. Factũ alienuȝ promittens qũo teneat̃. vide. j. spōsalia. §. xiiij. Factũ vbi ꝑmittit̃ venit quod interest in obligatione. ff. si quis in ius. vocan. nō ie. l. cum quis.
¶ Falcidia vide infra le gitimam.

Falsarius

dr̃ quis diuersimode: vt not. in cap. in memoriam xix. di. et. in ca. quisquis. xj. q. iij. et de cri. fal. per to.
De ɔtētis in hoc. §. et quod falsari⁹ nō debeat absolui accusatore non ꝑbāte ni si purget se. l. vbi. C. ð fal. qð est verum ēt si per scr̃ʒ. vt per pet. Cy. ang. et do. ibi et an possit falsari⁹ eē testis ɔtra falsariū no. Jnno. quod non in. c. j. de litiscōt. et bal. ī sua marga. in ꝟsi. cōfessio. versi. ij.
¶ Vtrum sit falsarius qui absentium [sect. 1] noĩa in instr̃o ponit vel̄ qui sigilluʒ fur tiue surripit Rñ. quod sic. vt no. ĩ. c. ꝗto. et c. ea. de his que fiunt a prela. Jtem ꝟm bal. in. l. presbyteri de epi. et cleri. falsitas non solum committitur in dicendo falsum sed etiam in tacendo verum **[[Fo.clxviij.]v]** ¶ Vtrum aperiēs lr̃am alterius vt legat sit falsarius. Rñ. gl. in. c. cum oliʒ. el. ij. de off. dele. tʒ quod dʒ puniri tanꝗ falsari⁹ al legat. c. oliʒ de rescrip. et. c. ad audiētiā de cri. fal. Jnn. ꝟo tʒ quod iste minus peccat quod si falsificasset sigillum apponēdo adulteriū tamen falsari⁹ est ꝑpter quod dicit Pe. ð anca. ꝗsolū debet puniri pena extraordĩatoria. c. de causis. de off. dele. et cōcurrūt cōiter doc. et. c. allegata per gl. loquūtur de falsario. q̇ facit rasurā viciādo lr̃aʒ. vt in. d. c. oliʒ vel a ponēdo sigillū adulterinū vt. d. c. ad a udiētiā. Bar. dicit. quod si aperit ostēdendo aduer sario mittētes: potest puniri vt falsarius. ar. bonum ĩ. l. j. §. is q̇. ff. ad. l. cor. de fal. ꝟ. is qui deposita instrumēta ostēdit aduersario. Jncidit in crimen falsi. Quod no. contra notarios et aduocatos q̇ ostēdūt iura patris aduersario. Sivero ap perit. sʒ non ostēdit aduersario sic non pu nitur crimine falsi. et vr̃ tex. ĩ. d. c. cum olĩ et. ff. de cri. stelli. per totum. et ad. l. q̇ testm̃. ff. de fal. dic. quod est speciale in eo q̇ apperuit testamentū clausum vt puniat̃ pe. falsi. ex quo collige quod peccat mortaliter aperiens lr̃as alterius vt legat nisi speʒ habeat in ratihabitione quod intelligo quando aduertenter et studiose facit cūveniat puniendus crimine stelliona tus. Quod limito verum nisi haberentur pro derelictis: puta eas proiecit vel lacerauit et huiusmodi ꝗ. si tales legit ꝑ aliquo bono fine licʒ alias curiositas est non tamen mortalis de se.
¶ Vtrum lacerās vel cōburēsvł celās scripturas publicasvł priuatas q̃ ad aliū spectāt ita quod āplius nōappareāt sit fal sarius. Rñ. quod sic vt ē casus et ibi bar. ĩ. l. paulus. ff. ð fal. vbi dicit tex. legis cor. pena omnes teneri q̇ ēt extra testamēta cetera falsa signassent. sʒ et ceteros q̇ ī rationib⁹ tabuł. lr̃is publicis aliaue qua re sine assignatiōe falsumfecerint. vel vt verum non appareat quid celerauerint surripuerint deleuerint subiecerĩt et resignauerint eadem pena affici sole re dubium non est hic ibi gl. in. ꝟ. surripuerint. dicit sic vt non esset cōburēdo. et sic pʒ quid dicendum de falsantibus libros mercatoꝛ cōburētibus vel occul tantib⁹ vel ałs scripturas. et vltra dictā penā tenētur ad restitutiōeʒ totius in teresse. tex. est in. l. q̇ tabulas. ff. de fur. ð q̊ vide. j. restitutio. j. in ꝟbo scripturas.
¶ Vtrum falsificās monetā sit falsari⁹ et [sect. 4] peccet mortałr. Rñ. quod sic ꝟʒ ho. Joā. an: pa. et Jo. ð imo. ĩ. c. ꝗto de iureiu. et patʒ per tex. ibidē. vbi dicitur quod seruans falsam monetā agit iniq̃. ergo forti⁹ falsans. pʒ etiam per extraua. Jo. xxij. q̃ excōmunicat omnes tales in regno frācie et te nētur restituere omne dānū datum illi ꝑsone. cōmunicati vel ppło dānificato. vt no. p̃fati doc. vbi. s̃. vel si nescitur specialis ꝑsona saltē pauperib⁹ ar eorū q̃ no. in. c. cum tu. de vsuris. et in regula peccatū. de re. iu. lib. vj. et vide Ho. in sum ti. de cēsi. §. ex quib⁹. ꝟ. q̊d si mone ta. idem dic ꝟʒ Gir. obdo. ð illo q̇ recipit falsā ignorāter quā postea sciens expē dit pro bona. qð limito in pecunia alicuius importātie. secus ĩ denario vsua li. sicut dico de furto. j. furto. §. xxxiiij.

[sect. 5] ¶ Quot modis falsatur moneta. Rñ. q trib⁹ modis ꝗ cōiter do. in. d. c. quāto. Primo in forma. s. quando imponitur signū illius q̇ eaʒ cudi non facitvt in. l. falsi no minis et in. l. q̇ nomine. ff. de fal. et in. d. c. qꝫto. Secundo ex materia methalica s. quando fit de ere. vel de stagno. vel nō de debita liga. vt in. l. paulus. ff. de solu. secundum bar. vel cum talis materia ĩmisceť vbi non debet. vt in. l. quicūqꝫ nūmos. et in. l. lege corne. ff. de fal. la. j. ¶ Tertio ex pondere. nam ista tria requiruntur de substantia monete. vt in. l. j. §. j. ff. de cōtrahen. empt. [sect. 6] ¶ Sed quero qꝏ pōdus debet habere Rñ. ꝗ glo. et do. ĩ. d. l. j. etbar. ĩ. l. ij. §. j. ff. si cer. pe. quod de iure tātus debet esse valor comate et tamen pōdus qꝫtuʒ erat prius in materia non deductis expẽsis nec labore que de iure debent fieri de publico. Sed secundum Jnn. quẽ communiter sequūť doc. et seruatur ex cōsuetudine tantum debet esse in pondere qꝫtū erat in matertia ꝏductis expẽsiset labore. qꝛ nemo **[Fo.clxix.r]** suis expensis tenetur eaʒ facere. ff. q̇. ex ea ma. l. j. et. c. qui sentit de reg. iur. li. vj. Jmmo pluscredit. Jnn. quod si prĩceps in diget poterit inde sentire aliqꝏ lucrū et sic minuere a p̃dicto pōdere. Sʒ Pa. in. d. c. quāto. de iureiu. limitat vezꝛ: nisi spargatur extra regnū. qꝛ cum damno non subditorū suorum non pōt. quam credo verissimā. credit Jnn. etiaʒ quod ṗn ceps cum consensu populi possit minuere hoc est quod sit minoris pōderis qꝫ debeberet. et tamen expendatur ac si esset iusti pōderis. Ratio qꝛ quilibet potest renūciare iuri suo. vij. q. j. qꝫ periculosū et dicit sufficere cōsensum maioris ꝑtis magnatū regni: qꝛ negocium regni reputatur negociū vniuersitatis ar. ĩ. l. ij. §. sancimus. C. de iureiur. propter calū. Sʒ pa. vbi. s̃. dubitat de hoc. cum tractetur de preiudicio singulorñ eorum. ar. eorū q̃ no. in. c. cum omnes de cōsti. et c. C. q̃ sit lō. ɔsue. in. Rub. Et ego credo requiri consensum singulorū nisi quādo ex alia causa propter hoc alleuiarẽť puta ab angarijs et huiusmodi per ea q̃ not. in dictis iuribus. Dicit tamen Jnno. nō sufficere cōsensum populi vt expendatur extra regnum.

¶ Vtrum princeps fraudet monetā quā do reprobat valẽtem et minus valẽtem [sect. 7] acceptat vt de probata habeat bonum forū et illam cōflari faciat et cudi. Rñ. Ho. vt recitat pa. s̃. quod sic facit tex. in. l. ele. gāter. §. q̇ reprobos. ff. de pi. ac.

¶ Vtrum radentes vel tondentes sint falsarij vel subtilius ex aq̃. particulā au [sect. 8] ri vel argẽti tollẽdo ita quod cognosci nō potest. Rñ. quod sic vt in glo. di. ca. qꝫto et tenentur ad restitutionem dannificatis. vel si iꝑos ignorant pauperibus de necessitate ca. fi. de iniurijs.

¶ Vtrum illi qui singulos denarios pōderant et grauiores letinent et conflari [sect. 9] taciūt sint falsarij. Rñ. vt colligoex hos. Jo. an. pe. de an. et ĩmo. vbi. s̃. si illi q̇ cu dūt pecuniam qꝛ aliq̃ denarij sunt quandoqꝫ minus propterea dimittūt alios plus in pōdere. qꝛ non possunt equaliť omnes sculꝑe tūc tales sunt falsarij et tenẽtur ad restitutionẽ cōmunitatis: qꝛ corpuspecunie dānificauerūt. si aūt omnes denarij sunt iusti pōderis: sed aliqui sunt amplioris et illos radūt: dū modo remaneāt iusti pōderis seu con flant non credo falsarios licet male faciāt et nullo modo sit eis cōsulendū. qꝏ si nolunt abstinere non credo eos fore extra statum salutis propter hoc.

¶ Quid de falsario lr̃aꝛ apꝕicarum vi [sect. 10] de. s̃. Excommunicatio. v. casu. iij.

¶ Vtrum falsificans mẽsuras. et pōde [sect. 11] ra: teneatur. Rñ. quod vltra mortale. tenetur ad restitutionem totius danni dati. vt pʒ ex. c. ij. de emp. et ven. et deberet. xxx. diebus in pāe et aqua penitere. vt ibi licet sit arbitraria hodie. Jdem dic de vtẽte scienter falsis. Et falsans mẽsuras tenetur lege cor. de fal. ff. de excō. cri. l. annonā circa fi. qui est pena publicationis omnium bonorum cum deportatiōe si liber est. si seru⁹ vltimum supplicium. vt. l. j. in fi. ff. de fal. Vtens vero falsis potest puniri in duplum et [sect. 12] relegari in insulam. vt. ff. de fal. l. pe.

¶ Vtrum instrumẽta cõfecta per falsum notariũ sint nulla. rñ. vt colligit pa. ĩ. c. fraternitatis de here. per Jnn. ibidem aut loquimur de instr̃is cõfectis post falsitatem commissam vel etiam ante tamen nudum dannatum sed tolleratum in officio et sic valent pretextu officij licet postea damnetur facit. l. barbarius. ff. de of. pre. Aut loquimur de instrumen tis confectus post damnationez notarij. et sic non valent vt. l. si aliquid. C. de susce. p̃po. et archa. facit tex. in. l. si quis ex argentarijs. §. fi. ff. de eden. Bar. ta men in. l. j. ff. ad. l. iu. repe. limitat verũ quando notarius fuit dãnatus ꝓpter falsitatẽ commissam in officio tabellio natus. et sic loquitur. di. l. si aliquid. secus si alꝭ fuisset damnatus de falso cõ misso ex alia causa extra officiũ tabellionatus: sicut ĩ quodã cõsilio ip̃e bar. cõsuluit pro quodam notario dãnato: qꝫ extraxerat duas chartas de libro cõ munitatis valebãt eius instrumenta: lz sit ĩ famis effectus. Et hoc verum dum **[[Fo.clxix.]v]** ĩllud officiũ non habeat in se dignitatẽ vt qꝫ est notarius prĩcipis. l. j. C. de mã. ꝑn. vel salarium de publico: vt quia est notarius in bãcho: quia tunc non vale rent alias sic.
¶ Vtrum instrumentum factnm a no **[sect. 21]** tario non damnato quod habet diuersa capꝭa sit falsum si falsitatẽ habet ĩ vno capꝭo. Rñ. Pau. vbi. s̃. quod aut falsitas ꝑ uenit exvicio notarij. et tũc aut cõcernit substãtialia instrumẽti puta qꝫ in indi ctione aut die. et tũc totũ corruit. vt no. in. c. inter de fi. instru. et ĩ auc. vt prepo. no. im pera. circa prin. Aut cõcernit sub stãtialia negocij: tũc distingue aut capꝭa sunt cõnexa: et tũc totum reprobat̃ Aut non sunt connexa sed separata. et sic solũ illud capꝭz falsum reprobatur. Et sic limitat bar. ĩ. l. si ex falsis. C. ð trãsac. qui tenet quod quando venit ex vicio notarij to tum corruit qð Jnno. etiaz tenet. Si ve ro falsitas est circa extrinseca vt qꝫ scripsit cõtrahentes esse consanguineos: vel aliquod aliud quod non facit ad negocium lz hoc sit falsum non reprobat̃ propter hoc instrumẽtũ. qꝫ hoc non est viltium notarij. Et idem dic in teste. Et idez voluit Jnno. in. d. c. fraternitas. vi de glo. in. d. l. si ex falsis.

Fama

est illese dignitatis status legibus et moribus comprobatus. l. cognitionez. §. extimatio. ff. d. va. et extraor. co. et ĩ gl. c. vestra. de cocha. cle. et muli.
De notatis in. §. scilicet de fama et an sit sufficiẽs iudiciuz ad torturã no. Bar. et Alex. et communiter omnes in. l. deminori. §. tormẽta et in. l. fi. et in. l. j. §. item cornelio. ff. de quest. not. omnino Hyppo. de marsil. sing. suo. xcvij. incip. famam sola et qualiter probatur fama et per quos testes. no. Bar. in. l. zenodo rus. ibi in contrarium est veritas. C. ad mac. et Roma. et Alex. in. le. j. ff. de no. ope. nun.
¶ Vtrum fama sit defendenda. Rñ. �means **[sect. 1]** gl. in. c. senti. xj. q. iij. quod aut sum⁹ ĩter ta les qui parati sunt imitari. et sic peccat mortaliter qui eam non defendit ꝑ posse. Et sic intellige. c. non sunt audiẽdi. c. q. et. c. nolo. xij. q. j. et de cõse. d. l. iubem⁹ Aut sumus inter tales: qui solũ parati sunt reprehẽdere non imitari. et sic sufficit nobis cõscientia nostra et non tenemur defendere. et sic intellige capitu. quid obest homini. cũ. v. sequẽ. xj. q. iij. ¶ Quod modis leditur fama. Et quo **[sect. 2]** mõ sit restituẽda. vide supra detractio. ¶ Aquibus est abstinendum propter **[sect. 3]** famam cõferandam. vide. j. Scandalum. §. iij.
¶ Famam propire est quando tota ciuitas vl **[sect. 4]** vicinavl maior pars acclamat aliquid Vel dic quod est communis locutio exveri similibus coniecturis surgẽs vt collgi tur ex no. in. c. si duo. xxxv. q. vj. et in. ca. sup̄ eo. de eo qui co. cõsan. vxo. sue. et in d. c. vestra. Vnde primo oportet quod sit ex verisimilibus coniecturis. quia alias ꝓprie non est fama quo ad iuris effectũ sed sunt vane voces populi de quo per Bar. in. l. de minore. §. tormẽta. ff. de

q̃stio. per gl. et doc. in. c. inquisitiōis. et in c. cum oporteat. de accu. et non sunt audien de vt in. c. ij. de dilectio. et tex. in. l. decurionũ filij. C. de penis. l. diuo marcho. C. ȯ ma. te. et. l. si ṗuat⁹. ff. q̇ et a qui. vnde dicit Pau. in. c. veniẽs el. j. de testi. quod te stis deponẽs de fama reddere rōnem seu cām sufficiẽtẽ sui testimonij.
¶ Secundo req̇riĩ quod sit saltẽ maior ꝑs ꝓ vt dicit pau. ĩ. c. cum in tua de spō. quod di cta paucoꝝ non infamāt. Et propterea differt fama a rumore ꝓ rumor est qñ aliq̃ ꝑs vicinie aliq̇d asserit sed fama quando maior ꝑs. vñ se hʒ ĩ plus vt dicit gl. in. d. c. suꝑ eo. Pro quo no. quod nomĩe ꝑtis fiet media ꝑs. vt ĩ. c. j. §. j. de deci. li. vj. et. ĩ. l. nomen filiaꝝ. §. portiōis. ff. ȯ. ꝟ. sig. Sʒ quando addiĩ aliq̃ tũc verificaĩ ĩ q̃li bet minima ꝑticula. ꝓ dictioaliq̃ restrĩgit. Attñ lʒ req̇raĩ maior ꝑs ad famam fa ciẽdā tamen ad ꝓbādũ sufficiũt duo testes vtno. gl. ij. q. j. §. quando el. ij. et ĩ. l. iij. ff. ȯ testi. et no. Bar. in. d. §. tormẽta. Et ɔtra ꝓba tionẽ fame admittiĩ ɔria ꝓbatio. et si se cũda est clarior offuscaĩ effectus ṗme. Et ideo eo casu quo infamia sufficeret **[Fo.clxx.r]** Et ideo eo casu quo infamia sufficeret ad torturā si ꝓbareĩ per aliā partẽ bona fama tollereĩ p̃sumptio prima. et sic ꝓbat tex. in. d. c. cum in tua et qȯ no. Bar. in l. fi. C. de questio.

Familia

quid cōprehẽdat. Rñ. Arc. de priui. lʒ. li. vj. dicit quod triplex est familia q̃dā ꝑpetua et religiosa vt religiosi. clerici et consimiles et tales gaudẽt priuilegio cōuẽtus vel collegij de sta. mo. recollẽtes. C. loca. l. milites. Aliter tenerenĩ duplici iure. cōtra. c. co gnouimus cum si. xij. q. ij. et de hac loquiĩ c. cuʒ olim de arbi. est et alia. s. q̃ non ecclesiasticos tātũ cōprehẽdit sʒ etiam laicos sicut sunt vxor filij nepotes serui fa muli q̇ in eius domo eius sumptib⁹ viuũt cōtinue. de q̃ intelligiĩ. ff. de publ. l. j. §. familie. C. ad. l. cor. de sic. l. si forte q̃ ponitur de pe. di. j. et de here. c. filij. li. vj. in fi. et de testi. c. in literis vbi de hoc. et. iij. q. v. c. j. Et de tali intelligiĩ qȯ dicitur in d. c. licet de quo vide. j. interdictum. vj. .§. iiij. est et alia familia que nec est perpetua nec mercenaria. sicut clerici et religiosi et alij ecclesiastici dicuntur de fa milia ecclesie. de quibus. xvj. q. vj. de la psis. est et alia de qua in. l. fi. C. de verb. sig. vbi nomen familia comprehendit parentes. liberos omnes. i. ꝓpinquos et substantiam et libertos etiam et patro nos. nec non et seruos. et hec significatio habet locum in fideicōmissis vt ibi pʒ. Ad propositum eorum que hic dicuntur et quid veniat appellatione familie. no. Bolo. in apostil. ad tex. in. l. j. .§. familie. in ver. tex §. familie. ff. de pu bli. verum. s̃. commis. Bart. post glo. in c. cum ita. §. fin. ff. de leg. ij. et in. l. is qui. de leg. iij.
¶ Ad q̇d tenetur p̃fa. Rñ. quod ad duo teneĩ **[sect. 1]** de p̃cepto. s. ad administrationẽ necessarioꝝ ad vitā. et ad disciplinā tam ver bo qʒ exẽplo morum vt colligitur. j. ad thimo. v. et ad ephe. iij. et not. in. §. nece. xlvij. di. aꝛ est pctm̃ mortale de sui natura nisi excuset aliqua circũstātia. puta necessitas huiusmodi. vel nisi sit famul⁹ de quo in se. iij §. dicam. vel sit cir ca ea que non sunt necessaria ad salutẽ omissio correctionis. Et sic intellige xxiij. q. iiij. duo ista. et. q. v. non putes.
¶ Sʒ nunq̇d infirmanti teneatur sub **[sect. 2]** uenire qui ex mercede locauerat oꝑas suas. Rñ. quo ad expẽsas secundum Bar. ĩ. l. si cum dotem §. sui aũt. ff. so. ma. et in. l. in re bus. ff. como. quod ad magnas expensas non tenetur qȯ limito veꝝ rōne famulat⁹. Sec⁹ si tenetur vt pauperi. quo ꝟo ad salarium Jo. an. d. Ant. Jo. de imo. et pa. ĩ c. j. de cle. egro. et cōmuniter doc. tenet q̃ non ꝓ casus cōtingẽs in ꝑsona q̃loca uit operas liberat conductorẽ a prestatione mercedis. l. si vno. §. item cum quidaʒ et qȯ ibi not. ff. loca. et qȯ no. in. l. in reb⁹ ff. como. et in gl. l. fi. §. idem iuris. el. ij. ff. ad. l. Ro. de iac. hoc tamen limita pa. vbi s̃.

quando salariũ debetur solũ rōne ꝑsone. secus si daretur rōne aliorum etiā vnde potestas qui hꝫ famulos et iudices quibus hꝫ soluere. licet ĩfirmet̃ vel moriatur. tenetur nihilomin⁹ heres et iō ipse potest petere. et debitores debēt eĩ soluere tex. est ĩ. l. pecuniam in prin. ff. de condi. ob cām. facit qd̄ no. in. l. diem functo. ff. de of. asse. Jnn. vr̄ tenere quod de beatur salarium in. c. propter sterilitatem de loca. facit. c. j. de cle. non re. libr. vj. et ibi. Ge. per illum text. dicit doctori vel famulo non debet subtrahi salariũ propter infirmitatem allegat quod habetur in spe. de cle. non re. §. postqꝫ ver. quid sit mercenarius. et istud tenet Sali. in. l. lꝫ. C. loca. et pulchre. Aug. ĩ dispu tatione. Exorta guerra. facit. l. quesitũ. ff. de re iudi. Et hoc procedit indubitā ter vbi consuetudo sic est. quia tunc de betur. quia illud videtur actum qd̄ est consuetum. l. quod si nolit. §. qui assidua. ff. de edi. edic. Sed vbi consuetudo non est tene quod non debetur nisivt dictuꝫ est et in casu speciali. vt. C. de aduo. di. iudiciorũ. l. post duos. vbi aduocato debetur salarium ex publico cōsti tutum. licet moriatur infra annuꝫ. sec⁹ esset de salario promisso a parte qꝛ non debet̃ nisi ꝑ rata temporis scd̄m Bar. in. d. l. diē functo. simiłr in. l. cum habens **[[Fo.clxx.]v]** .§. sticus. ff. de sta. li. vbi quando per seruũ nō stat quin seruiat. nihilomin⁹ libertatē legataꝫ ꝓpter hoc cōsequit̃ de quo dic vt. j. locatio. §. xv. vbi pulchre. tāgit̃ hec materia.

¶ Vtrum cum dominus non potest corrigere suā fa **[sect. 3]** miliā vel aliquē iꝑoꝛ teneat̃ iꝑꝫ expellere. Rñ. quod si nec ꝕba nec ꝕbera emendāt sꝫ subtractio necessarioꝛ seu expul sio corrigeret tenetur expellere. ar. eorum q̃ no. in. c. non omnis. v. q. v. si vero licētius peccaret expellēdo faciat qꝫtũ pōt et licet ille non se corrigat excusatur vt patet in. c. qꝫtũlibet et. c. se. xlvij. distin. ¶ Vtrum possit causa correctionis verbe **[sect. 4]** rare clericos vide. s̃. excommunicatio. v. casu. in. §. iiij.

¶ Vtrum paterfa. teneat̃ de furto fami **[sect. 5]** lie vide. s̃. domin⁹. §. iiij. et. j. obligatio. .§. pe. et vlti.

¶ Vtrum familia eꝑi gaudeat priuile **[sect. 6]** gio fori. Rñ. Pa. in. c. nullus de foro cō pe. communiter tenetur quod sic.

¶ Vtrum familia vel aliquis eorum te **[sect. 7]** neatur reuelare delictũ domini sui requisitus per obediētiā superioris. Rñ. quod nō si criminaliter vult ꝓcedere vt. iiij. q. iij. c. l. iulia. cl. ij. Si autem ciuiliter sic credo teneatur quia nulla. l. repellit̃ vt no. gl. iij. q. v. c. j. quod credo verum quando nullũ malum sibi immineret ex hoc alias se cus qꝛ non teneor cum malo meo facere bo num proximi temporale.

¶ Vtrum dño familie qui fecit iurare fa **[sect. 8]** miliaꝫ de veritate dicēda sit parendũ. Rñ. secundum Durā. aut iste dominus eũ truculen tus et probabiliter habetur ferus et sic non tenetur qꝛ illicitum fuit iuramētum. Si vero est māsuet⁹ et ꝓbabiliter credi tur quod non procedet nisi rationabiliter tũc distingue quod aut res puta asportate erant ad custodiam suam deputate et sic sicut potest ꝓsequi asportantē sic et dño reuelare. Si vero non erant deputate ad eius custodiam tunc si potest proba re tenetur dicere veritatem si vero non debet reuelare nisi tali q̇ possit ꝓdesse et non obesse et si alio modo iurauit non fuit licitum iuramētum nec obligatoriuꝫ Jdem dicit Hug. de testibus sinodalibus quod non tenetur denũciare eꝑo lꝫ iurauit nisi crimina que possunt ꝓbare. xxiij. q. iiij. quisquis alias esset ꝓditio. ij. q. j. peccauerit nisi hoc faciat secrete illi q̇ habet corrigere paternaliter. ar. xxij. q. v. hoc videtur. de hoc vide. s̃. denunciatio. §. x.

¶ Vtrum obligatus ꝓcurare aliqꝫ fami **[sect. 9]** liā vel fratres alicuius domus teneat̃ excrescē te familia vel fratrib⁹ in nume ro. Rñ. secundum pau. quod si familia vel fratres habeant numerũ determinatũ tũc non tenetur si autem indeterminatum vt sunt fratres minores

alicuius cōuēt⁹ sic tenetur. facit. c. qto de cēsi. si tamen nimis grauaretur per iudicis officium sibi ꝓpui debitur et sic patet quod quo ad cōsciētiam non tenetur.
¶ Quid si famulus cum domino non con **[sect. 10]** uenit de salario. Rñ. quod si famulus consueuit locare operas suas et dominus conducere operas ministrorum quod tene tur domino soluere vsqꝫ ad summam que alios fuisset conducturus ar. l. si non sortem. §. libertus. ff. de condi. inde. no. arch. j. q. j. sunt nōnulli quod si fuit con dictus sub mercede taxanda ad arbitriū domini sic iudicio boni viri taxabitur vt pꝫ. s̃. arbiter. §. x. quasi in fine.

Familiaris.

quis dicat̃. Rñ. secundum glo. iij. q. v. in summa quod lar ge dicuntur omnes qui cohabitant cū aliquo vt in. c. in literis de testi. et. c. insinuante de of. de. gl. in. d. c. in literis dicit familiares appellantur consanguinei colonus ascripticius mercenarius filius in potestate libert⁹. seruus et. omnes habitantes in domo. Domestici ve ro sunt quibus ratione patrie potestatis vel dominice imperari potest vide gl. in. l. presenti. §. sane. C. de his qui ad ecclesias confu. quando enim dicitur familiares domestici intelligūtur omnes qui in expēsis alicuius commensa les continue existunt etiam si aliquan do abesse pro eius negocijs gerendis contingat vt no. in. c. fi. de verbo. sign. libr. vj.
[Fo.clxxj.r] Famliaris quis dicatur et ī quo dif ferat addmestico Bal. no. ī. l. ij. C. de testi. spe. in ti. de testi. §. j. ver. item excipit̃ quod est domesticus.

Familiaritas

cum mulieribus pro hibetur ecclesiasticis xxxij. di. ĩterdixit et duobus. c. se. xxxiiij. di. quorūdam. lxxxj. di. clericus. xviij. q. ij. cognouimus de coha. cle. et mu. per totum vide. s̃. clericus. v. immo vt dicit Hiero. in. c. hospitiolum tuum. xxxij. di. non potest digne cum deo habitare q̇ feminarum accessibus delectatur. Familiaritas nimia parit contemptuꝫ de iudeis et. c. si indeos.

Fatum

qui credit mortaliter peccat. xxvj. q. vij. non obseruetis.

Fauere

peruersis idem est ac si ipse faceret. xj. q. iij. qui consentit. lxxxiij. dis. nemo et. c. seq. xxiij. q. iiij. si q̇s.

Fautor

quis dicatur vide. j. heretic⁹. .§. xxiiij.

Femina

non debet tonsurari etiam cā religionis. c. vxoratus in fi. de conue. coniu. Et intelligitur non solum de tonsura que dicitur clerica. sed etiam de rasura que fit per abscissionē capillorum vsqꝫ ad aures facit. xxx. dis. quecunqꝫ mulier et. xx. q. ij. c. j. et cle. attēdentes de sta.

regula. glo. tamen in. d. cle. videtur tenere quod consuetudo contraria excusat. et. q. c. quecunqȝ mulier intelligitur de illa que vult remanere in secu lo nolens religioni deseruire sed mundialiterviuere et placet peccat ergo mor taliter talis tonsurans se cum in. d. c. quecunqȝ mulier sit excōmunicāda qð etiam intellige nisi ex necessitate hoc faceret.
Femine apellatione quis veniat in stituto an hermofrodia? Bal. quod non in l. omnes populi. col. xj. C. ð iust. et iur. licet Ang. teneat contrarium et male insti. de ac §. j. et Alex. in. l. ij. in princ. ff. de verbo. obligatio. aut veniat appellatio ne virorum. Bald. not. quod non in. l. scripturas. ad fi. C. qui po. in pig. ha. et Bar to. in. l. j. ff. deleg.
¶ Quare femina cici⁹ pubescit. Rñ. gl. **[sect. 1]** in. l. ij. C. de his qui ve. eta. ĩ pe. ꝗ mala herba cito crescit sȝ est alia rō quā reddūt doc. ĩ. c. literas de despō. ĩpu. s. quia sexus mulieris ẽ debilior et citi⁹ deficit et ideo citi⁹ ꝑficit sicut in alijs videm⁹. ¶ Que sunt illa q̃ mulier. non potest exerce re. Rñ. multa non potest p̃dicare nec docere publice. xxxij. di. mulier. nec ɔfessiones audire nec alijs benedicere vt ĩ. c. noua de pe. et re. Jtem nec tangere sacra vasa xxiij. di. sacratas nec sacratas pallas cō tingere nec incēsum circa altaria defer re. vt ĩ. d. c. sacratas. item nec actū alicui⁹ ordinis exercere vt. ĩ. d. c. noua et in. c. tā ta de ex. p̃. et no. ĩ. c. dilecta de ma. et obe. item nec iudicis nec magistratus gere tur officiū nisi in casib⁹ de q̇b⁹ in glos. xv. q. iij. §. j. nec postulare nec procurare nisi ĩ ꝑpria cā et suoꝝ vt not. ĩ. l. femine. ff. de re. iu. et. iij. q. vij. §. tria. xv. q. iij. §. j. Jtē nec testis esse de q̊ dic vt. j. testis. §. v. nec personaliter posset trahi ad iudiciū causa ferēdi testimoniū aut alia q̃li bet causa q̃ iure non exprimit̃ contra eius voluntatē et si est religiosa non potest etiam si vult trahi ad iudiciuȝ ex quauis causa ꝑsonaliter. c. mulieres de iu. li. vj. Jtem nec viri habitu vti sub pēa anathematis. xxx. di. si qua mulier item nec accusare nisi in certis casib⁹ de q̇b⁹. xv. q. iij. §. j. in tex. et ĩ gl. item non potest se obligare seu ꝑ priā substātiā ꝑ debito viri nisi creditū sit conuersum in suā vtilitatem. vt in aut̃. vt nul. iu. §. et illud no. Jtē non debet incarcerari vel detrudi pro aliquo debito vt ibidem.

Fenus

est vsura sed differt in hoc ab vsura quia vsura est lucruȝ de capitali acceptum. fenus vero est lucrū de vsura vnde grascim⁹. est vsura suos cum quis tradit mihi nummos. Spe. lucri fenus duplex vsura vocatur quod quidem fenus improbum exercētes sunt infames. l. improbum. C. ex qui. cau. ĩfa. ix. De quo dic vt. j. Vsura quia cōmuniter vnuȝ pro altera accipitur vt in. d. l. improbum.

Ferie

dicuntur quia prestant vacatio nem ad his que fiunt in foro iu **[[Fo.clxxj.]v]** diciali et operibus seruilib⁹ quarū alique sunt ob reuerētia dei ĩtroducte vt in. c. cōquestus de ferijs et. C. e. ti. l. dies festos. Alie sunt ob reuerētiā principis vel ciuitatis vt dies natiuitatis suevel dies ṗncipij de imperio. C. eo. ti. l. oēs. alie sunt ad requiem laboris vt tēpus messium et vindemiarum de quibus in d. c. conquestus. et. ff. eo. ti. l. j.
De multiplicibus ferijs Bal. no. in l. ij. §. fi. C. de tempo. appel. et quibus possit per partes renunciari. no. Bal. in. l. a qui. de verb. sig. melius in. l. j. versi. se cundo quero ibi ferijs renunciari. et ibi Saly. in ver. querit gl. ibi ob necessitatem hominum. C. de fer.
¶ Vtrum partes possint renunciare di **[sect. 1]** ctts ferijs. Rñ. quod ṗmis et secūdis non ter tijs sic. vt ĩ. d. c. cōquestus. et. xv. q. iiij. in summa.

¶ Vtrum nullo modo possit q̇s compelli [sect. 2] ad iudiciũ in p̃fatis ferijs. Rñ. quod non ni si in casib⁹ de q̇b⁹. ff. eo. ti. l. j. et de quo ĩ c. vl. de iu. et nisi necessitas vrgeat puta quia res. erat peritura vt exẽpla habes in. l. j. ij. et. iij. ff. eo. et. l. j. ff. de dā. infe. aut pietas puta causa debilium vel misera bilium ꝑsonaꝛ. d. c. cōquestus ꝙ in ope ribus misericordie non est habẽda distĩ ctio dierum ar. lxxvj. di. vtinam. de ꝛse. di. v. nunqꝫ et summa ratio est q̃ pro reli gione facit. ff. de relig. et sum. fu. l. sunt persone.
¶ Festũ seu ferie solẽnes q̃ in honoreʒ [sect. 3] dei sunt introducte et in quib⁹. abstinẽ dum est ab oꝑib⁹ seruilibus q̃ sunt. Rñ. sunt infrascripta posita in. c. cōquestus de ferijs Natiuitas dñi. S. Stephani. S. Jo. euangeliste sanctoꝛ innocẽtiũ. S. Siluestri circũcisiodomini. Epipha nia domini. Septẽ dies dominice passionis resurrectio domini cũ. vij. dieb⁹ se. Pẽthecostes cum duobus se. Natiuitas beati Jo. baptiste sanctorũ. xij. apo stoloꝛ. s. Laurẽtij purificatio marievir. Annunciatio eius Assumptio eiusdẽ et Natiuitas ipsi⁹ dedicatio. s. Michaelis archāgeli festũ oĩm sanctoruʒ dies dominici. Omnes alij dies quos eꝑi ĩ suis diocesib⁹ cum clero et populo duxerint ce lebrādos. Jn. c. ꝓnunciandũ de conse. di. xiij. vbi p̃fate solẽnitates ponunt̃. adduntur etiam tres dies rogationũ de dicatio cuiuscũqꝫ oratorij festũ. s. Martini pōtificis et cōfessoris. Jn. c. crucis. d. nostri de conse. di. iij. ponitur festum Jnuentionis sancte crucis in cle. si do minum de reli. et ve. san. ponitur festuʒ corporis xp̃i. Adde secundum Jo. an. quem sequitur. d. Anto. et etiam Pa. in. d. c. cōquestus cum non reprobet festa quatuor do ctorum ecclesie sed in istis et omnibus alijs predictis standum est consuetudi ni secundum Ho. et Pa. in. d. c. conquestus. similiter de festo. S. Bartholomei quo ad diem. Jn quo fiat. c. Consiliuʒ de ob ser. ieiu. vnde hodie dies passionis et se ptimana resurrectiōis et dedicationis oratorij et quatuor doctorum et euangelistaꝛ non seruant̃. Sʒ limita vt vʒ intel ligamus quod ꝛsuetudo deroget p̃fatis fe stiuitatib⁹ dummodo non sit dominic⁹ dies vel eo maior sicut est festũ natiui tatis domini resurrectiōis ascẽsiōis pẽthe. et epiphanie vt in. c. licet de ferijs diciť in gl. quam sequuntur doc. vbi addit Jo. an. assumptionẽ ꝟginis gloriose ar. c. fi. de sen. ex. li. vj. quia non credo valere cōsuetudinẽ in ꝛriũ cum videant̃. quasi iuris diuini vt patet in. d. c. licet.
¶ Vtrum ꝛsuetudo possit alias a prefa [sect. 4] tis festiuitates ĩtroducere ita quod de p̃ce pto teneamur ad illa. Rñ. quod sic sicut p̃t facere aliā legẽ et quando fit. vide supra con suetudo. §. ij.
¶ Vtrum eꝑs cum clero solũ possit. indice [sect. 5] re festũ. Rñ. quod non sʒ opʒ quod faciat cum po pulo vt. s̃. patet.
¶ Festũ ĩmaculate cōceptiōis gloriose [sect. 6] ꝟginis matris dei Marie licet ecclesia romana antiquit⁹ non celebrauerit vt patet per Tho. in. iij. ꝑte. q. xxvij. et ꝑ. S. Bo. in. iij. di. iij. et per glo. de cōse. di. iij. in. c. ꝓnũciandum ꝙ eius puritas nũdum erat reuelata tamen hodie de ipsa conceptione solẽne officium et festum cum largitione indulgentiaruʒ que in festo corporis christi sunt date illis qui **[[Fo.clxxij]r]** intersunt diuinis et hoc ꝓpter multa mi racula per q̃ manifestũ est quod sine pecca to originali fuit ꝛcepta. Et ideo hodie ad euitāda scādala precipiť sub pena excōicationis late snĩe a qua non possint absolui nisi a romano pōtifice preterqꝫ in mortis articulo oĩbus cuiuscũqꝫ status gradus ordinis et cōditionis fuerĩt ne de cetero ausu temerario p̃sumāt in sermōib⁹ ad populũ seu alias qũolibet affirmare quod tenentes virginẽ esse preser uatā a peccato originali ĩ sua cōceptio ne poluat̃ labe heresisvel mortalis pec cati vel festũ eiusdẽ cōceptiōis celebrā tes neqꝫ tenere libros vel legere aut ha bere proverbis hoc cōtinentes similiqꝫ pena etiam ligant̃ qui ausi fuerint assere re quod

cōtrariā opinionē tenētes. s. qd̄ sit cōcepta ī peccato originali incurrāt heresim per mortale peccatum. hec haben tur in extraua. Sixti quarti que incipit graue nimis.
¶ Quid de istis festis sctī Antonij san **[sect. 7]** cti Nicolai sancte katherine et huiusmodi q̃ ex cōsuetudine celebrant̃ ignorat̃ tamen an ex tali cōsuetudine sint introducta q̃ ha beat vim legis p̃ceptiue. Rñ. quod non credo peccare mortaliter non seruātes nisi essent scādalū ratio q̃ non introducta vt de precepto sed ex deuotione vbi autez esset scandalū sic ibi est cōsuetudo obli gatoria ex quo tandiu est quod est prescripta et reputatur obligatoria.
¶ Quando incipit dies festus vide. s̃. **[sect. 8]** dies. in prin.
¶ A quibus est abstineñ. dieb⁹ festiuis **[sect. 9]** predictis. Rñ. quod ab oī opę seruili non solū peccati sed ēt mechanicis vt agricul tura vt d̄r in. c. lz de ferijs. ¶ Pro cuius in telligētia est notañ. secundum Ric. in. iij. dist. xxxvij. ar. iij. q. iiij. qd̄ opus seruile dicit̃ tripliciter aliqñ materiałr solū sed formaliter liberuz vt verbi gratia scribere non ꝓpter tꝑale lucrum sed ad edificationem animarū propter diuinum cultuz et huiusmodi et isiud non prohibet̃ imo concedit̃ vt pz in. d. c. cōquest⁹ vbi causa pietatis q̃ alias prohibent̃ permittunt̃ facit. l diu⁹. ff. de ferijs vbi ea q̃ faciūt ad disciplinā militarē pñt agi dieb⁹ feria tis. ¶ Scd̄o d̄r opus seruile formaliter autem solū materialiter autem liberuz est vt puta cum aduocatus cogitat de his q̃ die crastina dz proponere propter lucrum tꝑale rusticus de aratione terre et ordinatione bonum et lz ab isto abstinere debeamus in dieb⁹ festis non tamen astringtmur de p̃cepto vnde non peccat mortałr talia faciēs nisi per hoc opus excludat̃ il lavacatio quā dz cultui diuino ex neces sitate quā explicabo in se. q. q̃ fit. ¶ Ter tio d̄r opus seruile materialiteret forma liter seu finaliter de hoc est omne opus corporale ordinatū sicut ad proprium et ꝓ ximū finē ad bonum corporis tꝑale seu ad lucrum et istud est illud qd̄ prohibetur de precepto dieb⁹ festiuis vnde semper peccat mortaliter ipsum faciēs nisi excuset̃ ꝓpter istoꝛ. iiij. vnū secundum F. de ma. in tracta. de. x. preceptis. ¶ Primū operis modicitas seu paucitas que non impedit spūslibertatē. ¶ Scd̄z necessitas operis q̃ non possit p̃ueniri cōmode nec differri vt decoctū ciboꝛ pro illo dievel necessitas coactionis quā faciūt domini alī ter eoꝛ bona prescriberent. facit. c. lz de ferijs. ¶ Tertiū cordis pietas. vt in. c. conq̃stus de fer. vt. s̃. dictū est. ¶ Quartum publica vtilitas. vt pote pro pace et concordia ꝓ ponte et huiusmodi q̃ etiam sunt pia. quodlibet enim istoꝛ excusat quod non sit mortale saltē laborare in dieb⁹ festiuis. Ex quibus patet quid tenendum sit de multis questionibus que reducunt̃ ad infrascriptas questiones. xxiiij.
¶ Prīa de mulierib⁹ que aliq̃ pūcta po **[sect. 10]** nūt vel scopāt domū vel de illo q̇ vēdit vnā solā rē vel q̇ putat ramū facit coq̇nam itinerat modicū et huiusmodi quod non peccāt mortałr ꝓpter modicitatē opis. rō q̃ ꝟz S. Bo. in. iij. dist. xxxvij. suꝑ literā et cōiter theolo. rō ꝓhibitiōis operū est vtva cemus deo et q̃ ista modica non īpediūt vacationē p̃dictā lz aliquałr minuant ideo non est pctm̄ mortale talia facere: ni si quis talibus per notabile tp̃s occuparetur vel vsqꝫ ad vltimam defatigationē qd̄ quidem arbitrio boniviri relin- **[[Fo.clxxij.]v]** quēdū est vt attēdat si rō legis euacuat̃ vel nō: sed solū minuat̃. faciūt ad hec q̃ no. in. c. intelligētia. de ver. sig.
¶ Secūda de carnificibus qui per nota **[sect. 11]** bile tēpus occupantur q̃ si faciūt propter necessitatē quaz nec preuenire pñt puta q̃ estas est vel sunt plura festa excusantur alias non.
¶ Tertia de taber narijs q̇ si faciūt pro **[sect. 12]** pter necessttatē excusant̃ sec⁹ si ad ebrietatē ad ludum et huiusmodi et idem dic de hospitibus.
¶ Quarta de his qui panē herbas fru **[sect. 13]** ctus et huiusmodi vendunt q̃ si faciūt pro necessitate diei festi excusant̃ alias non sicut q̇ vendunt multa q̃ sunt soluz ad gulositatē nisi essent modicitas detractionis sicut est in his qui vendunt candelas et canistria inzucherata et

huiusmodi in quibus non opꝫ facere p̃cia sed quilibet scit quod tantum hꝫ soluere et sic sol uit et accipit pro quo soluit sine alio strepitu quia in modico distrahitur.
¶ Quinta de medicis minutorib⁹ aro **[sect. 14]** matarijs et huiusmodi de quo dic qd̃ lꝫ quia medicinalia sunt necessaria.
¶ Sexta de cursoribus et mulionibus **[sect. 15]** qui sine necessitate magna differre nō possunt et alijs viatoribus et cōductoribus rerum et dic quod excusantur. Jtineratio tamen non sic stricte prohibetur ꝓ potest quis etiam itinerando intendere deo et ideo nisi sit vsqꝫ ad vltimam fatigationẽ non credo sit prohibita vel cuꝫ omissione diuinorum.
¶ Septima de ferratorib⁹ equoꝝ dic ꝗ **[sect. 16]** excusant̃ ꝓ sicut illi necesse habet ambulare sic istis lꝫ principaliter ꝑpter ne cessitatem eorũ quibus seruiunt ꝗuis lucrum habeant.
¶ Octaua de faciẽtibus vitros simili **[sect. 17]** ter de tinctoribus et coctoribus laterum qui dicunt fornasarij et huiusmodi qui sine magno dāno desistere non possunt dic quod licet.
¶ Nona de molẽdinis siue cum iumẽtis **[sect. 18]** sine ad aquā vel ad vẽtũ dic quod si faciũt propter necessitatẽ illoꝝ quibus ĩseruiũt excusant̃ ꝗuis etiam posset dici quod molẽdina ad aquā et vẽtũ non sint ꝑhibita la borare cum ex modico ope hoĩs exerceri possit non vident̃ euacuare rationẽ hu ius precepti meli⁹ tamen est abstinere et securius nisi necessitas requirat.
¶ Decima de rusticis q̇ compelluntur **[sect. 19]** a dñis laborare dic qd̃ si iusto metu faciunt est necessitas q̃ excusat alias nō. Jdẽ dic de famłis filijsfa. vxore et hmōi. ¶ Vndecima de conducẽtibus labora **[sect. 20]** tores in festis et exigũt debita a suis de bitoribus. Dic qd̃ si alijs diebus non inueniũt excusant̃ duminodo diuina non dimittant.
¶ Duodecima de euntib⁹ ad mercata **[sect. 21]** vel nundinas dic quod si auditis diuinis ꝑpter necessitatẽ faciũt puta ꝓ non alio loco vel tpe talia possent vẽdere vel eme re ꝑ bono cōitatis aut vt ex lucro prouideāt sibi et sue familie vel vt dẽt pauperib⁹ secundum Pe. de pa. in. iiij. ex quo prelati sciũt et tollerāt excusant̃ a mortali nisi forte a prelatis locoꝝ esset ĩterdicta intelligo verum in festis minorib⁹ dñica ꝓ talis tollerātia prelatoꝝ videtur derogare illi festo. sec⁹ in maiorib⁹ ꝓ non credo liceat nisi pro necessitate vel pietate so lũ ꝗ uis p̃lati non interdicāt ꝓ tũc locũ hꝫ illud multa per patiẽtiā tollerant̃ et c. Fide ma. in tractatu. x. p̃ceptoꝝ tꝫ quod so lũ est pcim̃ mortale. Primo si dimittat missam. Secundo si ep̃s precepit ne fiāt. Addo et tertiũ quando sosum fit ex lucri cupiditate. c. j. de ferijs.
¶ Tertiadecima de bellatoribus dic ꝗ **[sect. 22]** propter necessitatem licet.
¶ Quartadecima de habentibus sege **[sect. 23]** tes vel fenũ in agro propter inũdantiā aquarum et huiusmodi dic qd̃ licet colligere. ¶ Quintadecĩa de hñte domũ q̇ ruinā **[sect. 24]** minat̃ dic quod ꝑp necessitatẽ reparare lꝫ. ¶ Sextadecima de doct. q̇ vt expediat **[sect. 25]** illũ q̇ de longe venit facit ɔsiliũ dic quod lꝫ. ¶ Decimaseptima de venatorib⁹. Rñ. **[sect. 26]** ꝗ non licet ꝓ si non licet in quadragesima et diebus ieiunioꝝ secundum gl. in. c. q̇ venatoribus. lxxxv. dist. ꝗtominus in die festo non credo tamen peccẽt mortaliter qui dieb⁹ festiuis ipsis ĩtẽdũt nisi id faciũt **[Fo.clxxiij.r]** causa lucri principaliter vel dimissis di uinis.
¶ Decim aoctaua de citharistis et alijs **[sect. 27]** senatorib⁹. Rñ. si ad laudẽ dei et sanctorum pulsant vel propter recreationem alicuius et huiusmodi pia vel necessaria excu santur si principaliter ꝑpter hoc faciũt licet secũdario propter lucrum secus si ꝑ pter causam non piam vel necessariāvel propter lucrum principaliter ꝓ non excusantur nisi sicut alij ex quatuor p̃dictis. ¶ Decimanona de laborātibus agros **[sect. 28]** pauperũ vel reficiẽtib⁹ domos eoꝝ vel laborātib⁹ circa edificationẽ ecclesiaꝝ aut monasterioꝝ et huiusmodi dic lꝫ si fiat ꝑpter pietatẽ et deum non propter carnalesꝫ amorẽ vel spẽ remuneratiōis future ꝓ opera pietatis et misericordie non debẽt cessare diebus festiuis. d. c. conquestus. ¶ Vigesimo de studẽtibus

dic quod si stu **[sect. 29]** diũ fit prĩcipaliter ad illuminationẽ ꝑprij intellectus et alioꝝ licet ɔñr veniat lucrum non erit pctm̃ vt iʒ pa. in. c. j. de fe. ar. c. cum ex eo. de elec. li. vj. ꝙ studiũ tale est ꝑpter publicaʒ vtilitatẽ maxime in theologia et iure canonico studere autẽ principaliter propter lucrum non licet. ¶ Vigesimaprima de scolarib⁹ legenti **[sect. 30]** bus in diebus festiuis poti⁹ vt doceant̃ ꝗ doceāt et assuefaciāt se. dic quod lʒ scd̃m pa. vbi. s̃. dũmodo principaliter non faciant propter lucrum sed si in cõsequẽtiā non nocet ar. l. j. ff. de aut̃. tu. et ĩ. l. rogasti .§. j. ff. si cer. pe. et in. c. q̇d ꝑderit. lxj. dist. ¶ Vigesimasecũda de scriptiõib⁹. Rñ. **[sect. 31]** qd̃ scolarib⁹ lectiões seu recollectas no tare scribere. vel sermones aut legendo libros corrigere non est illicitũ dũmodo non nimis intendāt huiusmodi sicut de quinterno ad quinternũ scribũt vel non faciāt causa lucri habẽdi et de pictoribus q̇ dieb⁹ festiuis vt addiscāt stāt in eccle sijs ad designandũ scribere tamen spũalia et ꝑpter spũalem causam non est illicitũ etiam in ꝗtitate. d. c. conquestus.
¶ Vigesimatertia de laborātibus circa **[sect. 32]** pōtes reficiẽdos viam aptandā portus reparādos dic quod lʒ dũmō non ꝑpter lucrũ prĩcipaliter ꝙ publica vtilitas sub nomine pietatis comprehenditur.
¶ Vigesimaquarta de facientibus ser **[sect. 33]** ta et alias vanitates dic quod non licet eo q̨ nulla publica vtilitas inest.
¶ Sed si q̃ras ꝑ ꝗta necessitate predi **[sect. 34]** cta liceant. Rñ. quod lʒ quidā in. c. lʒ de fe. dixerint licere ꝑ necessitate vite substẽtande solũ tamen hoc non credo verum cum p̃fatũ. c. lʒ. qd̃ loquit̃ de allectib⁹ q̇ non sunt necessaria ad vitam ꝙ sine ipsis viuere possum⁹ sit contra eos. et xp̃s in Mat. xij. c. cuius vestrũ bos vel asin⁹ cadat in so ueā non extrahet illũ et c. ꝑpterea dd̃ʒ �froʒ Tho. scd̃a scd̃e. quod non solũ ꝑ necessitate ꝑuisionis q̇ ꝑtinet ad cõseruandũ ꝑsonam suā vel alioꝝ et rerum sed etiam ad qd̃cũ ꝗ dānũ vitandũ et satis confirmat̃ hoc dictũ per. l. j. ij. et. iij. ff. de ferijs et meli⁹. xv. q. iiij. in summa et qd̃ no. in. d. c. conquest⁹. Jtẽ etiam necessitas excusat qua laborat̃ pro acquirẽdo aliqua vtili qd̃ alio tꝑe nullo modo haberi posset sicut patet in. d. c. licet vbi piscari allectia cō ceditur ꝙ alio tꝑe non possent haberi. Et idem de quocũqꝗ simili. Ratio est quia non est tam arcta obseruatio dñice quo ad opera sicut fuit sabbati et lʒ ille q̇ laborat habeat lucrum tamen si principaꝗr fuit ꝑ pter necessitatẽ illoꝝ ꝑ q̇b⁹ laborat excusat̃ sicut si illi laborarent excusarent̃. ¶ No. tamen quod ad hoc vt necessitas vel pie **[sect. 35]** tas excusent p̃fatos omnes oportet quod non dimittāt diuina illa q̇b⁹ necessario est insistẽdũ dieb⁹ festiuis nisi forte eẽt tāta necessitas quod arbitrio boni viri excusarent̃. itezʒ scd̃o quando inest necessitas pro acquirẽdo aliquo vtili requirit̃ dispen satio si potest haberi commode et ab ep̃o si potest vel a ꝑprio sacerdote si ep̃m cōmode adire non pōt. item tertio quod si prouenit aliqd̃ lucꝝ ex ɔñtia lʒ principaliter fiat propter necessitatẽ alioꝝ quod faciat aliq̃s eleemosynas in recōpẽsationẽ hoc not. in. d. c. lʒ ꝗuis non credā istũ secun dum esse necessartũ securum tamen est.
¶ Vtꝝ op⁹ mortalis pctĩ sit ɔistud p̃ce **[sect. 36]** ptũ sabbata sanctifices. Rñ. secundum Nic. de lira suꝑ exo. xx. quod sic cum sit op⁹ totaliter seruile vñ e.ũt duo pctā mortalia. scʒ ꝙ **[[Fo.clxxiij.]v]** fornicat⁹ est et ꝙ opus seruile fecit in fe stis et hoc verum secundum alex. in. iij. par. super tra. de isto p̃cepto rōne reatus sed rōne actus non erit nisi vnũ solũ et sic erit circunstantia cadẽs sub speciali ꝑhibitio ne et ideo necessario confitẽda pcm̃ aũt veniale non rũpit festũ �froʒ S. Tho. vbi s̃. arti. iiij.
¶ Vtrum citatio facta ad diẽ feriatā tene **[sect. 37]** at. Rñ. gl. ĩ. c. vl. xv. q. iiij. quod si citat vt rñ deat die feriato est nulla ipso iure. ff. de ferijs. l. j. et siocũ liq̃at quod est nulla non tenet̃ cōparere sec⁹ si eẽt dubium an teneat citatio vel ne. ꝙ dʒ ire ad allegādũ priuilegiũ ferie. iij.

q. ij. si eps et ibi gl. si aũt citet non ad rndẽdũ sꝫ vt cōpareat die fe riato bñ tꝫ citatio. vt. ff. de ad. l. mi. §. lx. ¶ Vtrum causa agitata in die feriato te **[sect. 38]** neat. Rñ. qd̃ non etiam si de cōsensu partiũ processerit intelligo de ferijs ob reuerẽtiā dei statutis propterea omnis ꝓcessus iudictalis dꝫ cessare de precepto vt in c. j. de feř. nisi necessitas vel pietas alid̃ req̇rat vt not. xv. q. iiij. in summa. et in d. c. conquestus.
¶ Vtrum actus q̇ pertinẽt ad voluntariā **[sect. 39]** iurisdictionẽ vt emācipare ꝯctus inire iusticiā facere scribere instr̃a cōficere et huiusmodi valeāt ĩ dieb⁹ p̃dictis. Rñ. pa. ĩ. d. c. conq̃stus qd̃ sic vt videtur exp̃ssum in. l. act⁹. C. de ferijs lꝫ peccẽt mortaliter faciẽtes nisi excusent̃ propter aliquod de quatuor de quibus. s̃. dictum est. §. lx.
¶ Quibus est insistendũ in prefatis fe **[sect. 40]** stinitatib⁹. Rñ. dicit tex. in. c. ieiunia. de cōse. di. iij. die autem dñica nihil aliud agẽ dum est nisi deo vocandũ nulla oꝓationi die illa sancta agat̃ nisi tamen hymnis et psalmis et canticis spiritualib⁹ dies illa transigat̃ hoc ibi. Et licet talibus sit insistendum tamen non de precepto nisi. v. ¶ Primuꝫ vt conterat̃ vel saltẽ atterat̃ **[sect. 41]** de peccato mortali cōmisso in quo iterũ est et hoc probatur quia de precepto tenemur vacare deo ĩ aliqua hora diei fe sti secundum oẽssed hoc facere non potest q̇ est in mortali nisi de eo conteratur vel atteratur ꝓpterea dicitur leui. xxiij. sabbatũ re q̇etionis est affligetisqꝫ aĩas vestras et iterũ aĩa q̃ non fuerit afflicta die hac peribit quod hoc fit de p̃cepto in eo q̇ se eẽ in pctō mortali recognoscit hẽo ꝓ indu bitato per ea q̃ dixi. s̃. cōtritio §. v. sꝫ de eo q̇ non aduertit nec recogitat ẽ magis du biũ sed credo potius eũ teneri saltẽ generaliter in asiqua hora dolere et eẽ ma le contẽtũ de pctĩs oĩbus saltẽ ĩ genere aliter non video qũo excuset̃ a mortali ꝓpterea in missa p̃mittit̃ cōfessio vt sit admonitio ad hoc faciũt q̃ dicā. j. Mora. §. j. et obligatio. §. viij.
¶ Scd̃m vt audiat missam integrā de **[sect. 42]** conse. dist. j. omnes fideles et. c. missas dicit tamen Ric. in quolibet. j. q. xix. qd̃ si ex vero contẽptu omittat̃ vel interpetratiuo est mortale. Et vocat contẽptũ interpreta tiuum quando sine aliqua legitima cā ad nō audienduꝫ missam in festis assuefacit. Voco ego legitimā causaꝫ corporalẽ in firmitatem habere pueros tenellos vel infirmos consuetudinẽ patrie q̃ habet vt mortuo aliquo non egrediant̃ per tp̃s siłr ne puelle nobiles ducāt̃ ad missam dũmodo non ducant̃ correas et spectacu la alias non excusant̃ castellani et siłes vel timor inimicoꝝ vel aliq̇d aliud qd̃ secundum rectũ iudiciũ legitima excusatio de beat appellari si autem omittit ex aliqua passione animi vel pigritia vel non causa rationabili si tamen ad hoc non est assuet⁹ est veniale pctm̃ si vero ex legitima cā erit nullũ pcm̃. Et quod dico de tota dic de parte notabili sec⁹ de modica puta introitu et huiusmodi qꝛ tex. vult vt totāvsqꝫ ad bñdictionẽ inclusiue audiat in. d. c. mis sas item dicit Arch. in. d. c. omnes fideles ſm Hug. quod istud p̃ceptũ non remouet quin causa necessitatis vel honestatis seu ex causa min⁹ iusta non possit ante finẽ mis se q̇s discedere sine hac pena qd̃ limita nisi ducat in cōsuetudinẽ. Jdẽ dic si nō audit sacerdotẽ eā dicentẽ quod excusant̃ quando cōmodeaudire non possunt dũmodo existāt ibi presentialiter. Jdẽ dic quod excusant̃ seculares q̇ nesciũt discernere in ter missam de officio vel vonuam si audiunt votiuā in die festo sed non sacer dotes publice eas dicentes et etiam se- **[Fo.clxxiiij.r]** culares qui hoc sciũt discernere nisi au diāt illam de officio de q̊ habes. j. missa. .§. xxxiij. Si autem audit̃ in parochia vel alibi an sufficiat vide. j. missa. §. lix.
¶ Tertiũ est vt in oro̊ne ꝑsistat. Nam cũ **[sect. 43]** oro̊ sit de p̃cepto vt. j. Oratio vr̃ quod dies festus sit tẽpus determinatuꝫ et hoc est indubitatũ quod hō tenetur in aliqua hora orare vñ si stat ad missam illud sufficit nisi volũtarie alijs intendat quia tunc non sufficeret cum sit vacandũ deo in aliqua hora saltẽ de necessitate secundum oẽs.

¶ Quartũ est vt audiat p̃dicationem si [sect. 44] qui p̃dicet qd̃ verum intelligo de illis q̇ nesciunt necessaria ad salutẽ et secundum distinctionẽ quā supra posui de missa. §. xlij. alios autem non credo teneri nisi rōne scādali. Et. c. sacerdotes. d̃ ꝯse. di. j. ĩtelligo d̃ eo q̇ egrediĩ ex ꝯtẽptu vel cum scāda lo alioꝝ quod tunc peccat mortalr et venit excōmunicandus vt ibi dicitur alias nō. ¶ Sz q̃ro qd̃ magis est p̃eligẽdũ in fe [sect. 45] sto an auditio misse an p̃dicationis cũ vtrũq; non potest audiri. Rñ. quod auditio p̃dicationis qꝛ ratio legis in hoc magis militat vt pz intuẽti iura de ꝯsecratiōe dist. j. in. c. omnes fideles et. c. sacerdote et. c. eps nullũ q̃ magis rōne audiẽdi scripturas scās et ꝓbũ dei p̃cipiũt missam audiri. q; alia rōne facit ad hoc. j. q. j. c. interrogo vos.
¶ Vtrum audiẽs missaz dicẽdo suas ora [sect. 46] tiones satisfaciat. Rñ. quod non lz non credā quod peccet mortalr quando ex deuotione facit sz meli⁹ esset omittere nisi quando sacerdos dicit secretas. aduerte tamen quod non excusarẽ a mortali illuz q̇ diceret aliqua ad que tenetur puta officiũ quando d̃r missa et est de p̃cepto vt audiat̃. arg. c. ex literris de proba. cum ibi no. in ver. vices duorũ secus si missa esset de cōsilio audienda.
¶ Quintũ ad qd̃ tenentur omnes secundum ali [sect. 47] quos in dieb⁹ festiis est oblatio quāq̇libet tenetur facere in predictis festis de quo dic vt. j. oblatio. §. j.
¶ Sunt et alie ferie q̃ canonice dicũtur [sect. 48] s. ij. iiij. et. vj. de quibus in. c. de illis. vj. q. iij. in quibus carnes non debem⁹ comedere sz hodie cōsilium est secundum Hosti. et Jnno. nisi. vj. feria vt in. c. ieiunia. de cōse. di. iij. et addiĩ dies sabbati de quo in. c. j. sabbato de conse. di. iij. et dist. v. in. c. qꝛ dies. dicitur in sabbato debet a carnib⁹ abstinere qui ꝑticeps religionis xp̃iane desiderat esse nisi festũ. s. natiuitatis vel infirmitas ĩpediat hec ibi. Sz hoc est p̃ceptũ vbi cōsuetudo est vt in. c. cōsilium de obserua. ie. Vbi autem cōsuetudo non est quod non comedātur carnes in sabbato consiliũ est scd̃m glo. in. d. c. qꝛ dies. de conse conse. distin. v.
¶ Sed si natiuitas domini veniat in. vj. fe [sect. 49] ria vel sabbato nũq̇d carnib⁹ vti possu mus. Rñ. quod sic nisi q̇s se vota vel regula ri obseruātia astrinxit ad non comendẽdum vt in. c. fi. de obseruan. ieiu.

Feudum

est beneficium quod ex beni uolentia conceditur alicui ita quod proprietas rei immobilis benefi ciare penes dantem remaneat. Vsufructus autem illius rei ita ad recipientez transeat vt ad eum heredesq; suos masculos et feminas si de hoc nominatim est dictum in perpetuum pertineat ad hoc vt ille siue sui heredes fideliter do mino seruiant siue illud seruitium sit nominatim expressum quale debeat eẽ siue non tex. est in. c. j. §. fi. sub Rubri. in qui. cau. feu. amit. in lib. de consue. feu. Vnde no. quod si feudũ dat̃ vt ex eo p̃stat seruitium reale non est proprie feduz sed ꝯctus innominatus secundum Cy. in aut̃. ĩgressi. C. de sa san. ec. et exẽplificat bal. in p̃fato li. in Rubrica de pace constan. in ver. libellorũ. vbi dicit quod in quibusdam partib⁹ lombardie pro feudis ecclesie soluitur par caponum vel spatula porci et huiusmodi secundum cum equiparat̃ emphiteosi. Similiter si esset emptũ non habet naturaz feudi secundum bal. vbi. s̃. de feu. da. c. j. et in. l. qui se. C. vnde li. Sz quando ponit̃ onus personale vt ire ad parlamẽtum Regis vel exercitiũ vel caualcatā et huiusmodi tunc proprie est feduz et regu latur lege feudorum.
De notitia de q̊ ĩ hoc. §. et. quod req̇rat q̃tuor. s. naturam aptitudinẽ actũ et ꝯsue tudinẽ no. Bal. ĩ. l. q̊tiẽs. C. d̃ suis et legi. **[[Fo.clxxiiij.]v]** et est de gratia ideo faciliciter reuocat̃: vt per Bal. in p̃lu. feu. et Alex. in. l. si mihi et titio. ff. de verbo. obli.

¶ Quotuplex est feudũ. Rñ. bal. in ꝓlo [sect. 1] go p̃fati li. supꝗ prin. quod multiplex. Aliud regale. Aliud non regale. Jtẽ aliud simplex. aliud cōditionatũ. i. non sub condi tione datũ sed sub qualificatione: vt cũ cōcediť feudũ habitationis. Jtẽ aliud antiquũ seu paternũ. s. qð fuit illius qui fuit cōis parẽs agnationis. Aliud nouum. Jtẽ alið pr̃nũ cuius natura aspicit tamen masculos descẽdẽtes vsqꝫ ad quartũ gradũ et non plᵒ sꝛ si addiť et antiquũ extẽdiť vltra vt no. bal. de suc. feu. §. hoc quoqꝫ in fi. Aliud maternũ: cuius natura aspicit pr̃o masculos. deinde feminas. Jteꝛ aliud habẽs ꝓpriã naturam feudi. Aliud impropriã. Jtẽ aliud reale quod transit ad heredẽ. Aliud ꝑsonale qð solũ ad vitam alicuius cōcediť. Jtem aliud ligiuꝛ vbi iurať fidelitas ꝯ oẽm hoĩeꝛ. Aliud non ligiũ ĩ quo prior dominus excipiť. Jtẽ aliud francum. s. a seruitijs et operi bus exhibẽdis. Aliud naꝛ francũ. Jteꝛ aliud annale et est feudũ guardie et Castaldi et pro mercede alicuiᵒ rei. castaldus est is cui res domini gubernanda mãdatur. vt in. l. iubemus. C. de sa. san. ecc. Aliud non annale. Jteꝛ aliud nobile q̃ nobilitat possessorem Aliud burgẽse. s. qð non nobilitat. Jtem aliud ecclesiasticũ. et hoc triplex. ¶ Primuꝛ quod datur ecclesie. ¶ Scðm qð recipitur ab eadẽ. ¶ Tertium qð datur vel recipitur a cle rico Aliud sacramentale. Et quando quis in uestitur de ducatu dicitur dux. de comitatu comes. de marchionatu marchio. qui autem est a principe inuestitus vel a ptãte: de aliqua plebe dicitur capitaneus. Qui auteꝛ a capitaneis antiquo iure ðr valuasor. Qui autem a maioribus valuasoribus sunt inuestiti dicuntur valuasini. s. minores valuasores hec dicit bal. in. ca. quis dicatur dux: marchio in princ. in lib. de consue. feu.

¶ Quis potest feudũ dare. Rñ. bal. de his [sect. 2] qui feu. da. pos. §. abbatissa. quod quilibet tam masculᵒ quã femina tam nobilis qꝫ rusticᵒ: dũmodo habeat legitimã suoꝝ bonorum administrationeꝛ. vt in. c. j. §. noui per quos fi. inue. Host. tꝛ quod etiam potest minor. xiiij. an. si feudum sit vetus si vero sit nouum oportet quod sit pubes et iurauerit non contrauenire.

¶ Vtrum p̃latᵒ possit rẽ ecclie ĩ feudare si [sect. 3] sine alia solẽnitate vel licẽtia. Rñ. quod sic antiquũ. qꝫuis sit reuersum ad ecclam etiam non obstãte iuramẽto qð faciũt p̃lati de non alienãdo cum modificatiõe tñ de qua. s̃. emphiteosis. §. xxj. ð nouo au tem non potest. vt in. c. fi. de feu.

¶ Quis potest inuestiri. Rñ. secundum Ho. quod q̇li [sect. 4] bet etiam seruus. dũmodo sciente domino faciat. Et tam per se quã per procuratorem potest quilibet inuestiri.

¶ Quot modis req̇riť feudũ. Rñ ho. q̃ [sect. 5] quatuor modis. ¶ Pr̃o per inuestiturã dãdo sibi possessionẽ corꝑalẽ. ¶ Secun do per aliqð eq̇ualens inuestiture sicut cum dominus dicit. vade in possessioneꝛ talis fundi et tene ꝓ feudo. ¶ Tertio per p̃scriptionẽ. vt si. xxx. annis tenuit feudum et dño seruiuit: licet inuestitus non fuerit. ¶ Quarto per successionem.

¶ Quis succedet ĩ feudo. Rñ. bal. ð his [sect. 6] q̇ feu. da. pos §. et qꝛ quod hec raꝑiť tale captm. Fideli absqꝫ liberis ex se descẽden tibus et in feudũ succedẽtibᵒ si q̇dẽ feu dum fuit cōis parẽtis fratres defuncti cũ filijs p̃mortuoꝝ fratrũ ĩ stirpẽ succedãt his ꝟo non extãtibᵒ ad agnatos ꝓximio res id volumus ꝑtinere et si q̇dẽ in pari gradu sunt ꝑiter admittunť si ꝟo ex vno ẽ vnᵒ: et ex alio płes non ĩ stirpẽ sꝛ ĩ capita succedere debere ordinamus hic ibi. ¶ Vtrum femina succedat. Rñ. bal. in. d. [sect. 7] .§. et quia dicit gl. hic quod non nisi in tribᵒ casibus. ¶ Primo quando nominata est inuestitura. ¶ Secundo quando feudũ redemit a dño. ¶ Tertio quando domi nus ei dedit ꝓpter seruitium patris in q̇bus casibᵒ ab aliquo ex parẽtibᵒ non est ĩquietãda. vt in. c. si q̇s sine filio ma sculo quẽad. feud. ad fi. ꝑ. ¶ Adde quar tũ si feudũ sit datũ ad nullũ seruitiũ: qꝛ non extantibus masculis succedet semina secundum

bald. in. d. §. et q̃. ¶ Quintum qñ **[Fo.clxxv.r]** feudũ erat quesitũ iure emptionis ꝓm Odo. in sum. sua potiꝰ ex natura cõtractus q̃ feudi.
¶ Vtrum ꝛcesso feudo ticio ꝑ se et descen **[sect. 8]** dẽtibꝰ filijs masculis et feminis filiabꝰ filia simul cum masculo sup̃stite admittã tur. Rñ. bald. in Rubr. eꝑm vel ab. aut feu. da. non pos. §. cum etiam quod non sz̃ mascul9 solũ: q̃ natura feudi ẽ vt p̃ferat̃ mascu lus. Et si postea filiꝰ decedit sine filio non admittereẽ femina soror premortui fratris q̃ semel exclusa fuit per masculũ. et iõ reuertiẽ ad dñm. Qd̃ verum est ĩ feudo simplici et recto. Secꝰ in feudo cõcesso ad certum seruitium qd̃ femina posset ex plicare per se vel per aliũ q̃ tunc admitteẽ cum masculo simul. ff. de vsufr. accre. l. si q̃s ticio. et. l. si mulier. secundum Ja. de bel. q̃ di cit quod fuit in facto in regno apulie. Ex q̃ infert Bal. quod statutũ excludẽs feminam extãte masculo semel exclusam non ampliꝰ succedere nisi vt fratri hz̃ succe dere. non vt patri mortuo sine masculo. ¶ Vtrum clericꝰ succedat in feudo. Rñ. vt **[sect. 9]** colligo ex diuersitate opi. ꝑ cõcordia q̃ aut feudũ erat sibi apertũ. et tunc si pro moueat̃ ad sacros ordines sic renũciare vr̃: q̃ trãsit ad statũ incõpatibilẽ facit. c. d mł̃ta. de p̃bẽ. et cle. gr̃a d rescrip. Nec poterit isto casu seruire per substitu tũ. nisi esset feudũ ex quo p̃stareẽ soluz̃ seruitiũ reale. qd̃ non est ꝑprie fendũ vel feudũ ex q̃ p̃stareẽ seruitiũqd̃ non repugnat eius ordini: q̃ tũc succedet eo quod ꝑ clericatũ non perdunẽ iura successionis xij. q. iij. c. j. cum si. Si ꝯo ꝑmoueẽ solum ad minores ordines succedet q̃ potest seruire per substitutũ vt vult gl. in. c. j. de bene. fe. Aut feudũ non erat sibi apertũ: puta q̃ erant tres fratres et primogenitꝰ possidebat feudũ et ip̃e erat vltimus q̃ effectꝰ ẽ cardinalis. Postea mortui sũt alij fratres sine herede: et tũc succedit. q̃ non potest dici: quod habuerit aĩm renũciã di. nec etiam facultatẽ. et tũc de equitate iuris admitteẽ quod possit seruire per substi tutũ: lz̃ secꝰ de iurisrigore nisi tale esset seruitiũ qd̃ de sui natura posset per quẽlibet explicari: q̃ tũc etiam de iuris rigore succedit. ar. l. cõtinuꝰ. §. si ab eo. ff. de ver bo. ob. Et hec est determinatio Bal. in l. quisquis. C. de epis. et cle.
¶ Quid si efficiẽ religiosus q̃s succedet **[sect. 10]** Rñ. Odo. et Old. ĩ aut. ĩgressi. C. de sac. san. ecc. quod trãsit ad monasteriũ eo modo quo erat penes ingressum. l. si quis presbyter. C. de epis. et cle. Jnno. in. c. in pñ tia de ꝑba. limitat ve⁊ si seruitium ad qd̃ tenetur potest p̃stari ab eccl̃ia ał̃s ad dñm reuerteẽ. C. de ca. tol. l. vnica. §. ne aũt. Albri. in. d. auẽ. tz̃ quod secundum ius ꝛsuetu dinis feudo⁊ reuertiẽ ad dñm ĩdistincte. vt est casus. si de feu. cõtro. fue. c. q̃ clericus. et de va. mil. qui be. ar. de. c. j.
¶ Sz̃ q̃d si pater obtinuit pro se et suis **[sect. 11]** heredibꝰ et successoribus quibuscunq̃ trãsibit ne ad extraneũ vel legatariuz̃: vel clericũ. Rñ. Bal. in. l. j. ff. dere. di. et se quitur Ludo. de roma. in. l. id tempus. .§. j. ff. de vsuca. quod sic sz̃ ipse Bal. in. c. j. §. donare tit. qualiter olim feu. po. ali. corrigit se et dicit quod dictio quibuscũq̃ intelligitur de succedẽtibus ab itestato. ar. l. si quãdo. C. de inoffi. testa. Vnde dic quod non veniet extraneus. Ratio quia res non dz̃ regulari secundum naturam contractus sz̃ cõtractꝰ ip̃e secundum naturam rei de ducte in eo. vt. l. stipulatio ista. §. q̃sitũ. ff. de ꝯb. oblig. vbi lz̃ stipulatio sit trãsmissibilis in heredẽ de sui natura. vt ĩ l. veteris. C. de cõtrahẽ. stipu. tamen non transmittitur quando res in ea deducta non ẽ transmissibilis. vt est videre in feudo nec legatariꝰ ẽt veniet nec clericus. Et sic dictio quibuscnnq̃ restringitur per no. in. l. j. C. de sa. san. ec. et per Jo. de are. in. l. j. §. item nũciatio. ff. de no. op. nun. limita tamen de clerico secundum quod dixi. s̃. in. q. ix.
¶ Sz̃ nũquid succedet frater vel filius **[sect. 12]** fratris quando q̃s fuit de nouo bñficio ĩuestitꝰ si decedit sine liberis. Rñ. quod non sz̃ ad dñm reuerteẽ. vt in ti. de natura suc. feu. Et qd̃ dictum est. s̃. quod deficiẽtibus filijs veniunt agnati ĩtelligitur de feu do acquisito ab

antiquo. i. ab eo q̇ fuit communis parẽs totius cognationis. ¶ Vtrum vasall⁹ possit vni ex filijs pre [sect. 13] -[[Fo.clxxv.]v]legare totum ius feudi. Rñ. bal. ĩ. tit. de prohi. feu. alie. quod non vllo modo nisi de volũtate et cõsensu filio⁊: ꝗ lex feudo⁊ dictat quod ad omnes equaliter perueniat. vt in ti. qui. feu. da. pos. §. sʒ cum hoc. Limitat nisi sit ducatus vel marchionat⁹ et huiusmodi qui debenẽ primo genito soluʒ. Jo. an. lothari⁹ tʒ quod illud. c. j. de suc. feu. vbi ȯr quod vltima volũtas vasalli nihil vʒ in feudis: limitaẽ ad eā dispositionẽ q̃ est vltima voluntas. secus in stipulatione quia incoherẽtib⁹ persone pater potest stipulari vni cohereduʒ. vt. ff. de pac. l. auus. Et sic posset assignare in to tum. arti. l. filio. §. fi. ff. de ritu nup. cum multis alijs.
¶ Vtrum feudum possit dari in dotem [sect. 14] Rñ. glos. in. c. fi. de feu. quod sic ad tempus vite feudatarij et non plus.
¶ Vtrum vasallus valeat grauare filium [sect. 15] heredeʒ vt de vino qȯ educiẽ de vinea feudali det oĩ anno ꝑ aĩa sua. Rñ. bal. ĩ ti. de suc. feu. ĩ. j. quod sic. ꝗ testatur de fructibus non de feudo qui fruct⁹ sunt res ꝑprie heredis. vnde non dicitur alienatio feudi quando alienāntur fructus se parati. ff. de dona. l. ĩ edib⁹. §. ex rebus. ¶ Ad quid obligatur vasall⁹ dño. Rñ. [sect. 16] q ad. vj. q̃ no. de vsi. feu. in. c. de for. fi. et xxij. q. v. de forma. et de iureiur. ego. ¶ Primũ ne fit ei in aliqȯ dānũ corporis sui et quod impediat pro posse. ¶ Secũdum ne dānũ in tꝑlib⁹ faciat vel vtilitatẽ impediat. ¶ Tertiũ ne reddat ei difficile vel impossibile qȯ facere eum velle videt. ¶ Quartũ ne reuelet eius secreta per que vel min⁹ tutus vel noceri ei possit. ¶ Quintũ ne sit ꝯ eius iustitiā vel honestatẽ. s. maculādo vxorẽ vel filiā eius vel famam dicto facto vel ꝯsensu. ¶ Sextũ vt fideliter ei prebeat cõsiliũ: auxiliũ et fauorẽ. ¶ Adde septimũ qȯ te neẽ iurare fidelitatẽ nisi ex pacto sit remissum formam autem iuramenti ponit Ho. sic ego ad iuro suꝑ sctā deo euāgelia quod ab hac hora in antea vsqꝫ ad vltimum diem vite mee ero fidelis tibi. C. dño meo ꝯ quẽcũqꝫ: excepto imperatore vel rege. intellige in cā iusta: et etiam dʒ excipere si habet aliũ dñm antiquio rem. ¶ Adde. viij. quod tenetur secundum quod conuentũ est vel natura feudi regionis ipsius consuetudo requirit.
¶ Sed q̇d si dominus moriens reliquit plu [sect. 17] res filios vtrum iurabit oĩbus. Rñ. quod sic si omnes equaliter succedunt. Host. tamen tʒ quod non solũ vni: similiter iurabunt oẽs filij seu heredes vasalli si feudũ indiui sum habent. Si vero ad vnum peruenit: ille solus iurabit.
¶ Vtrum vasallus possit per aliũ serui [sect. 18] re. Rñ. Bal. in. c. mutus. eꝑm. ab. vel abba. feu. da. non pos. quod si seruitiuʒ debet fieri principi: vel non potest fieri per substitutum nisi de volũtate principis. vt C. de murile. l. si quis ex corpore. Et iõ si incurritur talis infirmitas quod seruitiũ exhibere non potest perdet feudũ nisi esset a casu fortuito sine culpa precedente. vt puta quia a latronibus cecatus: ꝗ tũc non perdet ne detur afflictio afflicto. ar. C. de fur. auẽ. neui. et. C. de epis. au. l. tam dementis.
¶ Qũo amittiẽ feudum. Rñ. q. xij. mo [sect. 19] dis. ¶ Primus si vasallus efficiẽ cleric⁹ vel religiosus de quo dic vt. s̃. in. q. ix. et facit. xxiij. q. viij. §. j. ꝗ arma non portat. ¶ Secũdus si heres vasalli steterit per annũ et diẽ ꝗ non petierit a dño inuestiturā feudi. Jntellige hic in sequẽti si ẽ maior. xiiij. annis. vel puella. xij. vt no. ĩ c. veritatis de iureiur. per Pa. Tertius si vasall⁹ mortuo dño ab eius heredib⁹ in fra tp̃s predictũ inuestituram non petierit. de quibus duobus hr̃ in ti. in qui. cau. feu. amit. c. j. Sed predicta limita quando iu rauit ꝑsone solũ. vt cum dicit iuro tibi. Sec⁹ si iurasset sibi et successoribus. vel sub noĩe dignitatis: ꝗ non tenetur ampli⁹ iurare successorib⁹ nisi magna longinquitate ꝑiret memoria vt no. Pau. in. d. c. veritatis. Jtẽ nisi esset miles quia hʒ annũ. et mẽseʒ. Jtẽ nisi iusta causam euʒ ĩpedierit. vt hr̃ de ꝑhi. feu. ali. per lothariũ. c. qm̃ ĩter dñm. ¶ Quart⁹ cum vasall⁹ trib⁹ vicib⁹ req̇sit⁹

corā parib⁹ et hmōi fidelitatē iurare noluerit: ꝗuis dominus sit paratus facere inuestituram. **[Fo.clxxvj.r]** ¶ Quintus si vasallus interficit ꝑpriū germanū suū vel filium germani sui vel aliō ꝯmiserit q̊ parricida nūcupari pos set vt totā hereditatē haberet. ¶ Sextus si vasallus dimittit dominū in p̄lio non mortuū vel ad mortem vulneratuin. ¶ Septimus ꝑpter multas cās ingra titu dīs q̄ enumerāt̄. qui. mo. feu. amit. c. j. et. ij. et de feu. si. cul. non amit. c. j. et. ij. puta cōcubuit cūvxore filia. vel sorore et hmōi. Octauus si sciēter negauerit feu dum vel partē aut cōditionē eius secus si igno: āter. ¶ Non⁹ si infeudauerit feu dum alia lege ꝗ ea quā hꝫ ipse vel in talē vasallū qui feudū seruare non pōt.
¶ Decim⁹ si dñꝫ accusauerit aut testimoniū ꝯtra eū tulerit ī cā criminali. et q̇ddā dicūt ēt ī cā ciuili.
¶ Vndecim⁹ si vocat⁹ a dño quod secū va dat ī̄expeditiōe publica. putavocat⁹ ab ī̄patore vt secū vadat ꝑ corda suscipiēda et huiusmodi non venerit nec aliū acceptū dño. miseritvł stipēdia militie non dede. rit. ¶ Duodecim⁹ si feudū alienauerit Jsti casus hñt̄ ī sum. Ho. ti. eo.
¶ Sꝫ q̄rit̄ an alienās feudū sine ꝯsēsu **[sect. 20]** dñi ip̄o fctō cadat. Rñ. Pa. ī. c. vl. ð feu. quod sic. et potest sine alia snīa expelli et alteri cōferri ēt si alienādo dixerat. Saluo iu re domini ꝓꝫ bal. q̇ sit cā bñ amit. c. j. ꝗ factū sequēs ē ꝯriū. ar. c. ea te. de iureiu. et qð no. ibi sec⁹ si dixisset. Et ałr vel alio mō non intēdo ꝗ operāt̄ vt dño ꝯdicē te nōvideat̄ facta alienatio. et hoc verū nisi aliqua captio dño posset interueni re: puta daret castellū tali quē domin⁹ expellere postea non posset.
¶ Quid si non alienat nisi partem. Rñ **[sect. 21]** Joā. an. quē sequit̄ Pa. vbi. s̄. quod solū ꝑdit illam partē quē alienauit: ētsi eēt ma ior pars ð ꝑhi. feu. alie. imperialē. §. j. ¶ An possit alienare ꝑ aīa. Rñ. quod non ne **[sect. 22]** ꝗ legare neꝗ disponere ꝑ aīa. vt. in. c. j. qualiter feu. ali. lꝫ nec ēt de iure cano nico ꝓꝫ Host. in sum. de immu. ec.

Additio

q̇uod intellige in feudo tē porali. ꝗ si seudū est perpe petuum potest alienari et ecclesie donari eundem Host. et sequitur Pau. vbi. s̄. ¶ Quid si alienat suas comoditates ad temp⁹ longissimū. Rñ. Bal. in. ti. de pace ꝯstā. iu. fir. in. viij. charta quod non cadit. dūmō actū sit quod dñiū vtile non tran seat allegat gl. singularē ī. l. codicill⁹. §. instituto. ff. de. le. ij. Jtē dicit in emphi teota. Jdē tenet bar. in. di. §. instituto. vbi dicit quod vēdēs fruct⁹ domus ad cētū ānos non videtur alienare. sꝫ non plꝫ. sꝫ si vult alienare faciat sic. vēdo vel cōcedo fruct⁹ vel ip̄aꝫ perceptionē fructū. cuꝫ hoc si dño placuerit vel dominus non reuocauerit. Et sic saluo et saluato honore et iu risdictiōe et ꝯsensu dñi: et sic ð iure possū nec ałr: nec alio mō. Si āt dño non placu erit. vel non ꝯsenserit vel reuocauerit vł de iure non possum res si inempta vel vēditio vel alienatio sit irrita. et ipso iu re nulla et sic erit tutissima cautela nisi sit captio domim. vt dixi.
¶ Vtꝯ possit pignori dare. Rñ. Pa. vbi s̄. quod nō: ꝗ q̄ ꝑhibentur alienari generałria lege vel per testatorē aut a iudice. vel per pactū cōtrahentiū ꝑhiben tur pi gnori dari. l. fi. C. de re. ali. non alie. et ꝑ bar. in. l. in quoꝯ. ff. de pig. Rō ꝗ per ꝯsti tutionē pignoris de facili ꝑuenitur ad distractionē rei. ff. de distra. pign. l. ij. et iij. C. de iure do. impe. l. ij. Et propterea vno ꝑhibito ꝑhibetur oē per qð ꝑuenitur ad illð. l. oř̄o. ff. despō. cum ꝯcor. ibi in glo. positis.

Additio

secus est quando q̇s ꝓhibetur emere ꝙ potest in pi gnus accipere nisi fieret in fraudẽ pro tanta quantitate quod uon est verisimile dominum luiturũ ar. l. qui habebat. in ṗn. ff. de le. iij. ꝼz bar. in. d. l. in quoruz. ¶ Ad quẽ reuerteť feudũ vasallo ṗua **[sect. 25]** to. rñ. bal. q̇. mo. feu. amit. §. āt si libellario quod si p̃uať ex dolo ɔmissio ĩ ꝑso. dñi ad dñz reuertiť vt q̃ sit prĩa cā ami. bñ. ca. j. §. deniqꝫ quando ꝟo delĩquitur ex̄ ꝑsonā. tunc veniũt agnati et non dñs. quando ve ro ex cā alienationis tunc sunt opi. sed bal. ibidem dicit quod si fecit ĩ fraudẽ agnatoꝛ tũc ip̃i agna veniunt non dñs. Si vero non ĩ fraudẽ fecit. tunc reuertitur ad dñz tamen filijvł agnati imo ẽt filia ma **[[Fo.clxxvj.]v]** sculis non existẽtibus debet redimere a domino et cogitur dominus eos inuestre vt de his q̇ feu. da. pos. §. cum ꝟo. qd̃ intellige si feudum non erat nouum ꝼm Ja. de belui. bar. tñvt recitat Pa. vbi. s̃. ĩ. l. eũ. ff. de ĩter. et releg. et in. l. vt iureiur. §. si liberi. ff. de oper. li. dicit quod si pa ter cōmisit delictũ ꝓpter qd̃ directe ve nit ṗuādus feudo: puta ꝙ alienauit et huiusmodi vel ɔmisit aliq̇d contra tenorẽ iuramẽti tũc no cet filio etiam si ꝓcessisset ab anteriori gñatione. arti. in. l. j. ff. q̇s ali. te pro. et in. l. cum rō. §. fi. ff. de bo. ꝓscri. vbi ptz quod si q̇s prohibuerit aliquẽ testari: vel interfecit ɔsanguineũ cui d̃ bebat succedere ab intestato fiscus occupat hereditatẽ nec veniũt aliq̇ cōsan guinei qui sunt ꝓhibẽti vel occidenti gradus inferioris. vt ibi. pz cuz no. Si vero dilictũ non est ꝓpter quod d irecte sit ṗuādus: sed per quādā ɔñtiā. puta ꝙ dā natur ꝓpter aliqd̃ maleficiũ: ita quod eius bona veniũt publicāda: tũc ꝓcedat distinctio Dy. in regula non dz li. vj. q̇ distinguit et tenet quod si feudũ a patris ꝑso na habuit originẽ noceat filio. secus si ẽ a genere vlteriori. ꝙ tũc non nocet. Cũ qua distinctiōe transit Jo. an. et. d. Ant. in. di. c. fi. de feu. Distinctio tamen Bal. mihi videtur eq̇or quo ad laicos.

Additio

sed in prelato ecclesiastico tenet cum Ange. de are. in sti. q̇. mo fini. tute. §. item finitur: ꝙ lz veniat priuādus feudo non tamen nocet suc cessioni: ꝙ eo mortuo reuerteturad suũ successorẽ. et hoc sequitur etiam gl ĩ. c. j. §. fi. in ti. de capłis corradi.

¶ Vtrum vno feudatario deficiente ac crescat feudũ alteri. Rñ. Pau. vbi. s̃. q **[sect. 26]** nō nisi fuisset expressum. vide Bar. in l. si mihi. ff. de verbo. obli.

¶ Vtrum vasallus vassalli mei sit meus vassallus. Rñ. quod non sicut nec liber **[sect. 27]** tus liberti mei est meus libertus. ff. ꝓ sol. l. nam socij.

¶ Vtrum filiꝰ repudiata hereditate p̃ris possit feudũ tenere. Rñ. ꝼz Ho. quod no. sz **[sect. 28]** aut totũ debet retinere. aut totũ repudiare. nisi dominus de nouo bñficio ĩuestiat agnatis cōsentiẽtibꝰ. Agnati vero bñ pñt feudũ retinere repudiata heredita tie. vt ĩ cōsti. Fe. an agna. vel fi. defũ. re. he pos. seu. re. c. si contingeret.

[sect. 92] ¶ Vtrum vasallus inuito dño possit re su tare feudũ. Rñ. Joā. de imol. in. c. j. de feu. quod non allegat gl. singularẽ ĩ. c. fi. de capi. q̇ cu. vẽ. et pau. in. di. c. j. idem tenet gl. in. c. q̇ ĩ ecclesiarũ de cōsti. bar. vero in. l. is. cum q̊. ff. d̃ a qua plu. ar. et Dy. ɔsi. xliiij. et Ja de belui. ĩ. d. c. fi. sic cōcludũt quod si est datũ ad certum ꝼuitiũ non pōt. Si vero ad seruitiũ incertũ tũc potest anteqꝫ illd̃ seru itiũ sit ĩdiciũ ꝙ nudũ est puri ficata obligatio: fac it in siłi gl. in. l. incola. ff. ad mũici. nisi iurasset specifice non posse refutare secundum bal. in preludijs feu. Fallit si dominus esset in prelio: et tũc vel let refutare. ꝙ dominus tũc non posset sibi ꝓnidere de equali vasallo. ar. l. filie mee. ff. solu. ma. Nam cedere feud. est

quidẽ diuortium et nonvalet nisi possit consu li idennitati domini Host. in. c. vno. de va. qui contra consti. lo. feu. alie. tꝫ quod pōt. sꝫ tu teñ opi. bar.
[sect. 30] ¶ Vtrum dominus teneat̃ vicẽ repẽdere vasallo fidei. Rñ. quod sic ałs cẽsebit̃ malefid⁹ vt ĩ li. fẽu. do. for. fi. c. j. in fi. facit. xxij. q. v. de forma. xcv. dist. esto subsectus et dꝫ ṗuari feudo per superiorẽ si ꝑfide se hꝫ contra vasallum suum.
[sect. 3] ¶ Vtrum ecclesia possit sine vsura recipe re in pignus feudũ et facere sruct⁹ suos Rñ. ꝟꝫ. c. j. de feu. quod sic dũmō interĩ nō recipiat seruitiũ a vasallo. et istud hꝫ lo cum etiam in feudo laicali ꝟꝫ cōiter doc. et. lꝫ gl. ibi sit contraria non curabis de ea. dicit tamen Car. ibidem quẽ sequit̃. d. An. et cōiter alij quod si feudũ esset liberuꝫ nō posset retinere fructus. ꝓ prefatũ. ca. j. intelligit̃ quando non est liberum. Sed iudi cio meo non habuit respectũ ad seruitiũ ꝓ cōiter seruitiũ non tamen valet quantuꝫ fruct⁹ feuditałr non esset bñficiũ feudũ Et iō mi hi vr̃ saluo meliori iudicio q̨ tex. fundauerit se sup̨ naturam feudi: q̃ est vt dominium rectũ remaneat apð dñm et vti le penes vasallũ: sꝫ cum obligatiōe saltẽ fidelitatis: licet nullũ seruitium **[Fo.clxxvij.r]** sit debitũ. et ideo dimissa obligatione de cōsensu ipsi⁹ vasalli cōsolidat̃ ipsuꝫ dominiũ vtile cũdirecto non ex alienare sed ꝑpṗa et sic non oportet attẽdere an sit liberũ vel ne. sꝫ quod nullo mō retineat eũ obligatũ ad aliqð. et sic declaret quod ĩterĩ est absolut⁹ ab omnibus rōne feudi ðbitis. ¶ Quid si dominus recipit ĩteriꝫ seruitiũ a **[sect. 32]** vasallo. Rñ. quod si vasall⁹ facit tanq̃ ex ð bito: tũc fructus tenere t̃ restituere nisi protestet̃. ar. ĩ. l. ij. C. ð iure dñico ĩpetr. et in. c. cũ. M. de ꝛsti. Secus esset si ex li beralitate sciẽs se non teneri vasallus exhibet cōsueta seruitia.
¶ Vtrum idem sit ĩ emphiteosi et locatio **[sect. 33]** ne. Rñ. quod sic vñ dicit spe. in ti. ð sẽ. §. qñ ver. xl. quod feudũ et ꝛtractus emphiteoticus et libellarius sunt eiusdẽ nature. et dicit Bal. in prefata. viij. char. in ti. de pa. cōstan. ve⁊ in feudis in quibus non de bet̃ seruitiũ sed certa quātitas pecunie vini et hmōi: alias nō. Sed quo ad hoc non video quin liceat recipere fruct⁹ liberando a seruitio ratione iam dicta. lꝫ Joā. et host. et alij dixerint ĩdigere decla ratiōe papali sꝫ non placet. et dico quod vbi cũq̃ lex feudalis non est contra iuris ci uilis aut naturalis rationẽ habet locũ in emphiteosi. ałs nō. vt tenet bar. in. l. si mihi et titio. ff. de ver. ob. et Bal. ĩ. c. j. de inue. de re alie. fac. Aduerte etiam in ꝛsciẽtia quod melioratiōes q̇ cōiter ĩ ꝛctu emphiteotico fiunt non posset rōne mutui tenere ideo prefata omnia limito tā in hoc dubio quam ante precedẽti de feudo et emphiteosi vbi melioratio nō ẽ facta quod tũc lꝫ. Jtẽ quando est a causa li bera ꝓ si exbursasset quātitatẽ pecunie vel quid alið dño pro ipso habẽdo sic non liceret quando fructus disproportio naretur a seruitio siue a fictu quodbñ nota. ꝓ pauci aduertũt.
¶ Vtrum ideꝫ sit in vsufructuario obli **[sect. 34]** gāte proprietario. Rñ. ꝟꝫ Ho. in sum. q̨ sic si habet a cā libera a proprietario alias non. vbi fruct⁹ disproportionantur a seruitio.

Fictio

vide. j. simulatio. et quomodo fictio iuris valet. et quando vide. s̃. consensus. §. iiij.

Fideicommissum

et mortis cā do natio legatorũ appellatione continentur. ff. de. le. iij. l. et fideicommissum. sed sideicōmissum ideo factum est ꝓ fideicōmissa olim pe tebantur ex fide heredũ. sed hodie fere exequata sunt fideicommissa et legata habent tamen aliquas dr̃ias de q̇bus vide in gl. d. l. et si fideicōmissum. et quod ibi no. et est tex. in. l. j. ff. dele. j.

De contentis in hoc versi. et an fideicōmissuʒ. vniuersale cōprehẽdat ea q̃ heres non habuit iudicio testatoris et quid sit fideicōmissum vniuersale. not. Bar. in. l. si quis. seruũ. §. fi. ff. de leg. ij. et non trahitur ad ꝑticularia et ẽ tex. sin. secundum Dy. ĩ. l. cogi. §. gñaliter. ff. ad trebel. et ange. in. l. j. §. j. ff. de heredi. insti.

Fideiussor

est qui pro alienis debi tis intercedit et differt a mandatore ꝗ mandator interuenit a principio: fideiussor vero potest accede re tam ante factum ꝗ post vt habeť in auc. pñte. C. de fideius. propterea tam in ff. quam in. C. eo. tit. additur et manda toribus.
[sect. 1] ¶ Fideiussio non tenet quando est accessoria ei quod non tenet gl. ĩ. c. grauis de censi. cum concor. ibi. positis.
[sect. 2] ¶ Quis potest fideiubere. Rñ. quod q̇libet q̇ hʒ liberā admĩstrationẽ suoꝝ bonoꝝ.
[sect. 3] ¶ Vtrum mulier possit fideiubere ꝑvi ro. Rñ. quod nō. et si fecit non tenetur iꝑo iure. l. ij. in gl. ff. dad se. consul. vellei.
¶ Vtrum mulier possit fideiubere ꝑ al **[sect. 4]** tero. Rñ. quod non ꝗʒ qꝏ no. in. l. ꝗuis ff. ad velleia. Et secundum quod ibi distinguitur ponuntur sex casus in quibus mulier potest fideiubere.
¶ Primus quando fideiubet pro p̃cio dando vt quis manumittat seruum. ¶ Secundus quando pro dotealicuius mulieris. ¶ Tertius quando renũ ciauit beneneficio velleiano certiorata de eo. ¶ Quartus quando accepit p̃ cium pro fideiubẽdo vel aliquid loco precij. ¶ Quintus quando in fraudẽ si deiussit vt deciperet. ¶ Sextus quādo **[[Fo.clxxvij.]v]** pignus vel fideiussoreʒ pro alio dedit. et post bienniũ a dicta cautiōe numerā dum iterũ ad idem se obligauit vel pign⁹ vel fideiussorẽ dedit. Secus si infra biẽnium consensit: quia non valetet.
¶ Vtrum clericus possit esset fideiussor. **[sect. 5]** Rñ. quod ꝑ laico nullo mō pōt: et si facit est abijciẽdus. vt ĩ. c. j. de fideiuss. Sʒ aliq̇ limitāt in frequentia fideiussionis pro pter verbum inseruiẽs. in. d. c. positum q̨ no. frequẽtiā. i. valde seruiens sicut et poniť ĩ. l. gall⁹. §. ille casus indifficił. i. valde difficił. ff. ꝏ. li. et post. sʒ mihi vide tur quod nullo mō debeat fideiussor esse ꝑ laicis. vt. xj. q. j. c. quidem in tex. et in gl. ni si in casu necessitatis in q̊ sicut obligať subuenire indigẽti. vt. xij. q. j. videntes sic et fideiubere. et hoc tenet gl. in. d. c. te quidẽ. et gl. in. c. pe. eo. ti. sʒ ꝑ ecclesia vł ꝑ alioclerico bñ potest fideiubere. vt in. c. ij. eo. ti. et in. d. gl. d. c. te quidem
¶ Sed nunq̇d obligatur si fideiusserit **[sect. 6]** Rñ. quod sic. vt. in. c. peruenit et in. c. cōstitutus. eo. ti. limitat tamen Host. quod solũ tene tur de patrimonio suo vel de redditib⁹ beneficij quos facit suos. non autem in pre iudiciũ ecclesie. archi. in. c. statutum de rescrip. li. vj. tenet quod nec etiam de fructibus beneficij. Sʒ cōis opi. est in con trariũ et cum opi. Ho. et sic tene.
¶ Vtrum religiosus possit fideiubere. **[sect. 7]** Rñ. quod non. vt in ca. pe. eo. ti. nec etiam si esset abbas nisi hoc fiat de maioris partis conuentus capłi et abbatis licẽ tia. vt ibidem.
¶ Vtrum heres fideiussoris obligetur **[sect. 8]** sicut fideiussor. Rñ. quod sic. l. potest accipi. ff. de fideius.
¶ Vtrum fideiussor q̇ promiserat aliquẽ **[sect. 9]** pñtare liberetur si talia ꝑ quo fideiussit post fideiussionẽ ꝏmisit capitale cri mẽ propter qꝏ fuit cōdẽnatus ad mortẽ vel bannit⁹ et fugit. Rñ. quod sic. vt ẽ casus in. l. sed et si quis rei. ff. si quis cau. in p̈n. et no. in. l. si decesserit. ff. q̇ satisd. cog. et ibi dicitur q̨. d. Albri. cum fideiussisset ꝑ quodā scholari bononie accusato ꝏ quodā maleficio ꝏ eo presentādo sub pena mille librarũ postꝗ fideiussioneʒ accusatus fuit

p̃fat⁹ scholaris ab alio: de alio maleficio q̇ fugit et non cōparẽs citatus fuit bānitus et diffidatus ꝗ cō suetudinẽ bononie et cōdemnatus ad mortem post ꝯ condemnationem obtinuit quod non erat obligatus sue fideiussio ni et hoc verum nisi fideiussor esset in do lo vel lata culpa respectu maleficij postea perpetrati: ꝙ in cōscientia tenere tur ad rationẽ dāni ꝓximi. alias nō ¶ Vtruʒ fideiussor rei decapitādi cui **[sect. 10]** dictus reus fuerat assignatus et fugit sit ipse decapitandus. Rñ. Cy. in. l. ad cōmẽtariensem. C. de custo. re. et bar. et ibi tex. in. l. si quis reum. ff. de custo. re. quod nō. sʒ pecuniariĩ punietur. Rō ꝙ nemo potest se obligare ex cōtractu ad pe nam capitalẽ. ꝙ nemo est domin⁹ mẽbro rũ suoꝛ. xxiij. q. v. si non lʒ et in. l. liber hō ff. ad. l. aq̇l. Si tamen fuerit in dolo punietur pena arbitraria. vt no. in dictis locis. et in gl. c. cum hō. xxiij. q. v. Nec ob. di. l ad cōmentariensem. ꝙ loquitur de illo qui habet ex officio custodiā q̇ punitur eadẽ pena qua erat puniendus incarcerat⁹ si est in dolo fuge vel in ne gligentia nimia. vt ibi no.

¶ Vtrum possit quis interponere fide **[sect. 11]** iussorẽ in cā criminali. Rñ. Pau. ĩ Ru. de fideius. quod si non venit imponẽda corporalis pena pōt: ałs nō. et sic intellige. c. si clericos de sen. excom. li. vj. facit. d. l. si quis seruũ iuncta. l. diuus pius. ff. de custo. re. est bonus tex. ĩ. d. c. cum homo et ibi etiam gl. Fallit in muliere. de quo dic in auť. vt nulli in. §. necessariũ.

¶ Vtrum cum plures ĩsolidũ sunt fideiusso **[sect. 12]** res debeat diuidi ȯbitũ inter eos. Rñ. pau. in. c. ꝓuenit. e. ti. quod sic si sunt omͫs pñtes et soluẽdo et hoc postulẽt ante li. cōtestatam. ff. de fideius. l. si dubitet. §. j. et istud est beneficium diui adriani po sitũ. C. de consti. pecu. l. diui Adriani. et habens in effectu. insti. eo. tit. §. si plures. et hoc verum nisi huic beneficio re nunciassent.

[sect. 13] ¶ Vtrum pñte debitore ṗncipali et ĩdiscusso possit cōueniri fideius. Rñ. quod non vt auť. presente. C. eo. ti. etiam secundum pau. in **[Fo.clxxviij.r]** d. c. ꝓuenit si cōstituerit se ṗncipalem debitorẽ: vt fit cōiter hodie. et hoc veruʒ est nisi renũciauerit huic beneficio. C. de duo. re. sti. auť. hoc ita. et nisi debitor notorie sit non soluẽdo: vel non possit cōueniri vt in. d. auť. presente.

¶ Vtrum creditor teneať cedere actiōes **[sect. 14]** suas fideiussori. Rñ. quod sic. Jntellige q̃s hʒ ꝛ eũ ꝑ quo fideiussit aliter potest ei de negare solutionẽ debiti vt. l. modestinus. ff. de solu. et. l. fideiussoribus. ff. eo. ¶ Vtrum debitor teneať satisfacere fide **[sect. 15]** iussori de oĩ dāno. Rñ. quod sic. Jntellige. quod ei euenit ex sua culpa ꝓpter fideiussionẽ. c. ij. et. iij. eo. tit. de fo. cōpe. c. fi. ꝙ officiũ suũ nulli dʒ esse dānosum. ff. de fur. l. si seruus communis. §. qȯ vero. ff. ad velle. l. ij. §. j. ff. quemad. test. appe. l. sed si q̇s. ff. qui. ex cau. ma. l. videlicet: iiij. q. iij. §. venturus et in glo. d. c. ij.

¶ Vtrum repetere possit vsuras quas sol **[sect. 16]** uit fideiussor ꝑ creditore. Rñ. Jo. an. in regula dānũ li. vj. in mercu. et sequitur pa. in. d. c. ij. quod aut simpłr erat solũ obli gat⁹ ad debitũ soluẽdũ. et sic non repetet sʒ sibi ĩputet si soluit: ꝙ non erat obliga tus facit. l. centũ. ff. de eo qȯ cer. lo. nisi soluisset vsuras vt interesse. Et hoc verũ quando fideiussor obligasset se non solũ simpłr: sʒ etiam in oẽm casum veniẽtẽ ex debitoṗncipali: ꝙ tenereť de augmẽ to debiti vt. d. l. cẽtũ. et. l. q̃ro. §. j. ff. loca. et. l. mora. ff. de ꝟb. ob. ałs simpłr fideiu bẽs non tenetur ad ĩteresse nec ad augmẽ tũ debiti. vt no. glo. in. d. c. iij. et sequunť doc. et iō sibi imputabit si soluet iure fo ri lʒ iure poli debitor teneať si iꝑe erat obligat⁹ in ꝟo ad interesse seu augmẽ tũ creditori. ałs non aut obligauerat se fideiussor ad vsuras soluendas. Et sic secundum legistas et canonistas distinguiť ꝙ si soluit spōte non repetet secundum gl. in. d. c. ij. ꝙ indebite erant vt in. c. debitores de iureiurādo. Si ꝟo soluit coacte sed nō opposuit exceptionẽ non repetet. si aũt opposuit sʒ per iniquitatẽ iudicis fuit

coactus soluere et sic non posset repetere nec debitor tenetur ꝑ. l. exceptionẽ. ff. eo. ti. ff. de euic. l. si per ĩprudẽtiã. Sꝫ in ꝯriũ secundum theologos et in ɔscĩa tene firmiter quod tam in isto casu quando soluit coacte ꝗ etiã quando sponte soluit eo quod sic ꝑmisit eas soluere quod possit repetere et quod debitor sibi teneat̃ ꝙ sic ĩtelligit̃ mãdasse vt soluat debitũ vt. l. si ꝑcurator. ff. de cõdi. inde. et sic sibi imputet debitor q̇ eũ fideiube re fecit ꝑ vsuris nisi soluerit in fraudẽ vt faueret vsurario quia sic non repetet: aut non solũ fideiussit soluere vsuras sꝫ etiam iurauit et sic repe. secundum omnes ꝙ lꝫ pos set petere absolutionẽ a iuramẽto non tamen tenetur secundum Gof. ꝙ licet teneat̃ fide iussor excipere vt no. in gl. d. c. ij. per mul ta iura non tamen tenetur agere.

¶ Vtrum fideiussor remaneat obligatus **[sect. 17]** ꝑrogato termino a creditore. Rñ. scd̃m Pau. in. c. cõstitutus. eo. ti. cõiter tenet̃ quod aut fideiussor erat obligatus ad tp̃s solũ puta vsq̃ ad annũ et sic non tenet̃ post annum ꝑrogato termino per. l. itẽ queritur. §. qui impleto. ff. loca. vbi pꝫq̃ si locaui tibi domum vsq̃ ad annũ dato fideiussore: si cõducis postea tacite ad aliud tp̃s fideiussor non tenetur nisi de nouo promittat. Aut obligatio erat pura. s. solutio dilatata sit ad tp̃s et sic lꝫ solutio sit ꝑrogata non tamen liberat̃. Rõ ꝙ nulla facta ꝑrogatione termini tenetur fideiussor etiam post terminuꝫ sicut et reus prĩcipalis. ar. c. cum dilecti de dolo. et. l. celsus. ff. de arbit.

¶ Vtrum fideiussor ante tp̃s possit agere ꝯ debitorẽ vt liberet. Rñ. quod sic intrib⁹ **[sect. 18]** casib⁹. Primus si diu in debiti solutione stetit. ¶ Scd̃s si dissipare bona sua debitor incepit. ¶ Tertius si cõdemna tus fuit sup̄ fideiussiõe de q̇bus habes in. c. fi. eo. ti. et vide quod ibi nota.

¶ Vtrum fideiussor ꝑ alienatiõe rei dota lis vel donatiõis ꝑpter nuptias cõstã **[sect. 19]** te matrimonio teneat̃ de euictiõe. Rñ. Pa. in. c. cum cõtingat de iureiur. Bar. in l. cum lex. ff. eo. tit. Joan. an. post multas opi. videnť cõcludere quod si mulier vendit non tenetur nec ipse nec ip̃a mulier. d. l. cum lex. sed si vendit maritus vel alius tenentur vẽdẽs et fideiussor vel ad rẽ tradẽdam vel ad interesse **[[Fo.clxxviij.]v]** secundum quod no. in. l. rem alienã. ff. de cõtrahẽ. emp. ar. l. et si is. C. de pre. mi. Ratio ꝙ lex non resistit vẽditioni et actioni personali sꝫ alienationi. i. trãslatiõi dñij vnde vxor non obligat̃ ꝙ tenereť ad trãsla tionẽ dñij. l. exẽpto in prin. ff. de actio. em. et vẽ. nec fideiussor quia haberet re gressum ꝯ mulierẽ. Et hoc veꝛ nisi mu lier iurasset: ꝙ si iurasset tenereť tam ip̃a ꝗ fideiussor. Et hec opinio placet omis sis alijs multis in. d. c. cum cõtingat per Jo. et. d. Anto. tactis.

¶ Vtrum fideiussor possit aliquid recipe **[sect. 20]** re sine vsura a debitore. quidam tenẽt quod non ꝙ eẽt vsura. rõ ꝙ videtur quod fideiussor sit quoddã mutuum interp̃tatũ. Sed ego credo quod non sit vsura aliq̇d accipere. dũmodo fraus neq̃ dol⁹ ĩterueniat puta ꝙ cõuenit cum aliquo ne credat de bitori nisi fideiubeat vt sic lucrari possit ꝙ tũc non liceret alias sic ꝙ hoc non est mutuum veꝛ neq̃ etiam interpretatũ. sed si rõne facti aliq̇d accip̄e bene esset iniustitia et ɔtra charitatẽ quando nullũ periculũ hꝫ vel laborẽ in fideiubẽdo sꝫ quando aliq̇d accipit rõne periculũ cui se exponit vel forte laborũ et ceteroꝛ q̃ faciliter incurrunť in talib⁹ fideiussio nib⁹ esset oĩno licitum aliquid accipere moderate tamen et sic est cõtract⁹ innominatus. non mutui.

Fides

diciť dupłr. s. pactiõis et cõsen sus vt ĩ. c. j. de spo. duo. omnis pactio q̃tũcũq̃ simplex dicitur fides. Vñ veniẽs contra ꝑmissionẽ dicitur venire cõ tra fidẽ p̃stitã. Et sic capitur in. l. j. ff. de pact. et. ff. de cõsti. pecu. l. j. Vnde dicitur fides quasi fiet et hec respectu ꝑmissionis

de futuro. alia est que est cōsensus de presenti et hec facit matrimoniuʒ vt no. in. d. c. j. de hoc habes etiam. iuramentum. §. v.
De notatis ĩ hoc. §. et quod sit seruāda sicut iuramẽtũ alias periuriũ cōmittit̃ no. Bal. in. l. pactũ qd̃ dotale. ibi: fides non scripta. C. de pa. vt in hoste vt a quo Bar. no. in. l. cōuẽtionũ. ff. de pac. et in. l. fin. ad. l. iul. maie. vbi etiam quod est seruanda bannito. no. ideʒ iu. l. quid ergo .§. si seruus. et ibi Ang. de leg. i. et Bal. in l. j. C. quando li. sine iudi. se vindi.
¶ Vtrum fides sit frangẽti seruāda. vide **[sect. 1]** l. iuramentum. v. §. xvij.
¶ Est et alia fides q̃ dicitur substātia spe **[sect. 2]** rādaꝛ reꝛ argumẽtũ non apparẽtiũ ad hebre. xj. c. Et de ista intellige que. j. dicam in toto isto capitulo.
¶ Jn quo differt fides ab opiniōe. Rñ. **[sect. 3]** vt. j. opinio.
¶ Que ꝑtinẽt ad fidẽ. Rñ. Tho. ij. ij. q. **[sect. 4]** xj. ar. ij. quod directe et ꝑncipaliter articuli fidei. Jndirecte vero et secũdario ea ex q̇bꝰ si non crederent̃ sequerẽt̃ alicuiꝰ articuli corruptio et circa vtraqʒ potest esse heresis eo modo quo et fides.
¶ Quot sunt articuli fidei. Rñ. cōiter **[sect. 5]** dicit̃ quod sunt. xij. qꝛ q̇libet apłoꝛ q̇ fuerũt. xij. suũ posuit. et omnes insimul omnes articulos approbauerũt. Sʒveriꝰ dicẽdũ ẽ quod sunt. xiiij. septẽ ꝑtinẽs ad diuinitatẽ. vij. ad hũanitatẽ christi q̇ omnes ponunt̃ ĩ simbolo minori q̇ sunt ĩfrascripti. ¶ Pri musquẽ posuit petrꝰ ẽ. credo ĩ deum p̃reʒ oĩpotẽtẽ creatorẽ celi et terre. ĩ q̊ tria cōtinent̃. Primũ vnitas deitatis ibi credo ĩ deum non deos. Scd̃ʒ distĩctio ꝑsone p̃ris ibi patrẽ oĩpotẽtẽ. Et vt dicit Ri. ĩ iij. sen. hic oĩpotẽtia includit oẽm scĩaʒ summā bonitatẽ ꝓuidẽtiā respectu oĩʒ et oẽm ꝑfectionẽ. ¶ Tertiũ creatio oĩm ibi creatorẽ celi et terre. i. visibiliũ per ter rā et ĩuisibiliũ per celũ significās. ¶ Secũdus articulus quẽ posuit beatꝰ Andreas est et in iesuʒ xp̃m filium eius vnicũ dñm nr̃m. eius dicit. i. patris et vnicũ qꝛ solus vnus est filius. et dñm nr̃m. s. iure creatiōis gubernatiōis et redẽptionis. ¶ Tertiꝰ articulꝰ quẽ posuit Joannes est. Qui cōceptꝰ est de spũsctō natus ex Maria virgine. ¶ Quartꝰ quẽ posuit. Jacobus maior est. Passus sub pontio pilato crucifixus mortuus et sepultus. Quintus articulus quem posuit Tho mas est. Descẽdit ad inferos tertia die resurrexit a mortuis. in quo continent̃ duo articuli. ¶ Primꝰ descẽdit ad infe ros. s. secundum animam. ¶ Secũdus resurre xit a mortuis. s. gloriosus et ĩmortalis: **[Fo.clxxix.r]** Sextꝰ articulꝰ quẽ posuit. Jacobus minor est. Ascẽdit ad celos sedet ad dexterā dei p̃ris. Ascẽdit enim non solũ suꝑ oẽs celos. i. suꝑ oẽm creaturā corporalẽ sed etiam suꝑ oẽm spiritualem qꝛ ꝓpter dignitatẽ vnionis omnes excellit ephe. j. ꝓpterea ad dit̃ sedet ad dexterā dei p̃ris. i. in potio ribus bonis patris. ¶ Septimus articulus quem posuit philippus est. Jnde vẽturus est iudicare viuos et mortuos. i. eos q̇ in eius aduẽtu viui reperient̃ et ĩ momẽto morientur et postea resurgent cum eis q̇ primo erant mortui. ¶ Octauus articulus quẽ posuit Bartholomeꝰ est. Credo in spm̃ sctm̃ q̇. s. est tertia ꝑsona ĩ trinitate. ¶ Nonꝰ articulus quẽ posuit Mattheus est. Sanctam ecclesiā catholicā. i. cōgregationẽ fideliũ. ¶ Decimꝰ articulus quẽ posuit Simō cananeꝰ ẽ. sctōꝛ cōionẽ. remissionẽ pctōꝛ. Et iste articulus cum illo quẽ posuit beatꝰ Matheus est vnꝰ articulꝰ et ad vnũ et eũdeʒ articulũ ꝑtinet q̇ est de oꝑatiōe dei per quā dat nobis esse gr̃e. et est sensus credo in spm̃sctm̃ faciẽtẽ sctām ecclesiā ca tholicā. i. vłem in qua est cōio sctōrũ et remissio pctōꝛ. et ideo non dʒ dici. Jn san ctā. sʒ sctā vel est sensuscredo catholicā ecclesiaʒ esse sctāʒ. s. per operationẽ dei ec clesiā in quā habẽtẽ cōionem sanctoruʒ et remissionẽ peccatoꝛ tamen ad hunc articu lũ reducit̃ fides de sacramentis qꝛ in eis cōmunicāt fideles. et sunt instr̃a sanctificādi. et ex ɔsequẽti peccata remittẽdi. ¶ Vndecimus articulus quẽ posuit Ju das tadeus est carnis resurrectionem. ¶ Duodecimus articulꝰ est quẽ posuit Mathias. vitam eternaʒ. Et

est sensus istoꝝ duoꝝ. Credo quod deus resuscitabit nos et dabit nobis vitam eternā. s. bonis et ex cōsequēti sequiť quod dabit malis penam eternā hec ex Ri. in. iij. dis. xxv.
¶ Vtrum simplices q̇ ī subtilitatib⁹ fidei **[sect. 6]** errāt peccēt. Rñ. Tho. ij. ij. q. ij. ar. vj. q̨ non si non ꝑtinaciter ꝑuerse doctrine inherent in ꝑticulari ꝯ vnuiuersalis eccl̄ie fidē. spe. ꝟo ti. de hereti. et aluarus. vt re fert Jo. de li. tenēt quod peccāt mortaliter et sunt heretici. specu. allegat. xxiiij. q. j. schisma. C. de hereti. l. ij. et de ī ius vocā do. l. venia. xxxvij. dis. c. fi. aluarus vero allegat. vj. q. j. q̄ro. xvj. q. j. si cupis. xxij. q. ij. in ipsarum. sed ego credo verā opi. san. Tho. immo plus dico quod aliquādo talis error posset esse meritorius. vtputa aliquis audit aliquem predicatorem famosum vel eꝑm predicasse aliquē errorem et simplex credit animo obediēdi fidei paratus tamen corrigi. nam ex intētione opera iudicātur. c. cum volūtate de sen. ex. aliqñ cum pctō veniali. vtputa ve tula credit trinitatē eē vnā feminā. et ꝙ credit ecclesiā sic tenere sic credit. et tñ non est heretica ꝙ cōditionaliter credit si ecclesia sic tenet et credit. aliquādo est cum mortali vt est quando hō scienter credit aliquid qd̄ est contra articulos fidei vel determinationem ecclesie et hoc patet ex. c. dānamus in fi. de sum. trinita. ad iura q̄ adducit spe. l. ij. cum sua glo. est contra ipsum. l. venia. nihil facit ad ma teriā. c. schisma loquiť de hereticis paratis se non corrigere. ad iura aluari q̄ videntur velle quod ignorantia non excuset. loquunť de ignorantia iuris naturalis q̄ non excusat. Et hoc tene. sicut tꝫ etiam Jnn. in Rub. de sum. tri. et car. ī cle. vnica de sum. trini. vide etiam quod infra dicam. Hereticus in prin.
¶ Vtrum omnes teneanť habere fidē expli **[sect. 7]** citā. Rñ. ſm. s. Bo. in. iij. di. xxv. ar. j. et cō uenit cum eo. Ri. ibidem quod credere explicite et distincte est fidei prouecte et non est necessariū nisi illis qui fidē necessario alijs habēt māifestare. s. officiū docēdi et predicādi sumsperunt. credere vero implicite est fidei diminute. et non sufficit habēti vsum rationis: ꝙ cum quedam sint notorie diuulgata non posset quis il la ignorare sine contēptu et totali negli gentia sua salutis. credere vero partim implicite. s. quosdā articulos et quosdaꝫ alios explicite est necessariū ad salutez tenentur enim etiam simplices ad illos articulos explicite credendos quos eis manifestat non tantum predicatio sꝫ ēt ecclesiastica cōsuetudo. vtē de vnitate et trinitate quam ex signatiōe noscere pñt **[[Fo.clxxix.]v]** cum dicūt. Jn noīe patris et filij et c. Jtem de natiuitate passiōe et resurrectiōe q̄ fe sta predicāt et remissionē pctōꝝ quā ex actu p̄sbyteroꝝ noscere pñt. Jō ab igno rātia taliū null⁹ excusať vtens rōne. ꝙ non potest esse sine negligētia et cōtēptu. ni si ſꝫ Ri. vbi. s̄. illi q̇bus xp̄s nec per se nec per alium. nec per inspirationē interiorem locutus est: ꝙ talis non tenetur credere ex plicite nisi id qd̄ credebať in lege natu re. Tenet etiam alexā. de ale. scd̄a scd̄e. titulo de ꝑplexitate cōsciētie quod puer ī car cere sarracenoꝝ īclusus ab infantia ſꝫ aug. de qōnibus noui et veteris testis. si non fuerit a q̊ deciderit ne eum rumor doctrine fidei ꝑuenerit īmunis erit. et cum non habeat īpotētiā oīo credēdi dicit alex. quod si faciet qd̄ in se est de⁹ illuminabit eū vel per occultā inspirationem vel per angelum aut per hominem.
¶ Vtrum sit necessariū ad salutē cōfiteri **[sect. 8]** ea q̄ sunt fidei. Rñ. quod sic ꝑ loco et tꝑe ſꝫ Tho. ij. ij. q. iij. ar. ij. puta quando si aliq̇s īter rogareť de fide et taceret et ex hoc crede reť vel quod non haberet fidē vel quod non esset vera: vel alij per eius taciturnitatē a fide auerterenť et huiusmodi in casibus in quib⁹ honor debit⁹ deo et vtilitas ꝑximis im pēdēda subtrahiť nisi cōfessio fiat: ē necessaria de p̄cepto. Jn alijs autem casibus non est necessaria de p̄cepto sed de cōsilio si mō vtilitas fidei sperať. Vitupera bilis est cōfessio fidei quando solū est ad per turbationē infideliū. dicente dño Mat. vij. Nolite sctm̄ dare canibus. facit. c. in mandatis. xliij. distin.

¶ Quid de illo q̇ lʒ interiꝰ credat: tamen ꝑ [sect. 9] pter timorẽ facit aliquẽ actũ ĩfidelitatis puta exhibet reuerẽtia idolo. portat aliquam vestẽ designatā ad aliqȯ determinatũ signum ĩfidelitatis et hmōi. Rñ. quod peccat mortaliter: ꝙ secundum aug. xxxij. q. iiij. sicut sanctius est mori ꝗ vti idolati co. hec ille. Se cus esset si non designaret determinatā infidelitatẽ sicut legimus in btō Sebastiano q̇ vtebatur clamide militari ex bono ʒelo: vt lucraretur ani mas christo: et huiusmodi.
¶ Vtrum liceat p̃ce vel p̃cio aliquẽ addu [sect. 10] cere ad fidẽ: vide. j. iudeꝰ. §. xxxiij.
[sect. 11] ¶ Vtrum liceat disputare de fide. vide s̃. disputatio. de hac materia. vide. j. in fidelitas.

Filius

q̇dā ȯr spuriꝰ et ꝑprie est natꝰ ex mr̃e nobili et pr̃e ignobili. vel pr̃e ĩcerto et mr̃e vidua. Sed in iure spuriꝰ ȯr omnis natꝰ ex illicito coitu preterꝗ de cōcubina in domo retẽta ab eo q̇ non ẽ ɔiugatꝰ. vt no. in. c. tāta. q̇ fi. sint le. et no. bar. ĩ. l. si gener. ff. de his q̇. vt ĩdi. ꝗuis natꝰ de adulterio ꝑprio noĩe vocet̃ māʒer. deutro. xxiij. et in. c. nisi cuʒ pridẽ. §. ꝑsone de renũ. Et omnis talis spurius ĩ nihilo succedit patri vel ɔiũctis per lineā pr̃nā ꝙ non ȯr agnatꝰ de q̊ text. ĩ c. dicat aliq̇s. xxiij. q. iiij. et gl. in. c. per vene rabilẽ q̇ fi. sint le. et quod no. ĩ aut̃. ex ɔplexu. C. de ĩce. et inuti. nup. et insti. de suc. cog. §. vulgo. et insti. ad orphi. C. nouissime. ĩmo nec pr̃ potest talẽ ĩstituere heredem. aut̃. lʒ. C. de na. li. et. d. c. dicat aliq̇s. Vñ dicit pa. ĩ. d. c. per venerabilẽ. quod bastardi nobiliũ non dñr de parẽtela parentũ. ꝙ sordes non cōputant̃ inter p̃cipuos. C. ad orphi. l. si qua illustris. nec arma parentũ portare pñt. et est snĩa bal. in. l. cũ legitime nuptie. ff. de sta. ho. et sequit̃. d. Ant. in. d. c. per venerabilem. Ad ꝑpositu eoꝛ q̃ hic dñr et q̃ꝛ ꝑbet̃ q̇s esse filiꝰ. vide gl. ĩ. l. luciꝰ. in ꝟsi. nullꝰ. ibi per ɔiecturas et ibi Bar. ĩ ꝟsi. filiatio non potest pene ꝑbare. ff. de condi. et de. Bal. not. ĩ. l. neqꝗ natales. ꝟ. filiatio. C. de ꝑba. et Sali. in. l. si vicinꝰ. ꝟ. quero. nũc qualiter filiatio habet̃. C. de nup.
¶ An talessuccedāt mr̃i. distĩgue quod aut [sect. 1] ẽ vulgo q̃sitꝰ et ꝑṗe solũ spuriꝰ et sic suc cedit cum legitĩs filijsnisi mr̃ sit illustris femina. vt ĩ. d. l. si q̃ illustris. et ibi per gl. et Bar. et ĩsti. de succes. cogna. §. vulgo q̇situs. Jdẽ dic de notis aut sunt ẽt māʒeres sicut nati de ea q̃ non poterat esse legitima vxor siue ꝙ alteri nupta vel ip̃e siue ꝙ ɔsanguineꝰ vel affinis. et sic in ni hilo succedũt vt in. d. aut̃. ex complexu. potest tamen heredes eos ĩstituere secundum Mat. et Mo. et videtur tenere glo. in. d. c. tanta.
¶ Querit̃ an parẽtes succedant p̃fatis [sect. 2] **[Fo.clxxx.r]** spurijs. Rñ. pa in. d. c. tāta quod non in eo ca su quo ipsi non succedũt parẽtibꝰ. Et hoc verum de quibuscũqꝗ filijs illegitimis.
¶ Quero an prefati spurij possint insti [sect. 3] tui heredes ab alijs extraneis. Rñ. pa. ĩ c. cum haberet de eo qui du. ĩ ma. quā po. per adul. quod sic. ꝙ non prohibent̃ nisi pa rẽtes vt no. glo. in aut̃. qui mo. na. effi. sui. §. vltimo.

Additio.

Et secundum bar. in. l. si is qui ex bonis. ff. de vulga. et pupil subst. non prohibet̃ succedere fratri suo pupillo etiam ex iudicio patris. facit glo. in aut̃. q̃. mo. na. effi. sui ĩ fi. q̃ dicit quod licet pater non possit talem vulgariter substituere potest tamen pupillariter q̃si pupilli sit heres.

¶ Vtrum parentes possint p̃fatis spurijs [sect. 4] aliquid relinq̇re rōne alimẽtorũ. Rñ. q ꝫ sic vt no. bar. in. d. auť. ex cōplexu immo tenenť de eq̇tate canonica eos alere ꝫ facultates eorũ: et tam pater ꝗ mater tuꝫ ꝗ tales non sunt in ptāte nec patris nec matris. insti. de nup. §. sunt et alie ꝑsone et. l. vulgo ꝛcepti. ff. de sta. ho. tum quia alimẽta debẽtur ĩstinctu nature que sic matrẽ obligat sicut patrẽ vt no. Jnno. ĩ c. ij. de regula. et pa. in. d. c. cum haberet se cus de iure ciuili vt in. d. auc. ex ꝛplexu. Vnde dicit bal. in. l. fi. §. si a socero. ff. de his que in frau. cre. quod de equitate cano nica potest pr̃ donare spurio. vt habeat ꝓ alimẽtis et siłr legare pro alimẽtis not. bar. in. l. fi. ff. de his q̇ vt indi. et Cy. in. l. non oĩtitulo. C. de admi. tutoꝛ. dicit quod ẽt spuria dꝫ dotari. vt no. Jmola. in. l. lucius la. ij. §. j. ff. dele. ij. Limita predicta nisi esset in nimia quātitate in fraudẽ legata. et conclude quod prefati contra predicta a patre recipiendo de eius bonis tenetur restituere etiam in conscientia. ¶ Filius alius dicitur nothus. vt not. [sect. 5] in. d. §. snnt et alie ꝑsone. qui aliqñ dicitur naturalis tantum: ꝗ uis spurij ẽt sunt naturales tamen et talis est ille q̇ ẽ natꝰ ex coitu neꝗ dānatoneꝗ approbato de iure ciuili. vt est filius cōcubine solute in domo retente a soluto que posset esse eius vxor legitima: puta ꝗ non est cō sanguinea nec affinis. vt in. l. in concu binatu. ff. de ꝛcubi. et iste succedit patri ab intestato in duabꝰ vncijs totiꝰ here ditatis dũmō non existant filij legitimi vel vxor legitima. vt ĩ auc. liceat pr̃i. C. ð na. li. ꝗ filijs legitimis existẽtibꝰ vel ne potibꝰ non potest nisivnā vnciā relinq̃re ei et mr̃i et non vltra vt. l. mr̃e. C. de na. li. Sꝫ si nihil reliq̃rit ei ĩ nullo succedet sꝫ tamen debet alimẽtari a legitimis.
¶ Sed nũq̇d si non hꝫ filios legitimos [sect. 6] poterit tales heredes ĩstituere. Rñ. quod sic etiam in totũ legitima tamen reseruata parẽ tibus si hꝫ vt no. in d. auť. liceat pr̃i. et lꝫ Goffre. teneat quod non succedat cuꝫ hodie talis coitus sit reprobatus vt in auť. de leno. col. iij. et in auť. scenicas. colla. v. et C. de cōcubi. l. vnica tamen ego teneo cum gl. in. d. c. tanta et in. c. nisi cum ṗdẽ de renũ. quod succedunt etiam de iure canonico ꝗ ex quo ius canonicum non statuit oppm̃ non debemus in hereditatibus recedere a dispositione iuris ciutlis. facit. c. per venerabilẽ q̇ fi. sint le. et sequitur Pa. in d. c. tanta.
¶ Filius aliꝰ ðr legitimus tamen et iste est [sect. 7] adoptatꝰ vel arrogatꝰ. Et dñr legitimi tamen ꝗ non natura sꝫ legis institutiōe sũt filij vt de cog. le. ĩ rubro et nigro. Et isti si non sunt legitime emācipatia pr̃e ado ptāte succedũt patri legitimo simul cũ filijs legitimis naturalibꝰ: vt no. C. de ado. l. fi. et institu. de here. que ab intest. def. §. item adoptiuos. et in. l. si pater. ff. de adop. vide. s̃. ado. §. j. et. ij.
¶ Filius aliꝰ ðr spũalis et legitimus si [sect. 8] cui est suscepꝰ de baptismo vel crisma te. Et iste in nihilo succedit quia cum sit spiritualis non extẽdit se ad tꝑalia.
¶ Filius alius dicitur spiritualis tan [sect. 9] tum sicut sunt omnes christiani pape et de diocesi eꝑi et de parochia presbyteri vt in. c. oẽs. xxx. q. j. et isti similiter ĩ nihĩ lo succedunt parẽtibꝰ suis isto modo. ¶ Filius alius naturalis et legitimus. [sect. 10] naturalis dicitur quia naturaliter ẽ ge neratus legitimus quia ex legitima pa rentũ coniunctione approbata per leges isti succedũt ab intestato parẽtibꝰ oĩb-**[[Fo.clxxx.]v]**alijs exclusis. vt in auť. de here. q̃ ab inte. limita nisi in casu in quo aliqui specialiter admittunť vt dictũ est in filijs adoptiuis et sunt quasi domini viuẽtibꝰ pa rentibus soluꝫ eisdẽ est administratio. vt insti. de here. q̃. et dif. §. sed sui. Vñ ex ꝛsuetudine lege iuuata filij comitũ appellanť comites vt filij regũ reges etiā in vita parẽtũ. vt. xxiiij. q. j. c. fi. et per bar. in. l. fi. C. de dig.
¶ Vtrum filius naturalis tantuꝫ efficiať [sect. 11] legitimꝰ per sequẽs matrimonium inter patrẽ et matrẽ eiꝰ. Rñ. pa. in. d. c. tāta qð sic quicũqꝗ sit filiꝰ naturalis sit tꝑe quo genitus fuit poterāt esse legitime vir et vxor in matrimonio parẽtes eiꝰ. et licet Bar. in. l. pe. ff. de ꝛcu.

velit solũ hoc esse verum in cōcubina ĩ donio retẽta postea ꝑ vxore capta tamen canoniste cōiter tenẽt contrarium et hoc teneas. sec⁹ esset si tẽpore generatiōis non potuisset esse matrimoniũ inter parẽtes q̃ ꝛ̃ per dispensationẽ vel alio modo sit postea cōtractũ matri moniũ non tamen erũt legitimi secundum Joā. an. ĩ quadā apostilla bal. li. feu. ti. si de feu. cōtro. fue. vult quod nisi interueniat instru mentũ dotale vt volũt iura ĩsti. de nup. .§. aliqñ insti. de here. q̃ ab intest. defe. post prin. et in auť. q̇. mo. na. effi. sui. §. fi. q̃uis sequať matrimonium non legitimāt sed ego teneo contrariũ sicut tenẽt moderniores canoniste cōiter et in pratica sequuntur legiste imo plus dico quod ꝛ̃ tꝑe cōceptus non potuisset essevxor eius si tñ tꝑe part⁹ cōtrahit legitime cum ea filius erit legitim⁹ secundum cōem opi. in. d. c. tanta. siłr non nocebit fili⁹ natis ex concubina quin sint legitimi licet pater inter medio tꝑe habuitvxorem aliā et ea mortua post ea accepit cōcubinā in vxorẽ scd̃m Bar. in. l. cum mihi decẽ. de solu. et bal. in l. pe. ff. soluto matrimo.

¶ Vtrum filij nati ex clandestino matri **[sect. 12]** monio sint legitimi. Rñ. glo. in. c. qd̃ no bis qui fi. sint leg. quod si nullũ est impedi mentũ post approbationẽ matrimonij erũt legitimi siue sint nati ante approbationẽ matrimonij siue post et hoc sequunť omnes et probať ĩ. c. ij. de clā. despō. Nam approbatio retrotrahiť et perinde est ac si a principio fuisset cōtractũ in fa ciẽ ecclesie imo plus dicit Alanus quod ꝛ̃ clādestine contrahẽtes non presumātur coniuges. vt dicit glo. in. c. lator qui fi. sint le. tamen hoc procedit respectu nubẽtiũ sed respectu filio⸗ presumuntur coniu ges qd̃ est notādum. ex quo infert Pa. in. d. c. lator qd̃ nat⁹ ex viro et muliere si mul cohabitā tibus presumitur legitimus q̃ fauore legitimationis presumi tur inter eos matrimoniũ. pro quo facit l. in libere mulieris. ff. de ri. nup. et maxi me procedit si vocabāt se coniuges. vt no. Jnn. in. c. ex parte de resti. spol. dicit etiam host. quod si multo tẽpore simul tanq̃ cōiuges cohabitarũt presumẽdum est esse matrimonium facit qd̃ not. ipse in. c. illud. de presum. si autem erat impedimẽtum tunc sunt opi. Jo. an. et. d. Anto. tenent quod post approbationẽ legitimanť ꝛ̃ postea separenť. glos. tenet qd̃ hoc est verum in natis post approbationẽ. sed non ante natis. Joan. cal. tenet quod nullo modo legitimanť et hoc putat pa. verũ de rigore iuris. facit. c. fi. ĩ. §. si q̇s de clā. despō. Et hāc teneo propter prefatũ. c. fi. vbi est tex. apertus vide de hoc. s̃. clā destinũ quando dicatur. in prin.

¶ Vtrum natus de sponsa de futuro sit le **[sect. 13]** gitim⁹. Rñ. pa. in. c. per tuas q̇ fi. sint le. q̃ sic si nullũ sit impedimẽtũ alias secus secundum quod dictum est in precedenti. q. ¶ Vtrum filius q̇ cōiter reputať filius vi **[sect. 14]** ri et vxoris teneaťcredere vxori dicẽti eũ ille gitimum. vide. s̃. adulterium. §. v.

¶ Vtrum ex tractatu parentũ quis consti **[sect. 15]** tuatur filius. Rñ. Pa. vbi. s̃. qd̃ ex nomi natione filij et tractatu vt filij constituiť quis in possessione filiationis etiam si sit natus extra domũ. Vnde ibidem dicit. d. Anto. quẽ sequiť Pa. vbi. s̃. et no. Bart. in. l. quidā. ff. de ꝓba. qd̃ tractatus parentũ puta q̃ illi tractabāt eum vt filiũ et ipse eos vt parentes probat aliquẽ filium alterius imo plus vult gloss. in. c. trasmisse. q̇ fi. sint leg. qd̃ probatio hui⁹ tractatus prefertur negatiōi parentũ. Jtẽ do. Anto. in. d. c. vult qd̃ etiam sola fa **[Fo.clxxxjr]** ma ꝓbet filium si nihil ꝓbeť in cōtrariũ. ¶ Quid si probeť quod vxor. eo tꝑe cōmisit **[sect. 16]** adulteriũ quo talis conceptus est. Rñ. pa. in. d. c. trāsmisse. et. c. per tuas. eo. ti. qd̃ si pater seu marit⁹ cohabitabat eo tꝑe cum vxore reputabitur legitimus. q̃ cum possit esse filius vtriusq̃ debemus fauo re filiorũ presumere qd̃ sit filius mariti potiusq̃ adulteri pro hoc est tex. ĩ. l. mi les. §. defuncto. ff. de adul. facit. l. q̇ semper. ff. de in ius vo. Jtẽ dic de filio nato de cōcubina retẽta in domo. vt semper presumať fili⁹ ɔcubinarij. vt habes gl. singularẽ in. c.

michael. de fi. presby. secus si fuisset absens tanto tpe quod non po tuisset euʒ generare. vt. ff. de his q̇ sunt sui vel alie. iu. l. filium.
¶ Vtrum filius natꝰ ex illis qui post ma **[sect. 17]** trimoniũ contractũ de cōi cōsensu fecerunt votũ vel quando alter intrauit religionẽ et repertꝰ fuit sit legitimꝰ. vide. j. ma trimo. iij. Jmpedimentũ. v. §. v.
¶ Vtrum appellatione filioꝝ veniāt na **[sect. 18]** turales tm̃. Rñ. Paul. in. c. in pñtia. de ꝓba. quod aut apparet de tacitavoluntate disponentis siue ex verbis positis ĩ dispositione siue ꝙ est eadẽ ratio de legitimo sicut de naturali. et tũc veniũt etiã naturales siue tractet̃ de pena siue de cōmodo siue in legibus: siue in statutis vel testamentis et hmōi. si vero non apparet de mẽte tũc si tractat̃ de cōmodo veniũt etiam naturales. xxxv. q. vij. c. vni co et hoc ex benigna interpretatione po tiusqꝫ ex significatione propria: ꝙ ex ꝓpria significatione noĩe liberoꝝ vel filioꝝ veniunt solummodo naturales le gitimi non adoptiui vel naturales tātum vt in. l. si ita q̇s §. fi. ff. de leg. ij. nō veniũt etiam vbi tractat̃ de cōmodo spu **[sect. 19]** rij ex coitu damnato nati.
¶ Vtrum filiꝰ denoĩet̃ a patre. Rñ. qð sic de iure. vt in. c. ij. de cōuer. infi. et instit. de le. ag. tu. §. j. et hoc ꝙ sequit̃ familiaʒ et agnationẽ patris nec ob. c. Raynu. de testa. ꝙ scðm Jo. an. illud erat per superbiā: ꝙ mater erat nobilior. vnde filiꝰ se quit̃ priuilegiũ patris in tribꝰ. ¶ Primo quo ad honores. ¶ Scðo quo ad cu rialẽ cōditionẽ. C. de decu. l. eos. l. exem plo. et. l. nullꝰ. ¶ Tertio quo ad originẽ ff. ad munic. l. j. vide gl. in. c. dicat. xxxij. q. iiij. et gl. in. l. cum legitime. ff. de sta. ho. de illegitimis dic vt in. §. seq.
¶ Vtrum illegitimꝰ filius sequat̃ cōditio **[sect. 20]** nẽ siłr patris. Rñ. quod non de iure. sed matris secundum gl. quā sequuntur cōiter doc. in. c. j. de ɔiu. ser. q̃ vult quod partus ancille erit penes dñm ancille. l. et seruoꝝ. ĩ prin. ff. de sta. ho. ꝓ quo facit tex. in. l. partũ. C. de rei vẽ. et no. in. c. vnico de na. ex li. vẽ. et in. c. fi. de ser. non or. et insti. de iu. ꝑso §. fi. nec ob. c. lib. xxxij. q. iiij. vbi ðr sempex qui nasciť deteriorẽ partẽ sumit. sed expone deteriorẽ. s. matris q̇ fragilior est hoc tamen limitat pa. in. c. lʒ de ɔiu. ser. veꝝ nisi ɔsuetudo vel statutũ habeat aliud sicut hodie est quod natꝰ ex ancilla non est seruus si pater est liber. Quod no. ¶ Vtꝝ pr̃ et mr̃ teneat̃ alere filios. Rñ. quod sic de q̊ við. s̃. alimẽta. §. j. nisi ĩ. v. casi bꝰ q̊s no. pa. ĩ. c. cum hẽret ð eo q̇ du. ĩ ma. quā po. per adu. ¶ Primꝰ si filiꝰ eũ accusauitvt. l. si q̇s a liberis §. itẽiuder. ff. de li. agno. ¶ Scðs si pr̃ eget ipe. ꝙ ñ tene tur vltra qꝫ p̃t. d. l. si q̇s §. sʒ si filiꝰ. Tertius si filiꝰ cōmisit crimen ingratitudĩs contra patrẽ in gl. l. cum partẽ. C. de alẽ. li. ¶ Quartꝰ si filius hʒ artẽ vel aliud vñ viuat. d. §. sʒ si filius et. §. alimẽta ibidẽ lĩta tamen hoc ſʒ bar. in tractatu alimẽtorũ nisi sit filiꝰ nobilis quod eũ dedeceat in tali arte opari. ¶ Quintꝰ sunt omnes cau se ex quibus pater potest exheredare filiũ: ita et denegare alimẽta. ð q̇bus vide. s̃. exheredatio. et infra ĩgratitudo. §. iij.
¶ Sʒ si diuortiũ fiat apð quẽ dʒ ali et q̇ bꝰ expẽsis. Rñ. quod extimabit iudex pẽsatis circũstātijs. puta ꝙ minor triẽnio apð matrẽ et hmōi: vt no. ĩ. l. vnica. C. ð diuor. fac. apud quẽ li. edu. et ĩ aut̃. si pa ter ibi ð posita vbi ðr quod si pr̃ fuit causa diuortij nutriet̃ apud mr̃em expẽsis pr̃is si mō mr̃ non cōuolauit ad scðasnu ptias si ꝟo mr̃ dedit causaʒ apð patrẽ expẽsis mr̃is locupletis nisi pr̃ minus ideoneꝰ sit ꝙ tũc apð matrem locuple tem nisi alter eoꝝ esset infidelis quia **[[Fo.clxxxj]v]** apud fidelẽ sunt alẽdi. vt patet per ea que dixi supra batismus. vj. §. xj.
¶ Vtrum filius magis teneat̃ subuenire **[sect. 23]** pr̃i qꝫ extraneo. Rñ. pr̃i ẽt ĩfideli qꝫ exñeo fideli ceteris ꝑibꝰ. vt no. gl. xxx. di. c. j. et. xlij. di. q̇escamꝰ. et. lxxxvj. di. non satis. ¶ Est filius q̇ non hʒ nisi vnũ panẽ et hʒ **[sect. 24]** patrẽ q̇ fame ꝑit et filium siłr cui dʒ subuenire.

Rñ. Cy. ĩ. l. ij. C de pa. q̇ fi. di. quod potius pr̃i ꝗ posset eũ vedere. ego addo ꝗ ius diuinũ sic eũ obligat qd̃ d̃t. Honora patrẽ et c. et quando dicitur quod amor magis descendit ꝗ ascendat. l. isti quidem. .§. fi. ff. qd̃ me. cā. l. liberoꝝ. ff. de ver. sig. et. l. liberi. et ibi gl. ff. de ĩoffi. test. Rñ. Ja. ibidem quod veꝝ ẽ quo ad ordinẽ dilectiōisr non tamen quo ad effectũ obligatiōis nam per natiuitatẽ filiorũ non dʒ cōditio aut fieri deterior ꝗ iam hʒ filium obligatũ. Sed in contrarium facit qd̃ no. bar. in. l. si q̇s ali beris in §. si vel parens. ff. de li. agno. vbi dicit post gl. quod pr̃ tenetur alere filiuʒ de iure naturali et filiꝰ tenetur alere patrẽ de iure getiũ et sic videtur fortiꝰ vinculũ quo tenetur pr̃ filio ꝗ quo tenetur filiꝰ pr̃i. contrarium tamen determinat in. l. j. in fi. ff. de iu. etiure facit ẽt contra qd̃ no. bar. in. l. nō quẽadmodũ. ff. de li. ag. vbi vult quod si quis hʒ patrẽ et filium diuites etĩdiget ali mentis quod potius debet petere a patre suo ꝗ a filio ratione p̃dicta.

¶ Vtrum filiꝰ possit nubere sine licentia **[sect. 25]** patris. Rñ. quod sic tam masculꝰ ꝗ femi na ꝗuis non expediat vide. s̃. Dos. Et quomodo tenetur eaʒ dotare que nupsit sine scitu patris. in. §. iiij.

¶ Vtꝝ possit vouere vide. j. votũ. ij. §. v. **[sect. 26]** ¶ Filiulfa. viuẽte patre emancipatus **[sect. 27]** acquirit vsumfructũ ĩ mr̃nis bōis ꝓvi rili. i. pro media parte si ẽ vnꝰ filiꝰ. et pr̃ pro alia post mortem mr̃is. casus est. C. de bo ma. l. siviua mr̃e. Jdẽ dic d̃ nepotibꝰ et ꝓ nepotibus. Jdem dic si sunt plures filij ꝗ ꝓ virili parte simul cum patre: sed si aliqui sunt emācipati aliq̇ i patria po testate pro virilibꝰ partibꝰ venient oẽs sed vsusfructus emancipatorũ remanebit apud patrẽ vt in. d. l. si viua.

¶ Sed nũquid ideʒ erit in alijs bonis **[sect. 28]** aduenticijs. Rñ. quod non sed solum in maternis vt no. glo. in. d. l. viua.

¶ Vtrum filiꝰ possit agere contra patrem. **[sect. 29]** Rñ. pa. in. c. non est. de spō. quod sic ratione pctĩ ałs non est admittẽdus vt no. gl. in c. si ecclesia. xxiij. q. iiij. Sʒ glo. in. c. que ritur. ij. q. vij. tʒ. quod potest secundum canones con queri taʒ in ciuili ꝗ in criminali nego cio sʒ secundum leges non potest nisi in castrensi causa ciuiliter non ĩ alia. ff. de iu. l. is nul la. et ẽt in quasi castrẽsi vt. ff. d̃ fur. l. si q̇s vxori primo rñso. non tamen de furto sʒ actio ne in factũ. C. de dolo ma. l. superstite. et hoc non existens emācipatus sʒ emancipatus bñ potest agere petita venia et impetrata. C. de in ius vo. l. vlt. sed ĩ cri minali causa non audit̃. ij. q. j. prohibent̃ nisi iniuriam in ipsum ɔmiserit. vt. C. d̃ pa. pote. l. cōgruẽtius.

¶ Ad quid tenẽt̃ filij parẽtibus. Rñ. vt **[sect. 30]** colligo ex Alex. de ales ĩ. iij. par. sum. in tractatu de. iiij. p̃cepto quod ad tria de pre cepto. ¶ Primum est quod tenent̃ eos dili gere. Ratio ꝗ cum filiꝰ sit obligatꝰ aĩe pa tris et matris ex cuius operatioĩs virtu te generatꝰ est tenetur ei repẽdere qd̃ nō potest in alio nisi amando ꝗ sic cōsolatur eos cum hoc perpendũt et hoc est qd̃ dicit Hie. li. d̃ hono. ꝓarentũ. redde amorisvi cem et Jo. xiiij. Vt cognoscat mũdus et c. q. d. exẽplũ capiẽdo quod diligo patrẽ et nō sufficit quod cōssstat in corde: sed opʒ ostẽdatur in signo. nec dʒ eẽ amor quo obli gamur omnes diligere. sed specialis et pre cipuus. et propterea non excuĩo a mortali filios qui nunq̃ signa amoris oñdũt parẽtibus. immo semper loquunt̃ dure et videntur eos habere exosos. ¶ Scd̃m ad qd̃ tenẽt̃ est obedire in his q̃ ꝓtinẽt ad dispositionẽ rei familiaris et multo magis ĩ necessarijs ad salutẽ. vt sunt ea q̃ ꝓtinent ad bonos mores. Jn his sciẽ ter cōtẽnẽs obedire mortaliter peccat. Secus si ex inaduertẽtia vel raro sine cōtẽptu: ꝗ vr̃veniale. Ad alia autem obe dire est de cōsilio solũ. ¶ Tertiuʒ est q̇ debent eis ĩ necessarijs subuenire siue sint infirmi vel ĩ alia necessitate. vnde mortaliter ꝓeccant qui cuʒ possint eoꝝ **[Fo.clxxxij.r]** necessitatibus non subueniunt nisi for te esset quid minimum.

¶ Vtruȝ malitia pr̃is noceat filijs. Rñ. **[sect. 31]** ꝗ sic quantum ad penā tꝑalem. vt pȝ. C. ad. l. iul. ma. l. q̇squis. et in. c. cum scd̃m. de here. li. vj. et ĩ. c. nisi cum pridẽ. §. j. de renũ ci. lvj. di. nunqꝫ. et. c. nasci. Jtẽ etiam ad penā eternam ꝓpter malum exemplum vel malā curam. vt de Heli. j. Rñ. j. facit. c. si gẽs. lvj. di. Similiter malitia filij inducit p̃sumptionem contra patrem. vj. q. j. qui crimẽ. xxxvij. dis. legant.
¶ Vtrum possit filius intrare relig ionẽ: et **[sect. 32]** an teneat̃ ad eius ministrationẽ ĩgressus. vide. j. religiosus. §. xj. et. §. xxxj.
¶ De filijs illegitimis ordinādis. vide **[sect. 33]** j. ordo. iij. §. xiiij.
¶ Quomō filij acquirũt sibi et non alijs **[sect. 34]** fratribus. vide. j. peculium.

Finis

aliquādo inspiciẽdus est aliqñ medium aliquando principiũ. vide multas allegationes. j. c. scientes de censi. et est que stio brocardica.
Adde de hoc et quod finis declarat qua lis sit res cẽsenda. l. sȝ et si q̇s. §. interdũ et ibi Flor. ff. de vsuf. et Spe. in ti. de fru. et interesse. §. j. ℣. sed q̇d si debitor. et in epi. Quid Exitus acta ꝓbat: careat successibus opto. Quisquis ab euentu facta notanda puta.

Fiscus

est bursa cesaris vel prĩcipis. xvj. q. vij. maiores. vel potest dici quod fiscus hodie est saccus sine consciẽtia qui imbursat omnia quesita ma le. ff. de calũ. l. in heredẽ. et. ff. de inof. te. l. papi. meminisse.
De fisco et quid sit et an ciuitas habeat hodie fiscum si superiorẽ non recognoscat. et an ip̃m cõe superiorẽ non recognoscẽs. Bal. no. in. l. item veniunt. §. ait senatus. ff. de peti. here. et melius per Bal. in. l. j. C. de here. vel act. vendi.
¶ Vtrum fiscus p̃feratur alijs credito **[sect. 1]** ribus. vide. j. restitutio. ij. §. xvj.
¶ Fiscus turpia lucra etiam ab heredi **[sect. 2]** bus extorquet: licet crimina sint extincta. d. l. in heredem. in principio.

Flagella

quō sunt satisfactoria. vide. j. satisfactio. §. viij.

Fletus

de mortis ĩprobatur. xiij. q. ij. qꝫ preposterum.

Fomes

est langor nature qui carnis concupiscentia appellat̃. xv. q. j. §. vt itaqꝫ. Qui quidem non est peccatum: sed pena peccati ibibem. §. j.

Forma

est que dat esse rei secundum Jnno. in Rubrica de conse. ec. vel al. ¶ Quid si omittat̃ forma in sacramẽtis. Rñ. quod nihil fit. j. q. j. q̇ ꝓfectionẽ. in glo.

Fornicatio

est omnis illicit⁹ coitus vt. xxxij. q. ij. §. qui ergo. et in. c. meretrices ea causa. q. iiij. Sed ꝓprie fornicatio est inordinatus concubĩ tus naturalis quo solutus solutam naturali vsu cognoscit. Et intelligit̃ solutus quolibet vinculo. s. ꝛiugij: ꝛsanguinitatis. affinitatis: ordinis: religionis seu voti. etiam ȯr naturalis ad differẽtiā illius vsus q̇ dicitur contra naturam vt no. in d. c. meretrices. et sic est ꝓpria species lu xurie. vide. j. luxuria. §. ij.
De no. in hoc. §. et inter quos fiat for nicatio et an sit crimen ecclesiasticum. no. Alexan in. l. si adulterium cum ince stu. ff. de adul. quod sic. et quod fit inter solutos. et quelibet excepta concubinaria punitur et de iure ciuili. no. Bar. in. l. j. de concubi. et Alexand. vbi. s̃ §. j. et an ꝑ eam contrahatur affinitas no. glo. quod sic in. l. j. §. pe. de concu. et in. l. non facile. §. affines. de gradi.
¶ Quid de clerico fornicatore. vide. s̃. **[sect. 1]** clericus. v. et. viij. §. iiij.
¶ Vtrum accedẽtes ad meretrices excu **[sect. 2]** sent̃ ꝓpter ignorātiā nesciẽtesesse ꝓhi bitũ. Rñ. quod nō. ĩmo peccāt mortaꝗr accedẽdo. et totiẽs q̊tiẽs. qꝛ ignorātia iuris naturalis et diuini in tali casu claro neminẽ excusat. j. q. iiij. per totum. Jtez peccat mortaliter si quis ĩduxit aliquẽ ad eas qui hoc non intendebat. de pe. di. j. noli. et. ij. q. j. notum.
¶ Que dr̃ia est ĩter fornicationẽ ꝓprie **[sect. 3]** incestum stuprũ et c. vide. j. luxuria. §. ij.

Fortitudo vera

est per quam quis mediocriter timet et audet ad hoc inclinatus ex habitu propter bonum finem q̇ est conseruatio **[[Fo.clxxxij.]v]** boni cōis in periculis mortis vt elicit̃ a philosopho. iij. ethi. est autem fortitudo vt ibidem dicitur circa timores et audacias quasi cohibitiua timorum: et moderatiua audaciarũ et quidez circa timores periculorũ mortis est fortitudo simpꝗr. circa ꝟo alia est fortitudo secundum q̇d Act⁹ enim fortitudinis principalior est sustine re. i. immobiliter sistere in periculis qꝝ aggredi: quia. iij. ethi. in sustinendo tristia maxime dicuntur aliqui fortes.
¶ Vtrum homo teneat̃ sustinere mor **[sect. 1]** tem. vide. s̃. Charitas. §. v.

Forus

est exercendarum litium loc⁹ a fando dictus. c. forus. de ver bo. signi.
De notatis in hoc ꝟsi. vide Bar. ĩ. l. in cōtractibus. §. in oĩbus. C. de non nu. pec. et Alex. in. l. heres absens. §. si quis tutelam. ff. de iudi.
¶ Quomodo sortit̃ q̇s forũ. Rñ. gl. in. c. **[sect. 1]** j. iij. q. vj. per istos ꝟsus. Contractus crimẽ reus res religioqꝝ. Vir iō similis vel ꝓuocat atqꝝ recusat. Excedit iussus vel cō sentit vterqꝝ. et ibi vide expositionem cum alleg.

Fratres

quomodo diuidunt acquisi ta per aliquẽ ipsorum. vide j. peculium.

Fraus

non potest esse sine dolo sed bene dolus sine fraude. Jō fraudi inest dol⁹ sicut species generi. ita dicit Pa. in. c. ex tenore. de rescrip.

¶ Fraus et dolꝰ nemini dꝫ patrocinari **[sect. 1]** tex. est in. d. c. ex tenore. facit. xvj. q. vj. c. j. xx. q. iij. constituit. xxx. q. j. dictũ est.
¶ Fraus legi fit aliqñ de ꝑsona ad ꝑso **[sect. 2]** nā sicut quando mulier vult donare viro ecōuerso cum non possit. vt de donati. ĩter vi. et vxo. c. vl. supponit iam ꝑsonā: puta quod soluat eius creditori vt. ff. de do. inter vi. et vxo. l. hec ratio. §. vl. Siłr tutor qui non potest emere rẽ pupilli interponit aliā ꝑsonā que emat. Aliqñ fit rei ad reꝫ sicut cum quis dat frumẽtum filiofa. vel simile vt vẽdat ꝑ eo quod pecuniaꝫ mutuo dare non pōt. l. iiij. §. j. ff. ad mace. ꝙ ideꝫ est ac si mutuaret ar. xiiij. q. iij. pleriq̃. j. q. j. sunt nōnulli. Aliqñ fit vnꝰ ꝛctus ad aliũ ꝛctũ ꝛriũ: vt cum vxor vẽdit viro qꝏ donare intẽdit. l. si spōsus. ff. de do. ĩter vj. et vxo. ar. xvj. q. iij. si sacerdotes. Aliquando fit vnus ꝛctus ad aliũ ꝛctum si milẽ: vt cum mulier q̃ fideiubere non pōt facit se principaleꝫ debitricẽ. l. q̃uis. §. si cum essezꝫ. ff. ad velł. et. l. se. Et omnes tales preuaricanť legẽ et in conspectu dei nō excusanť. facit qꝏ no. in. c. intelligentia de ꝟbo. signi. et in. c. quanto. de priui. et in. c. constitutus. de conces. preben.
¶ Fraudare nemo videtur eos qui sciunt **[sect. 3]** et consentiunt. ff. de reg. iur. l. nemo.
¶ Fraudem videtur facere etiam is q̇ non **[sect. 4]** facit quod debet facere. ff. de his q̇ in frau. credi. l. in fraudem.

Frigiditas

qũo impediat matrimonium vide. j. matrimonium. iij. impedimento. xvj.

Fructus

ꝟm Bar. in. l. ex diuerso. ff. ꝏ rei ven. Quidam sunt natu rales vt poma et huiusmodi que natura ꝑdu cit et sicut ꝑducit vtimur. Alij sunt par tim naturales partim industriales. vt lac. lana segetes: vinum et hmōi. q̇ natu rales sunt inquātum a natura. et industriales inquātũ in aliā spẽm ex industria ipsis vtimur in. d. l. ex diuerso. et. l. certũ. C. de rei. vẽ. cōiter ꝏr quod relinq̇tur arbitrio boni viri an sint naturales vel industriales vt si plꝰ ꝟsať de industria hoĩm dicanť industriales: vt de vino: caseo et hmōi. ar. l. queriť. ff. de sta. hoĩm. et. iiij. q. iij. hermafroditꝰ. Si ꝟo magis de natura dicantur naturales Alij solum sunt industriales: sicut fructꝰ q̇ acquirunť ex artificio vel negociatione et hmōi: q̇ alio modo dñr ciuiles eo quod nō ꝑueniat ex re sꝫ ex prouisione hoĩs ꝑcipiunť propter rẽ. vt est pensio domus et hmōi. vt in. l. si naues. ff. de rei ven. et. l. domũ. C. eo. ti. et istorũ quidā sunt hone ste perceptorũ quidā inhoneste. vt si lo cauit domũ ad exercendum questũ inhonestum. l. ancillarum. ff. de pe. he. **[sect. 1]** ¶ Vtrum bonefidei possessor faciat fructꝰ rei quā bonafide possidet suos. Rñ. vt colligo ex. c. grauis ꝏ res. spo. et. d. l. ex diuerso cum ibi no. ꝙ longa est distĩctio **[Fo.clxxxiij.r]** doc. quo ad foꝛ. cōtẽtiosum eā omitto et solũ dico quo ad obligationẽ restitutio nis in cōscĩa quod omnes fructus naturales quā ĩdustriales: siue possideat cum titulo: siue sine titulo tenetur restituere si extāt. si vero cōsumpsit tenetur solũ restitue re ĩquātũ factꝰ est locupletior puta ꝙ in ea rẽ expẽdit. in quā oportuisset expẽdere tamen vel aliq̃ emit. ex q̇bꝰ ampliauit pr̃imoniuꝫ suũ. facit. d. l. certũ. et. l. si me et titiũ. ff. cer. si pe. Verũtñ diminuet de fructibus industrialibus rei lucrose q̃tũ industria sua est extimāda ĩ dicto negocio exercitata in vtilitatẽ seu augmẽtũ dictoꝛ. fructuũ accipiẽdoruꝫ: ꝙ nemo militat stipẽdijs suis. ꝏ lucro au tẽ facto ex re q̃ de se non est lucrosa. dic vt. j. restitutio primo in ꝟ. possessor. §. j. Si ꝟo non est factꝰ locupletior non tenеť cōsumptis. ff. de pe. he. l. vtrũ. ex quo do lo non sit possidere.

¶ Vtrum p̃fati bonefidei possessores pos **[sect. 2]** sint vsuca pere fructus p̃dictos. Rñ. pa. in. d. c. grauis. quod fructꝰ naturales indu bitabiłr vsucapiũt per triẽniũ vt no. ĩ. l. sequiť. §. j. ff. de vsuca. facit. l. ĩ bello. §. si q̇s seruũ. ff. de capti. Alios autem cum fece rit suos non potest vsucapere. ꝙ qd̃ meum ẽ vsucape non possum. d. l. ĩ bello. et vť tex. in. d. l. sequiť. §. lana. Sz bene vsucapit aduersus iudicis officiũ per qd̃ tenebať restituere: ꝙ possum p̃scribere rẽ meaz aduersus actionem qua poterā cogi ad restitutionẽ eiꝰ. vt est tex. in. d. §. si quis seruũ. et hoc voluerunt gl. et Bar. in. d. l. sequiť in §. fructꝰ. Et sic pz quod in cōscĩa post triẽniũ bona fide trāsactũ erũt sui omnes qualitercunqꝫ: nec tenetur resti tuere. De possessore malefidei quomodo teneatur. vide. j. restitutio. j. in ver. possessor.
¶ Sz no. quod fructꝰ sunt illi q̇ supsunt de **[sect. 3]** dnctis expẽsis q̃ fiũt gr̃a fructuũ q̃rendoꝝ cōgregādoꝝ et cōseruādorũ. ff. de peti. here. l. si a dño vel pr̃e. §. fructus. et l. plane. in fi. et. C. de fruc. et. li. expen. l. j. vbi dicitur hoc fructuũ noĩe ɔtineť qd̃ iustis sumptibus deductis supest. Nā nullus casus interuenire potest q̇ hoc genus deductiōis ĩpedire possit. ff. fami. her. l. fundꝰ qui. j. rñso. ff. sol. mat. l. fructus. Vnde fructus intelligiť deductis necessarijs impensis. ff. de ope. ser. l. fru ctus. ff. de vsur. l. quod in fructus. et. ff. man. l. qui mutuam. in fi. et in glo. d. c. grauis. et vide. s̃. expẽse. §. iij. Vnde dicit tex. in. d. §. fructus intelliguntur deductis expẽsis que querẽdoꝝ colocandoꝝ et cōseruādorũ eoꝝ gratia fiunt. et non solũ in bonefidei possessoribꝰ naturalis ratio expostulat. veꝝ etiam in predonibus: hec ille.

Fugere

an possit prelatꝰ ꝓ persecutione. vide. s̃. ep̃s. §. xxiij.
De hic notatis et an fuga cōstituit in malafide no. Bar. in. l. impuberibus .§. preterea. ff. de suspe. tuto. in ꝟ. nota quod per fugam et quotuplex est fuga. not. Bal. quod triplex. ĩ. l. j. C. de edil. act. s. volũ taria. causaria et ignominiosa.
¶ Vtrum incarceratus pro delicto suo **[sect. 1]** possit fugere. Rñ. si tenetur iniuste. est cla rũ quod sic. si vero tenetur legitime. tũc distĩguo quod aut tenetur non propter mortez inferẽdam vel aliqd̃ membrum absciẽ dẽdum: sed propter aliud puta ad punitionem et hmōi. et sic non licet: facit ad qd̃ no. gl. in. c. iusgentium di. j. si ꝟo tenetur ad mortem vel abscissionẽ membri: tũc ſm. d. Ant. si pactum est manifestum peccat fugiẽdo: si fugit vt ĩ pec cato perseueret. Si vero vt peniteat nō tamen si fugit non tenetur se restituere secus si occultũ quis potest fugere. naz nullo iure cauetur quod debeam expectare mortem nisi violẽtia alicui fieret in fu giẽdo: ꝙ tunc haberet iniustum bellũ. Jdẽ dico de concordantibus cum eo vel auxiliantibus. dummodo fiāt sine vio lẽtia alicuius: et animo cōpassionis nō aĩo fouẽdi tales in peccatis et sine scandalo alicuiꝰ maxime custodis. nec distĩ guo vtrum sentẽtia vel non quia quali tercunqꝫ sit credo fugere possit si bono modo vt dixi potest facere. facit gl. in. c. ĩter cetera. §. sed cum hijs. xxij. q. iiij. in fi. que dicit quod licet reo corrumpere aliquẽ ꝓ vita ɔseruāda. facit. ij. q. iij. §. no **[[Fo.clxxxiij.]v]** tandum in fi. facit. l. j. ff. de boñ. eorum qui mor. sibi consci. vbi dicit tex. Jgnoscendum censuerunt ei qui sanguinem suum qualitercunqꝫ redemptum voluit. et sanctus Thom̃. ij. ij. q. lxix. dicit quod si quis esset damnatus vt fame peri ret posset cibum sumere. immo videtur tenere quod tenetur si potest ipsum sumere. Similiter dic de fuga: sed quod teneať non credo neqꝫ comedere vltra cōdemnationẽ vel fugere. sz posset patienter ferre pro peccati sui satisfactione.
¶ Quid de eo qui queritur vt capiatur **[sect. 2]** an possit fugere. Rñ. quod siue sentẽtia cōtra eum data sit vel non potest fugere non tamen cum violentia officialium qui vellent eum

capere. quia ipsi habent iustum bellum contra eum. iij. q. v. non putes. xj. q. iij. qui resistit et sic eos impugnando mortaliter peccaret: similiter auxiliantes.

Funus

debet fieri in sumptib⁹ secũdum dignitatem vel faculta tez defuncti. l. si quis sepulchrũ. §. sum ptus. ff. de reli. et sum. fu.
¶ Funeris impensa semper ex heredi **[sect. 1]** tate deducitur: que etiam omne creditum solet precedere cum bona soluendo non sunt. l. funeris. cum duabus. ll. se. ff. de reli. et sum. fu. hoc limita in sum ptibus necessarijs non ad pompam vel statum: quia non liceret ex alijs debito in conscientia.
¶ De suo expedit mortuum funerari: **[sect. 2]** ideo mulier de dote quasi de ꝓprio pa trimonio funeretur. l. in eum. ff. de reli. et sum. fu.

Furiosus an possit

in aliquo casu se obligare. Rñ. in. c. sicut tenor de regula. quod non cum non consentiat. vnde nota. quod etiã bene faciendo non presumitur sane mẽ tis. Ex quo infero quod licet facĩat testamentum tanqꝫ quilibet mentis cõpos non valet. Jdem videtur si daret bona sua pro anima. facit. cap. si de succes. ab intesta.
Dicitur autez furiosus voce carere ex quo cum loquit̃ non intelligit quid lo quit̃ sicut dormiens. l. sancimus in patre. C. ad trebel. et cui competit de reliquis in hoc. §. cõtẽtis no. gl. in. l. j. et ibi Nic. de neapo. de cura. fu.
¶ Vtrum possit baptisari. vide. s̃. baptis **[sect. 1]** mus. vj. §. x.
¶ Vtrum debeat ei dare corpus xp̃i. vide **[sect. 2]** s̃. eucharistia. iij. §. xiiij.
¶ Vtrum ĩputet̃ sibi illud qd̃ facit ad pe **[sect. 3]** nã vel culpã. Rñ. quod nõ. facit cle. si furio sus de homici. nam satis suo furore puni tur. ff. ad. l. põ. de pari. l. pe. ĩ fi. ff. de offi. presi. l. diuus. j. rñso. Pati etiam potest in iuriam sed non facere. ff. de ĩiur. l. illud relatus. que lex ponitur. in. c. illud. xv. q. j. vnde quod facit perinde est ac si sine facto persone accidisset. ff. de admi. tu. l. vl. in fi.

Furtum

proprie est ꝛctio rei aliene mobilis corꝑalis: fraudulo sa ĩuito dño facta aĩo lucrãdi: siue ipsi⁹ rei siue vsus rei siue possessiõis. ff. e. l. j. Adde qꝫ hic d̃r quod ẽ ꝛctio rei aliene quasi volẽs inferre quod non fiat sine cõtra ctiõe vt ibi. et ĩsti. de obli. q̃ ex delic. nas. .§. furtũ. et doc. et Alex. ĩ. l. iij. §. si rẽ. ff. de acquirẽ. pos. qd̃ est verum in gl. et Alexan. ibi nisi quando aliq̇s prestat opẽ vel cõ siliuz furti et est delictum iure naturali prohibitum: insti. vbi. s̃. et Bal. in rub. C. de ser. fugi. et est triplex. Bar. ĩ. l. si ti. C. de infa. et est minus qꝫ derobatio vel rapina q̃ fit per vim. l. si cum exceptiõe. .§. qui vim ff. quod metus causa.
¶ Jn quo differt fur a latrone. Rñ. pa. **[sect. 1]** in. c. ij. de fur. quod fur proprie dicitur qui de nocte furatur. Latro autem qui de die. facit. d. l. j. que dicit quod fur dicitur a furno. i. nigro eo quod obscure et de nocte plerũqꝫ fit. Bart. vero in aut̃. sed nouo iure. C. de ser. fu. dicit quod fur dicitur qui furatur clam sine aggressura. Latro ve ro cum aggressura: siue cum armis. siue sinevt in. d. aut̃. sed nouo. capiuntur tamen sepe equiuoce. vt in. c. tua de ho micidijs.

¶ Vtrum sola volũtas ɔstituat aliquẽ fu [sect. 2] rẽ. Rñ. q. non ǫ̊ ad hoĩes. vt pʒ in. d. l. j. §. j. et iō opʒ quod sit cōtractio: secus ǫ̊ ad deũ **[Fo.clxxxiiij.r]** de pe. d. j. vulgaris. et. c. si ꝑpterea xiiij. q. vl. c. vl. ꝓ contra preceptũ. Non ɔcupi sces rem ꝑximi tui et est mortale pecca tñ cum limitatione secundum q. j. dico fur tũ mortale esse. §. xxxiiij.
¶ Vtrum in re ꝑpria possit eẽ furtũ. Rñ. [sect. 3] q non nisi ali⁹ haberet in ea aliqd̃ ius puta ꝓ impignorata vel cōmodata et huiusmodi vt. ff. e. l. cum es pignori. §. j. et. l. si is q̇ rẽ. la prima ĩ fi. propterea dr̃ rei aliene. Sʒ quo ad peccatum bñ cōmittitur ꝑ pter ɔscĩam erroneā qua credit alienā. Jdẽ dic si credebat suā lʒ non esset quod nō cōmitit furtum institu. vibo. rap. §. ꝓ tñ. ¶ Vtrum in re ĩmobili: puta in agro et hu [sect. 4] iusmodi: vel non corporali vt sunt actiōes et �following utes ɔmittat̃ furtũ. Rñ. quod nō. ff. eo. l. verũ. la. prima. j. rñso propterea d̃r mobile corporale.
¶ Vtrum sine aĩo furādi cōmittat̃ furtũ. [sect. 5] Rñ. quod nō. vt. l. furtũ. ff. de vsuca. in prĩ. et insti. de ob q̃ ex quasi delic. nas. §. fur tũ autem fit. xiiij. q. vj. c. vl. et. d. §. ꝓ tamen pro pterea dicitur frandulosa.
¶ Sed q̇d si credebat propria autorita [sect. 6] taterẽ suā posse accipere. rñ. quod furtum nō cōmittit sʒ ꝑdit ius qd̃ hẽbat ĩ re. d. §. quia tamen et. §. se. et hoc de iure fori. secus de iure poli.
¶ Quid si credit dñ ʒ ꝑmissuꝛ. rñ. quod nō [sect. 7] cōmittit furtũ. ff. eo. l. si is q̇ rẽ. la. ij. intellige si suberat cā. ltĩa credẽdiałs nō. ¶ Quid si dominus videt et non ɔdicit. Rñ. [sect. 8] q si non cōtradicit ex timore vel verecũdia: perinde est ac. si cōtradiceret. l. pe. ff. e. ałs vr̃ cōsentire. lxxxiij. d. error fallit hoc ĩ isto casu: ꝓ hic expressus cōsen sus exigitur. vt. ff. e. l. q̇ vas. §. vetare et ĩ casu. l. si q̇s seruo. C. de fur. vbi ꝑsuadẽs seruo vt tollat rẽ a dño. licet seruus eā tollat dño sciẽte: tamen talis tenetur furti et serui corrupti.
¶ Vtrum rapiẽs ancillā aĩo fornicandi [sect. 9] sit fur. Rñ. quod nō. l. veꝛ. la. ij. ałs incipit certũ. ff. e. ꝑpterea dicitur aĩo lucrandi.
¶ Vtrum ille q̇ solũ vsuʒ vel possessionẽ vsurpat sit fur. Rñ. quod sic. 50. di. q̇ factũ ff. eo. l. q̇ iumẽta. sicut vtẽs re deposita [sect. 10] vłre comodata ad aliũ vsũ et huiusmodi et te net̃ ad restōnẽ extĩatiōis ipsius vsus. ¶ Quot sunt spẽs furti. Rñ. quod multe. [sect. 11] ¶ Prima dr̃ sacrilegiũ. vt. j. sacrilegiũ. ¶ Secũda dr̃ peculat⁹. s. de religiosa: vel publica. ff. ad. l. iul. pec. l. j. xxiij. q. iiij. q̇d ergo. ¶ Tertia abigeatus. s. dispergẽdo gregẽ et inde furādo. ff. de abi ge. l. j. §. j. ¶ Quarta dr̃ plagiatus. s. ho minis liberi vẽditi vel empti sciẽter. ff. de plagia. l. j. et. iiij. Et eodem mō si seruũ ali enuʒ sollicitauerit. vel asportauerit vel ad aliam regionem furtiue duxerit. C. de plagia. l. j.
¶ Nota etiam quod furtum aliquādo dicit̃ [sect. 12] manifestum. s. cum fur deprehendit̃ cũ repriusq̃ veniat ad locũ destinatũ: siue deprehẽditur ab eo cuius est res siue ab alio. ff. e. l. iij. Aliqñ dicitur non manifestũ. s. cum non deꝑhendit̃ cum re furtiua: vel si deprehẽdit̃ cum re furtiua iaʒ delata ad locũ destinatũ erat. l. siue igit̃. ff. eo.
¶ Ouot modis participat q̇s in furto [sect. 13] et tenetur ad restitutionẽ prĩcipalis si nō restituit. Rñ. x. modis. ¶ Prĩo coopera tiōe sicut faciens ferramina pro furtis faciẽdis vel scalas vel faciens scortaʒ vel alio modo prestans opem vel cōsiliũ nam tales tenentur furti. Jnsti. de obli. que ex quasi delict. nas. §. interdũ. et. ff. eo. l. is qui opẽ. et. ff. de sicca. l. nihil interest. et tenetur insolidũ. et si nihil habuit quando sine sua cooperatiōe non fuisiet furatũ: ałs non nisi de peccato mortali. ¶ Vtrum dātes signũ: puta fumi ǫ̊ parati ad furtum vel rapinā vadāt tenean [sect. 14] tur. Rñ. ſz. Jnn. et Ho. quod sic similiter illi qui verbis aĩatiuis aut instrumẽtis bellicis: vt sunt tibicines. Jtẽ qui ignẽ ponūt ĩ vna domo vt illuc

alij currẽtes ałs domos p̃dẽtur et cōsiłes ꝗ eosdẽ et isolidũ restituere tenẽt̃ si ałs non fuissꝫ factũ sine eoꝝ opere quod si factũ fuisset si ne ipsis etiam tenentur secundum quod magis vel minus fuerũt efficaces in hoc.

¶ Vtrum illi q̇ cum raptorib⁹ vel furib⁹ et huiusmodi vadũt vt ipsos defendant ab il **[sect. 15]** lis q̊s dānificare volũt ĩdebite teneāt̃ Rñ. Jnno. et Hosti. in ca. sicut dignum de homici. quod sic siue associauerint eos **[[Fo.clxxxiiij.]v]** vt retraherẽt a rapina siue non: dũmō raptores siue fures non iuissẽt si iꝑi eos non associassent. vñ secundum predictos tenẽt̃ restituere ĩ cōscientia id qꝗ predicti ra puerũt. vel q̃ eoꝝ auxilio rapta fuerũt: puta ꝓ cui rapiebat̃ se defendissent si ipsi non fuissent vel ꝓ tales non iuissent si eos non associassent vel non tātũ rapuissent. Similiter tenẽtur qui paci ficādi aĩo cum eis vadunt tamen aduersarijs timorẽ incutiũt quo res suas nō audẽt defendere nisi eisdẽ hoc significent quia dant causam efficacem concor. Di. ti. restit.

¶ Vtrum si multi concurrunt ad furā **[sect. 19]** dum vel rapiendũ nec habẽt aliquem capitaneum seu dñꝫ super se. nec vnus magis aĩauit aliũ ꝗ alius ipsuꝫ tenea tur quilibet ĩ solidũ. rñ. Jnn. ĩ. d. c. sicut dignũ. et sequitur ibidẽ. Pa. distinguit sic aut vn⁹ fuit in culpa in subtractiōe facta per aliũ aut nō. Si sic aut dedit cōsiliũ. et sic tenetur insolidũ in consciẽtia: si ue principalis inueniatur siue nō: siue dānum passus contra principalẽ velit a gere siue nō. Si tamen principalis esset absolutus a dānum passo tũc etiam libe ratur qui dedit cōsiliũ nisi ad eũ aliq̇d ꝑuenisset ꝓ id tenetur restituere. Ecōtrario tamen si absoluatur cōsultor non liberatur pricipalis per regulā accessorũ conuenit sequi naturam principa lis sui. de reg. iur. li. vj. Aut non dedit cō siliũ sed auxiliũ: puta ꝓ associauit et hmōi: et sic tenetur inquātũ dānum est plus datũ ex auxilio suo. Et si in totũ puta ꝓ res erat pōderosa et vnus sine alio portare non poterat vel vn⁹ sine a lio non iuisset: vel nisi eũ associasset tenetur in totũ. ff. de fur. l. sed si quis. sur ripiat. §. si duo. Et ratio diuersitatis est inter dantẽ consiliũ et auxiliũ ꝓ cōsiliũ vagat̃ suꝑ totũ furtum auxiliũ vero non: sed ad id suꝑ quo p̃statur. aut non fuit ĩ culpa subtractiōis rei alterius. et sic nō tenetur restituere nisi inquātũ iꝑe asportauit Ho. tamen indistĩcte tꝫ quod omnes tenẽtur ĩsolidũ ẽt ꝗuis vnus per se potuisset allegat. l. ita vulnerat⁹. §. fi. ff. ad. l. acq̇. et l. si plures. ff. ar. fur. ce. et. l. j. §. fi. ff. si q̇s te. li. eẽ ius fue. Sꝫ iste leges loquũtur quo ad penā ꝓ omnes tenent̃ insolidũ vt no. gl. in. d. l. si plures. Sꝫ in cōscientia tene cum Jnno. et Pa. vbi non habet locũ pena nisi post cōdẽnationẽ quod solũ tenẽ tur ad restitutionẽ. vt dictũ est. Aduerte tamen quod quando plures dolo malo dederũt damnũ alicui si vn⁹ restituat alij li berati sũt. l. si plures. ff. de dolo nec cre do inconscientia etiam de necessilate teneantur primo satisfacienti. ꝓ ob. sibi turpitudo sua nisi iste fuisset cā sine q̃ non ĩduxisset eũ ad tale quid faciendũ. sed de bono consilio debet dari pauperibus si q̇d habuit.

¶ Secundo participat iussione seu mā **[sect. 17]** dato et tenetur insolidum ad restitutio nem deomni damno etiam si nihil habuit vtilitatis et similiter exequẽs. ar. c. iulianus. xj. q. iij.

[sect. 18] ¶ Tertio consilio de q̊ dic vt. s̃. ɔsi. §. j. ¶ Quarto cōsensu. Jntellige. vt tenea **[sect. 19]** tur ad restitutionẽ si cōsensit expresso cōsensu secundum Ri. in. iiij. d. xv. sine quo fur tũ non fuisset factũ. ałs cōsentiens. solũ mortaliter peccatur: sed restituere non tenetur et sic intellige et limita. ij. q. j. no tum. c. cum notatis in gl. q̇ volũt vt cōsentiens ligetur eadem pena de hoc. vide. s̃. ɔsensus. §. ij.

[sect. 20] ¶ Vtrum ille q̇ audiẽs aliquẽ suo nomine ĩtulisset bānũ ꝑximo hꝫ ratũ teneat̃ ad rōnẽ. Rñ. Mo. ti. ꝺ testi. quod sic ĩsolidũ xj. q. iij. qui consentit cum duobus ca. se. et de resti. spo. c. cum ad sedẽ. ꝓ �means. S. ta lis ẽ cōsensus ĩterpetrat⁹. Limitat tñ Mo. veꝝ

quando ex tali ratihabitionẽ dānificati impediũtur recuperare dāna credo ego etiam quod tenetur ꝙuis non im pedirentur recuperare dummodo tale dānũ non fuisset datũ si non presumpsis set talis dānificans eũ ratum habere. V. palpādo. s. adulādo eũ vel laudādo **[sect. 21]** eũ subtilẽ strenuũ et huiusmodi et tenetur ĩsolidũ ꝗ Ri. vbi. s̃. si ꝑbabiliter credit q̨ ex hac adulatiōe sunt moti ad dānifican dum ꝑximũ: ꝯ talis adulatio ẽ q̇dā ɔsen sus. lxxxvj. d. c. faciẽtis et. ff. de ser. cor. l. **[Fo.clxxxv.r]** j. §. persuadere. ꝙuis mo. vbi. s̃. teneāt hoc verum in particulari adulatore non in generali: tamen tu tene idem secundum quod Ri. dicit. idem de detractore qui est cā sine qua non.

¶ Sexto recursu. s. quando dānificātes ha **[sect. 22]** bẽt ad eum recursum sicut ad patroci niũ prestātes secundum Ric. vbi. s̃. xj. q. iij. ꝯ consentit peccantibus.

¶ Septimo receptatione. Nam sciẽter **[sect. 23]** receptās rẽ furtiuā et furẽ tenetur furti. vt ẽ tex. in. l. eos. et ibi bal. C. ð fur. non tñ punietur ac si furtum fecisset: sꝫ sicut qui furto operā p̃stitit. et ita intelligit bar. ĩ l. furtũ. ff. de fur. d. l. eos. s. quo ad resti tutionẽ tenetur ꝗ Jnn. et ho. in. c. sicut di gnũ de hōi. de oĩ dāno qð ex receptatio ne aut defensione factũ est qð factũ nō fuisset. Receptatiōe vero rerum furatarꝫ tenetur si ex sua receptatiōe res q̃ fura ta est habita non est a vero dño. d. l. eos. ar. l. quivas. §. ij. ff. de fur. et hoc si sciẽter fecit. l. quo naufragiũ. ff. de incen. ru. et nau. §. non tm̃. Secus si ignoranter: vel vt rẽ adderet dño ꝯ tũc non teneretur. vt in. d. §. non tantum.

¶ Sed quid si taꝫ receptauit an teneat̃ eas res restituere dño. Rñ. mo. restit. v. quod sic nisi ĩmineat periculũ in restituen do: ves latroni vel alteri persone.

¶ Octauo participatione. s. rei furtiue **[sect. 25]** comedẽdo vel alio mō sciẽter recipiendo nisi in casu extreme necessitatis. ette net̃ ad restōnẽ ĩquātũ ꝑticipauit. et hoc verum nisi res furata trāsisset in dñiũ fu ris puta ꝯ pecunia et ẽ mixta cum alia: vel granũ vel vinũ: et ẽ cum alio mixtũ ta lit̃ quod nullo mō potest discerni ab illo cum o̊ mixtũ ꝯ tũc trāsit ĩ dñiũ furis. l. si alieni nũ mi. ff. de sol. et. l. nam et si fur. ff. si cer. pe. et in. l. st frumentũ in ṗn. ff. de rei vẽ. et recipiẽs non tenetur restituere nec peccat si fur. est soluẽdo. ałs sic secꝰ si igno rātis et in bona fide ɔsumpsisset nec fa ctus eẽt locupletior: ałs si extat vel factus ẽ locupletior postꝫ scit tenetur r̃stituere: nisi ꝗ quod dixi. s̃. fru. §. j. et. ij.

¶ Nono non obuiādo ꝗ Ri. vbi. s̃. s. qui clamādo vel alio modo posset prohibe **[sect. 26]** re ne furtum fiat et non facit. intelligo quod te netur quando dolose non prohibet quando non hꝫ ex officio. ar. eorꝫ q̃ no. ĩ. c. quāte de sen. ex. et sic limita Ri. vbi. s̃. secus quando non ꝑhibet ex negligẽtia vel ꝯ non vult se im miscere rumoribꝰ vel alteri ꝑiculo et sic ĩtelligo. et limito gl. ĩ. c. non ĩferẽda. xxiij. q. iij. et in. c. dilecto de sen. ex. li. vj. vel qñ hꝫ ex offō vt sunt prelati officiales tuto res et huiusmodi ꝯ tenẽt̃ ar. c. faciẽtis. lxxxvj. d. cum si. et qð no. ĩ. d. c. sicut dignũ. et tenet bal. ĩ. l. qm̃ iudices. C. de ap. et dy. ĩ. l. qm̃ młta facinora. C. ad. l. iul. ð vi. pu. et bal. in. l. mācipia in prin. C. ð ser. fu. q̇ plus dicit quod non faciẽs restituere cum possit ex negligẽtia iudex tenetur ipse. et Sco. si militer dicit quod non faciẽs restituere cuꝫ possit ex offō et debeat quod tenetur insolidũ et hoc. Jntellige ꝗ eundẽ Scot. quando hoc faciẽdo non vergit ꝑiculũ reipublice seu malum euidẽsvł ꝑprie ĩ ꝑsone ꝯ si sic nō peccaret: nec tenere t̃ ad restitutionẽ nō faciẽdo dũmodo proponeret his cessātibus obuiare.

¶ Decimo non manifestās. s. req̇sitꝰ ĩ iu **[sect. 27]** dicio vel extra tali mō quod res restituere t̃ si diceretveritatẽ quā sine ꝑiculo ꝑprie ꝑsone potest dicere et ẽt alteriꝰ ꝑsone: ꝯ te net̃ insolidũ. Vñ si in iudicio req̇sitꝰ ta cet vel non vult respōdere et dicere veritateꝫ quam scit ꝗ bal. ĩ. l. p̃sbyteri. C. de epis. et cleri. efficitur testis falsus: et tenetur ad restitutionẽ insolidũ

facit qð no. Pa. ĩ. c. q̇ cum fure. de fur. et bar. in. l. ci uile est. C. eo. fallit hoc si sciret in cōfessione. c. dilect⁹. de exces. prela.
¶ Sʒ q̃rovtrũ teneat̃ siłr reuelare furẽ. **[sect. 28]** gl. in. d. c. q̇ cum fure. quod ð iure ciuili non te net̃: ꝓ potest aliq̇d accipere vt ĩdicet. ff. ð p̃scrip. ⁊. l. solẽt. ff. de condi. ob tur. cau. l. iiij. §. vl. sʒ de iure canonico sic. Sʒ mi hi videtur dicendũ secundum Jnno. in. d. c. dilect⁹: et ĩ. di. c. qui cum fure. et desimo. ca. nemo et bart. ange. Raph. in. di. l. ciuile est quod tam de iure canonico ꝯ ciuili ad instantiā partis non tenetur nisi reuelare furtum non furem ad penā sʒ iudex vel ex officio ĩ plorādo vel duʒ procedit per inquisitionẽ generalẽ potest ɔpellere **[[Fo.clxxxv.]v]** ad iudicādum furem ar. l. iij. congruũt ff. de off. presi. et sic recte eꝑi pñt ad monẽre et excōicare non iudicantes non solũ furtum. sʒ etiam fures: ꝓ superiores tenẽtur expurgare ꝑuinciam malis hominibus Limito hoc quando non ĩminet periculũ mortis in fure secundum Hosti. et multo magis sibi. Et etiam limito ꝗʒ ea q̃ dicam. j. Jnquisitio. §. j. et. ij. et. s̃ denũciatio. §. xij Nec ob. p̈dictis si dicat̃ quod ad instañ. ꝑtis tenetur q̇s ꝑhibere testimo niũ ɔtra furem ar. l. nullũ. C. de testi. ꝓ aliud ẽ ĩdicare: aliud ꝑhibere testimonũ ꝓ quando q̇s testificatur iam fur est detectus per accusationẽ: sʒnō sicqñ indi cat. et iō non tenetur ad instātiā partis. ¶ Vtrum in ueniẽs rem alienā cōmittat **[sect. 9]** furtũ accipiẽdo cā. Rñ. pa. ĩ. c. ex literis e. ti. quod aut habebat̃ ꝑ derelicta et sic nō cōmittit. aut non habebat̃ ꝑ de relicta: et sic cōmittit. l. falsus. §. q̇ alienũ. ff. eo. ti. xiiij. q. v. c. si quid inuenistiet. c. multi. ni si acciperet aĩo reddẽdi dñovt no. gl. in d. c. si quid. Fallit hoc ĩ thesauro occul to. de q̊ dic vt no. gl. in. d. c. si quid et vi de. s̃. ẽptio. §. xxiiij. et. j. Jnuẽta per totũ. ¶ Quid si non ĩuenitur dominus cuius erat **[sect. 30]** Rñ. Pa. vbi. s̃. dabitur pauperib⁹ ar. c. cum tu de vsur. et in auten. omnes peregrini. C. eo. de suc.
¶ Vtrum inueniẽs aĩal dans sibi dānũ **[sect. 31]** in sua possessione q̇ ipsuʒ accipit et ducit ad domũ suam cōmittat furtũ. Rñ. vr̃ quod sic vt in. l. iij. ff. eo. Sed dic quod si aĩo celādi eũ dño furtum cōmittit. Si ⁊o nō animo celādi. Sed ꝓ ignorat cuius sit includit donec sciat. lʒ. vt no. ĩ. l. q̇ntus ałs ĩcipit ꝯuis. ff. ad. l. aq̇l. nam non licet in eo agere aliquid malised dñʒ admonere vt suũ recipiat. et de dāno satisfaciat vt ibidem.
¶ Vtrum emẽs rẽ furatā teneat̃ restitue re. vide. j. Restitutio prĩo in ver. emẽs. ¶ Vtrum quis possit vsucapere in re fur **[sect. 33]** tiua vel vi ablata contra dñm rei. Rñ. q non tam q̊ ad furẽ ꝯ q̊ ad eius heredes et etiam quo ad eũ qui emit quātũcũꝯ bona fide emerit seu q̊ ad quẽcũꝯ quocũ ꝯtitulo habuerit instĩ. ð vsuc. §. qð autem dictum est. de quo tamen dic. vt. j. Prescriptio. §. ix.
¶ Vtruʒ furtum sit peccatum mortale. Rñ. **[sect. 34]** q sic: ꝓ contra preceptũ. Exo. xx. Non fur tũ facies. in quo p̃cepto non solũ prohibetur furtum ꝑprie acceptũ. vt. s̃. diffinituʒ est. sed etiam omnis illicitavsurpatio rei aliene. xiiij. q. v. penale. xxxij. q. iij. meretrices. et quantũcunꝯ modica vt xiiij. q. vlti. c. vlti. et instit. de re. d. §. gallinarũ vbi dicit gl. quod etiam in vno ono qð limita q̊ ad peccatum mortale quando. s. volũtas etiam maiora subtraheret vel quando intẽdit dare notabile nocumẽtũ ꝑximo ałs minima accipere non erit pctm̃ mortale facit. et. c. si qōnes ð si mo. vbi non cōmittit̃ simonia in modico et in. l. elegāter. §. vlt. et ff. de dolo dr̃. Nam nisi ex magna re eteuidenti callidi tate non debet actio dari ð dolo et ibi gl. dicit magna. i. vltra duos aureos: qð li mito verum circa magnum dñm secus circa cōes ꝑsonas ꝓ vr̃ magnũ facit ad hoc de cōse. d. ij. c. reuera in prin. vbi dr̃ quod omnes in deserto mortui sunt cum tamen Caleph. et iosue superuixerint.

¶ Vtruʒ vxor q̃ habẽs virũ ꝓdiguʒ ce [sect. 35] lat de bonis eius contra eius ꝓhibitionẽ vt sibi et viro ꝓuideat tꝑe necessario cō mittat furtũ. Rñ. Rod. quod non nec peccat nec tenetur obedire viro precipienti si bi quod ei omnia tradat quia sic esset dare gladium furiosum.
¶ Vtrum furās exnecessitate peccat mor taliter. Rñ. pau. in. c. quoniam de simo. q [sect. 36] q̃dā sunt mala in se vt adulterare ꝑiurare et huiusmodi et illa p̃textu paupertatis non sunt cōmittẽda: vnde in ipsis hʒ locum illd̃. c. ita ne. xxxij. q. v. et. ca. sacris de his q̃ vi. me. cā. fi. quod potius dʒ q̇s quelibet mala tolerare qꝫ malo consentire nec ignoscitur p̃textu. paupertatis si talia cōmittanť. l. palā. §. non est. ff. de ri. nup. vbi dr̃. Non est ignoscẽdũ eiq̇ obtẽ tu paupertatis turpissimam vitam egit q̃dā sunt malo q̃ tamen necessitas excusatvt furtũ. qꝛ tꝑe necessitatis omͤia sunt cōia. xlvij. d. sicut hi. Et iō non ɔmittit furtũ: nec peccat morta. q̇ tꝑe extreme necessi-**[Fo.clxxxvj.r]**tatis cibũ vel vestitum et huiusmodi furatur vt non pereat eo quod non cōtractat rẽ inuito dño. facit. c. discipulos de conse. di. v. Si ꝯo non est necessitas extrema. sʒ magna excusať a tanto sʒ non a toto. Et sic intellige. c. si quis eo. ti. Posset etiam excusari a toto quando ille a quo accepit abundat. vt dicam in se. §.
¶ Sed nunq̇d tenetur restituere talis si [sect. 37] venerit ad pinguiorẽ fortunā. Rñ. quod si necessitas fuit magna solũ sic non teneť p̃cise restituere sʒ vel restituere si potest co mode sine magna inedia vel quando non excusat a toto penitere tres hebdomadas vt ĩ. d. c. si q̇s. Et ista extimatio relinqui tur arbitrio boni viri quando debeat dici magna vel nō. si ꝯo est extrema non teneť restituere qꝛ de iure suũ factum est. Posset etiam dici quod lʒ aliq̇s non sit in extrema necessitate quod sine peccato et obligatiōe ad restituẽdũ potest occulteet bono modo accipere rẽ alterius qñ. s. ille ita abũdat et iste taliter necessitať quod de pre cepto sibi tenetur subuenire qd̃ quando sit vide. s̃. eleemosyna. §. j. Qd̃ no. Et qd̃ dixi licere exũti in extrema necessitate dic etiam licere alteri pro eo faciẽti qui alio modo ꝓuidere non potest secundum sctm̃ Tho. li mita tamen ista vera nisi ille cui furat⁹ est esse in equali necessitate qꝛ sic non liceret et restituere tenetur si abstulit. d̃ quo vide. j. restitutio. iij. §. iij.
¶ Vtrum cōmittat furtum et peccet q̇ xp̃ia [sect. 39] nos captos ab infidelib⁹ furatur et libe rat. Rñ. quod non qꝛ nullo modo poterant eos habere captiuos. C. ne christi materia ha. vel pa. in rubro et nigro. Et ideo cũ iniuriose eos teneāt non peccat q̇ eos liberat. Siłr dicendum esset de eo qui libe rat detentum iniusto a xp̃iano facit q no. xxiij. q. ij. dominus.
¶ Sʒ nunq̇d liceat res ĩfideliũ capere. [sect. 39] Rñ. quod si esset indictũ bellũ ɔ̃ eos liceret d. c. dominus ałs nō: sicutnec a xp̃iano. ¶ Vtrum ille q̇ non potest habere sibi debitũ [sect. 40] possit furtiue sibi satisfacere. Rñ. quod sic. l. si non sortẽ in prin. ff. de ɔdi. ide. arg. de or. cog. c. cum dilectus. immo dolus cum dolo compẽsari debet. l. si duo. ff. de dolo. et paria delicta mutua compensatiōe tollunť. c. intelleximus. de adul. cum cōcor. suis. Et hoc vez credo si nullũ isto rũ. iiij. ɔcurrit. ¶ Primũq̇ possit iudice snĩante suũ rehabere: qꝛ nemo dʒ sibi ius dicere. ¶ Scd̃m scādalũ sui vel ꝓxi mi ĩnocẽtis cuius forte custodie erat res cōmẽdata. ¶ Tertiũ periculum mortis corporalis vel alterius lesiōis magne. ¶ Quartũ ꝑiculũmortalis pctĩ. s. ꝑiurij et huiusmodi qꝛ aliquo istoz ĩterueniẽte nō licet immo si accepit et imminet ꝑiculũ aliqd̃ istorũ triũ postremo dictoz teneť restituere. ar. c. cum ex iniũcto. §. suꝑ q̊qꝫ de no. op. nũ ci. cōcordat Pa. ĩ. c. olim. el. j. de resti. spo. vbi addit secundum Jnn. quod quā do. quis non habet copiam superioris potest propria autoritate sibi ius dicere. arg. c. per venerabilẽ. qui fi. sint legiti. et bona glo. in §. ius gentium dist. j.
¶ Sʒ q̇d si eps̃ vel alius prelatus p̃ci [sect. 41] pit sub pena excōicatiōis quod qui habuit aliquid de rebus talis teneať restituere et c. Nũquid talis qui sibi furtiue satisfecit teneať. Rñ. quod nō. qꝛ ex quo licite potest sibi in recōpensationẽ detinere iaʒ suum est factũ nec amplius

est alteri⁹. nec etiam si diceret ĩ snĩa quod etiam q̇ aĩo recōpẽsandi vel qualitercũq: q̃ tũc snĩa cōtinet exp̃sse ĩtollerabilẽ errorẽ. Et iō non tꝫ nec siłr ligat̃ q̇ non reuelat quando scit talẽ restituere aĩo recōpẽsandi cert⁹ de debito qd̄ talis dꝫ habere. secus si non sit cert⁹ quod talis debeat habere: q̃ lꝫ ip̃e dicat: non credo excusaret̃ non reuelando quia multe fraudes aliter possent fieri. qũo teneat̃ reuelare et quando vide. s̃. de nunciatio. §. xij.
¶ Vtrum liceat accipere rem meā apud [sect. 42] aliũ depositā. Rñ. quod nō. l. si q̇s. C. de po. nec etiam si esset cōmodata. l. pretextu. C. como. in cōscĩa tamen licet si comodatario vel depositario nullũ dānuꝫ pōt euenire secundum Vldericũ et host. allegat. l. bona fides. §. j. ff. deposi.
¶ Vtrum liceat furari vt faciat eleemo [sect. 43] synas. Rñ. quod non. xiiij. q. v. c. forte aliq̇s cogitat immo tenetur restituere si fecit et q̃uis sit vsurarius cui furatur: tamẽ **[[Fo.clxxxvj.]v]** non licet nisi faceret pro existẽti in neces sitate secundum quod dictum est. s̃. §. xxxvij.
¶ Vtrum si res furata p̧eat liberet̃ fur a [sect. 44] restitutiōe. Rñ. quod nō: q̃ fur sicut et quilibet ali⁹ malefidei possessor semper ẽ ĩ mo ra. vñ si deterioraṫ etiam tenetur secundum eā extimationẽ in qua meli⁹ valuisset apud dñꝫ a tp̧e postq̃ eā accepit. facit. c. gra uis. et qd̄ ibi no. in gl. de resti. spo. et. l. in re furtiua. ff. d̄ ꝏdi. fur. et ĩ. l. nauis. §. ge neraliter. ff. de rei vẽ. excipit̃ casus qñ rem dño loco et tp̧e obtulit: et ip̃e recipe re recusauit: q̃ purgauit moram. d. l. in re furtiua. nec tenetur si perierit vel dete riorata fuerit. l. vl. C. de condi. fur.
¶ Vtrum teneatur fur ad restitutionem [sect. 45] fructuũ rei. Rñ. quod sic non solũ p̧ceptos sꝫ etiam p̧cipiẽdos a vero dño seu quos p̧cepisset. d. c. grauis. et. d. l. in re furtiua .§. si ex causa.
¶ Vtrum fur possit repetere seu retinere [sect. 46] expẽsas quas fecit in re furtiua. Rñ. q̧ non nisi vt dictum est. s̃. expense. §. iij.
¶ Vtrum filiusfa. vel vxor religiosus et [sect. 47] hmōi possint ꝯ volũtatem patrisfa. vel mariti et huiusmodi restituere rem furatā ab eis. Rñ. quod si res extat apud eos quod tenẽtur. l. in ciuilẽ rẽ. C. de fur. Qd̄ intellige secundum quod dictũ est. s̃. §. xxiiij. si sine periculo fieri potest si ꝗo non extat sed est cōsumpta vel alienata: tũc si p̄ciũ vel res ẽ ver sum inutilitatẽ domini vel mariti potest bono modo de bonis domini vel mariti restituere etiam eo ꝯdicẽte. Et voco hic vtilitatẽ domini etiam si se vestituit vel calciauit secundum cōuemẽtiā sui stat⁹ et hmōi. Si vero expẽdit inutiliter. vt puta in vanitatibus et huiusmodi non potest ꝯ volũtatẽ domini restituere nisi habeat vltra dotẽ vel peculiũ castrẽse vel quasi. cōcor. monał. restō. ij.
¶ Sed si quid marit⁹ ipse furat⁹ est vel [sect. 48] pater poterit ne vxor vel fili⁹ restituere contra suā volũtatẽ. Rñ. quod sic si res est in eius potestate. d. l. in ciuilẽ rẽ: sed si est in potestate patris vel mariti non: si tñ facerent bona fide non peccarent morta liter quia non cōmittunt furtuꝫ cum non sit fraudulosa nec animo lucrandi. cōcor. ro. et Jo. xiiij. q. v. c. vl.
¶ Vtrum actio furti det̃ ꝯ quẽcũq furezꝫ. [sect. 49] Rñ. quod sic. facit. l. impuberẽ. ff. eo. intellige si est doli capax. Jtem non solum cōtra furem sed contra eum qui dedit opẽ vel consilium. l. is qui rem pignori. §. si tu. ff. eo. fallit in patre contra filium et econtrario et in vxorem contra maritum et econtrario constante matrimonio: sed datur eis actio reruꝫ ammotarum. l. si quis vxor. ff. eo. et. l. fin. C. eo. tit. ¶ Que pena furis. Rñ. quod si agat̃ crĩali [sect. 50] ter pena est vt fustigetur vel vt exulet vel alio mō puniat̃ arbitrio iudicis nō tamen vt occidat̃ vel demẽbret̃. C. de ser. fu gi. aut̃ sed nouo iure. Et hoc verum si est simplex latro: secus si cum armis siue vio lenter aggredit̃ in domib⁹: vel ĩ itinere vel in mari vel si palāsurripit q̃ tũc su spẽditur. l. capitaliũ. §. crassatores. et. §. famosos. ff. de penis. Sed quid de cōsuetudine qua suspẽdunt̃ omnes latrones q̃tũcunq̃ simplices si vltra certā summā furati fue rũt. Ray. tenet quod necessitas pacis cōis et frequẽs ĩcorrigibilitas huius

malitie hoĩm facit rōnabilez dictā cōsuetudinẽ. Si vero agat̃ ciuiliter tũc si est manifestũ pena quadrupli. Si vero non est manifestũ pena dupli vt insti. de obli. q̃ ex delic. na. §. pena. et. §. fi. Et potest hec pena poni etiam post annũ et ĩperpetuũ ĩsti. de ꝑpe. et tꝑa. ac. §. furti et lz primo egerit criminaliter poterit itez agere ciuiliter et ecōtrario. C. quādo ciui. ac. preiu. cri. l. vnica et. l. fi. ff. e. ti. an autem hec pena in cōscientia sit sol uenda dic quod non. vide. j. lex. §. iiij.
¶ Vtrum fur possit occidia priuato. vi **[sect. 51]** de homicidium. j. §. v.
¶ Vtrum fur sit excōicat⁹ q̇ furatu cali **[sect. 52]** ces paramẽta et huiusmodi sacra. Rñ. Pa. ĩ. c. exliteris. eo. ti. quod non nisi cum furtosimul fregerit hostia ecclesie vel armaria vel fenestras et hmōi. facit. c. ꝛquest⁹ de foro ꝛpe. et. c. cōq̃sti. de sen. exc. et qd̃ ibi no. vide. Excōicatio. v. casus. vj.
¶ Vtrum fur q̇ suspẽdit̃ sit sepeliẽd⁹ ĩ ci **[sect. 53]** miterio. Rñ. pa. ĩ. c. ij. eo. titu. quod sic et oẽs alij q̇ ꝓpter sua delicta vita priuāt̃ et ẽt omnia alia sacr̃a ministrāda si peniteāt de **[Fo.clxxxvij.r]** peccato vt est tex. in. c. fi. xiij. q. ij. nec va let ꝛsuetudo in cōtrarium cle. j. de pe. et re. gl. tamen in. d. c. fi. dicit vez quo ad se pulturā dũmō fiat de autoritate princi pis allegat. ff. de cadaue. puni. l. j. et bene nec cle. loquit̃ nisi de sacramentis reprobans contrariam consuetudinem.

GEneralis

clausula cōtinet omnia nisi cōtraria mens appareat testatoris. ff. de penu. lega. l. qui penũ legat. et. ff. de pecul. l. peculij. C. de inoffi. test. l. si quando in gl. non enim vide tur quis gñaꝗr cōcedere qd̃ spāliter nō est cōcessurus. C. que res pig. obli. po. l. j. in gl. nec etiam maiora expressis nisi specialiter cōmittant̃. ff. de procu. l. pōponius in prin. et. l. mandato. De cōtentis in hoc. §. scz de clausu la generali et quid cōtineat et ad q̃ referatur dixi. s̃. in ver. clausula. vbi vide. et gl. ĩ. l. j. ĩ fi. ff. si q̇s in ius voca. non ierit. et in. l. sed et si quis. §. quesitum. vbi per archi. eo. tit.
¶ Generali per speciale ꝑculdubio de **[sect. 1]** rogatur de rescrip. pastoralis.
¶ Jn generali mādato multa sunt que **[sect. 2]** non intelliguntur nisi exprimantur de offi. lega. c. j. in glo.
¶ Jn generali locutiōe ꝑsona loquens **[sect. 3]** intelligitur excepta. c. petitio ĩ gl. de iu reiu. cum cōcor. ibi positis: vnde si promi si tibi dare aliq̇d contra oẽm hoĩem non teneor dare contra me.

Gladius

non est reddendus furioso effecto etiam si iurasset. xxij. q. ij. ne quis arbitretur. Et facit ad probandum quod ex iuramento vel voto non tenetur homo quando venit ad eũ casum in quo nullo modo iurasset vel iurare non potuisset.

Gloria vana.

vide vana gloria.

Gratia

accipitur multipliciter. aliquando pro amore. et sic accipitur in. c. j. commo. aliquando pro con cessione beneficu: seu alicuiusindulgẽ tie vel autoritatis sicut in cle. gratie de rescript. et quod habetur in regula qd̃ ob gratiam li. vj. et intellige quando ad il lud beneficium faciẽdũ non est obligat⁹. ꝓ qui facit id ad quod est obligat⁹ rōne naturali non facit gr̃ az. vt dicit in. l. in. c. j. §. hec sacramenta de pace. iur. fir. in ꝟbo per gratiam ecclesie. et facit tex. predictus ꝑ eo. et. l. ticius. ff. de obsequi. pa tro. Aliquādo accipit̃ ꝑ dono spũssancti. j. q. j. gratia. et in clemen. i. de magistris in gl. et per magistrũ in secundo sen. Et hec est duplex. s. gratia gratis data. et hec stat cum peccato mortali. et est oẽ bo nũ additũ naturalib⁹ nostris: sicut gra tia predicandi ꝓphetādi: faciẽdi miracula et hmōi. Alia dicitur gratũ faciẽs. et hec secundum Ri. in. ij. di. xxvj. ar. j. q. j. non differt a charitate secundum aliquid absolutũ. et ideo idem est realiter quod charitas ꝓ Frā. de may. ĩ. ij. di. xxix. ꝓ q̃ non possunt separari sunt idem realiter. Sz per rationes formales respectiuas differunt: ꝓ habent habitudines diuersas habentes distĩctos terminos. Charitas enim dr̃ ad obiectũ. s. essentiam diuinā: sed nul lus est in gratia essentie diuine: sed vo luntatis. et ita differũt formaliter et pla cet: lz alij teneāt alr. hec nũqꝫ potest esse cum peccato mortali et sine hac null⁹ saluabitur. De quovide per theologos in. ij. di. xxvij. et. xxviij.
De cōtentis in hoc. §. et an gratia ꝑ verbum fiat ꝓbatũ a papavl principe añ qꝫ fiat scriptura an dicat̃ facta. no. bal. in. l. ij. C. de cō. ser. ma. et ĩ. l. fi. col. pe. C. sen. rescin. non posse. et an prosit non scripta. not. idem Bal. in. l. hum anũ. in. fi. C. de le. et an possit absenti fieri. Bar. quod sic ĩ. l. absẽti. de do. et ĩ. l. labeo. ff. de iureiu. ¶ Vtrum bannitus ꝓpter aliquod de lictũ cuius bona sunt cōfiscata si a dño recipiat̃ ad gratiam eo ipso sit restitutus ad bōa et remissa sibi culpa. Rñ. q̇dā te nēt quod sic ꝓpter tex. in. l. j. §. fi. ff. de q̃sti. vbi dicit bar. quod bannitus quādocũqꝫ recipit̃ ad gr̃am principis vr̃ restitui. Jtem videtur etiaz sensisse in. l. fi. ff. de sentētia pa. Sed Sal. in. d. l. fi. damnat dictuz bar. et dicit cum cy. ibidem quod nō restituitur. et magis placet per tex. ĩ tit. **[[Fo.clxxxvij.]v]** de pace cōstā. in prĩ. ĩ ver. plen itudinẽ gratie nostre recept⁹. et ibi dicit bal. q̨ quando q̇s recipit̃ ad plenitudinẽ gr̃e quod remittuntur culpe et restituitur ad fauores. Ergo quando solũ simplr ad gr̃am recipit̃ non restituit̃ et merito. facit etiam ꝓ rescripta fisco dānosa in dubio sunt re stringenda ad minus p̃iudiciũ ar. l. si quādo. C. de ope. publi. et restitutio ṗncipis non trahitur retro contra ius quesitũ alteri. vt tenet Ang. et imolo in. l. gal lus. ff. de li. et post. et bar. intelligendus est quando faciẽs gr̃am mandat senten tiā vel bannũ canzelari in suũ preiudicium solũ. ꝓ adducit. §. fi. predictũ. qd̃ no. vide. s̃. damnatus. §. ij.
¶ Vtrum gr̃a scd̃o modo accepta cōcessa **[sect. 2]** alicui per papā expiret per mortem ei⁹. Rñ. q̇ dam doc. tenēt quod si gratia concessa hz annexā iurisdictionẽ: et sit ɔcessa sine li teris quod expirat. Si vero non habet anne xam iurisdictionẽ: sic non expirat etiam si sit cōcessa solo verbo. sz Jo. an. in prolo go suꝑ. vj. li. ĩ nouella tenet simplicit er quod non expirat etiam solo ꝟbo cōcessa. Jtez tenet archi. ibidẽ. et est verius per cle. dudum de sepulturis.

Additio

Jdẽ dic quando papa concedit alicui vt dispenset cum tali: licet non dispensauerit ante mortem cōcedentis secundum Fede. cōsi. lxxviij. Parifor miter dic de illo cum quo dispẽsatũ est suꝑ aliquo faciẽdo: qd̃ lz non fecerit ante mortem dispẽsantis: nihilomin⁹ po terit post mortem facere: puta contrahere vel ordinari. c. si cui. de prebẽ. li. vj. et. c. si suꝑ. de of.

dele. li. vj. Similiter ꝓ Jo. an. et sequitur do. An. in. c. ex tua. de fil. presby. ꝑpetuatur autoritas dispensan di cōcessa alicui generaliter a papa per viam gratie per vnam dispẽsationẽ factam in vita cōcedẽtis. Secus si fuisset facta per viam cōmissionis: quia nisi fe cerit actum cōem dispẽsatiōis: puta edi ctum cōmune vel simile sic expirat quo ad alios cum q̇bꝰ non dispẽsauit. plꝰ etiaꝫ dico vꝫ quod quando gratia ꝛcessa reuocat̃: non expirat ante certificationẽ de reuocatione nisi quando papa expresse vellet statim non valere secundum Ge. in. c. j. de conces. preben. lib. vj.
¶ Quid de gratia cōcessa ab inferiori **[sect. 3]** bus Pape.
¶ Vtrum expiret morte. vide indulgen **[sect. 4]** tia. §. vij.

Gradus

consanguinitatis et affinitatis quomodo computantur. vide. j. matrimonium. iij. impedimento. vj. et. xv.

Guerra

quomodo et quando sit licita. vide. s̃. bellum.

Gula

est inordinatus appetitus �means Ang.
¶ Quot sunt eius species. Rñ. gre. ex li. **[sect. 1]** mora. et ponitur de conse. dist. v. quinq̃ modis sunt quinq̃. ¶ Prima species ẽ quando hora preuenit̃ debita. de quo ha bes de cōse. di. j. c. solent. ¶ Scd̃a quando cibos lautiores querit q̃ conueniat eius qualitati de quo. xlj. d. c. j. ij. et. iij. ¶ Ter tia quando nimis studiose et accurate cibos preparat. de quo dic vt. xlj. distin. c. iij.
¶ Quarta quando nimis comedit vel bibit q̃ mẽsura refectionis exigat. ¶ Quinta quando cum nimio desiderio affectatur de quo di. xlj. c. j. vnde versus. Propere laute nimis ardenter et studiose.
¶ Vtrum gula sit peccatum mortale. **[sect. 2]** Rñ. alex. de ales in compendio suo qd̃ appetitus comedendi vel bibendi pōt esse. v. modis. ¶ Primo cibum vel potũ solũmodo appetendo. et hoc nullum est peccatũ: quia naturale est. ¶ Scd̃o quā do tali appetitui adiungit̃ delectatio in cibo vel potu. et sic est veniale pctm̃. ¶ Tertio quando tali appetitui adiungitur transgressio alicuius precepti. puta q̃ frāgit ieiuniũ de p̃cepto ad qd̃ obligatur sic est mortale pctm̃. ¶ Quarto qñ tali appetitui finali affectu inheret pu ta paratus facere quecunq̃ vt eũ conse quat̃: sic est mortale et grauis. sicut fecit Esau. ¶ Quinto quando ꝓpter talẽ delectationem appetitus ducit totam vitam suā huiusmodi deleciactionibꝰ deputare sicut di ues q̇ epulabat̃ quotidie. et hoc est mul tũ vicinum mortali. ¶ Addo. vj. pro cla riori ĩtelligẽtia: quando tali cibo vel puta seu **[Fo.clxxxviij.r]** tanto scienter et aduertenter vti vult qd̃ notabile nocumentum proprie ꝑsone p̃stat puta tamen bibit vel comedit aduertenter quod ꝑdit vsum rationis. quia tunc peccat mortaliter. Simꝛ si comedit ali quid sciẽter quo notabilem infirmitatẽ vel malum incurreret esset mortale quia contra preceptũ. Math. xxj. diliges proxi mum tuum sicut teipsum: secus si inaduertenter nisi ita esset frequẽs quod tenere tur aduertere sicut dicimus de ebrieta te. xxv. d §. alias ea demum. vel etiam secus si modicũ nocumẽtum et tali cibo

incurrat: aut verisimiliter credat incurrere: sicut infirm⁹ q̇ poti⁹ vult pati augmentum febris ꝗ sitim et huiusmodi ꝙ tũc est veniale.
¶ De ieiunio et hora comedẽdi et cibis [sect. 3] q̇b⁹ vesci licet vide. j. ieiuniũ.
¶ Quot sunt filie gule. Rñ. quod sunt sex. Pri [sect. 4] ma ebrietas. scd̃a hebetudo mẽtis Ter tia inepta leticia. Quarta multiloquiũ. Quinta scurrilitas. Sexta immũditia. de quibus in suis capitulis.

Habitus

aliquando dicitur quedaʒ qualitas animi acq̇sita ex frequentib⁹ actib⁹ vel ex vno multũve hemẽti quo anima faciliter disponit̃ad aliquid faciẽdũ qui differt a dispositio ne. ꝙ illa d̃ facili mobił. sed habitus de difficili secundum Ari. ĩ p̃dicamẽto qualitatis aliqñ dicitur vestis seu tegumẽtũ quo ho mo tegitur. de quo in. c. p̃cipimus. xxj. q. iiij. de vi. et ho. cle. c. deus qui. De contentis in hoc. §. et quod habit⁹ vt vulgariter dicitur non faciat monachũ not. in auten. de mona §. j. sed bene facit presumi aliquem qualis est qui eum gestat. l. ij. et ibi Bart. C. si ser. expor. vene. et Alex. in. l. item. §. si quis virginem. ff. de iniur. et in quo ɔsistat clericalis ha bitus. Bal. no. in. l. si qua per calũniā. C. de epi. et cle. quod in vestibus et tonsura simul.
¶ Qũo autem sit peccatum investimento [sect. 1] rum ornatu. vide ornatus.
Quali habitu debẽt vti clerici. Rñ. gl. [sect. 2] in sum. xxj. q. iiij. quod pñt vti pānis etiam p̃ ciosis secundum cōsuetudinẽ regionis vt ɔfor ment se moribus eorum inter quos vi uunt et ne vilescat clericalis dignitas. vt. lxxx. di. ep̃i. de quo vide. s̃. clericus iiij. et. j. ornatus.
¶ Qualis debet esse habitus religiosi. [sect. 3] Rñ. similiter secundum statuta sue regule. ita. tamen quod cōueniat religioni et penitẽtie. vt xx. q. c. vidua.
¶ Quo tꝑe dʒ vti habitu religiōis. Rñ. [sect. 4] q oĩ tꝑe seu lectło q̇escẽs seu. l. quocũqꝗ loco cosistẽs. vt dicitur in. d. c. vidua.
¶ Vtrum peccet mortaliter religiosus di [sect. 5] mittẽs habitũ. Rñ. quod sic sine causa rōa bili. et est excōicat⁹. de quo vide. s̃. excōmunicatio. vij. casu. xxvij.
¶ Vtꝛ liceat tam clerico quā religioso ex [sect. 6] cā rōnabili ocultare habitũ sen trāsfor mare. Rñ. quod sic. vt in. d. c. clerici officia.
¶ Vtrum vir possit vti veste mulieris vel [sect. 7] econtrario. Rñ. quod non immo videtur pecca tũ mortale si ꝓposito malo vel sine rō nabili causa fit ꝙ potest excōmunicari vt. xxx. di. si qua mulier. et secundum aliquos sunt excōicati. sed non credo.
¶ Quid de vtẽte habitu monachali vł [sect. 8] alio religioso causa ludibrij. Rñ. gl. ĩ. c. cum decorẽ de vi. et ho. cle. quod ꝓhibitũ est et sic videtur mortale peccatũ. et grauiter puniẽdus. vt in aut̃. de san. epi. §. vo. C. de epi. audi. l. minime.

Hebetudo

mẽtis est grossities ĩtel lectus qua homo non potest pertingere ad cognitionem rei nisi per multa ei sit exposita nec tunc etiam perfecte potest cōsiderare omnia q̃ ꝑtinẽt ad rōnẽ rei. et dicitur hebes eo q acuto opponit̃: acutum enim est penetra tiuũ ita hebes siue obtussum est qd̃ nō potest penetrare. vñ inquātũ ĩportat debi litatẽ mentis circa spiritualia ɔsiderāda sic opponitur dono intellectus quod subtiliter penetrat et differt a cecitate mentis: quia ista importat oĩmodā priuationem cognitionis spiritualis sed hebetudo non ꝙ non totaliter priuat cognitione.

[sect. 1] ¶ Vtrum hebetudo sit pctm̃. Rñ. quod in tātum quātū hʒ rōnē volūtarij sicut et ce citas mētis. vt patet in eo qui est affe-**[[Fo.clxxxviij.]v]**ctus circa carnalia et ð spiritualib⁹ sub tiliter discutere fastidit vel negligit hec omnia ex sctō Tho. ij. ij. q. xv. arti. ij. Ex quo patet quod non est mortale nisi quando volūtarie ita implicat se terrenis quod omittit illam discutionem que de necessitate salutis est. sicut in confitēdo peccata vel in cognoscēdo necessaria ad salutē. et est filia gule secundum Grego. xxxj. moraliū.

Edificans

in solo alieno de suo de iure efficitur edificiuʒ domini soli. insti. de re. diui §. et ex diuerso. Secus si in littore maris vt pisca tioni intendat casam edificauerit: ꝗ ꝗdiu casa durauerit sua est vt in. l. in tm̃. ff. de re. diui. Fallit hoc quod edificiuʒ non efficitur domini fundi quando hedificatū est de rebus eccle. ꝗ solū cedit edīficatio. xij. q. ij. apostolicos secundum Jo. ibidē. et in. c. inuestiganduʒ de pecul. cle. et est speciale in ecclesia secundum Ber. intellige ta men quod ecclesia saluet preciū soli.
Addo quod meli⁹ scribit̃ sine aspiratione: ꝗ edificare venit et orit̃ ab edib⁹ qð per ae dipthongon non per h scribi debet Authore Jo. tortellio.

Additio

Similiter dic quod quando edificās habet tus vel cau sam ī re a dño. vt emphiteota feudatarius comodatarius aut inquilin⁹ dñs qui edificauit vt pleniorē vsum haberet in re tali: tamen dominus tenetur ei: vt in casu predicto: licet edificauerit in alieno scienter. vt no. in. §. ex diuerso. insti. de re. di. Similiter quando q̇s edificat in alieno solo bona fide credens edificare in suo edificat in alieno: in conscientia tenetur dominus soli vel ad vendendū fundū vel satisfaciendū pro edificio arbitrio boni viri. Si vero quis edificat de alieno in suo solo: tunc edificiū est suū. l. adeo q̇dem .§. cum ī suo. ff. de acqui. re. do. sʒ restituet extimationē de iure si fuerit cōdēnatus in duplū. d. §. cum in suo. l. gēma. ff. ad ex hiben. et si destrueretur edificium posset petere suū: puta trabem si modo du plū non fuerit ɔsecut⁹ īsti. de re. di. §. cuʒ in suo et. d. §. cum in suo sed in ɔscīa si non fuerit condēnatus sufficit restituat extimationem solum.
¶ Vtrum edificās cum dāno vicini sui te [sect. 1] neatur ad restitutionē. Rñ. quod non si non facit aīo nocēdi proximo sʒ sibi ɔsulēdi l. j. §. deniq̃. ff. de aqua plu. arc. Nam vsq̃ ad celū potest quis eleuare suuʒ edificiū si est sibi vtile et seruitutē non habet. le. altius. ff. si ser. ven. Et tenet gl. ī. c. cum ec clesia de elec in ver. iniuriarū. Secus si aīo iniuriandi proximo hoc faceret nā tūc siue denunciatio noui opis sit facta vel non in ɔsciētia tenet̃. d. §. deniq̃.
¶ Vtrum teneat̃ edificās demoliri edi [sect. 2] ficiū suis sūptibus aliqñ. Rñ. quod sic qñ post denunciationē noui operis siue iu re siue iniuria edificauit. ff. de opi. no. nuncia. l. pretor ait. §. j. extra. eo. titu. per totum.
[sect. 3] ¶ Quando q̇s possit edificare castrū vel noua edificia. vide. s̄. ēphiteo. §. xviij.
[sect. 4] ¶ Vtrum quis possit in alieno aliquid facere inuito dño. Rñ. An. de are. īsti. de lege suffia. cani. tollen. quod sic quando facienti prodest et dño non nocet vt ibid eʒ et in l. j. §. fi. ff. de aqua plu. arcē. Secus si lederet. C. de serui. et aqua. l. aquam. et. ff. si facit aīo nocendi tenetur de dolo. d. l. j. .§. deniq̃. et. ff. de dā. in fec. l. proculus.

Hereditas

vocaturas. i. pōdus. xij. vnciaruȝ et diuiditur in xij. partes que vocantur. xij. vncie que vocant̃ diuersis noĩbus. ĩ. secũx. vncia. s. vna. Alia sextās. i. sexta pars hereditatis que sunt due vncie. Quadrans. i. tres vncie q̃ sunt quarta pars Triẽs. i. quatuor vncie q̃ sunt tertiā pars. Quin cũx. i. quinqꝫ vncie. Semis. i. sex vncie. Septũx. i. septẽvncie. Bes. i. octovncie. Dodrans. i. nouẽvncie. Dextās. j. decẽ vncie. Decũx. i. vndeciȝ vncie. Appella tio. vero assis. xij. vncie continẽtur vt in sti. de here. insti. §. hereditas. secundum Jnno. etiam in. c. ex literis de iurepa. Heredi tas est quoddaȝ ius vniuersale: et ea vẽ dita vel data transit ius patronatus et omnia iura et ideo hereditas est successio ĩ vniuersum ius quod defunct⁹ habuit tem pore mortis. le. nihil. ff. de verb. sig. **[Fo.clxxxix.r]** ¶ Ad q̇s dȝ hereditas deuenire defun [sect. 1] cto aliud non disponẽte vel ĩualide. Rñ. quod in laicis de iure cōi. ¶ Primoveniũt legitĩ descendẽtes si sunt omnibus alijs exclusi et si sunt primi grad⁹ multi equaliter succedũt. Si vero sunt nepotes et vulteriores solũ succedunt in stirpes. i. in eam partẽ quā pater eorũ si viueret haberet: nec distĩguitur an sint mascu li vel femine etiam adoptiui non emancipati q̃ indistincte omnes admittuntur. vt C. de suis. et. le. here. auť. in successione. Si vero descẽdentes non sunt tunc veniunt ascẽdentes puta pater auus aba nus et c. cum fratribus et sororibus ex vtro qꝫ parente cōiũctis defuncto vel eorũ fi lij quos frartes vel sorores seu filios sĩ non habet succedunt ascendẽtes salua semper prerogatiua gradus. s. q̃ pater prefertur auo et sic eũ excludit et sic de ce teris. Et sic solũ venit de ascendentib⁹ qui est proximior defuncto cum fratrib⁹ si sunt in capita sed cum filijs fratrũ ĩ stir pes exclusis fratrib⁹ ex vno parẽte tm̃. Si autem dicti ascendẽtes sunt in equali gradu puta ex parte patrisin primovel secundo et ex parte matris similiter in primo vel secundo et hmōi: sic equaliter paterni pro dimidia et materni pro alia dimidia succedũt q̃uis sint plures per sone ex parte vna qꝫ alia. puta auus et auia ex vna parte et ex alia solum auus vel auia vt in auť. de here. ab inte. §. j. et ij. in autẽ. defuncto posita. C. ad tertu. et quod ibi no. in glo. Aliter qui est in proximiori gradu defuncto siue paternus siue maternus sit admittitur: vt in d. auctẽ. defuncto quod si nec ascendentes sint veniũt: collaterales. Et primo fratres et filij alicuius fratris premortui q̇ s. erant cōiuncti ex vtroqꝫ parente defuncto de cuius hereditate agitur non tamen in capita sed in stirpes quo ad filios fratrũ p̃mortuorũ ipsi fratres bñ succedũt in capita: et isti p̃ferunt̃ fratribus qui sunt vno parẽte solũ vt. C. de legi. here. auť. cessante. Dicit tamen bar. in. l. oẽs. C. communia ꝏ succe. quod quan do parentes veniunt ad successionem in bonis quesitis ex linea materna pre feruntur parẽtesex linea materna: et in bonis paternis parẽtes ex linea pater na. l. iij. C. de bo. mater. similiter quādo sunt duo filij ex diuerso matrimonio p̃ferũtur in lucro matrimonij illi qui sũt nati ex illo matrimo. alijsnatis ex alio: sed si ex dispositiōe testatoris vel legis aut statuti diceretur quod succedant agna ti prout sunt in gradu proximiores tũc in tali casu veniũt filij fratrũ p̃mortuo rum cum patruis iuxta auť. cessāte. C. de legi. here. no. glo. cōiter approbata in. l. cum ita. §. in fideicōmisso. ff. de lega. ij. ¶ Sed nunquid cum fratribus prefa [sect. 2] tis veniāt filij alterius fratris. Rñ. ſm Gu. quod non. ff. quod cum eo qui in alie. po. l. sȝ si ex parte.

¶ Vtrum filij filiorum prefatorum fra [sect. 3] trum preferātur fratribus ex vno parẽ te solũ. Rñ. quod sic.

¶ Vtrum filij fratrum soli sine patruis [sect. 4] et amitis superstites admittũtur in ca pita. Rñ. Aȝo. et Hosti. quod sic quamuis sint filij diuersorum fratrum sed non nepo tes. s. nati ex eis.

¶ Secundo non existentibus predictis [sect. 5] vel aliquo eorũ veniunt fratres ex vno latere tamen coniuncti et eorũ filij qui preferuntur patruis defuncti.

¶ Tertio prefatis non existentib⁹ pre [sect. 6] feruntur qui gradu sunt proximiores defuncto. et si pares sunt pariter admituntur vt. C. de leg. here. auť. post fratres: et extenditur hec computatio vsqꝫ ad decimum gradum et vltra etiāvt ha beť. xxxv. q. v. c. ad sedem. licet imperator solũ dixerit de decimo gradu expres se. Et prefata successione tam ascendẽtium quā descendentium seu collateraliuʒ cessat omnis differentia tam sexus qꝫ emancipationis: hoc tamen attento vt cum agitur de successione patris solo consanguineos admittas: de rebus vero maternis vterinos. filij vero naturales tamen vel spurij secundum ange lum in auť. qui. mo. natura. effi. sui §. fi. fi sunt ex eodem patre non ex eadẽ matre non succedunt adinuicem vnus alteri. **[[Fo.clxxxix.]v]** Si vero sunt ex eadẽ matre tunc vnus succedit alteri ab intestato qꝛ cognoscũ tur adinuicẽ. l. ij. ff. vnde cogna. Si ꝟo vn⁹ spuri⁹ decederet relicto fratre spurio et alio legitĩo ex eaď mr̃e tũcvenit le gitim⁹ et excluditur illegitim⁹ qꝛ quando de successiõe tractať ille frater p̃fer ť q̇ plu ribus nexibus est cõiunctus. vt dictuʒ est. De successiõe vero fratrũ ad inuicẽ serua qď dictũ est excepto quod frater legi timus non succedit fratri suo illegitimo ex parte patris nec ecõtrario qꝛ non est illi agnatus nec ille ipsi et durat in infi nitũ quousqꝫ memoria possit haberi de cognatione. insti. de gra. cogna. per totũ. ¶ Prefatis autem omnibus ascendentib⁹ de [sect. 7] scendẽtib⁹ et collateralibus deficienti bus veniet vir ad successioneʒ vxoris et vxor viri. vt. C. vñ vir et vxor. l. vnica qď si non est veniet fiscus. vt. C. de bo. vacā. l. j. si vero vxor esset sine dote et paup et maritus non habet nec descẽdentes nec ascẽdẽtes sed solum agnatosvel cogna tos tunc succedet viro ab ĩtestato in q̃r ta parte hereditatis. vt in auť. de exhi. re §. qm̃ vero. et idem dic de viro paupere circa bona vxoris et alie tres partes he reditatis erũt agnatorũ vel cognatorũ. si vero esset pactum vel statutũ an consuetudo contra omnia vel aliquod predicto rũ illud serua si tale est quodiuri cõmu ni possit derogare.

¶ Si vero loquimur in clericis ab ĩte [sect. 8] stato moriẽtib⁹ distinguiť aut sint bõa ꝓpria clerici de q̇b⁹ libere poterat disponere. De quibus dictũ est. s̃. clericus. xiij. Et in talib⁹ succedũt agnati secundum q̨ dictũ est. s̃. Si vero non habet succedet ecclesia cui seruiebat tẽ pore mortis vel altare si solũ seruiebat altari quod habebat bona distincta ab ecclesia ipsi al tari deputata vt no. xij. q. vl. c. vl. in auť. de ecclesia. titu. §. si quis episcopus. Fal lit hoc in p̃sbyteris ex seruitute ꝓmotis ad sacerdotium cum consensu duorum quia de eorum bonis si ab intestato de cedunt fiunt quatuor partes quaꝛ vna episcopo altera ecclesie tertia pauperibus et quarta parẽtib⁹ assignetur et si non sint idonei vt puta heretici. xxiiij. q. ij. sane et huiusmodi episcop⁹ ĩ vsum ecclesie distribuat vt ĩ. c. ij. de succes. ab in te. nec est abrogatũ vt ibi doc. communiter tenent licet gl. voluerit quod sic si ꝟo sunt bona ecclesie: de quibus disponere clerici non possunt succedit ecclesia vt in c. j. de succe. ab inte. et. c. j. et. c. relatuʒ el. ij. et. c. requisiti de test.

¶ Quid de successione in feudis vide [sect. 9] s̃. feudũ. §. vj. cum sequẽtib⁹ et emphiteo sis vide emphiteosis. §. v. cum duobus se. ¶ Quid de seruis manumissis decedẽ [sect. 10] tib⁹ ab intestato. Rñ. quod succedẽt descẽdentes vel ascẽdentes vel collaterales secundum quod dictum est excepto quod patron⁹ vẽ dicat partẽ non tamen totuʒ: vt insti. de suc. lib. §. sed nostra constitutio et ibi vide de eorũ successione. bar. in. l. defuncto. C. si ĩ frau. patro. dicit quod sivn⁹ patro nus viuit prefertur filio alterius patro ni et filius patroni prefertur nepoti alterius patroni.

¶ Vtrum clerici laicis succedāt secundum quod di ctum est et eo ordine. Rñ. quod sic indubitā ter. quia iura preallegata non excipiũt eos immo etiam religiosi. Jntellige q̇ pos sunt habere

proprium in cōmuni etiaʒ si dum laici erant commiserunt vicium ĩgratitudinis vt. xix. q. vl. c. fi. fallit hoc in feudis de quo. s̃. feudum. §. ix.
¶ Vtrum filius aliqñ excludatur ab he [sect. 11] reditare patris vel alius de predictis. Rñ. quod sic ĩ. v. casibus. ¶ Primo si pater fuit hereticus quia ipso iure bona hereticorum sunt confiscata de here. c. cuʒ secundum lib. vj.
¶ Secundo si pater cōmisit crimen le [sect. 12] se maiestatis. l. quisq̇s. C. ad le. iul. ma. et. vj. q. j. c. si quis. hoc aduerte tamen q̧ pena ĩcapacitatis non extẽdit̃ ad filios nisi quando crimen est cōmissum in eũ qui nō recognoscit superiorẽ: secus si est commissum in eũ qui recognoscit superiorẽ ꝗ licet sit crimen lese maiestatis vt. l. j. ff. ad. l. iul. ma. non tamen quo ad in capaci tatem quo ad filios ꝓm. Sali. d. l. quisquis. Et etiam aduerte quod crimen lese maie statis committitur a subdito tātuʒ cle. **[Fo.cxc.r]** pastoralis de re iudi. ¶ Tertio si pater erat patronus vel habebat aliquod ius seu feudũ in ecclesia quod deberet trāsire ad filios et ipse interfecit vel mutilauit rectorẽ vel clericũ illius ecclesie ꝗ ipso iure perdit omne ius et dignitatẽ et ad filios non perueniet. de penis. c. ĩ qui busdā ꝗ talia deuoluũtur ad ecclesiam cui iniuria facta est ĩmo filij taliũ vsqꝫ ad quartam generationẽ in clericoꝝ collegio nullatenus debẽt admitti: nec in aliq̃ religione possunt esse p̃lati nisi fue rit cum eis dispẽsatũ. vt in. d. c. in quibusdam. ep̃s tamen dispensare pōt. ex quo cōditor canonis non sibi reseruat. ar. c. nuper. de sen. excom. ¶ Quarto si filius vel ali⁹ qui potest succedere furioso debitam curā non impẽderit sed succedet il le qui eũ in sua domo proprijs sumptibus vsqꝫ ad finem vite procurauit euacuata etiam institutione illius qui neglexit. si modo talis ĩscriptis ammonuerit eos vt curā heberent. vt in aut̃. vt cum de app. cog. §. causas. vbi etiam dicit gl. quod lʒ nullus extrane⁹ eũ procurauerit tamen hereditas ab agnatis aufertur. vt. ff. de his q̇. vt indi. lʒ vbi institut⁹ indignus iudicatus est successiōe qui per negligen tiaʒ suā et culpā id egit vt mulier aqua institut⁹ fuerat moreretur vbi dicit gl. s. non adhibendo medicum vel malum. ¶ Quinto si in captiuitate eos quibus succedere deberet mori per suam negli gentiaʒ permisit. vt in. d. §. causas: et sic succedet ecclesia ciuitatis ex qua oritur vt ibidem. et etiam in casibus in quibus po test exheredari vt. s̃. exheredatio. §. j.
¶ Vtrum filius possit exheredari per pa [sect. 13] trem. Rñ. vt. s̃. exheredatio. et frater fratrem et vir vxorem ibidem.
¶ Vtrum dominus q̇ de ɔsuetudine totũ acci [sect. 14] pit qꝏ erat illius q̇ sine filijs mortuus est teneat̃. Rñ. secundum Hosti. si talis cōsuetu do prescripta est excusat̃ ꝗ potest allegare quod hoc pactum ab initio fuerit ꝗ terra sua erat.
¶ Quō succedẽt filij illegitimi. vide. s̃. [sect. 15] Fili⁹. in prin. cum se. verum est quod Aʒo. tʒ q̧ naturales tantum succedunt adinuicẽ. de succe. cog. §. vulgo. sed hoc contradicit in aut̃. qui. mo. na. eff. sui. §. siliũ sed tu dic vt. s̃ §. vj.
¶ Quis succedet dānatis ex aliquo de [sect. 16] licto ad mortẽ. Rñ. quod descendentes vel ascẽdẽtes secundum quod dictũ est. s̃. sʒ collaterales non nisi vsqꝫ ad tertiũ gradũ vxores vero taliũ solũ habebũt dotem et dona. ante nup. Si ꝯo dotẽ non habuerint accipiẽt partẽ legib⁹ diffinitā. Glos. di cit qꝫtũ ex tenore luctarent̃ siue habebant filios siue non et si neminẽ p̃dictoꝝ hẽant fisco applicāt̃ vt. C. de bo. dā. au. bona. ¶ Vtrum bona ĩgrediẽtis religionẽ ab ĩ [sect. 17] testato ꝓueniāt monasterio. Rñ. pa. ĩ. c. j. pñtia de ꝓba. quod quo ad fratres minores non quo āt ad p̃dicatores et alios mẽ dicātes sic non tamen vt immobilia aut iura perpetua sibi retineāt sʒ vt vendant et imploratiōe officij iudicis. Jtẽ dic in oĩ bus alijs relictis preterqꝫ per religionis ingressum ẽt ĩ fratrib⁹ minorib⁹. s. quod pe tẽt ĩploratiōe officij iudicij et vt vendāt quo autem ad alios religiosos. non mẽdicā tes indubitanter succedit monasteriũ. ¶

Sed quero qd̃ monasteriuȝ succedet **[sect. 18]** cũ māducātes nullũ habeant et aliqui trāsferanť ad placitũ prelatoꝛ. Rñ. pa. vbi. s̃. quod non proueniũt in predictis monasteriũ particulari sȝ erũt ĩ ptāte illiꝰ qui preest vt ꝑuideat ꝑut sibi videbiť. ¶ Vtrum nouitio morienti ab intesta **[sect. 19]** to succedat monasterium. vide. j. nouitius. §. xj.
¶ Quid si ingrediens erat vsufructua **[sect. 20]** rius solũ. Rñ. pa. vbi. s̃. quod transibit ĩ mo nasterium vsufructus sed solũ durabit in vita ingredientis et non plus.
¶ Quid de collatis tali ingrediẽti ea le **[sect. 21]** ge vt non alienenť. Rñ. Jo. an. tȝ quod succe det monasterium per ar. le. j. ff. de fun. dotali. et. l. pater. §. iuliꝰ agripa. ff. d̃ leg. iij. et in eo quod not. de iure patro. ex literis. pa. vbi. s̃. ɔtrariũ tȝ q̇daȝ alij per ar. l. peto lucij titij. §. fi. ff. de leg. ij. facit quod legitur et no. in. l. si ita quis. §. ea. l. ff. de verb. ob. Ego vero sic concordo sic distinguendo. si prohibita est alienatio vt in familia remaneat sic est vera opi-**[[Fo.cxc.]v]**nio Jo. an. per. d. l. peto. §. fi. a ̃ɔrio sensu. Si ꝯo vt ad extraneũ perueniat pro hibitũ est sic non succedet monasteriuȝ. ¶ Sed quero quando accipiet qd̃ sibi **[sect. 22]** debeť aliq̇s ex hereditate ingrediẽtis siue fecerit testamẽtum vel nō. Rñ. pa. vbi. s̃. bar. dicit quod quando mors ista ciui lis operať oẽm effectũ quẽ mors naturalis sicut est in ingrediẽtibꝰ ordinem minoꝛ q̇ nihil in cōi vel ꝑticulari possunt habere: tũc statim habebit post in gressum cum effectu. i. ꝓfessionem expres sam arg. l. deo nobis. C. de epis. et cle. sed quando non operatur oẽm effectũ in hoc quẽ mors naturalis: puta qꝛ habẽt saltẽ in cōi tũc dȝ expectare mortem natura lẽ ipsiꝰ ingrediẽtis et ĩterim dispositio si fecit erit in suspẽso. Et cum hac opinio ne trāsit. Cy. et do. Anto. et pa. in. d. c. in p̃sentia. limitat tamen nisi in testamẽto aliter de tempore determinasset qꝛ illd̃ erit seruandũ. Jtẽ limita vera predicta nisi quo ad filios legitimos: q̇ legitimā habebũt ex equitate statĩ post ingressuȝ. non autem alimẽta secundum p̃dictos doc. qd̃ veꝛ credo quando legitima eis sufficit. aliter non saltẽ in cōscĩa sȝ vel monasteriũ dabit eis statim qd̃ debent habere ex bonis ĩgressi vel statim alimẽta p̃stabit. donec eis talia bona dederit. facit ad hic. d. l. deo nobis. §. nam et maritus. et qd̃ no. ibi glo.
¶ Hereditas qũo diuidiť ĩter fratres q̇ habent peculium castrense vel quasi **[sect. 23]** aut aduẽtitiũ. vide peculium per totũ.

Heres

aliqñ ꝓximũ. i. primũ signifi cat non vlteriorẽ. vt. ff. de verb. fig. l. scieñ. sȝ regulariter nomen heredis per multas successiōes accipiť. vt. d. l. sciẽ dũ. et. l. vl. C. d̃ here. ĩsti. vbi heres hr̃dis testatoris dicitur heres. vide gl. ĩ. ex trāsmissa. de fi. p̃sby. Aliquādo. tamen descẽ dẽtes post primũ heredẽ vocanť ꝓhere des. vt tenet glo. in. c. fin. de pecu. cleri. qꝗuis alias ꝓheres dicať qui se putat heredem cum non sit. ff. de pe. here. in. l. ꝓ herede et ĩst. de ĩterdi. §. adipiscẽde. Ali quando quilibet descẽdens cui relinquitur. aliquid dicitur ꝓheres. vt ĩ. d. l. gl. Noĩe vero suoꝛ heredũ non veniũt extranei he redes. de quo per Bar. et alios in. l. gallus. ff. de libe. et posthu. Qd̃ limita verũ in his que non transeunt ad heredes extraneos.

Additio.

Et extraneꝰ heres d̃r q̇ nil attinet qꝗuis ꝓprie in statutis heres extraneꝰ dicať q̇libet q̇ tꝑe mortis non est in potestate moriẽtis etiā si sit filius emācipatꝰ secundum Ang. are. ĩsti. de here. qua li. et. di. §. ceterum.

Heres ȯr ꝑprijssime is q̇ est heres reet noĩe non qui est heres ex re certa. no. Bal. in. l. si non speciali. col. pe. C. de test. nec is qui agi et cōueniri non potest vt heres. Jdẽ Bal. in. l. quotiẽs. in prin. C. de here. insti. et no. in. l. cum a matre. C. de rei vẽdi. et an veniat bonorũ possessor. no. quod sic in. l. j. §. bonorũ. et ibi Bar. Ludo. et doc. ff. ad trebel.
¶ Vtrum de⁹ ĩstituerit quod aliq̇s sit heres. **[sect. 1]** Rñ. quod sic vt patet in. c. non oĩs. xxxij. q. ij. et. q. iiij. dicit ibi eijce ancillā et c. Non enim erit heres filius et c. ad gał. iiij. c.
¶ Vtrum heres ĩstitut⁹ solũ in certa re q̇ **[sect. 2]** ꝑprie non dicitur heres sʒ legatari⁹ vt in l. quotiẽs. C. de here. insti. possit in foro aĩe non dato alio herede adire totā here ditatẽ secundum quod vult. l. j. in. §. si ex fundo. ff. de here. insti. Rñ. pa. in. c. ꝙ ingrediẽti bus de testa. quod Fe. consi. cxxvj. et multi alij doc. in sacra pagina cōsuluerunt q̨ sic ꝙ ius humanũ non contrarium diuino dʒ seruari in foro aĩe. Ergo licite poterit limitant tamen dummodo dolose non sit induct⁹ testator ad instituendũ eũ in certa re: vt puta: ꝙ persuasit quod non posset habere regressum ad alia bona.
¶ Quid si ita sit ĩstitut⁹ in certa parte **[sect. 3]** hoc addito. et volo quod de bonis meis pl⁹ non possit petere sʒ sit ɔtẽ⁹ et c. et insti tuitur alius heres vniuersalis qui nō vult adire hereditatẽ: an supra script⁹ possit ip̃e eā adire. Rñ. vr̃ quod sic. arg. d. §. si ex fundo. et. d. l. quotiẽs. Sʒ cōtrariũ est verum quod non pōt. vt in. l. quotiẽs. §. sʒ si duo. ff. de her. inst. vbi patet q̨. §. pre dictus si ex fundo. et predicta. l. quotiens habet locum quando volũtas te **[Fo.cxcj.r]** statoris est simplex. et non restricta expres se: vt in casu isto. Et iō veniẽt succeden tes ab intestato: ꝙ testm̃ non reperitur habere heredẽ et non potest q̇s ꝑ p̨te decedere intestatus et ꝑ parte testat⁹. l. ius nostrũ. ff. de re. iur. Si dicis qũo potest ꝑhibere quod non plus peteret. Rñ. per. l. domus. §. fi. ff. de vsufr. vbi testator prohibet ius accrescendi. et casus est in. l. j. ff. de iniusto. ru. test.
¶ Vtruʒ heres teneat̃ ex delicto vel q̃si **[sect. 4]** delicto defuncti. Rñ. vt colligo ex bar. ĩ l. j. ff. de p̣uatis delictis. quod aut actio ẽ pe nalis ex vtraqʒ p̨te. vtputa quando petit̃ pena que est applicāda parti. Nam tam ex p̨te rei qʒ actoris ẽ penalis. Et sic nō tenetur aliquo iure. Si vero actio est pe nalis ex p̨te rei et prosecutoria rei ex p̨te actoris: vtputa ꝙ ago pro satisfactione damni mei et sic de iure ciuili si delictũ fuit commissum circa contra ctũ qui quidem contract⁹ tenuit sic tenetur heres ꝙ non fundat̃ intentio actoris immediate ex delicto sʒ ȯe ɔctu: puta ꝙ agit̃ actiōe comodati vel dopositi et huiusmodi et non ex dolo vel delicto. Casus est ĩ. l. ex depositi. ff. de ac. et obl. et ex ɔctib⁹ ibidem ẽ bon⁹ tex. in. l. si hoĩem. §. dat̃ actio. ff. depositi si vero fuit commissum delictũ circa cōtractũ qui non tenuit vtputa ꝙ dol⁹ dedit cām ɔtractui ꝙ non tʒ vt in. c. dilecti. de emp. et vẽ. sic non tenetur ꝙ cum agere non possit ex cōtractu cum non sit oporteret agere ex delicto ɔ heredem et crimina morte extingũtur. xxiij. di. quarũdā. et nullus post mortem potest accusari. xxiiij. q. ij. c. j. ff. de bo. eo. qui an. sen. mor. si cōsci. l. vl. xxxiij. q. ij. admonere. nisi in casi bus heresis. xxiiij. q. ij. sane vel si hereti cos instituit heredes de here. c. si quis ep̃s. vel si ĩ crimine notorio decessit. vt no. ĩ gl. d. c. quorũdā. et. xxiiij. q. ij. in sum ma. vel dic gñałr qñcũqʒ cōmissit defun ctus crimen propter qȯ ipso facto pena sit inflicta a lege sicut in heresi et crimine lese maiestatis: ꝙ tũc accusat̃ et agit̃ contra heredẽ non vt puniat̃ ex illo delicto sed vt bona auferātur ab eo que in com missum ceciderunt. Fa cit. l. cōmissa. ff. de publi. et tex. bon⁹ in. c. ij. de p̃scrip. li. vj. alias non tenetur heres ꝑ quocũqʒ de licto cōmisso a defuncto siue in contractu nullo siue extra omnem cōtractũ nisi in duobus casibus. ¶ Primus si lis fuit contestata cum defuncto vt. l. vnica. C. ex deli. defun. Ratio ꝙ in iudicio qnasi contrahimus vt in. l. iij §. idem scribit. ff. de peculio. Et ideo videtur init⁹ contract⁹ cum

defuncto per cōtestationem litis. ¶ Scȯs si aliquid peruenit ad he redem ex delicto defuncti ꝗ intantum tenetur et non plus vt in. d. l. vnica fallit in cōditiōe furtiua ꝗ in. l. si pro fur. ff. de cōdi. fur. dicit tex. furti actio penā petit legitimā cōditio rē ipsam et sequitur cōditio rei furtiue: ꝗ rei habet ꝓsecutionez heredem quoꝯ furis obligat: nec tamen si viuat seruus furtitu⁹ sz et si de cesserit. s. viuo fure vel mortuo de iure autem canonico tz bar. indistincte teneri quando quis agit ꝓ satisfactione dāni ꝯ heredē et hoc sequuntur cōiter doc. et sic intel ligende sunt gl. in. c. ex p̃sentiū de pi. de sol. c. j. de rapto ī literis de vsu. tua nos. Jntellige inquātum hereditas se exten dit. Et placet in cōscīa licet pa. ī. c. fi. de sepul. solum admittat verum quando defun ctū penituit ꝗ iura canonica loquunt̃ quod tenetur quando defunctū penituit. vt not. gl. singularis in. c. a nobis el. ij. de sen. ex. ꝗ tūc agitur ex quasi ꝯctu non ex deli cto. Si vero non penituit non tenetur secundum eū dez. pa. et gl. d. c. a nobis nisi quatenus de iure ciuili tenetur.

¶ Vtrum heres teneat̃ soluere legata ī te [sect. 5] stamēto min⁹ solēni facta. Rñ. quod in foro iudiciali. non de quo dicēdū vt in. l. si ve ritas. et. l. fi. C. de fideicō. s. sed in foro aīe pendet hec questio ex alia scilicet vtrū ex voluntate defuncti oriatur obligatio naturalis. et cōiter vltramōtani tenent quod nō. cismōtani quod sic. De quo vide per ca nonistas in. c. fi. de sol. et per Bald. et legistas in. l. cum quis. C. de iuris et facti igno rantia. et ibi dicit Albricus quod opinio cismontanorum est communis opinio: et sic tene eam quia verior ex qua opinione. d. Ant. motus dicit se consuluisse in **[[Fo.cxcj.]v]** facto in quo tātū vnus testis fuerit ad hibitus tenebatur heres ī foro anime. pau. autem in. c. ꝗ pleriqꝯ de immu. ecclia ruz distinguit quod aut defunctus non egit solenniter relinquere sed totuz cōmisit fidei heredis. et sic tenetur ciuiliter et natu raliter. Et sic in vtroqꝯ foro casus est no tabilis ꝗz vnā lecturā quā sequit̃ Bar. in. d. l. fi. Aut non cōmisit fidei heredis sz simpliciter relicta fecit sine solennitate debita et indistincte tenetur heres ī foro aīe si ei de hoc cōstet. Rō ꝗ solēnitates fuerunt inducte ad falsitatē tollendaz vbi ergo constat quod nulla falsitas interuenit debet cessare et dispositio legis et seruari equitas et obligatio naturalis q̃ oritur ex dispositione defuncti. l. eū am plius. §. is natura debet. ff. de reg. iur. et pro hac opinione facit quod no. Jnno. de elec. in. c. quod sicut. et. l. testamēto. C. de fideicommis. ego dico quod si erat legans doctus et non erat necessitas que excluderet solennitatem debitam et sic non valeat quia videtur voluisse potius illudere si vero erat ignorans vel forte non potuit solennitatem obseruare sic valeat in conscientia alio non constante de mēte. vide de hoc. j. testamentum. .§. ix. et. x. et legatum. ij. §. viij.

¶ Vtruz heres teneatur satisfacere ex [sect. 6] cōtractu vel quasi defuncti in quo ipse defunctus erat obligat⁹ vltra vires he reditarias. Rñ. quod si fecit inuētariū nul lo modo tenetur si vero non fecit inuēta riū in foro anime non tenetur secundum Joan. an. et do. Ant. et Pa. in. d. c. pleriqꝯ. Jn fo ro vero cōtentioso sic vt in. l. fi. C. de iu. deli. Fed. tamen consilio. xxj. dicit quod etiā teneatur in cōsciētia vltra vires: sz pri ma opinio videtur equior quo ad conscientiam.

¶ Vtruz hereditate exausta per legata [sect. 7] possitheres aliquid de ipsis legatis de trahere. Rñ. quod aliqñ detrahit̃ falcidia aliqñ trebellianica aliqñ legitima. de q̊ dic vt. j. legitima. similiter añ omnia dedu cere potest expēsas funeris et alias necessarias quas fecit cā hereditatis vt ī testō et īuctario et huiusmodi ꝗ sic dz esse immunis a grauamine sicut est a lucro in. l. scim⁹ .§. et si prefatam cum quinqꝯ. §. sequenti bus. C. de iure delibe.

¶ Vtrum heres sciēter soluēs legata. nec [sect. 8] retinēs sibi falcidiā possit repetere vel si ignoranter vide solutio. §. xxj.

¶ Quid si plures sunt heredes an q̇li **[sect. 9]** bet teneat̃ insolidũ ad omnia debita vel le gata. Rñ. quod regułr quilibet tenetur soluʒ pro parte hereditaria. C. de act. here. l. ꝑ hereditarijs. Fallit hoc in. vij. casibus. ¶ Primꝰ quando defunctꝰ aliter disposuit. ff. de le. ij. cum ab vno. ¶ Scȯs si obligatio sit ꝑpter impẽsas funeris vxoris ꝙ non solũ obligant̃ heredes. sed et vir ꝗm portionẽ quā habẽt: puta si vir hʒ cẽtũ et heredes. cc. tũc vir tenetur ꝑ tertia et heredes solũ ꝑ duabus. ¶ Tertiꝰ si bo na defuncti erant expresse vel tacite hypothecata debitoribꝰ quia vno existẽte non soluendo tamen alij obligantur.
¶ Quartꝰ in alimẽtis legatis quando sic per iudicẽ est diffinitũ vel defunctũ l. iij. in ṗn. §. j. ff. de alimẽ. lega. ¶ Quin tus quando res legata possidetur ab vno insoliduʒ. d. l. pro hereditarijs. et. ff. como. l. sed mihi. §. heres. ¶ Sextus qñ obligatio ɔsistit ĩ ĩplẽdo pollicitationẽ factā a defuncto ad honorẽ dei vel san ctoꝛ vel reipub. ff. de polli. l. j. §. si q̇s et l. ex pollicitatiōe. ¶ Septimus quando obli gatio est indiuidua. ff. de verb. oblig. l. in executionibus. §. serua. et de hoc habes in glo. d. l. pro hereditarijs.
¶ Quid si heres est pupillus nunquid **[sect. 10]** differetur solutio debitorum vel legato rum. Rñ. quod non. vt. l. sub pretextu. C. de act. here.
¶ Vtrum dilatio restitutionis facta ab **[sect. 11]** herede pro longe statutum in purgatorio defuncti et quomodo episcopus potest compellere heredes non exequentes vel alios executores et multa alia. ad hoc vide supra. Executor.
¶ Vtrum herres rogatus restituere he **[sect. 12]** reditatem possit alienare aliquid de ea Rñ. quod nō. C. communia de le. l. fi. nisi in casibus positis in aut̃. res que ibidem posita qui sunt isti. scʒ causa dotis et do-**[Fo.cxcij.r]**natiōis propter nuptias. et loquitur in liberis non in extraneis.

Additio.

Jtem dic secundum Barto. in di. auc. quod potest alienare pro ponẽdo filiam in monasterio. Similit̃ pro causa alimẽtorũ quando non pōt substẽtari aliunde et idem pro redimen do filio capto ab hostibꝰ: potest tamen retinere sibi quartam trebelliāicā vt ĩ ca. Raynutius et. c. Raynal. de testamẽtis. Si vero rogatus ẽ restituere quicquid supererit de hereditate tũc ad minus quartam partẽ seruabit substituto. vt. C. ad treb. aut̃. contra rogatꝰ et vide de hoc in gl. j. d. c. in presentia. Aduerte ꝗʒ gl. in. d. c. in presentia quod lʒ quis ex liberis testatoris sit pure rogatꝰ restituere hereditatẽ nulla facta mẽtione de filijs: si tamen postea habuerit filios vel nepotes substitutio euanescit. C. de fideicōmis. l. cum acutissimi. C. ȯ insti. et substi. l. generaliter. ff. de cōdi. et de. l. cum auus vide. j. substitutio. §. xiij.
¶ Vtruʒ bona ingredientis religionẽ **[sect. 13]** nō capace vt sunt mendicātes q̇ nec in cōi debẽt habere sint propinquoꝛ. Rñ. cōis opinio est quod ad succedẽtes ab ĩtestato veniāt per autenticā. ca. bona. C. de bo. p̃scrip. Sʒ hoc limita nisi p̃dicta bona fuerĩt ei relicta sub cōditione si decesserit sine liberis restitueñ. ꝙ tunc debẽt erogari ad pias cās. Casus ẽ sin gularis in aut̃. de san. epi. §. sed et hoc pñti ĩ fi. Et hoc sequitur ange. in dispu tatione que incipit. nobilis quidā gñe hec omnia limita vera nisi imploratione officij iudicis ea vellent vẽdere et p̃ciũ in suas necessitates conuertere. ꝙ succederẽt. vt. s̃. hereditas. §. xvij. dictũ est. ¶ Vtrñ heres dedicans se monasterio **[sect. 14]** excludat substitutũ. Rñ. gl. ĩ. d. c. pñtia quod sic si est priuatus et etiam cum rogatus est restituere priuato. Secus si sub stitutus vel cui rogatus est restituere esset ecclesia vel locus religiosus vel alia pia causa quia non excluderet vt in d. §. sed et hoc pñti. vnde sumpta est aut̃. nisi rogati. C. ad treb.

¶ Sed q̇d si non ingreditur monaste [sect. 15] riũ sʒ efficit̃ clericus. Rñ. gl. in prefate c. in pñtia. quod non euanescit substitutio nisi duo cōcurrant. ¶ Primũ vt perpetuo maneat in ecclesia. ¶ Secundum vt redditus expẽdātur in pias causas vt in prefata aut̃. dicitur. Sed Pa. ibidẽ restringit ad clericũ conuersum alicui monasterio: sʒ magis placet vt simpliciter intelligatur sicut gl. intelligit.
¶ Vtruʒ conuersio seu dedicatio sui ip [sect. 16] sius et suarũ rerum ecclesie seculari euacuet substitutionẽ. Rñ. gl. ĩ. d. c. in p̃sen tia quod aut sit clericus et dic. vt. §. precedẽ ti. Aut non fit clericus. Et sic non expirat lʒ alij dicant quod etiam expirat. sed primũ verius. Secundum equius.
¶ Quid si quisingreditur religionẽ in [sect. 17] fraudẽ substituti. Rñ. Pa. in. d. c. in pre sentia. abbas tenet quod non euacuat. substitutionẽ ꝗ dolus et fraus nemini patrocinatur. c. sedes de rescrip. et placet cōmuniter doc. facit. xx. q. iij. §. fi. vbi in ductio facta cā bonoꝝ impedit acquisitionẽ ergo forti⁹ quando fraus interuenit. ¶ Vtrum heres institutus cum ꝺditiōe si [sect. 18] ne liberis ex se legitime descẽdentibus vel ex corpore suo nascẽtib⁹ si ĩgrediat̃ monasteriuʒ euanescat substitutio. Rñ. pa. in. di. c. in pñtia. post diuersas opi. recitatas cōcludendo cum bar. et Cy. in l. si ita q̇s. ff. de leg. ij. quod euanescit. et credo sit verior. concor. Archi. et Joan. xix. questio. vlt. c. si qua.
¶ Sed quid si non ĩntrauit sʒ instituit [sect. 16] monasterium heredem. Rñ. Archi. di. ca. si qua. quod non euanescit substitutio secundum Go.
¶ Vtrum heres teneat̃ soluere legatum [sect. 22] cā dotis tactũ si illa ingrediatur mona steriũ. Rñ. Pau. ĩ. d. c. ĩ presentia quod sic et idem si esset ei relictum causa donatio nis propter nuptias.
¶ Vtrum substitutio expiret facta sub [sect. 21] ista cōditione si ingrediẽ̃ monasteriuʒ vel si nupserit vel non nupserit. Rñ. pa. ĩ d. c. ĩ pñtia quod non ꝗ cōiter tenetur quod habet̃ cōditio ꝑ non adiecta ĩ substitutiōe q̃ ĩpedit religiōis igressuʒ sicut illa q̃ in pedit matrimonium carnale. l. cum tale. ff. **[[Fo.cxcij.]v]** de cōdi. et. demon. l. ij. C. de indic. vidui. Et ideo mulier non tenetur restituere relictum sibi cum onere restituẽdi si nupserit. l. quotiẽs. ff. de condi. et demon. vbi legatũ factũ si non nupserit tʒ ꝗuis faci ant cōtrariũ. l. filie. ff. de cōdi. et demon. Jdẽ dicit Albri. ĩ. l. deo nobis. C. ꝺ epis. et cle. quod puella cui relinquũtur centum si nupserit. Si ꝟo religionem ĩtrauerit 50. quod nihilomin⁹ si intrauerit habebit cẽtũ ꝗ ĩ casu p̃dicto omnis cōditio dilatio et grauamẽ remissa intelligũtur cum pre dicta institutio succedat loco debiti bo norũ subsidijvt est expressuʒ. C. de inof. testa. l. qm̃ in ṗorib⁹ et hoc dicit verum in filia cui bonorũ subsidiũ debet̃ sʒ in extraneā non sed solũ si cōditio exiet et etiam non haberet filia quando legitima eẽt silegata et istꝺ eẽt vltra bonorũ subsidiũ. Et de hoc vide eundeʒ ibidem diffuse. et in. d. l. qm̃ in priorib⁹. Ri. malum disputauit et tʒ quod si relinquat̃ alicui centũ si nupserit. et. 50. si ingrediatur religionẽ quod nihilominus ingrediẽdo habebit cẽ tum nec distinguit an sit filia vel extranea et est veruʒ et sic tene.
¶ Statuto caueẽ̃ quod filie extantib⁹ ma [sect. 22] sculis filijs non succedāt sed debeant de bonis paternis dotari et eẽ cōtente. q̃ritur si patre mortuo q̇ reliquit filium et filiā et anteqꝫ frater sororẽ dotaret mortuus est relicta filia sua dicta amita de beat habere solũ dotem vel tanqꝫ hẽs. Rñ. albri. ĩ. l. publico. C. ad. l. iul. ꝺadul. q̇dā tenẽt quod sic. ꝗ neptis non succedi. vt masculus sed veri⁹ vr̃ ꝗʒ Hugolinũ de la fōtana quod succedet neptis non amita. Ratio: ꝗ ex morte pr̃is iam ius fuit q̃sitũ filio et illud transmitit filie vt. C. de ca. tol. §. in nouissimo. ꝗ in hoc rep̃sentat ꝑsonā pr̃is sui. ar. C. de hẽ. vel ac. vẽ. l. empta. et sufficit semel ius fuisse q̃sitũ. vt. ff. qꝺ me. cā. l. videamus de quovi dẽ. s̃. feudũ. §. viij. sed si filius

premortuus fuisset añ patrẽ relicta filiavera es set opinio prima ꝗ tale statutũ est factuꝫ ꝗper masculos conseruatur agna tio vt. ff. de vẽ. inspi. l. j. §. pe. Ergo non debet porrigi ad sexum femineũ vt in d. l. publicovide. s̃. excōmunicatio. j §. xx. Qũo frater potest admittere sororeꝫ infraudem creditorum.
¶ Vtrum hẽs teneatur seruare ordinẽ in [sect. 23] soluẽdo creditoribꝰ vel legatarijs. Rñ. quod sic ꝗ creditoribꝰ prius satisfacere dꝫ siue ex cōtractu vel quasi aut dilecto vł quasi sint postea legatarijs. si tamen prius soluat sine dolo legatarijs prius veniẽtibꝰ non poterit ĩquietari acreditoribꝰ si ni hil ei remasit de hereditate sꝫ habebũt regressum contra legatarios. quis anteꝫ in creditoribꝰ sit preponendus vide. j. restitutio. ij. §. xvj.
¶ Quis potest hẽs institui. Rñ. quod omnis qui [sect. 24] nō ꝓhibetur a iure. ar. de spon. cum apud et quis ꝓhibeatur. Rñ. q. xiij. ¶ Primo hereticus aut paganus de he. c. si quis episcopo. ¶ Secundo credentes receptatores et defensores hereticoꝝ. de hẽ. c. excōicamꝰ el. j. §. credẽtes. ¶ Tertio apostata. ¶ Quarto collegiũ illicitũ. ¶ Quĩto de portatꝰ. C. de he. insti. l. j. ¶ Sexto dāna tus ob crimen famosum. ¶ Septimo. ĩse cutor cardinaliũ de penis. c. felicis lib. vj. ¶ Octauo excōicatus: nam q̇ tempore institutionis vel mortis vel aditionis hereditatis erat excōicatus non valet in stitutio secꝰ si post institutionẽ fuit excōicatus sed ante mortem absolutus vel post mortem fuit excōicatus et añ aditionem absolutus tenet institutio. ff. de he. insti. l. sed si ĩ cōditione. §. solemus. et. l. si alienum. §. in extraneis. ¶ Nono spurij nati ex dānato coitu. de q̇bus. s̃. filius in principio. ¶ Decimo ĩcestuosi cum monacha. xxvij. q. j. si q̇s solicitauerit in gl.
¶ Vndecimo crimen lese maiestatis cōmittẽtes ð pe. di. j. c. si q̇stñ in militibꝰ. ¶ Duodecimo simoniaci ſꝫ aliquos ꝗ dānificantur ledentibus maiestatem. ¶ Tertiodecimo illi qui non possunt ha bere nec in proprio nec in communi. vt sunt fratres minores cle. exiui. §. cupiẽtes de verb. significatiōibus. de materia heredis. vide supra. Hereditas. et infra legatum et testamentum.

[Fo.cxciij.r] Heremita

dicitur qui vere et purā solitariam eligit vitam xvj. q. j. qui vere.
¶ Vtrum possit habere propriũ. Rñ. gl. ĩ [sect. 1] d. c. q̇ vere. quod sic et est tex. xix. q. iij. §. eꝯ. ¶ Que est strictior vita an heremitarũ [sect. 2] an religiosorũ. Rñ. gl. vbi. s̃. dicit quod mo nachorum. Jn tellige in heremitis. qui non sunt religiosi.
¶ Vtruꝫ heremita gaudeat priuilegio [sect. 3] clericali. Rñ. gl. vbi. s̃. quod sic. et dicit ꝓba ri ꝑ. d. c. q̇ vere sꝫ iudicio meo nihil ꝓbat nisi quod sunt digni honore. Et ꝓpter ea dico cum Jo. de ligna. ĩ cle. per literas de prebẽ. quod sicut laici nati sunt ita laici ꝑseuerāt et sub iurisditiōe ĩperatoris cum eis non adueniat aliq̇d eripiẽs eos ab ipsius iurisditiōe. qð duplex ẽvalꝫ receptio ordinis vel cōuersio ad aliqꝗ re ligionẽ approbatā. ĩ. c. fi. de rel. do. xvij. q. iiij. si q̇s suadẽte. ð sen. exc. non dubiũ cum similibꝰ. et sequiť pa. in. c. nullus de fo. cōpe. lꝫ sit equũ dicere quod sunt ecclesiastice persōe et deforo ecclesiastico ꝑ. c. nulla rōne. xciij. d. et. c. si āt. xj. q. iij.
¶ Vtruꝫ religiosi possint vitam heremi [sect. 4] ticā eligere. Rñ. quod sic de lnĩa suoꝝ p̃latoꝝ et cellas siue habitacula in heremo siue locis vbi non sit hoĩm habitatio de ꝓpinquo caꝑe et murare possunt etiam religiosi mẽdicantes. vt. ĩ. c. cum ex eo. de excessu p̃la. li. vj. Sed p̃lati nemini debẽt dare lnĩam nisi iam in societate ꝑfectis cum sit ꝑiculosissimũ solitarie habi tare ĩ ꝑfecto cui dř. Ve soli: ꝗ cum cecide rit non hꝫ subleuātẽ. ideo sctũs tho. scð̃a secũde. q. clxxxviij. dicit quod vita socialis necessaria est ad exercitiũ perfectiōis ꝗ mutuo

se instruũt verbo exemplo. et correctione que ad ꝑfectionẽ perducũt Solitudo autem cōpetit iam ꝑfectis q̇ alio ruꝫ regimine non indigent. Et ideo si absq̃ exercitio precedẽti talis vita assumat̃ periculosissima nisi suppleatur per diuinā gratiam. hec ille.

Hereticus

est secundum Archi. ĩ. c. quicun q̃ de here. li. vj. primo q̇ tenet contra quatuor cōcilia. Jtem qui aliter sentit de sacramentis. s. corpore xp̄i. baptismate. cōfessione. et alijs q̃ sa crosancta predicat et obseruat ecclesia et. c. ad abolendā de here. Jtẽ q̇ conat̃ auferre priuilegiũ ecclesie romane sibĩ a xp̄o traditũ. vt ĩ. c. oẽs. xxij. d. qd̄ est vt sit caput oĩm eccl̄iarũ. Jtẽ dubius in fi de. c. dubius de here. Jtẽ omnis scismatic⁹ xxiiij. q. iij. inter heresim. Jtẽ omnis simoniac⁹. j. q. j. quisquis. Jtẽ omnis precisus ab ecclesia. iiij. q. j. in. c. ij. Jtẽ omnis in terpretās male sacrā scripturā. xxiiij. q. iij. heresis grece. Jtẽ q̇ nouā opinionẽ ĩuenit. xxiiij. q. iij. hereticus est. Jtẽ qui trāsgreditur precepta apl̄ice sedis. xix. di. nulli. Jtẽ q̇ non tenet articulos fidei. Sꝫ loquẽdo de heretico ꝓprie. vt sit excōmunicatus Et subiaceat alijs penis contra hereticos statutis. Dic quod tria requiruntʒ ſꝫ Alexā. de ales secunda secũ de ti. de heresi.
¶ Primum falsa credulitas in rationabili. j. secundum gl. xxiiij. q. iij. §. q̃ vero sermo quod erret in articulos fidei et eius sacramentisvt in. ca. ad abolendā de hereti. Addit Pau. in cle. vnica de vsu quod etiā ille qui falsam et extortā expositionem in diuinis scripturis ponit contra id quod tenet ecclesia. Jntelligo. s. pro articulo fidei est hereticus. glo. tamen in cle. j. §. sane. de vsu. dicit indistincte de tenente aut gignente peruersum dogma vel falsas opiniones quod hereticus est Card. in. d. cle. ẽt voluit hoc extendere ad tenẽtẽ contra canones. et ml̄ti doc. ibidẽ. sed ego dico clarius. quod falsa credulitas contra fidem est dupliciter. Primo directe et principaliter et hoc est oẽ quod est contra articulos fidei. Scd̄o indirecte et secũdario sicut ea ex quib⁹ sequitur corruptio alicũius articuli sicut dicere aliquid falsum in scriptura diuina contentum quia est corruptio illius articuli de spiritu sancto qui locutus est per prophetas. Similiter dicere quod ecclesia male determinauit in aliquo circa fidem est contra illud san ctam ecclesiam catholicam et huiusmodi. ¶ Secundum quod requiritur vt quis sit hereticus est peruersa volun-**[[Fo.cxciij.]v]**tas et ĩn concupiscibili. ¶ Tertium impugnatiōis ꝑtinacitas ex parte irascibilis. s. quod pertinaciter hoc teneat. q̃ lꝫ quis erret in fide et alijs predictis. Si tamen paratus est corrigi non est hereticus tex. est. xxiiij. q. iij. dicit apl̄us et. c. q̇ ĩ eccl̄ia et gl. ibidem et gl. in. c. nec licuit. xvij. d. et tex. pla. ĩ. c. hec estfides. xxiiij. q. j. et ĩ c. dānam⁹ de sum. tri. in verbo ꝑtinaci ter. ꝓpterea dicit lau. quod q̇ errorẽ non defendit immo parat⁹ est intelligere rationẽ non est putandus hereticus. Simi liter ille q̇ dubitat ex animi infirmitate no tamen ꝑtinaciter insistit. Et ad abolẽ dam de hereti. intelligatur quando in dubio ꝑtinaciter insistit.
De cōtẽtis ĩ hoc. §. et an heric⁹ sit is q̇ est dubi⁹ in fide et anis q̇ in dubijs ar ticulis et vbi est disceptatio ĩter maiores eligit vnā ꝑtẽ q̃ sibi magis plꝫ no. Bal. quod non in. ij. C. de testa. mili. secutus Jnn. in. c. ne innitaris. de ɔsti. et quod ẽ infamis no. idem Bal. et bar. ĩ. l. j. C. de sum. tri. et Bar. ĩ. l. cassius. de sena. nec potest eligi in papaꝫ aut eꝑm idem Bal. ĩ. trac. scis. col. xiij. et si est ɔdẽnatus ab inq̇sito re hẽtice prauitatis et traditus iudici scl̄ari puniẽdus potest puniri sine nouo processu. no. Bart. in. l. magistratib⁹. ff. de iur. om. iud.
¶ Qua pena puniuntʒ heretici proprie. **[sect. 1]** Rñ. vt colligo ex diuersis iurib⁹ quod vltra mortale pctm̃. xiiij. penis. Prima quod iꝑo fctō sunt excōicati d̄ q̊. s̃. excōicatio. v. casu. xvij. Nec dum heretic⁹ excōicat̃ sꝫ etiā suspect⁹ d̄ heresi nisi ad arbitriũ eꝑi se purgauerit. ca. ad abolendā. §. laic⁹ de hẽticis et de sen. ex vt fame. et si excōica tionẽ per ānũ sustinuerit aĩo

ĩdurato tũc velut heretic⁹ ɔdẽnabiť. c. excõicam⁹. §. j. de hereti. cum cõtumatia ð hered. li. vj. req̇riť tamen vt specifice sit vocat⁹ vt de fide respondeat secundum Jo. an. ibidem et se de tali suspitione purget.
¶ Sʒq̇d si sit occult⁹ oĩno puta ꝓ tenet heresim in corde solũ an erit excõicat⁹. Rñ. gl. ĩ. §. j. xxiiij. q. j. quod sic idem tenet ray. et Gof. et Jo. de anco. in suis sũmis. e. ti. et gl. ĩ cle. j. ð here. quã sequiť Car. q̇ alle gat. multa iura ad hoc Arch. autem ĩ. c. cũ q̇s de here. li. vj. Allegat multa ꝑ et ꝯ. et finaliter relinquit disputationi. Sʒ sal uo meliori iudicio mihi vr̃ dicẽdũ qð si heresis sit solũ ĩ corde nec aliq̇d ostendatur signo vel opere quod non est excõicatus et hoc tʒ pe. de palu. in. iiij. et Ho. in c. mulieres de sen. ex. et. sequitur gl. ĩ. c. cum q̇s de sen. ex. li. vj. loquẽdo de eo q̇. ra tam hʒ verberationẽ clerici solũ in corde quod non est excõicat⁹ q̊ ad eccl̃iam nec ob. iura q̃ allegat gl. ĩ. d. cle. j. ꝓ cõcedo q̨ si aliquid precipit ecclesia in opere faciẽdũ extravel non facieñ. cum tali intẽtio ne vel aĩo quod faciẽs contra ligatur etiam quo ad ecclesiã licet ecclesia non iudicet ex quo occultũ est. Et ita loquunť iura per. d. gl. allegatam nam in. d. cle. ij. inquisitor obmittẽs procedere cõtra cõscientiã ligať ecce qð precipiť fiẽdũ cle. j. de sta. mona. loq̇ť de actu exteriori q̊ q̇s ad curias p̣ncipũ vad it eo aĩo vt offẽdat. Ecce p̃cipit abstinẽdũ ab acces su tali aĩo. Et omnia alia sp̣ hñt opus annexũ faciẽdũ vel non faciẽdũ si bñ atten dať. Et iõ ꝗtũcũꝗ sit occl̃tũ tale op⁹ fa ctũ tali aĩo vel non erit legat⁹. Sec⁹ vbi cogitatiõi cordis nihil addiť op̣is. ꝓ solũ deum hñt vltorẽ. C. de iureiur. l. iureiurãdi. xxxiij. dist. habuisse. et 50. de. §. sʒ illð. ꝟ. q̊ꝛ. Si vero altq̇d oñdat ĩ signo s. ꝟbis factis et huiusmodi sic erit ligat⁹ ꝗtũcũꝗ sit occult⁹. Et sic pʒ quod eccl̃ia ligat oĩno occulta et tamen non ligat ea q̃ solũ ɔsistũt ĩ corde sine aliquo opere adiũcto fa cto vel omisso et sic cõcord. doc. in hoc.
[sect. 3] ¶ Quid de illo q̇ osculať sepulcrũ ma chometi vel aliq̇d facit ad eius veneratio nẽ sicut alij ĩfideles. Rñ. ale. ð ale. scð̃a scð̃e ti. de apostasia quod si faciũt ꝓ ita cre dũt et iõ ꝑfitẽť sic sunt apostate hẽtici. et excõicati. Si ꝟo hoc faciũt solũ ꝟbo vl̃ p̣p̣ metũ non in corde sic peccãt mortali ter non tamen sunt hẽtici nec excõmunicati. ¶ Scð̃a pena ẽ quod nemo cum hereticis dʒ habere nego ciationẽ neqꝗ in domo vel terra sua eos tenere vel fauere. facit. c. si cut ait eo. ti. et secundum pa. ibidem extẽditur. d. c. ad omnes hereticos licet loquatur ð **[Fo.cxciiij.r]** tolosanis et no. quod lʒ cum nullo excõicato sit parti cipãdũ tamen cum he reticis mul tomin⁹: vnde lʒ non excõicenť omnes p̣ticipantes cum eis eadẽ excõicatiõe tamen credẽtes fautores receptatores defensores hereticoꝛ bene liganť vt pʒ. s̃. ex cõicatio. v. casu. xvij. posset tamen aliq̇s sine peccato participare cum eis ĩ his q̃ spectãt ad eorũ salutẽ. Similiter et filij vxor et huiusmodi q̇ iudicio boni viri aliter comode facere non possunt nec inest periculũ p̣uersiõis et etiam ceteri in casib⁹ ĩ q̇b⁹ lʒ p̣ticipare cum excõicatis de q̇b⁹ habes supra excommunicatio. viij.
¶ Tertia pena est quod bona iõpoꝛ iõpo fa **[sect. 5]** cto q̊ crimen incurrũt heresis applicanť fisco ĩ terris. s. imperij si sunt seculares iudicis secularis in terris vero ecclesie vel si sunt clerici applicanturfisco eccle sie nisi clericorum bona essent ecclesie vel ipsi haberent stipẽdum ab ecclesia ꝓ applicabunť ecclesie a qua stipẽdiũ habebãt vel cuius erant vt in. c. vergẽtis eo. ti. hic in. c. cum ꝗm. e. ti. li. vj. Verũtamen executio ipsi⁹ cõfiscationis vel oc cupatio dictoꝛ bonorum non fiet donec per aliquam p̣sonaʒ ecclesiasticam fuerit sententiatũ super prefato crimine heresis contra iõm hereticũ in. d. c. cũ scð̃m de quo vide. j. Pena. §. iij.
¶ Sed q̇d si in vita ipsoꝛ hereticorum **[sect. 6]** nõ fuit snĩatũ ɔtra iõos hereticos. Rñ. pa. in. c. fi. quod si post mortem ipsorũ senten tiatũ fuerit sup̣ eoꝛ crimine nihilominus applicabunť

fisco. vt in. c. ij. de rescrip. li. vj. q̃ cōfiscatio fuit facta in vita ipsoꝝ eo ipso quod inciderūt in heresim Et de hoc est tex. in. c. accusat⁹. eo. ti. li. vj. in. §. in eo vero casu.
¶ Quid si hꝫ filios catholicos. Rñ. ſm **[sect. 7]** glo. in summa. xxiij. q. vij. et in. c. vergentis. eo. ti. quod nihilominus cōfiscantur et sic nihil habebunt de bonis parẽtũ filij nec etiam agnati. Vnde per. d. c. vergentis corrigit̃ aut̃. de nestorianis. C. de hereti. que volebat. vt denoluerentur ad filios vel agnatos catholicosbo na hereticorum quod et sequitur archi. in prin. xxiij. q. vij. et Cy. in. l. quisquis. C. ad. l. iul. maiestatis. gofr. dicit hoc ve rũ ĩ terris ecclie sꝫ non ĩ alijs et istud vltĩ mũ ẽ magis piũ q̃uis primũ sit veri⁹. ¶ Quarta pena est quod heretici credẽtes receptatores defensores et fautores ip̃o rũq̃ filij vsq̃ ad scd̃am gñationẽ nullũ ecclıasticũ beneficium vel officiũ publicum adipisci possunt vt in. c. ij. e. ti. li. vj. hoc intelligе de secũda generatiōe per lĩ neā patris q̃ est fili⁹ et nepos sꝫ per lineā maternā non nisi ad primũ graduꝫ. s. filiā extẽdit̃ vt ĩ. c. statutũ el. ij. eo. ti. li. vj. et etiam nisi emẽdati tales heretici fau tores receptatores et alij essent et re incorporati ecclesie parati ad penitẽtiam ꝑagendam fuissent vt in. d. l. statutuꝫ. **[sect. 9]** ¶ Quinta pena est quod si q̇s vir ecclıasti cus ad p̃ces heretici fautoris receptatoris et alioꝝ similiũ pestilẽtiũ dignita tes personat⁹ et q̃cũq̃ alia ecclesiastica beneficia sciẽter est adept⁹ ipsis est pri uat⁹ ip̃o facto et ĩhabilis ad similia. Si vero ignoranter solummodo sit habit⁹ est priuatus vt. d. c. quincunq̃ libr. vj. **[sect. 10]** ¶ Sexta pena est quod filij hereticoꝝ ipso facto quo snĩatũ est contra eoꝝ parentes de heresi efficiunt̃ sui iuris et effecti intelligunt̃ a die cōmissi criminis. vnde emācipatio facta non valet post ɔmissuꝫ crimen vt in. d. c. quicunq̃.
[sect. 11] ¶ Septima pena est quod vxores q̃ cōtraxerūt matrimonium cum illis quossciebāt hereticos amittūt dotes ipso facto sec⁹ si ignorabant iꝫ postea scierint. vt in. c. decreuit eo. ti. li. vj.
[sect. 12] ¶ Octaua quod appellare non pñt heretici credẽtes receptatores fautores et defen sores eorum vt in. c. vt inquisitionis ne gocium eo. ti. li. vij.
[sect. 13] ¶ Nona est quod contra hereticos credẽtes et alios p̃dictos admittunt̃ excōica ti et participes vel socij criminis ad testimonium vt in. c. in fidei fauorem eo. ti. li. vj. et officiales licet sint excommunicati possunt contra eosdem suum exercere officium si requisiti fuerint ab ipsis vel inquisitoribus vel eorum dele gatis et licite possunt eos requirere vt in. c. presidẽtes. eo. tit. li. vj.
[[Fo.cxciiij.]v] ¶ Decima quod hereticis siue sint ɔiũcti **[sect. 14]** siue extranei nihil ẽ relinquẽdũ seu nō pñt ĩstitui heredesvt ĩ. c. si q̇s ep̃s cũ. c. sequẽti et qd̃ ibi no. de her. sec⁹ faciẽtes si sunt ep̃i vel clerici sunt excōicādi ẽt post mortem vt in dictis capłis notatur. ¶ Vndecima quod vasalli hereticoꝝ et q̇cũ **[sect. 15]** q̃ alij q̇ hereticis aliq̃ obligatiōe erāt astricti vt famuli liberti et huiusmodi ip̃o fa cto liberant̃ vt dicitur et notat̃ in. c. fi. e. ti. Propterea si aliq̇s ꝓmisisset eis hereticis soluere sub pena vel iuramẽto cer to die non tenetur vt no. gl. ibidem et hoc intellige si est manifestũ ip̃m hereticũ in cidisse perfidiā. Et dicit phił. idem etiā si sit occult⁹ dūmō ꝓbari posset sꝫ Jo. an. limitat dictũ suũ veꝝ si ad ꝓbationẽ ꝓcessum est: q̃ tũc ꝓbatio facit delictũ manifestuꝫ vt in. c. cum olim de ꝟbo. sig. Secus si non est ꝓcessuꝫ ad ꝓbatio nẽ. Pan. ꝟo ibidem vult quod a die cōmissi criminis sunt liberi q̃uis non possit allegari p̃dicta absolutio nisi in cā mani festatiōis per snĩam. ego teneocũ text. q̃ eo ipso quod est manifestũ in heresim inci disse tales absoluti sunt quātuncumq̃ snĩa non feratur contra eos q̃ per exceptionem eorum petitionem elident.
¶ Duodecima pena est quod dānati pñti **[sect. 16]** bus secularib⁹ potestatib⁹ aut eoꝝ bay liuis relinquant̃ aĩaduersiōe puniẽdi clericis prius a suis ordinib⁹ degrada tis vt ĩ. c. excōicam⁹ el.

j. e. ti. et ista aĩaduersio ẽ pena ignis de ɔsuetudĩe lʒ de iure sit pena mortis vt ĩ. l. arriani. C. de her. iũcta. l. vltimũ suppliciũ. ff. penis. ¶ Sʒ q̃ro q̇d si heretic⁹ dānat⁹ per ec [sect. 17] clesiaʒ velit redire nũq̇d ei parcet̃. Rñ. Jo. an. ĩ q̃dā apostilla ĩ. d. c. excōicam⁹. tenet quod sic. et idem gl. singularis ĩ. c. excōi cam⁹ el. ij. eo. ti sed lʒ istud sit humanũ tamen ego credo de iure ɔriũ. Nam vt acceptet̃ opʒ quod cōtinuo post deprehẽsionẽ erroris ad fidei catholice vnitatem spōte recurrat et errorẽ suũ ad arbitriuʒ p̃sidẽtis publice abiuret et satisfactionẽ ɔdignā exhibeat vt ĩ. c. ad abolẽdā eo. ti. qd̃ non facit q̇ expectat cōdẽnationẽ et dictũ. c. excōicam⁹ el. ij. qd̃ videtur ɔriũ lo quit̃ de deꝑhenso non ɔdẽnato Arch. ta mẽ ĩ. c. vt cōmissi eo. ti. li. vj. dicit quod rela psis dumtaxat non parcitur semel tamen la psis parcẽdũ est ex quo volunt ad fidẽ redire: et vt dixi hoc est mitius.
¶ Vtrum rediẽs spōte ad veritatẽ fidei et [sect. 18] recōciliat⁹ recuꝑet bona. Rñ. quod non sʒ so lũ modo euitat penā mortis. Et quod oliʒ debebat detrudi in perpetuũ carcereʒ ad agẽdā pnĩam hodie per inquisitores vna cum p̃sidẽte potest cōmutari vt in. c. vt cōmissi eo. ti. li. vj. Et similiter recuperabit bona si ex mĩa ei ɔcedant̃ aliter nō vt in. d. c. vergentis.
¶ Tertiadecima pena quod null⁹ cleric⁹ [sect. 19] dʒ ei p̃bere ecclıastica sacramenta neqꝫ tradere ecclıastice sepulture: neqꝫ eleemosynas aut oblatiōes eorũ recipere aliter cleric⁹ priuād⁹ est suo officio regularis sua priuilegia ĩ illa diocesi vbi ɔfecerit non ei seruent̃ vt ĩ. c. excōicam⁹ el. j. eo. ti. Hodie tamen q̇cũqꝫ tradiderit ec clesiastice sepulture est excōicat⁹ iꝑo fa cto ꝑ. c. q̇cũqꝫ eo. ti. li. vj. de quo. s̃. excōi catio. vij. casu. xxviij. Sʒ hec omnia limita nisi peniteāt et signa manifesta penitẽ tie ĩ eis appeāt q̃ tũc ecclıastica sacramẽta possunt et debẽt dari etiam si forent relapsi vt in. c. super eo. de here. lib. vj. ¶ Quartadecima quod null⁹ tabellio pu [sect. 20] blica instr̃a vel scripta ꝑ hereticis credentib⁹ et fautorib⁹ et ceteris facere pōt nec aduocat⁹ in aliqua cā vel facto pōt eis p̃rociniũ p̃stare nec litigātib⁹ sub eoꝝ examine aliter ipso facto sunt suspensi ab officio et ꝑpetuo infames vt ĩ c. si aduersus. eo. titu. Jntellige secundum pa. ibidem nisi reuertant̃ ad fidem q̃ tunc possunt predicta pro eis impendi.
[sect. 21] ¶ Qua pena puniũtur credẽtes fauto res receptatores et defensores heretico rũ. Rñ. q̣. xviij. penis. prima q̃ sunt excōicati ipso facto de quo supra excōicatio. v. casu. xvij. Scd̃a quod si post excōicationẽ infra annum satisfacere contempserint ex tunc iꝑo iure sunt infames vt neqꝫ ad publica officia seu ɔsilia seu ad eligẽdos ad huiusmodi aliquos neqꝫ ad testimonium admittunt̃: sunt intesta-**[Fo.cxcv.r]**biles etiam nec ad successionẽ admittũtur null⁹ eis cogat̃ rñdere suꝑ aliq̊ negocio. sed bñ ipsi alijs si sunt iudices et dāt snĩam nulla est nec aliq̇s potest cām agitare sub eis. Si aduocati sunt non sunt admittẽdi ad patrociniũ si tabellio nes instr̃a per eos cōfecta nihil valẽt sed cum autore suo dānant̃. Si ꝟo cleric⁹ fue rit ab oĩ officio et bñficio deponat̃. Hec hñr in. c. excōicam⁹ el. j. e. ti. Ex quibus collige. xij. penas ɔtra p̃fatos. Adde q̃rtam q̇ntā octauā nonā tertiādecimam et quartādecimā in p̃cedentib⁹. §. dictas. ¶ Quis dicat̃ credẽs hereticis. Rñ. ar [sect. 22] chi. in. d. c. q̇cunqꝫ eo. ti. lj. vj. quod ille q̇ ore ꝑprio dicit se velle mori in fide talis he retici vel q̇ dicit se credere errorib⁹ eorũ ad hoc de peni. di. j. c. potest. sıłr q̇ ado rauerit reuerentiā suo more exhibuerit cōsolationem vel cōmunionẽ in morte seu in ĩfirmitate ab hereticis receperit vel similia ꝑpetrāt q̃ ad ritum eorum ꝑ tinẽt credẽtes dicunt̃ q̃ plus factis qꝫ ꝟbis loq̇mur. ar. de appel. dilecti el. ij. et loquor de his factis in quibus error ex primit̃ q̃ ĩ alijs factis vtvisitare eos vł alimoniā p̃bere non est credere sʒ poti⁹ fauere. credẽtes tamen eoꝝ errorib⁹ here tici sunt. c. excōmunicamus el. ij. eo.
¶ Quis d̃r receptator. Rñ. archi. vbi. s̃. [sect. 23] q̣ ille q̇ sciẽter recepit hereticos et si nō frequẽter q̃ lʒ secundum grāmaticũ sit verbũ frequẽtatiuũ tamen ĩ iure ꝑ simplici ver bo ponit̃ vt ꝑbat̃. ff. de recepta. l. fi. ĩ iu re ciuili receptator d̃r q̇ latẽter recipit et celat vt ɔseruat⁹

man⁹ iudicis euadat vt. l. j. ff. de recepta. et. l. ɔgruit. ff. de officio p̃sidis et. l. vlt. C. de his q̇ la. occul. et sic accipit̃ etiam de iure canonico nisi solum in casu isto hereticorum ratio quia specialiter omnis receptio prohibetur vt in. c. sicut ait eo.
¶ Qui dicũtur fautores. Rñ. archi. vbi **[sect. 24]** s̃. quod si sunt persone q̃ publica potestate fungantur ex sola omissione dicuntur fautores. puta si ab ecclesia condemna tos non fugant vel non puniunt sicut debent et precipitur in. c. ad abolendā eo. et in. c. excommunicamus el. j. eo. hoc ꝓbatur. xxiij. q. iij. qui potest et. q. v. qui vi cijs. et. q. viij. p̃terea et. xvij. q. iiij. §. q̇ aũt. Jtẽ dicit idem archi. quod si prelati non faciunt carceres ad custodiā hereticorꝫ vel siłia q̃ ad eoꝝ offm̃ ꝑtinent ex auaricia non dicunt̃ fautores q̃ id in fauorẽ hereticoꝝ non faciunt. Secus si propter eos non faciunt. Si sunt priuate ꝑsone lꝫ non capiant hereticis ex omissione so la non dicuntur fautores sed si celāt eos postqꝫ iurauerũt ĩdicare pñt dici fauto res cum peccẽt mortaliter in hoc celādo veritatẽ. xj. q. iij. q̇squis. Jdeꝫ dic de pri uatis astrictis per iuramẽtũ ad indicādum et celāt in casu ĩ quo tenent̃ ĩdicare quod quando fit vide. j. ĩquisitio. §. xj. secus in alijs priuatis non astrictis q̃ nisi omittāt dolose non dñr fautores ex ɔmis siōe vero omnes dicunt̃ fautores quia vel ꝓbis excusāt eos vel laudāt et hmōi. vñ si p̃dicta verba ꝓuocant simplices ad amorem hereticorum et deuotionẽ quā habent ad ecclesiam habeāt minuere et talia non dicant̃ ex lubrico lingue quia lubricũ lingue ad penā non debet trahi ff. ad. l. sul. maie. l. famosi. tũc fautores dicunt̃. xj. q. iij. non solũ. ij. q. j. c. fi. Multo magis fautores sunt q̇ facto eis fauent puta alimoniā ministrādo ipsos liberando vel per q̃ liberari possunt dādo et siłia ad hoc. xxiij. q. iiij. est ĩiusta. ff. de furtis. l. si pignore. Et idem dicit in eo q̇ p̃cibus eos liberat. ar. xiiij. q. vj. eod. ti. ¶ Qui dicant̃ defensores. Rñ. qui. s̃. ar **[sect. 25]** chi. quod quicũqꝫ defendẽtes errorẽ hereti coꝝ et tales dicunt̃ heresiarche item dicunt̃ defensores illi q̇ ꝑsonas ipsoꝝ defendunt resistendo viribus vel potentia ne ad manus iudicis veniāt puniẽdi vel examinādi et de hoc. xxj. q. v. per totum. xxvij. q. j. si custos. vel ne fiat execu tio vt in. c. ex lr̃is de officio delega. not. tamen quod defendens hereticũ ne ledat̃ a pri nata vel q̇ in iudicio eidẽ pr̃ocinat̃ credẽs eũ habere iustā cām non ȯr defensor vel fautor etiam si postea appareat q̇ non erat iusta cā q̃ hec est iusta defensio que talibus reseruat̃. Secus si contra cō scientiaꝫ ei patrocinatur quia desensor **[[Fo.cxcv.]v]** est. ita no. Car. in clemẽ. j. de penis.
¶ Qũo heretici fautores credentes. de **[sect. 26]** fensores receptatores eoruꝫ et etiam infa mati de heresi recipiant̃ ad pnĩam. Rñ. quod ad arbitriũ eꝑi pri⁹ debẽt abiurare er rorẽ et premittere per scripturā quod tenebũt firmiter fidẽ catholicā et hoc publice vł priuate sicut crimen ẽ publicũ vel priuatum. j. q. vij. quotiẽs. de cōfe. di. ij. ego be regari⁹ et. d. c. ad abolẽdā. postea dꝫ absolui ꝗ ecclie formā de qua hr̃. xj. q. iij. cum alijs desen. exc. cum desideres. et postea imponi qȯ talib⁹ solet iniungi vt ĩ dictis. c. q̊tiẽs et ego. si tamen tp̃s non adest et signa pnĩe in extremo demōstrẽt possunt absolui sine solẽnitate p̃fata secundum Host. et Jnno. in. ca nobis el. ij. de sentẽ. excom.

Hermafroditus

dicitur ille q̇ habet vtrũqꝫ sexuꝫ. scilicet virilem et femineum.
De cōtẽtis in hoc. §. et quod hermafroditus incalens magis in sexu masculino qꝫ femineo dꝫ imponi in baptismo nomen masculi. et ecōtra. vt no. Bal. in. l. quotiẽs. in fi. C. de suis et legi. et Ang. in l. de q̇b⁹. ff. de legi. iudicat̃ enim secundum sexuꝫ in quo magis incalet. l. q̃sitũ et ibi doct. et Alex. ff. de li. et post. et ĩcidit ĩ penā. l. si q̇s in tantā secundum Bar. et Bal. ibi. C. vnde vi. et dꝫ semel confiteri in anno sicut hō masculus et femina. Joā. de

por. ĩ. l. ij. in ṗn. de ꝓb. obl. et Ant. de bu. in. c. omnis vtriusqꝫ. de pe. et re. et succedit ĩ feudũ ꝗꝫ Bal. in. l. quotiens. et in. l. j. C. q̃ sit long. ꝛsue. vbi quod gratis non precio potest ĩ eo vnum ex fratribus preeligere.
¶ Vtrum possit esse testis in testō. Rñ. gl. **[sect. 1]** iiij. q. iij. idem idonei. ꝓ. hermafrodita qd̃ non sicut nec mulier ĩsti. de testa. §. testes ĩ iudicio. tamen sic eo modo quo mulier. Et hoc ĩtelligo quando magis hꝫ de femina qꝫ de viro. Secꝯ esset si sexꝯ virilis magis incalesceret si vero parilitas gl. p̃dicta non determinat sed dicerẽ non admitti ni si quatenus mulier admittitur.
¶ Vtrum possit ordinari. Rñ. quod non qꝫ est **[sect. 2]** monstruosus. ar. xxxvj. di. illiteratos. et xlix. di. c. vlti. Si tamen ordinat̃ et sexꝯ vi rilis magis incalescit recipit caracterẽ alias non etiam si equaliter incalesceret s_e cundum Rodo.
¶ Vtruꝫ possit contrahere et an debeat **[sect. 3]** cōtrahere cum viro vel cum muliere. Rñ. gl. predicta quod sexus magis incalescẽs debet attendi et sic determinari.

Hironia

est mendaciũ in verbis vel factis dictum vt quis minꝯ extimetur qꝫ seipsum existimet vt puta cum aliquis asserit de se aliqd̃ vile qd̃ in se non recognoscit. aut negat aliquod magnũ qd̃ tamen extimat in se esse et est aliquādo peccatum veniale quando id qd̃ dicit vel ostẽdit in se esse vel non esse nō est scādalũ nec ꝓprie fame vel alteriꝯ. Aliqñ est mortale quando esset in scādalũ ꝓpriũ vel alioꝝ vel quando hoc fieret ex inordinata ambitiōe vt p̃ficereť alicui prelature spũali: puta qꝫ vadit male vestitus et despectꝯ ꝓpter hoc solũ vt p̃ficiat̃ et deliberate et intellige si est indignus vel si ꝓpter honorẽ soluꝫ et hmōi secundum quod dixi ambitionẽ esse mortale de q̊ vide. s̃. ambitio. et de tali d̃r eccl̃ia. Qui nequiť se hũiliat ĩteriora autem eius plena sunt dolo ał̃s esset veniale pctm̃ talis ambitio cum tali hironia et sic intellige et dictũ aug. in. c. cum humilitatis. xxij. q. ij. minora tamen de se dicere salua ꝓitate et maiora abscōdere ꝓpter humilitatatẽ non est hironia nec pctm̃ secundum genus suũ sed secundum sctm̃ Tho. ij. ij. q. cxiij.

Histrio

quis dicat̃. Rñ. quod ille qui de persona sua ludũ facit.
De contentis in hoc. §. et quod ordinari non possit. vt in. ver. fi. not. gl. in. l. ij. §. fi. ff. de infa. et non potest illi donari ĩmo dona tio illi facta reuocat̃. no. in. l. affectiōis. ff. de dona. titu. generali.
¶ Vtrum sit pctm̃. Rñ. sctũs Tho. ij. ij. q. **[sect. 1]** cxlviij. quod non si fiat moderate et loco et tꝑe ꝑsonis cōgruis et gestibus vel ꝓbis ho nestis vt ꝓ subleuatione alicuius vnde licite tales recipiunt aliquid ꝓ mer cede et sic non intelligitur de istis. capi. donare. et. c. qui veneratorbus. lxxxvj. di. nec. c. ꝓ dilectione. de conse. di. ij. alias autem ludum facere de persona cum gestibus inhonestis aut turpibꝯ seu ĩ lo-**[Fo.cxcvj.r]**co aut tẽpore ꝓhibito est mortale peccatũ vt patet ꝑ. d. c. pro dilectiōe in quo denegatur ci corpus christi et talibꝯ do nare est peccatuꝫ mortale si fiat pro eorum ludo exercendo. secus si fiat ꝓpter necessitatẽ ad naturam sustẽtandāvł ne ab eis infamarẽtur. secundum Ro.
¶ Vtrum tales hystriones ꝓhibiti pos **[sect. 2]** sint ordinari. Rñ. secundum gl. ĩ. d. c. donare q̃ non vt in. c. maritꝯ. xxxiij. di. qꝫ infames sũt. iiij. q. j. c. j. et de his qui no. infa. l. ij. .§. vlt. limitat tamen pa. ĩ. c. cum decorẽ de vi. et ho. cle. verum quando bis exercuit ar tẽ illam

in publico. facit. l. palam. ff. de ri. nup. xxv. q. ij. ita nos. Jnno. vero i. d. c. cum decorẽ. vult vt sit infamis quod habeat hoc officiũ in curia vel quod assuescat se in illo actu alias non sit infamis et ẽ opinio magis pia et mihi placet.

Homagium

est quado quis facit promissionem alteri genibus flexis et manib⁹ intra manus illius positas ita quod efficitur homo illi⁹ nulli⁹ alteri⁹ fidelitate salua et talis ap pellat̃ homoligius et fit solũ imperatori vel regi et huiusmodi qui non habẽt sup̧ se superiorẽ et talis homoligius differt a vasalitico in quo reseruat̃ saltẽ impe ratoris fidelitas vel autoritas nec potest q̇s homoligius vni⁹ et vasallus al terius vel pluriũ de quo homagio no. in gl. cle. pastoralis in. §. rursus. ver. hō ligius de re iudi.

¶ Vtrum sit simonia ꝑ re spũali puta be **[sect. 1]** neficio ecclesiastico homagiuʒ exigere. Rñ. q̧. sic vt est tex. in. c. ex diligẽti de simo: et in. c. fi. de re. iur. ratio q̃ homagium est seu cōtinet temporale comodum illius cui prestatur quia efficitur eius subditus et obligatur sibi ad certa seruitia fidelitatis autem iuramẽtũ bene pōt exigi sine simonia q̃ tamen obligat vt sibi fit fidelis et p̃statur potius dignitati q̃ persone et hoc verum quando est in tali diguitate cui ȯbet̃ fidelitas talis alias etiam esset simonia secundum vnā lecturā in. d. c. ex diligenti.

Homicidium.

j. dicitur: voluntarium quod animo et intentione occidendi hominem perpe tratur cum effectu. vnde dicitur homicidiũ hominis ab homine facto occiso et istȯ cōmittitur facto p̃cepto cōsilio defensio ne et dissuasione cooperatiōe aĩatione et auxiliatione. Pro quorum declaratione multa dubia subinferunt̃.

De cōtentis hic et quod triplex sit homi cidium no. de peni. di. j. homicidiorũ et quod primũ homicidiũ fuit cōmissum per Cain in p̧sonā abel fratris sui glo. no. in. l. si quis homicidij. C. de accu. et punitur tractatus homicidij ꝑut no. bart. in. l. et si amici. de adul. per. c. j. de homi. li. vj. et pl⁹ punit̃ recẽs q̃ antiquuũ gl. in. l. si diutino. ff. de pe. et. facit quod homici da tanq̃ p̧sona vilis repellat̃ a testimonio in cā graui nisi cum tortura no. Bal: in aut̃. si dicat̃. C. de testi.

¶ Vtrum homicidiũ voluntarium ab **[sect. 1]** homine factum vt est homo sit peccatũ mortale. Rñ. quod sic semper q̃ contra p̃ceptũ non occides exo. xx. immo terribile pecca tuʒ vt patet. 50. dis. c. si q̇s volũtarievbi vult tex. quod ĩponat̃ ei pnĩa vt semp̧. s. ho ris statutis iaceat ad ianuā ecclie et cōio nẽ in exitu vtte sue non recipiat dicit gl. si non fecerit predictam pnĩaʒ et notant̃ dixi esse mortale peccatuʒ homicidium voluntarium ab homine vt homo est. Non autem ab homine vt a lege siue vt est legis minister q̃ non est peccatum dum modo non desijt ipsius ordo iusta causai ustus animus deest. iusta causa quā do aliquis sine demerito occidit. iustus anim⁹ cum exliuore vindicte occidit. iu stus ordo cum occidit ille cui lex non cōmittit vel cum occidit non eo ordine quẽ lex statuit de quo. xxij. q. v. in. c. reos et p̧ totam. q.

¶ Vtrum liceat alicui occidere seipsuʒ **[sect. 2]** aut mutilare. Rñ. quod non sine mortali pec cato. q̃ nemo membroruʒ suoꝝ est dñs xxiij. q. v. si non lʒ et in. l. lber. homo la. j. ff. ad. l. aquil. ꝑpterea dicit Aug. in. d. c. si non licet. His ergo exceptis quosvł lex iusta generalitervł ipse fons iustitie de is specialiter iubet occidit quis q̇s homi nẽ vel seipsum vel quemlibet

occiderit **[[Fo.cxcvj.]v]** homicidij crimine tenetur hec ille. Fal lit hoc in mutilatione que fit causa me dicaminis que licet. Et de hoc. lv. di. ca. si quis el. ij. et. iij.
¶ Vtrum liceat alicui occidere seipsũ ne **[sect. 3]** aliquis cogat eũ ad pctm̃. Rñ. quod non vt i d. c. si non licet. et. xxiij. q. iiij. displicet. Vñ hiero. in. c. non est nostrũ. xxiij. q. v. dicit vnde et in persecutiōibus non lʒ mihi ꝑpria manu perire absqꝫ eo vbi castitas periclitatur hec ille. Et lʒ aliqui ex hoc dicto dixerint quod vbi castitas impugna tur lʒ se occidere hoc est falsum vt pʒ in preallegatis. c. Et ideo hec dictio absqꝫ pōitur inclusiue sicut ibi. Pulchre sunt gene tue absqꝫ eo. qð intrinsecus latet. Sic et dictio vsqꝫ etiam inclusiue ponirur ff. de pigno. ac. l. j. xiij. q. ij. ebrō. Et qð le gitur de sanson qui se interfecit et idem de aliquo alio dicēdũ quod hoc fuit ex spe ciali reuelatiōe dei vt ðr in. d. c. si non lʒ. ¶ Quid si iudex occidat malefactorem **[sect. 4]** ordine iustitie non seruato. Rñ. quod peccat mortaliter sicut et quando ex animo vindicte vel ex cupiditate occidit ꝙ iuste qð iustum est exequeris dicit tex. in deutero. et no. in. d. c. reos qð credo veruʒ nisi ex aliqua vrgenti causa hoc faceretet noto rie cōstaret occisum dignũ morte. Et ꝑ hoc facit. c. ð occidēdis. et. c. officia sʒ me lius. c. non frustra. iij. q. v.
¶ Vtrum liceat occidere furẽ. Rñ. gl. ĩ. ca. **[sect. 5]** cum homo. xxiij. q. v. quod latronẽ insidias in itineribus et nocturnũ de populatorem agrorum licet cuilibet occidere. C. quando liceat vni sine iudi. l. j. et. ij. latro nem seu furẽ nocturnum similiter licet diurnũ vero non nisi armis se defẽdat vt in. c. si perfodiens de homi. Limitat tamen pa. in. c. j. de homicidio et predicta gl. verum quando aliter non potest comprehendi. Facit. l. furẽ. ff. de sicca. et. c. ij. de homi. Limitant etiam scðo dicẽ tes quod quando fur nocturnus vel diurnus co gnoscit̃ et res possunt rehaberi per iudicẽ quod non lʒ occidere. et facit qð no. bar. ĩ. vj. l. furẽ. aliter sic et non solũ per eum cui fu rat̃ sʒ ẽt per quẽlibet irregularis tamen erit tā iste occidẽs ꝙ ẽt iudex de quo ĩ p̃cedẽti dubio dctm̃ ẽ ẽt si �facaret ordinẽ iustitie. ¶ Vtꝛ vxor a viro filia a pr̃e ɔmittẽdo **[sect. 6]** adulteriũ simul cum adultero possit occi di. Rñ. quod pr̃ in ipso actu in domo ꝑpria vel in domo generi potest ĩterficere vtrũqꝫ ff. de adul. l. nec in eo. et. l. se marito etiā ignoscit̃ si occidat adulteꝛ quo ad miti gationẽ pene. C. ð adul. l. gracch⁹. si mō cum adulteꝛ deꝑhẽdat ĩ domo sua cum adultera vt. l. marito. ff. de adul. aꝗs nō ð iure antiquo sʒ de iure nouo potest post tres ðnũciatōes fctās vbiqꝫ occidere vt ĩ aut̃. vt liceat matri et auie. §. pe et vlti. dicit tamen gl. ĩ. ca. inter hec. xxxiij. q. ij. quod lʒ tales et similes excusent̃ a pẽa ciuili nō tamen excusant̃ a cꝗpa seu a pctō homicidij vñ in. c. q̇cũqꝫ ꝑcutit. xxiij. q. vl. ðr. q̇ sine aliqua publica administratōe maleficum furẽ sacrilegũ. adulterũ ꝑiurũ vel quẽlibet criminosum ĩterfecerittrucida **[sect. 30]** uerit aut mẽbris debilitauerit velut ho micida iudicabit̃ et tāto grauius qꝫto nō sibi a deo ɔcessaʒ ptātẽ vsurpare non timuit. Aduerte tamen quod aliud est quando lex aliquid ꝑmittit non puniẽdo vt in occidẽdo adulteꝛ. Et sic non lʒ sine mortall pec cato alið ẽ quando lex cōcedit sicut quando diffidat aliquẽ vt ĩ. c. ꝑ hũani de homici. li. vj. et similib⁹ ꝙ tũc si aliq̇s talẽ occidit non aĩo vindicte secundum ʒelũ iustitie sic non peccat secundum Jo. an. ĩ addi ad spe. ꝙ facit vt minister legis quod lʒ. xxiij. q. v. non ẽ crudelis et sic concordat istudqð hic dicitur cum eo quod dicitur in dubio precedẽti ille autem qui aliquem occidit defen dendo se vel proximũ non proprie dicitur homicida.
¶ Vtrum sit homicida q̇ ꝑcutit mulierẽ **[sect. 7]** pregnātẽ. Rñ. quod si partus erat iam forma tuset ex ꝑcussiōe ĩterijt homicida est. secus si non erat format⁹. hoc ꝑbat̃. ff. ð pe nis. l. si q̇s aliq̇d. §. qui abortionis.

¶ Vtꝫ letaliter aliquẽ ꝑcuttẽs qui per [sect. 8] cussus postea ab alijs occisus est sit ho micida. Rñ. quod sic vt ẽ tex. in. c. significasti el. ij. eo. titu. siłr si non appareat an le taliter ꝑcusserit vel ne tamen homicida ẽ. Jtẽ homicida est si animũ occidẽdi ha buit et percussit quamuis non letaliter **[Fo.cxcvij.r]** si postea ab alijs percussus interijt vt in d. c. significasti.
¶ Mãdato seu precepto cõmissum ho [sect. 9] micidiũ ĩputaẽ non solũ mandatario sʒ etiam mãdanti ꝙ vt ȯr in. c. mulieres de sen. ex. Js vere cõmittit cuius mãdato delictũ cõmitti ꝑbaẽ et iõ sic peccat mor taliter aut excusaẽ sicut si ipse faceret et perinde determinãdũ est de mãdatori bus quo ad irregularitatẽ sicut de mãdãte ꝑcuti clericũ q̊ ad excõmunicationem vt. s̃. excommuicatio. v. casu. j. §. xxxj. et tribus se.
¶ Vtrum p̃latus hñs iurisditionẽ tẽpora [sect. 10] lem q̇ iniũgit suo officialiq̨ suꝑ tali ma leficio inq̇rat et iustitiam exequaẽ sit irregularis et homicida si officialis mãdatũ exequens aliquẽ occidi faciat. Rñ. q̨ nõ: ꝙ dicit tex. in. c. ep̃sne cle. vel mo. li. vj. quod licet clericis non liceat cãs sanguinis agitare eos tamen cum iurisditõeʒ habẽt tẽporalẽ debẽt et possunt metu irregularitatis cessante alijs ȯ legare hoc ibi. ¶ Cõsilio etiam efficitur quis homicidia [sect. 11] qñ ex cõsilio seq̇ẽ homicidiũ nec solũ qñ cõsiliuʒ est directe de morte alicui⁹ sed etiam quando ɔsuliẽ in causa propinq̃ ad mor tem. s. aliq̇d ex quo sequiẽ mors. vt not. pa. in. c. ad audiẽtiã. e. ti. et hoc intellige quo ad causaʒ ꝑpinquã secundum Jnno. ibiȯ vbi ɔsuliẽ res illicita ex qua mors seq̇tur sʒ vbi ɔsuliẽ res licita puta ɔsuluit vt malefic⁹ capiaẽ vel vt exponat se ꝑ patria vel fide xp̃iana ꝙ lʒ homicidiũ sequiẽ non imputaẽ ei. facit. xxiij. q. viij. omni timore et melius. c. hortatu. et precibus adriani et sic non est homicida ꝗm eũ. sed ɔ̃ est qȯ no. ho. in. c. ex literis. de exces. p̃la. et per pan. in. c. j. de furtis et est tex. in. c. si q̇s viduã 50. di. et in. c. sicut di gnũ eo. ti. et ibi determinaẽ quod cleric⁹ vel alius interrogatus de pena delicti si rñ det quod est mors est homicida si casus in minet de pñti per dicta iura. Sʒ ego con cordãdo dico quod dicitverũ Jnno. quo ad pctm̃: sed quo ad irregularitatem dicit verum Jnno. quando ẽ ĩ ɔsulẽdo rẽ licitã et nõ homicidiũ: et quando homicidium posset nõ acciꝑe lʒ verisiłr debeat euenire. Sicut dictũ est. s̃. Bellũ quod lʒ p̃latis dicit pugnate viriłr et hmõi. Et dictũ Host. et Pa. ĩtelligiẽ quo ad irregularitatẽ: non quo ad pctm̃ in eo q̇ cõsuluit suꝑ morte q̃ infalibiliter exequeẽ ꝙ dicũt quod si non ĩ minet casus de pñti quod lʒ cleric⁹ ɔsulet quod est pena mortis puniẽdus malefator non propterea est homicidia. s. quo ad re gularitatẽ. nec etiam quo ad pctm̃. nisi malo aĩo hoc faciat. vt. j. irregularitas primo. §. iiij.
¶ Vtrum cõsulẽs alicui vt aliũ interfice [sect. 12] ret: qui volẽs interficere interfect⁹ ẽ sit homicida. Rñ. quod quo ad pctm̃ mortale ẽ ĩdubitatũ. quo autem ad homicidiũ qui dã. vt Jnno. et hos. in. d. c. ad audiẽtiã re ferũt quod si verisiłe erat quod non poterat interfici ab illo non erit homicida nec cõsequẽter irregularis. Si ɣoverisiłe fuit quod poterat ĩterfici. sic erit homicida. Sʒ Jo. an. ĩ. c. fi. e. ti. li. vi. et pa. ĩ. d. ca. ad au diẽtiã tenẽt indistincte talẽ cõsultorem homicidã cẽseri quo ad penã irregularitatis. Et in istud magis assentit etiã Jnno. et est verius.
¶ Quid de eo qui consulit in genere q̨ [sect. 13] adulteri sunt occidẽdi vel alij qui tamen de iure non sunt occidẽdi. Rñ. ꝗʒ Ro. si repu tabaẽ iuris peritus et errauit non in api cibus iuris. Sʒ in iure claro et certo. sic est irregularis si cõsultus ex suo cõsilio cõfisus aliquẽ occiderit. Si vero non erat reputatus ꝑit⁹ sʒ simplex vel idio ta aut errauit ĩ subtilitate aliq̃ in q̃ sũt opi. diuerse. sic non erit irregularis dũmõ cas⁹ non ĩmineret ȯ pñti. vt. s̃. dcm̃ c̃. ¶ Vtrum cõsulẽs alicui vt aliquẽ inters [sect. 14] cere ꝗuis ille cui dedit cõsiliũ per multũ tp̃s steterit anteꝗ in terfecerit sit homi cida. Rñ. secundum Jnno. vj. Pa. recitat et seq̇ tur in. d. ca. audiẽtiã. quod sic quia debebat reuocare consilium. Et si putabat amicum non desistere

debebat hoc inimico intimare vt caueret alias non eua dit ꝗuis voluerit de consilio non credo tamen quod debebat reuelare specifice illũ cui dedit cōsiliuʒ sed bono modo serua ta eius fama auiset inimicum. et sufficit ex quo cōsiliũ reuocauit.
[[Fo.cxcvij.]v] ¶ Quid de ɔsulẽte alicui. vt se exponat **[sect. 15]** pro patria vel iure suo. Rñ. Jnno. ĩ. d. c. ad audientiã. quod non est homicida nec ir regularis etiam si interficiat̃. xxiij. q. iij. ꝑ mẽbris. et. q. viij. hortatu. Si tamen sciret eũ ibi moriturũ sic videtur homicidia et irregularis secundum Jnno. et Host. ibidem quos li in ita. quando cōsuluit ꝑiure proprio ita se exponere. sʒ secꝰ esset si cōsuluisset quod ꝑ xp̃o mortem sustineret vel ꝑ ecclesia etiã pro patria. quia licet sciat moriturũ nō est homicida. nec irregularis. Et sic in tellige Jnno. et Host. vbi. s̃.
¶ Defensiōe ɔmittit̃ homicidiũ. puta **[sect. 16]** associãdo homicidã ad factũ homicidij vt eũ si oporteat defendat et talis ꝗuis ẽt ei homicidiũ dissuadeat tamen secundum Ho. homicida erit. Facit. c. henricus de cle. pu. in due. Nec ĩ hoc distinguit̃ an ałs esset facturus vel ne quo ad irregulari tatem sed quo ad restitutionẽ bñ est distinguẽdũ. quia si alias erat facturus non tenetur.
¶ Permissione etiã. cōmitit̃ homicidi **[sect. 17]** um non prohibẽdo cum pōt. vt ptʒ in. c. nō ĩferẽda. et. c. sequẽti. et. c. fi. xxiij. q. iij. Sʒ licet gl. in. d. c. non inferẽda hoc referat solũ ad prelatos tu tamen dic quod cum iura loquãtur vniuersaliter. Jō est distinguen duʒ in illis qui non sunt p̃lati nec hñt ex officio an dolose omittant̃ ꝑhibere et sic credo homicidas si aliquis occiditur. Si vero non dolose hoc non prohibẽt. sʒ ex negligẽtia vel pusilanimitate. aut ꝗ nolunt se ĩmiscere rumoribꝰ vel nolunt aliũ huiusmodi rumoribꝰ immisceri sicut mr̃ filium vxor virũ et huiusmodi non credo esse homicidas. Et ad hec faciũt notata ĩ. c. ꝗ te de sen. ex. ꝑ. Jo. an. et sequẽtes lʒ pec cent et forte mortaliter quando sine periculo omni pñt obuiare per iura preallegata non iñ sunt irregulares non obuiãtes ni si dolose vt occidere t̃ desisterẽt.
¶ Vtrum cum q̇s vult aliquẽ ĩterficere iniu **[sect. 18]** ste nisi ego dẽ sibi aliquam certã pecuniã meã tenear. Rñ. gl. ĩ ṗn. lxxxij. di quod q̇dã dicũt sic q̇dã non iꝑa vr̃ tenere quod ñ nisi sit p̃latꝰ sed ego credo quod siue sit p̃latus siue non quod tenet aliter pctm̃ mortale nō euadit si mō hʒ vltra necessitatẽ sue vi te et illoꝛ q̇bꝰ tenetur ꝑuidere ꝗ sicut tenetur existẽti in extrema necessitate sub uenire sic et tali ex quo alio modo non po test eũ a morte liberare.
¶ Vtꝛ non reuelãs tractatũ hōicidij sit **[sect. 19]** homicida si sequit̃. Rñ. pa. ĩ. c. petrꝰ. e. ti. Aliq̇ dicũt quod non sufficit quod prohibuerit. Jo. an. distinguit quod aut dolose non re uelat et erit homicida aut non dolose nō reuelat et non erit homicida et hoc placet Pa. ibidẽ. Ego credo quod si non reuelat illis q̇ possunt ꝑdesse et non obesse quod erit homicida ꝗtũcũꝗ prohibuerit. Et de hoc viđ Jnno. in. d. c. petrus.
¶ Vtrum iniuriatus ab aliquo audiens **[sect. 20]** amicos suos vel parẽtes velle vindica re sit homicida si non ꝑhibeat expresse. Rñ. secundum gl. ĩ. d. c. petrꝰ quod si homicidiũ se quit̃ erit homicida nisi expresse ɔ̃dicat: ꝗ tractantibꝰ talia si non ɔ̃dicit videt̃ cōs entire. Similis casus est. j. q. iiij. ꝗ prelatus.
¶ Cooperatiōe ẽt cōmittit̃ homicidiũ **[sect. 21]** vñ ĩ. c. sicut dignũ. §. j. e. ti. ȯr qđ illi q̇ ad capiedũ iꝑʒ aĩo feriẽdi aut occidendi accesserĩt sʒ manꝰ ĩ eo non ĩposuerint tñ ex quo mors secuta ẽ homicide sunt fa cit etiã. c. studeat. 50. di. vbi ꝑcutiẽs ali quẽ q̇ ĩterijt ex ꝑcussiōe siue directe. pu taꝗvulnꝰ letale fuit siue occasiōalit̃: pu ta ex ꝑcussione de equo cecidit vel de alio loco ex q̊ casu ĩterijt homicida est. Et sic intellige de coopatiōe simili in q̇ cũꝗ homicidio. vt puta ꝗ multi vulne rauerũt de quo ẽt. xxiij. q. vlti. c fi.

[sect. 22] ¶ Vtrum exhibẽs pñtiã suã ĩ bello iniu sto animãdo ɔsulẽdo vel inimicis timo rẽ incutiẽdo sit homicida si aliquis ibi occidit̃. Rñ. pa. in. c. significasti. eo. ti. q sic secus esset in bello iusto. vt. s̃. belluʒ et in. c. petitio tua. in. gl. e. titu.
[sect. 23] ¶ Vtrum exhibẽs pñtiã suam vbi fit homicidium sit homicida et irregularis. Rñ. quod sic si est prelatus ibi habens iuris ditionẽ ẽ homicida et irregularis ð ex. prela. c. ex literis. Alij vero non vbi ex so la curiositate siant ad videndũ: peccãt tamen grauiter clerici.
[Fo.cxcviij.r] ¶ Vtrum inq̃sitor hereticorũ sciens quod cũ **[sect. 24]** pronũciauerit talẽ hereticum occideret̃ efficiat̃ irregularis ꝑnũciãdo. Rñ. ſm Host. d. c. ad audiẽtiã de ho. quod nõ. xxiij. q. viij. legi. et. q. v. si audieris. ¶ Aĩatiõe incurrit̃ homicidiũ vt pʒ in. d. c. sicut di gnũ. limitat tamen pa. ibidem verum quando ĩcitatio seu inaĩatio ẽ ad homicidiũ spãliter ꝗ tunc tenetur secus esset si esset incitatio ad odiũ in genere ꝗ non teneret̃ de delicto postmodũ inde secuto. idẽ dic quando aĩatio ẽ ad factũ licitum lʒ homicidiũ sequat̃: sicut cum prelatus hortat̃ in bello iusto vt viriliter pugnẽt de hocvide. s̃. bellum. §. iiij.
¶ Auxiliatiõe ẽt cõmittit̃ homicidium **[sect. 25]** vt in. d. c. sicut dignũ. vnde dicit pa. ĩ. d. c. quod p̃stans quodcũq̃ auxiliũ quãtũcũq̃ modicũ in delicto cõmittẽdo tenetur etiam custodiẽdo vestimẽta sʒ distingue si vis bene ĩtelligere quod aut auxiliũ p̃pa ratur ad perpetrandum factum legitimum et iustũ: ex quo tamen facto sequit̃ homicidiũ. Et sic non tenetur de tali homicidio talis auxiliator quo ad pctm̃ sʒ quo ad irregularitatem. Si auxiliatus fuit directe homicidio bene tenetur sec⁹ si ĩdirecte sicut dictũ ẽ de auxiliante pu gnãtes in bello iusto et hmõi. Aut prestatur auxiliũ sup̧ facto illicito ex quo sequitur hmicidiũ. Et sic homicida reputatur quãtũcũq̃ auxiliũ sit ĩdirectũ et sic loquitur. d. c. sicut dignuʒ. Similiter si auxiliũ prestat̃ sup̧ homicidio per petrando siue iuste siue iniuste incurri tur irregularitas: si homicidiũ factũ ẽ. ¶ Vtrum clericus accõmodans arma al **[sect. 26]** teri sit irregularis si ille ĩterficit. Rñ. q si in bello iusto vel vt se defendat cõtra iniuriãtẽ non erit. Secus si in bello iniu sto. c. fi. de homi. de materia homicidij quo ad irregularitatẽ: vide. j. irregulari tas. j. §. j. cum multis sequentibus.

Homicidium. ij.

casuale dicitur: q preter voluntateʒ euenĩt: et ex casu fortuito. de quo. l. di. §. ecõtra. cum multis capitulis sequẽtibus. Ad propositum eorum que hic dicũ tur qualiter puniatur homicidiũ si vn⁹ ex pluribus proiecit saxũ vel cultellum et hõ mortuus est ex illo ictu: et ignorat̃ quis eoꝝ ꝑiecerit no. Spe. in ti. de homi. ℣si. pone q̃tuor. et an homicidiũ cõmissum per ebrietatẽ sit casuale et an puniatur pena mortis. no. Abb. in. c. sicut. de test. quod nõ: et si cõmittat̃ in ꝑsonã affinis vel amici p̃sumat̃ casuale non dolosum. glo. et doc. ĩ. l. j. C. de sicca. et Bal. in l. fi. in. xx. oppo. C. de here. institu.
¶ Vtrum sit homicida quo ad culpã vel **[sect. 1]** penaʒ qui a casu hoĩem occidit. Rñ. vt colligo ex gl. ber. ĩ. c. sicut. de homicidio quod aut dabat operã rei licite et adhibuit oẽm diligẽtiã quã debuit. Et sic excusa tur ac si non fecisset. c. ex lr̃is el. j. et. c. dilect⁹. eo. ti. et. l. dist. si duo. Si ℣o non adhibuit ðbitã diligẽtiã ĩputaret̃ ei quo ad culpã et penã. s. irregularitatis. l. di. clerico faciẽte potest dispẽsari cum eo vt ĩ ordi ne suscepto ministret secundum Joã. in. d. c. de clerico. l. distin. Si vero dabat operam rei illicite: siue adhibuit diligentiã vel non imputatur ei vt in. c. quantum. l. dis. Ex quo patet quid tenendum de multis questionibus.
¶ Quid de clerico qui rixã faciẽs super **[sect. 2]** uententibus eius amicis occiderũt eũ cum quo rixabatur. Ad quã respõdendũ est: quod est homicida et irregularis ita no. pa. in. c. Petrus. eo. ti. et doc. ibidem. et fa cit tex. ibidem limitat tamen pa. si rixã illicite exercebat

aꝗ non ꝙ si fuit sine culpa: factum aliorum non dꝫ sibi impu tari. c. significasti el. ij. eo. tit. limita hoc etiam secundum ho. in. d. c. ad audientiam. ve rum si non prohibuit quātū potuit. Si militer non esset homicida nec irregularis: si inimici illius cum quo rixā facie bat supuenissent et occidissent quānis rixa fuisset illicita: ꝙ non intuitu clerici eum occiderunt: sed propter inimicitiā quā habebant cōtra. eum ita not. doc. in. d. c. significasti el. ij.
¶ Quid de eo qui percussit latronē qui **[sect. 3]** asportabat res suas ex qua percussione fugere non potuit. ex quo ab alijs postea occisus ē. Rñ. quod est homicida et irregularis secundum cōmuniter doc. ī. c. significa-**[[Fo.cxcviij.]v]**sti. el. ij. eo. ti. et ī. c. de cetero. ibidem ꝙ dedit operā rei illicite. Sꝫ si tenem⁹ quod ēt cleric⁹ licite ꝑ defensiōe reꝛ possit ꝑcutere non erit irregularis dūmodo letaliter non ꝑcusserit: nec aīo occidēdi fecerit et magis placet ꝗ opinio doc. quod dictū. c. de cetero loquit̃ de cā ꝑpinqua homici dij vt sit irregularis. Secus in cā remota. vt ē ī casu isto ex quo casu non habuit aīm occidēdi. Et ꝑ hoc facit. d. c. signifi casti. et. c. exhibita. e. ti. ff. loca. l. q̇ domuꝫ ī fi. et vr̃ sēsisse gl. ī. d. c. ȯ cetero. et ī. c. tua de homi. nisi forte dicas quod lꝫ daret operā rei licite: tamen debuit cogitare quod si vulneraret eū non valēs fugere quod occideret̃. ex quo erat verisimile. et sic erit irregularis. Sꝫ mihi non placet. Nam vt hr̃ ī. d. c. tua cleric⁹ vulnerās grauiter furē ingressum suā domū: lꝫ fur postea captus sit duci⁹ ad officialē: q̇ officialis mittēs clerico p̄dicto: vt exponeret si qua sciret de p̄dicto fure ītersignia: sed nūcijs tribuens cultellū et sotulares quos a fure abstulerat si ī nullo alio se impediuit li cet talis fur occidatur non est irregularis ergo nec a fortiori predictus.
¶ Quid de eo q̇ videēs latronem clama **[sect. 4]** uit: ex quo clamore capt⁹ fuit et occisus latro. Rñ. quod est homicida et irrregularis vt tꝫ Jnn. et Host. et sequit̃ Pa. in. d. c. significasti el. ij. etiam si non habuit aīm ad mortē: ꝙ debuit cogitare de homicidio qȯ cōiter sequit̃ ī tali clamore et hoc credo veꝛ secundum pa. ibidem si cōiter sequit̃ aꝗ non ex quo aīm non habuit vt occideretur similiter non est irregularis quando clamauit ꝑ sua liberatione ꝙ ille volebat eū īter ficere. Secus si pro rebus vel alijs vt. j. dicetur homicidium.
¶ Quid de ludēte cum p̄gnāte q̃ dispgit̃. **[sect. 5]** Rñ. secundum Jo. an. et sequit̃ Pa. ī. c. sicut ex li teraꝛ. e. ti. si cōditio ludi erat gracilis et ludus fuit licit⁹ rōne ꝑsone vt ꝙ maritus frater vel alia ꝑsona cōiuncta non erit irregularis ꝙ non est in culpa aliq̃ eo qȯ ludus leuis non est ꝑhibitus ī pre gnāte dūmodo ꝑsone cōueniat ludenti cum ea alias sic.
¶ Quid de clerico vel quocunqꝫ alio q̇ **[sect. 6]** implorat officium iudicis ꝑ recuperan dis suis rebus licet sciat ꝑ certo quod sine sanguinis effusiōe non poterit recupera re. Rñ. quod non est irregularis secundum Jo. an. et est tex. in. c. ij. eo. ti. li. vj. dummodo premittat ꝑtestationem quod non intendit ad vindictam sanguinis et hoc tene lꝫ vin centius tenuerit contrarium ꝙ ita declara tum est in. d. c. ij. et credo veꝛ quando alio mō non potest recuperare. et sic intellige p̄fatuꝫ c. ij. quando mortem non intēdebat sed recuperationē suam ꝙ si intentio erat maculata erit irregularis si mors vel mutilatio est secuta ſꝫ Host. et sic intelli ge. c. ex lr̃is. de exce. prela. et. xxiij. q. v. c. ij. et de pe. di. j. c. ꝑiculose. Jdē tene etiaꝫ si furem capiat et iudici tradat secundum limi tationem predictam.
¶ Quid si post suspēsionē seu occisionē **[sect. 7]** letetur et habeat gratū. Rñ. quod non erit irregularis quia lex promotionis attēdit factum. xv. q. j. c. fi.
¶ Quid de sacerdote qui ꝑ edificatio **[sect. 8]** ne ecclesie vel domus aduocauit aliquē in adiutoriū qui casu interijt. Rñ. quod nō est irregularis si nihil de contingentibus omisit. c. fi. eo. ti.
¶ Quid de ludente cum alio q̇ a casu oc **[sect. 9]** cidit sociū. Rñ. quod si ludebat cuꝫ ꝑsonis cum q̇b⁹ erat licitum et ludo licito et verisiꝗr ex cōditiōe ludi talis casus euenire nō debebat non est irregularis vt pꝫ in. c. la tor. eo. ti. vbi cleric⁹ ludēs cum clerico qȯ lꝫ et nihilomin⁹ vn⁹

ipsoꝛ alterum acci piẽs et ꝑsternens ad terrā cultellũ sibi ĩfixit mortu⁹ est et tamen ꝑstrat⁹ non est irregularis ꝙ cōditio ludi non erat ꝑsternẽdi. et iō non fuit ĩ culpa sʒ ꝑsternens. Si ꝟo non ɔsiderauit cōditionẽ ludi ex qua tale q̇d euenire poterat erit irregularis vt ĩ. c. cōtinebat̃. eo. ti. vbi volẽs equita re suꝑ sociũ q̇ hẽbat falcẽ in latere occisus est et soci⁹ est irrrgularis ꝙ cōditio ludi erat vt q̇ tetigisset baculũ alterius suꝑ euʒ eq̇taret et iō debebat deponere falcẽ ex q̇ ludi ista erat cōditio si tamen ꝑhi buisset ne eũ eq̇taret tʒ. pa. ĩ. d. c. quod non es set irregularis. Hos. tamen et lij tenẽt quod etiā ꝑpter ludi cōditionẽ ꝙ potuit eueni-**[Fo.cxcix.r]**re. sʒ pa. opinio magis plʒ potest tamen eꝑs dispẽsare ĩ casu: quo efficit̃ irregularis vt ĩ subdiaconatus officio ministret si subdiaconus erat vt in. d. c. cōtinebat̃.
¶ Quid de eo q̇ dat poculũ amatoriũ **[sect. 10]** ex q̊ seq̇t̃ homicidiũ ꝗuis non intẽderet. Rñ. quod homicida ẽ et irregnlaris vt no. pa. ĩ. c. si aliq̇s. e. ti. facit. l. si q̇s aliq̇d §. q̇ abortiōis. ff. de penis. rō ꝙ dat operā rei illicite secus si non sequit̃ homicidiũ puta ꝙ fet⁹ nōdũ erat format⁹ ꝙ lʒ pec cet mortałr q̇cũꝗ dat aliq̇d ad potañ. vel ex libidine vel odio et huiusmodi vt non possit gñare aut cōcipere vel nasci soboles concepta vt pʒ in. d. c. si aliq̇s. tñ irregularis est vt ibi glo.
¶ Quid de eo q̇ ĩsequẽs aliũ q̇ ex fuga **[sect. 11]** cecidit et mortu⁹ est. Rñ. quod ẽ homicida si fugiẽs timebat de graui malo sibi in fligẽdo nisi fugeret sec⁹ si de leui et cā ludi. vnde pan. ĩ. c. exhibita eo. dicit ꝙ si q̇s ꝑijcit lapidẽ vt aliũ ꝑcutiat dūmō ꝑcussio non possit esse grauis et ali⁹ ne ꝑcutiat̃ fugiẽs cadat et occidat̃ non erit irregularis vel si ꝑijceret lapidẽ a remotis et ali⁹ timẽs fugeret et corruẽs interiret siłr non est irregularis. sec⁹ si vt grauiter ꝑcuteret vel iactus potuisset grauẽ ꝑcussionẽ facere nisi ali⁹ fugisset ꝙ tūc tenetur de homicidio ꝙ tūc noxi⁹ esset ludus etiam in pueris.
¶ Quid de illo puero q̇ vesicā porci in **[sect. 12]** flatā violẽter frāgẽs ex terremotu mulier grauida expauefacta fugiẽs disꝑsa est. Rñ. quod non est homicida nec irregularis per doctrinā Pa. in. d. c. exhibita. ꝗuis Jnn Abbas et Vicẽ. videant̃ sen tire quod tam ĩ isto ꝗ ĩ ꝑcedẽti ĩputet̃ ei homicidiũ. Sʒ mihi vr̃ durũ nec tex. ĩ. d. c. videtur velle vnde non q̃libet cā dʒ attẽdi sʒ ꝑpinqua ad hoc vt sit irregularis. fa cit. ff. ad. l. cor. de siccar. l. nihil ĩterest in gl. Non enim ꝙ faber facit cultellũ est homicida si tamen aĩo nocẽdi facit et mino rẽ diligẽtiā adhibuit tūc ɔsiderat̃ cā re mota ꝗʒ Ber. ĩ. c. de cetero. et. c. ꝑsbytero rũ de homi. vnde q̇cũꝗ ꝑcutit aliũ vul nere non mortifero tamen ex imperitia medici vel incuria vel expositiōe ad labores et sudores ille morit̃ non est irregularis secundum Ber. in. c. exhibita de homici.
¶ Quid de clerico q̇ venādo vel se exer **[sect. 13]** cẽdo iaculũ ꝑiecit et aliũ a casu interfe cit. Rñ. quod tenetur de homicidioet ẽ irregularis siue adhibuerit diligentiā vel ne ꝙ dabat operā rei sibi illicite. c. hij qui arborem. §. si vero. 50. distinctione.
¶ Quid de custodiẽtib⁹ ĩfirmos q̇ ad **[sect. 14]** eoꝛ petitionẽ dederūt eis vinũ vel ali q̇d hmōi. Rñ. quod si certum ẽ eos mortuos ꝑpter hoc et ipsi hec potuerūt ꝑuidere quod irregulares sunt non debẽt tamen face re sibi hanc conscĩam quod ꝑpter hoc sint mortui secundum Rodo. quando bono aĩo id fe cerūt nisi sit euidẽs culpa vel dissoluta negligẽtia. Et si habẽt cōscĩam debent deponere ad ɔsiliũ boni viri nisi ꝯ ꝑce ptũ medici exꝑsse dedissent ꝙ non excusarent̃ vt no. in. d. c. tua nos de homici. idem dic de vertẽtib⁹ infirmos vnde vel apostema frangit̃ vel anelitus obtura tur et suffocatur.
¶ Quid de ꝑentib⁹ q̇ a casu ꝑprios fi **[sect. 15]** lios occiderūt. Rñ. si ex culpa graui vł leui tenetur de homicidio vt pʒ ingl. c. fi. de his q̇ ꝑpri. fi. occi. Nam dat̃ eis ꝑ cul pa graui penitẽtia. vij. vel. v. annoꝛ ꝑ leui triũ. Si autem nulla culpa ꝑcessit nō tenent̃. No. tamen ꝗʒ Host. et Pa. et alios doc. in. d. c. fi. quod si culpa sit occulta siue grauis vel leuis non dʒ

dari pnĩa publi ca ͻ qd̃ faciũt multi q̇ ĩponũt publica pnĩam de qua in. c. 50. dist. et male q̃ fieri non dʒ talis pnĩa nisi crimen adeo fuerit graue quod totã ɔmouerit vrbẽ vt. i d. c. in capite. collocare tamen apud se filios tenellos parentes non debẽt aliter sunt ĩ culpa. ij. q. v. ɔsuluisti. eteis ĩputat̃ homicidiũ si sequit̃ nisi forte ita paupe res essent quod non possent eos pãnis foue re ͻ frigora q̃ tũc tenẽdo apud se in le cto si debitã faciunt diligẽtiã in reliq̇s non tenent̃ aliqua culpa q̃ duobus ma lis ɔcurrẽtib⁹ min⁹ eligit̃. xiij. dist. ner ni. et ideo si est minus periculũ colloca re penes se q̃ aliter tenere excusantur. ¶ Quid de tenẽtibus aĩalia puta vrsũ vel leonem que aliquẽ interfecerunt **[[Fo.cxcix.]v]** Rñ. si non fuerũt in aliqua culpa non tenent̃ de homicidio ałs sic. puta q̃ erãt ferocia et non tenuerũt ligata et hmõi. ar. c. hi q̇ arborẽ et. c. sepe. 50. di. et qd̃ no. ĩ. c. de occidendis. xxiij. q. v. Et hoc rene lʒ hos. in. c. ad audiẽtiã de hoĩ. videat̃ tenere quod nullo modo sit irregularis. nisi fuerit in malitia vel lata culpa. ar. l. j. et fi. ff. si quadru. pau. feci. di.
¶ Quid de illo q̇ vocat milites ad defẽ **[sect. 17]** sionẽ sui iuris si aliq̇s ibi occidat̃. Rñ. non dicunt̃ de homicidio. vt ĩ. d. c. de occidẽdis. et. q. iij. eadẽ cã. c. maximian⁹. ¶ Quid de medico cui p̃ter volũtatẽ in **[sect. 18]** firm⁹ mortu⁹ est in manib⁹ seu sub cura. Rñ. si ista quatuor ɔcurrãt non hʒ cul pã. Primũ quod istud officiũ sibi cõueniebat q̃ non erat ei ꝓhibitũ exercere sicut ẽ clericis et religiosis cirurgiã ĩ. c. snĩaʒ et. c. non magno ne cle. vel mo. ¶ Scd̃m si erat perit⁹ ĩ arte. ¶ Tertiũ si exhibuit oẽm diligẽtiã secundum artẽ. ¶ Quartũ si in formauit de his q̃ sunt ͻria egritudini infirmi. Nam istis seruatis non ĩputat̃ ei homicidiũ. ita no. pa. ĩ. c. ita vos. eo. ti. alias tenetur de eta. et qualit. c. ad aures. ¶ Quid de eo q̇ ĩpellit̃ in aliũ et ille mo **[sect. 19]** rit̃ vel de eo q̇ declinãs eũ q̇ volebat ꝑcutere ꝑcussus est ali⁹ ex tali declinatione et occisus. Rñ. secundum Hug. in. c. sepe. 50. di. non est irregularis: nec homicida nisi in fraudem fecerit.
¶ Quid de eo q̇ mãdauit aliquẽ ꝟbera **[sect. 20]** ri ĩhibẽdo ne ĩterficiat vel mutilet. Rñ. si mãdatari⁹ ĩterficit vel mutilat seu in terficit̃ vel mutilat̃ ꝓpter talẽ ꝑcussionẽ faciẽdã homicida iudicat̃ mãdator q̃ mãdãdo in culpa fuit. c. is q̇. eo. ti. l. vj. qm̃ verisiłr hoc posse euenire debuit cogitare ibidẽ. Jdẽ dic de eo q̇ mandat aliquẽ capi quando verisiłr mors poterat cõ tingere et hoc q̊ ad eũ q̇ iuste et ex officio mãdat. Sec⁹ in alijs: q̃ qualitercunq̃ mors sequatur irregulares sunt quam uis verisimiliter non debebat euenire. ¶ Quid de illo q̇ volẽti fugere inimi **[sect. 21]** cos propter timorẽ mortis consuluit vt remaneret et pacẽ ꝓcuraret ꝓpter quod re mãsit et occisus est. Rñ. non tenetur quãdo bono animo fecit habẽs ꝓbabilẽ cãm credẽdi quod ex remãsiõe non ĩmineret peri culũ: puta q̃ inimici erant eius cõlanguinei vel tales amici quod eos poterat cohibere: sec⁹ esset si non habuit ꝓbabilẽ cãʒ credẽdi vel si habuit non tamen fecit quã tũ potuit. q̃ sic imputaretur ei homici dium. vt in. c. tua nos eo.
¶ Quid d̃ eo q̇ misit puerũ ad adaquã **[sect. 22]** dũ equũ monẽs vt caueret a flumine q̇ submersus est. Rñ. si rõnabiliter poterat dubitari est irregularis aliter non. ¶ Quid de illo q̇ cum corrigia que habe **[sect. 23]** bat gladiũ verberans famulũ interfecit. Rñ. quod est irregularis. q̃ ꝓbabiliter debebat credere occasionem non remo uendo gladium.
¶ Quid de illo qui interrogat⁹ de ma **[sect. 24]** lefactore ipsum eis ostẽ dit. Rñ. si ꝓbabiliter potuit cogitare quod ad mortez eũ quererent est irregularis alias non. de hoc etiam habes. j. irregularitas in prin cipio Et ibi vide multos casus.

Homicidium. iij.

cõmittitur neces sitate. s. defensio nis que quando et quomodo liceat vide s̃. defensio.

¶ Quid si violentia inferr̃ rebus solum **[sect. 1]** Vtrũ occidẽs ꝑ ipsis saluādis excuseẽ. Rñ. pa. in. c. significasti el. ij. eo. quod non cle ricus nec etiam ꝑ ipsis recuperādis vt in. c. suscepim⁹ eo. Si ꝯo est laicus de iure ciuli est clarũ quod potest impune occidere. si aliter saluare non poterat eas vt in. l. furẽ. ff. de sicca. et in. l. itaq̃. ff. ad. l. aq̇. et hoc habebit locũ in omni foro cō tẽtioso seculari. Sz quo ad irregularitatẽ tam clericus q̃ laicus occidẽs vel mutilās pro ipsis saluādis erit irregularis. vt pz in. c. suscepimus eo. No. gl. xxiij. q. iij. in principio. An autez peccet mortaliter occidẽdo pro rebus saluandis dic vt. s̃. defensio. §. iij. et. v.
¶ Quid si violẽtia inferr̃ ꝑsone solum **[sect. 2]** vel ꝑsone et rebus simul. Rñ. pa. in. d. c. si gnificasti quod aut potest euitare fugiendo aggressorẽ et sic cleric⁹ tenetur fugere ꝑ. d. c. suscepimus in laico. no. Bar. in. l. j. C. vnde vi. videtur tenere quod non tenetur fugere **[Fo.cc.r]** quia fuga est iniuria vt. l. item apud labeonẽ. ff. de iniur. et dicit Cyn. in. l. si ex plagijs. §. taber narius. ff. ad. l. aq̇. quod fuga reddit fugiẽtem vilior ẽ. Ergo sicut lz ꝑ iactura rerum multo magis ꝑ iniuria corporali que est maior iniuria. l. in seruoꝛ. ff. de penis. Tu dic quod siue in cle rico siue in laico si potest fugere non licet occidere vel mutilare aliter incidit ĩ penā irregularitatis secundum Ray. et Ber. Go. tamen tenet quod post peractaz penitẽtiā poterit in susceptis ordinib⁹ ministrare sine dispẽsatione sed non ascendere ad maiores et ita intelligit. c. de his cle ricis. Si vero aliter non potest fugere nec euadere nisi mutilet vel occidat sic lici te tam clericus q̃ laicus occidit vel mutilat et sine oĩ pena irregularitatisvt in cle. vnica. eo. et sine oĩ peccato ita quod statim presbyter posset celebrare ꝓz Jo. de ligna. tractatu de iusto bello. Facit. ca. olim el. j. de restitu. spoliato dummodo non faciat. animo. vlciscendi facit pro hoc. ca. ij. eo.
¶ Quid si interficit ꝑ defensione perso **[sect. 3]** ne alterius quā aliter non poterat salua re. Rñ. quod licet hoc possit sine oĩ peccato quando volebat iniuste talẽ personam in terimere tamen irregularis efficit̃ vt no. in d. cle. vnica eo. vide. s̃. cleric⁹. ix. §. vlti.

Homicidi#.

iiij. s. spirituale cōmittitur in anima solum multis modis. ¶ Primo prelatus non arguens. xliij. di. ephesis. ¶ Secundo aducens subditos in desperationẽ pro pter austeritatem. xlv. di. recedite.
¶ Tertio quicũq̃ defraudet res ecclesie. xij. q. ij. qui christi et. c. quiabstulerit. ¶ Quarto non soluẽs legata defunctorũ. xiij. q. ij. q̇ oblatiōes cum duobus. c. se. et dicũtur mẽbra diaboli. xij. q. ij. cuz de notisimā. Quĩto ð rebus alienis faciẽs elemosynas. xiiij. q. v. imolans. xvj. q. j. decime. ¶ Sexto alios ad maluz pronocās de cōse. dist. iiij. q̃ris de pe. di. j. noli. ¶ Septimo decimas debitas nō soluẽdo. c. fidelissĩe. ¶ Octauo prouocās ad iuramentũ quem scit false iura turũ añ. questi. v. ille. ¶ Nono odium alteri gerẽdo de pe. di. j. homicidiorum j. Jo. iij. Decĩo alteri ð trahẽdo. d. c. homicidioꝛ et. vj. q. j. summa ĩiq̇tas. ¶ Vn decimo moriẽti penitẽtiā negādo. xvj. q. vj. agnouim⁹. ¶ Duodecimo ð se ma lũ suspitionẽ dando. xj. q. iij. non sunt audiẽdi. ¶ Tertiodecimo oppressiōez vel iniustitiā aut iniquitatẽ exercendo de pe. d. j. oĩs. Quartodecimo causa libidinis explẽde vel odij meditatione ho mini vel mulieri aliquid faciẽdo vel ad potanduz dādo vt non possit gñare aut cōcipere vt in. c. si aliqui de homicidio.

Homicidium.

v. quo ad penam. s. irregularitatis et aꝗs de iure canonico. Vtrum omnis homicida sit irregularis. Rñ. quod sic quilibet qui occidit post baptismũ per industriā et per insidias vt

no. Pa. in. c. j. de homicidio et ibi patet ex tex. et etiam est irregularis omnis homicida volũtarie occidens siue ex iustitia siue legis aut canonis permissione siue ex vindicta siue sine peccato siue cum peccato solũmodo excipiẽ ille q̇ occidit non valens aliter euadere et hoc intelligo si habet occidẽsvsuʒ ra tiõis ꝓ omnis furiosus infans et dormiẽs si occidũt non sunt irregulares cle. vnica eo. ti. vnde iudex quãtũcũꝯ ex iustitia procedit est irregularis. lj. dist. aliquantos et accusator aut testis vel etiam notarius sententiam scribẽs vel proferẽs aut attestationem scribens vellegens dum publicantur. Aduocatus intellige contrarium vel etiaʒ pro reo si mors infligatur accusatori. assessor et quilibet alius officialis in causa mortis vel mu tilationis membri irregularis est. vt not. in. di. ca. aliquantos et per totum extra ne cle. vel mo. sententiam et in gl. in summa lib. di. Et non solum quando quis interficit vel mutilat per se is sed etiaʒ exmandato consilio defensio ne. permissione. cooperatione. animatione. auxĩliatione secundum q. s̃. in. j. ca. huius tituli declaratum est fore ho micidas solum excipio quo ad irregularitatẽ eum q̇ non obuiat cum possit ꝓ lʒ sit homicida ſʒ quod dixi. s̃. non tamẽ **[[Fo.cc.]v]** credo erit irregularis nisi ſʒ q. s̃. dixj. Homicidiũ. j. §. xvij. ꝓ lex promotiõis factũ requirit. xv. qõ. i. si quis non iratꝰ. Et pro his oĩbus facit. c. sicut dignũ e. ti. etiam si occisus vel mutilatus sit paganus. 50. di. clericũ. homicida ꝟo casualis in casu in quo ei imputatur simi liter irregularis est alias non. Et qui sunt dictũ est in. ij. c. huius tituli homi cida. siłr ex necessitate non excusatur ni si ꝑ euasione sue ꝑsone. vt dictũ ẽ. c. iij. huius ti. homicida ꝟo spiritualis nul lo modo irregularis efficitur per baptismũ etiam tollitur irregularitas homicidij añ commissi vt. s̃. baptismus. vij. .§. iij.
De cõtentis in hoc. §. et signãter in versi. seq. et quod homicida potest per papaʒ ad eꝑatũ ꝑmoueriet ȯr eꝑs donec remoueatur sed si scienter est ꝑmotus dr̃ cũ eo dispẽsatũ vt no. Jnn. in. c. cum nostris de conce. preben. et. Bar. in. l. barbarius col. x. ff. de offi. preto.
¶ Vtrum cum homicida voluntario solus **[sect. 1]** papa possit dispẽsare. Rñ. ſʒ ɔmuniter doc. in. c. sicut dignũ. e. ti. quod sic ꝗuis gl. tenuerit quod nec etiam papa possit. Sʒ tu tene cõiter cum do. quod potest immo dicit pa. in. c. ego de iureiur. quod cłici possunt vti armis etiam offensibilibꝰ de lnĩa pape ꝓ solũ est ꝑhibitũ de iure positiuo. sʒ eo ĩferior nemo potest dispẽsare ꝗtũcũꝯ ẽt sit occultꝰ. c. vl. de tẽpo. ordi. vincentius tamen tenet. quod si omĩno occultũ est et egit penitẽtiã quod non ĩdiget dispẽsatiõe. ꝓ ecclesie non est obnoxius ꝓ peccatuʒ occultũ. xxxij. q. v xp̃iana. nec de eo pro pter penitentiã q̃ ei satisfecit et iõ celebrare potest et vti ordinibus sine alia dispẽsatiõe. Lau. ꝟo. et Jo. cõcordãt cum Vi cẽ. si non dispensatio ep̃i interuenit pa. ꝟo in. c. ex tenore. de tẽp. or. tenet quod si ẽ om nino occultũ ꝑut occultũ distinguitur contra ꝑbabile sic respiciendo legẽ pro motionis publicã sic non indiget sʒ si aspiciamus ad legẽ cõscientie informa tam ex lege positiua sic ĩdiget dispẽsatio ne qȯ intelligo de dispẽsatione non papali. sed eꝑali vt satisfaciat cõscientie. et ad. c. fi. de tẽpo. or. quod vr̃ cõtrariũ. Re spõdetur quod loquiẽ de dispensatiõe nõ papali sed eꝑi q̃ ẽ necessaria vt tʒ lau. et Jo. et sequiẽ archi. l. di. de his et videẽ tenere ẽt Pa. ne q̇s cõstituat se iudicẽ ĩ cã ꝑpria existimãdo oĩno occultũ quod forte non est qȯ no. ꝓ facit ad multa.
[sect. 2] ¶ Vtrum cum homicida casuali q̇ est in cul pa ĩferior a papa possit dispẽsare. Rñ. pa. in. c. cõtinebaẽ. e. ti. quod eꝑs potest dispẽ sare in minorib⁹ solũ vt in. c. ad audiẽ tiã eo. ti. archieꝑs ꝟo vt ɔmissarius pa pe potest in subdiaconatu tamen in diacona tu verovel presbyteratu solus papa dis pẽsat vt in. d. c. continebatur.
¶ Vtrum mutilatio mẽbroꝝ extra casum **[sect. 3]** infirmitatis parificetur quo ad peccatum mortale et quo. ad irregularitatẽ et eius dispensationem homicidio. Rñ. gl. singularis in cle.

vnica. e. ti. quod sic facit c. aliquātos lj. dist. cum multis alijsibidē. et. c. clericis ne cle. vel mo. et. c. in archiepatu de rapto. c. is qui. de homici. lib. vj. et alijs allegatis in dicta glo.
¶ Vtrum eps possit dispensare cuʒ ho **[sect. 4]** micida circa beneficium. Rñ. secundum Host. quod circa simplex potest. sed circa curatū non sed solus papa ar. c. fi. de fili. psby. No. Pa. in. c. fi. de pug. in due.
¶ Quid si non mutilat sed debilitat an **[sect. 5]** sit irregularis. Rñ. pa. in. c. de diacono. qui cle. vel vo. quod non. arg. j. q. j. sicut vrgeri. quia licet membrum debilitatum sit quasi inutile quo ad operationem. tamenvalet saltem ad decorem. et in pe nis facienda est mitior interpretatio. concor. Gaspar. in. d. c. diacono. Jn con trarium tamen facit qd no. Cy. ī. aut. sʒ nouo. C. de seruis fug. Vnde bar. ī. l. ij. ff. de publi. iudi. in fi. dicit quod mutilatio pprie est quando mēbruʒ lediť ita quod non pōt exercere suū offm. Hoc pbatur in. l. idē ophili⁹ in prin. ff. de edil. edic. Trunca tio ꝓo est quando ex toto abscindiť mēbrum d. cle. vnica. Non dicit trūcat sʒ mutilat. Et iō intellige quod non est irregularis qñ ḋs non debilitat ex toto sʒ quando ex toto ita quod nihil potest facere sic teneo quod sit irregularis p. d. cie. vnicā. et. c. ḋ pcutit. xxx. q. vl. **[Fo.ccj.r]** ¶ Vtruʒ truncatio vel mutilatio digiti **[sect. 6]** inducat irregularitatē. rñ. do. Car. ī cle. predicta quod nō. sʒ cum fit in principalib⁹ mēbris ſʒ Lau. alł. c. j. d cle. pug. ī due. quod loquitur d mēbro. Pro quo no. q membrum proprie sumptū et stricte est ſm bar. et Jo. de imo. in. l. ij. circa fi. ff. de pu bli. iudi. pars corporis habēs officium separatū et distīctū. sicut manus ad pal pañ. et pes ad ambulañ. facit ca. singula. lxxxix. d. iuncta glo. Facit tex. ī. d. c. sicut vrgeri videor. et in aut. pdicta sed nouo iure. Digitus autem non est pprie mēbrū. sʒ ps mēbri. seu offm mēbri. vt ī l. non sunt liberi. ff. de statu ho. et. d. l. idē ophilius. Et iō optime tenendum nō esse irregularem talē truncatorem vel mutilatorem.
¶ Qua pena puniť pr qui occidit filiū **[sect. 7]** vel filius ḋ occidit patrē. Rñ. pa. in. c. j. d his qui fi. pro. occi. secundum leges ponatur in sacco de corio cum cane simia vipe ra et gallo. et sic pijciatur in flumīe. Si non hr portatur in insulā a feris duorā dus. l. vnica. C. de his ḋ pa. vel fi. occi. et l. j. ff. ad. l. pō. de paricidijs.
¶ Qua pena puniuntur alij homicide **[sect. 8]** clericus dʒ exponi et sine alia incorrigi bilitate tradi curie seculari hoc intelli ge quando volūtarie occidit. Si vero a casu tūc gl. in. c. fi. de illis ḋ fi occi. dicit quod si a casu nulla culpa pcedēte sic nulla pe nitētia imponiť nisi forte ad cautelam q bonaꝛ mentiū est culpā agnoscere vbi culpa non est. c. cōsiliū. §. ij. de obseruā. ieiu. xxv. di. ad eius et de pe. et re. ca. quesitū si vero culpa precedēte. dic vt s̄. homicidū. ij. §. xv.
¶ Ad ḋd tenēť homicide. vide. j. Resti **[sect. 9]** tutio primo in ver. homicida.

Homo

constituitur ex aīa et corpore altero istorum deficiente nō est homo. vt ptʒ ex̄. c. cuʒ christus de he re. et in ca. in quadam de cele. mis. et in c. sicut de homicid.
De cōtentis in hoc. §. et an appella tione hominis in statuto veniat hō nō dum nat⁹ Bal. quod non in. l. cum in veteres. C. de fideicō. liber. Saly. et Jacob. butri. aliter dicūt in. l. pe. C. de sicc. et Bal. ī. l. qd dicitur. de liber. et posthu. nec etiam homo mortuus. Bar. no. ī. l. promissor. la. ij. de consti. peccu.
¶ Vtrum liber hō possit dari in pignus **[sect. 1]** et in subsidiū aliaꝛrerū deficientiū. rñ. quod nō. Facit. c. lator de pigno. īmo pdit recipiēs eū in pign⁹ debitū. et tantūdē de suo dare tenetur detēto vel eius pentib⁹ vt no. gl. in. c. ex rescripto de iureiur. et. C. de ac. et obli. aut.

oĩno. Vbi dicitur quod quadruplũ restituat. rō ꝗ illa q̃ non sunt in nostro ɔmertio obligari non pñt l. j. §. eā rẽ. ff. q̃ res pigno. Sʒ liber homo non est dominus mẽbrorũ suorum. l. liber hō la prima. ff. ad. l. aquil. Et iō pulchre dixit bal. in. l. ij. C. de patribꝰ. q̇ fi. distra. quod illa. l. ij. habuit ortũ a legibus antiquis secundum quas pr̃ poterat occidere filios. l. in suis in fi. ff. de libe. et post. que hodie est correcta. Et ideo solũ permittitur vẽditio causa paupertatis seu egestatis victus ꝗ filius sic vẽditus potest se redimere preciũ offerẽdo ipse vel alius pro eo vel mancipiũ: vt in. d. l. ij.
¶ Vtrum liber hō possit dari in obsideʒ. **[sect. 2]** Rñ. qȯ de iure non pōt. nisi papam et imperatorẽ. vt no. ĩ. l. obsides. ff. ȯ testa. et. l. diuus. ff. de iure fisci. et per euʒ qui nō recegnoscit superiorẽ. vt no. Bar. in. l. famẽ. ff. ȯ pub. iudi. et in. l. hostes. ff. de cap. et in. l. j. §. de q̃. ff. ȯ postuł. Tamen ȯ cō suetudine vsurpatũ est ɔriũ ſʒ glo. ĩ. l. ij. C. de patribꝰ q̇ fi. distra. Et sic facto seruatur vt etiam ciuitas q̃ recognoscit superiorẽ det obsides et alij similes et hʒ talis cōsuetudo vim legis: de quibꝰ. ff. de legi. immo videtur licere ȯ iure cōi dare obsides ꝑ pace seruāda secũdum gl. in. c. vt pridẽ. xxiij. q. viij. sed non pro pecunia vt in. di. c. ex rescripto. et. d. l. ex rescripto. et. d. l. j. quia liber hō non potest obligari. pro pignore non potest ha beri ĩ eo ius pignoris. sed tantum ius re tentionis.

Honestas

requiritur in omni nego cio ꝗ ẽvnũ p̃ceptũ iuris instit. ȯ iusti. et iur. §. iuris p̃cepta sunt. **[[Fo.ccj.]v]** hec honestevĩuere et c. Jn matrimonijs. ff. de ritu nup. l. sꝑ in cōiunctionibꝰ nō solũ quod liceat cōsiderandũ est. sed et qȯ honestũ sit hec ibi. Jn lege dist. iiij. erit autem in voto ca. magne de voto. Jn iuramẽto. xxij. q. v. ȯ forma. nec fisco rẽ quā vendit retractare permittit̃ ꝑpter honestatẽ. l. vlt. C. ne fiscus rem quam vẽ. em̃. li. x. Nec actio furti daturviro ɔtra vxorẽ. nec patri contra filium vel econtrario ꝑpter honestatẽ. ff. ȯ furtis. l. si quis vxori in pr̃i. et. §. j. C. de fur. l. fi. nec arrogato. l. nec ea. §. pe. ff. de ado. ꝑpterea dicit tex. in. l. ex dāni infecti ĩ prin. ff. de dāno infe. honestus modus seruā dus est et non immoderata cuiusqʒ luxu ria sequẽda est ꝑpterea dicitur ĩ. l. filiꝰ qui. ff. de cōdi. insti. nam que facta ledũt pietatẽ extimamus verecũdiam nostrā et vt generaliter dixerim que contra bo nos mores fiũt. nec nos facere posse credendum est: hec ibi.
De no. hic. et que sunt honeste persone no. Bar. in. l. j §. si quis ipsi ꝑpri. et ibi do. de ope. no. nũ. et Spe. in ti. de pri mo et secũdo. decre. §. iam de primo effectu et. §. si quid.

Honor

est maximũ exterioruʒ bono rum vnde potentatus et diui tie ꝑpter honores desiderabilia sunt. iiij. Ethi.
¶ Cui debetur honor. Rñ. quod solum vir **[sect. 1]** tuti. secundum Philo. iiij. ethi.
¶ An sit honor preferẽdꝰ vtilitati. Rñ. **[sect. 2]** q sic. ar. i. l. Juli. ff. si quis ob. cā te.
¶ Vtrum possit appeti honor sine pec **[sect. 3]** cato. Rñ. quod non. Vnde phi. iij. ethi. dicit quod non sunt vere fortes qui propter honores faciũt fortia. Nec ob. quod honor est premium virtutis. iiij. ethi. et propter ea sit appetib ilis. quia illud est veruʒ quod est premium virtutis ex parte aliorũ qui scilicet non habent magis quod re tribuat propter ea dicit idem Philo. ibidem quod honor est propter virtutem non virtus propter honorem. nec ob. quod idem philosophus dicit quod hono rum amator priusqʒ oportet vel vnde non oportet vituperabilis

est. Ergo sine peccato aliquando potest appeti ꝓ concedo quando non propter seipsum appetitur. Sed ad gloriam et laudem dei vel salutem animarum alias semper peccatum est.
[sect. 4] ¶ Vtrum sit mortale peccatum inordinatus appetitus honoris. Rñ. quod sic secũdum quod ambitio est mortale peccatũ de quo vide ambitio alias non.
¶ Vtrum oblatus honor sit suscipiẽdus **[sect. 5]** Rñ. quod non nisi lecundum quod dicitur. j. q. j. non est in fi. Quisquis igitur sacerdotium non ad elationis pōpam sed ad vtilitatem adipisci desiderat prius vires suas cum eo quod est subitutus honore metiatur: vt si est impar abstineat et ad id cum mctu etiam cui sufficere existimat accedat. hec Grege.
[sect. 6] ¶ Vtrum querẽti sit dandus. Rñ. quod nō immo auferẽdus. vt prima questio scx ta capitulo sicut his. Fugienti vero est dandus. ibidez et octaua questione pri ma in scripturis.
¶ Vtrum doctor qui in docendo prin **[sect. 7]** cipaliter querit suum honorem peccet mortaliter. Rñ. Henricus de gandauo primo quolibet. questiōe. xxxiiij. quod qui vtitur aliquo principaliter ad quod nō ordinantur in quo deum cōtemnit pec cat mortaliter. et sic concludit quod doctor qui principaliter querit honorem suuz in docendo. et. sic prefert honorem suuz honori diuino peccat mortaliter. quia vt dicit Augustinus libro primo de doctrina christiana. ad fidem spem et caritatem totaz militat diuina scriptu ra que principaliter ordinatur ad honorem dei. Jn quo deus contẽnitur si principaliter ad alterius honorem ordinetur. Sed sane intellige et limita ve rum quando legit aliquid quod est principaliter ordinatum ad honorem dei. vt cum predicat et huiusmodi. ꝓ secus credo quando legit aliquid quod non est principaliter ad honorem dei. vt sunt leges et multe scientie que ad pacem hominum et vtilitatem principaliter ordinantur. quia tunc non cō temnitur deus. Et sic non erit mortale **[Fo.ccij.r]** peccatuz. Et de hoc vide. Vana gloria.

Hora canonica

ꝑut hic accipio ẽ officium diuinum certa hora diei naturalis deo ꝑsoluendum ab ecclesiasticis personis.
¶ Quot sunt hore canonice. Rñ. secundum gl. **[sect. 1]** in cle. j. de cel. mis. quod sunt. vij. s. matutinum prima. tertia: sexta. nona. vespere et completorium.
¶ Aquibus debent dici. Rñ. quod ab oĩ **[sect. 2]** bus eccl̃iasticis ꝑsonis. facit. c. fi. xcij. di. ¶ Vtrum omnes eccl̃iastici teneanť de p̃ce **[sect. 3]** pto ad omnes horas canonicas dicẽdas. Rñ. secundum gl. in. d. c. ij. quod sic. et eā videtur seq̇ Jnn. in. c. j. de cel. mis. sed doc. cōiter in d. c. j. dicũt quod non omnes tenentur. Sed solũ triplex genꝰ ecclesiasticorũ. ¶ Pri mũ genꝰ est illoꝝ qui sunt beneficiati. hoc patet per. d. c. fin. vbi dicit. ecclesie deputati. s. per beneficium. et sic soluiť opinio gl. predicti. c. fi. Facit. c. cum scd̃e de prebẽ. ¶ Scd̃m genꝰ sunt existentes in sacris: lz non sint beneficiati. ꝑbať ꝑ. d. c. primũ. et in. c. dolẽtes. eo. ti. et qd̃ ibi Jnn. Et ꝗuis pa. ĩ. d. c. j. dicat esse cuiꝰ ꝗ etiam existentes in minoribꝰ ꝗuis non sint beneficiati teneantur ex quo in partẽ domini sunt assumpti tamen ego non credo nisi de bono cōsilio. ¶ Tertiũ ge nus est illorum q̇ per ꝑfessionẽ vel votum ad id faciendum se obligauerũt. c. licet de voto.
¶ Vtrum clericꝰ beneficiatꝰ existens in **[sect. 4]** minoribꝰ cum est absens ex cā legitima et deseruit ecclesie per vicariũ teneať ad horas canonicas. Rñ. secundum Pa. ĩ. d. c. j. q sic. et hoc est de mẽte Jnno. in. d. c. j. Jo. an. et est tutius lz abbas et quidam alij dicant quod non tenetur quos credo dicere verum. si nullam vtilitatẽ in absentia reciperet ab ecclesia non est vera opinio. cũ non solũ beneficium detur vt seruiat ecclesie. sed etiam vt oret ꝑ his qui beneficium constituerunt. cōcor. cum hoc car. in. d. clemen. prima.

¶ Vtrum clericus excōicat⁹ teneatur ad **[sect. 5]** horas. Rñ. quod si ẽ minori excōicatiōe innodat⁹ potest et debet dicere etiaʒ cum alijs scd̄m q. j. dicam. Si vero est excōicat⁹ matori excōicatiōe. sic sol⁹ tenetur dice re sine Dominus vobiscum. et etiam de gradatus si est in sacris vel si non est in sacris si tamen tenet beneficiũ. Facit quod legitur et no. in. c. legi. xvj. q. j. in prima glo. et concor. cōiter doct. in hoc. ¶ Vtrum papa possit dispẽsare vt prefa **[sect. 6]** ti non teneantur ad horas canonicas. Rñ. secundum Pa. in. d. c. j. quod non q̇n septies in die teneant̃ laudare deũ. Jn modo aũt dicendi dispensare potest.
¶ Vtrum dimittẽs officiũ ex infirmitate **[sect. 7]** excuseť. Rñ. secundum Jnn. in. d. c. j. quod sic. si est talis infirmitas in q̃ directevel occasio nałr sibi obesset vel obesse timereť si ce lebratiom intenderet. Dicit tamen Pa. in. d. c. j. quod si nocumẽtũ esset leue vt ĩ fe bre quartana vel longa vel modica nō excusaretur. si non dice ret.
¶ Quid si ex obliuione aliquam horā di **[sect. 8]** misit. Rñ. non credo sit mortale peccatũ dʒ tamen supplere dʒ omisis et doleat de ne gligẽtia sua. Jnn. autem ĩ. d. c. j. videtur sen tire quod cōfessor posset ei imponere aliaʒ penitentiam etiam si voluntarie dimi sit licet cōsulat vt imponat quod suppleat que omisit nisi quando videret non pro ficere. sed hoc tenere de bono consilio. et quod cōfessor possit ei imponere aliud quod sit ad laudem dei. puta. vij. psalmos et huiusmodi tenet Tho. in quoli. et petrus de pał. in. iiij. dist. xv. etiam si dimisit voluntarie.
¶ Vtrum non habens librũ vel carens visu. et huiusmodi excuseť si non dicat horas. **[sect. 9]** Rñ. quod sic. ar. cle. fi. de vita et hone. cle. dũ tamen suppleat per psalmos vel pater noster et huiusmodi.
¶ Vtrum prelati obligati ad horas pec **[sect. 10]** cent mortaliter ipsas omittendo ex negligẽtia. Rñ. Hẽri. de ganda. ĩ quolib. tenet quod peccat mortałr omittendo. nisi rōne infirmitatis vel alterius cause legitime impediať Ricar. vero anglicus ĩ q̊lib. dicit quod si dimittat ex negligẽtia: non auderem dicere quod mortałr peccaret si vero ex fastidio diuini cultus vel con temptu. sic mortałr peccat. Credo etiā quod consuetudo in huiusmodi dimissione sit **[[Fo.ccij.]v]** mortale peccatũ. Hec Ricar. q̃ opinio ẽ humanior et subdit secundum Juristas binus actus consuetudinem inducit.
¶ Vtrum cleric⁹ beneficiat⁹ non dicens offi **[sect. 11]** ciũ teneať restituere fruct⁹. quos interim recipit ab ecclia. Rñ. Jo. cal. in. d. c. j. dicit quod sic: q̃ ꝓpter officiũ dať benefi ciũ. vt. in. c. diuer sis. de cle. ꝯiuga. Et iō cum aliq̇d dať ꝑp cām: cā non fecuta repetiť. ff. et. C. de cōdi. cā da. cā. non se. per totũ. dominus Card. tʒ ꝯriũ et Pa. dicit quod prima est nimis rigida. sʒ ego credo quod lʒ sit ri gida tamen est ꝯra: et iō sequẽda. Et rñsio Pa. ad motiua Calde. non ẽ valida: q̃ lʒ dentur reddit⁹ vt dicit. c. diaconi sunt. xciij. di. et. c. ij. de p̄bẽ. non q̇dẽ tamen simplici ter. sʒ vt viuat secũdũ cultũ dei. et facit ꝓ hoc. c. cleric⁹ victũ. xcj. di. arguendo a maiori et hoc tʒ etiam Laudun⁹ in clericis q̇ non implẽt officia sua. sʒ voluptati bus vacant quod tenenť fruct⁹ restituere. ¶ Quid debeat dici ꝓ hora. Rñ. card. ĩ **[sect. 12]** cle. j. de cele. mis. laudun⁹ dicit quod si est ꝯstitutio vel ꝯsuetudo illa serueť. xij. di. nouit q̃ nec hoc vel illd̄ dicere est ĩ pre cepto: cum diuer si diuersa dicāt. de conse. di. v. in die resurrectiōis. Ve⁊ est qd̄ cle rici seculares debẽt dicere scd̄m ordinẽ romane ecclie. d. c. ĩ die vel secundum ecclesiaʒ metropolitanā. xij. di. c. fi. nec reprobať vsus alicui⁹ ecclie antiqu⁹ secundum laudunũ vbi. s̃. Vbi clerici sunt cōtẽti tribus psalmis lʒ ecclia romana vel metropolitana hoc non seruet. Sec⁹ esset si priua ta ꝑsona hoc sibi faceret. Aduerte etiaʒ q̃ dicit directo⁊ li. j. ti. viij. quod clerici ordinati ad titulum sui patrimonij possunt dicere quodcũqʒ officiũ volunt: q̃ non obligant̃ ad istam vel illam ecclesiaʒ. Jn regularib⁹ vero

dicit seruandā eoꝝ regulam vel statutuꝫ in hoc. xij. di. c. fi. Et hoc veꝝ nisi sint priuilegati vt cleri ci et religiosi q̇ sunt commẽsales domestici alicui⁹ cardinalis seu episcopi gra tiam et communioneꝫ sedis apostolice habẽtis qui licite se eis conformare de bent vt in cle. fi. de cele. mis.

¶ Quid de eo qui ex dispẽsatiõe est be **[sect. 13]** neficiat⁹ in duabus ecclesijs. Rñ. quod dꝫ dicere officiũ secundum illam in quā tenetur face re residẽtiā: quod si ad nulli⁹ residẽtiā tenet̃. tũc credo quod potest se ɔformare illi ecclesie in qua se reperit officia celebrare. Si vero dicit per se tũc secundum Tho. ĩ quolibet. vr̃ quod debeat dicere ſꝫ ordinẽ illi⁹ ecclesie in qua hꝫ maioreꝫ dignitatem: qꝫuis forte in alia habeat pingui⁹ beneficiũ. qd̃ credo de bene esse. non de necessitate fore verum: cum possit dicere quod vult vt satis pꝫ per not. in. c. j. de cele. mis. per Jnno. et alios docto.

¶ Vtrum peccet mortaliter qui ad libitũ **[sect. 14]** suũ mutat officiũ cõsuetũ. Rñ. credo q sic in clerico p̃bẽdato et religioso. Sec⁹ in alio ordinato ad suũ patrimonium. ¶ Vtrum monach⁹ p̃positus ecclesie se **[sect. 15]** culari teneat̃ dicere officiũ monachale. Rñ. quod si ꝑpetuo est assumpt⁹. et sic trāsla tus sic. cum nihil habeat cõmune cum monasterio. xvj. q. j. ne ꝓ cuilibet non di cet monachale. sꝫ illius ecclesie ad quaꝫ trāslat⁹ est. et placet Jo. xvj. q. j. c. iij. et Gof. ĩ summa de statu mo. et Ho. ĩ sum. eo. ti. Sec⁹ esset si non esset trauslat⁹ nisi ad tempus. qꝫ dꝫ dicere monachale. et hoc videtur sentire glo. in cle. fi. de cele. mis. et facit tex. ibidem in argumẽtum. ¶ Quid si dicẽdo officium in choro cũ **[sect. 16]** alijs ex aliq̃ necessitate intermisit psal mum vel lectionẽ. Rñ. secundum Jnno. in. c. do lentes de cele. mis. quod non tenetur illud reassumere lꝫ si cauti⁹ reassumat. dummodo non subtrahat vocẽ suā ab officio chori. immo plus dico quod etiam si aliquid omisit ex negligẽtia sua. quod non dꝫ supplere subtrahẽdo vocem ab officio cho ri. sed postea suppleat si aliquid notabi le omisit. Si ꝯo esset ꝯsus vel quid minimum suppleat per aliquẽ psalmum vel pater noster. Jdem dic secundum Hẽri. de gā. in quolibet. quod si quis non ex malitia. sꝫ cum causa legitima non intersit in p̈ncipio officij vel sint quod non opꝫ a capite re incipere vel finẽ ꝑficere ꝓpter ꝑfectionẽ charitatis qua vnũ corp⁹ reputat̃. et quod vn⁹ dixit extimat̃ alter dixisse. Et hoc veꝝ nisi chor⁹ multum ĩ p̈ncipio ꝓcesisset vel multum de fine restraret: hec ille. **[Fo.cciij.r]** ¶ Vtrum teneat̃ q̇s dicere id qd̃ secundum con **[sect. 17]** suetudinẽ chori aliq̇s sol⁹ dicit vel asso ciat⁹. quando dicit officiũ in choro. Rñ. quod non secundum Pe. de palu. in. iiij. di. xv. qꝫ id qd̃ dicit vnus reputat̃ dici ab omnibus quā do ex aliqua rationabili causa ita est cõ suetũ vt solus tale quid dicat.

¶ Vtrum dicens officiũ si p̃termiitat vnaꝫ **[sect. 18]** horā ex obliuione vel q̇d simile. puta le ctionẽ vel psalmũ teneat̃ iterũ reiterare totum. Rñ. vt colligo ex doctrina Jnn. vbi. s̃. sequit̃ Laud. quod nõ: sꝫ sufficit sup plere qd̃ omissum ẽ vnde q̇ dimisit hym num vel psalmũ primi nocturni cum aduertit. et est ĩ. iij. nocturno. non opꝫ vt reincipiat disturbando officiũ: vel q̇ dixit tertiā et aduertit non dixisse. primam non opꝫ dicat iterũ tertiā. sed post officium suppleat omissum et doleat de negligẽtia. dicit pe. de paɫ. vbi. s̃. quod q̇ notabilit̃ male dixit officiũ. si vult euadere morta le dꝫ redicere totũ. Sed simodicũ dimi sit. puta psalmum vel versum vel dictio nem tenetur illud repetere post officiũ vel aliquid loco eius dicere. si vult euadere peccatum veniale.

¶ Vtrum debeat dicere pr̃ nr̃ post horas. **[sect. 19]** Rñ. quod sic post vesperas et matutinũ de ɔse. di. v. c. id semper et de ɔsuetudine ȯr ĩ fine oĩm horaꝝ: qꝫ matutinum accipit̃ ꝓ oĩ officio vsqꝫ ad nonā. et ꝓ vespere oẽ aliud qd̃ restat. vt patet ĩ. d. c. id semper et. c conuenit ibidem.

¶ Qua hora sunt dicẽde hore canonice. **[sect. 20]** Rñ. debẽt dici tpe suo. s. matutinum innocte prima ĩ ortu solis et sic de ceteris: nisi ex necessitate. vt hic. j. dicam.
¶ Sed nunq̇d in sero poterit q̇s dicere **[sect. 21]** matutinũ sine pctō. Rñ. vt ex predictis patet quod sic: si ex rōnabili causa facit. q̃ secundum Tho. in quoł. Melio est si deo debitas laudes p̃ueniẽdo reddamus et alia honesta officia postea faciamus q̃ si p vnũ aliud impediat̃. Secus esset si face ret non ex rōnabili causa: q̃ sic esset peccatum. ar. c. clericus el. j. xcj. distin.
¶ Vtrum sit mortale peccatum non dicere **[sect. 22]** horis debitis sine causa rōnabili. Rñ. q non nisi quis facere in contemptuz dei vel ecclesie: cum nulluz ius precipiat q dicatur horis debitis nisi cle. j. de cele. mis. que videtur preceptiua ꝓpter verbum sancimus. s. quod officium horis debi tis in cathedralibus regularibus et col legiatis ecclesijs deuote psallatur. et iō credo quod peccarent mortaliter prelati: si in prefatis ecclesijs horis debitis non facerẽt dicere. et etiam illi qui vel sunt beneficiati in prefatis ecclesijs vel subditi p̃lato⁊ regulariũ. cum imponit̃ eis a p̃latis. si non dicerẽt. Nec accipias horā debitā ita ad punctuz sed grosso modo et largo: sicut dicere matutiuũ in aurora vel quasi cẽseatur in media nocte et hu iusmodi. ałs autem a ꝑticularib⁹ ꝑsonis vel in alijs ecclesijs a predictis non dice re horis debitis erit peccatum veniale sine rationabili causa. Ex causa vel ratio nabili etiam in p̃dictis ecclesijs liceret: vtputa: q̃ precessio est fienda vel predi catio et hmōi. Et propterea preueniunt tempus debitum.
¶ Vtrum matutinum sit dicendũ anteq̃ **[sect. 23]** missa dicatur. vide. j. Missa. §. xlij.
¶ Vtrum idem sit de prima. vide ibidẽ.
[sect. 24] ¶ Vbi debent dici hore canonice. Rñ. **[sect. 25]** q in ecclesia vt no. gl. xcij. di. in. c. fi. sed hoc intelligo quo ad clericos qui in ipsa sunt beneficiati propter verbum positum in. d. c. si. ecclesie deputatus. ergo videtur clericus beneficiatus quod peccet mortaliter sine rationabili causa ibi nō dicens officium quia dicit ibi tex. in. d. c. fi. quod qui non conuenerit deponat̃ a clero. Et quo ad ecclesias collegiatas vel regulares. clarum est quod est de precepto. vt ibi dicatur. vt pz in cle. j. de cele. mis. not. Jnn. in. c. j. de cele. mis. quo ad ałs non credo.
¶ Sed nunquid peccet totiẽs mortałr **[sect. 26]** quotiẽs non cōuenit. cleric⁹ beneficiat⁹ vel religiosus ad cho⁊ sine rationabili cā. Rñ. quod non credo q̃ materia non vr̃ ita pōderosa: sz quando duceret in cōsuetudinẽ vel quando offm̃ ecclesie pateretur iacturam in celebratione tũc non excusarem a mor tali. Et sic limito et ĩtelligo. d. c. fi. Ex ali qua tamen rōnabili cā lz p̃latis et alijs se **[[Fo.cciij.]v]** absentare. dũmodo officiuz dicant eundo vel stādo in domo sua. Nec ob. c. epi scopus. de cōse. di. iij. Qȣ̃ videtur innuere sufficere ep̃o si die dñ ico ad ecclesiā cōueniat. q̃ illud. c. non dat licentiā absentie. sed non vult vt pro alia causa q̃ infir mitatis et similis absit dieb⁹ festiuis Et quod alijs dieb⁹ debeat interesse facit. c. p uenit ad nos. vij. q. j. et. c. episcopus ville. xlj. di. cessante ĩtellige impedimẽto.
¶ Quo ad attẽtionẽ seu deuotionẽ que **[sect. 27]** ritur vtrum peccent mortaliter non dicentes officium deuote et studiose. Rñ. glos. in clem̃. j. in verbo fructus. de cele. mis. tenet quod sufficit dicere ore. licet non corde. Sed cum ea concurrunt multi ca noniste in. c. dolentes. de cele. mis. Alij autem tenẽt quod est de precepto vt dicat̃ deuote et studiose per. d. c. dolẽtes: vt sic deuotio denotet attentionem. et studiositas modum dicendi. Sed tu dic secundum Pe. de palu. in. iiij. di. xv. quod attentio ad officium sicut ad quolibet bonum opus po test requiri duplex.
¶ Primũ vt officiũ ab intentione ꝓce **[sect. 28]** dat. et isto modo attẽtio requirit̃ ad offi ciuz non solũ ꝓpter meritũ. sz etiam ad eui tandum pctm̃. q̃ nullũ opus est merito rium nisi ex intẽtione ꝓcedat aliter nō esset humanũ. cum homo sit hō per rationẽ et voluntatẽ.

Similiter ad euitādũ tran gressiōes ꝑcepti. ꝙ preceptũ daẽ hominibus. Et ideo opʒ quod non ꝓcedat ex sola imaginatiōe que cōmunis est nobis et brutis sed ex deliberatione que requirit attentionem. ¶ Scd̃o modo vt totũ officium attentio concomitetur actuali ter. et hoc non requiriẽ nec in officio: nec in alijs bonis orationibus vel operibꝰ quia est impossibilis humane fragilitati requiritur tamen quod orās scienter non distrahat mentẽ ab officio. quia hoc nō posset esse sine mortali pctō vel veniali: nam euagatio que est p̃ter intentioneʒ et ꝓpter p̃cedẽtem occupationẽ licitam non est peccatum. Sed si ꝓpter illicitaʒ: sed euagatio q̃ est aduertẽtis et solũ �means actũ interiorẽ. licet sit temeraria et grauis forte. non tamen est mortale nisi propter contemptũ quia ecclesia non habet iudicare de interioribus actibus mere: propter quod minister ecclesie licet dicendo officium aliud cogitet non videtur trāsgressor precepti ex natura facti. si autem euagatio mẽtis sit ex hoc quod ali quis scienter se occupat in actn exteriori qui non secum patitur attentionem. sic videtur esse mortale peccatum et directe contra preceptum. c. dolentes. de cele. mis. vbi precipiẽ vt studiose pariter et deuote dicatur. hoc non obseruant qui occupantes se in actu exteriori scienter sibi attentionem subtrahũt. Jdẽ Tho. in. iiij. dis. xv. dicit quod quando aliquis mẽ tem ex proposito distrahit ad alia ĩ orādo sine culpa non est et p̃cipue si in alijs spōte se occupat que mentẽ distrahũt: sicut sunt exteriora opera et si mẽs ad cō trariũ euagetur erit culpa mortalis. Si autem sine hoc quod percipiamus mens ad alia euagetur vel culpa caret vel mi nima erit nisi p̃cedens cogitatio ex qua ꝛtingit euagatio talis esse dicatur ĩ cul pa. hec ille. Et hoc teneas limitando ta mẽ dictum Thome verum quo ad orationẽ que est de p̃cepto sicut est officiuʒ et huiusmodi. non autem quo ad oratio nem que ex deuotione est et volũtate solũ. Aduerte tamen secundum Tho. ij. ij. q. lxxxij. ar. j. quod deuotio nihil aliud esse videtur: ꝗ voluntas quedam prompte se tradẽ di ad ea que pertinent ad dei famulatum. similiter attẽde secundum Tho. in. iiij. di. xv. quod requiritur quod attẽtio remaneat in oratione non per essentiā actus. nec suffi cit quod sit in habitu solum. sed quod sit scd̃m virtutem que est mediũ quid inter predicta duo. Et tunc videtur manere scd̃ʒ virtutem quando accedit ad orationem cum intentione aliquid impetrādi vel deo debitum obsequium reddẽdi etiā si in prosecutione mẽs ad alia rapiaẽ. nisi tāta sit euagatio quod omnino depereat vis prime intẽtionis. Et ideo opor tet quod sepius homo cor reuocet ad seip̃ʒ. Et ex his patet quid tenẽ dum de cōfabulantibus et alias dissolutiōes facien tibus in officio aut ipsum dicentibus **[Fo.cciiij.r]** faciẽdo aliquod exercitiũ manuale qd̃ bene no. Et secundum p̃dicta intellige et limita. d. c. dolentes et doc. ibidem.
¶ Vtrum clericꝰ cātans in ecclesia offm̃ diuinũ vt placeat populo peccet. Rñ. pa. in. c. vt q̇squis de vita et ho. cle. quod sic grauiter. Vnde dicit. Jsido. deum moribꝰ stimulat qui populum vocibus mulcet. facit qd̃ dicitur et no. xcij. di. c. j. et. ij. de quo tamen vtrum sit mortale vel veniale vel nullũ. Dic. vt. j. placere.

Horror

future vite est filia luxurie inquātum reputat bonum eternũ vt bonum arduũ. ꝙ ꝑꝑ delectatio nes veneras non appetit. ĩmo fastidit bo na eterna ac si non essent ardua et sũma.

Hospitale

quod alio vocabulo d̃r si nodochiũ. alid̃ d̃r religio sum. Aliud non religiosum. hospitale re ligiosum dicitur quando autoritate ep̃i edificatum est. c. ad hec de religi do. et tunc ꝑ tinet ad ipsum episcopũ non vt disponat de redditibus ad libitũ. Sʒ vt ordi net vt dispensenẽ

ad vsum destinatuꝫ. ar. cleri. ꝓ contingit de reli. domi. Hospitale qd̃ non est religiosum ẽ illud qd̃ sine autoritate ep̃i constructum est. nec ep̃s potest se de eo intromittere. sed patro nus qui edificauit ad libitũ disponetvt in. c. ĩter dilectos. et ibi per Jnno. de dona. Et quamuis ep̃s exercuerit ibi vnũ ius ep̃ale non potest tamen per hoc alia exercere secundum Fede. consi. xxv. ꝓ de possessione vnius articuli non est inferẽdũ ad alios arti. vt in. c. cum contingat d̃ deci. Nec ob. c. primum de reli. do. ꝓ locꝰ de quo loquitur necessario debebat esse subiectus alicui episcopo: et ideo presumitur ꝑ eo qui exercuit vnum ius in eo. Simile ĩfert Jo. an. ĩ regulaqd̃ alicui li. vj. ĩ mercurialibus. quod patronus qui exercuit ius pñtandi alio non apparẽte p̃sumit ur patronꝰ ex quo ius patronatus ad aliqẽ dꝫ pertinere et alius non appareat. nisi iste qui exercuit actuspatroni: non sic ĩ casu nostro ꝓ hospitale necessario non est religiosũ vt pꝫ Limita tamen hoc verũ. quod ep̃snon potest se intromittere qñ non est religiosum secundum pa. ĩ. c. j. et. c. de sinodochijs de relig. veꝛ nisi patronus qui ipsum edificauit esset mortuus ꝓ tũc ad curā episcopi pertineret vt volũ tas defuncti pia madaretur executionĩ vt videtur tex. in auẽ. de ecclesia. titu. §. si quis edificatione. et. §. seq. Vnde licet talis locus non teneatur ep̃o respōdere in ep̃alibꝰ tamen ep̃s curā habere potest ex quo pius locus est. Quod verum est nisi testator q̇ ipsum edificauit aliter exp̃sse disposuisset ꝓ illud seruandũ: vt in d §. si q̇s. Ex quo patet quod quilibet p̃t ho spitale edificare etiam cum oratorio �means ho. et pa. in. d. c. ad hoc. sine alia autoritate. Sꝫ in oratorio non potest celebrarĩ sine licentia episcopi de cons. di. j. c. vni cuiqꝫ. et. d. c. inter dilectos.
De hospitali quod alio nomine dicitur synodochiũ melius dixisset ꝫenodochium vt in. l. orphanotrophos. C. de episco. et cleri. et quod teneatur acceptare pauperes no. bal. in. l. sancimus. §. sꝫ et si quis. C. de lati. liber. tol. et quod ad illd̃ cō fugiens est tutus sicut cōfugiẽs ad ecclesiam vt in eo. capi. non possit no. bal. in. l. si quis. §. in o mnibus. colũ. xv. de episc. et cle. et gaudẽt bona hospitalis eo iure quo bona ecclesie. Bar. no. in. l. om nia per istum tex. eo. ti. et Alexā. in. l. sem per. §. fi. de iure immu. quod est verum si sit constructũ cum autoritate ep̃i. vt not. Bal. in auten. quas actio. C. de sac. san. ecclesi.
¶ Quis potest prefici ꝑ rectore hospita [sect. 1] lis. Rñ. pa. ĩ. d. c. de sinodochijs quod religiosi non possunt deputari nisi talia ho spitalia habeant curā animarũ vel nisi hospitale esset subiectum monasterio et monachꝰ deputaretur per abbatẽ tanqꝫ obedientiarius secundum Fede. cōsilio. clv. Clerici seculares possunt esse rectores. sed non possunt haberet in tituluꝫ bene ficij. vt in cle. quia cōtingit de reli. do. et cleri. per litteras. de prebẽ. Laici oẽs possunt cōstitui rectores. dũmō sintviri idonei et prouidi et boni testimonij. qui sciant velint et possint loca ipsa et iura eorum vtiliter regere vt in clemen. predicta quia cōtingit.
[[Fo.cciiij.]v] ¶ Quid debẽt facere predicti rectores. [sect. 2] Rñ. quod debẽt admodũ curatorũ et tutorũ iuramentũ p̃stare ac inuẽtarium facere de bonis ipsorũ locorũ et ānuatiꝫ red dere rationẽ ordinarijs sub quibus sunt vel ab eis deputatis alioq̇n collatio ꝑuisio. et ordinatio taliũ est nulla ipso iu re vt in. d. cle. ꝓ contingit. Verum quod non extendit̃ hoc ad hospitalia militariũ or dinũ aut aliorũ religiosoꝝ: Precipit̃ tamen oĩbus rectoribꝰ sub ostẽtatiōe diuini iudicij et per obediẽtiā vt reddit̃ in vsus pauperum ꝯuertāt et non in alios: Rectores tamen militariũ et religiosorũ hospitaliũ sufficit ꝑuideant secundum eoꝝ ordinum instituta et antiquas obseruātias paupibꝰ. Qd̃ est limitādũ quando qd̃ supest exponunt ꝑ fide vel pie ałs non excusan tur si male expendunt in non pios vsus quia negari non potest quin tales redditus sint instituti propter pios vsus. ¶ Quid de administratione sacramen [sect. 3] toꝝ et celebratiōe in ipsis hospitalibus paupibꝰ ibidẽ. Rñ. quod dꝫ seruari ātiqua cōsuetudo q̃ ad exercẽda et ministrāda spiritualia supradicta vt in. d. cle. quia contingit.

¶ Precipiť omnibus ad quos de iure vel cō suetudine vel statuto vel priuilegio ꝑtinei cura hospitalium quod bona deꝑdita alienata indebite: in statū debitū redu cant et reformēt vt rectores iuxta facultates prouentu ũ insistāt substētationi receptioni miserabiliū personarū. ĩ quo si negligentes fuerūt ordinarij iniūgiť vt ipsi si non sunt exempta autoritate ꝑ pria sivero exmpta sunt autoritate apo stolica compellant ad predicta facienda per censuram ecclesiasticam compescendo tam eosdem ꝯ quoscunꝯ contradictores cuʒ dantibus auxiliū consilium vel fauorem non obstantib⁹ qui buscūꝯ priuilegijs quo ad hoc. di. cle. quia contingit.

Hospitalis

quomodo debet esse clericus vide. s̃. Clericus. iij.

Hostiarius

dicitur idem quod ianitor. Nam in veteri testamēlo primi paralippo. v. Hostia rij electi sunt ad custodiā templi vt nō ingrederetur in illud immundus spiri tus in. omni re. vnde hostiarij dicti sūt eo quod presint hostijs templi. ipsi eniʒ te nētes claues omnia intus extraꝯcusto diunt atꝯ inter bonos et malos haben tes. iudicium fideles recipiunt. et infide les abijciunt. xxj. dist. cleros in fi. et. xxv. di. perlectis.

Hosti

seruāda est fides ꝑmissa. xxiij. questiōē. j. noli. et. xxij. q. iiij. Jn nocens. Quod limita. vt. j. iuramentuʒ v. §. xvij.
De hic dictis posui. s̃. in versicu. fides et quod capitaneo belli hostem dicipere non licet priuato vero sic. not. Barto. in. l. j. §. non fuit. per illum text. ff. de do lo. et potest hostis furari et predari stosti bus. l. ij. et ibi Bal. C. de commer. et mer ca. non tamen facit suas res alienas hostibus predatas et si vendat oportet do mino restituat. l. latrones. ff. de capt. et in. l. hostes per bal. C. eo. titu. et ad quid teneantur hostibus reddere no. Bald. in. l. j. C. de lati. libe. tol. et Alex. in. d. l. hostes.

Humilitas vera

requirit tria. Pri mum sui ipsius nihilationem. hoc est quod reputet se omnibus viliorem. Et licet cognoscat se habere aliqua dona dei que alij non habent tanto magis debet in sevisesce re cogitans quod si de⁹ talia alijs dedissʒ gratiores deo essent ꝯ ipse. Et sic cum ve ritate potest se extimare viliorē oĩbus et magis ingratū. et hoc est quod voluit di cit Beda in omeł. sabbati tertie dñice q̃ dragesime. Cum aliū inquit peccantē cō spicimus mox animū deorsum inclinemus et ꝯ abiecti ex nostra fragilitate sumus si nos diuina pietas non sustētet humiliter inspiciamus. Hec ille. ex Joan. xiij. cum feceritis hec omnia dicite: quia serui inutiles estis. q. d. ex consideratione humili obligationis quam habemus: quia cum augentur dona ra tiones etiam crescunt donorū. ¶ Secundum promptā alioꝛ obtēperationē. vū **[Fo.ccv.r]** de renun. c. nisi cum pridē. tunc veram hu militatē ostēdis cum per eā locum sublimen effugies. et tamen per obedientiam non dimites nam vera humilitas facitvt quisꝯ magis alijs de se credat ꝯ sibijp si: quia dicit Gre. si se meliorem alijs nō crederet nequaꝯ aliorū cōsilia sue

deli berationi postponeret. Et hoc veruʒ in omni dubio quod potiꝰ dʒ alijs credere ꝗ sue opinioni secus in alijs. ¶ Tertium quod requirit humilitas est. vt dona dei q̃ in se habet abscondat et se solum vilem ab extra demonstret nisi inquantũ honor dei et bonum proximi aliud requirit. nam non esset humilitas quando ꝑ salute proximi et ad edificationẽ animarum posset ostendere et predicare dona dei que habet si eaioccultaret: ꝓ dicitur Matth. v. luceat lux vestra et c. Non tamen debet magis vilescere in apparen tia ꝗ importet conditio sua et qualitas respectu eorum cum quibus viuit quia sic potius esset superstitio ꝗ humilitas xlj. d. c. quisquis rebus in prin.

IActantia

proꝑe importat quod hō verbis se extollat ꝗʒ Th. ij. ij. q. cxxij. ar. j. Et pʒ. ex. c. imitare. vj. q. j. Et ꝑcedit secundum Gre. ĩ li. xxiij. moraliũ. Alqñ ex suꝑbia sicut a cā interius motiua. ꝓ ex hoc quod quis per arrogantiā interius supra se eleuatur. plerũqꝗ exterius maiora quedam de se iactat et propterea po nitur a Gre. ibidẽ. Tertia species superbie. licet non sit idem quod superbia. sed est tanqꝗ a causa impellẽte. Aliquādo vero procedit ab inani gloria sicut a causa finali inquantum scilicet iacta tor intendit quod per suam iactantiam glo riam consequetur. Et ideo ponitur etiā a Greg. filia inanis glorie ratione finis vt not. alexand. de ales. xxij. titulo. eodem.
¶ Vtꝛ iactantia sit pctm̃ mortale. Rñ. [sect. 1] vt colligo ex alex. et tho. vbi. s̃. quod sic q̃dru pliciter. ¶ Primi duo modi sunt inqꝗtũ considerat̃ ex se. ¶ Secundi duo inqꝗtum cōsiderat̃ ex cā vel sine. ¶ Primo ẽ mortale pctm̃ quando iactator profert quod est contra gloriā dei. sicut ille de quo eʒe chi. xxviij. Eleuatũ est cor tuuʒ et dixisti deꝰ ego sum. talessunt qui iactāt se suis meritis habere aliqua dona dei: vel a se habere: vel illi q̇ de pctĩs mortalibꝰ q̃ fe cerũt. vel non iactāt se vt strenuivideant̃: vel ẽt laudāt alios et iactāt de pctĩs mor talibꝰ q̃ fecerũt. vt no. gl. ĩ. c. Sunt plurimi. vj. q. j. Secꝰ eẽt de veniali ꝓ non ẽ cō tra deũ. ¶ Scd̃o ẽ pctm̃ mortale quando iactātia est ꝛ charitatẽ ꝑximi sicut cum q̇s iactādo se ꝑrũpit i ꝛtumeliā ꝑximi. sicut pharisеꝰ Lu. xviij. non suʒ sicut ceteri velut. et hic publicanꝰ: aꝗs autem iactare se de eo qd̃ non ẽ ꝛ gloriā dei vel charitatẽ ꝑximi ex se ẽ veniale. ¶ Tertio est mortale pctm̃ quando ꝑcedit ex tali suꝑbia vel vana gloria q̃ sit mortale pctm̃. Si ꝟo non erit mortale pctm̃ talis suꝑbiavꝗ vana gꝗia. sic nec iactātia ex eis ꝑcedẽs. Quō autem suꝑbia vel vana gloria sit mor tale vide suꝑbia et. vana gloria. ¶ Quar to est inortale quando ꝑcedit per appetitum lucri in dānũ ꝑximi notabile. sicut cuʒ quis se iactat magnũ medicũ. aduocatũ peritũ. multas sanctitates facere sicut certani et huiusmodi q̇ false ĩ nocumẽtuʒ ꝑximi se iactāt secus si non esset in nocu mẽtũ ꝑximi ꝓ eẽt veniale pctm̃. ĩtellige ẽt si sit nocumẽtũ alicuiꝰ portātie. ꝓ id quod minimũ est rō aꝑhẽdit quasi nihil. ij. ph. nisi ĩtenderet etiam nocere in multo. si posset.
¶ Vtꝛ iactātia possit esse ĩ factis sicut ĩ dictis. Rñ. quod ꝑprie nōsʒ eq̇ualẽter sic sicut cum q̇s i vestibꝰ ĩ eq̇s ĩ domibꝰ ĩ ꝛuiuijs ĩ familia. ĩ pulchritudine et hmōi. vt appareat diues d̃ magna domo et no bili ꝑsapia et huiusmodi et sic erit mortale pec catũ sicut iactātia ĩ dictis si p̃dicta que facit sint contra gloriā deiet charitatẽ ꝑximi. vel ex suꝑbia et vana gloria mortali vel in decpteione ꝑximi.

Economus

dicitur cui res ecclesiastica gubernanda mandatur. vt. lxxxix. dist. quia in quibusdaʒ. et idem est economus quod sindicus et debet esse clericus non laicus vt patet in. d. c. et. c. indicatum

ibidem. et in. c. **[[Fo.ccv.]v]** quoniam in quibusdam. xvj. questione vij. de quo dic vt. j. lati⁹. §. j. Sed aduer te quod est differẽtia ĩter actorẽ ꝓcuratorẽ et sindicum seu economũ secundum glo. in ca. erga episcopum. ij. q. vij. quia actor con stituitur a non dño et autoritate iudicis. et ad presentes lites tantum procurator vere semper a vero dño constituitur siue ad vnā litem siue plures siue p̃sentes siue futuras. Sindic⁹ autem siue ecoconomus ab vniuersitate constuit̃ seu a collegio et ad vnā causam et plures et presentes et futuras. et autoritate ep̃i ð iura. cal. c. imperatorũ in fi. canō tamen oẽs administratores ecclesie vocat procura tores. j. q. iij. saluator. vide glo. ibidẽ. et ĩ d. c. imperatorũ cum suis allegationib⁹. tꝫ tamen pa. in. d. c. imperatoꝛ quod si ad vnā certā cām solũ cōstituit̃ quod potest fieri sine autoritate suꝑoris. alias nō.
De notatis in hoc versi. et quod economus dicitur proprie in rebus canonico rum sed vicedñs in rebus episcopi tan tum Bal. no. in addi ad spe. in ti. de his qui alie. no. in iudi. inter. versi. econom⁹ et in. l. iubemus. §. economus. etibi Bar. in patre. C. de sac. san. eccle. et quomodo constituatur no. idem Bal. in. l. oẽs. C. de epis. et cle. etan differant economus sindicus et vicedominus et quomodo Specul. vbi. s̃. etin ꝟsi. prece.

Dulia

est quedam reuerentia siue adoratio. de qua. s̃. adoratio per totum.

Jeiunium

secũdũ. S. Bo. in. iiij. distĩ. xv. parte. ij. ar. j. q. iiij. dicitur communissime pro abstinentia ab oĩ mortali. Jsaie. l. viij. nōne hoc est ieiuniuꝫ quod elegi. dissolue colligatio nes colli tui dicitur etiam cōiter omnis affli etio q̃ ɔsistit in vigilijs flagellis et disci plinis. Proprie autem ðr ieiuniũ afflictio carnis per substrationẽ cibi et pot⁹ fctā secundum ĩstitutionẽ ecclesie. Et sic diffinit̃ ie iunium secundum Gof. est substractio prandij. et post cenam cuiuslibet cibi priuatio vsqꝫ in diem sequentem. et abstinentia a carnibus et trahentibus semensinam originem ab ipsis. vt a lacte caseo et ouis. elicitur hec diffinito. iiij. di. c. deniqꝫ. et ponitur a pa. in Rubri ca de obseruantia ieiuniorũ pro cuius de claratione q̃runt̃ dubia infrascripta.
¶ Vtrum sit aliqua hora determinata **[sect. 1]** in qua diebus ieiuniorũ sit comendendum. videtur quod sit cena ibi post cenam ergo vsqꝫ ad cenaꝫ est abstineñ. sed breuiter notañ. est quod in iure nulla hora est determinata pro commestione in die ie iunij nisi solum hora vesperorum tempore quadragesimali. vt in. c. solent de conse. di. j. q̃ iō deputata est. vt sicut cele bratis vesperis non restat aliud officiuꝫ diurnũ. sic fictione iuris videamur. xl. dies ieiunare: de quo per archi. in. d. c. solentet per pa. in Rub. ð obser. ieiu. Et ideo seruanda est consuetudo circa horā comestionis que communiter est in hora none vel circa secundum Archid. in. d. c. solẽt. ¶ Sed nũquid frāgit ieiuniũ qui ante **[sect. 2]** prefatā horā māducat. Rñ. vr̃ quod sic. ĩ. xl. per tex. in. d. c. solẽt q̇ dicit. quod non sunt credendi ieiunare qui anteqꝫ vespertinum celebretur offm̃ māducāt in. xl. sꝫ non credo etiam in xl. frangat ieiuniũ qui ante statutā horā comedit etiam si per notabile spaciuꝫ preueniat nisi faceret in fraudẽ ieiunij: qꝛ si quis attẽdat ad ver ba prefati. c. solent poti⁹ loquit̃ de ꝑfectione qꝫ de necessitate. et licet gl. ĩ. xxv. di. §. alias ea demum teneat quod sit pctm̃ mortale ante horā comedere: tñ. c. j. de conse. di. iiij. quod allegat pro sua opinione nihil facit pro ea. Melius forte faceret pro ea. c. vt vtinaꝫ omni tempo re. lxxvj. di. quod innuit consuetudineꝫ patrie estimandam legem. quod quidem admitterem quando talis consue tudo esset ĩtroducta ea

mẽtevt frãgeret ieiuniũ q̇ añ dictã horaʒ comederet qd̃ quidem non credo nisi vt dixi quando in fraudẽ ieiunij fieret. Et ideo ɔcludo cũ Au. i. d. §. ałs ea demũ. quod quotiẽs quis corꝑe sanus alijs ieiunãtib⁹ prandere voluerit. s. ante horã quod est pctm̃ veniale. et sic tene. Si ꝯo ex cã rõnabili nullũ pctm̃ erit qd̃ quidem tʒ etiam Jnno. in pre fata Rub. Et sic dicit debere ĩtelligi. di **[Fo.ccvj.r]** c. solent aduerte tamen secundum doctrinã sctĩ Tho. in. iiij. di. xv. quod vbi ora comedẽdi in die quando non ieiunat̃ esset hora tertie. in die ieiunij hora comedẽdi esset sexta vnde dicit quod ꝙ ieiunium ecclesie debet esse penale et satisfactoriũ. Jõ supra tp̃s cõiter comedẽdi aliquid additur non au tem tantum quod penitus humor cibi assum pti exsiccet̃ aut virtus naturalis debili tetur vnde paruo residuo tꝑe. s. a sexta vbi cõiter sumit̃ cibus nona occurrit in qua cibus secundum institutionem ecclesie su mend⁹ est in dieb⁹ ieiunij. hec ille. Ex o̊q̇ pʒ quod si esset tertia veniret. vj. quod bñ no. ¶ Vtrum plusqꝫ seł comedere sit frãgere **[sect. 3]** ieiunium. Rñ. quod varia fuit doc. opinio. Gof. et cõiter theologi in q̃rto sen. tenẽt quod sic si comedat̃ per modum cibi. Et iõ indiffinitiue ȯr cuiuslibet cibi ṗuatio. Se cus secundum eos si aliq̇d sumeret̃ per modum medicine sicut sunt electuaria et hmõi. Et secundum Jnno. in Rub. de obser. ieiu. solũ licẽt ꝑ remouẽda infirmitate vel fugiẽ da. Sʒ ꝑ ɔseruãda sanitate vbi non est signum ĩfirmitatis non lʒ nisi q̃ten⁹ lʒ vti alijs cibis. alij tenẽt quod nullo iure cauet̃ quod solũ semel ĩ die ieiunij comedamus. Et ꝑpterea dicunt licere pluries in die comedẽr̃ sine fractiõe ieiunij dũmõ fiat ex rõnabili cã et secundum ɔsuetudinẽ illoꝝ in ter o̊s viuit. Et hui⁹ opiniõis vr̃ fuisse pa. ĩ p̃fata Rub. Rõ secundum eũ ꝙ cum non ha beam⁹ ius specificũ recurrẽdũ ẽ ad ɔsue tudinẽ loci. Facit. c. vtinã. xxxix. di. et ad dictũ Ho. in. c. ij. eo. ti. q̇ dicit quod cõsuetu do ĩ ieiunijs indictis ab ecclia nihil po test facere. Dicit verum quando cõsuetudo ex toto aufert ieiuniũ. et non hʒ rõnabilem causam in se. sʒ fuit inducta vt hoĩes se vẽtri dedicẽt ꝑpter tꝑalia gaudia. ałs sec⁹. vt no. gl. in. d. c. ij. Et ꝑpterea dicit. Jdẽ pa. putareʒ quod aliquid comedere ꝑ collatione de sero magis ad sustentationem naturalem qꝫ ad delitias non sit peccatũ nec frangere ieiuniũ: dũmodo fiat secundum cõsuetudinẽ loci et tẽperate hec ille. facit ꝑ hoc qd̃ not. Jnno. in. d. Rubrica quod prandere pluries in die ieiunij est cõ tra cõsuetudinẽ approbatã ecclesie. et sic videtur sentire quod non sit de iure specifico. Jtem Jnno. dicit ibidem quod cisterciẽses fecerunt statutũ vt seruientes alijs aliquid sumant in die ieiunij et licite. item quod seruientes dominis qui faciunt credentiã non frangunt ieinnium. mihi ve to vr̃ quod opinto que tenet quod soluʒ semel debeamus comedere sit verior. si non ver ba. sʒ mentẽ legis volumus amplec. c. quadragesima. de ɔse. di. v. Et ideo con cludo quod comedens plus qꝫ semel in die aliquid eorum q̃ cõmuniter in cibum so lent sumi: vt panẽ fructus et herbas: ꝙ etiam sancti herbis vsi sunt ꝑ cibo frãgat ieiuniũ nisi comestio ordinet̃ poti⁹ ad medicinam qꝫ ad cibũ respectu intẽtio nis comedẽtis et principaliter ex modo et qꝫtitate sumptũ ad id ordinetur. lʒ cõ sequẽter aliqualiter nutriat. vt puta ꝙ indigẽs potu et timẽs ne dilauet stomachũ et noceat aliquid sumit siue sit clecruariũ siue etiam panis vel fructus et huiusmodi ꝑ euitãdo nocumento potus nõ ad sustentationẽ quod non frangat ieiuniũ nec restringo me solum ad electuaria vt q̇dã sʒ vt dixi ad panẽ fruct⁹ et quodcũqꝫ aliud qd̃ sumit̃ per modum medicine. ar. c. ad eius. v. di. et hoc etiam videtur tenere pe. de palu. in quarto. Cõneniẽti⁹ tamen est a pane abstinere cum sit ṗncipalior cibus in vsu. nisi sit alterat⁹ et nisi sit ca rẽtia alteri⁹ rei: nec ob. quod talia nutriãt ꝙ secundum Tho. in. iiij. di. xv. ecclesia non attẽdit in statuẽdo id qd̃ quocunqꝫ modo nutrire potest sed id qd̃ prĩcipaliter ad nutriendũ ordinatum est hec ille. Et sic tene: quia finis legis non frustrat̃ ex huiusmodi sumptione.

¶ Vtrum pluries bibere vinũ vel aquaʒ **[sect. 4]** frãgat ieiunium. Rñ. Jnno. in predicta Rubrica quod non siue ante pastũ siue post: posset tamen secundum Ri. ĩ. iiij. di. xv. ar. iij. q. vij. frangiť ieiuniũ: quando vʒ quis in mane biberet vnum vel ceruisiã non ad extinguendũ sitim sʒ famẽ. Simiłr etiam non frãgit ieiuniũ ġ etiam añ pastũ come dit fic⁹ aut polẽtã aut aliq̇d huiusmodi per modum medicine ne deficiat in die ieiunij secundum Pe. de palu. in quarto. **[[Fo.ccvj.]v]** ¶ Quibus cibis frãgitur ieiuniũ. Rñ. **[sect. 5]** ſm Ri. vbi. s̃. quod per esum carniũ. et sic trãseũt cõiter doc. ĩ p̃fata. Rub. Arch. ĩ. c. ro gatiões de cõse. di. iij. Facit. d. c. deniqꝫ. et. c. cõsiliũ eo. ti. de ouis vero et caseo et alijs lacticinijs Goffr. ĩ p̃fata diffinitio ne vr̃ tenere quod siłr frãgãt. Jnn. in p̃fata Rub. dicit quod p̃t statui vt ꝓpter penuriã pisciũ vtamur istis lacticinijs ĩ alijs ieiunijs p̃ter quadragesimã. Tu dic quod cũ non habem⁹ tex. exp̃ssum ġ oua. et lacticinia prohibet nisi solũ. in. xl. vt. in. d. c. de niqꝫ. quod cõsuetudo seruãda ẽ in alijs ieiunijs extra quadragesimã. secundum Ru. vbi s̃. q. v. et Pa. ĩ. d. Rub. Facit. d. c. vtinã. et ẽ cõis opinio. Et iõ pñt comedivbi ɔsue tudo est in oĩbus ieiunijs p̃ter quadragesime ieiunia. ałs non lʒ. Non tamen dicerẽ frangere ieiuniũ ġ etiam comederet. oua et lacticinia extra q̃dragesimã vbi ɔsuetudo non est. quando non per gulositatẽ sʒ ex aliq̃ rõnabili cã faceret. no. ẽt sʒ Ho. ĩ sum. e. ti. quod cuicũqꝫ cõcediť vsus ouoꝛ et casei ĩ telligiť cõcessuʒ quod etiam potest vti sagimĩe. i. lardo. ar. c. p̃sbyter. lxxxij. di. et ibi glo. ¶ Vtrum ieiuniuʒ cadat sub p̃cepto. Rñ. **[sect. 6]** ſm Ri. in. iiij. di. xv. ar. iij. q. ii. iij. et. iiij. qꝛ ieiuniũ aliquãdo accipiť largissime ꝓut est act⁹ nature. et sic quilibet ieiunat anteqꝫ comeddat et isto modo nec ẽ act⁹ virtutis: nec de precepto. ¶ Scd̃o mõ accipiť large ꝓut est actus ꝟtutis abstinẽtie. s. frenare delectationes gustus per cõparationẽ ad cibũ secundum regulã rõnis siue semel comedat in die siue pluries. Et sic cadit gñaliter omnibus sub p̃cepto: nõ ĩtelligas tamen quod sp̧ mortałr peccet quando exce dit. sʒ solũ quando rõ ꝟtutis totaliter extinguiť. et hoc ẽ in casib⁹ quando gula ẽ mortalis de q̊ vide. s̃. gula. ¶ Tertio mõ accipiť ꝓprie ꝓut abstinem⁹ etiam ab illis ġ bus vti possem⁹ saluo actu ꝟtutis. et sic accipiť ĩ diffinitiõe p̃missa et omnibus superiorib⁹ et secundum cõeʒ ĩtelligẽtiã vocabuli: et isto mõ cadit sub p̃cepto ĩduob⁹ casib⁹ s. quando ex iuramẽto q̇s vel ex voto se obligauit. ¶ Scd̃o quando ex p̃cepto ei indicitur ab ecclia vel ab alio p̃lato. Facit. d. c. vtinam. et de cõse. dist. v. c. ieiunia.
¶ Sʒ q̃ro quando et q̇b⁹ dieb⁹ ieiuniũ ĩdiciť **[sect. 7]** ab ecclia. Rñ. quod in infrascriptis tp̧ib⁹. ¶ Prĩo q̃dragesima tot exceptis dieb⁹ dñicis. vt ĩ. c. quadragesima. de ɔse. dis. v. vbi d̃r quod summa obseruatiõe est obseruãda. et ĩcipit in q̃rta feria q̃ precedit ṗmã dñicã q̃dragesime q̊ ad seculares. vt ĩ. d. c. q̃dragesima q̊ autem ad clericos ĩcipit scd̃a feria post dñicã q̇nq̃gesime. vt ĩ. c. deniqꝫ. iiij. di. Sʒ cõiter tenetur quod ẽ ɔsiliũ non p̃ceptũ sʒ solũ ĩ q̃rta feria p̃dicta. ¶ Scd̃o q̃tuor tp̧a vt in. c. statuim⁹ di. lxxvj. Statuim⁹ iq̇t vt q̃tuor tp̧a ãni ab omnibus hoĩb⁹ cum ieiunio obseruentur ¶ Prĩa tp̧a cadũt ĩ q̃dragesima. s. q̃tuor. feria et. vj. et sabbato post ṗmã dñicã q̃dragesime. ¶ Scd̃a cadũt. iiij. et. vj. feria et sabbato post pẽ. ¶ Tertia cadũt. iiij. et. vj. feria et sabbato post exaltationem sctẽ crucis. ¶ Vltima cadũt. iiij. et. vj. feria et sabbato post festũ sctẽ Lucie vt pʒ in. c. de ieiunio. lxxvj. di. et per totũ. ¶ Ter tio omnes vigilie duodecim apłoꝛ sunt in obseruatiõe ieiunij celebrãde p̃ter vigi lias apłoruʒ Philippi et Jacobi et beati Joãnis euãgeliste vt dicit tex. in. c. cõsiliũ nostrũ eo. ti. et sunt he. s. vigilia sancti Mathie Petri et pauli Jacobi Bartholomei Matthei Simonis et Jude Andree et Thome. ¶ Quarta vigilia as sumptiõis dñi. vt ĩ. c. j. e. ti. ¶ Quĩto vigilia natiuitatis domini nr̃i ĩ. d. capło. c. j. ¶ Sexto vigilia oĩm sctõrũ et sctĩ Joannis baptiste et scti Laurẽtij secundum Jnno. vbi. s̃. et cõiter doc. nullo tamen iure inueni tur exp̃ssum. sʒ rõne consuetudinis hoc dicunt: qꝛ dicit Ric. ĩ. iiij. di. xv. ar. iij. q. viij. si ĩ aliq̃ regiõe ẽ aliqd̃ ieiuniũ ɔsuetũ qd̃ tamen non est

p̃ceptũ per ius scriptũ nihilomin⁹ obseruandũ est ab extātibus ibidẽ. Facit ꝑ hoc. c. ɔsuetudo di. j. et. c. in his reb⁹. xj. di. sʒ dico ego veꝛ quando cōsuetudo hʒ omnia req̇sita de q̇b⁹. s̃. ɔsuetu do. ¶ Septimo vigilia pentecostes. vt lxxvj. di. c. de ieiunio. et lʒ Gratianus de de ɔsilio ĩ. §. necessario ea. di. Tamen verius vr̃ quod sit de p̃cepto secundum gl. Jo. ibidem in. d. .§. Et patet euidẽter in. d. c. de ieiunio. ¶ Quid si vigilia aliquarum prefata **[sect. 8]** **-[Fo.ccviij.r]**rum solennitatũ veniat in dñica. Rñ. q̨ in sabbato p̃cedẽti ieiunanda est. vt in c. j. et. ij. de obserua. ieiu.

¶ Quādo dʒ celebrari vigilia sctĩ Ma **[sect. 9]** thie tempore bisexti. vide. s̃. bisextus.

¶ Sunt et alie vigilie seu ieiunia ĩdicta **[sect. 10]** ab ecclesia sʒ non de p̃cepto. vt cōiter teneť. s. aduēt⁹ dñi. De quo ĩ. d. c. cōsiliũ et rogatiōes de q̇b⁹ in. c. rogatiōes de cōse. di. iij. item. iiij. et. vj. feria. vt in. c. ieiu nia ea. di. et sabbata omnia vt in. c. sabbato ea. di.

¶ Vtrum ieiunia indicta de precepto ab **[sect. 11]** ecclesia possint transferri de die in diẽ. Rñ. secundum Jnn. ĩ p̃fata Rub. quod sic sicut ȯr fieri ĩ frācia vbi sunt ecclie sctĩ. Quinti ni vbi vigilia oĩm sctōꝛ ieiunať tertio die p̃cedẽti. limitat hoc Pano. in. d. Ru brica. dūmodo fiat autoritate ep̃i. ar. c. ij. de obser. ieiu. in fi. et bene.

¶ Vtrum p̃fata ieiunia de p̃cepto ab ec **[sect. 12]** clesia possint redimi vel in aliud cōmutari. Rñ. Jnn. vbi. s̃. quod non nisi cā vel necessitas in ieiunāte subsit. qȯ intelligo ab ĩferiore a papa. Sec⁹ est de ieiunio voti vel pnĩe. de q̊. s̃. confessio. vj. §. iiij. et. j. Votum. iiij. §. ij.

¶ Vtrum omnes teneanť ad ieiunia ĩdicta **[sect. 13]** ab ecclesia de precepto. Rñ. Jnn. vbi. s̃. q̨. sic omnes q̇ sunt sane mẽtis doli capaces et potẽtes ad ieiunādũ cum peccare possint et peccata deflere. vt in. c. j. de de lic. pue.

¶ Vtrum semper peccent mortałr p̃fati qñ **[sect. 14]** soluūt ieiunia ecclie q̃ sunt de p̃cepto. Rñ. gl. ĩ. §. ałs autem ea demũ. xxv. di. et cōi ter doc. tenẽt quod sic. si sine rōnabili cā q̇s ea soluat. d. Car. in. c. ij. de obser. ieiu. tʒ quod non nisi ex ɔtẽptu vel inobediẽtia hoc faciat. vt puta qꝛ non vult se subijcere p̃cepto suꝑ ioris. Et dicit hic tenere ar. in. d. §. ałs. Sʒ Arch. ibidem recitat Joā. de fantu. hoc tenẽtẽ. Sʒ ego distinguo secundum q̨. j. dicam Jnobedientia in prin.

¶ Que sunt rōnabiles cāe excusantes **[sect. 15]** a ieiunio. Rñ. vt colligo ex rica. vbi. s̃. arg. iij. q. iiij. cum q̊ cōcurrūt cōiter doc. q̨ sunt. v. ¶ Pria etas vt sunt pueri q̇ ſm aliq̊s vsqꝯad pubertatẽ excusanť a ieiu nio. ar. c. lr̃is. de despō. ĩpu. vel ſʒ alios vsqꝯ ad plenā pubertatẽ q̃ est in. xvi. in muliere. et ĩ. xviij. anno ĩ masculo. aut ſʒ alios vsqꝯ ad. xxv. annũ. ar. gl. si q̇s aliq̇d. C. de his q̇ ve. eta. ĩpe. Hos. ĩ. c. ij. de obser. ie. et cōiter theologi tenẽt quod vsqꝯ ad vigesimũ: alij vigesimũ p̊mũ annũ excusanť. ar. c. cum vigesimũ de officio de le. Jntelligeq̨ non tenenť ad omnia ieiunia sʒ bene ad aliq̃ eis ɔmẽsurāda secundum augmẽtũ et ꝑpinq̇tatẽ ad dictũ vigesimũ pmũ annũ ſʒ Tho. ĩ. iiij. di. xv. Propter ea dico hoc remittẽdũ arbitrio boni vi ri vt pensata q̃litate etatis ita iudiceť. ar. c. de causis de of. del. et idem dico de senib⁹ lʒ q̇dā dicant eos non teneri post an nos. lv. ar. l. ij. §. fi. ff. de decurio. ĩ tex. et ĩ gl. ibidẽ. vbi excusanť munerib⁹ ꝑsona lib⁹ post. lv. annũ excepto a tutela et cura q̇b⁹ solũ excusanť post. lxx. annũ. C. q̇ eta. l. vnica. ¶ Scȯa ĩfirmitas qꝛ in eis natura debilis est et cibũ necessariũ in vna vice si sumerẽt noceret et idem dico ȯ debilib⁹ eadẽ rōne. ¶ Tertia laboriosi tas. sicut ĩ illis q̇ laborādo victũ acq̇rūt seu rōne ittineris vel alio mō non possūt simul cum labore sufferre ieiuniũ. aduer te tamen quod intẽtio maioris lucri non excusat ſʒ astẽ. sił̃r non excusanť q̇nolūt ɔducere opariosnisi ieiuniũ soluāt nisi cā sit ne cessaria secundum astẽ. q̃ festinantiā requirit. ¶ Quarta mendicitas quando cibũ necessariũ ĩ vna vice hr̃e non pñt. Quĩta q̃litas mulieris p̃gnātis aut nutriẽtis ex appetitu extraneo aut nutrimẽto fet⁹ nō pñt ieiunare

sine ꝑiculo vel eaꝛ vel fetꝰ seu pueri. non solũ excusanť. ĩmo tenenť soluere ieiuniũ ſ3 Rodo. vñ dicit sctũs Tho. ĩ. iiij. di. xv. quod subtractio cibi per ieiuniũ si ĩpediret ea q̃ necessario sunt agẽ da cum q̇bꝰ cõuiuit ex societate vel offõ te neť: non esset licita sed diceret̃ rapina.
¶ Sed nũq̇d seruiẽtes mẽsis nobiliuʒ [sect. 16] aut legẽtes ad mẽsam religiosoꝛ q̇ aliq̇d p̃libãt ne deficiãt in legẽdo vel seruiẽdo soĩuũt ieiuniũ. Rñ. Rodo. quod non si hec faciũt positis mẽsis vel parũ ante: ita quod propter continuationem temporis dici debeat totuʒ vna mensa. idem **[[Fo.ccviij.]v]** dicendum de illis qui iam incepto prã dio portãt encenium ad vicinũ. vel ali quid aliud faciunt. et postea redeũt ad comestionem perficiendam.
¶ Vtrum vxores ꝓpter ꝓhibitionẽ viro [sect. 17] rũ excusenť. Rñ. secundum Jnn. ĩ Rub. de obser. ieiu. quod non a ieiunijs indictis ab ec clesia. sʒ a volũtarijs. sic. xxxiij. q. vl. ma nifestũ. credo tamen quod p̃sbyter ꝓpriꝰ ꝓpter scãdalũ viri cui aliquo mõ non põt obuiari posset dispẽsare cum eis. ar. c. vt cõstituereť in fi. l. di. q̃. p̃ceptũ iuris po sitiui non obligat quẽ cum scãdalo ar. ij. c. de no. op. nũ. et. c. nihil de p̃scr. cum siłibꝰ. ¶ Vtrum peregrinãtes ex deuotiõe excu [sect. 18] senť. Rñ. quod sic si talis peregrinatio non potest differri et simul cum ea ieiunare non possunt. Nec ob. quod preceptũ dʒ p̃ponі ɔsilio: q̃. secundum Astẽ. intẽtio dantis hmõi p̃cepta non est excludere alias pias cãs et magis necessarias: secꝰ ẽ de p̃ceptis legis nature q̃ ꝓhibẽt hoc qꝏ secundum se est malũ. idẽ. S. Tho. vbi. s̃. et addit quod dʒ fieri cum dispensatiõe superioris. idem dic de quacũqʒ alia operatione bona: puta obedientia prelati predicatione auditione cõfessionũ et huiusmodi ar. c. non mediocriter. de cons. dis. v.
¶ Queriťsi alte cause a p̃dictis possint [sect. 19] assignari q̃ excusent a ieiunio indicto ab ecclia. Rñ. quod sic multe. Et iõ tam ĩ p̃fatis causis qʒ in alijs est notãdũ quod si cã sit euidẽs ex q̃ non potest ex toto ieiunare. licite homo per seip̃m potest frãgere ieiunũ. p̃sertim cõsuetudine interueniente vel quando recursus de facili non potest haberi ad superiorẽ. ar. prefati. c. consilium. Si vero sit dubia vel non ex toto tollit facultatẽ ieiunandi. sʒ solũ in parte vt puta debilitas vel ꝑegrinatio aut labor et hu iusmodi dʒ ad suꝑiorẽ recurri q̇ ptãteʒ habet in talibus dispẽsandi secundum Astẽ. ¶ Quis ẽ suꝑior q̇ possit in hoc dispen [sect. 20] sare. Rñ. Host. in. c. consilium. de obser. ieiu. quod est episcopus nec sufficit licentia simplicis presbyteri etiam ex iusta cã nisi summa necessitas immineat. ita q̃ ad ep̃m non possit haberi recursus sine periculo. Rod. autem dicit arbitrio boni viri limitandum pro quanta necessi tate sit frangendum potiusqʒ per doctrinam generalem. et sic cum proprius sacer dos sit ordinarius iudex consciẽtie. videtur quod ipse possit. Ego vero credo q̃ si loquamur de dispensatione que est quedã relaxatio iuris. quod tunc pertinet ad episcopum solum qui causa subsistẽ te in ieiunare debẽte potest dispensare et in aliud bonum ɔmutare talia ieiunia. Et cã legitima est debilitas ꝑsone siue ꝓueniat ex defectu nature siue laboris ar. dicti. c. cõsilium in fi. Si vero loquamur de declaratiõe. s. vtrum sit causa legi tima. vel non sic credo sufficiat illa cõfes soris ꝓprij qui est bonus vir et etiam cõsi liũ medici. sʒ medicꝰ peccat si sine rõnabili cã vt frangat cõsulit. ar. c. quid culpatur. xxiij. q. j. Et sic intellige Rod.
¶ Vtrum non ieiunãs vno die teneať [sect. 21] altero die ieiunare. Rñ. quod lʒ text. c. j. de obserua. ieiu. videatur velle quod sic quasi sit obligatus ad duo. s. ad ieiunãdum. et illo die. Facit etiam ad hoc in ar. c. cũ dilecti cum notatis in gl. in. ver. duo sub hac forma de dolo. et contuma. Tamen pe. c. ij. de obserua. ieiu. ego teneo quod nõ tenetur quia ibi non imponitur frangentibus. vt alio die ieiunent. facit ad hoc quod not. Jnno. in. c. j. de cele. mis. de illo qui dimisit officiũ quod non tenetur illud reassumere quasi sit seruitus cuiuscunqʒ diei et varietur ex tẽpore. Naʒ si teneor prestare operas certo tempore et impedior non sum

obligatus alio tempore ꝓ non sunt eedem ope sed va riantur ex tpe. vt est tex. no. ĩ l. si non sortem. §. libertus. ff. de cōd. inde. Jtẽ si relinquit̃ mihi vsusfructꝰ per bienniũ futu rũ et impedior non possum petere vsumfructum alterius bieunij ꝓ non est idez vsusfructus. l. si vsussructus mihi. ff. de vsu et vsufruc. leg. et tex. c. j. debet intelligi de translatione fienda ex causa propter solennitatem.
¶ Sz nũq̇d totiẽs peccat mortałr quo tiẽs comedit ĩ die ieiunij fracti sine cā. **[sect. 22]** Rñ. Jo. de neapo. in quoł. tz quod sic: ꝓ vi det̃ reduci ad p̃ceptũ negatiuũ: sz ma-**[Fo.ccviij.r]**gis plz opi. durādiĩ. iiij. quod non nisi seł. ni si comedẽs nouo cōptẽptu mẽtis pluries comederet: ꝓ tũc totiẽs peccaret mortaliter. Et hec ẽ cōior opin. ałr obli garet̃ ad ĩpossibile. ꝓ ex q̊ seł ieiuniuz fregit iam illð non potest āpliꝰ facere illo dei Et iō p̃ceptũ ẽ sibi factũ ĩpossibile. Se cus esset ð ieiunio quadragesime: ꝓ lz fregerit vno die: potest tamen ieiunare et tenet̃ altero die. et sic quot dies omittit ĩ quadragesima tot peccata mortalia committit.
¶ Vtrum liceat ieiunare ĩ dñica et alijs fe **[sect. 23]** stis solẽnibꝰ rñ. quod sic nisi q̇s faceret q̃si volẽs deuiare a ɔsuetudine ppłi xp̃ia ni: ꝓ turpis ẽ omnis ꝑs q̃ suo toti non con gruit. potest ẽt eẽ illicitũ ꝗz Th. vbi. s̃. si a deo ꝑtinaciter ieiuniũ teneret quod non cre deret per deuotionẽ festi vtilitatẽ ieiunij ɔpẽsari posse. Jdẽ dic quando ex alia supstitione hoc faceret.
¶ Vtrum ieiuniũ factũ in peccato morta **[sect. 24]** li ꝑsit. rñ. quod sic quātũ ad obediẽtiā mā dati si ẽ p̃ceptũ ab ecclia vel ex voto et hmōi. ¶ Scðo valet ad macerationez. ¶ Tertio ad omnia aliavlz ad q̃ valẽt opa **[sect. 25]** fctā ex̃ caritatẽ ð q̇bꝰ. j. satisfactio. §. vj. ¶ Diuersis ĩtẽtionibꝰ ieiunat̃ vñ ꝟsus abstĩet eger. egẽs cupidꝰ gula. simiavir tus. eger vel ꝓ non potest comedere vel ꝑpter medicinā. egẽs ꝓ non hz cupidꝰ ne expẽdat. Gula vt postea auidiꝰ comedat Simia. i. hipocrita vt laudetur. vir tus. i. virtuosus vt mereatur.

Jgnorantia

Alia bona qua quis ignorat ea q̃ ei essent occasio peccati. vt ĩ. c. ꝗuis dist. xxxviij. Alia neꝗ mala neꝗ bōa q̃ quis ignorat quia non expedit scire alia mala qua quis ignorat q̃ scire expedit et hec multiplex est. Alia iuris: alia facti ignoran tia iuris alia iuris diuini alia iuris na turalis: alia iuris canonici et ciuilis: et ð istis scribitur. xxxviij. di. in summa. et. j. q. iiij. §. vl. in. tex. in glo. hic autem non intendo tractare de ignorātia facti: ꝓ hec excusat vt in regula ignorantia li. vj. sz de ignorantia iuris pro cuius declaratione queruntur plura.
De cōtentis in hoc. §. et an ignorās dicatur peccare no. bal. quod non in. l. ij. C. ne sac. bap. reite. bar. et bal. in. l. q̇cũqꝗ in fi. C. de ser. fug. vbi quod non punitur q̇ vxo rẽ alienā ignorās detinetvel despōsat. l. ex maleficijs. §. lōge. ð act. et obli. et an differat ignorās a dubitāte. gl. no. in. l. de statu. ff. de testa. et bal. in. l. falsas. ĩ. j. q. C. de fur. et in. l. manifestissimi eo. ti. et quod ignorans non potest eligere bal. ibi. et dicitur ignorans speculari sicut distans a longe not. bal. in. l. precibus. C. de impu. et alijs susti.
[sect. 1] ¶ Vtrum ignorantia mala sit pctm̃. Rñ. quod aut ignorātia dicit priuationẽ cogni tiōis necessarie ad salutẽ. et sic ꝗm. S. Bona. in. ij. di. xxij. q. pe. potest esse dupliciter. ¶ Prĩo ita qð est in nobis sed non a nobis. et hoc mō culpa non est et cuz non simꝰ eius principiũ in ipsa nec meremur nec demeremur. ¶ Secundo ita qð est ĩ nobis. Et ex nobis. et hec igno rātia est culpa. et hec fit tripliciter. Prĩo mō cum sumus in via veritatis voluntarie ab ea recedimus in viā erroris nos p̃cipitātes. Et hec ẽ ignorātia erronea vt in hereticis. scðo mō cum ad viā possumꝰ ꝑtingere veritatis cupimꝰ ĩ tenebris eẽ. Et hec ẽ ignorātia affectata. Tertio mō cum ex quadā pigritia et negłia non cu ramꝰ veritatẽ addiscere. Et hec dr̃ crasfa et supĩa Sz ṗma maior culpa ꝗ scða et scða ꝗ tertia. Et de hac dr̃ ĩ. c. ignorā tia. xxxviij. di.

et. in. d. §. fi. Si ꝯo ignorā tia dicit ꝑuationē cognitiōis eoꝝ q̃ nō sunt necessaria ad salutē: sic non est pecca tū vt. xxij. q. et. c. in quibus rebus.
¶ Sꝫ q̃ sunt necessaria ad salutēscire. rñ. [sect. 2] ſꝫ Th. j. scd̃e. q. lxxvij. quod omnes tenēt̃ scire cōit̃ ea q̇ sunt fidei etvl̄ia iuris p̃cepta. Si gl̄i āt ea q̃ ad eoꝝ stastutū seu offm̃ spe [sect. 3] ctāt. ¶ Vtrum ignorātia excuset aliquē a peccato. Rñ. ſꝫ. S. Bo. vbi. s̃. q. vlti. quod si tāta sit quod priuet rōnēvoluntarij et rōnē contentus excusat a toto. sicut est igno rantia inuincibilis q̃ priuat fimplicit̃ cognitiōe iuris sicut in furioso in ĩfā te nisi in talē ignorātiā venisset ex culpa sua ꝓ tūc non excusata toto sꝫ a tan [[Fo.ccviij.]v] to. de quo dic. vt. s̃. Ebrietas. §. iij. Jteꝫ dic secundum Tho. in quoł. de eo qui hꝫ suficiēs impedimentū ꝓpter qd̃ scire non potuit puta fuit in carcere vel in terris ad quas cōstitutio pape non peruenit et hmōi. quod non peccat faciens contra cōstitutionē. Sivero igmorantia oĩno nō priuat rōnē volũtarij et rationē contentus sic distinguo ſꝫ Ric. eadē di. et li. q̨ aut ē ignorātia cōmissionis qua quis non vult scire vt liberius peccet. j. dr̃ affectata. Et sic nec excusat nec alleuiat peccatum Aut est rōne omissiōis: qua q̇s negligit scire q̃ tenetur q̃ satis facilit̃ po tuisset scire. Et hec dicitur crassa et supi na. et hec excusat a tāto. s. quod non est tam graue peccatū. sꝫ non excusat q̇n sit mor tale si est circa ea q̃ sunt precepti diuini aut nature. xxiiij. q. j. si q̇s dederit. et xxxviij. dis. c. qui ea. Si āt fit circa ea q̇ sunt precepti iuris positiui. sic credo q̨ aliqñ excuset a mortali scd̃ꝫ eam distin ctionē. de qua dicā. j. inobedientia. Et scd̃ꝫ predictā intelligē qd̃ dicit̃. vj. q. j. q̃ ro. et. xxiiij. q. j. ca. schisma. et. xxxij. q. vij. quēadmodum. xxviij. q. j. §. ex his.
¶ Ex predictis et adeuitañ. confusionē [sect. 4] multorum que circa ignorantiam scribũtur aduerte quod si ex ignorantia quis facit aliquid quod non est contra legē dei nec nature credens non fore prohi bitum aliqua lege. cum tamen sit prohibitum et talis ignorantia non est affectata nec crassa. vel supina puta ꝓ laborat pro viribus scire sibi necessaria. puta si est mulier vel rusticus mercator et hmōi. vadit libenter ad predicatiōes et alia loca vbi declarantur talia. et facit quod cōiter faciunt alij de sua qualitate et conuenit facere. Si est religiosus studet libenter interrogat et huiusmodi quod talis ignorātia excusat eũ ab oĩ pena etiam ex cōicatiōis in iure posita quo ad foruꝫ aĩe ēt ab oĩ culpa per tex. clarum in. c. fi. q̇ matri. accusa. pos. et per rōneꝫ. c. cognoscē tes de consti. Absurdum. n. esset ad penam obligari ignorantem. Facit. l. fi. ff. de decre. ab or. faciē. Jura vero q̃ viden tur innuere contrarium fundāt se sup̨ pre sumptione: vt euidēter colligit gl. in. l. j. C. de ĩterdict. matri. approbata per do. ibi. et in. l. fi. ff. de ritu nup. et in. l. q̇ cōtra. C. de ĩce. et inuti. nu. Et magis ap̨te cot ligitur ex his que notātur ĩ. d. c. cognoscentes vbi determinat̃ quod volēs proba re ignorantiā ad euitādā penam sit au diēdus. Hec non intelligo de prelatis officialib⁹ medicis artificibus et hmōi q̇ exercere habēt aliqua officia: ex q̇bus dānū notabile posset ĩferri proximo ex ignorātia. ꝓ non debēt officia talia as sumere. nisi sint sufficiēter instructi ad ea exercēda aliter eis ĩputat̃. Si auteꝫ ignorātia sit effectata non euitat penā: ꝓ i dolo est. Si vero sit crassa vel supina. puta ꝓ nescit qd̃ cōiter omnes sue cōditiōis sciūt puta. ꝓ predicatur. sꝫ ip se p̃dicationē nūq̃ vult audire vel non curat ĩteresse. vbi talia publice d̃ clarāt̃ cum tamen comode possit non euitat penā. vt ĩ c. vt animarū de cōsti. li. vj. De istis dicitur. xxxviij. dist. c. fi. Qui enim rebelliter viuit et discere atq̃ agere bona recusat magis diaboli q̃ christi membrum esse ostēdi tur et potius infidelis q̃ fidelis eē mōstratur Sivero id contra qd̃ facit ex igno rātia ē contra legē dei tūc distinguo aut expressum est et explicitū in lege dei vł nature. Et sic ignorantia non excusat: a mortalipeccato. xvj. q. j. si cupis nec etiā cōsequēter excusat a pen a iuris diuini nec positiui. ſꝫ Sc. in. iiij. dist. vj. q. viij. facit qd̃ no. gl. ĩ cle. eos de cōsan. et affini. Facit. l. venia. C. de in ius vocā. et. §. fi. j. q. iiij. Quod limita quo ad

penam iuris positiui scd̃z quod supra dixi. Excōicatio. vij. casu vlt. §. ij. Si autem non est ex plicitũ sed reducibile maxime cuz sub tilitate sic credo excusari a culpa et ape na illos qui non sunt ignorantes igno rantia affectata crassa aut supina: et em̃ durũ esset dicere quod peccet mortaliter qui facit secundum subtilitatem contractum illicitum credens licitum et hu iusmodi. Facit pro hoc. xv. q. j. merito. et c. fi. xxxvij. distinctione.
¶ Vtrum ignorātia iuris tollat bonam fi **[sect. 5]** dẽ quo ad faciendũ fructꝰ suos. Rñ. q **[Fo.ccix.r]** non tex. est in. l. sed et si. lege. §. scire. ff. de peti. heredita. Quod limito. nisi sit affectata vel crassa.
¶ Que differentia est iter ingnorātiā **[sect. 6]** nesciẽtiā et errorẽ. Rñ. quod ignorātia ẽ ne scir̃ quod scire tenet̃. et dz. xxxvij. d. c. fi. nesci entia est ignorare quod scire non tenet̃. Error est vnũ ꝑ alio putare. xxij. q. ij. in quibꝰ. et. xxxviij. d. c. quāuis. Sed melius ſz Frā. in. ij. Nesciẽtia simpliciũ ne gationẽ scientie ĩportat ignorātia vero scientie priuationẽ vnde ignorātia nihil aliud est nisi carere sciẽtia quā quis natus est habere. Hoc enim est de ratiōe cuiuslibet priuatiōis qñq; autem ignorātia est aliquid sciẽtie contrarium que dicit̃ ignorātia peruerse dispositionis. puta cum aliquis hz habitũ falsum principio rũ et falsarũ opinionũ. ex quibus impe ditur a scientia veritatis. Error autem est approbare vera ꝑ falsis. Vnde addit actũ quẽdam super ignorantiā: q̃ potest q̇s ignorās eẽ sine hoc quod snĩam ferat super ignotis. et tũc est ignorās et non errans sed quando iam falsam sententiā fert de his que nescit tũc proprie dicit̃ errare. Et q̃ peccatum in actu cōsistit error habet rōnẽ peccati q̃ sine p̃sum ptione esse non potest quod quis snĩam ferat de his que ignorat maxime in quibus pe riculũ consistit. Nescientia vero de se nec rationẽ culpe vel pene habet. Vnde quod aliquis nesciat que non est aptus natus scire non est neq; culpa neq; pena q̃ est etiam in beatis. vt dicit Dionysius in. v. c. ecclesiastice ierarchie.

Jllegitimus

filius quis sit et quomodo succeditet quot sunt differentie. et quomodo legitimatur vide filius et legitimatio.

Jmagines

factoruz quare depinguntur. Rñ. Gre. in. c. ꝑ latum de cōse. di. iij. sic inquiens. qd̃ legẽtibus scripturas hoc et idiotis p̃stat picturacernẽtibꝰ q̇ in ipsa ignorātẽsvi dẽt quod sequi debeāt in ipsa legũt q̇ literas nesciũt vnde precipue gentibꝰ pro electione pictura est. hec ibi.
De notatis ĩ hoc. §. et quod imago rei non rep̃sentat ꝑpriũ eẽ rei. l. ij. et ibi bal. C. de iure aureoꝝ anul. sunt tamen veneran de sanctoꝝ imagines ꝑp eos non adorā de vel. j. ꝟsi. j. ðrvñ Ouid. in li. de pōto. Felices illi q̇ non simulachra sed ipsos. Vultus quiq; deum corꝑa ꝟa vidẽt. Sic hoĩes nouere deos q̊s arduus ether oc culit et collit̃ ꝑ ioue forma iouis. Et ad de quod si imago falsarij vel ꝑditoris in publico si destruatur pena cōmittit̃ de qua in. l. si q̇s id qd̃. §. j. et ibi. Bar. ff. de iuris. omnium iudi.
¶ Vtrum imagines sanctoꝝ sint ado **[sect. 1]** rāde. Rñ. gl. in. c. venerabiles de ꝛse. d. iij. quod sic adoratiōe dulie q̃ solũ reuerentiā exhibet non latrie. et ideo non sunt vio lāde de ꝛse. d. iij. perlatum cum duobꝰ c. sequentibus.
¶ Vtꝝ imago christi sit pingẽda sub for **[sect. 2]** ma agni. Rñ. quod non sz in forma humana vt in. c. sextā sccd̃m sinodũ de ꝛse. di. iij. Dicit tamen glo. quod non est ꝑhibitũ pingere christum in specie humana et sub ipso agnum sed solũpingere ipsum inagno prohibetur.

¶ Vtruȝ liceat imagines sanctoruȝ in [sect. 3] aggrauationẽ cessatiōis aut excōicatio nis in terra prosternere lapidibus aut spinis supponere et hmōi. Rñ. quod non ꝙ id fieri districte prohibetur in. c. si cano nici. de officio ordina. lib. vj.
¶ Vtruȝ liceat sculpere signum crucis in solo vel silice aut marmore humi iposi [sect. 4] tis. Rñ. quod non. C. nemini. lice. sig. sal. l. vnica. etvr̃ eẽ preceptũ: ꝙvult grauissi ma pena puniri. vbi dicit gl. forte mor tis. ex quo valde reꝑhensibiles sunt q̇ s̃. sepulturas humi positas cruces imprimunt.

Jmmisericordie

est filia auaritie que non subuenit indigentibus. vide auaritia. §. iij.

Jmmunditia

est filia gule qua q̇s prouocat se ad vomitum vt sepius comedere possit. Vel tamen comedit quod necesse habet euomere cōiter est veniale pctm̃ Aliqñ tamen morta le sicut quando comedit ĩtendens euomere ꝓpter delectationẽ gule nulla alia cau **[[Fo.ccix.]v]** sa bōa adductꝰ ad hoc. vłqñ ex hoc gña tur sibi notabile nocumẽtũ in corpore nec propterea vult desistere hoc aduer tedo aut quando hoc facit vt habeat polutionem in nocte dormiẽdo et hmōi

Jmmunitas

est quasi sine muneri bus data libertas ab in quod est sine vel immunitas quasi punitas: inde dicitur q̇s ĩmunis a peccato de pur. ca. fi. Dicitur etiam emmuni tas quod ideȝ est quod libertas quasi extra munia. i. munera data libertas ab eo. quod est extra.
De hic notatis et quod immunitas nō extẽdatur ad bona futura no. Flo. in. l. si seruitus ĩ prin. ff. de ser. vrb. pre. p. l. non em̃. de consti. pec. et in cle. lr̃as. de re scrip. de quo per Bar. in. l. si ex toto. ff. de leg. j. et an cōcessa ex cā infirmitatis per petue cesset si infirmitas cesset. bar. Ale xan. et docto. quod non in. l. si cuȝ dotem. §. si maritus. et ibi Pau. de ca. ff. so. matri. et an possit illi renũciari. Bar. quod sic. in. l. vniuersi. C. de legato. li. x. Alexan. in. l. ij. ff. de iure immu.
¶ Ad quid se extẽdit ĩmunitas ecclesie et cimiterij. Rñ. quod ad. xxviij. Primo ꝙ se [sect. 1] cularia placita non sunt in eccłia vel cimiterio tractāda ecclesiastica tamen pñt. vt in. c. j. de immu. eccle. et. c. cum eccłia et sen tẽtia iudicis secularis data in ea ẽ nul la iꝑo iure. et maxime snĩa sanguĩs que sub anathemate ꝓbet̃ ibi ferri in. di. c. cum eccłia. Limita nisi sit data alia a san guine per viā volũtarie iurisditionis: ꝙ sic tenet secundum Pa. in. d. c. cum in ecclesia. de causis ecclesiasticis auct̃. bene tenet ar. c. qua fronte de appel.
¶ Vtrum q̇s possit doctorari in eccłia. Rñ. Jo. an. in. c. decet. e. ti. lib. vj. quod sic. [sect. 2] et placet. Pa. in. d. c. cum ecclesia.
¶ Vtruȝ contractus facti in eccłia tene ant. Rñ. Pa. in. d. c. cum ecclesia ꝗ gl. ĩ. d. [sect. 3] c. decet quod sic. ꝙ illd̃. c. decet cuȝ sit pena le et loquatur solũ de strepitu iudicioꝝ non debet extẽdi ad cōtractus. Ex quo aduerte quod dispositio odiosa cōcepta su per quasi cōtractu non extenditur ad cōtractũ purũ. Nam in iudicio quasi cō trahimus. l. iij. §. idem scribit. ff. de pecu: Jdẽ dic de cōcepta supra cōtractu puro non extendi ad quasi contractũ. ita dicit Bartolus in. l. more. ff. de acqui. here. vbi vult quod si statutũ prohibet mulierẽ cō trahere sine certa solẽnitate quod potest nihilominus adire hereditatẽ. ꝙ tũc nō vere

cōtrahit: sʒ quasi cōtrahit cum debi torib⁹ hereditarijs. ad qꝏvide qꝏ legitur in. l. apud iulia. ff. qui ex ca. in pos. eatur. §. pe. et fin.
¶ Secundo non debēt in ecclesia vel cimi **[sect. 4]** tertio fieri cōclamatiōes. seditiōes im petusvniuersitatū. ɔcitationes et publi ca parlamenta negociationes nundinarum et fori vt in. ca. decet de immu. ec. eo. tit. lib. vj. Jo. an. tʒ quod parlamenta et societates ꝑ actu pietatis aut spi ritualitatis possunt fieri. vt refert pa. in. d. c. cum ecclesia.
[sect. 5] ¶ Sʒ nūquid peccat mortaliter q̇ aliq̇d p̄dictoꝝ in eis facit. Rñ. q. nō. vñ di cit tex. ī. d. c. decet. ordinarij locoꝝ hoc faciāt obseruari suadēda suadeant in terdicta cōpescāt. Ex quo cōcludo quod illa q̄ totałr īpedirēt oſonē tēpore debito sint ꝑhibita sub pctō mortali. alis non nisi ex se sint mala. vel q̇s ex cōteptu faceret. et sic ītellige. c. pe. et fi. xlij. di.
¶ Tertio ꝙ in ecclesia non debēt sepeli **[sect. 6]** ri si episcopi vel abbates vel digni pre sbyteri aut fideles laici. xiij. q. ij. nullus Et intelligūt quidam de laico fideli q̇ miracula facit avirtute fidei. Alij ꝏ quo libet fideli cuius bōitas fuit manifesta ho. vero intelligit de quolibet fideli in dignitate cōstituto vt cōmitte rege im peratore. Sed hoc hodie non seruatur et male: quia de iure ciuili nullus dʒ in ecclesia sepeliri. vt no. Albri in lege ne mo. apostolorū. C. de sa. san. ec. et etiam Aʒo. ibidem in summa.
¶ Quarto non debet ecclesia incastellari nec in propugnacula edificari vt inde fiat guerravł et ibi reperiātur qui guerram faciūt nisi iusta necessitate et autoritate ep̄i. de custodia eucha. c. re-**[Fo.ccx.r]**linq̇. s. vt boni viri defendant̄ a mał. et hec cōiter tenētdo. ſʒ pa. ī. d. c. cum eccłia. ¶ Quīto ītra eccłiā vel cimiteriū non de **[sect. 8]** bēt supplectilia poni vel hospitari ī ea nisi ꝑ necessitate. ałs vr̄ mortale in isto et ī precedēti. vt in dicto capło relinqui. ¶ Vtrum vēditio cādelaꝝ q̄ fit ī eccłia sit **[sect. 9]** ꝑhibita. Rñ. quod vr̄ sit tollerabił. nec ob. quod dominus eiecit vēdētes in tēplo: ꝙ ibi fiebāt pacta et multa ꝑturbātia cultū diuinū. Sʒ ī vēditiōe cādelaꝝ nullus fit strepit⁹. Et iō non ꝑhibet̄. secus esset de alia negociatiōe. quia illa est ꝑhibita. ¶ Sexto quod in eccłia vel cimiterio non dʒ **[sect. 10]** vlla violētia fieri vel aliq̇d violēter extrahi aut eius cōfinia frāgi. vt in. c. sicut antiq̇tus. xvij. q. iiij. nec ea q̄ in. ea posita sunt per vim aut furtum auferri aliter sacrilegiū cōmittūt. c. q̇sq̇s inuētus. xvij. q. iiij. Et sic peccat mortaliter. vt in d. c. quisquis patet.
¶ Vtrum excōicatus cōfugiēs ad ecclesiā **[sect. 11]** gaudeat p̄fata immunitate. Rñ. quod sic: quia cum lex non excipiat. nec nos.
¶ Vtrum seru⁹ fugiēs ad eccłiam possit **[sect. 12]** violēter extrahi. Rñ. quod aut venit sine ar mis. s. vt domino se subtrahat: et sic red detur domino p̄stito tamen pri⁹ ei iuramēto de īpunitate. c. īter alia. eo. ti. Aut venit cum armis. Et sic cōtinuo extrahit̄. l. si seruus. C. de his qui ad ecclesiā cōfu. intellige promissa impunitate.
¶ Vtrum iude⁹ cōfugiēs ad eccłiā gau **[sect. 13]** deat isto ṗuilegio. Rñ. secundum gl. ī. l. j. C. de his q̇ ad eccl. ɔfu. quod nō. Et dicit pa. ī. c. īter alia. eo. ti. quod est verior ꝗ opi. gl. d. c. īter: ꝙ lex p̄dicta īducit p̄sumptionē iu ris. et de iure ɔ̄ quā non admittitur ꝑba tio. l. dist. veꝝ quod cōfugit non ꝑpter ʒeluʒ fidei. sʒ ꝑꝑ euasionē debitoꝝ vel criminū. Jnn. tamen est cum gl. p̄fati. c. īter. Ego dicerē quod si venit ad eccclesiā et petit ba ptismū qꝏ gaudebit. alias non ꝙ videtur venisse vt effugiat non causa fidei. ¶ Vtrum clericiet religiosi ɔfugiētes gaudeāt ista imunitate. Rñ. Pa. in. d. c. in **[sect. 14]** ter alia quod non quin a p̄latis suis non possint extrahi et flagellari et huiusmodi dum modo non faciant ex odio sed causa discipline. vide per eum diffuse si placet.
¶ Vtrum cōfugiēs ꝑpter debitū gau **[sect. 15]** deat isto priuilegio. Rñ. Pa. ī. d. c. inter alia quod legiste in. l. pñti. C. de his. q̇ ad. ec. cōfu. distingūt. aut est debitū ꝑpter tributū. s.

debitũ ṗnci. Et sic extahiť. vt in auť. de mā. ṗn. §. publicoꝝ ꝯo tributoꝝ. et ibi no. in gl. Sʒ Pe. vt refert Cy. tʒ quod non extrahetur. sʒ ibi citabiť. et si se defendet bene q̇dē: sinaūt ꝑcedetur ad missionē in possessiōe bonoꝝ. et ita ĩtelligit dictā auť. et placet pa. Si ꝯo debitũ ē ꝑp aliȯ tũc non extraheť ĩuitꝰ scȯm oēs. d. l. pñti. Sʒ ĩ mō ꝑcedēdi sunt opi niōes. Mihi plʒ opinio. Jacobi de raue. quod dabiť sibi securitas standi et exũ di extra eccl̄iā ꝑ. xxx. dies ĩfra ꝗs rñdebit aduocatꝰ ad iudiciũ et iudex si dabit snĩam contra eũ cōdēnabit quod aut redeat ad ecclesiā aut pereat snĩe: et cum hac opinione transit Cy.

¶ Vtrum ɔmittēs maleficiũ et vadēs ad [sect. 16] eccl̄iā gaudeat isto priuilegio. Rñ. Pa. ĩ. d. c. ĩter. alia quod sic quo ad duo ṗncipa liter. ¶ Primũ vt non possit ĩde. violēter extrahi. ¶ Scȯm vt non possit amplius de illo dānari ad mortem vel ad aliā penam corꝑalē seu corꝑis afflictiuā. Potest tñ pecunialiter dānari vel alia pena extra corpꝰ et cogi ad pnĩam agēdā et aliā satisfactionē. ita tamen quod violēter non ex trahať secundum cōiorē opinionē. Et aduerte quod lʒ egrediať de ecclesia ex quo semel cōfugit ad eā non potest amplꝰ de illo corporaliter dānari. et hoc dicit gl. ĩ. c. reū. xvij. q. iiij. Et fuit sententia Hug. vt fir mat. et sequitur Archi. ibidem.

¶ Excipiūť ab ista ĩmunitate dicta. s̃. [sect. 17] .§. x. quatuor gña hoĩm. ¶ Primum latronum publicorũ qꝛ palā et publice fu ranť. vt sunt pyrate. vel illi q̇ publice stāt in stratis vt depredenť omnes trāseū tes. ¶ Secundum est nocturnũ depopulatorē agrorum. et differt istud genꝰ a primo secundum Jnn. qꝛ istud in nocte sege tes destruit. duʒ ibi se abscondit vel iacet. vel quia vltra homicidia et depreda tiōes quas faciunt in strata publica cō burunt agros illorum qui eis non ser-**[[Fo.ccx.]v]**uiunt vel sunt ꝯrij. cōueniūt tamen ista duo gña: qꝛ quodlibet deꝑdať ĩ stratis. ¶ Tertiũ genꝰ est illoꝝ q̇ aliqȯ malefi ciũ enorme cōmittūt ĩ vna eccl̄ia vt defendanť ab alia. Secꝰ si cōmitterēt extra eccl̄iā vel cimiteriũ sub spevt defen derenť ab ea: qꝛ gaudēt. vt in. c. fi. eo. ti. et lʒ loquať de homicidio vel mutilatio ne: tamen etiam hʒ locũ in alijs delictis grauibꝰ secundum pa. ibidem ꝑpter idēptitatē rōnis Secꝰ eēt ĩ non enormibꝰ ibidem cōmissis qꝛ gaudet. Sʒ q̇d si cōmisit maleficiũ in eccl̄ia: sʒ non sub spe vt defendať ab eccl̄ia. Pa. in. d. c. fi. vult vt non defendať: alij ꝯ. et magis placet ꝑ. d. c. fi. ¶ Quartũ genꝰ secundum pe. de anc. est raptoꝝ virginũ homicidarũ et adulteroꝝ per auť. de mā. prin. §. qȯ si delinquētes. Sed cōiter tenetur et veriusq̨ est correcta illa auť. per ius canonicũ et quod gaudēt hac immunitate.

¶ Vtrum ɔfugiētes ad ecclesiā tempore [sect. 18] belli sint capiēdi. Rñ. quod non si ipsas nō incastellauerūt aut inde pugnauerūt. ar. c. fi. eo. tit. nec res eoꝝ ibi reposite ni si essent ad pugnādũ: vt in. c. sicut auti quitus. xvij. q. iiij.

¶ Vtrum detētus sub iuramēto redeun [sect. 19] di dimissus ɔfugiēs ad ecclesiā sit edu cendꝰ. Rñ. Joā. an. ĩ addi. ad Spe. ti. de iureiu. quod si iniuste detinebat non reddi bit. maxĩe si imminet periculũ mortis vel mutilatiōis. sed petet absolutionē a iuramēto. Secꝰ si iuste detinebať. qꝛ tũc cōpellēdꝰ ē redire vt voluit Bar. in l. relegati. ff. de penis. Non tamen dʒ pati ec clesia vt ĩuitꝰ abstrahať nisi p̃stita cau tiōe de ĩpunitate mortis vel trũcatiōis. ¶ Vtrum violēter abstrahēs aliquem de [sect. 20] ecclesia nisi in casu ꝑmisso teneať illũ restituere. Rñ. Pa. in. d. c. ĩter alia cum Bar. ĩ. l. pñti. C. de his. q̇ ad ecc. ɔfu. quod ȯ iure potest peti se restitui. cum de facto sit priuatus. cōcor. Old. cōsilio. liij. et ecclesia potest agere: cum sit spoliata libertate. vt ĩ. c. miror. xvij. q. iiij. Et ideo nō liberantur nisi restituāt etiam si domi nus prestaret iuramētum vel cautionē de seruo extracto. Et facit ad qōneʒ. an captus in territorio alieno possit peti. et quod sic per. d. c. miror. et firmat Barto. in l. si cui. ff. de accu.

¶ Qua pena punitur de iure ciuili qui **[sect. 21]** tales violenter extrahit cōstringit aut requiem aut vestes vel victum negat. Rñ. quod crimen lese maiestatis incurrit et vltimo supplicio feriendus. d. l. presen ti. De iure canonico debet excommuni cari et condemnari pecunialiter. et imponi sibi publica penitentia nec restitui communioni. nisi restituat quẽ vio lenter extraxit vt in. d. c. miror. iuncto c. si quis cōtumax. et. c. quisquis. et quod ibi not. xvij. q. iiij. et sic patet quod peccat mortaliter talis et no. quod nedum in eccle sia vel cimiterio habet istud priuilegiũ sed etiam per. xl. passus si est ecclesia ma ior. s. matrix. vel per. xxx. si est minor vt capella. xvij. q. iiij. sicut antiquit⁹. c. frater. c. miror. Capelle tamen que sunt in tra ambitum murorum ciuitatis vel ca stri seu ville non ponunt̃ in. xxx. passuuʒ obsernatione secundum Host. xvij. q. iiij. quisquis. et no secundum Jsid. quod passus est mensu ra quinqʒ pedum pes vero. xxv. digitorum. vide gl. in. d. c. sicut antiquit⁹. vbi hoc dicit̃. Limita istud spaciũ quando vadit ad requisita nature. Sec⁹ si iret vt accederet ad alias domos. vt. in. d. c. diffiniuit. xvij. q. iiij. ꝗ possent tũc capi. j. dictum spacium.

¶ Quis faciet expensas cōfugienti ad **[sect. 22]** ecclesiā. Rñ. pa. in. d. c. inter alia quod ipse si habet de suo vel laborabit si potest vt vi uat: quod si non potest vel non hʒ de suo. ecclesia sibi ꝓuidebit scd̃m Archi. post Hug. in c. diffiniuit. xvij. q. iiij.

¶ Vtrum existẽs ĩ ecclesia et vulnerās exi **[sect. 23]** stentẽ extra violet immunitatẽ. Rñ. pa. in. c. fi. eo. ti. quod sic quia delictuʒ fuit ibi principiatũ et habebit locum. c. fi. eo. ti. vt scilicet non defendatur.

¶ Vtrum mandās fieri delictum existẽs **[sect. 24]** in ecclia violet immunitatẽ. Rñ. Bart. in. l. si vt proponit̃. ff. de fideius. et lati⁹ per eum in. l. non solum. §. si mādato. ff. de iniu. tex. in cle. pastoralis in versicu lo deciperet igitur de senten. et re iudi-**[Fo.ccxj.r]**ca. vbi innuit̃ quod citatio facta extra terri toriũ ciuitatis non valet. ergo vr̃ quod debeam⁹ attẽdere locũ vbi mādatũ exeq̇ tur. non vbi mandat̃. sʒ ego dico quod etiaʒ attribuet̃ factuʒ in locũ vbi mādat̃ qñ exequens exequit̃ necessitate iuris. Ad qd̃ facit qd̃ infra dicā mādatum. §. j.

¶ Vtrum ecclia non ɔsecrata gaudeai pre **[sect. 25]** fata ĩmunitate. Rñ. fuerũt opiniōes sʒ mihi placet opinio gl. Host. quā sequit̃ Pa. in. c. ecclesia eo. quod sic. et ibi videtur tex. etiam mouet se ꝗ palatium ep̃i gaudet hac immunitate. vt. xvij. q. iiij. c. id cōsti tuimus. Ergo multo forti⁹ ecclesia. Jtẽ facit quia omnia ꝑuilegia cōcessa eccle sijs extẽdunt̃ ab hospitalia in. l. omnia priuilegia. C. de epis. et cle. Jtẽ qd̃ de ꝓximo faciẽdum est habet̃ pro iam facto vt. l. non tm̃. ĩ prin. ff. de excusa. tuto. et in l. pe. ff. de test. mili. Hāc tenet Card. ĩ. d. c. ecclesia. et Jo. de ligna. post Lau. ĩ cle. j. de pe. et re. Jntellige si autoritate episcopi vel pape edificata est.

¶ Vtrum hospitale et priuata oratoria si **[sect. 26]** militer gaudeant. Rñ. Gof. quod sic si autoritate episcopi sunt fundata. Et facit quod ipse no. ĩ. c. fi. de ec. edi. et tenet Laud. in. d. cle. j. et placet Pa. ĩ. d. c. ecclesia per d. l. omnia alias non.

¶ Vtrum ecclesia ĩterdicta similiter gau **[sect. 27]** deat. Rñ. Gof. et Vin. quod sic. ar. p̃fati. c. ecclesia. et sequuntur communiter doc.

¶ Vtrum cōfugiens ad corpus christi si **[sect. 28]** militer sit defensand⁹. Rñ. Host. quod sic lʒ hoc in iure non exprimat̃. ꝗ vbi maior ẽ ratio et ibi maius ius et mulier tangens fimbriaʒ christi saluata est Matthei. ix. ¶ Septimo ecclesia hʒ immunitatẽ q **[sect. 29]** eius rustici non pñt eius rura deserere et alias se transferre. vt in. c. iij. eo. intellige scd̃m gl. ibidem de illis qui glebe sunt astricti et qui sint. vide. s̃. Colonus.

¶ Octauo quilibet potest regulariter rem **[sect. 30]** suam ecclesie relinquere. l. generali. et. l. iubemus. C. de sa. san. ecc. et etiam donare inter viuos sine insinuatione infinituʒ l. illud

ibidẽ. et in auť. de non alie. re. ec. .§. si minus. quamuis glos. in. d. §. teneat contrarium. sed primũ verius vt. s̃. donatio. §. xx.
¶ Nono transfertur dominiũ rei in ec [sect. 31] clesias solo pacto. i. sola nuda promissio ne. l. vt sint inter diuinuʒ. C. de sac. san. ec. in glo. et hanc sequitur. Albri. ibideʒ. et idem est secundum Rodo. quando datur aliquid ecclesiastice persone intuitu eccle sie. Jn emptione tamen requiritur solu tio pretij vel fides de pretio aliter domi nium non acquiret secundum glo. predictam.
¶ Decimo q̇cq̇d fuerit emptũ de pecu [sect. 32] nia ecclesie reuerti dʒ ad eã. xij. q. apostolicos. in gl. ij. et. q. v. fixum. et hoc siue emptum noĩe ecclesie vel non de pecu. cle. c. j. et. c. inquirendum.
¶ Vndecĩo quod non tenetur ad munera me [sect. 33] re ꝑsonalia et dicunť munera mere personalia q̃ animi ꝓuisiõe et corporali labore sine aliq̊ gerẽtis detrimento ꝑpetrantur vt in. l. fi. in prin. ff. de mu. et ho. Quoꝝ numeꝝ mere personaliũ quedã sunt sordida vt cloache mũdãde calces coquẽde. arene fodiende: fossati vel sta buli mũdãdi et huiusmodi de q̇bꝰ in. l. maximaꝝ. C. de excus. mu. Et ad hec non tenẽť ecclesie nec eaꝝ macipia. aut clerici vel eoꝝ vxores aut familie et coloni. vt. xvj. q. j. c. gñaliter. §. nouaꝝ. et. §. placet. ij. C. de epis. et cle. l. ij. et. l. neminem. C. de sac. san. ecc. que vult quod in aduẽtu principis teneantur non valet quo ad clericos ecclesias atqꝫ seruos qui sunt dñio ecclia rũ subiecti: qꝛ iure diuino sunt exempti vt in. c. si imperator. xcvj. di. et no. Jnno. in. c. ij. de maio. et obe. Facit. l. rescripto. et quod ibi notat Barto. ff. de mu. et ho. et hoc intelligo de familia perpetua eccle siarum et earum seruis. sʒ bene valet q̃ ad colonos liberos qui seruiũt pro mer cede. cum sint sub imperatore. iuxta not. ĩ c. iudicatũ. lxxxviij. di. et ab iꝑo a multis exempti. vt ĩ. l. j. et. ij. C. de epis. et cle. et iõ potuit eoꝝ ĩmunitatẽ limitare. vt i simi li no. glo. cum ſʒ leges. de here. li. vj. Nã tales tenenť ad gabellas et alia onera de parte eis cõtingente secundum Fede. consi lio. iij. Sunt et quedã alia munera personalia que non sunt sordida sʒ habent an nexum honorẽ vt sunt officia secularia **[[Fo.ccxj.]v]** sic non tenenť clerici ꝑ. c. sacerdotibus. et c. sed nec ꝓcurationes ne cle. vel mo. vn de in. l. placet. C. de epis. et cle. diciť. Pla cet nostre clemẽtie vt clericis nihil com mune cum publicis actiõibꝰ vel ad curiã ꝑtinẽtibꝰ cuius corpori non sunt annexi habeãt. hec ibi. Ex quo pʒ quod non sunt de vniuersitate nec in eam vocẽ pñt hr̃e vt tʒ Jnn. in. c. dilecta ꝓpe finẽ de exce. p̃. Sunt etiam quedã alia munera ꝑsonalia q̃ non habẽt nec honorẽ nec vituperium annexũ. vt legatario tutela vel cura et huiusmodi lʒ enim ab istis sint exẽpti vt. in. l. generaliter. C. de epis. et cle. posita. in. c. generaliter. xvj. q. j. tamen secundum gl. iuncto tex. in. c. peruenit. lxxxvj. di. possunt si volũt legitimã tutelã clerici accipere non dati uã aut testamẽtariã. sed eꝑi et monachi nõ. lxxxviij. dist. eꝑs. et. xvj. q. j. monachi. Tutelã autem miserabiliũ ꝑsonaꝝ oẽs cleriei et monachi possunt suscipere qꝛ officiũ piũ est. vt in. d. c. ꝓuenit. Et in oĩ bus p̃dictis muneribꝰ ꝑsonalibus quo ad ecclesias et clericos habent locũ predicta tam in ordinarijs qꝫ extraordinarijs muneribꝰ seu indictis vel suꝑindi ctis. vt in. l. placet. s̃. de sa. san. ec. et auť. Jtem nulla cõmunitas. C. de epis. et cle. et. c. qꝫqꝫ de censi. lib. vj. Et que dicantur ordinaria vel extraordinaria indicta et superindicta vide. j. Munus.
¶ Vtrum clerici teneantur custodire ci [sect. 34] uitatẽ sed oppidũ. Rñ. pa. ĩ. c. peruenit. e. ti. quod non nisi maxĩa necessitas subesset vt no. gl. xvj. q. j. §. placet. que quidem per laicum non debet discerni. secundum ho. in sum ma sed per eꝑm et per eum cõpellantur. vt in. c. ecclesia sctẽ Marie. de consti. pu ta qꝛ aliter non potest defendi sine eis. Nã tũc tenenť. ar. l. nullꝰ penitꝰ. C. de cursu pu. et in. d. c. peruenit. Nam quilibet de bet suam

patriam defendere. Facit tex. in. c. pe. de homici. Vbi tẽpore inuasionis possunt clerici vna cuꝫ laicis arma sumere et pugnare nec sunt irregulares licet multi sunt occisi dummodo ꝑprijs manibus nullum occiderint quamuis vulnerauerint.
¶ Vtrum teneant̃ ire ad bellum vbi vo **[sect. 35]** lunt alios impugnare. Rñ. pa. in. d. c. peruenit. quod non etiam si ageretur de recuperatione terre sancte quia clericatus reddit eos inhabiles ad pugnandum etiam cum sarracenis vt probatur in. c. ex multa. in. §. fi. de voto.
¶ Duodecimo ecclesia non tenetur ad **[sect. 36]** munera patrimonialia seu realia et dicuntur patrimoniorũ munera que sum ptibus patrimonij et damnis administrantis expediuntur. vt in. l. fi. §. patrimoniorum. ff. de mu. et ho. Et hec mune ra sunt duplicia quedã sunt mere patri monialia. Et hec tripliciter indicũtur. ¶ Primo rei de eo qꝏ fiendũ est de ipsa re. vt quod nauis ecclesie vel equus vel cur rus vadat ad seruitiũ reipublice. ¶ Se cundo imponunt̃ suꝑ eo qꝏ percipit̃ ex ipsa. vt. j. detur certa pars fructuum. et de his habes in. d. §. patrimoniorum. ¶ Tertio imponunt̃ ipsi rei de eo quod non percipit̃ ex ipsa re nec est in ipsa re. vt prestare certã quãtitatẽ pecunie annuatim de quo habes in. l. hacten⁹. §. j: ff. de vsufru in. c. j. de censi. An autem eccle sia teneat̃ ad ista. Rñ. ꝗ pa. ĩ. c. fi. de vi. et ho. cle. quod si tales res q̇bus imponunt̃ talia munera habebãt onus tale perpe tuum annexum et inuariabile ac certuꝫ siue ex dispositione publica puta prĩcipis. siue dispositiõe ṗuata. vt. c. ꝗto de censi: et anteꝗ venirent ad ecclesiam. sicut pꝫ exemplũ de tributo. vt in. l. impe ratores. ff. de publi. et. c. j. in fi. de cẽsi. vbi innuit̃ quod quelibet possessio ab antiquo est onerata onere soluendi tributa et sic ecclesia de talib⁹ rebus tenetur quia res trãsit cum onere suo. de dec. pastoralis. et de pign. ex literis. Fateor tamen quod italia tanꝗ ṗnceps ꝑuinciarũ non obligatur hodie ad talia tributa. vt no. ĩ. l. j. ff. de censi. Si vero non erant onerate tali onere certo et inuariabili quando peruenerũt ad ecclesiã si non tenetur ecclesia ꝗuis essent onerate onere ĩcerto et varia bili vt sunt iste descriptiões que fiũt ho die ꝓ estimant̃ bona cuiuscũꝗ vt soluat plus vel min⁹ secundum ĩpositionẽ collecte. et hanc opinionẽ tenet Jnno. in. c. nõ **[Fo.ccxijr]** minus. e. ti. Et recitat pa. ibidẽ. Jo. ꝏ li gna. in. cle. pñti. ꝏ cẽsi. et Jo. an. post Ar chi. ĩ. c. j. e. ti. li. vj. et placet licet aliq̇ teneant quod si possessiones prius erant ascri pte vt tantum soluat̃ ꝑ solido vel libra q̇ tũc teneat̃ ecclesia sꝫ prima tutior lꝫ ista non sit confidenda. sunt tamen aliqua one ra que rõne naturali succũbũt ipsis rebus vt reficere añ domũ viam: et sic eccle sia tenetur vt no. bar. in. l. ad instructio nes. C. de sa. san. ec. Jtẽ in purgatiõe pu tei necessarij tote vicinie ĩ qua est eccle sia vt no. Spe. ti. de censi. Jtẽ soluere ad portã vel põtẽ pro plaustro ꝑ ipsi⁹ põtis vel porte ꝛseruatiõe ꝓ destruũt viã vt no. in. d. l. ad instructiones. et no. bal. de pace ꝛstan. Et idem de similibus. Mã fus ꝟo ecclesie q̇ est dos ecclie secundum cõem opinionẽ doti. dꝫ eẽ liber ab omi mune re ãteꝗ cõsecret̃ vt in. c. j. de cẽsi. et ꝏbet esse tãta quãtitas terre ex qua vnus ru sticus cum sua familia viuere possit vt di cit gl. xxiij. q. viiij. secundum canonicã. Sunt et quedã munera patrimõialia mixta. et dñr mixta ꝓ hñt onus cum sumptu. ff. de mu. et ho. l. fi. §. mixta. participant. n. de onere personali quaten⁹ hñt onus annexum et cum patrimoniali quatenus sunt cum sumptu et hec dupliciter inducuntur.
¶ Primo ꝑsone habito respectu ad reꝫ seu bona patrimonij et hoc differt a tertio mõ imponẽdi onera in rebus mere pa trimonialib⁹ ꝓ ibi q̃libet res tenetur pro munere qꝏ eã respicit et non vltra. d. l. im peratores. hic vero est ꝑsona obligata. et per ꝛñs omnes res patrimõij. l. auferr̃. .§. fisc⁹. ff. de iure fisci. et ad ista non tener̃ ecclesia nec etiam laici non subditi licet ha beãt patrimoniũ ĩ loco. l. rescripto. §. fi. et ibi per bar. ff. de mu. et ho. nisi aliud ha beat ꝛsuetudoquo ad laicos. vt no. bar. in. l. vnica. C. de capitatiõe ciuiũ non quo ad ecclesiã ꝓ

cōsuetudo non valet. auť. cassa. C. de sa. san. ec. iuncta auť. Jtē nul la cōitas. C. de episc. et cleri. et isto modo potest intelligi text. c. non minus. e. tit. et. c. fi. de vi. et ho. cle. et. c. ꝓꝓ de cen. lib. vj. Secundo mō imponūtur ꝑsone nulla facta mētione de re. et sic dicitur capi tio ꝗ imponiť per capita non habitorespe ctu ad bona patrimonijet ī. d. l. vna. et ad ista simiłr non tenetur ecclesia nec clerici quia non sunt subditi īperatori. d. c. ꝓꝓ. imo nec laici ciuiles sʒ tamen rustici vt in d. l. vna no. bar. et hec omnia ꝑcedunt regu lariter.

¶ Sed dubitať de ɔcernētib⁹ pietatezʒ **[sect. 37]** vt instructio pontiū et viarū. Rñ. Jnno. dicit quod ecclesia tenetur ꝑ. d. l. ad instructionē et per. c. j. eo. titu. similiter in edificatione murorū ciuitatis vel ville. Si militer glo. in. d. c. non minus. Jdē Vin. et ho. et. d. Car. et philip. et Petrus de an cha. et Albri. in dicta. l. ad instructionē. Addēs quod idem putat de fontib⁹ et puteo cōi. ar. ff. ne q̇d ī lo. pu. l. ij. §. viaꝛ. et dicit hui⁹ opiniōis eē Dy. et Old. Sʒ in ˜riū est cōis opinio canonistaꝛ ī. c. fi. de vi. et ho. cle. et in. cle. pñti de cēsi. et per Jo. de ligna. et per bar. ī. l. rescripto. ff. de mu. et ho. et. d. l. plʒ. et glo. xvj. q. j. §. nouaꝛ Jo. an. et pa. ī. d. c. non min⁹ per multa motiua. Et iō dic q. d. l. ad īstructionē et similes nō valēt ꝗ lʒ. c. j. cum similib⁹ de no. ope. nū. dicant stādū legib⁹ ex quo ī canonib⁹ nō reperitur ɔtrariū: tamen hoc non est veruʒ quando lex impialis est dānosa ecclesijs seu ecclesiasticis ꝑsonis ꝗ tūc non tenet nisi specifice approbetur ab ecclesiavt ē cōis opinio doc. ī. c. fi. de solu. et ī. c. eccle sia sante Marie de cōstit. et ca. fi. de re. ec. nō. alie. x. di. si ī adiutoriū. distinguo tamen sic secundum Pa. ī. d. c. non minus. quod aut necessitas vel pietas imminēs ɔcernit vtilitatē ecclesiarū a remotis per quan dam cōsequētiā et tūc est tex aꝑtus ī. di. c. non min⁹ quod non tenētur nisi spōte velīt approbāte episcopo cum clero et prius cō sulto romano pōtifice per. ca. aduersus eo. ti. aduerte tamen quod si tanta esset necessitas vel pietas quod non posset sine scāda lo et periculo haberi prius romani pon tificis recursus quod tunc sufficeret delibe ratio cleri cum episcopo. facit. ca. fi. de ec. edi. et quod ibi no. aut necessitasvł pie tas cōcernit de directo et principałr vti litatē ecclesiarū et laicorū vt puta ꝗ pra **[[Fo.ccxij]v]** na societas territoriū ciuitatis incēdij deuastat p̄dia in quo ecclesia multas possessiōes hʒ et tūc ecclesia. dʒ ɔtribue re non tamen ad deliberationē soluʒ populi sʒ opʒ quod cleric⁹ et popul⁹ principałr cō ueniāt et deliberēt ꝗ qꝏ omnes tangit dʒ ab omnibus approbari in cle. j. et. ij. de cēsi. et. c. ad hoc de offi. archi. fateť tamē Pa. vbi. s̄. in. d. c. non minus quod si clerus nollet sine legitima eā consentire quod pos sent laici implorare auxiliū superioris ecclesiastici vt cōpellat eos vt ī. c. null⁹ de iure pa. in argu. et in hoc casu non hʒ locum dispō. d. c. aduersus ꝏ ɔsultatiōe romani pōtificis quia hec impēsa non fit propter publicāvtilitatē sed propter priuatam ecclesiam et sic sumus extra casum prefati. c. aduersus facit clemē. prima. et secunda de cēsi.

¶ Tertiodecimo hʒ īmunitatē quod eccle **[sect. 38]** sie vel clerici non tenenť ad gabellas q̄ hodie īponunť ī vinoet siłib⁹ secundum pa. in d. c. non min⁹ ī fi. ꝑ. d. auť. Jtē nulla cōitas tenet bal. ī. d. l. placet. C. de. sa. sanc. ec. nisi gabella fuisset imposita ꝑ oneri bus ad q̄ tenetur ecclesia ꝗ tūc succedit loco onerum vt voluit Butriga. in. d. l. ad instructiones.

¶ Vtrum ecclia teneať ad gabellas si ali **[sect. 39]** quid donať vel legať ei: secundum statuta quo rundā. Rñ. quod nō. xxiij. q. viij. §. ꝓuis cuʒ duobus sequentibus idem si donatur cle rico ar. c. fi. de vi. et ho. cleri. et. ibi pa. etqꝏ no. in. c. similiter. xvj. q. j.

¶ Quid si clericus trāsferat res ecclesie **[sect. 40]** ad alium locū negotiatiōis causa. Rñ. pa. in. c. fi. quod non potest exigi pedagium vel gabella ꝗ delictū clerici non potest nocere ecclesie. vide Fede. consi. cc. sec⁹ si sunt sue non ecclesie.

¶ Vtrum clerici debeāt soluere gabellaʒ [sect. 41] provino vel frumēto quod vendunt ex prebenda sua habito. Rñ. bal. et pe. et cy. in. l. omnis. C. de epis. et cleri. quod non nec etiam ad portam idem bar. in. d. l. placet nec etiam secundum pa. in. di. ca. fi. de patrimonio debet soluere gabella vel pedagia facit cle. presenti de censi. et ca. ꝗꝗ eo. titu. lib. vj.
¶ Quid de gabella q̃ ponitur sup car [sect. 42] nibus vino et huiusmodi quā ecclesie soluunt indirecte cum emant carius ab illis q̇ vē dūt ꝓpter talē gabellā. Rñ. secundum Ricar. ī quolibet. quod si cōsules ponunt talem gabellā ꝓpter abusum et excessum eoꝝ sic non licet sʒ soluāt de suo ꝓprio. Siꝟo po nūt ꝓpter cōem vtilitatē tam clericorūꝗ laicorū sic licet eis. Si ꝟo ꝓpter vtilita tē laicorū principaliter īdirecteꝟo cleri corū et a remotis puta ꝙ ꝓsperitas ciuiū redūdat in vtilitatē ecclesie et personaꝝ ecclesiasticarū: tūc distinguo aut faciūt animo extorquēdi pecunias ab ecclesia sticis quas alio mō non pñt et sic non licet aut non aīo extorquēdi ab ecclesiasticis hoc faciūt ꝙ etiam si non essent ecclesiasti ce ꝑsone q̃ emerēt talē gabellā ponerēt tunc licet eis habita autoritate domini tem poralis et habita mode ratōe ponat̄ ma gis sup his q̃ sepius emunt̄ a clericis aut ab extraneis aut a paupib⁹ ꝗ ab alijs ciuibus et sic clerici non possunt cōqueri cum pñt alibi emere licet non ita comode. hec probantur. ff. de no. op. nū. ¶ Que pena collectantiuʒ ecclesias vel [sect. 43] clericos. Rñ. secundum pa. in. c. aduersus. ð im mu. ec. d. an. in suis reportationibus vo luit quod postꝗ fuerīt excōmunicati seu inciderūt excōicationē post monitionē ꝑ. c. non min⁹ siue tollerētur siue ignorē tur: non teneāt snīe. aut statuta taliū ipo iure. siue sint edita ɔtra ecclesiā. siue cō tra: ꝗcūꝗ ꝑsonā etiam laicā alij volūt q̃ subdito ex quo cum effectu collectauerūt ipso iure sint nulle. et huius opi. videt̄ pa. et mihi placet. ꝙ ex verbis proemij colligitur mens disponentis. vt. l. fi. ff. ð here. insti. et per bar. in. l. ambitiosa. ff. ð decre. ab ord. fa. ex quibus patet q̃. d. c. aduersus voluit aliquid addere ad ius antiquum. quod patet in verbo addicim⁹ ibidem. de alia autem pena vide. s̃. excōmunicatio. v. casu. xxviij. et excōmunica tio. vij. casu. v. tenetur etiam vltra peccatū mortale cōmissum. ad restitutionem omnium ablatorum. xiiij. q. vj. c. si res cum similibus.
¶ Quartodecimo hʒ immunitatem q̃ [sect. 44] **[Fo.ccxiij.r]** nec ecclesia nec monasteria vel hospita lia tenentur ad lucratiuā descriptionē vt in. §. sancimus. xxiij. q. viij. et no. quod lu cratiua descriptio ē quarta pars bonorū q̃ curialib⁹ relinquebant̄. ꝗ fisc⁹ vē dicat exceptis relictis curialibus et eoꝝ ɔiūctis. de quo hēs. C. q̇ et a quibus quarta pars. li. j. et. ij. C. de īpo. lucra. descrip. l. vnica.
¶ Quintodecimo quod laicorū statuta nō [sect. 45] habēt locū sup rebus ecclesie. c. fi. ð re. ec. non alie. vide. j. statutum. §. vij. predi ctuʒ priuilegiū limitāt quidā verum nisi papa approbaret tale statutū vt in gl. c. ecclesia sctē Marie de cōsti. Quodveꝝ credo secundum bal. ibidem quando ex p̃sse et nomīa tim approbatur a papa sec⁹ si gñaliter approbaret statuta ꝙ non valerent ɔtra ecclesiā per talē approbationē cum sit cōtra libertatem ecclesiasticam et sic tene et vide eundem Bal. in capitulo primo per quos fiet inuestitura.
¶ Sed q̇d de statutis laicoꝝ impedien [sect. 46] tibus quoquomō liberā facultatē donā di ecclesijs aut ꝑ aīa. Rñ. pa. ī. c. relatuʒ el. j. de testa. quod non valent vt not. in. l. j. C. de sa. san. eccle. facit quod not. Jo. an. in. c. fi. de immu. ec. li. vj. vbi dicit quod nō obstāte statuto quo q̇s ꝓhibet̄ donare forēsib⁹ seu non suppositis iurisdictiōi quod poterit donari ecclesie ꝙ non pñt infe riores tollere priuilegiū supioris et hāc opinionē fouet apte bal. in. l. generali. C. de sa. san. ec. et idem in aut̄. cassa eo. tit. ponit aliam. q. notabilem statuto caue tur quod testm̄ insinuet̄ per heredes infra sex menses aliter sit irrituʒ ipso iure cle ricus est heres et non insinuat nunquid sit nullum testm̄ et respondet quod non quia statutum

non astringit clericum nec for tius ecclesiam quando fuisset heres instituta et ex his infert pa. ĩ. d. c. relatum quod quamuis statuto caueatur quod mulier non possit donare ecclesie seu ad piam causam seu testari et se obligare ecclievł ad pias cās sine pñtia. duorũ agnatoꝝ suoꝝ tamen potest donare testari et se obligare ecclie vel ad piā cāʒ sine hac solennita te ꝙ relicta vel donata ecclie vel ad pias cās dñt determinari secundum canones et nō scd̃m leges vel statuta q̃ sunt pars iuris ciuilis. l. omnes ppłi. ff. de iusti. et iure idẽ tʒ dominus Anto. in. d. c. relatũ. et per bar. ĩ. l. j. C. de sum. tri. Sʒ bal. ĩ. c. ec. san. Marie. et. c. q̃ in ecclesiaꝝ de cōsti. tʒ valere si di sponat statutũ de re ĩmobili. Sʒ ꝯ euʒ est casus in. c. fi. de rebus ec. non alie. et ibi Jmo. et bene.

¶ Vtrum laici possint statuere suꝑ mor [sect. 47] tuarijs. Rñ. Jo. de imo. ĩ. d. c. fi. quod sic qua tenus disponit ĩ his qui non applicātur ecclie. addit Pa. ibidem aut ɔcernũt diui nũ cultũvel refrigeriũ aĩe ꝙ cum hec sint ānexa iuri spũali nōvaleret. vtputa. qd̃ non dẽtur nisi tot cerei vel non ĩuitẽtur ni si tot clerici et huiusmodi igit̃ solũ valet in cō cernẽtibus pōpas mũdanas q̃ sunt po tius ɔsolatiōes viuoꝝ ꝗ suffragia mor tuoꝝ nec ecclesia talia approbat̃. vt ĩ. c. ꝗ preposterũ. xiij. q. ij. Et sic transeunt cōiter do. ĩ. d. c. fi. et ꝙ dicit Bal. in. le. j. C. de lati. lib. tollẽ. per istũ tex. quod equi et arma ducti ad sepulturā militis. et cerei debent remanere apud clericos vel fra tressepelientes qua si sequela cadaueris. ar. l. medico §. fi. ff. de au. e ar. leg. iō non valeret statutũ laicorũ.

[sect. 48] ¶ Vtrum istud priuilegiũ. d. c. fi. de re. ec. non alie. de quo. s̃. in. §. xlv. extẽdatur ad res patrimoniales clericoꝝ. Rñ. gl. in. c. ecclesia sancte marie de ɔsti. quod sic et in. c. fi. de vi. et ho. cleř. et in. c. ex literis de pigno. et. lvj. q. j. in. c. siłr. est etiam glo. singu laris apud legistas secundum Frā. tigri. in. l. fi. §. patrimonioꝝ inverbo pontifex. ff. de mu. et ho. hẽs. l. decernimus. C de epi scopa. audi. in ɔtrariũ faciunt q̃ dico. j. prescriptio. §. xxxviij. et credo verius.

¶ Sextodecimo quod nec etiam prelati aut [sect. 49] ꝑsone ecclesiastice possunt ecclesijs nouos cẽsus imponere aut veteres auge re aut alio modo grauare vid̃ hoc. s̃. cẽsus. §. j.

¶ Vtrum archiepi aut epi possint aliq̇d [sect. 50] exigere ab ecclesijs vel clericis. Rñ. pa. ĩ. c. cum apostol⁹ de cẽsi. quod dum visitant pñt exigere obuẽtionẽ q̇ eis ɔcedit̃. ĩ. d. c. cũ apłs aliud non de quo vide. j. Visita-[[Fo.ccxiij.]v]tio. §. iij. talias autem et exactiōes eis face re non pñt sʒ ad charitatiuā subuentionem possunt cōpellere si rationabilis et manifesta sit causa. puta vult ire romā pro communi vtilitate vel necessitate. et hmōi. et nullo modo potest p̃scribi istud susidium charitatiuũ. Ab oratorijs aũt et alijs locis non religiosis etiam ratione visitationis non possunt exigere ꝑcurationem. c. vlti. de censi. et ibi pa.

¶ Vtrum rector ecclie possit rẽ ecclie pro [sect. 51] sua necessitate obligare puta. ꝙ erat in firmusvel egebat indumẽtis. vel ꝑ necessitate ecclesie. Rñ. Jo. an. in. c. ex p̃sen tium. de pigno quod sic. et sucessor tenebit̃ et cum eo transeũt cōmuniter doct. sʒ ego limito sic. quod aut ecclesia bñ abundabat fructib⁹ et sic non tenebit̃ successor: quia fructus futuri tꝑis reseruant̃ successori vt de ipsis viuat. ꝑ. c. p̃senti. §. porro. de offi. or. li. vj. Aut fructus non sufficiebāt ad necessitatẽ. et sic est vera opinio. Jo. an. distingnit etiāpa. ĩ. d. c. ex presentiũ. et bene quod si ecclesia erat impotẽs a ṗncipio quando eā impetrauit. et sic sibi ĩputet nec poterit obligare nisi pro sua vita sʒ tenetur viuere de industria aut fortius ex pr̃imonio non autem vendere vel obliga re rem ecclesie. tex. est not. cuʒ glo. xxj. q. j. c. j. facit. c. clericus victũ. xcj. di. si vero est facta impotẽs postꝗ eā accepit etiā in isto casu non potest eā obligare sʒ dʒ age re ꝯ parochianos vt p̃stent sibi necessaria ex quo seruit eis ĩ diuinis et est cā licita subtrahẽdi parochianis diuina. vide bonam glo. de conse. dist. j. homo christianus.

¶ Vtrum debeat fieri ɔpẽsatio cum ꝑditis [sect. 52] ex negligentia administratoris ecclesie cum acq̇sitis ex eius diligẽtia. Rñ. pe. ð an. in. c. ɔsensus ð re. ec. non alie. quod sic. alle. l. cum queritur. ff. de admi. tu. et. l. gai⁹ et ibi bal. eũ sequitur. ff. de vsur. sed contra eos facit quod no. pa. in. c. ex presentiũ. de pig. vbi tenetq̨ si rector ecclesie potuit acqui rere aliquid ecclesie et non fecit quod tenet̃ ipsi ecclesie. et pro hoc habes tex. cuʒ gl. xij. q. iiij. c. fi. ad ĩstar tutoris qui ad hoc tenetur vt in. l. quicquid. C. arbi. tute. et sic patet quod etiam tenetur de leui culpavt patet ĩ. d. l. quicquid si non laborat vt ac quirat ecclesie et in. d. c. fi. sʒ hoc non intelligas quod teneatur laborare ꝑsonalitervł ex doctrina aut artificio vt acquirat sʒ soluʒ cum solicitudine in rebus ecclesie et ex tali solicitudine acquisitum est ec clesie et ideo non potest dari in recōpẽsa tionem sed. d. pe. intelligit de acquisito per exercitiũ corporale vel alio modo ĩ quo acquirit sibi de quo habes. s̃. clericus. xiij. de quo bñ potest recōpensare et sic intellige. l. per ip̃m alle.

¶ Vtrum prelatus ecclesie possit de reb⁹ [sect. 53] ecclesie dare remunerā di causa. Rñ. gl. ĩ d. c. consensus. quod sic. facit. c. si quos. et. c. cum redẽptoris. xij. q. ij. et dicit gl. ĩ. d. c. si pater. §. j. et in. l. filiusfamił. in ṗnci. ff. de do. et tex. in. l. etiā. §. ex preterito. ff. ð ma. vindi. facit. l. cum plures. ff. de admi. tuto. et quod no. bal. in. l. j. C. māda. Vnde dicit idem bal. in. l. iubem⁹. C. de sac. sanc. eccle. quod pretextu beneficij colorati non potest prelatus remunerare amicum suum et ideo vera merita debent es se. facit glo. in. d. c. si quos. ex quo aduer te quod remuneratio non est restricta ad regulas iuris. glo. est singularis in. l. aq̇lius regulus. ff. de dona. et facit. d. §. j. adeoq̨ q̇libet administrator donare potest remunerādi causa. l. tutor ꝗʒ digni tatem. §. fi. ff. de admi. tu. et est glo. cap. ep̃s qui mācipiũ. xij. q. ij. simul tũctis ad dit etiā. d. Ant. et Pa. in. c. ceteruʒ de do na. quod etiam potest dare ex causa alia: puta. vt ecclesia habeat amicos pro sua de fensione et huiusmodi. Limitant tamẽ in isto casu et causa remunerandi veruʒ dummodo resque donatur sit mobilis et minima. vel de fructibus quia immo bilia et etiam mobilia magna non potest nisi cum debita solennitate et causis de quibus supra. Alienatio. §. fecundo et iij. et iiij.

¶ Decimoseptimo se extendit immuni [sect. 54] tas ecclesie ita quod ecclesia si caret ꝓprio prelato non currit sibi p̃scriptio lʒ p̃lat⁹ superior possit pro ea agere secundum Jnno. ĩ ca. olim el. j. de resti. spo. tex. est in capi. **[Fo.ccxiiij.r]** j. de re. ecc. non alie. li. vj. licet bar. in. l. ij. ff. de aqua plu. ar. dubitauerit.

¶ Decimooctauo quod res ecclesie non pos [sect. 55] sunt alienari sine certa solẽnitate vide s̃. Alienatio.

¶ Decimonono quod vnam ecclesiā nemo [sect. 56] potest ledere quin videat̃ omnes ledere ꝗ ꝑticulares ecclesie sunt membra vniuer salis ecclie facit. c. loquit̃. xxiiij. q. j. sicut in simili ðr q̇ tāgit aurẽ totũ hoĩem tetigisse dicat̃. c. vulgarius. de pe. dist. j.

¶ Vigesimo quod de ꝑsonis ecclesiasticis [sect. 57] nemo potest iudicare nisi iudex eccłiastic⁹ de foro cōp. per totũ. et que sint iste persone habes excōicatio. vij. casu. v. §. vij.

¶ Vigesimoprimo quod de rebus ecclesia [sect. 58] sticis et etiam patrimonialibus clericorũ: aut: de causis spiritualib⁹ iudex secula ris iudicare non potest. Et de istis vide s̃. excommunicatio. vij. casu. v.

¶ Vigesimo scðo quod loca pia sunt sub iu [sect. 59] risdictione ecclesie. c. ad hec de reli. do. et in cle. ꝗ cōtingit de reli. do. secundum pa. in. c. cum sit genera. de fo. cōpet. et ideo ledẽtes ea sunt sacrilegi cẽsendi. d. c. cum sit generale. sed ledẽs in bonis clericoꝝ siue violẽtia ꝑsone non cōmittit sacrilegiũ licet super ipsa sit iurisditio iudicis ecclesiastici. vt in. c. si clericus. de fo. cōp.

¶ Vigesimotertio quod relicta in testamẽ **[sect. 60]** to min⁹ solẽni facta ecclesijs et pijs locis valẽt. c. cum esses. c. relatũ. c. indicãte. de testa. de quo. j. legatum. j. et. ij.
¶ Vigesimoquarto quod ecclesia vel eius **[sect. 61]** possessiones non possunt pro alienis debitis obligari et obligans est suspẽsus ab administratione temporaliũ et spiritualium de solu. c. ij. que tamen suspẽsio potest per eꝑm relaxari. consulto indẽnitati ecclesie primo. c. ex parte el. j. de verbo. signi. non comprehẽdit tamen hec suspensio episcopos. c. ꝗ. periculosum. de sen. excom. lib. vj.
¶ Vigesimoquinto qꝏ excõicãtur vsur **[sect. 62]** pantes regalia custodiã et huiusmodi de q̇b⁹ s̃. excõmunicati. vij. casu. j.
¶ Vigesimosexto. quod clericus qui eccle **[sect. 63]** siã ex collatiõe laici tenet si non resignauerit suspẽdẽdus est ab officio et benefi cio laicus excõicandus. de iure pa. c. p̃terea. et. c. relatũ iuncto. c. si autem vobis. xj. q. iij. et. c. cum non ab homine de iu.
¶ Vigesimoseptimo quod in choro non de **[sect. 64]** bent laici cum clericis stare. de vi. et ho. cle. c. j. de conse. di. ij. sacerdotum.
¶ Vigesimooctauo quod ecclesia et ecclesia **[sect. 65]** stica ornemẽta non debẽt in vsum secula rium cõuerti. de conse. di. j. ligna et quin ꝗ. c. se. de re. do. c. ad hec.
¶ Vigesimonono. quod ludi theatrales cũ **[sect. 66]** laruis et siłibus ĩ honestis non pñt fieri ĩ ecclia. c. cum decorẽ. de vi. et ho. cle. sec⁹ de honestis q̇ ducũt ad deuotionẽ. ar. ꝏ cõ secr. di. ij. semel et di. iiij. q̃ris quasi in fi. ¶ Trigesimo quod ecclesia vtit̃ iure mino **[sect. 67]** ris et iure reipublice. ita quod omnia priuilegia scõcessa reipublice videntur conces sa ecclesijs secundum gl. in. c. auditis. et ibi pa. de resti. in integrũ. et glo. in. c. j. eo. Jtem potest vt iure imperij ita quod priuilegia attributa imperio intelliguntur attributa ecclesijs. vt ibi alleg.
¶ Qua pena puniant̃ violantes eccłia **[sect. 68]** sticã ĩmunitatẽ. Rñ. quod diuersa secundum quod di uersimode violat̃. nam si q̇ violant q̊ ad primũ puniunt̃ nullitate snĩe vt dixi. s̃. Si contra secundum erit solũ mortale pctm̃. Si ɔtra tertiũ: nec mortale pctm̃ est ꝓpter ɔtrariã ɔsuetudinẽ. si ɔtra quartũ vltra mortale non adiuuant̃ ab eccłia. Si ɔtra q̇ntũ vr̃ mortale. Si contra sext ũ peccãt mortaliter et alia pena de qua dixi. Si ɔ̃ septimũ cõpellunt̃. si ɔ̃ octauum credo teneãt̃ ad restitutionẽ de dãno dato vl tra mortale quod cõmittũt. idem dic si ɔ̃. ix. x. xjij. x. et. xiij. et puniunt̃ pena vt ibi dixi. Si ɔ̃. xiiij. idem dic. siłr si ɔtra. xv. dicit Al bri. in aut̃. cassa. C. de sa. san. ec. quod faciẽ tes statuta contra libertatem ecclesiasticam puniuntur pena priuationis iu risditionis et mille marcarum. rectores statuarij scriptores iudicãtes scꝏm talia statuta sunt iꝑo iure infames et eorum sentẽtie nulle et alij actus legitimi nihil valẽt vt pʒ ĩ corpe. vnde hec aut̃. sumitur in originali qꝏ multi habent post librũ feudoꝝ: et est constitutio fede rici iunioris. et etiam sunt excõicati. vt. s̃. **[[Fo.ccxiiij.]v]** excõicatio. vij. casu. xxij. Si ɔ̃. xvj. vbi di xi. si ɔ̃. xvij. xviij. et. xix. peccãt mortalit̃. Siłr si ɔ̃. xx. xxj. xxij. si contra. xxiij. vltra mortale tenẽt̃ ad restitutionẽ si ɔ̃. xxiiij. xxv. et. xxvj. pʒ ibi. Si contra. xxvij. male faciũt si ɔmittũt ɔtra. xxviij. est nullitas alienatiõis et peccãt mortaliter. Siłr si cõtra. xxx. mortale peccatum est.

Jmpedime#tum

vide. j. matrimonium. iij.

Jmperi#

merũ est habere gladij po testatem ad aĩaduertẽduʒ in facinorosos hoĩes qꝏ et potestas appellat̃. Mixtum vero imperiũ in dāda possessiōe cōsistit. vt in. l. imperiũ. ff. de iur. omnium iudicum. et vide ibi glo.
De notatis in hoc ꝯ. et an et quō pre scribat̃ ĩperiũ merũ et mixtũ no. Bar. in l. j. C. de emā. li. et ĩ rub. C. q̃ sit lōg. cōsue. et ĩ. l. j. col. iij. C. de here. vel act. vẽ. et Alex. in. l. imperium. ff. de iur. om. iu. quod cōsue tudine. vbi quid sit merũ imperium. et quid mixtum. et quibus competat.

Jmpossibile

ꝏr aliqñ illud qꝏ non comode possumus facere et sic sumitur in. c. chatanẽsis ecclesie. lxj. dist. ff. de ꝯb. sig. l. nepos proculo ĩpossibile ꝏr qꝏ non est honestum vt de cōdi. insti. l. filius impossibile dicitur q non iuste potest fieri. xxiiij. q. ij. sane. el primo. et est in. ar. quod illud possumus qꝏ de iure possumus.

Jmpubes

ꝏr masculus donec cōple nerit. xiiij. annũ femina aũt. xij. qꝫ in ista etate hoĩes incipiunt pubescere. l. fi. C. quando tutor vel cura. et ĩsti. qui. mo. fi. tu. in ṗn. et hec verum q̊ ad tute lam. sʒ quo ad matrimonium ꝯhendũ tādiu est impubes masculus vel femina qꝫdiu non est potens ad generandũ vt in. c. puberes. de despon. ĩpub. in text. et in glo.
De notatis ĩ hoc. §. et signāter. j. ꝯ. j. dic ꝯriũ qꝫ impubes doli capax potest in culpari de oĩ delicto preterqꝫ de delicto carnis. c. j. et ibi Sicu. de deli. pue. de q̊ in. l. j. §. interdũ. ff. ad siłł. Jtẽ de delictis in omittendo. l. excipiuntur eo. titu.
¶ Jmpubes vel furiosus capitalẽ frau [sect. 1] dem. i. penā ꝑpter quā capite puniẽd⁹ est cōiter non pōt. ff. de edi. edic. l. cum au tem. §. j. facit. C. de fal. mo. l. j. in fi.
¶ Jmpuberes torqueri non debent ter [sect. 2] reri tamen solent et habena vel ferula ce di. ff. ad senatus cōsul. sil lanianum. l. j. .§. impubere autem.

Jnc#tatio

vide sortilegium. Super stitio et. s̃. diuinatio.

Jncarceratio

vide. s̃. carcer.

Jncendiarius

q̇s dicat̃ ꝑprie. RñHost. et Gof. quod ille q̇ ciuitat̃ẽ vel castrũ domuʒ segetẽ et siłia aliena incendit malo studio vt odio vel vindicta vel aĩo iniuriādi vt ĩ. c. pessimā. xxiij. q. viij. xij. q. ij. c. cum deuotissimā de iniur. si q̇s domũ. sec⁹ si incẽderet ex negligẽtia vel casu vel iusto bello qꝫ ta lis non ꝑprie ꝏr incẽdiarius. item incẽdiarius ꝑprie ꝏr qui malo studio ignеʒ fecit apponi aut consiliũ dederit aut auxilium: scienter. vt in. d. c. premissam.

¶ Vtrum tales incendiarij proprie sint [sect. 1] excōicati ipso iure. Rñ. vt. s̃. excommuni catio. v. casu. v.
¶ Qua pena puniunt̃ incendiarij. Rñ. [sect. 2] q̨ de iure ciuili dicit tex. ĩ. l. qui edes. ff. de incendi. qui edes aceruũ vefrumẽti iuxta domum positũ cōbusserit cōuictus verberat⁹ igni necari iubet̃ si modo sciens prudẽsq̨ id commiserit si vero casu. i. negligẽtia aut noxā sarcire iu bet̃ aut si minus idone⁹ sit leuius casti gat̃ hec ibi. ex quo patet illud q̇ non pōt soluere inere luat in corpore. ff. de iuris. om. iudi. l. si quid id. §. in seruos et. ff. de in ius vocan. l. fi. et. ff. de penis. l. j. in fi. Quo ꝯo ad ius canonicũ vltra mortale si sciẽter et volũtarie fecit vel ex lata cul pa tenetur ad restitutionem totius dāni dati. c. si egressus cum. c. se. de iniurijs et ibi cōiter doc. Facit. l. si fortuitu. ff. de ĩcẽdi. Si ꝯo fuit in leui vel leuissima cul pa. sic sıłr tenetur ad restitutionẽ si modo tenebat̃ de leui vel leuissima. culpa non credo tamen peccauerit mortałr. Si autem nihil omisit de contingentib⁹ non tenet̃ Quando autem quis teneatur de leui vel leuis-**[Fo.ccxv.r]**sima culpa habes. s̃. culpa. §. iiij. et. v. et aduerte quod tales incendiarij culpabiles non solũ tenentur de damno incẽdij sed etiam de rebus perditis pro incen dio ar. c. fi. de iniur.
¶ Vtrum rapiẽs res illoꝝ patiunt̃ q̇ incẽ [sect. 3] diũ teneat̃ ad restitutionẽ. Rñ. quod sic. c. si q̇s domũ de ĩiur. nisi haberent̃ ꝓ de relictis puta qꝫ ignis tātũ inualuit q̨ nullus sine periculo vite potest eis suc currere. et dominus dimittebat eos pro derelictis: tũc si q̇s eas caperet non tenereт̃ restituere de necessitate. argu. l. si quis merces. ff. pro derelicto.
¶ Vtrum destruẽs domũvicini timore in [sect. 4] cẽdij ne sua cōburat̃ teneat̃ ad restōnẽ. Rñ. din. ti. de ĩcẽ diarijs quod non si erat iustus met⁹ puta qꝫ iam ignis ꝑuenerat ad domũ vicini vel ꝓbabiłr dubitat̃ qꝫ tp̄s erat ventosum et hmōi. l. ij. §. qd̄ ait p̄tor. ff. de incẽ. rui. et nau. vnde dicit tex. in. l. si alius fecerit. §. est et alia exceptio. ff. qd̄ vi. aur clā. nullam iniuriam aut dānũ dare videt̃. q̃ perituris edibus. facit. l. si q̇s fumo. §. qd̄ dicit̃. ff. ad. l. aq̇. si autem non fuit iustus metus tunc tenetur ad simplum damnum secundum Ho. addit ta men ho. quod si a vicinitate domus alicuius est dirupta iusto metu incendij q̨ iudex ex officio et summa equitate debet facere quod vicini ei satisfaciant quilibet pro parte sua. ar. l. j. §. equissimum. ff. ad. l. rho. de iactu. et. l. interdictũ. ff. q̇ po. in pigno. ha.

Jncertorum

restitutio. vide infra restiuttio. ij. §. xj. et se.

Jncestus

est cōsanguineaꝝ vel affiniũ abusus: vnde ĩcestuo si dicunt̃ q̇ cōsanguineis vel affinibus abutuntur. xxxvj. q. j. §. cum ergo.
De notatis in hoc. §. et ad ampliādum hic dicta dic quod incestus dicitur coi tus carnalis ĩter affines et collaterales. insti. de nup §. sʒ et si aduersus. per gl. et in aut̃. de incest. nup. per gl. qd̄ est verũ siue cum marito siue sine. l. si adulteriũ de adul. et punitur sicut adulterium. l. si adulterium cum incestu. et ibi. glo. ff. de adul. vide gl. ĩ aut̃. de ĩcest. nup. in ṗn. et in auten. incestas. C. eo. ti.
¶ Vtrum incestus sit grauius adulte [sect. 1] rio. Rñ. quod sic. xxxij. q. vij. §. sunt enim. et c. seq. vincitur tamen a peccato contra naturam vt in. d. c. quod incipit adulte rij malum.
¶ Vtrum accedens ad monialem com [sect. 2] mittat incestũ. Rñ. quod sic. xxvij. q. j. virgi nibus qꝫ spōsa dei est qui est pater nr̃. xij. q. ij. qui abstulerit nec solum incestũ sed et

adulteriũ ꝙ sponsam alterius cor rumpit et etiam sacrilegium vt in. d. c. virginibus sed tamen non sunt tria peccata sed vnuꝫ solũ secundum Hugo. lꝫ sortiat̃ diuersa nomina.
[sect. 3] ¶ Vtrum ĩcestuosus possit ꝯhere. matrimoniũ. Rñ. pa. cũ. c. j. de eo qui cogn. cō san. vxoris sue quod non sed nec etiam exige re potest debitum a propria vrore ꝓꝓ pri⁹ habuit añꝓ incestũ cōmisit. xxvij. q. ij. qui dormierit. nisi dispensetur cum eo. et si exigit peccat mortaliter secundum Vin cen. ꝙ facit contra preceptum canonis. arg. c. ij. et de maio. et obe. sed tu tene vt j. matrimoniũ. iij. ĩpedimẽto. ix. i prin. ¶ Sed q̇d si contrahit de facto. Rñ. pa. **[sect. 4]** in. c. transmisse de eo qui cogno. cōsan. vxo. sue. quod tenet matrimonium et redde re tenetur debitum: exigere autem non poterit sine peccato mortali nisi dispen setur cum eo. Pa. tamen in. c. literis de pre sumptionibus. videtur velle quod ista pena. s. quod non possit contrahere vel exigere incestuosus solum locum habeat quādo constat de incestu quallercunꝓ ar. d. c. literis. et. xxvij. q. j. Si quis sponsaꝫ et placet mihi. ¶ Quis poterit dispensare vt talis con **[sect. 5]** trahat vel post contractum exigat. Rñ. pa. in. d. c. j. quod si incestus est vere cōmis sus vt puta quia cognouit consanguineam vxoris sue cum qua iam cōsumma uit matrimonium vel cum cōsanguincis proprijs quod est vere incestus vt in. d. .§. cum ergo tũc episcopus non poterit dispẽsare nisi ex causa. Puta ratione in uẽtutis et huiusmodi: quo casu bene po terit. c. si duo. xxxv. q. vj. Jdem tenet et dicit communiter tenere doc. in. c. trās- **[[Fo.ccxv.]v]** misse de eo qui cogn. consan. vt etiam exi gere possit. Si vero incestus non est vere commissusvt puta quia cognouit cō sanguineam sponse nōdum cognite sic episcopus poterit dispẽsare etiam sine causa vt contrahat non tamen cum spon sa illa de futuro si commixtus est in va se et ibi consũ mauit cum eius cōsangui nea sed cum alia que sibi non sit affinis poterit etiam sine dispẽsatione vt est gl. in. c. quidā. xxvij. q. ij. cum tex. Quidā pre dicta intelligunt de eo solũ qui commi sit incestũ cum consanguinea vxoris sue sed de alio incestuoso non habent locuꝫ ita quod potest et cōtrahere sine dispensatione et exigere debitũ post cōtractũ. sꝫ contra videtur text. c. si duo. viri. xxxv. q. vj. et. q. iij. c. de incestuosis vbi tex. clar⁹. et. c. nec eam et. xxij. q. vij. si quis viduaꝫ. Et ideo dic quod generaliter omnis incestuosus prohibetur cōtrahere. Nec obstat quod titul⁹ de eo qui cog. consan. vxo. sue solum loquitur de incestu cum cōsan guinea vxor: quia vnũ ius suppletur ꝑ reliquum. et de hac materia vide matrimoniũ. iij. impedimento. ix. in princip.

Jnconsideratio

est quando inter diuer sa q̃ occurrũt non bene iudicatur et determinat̃ quid est facieñ. et ideo inconsideratio est ex defectu circa actũ iudicij sicut ɔsideratio pertinet ad iudicium rectũ. Quod quidẽ rectũ iudiciũ in hoc cōsistit quando vis cognoscitiua apprehẽdit rẽ aliquā scd̃m quod in se est quod prouenit ex recta dispositiōe virtutis apprehẽsiue sicut pꝫ in speculo quod sit bene dispositũ apparẽt imagines recte. Si vero sit male dispositum apparent torte vel obscure. Quod autem virtus cognoscitiua sit bene disposita ad recipienduꝫ res ꝑut sunt contingit radicaliter. ex natura cōsum matiue ex exercitio et munere gratie et directe quidem ex virtute cognoscitiua ex eo quod non est imbuta prauis opinionibus sed veris et rectis: indirecte vero ex bona dispositione virtutis appetitiue ex qua sequitur quod bene iudicat de appetibilibus. defectus autem recti iudicij ad vitium incōsideratiōis pertinet ex eo quod contẽnit vel negligit attendere ea ex quibus rectũ iudiciuꝫ ꝑcedit et sic incircũspect⁹ est ad non intuẽdũ circunstantias negocij loci tꝑis persone et huiusmodi et pericula q̃ possunt cō tingere. Et ꝙ hoc maxime sacit luxuria propterea ponitur filia eius.

Jnconstantia

similiter est filia luxurie que est quādo quis non stat constans in bono propo sito sʒ sine causa rationabili ex aliqua passione precipue ex amore concubine facit contrarium illius quod delibera uerat: ideo sicut precipitatio est ex defe ctu circa actum consilij et incōsideratio circa actū iudicij. ita instātia circa actū p̄cepti defecit: ꝗ defecit in precipiēdo que sunt ɔsiliata et iudicata et lʒ ira et in uidia q̄ impediūt rationē ad aliud cau sent inconstantiam tamen luxuria eaʒ extinguit hec ex sancto Tho. ij. ij. q. liiij.

Jndicium

quid est. Rñ. Bal. in. l. ea quidem. C. de accu. indicium plenum est diuinatio rei per signa sufficiētia per q̄ animꝰ in aliquo tanꝯ vero quiescit et plus inuestigare non cur rat vt. C. de rei vē. l. j. indicia. Semiplenum vero indicium est p̄sumptio fortiter mouens animum ad aliquod credē dum vel dicendum de quo in. l. cum probatio. ff. de proba.
De notatis in hoc. §. et quod est in arbi trio iudicis que indicia sufficiāt ad tor turam no. Alex. post Bart. in. l. fi. de qō. ꝑ. l. milites. §. oportet. eo. ti. et. l. de mino re. §. tormenta. eo. ti.
¶ Qualiter ꝓbatur indiciū. Rñ. quod ad **[sect. 1]** minus per duos testes vt est gl. singularis et ibi doc. ī. l. fi. C. fami. her. et Bar. in. l. fi. de qō. et vt preiudicent reo opʒ ci tetur et iurēt testes alias non preiudicat vt no. in. l. si quis. ff. de adul.
¶ Vtrum vnū iudiciū sufficiat. Rñ. quod et re **[sect. 2]** gulariter non sed opʒ sint plura vt not. gl. et Bar. in. l. j. §. occisorū. ff. ad silleia. et Bal. ī. l. ɔgruit. ff. de of. p̄si. teneret tamen ꝓ cessꝰ si non opponereť ꝯuis plura non p̄cessissent indicia sʒ tamen dānari non posset **[Fo.ccxvj.r]** ēt si in tormētis est confessus et post ratificauit vt est tex. cum gl. et ibi bar. i. l. pe. de q̄sti. secꝰ si spōte et sine tortura est cōfessus ſʒ pe. de an. in cle. j. de homi. suf ficere tamen aliqñ vnū indiciū puta vnꝰ testis integer et bone fame q̇ testificať q vidit ɔmittere tale maleficiū tūc potest poni ad torturā ad inquirēdū. no. gl. et doc. in. l. si quis. C. ad. l. iul. maie. et bar. in. l. j. §. ij. et. l. maritꝰ et. l. pe. ff. de q̄sti. itē ɔfessio extraiudicialis rei si est hō ma le vite et cōditionis sufficit vt dicit bar. in. l. fi. ff. ð q̄sti. item iuuenis īueniť exire ð domo pulchre mulieris vel inuentꝰ est cum ea in locis secretis et aptis ad for nicādūvt no. ī. c. lr̄is de presum. et hmōi et ita vr̄ relinquēdum arbitrio iudicis quando vnum sufficit.
¶ Vtrum sufficiāt īdicia si reo non deť co **[sect. 3]** pia et aduocato suo. Rñ. quod non vt. l. custo dias et ibi gl. et bar. ang. et imo. ff. de pu. iud. limitat ang. in. l. si vacātia. C. ð bo nis vacā. nisi quando iudex ꝓcedit ex mero officio et non ad querelā vt no. do. anto. in. c. qualiter et quando el. ij. de accu.
¶ Vtrum fama sit sufficiēsindiciū. Rñ. q **[sect. 4]** nō vt tʒ bar. in. l. j. §. idem cornelio. ff. ð q̄ stio. nisi iungať cum alijs indicijs: fama tamen cum vno teste in ciuilibꝰ facit plenā ꝓ bationē vt in. c. veniēs el. prīo de testi. secus in criminalibus.
¶ Vtrum ꝑticeps crimīs īterrogatus vł **[sect. 5]** spōte dicēdo faciat indiciū ɔtra sociū. Rñ. quod non vt no. bar. ī. l. j. §. si seruus. ff. ð q̄sti. facit qð no. gl. ī. l. si filiū. C. de. li. cā sił̄r nec pr̄ vel filiꝰ aut alij commēsales de q̇bꝰ ī. l. parētes et liberi. C. ð tes. faciūt īdicū. vt no. bar. ī. d. §. idem cornelio et hec ꝓcedūt quando nulla alia indicta vrgētia ꝓ cedūt et iō sociꝰ de socio non ē īterrogādꝰ l. fi. C. de accu. fallit ī assasinis vt no. gl. ī. l. non iō minꝰ. C. ð acc. et ī delictis ī offēsaʒ gñ alitatis vt no. Bart. ī. l. reperi. ff. de questi. sicut sunt latrones et hmōi.

Jndignatio

est filia ire que non va let videre vel audire eũ cui irasciť cōiť ẽ veniale p̃ctm̃ nisi ꝑ accidẽs. s. rōne scādali vel ꝙ denegat lo [sect. 1] q̇ vel respōdere ĩ casu in q̊ tenetur de precepto de quo vide. s̃. diligere. .§. iij.

Jndulgentia

ſm Archi. et sequiť Ge. in. c. indulgentia de pe. et re. li. vj. qñꝝ dicit remissionẽ pene. ij. q. iij. in fi. qñꝝ ꝛcessionẽ gra tie: vt lit. pẽ. c. fi. de priui. dudũ qñꝝ di spẽsationẽ. lxxvij. d. c. fi. in. fi. de elec. du dum el. ij. qñꝝ ius cōe. xxxiij. q. ij. interfectores et. xxxv. q. vj. de incestuosis. qñꝝ accipiť ꝑ vacare seu operā dare vñ dr̃ indulgere gule noli q̃ vẽrris amica est. Sꝫ hic accipio indulgẽtiā pro indulgẽtijs que dantur in ecclesijs et huiusmodi que sic diffinitur. indulgentia est quedam remissio pene debite ꝑ peccato post cōtrictioneꝫ habitā de eo. hoc colligitur ex no. in. c. qȝ autem de pe. et. remis.
De hic notatis et quod indulgentia dꝫ stricte interpretari. no. Jnn. et Ho. in. c. lꝫ extra. de trāsac. Bal. in sua marga. l ver. ĩdulgẽtia. et in. l. humanitatis. C. de impu. et alijs substi.
¶ Qualis est ista pena q̃ per indulgen [sect. 1] tias remittiť. Rñ. glo. in. di. ca. quod āt recitat quinꝝ et ego addam duas et sic fuerunt. vij. opiniones. prima tenet q̧ solummodo remittitur alia pena quā deus pro supplemento statuit imponẽ dam in alia vita illis qui solummodo fecerũt pnĩam ſꝫ quod canones imponũt sꝫ illam quā canones ĩponunt faciendā nullo mō remittit sꝫ hec opinio ẽ falsa tũ ꝙ contra tex. apertũ in. c. cum ex eo de pe. et re. vbi dicitur quod per indulgẽtias penitẽtialis satisfactio eneruatur tuꝫ etiam quia presupponit quod canones penitẽtiales necessario sint exequẽ di con tra tex. in. c. deus qui eodem titulo. q̇ vult quod penitẽtia hodie per arbitriũ discreti sacerdotis sit moderāda et sic est arbitraria facit ad hoc capitulũ mensurā de peniten. distin. j. Secunda tenet q̧ solum remittit penam taxatam a iure seu a canone penitentiali: sed non eam quā diuina iustitia statuit imponẽdaꝫ et hec ẽ falsa: tũ ꝙ presupponit vnũ fal suꝫ ꝛtra euangelium quod eccłia non possit ab soluere q̊ ad penā cum ẽt absoluat q̊ ad culpam per virtutẽ sacr̃i secundum Scot. in **[[Fo.ccxvj.]v]** iiij. d. xiiij. etiam quo ad deum cum dicatur Math. xvj. xxiiij. q. j. quodcũꝝ ligaueris suꝑ terrā et c. tũ etiam ꝙ sic indulgẽtie essent nociue ꝙ absoluendo eos a pena huius mundi transmitteret tales ad grauiora tormẽta in purgatorio. ter tia opinio tenet quod remitt ũt penā debi tam pctō et q̊ ad deum et quo ad ecclesiā sꝫ cōcedens onerat se ad satisfaciendũ ꝑ illo cui dedit et hoc similiter falsa tũ ꝙ aliquādo sunt tam modica merita cōcedentis quod non sufficiunt sibi. tũ etiam ꝙ nullus cōcedẽs ab hoc se obligare in tẽ dit et nemo obligatur nisi q̇ animũ obli gādihabuit. l. obligationũ. ff. ȝ ac. et obli ga. ¶ Quarta opinio tenet quod remittitur solũ illa pena debita peccato ꝑ quo non satisfecit ex negłia siue q̊ ad eccłiaꝫ siue q̊ ad deum non āt illa quā cōtemp sit facere seu noluit et hoc est falsa tũ ꝙ re munerare vult negligentiā cōtra. l. nō ff. ex q̇b⁹ ca. ma. non enim negligentib⁹ sub uenitur sꝫ necessitate rerum impeditus hoc ibi tũ etiam ꝙ presupponit quod q̇s pos sit ꝛtinuare penitentiā et esse capax indulgẽtie cum talis in peccato mortali sit qȝ falsuꝫ est. Quinta opinio tenet quod re mittitur ẽt pena infernali alł. tex. de pe nitẽ. d. iij. c. vlt. vbi ptꝫ quod bona facta in peccato mortali valẽt ad tollerabilius iudicium subeunduꝫ sed hoc similiter est falsa tum quia illud. c. non intelligi tur quod talia bona minuant penā inferni debitā peccatis sed ꝙ malum non cōmittẽdo et faciendo bonum non augetur tum etiam quia expresse tenet cōtra. c. tres sunt de pe. d. j. et de cons. di. iiij. oĩs vbi ptꝫ quod pena eterna nullo mō potest re miti nisi per

ɔtritionẽ propriam loquẽ do de eo qui peccauit actualiter. s. de adulte. facit. c. maiores ð baptismo. ĩ. §. hic vero dicimus. Sexta opinio tenet quod per indulgentias remittitur pena taxata deo et etiam a sacerdote imposita si modo ipse sacerdos qui eam imposuit hoc sibi concesserit vt eam per tales remissiones vel in partem vel in totũ possit redimere et hoc siłr non vr̃ve ra lʒ gl. in. d. c. qð āt et multi canoniste eā tenuerint tũ ꝓ videtur artare ptātẽ superioris quasi non possit remittere pe nam impositā ab inferiori sue contra id quod legit̃ et no. in. c. qð sup his. §. rur sus de voto tũ etiam ꝓ vr̃ contra tex. p̃fati. c. cum ex eo inverbo eneruat̃. Septimo opinio tenet quod prefate indulgẽtie valẽt secundum fran. de may. in tractatu de potestate clauiũ primo quo ad augmẽtũ gratie nam secundum aug. caritas meretur augeri sʒ per opera meritoria facta ab existẽte in gratia meret̃ augmẽtũ gratie ergo et c. ꝓ non dat̃ nisi facientib⁹ opera de sui natura meritoria. Secundo q̊ ad augmẽtũ glorie ꝓ cuʒ nullus possit lu crari indulgentiā nisi per fidẽ et fides sit virtus cui promittitur visio dei ergo et c. Tertio valẽt quo ad penā debitam in purgatorio ꝓ quando alicui aliquod debitũ est remissum ab eo q̇ hʒ potesta tem perinde est ac si solutũ esset sed sicut ecclesia imponẽdo penitẽtiā remilit penā purgatoriā ergo remittẽdo ꝑ indulgentiā absolui ab ea. Quarto va lẽt quo ad penam impositā a sacerdote ꝗʒ partẽ vel totum prout sonat et hec est vera opi. quā sequuntur Gof. Jo. an. pa. in. d. c. quod āt et cōiter alij canoniste et theo. in. iiij. sen. di. xx. ex quo pʒ q ille cui imposuit sacerdos pnīam. vij. annoꝝ ieiunādoruʒ accipiendo indulgẽtiā. vij. annoꝝ absolutusest tenet me lius sit eam facere et hanc propurgato rio reseruare pro residuo si imposita nō fuisse condigna.

¶ Quer̃it̃ quantum remittitur per indulgentiā de prefata pena vel debita pena in purgatorio vel in hac vita ꝑ pec catis ɔmissis. Rñ. quod diuersa fuit opinio inter. doc. canonistas et theo. nam q̇dẽ dicũt quod valent secundum internā suscipiẽtis de uotionẽ et non plus et huius opinionis videtur fuisse ray. sʒ hec est falsa ꝓ sequeretur quod sine exteriori operatiōe valerẽt quod est contra cōmuniter theo. in iiij. d. xx. vbi volũt quod nisi quis faciat illud pro quo dat̃ indulgentia nullo mo do ipsam cōsequatur quantũcũqꝫ habeat bonaʒ voluntatem licet cōsequat̃ **[Fo.ccxvij.r]** meritum bone volũtatis. Secũda opi nio tenet quod valẽt ꝗʒ deuotionis quātitatẽ et dati seu laboris magnitudinẽvñ licet dicat̃ qui porrexit man⁹ adiutrices tali ecclie habeat de indulgẽtia. xl. dies tamen si vn⁹ dat plus alterovel de ma gis lōginquo venit ad visitandũ eccle siam in qua est ĩdulgẽtia. vij. ānoꝝ par ticipabit magis quā ille q̇ dat minus vel venit de ꝑpe. sʒ hec opinio implicat cōtradictionẽ eo quod non esset indulgẽtia sʒ cōmutatio aut opʒ dicere quod ec clesia p̃dicaret falsuʒ si non ābo haberẽt. xl. dies vel. vij. annos et iō est tertia opinio q̇ tʒ quod tamen valet quātũ valeret ei penitẽtia tot dieꝝ vel tot ānoꝝ ab eo fa cta in hacvita ꝑ quot datur indulgẽtia hoc est quod tamen minus punieт̃ in purgatorio quātũ si fecissent pniaʒ ꝑtot dies vel ānos quot sonat indulgẽtia. ex quo ɔcludũt quod sicut penitẽtia facta cum maiori feruore et austeritate per ānũ plusva let ceteris parib⁹ qꝫ facta cum minori sic illi q̇ plus dat et plus laborat correspōdet annus efficatioris penitẽtie quod alij et iō plus habebit de remissione qꝫuis ābo remissionẽ tot ānoꝝ habeāt. et hec opinio non placet mihi ꝓ vr̃ derogare verbis indulgẽtie cum dicatur quod dat̃ indulgẽtia tot annoꝝ et debeat intelligi de annis vere et optime penitẽtie fien de ꝓ verba ĩ potiori significato sunt in telligẽda et latissime in beneficio principis de ver. sig. c. olim tibi. quarta opi nio tenet quod quo ad remissionem extensionis pene tantum valent his qui et prope cum modica eleemosyna sicut qui de longe et cuʒ multa eleemosyna ꝗʒ q continetur in forma sed q̊ ad remissionem pene intensiue et quo ad dipositio nem sui ad recipiendum augmentum gratie sunt impares: ꝓ qui plus dat et magis laborat ceteris paribus pl⁹ habebit. hec autеʒ

opinio nisi velit dicere quod dicit tertia opinio implicat cōtra dicitonez nisi quo ad illaz dispositiōez augmēti gratie ꝙ illud est verissimum rō ꝙ si non debeo ferre nisi pnĩaz vij. an no. si dimittat̃ mihi extēsiue sıłr intēsiue remittetur. Quinta opinio est quod tātuz valēt quantum sonāt et tantum multuz dāt quantum parum vel modicum la boranti ꝗtũ multum ꝙ indulgētia ē quedā liberalitas que non respicit me rita sed largitatē concedētis: et hec quā uis sit magis cōmunis opinio non mi hi placet cum videatur irratiōabilis nec illŏ Math. xx. quo dicitur. An non licet mihi facere quod volo an oculꝰ tuꝰ ne ꝗ est contra me quia loquitur ille tex. de dato ex suo proprio non exalieno. s. sexta opinio est quod non plus remittunt de pena nisi quantum meretur ille labor vel il la operatio etiam si talis indulgētia nō esset aliter videretur ecclesia inducere christianos ad dimittēdum opera alia satisfactoria et solũ intēdere huiusmodi indulgentijs quod esset absurdũ di cere et iō dicunt quod soluz quo ad nomen dat indulgentiam vt christianos potiꝰ inducat ad talia facienda. et adducũt dictũ Jnno. q̇ dicit quod propter indulgētias generales non minꝰ tenetur penitētiā agere homo in hac vita. Sed hec opinio est falsissima tũ quia presupponit ecclesiam predicare falsum: et facere ma lũ sub specie boni qŏ nullo modo licet etiam pro vita alterius saluāda. c. sup. eo. de vsur. tuz etam ꝙ fundat se super falso intellectu. ad Jnn. ꝙ est intelligē dus Jnn. de penitentia prout est extin ctiua inclinattōis ad malum et preseruatiua non prout delet penam pro pecca to preterito. et ideo est septima opinio quam puto verissimaz vcz quod indulgētia ꝗtum ad augmentum gratie et glo rie tantum valet quantum est interna deuotio suscipientis et non plus ꝗtuz vero ad remissionē pene debite in pur gatorio vel imposite a sacerdote in penitentia dico quod indulgentia tantum dimittit quantum sonat dummodo secundum. s. Bo. et. s. Tho. in. iiij. di. xx. ho mo faciat quod sibi imponitur secundum quod eum decet facere. vnde si pauper dat vnũ denarium secundum quod ei conuenit dare sic habebit indulgētiam q̃ da tur porrigētibus manus adiutrices si-**[[Fo.ccxvij.]v]**cut diues qui datvnũ ducatum sz non ecōtrario ꝙ si diues vellet dare vnum denariuz non censebitur porrexisse ma nus adiutrices et sic non habebit tantũ de indulgētia sicut nec rex diceretur au xiliũ dedisse alicui dādo obolũ sz ꝗz q̃ cōuenit regi datũ. Similiter si propter honorādam ecclesiaz datur indulgētia visitantibꝰ eque habebit eaz qui de ꝓ pe sicut qui de longe venit dũmodo visi tet sicut ei cōuenit. s. non furtĩ non sine so cietate magna si ē dominus et huiusmodi ali ter non tantum habebit et hec opinio saluat ecclesiaz vt non predicet falsa ꝙ verā dat indulgentiā vt sonat concludit rationabilitatē vt intelligatur quod id qŏ imponitur debet fieri ꝗz quod conuenit fa ciēti et excludit dissipationem thesauri dum presupponit rationabilē largitatē in dispēsatore addit tamē. S. Boñ. vbi s̃. quod lz homo non faciat quod ĩiungitur iudulgētia ꝗz qŏ eũ decet quod propterea non debet dimittere quin faciat illŏ ꝗm quod sibi placet ꝙ lz non habeat tatum de illa indulgētia tamen plus habebit de remissione pene pro tali facto ꝗ non haberet ꝓ alio simili ceteris paribus fctō vbi non datur talis indulgentia. Jnn. et ho. tamen tenent quod dũmō quis faciat quod imponit̃ eā habebit sed magis placet opinio sancti Bo. nec per hoc se quitur quod hō debeat dimittere alia ope ra meliora vel satisfactoria ethmōi solũ intendere: ꝙ licet iste plus dimitāt de pena alie tamen suntmagis meritorie p̃mij essentialis quod est melius et preseruatiue a recidiuo et sub iugatiue carnis dñio rōnis. aduerte hic quod aliqñ dicitur damus indulgentiā oĩm peccatorum vel centũ annorum de penitētia sibi iniũcta ꝙ tũc solum remittitur penitentia imposita a cōfessore et ideo si moreretur non stat im euolaret ꝙ non imponitur eq̃ cōiter. aliqñ dicitur damꝰ ĩdulgentiā om niũ peccatoruzde quibus contriti et ore confessi sunt et sic oblita non remittun tur vel ignorata. aliquādo simpliciter dat̃ remissio oĩm pctōꝝ tũc si nullum post ɔmiserit statĩ euolaret ad gloriā si moreret̃ intellige

ẽtqopi. s. bo. predicta non intelligit̃ quando indulgẽtia dat̃ sic. dam⁹ indulgẽtiā cuicũqꝫ dicẽti decẽ pat̃ nr̃ vel dāti vnũ ducatũ tali loco et hmōi in talib⁹ non requirit̃ cōdecentia ꝑsone vel stat⁹ sed effect⁹ operis impositi. sꝫ intelligit. s. Bo. quando ĩponit̃ aliquid generaliter ꝙ tũc intelligit̃ quod illud dꝫ ĩplere secundum quod faciẽti ꝛuenit not. ẽt quod isti annivel dies indulgẽtie non sunt āni ce li vel purgatorij sꝫ anni hui⁹ vite qꝗ ẽ dicere quod tamen dimittũt de pena qꝫtũ si ꝑ ānũ vel per tot dies fecisset pnĩam

¶ Sꝫ q̃rovtrũ dies istivł āni ĩdulgẽtie [sect. 3] sint vtiles vel cōtinui. Rñ. ho. ĩ. c. cum ex eo ꝗ pe. etre. et seq̇t̃ pa. ibidem quod dies erũt vtiles ān⁹ ꝟo ꝛtinuus. vult dicere. quod si sacerdos imposuit alicui vt ieiunet. xl. dies siue ꝛtinue siue interpolate accipiẽdo ĩdulgẽtiā. xl. dieꝛ erit absolut⁹. Si ꝟo dꝫ agere pnĩam per annũ q̃liscũqꝫ sit illa pnĩa puta ieiunādi per annũ q̃libet septimana bisvł ter quod ista solũmō tollit̃ per indulgẽtiā āni ita quod ĩdulgẽtia non diuiditi̇ per dies sꝫ valet respectu āni ĩtegri ꝑut pnĩa ẽ ānis. sꝫ ego hoc vlti mũ credo verum quando indulget̃ ān⁹ de in ĩiũctis penitẽtijs ꝑut aliqñ dr̃ vt ĩ. d. c. cum ex eo. Sec⁹ autem credo quando simpliciter dat̃ ān⁹ ĩdulgentie ꝙ credo sit vtilis et sic dimittit de pena debita pctō in foro aĩe siue sit ĩ posita a sacerdote siue a iu re siue a diuina iustitia. ccclxv. dieꝛ si ẽ plẽaria stati euolat si ĩ tali statu moritur nec purgatorium sentit secundum ho.

¶ Quomō intelliget̃ indulgẽtia. Rñ. q [sect. 4] certa doctrina non potest dari sed inspiciātur eius verba et sic secundum quod sonant intellige. ar. de priuile. c. cum et plantare. sub intelliguntur tamen aliqua semper scilicet quod dans habeat potestatem et suscipiẽs sit debito modo dispositus de qui bus infra dicetur et tertio quod faciat qꝗ in ipsis cōtinetur secundum quod ei conuenit fa cere. Jtezꝫ aduerte quod quando datur indulgẽtia sic puta a primis vesperis vsqꝫ ad secũdas vel vsqꝫ ad octo dies sic solũ semel habetur. etiam si intrat de cies sec⁹ si dicerei̇t̃ quod totiẽs quotiẽs q̇s **[Fo.ccxviij.r]** visitauerit vel quando est ꝑpetua ꝗꝫ san ctũ Tho. in. iiij. di. xx. et cal. q̇ allegat. c. ṗmũ de filijs p̃sby. li. vj. et. c. non pōt. Rñ. lj. de p̃bẽ. li. vj. et sequit̃ Jo. an. et Ge. ĩ. d. c. ĩdulgẽtia. Math. tamen vt recitat Car. in cle. j. de ṗuile. tꝫ quod etiam habebit totiẽs quotiẽs visitat etiam quando est tꝑalis et sequit̃ ip̃e Car. et in cle. ij. de pe. et re. et credo verius.

¶ Quis potest dare ĩdulgẽtias. Rñ. quod so [sect. 15] lus papa potest dare plenarias et in toto orbe ꝙ ip̃e sol⁹ est assumpt⁹ ĩ plenitudi ne ptātis. d. c. cum ex eo. et. xxiiij. q. j. quod cũqꝫ. Jtẽ legati domini pape possũt de iure ꝑpetuas ĩdulgẽtias in terminis sue legatiōis sicut et ꝑpetua statuta de offi. le ga. c. vltimo in tex. et ĩ gl. item archiep̃i in sua ꝑuincia et ep̃i in sua diocesi dũmodo non excedat summā dieꝛ. xl. siue sit ꝑ anniuersario ecc̄lie siue ꝑ q̃cũqꝫ alia cā in dedicatiōe ꝟo basilice possunt cōcedere vsqꝫ ad summā vni⁹ anni et non pl⁹ siue dedicet̃ ab vno ep̃o aut archiep̃o siue a plurib⁹ vt ĩ. d. c. cum ex eo. et. c. nr̃o eodem ti. hoc no. cardi. in. d. cle. ij. quod si excedāt hunc nũeꝛ non valẽt. vt ĩ. c. ĩdulgẽtia de pe. et re. li. vj. qꝗ ĩtellige secundum gl. ibi dẽ quo ad excessum non quo ad numerũ ꝛcessum alij autem p̃lati ĩferiores siue seculares siue regulares vt abbateset hu iusmodi non possunt facere aut dare indulgẽtias vt no. gl. ĩ. d. c. nr̃o nisi ex spā li cōcessiōe aut priuilegio vel alia cā legitima: puta p̃scriptiōe et huiusmodi id ei cōpetat vt in. c. accedẽtibus de excess. pre la. possunt tũ cōicare bona sui collegij. item sacerdotes in foro pnĩali possunt dare indulgẽtiā illis quos possunt absoluere ita refert dominus Car. in cle. religiosi de priuile. aluariũ hoc tenẽtẽ argumẽto. c. de⁹ q̇ de penitẽ. et remis. sꝫ tu vide gl. ĩ. c. mẽsurā de penitẽ. distin. j. que hoc tenet. hoc idem tꝫ Pa. in. c. sicut dignum de homici. allegat. capitulum quẽ penitet de pe. di. j. hoc idem tenent Jnnoc. et ber. in. d. c. quod autem sed de quanto non determinatur nisi quod al uarius dicit qꝗ potest dare indulgentiaꝫ annorum vel dierum sicut ei videbitur

dũmodo discrete faciat. hoc idem tꝫ Jnn. vt refert et sequiẽ Arch. ĩ. d. c. indulgentie. ad iura q̃ videnẽ cōtraria. Rñ. arch. quod est veꝛ de generalibus aut pu blicis remissionibus q̃ facere non possunt vel debẽt intelligi de pnĩa iniũcta a superiore puta epo quā remittere non potest. xxj. di. inferior. Qd̃ limita secundum quod dixi s̃. confessio. vj. §. iiij.
¶ Quid si p̃fati p̃lati non sunt sacerdo **[sect. 6]** tes. Rñ. lau. in cle. si domini in fi. de reli. et vene. sanctorũ. quod nihilominꝰ pñt dare. ar. d. c. qd̃ autem de elec. trāsmissaꝫ lꝫ Hos. dicat quod non debent nisi sint p̃sbyteri. ¶ Vtrum durent post mortem cōcedentiũ. **[sect. 7]** Rñ. quod sic secundum Jnn. in. c. quod translationeꝫ de offic. le. et est dictũ solẽne facit quod no. lapus in. c. fi. de rescrip. li. vj. et sequi tur. Ge. ibidem facit qd̃ no. gl. et doctores in. c. cum ad hoc de clericis non residẽtibꝰ. et laudumus in cle. fi. de electio. et facit ad literas quod saluuscōductꝰ non ex pirat morte cōcedentis. vide gl. singularẽ. in. c. cum eo. de ele. in. vj. nec ob. l. fi. ff. de penis qꝛ loquiẽ in penalibus qd̃ bene not. pa. ꝟo. in. c. fi. de offi. lega. idẽ tenet quo ad indulgentiam de qua hic loquor sed de indulgẽtia seu lnĩa vt pu ta eligendi confessorem vel non residẽ di in bñficio non sꝫ tꝫ quod expirat morte cōcedẽtis vel finito eius officio nisi sit facta cum cāe cognitiōe et ꝯsensu sui capĩ tuli qꝛ est in p̃iudiciũ ecclie: et sic tene q̨ in ꝯcessiōe p̃iudicatiua cōcessa per infe riores pape sine cāe cognitiōe expirat: secꝰ esset si cōcedereẽ a papa vel non eẽt alteri preiudicatiua sic concordat doc. ¶ Quid si tales dātes sint in peccato **[sect. 8]** mortali. Rñ. secundum Hu. quod nihilominꝰ valent ꝓpter officiũ qꝯdiu tollerantẽ ab ec clesia Facit. c. dictum est. j. q. j.
¶ Vñ assumuntur iste indulgẽtie. Rñ. cōis opinio doc. tam theologoꝝ. in. iiij. qꝯ **[sect. 9]** canonicorũ in. d. c. indulgẽtie et cle. vni ca. de reli. et ve. sanctoꝝ et in. d. c. qd̃ aũt est. quod sunt ex abundantia meritoꝝ que vltra mensuram demeritorum suorum sancti substinerũt et xp̃i. Sꝫ ego teneo cum Frā. de may. in tractatu de indul-**[[Fo.ccxviij.]v]**gẽtijs quod cum merita sanctoꝝ sint vltra cōdignũ remunerata a deo et sic exhau sta quod solũ danẽ ex merito christi et passionis eius cuius minima gutta sanguinis vel sudoris sufficeret ad expiationẽ oĩꝫ peccatoꝝ q̃ vnqꝯ fuerũt ꝓpetrata aut ꝑ petrabũẽ qꝛ eius respectu nihil sunt oĩa vt ĩ. c. dānamꝰ circa fi. de sum. tri. qꝛ vere dolores nr̃os ipse portauit de cele. mis. c. cum Marthe. cuius dispensatio tradi ta est suꝑ terrā illi q̇ cura hꝫ mistici cor poris et clauẽ totiꝰ ecclesie militātis de trāsla. c. quāto. et. xxiiij. q. j. c. quodcũqꝯ. ¶ Sub qua forma sunt cōcedende que **[sect. 10]** storibus. Rñ. quod secundum formā q̃ scribitur in. d. c. cum ex eo.
¶ Vtrum p̃fati prelati possint ꝯcedere in **[sect. 11]** dulgẽtias non suis subditis. Rñ. quod non nisi in duobus casibus. Primus est in. c. nr̃o. de pe. et re. vbi archiep̃i concedunt simpliciter per totā ꝓuinciam lꝫ non sint eius subditi nisi in casibus a iure expressis intellige tamen quod non valent nisi existẽtibꝰ de ꝓuincia non aduenietibus q̇ ibi non habẽt domiciliũ. Scd̃s casus est quando illi q̇ volũt eas accipere ha bẽt licentiā a ꝓprio epo secundum aliquos vt no. Jnn. ĩ. c. qd̃ autem de pe. et remi. alij ꝟo dicũt quod etiam de licẽtia ꝓprij sacerdotis parrochialis possunt ipsas accipere et cum hoc trā sit ho. Guil. vero ĩ Spe. dicit quod tutiꝰ est quod habeaẽ ꝯsensus ep̃i et ꝗm eũdẽ sufficit etiam ꝯsensus metropolita ni sui. d. c. nr̃o. Addit etiam Guil. ibidem q̨ ex cā. iusta potest ep̃s statuẽs ĩ diocesi sua cōcedere vt ĩdulgẽtie sue ꝓsint veniẽti bus de diocesi aliena. facit. d. c. qd̃ autẽ non tamen posset cōcedere quod ĩdulgẽtie ab alijs ep̃is ĩ eius diocesi cōcesse valeāt. ex q̊ pꝫ quod illi q̇ habẽt lr̃as diuersoꝝ ep̃oꝝ dātes ĩdulgẽtias faciẽtibꝰ eis eleemosynas non valẽt nisi quo ad indulgẽtiā ꝓprij ep̃i vel nisi habeāt licẽtiā a proprio ep̃o vel sacerdote vt tales indulgẽtie ei prosint de fo. compe. significasti.

¶ Sed quid si eps cōcedit indulgētiā [sect. 12] et archieps sıłr tale q̇d faciētibus. Rñ. quod omnes subditi epi habebūt vtrāqꝫ alij ꝟo habebūt soluꝫ archiepi secundum Host. in d. c. cum ex eo.
¶ Pro quibus causis indulgētie sunt fiē [sect. 13] de. Rñ. scd̄m cōiter doc. quod ꝑ dei laude et gloria q̄ p̄cipue relucet ī sanctis eiꝰ: san cti ꝟo honorant̄ in cōstructiōe ecclesiarū et cōmemoratiōe virtutū et ideo recte dātibus celebrantibꝰ eoꝝ festa existen tibus predicationibꝰ visitantibus eoꝝ ecclesias et hmōi. item scd̄o pro cōi vtilita te et defensione fidei terre sancte ꝑmotione studij et huiusmodi.
¶ Vtrum possint dari pro tēporalibus tā [sect. 14] tū. Rñ. quod non simpliciter sed bene pro tē poralibꝰ ad spiritualia ordinatis �means. S. Bo. vbi. s̄. et sic non est simonia.
¶ Vtrum pro spūalibus tantū. Rñ. quod sic [sect. 15] sicut Jnn. iiij. dedit indulgētiam. x. die rum orantibus pro rege frācie et predicantibus crucem.
¶ Vtrum pro remissione iniurie. Rñ. S. [sect. 16] Bo. quod non ꝙ in datiōe indulgētie debet attēdi. illud quod sit mere voluntatis non necessitas sit etiam quid taxabile sit etiam aliquo modo penale si recte dātur quorum primum deficit in proposito. ¶ Quibus ꝑsunt indulgētie. Rñ. vt col [sect. 17] ligo ex Jnn. et Host. ī. c. quod autem de pe. et re. et etiam a Tho. in. iiij. di. xx. quod vt valeant requirunt̄ secūdū aliquos. vij. ¶ Primum quod sit cōtritus et confessus: videtur tamen satis rationabile quod hoc intelligatur secundum ecclesie interpretationeꝫ vnde ille q̇ fuit cōfessus in pasca et post cecidit in mortale peccatum si cōteratur de eo et deliberet confiteri in quadragesima futura censebitur confessus et con tritus et sic habebit indulgentiam et lꝫ hec sit pia opinio quam pa. in. c. omnis vtriusqꝫ. de pe. et remis. tāgit et Jo. an. in d. c. quod autem. et in gl. in cle. vnica de reli. et ve. sanctorum et Card. ibidem tenet tamen tutius est quod confiteatnr maxime cū vix sciāt seculares vere conteri si confiteri non potest comode conteratur et credo eaꝫ habebit: non autem existens in mortali. s. non contritus.
¶ Scd̄m quod habeant deuotionem fidei [sect. 18] qua credat tātā potestatem esse apud ecclesiā quia lꝫ non habeamus manifesta **[Fo.ccxix.r]** testimonia ante tps gregorij: tamen credendum est quod etiam ante faciebāt lꝫ non ita frequēter ꝙ ante sua tēpora raro poterant fieri ita solēnes et catholici quia erant magis perfecti non ita indigebāt.
¶ Tertium quod sit subditus eius qui fa [sect. 19] cit secundum quod dictum est. s̄.
¶ Quartū qd̄ faciat illud ꝑ quo dat̄ in [sect. 20] dulgētia alias non valet qꝫuis habeat bonam voluntatē nam secundum Tho. in. iiij. xx. di. non instāte cōditione non potest q̇s consequi qd̄ sub cōditione cōcedit̄ nec ob. quod deꝰ respicit bonam volūtateꝫ. xiiij. q. v. si q̇d. ꝙ verum qꝫtū ad augmētum gr̄e et gł̄ie sꝫ non q̊ ad accidētalia cuiusmodi ē remissio pene vꝫ tamen per accidēs talis bona volūtas ꝙ inquātū augmētat gratiā per ɔñs et ɔtritionem auget et ita operatur ad remissionem pene.
¶ Sed q̇d si aliq̇s facit ꝑ eo. Rñ. quod si in [sect. 21] dulgētiā ɔcedēs exprimit valebit. ałs non valebit si hoc exprimit etiam si illi pro quo facit si mortuus non per modum indulgentie sꝫ suffragij. et hec est cōis opinio theolorum et etiaꝫ tenet Jnno. in. d. c. q aūt. nec ob. quod dicas papā non habere au toritatem sup mortuos: ꝙ hoc est veruꝫ per se directe. sic non valent mortuis indulgentie sed per modum suffragij bñ valent. alij autem tenēt vt refert Card. in. d. cle. ij. quod quando est a papa taliter data q etiam ꝑ mortuis possit fieri id quod imponitur quod valet secundum Tho. in. iiij. et pe. et aug. de ancho. in lib. de potestate pape. et ad illud qd̄ dicitur Matthe. xvj. quod cunqꝫ ligaueris sup terrā et c. Rñ. referri ad papā existentē sup terrā ꝙ cum mortuꝰ fuerit ampliꝰ ligare vel soluere non pōt: req̇rit̄ tamen

si dꝫ valere ꝑ alio quod tā ille qui accipit ꝗ ille pro. quo accipitur sint in statu gratie aliter non valeret neꝗ per modum indulgentie neꝗ per modum suffragij. Et placet mihi.
¶ Vtrum religiosus possit facere id pro **[sect. 22]** q̊ dat̃ indulgẽtia vt eā habeat. Rñ. quod lꝫ non habeat ꝑpriuꝫ nec pro sua volũtate possit exire claustrũ supior tamen non potest ei dare licẽtiā aliquid dādi vt visitādi loca sancta et sic eā habebit sicut alij non tñ debet dimittere religionis obseruātiaꝫ ꝑpter ipsas ꝙ plus meretur quo ad p̃miũ essentiale religionem seruando ꝗ indulgentias capiendo licet minꝰ quo ad dimissionẽ pene.
¶ Vtrum ille qui dedit indulgentiā si fa **[sect. 23]** cit illa ꝑ quo dedit habeat eā. Rñ. vin. ĩ d. c. cum ex eo. Et Guil. in spe. et Archi. ĩ. d. c. indulgẽtie quod nō. l. vnica. C. ne q̇s in. c. su. et. l. inq̇sitio. C. de solu. theologi. ĩ. iiij. di. xx. dicũt quod lꝫ pricipaliter non possit prelatus sibi dare indulgẽtiā tamen data alijs etiam sub eadem forma potest ea vti et sic tene quod valet vt tenet Gaspar in d. c. nostro. et sequit̃ ge. in. d. c. indulgentie de pe. et re. lib. vj.
¶ Quintum quod tamen det ꝑ quanto nollet **[sect. 24]** sustinere penā sibi iniunctā: vñ quantũ daret ne haberet ieiunare tot dieb⁹ tm̃ dicunt debet dare si vult eam habere: sed hec cōiter non tenetur a doctorib⁹ vt tenet pa. in. d. c. quod autem sed sufficit faciat secundum quod ei conuenit vt dixi. s̃.
¶ Sextum quod ille qui eam vult accipere **[sect. 25]** non possit facere debitā penitentiaꝫ vt petm̃ suum requirit: ꝙ si posset facere et non faceret non valeret indulgentia: sꝫ hoc falsum est vt. s̃. patuit et ideo non requirit necessario ista duo.
¶ Septimũ quod subsit necessitas in cā ꝑ **[sect. 26]** qua datur sed hoc similiter non est veꝛ ꝙ etiam sine necessitate potest dari vt. s̃. patuit: et sic patet ꝙ quatuor tantũmodo sunt necessaria.
¶ De pena religiosoꝛ pronunciantiuꝫ **[sect. 27]** vel predicātiũ indulgẽtias indiscretas habet̃ in clemẽ. religiosi de priuile. vbi patet quod peccāt mortaliter ꝙ prohibet̃ eis virtute sancte obedientie sub pena maledictiōis eterne et dicũtur predicare indulgentias indiscretas secundum glo. qñ ꝑnũciant indulgẽtias non ɔcessas. s. q̃s non hñt Car. in. d. cle. religiosi dicit quod ẽt si sunt ɔcesse eis dũmō sint indiscrete adeo quod eis non potuer̃t ɔcedi dñr ĩdiscre te secundum Pau. q̇ dicit quod dñr indiscrete qñ ɔcedẽs excedit quātitatẽ. d. c. cum ex eo. Jdẽ ẽt dicit ʒẽʒe. quod ĩdiscrete dñr quando ꝑba ri non pñt. ar. de ꝑba. qm̃ et. c. post cessio **[[Fo.ccxix.]v]** nẽ et de fide instru. c. ij. sed qũo peccent mortaliter tene quod solum est quando p̃nũciāt indulgẽtias non veras aut non validas.

Jnepta

leticia est filia gule que qñ sit peccatum vide ludus. §. ij.

Jnfamia

est lese maiestatis qualitas reprobata ꝗtum ad vitaꝫ et mores per. arg. a contrario sensu sicut fama est illese dignitatis status. vita. et moribus. cōprobat⁹ et in nullo diminu tus. l. cognitionũ numer⁹. §. extimatio. ff. de vari. et extraor. cogni. et iō infamis ȯr cuius stat⁹ vita et morib⁹ est reproba tus ficut colligit̃. ff. de in ius vo. l. sed et si hac lege. §. pretor. in gl. et. ff. de obseq̇. a lib. l. honori. et. l. licet.
De his notatis et an et q̃ infamia re moueat a dignitate no. in. l. infamia. ꝑ Bar. Bald. et Jaco. rebuffi. C. de decu. li. x. et in. l. j. ĩ p̈n. per Jac. rebuffi. ibi ab honoribus et dignitate. C. de infa. eo. lib. et Bal. in. l. j. col. x. C. de here. insti. et non potest excep. infamie

opponi per infamen. vt no. idem Bal. in. l. cum mulier. ff. solu. ma. et opponit̃ inepte si non exprimat̃ causa vel si non ȯr quod habeatur ꝑ ĩfame. no. idem Bal. in. l. j. q. ij. C. de testa. et Bar. in. l. cum lege. ff. eodem.
¶ Quotuplex est infamia. Rñ. triplex. s. **[sect. 1]** facti hoc ꝓuenit ex cōi hoĩm locutione de qua per bar. in. l. de minore. §. tormẽta. ff. de questionibus. ¶ Secunda iuris. ¶ Tertia canonica.
¶ Qũo incurrit̃ ĩfamia facti. Rñ. quod ali **[sect. 2]** qñ incurrit̃ a crimine ita quod crimen est ꝑ pria cā infamie et hec repellit a testimonio ĩ causis grauiorib⁹ et ĩ cā criminali sʒ in alijs admittunt̃ ſʒ quod plus et min⁹ sunt infamati aliqñ causat̃ ĩfamia facti ab alio: puta q̃ fuit incarcerat⁹ vel fuit ꝓpter crimen repulsus a testimonio. vt ĩ c. testimoniũ de testib⁹ vel cum pr̃ per ꝟba turpia ĩstituit filium heredẽ dicẽdo filiũ meum ꝑ ditorẽ neq̃ et huiusmodi ĩstituo heredẽ vel ei lego vt. C. ex. q̇. cau. infa. irro. l. ea que pater. Jtezʒ causat̃ per ꝟba iudicis dicẽtis alicui postulanti calũniaris vel bene faceres si ad frugem melioris vite conuerteres et hmōi. vt in. l. verbũ. et in. l. interlocutio. C. e. ti. Multis ẽt alijs modis incurrit̃ vñ quando apȯ bonos et gra ues viros ĩfamat̃ ex aliq̊ facto sic ĩcurrit ĩfamiā facti. d. l. lʒ. et. vj. q. j. sunt plurimi. vt no. ĩ. c. lʒ ex quadā de testi. Jnfamiā enim non faciũt dicta paucoꝝ nec mul tarũ leuiũ ꝑsonaꝝ dũmō apud graues et bonos non sit opinio lesa. et not. quod hic graues dñr q̇ non sunt leues puta ẽ hō bo ne fame et opinionis antiquus sicut bñ merit⁹ ȯr. q̇ non demeruit. ff. ȯ leg. ij. l. cũ pr̃. §. rogo. et. l. cum q̇dā. in ṗnc. de scruti. c. vno. Vñ et senib⁹ maior fides adhibet̃. ff. de fide instru. l. vlt. et ar. ff. fami. herci. l. si q̃ sũt. vbi heres in maiori ꝑte prepo nit̃ illi qui in minori parte est heres.
¶ Quẽ effectũ operat̃ hec infamia q̃ hʒ **[sect. 3]** ortũ a crĩe. Rñ. quod prĩo repellit a dignita tib⁹. c. inter dilectos. de excessi p̃la. q̃ vi lib⁹ et ĩdignis porte dignitatis patere non debẽt et de reg. iur. infamib⁹ lib. vj. Jtẽ repellit a testimonio. Jntellige ĩ cā criminali non autem ĩ ciuili nisi secundum qȯ dixi de infamia q̃ hʒ ortũ a crĩe. Sec⁹ si esset ĩfamat⁹ q̃ fuit incarcerat⁹ et huiusmodi vel a testimonio aꝗs repulsusfuit q̃ non repel lit. Jta no. Jo. an. et Pa. ĩ. c. testimoniũ ȯ testi. et ĩ. c. inq̇sitiōis. §. pe. de accu. Rica. tamen ĩ. iiij. di. xxv. tʒ quod ĩfamia facti iꝑo iure non ĩterdicit act⁹ legitimos. Alle. c. si q̇s p̃sbyter de purga. ca. sʒ sunt talib⁹ ĩterdicẽda donec purgationẽ canonicā fece rit. c. ex tuaꝝ de pur. c. Jtẽ repellit a pro motiōe ordinũ de accu. Op̃s de⁹. lxxxj. di. tātis daniel. et suspẽdit iam ꝓmotũ ſʒ quod crimen ĩpedit ſʒ Jnn. de postula. p̃la. c. fi. de elec. c. suꝑ eo. de renũ. c. nisi cum ṗdẽ. Jtẽ ĩdicit q̃relā ĩofficio si testĩ ꝛ testa mentũ fratris si infamis heres a fratre fuerit ĩstitut⁹ et rũpit. C. de ĩoffi. te. l. fra tres. Jtẽ purgationẽ ĩducit si iudici videbit̃. de accu. veniẽtes et ibi ho. de hoc et in gl. in. l. nullā. C. ex q̇. ca. ĩfa. ali. irro. ¶ Quō tollitur hec infamia facti. Rñ. **[sect. 4]** pa. in. c. ex diligenti. de simo. quod tollitur per cōtrarium factum. vt not. Jo. vj. q. j. c. oẽs. in glo. potest etiam princeps disponere vt talis infamia non habeat effectum. vt not. Pa. in. ca. cum te de sen. et **[Fo.ccxx.r]** re iudica.
¶ Quō incurritur infamia iuris. Rñ. q̃ **[sect. 5]** per snĩam et regulare est quod non incurrat̃ ĩfamia iuris in criminib⁹ publicis nisi per snĩaʒ. l. j. ff. de his q̇ no. ĩfa. no. Dy. ĩ di. regula infamib⁹ et pa. ĩ. c. testimoniũ de testib⁹. et q̃ sint publica crimina hr̃ĩsti de pu. iudi. per totum. De quo vide. s̃. Crimen §. vij. Jtẽ incurrit̃ infamia iuris ipso facto in casib⁹ ĩ q̇b⁹ iurẽ caueẽt quod in curraẽt iꝑo fctō vt cum imꝑator militi aufert ĩsignia vel mittit aliquẽ in exiliũ. l. quod ait. §. ignominlosa. ff. de his q̇ no. ĩfa. item q̇ exercent ĩprobũ fen⁹ exigẽtesvsu ras vsuraꝝ. iij. qō. vij §. porro et ibi vide bonum tex. cum gl. item cum aliq̇s deꝑhẽdit̃ in adulterio. l. palā. §. q̇ ĩ adulterio. ff. ȯ rit. nu. vel ꝛhit sił cum duab⁹ vel sił hʒ duas spōsas. l. q̇d igit̃. ff. de his qui no. infa. ȯ bigamis nuꝑ a nobis item qui lenociniũ exercuit vel filias

vel nepotes ꝑstituerit. l. athletas. §. ait pretor. ff. eodẽ. et ibi de multis. Jtẽ qui pugnauit cum fera. ff. de postu. l. j. §. bestias et multis alijs de quibus vide in. d. §. porro. et ad. d. l. athle tas. Et no. quod regulariter omnes ĩfames secundum leges sunt etiam ĩfames secundum canones. probat hic rex. notatus in. c. omnes ꝯo vj. q. j. not. Jnno. ĩ. c. qualr et quando el. ij. de ac. silr omnes qui ex culpis suis ad ordĩes non pñt promoueri vt in. d. c. omnes. est text. et ibi vide bonam glo. de hoc. et. d. .§. porro.

¶ Vtrum cõfessio delicti in iudicio reddat aliquem infamẽ infamia iuris. Rñ. bar. ĩ. l. ĩfamez. ff. de publicis iudici. pa. in. c. at si clerici. de iud. quod non ꝗ iudiciũ p̃torum vr̃ req̇rere ad hoc vt sit ĩfamis quod sit condemnatus de crimine. l. j. ff. de his qui no. ĩfa. etĩ cã criminis cõfess⁹ nõ hr̃ pro cõdemnato. vt. l. si cõfessus. ff. de custo. et exhi. re. et ideo bar. ĩ. l. furti. ff. de hisqui no. ĩfa. dat cautelam vt soluat qñ requiritur snĩa ad ĩfamiam ĩcurren daz cõdemnationẽ añ sentẽtiã et sic euadet. ar. l. si reus. ff. de procura. silr not. aliam cautelã. s. quod talis non litiget per se sed per ꝑ curatorẽ ꝗ lz ipse cõdẽnetur et ꝑcurator procuratorio noĩe tamen in hoc casu nec dominus nec procurator efficietur infamis vt ꝑbatur in. d. l. furti. §. si quis alieno per text. et gloss. et ibi Bart. hic nota. et doct. et nota quod loquitur quando quis conuenitur vt condemnetur actione famosa vel ex crimine ex quo se quitur infamia. prima tamen cautela non valeret vbi infamia irrogatur ipso iure vt. in capitu. testimonium de te stibus quia per solutionem videretur reus confiteri crimen. l. ad solutionem. C. de re iud. et. l. quoniam. ff. de his qui not. infa.

¶ Vtrum prelatus efficiatur infamis **[sect. 7]** si remoueatur propter doluz. Rñ. Pañ. in. c. licet heli. de simo. et ibi glo. quod sic sicut iura volunt in tutore.

¶ Vtrum ĩfamia iuris tollat executio **[sect. 8]** nem ordinum. Rñ. Panor. vbi. s̃. quod sic et etiam exercitiuz cuiuscunqꝫ dignitatis et adimit honorem quesitum et querendum. vt dicit tex. in. l. infamia. C. de decur. et ideo prelatus non expectet sententiam sed resign et sponte a p̈ncipio. et sic euitabit infamiam.

¶ Sed nunquid talis infamia priuat **[sect. 9]** titulo beneficij et alijs dignitatib⁹ ipso facto. Rñ. pano. in capitulo querelam de iureiurando. puto quod sic in dignitati bus et honoribus circa titulos beneficiales. probatur ex textu. l. ij. §. miles. et ff. de his qui notan. infamia. vbi gl. dicit quod sicut ĩfamia priuat ipso facto militem militiavt ibi sic pari ratiõe pri uat militia celesti in alijs dignit atib⁹ et honoribus. Jtem videtur velle glos. in. l. frustra. C. de re mili. Jn beneficiali bus autem non inuenio tex. dicitpano. in. d. c. querelam hoc dicentem vnde nõ debemns imponere hanc penam spirĩ tualẽ in ipsis ex quo iure canonico non cauetur expresse vt in simili dicit gl. in c. fi. de iure pa. Fatetur bene idem pañ. quod collatio facta infami ipso iure ẽ nulla regula infamibus de re. iur. lib. vj. et l. ij. C. de dignita. Facit cap. inter dilectos de excep. prela.

¶ Vtrum condẽnat⁹ de falso cõmisso in **[sect. 10]** officio testificãdi õfficiat̃ infamis. Rñ. ĩ **[[Fo.ccxx.]v]** c. cum dilectus in fi. de or. cogni. quod sic si di recte fuit ɔdẽnatus secus si directe non fuit actum contra eum sed vt repelleret̃ a testimonio. arg. d. c. cum dilectus et. l. luci⁹. ff. de his qui no. infa.

¶ Vtrum snĩa arbitri infamet. Rñ. quod non **[sect. 11]** sz oportet quod sit iudicis ordinarij. l. q̇d er go. §. ex cõpromisso. ff. de his q̇ no. infa. ¶ Quis potest tollere ĩfamiã iuris. Rñ. **[sect. 12]** pa. in. d. c. cum te. dicit quod per solũ principẽ tollitur quo ad eos qui sibi sunt subiecti sz non quo ad subiectos pape. sed per ip̃m papã solũ vt in. l. j. ff. de postu. et in. c. cũ te de seu et re iudi. et hoc directe sz indirecte potest aliqñ ep̃s vt cum dispẽsat in casi bus sibi a iure ꝑmissis. vt puta cõdẽna tus de adulterio efficitur infamis et tamen ep̃s potest

dispẽsare sup adulterio et sic consequẽter in infamia sed non prĩ cipaliter seu directe. et de hoc vide bar. ĩ. d. l. j. et. l. infamẽ in. fi. ff. de publi. iudi. ¶ Vtrum papa possit restituere laicũ nō **[sect. 13]** subditum sue iurisditiōi. Rñ. quod nō. ij. q. iij. §. hinc colligitur. Nisi forte esset si bi necessarius inclinatu et tunc ipse tā tum posset et non alius illos autem de patri monio suo restituere potest et illos qui iuri alioꝝ non subsunt et omnes clericos. vt in c. per venerabilem qui filij sint legitimi notant Bar. Jnno. et Hosti. in. d. c. cum re. ¶ Siłr tenent doctores quod etiam collegiũ cardinaliũ potest sicut et pa. sʒ Pa. in. d. c. cum te. tenet contrariũ scilicet quod non pōt. ¶ Vtꝝ reges possint tollere infamiā iu **[sect. 14]** ris. Rñ. quod non illi qui subsunt imperato ri secundum Jnno. sed bñ illi qui non recogno scunt superiorem secundum dñm Anto nium in. d. ca. cum testa mento.
¶ Vtrum restitutꝰ per impatorem. ĩdigeat **[sect. 15]** alia dispẽsatiōe vt promoueat̃. Rñ. ſm Pa. in. d. c. cum te. quod non dũmodo egerit pe nitẽtiam vel dic quod episcopus poterit di spẽsare respectu crimĩs quod fuit noto rium vt ꝓmoucat̃ ex quo restitutꝰ est ꝑ imperatorẽ vel regem qui non subest imperatori.
¶ Quo incurrit̃ ĩfamia canōica. Rñ. q **[sect. 16]** ex quolibet pctō mortali. vt. vj. q. j. infa mes. et ĩ gl. ĩ sũma. ibiđ et ista durat dōec sublatũ sit crimẽ. vt ĩ. d. c. ĩfames et gl. in c. illi. vj. q. et iō post pnĩam cessat talis ĩ famia. hec no. Pa. ĩ. c. ex diligẽti. đ stmo.

Jnfidelitas

vtrum sit peccatum. Rñ. Asten. quod infidelitas dupliciter potest sumi primo negatiue pure et hec est ĩ illis qui nihilvnqꝫ audierũt đ fide xp̃iet isto mō non hʒ rōnẽ culpe sʒ pene ꝓ talisignorātia diuinoꝝ est secuta ꝑꝑ pctm̃ primoꝝ parẽtũ: et sic tales infideles non dānat̃ ꝑꝑ ĩfidelitatẽ sʒ ꝑꝑ alia pctā q̃ sine fide non pñt remitti. et ꝓ hoc facit. Jo. xij. si non venissez et lo cutꝰ eis non fuissez pctm̃ non haberẽt. scʒ infidelitatis ĩ xp̃m secundum au. scđo mō sum mit̃ infidelitas ɔtrarie. s. inquātũ ɔtra rianť et ɔtẽnũt credereq audiũt secundum illđ Jsaie. l. domine q̇s credidit auditui nr̃o et ĩ hoc ꝓprie rō ĩfidelitatis cōpleť et sic est mortale pctm̃ et grauissimũ ĩquātũ magis elōgat a deo non tamen q̊ ad affectionez sʒ ẽt cognitionẽ et iō magis punieť q̇libet ĩfidelis ꝓ isto pctō ꝫ quicũꝫ alius ꝓ quocũꝫ alio ceteris paribꝰ.
De notatis ĩ hoc. §. et an ĩfideles sint hostes xp̃ianoꝝ. no. bal. quod sic in. l. fi. C. đ cap. et postli. reuer. et pñt. c. ĩ ec. no. Ol. cō si. liiij. et expellit per supiores de eoꝝ terris. no. idem Oldr. ɔsi. lxxvij. et an subsint pape no. Car. Cle. j. ĩ. ij. op. de testi. et. j. in ver. iudeus.
[sect. 1] ¶ Vtrum oẽ qđ facit ĩfidelis sit pctm̃. Rñ. Astẽ. gl. sup illđ ad ro. c. xiiij. et. xxviij. q. j. .§. ex his. Oẽ qđ non ẽ ex fide pctm̃ ẽ. dicit quod non omnis vita ĩfideliũ pctm̃ est sʒ qñ solũ faciũt aliqđ opꝰ ex ĩfidelitatevel re latũ ad ip̃am vt quando saracenus ieiunat vt legẽ machometi seruet hoc mādantẽ: vel iudeꝰ sabbatizat et hmōi. et sic mor taliter peccat. ałs secus. quia pñt facere multa q̃ sunt de genere bonoꝝ in quibꝰ non est pctm̃: an autem vẽdẽtes eis vel alio titulo ɔcẽdẽtes aliqua quibus vtunť ad eoꝝ ritũ peccẽt mortaliter. dico saluo me liori iudicio quod si quis hoc eis venderet vt tales ritꝰ facerẽt sic peccaret mortali ter ꝓ cooparet̃ eorũ pctō. sed vẽdẽs eis simpliciter aliq̃s res sʒ si illi talibꝰ vtā tur secundum ritꝰ eorum non credo peccet mor-**[Fo.ccxxj.r]**raliter aliter ecclesia q̃ eos tollerat et ꝑmittit habitare ĩter xp̃ianos videretur ponete laqueũ dānatiōis xp̃ianus cuʒ sciat quod quasi omnia vtātur secundum aliqꝫ ɔdttio nẽ suaꝝ sectaꝝ sic iudeꝰ carnes palinas cedros et siłia vtitur secundum suam legẽ.
¶ Quot sunt species ĩfidelitatis. Rñ. astẽ. **[sect. 2]** q si ĩfidelitas attẽdat̃ ſʒ cooperationẽ ad fidẽ sic sunt tres. Nam pctm̃ ĩfidelitatis ɔsistit in remittẽdo fidei. etsic aut nō dum suscepte

vt in gẽtilib⁹ siue paganis et sic est ṗma species. Aut fidei suscepte. et isto mō vel ĩ suscepte ĩ figura vt in iudeis. et sic est scd̃a species: vel suscepte in manifestatiōe veritatis. vt in hereticis et sic tertia species si vero attẽdat̃ ĩfidelitas secundum errores ad diuersos articulos fidei sic non sunt determinate species infidelitatis cum possint multiplicari in infinitum.
¶ Que est peior infidelitas. Rñ. astẽ. q **[sect. 3]** illa hereticorũ est pessima. vñ �means pe. ꝑo. Melius eis erat non cognoscere viā veri tatis ꝗ post cognitā retrorsum cōuerti. ¶ Vtrum infideles sint ad fidem cogẽ **[sect. 4]** di vide quod dixi. s̃. Baptismus. vj. §. xij. et. s̃. Fides. §. ix.
¶ Vtrum sint in eoꝝ ritib⁹ tollerādi. Rñ. **[sect. 5]** Astẽ. quod lꝛ infideles peccẽt in eoꝝ ritib⁹ tamen pñt tolerari sine pctō ꝓpter duo vel propter bonum qd̃ ꝓuenit ex eis. sicut in rebus iudeoꝝ hoc bonum habem⁹ quod fides nostra habet ab eis testimoniũ ĩ ta libus ritibus in quibus figurabat̃. vel ꝑo pñt tollerari sine pctō ꝑꝑ malum vitādũ vel scandalũ aut dissidiũ: qd̃ prouenire posset vel impedimẽtũ salutis eoꝝ qui sic tollerati paulatim ꝛuertunt̃ ad fide et propter primũ sunt tollerandi iudei. propter secũdũ solũ alij in fideles alias non.
¶ Vtrum fideles possint cum infidelib⁹ cō **[sect. 6]** uersari. Rñ. astẽ. quod si ĩ aliquo cāu eccl̃ia interdiceret ꝓpter aliqd̃ pctm̃ eoꝝ indi recte puniẽdũ sic non liceret. Si autem eccle sia non interdiceret tũc distīgue. aut fide les sunt firmi et sic non ꝓhibẽtur ꝛuersari cuꝛ eis maxĩe si necessitas subest. aut sunt debiles ĩ fide et simplices de quoꝝ subuersione ꝓbabiliter potest timeri. et sic ꝓhibendi sunt maxime ne magnaꝛ familiaritatem habeāt. neꝗ sine necessitate conuersentur.
¶ Vtrum infideles qui non recognoscunt **[sect. 7]** dñm ecclesie licite possint rebus suis spo liari. Rñ. Host in. c. qd̃ suꝑ his devoto. qd̃ sic per illd̃ Mat. vl. data est nihil oĩs potestas in celo et ĩ terra. quāquā quidẽ trāstulit in vicariũ suũ secus si recogno scūt dominium ecclesie nec sunt infesti xp̃ianis. ꝓ hoc habes text cum gl. xxiij. q. vij. si de reb⁹. Jnno. ĩ. d. c. qd̃ suꝑ his tꝛ qd̃ nō possunt nisi sint ĩfesti xp̃ianis vel aliter d̃lĩquũt ĩ. l. nature et facit ꝓ. e. tex. c. disꝑ. xxxiiij. q. viij. Sꝛ mihi magis placet opi nio Host. et maxĩe ĩ infidelib⁹ occupātibus ꝓuĩciā. Jherosolimitanā q̃ cum sit cō secrata sanguine christi et multoꝝ martiꝝ non debet esse sub dñio ĩfideliũ. et hoc in tellige qd̃ possunt spoliari auctoritate domini pape non a priuatapersona.
¶ Vtrum infidelibus sit credendũ in p̃iu **[sect. 8]** diciũ alioꝝ. Rñ. pa. ĩterĩ de here. qd̃ nō. ar. d. c. ṗmi ex quo sunt ĩfideles deo nō presumũtur fideles hominibus et ideo testes non admittũtur ꝛtra christianos ij. q. vij. non potest et. c. pagani.
¶ Vtꝝ liceat assumere habitũ ĩfideliũ. **[sect. 9]** sic se simulare ĩfidelẽ. Rñ. Ro. qd̃ si fiat ex rōnabili cā: lꝛ sicut fecit sctũs Sebastian⁹ dũmō in tali vestimẽto non sit ali qd̃ signum vel aliq̇s caracter ṗncipal̃r cō stitut⁹ ad discernẽdũ ꝛfessores alicui⁹ ĩfidelitatis: qꝛ sic non liceret qꝛ per tale signũ mẽtiretur contra fidei professionẽ. si ne causa ꝟo rationabili nullo mō lꝛ.
¶ Vtrum dubitare de fide it pctm̃ morta **[sect. 10]** le. Rñ. qd̃ sic qꝛ q̇ d̃r dubi⁹ ĩ fide ĩfidelis ẽ. c. j. de here. sꝛ tũc dubitat cum non magis d̃clĩat ad vnā ꝑtẽ ꝗ ad aliā sec⁹ si titu bat vel vacillat sꝛ tamen non firmat se nisi su per fide vera de hoc vide. s̃. hereticus in prin. et vtrum sit disputandum de fide vi de. s̃. disputatio. Jnfideles an possint pretio induci ad fidem. vide. j. iudeus .§. xxxiij.

Jnfirmus

famulus an debeat habeř salariũ vid̃. s̃. fa. §. ij.

[[Fo.ccxxj.]v] Jngratitudo

¶ Vtrum sit peccatuȝ. Rñ. pe. aureo. in iiij. d. xxij. q. j. in fi. quod ingratitudo pōt cadere dupliciter: aut tanqꝝ circũstantia actus sicut est quando aliq̇s peccans ex aliquo alio fine hȝ tamen ingratitudinem tanqꝝ circũstātiā vt est q̇libet qui lȝ rece perit multa bñficia a deo tamen voluntate ductus ɔsentit fornicatiōi. et isto mō nō est pctm̃ per se sed circũstantia peccatum aggrauas. Alio mō ɔsideraẽ ingratitu do per se. sicut quando non est alius finis mouens ad tale faciendum nisi quia despi cit bñficia. vel paruipendit. vel non recogitat. et sic est pecatũ speciale.

De notatis in hoc. §. et quod purgaẽ in gratitudo: per superuenienteȝ gratitudinēvt filius non possit exheredari. l. fra tres. C. de in off. testa. et Bar. ĩ. l. liberi. e. ti. cum ałs sit iusta causa exheredationis vt in autenti. vt cum de appel. cog. §. cete [sect. 38] rum. et in auten. lȝ. C. de lib. prete. et purgatur etiam per ingressuȝ religionis no. Guil. de cun. et Salyc. in. l. deo nobis. ꝟ. q̃ro quis ante ingressuȝ. C. de epi. et cle. et Bar. ĩ auẽ. de mona ĩ prin. ibi. omnem maculam.

¶ Vtruȝ sit mortale pctm̃. Rñ. ꝓȝ. Tho. [sect. 1] xxij. quod si ea q̃ pretermittit facere sunt ne cessitas sic est mortale aut ea q̃ cōmittit sunt contra id qȯnecessario dȝ cauere et sic siłr est mortale. vel quando ex cōtẽptu pre termittit recognitionẽ beneficij vel recompensationẽ alias est veniale.

¶ Vtrum ꝑpter ingratitudinem reuo [sect. 2] cetur donatio vide. s̃. donatio primo .§. xlij.

¶ Vtꝛ ꝑpter rōne ingratitudinis filij [sect. 3] puta quia eũ accusauit: et ex omni cā ex qua potest eũ exheredare possit alimenta ei denegare. vide. s̃. exheredatio. §. iij.

¶ Quot modis ɔmittitur ingratitudo [sect. 4] Rñ. ꝓȝ. S. Tho. xxij. q. cvij. quod tribus mo dis. ¶ Primo non recognoscẽdo bñficia dei et hoĩm vt dȝ propterea dicit señ. q̤ ingratissimus est qui obliuiscitur bñfi cium. ¶ Scȯo quando non laudat seu non re gratiatur bñfactorẽ. ¶ Tertio quando non recompẽsat bñficio recepto. s. facien do honorevł seruitiũ bñfactori tp̤e suo. Adde. iij. quando in mẽtẽ sua cōtemnit bñfi cium receptũ vel ipsum bñfactorẽ qua si ei iniuriam fecerit dādo beneficium. Quinto quando murmurat de benefactore vel bñficio eius eũ vilificans. Sex to quando facit ĩiuriā vel aliq̇d ĩ ɔtẽptũ illiꝰ bñfactoris reddẽs malum ꝑ bono.

¶ Vtrum ingratis sint bñficia subtrahẽ [sect. 5] da. Rñ. quod aut ex bñficio p̃sumitur quod attrahẽtur ad gratitudinem vel minus malum. etsic non sunt subtrahenda: aut ĩducunẽ ex beneficijs ad peiora vel ad perseruerañ. ĩ maluȝ. et sic subtrahi de bent. ita no. in. c. non omnis. v. q. v.

Jniuria

quid est. Rñ. quod quadru pliciter accipiẽ. ¶ Primo generaliter. et sic est omne quod non fit iure. Facit. c. quid dicā. xxiiij. q. iiij. ¶ Secun do accipitur specialiteret sic est iniq̇tas vel iniustitia iudicātis. q̃ si ius iniquuȝ et iniustũ. ¶ Tertio iniuria dicitur cul pa. vt in. l. aquilia. ¶ Quarto accipitur singulariter et proprie et sic fit. aliquādo re. quando manus violẽter ĩferũtur. ff. eo. l. j. .§. iniuriā. xvij. q. iiij. si q̇s suadente. ali quando fit verbis cōuitiādo vel cōtume liaȝ dicẽdo. facit. c. olim extra. e. ti. Fit et tertio modo. s. literis cuȝ vcȝ librum vel chartamvel historiā ad infamiā alicuiꝰ pertinentẽ ɔscripsit cōposuit. vel edidit vel dolo malo fecit vt aliquid hoꝛ fieret puta dimisit scripturā cadere in platea ar. ff. de ver. signi. l. late. nec distiguitur vtrum nomine suo vel alterius ediderit. vel vtrum nomen expresserit illius quā intendebat infamare vel non dũmodo ali ter per circũstātias cognosci possit. eoȯ modo

tenetur si sine scriptura in notaʒ vel signum aliqꝺ istoꝛ ꝓdidit puta veste lugubri vtitur in iniuriam alicui⁹. vel cor nua posuit in porta et hmōi. ff. de ĩiuri. l. item apud labeonem. §. ait pretor no quid infamādi causa fiat. et. v. q. prima capitu. quidam maligni spiritus. et de ista quarto modo. d. hic loquor.
De notatis. in hoc §. et quod iniuria sit quicquid non iurẽ fit. Jteʒ contumelia item damnum. l. j. in princi. ff. de iuiu. et **[Fo.ccxxij.r]** quod iuiuria illata a parẽtibus ɔtra filios et descendentes vsqꝫ ad. vij. gradũ non p̃sumit̃ illata aĩo iniuriādi ideo non est punibilis. no. Bar. in. l. vt vim. col. ij. de iusti. et iure. et gl. in. l. vestẽ. ff. de inur.
¶ Quid de illo q̇ dicit alicui latro fur **[sect. 1]** homicida et huiusmodi cum dicat verũ. Rñ. �means Ho. quod si facit aĩo accusandi vel denunciādi ad puniẽdũ delictũ et probauerit non punit̃ nec tenetur iniuria. ff. eo. titu. l. eũ qui. in prin. vbi ȯr pctā enim nocẽtiuʒ nota esse et expedire et oportere. et. C. eo. ti. l. si quidem et idem si faciat excipiẽdo vt eũ repellat a testimonio de testi. c. ex ꝑte. vel ab ordine aut beneficio de accusa. c. supꝑ. his. qꝛ hec a iure cōcedit̃. et nemo facit iniuriam qui vtitur iure suo. de elec. c. cum ecclesia vulterana. si vero dicit ad ĩfamañ. tamen quod p̃sumit̃ quando non hʒ causam iustā dicẽdi tũc iniuriam fa cit et cōdemnandus est. d. l. si quidẽ. et. l. iij. C. eo. vj. q. j. ex merito. et. c. deteriores. et no. ho. et ber. in. c. si culpa. eo. ti.
¶ Quis potest facere iniuriam. Rñ. quod ille **[sect. 2]** tm̃ qui et pati eam pōt. Fallit hoc in furioso et puero qui non est doli capax cui iniuria fieri pot. ipsi tamen alijs non possunt facere et idem de dormiẽte. aduerte tamẽ quod nemo iniuriam potest facere nec tenetur de iniuria. nisi q̇ scit se iniuriaʒ facere vel scire debeat etiam si ille cui fit nesciat qꝛ si quis per iocũ ꝑcutiat aut dum certat. nō tenetur iniuriarũ. hec habent̃. ff. e. l. illud ibi etiam dicitur nāqꝫ hi pati iniuriam possunt non facere cum iniuria affectu faciẽ tis constat. xv. q. j. §. illud.
¶ Cui dat̃ actio ĩiuriaꝛ. Rñ. quod illi q̇ eā **[sect. 3]** patit̃. et no. quod neduʒ iniuria fit in ꝑsona propria alicui⁹ sed etiaʒ ei ȯr fieri si fit in filio vel ei quẽ hʒ in potestate. instit. eo. §. patit̃. dum tamen iniuriam sciat eum filiũ familias lʒ ignoret cuius dat̃ etiam actio filiofamilias in noĩe suo. l. filiusfa. ff. de ac. et et ob. item in spōsam vel vxorẽ. et sic datur actio viro et mulieri et si sit filiafamalias etiam patri. l. j. §. v. ti. ff. eo. non ta men eam que fit viro iniuriam patitur sponsa vel vxor. quia vxores a viris nō viri defenduntur ab vxore. i. ij. ff. eo. de sponsa. dicitur in. l. Jtem apud labeonem. §. sponsum Jtem datur heredi ob iniuriam factam cadaueri defuncti cuius est heres. Jdem si fama defuncti sit lacessita. d. l. j. §. sʒ si forte cadaueri. Jtẽ dat̃ dño ob atrocẽ factā seruo. d. l. Jteʒ apud labeonẽ. §. pretor ait. ij. et. §. seq. et insti. eo. §. seruus Jtem dat̃ epo pro iniuria facta clericis et abbati in suis mo nachis vt no. in. c. parochianos. de sen. excommu.
¶ Nunq̇d matrone in veste meretrica **[sect. 4]** li deprehẽse fiat iniuria si intentet̃. Rñ. quod non facit. c. in audiẽ. de sen. ex. non iniu riat̃ matrimonio secundum ho. et ber. q̇ ipsum ignorauit. C. de adul. l. si ea. sicut nec mi litie q̇ militẽ ignorat. ff. lo. l. si ignorans secus si in habitu honesto.
¶ Vtrum iniuriam q̇s possit repellere. Rñ. **[sect. 5]** q̇ defendendo solũ sʒ ꝑcutiẽdo fuit diuersa opinio hug. in. §. si vero. 50. di. tenuit quod non licet. ber. vero et Lau. in. c. suscepim⁹. de homi. restringit hoc ad clericos. Sed ego dico scȯm doctrinā Ale. in. iij. ꝑte summe quod etiam ꝑcutiendo licet necessitate cogẽte si iniuria aliter vitari non potest et nedũ laicis sed etiam clericis de quo vide. s̃. clericus. x. et homicidiũ. iij. et defensio. §. iij.
¶ Vtrum iniuriat⁹ teneat̃ eā remittere **[sect. 6]** Rñ. gl. ĩ. c. si q̇s cōtristat⁹. xc. di. quod non q̊ ad actionẽ. s. vt satisfactionẽ hẽat. xxiij. q. iiij. si illic. ĩmo dicit quod bñ facit agẽdo

vt satisfaciat. xlv. di. et q̇ emendat. xxiij. q. v. de occidẽdis. ꝗ iniuriator tenetur ne dum petere veniā sʒ etiam satisfacere de dāno dato ex iniuria si potest aliter non potest absolui nisi iniuriatꝰ remisisset actionem iniurie liberaliter quo ad ɔsciẽtiā. Sʒ rācorẽ cordis etiam ĩiuriāte non sa tisfaciẽdo tenetur iniuriatꝰ dimittere vt de peni. di. v. c. vlt. ĩmo nũqꝫ dʒ admittere eo ꝗ non licet aliquẽ odio habere. xxiij. q. iiij. cum in. l. xj. q. iij. c. inter verba. ¶ Qũo dimittit̃ seu tollit̃ actio ĩiuria [sect. 7] rũ. Rñ. quod tribꝰ modis. ¶ Primo remissiōe vt per supplicationem aut preces. xxiij. q. iiij. si illic aut per pactum. ff. de pac. l. si tibi decem. §. j. ¶ Secundo ra-**[[Fo.ccxxij.]v]**mittit̃ dissimulatiōe. ff. de iniur. l. non solũ. §. j. et insti. eo. §. vlt. Vñ si iniuria illata et per annũ vtilẽ si est per metũ aut cōtinuũ si alio mō est illata non agit abolet̃ l. si cum exceptiōe. §. ĩ cāe. ff. qȝ me. cā et. C. de iniur. et qȝ no. ĩ gl. l. si non cōuitij posset tamen ĩdirecte agere etiam post annuʒ per viā exceptiōis: puta si esset excōicatꝰ iniuriator ne absolueret̃ secundum Ho. et Pa. ĩ c. ea nosciṭ. de sen. excō. ¶ Jtẽ tertio remittit̃ actio iniuriarũ salutatiōe deosculatiōe comestiōe et huiusmodi signis. Nā huiusmodi signa sunt recōciliatiōis sicut subtractio ẽ signum ĩimicitie. vt no. gl. ĩ. c. cũ Adrianꝰ. lxiij. di. et ĩ. c. cum sup abbatia de officio dele. Qȝ intelligo verum nisi a p̈n cipio ꝑuocasset aduersariũ citare eũ fa ciedo ꝗ tũc per osculũ et p̃dicta signa nō tolleretur nisi expresse renuncietur vel trāsigatur. et sic intellige predictā. l. non solũ. §. j. Non credo etiam quod tollatur actio iniuriarũ si hō exhibet signa que neces sario tenetur exhibere inimicis ꝗ per illa non ȝr quis reconciliatus. et ꝑ hoc facit quod no. Bart. in. d. l. si tibi decẽ quod infirmꝰ sacerdoti dicẽdo quod remittit iniuriam sibi illatā intelligit̃ remisisse odiũ et non satisfactionẽ iniurie qȝ not. Jteʒ tollitur actio iniuriarũ quotienscũqꝫ q̇s incitat iudicẽ vt torqueat iniuriantẽ eo ipso q̇ ipsum torquet aut condẽnat ad vindictam remittitur iniuria. Vnde aliam sa tisfactionẽ ꝑ iniuria petere non poterit vt est bonus tex. et ibi Bar. in. l. sed et si vnus. §. si ante iudicẽ. ff. de iniur. nisi ꝑ testeris quod ex hoc non vis tibi p̃iudicari quin pro tuo ĩteresse possis agere actio ne iniuriarũ vt. l. fi. ff. de iniur. Jtem remittit̃ per mortem ꝗ iniuriarũ actio non transit ad heredem ante litis contesta tionẽ mortẽte iniuriato vt. l. iniuriaruʒ in principio. ff. de iniur. et hoc omnia limita secundum Pa. in. c. olim. de iniur. quo ad actio nem iniuriaꝛ vera sʒ non quo ad dāna et expensas ꝗ per hoc tollitur quin agere possit ad restitutionẽ. ar. c. j. ȝ iniurijs et sic serua in cōscientia et etiam si iniuriatꝰ non ageret tenetur ad interesse et dānuʒ qȝ intulit nisi ipse remittere velit vt in d. c. j. no. secundum Hosti. in sum. ti. de pe. quod si iniuriatus nollet cōponere cum iniurian te vel nimis grauaret eum tũc iniuriator in cōscientia posset tenere arbitriuʒ iudicis penitentie. ar. c. veniens. de iureiurā. et. c. ij. de arbitris.
¶ Aduerte etiam ꝗ si q̇s soluat pecuniā [sect. 8] ꝑ remissiōe iniurie obtinẽda ĩfamis efficit̃ nisi pactũ fiat autoritate iudicis. ff. de his qui no. in fa. l. furti. §. pactꝰ. no. Jo. in. d. c. si illic. Siłr esset ĩfamis si eẽt ɔdẽnatus per iudicẽ siue ciuiliter siue cri minałr agat̃. ff. de his q̇. no. ĩfa. l. athletas. §. vltimo. et iō cum agit̃ ꝯaliquẽ cōsti tuat ꝑcuratorẽ vel faciat cōpromissum vt. s̃. dictum est. Jnfamia. §. vj.
¶ Quādo autem iniuria dicatur enormis [sect. 9] vel atrox. vide enormis.

Jniustitia

vtrum sit pctm̃ mortale. Rñ. secundum sctm̃ Tho. ij. ij. q. lxx. quod iniustitia ẽ duplex vna illegalis opposita iustitie legali. et hec ꝼʒ essentiā est vitiũ speciale inquātũ respicit obiectũ speciale. s. bonum cōe qȝ contẽnit: sed quo ad occasionẽ est vitiuʒ generale ꝗ per contemptũ boni cōmunis potest hō ad omnia peccata deduci sic etiam omnia vitia inquantum sunt ꝯ bonum cōe rationẽ habẽt iniustitie quasi ab iniustitia. Alia iniu stitia dicitur secundum

inequalitatẽ quā dam ad alterum prout. s. homo vult ha bere plus de bonis. s. diuitijs honorib⁹ et minus de malis. s. laborib⁹ expensis et sic habet materiam specialem et est vitium speciale oppositũ particulari iusti tie de qua ĩfra. Justitia facere autem iniu stũ ex genere suo peccatum mortale est ꝗ ĩfert nocumẽtũ ꝓximo qꝏ ẽ contra charitatẽ. excusat autem vt non sit mortale pctm̃ vel ratiõe ignorãtie ꝯ philo. v. ethicoꝝ. Jtẽ rõne paruitatis vt si q̇s auferat do mũ alicui ꝗ deficit a rõne ꝑfecta eius qꝏ est iniustũ facere inquãtũ reputari põt non esse omnino contra volũtatem eius qui hoc patitur et hoc probabiliter.
Ad propositum eorum que hic dicuntur et qꝏ iniustitia snĩe non agruat nullitatẽ. l. cum putarẽ. ff. fa. hercis. nec p̃sumit̃. l. herẽnius. §. canina. ff. de euic.

[Fo.ccxxiij.r] Jnobedientia

vtrum sit pecatum mortale. Rñ. distin guẽdo aut est circa p̃cepta diuina et sciẽ ter vel ex ignorãtia q̃ non excusat de q̃ supra ignorãtia. §. iiij. sic semper est mortale. facit. xij. di. §. porro. et. lxxxj. di. c. si q̇ p̃sbyteri sũt. vbi dicitur idolatria. et. xiiij. q. j. q̇sq̇s. si ꝟo fiat contra ex ignorãtia q̃ excusat sic non peccat mortaliter. aut ino bediẽtia est circa precepta iuris positiui et tunc distinguo quod aut talis lex seu p̃ceptũ per longa tẽpora non fuit receptũ papa sciete et trãsgressores non puniẽte et sic non est mortale pctm̃ ĩmo excusant̃. facit qꝏ no. pau. in. c. cum olĩ de cle. ꝛing. vbi declarat grecos non peccare lꝛ accipiant vxores clerici eoꝝ ex quo not. q quando lex generalis recipit̃ in vsum a certo genere ꝑsonarũ et alio nõ: quod nõ obseruantes non peccant saltẽ post longa tꝑa. §. leges. iiij. di. et qꝏ no. doc. in. c. j. de treu. et pa. nec obstat quod ibi tꝛ Host. ꝗ loquit̃ quando talis preuaricatio est peccatũ de sua natura ꝗ tũc non excusat nõ receptio sec⁹ esset si essent eiusdẽ generis et maior pars acceptasset ꝗ lꝛ superior non puniret tamen minor pars non ex cusaret̃ sꝛ haberet locũ multa per patien tiã tollerant̃ et c. c. cum iam duduꝛ de p̃ben. Jdem dico si talis lex fuit recepta sꝛ ꝑ cõsuetudinem abrogata quod non peccant ĩobediẽtes vt. s̃. dixi. Consuetudo. §. ix. et. x. aut talis lex non est abrogata ne per ꝛriã cõsuetudinẽ neqꝫ per non acceptationẽ: et tũc fuit diuersa opinio inter doc. q̇dã dicũt vt Collectari⁹ ĩ. c. j. de cõsti. et multi alij: quod talis inobediẽtia non ẽ mor tale pctm̃ nisi fiat ex cõtemptu: et hmõi opinionis vr̃ fuisse beat⁹ Ber. li. xj. de p̃cepto et dispẽ. vbi dicit non qualiscũqꝫ mãdati p̃teritio criminalẽ inobediẽtiã facit sꝛ repugnare et nolle obedire Jdẽ in li. viij. dicit si verbum loco vel tꝑe silẽtij per obliuionẽ surreptũ fuerit ꝛ preceptũ veniã facillime ĩpetrabit: ꝗ etiam vix peccatum reputabit̃. Jdẽ in li. xij. ibi dẽ dicit si iubẽte seniore mihi silẽtium ꝟbũ elabit̃ reũ me esse fateor sꝛ venialiter. Si ꝟo ex cõtẽptu sciẽs deliberans spõte in verba ꝓrumpo p̃uaricatorem me cõstituo et criminaliter: hec ille Alij tenẽt quod p̃dicta opinio est vera nisi fiat ex cõsuetudine contra legẽ: ꝗ sic etiam esset mortale. et huius opinionis videtur Ric. de media villa in quoł. j. q. xix. alij ꝟo dicũt cõsideranda verba legis: ꝗ si precipit per verba cõia. vt puta statuimus ordinamus: et similia. sic veruꝛ est quod non est mortalis inobedientia: nisi sit ex cõtẽptu et q̇d sit contemptus vide. s̃. Contemptus. Si vero lex loquitur per ꝟba preceptiua seu eq̇pollentia. sic est mortalis inobedientia ꝗuis non fiat ex cõtemptu: dummodo scienter et sine cã rõnabili: et ꝓ hoc facit. c. ij. de ma. et obe. et. c. qꝏ precipitur. xiiij. q. j. et huius opi nionis videtur Pa. in Rub. de obserua. ie iu. alij vero tenent vt sanctus Tho. in iiij. di. xv. ar. iij. q. j quod precepta iuris po sitiui magis obligãt ex intẽtione legislatoris qꝫ ex ipsis verbis: et ideo transgressor talis magis est reputãdus qui obuiat intẽtioni legislatoris qꝫ qui de uiat in aliquo a legis ordinatione. Jntentioni autem legislatoris obuiat qui ex cõtemptu vel sine aliqua rationabili causa preceptum non seruat. secus in casu in quo probabiliter credi potest si legislator adesset

eum obligare non vel let talis non est reputandus precepti trãsgressor nec peccat mortaliter. et hec videtur concludere cumopiniõe Rub. que magis mihi videturequa. et ideo se quẽda. quã etiam sequitur archi. lxxvj. distinc. in c. vtinam. et Ge. in. c. generali. de elec. lib. vj. Facit pro hac opinione gl. in. c. quisquis. iiij. q. v. et. c. honora tus. lxxxiiij. dist. c. j. et. x. dist. quis autez. et quod no. Pa. ĩ cle. j. de eta. et quali. nã durũ valde videtur quod p̃latus inten dat semper inijcere laqueum mortalis peccati in suis p̃ceptis: et iõ soluz credo sit in cõtẽptoribus et illisqui preuarica tionẽ et inobediẽtiam ducunt in cõsuetudinem: que est quidam contemptus intemperatus: et quia sic ex toto frustra tur finis legis: sed inobediẽtia que nõ ex cõtemptu neq; ex consuetudine pro-**[[Fo.ccxxiij.]v]**cedit credo quod sit veniale peccatũ: cum hec non ex toto frustret finem legis: nec sit totaliter contra intẽtionẽ eius. Simi liter dicendum de inobediẽtia prelato rum aut superiorum. Multo magis ex cusatur a mortali qui facit ɔtra ex igno rantia non affectata crassa vel supina. Si vero inobediẽtia sit contra consilia: aut lex consilij est perfectionis: vt mat. Vade et vende omnia. et sic non est pecca tum. Et sic intellige gl. in. d. c. generali de elec. li. vj. et iura que allegat. Si aũt lex est consilij reuerẽtie: quod est quando subditus deberet facere: tamen superior non vult precipere sed potius cõsulere vt abstineat: vt not. glo. in. c. ad au res de tempo. ordina. sic peccat veniali ter: vt nota. Archidia. in capitulo testa mentum. vt distin. et. xxv. dic. §. alias ea demum.

Ad hoc propositum et quod inobediẽs dicatur qui vnica citatione requisitus non compareat no. Bar. et doc. l. j. §. j. ff. si quis ius di. non obtem.

¶ Vtrum inobediẽtia statuti penalis **[sect. 1]** sit peccatũ. Rñ. Henric. de gan. in quolibet. iij. q. xxij. quod aliquando in statuto sunt duo p̃cepta puta cum dicit̃. Statuimus ne quis faciat tale quid et qui fecerit soluat talem penam: et tunc obli gat ad culpam et penaz. Et sic intellige gl. et He. in. c. vt animaruz periculis de consti. li. vj. et Jnn. in. c. quod super his de voto. et Joan. an. in. c. relatuz. ne cle. vel mo. et Ge. in. c. perpetue. de elec. lib. vj. qui dicunt quod statutum penale prece ptiuum: licet cõtineat aliam penã corporalem obligat ad mortale. Aliquãdo vero est vnum solum preceptum. puta cum dicitur. Statuimus quod si quis fece rit tale quid soluat talẽ penã et sic obligat solum ad penã ex forma statuti. Ex intentione vero statuentis obligat ad culpaz si passim temerarie aut causa le ui preuaricet. Aduerte etiam quod in conscientia neq; in primo casu neq; in secundo tenetur ad penam nisi post condemnationem secundum glo. c. fraternitas in fi. xij. q. ij. et quod licet statutũ non sit preceptiuum ex forma tamen obligat ad mortale quando imponit penã mu tilationis vel mortis corporalis.

Jnquietudo

mentis est filia auaritie que communiter est veniale peccatum nisi per eam omit tãtur necessaria ad salutem.

Jnquisitio

est alicui⁹ criminis ma nifesti saltẽ per famam ex bono et equo iudicis competentis canonice facta inuestigatio secundum Ho.

De notatis in hoc. §. et quod inquisitio non tollitur nec impediatur formari per transactionẽ partiũ super crimine nec etiam per pacez inter eos factã. Bar. no. in. l. transigere. et ibi

Saly. C. de trāsa. et in. l. si maritus §. si negauerit. de adul. et an et quando sit permissa. no. Spec. in ti. de inquisi. §. j. et Bar. in. l. congruit. ff. de offi. preto.
¶ Quotuplex est inquisitio. Rñ. vt col [sect. 1] ligo ex Pa. in. c. qualiter et quando el. ij. de accu. quod triplex est. quedā generalissi ma qua inquiritur super statu toti⁹ ꝓuincie vel diocesis et in hac non est op⁹ quod infamia p̃cedat nec habet locũ dicta diffinitio: ꝙ prelatus tenetur eā facere quolibet anno. c. cum venerabilis de cen si. et. c. romana de censi. lib. vj. Quidam est generalis qua inquiriť sup statutũ alicuius ciuitatis castri vel alicui⁹ loci: et de hac non loquitur prefata diffinitio ꝙ non requiritur infamia vt ĩ. c. j. de offi. or. l. cōgruit. ff. de offi. p̃si. Tertia est inquisitio specialis que fit contra certā personā. et hoc potest fieri dupliciter. Primo non ad imponendam penaʒ: sed ad peccatum euitandũ ex debito officij vt puta quod matrimonium non contrahatur propter impedimentũ de diuor. c. porro. xxxv. q. vj. si duo. Et idem dic quando vult inquirere de aliquo canonico impedimento eadẽ ratione secundum ho. Jtem ibi agiť de restitutiōe vsuraꝝ et debito res propter iuramentum impediuntur petere. Jtẽ generaliter quando vult inquirere de aliquo crimine non ad priuatum comodum sed tantum ad penitẽtiaʒ peccati. et tunc non requiritur infamia **[Fo.ccxxiiij.r]** precedẽs ſʒ Jnn. et sequitur pa. in. d. c. qualiter et quando facit. c. cum dilect⁹ et. c. nihil cum si. de elec. et. c. fi. de clā. ȣ spō. et qȣ no. per Jnno. in. c. j. de excessib⁹ p̃la. Secũdo potest fieri inquisitio specialis ad penam imponẽdā: et tũc si fit ad denũciationẽ publici officialis. sic non opʒ p̃cedat infamia. l. ea quidẽ. C. de acc. c. preterea ȣ testi. cogẽ. sed opʒ sit notoriũ aſs non cre diť ei de q̊ tamen dic. vt. iiij. q. iiij. §. vlti. aſs ẽt non precedẽte ĩfamia ꝓcedere non pōt ĩ inquisitiōe ad penā imponẽdā vf in d. c. qualiter et quando et no. Pa. in. c. ad nr̃aʒ el. ij. de iureiu.
¶ Sed q̃ritur q̃lis infamia dʒ precede [sect. 2] re. Rñ. Pa. ĩ. d. c. qualiter et qñ. quod si fit in q̇sitio contra p̃latũ secularẽ opʒ sit talis et tāta quod si ne scādalo vel periculo dissi mulari non possit. vt ĩ. d. c. qualiter et quā do. Si vero contra prelatũ regularẽ puta abbatẽ vel priorẽ conuentualem sic debet seruari dispositio prefati. c. quali ter. Si contra regulares inferiores. sic puto quod non requirat̃ tāta infamia sʒ solũ fama plublica cum indicijs vt suspitionib⁹ aliquib⁹ aliter in cā criminali non credo iudexpossit ꝓcedere adaliquẽ actũvel capture: aut attestatiōis persone tormentorũ: aut inquisitionis infamationis vt no. Jnn. et Jo. an. in. c. qua liter et quando et. d. An. ibidem similiter Ang. in. l. si vacantia. C. de bo. vacan. et bart. in. l. de minore. §. tormenta. et. l. fi. ff. de questi. Jn alijs autem a predictis. s. a cap tura: aut restitutiōe et ceteris predi ctis si non seruatur ordo ad vnguem nō obest. Pa. tamen tenet in. c. pe. de accu sa. quod etiam sine infamia contra claustrales potest fieri inquisitio. Quod veruʒ credo vbi tractaretur de modico preiudicio. Sec⁹ si procederetur ad depositionem ab ordine aut incarcerationẽ et huiusmodi secundum pa. in. d. c. qua liter et quando. Si vero inquisitio specialis ad penam fiat contra alios a pre dictis claustralibus sic non potest fieri nisi fama publica precedente et talis fama debet deferri iudici sedenti ꝓ tri bunali ad bancuʒ alias in secreto non valet: ita no. Ange. in. d. l. si vacā tia: et cum alijs ĩdicijs seu suspitiōib⁹. aliter nō potest ꝓcedeř iudex adaliquẽ actũ vt dixi. ¶ Quomodo ꝓcedet p̃latus in inquisi [sect. 3] tiōe. Rñ. quod ṗmo dʒ descendere ad locũ vbi conuersatur persona ɔtra quā vult inquirere. ꝙ ibi veritas meli⁹ inquiri tur. vt ĩ. c. postꝯ. et quod no. in gl. de cle. Et hoc intellige si potest comode: aſs non tenetur. Secundo si inquisitio est generalis dabit iuramentũ clericis si est cōtra ecclesiam sup his que sciũt vel credunt in sua ecclesia reformāda taʒ in capite ꝯ in mẽbris: exceptis criminib⁹ occul tis de mera veritate dicẽda vt in. c. q̃liť et quando el. ix. in fi. de acc. Nec iuramẽtũ vel interdictum seu excōmunicatio lata ab abbate vel alio

contra subditos ne reuelẽt inquisitori valet neqꝫ ligat eos de offi. or. c. pleriqꝫ li. vj. Si vero est specialis citabit illũ contra quẽ vult inquirere. di. c. qualiter el. ij. §. dʒ et. v. q. ij. si primates. Tertio ꝓcedet ad receptio nẽ dictorum eoꝝ clericoꝝ quos inquirit vel testiũ si qui producũt̃ ab aliquo presentib⁹ tamen eis contra quos inq̇rit nisi per cõtumaciã se absentent. et ea q̃ eis obijciũtur et nomina testiũ sunt eis ex ponenda. Fallit hoc in casu de quo j. Jn quisitio. §. xj. Quarto exceptiones tam contra testes qꝫ alios et replicationes legitimas admittet vt deponendi falsum audatia prohibeat̃ vt in dictis. §. dʒ. et. c. si. primates.

¶ Vtrum ille contra quẽ sit ĩquisitio pos [sect. 4] sit negare infamiã p̃cesiisse. Rñ. quod sic. et sic oportebitq̨ prĩo iudex hec cognoscat. vñ si infamatus non inuenitur non poterit iudex ꝓcedere. aꝗs sic. c. cum opor teat. de accu. et. d. c. qualiter el. ij. et lʒ accusator ꝓbet eũ ĩfamatum: nihilomin⁹ re⁹ poterit probareq̨ sit bone fame. ar. de pur. cum in iuuentute. et potẽtius est priuilegiũ bone fame qꝫ infamie ar. c. lcʒ in fi. de accusatio. et no. ber. in di. ca. qualiter el. secundo.

¶ Vtꝝ ille ꝯ quẽ ĩquiritur possit recusa [sect. 5] re iudicẽ si hʒ illũ suspectũ. Rñ. q̨. fic. c. cum speciali de appella. vt puta quis **[[Fo.ccxxiiij.]v]** ex odij fomite procedit. vel qꝫ est crimi nosusar. iij. q. vij. iudicet ista tamen quo ad omnia non sunt seruanda ininquisitiõe regulariũ. qꝫ facilius et liberius possũt a suis administratiõib⁹ ammoueri. di. ca. qualiter el. ij. Quod limitat nisi in graui preiudicio infligendo. ar. di. ca. qualiter el. ij. in fi. in verbo facilius et liberius.

¶ Vtrum inquisitores generales possint [sect. 6] procedere ad inquirẽdũ de veritate cri minũ etiam non receptis testibus sup̨ ĩfa mia. Rñ. Pa. in. c. cum dilecti de accu. q̨ sic satis est quod eis ꝯstet de ĩfamia ꝓpter frequẽtẽ clamorẽ: sec⁹ est ĩ delegato ad vnã cãm tamen vt in. c. cum oporteat de acc. Quis potest inquirẽ. Rñ. quod q̇libet prela [sect. 7] tus contra suũ subditũ ĩmo tenetur ne san guis subditoꝝ exquirat̃ in die iudicij ð eoꝝ manibus ð of. or. c. irrefragabili. ð regula. c. vl. Facit. c. lʒ hely. ð simo. xxxvij. di. ligant. et. d. c. qualiter el. ij.

¶ Vtrum mõachi et religiosi possint ðpu [sect. 8] tari generales inquisitores a sede apo stolica. Rñ. Pa. in di. c. cum dilecti. quod nõ: nisi sint in dignitate vt in. c. statutũ de rescrip. li. vj. no. quod dicit Pa. in. c. causaʒ el. j. de iudi quod appellatiõe fratrum in statutis et odiosis nõveniũt mõachi. Jdẽ dic in monialibus vt non veniãt appel latiõe soroꝝ et dñr ꝓprie fratres mendicantes similiter et sorores non mendicãtes vero et habitãtes solitarie mona chi vel moniales appellantur.

¶ Vtruʒ eps possit dispensare in crimi [sect. 9] nib⁹ ne p̃latus amoueatur ab offõ. Rñ. pa. ĩ di. ca. qualiter et quando el. ij. quod sic quando procedit per viã inquisitionis et facit. c. inquisitõis de acu. circa prĩcipuʒ. vbi dicit quod potest superior penã moderare nisi tale sit crimen quod impediat ordinis executionem et bñficij retentionem etiam post peractam pnĩaʒ. ergo vbicũ qꝫ ista cessantqꝫtũcunqꝫ graue sit crimẽ etiam matus adulterio porerit nedum eps: sed quilibet superior dispensarevt si re moueatur ab administratiõe. Secus quando procedit per viam accusatio nis: et ita ĩtellige. c. at si clerici: de iudi. ¶ Vtrum de iuribus singularium ꝑsonarũ sit precedẽdũ inquirẽdo vel extra [sect. 10] ordinẽ sine instãtia patris. Rñ. Pa. ĩ. c. ad nostram el. ij. de iureiu. quod non sed libello oblato et seruato ordĩe iuris qð ẽt sequit̃ Jo. an. in. c. fi. ð fo. cõpe. li. vj. etiã si factũ allegatur notorium. facit. l. ad peremptoriũ. ff. de iudic. et. l. properanduʒ. C. eo. et aut̃. qui semel. C. quomodo et quando iudexvbi patet quod iudex non de bet citare absentẽ nisi parte petente: et si aliter citat non valet citatio. vt nota. in. c. j. de iudi. Quod limitat secundum Bar. ĩ. l. iiij. §. hoc autem iudiciũ. ff. de dam. in fe. nisi sit causa miserabiliũ personarũ que se iuuare non possunt.

¶ Quid si testes interrogentur sup oc [sect. 11] cultis criminib⁹. Rñ. quod non debent respondere si inquisitio sit generalis nisi de crimine de quo infamia precessit. d. c. qualiter et quando. el. ij. multo minus si inquisitio sit specialis contra aliquez. Si vero infamia precessit contra aliquẽ: tũc testes dicẽt sup omnibus que sciũt de eo quod inquiritur veritatẽ etiam si illud quod sciũt sit occultũ. vt si de for nicatiõe agitur etvocatur aliquis qui si mul cum eo fuit debet dicere secretas circunstantias: etiam eas quas secreto no uit dũmodo sit ĩfamatus de crimine su per quo fit ĩquisitio: puta cum tali muliere commisit fornicationẽ: sz si tantuz de fornicatione esset infamatus non expressa aliqua tũc non debet testis reuelare fornicatricẽ occultã. hec no. Jnno. et Host. in. c. qualiter el. j. Joan. et Archi. ij. q. v. habet hoc.
¶ Vtrum ille contra quem fit inquisi [sect. 12] tio teneatur dicere veritatem super cer to crimine interrogatus. Rñ. quod sic si fa ma sit contra eum de quo vide. s̃. Confessio delicti. in prin.
¶ Quid est indiciũ et quomodo per ĩdi [sect. 13] cia potest procedi contra aliquem ad in quisitionem. vide. s̃. indicium.

Jn quisitor

hereticoruz minor ep̃o esse non potest nisi quadragesimum etatis sue annum attigerit. cle. dolentes de hereticis.
[Fo.ccxxv.r] De notatis hic et quod debeat seruare ordinẽ iudiciorum secundum Jnnocẽ. in. c. exhi bita. clerici de qua gl. institu. de pub. iu di in prin. et quod inquisitor heretice prauitatis potest punire hereticum ẽt ex sola mẽtis cogitatione lz signa heresis non dum ostẽderit. Bal. no. in. l. si quis non dicã. ij. et. vij. col. C. de epi. et cle. et. potest ip̃e inq̇sitor criminaliter punire. Jdẽ Bal. in. l. seueriter. C. de excu. tu.
¶ A quibus possint tales ĩq̇sitores ĩsti [sect. 1] tui. Rñ. gl. in. d. cle. dolentes. quod per mini stros vel prouinciales illoꝝ ordinũ q̇b⁹ a sepe apłica est ɔmissũ. Jtẽ ab ep̃is vel capłis sede vacãte. vt in. d. glo.
¶ Vtrum p̃fati ĩq̇sitores possint alijs cõ [sect. 2] mittere vices suas. Rñ. gl. d. cle. quod sic. et cõmissa rios quos dãt vocamus vicacarios vel substitutos cle. j. §. porro. §. notarij de hereti.
¶ Vtꝝ inquisitores p̃fati possint se ĩpe [sect. 3] dire de diuinatiõib⁹ aut sortilegijs aut vsuris. Rñ. quod de diuinationib⁹ et sortilegijs si manifestã sapiũt heresiz possunt se intromittere: vt puta ꝙ faciũt ma nifestas inuocatiões demonũ attribuẽ do demonibus aliqꝺ diuinũ. Sec⁹ si so lum inuocãt ad exercendũ opera q̃ naturaliter possunt: ꝙ tũc talis ĩuocatio non sapit heresim secundum Oldra. alias non possunt ẽt si sapiunt heresim sz non ma nifeste. similiter nec de vsuris tex. est in c. acccusaius. §. sane de here. lib. vj.
¶ Sed nũquid inquisitores poterunt [sect. 4] ipsi cognoscere an sapiat heresizvł ne. Rñ. quod non ꝙ iurisditio est sibi attributa existẽte cõditione vt no. gl. in. d. c. ac cusatus. et gl. in. c. j. de offi. dele. li. vj. q̃vi deẽ contraria intelligẽda ẽ vera quod ĩquisi tor potest cogno scere an sapiat mãifeste heresiz quando certum est quod sapit here sim sed dubitatur an sit manifesta: vel non: ꝙ tũc potest recipere ꝓbationes an sit manifesta. et intelligo manifesta ꝓz glo. eãdẽ quando illa que notoria sunt. et ita patentia. quod nulla tergiuersatione celari possũt. de. ꝓb. sig. ex parte. de coha. cle. et muli. c. fi.
¶ Que ꝓhibẽnt̃ p̃fatis inquisitorib⁹ [sect. 5] Rñ. quod non extorqueãt pecuniam pretextu officij inquisitionis q̇busuis modis il licitis. Jtẽ quod nec sciẽter acceptẽt bona bona ecclesiaꝝ ob delictũ clericorũ aut fisco applicẽt: quod si contra fecerint: tam ip̃i ꝯ eoꝝ cõmissarij. et ẽt ep̃orũ aut capitu lorũ sedevacãte sunt excõicati ip̃o fctõ: nec poterũt absolui añ satisfactionẽ pe cunie sic extorte: nisi ĩ mortis articulo. cle. dolẽtes de here. Jtẽ districtius inhibeẽ eis

ne abutanť quōlibet portatione armoꝛ. Jtẽ quod non habeāt nisi officia les necessarios. d. cle. dolẽtes. Jtẽ preci piť tam ep̃is ꝗ alijs inquisitoribꝰ quod nō imponāt malitiose aut fraudulẽter cri mẽ heresis alicui: aut quod ĩpediat executionẽ officij ĩquisitiōis false. item quod odio gr̃a vel amore lucri: aut comodi tꝑalis obtẽtu contra iustitiam ̃ꝛ cōsciẽtiā non omi tāt ꝓcedere vbi est ꝓcedẽdū: aꝗs ep̃s ꝑ trienniū suspẽsus est ab officio et eius superior hoc faciens. Jnferiores vero ep̃is sunt excōicati excōicatiōe papali. Cle. multoꝛ de here. Qꝺ bñ no. cōtra istos inquisitores q̇ citāt aliquos ꝓ he reticis q̇ tamen non sunt: qꝛ sunt excōicati ip so fctō. Jtẽ quod non pñt de crimine heresis inquirere ̃ꝛ ep̃os nisi in lr̃is apꝗicis expresse vt possint hec facere cōtineatur. vt in. c. inq̇sitores. ꝺ hereti. vj. Jtẽ inq̇sitores ordĩs minoꝛ non pñt se ĩtromittere de ordine p̃dicatoꝛ Nec in quisitores de ordine p̃dicatoꝛ de ordi ne minoꝛ pretextu cuiuscũq̃ heresis: vt in priuilegijs eorum aliter sunt excōicati ipso facto: et est papalis per extra uagantẽ Pau. secundi.

¶ Vtrum inq̇sitores hereticoruꝫ possint [sect. 6] ꝓcedere contra illosxp̃ianos qui ad ritũ trāseũt iudeoꝛ. Rñ. quod sic. dūmō metu mortis absolute seu p̃cise non fuerĩt ba ptisati. c. ꝛtra xp̃ianos. ꝺ here. li. vj.

[sect. 7] ¶ Vtrum officiũ inquisitiōis eis ab apo stolica sede cōmissum expiret per mortẽ romani pōtificis ꝛcedẽtis. Rñ. quod non vt in. c. ne aliqui. de here. li. vj.

¶ Vtũ inq̇sitores possint indicere silen [sect. 8] tiũ omnibus predicatoribꝰ. Rñ. quod non ni si solum q̃struarijs quando cōtinget cōgega [[Fo.ccxxv.]v] tionẽ fierĩ ꝓ negotio fidei vel dictorũ questuariorum predicatio eidem nego cio impedimentum afferret. c. vt offm̃ inquisitionis de he. li. vj.

¶ Vtꝛ inq̇sitores p̃fati possĩt ꝛuocare [sect. 9] cleꝛ et ppꝗꝫ ciuitatũvꝗ castroꝛ aut alio rũ locoꝛ. Rñ. quod sic ꝓut negocio fidei vi derit expedire. Siꝗr ꝛcediť eis vt aduo cāt peritos q̊slibet vt in sentẽtijs hmōi ꝓferẽdis ꝛsiliũ p̃beāt: et quod tales ꝑitos aduocatos vt eis obediāt ĩ p̃fatis ꝛsilijs dādis ĩ ꝟtute obediẽtie possint co gere. c. vt ꝛmissi. de here. li. vj. Ex q̊ aduerte quod non pñt p̃cipere sub obediẽtia et minꝰ sub excōicatiōe clero et ppꝗovt va dāt ad eoꝛ p̃dicatiōes ̃ꝛ qꝺ sepiꝰ faciũt dicti ĩq̇sitores et non vꝫ. ¶ Vtꝛ ĩq̇sito [sect. 10] res p̃fatipossĩt ꝓcedeř ̃ꝛ aliq̊s sine ep̃o. rñ. q̃citare capere ac tute custodire mā cipare: nec non ĩ vĩculis ac manicis ferreis ponere et ĩq̇rere ̃ꝛ illos q̊s iustitia ꝓ huiusmodi crimine ꝛcedi pōt: sed tradere carceri: ita atroci q̇ magis ẽad penā ꝗ custodiā: aut exponere tormẽtis. aut ad snĩaꝫ ̃ꝛ illos non potest ep̃s sine ĩq̇sitorevel ĩq̇sitor sine ep̃o aut delegato capꝗi sede vacāte si sui adinuicẽ copiā valeāt. hẽre. j. viij. dieꝛ spaciũ postq̃ se req̇sierĩt. et si secꝰ p̣sũptũ fuerit irritũ est ip̃o iure cle. j. de here. et ibi ponitur de carcere: et clauibꝰ et officialibꝰ. et dic vt ibi.

¶ Qũo ꝓcedẽt ĩq̇sitores p̃fatĩꝛ aliquẽ. [sect. 11] Rñ. quod si per viā accusatiōis seruent ordinẽ suũ. Si per inquisitionẽ. faciũt q̃ supra dixi ꝺ indicijs et ĩquisitiōe. Excipiť tamen quod accusatores vel testes seu depo nẽtes quando propter potẽtiā personarũ cō tra quas deponũt aut accusant graue periculũ ĩmineret eis si noĩa eorum pu blicarenť: tũc non publice sꝫ secrete corā diocesano vel eo absente vicario ip stus quando inquisitores ꝓcedũt vel ep̃s aut eius vicariꝰ corā ĩq̇sitore si cōmode potest et aliq̇bꝰ alijs ꝑsonis ꝓuidis et honestis iurisq̃ ꝑitis totũ ꝓcessuꝫ suꝑ q̊ deliberandũ ẽ manifesta. et ꝺ ipsoꝛ cōsilio ad snĩam vel cōdẽnationẽ ꝓcedere pñt et plena fid es talibus testibꝰ adhibeť: lꝫ eoꝛ noĩa non fuerĩt ꝓmulgata: et possunt precipere inquisitores p̃fatis honestis personis sub pena excōicatiōis quā in currāt ipso facto ne reuelent predicta noĩa ep̃s tamen non potest p̃cipere ĩquisitori: nec inquisitor ep̃o. Sꝫ papa p̃cipit in virtute obediẽtie vt teueāt secreta. Ces sāte tamen tali ꝑiculo debẽt accusatoꝛ et te stiũ noĩa publicari. item pñt ꝓcedere sim pliciter de plano et absq̃ aduocationũ et iudicioꝛ

strepitu et figura. vt in. c. fi. de here. li. vj. Jtẽ quod ꝓcedendo per viaʒ inquisitiōis excōicati et participes: vel socij criminis admittũt̃ ad testimoniũ ɔtra hereticos receptatores. defẽsores fautores. et credẽtes eorũ si ex circũstātijs vera dicere presumātur. c. in fide ð here. li. vj. Secus si procedatur per viam accusatiōis vel exceptionis. ꝗ tales nō admittunt̃ secundum Jo. an. ibidẽ. Jtem religiosi omnes qui ante religiōis ingressum erant notarij ꝗtũcũꝗ sint in sacris libe re istud officiũ tabellionis possunt exercere quo ad omnia que ad offm̃ ĩquisitio nis pertinẽt non obstante aliquo statuto cōtrario. d. c. vtofficium.
[sect. 12] ¶ Jtẽ nota quod statutũ loci per qð offm̃ ĩq̇sitiōis directe vel indirecte impedireť vel quō libet retardareť ipso ĩure est nul lius roboris: et per censurā ecclesiasticā possũt cogi rectores illoꝝ locoꝝ iꝑa re uocarevel moderare vt non impediant. c. statutũ de here. li. vj. et etiam possũt ad uocare brachiũseculare per censurā eccle siasticā contra hereticos vt ĩ. d. c. offm̃.
¶ Jtẽ statutũ ð duabꝰ dietis. ĩ. c. nōnul [sect. 13] li de rescrip. non ĩpedit ĩq̇sitiōis offm̃vt ĩ d. c. statutũ. item ſʒ io. an. pñt ꝓcedere cō tra hereticũ licet alibi cōmiserit crimẽ si in sua inquisitione inuenitur.

Jnsignia.

Vtrum possit q̇s sibi assu mere. Rñ. Pa. ĩ. c. dilecta ð exce. ꝑł. cōiť tenẽtq̨ sic. et arma sicut et nomen assumiť ad placitũ vt agnoscať ab alio. Jnsti. dele. §. si q̇s ĩ noĩe. et. l. ad recognoscendũ. C. de ingenu. et manu. De h notatis et quod ĩsignia doctoratꝰ vł militie non ꝑt ferr̃ q̇ nōẽ do. vłmiles no. bar. ĩ. tra. ð ĩsig. et armis col. j. et ibi col. ij. ꝟsi. sʒ q̃rovnꝰ quod vnꝰ ñ possit ferr̃ ĩsignia **[Fo.ccxxvj.r]** alteriꝰ. et eligunť ad placitũ sicut noĩa dũmodo aliena non depĩguāť. gl. et doc. in. l. ij. C. vt ne. li. si. iu. auten. impo.
¶ Vtrum ĩsignia alteriꝰ possit q̇s assume [sect. 1] re. Rñ. pa. ĩ. d. c. dilecta quod sic sicut et nomẽ quod limitat veꝝ nisi illi cuius sunt ꝑtẽde rẽt aliqð dānũ vt puta facinorosus assumẽs arma alteriꝰ posset ille offẽdi lo co facinorosi. et talis ĩplorare potest officiũ iudicis. etiudex ꝑt ꝓhibere ꝗ ad eũ spe ctat quies populoruʒ. l. j. §. quies. ff. de off. prefec. vr. Jdẽ dic vbi interest reipu blice sicut si aliq̇s accipit insignia boni artificis qui non est ita bonus et ita ð cipiunť populi. de hoc habes per Bar. in tractatu de insignijs et armis.
¶ Vtrum q̇s possit assummere ĩsignia di [sect. 2] gnitatis. Rñ. quod non si non hʒ illam dignita tem ałs est falsarius. l. eos. et quod ibi not. ff. de falsa. Facit. c. j. de clerici. non or. mi.

Jnscriptio

scð̃m aliquos est quando accusator ꝓfiteť vera q̃ in bello sunt. vel secundum alios cum ꝓfiteť se velle ꝓseq̇ vsqꝗ ad finẽ. Sʒ secundum alios et veriꝰ ĩscriptio est quando accusator se obli gat ad penā taliōis. s. similẽ ꝗ talio ꝓprie idem est quod representatio ad ɔsimile. et hāc tenet Jo. an. et gl. ĩ. c. super his de accu. et probatur ĩ. c. tue. de ꝓcu. et sequi tur Pa. in. d. c. super his. et de istis opinionibꝰ dicitur in. l. si cui. in prin. ff. de accusa. l. in causis. C. de accusa.
¶ Vtrum accusanti sit necessaria inscri [sect. 1] ptio. Rñ. gl. et doc. in. c. sup̄ his. quod sic nisi in. viij. casibus et ibi vide. Et lʒ inscri ptio non fiat. tamen deficiẽs dʒ puniri pe na talionis secundum Accursiũ in. l. ij. C. de fi. instrumen. et. Bar. in. l. sicut predicta.

Jnstitutio

seu instituere ꝗ host. est ecclesie vel ecclesiastici beneficij collatio.
De notatis in hoc. §. et quod institutio canonica sola dat iustā cām possidēdi et iustum titulũ in prelatura. vt not. Bal. in. l. iij. C. de emanci. li.
¶ Quis potest instituere. Rñ. de iure com **[sect. 1]** muni episcopus. Jtē capitulũ sede vacante. de insti. et si capitulũ li. vj. Jtē ille qui habet ex delegatione ep̃i. de insti. ex frequentibus. Jtē qui habet hoc de cōsuetudine. c. cum venissent. de insti. dũmodo sit cleric⁹ talis tamen ab isto insti tutus non dꝫ administrare nec possessio nē ecclesie adipisci nisi de cōsensu diocesani. et eius autoritate. d. c. ex frequētib⁹. Jtem abbates in ecclesijs sibi sub iectis pleno iure possunt curā ꝺmitere sine p̃sentatiōe ep̃o facta. ar. a cōtrario. de p̃ben. c. in lateranensi. de capel. mo. c. presbyterilib. vj. xvj. q. ij. visis.

Jntentio

accipiť dupliciter vel ꝑut est motus. vel motiuũ. vo luntatis. vel ꝑut dicit finem intentuꝫ. et isto secundo modo. hic accipio.
¶ Vtrum intentio habitualis sufficiat **[sect. 1]** ad meritũ bone actionis. Rñ. S. Bo. in ij. di. xlj. que. vl. primi ar. ī fi. quod si loqua mur de intentione habituali qua quis refert ad deuꝫ in generali omnia opa diei vel anni sic talis non sufficit ad meritũ. Sed si loquamur de intentione habituali qua quis refert aliqꝺ op⁹ ad deũ in primordio illius operatiōis vel alte rius ad quā illa consequenter se hꝫ: ita quod opus sequens directaꝫ habet ad op⁹ primum ordinationem vel cōsequētiā. sic talis sufficit ad meritũ. Vnde si aliquis intēdit pro deo dare. c. marchas et incipit hodie dare vnam cogitando de deo actualiter. postea dat alij: et nihil de deo cogitat tamen actiones ille sunt ei omnes meritorie et fructuose et per hũc modum est ī viris religiosis q̇ in principio et charitate deuouerũt portare religionis pondus. quicquid. enim faciũt quod ad sue religionis obseruantiam spectat ex prima intētione est eis meri torium ad salutem: nisi quod absit contraria intētio superueniat. Si autem op⁹ alterius generis inciperet oporteret q intētio renouare tur vt illud opus esset meritorium. vnde si religiosus ad ea q̃ ad religionem non spectant vult se exer cere opꝫ quod intētionē renouet: ꝓ illa ha bitualis ad illam non se extēdit. et iō non est ꝑue securitatiset vtilitatis religionē ītrare. dicit etiam idē. S. Bo. ibidēq intē tio habitualis ꝗuis de deo non cogitet **[[Fo.ccxxvj.]v]** actualiteť tamen si ex sola boni opis cōside ratiōe charitas ꝑmpta vel aliq̃ alia vir tus charitate īformata ad ip̃ꝫ bonum op⁹ īclinat ip̃m est meritoria. sicut vir obediēs meretur obediēdo p̃lato p̃cipiēti sibi etiam si nihil cogitet de deo sed solũ consideret quod est bonum obedire.
¶ Vtrum op⁹ ab ītētiōe recipiat ꝗtitatē **[sect. 2]** siue boni quo ad bona. siue mali q̊ ad mala. Rñ. s. Bo. di. xl. ar. j. q. ij. quod ꝗtitas bonitatis et malitie corrñdet ꝗtitati in tētiōis scꝺm qꝺ ꝗtitas intētiōis attēdiť ꝗtũ ad actũ ītēdēdi sꝫ īquātũ attēdiť ex ꝑte intēti non semper corrñdet. Vñ gl. sup illud Math. xij. bonus hō et c. di cit quantum bonum intēdis tamen facit. dicit idē. S. Bo. quod similiter tātũ et ꝗtũ sunt aduerbia sic dicũt quātitatē actus intē dendi. et verum est generaliter siue respectu maloꝝ vel bonoꝝ: ꝓ quātũ act⁹ intendēdi est magis intēsus in bonitate vel malitia tātũ opatio exterior est bona vel mala: oē enim meritũ vel demeritũ ad actũ volũtatis reduciť. lꝫ circunstātie exteriores aliquo modo faciāt advo lũtatis deprauationē. Si vero ly. tantũ et ꝗtũ sunt noīa. tũc dicũt ꝗtitatem ex parte intēti: et sic non veꝝ generaliter: ꝓ non semper operi exteri⁹ facto mēsurať intētio: ꝓ frequēter homo itēdit magnũ bonum et non facit. et minimũ bonum ex humilitate: et facit magnum.

¶ Vtrum op⁹ ab intẽtiõe recipiat quali [sect. 3] tatẽ. s. bonam vel malã. Rñ. S. Bo. vbi. s̃. q. j. quod intẽtio bonavel mala dicitur dupli citer. ¶ Primo modo bona dicitur in qua est ꝑfecta et bona ordinatio operis ad fine. et hoc modo non tamen respicit boni tatẽ finis: sed etiam rectũ ordinez eius q̇ est ad finez. Et hoc est qd̃ dicit Ber. ad Eugeniũ exponẽs illud. si oculꝰ tuus simplex: quod ad hoc quod oculus sit simplex requiruntꝫ duo necessario. s. quod veritas sit in electiõe: et charitas in intẽtiõe: qd̃ est dicere quod amat qd̃ est amãdũ. et eligit qd̃ est eligẽdũ. mala dicitur in qua est ordinatio indirecta: et sic est verum generaliter secundum intentionem qualificatꝫ opꝰ exterius. ¶ Secundo modo dicitur intẽtio bona. ꝓ qd̃ finaliter intẽdit est bo nũ et isto modo non qualificatꝫ: ꝓ si q̇sfu ratꝫ vt faciat eleemosynã vel mẽtiꝫ vt cõ uertat aliquẽ. non dicitur bñfacere. sz quo ad malitiam non hz instãtiam: ꝓ malitie intẽtiõis ĩputatꝫ oẽ opꝰ factũ q̃lecunqꝫ sit. ꝓ deꝰ cor interrogat principaliter. et de istis ĩtelligiꝫ magis cordis inspector est domins qꝫ operis. xv. q. vj. c. j. et illud. reã linguã non facit nisi rea mẽs. xxij. q. j. c. hoĩes. et. c. se. et minister legis volũtarie occidẽs malefactorẽ homici da reputatꝫ. xxiij. q. v. c. cum homo. et. illud qd̃ no. xlj. di. q̇sq̇s. et. xxj. q. iiij. c. omnis iactantia. Non obstat quod non sit in bono. ꝓ plura requiruntꝫ ad cõstructionẽ qꝫ ad destructionem.

¶ Virũ intentio bona absqꝫ operibus [sect. 4] valeat ad meritũ. Rñ. S. Bo. vbi. s̃. quod si ille hz facultatẽ bñ operãdi et opportunitatẽ operãdi: sic non sufficit intẽtio: ꝓ nec bona voluntas debet dici sed semi plena. Si ꝗo facultas non adest tunc bona intẽntio et bona voluntas sufficit ad meritum vite eterne.

¶ Vtrum opa exteriora addãt aliquid su [sect. 5] pra meritũ bone volũtatis. Rñ. S. Bo. vbi. s̃. ar. ij. q. j. quod aut lo q̇mur d̃ premio substãtiali. et sic de cõdigno nihil addit opus extrinsecũ: ꝓ quãtitas meriti pẽsatur ex quantitate radicis. De congruo tamen absqꝫ dubio opꝰ priuilegiatum addit. s̃. bonam intentionez et vo luntatem pro eo quod volũtas in illo ope re p̃parat̃et disponiꝫ ad susceptionẽ ma ioris gratie per quãdigna est maiori retributiõe. Si autem loquimur de premio accidẽtali: sic opus extrinsecũ addit su pra bonam volũtatem sicut priuilegiatũ et alia etiam q̃ dispositiue addũt ad rõnẽ meriti: ꝓ excitãt actũ volũtatis ad bonũ: et radicationẽ et ꝯseruationẽ gr̃e. et il lud martini. pa lmam tamen et c. ĩtelligiꝫ non de palma q̃ est aureola. sz de palma q̃ est respectu p̃mij eẽntialis q̃ d̃r aurea. ¶ Vtrum euentus sequẽs addat ad bo [sect. 6] nitatem et malitiam actus exterioris. Rñ. Tho. j. ij. q. xx. ar. v. quod aut est precogitatus. et sic addit. Aut non est preco- **[Fo.ccxxvij.r]** gitatꝰ: et tunc aut per se sequiꝫ vt in pluri bus. et sic addit. Cõstat enim actũ ex gñe sola esse meliorẽ ex quo seq̇ possũt plura bona. et peiorẽ ex q̊ plura mala. aut se quiꝫ per accidẽs. et vt ĩ pauciorib⁹ et tunc non addit. non enim iudicatꝫ de re aliqua qd̃ est per accidẽs sed tantum qd̃ est per se.

¶ Vtrum q̇s per intentionẽ possit opa sua [sect. 7] vel alioꝝ alteri applicare. Rñ. secundum Astẽ. quod sic. et fit tripliciter. ¶ Primo mõ in sin gulari. vt cum ꝑ alio determinare satisfa cit. et sic q̇libet potest alteri bona sua cõica re. ¶ Scd̃o mõ in speciali. vt cum q̇s orat ꝑ ꝯgregatiõe sua et suis familiarib⁹ et bñfactorib⁹ et ad hoc etiam ordinat opera sua satisfactoria. et sic ille q̇ preest reli gioni potest illa opa cõicare alij applican do intẽtionẽ eoꝝ q̇ sunt de sua congretiõe ad hunc determinate. ¶ Tertio mõ in generali. et sic qui p̃est ecclesie generaliter potest opa illa cõicare applicando suã intẽtionẽ ad hunc vel ad illũ. et ideo q̇ preest ecclie generali potest cõicare ea q̃ sunt ꝯgregationis et hui⁹ hoĩs. sed non ecõtrario. p̃ma cõicatio et scd̃a non d̃r indulgẽtia sz tamen tertia ꝑpter duo. ¶ Primo ꝓ per excõicationes illas primas lz absoluatꝫ hõ a reatu pene quãtũ ad deũ non absoluiꝫ tamen qꝫtũ ad satisfactionẽ ad quã est obligatus ex p̃cepto ecclesie vel cõfessoris sz per tertiã sic vt. s̃. pz iudulgẽtia. ¶ Scd̃o ꝓ in vna cõgregatio ne non est sufficientia meritoꝝ vt sibi et alijs valere possint sicut est ĩ ecclia

romana p̃cipue ꝓpter meritũ xp̃i: et ille so lus q̇ ipsi p̃est potest per intentionẽ suā applicare oꝑa alioꝝ alijs q̃ dicunt̃ ĩdulgẽtie. alij autem habẽt ex eius cõfessione.
¶ Vtrum actio ꝓcedẽs a volũtate delibe **[sect. 8]** ratiua si per ĩtẽtionẽ ad deum non ordinata sit mala seu pctm̃. Rñ. vt colligo et. S. Bo. ĩ. ij. dist. xlj. q. j. ar. iij. quod aut hoc ꝓue nit per inordinatā affectionẽ siue cõuersionẽ ad creaturā et sic est mala ex ɔuersione. Aut ꝓuenit ꝓpter operātis negli gentiā. et sic ẽ mala ex omissione. Aut ꝓ pter operātis ĩfirmitatẽ et miseriā et hoc neutro mõ est mala sꝫ indifferẽs: deus enim decreuit ꝓpter suam pietatem et ꝓpter nr̃am infirmitatẽ multas operationes non imputare nobis neqꝫ ad meritum neqꝫ ad demeritum. et cõsequent̃ tales operationes respectu nostri non vident̃ bone moraliter nec male vt cuꝫ quis loquit̃ alicui ex naturali pietate vel alium salutat ex vrbanitate. vel facit ex necessitate nature puta comedit vt reficiat̃ ambulat vt recreet̃: nec tamẽ hec refert in deum tales enim actiões non sunt meritorie. q̃ ad deum non referunt̃ di cere quod essent demeritorie durũ videret̃ cum non fiāt ꝓpter inordinatā cõuersionẽ ad creaturā. nec omittunt̃ ad deum referri agẽtis negligẽtia sed tamen propter quādā infirmitateꝫ que est in nobis ex corpore corruptibili aggrauāte animā. Nec obstat his Gre. suꝑ illud Matthe. xiij. de oĩ ꝟbo ocioso et c. vbi dicit quod ꝟbũ ociosum est qd̃ caret ratione iuste neces sitatis vel pie vtilitatis. q̃ vt dicit Ric. in. ij. di. xl. non semper oportet quod actus explicite ad finem q̇ est deus referatur: vt non sit ociosus. sed quod referat̃ ad bonũ finẽ vel ciuilẽ vel corporis necessitatem aut honestā recreationem. Soluꝫ ergo ille dicitur ociosus q̇ non refert̃ ad aliqueꝫ bonum sinẽ. Meritorius autem vite eterne solus est actus qui ordinatur per intẽ tionem ad deum aut merito condigni si fiat ex charitate: demeritorius. vero si non referatur in deum ex inordinata cõuersione vel omissione.
¶ Vtrum bonitas actualis voluntatis **[sect. 9]** addat aliquam bonitatẽ super bonitateꝫ ipsius habit⁹ gratie. Rñ. ſm. Ri. vbi. s̃. quod actualis volũtas elicita a voluntate potẽtie per gratiam addit habitui gra tie bonitatẽ aliquam a deo denumerabilem qꝫtum ad premiũ substā tiale ita q̃ premiũ substantiale habitui gratie et actibus interioribus voluntatis per gra tie habitũ elicitis correspõdet. vnde ꝓpter tales actus plus habebit de p̃mio substantiali quā si sine ipsis a corpore decessisset.

Jnterdictum

dicitur ab interdico interdicis quod idẽ est qd̃ ꝓhibeo. et sic ꝑtinet ad interdi-**[[Fo.ccxxvij.]v]**ctuꝫ iuris canonici ex quo ĩterdicit̃ administratio aliquoꝝ sacr̃oꝝ. et celebratio diuinoꝝ vel executio aliquoꝝ spũaliuꝫ secundum Jnn. et sic. est eccl̃iastica cẽsura. aliqñ d̃r inter dictũ. i. ĩter duos datũ vel inter duo dicta vt ĩsti. de ĩterdi. ĩ ṗn. et isto mõ accipit̃ in ĩterdictis a lege ciuili siue a p̃tore. et q̃dā sunt publica et ista sũt. ix. q̃ dā sunt priuata et hec sunt. xxviij. de q̇b⁹ vide gl. et doc. ĩ. c. pastoralis. d̃ cā posses. et ꝓpri. et in. c. item cum quis. de resti. spo. et de istis hic non intẽdo tractare. sed vide si placet in speculo. e. ti. Sꝫ de ĩterdicto primo mõ dicto nec etiam intendo dicere de ĩterdicto quo aliqd̃ ꝑticulare spũale interdicitur: puta cuꝫ q̇s interdicit̃ ab officio vel a bñficio et hmõi. q̃ de hoc di co. j. suspẽsio. sꝫ hic intẽdo solũ tractare de interdicto ex quo in aliqua terra vel eccl̃ia vel alique ꝑsone ĩterdicunt̃ a celebratione diuinoꝝ ꝓceptione secramẽ torũ aliquoꝝ pulsatione campanarũ et ceteris. de quib⁹. j. dicā interdictum. v. De notatis ĩ hoc §. et quod ĩterdictũ ecclesiasticũ de q̊ hic non sit ꝓprie snĩa no. Bal. ĩ addi. ad Spe. in ti. de sen. §. l. ꝟ. x. et ibi Spe. §. j. et Bald. in. l. j. C. de postu. vbi ponit quod ĩterdictũ legati vel gubernatoris ꝓuincie non est ꝑpetuũ sꝫ expirat cum officio. de materia autem interdicto rum

ecclesiasticoruȝ nihil per legistas. ¶ Quot sunt spẽs interdicti. Rñ. quod due [sect. 1] vna hoĩm alia locoꝛ. Jnterdictũ hoĩm aliud gñale. aliud spāle. aliud singulare generale interdictũ hoĩm est cum ĩterdicitur ppłis regni castri. vel ville aut ciuitatis. et sic aduerte quod quando interdicitur ppłs vel vniuersitas vel cōe. quod tũc nec locꝰ nec clerus est interdictus. Jteȝ ſm cal. nec ꝑsone ecclıastice q̃ ex toto sunt trāslate ĩ ecclesiā: ꝓ de ppło non sũt. xij. q. j. duo sicut quando ĩterdiciť clerꝰ tm̃. non ẽ ĩterdictꝰ ppłs nec vniuersitas vel cōe. ꝓ sunt diuersa clerꝰ et ppłs. de sen. exc. si snĩa lib. vj. Vñ clerici possũt celebrare sicut prius secundum Jo. an. in. d. c. si snĩa. s. al ta voce pulsatis cāpanis: ĩterdictis tñ exclusis. ꝓ ꝑhibitio. c. qȣ̃ in te. de pe. et re. et. c. non est vobis. de spō. et moderatio. c. alma. de sen. exc. lib. vj. Jntelligiť quā do locus est interdictus et non expresso loco in snĩa ĩterdicti non hȝ locũ cessatio diuinoꝛ et alia quamuis sit gñale. Cal. ta men quod dȝ seruari moderatio. d. c. alma. Sed non credo ei. dic ergo quod possunt clerici alta voce celebrare sicut priꝰ et in ec clesijs suis alta voce. et quod ĩ isto casu pos sunt admitti omnes q̇ non sunt de ppło illo et non sunt cā interdicti. tȝ Archi. ĩ. d. c. si snĩa. et Federi. cōsilio. lxx. Siłr secundum Cal. illi possunt admitti q̇ de illo erant ppło sed domiciliũ trāstulerũt. Astẽ. tamen li. vij. ti. xvj. tȝ quod non nisi absoluanť ex quo semel fuerũt interdicti sȝ dictũ Cal. est verius et sequiť Ge. in. d. c. si sententia. et etiam absentes excusanť donec sciant c. apostolice. de cle. excō. mi. postꝗ sciũt tenentur seruare.

¶ Vtrum populus non interdictus si fiat [sect. 2] de populo taliter ĩterdicto efficiatur in terdictus. Rñ. secundum Cal. quod sic.

¶ Vtrum bānitꝰ q̇ est de ppło interdicto [sect. 3] sit amplіꝰ ĩterdictꝰ. Rñ. quod sic si ad tẽpꝰ ẽ bānitꝰ. ꝓ adhuc ciuis est et de ppło. l. relegati. ff. de interdic. et relegatis.

¶ Sed nũq̇d habitātes in ciuitate qui [sect. 4] nō sunt neqꝗ ciues neqꝗ de populo illіꝰ ligẽtur interdicto. Rñ. quod nō. d. c. si sentẽ tia. sed ligātur illi qui sunt facti ciues ex gratia licet ibi non habitent.

¶ Vtrum impuberes populi interdicti [sect. 5] sint similiť. Rñ. Jo. de deo quod si non sunt do li capaces non sunt interdicti. Secus si sunt doli capaces.

¶ Quid de mulieribꝰ q̃ viris ꝛdicũt et [sect. 6] alijs hoĩbus q̇ ꝑ posse resistũt. Rñ. Joā. de deo. quod nihilominꝰ ex quo sunt de illo populo quod sunt interdicte.

¶ Speciale interdictũ hoĩm est cuȝ in [sect. 7] terdiciť aliqȣ̃ collegiũ vel vniuersitas ĩ ppło inclusa puta studiũ papie et hmōi vel capłm. Nam interdicto capło vel collegio vel vniuersitate singule ꝑsone de ipsa sunt interdicte secundum Jo. an. et Ge. in d. c. si sententia. et istud comprehẽdit tā clericos qꝗ laicos qui sunt de illo collegio vel vniuersitate.

¶ Sed quid si interdicatur familia ali [sect. 8] -**[Fo.ccxxviij.r]**cuĩus nunq̇d clerici de eius familia erũt ĩterdicti. Rñ. Rodo. quod sic nisi specialiter eximanť. Vñ aduerte hoc secundum Arch. et se q̃ť Ge. ĩ. d. c. si snĩa quod ĩterdicto collegio vel vniuersitate cłici q̇ non sunt de illo col legio vel vniuersitate poteřt ianuis aꝑtis et pulsatis cāpanis alta voce celebrare excōicatis et interdictis exclu. Se cus vbi esset interdictus locus quia nō possunt nisi secundum q̣. j. dicam.

¶ Vtꝛ si ĩterdicanť doctores omnes alicu [sect. 9] ius ciuitatis ĩtelliganť ĩterdicti clerici q̇ sunt doctores. Rñ. quod ñ per gl. ĩ. d. c. si snĩa. Siłr si ĩterdicunť clerici non veniũt reli giosi non hñtes dignitatẽ. et de hocvide. s̃. clericꝰ. e. Ge. tamen ĩ. d. c. si snĩa. dicit quod cle ro ĩterdicto veniũt clerici seculares regulares ꝛuersi et ꝛuerse: q̇ ita sunt ad ec clesiā trāslati quod ꝑprie de ppło dici non pñt de quo dicto ego valde dubito et po tiꝰ credo ꝛtrariũ nisi aliud ꝛstet de mẽte. per ea que. s̃. dixi. Clericus primo.

¶ Quid si vn⁹ de ppło ĩterdicto ĩgrediť [sect. 10] monasteriũ an possi diuĩs ĩteresse sine relaxatiõe ĩterdicti gñał vel spālis. Rñ. Federi. et fequiť Ge. ĩ. di. ca. si snĩa quod sic ꝓ desinit esse de populo ergo purgatur eius lepra sine alia relaxatione.
¶ Singulare ĩterdictũ hoĩm ȯr cum aliq̃ [sect. 11] certa ꝑsona interdiciť vel ẽt ĩcerta. vt cũ ȯr. q̇ fecerit sic sit ĩterdict⁹ iꝑo fctõ. etisti q̊ cũq̃ vadũt sunt sꝑ ĩterdicti. nisi absol uanť si ĩterdictũ non ẽ ad tꝑs. Vñ aduer te et no. bñ quod tales ĩterdicti siue gñałr si ue spāliť vel singulariť non pñt exercere aliquẽ actũ cõcessoꝛ tꝑe interdicti de q̇ bus. j. diceť q̇ pertineāt ad ordines aut ad celebrationẽ diuinoꝛ aliter essent ir regulares vel suspensi scȯm quod infligitur pena violantibus interdictũ. vt. j. dicetur et de tali interdicto non loquitur. c. alma.
¶ Vtꝛ ĩterdicti gñałr speciałr vel singu [sect. 12] lariter sint vitādi ab alijs. Rñ. secundum Hos. Jnno. et Ber. quod sic ĩ diuĩs officijs quando ꝑpȯ noĩe seu alia certa locutõe per snĩaȝ sunt de signati alij autem ñ sũtvitādi nisi a iudice specificenť: nisi eoꝛ offensa per quā sunt in terdicti esset multum notoria ita quod nulla tergiuersatõe posset celari. c. tua nos. ȯ coha. cle. et muli. Sed tu dicvt. s̃. excom municatio. viij. §. iij.

Jnterdictum. i.

locorũ aliud generale vt cum in terdiciť regnuȝ vel ꝑuincia vel diocesis. Aliud speciale. vt cum interdiciť ciui tas aliqua castrũ vel villa. Aliud singu lare vt cum interdiciť certa ecclıa vel capella vel certe ecclıe. et sic ĩterdicto loco aut generaliter vel specialiter aut singu lariter non sunt interdicti hoĩes vel cleri ci talis loci. Vñ extra illa loca pñt audi re diuina et sepeliri si ibi elegerũt sepul turā vel ibi mortui fuerĩt: ꝓ non sunt in terdicti nisi fuerint ĩ culpa ĩterdicti po nẽdi. tex. in. d. c. si sentẽtia no. Pa. d. ca. qȯ in te. et. d. c. non est vobis Aduerte tñ quod id quod statuiť in interdicto genera li locoꝛ hȝ locũ ĩ interdicto specialis lo ci. et hoc ideo ꝓ interdicta ciuitate vel villa intelligiť tota interdicta generalĩ ter et ideo habentes priuilegium quod tꝑe gñalis interdicti possint celebrare sub missa voce intelligiť generale interdictũ. quando etiam aliqua terra est inter dicta quo ad illam terrā. vt dicitur et not. in. c. cum partibus. de ver. sig. Jnno. tamen et Hosti. tenent quod interdicta eccle sia aliqua in penā populi licet multi ex eis non delĩquerint sed solũ vel dominus vel vniuersitas quod talis populus etiam qui non est ĩ culpa non poterit alibi eligere se pulturam apud ecclesiā non interdictaȝ nisi ex ꝑuilegio speciali hoc habuerit. Sed hoc non credo verum ꝓ. c. quod alle gat scilicet vt priuilegia de priuil. loqui tur quando populus est interdictus.
¶ Quid si iudex dicat interdico regnũ [sect. 1] francie. R. quod interdictuȝ extenditur ad totam terram que adheret ei tẽpore la te snĩe siue rõne dñij siue rõne feudi. de postu. prela. c. j. vel secundum glo. in. d. c. exten ditur etiam ad terras que adherebant ei prestando auxilium Tempore interdicti: prolati si vero dicat inte rdico terras regis francie tunc se cundum Rodo. non extenditur ad feuda. quia pene sunt restringende. Sed contra **[[Fo.ccxxviij.]v]** eũ est tex. d. c. j. in verbo terrarũ ipsius. et iõ dic sıłr esse interdicta ꝓ in feudis habet vtile dñium. et etiam includunť ter re in quibus solũ hȝvsũfructũ secundum Jo. an. et sequiť Ge. in. d. l. si snĩa. Si vero aliq̃ terrā haberet ĩ pignus non esset interdi cta ꝓ non est ipssus quo ad dñiuȝ. secus si diceret quod interdicit omnẽ terrā quaȝ tenet ꝓ sic esset interdicta. c. cum Bertol. ȯ re iudi. q̇s creditor habet possessionẽ veram pignoris. ff. de vsuca. l. serui.
¶ Sed quid si hȝ terrā cõem cuȝ altero [sect. 2] Rñ. Ge. in. d. c. snĩa. quod si est indiuisa nõ comprehẽdeť ne iustus patiať. Secus si est diuisa ꝓ pars sua subiacebit.

¶ Vtrum interdicta ciuitate veniāt eius **[sect. 3]** suburbia. Rñ. q. sic et etiam ɔtinētia edificia. Et idem dic de interdicto castri vel ville. lʒ ꝑprie non habeat suburbia. vt in. c. si ciuitas. de sen. excom. li. vj.
¶ Sed q̃ro q̇d ȯr suburblũ aut cōtinēs **[sect. 4]** edificium. Jo. de deo dicit quod suburbia intelligũt̃ illa q̇ sunt. j. vltimā portaʒ et faciunt cum ciuitate publicas functiōe s et vocant̃ ad ɔcilia et cōtiones. vel dic ꝗʒ Ge. quod dñr burgi extra et prope ciuitateʒ in quibus domus sunt cōtigue. Vel dic quod suburbia dñr domus per qu as est iter rectũ eũdi ad ciuitatẽ vel locũ et cōtinẽ tia edificia sunt. pulchre domus circa ciuitatẽ non intra suburbia vbi non sunt burgi directe introducẽtesad ciuitatẽ. Glo. in. d. capitu. si ciuitas dicit quod arbi trio iudicis est relinquẽdũ q̃ dicant̃ ɔtinẽtia edificia: ꝓ non dicit tex. ɔtiguis sed ɔtinẽtib⁹. legiste vero ĩ. l. ij. et. l. edifi cia et. l. q̇ incōti nẽtibus. ff. de verb. sig. quasi in idem coincidunt. Ego ꝟo quo ad hoc attenderẽ ad rōnẽ legis expressam et dicerem omnia illa dici cōtinen tia edificia que ita sunt ꝑpe ciuitatem quod in illis celebrando cōtẽnerẽt̃ ecclesia stica censura: puta ꝓ quasi ita cōmode eo conuenire possunt sicut si non esset interdictum. sed vbi non contemnitur propter hoc: puta distat per miliare et est valde laboriosum illuc ire nec passim populus potest eo conuenire: tunc non acciperetur sub hac significatiōe. ¶ Vtrum dño vẽ dẽte terrā interdictuʒ **[sect. 5]** siue generaliter siue specialiter aut sin gulariter alicui dño qui non est in culpa esset interdictũ. Rñ. quod non secundum Ge. in. d. c. si snĩa. quia secũ portat onus suũ.
¶ Vtrum dño emẽte terrā post lataʒ sen **[sect. 6]** tentiam interdicti contra omnẽ suā ter ram sit illa terra interdicta. Rñ. secundum Ge. ĩ. d. c. si sententia. quod non nisi lator inter dicti expressisset nedum terrā habitam sed habendam.
¶ Vtrum interdicta ecclesia sit interdictũ **[sect. 7]** cimiteriũ vel eius capella. Rñ. quod sic si capella velcimiterium sunt cōtigua ec clesie alias nōet ideo in non ɔtiguis posset celebrari. d. c. si ciuitas. §. fi.

Jnterdictum. iij.

tam personarum ꝯ locorum quis potest ponere. Rñ. quod omnes illi qui possunt excōicare vel suspendere ratione iurusditiōis ordinarie vel delegare quā habẽt super illos quos volũt inter dicere. deverb. sig. querẽti. de offic delega. c. ꝓ pōtificali li. vj. et quis potest excōi care habes. s̃. cōicatio. j. §. iij.
[sect. 1] ¶ Vtrum ep̃i possint interdicere ꝑsonas singulares ecclıasticas vel seculares aut eorũ loca vel terras que hñt priuilegiũ ne possint ĩterdici. Rñ. quod sic et etiam excō municare: nisi talia priuilegia sint con cessa regibus vel reginis aut eoꝝ filijs vel religiosis: non ratione persone sed or dinuʒvel locoꝝvt ĩ. c. ne aliq̇d. de priui. lj. vj. nec etiam pñt interdicere exẽptos ẽt indirecte puta interdicendo ne eisven dant aut cōicent. et ɔtrafacientes sunt puniẽdi. c. quāto de priuile. rōne tamen delicti et contractus posset vt. s̃. exemptus. §. viij.
¶ Vtrum canonici ecclesie cathedralis **[sect. 2]** possint ponere ĩ aliquo loco vel ecclesia interdictũ. Rñ. quod non sine assensu ep̃i. c. que sunt. de his que fi. a ma. par. c.
¶ Pro qua causa potest poni ĩterdictũ. **[sect. 3]** Rñ. quod pro subsidio pecuniariovel ȯbito pecunie vel alterius quantitatis. laic⁹ aliquis non potest ĩterdici nisi ex specia li auctoritate sed is apostolice et expressa alias non tenet si ponat̃ per extraua **[Fo.ccxxix.r]** gantem Bonifacij. viij. q̃ incipit. Proui de attendẽtes. Ponẽdum est igit̃ ꝑ cul pa aut domini aut ppłi et huiusmodi non singularis alicui⁹ ꝑsone q̃ offm̃ non ha bet generale vt pʒ in. c. sane. de offic. de le. et in. c. non est nobis de spon.

¶ Quō dʒ poni. Rñ. quod p̃cedẽte monitio [sect. 4] ne et in scriptis q̃ scriptura cōtineat cau sam sicutet de excommunicatione dictũ est. s̃. Excommunicatio. ij. §. j. et. ij.
¶ Vtrum sit aliqua forma verboꝝ �means. [sect. 5] da. Rñ. quod non necessario sed sufficit dice re nos ꝓpter talẽ cām regnũ vel castrũ vel ecclesiā talẽ suppōimꝰ ĩterdicto et huiusmodi. vt no. ĩ. d. c. sane. et. c. non est nobis.

Jnterdictum. iiij.

Jn quibus ca sibus incurritur interdictũ. Rñ. quod generale interdictum et speciale locorũ in nouẽ casibus incurriť ipso iure. ¶ Primus quando ciuitas in qua moriť summꝰ pōtifex non seruat dispositionẽ. c. vbi ꝑiculũ de elec. li. lib. vj. qꝛ tũc ip̃o facto ẽ ĩterdicta vt ibidezʒ. ¶ Secũdus quando ciuitas dat auxiliũ con siliũ vel fauorẽ in secutoribus cardinaliũ aut captoribus: aut percussoribꝰ vel mandatoribꝰ p̃dictoꝝ aut socij talia fa cientiũ vel si infra mẽsem saltẽ tales de linquẽtes non punierit si potest ipso facto est ĩterdicta. de penis. c. felicis li. vi. excipiť Roma. ¶ Tertius quando collegiuʒ vel vniuersitas ab ecclesijs vel ab eccle siasticis ꝑsonis exigit pedagia guidagia vel alia per se vel per aliũ de rebus suis quas non causa negociādi defe rũt aut ad huiusmodi soluẽda ꝯpellit tũc ipso facto omnis ciuitas castrum vel villa aut aliꝰ locus dicte vniuersitatis vel col legij subiacet interdicto. ð cẽsi. c. qꝯq li. vj. ¶ Quartus quando collegiũ vel vniuersi tas aut archiep̃ivel ep̃iet alij tam superiores qꝯ ĩferiores ecclesiastici sustinent penam quā incurrerũt in ꝯducẽdo aut locādo domos vsurarijs alienigenis q̃ eis imponiť in. c. j. de vsuris li. vj. per mẽ sem. de qua habes. Vsura. ij. §. xiij. nam post mẽsem terre omnes ipsorũ sunt interdicte quādiu idem vsurarij in eis cōmorantur. vt in. d. c. j. ¶ Quintus quando clerici vel religiosi inducũt aliquezʒ ad vouẽdũ aut promittẽdũ de sepultura si in eoꝝ ecclesiavel cimiterio eũ sepeliāt tunc si. j. decendũ ecclesie vbi de iureve nit sepeliẽdus o ĩa q̃ occasione sepultu re habuerũt non restituẽt: etiam si non petā tur et cadauer si petatur ipso facto eo ruʒ ecclesie et cimiteria sunt interdicta. c. animarum ꝑiculis de sepul. li. vj. ettā diu durat donec plene satisfecerĩtvt ibi dem. ¶ Sextus quando ciuitas ꝯmittit aliquid in ep̃m suũ vt capiať ꝑcutiať ban nieť ipso facto est interdicta cle. si quis suadẽte de penis. Sptimꝰ quilibet locus vel loca in quibus ep̃s detineť ĩuitus sunt interdicta ipso iure. di. cle. si q̣s suadẽte. ¶ Octauꝰ quando religiosi exẽpti ecclesias et decimas recipiũt a laicis sine cōsensu diocesanoꝝ vel excōicatos admittunt ad diuina seu interdictos nominatim aut instituũt vel desti tuũt inconsultis ep̃is in ecclesijs non sibi pleno iure subiectis vel quando hospitalarij et tẽmplarij plusqꝯ semel in an no celebrant in ecclesia posita in loco interdicto vel defendunt ne cōfratres exemptorũ seu ipsoruʒ oblati qui in to tum non se trāstulerunt possint iudicari a locorũ ordinarijs tunc ecclesie eorum ipso facto sunt interdicte secundum glo. in. c. j. de iureiur. lib. vj. et archi. in. c. ep̃orum de priuile. lib. vj. et sequitur. Pa nor. in .c. cum et plantare de priuile. etfacit. c. si quis suadẽte. xvij. q. iiij. qꝯuis. glo. ĩ di. c. cum et plantare et cōiter doct. ibidem teneant quod non sint ip̃o iure. Sʒ prĩa opi. mihi videtur verior. ¶ Nonus ecclesia dicitur ĩterdicta quando est poluta humano sanguine vel semine ð quo dic vt. s̃. Cōsecratio ecclesie. §. viij. ¶ Decimo incur ritur interdictũ regni castri vel loci qñ dominus eoꝝ ĩpedit ne legatus aut nunciꝰ pape possit exequi suum officium et tan diu donec persisterit in tali ꝯtumacia. capitulo super gentes de offi. le. li. vj. ex trauagans est. Aduerte tamen hic quod lʒ in supradictis casibus aliqua terra vel ciuitas vel ecclesia ipso iure subiciatur **[[Fo.ccxxix.]v]** interdicto non tamen tenetur quis illud ser uare añ declarationẽ per iudicẽ fiendā: ita quod in ea celebrās ante dictā declara tionẽ non incidit in

penas statutas cō tra non seruātes interdictū. de quibus in fra dicetur. Jnterdictū. vij. et hoc ꝓpter constitutionē constañ. concilij. de qua s̄. excōmunicatio. viij. §. ij.
¶ Jn quibus casibus incurritur inter [sect. 1] dictum generale vel speciale personaꝝ ipso iure. Rñ. quod ī quatuor casib⁹. ¶ Pri mus quando ep̄s cōitas velvniuersitas īponit: exigit: vel recipit collectas ab eccle siasticis et c. de quibus in. c. clericis. de im mu. eccle. li. vj. seu quando bona deposita ecclesijs arestauerit occupauerit vel arre stari aut occupari fecerit. seu dederit in his auxiltū consiliū vel fauorem sciēter ipso facto est interdicta nec absoluitur nisi de speciali mandato sedis apostoli ce. non obstantibus quibuscunqꝫ priuile gijs. vt. d. c. clericis que tamen vacat per cle. vnica eodem titu. ¶ Secūdus quando vni uersitas vel collegium permittit in ter ris suisvsurarios alienigenas conduce re domosvel eis locat ad exercēdū fen⁹ ipso facto est interdicta. c. j. de vsuris li. vj. ¶ Tertius quando ꝑsona ecclesiastica re gularis aut secularis qꝫtūcūqꝫ exēpta et euiuscūqꝫ ordinis aut status existat sciē ter celebrat vel celebrari facit in locis īterdictis nisi secundum ꝑmissionē iuris vel ex communicatos publice vel interdictos ad diuina officia vel sacramenta aut se pulturā admittit. tūc ipso facto est īter dicta ab ingressu ecclesie. et tādiu donec satisfecerit ad arbitriū eius cuius sentētiam contēpserūt. ca. ep̄oꝝ. de priuile. li. vj. Hodie tū sepelientes excōicatos pu blice aut noĩatim īterdictos sunt excōi cati ip̄o fctō. cle. eos ð sepultu. ¶ Quar tus quando vniuersitas ɔcedit rep̄salias aut cōcessas extēdit ad ꝑsonas ecclıasticas vel eoꝝ bona nisi. j. inēseʒ reuocet ip̄o fa cto est interdicta. c. et si pignoratiōes de iniu. lib. vj. Sunt alij casus īterdicti de quibus. j. suspēsio primo qui poti⁹ suspensiones nominantur qꝫ interdictuʒ cum etiam casu tertio precedenti.

Jnterdictum. v.

que prohibentur tēpore interdicti vel in loco interdicto exerceri. Rñ. q oē spirituale. qð reduciť ad sex. vt clari⁹ intelligať secundum quod colligo ex Jnno. et Pa. et cōiter doc. in. d. c. non est vobis. et ca. fi. de exce. prela. et. c. quod in te. de pe. et re. et. c. fi. de senten. excom. li. vj. Vñ aduerte et noť. bene quod quicquid pertinet ad aliqð se. infra positorum intelligitur semper prohibitum tempore interdicti. nisi vbi inuenitur in iure specialiter cōcessum. ¶ Et primo ꝓhibeť om̄e exercitium de [sect. 1] putatū certo ordini ecclıastico. Et hoc ꝓcedit siue sint clerici presbyteri siue ī feriores. vt no. Pa. ī. c. ij. de cle. excō. mi. Et ðr exercere offm̄ deputatū certo ordi ni: puta quando ðt epistolā: vt subdiaconus euangelium vt diacon⁹. vel offerēdo calicē vrceos et huiusmodi vt lector vel exorcista et hmōi. vel dicē do matutinū et alið officium vt hedom adari⁹ et siłia q̄ cōue niūt alicui ordini. Facit. c. si q̇s ep̄s. el. ij. xj. q. iij. vñ talia exercētes sunt irregulares ipso fctō. Sec⁹ eēt si exerceret aliqð qð non ē deputatū certo ordini ecclıastico si cut cātās rñsoria vel p̄os non officiando ṗncipałr sʒ tāqꝫ q̇libʒ ali⁹ laic⁹. Jtē nec auditio diuinoꝝꝑtinet ad certum ordinē et talia exercētes tꝑe interdicti non erūt irregulares nisi auctoriʒādo audirent diuina: puta qꝫ p̄lat⁹ facit celebrare qꝫ sic eēt irregularis secundum glo. in cle. Archiep̄i. de priuil.
¶ Vtꝝ bñdictio solēnis ep̄i sit ꝓhibita tali tꝑe. Rñ. quod sic qꝫ eā facit rōne ordīs xcv. di. c. ecce ego. nisi īfestiuitatib⁹ de q̇ b⁹ infra non autem simplex ꝓhibeť. nec bñ dictio ꝑe vel baculi ꝑegrīoꝝ. qꝫ non perti nēt ad ordinē. et idem potest dici ð bñdictio ne vestimētoꝝ illoꝝ q̇ volūt intrare mo nasteriū vel tertiū ordinē btī Francisci quod licite p̄t fieri.
¶ Scðo ꝓhibeť mīstratio scr̄amētoꝝ ex ceptis eo mō q̊ cōcedūť ð iure de q̊ við. j. ī. c. se.
¶ Tertio ꝓhibeť celebratio diuinorum. vt in. c. respōso. de sen. ex. de cle. excō. mini. c. ij. et. iij. Sed quid venit hic nomine diuini officij. dic solummodo **[Fo.ccxxx.r]** ordinatum in breuiario vel missali. vt j. patet in. c. se. §. j. cum sequentibus.

¶ Quarto ꝓhibetur collatio ordinum [sect. 5] nisi vt. j. dicam in. c. seq.
¶ Quinto prohibetur sepultura eccle [sect. 6] siastica: tamen extra cimiteriũ et ecclesiā lʒ sine officio cum officio non aliter cleric⁹ incurreret penas positas ɔtra tales de quibus. j. dicetur. in capitulo seq.
¶ Sexto pulsatio campanarum ar. d. [sect. 7] c. alma. Si tamen laici pulsarẽt sine eoꝝ cōsensu clerici excusanť secundum Jo. de deo. Hoc intelligo de pulsatiōe pro horisca nonicis: ꝙ Aue maria vel campane de festo vel ꝓ alio signo ꝙ ꝓ horis non cre do sint prohibite. Septimo apertio ianue ecclesie tẽpore celebrationis officij: nisi prout infra dicitur in. c. se.
¶ Vtrum p̃fata ita ꝓhibeanť in ecclesijs [sect. 8] exẽptis. sicut ĩ alijs. Rñ. quod sic. vt ĩ. c. autoritate. de priuile. li. vj. et ita seruabũt si sicut faciũt alie ecclie celebrādo scďʒ modificationẽ. c. alma. de sen. exc. li. vj.

Jnterdictum. vj.

Que conceduntur tꝑe interdicti generalis locorum vel specialis vel singularis. Rñ. quod vndecim.
¶ Primũ celebratio officioꝝ diuinoruʒ [sect. 1] et missarũ ĩ ecclesijs et monasterijs sicut fiebat ante interdictũ cum ista modificatiōe. tñ. s. submissa voce. Januis clausis cāpanis non pulsatis excōicatis et ĩterdi ctis exclusis in. d. c. alma. §. addicimus. aduerte hic quod istud. c. alma loquitur de gñali et spāli interdicto tam hominum ꝙ locoꝝ non de singulari ĩterdicto alicu ius ecclie secundum gl. ĩ. d. §. addicimus. et iō ibi non posset celebrari. Quod nota be quia pauci aduertunt.
¶ Sed q̃ro a q̇bus celebrari debẽt p̃fa [sect. 2] ta diuina. Rñ. Arc. in. d. c. alma quod a pro prijs clericis ecclia ꝝ vel monasteriorũ monachis: nisi et ipsi essent interdicti. vt supra interdictum. j. §. xj.
¶ Qui pñt admitti ad ista diuina. Rñ. [sect. 3] q̃ null⁹ nisi clerici aut monachi illaꝝ ecclia ꝝ ĩ q̇b⁹ celebrant. vnde aliaꝝ ecclesiarũ clerici vel monasterioꝝ mona chi non possunt admitti secundum Ar. ĩ. d. c. al ma. Cal. tamẽ. vt refert Ge. ĩ. d. c. alma tʒ quod post factũ non eẽnt irregulares: sʒ añ factũ non auderet cōsulere quod q̇s admitte ret religiososvel clericos extraneos. Fe de. ɔsilio. lxxxvij. dicit quod videtur absurdũ tales non admittere. et Jo. an. dicit quod est nimis duꝝ tenere quod non admittanť. Et credo quod sit veri⁹ quod pñt admitti omnes clerici aut religiosi aliaꝝ ecclesiaꝝ et ꝟbũ canonici ꝙ clerici ecclia ꝝ restringit distributionẽ non auditionẽ seu celebratio nẽ quā ꝑmittit sicut pri⁹ poterāt ĩteres se et nũc silr. Facit ad hoc. d. c. quod ĩ te. Se culares autem de terris non interdictis nul lo modo pñt admitti. vt ĩ. d. c. lʒ. ar. c. qm̃ eꝑi de priuilegi. li. vj. ꝙ qď per priuilegiũ vni cōcediť alteri denegatũ cōprobať. ¶ Vtrum cum alicui singulari ꝑsone cōce [sect. 4] diť vt mō premisso. s. ianuis clausis et c. possit celebrare vel audire diuina tꝑe ĩterdicti eius familiares q̇ non dederunt cām et domestici possint admitti ad audiẽdũ et celebrādũ sibi officiũ diuinuʒ. Rñ. quod sic. vt in. d. c. lʒ vobis. §. concediť. Et q̇d cōprehẽdať sub istis vide. s̃. Familia. nisi ob istā causaʒ in fraudẽ sint assumpti. c. vlt. de verbo. signifi. lib. vj. ¶ Quid si non sit singularis ꝑsona sʒ cō [sect. 5] uẽt⁹ aut collegiũ cui cōcediť auditio di uinoꝝ tꝑe interdicti nũq̇d eius familia res domestici similiter sint admittẽdi. Rñ. quod non vt ĩ. d. ca. lʒ vobis. §. non sic nisi super hoc habeant priuilegium. vt ibi. ¶ Quid si in ɔuẽtu vel collegio non sunt [sect. 6] nisi tres quoꝝ duo sunt ĩfirmi nũq̇d ter tius poterit celebrare cum familiari. Rñ. Host. ĩ. c. quod nōnullis. de priuile. quod sic ne priuilegiũ sit inutile sicut cōcediť singulari ꝑsone. vt in. d. c. lʒ dũmō non dede rit cām ĩterdicto. vt in. d. c. lʒ. Arch. dubitat sed ego credo

verum dictum Hosti. ¶ Qũo dʒ intelligi priuilegium quo cō **[sect. 7]** cediť aliquibus religiosis quod tpe ĩterdi cti possint recipe ad diuina confratres suos. Rñ. quod dʒ intelligi de illis cōfratri bus q̇ lʒ in seculo remanēt tamen eorum ordini sunt oblati mutato habitu seculari. vel etiam q̇ inter viuos bona sua dederunt eis retento vsufructu ĩ vita sua. **[[Fo.ccxxx.]v]** vt ĩ. c. vt priuilegia. §. j. de priuil. et ĩ. c. cũ et plātare. §. de cōfraternitatib⁹ ibidez. ¶ Quid si ṗuilegiati vt admittanť tpe **[sect. 8]** ĩterdicti dederũt cām ĩterdicto vel eoꝝ culpa: dolovł fraude fuit ĩterdicta snĩa ꝓlata: vel ad ꝑpetrādũ delictũ cuius occa liōe iterdictũ latũ extitit auxiliũ: vel fa uorē. Rñ. quod non obstāte priuilegio nullo modo admitti pñt: vt in. d. c. licet. §. fi. ¶ Que missa potest celebrari. Rñ. Ge. ĩ. d. **[sect. 9]** c. alma. recitat et sequiť Jo. an. et Cal. q etiam peculiaris lʒ Jo. mo. tenuerit quod solum cōuentualis poterat celebrari.
¶ Cōcediť aliq̇bus vt tpe generalis vł **[sect. 10]** spālis ĩterdicti locoꝝ possint celebrare in suis festis ianuis aptis sicut minori bus et p̃dicatorib⁹: nũq̇d poterũt tales alios admittere ad celebrādũ. Rñ. Jnn. et Ho. ĩ. c. vt ṗuilegia. ȯ ṗui. quod si ṗuilegiũ sit eis datũ psonaliter non possunt: et tũc psonaliter ɔcediť cum ȯr: ɔcedim⁹ vobis vt possitis celebrare. Si ꝗo psonaliter non esset datũ sicut cum ȯr. ɔcedim⁹ vobis vtĩ vr̃is ecclijs celebreť: tũc pñt admittere alios ad celebrādũ: et sic est priuile giũ fratrũ minorum et predicatorum.
¶ Vtruʒ seculares et q̇cunqꝫ alij possint **[sect. 11]** extra ecclĩaʒ p̃dicta diuĩa officia auscultare. Rñ. Ho. quod excōicatis et ĩterdictis nō lʒ audire diuina. neqꝫ lʒ clericis ita alte dicere quod audiantur de foris. Jntellige studiose pñt: enim ita alte dicere quod se audiāt in choro adinuicem etiam si sic dicē do audirenť ab extra. ar. d. c. alma. Siłr non est eis aperienda fenestra vel hostiũ vt videāt eleuationez corporis xp̃i et hmōi: nec pax extra potanda: nec ad offertorium post euangelium admittēdi. Ad p̃dicationem tamen possunt admitti libere: nec distinguiť an dederint cām vel non vel sint excōicati vel nō: vt in. c. respōso. de senten. excom. iuncto. c. episcopus nullum. de conse. dist. j.
¶ Vtrum dicētes officiũ per viā vel extra ec **[sect. 12]** clesiā tpe ĩterdicti generalis vel spālis locoꝝ frangant interdictũ. Rñ. quod si hoc faciāt studiose vt seculares audiant: sic violāt interdictũ: vt ꝓbať. ar. c. fi. de pri ui. li. vj. vbi pʒ quod etiam celebratio diuino rũ extra ecclĩam ꝓhibetur tali tpe. Secus autem si sic dicendo a casu seculares trāseuntes audiant: tũc qꝛ qȯ modicuʒ est rō apprehēdit quasi nihil. ij. phisi. tũ qꝛ non contra rationem legis.
¶ Vtrum liceat clericis vel laicis in loco **[sect. 13]** interdicto legere euangelium vel psalmos et hmōi. Rñ. quod sic sicut et predicare sicut ante dictum est.
¶ Vtrum tpe generalis vel spālis ĩterdi **[sect. 14]** cti locoꝝ possunt seculares et alij orare in ecclesia oratione ṗuata. Rñ. Mona. quod sic. qꝛ talis act⁹ non cōtineť sub aliquo ꝓhibitoꝝ: vt pʒ. s̃. Jtē tʒ Rod. quod etiaʒ si sint ipsi orātes interdicti vel illa ecclĩa possunt orare oratione priuata.
¶ Vtrum ĩtroductio post ptũ et bñdictio **[sect. 15]** nuptialis possit celebrari tempore interdicti. Rñ. Host. tenuit quod non licet.
¶ Scȯm qȯ ɔcediť est celebratio diui **[sect. 16]** noꝝ officioꝝ et missarũ alta voce et solēniter. ianuis aptis pulsatis campanis et oĩbus interdictis admissis solummō excōicatis exclusis. Et hoc solũ cōcediť in festiuitatib⁹ Natalis domini Pasche et Pētecostes: et Assũptiōis virgĩs głiose. Jta tamen quod illi quoꝝ cā interdictũ est latũ altari non oppropinquēt: vt ĩ. d. c. alma. Extēdiť hoc. c. ad festũ corpis christi et ei⁹ octauā per Martinũ. v. et Eugeniũ. iiij. in extraua. q̃ incidit. Excellentissimi. Sed aduerte quod ista celebratio si fieret ab interdictis psonis essent irregulares vt. s̃. pʒ. Siłr si eccła eēt spāliter ĩterdicta. qꝛ d. c. alma intelligitur quando interdictũ est generale loci vel spāle secundum glo. ibidem. ¶ Vtrum habētes priuilegiavt in

suis fe **[sect. 17]** stiuitatib⁹ eclebrare possint vel in suo iocũdo aduẽtu vt de tẽplarijs ȯr in. c. vt ṗuilegia. de priui. possint celebrare nō seruata moderatiōe huius. c. alma. Rñ. Jo. an. et Archi. in. d. c. alma quod non: quia eoꝝ priuilegia per istud. c. reuocantur quo ad hoc. Sec⁹ si priuilegia obtinue runt post istud. c. alma.
¶ Quero qua hora dies ĩchoabit̃. Rñ. **[sect. 18]** Joan. not. in. d. c. alma. quod quando dies ĩcipit lucescere ꝙ dies dicitur a dieȝ. quod ẽ clarum: et mane et vesperā cōprehendit. **[Fo.ccxxxj.r]** iuxta illud. Factũ ẽ vesp̣e et mane dies vnus. de offi. del. c. cōsuluit. ĩ aut̃. de iudi. §. sedebũt. Jo. an. ibidem dicit quod ĩcipit ĩ vigilia festi ad vesperas quo ad celebrationẽ officioꝝ. de feri. c. ij. et quod continuare poterũt vsqꝫ ad vesperas crastine dicit in cle. siue. Sȝ cōpletoriũ et reliq̃ post vesperas cātare non poterũt secundum for mā p̃dictā. c. alma. per iura allegata Archi. ꝟo ɔcordat cum Joā. an. sed addit q̣ ĩ vesp̣is cōpletoriũ ɔtinet̃. xj. q. iij. siq̣s ep̃s. el. ij. et. xcij. di. c. vl. vbi Laur. Hug. et Joan. hoc no. et hoc dicit ꝓbari per. d. c. ij. vbi Alex. dicit quod sicut magnitudo diei exigit tardius terminari et c. Jtem ꝓbat̃. ꝙ p̃dicta cōcessio. c. alma. est gra tiosa et fauorabilis et sic est larga interpretatio fiẽda. c. qꝫuis de prebẽ. li. vj. et hoc sequit̃. Ge. in. d. c. alma. et sic hȝ con suetudo. et sic tene. Vñ Fede. cōsilio. cxj. dicit quod sicut gñaliter permittit̃ celebratio diuinorũ officiorũ sic intelligenda est p̣missio generaliter. de quo de cōiugi. lepor. c. ij. de priuileg. ꝙ circa maxime cum hec sit fauorabile. et per cōsequens ampliandũ. et sit priuilegiũ principis. et sit late interp̃tādũ. et ideo in istis festi utatibus pōtep̃s altaria et virgines cō secrare et vela benedicere. et illa imponere monialibus: et calices. et paramẽta bñdicere et siłia vt est benedictio abbatisse et abbatis: ꝙ sub diuinorũ est ista veniũt ꝙ sacr̃a non sunt cum sint tātũ. vij. hec Fede. Similiter potest sacerdos bene dicere sponsas. aquā huiusmodi et aspersionẽ facere. cādelas et oliuas similiter be nedicere. Jntellige tamen quod fiāt a p̣sonis non interdictis: ꝙ p̣tinẽt ad ordinẽ. vt de aqua. de cōse. di. iij. c. aquā. De be nedictiōe paramẽtoꝝ pȝ de cōse. di. j. c. vestimenta. et. c. cōsulto de sacra vnctione. c. vnico in fi. de consecratiōe ecclesie vel alta. c. pen. aliter essent irregulares vt patet. Sec⁹ esset de alijs que rōne or dinũ non cōueniũt vt benedictio mense. gr̃arũ actio post mẽsaȝ et siłia. Limitarẽ tamen bñdictionẽ mẽse et gr̃aꝝ actiones licere. dũmodo non fieret ĩ forma officij. An autem alijs tp̣ib⁹ a dictis festiuitatib⁹ hec possit. Rñ. Fede. ibidem quod sic secundum moderationẽ. d. c. alma. et secundum quod diui na officia possunt celebrari. alias non. ¶ Tertiũ qȯɔcedit̃ est pnĩa quorũcũqꝫ **[sect. 19]** tā ĩfirmoꝝ qꝫ sanoꝝ dũmodo excōicati non fuerint. Jntellige si fuerũt excōicati ꝓpter delictũ ꝓpter quod ĩterdictũ est posi tum. non de excōicatis ex alia cā: ꝙ si sic sunt excōicati non pñt absolui preterqꝫ in articulo mortis et exceptis illis quorũ culpa latũ est ĩterdictũ: vel dederũt auxiliũ cōsiliũ vel fanorẽ delicto ꝓpter qȯ latũ est interdictũ: nisi ṗus satisfecerint si possunt: vel de satisfaciẽdo p̃stite rint idoneā cautionẽ: aut si hec non pos sunt nisi iurauerint quod cum poterũt satisfaciẽt. et ad satisfactionẽ faciẽdā per illos q̣ possunt et tenent̃ dabũt auxiliũ ɔsiliũ et fauorem ac iuxta possessum laborabunt ad hoc fideliter. vt in. d. c. alma.
¶ Vtrum absolutio generalis possit fieri tp̣e interdicti. Rñ. Jo. cal. quod sic. ꝙ non est officiũ diuinũ sed hec non est bona rō ꝙ bene p̣tinet ad ordinẽ. vnde si satisfaciẽs absolutionẽ generalẽ esset interdi ctus efficeret̃ irregularis: sed iō lȝ ꝙ sicut penitẽtia oĩbus cōceditur. ita et absolutio. sine generalis. siue p̣ticularis. ¶ Quartũ qȯ cōcedit̃ est sacr̃m eucharistie qȯ moriẽtibus tātũ permittitur. c. permittimus de sen. excō. et etiam damna tis ad mortem cle. j. de pe. et re. sed nunq̣d debeat eis deferri cum cāpanella. Rñ. cal. quod sic secundum morem consuetum.

¶ Vtrum sanis possit dari. Rñ. quod non ẽt si **[sect. 20]** sint sacerdotes non celebrātes: ꝙ qꝏ nō est cōcessuʒ intelligit̃ ꝓhibitũ ĩ p̃fatis. ij. q. v. cōsuluisti. nec obstat. c. qꝏ ĩ te. de pe. et re. vbi dicitur cōcedi viaticũ cui con ceditur pnia: ꝙ ve⁊ est et ꝓprie tũc dici tur viaticum quando dat̃ mortẽtib⁹ sed quando datur sanis non proprie dicitur viaticum sed eucharistia. et ideo sanis siue clericis: vel laicis denegatur. Jntellige in clericis nisi quando celebrāt: quia tunc communicare tenentur Jo. cald. vt refert Ge. ĩ. d. c. arma. dicit quod est durum dicere quod etiaʒ clericis sit interdictum corpus christi. Vnde. Ge. ibidẽ **[[Fo.ccxxxj.]v]** dicit quod clericis illius ecclesie potest con cedi corp⁹ christi ꝙ non ẽ eis ꝓhibita par ticipatio sacramẽto⁊ nec officio⁊ diuino⁊. vt ĩ. d. c. pʒ. ꝙ possunt secrete celebrare. et sic sumere corpus christi et hoc magis placet. et tene quia verius est.

¶ Vtrum saltẽ debeat dari corp⁹ christi illis **[sect. 23]** secularib⁹ q̇b⁹ ꝛcedit̃ audire diuina ꝑ c. alma. vt dictũ est. Rñ. Arch. ĩ. d. c. quod lʒ aliq̇ dixerint quod sic tamen veri⁹ est quod nō. ꝙ ĩ c. si snĩa de sen. ex. li. vj. ponunt̃ vt diuer sa auditio diuino⁊ et ꝑceptio sacramen torum. Et ideo tene quod non potest dari. ¶ Vtrum mulierib⁹ p̃gnātibus ꝓpinq̇s **[sect. 24]** partui. Rñ. Pa. ĩ. d. c. qꝏ in te. fuit diuer sa opinio. sʒ sibi placet vt cōsideret̃ ꝛdi tio mulieris et si iminet ꝑiculũ mortis ꝓbabiliter tunc poterit eis ministrari viaticũ. et placet ibidem in intrātib⁹ mare et obsessis secundum predictā distinctioneʒ. ¶ Vtrum cōcedat̃extrema vnctio. Rñ. q **[sect. 25]** nō vt dicit Pa. ĩ. c. rñso. de sen. exc. dñs An. de butrio. ĩ. c. non ẽ nobis post alios de spō. nec etiam clericis �fʒ Jo. an. et Cal. ¶ Sʒ nunquid officiũ recōmẽdatiōis **[sect. 26]** anime cōcedatur. Rñ. Cal. quod sic quia vi detur annexum sacramẽto penitentie. ¶ Quin tũ qꝏ cōcedit̃ est sacramẽtũ ba **[sect. 27]** ptismi nedũ paruulo⁊ sʒ etiam adultorũ. vt ĩ. c. qm̃ de sen. excō. li. vj. Et cathecism⁹. et totũ officiũ baptismi tāq̃ accessoriũ ꝛcedit̃. et tʒ Cal. quod si ẽt q̇s baptisa ret in ecclesia interdicta specialiter nō incurreret irregularitatẽ q̃uis si hone ste alibi possit fieri non liceat.

¶ Sextũ cōfectio chrismatis in die io **[sect. 28]** uis sancta. d. c. qm̃. Jntelligit tamen Archi. ibidem quod non potest ꝛfici alta voce neq̃ cam panis pulsatis sed cum moderatione. c. alma. i. ianuis clausis et c.

¶ Septimũ quod concedit̃ est sacramẽtũ **[sect. 29]** confirmatiōis quod etiam adultis pōt exhiberi dicto capitulo quoniam.

¶ Octauũ quod cōcedit̃ est sacr̃m ma **[sect. 30]** trimonij qꝏ legitime potest tali tꝑ ꝛhi. sed benedictio nuptialis ꝭʒ Host. ꝓhibetur. Pa. in. c. non est nobis vbi de hoc no. de spon. dubitat. sʒ mihi videtur q cōcesso principali cōcedat̃ et accessoriũ. c. accessoriũ. de re. iur. li. vj. Attamen se curius est abstinere nisi in dieb⁹ in qui bus licet celebrare publice.

¶ Nonũ qꝏ cōcedit̃ est sepultura eccle **[sect. 31]** siastica q̃ solũ clericis ꝛcedit̃ q̇ seruaue rũt ĩterdictũ sine pulsatiōe cāpana⁊ tñ cuʒ solẽnitate et silẽtio. d. c. qꝏ in te. sed hodie etiam credo possint sepeliri cum offi cio sine nota dicto. per ar. c. cui lʒ. de reg. iur. li. vj. Scꝏm moderationẽ tamẽ. c. al ma. secundum Fede. cōsilio. lxx. etiam cum campanis et alijs cōsuetis in dieb⁹ in. quibus potest publice celebrari.

¶ Sʒ q̇d si ecclia ẽ spālr interdicta nũ q̇d ibi sepelient̃. Rñ. Jnn. et Host. ĩ. c. tā **[sect. 32]** ta de exce. p̃la. quod scꝏm quosdaʒ non pñt ibi sepeliri. Host. tamen tʒ quod sic: ꝙ qꝏ facit ĩterdictũ gñale gñalr facit spāle spā liter. l. si duo. ĩ fi. ff. de admi. tu. Pa. ĩ. c. qꝏ ĩ te tʒ quod clerici ecclie spālr ĩterdicte possunt ibi sepeliri. Alij ꝟo q̇ non sunt clerici talis ecclie spāliter iterdicte debẽt in ecclia alia non interdicta sepeliri. ¶ Vtrum penitẽtes et absoluti sint tumu **[sect. 33]** landi in ecclesia vel cimiterio similiter sicut clerici. Rñ. doc. quod non si

tamen de facto sepelirenť non sunt exhumandi. Sed si alibi sepeliantur cessante ĩterdicto tũc sunt ad eclesias deferendi.
¶ Vtrum confratres q̇ ex priuilegio reli [sect. 34] gioso⁊ quo⁊ sunt confrates admittun tur ad diuina possint sepeliri ĩ ecclesia interdicta. Rñ. quod non. licet in alijs libere possint eligere sepeliri. d. c. vt pri uilegia.
¶ Vtrum sepultura eccl̃iastica concedať [sect. 35] oĩb⁹ in diebus lʒ celebrare solẽniter. vt dictũ est. Rñ. Cal. tenet quod sic: nisi specia liter sint ĩterdicti vel cāʒ dederint ĩterdicto. et plʒ mihi sua opinio lʒ Jo. an. et Jo. de ligna. et Ge. ĩ. d. c. alma teneāt ꝯriũ quo ad laicos. Fede. etiam tʒ cõsilio cxj. quod clerici officiãdo istis festiuitatib⁹ circa sepulturã non efficiũť irregulares. ¶ Vtrum priuilegiat⁹ tp̄e interdicti sup̄ [sect. 36] admissione ad diuina et receptione ad sacramẽta possit sepeliri in cimiterio Rñ. cal. quod sic. et idem vr̃ etiam si solũ esset priuilegiat⁹ sup̄ auditiõe diuinorũ so-[Fo.ccxxxij.r]ĩum non facta mentione sacramẽto⁊ p̄ regulã cui cõicam⁹ viuo et ẽt mortuo.
¶ Vtrum mortuaria et alie oblationes [sect. 37] possint recipi ꝑ defunctis tẽpore inter dicti vel ab ipsis interdictis. Rñ. quod sic. si mortui sunt penitẽtes: et ꝑeis orãdũ est. xj. q. iij. quicũqʒ intra.
¶ Decimũ qꝏ ꝯcediť ẽ ordinũ collatio [sect. 8] vt no. Jnn. in. d. c. nõest nobis. Videtur tamen velle quod solũ clericis possint dari: sed non laicis. sed Pa. in. d. c. et in. c. quod in te dicit quod posset attẽtari quod ex necessita te poterũt etiam laici ordinari ĩ loco ĩterdicto: sicut dictũ est de crismate cum non fiat baptismus sine eo. di. c. qm̃ q⁊ ex q̊ cõceduntur aliqua q̃ non nisi per cleri cos possunt cõferri consequenter p̄mit tũtur: et ea sine quib⁹. ar. c. qm̃ de sen. ex cõ. lib. vj. Sed sine necessitate nec laici nec clerici possuntordinari ĩ loco inter dicto sed alibi ordinẽtur si ipsi non sunt interdicti q⁊ possunt.
¶ Vndecimũ quod conce ditur sed est [sect. 39] speciale ep̃is et alijs superiorib⁹ vtvbili bet possit cum altari portali celebrare et celebrari facere et audire diuina qꝫuis sit interdicta terra ciuitas vel castrum seruato tamen qꝏ dictũ ẽ. s. Januis clausis cāpanis non pulsatis interdictis exclusis vt ĩ. c. fi. de priuile. li. vj. habeť et no. simile priuilegiũ habẽt fratres minores et p̃dicatores. c. q⁊ in his de priuile. et no. in. d. c. fi. in gl. Secus si esset inter dicta eccl̃ia vel aliquis locus singularis: q⁊ nec ep̃s nec fratres predicti possent ibi celebrare vt not. Jo. an. in ca. quesiuit. de cle. non resi. et seq̇tur ibi Pa. ¶ Duodecimum quod conceditur im [sect. 40] mo precipitur omnibus obligatis ad dicendum officium: vt illud quotidie et integre dicant lʒ ip̃i specialiter et singu lariter sint interdicti sigillatim tamen debent dicere sicut dictum est de excõi catis. s̃. hore. §. v.

Jnterdictum

vij. violantes incurrunt pena. vij.
¶ Prima est irregularitas. hanc incur [sect. 1] rit omnis clericus q̇ lʒ non sit ip̃e interdict⁹ tamen exercet aliq̇d de putatũcerto ordini ĩ loco ĩťdicto: nisi ꝗʒ qꝏ p̄mittiť a iure. vt s̃. dictũ ẽ. Jntelligit hoc fede. ꝯsilio. vij. verum quando publice et palã more solito cele brat sicut dicim⁹ de excoĩcatovł interdi cto sicut pri⁹ celebrãte. in cle. pe. de sen. ex. Siłr existẽs interdict⁹ simpłr si exer cet aliq̇d deputatũ certo ordini vbicũqʒ ẽ irregularis. c. is q̇. et. c. is cui de sẽ. ex. li. vj. et. c. cum eterni. ꝏ snĩa et re iudi. li. vj. [sect. 4] ¶ Scꝏa quod supradict⁹ ẽ ĩtelligibilis ita quod non potest eligere nec eligi. d. c. is qui.
¶ Tertia quod supradict⁹ sit ĩpostulabilis ita quod non potest postulari. c. j. ꝏ postu. p̃la. [sect. 3] ¶ Quartaq talia ẽ bñ ficijs eccl̃iasticis spoliãd⁹: et si mõach⁹ vel moniałẽ. dʒ re [sect.

4] trudi in arciori monasterio ad agendũ penitentiaȝ. c. postulatis. de cle. ex. mi. ¶ Quid si talis celebrat non ĩ loco ĩtdicto nec ipe ĩterdictꝰ sȝ tamen ꝑsonis inter [sect. 5] dictis. rñ. quod iō ẽ irregularis est tamen inter dictus ei ingressus ecclesie donec satis faciat ad arbitriũ illius cuius snĩaȝ ꝯtem psit. c. epoꝛ de ꝑuile. li. vj. Siłr �fȝ Feð. vbi. s̃. Qð admittũt laici aliundeveniẽ tes ad dĩnũ in eccłia non interdicta existẽte ĩloco ĩterdicto gñalitervłs pāliter. ¶ Sȝ q̇d si tales clerici exercẽt ea que non sunt deputata certo ordini. vt puta [sect. 6] cātare ĩ choro legere psalmos. vel epłam sicut faciũt alij laici. Rñ. �fȝ Jnn. in. di. c. tāta. et sequitur Pa. in. c. ij. de cle. excō. mini. quod non incidũt in prefatas penas. iurisditionalia: tamen exercere possunt vñ et excōicare et absoluere pñt si ipsi nō sunt interdicti. dicit Pa. in. d. c. ij. quod non ð bẽt absoluere cum illa solẽnitate. c. a nobis el. ij. de sentẽ. excom. sed ei non credo quo ad absolutionem: ꝙ absolutio ab excōmunicatione siue cum illa solennitate siue sine ea non potest ĩpendi ab interdicto. sȝ ille q̇ impẽdit non sit interdictꝰ tũc absoluere potest etiam cum illa solẽ nitate: ꝙ cum absolutio ꝑmittiĩergo et so lẽnitas cōsueta. Jnno. tamen et Hosti. et Laudu. ꝯcordāt cum Pa. et addũt quod efficeretur irregularis q̇ absolueret cum p̃fa ta solẽ nitate. sed eis non credo ratione p̃dicta. Jtem �fȝ Guiliel. durādi siłr est irregularis cłicꝰ qui solẽniter in cimite-**[[Fo.ccxxxij.]v]**rio sepelit hominеȝ interdictũ. ar. ca. j. de postu. prela. sed ego dico similiter si hominem non interdictũ sepelit in loco in terdicto solẽniter. s. cum officio. solito. rō ꝙ istud ꝯpetit certo ordini �fȝ quod cōmuniter seruat̃. no. etiam aliam penā in cle. eos de sepult. de qua. s̃. excōmunicatio vij. casu. xxxvj.
¶ Quinta pena est clericus q̇ non ser [sect. 7] uat interdictũ loci est suspẽsus ab offō et bñficio. d. c. tāta. de exce. prela. in tex. et in gl. et sequuntur cōiter doc.
¶ Sexta pena est contra religiosos q̊scũ [sect. 8] qꝫ. s. excōicatiōis q̇ non seruāt interdictũ cum matricẽ eccłiaȝ loci seruare sciũt: qð intelligo de gñali interdicto imposito a sede apłica vel a locoꝛ ordinarijs: ꝙ si esset ab eoꝛ legatis sine speciali eoꝛ mādato non haberet locũ hec pena. Similiter ꝙ singulariter ecclesia matrix esset ĩterdicta non hȝ locũ ĩ cle. ex frequẽ tibꝰ de sen. ex. si vero matrix ecclesia nō �means fuaret p̃dictũ interdictũ gñale solũ in currerẽt penas et clerici incurrũt. de q̇bus in isto capi. dicitur.
¶ Vtrum laici non seruātes interdictuȝ [sect. 9] incurrāt aliqꝫ penā. Rñ. quod nulla inueniĩ ĩ iure ipsis ĩposita peccarẽt tamen mortaliter si hoc facerẽt in ꝯtemptũ eccłie ałs non nisi in quatuor casibꝰ positis in cle. j. de sepul. et cle. grauis de sen. ex. de q̊bus habes. s̃. excōicatio. v. casu. xv. et excōicatio. vij. casu. xxxvj.
¶ Sed nũq̇d laicitenenĩ de ecclesia exi [sect. 10] re si sacerdos recipit interdictũ ad diuina. Rñ. Monal. quod non neqꝫ peccat an diendo sed solus sacerdos.
¶ Vtrum clericus simplex qui hȝ tamen pri [sect. 11] mā tonsurā incidat in penas p̃dictas sicut alij cłici. Rñ. ho. quod sic si in officio suo cantet. s. tanqꝫ psal. vt in cap. psalmista. xxiij. di.
¶ Vltima quod clericꝰ decedẽs ĩterdictus [sect. 12] ꝑuat̃ ecclesiastica sepultura. d. c. is cui.

Jnterdictum

viij. quomod orelaxa tur. Rñ. quod aut interdictum fertur ad tempus sicut cum q̇s in terdicitur vsqꝫ ad annũ vel donec satis fecerit. vtalis ibi moretur. et tũc non requiritur absolutio aliqua post tale q̇d: ꝙ anno transacto vel satisfactovel recedẽdo talĩt interdictũ est amotũ ipso fa cto et licite post hoc celebrat q̇s. ita no. pa. ĩc. non ẽ vobis de spō. nec distinguo an fit a iudice vel a iure ꝙ in vtroqꝫ hȝ locũ qð dixi. et ideȝ dic de quacũqꝫ alia suspẽsione tam iurisqꝫ hoĩs. Secꝰ ð sentẽtia excommunicationis ad tempus: ꝙ requiritur absolutio. ita no. do. in. c. fi. de matri cōtracto. ꝯtra inter. ecclesie et ibi reddũt rationẽ

esse ꝗ excommunicatio requirit certā formā in absolutione: sed interdicto vel suspensiōe suf ficit cōstet de mēte iudicis. et licet alqui dubitēt de excōmunicatione lata a papa ad tēpus: tamen tene quod requiriť absolutio: nisi aperte cōstet papā velle eū absolutū esse secundum do. Anio. et sequitur pa. in. d. c. fi. si vero interdictū vel suspē sio non est lata ad tēpus sed simpliciter tūc requiritur absolutio. et si est a iure potest absoluere ordinarius vel legat⁹ sedis apostolice: nisi cum conditor iuris sibi vel alteri reseruauit. ar. c. nuper. §. in scȯa de sen. ex. Si autem sit a iudice sic ille qui tulit potest absoluere vel eius superior tamen et non alius. aut de mādato eius qui eam tulit. xxiiij. q. j. si petrus.

¶ Vtrum sit seruāda aliqua forma in [sect. 1] ei⁹ absolutione. Rñ. Host. quod sic dicēdo reuoco: vel remoueo: vel absoluo et similia verba debēt etiam iniungi eis vt sa tisfaciant secunduʒ quod dicitur de ex communicationis absolutione. quia in hoc ambulat pari passu. vide. s̃. absolutio. iij. §. j.

¶ Vtruʒ interdictum possit ad caute [sect. 2] lam relaxari. Rñ. qȯ generale interdictū non potest. c. presenti de sen. ex. li. vj. sʒ si interdictū sit singulare contra ꝑsonam sic potest relaxari ad cautelā. ar. a con trario sensu. d. c. presenti. rō ꝗ speciali ter interdicto omnia sacramēta negan tur donec absoluatur. et sic idem est quod et de excōmunicatione a qua quis absoluitur sub cōditione. vt in. ca. solet. de sen excō li. vj. hec tʒ Jo. an. et Bar. ĩ. d. c. p̃senti. Limita hoc si penitet aꝗs non ꝗ **[Fo.ccxxxiij.r]** sic relaxatio daret causam peccādi nisi forte ĩ casu sicut cum absoluiť ĩuit⁹ ab ex cōmunicatiōe ȯ q̃. s̃. absolutio. iij. §. vij. ¶ Vtrum ep̃avł alius possit suuʒ interdi [sect. 3] ctū suspēdere. Rñ. lau. tācre. et vincē. q̨ sic. vt no. ĩ. c. ad hec el. iij. et. c. directe. et. c. preterea de appel.

¶ Vtrum per appellationē sequētē suspē [sect. 4] dať ĩterdictū latū. Rñ. quod non nisi eius effectus sit suspēsus ad tp̃s: ꝗ sic potest appellari a snĩa suspēsa sicut a cōditiona li. d. c. p̃terea. et hoc intellige de interdicto vel suspēsione. Sec⁹ in snĩa excōicatiōis cuius effectus nūꝗ potest relaxari ni si in toto absoluať. c. cum desideres ȯsen. exc. hoc no. Ho. in. d. c. adhec. hoc intelli ge de interdicto a diuinis et sacr̃is et alijs spūalib⁹ secus esset in interdicto a tꝑalibus vt puta quod non ingrediatur possessi ōeʒ talē. ff. de appel. l. cōstitutio nis vñ Jo. an. in. d. c. is cui restrĩgit solū in mere spiritualib⁹ per q̃ ligatur aĩa et ideo per appellationē suspēditur inter dictū a beneficio et suspēsio. de quo vide. j. suspensio. ij. §. j.

¶ Vtrum priuilegiū cōcessum a legato a [sect. 5] latere q̇ interdicti tꝑe valeat celebrare interdictis et excōicatis exclusis valeat ꝗtū ad snĩas suas et suorū successorum ordinariorum. Rñ. ſʒ Laudu. quod sic nisi specialiter a successore reuoceť. et tenet idem quod etiam valet quo ad snĩas pape. ar. d. c. dilectus el. ij. de rescri.

¶ Vtrum papa dante licentiā celebrādi [sect. 6] in ecclesia specialiter interdicta relaxeť eo ipso interdictū. Rñ. ſʒ ho. in. c. vt pri uilegia quod non.

¶ Vtrum de autoritate ep̃i possit quis [sect. 7] celebrare in ecclesia interdicta. Rñ. ſm ho. in. d. c. ad hec qm̃ quod nō. ꝗ istud ꝑti net ad solū papā de priuile. c. cum et plāta re. Sec⁹ esset in cessatiōe a diuinis. ꝗ posset ep̃s excipere quos vult et subijce re et tp̃s et modum determinare secundum Jnn. in. d. c. vt priuilegia et idem tʒ in ecclia ꝑ eū interdicta. allegat. di. c. dilectus. sed non potest cōcedere vt ꝑsona interdicta vł suspēsa celebret nisi ꝓ delicto alterius sit suspensa ab eo.

Jnterdictum.

viij. quando non indiget relaxatione: quia ip so iure non tenetur quis seruare. Rñ. q̨ in duobus casibus.

¶ Prio quando ferẽ ꝯ ꝑticipãtes cum excõica **[sect. 1]** tis ĩ casu q̊ minorẽ incurrũt excõicatio nẽ sine canonica monitiõe p̃missa: tũc nullũ est iꝑo iure sicut et suspẽsio q̃libet. ĩtellige si feraẽ ab ĩferiora si papa. c. statutũ de sen. ex. li. vj. et dr̃. canonica monitio et legitima quando noĩatĩ admonẽẽ alias nõ. vt in. c. ꝛstitutionẽ. e. tit. et li. ꝯ alios ꝟo licet debeat p̃cedere monitio quando ferẽ ꝓ ꝛtumacia. ſz inn. ĩ. d. c. ad hec qm̃ tamen tz. similiter si ꝓferaẽsine scriptis ꝗuis iudex incurrat penã de q̃ ĩ. c. j. de sen. ex. li. vj. et. s̃. excõicatio. ij. §. ij. sz magis breuiẽ dic quod ĩ illis casib⁹ ĩq̃b⁹ sẽ. exc. non tz sic nec interdictũ. de q̊ vide. s̃. Ex cõicatio. iij. per totũ. Scd̃o quando interdictũ ẽ latũ ꝑꝑ aliq̊s et iꝑi non seruãt eũ. tex. ẽ in. c. petisti de priui. Sz aduerte ſz hosti. ibidem quod si ciuitas vel ecclia est inter dicta ꝑꝑ aliquẽ. j. ꝑꝑ eoꝝ delictũ tũc lz ipsi violẽt alij tamen ſuare tenenẽ. si autem sit positũ ꝓ eoꝝ q̃rela ad eoꝝ vtilitatẽ tũc si ipsi non seruant nec alij seruare tenẽ tur. et sic efficitur nullum. di. c. petisti. et sic eum intellige.
¶ Vtrum quando interdictum est nul **[sect. 2]** lum tamen matrix ecclesia ſuat teneãtur religiosi illud ſuare. Rñ. quod sic aliter incurrunt penam excom. cle. ex frequẽ tibus de sen. ex. in gl.

Jnteresse

ſz bar. ĩ. l. vnica. C. de sen. que pro eo quod ĩter. profer. ꝓprie et stricte est extimatio alicui⁹ vti litatis non habite ꝑꝑ alicui⁹ factũ iniu stũ vel ꝛcessionẽ ĩiustã et ẽ duplex aliud lucri cessantis. et hoc ẽ quando hõ ĩpediẽa lu cro qd̃ fecisset si talis pecunia sibi resti tuta fuissz vel si talis lesio sibi non fuisset illata et hmõi. aliud est interesse dãni emergẽtis et hoc duplex. alid̃ in re alid̃ extra rẽ. Jnteresse dãni emergentis in revel circa rẽ qd̃ ẽt dr̃ intrinsecũ ſz bar. vbi. s̃. et istud est iꝑa res seu eius extima tio. vel id qd̃ ꝓuenit ĩmediate ex iꝑa re. vt fruct⁹ et part⁹. et huiusmodi ponitur exem-**[[Fo.ccxxxiij.]v]**plum. vendisti mihi vinũ qd̃ valebat xx. et tibi tradidi pretiũ nec dedisti nũc valet. xl. si traditũfuisset lm̃ habiturus erã. et de hoc. ff. d̃ acti. emp. et ven. l. si sterilis. §. cum per venditorẽ. Jnteresse extra rẽ vel extrinsecũ est qd̃ prouenit non ex iꝑa re sz ꝑꝑ iꝑaz rẽ. exẽplũ. vẽdidisti vi nũ nec tradidisti sz si trandidisses ex eo potuissem negociari et lucrari. vẽdidisti granũ et ꝗ non tradidisti serui mei fame perierũt et istud quando petaẽ in cõtra ctib⁹ hẽs in. l. Julia. §. j. ff. de ac. emp. et vẽ. l. eũ vẽditorẽ. C. de ac. emp. et vend. et ff. de ver. ob. l. si insulã. et quando teneaẽ ĩ cõ scĩa hẽsvsura. j. §. xxx. ĩteresse quando hz cer tam ꝗtitatẽ vel spem duplũ excedere nõ põt. et quando excedit duplũ hẽs in. d. l. vnica. in tex. et in gl. sed q̊ ad cõscientiã ha bes infra vsura. j. §. xxx.
De notatis in hoc. §. et quod est triplex interesse. s. cõmune particulare et singu lare. vt no. gl. Bar. et doc. ĩ. l. j. et ibi Bal. post princ. ꝟsi. quero quottuplex sit interesse. et de sen. q̃ ꝓ eo qd̃ interest ꝓfe. et gl. in. l. j. ff. de ac. emp. et an sit idem ĩteres se et preciũ rei no. idem Bal. ĩ. l. j. in prin. ꝟsi. no. hic exp̃ssum. C. de his qui a non do. manu.

Jnterpretatio

Legis ad quẽ per tinet. Rñ. quod interpretatio legis dĩne vel canonice pertinet ad papã. c. per venerabilẽ q̇ filij sint legitimi sz ĩterp̃tatio legis ciuilis ĩꝗtũ cõcernit clericos similiter ꝑtinet ad papã. vt. c. j. de iura. calũ. Jnquãtũ aũt cõcernit laicos ꝑtinet ad imperatorẽ. l. fi. C. de le. ꝗ est eius interpretari cuius est cõcedere. de re. iur. li. vj. Et hoc ĩtellige veꝝ generaliter sz ꝗtũ ad vnã causam potest iudex etiam interpretari. vt no. ĩno. ĩ c. cum speciali. de po. p̃la. facit. l. vni. C. de ꝓfesso. q̇ in vrbe nisi esset ita arduũ q firm⁹ intellectus dari non possit: ꝗ tunc recurrendũ est ad principem. l. pe. et fi. C. de le. hec Pa. in. c. j. de iu. ca.

De hic notatis et quod non est facienda interpretatio quando verba stipulationis sunt clara. l. si mihi et tibi §. fi. ff. de verb. ob. et an possit variari. Alex. no. q̃ non in. l. qui ex plurib⁹. ff. de ver. ob. per tex. sing. in. l. quicquid restringẽde. et ibi doc. eo. ti. et spectat interpretatio priuilegij. ad principẽ no. ibidẽ. Alex. ĩ. l. ab executore ð appel. et Bal. ĩ. l. ij. C. de sen. ex. per reci.

[sect. 1] ¶ Vtrum ĩterpretatio priuilegij ꝑtineat ad principẽ solũ. Rñ. pa. ĩ. c. cum venisset de iudicijs. quod aut dubium est suꝑ potesta te. l. si potuit dare. et sic nulli inferiori a prĩcipe licet. vt in. c. j. de trãsla p̃la. xvij. q. iiij. §. qui autẽ. ix. q. iij. cuncta per mũduʒ aut dubium est super validitate vel surreptione: et sic potest inferior iudex �means cõmuniter doc. aut dubitatio est circa verba solũ. et tunc si casus est clarus et decisibilis de facili. sic potest inferior cognoscere ad preiudiciũ partium ꝛʒ cõmuniter doc. Ratio ꝙ inferior interpre tatur legem superioris in preiudiciuʒ partiũ vt no. Jnno. di. c. cum speciali fa cit. c. inter alia. de sen. ex. et. d. l. fi. Si ꝟo casus est dubius sic pertinet ad prĩcipẽ si eius prensentia de facili potest haberi ar. d. c. cum venissent. et. d. c. inter alia. et in l. ex facto. §. j. ff. ð vul. et pu. substi. quod si ð facili. non potest adiri princeps propter longã distantiam. sic poterit interpretari per rationẽ naturalem et verisimi lem que potest notari per expresia verba. ꝑ hoc est casus in. di. l. ex facto. §. ij. vbi iuriscõsultus interpetrat̃ legẽ ex naturali ratione. Jtem quod no. Jnno. in. c. cuʒ speciali facit tex. in. c. cum persone de pri ui. li. vj. Aut dubium versatur circa intẽtionem principis: et non potest decidi sine magno dubio: et sic interpetratio ẽ solius principis ad predicta facit text. in. c. venerabilẽ ð ele. dicit etiam Spe. in ti. de leg §. tunc ostendendumq̃ epi scopus potest interpretari iurium alle gationes de pigno. significante: et. d. c. venerabilem procedit in arduo negocio vt dictum est.

¶ Vtrum ĩ ͻctib⁹ sit interpretatio faciẽ **[sect. 2]** da vt res poti⁹ valeat ꝗ pereat. Rñ. q̃ sic de fide instru. c. inter dilectos in gl. et. ff. de fi. du. l. quotiẽs ĩ actiõib⁹. de ꝟ. sig. c. abbate. §. contra quod fuit. Si ꝟo res **[Fo.ccxxxiiij.r]** valeret secundum intellectũ vtriusꝗ: tũc accipiendũ est illud quod est magis verisimile. ff. de re. du. l. cum in testamẽ to. et. ff. de verb. ob. l. eũ qui. et quod ͻsueuit. xxviij. di. de siracusane. et quod magis conuenit iuri de cõsue. cum dilect⁹. §. fi. vbi interpretatio sit contra eũ qui legẽ potuit aperti⁹ dicere ff. de pac. l. veterib⁹ de preui. c. ꝙ in gl. Jnterpretatio in contractibus sit plena. Jn testamentis plenior in bene ficijs quoꝗ plenissima. de do. c. cum dilecti. Jnterpretatio locutionum dʒ fieri secundum personas qui loquuntur vel quibus loquitur. xxvj. di. deinde in glo.

Jnterrogationes

in confessione vtrum sint faciẽde a cõfessore. Rñ. quod sic per tex. claꝛ. Aug. de pe. di. vj. c. j. vbi dicit. Diligẽs inquisitor et subtilis inuesti gator sapienter et quasi astute interroget a peccatore qð forsan ignorat vel pre verecundia velit occultare hec ille. et no. quod cõfessor tenet̃ sub pena mortalis peccati eas interrogatiões facere quas cognoscit necessarias cõfitenti ꝑ validitate cõfessionis habẽs ꝑbabilẽ opinionẽ quod cõfitens ex obliuiõe vel ignorãtia seu negligentia omittit. ar. c. sit rector. xliij. di. secus esset quando habẽs ꝑbabilẽ opinionẽ quod cõ fi tẽs talia scit et aduertit ꝙ sic potest crede re eũ vel non cõmisisse vel alias cõfessum fuisse et sic non tenetur interrogare nisi for te videret quod ex verecũdia non auderet dicere. dimittere autem interrogare ex in aduertẽtia aut obliuione credo sit peccatũ ex negligentia vero dimittere interrogatiões quas ꝑbabiłr cõscientia sibi dictat faciẽdas de necessitate videt̃ mortale peccatum per ea q̃ dicã. j. negligẽtia. §. j. multo magis videtur mortale quã do sciẽter et sine oĩ rõnabili cã volũtarie dimittit tenetur enim cõfessor circa cõfiten tẽ facere ex p̃cepto

charitatis ea q̃ vellet sibi fierẽt rōnabiliier ꝑtinẽtia ad ne cessitatẽ salutis sicut est integre cōfite ri et in viā salutis dirigere aliter preua ricatur illud preceptũ. Diliges ꝓximũ sicut teipsum. Non tamen debet confessor esse nimis scrupulosus in interrogando omnia q̃ possibile est cōmiserit peccator sed solũ circa ea dz interrogare que pro babiliter credit commisisse.
¶ Quid debet attẽdere ɔfessor circa in **[sect. 1]** terrogationes. Rñ. secundum astensem quod tria. ¶ Primũ quod ĩterroget de pctĩs non de fa bulis vel alijs mũdanis. ¶ Scðz quod nō interroget nisi de peccatis cōsuetis et q̃ cōiter sunt nota explicite: q̃rere enim ð pec catis ɔsuetis et enormib⁹ nisi in gñali et a longe et per ꝓdā circunlocutio nẽ nocet cōfitẽti ꝓ sepe dicit qð nescit ꝓpterea dicitur ꝓuer. xj. q̇ inuestigator est maloꝝ opprimet̃ ab eis. et ĩ. l. §. qui qōnẽ. ff. de qō. ꝓhibet̃ fieri qō spālis in preiudiciũ alterius. ¶ Tertium est qð non descen dat nimis ad particulares circũstātias peccatoꝝ carnaliuz ꝓ vt dicit Phi. iij. ethi. Delectabilia ꝓto magis cōsiderā tur tātomagis sunt apta mouere et no cet talis interrogatio et cōfessori. et cōfitẽti: sufficit enim habere vltimā spẽz pctĩ in huiusmodi et circũstātias q̃ cadūt spāli ꝓhibitiōe et a longe et cum ꝟbis honestis: vnde nulo modo descẽdat ad alia spāliter: puta mulier ɔfitet̃ quod fuit cognita extra vas debitũ non q̃rat postea in o̊ loco vel quẽ et huiusmodi sicut faciūt q̇dā q̇ potĩ⁹ sunt cōtaminatores quod cōfessores q̃ sepissime peccāt mortaꝗr delectādo se de huiusmodi interrogatiōib⁹ et ꝓpter delectationem faciendo eas.
¶ Scðo de q̇b⁹ sunt interrogatiōes fa **[sect. 2]** ciende. Rñ. quod sunt faciẽde de peccatis cōib⁹ sicut est trāsgressio decẽ p̃ceptoꝝ: cōmissio septẽ peccatorũ capitaliũ abu sio quinꝯ sensuum et de circũstātijs q̃ mutāt spẽm et aliquando q̃ aggrauant notabiliter non omnes de oĩbus sed de illis que cōiter cōtingunt in tali statu: ꝓ de risio esset querere a. femina de militia et c. vñ vt cōfessor simplex habeat formā interrogādi hic annotabo talez ordinẽ qui erit quasi vna tabula totius istius angelice summe circa ea que pertinẽt ad conscientiam.
¶ Attende ergo cōfessor qui salutifere **[sect. 3]** vis cōfessiones audire ad infrascripta. pñtato tibi penitẽte debes primo ĩier-**[[Fo.ccxxxiiij.]v]**rogare eũ de quo loco vel terra est si ali ter eũ non agnoscis vt ex hoc ĩtelligere possissi habes autoritatẽ ad eũ ɔfiteñ. ꝓ si es sacerdos ꝑochialis non habes ptātem nisi suꝑ illos q̇ sunt de ꝑochia tua secundum quod habes. s̃. cōfessio. iij. §. iij. et. §. ix. et sex sequẽtib⁹. Jdẽ dic simiꝗr de illo cui cōmtssa ẽ audiẽtia cōfessionũ a parochiali sacerdote. Si vero est tibi com missa ab eꝑo talis autoritas vel ab ei⁹ vicario generali ĩ spũalib⁹ vel ab alio habẽte iurisditionẽ q̃si eꝑalẽ tũc si es frater minor vel frater de ordine p̃dicatoꝝ aut eremitaruz et hmōi: et talẽ autoritatẽ habes per pñtationẽ factā ꝗm formā cle. dudũ de sepul. de quo habes s̃. cōfessio. iij. §. xvj. vel es admissus ac si esset seruata talis forma sic potest au dire et omnes de illa diocesi vel iurisditione illius et in illa diocesi solũ et nōextra illā: si ꝟo non es p̃sentat⁹ secundum formā dicte cle. nec admissus ac si esset seruata sz solũ tibi ɔcessii lnĩam audiẽdi cofessio nes sic potes vbiꝯ eius subditos audire de quo vide in. d. §. xvj. et sequẽ. Et si inueneris quod habes autoritatẽ eũ cōfitẽdi interroga. ij. de cōditione si aliter eũ non agnoscis vt perpendere possis si erit capax absolutiōis vel ne. nam si inue neris eũ in tali officio in tali arte quaz exercere non potest sine mortali tũc indica ei a ṗncipio ne forte eũ audiẽdo et post ea volẽs eũ absoluere scādalizet̃ de te. posses tamen q̇ hz aliquid qð non vult di mittere ꝗz quod tenetur admonere quod si vult cōfiteri libẽter audies eũ sz absoluere non posses nisi dimittat quod exercere non potest sine mortali et qũo lz eũ non absoluas talis cōfessio valet ei ad multa bo na p̃sertim vt de⁹ citi⁹ illuminet eũ ad pnĩam secundum quod dicitur in. c. qð quidam de pe. et re. et his dictis si voluerit cōfiteri poteris eũ audire et monita salutis dare et aliꝯ pnĩam sz nullo mō absolutionẽ ꝓ sic peccares mortaꝗr de quo habes. s̃. cōfessio. j. §. xiiij. et ɔfessio. vj. §. ij. et. iij. ĩterroga. iij.

ꝓtũ est qȝ̊ non fuit ɔfes sus et quando cōfessus fuit et si debita bona volũtate fuit ɔfessus si fecit pnĩam et si aliq̇d retinuit sciẽter quod non fuit ɔfessus vt ex istis possis scire de ꝓto tꝑe hʒ cō fiteri et si ɔfessiōes facte sint reiterāde et quando hoc sit habes. s̃. ɔfessio. j. §. viij. cum multis se. ĩterrog. iiij. si adhibuit diligẽtiam vt suoꝝ peccatoꝝ habeat me moriā et si inueniresqȝ̊ non puta ꝓ. opʒ reiterare cōfessiōes de multo tꝑe et ipse penitens hoc non cogitabat et ꝓpterea nullam posuit diligẽtiā suꝑ peccatis cōfessis tũc admonẽdꝰ est vt vadat. et conet̃ reducere ad memoriā sua pctā discurrẽdo per statꝰ quos habuit per officia q̃ exercuit per societates quas tenuit ꝑ loca in q̇bꝰ habitauit per exercitia q̃ opera tꝰ est vt sic integre confiteri valeat. et ꝓtā diligẽtiā debeat ponere habes. s̃. cōfes. j. §. xij. Predictis factis et suẽto q̨ facta diligẽtia secundum posse suũ est disposs tus a digne cōfitẽdũ debes eũdẽ penĩ tẽtẽ inducere vt genu flexo dicat humi liter confiteor deo et c. vsqꝓ mea culpa si scit eā dicere et quod stet facie versa lateri cōfessoris si ẽ mulier vel iuuenis et nō ꝑmittas quod aspiciat ĩ faciẽ tuā ꝓ. mul ti ꝑꝑ hoc corruerũt et postea bonis verbis et ꝑsuasionibꝰ induci eum vt dicat pctā sua. Et si scit ordinate dicere noli eũ impedire sʒ solũ vade supplẽdo vbi iꝑe deficit in exprimẽdo circũstantias vel declarando qũo est mortale et tenet̃ abstinere vel ad restitutionẽ vel est excōicatꝰ et hmōi. si vides quod iꝑe penitens hoc non ĩtelligit vel non ꝑpẽdit vel si nescit ordinate dicere fac vt cōfiteat̃ saltẽ grauiora q̃ magis grauāt eius cōscĩaʒ vt ex illis possis scire de q̇bꝰ debeas eũ in terrogare: et dictis aliquibꝰ de grauioribꝰ si vides quod nescit ordinate dicere. Jncipe tu interrogare eũ sicut ĩ ĩfrascri ptis videbis non tamen omnes de omnibus vt di xi sʒ tātũ de his q̃ verisimiłr p̃sumitur cōmisisse vel rōne statꝰ vel exercitij aut cōditiōis ꝑsone et caue ne eũ exasperes ꝓpter aliqȝ̊ peccatum donec totā cōplerit cōfessionẽ ne forte pre verecũdia nō integre cōfiteatur: sed completa confes sione tũc eum deprehende et argue ſm quod videris ei expedire.

[Fo.ccxxv.r] ¶ Ordo autem interrogandi sit iste cir **[sect. 4]** ca peccata cognoscenda et dicenda primo circa decem precepta.

Circa primũ preceptuʒ decalogi qȝ̊ est non habebis deos alienos et c. exo. xx. q̨ quidem quō intelligat̃ habes p̃ceptuʒ. §. iij. ex cuius expositiōe sic facies inter rogationes.

Si adorauit aliquam creaturā vel cum pri mo appet fecit aliquam orationẽ et hmōi.

Si adorauit diabolum etiam sub ange lo lucis apparẽte quia mortalia sunt. vi de adoratio. s̃. x.

Si inuocauit demones vel fecit aliqȝ̊ pactum cum eis. vide sors. §. iij.

Si vsus est nigromantia aromantia et huiusmodi vide ibidem.

Si vsus est sortibꝰ vel incātatiōibꝰ ad scieñ. occultavł furtaet huiusmodi vide ibidẽ.

Si voluit scire futura per vanam inspectionem creature. ibidem.

Si quando obuiauit lepori vel alteri aĩali credidit p̃sagiũ alicuius futuri. ibidẽ.

Si quando mulier p̃gnās petit ignẽ et hmōi vtitur ad scieñ. futura. vide ibidem.

Si vsus ẽ lr̃is pũctis astrolabio aꝑtiōe libri huiusmodi ad scieñ. futura. ibidem.

Si obleruauit omnia vt ĩdiuinaret. ibi dem. §. v.

Si voluit colere deum secundum ritum iudeo rum vide superstitio. §. j.

Si vsus fuit ligaminibꝰ aut caracteribus ꝓ sauitate dāda. vide suꝑstitio. §. j.

Si fecit anullũ quando legitur passio christi vel caracter in tali die et huiusmodi. vide ibidem. §. ij.

Si vsus fuit arte notoria vel eā didicit vide ibidem §. iij.

Si vsus est herbis contra demones. vide ibidem. §. vj.

Si vsus est breuibus ligādis ad colluʒ vel portandis. ibidem. §. vij.

Si incātauit animalia. ibidem. §. viij.

Si carminauit infirmos. ibidem. §. ix.
Si dixit vel fecit dici missas vel psalmos vt quis moreretur. ibidem. §. x.
Si colligendo herbas obseruauit aliq̃ vana. ibidem. §. xj.
Si aliquid fecit vt sciret infortuniũ ali cuus. ibidem. §. xij.
Si per maleficium destruxit aliud malum. ibidem. §. xiij.
Si credidit feminas ire de nocte. vel cō uerti in catas et hmōi. ibidē. xiiij.
Si hꝫ libros de p̃dictis sortilegijs vel supstitiōib⁹ tenetur eos cōburere ałs nō est absoluēdus vt. s̃. Curiositas. §. j.
Si obseruauit diesegyptiacos. vide re stitutio. §. vltimo.
Si dedit poculuꝫ vt amareť ab aliq̊ vr̃ mortale ꝓ oīno supstitiōe vtitur.
Si credidit quod ex ɔstellatione cogať q̇s ad bonum vel ad malũ. vide sors. §. iij.
Si vsus ẽ sacr̃is vel sacr̃ alib⁹ ꝑ danda sanitate et hmōi. vide sacr̃m. §. vl.
Si acceptauit duellũ vel obtulit vel fuit causa vt fieret. vide duellum.
Si accepit ferrũ cādēs vel dedit ꝑ manifestāda ꝓitate. vtde purgatio. ī prin.
Si est heretic⁹ vel fautor hereticoꝝ. vide hereticus in prin. et per totum.
Si fuit dubius in fide vide Hereticus in principio. et Jnfidelitas. §. x.
Si apostatauit a fideviðapostata. ī ṗn.
Si fecit actum īfidelitatis timore mortis ibidem. §. penul.
Si portauit vestes infidelium. ibidem. §. vlti.
Si nimiam practicam habet cum iudeis. vide iudeus. §. j.
Si balneum intrauit cum iudeis. vide balneum. §. iij.
¶ Circa secundum pceptũ. Non assumes nomẽ **[sect. 5]** et c. quomodo intelligatur habes preceptũ. §. iiij. ex cuius expositione sic formabis interrogationes.
Si vota facta non impleuit vel deliberauit non implere cum posset et teneretur peccauit mortaliter. et quando teneať vel nō vide Votum primo per totum et votum iij. per totum.
Si assentit impedimento non implēdi votum. vide votum. ij. §. xij.
Si facta vota sine determinatione tem poris. nimis tardauit. Votũ. iij. §. ij.
Si in casu quando obligať ad vota parẽ tum non ea impleuit. et quando sit vide votum. iij. §. viij.
[[Fo.ccxxv.]v] Si impetrauit dispẽsationeꝫ voti sine causa legitima. vide Votum. iiij. §. decimo et vndecimo.
Si fecit votum sciẽs quod vouere non poterat. vide votuꝫ. ij. §. ix. et qui non possunt. habes ibidem.
Si fecit votũ de re mala fienda que sit mortale pctm̃ peccauit mortaliter vouẽ do. et tenetur facere cōtrariũ. secus esset de re petī veniał. et quō non obligat. vide votum. j. §. v. et facit ad hoc quod not. in c. periurium. §. j.
Si fecit votũ de re bona sed ꝑpter malum finem. vide votum. j. §. iij.
Si apostatauit ab aliqua religiōe vel or dine. vide Apostasia. §. ij. et per totum.
Si blasphemauit deum vel sanctos. vide blasphemia. et quot modis blaspheme tur ibidem:
Si maledixit deum vel sanctos. vide. Maledictio. §. j.
¶ Si nominauit deum vel sanctos opprobriose vel per mẽbra verecunda aduertẽter peccauit mortaliter etiam si fecit ex loco quia contra preceptum predictũ directe.
Si sacramentis ecclesie fecit aliqð enorme puta conculcando vel huiusmodi ꝓ mortale est contra preceptum predictum.

Si sacr̃a recepit vel administrauit in pctō mortali. mortale pctm̃ est nisi in ca su de quo baptismus. v. §. x.
Si iurauit falsum quod credebat verũ. vide periurium. in princi.
Si iurauit verum cum tamen crederet diceret falsum ibidem.
Si iuraret falsum sciens mendaciũ iurauit ibidem.
Si iurauit aliqð malum se factuꝝ ibidẽ. .§. j. et iuramentum. iij. §. vij.
Si iurauit in cōi sermone sine debita discretiōe. ibidẽ. §. ij. et iuramentũ. §. x.
Si iuramẽto affirmauit id de quo dubitabat. vide periurium. §. iij.
Si iurauit per verbum credo quod tamẽ non credebat. ibidem. §. iiij.
Si credidit cōtrauenire iuramẽto cum tamen non cōtrafaceret. ibidem. §. v.
Si iurauit ex metu falsum. ibidẽ. §. vij.
Si ĩduxit aliquẽ ad iurādũ quẽ sciebat false iuraturũ. vide iuramẽtũ. iij §. xj.
Si iurauit vituperose per deum vel sanctos. ibidem. §. xij.
Si iurauit non secundum intẽtionẽ dātis iura mentũ. vide iuramentũ. iiij. in princi.
Si non cōpleuerit qð sub iuramẽto ꝓmi sit in casu quo tenebat̃. et quando hoc sit habes iuramentũ. v. per totũ et quō ẽ mortale peccatum non implere qð iuramento promisit. habes periurium. §. j.
Si fecit se absolui a iuramẽto sine causa legitima. vide iuramentum. vj. per totũ. et de causa legitima que sit et q̇s pōt absoluere a iuramento.
Si quando tenebatur orare volũtarie se occupauit in his que distrahunt mẽtem. vide Hore. §. xxvij.
Si simulauit sanctitatẽ quā non habe bat. vide simulatio. §. vltimo.
Si adiurauit hoĩes vel demōes aut aꝗs creaturas. vide adiuratio. per totum.
¶ Circa tertium preceptum. Sabbata **[sect. 6]** sanctisices eius expositionem habes. j. Preceptum. §. v. ex cuius declaratiōe sic sunt formande interrogationes.
Si existẽs corꝑe sanus et non occupat⁹ in spũalib⁹ bonis si erit occiosus. nec aliq̇d opa̅t̃ tꝑe non festiuo vnde viuat. vel vnde tribuat egẽtib⁹: quia magn⁹ excessus ociositatis vr̃ mortale peccatum de quo vide preceptum. §. v.
Si ĩ dieb⁹ festiuis de p̃cepto non habuit attritionẽ de pctĩs mortalib⁹ ꝛmissis de quibus non fuit cōtritus. vide ferie. §. xlj.
Si vacauit ludis aut choreis. de q̊ vide chorea per totum. et ludus. per totum.
Si non vacauit deo in dictis festis saltẽ in aliqua hora. ꝙ mortale vt ferie. §. ix.
Si fecit hastiludia ꝙ sunt ꝓhibita qui buscũꝯ diebus sicut torneamenta �means Ricar. in. iij. dist. xxxvij. ex cōsimili rōne. vt in. c. j. de tornea.
Si fecit opus manuale vel fecit fieri in p̃dictis festis in casib⁹ non ꝛcessis. vide. Feria q̃ opa licent et q̃ non et que sint festa precepta et quando est mortale opus seruile in die festo et quando incipit festũ vide ibidem per totum.
[Fo.ccxxxvj.r] Si audiuit missam integram in predictis diebus. vide ibið. §. xlij.
Si exñs ĩ missa occupauit se ĩ vanis vi de hora. §. xxvij. et ferie. §. xliij.
Si audiens missam in predictis dieb⁹ dixit orationes quas. tenebatur dicere ex voto vel penitentia aut rōe ordinis. vide ferie. §. xlvj.
Si audire predicationem cōtẽpsit in fe stis. vide ibideꝯ. §. xliiij.
Si non fecit oblationẽ in missa ad quaꝯ tenebatur. vĩde oblatio. §. j.
Si in diebus festiuis de preceꝛto com misit aliqua peccata mortalia. vide. j. p̃ ceptum. §. v. et ferie. §. xxxvj. Et ꝙ diffici le est scire dicere que peccata commisit in festis. et interrogare

in quolibet pctō si illud commisit in festo est difficile po test sine alio scrupulo peccatorez inter rogare. sic peccasti mortaliter in festis et sic dicit quod sic interroga secundo ī quot festiuitatibus. Et si nescit interroga eū si quasi in omnibusvel in maiori parte ipsarum vel in minori. Et tertio interroga si in eodem festo aliquando bis vel septies et sepi⁹. et sic sufficit quo ad istā circunstantiā absqꝫ hoc quod exprimat spe ciem peccati quod cōmisit vel absqꝫ hoc ꝗ in quolibet peccato quod confitetur in terroges si fecit in festo quod bene no. ¶ Circa. iiij. p̃ceptū. honora patrẽ et c. **[sect. 7]** cuius expositio habetur preceptum. §. viij. et ex qua interroga. vt infra.
Si non dilexit patrem vel matrem vide filius. §. xxx.
Si non ostẽdit eis signa dilectiōis sed dure se habet cum eis ibidem.
Si dixit eis verba in iuriosa vel verberauit quia videtur mortale per dicta in d. §. xxx.
Si non obediuit eis. vide ibidẽ.
Si non subuenit eis indigẽtibus. ibidẽ.
Si non seruiuit in infirmitatibus eorum vel fecit seruirī ibidẽ.
Si maledixit eis vide maledictio. §. j.
Si non fuit executus eorū volūtates seu legata facta post eorū mortẽ. vide executor. §. xxiij. et. xxiiij. et heres. §. v. vsqꝫ ad. §. xij. et legatū. j. et. ij. per totū.
¶ Circa. v. p̃ceptū. non occides. vide p̃ **[sect. 8]** ceptū. §. ix. ex quo sic ĩterroga.
Si habuit animū offendendi proximū in persona vulnerando. murilādo occi dendo: et hmōi. vide in. d. §. ix.
Si vulnerauit vel occidit aliquez. vide ibidem.
Si ꝛmisit homicidiū spūale. s. ĩducẽdo aliquẽ ad pctm̃ mortale vel alijs modis de q̇bus habes homicidiū. iiij. per totū
Si procurauit aborsum alicui⁹ mulie ris. vide aborsum per totū.
Si incarcerari fecit aliquẽ indebite vi de carcer. §. j. ij. et. iij.
Si pueros tenelos tenuit iuxta se in le cto et infocauit dormiendo. vide huiusmodi. ij. §. xv.
De multis modis q̇b⁹ sit homicidiū et cū pctō mortali habes hōi. j. ij. et. iij. ptotū.
Si aspexit spectacula ĩ q̇b⁹ ĩminebat ꝑiculū ꝓbabile mortis vel mutilatiōis mẽbrorū vt tormẽta hastiludia et hmōi peccauit mortaliter in duobus casib⁹. primo quando tali animo aspexit quod etiam si p̃ ciperetur ei ne staret ad vidẽdum nihilominus non desisteret. scd̃o quando eius a spectio est causavt fiātsine q̃ non fierẽt. Alias ẽveniale pctm̃ de se: nisi forte rōe scandali. vt in clericis religiosis et huiusmodi.
¶ Circa. vj. p̃ceptū. non mechaberis vi **[sect. 9]** de preceptū. §. x. ex cuius expositione sic forma interrogationes.
Si fecit fornicationẽ. vid̃ ibidem ĩ. d. §. x.
Si cōmisit adulteriū. ibidẽ.
Si stuprū ꝑpetrauit. ibidẽ.
Si sacrilegiū operatus est ibidẽ.
Si incestuosus fuit ibidẽ.
Si fuit sodomita ibidẽ.
Si alio modo per se posuit qualitercūqꝫ. vide luxuria. §. ij.
Si volūtarie cogitauit de huiusmodi peccatis ꝓpter declarationẽ ibidẽ.
Si volūtarie desiderauit aliqd̃ ipsorū ꝛmittere ibidẽ. vñ hic aduerte quod totiẽs peccat mortaliter quotiẽs hoc delibera te appetit ꝑpetrare ex diuersis ĩterual lis tꝑis vel bsonaꝛ. puta qꝛ nūc dtside rat vnā personaz ad malefaciendū po-**[[Fo.ccxxxvj.]v]**stea occupatus in

aliquo alio alia cogi tat demũ postea iteruʒ recordat̃ de illa persona et iterũ eā ɔcupiscit. sıłr quando nũc vnā ꝑsonā et postea aliā desiderāt: quia ĩ istis casib⁹ sunt diuerse auer siōes: ali que ratione tꝑis alie rōne materie. vñ ꝗ in hoc pctō carnis magis sunt ĩuolu ti hoĩes cōiter ꝗ in alio. et multum ĩmora ri in interrogatione de huiusmodi est periculosum et cōfessori et cōfitēti. vt dictũ est. Jdeo vt expedire possis q̃ sunt necessaria ꝑtransire talẽ modum tenebis. Si illa ꝑsona q̃ cōfiteť est ꝑsona spũalis vel mulier aut aliq̇s verecundus et q̇ non est coniugatus. presertiʒ puella interroga bis eā primo si cōmisit aliqꝺ pctm̃ ĩ ho nestatis vel luxurie oꝑe. vel voluntate.
Si nihil dicet et tamen tibi videbiť quod sit ĩuo luta in aliquo. Tũc interrogabis eā de cogitatiōib⁹. Si delectat⁹ est cogitare de huiusmodi carnalib⁹ et inuẽto quod sic declara ei quō est pctm̃ mortale vt habes. s̃. cogitatio. §. ij. ¶ Postea procede et inter roga si delectata est audire loqui de hu iusmodi: velvidere: vel tāgere se vel aliā ꝑsonā ꝓpter huiusmodi delectationẽ: et quotiẽs et si in dieb⁹ festis magisꝗ in alijs. Et si inueneris quod talia commisit potes postea interrogare si habuit aliꝗ polu tionẽ ꝓpter talia per se vel cuʒ alia ꝑsona vt sic caute inducas eā ad cōfitendũ q̃ ex verecũdia forte taceret. Si vero ꝑsona q̃ cōfiteť interrogata primo genera liter si aliqꝺ pctm̃ luxurie cōmisit et rñdet quod sic: interroga si fuit cum feminavel femina cum masculo. et inuẽtoq̧ sic interroga si erant soluti vel non si affines velcō sanguinei. si religiosusvł religiosaet hu iusmodi vt scias si fuit fornicatio vel adulteriũ et hmōi. et inuẽto quod huiusmodi est ĩ uolutus: tunc non oportet interrogare de cogitationibus morosis quia communiter sunt in talibus deliberate in malum si possibilitas adesset. ideo circa tales interrogabis primo de cogitationibus deliberatis in malum istud. et quia numerum difficile est et varietatẽ ꝑsonarũ exprimere. sufficit tibi quo ad necessitatem ɔfessionis. vt interroges quantum perseuerauĩt in talib⁹ cogi tationibus puta a tꝑe quo alias confes sus est qꝺ est ānus vel plus. scꝺo inter roga ꝗsepe tales cogitationes habuit: puta bis ĩ dievł in hebdomada: aut pl⁹ oĩbus cōputatis: vel si forte maiorẽ par tem tẽporis in huiusmodi occupauit. Tertio interroga si sic in dieb⁹ festiuis sicut ĩ alijs circa p̃dictavacauit: vel forte plus in festis. ¶ Quarto interroga si in eccle sijs vel locis sacris eas habuit. ¶ Quĩto interroga si sic desiderauit cōiugatos religiosos consanguineos et huiusmodi sicut alios indifferenter. ¶ Sexto interroga si sepius variauit mẽtem de vna ꝑsona ad aliam. secundum quod occurrebāt memorie vł magis stetit ĩ desiderio cum vna ꝑsona. Et sic sufficit o̊q̇ ad cogitatiōes licet alio modo numerũ vel tẽpus aut locũ expri mere nesciat. Et idem seruandũ est in oĩbus peccatis q̃ sepissime cōmissa sunt p̃sertĩm quo ad q̃tuor ṗma. ¶ Postea in terrogabis eũ si vt suũ posset consequi desideriũ malum dedit oꝑam inducendo choreas in dādo munera. ĩ faciẽdo matutinas cātādo. sonādo. ꝓuocādo. loq̃n do: ambasiatasmittẽdo lr̃as scribendo et huiusmodi et ꝗtũ se occupauit ĩ festiuis et a ꝗto tꝑe et si dieb⁹ p̃cipue festis vel ĩ ec clesijs aut locis religiosis. Vel si fuit ꝑsona cui p̃dicta fiebāt interroga si ɔsen sit vt talia fierẽt vel exibuit se cōspectui talis vel recepit lr̃as aut munera et ꝗtũ tp̃s ꝑseuerauit et si in festis vel in eccle sijs. nam faciẽtes et cōsentientes in hmōĩ omnes mortaliter peccāt. Et si munera sũt que inducāt ad amorẽ carnalẽ cogẽda est vt pauperibus eroget. Si vero talia non sunt non est cogẽda nisi de bono ɔsi lio si ille donare potuit de o̊q̇ habes donatio primo per totum. ¶ Postea habes eũ ĩterrogare. de opere luxurie. Et si di cit quod peccauit cum femina masculus siue femina cum masculo non habes querere nisi tamen primo si erant soluti vel cōiugati affines vel religiosi et huiusmodi vt sci as que species sit luxurie de quo habes luxuria. §. ij. secundo interroga si stetit naturaliter in vase debito si dicit **[Fo.ccxxxvij.r]** quod nō. Noli q̃rere quō vel in quo loco cor poris cognouit eaʒ quia non expedit: sufficit dicat quod non

in vase deb ito sed extra polutus est siue inceperit in vase siue non. Tertio interroga si sic peccādo cum tali q̃siuit euitare generationem vel stetit tali modo quod non posset fieri. Quarto quotiensvel ꝗ tũ ꝑseuerauerit et si in festis vt in plus vel in ecclesia et sufficit. Si dicit quod peccauit per se soluẽ do seipsum volũtarie non oportet quere re de modo sed solũ quotiens vel quan tũ ꝑseuerauit vt supradictũ est de cogi tatiōib⁹. Et secũ do si desiderauit facere malum cum alia ꝑsonaqñ talibus dabat operam et q̃ sint ille ꝑsone. s. si soluti vel affines et hmōi. Si dicit quod peccauit cuʒ alio masculo poluẽdo se cuʒ eo non opʒ querere de loco corporis sʒ de quotiẽs. Festis vel loco sacro aut si ꝑsona erat si sibi consanguinea vel religiosa et huius modi et si cum diuersis ꝑsonis. et si ɔsensit propter lucrum vel munera consulat vt det pauperibus taliter acqusita.
Si ɔfiteť quod peccauit cum brutis non opʒ q̃ rere de noĩe bruti vel loco corporis sed de quotiens et si in festo vel in ecclesia. Et sic pertrāsireqd̃ bñ notabis.
Si fuit mediator pctōꝛ carnaliũ nam ta les grauissime deum offendũtvt ptʒ in. c. noli de pe. di. j. et tenetur quātũ pñt taliter iuductos reducere ad bonum et sunt inducendi ad restituendũ q̇cq̇d ꝓpter hoc lucrati sunt.
Si seduxit virginẽ ꝓmittẽdo eā accipe invxorẽ et hmōivide stuprũ per totũ.
Si habuit polutionẽ dormiẽdo vide po lutio per totum.
Si contraxit cum aliqua clandestinevi de clandestinũ.
¶ Circa. vij. preceptum. non furtuʒ fa **[sect. 10]** cies cuius expositio habetur preceptũ. .§. xj. vnde sic interroga.
Si fecit furtum proprie dictum et quid sitvide furtum in prin. et quando sit mortale ibidem. §. xxxiiij.
Si cōmisit rapi nam q̃ est quando violẽter accepit alienũ mai⁹ pctm̃ cōmisit ꝗ furās vt in. c. penale est. xiiij. q. v.
Si res naufragantiũ accepit vide nau fragium per totum.
Si pedagia iniusta vel a quibus non de buit exegit. vide pedagiũ per totũ.
Si exactiones vel talias exegit vide ta lia per totum.
Si bellum iniustuʒ fecit vel in eo fuit. vide bellũ per totum.
Si participauit in dādo dānũ ꝓximo operando mandando cōsulendo cosen tiendo adulādo receptādo defensando comedẽdo emẽdo non obuiādo ratũ habendo non manifestādoet huiusmodi. de quibus habes furtum in multis. §. et restitutio primo per totum.
Si ĩuenit aliquid quod non restituit. vide inuenta per totum.
Si aliqua p̄scripsit mala fide. vide prescriptio.
Si commisit. vsuraʒvide Vsura primo per totum.
Si mutuauit pecuniam vel granũ vinũ et huiusmodi vt aliquid lucreť. vide ibidem in prin.
Si mutuauit super aliqd̃ pignusvt ei⁹ fructus habeat donec pecunia sibi tra datur vide pignus §. xiij.
Si emit aliq̇d ꝓ minori ꝗ valeret ꝑꝑ p̄ uentionẽ solutionis. vsura. j. §. lxiij.
Si vẽdidit ꝓ precio cariori ꝓpter dila tionẽ solutionis ibidẽ. §. lviij.
Si fecit cābia sicca et huiusmodi illicita. ibidẽ .§. lj. cum pluribus seq. §.
Si dedit pecuniam ĩ societate nolẽs scire aliq̇d de periculo. vide societas. §. vij.
Si dedit aĩalia ĩ socidā volẽs habere capitale saluũ. vide societas. ij. per totuʒ.
Si accepit sub vsuris sine necessitate vel ab eo qui non erat paratus. videvsu ra. ij. §. ij.
Si accepit in dono aliq̇d ab eo q̇ dona re non poterat. vide donatio. j. §. xxxviij.

Si accepit a personis ecclessasticis alĩ qua bōa eccsesiarũvið alienatio. §. xiiij. et clericus. xiij. §. ij.
Si incẽdit ecclesias vel fregit loca religiosavide excommunicatio. v. casu. v. et. vj. vel alio modo fuit incẽdiarius. vi de incendiarius.
[[Fo.ccxxxvij.]v] Si fecit conclusionem comminando ni si mihi dederis et c. vide cōcussio per to tum.
Si vt haberet aliquid cōsensit in aliqð opus pctĩ mortalis vide auaritia. §. ij.
Si per simoniā aliquid acquisiuit vide sim onia per totum et dicā circa stat⁹. ¶ Circa. viij. preceptum non dices fal **[sect. 11]** suȝ testimonium et c. cuius expositio ha beret preceptũ. §. xij. ex qua potes sic in terrogare.
Si dixif mendatiũ in iudicio vel extra contra doctrinam christiane religionis vel in damnum proximi. vide mẽdaciũ .§. ij. et. iij. et testis. §. xxx.
Si noluit testimoniuȝ dicere product⁹ in testem vide testis. §. xxvj. et. xxvij.
Si vsus fuit astucia vide astucia. §. j.
Si accepit pecuniam vt non diceret ve ritatem vide testis. §. xxxviij.
¶ Circa. ix. preceptuȝ. non concupisces **[sect. 12]** domum proximi. et c. et. x. non desiderabis vxorem eius qualiter intelligantur ha bes preceptum. §. xiij. Ex quibus potes sic interrogare.
Si voluit habere res proximi sui quali tercunqȝ siue cum iniustitia vel cum in iustitia et deliberate quia peccatum mortale est contra istud preceptum. secus es set si optaret habere salua iustitia quia sic vel nulluȝ vel veniale esset peccatũ. vide auaritia. §. j.
Si fuit contentus habere amatoresvł amatrices huiusmodi de quibus dicvt s̃. cogitatio.
Si posuit se ad fenestras vt videret̃ dic vt. s̃. hic circa preceptum non mechaberis.
¶ Circa. vij. peccata mortalia primo in **[sect. 13]** terroga de superbia et sic forma interrogationes.
Si propter inordinatum amorem excellentie egit aliquid contra diuina prece pta. vide superbia in prin. et. §. j.
Si extimauit habere bonum quod habet a se non a deo vide su perbia. §. ij.
Si bona que habuit credidit a deo sibi data propter sua merita ibidẽ.
Si se iactauit habere bona qua non ha bebat ibidem.
Si despectis alijs singulariter appetit videri habere quod non habet ibidem. Circa filias superbie interroga prĩo de ambitiōe vide ambitio quid sit in prin.
Si desiderauit bñficia ecclesiastica prĩ cipaliter propter honorẽ vel bonum tẽpo rale vide ambitio. §. j.
Si appetiuit dignitatẽ sciens se indignum ibidem.
Si quesiuit dignitates per vias illicitas ibidem.
Si emit officia vide officium §. j.
Si mutuauit super ip̃is officijs ibidẽ. .§. iij.
Si per partialitateȝ q̃siuit officia vt oĩ modo adiuuet per parteȝ mortaliter pec cauit ꝓpter inordinationẽ voluntatis. De. ij. filia que ðr presumptio q̇d sit við presumptio secundo in prin.
Si posuit se ad faciẽdũ que erant supra facultateȝ suā. vide presumptio.
Si exercuit officiũ qð nesciebat in peri culũ ꝓximi. vide ibidẽ.
Si exposuit se periculis peccatoꝛ mor taliuȝ probabiliter mortaliter peccauit si aduertebat de periculo vt patet per ea que notaui cogitatio.
Si nimis presu mpsit de dei misericordia. vite presumptio.

De. iij. filia que ðr curiositas. við curiositas quid sit inp̣ncipio. Si stetit ad au diendum peccata que aliquis cōfiteba tur. vide cōfessio. vltimo. §. xvj.
Si voluit adiscere vel videre aut audi re que fieri non possunt sine mortali pec cato puta fornicationes et incantatiōes et huiusmodi. vide curiositas. §. j.
Si voluit adiscere a quibus non debuit vt demonibus ibidem.
Si voluit experiri que non licēt vt si in cantationes habēt effectum mortaliter peccauit ididem.
Si attendēs curiosis dimittit adiscere vel intendere necessarijs ad salutez est mortale peccatũ. ibidē.
De. iiij. filia que est ingratitudo.
Si despexit beneficia dei aut alteri⁹. vi de ingratitudo. §. iiij.
[Fo.ccxxxviij.r] Si non retribuit benefactori. ibidem.
Si benefactori iniuriatus est. ibidem.
De. v. filia q̣ nuncupat̃ iudiciũ temerarium quid sit. vide iudicium. §. xvij.
Si iudicauit in malum determinati fa ctum alterius. vide presumptio. j.
Si vsurpauit iudicium non habēs officiũ. vide iudiciũ. §. xvij. quomodo multipliciter dicitur temerarium.
De. vj. filia q̃ dicitur adulatio.
Si fuit adulator alicui⁹ de peccato p̣petrato. vide adulatio. §. j. et. §. v.
Si adulando prouocanti aliquē ad superbiam. vide ibidem.
De. vij. filia superbie q̃ dicitur irrisio et q̣d sit. vide derisio in principio.
Si derisit proximum. vide derisio. §. j.
Si derisit sacramenta vel volentes seruire deo. ibidem.
De. viij. filia que est tentare deum et quid sit. vide tentare deum.
Si exposuit periculo p̣babili mortis si ne necessitate. vide intimiditas tentare deum.
De. ix. filia q̃ est pertinacia et quid sit. vi de pertinax.
Si fuit nimis pertinax in suo sensu. vide ibidem.
De vltima filia que est arrogātia. vide arrogantia quid sit.
¶ Circa vanam gloriam que quō aliqñ **[sect. 14]** est capitale peccatum. aliquando filia superbie. vide vana gloria.
Si voluit laudari de eo quod est cōtra deum. vide ibidem. §. j.
Si pretulit gloriam suam deo ibidem.
Si ordinata ad nostram salutem retulit ad gloriam propriā ibidem.
Si cōstituit finē ī laude hominũ ibidē.
Circa filias vaneglorie p̣ut est capitale vitiũ interroga primo de ornatu īdebito et quando sit indebitus habes.
Ornatus per totum. et sic interroga.
Si mala intentione ornauit se ibidem.
Si inhoneste. ibidem.
Si nimis superflue. ibidem.
Si nouas inuē tiōes adinuenit. ibidē.
De inobedientia que est. ij. filia. vide. in obedientia. per totum.
De inobediētia circa precepta ecclesie sic interroga.
Si obseruauit festa precepta ab eccl̄ia et que sint habes Ferie. §. iij.
Si ieiunauit ī. vigilijs preceptis. vide ieiunium. §. vij. que sunt precepta.
Si confessus est semel in anno. Vide cō fessio. ij. §. ij. et. iij.

Si suscepit sacr̃m corporis christi semel in anno. vide eucharistia. iij. in princi. et per totum.
Si audiuit missam in festis preceptis. vide ferie. §. xlij.
Si fecit torneamẽta seu cōsensit vt fierent. vide torneamentum per totum.
Si cōtraxit matrimonium clandestine. vide clandestinum. per totum.
Si fecit aliquod eorum quod prohibet̃ sub pena excōicationis late sentẽtie. de quo vide excōicatio. v. et. vj. et. vij.
Si fuit excōmunicatus ab aliquo.
Si participauit cum excōmunincatis. vi de excōmunicatio. viij. per totum.
De inobedientia certarum personaruʒ habes Jnfra circa status.
Si fuit inobediẽs suis p̃latis vel dñis. vide obediẽtia et vide inobedientia.
Si fecit ꝯ cōsciẽtiā. vide cōscientiā. §. j.
De iactantia que est tertia filia. vide ia ctantia in principio.
Si iactauit se de aliquo peccato morta li facto. vide ibidem. §. j.
Si iactauit se in vituperiuʒ aliorum. vi de ibidem vel in deceptionem alicui⁹. ibidem.
De pertinacia que ponitur ab aliquibus filia superbie habes. s̃. §. xiij.
De hypocrisi. vide simulatio. §. iiij.
Si simulauit santitatẽ ĩ deceptionẽ po puli vel vt assequeretur p̃latiōes ibidẽ.
De discordia que est. vj. filia vane glorie. vide discordia.
Si noluit concordare cum alijs in his q̃ erant bona ꝓpter eletionem suā. ibidẽ.
De contentione que est. vij. filia. vide contentio.
Si habuit cōtẽtionem ꝓpter emulatio nem alicuius. ibidem.
Si cōtẽdit disputādo ꝯ veritatẽ ibidẽ.
[[Fo.ccxxxviij.]v] Si cōtendit in iudicio ꝯiustitiā ibidẽ.
Si contendit ita in ordinate quod scādalũ facit aliquibus ibidem.
Si subornauit aliquos in electiōe vel te stimonio et hmōi. vide subornatio.
Si nimis vilipendit se. vide ironia.
De astutia si vsus est simulatiōe. vide astutia.
¶ Circa auaritiā que est capitale pecca **[sect. 15]** tum. vide auaritia. in prin. quid sit.
Et ꝗ consistit in retinendo acquirẽdo et appetendo sic interroga.
Si retinuit qui restituere tenebat̃. vide restitutio. iij. per totum et quis tenetur habes restitutio. j.
Si non soluit creditoribus in termino cum posset. vide solutio. §. xxij.
Si retinuit superflua et non fecit eleemo syuas. vide auaritia. §. iij.
Si non fecit eleemosynā de arte sua pu ta medic⁹ pauperi ĩfirmo aduocat⁹ cliẽ tulo pauperi. de quo vide aduocatus. §. x. et. Medicus. §. v.
De auaritia in acquirẽ. vide auaritia. §. ij. et satis patet. s̃. in. vij. precepto.
De auaritia in appetendo habes auaritia. §. j.
Si appetiuit illicitevel illicitavel multũ animo suffocato vide ibidem.
Circa filias auaritie prima est ꝓditio.
Si prodidit castrũ vel terram inimicis vltra mortale tenetur de omni dāno.
Si prodidit res proximi volentib⁹ eas auferre iuiuste vltra mortale similiter tenetur ad restitutionem.
Si hĩta sub sigillo secreto vel cōfessiōis reuelauit. hẽs cōfessio. vl. §. j. et. §. xxiij.
Si aperuit literas alterius sigillatas. vide falsarius. §. ij.

Si secreta domini sui reu elauit in eiꝰ dānũ. vltramortale tenetur ad restitutionẽ. vide feudum. §. xvj.
De fraude q̃ est. ij. filia habes fraus.
Si fecit fraudem legi ibidem. §. ij.
Si fraudauit iustas gabellas vide pedagium. §. vj.
Si vẽdidit vnā rem pro alia puta vinũ limphatum pro puro: corrupta ꝑ sanis: pecus pro castrato et huiusmodi habes emptio. §. viij.
Si aliquam fraudem fecit in deceptionẽ proximi. vide dolus. §. ix.
De fallatia q̃ est tertia filia. habes falsarius.
Si falsificauit aliquod ĩstrumẽtũ bullam vel librũ vide excōicatio. v. casu. iij. et falsarius. §. j. cum sequentibus.
Si destruxit instrumẽta vel scripturas. vide falsarius. §. iij.
Si occultauit scripturas. við restitutio primo in litera scripturas.
Si falsificauit sigilla prelatorum vide falsarius. §. ij.
Si falsificauit mensuras ibidem. §. xj.
Si monetam ibidem. §. iiij. cum sequẽtibus.
Si ex falsa causa obtinuit aliqð beneficiũ ecclesiasticũ vltra mortale tenetur renunciare si alias non obtinuisset. vide rescriptum. §. iij.
De inq̇etudine mẽtis qua quis nimis sollicitus est circa tꝑalia. et tunc est mor tale pctm̃ quando per eam quis omittit necessaria ad salutẽ. alias est veniale peccatum. vide inquietudo.
De violẽtia que ẽ. v. filia satis ptʒ ĩ. vij. precepto et in titulo rapina.
De ĩmisericordia que est. vj. filia q̃ non subuenit quis ĩdigẽti. habes auaritia. §. iij. et eleemosyna. §. j.
De acceptione personarũ que est. vij. filia habes acceptio personarum.
Si in iudicio accepit ꝑsonā vel ĩ distribuendis officijs vel beneficijs vel eleemosynis. vide ibidem per totum.
Si in electiōibus non eligit magis dignũ. vide electio. §. xxj.
De turpi lucro qð est. viij. filia. videtur per lucrum et tale est peccatum quale illud propter quod acqnirit.
De ludo qui ꝓuenit aliqñ ex auaritia. vide ludus per totum.
Si lusit ad pilam vel aliũ ludũ in quo versat̃ et industria. vide Ludꝰ. §. ij. qñ licet.
Si ludit ad ludũ in quo versatur fortu na. ibidem. §. iiij.
Gi stetit ad inspiciẽdum ludentes. vi-**[Fo.ccxxxix.r]**de. ibidem. §. vj.
Prodigalitas est contraria auaritie sʒ ta men peccatum. vide prodigalitas.
Si suꝑflue expẽdit res in pōpis equis et hmōi. notabile excessus videtur mortalis vt pʒ ornatꝰ. §. vj. et. ibi vide.
¶ Circa luxuriā q̃ est capitale vitiũ vi **[sect. 16]** de luxuria et de hoc habes. s̃. vj. p̃cepto. Circa ꝟo filias luxurie quarũ prĩa est. cecitas mẽtis. de q̃ cecitas mẽtis. ĩ ṗn.
Si ita occupatꝰ fuit ĩ mũdanis mente quod nescit aliq̇d de deo intelligere vel ne cessaria ad salutem. vide ibidem §. j.
De precipitatione que est. ij. filia. vide Precipitatio.
Si fuit preceps in operibꝰ suis contẽ nenꝰ considerare vel in periculum. vide ibidem.
De inconsideratione que est. iij. filia lu xurie. vide inconsideratio.
Si fuit incautꝰ maxime vbi ĩminebat periculũ vel vbi tenebat̃ de leui vel leuissima culpa q̃ licet excuset̃ aliquādo a mortali non tamen ab obligatione resti tutionis vt habes culpa. §. v. et. vj.

De amore sui quo quis querit delitias et quietem. vide amor sui.
De amore seculi q̇ est. v. filia luxurie ha bes diligere. §. iij.
Si voluit perpetuo stare in mundo. vi de ibidem.
Si dilexit mundum constituens ibi finem vel ad voluptatem. vide ibidem.
De horrore futuri seculi ex quo hō vellet nunqꝫ mori. vide diligere. §. iij.
De inconstātia que est. vij. filia habes. Jnconstantia.
De odio dei quod est octaua filia luxu tie. habes odium dei.
De stultiloquio aut scurilitate q̃ sunt fi lie luxurie. dic si vsus est ꝟbis libidino sis aut in honestis aut gestibus vel ad prouocandum alios. vel vnde probabi liter habent prouocari ad luxuriaʒ est mortale peccatum. Jdem dic de turpiloquio. vide Scurilitas.
¶ Circa gulam que est aliud capitale **[sect. 17]** peccatum sunt formande interrogatio nes circa eius species.
Si preuenit horam in comedendo.
Si nimis laute comedit.
Si nimium studium apponit.
Si nimis comedit.
Si cum nimio ardore seu appetitu et quando gula sit mortale peccatum in predictis habes gula.
De eius filiab⁹: quarum prima est ebrie tas. vide ebrietas quando est mortale peccatum.
De hebetudine mentis que est. ij. filia. vide hebetudo.
De inepta leticia. scias quod non est mortale peccatum nisi per ipsam dissoluerẽt quis in ea que sunt mortalis peccati. vt chorizando in casu prohibito et huiusmodi alias est veniale peccatum.
De multiloquio que est. iiij. filia habes Multiloquiuʒ per totum.
De scurilitate que est. v. filia habes.
Scurilitas.
Si fecit act⁹ ita scuriles quod ad ꝓuocan dum ad luxuriā sunt efficaces vr̃ mortale.
De immundicia que est. vj. filia gule: vide Jmmundicia.
Si comedit vel bibit vt possit luxuriari ꝗ est mortale: sec⁹ est si satisfaceret vxo ri in redditiōe debiti: ꝗ sic nullũ pctm̃: vel veniale quando hoc fecit vt magis delectaretur cum vxore.
¶ Circa inuidiam que est aliud capita **[sect. 18]** le peccatũ. vide inuidia et quomodo est mortale peccatum.
De eius filiabus quarũ prima est odiũ ꝓximi. de q̊ vide odiũ dei et sic ĩterroga.
Si desiderauit malum ꝓximi et qꝫto tꝑe ꝑ seuerauit et si sepe ĩ huiusmodi occupauit mẽ tem ꝗ quotiẽs deliberate desiderauit malum proximi totiẽs mortaliter peccauit si erat notabile malum et per diuersa tempora. similiter quando in eadẽ co gitatione trāsibat nũc de desiderio ma li in rebus ad desideriuʒ mali in perso na vel in filijs: quia sicut sunt diuersa subiecta ita videntur diuersa mortalia peccata.
De tristitia in prosperis que ẽ. ij. filia. si tristatus est de bono notabili proximi deliberate ꝓpter inuidiam est morta-**[[Fo.ccxxxix.]v]**le peccatum vt p̃latus de maiori prelatio ne. doctor de maiori ɔcursu scholaris de maiori ingenio. Ciuis de maiori hono re. mercator vel artifex de maiori credi tu. spiritualis de maiori fama et hmōi. vide inuidia.
De letitia in aduersis ꝓximi. Jdẽ dic. vt. s̃. et vide ibidem.
De susuratione. vide susuratio.
Si quesiuit seminare discordias repor tando malum alteri de altero. ibidem.

De detractatiōe. vide detractatio per totum quomodo est mortale peccatum et quomodo tenetur per totum.
Si dixi malum de proximo false ibidem.
Si vero dixit sed q̇bꝰ non debuit. ibidẽ.
Si augmentauit malum ibidem.
Si audiuit libẽter detractiōes. ibidẽ. ¶ Circa iraʒ que est aliud capitale pec **[sect. 19]** catum. de quo habes Jra.
Si appetiuit vindictā de proximo ibi.
Si noluit loqui cum ꝓximo nec reconciliari. vide diligere deum. §. ij.
De filiabus eius quarum prima est tu mor mẽtis. dic vt. s̃. in prima filia inuidie. §. xviij. et ĩnfra timor. et de implicatiōe in huiusmodi cogitationibus. de vindicta fienda ꝗʒ regulā supradictā. ibidẽ.
De secunda filia: scʒ indignatiōe. habes indignatio.
De. iij. filia que est clamor. vide clamor.
De. iiij. filia q̃ est ɔtumelia seu cōuitiuʒ habes. Cōtumelia et Cōuitiũ: aduerte hic quod lʒ quis non dicat cōuitiũ vel cōtumeliā vt ei auferat honorẽ. sed cā correctionis sed tamen dicit talia que de se notabiliter ledunt. puta mulieri quod est putana et huiusmodi et audiẽtes scādaliʒanť de tali cui dicitur qꝫ sic credũt esse non excusaretur a mortali peccato.
De. v. silia que est rixa. habes Rixa.
De maledictiōe que est. vj. filia habes. Maledictio.
De plasphemia dictum est. s̃. §. v.
De bello similiter. §. x.
De seditiōe q̃ ẽ. vj. filia habes seditio.
Si tenet partialitatẽ vel eā sequiť paratus qualitercunqꝫ pro parte est in sta tu damnatiōis nec potest absolui: nisi disponat dimittere.
De murmuratione hẽs murmuratio.
Si murmurauit contra deum deliberate tenens eum iniustum quia mortale.
Si contra prelatos ipsos temerarie iudi cando mortale est.
¶ Circa accidiā q̃ est vltimũ capitale **[sect. 20]** peccatum. vide accidia.
Si dimisit necessaria ꝑꝑ accidiā. ibi. §. j.
Si penituit se bene fecisse. ibidem.
Si incurrit infirmitatem notabilẽ pro pter tediũ est mortale quando potest se iuuare. vide accidia. §. j.
De filiabꝰ eius quaꝫ prima est desperatio. vide desperatio.
De scd̃ a q̃ est malitia q̃ est peccatuʒ in spiritũ sanctũ qd̃ hʒ sex species. ¶ Prĩa dicitur p̃sumptio d̃ mĩa dei sine: meritis. ¶ Scd̃a desperatio qua despat de mĩa dei. ¶ Tertia ĩpugnatio ꝟitatis agnĩ te vt liberius possit peccare. ¶ Quarta inuidẽtia fraterne gratie. ex qua vellet omnes essent mali et nullꝰ bonꝰ ne esset sibi cōfusio male viuere. ¶ Quinta obstinatio. ¶ Sexta ĩpnĩa. vide pctm̃. §. iij. De. iij. filia q̃ est pusillauimitas. vide. Pusillanimitas.
Si desijt bona facere. ad q̃ tenebať ex pusillanimitate. vtputa corrigere fratrẽ. vide correctio fraterna. §. j. et siłia.
Si vero dimisit non necessariam est ve niale peccatum.
De. iiij. q̃ est ociositas dictũ est. s̃. in. iij. precepto. et habes in titu. Ociositas.
De. v. filia que est pigritia seu torpor. vide torpor.
De. vj. q̃ est euagatio mẽtis in illicita. habes euagatio mentis.

De. vij. q̃ ẽ negligẽtia. vide negligẽtia.
Si fuit negligẽs ĩ adiscẽdo necessaria ad salutẽ: in confitendo in suscipiendo sacramẽta. in operibus mĩe exercẽdis q̃ quando sit mortale peccatum płʒ negligentia. §. j. aduerte hic ꝓ. si q̣s ex negligen tia omittit implere vnũ preceptũ. puta de cõfitẽdo semel in anno solũ est vnuʒ pctm̃ mortale. sed si deliberauit sepius nolle ɔfiteri tot sunt peccata mortalia quot sunt deliberatiões facte per ĩter-**[Fo.ccxl.r]**ualla temporis. Quod no.
¶ Circa op̣a mĩe spiritualia que sunt **[sect. 21]** consule. castiga. dimitte. solare. fer ora.
Si noluit dare ɔsiliũ petẽti in his que pertinẽt ad salutẽ vel in re. vnde notabile dãnũ potest euenire proximo cum tñ posset mortale ẽvel qñhabebat ex offõ.
Si non correxit q̊s debuit et tenebat̃ ha bes correctio p̃latoꝛ et Correctio �following.
Si dimifit rancoreʒ contra proximum dictum est. s̃. §. xviij.
Si non fuit cõsolatus tribulatos posset esse mortale in prelato quando subditi ex ta li omissione inducũtur in desperationẽ vel aliud malũ. et ipse bono modo posset salua disciplina.
Si non orauit pro omnibus posset esse graue in illis quiviuũt de eleemosinis magna negligentia.
¶ Circa op̣a mĩe corporalia que sunt vi **[sect. 22]** sito. cibo. poto. redimo. tego. colligo. cõ do. q̃ tũc cum p̃uaricant̃ sunt mortale pec catũ quando ex eoꝛ omissione notabiłr ledi tur ꝓximꝰ. et hõ potest bono mõ facere pu ta si p̃latꝰ visitaret ĩfirmũ quẽ visitare posset non desp̣aret sʒ ɔfitereẽt. Eget ciboet potuet hẽs. vltra ɔdecẽtiã tui statꝰ. Et est in captiuitate et redimere posses de sup̣fluitat ibꝰ tuis. Est nudꝰ et tu cau dã ducis. Et sine domo et hẽs ampla palatia. ex dictis. s̃. auaricia et eleemosina potes colligere quando homo tenetur de precepto.
¶ Circa q̇nqʒ sensus q̇ sunt vsus gustus **[sect. 23]** auditꝰ. odoratꝰ. et tactꝰ. in quibus sepius potest esse mortale vt si voluit videre que sunt mortalis pctĩ in eo q̇ facit vel indu ctiua ad mortale. ð quo hẽs Curiositas Jdẽ dic de auditu. Gustus autem et odoratus cõiter sunt venialia. Tactus qñqʒ mortale cum causa luxurie vel morose de lectationis. vt. s̃. cogitatio.
¶ Circa precepta ecclesie que gñaliter. **[sect. 24]** tangũt omnes dictũ est. s̃. in. ij. filia in snis glorie. §. xiiij.
¶ Nũc de statibꝰ aliqua particularia **[sect. 25]** sunt ponẽda in quibus sunt interrogãdi vltra ea q̃. s̃. posita sunt contra prece pta et in peccatis capitalibus. et primo. ¶ Circa pueros doli capaces sunt inter rogandi de iniectione manuumviolen taꝛ in personam ecclesiasticã. ex qua possent esse excõicati. ð quo hẽs. s̃. excõicatio. v. §. j. cum multis se postea de cõfessio ne et cõmunione si fecerunt de pnĩa de obediẽtia de mẽdatijs de inhonestate. auditiõe misse de furtis et similibus in quibus communiter illa etas solet peccare.
¶ Circa christianos in cõmuni. si susce **[sect. 26]** pit sacramẽta necessitatis. et que sint. Vide sacramentũ. §. vj.
Si portauit habitũ infideliũvide Apostasia. §. vl.
Si nimiã familiaritatẽ habet cum iu **[sect. 27]** deis vel cum infidelibꝰ. vide Judeꝰ. §. j.
Si fecit contra ɔscĩam. vide conscĩa. §. j.
Si habuit ratũ aliquod malum factum nomine suo vide cõsensus. §. iiij.
Si alicui ɔsuluit aliquod peccatuʒ vel malum vide consilium. §. j.
Si contempsit aliquam exhortationẽ superioris. vide contemptus. §. j.
Si quando tenebatur habuit contritionem de pctĩs vide contritio §. iiij. et. v.
Si correxit quos sciuit velle delinque re vide correctio fraterna. §. j.
Si denunciauit prelatis peccata que sciuit vide denuncatio. §. j.

Si in dubijs tutiorem partem elegit. vide dubium. §. j. et. ij.
Si existens excommunicatus. vel interdictus et monitus a celebrantibus vt exiret ecclesiam noluit exire. vide ex communccatio. v. casu. xv.
Si famaʒ suā neglexit. vide fama. §. j.
Si īcarcerat⁹ fugit. vide fugere. §. j. et. ij
Si vsus est habitu femineo. Vir existēs vel econtrario aut religionis. vide habitus. §. vij. et. viij.
Si fuit histrionus. vide histrio. §. j.
Si impressit in terra vel in lapide humi posito signum crucis. vide imagines §. iiij.
Si fecit aliquod enorme in ecclesia vi de immunitas per totum.
Si sciuit necessaria ad salutem. vide scientia. §. ij.
[[Fo.ccxl.]v] Si fuit excommunicatus ab aliquo iu dice. vide absolutio. ij. et excommunicatio prima per totum.
Si iniecit manus violentas in personam ecclesiasticam. vide excommunicatio. v. §. j. cum multis sequenti.
Si nominatim interdictos excommunicatos vel vsurarios sepeliret. vide ex communicatio. vij. casu. xxxvj.
Si contraxerunt matrimonium in casibus consanguinitatisvel affinitatis prohibitis vide excōicatio. vj. casu. xlj. ¶ Circa ambasiatores dominiorū vel **[sect. 27]** communitatum.
Si steterunt absentes sine causa vel pro factis suis in expensis dominorum vel communitatum vide absens .§. j.
¶ Circa tutores vel curatores aut ad **[sect. 28]** ministratores rerum alienarum.
Si infideliter se habuit in commissis fraudando vel dilapidando: aut non bene ministrando vide administratio. Rñ. j.
Si exegit vsuras pro pupillis: aut alio mō fecit pro eis contractus illicitos. vide restitutio. j. in litera vsurarius.
¶ Circa coniugatos. **[sect. 29]**
Si contraxit clandestine. vide clandestinum. vel in gradu ꝓhibito. vide ma trimonium. iij. per totum.
Si consū mauit ante benedictioneʒ vi de debitum. §. j.
Si negauit debitum petenti vel reddi dit se impotentem. ibidem. §. vj.
Si cognouit causa satiāde libidīs ibidem. §. xxiij.
Si cognouit habens intentionem ad alteram ibidem. §. xxj.
Si vsus est matrimonio extra vas vel modo indebito ibidem. §. xxv.
Si tempore menstrui. ibidem. §. xxij.
Si in diebus festiuis vel ī ecclesia ibi dem. §. xxviij. et. §. vltimo.
Si pregnationis tēpore ibidē. §. xxxiij.
Si per tactus habuit polutionem extra vas. ibidem §. xxvj.
Si exegit vel reddidit debitum adultero vel adultere. ibidem. §. viij.
Si cōtraxit excōicatus vel in pctō mor tali existēs ꝙ peccauit mortaliter contrahēdo per verba de presenti. vide ma trimonium. ij. §. vlt.
Si non cōtraxit ea intentiōe q̄ debuit vide matrimonium. ij. §. vltimo.
¶ Circa vxores. Si fuit litigiosa in do **[sect. 30]** mo: et de reliq̇s. de quib⁹. s̄. §. xix.
Si habuit dotem de vsuris. vide restitutio primo sub litera vsurarius.
Si fuit inobediens viro vide obedien tia et inobedientia. per totum.

Si ꝑcurauit sterilitatẽ vel vsa est suꝑstitiosis. vt haberet filios. vide matrimonium. ij. §. xxiij. cum duobus. seq.
Si dedit bonaviri contra eius volũtatẽ. vide eleemosyna. §. vij. et vide furtuʒ. §. xxxiiij. xxxv. et. xlvij.
Si habuit bonam curā de filiabꝰ maxime et si docuit eas vanitates et huiusmodi in q̇bꝰ sunt multa mortalia: non duxit ad missas predicationes: sed choreas pʒ ꝑ supradicta quando est mortale.
Si vsa est ornatu inde bito. vide ornatus per totum.
Si violauit fidem viro vide adulteriũ in principio.
¶ Circa viros si stetit nimis in remo **[sect. 31]** tis causa cupiditatis contra voluntateʒ vxoris vide debitum. §. vj.
Si non seruauit fidẽ vel hʒ concubinaʒ ꝙ non est absoluẽdus: nisi a se eiciat vide concubinarius. §. j.
¶ Circa pr̃emfamilias. Si alimẽta de **[sect. 32]** dit q̇bus tenebat̃. vide alimẽta per totũ
Si soluit decimas debitas. vide decima. §. j. et. ij.
Si fecit eleemosinas. vide eleemo. §. j.
Si ministrauit necessaria familie tam corport ꝙ anime docẽdo et huiusmodi vide familia. §. j. et. filius. §. xxj.
Si non dotauit seu maritauit filias tẽpore debito. vide dos. §. iiij.
Quomodo tenetur ex facto familie. ha bes domus. §. vltimo.
Si prouocauit familiam suam nimis ex asperādo et furiose et ceteris. vi. j. irar et. s̃. §. xix.
Si non ꝑcurauit vt ɔfitere t̃ semel ī āno **[Fo.ccxljr]** et cōmunicaret vr̃ mortale peccatum: ¶ Circa filiosfamilias si furatus ẽ res **[sect. 33]** patris sui vt expẽderet in superfluis vel ludis aut alijs malis: ꝙ ẽ mortale. Secꝰ si accepisset pro faciendis sibi ve stimentis aut calciamentis. aut alijs necessarijs. ꝙ sic liceret. ex q̊ pr̃ non pro uidit vt tenetur et de reliquijs. vt. s̃. §. vij.
¶ Circa doctores et magistros. **[sect. 34]**
¶ Si quesiuit magisterium seu doctoratum propter honorem principaliter. vide honor. §. iiij. et vij.
Si fecit se promoueri ad doctoratũ exi stẽs ineptus et ignorans videtur mortale per. c. j. et. c. quāto de magistris.
Si legit principaliter propter honorẽ vide honor. §. vij.
Si legit sciẽtias prohibitas vel personis prohibitis vide. Magister. et q̃ sunt persone prohibite. vide excommunica tio. vij. casu. vj. et. vij.
Si ex pacto receptꝰ est in canonicum vt scholas regatvide magister. §. x.
Si exegit existens salariatꝰ a scholaribus aliq̇d vide ibidẽ. §. xj. et. xij. et. xiij.
Si exegit aliquid pro licẽtia docẽdi dā da. ibidem. §. xv.
Si admisit ignorantes ad doctoratuʒ mortaliter peccauit: ꝙ ex tali facto dicit mendacium pern itiosuʒ
Si non exegit iuramentũ adoctorādo q̇ non expendet plusquā debet in doctoratione. ibidem. §. vl.
Si exña in mortali notorie docuit publice in theologia ꝙ mortaliter peccauit ꝗʒ Petrũ. vide Predicare. §. vij.
Si seruauit iuramẽta vniuersitatis vide iuramẽta. vj. §. ij. et. iij.
Si iactauit se de doctrina alios vitupe rādo aliquādo et in pluribus potest eẽ mortale. vide. s̃. §. xiiij. et. xviij.

Si notabiliter fuit negligẽs circa profectum scholarium videtur mortale. vide negligentia.
Si verberauit aliquẽ crudeliter videt̃ mortale ꝓ solũ leuis castigatio eis per missa ẽ. c. cum volũtate. de snĩa excōicatio nis. et si erant clerici esset excōicatus vide excōicatio. v. casu. j. §. x. et. xj.
Si iniusto modo puta detrahendo vel sectas subtraxit scholares alterius do. ctoris quia vltra mortale tenetur ad restitutionem si iam intrauerant �means: Jo. de ligna. secus si nōdũ intrauerāt.
Si ĩped iuit ꝑꝑ odiũ vel ꝑtialitatẽ doctorandum. vel in collegio recipiẽduꝫ idoneum: quia vltra mortale tenetur ad restitutionem damni.
¶ Circa scholares si seruauit iuramẽta **[sect. 35]** vniuersitatis viđ iuramẽtũ. vj. §. ij. et. iij.
Si fecit sectas pro rectore fiendo multa mortalia ibi adueniunt.
Si elegit rectorẽ insufficientẽ vr̃ mortale secundum aliquos sed hoc non determino in vniuersitatibus scholariuꝫ.
Si studet in ꝑhibitis scientijs. vide magister et. s̃. excō. vij. casu. vj. et. vij.
Si sepe contẽdit contra veritatẽ ne suc cũbere videat̃ vide. s̃. §. xiiij. ĩ. vij. filia.
Si studet ꝑꝑ malum finẽ ꝓ tale pctm̃ q̃lis finis. vel ꝑꝑ honorẽvide honor. §. vij.
Si studuit curiosa dimittẽdo necessaria ad salutem est mortale pctm̃. vide curiositas.
Si tractauit cum alq̊ ciue bononiensi de cōductione hospitij alterius scholaris vide excōicatio. vj. casu. iiij.
Circa medicos. si existẽsignorās mes detur. vide medicus in prin. et. §. j.
[sect. 36] Si in medẽdo non fuit secutus traditio nes medicine. sed voluit facere experimẽta ex capite suo in periculũ notabi le proximi ibidem.
Si prolongauit infirmitatem ibidem.
Si cōsuluit aliquid contra salutẽ anime pro sanitate corporis. ibidẽ. §. vij.
Si non admonuit infirmũ efficaciter vt cōfiteretur in principio infirmitatis ibidem. §. viij.
Si pregnanti aliquid dedit vt filius moreretur peccauit mortaliter ꝓ non sunt faciẽda mala. vt bona eueniant.
Si dedit medicinā de qua dubitabat an noceret. ibidem. §. ij.
Si non annunciauit mortem infirmo. ibidem. §. xij.
Si non debito modo visitauit infirmos **[[Fo.ccxlj]v]** posset aliquando esse mortale.
Si pauperibus noluit mederi gratis. ibidem. §. v.
Si habuit partẽ cum aromatorio et ꝑpter hoc grauat infirmos emere ab eo cuꝫ eorum dāno ꝓ sic teneretur eis ad restitutioneꝫ ex quo ei so luerunt se cus si ex hoc nullũ habent damnum.
¶ Circa aromatorios. si in cōponẽdis **[sect. 37]** medicinis non posuit q̃medicus ordina uit sed vnũ pro alio vel corrupta et que virtutẽ non habebant ex vetustate ꝑ bo nis et huiusmodi ex quibus sequit̃ vel prolōgatio ĩfirmitatis vel aliud malum ꝑximo infirmo ꝓ vltra mortale tenetur ei ad restitutionem.
Si vẽdidit venena vel q̃ faciũt aborsũ et huiusmodi illis de quibus sciebat non debe re vti ad bonum vide ars. §. ij.
Si sophisticauit aromata ponẽs ĩ specieb⁹ vnũ pro alio vel in sirupis aut in cādelis et huiusmodi vide emptio. §. viij.
Si vẽdit diminuto pondere aut falso et huiusmodi vide falsarius. §. ij.
¶ Circa mercatores si portauit prohi **[sect. 38]** bita infidelibus vide. excommunicatio. v. casu. xxj.
Si negociatur propter malum finem vide negocium. §. ij.
Si in loco sacro tenuit mercatuꝫ vide immunitas. §. j. et negocium. §. ij.

Si cariusvẽdidit ꝗ emit ĩ eodez loco. vide emp §. x. et. j. negociũ. §. iij.
Si vendẽs ꝑ alijs aliqua vẽdit. ꝑ. xij. et solũ. x. dat dñis rerum ibidẽ. §. vl.
Si vẽdiditvnum pro alio vel corrupta pro bonis vide idem. §. viij.
Si vsus est falsis mẽsuris et huiusmodi vide falsarius. §. xj.
Si vẽdiditrẽ plꝰ iusto p̃cio aut ꝑpter tp̃s solutionis et huiusmodi vide emp. §. vij.
Si fecit cãbia vide vsurar. j. §. ij. cum seq.
Si aliquos contractus vsurarios. vide vsura. j. per totum.
Si cõposuit cum alijs vt vẽdant vno pre cio in dãnũ reipublice ꝗvltra mortale tenetur dãnificatis vide negociũ. §. ij.
Si expẽdit falsas monetas scienter est mortale et tenetur ad restitutionẽ licet ipse etiam fuerit deceptus ab alio.
Si bonas monetas radit. vide falsariꝰ §. iiij. cum sequentibus.
Si emitres raptas vel furatas. vide re stitutio in litera emens.
Si ĩ fideꝛr se habuit ĩ societate quaz hz cum aliquo vide societas. j. et. ij. per totũ.
Si vẽdit ĩ festis vel cum mẽdatijs ꝑiurijs et alijs illicitis vide negociũ. §. ij.
[sect. 39] ¶ Circa prosonetas. si mediator fuit cõ tractuũ vsuriorꝫ vide restitutio. j. in litera vsurarius.
Si male cõsuluit scienter in aliquo cõtractu ꝗvltra mortale tenetur de dãno dato vide dolus §. ix.
Si decepit ĩ precio dãs intelligerevni quod vult tantum et alteri quod non potest habere nisi tm̃vide emptio. §. fvlt.
¶ Circa artifices siecit artem cuius **[sect. 40]** opus est ad malum vt taxillos et hmõi. vide ars. §. ij.
Si accepit insignia alteriꝰ mgr̃ivid̃ si. de fraude in arte in mensuris et hmõi. **[sect. 71]** ¶ Circa lanifices si vẽdit pãnum vniꝰ lane ꝑ alia vel tincture vide ẽp. §. viij.
Si soluit laboratoribꝰ de pãno aut vẽ dẽdo vltra iustum preciũ et emendo pro viliori vide vsura. j. §. lviij.
Si filatoribus dedit. xiiij. vncias pro li bra tenetur ad restitutionem nisi sic a princi. conuenisset.
Si pannũ nimis traxit vide ẽp. §. viij.
Si non soluit laboratoribus vide solu. §. xxv.
[sect. 42] ¶ Circa tabernarios. si vẽdidit. vinuz limphatũ ꝑ puro. vide emp. §. viij.
Si miscuit in vino nociua ibidem.
Si tenuit meretrices vel lusores omnia peccata ei imputabuntur.
Si sciẽter administrauit ad ebrietatez alterius vide ebrietas. §. j.
Si ex culpa sua perdidit sibi tradita ĩ custodia vide custos in princi. et nauta in principio.
[sect. 43] ¶ Circa macellarios. sivendidit carnẽ co rruptã ꝑ sana de pecude pro castrato et huiusmodi vide emptio. §. viij.
¶ Circa pistores si fecit panem nimis ponderosuz vel immiscuit aliã farinã **[Fo.ccxlij.r]** et huiusmodi vide emptio. §. viij.
¶ Circa sutores. si fecit vestes impudi **[sect. 45]** cas q̃ non possunt deferri sine pctõ mortali. vide arg. §. ij. et hoc quando sit. vide ornatus per totum.
Si male incidit ex culpa sua. vide culpa. §. v. et. vj.
Si furatur de pãno serico et hmõi. vide furtum per totum.
¶ Circa aurifices. si vẽdidit auꝫ alchi **[sect. 46]** micum pro vero. vide emptio. §. viij.

Si cudit monetā sine licētia principis. vide falsarius. §. iiij. cum seq.
Si radit eam vel facit aquā vñ aliquid imminueret ibidem.
Si emit lapidē p̃ciosum ꝑ vili ab illo q̇ ignorabat. vide emptio. §. vij.
¶ Circa alchimicos. si laborauit ĩ dicta [sect. 47] arte. vide alchimia.
¶ Circa datiaros. si exegit datia ĩiusta. [sect. 48] vide pedagium. §. j. cum sequen.
Si exegit a personis ecclꝛiasticis ibidē. §. iiij.
Si ĩputauit fraudē datij vbi non erat vl tra mortale tenetur ad restōnē toti⁹ dāni.
Si fraudauit socios vltra mortale tene tur ad restitutionem.
¶ Circa musicoset histriōes si pulsauit [sect. 49] his q̇ ex libidine chorizabant vel illici te. vide chorea.
Si gestus ĩpudicos ꝑuocātes ad peccatum mortale fecit. vide histrio.
¶ Circa laboratores et rusticos. si non la [sect. 50] borauit fideliter in notabili excessu esset mortale peccatum.
Si permissit bestias nocere in agris et huiusmodi tenetur ad restōnē si fuit in culpa.
Si fraudauit dñm in parte sibi danda tenetur ad restōnē nisi dominus in alio gra uasset eum vide furtum. §. xl.
Si non seminauit possessionies vel co luit quas tenebat sicut debuit. vide cul pa. §. v. et. vj.
¶ Circa venatores. si in dieb⁹ festis ꝑ [sect. 51] dita missa vel per totā diē se occupauit. vide ferie. §. ix.
Si deditdānũ in agris q̃ tenetur siest notabile ad restitutionem.
¶ Circa locatores. si scienť locauit equũ [sect. 52] periculosum aut vas vitiosum. vide lo catio. §. xxiij.
Si cōductor fuit in culpa ꝑditionis rei locate ibidem. xxiiij. §.
Si petijt mercedem quā non debuit vel soluit minus q̃ debuit. ibidem. §. xxij. et. §. xv.
¶ Circa laborātes in filādo lanā vel [sect. 53] tingēdo setā et huiusmodi q̇ tenenť prĩo si fu ranť scd̃o si male laborāt vel destruũt. de quo vide locatio. §. xxiij.
¶ Circa reuēditores rez. si finxerunt q̇ [sect. 54] nō poterāt vēdi nisi pro tāto et tamēvel erant qui emerunt vt ꝑ plus vel ipsi pro modico emerunt vt pro pluris vēderēt tenentur ad restitutionem quia per frau dem acquisierunt. Jtem si vendiderũt pro plus q̃ tribuant domino. vide em ptio. §. xxviij.
¶ Circa iudices. si habuit iurisditio [sect. 55] nem ab aliquo non vero dño. vide dñs in principio.
Si dedit iniquā snĩam scienter vel per ignorātiam aut negligētiā. vide iudex .§. xxj. cum sequen.
Si existens ignorans non eligit bonũ assessorem. ibidem. §. xxij.
Si elegit assessore ĩ fraudē cum non indigeret. vide iudex. §. xvj.
Si accepit pecuniam vt iudicaret vel nō iudicaret aut vt inique contra iustitiā. vide iudex. §. viij. cum multis sequētib⁹. et suspensio j §. xx.
Si non seruauit ordinē iuris vr̃ mortale nisi aliqua cā vrgens ad hoc ĩpelleret.
Si reo dedit dilatiōes indebitas. q̃ vltra mortale tenetur parti lese ad restōnē.
Si reo fecit interrogatōes ad quas nō tenebatur respōdere. vide confessio. de licti per totum.
Si posuit ad torturaz sine legitimis in ditijs. vide tortura. §. j.
Si alle gatiōes friuolas admisit: q̃ vltra mortale tenetur leso ad restitutionez.
Si appellationē legitimā non admisit vel friuolā admisit q̃ vltra mortale tenеť ꝑti lese. secundum quod dico appellatio. §. xv.
Si pauperibus nōprouidit de aduoca to. vide aduocatus. §. x.

[[Fo.ccxlij.]v] Si penaȝ relaxauit vel auxit scd̃o. vide penam. §. xviij.
Si arestauit aliquem vel bona eius de scripsit vel officiales misit. vt sic pecuniā extorqueret contra iustitiam vel aliq̇d aliud ĩuenit ex quo pecunias haberet quia tenetur ad restitutionem.
Si in snĩa apposuit clam obscurā vt il le ꝯ quẽ dabat̃ se posset defendere contra iustitiam. q̃ vltra mortale tenetur ad restitutionem de damno dato parti.
Si partem non cōdemnauit in expensis cum deberet et peterent̃ q̃ vltra mortale tenetur ad restitutionem parti.
Si vt extorqueret pecunias mō suo fecit quod id qd̃ iure ordinario debebat expedire faceret iure delegato.
Si purgauit ꝑuinciaȝ malis hoĩbus. vide iudex. §. vij.
Si iudicauit secundum allegata contra ꝓitatẽ quaȝ sciebat vide iudicare. §. vij.
Si sententiam alicuius cẽsure ecclesiasti ce ꝑtulit sine monitione et scriptis. vide suspensio. j. §. xvj.
Si iudicare presumpsit non sibi subdi tos nec rōne rei vel delicti. vide iudica re. §. xvij.
Si ꝑtraxit snĩaȝ ĩ lōgũ vt pecunias ex torq̃ret. mortaliter peccauit et tenetur ad restitutionẽ non solum pecunie accepte aperte q̃ iustitiam habebat sed et ad oẽ datum quod habuit ex tali dilatione.
Si interposuit autoritatẽ in aliquo cō tractu mulieris vel minoris in eorũ dā nũ ꝑpter pecuniam vel amicitiam. q̃ vl tra mortale tenetur ad restitutionẽ leso. ¶ Circa officiales dominorum et cōmu **[sect. 56]** nitatum.
Si ɔminatus est alicui nisi ei daret et c. vide concussio.
Si exegit iniusta grauamina de māda to sui superioris: q̃ vltra mortale tenet̃ ad restōnẽ totius exacti: si ille non vult restituere in cuius vtilitatẽ est exactũ.
Si executus est iniquā snĩam. vide iudicare. §. vij.
Si non obuiauit malis q̃tũ potuit bono modo vide consentire. §. ij.
Si fuit ꝑditor terre vel castri. habes. s̃. Aua ritia. §. xv. in prima filia.
Si fuit officialis tyranni aut iniusti do mini. vide domus in prin.
Si non accusauit quos tenebatur ex offi cio q̃ si ex iuramẽto tenebat̃ erit mortale peccatum: alias non semper.
Si emit officia vel suꝑ ipsa mutuauit. vide officium.
Si habens soluere de pecunia domini vel cōitatis alijs extorsit tātũ pro duca to existẽs ipse salariatus quia restituere teneiur.
Si quos ĩuenit de nocte dimisit ꝑpter pecuniam ꝯ statuta q̃ videtur mortale.
Si seruauit statuta que iurauit in prin cipio officij.
¶ Circa cōsiliarios dominorum vel cō **[sect. 57]** municatum.
Si existẽs in ɔsilio ɔsensit alicui malo. vide consensus. §. ij. et consilium. §. j.
Si dedit fraudulentum cōsiliũ ibidẽ.
Si ꝑposuit aliqua in cōsilio in damnũ aliquoȝ q̃ vltra mortale tenetur adre stitutionem damni totius quando sine eo non fuisset.
Si cōsensit ad aliqua statuta fiẽda que erant iniusta aut contra libertatẽ ecclesie. vide ibidem et excōicatio. vij. casu. xij. et casu. xiiij.
Si rescōitatis ꝑmisit dilapidari vel ex inutilib⁹ cōmissionibus aut qualitercunq̃. vide administratio.
¶ Circa arbitros vel arbitratores.
[sect. 58] Si iniq̃ dedit snĩam sciẽti: vel ex igno rātia. vide iudex. §. xxj. cum sequẽtibus.

Si ꝑmisit expirare cōpromissum. vide arbiter. §. j.
Si ꝓ spuali dedit tꝑale in recōpēsatione. vide ibidē. §. vij.
Si pro pace abstulit ab vnoet dedit alte ri. vide ibidem. §. vj.
¶ Circa accusatores. si accusauit ali **[sect. 59]** quē mala intētiōe. vide accusatio. §. vj.
Si accusauit aliquem calumniofe. vide ibidem. §. viij.
Si iurauit non accusare ibidē. §. vj.
Si accepit p̄ciū vt non accusaret ibidez.
Si accusatus respōdit calumniofe ibidem §. xiij.
[Fo.ccxliij.r] Si accusatus tacuit veritatem. ibidem. .§. xxij.
¶ Circa aduocatos. Si inhibitus a iu **[sect. 60]** re aduocare aduocauit. vide aduocat⁹. .§. j. cummultis sequentibus.
Si defendit iniustā cām. ibidem §. xiij.
Si amisit causam iustā per suā ignorātiam vel negligentiam. ibidē. §. xij.
Si immoderatum salarium extorsit. ibi dem. §. xiiij.
Si non aduocauit pro pauperib⁹. ibidem. §. x.
Si fecit pactum cum cliētulo de quota litis. ibidem. §. xiiij.
Si reuelauit aduersario secreta clientu li. vide falsarius. §. ij.
Si causam vsurariā defendit quia vltra mortale tenetur ad restitutionem.
Si frustratorias dilationes quesiuit ꝙ tenetur ad restitutionem parti lese.
Si falsas leges vel instr̄a ꝓduxit vel ĩstruxit clientulū de falsitate dicēda.
Si qualitercunꝯ fuit cā alicuius dāni in huiusmodi aduocatione: ꝙ vltra mortale tenetur de damno parti lese.
Si solummodo attēdit ad ordinē iudiciarium et non ad merita cause sicut ho die cōmuniter faciunt aduocati. et tamē non excusant̄ a mortali. et ab obligatiōe restitutionis damni si defendunt cām iniustā quo ad merita quātūcunꝯ quo ad modum procedendi sit inordinata: quia ordo non est inuentus nisi ꝓpter deceptiones euitandas.
¶ Circa ꝓcuratoros. Si defendit cau **[sect. 61]** sam iniustā mortale est. et tenetur ad re stitutionem leso.
Si infideliter vel negligēter se habuit. vide locatio. §. xxiij.
Si in positionibus ponēdis vel respōdēdis periurauit vel fuit causa periurij: mortaliter peccauit.
¶ Circa notarios. si ex ignorātia dicta **[sect. 62]** uit male instr̄a vel testamēta ꝓpter qd̄ proximi dānificati sunt. vide culpa. §. v. et. vj. et. j. tabellio. §. vj.
Si instr̄a q̄ recepit non posuit in protho collis suis: ex magna negligētia vr̄ mor tale pctm̄ in instr̄is ex quibus ex earum perditiōe ꝓximi possent notabiłr ledi.
Si malitiose occultauit vel destruxit in strumēta. vide falsarius. §. iij.
Si falsauit instrumenta addendo aliquid qd̄ non fuit expressuz vel alio mō. vide falsarius. in principio.
Si non bñ ĩformauit in renūciatione ali cuius iuris ponēda in instrumēto par tē q̄ erat ignara ꝙ tenetur ei de dāno eo ꝙ est causa deceptionis proximi.
Si fecit instrumenta in fraudē vsurarū. vide restitutio. i. in litera vsurarius.
Si petijt indebitū salariū ienetur restī tuere. facit quod dico emptio. §. vij.
Si notarius ep̄i petit ab ordinandis sa larium non secundum instrumentū sed secundum q̄li tatē ordinis quia est simoniacus quātumcunꝯ non sit salariatus. vide simo nia. iij. §. xxij.
Si recepit instrumenta pro testamento renunciatione donatione vel alia obligatione illius qui non erat sane mentis: ꝙ vltra mortale tenetur ad restitutionem leso.

Si scripsit dictauit: vel redegit in publi ca forma statuta contra ecclesiasticam libertatem vel in fauorem vsurarum. vide excōicatio. vij. casu. xij. et casu. xliij.
Si rogatus ꝑ pauperibus noluit gratis facere ꝙ tenetur secundum quod dico de aduo cato. aduocatus. §. x.
¶ Circa litigātes. si calumniose accusa **[sect. 63]** uit aliquem. vide accusatio. §. viij.
Si mala intentione. ibidem. §. iiij.
Si accusat⁹ dedit pecuniam accusatori vt desisteret. ibidem. §. xj.
Si calũniose se defendit. ibiddẽ. §. xiij.
Si non respōdit veritatẽ interrogatus quando tenebatur. vide cōfessio delicti. in principio.
Si litigauit sciens iniustā causam habere. vide litigiosa. §. ij.
Si hñs iustā cām litigauit non per media iusta sʒ indebita vt puta cum mendacijs periurijs et huiusmodi mortaꝑ peccauit ꝓm Tho. ij. ij. q. lxix. non tamen tenetur ad restitutionem si aliquid obtinuit per iniustā snĩam. vide snĩa. §. vij.
Si appellauit causa afferende more. vi-**[[Fo.ccxliij.]v]**de appellatio. §. xv.
Si ratione studij vel artis fraudulẽter cōuenit aduersarium corā aliquo iudice. vide argumentatio. §. iij.
Si hñs ɔseruatoreʒ ꝑcurauit vt intromitteret se de notorijs. vide conseruator. §. j.
¶ Circa testes. si requisit⁹ ĩ iudicio no **[sect. 64]** luit dicere veritatẽ. vide testis. §. xxvj.
Si fasum testimoniũ dixit. ibidẽ. §. xxx.
Si dubium pro certo ꝑposuit. vide per iurium. §. iij.
Si pecuniam accepit pro testimonio fe rendo. vide testis. §. xxviij.
¶ Circa tntores vel curatores. si bñ ad **[sect. 65]** ministrauit in vtilitatibus pupiloꝝ. vi de administratio per totum.
Si ɔsumauit bōa iꝑoꝝ vel sibi approꝑa uit ꝙ tenetur ad restitutionẽ vel pʒ ibidẽ. ¶ Circa executiōes testamentoꝝ vt vl **[sect. 66]** timarum voluntatum. Si alienauit relictum. vide dos. §. xxvj
Si soluit debita defuncti. vide heres. v. et. vj.
Si legata impleuit vel nimis distulit. vide executio. §. xxiij. et. xxiiij.
¶ Circa curiales. Si fuit adulator vt **[sect. 67]** obtineret beneficia et hmōi. vide adula tio per totum.
Si ꝑposuit dñis aliq̃. vñ possent extorq̃re pecunias indebite. vide ɔsiliũ. §. j.
Si bona ɔfiscata inique sibi fecit dona ri quia tenetur restituere
Si fuit leno pro dño mortalia multa in hoc sepe committũtur.
Si totum tempus expendit in occiosita te. vide preceptum. §. v.
Si reportauit mala de alio vt eum poneret ĩ inimicitiā dñi. vide susurratio.
Si delectatus fuit dicere mala de alijs vel audire. vide detractio.
¶ Circa principes et dños seculares. **[sect. 68]**
Si habet dominiuʒ ex iusto titulo. vide dominus. in principio.
Si neglexit facere iustitiam petẽtibus quia vltra mortale tenetur eis ad restitutionem damni qꝏ passi fuerũt ex hoc. facit quod habes iudex. §. xxj.
Si fecit iustitiam alicui multomagis tenetur. ibidem.
Si quesiuit ponere diuisionẽ in populis vt posset regnare quia mortale est. vide susurratio.
Si imposuit collectas indebitas subdi tis suis. vide talia. in prin. et. §. j.
Si exigi fecit pedagia iniusta. vide pedagium per totum.

Si fuit ambitiosus ad maius dñium ꝓpterea ꝓcurauit bella vel aliud iniustum ꝙ vltra mortale tenetur de omni dāno. vide ambitio. §. j.
Si fecit ɔfederationē cum aliq̊ de defēdē do se iuste vel iniuste mortalr peccauit.
Si habuit bellũ iniustũ et quando sit iniustũ habes bellũ. §. iiij. et quō tenet̄. ibidem. j. §. v. et. x. xj.
Si posuit officiales malos. vide dominus. §. iiij. et administratio. §. ij.
mi vendidit officia. vide officium.
Si ea que erant cōitatis sibi oppropriauit tenetur restituere. vide talia. §. ij. et. x.
mi incarcerari fecit aliquē indebite. vi de carcer. §. ij. et. iij.
mi banniuit aliquē indebite. vide ban num. §. j.
Ai non permisit testari aliquos. vide ta lia. §. x.
Si coegit nubere filiā alicuꝰ alteri vt ei succedat potest eē mortale secundum q̃litatē rei.
Si fecit fieri torneamēta vel hastiludia. vel spectacula inhonesta. vide ludꝰ. §. vj.
Si iustitiam vēdidit. við iudex. §. xix. et. xx
Si fecit statuta vel leges iniquas. vide lex. §. xxij. et excōicatio. vij. casu. xij. et casu xliij.
Si vasallos indebite grauauit vel spoliauit. vide talia per totum.
Si ipse vasallus existēs fuit infidelis domino suo. vide feudum. §. xvj.
Si tolerauit vsurarios propter lucrum suum. vide vsura. ij. §. xiiij.
Si non purgauit prouinciam malis ho minibus. vide iudex. §. vij.
Si ꝓpter auaritiā cōmutauit penā cor poralē in pecuniā. ꝙ vltra mortale tenetur lesis si ꝓpter hoc aliqua scelera facilius perpetrantur.
Si non teuit vias securas. við rapīa. §. j.
[Fo.ccxliiij.r] Si pupillos et miserabiles ꝑsonas non voluit audtre non dādo publicas aliqñ audientias ꝙ vltra mortale tenetur de damno qð eis inferr̄. vide culpa. §. v.
Si angariauit rusticos ī laboribꝰ: et ma xime in festis. vide Talia per totũet ferie. mi tenuit nimias pompas aut expēsas vide ornatus.
Si nimis occupauit se ī ludis et venatio nibus. vide ludus et venatio per totuʒ.
Si redit dānum in agris propter venationes. vide venatio. §. ij.
Si non correxit familiam sʒ parũ curauit cos ɔpescere a pctīs. vide correctio. j. et ij. per totũ. et quō ten et̄. vide dñs. §. j.
Si fuit excōicatus vel a iudice vel propter aliqð infrascriptorũ.
Si inici fecit manꝰ violentas ī ꝑsonas ecclesiasticas. vide excōmunica. v. casu j. per totũ.
Si fecit incendi vel frangi ecclesiasvł loca religiosa. ibidem casu. v. et. vj.
Si fuit insecutor alicuiꝰ cardinalis vł de familia pape aut cardīalisvł alicuiꝰ epi. vide excōmũicatio. v. casu. ix. et casu xiiij.
Si fecit fieri aliquam īiuriā illis q̇ tuler̄t aliquas snīas excōicationis vel interdi cti vel q̇ fuerũt causa vt ponerent̄ vel ob seruarent̄. vide ibide casu. x.
Si fuit fautor hereticoꝝ eoꝝ vel impediuit officiũ inquisitoris. vide heretic̊ per totũ. et excōicatio. v. casu. xvij. et excō municatio. vij. casu. xxviij. et xxxi.
Ai coegit celebrare tēpore interdicti. vi de excōmunicatio. v. casu. xv.
Si fuit receptator pyratarumvel cum eis participauit. vide ibidem casu. xviij.
Si imposuit noua pedagiavel exegit ꝓ hibita ibidem casu. xix.
Si permissit deferri prohibita infidelibus ibidem casu. xxj.
Si impediuit victualia ne ad curiā por Srentur. ibidem casu. xij.
i volentes ire romā vel redeũtes cepit ꝑcussit et huiusmodi ibið casu. xxiij. et. xxiiij. et xxv.

Si ĩpediuit ne obediretur litteris apo stolicis. ibidem casu. xxvj.
Si vsurpauit iuriditionem ecclsiasticam ibidem casu. xxviij. excommunicatio vij. casu. v.
Si romipetas detinuit vel spoliauit ibi dem casu. xxix.
Si inuasit terras ecclesie ibið. casu. xxx.
Si substraxit ab obediẽtia romani pō tificis. ibidem casu. xxvij.
Si corpus alicui⁹ defũcti fecit incidivt alibi sepeliretur ibidem casu. xxxij.
Si tertio admonit⁹ ab ep̃is noluit eis facere iustitiam excōicatio. vij. casu. j.
Si exigi vel exigit fecit pedagia a per sonis ecclıasticis vel alia onera ibidem casu. v.
Si christianos naufragiũ patiẽtes spo liauit bonis ibidem casu. x.
Si grauauit ꝑsonas ecclıasticasvł eoꝝ consanguineos ꝗ noluerũt eligerequẽ volebat ibidẽ. casu. xiiij.
Si regalia vel custodiã et huiusmodi sibi vsur pauit in ecclıjs vacãtib⁹ ibidem casu. xv.
Si extorsit absolutionẽ ab aliqua cẽsura per metũ ibidem casu. xvij.
Si compulit prelatos ecclesiasticos ad submitendum ei bona ecclesiarum ibidem casu. xxxj.
Si interdixit suis subditis ne coquant molãt et huiusmodi ꝑsonis ecclesiasticis. ibi dem casu. xxvj.
Si procurauit aliquem occidi facere ꝑ assassinos ibidem casu. xxj.
Si concessit represalias ɔtra ecclesiasti cas personas ibidem casu. xxxiiij.
Si impediuit visitationes monaiiũ ibi dem casu. xxxix.
Si immunitatem ecclesiasticã violauit capiendo homines in ecclesia. vide im munitas per totum.
Si pñtauit indignos exñs patron⁹ alicuius ecclıe. vide iuspatronat⁹. §. xviij.
Si fecit promoueri indignos et si pro pe cunia quia vltra mortale est simoniac⁹. vide simonia. iij. §. j.
Si voluit quod primo beneficia ab ipso pe tantur ꝗ a papa mortale est nisi aliqua rationabili cã faceret puta ne indignis darentur et huiusmodi.
Si fidẽ �facuit ꝓmissã við pactũ. §. iiij.
[[Fo.ccxliiij.]v] Si soluit seruitoribus suis et creditoribus. vide solutio. §. xxv.
¶ Circa ecclesiasticas personas et ꝑmo circa clericos in communi.
Si est irregularis et quando vel quō incurrit̃ habes irregularitas primo per totum.
Si est suspensus et ĩ q̇bus casibus ĩcurrat eã vide suspẽsio ꝑmo per totũ.
Si recepit ordines simoniace vel a simo niaco vide simonia. vj. §. ix.
Si recepit ordines in peccato mortali. vide ordo. ij.
Si execut⁹ est ea q̃ sunt ordines ĩ pecca to mortali við cleric⁹. viij. et eucharistia ij. §. v. et eucharistia. iij. §. xv. et. xxiiij.
Si existens excommunicatus vel inter dictus aut supẽsus ministrauit vide ir regularitas primo.
Si non portauit tōsurã vel hĩtũ við apo stata. §. j. et. ij. et cleric⁹. iiij. §. j. ij. et. iij.
Sĩ immiscuit se negotijs secularib⁹ við clericus. ix. §. iij. cum sequen.
Si exercuit ĩhonesta clericatui vide cle ricus. x. per totum.
Si est debite literatus vide clericus. ij. per totũ et ep̃s. §. xxvj.
Si fuit ordinatus ante etatẽ debitã. vi de etas per totum.
Si dimisit horas canonicas dicere. við hora. §. iij. cũ. viij. §. sequentib⁹.
Si dicendo voluntarie se occupauit in aliquo alio ibidẽ. s̃. xxvj.
Si non bñdixit mẽsaʒ nec gr̃asreddidit post cibũ. vide clericus. xij.
Si exercuit officiũ ordinis siue debitis paramẽtis vel mō vide missa. §. xxxv.

Si celebrauit ĩ ecclesia poluta vide con secratio ecclesie. §. vij.
Si celebrauit tempore ĩterdicti. vide in terdictum. vij. per totũ.
Si celebrauit ad faciendũ maleficia vi de missa. §. liij.
Si celebrauit non ieiunus. ibidẽ. §. iij. cum duobus sequentib⁹.
Si in alteri execratovide altare. §. ij.
Si plusꝗ semel in die vide Missa. §. iiij.
Si cum hostia vel vino corruptis vide eucharistia. j §. j. cũ. seq.
Si cum euagatiõe mẽtis. vid̃ missa. §. xij.
Si nimis raro celebrauit ibid̃. §. xxxiij.
Si ante diẽ vid̃ eucharistia. iij. §. xxxvj. et missa. §. xl.
Si existens in aliquo notario delictovi de clericus. viij. §. iiij.
Si habita polutiõe celebrauit eadẽ die vide eucharistia.
Si promisit alicui dicere missas et non dixit vide missa. §. v. cum sequẽ.
Si existens bigamus portat tonsuram vide bigamia. §. xij
Si nimiā hꝫ ɔuersationẽ cum mulierib⁹. vid̃ Clericus. v. §. ij. et alijs sequẽ.
Si ꝑticipauit cum excõicatis ĩ diuĩs vid̃ excõicatio. v. casu. iiij. et excõmunicatio. viij. §. iij.
Si fuit falsarius literatũ apostolicarũ vide excõicatio. v. casu. iij.
Si sepeliuit ĩterdictos excõmunicatos vel vsurarios vid̃ excommunicatio. vij. casu. xxviij. et. xxxvj.
Si vsurarijs māi festis alie nigenis do mos concessit ad fenus exercenduꝫ ibi dem casu. xxiij.
¶ Circa beneficiatos vltra predicta in terrogeẽ de in frascriptis.
Si obtinuit bñfictũ per simoniā vel ꝑ p̃ces carnales aut alid̃ turpe vid̃ adula tio. §. ij. simonia. iij. et. v. vj. per totũ.
Si ẽ ĩdign⁹ ꝓpter literaꝛ ĩgnorantiaꝫ vel alid̃ canonicũ ĩpedimẽtũ: puta qꝛ in famis irregularis corꝑe viciat⁹ ethmõi qꝛ sic tenetur resignare ĩ manib⁹ valẽtis accipe re signationẽ. de quo vide beneficium §. xliij. et nisi fuerit cum eo dispẽsatum vel in casu. vide corpore viciatus. §. iiij.
Si obtinuit bñ ficiũ non ĩtendẽs clerica ri vide cleric⁹. vij. §. v. et. vj.
Si permutauit beneficia vide ꝑmutatio §. iiij.
Si renunciauit beneficio simoniacevide renunciatio §. ix. et. x. §.
Si facit residentiam bñficio suo vide clericus. vij. in multis.
Si habet plura beneficia quoꝛ vnũ fuf ficeret vide beneficiũ. §. xxxiij.
Si fecit quatuor partes de fructib⁹ be-**[Fo.ccxlv.r]**neficijs vide clericus. iij. §. j.
Si habes patrimoniũ seruauit vtviue ret de ecclesia ibidẽ. §. ij.
Si expedit fructus beneficij invsus in honestos ibidem. §. iiij.
Si male tractauit ecclesiam et eius edificia vide cleri cus. iij. §. j.
Si vasa et paramenta ad diuinũ cultuꝫ tenet ĩmunda. vite vasa sacra.
Si alienauit bona eccꝓstica q̃ ꝓuādo seruari poterāt sine legitima cā et cum de bita solẽnitate. vide alienatio. per totũ.
Si locauit sub ānuo cẽsuvices suas alteri. vide simonia. et. §. xxv. cũ. ij. sequen.
Si induxit advouẽdũvel iurādũ de eligenda sepultura ĩ sua ecclesia. vid̃ excõ municatio. v. casu. xiiij.
Si leges vel phisicam audiuit. vide ex cõmunicatio. vij. casu. vij.
Si habentes eligere non eligerũt melio rem. vide electio. §. xxj.
Si appetunt eꝑatum aut prelationẽ su Sperioꝛẽ. vide eꝑs. §. ij.
Si male administrauit bõa ecclesiasti ca. vide administratio.

¶ Circa prelatos habentes iurisdictio nem maxime eps̃ vltra p̃dicta.
Si electus se fecit cōfirmari. vide confirmatio prelatorũ per totũ.
Si non correxit publicos criminosos vi de correctio. j. §. iij. etep̃s ĩ prĩc. et. §. x.
Si posuit ĩdignos ĩ offo̅ vel bñficiovide ep̃s §. xviij. et admĩstratio. §. ij.
Si fuit nimis pomposus ĩ ornatu ethuiusmodi. vide ornatus. per totũ.
Si indebite dispensauit ĩ votis. habes votũ. iiij. per totũ.
Si alijs. vide dispensatio in prin. cum multis. §.
Si aliquid exigit ꝑ licẽtia ministrādi vel docẽdi. viò magister. §. xv.
Si cōtulit ordines ĩdebite quibus non de bebat vel quando vel non mō quo debebat vide ordo. j. ij. iij. iiij. v. vj. et. vij.
Si non examinauit ordinandos sed ordinauit indignos vide ordo. iij. §. xxiij.
Si sacramẽtũ cōfirmationis non tenuit notabilis negligentia videtur mortalevi de confirmatiōe sacramentũ. §. j.
Si crisma et oleũ sctm̃ non ɔsecrauit ĩ cene domini om̃i anno. vide oleũ. per totũ.
Si non fecit consecrationes ecclesiaruʒ altariũ et vestimẽtorũ quibus debuit est graue peccatũ.
Si non habuit testes sinodales. de qui bus vide ep̃s. §. x.
Si nōvisitauit singulis annis diocesiʒ ibidem. §. xij.
Si non ðputauit in ecclesijs cathedrali bus et ɔuẽtualibꝰ viros ad predicādas et audiendas ɔfessiōes. viò. §. xiiij.
Si ordinauit ĩ diaconũ vel subdiaconũ q̇ nescit offm̃. vide ibidẽ. §. xv.
Si non est vsus lineis si non erat religio sus ibidem.
Si non seruauit nec fecit seruari canones. vide ep̃s. §. xxij.
Si contulit beneficia simoniace. viò simonia. vj. per totũ.
Si plura cōtulit vni. vide beneficiũ. §. xxiiij. et. xxvij.
Si ratione cōsanguinitatis. vide acce ptio personaꝝ. §. iiij. et. §. x.
Si non ꝑuidit de beneficio illis quos ordinauit. vide beneficiũ. §. x.
Si visitādo accepit munera ipsevel ali quis de suis. vide visitationeʒ. §. iij.
Si posuit indebitas collectas. vide taliũ in prin. et. §. j.
Si vsurpauit bona vacantiũ ecclesiaꝝ vide beneficiũ. §. xxxix. et. xl.
Si non soluit debita iuste ɔtracta a suo predccessore. vide dignitas. §. j.
Si questuarios pro lucro permisit ĩ dis creta predicare. qꝫ tenẽtur ipsi reddere rōnem dño de oĩ malo et satisfacere sub ditis de omni damno dato propter hoc c. finali. de miurijs. et vide simonia. iij. .§. viij.
Si incerta sibi appropriātvide restitutio et. §. xiiij. et. xv.
Si testamentaet legata non fecit imple re. vide executor. §. xj.
Si non tenuit bonum vicarium cuʒ ip se non attendat tenetur de omni dāno
Si iniustam sententiam dedit et alia su pradicta de iudicibus.
[[Fo.ccxlv.]v] Si excōicando non seruauit debitam formā. vide excōicato. ij. per totũ.
Si in diebꝰ festiuis non ĩterfuit diuinis. vide hora. §. xxv.
Si exẽptos molestauit indebite morta liter peccauit: si ĩ aliq̊ notabili hoc fecit
Si consecrauit corruptum sciẽter ꝑmo niali. vide consecratio virginũ.
Si visitauit monasteria monialiũ. et fe cit vt seruet clausuram. vide supra exceptio. §. x.
Si hospitalariosvisitauit et fecitvt face rent debitũ. viò Hospitale. §. ij. et vltĩo.
Si dedit malum exempluʒ subditis. vi de exemplum.

Si magistrum tenuit ĩ eccl̃ia. et facit in alijs teneri ꝑ pauꝑibuset clericis. vide Magister. §. vij. et. s̃. eps̃. §. xij.
¶ Circa ɔfessores. Si audinit ɔfessiōes **[sect. 72]** nō hñs autoritatem. et si vis scire si habes autoritatẽ við ɔfessor. iij. per totũ.
Si absoluit a q̇bus non potuit. við q̇d potest confessio. iij. et. v. et casus et a quibus excommunicationib⁹ habes. Absolutio. j. §. j. et. iij. iiij. et. v. et absolutio. ij. in prĩ. et per totũ. et de modo absoluẽdi absolutio. iij. per totũ.
Si absouit manifestos vsurarios. vide vsura. et. §. viij.
Si dispẽsauit sĩne autoritate: quia pec cauit mortaliter.
Si nimis festinanter ĩterrogauit vel nō interrogauit. vide hic in prin.
Si ĩterrogauit quod non debuit ex delectatione. vide. s̃. §. j.
Si reuelauit cōfessionẽ. vide confessio vltima per totũ.
Si existens in mortali audiuit cōfessio nẽ. vide clericus. viij. §. j.
mi audiuit cofessiōes principaliter ꝑpter lucrũ. vide simonia primo per totuʒ et simonia. ij. §. vj.
Si habet scientiam debitam. vide confessio. iiij §. xxxij.
¶ Circa predicatores **[sect. 73]**
Si predicauit ĩ mortali peccato: existẽs vide predicare §. vij.
Si hʒ scientiā debitā. ibidẽ. §. vj.
Si predicauit mendacia. vide mẽdaciũ .§. iiij.
Si predicauit propter honorẽ. vide honor. §. vij.
Si ꝑpter lucrũ. vide Simonia per totũ. et simonia. ij. §. vj. et simonia. iij. §. ix.
Si predicauit sine licentia quia morta liter peccauit totiens.
Si predicauit indulgẽtias indiseretas vide religiosus. §. lxv.
¶ Circa inquisitores hereticoꝝ.
[sect. 74] Si extorsit pecũias. vide inq̇sitor. §. v.
Si bona eccl̃iarũ applicauit fisco. ibidẽ
Si abusi sunt armorum multitudine. ibidem.
Si malitiose imposuerunt crimen vel im pedimentũ sui officij alicui. ibidem.
Si omiserunt procedere contra conscientiam ex amore lucro et hmōi. ibidẽ.
Si inq̇sitor vnius ordinis p̃ocessit con tra fratrẽ alterius ordinis. ibidẽ.
Si impediuit se de diuinationibus. vi de ibideʒ. §. iiij.
¶ Circareligiosos in cōi.
[sect. 75] ¶ Si ĩtrauit per simoniā. vide simonia iiij. per totũ.
Si intrauit latiorẽhabens votũ strictio ria. vide religiosus. §. xxxiiij.
Si ñ fuit obediens. við religios⁹. §. xxix.
Si proprietarius fuit. ibidẽ.
Si contra votum castitatis. ibidem.
Si officiũ dixit. vide hora. per totũ.
Si seruauit alia precepta regule vel cō stitutionũ obligātia ad mortale: við re ligiosus §. xxviij.
Si eligit meliores. vide electio. §. ij.
Si infamauit alias religiones. vide de tractio per totum.
Si voluit ɔsentire electioni. ibidem. §. xxxvj.
Si secrata sui ordĩs reuelauit in scādalum ipsi⁹ peccauit mortal̃r. ꝓ ꝑditorẽ.
Si in visitatione non reuelauit que de bebat. vide denunciatio. §. x.

Si fecit aliquid contro ea que generali ter ꝓhibẽt̃ religiosis. vid̃ religios⁹. §. vl.
Si recessit a monasterio sine licẽtia p̃la ti. vide apostata. §. iiij.
Si frequentauit monasteria monialiũ. vide monasterium. §. viij.
[Fo.ccxxlvj.r] ¶ Circa monachos. si seruauit q̃ sibi p̃ **[sect. 76]** cipiũtur. et que sint vltra regulã habes. j. monachus. §. x.
¶ Circa abbates si habuit curã sibi cõ **[sect. 77]** missorum. eos vita et doctrina instruendo. vide abbas. §. xxiij.
Si dispensauit cum eis sine causa legitima. vide dispensatio. §. vij.
Si ĩposuit monasterijs aut prioratib⁹ nouas pẽsiones vel auxit veteres vel applicauit sue mẽse. vide abbas. §. xxvj.
Si seruauit regulam et sibi precepta. vt j. monachus.
Si requisiuit apostatas. vide abbas. .§. xviij.
¶ Circa abatissam. si fecit se benedici **[sect. 78]** vbi est cõsuetudo. vide abbatissa. §. ij.
Si fecit seruari clausuram. vide monia lis. §. iij.
¶ Circa hospitalarios si fecit inuenta **[sect. 79]** rium. vide hospitale. §. iij. et. iiij.
Si tenuit hospitalitatẽ. ibidẽ. §. vlti.
Si bona hospitalis cõnertit ad alium vsum. vide legatum. ij. §. xj.
Si perierunt ex negligentia sua. vide administratio.
¶ Aduerte ꝙ p̃fatas ĩterrogatiões so **[sect. 80]** lum posui ꝙ circa p̃dicta cõiter est mor tale pctm̃. lʒ aliqñ non ꝓpter iperfectionẽ act⁹ et dimisit multas interrogationes circa ea que sunt cõmuniter peccata venialia et quia non sunt necessario confitenda talia peccata nisi quando dubitat̃ an sint mortalia. item secundo ratione statuti obligãtis ad peccata ve nialia cõfitenda: tamen tũc sufficeret cõfiteri in genere. item tertio videtur quod tenea tur venialia. quando esset ꝑiculũ ne traherẽt ad mortale. Nam cum tũc teneat̃ de ipsis penitere multofortius cõfiteri ꝓpter enitañ. mortale ad quod indicunt qñ hoc aduertit. addit̃ ab aliquibus quar tus casus in quo tenetur quis ꝛfiteri venialia. s. quando nullum habet mortale. et in pascha teneat̃ cõfiteri quod tũc cõfiteatur venialia. sʒ ꝙ vt dixi qualitercũq̃ quis teneat̃ confiteri venialia sufficit confiteatur illa in genere nisi in casu quãdo dubitat an sit mortale: ideo pertranseo et sufficit quo ad venialia confiteat̃ sic. peccaui multis modis cogitatione. delectatiõe omissione dissolutiõe. locutio ne. visu. tactu. gustu. odoratu. et multis alijs modis de quibus omnibus tam mortalibus q̃ venialibus dico meã culpã. Jtem non omittat cõfiteri oblita et ignorata sic. Jtem dico meaʒ culpã de omni bus peccatis meis mortalib⁹ que igno ro aut oblit⁹ sum nec vnq̃ legitime cõfessus forte ex mea ignorãtia vel negligentia quia valet talis cõfessio vt remit tantur vel reducantur ad cognitionẽ et non teneatur reiterare confessiones. quã uis multa fuerit tũc oblitus cõfiteri si modo diligẽtiã scd̃m suam cõditioneʒ fecit. quibus omnibus completis faciat terminare peccatorẽ suam cõfessionem sic dicendo. Jdeo precor beatissimam et gloriosam virginem mariã omnes san ctos et te pater orare ꝓ me. Quibus peractis ꝛfessor ĩcrepet corrigat et dulciter admoneat peccatorẽ abstinere a societatibus et causis peccatorum. Non tamẽ exigat iuramentũ vel promissionem de aliquo. nisi solũ de his in quibus iura sic voluerũt vt in excommunicatione et hmõi. postea imponat ei penitẽtiã talẽ uam statim possit complere. ant. residiuationẽ ꝓ sacr̃ali. et postea aliã quã videat quod peccator verisimiłr faciet. vñ caueat ne imponat pnĩam talẽ quã ve risimiłr non ĩplebit: ꝙ esset potius illuʒ illaqueare q̃ soluere. Esset bene bonuʒ illi notificare quaʒ pnĩam meret̃: vt sic magis timeat postea cõcedere ei illam ĩdulgentiam quã potest: de quo vide in dulgẽtia. §. v. deinde absolue eũ sic. mi sereacur sui omnipotẽs et c. Jndulgẽtiã et absolutioneʒ et c. dominus noster Jesus

christus te absoluat et ego autorita te ipsius absoluo tea vinculo excōmunicatiōis maioris vel minoris īquātū possuʒ et restituo te sacramentis ecclesie iteꝛ absoluo ab omnibus peccatis tuis mortalib⁹ et venialibuscōfessis oblitis ignoratis et a circūstantijs eorū. Jn nomine patris et filij et spiritussancti amē. Postea imponat ei sic taliter et quod ītelli-**[[Fo.ccxxlvj.]v]**gat. Omnia bona q̃ facies. et mala q̇ patiēter substinebis īpono tibi remissionem tuoꝛ pctōꝛ vade in pace. Et si haberet casum vel excōicationē a qua non posses absoluere inpone ei quod vadat ad eū qui eū potest absoluere: nec īgerat se sacramētis donec ȝ eo sit absolut⁹: nisī rōne scādali euitandi si excōicatio est occulta.

Jntestatus

quis ȝr decedere q̃tuor modis primo si nullum tesim̃ fecit. Scȝo si fecit sʒ non iure. Ter tio si fecit iure tamen postea ruptū est post humi natiuitate vel irritū factū est capitis diminutione testatoris. Quarto si nulli sunt heredes ex eo testō vt in auť. de here. ab ītestato. ī ṗn. pñt addi et dno alij modi ex post facto. prim⁹. s. per q̃relaʒ expugnato testamēto. scȝs per bonoꝛ pos sessionem contra tabulas. vide Aʒo. in summa. C. de suis et legiti. here.
Adde de hic notatis Bar. ī. l. j. et ibi doc. ff. de suis et legi. Sali. l. cum antiquio ribus. §. si enim ipse ꝟsi. non omitto tamen legi vnū cōsi. bar. et ibi Pan. de ca. q. vij. C. de iure deli. et insti. de here. q̃ ab intest. defe. in prin. et an qui mortu⁹ est intestabi lis Bal. quod non proprie in auť. preterea. C. vnde vir et vxor.

Jntimiditas

vnde causať. Rñ. ꝓm sanctum Tho. ij. ij. q. lxvj. quod aliqñ ex defectu amoris proprij: vt cum quis minus debito amat vitam ꝓpriā et ea q̃ ordinanť ad eam. Aliqñ cau satur ex elatiōe animi de se presumētis et alios cōtenentis. Aliqñ autem causať ex stoliditate seu stultitia.
¶ Vtrum sit peccatū. Rñ. quod sic vndecūqꝫ **[sect. 1]** cauleť nisi stoliditas sit īuincibilis. et ē rō. iij. ethi. Jntimiditas est ꝯ fortitudinē per defectū non timēdi vbi esset timendū. sicut timor ꝯ fortitudinē per excessum timendo vbi non timendum est.
¶ Quando est peccatum mortale. Rñ. illa que **[sect. 2]** cātur ex defectu amoris et elationis tūc est mortale pctm̃ quando sine necessitate exponit se ꝑiculo ꝓbabili notabili lesio ni corporis: et multo magis aīe: vel non curat de eius notabili lesiōe omittēdo ꝓuisionē debitā facere. Tertia ꝟo que cātur ex stoliditate cōiter est a veniali: nisi ꝓueniat ex lata culpa in q̇bus imi net periculū probabile notabilis nocu menti. ꝓpterea omittit debitā ꝓuisionē nisi vbi stoliditas est inuincibilis.

Jntrusus

ȝr qui non canonice sʒ per violētiam occupat honores vel bñficia eccl̃iastica. vñ fur ē et latro et est ī pctō mortali et tenetur restituere omnia q̃ inde recipit. c. grauis. de re. spo. De not. hic et quod ītrusus non ȝr tolera ri in possessione not. Bal. in. l. pe. C. de pig. act. et qualiter cōueniatur et qūo cōtra euʒ formeť libell⁹ no. Spe. ti. de ele. .§. j. ꝟsi. ꝯ ītrusum. et ī ti. de eta. et q̃. ī ṗn.

Jnuenta

an sint restituēda. Rñ. quod q̃ dā sunt q̃ fuerunt in dñio alicuius et talia inueniēs tenetur restitue re. īmo furtum cōmittit qui ea aīo non resti tuendi accepit. l. falsus. §. qui alienum. et. §. se. ff. de furtis. et. q. v. c. si quid inuenisti. siue talia amiserit dominus ipsarũ ex ruina vel incendio vel naufragio. vt. ff. de incen. rui. na. per totum. Jdem dico de iactatis in mari causa nauis alleuiā de. ff. ad. l. rho. de iac. l. q̇ alleuiande. Et ibi not. in glo. vel qualitercunqꝫ amisit et hoc verum nisi haberentur pro derelictis et tunc credit Fed. consilio. xvij. q̨ habeātur pro derelictis si dominus tacet: nec per se: nec per alios semper querit: quia. d. l. q̇ alleuiāde vr̃ statim impone re necessitatē perquirēdi res amissas et sic ista negligētia non querendi tollit p̣mā p̃sumptionē quā facit lex. j. quod non ha beant̃ ꝑ derelictis nisi ałr cōstet per qua litatē: et actus de volũtate dñi: cum nemo p̃sumatur iactare res suas. d. l. falsus. §. si iactantium. et. d. l. qui leuiande quod no. ꝑ limitatione eorum que dico infra naufragium. §. iij. nec talia inuenta qñ non. habentur ꝑ derelictis possunt vsu capi: quia in eis deficit titulus pro derelicto. vt in. l. si quis merces. ff. ꝑ derelicto. Vnde cōsuetudo aliquorum q̇ iactata in mari vel a fluminibus portata occupāt vr̃ expresse reprobata per dictā. l. q̇ alleuiande. et ibi gl. no. et licet loquit̃ de iactatis in mari: tamen ideȝ est de ab-**[Fo.ccxlvij.r]**tatis a flumine vt sunt ligna et huiusmodi cum parũ differant ab illis vt dicit tex. instit. de re. diuisiōe. §. vlt. facit aut̃. nauigia. C. de furtis. Quedam sunt q̃ nunqꝫ fuerunt in dominio alicuius: vt lapilli ī littore maris fere syluestres: et huiusmodi et talia fiunt occupantis siue bestie capiant̃ ī fundo ꝑprio: siue in alie no: dummodo non fuerit ꝑhibit⁹ intrare a domino fundi. Siue fuerint ante a vulnerate ab aliquo: dummodo eas nō ꝑsequerēt̃. īsti. de re. diui. in multis. §. et. ff. de acqui. re. do. l. iij. et. l. naturale nisi secus sit de cōsuetudine: q̨ tūc stabit̃ cōsuetudini. l. quod si nolit. §. q̇ assidua. ff. de edilitio. edic. secundum gl. ī. d. l. naturalē. §. illud. Similiter si essent capte in rethe alieno non credo sint accipietis: secundum gl. ī l. laqueū. ff. de acqui. re. do. et insti. de re. di. §. singulo⁊. lȝ rigor iuris videatur velle quod sint capiētis ibidē. fere vero syluestres sed domestice fecit sicut pauones: colūbe: apes. in alueo et huiusmodi tandiu sunt possidētis qꝫdiu habēt aīm re uertendi domũ sed si his ausit: nec horis debitis non impedite reuertuntur fiunt capientis: q̨ cōsuetudo inducit̃ ꝑ binum actuȝ. l. iij. C. de ep̃ali audi. et sic non dicuntur habere animũ reuertendi. animalia vero naturaliter domestica vt galine: et hmōi: semper sunt dñi. et capiēs ea tenetur restituere cum fructib⁹: puta ouis et hmōi. §. galina⁊ īsti. de re. diui. et. ff. de acqui. re. do. l. naturaleȝ. §. patronum.
De notatis in hoc. §. et quod īuētor rei vel pecunie non potest retinere salua conscientia sed debet facere proclama. dixi. j. thesaurus. et tenetur furti nisi re stituat. l. falsus. §. qui alienam. de fur. potest tamen monere dñm. vt recipiat eam. no. Bal. ī. l. ij. C. de ser. su. et in. l. quint⁹. in fine. C. ad. l. aq̇l. nec potest petere preciuȝ a dño rei perdite vt per Bar. in. d. .§. qui alienam.
¶ Vtrum mueniēs thesaurum teneat̃ re **[sect. 1]** stituere. Rñ. quod si in suo solo innenit sic suũ erit si ꝟo in alieno solo et a casu sic medietas erit sua et alia meditas erit domini soli. Si vero data opera totum erit domini fundi. Jnst. de re. diui. §. thesauros et. C. de thesau. l. vnica li. vj. nec est verũ quod dicit glo. in. c. si quid. xiiij. q. v. q̨ inuētus in loco sacro vel religioso sit in uentoris sed erit secundum distinctionem pre dictam vt expresse tenent docto. in. d. §. thesauros.

Additio

ꝓ hodie ecclie et loca religiosa sunt prelatorũ. Jdẽ dic si ĩuenit ĩ loco publico et sic ĩtellige. l. iij. ff de iure fisci. et aduerte hic ꝓ ĩ suo non dicitur subuenire vsufructuarius nec ille q̇ hꝫ bona hꝫ hypothecata nec ma ritus si inuenit in fundo dotali. nisi so lũ q̃ ad maritũ vt teneat in vita vxoris sed dissoluto matrimonio restituere tenetur. vide Bart. in. l. si is qui. §. fi. ff. de acquirẽ. re. do. emphyteota vero qui ha bet vtile dominiuꝫ diuidet cum domino qui hꝫ directum dominiũ. vide Bar. in l. in cause in fi. ff. de procurato.
¶ Quid de terra per alluuionem addi **[sect. 2]** ta terre alterius. Rñ. distinguẽdo ꝓ in sula nata in mari est occupãtis in medio vero fluminis est communis habẽ tibus predia iuxta flumen ex vtraqꝫ ꝑte. si vero est in medio est illius cuius est proximior. ager vero a flumine diuisꝰ circũdatꝰ remanet cuius erat. Et si flumẽ mutat alueũ: primus alueus efficit̃ eorum qui predia circa eum habent. et secundus alueus est publicꝰ et si reuertitur ad primũ secundus alueus erit eo rum qui habẽt predia circa eum. Simi liter ager inundatus aqua ipsa recedẽ te remanet eius cuius erat hec. habentur instit. de re. diui. §. insula. et sic serua nisi consuetudo sit in contrarium vel statutum.
¶ Sꝫ quomodo tenetur restituere ille q̇ **[sect. 3]** nescit cuius sit. Rñ. quod si res non habebat̃ pro derelicta. tenetur facere denunciare publice et si post non comparet cuius sit errogabit in pauperes secundum ho. vel si ipse est pauper retinebit autorita te episcopi vel sui confessoris secundũ Ray. et orabit pro illo cuius erat. Si ꝯo probabiliter potest p̃sumere quia dominꝰ **[[Fo.ccxlvij.]v]** eaꝫ habebat ꝑ derelicta sic poterit vsu capere. l. idem quod. ff. pro dereli.

Jnuestitura

ꝑprie est possessionis rei traditio: improprie autem est alicuiꝰ corꝑei loco possessiõis in manibꝰ positio. vnde quando dominus dat vasallo hastaꝫ. vel aliqꝏ simile dicẽs se facere inuestiturã. vt in ti. q̇d est inuestitura inuestire dicitur.
De hic notatis. et qua forma sit petenda no. Bal. in. c. j. §. fi. et ibi gl. in tit. per quos fiat inuesti. in vsi. feu. et quid operetur facta per anulũ de re vendita vel donata absenti. Bal. in. c. j. quid sit inuesti. et in rub. C. de cõtrahen. emp. q. xvij. dicit quod si fiat in loco vbi potest fieri ꝯa traditio quod trãsfert possessionẽ. et idem si fiat vnde res ad oculũ possunt vi deri et ostẽdi. et hoc de verbali per realẽ autem trãsfertur possessio secundum Bal. in. l. j. col. ij. C. communia delega.
¶ Vtrum sit fienda corã testibꝰ. Rñ. quod sic **[sect. 1]** nõ ꝓ non valeat sine testibꝰ et instr̃o: sed vt ꝯitas ꝑbari possit: et q̇dẽ si fiet de be ne ficio nouo tũc si pares. i. vasallos hꝫ corã tribꝰ vel saltẽ duobus ex eis tenet̃ facere. si ꝯo pares. i. alios vasallos non hꝫ faciat corã alijs idoneis testibꝰ. Si autem inuestiat de veteri bñficio potest fieri corã q̇buscũqꝫ idoneis testibꝰ vt ĩ tit. q̇ testes sunt necessarij: et etiam si est clericꝰ q̇ inuestiturã facit de rebus ꝑprijs de re bus vero ecclesie admittuntur omnes testes idonei secundum Host.

Jnuidia

ꝗm da. li. ij. est dolor de alie nis bonis. sꝫ aduerte quod cũ obiectũ tristitie sit malum ꝑpriũ iõ de bo no alteriꝰ potest esse tristitia ꝑut apprehẽdit̃ vt malum ꝑpriũ. et secundum hoc quadru pliciter. primo modo ĩqꝫtũ ex eo nobis aliqꝏ periculũ imminet. s. ne ab ea leda mur et hec tristitia non sꝫ est inuidia. s. effectꝰ timoris: vt dicit Phi. ij. retho. et põt esse sine pctõ

vt dicit Gre. ij. mor. Alio modo apprehenditur inquantum est diminutiuum proprie glorie vel excellentie et hec tristitia est proprie inuidia secundum Philo. vbi. s̃. et ex gñe suo est pec catum mortale Job. v. paruulum occidit ĩuidia. cum sit ꝯ charitatẽ. Sunt tamen pri mi motus inuidie quãdoqꝫ etiam in ꝑfectis ex surreptiõe. qui sunt venialia pec cata et est simile de inuidia paruuloruꝫ in quibus non vere est vsus rationis et de motu ĩuidie secundum quod est passio sensualitatis. tertio mõ apprehenditur bonũ alterius inquãtũ deest nobis qꝯ alius habet et sic tristat̃. et hec tristitia non est inuidia sꝫ ꝓprie dicitur ꝫelꝰ secundum Phi. vbi s̃. Et si est de bonis honestis ẽ laudabi lis secundum illud. j. cor. xij. Emulamini caris mata meliora. Si autem sit de bonis tẽ poralibus aut de bonis ĩhonestis põt esse peccatũ: et sine peccato et aliquando cum mortali. puta cum talia sunt contra deũ. quarto modo apprehẽdit bonum alteriꝰ prout potest cedere in dãnũ multoꝛ ĩiuste et sic non est ĩuidia secundum Gre. nec pctm̃ puta cum q̇s tristat̃ de ꝓsperitate alicuiꝰ tyrãni qꝛ videt quod magis tyranniꝫabit. ¶ Quot sunt eius filie. Rñ. secundum Gre. xxxj. **[sect. 1]** mor. v. s. Odiuꝫ susurratio. detractio de q̇bꝰ hẽs in locis suis: exultatio ĩ aduer sis: et afflictio in prosperis ꝓximi ĩqꝫtũ eueniũt ꝓximoꝯ conatũ inuidẽtis: sed quando tristatur de prosperis secundum quod habẽt qꝫdã gloriã sic ẽ ĩuidia non eius filia. Emulatio vero et inuidia idem sunt generaliter: lꝫ ꝓprie inuidia attendatur in actu interiori. emulatio vero in actu exteriori. vt dicit glo. super illud. gał. v. emulationes inuidie.

Hypocrisis

vide simulati. o

Hypotheca

q̇d sit et de ea vide pignus per totum.

Jra

est quedã passio appetitꝰ sensitiui ꝓprie q̃ dicitur vis irascibilis qua quis vindictã appetit. que quideꝫ passio intantum est bona inquantũ re gulatur a ratione. Si vero ordinem rationis excludit est mala. ordo autem ratiõis in ira potest attrendi qꝫtum ad duo. primo qꝫtum ad appetibile in quod tẽ dit qꝯ est vĩdicta vnde si quis appetit quod secundum ordinem ratiõis vindicta fiat sic dicitur ꝫelus et est laudabile. Si autem appetat quod fiat vĩdicta q̃litercũqꝫ etiaꝫ **[Fo.ccxlviij.r]** contra ordinem rationis sic est ira ex ge nere suo peccatum mortale: qꝛ contraria tur charitati et iusticie. posset tamen esse peccatum veniale ꝓpter imper fectioneꝫ actus et hocvel ex parte appetẽtis vt cũ appetitus preuenit iudiciũ ratiõis nec sequit̃ cõsensus ad eũ: vel ex parte appetibilis vt cum appetit in modico vindicare. qꝯ si inferat̃ non erit mortale vt trahere puerũ per capillos. et hmõi. scꝯo attẽdit̃ ordo rõnis in ira qꝫtũ ad modũ ira scẽdi vt. s. motus ire no immoderate feruescat interiꝰ vel exterius q̇ ordo si pretermitat̃ non erit sine peccato: etiã si iustam appeteret vindictam: sed non erit mortale ex gñe suo sꝫ posset eẽ mor tale pctm̃ puta si exvehemẽtia ire excedat a dilectione dei vel proximi.
De notatis in hoc. §. et quod ira vel ira cũdia facit contractuꝫ non valere. l. qꝯ calore. ff. de reg. iur. l. iij. ff. de reg. iur. ni si ad pias causas not. Alexã. in. l. quicquid supra alleg. per tex. c. sunt qui opes. xvij. q. iiij. et impedit cõfessionẽ no. idẽ Alexã. in. d. l. qꝯ calore et

an vinculũ iu ramenti. no. quod sic. l. ij. C. ad legẽ iu. ma. nec purificatũ per iuramentum doc. in c. sicut el. de iureiuran.
¶ Quomodo progrediť. Rñ. quod tres. ha [sect. 1] bet modos. s. prĩo in corde vindictā ap petendo. de quo Mat. v. q̇ irascitur fri suo. s. per irā mortalẽ. scd̃o in signis ma nifestatur. et ideo subiungit. qui dixerit fratri suo racha. qd̃ est interiectio irascẽtis. tertio in facto nocumẽtũ ĩferendo liuore vindicte. si primus gradus est mortalis: multo magis scd̃s est grauior tertius grauissimus si deterius noceat.
¶ Quot sunt eius filie. Rñ. Greg. xxx. mor. [sect. 2] q vj. s. Rixa tumor mẽtis contumelia clamor. indignatio et blasphemia. Adde vij. s. bellũ. et. viij. s. maledictio. et. ix. s. seditio de quibus in locis suis.

Jrregularitas

est impedimentuꝫ seu repulsio executionis diuini officij seu sacramenti ex canonica seu constitutione proueniẽs ar. de dẽpo. or. c. vlti. et dicitur stricte irregularitas quasi extra regularitas: q̃si extra regulas alioꝝ q̊ ad ordinatiōem q̃ requiritur dispensatio dicitur etiam magis large irregularis q̇ non potest ministra re ĩ susceptis: nec ascẽdere ad maiores: hec introducta est a iure positiuo. vt. ij. q. vij. §. item daniel. lꝫ in veteri testō fuerit p̃ordinata ĩ p̣sona daniel. de cōse. d. j. c. j.
De notatis in hoc. §. et q̇d sit irregularitas no. Bal. in addi. ad spec. i ti. de dispẽsa. §. iiij. et ibi Spec. vbi etiam ex quibus causis cōtrahat̃: et an ex causali homicidio. no. Bar. quod non in. l. illicitas.
Si sicuti. ff. de offi. presi. et Spec. vbi. s̃. §. iuxta. versi facto autem.
¶ Jrregularitas in quibus casib⁹ incur [sect. 1] ritur ipso iure. Rñ. quod aliqnādo ex delicto aliquādo ex d̃fectu corporis. aliquā de ex de fectu sacramẽti. de q̇bus hẽs p̣ doc. in. c. nisi cũ. §. personevero. de renũ. sed ꝑ clariori intelligẽtia casus ex qui bus aliquis efficitur irregularis. Hoc ẽ quod non potest promoueri. vel si ꝑmotus non potest exercere suum officium explicabo inferius que reducuntur ad viginti tria.
¶ Primo ex homicidio. vel truncatiōe [sect. 2] aut mutilatione membrorum. vt supra homicidium. v.
¶ Sed quid si fuit in leuissima culpa homicidij dando operam rei licite. Responde quod non est irregularis. facit textus in capitulo quesitum. de pe. et re. in verbo verum si per incuriam. et ibi not. pa. et per hoc limita et intellige quod dico supra homicidium. et. §. j. et. j. §. xvij.
¶ Vtrum clericus respondens iudici si [sect. 4] ꝑ tali crimine debetur pena mortis sit irregularis. Respondet. Panor. in capitulo ex literis. de except. prelatorum sic distingnẽdo secundum Hosti. quod aut crimẽ imminet puniẽdum de presenti. et sic si ex ꝛsilio suo gñali vel speciali sequat̃ homicidiũ est irregularis in. c. si q̇s vidnā. l. d. Si ꝓo ex sua rñ sione non seq̇tur homicidiñ: q̃ omnino iudex erat disposit⁹ illũ occidere et iste interrogatus **[[Fo.ccxlviij.]v]** fuit a quodā alio et hmōi. sic non est irregularis. Siłr non est irregularis: quando cri mẽ non ĩminet puniẽdum de pñti q̃uis respōdeat quod meretur mortẽ. Et sic intellige glo. in. d. c. ex literis.
¶ Vtrum existẽs ĩ bello si aliquis ibi oc [sect. 5] cidat̃ sit irregularis lꝫ ip̃e nōocciderit. Rñ. quod si bellũ est iniustũ omnes irregulares sunt q̇ fuerũt ex parte iniuriantiũ si illuc iuerũt vt bellātib⁹ prestarẽt au xiliũ cōsiliũ. vel fauorẽ. multo magis si vt aduersarios lederẽt secundum Jnn. et Ho. in. c. petitio de homi. secus si cā pacificādiv̀ł cā iusta iuerũt. ar. a. contrario sen

su in. c. ꝓtũ. l. d. et. c. p̃sbyterũ de hōi. tamen verum est secundum Ray. et ro. et guil. quod ab ep̃o poterit cum predictis dispensari.
¶ Vtrum exñtes ex parte se defendẽtiuꝫ **[sect. 6]** in bello iusto sint irregulares. Rñ. quod sic omn̄s q̇ occidũt nisi sit talis necessitas quod ałs propriā vitam euadere non possint. Alij autem qui non occidũt nec mutilāt nō sunt irregulares. lꝫ ibi multi occidātur immo licet clericis hortari ad belluꝫ si sit contra rēpublicā: aut fidẽ cat holicā: non tamen arma summerevi de. s̃. bellũ. §. iiij. vnde pa. ĩ. c. peuul. et vlt de cle. ꝑcu. refert. et sequitur Host. tenẽteꝫ: quod clericus qui prestat opẽ oppressis vel obses sis iniuste et adiuuat repellẽtes iniuriā proijciendo lapides. et huiusmodi duꝫ modo neminem ipse occiderit quod non est irregularis.
¶ Vtrum prelati et alij qui intersunt vin **[sect. 7]** dicte sanguinis sint irregłares. Rñ. q̃ non ꝗꝫ Astẽ. nisi ad hoc dederit auxiliũ: cōsiliũ vel fauorẽ: vel nisi intersint tan ꝓ autoritatẽ prestātes. vt hr̃ ĩ. c. ex lr̃is de exce. prela. Pa. tamen in. dĩ. c. literis. tꝫ quod tales p̃lati si habẽt iurisditionẽ tem poralem ibi: quod efficiũtur irregulares: exhibẽdo p̃sentiā vbi vindicta sit sanguinis si mors vel mutilatio sequitur: quia vidẽtur prestare opem l. distin. si quisviduā. secus de prelatis qui non ha bẽt iurisditionẽ tẽporaleꝫ in loco gra uiter tamen peccāt ꝗ contra. c. snĩaꝫ. ne cle. vel mo. faciunt.
¶ Quid de prelato qui non liberat ho **[sect. 8]** minẽ ab iniusta morte cum pōt: vel non pascit fame moriẽtẽ cum possit. Rñ. Astẽ. quod licet mortalissime peccet non tamen est irregularis ꝗ lex promotiōis factũ requirit. xv. q. j. si quis non iratus. sed ego credo potius cōtrarium. s. quod sit irregularis quando sciẽter et voluntarie ꝑmittit eum mori: si tamen moriatur. ar. c. petrus de homi. et. c. Mattheus ð simo. ꝗ in isto casu non solum est omissio sed etiam commissio sicut et in dictis iuribus patet.
¶ Vtrum verberans aliquẽ causa correctiōis si ex vulnere mortuus sit efficiat̃ **[sect. 9]** irregularis. rñ. quod sic dũmō ex illo vulne re sit mortuus secus si decessisset alia in firmitate ex vulnere non secuta. c. presby terum. et. c. de cetero. et. c. ad audiẽtiam de homici.
¶ Quid si postꝓ cōualuit recidinauit. **[sect. 10]** Rñ. quod nihilomin⁹ irregularis est: ꝗ sẽ per causa subfuit ð pe. d. iij. si q̇ semel. et d. c. ad audietiā no. ber. ĩ. d. c. presbiteꝛ quodcredo quando recidiuũ fuit sine culpa alia. ar. c. preterea de cle. percusio.
¶ Quid de illis qui simul proijciũt lapides et lapis vni⁹ aliquẽ ĩterficit. Rñ. **[sect. 11]** q̃ omnes si ignorāt a quo prosectus sit debẽt abstinere ab offō. ar. c. significasti. el. ij. ꝗꝫ Gof. facit. c. cōtinẽtia de cle. ꝑcusso. alij cōtradicũt dicẽdo. neminꝫ in dubio repellẽ. ar. d. c. cōtinẽtia et. ca. petitio. de hōi. debet intelligi quando cō sciẽtia eum remordet. Vnde nemo eorum est repellẽdus nisi se repellat. arg. c. presentiũ ð cle. percusso. host. tenet q̃ relinquẽdi sunt consciẽtie sue: et ideo si aliquibus ex eis videtur: quod ipsi neminꝫ interfecerunt non erũt irregulares.
Si vero cōsciẽtia eis dictat quod sic: sic ab stineāt. d. c. significasti. et hoc tene ĩ pro ijcientibus in isto bello. secus crederꝫ si causa ludi. et non adhibita debita di ligentia.
¶ Quid de clericis qui cum alijs trahũt ad māganellos. vnde aliquisoecisus ẽ **[sect. 12]** aut ꝑbabiliter creditur. Rñ. quod irregula res sunt. c. sicut dignũ. de homini. Alij autem dicũt quod licet clericis tnrrũ vel murũ **[Fo.ccxlix.r]** impetere: et machinis impugnare et suf sodere licet non liceat eis personaliter pugnare vnde si homicidiũ ex hoc facto preter eoꝛ intentionꝫ euenerit nō imputabitur eis sed qð sint irregulares videtur tutius etiaꝫ in bello iusto.
¶ Quid de illo qui dicit ducẽtibus la **[sect. 13]** tronẽ: claudite os ne clamet vel videte ne tales liberẽt euꝫ. Rñ. quod irregularis est si mors probabiliter fuisset impedi ta. alias non.

¶ Quid de ĩterrogato si talẽ vidit et ĩdi **[sect. 14]** cat. vel si non potest ire nisi per duas vi as dicit quod per istam non iuit. et illi eũ in sequẽtes occidunt. Rñ. quod sisciuitvel sci re debuit quod persona talis querebatur ad mortem vel mutilationem irregularis est: secus si probabiliter credidit ꝓpter aliam causam et eius intẽtio nõ tuit corrupta secundum Rod. et Guil. duran.
¶ Vtruʒ clericus qui pugnantibus ar **[sect. 15]** ma ministrauit sit irregularis. Rñ. quod sic si aliquis occidatur. ar. c. sicut dignum de homi. Et appellatiõe armoꝛveniũt etiam fustes et lapides. ff. de ꝟb. sig. l. ar moruʒ. secundum tamen Jnn. et Ho. in. c. snĩaʒ ne. cle. vel mo. non est irregularis clericus si in bello iusto ministret balistam alicui tantuʒ vt se defendat et sua. nec credit illuʒ aliquem velle occidere: sed tantum se defendere et sua. similiter si lãceam vel ensem ministret tantum vt se defendat et tamen ille occidit. sic videtur dicendum etiam vt in primo casu sʒ tutius est dicenduʒ secundum Host. vbi. s̃. quod in vtroqꝫ casu sit irregularis: qꝛ non lʒ cleri co ministeriũ ita immediatum in mor tem alicuius prebere de penis ca. quod in dubijs.
¶ Vtrum clericus qui cum socio latronem **[sect. 16]** capit: et ligat et postea clerico inscio socius latronem ne fugiat occidit. Rñ. q̃ irregularis est: quia fines licite defensionis excessit. c. suscepimus in glo. de homi.
¶ Quid de illo qui vadẽs ad spatiatũ **[sect. 17]** super equum qui ex pctulantia fractis habenis occidit pnerũ. Rñ. quod non est ir regularis: qꝛ nec volũtate nec facto occidit nec rei illicite dabat operã. Facit c. dilectus de homi. dicit tamen ibi Ber. quod si de facili frenũ potuit frangi: erit ir regularis. ar. ca. significasti. el. j. de homi. vel si propter eius imperitiã equis lasciuiuit. vt Jnsti. ad. l. aquil. §. ĩpetu quoqꝫ vel propter eius impotẽtiam similiter si que debuit preuidere et facere non preuidit nec fecit. d. §. ĩpetu quoqꝫ.
¶ Vtruʒ portantes ligna propter ʒelũ **[sect. 18]** fidei ad cremãdũ hereticos sint irregu lares. Rñ. secundum Rod. quod si ligna q̃ portauerũt sint cooperata ad mortem sunt irregulares: et a papa solum dispẽsandi. Si autem nihil cooperauerunt. puta qꝛ iam erat mortuus anteqꝫ fuissent accẽsa sic non sunt irregulares vel saltem episcopus potest cum eis dispensare si autem dubitant sic sine dispensatione pa pe non debent ministrare: nec promoue antur. c. hi. qui. l. distĩ. ca. ad audientiã de homi.
¶ Vtrum clericus benedicẽs aquã fer **[sect. 19]** uentem vel ferrũ cãdens vel pugiles sit irregularis: Rñ. Ray. quod sic si mors se quatur et Rod. dicit hoc esse tutius tenere. vide supra etiam de hoc homicidium. j. et. ij.
¶ Sed pro maiori intelligẽtia omniũ predictorũ no. aliquas regulas. ¶ Pri **[sect. 20]** ma est quod nec iudex aliquis vel magister seu doctor in dubio debet aliquem iudicare irregularem. ar. de pe. di. j. §. pene.
¶ Secũda quod in dubioiquilibet debet se reputare irregularẽ. vt in. d. c. ad au diẽtiam. et ideo in foro anime: maxime quando quis non est de hoc in famatus est relinquẽdus conscientie sue. vt ĩ. c. ex literis. de homi. has duas ponit ho. in. d. c. ad audientiã. ¶ Tertia est quod ad hoc vt quis incurrat irregularitatẽ ex homicidio est necesse quod interueniat vł cõsiliũ vel preceptũ: vel factũ: vel defẽsio. vel cooperatio occidentis. hãc ponit Jnn. in. d. c. ad audientiaʒ. ¶ Quar taẽ quod oportet quod causa homicidij vt sit irregularis sit ꝓpĩqua. ff. ad. l. cor. de sic ca. l. nihil interest. secꝰ est de remota cã **[[Fo.ccxlix.]v]** tur ab eꝑo excommunicato qꝛ executiõe seu occasione. Non eniʒ ideo quia faber cultellũ facit homicida est. c. tua ð homi. j. Rñ. et. d. c. exhibita. Et hoc verum �fʒ Ber. de causa remota:

nisi animũ nocẽ di habuerit aut minorẽ diligentaʒ habuit ꝗ deberet habere vel non cogitauit que cogitare debebat. ca. presbyterum in fi. de homi.
¶ Quinta regula quod ĩfans occidens nō **[sect. 21]** est irregularis: nisi sit doli capax cle. fu riosus de homi. not. pa. in. c. j. de delic. pue. et Jo. an. ibidem vbi ponit exemplũ Grego. de puero. v. annorum blasphematore rapto a diabolo. Similiter dic de furioso. facitpro hoc. l. j. C. de fal. mo ne. ¶ Sexta regula quod existẽs solum in culpa leuissima homicidij dando operam rei licite non est irregularis vt. s̃. in. §. iij. dictum est.
¶ Vtruʒ prelatus qui subditum suum **[sect. 12]** ꝗtũcumꝗ deliquerit incarcerat cum tali afflictiōe quod in paucis diebus moriẽ sit irregularis. Rñ. Joan. de lig. ĩ. cle. ij. de pe. et re. quod sic. et iō dicit ꝗcarcer non de bet esse nimis crudelis. nec debet tātũ corũ vita attenuari quod in paucis dieb⁹ verisimiliter moriatur: sʒ pane et aqua sustentari sicut vult. ca. nouimus de. ꝟ. si. sequitur pa. in. c. cum non ab homine de iudi.
¶ Secundo contrahitur irregularitas **[sect. 22]** accipiẽdo ordines in excōmunicatiōe maiori existendo. vt in. ca. j. de eo qui fur. et in. c. cum illorum de senten. excom. Et licet inferior a papa talẽ possit aliquando absoluere ab excommunicatione in qua erat: non tamen poterit dispẽsare secũ in tali irregularitate nisi de mādato pape. siue sciẽter in excommu nicatiōe existens ordines accepit: siue ignorāter. s. facti memoriam non habẽs aut ex ignorantia iuris: hoc non cre dẽs sibi esse prohibitum. vt in. di. c. cuʒ illorum. Si ta men efficiatur talis religiosus post laudabilẽ conuersationem per aliquot tempus in religiōe potest episcopus cum eo dispensare autoritate apostolica. vt in. ca. fi. de eo qui fur. or Dispẽsat etiam abbas cuʒ monachis secundum quod dictũ est supra Abbas. et qȯ dixi de excommunicato habet locum secundum Rayn. in suspẽso vel interdicto vel simpliciter vel a talib⁹ ordinib⁹ si ipsos recipit sic suspensus.
¶ Tertio cōtrahitur irregularitas quā **[sect. 23]** do aliquis minores ordines et subdiaconatũ vno die suscipit. c. cum. h. de eo qui fur. vel cum duos simul sacros ordines recipit. c. fi. de eo q̃ fur. or. siue hoc faciat vno die vero vel fictitio: sicut cuʒ quis continuat ieiuniũ vsqꝗ ad dominicam quia est vn⁹ dies fictitius de tẽ po. or. c. literas. Sed cum istis potest episcopus dispensare vt in ordinibus susceptis non furtiue possint ministrare: dummodo eis non fuerit prohibitũ sic ordinari sub excommunicatiōis late sẽ tẽtie penajquia tũc non posset nisi �means quod dixi de excommunicato ordines accipiente. Sed in ordine sic furtiue re cepto vel ad maiores non potest nisi so lus papa dispensare secundum Joan. an. et videtur sequi pa. in. cap. j. de eo qui fur. or. et facit tex. prefati. c. in fi. iũcto. ca. se. et. di. c. literas pro hoc intellige nisi religionem iniuerit: quia potest episcopus autoritate pape dispensare vt dicto capitulo fi. et etiam abbas capitulo secundo de cle. qui fur. or. su.
¶ Quarto contrahitur irregularitas **[sect. 24]** per iterationem sacramentorum illorum in quibus imprimitur caracter scienter factam: siue quo ad administrantem siue quo ad suscipientem articulo. xlviij. distinctione capitulo primo et de consecra. distinctio. v. dictum. Et licet quidam teneant hoc generaliter de omnibus sacramentis in quibus imprimitur caracter tamen Scotus in quarta distinctione quarta que stione vlti. tenet et bene quod pro iteratione solum baptismi cōtrahitur sed non pro iteratione aliorum sacr̃oꝛ: cum irre-**[Fo.ccl.r]**gularitas sit pena q̃ non debet imponi nisi vbi inueniẽ de iure exp̃ssum: et iō cũ non inueniat̃ nisi de baptismo vt ĩ. c. ij. de apo. iō dic quod sciẽter rebaptisās scȯʒ Host. si cleric⁹ est secundum canones deponẽdus est. ar. c. q̇b⁹. et. c. eos de cons. di. iiij. si laicus excōicādus. nec potest ordina ri. Vñ etiam Acolitus q̇ ministeriũ prebuit sciẽter p̃sbytero rebaptisāti si publicũ sit: non dʒ ad ordines ꝓmoueri ni si religionẽ intret: ꝗ tũc potest per ep̃m secum dispẽsari.

Si vero sit occultum post pnĩam poterit ꝓmoueri. d. c. ij. lꝫ q̇dā et male secundum Pa. ibidem ĩtelligūt illud. c. intelligere quod iste acolitꝰ rebaptisauerit vel fuerit rebaptisatꝰ. si ꝯo rebaptisat q̇s ignoranter ignorantia facti exhibi ta priꝰ diligẽtia debita oino excusat̃. sꝫ ex ignorantia iuris non excusat̃. qꝛ ſm Sco. in. iiij. di. vj. est ꝯ ius diuinũ: rebaptisatꝰ ꝯo sciẽter est irregularis. ignoranter ꝯo si postqꝫ sciuit et ratũ habuit similiter irregularis est. 50. dist. confirmañ. et. j. q. vij. q̇ in qualibet. Si autem nō ratũ habuit: sꝫ tamen ignorāter est reba ptisatus ignorātia facti secundum Host. non est irregularis. sed potest ꝓmoueri. secundum ꝯo Gof. indiget dispensatiōe ep̃i. cui non credo. ar. c. placuit. j. q. iiij. nec ob. dictũ c. q̇ bis. et qd̃ ibi no. qꝛ secundum Scotũ istud c. cuꝫ accipiat̃ ex pnĩali Theodori ep̃i canturieñ. infligere non potest irregularitatem nisi forte dicatur quod omnia. c. a Gratiano in decreto posita: sunt a pa pa confirmata Sed hoc non est manifestum. Addo etiam ego quod confirmatio simplex nihil addit. xij. di. preceptis. de confir. vti. vel inuti. cum dilecta cum. c. sequentibus. et de priui. c. quia intẽtionis. ideo etiam si forent confirmata nō inducerent irregularitatem. Et si dicatur quod licet ille episcopus non potuerit ius cōdere tamen potuit indicare ius conditium. sicut facit ibi cum dicit secundum ca nones. Rñ. Sco. quod glosator debuit hũc canonẽ allegare. et ideo. concludit Sco. quod sicut ignorātia ꝓbabilis excludit cō ferẽtem ab irregularitate. sic et suscipiẽ tẽ. ignorātia vero iuris rebaptisati nō excusantur a pena irregularitatis.

¶ Sed quid si quis dubitat aut sit baptisatꝰ vel confirmatus. vel ordinatus. Rñ. quod potest iterari qꝛ non dicitur iteratũ qd̃ nesciẽ̃ esse factũ de. cōse. di. j. solennitates. et di. iiij. si nullā. et de p̃sbytero non ba. veniẽs. intellige si debitā diligẽtiā priꝰ fecit. de cōse. di. iiij. cum itaqꝫ. tamen baptisatꝰ his verbis vtiẽ̃. Si tu non es ba ptisatus ego te baptiso et c. vt. s̃. baptismus. vij. §. x.

¶ Quid si coacte fuit rebaptisatꝰ. Rñ. quod si coactio fuit absoluta sic excusat̃. si **[sect. 26]** vero fuit cōditionalis sic non euadit irregularitatẽ. vt nota. in. d. c. eos de conse. distinct. iiij.

¶ Quinto cōtrahiẽ̃ irregularitas apostatādo a fide catholica sicut fecit Ju **[sect. 27]** lianus apostata. Vt in. c. Julianus. xj. que. iij. verum est quod si apostatauerunt propter iustum timorem si erant sacerdotes solus papa dispen sabit: Si vero diaconi vel ĩferioris gradus aut laici: episcopus poterit dispensare. Si autem apostatauerunt sine aliquo timore: sed voluntarie: sic nullus nisi pa pa dispensat cum eis. vt. in. c. presbyteros. 50. distinctiōe. immo. Jnn. ĩ. c. j. de aposta. et Host. dicit qd̃ omnes tales apostate hodie sunt vere heretici. et ĩ ipsis habent locum omnia iura de hereticis et pene contra eos statute. de irregularitate apostatarum a religione. vide. su pra apostasia. §. vj.

¶ Sed nunq̇d idem erit de fideli facto heretico. Rñ. quod si clericus erat poterit **[sect. 28]** post penitentiam et abiurationem in ordine suscepto ministrare sed in susci piendis tam clerici qꝫ laici sunt irregu lares vt. j. q. vij. saluberimum. idem dic de eo qui in contemptum ecclesie ab hereticis se fecit ordinari cum quibus solus papa dispensat. j. q. vij. conuenientibus.

¶ Sexto incurritur irregularitas cum **[sect. 29]** quis incurrit infamiam iuris vel facti de quo. s̃. Jnfamia exẽplũ habes ĩfra sortes. §. iiij. in sortilegio manifesto.

¶ Septimo incurriẽ̃ cum quis ordina **[sect. 30]** -**[[Fo.ccl.]v]**cōferre non potest qui eaꝫ non hꝫ. in. q. j. gratia. et. c. statuimꝰ. et. q. vij. diabertũ.

Si tamen hoc fecit ignorāter sic ep̃s dispẽsare potest tam in susceptis qꝫ in susci piendis. si vero scienter. solus papa de ep̃o qui resi. epi. c. ij. Jdem dico. de ordinatis schismaticis. vt de schisma. fraternitati. secundum Ber. ibidẽ. Vñ not. quod licet heretici excommunicati. simoniaci in ordinevel beneficio. schismatici. deposi ti. suspẽsi ĩterdicti. et degradati. veꝛ

cor pus christi cōficiāt et ordines dent ꝓaciter. si verā formam seruēt ecclesie. xix. di. fm. et. j. q. j. dominus. et. c. quod quidam. et de cōse. di. iiij. ostenditur. Tamen a talibus ordinati executionez non habēt et sic dicuntur irrite tales ordinationes de schima. c. j. secundum tamen distīctionē p̄mis sam dicunt etiam. Go. et Hosti. quod coacti vt a talibus reciperent ordinē ex metu qui potest cadere in cōstantem viꝛ nō indigēt dispensatione et magis placet vel episcopus poterit dispēsare: hodie tamen ista habēt magnam modificatio nem ex cōstitutionē concilij cōstātiēsis. vt. s̄. excōmunicatio. viij. §. iij. et ideo nō incurritur hec iregularitas nisi quo ad illos quos tenemur euitare per dictā cōstitutionem: non quo ad alios.

¶ Octauo incurrit̄ cum quis recipit ordi **[sect. 31]** nes ab eo qui renunciauit episcopatui sic distinguēdo: quia si resignauit solū loco et non dignitati. ꝗ sic remanet ep̄s. si de licentia ꝓprij ep̄i quis ab eo recepit ordines non est irregularis. Si vero sine licētia ꝓprij prelati sic irregularis est. de or. ab ep̄o qui resi. c. j. Si ꝓo talis ep̄s resignauit non solū loco. sed etiam di gnitati: tūc ordinatus a tali cum licētia sui ep̄i in minoribus ordinibus non est irregularis: sed si sine licentia sui prelati vel maiores ordines a tali susceperit sciēter vel ex ignorātia crassa sic irregularis est et solus papa dispensat. Si autem ex ignorantia probabili sic etiā irregularis est sed ep̄s potest dispensa re. vt in. d. c. j. Et ex hoc patet quod ep̄atus est ordo in quo imprimitur caracter ꝗ vere confert ordines et caracterē ipsoꝛ: quia non reordinant̄ sed dispensatur vt ministrent.

¶ Nono incurritur cuz quis recipit or **[sect. 32]** dines ab alieno episcopo sine licentia sui prelati secundum aliquos. et ordinator est suspensus per annum a collatione omnium ordi num. de tempo. or. c. eos. lib. vj. intellige si ordinatus erat clericus aliter non incurritur Jtem intellige de anno continuo et integro. c. pronida. de electio li. vj. sed secundum gl. in. d. c. eos. ergo. licet ordinator sit suspensus ordinati tamen sic non sunt ipso iure irregulares: sed sunt suspendendi per. c. quod trāslationem et ibi. Jdem tenet do. Ant. de tempo. or. et si celebrent anteq̃ suspendantur non efficiuntur irregulares. et hoc sequitur Hos. Gual. Guil. et magis placet: lz grauiter peccēt celebrando an teq̃ eorum p̄lati habeant ratam talem ordinationem. vt no. in. d. c. eos. Fallit hoc quando prelati sunt suspēsi manifeste ꝓpter alienorum ordinationem: ꝗ q̃diu sic sunt suspensi eius subditi pñt de eorū licentia ab alienis vicinis episcopis ordinari vt ī. d. c. eos qui. Et ma nifesti sunt vel per iuris euidentiā ꝗ cōuicti vel confessi sunt in iudicio: aut quia manifeste ordinauer sit alienum: et non solum predicta locū habēt in epi scopis. sed in abbatib⁹ et quibuscūq̃ or dines cōferentibus. Sed quo ad vltra montanos ab ep̄o cismontano ordines suscipienies sine licentia episcopi de cuius diocesi traxerunt originez vel in cuius diocesi beneficiati sunt q̄ constet per patentes literas causam rationabilem continentes quare ipsos nolit vel non possit ordinare. tene quod sunt suspensi ipso iure tali suspensione: quod si celebrant efficiuntur irregulares: nec poterunt a tali suspensione absolui nisi a papa. vt in. c. j. de tempo. ord. li. vj. sed hec pena habet locū in quibuscunq̃ ordinib⁹ receptis ab episco italico ab vltramonta no quocūq̃ secundum communē opinionem. in. d. c. j. sed non habebit locum in italī eo ordinato ab vltramōtano episcopo. vt ibi tenet gl. Similiter non habebit **[Fo.cclj.r]** locum in existētibus intra montes si or dinetur ab italico ep̄o. vt ibi no.

¶ Quero quis potest dare p̄dictam licē **[sect. 33]** tiam accipiēdi ordines ab alieno episcopo. Rñ. quod ep̄s de cuius diocesi est oriū dus ordinādus vel ep̄s in cuius diocesi beneficium habet ecclesiasticum vel domiciliū: licet non sit oriundus ibi. Jtē episcopo agente in remotis potest eum dare eius vicarius generalis in spūali bus. Sed vero vacāte: capitulum. Alij autem

officiales episcopoꝝ et etiam archidia coni non possunt. c. signi ficasti. de offi. ar chi. nec quicũq; alij inferiores p̃lati religiosi. vel alij nisi sint per papā priuilegiati: vel secundum Jo. an. nisi habeant hoc ex prescripta consuetudine. Religiosi ta men in prioratibus non exemptis. per suos prelatos deputati priores et eorum socij possunt dum ibi morantur a locorum ordinarijs ordinari. licet non sint ibidem oriundi. c. cum nullus. de tempo. or. lib. vj.
¶ Vtrum possit absoluere et dispensare **[sect. 34]** cũ istis de licẽtia missis ep̃s cui mittũtur sicut posset suus proprius prelatus. Rñ. quod sic quia omia videntur concessa sine quibus ordinatio non potest expediri. c. preterea. de offi. delega.
¶ Decimo incurrit̃ cum q̣s ordines reci **[sect. 35]** pit extra tẽpora statuta. di. lxxv. c. vlt. de tempo. or. c. ij. et. c. cum quidā et. c. consulta tioni Jnno. tamen credit et Host. quod non sunt ip̃o iure suspẽsi ab ordine suscepto: sed debẽt suspẽdi. arg. c. literas in fi. de tẽp. or. et sic exponũt dictũ. c. cum quidā ibi de bes expertes reddere. s. per sententiā. do. Anto. in. c. lr̃as. de tẽpo. or. tenet quod ordi natus est suspẽsus ipso iure. sz ordinan tes sunt suspẽdẽdi. et hoc est veri⁹. vt pz in. c. ij. de tẽpo. ord. Cōcedit̃ tamen ep̃is dispẽsatio in susceptis vt ministrent. d. c. cōsultationis. sz secundum Rod. non poterit di spẽsare in suscipiẽdis cum ibi non dicat̃ nisi de susceptis. Non tamen ille ep̃s q̣ or dinauit poterit dispensare sed eius suc cessor secundum do. Anto. in. d. c. cōsultationi. ¶ Vndecimo ĩcurritur cum quis per saltuz **[sect. 36]** ꝓmotus administrat in ordine supiori secundum Host. in summa et solus papa dispẽ sabit ꝗz Archi. ĩ. c. sollicitudo. iij. di. tz q̣ talis non est suspensus nisi sicut ille qui est in mortali: sed est suspendẽdus. et iō si celebrat anteq; suppleat̃ omissuz pec cat mortaliter: sed non efficitur irregularis. et est verius. vt in. d. c. pater.
¶ Sed nūquid suscipit caracterẽ ordi **[sect. 37]** nis superioris talis. Rñ. quod sic secundum cōiter theo. et est veri⁹. Fallit hoc in ep̃o q̣ nisi sit sacerdos non suspicit caracterem ep̃alẽ secundum Ray. sed veri⁹ credo quod suscipiat caracterẽ: sz non executionẽ si non est sacerdos. c. ex lr̃is de exce. prela. sz si est sacerdos lz non habuerit aliquẽ alioruz ordinũ etiam suscipit executionez q̣ pōt cōferre omnes ordines preter illũ quẽ non habet. j. q. j. gr̃a. et. q. vij. diabertum. licet peccet mortaliter. Etsi daret illũ ordinẽ quem non habet incideret in penā de qua in sequenti. §. dicitur. Et ille non es set ordinatus.
¶ Duodecimo incurritur cuz q̣s admi **[sect. 38]** nistrat in ordine quẽ non habet. vt in. c. j. et. ij. de cle. non or. mi. Et no. quod p̃dicta pena locũ habet si exercet aliq̣d deputatum certo ordini tāq; ĩ officio cōstitu tus: puta diaconus legit euangeliũ: vt diaconus. Subdiaconus epłam vt sub diaconus et hmōi: secus si legeret non tā q; ĩ tali offō: sicut si monialis legit euāgeliũ ĩ matutino. xxvij. q. j. diaconissaz in gl. et clericus deficiẽte subdiacono in solẽnitatibus indutus sine manipulo cātat epistolam. Vt no. in. c. vt q̣sq; pres byter. de vi. et ho. cle. q̣ non est irregularis secundum ho. et Jnn. ibidem pa. vero in. c. vt quisq;. de vi. et honesta. cle. tenet quod non ef fugit irregularitatem: si cum vestib⁹ sa cris cantat epistolam vel euangelium. Secus si sine vestibus cantat epistolā quia licet facit qd̃ no. xcij. dist. non liceat et magis placet et hec opi. est verissima si sic indut⁹ administrat calicem diaco no vel presbytero quod est proprium of ficiũ subdiaconi. et principalis act⁹ ordinis talis: et opinio Host. et Jnn. debet intelligi quando solum cantat epistolaz etiam cum dalmatica sed sine manipu-**[[Fo.cclj.]v]**lo. et sine oblatione calicis diacono: sed vt simplex clericus. Et cum talibus sic administrantibus in ordinibus non susceptis vt dictum est non licere. Non dis pensat nisi papa secundum Hosti. Gof. vt ad maiores ascendat. Sed in susceptis po terit episcopus dispensare. Ber. vero in c. ex literis. de cle. non ordi. mi. tenet qd episcopus potest dipensare etiam vt maiores ascendat. Sed tene primum scd̃m Pa. in. c. quanto. de

consue. et in. d. cap. ij. limita etiam predicta vera in exercentibus actum deputatum ordini sacro quia scd̃m Tho. in. iiij. distin. xxiiij. Officia quatuor ordinum minorum exerceri licite possunt a non ordinatis. Jtem quod tale quid exerceat non ex ludo: seu ioco: quia licet peccet mortaliter nō tamen erit irregularis. xv. q. j. illa in fi. quia voluntas et propositum maleficia distinguunt. c. cum voluntate de sen. ex com. hoc sequitur Hostien. Jtem quod non sit mere laicus: quia secundum decretũ lib. iij. titu. viij. non incurreret irregularitatem mere laicus administraus in aliquo ordine. et placet qꝫuis Cal. in. c. ij. de cle. excom. mi. teneat contrarium. Jtem quod non faciat ignoranter: quia si probabil iter credebat se ordinatũ nō erit irregularis.

¶ Sed pone quod quis in ordinatiōe sua **[sect. 39]** omisit aliquid quod certum est non esse de substantia sed tamen debet suppleri. Nunquid si antequam suppleatur administrat in tali ordine erit irregularis. Rñ. quod non. Nam licet non debeat ministrare donec fuerit suppletum qd̃ est omissum. vt in. c. j. de sa. non it. Tamen quia ista suspensio non est propter delictum suum. ideo peccat mortaliter ante supplectionem ministrando: sed non est irregularis. Facit quod not. Pa. in c. si celebrat. de cle. excom. mi. de viciato corpore ministrante qui non efficit̃ irregularis secundum eum. Quidam tamen tenent quod est irregularis: sed non credo ve rum. quia nullo iure probatur.

¶ Tertiodecimo incurritur irregulari **[sect. 40]** tas quando excommunicatus interdictus. vel suspensus quis existens celebrat: vel facit aliquid attributum certo ordini ecclesiastico etiam minori. pu ta acolitatus exorciste et huiusmodi secundum communem opinionez. vt no. Hosti. et Joan. and. et Pa. ĩ. c. de cle. excō. mi. et dispensatur solum per papam. vt in. capi. j. de re iudi. lib. vj. et in capi. j. de senten. excom. lib. vj. Secus si attentat aliquid exercibile etiam per laicos vt quia cantat requiem eternam vel versum psalmi. et huiusmodi quia licet gra uiter peccet non euitando communionem sibi interdictam: tamen non effici tur irregularis. vt in. c. tanta. de exce. p̃la. nisi quis audiret diuina autorizando. Vt quia episcopus facit corum celebrari. quia tunc irregularis efficit̃. Secus si audiret non autorizando vt vult glos. in cle. ij. de priui. et pa. in. d. e. illud de cle. excō. mi. Et intelligit Joan. and. qui dicit quod celebrans et cōcelebrās exponit. scilicet autorizando quod efficitur irregularis.

¶ Sed quid si ignorat se excommuni **[sect. 41]** catum interdictum vel suspensum. Rñ. Rodo. quod si est ignorātia probabilis facti puta quia miserat procuratorez qui tamen procurator non comparuit: et sic fuit excommunicatus: sic excusatur nec efficitur irregularis celebrando an tequam sciat secus si ignorauit crasse: puta: quia citatus noluit comparere: et sic fuit excommunicatus quia non excusatur ab irregularitate. et sic intellige capitu. apostolice. de cle. excō. mi. Jdem Rod. dicit de eo qui probabiliter dubitat de excōmunicatione: puta quia cōscip̃ de culpa quā fecit existimat se fuisse excommunicatum: quia si fuit et celebrauit irregularis est. Jtem dicit Pa. in. d. capit. illud. quod habens notitiā excommunicationis per solam famam nisi non abstinet irregularis est si modo ve rum comperit postea. Sed aduerte secundum glo. in. d. capitu. illud. quod di cta paucorum non faciunt famam de accu. ca. inquisitionis. nec tenetur credere. licet dicatur ei ab aliquibus. xj. q. iij. **[Fo.cclij.r]** non solum ille quod veruz est nisi ex cō scientia culpe: vel dictus pluriuz insur geret notabile dubium: quia sic non ef fugeret irregularitatem non abstinendo.

¶ Sed quid si iudex dicat suspendo te **[sect. 42]** ab officio. vel beneficio. Rñ. Pañ. in ca. latores de cleri. excom. mi. Got. in capi. quanto de magistris dicit nonvalere ta lem sententiam ratione ĩcertitudinis. l. iij. C. d̃ sententijs que si. cer. quā. do. An to. dicit aut constat intentione et sic seruat: aut non cōstat et sic tutius est abstinere ab vtroqꝫ tamen si non

abstinet nō efficitur irregularis. Et hoc tenet. Pan. ibidem dicens. Nam licet sententia in iusta liget: tamen hoc debet intelligive rum quando de ea apparet: sed hic nō apparet an ab officio vel a beneficiovo luerit suspendere. Et ideo non efficitur irregularis ipsam non ser uans.
¶ Vtrum excommunicatus minori ex **[sect. 43]** communicatione sit ir. egularis si celebrat. Rñ. Pa. ī. c. si celebrat ð cleri. excō. mi. quod non quia potest exercere que sunt iurisditionis: et conferre sacramenta. et collatio tenet et habet suum effectum tamen peccat mortaliter scienter hoc fa ciendo et sine necessitate. Ratio autem quare non efficitur irregularis. est quia excommunicatio minor non induclt su spensionem ordinum vel officij. sed tan tum priuat participatione sacramento rum. vt in. d. c. si celebrat.
¶ Vtꝫ omnis suspensus celebrans sit irre **[sect. 44]** gularis: vide. j. suspensio.
¶ Xiiij. incurritur irregularitas ratione criminisvt. xxv. dist. cap. primum. et lxxxiīij. di. c. quoniam et. j. qōe. vij. si q̣s omnem. sed distingue vt no. in ca. ex te nore de tempo. ordi. et supra dixi crimen .§. iiij.
¶ Quis autem potest dispensare ī hac **[sect. 46]** irregularitate. vide. supra dispensatio .§. v.
¶ Xv. incurritur irregularitas ex biga **[sect. 47]** mia vt extra de bigamis per totuʒ et de hoc et quis potest dispensare. vide. s̃. bigamia. §. viij. cum sequen.
[sect. 48] ¶ Xvj. incurritur cum quis ī sacris existens cōtrahit matrimonium. dic vt. s̃. bigamia. §. ix.
[sect. 49] ¶ Xvij. incurritur per solennem penitentiam factam. l. distin. ex penitētib⁹. potest tamen episcopus dispēsare in minoribus ordinibus propter necessitatē ecclesie. l. distinctio. placuit. Jn maiorī bus autem solus papa. l. distinctio. qui in aliquo. dicit tamen Jnno. et Hostiē. quod hoc non seruat curia. et sic videtur q̣ hodie non habeat locum hec irregularitas.
[sect. 50] ¶ Xviij. incurritur cum quis celebrat ī loco interdicto: vt in capitulo is qui de sententia. excommunicatio. libr. vj. et a solo papa dispensatur. de quo supra in terdictum. vij. §. j.
[sect. 51] ¶ Xix. incurrit̃ vitio adueniente in cor pore siue a proposito siue a casu. ð quo dic vt. s̃. corpore viciatus.
[sect. 52] ¶ Xx. incurritur ratione legitimitatis. vt in capitulo primo ð filijs. presbyte. et in capitulo is quis eodem titulo libro sex to. verum est quod in minoribus ordinib⁹ potest episcopus dispensare. sed ad sacros ordines non potest cum eis dispē sare nisi papavt ī dicto capituloprimo. Sʒ si efficiantur religiosi possunt promoueri de iure communi ad omnes or dines etiam sacros vt in dicto capitulo primo.
¶ Quid si illegitimatio sit secreta: ita **[sect. 53]** q̣ solū ipse illegitimus eam scit. Rñ. se cundum dic. titu. de filij presby. quod peccauit mortaliter si se ordinari fecit. capitulo fina. de tempo. or. nec credo ð beat vti susceptis sine dispensatione.
¶ Quomodo quis dicatur illegitimus **[sect. 54]** vide. s̃. filius per totum.
¶ Xxj. incurritur cum quis adultus vs **[sect. 55]** qꝫ ad egritudinem differt baptismum accipere. lvij. distinctio. capitulo si quis. et hoc verum nisi postea eius studium et fides probabilis fuerit aut hominum raritas exegerit: alias non potest ordinari sine dispēsatiōe pape. **[[Fo.cclij.]v]** ar. p̃fati. ca. nec per baptismū tollit̃ hec irregularit as vt dicit glo. ibidē: qꝛ ideʒ non potest parere obligationē et libera tionē. ff. de sol. l. q̣ hoīem. §. vl. et hoc ē qꝛ eccl̃ia p̃sumit qð non ex volūtate sʒ ex ne cessitate baptiʒ atur. vt in. d. c. si quis.
¶ Xxij. incurrit̃ si religiosus claustrum **[sect. 56]** egredit̃ ad audiēdū leges vel phisicā si añ duos mēses non fuerit reuers⁹ et sol⁹ papa dispēsat ī hac. c. vl. ne cle. vel mo.

¶ Xxiij. incurrit irregularitatẽ quilibet [sect. 57] eps presbyter aut diaconus q pretextu iniuste excōicatiōis hz recursum ad īpe ratorẽ. et a solo papa dispẽsabitur. xxj. q. vlti. ca. pe. et in. c. si quis eps. xxiij. q. vlt. ampliatur ad omnes q sunt sub ecclesiasti ca regula predcā irregularitas: sed nō ipso iure sicut in predictis. de hac mate ria vide infra ordo. iij. per totũ.

Jrregularitas.

quō tollatur. Rñ. qz tribus modis primo per baptismum deleť omnis irregulari tas contracta ante baptismũ cum pctō secundum Arch. xxvj. di. c. ðinde. et Pa. ĩ. c. gaudemus de diuor. et etiam illa q̃ venit ex se quela pctĩ sicut est infamia. Jtẽ omnis irregularitas homicidij siue fuerit cum peccato siue nō. Facit p hoc. c. si qs. viduā. l. dist. et. §. j. et. c. si qs post. lj. dist. Jrregularitas vo bigamie ppter defectũ sacr̃i non tollitur. xxvj. di. acutius et. c. deinde et hec est cōmunior opinio: lz alij tenuerīt quod nulla irregularitas deleať per baptis mũvt dicit Ricar. ð media. ĩ. ij. q̊libet. q. ij. Alij vo tenẽt quod illa irregularitas q p uenit ĩ homicidio sine pctō non deleť. vt nō. pa. ĩ. di. c. gaudem9: sed tu tene quod dixi supra baptism9. vij. §. iij. quia veri or estvt patet ĩ dictis. iurib9.

¶ Scðo tolliť per religiōis ingressum vt [sect. 1] no. gl. in. c. ij. de apost. sz non omnis secundum predicta gl. sed ea solũ non puenit ex delicto pprio vt in. c. j. de fi. presbytero. Jta q potest pmoueri ad ordines sine dispẽ satiōe: sed non ad dignit atez vel prelatio nem sine dispẽsatione. vt. c. fi. de fi. p̃sby. et Host. in. c. ij. de apost. et. si dicit ĩtelligẽdũ auc. de mo. in prin. vbi ðr quo re ligionis ingressus omnẽ tollit irregularitatem. sed tu dic secundum Pa. in. d. c. ij. q non tollit nisi tamen illam de qua est in iure exp̃ssum qtollať. Jnducit bñ faciliorez dispensationem.

¶ Tertio tolliť per dispensationẽ pape vñ in omni irregularitate. potest dispẽsare cum omnis irregularitas sit de iure positi uo. ij. q. vij. Jtẽ daniel et tz Jnnoc. de renũ. c. nisi in verbo irregularitas. et hoc cōiter tñr. Ep̃i autem quō possunt dispen sare dictũ est et habes. s̃. dispẽsatio. §. v.

Jrrisio

vide. s̃. Jnterrogatio in filia bus superbie. et. s̃. derisio.

Jronia

Vide ironia per. h.

Jstrio

Vide histrio per. h.

Judeus

dicitur ille qui ad literam legem mosaycam sequitur tenẽdo circũcidẽdo. et alia legalia faciẽ do ad literā iō xp̃iani q nimis adherẽt litere iudicare dicuntur de sacra. vn. c. vnica. §. pe. qð facere non debẽt. v. di. §. j. et. vj. §. vlt. de cel. mis. c. cum matthe. §. ceteruz de consti. translatio.

Ad propositũ eorũ que in hoc. §. dicuntur et quod iudeũ esse est: delictũ non ta men punibile per christianũ. sicut in he retico. gl. et doc. in. l. multũ. et ibi Alexã. ff. de verbo. obl. et Bar. ĩ. l. apud iulianũ .§. j. ff. de leg. j. et non potest esse iudex nec notarius vt in auť. iusiurandum quod petatur ab his in prin. nec aduocatus. l. fi. et ibi Bar. C. de postu. licet bene arbi ter. l. iudei. in. fi. C. de iudeis. et debent iu dei contrahere matrimonium secundum ius no strũ alias filij eorũ non succedent secundum Cy. in. l. in celebrandis. C. de emp. et in. l. ne mo. potest. et ibi doc. C. de iude. et contra hẽs cum christiano obligatur si interueniat iuramẽntũ vt no. Alexã. post Bar. in prima const. ffoꝝ.

¶ Que sunt que prohibetur iude is in [sect. 1] directe ab ecclesia q̇ christiani non debẽt tollerare. Rñ. xvij. Primo ne habeãt cõ munione assiduãt christianoꝝ maxime simpliciũ vñ christiani non ȣbẽt come de re cuʒ eis nec habitare: nec eos ad sua cõuiusa recipe. xxiiij. q. j. nullus et c. oẽs **[Fo.ccliiij.r]** dicit tamen vgo in. d. c. omnes quod si cibos non di scernũt licet comedere cum eis. sed vbi ci bos discernunt nullo modo licet eorum quoqꝫ aʒima xp̃ianis est ꝓhibitũ come dere. qꝛ est cib⁹ discret⁹ ab eis qui inhibeť. d. c. oẽs. Et clericus contrarium faciẽs dʒ deponi et laicus excõicari. d. c. null⁹. Rodo. tamen tenet qȣ̊ ĩ necessitate liceret co medere. qȣ̊ verum credo non vt aʒima sed vt panẽ. et no. quod cõio in mercimonijs cũ iudeis non ꝓhibeť nisi aliqñ in penam vt in. c. post miserabilẽ. de vsu sʒ solũ ni mia familiaritas. vt in. d. c. nullus. et. c. ad hoc de iude. cum similibus. vnde admũnitus nollẽs abstinere ab eorum ni mia familiaritate peccaret mortaliter. ¶ Sʒ queriť vtrum liceat xp̃ianis eis ser [sect. 2] uire. Rñ. pa. ĩ. d. c. c. ad hoc. Host. voluit quod sic extra domũ sʒ in domo nõ. c. iudei eodem sʒ pa. et meli⁹ dicit quod nec extra do mum assidue cum tex. ibi non faciat mẽtio nem de domo. et lõ prohibeť assidua familiaritas et cõtinua ɔuersatio tam in do mo quã extra domũ ꝓpterea xp̃iani ĩ fa miliari seu assiduo seruitio iudeoꝝ esse non debẽt. Jntellige quando ꝑsone iudeorũ intersunt secus eẽt si edificiũ edificent ad vtilitatẽ iudeorum mercede constituta et huiusmodi vel laborent agros. facit. d. c. nullus.

¶ Vtrum xp̃ianuspossit habere seruum iudeũ. Rñ. quod sic. vt in. c. et si iudeos. e. ti. [sect. 3] xxiij. q. viij. c. dispar. non tamen debet cum eo morari ita quod eum habeat familiarem. xxviij. q. j. sepe. et. c. nullus. et. c. oẽs.

¶ Vtꝝ liceat mulieribus xp̃ianis nutri [sect. 4] re filios iudeoꝝ. Rñ. pa. ĩ. d. c. ad hoc ex glo. et Jo. an. et. d. Anto. tenet quod non neqꝫ in domo neqꝫ extra domũ. Sʒ. d. Car. di cit quod solũ ꝓhibenť in domo ꝓpter text. prefati. c. ad hoc qui dicit ĩ domo sʒ ego dico etiam extra domũ non licere quando nimia familiaritas et ɔuersatio ex hoc cõ trahitur. alias extra domum non est ꝓhibitum. argu. d. ca. nullus iuncto isto c. ad hec.

¶ Sʒ nõne ep̃s poterit dispẽsare vt ẽt ĩ [sect. 5] domo nutriãt. Rñ. pa. ĩ. d. c. ad hoc quod nõ et ira con suluit dominus cardinalis qꝛ ita ꝓ hibitio est in honorem fidei.

¶ Vtꝝ iudeus possit habere xp̃ianum [sect. 9] ascripticiũ vel originariũ. Rñ. qsicvt ĩ. c. multoꝝ. e. ti. sʒ seruũ nullo mõvt ibidẽ. ¶ Scȣ̊o non debẽt mederi xp̃ianis. vñ ĩ d. c. nullus. et. c. omnes ꝓhibeť xp̃ianis ne ĩ [sect. 7] suis infirmitatibus iudeos aduocẽt ne quod medicinas ab eis recipiãt dicit tamen gl. in. d. c. nullus qȣ̊ medicinalia pñt xp̃ia ni a iudeis emere et postea p̃parate ea. sʒ non medicinas preparatas.

¶ Tertio ꝓhibeť ne cum xp̃ianis balne [sect. 8] enť in vno balneo sil. d. c. null⁹ supradi ctam omnia prohibenť laicis sub excõicatiõis pena clericis ꝯo sub pena deposi tionis. et sic peccant mortaliter contra fa cientes limitarẽ tamen de medico veruʒ nisi in casu necessitatis quando aliũ habere nõposset. qꝛ necessitas facit licitum quod alias non est. c. ɔsiltũ in. fi.

de obser. iesu hoc idem tenet Hug. et sił̃r est dicendũ qñ licet habeat aliũ medicum sʒ non sufficientem.
¶ Quarto ne iudei ex testamento chri **[sect. 9]** stiani aliquid capiant. C. de iudeis. l. j. Jtem non potest aliquis. christianꝰ aliquid ɔgregatiōi iudeorũ vel iudeo aut pagano in testimonio relinquere. et si fe cerit etiam post niortẽ anathema iudicabitur. xxiiij. q. ij. sane el. ij. nisi legaret in tellige extreme necessitati alicuius.
¶ Quĩto ne ꝓcedāt in publico sine ha **[sect. 10]** bitu distincto. vel sine quo discernant̃ a xp̃ianis vt ĩ. c. ĩ nōnullis eo. li. et hoc verum tam ĩ masculis ꝗ ĩ feminis et debet esse parens signum non suppliciavel mā tello secundum doc. ĩ. d. c. ĩ nonnullis.
¶ Sexto ꝓhibet̃ eis ne nouas sinago **[sect. 11]** gas erigāt. vt in. c. ɔsuluit eo. ti. possunt tamen anti quas reedificare. vel rumosas resarcire ita tamen quod noua edificatio nō perdat antiqꝗ formā ꝙ vbicũqꝗ mutat̃ prestina forma vt puta ꝙ fit preciosius vel magis amplum tunc dicitur nouuʒ edificium et cadit sub prohibitione no ui edificij vt probat̃ ex tex. istius. c. con suluit. Facit quod in similiter no. ĩ gl. ĩ c. ad monere. xxxiij. q. ij. et ĩ. c. presbyter. lxxij. di. que vult quod sanguine lʒ vti illis **[[Fo.ccliiij.]v]** diebus quibus vtitur ouis et caseo licet non liceat vti carnibus quasi sit mutata forma: et per cōsequẽs rei substantia. et ẽt facit quod no. in. c. causam. de testi. ĩ ꝟbo in tẽmpore et in glo. in. l. iulianus. §. sed et si quis. ff. ad exhiben.
¶ Sed quid si antiqua sinagoga ex to **[sect. 12]** to corruit et funditus. R. pa. in. d. ca. cōsuluit quod non poterunt reedificare: ꝙ eẽt nouũ facere ex quo funditus est destructa. Facit ad hoc qð legit̃ et no. in. l. ĩter stipulātẽ. §. sacrā. ff. de ꝟb. ob. við bonā gl. in sił̃i ĩ. c. iij. de iure pa. Et no. quod si no uas sinagogas erigere p̃sũpserĩt. l. lib. auri sunt puniẽdi. C. ð iuð. l. hacvictura. ¶ Septĩo non possunt prefici alicui pu **[sect. 13]** blico officio ĩter xp̃ianos. nec ad aliqꝗ di gnitatẽvel ministeriũ. vt in. c. cum sit. et. c. pe. eodẽ. et. xvij. q. iiij. cōstituit et. d. c. nul lus. vñ in. l. fin. C. de iude. ðr quod nullũ ho norez: nullam dignitatẽ nullam preeminentiā ĩter xp̃ianos possunt habere. in tellige de nouo. secus etiaʒ in antiqua. quia tolleratur et per istā. l. infert Bar. quod non possũt doctorari cum sit dignitas et preheminẽtia doctoratus. nec obstat. l. generaliter. §. fi. ff. de decurio. q̃ ꝑmittit iudeo promoueri ad dignitates ꝙ intelligitur inter seipsos iudeos non inter xp̃ianos. vñ infert pa. in. c. ex specialieo dem ti. quod etiam omne cōmertiũ per qð xp̃ianis aliqð grauamẽ posset ingeri est ꝓhibitũ iudeis et paganis. et iō lʒ vẽdat̃ eis reddit ꝰ regalis et possint illud eme re. vt ĩ. d. c. ex speciali. tamen collectio non po terit per ipsos fieri sʒ per xp̃ianos. ꝙ sic col ligẽdo posset iudeꝰ cōmittere fraudes. et tenetur dare pauperibꝰ quicquid lucratus est ex tali officio. vt in. di. c. cum sit. et hoc scðm pronidentiam episcopi.
¶ Octauo ꝓhibet̃ ne in triduo añ pas **[sect. 14]** cha et maxĩe ĩ die veneris sctā hostia vel fenestras apta teneāt aut ĩ publicũ exeant ex eodem ti. c. ꝙ super his. et ĩ. c. non nullis.
¶ Nono ne decimas p̃diales retineāt. **[sect. 15]** sed vt ecclesijs soluāt de deci. c. de terris. ¶ Decĩo ne testimoniũ dicant ɔ̃ xp̃ianũ. **[sect. 16]** de testi. iu. īmo repellunt̃ ab omnibus actibꝰ legitimis. ij. q. vij. alieni. et hocveꝛ nisi i casu heresis si q̣s ad eos reuertereт̃ tũc pro testibꝰ admittuntur. vt in ca. cōtra christianos. de here. lib. vj. sed bene coguntur christianum contra eos testimoniuʒ dicentẽ admittere: vt ĩ. d. c. iudei. ¶ Vndecimo non pñt cōuenire xp̃ianũ **[sect. 17]** apð iudeũ: sʒ bñ apð iudices xp̃ianos: arbitriũ. in cā ciuili tamen pũt eligere iudeũvt. C. ð iudeis. l. iudei. snĩa tamen dʒexe qui per ordinariũ xp̃ianũ iudicẽ. vt ibi. ¶ Duodecimo ne emāt seruũ xp̃ianũvł **[sect. 18]** nō xp̃ianũ si mō vult baptisari. c. j. et. ca. vl. eodẽ. ti. vñ si iudeus emit xp̃ianũ ser uum vel qualitercũqꝗ acq̣rat statim effĩ citur liber nullo p̃cio dato.

xxv. di. māci pia si vero seruũ non xp̃ianũ emit ꝑ sibi seruiẽdo. tũc volũtate patefacta qvult effici xp̃ianus statim vẽdicat sibi liber tatẽ nullo dato p̃cio. c. fraternitatẽ liij. di. si autem talẽ non xp̃ianũ emit non ꝑ sibi seruiẽdo. sꝫ causa mercimonij: tũc si fuit exposit⁹ ad vẽdendũ infra tres mẽses q̃ incipiũt currere a die emptōis secundum Ho. in. d. c. fi. vel secundum Jo. an. et Pa. ĩ. c. j. eodem die quo petijt xp̃ianitatẽ tũc non liberat̃ ab eius seruitute. nisi debet̃ iudeo. xij. solidi ꝑ quolibet bono ꝓuo q̇ solidi dñt esse aurei ꝓm. Vin. Go. et Pa. quoꝛ. lxxij. faciũt vnā librā auri. C. de susce. p̃po. et archa. l. quotiescũq̃ certa sũma solidorũ. et videtur sentire glos. in. l. q̇cunq̃. C. de seruis fugi. et ꝑ ista opintone facit gl. C. de fal. mo. l. si q̇s nũmos sꝫ ꝓꝫ Ber. et ho. in. d. c. fi. dabunt̃ de moneta q̃ est invsu in illo loco. ar. ff. ð lega. iij. l. nimis. et. ff. de leg. j. l. si seruus pluriũ §. si numerus et magis placet. et aduerte quod dicit ꝑ seruo bono ergo defalcabitur si ille non est ita bonus: ꝗ ibi bon⁹ accipit̃ pro optimo secundum pa. in. d. c. j. si vero non exposuit venalem infra dictos tres menses tunc statim liberatur nullo precio dato. d. c. fina.

¶ Vtrum vernaculus. ĩ. natus ex ancil **[sect. 19]** la iudei si vult effici christianus libere tur similiter. Rñ. quod sic nullo dato precio l. deo nobis. C. de episcop. et clericis. §. vltimo.

[Fo.cclliij.r] ¶ Sed quid si aliquis talẽ emat q̇ cau **[sect. 20]** sa mercimonij fuerat emptus a iudeo. Rñ. quod non efficiet̃ eius seru⁹ sꝫ restituet eip̃tiũ. xij. solidoꝛ. et erit oĩno a seruitute libertatis insti. de nox. ac. §. domin⁹. ¶ Sed pone quod non hꝫ preciũ. Rñ. quod si sit **[sect. 21]** ĩ manu iudei. puta ꝗ nemo est xp̃ian⁹ q̇ velit eũ emere: tũc nihilomin⁹ libera bit̃. et hostiatim q̃reret p̃ciũ. ff. de manu mis. l. iiij. §. suis autẽ. vel si nullo mō p̃t habere seruiat sibi per quĩquẽniũ vt no. gl. xxxvj. q. j. de raptorib⁹. si vero sit ĩ ma nu xp̃iani. tũc si alio mō hr̃e non potest p̃ciũ seruiet ei tantum quod seruitiũ cōpenset̃ cum p̃cio: et sic liberat̃. ff. de ca. ĩ. l. bello hoc verum nisi preciũ fuisset datum ꝑ aĩa et non animo repetẽdi. ar. ff. de nego. ge. l. nensenius. et. ff. de reli. et sump. fu. l. et si quis. §. idem labeo ait.

¶ Tertiodecimo ne vsuras exigant sed **[sect. 22]** exactas restituāt. vt in. c. post miserabilẽ. de vsuris pñt ɔpelli ad hoc per principes et debẽt. vt in. d. c. qð si non faciunt debent cōpelli per iudicẽ ecclesiasticũ cẽsura ecclesiastica vt dicit Host. et Jo. an. in nouella in. d. c. post miserabilẽ. Facit c. postulasti. de iudeis. et qð ibi no. vnde principes terrarũ peccāt mortaliter non cogendo eos ad restituendũ vsuras. et similiter xp̃iani si ipsis non restituentibus mouerent̃ ne cum eis haberẽt cōmertiũ si post monitionẽ eis factā cō mertiũ cum eis haberent. vt in. d. c. post miserabilẽ. et. c. quāto. de vsuris.

¶ Quartodecimo ne intẽtet ꝯ catholi **[sect. 23]** cam fidem quicq̃ detestabile. sicut est quod nutrices xp̃iane proijciant lac ĩ latrinas postq̃ susceperunt corpus xp̃i. vt ĩ c. et si iudeos eodem et hmōi.

¶ Quintodecimo ne quẽq̃ q̇ non est sue **[sect. 24]** nationis aut secte p̃sumāt circuncidere etiam si sit eoꝛseru⁹. vt. l. vnica. C. ne xp̃ia nũ mā. et ibi est eis pena capitalis. i. ꝑpetui exilij qui ðr capitalis. vt. ff. de penis. l. rei capitalis. aliquando ðr mors naturalis vt ibidem in princi.

¶ Sextodecimo ne iudeus xp̃ianam in **[sect. 25]** vxorem accipiat. l. ne quis. C. de iudeis quod si fecerit crimine adulterij punietur vt ibidem.

¶ Decimoseptĩo ne fidẽ catholicā ĩpu **[sect. 26]** gnet ꝑuerso dogmate alit̃ pena sanguinis punit̃. vt ĩ. d. l. hac victura ĩ oẽ euũ. ¶ Vtrum ecclia possit punire iudeos et **[sect. 27]** paganos si delinquũt. Rñ. quod sic si delinquũt ꝯ naturalem ꝗ illaꝫ omnes recipiunt. Jtẽ iudeos si agũt ꝯ. l. veteris testamẽti secundum Aug. deam. in lib. de ptāte pape.

¶ Jtẽ no. ꝓꝫ eũdem quod iudei per papā et **[sect. 28]** alios ṗncipes q̇b⁹ subdunt̃ debẽt cogi ad laborādũ manib⁹ ꝑprijs: alias fiũt ꝑticipes turpis lucriet pctōꝛ q̃ faciunt: nec obstat. c. sicut

de iudeis. vbi dicitur quod null⁹ exigat coacta seruitia ab ipsis nisi cōsueta ꝓ illud intelligit̃ de seruitijs. ad vtilitatem dominorum solum.
¶ Jtem no. quod puniunt̃ pena ignis quā do aliquem ex suis qui vult christian⁹ **[sect. 29]** esse satis aut alio furoris genere inten tant. vt. l. iudeis. C. de iudeis.
¶ Que ꝓhibent̃ xp̃iani facere contra iudeos. Rñ. quod nouē. ¶ Prĩo quod violēter nō **[sect. 30]** debēt cogi ad fidē. vt ĩ. c. sicut de iudeis de q̊ dic. vt. s̃. baptism⁹. vj. §. xij. ¶ Secū do quod non offendant̃ neꝫ in ꝑsonis neꝫ in bonis sine iudicio terrene ptātis. d. c. sicut iudei. ¶ Tertio quod non ĩpediant̃ obseruare suas cōsuetudines ĩ suis festi uitatibus dūmō nihil faciant in oppro brium xp̃ianorum. xlv. di. q̇ sincera. et. d. ca. sicut iudei. et. l. iudeis. C. de iudeis. ¶ Quarto quod non exigant̃ coacta seruitia ab eis que non sunt consueti facere. d. c. sicut. de quo dic. vt. s̃. baptism⁹. vj. §. xij. ¶ Quinto quod non fodiātur eorum sepulchra siue corpora humata obtētu pecunie nec eorum cimiteria quisꝫ mutilet vt inuadat. d. c. sicut. et contra facientes christiani sunt priuandi officio et beneficio si sunt clerici: si laici excommunicandi vt in. d. c. sicut. ¶ Sexto quod non de bent in sabbatis eorum ad iudiciū trahi. C. de iudeis. l. die sabbati. et. d. ca. sicut. ¶ Septimo ne impediant̃ sua ꝓut melius poterunt vendere sicut nec christiani. C. de iudeis. l. nemo. ¶ Octauo quod si conuertantur ad fidem non spoliē tur bonis iuste acquisitis. Neꝫ debita **[[Fo.ccliiij.]v]** successiōe. et si ablata fuerint precipitur ptātibus eoꝝ locorū sub pena excōicationis quod ea faciāt restituere. c. iudei. el. ij. eo. ti. ex quo infert Pa. quod non perdunt agnationē suā. vnde debent succedere attinētib⁹ suis et multominus bona legitime acquisita cuius ɔtrariū existimāt vulgares qd̄ extraneum est. ¶ Nono q̨ non prohibeantur cōuerti ad fidem et ba ptismū suscipere etiam si sunt serui xp̃ianorum. arg. c. due sunt. xix. q. ij. remanebit tamen seruus si prius erat seruus ali cuius xp̃iani: cum seruitus sit approbata de iure diuino ciuili et canonico. xij. q. ij. et si quos vsqꝫ ad. c. ecclesiarū dulcius tñ tractandus est ꝫ alij serui qui non sunt xp̃iani. ar. de ma. et obe. per tuas.
¶ Vtrum eoꝝ filij sint baptisandi ipsis **[sect. 31]** inuitis. vide. s̃. baptismus. vj. §. xj.
¶ Vtrum ecclesia peccet permittendo iu **[sect. 32]** deos ritus suos obseruare. Rñ. quod non ꝓ non approbat sed ꝑmittit qd̄ autem ꝑmitti mus nolentes p̃cipimus. c. ɔcedim⁹. ꝓ maloꝝ hoĩm volūtatem ad plenū non possumus ꝓhibere. xxxj. q. j. hac rōne.
¶ Vtrum pecunia et alijs blandimētis **[sect. 33]** possemus allicere iudeos et alios ĩfidedeies ad fideꝯ. Rñ. gl. ĩ. c. debet hō. xxiij. q. iiij. quod sic. allegat. c. qd̄ autē. xxiij. q. vij. et. c. qui sinceram. xlv. di. Similiter sub tali conditione potest xp̃ianus aliquā ducere invxorē vt fiat xp̃iana. viij. q. j. ca ue. et sic ĩ spūalib⁹ licite fit pactū. vbi agi tur de cōuersiōe alicui⁹ ad fidē. et sic nō obstat. j. q. ij. ꝫpio. ꝓ aliud ēvēdere donū dei vel aliud spūale. Aliud propter temporalia inducere ad spiritualia: ꝓ primum illicitum. de simo. per totum. sed non secundum vt iuribus preallegatis. vñ Siluester dona promisit conuertentibus. vt no. in. d. c. ꝫpio. et capitulum ꝫpio. loquitur de dono religionis. qd̄ pecunia minime debet vendi. de quo vide simonia. iij. §. vj.
¶ Vtrum bona vsurarioꝝ iudeorum pos **[sect. 34]** sint ab aliquo vel dono vel exactiōe vel rōne pene vel quocūꝫ alio titulo iucrati uo vel oneroso acceptari. Rñ. quod sic dum modo nihil ɔ̃ iustitiam fiat: sꝯ retineri an possint distingue: ꝓ si sunt non soluēdo restituenda sunt non ipsis sed quibus debēt ipsi: si vero sunt soluēdo. dic vt. j. Restitutio. j. in ℣. vsurarius. §. xij.

Judex

quis potest esse. Rñ. quod q̇libet q̇ non ꝓhibet̃. ar. c. cum apud. de sponsa. et. l. mutus. ff. de procura.

¶ Sʒ qui sunt qui ꝓhibent̃. Rñ. quod sur [sect. 1] dus mut⁹ et ꝑpetuo furiosus impubes femine seruus excōicat⁹. Jtẽ cōsanguinei rei et inimici actoris vel alia causa suspecti. Jtem imperiti seu illiterati de quibus omitto breuitatis causa.

¶ Vtrum iudex vel prelatus mal⁹ pec [sect. 2] cet iudicādo subditos. Rñ. secundum Alexā. ĩ iij. quod sic mortaliter de quo dic vt supra Correctio. j. §. iiij.

¶ Vtrum iudex possit iudicare sine acto [sect. 3] re. Rñ. quod ordinarie ꝓcedẽdo non facit. c. si legitim⁹. de accu. extra ordinarie aũt sic. vt in inquisitione. et denunciatione. vt. s̃. Jnquisitio et denunciatio.

¶ Vtrum iudex possit compellere par [sect. 4] tes ad faciendum compositionem. Rñ. quod si causa est ciuilis quod non: nec etiam p̣nceps ex potestate ordinaria. l. j. ff. de noui ope. nunc. tamen si lis est longa et intricata multum. ita quod de facili non pōt decidi iudex potest compellere partes adcōcordiā. tex. videtur iudicio meo. in. c. placuit. xc. di. dicit etiam Pa. in Rub. detreuga. et pa. qꝏ ad pacem bene potest et dʒ reducere partes: et etiam cōpellere tam iudex secularis qꝫ ecclesiasticus respectu subditoꝝ suoꝝ. xc. di. si q̇s cōtristat⁹. c. placuit tenet etiam Bar. in. l. cōgruit ff. de officio. presidis.

¶ Vtrum iudex possit compellere ne po [sect. 5] tentiores viri cōtumelijs afficiāt viliores. Rñ. quod sic et tenet̃. l. illicitas. §. ne po tẽtiores. ff. de officio presi.

¶ Vtrum iudex teneatur et possit cōpel [sect. 6] lere aduersariũ ad prestañ. cautionem de non offendẽdo nec actorem nec suos quando talis verisimiliter timens ĩplorat eius officiũ. Rñ. quod sic. vt in. d. §. ne po tentiores et ibi per bar. et bonus tex. ĩ. l. de nunciamus. C. de his q̇ ad ec. cōfu. et ibi Cyn. facit tex. in. c. de benedicto. xxxij. **[Fo.cclv.r]** q. j. et. iij. c. literas in fi. de re. spo.

¶ Vtrum iudex teneatur ex necessitate of [sect. 7] ficij purgare prouinciam malis hominibus. Rñ. quod sic. text. est in. l. iij. et. l. congruit. ff. de offi. presi. propter quod dicit Bal. in. l. gall⁹. ff. de libe. et postu. et Raphael et Jmo. quod licet statutũ ciuitatis dicat quod potest punire: quod si ꝟbũ pōt: im portat necessitatem. d. l. gallus in prin. Et ideo si non facit tenetur de negligẽ tia. Facit quod no. Bal. et Ang. in. l. mā cipia. C. de seruis fugi. debet ergo iudex delicta ĩquirere aliter tenebitur in syndicatuet hoc verum in iudice qui ha bet merum imperium. l. imperium. in prin. et quod ibi no. Bart. et in. l. iubere cauere. ff. de iur. om. iud. et ĩ. l. j. ff. de offi cio eius cui manda. est iu.

¶ Vtꝫ iudex possit aliq̇d petere ꝓ labo [sect. 8] re ĩ iudicādo. Rñ. qde iure canonico iu dex ordinari⁹ vel delegat⁹ ecclesiastic⁹ nihil potest petere. vt ĩ. c. cum ab oĩ. de vi. et ho. cle. et. c. statutum. de rescrip. li. vj. et lʒ loquat̃ de delegato tamen idem tenetur in. d. c. cum ab oĩ per Pa. et Jo. an. et ceteros de ordi nario. ẽ etiam gl. ĩ. c. non lʒ. xj. q. iij. de iure ꝟo ciuili ordinari⁹ secularis petit sportulas solũ: nec aliud potest petere. iij. q. iij. differatur quia sportule sunt munera a lege non diffinita. vt in aut̃. generalr. C. de epis. et cle. Delegat⁹ vero etiam a prin cipe non habet nisi duos aureos in p̣nci pio et duos in fine quando causa excedit cẽtũ aureos qꝏ si non excedit nihil ha bebit. in aut̃. de iudi. §. ne autem labor no. gl. in. d. c. cum ab oĩ. Excipiunt̃ esculẽ ta et poculenta. i. comestibilia et potabi lia si sunt talis qualitatis quod in paucis diebus possint cōsumi �means. Arch. et glo. in. d. c. statutum. et sint ex mera liberali tate oblata: qꝫ sic possunt ab omnibus rectpi. Alia autem omnia etiam si sit vn⁹ denarius ꝓhibentur omnes iudices acci pere. vt. ff. de officio presi. l. plebiscito et

l. solent. ff. de offi. ꝑcon. no. gl. in. l. iij. C. de ꝛdi. ob tur. cāʒ facit. l. j. C. de pe. iud. q̇ ma. iudi. etiam si recipiant vt expediāt causam. et recipiunt alia p̃ter predicta esculenta et poculēta tenentur restituere de necessitate ar. d. c. statutuʒ. et. c. exi ges de cēsi. li. vj. imo si sit iudex delega tus ecclesiasticus qui talia recipit non potest liberari ex remissione sibi facta a dāte talia nisi restituat et si restitueret in fraudē vt postea ille sibi donaret nō valeret secundum glos. in. d. c. statutum. Secus autem si sine fraude restitueret et ille postea liberaliter iterū donaret se cundū glo. predictam. sed ego vern cre do si post iudicium finitum sine fraude dat liberaliter aliter non.

¶ Vtrum officiales inferiores et nuntij **[sect. 9]** et huiusmodi possint aliquid exigere a litigātibꝰ et huiusmodi. Rñ. secundum Alex. de ales. in. iij. parte sum. quod sic secū dum consuetudinem terre. sed per vim vel immoderatam improbitatē recipere non possunt. et hoc quando non habēt reddit9 deputatos. Hos. tamen in sum. tenet quod etiam si habent redditus depu tatos possunt aliquid paruum recipere dummodo non per vim vel improbita tem immoderatam. Assessor vero non po test si habet salarium deputatuʒ aliter tenetur restituere. ar. c. cum ab omni.

¶ Sed quid si iudex secularis habet ꝑ **[sect. 10]** ficisci extra domiciliū. Rñ. quod siue sit iudex ordinarius secularis: siue eius dele gatus potest petere expensas. d. c. statu tum. sicut et testis cum proficiscitur extra domicilium. iiij. que. iij. §. venturus q̃ nemo cogitur militare suis sumptibus: ea tamen moderatione partes enor me damnum patiantur. argu. x. que. iij. illud et si pauperes litigantes sint tunc debet abstinere etiam a sumptibus iudex delegatus. vt in. d. c. statutum. et or dinarius etiam secularis non debet ha bere sportulas. in auẽ. de man. princi. §. si tibi quoqꝫ.

¶ Sed nunquid delegatus ordinarij **[sect. 11]** Ecclesiastici sic habebit expensas cum proficiscitur extra domicilium sicut delegatus principis vel ordinarij secularis. Rñ. quod sic taʒ pro victualibus qꝫ pro vecturis equorum et similium nisi esset delegatus ad vniuersitatem causa rum vel ad vnam et maliciose quia tunc **[[Fo.cclv.]v]** ordinarius hʒ ꝑuidere de suo. ar. cap. inter cetera de offi. or. et gl. ĩ. d. c. statutū. sed glo. in. d. c. cum ab oĩ. tʒ indistincte q̨ non potest delegat9 ordinarij. sed ordinarius debet sibi facere expēsas. sed opinio prima videtur magis equa.

¶ Vtrum ordinari9 eccl̃iastic9 sil̃r possit **[sect. 12]** petere expēsas quando ꝑficiscitur extra domū. Rñ. quod non nisi cum ꝑficiscitur pro cōsecratiōe ecclesie vt in. c. cum sit romana de simo. Et cum visitat prouinciā suā. de censi. c. cum apostolus. et. c. exigit eo. li. vj. ¶ Vtrum iudex ordinari9 aut delegat9 q̇ **[sect. 13]** recipere possunt expēsas teneanẽ com putare illas. q̃s domi fecissent. Rñ. gl. te net qd̃ sic ĩ. d. c. cum ab oĩ. sed Pa. in. d. c. cum ab oĩ. tenet quod non. et magis est benigna quamuis prima sit tutior.

¶ Quid si delegatus eccl̃iastic9 non hʒ **[sect. 14]** reddit9 vel beneficium eccl̃iasticū sufficiēs vnde viuat. Rñ. pa. ĩ. d. c. cum ab oĩ. quod poterit petere id qd̃ potest petere iudex delegat9 p̣ncipis secularis vt dixi. s̃. ꝑ ar. a ꝛrio sensu: sʒ magis mihi placet ꝛria opinio quod non possit nisi forte ꝑpter talē cām occupareẽ ab aliquo honesto exercitio de quo viuit tunc tenerē opinionem Pa. veram.

¶ Vtrum ꝛsuetudo excuset seu valeat q̃ **[sect. 15]** danẽ sportule ordinario et delegato ecclesiastico. Rñ. d. Car. in cle. statutū de elec. distinguit quod aut p̃cessit exactio. et sic non valet nec excusat talis consuetudo. aut cōsuetudo non habuit ortū ab exactiōe et sic pñt ꝑtes cōpelli ad obseruādum laudabilem cōsuetudinē. c. ad apostolicā. de simo. Sʒ hec distinctio q̊ ad primū est vera q̃ quando p̃cessit exactio ē ꝛ honestatē et mētē isti9. c. cum

ab oĩ. et facit. c. ex multis. j. q. iij. sʒ quo ad ſʒ nō credo verā: ꝗ si non p̃cessit exactio sic cũ sit ex mera liberalitate donatum non in ducitur ɔsuetndo: sʒ q̃libet donatio ha buit effectũ suũ iuxta ea q̃ not. in glo. et Bar. in. l. cum de in rẽ verso. ff. de vsuris. Facit. l. si certis annis. C. de pac. nec va let. d. c. ad apostolicā. ꝗ loquitur quando ali q̇d fuit datũ in piā cām: ꝗ tũc videnť voluisse laici ĩducere ɔsuetudinẽ: et tō dico cum gl. in. d. cle. statutũ de ele. et Jo. an. Pa. et cōiter doc. in. d. c. cum ab oĩ. q̧ non valet talis cōsuetudo et lʒ cardinalis dicat vbi. s̃. quod non peccat mortałr recipiendo dũmodo non immoderate qñ est cōsuetudo ꝗ hʒ ꝑ se doctores famosos ꝑ hoc iuxta no. ff. de re iudi. l. cum pre latis et de postu. prela. c. vnico li. vj. hoc non credo veꝛ nisi in eo qui nescit discernere q̃ sit verior opinio ei quis habeat validiores rōnes: nec etiam credo istuʒ excusari a restitutione fienda.

¶ Vtrum iudex ordinariꝰ vel dlegatꝰ ec **[sect. 16]** clesiasticꝰ possit a partibus petere salariũ pro assessore. Rñ. secundum cōiter doc. ĩ. d. c. cum ab omni. quod non ordinarius ꝗ dʒ sci re canones de q̇bus versať corā se. Et ideo si nescit et ĩdiget assessore ꝑuideat de suo. Delegatꝰ tamen licite petit dum modo fraudulẽter non faciat: vt puta: ꝗ dicit se indigere cum non indigeat. d. c. statutũ. §. assessore. vel ꝑticipare vult in lucro cum assessore. ꝗ sic cum faciat frau dẽ legi peccaret mortaliteret tenereť ad restitutionem partibus.

¶ Vtrum salariũ possit petere pre nota **[sect. 17]** rio. Rñ. delegatꝰ pōt. dũmō non partici pet ipse cum eo. vt in. d. c. statutum. sed de ordinario dubitať. ꝗ videtur quod de suo debeat prouidere suis officialibus sed ego credo quod possit petere.

¶ Vtrum datũ iudici nisi in casu ꝑmisso **[sect. 18]** possit repeti. Rñ. quod si dedit vt corrũperet iudicẽ sic non potest repetere. et secundum gl. ĩ c. qui recte iudicat. xj. q. iij. cōiter sic pre sumitur. ideo multi tenẽt quod non repetiť sʒ si dedit vt iustā daret snĩaʒ ꝗ ałs no lebat dare vel vt non daxet ĩiustā et sic nō liberatur iudex dādo pauperibꝰ ꝗ repetere potest in cōscientia: vbi non stamꝰ presumptiōi sed veritati. j. q. j. iubemꝰ de simo. nemo. xj. q. iij. non lʒ. Si autem dedit simpliciter vt iudicet amittit princi palem causam. vt. ff. de cōdi. ob. causaʒ. l. iij. in prin. et sic non repetet sicut quando dat vt pro se iudicaret. facit gl. in. d. c. qui recte quod limito veꝛ nisi quādo aliter nolet iudicare. nisi daret ꝗ pos set repetere et sibi teneretur restituere **[Fo.ccvj.r]** ¶ Vtrum cōmittať simonia dādo pecu **[sect. 26]** niam ꝑ snĩa. Rñ. gl. j. q. iij. vẽdentes. q̧ non ꝗ in ꝑphanis non ɔmittiť simonia lʒ grauiter peccet: nisi in casu quando iudex aliter non vult dare iustam snĩaʒ ꝗ tũc nec peccat cum redimat vexationẽ suā sʒ potest dici ſʒ pa. ĩ. d. c. cum ab oĩ. quod si do pe cuniā vt habeā snĩaʒ ꝑ me q̃volo ɔseq̇ spiritualevel annexũ sibi: quod tũc sit simo nia. Sʒ ego non admitto hoc in casu pre dicto. s. cum iudex non vult sine pecunia iu stā dare snĩam: ꝗ cum redimā vexationẽ meā non credoq̧sit simonia si mō habeo iam ius in tali re. secus si per snĩaʒ de no uo acquirerẽ ꝗ sic esset vera opi. Pa.

¶ Vtrum snĩa lata intercedẽte pecunia **[sect. 20]** sit nulla ip̃o iure. Rñ. gl. in. d. c. cum ab oĩ et sequiť Pa. quod sic. j. q. vj. §. venales. C. quando ꝑuo. non est ne. l. veniales. in tex. et in gl. snĩa tamen arbitri tʒ: lʒ agẽs ex ea repellať exceptione doli. C. de arbi. l. iij. et in glo. predicta secus si per gratiam datur ꝗ tũc non est nulla ipso iure sʒ datur restitutio. vt in. di. glo.

¶ Vtꝛ iudex teneať ad restōnẽ ꝑtis si **[sect. 21]** eiꝰ negligẽtia aliqꝺ dānũ incurrit. rñ. gl. ĩ. c. qm̃ ɔ̃. ꝺ ꝑba. ĩ ꝟbo negligẽtia q̧ sic et eā sequuntur do. pa. aũt. ĩ. d. c. qm̃ cō tra ait quod ĩ foro aĩe vera opinio si fuit ĩ dolo vel lata culpa. alias nō. sed de hoc dico latius. s̃. culpa. §. v. et. vj.

¶ Sʒ quando dr̃ ɔmittere negligẽtiā. rñ. h. **[sect. 22]** q̧ tũc quando negligit terminare cāʒ vel ha bere tabellionẽvł aduertere q̇d scribať vel non ꝑuidet ꝺ aduocatovt teneť. vt. s̃. dictũ ẽ. Aduocatꝰ. §. x. vel non curauit re uoluere libros et huiusmodi q̃ suo offō incumbũt

multomagis tenetur si ex dolo dat dānū. vñ si iniqꝫ snīaꝫ dedit vel aliq̇d aliꝏ fecit contra ꝏscīam et contra iustitiā ī grauamē alteriꝰ ꝑtis vltra restitutionē ad ītereē ad quā tenetur vt. C. ꝏ pena iudi. q̇ ma. iu. l. nouo iure. xj. q. iij. quatuor. xxiij. q. ij. dominus deꝰ. et. q. v. administratores si ē eccl̃iasticꝰ iudex ordinariꝰ vel delegatꝰ si ꝏ ꝏscī am et ꝏ iustitiam hoc fecitiꝑo facto ē suspēsus per annū ab exe cutione officij vt ī. c. cum eterni. de re iudi. li. vj. si vero dānificau it partē per im prudentiā sic tenetur sil̃r adrestitutionē: in culpa. n. fuit cum se īsufficiētē sciuitvl̃ scire ꝏbuit. et tamen cāꝫ iudicare ꝑsumpsit. et hoc verum ī ordinario: delegatꝰ autem q̇ ꝏ necessitate obediētie iudicat. et bona fi de et de cōsilio peritoꝝ: lꝫ iniuste iudicet non tenetur ad restōnē. nec peccat sed eius assessor tenebit̃. l. ij. ff. quod q̇sqꝫ iur. si mō eū elegit q̇ habebatur ꝑ docto et bo ne opiniōis et ita credidit eū doctū ad hoc ał̃s non excusaretur si vellet ꝑcedere secundum caput suū vel imperitū vel malū scienter eligere assessorē secundum Rod.

¶ Vtrum iudex incidat in penā statuti **[sect. 23]** imponētis penā non terminātī snīaꝫ in fra certum diē si non terminat. Rñ. pa. ī. c. lꝫ de ꝑba. quod sic si fuit requisitꝰ qꝛ non te netur impēdere offm̃ suū ad vtilitateꝫ priuatā nisi req̇rat̃. vt ī. l. iiij. §. hoc aūt ff. de dā. infec. et ibi Bart.

¶ Vtrum iudex secularis teneat̃ prestare **[sect. 24]** brachriū suū iudici ecclesiastico. Rñ. q̃ si eius subditꝰ resistit sibi de iure vt puta. precepit ei aliq̇d appellauit ad superiorē. eꝑs dicit quod non potest etpetit brachiū seculare contra eū. tūc dico quod non tenet̃. ita no. pa. ī. c. j. de off. or. secus si resistit ei de facto vt ibi no. Jdē dic in exēpto qui allegat exēptionē quā eꝑus non ad mittit appellat non tenetur iudex secularis eꝑm iuuare.

¶ Vtrum iudex post latā snīam diffiniti **[sect. 25]** uā possit eā interpretari seu declarare. Rñ. quod non inferiores nec arbiter. maiores autem bene pñt declarare sed non mutare aut corrigere. vide in. c. j. de postulando in glo. et quod ibi no. et pa. ibidē inter locutoriam vero snīam potest cor rigere et reuocare de accusa. c. qualiter et quando el. j.

¶ Virū iudex possit penam minuere **[sect. 26]** vel augere. vide. j pena. §. xviij.

¶ Vtrum non cōdēnans partē aduersam in expeñ. teneatur iꝑe de suo restituere **[sect. 27]** alteri parti Rñ. quod sic. l. sancimꝰ. C. ꝏ iud. quod limitat gl. in. c. fi. de rescrip. verū si fuit petitum alias non.

Judicare.

Vtrum liceat ex suspīcio ne vide. j. presumptio.

[[Fo.ccvj.]v] ¶ Quid ē iudicare simpliciter et pure. **[sect. 1]** Rñ. non est remouere ordinē iuris sed tantum subtilitatē pernitiosam qꝛ predi ctaverba importāt ex suo proprio signi ficato idem quod sine malitia et sine plica et inuolutiōe. ad hoc gl. in cle. sepe de ꝟb. sig. in verbo simpliciter et ordo iudicia riꝰ non est inuētus ad inuoluendū vt ī c. dilecti filij de iud. et ideo non remouebit̃ secundum Pau. in. d. c. dilecti.

¶ Quid si dicatur ꝑcedas sine solenni **[sect. 2]** tate iuris. Rñ. pa. in. c. dilecti quod cēsetur sublata solēnitas iuris ciuilis et canoni ci sed non diuini et iurisgentiū. et iō duo testes sufficerent lꝫ forte plures requirerētur. et similiter etiam si sunt infames: qꝛ īfamia est de iure positiuoī. c. per tuas de si. non tamen recipiunt̃ non citata par te qꝛ citatio est species defensiōis que est de iuregentium nec potest tolli cle. pa storalis. de re iudicata.

¶ Quid si dicat̃ iudices ꝑut volueris. **[sect. 3]** Rñ. pa. vbi. s̃. quod ītelligit̃ solū dolus exclusus ar. in. l. creditor. §. lucius. ff. mā. et iō non potest tollere ius alterius sine cau sa. sicut nec cōmittētes qꝛ nemo plꝰ iu ris in aliū transfert qꝫ ipse habeat de dote post diuor. resti. c. nuper

et ꝑpterea dicit Bar. in extrauag. ad repri. quod il le cui committitur vt faciat quod vult vel sicut libuerit: lʒ non teneatur sequi regulas iuris ciuilis remanet tamen ligatus regulis iuris naturalis gentiũ. seu na turalis equitatis. quod idem estvt in cle. pastoralis de re. iu. vbi imperator inualide egit. ꝙ excessit regulas iur is naturalis.
¶ Quid si dicatur iudices scd̃ʒ verita [sect. 4] te et eq̇tatẽ. Rñ. pa. ĩ. c. literas d̃ iur. coł. qd̃ debẽt seruari solẽnitates etiam rigorose iuris positiui. do. an. dicit qd̃ rigorosas non tenetur seruare et placet mihi.
¶ Quid si dicat̃ iudices ꝑut tibi vide [sect. 5] bitur. Rñ. pa. in. c. j. de iu. qd̃ dʒ iudicare iudicio intellectus cui cõgruit hoc verbum videbitur. ita no. Bar. ĩ. l. q̇d tñ. §. si arbiter. ff. de arbit. etidẽ cum dr̃ reliu q̊ vel cõmitto arbitrio tuo vel prudẽtie tue vel iudicio tuo tũc denotãt arbitriũ boni viri rõne regulati sicut cum dicit̃: vt visum tibi fuerit vel tibi videbitur. ita no. Pa. ĩ. c. j. de seq̃. pos. similiter hec ver ba si extimaueris si arbitrat⁹ fueris. si tibi placuerit. vt probatur in. l. fideicõmissa. §. ꝓꝓ. ff. de leg. iij. et ĩ. l. thays. §. sororẽ. ff. de fideicõ. li. vbi tex. not. vide tex. cum gl. ĩ. c. ij. de cor. vicia et per Bar. in extrauagãti ad repri. et pa. ĩ. c. j. de cõsti. Et iõ tenetur seq̇ omnes regulas iuris ciuilis secundum Bar. ĩ. d. extrauag. alleg. l. j. ff. de arbi. et ꝑpterea aduerte quod omnia ꝟba exceptis istis volo libet arbitriũ plenũ vel liberũ vt ibidem no. Bar. ĩportat ar [sect. 6] bitrium boni viri.
¶ Quid si dicat sine strepitu et figura iudicij simpłr et d̃ plano. Rñ. cle. sepe d̃ ꝟb. sig. et ibivideas qnomodo potest omittere omnia que non sunt de iure gentiũ vel naturali.
¶ Vtrum iudicãduʒ sit secundum allegata et ꝑ [sect. 7] bata an ꝗmq̇ iudex cognoscitveritatẽ. Rñ. quod diuersoꝝ fuit diuersa opini. Jo. et Arch. lij. q. vij. iudicet Ber. et hos. de of fic. or. c. j. Jnn. de cẽsi. c. venerabilis. ho sti. de post. p̃. c. bone el. j. tenẽt quod si agatur ĩ forma iudicij sic iudicabit ꝗʒ alle gata et ꝑbata potius ꝓ secundum veritatẽ. ff. de of. p̃si. l. illicitas. §. j. di. c. iudicet. ij. q. iij. summoꝑe. vj. q. ij. si tamen et. c. placuit. ꝙ aliud facit vt iudex alid̃ vt hõ. vt in d. c. ij. d̃ of. or. xxiij. q. iiij. si eccłia. et iõ iu dicabit ꝗʒ cõscientiã quã habet vt iudex non quã hʒ vt hõ. ĩ. d. c. ij. et de of. de leg. pastoralis. §. ꝙ ꝟo facit. c. si omnia vin dicãda. vj. q. j. hosti. tamen et Archi. dicũt q̇ si ĩminet periculũ aĩe vel leditur publi ca vtilitas ꝙ tũc iure et de facto supple re potest et dʒ ꝑ periculo aĩe. qd̃ possit facit de elec. cum vobis. §. his igitur. de excep. exceptionẽ ꝑ vtilitate publica. ar. C. de ꝑcu. l. litẽ. ff. de post. l. q̊s ꝑhibet. Hugo. tʒ quod nullo mõ dʒ iudicare cõtra veritatẽ sʒ debet delegare causam. ff. d̃ iuris. om. iu. l. p̃tor. Rod. dicit quod si inno centẽ ɔdẽnet ad mortem vel mutilationẽ mẽbroꝝ aut ɔdenandũ exponat ẽt ad preceptũ superioris quod peccat mortaliter. Sec⁹ autem esset in alijs penis pecu-**[Fo.cclvij.r]**pecuniarijs vel causis ciuilib⁹ gl. in. c. pastoralis. de offi. ordi. et ĩ. c. j. de offi. or. li. vj. et Ric. in quoł. iij. q. xxv. et Tho. se cũda scd̃e tenẽt cum prima opi. sʒ saluo meliori iudicio ego dico quod aut iudex ꝑ cedit in iudicio aut extra iudiciũ. Si ĩ iudicio sit tene quod nullo mõ potest iudica re contra veritatẽ quã ꝑ certo scit nisi cum pctõ mortali siue sim⁹ in criminalib⁹ siue in ciuilib⁹. tũ prĩo ꝙ est contra p̃ ceptũ diuinũ. Exo. xxiij. non suscipiesvo cẽ mẽdaci et. j. neꝓ ĩ iudicio plurimoꝝ acquiesces snĩe vt a veritate deuies et post ĩnocentẽet iustum non occides: tũ etiã ꝙ dicitur in. ca. qui scandaliʒauerit de regu. iu. vtili⁹ scãdalũ nasci ꝑmittit̃ ꝓ veritas deferatur. Hec ibi et in. c. postu latus do. iij. q. vij. dr̃ ꝑ non ante iudicãdum est ꝓ cõsciẽtiã nostram reuertamur et q̇d placeat deo siue displiceat debem⁹ dirimere et in. c. tũc. xj. q. iij. dr̃ tũc vera est absolutio presidẽtis cum interni se q̇tur arbitriũ iudicis. og a contrario nec absolutio et multomin⁹ ɔdẽnatio. Jtẽ l. c. sumoꝑe ibidem dicitur quod ꝗʒ quod in. l. di uina et humana ɔstitutũ ẽ dʒ iudicare. et post non ex corde nr̃o: sʒ p̃cepto diuino ɔdẽnatiõis snĩam ꝑferam⁹ et ĩ. c.

cum eter ni ꝺ sẽ. et re iud. li. vj. ibi dr̃ inferendis ffiijs p̃ oculis habeat solũ deum illius imi tātes exemplũ q̇ querelas ppłi tabernaculũ ingressus ad dñm referebat: vt ꝗ eius imperiũ iudicaret. hoc ibi. Ergo non secundum falsas allegationes item tex. clar⁹ est in. d. ca. cum eterni si q̇s inquit Jnn. iiij. aut iudex ecciesiasticus ordinari⁹ aut delegat⁹ fame sue prodigus et proprij persecutor honoris contra con scientiam et contra iustitiam in graua mẽ alteri⁹ partis in iudicio quicqꝫ fece rit per gratiam vel per sordes ab executiōe officij per annũ nouerit se suspensum ad extimationẽ litis parti quā leserit nihilomin⁹ ɔdẽnandus hoc ibi ec ce quod non dicit contra allegata sꝫ contra cōscientiā et per sordes falsorum. Jtem et alia ratione credo quod non excuseť a mortali ꝓ officiũ ius dicentis latissimum ẽ dicit. l. j. ff. de iur. om. iu. Vnde iudex potest vt in plurib⁹ indicare prout sue cōscientie rationali videtur vt pꝫ in. l. ap pellari. ff. quis et aquo appellatur ibi et quod optimũ est statuere facit. ff. de arbi. l. quale vbi dicitur omni modo dicat qꝺ sibi videtur item in. c. ad nostram de cō sue. dicitur postqꝫ tibi de meritis cōsti terit sententiam ꝓferre vel alias sicut ordo postulat ratiōis autoritate presentiũ non obstante consuetudine cōcedi mus facultatem facit. l. rem nouam. C. de iud. quod iudices iurent omnimodo se cum veritate et legũ obseruatione iudiciũ dispositurōs. Jtem. C. de iudi. l. placuit in omnibus rebus precipuam es se iustitie equitatẽ quod stricti iuris ratio nẽ hec ibi facit ad idem. c. fi. de trāsac. Et ideo sepe quando volũt sciunt inue nire colores ꝓ iniustitia defẽsanda ita in isto casu tenentur vt contra veritatezꝫ non iudicẽt diligentissime facere quod fal sitas detegatur vt. ij. q. j. deus omnipotẽs et si nullo modo detegere possũt tũc potius debẽt officiũ resignare qꝫ cōtra iustitiam sententiare. Facit pro hoc qꝺ no. gl. in. c. pastoralis de offi. dele. Vbi dicit mer⁹ executor si scit sentẽtiā latā autoritate literaꝛ falsarũ vel per falsa instrumẽta vel per dolũ aduersarij q̇ non debet exequi eam. Sed remittere superiorem vt ĩ. c. decetero de re iudi. et c. si quando de offi. dele. C. si ex falsis in strumentis. l. iudicati. ff. de iu. l. si pretor. §. marcellus et ad tex. ibidem qui di cit et si sciat illam sententiam iniustam: quod tenetur exequi si non potest aliter absolui a mandato. Rñ. d. glo. quod intelligit de iniustitia solennitatis iuris et ita exponit iniustitia. i. contra ius li tigantis. Secus si esset iniqua et dicitur iniqua quando est contra veritatẽ ꝓ sic non tenetur obedire vt ibidem allegat. Sed si non habet superiorem cum nulli subsit nisi deo multominus debet contra certam scientiam condẽnare innocentem pro quocunqꝫ testimonio. propterea dicit. l. absentem. ff. de pe. sanctius est nocentem impunitũ relinquere qꝫ innocentem dannare: **[[Fo.cclvij.]v]** de quo nullo mō potest se intromittere et sic cōcludo quod cōdemnare aliquẽ nullo mō lꝫ iudici ɔtraveritatẽ. ꝺ q̊ ipe cer tus ẽ absoluere autem bñ potest si ꝓbatiōes non sunt legitime: qꝫuis iudex sciat ꝓ cer to eũ culpabilẽ: ꝓ iura illud volũt expossevt nemo publicet pctm̃ alteri⁹ qꝺ non potest probare. vt in. c. si sacerdos ꝺ of. ordi. l. illicitas. §. neqꝫ licitas si ꝺ offi. p̃ si et. ff. ꝺ ferijs. iũcta. gl. l. eadẽ or̃one. ĩ fi. et. c. si tamen eps. vj. q. ij. et. c. quotiẽs et ĩ. ca. mẽnā. ij. q. v. ab soluiť infamat⁹ ex q̊ ꝺ fecerũt accusatores ĩ ꝓbādo. et hāc opi nionẽ vr̃ tenere Nico. ꝺ li. sup exo. xxiij. nec obstat. c. iudicet. iij. q. vij. ꝓ non dicit secundum allegata. sed dicit iuxta leges et iura ꝓnunciet qꝺ ẽ dicere iuxta qꝺ sta tuerũt leges et iura procedat in ꝓcedẽ do et discutiẽdo: et det snĩam. q̃ quidezꝫ volũt vt vnicuiqꝫ reddať qꝺ debetur. l. j. ff. de iusti. et iu. nec etiam ob. c. eoꝛ q̇. et c. seq. xj. q. iij. ꝓ loquũtur quō ĩ examinatione testiũ dꝫ pars citari. et ordo iu ris seruari in eoꝛ discussione non enim dicit quod deť snĩa secundum eoꝛ dictũ. ĩmo innuit ɔriũ si bñ attẽdať. nec etiam obst. c. nos inquā. ij. q. j. cum deus omnipotens ibidem et aliquib⁹ alijs. ꝓ licet dicant ne minẽ cōdẽnādũ nisi ɔuictũ. non tamen seq̇ť quod omnis cōuict⁹ sit cōdẽnādus ex quo iudex est cert⁹ de falsitate. immo. c. iudicantẽ. iij. q. vlt. demōstrat oppositũ vbi dicitur

tādiu actioventiletur quousqꝫ ad rei veritatem perueniat̃ frequenter etiam interrogare opꝫ nec aliquid forte pretermissum remaneat quod annecti conueniat hec ibi. Et ideo dicam cum de bona fide agitur non est de apicib⁹ iuris disputādum. ff. man. l. fideiussor. §. quidem actio nec similiter ob. d. l. illici tas. q̃ ibi dicitur preses prouincie id sequatur non simpliciter sed addit quod eum conuenit sequi ex fide eorum que probabuntur et breuiter nunqꝫ inuenient ius quod dicat. quod iudex teneatur iudicare secundum allegata et probata sed bene secundum ordineꝫ iuris. Et sic intellige ordĩeꝫ. s. in ꝓcedẽdo et examinādo et ẽt sentẽtiādo Sed ius non vult quod in sententiādo aliquis puniatur qui est innocẽs et cōtra veritatẽ vt. s̃. pꝫ. ergo non debet iudicare contra veritatẽ quā pro certo scit. Ad id quod dicũt de scādalo iam ptꝫ solu. ꝑ c. qui scādaliꝫauerit. ibi vtilius scādalũ et c. vt. s̃. Similiter. non ob. quod iudicat non vt hō sedvt iudex. q̃ illud verum est si essemus extra ea q̃ sunt contra legẽ dei q̃ non sunt peccata sed in preuaricatiōe preceptorũ dei non hꝫ locum illa distin ctio q̃ non iudex punietur sedhō quanuis fecerit vt iudex. si ꝟo loquamur qñ iudex ꝓcedit extra iudiciũ vt ĩ officijs dādis et alijs q̃ eius arbitrio ꝛmittũt̃ sic non hꝫ dubium q̇n tenetur seq̇ ꝓp̄ā ꝛscĩam non alleg. vt. ff. ð iuris. om. iud. l. j. et. ij. in dispẽsationib⁹ vt. j. q. vij. exigũt in criminib⁹ etiam extra ordĩarijs ex cā q̃ sibi vr̃ potest penas tẽperare. ff. de pe. l. aut fa cta. et. l. capitaliũ. l. d. vt ꝛstitueretur. **[sect. 8]** ¶ Quid ð officialib⁹ q̇b⁹ mādat̃ execu tio snĩe ĩiuste. rñ. Alex. ð ał. ĩ. iij. ꝑte sũ. pe. q̇nto p̃ceptoet Ric. ĩ. q̊l. iij. q. xxv. quod si snĩa cōtinet ĩtollerabilẽ errorẽ vel ĩiusti ciā manifestā non debẽt obedire. ałs nō peccāt exequẽdo. qð ego limito quando nō sunt certi de innocẽtia cōdẽnati. q̃ in dubio excusantur. sed quando sunt cer ti de iniustitia sic credo peccant morta liter obediendo: vt in precedenti. §. di ctum est.

¶ Vtrum iudex secularis possit iudicare **[sect. 9]** de his q̃ sunt pctā vt vsura et hmōi. Rñ. pa. in. c. cum sit gñale ð fo. ꝛpe. quod sic dum mō non disputet̃ vtꝛ sit pctm̃ prĩci pałr vt ptꝫ. ff. et. C. ð ꝛdi. ĩdeb. per totũ etq̃ me. cā. et vi bo. rap. et de fur. et siłib⁹. et hec ẽ cōis opi. et hoc est veꝛ q̃ coram eo pōt obijci de iuramento si non vertit̃ dubiũ de eius validitate. vt in ca. tex. debet xxiij. q. v. Sed si dubitatur vtrum sit vsu ra vel ne pactũ vel ne tũc iudex secula ris non potest sed ad ecclesiam est recurrenduꝫ. c. per venerabilem q̇ fi. sint leg. et in cle. vnica de vsuris. Et ideo ex dictis ptꝫ quod potest iudex secularis cōpellere ad restitutionem vsuraruꝫ q̃ etiā de iure ciuili reprobantur hodie �means cōem opi. Fallit hoc in crimĩe heresia **[Fo.cclviij.r]** nisi exequẽdo. Excipiunt̃ multi alij ca sus ĩ gl. et per doc. ĩ. d. c. cum sit gñale. Sꝫ tu dic secundum pa. nullũ aliũ esse nisi vt dictũ est cum agit̃ de dubio. s. vtrum valeat iura mentũ vel ne et hmōi. q̃ tũc non potest et sic tene et vide glo. xxxij. q. v. c. xp̃iana religio. et ibi per. Archi.

¶ Vtrum iudex teneat̃ iudicare secundum statu **[sect. 10]** ta seu ꝛsuetudines loci ĩter illos quorũ vn⁹ ẽ sibi subdit⁹ alter nō. Rñ. pa. ĩ. c. q̃ clericis de fo. cōpe. quod aut statutũ cōcer nit solẽnitatẽ act⁹ exhibẽdi tp̃e ꝛctus et tũc siue sit statutũ laici siue clerici nō valebit act⁹ nisi illa solẽnitas fuerit ob seruata q̃ subdit⁹ non potuit ꝛhere cuꝫ non subdito etiam spreta lege sui sup̃ioris immo peccauit. c. ij. de maio. et obe. et. c. req̇sisti. de testat. et nulla fuit ꝛcta obli gatio lege sibi resissẽte et inhabilitāte cōsensum suũ. l. cum lex. ff. de fideius. et q̃ no. in. c. si diligẽti de fo. cōpe. et in. c. cuꝫ cōtingat de iureiu. et sic ꝛct⁹ non tenuit cum debeat esse vtriusqꝫ obligatori⁹. l. labeo. ff. de ver. sig. sicut videmus quod do natio facta etiam non subdito vltra q̇ngentos aureos sine insinuatiōe non vlꝫ. l. sancimus. C. de dona. Et iō iudicabit̃ secundum hoc statutũ ĩ vtroqꝫ foro ĩter clericũ et laicũ. Facit quod determinat Fed. consi. lxxvij. quod cessio actiōis ꝛ plebeuꝫ facta nobili ab ecclesia non valet ex quo statu to ꝓhibetur ne nobilis eā possit recipe re. rō q̃ statutũ disponit ĩ casu licito et ĩter subditos et

non ĩfraudẽ libertatis ec clesiastice. ex quo patet quod laic⁹ tenetur in testãdo seruare omnes solennitates legis sue. alias non valebit ꝗtũcũꝗ instituat clericũ nisi hoc fecerit ꝑ aĩa sua: ꝙ ĩ ta lib⁹ sufficit seruare dispõnem iurisgentiũ. c. relatũ el. j. de testa. et. l. j. C. de sacr. san. ec. Aut statutũ ɔcernit rẽ. exemplũ statuto caueť ne res dotalis sine certa solẽnitate possit alienari non vʒ aliena tio ipsa non seruata etiam facta clerico. Nec per hoc dico quod statutũ laicorum li get clericos sʒ tamen subditũ et ĩpedit obli gationẽ oriri. l. non dubiuʒ. C. de legi. Et iõ si cleric⁹ vult illaʒ obligare faciat ꝗ seruet seruãda. Aut statutũ cõcernit ꝑsonam vt puta quod debeat aliq̇d facere post ɔctum perfectum vt apprehende re possessionẽ infra certum tp̃s aut ꝑbare per tot testes et hmõi: et tunc clericus non arctatur re spectu statuti laici etiã litigans in foro seculari nec laicus respectu statuti episcopalis ipsius clerici nec forensis.

Additio

ꝗ limita ve⁊ quando aliq̇d est explicãdũ per ꝑtẽ extra iudi ciũ ꝙ dʒ iudex ecclesiastic⁹ etiam litigã tes ſʒ suã legẽ iudicare. facit quod not. in l. ij. C. de cõsti. pe. Sec⁹ vbi aliq̇d est explicãdũ in iudicio ꝙ non potest iudex ecclesiastic⁹ arctari statuto laico⁊. vñ si eo⁊statuto caueť quod non possit ꝑbari mu tuũ per testes si laic⁹ litigat ɔ clericũ in ioro ecclesiastico non astrĩgitur laic⁹ illi statuto. ad hoc quod no. ĩ. c. ij. de arbi. li. vj. faciũt no. per Bar. in. l. cũctos populos. C. de sum. tri. vbi dicit quod etiam si tale sta tutũ cõcernẽ s ꝑsonã ĩdirecte tãgit bona ꝙ non ligan̄t. Exẽplũ statuto caueť quod primogenit⁹ succedat certe forensis non ligať etiam si habeat ibi bona. sec⁹ si cõcernet ṗncipałr bona: vt si diceret ꝗ bona deferan̄t ad prĩogenitũ facit. l. j. ff. de tuto. et cu. dã. vbi lʒ p̃ses ꝑuincie possit dare tutorẽ non tamen eũ q̇nõ ẽ eiusdẽ ꝑuĩcie: vel hʒ ibi domciliũ et sic fuit dis putatũ per do. Lau. in. q. facti cauetur statuto mutie quod si res possessa ab aliq̊ euincatur ab eo quod possessor non teneať eam sibi restituere nisi dato sibi pretio quo emit. Bononiensis litigat mutine ɔ mutinẽseʒ obtinet snĩaʒ nũq̇d dabit sibi p̃tiũ. certe non ꝙ illud statutũ non porrigit vires ad forẽses lʒ ibi litigẽt. Facit ad hoc quod no. Pet. de anch. ĩ. c. canonum de constit. Ex quo ĩfert pa. vbi. s̃. quod quamuis statuto caueatur quod vsurarius non teneať restituere pignus etiam si probet quis se esse dominuʒ nisi restituto precio ꝑ quo est pignoratum quod non extendeť ad rem clerici vel. foren sis impignoratã domino inscio: quia si res est clerici non subijcitur iurisdictiõi laicorum. c. fin. de vita et hone. cle. Si vero laici extranei: et ibi sit delata furtĩ **[[Fo.cclviij.]v]** ne et volũtate domini non potest dici de iurisdictiõe statuẽtis sicut diximus de re mo bili q̃ non est ꝑmãsura in loco. vt no. ĩ. c. fi. de fo. cõpe. facit. l. heres absens. §. nũ quid. ff. de iud. aut statutum dat modũ dicẽdi cãm et tũc si prefigit legẽ iudici. iudex tenetur et sub eo potest allegari. Exẽplũ. statuto caueť quod iudex sequatur libros mercato⁊ et tũc in foro seculari fa cit fidẽ in p̃iudiciciũ subditorũ non autẽ clerico⁊ vel extraneo⁊ si tamen vult reci pere librũ ꝑ se vigore statuto⁊ tenetur re cipere ɔ se. ar. c. cum olim de cẽst. cum ibi no. Si ꝟo non p̃figit legẽ iudici sed loq̇ tur gñaliter adhibeať fides libris mer catorũ tunc vbiꝗ potest allegari contra subditum statuẽtis nisi in casu qñ non vult suscipere contra se.

¶ Vtrum iudex ecclesiasticus possit iudi **[sect. 11]** care laicũ subditũ principis laici vel etiam principes laicos. Rñ. quod sic rõne spũalitatis. puta si cã est spũalis vt de dictis matrimonijs et huiusmodi vel ratione peccati cuiuscũꝗ mortalis vt not. in. c. ij. et. c. nouit de iudi. alias non.

¶ Vtrum laic⁹ possit iudicare ĩ aliquo ca **[sect. 12]** su clericũ. Rñ. quod siue causa sit spũalis. vt de decimis matrimonijs siue criminalis. vt de heresi vel vsuris et huiusmodi siue tꝑalis non potest vt. in. d. c. ij. posset tñ autoritate sibi delegata ab ep̃o in causa temporali mere de

clerico iudicare. alias non vt. in. d. c. ij. fallit etiam quādo clericus est degradatus et traditus cu rie seculari quia tunc potest.

Judicium

est duplex vnum ordina rium. secundum legẽ dei aliud temerarium. primum est duplex. s. iudi cium discretionis de quo in. l. cum pre tor. ff. de iudi. iij. q. vij §. tua Vnde dici tur furiosus caret iudicio et istud conce ditur omnibus in manifestis et certis: aliud est cohertiōis et hoc conceditur aliquā do presatis et aliquādo alijs et istud ali quando dicitur extraordinarium. i. delegatuꝫ vt no. Ber. Jnn. et Host. ĩ. c. qm̃ et ibi ĩ gl. de ꝓba. Jtẽ extraordinariũ dicitur quando nō ꝓcedit in figura iudicij sed iudex procedit ex officio suo in modum inq̇sitiōis vel denũciatiōisvt de accusa. c. suꝑ hic. et. c. q̃liter el. ij. Jtẽ ĩ causis electiōis postulatiōis aut ꝓmissiōis suꝑ dignitati bus ꝑsonatibꝰ officijs canonicatibus p̃bẽdis seu q̇buscũ ꝗ alijs bñficijs ecclesiasticis aut supdecimis mr̃imonijs et vsuris ĩ q̇bꝰ ꝓcedẽdũ est simplr et de plano ȯr extraordinariũ de q̇bꝰ no. ĩ. c. olĩ de accusatio. per Jnn. et Ho. et ĩ. c. statu ta de here. li. vj. et Jo. mo. et Jo. an. Jtem potest dici extraordinariũ quando iudex eccle siasticꝰ cognoscit de tꝑalibꝰ rebus laicoruꝫ rōne peccati anirexi de iudi. nouit. De notatis in hoc. §. et quot modis dicat̃ iudiciũ no. ĩsti. q̇bꝰ non ẽ ꝑmis. fa. testa. §. j. ĩ gl. et. ff. de dolo. l. j. §. j. ĩ gl. et gl. ĩ. c. forꝰ de ꝟ. sig. et habuit ortũ in paradiso. et tam nouo ꝗ veteri testō ꝓbatur et eius ordo. et vsus vt no. Spec. in proe. ver. ceterũ. et sed. quod magis assimulant̃ iudicia ꝯctibꝰ ꝗ vltimis volũtatibus. no. Bal. ĩ. l. j. ad fi. C. de fal. cā adie. le. et ĩ. l. oẽm. de iudi. et cōstat regularitas exactore reo et iudice. insti. de ĩterdi. §. retimende. et. §. plura.
[sect. 1] ¶ Quot modis iu diciũ reddit̃ nulluꝫ. Rñ. quod triplr. prĩo rōne iudicis incōpetẽ tis puta ꝗ non hꝫ ptātẽ suꝑ eũ quẽ iudi cat vt de tu. c. at si clerici cum suis conco. ¶ Vtrum q̇libet laicus possit se subijcere cnilibet iudici q̃ p̃est. Rñ. quod sic si vult. l. j. ff. de iudi. et. l. j. C. de iur. om. iud. et ĩtelligit̃ velle et cōsentire quando scit eũ nō esse suũ iudicẽ et tamen litigat sub eo vt in. l. ij. ff. de iudi. Limita secundum gl. ĩ. c. si di ligẽti. de fo. cōpe. vez in cā ciuili secꝰ in cā criminali. vide pa. ibi. sꝫ q̇d si illi cui vult se subijcere non hꝫ iurisditioneꝫ in actu. vide. s̃. confessio. iij §. iiij.
¶ Vtrum similiter clericꝰ. Rñ. quod non sub [sect. 3] iudice laico etiam ꝓpter tꝑalia bona sua c. si diligẽti de fo. cōpe. nisi agẽdo ꝯ lai cum sub iudice laico cōueniretur etiam de crimine ciuiliter tamẽ: ꝗ tunc tenetur respondere: vt in glos. de iudi. c. at si clerici. Sed pa. ibidem tenet quod etiam sunt solennes doc. qui tenẽt quod non potest cōueniri vide per eũ ibideꝫ sed aduerte ꝗ in cā spũali seu annexa non habet locum re **[Fo.cclix.r]** cōuẽtio corā seculari iudice. arg. c. tuā. de or. cog. et. c. lator. qui fil. sint leg. et sic tenent cōmuniter doc. in. d. c. at si clerici. sed in tꝑali credo quod sic.
¶ Vtrum laicus laicũ suꝑ re ciuili possit [sect. 4] cōuenire sub papa. Rñ. secundum gl. xj. q. j. in sum. et pa. in. c. lꝫ ex suscepto. de fo. cōpe. quod non nisi in. xvj. casibus. ¶ Primus qñ hoc habet cōsuetudo vt in. c. si clericus. de fo. compe. ¶ Scȯs quā do sumus in terris subiectis ecclesie quo ad tẽporalẽ iurisditionẽ. vt in. c. not. ¶ Tertius quando causa suꝑ qua addit̃ spectat ad ecclesiasticũ de iure: vt in. c. tuam. de or. cog. et. c. cum sit generale. de for. compet.
¶ Quartus quando vacat imperium et aditur papa in causa spectante ad imperatorẽ vt in. d. c. lꝫ. ¶ Quintꝰ quādo dat̃ negligẽtia principis in iustitia administranda. vt in. d. c. lꝫ et. d. c. cum sit. ¶ Sextꝰ quando impetrat̃ a ꝑsona miserabi li et oppressa. vt in. ca. ex parte. B. de fo. cōpe. ¶ Septimus quando iudex secula ris qui non hꝫ in ꝓuincia superiorẽ alle gat̃

suspect⁹ vel non vult facere iustitiā. vt no. in aut̃. vt dif. iudi. §. j. et. ij. ¶ Octauo in causa recōuētionis. iij. q. viij. §. cu ius. in agendo. ¶ Nono secundum hosti. ĩ cau sis mortuariorũ a defunctis derelictorũ in aut̃. de eccl. ti. §. si autẽ. ¶ Decimo quando secularis iudex inuocat auxiliũ ecclesie. xxiij. q. v. administratores ſm Jnno. puta ꝗ subditi sunt sibi inobediẽtes. ¶ Xj. rōne administrationis assumpte a laicis quod intellige vt not. in. c. iudicatum. lxxxix. di. ¶ Xij. si ecclesiarũ serui vel homines seruiẽtes indebite a laicis collectāt̃. c. ecclesiaꝝ seruos. xij. q. ij. et in an. item nulla cōitas. C. de epi. et cle. ¶ Xiij. quando ĩ ꝓuincia non est iudex aut superior laico tũc potest adiri eps̃ vt ẽ casus. in aut̃. vt dif. iudi. §. si vero ɔtige rit. ¶ Xiiij. quando aliquid est ambiguũ et vt difficile ĩter iudices variat̃ vt in. c. per venerabilem qui fi. sint leg. ¶ Xv. quando agit̃ per viam denũciatiōis euāgelice. vt ĩ. c. nouit. de iud. ¶ Xvj. quādo causa prophana est annexa seu coniuncta cum causa spectāte prĩcipaliter ad ecclesiam. Exemplum ponit glos. de. dote. vt in. c. de prudentia. de dote post diuor. re. et hoc quando non agitur principaliter de dote sʒ ex consequentia. et cir ca predicta vide predictũ pa. in. d. c. licet. cum multis declarationibus.

¶ Secundo redditur nullum iudiciuʒ **[sect. 5]** ratione persone agentis puta ꝗ est mi nor et agit sine autoritate curatorum. C. de iudi. l. ꝓperandũ in fi. et. C. q̇ de leg. ꝑso. in iud. habeant. l. j. Similiter si est seruus vel monachus et huiusmodi item excōmunicatus similes enim non possunt agere nisi in casibus expressis a iure.

¶ Tertio redditur nullũ ex defectu rei **[sect. 6]** vtputa ꝗ non potest tractari sub tali iudice sicut iuspatronatus. de iud. c. ꝗto. vel res eccl̃iastica. c. decernim⁹. de iudi. ¶ Qui sunt qui non possunt vocari ad **[sect. 7]** iudiciũ. Rñ. quod multi de quibus. ff. de in ius voc. l. ij. et. iij. et sunt consul prefect⁹ pretor magistratus qui habet imperiũ merum vel mixtum nec episcopus duʒ sacra agit nec ille qui vxorem ducit nec tlla que ducitur in vxorẽ: nec qui funus familiare prosequitur vel iuxta mortuũ facientem obsequia. nec qui ꝓpter religioneʒ loci se mouere non potest vt regula ris vel inclusa Ponũtur alibi alij vt sũt infames et furiosi. ff. de condi. fur. l. ij. et hoc verum per se. sed bene per tutores et curatores. Jtem nec seruus dominũ. nec libertus patronum infamosis actionibus. nisi venia impetrata in ius vocare potest. de quibus not. in dictis. ll. de in ius voc. et seq.

¶ Quid si pupillus vocat̃ in iudiciuʒ **[sect. 8]** et nullus eũ defendit. Rñ. nullũ erit iudicium. ff. de re. iudica. l. contumacia.

¶ Vtrum mulier possit vocari ĩ iudiciũ **[sect. 9]** Rñ. quod non ꝑsonaliter nisi in casibus expressis a iure: et hoc intellige ɔtra eius voluntatẽ. Secus si vellet vt in. c. mulieres. ð iud. li. vj. Et sunt isti casus exp̃s si a iure ĩ q̇b⁹ vocat̃. ¶ Prim⁹ in causa crĩali. ff. de pub. iud. l. pe. §. ad crimen. ¶ Scðs ĩ ferẽdo testimōio ĩ. cā crĩali qñ potest admitti de q̊ vide. j. test. §. v. ¶ Terti⁹ quando est nutrix filioꝝ si non vult autorẽ **[[Fo.cclix.]v]** cōstituere. Jnsti. de cura. §. vlt. Vtrum autẽ mulieres religiose possint si ipse volunt similiter euocari ad iudiciũ. Rñ. q̨ non pro nulla causa personaliter intellige. vt in. d. c. mulieres.

¶ Quid si citent̃ de facto aliq̃ mulieres **[sect. 10]** ɔ p̃missa. Rñ. quod irritũ est ipso iure. vt in d. c. mulieres. ĩmo est excōicat⁹ fingens causam vt iudex vadat ad mulierẽ pro ferendo testimonio. sed ex causa vera si earum testimonium est necessarium dʒ iudex ad eas ire. vel si non decet aliũ mit tere. vt in. d. c. mulieres.

¶ Qualiter ꝑuertit̃ iudiciuʒ. Rñ. q̃tuor **[sect. 11]** modis. Timore. Cupiditate Odio. et amore. xj. q. iij. quatuor modis.

¶ Qua hora potest iudiciũ exerceri. Rñ. q̨ **[sect. 12]** de nocte non est honestũ. de offi. dele. cōsuluit tamen iudex ꝓcedit de nocte cum lumi ne cādele ad litis ɔte. vel snĩe ꝓlationẽ vʒ

qd̃ agit. lꝫ facere non debeat. dummō aliud non ĩpediat. qꝛ młta ꝓhibent̃ q̃ tñ facta tenẽt de regula. ad apostolicā. de iureiu. quẽadmodũ. §. qd̃ si post. de hoc no. in aut̃. de iudicib⁹. §. sedebunt.
¶ Vtrum tempore vel hora feriata pos **[sect. 13]** sit. Rñ. quod nō. vide. s̃. ferie. in prin. cum duobus. §. sequen.
¶ Vtrum iudex possit iudicare vltĩa die **[sect. 14]** sui officij. Rñ. quod nō. vt ĩ. l. eũ q̇. ff. de. iur. om. iud. tꝫ tamen si iudicat vt ĩ. l. meminisse ff. de offi. ꝓcōsulis. et hoc ĩtellige ĩ ordinario. qꝛ delegat⁹ etiam vltima die iudicat. vt ĩ. c. cōsuluit. de offi. dele. Bar. tamen ĩ l. eũ q̇ limitat vez̄ post aduẽtũ successo ris. qm̃. añ licite iudicat. d. l. meminisse. ¶ Quo loco. Rñ. quod ĩ loco sue iurisditio **[sect. 15]** nis nisi de cōsensu partiũ et iudicis territorij. ix. q. j. ep̃m cum duobus sequen. c. vide gl. in. c. vt litigātes. de offi. or. li. vj. Fallit etiam hoc in ep̃o expulso. Sꝫ q̇ sunt voluntarie iurisditionis possunt vbiqꝫ exerceri. l. ij. ff. de offi. procon. et. c. nouit. de offic. leg. et ibi glo.
¶ Quō debet iudicare. Rñ. quod sedere de **[sect. 16]** bet vt no. in. d. §. sedebunt.
¶ Temerariũ iudiciũ quod vniuersaliter **[sect. 17]** ꝓhibet̃ dicitur sex modis. Primo ex parte iudicātis per vsurpationem officij sibi non impositi. Scd̃o propter indignata tẽ. Ro. xiiij. tu quis es qui iudicas. Ter tio propter ignorantiam ex parte vero rei est. Quarto quando iudicatur ꝑsona qꝫtum ad euentũ futurũ qꝛ nemo despe randus est de pe. di. vij. nemo. Quinto quando iudicatur intẽtio incerta. Sexto quando iudicat̃ factũ occultũ qꝛ de ĩcertis et occultis temerariũ est iudicare ſꝫ glo. suꝑ illud Mat. vij. et prime ad cor. iiij. et de reg. iur. c. estote et ĩ p̃dictis modis cōmuniter est peccatum mortale qꝛ contra preceptum christi Matth. vij. no lite iudicare vide preceptum. §. xvij. et. j. Presumptio primo.

Juramentum

Primo est assertio vel negatio de aliquo licito ppłi et honesto sacre rei attestatione firmata secundum Gof. Ho. Archi. et in aut̃. de mā. p̈n. §. sed neqꝫ. et no. xxij. q. j. §. j. vnde d̃r iurare qꝛ quasi ꝓ iure introductũ est vt qd̃ sub inuocatione diui ni testimonij d̃r pro vero habeatur.
Adde hic dictis et quod iuramentũ est obligatio anime alicuius ad aliq̇d asse rendum vel seruandum deo in testẽ vo cato. vt per car. cle. j. §. nos. q. j. de iureiu. et bal. post Cy. ĩ aut̃. sacramẽta puberũ. C. aduersus vẽdi. et hꝫ tres comites scꝫ iustitiam veritatem: et iudicium gl. no. in aut̃. qd̃ eis. C. de nup.
¶ Quot mogit iurat̃. Rñ. quod duobus modis. primo solo. sermone sicut in veteri **[sect. 1]** lege dicebant viuit dominus viuit aĩa mea hoc addat mihi dñs. j. Rñ. xij. xxij. q. j. et iurabũt in primitiua ecclesia. testis est mihi de⁹. deum inuoco in testẽ ꝯitatẽ di co in xp̃o et non mẽtior. testis est mihi cō sciẽtia. xxij. q. j. si peccatuꝫ. et sic deus te adiuuet. xxxv. q. vj. de parẽtela. Jtẽ per euangelium christi. per crucẽ per ordinem sacrum per sanctos. vt not. in. c. si aliqua. xxij. q. j.
¶ Sed vtrum liceat iurare per creaturas. **[sect. 2]** Rñ. secundum scd̃m Bo. ĩ. iij. di. xxxix. ar. ij. q. ij. quod iurare per creaturas aliquādo fit per in precationẽ: vt cum d̃r. ita viuat fili⁹ me⁹. et. isto modo inuocat̃ creatura testificādum sꝫ pignorat̃ ip̃a creatura creatori. **[Fo.cclx.r]** secundum quod dicit Aug. et lꝫ iurare sic qꝛ lꝫ oĩs creatura sit creatoris tamen solatiũ eius nobis a deo ɔcessuꝫ est. et iō tanqꝫ nostrũ deo oppignorare possum⁹. Aliqñ iurat̃ per creaturas et inuocant̃ in testẽ ſꝫ se et sic non lꝫ iurare. qꝛ sic esset credere in eis eẽ aliqd numinis rōne cuius ꝯitas posset dici et cōfirmari. Et sic intelligit̃ istud mathe. v. nolite iurare neqꝫ. per celũ

et c. et istud. xxij. q. j. si quis per capillũ. et. c. cōsidera. Aliquando inuocat̃ creatura ĩ testem inquantuꝫ relucet in ea diuine ve ritatis vestigium et sic iurare ẽ iurare ꝑ deum qui relucet in ea. et sic lꝫ iurare. et de hoc habes per Host. Gof. et Ber. in. c. et si christus de iureiurā. ¶ Quid de acceptantibus iuramẽtum **[sect. 3]** idolatrarũ vel cogẽtib⁹ eos iurare per deos suos. Rñ. S. Bona. vbi. s̃. ar. iij. q ꝗ in iuramẽto facto per idolũ est duo ꝛsiderare aut idolivenerationẽ et sic non licꝫ nec recipe nec exigere. Aut cōsideratur ꝟbi confirmatio solu ꝫ et sic licite exigit̃ maxime pro bono cōi. sicut fecit Jacob ad labam. xxij. q. j. mouet te.
¶ Vtꝛ sit iuramentũ dicere in veritate **[sect. 4]** dico vobis. Rñ. Pa. ĩ. d. c. et si christus. ꝗ sic quia interponit deum qui est veritas ad cōfirmationẽ act⁹. c. in quadam de celeb. mis. hoc limit o verum quando homines sic habent illud pro iuramento. et ille ġ iurat sic intendit iurare alias non credo. de quo dic vt. j. ꝑiuriũ in prin.
¶ Vtꝛ sit necesse dicere iuro. Rñ. Pa. in **[sect. 5]** d. c. si xp̃s. quod nō. sed sufficit quod ad confirmationẽ veritatis quis interponat deũ implicite vel explicite.
¶ Vtꝛ omnis fidei prestatio sit iuramẽ **[sect. 6]** tũ. Rñ. pa. in. c. q̃relam de iureiur. quod sic sed non econtrario ꝙ non omne iuramẽ tum est fidei prestatio ꝙ tũc dicitur quis prestare fidem quando promittit aliquid per fidem meam. vel sic deus meadiuuet et hmōi. et sic fidei p̃statio non in cludit nisi iuramentũ promissoriũ et nō assertoriũ vel secundum alios differt a iuramẽ to quod sit per librum vel rẽ sacraꝫ. fidei aũt p̃statio non fit cum interuẽtu rei sacre sed meli⁹ dic quod fidei p̃statio ẽ cum aliq̇d pro mittt̃ per fidẽ sine ꝟbo iuro iuramẽtũ ꝟo est cum dicit iuro per deum vel per aliq̇d: vñ lꝫ quo ad pctm̃ mortale non sit dr̃ia: quia secundum Arch. in. c. j. de sepul. li. vj. et Jnno. et cōiter doc. ĩ. c. et si xp̃s de iureiu. sicut iu ramẽtum est dicere iuro tibi per fidẽ meā vel euangeliũ sic etīā iuramẽtũ est dice re ꝑmitto tibi per fidẽ meā siue sub fide mea verum est quod quo ad penam ꝑiurij puta depositiōis in clerico. vt ĩ. c. q̃relā de iureiu. non incidit q̇s nisi exp̃sseritꝟbũ iuro secundum aliquos vt ĩfra ꝑiuriũ. §. xj. et sic ĩtellige iura q̃ ponũt. vt. diuersa iu ramẽtũ. et fidei p̃stationẽ vt in. c. ꝑuenit de fideius. et in. c. q̃relā. ne p̃la. vices suas. c. ij. de spon. simplex vero ꝑmissio di citur que nec iuramento nec fidei p̃statione firmatur.
¶ Scd̃o modo iurat̃ cum internentu ali **[sect. 7]** cuius sacre rei: sicut cum iurat̃ in manu ep̃i vel sacerdotis aut super euange lia vel corpus christi aut crucẽ et huiusmodi. vt. lxiij. di. tibi domino.

Juramentum

ij. Quotuplex est. Rñ. quod duplex: aliud iudiciale: aliud extraiudiciale. Judiciale est ꝙ deferẽ in iudicio. et istud aliquando d̃r iuramẽtũ de calũniā quo quis iu rat se bona fide non aĩo calũniandi cām mouisse vel rñdere seu aliq̇d aliud ꝑponere: vt. C. de iur. cal. l. ij. §. j. ff. fa. her. l. ĩter coheredes §. q̇ fa. her. Et no quod calũ nia est falsa petitio vel iniusta repulsio facta scienter. ar. eoꝛ que no. ff. ad tur. l. j. §. calũniari. ij. q. iij. §. notandũ. et istud iuramẽtum non tamen dꝫ esse de p̃terito. sꝫ etiam de futuro. d. §. qui fa. her. Aliqñ so lũ d̃r iudiciale et d̃r iurare in liteꝫ ex eo quod propter litẽ siue rem in litẽ. in iudicio petitā prestat̃. vñ aliqñ dat̃ a iudice quando deficientib⁹ ꝑbationib⁹ hñs vnum testẽvł famam ꝑ aliquo compellit eũ iurare suꝑ quo est fama et d̃r necessarium ꝙ pars cui defert non potest sine causa recusare. vt. in. c. fi. de iureiu. in prĩ. iuncta suꝑscriptiōe. et in. l. gñałr. C. de non nu. pe. apppellat̃ ẽt decisorũ. ꝙ p̃statur ad litis decisioneꝫ. vñ d̃r quod maiorẽ hꝫ autoritateꝫ ꝗ res iudicata vt ĩ. l. ij. ff. d̃ **[[Fo.cclx.]v]** iureiuran. et istud producit acti. de iur̃ci uili. l. actori. C. de iureiu. aliqñ etiam istd̃ iudiciale dat̃ aꝑte ꝑti et istud bene pōt recusari. vt in.

d. c. fi. Extra iudiciale ꝓo iuramẽtũ appellat̃ volũtariũ: ꝗ volun tate et ex ꝏuẽtiõe partiũ suspicit̃et istud aliqñ ȯr assertoriũ quando asserit̃ aliquid sic esse vel non esse. vt. ĩ. c. si vero. de iureiu. aliqñ ȯr obligatiõis introductoriũvł ꝑ missoriũ: sicut quando ꝑmitto tibi dare vel facere aliq̇d vt ĩ. c. cum ꝏtingat. ȯ iureiu. aliqñ ȯr ꝏfirmatoriũ sicut cum filia renũciauit bonis paternis et iuramentũ ĩter pouit tali renũciationi. vt in. c. j. ȯ pac. lib. vj. et in aut̃. sacramenta puberuꝫ. C. si aduersus venditionem.

Juramentum. iij.

de his que con siderāt sunt in omni iuramento. vñ scias secundum Host. et Gof. quod septẽ sunt attendenda. et primo. De hic notatis. et an iuramẽtũ sar racenoruꝫ. per machometũ valeat Ber. post gl. no. qnō in. l. ait pretor. §. iurari ff. ȯ iureiu. et xxij. q. ij. ꝗuis etiam si xp̃ianus iuret ꝟꝫ bal. in. d. c. §. iurari et Alexan. ĩ. ij. §. j. ff. de iureiu. Et qualiter iuret iudeus Bar. in. l. iusiurādũ. §. ait p̃ to. ff. de iure. quod per legẽ moysi vel per deuꝫ. vel suꝑ decẽ precepta legis vel per deum pa trem sabaoth vel per veruꝫ patrẽ adonai vel per deum heloi vt not. in. l. fi q̃. C. ȯ iu de. q̃ probat̃ in. c. mouet. xxij. q. j.

¶ Quis potest iurare et dico quod omnis qui **[sect. 1]** est doli capax. vñ nec pueri q̇ non sunt do li capaces obligant̃ ex iuramento. xxij. q. v. c. paruuli. nec furiosus. xv. q. prima merito nec etiam admittunt̃ ad iurāduꝫ d. c. paruuli.

¶ Scȯm cui fiendũ est iuramẽtũ. Rñ. **[sect. 2]** q̃ ĩ iudicio iudici competẽti: extra iudi cium potest fieri cuicunqꝫ.

¶ Vtrum clerici pñt iurare. Rñ. quod non **[sect. 3]** cuicũqꝫ laico suꝑ euāgelia xxij. q. v. nullus est hic intellge nisi de lnĩa p̃lati sui vt. ĩ. c. j. de iur. cal. hoc verum si iurat tāqꝫ supiori: et sic intellige dictũ. c. nullꝯ. ałr sic ẽt sine lnĩa. vt ĩ. c. ex rescriptoet. c. ꝑue nit de iureiu. item nōpōt iurare ȯ calũnia nisi lnĩa sui suꝑioris nisi ille corā quo li tigat sit eius suꝑior: sꝫ habita lnĩa potest ẽt in manu laici iudici. xxij. q. vij. c. nos itẽ prohibet̃ iurare in actu testificādi sine lnĩa suꝑioris. vt in. c. qꝫq. xiiij. q. ij. et ĩtellige in manu laici exceptis ergo tribꝯ casibus p̃dictis potest iurare licite etiam ĩ manu laici et sine lnĩa alia. vt ĩ. d. c. ex re scripto. et peruenit no. pa. ĩ. c. j. de iure. calum.

¶ Tertiũ q̇d p̃t iurari. ꝑ qua re. Rñ. q̃ **[sect. 4]** ꝑ omi re licita iusta et honesta. nam ꝑ re turpi illicita vel ĩiusta factũ iuramẽtũ ñ tꝫ. ar. c. vl. de pac. et clarius. j. patebit.

¶ Quartum per quod potest iurari di **[sect. 5]** ctum est. s̃. iuramentum primo.

¶ Quintũ ad q̇d seu cur. s. ꝑ fine bono **[sect. 6]** et licito ꝗ cuius finis bonꝯ ẽ ipsuꝫ quo qꝫ bonum est ar. viij. q. ij. c. artaldus. nam si pro causa mala illicitũ est. vt sunt con iurationes conspirationes et huiusmodi. ar. d. c. vlti. de pac. de re iudi. c. j.

¶ Vtꝯ iurās sine causa legitima peccet **[sect. 7]** mortaliter Rñ. quod si iuret quis sine causa necessaria vt ista necessitas cōprehẽdat vtilitatẽ non solũ proxime sꝫ etiam ꝑpriā ꝗ aliter non credit̃ ei sic non peccat morta liter. Facit. d. §. alias ea demũ. et. c. florẽtinũ. lxxxv. di. ĩ gl. ꝗuis sit periculosuꝫ vt patet in. c. ita ergo. xxij. q. j. in tex. etin gl. Si vero iuret ꝑ causa illegitima vel inhonesta aut illicita cōiter est peccatũ mortale. xxij. q. iiij §. illicitũ ꝗ assũptio est noĩs dei in vanũ et probat̃ in. c. sicut nostris de iureiu. et ibi sentit gl. et Jnno. et Pa. Facit. c. qui sacramẽto. xxij. q. iiij. Hoc intellige quando aduertit et de causa il licita et de iuramẽto secundum quod dico periuri um mortale. j. periurium.

¶ Sextũ quō sit iurā dũ. Rñ. quod tres de **[sect. 8]** bẽt habere cōitates. s. ꝓitate iudiciũ et ĩusticiā. Hyer. iiij. de iureiur. et si xp̃s. §. iacobus. xxij. q. ij. aĩaduertendũ. Ratio est secundum sctm̃ Bo. vbi. s̃. ĩ litera ꝗ iuramẽ tum comparat̃ ad tria. s. ad re de qua sit et

sic debet veritas que ē adequatio rei ad sermonē ad iurantē. scd̃o cōparatur a quo procedit et sic debetur iudic iuꝫ. s. discretionts tertio comparat ad cām ꝑ q̃ sit et sic debet iustitia. s. vt cā sit iusta.

[Fo.cclxj.r] ¶ Vtꝯ semper sit peccatum mortale quando pre dicta d̃ficiūt. Rñ. pa. ī. d. c. et si christus qd̃ non semper sed aliqñ veniale secundum qtitate culpevt no. archi. ī. d. c. animaduertendum quod melius patebit. j. ꝑiurium in prin. cum quinqꝫ. §. seq.

¶ Vtrum iurans sine iudicio discretiōis **[sect. 10]** peccet mortaliter sicut faciunt illi qui ī quolibet verbo iurāt. Rñ. quod cum iuramētum prohibeat non quia sit malum sed ꝓpter ꝑiculū ꝑiurij. Jdeo si talis iurat fal sum non excusatur a mortali per ea que di cam. j. periuriū in prin. et secundum illam distinctionem. Si vero iurat verum sic non erit mortale peccatū. verum est quod tenetur abstinere sicut a mortali ꝓpter ꝑiculuꝫ quia de tali dicitur ecclesiastici. xxxiij. vir multuꝫ iurans implebitur iniquitate.

¶ Vtrum inducēs aliū ad iurandū queꝫ scit false iuratuꝯ ve. non seruaturū iura **[sect. 11]** mentū peccet mortaliter. Rñ. ſꝫ Ric. in iij. di. xxxix. quod aut facitvt ꝑsona publica ad instantiā partis et ex ordine iuris et sic non peccat si vero facit vt ꝑsona publica. tamen ɔtra ordinē suis aut vt ꝑsona priuata. sic peccat graniter sꝫ dominus Car. in cle. vnica de iureiu. dicit quod talis vīcit homicidā. xxij. qō. v. si quis ɔuictꝰ et. c. seq. et sic patet quod est mortale. et ex hoc cō cludit Pa. ī. c. cle. de coha. cleri. et mul. q nūqꝫ ē deferēdū iuram̃tū illi ɔ̃ quē ē ve hemēs suspitio d̃ trāsgressiōe et deferēs peccat intelllge mortaliter secundum distin. di cta alł. c. ille. xxij. q. v. et facit optime tex. d. c. clericis. vbi non vult clericos cogi iu rare dimitte ɔcubinas qd̃ no. ɔ̃ dā es secularibꝰ iuramēta et siłibꝰ q̇ non seruāt et iō ponāt potiꝰ penā. et hoc qꝛ tale iuramentū est ɔ̃iusticiā non credo tamen mor taliter peccare illū qui dat iuramētū ēt vt ꝑsona ṗuata illi quē scit falsum iura turū quando ille est iam dispositus iurare puta qꝛ obtulit se iurare quando hoc facit ex aliqua rōnabili cā et de isto non loquitur c. ille sꝫ de eo qui inducit non dispositū iurare.

¶ Vtꝯ iurās vituperose per mēbra inhonesta peccet mortałr. Rñ. quod tales proṗe **[sect. 12]** sunt blasphemi vt ptꝫ in ca. si quis per ca pillū ibi alio modo blaphemia et c. xxij. q. j. et iō sic peccat mortaliter sicut dictū est de blaphemia. s̃. in prī. nam ꝕbū aliꝰ facit positionē eiusdē qualitatis regula ritatis lꝫ habeat exceptionē aliqñvt in iohāne. et alij duo latrōes et no. pa ī. c. ac cedens de p̃bē et iō hoc alio mō p̃suppo nit blaphemiā. secus si iurarat per aliqd̃ membrum honestū et cum reuerētia vt puta ꝑ sanctū caput dei et raro non consuetudi nārie secundum Rodo. sic esset veniale.

¶ Septimo attēdendū est in iuramen **[sect. 13]** to quando tp̃s non reddit iuramentū illicitū vt quando iurat ī iudicio diebꝰ feriatis nisi ꝓ pace et alijs pijs causis vt de ferijs. c. conquestus quod autem fiat a ieiunijs est de honestate. xxij. q. v. honestum.

Juramentum

iiij. quō iuramentū interpetrandum est Rñ. inno. in. c. veniens de iureiur. quod in iuramento determinato super aliquo singulari sic interpetrat in foro aīe ſm intentionē iurātis. facit. c. humane au res. xxij. q. v. sed hoc ego limito verum qñ ille q̇ dat iuramētū seu exigit dolose et iniqua facit sicut cum vir p̃stat iuramētū vxori suꝑ adulterio. nam cum talis iniqꝫ a tali ɔfessionē exigat poterit iurare ſm suam intentionē quod est verum lꝫ secundū intellectum audientis sit falsum secun dum Rodo. quē sequit asteñ. lib. j. titu. xviij. ar. vij. Facit quod not. ihe. in. iij. dist. xxxviij. vbi circa litterā dicit Ric. quod obstetrices nū peccassent lꝫ non rñ dissent ad ītentionem pharaonis. qꝛ non fuit ei data autoritas ad aliq̇d agendū contra

deũ. Siłr quando quis ex iuramento exigit ab aliquo quod ipse non potest sine pctō implere. potest habere intentionẽ cum iurat illud facere. s. ꝗtũ poterit sine pec cato. sicut si mulier q̃ habet impedimẽ tum excōicata ꝙ non potest ꝓbare in mortis articulo cum oporteat eā iurare de stā do cum viro dʒ intelligere sic. s. ꝗtũ po terit sine peccato et non periurat vt no. ĩ. c. literas de resti. spo. Si autem ille qui prestat iuramentũ est in bona fide et in casu licito prestat tunc habet locum. c. quacunꝗ ar. xxij. q. v. quia scienter non **[[Fo.cclxj.]v]** iurat secundum intẽtiōe in p̃stātis peccat mor taliter et est ꝑiurus et etiam credo quod tenea tur sicut ille ĩtellexit implere ar. d. c. qua cũꝗ. nec obstat quod sicutvotũ dolosũ nō obligat sic nec iuramẽtũ ꝙ votũ sit deo proprie: sed iuramentum fit homini et obligatio contrahit̃ aliter invoto: quia per intẽtionẽ: aliter in iuramento ꝙ ꝑ deliberatā verborũ attestationẽ. Si aũt vterꝗ fuit in simplicitate. Sedvn⁹ vno modo intelligebat alter alio mō sic iter p̃tat̃ secundum intẽtionẽ iurantis in foro aĩe. vt no. in. §. ex his omnibus colligit̃. xxij. qō. v. in foro autem contentioso stabit̃ verbis vt in. c. ex literis de spon. Si vero verba habẽt duplicẽ intellectũ in stipulatiōi bus et alijs ɔtractibus contra stipulantẽ et vendẽtez interpretabunt̃. l. inter stipulantẽ. §. j. ff. deverb. ob. et. l. labeo. la. j. ff. de ɔtrahẽ. emp. Jn iudicijs. in prin. ĩterpretat̃ pro actore in medio ꝓ vtroꝗ in fine ꝓ reo extra de ꝓba. ex literis. vt ecclesia. bñfi. c. vt nostrũ. in delictis aũt contra delinquẽtẽ nisi aliud appareat de presum. c. j. si vero loquamur de iura mento generaliter prestito pro obediẽtia prestanda mādatis sic dicit Jnno. ĩ d. c. veniens. quod interpretet̃ vt non extẽda tur nisi ad ea de quibus cogitatũ estvł debuit cogitare: vt ĩ. c. quintauallis. de iure iu. de deci. ex multiplici. ð rest. spo. audita. xxij. q. ij. nequis. Alij dicunt quod ĩ terpretet̃ generaliter nisi sit contra pri⁹ iurametũ: vt in. d. c. veniẽs. vel ɔtra ius vt in. d. c. quintauallis vel ɔ̃p̃sumptionem cōmunẽ quod si hoc mādari credidis set nunꝗ iurasset. ar. c. petitio ð iureiu. ego credo quod in foro anime interpretabi tur secundum intentionez iurātis nisi fuerit dolosa.
Ad propositũ eoꝛ que in hoc. §. no tantur. s. ð interpretatiōe iuramenti. et quod impleat̃ et restingitur secundum ius vt no. Joan. an. in. d. c. veniens. ð iureiu. ĩ nouel. et Bal. in. l. fi. C. de nō. iniu. pec. vbi etiam quod tacite continet generalẽ intellectum et cōmunẽ presumptionẽ hoĩmet ita per Jnno. in. c. veniẽs. de iureiurā. ¶ Vtꝛ iuramentũ ꝑprestituz in materia iuris restrĩgat̃ ad limites iuris. Rñ. pa. in. c. tua nos. de ecclesijs edificādis ꝗ sic. Jta quod recipit omnes limitatiōes etrestri ctiones quas recipit ius illð. Facit tex. in. l. C. de ɔdi. inde. et in. l. fi. C. qui satis. co. et no. per Jnno. et glo. in. c. per tuas ð arbi. vbi dicit quod cum quis iurat stare sen tentie arbitri sub pena quod non obligat̃ ni si vel parere sentẽtie vel soluere penam et ideo si soluit penaz sufficit. Similiter si iurauit non sub pena ꝙ tenetur vel seruare sententiam vel ad interesse. ff. de ar bi. l. diem. §. fi. quia ĩtelligit̃ ista clausula. Ego parebo sentẽtie vel soluā penā quia iste intellectus est sibi datus a iu re. Pa. in. c. quintauallis de iureiu. dicit verum in sentẽtia arbitri. secus ĩ sentẽtia arbitratoris ꝙ in tali snĩa non ẽ talis datus intellect⁹. Jtẽ pro hoc facit di ctũ Jnno. in. c. cum omnes de cōsti. qui dicit quod p̃lat⁹. ġ iurauit non alienare bona ecclesie quod potest nihilomin⁹ alienare ĩ cā necessaria: vt in. c. fi. de ec. edi. et etiam vti li cum in hoc casu necessitas et vtilitas eġ parentur a iure. xij. q. ij. sine exceptiōe et sic iuramẽtum intelligit̃ de alienatiōe illicita solum. facit. c. petitio de iureiur. vbi iurat⁹ no esse ɔtra aliquẽ intelligit̃ illicite secus legitime etiam pro ꝓpria vti litate. facit etiā. c. ex parte tua de cle. nō resi. vbi iurans residere in ecclesia pōt iuramento non ob. se absẽtare pro neces sitate vel vtilitate ecclesie. Jtem facit ꝗ no. in. c. prout nobis de dol. vbi ille ġ iu rauit parere mandatis ecclesie vel iudi ci si se grauatur potest appellare ꝙ iuramentũ non se extẽ dit ad hec quando est generaliter latũ et quod no. in. c. ex tenore de

sen. excō. vbi tenet idem Pa. hoc ibi not. dicit. dictum tamen est verum per ea q̃ notantur in. d. ca. veniẽs. et in. d. capi. quin tauallis. quod etiam ex causa noua superueniente vel si erat prius erat oculta poterit ille qui iurauit rñdere corā aliquo iudice non obstante iuramento generali illum recusare. nec ob. predictis quod iuramentum habet clausulam seuvim clausule. Si non valetquod ago vt ago valeat quantum potest **[Fo.cclxij.r]** vt. c. ꝗto. et. c. ad nostram el. iij. de iureiur. no. ĩ. l. cum pr̃. §. filiꝰ matrẽ. ff. de leg. ij. et ꝑ bar. ĩ. l. si q̇s ꝑ eo. ff. de fideius. et ĩ. l. sciẽdũ. ff. de ver. ob. Et iō dʒ aliq̇d oꝑari q̇ non faceret si p̃dicta essent ꝟa ꝓ aliq̇d oꝑat̃: tamen ꝓ adijcit vĩculũ et ligat strictiꝰ ip̃m iurātẽ et qñꝗ accumulat forũ foro vt ĩ. c. fi. de fo. ꝛpe. li. vj. Jn casu autem vbi nihil oꝑareť vel paꝛ tũc bñ verum est qd̃ hʒ vim illius cłe sʒ hoc non est in casibus p̃dictis ꝓ strictiꝰ stringit et ideo sufficit Facit etiam ꝑ p̃dictis quod no. d. Ant. in. c. ex literis el. ij. de spō. et sequiť ibidem pa. quod sicut eq̇tas p̃toria facit vt in stipulationibꝰ p̃torijs ꝑmittẽdo simpłr factũ alie nũ ĩ dubio ĩtepretet̃ ꝑmisisse se factuꝛ et curatnꝛ ꝗtũ ĩ eo ẽ vt ĩ. l. quoties ff. de ꝟb. obli. Jta e q̇tas iuris canonici hoc inducit ĩ materia canonica vt pʒ ĩ d. c. ex lr̃is. et ĩ gl. ibidem vbi parẽtes q̇ ꝑ filijs iurāt spōsalia non peccāt lʒ non sequant̃ non ex eoꝛ defectu ꝓ illud iur̃m intelligiť ꝗtũ ĩ eis est se facturos. Jteʒ facit qd̃ no. pan. in. c. cum clerici. de ꝟ. sig. vbi dicit quod iuramẽtũ generałr p̃stitum dʒ restringi ꝗtũ potest vt minꝰ obliget iu rantẽ. ꝓ vbi tractat de obligatione est faciẽda stricta ĩterpretatio. alł. c. ad nostrā el. iij. de iureiu. et. c. primũ eo. ti. lib. vj. et. l. q̇cquid astringẽde. ff. de ꝟb. obli. Jtẽ ĩ. c. quẽadmodũ dicit idem pa. quod iura mẽtum in aliq̊ ꝯctu recipit omnes ꝯditiones et limitatiōes et subauditiones q̃s hʒ ille ꝯctꝰ. et siłr si apponit ĩ alia dispositiōe vel obligatione ꝓ regulat̃ ab illa facit ꝑ hoc. l. fi. C. de non nu. pe. et no. per Bar. in. l. si societatẽ. §. arbitroꝛ. ff. pro soc. qd̃ bñ no. ꝓ faciũt ad multa ĩ mate ria iuramenti et voti vide ad hoc q̇. j. d. .§. v. et. vj. Jtem si iuro alicui dare cras pecuniam ĩtelligiť nisi fuero ab eo absolutꝰ. ꝓ potest prorogare terminũ et absoluere vt ĩ. c. j. d̃ iureiu. Jtẽ si iurauit pecu niā tibi reddere ad certum tp̃s spe future numerationis intelligiť si pecuniaʒ mihi mutuaueris. C. de non nu. pe. l. idubitati. item si iuro tibi dare dotẽ ĩtelligiť si nuptie subsequute fuerĩt. ff. de iu. do. l. stipulationẽ. Jteʒ si iuro tibi reddere bladũ vel vinũ ĩtelligiť eiusdẽ bōitatis. ff. si cer. pe. l. cum q̇d. item si q̇s iurauit fctā pace cum aliquo de non eũ offendẽdo subcerta pena talis ꝑmissio referť et restringitur ad offẽsam rōe inimicitie p̃terite non ad nouā ex post fcō ĩsurgẽtẽ ex noua cā secundum bar. ĩ. l. aut facta. §. cā. ff. de pe. sequiť pa. ibi nihil scribit. sʒ in hoc tʒ. d. Anto. et Jo. et imo. pa. ĩ. c. cum inter. de renũ. Jtẽ si aliq̇s renunciauit cum iuramẽto iuri qd̃ hʒ vel habere sperat in aliq̃ re aut habere potest non ĩtelligitur ad ius superueniens ex noua cā vel noua spe vt dicit Pa. in. d. c. cum inter.
¶ Sʒ q̇d si p̃latꝰ iurauit non alienare bo **[sect. 2]** na ecclie sine lnĩa pape aut superioris. Rñ. Pa. ĩ. d. tua nos. quod ĩterpretat̃ vt nō possit alienare sine lnĩa: ꝓ designatio huiꝰ ꝟbi lnĩa est quod dʒ prĩo peti etiam ĩ ca su licito q̃si p̃latus reseruet ĩ se cognitionẽ. vtrum casus sit licitꝰ vel nō. ꝑ hoc fa cit ĩ siłi. c. lʒ. de regula. Jtẽ ꝓ si ĩtelligeret̃ de illicita solũ sic iur̃m nihil valeret ꝓ nec cum lnĩa suꝑioris p̃t fieri: ergo opʒ intelligat̃ de oĩ licita. cōcor. Jo. an. post Host. ĩ. c. de his q̃ fiũt a p̃latis sʒ bñ nō obstāte iur̃o ĩminẽte necessitate vrgẽti posset alienare si superior non posset adi ri. ar. optimũ in. l. tutor q̇ reꝑtoriũ. ff. de admi. tuto. vbi ex cā necessitatis potest totor inuẽtario non facto administrare bo na pupilli quod ałs necessitate cessante nō pōt. Facit ad hoc no. Joā. xij. q. ij. c. sine exceptiōe et. c. placuit. Hug. et Arch. in. c. abbatibꝰ. eadẽ. cā et. q. et Jo. de fantu. in cle. j. de rebus ec. non alie. vbi dicit in casu illius cle. alienationẽ posse fieri ĩpune si necessitas non capit tantā dilationẽ

et te nuit Pau. ĩ disputatiõe q̃ incipit ɔdem natᵊ. Sequiť. hoc Car. ĩ. d. cle. prima. et Pa. c. fi. de eccle. edi. quod no. ꝑ religiosis habẽtibus prelatos in remotis.
¶ Vtrum iuramẽtũ illius qui iurauit ali [sect. 3] quã accipere sit interpretãdũ vt possit intrare religionẽ. Rñ. in. c. commissum de spon. secundum vnam lec. que sibi placet q̨ sic. et ideo interp̃tať quod eam accipiet et ni si ingrediatur religionem nec ob. quod vt ˜ɔhat ibi cõsuliť. et postea ingrediať ꝙ **[[Fo.cclxij.]v]** istud fit ꝑpter vulgi opinionẽ ne appa reat periurus cum in veritate non sit. Si vero diceres quõ inueniať ista interpre tatio. Rñ. quod subintelligiť nisi moriatur et c. vel dic quod habetur in. c. ꝑuenit. el. ij. de iureiurã. vbi ȯr ꝑmissum non infringit qui in melius commutat.
¶ Vtrum iuramẽtũ ĩterpretabiť vt hẽat [sect. 4] locũ in casu ficro. Rñ. pa. ĩ. c. ex ꝑte el. ij. de cle. non re. quod si iuřm non tẽdit ĩ aliquaʒ lesionẽ illius q̇ iurauit et facit ad bonum illiᵊ cui p̃stitũ est tũc subẽ cã large ĩterpetrãdi. vt in. c. ex ꝑte. vbi ille q̇ iurauit residere si se abñtat ꝑ necessitate ecclie hř ꝑ residẽte. Si ꝟo iuramẽti obseruan tia tẽdit ĩ dãnũ illius cui fit lʒ respiciat vtilitatẽ alteriᵊ tm̃: tũc non verificať ĩ ca su ficto. ꝑbať istud secundum cõem lecturã ĩ. c. ad nostraʒ. el. j. de iureiu. vbi ȯr quod iuramẽtũ dʒ seruari ĩ casu specifico et non ĩ ca sn ficto Nam ibi tenẽt Jnno. et Jo. an. q̨ debitor q̇ iurauerat non molestare credi lotẽ suꝑ pignore donec soluisset sibi debitũ quod non sufficit quod creditori sit satisfactũ ex fructibᵊ pignoris sed opʒ prĩo q̨ fiat realis solutio debiti lʒ ficte soluerit ex quo ꝑcepit debitũ ex fructibᵊ pigno ris. Facit. l. lutiᵊ. ff. de cõdi. et demõ. vbi no. quod ɔditio dʒ fieri in forma specifica. bar. tamen ĩ. l. amplíᵊ. ff. rẽ ra. ha. ȯterminat ˜ɔriũ ĩ isto casu: ꝙ iussus dare seu soluere implet ɔditionẽ compẽsando. l. si pecuiũ. §. j. ff. de test. lib. Jtẽ ĩpeditᵊ iusta de cã facere quod ꝑmisit: non est periurus. l. fi. ff. q̇ satis. cog. et. c. signicãte. de pignora. Sʒ si tibi non soluo ꝙ tu mihi non soluis facto tuo ĩpedior: ego non ero ꝑiurᵊ. Et hec opinio mihi vř verior ȯ iure nec est ˜ɔ casum. d. c. ad nostram. ꝙ iste debi tor certat de dãno vitãdo: et creditor nul lum dãnũ hʒ. et iõ habebit locũ fictᵊ intellectᵊ in tali casu. et sic ꝑcedit opinio Bar. et dictũ. c. ad nostram non ꝑbat cõtrarium ꝙ secundum Jo. an. ibi ex forma iuramẽ ti requirebatur numeratio pecunie.
¶ Vtrum ĩ oĩ iuramẽto debeãt subaudi [sect. 5] ri multe cõditiões. Rñ. gl. ĩ. c. quẽadmo dũ. de iureiur. quod in iuramẽto assertorio nulla cõditio subintelligiturt: ĩ iuramẽto ꝟo ꝑmissorio bene multe subintelligunť vt si deo placuerit. xxj. q. ij. beatᵊ. §. j. Jtẽ si placet pape. vt in. c. veniẽtes. de iureiu. et alie de q̇bus ĩ. d. gl. que melius patebũt in seq. c. Et no. secundum predictã gl. quod ꝑpter hoc iuramẽtũ non est cõditionale et etiam secundum Pa. ibidem si exprimanť. vt in. c. significasti. et qȯ ibi not. de elec. et. ĩ. l. iij. ff. de leg. j. et. l. aliqñ. ff. de cõditio. et demõ. Sed tu dic vt. s̃. Patrimoniũ. iij. impedimẽto. iij. §. j.
¶ Et hec omnia que de interpretatione iu [sect. 6] ramenti dixi: ĩtellige quando ille q̇ iurat non hʒ exp̃sse et specifice aimũ obligãdi se suꝑ aliquo determinato ˜ɔ ĩterpretationẽ: ꝙ tũc non valeret ĩterpretatio. vt no. in. c. veniens per pa. de iureiur. et facit c. iuramen. xxij. q. v. in ar.
¶ Quid si iurať suꝑ re non subiecta pa [sect. 7] pe. Rñ. Pa. in. c. constitutᵊ. de rescrip. q̨ in rebus vel iuribus non subiectis sibi nõ subintelligiť illa cła. d. c. veniẽtes. iõ pa pa non potest absoluere a iuramẽto p̃stito suꝑ rebus non spectantibᵊ ad eũ finẽ cã rõnabili. vt no. gl. in. c. quãto. de iureiu. et Jnno. in. c. cum inter. p. de renun.

Juramentum. v.

de obligatiōe iu ramenti p̃missorij. vtrum semper sit obligatoriū. Rñ. vt colligo ex Arch. ĩ. c. si aliq̇d. xxij. q. iiij. et canonistis in. c. si ꝯo. de iureiur. et theo. in iij. di. xxxix. quod sic. vt. j. periurium. §. j. Fal lit hoc in. xxvij. casibus sequen.

Adde hic que hic dicunt̃ et quod iuramentum metu vel minis exo rtū non ob. in. c. item sacramẽta. ĩ ṗn. de pa. iura. fir. et no. in aut̃. item sacr̃a. C. si aduersus vẽ. ligat ad obseruātiaʒ ꝯctus inobe. bal. di. nec obligat latum contra publicam vtilitatem Ba. no. et doc. in. l. si quis ꝑ eo. de fideius. nec si viā fraudibus. ape rit bar. in. l. illud. C. de sacrosan. et an ligor in aliā qui ꝑmisit impunitatem de linquenti si exeat locum sacruʒ. et quod ibi eum restituet. bal. quod non in aut̃. iteʒ sacramenta. C. de pac. per tex. in aut̃. de man. prin. §. sed neqʒ.

¶ Primus quando iuratur aliquid quod est **[sect. 1]** pctm̃ mortale: qꝛ istud vergit in interitū **[Fo.cclxiij.r]** salutis eterne qꝛ pena eterna punit̃. c. vnū orariū. xxv. di. vñ q̇ iurauit spolia diuidere non tenetur qꝛ dʒ reddere. c. ea te. de iureiur. vel spoliare ꝑximū non te net̃ secundum Jo. an. ĩ. d. c. ea te. et illud qd̃ ȯr xxij. q. iiij. §. ecce. refert̃ ad cōscientiam erroneā quā se credebat teneri ꝑpterea non seruando mortaliter peccat.

¶ Scd̃s quando qd̃ iurat̃ est pctm̃ veniale ĩ **[sect. 2]** se. ar. c. ij. de pac. li. vj. qꝛ sıłr ꝯgit in dispẽdiū ꝑprie salutis: qꝛ per ipsam ĩpedit̃ hō vt non cito ꝑueniat ad salutẽ eternā. c. q̃lis. xxv. di. et. c. ij. de pac. li. vj. hugo. tʒ quod si seruat tale iuramẽtū peccat mor tałr. qꝛ facit ꝯ istud. c. ĩ malis. xxij. q. iiij. Sʒ Rodo. tʒ quod solū veniałr qd̃ veꝛ est quando simpłr comittit veniale. sʒ si iō cōmitteret qꝛ iurauit dic quod mortaliter peccaret qꝛ nomen dei assumit in malū. ¶ Tertius quando iurat̃ aliq̇d qd̃ est ꝯ cōsi **[sect. 3]** lia euāgelica: puta quod non efficiet̃ eps̃ re ligiosus et hmōi. nec obstat. c. florẽtinū. lxxxv. di. qꝛ non dicit quod teneat votū sed peccat mortałr iurādo ꝯ scd̃aʒ ꝑtẽ iusti cie: q̃ ẽ facere bonum sicut si iurasset ꝯ pri mam partem que est declinare a malo. ¶ Quart⁹ quando iuramẽtū excludit opus **[sect. 4]** pia ĩtẽtiōe faciẽdo ꝑ deo. vt cum iurat q̃ nihil dabit ꝑ deo vel cōsulet ꝑximo vel non ꝯsolabit̃ talẽ. vel nunqʒ erit fideiussor vel nūqʒ mutuabit pecuniam et hmōi. qꝛ deus non acceptat talia iuramẽta cū dicat ꝯriūfaciẽdū ex charitate fraterna ibi: q̃cūqʒ vultis vt vobis faciant homi nes: et vos eadem facite illis.

¶ Quint⁹ quando iurat̃ aliq̇d qd̃ ex se est in **[sect. 5]** differẽs: tamen meli⁹ esset facere ꝯriū qʒ nō facere: vel non sacere qʒ facere. sicut quā do q̇s iurat quod non tenebit talẽ in suo ser uitio vel non loquet̃ cum tali de tali re. vel non ibit ad domū suā. vel non coquet ad furnū suū: qd̃ tamen melius esset facere contrarium Jntellige istū casum veꝛ quā do quis solum ex se iurat: qꝛ sec⁹ esset si cōuenisset cum ꝑximo ad tale faciendū et aliquo bono respectu: et ita iurasset ei: quia bene esset obligatus.

¶ Sextus est quando iuramẽtū est ꝯ bonuʒ **[sect. 6]** publicum sicut quando q̇s iurauit quod subtra het se ab onere publico. istud no. Pa. ĩ c. ꝑuenit el. j. de iureiur. Facit. c. si diligenti. de. fo. competen.

¶ Septim⁹ quando iuramentū vergit ĩ **[sect. 6]** dispẽdiū ꝑprie salutis corꝑalis quẽad modum non tenet sit vergeret in dispẽdiū salutis alteri⁹. xxij. q. iiij. c. j. cū. iiij. c. se. ita nec in ꝑpriā. c. si non lʒ. xxiij. q. v. xxij. q. iiij. §. illicitū. gl. ĩ. d. c. si ꝯo. restringit hoc veꝛ quando directe sec⁹ si occasiona liter: et ponit exemplū de illo q̇ iurauit stare rome de mẽse augusti: qꝛ lʒ ibi mo rianꝯ multi non tamen semꝑ. et iō tenetur stare. Sed Joā. an. restringit dictū glo. veꝛ nisi ex imminẽti infirmitate vel cō plexiōe iudicaret̃ sic iurās ex tali mora moritur⁹. Ex quo colligo quod quando verisiłr ex qualitatib⁹ p̃sumit̃ de morte hʒ locū quod non obligat. Et ꝑpterea Pa. increpat cartusiẽses et reputat eos non in bono sta tu ĩ. d. c.

si ꝟo. lʒ male iudicet: ꝓ sunt in bono statu et deo seruiẽtes nec exponũt se ꝑiculo mortis corꝑalis: sʒ carnẽ abdicant vt a vitijs aĩus sit liber. Multa alia possent adduci ad ꝓbãdũ quod sunt in bono statu sʒ breuitatis cã omitto. idem dic quod iuramẽtũ non obligat quando cedit in mutilatiõe: ꝓ nemo membrorũ suorũ est dñs. l. liber homo la. j. in prin. ff. ad. l. aqui. limita istð. vij. veꝛ nisi mors vel mutilatio esset infligẽda ex iustitia ꝓ tũc non posset ꝯ iuramentũ fugere. [sect. 7] vt. s̃. carcer. §. iiij. et supra Fugere. §. j.

¶ Octauus non obligat iuramentuʒ qñ quis iurat ex calore iracũdie. secundum Joan. an. ĩ. c. sicut ex literis de iureiurã. sicut in simili dicit gl. singularis in. c. ex lite ris. de diuor. quod cõfessio facta ex calore iracũdie non valet quod limitat. d. An. verum quando calor iracũdie fuit tãtus quod deliberate istud iuramentũ non fecisset. Quia hec voluntas non est discreta. Facit gl. in. c. duduʒ de conuersi. coniu ga. que dicit quod calor iracundie non obli gat. et idem dico quando iuratur abrupte. facit quod no. Jnno. in. c. literaturã de voto. et Ricar. di. xxxix. argu. iij. q. ij. suꝑ iij. sententiarum.

¶ Nonus quando iuramentum est me [sect. 8] **[[Fo.cclxiij.]v]** tu extortũ. ĩtellige si aĩʒ obligãdi se nõ habuit alias bene tenetur secundum cõiter doc. sʒ si non habuit aĩm obligãdi se quod non obligeẽt. pʒ ex iam dictis. et facit gl. ĩ. c. au toritatẽ. xv. q. vj. an autem peccauit sic iurãdo cum tali aĩo. dicit Pa. in. c. si ꝟo. eo. ti. quod si est hõ ꝑfectꝰ peccauit venialiter ałs nõ. sʒ ego dico quod nec ꝑfectꝰ nec imꝑ fectꝰ peccauerit ẽt veniałr. Et ꝓ hoc fa cit quod ĩ siłi ðr ĩ. c. ne q̇s. xxij. q. ij. ĩtellige hoc vt colligiẽ ex. d. c. ne q̇s quando iurãdo habuit aĩm solũ ĩducẽdi iuramẽtũ ad reuerẽtiã dei non ad obligationẽ suã et in mẽte habuit aliqꝫ circũstãtiã debitã q̃ veꝛ iurabat. puta ꝓmitto quod dabo tibi cẽtũ cum ista subauditione. s. si sum ti bi obligatꝰ ex debito et non aliter lʒ hoc non exprimat et huiusmodi ꝓ sic vtiẽ simulatiõe licita q̃ lʒ. vt in. c. vtilẽ. xxij. q. ij. Se cus esset si iurãdo credebat se obligatum ex iuramẽto. et tantum non intende bat obseruare ꝓ sic esset peccatuʒ mor tale vt ĩ. c. q̃relã. de iureiurã. facit. c. ille. xxij. q. v. et quod no. gl. in. d. c. autoritatem. ¶ Sed q̇d si sumꝰ in dubio an habuit [sect. 9] aĩm obligãdi se vel nõ. Rñ. Pa. ĩ. d. c. si vero. quod est presumendũ quod non habuit aĩm obligãdi. ar. c. suꝑ eo de renun. et. l. cum de indebito. §. j. ff. de proba.

¶ Quero quare magis eccłia obligat [sect. 10] ĩ iuramento etiam metu extorto: qꝫ ĩ voto cum iuramẽtũ et votũ ambulẽt pari passu. Rñ. pa. in. d. c. si ꝟo quod ex hoc: ꝓ iura mẽtũ frequentiꝰ accidit: et ne deẽ mate ria deierãdi. tamen qꝫtũ ad ꝟitatẽ obligatiõis pari passu obligatiõis vadũt votũ et iuramẽtũ. vt in. c. debitores no. ĩ. c. j. de iureiu. et ĩ. c. lʒ. et in. c. magne de voto. Ex q̊ ĩfert Pa. in. c. veꝛ. de iureiu. cum gl. ibi. quod non seruãtes iuramẽtũ metu extortũ non sunt puniendi tanqꝫ pro directo periurio. Alij tenẽt in. d. c. veꝛ. vt refert Pa. in. d. c. si vero. quod non peccat mortaliter tale iuramẽtũ non seruans. sʒ venialiter. facit tex. in. d. c. verũ. qui dicit. quod pro mortali crimine non sunt pu niẽdi. et no. quod loquiẽ ĩ eo q̇iurauit aĩo obligãdi se: ꝓ si aĩm non habuisset non esset dubium. Cõclude ergo sic: quod si ha buit animum obligãdi se quando iura uit quod tenetur seruare: nisi vergat in dispendium proprie salutis: aut alterius cõditiõis de supradictis: sed non de p̃ce pto ita quod mortaliter peccet. Si vero nõ habuit animum obligãdi vel sumꝰ in dubio. sic non obligatur ad seruandũ. vt est text. ĩ. c. j. quod metus causa. et qð dicitur ĩ. c. si vero. dʒ intelligi ad timorẽ: ne passim q̇s cõtraueniat sed cum bona maturitate et licẽtia supioris. Siłr. c. lʒ de iureiu. li. vj. Facit ꝓ hoc ꝓ ibi dicit non vi vel metu extortũ. et ibi tʒ Archi. et multi ĩ. c. cum cõtingat eo. tit. veꝛ quod non tenet iuramẽtũ metu extortũ in casu a lege ꝓhibito. Facit auẽ. sacramẽta puberũ. C. si aduer. vẽ. sed si non est in casu a lege ꝓhibito. sic tenet iuramẽtum ꝟʒ Vin. et sequiẽ Pa. in. d. c. cum cõtingat qꝫis metu extortũ secundum

tamen quod dixi. s̃. sub pctō veniali. Et hec intellige ĩ iuramẽ to ꝑmissorio ex metu qui potest cadere in cōstante extorto. et contra iustitiā. quia si esset iuramẽtum assertoriũ non excusaretur ꝑpter metũ si mẽdaciũ iuraret a pctō mortali. xxxij. q. v. ita et de his q̃ vi vel me. c. sacris. not. gl. in. d. c. autoritatẽ. nec sıłr in iuramento ꝑmissorio excu sat leuis metus: nisi vt dictũ est quando nō habuit animum obligandi se.

¶ Decimꝰ non obligat iuramẽtũ quando res [sect. 11] suꝑ qua est iuramẽtũ factũ non ꝑdurat ĩ eodem statu: sed venit ad talẽ statũ quod temerariũ esset tũc taliter iurare: puta q̇s iurauit quod non efficiet̃ miles vel negotia tor. vel non recipiet feudũ a tali domino postea venit ad paupertatẽ. ita quod non potest viuere nisi efficiat̃ miles vel negotiator et hmōi. rō ꝗ si a principio fuisset iste casus et iurasset iuramentũ fuisset temeraiũ. et ideo potest ꝑpria autorita re cōtrauenire. secundum Arch. in. c. aĩaduertendũ. xxij. q. ij. Facit ꝑ hoc. xxij. q. ij. ne quis. et dicit gl. in. d. c. quemadmodum semper subintelligi in iuramẽto. s. si res ĩ eodem statu ꝑmanebit. Jdẽ de illo q̇ iurauerat reddere gladiũ homini sane mentis quẽ non reddet effecto furioso. xxij. q. ij. ne q̇s. Jtẽ cum quis iurauit ali- **[Fo.cclxiiij.r]** ꝗ accipere et illa cōtraxit per ꝟba de pre senti cum alio. Sıłr quando q̇s cum abũdaret ꝑ misit tenere obstagia: nũc non potest nisi mẽdicet. et eũ non ɔuenit mẽdicare non tñr. ar. c. q̃relā. et. ca. breui. e. ti. Secꝰ ſm Host. si eũ non ȯdecet mẽdicare vel si tꝑe iuramẽti hec ɔditio ĩerat. s. quod oportebat mẽdicare ꝗ tñr. Jtẽ quando q̇s iurauit non mutare sepulturā vel testm̃. ꝗ potest ex noua cā. j. Sepultura. Facit quod no. Pa. ĩ. c. ꝟitate. ȯiureiur. vbi dicit quod si iurauit respectu dignitatis. vel alterꝰ q̃litatis exñtis ĩ iurātevł in illo cui iurat̃ q̇ illa deficiẽte non tñr. puta iuraui tibi qñ eras eps obedire: nũc cum sis depositus non teneor. c. venerabilẽ. de elec. vel iura ui tāꝗ canonicꝰ vel scholaris ar. d. ca. venerabilẽ et ca. cum inter. p. et qȯ ibi no. de renũ. et tʒ fede. cōsi. clviij. sʒ istud dictũ suũ limitat Pa. quando iurauit non simpłr sʒ vt talis secꝰ simpłr: ꝗ sꝑ obligat̃ si verba iuramenti ĩportant. ar. xxxij. q. viij. c. vnico nisi vt dictũ est veniret ad talem statũ in quo si vellet iurare esset temerariũ quod no. bene.

¶ Vndecimꝰ quando est ꝯ bonos mores na [sect. 12] turales vtputa ꝗ p̃bet occasionẽ delĩquẽdi vt ĩ. c. quẽadmodũ p̃dicto et ĩ regła non ẽ obligatoriũȯ reg. iu. li. vj. Ex ẽ plum vir iurat non agerẽ ꝯ vxorẽ reruʒ amotarũ: ꝗ non vʒvt. ff. de pac. do. l. ɔue nire rō ꝗ tale iuramẽtũ p̃beret occasio nẽ mulieribꝰ furādi. sıłr q̇ iurauit non denũciare aliquẽ non tñr ꝗ est ꝯ bonũ aĩe delĩq̃ntis et caritatis. ij. q. j. si peccaue rit et de iudi. c. nouit facit. l. si vnꝰ. §. pa cta. ff. ȯ pa. lĩtat tamen istȯ exẽplũ Host. in d. c. quẽadmodũ ve⁊ quod non tenetur ni si quando vellet denunciare solũ propter co modum ꝑpriũ ꝗ sic non liceret facit. c. ad nr̃am el. j. de iureiu. sʒ oʒ denũciet vel agat ꝑp bonum cōe principaliter et si secundario propter bonum proprium.

¶ Sed quid de accusatione vt. s̃. accu [sect. 13] satio §. vj.

¶ Duodecimꝰ quando iuramẽtũ ẽ ꝯ votũvł [sect. 14] iuramẽtũ vel ꝑmissionẽ priꝰ factā vt in c. sicut ex lr̃is ȯ spō. et. c. quāto ȯ iureiu. et ĩ. c. ĩtellecto. e. ti. Jntellige si ꝑmissio etiam fuit simplex ſʒ Ho. pa. et Jn. ĩ. d. c. si cut ꝗuis postea inn. teneat ꝯriũ ĩ. c. ve niens de iureiu. sʒ non ẽ ve⁊ per. c. iuramenti. xxij. q. v.

¶ Sed querovtrũ actꝰ gestus ꝯ primũ [sect. 15] iuramẽtũ sit iꝑo iure nullꝰ. Rñ. pa. in d. c. intellecto quod si actꝰ depẽdet a mera volũ tate iurātis puta ꝗ nullo iure ꝑhibetur sic tʒ. Vñ dicit Jnn. ĩ. c. dilecto de prebẽ. quod si q̇s iurauit non alienare li brũ et tamen alienauit tʒ alienatio lʒ sit ꝑiurꝰ. Facit. c. vltima volũtas. xiij. q. ij. ĩ gl. vbi tangit̃ quod q̇ iurauit non mutare te stm̃ si mutat tʒ ſʒ lʒ sit periuriꝰ nisi in casu ȯ q̊. s̃ §. xij. Host. in. c. cum marthe ȯ celebra. mis. tʒ quod nōvʒ scȯm testm̃. Sed Jo. an. ĩ regula quod semel placuit li. vj. tʒ quod valeat: ꝗ nullo iure caueť quod sit nullũ factũ per qȯ sit contra iuramẽtũ qȯ verũ ẽ

quando actꝰ depẽdet a mera facul tate iurãtis. Si autem dispositio actꝰ non depẽdet a mera volũtate iurãtis puta ꝙ interdicit̃ a lege fauore ipsius iurãtis exẽplũ in muliere et minore q̇ non possũt alienare vel aliũ contractũ face re sine certa solẽnitate et tũc actꝰ iuratꝰ ꝛ ꝑmũ iuramẽtũ nõvalet ip̃o iure. et sic ĩtellige gl. c. lꝛ de iureiu. li. vj. rõ ꝙ actꝰ sine iuramẽto erat ipso iure nullus ob stãte prohibitione legis rõne autem iura menti substineri non potest quia iam obligauerat se deo per primũ iuramentũ et sic secundum iuramentum fuit illicitum et idem dic quando actus prohibetur ra tiõe publice vtilitatis etiste est casus. d. c. intellecto. Dic ergo quod sic lex seu statu tũ non resistit actui iurato quod si fiat cõtra riũ non est ip̃o iure nullꝰ secus si resistit ita tꝛ Arch. in. c. si a sede de p̃bẽ. li. vj. Gaspar. de calde. in. c. cum ꝛtingat de iu reiu. et Spe. de ẽp. et vẽ qd̃ no. ꝑ cautela mulierũ q̃ timẽt ne inducãt̃ ad aliq̃ fa ciẽda in eoꝝ preiudiciũ quod iurẽt prius inmanu alicuiꝰ corã testibꝰ se nolle ta les alienatiões vel renũciationes facere dũmõ quando contrariũ faciunt inten dãt non facere contra iuramentũ primũ s. non effectualiter renunciare sꝛ solũver baliter ꝙ sic non erũt periure in cõscĩaꝛ **[[Fo.cclxiiij.]v]** eo quod primũ ĩuramentum intellexerũt effectualiter non verbaliter solum.
¶ Decimatertia non est obligatorium **[sect. 17]** amẽtũ quando ille cui est p̃stitũ frãgit fi dẽ iutãti sꝛ no. secundum pa. in. c. ꝑuenit el. ij. de iureiur. quod qñq̃ due obligatiões respiciũt se adinuicem puta promisi tibi equũ propter quod alius pto misit mihi cẽ tũ et sic si ego non seruo promisium nec ille tenebitur mihi de centũ et sic intellige illd̃. Frãgẽt i fidẽ fides frangatur eidẽ. ff. ꝑ socio. l. si cõuenerit ĩ. fi. xxviij. q. ij. si infidelis. ff. de. offi. testa. l. institu ta. C. de pac. l. cum ꝑponas la. ij. et sic intelligit dictũ. c. peruenit. et. c. cõstitutus de penis idem dico quando cõditionaliter ꝑmisi puta iuraui ire romã si dederis cẽ tũ si non duas non teneor ꝙ promissio mea non purificat̃ nisi a tẽpore existẽtis cõditionis. l. cedere diẽ. ff. deverb. sign. Jnsti. d̃ verb. ob. §. ex cõditiõali. j. quã doq̃ autem obligatiões non referũtur ad inuicẽ sed ad diuersa. Exẽplũ promisi tibi simpliciter cẽtũ et non ex hoc sꝛ simpliciter promisisti mihi aliq̇d facere tũc licet ego non impleã ꝑmissum tamen ali ter tenetur ꝙ non promisisti mihi ratio ne promissiõis mee sed simpliciter et de specie ad speciẽ non fit compensatio vt no. in. c. ij. de deposito hoc tenuit Cy. ĩ d. l. cum proponas et sic intellige. c. noli. xxij. q. j. vbi dicitur quod hosti seruanda ẽ fides nec obstat. c. quod deo patri xxxiij. q. v. de voto viri et mulieris vbi lꝛ alter non tenetur seruare ꝙ ibi simpliciter quilibet eorũ vouit deo non conditionaliter. et ei est obligatus.

Additio.

Secus si conditionaliter saltem tacite puta quia si de hoc cogitasset non vouisset ꝙ sic nõ tenetur per ea q̃ dixi. s̃. iuramentũ. iiij. in prin. et Jura. vj. §. j. in fine.
¶ Sꝛ q̇d si ille cui iuraui non implet ꝑ **[sect. 18]** missum ex necessitatealiqua puta quia non põt. Rñ. quod nihilominus ego non te neor ad iuramentũ saciũt propter illd̃: ꝙ videtur tacite sub tali conditione iu rasse et hoc tenec doc. An. et Pa. in. c. sicut el. iij. d̃ iureiu. et placet lꝛ alij teneãt hoc verum solũ non teneri quando ex negligẽ tia alius non attendit vel ex volũtate. ¶ Vtrum ille qui iurauerat seruire sub **[sect. 19]** certa mercede soluẽda quolibet mense non potuit ĩplere seruitiũ propter defectũ solutiõis puta ꝙ non potuit stare in loco nunquid poterit agere pro interesse suo ex quo per eũ non stetit. Rñ. Albri. in. l. ediles. ff. de edil. edic. quod sic. pro hoc bonus tex. in. l. si in lege. §. colonus. et in. l. qui operas. ff. loca. secus si non impleuit seruitiũ cum posset quia non habebit salariũ per predictã. l. ediles. §. j. et per. l. Julianꝰ. §. offerri. ff. de ac. emp. et ven.

¶ Vtrum iurās vel ꝑmittens non expelle [sect. 20] re inquilinũ possit expellere si nōsoluit pẽsionẽ. Rñ. quod sic ꝗ Pa. in. c. tua nos ð iureiurā. Facit. l. q̃ro. §. inter locatorẽ ff. locati. vbi pz quod si ɔductor preterit id quod tenetur ex natura cōtractꝰ non tene ri ei locatorẽ ex promissione locatiōis. Jdẽ dico in pr̃e q̇ ꝑmisit non exheredare filiũ. Jntelligit̃ nisi crimen ingratitudi ɔmiserit. l. q̇dā cu filiũ. ff. ð ꝟbo. vbl. et gñali ter secundum Bar. in. d §. inter locato rẽ Hic. §. facit ad omnes cōtractꝰ in quibꝰ aliq̇d vltra citroqꝫ ꝑmittit̃ vt quilibet non teneatur seruare quod ꝑmisit si per ad uersam partẽ non seruat̃ id ꝑpter quod sũt ꝑmissa. d. §. offerri Siłrsivir iurauit nō dimittere vxorẽ. Jntelligit̃ nisi faciat contra legẽ ɔiugij. vel si ꝑmisit dotẽ pōt dimittẽ si non soluit. iuxta no. ĩ. c. vr̃as ð dote post diuor. res. item si iuraui tenō of fendere intelligit̃. nisi cām offensionis ɔmiserit. l. q̇ seruñ. ff. de ꝟb. ob. Facit q̧ notat̃ in. l. cum pr̃. §. libertis. ff. ð lega. ij. et quod no. in. d. c. quẽadmodũ in gl.
¶ Decimaquarta. Quando mandatũ legis [sect. 12] vł superiorisvult ɔriũ iuramento que iuraui tibi dare. x. Judex precipit ne ti bi dare debeaz ex aliqua ltĩa causa nō teneor. ca. significauit de censi. l. fi. ff. qui satisda. c. vel de lege puta fuisti ex communicatus post iuramentum tibi factũ de aliquo tibi dādo non teneor ni si absoluaris de q̊ tamen dic vt. s̃. Excōicatio viij. §. xij. Jdeo in oĩ iuramẽto. sub **[Fo.cclxv.r]** intelligitur. Saluo iure superioris vel alterius secundum Joan. an. in. d. c. quẽadmo duz facit. c. veniens. eo. ti.
¶ Decimaquinta. Quando iuramẽtum est [sect. 22] in preiudiciũ alteriꝰ puta canonici iu rāt quod si aliq̇s eoꝛ efficiatur ep̃s ꝗuabit q̇dā in p̃iudiciũ ep̃alis dignitatis. Nā talis factꝰ ep̃s non tñr vt ĩ. c. sicut ẽ nr̃is ð iureiu. Jdẽ dic si cardinales iurassẽt ĩ p̃iudiciũ sedis apłice quod assũptꝰ ĩ papā non tenereť. Siłr cum vir iurauit non stare cum ꝑpriavxore. Jntellige ꝑ odiũ ꝗ non tñr et etiam ꝑ ɔtinētiā. Sz tũc ad requisitionẽ vxoris tñr reddere sed nō exigere ꝗ illud ẽ solũ ĩ preiudiciũ suũ vide quod no. in. c. tua nos de iureiu. in gl. hocvr̃ tenere Host. tam cre. Gof. et Jo. an. Jdẽ cum q̇s ꝑmisit tenere secretũ ꝗ quando ẽ alteri nociuũ non tñr quin possit et de beat reuelare illis cui pñt ꝑdesse et nō obesse. xxij. q. v. hocvr̃ sentire gl. ĩ. c. ego de iureiu. siłr intelligit̃ quod non tñr reuelare nisi ꝑducat̃ ĩ testẽ: ꝗ ꝗ Jnn. in. c. qualiter. et qñ. el. j. de accu. tñr dicere ẽt si cogitasset de hoc quando iurauit. Facit. c. ꝗ pleriqꝫ ð of. or. li. vj. et. c. cōstitutis el. j. de testi. et. c. oliz de accu. Jtẽ cum q̇s exi git iuramẽtũ ab aliquo de veritate dicẽda. Si talis ẽ hōferꝰ de quo p̃sumitur verisiłr quod ꝑcedet non seruato ordine iustitie sic non tenetur reuelare quod scit ẽt si posset ꝑbare siłr et quamuis non sit crudelis sz q̇ ꝑcedet ordine debito nō dz reuelare eiq̇ non potest ꝑbare ar. c. si pec cauerit. ij. q. j. et. ij. q. vij. plerũqꝫ hec Ro. illis tamen q̇ pñt prod esse sz non obesse tenereť si iurauit ar. xxij. q. v. hoc vr̃. idez dic de eo q̇ iurauit non p̃stare auxiliũ ta li. intelligit̃. s. iniuste ꝗ Joā. an. alleg. c. petitio ð iureiu. et. c. primũ ð his q̃ fi. a maio. par. ca. et. c. grauẽ de excessibꝰ p̃ la. ẽt si iurasset ð iusto auxilo non dādo non obligat̃ ꝗ iuram̃tũ non ligat ad illi cita et contra ius. d. c. quāto. eo. tĩ. idem dic de illo q̇ positꝰ ĩ dignitate et alienās bo na iurat non reuocare quod non tenetur vt ĩ. c. ĩtellecto. eo. ti. ꝗ ẽ p̃iudiciũ alteriꝰ. s. di gnitatis. c. cum ɔtingat ĩ fi. e. ti. c. ij. ð pa. li. vj. Et hoc tene ẽt si non iurasset ṗꝰ nō alienare lz gl. sentiat oppesitũ ĩ. d. c. in tellecto per p̃dicta et hoc ĩtelligo in nota bili alienatiōe per quā lediur dignitas notabiliter. Secꝰ esset in re modica ꝗ ꝑpriũ ẽ principiũ donare. c. j. de dona. et in iuramẽto facto a p̃la. de non alienā do nisi cōsulto papa non dz referri ad modicā alienationẽ ꝗ iuramẽtũ non ex tẽditur adverisiłrnō cogitata. c. veniẽs eo. sẽtit Fed. ɔsi. cc. iij. iō iuramẽtũ filio rũ fa. et minorum et vxorũ et seruorum non valet in preiudiciũ illoꝛ q̇ eoꝛ cu rā hñt et ideo pñt ea irritare sicut et vota secundum Nic. de ly. sup. ca. xxx. nu. Secus in alijs: puta voto castitatis sicut devo [sect. 23] to habes. j. votũ. ij.

¶ Decimasexta. Quando iuramẽtũ est cõtra legẽ positiuã vel statutũ et lʒ fuerĩt mul te opiniões vt recitat Pa. in. c. cum cõtingat de iureiu. tamen istud mihi vr̃ verius dicendũ circa istud qd̃ aut lex positiua seu statutũ aliq̇d prohibet ꝑ bonos mo res ɔseruãdos et contra nõvalet iuramẽ tũ vt in regula non est obligatoriũ de reg. iur. li. vj. Exemplũ in muliere q̇ viuẽte viro dedit fideʒ adultero de cõtra hẽdo post mortem sui viri cum eo non valet Et intelligo de bonis moribꝰ naturalĩ bꝰ ꝓ sic lex est indispẽsabilis et inuariabilis. v. di. in prin. et. viij. dis. q̃ cõtra bonos. Secꝰ in bonis moribꝰ ciuilibꝰ ꝓ iuramẽtũ contra ipsos vʒ. c. significã te de pig. vbi valet iuramẽtũ contra pactũ legis cõmissorie aut lex seu statutũ fũdatur suꝑ bono publico prĩcipaliter sic non tenet iuramẽtũ factũ cõtra. ꝓ pa ctis vel iuramẽtis priuatoꝝ ius publi cum remitti non potest ad hoc. l. ius publi cũ. ff. de pac. Aut lex seu statutũ non est fũdatũ in bonis moribꝰ naturalibꝰ nec suꝑ bono publico principaliter. sed in odiũ aliquoꝝ et sic tenet iuramentum quando potest sine dispẽdio salutis implere. lʒ non sine dispendio reꝝ tẽporaliũ vt ĩ. d. c. significãte et in. c. debitores de iureiur idem scd̃m quando lex principaliter est sunda ta suꝑ fauore p̣uato lʒ ɔñter et secũdario suꝑ publica vtilitate quod iurametũ li gat et iste stasus ꝓprie. c. ij. d̃ pac. li. vj. **[[Fo.cclxv.]v]** et hoc quando non cõtinet aliquam turpitudinẽ ɔ̃ bonos mores nãles: nec ex ꝑte iurãtis nec ex ꝑte mãe sr̃ q̃ p̃stat̃: nec ɔ̃ bonũ publicũ p̣ncipałr. et rõ q̃re teneat iu ramt̃ũ ĩ istis duobus casibꝰ est ꝓ iurãdo non peccauit ꝓ talis lex potiꝰẽ p̣uilegia tiua ꝓ p̃ceptiua. et iõ eius ɔ̃riũ non ẽ ĩ dispẽdiũ salutis eẽne: sʒ solũ reꝝ tẽpora liũ. aut si peccauit trãsgrediẽdo. tamen põt �flare sine pctõ. et iõ tʒ iuramẽntũ. c. et si xp̣s d̃ iureiu. iũcto. §. illicitũ. xxij. q. iiij. secꝰ autem eẽt quando est ɔ̃ bonos mores natu rales vel ɔ̃ ius publicum principaliter quia sine pctõ seruari non põt.

¶ Vtꝝ tał ɔ̃ctꝰ factꝰ ɔ̃ legẽ vel statutuʒ **[sect. 24]** p̣ncipłr fũdatũ suꝑ fauore vt odio p̣ua to. ita firmet̃ iuramt̃o q̃ẽ hẽd̃s obligẽt̃ rñ. �flʒ pa. ĩ. d. c. cum ɔtĩgat quod cõis opi. ẽ q̣ sic iuramẽtũ cõseruatoriũ validat a ctũ ĩualidũ et ex eo orit̃ actio vt ĩ aut̃. sacr̃a pubeꝝ. C. si aduersꝰ vẽ. limita nisi dolo vivł metu sit iuramẽtũ extortũ vt ĩ ca. ɔtĩgit. e. ti. et. c. lʒ. e. li. vj. et. ĩ. c. ij. d̃ pac. li. vj. et. d. anto. scr̃a pubeꝝ. secꝰ eẽt ĩ iuramẽto ĩtroductorio obligatiõis. puta. iu ro tibi dare cẽtũ nulla cã p̃cedente. ꝓ ĩste non ẽ modꝰ ĩducẽde obligatiõis nisi ĩ liberto vt ĩ. l. vt iureiu. ĩ p̣n. ff. d̃ ope. li. et. l. fi. ff. dli. cã. et ibi Guil. d̃ cu. et bar. ĩ. l. iusiurãdũ la. ij. ff. d̃ iureiu. et iõ non li garet hẽdes d̃ iure. ciuili sʒ d̃ iure canõi co si fuit inculpa non iplẽdi. et iuramẽtũ erat simplex. puta iurauit dare. x. et penituit d̃ pctĩs suis credo quod teneat̃ per id quod dixi. s̃. heres §. v.

¶ Sʒ q̇d si ĩ p̃dicta. l. vel statuto fũdatoi suꝑ bõo p̣uato vel odio dicat̃ non valere ɔtractũ nũq̇d valebit si iuramẽtũ ĩterponat̃. Rñ. quod sic facit qd̃ no. Jnn. ĩ. c. ij. de regula vbi dicit quod ĩ istis spũalibus ius naturale prefertur iuri positiuo.

¶ Quid si addat̃ statuto quod si �flatũ nõ fuit solẽnitasd̃bita p̃sumit dolũvł aliã illicitam cãʒ. Rñ. quod si ɔstat ɔtractũ eẽveꝝ et non fictitiũ aut dolosũ q̊ ad ip̃ʒ mino rẽ et huiusmodi ꝑ q̊ fit sic iuramẽtũ ligat tam ĩ foro aĩe vbi credit̃ ꝑ se et ɔ̃ se. vt ĩ. c. signifi casti el. j. de homi. et no. ĩ cle. j. d̃ pe nis. ꝓ ẽt ĩ foro ɔtẽtioso ꝓ cesiat rõ statuti. Si ꝟo fuerit dolꝰ vel fraus tũc si sta tuto suberat cã presumendi dolũ. vt ꝓ cõiter ĩ loco d̃cipiebãt̃ dolose minores tũc saluabit̃ opi. bal. et bar. et alioꝝ q̇ tenẽt iuramẽtũ non valere ꝓ non tollit p̃sũ ptionẽ statuti legitime inductã setus esset si statuto non suber at causa p̃sumẽ di fraudẽ. ꝓ tunc ligat iuramẽtum.

¶ Sed quero ep̃s statuit quod q̇libet cleri **[sect. 27]** cus absens reuertatur. j. certum diẽ sub pena excõicationis clerieus de licentia ep̃i iuerat ad studiũ. et iurauerat credi tori suo non recedere añ eius solutionẽ q̃ritur an obliget iuramẽtũ vel p̃ceptuʒ p̃lati seu legis. et vr̃ quod iuramẽtũ sit nul lũ ꝓ contra obedientiã superioris non potest seruari sine interitu salutis. d.

c. cũ cōtingat. et. c. ij. de pac. li. vj. sed Pa. ĩ. c. veniẽtes. ð iureiu. dicit. et est dictũ Joā. an. in mercurialibus in regula ĩ malis ꝑmissis li. vj. quod ex quo cum licentia ep̃i fuit ĩ studio et ꝑ necessitate studij cōtra xit debitũ vedet̃ se obligasse cum licẽtia ep̃i. ꝓ vno cōcesso cōcedunt̃ omnia sine q̇bus illud non habet effectũ. c preterea et c. prudentiam. de offic. dele. et. l. ad rem mobilẽ. et. l. ad legatum. ff. de procura. et sic non debet recedere sed seruare iura mentum secus si sine licentia episcopi vel non pro necessitate studij. sed pro la sciuia ꝓ tũc iuramentum non valet cō tra obedientiam superioris. Jdem dico in patre reuocāte filium qui predicto mō iurauerat. et idem de quolibet subdito. et facit ꝑ mercatoribus qui contra ꝑhibitionẽ suoꝝ dñoꝝ vadũt ad certa lo ca ꝑhibita ꝗ quod ꝑ hibere pñt. vt ĩ. l. fi. et quod ibi no. ff. de decre. ab or. faci. et. l. mercatores. C. de cōmer. et mer. et. l. relegato rũ. ff. de interdi. et re. et quod ibi notatur ꝓ non poterunt se obligare ad ibi standum. nisi superiores tacite vel expresse consentiantr

¶ Decimus septimus. Non obligat iu **[sect. 28]** ramentũ quando iuramentũ ponit̃ sup cōtractu simulato sꝫ distingue secũdũ Pa. ĩ. d. c. cum ɔtingat quod aut simulatio ẽ ð ɔsensu vtriusqꝫ ꝑtis tam sup ˜ɔctu quod su per iuramẽto et tũc si ex iusta causa puta **[Fo.cclxvj.r]** iusto timore: vel ꝓ ĩdigebat mutuo ɔce pit pignꝰ ĩ forma vẽditiōis vt creditor lucrarẽt̃ fructꝰ et sic non obligat iuramẽ tũ. ꝓ defuit cōsensus. et fuit iusta cā simulādi ad hoc. c. j. qð metꝰ cā. et. l. fi. C. non nu. pecu. Si ꝟo ĩiusta cā fit. puta cā fraudādi gabellas vel aliter ad deceptionẽ ꝑximi simulauit vnũ ˜ɔctũ esse aliũ. etiurauit singula cōtenta in instr̃o vera. tũc eo ip̃o est periurꝰ ꝓ simulatio intẽtatiōis ex iniusta cā non excusat. vt no. in. c. iterrogasti. xxvij. di. sicut ille q̇ p̃ce vel p̃tio deposuit falsum. c. j. de cri. fal. et volẽs ˜ɔuenire non debet audiri sꝫ si iurasset solũ non ˜ɔuenire illi ˜ɔctui quẽ simulabat in deceptionẽ ꝑximi. lꝫ grauiter peccauerit iurādo ĩ dānũ ꝑximi. tamen non obligat̃. ꝓ defuit ɔsensus. vñ respectu dei non exigitur absolutio a iura mẽto. ar. c. tua de spon. sed in foro cōten tio so cōpellit̃ obseruare. nec audit̃ volẽs allegare turpitudinẽ suā. et hoc verũ inquātũ est solũ in preiuditiũ suũ et non ĩminet ꝑiculũ aĩe. Aut simulatio solũ erat super cōtractu ex ꝑte vtriusqꝫ sꝫ iuramẽtũ ĩteruenit ne agat contra tacite vel expresse. et ne contractus feneratitiꝰ detegeretur.

Additio

Exẽplũ pignorauit resq̇s et tamen simulauit vendere vt mutuans faciat fructꝰ suos iurauit non detegere pignoratitium cōtra tractũrsꝫ seruare: et tunc iurametũ obli gat: et perinde est ac si iurasset soluere vsuras. facit qð no. Cy. ĩ. l. si ex cautiōe. C. de non nume. pe. vbi cōcludit quod iurās non opponere exceptionẽ de non nu. pe. obligat̃ lꝫ simplex renuntiatio non vale ret: in foro tamen aĩe si non habuit intentionẽ obligandi se non tenet̃. vt dixi. s̃. Aut simulatio est de vno cōtractu ad alium cōtractũ qui non potest seruari sine pctō vt cōtractꝰ simoniacus: lꝫ cōcipiatur sub alio cōtractu: ꝓ tũc iurās scienter pec cat mortaꝗr et tenetur non seruare. xxij. q. iiij. per totũ. Aut simulatio fuit ꝑte iurātis tātũ sup ˜ɔctu solũ ab eo simulato. vt ꝓ aliud gerebat ĩ corde: aliud in verbis vel vsus est ꝟbis duplicibꝰ cal lide iurādo et tũc secundum pa. ĩ. d. c. cum cōtingat. ĩtelligit̃ secundum intẽtionẽ recipiẽtis. et sic deꝰ vr̃ recip̃e. xxij. q v. quacũqꝫ. et. §. ex his oĩbꝰ. et sic ligat iuramẽtũ secundum distinctionẽ de q̃. s̃. iuramẽtũ. iiij. in p̈n. ¶ Sꝫ quod remediũ erit quando iuramẽtũ ĩter **[sect. 29]** uenit ne in ˜ɔctu simulato vsure petant̃ ex q̊ iurauit non agere ˜ɔ tacite vel exp̃sse. Rñ. qð ad ꝟba iuramẽti est recurrẽdum quod si ꝟba excludũt actũ et exceptionẽ tacite vel exp̃sse tũc denunciet ecclesie q̃ poterit eũ absoluere. d. c. quemadmo dum quod si iurauit non denũciare non valet iuramẽtũ vt dictũ est. intelligo quādo p̈ncipaliter facit ex ʒelo salutis ꝑximi lꝫ scð̃ario ꝑpter suā vtilitatẽ. ꝓ

si prin cipaliter faceret ꝑpter suā vtilitatẽ nō credo tut⁹ sit in conscĩa ex quo iurauit non denũciare: et sic intelligo et limito. c. primum. et. c. debitores de iureiuran.
¶ Decimooctauo non obligat iuramẽtũ [sect. 30] rōne ĩpossibilitatis vel necessitatis aut magne difficultatis post veniẽtis. Nā de ĩpossibilita te ȯr ĩpossibiliũ nulla ẽ obligatio. ff. de reg. iur. de necessitate et magna difficultate dicũt doc. ĩ. c. q̃relā. de iureiurā. et ĩ. c. breui eo. quod excusat a ꝑiurio. rō. ꝓ de⁹ respicit aĩʒ non manũ. xiij. q. v. si q̇d iuenisti. et facit. l. fi. ff. q̇ satisd. coga. vnde dicit Jnn. in. c. venerabilẽ. de elec. quod vrgẽte necessitate potest q̇s ꝑpria autoritate frangere iuramẽtũ si non potest haberi superior a quo petatur ablolutio. xj. q. iij. intercessor.
¶ Sed q̇d si tꝑe iurameati credebat se [sect. 31] non posse ĩplere vel non habeat ꝑbabilẽ cām credẽdi quod posset facere. Rñ. hos. quod peccauit mortaꝗr iurando: ꝓ defuit in primo veritas in secundo iudicium. et sic est periurus secus si ꝑbabiliter cre didit posse facere.
¶ Xix. non est obligatoriũ iuramẽtũ qñ [sect. 32] quis non habuit aĩm obligandi se cum iu rauit. puta quis ex dolo ĩduct⁹ iurauit quod oĩno non iurasset nisi dol⁹ fuisset: etiā si dolus venit reipsa. ꝓ non tenet: facit. l. tres fratres. ff. de pac. et. l. si soror. C. de de colla. et Fede. consili. cxcv. vbi determinat filiam minorem seductā a fratri **[[Fo.cclxvj.]v]** bus q̃ renũciauit bonis paternis: credẽs quod non valeāt multo plusꝯ dos sua. quod non valet quando multo plus valẽt: ꝓ vbi dol⁹ est ibi excludit̃ volũtas. l. j. ff. de dolo tenet. S. Bo. vbi. s̃. iij. ar. j. quod vniuersaliter non obligat iuramẽtũ si aĩm obligādi non habuit: debet tamen idẽni tati ꝑximi satisfacere si dolose decepit eũ secundum Ric. eadẽ di. ar. j. q. ij. et an peccet mortaliter iurādo. dic vt. s̃. §. ix. facit. c. veniẽns eo. et. c. quintauallis ibidem.
¶ Xx. Non obligat quando iuramẽtũ com [sect. 33] mutat̃ in meli⁹. vt in. c. ꝑuenit el. ij. de iureiu. sʒ hoc hʒ duas limitatiōes. primā quod hoc est veꝛ quando vtrũqꝯ non potest impleri ꝗm. do. Anto. in. d. c. peruenit. Nā tũc quando iuramẽtũ ẽ ĩpeditiuũ vel turba tiuũ maioris boni licet sit tutũ habere lnĩam a supiore tamen non est necessaria ꝓ potest ꝛuenire iuramẽto. allegat. c. cōmissum. de spō. et. c. lʒ de regula. allego. c. scripture. de voto. vbi hoc tʒ. Jnn. aꝑ te facit gl. ĩ. c. mōachũ. xx. q. iiij. et. xxxiij. q. v. noluit. secus esset si bonum iuratum non esset impeditiuũ maioris boni. sʒ vtrũqꝯ posset fieri ꝓ sine autoritate superioris non posset ꝛuenire iuramẽto lʒ eps̃ posset dispensare vt ꝛue niat rōne maioris boni secundum Jnno. in. c. debitores eo. ti. similiter dic si esset dubium an esset maius bonuʒ necessario requiri dispẽ sationẽ eps̃i. ar. c. j. devoto. scȯa limitatio est quod vera est dicta regula quando iuramen tum non cōcernit ꝑpriā vtilitatẽ alicuius ꝓ si cōcerneret non esset vera etiam si vnũ sit totaliter impeditiuũ alterius nec ꝑdest in hoc autoritas superioris. Facit quod no. in. c. qꝯto eo. ti. et in. c. cum ĩter p. de renũ. et Jo. an. in mercurialib⁹ ĩ re gula ĩ malis. de reg. iur. li. vj. Nam debitor q̇ iurauit vnā reʒ dare non potest da re meliorem aliam ꝑ illa iuuito creditore. l. ij. §. j. ff. si cer. pe. et insti. q̇. mo. tol. oblig. ĩ p̈n. nisi velit in ꝑpriā religiōis obseruantiaʒ commutare et vnũ est im peditiuum alterius et hoc placet fauore religionis: et etiam sequitur pa. d. c. peruenit.
¶ Xxj. Non obligat iuramẽtũ secundum ali [sect. 34] quos quando id qȯ iurat̃ cōsistit in facto vt teneat̃ p̃cise ad factũ. rō ꝓ secundum aliq̊s de iure ciuili obligatus ad factũ sufficit si soluat ĩteresse vt in. i. stipulatiōes non diuidunt̃. ff. de ꝟbo. obl. et in. l. si q̇s ab alio in fi. ff. de re iud. ꝓ secundum cōiter doc. tenetur vel ad factũ vel ad interesse et nō precise ad factũ. vt not. Bart. in. d. l. sti pulationes sʒ ego dico ꝛriũ. s. quod p̃cise teneat̃ ad factũ de iure diuino et canonico et hoc intellige si potest impleri et nō sit contra bonos mores et aliqȯ p̃dictorũ in quo non obligat iuramentum. et ꝑbat̃ hoc ꝑ. c. primum. et. c. qualiter de

pac. et c. iuramẽti. xxij. q. v. Facit. c. licet. de vo to. et. c. ex lr̃is. ij. de spō. et. c. nouit. de iudi. et dictũ. c. si xp̃s. et hoc videtur sensisse Bar. vbi. s̃. qui vult quod vbi obligatio de scẽdit a lege cōpellit̃ q̣s p̃cise ad factũ. ar. ĩ. l. q̣ liberos. ff. de ritu nup. cum si. Jdẽ dicit si a testatore: nisi ĩducat̃ spẽs seruitutis ꝑsone vt ĩ. l. titio. §. titio et. ff. de cōdi. et demō. hec regula esset ꝟa qñ q̣s ꝓmisit factũ alienũ ꝙ non tenetur nisi facere quantum in ipso est bona fide de spon. ex lr̃is. nec obstat qd̄ dictũ est. s̃. Juramẽtũ. iiij. §. j. ꝙ ibi non tenebat̃ p̃ci se stare snĩe sꝫ vel parere vel p̃stare penā. et hoc etiam non haberet lecum quando ꝓmittẽs p̃cise intẽdebat se obligare ad parẽdũ snĩe. vel potest dici quod verꝫ ẽ quod sufficit psestare interesse sine periurio qñ factũ esset inutile parti si prestaret̃ vel est factũ impossibile ꝙ tũc non obliga ret iuramenium sup tali facto p̃stituꝫ. ¶ Xxij. Non obligat quando q̣s iurauit [sect. 35] seruare qd̄ non ẽ: puta iuraui seruare sta tuta intelligit̃ de factis et si addidit q̣ per idem iuramẽtũ p̃stitũ obseruabit etiā q̃ fiẽt non obligat̃ ad illa que fient ratio ne iuramẽti ita quod sit periur⁹ sꝫ bñ rōne ꝓmissionis obligabit̃. vt in. c. clericus eo. ti. sed iste casus non est rōne eius qd̄ non est sed ꝙ seruare futura non iurauit sed ꝓmisit solum per iuramẽiũ pri⁹ prestitum non tamen tunc factum: et ideo si iuraret seruare etiam faciẽda tenere tur aliter esset periurus.
¶ Xxiij. Non obligat iuramentũ p̃sti [sect. 36] -[Fo.cclxvij.r]tuꝫ circa ea q̃ subdunt̃ potestati alteri⁹ puta vxor q̃ iurauit peregrinationẽ vel abstinentiā. similiter seruus monach⁹ et huiusmodi et ideo non pñt implere cum eis ꝯdicitur a vero dño vel abbate et de hoc dic vt. j. votũ. ij. facit qd̄. s̃. dixi. §. xxij.
¶ Xxiiij. non obligat iuramentũ quando aĩo [sect. 37] euadẽdi solũ q̣s aliq̣d iurat qd̄ me. cā ꝑ latũ. xxxj. q. ij. Lothari⁹ in fi. vñ q̣ iurauit redire ad carceres si carcer est iniuriosus non tenetur redire qd̄ me. cā. c. j. sec⁹ esset si non esset iniuriosus ꝙ tenetur etiā si ĩmineret periculũ mortis secundum gl. ĩ cle. pastoralis. de re iudi. et Bar. in. l. relega ti. ff. de penis. Et iō istud est verum quādo vult euadere illud qd̄ indebite sustinet et sic vt euadat iurat non intedens se obligare: sec⁹ esset si intẽdebat se obligare quando iurauit ꝙ tũc dic vt. s̃. §. ix.
¶ Xxv. non obligat iuramẽtũ quando iu [sect. 38] ramẽtũ ẽ cōditionale vel ꝓpter cām: ꝙ nisi ꝯditio extet vel cā non obligat̃. de ꝯdi. appo. c. verꝫ. de iureiu. c. ꝑuenit el ij. et hoc itellige quando tota obligatio pone bat̃ in ꝯditionis euẽtũ. vel ꝓter causaꝫ alias tenerет̃. vnde iurans ire ad sctm̃ Jacobũ vt fratrẽ suũ videat et peccata sua redimat. lꝫ frater suus decesserit tenet̃ nihilomin⁹ ire ꝓpter aliā causam. ¶ Xxvj. Non obligat quando singulares fir [sect. 39] māt statuta collegij cum iuramẽto dictis statutis sublatis per ipsam vniuersitatẽ vt dicit Joā. an. in. c. j. de his q̃ fi. a ma. par. c. ꝙ non obligat nisi remanẽtib⁹ sta tutis vnde eis sublatis per vniuersitatẽ tollit̃ iuramẽti vinculũ quasi iuramentũ liget singulos vbi singulares cōtraueniũt. secus si ꝯueniunt collegialiter tollẽdo statutũ. Pa. vero in. c. dilecto. de p̃bẽ. distĩguit et bene quod aut singulares de collegio iurāt vt singulares. et sic est ꝟa opinio. Jo. an. exẽplũ statuto caueт̃ quod null⁹ det vocẽ matriculat⁹. Jurauerunt singuli seruare statutũ. Similiter quod nullus vadat de nocte statutũ: iurāt seruare statutum: certe ꝙ hoc cōcernit obseruātiā singulorꝫ. ideo si collegium tollat statutũ non peccabũt cōtrauenien tes ꝙ iuramẽtũ erat statuto accessoriũ: et remoto principali remouetur et accessorium. Si vero iuramentum astringit eos ad obseruantiaꝫ vt collegialiter sic sine periurio non possunt cōtrauenire ẽt collegialiter causa rōnabili non subsistente. exemplũ. vt in. d. c. dilecto. Nam canonici iurantes vt etiam collegialiter non recipiāt: ꝙ non est dubium quod vt singu li non possunt eligere canonicos. Paul⁹ vero in cle. j. de regula. dicit si iurāt statutum seruare quod si collegialiter contra ueniunt non sunt periurij: ꝙ tollunt statutũ: et per ꝯñs iuramentũ.

Si vero iurant seruare cōtēta in statutis specialiter: puta non ibo de nocte et huiusmodi non habito respectu ad statutū sic sunt periuri si cōtraueniūt qualitercūq; Aduerte ta men quod in casu in quo non possunt cōtrauenire collegialiter dz intelligi nisi per causam cōcernentē fauorē publicuz qꝛ sic possent cōtrauenire non obstante iuramento qꝛ istud intelligiť exceptuz vt no. Pa. in. d. c. dilecto et secundum p̄dicta intellige glo. in. c. in his. xj. distin.
¶ Vtrum successores in aliq̊ collegio vel **[sect. 40]** vniuersitate in q̄ predecessores fecerāt statuta et iurauerāt ea seruare teneanť sub pena periurij talia statuta seruare. Rñ. quod nō. qꝛ obligatio iuramēti est ꝑso nalis ex parte iurātis: nec extendiť ad successores qꝫtū ad ꝑiuriū: lz teneantur ipsum seruare. de solu. c. j. de vsuris. ca. tua. de iureiur. c. veritatis. sz ex ꝑte eiꝰ cui iuratur trāsgreditur personā: vnde ꝓmittens obedientiā prelato et successoribus eius non tenetur iterū promittere successori: qꝛ est ei obligatꝰ sicut anteces sori cui ꝓmisit. Fallit ī liberto q̇ tenetur et dz ꝓfessionē facere īfra annū nouo patrono. xij. q. ij. longinquitate. et. c. sepe fit no. Jnno. et Ber. in. d. c. veritatis.
¶ Vigesimusseptimꝰ. Quando q̇s iurat ī cau **[sect. 41]** te et hoc ꝑꝑ aliquam necessitatē īplere nō p̄t. xxv. dist. §. ałs ea demū. exēplū pone de matre que iurauit filium verberare et huiusmodi minima qꝛ vr̄ veniale tale periuriū ꝓmissoriū qꝛ non vr̄ deus acceptare cum maiori obligatione quā natura eo rum importet vt ibi patet.
[[Fo.cclxvij.]v] ¶ Vtrum in depēdētibus ab aīo alicuiꝰ **[sect. 42]** vel cōscīa sit stādū eius iuramēto. Rñ. pa. in. c. vidua. de regula. quod sic vt extra de sen. excom. c. si vero. el. ij. de homi. significasti. et. c. vidua. predicto quod videť contrarium. qꝛ intelligiť quando certa presumptio extrinseca coniecturat animum qꝛ tunc non statur in preiudicio alterius alias sic.

Juramentum. vj.

quo absolutionē quis potest absoluere a iuramento licito tam ex parte iurātis qꝫ recipiētis. Rñ. pa. ī. c. quanto de iureiu. aut iuramētū fuit p̄stitum in materia spectāte principałr ad papaz. vtputa cum canonici iurauerūt non recipe vltra talē numerū aliquē in canonicū et huiusmodi et sic papa potest etiam sine cā absoluere: qꝛ in tali iuramēto intelligiť excepta autoritas pape. vt in. c. veniētes. e. ti. et hoc voluit Host. in. d. c. quāto. Aut fuit prestitū ī alia materia: et tūc aut est ad honorez dei ṗncipaliter. et sic sine cā nullus potest absoluere nisi solus deus et sic intellige. Joā. an. post vin. in. c. ij. de spō. Nam papa non potest remittere sine cā obligationē deo q̄sitā. ij. q. iiij. si manet. xxiij. q. iiij. si his q̇. Ex quo īfert quod sicut papa non potest aliū absoluere ī hoc casu: sic multominus seip̄m. c. fi. de insti. et. c. per vr̄as. de iurepa. Aut sub est iusta cā sic tam papa potest qꝫ ep̄s: et quod ep̄s possit sic no. Jnno. in. c. debitos. de iureiu. Et iō subsistēte iusta causa poterit ep̄s cōmutare et interpretari secundum do. Anto. in. d. c. quāto. et Spe. in tit. de legato quādo. s. dubitať de eius validate et alijs dubijs. et etiam absoluere secundum Jnno. quem sequiť Pa. in. c. cum ɔtingat eo. ti. sed est dr̄ia in ter papā et ep̄m. qꝛ ep̄s non potest nisi re spectu sue diocesis. papa vero respectu totius orbis vel respectu magnarū per sonarum aut magni dubij est requiren dus: et sic potest intelligi. c. venerabilē. de elec. ar. c. si vero cum si. e. tit. Alius aūt citra ep̄m. vel q̇ non hz ep̄alē iurisditionem non potest absoluere in iuramento sicut nec in voto dispensare. vt no. in. c. j. de voto. Sz que est causa legitima ab soluendi a iuramento p̄stito in materia spectāte ad honorez dei. Rñ. quod propter scādalum euitandū. vt no. in gl. in. d. c. quāto. et Jnnoc. in. d. c. venerabilem vel maior vtilitas. vt no. Jnno. in. d. c. debi tores. et est tex. in. c. peruenit. el. ij. eo. vel fubest alia iusta causa. de quibus. xv. q. vj. nos sanctoꝛ. et. c. autoritatez. et credo quod hoc sit relinquendum arbitrio ipsoꝛ vt ex p̄dictis

colligāt quomodo in alijs debeant iudicare. Si vero materia in qua est p̃stitum non ꝑtinet ad papā nec ad honorem dei. Sed cōmodum hominis: sic papa potest ex causa absoluere: vt in. c. quāto. de iureiu. et in. c. ij. de voto. alias non: respectu laicorum sibi in tēporalibus non subditorum. vt in cle. pastoralis. de rẽ iudi. et qd̃ no. in. c. q̃ in ecclesiarũ. oe consti. et in. l. fi. C. si ꝛ ius vel vti. pu. Facit qd̃ no. j. Obedientia. §. ij. Similiter dic quod potest ep̃s ex causa legitima absoluere a iuramẽto licito. et di cit̃ causa legitima quando inest turpitu do ex ꝑte recipientis. vnde dicit pa. ĩ. c. j. de iureiu. quod si notorie constat de turpi receptiōe poterit ep̃s absq; hoc quod citet vel cogat suscipientem relaxare et absol uere: puta cogat eũ q̇s ex metu exegit iu ramentũ suꝑ eo de q̊ alias etiam de iure tenetur vt exemplificat idem Pa. in. c. ad nostram. el. iij. eo. titu.

Additio

q̃ iniuria sibi irrogat̃ illa quando cum iuramẽto ad iuris obseruātiā per metũ et ideo ꝓpter ꝑiculũ periurij potest petere absolutionez. et sic extẽde. c. si vero eo. ti.
Adde a ꝓpositũ eoꝝ q̃ in hoc. §. di cunt̃. s. de absolutiōe a iuramẽto an qñ et per quẽ et qũo petat̃ et an possit peti per ꝓcuratorẽ et an requirat̃ speciale māda tum. ego dixi de hoc. s̃. inver. absolutio. ¶ Vtrum in omnibus p̃dictis in quibus **[sect. 1]** dixi iuramẽtum non obligare possit q̇s propria autoritate ꝛuenire. Rñ. vt colli go ex Jnno. in. c. cum quidam. de iureiur. quod quando est dubiuz an sit obligatoriũ: tunc nemo preter autoritatem superioris potest cōtrauenire: nec iudex secula ris in casu in quo est dubiuz inter doc. **[Fo.cclxviij.r]** an sit obligatoriũvel ne potest se intromittere sed remitterẽ a d iudicẽ ecclesiasticum ita not. Pa. ĩ. d. c. cum ꝛtingat. Quādo vero non est dubium de iuramenti obli gatiōe tũc si potest seruari absq; dispẽdio salutis dz absolutio peti ꝓpter reuerẽtiam sacramẽti. Si vero sit in dispẽdiũ salutis: tũc potest hō ꝓpria autoritatẽ cōtrauenire. et no. hoc quod ĩ dispẽdiũ salutis ꝛr oẽ illꝛqd̃ charitari dei derogatvł ei⁹ perfectiō i vel disponẽtib⁹ ad eā. Videt̃ tamen Pa. ĩ. c. cum quidem de iureiu. tenere nō eẽ necessariā absolutionẽ suꝑioris etiā quando potest seruari sine interitu salutis nisi solum ne notet̃ de trāsgressio ne iuramenti hoc est dicere propter scā datum et sie credo quādo. s. est claruz q̃ non obliget iuramentũ quod no.
¶ Vtꝝ iuramentũ qd̃ ꝛcernit fauorẽ iu **[sect. 2]** rātiũ tamen sit remisibile per eos q̇ iurarũt. Rñ. Jo. an. ĩ. c. ij. de spō. et Jo. de ligna. ĩ cle. j. devsuris sic et facit. d. c. ij. Secus si cōcerneret cultũ deivel religionẽvł pie tatem puta iurarũt duo sibi inuicez q̃ religionẽ intrabũt quod dicet duo psalteria vel quod de lucro eoꝝ dabũt certā par tem pauperib⁹ et hmōi: q̃ non pñt sibi re mittere. Siłr non pñt si sibi iurauerũt id ad qd̃ tenebant̃: puta quod non furtum faciẽt quod mercatores non falsificabũt merces et hmōi. Siłr etiam non pñt remittere quando in rāt suꝑ aliquo faciẽdovł non faciẽdo qd̃ non ꝑtinet ad eũ cui iurat̃ sz simpłrputa iuro tibi qd̃ non negociabor vel non faciā talẽ artẽ si tamen tale iuramẽtũ respiceret in ꝛmodũ alteri⁹ puta cōitatis aut alio rũ non valeret vt dictũ est. Siłr non tenetur quando iurādo de aliquo faciẽdo vel nō faciẽdo intẽdebat si ille cui iurabat similiter faceret q̃ sic si ille non seruat nec iste tenetur facit qd̃ no. ho. Jnno. et Ber. ĩ c. ꝑuenit el. ij. et facit. c. sicut el. iij. de iuiuran.
¶ Vtꝝ vniuersitas q̃ iurat aliq̇d serua **[sect. 3]** re vel non facere teneat̃ quando maior pars facit. Rñ. ꝛ. Rod. quod quando iurarũt habebāt aliq; ꝛditionẽ in mẽte secundum illam debent seruare: puta si alijs omnes vel maior pars seruabit et ego. si vero nullam cōditio nẽ habebat sed dubitat̃ an fuerit simplex vel sub aliqua ꝛditiōẽ tũc si iuramẽtuz spectet tātũ ad cōmodũ iurantiũ et me dietas vel maior pars seruat et hoc vergat in dānũ seruātium et lucrum non ser uantiũ benigne interpretādũ est quod ali quibus non seruantib⁹ alij non tenentur seruare. Si

vero nullũ icōmodũ partiũ tur seruātes non est tutũ ɔtrauenire sed denũcieť p̃lato vt vel cogat seruare vel si bi inuicē remittere. Si vero cōcerneret ɔmodũ alioꝛ a iurantibus non posset nec sibi remittere nec alijs non seruanti bus non seruare sine periurio si simpli citer iuraret vel sub conditione dimittant incertũ scilicet non seruando et ser uent quod est certum
¶ Vtrum licite quis possit petere absolu [sect. 4] tionem a iurameto in casib⁹ vbi tʒ. Rñ. secundum pa. in. c. cum ɔtingat eo. ti. quod aut iura mētũ cōtinet tur pitudinē ex parte suscipiētis et maxime concurrēte materia turpi sup qua prestatur sed ex partc iu rantis nullum imminet peccatum sic po test peti absolutio non obstante condi tione aduersarij casus est in. d. c. ȯbito res. ex quo patet quod filiusfami. qui cum iu ramento renũciauit macedoniano po test petere absolutionē in terris vbi cōmuniter hodie filij non inducunť ad tātum malum et hoc est tuti⁹ secundum do. An. in. d. c. cum cōtingat et placet Pa. qꝫuis posset de subtilitate iuris dici quod non te net iuramentum si bene ponderetur. l. j. ff. ad mace. quia emanauit ad compes cendum libidinem peccantium. et sic ꝑ pter bonum publicũ corporis et anime cō tra quod iuramētum nullũ est ca. si diligenti de fo. compe. et. c. contingit. el. j. ȯ sen. excom. Jtē quia iuramentũ non solũ est nullũ quando ɔtinet in se pctm̃ sʒ etiam qñ potest p̃bere occasionē peccādi. c. cum ab om ni de vita et hone. cle. et. et. c. nam concupicentiam de consti. et. ca. sicut ex literis de iure u.

Additio

Aut iuramentum nullam turpitudinem aliam habet nisi: quia est contra legem prestitum et in hoc distīgue. Aut ei lex resistit **[[Fo.cclxviij.]v]** propter fauorem reipublice principałr et non est necessaria absolutio qꝛ iuramē tuʒ non valuit. d. c. si diligēti. Aut resistit prīcipałr ꝑpter fauorē iurātis lʒ scȯa rio in fauorē publicũ vt in muliere minore. et huiusmodi et tũc si potest seruari sine dispēdio salutis absolutio non potest peti c. si ꝟo cum si. e. ti. qȯ intellige veꝛ quando sine dolo. vi. vel metu sʒ spōte et sciēter est iu ratũ. Si vero iuramētũ sit in ꝯctu et dať enormis lesio lʒ iurauerit non ꝯtraueni re tamen poterit absolutionē petere qꝛ p̃ sumiť dolus. l. oēs. §. lucius. ff. de his q̃ ī frau. cre. l. q̇ testiũ. ff. de proba. et nihil interest vtrum interueniat dolus a pro posito vel re ip̃a. l. si q̇s cum ałr. ff. de ver. ob. et ꝟba iuramēti debēt intellige ciui li mō. s. quod non ꝯueniat nulla rōe vel cā ex ceptis grauib⁹ lesiōib⁹ ar. l. creditor. §. luci⁹. ff. mād. Jntelligenisi sciēter iuras. set qꝛ cessat dolus et re ipsa et ex ꝑposito Et iō non poterit. Sic etiam non intellexit enormen lesionē lʒ dixerit non ꝯuenire neqꝫ magne neqꝫ parue: vt ponũt no tarij non propterea prohibeť quī possit petere absolutionē de hoc vide. s̃. arbi ter §. x.

Jurisditio

secundũ Aʒo. dicitur a ditione quod est potestas et iuris quasi iusta et legitima ptās.
De notatis in hoc etquotuplex sit iu risditio no. in auť. de defen. ciui. §. opor tet. bal. in. l. j. in prin. C. ȯ emā. lj. Bar. et doc. in. l. iiij. ff. de iurisdi. oīm iud. et quod iu risditiōis appellatiōe venit ordinaria et delegata secundum Alex. in ru. ff. de iur. om. iud. post glo. ibi. Et q̇d si vtrũqꝫ. et. ij. l. j. eo. ti. notať quid sit iurisditio quod est potestas de iure publico introducta cum ne cessitate ius dicēdi et eq̇tatis statuēdo. ¶ Jurisdictio sine cohertione non valet [sect. 1] de officio dele. ca. pastoralis. vnȯ dicit tex. in. l. fi. ff. de officio eius cui man. est iurisditio. sine modica cohertione nulla est iurisdictio.

¶ Jurisditione commissa omnia sine [sect. 2] quibus explicari non posset intelligun tur commissa similiter. ff. de iuris. om. iu di. l. ij.

Jus est

ars bonĩ et equi. ff. de iustitia et iu. l. j. ius constare non potest nisi sit aliquis iurisperitus per quez possit quotidie in melius perduci. ff. de orig. iur. necessariũ ius diuidit̃ ĩ ius na turale gẽtiuz ciuile et publicum de hoc vide distin. j. per totum. et. ff. de iustitia et iure. per totum. Vtrum facta contra ius va leant vide. j. lex. §. xviij.

Juspatronatus

est ius honorificum onerosum et vtile alicui cōpetẽs in ecclesia pro eo q de diocesani consensu eam construxit fundauit vel donauit ipse vel is a quo causam habuit se cundũ ioan. an. et pa. in Rub. de iurepa. et. ȯr honorificũ ꝗ ha bet honorẽ presentandi rectorẽ quia si ne eius presentatione si eps vel alius p̃ latus instituit ipo iure est nulla p. c. de cernimus. xvj. q. vij. tz io. and. in. c. ij. de officio vic. li. vj. nisi quando patronus fuisset negligẽs in pñtādo ꝗ elapso tempore bñ ĩstituit papa vo posset sine pũ tatiōe patroni et similr legatus de latere si pa tronus sit ecclesiasticus non tamen posset p̃dictus legatus si esset secularis viȯ gl. in cle. per literas de preben. et iste est cas⁹ c. cum dilectus de iurepa. onerosum ȯr ꝗ patronus tñr defendere ecclesiā ne bona ĩdebite dilapidenť. xvj. qō. vij. filijs vnde pñtatus reddere rationẽ ȯ admi nistratione patrono ĩtellige si patron⁹ est ecclesiasticus non secularis vt no. ĩ. c. cum et plantare de priui. et pa. in. c. ex li teris et. c. cum ꝓpter. e. ti. non tamen valde stricte dicẽdo q̇d expẽdat quotidĩe sz in ge nere ita no. pa. ĩ. c. ex literis ȯ iure pr̃o. vtile ȯr etiam ꝗ si veniret ad inopiā tñr ecclesia ex redditibus vltra nec essaria remanẽtibus alimẽtare patronũ pinguius ꝗ alios paupes. c. quicunꝗ el. ij. ea. causa. et. c. nobis in fi. de iure pa. et no. quod ius patronatus hñs aliqñ dicit̃ patronus aliquādo aduocatus et vicedomus custos guardiam habens eius alias presentationis vel processionis secundum Host. in capitulo preterea eodem titulo. et in capitulo in singulis in fine. de statu mo. et ideo suppo-**[Fo.cclxix.r]**nunt pro eodem.

Adde pro notatis in hoc §. et quod ius patronat⁹ potest gñaliter alienari: scz cum bonis vel cum castro. not. Pau. de cast. in. l. j. in fi. ff. de offi. eius cui mā. ẽ iuris. arg. l. quedā. ff. de acqui rerum do. et Bar. in. l. hanc legẽ. ff. de cōtrahẽ. emp. et Ro. sing. suo. l. inci. si vendo. non tamen venit in gñali cōfiscatiōe bonorũ facta per iudicẽ laicũ: vt per Colle. c. fi. ver. q̇d si patron⁹ cōdẽnetur. de iurepa. et feli. c. ꝗto. col. j. versi. vtrum sentẽtia de iu.

¶ Quibus modis acquirit̃ iuspatrona [sect. 1] tus. Rñ. quod ex tribus. ¶ Primũ ꝗ fūda uit ecclesiā. i. fundũ a d edificanduz de dit. d. c. nobis et. c. abbatẽ. xviij. q. ij.

¶ Scȯm est ex cōstitutiōe ecclesie cap. [sect. 2] monasteriũ. xvj. qō. vij. et hoc intelligesi facit de cōsensu ep̃i cum alio modo eccle sia fieri non debeat de ɔse. di. j. Nemo de iure primo quoniam et capitulo nobis fuit. xvj. q. vij. filijs.

¶ Sed q̇d si ad refectionẽ dedit. Rñ. q [sect. 3] non acqutrit̃ iusp̃ro. secundum Lau. arg. ff. ne quid in loco pu. l. ij. §. vicinales qȯ ve est quando non est oĩno destructa. Sec⁹ si fun ditus erat destructa et de cōsensu reparauit ꝗ pinde eẽt ac si de nouo fecĩsset de iude. consuluit et aut̃ vt nullus fab. oratorij domi. §. j. sz primus qui edifica uerat amittat iuspatro. si non dederat fundũ vel secundum gl. in. c. qm̃ eo. dotẽ etiam si de eadẽ materia sit reparata.

¶ Tertiũ est ex dotatione. d. c. filijs. et. c. **[sect. 4]** quicũq; ibidem et hoc ĩtellige de dote data añ ꝛsecrationẽ q̃ post consecrationẽ non inducereť q̃ nulla seruitus. rei sacre potest imponi. ff. de serui. l. seruitutes. l. ij. .§. vlti. et quod humani iuris desinit eẽ seruitutẽ non recipit. ff. cõia predio. l. ca ueri. Tamen Jnno et Host. tenẽt quod si nõ habet dotẽ et sibi deť post consecrationẽ quod acquiriť iuspatronatꝰ q̃ sine substã tia rerum non posset ecclesie deseruiri. j. q. iij. si q̇s obie cerit et magis placet et no. quod nisi deť ꝓ dote vel rõne dotis non ha bebit iuspr̃onatꝰ sꝛ erit bñfactor ꝓ pa. in. d. c. qm̃. Limitat ẽt hoc ibiđ pa. quod ex dotatione post consecrationẽ effictur patronꝰ. Verum quando fundator non potest cõpelli ad ipsam dotandã sicut fit ĩ istis capellis qđ no.

¶ Vtꝛ possint esse plures in dote ꝛsti **[sect. 5]** tuẽda. Rñ. Jnno. quod sic et q̇libet erit pr̃o nus. vult ẽt gl. lxiij. di. in summa et sic li mita gl. in. d. c. quicunq;. q̃ vult quod dãs modicam dotẽ non sit patronus q̃ verũ est quando vnus solus dat secꝰ si plures siꝗ dant sufficientẽ. Jdẽ dic in fundatiõe et edificatione et sic patet quod multi essent patroni puta quia vnus dedit fundũ alter edificauit alter dotauit vel plures edificauerũt vel dotauerũt.

¶ Vtꝛ ius pr̃onatꝰ transeat ad here **[sect. 6]** des. Rñ. pa. ĩ. c. j. de iurepa. qđ sic etiam ex traneos ita qđ si pater insti tuit filium in certa re et extraneũ heredẽ vniuersalezꝛ iuspatronatꝰ trãsibit in extraneũ non in filium et si plures sunt heredes in omnes trãsit vt in. d. c. j. et. cle. fi. e. ti. et non solum trãsit ad masculos sed etiam ad feminas heredes. Facit cle. fi. đ ꝛcessi. p̃bẽ. sentit gl. in. c. qm̃ inuestiturã. xvj. q. vij. et ideo filius q̇ repudiauit hereditatẽ pr̃nãnõ erit patronꝰ secundum Fede. ꝛsilio. cj. Et hodie đterminatũ ẽ ꝑ. d. cle. fi. quod succedũt non per capita sꝛ per stirpes. vñ si plures suc cedũtvni ex duobus pr̃onis ẽt omnes hñtur loco vniꝰ et lꝛ vnꝰ habeat plus de here ditate q̃ aliꝰ dũmodo non sit heres in certare ꝛstitutꝰ equaliter erit pr̃onus. ¶ Vtꝛ iuspatronatꝰ possit diuidi inter **[sect. 7]** heredes. Rñ. pa. ĩ. d. c. j. qđ non qualitercunq; intelligať ista diuisio cum ipsum ius sit in corporale pñt bñ cõuenire pa troni vt alternatis vicibꝰ pñtent. d. cle mẽ. fi. Siꝗr si hñt plures ecclesiaspñt cõ uenire vt presentet vnus in vna alter in altera: quia sicut diuisio permittiť in tempore ita et respectu locorũ et ista non est diuisio q̃ ꝓhibeť in. di. c. j. de iure patrona.

¶ Vtꝛ iuspatronatus possit adiudica ri vni ex heredibꝰ. Rñ. pa. ĩ. c. querimo niã eo. ti. quod non q̃ si equaꝗr diuidũt nõ apparet quare hoc. Si ĩequaꝗr diuidũt et tũc si dať ꝓ restauratiõe illi q̊ minꝰ hꝛ illicitũ est et simonia cũ. c. p̃terea eo. ti. **[[Fo.cclxix.]v]** ¶ Vtꝛ ius patronatꝰ trãseat cum vniuer **[sect. 9]** sitate bonoꝛ. Rñ. quod sic. xvj. q. vij. nemini et. ẽ. t. c. ex lr̃s. et. c. cum seculuꝛ de iurep. ¶ Vtꝛ transeat donatiõe. Rñ. quod sic. c. ex **[sect. 10]** insinuatiõe et. c. cõsultationibus eo. ita tamen quod si est laicus non potest donare cuicun q̃ laico aut clerico recipiẽti noĩe ꝓprio sine licẽtia ep̃i vt in. c. nullus. et in. c. p̃te rea eo. ti. sicut fit aliqđ aliud ius spũale. Si ꝟo donaret eccꝗie aut loco religio so tũc secundum cõiter doc. potest sine licẽtia ep̃i vt no. in. d. c. nullus. et. c. ex insinuatiõe. et ca. illud. et. c. vitico eo. ti. li. vj.

¶ Vtrum possit dari in feudũ. Rñ. quod sic **[sect. 11]** cum vniuersitate. c. cum seculum eodẽ ti. sed specialiter nõ.

¶ Vtꝛ vẽditiõe transferať. Rñ. quod si spe **[sect. 12]** ciaꝗr vẽdať est simonia si emit intẽtiõe vt possit presentare quẽ velit vel priua re et dꝛspoliare ille q̇ emit et eccꝗia dꝛ eẽ libera ꝓ Jnn. Si ꝟo emeret cum vniu er sitate tꝑaliũ cum q̇bꝰ trãsit etiam iuspatronatus non est simonia secundum Hos. et cal. vt pꝛ ex. c. ex literis eo. ti. quod veꝛ credo cuꝛ non emit principaliter talia bona tꝑalia propter iuspatronatus ꝛñdum q̃ si p̃n cipaliter propter hoc emeret esset simo nia. ita no. pa. in. c. q̃ clerici eo. ti. Jtẽ ꝓ Jo. an. c. vnico. e. li. vj. si dicať vẽdo tibi villam et iuspatronatus qđ habeo in ea non valet vẽditio secus si simpliciterve̅ dit villam vt

in cle. pastoralis de re iu. Et ideo ẽmptor vel feudatarius cum acquirant directũ vel vtile dñiũ rerum simi liter acquirunt iuspatronatus licite sicut alios fructus habent. ff. de contrahen. emp. l. in lege. §. dolia.
¶ Vtꝛ vendẽs omnia iura q̃ hꝫ in talivil la q̃ non est sua intelligat̃ vendere iuspa **[sect. 13]** tronatꝰ qd̃ ibi hꝫ. Rñ. quod non ꝓ ad hoc vt trãseat opꝫ quod res q̃ vẽdit̃ talis sit ꝗ etiam sine exp̃ssione vniuersitatẽvel iuspatronatus non contineat sicut se villa vel castrũ qd̃ in se ɔtinet honorẽ iurisdi tionẽ districtũ et iuspatronatꝰ. ff. de ꝟ. sig. l. pupillꝰ. §. territoriũ. sꝫ quando dicit vẽ do tibi omnia iura resoluit̃ hecvniuersalis in singulares. i. vẽdo tibi hoc et illud cũ iuspatronatꝰ sic non possitvẽdi sic in tali vniuersali non cõprehedit̃ Sꝫ si sit aliqd̃ vniuersale quod multa iura in se cõtineat vt est hereditas bene transit cum illo ius patronatus. ff. de pe. he. l. item vidẽdũ. .§. fi. et duobus sequentibus.
¶ Quid sivendat q̇s palati ũvbi habet **[sect. 14]** capellã q̃ forte hꝫ multa priuilegia et multos redditus transiet iuspa. cum palatio. Rñ. quod sic. ar. l. si mercedẽ. §. si eum fundũ. ff. de ac. emp. ꝓ ad capellã non ẽ nisi per palãtiũ cõtrariũ: no. Host. et Jnno. in. c. ex literis eo ti.
¶ Vtrum possit pignori obligari. Rñ. ve **[sect. 15]** rior opi. ẽ Jnno. quod non etiam cum vniuersitate ꝓ cum creditor non possit vti pignore sivacaret eccłia nemo posset pñtare. ¶ Sꝫ infra ꝗtũ tp̃s dꝫ pr̃onus pñtare Rñ. quod si est laicus hꝫ quatuor mẽses si cleric⁹ sex a tp̄e vacatiõis. c. eã te decet eo. ti. et est tex. in. ca. vnico eo. li. vj.
[sect. 17] ¶ Sꝫ nũquidpoterũtvariare. Rñ. quod sic si est laic⁹ anteꝗ ep̃s ɔfirmet vt in ca. quod autem et. c. cum aũt. et. ca. pastoralis eo. ti. si est ecclesiasticus patronus non po test variare postꝗ presentauit. d. ca. pa storalis cũ. c. predictis eo. ti.
[sect. 18] ¶ Vtꝛ pñtans indignũ priuet̃ iure pñ tandi. Rñ quod si est cleric⁹ q̇ pñtat indignũ priuat̃ ea vice. tex. est in. c. sicut in fi. de sup. negli p̃la. et. c. iij. de ecc. edifi. Si ꝟo ẽ laic⁹ non ṗuat̃vt elicit̃ subtiliter d̃ of. or. c. cũvos. hoc tꝫ Jnn. et Ho. et ber. ĩ. d. c. cum vos. et Arch. in. c. suscepti de pre ben. li. vj. peccat tamen mortaliter sciẽ ter presentãdo indignuꝫ ꝓ infideliter agit in officio sibi commisso vide admi nistratio.
¶ Vtꝛ q̇s possit pñtare sei psuꝫ. Rñ. ꝗ **[sect. 19]** nõ sed bñ filium dũmõ sit idone⁹. facit. c. per vestras. eo. ti. et ibi no. ber. Host. et pa. ponit in. c. ɔsulit. e. ti. Similiter possũt p̃sentare vnũ ex seipsis. Facit. l. vbi ad sunt. ff. de tuto. tꝫ glo. in. d. c. consuluit. ¶ Vtꝛ pñtatꝰ a maiori parte pr̃o norũ sit amittendꝰ. Rñ. pa. in. ca. quoniaꝫ. e. ti. quod aut presentatio fit ab istis sicut a collegio et tunc requiritur maior p̄s respectu totiꝰ capituli secũdũ Jo. an. et vr̃ tex. ĩ. c. ec. el. j. de ele. aut p̃sentatio fit ab **[Fo.cclxx.r]** istis vt a singularibꝰ. vt cõiter fit a laicis et tũc admittit̃ q̇ p̃sentat̃ a plurib⁹. verbi gratia sunt sex patroni. tres p̃sen tant̃ admittitur q̇ presentat̃ a trib⁹ vt a pluribus presentatus qd̃ bene nota ꝓ facit ad multa.
¶ Vtrum oporteat quod sint simul quando volũt **[sect. 21]** p̃sentare. Rñ. pa. in. §. c. qm̃. quod si agũt vt collegium oportet oes vocare. aliter po terũt cõtenti annullare p̃sentationẽ. Si vero agunt vt singuli Fede. cõsi. xcvij. tenet quod nõ. Sed bar. in. l. omnes ppłi. ff. de iusti. et iure. tꝫ quod siue a collegio vt collegium est. siue a pluribus vt singulares cõsensus est explicandus dũmõ maior pars preiudicet minori semper debent si mul esse. p̄. l. iurisgẽtiũ. ff. de pac. et hoc ẽ verius quo ad vocationeꝫ: quia forte si fuissent p̃sentes induxissent ad consensum alterius. et pro hoc facit. c. ij. et quod ibi notatur. de arbi. lib. vj.
¶ Sed q̇d si duo tamen sunt patroni et du **[sect. 22]** os p̃sentãt. Rñ. Jo. an. ĩ. c. cum autem eo. ti. quod ep̃s poterit quẽ voluerit eorum instituere et est bona glos. in. c. si plures. xvj. q. vij. hoc tenet Jnn. ĩ. c. j. eo. et cal. et car. in. d. c. cum autem. et pa. in. c. eam te. eo. ti. et placet. licet ãlij. cõtrarium teneant. ¶ Vtrum patronꝰ possit aliq̇d exigere **[sect. 23]** puta

aliquos cereos in cognitiōe iurispatronatus. Rñ. pa. in. c. preterea. eo. ti. quod non nisi tpe fundationis a diocesano istud fuisset sibi reseruatuz. nec valet si ipē patron⁹ fundādo sibi aliqd̄ seruitiū reseruet nisi eps autoritatez prestiterit: vnde si eps autoritatē pstitisset posset tale ius vēdere titulo remanente apud eū. et hoc credo verum si dedit dotē pin guem et abundantē: secus si solū necessariā ad substētationē ministroꝝ. quia tūc nullū seruitiū poteris sibi retinere. ita no. pa. ī. c. j. de cē. fallit hoc quando lo cus religiosus ꝓprijs expensis ecclesiā edificauit ꝙ tunc talis locus hz i ea omnia tēporalia sicut eps spūalia vt de pri uile. c. cum et plātare. et etiam ius presentan di. de supplen. negli. prela. c. sicut.
¶ Vtrum liceat clerico suscipere ecclesiaz **[sect. 24]** de manu laici patroni. Rñ. pa. in. c. pre terea. el. j. eo. titu. quod nō. et si facit peccat mortałr. et lz non sit suspēsus et ipso iure. tamen dz cōione priuari. Ex quo infert pa. quod si talis impetrat a papa: non expres so quod prius habuit a laico non valet. ex quo dz cōione priuari. vt in. d. c. pterea. et. c. postulasti. de rescrip.
¶ Vtrum laic⁹ edificās capellā in ecclia **[sect. 25]** et eā dotās acq̇rat solū sibi iuspa. an ecclesie simul. Rñ. pa. ī. c. ad audiētiaz de ec. ed. quod ecclesie simul. ꝙ non potest negari quin ecclesia ponat fundū ex qua dotatione iuspatronat⁹ acquirit̄. ca. pie mentis. xvj. q. vij. et ideo simul cōcurret cum laico in presentatione. Siłr si cleric⁹ edificat ex bonis ecclesie capellā non ip se vel parētes eius acquirunt iuspatronatus sed solum ecclesia ex cuius bonis est edificata.
¶ Vtrum ex delicto patris publicatis oī **[sect. 26]** bus bonis eius priuet̄ filius iure patronat⁹ qd̄ habebat ptz. Rñ. quod si publicatio fit ab imperatore vel iudice seculari non priuat iure patronat⁹ nec ꝑ aliquo crimine etiam lese maiestatis potest īperator priuare laicū ipo ꝙ hz istd̄ a papa. Jta no. gl. et Archi. ī c. filius. xvj. q. vij. ītellige hoc verum quando non est in aliqua vniuersitate seculari. ꝙ si esset ex priuatiōe illius vniuersitatis secularis transiret. et vide bo. gl. ī. c. latis ꝑsuz. lvj. di. q̄ di cit quod licet pr̄ cōmiserit crimen lese maiestatis. Ex quo filij efficiunt̄ infames. l. q̇squis. C. ad. l. iuł. maie. vj. q. j. si q̇s cuz militib⁹. Filij tamen clerici non efficunt̄ infames. et non ꝑdūt bñficia. et sic nec iuspa tronatus etiam filij qui non sunt clerici ni si cum vniuersitate.
¶ Quid si laic⁹ hz iuspatronatus cum **[sect. 27]** ecclia simul habebit nec sex menses ad pñtādū. Rñ. łz Jo. an. et Arch. ī. d. c. vui co. e. ti. lib. vj. quod sic ita quod ratiōe cōionis priuilegiū ecclesie trāsibit ad laicuz ad instar eius qd̄ dicitur de eo q̇ hz rem cōem cum pupillo q̇ non potest vsucapi vel pscribi pupillum. vt in. l. si cōem. ff. quemadm. ser. amit. ita ecclesiaz cōsequit̄ qd̄ per se cōseq̇ non posse de cōce. pben. c. pe. idem dic quando cleric⁹ et laicus hñt pñtare quod hz **[[Fo.cclxx.]v]** tps sex mensiū secundum pa. in. c. eā te. eo. ti. ꝙ maios dignū trahit ad se min⁹ dignū c. quod ī dubijs. de cōse. ec. vel alta. et hoc tz Jo. an. lz host. aliter. Et ītellige de pr̄ono ecclıastico q̇ hz ius patronat⁹ rōne ecclie: ꝙ si haberet rōne patrimonij eēt idem per omnia sicut in laico sic et in clerico c. cum dilect⁹ eodē. et gl. in cle. fi. e. ti. not. Pa. ī. d. c. eā re. et ī. d. c. cum autem qd̄ not.

Justitia

łm quod est habitus virtutis potest accipi quatuor modis secundum Ri. in. iij. di. xxxiij. arti. v. q. iij. ¶ Pri mo cōissime. s. ꝑ q̄libet rectitudine animi et sic q̄libet virt⁹ est iustitia quedā. et sic diffinit̄ ab Ansel. lib. de ꝓitate. c. xij. Justitia est rectitudo volūtatis pro pter se seruata. ¶ Scd̄o ꝑ rectitudine ꝑ quā hō iustificat̄ ī cōspectu dei. s. ꝑ cha ritate. et sic diffinit̄ ab Aug. li. lxxxiij. q. lxj. iustitia q̄ per cetera diffundit̄ est dilectio dei et ꝓximi. ¶ Tertio ꝑ q̄libet ꝓtu te ordinata per iustitiam legalē ad bonum cōe et sic est idem cum qualibet

ꝑtute differens tamen secundum rōnem. ¶ Quarto ꝓ habitu determināte voluntatē ad firmiter volendū seruare rectitudinē debitam in operatiōib⁹ q̃ sunt ad alterum et hoc dupli citer: aut ad alterum vt est ꝑsona singula ris. et sic est iustitia particularis distincta per essentiā ab alijs virtutib⁹ q̃ sic p̃t diffiniri. iustitia est cōstās et ꝑpetua volũtas ius suũ vnicuiq̃ tribuẽs. ff. de iustitia et iur. l. iustitia. Alio mō ad alter⁊: qd̃ ē cōitas et sic ē iustitia legalis. et hec est oĩ ꝑtuti gñalis inquātũ p̃cipit oĩa exteriora cuiuslibet ꝑtutis ad bonum cōe referri. ſ⁹ quod vult philo. v. ethi. ix. Est tñ vna virtus spālis distincta in essentia ab alijs ꝑtutib⁹: vnde non est generalis alijs per p̃dicationem. sed per virtutem. ¶ Que sunt ꝑtes eius subiectiue. Rñ. ſz [sect. 1] Philo. v. ethi. due. s. cōmutatiua q̇ dirigit vnā ṗuatā ꝑsonā ad aliā ĩ his q̃ ɔsi stũt mutuo ĩter duas ꝑsonas adinuicē. Alia distributiua q̃ ē ordo eius qd̃ ē cōe ad singulas ꝑsonas quā dirigit iustitia distributiua cōtũ secundum ꝓportionalitatē.

Justificatio

imperij quatuor requirit. primum motum liberi arbitrij: ɔtritionē animi: infusionē gratie. et remissionem culpe.

LAicus

ȯr a laos grece et latine popul⁹ secundum Jsi. vij. ethi. et sunt illi q̇ pñt hr̃e vxorem. possidere ꝓprium de quibus. xij. q. j. duo.
De notatis ĩ hoc. §. et quod laic⁹ offendẽs clericũ sit fori ecclıastici no. in auť. item nulla. C. de epis. et cle. et Bar. in. l. cun ctos populos. q. viij. C. de sum. tri. et nō potest esse rector vniuersitatis clerico⁊. et quid si in ea sunt laici. bar. omnino ĩ. l. fi. de colle. illici. q̃ laicus etiam maxim⁹ est minor clerico etiam modico vt not. Spe. in ti. de rescrip. p̃senta. §. ix. versic. quid si quis nomina.
¶ Vtruz laicus possit esse ꝓcurator: vel [sect. 1] syndicus re⁊ ecclıastica⁊. Rñ. Pa. in. c. decernim⁹. de iudi. Colectari⁹ dicit qd̃ generalis administrator esse non potest loco p̃lati absentis illius qui reputatur absens vt est minor. vt in. c. ij. de eta. et qualita. or. Sed si prelatus p̃ sit spũalibus. bene potest committi cura temporalium laicis maxime vbi clericus non reperitur idoneus. allegat no. per inno.

Additio

q̇ dicit quod laicis gñalis administratio cōmitti non po test vt suꝑ omnes dominenť. sz spālis qua rũdā re⁊ administratio cōmitti potest ita vt superior administratori respondeat. et placet pa. q̇ allegat gl. in. c. iudicatũ. lxxxix. di. Et ideo dictũ. c. decernim⁹. loquiť quod non potest esse econom⁹. i. hr̃e generalē administrationē oĩm bono⁊ eccle siasticorum tam tẽporalium q̃ spiritua liũ et sic p̃sit oĩb⁹. sed bene potest esse econom⁹ ecclesie in tẽporalibus. c. in noua xvj. q. vij. hoc idez tenet Gaspar. de cal. et Host. et Jo. an. in. c. vnico. de sindico.
¶ Vtrum possit esse ꝓcurator clerici laic⁹ [sect. 2] ad eligendum. Rñ. quod non. vt not. doc. in. d. c. decernimus. q̃ vbi habet exerce re actum spũalem. iudicio suo non pōt cōstitui laicus. vt no. Jo. an. in regula. qd̃ alicui suo non licet. de reg. iur. li. vj. et sic limita. c. primum. de procura. li. vj. vt solum habeat locuz in iudicialibus **[Fo.cclxxj.r]** vbi etiam ĩ causis spiritualib⁹ admittiť ad agendum et defendendum.

¶ Vtrum possit laicꝰ esse vicarius epis **[sect. 3]** copi. Rñ. secundum doc. quod non vt no. ĩ. d. c. ĩ noua. et in. d. c. cōtingit de arbi. et in. c. vno de syndico. Facit gl. in. d. c. decernimꝰ. q̃ dicit quod cause spirituales non possunt committi laicis etiam tanqꝫ delegatis per episcopum. Et hoc intelligo quod non potest esse vicarius episcopi in spiritualibus: secus si episcopus habet iurisditionem temporalem in loco: quia bene potest laicum suum vicarium facere: vt in. c. fi. ne cle. vel mo. libr. vj. sed in spiritualibus tenent doc. quod nec etiã clericus coniugatus. Joannes de cle. coniuga. et in. c. vnico. de cle. cõiu. li. vj. ¶ Vtrum laicꝰ possit predicare. Rñ. pa. ĩ **[sect. 4]** d. c. decernimus quod sic. si committatur ei ab episcopo. vide bonam gl. xcvj. d. c. bene quidem. facit. c. cum ex iniũcto. de here. vide glo. in. c. addicimus. xvj. quest. j. sed non teneas dum dicit etiaꝫ mulierem.

Latria

grece idem est quod religio latine secundum aug. x. de ciuitate dei. c. iiij. vnde dicit ibidem quod cul tus deo debitus quatuor nominibus nominatur duobus apud grecos. scilicet Latria et theulebia idest cultus diuinus vel bonus. et duobus apud latinos. scilicet religio et pietas qui correspondent prefatis duobus. Differt tamẽ latria proprie a theusebia: ꝙ hec re spicit cultum dei interiorem qui proprie pertinet ad virtutes theologicas: sed latria respicit seruitutem exteriorẽ que pertinet ad iustitiam vt elicitur a sancto. Bo. in. iij. di. ix. q. ij. ar. iij. etsic est virtus cardinalis proprie. et quando aliqui docto. dicunt quod est virtus theologica intelligitur secundum quod est theusebia.
¶ Qui sunt actꝰ latrie. Rñ. quod sunt due **[sect. 1]** spẽs actuũ latrie. ¶ Prĩe species actꝰ suat illi quos ꝓducit mediãtibus virtutibus quibus impetrat ordinãs eos in dei reuerentiam: et sic religiõis actꝰ per modum imperij ponitur Jaco. primo esse visitare infirmos. qui est actꝰ elici tus a mĩa et immaculatũ se custodire: q̇ elicitur a temperantia. ¶ Secũde sunt illi quos producit per se et immediate per quos homo ordinatur tantum ad deum. et inter hos habet aliquos interiores tanqꝫ principales. et per se: vt est deuotio et oratio. Aliquos vero exterio res quasi secũdarios et ordinatos ad in teriores quibus ipsa vtitur quasi signis ad excitandum mẽtem ad actus spũales: et in aliquibus horum exterioꝛ cor pus ad venerãdum deo exhibeẽ vt in adoratiõe. Jn aliquibus vero deo de re bus exteriorib⁹ offertur et hec vel promittẽdo: vt in votis: vel in dãdo. vt in sacrificijs: oblationibus: primitijs: deci mis: et huiusmodi.
¶ Vtrum sacrificium sit latrie. Rñ. quod triplex est sacrificiũ. ¶ Primũ bone opera tionis. et istud est oĩm virtutũ ¶ Scꝑm orationis. et istud virtutũ theologicaꝛ est. ¶ Tertium est immolatiõis et istud est latrie spirituale.

Latro

in quo differt a fure. Rñ. quod la tro furatur de die: sed fur de nocte. Jura tamen sepius vnum pro al tero accipiunt. vt patet in capitulo pri mo de homici.
Adde hic dictis quod latro dicitur qui per viꝫ furatur sed fur qui clam aufert. Barto. et docto. in auẽ. sed nouo iudice. C. de fer. fug. per text. in auẽ. vt nulli iu dicium. §. succes. et possunt latrones etiam tempore feriato puniri. l. prouiu ciarum. C. de ser. et debet latro famosus furca suspendi. l. capitalium. §. famosos. ff. de pe.
¶ Quis dicatur puplicus latro vel de **[sect. 1]** populator agrorum. vide infra immunitas. §. xvij.

Laudemium

est quedam solutio quinquagesime par tis vel estimationis rei fienda domino ab eo qui de nouo acquirit emphyteosim de quo dic vt infra emphyteosis. §. xxxiiij.
Dicitur et alio noĩe laudemium. vt per Bar. in. l. et ideo in prin. ff. de ɔdi. fur.

[[Fo.cclxxj.]v] Lectoris

officium est lectiones pronunciare et ea que prophe te pronunciauerunt populis predicare. xxv. distinctio. perlectis. et. xxj. distin. cleros.
¶ Quomodo debet ordinari habetur. **[sect. 1]** xxiiij. distin. c. lector. sed melius in pastorali episcopum.

Legatum

quid est. Rñ. quod est donatio quedam a testatore re licta sed ab herede prestanda quia debetur post mortem testatoris et post aditam hereditatez ab herede colligitur. Jnsti. de leg. §. s. et hodie fideicōmissuz et legatum fere idem sunt et fere ad equata sunt et q̇cq̇d iuris est in vno est etiaz in alio. ff. de leg. j. l. j. sed fideicōmissum dictũ est quia olim fideicommissa pendebant ex fide heredum et ideo fideicō missarij dicuntur quibus legata soluẽda fideicommittũtur: dicuntur etiaz te stamentorum executores.
De notatis in hoc magno. §. et quod le gatum differat a fideicōmisso. no. glo. insti. de leg. §. sed non vsqꝫ. gl. in. l. j. et ibi Cy. in. ij. oppo. et in. l. ij. in. iij. opposi. C. communia. de leg. Bar. in. l. j. post ṗn. versi. oppo. sede. ff. de leg. j. et an dicanť legata onera heriditaria. no. gl. et Bal. quod sic in. l. j. et. ij. C. ad trebel. et in. l. hereditarium. C. de act. et obliga.
¶ Quis potest legare. Rñ. quod solum illi q̇ **[sect. 1]** possunt testari. ff. de le. j. l. ij. et q̇ pñt testari vide. j. testamẽtũ. §. j. Legatũ eniz relinq̇ non potest nisi in testō vel cōdicillo. Vñ testari codicillari et legare ad hec eq̇polent vt q̇ potest vnũ possit et reliquũ. ff. de inre codicil. l. diui. §. codicillos is demũ fallit hoc in legatis ad pias cau sas. vt. j. legatum. ij. §. vij.
¶ Cui potest legari. Rñ. quod regulariter il **[sect. 2]** li soli q̇ potest heres institui et q̇ potest institui vide. s̃. heres. §. xxv. et quod sit persona certa aliter non valet. l. vulgo. ff. de sta. homi. fallit tamen hoc in aliquibus ca sibus de quibus in. §. sequentibus et le gatum. ij. §. ij.
¶ Sz nũq̇d pr̃ possit legare filijs spu **[sect. 3]** rijs rōne alimentoꝝ vel relinquere dotes filiabꝰ spurijs cum dos succedat loco alimẽtoꝝ q̇ tamen spurij non possunt institui heredes. Rñ. quod sic secundum Bar. ĩ auť ex complexu. C. de ĩce. nup. vide. s̃. filius. .§. iiij.
¶ Vtrum fratribꝰ minoribꝰ possit lega **[sect. 4]** ri. Rñ. quod sic cle. exiui. de ver. sig. §. cupiẽ tes. dũmō non sit valor hereditatis vel tāta eius pars quod presumať fieri in mō et forma legati traudulẽter ꝑ successiōe hereditatis de qua non sunt capaces. ¶ Vtrum cum legať fratribus mendicā **[sect. 5]** tibus anniuersariuz perpetuum liceat eis recipe. Rñ. secundum Pe. de pał. ĩ epła ad magistrũ or. p̃dicatoꝝ quod sic recipiendo gratis et petẽdo extra iudiciũ: qꝛ hoc nō est habere redditus sed in iudicio pete re ea tanqꝫ redditus sibi debitos est cō tra ꝑfessionẽ eoꝝ. Jdem dicit de cẽsibꝰ annuis ac etiam de redditibꝰ fratrũ ad vitaz. Farinerius ordinis minoꝝ generalis in cōsti. dicit quod non lz fratribꝰ ĩdu cere aliquẽ ad talia legata faciẽda quod si facta fuerint in iudico non petāt quasi tacite innuat qȯ dicit petrꝰ quod extra iudiciũ peti possũt per modum eleemosyne. Nec ob. quod dicũt aliq̇ non licere quando dās sciret non teneri se ad talia dāda et tamẽ ex sua liberalitate dat qꝛ licet in cōsciẽtia ille teneať

secundum ꝗ. j. dico et propterea det nihilominus fratres ea petere pñt extra iudiciũ per modum eleemosyne sicut liceret petere eleemosynā ab illo q̇ hʒ vltra necessitatẽ sui stat⁹: q̇ ꝗuis ipse teneatur facere eleemosynā non tamẽ per hoc sequit̃ quod frater minor non pos sit ab eo petere. Aduerte tamen qꝏ annuos reddit⁹ ad modicũ tp̃s. s. decem annorum legatos pñt petere mẽdicātes in iudicio exceptis fratrib⁹ minorib⁹ q̇ lʒ de talib⁹ sint capaces non tamen possunt in iudicio. talia per se petere. vt in. d. cle. exi ui. §. veꝛ de ꝟb. sig. Similiter sunt capaces annui reddit⁹ etiam imꝑpetuũ qñ est ad certum vsum diuini cult⁹. puta vinũ ꝑ missis frumẽtũ ꝑ hostijs fiẽdis et hmōi. ꝟm. d. Car. ĩ. d. §. et Fede. de senis. secus pro victu vel vestitu.

¶ Vtrum quis possit legare ecclesie cō **[sect. 6]** -**[Fo.cclxxij.r]** struẽdo. Rñ. pa. in. c. nos quidem ꝏ testa. quod sic sed non donare ꝗ non valet dona tio facta loco cōstruendo. c. abbate sane de re. iur. li. vj. Rō diuersitatis poni tur a bar. in. l. seruos ad custodiā. ff. de ali. et ciba. le. ꝗ dōatio requirit ꝑsonā et sciẽtiā ideo absenti lʒ possit donari nō tamen fit dominus anteqʒ sciat. l. absenti. ff. ꝏ dona. c. sit tibi absenti de prebẽ. li. vj. sʒ absenti et etiam incerte persone potest lega ri dũmō ex euẽtu possit certificari. l. cũ pater. §. surdo. ff. de leg. ij. secus si certificari non posset euentu: ꝗ non posset ei legari vt no. gl. in. d. c. nos.

¶ Vtruʒ legatũ factũ ecclesie sctẽ Ma **[sect. 7]** rie cum plures sint sit nullũ. Rñ. pa. ĩ. c. iudicāte de testa. quod non sʒ dabitur ecclesie parochiali si sic nominatur vel pau periori que tale hʒ nomen Pa. dicit quod si nulla ecclesia sancte Marie sit ĩ loco da bitur ecclesie cathedrali facit. l. q̃ ꝏditio ff. de cōdi. et demō. vbi si testator māda uit aliquid fieri in foro et non dixit ĩ quo intellig itur ꝏ foro illius municipij vbi habitat et hoc de autoritate ep̃i et executoris. Similiter quando legat̃ ecclie fiẽde et non dr̃ de loco ep̃s et executor ꝑuidebūt de loco vbi debeat fieri et hoc fauore pie cause nisi aliter constet de mẽ te testatoris.

¶ Quid si legatarius moritur ante cōditiōis euentũ. Rñ. Pa. in. d. c. nos q̇dẽ **[sect. 8]** ꝗ aut legatũ est factũ perso ne intuitu seu ꝏtẽplatione aĩe puta ꝗ alij ꝑsone fuisset relicturus tũc deficiente illa ꝑsona debet conuerti relictũ ad aliũ piũ vsum vt voluntas defuucti vel effectu impleatur sicut dicim⁹ in legato facto ad aliquid faciendum in ciuitate pro. pter perpetuā memoriam defuncti qꝏ alibi fiet si ĩ loco vbi ordinauerat fieri uō possit vt. l. legatũ. ff. de vsufr. leg. Si vero relicrum fuit cōtẽplatione ꝑsone vel colligij certi non habito respectu ad piam causam tunc deficiente legatario expirat legatũ et remanet apud gra uatũ vt in. l. pater. §. tusculanus. ff. de lega. iij. C. de cadu. tol. l. vnica. §. si autẽ aliq̇d sub conditione. si autem dubitat̃ an habuerit respectũ ad animamvł ad personem tunc ĩ dubio fauore religionis debemus p̃sumere quod ad piam cau sam reliq̃rit ar. l. sunt persone. ff. de reli. et sumpti fune. et hoc no. etsequitur bar. in. d. §. tusculan⁹. Et hec deputatio ad aliũ vsum pium debet fieri de consensu episcopi et heredis sil. di. l. legatum et no. in. cle. quia contingit de reli. doc. et facit ad questionem legati facti puel le pro ea maritanda que moritur an sit dandum alteri quia si factum est intui tu persone puta: quia seruiuit et huiusmodi non dabitur alteri. Si vero intuitu anime sic dabitur alteri et similiter de quocunque legato quod nō potest consequi suum effectum quod nota.

¶ Vtrum legatũ factum duobus re cō **[sect. 9]** iunctis si vnus repudiat vel moriatur viuo testatore vel deportetur et hmōi accrescat alteri. Rñ. Pe. de perusio ĩ tra ctatu de canonica portiōe episcopi ꝗ sic. l. re cōiuncti. ff. de lega. iij. et. l. vnica. §. his ita. C. de cadu. tol. non autem ac crescit cōiũctis cognatione legali. l. mu lieri et titio. ff. de conditio. et demonstratio. et dicũtur verbis et re coniuncti puta quando stichus legatur pe. et Marti no re tantum cum diuisim puta lego petro stichũ meum. Jtẽ lego martino stichum meum vt insti. de le. §. si

eadem res in tex. et in glo. Jtem verbis et non re quā do titio et seio legato fundũ equis portionibus et prefertur cōiunctis verbis et re alijs cōiunctis re tantum. Sed an coniunctus verbis tantum preferat̃ con iunctus re tātum est opinio diuersa sʒ dic secundum gl. ĩ. l. j. §. interdum. ff. de vsufr. accre. quod equaliter veniũt vt no. ĩ. d. l. re coniunctis.

Additio

Vnde dicit Ang. are. ĩsti. ð pupil. substi. §. singulis ꝗ quando testator reliquid sic. lego filiabꝰ ineis cẽtũ ꝑ qualibet: qð lʒ sint ɔiũcte cōiunctione verbali cum ꝓ q̃libet ad sua cẽtum et sic ad diuersam rem vocantur non est inter eas ius accrescẽdi casus est et ibi Bar. in. l. hmōi. §. j. ff. de le. j.

[[Fo.cclxxij.]v] ¶ Quid delegato fctō ab aliquo alicui **[sect. 10]** ecclesie sub cōditiōe. s. si ibi sepeliat̃ q̇ legans morit̃ excōicatus: vel se interfi cit et huiusmodi ꝑꝑ q̃ non dʒ se pel iri in ecclia et non sepelitur ibi. Rñ. Bar. post Dy. in l. miles. §. reā. ff. de adul. quod nihilominꝰ soluetur legatũ ecclesie cũfacto legātis et eius culpa acci derit et sequit̃ Bal. in l. si quis ad declinandũ. C. de episco. et cle. et. l. j. C. ð his q̃ pene no. facit tex. no. in. l. nulli. C. de epis. et cle. Rō ꝓ in lega to ad pias cās attẽditur duplex fauor i. legāt is et cui legat̃ lʒ og ĩ notorio pec catore cesset fauor aĩe eius non tamen cessat fauor ecclesie cui reliq̇t. Jtẽ ꝓ illa con ditio est ĩpossibilis et iō non vitiat legatũ. l. obtinuit. ff. de cōdi. et demon

¶ Quid si legat̃ alicui aliq̇d sub cōdi **[sect. 11]** tiōe si habuerit liberos vtrum si ingredi tur religionẽ debeat habere dic quod sic vt. s̃. dixi heres. §. xiiij. cum sequen.

¶ Si titio pecunia legata fuerit et eius fi **[sect. 12]** dei cōmissum sit vt alienũ seruũ manu mitteret nec dominus eũvendere velit nihilominus legatũ capiet ꝓ per eum non stat quo minus fideicōmissuʒ prestet. Nam et si seruꝰ mortus esset a legato nō submoueretur. l. si. titio. ff. de leg. j.

¶ Si insingulos ānos aliquid alicui **[sect. 13]** legatũ sit plura sunt legata et primi an ni erit purũ sequentium cōditionale. s. si viuat et iō eo mortuo non transmittetur ad heredẽ. l. si in singulos. ff. de an nuis legatis.

¶ Quidā testamẽtũ faciẽslegauit filie **[sect. 14]** sue nupte decẽ ducatos pro quolʒ āno provestimẽtis vt induat se que fflia ste tit per. iiij. annos quod non induit se nec a fratribꝰ pecuniam ip̃am petijt querit̃ an possit petere pecuniam preteritoꝝ annoꝝ. Rñ. quod non ar. l. q̃dampredia. ff. de vsufruc. leg.

¶ Quid si legatariꝰ morit̃ añlegātẽ. rñ. **[sect. 15]** ꝗ deficit legatũ et remanebit heredibꝰ legātis secꝰ si moreret̃ post mortem testā tis sed añꝗ heres adiuisset hereditatẽ ꝓ tũc debet̃ heredibus legatarij. l. vni ca. §. sʒ vt manifestet̃. C. de cad. tol.

¶ Vtrum legatũ factum ep̃o presumetur **[sect. 16]** factũ comtemplationeecclesie. Rñ. Pa. c. requisisti de testa. quod in dubio ad cōiecturas est recurrendũ: vt si est factũ et a ꝑsona cōiuncta non p̃sumatur quāuis dixerit relinquo hoc ep̃o. sil̃r si diceret relinquo dño Joanni non expresso ep̃o et sic erit suũ et succedũt ꝑpinqui ab in testato. c. ꝓ nos de testa. Si vero ab extraneo legetur si p̃sumitur factũ ɔtemplatiōe ecclesie. Jdẽ dic per omnia de quocũ ꝗ habẽte administrationem seu prela tionem in ecclesia.

Additio.

Et no. quod verbum admini stratio hic verificatur in eo qui hʒ aliquam dignitatẽ seu ministeriũ in ecclesia separatũ a ɔgregatione. Jtẽ p̃latio hic sumitur large vt comprehẽdat

etiam habentes ecclıam curatā et secundum Jnn. in. d. c. requisisti qui potest absol uere dr̃ habere. administrationē. Jtem no. quod extraneus hic accipitur q̇ non ē ei cōiunctus in quarto gradu affinitatis vel cōsanguinitatis vt est tex. in aut̃. li cētiā. C. de epis. et cle. et ī aut̃. de ecclesia. ti. §. interdicim⁹. Jdē gl. xij. q. iij. c. j. et ē cō munis opi. q̃uis aliq̇ aliter teneant vt. s̃. clericus. xiij. §. v.

¶ Cuius ɔtemplatiōe presumitur lega tū factū non habēti administrationez [sect. 17] in ecclesia qui tamen ē ecclesiastic⁹. Rñ. pa. in. d. c. req̇sistiq ī dubio presumetur factum intuitu persone si talis potest ha bere proprium. Si ꝟo non potest habere ꝑ priū puta quia religiosus sic p̃sumitur factum intuitu monasterij seu ecclesie. Facit. l. deo nobis. C. de episc. et cle. ca. vnico. xviij. q. j. Et sic quando factum est intuitu ecclesie non poterit dispone re nisi sicut de alijs rebus ecclesie quod nota.

¶ Vtrum legatū factuz filiofamilias in [sect. 18] dubio presumatur factū intuitu pr̃is. Rñ. pa. ī. c. Raynuti⁹ de test. bar. in. l. cū aliquis C. de iur. deliberā. dicit quod si fit per ista ꝟba lego filio martini non intelligitur ɔtemplatiōe patris maxime si ex primatur nomen filij puta titiofilio mar tini et nominatio patris intelligitur fa cta causa demonstrationis nec ob. d. l. **[Fo.cclxxiij.r]** cum aliquis q̃ loquitur in seruo q̃ exṗmitur qualitas q̃ si esset vera de iure ac quireret̃ dño legatū et sic vr̃ cō tēplatio ne domini factū sed secus in filios q̃ filia tio non facit relictū acq̇ri patri q̃ posset esse emācipatus et maxime hodie cum in aduētitijs acquiratur filijs proprietas sed si fieret de patre mētio et de patria potestate idem esset sicut de seruo. sed de hoc dubitat pa. q̃ filiatōis qualitas nō impedit proprietatem acquiri filio. et ideo videtur quod solum vsu sfructus acquiratur patri.

¶ Vtz legatū factū canonicis omnib⁹ [sect. 19] talis ecclıe ēt si exprimāt̃ noīa p̃suma tur ecclıe cōtēplatiōe fctm̃. Rñ. dominus pe. vbi. s̃. quod sic ꝑ. l. ciuib⁹. ff. ð re. du. vbi di cit tex. ciuib⁹ ciuitatis legatū vel fidei cōmissū datū ciuitati relictū vr̃ qð vez est ſz gl. nisi sit datū vt singulis q̃ nō acq̇rit̃ ciuitati sz ip̃is ciuib⁹ facit. l. annua. §. a titia. ff. de annuis lega. sec⁹ si vni non habēti administrationē vel p̃lationē q̇ est simplex canonic⁹ q̃ sibi acq̇ ret̃ non ecclıe vt dixi. et hoc verum nisi ꝑbaret̃ quod ītuitu ecclıe legatū fuit vel nisi legatarius fraudē adhibuit. j. d. c. req̇si sti in fi. facit. l. nōnūq̃. ff. ad trebel.

¶ Vtrum cum legatarius non potest vti lega [sect. 20] to nisi respectu ecclesie puta. legat q̇s iter per fundū suū clerico q̊ vadat ad ec clesiā itelligat̃ ɔtē platiōe ecclıeī dubio Rñ. Pe. vbi. ɔ̃. quod sic et sic acq̇rit̃ ecclıe et ita intelligit̃ quod no. glo. ī. l. non plures. C. de sac. san. ec. ne legatū sit inutile. vide quod notāt doc. in. l. j. C. de sac. san. ec.

¶ Quid si quis leget sic lego petro et fi [sect. 21] lijs eius possessionē vel alıð. Rñ. quod Petrus habebit medietatē etfilij eius aliā medietatē cōsequēter. ff. de vsufruc. accre. l. si q̇s titio et de testa. c. Raynaldus in glo. vnde non refer in hoc casu siue legetur. titio et meuio: vel titio cum me [sect. 22] uio vt in. d. l. si quis titio quod no.

¶ Quid potest legari. Rñ. q̃res testatoris et res heredis nec refert. An sciuerit vł ignorauerit esse suāvel heredisvt insti [sect. 23] tu. de lega. §. si quis rem suam.

¶ Sz nūq̇d res aliena a testatore possit legari. Rñ. quod sic si sciebat testator eē alienā et heres tenetur eā emere et p̃stare vel extimationē soluere si talis sit q̃ extimari possit vt institu. ð leg. §. non solū. ex. §. qð autem cum tali distinctiōe quod aut res q̃ legat̃ erat testatori pignorata vel in ea hz ius solū et tūc non presumitur nisi lega tū illð ius esse quod in ea habebat et sic non dabitur extimatio vt in. l seruī electione. ff. de le. j.

Additio

Et sic si legauitfundũ quẽ conduxerat per q̇nquẽnium heres soluet pẽsionẽ et ille cui legauit habebit vsuʒ fũdi sine aliqua solutiõe. l. q̇ ɔcubinã. §. q̇ hortos. ff. ð leg. iij. et ibi bar. aut res legata erat res testõricõis simul et alteri et sic intelligit̃ solũ legasse partẽ suã nisi dixisset totã talẽ rẽ: ꝓ sic extimatio debet̃ vt no. bar. in. l. cum alienã. C. de leg. Aut res oĩno ẽ aliena et tũc si est heredis debet̃ res oĩno tex. ẽ in. l. vnũ et familia. §. si rẽ. ff. ð leg. ij. Si vero non est heredis sʒ alteri⁹ et si sciẽter legauit debetur extimatio vel res. d. l. cum alienã dũmõ sit talis cuius cõmertiũ haberi possit alias eẽt inutile legatuʒ: puta si legat̃ res sacra vel principis. l. apud iulianũ. ff. de le. j. Si ꝑo legatur ignorãter aut extraneo et non valet aut cõiuncte ꝑsone cui aꝗs fuissʒ r̃lictur⁹ tã tũdẽ si sc iuisset eẽ ẽt alienã debet̃ extĩ matio. d. l. cum alienã et bal. in. l. j. C. ð sa. san. ec. tʒ ecclesiã eẽ ɔiũctã ꝑsonã cum sit mr̃ oĩm fideliũ. xij. q. ij. q̇ abstulerit. Sʒ pa. in. c. filius nr̃ de testa. non tʒ quod ecc. hic habeat̃ ꝑ ɔiucta ꝑsona sʒ solũ ɔiũctus ex sanguine vt in. c. nõnulli de rescrip. et quod debeat̃ cõiucte per sone intelligit̃ quando erat gñaꝗr sed quando erat ex cã speci fica: puta: ꝓ credebat suã exemptionẽ factã a pupillo q̃ non valebat tunc vitiatur legatum in totum etiam factuʒ coniuncte persone vt no. in. di. l. cum alienam.

¶ Sʒ nunquid quod predictũ est ĩ questio ne precedẽti habebit locũ in foro cano nico et aĩe. Rñ. pa. ĩ. c. filius de tes. dicit quod cõmunis opi. tʒ quod sic sʒ iꝑe credit ꝗ non habeat locũ in cõscientiã: ratio ꝓ in **[[Fo.cclxxiij.]v]** d. c. silius noster dr̃ ꝓ lege dei viuim⁹ non legibus videtur annuere hoc esse cõ tra legẽ dei et iõ null⁹ subiect⁹ obedire iuri canonicopoterit hãc dispositioneʒ legis obseruare et etiam in repetitiõe. ca. cum esses de testa. ita tʒ rõ ꝓ dispositio q̃ libet dʒ attendi secundum rationẽ certã. c. intelligentia de ꝑb. sig. et ideo ptʒ per. d. c. filius quod est differẽtia in hoc ĩter ius ciuile et canonicũ et quod dispositio. c. fili⁹ astringit omnes quos astringit ius canonicũ. Ego admitterẽ dictum suuʒ quã do heres nimis grauaret̃ ꝓ sic nõvide retur fuisse de mẽte defuncti sed eẽ errore deceptũ. sed quando constaret de mẽte defuncti puta ꝓ sciebat dispositioneʒ iuris ciuilis: sic credo etiam in cõscĩa ha heat locum quia perinde est ac si legas set rem illam si emi posset vel saltem extimationem.

¶ Vtrum legata domo debeat̃ ort⁹. Rñ. **[sect. 25]** pa. ĩ. c. Raynu. ð testa. quod si hort⁹ coheret domui sic debet̃. ff. si serui. vẽd. l. testatrix. et. ff. de ac. emp. et vẽ. l. si creditor in fi. quod limito ve⁊ quando eadẽ ianua claudit domũ et hortũ secus si sic non coheret: ꝓ non debetur. Et sic intellige glo. in. c. fi. xij. q. ij. et Pa. vbi. s̃. in. d. c. Raynutius. ¶ Vt⁊ legatis aliq̇b⁹ rebus et postea vẽdi **[sect. 26]** tis per testatorẽ tenetur heres. Rñ. quod sic ni sivẽdẽdo testator habuerit aĩuʒ adimẽ di legatũ. insti. de leg. §. si rẽ suaʒ et in dubio ꝑbabit hẽs saltẽ per quatuor te stes voluntatẽ defuncti mutatã vt in gl d. §. si rem suã idem dicsi rẽ legatã pignoritradidit quod nisi habuerit aĩuʒ. adi mẽdi legatũ tenetur heres eam luere. et legatario traderevt insti. deleg. §. sʒ et si rẽ in tex. et in gl. in cõscientia credo verũ quando testator ĩ morte noluit mutare testamentũ secus si morte p̃uent⁹ non potuit invltimo aliquid disponere. ꝓ tunc presumerem quod animo adimendi legatum alienauerit.

¶ Vtrum legatuʒ quo mihi liceatcedere **[sect. 27]** lapides in solo testatoris transeat ad meos heredes. Rñ. quod non tex. est in l. apud iulianum. §. si quis. ff. de leg. j. ratio secundum glo. quia est eius personale. ¶ Vtrum possit legari quod nõdum est in **[sect. 28]** re⁊ natura. Rñ. quod sic dũmõ sit furturũ vt fructus futuri in tali fundo. aut qð nascetur ex ãcilla et huiusmodi Jnsti. de leg. §. ea quoqʒ res.

¶ Vtrum iura act. et seruitutes et huiusmodi in [sect. 29] corporalia possint legare. Rñ. quod sic nisi viuẽs testator debitũ exegerit vel rem serit et in dubio presumitur legatũ voluisse adimere exigẽdo vel remittendo insti. de leg. §. cum aũt. in tex. et in glos.
¶ Vtrum debitori possit sua liberatio le [sect. 30] gari. Rñ. quod sic. Jnsti. de leg. §. si q̇s debi tori nisi testator viuus exegerit. institu. ibidem. §. causam.
¶ Sꝫ quero an in dubio p̃sumet̃ lega [sect. 31] tũ factũ creditori fuisse factũ aĩo recōpẽsādi. Rñ. Bar. ĩ. l. si cum dotẽ. §. si pr̃. ff. solu. ma. et cōiter moderni in c. officij ȯ testamẽtis distingũt quod aut relictũ fit p̧ debitorẽ necessariũ q̇ ex necessitate iuris tenetur ad debitũ: et sic presumitur animo recōpẽsandi factũ vt ĩ. d. §. si pa ter. vbi ȯr quod si pater q̇ tenebat̃ dotẽ da re filie sue legat eidẽ aliq̇d in testō quod fi lia non poterit petere legatũ et dotem ꝙ vr̃ legasse aĩo cōpẽsandi cum dote debita. Aut legatũ fit per debitorẽ voluntarium puta ꝙ ex sua volũtate obligauit se ad debitũ. et sic in dubio non presu mit̃ factũ aĩorecōpẽsandi nisi sit expret̃ sum vt probatur in. l. vnica. §. sciendũ. C. ȯ rei vxo. ac. vbi habet̃ quod marit⁹ q̇ te net̃ restituere dotẽ vxori post mortem legauit aliq̇d simplr vxori poterit vxor vtrũq̧ petere Silr dic ȯ legato fctō cui cum q̧ creditori a ȯbitore. ad hoc. C. ȯ he red. insti. l. si cōpẽsandi. ff. de leg. j. l. luci⁹. in p̈n. et. ff. de leg. ij. l. vlti. §. penulti. ¶ Vtꝛ per suggestionẽ solicitudinevl in [sect. 32] portunitatẽ faciẽs adimere legatũ factũ alicui: et faciẽs sibi relinqui teneatur. Rñ. dominus Bar. capola in suis cautelis quod tenetur actione ȯ dolovl ĩ factũ sub sidiaria ei cui adẽptũ ẽ: vel cui non ẽ reli ctũ ex solicitudine ei⁹. ff. de doli exce. l. j. no. Ang. ĩ. l. fi. C. si q̇s aliquem testa. ꝑ hi. Facit. l. j. et ibi no. C. de pe. bo. sub ta li libro. x. Sꝫ melius dic vt ĩfra. Resti-**[Fo.cclxxiiij.r]**tutio primo in verbo impediens.
¶ Quid valet vxori legatũ quo legat̃ ei [sect. 33] dos sua. Rñ. quod valet ꝙ plenior est actio ex legato q̧ ex dote. insti. de leg. §. sed si vxori. ꝙ sicut ibi dicit gl. legatũ statim debet̃ dos ꝟo si cōsistat in mobilib⁹ de bet̃ post annũ solũ. Jtẽ valet ꝙ non habebit ꝑbare dotẽ talis quātitatis si ex primatur alias. sic. C. de fal. cau. l. iij.
¶ Quero q̇d debeat̃ quando legatũ sit in ge [sect. 34] nere. Rñ. quod si illud gen⁹ est generalissi mũ sic nullũ est legatũ. Exẽplũ si diceret lego substātiā vel rẽ. Si ꝟo gen⁹ est subalternũ vt lego aĩal corp⁹ et hmōi. sic similiter nullũ ẽ ꝙ dādo muscā libe rarет̃. Si ꝟo gen⁹ est inferi⁹ puta ꝙ est spẽs specialissima tũc aut res eius gñis hꝫ certos fines a natura designatos vt bos equus et hmōi: aut hꝫ fines ex sola distinctiōe hoĩs vt fund⁹ vt. ff. delega. j. l. qȯ in rerũ. §. si q̇s aũt. facto hoĩs vt domus vel fundus. qȯ per factũ hoĩs de duobus sit vnũ diruẽdo parietẽ et hmōi vt. ff. cōia p̃dio. l. si q̇s duas. §. j. Si loq̇tur de primo sic fuit varia opinio. Sed placet mihi opinio Jo. quaꝫ sequit̃ accur. in. l. legato generaliter. ff. de lega. j. l. quod aut testator quos reliq̇t seruos vel boues incertos et de incertis sunt ĩ suo patrimonio et tũc eligit legatarius vt insti. de leg. §. si generaliter dum tamen non eligat optimum. d. l. legato. Aut nō sunt in suo patrimonioet sic electio erit heredis vt. ff. de tritico. leg. l. iij. in p̈nc. et. l. iiij. Similiter vbi testator de certis seruis sensit incertũ puta quia legauit vnũ de seruis suis sic electio erit legatarij. l. q̇ duos. ff. de leg. j. Si ꝟo loq̇mur de scȯo sic non valet ꝙ videtur derisorium ꝙ heres p̃stādo fundũ vniusdigiti vel vnguis liberaret̃. d. l. qȯ in reꝛ. §. si q̇s aũt. Si ꝟo lo q̇mur de. iiij. tũcaui legās domũ in genere reliq̇t domos aliquas aut nō: si sic electio erit legatarij. Si nō legatũ erit derisoriũ. ff. de le. j. l. si dom⁹ in prin. Aduerte tamen quod quando electio dat̃ heredi in rebus legatis in genere et illud gen⁹ est talis qualitatis quod in ip̃o sunt q̃dā que nihil valẽt et magis expe dit non habere q̧ habere tũc non potest talia dare sed debet dare mediocrẽ vt ĩ. d. l. legato et. C. de dona. l. si q̇s argentum. .§. j. et. C. cōia de leg. l. fi. §. j. Si ꝟo sum⁹ extra talia tũc poterit heres dare minĩ mũ in tali genere. l. si ita

scriptuʒ sit in fi. et. l. apud iulianum. §. seio. ff. de leg. j. ff. de reg. iur. l. semper in obscuris. ff. de verb. ob. l. si ita stipulat⁹. Fallit hoc in legatis ad pias causas ꝓ debet̃ id qd̃ est meli⁹ fauore pie cause vel saltẽ mediocre puta legatũ est vas dabit̃ argẽteũ ĩter aurũ et auricalcũ: seu eneum ita habet̃ et no. in. l. titia. §. seya. ff. de au. et argẽ. lega. ex qua Bar. ibidem dicit quod si legat̃ calix intelligit̃ argẽteus si plane ta intelligi tur de serico et similibus.
¶ Quid si q̇s legauit quatuor lagenas **[sect. 35]** ole que sunt in tali vase q̃ non sunt nisi due vel de pecunia que est in tali capsa legat vni. xxx. alij. xx. alij. x. et non sunt ni si. xxx. Rñ. quod solũ debet̃ qd̃ inuenit̃. l. si quis testō. ff. de leg. j. et vnicuiq; ꝑ rata defalcabuntur: puta ille cui. xxx. legauerat non habebit nisi. xv. et cui. xx. x. et cui. x. v. debebunt̃ vt ibi dicit̃. Facit. l. cum certus numerus. ff. d tritico. vi. et ole. le. et de agenis est casus in. l. si quis seruum. §. si quis. ff. de leg. ij.
¶ Quid si testator erat in noĩe. Rñ. q **[sect. 36]** non officit dũmodo cōstet de quo sensit. l. si in nomine. C. de testa. Facit. ff. de leg. j. l. iiij. Jnsti. de le. §. si quis in noĩe Similiter falsa demonstratio non officit puta. cum. dicit lego seruum meum quem emi a titio cum tamen sit emptus a diuo. dũmodo ɔstet de seruo. Jnsti. de leg. §. huic ꝑxi. Siłr falsa causa non viciat le gatum vt si dicit lego tale quid petro ꝓ fecit mihi tale seruitiũ cum tamẽ. non fecerit Jnstit. de le. §. longe secus si cōditionaliter vt ibidem.
¶ Vtrum legās ancillā Bertam et postea **[sect. 37]** vendens eam emit aliam cui nomen berte imponit an debeatur ista secũda Rñ. quod sic. ff. de cōditio. et demōstra. l. filie sue. §. titia vxor.
¶ Vtrum legās mihi omnia sua mobilia in **[sect. 38]** telligant̃ omnes fruct⁹ etiā. Rñ. quod sic oẽs **[[Fo.cclxxiiij.]v]** qui tp̄e mortĩs testatoris erant a solo separat. ff. de re. vẽ. l. fructus. Sed non habebo ex tali legato noĩa debitorũ suorũ nisi aliter constet de mẽtc. ꝓ nomina debitorũ nec sunt mobilia nec ĩmobilia sed in. iij. spẽ. ff. de re iudi. l. a diuo pio. §. in venditiōe. Jtẽ ꝓ non est no strũ qd̃ nobis debet̃ sʒ tātũ illud quod possum⁹ vẽdicare. ff. de au. et ar. le. l. ij. Sʒ tu de hoc dic vt. s̃. alienatio. §. viij. et idem dic de lignis et lapidibus ad edificiuʒ p̃paratis qd̃ non veniũt ar. ff. de le. iij. l. ligni appelatio. §. fi. Jdẽ in le cto legato venit ornamentũ eius vt in d. l. librorum. §. fi. ff. de leg. iij.
¶ Vtrum legatis vestibus vxori veniāt **[sect. 39]** aurea vel argẽtea ornamẽta dictarum vestium. vr̃ quod non ꝓ acessoria p̃ciosiora suo principali non accedũt. Lud. de ro. ĩ no. tenet quod veniāt etiam p̃ciosiora et acce dāt principali vt. l. et si non sunt. §. perue niam⁹. ff. de au. et ar. le. et Bar. in. l. cum auꝛ. ff. de au. et ar. le. et dicit gl. falsaʒ in l. ij. ff. de pecu. le. qui vult quod accessiōes precisiones non extinguantur destructo principali.
¶ Quid si legat cẽtũ titio si voluerit. **[sect. 40]** Rñ. quod non trāsibit ad heredẽ titij: si titi⁹ non expresserit se velle. l. si ita legatũ sit. .§. illi si volent. ff. de leg. j.
¶ Quid si habẽs lancem maximā mi **[sect. 41]** norẽ et minimā legat lācẽ minoreʒ. Rñ. qd̃ debet̃ medie magnitudinis si alid̃ non appareat. ff. de an. et ar. le. l. q̇ lanceʒ. ¶ Jtẽ si legat cirographũ intelligitur **[sect. 42]** legasse actiōes in eo cōtẽtas. l. qui cirographum. ff. de leg. iij.
¶ Vtrum testator q̇ legauit vni fundum **[sect. 43]** alij vsumfructum fundi debeat ĩtelligi legasse vnicuiq; ipsoꝛ dimidiũ vsufru ct⁹ dicti fundi. Rñ. Lud. de ro. ĩ no. qd̃ sic. l. si alij. ff. de vsufru. leg. secus in iudicis snĩa. l. et puto. §. j. ff. fami. her. q verum est si aliud de mẽte non cōstet. ¶ Vtrum si legās sic dicit. lego cẽtũ titio **[sect. 44]** et si illos ꝑderet iterũ relinquo ei alios cẽtũ. vtrum heres teneat̃ plusq; semel restituere. Rñ. quod non nisi semel. ff. de le. iij. l. fideicommissa. §. si quis decem.

¶ Si legat̃ alicui vsufructus sub certo **[sect. 45]** tpe puta vsqꝫ quo talis peruenerit ad xx. annos qꝫuis talis moriatur nihilominus vsufructus durat vsqꝫ ad tp̃s. xx. annorũ. secus si moriat̃ vsufructuarius ante. xx. annos qꝛ expirat: si vero legat̃ sub ĩcerta cōditiōe puta donec ta lis fuerit furiosus vel remaserit et huiusmodi quorum euēt⁹ incert⁹ est si cōdi tio euenerit expirat. Si autem moriat̃ in furore nihilomin⁹ durabit vsqꝫ ad vitā vsufructuarij. l. ambiguitatem. C. de vsufru.
¶ Quid habebit ille cui relinquit̃ vi **[sect. 46]** ctus et vestit⁹ siue alimēta quod idem ē. Rñ. dʒ habere cibũ potũ vestsmēta lectum habitationē et ea sine q̇b⁹ viuere non posset. ff. de ali. et ciba. leg. l. legat⁹. ff. de ver. sig. l. vict⁹ non tamen ea q̃ ad disciplinā pertinent. d. l. legētis.
¶ Quid si dicit relĩquo quod vxor mea sit **[sect. 47]** dña et vsufructuaria oĩʒ bonoꝛ meoꝛ. Rñ. quod per hoc quod dicit dñam habebit gu bernationē domus et familie et cuius curā per hoc quod dicit vsufructuariā habebitvi ctũ et vestitum. Similiter si diceretur re linquo eā dñam et dominatricē bonoꝛ meorum. intelligit̃ quod scd̃m qualitatem patrimonij honorifice habebat sua ne cessaria et sic gubernatrix domus et sic sa piētes et cōis vsus interpretat̃ vt not. gl. in aut̃. hoc locũ habet. C. si secundo nup. Et sic fecit dauid cum dicitur de eo. cō stituit eum dominũ domus sue. i. rectorē et sic ponit̃ in greco quod est. ff. mā. l. creditor. §. lucius dñs. tamen Barto. cepola in tractatu suo de se ruitutib⁹ dicit verum sola alimēta fore relicta per illa ver ba dominā et vsufructuariā si filij sunt instituti secus si extraneivt est gl. in. d. aut̃. hoc locum et ibi per omnes et Bar. in. l. titia cum testamēto. §. fi. ff. de le. ij. et Bal. in. l. vnica. C. de indi. vi. quod ĩtellige superstātibus filijs secus si morerent̃ filij viua matre qꝛ tũc efficeretur ꝓprie taria vt no. singulariter Bar. per tex. ĩ. l. sicut ĩ annos. ff. q̇b⁹ modis vusfr. amit.

Additio

hic aduerte quod qꝫuis vir li beret eā a redditiōe rōnis **[Fo.cclxxv.r]** de administratōe. Nihilomin⁹ tenebit̃ de dolo et lata culpa. l. creditor. §. luti⁹. ff. manda. et reddet rationem aliqualeʒ non tamen scrupulosam. l. si quis ratio nes. et ibi Bar. ff. de liber. lega.
¶ Quid si dicit lego vsumfructũ oĩʒ bo **[sect. 48]** noꝛ meoꝛ vxori mee vel relinq̊ vxorem mea vsufructuriā. Rñ. qd̃ insolidũ habebit vsumfructũ oĩm bonoꝛ. ita quando po terit facere de illis q̇uicq̇d placuerit ēt si essent vltra quātitatē alimētoꝛ. ff. de vsu. lega. l. vxori mee: nisi filios haberet in quo casu filij haberēt saltē legitimā partē in vsufructu secundum dñʒ Odofr. sicut ip̃e notat. in aut̃. nouissima. C. de ĩ offi. testa. q̃ limitat. d. l. vxori. quo ad filios. sed non quo ad extraneos.
¶ Vtrum legās vxori sue habitationē **[sect. 49]** seu vsumfructum habitationis domus sue: qd̃ idem est. l. cum antiquitas. C. de vsu fructu. Et in eodem testamēto legādo dictam domũ alteri ademeri dictum lega tũ vxoris. Rñ. quod non tex. est in. l. sempronio. in p̈n. ff. de vsufr. legato. vbi proba tur quod legato generali vsufruct⁹ vel habitationis non derogatur per legatum speciale ipsi⁹ rei. Et ibi bar. dicit quod nō est alibi tex. pro hoc.
¶ Quid si dicit relinquo titio fundum **[sect. 50]** ad vsufructuandũ. Rñ. dominus Bar. vbi. s̃. quod est relicta. ꝓprietas. Similiter quando dicit relinquo funduʒ ad gaudimentum ꝑ. l. procusus. ff. de vsufru. et ibi domin⁹ Flo. q̇ tamen distinguit verum. si extranei sunt instituti. secus si filij dilecti: et placet in cōscĩa: lʒ alij indistincte velint q̊ proprietas sit relicta non vsufructus.
¶ Quō potest fieri legatũ. Rñ. quod potest fieri **[sect. 51]** q̇buscũqꝫ verbis aptis tamen et idoneis. vt si dicat lego: do: dare: iubeo: volo: rogo: posco. opto: vt des. l. ij. C. cōia de le.

Jtez potest fieri pure: vt cuz ȯr: lego tali. c. et in diem. vt lego tali vsqꝫ ad pascha. Et die vt lego tali a pascate i antea: et sub ɔditiōe per si. vt lego. tibi. c. si filiā meā acceperis: vel per cum lego tibi centū cum fueris. xiiij. annoꝛ. tūc inest cōditio hec dum cōpletus fuerit. xiiij. annus et non aliter. C. de leg. l. fi. Fallit tamen in libertate vt vi deatur potius esse relicta in diē. puta si dicit seruū liberū iubeo cum filius me⁹ erit. xxv. annoꝛ. C. de fideicō. li. l. fideicommissaria. Et vt scias differentiā in ter legatum quando fit pure. et quando fit sub conditiōe. vel in diē no. quod quando legatū fit pure statiz mortuo testatore cedit legatario. vt. j. e. §. lvj. Quando ꝯo fit sub cō ditione. ante cōditionis euentū non cedit legatario. et iō si morieť ipse legatarius anteqꝫ ɔditio impleatur remanebit apud grauatū: et non transmittet ad suos heredes Limita hoc ī legatis: ad pias causas. vt. s̄. §. viij. Quādo vero le gatū fit in diē: tunc si dies est incertus oīno: sic legatū est ɔditionale. l. dies. ff. de condi. et demon. et. l. stipulatio ista. §. inter certā. ff. de verb. obli. et. l. si dies. ff. quando dies leg. ce. et gl. no. ī. l. seius saturni nus. ff. ad treb. Si vero dies est certus oī certitudine. vtputa cum legatur titio ī pascha futuro. vel quando curret. Mccccxc. hmōi. vel dies est cert⁹ ad minus in se lz sit incertus in proprio subiecto: puta cum relinquitur talis possessio titio quādo erit. xxv. annoꝛ. ꝙ istud tēpus ē cer tum in se: ꝙ suo cursu perire non potest quin veniat illud tp̄s. sed in ꝓprio sub iecto et sub tali qualificatiōe bene est in certū: ꝙ talis potest mori añqꝫ sit. xxv. āno rum. Et tunc legatū factum tali tp̄e vel die cedit legatario statim a die mortis testatoris q̊ ad trāsmissionē. ꝙ si legata ri⁹ moreret̄ post mortem testatoris: et ante illū diē vel tp̄s nihilominus legatū debebitur eius heredibus. vt ptz. in. l. vnica. §. cum igitur. C. de cadu. tol.

Additio

Jdem dic quando legantur fruct⁹ q̇ nascent̄ ex tali fun do. ꝙ licet moriatur legatartus tamen transmittit ad heredes suos: vt no. gl. in. l. item quia. ff. de pactis. Jntellige nisi aliud impediat. l. si ea qō. C. de his qui vt indi. hoc patet in. l. si cum heres. ff. quando dies le. ce. et. l. heres. in princ. ff. de condi. et demō. vt vbi pz quod quando q̇s legat Titio possessionē cum morietur licet sit incertum quando morietur: tñ quia certum est quod morieť. et ideo legatū **[[Fo.cclxxv.]v]** est ad diē certū. et sic debebit̄ eius here dibus sec⁹ si legaret sic. heres dato pos sessionē titio cum morieris: ꝙ sic est cōditionale: ꝙ est in diē incertuz: eo quia ignorat̄ quis prius sit moritur⁹ an heres vel titius. Et ideo si titi⁹ premorieť legatum remanebit apud heredē grauatum. Jtē aduerte quod dictio si non semꝑ facit cōditionē. nam quando apponit̄ tēpori p̄ terito vel p̄senti. non facit cōditionē proprie. l. institutio talis. in fi. ff. de condi. insti. et. l. eas in princ. et. l. si ita stipulat⁹ fuero hāc summam. ff. de verb. ob. Nec ob. l. si sic. ff. deleg. j. ꝙ īproprie loquit̄. quando vero sic respicit euētū futuri tēporis cuius euent⁹. est certus oī certitudine: sic non facit cōditionē. secundum Bar. in. l. j. ff. de cōdi. et demon. Jdē dic quando ɔditio est īpossibilis. l. j. ff. de ɔdi. insti Sed quā do euētus nō: sz quando incert⁹ vt mors sic facit cōditionē secundum Bar. vbi. s̄. et glo. in l. oībus obligationibus. ff. de reg. iur. si militer facit cōditionē quando euentus est oīno incertus. Jdē dictio si aliquan do ponit̄ ꝓ ꝙ. l. videam⁹. in princ. ff. de in litē. iurā. l. titiū et meuiū. ff. de admi. tu. aliqñ ponit̄ ꝓ ꝫuis. l. fi. C. de liber. et eorū liber. aliqñ ponit̄ simul cum dictiōe et sic. s. et si stat pro ꝫuis. l. j. §. nunciatio ff. de no. ope. nū. et diffuse vide Bar. vbi s̄. Dictio vero cum aliqñ hz vim copule l. illi cum illo. ff. de vsufru. le. et sic non facit ɔditionē nisi antea appareat voluntas disponētis. l. si ita fuerit. §. fi. ff. de test. ma. et. l. si ancilla. ff. de leg. j. Aliquando vero cum est cōiunctio videlicet quando apponit̄ verbo p̄teritivel p̄sentis

tẽpo ris: et sic non facit cōditionẽ: sʒ ponit̃ cau satiue cum pro ꝓ vel aduersatiue ꝑ ꝯnis l. demonstratio. §. j. ff. de cōdi. et demō. et ibi Bar. Aliquādo reperitur aduerbiū. s. cum ꝑ qñ: qð est quando apponit̃ ꝟbo futuri tꝑis: et sic videtur quod tũc non sit differẽ tia ĩter si et cũ: et quod vtrũq; faciat cōditionẽ. l. qui promisit. ff. de condi. inde. cum multis alijs in glo. d. l. demonstratio. sʒ ꝓ multe leges vident̃ cōtrarie. Bar. ibi dẽ dicit. quod est triplex differẽtia prĩa ꝓ si principaliter denotat conditionem se cundario vero tempus: quia nulla est conditio que in se non habeat tempus futurum. Cum vero denotat principaliter tempus: quia non est aduerbium temporis. secundario conditionem pro batur in. l. si titio. ff. quando dies le. ce. Et ideo quando ponitur circa substantiam obligationis: vel circa volũtatem que exprimitur per verbuʒ futuri subiũctiui si ponitur per si nōvalet sʒ bene per cum: verbi gratia. Stipulatio que fit sic: promitto tibi centum si volueris: non valet. secus si dicat promitto tibi cẽtum cum volueris. l. centesimus. §. fi. ff. de verb. obli. quia in primo conditio est expressa per si in scð̃o est tacita per cum et exp̃ssa nocent. l. non nunq;. ff. de cōdi. et demō. ¶ Scð̃a differẽtia est ꝓ si legas mihi decẽ cum petiero non facit cōditionẽ l. si decem cum petiero. ff. de verbo. obl. et. l. titia. ff. de condi. et demon. sʒ bene si lego decẽ si petiero. vt no. in. di. l. si decẽ: ꝓ per si est conditio expressa per cuʒ tempus principaliter et ideo cum talis tẽ poris expressio sapiat exactionẽ de pñti siue executionẽ: nullam suspẽsionem inducit et ideo licet moriat̃ āteq; petat non deficit ɔditio. l. liber homo. §. decẽ. ff. de verb. obli. ¶ Tertia dr̃ia est quia si siue apponat̃ circa dispositioneʒ: siue circa executionẽ facit dispositionẽ conditionalẽ. l. quibus diebus. §. quidā ti tio. ff. de ɔdi. et demō. Sed cum facit dispositionẽ cōditionalẽ in vltimis volũ tatibus vt. d. §. quidā titio. et ibi no. secus in cōtractibus. sʒ bene facit dispositionẽ resoluendam sub cōditione vt ff. de in. di. adiec. l. ij. et ibi bōa gl. limita tamen quod cum facit dispositionem in vltimis volũtatibus conditionalem. verũ quando addicit̃ dispositiōi vltime que cōcer nit volũtatẽ disponẽdi siue dispositionẽ. l. si. cui legetur. ff. de lega. j. nisi quā do relinquit̃ cōiuncte persone. ꝓ tunc in dubio facit. diẽ. d. l. seius saturnin⁹. ff. ad tre. sed secus quando dispositio cōcernit preceptum soluẽdi siue excutionẽ: et tẽpus certum saltem in se sicut est tẽ pus certe etatis: ꝓ tũc non facit cōdi- **[Fo.cclxxvj.r]** tionẽ sʒ dilationẽ ꝓ de natura cum est fa cere tẽpus. l. exhis ꝟbis. et ibi bal. C. qñ di. le. ce. Aduerte ẽt quod lʒ dicat̃ lego tibi cẽtũ ea cōditiōe vt facias tale q̇d quod tale legatũ non est cōditionale: sed moda le. l. meuia. ff. de ma. test. et. l. ij. ff. de dona. et sic verbum ea cōditiōe accipitur im proprie secundum Bar. in. d. l. quibus dieb⁹.

¶ Vtrum relictũ in diẽ debeat̃ cum fru **[sect. 52]** ctibus intermedij tẽporis. Rñ. quod si gr̃a legatarij fuit appositus dies puta quia pueri sic debẽtur. Si ꝟo dies fuit appo situs gratia heredis sic non debentur. et sic cōcorda. l. in fideicōmissaria. ff. an tre belł. et. l. in fideicōmissi. §. cum polidi⁹. ff. devsuris. et. l. eum. ff. de annu. le. et est gl. in. d. l. ex hijs verbis.

¶ Sed pone quod legatũ cōditionale non **[sect. 53]** impletur non ex defectu legatarij: sʒ alio modo. Rñ. quod aut cōditio respicit factuʒ eius cui relinquitur solũ. vt puta si ma numiserit seruum suum et tunc si condi tio deficit per casum: ꝓ moritur seruus morte naturali: sic cōsequeretur legatũ l. q̃ sub cōditione. §. quotiẽs. ff. de cōdi. insti. nisi fuerit in mora. l. penu. ff. de cō di. et demō. Si ꝟo deficit per aliũ puta quia fuit interfectus: tũc aget contra in terfectorẽ. l. aquił. l. inde nerati⁹. §. ideʒ iulianus. ff. ad. l. aq̇l. Et si occisor ẽ nō soluẽdo de equitate debet admitti ad legatũ. l. titio §. fi. ff. de cōdi. et demon. et. l. fi. ff. de eo. per quẽ fa. erit. Sivero cō sistat in facto eius cui relictũ est et alte rius etiā: tunc si per casuʒ fortuitũ eue nit ne impleat amittet legatum nisi fa uore alimentorũ. l. annua. ff. de annu. leg. Si vero non per casum sed per factũ alterius: sic non amittet sed ip̃m habebit. hec

distinctio ꝑbatur ĩ. l. ĩ testamẽ to. ff. de cōdi. et demō. et in glo. j. C. de in sti. et substi. et est equissima: nisi aliud di cas. Jn aliquo casu fauore libertatis. l. cum ita legatur. ff. de condi. et demon. Limita etiam illud qꝏ ȯr quando conditio non impletur per factũ eius: verum quod le gatum deficit nisi cōditio esset inhone sta quia sic habetur pro non adiecta. d. l. cum ita legatũ sit. ff. de cōdi. et demō. ¶ Vtrum legatũ factuʒ sub cōditione: si **[sect. 54]** nupserit sempronio expiret si non ei nupserit. Rñ. quod sic si honeste possit einube re: sʒ si sit indignus eius nuptijs tenet legatũ licet ei non nubat ꝗ ɔditio q̃ per petuā viduitatẽ inducit remittit̃ sʒ nō q̃ tꝑalẽ et qꝏ vni ꝑmittit̃ alteri ꝑhibet̃r et qꝏ in vno ꝑhibet̃ ĩ ceteris ꝑmittitur. hec habẽtur ex. l. cum ita legatũ sit et in. l. cum tale legatum. §. meuie. ff. de cōdi. et de. Jdem si legatum sit vt nubat secundum ar bitrium sempronij quia perinde est ac si non sit adiecta. l. filie sue. ff. de condi. et demon.

¶ Qua actiōe petũt̃ legata. Rñ. quod non so **[sect. 55]** lũ per actiones personales sed etiam per in rẽ et hypothecariam in res mortui et idem dic in fideicōmissis vt institu. de le ga. §. nostra. et. C. cōmunia de leg. l. j.

¶ Quando possunt peti legata. Rñ. quod non pos **[sect. 59]** sunt peti nisi adita hereditate nisi ĩ le gatis ad pias causas de quo. j. legatuʒ ij. §. ix. vnde scias quod dominiũ rei legate postꝗ addita est hereditas iꝑo iure trāsit ab eo q̇ legauit ad legatarium re cta via. ff. de fur. l. a titio no. gl. ĩ. c. Ray naldus de testa. Et iō ex tũc pertinent ad legatariuʒ fructus rei legate. no. gl. in. l. ĩ legatis. C. de vsuris. l. a ticio. ff. de fur. l. legatũ la. ij. ff. de le. ij. et. l. si tibi ho mo §. cum seruus. ff. de leg. j. Fallit hoc quando legatur res aliena. l. cuʒ alienā. C. de fe. et. l. non dubiũ. ff. de leg. iij. Jtẽ in legato relicto in genere. l. apud offi dium. ff. de op. lega. Jdem in legato alternatiue. l. huiusmodi. §. stichum. ff. de leg. j. et. l. statu liberum. §. stichum. ff. ȯ lega. ij. Jtem in legato facto in diem ꝗ nisi adueniente die non trāsit. l. sempronius. ff. de vsufru. le. Jtem quando aggrauat heredem ad vendendum reʒ. l. vxorem. ff. de lega. iij.

¶ Quo ordine capient legatarij. Rñ. q **[sect. 57]** nullum ordinem obseruamus sʒ simul omnes equaliter tenemur. dicit tex. in legeis cui. §. si plures. ff. vt in possessio. lega.

¶ Quibus modis efficitur caducũ lega **[sect. 58]** tũ. Rñ. quod trib⁹ modis. Primo quando qꝏ le **[[Fo.cclxxvj.]v]** gatur in testamẽto hr̃e ꝑ non scripto. et hoc ɔtingit tripliciter. Aut quod decessit le gatarius quẽ testator viuere credidit. Aut ꝗ qꝏ legatur non est in rerum natura nec potest esse: vt equus mortuus quẽ testator viuere credidit: aut quia rei le gate nullum est commertiũ: vel q̃ alienare prohibent̃ et vt dicit Aʒo quod etiam si sit cōmertiũ. sed cum grandi difficultate: vt in predijs necessarij cesaris non valet legatũ nec estimatio etiam dabit̃vt isti deleg. §. sed si talis res nisivolũtas testatorls appareret velle estimationẽ dari quando estimari pñt. ff. de le. j. l. si q̇s in quilinos axcipit̃ secundum eũdẽ casus quando q̇s redimit hoĩem liberũ ab hostib⁹ ꝗ po test liberari a ɔignore qꝏ tacite habeo in eo donec solueris preciũ vel seruierit per quinquenniũ. l. senatus. ff. ȯ lega. j. Jtẽ aduerte quod si cōmertiũ rei legate sit in ɔmuni. sed non heredi sic dānato ad da ndum. tamen valebit legatũ et prestabit talis heres. Si vero cōmertiũ non sit ei cui prestari dʒ aut ꝑpter eius delictuʒ puta: ꝗ heretic⁹. aut ꝑpter sectā. puta ꝗ iude⁹ qui non potest habere mācipiũ xp̃ianũ: tũc nec res nec extimatio debet̃ aut propter ɔditionẽ status. vt ꝗ ẽ ser uus cui militia non debet̃: aut ꝑptervi ciuʒ corporis: ꝗ est claudus et legat̃ sti pendiũ cursoris: et sic si sciebat testator dabit̃ existimatio: alias nō. vt no. gl. in l. sed si res. ff. de le. j. Jtẽ ea q̃ sunt coniũ cta edibus nevrbs deformet̃ non sunt in cōmertio. ff. dele. j. l. cetera. Jteʒ nec res sacre. ¶ Scꝏo ȯr legatũ caducũ in casu caduco tripliciter. aut ꝗ legatarius p̃moriṭ̃ꝗtestōr. aut efficit̃ seru⁹ pene: aut ꝗ testm̃ improbe inofficiosum dicit. ff. de inoffi. test. l. papinianus. §. meminis

se. aut etiam ꝑpter graues inimicitias ex ortas inter legantẽ. et legatariũ si tamẽ redeãt ad amicitiam reintegraẽ legatuꝫ sed propter leues inimicitias non efficiẽ caducũ. vt. ff. de adi. le. l. iij. ĩ fi. et. ff. ȯ his qui. vt indi. l. si inimicitie. ¶ Tertio ȯr ꝑprie caducũqȯpotest mortem testatoris deficit quacũqꝫ rõne. vt si legatariꝰ ſpnat vel conditio sub qua legatum ẽ de ficiat de cadu. tol. l. vnica.
¶ Vtꝛ factũ legatũ sub ꝏditiõe puta si fecerit pontẽ in tali locoreddaẽ caducũ si ille cui ĩponiẽ priꝰ fecerat. Rñ. quod sic ꝑ l. ꝏdictionũ. ff. de cõd. et demõ. Sꝫ tu dic quod quo ad actionem ꝏse quẽdã non sufficit aliq̇d fieri fctõ. qꝛ non vr̃ obtẽperare: qui facto facit. vt in. d. l. in fi. sed q̊ ad penã euitãdã non refert qualitercũqꝫ fiat. l. ea quidẽ. C. si mã. ita fue. alie. Et sic ptꝫ q̃ non debeẽ legatũ p̃dictũ. Et quod si fieret ex cõicatio ꝏ non ĩplẽtes legata. talis non ligeretur. siłr. nec aliã penã incurreret si essent apposita. Facit qȯ no. Ludo. ȯ ro. et Bar. in. l. cum seruus. ꝑ. de ꝟerb. ob. et. l. forma. §. si cum ego. ff. de censi.

Legatum

ij. ad pias causas ẽ oẽ qȯ relinquiẽ pro aĩa vt sentit gl. et clariꝰ Bart. in. l. si q̇s titio. ff. dele. ij. Jtẽ quando relinquiẽ aliq̇d miserabilibꝰ per sonis vt pupillꝰ viduis ꝑegrinis pau peribus et huiusmodi auxilio ꝑprio destitutis ꝗm. d. Pe. de ꝑu. tractatu de canoni ca portiõe ep̃i alł. lxxxvij. di. c. j. he. n. ꝑso ne in iudicio et extra quadã p̃rogatiua letanẽ. C. quando ĩpera. inter pu. et vi. per totum et in. l. si q̇s ad declinãdã. C. de epi. et cle. et in auẽ. de ecclia. ti. §. fi. de veb. fi. ca. super quibusdã ĩ fi. et hoe vezꝛ de pu pillis et viduis miseris pauꝑibꝰ non diuitibꝰ. c. ex tenore ȯ fo. cõpe. c. significã tibꝰ de offi. deleg. Jtẽ quando relinquiẽ ecclesie vel alijs pijs locis. ca. fi. de test. et pia loca sunt hospitalia. mõasteria et q̃ libet loca alia in quibus senes pauperes et lãguide ꝑsone aluntur et alia charitatis oꝑa exercentur. dic. l. si quis ad declinãdã. et. l. orphanotrophos ibidẽ et. d. §. fi. et de reli. do. c. de xenedochijs. Jte secundum quosdã quando relinquitur ad custo diam ciuitatis vel aliorũ locoꝛ cõium seu publicoruꝫ. ar. c. ij. de ĩmu. ec. C. de dona. l. penulti. §. ij. sed clare. l. illud. C. de sac. san. ec. et qui ibi no. Jtem quando relinquitur ad refectionẽ ponitum et viarũ. vt dicit glo. in. l. j. §. ad munici piũ. ff. ad. l. fal. siłr muroꝛ et fossatoꝛ ci uitatũ vel castroꝛ et siłiuꝫ et hoc si neces sitas ĩmineat: alias nõ. ar. l. ad ĩstructio **[Fo.cclxxvij.r]** nes. C. de sac. san. ec. et. l. omnes ꝑuinciaꝛ. et l. ad portꝰ. C. de oꝑibꝰ publi. et. l. vnica. C. de q̇bꝰ mune. et. l. penul. C. de ꝑuil. do mus au. et. c. ij. et. c. non minꝰ. c. aduersus de ĩmu. ec. et. C. ad. l. falci. auẽ. siłr. Jtẽ qñ legaẽ ĩ ornamẽtis ecclie ꝑ luminaribꝰ ꝑ fabrica ecc. vel libris aut alijs ad diui nũ cultũ pertinẽtibꝰ. siue sit ad tꝑalem vel ꝑpetuũ cultũ. c. fi. de testa. Facit gl. in. d. auẽ. siłr. Jtẽ quando relinquiẽ ꝑ redimẽ dis captiuis. l. nulli. C. de epi. et cleri. in auẽ. de ec. ti. §. si q̇s. Jtẽ quando relinquiẽ ꝑ puellis maritãdis secundum Bar. in. l. j. ff. so. ma. et in. l. si ego in p̈n. ff. de iure do. et in l. ij §. fi. ff. de dona. ar. c. fi. ȯ ferijs. vbi di cũt doc. quod dos est pia causa et ideo relictũ ꝑ dote ẽ ad piã causam. Jtẽ quando relĩ quiẽ ꝑ alimẽtis. Jntellige egẽtiũ. xij. q. ij. aurũ. Jtẽ gñaiiter qȯ deo relinq̇ẽ pro aĩa relĩq̇ cẽseẽ. d. §. ad municipiũ. Et iõ dic quod ꝑprie ȯr relictũ ad pias cãs quando re linq̇ẽ ꝑ honore dei vel sctõꝛ vel ꝑ salu te ale: siue id relinquatur ecclesijs: siue pauperibus siue locis publicis qꝛ piũ ẽ quod sit ꝑpter cultũ diuinũ: secꝰ si fieret ꝑ honore mundi vel ꝑ ꝑpetua fama: qꝛ non ȯr piũ verũtñ in dubio presumeẽ q̇cq̇d relictũ fuerit supradictis fuisse re lictũ ꝑ deo et pro aĩe salute et sic legatũ ad piã causam.
Adde ad ꝑpositũ eoꝛ q̃ hic dicunẽ et quod legatũ piũ ad certum vsum factũ si ĩ illũ cõuerti potest non potest ĩ aliũ vsuꝫ cõuerti nisi per papã ałs per ĩferiores. no. Jaco. rebuffi in. l. hac

lege. C. de aq̃ductu. li. xj. Bart. ĩ. l. pater filiũ. §. tusculanus. de leg. iij. Bal. in. l. supuacuã. ĩ. fi. ibi. ad aliũ piũ vsum. C. de his q̃ pene no. et Ro. singu. cccclxxvij. ĩci. legatũ factũ ad pias causas.

¶ Sed quero vtrum quando relinqui [sect. 1] tur ꝑ male ablatis incertis. dicat̃ ad pi as causas. Rñ. Jo. an. ĩ addi. ad spe. ti. ð ĩstru. edic. quod sic si relinquat̃ pauꝑib⁹ vel ecclesijs et similib⁹: alias nō. vñ dicit quod poti⁹ ꝛsideratur cui legat ꝗ quare le gat. l. illud. C. de sa. san. ecc. vbi dicit gl. quod quando legatur diuiti ꝑ aĩa non est ad pias causas secus si non diuiti. d. l. si quis titio quod verum est quo ad presumptio nem secus quo ad veritatẽ que principaliter respicit intentionem.

¶ Quid si q̇s legat centũ non exp̃ssa cau [sect. 2] sa ꝑpter quã legat: necꝑsona cui legat. Rñ. Jo. an. vbi. s̃. quod illud est legatũ ad pias causas vt no. Albri. in. l. ad instru ctionẽ. C. de sa. san. eccl. legatũ incertũ etiam relictũ ad piũ vel publicũ vsum vt viaꝛ et pōtiũ refectio valet vt. s̃. de leg. ij. l. quidam in testamento.

¶ Vtrum relictũ ꝛsanguineo pauperi sit [sect. 3] ad piã cãm. Rñ. Bal. in. l. j. C. de sa. san. eccle. quod non nisi dicat ꝑ aĩa et ꝑ deo hec facere. et facit ꝑ hoc qð no. Bart. ĩ. d. l. j.

¶ Vtꝛ legata ad pias cãs gaudeant [sect. 4] eodẽ ꝑuilegio cum relicto ecclie. Rñ. pa. ĩ. c. relatũ el. j. de test. quod sic: qꝛ ecclia priuilegiat̃ ꝑpter aĩam cõtẽplatione dei. Facit qð no. Jo. an. ĩ. c. j. de integrũ resti. li. vj. vbi voluit quod sic ecclia potest pete re restitutionem in integrum. ita et alia pia loca possunt.

¶ Vtrum de legatis ad pias causas pos [sect. 5] sit detrahi falcidia vel trebellianica. Rñ. Pa. in. c. Raynal. ð test. cõmuniter tenetur quod non quo ad falcidiã sed quo ad trebellianicã. Bar. ĩ. l. marcell⁹. ff. ad tre bel. Bal. ĩ. l. id qð pauꝑib⁹. C. de epis. et cle. et multi alij tenẽt quod nec ẽt detrahat̃. sꝛ Jo. an. tenet ꝛtrariũ in glo. sua et etiã mlti alij vt no. Albr. ĩ. l. si q̇s ad declinã dam. C. de epis. et cle. et lꝛ prĩa opinio sit magis pia tamen scda non est condẽnanda. ¶ Quot testes requirunt̃ in legatis vt [sect. 9] valeãt. vide. j. testamentum. §. v.

¶ Vtrum legata facta ad pias cãs sine [sect. 7] ĩstitutiõe heredis valeãt. Rñ. pa. ĩ. c. in dicam de testa. quod si noluit mori intesta tus non valẽt. ĩstit. de le. §. ante heredis sꝛ vbi q̇s eligit mori intestat⁹ sic valẽt nedũ legata ad pias cãs sed quecunq̃ alia legata et in dubio vr̃ voluisse mori intestat⁹ qui facit talia legata quod ꝑbat tex. d. c. indicãte et facit quod legitur et not. in. l. iij. ff. de iure codicil.

¶ Vtꝛ ex defectu testamẽti vitient̃ le [sect. 8] gata ad pias causas. Rñ. pa. in. d. c. ĩdi cãte quod non secundum vnã opinionẽ vt nota. in **[[Fo.cclxxvij.]v]** l. j. C. de sa. san. ec. et. ĩ. l. eã quã. C. ð fidei cõ. facit ꝑ hoc quod no. bar. in. d. l. j. et Bal. in. l. illa institutio. ff. de here. insti. q̇ tenent quod cum quis reliq̇t sua respectu pie cause dispositiõi titij quod valet lꝛ non valeat testm̃ quando heres ponit̃ in volũtate alteri⁹ de quo. j. testamẽtũ. §. xviij. rõ di uersitatis est: qꝛtalis cuius arbitrio cõmittit̃ hꝛ regulã iuris diuini: hũani. et gẽtiũ: limitãs eius volũtatẽ q̃ ẽ vt p̃ oĩbus deo et religiõi debeãt̃ et ad redimẽ da peccata. xiij. q. ij. aĩe. de pe. di. j. medi cina. Et alid non potest facere sed in ꝑphanis nulla est regula limitãs et ideo pos set alid velle ꝗ testator et ꝑpterea cũv o luntas testatoris sit incerta iõ ẽ capta toria. i. adulatoria seu deceptoria sꝛ gl. ĩ. c. cum tibi de test. Aduerte hic ꝓꝛ Bar. ĩ sua minorica quod aut testator voluit vt testm̃ valeret iure directo testamenti et non alr etsic si testm̃ est nullũ qꝛ instituit heredẽ incapacẽ heres ad quẽ veniũt bona non tenetur in cõscĩa aut voluit q̇ si non iure testamẽti saltẽ valeret iure co dicillorum et omni alio mõ quo posset. Tunc illc ad quẽ bona ꝑuenerũt tenet̃ in cõscĩa implere legata defuncti. et sic est presumẽdũ nisi quando testator ꝑuidit si bi puta aliũ substituẽdo vel quando ordina uit q̇d faciẽdũ sit quod

ordinauerat non ha bebit effectũ. Facit. l. cum ꝑponas. C. de here. ĩsti. Jdẽ dic secundum bar. ĩ. l. in testō. ff. de fideicō. lib. et pa. ĩ. c. j. de succe. ab in te. quod lʒvolũtas defũcti non fuerit ꝑfecta rōne publicationis fuit tamen ꝑfecta rōne volũtatisvt puta ꝙ testm̃ manu sua cō scripsit volẽs postea redigi in publicā formā sʒ morte vel furore preuẽtus nō potuit quod nihilominꝰ heres tenet̃. Jdẽ dic si incepit facere testm̃ nec potuit cō plere quod legata factavalent quia non potest negari quin sit perfectus consensꝰ ratiōe volũtatis sʒ non rōne oꝑis. Jdem bar. in. l. cum q̇s. C. de iur. etfacti igno. tenet quod si testamẽtũ est nullũ quia deficit volũtas defuncti vel quando est nullũ ex p̃teritiōe heredis ignorādo quod cum habeat sic legata non debẽt quod limito nisi sint ta lia si ẽt sciuisset se habere filium fecisset. xviij. q. iiij. c. fi. sʒ quando testm̃ est irritũ ex p̃ teritiōevel exheredatiōe nihilominꝰ de bent̃ legata omnia vt ĩ aut̃. ex cā. C. de lib. p̃te. Siłr quando est nullũ ꝙ non sunt testes sufficiẽtes vel deficit aliqua solẽnitas iu ris ciuilis tũc quando cōstat heredi de volũ tate defuncti vel per duos testes potest ꝑ bari obligat̃ naturaliter iure gẽtiũ ad implendā voluntatẽ defuncti qꝏ nota. ¶ Quid si heres renũciet hereditati vł **[sect. 9]** nō vult adire. Rñ. pa. in. c. relatũ el. primo de testa. quod nihilominus legata ad pias causas valebũtꝙ non subiciuntur talibus solẽnitatibus iuris ciuilis.

¶ Vtrum legatũ ecclie edificāde seu monasterio debeat solui cum fructibus ĩter medij tẽporis. Rñ. Pa. ĩ. c. nos q̇dẽ ꝏ te sta quod sic vt cōsulerũt bar. et Frāc. de alber. ꝙ tex. p̃fati. c. nos dicit quod relicta ec clesie cōstruẽde debẽt solui sine diminutiōe. facit pulcher tex ĩ. l. si ita relictũ .§. pegasꝰ. ff. de le. ij. vbi ꝏr quod si relinq̇t̃ p̃diũ in certum diẽ puta post. x. ānos vel cum legatarius erit pubes debet̃ prediũ cum fructibꝰ ĩtermedij tẽporis sidies fue rit apposita fauore legatarij sic in casu nostro dies apponit̃ fauore ecclesievel monasterij ꝙ si fuisset constructa tꝑe te stamẽti legasset simpliciter et non in di em quod bene no.

¶ Vtꝯ legatũ ad certum vsum possit ad **[sect. 11]** aliuʒ conuerti. Rñ. Pe de Peru. vbi. s̃. Aut iꝑe vsus potest impleri de iure et de facto: puta quia legauit quis vt monasterium fiat in tali diocesi episcopus est contentus et sic licet de iure de conse. disti. j. nemo nullum est impedimen tum in facto ꝙ ẽ pecunia et cetera neces saria ne quid aduerset̃ et sic potest fieri de facto et tunc dico quod non potest conuer ti in alium vsum et iste est casus. d. cap. nos quidem. et. ff. de admi. re. ad ciui. perti. l. j. et de hoc est casus in. l. nulli. C. de epis. et cler. immo si per legatarium non impletur tale legatum reddit ad heredem et pro hoc est casus in. cap. cuʒ dilecti filij de dona. facit quod not. de condi. apo. cap. verum. Et hec intellige vera nisi in legatis ad pias causas vel **[Fo.cclxxviij.r]** nisi ĩterueniat dispensatio pape vel alte riꝰ vt. j. dicā. Aut ille vsus potest ĩpleri de iure sʒ non de facto puta ꝑpter guer ras vel quia pecunia est modica vel nō est locus in eclesia vbi legat̃ ꝑ capella fiẽda et huiusmodi et iste casus est in. l. legatā municipio pecuniaʒ. ff. de admi. re. ad ciui. ꝑti. et ĩ. d. c. nos q̇dẽ ibi impleri nō potest quod verbum etiam intelligit̃ de impo tentia facti de rescrĩptis. c. siscitatus et tunc potest fieri cōmutatio autoritate superioris etiam si in testamẽto sit clausula quod non possit cōuerti ad alium vsum ꝗ deputatũ ratio quia volũtas testatoris debet interpretari secundum ius cōmune vt res magis valeat ꝗ pereat. c. abba te de verbo. sig. et ideo cum de iure cōi possit in aliũ vsum cōuerti non obstabit talis clausula. et ex his dicit Gn. ĩ Spec. ti. de edic. instruc. in. §. nũc aliqua qꝏ si mihi legatur vt vadā vltra mare et nul lus audet ire qꝏ cōsequar legatuʒ licet non vadā dummodo vadā ad simileʒ lo cum. Similiter si testator legat ꝑ labo re itineris vel penitẽrie sibi iniũcte vt vadā romā et ꝑpter ĩpedimẽtũ non possum ire qꝏ cōsequor legatũ dũmō vadā ad locũ similẽ. d. l. legatā excipit̃ qꝏ legat̃ ꝑ succursu terre sctẽ ꝙ si nũc non possum expectabit̃ tempus et seruabit̃ legatũ. c. magne de voto. Ludo.

de ro. ĩ no. dicit quod legatũ factũ ꝑ calicevł repa ratiõe ecclie si ecclia non hʒ op⁹ de hoc poterit per episcopum solũ fieri cõuer sio in aliũ vsum piũ. Aut vsus potest impleri de facto sed non de iure et tunc aut hoc est ꝙ non est ad aliquẽ finẽ honestũ puta q̇s legat cẽtũ vt fiat lud⁹ teatralis in ecclesia qui est illicit⁹ de iure. c. cum decorem de vi. et ho. cle. et sic legatum inutile est etnõ fiet conuersio. ar. eo rum que no. in gl. in. l. j. ff. de condi. institu. vel non potest fieri de iure. non ꝙ non sit ad finem honestum. Sed quia ius prohibet. et sic fiet cõuersio in aliũ vsum honestum vt est casus in. l. legatum ciuitati. ff. de vsufruc. lega. et sic intellige. c. nos quidem in verbo non potest impleri. s. de iure. Exempluʒ testator le gat quod predicatores et minores se confe rant ad habitandum in suis domibus et celebrent ibi diuina pro salute anime sue de iure hoc non potest fieri. c. vnico. de exce. prela. lib. vj. cle. cupiẽtes. de pe. tamen vsus est honest⁹: ꝙ pro aĩa et laude diuina. Similiter legat vt fiat eccle sia in tali loco non potest fieri propter priuilegium quod habent predicatores minores et hmõi. et iõ fiet in loco cõgruo et honesto facit ad supradicta qd̃ supradixi donatio. j. §. xlvij.
¶ Cuius autoritate fiet talis commuta **[sect. 12]** tio. Rñ. dominus Pe. vbi. s̃. quod si non subest cã puta ꝙ potest de iure et de facto impleri: tũc sol⁹ papa põt. l. legatã. ff. de admi. re. ad ciui. ꝑti. et cle. ꝙ contingit de reli. do. Si ꝯo subest cã legitima potest dioce san⁹ etiam si potest implere de iure et de facto: nisi testator ꝑuidisset q̇d sit fiendũ delegatovsu non impleto: ꝙ si ꝑuidisset non posset fieri ɔmutatio. vt no. Bar. ĩ. l. liberto. §. luci⁹. et ibi tex. ff. de an. le. et q̨ eps ex cã legitima possit cõmutare in alium piũ vsum Facit qd̃ no. dominus an. ĩ c. ve⁊. de cõdi. appo. vbi vult quod non obstãte ꝑhibitiõe testatoris ne alienet̃ ni hilomin⁹ potest ĩ magis piũ. Vide. s̃. do natio. j. §. lj. Jdem tenet Roge. et Hugo. Jtẽ Ange. et Jmo. in. l. j. ff. de cõsti. princi. vbi volũt quod iusta subsistẽte necessita te pñt relicta per testõrẽ in aliũ vsum cõuerti. vt no. per Bar. per illũ tex. in. l. fi. ff. de ope. pub. et in. d. legatã. Ex quibus ɔclu de: quod volũtas et legata testatoris circa pias cãs possunt sine cã etiam per papam mutari iu aliũ vsum piũ: et per epʒ cã sub sistente solũ ꝗuis alij cõiter teneãt ɔ de epo ĩ cle. ꝙ ɔtingit. quã limito qñsi ne cã vult fieri cõmutatio: ꝙ tũc ꝑtinet ad soluʒ papã alias non facit qd̃. j. dico. .§. xvij. facit ꝑ hoc quod dicit Lud. de ro. vt. s̃. not. in. §. precedenti.
¶ Queriť vtrum in tali cõmutatione re **[sect. 13]** quirať consensus heredis grauti. Rñd. Pe. vbi. s̃. quod si non potest ĩpleri de iure vel de fctõ req̇riť ɔsensus heredis grauati et ecclie cui sit legatũ. et ita loquitur. l. le gatũ. ff. de vsufr. le. et simiłr dic qñcũꝗ **[[Fo.cclxxviij.]v]** ex causa legitima dʒ fieri cõmutatio.
¶ Quid si dubiteť an sit cã legitima vt **[sect. 14]** fiat cõmutatio: vel ecclia cui legať aut heredes non ɔsentiũt ĩ cõmutatiõe. Rñ. Pe. vbi. s̃. quod solus eps poterit. C. de nuptis. l. j. et si ecclia cui legať consentit vt fiat cõmutatio et heredes ɔdicũt nihilo min⁹ eps fauebit ecclie legatarie fauo re volũtatis defuncti adimplẽde et nõ heredi. et iste ẽ casus ĩ. d. l. legatũ. Fallit hoc ĩ legato ꝑ monasterio fiẽdo qd̃ sine ɔsensu heredis non ꝑt cõmutari nisi fue rit negligẽs ꝙ tũc etiam sine eius cõsensu ꝑt eps elapso sermino. d. c. nos quidẽ.
¶ Qui potest suuʒ offm̃ ĩpẽdere vt legata **[sect. 15]** suũ ɔsequanť effectũ. Rñ. Pa. ĩ. d. c. nos. quod etiam iudex secularis etiam ĩ legatis ad pias causas. est tex. in auť. de ecclia. ti. §. si quis edificationẽ. siłr tam secularis ꝗ ecclíastic⁹ potest cõpellere vt legata sol uanť q̃ fiũt non certe ꝑsone: vel sic certe: tamen talis est quod non potest ĩ iudicio petere vt sunt fratres minores. d. §. si q̇s. secus et set si non ad piã cãm sit legatũ et certe ꝑ sone factum tunc ꝙ oportet quod solũ ad instantiam partis compellat.

¶ Vtrum eps ĩ legatis ad pias cās possit **[sect. 16]** se intromittere. Rñ. P. in. c. si heredes. de testa. quod si testator ꝑuidit sibi de executore non potest nisi in defectũ. vt. s̃. Executor. §. xj. et in ca. tua nos. de testa. et in auť. de ecclesia. ti. §. si q̇s ꝑ redẽptione. Si ꝟo testator non ꝑuidit sibi de executore: tũc in legatis pro redẽptiõe capiti uoꝛ et ꝑ alimonijs pauperum ꝑuidebit eps. vt in. d. §. si q̇s autem ꝑ re. et. l. nulli. C. de epi. et cle. Jn alijs autem heres. vt in. d. c. si heredes. et. c. tua. et. c. nos. de test. nisi in negligentiam. vt. s̃. executor. §. xiij.
¶ Vtrum legatũ factũ ꝑ ɔstruẽdo hospi **[sect. 17]** tali pauperũ. in q̊ ponereť rector ad arbitriũ certi p̃lati possint heredes muta re in ed: ficationẽ monasterij religiosorũ. Rñ. lappus abbas ĩ cle. qꝛ contingit de reli. do. vt refert do. an. in. d. c. nos q̇dem. qꝏ Jo. an. cum q̇busdã iuristis consuluit quod sic. cum licẽtia ep̃i: etiam ꝯdicente illo p̃lato. qꝛ q̇ melio⁹ facit non aliud sed idem facit. c. peruenit. el. ij. de iureinran. sʒ plus est ecclesiã religiosoꝛ facere qꝝ hospitale. Facit. c. scripture. de voto et regnla pl⁹ semper de re. in lib. vj. ergo et c. Sʒꝯ vr̃. xiij. q. ij. vltima volũtas. de cel. missa. cum marthe cum si. vbi pʒ quod volũtas de functi ꝑ lege dʒ seruari ergo formaʒ mãdati dʒ diligẽtissima accuratiõe seruari nec eo casu plus cõtinet in se qꝏ ẽ min⁹ vel ecõtrario. de p̃bẽ. cum de beneficio. lib. vj. ad hec. Rñ. d. An. quod ista sunt vera in materia odiosa vel ambitiosa et sic restringibilis. de p̃bẽ. qꝝuis. li. vj. sʒ opinio Jo. an. loquiť ĩ materia fauorabili. et maxime aĩe defuncti in q̃ fit plena ĩterpretatio. c. cum dilecti. de do. vnde ꝟisiłr p̃sumiť quod defũct⁹ non ꝯdixisset de mõstrando sibi vsum vtiliorẽ. facit ad hoc quod no. bar. in. l. fi. ff. de ope. pub.
¶ De cautela danda illi qui vult lega **[sect. 18]** re pro anima et timet parentes. vide. j. pactum. §. xiiij.

Legatus

est cui a papa certa patria vel ꝑuincia committiť gubernanda secundum Gof. vnde gerit vices pa pe et est ordinarius ĩ prouincia. c. legatos. de officio. le. li. vj.
Ad ꝑpositum eoꝛ que hic dicunť. et an inuẽtus q̇s cogať ad mun⁹ legationis. no. glo. quod sic in. l. si q̇s decurio. C. de decu. li. x. et ĩ. l. dotẽ. ff. solu. ma. Bart. ĩ. l. sed reprobari. de excusa. tuto. et quod cõueniri non possunt ꝑ debitis tꝑe legationis ꝑ debitis añꝯctis. l. ij. §. legatis et ibi gl. Bar. et doc. ff. de iudi. et ĩ. l. de eo. et in. l. sed et si restituať eo. tit. et testantur apud hostes secundum cõsuetudinẽ ciuitatis sue no. Bar. ĩ. l. qꝛ latronib⁹. ff. de testa. ¶ Quõ faciet fideʒ si req̇rať. Rñ. quod per **[sect. 1]** literas suas. l. vnica. C. de man. prin.
¶ Quot sunt spẽs legatoꝛ. Rñ. due qui **[sect. 2]** dã sunt ĩproprie legati nũcij et non iudices et sunt illi q̇ sepe mittunť a papa ꝑ ambassiata. vel ad aliqꝏ nudũ ministeriũ exercẽdũ de q̇bus di. j. iusgentiũ et xcvij. c. nobilissimus et quasi per totũ. et istos q̇ impedit debet tradi hostibus et sit seruus. l. vlt. ff. de legationib⁹. Et ibi loquiť de legatis quorũcũqꝝ etiam hostiũ: et secundum canones sunt excommunicã **[Fo.cclxxix.r]** di. xciiij. di. si q̇s ita. no. gl. ĩ. d. c. iusgentiũ. Quidam sunt legati iudices quos papa facit ordinarios in certa prouincia et de istis loquiť diffinitio p̃missa et titul⁹ de officio legati: et isti sunt in triplici differentia.
¶ Primi sunt legati nati qꝛ nat⁹ ĩ sua dignitate efficitur legat⁹ pape. vt archiepiscopus canturieñ. qui eo ip̃o q̇ archiepiscopus est legatus pape. vt in. c. j. de officio legati et isti dicuntur legati ratione dignitatis.
¶ Scꝏi sunt legati de latere vt sunt illi q̇ mittuntur de curia pape etiam si nõ sunt cardinales ſʒ glosam ĩ. c. pe. de of ficio legati. Sʒ pa. in. c. j. eo. ti. tʒet bene quod solũ cardinales dicunť legati de latere maxime hodie. ¶ Tertij sunt legati q̇ nec sunt de latere qꝛ non cardinales nec sunt nati quia non in tali dignitate et sunt illi quibus papa committit le gatiõis officiũ in

aliq̃ ꝑuincia vel sua vel aliena. vt ĩ. c. volẽtes eo. ti. Et tales dicuntur legati rõne ꝑsone non rõne di gnitatis vt primi.
¶ Vtrum legati nati vel ratione persone **[sect. 3]** habeant iurisdictionẽ in exẽptos. Rñ. Pa. in. d. c. j. quod nõ. et probatur in. c. j. de verb. sig. li. vj.
¶ Vtrum possint p̃dicti legati absolue **[sect. 4]** re ꝑtectiõe manuũ violẽtia in ecclıasti cũ. Rñ. quod legati nati non pñt nec ĩ ꝑuincia nec ex̃ nec subditũ nec extraneũ. Ra tio secundum Pa. in. c. pe. de officio legati. q̃ clerici ꝑderẽt priuilegiũ. c. si q̇s suadere. xvij. q. iiij. cum nullꝰ haberet ire ad pa pā ꝑ absolutiõe. eo quod dignitas est ꝑpe tua. Jntellige secundum pa. ibidem de iniectione a qua eꝑi non pñt absoluere: q̃ ab illa a qua eꝑi absoluũt multo fortiꝰ ipsi cum sint ordinarij. Legati ꝟo rõne ꝑso ne possunt absoluere subditos existen tes in prouincia. sılr extraneos ĩ sua ꝑuincia delinquẽtes et extãtes subditos vero suos extra ꝑuinciã suam non pos sunt absoluere secundum gl. et cõiter doc. ĩ. d. c. pe. nec etiam de cõsensu iudicis illius ꝑuincie secundum pa. ibidẽ. sꝫ Jo. mo. et Jo. an. quos sequit̃ Ge. in. c. j. eo. ti. li. vj. tenẽt quod pñt et magis placet hec opinio. Subditos etiam suos et in sua ꝑuincia qui ex tra ꝑuinciam iniecerunt manuũ violẽ tiũ in clericũ secundum host. non pñt absoluere. sed Specu. recitat aliquos tenere q̃ pñt et mihi plus placet: sicut pñt etiaꝫ eos punire de delicto extra cõmisso: extraneos vero aliũde veniẽtes ligatos absoluere non possunt. Legati vero a la tere possunt absoluere quoscunqꝫ tam in ꝑuincia eis decreta q̃ꝫ extra. tam subditos q̃ꝫ extraneos. secundum gl. et communiter doc. in. d. c. pe. Host. tamen limitat non haberet locum cuꝫ iniuria est enormis quia reseruatur pape. alle. c. si vero. et c. cum illoꝛ de sentẽ. excõ. cum si. Sꝫ tu tene quod possunt etiam in enormi secundum Joã. an. Jura vero excipiẽtia enormem iniu riã non loquit̃ in legato a latere. sed in alijs inferioribꝰ. et hoc sequitur Archi. ĩ. c. j. de officio le. li. vj. communiter doc. in. c. ad eminentiã de sen. ex. Fallit hic in duobus casibus. Primus quando sunt in presentia pape. secundꝰ quando sunt reuocati ante regressuꝫ secundum pa. in. c. pe. de officio le. q̃ tunc absoluere non pñt. ¶ Quid possunt facere dicti legati: vide in. c. legatos de officio. le. li. vj. et que **[sect. 5]** nõ possunt facere habes in gl. c. quod trãs latiões de officio le. et ĩ. l. multis. c. li. vj. eo. ti. que omitto cum hodie illi qui ha bentur in vsu legati multa possint ex spãli ɔcessiõe q̃ ex eorũ literis potiusqꝫ ex doctrina cognoscitur.
¶ Vtrum legatꝰ possit ꝑcessum delegati impedire: aut eius snĩam irritare. Rñ. q̃ **[sect. 6]** non. c. studuisti. de officio lega.

Additio

nec similiter potest absoluere excommunicatos vt papa vel eius delegato. dicto capitulo studuisti.
¶ Legatus an possit absoluere. excom municatum a se in sua prouincia extra **[sect. 7]** prouinciam existens. Rñ. secũdũ Jnn. quod sic: si non sit reuocatus in foro penitẽ tiali. sed in foro contentioso non nisi re uertatur in ꝑuinciã. ĩtellige nisi egressus esset cum animo non redeundi: q̃ sic expirat legatio.
[[Fo.cclxxix.]v] ¶ Quid de ĩpediẽtibꝰ legatos vel nũ **[sect. 8]** cios apłicos ne exerceant eorũ officia. Rñ. quod excõicati sunt ipso facto et terre. regna vel loca predictoꝛ sunt interdicta tandiu quandiu in cõtumacia per stiterint eorum domini. c. super gentes et regna de officio legati. li. vj. extrauagans est.

Legitimatio

filiorũ illegitimoruʒ quot modis fit. Rñ. xj. modis. ¶ Primꝯ quando pater offert filium naturalem tātũ non habẽs filios legitimos inter viuos seruitio curie ciui tatis ex q̃ est oriũdꝯ: vel si pater est oriũ dus de veteri roma. s. constantinopoli. vel noua offerat eum curie cuiuscũqꝫ ci uitatis metropolis vt ĩsti. de nup. §. vl ti. ¶ Secundus quando pater offert eũ imperatori. et sit curialis in auť. quibꝯ modis natura. effi. sui. §. siquis igitur. De notatis ĩ hoc. §. et quod legitimatio est restitutio natalium. vt per Bal. ĩ ti. C. de iure. aure. anul. et Bart. in. l. gallꝯ. .§. et quid si tantũ. ff. de libe. et posth. et ĩ i. ij. de vulga. et pup. et facit ius ĩter oẽs Bald. in dic. l. j. vbi etiam quod soli principi conuenit. et idem Pau. de ca. consi. ccxxv.

Additio

sed iste non succedit agnatis ascẽdẽtibꝯ vel descendentibus ex latere patris vt ibidem.
¶ Tertius quando pater filiā suā natu ralem in matrimonio copulauerit officiali curie ciuitatis de qua est oriũdus vel si pater est oriundus de veteri vel noua roma copulet officiali ciuitatis. metropolis. vt. C. de natura. li. l. iij. ĩ fi. ¶ Quartus quando nullo alio legitimo existẽte vel si existit non cōtradicit sʒ cōsentit filiꝯ naturalis patre defuncto cō fert seipsum curie isto mō. vadit ad regimẽ ciuitatis et dicit vos egetis tali of ficiali ego offero me curie et seruire ĩ tali officio si curia recipit eũ legitimꝯ erit vt ĩ. d. §. si quis igiť. et intellige tales filios naturales talẽ per oblationẽ legitimatos vt succedant patri ab intestato non tamen alijs cognatis ex parte patris nec ipsi eis. vt in. d. auť. §. filium vero. ¶ Quintus quando pater deficiẽte ꝑlelegitima offert ṗncipi p̃ces ꝑ filijs naturalibꝯ vt sunt filij legitimi successores etiam sine mr̃imonio. dum tamen ṗnceps p̃ces admittat. d. auť. §. illud tamẽ. ¶ Sextꝯ quando pr̃ ĩ testō dicit euʒ sibi velle succede re si tamen filiꝯ post mortem pr̃is principi supplicauerit: et testm̃ ostẽderit. tũc. n. dono ṗncipis et legis heres erit legiti mus. dũmo volũtatẽ pr̃is sequať. vt in d. auť. §. si ꝟo his q̃. ¶ Septimꝯ quādo pr̃ ĩ exirema volũtate noĩat filiũ. et here dẽ ĩstituit. C. de naturali. auť. item si quis qꝏ limita ꝟʒ quod ĩ casu sequẽti. ¶ Octauꝯ quando ĩ publico ĩstr̃o. s. scripto per notariũ: aut ẽt si sit scriptũ ꝑpria manu cũ subscriptione triũ testiũ siliũ naturalẽ noĩauit filium nec adiecit naturalẽ. sed Bal. ĩ. c. ĩnotuit de electio. tʒ quod opʒ addat suũ q̃si dicat ĩ sua ptāte et sic legitimũ nec sufficeret sola noĩatio secundum Bal. ibi. Et si sunt plures filij naturales ex ea dẽ mr̃enati lʒ testimoniũ tamen ꝏderitvni omnes erũt legitimi. Et hoc ĩtellige quando ꝑles legitima non supest secundum gl. ĩ. c. per tuas qui fi. sint le. quā sequuntur cōiter docto. ¶ Nonꝯ quando pr̃ filium ex cōcubina no minat filium legitimũ ꝟm. d. An. in. d. c. ꝑ tuas. qꝏ intellige si mr̃ talis est quod potuit esse vxor sua quando generauit. vt ĩ au. vt lice. ma. et auie. §. adhec. Ratio ibi ponit̃ ꝗ ex tali noĩatiōe vt testimoniũ ꝑhibere. quod cum mr̃e legitimũ habuit vel habeat matrimoniũ. ex quo cōcludo ꝗ si mater vel ipse aliũ accepisset in cōiu giũ viuẽtibꝯ ipsis non legitimaret talis noĩatio qꝏ no. bene. aꝟs sic et si ex alia vxore haberet filios venirẽt isti cum illis et similiter si post. ¶ Decimꝯ quando pr̃ ꝛhit mr̃imoniũ cum illa q̃ est mater filio rũ naturaliũ ipsiꝯ pr̃is ꝏ q̊ dic vt. s̃. filiꝯ .§. j. ¶ Vndecimꝯ quando legitimať per ꝑpā imperatorẽ aut principes q̇ non habẽt superiorẽ aut habẽtes ptātẽ ab eis. et de p̃dictis vide in. c. per tuas per do. ibi qui fi. sint leg.
¶ Vtrum papa possit taliter legitimare: **[sect. 1]** vt succedāt in hereditate et admittanť ad alia tꝑalia. Rñ. pa. in. c. per venerabilem qui filij sint legitimi. Varia fuit. **[Fo.cclxxx.r]** opinio. Sʒ in practica seruatur opinio Joan. et Ber. idẽ. s. quod non potest in terris sibi non subiectis

maxime quando tales sunt adulterini vel incestuosi. et ꝑ hoc est bon⁹ tex. ĩ. c. dicat aliquis. xxij. q. iiij. et in. c. vnico. xxxv. q. vij. sed quo ad spiri tualia non est dubiũ.
¶ Vtrum legitim⁹ sʒ legitimatus per se [sect. 2] quẽs mr̃imoniũ sit legitim⁹ quo ad om nia. Rñ. ſʒ pa. et gl. in. c. tāta. q̇ fi. sint le. quod sic etlʒ dominus Ant. ibidem teneat quod non in statutis. q̃ statutũ non cōprehẽdit fictũ l. iij. §. hec verba. ff. de neg. ge. et sic isti fi cte sunt legitimi ꝓpter ꝟbũ habeātur quod est verbum fictũ. tamen magis placet ṗma opi. q̃ quando verbum habeanť. proferť ab habente potestatem paria sunt dicere habeantur pro legitimis et sunt legi timi. Facit ca. ex parte de spon. et quod dicit bart. in. l. si is qui pro emptore. ff. de vsuca. et in. l. si maritus. ff. de adul. vbi vult quod dicere habeantur pro ciuibus ab habente ptātem. Jdeʒ est ac q̨ sint ciues et sic tene.
¶ Vtrum talis succedet in feudo si dictũ [sect. 3] est quod transferať ad posteros ex se legitime descendẽtes. Rñ. bal. in. c. natura les si de feu. cō. fue. ȯt quod nō. Sʒ Jac. de belui. et cōiter do. ĩ. c. lator. q̇ fi. sint leg. tenẽt cōtrariũ. s. quod succedet et tex. d. ca. naturales. Jntelligiť ȯ legitimato per re scriptũ prr̃cipis. q̃ cũilla legitimatio sit stricti iuris tanq̃ dispensatio contrarius est restringẽda. c. quod dilectio de ɔsangui ni. et affi. sʒ mr̃imoniũ tanq̃ fauorabile purgat precedẽtia et ideo succedet.
¶ Vtrum legitimat⁹ ab imperatore vel [sect. 4] habẽte potestatem ab eo sit legitim⁹ quo ad spũalia. Rñ. pa. in. d. c. per venerabilẽ quod nō. et iō nec ad ordines et alia spiritua lia admitteť. vide gl. x. d. le. et sequitur bar. ĩ. d. auť. ex complexu. nec etiam erũt legitimi in dñio illoꝝ qui non recognoscunt Jmperatorẽ q̃tum ad ea per q̃ fieret alteri preiudiciũ puta ad successionẽ bonorum ab intestato. vt no. in. d. c. per venerabilem.
¶ Vtrum cōitas hñs ptātẽ legitimādi [sect. 5] ab imperatore possint legitimare ĩ pre iudiciũ agnatoꝝ. Rñ. d. Ant. ĩ. d. c. ꝑve nerabilẽ quod non? nisi pr̃ et agnati ɔsẽtiāt q̃ hec ptās tāq̃ alteri preiudicialis ẽ restringẽda. l. j. §. si q̇s a principe. ff. ne q̇d ĩ lo. pu. Sʒ bal. ĩ Ru. codi. ẽ ɔ̃ eũ qñ simpłr ẽɔcessa autoritas legitimādi. sʒ credo veꝝ dictũ bal. ĩ filijs naturalib⁹ trm̃: sʒ in spurijs et alijs ex danato coitu non credo nisi exp̃sse ɔcedať. Facit quod no. Joā. an. ĩ addi. ad spe. in ti. q̇ fi. sint leg. q̇ dicit quod si spurius dupłr. s. ex pr̃e vx orato et mr̃e maritata ĩpetrat a pa: vel ab ĩperatore rescriptũ legitimationis quod non vʒ si non expressit. Facit quod no. pa. in. d. c. per venerabilẽ. vbi dicit quod ĩcestuosus vl adulterim⁹. nisi id exprimat per rescriptũ legitimatiōis erit surrepticiũ. q̃ oẽ tacitũ per id qȯ papa vel princeps non ita de facili cōcessisset si illud sciuisset facit rescript ũ surrepticiũ. et vi ciat. c. postulasti ȯ rescri. Facit ẽt quod no. Host. et Gof. ĩ sũma quod licet papa legiti met aliquẽ ad dignitates non intelligiť legitim⁹ q̊ ad ep̃atũ alias ma iores: sed tamen q̊ ad iferiores de ɔces. p̃bẽ. c. dilect⁹. vide ẽt. s̃. dispensatio. §. ix. Aduerte tñ hic qȯ dicit ang. ĩ auť. qũo natura. effi. sui. §. si quis igiť quod pater potest legitima re filium in preiudiciũ filioꝝ legitimoꝝ. sed filius illegitimus non potest se legitimari facere in legitimorum preiudicium.
¶ Vtrum legitimatus simpliciter intelli [sect. 6] gať ẽt quo ad dignitates. Rñ. Host. q̨ sic sicut simpłr restitut⁹ ad oĩarestituiť. C. ȯ sẽtẽtia. pa. l. j. q̃uis gof. teneat ɔ̃. iũ ¶ Vtrum papa dispẽsando in matrimo [sect. 7] nio ɔtracto in gradib⁹ ꝓhibitis de iure canonico legitimet filios ante cōceptos. Rñ. quod nō. sed bñ postea concepti erũt legitimi quo ad omnia et si expresse le gitimet añ cōceptos non erunt quo ad omnia sʒ solũ q̊ ad spũalia et tẽporalia ĩ ter ris pape non i alijs. vt ĩ. d. c. fi. q̇ fi. sint le.

Additio

ꝗ do. Ant. sꝫ Jo. an. et pa. in. d. c. per venerabilẽ legiti mãdo matrimonium vt ex tũc erũt legiti mi per omnia si mõ ꝑples fuit gñata ex coitu matrimoniali saltẽ affectu licet non te-**[[Fo.cclxxx.]v]**nuerit de iure positiuo et verius.
¶ Que requiruntur vtvaleat legitima **[sect. 8]** tio. Rñ. secundum pa. in. d. c. per venerabilem q̃ quatuor primo quod exprimat qualitatez legitimatiõis. vt. s̃. §. v. secundo quod expri mat si hꝫ fratres legitimos vel natura les aliter nisi exp̃mat̃ non valeret. tertio quod pater et filius legitimãdus cõsentiãt quarto quod si pater mortuus fuerit vocẽ tur agnati vt cõsentiant nisi princeps vellet legitimare ex certa sciẽtia ipsis non vocatis põt. et. n. princeps ex certa sciẽtia restituere in integrũ cum preiudicio alterius vt no. in. l. fi. C. de sentẽtia passis et in. l. in cause. ff. de minoribus. Si tamen cum disposuisset vt legitimarẽ tur post mortem ipsius tũc non esset necesse quod a gnati vocarẽtur q̃ tũc et ipsis inuitis possent legitimari adeo quod etiã succederẽt ipsis agnatis ab intestato morientibus.

Legitima portio

est triplex. s. legi tima trebellianica: et falcidia. prima debetur de iure nature tantuꝫ filijs et ipsis mortuis de betur. nepotib⁹ ex eis legitime natis nec eis potest imponi grauamẽ su per ipsa per legata aut fideicõmissa. Sed bene possunt grauari per debita. Non potest etiam eisdem ĩponi conditio vel modus Et si apponatur pro non adiecto habet̃ C. de in of. test. l. omnimõ. et. l. se. et hec ẽ tertia pars hereditatis si sunt quatuor filij vel pauciores si ꝟo sunt quinq̃ vł plus: tunc erit medietas totius heredi tatis quaꝫ inter se diuident equaliter. C. ð inoffi. tes. aut̃ nouissima. Et aduer te quod ista legitima aliqñ sic dicitur. vt ĩ d. l. oĩmodo. Aliquando dicitur debita pars vt in. l. scimus. C. de inoffi. test. Aliquando dicitur debitum simpliciter. vt in auten. de trien. et se §. j. Aliquando debitum bonorũ sub fideliuꝫ. vt. C. de inof. dona. l. si totas. aliqñ dici tur debita iure naturevt in aut̃. de triẽ. et se. §. hoc nos. Ad propositũ eoꝝ que hic notãtur et q̇d silegitima gl. bar. et do. ĩ aut̃. nouissima. C. ð inoff. test. vbi no. per saly. versi. quero an per statutũ ð hĩs q̃. j. ĩ ꝟsi. seq. ponunt̃. et no. Ro. sing. 610. incip. q̇ dam cardinalis et an debeat relinqui filijs. ti. institutionis. no. Math. sing. 104. inci. no. quod illa vulgaris doctrina et sing. 159. Juri. nota quod si pater.
¶ Vtrum ista legitima possit per statutuꝫ vel consuetudinẽ in totũ tolli. Rñ. Al **[sect. 1]** bri. dicit in. l. qm̃ in priorib⁹. C. de ĩof. test. quod cõiter do. et ẽt vltra mõtani tenẽt quod nõ. Alij magni tenent quod potest in to tũ tolli. Sꝫ primaveriorvideт̃. posset tñ statutũ vel consuetudo diminuere vel distinguere eam: sed non in totũ tollere Rõ q̃ sicut a natura alimentatio filij a parte depẽdet. fi. de iusti. et iur. l. j. §. hĩc descendit ita post mortem pr̃is alimẽtatio filij ab hac portione iuris nature depẽdere vr̃ vt innuitur in aut̃. de triẽ. et se. §. j. ad fi. et. §. prohibemus autem ibi sivult filioꝝ et c. ꝑ hoc facit insti. de iur. naturali. §. j. ff. de pac. l. ius agnatiõis et c. Pa. rñ distinguit et bene ĩ. c. Ray. de testa. quod aut fili⁹ non hꝫ vñ viuat aliũde. et sic vera est opi. vltramõtanoꝝ aut hꝫ vnde viuat. et si est ꝟa scð̃a opi. Aduer te tñ. quod in legitima fili⁹ non potest grauari per fideicõmissuꝫ ꝗ cõem opi. ꝑ. l. qm̃ in priorib⁹. C. de inof. test. et. l. cum patron⁹ ff. de leg. ij. lꝫ barto. et Dy. dubitauerint in. l. j. ff. devulg. et pupil. sub. Sed succe dẽtes ab intestato ipsi filio si cõtingat filium decedere impuberẽ possunt gra uari et est casus in. l. si fundũ per fideicõmissum cũ. l. se. ff. de leg. j. iõ dicit bal. in. l. cum virũ. C. de fideicõ. quod substitut⁹ filio impuberi. poterit grauari vt resti tuat legitimã. filio debitaꝫ. et si verba sunt dubia puta testator dixit post mor tẽ

filij mei. ĩpuberis hereditas integra restituat̃ seio: nec expressit per filium vel succedẽtes ab intestato filio meo: vel ꝑ substitutũ datũ filio meo fideicõmis. ð bebitur in legitima etiam secundum Bar. in. l. q̇ duos. ff. de vulg. et pup. sub. et cõiter seqũtur scribentes ibi. et refert Pa. fuis set ɔsultũ per Joã. de Jmo. et Fulgo. in c. Raynu. de testa. lꝫ bar. in. l. coheredi. ff. de vulg. et pupil. sub. aliter dixerit. **[Fo.cclxxxj.r]** ¶ Quid si filius instituatur in minori parte. Rñ. quod nihilominus aget vsqꝫ ad supplementũ. d. l. oĩmodo. qꝛ hec legiti ma datur in bonoruꝫ subsidiũ.

Additio

de iure nature. Si tamen filius institutꝰ renũciaret hereditati non posset petere legitimã. ſꝫ bal. ĩ. l. vnica. C. quando non pe. partes. Et bal. in. l. gerit. ff. de acqui. heredi. Nec siłr quando pater decessit ab intestato.

¶ Scđa trebellianica a trebello autore **[sect. 3]** sic dicta debet̃ hec iure institutiõis. et ẽ quarta ꝑs hereditatis totiꝰ fuit cum q̇s ĩstitutꝰ heres vłr vel ĩ certa quota here ditatis rogat̃ vt restituat alij heredita tẽ sine liberis moriẽdo. iste sic ĩstitutꝰ poterit retinere q̃rtẽ ꝑtẽ totiꝰ heredita tis. Jnsti. de fideicõ. hẽ. §. sꝫ qꝛ. C. ad tre bel. per totũ. Jnstitutꝰ tamen heres ĩ certa ꝑte hãc non hẽbit. ſꝫ bal. ĩ. l. j. ff. ad. l. fal.

¶ Tertia falsidia a falcidio autore de **[sect. 4]** bet̃ iure ĩstitutiõis. et ẽ q̃rta ꝑs totiꝰ he reditatis quã ꝑs retinet quando ĩstitutꝰ heres fuit et. s̃. dodrãtẽ. s. tres per tes heredi tatis est aliquid legatum vel fideicom. de testa. raynal.

¶ Jn q̇bꝰ casibꝰ cessat falcidia. Rñ. quod ĩ **[sect. 5]** decẽ casibꝰ. ¶ Primꝰ ĩ his q̃ legat̃ sicvt non possint alienari. vt adsuccessores eiꝰ cui relicta sunt debeãt ꝑuenire. C. ad. l. fal. aũt. sed in ea re.

¶ Scđs ĩ his q̇ ad pias cãs relĩquũtur **[sect. 6]** ecclie aut ꝓ loco vt ĩ aut̃. siłr. C. ad. l. fal. Aduerte hic quod si ecclia vel aliꝰ piꝰ locꝰ institueret̃ hr̃s tũc detraheret falcidiã ð legatis factis alteri eccle. vel pio loco: qꝛ currit ꝑuilegia cum ꝑuilegio. et sic ɔcurrẽtibꝰ ꝑuilegijsvtũt̃ iure cõi facit. l. assi duis. C. q̇ po. ĩ pi. ha. no. pa. ĩ. c. ĩpñtia. ð ꝓba. idem tꝫ Dy. et seq̇t̃ Albri. ĩ. l. si q̇s ad declinãdã. C. ð epi. et cle. et hoc idem etiã si ĩdirecte relinq̃t̃ secundum bal. ĩ. l. auia. §. titio. ff. de cõdi. et demõ. puta cum relinq̇t̃ fundus cum pacto vt restituat ecclesie. ¶ Tertius intestamẽto militis. C. ad. l. **[sect. 7]** falci. l. testõ. Sꝫ hodie corrigit̃ per aut̃. de hẽredita. et fal. §. fi. et iõ non cessat.

¶ Quartꝰ ĩ male ablatis certis vel ĩcer **[sect. 8]** tis leg. et alijs altẽis. l. ĩ ponẽ da. C. ad. l. fal. ¶ Vtꝛ legãs tamen ꝓ male ablatis q̇ legitima iure nature debita minuitur obliget filium vel illũ cui debet̃. Rñ. Monal. quod si talia male ablata non pñt ꝓbari non tñr heres soluerevt ðbitũ. s. vt eis alienũ. sꝫ vt legatũ. et iõ si legitimã minuit non tñr soluere secꝰ eẽt ĩ illo cui falcidia cõpetit: quia cum talia legata sint ad pias cãs cessat hodie vt dictũ est. et ideo non detrahet.

¶ Sꝫ q̇d fiet talis q̇ tot hꝫ restituere in **[sect. 9]** certa q̃ ꝓbare non põt. q̃ exhauriũt quasi totã hereditatẽ si non potest ĩducere filiuꝫ vt sit cõtentus restituere. Rñ. secundum Monal. quod faciat testm̃ vel codiciliũ ĩ q̊ ordĩ net quod om̃ia bona sua distribuãtur pau peribus pro male ablatis in certis asse rens quod plura sunt qꝫ omnia sua bona.

¶ Quĩtus si testator certus de sua quã **[sect. 10]** titate patrimonij prohibeatexpresse de duci falcidiam.

¶ Sextꝰ fi heres non fecerit ĩuẽtariũ ſm **[sect. 11]** modũ et tp̃s statutũ hi duo habet̃ ĩ aut̃. sed cum testator. C. ad. l. falci. Jdẽ si infra tp̃s legitimũ non parneritvolũtati resta toris. vt. ĩ. c. Raynal. in fi. de te.

Additio

Septimꝰ ð legato dotisvt l. ij. §. idem q̃siuit. ff. ð dote p̃ le. viij. ĩ libertate legata. l. papi. ff. dẽ in of. test. Nonꝰ quando legat instrumẽtũ rei alteriꝰ. decimꝰ casus legis bñficiũ. ff. ad l. falci. et. l. et si tacitũ. C. eodem qñ. si occul tauit vel negauit res hereditatis.
¶ Jn quibus casibꝰ cessat trebellianica. **[sect. 12]** q in tribꝰ casibꝰ. ¶ Primꝰ ĩ legatis ad pias causas. vt dixi. s̃. Legatũ. ij. §. v.
¶ Scȝs si testator phibuit. vt ĩ aut. de **[sect. 13]** here. et falci §. si vero expressũ. Rō ꝓ cũ testator possit tollere falcidiã multo ma gis trebellianicã q minꝰ ẽ puilegiata. vt. ff. ad. l. falci. l. ĩ quartã. lȝ ȝtrariũ teneat gl. in aut. sȝ cum testator. C. ad. l. fal. Sȝ cõis opi. verior ẽ quod põt. vt in. d. §. si ꝯo. ¶ Tertiꝰ est quando substitutio euanescit. vt puta ꝓ ĩgredit religionẽ ille q rogatꝰ ẽ si sine liberis decederet. vel nõ maritaretur et hmõi. vt ĩ aut. nisi rogati. C. adtrebel. Addo quartũ quando iudicis offõ ȝpulsꝰ solũ adijt heredi taẽ. ꝓ sic **[[Fo.cclxxxj.]v]** totum restituet. Jnsti. de fideicom. in primis.
¶ Vtꝯ legatis multis factis tam ad pias **[sect. 14]** cãs ꝯ non pias excedẽtibꝰ facultatẽ he reditatis. debeat fieri detractio tam de le gatis ad pias cãs. An solũ ð alijs. Rñ. Albri. ĩ. d. l. si q̇s ad declinãdã. quod sic cõi ter ð oĩbꝰ. Nec ob quod cessat falcidia ĩ p̃dictis ꝓ non ẽ fal. sȝ declaratio legati in aniter fctĩ ab initio. vt. ff. ad tre. l. j. §. si is q̇ quadraginta.
¶ Quid ȝputat ĩ istis legitimis. rñ Pa. **[sect. 15]** ĩ. c. Raynu. de testĩs quod ĩ ltĩa q̃ dr falcidia q̃ puenit iure ĩstitutõis non ȝputat nisi ea q̃venerũt iure ĩstitutiõis heredi. non autem legata vel alio mõ pueniẽtia. Jn quarta ꝯo treb. cõputant non solũ q̃ veniũt heredi iure institiõis. sȝ omnia q̃ pueniũt ei ex testõ. puta iure legati vel do natiõis. non alia pueniẽtia extra testm̃

Additio.

Et de p̃dictis est casus et ibi Bar. Ange. et Jmo. ĩ l. q̃rtã. ff. ad. l. falc. et ibi ponũt rõnẽ drie ĩ legitima ꝯo q̃ puenit iure nature cõputant non solũ ea q̃ pueniũt ex testõ q̊cũqȝ ti. sȝ ẽt vndecũqȝ sint pfecta. vt pȝ in iuribꝰ alleg. in gl. d. c. Raynu. et in. l. in quartã. ff. ad. l. fal. Distinguit tamen pa. ibidem circa hoc vltimũ sic. quod aut pat do nauit filio ob cãȝ. puta dotis. vel dona tiõis ppter nuptias. et illud ȝputat cũ legitima. aut donauit simpliciter et si donatio tenuit. puta ꝓ donauit emãci pato vel ppter merita sic non cõputabitur. Si ꝯo non tenuit ĩ vita patris. lȝ sit ȝfirmata morte ȝputabiturcũ legitima de q̊ vide et dic. vt ĩ aut. ex testõ. C. ð colla. et. ĩ. l. filium quẽ hñtẽ. C. fami. here.
¶ Vtꝯ q̇s possit deducere duas legiti **[sect. 16]** mas portiones. s. legitimã debitã iure nature et trebellianicã. oliȝ fuerũt opi. in. l. ꝯꝯ. C. ad. l. fal. sȝhodie dic cum Bar tholo. in. d. l. ꝯꝯ. et in. l. papinianꝰ in. §. meminisse. ff. de inoffi. te. et bal. in di. l. filium quẽ habẽtẽ et canonistas in. c. Ray nutiꝰ. et. c. raynal. ð test. quod si substitutio seu rogatio sit pure facta aut ad certuȝ diẽ. quod perinde est ac si sit purefacta tũc non poterit detrahere nisi vnã quã voluerit. Si ꝯo rogatio sit facta sub cõditione vel ad certum diem sic poterit de trahere ambas duas. et sic ȝcorda ius ciuile cum canonico qð vr discordare in hoc et hest cõis opi. ſȝ Pa. ĩ. d. c. raynu. et rationẽ diuersitatis vide ibi per euȝ. ¶ Vtrum legitima portio que debet iure **[sect. 17]** nature amittatur ppter delictũ prisin lesam maiestatẽ. Rñ. d. Car. in cle. pastoralis. de re iudi. inver. ceterũ dicit q landu. tenet quod nõ. vñ dicit quod filij audi ta cõdẽnatione patris furtim et dolose si capiũt suã legitimã non tenẽtur saltẽ ĩ foro ale ad restitutionẽ faciẽdã prĩcipi ꝓ possũt tenere de iure nature q̃ per posi tiuũ ius non potest tolli. ar. in. di. ꝯ. ceterũ. p hoc ð testa. Rayn. §. ꝓ ꝯo ꝓ pater nõ potest priuare filium legitima nisi in casu

ĩ gratitudinis vt. C. de inof. tes. l. quoniã i priorib⁹ facit. c. ius dictũ de verb. sig. in auť. de here. et fal. §. si quis autem non im plẽs. dř quod ẽt per reatũ inobediẽtie non pōt priuari filius legitima. Sed ʒen. ĩ. d. ꝟ. ceterũ tʒ contrariũ rō ꝓ per cōtract ũ pōt tolli legitima que debetur deducto ere alieno. ff. de inof. test. l. papinianus. §. quarta aũt. Sʒ in delictis quasi cōtrahimur ꝓ per quasi cōtractũ se obligat ad penã. ff. de iure fisci. l. ĩperatores no gl. ff. de postu. l. j. §. bestias idem tʒ ʒo. ð lib. ꝓ legitima est quota bonoꝝ quã pater habebat tẽpore mortis nihil autem hʒ qñ sunt cōfiscata. ff. de inter. et rele. l. iij. et qð no. ff. de iure patro. l. diui. fratres. Et lʒ de rigore et subtilitate iuris istud sit ve rius tamen mihi magis placet opi. Car. tanꝗ magis benigna et eam teneo. rō quia per titulũ lucratiuum et per dona tionẽ non potest pater alienare in preiudicium filij. C. de inoffi. dona per totuʒ et de dona. et qð ibi no. in capitulo. fin. Sʒ fiscus hoc capit ex titulo lucratiuo et ideo non potest in preiudicium filij. Et ad rationẽ ʒen. dico veram quando per quasi contractum dānificauit prin cipem in bonis ex cuius damno pater esset ei obligat⁹ ad rẽstitutionem alias non ꝓ tũc non est es alienũ nec ꝑprie pōt dici quod pater teneatur ex q̃si cōtractu sʒ **[Fo.cclxxxij.r]** simpłr ex delicto ad Jo. de ligna. iam pa tet responsio ꝓ in fraudem filijs titulo lucratiuo facta alienatio non valet.
¶ Vtrum falcidia et trebellianica amittā **[sect. 18]** tur per negationẽ fideicōmissi in quali tate vel quantitate facta ab herede illi cui fideicommissum est factũ. Rñ. ſm Bal. in. l. scimus. §. licẽtia. C. de iure de li. quod sic si ille ꝑbauerit qualitatem vel quantitatẽ fideicōmissi nec aliquaʒ ex ipsis poterit detrahere.

Legitimus filius

quis dicatur vi de. s̃. filius.

Leno

q̇s dicať. Rñ. gl. ĩ. §. qð si i adul terio. xxxiij. q. j. quod est q̇ damnatam adulterā ducit vel q̇ reconciliat sibi eā. vt. C. de adul. l. castitati vel q̇ sciẽter tʒ adulterā vt in. d. §. qð si vel q̇ recipit pecuniam ꝑ adulterio. ff. de adul. iij. §. le nocinij. Limita p̃fata in trib⁹ primis casib⁹ ꝟa nisi emẽdatā teneret. Jdẽ lenociniũ cōmittit q̇ q̃stuaria mācipia hʒ ꝓ hec non est minus ꝗ ꝑprio corpore questum facere. l. palaʒ. §. lenociniũ. ff. de ritu. nup.
De materia hui⁹. §. et quot modis lenociniũ cōmittatur per maritũ no. Cy. in. l. ij. C. de adul. et in. l. ij. §. lenocinij. ff. e. et q̃ sit lenonũ pena no. Are. ĩ trac. ma lefi. in versi. adultero. in vlti. glos. et in auť. de leno. §. p̃conisiu⁹. ĩ gl. col. iij. vbi no. ang. in ṗn. quod lenonũ An soluere gabellam de lucro meretricis vigore statuti quod de q̊libet lucro soluatur gabella.

Leprosus

separať ab habitatione hoĩm vt in capitulo primo de coniu. lepro.
Adde de notatis in hoc. §. per Guil. de cung. in. l. null⁹. ĩ ṗn. et ibi quo iure. C. de sum. tri. et pñt leprosi esse testes. et sodalij cōtestes pñt eũ visitare et cum eo non ĩteresse. l. casus. et ibi Bal. C. de test. et sunt irregulares. vt per eũdẽ Bal. ĩ addi. ad Spe. in ti. de despon. ver. v.
¶ Vtrum lepra post veniẽs dissoluat mr̃i **[sect. 1]** moniũ. Rñ. quod non vt pʒ in. d. c. j. et. ij. eo. ti. Sed sponsalia bene soluit. vt ptʒ in c. fi. eo. ti.
¶ Vtrum vxor teneatur cohabitare cum vi **[sect. 2]** ro vel ẽ̃rio vir cum muliere leprosa. Rñ. secundum gl. in. d. c. j. quod non ĩ eadẽ domo vel le cto sʒ bene tenetur ei debitũ reddere vt ĩ

d. c. ij. Sꝫ pe. aureol⁹ in. iiij. d. xxxij. dicit quod vbi non posset sine sua verisimili infe ctione et iam reddere debitũ quod non tenet̃ et ponit regulā quod null⁹ tenetur redde re debitũ vbi est periculũ verisimile de vltimata infirmitate et facit ad hoc qd̃ dixi. s̃. debitum. §. iij.
¶ Vtrum leprosi teneantur ad decimas. **[sect. 3]** Rñ. gl. in. c. ij. de ecclesijs edi. quod sic. nisi de ortis et nutrimẽtis animaliũ suorũ que sole excipiunt̃ ĩ. d. c. ij etiõ de alijs te nentur sicut alij christiani.
¶ Vtrum possint habere ecclesiāet presby **[sect. 4]** terum qui eis celebret. Rñ. quod sic si tot sunt simul quod eam cum cimiterio possint cõstruere: dummodo veteribus ecclesijs de iure parochiali non saciant in iuriam. d. c. ij.
¶ Vtrum leprosi possint promoueri. vi **[sect. 5]** de. s̃. corpore viciatus. §. ix. quod non neqꝫ celebrare. nisi vt ibi dicitur.
¶ Vtrum sacerdos et leprosus factus **[sect. 6]** possit in parochiali ecclesia prelatiõis officio fungi. Rñ. quod si sine scādalo et adhominatiõe populi non potest illud exercere. dꝫ ab officio remoueri. Jtem tamen quod secundum facultates ecclesie administrẽtur ei necessaria quousqꝫ vĩ xerit vt in. c. tua nos. de cleri. egro. Rectoribus vero ecclesiarum q̇ sine scandalo illorũ qui sunt sauis possunt serui re altari dādus est coadiutor qui curā habent animarum cui adiutori ad sustẽtationẽ congrua portio de facultate ecclesie eiusdem assignetur vt in. d. c. de rectorib⁹. de cle. egro. Ex quo ptꝫ q̧ non ꝓhibet̃ celebrare quando sine scādalo potest. vt ĩ secreto et huiusmodi. arg. d. c. de rectoribus.

Lex

secundum quod rationalis creatura ordinat̃ ad gratiaꝫ omissis alijs acceptionibus legis secundum Frā. de mayno. in. ij. sentẽ. est ars honeste viuẽdi ligans hominem ad sui obseruātiā aliter non esset lex nisi ligaret.
Ad ꝓpositũ eoꝛ q̃ ĩ hoc. §. dicunt̃. et **[[Fo.cclxxxij.]v]** quod lex dicitur q̃ fit a populo vel a principe: edictũ ꝓo qd̃ fit a p̃tore. vt no. Bar. in rubri. C. de legi. et quod lex potest tollere consuetudinem etiam cum clausula ge nerali. non obstañ. aliqua consuetudine no. Bald. in aut̃. oẽs. C. cõia. de suc. ¶ Quotuplex est lex. Rñ. vt colligo ex **[sect. 1]** Sco. in. iiij. di. xvij. triplex. ¶ Prima di cit̃ lex nature et isto modo aliq̇d dicit̃ dupliciter de lege nature vno modo tā qꝫ principia practice nota ex terminis vel conclusiones necessario sequentes ex eis et hec strictissime dicuntur de le ge naturali. ¶ Scd̃o modo dicitur de lege nature et large id quod est veꝛ practicũ cõsonũ principijs et cõclusionib⁹ legis nature in tantum quod statim notum est omnibus illud conuenire tali legi. ¶ Scd̃a lex dicitur positiua diuina q̃ cõtinet̃ in his que sunt in veteri et nouo testamento. et lꝫ Gratian⁹ vocet ip̃am le gem nature. limita eum quod est verum ꝓut est posita ab autore nature. et distinguit̃ contra ius positum ab aliquo q̇ nõ est autor nature. ¶ Tertia lex dicitur po sitiua hoc ẽ posita de hoĩb⁹. Multa em̃ ecclia statuit. et imperatores vltra ius diuinum ꝓpter obseruātiā honestiorẽ in moribus et propter reuerẽtiā maiorem in suscipiẽdis et administrādis sa cramẽtis. de prima et scd̃a habes. j. Pa pa. §. j. et preceptum per totum. de quibus hic tractare non intendo. sed de tertia lege positiua q̃ quidem lex positiua tātũ hꝫ de rectitudine inquātũ a lege nature deriuat̃. Si vero discordet ab ea iam non erit lex sed corruptio legis. vt Aug. in primo li de liber. ar. Non videt̃ inq̇t esse lex q̃ iusta non fuerit Vnde inquantum habet de iustitia in tantum hꝫ de veritate legis. et hoc est qd̃ dicit Jsi. in. c. ꝛsuetudo. di. prima. Lex erit omne qd̃ rõne cõsistit. Nam secundum Fran. vbi. s̃. qꝛ ṗncipia legis nature non possunt eodẽ modo applicari oĩbus ꝓpter multam varietatem rerum humanaꝛ. ideo exinde prouenit diuersitas legis positiue. ¶ Quis potest facere leges.

Rñ. secundum Bal. **[sect. 2]** in. l. omnes populi. ff. de iustitia et iure. q̣ quantum quis hʒ de iurisditione tantũ habet de autoritate condẽdi legem vei statutũ. nec vlterius extendit̃. nisi hic quoꝯ interest cõsentiant vel ad minus sint presentes secundum Jnnoc. in. c. j. de loca. et in. c. a nobis el. j. de sen. exc. allega. c. fi. de his que fiunt a p̃la. Ratio secundum do. Anto. ĩ. c. cum laicis. de re. ec. non alie. quia potestas statuendi dependet a iurisdictione et imperio in statuente et subietione quo ad eum in quẽ statuitur. c. ecclesia. de consts. c. bene quidem. xcvj. di. glo. et Bar. in. l. j. ff. de iuris. om. iudi. ¶ Vtrum lex canonica. vel quelibet alia **[sect. 3]** lex seu cõstitutio vel statutũ obliget ad mortale peccatum ex transgressiõe eiꝰ. Rñ. Pa. in. c. clerici officia. de vi. et ho. cle. quod non semper. sicut nec lex ciuilis inducit semper decapitationem. Consi dera ergo quod aut lex habet in se materiam preceptiuam et verisimiliter exco gitatam multum a statuente. et tunc non cures de verbis. quia verba sunt accõmodanda materie. tex. est cum glo. in. c. rogo. xj. q. iij. et pulcher tex. in cle. exiui. de verbo. et sic dic quod ĩducit morta le. Si ve ro non constat de materia vbi quis esset certus de mente statuẽtis q̣ vult ĩducere ad mortale sic ĩducit. facit qd̃ nota. gl. in. c. iij. et. cap. per venerabilem. qui filij sint legi. et ibi per Pa. Aut cum nescitur de mente latoris. Tũc cõ sidera quod aut verba sunt p̃ceptiua. puta p̃cipimꝰ. iubemꝰ. sic obligat ad mor tale. Facit. c. quod p̃cipit̃. xiiij. q. j. Aut vtit̃ verbis iperatiui modi. et si materia nõ est necessaria nec multum ponderosa nõ obligat ad mortale. vt exemplũ si quis te p̣cussit ĩ vna maxilla prebe et c. q̣ est cõsilij. xxiij. q. j. ꝓ̣ratꝰ. Si ꝟo materia est necessaria et multum ponderosa sic in ducit mortale tex. est in cle. exiui ĩ. §. itẽ quia preterea de verb. sig. Exemplũ in psal. Vouete qd̃ est cõsilij. q̣ votũ fit de superogatione. et reddite. et istud ẽ p̃ce pti. q̣ quod est promissum est debitũ. de pac. c. j. et debitum reddere est prece ptũ iustitie. l. iustitia. §. iuris precepta. ff. de iust. et iure. Facit. q̣ obligare se est **[Fo.cclxxxiij.r]** voluntatis. sed reddere est necessitatis. vt in. l. sicut initio. C. de actio. et ob. Aut vtimur verbis ĩhibitorijs. vt inhibemꝰ ꝓ̣hibemus. ĩterdicimus et hmõi. et sic in ducũt mortale secundum Pa. ĩ. c. nam cõcupĩaʒ. de ɔsti. aut loquit̃ per ꝟba cõia. vt decerno statuo. et similia. et sic non obligãt ad mortale. vt. dicit idem Pa. ĩ. d. c. nam cõcupiscentia similit̃ est verbum cõe innouo. et ordino siue in plurali dicant̃: siue ĩ singulari. Aut loquit̃ per verbum dʒ et sic ĩducit mortale q̣dʒ ex suo ꝓ̣prio significato importat necessitatẽ. vt in gl. in cle. Attẽdẽtes. de sta. regu. Jdẽ dicit gl. ĩ. c. ꝓ̣posuit. de appe. et per bal. in. l. iij. C. de pigno. et in. l. sepe. ff. de offi. presi. ꝓ̣uincie et alijs allegatis. in cle. attẽdẽtes per glo. et q̣uis ratione materie aliqñ sit ɔgruitatis. in. c. j. de despõ. impu. et no. glo. in d. l. sepe. et. l. ij. tamen dicit pa. in. c. j. de dolo et cõtu. Jmproprietates sunt vitãde nõ ad sequentiã trahẽde. c. ꝓ̣pterea et. c. fi. qd̃ ibi no. de verb. sig. ideo solum habe bit locũ quod sit ɔsilij in casu speciali rõne materie q̃ cõsultiua est. Aut cominatur sub pena excõicationis et sic ĩducit mor tale: q̣ nisi pro mortali nullus excõicat̃ xj. q. iij. nullus. et. c. nemo ep̃oꝯ. et de sen. excõ. c. j. li. vj. Facit ad hoc. ĩ ar. c. p̃terea. de of. delega. et. l. oro. ff. de spon. et. l. ij. ff. de iur. om. iud. q̣ eadẽ obligatiõe qua obligat excõicatio. similiter et illud per qd̃ ad ipsam p̃uenit̃. Facit qd̃ no. in cle. qm̃ de vi. et ho. cler i. vbi tʒ stephanus q̣ peccat mortaliter ɔ̃faciẽs sanctioni. et d̃r sanctio proprie cõstitutio seu lex penalis. vt ibi no. glo. Aut loquit̃ per virtutẽ obedientie vel sub pena maleditionis eterne: vel sub indignationis oĩpo tẽtis dei et hmõi. sic inducit mortale. vt in. c. vnico. de sta. reg. lib. vj. Aut cõsuetudo hʒ vt talia verba obligẽt ad mortale. vt sic inducẽt. arg. c. dilectus. de cõ sue. et. l. minime. et. l. si de interpretatiõe. ff. de legi. tex. est in. d. cle. exiui. §. Jtẽ q̣ preterea. sed aduerte hic quod vbi ex se inducit ad mortale non semper peccat mor taliter contrafaciens. vt. s̃. inobedientia dictum est. vt ibi vide. in princ.

¶ Vtrum in foro conscientie lex canoni **[sect. 4]** ca ciuilis vel alia etiam preceptiua semp sit seruanda. Rñ. quod non in. xj. casibus. vt colligo ex Jnno. in. c. quia pleriqꝫ. de ĩmu. ec. et de homi. in. c. sicut dignũ. et ex cōsilio. xxj. Fe. Jo. cal. et pa. in ꝓlogo decretaliũ. et Jo. an. ĩ. c. qꝫqꝫ. de vsu. et alijs. ¶ Primus quando lex positiua distinguit inter forum contentiosum et cōsciẽtie quia non seruabitur in foro peniten tiali autoritate ipsius legis. c. tua. et qd̄ ibi not. de sponsa. ¶ Secundus quādo ius fundat se super presumptione et nō super veritate: qꝛ in foro conscientie at tendimus ad veritatẽ. vt credamus cōfitenti de omnibus: quia solum agitur de preiudicio ipsius aĩe. c. significasti. de homi. Jdeo si sit veritas contra presumptionem non seruabitur. vnde licet heres non fecerit inuentarium tamen in conscientia non tenebitur nisi inquātũ hereditas se extẽdit. qꝫuis ius aliter velit. qꝛ presumit plus esse in hereditate. vt in auť. de here. et fal. nota hoc ꝓba tur. in. d. c. tua. et in. capit. literis. in fin. de resti. spo. et in. c. a nobis el. j. de sentẽ. excōmu. et vide bal. ĩ. l. j. C. de sac. san. ec. ¶ Tertius quando lex non est ad vtilitatem cōmunẽ sed princeps ꝓpter vtilitatem propriam edidit. Facit. iiij. d. c. erit autem lex. et d̄r iniusta tunc lex ex fi ne ꝗ. Pa. ĩ. c. canonũ. d̄ cōsti. ¶ Quart⁹ quando lex non distribuit eque onere subditis. sicut debet facere bonus paterfami lias qꝛ sic est iniusta ex forma secundum Pa. ĩ d. c. canonũ. ¶ Quint⁹ quando excedit antoritatem statuẽris: vt pz in statuto epi q non ligat delinquentes extra diocesim suā ẽt suos subditos. vt in. c. vt animaꝛ. de cōsti. li. vj. facit. l. fi. C. de iur. om. iud. et sic dicitur iniusta ex autoritate. et pro istis tribus casibus facit quod no. Bar. in. l. vectigalia. ff. de publi. vbi dicit. q gabella licite fraudať q̃ iuste non est ĩpo sita. ¶ Sextus quando est penalis. quia ante condemnationem non tenetur q̇s soluere ĩ aĩe foro penā. vt est gl. singula ris ĩ. c. fraternitas. xij. q. ij. de quo dic vt infra pena. §. iij. ¶ Septimus quando ra **[[Fo.cclxxxiij.]v]** tionẽ seu cām. nos tamen debem⁹ eā coniecturare. et ad limtes illius limitare vel ampliare eā iuxta theoricā doc. in. l. nō dubiũ. C. de legi. Exẽplũ in ciuitate obsessa statuiť quod porta ciuitatis maneant clause. et hoc ꝓ vtilitate cōmuni. vt ĩ plu rib⁹ pone quod cōtingat hostes inseq̇ aliquos ciues. ita quod ĩ dānũ cederet ciuita tis nisi aperirenť porte tũc sunt aperiẽde Qr esset nisi aperirenť ɔtra bonum et vtilitatẽ cōem. verum est quod non ꝑtinet ad quẽ libet hoc ĩterpretari nisi ꝑiculũ sit subĩ taneũ. Vel sit manifestum legislatorem illud intẽdisse. sz solu. ad regẽtẽ ciuitatẽ et hmōi. Jtẽ aliud exẽplũ: statuto caueť quod vxore moriẽte sine liberis vir lucreť dimidiā dotis quamuis non exṗmať cum tamen nos debem⁹ cōiecturare cām huius statuti. vcz sumpt⁹ mariti quos facit in ducẽdo vxorẽ ad domũ nec alia cā potest esse. et sic si non ducit eā non dz lucrari Sec⁹ esset si sic lucrareť mulĩer sicutvir. Qr tũc cā extimareť affect⁹ maritalis: et iō etiam si non duxisset lucrareť hoc not. Pa. in. c. ex publico. de cōuer. cōiuga. fa cit qd̄ idem pa. no. in. c. qꝛ in ĩsulis. de sta. mona. vbi dicit quod lex dz ampliari et restringi ad limites rōnis exp̄sse. etiam si ꝟba non patianť. vt in. l. adigere. §. qꝫuis ff. de iure patrona. et in. l. cũ. pr̃. §. dul cisssmis. ff. de lega. ij. et in. l. pr̃. §. fundũ. ff. de leg. iij. Facit. c. cum dilecta. de ɔfir. vti. vel inuti. et bon⁹ tex. in regula fi. de reg. iur. li. vj. et qd̄ no. Bar. in. l. Jtẽ queriť. §. q̇ ĩpleto. ff. loca. et idem Pa. in. c. j. de iura. calũ. dicit quod etiam in penalib⁹ seu odiosis quando rō est exp̄ssa extẽdiť et ampliatur dispositio legis ad limites rōnis exp̄sse. no. gl. in cle. j. in ꝟ. eligať. de elec. et ĩ cle. ij. in ꝟ. pileũ de vita et ho. clericoꝛ. et in d. regula fi. et qd̄ ibi no. Dy. et Joā. an. in mercurialib⁹ et qd̄ no. ĩ. d. §. dulcissimis sec⁹ esset in dictis penalib⁹ scd̄m eũdẽ Pan. ĩ. c. j. de sentẽ. et re iudi. vbi allegāreť simile sub terminis facilioribus vel parib⁹ vt notat Jnno. ĩ. c. cum speciali. de appella. Jtẽ iste casus ꝓbať qꝛ rō legis plus dz attẽdi qꝫ lex ip̄a. l. j. C. q̃ sit lōg. cōsue. et prima di. c. ɔsuetudo. vbi d̄r lex est quicquid rōne consistit. vnde Bal. in c. j. de cōsti. dicit. quod lex cōsistit in substātia rōnis.

et bar. in. l. cum mulier. ff. solu. ma. dicit quod rō legis. et mēs legis idem est: et ꝑpterea dicit gl. in. l. j. et. ij. C. q̃ sit lōg. cōsue. quod non minꝰ dʒ attendi rō legis qꝫ lex ipsa. hoc intellige de rōne finali que qꝫ ipsa lex secundum bal. in. c. dilectus. el. ij. de rescrip. et in. l. si q̇s seruo. C. de fur. dicit quod rō finalis est aĩa legis. Jte vbicũqꝫ hʒ locum rō legis hʒ locũ etiam lex. C. de in terdic. l. j. secundum Archi. et sequit̃ Ge. ĩ. c. vbi periculũ. de elec. li. vj. immo plus etiaʒ si verba cōtradicā vt. l. scire opʒ. §. aliud in ꝟbo sʒ et si maxime verba legis. ff. de execus. tuto. non enim in folijs. sed in sensu cōsistit euāgeliũ. c. marchiō. j. q. j. et. c. intelligētis. de verbo. sic. Facit tex. in. l. iij. C. deli. p̃te. vbi enim inq̇t manifestissimus est sensus testatoris interpretatio ꝟboꝛ nusqꝫ tamen vʒ vt melior sensu existat Bal. etiam in. l. cōmissorie. C. de pac. inter emp. et vēdi. dicit quod iudici lʒ sit iposita necessitas seruādi statutũ scd̃m formā ꝑut iacet ad literā. ar. l. prime. §. si his qui nauē. ff. de exercito. tamen non habebit locũ hec necessitas: nisi saluo intellectu qꝫ litera occidit spiritus viuificat. et facit ꝑ hoc glo. in. c. illo vos in. ꝟ. pignus de pigno. Et ad iura q̃ dicunt legē seruandā etiam ĩ foro aĩe. dic quod veꝛ quando est eadem rō in vtroqꝫ foro. quia sic non cessat in foro aĩe. ita. Rñ. Pa. in. c. tua. ĩ fi. de vsuris et quō ratio vel cā fina lis potest cognosci. vide. s̃. cā. §. v. Octauꝰ quando verba legis non adaptātur ad aliquē casum. nec eius dispositio adaptabitur si de mēte aliter non ɔstet. hoc est notabi li dictũ Bar. in. l. iij. §. totiens. ff. de dāno ĩfec. et ĩ. l. ita aũt. ff. d̃ admini. tu. et ibi dicit statuto cauetur quod soluant̃ pro gabella de quolibet cōtractu sex denarij pro libra istud non habebit locuʒ in re inextimabili. qꝫ cum verba non adaptan tur. nec dispositio. Facit. c. identitatibus. §. sed cum eas. et ibi Ge. de elec. libr. vj. et bar. in. l. constitutuʒ. ff. de testa. mi. Nonus quando lex ciuilis lʒ non sit improbata de iure canonico fouet lucrum odio **[Fo.cclxxxiiijr]** sum ꝑximo vel rigorē quēdā. exēplum in. c. filius noster de testa. vbi lʒ lex ciui lis disponat valere legatum rei aliene tamen non est seruanda in foro anime quia fouet lucrum odiosum heredi: nec ē fun data suꝑ naturali equitate a ꝑte non con stito de voluntate dfuncti. et facit in si mili. c. ex parte in fi. de censi. et. c. dilecti de iudi. et. c. j. de dolo et cōtu. de quo dic. vt. s̃. legatũ. j. §. xiij. Decimus quando lex ē iniusta siue ex forma vel ex sine vel ex au ctoritate vt dictũ ē. iij. iiij. et. v. casu siue etiam qualitercũqꝫ inducat ad pctm̃ ɔtra legē dei aut iuris canōici vt sunt leges que ɔceduntvsuras. contra. c. suꝑ eo de vsuris. Jtē que cōcedunt incantatiōes contra ventos et nubes sicut. l. eoꝛ. C. de male. et mat. cōtra. xxvj. q. v. et. vj. in multis. c. notata. Jtē que concedunt prescri ptionē cum mala fide contra regulā possessor. de reg. iur. li. vj. Jtem que permit tunt deceptionē inter cōtrahentesvsqꝫ ad dimidiā. contra illud q̇ non egit doluʒ et c. Jtē q̃ noluit aliquē obligari ex nudo pacto cōtra. c. iuramenti. xxij. q. v. Jtē q̃ nolũtvalere legata ad pias cās nisi per tot testes probent̃ ꝛ. c. relatũ. el. j. et. c. cũ esses. et. c. iudicāte de testamētis. Jteʒ q̃ nolũt teneri heredem ex delicto defun cti. ꝛ not̃. in. c. in lr̃is de rapto. et ĩ. c. tua nos de vsuris. Jtē q̃nolũt spuriũ alēdũ contra naturalem pietatē. Jiē. que ꝑhibent vel p̃mittũt aut disponũt suꝑ con trahendis matrimonijij dissoluendis et huiusmodi contra canones. Jtē que ꝑhibēt cō prehēsaʒ in adulteri teneri in. l. crimen et l. castitati. C. de adu. ꝛ. §. subaudit̃. xxxj. q. j. intellige sivult corrigere se. Jtē q̃ cō cedũt cōcubinatũ ɔtra illud exo. xx. nō mechaberis. Jtē que priuate ꝑsone ɔcedunt homi cidiuʒ contra illud. non occides. et de huiusmodi habes in locis suis diffusius. Aduerte tamen quod quando lex vel statutum aliquid denegat propter equum bonum pnblicuʒ. vt puta. quod non soluens gabellā non audiat̃. vel instrumētũ qd̃ non ē registratũ in libris cōis reputat̃ falsuʒ habebit locũ ĩ ɔscientia etiam secundum Bal. ĩ. c. si q̇s per trigĩta. si de feu do. ɔtrouer. fue. Jtē exēplificat Bar. in extrauagāti ad reprĩmēdũ ĩ ꝟbo denũ tiationeʒ in macedoniano et veleiano. quod no. Vndecimꝰ. quando lex ciuilis non

fuit morib⁹ vtentium recepta et canon non disponit aliter expresse non obligat de necessitate vt no. Pa. in. c. literas de iura calum. De lege canonica vel statu to. dic. vt. s̃. constitutio. §. j. quando nō fuit moribus recepta.
¶ Vtruʒ clerici et alie persone ecclesia **[sect. 5]** stice teneanť seruare leges aut statuta laicoꝝ. Rñ. Pa. in. c. ecclesia sancte Ma rie. de ɔsti. Aut lex disponit specifice su per rebus ecclesiasticis et bonis eaꝝ. et sic est nulla tanqꝫ condita ab eo qui nō habet potestatẽ. et sic non est seruanda. quia nec ĩperator aut ali⁹ secularis ha bet potestatem super ecclesias. aut eccle **[sect. 6]** siasticas personas. vt in. d. c. ecłia. et hoc verum nisi in duobus casibus. ¶ Prim⁹ est quando est priuilegiatiua. ꝗ potest q̇s p̣uilegiare. etiam non suũ subditũ. sic ĩtellige. c. nouit. ð iud. vbi allegat legẽ Theodo sij. ¶ Scðs quando lex est fũdata sup̣ naturali rōne ꝗ tũc dʒseruari. non rōne legis sʒ rōne iustitie naturalis. l. scire opʒ. ff. de excusa. tuto. §. qui uō iuste. Aut lex disponit generałr non faciẽdo mẽtioneʒ de clericis vel ecclesiasticis. Sʒ non pōt seruari sine pctō: vt ĩ p̃scriptiōe malefi dei: et sic non est seruanda a quocũqꝫ. c. fi. de p̃scrip. et. c. lʒ mulieres. de iureiuran. li. vj. Aut generalis et rationabilis nec cōtradicit canonib⁹. et tũc si est sauora bilis seruāda est etiam quo ad clericos et ecclesiasticas p̣sonas. vt in. c. ij. requiris de appella. Vnde statutuʒ qð disponit vt existẽtibus masculis mulier non succe dat porrigitur etiam ad cle. vt no. pa. in c. cōstitut⁹. de resti. in integr. Similter priuilegiũ cōcessum hoĩbus. alicui⁹ loci ɔprehẽdit etiam clericos illius loci. lʒ nō exprimat. Facit. c. quod clericis. de foro. cō pe. no. Jo. de liga. in. c. quod clericis de foro cōpe. et Bal. in. l. cũctos populos. C. ð sum. tri. Et nota. quando talis lex gñałr disponẽs potest se habere ad commodum et incōmodũ non potest dici preiu-**[[Fo.cclxxxiiij]v]**dicialis. Exemplum statutũ disponit quod ṗ mogenit⁹ succedat: certe secundo genitus lʒ sit clericus non succedet. Siłr ĩ sta tuto quo masculi excludũt mulieres nō succedet mulier qꝫuis sit effecta religio sa. Et iō omnes leges disponẽtes sup̣ ɔtra ctibus emp. vendi. locato cōmodato. et hmōi. si non ɔtradicũt canonib⁹ sunt ser uāde. etiam quo ad ecclıasticas p̣sonas. Facit. c. j. de no. ope. nũci. et est de mẽte. Ho. et. Jo. an. ĩ. c. ecclesia. vt li. pen. Sec⁹ si simpliciter afferret preiudiciũ. vt qui non facĩt inuentariũvel ĩfra tale tẽpus non adiuit hereditatem sit priuatus. et hmōi. ꝗ nunqꝫ potest esse ad cōmodum ecclesiasticorũ. et ideo non teneť. Similiter quando statuiť ne possit aliquid vendi. Non subditis. Aut lex ciuilis est gñalis et rōnalis: sʒ deuiat a iure canonico. exẽ plũ in. c. ij. de arbi. li. vj. tũc in soro secu li seruabiť. Sed non in foro ecclesiestico neqꝫ in terris subditis dñio ecclesie: ꝗ tunc debet seruari lex canonica in vtro qꝫ foro. Facit. c. si duobus de appel. et qð no. ĩ. c. quod clericis: ð fo. competẽ. Aut lex ciuilis disponit sup̣ materia ad ecclesiā pertinẽte: non disponente de ipsa materia. Sed tollendo lucrum qð ałs dederat vel imponẽdo penā actũ expli canti Exẽpluʒ primi de raptore contra hente matrimonium cum rapta in quo casu lex priuat omnibus bonis datis sibi a ra ptore. et sic non valet vt vult gl. no. in. c. de puelł. xxxvj. q. ij. et eā sequi videtur Fe der. consi. xxxv. et mihi placet ꝗ vr̃ inti midare matrimoniũ. et sic non est seruan da etiam quo ad non ecclesiasticos. Exẽ plum secundi statutũ punit cōtrahentem sine cōsensu patris vel agnatorum et nonvalet secundum Pa. vbi. s̃. Jdẽ alið exemplũ lex punit mulierem contrahentem. infra annum luctus vt. C. de se cun. nup. quasi per totũ. et non valet ra tione predicta. Sed hoc limito nisi pena apponeretur fauore filiorũ et propter culpam matris sicut lex que ĩponit pe nam matri: q̃ agnouit tutelā filij transeunti ad secũda vota non petito tutore filio. vt in. l. omnem matri. C. ad tertul. ꝗ tũc valet. Aut lex ciuilis disponit cir ca accidẽtia tẽporalia ad actũ spiritua lẽ vt ĩ dote. et tũc si non cōtradicit canoni valet. c. Raynutius. et. c. Raynald⁹. de te stamentis. et qð legiť et no. in. c. ij. de do. post diuor. re. Et hocveꝝ nisi intimidet contractionẽ mr̃imonij.

Si vero cōtra dicit canoni. tunc pendet ab illa q̃stiōe cuius fori sit causa dotis. et Jnno. in. c. ð prudentia de do. post diuor. re. et Pa. te nuit quod est mixti fori. et sic lex seruabit̃ in foro suo. et canon in suo foro: et locꝰ erit preuẽtiōi. c. cum sit generale. de fo. cōpe. Aut lex ciuilis ꝓcedit circa actũ spiritualẽ presumendo et lex canonica inuenit̃ contraria puta lex p̃sumit matrimoniuꝫ si masculus et femina simul habitant. l. in libere. ff. de ritu nup. si sit libe ra et non faciat questũ de corpore. Vt ibi lex canonica p̃sumit adulterium siue fornicationem. xxx. q. v. aliter. et sic standum est in vtroqꝫ foro iuri canonico q̃ lex imitat̃ canōes. c. clerici de iud. Et se cundum hoc limita iura que dicunt leges seruandas: que non contradicunt canonibus.

¶ Vtꝛ in penalibus fiat extẽtio legis **[sect. 7]** Rñ. Jo. de Jmo. et seq̇t̃ Gemi. ĩ. c. si post qꝫ de elec. lib. vj. quod scd̃m mentẽ compre hensiuā sic et fortius in fauorabilibꝰ. sꝫ scd̃m mentẽ extẽsiuā non fit in penalibꝰ c. statutũ de elec. lib. vj. Jn alijs autem non penalibꝰ fit extẽsio ex idẽtiptate rationis vide de hoc gl. et Ge. in. c. sepe. de tẽ po. or. li. vj. et. j. penas §. v.

¶ Sed quō mens comprehẽsiua legis mōstratur. Rñ. secundum Jo. de Jmo. et Ge. in d. ca. si postqꝫ de elec. lib. vj. quod ex q̃tuor. ¶ Primo ex cōi vsu verboꝛ. q̃ preualet oi rigori et significatiōi ꝟboꝛ. ff. de le. iij. l. liboꝛ. §. quod tamen cassiꝰ. et de cōsue. c. cum di lectꝰ. ¶ Scd̃o si aliter. intelligendo seq̃ ret̃ absurdus sensus cum debeat esse pos sibilis et honesta. iiij. dicerit autẽ. et no. bar. in. l. omnes ppłi. ff. de iusti. et iur. Exẽplũ lex. dicit. qui occiderit hoĩem capi te puniat̃. si ad literaꝫ deberet intelligi sequeret̃ quod occidẽs se defendendo: vel furiosus esset occidẽdus contra cle. si fu **[Fo.cclxxv.r]** riosus de homi. qd̃ est absonum. ¶ Ter tio monstrat̃ mens cōprehensiua. Quā do in illa est expressa ratio: q̃ ex illa vt dictũ est colligit̃ mens legis. Facit cle. j. de elec. Exẽpluꝫ in. c. ex parte de postulā: vbi ꝓhibitio de aduocādo facta monachisextẽditur ad canonicos: q̃ li cet sint diuersi tamen q̃ cōstitutio fundat sesuꝑ religiōe iō extẽditur etiam ad canonicos. et ideo omnis ɔstitutio q̃ hꝫ respectum ad religionẽ lꝫ loquatur de monachis cōprehendit etiam canonicos et omnes q̇ ꝓmittunt etiam vota secus si loque ret̃ de religiōe cum aliqua qualificatione puta monachus niger et hmōi. ¶ Quar to compreh enditur mens legis quando per eandem constitutionẽ vel per aliam ap paret id quod ibi est positũ gratia exẽpli fuisse positũ sicut in. l. j. ff. vti possi. dicitur quod licet verba edicti loquātur d̃ ede tamen in fundo etiam habet locũ. vt in. §. hoc interdictũ omnibus ibidẽ.

¶ Qualiter deprehẽditur mens exten **[sect. 8]** siua legis. Rñ. Joā. de imo. et Ge. vbi. s̃. quod comprehẽditur ex idẽptitate ratiōis non scripte. vt in. l. j. C. de interdic. et re. Facit. c. inter ceteras. de recrip. et cap. ij. de transla. prela. Nam de similibus ad si milia idem iudiciũ est vt in di. cap. dicitur.

¶ Vtꝛ lex seu cōstitutio concernat fu **[sect. 9]** tura solum. Rñ. Pa. in. c. cognoscentes de ɔsti. quod sic ne afficiat aliquos sine cul pa et hoc nisi caueatur in lege vt extẽda tur etiam ad preterita.

¶ Viꝛ cum lex vel statutũ loquit̃ per ꝟba **[sect. 10]** preteriti tꝑis indulgendo aliquid extẽ datur ad futura. Rñ. pa. ĩ. d. c. cognoscẽ tes quod non ne detur materia delinquẽdi. vt est tex. limitās hāc materiā in. l. cum lex. ff. de legi. per quā dicit bar. quod si statuto cauetur quod q̇libet bānitꝰ soluẽs. x. exi matur de bāno. non habet locũ respectu eoꝛ qui banniuntur de futuro: q̃ dare tur materia delinquendi secꝰ si cessaret hec ratio: q̃ licet loquat̃ per ꝟba prete rita vel pñtia extẽditur ad futura q̃ lex semper loquitur. l. arriani. C. de here.

¶ Quomodo interpretatur. vide. s̃. in **[sect. 11]** terpretatio in prin.

[sect. 12] ¶ Quādo lex incipit ligare. Rñ. quod ad hoc quod lex sit opʒ vt cōstituat̃. scd̃o vt ꝑmulgetur: et publicatio est vltimus actꝰ ꝑficiens legẽ scd̃m gl. in cle. ꝑlogo ꝑ. l. humanũ. C. de legi. et iō postq̃ est solenniter edita liga statim scientes sine exe ctatione alterius tꝑis vt pa. no. in cap. j. de postn. prela. et gl. et Qaulus in cap. **[sect. 13]** ij. de reb. eccle. non alie lib. vj. ¶ Sʒ quando p̃sumit̃ scĩa legis. Rñ. Panor. in. d. c. cognoscẽtes. quod in legibus et ꝛstō nibꝰ inferioꝛ tp̃s est arbitrariũ secundum loci q̃litatẽ et cōditionẽ ꝑsonarũ. Jn legibus autem imperatoꝛ presumit̃ scĩa post duos mẽses a publicatione fctā in pro uintia vt in aut̃. vt facte noue ꝛsti. Jn cō stōne ꝟba pape. Jo. and. in data. li. vj. vultvt liget post duos mẽses a publica tiōe facta Rome. sed rōnes sue non mihi placẽt. et iō idem dicam quod de constitutione imperatoris. Et sic videtur etiaʒ tenere Pa. in. d. c. cognoscens. et lʒ papa dicat̃ habere pedes plũbeos. habet tñ ep̃os et archiep̃os per quos noticiam dare potest.

[sect. 14] ¶ Vtrum volẽs ꝓbare ignorantiā sit ad mittẽdus. Rñ. Pa. in. d. c. cognoscẽtesq̃ sic sine aliquo dubio. vt ĩ. c fi. q̇ mr̃i. ac. pos. et ĩ. l. fi. ff. de decre. ab or. Et sic pʒ q̃ ĩ cōscĩa non ligat̃ ignorans sine culpa sua. Aliter superflue et frustratorie admitteretur ad probandum ignorantiā Et hoc est sine dubio quando lex requi rit dolũ facit gl. in. c. ad falsariorum. de cri. fal. alias secꝰ esset. vide. s̃. Jgnoran tia. §. iiij. et distin gue. vt ibi.

¶ Qũo tollit̃ lex seu constitutio per cōsue tudinẽ. vide. s̃. Consuetudo §. ix. etx. et. j. Statum. §. xxj.

¶ Vtrum tollat̃ per legem contrariā. Rñ. Pa. in. capi. cum accessissent de consti. Bar. post Cy. vt in. d. l. omnes ppłi. domini q̃ sic. lʒ non fiat mentio de prima. nisi habeat clausulā derogatoriā ad secundā q̃ tũc opus esset facere mẽtionẽ de prima. ar. l. si q̇s in prin. ff. de le. iij. et ĩ. c. nō nulli. de rescri. aliq̇ tamen in. d. l. si q̇s. dñt q̃ si loquamur de p̈uilegio vel rescripto. et **[[Fo.cclxxv.]v]** testamento q̃ sunt p̈uata lex sic opʒ fiat mẽtio quando hñt clausulā derogatoriā ad secũdũ. Si autem loquimur de legibꝰ et sta tutis non opʒ fiat mentio etiam si hñt clausulam derogatoriā ad scd̃m per cle. dudũ de sepul. q̃ cum presumant̃ omnia scire vidẽ tur scienter velle reuocare statuẽdo in contrarium. sed secus est in priuata q̃ est in facto et mihi placet.

¶ Vtꝛ ex non vsu inducat̃ ꝛsuetudo de **[sect. 17]** rogatoria legi. Rñ. vt colligo ex Pa. ĩ. c. Joan. de cle. ꝛiuga. quod aut nōvsus hʒ in se actũ tacitũ ꝛtra dispositionẽ iuris: et tunc inducitur ꝛsuetudo. Exẽplũ lex d̃ fert hereditatẽ cōiter et equaliter filijs tam masculis q̃ feminis. l. maximũ vitiũ C. de lib. prete. sʒ ꝛsuetudo defert p̈mo genito: vel solũ masculis. licet secundus genitꝰ vel femine nunq̃ sint vse illa le ge cōi. tamen cōsuetudo inducit̃ ꝓpter actũ ꝛriũ legi. Si ꝟo non vsus non habet actũ contrarium nec tacitũ nec expressum legi. si non inducit̃ cōsuetudo contra legẽ per non vsum sicverbi gratia. lʒ forte sint plusq̃ centum anni quod nullusvendidit hermafroditũ non tamen est abrogata. l. que rit̃. ff. de testa. ho. q̃ vult vt exrimet̃ secũ dum statũ preualentẽ. Similiter lʒ non agam ꝛtra eũ qui mihi damnuʒ dedit actione legis aq̇lie non tamen per hoc abro gatur illi legi. quia illa lex non necessitat ad agendum sed dat facultatẽ.

¶ Vtꝛ actꝰ gestus ꝛ legẽ sit nullus ip̃o **[sect. 18]** so iure. Rñ. quod non in quatuor casibus. pri mo quando causa ꝓhibitiōis non est ꝑpetua sʒ tẽporalis. vt in. c. j. de mat. ꝛtra. ꝛ in ter. ecclie. et d̃r tẽporalis quando est restricta ad certum tp̃s. puta ꝓhibetur matrimoniũ ꝓpter venerationẽ certidiei. Simi liter de ꝓfessiō e facta infra annũ q̃ ꝓhi bet̃ in. c. ad apostolicā de reg. li. vj. Secus si ꝓhibitiōi si cā est ꝑpetua: puta cũ ꝓhibet̃ aliq̇d ꝑꝑ malum qd̃ ĩde seq̇ pōtvt mr̃imoniũ ꝑꝑ ꝛsanguinitatẽ: et hōi. et sic intellige. l. non dubiũ. C. de legibꝰ. et. c. vi des. x. d. et. clꝛdicimꝰ. xxxv. q. iij. et. c. non opʒ. xxxiij. q. iiij. et ista ẽ theorica gl. c a. tua

fraternitas. de spō. duoꝝ. scd̊o quando ꝑ hibitio legisɔcernit prīcipaliter fauorē alicui⁹talia ꝑhibitio hʒ poti⁹ viʒ ex hortatiōis respectu illius ꝑ cuius fauore principaliter fit ꝓ potest renunciare. ꝑ hoc. iiij. dis. §. hec et si legib⁹. hoc pōit Pa. ī. c. ad apostolicā de regula. et īfert quod posset per hoc intēta: lʒ statuto caueat̄ ne mulier possit ˜ɔctū facere sine p̄sentia duoꝝ agnatoꝝ qvaleat ˜ɔct⁹ sine eo rum p̄sentia. si statutū exp̄sse nōānullet actū fctm̄ Facit. l. si. q̇s ī ɔscribendo. C. de pa. facit. d. c. ad apostolicam vbi ptʒ obligationē acquiri deo. lʒ sit actus ꝑ hibitus a lege fauore profiterivolētis. Terrio quando lex dat certā formā sup eo qd̊ alicui ɔuenit ex sua potestate Exemplū ep̄s ex sua iurisditiōe potest ab soluere ab excōicatō evbi ɔditor canonis sibi rō re ꝗuat. Attn̄ lex dicit quod nōabsoluat nisifa ciat sic vel sic. si facit contrariū tʒ tamen ab solutio. secus quando lex dat potestatem illi q̇ eā alias non hʒ cum tali forma ꝓ si non ser uat formā nihil facit. hoc capit̄ ex dño Car. in cle. j. de iure patro. et ɔcor. gl. ibi et pa. Quarto quando lex punit ˜ɔ facientem ꝓ tʒ si exp̄sse non anullet factum ɔtra se cus quando non punit sʒ solū prohibet ꝓ sic non tʒ: et sic loquit̄ lex non dubiū. C. de legib⁹ hoc ponit dominus Car. ī. cle. j. d̊ rescri. diuersa tamen circa hoc est doctoꝝ opinio. q̇busdā dicētib⁹ quod ī omnibus casib⁹ facta ˜ɔ legē sunt ip̄o iure nulla nisi lege spāli act⁹ sustineat̄ secundum Jo. an. in. d. c. ad apłi cā et cum eo cōiter doc. Sʒ mihi placēt di cti q̄tuor casus ī q̇b⁹ valent gesta ˜ɔ. l. q̇ faciūt ad magnā declarationē dicte. l. non dubiū: et per q̊s clrarius potes ītellige re quando fctm̄ ˜ɔ legē alia. l. sustinet̄: ꝓ tunc quando aliq̇s d̊ p̄dictis q̄tuor casib⁹ ɔcurrit. ¶ Vtꝝ facta ī fraudē legis teneāt. Rñ. **[sect. 19]** q̨ nō. vt no. bar. in. l. amplius. ff. reʒ. ra ha. allegat. l. si libertus minorem et ibi tex. ff. de iure patro. secus esset si fieret ī fraudem hominis. etiam principis. vi de pa. in capi. dilectus el. secundo de preben. et quod not. in. di. l. si libertus et quomodo fit fraus le. vide supra fraus .§. ij.
¶ De ista materia legis vide. s̄. cōsue **[sect. 20]** tudo ignorālia. et. j. Statutum. vnd̊ ap **[Fo.cclxxxvj.r]** pellatione legis cōprehendit̄ cōsuetudo Facit. c. j. iuncta gl. j. et. ij. de spō. vnde ɔsuetudo est quedā lex. l. de quibus. ff. de legi. et. dist. j. consuetudo.
¶ Aduerte secundum Jnno. in. c. fi. de re. ec. nō **[sect. 12]** alie. et sequit̄ Pa. in. c. j. de resti. in integ. quod vbi ius canonicū in alia materia dat regulā specialē: quod non debemus illam distinguere per ius ciuile: verbigratia ca non induxit suam solēnitatē in alienatione rei ecclesiastice. Jdeo non debem⁹ seruare illam iuris ciuilis positam. in aut̄. hoc ius. C. de sa. san. eccle.
¶ Vtrum cōdētes leges iniquas peccēt. **[sect. 22]** et ad q̇d tenent̄. Rñ. quod lʒ de iure tales le ges seu statuta non valeāt. viij. di. q̄ ɔtra et. xxxij. q. vij. flagitia. tamen faciētes et cōsentiētes peccāt mortaliter. d̊ quibus Jsaie. x. ve qui cōdūt leges iniqnas et si sunt contra libertatē ecclesiasticā sunt excōica ti. vide. s̄. Excōmunicatio. vij. casu. xij. et tenetur restituere omne damnū qd̊ ꝑ uenit alicui ratione talis legis. Et oēs voluntarie obseruātes similiter morta liter peccāt. et omnia acquisita occasione ta lis legis tenētur restituere sicut in simi li dicam de participantibus cum rapto ribus et non solum dicunt̄ inique quādo sunt contra legem dei et nature. sed etiā quando sunt contra ius positiuū ad pauperes opprimēdos. et iustitiam impediēdam. secundum Hosti. Quod no. bene.
¶ Vtrum lex indulgēs aliquid qd̊ potest in **[sect. 23]** tēdere in alteri⁹ preiudiciuʒ intelligat̄ saluo interesse partis. Rñ. quod sic. vt tenet bal. de pa. iura. fir. et Pa. ī. c. j. de iudi.
¶ Lex commissoria quid sit. vide. infra **[sect. 24]** pactum. §. xvij.

Libellarius

contractus qui dicitur datio ad libellum idez est quod emphiteosis. et ideo ibi vide. et de laudemio soluendo quamuis quidam vt Bar. in. l. si finita. §. si de vectigalibus. ff. de dā. ĩfec. teneāt quod differt. quia emphiteosis fit a dño: sed datio ad libellũ fit a non dño. scilicet vasallo emphiteo ta et huiusmodi sed temporib⁹ nostris communiter non differt nisi quando sit illicite et vsurarie vt patet ĩfra vsura. j. §. xliiij. et. §. lxiiij.

Libellus

famosus est compositio in scriptis facta in infamiam alicuius: eius quod probare non vult: et in publico tactata.
De libello quod est breuis mẽbrana ac torem petitionem et eius causam et actio nem cōtinẽs vel aliter est scriptura agẽtis questionem cōtinẽs et futurā actionẽ de promere. vt no. Spe. ĩ tit. de libel. concept. §. j. in princi. et no. in. l. editi. C. de eden.
¶ Que est pena cōponẽtis libellum fa **[sect. 1]** mosum vel inuentũ q̇ non cōbusserit vel destruxerit: sed dolose manifestauerit vim ipsius. Rñ. secundum gl. in summa. v. q. j. Si conuictus est secũdũ leges de capitatur. Siue deportatur. v. q. j. c. hi q̇ inuenti. et. l. vnica. C. de fa. libe. et. fit inte stabilis. iiij. q. iij. ob carmẽ. ff. qui testa. fa. non pos. l. qui scd̃m canones verberādus est vt in. c. j. v. q. j. Anathematisandus vt in. d. c. hi. qui. et. c. ij. eadem. q. Sz si sponte cōfiteť non timore ꝓbationum mitius agiť cum eo. v. q. j. c. ij. et si puniť. ad arbitriũ iudicis. de of. deleg. de causis in fin. Si vero vellet ꝓbare qd̃ in eo cōtineť non puniť. Vt ĩ. d. c. ij. ꝙ expedit crimina nocẽtũ nota facere. ff. de iniur. l. eum qui. in prĩcipio et. C. de iniur. l. iij. Quod verum intellige secundum Azo. et Host. in iudicio ꝙ extra nemo debet aliuz prodere. vj. q. j. summa de penitẽ. distin. j. homicidiorum.
¶ Vtrum teneať talis restituere famam. **[sect. 2]** Rñ. quod sic. aliũ libellũ in contrarium facien do: et vltra hoc tenetur leso satisfacere de alio damno. vt supra detractio. §. iij.

Liber

dicitur ille qui nullius subest potestati. ff. de capti. et postli. re uer. l. non dubio. §. liber autem populus.
¶ Liberā habet potestatem quando sine alte **[sect. 1]** rius consensu quis potest disponere et non aliter in capitulo fina. de postula. prela.
¶ Quid excludit ꝑbũ libere. Rñ. quod oẽm **[sect. 2]** morā et ɔditionẽ. c. extirpādũ. §. penul. de prebẽ. et. c. si bñficia. de p̃bẽ. li. vj. et de offō ordi. c. ordinarij. §. quod si forte lib. vj. **[[Fo.cclxxxvj.]v]** et ibi per Jo. an. et Archid. de ho mi. pro humani. lib. vj. immo secundum alios denotat quandam p̃rogatiuam absolutam seu dominium super actum cui adijcitur vt. l. procuraror cui libera. ff. de. ꝓcu. et. l. iusiurandũ qd̃ ex conuẽtiōe .§. ij. ff. de iureiur. de electi. c. cum nobis olĩ l fi. vide per Bar. in. l. alio. ff. de ali. et ciba. leg. et pa. in. c. cum liberũ. de sepul. et in. c. vestra. de loca. vñ liberuz dominium non hz quis suꝑ actum quẽ quando vult illũ exerce re ĩpeditur aliquaꝗr. Omnis enim ꝓhibitio siue tꝑalis siue ꝑpetua cōtradicit liber tati. l. libertas. ff. de sta. ho. quod not. ꝙ facit ad multa.

Libertus

est seruus manumissus de quo. j. manussio.

Litera

an p̃iudicet scribẽti. Rñ. Pa. ĩ capło fraternitati. de clici. nō resi. cōcludẽdo post Bar. in. l. luti⁹. ff. de sideiusso. Aut sunt lr̃e gñales sicut cum ȯr p̃sentiũ latori adhibeas fidẽ. et hmōi. et isto casu cum iste lator non possit contrahere vel aliq̇d intẽtare in p̃iudiciũ scri bẽtis: sicut scribit̃ sibi mutaret pecuniā et huiusmodi non p̃iudicaret scribẽti. vt in. l. fi. C. qȯ cum eo qui in ali. potesta. ꝗ potius sunt litere recomẽdaticie nisi aliud ad dat̃ puta sub ꝑiculo meo et huiusmodi vel nisi dolose dedit illi literas: ꝗ tũc tenereť. ar. l. quod vẽ di. ff. de dolo. Si ꝯo sunt litere magis speciales. puta ꝗ ȯr ĩ eistali de mea intẽtiōe plene ĩformato. adhibeas plenā fidẽ. ꝗ tũc tenetur et aget acti. mādati ꝯ scribẽtẽ ille cui scribũt̃: sʒ non dʒ ei credere ĩ aliq̊ quod ei appropriet̃ facii. l. si ꝯo remunerandi. ff. manda.
Ad ꝓpositũ eoꝝ q̇ hic dicuntur et q̨ lr̃e trāsmisse obligāt acceptātẽ. l. et fili⁹. ff. ad mace. l. publi⁹. §. fi. ff. depo. et Alex. ĩ. l. cum tabernā. §. i dẽ. de pig. et sic caute la est quod pñteť corā testib⁹ sciẽtib⁹ teno rẽ earuʒ secundum Mathesi. sing. suo. xxij. inc. nota mirabile medium. et sing. 479: in ci. nota mirabilẽ doctrinā et oĩno Jasō. ĩ repe. l. admonẽdi. col. 112. ꝯ. nota quod il le. ff. de iureiuran.
¶ Quid de eo qui lr̃as alterius aperĩt **[sect. 1]** vide. s̃. Falsarius. §. ij.
¶ Vtrum dānificās ꝓximum ex literis te **[sect. 2]** ne atur ad restitutioneʒ. vide. j. Restitu tio prima. in ver. scriptura.

Litigiosa res

dicitur de cuius dñio cā ĩter petitorẽ et possi dentem mouetur in iudicio. vide. s̃. ces sio actionum. §. ij.
¶ Vtrum res litigiosa possit alienari vi **[sect. 1]** de ibidem in principio.
¶ Vtrum litigās teneatur ad restōnẽ **[sect. 2]** expẽsarum et dānorũ parti aduerse. Rñ. quod sic si sciebat. ĩiustā cām fouere: aut si a principio non sciuit tamen in ꝓcessu cāe co gnouit ĩiustitiā. et non desijt teneť. ar. in capło dominus de secun. nup. et ĩ. l. si q̇s inficiatus. et ibi. Bar. ff. depositi.

Litigiosus

idem est quod cōtentiosus de quo vide. s̃. Contentio. et Discoridia. et grauius peccat per se ꝗ adulat. ꝗ litigiosus frāgit amicitiā. et sunt illi ꝓprie q̇ ad omnia ꝯriantur cā cōtristandi de nullo curātes. Vt dicit phi loso. tertio ethi.
¶ Vtrum litigiosus debeat o rdinari. Rñ. quod non. xlvj. di. §. j.

[sect. 1] Loca

An liceat mẽdicantibus dimittere. Rñ. quod capta ante concilium de quo in capło cum ex eo de exces. prela. li. vj. non possunt alr sunt excōicati ipso fa cto cle. cupiẽtes de penis sʒ cap ta post illud consiliuʒ bñ possunt dimittere ꝓʒ Lap. quẽ sequit̃ dominus Petrus de anc. et Gemi. in. d. c. cum ex eo. et in. d. cle. in ꝯbo hacten⁹. j. vsqꝗ nũc ꝗ secundum Papiā hacte nus ꝑ. h. aspiratum facit duas ꝑtes. s. hac et ten⁹. i. vsqꝗ nũc. Exquo infert Ge. quod fratres ordinis mei Bononie in mōte potuerunt dimittere primum locum quem ceperant et alium capere cum ha beant licentiam capiendi vnum locuʒ in dicta ciuitate.

¶ Vtrum dicti mendicātes possunt loca [sect. 1] de nouo capere. Rñ. quod non ad habitādū que sint propinqua habitationib⁹ hominū sine licētia sedis apostolice q̃ de constitutione bonifacij expressaʒ faciat mētionē. sec⁹ esset de locis in heremis vbi non est ꝓpinqua hoĩm habitatio q̃ illa de licentia suorū p̃latorum. ca pere **[Fo.cclxxxvij.r]** et mutare possunt. d. c. cum ex eo. et no. quod il lud. c. non prohibet transitum singulorꝫ fratrum de loco ad locū q̇ est ꝑmissus ex cā. c. licet de regula. cum similib⁹. sed prohibet nouū capłm siue nouū cōuētū capi vel locū ad locū mutari ſm. d. pe. de anch. vbi. s̃. et sic pʒ quod captio case taꝫ vel mutatio q̃s mēdicātes capiunt ad habitādū ex trāsitu vel pro infirma ria et huiusmodi non cadit sub ista ꝓhibitione sed solū quando pro nouo conuentu seu capitulo capiunt.
¶ Vtrum loca exēpta sint in diocesi tali [sect. 2] ter quod in ea delinquētes incidant in excōicationē per statutū diocesani impo sitam contra taliter delinquentes. vide j. statutum. §. ij.
¶ Vtrum prefati mendicantes possint [sect. 3] augmentare loca sua sine licentia pape. Rñ. secundum Lapum vt recitat Ge. in. d. c. cum ex eo quod sic. quia ista acquisitio post acquisitionem edificatio est de actibus iam permissis. l. ab ea parte. ff. de ꝓba. ergo isti iure antiquo stabitur nisi quatenus ei derogatum est per. d. c. cum ex eo. quod tantum in duobus im mutat. s. in acquisitiōe habitatiōis ĩ loco de nouo: et secundo in mutatiōe et trāslatione quibus in nullo casus noster cō cluditur. Jtē ꝓhibit⁹ acq̇rere nouū ius in re non ꝓhibetur augmētare ius iam q̃sitū ante prohibitionem vt ĩ. c. fi. ij. Rñ. de conces. preben. li. vj. sic in proposito vide de hoc. s̃. excōicatio. vij. cāu. xliiij.

Locatio

est ꝑsone vel rei vsum facta concessio mercede in pecunia numerāda cōnēta. Alias si res vel species dare tur non esset locatio sed cōtractus innoĩat⁹. s. do. vt facias et agerẽt p̃scrip. ꝟ. ff. ðpositi. l. j. §. si q̇s seruū. et iō locator dicitur q̇ sub mercede pecuniaria locat domū suam et huiusmodi cōductor qui ipsaʒ accepit soluēdo pēsionē vt in. d. §. si q̇s. Aduerte tamen quod ꝯct⁹ innoĩatus inducitur secundum naturam ꝯctus noĩati cui assimilat̃ nisi aliud actū fuerit. vt ĩ d. §. si quis sequitur Bar.
De notatis et quod locatio fit duobus mo dis scilicet. vt reddatur id quod locatur vel tantumdem. l. in naue. ʒanseli. et ibi Barto. ff. loca. et non mutat dominiū rei locate. l. non solum. et ibi glo. et Bar. eo. ti. et Bar. in. l. manumissiōes. in fi. ff. de iusti. et iur.
¶ Quid potest locari. Rñ. ꝗomnes ille [sect. 1] res quē vendi possunt nisi sint seruitutes prediales vt iter act⁹ via et c. que locari non possunt vt est tex. et glo. in. l. lo care. ff. locati seruitutes autem persona les que sunt vsufructus bñ possunt locari. ff. de vsufruc. l. arboribus. sed non seruitus vsus vt institu. de vsu. et habi. §. minus. sʒ si sit ab vsufructuario ex tinguitur locatio per mortem ipsi⁹ vsu fructuarij. vt. C. de iur. do. l. si socr⁹. et ꝑ maximam et mediā capitis diminutionē insti. de vsufr. §. finit̃. Approprietatio autem fieri non potest locatio seruitutis personalis.
¶ Locare non potest aliquis prelat⁹ re [sect. 2] ligiosus ad vitaʒ: nec ad certum tempus. s. longum redditus: vel partem eorꝫ aut iura aut possessiones monasteriorum: vel aliarum administrationum sibi cō missarum nisi necessitas vel vtilitas ex postulet conuentus: et cum consensu cō uentus: vel si non habet tunc cum consen su fiat superioris. aliter suspensus est ipso facto: nec cōductori acquirit̃ aliqð ius: sec⁹ ad modicum tempus. hoc no. in clemen. monasteriorum. de re. eccle. non alie.

¶ Vtrum fructus decimaꝛ possint lo **[sect. 3]** cari ad annuuꝫ censum laicis. Rñ. pa. ĩ c. vestra de loca. quod sic.
¶ Vtrum beneficiat⁹ possit locare red **[sect. 4]** dit⁹ sue ecclesie sine alia licẽtia. Rñ. pa. in. d. c. vestra quod sic. Jntellige non magnũ tempus. puta pro. ix. annis pōt. Facit gl. in clemen. j. de re. ec. non alie. nec va let statutum sed ꝓhibitio superioris in cōtrarium hoc impedire propter verbum libere quod ponitur in literis. d. c. vestra.
¶ Sed quid si ante tempus locatiōis fi **[sect. 5]** nitũ moriatur. Rñ. quod extinguitur loca tio ꝗ comparatur clericus vsufructuario vel vsurario. c. vlt. de pecu. cle. et ideo **[[Fo.cclxxxvij.]v]** extĩguit̃ sicut ius vsufructuarij. de do. c. cōsultationib⁹. de pigno. c. vlt. �means. Jo. mo. qui sic no. ĩ. c. hoc cōsultissimo de re. ec. non alie. li. vj. et si soluit pensionẽ non rehabebit a successore in eodem beneficio nisi sit conuersum in vtilitatem ecclesie. vt not. Host. in. c. ij. ne prelati vices suas.
¶ Vtrum sacerdos possit locare operas **[sect. 6]** suas. Rñ. quod ꝓ diuinis officijs dicendis nunqꝫ lꝫ. de simo. c. cum in ecclie et multis c. aliter esset simonacus. sꝫ ꝓtemporalibus bene potest locare. lꝫ tamen ei pacisci cum aliquo quod moretur in aliqua ecclesia vt celebret ibi diuina: ita tamen quod non ha beat intẽtionẽ ad diuina sꝫ ad mansio nem quam ibi facit: vel ad laboreꝫ quẽ sustinet: vel ad damnum quod ratione more patitur: vt in. c. ad questiones de re. permu. per ar. et no. Jnno. in. c. pe. ne p̃. vi. su.
¶ Vtrum scholaris recedẽs possit ponere **[sect. 7]** aliũ loco sui in domo vel camera cōducta. Rñ. Pa. in. c. ĩter dilectos de fide in strumẽ. quod sic ꝗ conductor potest locare alteri rem conductã. l. nemo. C. loca nisi aliud conuenissent. vt in. d. l.
¶ Sed an possit hoc facere inuitis so **[sect. 8]** cijs. gl. instit. loca. in fi. dicit quod lꝫ possit iure locatiōis alteri locare ratio tamen societatis prohibet que preualet iuri locationis: cum videatur electa ĩdustria persone. insti. pro socio. §. soluitur. Jdẽ tenet specu. de iud. §. ij. Et clari⁹ Azo per. l. perceptiōe. ff. de his qui. deie. vel effu. et addit quod si scholaris non degit in domo vt debet versari: potest contra eum agi actiōe pro socio: sed vtili quia directa datur quando contrahitur societas ad comodiorem vsum: et vberiorẽ questum de qua leges loquuntur. vt notat. Spe. vbi. s̃. Ex q̊ vide quod ĩ materia odio sa non veniet socius in domo. Et ideo si statutum dicit quod socius teneatur ꝓ socio non veniet socius in domo: quia non est ꝓprie ista societas. et in odiosis ver ba stricte capiuntur. l. iij. §. hec autem verba. ff. de neg. gest. et in c. in nostra de iu reinran. insuper dicit Panor. in. d. c. inter dielctos quod si male versat̃ et non possit compesci aliter a sua insolentia quod poterit expelli per. l. si cōuenerit in fi. ff. ꝓ socio et. v. q. iiij. in loco.
¶ Vtrum locari possit domus ꝓpinqua al **[sect. 9]** teri magistro ita quod voces adĩuicẽ ɔfun dant̃. Rñ. quod nō. et si fecerit ṗm⁹ poterit expellere vltimũ. C. de stu. li. vr. ro. l. vni ca. ĩ fi. et hec cā tractari potest in ferijs tꝑe messis ꝗ Host. de iud. c. significauerũt et idem posset dici de q̊cũqꝫ alio q̇ ĩpediret lectionẽ p̃fati magistri. ar. d. l. vnice. ¶ Cui potest locari aliq̃ res. Rñ. quod omnibus q̇ **[sect. 10]** pñt emere: nisi sit miles vel curialis q̇b⁹ non pñt locari p̃dia ad collẽdũ ne amisso vsu armoꝛ ad op⁹ rurale se trāsferāt vt. C. loca. l. miles. l. curialis. l. vl. subue nit̃ tamen ignorāter faciẽti. ff. loca. l. siq̇s ignorās. vbi ȯr quod potest exigere mercedẽ. Non em̃. ɔtẽnit disci plinā q̇ ignorauit militẽ. Jdẽ vr̃ ĩ clericis et monachis ni si ex cā necessitatis. extra ne cle. vel mo. c. j. et. c. secundo vbi hoc no. Ber. et Host.
¶ Vsqꝫ ad qȯ tp̃s potest fieri locatio Rñ. **[sect. 11]** q̨ et ad tp̃s: et in ꝑpetuũ. vt. ff. si ager ve cti. l. j. et dicunt̃ vectigales agri q̇ ĩ ꝑpe tuũ locant̃. s. quādiu vectigal soluat̃: vt d. l. j. et succedit heres in loca tiōe et conductione si moritur cōductor. j. tp̃s loca tionis in iure

conductionis. secus in vsufructu qui personalis est et extingui tur cum persona. ff. loca. l. si quis domũ si fructuarius.
¶ Quando est merces soluẽda. Rñ. secundum Azo. **[sect. 12]** Gof. quod si actum est quando sit soluẽda id seruabitur: alias cõsuetudo regionis et si non appareat de cõsuetudine id qd̃ minimũ est scz ĩ fine anni. ita dicit. l. semp in stipulationib⁹. ff. de reg. iur. et nota. Host. et Ber. d̃ cẽsi. ex parte. facit de reg. iur. in obscuris li. vj. ff. de ꝓbo. obli. l. q̇ hoc ano. et. l. eũ q̇. et. ff. quando dies vsusf. le. ce. l. j. ĩ p̈n. et hec vera in stipulatiõib⁹ ni si cã quare dat̃ merces aliud req̇rat. vt puta ꝗ datur ꝑ sumptib⁹. Jn alijs vide ĩ. l. j. C. quando dies leg. ce. et. d. l. q̃ hoc an no. et Jnn. ĩ. c. ꝑpter sterilitatez de loca. ¶ Sz nunq̇d potest locator inq̇linum ex **[sect. 13]** pellere ante tp̃s finitũ cõductiõis. Rñ. **[Fo.cclxxxviij.r]** quod sic: ĩn quatuor casibus. ¶ Prim⁹ si nõ soluit pensionẽ per bien niũ: sed si paratus si soluere audiẽ dus est. ff. loca. l. quero. intellige si alius de consequenti bus non inest.
¶ Secundus si domus locata sit necessaria sue habitationi: intellige ex necessitate superueniente cui aliter prouidere non põt. vt. l. edẽ. C. locati. aliter non diceretur necessitas si posset ꝑuidere alio modo. secus esset si tp̄e locationis aliã domũ non habebat ꝗ sibi imputabit nec expellere poterit. ff. loca. l. si q̇s domũ. §. huic subiungi. Tertius cum do mus eget refectione ꝗ minatur ruinã q̃ tamen tp̄e locatiõis non minabat̃. et ĩ isto casu et precedẽti dz fieri remissio pẽsio nis pro rata tẽporis. c. ꝑpter sterilitatẽ de loca. et. di. l. edẽ. di. l. quero. §. inter locatorem vel prouidebit de alia domo eque idonea. ff. eodem. l. cum plures in principio. Sed an ea refecta poterit cõ ductor petere in ea reponi. Rñ. quod sic gl. iũcto tex. l. si. duo. §. cum inquilinus. ff. vti possi. et ibi per Bart.
¶ Quart⁹ quando cõductor ĩ domo per uerse cõuersatur sine lesione rei: vt puta tenet publicas meretrices et sic non re mittitur pẽsio secundum Ho. vel versatur per uerse cum lesione rei tenendo porcos in in solario. incidit arbores non colit suo tempore. Et tũc remittitur pensio. sed aget ad interesse dominus de dãno dato secũdum Host. in dicto capło ꝑpter sterilitatẽ. Et secũdũ hanc distinctionẽ cõcor. do. in. d. l. edẽ. et in. d. c. propter. qui videntur contrarij.
¶ Vtrum inquiiinus possit similiter pro pter necessitatẽ dimittere domũ ante fi **[sect. 14]** nitũ tempus contra volũtatem domini. Rñ. Pa. ĩ. d. c. pro ptersterilitatẽ quod sic se cũdũ Vin. et Joan. an. hoc tenet etiam gl. in. l. fi. in lege. §. fi dom⁹. ff. loca. Et quo potest ĩferri quod ꝑpter pestẽ potest dimit ti. ꝗ ẽst ꝑbabilis necessitas. et facit tex. in. l. habitatores. ff. e. ti. Et sic in cõsciẽtia esset seruãdũ. ꝗuis in foro ɔtẽtioso forte aliter teneretur.
¶ Vtrum sit minuẽda pẽsio rei locate qñ cõductor non potuit vti re cõducta. Rñ. quod aut q̇s locat res. et si stat per locatoris volũtatẽ quomin⁹ re ɔducta non vtatur ɔductorsic tenetur ei ad ĩteresse. l. si de fũ do. C. locati. Si vero non ex volũtate sed per casum fortuitũ ex eius parte rei locate cõtingentem sic pensio remittit̃ ꝑ rata. Exemplum ex parte locatoris pu ta. Qr ꝑpter delictũ eius fũdus locatus publicatus est. Exemplum ex parte rei. veluti si edes locate exuste fuerint vel ager terremotu corruit. vt. l. si quis do mũ in fi. et. l. ex ɔducto. §. j. et. l. sz addes §. si quis. ff. loca. Jdẽ dicendũ quando ex ne cessitate locatori adueniẽte oportuit cõ ductorẽ expellere. vel ꝑpter refectionẽ domus. l. q̇ ĩsulã in prin. et. l. si fundus ff. eo. ti. Si ꝓo stat per conduciorẽ vel ꝑ eius culpam quominus re locata vtat̃ nihilominus totã pensionẽ soluere tenet̃. l. colonus §. nauẽ. ff. locati. Si vero ex casu fortuito ex quo re locatavti non potuit simititer tenetur quando locator alteri locando verisimiliter mercedẽ habuisset. alias nõ. vt ptz ex. l. fi. §. j. ff. ad. l. ro. de. iactu. facit. l. sz addes. §. cum quidã ff. locati. Sed in casu quando q̇s locauit ope ras nec per eum stat quominus eas sol uat sed per conductorem: sic talis conductor etiam si impediatur casu fortui te nihilominus

pensionẽ prestabit. vt est casus in. d. §. cum quidam Quod verꝝ credo in cōscientia quando talis locator non habuit cui locando operas acquire ret mercedem ꝓpter talem locationem quā mercedem habuisset si tali non lo casset. Si vero stat per locatorem quo minus operas prestaret tunc si non īpe ditur casu fortuito tenetur ad īteresse oẽ nec mercedẽ habebit. Sivo īpediturca su fortuito sic remittit̃ pensio pro rata temporis vt est casus. in. l. vno. §. item cū quidā. ff. loca. Jtẽ in. l. si hi. C. locati. et. l. aduocationis. C. de cōdi. ob causam. nō autem tenetur ad interesse. Et si iam incoasset operas: vel fecisset aliquas ex pensas ad se preparandum et tali casu fortuito impeditur repetet cas expẽsas quas fecit propter hoc vt in. l. si pecu-**[[Fo.cclxxxviij.]v]**niā in principio. ff. de cōdi. ob cām. habetur de eo q̇ paraner at se ire ad locuʒ et impeditꝰ fuit per tẽpestatẽ. Fallit hoc vt non remittat̃ pensio quando ex casu fortui to stat per locatorẽ in aduocato. ꝗ nō repetitur salariū ab eius heredibꝰ ipso moriẽte. l. j. ff. de va. et extraor. cog. Jdeʒ de quocũqꝫ habẽte offm̃ publicũ. et sic loquit̃. l. arboribꝰ. §. de illo. ff. de vsuf. et l. diem defuncto. ff. de ofiō asse. Jtem fa uore libertatis vt in. l. cum heres. §. stichus. ff. ȣ sta. liber. hec eliciunt̃ ex Azo. et bar. et alijs in. d. §. cum q̇dā Ethoc tene nisi consuetudo aliter haberet. vt. s̃. fa milta. §. ij.

¶ Sʒ quid si locata re conductorvsus **[sect. 16]** fuit sʒ sterilitas in eius fruct ibꝰ cōtigit. Rñ. Pa. in. d. c. ꝓpter sterilitatẽ quod si sterilitas ꝓuenit ex casu fortuito vel eo vi tio rei sine culpa colloni vt puta ꝗ timet magnā siccitatẽ: vel aquaꝝ abūdātiā. vel frigus. vel grandinẽ et hmōi. et non potest recōpẽsari cum fertilitate anni p̃cedẽtis vel sequetis īmediate dūmō du ret eadẽ locatio ſʒ Host. in summa. eo. ti. sic fiet remissio ꝓ rata. puta erit solitꝰ colligere. xv. modios et soluebat tres aureos non recolligit nisi decẽ. sic non sol uet nisi duos aureos: nisi sequẽti āno vel precedẽti recolligit. xx. modios et idẽ dicas etiaʒ si soluatur certa species: ꝗ lʒ non sit proprie contractus locationis: vt dixi tamen quo ad hoc ideʒ erit iudi ciū. Predicra tamen non intelliges ȣ ꝓtia rio qui cum dño lucrum et damnū partit̃ ꝗ non fit remissio. vt no. gl. in. d. c. ꝓpter sterilitatẽ. Et ꝫuis doc. fuerint varij in d. c. propter et in. l. ex cōductio. ff. e. ti. qñ dicat sterilitas mihi placʒ maxime quo ad cōscientiā quod Jo. an. et Pa. in di. c. ꝓpter sterilitatem sequũtur. vt. s. dica tur sterilitas quando non colligũtur nisi due partes de tribꝰ solitis secus esset ī alio modico. Sed aduerte quod si fructus affuissẽt sʒ postꝫ recollecti fuerūt mar cuerūtvel exercitus preteriens iꝑos de struxit et huiusmodi. non dicetur sterilitas nec fiet remissio pensionis. Secus fierāt recolligeñ. vt in. l. ex. cōducto. §. si vis. ff. loca. et. l. damnum. C. eo. ti.

¶ Sed q̇d si sit fertilitas nunquid aug **[sect. 17]** mentabitur pensio. Rñ. ſʒ Pa. vbi. s̃. q aut hoc cōtingit: ꝗ fructꝰ plusvalẽt so lito. et sic non fit augmentatio: sicut nec fieret minutio si minus valerent. Aut ꝓuenit per industriam coloni: et sic non augmentabitur pensio: nec sua industria sibi sit dānosa. vt. ff. e. l. ex cōducto et. l. fi. C. de aluui. aut cōtingit ꝓptet bo nitatem rei. et similiter non fit. Aut cōtingit melioratio casu fortuito. puta locaui molendinū. ex quo cōductor solū per cipiebat. l. ꝓpter alia molendina que nūc sunt destructa pecipit centum et sic fiet augmẽtatio pensiōis ꝓ rata sicut fieret remissio propter sterilitatẽ. casu fortnito cōtingente. ꝗ cōtrariorum eadem est disciplina. xxxij. dis. hospictolū et. l. j. ff. de his q̇ sunt snivel ali. hoc ideʒ tenet gl. in. l. si merces. ff. e. ti. Propterea aduerte quod contractus locatiōis et con ductiōis est cōtractusbonefidei. vt īsti. de act. §. actionū. et ideo merces debet conuenire arbitrio boni viri. l. si in lege locationis in prin. ff. locati. aliter resti tuere obligatur.

[sect. 18] ¶ Quid si quis conducit molendinuʒ pro se et suis heredibꝰ pro certa mercede in perpetunʒ: et dimissis filijs fit mł tiplicatio in insinitū. nūquid tenebit̃ molendinum molere

illi omnibus illo precio quo cōuenit. Rñ. ꝓ. Pile. in suis q. xlviij. et Hugo. quod non quia non vide tur de hoc cogitasse. l. si. quis in vna. ff. de periculo. et commo. rei ven. Sed alibi. in aut̃. hoc ius. C. de sa. san. ec. dicit quod immo tenetur destructo iure ad qd̃ facit. l. si seruit⁹ ita. ij. Rñ. ff. de seruitu. vrba. predio. Sed de equitate conscientie tene primam.
[sect. 19] ¶ Vtrum locans fundum alieni ad mediũ nulla facta mentione de arborib⁹ nũquid colonus habebit partem fructuum arborũ. Rñ. quod nō. sed locator ha bebit oẽs. l. fructus. ff. de vsur. Et si colouus destruat arbores tenebitur. Similiter eius culpe imputatur. si aliq̇s ei⁹ odio arbores excidat. l. si merces. §. cul- **[Fo.cclxxxix.r]** ff. loca. Quod limita secundum glo. in. di §. cul pe verum quando propter culpam suam seu doluꝫ tale odiũ est cātũ. alias non.
¶ Nũquid postq̃ colonus seminauit **[sect. 20]** agrũ si dominus eũ vẽdat alicui poterit expelli per emptorẽ. Rñ. quod non sed medietatẽ fructuũ habebit. vel prout cōuene rāt: si tamen venditor omnes frnctus accepisset aget colonus cōt ra venditorẽ. ff. de leg. j. l. nihil. speciale tamen priuilegiuꝫ habet colonus fisci ꝓ Rod. Hic aduer te quod succedẽs in re locata si est de bñfi cijs ecclesiasticis. et sit facta ab habẽte administrationẽ. et cum debitis solẽnitatib⁹ et causis de quibus. s̃. alienatio. et ad debitũ tẽpus: tenetur stare locationi et si ecclesia foret lesa posset petere restitu tionẽ in integrũ. c. j. de resti. in inte. et. c. j. de reb. eccle. non alie. Si vero non habebat administrationẽ vt sunt canoni ci simplices. sic non tenetur stare: equipara tur vsufructuario q̇ non potest locare vltra tẽpus vite sue. l. si q̇s domũ. ff loca. nisi cum cā rationabiliet autoritate ep̃i fe cisset. Cum vero res locata. non est ecclesia stica. tũc successor vniuersalis tenetur sta re. l. viam veritatis. C. locati. Successor vero particularis in dicta re non tenet̃ stare nisi locator habuisset administrationem plenam: vt maritus in predio dotali. quia sic tenetur. vt in. l. si filio. §. fi. ff. solu. matri. Jdẽ in tutore respectu populi. l. si tutele. ff. de admi. tuto.
¶ Quid si cōductor aliquid expẽdit in **[sect. 21]** re cōducta. Rñ. secundum Hostien. si expendit necessario. vel vtiliter auxit edificauit vel instituit aget contra locatorem vt restituat expensas. ff. de loca. l. domus. et ĩ. d. l. sed addes. C. si inquilinus. et ibi glo. sed clarior tex. est in. l. colonus pri mo. Rñ. ff. eo. ti. Si tamen posset tollere im pensas sine lesione rei non tenetur locator. sed ip̃e eas tollere posset. vt in. d. §. si inquilin⁹. Predicta non intelligas de expensis factis pro pascendo aĩali locato vel colẽda possesiōe et huiusmodi sed de alijs puta curatione morbi. reparatiōe ruine. vel plātatione vineaꝛ et hmōi. vi de etiaꝫ quod dico. s̃. edificans in prin cipio.
¶ Vtrum in locatiōe possit interuenire **[sect. 22]** vsura. Rñ. quod sic est vsura ex parte conductoris. vcꝫ quando ratione mutui in terpretati puta ꝓ ante tp̃s soluit pen sionem solum habito respectu ad preuentionem tẽporis vel mutui veri minuit de pensione debita. et sic restituere tenetur. Faciunt nota in. c. ad no stram. de emp. et vendi. et in capi. illo vos de pi.
¶ Ex qua culpa tenetur cōductor de re **[sect. 23]** ɔducta locatori Rñ. quod de dolo lata culet leui: ꝓ gratia vtriusq̃ contrahitur. in sti. quibus mo. re. contrahi. obli. §. vlti. lꝫ alij teneant quod ẽt teneatur de leuissima. sed primũ cōiter tenẽt gl. et doc. ĩ. l. si q̇s domũ. §. celsus et in. l. si merces. §. qui calũniā. ff. locati. et qd̃ dico de cōductore idem dico de locatore. Et lꝫ Mar. in §. qui colũnam. velit teneri locatorem operarum ad transuehẽdas colũnas et siłia: q̃ facilit̃ tāgunt̃ ẽt d̃ leuissima ꝑꝑ tex. q̇ ibi dicit culpa abest si omnia facta sunt q̃ diligentissimus quisq̃ obserua turus fuisset et dicat fore speciale ĩ hoc casu. gl. ibideꝫ tenet cōtrariũ. Tu tamen sic concorda quod aut aliquis locat operas in re q̃ requirit diligẽtissimā curā vt pu ta polire adamātẽ ĩcidere brocatũ pro veste fiẽda et huiusmodi et tenetur de leuissima d. §. q̇ colũnā. aut non locat operas in re talis importātie. Et sic vera ẽ glo. ꝓ

tenetur solũ de leui. nec obstat glo. in. l. q̇ mercedẽ accepit ꝑ custodia. et in. l. dñs ff. eo. ti. vbi dicit quod si specialiter mercedẽ accepit ꝑ custodia quod tenetur deleuisse ma. Pro cuius intelligentia aduerte q̨ quando quis mercedẽ accipit ꝑ custodia si sum⁹ in contractu in quo solum tenebat̃ de lata culpa. vt in deposito. sic acceptio mercedis pro custodia faciet vt vt teneat̃ de leui et sic intellige. c. bona fides. de deposito. et. l. j. §. sivestimẽta. ff. depositi. Si vero simus in cõtractu in quo tenet̃: de leui culpa sicut in locato sic acceptio mercedis pro custodia rei locate faciet vt teneat̃ de leuisima. et sic loquit̃. et intellige. l. q̇ mercedẽ. et. l. dñs **[[Fo.cclxxxix.]v]** predicas. Qꝏ bñ no. ꝑ soluẽdis multis cõtrarietatib⁹. Nec solum tenetur de culpa sua: sed etiam illoꝝ quoꝝ opere vti tur. Si ipse diligẽtiã non adhibuit. l. si merces. §. q̇ colũnã. ff. locati. et. l. item q̃rit̃ per totũ. xxiij. q. iiij. tres personas.
¶ Vtrum locãs vasa vitiosa ignoranter et **[sect. 24]** ꝑpterea vinũ effusum est: vel marcuit teneatur ad restitutionẽ. rñ. quod sic ad re stitutionẽ interesse vini: nec ignorãtia eũ excusat: secus eẽt in pascuis locatis vbi herba pestifera erat quã ignorabat ꝙ lʒ aĩalia cõductoris sint mortua non tenebitur locator. vt ĩ. d. l. Sʒ addes. §. j. vbi dicit gl. hoc eẽ speciale ĩ locato vt interesse extra rẽ hic veniat. Jn cõscien tia tamen non haberet locũ. d. l. nisi quando locas set talia vasa ꝑ bonis: sec⁹ si simpliciter exhibuisset vidẽda per cõductorẽ. igno rãs ipse an sint bona vel ne. ꝙ tũc cuʒ non sit in iliqua culpa non tenereť. A fortiori tenetur ad restitutionẽ ĩteresse ꝙ sciẽ ter locat rẽ vitiosam. ar. d. l. sʒ addes. et qꝏ dico in vasis intellige in omnire vi tiosa: ex qua dãnũ ꝑximo euenire põt. Quod no. ꝑ illis q̇ locãt eo̊s q̇ volunt se in aquis si destruãtur vestes tenẽtur et similes. secus in cõmendato.
¶ Quid si natura ponat res meas ĩalia **[sect. 25]** naui quãvbi posuerã. et perierũt. Rñ. q̨ tenet̃. d. l. item querit̃. §. j. et hoc verum si in uito dño. Si ꝯo bona fide et sine culpa non tenet̃. sil̃r non tenetur etiam si dolose potuisset quando vtraqꝫ nauis perijt ĩ eadẽ na uigatiõe. ff. ad. l. ro. ꝏ iac. l. fi. §. j. ꝙ lʒ sit in culpa infideliter rẽ tuã cõtractando non tamen ex tali culpa est amissa. ex o̊ q̇ oĩno peritura erat. quod bene no.
¶ Quis ꝑbabit affuisse dolũ vel lataʒ **[sect. 26]** culpã. Rñ. ſʒ Host. quod cõductor puta pa stor sicut argẽtari⁹ dʒ ꝑbare amisisse ra tiões cum ruina vel ĩcẽdio. l. si q̇s ex argẽ tarijs. c. vl. ff. de edẽdo. Jdẽ de custode ceteris. l. vl. ff. ꝏ custo. et exhibi. re tamen aſs q̇ doluʒ alle. ꝑbare dʒ. l. o̊tiẽs §. q̇ dolo ff. de ꝑbati. Ego tamen hoc non teneosʒ dico quod quando q̇s tenet̃. solũ ꝏ dolo et lata culpa quod ĩcũbit ꝑbõ dicẽti eũ fuisse ĩ dolovł la ta culpa. sʒ quando tñr de leui vel leuissima tũc tenetur probare casu amisse. Et sic loquũtur. d. §. vltimus. et. d. l. vi.

Lucrum

non dicitur nisi deductis expensis. l. illud in glos. C. de colla. et. ff. ꝑsocio. l. mutius.

Ludus

et iocus et alius spiritualis et diuinus: et iste est ille q̇ pro uenit ex magna mẽtis deuotione de q̇ ĩ psal. omnes getes plaudite: quẽ exercuit Dauid quando ante Archã domini saltabat. ij. Ro. vj. et iste sanct⁹ et virtuosus est.
De hic notatis et quod omnis ludus a sar di est ꝑhibitus vt in alleg. aut̃. alearũ et ĩ aut̃. interdicim⁹. et ibi saly. et doct. C. de epis. et cle. et bal. in aut̃. ex testamẽto col. vij. C. de coll. et vincẽs ad illũ ludũ dr̃ habere causaʒ lucratiuã. Bal. no. in l. j. in. fi. C. si q̇d in frau. patro. Lud⁹ ve ro ẽt licit⁹ ꝑhibet̃ tam clericis ꝫ laicis si iudatur vltra vnũ solidũ. d. aut̃. aleaꝝ vsus qꝏ est vnũ pro tota die sine interpolatione non autem in quolibet ludo vnt⁹

solidi no. Bar. in. l. inflciẽdo §. infans ff. de fur. intellige solidũ. i. aureum. ſm Pañ. c. clerici devi. et ho. cle. vbi dictt q superlucratuꝫ debet restitui lꝫ de ꝯsuetudine non fit.
¶ Est alius ludus qui dicitur humanꝰ **[sect. 1]** qui fit ad recreationẽ suam vel alioruꝫ vel causa virtutis experiẽde. et iste aliquando dicitur theatr alis a loco apto ad theorandum scilicet speculandum. Aliquando larualis. que larue sunt de formitates hominum per appositionẽ colorũ vel rerum que vulgariter dicun tur maschere. Aliquãdo histrionalis in quo quis de persona sua facit ludũ qui vocatur vulgariter stragitatorio alius illorũ qui ludunt ad bagatelle q̃ sunt rerum honestarum demonstrationes. Alius hastiludialis in quo luditur cũ hastis id est lanceis qui dicitur vulgarigiostra. Alius torneamentorũ qui ho die non est in vsu in quo quidã include bant se ĩ quodã circuitu ad pugnãdũ. Quidã pilealis balistalis saltalis scacalis corealis et huiusmodi q̇ habẽt no mina ab eo in quo exercent̃ q̃ plura sũt ꝗ vocabula. vt. l. natura. ff. ꝏ p̃scri. ver. **[Fo.ccxc.r]** ¶ Vtrum talis ludus humanus sit ꝓhi **[sect. 2]** bitus. Rñ. quod de se non est malꝰ sꝫ aliquã do rõne alicuius circũstãtie est ꝓhibitus etiam de p̃cepto. Prĩo rõne loci. nam tales ludi nullo mõ pñt fieri in ecclia: aut loco sacro. c. cum decorem de vi. et ho. cle. et. c. decet de immu. eccl. li. vj. Vnde non excusarẽ a mortali q̇ talẽ faceret in ecclesia nisi foret q̇d modicũ cum videat̃ iure diuino ꝓhibitꝰ ibi domus or̃onis vocabit̃. De mõstrationes ꝟo q̃ fiũt ad honorẽ dei puta passiõis christi et vite ali cuius sctĩ non sunt ꝓhibite ibi fieri q̇ non ꝓprie vocant̃ ludi vt no. ĩ. d. c. cum decorẽ. scꝏ ꝓhibent̃ tales ludi rõne ꝑiculi lesionis corporalis sicut torneamenta et huiusmodi de torneamẽtis per totũ. vnde oĩs ludꝰ in quo ꝓbabiłr imminet periculũ mortis corporalis ꝓhibet̃ sub pena pctĩ mortalis ꝗ ꝯ p̃ceptũ dei Mat. xx. diliges ꝓximũ tuũ. facit lex cruẽta iuncta gl. C. de gladi. et. l. nam ludus. ff. ad. l. aq̇l. secꝰ quando non ĩmineret ꝓbabiłr lꝫ aliquãdo accidisset et raro. Tertio ꝓhi bet̃ rõne ꝑsone Nam cłicis et multo magis religiosis ꝓhibet̃ omnis ludus cum armis vt in. c. cõtinebat̃ de homi. ꝗ et ar ma portare nisi cã defensiõis sunt ꝓhi biti de p̃cepto vt. ĩ. c. clerici arma de vi. et ho. cle. Siłr ꝓhibet̃ eis ludꝰ histrionalis. vt no. in. c. donare. lxxxvj. dist. de quo dic vt. s̃. Histrio. Quarto ꝓhibet̃ rõne scãdali vt puta clericis et religiosis aliquẽ ludũ exercere ĩ publico ex q̊ sclares scãdaliꝫarent̃ esse pctm̃ mortale. secundum q. j. dico. Scãdalũ. §. ij. Jdẽ dico quando q̇s ex tali ꝓuocaret aliũ ad scãdalũ mortalis pctĩ: sicut ĩ choreiset mul to magissibi ĩmineret ꝓbabiłr tale scãdalũ. et hoc aduerteret peccaret mortałr secꝰ si de scãdalo non aduerteret: ꝗ nisi foret ĩ lata culpa non credo peccaret mor tałr. Aduerte tamen quod clericis et religio sis ẽ ꝓhibitꝰ rõne honestatis cłicalis omnis ludꝰ in q̊ ex ꝓpria ꝑsona faceret lu dum ĩ publico sicut esset saltatio choriꝫa tio. et hmõi. Vñ non excusarẽ eos a mortali. ar. c. ꝓ dilectiõe ĩ fi. de cõse. di. ij. et qꝏ no. doc. ĩ. d. c. cum decorẽ. secꝰ ĩ secreto cum aliq̇bꝰ domesticis. Jtẽ ludꝰ carnalis ẽ eis ĩterdictꝰ ꝗ non ꝑsit mutare habitũ nisi ex cã rõnabili. vt. s̃. excõicatio. vij. casu. xxvij. Et lꝫ Jaco. de are. ĩ. l. si q̇s cũ sciret. ff. ꝓ emptore. et Cy. et Pe. ĩ aut̃. de san. epis. et cler. in. §. ĩterdicimꝰ. el. ij. teneãt quod ludꝰ scacoꝛ ꝓhibeat̃ cłicis. Rõ scꝏm Mat. ĩ. d. §. ĩterdicimꝰ. ꝗ non minꝰ facit eos deniare a diuinis officijs in q̇bꝰ debẽt ĩsistere vt. l. gñałr. C. de epis. et cłi. sicut ludꝰ aleaꝛ q̇ ẽ eis ꝓhibitus ibidem ego tamen dico verã eẽ p̃dictã opi nionẽ ẽt ĩ omnibus ludis quando ꝑꝑ eos dimitte rẽt debita diuĩa ad q̃ tenent̃. ałs non vñ lꝫ ludere ad scacos. vt tꝫ Ri. ĩ. iiij. di. xv. sicut alijs secularibꝰ nisi rõne scãdali vel ĩhonestatis cłicalis vt puta publi ce ludẽdo. ¶ Quĩto rõne cupiditatis. vñ tꝫ. Math. vt no. Car. ĩ cle. ij. de vi. et ho. cłi. quod ludẽs ad scacos cã cupiditatis peccat mortałr. Qꝏ ĩtelligo veꝛ qñ talis cupiditas eẽt mortalis de se de q̊ quando sit mortalis vide. s̃. auaritia. §. j. et idem dic quando fieret ex q̃cũqꝫ alia mala ĩtẽtiõe foret mortale si ĩtẽtio ẽ de eo qꝏ est pctm̃ mortale. Attẽde tamen quod quando talis ludꝰ hũanꝰ sit

cā lucri ṗncipałr ẽ illicit⁹. Vñ peccāt veniałr ꝙ debẽt ludere ṗncipałr cā recreatiōis et solatij et exercẽdi ĩgeniū vel ꝟtutẽ corꝑis: ve⁊ ẽ ꝙ faciłr ĩducit ad mortale quando fit ṗncipałr cā lucri vt pʒ ex experiẽtia et vituperād⁹ lʒ lucratū non sit nisi de bono cō silio pauperib⁹ errogādū. Sexto rōne tꝑis puta ꝙ dies fest⁹ p̃cept⁹. Nam cuʒ tali die ꝓhibeat̃ oẽ op⁹ seruile. exo. xx. non video qūo hastiludia talib⁹ dieb⁹ et huiusmodi. ĩ quibus requiritur multa seruit⁹ possint fieri sine peccato morta li. Jn alijs ludis in quibus modica serui tus inest non esset mortale licet fiat ĩ festo nisi per totuʒ diem se in huiusmodi occuparẽt dimissis diuinis Hoc quod dixi de hastiludijs quod sit mortale pecca tum tenet Ricar. ĩ. iij. distinctio. xxxvij. Sʒ si ex nulla ista⁊ circūstātia⁊ fiat illicitus non erit peccatum si fiat cā honeste recreatiōis vel virtutis aut ingenij exercẽ di. Aut si erit pctm̃ erit. veniale. de **[[Fo.ccxc.]v]** chorea tamen vide supra chorea aduerte quod in ludis q̇ fiūt cā ꝟtutis exercẽde vł ingenij non lʒ ludere nisi per vnū solidum ĩ vno ludo vt in. d. aut̃. Alea⁊. et ȯr vn⁹ so lid⁹ ꝓ toto illo tꝑe cōtinuato quo ali q̇ ludūt inuicẽ secundum Bar. in. l. inficiādo. §. infans. ff. de furtis et solidi. lxxij. faciūt vnā librā auri. C. de su. prepo. et Arch. ĩ l. quotiẽscunqꝫ. Sed tu hoc limita �means psonā ad istā rōnẽ sic: si non cōcedit̃ nisi vnus solid⁹ in ludo magnis ergo gros sus solum paruis.

¶ Est et terti⁹ lud⁹ q̇ ȯr diabolic⁹ quia **[sect. 3]** operatiōe diabolica est inuẽtus ad inducẽdos hoĩes ad pctm̃ et iste est in tri plici differẽtia. Prim⁹ ɔsistit ĩ ludibrijs q̃ ludibria aliquando sunt derisio ꝓximi de qua dic vt. s̃. derisio. aliquando vero sunt ea per q̃ merito q̇s venit in de risum vt sunt re⁊ inhonesta⁊ demon stratiōes et talis lud⁹ omnibus ꝓhibit⁹ est tam exercere qꝫ videre. Vnde quando tales demonstratiōes habẽt ꝓuocare ad lasciuā vidẽtes tūc peccāt mortaliter tam exercẽtes qꝫ volūtarie vidẽtes. Facit qȯ. s̃. dixi curiositas. Vnde dicit tex. in proemio. ff. quis enim lud⁹ appellat eos ex q̇b⁹ crimina oriunt̃. hec enim fieri nullo patimur modo. hec ibi. Secun dus lud⁹ dicitur lud⁹ alee et sub isto com prehẽdit̃ omnis lud⁹ q̇ innittit̃ solū fortu ne vt ludus charta⁊ taxilorū et hmōi. Terti⁹ ludus dicitur mixt⁹ ꝙ partim innittit̃ fortune et partim ĩdustrie vt lud⁹ tabella⁊ cum taxilis ꝙ respectu taxilorū versat̃ fortuna respectu tabula⁊ du cendarum versatur industria.

¶ Vtrum isti duo ludi vltĩo dicti sint pro **[sect. 4]** hibiti. Rñ. quod sic vt ptʒ in aut̃. alearum vsus. C. de reli. et sumpti fu. et in. c. ep̃s. xxxv. di. et lʒ Hugo in. d. c. ep̃s. teneat q̇ semper peccat mortałr ludẽs ad predicta tamen non credo ve⁊ nec dictū. c. ep̃s facit ꝓ sua opiniōe ꝙ dicit deseruiens et dictio de auget. vt. ff. depositi. l. j. in ṗn. Jō ꝟm gl. ibidem et Rodo. peccat mortałr ille q̇ valde seruit ludo. j. ducit in ɔsuetudinẽ alias aliquādo et raro non credo foret mortale. Nec ob. d. aut̃. alea⁊ ludus ꝙ iꝑos prohibet per ꝟbū decernim⁹ qȯ lucit ad mortale vt dixi. s̃. lex. §. iij. cłicis tamen et religiosis vr̃ eẽ mortale ludere aut ludentes iꝑos videre vt in aut̃. de san. ep̃is. §. interdicim⁹. et ibi sequit̃ gl. Sʒ ego hoc non credo. ꝙ ĩperator non potest p̃ci pere clericis. et iō idem dico de cłicis qȯ de laicis quod peccāt mortałr quando tales ludos ducūt in cōsuetudinẽ nisi rōne scādali vt supra dictū est de ludo hūano. Rō ꝙ isti ludi non sunt ꝓhibiti. ꝙ mali sint de se: sʒ iō sunt mali ꝙ ꝓhibi ti: et cā ꝓhibitiōis sunt mala q̃ cōiter ex ipsis sequunt̃: q̃ non sic eueniūt in raro ludẽtib⁹ sicut in cōsuete et ꝙ ꝓhibitio non se extẽdit nisi ad deseruiẽtes talib⁹ ludis. Jō tene qȯ dixi. Ve⁊ est quod est pe riculosum talibus ludere ꝓpter multa peccata que communiter ipsis fiunt.

¶ Sed q̇d si q̇s ludit ad p̃fatos ludos **[sect. 5]** gratis cā recreatiōis vel causa cōuiuij ex ɔsuetudĩe nūq̇d peccat mortałr. Rñ. gl. ĩ. d. §. ĩterdicim⁹ vr̃ tenere quod sic cleric⁹. Sʒ ego attẽdẽdo ad narrationẽ. d. aut̃. alea⁊ vsus. et cōsiderādo quod debeamus euitare correctionẽ iuriū. c. cum expediat de elec. li. vj. dico quod non ꝓhibet̃. ĩmo licite potest in eis ludi gratis: vel in aliquo modico siue cā ɔuiuij siue cā recreationis. Et sic intelligo. l. qȯ ĩ ɔuiuio. ff. de aleato.

et ĩtellige modicũ respectu ꝑsone q̃ ludit. et tale modicũ qd̃ etiam faciliter donaret. q̃ in huiusmodi ludis sic factis cessat rō ꝓhibitiōis: nisi rōne alicuius circũstãtie de q̇b⁹ supra. §. ij. eẽt mortale. Nec obstat dictũ. c. eps. qd̃ non distin guit sʒ absolute loquit̃ de oĩ aleatore er go nec nos debem⁹ distinguere: q̃ hoc ve⁊ esset nisi rō nos induceret ad distĩ guẽdũ sicut hic facit. c. Marchion. j. q. j. vbi dicitur non putem⁹ in ꝟbis scriptura⁊ esse euangelium sʒ in sensu: non in supficie sʒ in medulla. non in sermonũ folijs: sed in radice rationis. hec ibi.
¶ Vt⁊ ĩspectores p̃dicto⁊ ludo⁊ ꝓhi [sect. 6] bito⁊ peccẽt mortaliter. Rñ. gl. in. d. §. interdicim⁹. videtur tenere quod sic si sunt clerici. Sed tu dic qd̃ siue sint clerici siue laici inspectores: quod aut ex aspectu **[Fo.ccxcj.r]** eorũ inducunt̃ efficaciter aliqui ad ludendũ. et sic si ludẽtes peccãt mortaliter sic in spectores: si ꝟo eos non inducũt ad ludũ ex eo⁊ aspectu nec ad cõtinuãdũ ip̃ʒ sic si aliud mali non admisceẽt non pec cant mortaliter eos vidẽtes et aspicientes: nisi essent tales non corrigendo possent eos facere desistere a tali ludo qui est peccatum mortale in ludẽte q̃ tũc talis peccaret mortaliter non solũ corri gendo sed aspiciẽdo q̃ videtur consentire errãti. lxxxiij. di. error. cum siłi. ꝑiculosũ tamen ẽ tales aspicere ludẽtes ĩ ludo ꝓhibi to: q̃ faciłr posset eis placere talis lud⁹ deliberate qd̃ esset mortale. vt no. theologi in secundo sententiarũ di. xxiiij.
¶ Vtrum acquisitũ ĩ p̃fatis ludis diabo [sect. 7] licis fit necessario restituẽdũ. Rñ. quod si il le q̇ dedit seu amisit non poterat alienare. nec donare sicut filiusfami. serui. et alij d̃ q̇b⁹ supra donatio. j. et tũc sine du bio lucratũ est restituẽdũ pr̃i vel dño vł illi q̇ dedit sicut cum q̇s lusit vel vltra sũmã. ccccc. solido⁊: q̃ sicut donare non po tuit: nec ludere. vt. s̃. donatio. j. §. xx. et iō sibi ẽ restituẽdũ. et de similib⁹. et ĩ hoc cō cordãt omnes doc. Si ꝟo poterat alienare tũc distĩguoq̃ si ĩteruenit fraus puta q̃ lucrat⁹ fuit cum falsis taxillis. aut alia de ceptiōe et sic siłr cōcordant doc. quod tenet̃ necessario restituereei a quo habuit im mo dicit Bal. ĩ Rubrica. C. de condi. ob tur. cãm. quod tenent̃ furti tales. et etiam ludẽtes sciẽter cum illis q̇ non pñt alienare. arg. l. seru⁹ cuiusdã. ff. de ɔdi. indebiti. nec facit suũ qd̃ lucrat̃. l. falsus. C. de fur tis. Aut non ĩteruenit aliq̃ fraus et ille q̇ perdidit potuit alienare et in hoc est diuersitas inter doc. Nam cõis opinio ꝟʒ Asteñ. est quod teneat̃ dare pauperibus et hoc sequuntur cõiter canoniste. ĩ. c. clerici officia de vi. et ho. cle. alij distinguunt de subditis imperatori vel nō: sʒ tu breuiter dic quod licet opinio p̃dicta sit multũ rationabilis vtpote que retrahit hoĩes ab huiusmodi lud is tamen nullo iure probat̃ qd̃ necessario sit faciẽda. sicut nec alia turpiter acq̇sita. nec obstat quod eps auxilio p̃sidis potest talia lucra sin ō repetun ab his qui amisserũt exigere et pauperĩ bus distribuere vt dicit text. in. d. aut̃. alea⁊ vsus. et sic videtur quod sint pauperuʒ q̃ lʒ possit auferre in penã non tamen se quitur quod ipsi teneant̃ dare sicut nec in alijs casib⁹ in quibus fiscus turpiter acq̇ sita potest tollere vt ĩ. l. j. C. ad. l. iul. repe. et in. l. j. ff. de iure fisci. Et faciunt q̃ infra dicã restitutio. j. in verbo turpiter acq̇situm et sic tene quo ad necessitatẽ resti tutionis. Bene tamen faceret eps si talia ac ciperet et daret pauperib⁹. Siłr cõfessores debẽt ea errogari facere pauperi vt in quo deliquit in eo puniat̃. Si tamen nol let non est ei denegãda absolutio. Aduer te tamen quod vbi leges ĩperiales ligant q̇ illi q̇ amiserũt si vellẽt repetere possent vsqꝫ ad. l. annos et sic repetẽdo tenerent̃ eis de necessitate restituere vt in. d. aut̃. alea⁊. nec ob. quod dicunt quidam esse abrogatã per non vsuʒ: q̃ non est verum vt pʒ ex dictis. s̃. Lex. §. xvij. Sed vbi lex imperialis non ligat sicut in terris pape et similiũ non posset repetere vbi lex imperialis viget si ep̃i non accipiunt lucrata possunt officiales facere vt dent pauperibus vel in publicos vsus vt in dicta aut̃. alearum.

¶ Sꝫ pone quod ludens in casibus in qui **[sect. 8]** bus tenetur restituere lucreť et postea cum ea ꝑsona in alio modo perdat nun quid poterit compẽsationẽ facere. Rñ. quod si in eodem ludo clarũ est quod sic: et voco hic eundem ludum quando se non diuert erunt ad alia. ar. l. continuus. in princi. ff. de verbo. obli. et facit quod no. Bar. in. l. inficiando. §. infans. ff. de furtis. Si ꝯo in diuerso: ludo: puta ꝓ. hodie lucratus fuit et cras cum eodem amisit sic de subtilitate iuris non poterit com pẽsationẽ facere si ille cum q̊ lusit sit de illis qui non tenenť de necessitate restitue re sꝫ de eq̇tate ɔscĩe credo quod possit. Facit qd̊ no. pa. in. c. filius de testamentis et. c. ex parte in fi. de censibus.
¶ Que pena ɔtra tenentes ludum alea **[sect. 9]** rũ ꝓhibitũ. Rñ. quod ṗmo domus in qua lu diť dꝫ publicari vt ĩ. d. auť. alearũ vsus in verbo domib⁹ eoꝛ publicatis. Scd̊o **[[Fo.ccxcj.]v]** si tenẽs ludũ verbereť non oriť actio ex tali iniuria nec puniť verberãs vel dãnũ ei dãs qñcũqꝫ et vbicũqꝫ factũ fuerat siue tꝑe quo ludiť siue alio secundum Bal. in dicta Rubrica et Bar. et ẽ tex. ĩ. l. j. §. notã dũ. ff. de alea. Tertio quod si fuerit ei aliq̇d subtractũ tꝑe q̊ ĩ eius domo ludiť siue a lusorib⁹ siue ab alio non poterit repetere nec hꝫ rei ꝑsecutionẽ nec etiam penalem furti vt ẽ tex. ĩ. d. l. j. §. j. ff. de alea. tamen ĩ cõscĩa pauperib⁹ ẽ dãdũ. ar. c. cum tu. d̊ vsu. Quarto q̇ aliũ cõpulit ad ludẽdũ ẽt ex metu q̇ non cadit ĩ ɔstantẽ potest puniri iu dicis arbitrio et potest poni in carceribus vt in. d. tex. §. j. ibi q̇ ɔpulit. Vñ gñaliter intelligo illũ cõpellere eo ipso quod stat cũ altari parato hoc ẽ p̃stat domũ taxillos scamnũ lumina et hmõi: nam istis suasionibus et illecebris d̊r cõpellere iuuenes q̇ non pñt refrenare iuueniles calores. l. fi. §. filij aũt. C. de bo. ꝗ liber. sicut dicimus in materia macedoniani. in. l. j. et iij. ff. ad mace. et per totũ. Aꝗr nisi ita acriter ĩtelligereť dicta lex effectũ non haberet. quod non est dicẽdũ. l. si p̃ter. in ṗn. ff. de iudi. q̃ lex p̃dicta potest etiam ĩtelligi in oĩbus alijs q̇ blãditijs et suasionib⁹ ĩducũt hoĩes ad ludũ: quod dicanť cõpellere: si cut dicim⁹ de raptorib⁹ virginũ quod nisi esset q̇ sollicitaret q̇ dolosis artib⁹ circũ ueniret: non faceret eã puellã in tamen dedec⁹ sese ꝓdere. text. ẽ in. l. vnica. §. ij. de rap. virg. Quinto quod omnis ɔct⁹ celebratus ĩter ludẽtes adiuuicẽ non tꝫ vt no. Bar. in. l. si q̇s cum sciret. ĩ fi. ff. ꝓ emp. nec ven dẽs in ludo tenereť de euictiõe. vt in. l. si filiofa. §. j. ff. q̃rũ re. ac. non dať. Sexto quod mutuãs pecuniam lusorib⁹ vt ludãt se cum non potest eã repetere. vt est glo. ordina ria ĩ. l. j. ĩ ṗn. et ĩ. l. fi. ff. de alea. ego credo etiam hoc veꝛ gñaꝗr in quocũqꝫ q̇ sciẽter mutuat ludere volẽti quod non repetet et vr̃ casus in. l. veꝛ. §. pe. ff. de mino. nec dicas quod loquiť d̊ minore vt etiam loquiť. l. si ꝯo non remunerãdi. §. si adolescẽs. ff. mãdati. ꝓ. idem ẽ de maiore. vt dicit gl. ĩ d. §. si adolescens. Jtẽ ꝓ. d. l. veꝛ loquiť quando minor etiam ṗuiliegiat⁹ mutuat mino ri etiam priuilegiato et tamen ibi lꝫ sint ĩ pari priuilegio potior est cõditio illius quĩ perdit pecuniam. Facit qd̊ not. Bar. in d. l. si q̇s cum sciret.

Luxuria

est solutio ĩ voluptates ꝗm Jsaiã in lib. etymologiaꝛ. Voluptates autem maxĩe veneree soluũt aĩm hoĩs. et iõ luxuria ẽ ṗncipaꝗr in eis. Scd̊ario autem d̊r esse ĩ q̇busdã alijs ꝑtinẽtib⁹ ad excessum scd̊m glo. ad gal. v. vbi dicit. quod luxuria est q̃dã suꝑfluitas. De hic notatis et qd̊ luxuria in muliere ẽ opprobriosior ꝗ in viror no. spe. in titu. de actore. versi. sed vtrum mascu lo et versi. preced.
¶ Quot sunt spẽs luxurie ṗncipaꝗr. Rñ. **[sect. 1]** q sunt sex de q̇b⁹ habeť. xxxiij. q. j. §. cum er go. s. Fornicatio simplex. Adulteriũ incestus Stuprũ. Rapt⁹. et vitiũ contra naturã. Adde excessum in actu coniugali de q̇bus habes infra preceptum. §. x.

¶ Vtrum sit pctm̃ mortale. Rñ. quod sic. sed [sect. 2] no. quod luxuria hʒ initiũ ĩ corde cogitādo cā delectationis et istud est pctm̃ morta le scd̃m distinctionẽ positā supra. Cogi tatio morosa multo magis si vltra cogi tationẽ pctĩ mortalis addatur sensus. puta ꝗ vult delectari vidẽdo. tāgẽdo. loquẽdo. ethmōi. lʒ nolit ɔsummare opᵊ. Jtẽ est pctm̃ mortale deliberatus cōsen sus in opᵊ si facultas adesset. Matth. v. Qui viderit mulierẽ. scʒ desiderādo cor de deliberate ad mechādũ iam mecha tus est scilicet ꝑpter pctm̃ mortale et illius speciei cuius est materia quā appe tit. puta si solutā fornicatio: si coniugatam adulteriũ et huiusmodi que circũstātia est cōfitẽda de necessitate cum mutet speciez secundum aliquos. sʒ ego non credo ꝗ so lum est contra vnā prohibitonẽ. s. non con cupisces vxorẽ ꝓximi tui. vel ɔtra aliud non rem. nec est ibi aliq̃ materia lesa licʒ sit bonum cōfiteri eā sʒ multo magis est peccatum mortale cum cōsentit in operatio ne. Vnde si est polutio solũ sine alteriᵊ cōmixtione sic dicitur molities vel immũditia. Si vero coitus sit ad reʒ alterius speciei. sic d̃r bestialitas. Si autem ad rẽ eiusdẽ speciei sed indebiti sexᵊ sic d̃r sodomia. si q̃rto sit ad rẽ eiusdẽ speciei et **[Fo.ccxcij.r]** debiti sexᵊ. sed non seruat̃ natur alis modus coeũdi. vel quantum ad instrumẽtũ non debitũ vel quantum ad monstruosos ɔcubādi modos sic hi quatuor modi di cũtur pctm̃ ɔtra naturā. Si cum alio eius dem speciei et ĩ debito vase et debito mō sit talis polutio aut est cum soluta et sic fornicatio aut cum cōiugata et sic adulte rium et huiusmodi et sic semper peccatum mortale si est volũtaria preter matrimoniũ. ¶ Qd̃ est grauius hoꝛ. Rñ. pctm̃ ɔtra na [sect. 3] turā est maximũ et isto infimũ est moli ties grauissimũ bestialitas medium so domia post pctm̃ ɔtra naturam maiᵊ exin cestus post incestũ est adulteriũ. Verũ intellige accipiẽdo in suo sũmo ꝗ maiᵊ pctm̃ ẽ coire cum mr̃e ꝗ cum alteriᵊ vxore. Adulteriũ est maiᵊ stupro vtrũꝗ autez aggrauat̃ per violẽtiā vñ raptᵊ virginũ ẽ grauius stupro et raptᵊ vxoris grauius adul terio. hec omnia aggrauant̃ secundum rationẽ sa crilegij. Jnfimũ oĩm predictorũ ẽ fornicatio q̃ cōmittit̃ sine ĩiuria alteriᵊ ꝑsōe. ¶ Quot sunt eius filie. Rñ. Jsy. ponit qua [sect. 4] tuor ex ꝑte ſmōis nam sermo dʒ cẽ decẽs ɔ̃ qd̃ est turpiloquiũ Scd̃o licitᵊ ɔ̃ quot est scurilitas. Tertio expediẽs ɔ̃ qd̃ est ludrica. Quarto sale cōditus. s. sapientie ɔ̃ qd̃ est stultiloquiũ. Et qninto ceci tas mentis. Sexto p̃cipitatio. Septimo ĩ cōsideratio. Octauo amor sui. Nono ẽ odiũ dei. Decimo amor mundi. Vndeci mo horror futuri seculi. Et duodecimo inconstantia de q̇bᵊ. s̃. interrogatiōes ¶ Vtꝛ in tactibus et osculis et huiusmodi si. [sect. 5] peccatũ mortale. Rñ. quod sic quando d̃liberate fiũt causa delectationis luxuriose ſm q. s̃. dixi. Cogitatio. secᵊ. quando fiunt causa amicitie.

Magister

ſm Host. d̃r is qui alicuius rei siue negocij pre ce teris curā gerit. l. j. §. magistrũ. ff. de ex erci. Et hoc nomen magister dicitur a mo nẽdo siue monstrādo. ff. de ꝟbo. sig. l. q̇bus p̃cipua et de magistris. c. ꝗ. Sʒ ꝓprie magister. vocatur qui docet grāmaticā vel alias artes liberales et theologi am et sic accipit̃ de mgr̃is ca. quia nonnullis et incle. ij. co. ti.

¶ Ad notatis in hoc. §. et vñ dicatur et an differat a doctore no. gl. in. l. quibus precipua. in ꝟ. magistri. ff. de ꝟ. sig. et gl. in cle. ij. d̃ magist. quod non lʒ aliq̇ dicant ma gistros ĩ artibᵊ vel theologia doctores ꝟo iure. et an possint magistri gramma tici facere ĩter discipulos statuta pena lia bar. no in. l. omnes populi. in. vj. q. j. ṗn cip. ff. de iusti. et iure et possunt vocari in ius sinevenia citatione verbali vt not̃. Bar. ĩ. l. si libertᵊ. ff. de in ius vo. et Alex. in. l. generaliter. eo. titu.

¶ Qualis dʒ esse magister. Rñ. q. dʒ eẽ [sect. 1] idoneᵊ prouidus et disertus in sciẽtia quā vult docere ca. j. ij. et. iij. eo. ti. et idoneus est qut primo moribus et post facũ dia alios

antecellit. l. vnica. C. de ꝓfess. qui invrbe iuncta. l. magr̃os. C. de ꝓfesso. et medicis. Nam q̇ alios docẽt non dñt habere necesse ab alijs doceri. ar. xxxvj. dist. §. ecce dʒ etiam habere bonam ɔuersa tionẽ testẽ doctrine. lxiiij. di. valẽtian⁹. ¶ Vtrum religiosus debeat ad magiste **[sect. 2]** rium assumi. Rñ. quod si ingerit se vt fit ɔmuniter hodie non dʒ. xvj. q. j. monach⁹ cuʒ multis. c. et. q. vij. c. in nona. Si vero non ingerit se sed mittitur a prelato suo ad quem pertinet sic possunt et debent assumi. xix. q. j. sic viue et. ca. si clericat⁹. et. cap. doctos et extra eodem titu. capi. j. et pe.
¶ Que scientie legi possunt. Rñ. quod oẽs **[sect. 3]** q̃ faciunt ad instructionẽ anime corporum vel rerum nisi sint reprobate et sunt iste que legi possunt singulariter.
Grammatica ð qua. Quicquid agāt ar tes ego semper p̃dico partes.
Dialectica de q̃. Me sine doctores frustra coluere sorores.
Rhetorica ð qua. Est mihi dicẽdi ratio cum flore loquendi.
Musica de q̃. Jnuenere locũ per me mo dulamina vocum.
Geometria de qua. Rerum mẽsuras et ea rum signo figuras.
Arismetica de qua. Explico per numerũ que sit proportio rerum.
Astrologia ð qua. Astria viasqꝫ poli va rias mihi vendico soli.
[[Fo.ccxcij.]v] ¶ Vtũ mathematica possit legi. Rñ. q **[sect. 4]** mathesis cum aspiratiõe medie ad exercitiũ non lʒ docere. quando significat artẽ diuinandi. et est reprobata vt. C. de male. et Math. l. nemo. et. l. culpa. Sʒ ad ĩstructionẽ doceri possʒ. xxxvij. di. legim⁹. Sʒ ego credo quod etiam ad instructionẽ non li ceat. qꝛ cuius vsus malus est ip̃m quoqꝫ malum est. vt ðr in primo sen. dist. j. Sʒ alia mathesis que hʒ penultimā breuẽ bene licita est que ẽ de quatuor vltimo dictis scientijs. vnde. ꝟ. Scire facit ma thesis dat diuinare mathesis.
¶ Theologia pre omnibus doceri potest eo **[sect. 5]** dem. ti. c. qꝛ nõnullis. Jus canonicũ et ci uile de priuilegijs cum de diuersis li. vj. ¶ Sed q̇d de poetis qui vt ĩ pluribus **[sect. 6]** sunt ad aĩos inuenũ corrũpẽdos. Rñ. q distinguẽdũ ẽ ð liberis gẽtiũ. Nam q̇dā libri sunt q̇ vt in plurib⁹ sunt de lasciuijs. vt Ouidi⁹ de arte. et siłes et tales le gere vel audire oĩno ꝓhibitũ est. Et sic intellige. c. sacerdotes. et. c. legāt̃. et. c. iõ xxxvij. dist. Sunt alij. libri gẽtiliũ seu poe tarũ q̇ vtplurimũ multum vtilitatis afferũt lʒ in eis aliqñ sint aliqua turpia im mixta et tales libros legere vel audire causa eruditiõisvocabuloꝝ vt per eos sci ant loq̇ recte atqꝫornate non est ꝓhibitũ. et sic loquit̃. c. turbat eadẽ. d. cum duob⁹. c. se. dũmõ sit talis magister q̇ fabulas la sciuas abbreuiet et obscure legat. Et sic limita gl. ĩ summa di. xxxvij. vide ẽt qð dicā. j. scientia.
¶ Vbi dñt magistri institui ad legẽdũ. **[sect. 7]** Rñ. quod ĩ omnibus locis. vbi facultates ecclesie suppetũt: siue sit cathedrał siue alia ecclesia colligiata q̃ habeat facultates sufficiẽtes ad hoc dʒ poni magister qui legat in grāmatica cui cõpetẽs bñficiũ assignet̃. seu ꝑcipiat fruct⁹ vnius p̃bẽde et tādiu solũ qꝫdiu ꝑseuerat in docendo clericos gratis illius ecclie: et alios paupe res. Jn metropolitana ꝟo ecclesia debʒ esse magister q̇ doceat in sacra pagina. et ð his q̃ ꝑtinẽt ad curā aĩaꝝ. xxxvij. d. de q̇busdā. et. e. ti. c. j. et. c. qꝛ nõnullis. ho die ꝟo statutũ est quod romana. parisieñ. oximeñ. bononĩeñ. salmacineñ. ecclesia habeat duos viros ꝑitos ad instrueñ. l lingua hebrayca. caldaica. et arabica cle. j. eo. ti. et ibi ponit̃ cuius sumptib⁹.
¶ Quid si nõvacet aliqua p̃bẽda. Rñ. q̇ **[sect. 8]** llbet de p̃bẽdatis dʒ dare tamen quod faciant vnā p̃bẽda si suꝑest ad eoꝝ necessitatẽ. ar. c. fi. ð his que fiũt a ma. ꝑte cap. et de eccle. edi. c. de his. vel si non suꝑest expectẽt donec vacet p̃rima. ar. c. dilectus el. ij. ð prebẽ. scð̃m Ber. et. Hosti.

[sect. 6] ¶ Sꝫ pone quod sit prebẽda vna assigna ta magistro nunq̇d tenenť canonici eli gere aliũ canonicũ: cum magr̃ non sit cano nicus et statuto cum iuramẽto firmato ca ueatur quod sint tot in numero. Rñ. quod non autoritate illius ꝛcilij. c. ꝓ non nullis eo. ti. nec faciũt ꝯ iuramentũ nec currit eis tempus ꝓ non dicitur vacare talis p̃bẽda nisi quando magister resistet a legẽdo.
¶ Vtrum magister possit eligi in canoni [sect. 10] cuꝫ sub illa cõditiõe vt doceat. Rñ. quod nõ ꝓ debet cessare omnis ꝛditio et pactio aꝗs esset simoniacũ. Sꝫ si vacaret aliq̃ p̃bẽ da. tũc ea vacãte possẽt statuere. et istud onus sit ei annexũ ita no. Ho. et ber. ĩ. d. c. ꝓ nõnullis. ꝗuis ho. videať tenere q̨ ẽt ĩ prĩo casu non ẽ simõia sꝫ ꝑmutatio ꝺ spũali ad spũale. c. ad qõnes ꝺ re. ꝑmu. ¶ Vtꝯ talis magr̃ cui assignata est pre [sect. 11] bẽda vel ꝑuisio de ecclesia possit aliq̇d exigere a scholarib⁹. Rñ. quod non etiam p̃tex tu cuiuscũq̨ cõsuetudinis in ca. j. e. ti. et si exigit a clericis ill⁹ ecclesie vel a pau peribus alienis cõmittit simoniã secũdum Host. in. c. ꝓ eo. ti. et Jo. bar. Brix. et Archidia. in. c. ꝺ quibusdã. xxxvij. d. Et hoc intellige si reddit⁹ sunt sufficiẽtes secus si sit pauꝑ. nec hꝫ ꝑuẽtus sufficiẽ ter assignatos. quia magistri necessitas subleuãda est. d. c. ꝓ nõnullis ꝓ sic nõ esset simonia secundum Alexã. nec estvendere scientiã sed laborẽ suum facit. l. ij. ff. de ori. iur. sicut et ep̃s licet non possit facere exactiões tamen ex necessitate exigit subsidium charitatiuuꝫ. cap. cum aposto lus. §. prohibemus de censi. et. capi. cũ sit de simo. et. cap. conqu erente in fi. de offi. ordi.
¶ Quid ꝺ alijs magistris. Rñ. quod simili [sect. 12] **[Fo.ccxciij.r]** ter non debẽt exĩgere aliq̇d quando sunt sala riati debite de publico in studijs gene ralibus a quocũqꝫ secundum pa. in. d. c. ꝓ nõ nullis. Jn alijs extra studia generalia similiter non pñt a scholaribus illius loci secundum do. Anto. nec a pauperib⁹: sꝫ bene a diuitibus alienis. et etiam scꝺm cõsuetudinẽ. l. quod si nolit. §. qui mancipia. ff. de edi. edic. Facit. l. si fund⁹. ff. de euic. et qꝺ no. Bar. in. l. nemo est qui nesciat. ff. de duobus reis. Sivero non sunt sala riati possunt exigere: sꝫ non a pauꝑibus de censi. ca. licet. Et hec intelligeveraq̨ possunt exigere quando non est sibi prouisuꝫ sufficiẽter. et loquor hic non de his qui le guut vt adiscant. vel propter honorem ꝓ tales non gerunt vtiliter negotium alienũ sed suũ. ff. de neg. gest. l. si pupil li §. ij. sed de illis qui ad vtilitatẽ scho larium legunt. vt sunt docti.
¶ Nunquid omnes magistri possint obla [sect. 13] ta a scholaribusspõte recip̨e. Rñ. quod sic. c. dilectus fili⁹ el. ij. in fi. de simo. x. q. iij. priscis. ꝓ q̃dã sunt q̃ licet ĩhoneste petanť tamen honeste recipiuntur. l. j. §. est quideꝫ res. ff. de vari. et extraor. cog. ¶ Vtrum magister ꝑpter lucrum datũ sibi [sect. 14] a scholarib⁹ cõcedẽs eis vacationẽ vel celebrationem festi peccet. Rñ. Rod. q̨ si hoc facit pro recreatiõe eorũ non est simonia: sed tamen turpe lucrũ. secus si fa ceret propter festum colendũ vel non colendum: ꝓ esset simonia scꝺm Ray.
¶ Vtrum possit sine simonia aliquid exi [sect. 15] gi ꝑ licẽtia docẽdi dãda. Rñ. Ho. et Gof. quod simonia non est sed turpe lucrum de necessitate restituendũ ei qui dedit si erat idoneus: quia non turpiter dedit sed po tuit redimere vexationẽ suã. c. dilectus el. j. de simo. secus si non erat idoneus. ꝓ cum turpiter dederit non ei restituiť sed pauperibus de bono cõsilio esset dãdũ. vide quod no. Ber. in. c. prohibeas. e. ti. Jdem dic de episcopo qui non vult dare licẽtiaꝫ suo clerico eũdi ad scholas nisi aliquo sibi dato. Rod. tamen credit simo niacuꝫ ep̃m: si propter lucrum dat licẽtiã pro quinquẽnio a iure ꝛcesso. c. suꝑ specu. e. ti. Similiter si ad maius tẽpus qñ habet respectũ principaliorẽ ad soluen dum eum a spirituali officio quod debꝫ ecclesie. Si vero propter moram in studio faciendam. sic turpe lucrum est nõ simonia. sed mortale peccatum.

¶ Vtrum quis possit petere licentiā docē [sect. 16] di in theologia. Rñ. secundum sanctuʒ Tho. ī quoł. quod sic. cuʒ cōicare scientiāsit opus charitatis. Quod intelligeveruʒ quando hoc querit propter bonum finem. sed ꝓpter superbiam et extollentiā non liceret.
¶ Vtrum ille qui obtēta licentia fecit ex [sect. 17] pensas in cōuiuijs secundum cōsuetudinem possit aliū substituere cum pacto ꝗ reddat sibi expeñ. Rñ. Rod. quod sic. dūmo do substitutus legat vice sua: et cōsuetu do sit substituēdi. Si vere totū ius suū in eū trāsfert. sic non potest aliquid etiā pro interesse suo pacisci. et multo minꝰ de certa portione emolumēti percipien da nec est contra quod ecclesia traditur tali mō ꝗ beneficia sunt assignata pro sustētandis clericis: sed istud p.o labore docendi.
¶ Vtrum peccent mortaliter admitten [sect. 18] tes ad doctoratū nisi exigāt iuramentū quod non expēdent vltra tres mille turonēses argēteos in tali doctoratus vel ma gisterij solennitate. Rñ. quod sic. et sunt suspēsi per sex menses ab huiusmodi pro motione etiam si sunt ep̄i. vt in cle. vlti. de magistris.

Maioritas

non queritur a seruo dei sed inferioritas. x. l dist. multi. xciij. dist. diaconi sunt.

Maledictio

proprie est imprecatio seu optatio mali alicui facta sub rōne mali hoc est inquātum est malum intendens ipsum malū. vt colligit̄ ex. c. deꝰ. xxiiij. q. iij. Large autem accipitur etiam pro blasphemia deivel sanctorum. vt in. c. statuimus de male. omnis talis maledictio prohibe tur. xxiiij. q. iij. si igitur. xlvj. distī. clericꝰ et. c. j. de male.
¶ Vtum sit peccatum mortale maledi [sect. 1] ctio. Rñ. aliquādo quis imprecatur ma lum alteri sub rōne boni vt. s. cōuertat̄ vel non habeat causam faciēdi mala: vel **[[Fo.ccxciij.]v]** ei qui meretur maledici sic non est pctm̄ secundum Alexā. ij. ij. tract. ð maledic. quando sit cū alijs debitis circūstantijs. immo male dictio isto modo erit bonum licet sit malum ei cui maledicitur. sed quando quis ma ledicit proprie tunc semper est peccatum mortale si sit cum deliberatiōe rationis. et de malo notabili. secus si ex impetu vel de re minima. dicit tamen Alexā. quod si ta lia ducantur in cōsuetudinē posset esse mortale propter contentū.
¶ Vtrum liceat maledicere creature irra [sect. 2] tionabili. Rñ. secundum Alexā. vbi. s̄. quod male dicere creature irrationabili secunduʒ se cōsiderate ē ociosum et vanū et per ɔñs illicitū. Maledicere autem eius prout ordinantur ad hominē. sic est idem peccatū ac si fieret homini. et ita mortale. sicut di ctum est: et de talibus intelligitur illud maledicti regnū dei non possidebūt. xxiiij. q. iij. §. illicita. et de pena maledicen tium deuʒ vel sanctis. vide. s̄. blasphemia.

Malefici#

dicitur aliquando sortilegium vel incā tatio. vt xxvj. q. v. nec mirū. et de hoc. j. Sortilegi uin. et quō potest destrui vide. j. Supstitio. .§. xiij. Aliquādo ðr quodcunqʒ crimēvt furtū. rapina. et hmōivt insti. de obliga. q̄ ex deli. na. Est etiam quasi maleficiū nocumētum quod fit proxi mo p̄ter ꝓ positum. vt insti. de oblig. que ex quasi delic. na. per totum.
Maleficiū proprie quod dicatur et an īiuria ꝟbalis vel Blasphemia. Bar to. not. et Alexā. in. l. aut facta. ff. de pe. Bal. in. l. fi. C. vi. bo. ra. et in. l. data opa. C. qui accu. non pos. et

in. l. j. C. si aduersꝰ deli. et anveniat dānum datũ regula. vł violenter. gl. sing. quod sic in. l. fi. et ibi Bar to. et doct. ff. de priua. delic. et Bal. in. l. ea que. iij. q. C. de cōdi. insti. et quando dicat̃ maleficium notorum et quando manifestũ et quando clandestinum. Bal. nota. in. l. cum fratrem. C. de his quibus vt indi. et in. l. ciues. C. de appel.

Malitia

dicitur tripliciter. Primo ꝑ habitu vicioso et quo proce dit quod homo est valde inclinatus et prō ptus ad agendum opera illius vitij ha bituati et sic est peccare ex malitia. i. ex electione mali ꝓpter illam inclinationẽ habitus vitiosi. sꝫ non est peccatum in spe ritum sanctũ. Scd̃o d̃r malitia ɔtẽtꝰ et abhominatio rerum spiritualiũ ꝓcedẽs aliqñ ex inordinata tristitia mẽtis. et isto modo ẽ filia accidie. Tertio malitia d̃r pctm̃ in spiritũ sanctũ. de quo dic. vt. j. peccatũ. §. iij. Et istis duobus modis sẽper ẽ peccatum mortale malitia: ex qua in cōtẽptũ bona spiritualiavł diuina habentur. si est in deliberatione volun tatis scd̃m sanctũ Tho. ij. ij. q. xxxv.

Mandatum

dicitur quando quis ad sa tisfactionem sue volũ tatis imponit aliquid alicui nulla da ta pecunia seu quocũq; alio interueniant quecũq; verba. ita tamen quod sint q̇ man dantur ad vtilitatẽ seu satisfactionem mandantis. Si vero sunt ad. vtilitatez illius cui cōmittitur. sic dicetur persua sio: et persuasor: et non mādatorvt no. bar. in. l. non solũ. §. si mādato. ff. de iniur.

Si autem data pecunia si est circa delictũ sic dicitur mandatũ accipiẽs assassinꝰ. de quo in. c. quod hum ani de homi. li. vj. et d. l. non solũ. Vbi ꝟo non est circa delictum mandatarius dicitur locator et mā dans conductor nec est mandatuꝫ pro prie.

Ad propositum eorum que hic dicuntur et quod mandans non comprehendatur in statuto loquente de cōdemna to ex homicidio vt per Dynum in ti. §. deiecisse. ff. de vi et vi ar. et Baldus. ĩ. l. peremptorias. col. v. versicu. quero quid si statutum. C. sen. rescindi non pos. et in l. non dubium in. ij. nota. C. de legi. et in ca. iniuria. in fine versi. quero statuti ca uetur. de pace iura. fir.

[sect. 1] ¶ Vtrum mandans delictum in cluda tur sub dispositiōe iurisvel statuto pu niẽtis eum qui fecerit tale delictũ. Rñ. Panor. in capi. mulieres de sentẽtia ex communicatio. sic distinguit: autverba scripta sunt in rem. puta dicit ius nũc statutum pro homicidio imponatur ta lis pena et sic includitur ex ꝓpria signi **[Fo.ccxciiij.r]** ficatione verboruꝫ ꝗ de homicidio qd̃ madauit tenet̃. l. hec verba. ff. de adul. et l. aut q̇ aliter. §. hec ꝟba. ff. quod vi. aut clā. et vtrobiq; per Bar. et per Cy. in. l. non ideo minus. C. de accusa. Aut ꝟba sunt scripta in ꝑsonam. vt ꝗ dicit̃. si quis cō miserit homicidium puniat̃ tali pena et sic si cōmittit per instrumentũ qd̃ necessario operat̃ necessitate facti sicut mittẽs sagittam et hmōi. vel operat̃ per instruinentum necessitate iuris. sicut quādo procuratori vel subdito aliquid mādat̃ licitum sic includit̃ mādans: ꝗ ipse ve re facit qm̃ actus attribuit̃ prĩcipio. facit. l. item mella. §. j. ff. ad. l. aquil. et ꝑ hoc tex. in. l. si pater ĩ si. ff. de manu. vin. et. l. iij. §. si ꝓcurator. ff. quod quisq; iur et iō statutũ puniẽs ꝓponentem exceptionem ɔ instrumentũ. mādans ꝓcuratori pro ponere tenetur pena statuti. Si vero ĩstru mentũ per quod explicat̃ operatur volun tate ꝓpria non necessitate facti vel iuris vtputa quia mandauit delictũ commit ti: mādatarius non tenetur obedire: tũc in dispositiōe iuris cōmunis mādator

cōprehendit̃: non ex ꝓpria significatiōe sʒ interpretatione iuris. qd̃ vult parũ interesse vel per se vel per alium facere: vt dicit tex. in. l. j. §. deiecisse. ff. de vi et vi. ar. sʒ non habebit locũ in statuto in que fictio non hʒ locum. l. iij. §. hec verba. ff. de neg. ge. Et hoc tene. lʒ bal. in. d. l. non iō minus. aliter distrinxerit. Distinguo tñ secundum Bal. in. l. omnes populi. ff. de iusti. et iur. sic quod aut statutũ indulget. puta homicide remittatur certa pars pene et sic comprehenditur quia cessat odium. et fauor est ampliandus. regula odia lib. vj. Aut punit et tunc aut de pena regulari que non multum exorbitat a iuris cō munis dispositione. et sic includit̃ quia tũc statutum debet interpretari scd̃m ius cōmune. vt in. c. cum dilectus. de cō suetudi. not. Jnnoc. in. c. causamq̃ de rescrip. et Bar. ĩ. d. l. omnes populi quā quidem penam ius cōmune vult vt cōprehendatur. vt. s̃. dictum est.

Additio

exemplum in iure communi non est expressa pena. statutum exprimit penam et loquitur de fa ciente et includitur. Aut punit pena irregulari. et que exorbitat a communi iu re. et sic non includitur. sed habebit locum in casu suo. et hec senserunt docto. antiqui in simili. in. l. quicũq̃. C. de seruis fugi. in illa q̃stione nunquid masculinum concipiat femininum. quod in odio regulari cōprehenditur: sed in in irregulari non. Nec ob. predictis. c. mulieres. de sen. excō. in verbo vere qd̃ videtur innuere quod non interpretatiue. quia illum verum est secundum Barto. in. l. sʒ si vnius. ff. de iniur. in pacto: sed non in pena et quod non vere comprehendat. facit. c. vt fame. de sen. excom. vbi text. inquit facere videant̃. Ergo interpretatiue ad idem. de cle. pu. in duel. c. ij. Vbi pugil. vere homicida dicitur. et mādās non licet teneat̃ de homicidio. Jtem q̃ tex. ponit vt diuersa facere et mandare. l. di. capi. si quis viduam. et de homi. c. sicut dignũ. Ergo in penis irregularibus a iure communi per statuta non ha bebit locum: vbi sictio non habet locuʒ. vt dixi Jtem dic quod quo ad effectus natu rales qui ex ipso facto ꝓueniunt vel requiruntur nunq̃ sunt paria facere per se vel per alium. Facit quod no. Bar. in. d. §. deiecisse. vbi vult quod non est idez adulterium facere per alium. sicut per se. sed quo ad effectus ciuiles qui consi stunt in reprimendis iniurijs. sic tene quod. s̃. dixi.

Additio

nisi quando ius punit aliquem qui personaliter fece rit quia tunc non includitur in pena faciens per alium. Et sic intellige. et limita glo. in. c. sciant cuncti. de clectio. lib. vj. et iura in ea allegata.

¶ Vtrum mādatarius non seruans formā mandati faciat aliquid validum. Rñ. q̃ **[sect. 2]** nō q̃ gesta contra formā mandati sunt nulla. et non solum quando fit expresse contra formā. sed etiam quando fit preter et ci tra formā q̃ quando ad actũ dat̃ certa forma: paria sunt agere ꝛ citra et preter formam. Vide tex. cum gl. in. c. si cuĩ de elec. li. vj. et. c. prudētia. de officio de **[[Fo.ccxciiij.]v]** le. facit. l. diligenter. in princi. ff. manda ti. no. pa. in. c. fi. de resti. spo. qd̃ limita vt s̃. absolutio. iij. §. ij.

¶ Quid de mādato qualificato. Rñ. ꝗʒ **[sect. 3]** pa. in. d. c. fi. quod distribuit̃ in duo mādata et si non potest ĩpleri in facto seu substan tia dʒ ĩpleri in mō seu qualitate. Ex q̊ ĩferr̃ quod si duo mādant̃ etiam data certa forma lʒ non possint simul impleri dʒ tñ fieri qd̃ potest et valebit actᵒ. Facit qd̃ no. per glo. et do. in. c. cōstitutus. de rescrip. ¶ Quid de eo q̇ mandauit delictum q̃ **[sect. 4]** post multum tp̃s ille exequit̃. cōcludit Jn no. ĩ. c. ad audientiā de homi.

qꝏ teneť si non reuocauit exp̃sse vel tacite vt puta ꝗ feci pacem cum inimico. vel parẽtela. vt. l. iij. §. fi. et ibi gl. et bar. ff. de adimẽ. le gatis. Et hoc seq̇ť bal. ĩ. d. l. non iō min⁹.
¶ Vtrum mādās teneať mādatario ꝏ ca **[sect. 5]** su fortuito. Rñ. pa. ĩ. c. sicut. ꝏ iureiur. q agẽs. actiōe mādati petit dāna q̃ verisiłr ɔtingere potuissent quasi mādans ea debuerit cogitare a ṗncipio. secundum Jnno. ĩ. d. c. sicut. et sic petit expeñ. et dāna. ar. ff. de neg. ge. l. nẽsenius. et sic dicit in telligẽdā. l. ĩter causas. §. non oĩa. et. l. si q̇s alicui. §. ĩpẽdia. ff. manda. nisi dāna contigissent ex casu fortuito q̇ verisiłr non fuisset cogitatus. d. §. non oĩa. et hoc tʒ etiam Jo. an. in regula dānũ in mercuriali. li. vj. Et intellige p̃dicta ĩ eo q̇ gra tis suscipit mādatũ. nam mādatũ dʒ esse gratuitũ. l. j. §. j. ff. mādati. et ideo isti stipẽdiarij q̇ veniũt ꝓ p̃tio non pñt agere ad dāna. ꝗ non sunt mādatarij. vt dictũ est. Jtẽ illi qui causa pietatis vel parẽtele et huiusmodi hoc faciunt. xxiij. q. iij. non inferenda. Siłr nec illi q̇ ex debito tenentur. ij. q. iij. si dñs. et. c. iulianus. vide quod no. in. d. l. nensenius.
¶ Vtrum mādatũ expiret morte manda **[sect. 6]** toris. Rñ. doc. ĩ. c. gratũ. et. c. relatũ. de of ficio dele. quod re integra expirat. l. mādatũ. C. mādati. ałs nō. Quō res dicať ĩte gra et quō nō. vide ibidem per doctores.

Manifestum

nos describimus intelligere vel per confessionẽ vel ꝓbationẽ legitime notum suerit aut euidẽtia rei q̃ nulla possit ter giuersatiōe celari dicit tex. in. c. cum olim ĩ fi. de ꝟb. sig. et ibi dicit gl. quod ꝓprie manifestũ ꝏr qꝏ non eget probatione.

Additio

et sic est notoriũ sed manifestũ ꝓprie ꝓut est spẽs di stincta a notorio ꝏr quod ꝓbari potest. De hic notatis et q̇d dicatur manifestũ Bar. no. in. l. iij. in ṗnci. ff. de fur. et Bar. ĩ. l. j. in ṗn. ff. de no. ope. nũ. et an dif ferũt manifestũ et notoriũ no. ĩ. l. ciues. C. de ap. bal. in. l. fi. xv. oppo. C. de edi. di ui adri. tol. et an differāt manifestũ et fa mosum. Bar. no. in. l. fur. iō. ff. de fur.
¶ Vtrum in dispōne vbi fit simpłr mẽtio **[sect. 1]** de manifesto debeamus accipere mani festum ꝓprie: et ꝓut est spẽs distincta a notorio. Rñ. secundum Pa. in. d. c. cum olim et de bemus cōsiderare materiā subiectam. vt no. in. c. rogo. xj. q. iij. et etiam vsum loquendi. ar. c. ꝗuis de ꝟb. sig. in dubio ꝟo debem⁹ capere ꝓprie. Ad hoc. l. non aliter. ff. de leg. iij. et in. c. fi. de verbo. sig. et maxime in penalibus.

Manumissio

ẽ libertatis datio. nā dum q̇s ĩ seruitute est manui et ptāti supposit⁹ est. sed si manumissus ẽ liberať a manu et ptāte dñi vt isti. libert. §. j. ff. xij. q. ij. cum redẽptor. De notatis in hoc. §. et an possit pro bari per testes glo. in auť. de testi. §. si ꝟo dicať. col. vij. dicit quod sic non solũ per instr̃a doc. et Pe. de su. in auť. si dicať. C. eo. tit. videlicet per q̇nqʒ. et in Spe. de ser. non ordi. versi. generaliter.
¶ Quis potest manumittere. Rñ. quod is qui **[sect. 1]** hʒ administrationẽ reꝛ suaꝛ et. xviij. an num ĩceperit ĩter viuos libertatẽ dare pōt. ĩsti. q̇b⁹ ex cau. ma. non pos. §. pe. Jn vltĩa ꝟo volũtate q̇ testari pōt. s. ĩ. xiiij. anno. potest et manumittere vt in. d. §. pe. et C. q̇ manu. non po. auť. sʒ hodie nouo iure. Jtẽ ep̃s potest manumittere ſuos eccle sie bñ meritos. xij. q.

ij. si quos de seruis potest etiam et non bñ meritos: dũmodo det ecclesie ꝑ vno duos eiusdẽ meriti et peculij. xij. q. ij. eps ġ. Jntellige de bonis ꝑprijs. Jtẽ cā miseratiōis pōt. d. c. cum re dẽptor. Abbas potest etiam cum cōsensu epi et monachorũ. xij. q. ij. abbatibus. vel si cō **[Fo.ccxcv.r]** suetudo sit quod possit vel non possit illaʒ serua. de his que fiũt a ꝑla. sine consen. capituli. c. ea noscitur. et. c. cum nos.
¶ Quid si quis sit seruus plurium nũ **[sect. 2]** ġd potest manumitti ab vno illoruʒ alijs cōtradicẽtibus. Rñ. quod sic. sed manu mis sor tenetur alios seruare indẽnes. C. de communi. seruo ma. l. j.
¶ Vtruʒ valeat manumissio in fraudẽ **[sect. 3]** creditorũ facta. Rñ. quod nō. C. qui manu. non possunt. l. j. et insti. ex ġ. ca. ma. §. j. ¶ Vtrum possit manumitti ille qui ꝑ **[sect. 4]** pter delictũ ĩcidit in seruitutẽ. Rñ. pa. in. c. ita quorũdā de iude. quod non secundum Jo. and. Facit. l. ij. C. quibus ad li. procla. non licet.
¶ Qũo fit manumissio. Rñ. multis mo **[sect. 5]** dis insti. de liber. §. multis modis. vbi inter alios dicitur quod potest fieri in secreto. vt si dicat dominus esto liber. vel per epistolā vel per testamentum vel per quālibet vltimam voluntatem.
¶ Quomodo reuocat̃ manumissio. Rñ. **[sect. 6]** propter omnes causas ingratitudinis ex quibus reuocatur donatio de quib⁹. s̃. donatio. j. §. xij. in aut̃. vt liberi. de cete ro. §. illud.
¶ Jn quo differt manumissus ab eccle **[sect. 7]** sia a manumissio a priuato. Rñ. quod prĩo ꝗ propter operas non prestitas reuocat̃ in seruitutẽ. vt. xij. q. ij. diaconi. sec⁹ in alijs. vt. C. de lib. cau. l. solo. Scd̃o quia filij eoꝝ remanent obnoxij ecclesie sue patrone. xij. q. ij. d̃ libertis. sʒ alij nō. C. de libe. et eoꝝ li. l. j. et. ij. Tertio ꝗ serui ecclesie possunt manumitti cum hoc ꝗ non possint alteri ꝗ ecclesie sua bona re linquere. xij. q. iij. c. j. et. iij.
¶ Vtrum in manumissione possit domi **[sect. 8]** nus aliquod seruitiũ spũale sibi impo nere. puta quod sibi dicat horas et hmōi. Rñ. quod sic. ita quod si seruare noluerit etiaʒ si ordinatus fuerit degradetur et pristine seruituti subijciatur. c. nullus. de ser uis non ordi.
¶ Jn quibus consistit ius patronatus. **[sect. 9]** Rñ. vt no. in. l. fi. C. de bo. lib. in gl. s. pri mo. vt non proponat turpem actioneʒ: aut exceptionem aduersus patronum. Secundo reuerentiam ei debet tam in faciẽdo ꝗ non faciendo. Tertio prestare debet ei alimẽta si ałs non habet. Quar to patronus hʒ ius reuocādi eũ in ser uitutẽ rōne offense cōmisse ꝯ ipm. Quĩ to patronus hʒ ius succedendi liberto. Vnde tenetur libertus et relinquere legitimam q̃ est tertia pars suoꝝ bonorum si in bonis habet plusꝗ centũ aureos: et nullos liberos habet cum decedit si ve ro minus ꝗ cẽtũ aureos habet in substātia non tenetur ei aliquid relinq̃re quod si mortuus fuerit ab ĩtestato nullo li beroruʒ relicto sic succedet in totũ. Vide ibidem. et insti. de succes. libertoruʒ. .§. sed nostra constitutio. vide glo. in. l. venia. C. de in ius vocā. et ad quid tene tur patronus liberto est gl. in. §. liberti norum insti. de lib.

Mathematici

sine aspiratione dĩ cuntur diuini. sed cum aspiratione significat scientiam quadriuialem. vnde versus. Scire facit mathesis. sʒ diuinare mathesis. de quo vide. j. sortilegiũ et superstitio. et. s̃. diui natio. vnde tales non debẽt ad limẽ al terius domus accedere alias cōcremari debent. nec aliquis eos suscipe seu cōsulere: alias debent deportari et bona eorũ cōfiscari. et diuinator gladio vl tore feriri. vt. C. de male. et mat. l. null⁹. l. nemo. et. l. culpa.

Matrimonium. j.

quidẽ est coniunctio maris et femine inter personas legitimas indiuiduam vite cōsuetudinem retinẽs. xxvij. que. ij. §. j. insti. de pa. po. in ṗn. et in. iiij. senten. distinct. xxvij. de p̃sum. il lud quoq; nobis.

Ad propositum eorum que in hoc. .§. et seq. et per eorũ discursum dicuntur et an matrimonij questio. scilicet an sit matrimonium contractum inter tales possunt per iudicẽ laicum cognosci. no. Bar. et doc. in. l. titia. ff. sol. ma. et ĩ. l. quo tiens. C. de iudi.

¶ Vtrum matrimonium sit sacramen **[sect. 1]** tum noue legis. Rñ. qd̃ matrimonium potest dupliciter accipi aut quātũ ad **[[Fo.ccxcv.]v]** eius institutionẽ. et sic non est sacramen tum noue legis. quia fuit ante nouaꝫ legem institutum. alio modo quo ad eius effectũ. et sic licet fuerit ante nouā legem institutum. non tamen habuit vim cōferendi gratiam sicut modo in noua lege in qua non est euacuatum sed cōfirm atum et factum gratie cātiuum. et sic est sacramẽtum noue legis. hoc Ric. in. iiij. distinc: xxvj. ar. iiij. q. ij. ¶ Quid est in isto sacramẽto materia **[sect. 2]** et forma. Rñ. ꝫ. Ric. vbi. s̃. eadẽ. q. ꝟbũ primo ꝑlatum est materia: et verbum secundo est forma. quia sicut verbum accedens ad elemẽtum facit sacramẽtũ. sic verbum accedẽs ad verbum p̃ cedẽs qd̃ dicit accipio te ĩ meā vxorẽ est sorma huius scilicet dicendo: et ego acipio te in meum virum vel econtrario. ber. in. c. tua nos. de spō. vult quod ꝟba sint forma. et consensus sit materia.

¶ Quid est res et quid est sacramentuꝫ **[sect. 3]** ĩ matrimonio. Rñ. ricard. vbi. s̃. articu. iiij. q. ij. expressio cōsensus ꝟba de presenti est sacr̃m tātũ. Rñ. et sacr̃ꝫ est vnio cōsensuũ et muiua obligatio causata ꝑ cōsensum mutuum per verba de presenti expressum. hoc enim est res respectu significationis exterioris que est per sen sibilia signa. Et est sacramentũ duplicis rei. s. charitatis quā significat et dispositiue efficit. Et vniōis christi et ecclie quaꝫ significat sed non efficit. Jpsa au tẽ charitas est res tantum. et non sacra mẽtum obligatio vero interior per mu tuũ cōsensum expresie siue consunctio exterior est res et sacramentum.

¶ Vtrum gratia gratũ faciẽs cōferatur ĩ **[sect. 4]** hoc sacramento. Rñ. Ricar. vbi. s̃. ar. ij. q. iij. quod sic. si digne cōtrahant ex diuina institutione.

Matrimonium. ij.

qũo contrahit̃ dic quod ad legitime cōtrahendũ debẽt fieri banna. et qũo publice cōtrahendũ est. de quo vi de. s̃. clandestinum.

¶ Per quid contrahitur. Rñ. quod per mu **[sect. 1]** tuum consensum verbis expressum. c. tua nos de spon.

¶ Vtrum sine mutuo cōsensu anima **[sect. 2]** rum possit cōtrahi matrimoniũ. Rñ. ꝫ cōiter Theo. quod quo ad deum et veritatẽ non potest esse mr̃imoniũ si ambo non cōsentiāt: simul dicāt. aut faciāt q̇cq̇d voluerint ad extra. xxvij. q. ij. sufficiat. lꝫ eccle sia aliud iudicet. vt in. c. is qui de spon. ¶ Vtrum requirat̃ quod cōsensus prestet̃ si **[sect. 3]** mul eodem tp̄e. Rñ. Pa. ĩ. c. dilectꝯ de spō. tꝫ quod de subtilitate iuris necessario req̇rit̃ vt simul eodem tp̄e prestet̃ ꝓ. dicit gl. in. l. cōsensu. ff. de act. et obl. et ĩ. l. j. ff. d̃ cō trahen. emp. quod in cōtrahentibꝯ qui ꝑfi ciunt̃ iure gẽtiũ debẽt cōsensum simul p̃stare. Et Spe. ĩ ti. de spō. dicit quod respō sio alteriꝯ dꝫ sequi immediate. ꝑ. l. cōtinuus actꝯ in ṗn. et. l. j. §. j. ff. de ꝟb. obli. Host. vero in. c. ex lr̃is de spōsalibꝯ quẽ sequit̃ Jo. an. dicit quod sufficit ꝛsentiat ꝑ prius et duret in proposito suo. et postea alteriꝯ cōsensus accedat ex post facto. et est verior opinio Host. vt est tex. ĩ. d. l. j. .§. si vero presens ĩterrogauit. vbi dicit̃ interuallũ medij temporis non

vitiauit obligationẽ: secus si non perseueraret in primo proposito. ꝗ sic esset vera prima opinio quod non esset mr̃imoniũ ꝗtũcũꝗ alter consentiret postea.
¶ Vtrum ꝕba exprimentia cõsensum de [sect. 4] p̃senti sint necessaria ad matrimoniuʒ cõtrahẽ. Rñ. cõiter theologi. in. iiij. dis. xxvij. et moderniores canoniste. vt no. in. c. tue. fraternitati de spo. tenẽt quod nõ sunt necessaria etiam in loqui valentib⁹: dũmodo per alia signa exteriora ɔsensus exprimat̃ vt per nutum. et hmõi. Et istud tene: lʒ alij dicant aliter. Facit ꝑ hoc ꝗ legata et fideicõmissa solo nutu relinq̇ possunt etiam a loqui valente. vt. C. de fi deicõmis. l. et in epistola. et. ff. de leg. iij. l. nutu. c. cum apud de spon. vbi dicitur q̨ sufficit cõsensus. ergo non requirentur verba precise cum per alia possit exprimi quia illud dicitur sufficere quo posito nihil aliud requirit̃ ad substantiam actus. vt no gl. in. c. statutũ de rescri. li. vj. Jtẽ non refert quid de equipolẽtibus fiat. c. lʒ ex quadã de test. Jtem ptʒ quod mutus potest contrahere. vt in. c. cum apud de **[Fo.ccxcvj.r]** spon. ergo verba non sunt necessaria. vt pʒ in. d. c. tue fraternitati et in gl. in. di. c. sufficiat. Et ideo si q̇s diceret accipio te in meam vxorem et si consentit vt sit matrimonium da mihi osculum. et illa dat. erit verum matrimonium lʒ nullum verbum dixerit de matrimonio contra inter ec. ꝛct. c. j.
¶ Vtrum sine aliquosensibili signo expri [sect. 5] mẽte consensum de presenti cõtrahat̃ matrimoniũ. Rñ. secundum cõiter theologos vbi. s̃. et canonistas in. d. c. tue fraterni tari quod non ꝗ est sacr̃ʒ. et de rõne sacramẽ ti ẽ quod sit in eo aliqꝺ sensibile signum et iõ dicit gl. in. d. c. tue quod ad eẽ matrimonij duo cõcurrũt necessario. vnũ materia. s. cõsensus. aliꝺ forma. s. ꝕba vel signa cõsensuʒ exprimẽtia. Aduerte tamen q̨ si pater cõtrahit et dicit ꝕba ꝑ filia p̃sen te et tacẽte: quod erit matrimontũ: ꝗ verba parentũ et taciturnitas filioꝝ p̃sentiũ et verba intelligentiũ equipollẽt sensibili signo exprimẽti ɔsensum interiorẽ Qꝺ veruʒ intelligo si ipsi ꝑ quibus ɔtra hunt̃ aliquo signo annuũt: ałs non credo quod sola taciturnitas sufficiat. Et sic intellige et limita gl. in. c. non oĩs. §. cum di citur. xxxiij. q. ij. et. ĩ d. c. tue fraternitati et sãctũ Tho. et Ric. in. iiij. d. xxvij.
¶ Vtrum cõsensus de futuro cum carnali [sect. 6] copula faciat matrimoniũ. Rñ. ꝗʒ Ric. in. iiij. d. xxviij. ar. j. q. iij. quod quo ad deũ et reiveritatẽ sine cõsensu reali de p̃senti non potest esse matrimoniũ. c. tua nos de spõ. Et iõ distinguit. S. Bo. eadẽ dist. quod aut copulat̃ sibi effectu cõiugali ita quod vir credit copulari cum sua vxore: et ecõtrario. et sic copula facit matrimonium ꝑ pter cõsensum tacitũ de p̃senti quo vr̃ implere velle. qꝺ promisit. s. eã accipere nũc de presenti sicut antea ꝑmiserat de futuro. Aut cognoscit eã affectu for nicario. et sic non est matrimonium q̊ ad deũ: sed presumptũ quo ad ecclesiã cõtra quã presumptionẽ non admittitur probatio vt in. e. is qui de spon. si tamẽ cõtraheret de facto cum alia teneret scꝺʒ matrimonium quo ad deum secundum Ricar. vbi supta. q. iiij. quod no. bene.

Additio

Per aliud autem a carnali copula vel consensu de presenti nũqꝗ sponsalia de futuro men te et verbis efficiũtur matrimonium etiã presumptũ. ꝗuis interueniat traductio ad domũ oscula et etiam nixus ad co pulã vt patet per. c. fi. de spon. et. in. c. j. de matri. contra interdictum ecclesie contra cto.
¶ Quomodocognoscẽtur signa q̃ expri [sect. 7] mũt consensuʒ de presenti. Rñ. quod recur rẽdum est in foro aĩe ad intentionẽ. q̨ si de intẽtione nescitur. sic dicendũ est quod aliqua verba precesserũt ab vno eo rũ. vel ab aliquo alio in eorum presen tia: et sic postea signa sic secũduʒ verba determinabitur de signis. vt puta si al ter dicit. Ego. te accipio invxorẽ et sic tu similiter cõsentis accipere me ĩ virũ bi be. vel annue capite et hmõi. sic erit matrimonium.

Si vero precedẽtia denotant consensum de futuro. sic et signa. Qd̃ si nulla ꝓba precesserũt. sic non iu dicabo pro matrimonio. ex quo de ĩtẽtiõe non cõstat. Tutius tamen est pro matrimonio presumere. ꝗ nullum periculum imminet: alias sic.
¶ Quomodo ꝓba cognoscent̃ in dubio **[sect. 8]** qñ de intẽtione non cõstat. Rñ. quod verba quedã sunt clara q̃ demõstrant consen sum de presenti sicut cum quis dicit. acci pio te ĩ meã vxorẽ. et illa replicat et ego accipio te in meum virũ et similia quedã sunt dubia vnde no. quod verbum placet et verbum volo denotant secundum tẽpus p̃sens ꝫ dñm An. in. c. ex lr̃is. el. j. de spõ. ver bũ autem infinitiuũ nihil per fecte signifi cat sꝫ determinabitur secundum verba p̃cedẽ tia vel ad presens vel futurũ. Vnde si volo vel placet addatur verbum infinitiuũ denotãs actum eũ dependẽtem solũ a libera voluntate ꝓferentis non inducit̃ dispositio de pñti: sed de futuro puta cum dicit placet vel volo ascẽdere arborẽ. Si vero verbum infinitiuũ de notat actũ qui ꝓcedit solum a volũtate ꝓferẽtis libere. Et tũc si denotat prĩcipiũ actus non inducitur dispositio de p̃senti. Exẽplũ volo tecũ cõtrahere vel **[[Fo.ccxcvj.]v]** volo te despõsare. et sic non erit matrimo niũ. Si vero denotat executionẽ actus sic inducit̃ dispositio de presenti. Exẽplum volo te habere in vxorem vel dicatur placet mihi te retinere ꝓ vxore et sic erit matrimoniũ. ꝗ q̇ vult cõsequẽs vult et antecedẽs vt in. c. p̃terea et in ca. prudentiã. de officiodele in hoc tamen mul tũ instãt. do. sed pertrãseo. et vide si vis Bar. in. l. cũctos populos. C. de sum. tri. et canonistas in. d. c. ex literis.
¶ Quid si dicat ꝓuidebo tibi tãqꝫ vxo **[sect. 9]** ri mee et illa sıl̃r idem respondeat. Rñ. ſm Host. in. c. ex parte de spõ. quod pro matrimonio est iudicandum.
¶ Vtꝛ si dicat̃ viro vis talẽ pro vxore et **[sect. 10]** respondet placet et sıl̃r idem dicit mulier sit matrimoniũ. Rñ. vt patet ex dictis matrimonium est. no. etiam Hos. in. ca. sponsam de spon.
¶ Quid sic dicat promitto tibi non di **[sect. 11]** mittã te ꝓ meliori vel peiori vxore. Rñ. ſꝫ Host. in. d. c. ex parte quod matrimoniũ erit. Nam in talibus et similib⁹ dubijs iu dicãdũ est pro matrimonio. ar. de sen. et re. iudi. c. fi.
¶ Vtrum vir dicens ꝓmitto tibi quod habe **[sect. 12]** bo te ꝓ legitima vxore. et sıl̃r rñdet mulier cõtrahat de pñti. Rñ. quod sic. vt ĩ. d. c. ex parte in tex. et in gl. xxx. q. v. nec illud .§. sꝫ obijcitur. ꝗ verbum habebo potest referri ad tẽpus presens de ma. contra. in ter ec. cõtra. c. ex lr̃is. et ideo secundum Host. et Gof. subaudiẽdũ est de cetero vel hoc tempore secus esset si diceret ꝓmitto ti bi quod ducã te in vxorẽ. secundum Joã. in. d. ca. nec illud. ꝗ sic essent sponsalia. et similiter dicit pa. in. d. c. ex parte quod erit ma trimoniũ si dicat ꝓmitto tibi quod non ha bebo aliam vxorem nisi te: et illa similiter respondet.

Additio

Quia verbuꝫ nisi cum seq̇ tur negationem facit positionẽ vt no. gl. in regula peccatuꝫ de re. lib. vj. quod credo veꝛ si verba sint ꝓlata de presenti. s. nolo habere aliã invxo rẽ nisi te. Secus siverba essent pro lata de futuro. sic. s. quod non habebo aliam in si te. ꝗ tunc nisi non facit positionem de presenti secundum actũ sed solũ secundum habitum similiter si diceret non accipiam aliã in vxorem. ꝗ non erit matrimoniũ.
¶ Quid si dicat ꝓmitto tibi quod retinebo **[sect. 13]** te ꝑpetuo mecũ. et illa rñdet similiter. Rñ. quod non est matrimoniũ: nisi dicat q̇ vult eam tenere in vxorẽ. in aut̃. q̇ mo. natura. effi. le. §. pe. Jo. tamen in. c. j. xxx. q. v. et gl. in. c. solet. xxxij. q. ij. tenet quod de iure canonico est matrimoniũ. et ita tene in dubio Sed quando constat de mente non est curañ. de verbis quo ad deum et conscientiam ꝗ quando ambo intẽdebãt cõ trahere de presenti.

semper erit matrimoniũ etiam si verba sonabāt consensum de futuro. ar. ca. intelligentia de verb. sig. cum similibus.
¶ Sed quid diceñ. cum aliq̇s dixit ꝑba **[sect. 14]** exprimẽtia cōsensum de presenti vl de futuro et secuta copula. postea dicit q̨ nũqꝫ talia verba ꝓtulit aĩo cōtrahẽdi sꝛ solũ animo extorquẽdi copulā. Rñ. q̨ alter non debet credere ꝗ nec tenetur. Vñ in. c. per tuas de ꝓbationib⁹ dicit̃. Nimis indignũ est iuxta legtimas san ctiōesvt quod sua quisqꝫ voce dillucide protestatus est iu eo casu ꝓprio valeat testimonio infirmare. si purus temerarie credit quod dicat verum sic non dꝛ nec ad petitonẽ alteri⁹ ẽt in carnalẽ copulā cō sentire nisi de nouo dicat se velle cōtra here. Si autem dicat postea se esse mẽtitũ et petat debituꝛ tũc credat et reddat. Si vero credit non esse virũ et ꝑmanet ĩ pri ma temeraria credulitate sic non dꝛ red dere: ꝗ faceret contra cōscientiā et si non reddit peccat ẽt ꝗ vir reuocādo qd̄ pri⁹ dixerat expirat illd̄ pri⁹ dictũ ꝗ reuoca tio ꝛcordat verbis quibus ꝛsentit de pñ ti. hec Ric. vbi. s̃. di. xxvij. ar. j. et. iiij.
¶ Sed pone quod p̃fatus non eā duxit nec **[sect. 15]** vult ducere sꝛ potius aliā accepit. Rñ. quod in foro ecclesie si potest ꝓbare mulier quod contraxit perverba de presentivel de futuro secuta copula carnali quod cogeẽ eam ducere nec admittetur probatio in cōtrariumvt no. in. capi. isqui de spon. sed foro anime si aliam non accepit cogẽdus est vt eam accipiat si euidenter **[Fo.ccxcvij.r]** non apparet quod poti⁹ se decipi finxit pu ta ꝗ magna ẽ disproportionabilitas. Si vero aliā duxit animo cōtrahendi et in primā non consensit non debet etiā ad preceptũ ecclesie secundā dimittere sꝛ poti⁹ pati humiliter etiam excōicatio nẽ et tali modo cum secunda habitare q̨ non generet scādalũ alijs ꝗ primũ matrimoniũ non fuit ex quo consensus ex parte alterius defuit sꝛ ꝟꝛ. Et hoc tene ꝗ cōiter tenetur vt no. Pa. in. d. c. is lꝛ quidā dicant quod lꝛ primũ non fuerit matri montũ tamen etiam secundum non potest esse ꝗ ecclesia talẽ inhabilitat ad cōtra hen. cum quacunqꝫ alia a prima in. d. ca. is qui fidem.
¶ Quid faciet prefata mulier que non **[sect. 16]** pōt ꝓbare cōtractũ matrimonium ꝗ fuit clandestinũ. Rñ. si statim vir reuocauit et patefecit quod non cōsentit aut si sit multa disproportionabilitas et quibus veri similiter. potest credere quod nũqꝫ in eam cō senserit et similia sic credo quod si ille tran siuit ad secũda vota: aut oĩno renuit eā accipere quod poterit ei credere et cum alio cōtrahere maxime si sic iurat et ex q̃lita tevite sue potest p̃sumere quod non mẽtiret̃ in hoc alias nullo modo debet cōtrahere cum alio sed viuere in castitate. et sibi ĩpu tet quod fatue egit clādestine ꝛtrahendo Sed si pur de facto cōtraxit et ꝓbabiliter credat quod talis p̃fatus non habuerit animũ in eā cōsentiẽdi sic poterit exigere et reddere. Si ꝑo non habet aliquā ꝓbabilitatẽ ad hoc credẽdũ credo quod te neat̃ reddere sꝛ exigere non possit. Si ve ro crederet quod prefat⁹ tũc cōsenserit licet postea neget. nec poterit exigere nec reddere: arg. eorum que not. in. c. inquisitioni de sentẽ. excom. Quod no. quia sepe in practica euenit.
¶ Quid si q̇spost ꝛtractũ matrimoniũ non aĩo consentiẽdi sed decipiendi credẽs ex consilio peritoꝝ tale matrimoniũ tenere cognoscit prefatam mulierẽ tanqꝫ cōiungem credẽs sic firmiter esse. Rñ. quod talis copula non facit matrimoniũ quo ad deũ: ꝗ ex quo nullũ vin culũ precesserat quo ad deum copula non facit matrimoniũ. vt no. in. c. is qui de spon. vbi dicũt doct. quod si spōsalibus solutis sequitur copula non inducit̃ ma trimoniũ ex quo vinculũ sponsaliũ est solutũ. Jdẽ dicũt vbi interuenerit promissio de cōtrahendis sponsalib⁹ in fu turũ. Facit. l. fi. ff. de cōdi. ob cām. Jtem error iuris non inducit cōsensum matrimonialem ꝗ nihil tam contrarium cōsensui qꝫ error. l. sic per errorẽ. ff. de iur. om. iudi. Facit quod. no. bar. in. l. multũ. ff. de cō di. et demō. vbi dicit si iudex errat ĩ fun damẽto iurisditionis non valere processum licet in veritate haberet iurisdi tionẽ et probatur in ca. siscitatus de re

scriptis. iũcto. c. prudẽtiãde offõ deleg. vbi iudices ȯlegati cum cła. Si non oẽs et c. Si ꝓcedũt sine alioignorãtes ĩpedi mẽtũ et credẽtes posse sine eo ꝓcedere non valet ꝓcessus lʒ habeãt iurisditio nẽ ꝗ errẽt in fundamẽto iurisditiõis ita iste errauit in fundamẽto matrimo nij cum cõsensus sit eius fundamentũ et de substãtia eius vt in. c. tue de spon. et similibus. Vnde sitalis accepit aliã nõ potest eã dimittere in foro aĩe aut religio nẽ ex ire si quam professus est et statur eius cõfessioni in hoc vltimovt no. glo. ĩ. di. c. is q̇ et ibi per doc. et ĩ. c. significasti. Jdẽ de home. cõsuluit doc. Alex. de nono in facto.
¶ Vtrum matrimonium possit contrahi in ter absentes per procuratorẽ. Rñ. quod sic. xxxj. q. ij. honorantur de cõuer. cõiuga. ca. ex parte el. ij. ĩ tex. et gl. si tria ɔcurrãt.
¶ Primo quod specialiter mandetur eidẽ de matrimonio cõtrahendo. ¶ Secundo quod specificetur eidẽ de certa et specia li seu determinata ꝑsona cum qua cõtra hat nomine constituentis. ¶ Tertio q ɔstituens perseueret in eadẽ volũtate vsqꝫ quo ꝓcurator ɔtraxerit. Nam ꝓcura tor quãtũcũqꝫ generaliter sitcõstitutus non poterit cõtrahere matrimonium ꝓ cõ stituẽte nisi exp̃sse id habeat in manda tis nec hoc sufficit nisi determineť certa ꝑsona cum qua cõtrahere debeat ĩ mã dato. hec ꝓbãtur in tex. et gl. de ꝓcu. c. procurator lib. vj. nec prefata sufficerẽt **[[Fo.ccxcvij.]v]** si mutaret animũvt ptʒ ex dictis hic. s̃. lʒ ecclesia nisi expresse reuocaret iudicaret pro mr̃imonio tamen quo ad deum et cõ sciẽtiã non eẽt mr̃imoniũ ex q̊ ɔsensus ȯ ficit tꝑe quo procurator cõtrahit.
¶ Sed pone quod ꝓcurator ĩ mãdato hʒ **[sect. 19]** spãlem potestatem de ɔhendo matrimo nio sed non determinationẽ persone cũ qua debeat cõtrahere tamen hʒ oretenus vł per lr̃as aut alio mõ. Rñ. quod si cõtrahit cũ illa erit matrimonium nec obstat gl. ĩ. d. c. ꝓcurator q̃ tenet contrarium ꝗ intelligẽ da est quando alia modo non specificauit spe cialem personam per rationem suam. Veruntamen stulta est que cum tali ꝓcuratore contrahit nisi faciat fidẽ quod ad cõtrahen. secum sit specialiter procura tor deputat⁹: quia sic ille posset negare quod non misit eum vt contraheret cum illa sed cum alia et in foro contentioso excluderetur.
¶ Vtrum per solas lr̃as possit ɔtrahi ma **[sect. 20]** trimoniũ inter absentes. Rñ. vt ptʒ ex dictis quod sic si duo cõcurrũt. Vnũ quod mit tẽs literas quibus exprimit quod talẽ ac cipit in vxorẽ de presenti si ipsa cõsenserit quod perseueret in eadem volũtate vsqꝫquo illa cui lr̃e mittũtur exp̃sse con sentiat scȯʒ quod illa persona exprimat cõ sensum receptis lr̃is alicui alteri vel ꝑ lr̃as scribat ip̃m cosensuʒ aliter nisi ex primat qꝫtũcunqꝫ consentiat non erit matrimonium secundum Rod. ar. d. c. honorantur et. c. veniẽs qui cle. vel vouẽ. et. c. ex publico de conuer. coniuga.
¶ Sed nunq̇d statĩ vt lr̃as rescripserit **[sect. 21]** quib⁹ similiter et ipsum accipere expri mat in virũ aut alij manifestauerit sic talis mihi scripsit quod me accipit in vxo rẽ et ego notifico vobis quod similiter ego accipio eũ ĩ virũ erit. matrimoniũ. Rñ. vr̃ prima facie quod non donec ad notitiaʒ alterius perueniat ꝗ antea non est ɔsen sus. i. simul sensus sʒ dissensus. i. separatus sensus. et facit pro hoc. l. cõsensu: et quod ibi no. ff. de ac. et obli. Sʒ tamen ego credo quod statim vt exp̃ssit sit matrimoniũ. ꝗ ibi sunt substãtialia mr̃imonij. s. cõsensus expressus amborũ et cum substãtialia sint sufficit. ar. eoꝛ que no. per bar. ĩ. l. ꝓlatã. C. de sen. et interio. om. iu di. et istud tene ex quo enim vel nũcio. hoc expressit vel per lr̃as sic est cõsensus: ꝗ si mul ambo cõsentiunt et cum signis neces sarijs ar. ad hoc in. d. c. honorantur.
¶ Quid si dicat ꝓmitto vobis trib⁹ so **[sect. 22]** rorib⁹ quod vnam de vobis accipiã in vxo rem. et ille omnes respondẽt placet et postea cognoscit vnã ex illis. Rñ. secundum Host. quod matrimonium cum illa erit. ꝗ ipso facto cõsensit. c. dilecti. et. c. vt nostrum de appel. Et hãc opinionẽ tene anteqꝫ al ter trãseat ad secũda vota. Sʒ si trãsis set ad secũda vota tene

opinionẽ glose et modernorũ ĩ. c. ex literis el. ij. de spō. s. quod non est matrimonium primum quia sola copula etiam cum sponsalibus incertis non facit matrimonium nisi ambo ita carnaliter cōuenissent vt matrimoniũ cōtrahere et ɔsũmare intenderunt.
¶ Quero in q̇d est consensus qui facit **[sect. 23]** matrimoniũ. Rñ. secundum opinionẽ Ricar. in. iiij. d. xxxj. ar. ij. q. j. quod ad hoc vt cōsen sus faciat mr̃imoni uʒ opʒ sint ibi tria bona matrimonij implicite et ĩ habitu saltẽ. s. quod cōtrahentes cōsentiant.
¶ Primo invinculi inseperabilitatẽ ra tiōe cuius est in matrimonio bonuʒ sa cramẽti. ¶ Secundo in bonum fidei quātũ ad eius essentiale qd̃ est non negare vsum sui corporis si cōiunx alter petat nisi deus a debito reddẽdi liberauerit Sed quantum ad accidentale bonum fi dei seu accessoriũ quod est non exhibe re alteri quā suo coniugi vsum sui corporis non est necessarium sed solum ad bñ esse matrimonij.
¶ Tertio in bonum prolis quantum ad eius essentiale quod est eam suscipere conditionaliter. s. si de⁹ eadem dederit vel non ꝓcurare aliqd̃ impedimentum ne ꝓles veniat sed quantum ad eius accidẽtale bonũ. s. absolute velle ꝓlem et eā educare non est necessarium. Vnde si quis contraheret cum intẽtiōe separabilitatis non dico quo ad thorum sed quo ad vinculũ. ꝙ sic esset contra bo nũ sacr̃i: aut cum intentione denegan **[Fo.ccxcviij.r]** di scip̃m alteri coniugi petẽti sine alia diuina reuelatione. ꝙ ꝯ secundum bonũ. s. fidei. Aut cum intẽtiōe non suscipiẽdi prolẽ si de⁹ eā daret aut non eam educādi: aut ꝓcurādi venena sterilitatis ne ꝓles cō ciperet̃ aut nasceret̃ vel educaret̃ ꝙ ꝯ tertiũ bonum matrimonij. s. ꝓlis mr̃imoniũ talis non ꝯheret. Et ideo opʒ p̃fata habeat in intẽtione saltẽ implicite. Explicite vero sufficit quod in ꝯhendo inten dat illud qd̃ inter cōtrahẽtes requirit̃ ad matrimoniũ. Maria autem ve⁊ matrimoniũ cōtraxit cum Joseph lʒ non intẽde ret cōsentire in carnalẽ copulā: ꝙ erat certificata quod Joseph nunqꝫ eā requireretet si eā requisisset quod deus absoluebat a tali obligatione. similiter ille q̇ cōtrahit quamuis non habeat aĩm consũmādi sed religionẽ intrādi. ꝙ cum intrat ab soluitur a deo a tali obligatione.
¶ Vtrum intẽtio libidinis vel pulchritu **[sect. 25]** dinis aut diuitia⁊ excludat matrimoniũ. Rñ. secundum sanctũ Bo. in. iij. di. xxx. q̇ multe cause possunt eẽ ĩductiue et sine pctō dũmodo non sistat̃ ĩ eis. vñ si moue ret sicut cā ṗncipalis: ẽ min⁹ honesta et esset ꝯ sacr̃i vtilitatẽ: non tamen ꝯ sacr̃i veritatẽ nisi ita esset finis quod non q̃reret nisi libidinẽ. vel diuitias non vxoreʒ ducere ꝙ sic esset ꝯ veritatẽ sacramẽti. ¶ Sʒ nunq̇d ꝯhens ex alio fine qꝫ pro **[sect. 26]** lis habẽde peccet. Rñ. pe. de pał. ĩ. iiij. di. xxxj. quod sic veniałr quando contrahit principaliter ꝓpter vitādā fornicationẽ. si non sit talis q̇ secundum cōem spẽ posset habere filios. ałs nō. Vnde lʒ finis ma trimonij prim⁹ et per se sit intẽtio generā di: tamen quando ṗncipale factũ est impossibile sicut in sene vel sterili. lʒ de se cūdario q̇ est intẽtio vitādi fornicatio nẽ facere ṗncipale. Alie autem intẽtiōes sicut reformatio pacis et alie honeste si ṗncipałr et per se intẽdant̃ sic est pctm̃ ve niale sicut cum vir cognoscit vxorẽ ꝓpter sanitatẽ vel baptisat̃ vt sanet̃. Alij ꝟo volunt quod sit mortale ꝙ cum matrimoniũ sit sacramẽtũ non potest sine peccato mortali ṗncipałr intẽdi finis extrane⁹: sicut si q̇s baptisaret̃ ṗncipałr ꝑ questũ non curans de gratia baptismali sed istud dicit idem petrus quod est nimis du rum sed tamen non est sine rōne et ideo securius est tenet tamen idem quod cōtrahẽs principaliter ꝓpter voluptateʒ peccat mortaliter. Si vero quis contrahit secũ dario ꝓpter diuitias pulchritudinem et huiusmodi non est peccatum nisi sit inhonesta intentio.
¶ Vtrum cōtrahens in peccato mortali **[sect. 27]** peccet mortaliter. Rñ. secundum petrum p̃dictum quod sic quia dicit Ang. j. q. j. c. per Jsayam quod sacramẽtalia sunt vnicuiqꝫ quasi

consciẽtia quis accedit. Sed nunquid teneatur confiteri videt̃ tenere quod sic sed ego non credo de neces sitate nisi in proposito ĩtellige quod peccat contrahendo per verba de presenti.

Matrimonium. iij.

q̃ ĩpediũt vt non ꝯhat̃. qd̃ sunt. xviij. quoꝝ. duo prima impediunt de necessitate precepti ita quod peccat mortaliter contrahens tamen contractum de facto non dirimunt. Tertium vero impedit solum ad tempus et aliqñ in perpetuum. Alia vero sequentia tali modo impediunt quod etiam si de facto contrahatur non tenet nec est ma trimonium postea contractum: et contrahendo peccat mortaliter non in om nibus sed solum quando contrahit cō tra impedimẽtum. v. vj. vij. viij. ix. x. xij. xiij. xiiij. xv. xvj. et aliquando incurrit excommunicationem si cōtrahit in im pedimento cōsanguinitatis vel affinitatis vel voti solẽnis aut ordinis vt supra excommunicatio. vij. casu. xlij. et q̇s potest dispensare vt quis contrahat in ipsis impedimentis vide. j. Jmpedimẽ tum. xviij. §. ij. et. iij.
Ad propositum eorum q̃ hic notan tur. scilicet de his que impediũt matri monium. vide no. per Bal. in. l. affinitatis. C. cōia. de suc. et an inter seruos pos sit contrahi de iure poli. Ang. et Alexā. quod sic. in. l. inter liberos. de iure do. et not. in. l. cum ancillis. C. de incest. nup. et ideo cadit accusatio adulterij in eis secundum eos tibi.

[[Fo.ccxcviij.]v] Jmpedimentum

primũ dicit interdictuȝ eccle sie et istud interdictũ est duplex quodā generale quo prohibet̃ clandestine cōtrahere matrimonium omnibus de quo dic vt. s̃. clandestinum. Aliud est interdictum speciale quo alicui a iudice spe ciałr ꝓhibet̃ ꝓpter aliquam cām legitimā ne cōtrahat et istud interdictum nō potest fieri nisi ab eo q̇ potest de causa ma trimoniali cognoscere sicut est eps̃ vel alius ordinarius et q̇ habeat peritiā ca nonũ de cōsan. et affi. c. j. Vnde ɔtra hẽs ꝯ istud ĩterdictũ peccat mortałr et si cau sa ꝓpter quā factuȝ est interdictum est ꝓpetua sic oĩno separabunt̃ data sentẽtia diuortij ꝓbato ĩpedimẽto de matri. ɔtra inter. ec. ɔtra. c. vlti. Si ꝟo erat tem poralis sic tenebit matrimoniuȝ sed in penaȝ debẽt ad tps̃ separari de matri. contra. inter ec. contra. c. j. et. ij.

Jmpedimentum

secũdũ dicitur feriarum. Naȝ vt notat Pa. in. c. capellanus de ferijs ꝓhibent̃ nuptie celebrari ab aduentu vsqꝫ ad epiphaniaȝ inclusiue licet Ho. dicat etiam includi octauam sed tu tene non includi qꝛ. c. non oportet. xxxiij. q. iiij. nihil dicit de octaua nisi cōsuetudo esset qꝛ illa seruāda. l. si de ĩterpretatione. ff. de legi. item a septuagesima vsqꝫ in octauā pasche inclusiue quia in. d. c. ca pellanus. ȯr post octauas ergo non ĩ octaua. Jtem a primo die rogationũ qui est scȯa feria ante ascensionem domini vsqꝫ ad octauam pentecostes inclusiue qꝛ litera dicit in. d. c. capellanus post. vij. dies post festũ pẽthecostes non enim essent. vij. dies nisi dominica ĩcludere t̃. Facit qd̃ ibi dicitur tres septimanas q̃ non essent nisi includere t̃ et expone literam cum dicit post. vij. dies festi pente. quod caret octauis nuptie suspendantur in dñica que sequitur et deinceps et c. vt ĩtelligas de dominica secunda post pentecostes non quia oportet expectare vsqꝫ tũc sed quia si vult celebrare eas in die solenni vt communiter fit oportet expectare vsqꝫ tunc.

¶ Vtrum in p̃fatis tꝑibus ꝓhibeat̃ tota [sect. 1] liter ꝯctus matr imonij. Rñ. pa. ĩ. d. c. cappellanus quod non ꝙ matrimonij sine alia celebritate sꝫ solũ per verba de presenti coram facie ecclesie potest oĩ tꝑe ɔtra hi cum non inueniat̃ aliqua cā ꝓhibitiōis ꝙ in tali cōsensu nullũ est peccatum immo est sacramẽtũ vt in. c. debitũ de biga. sed solũ ꝓhibet̃ solennitas nuptialis vt sunt ɔuiuiaet alie similes solẽnita teset solẽnis traductio et carnis noua co mixtio vt tenet glo. in. d. c. capellanus. Qui autez facit ꝯrium peccat mortalr quia contra interdictum ecclesie ꝯhit de matri. contra inter ec. ꝯ. per totum. Tenet tamen Pe. de pa. quod solum erit pctm̃ mor tale quando prĩa vice ɔsumat non postea nisi faceret in cōtemptũ ecclesie. Credo etiā quod si mulier que aliũ habuit viruz et vir qui aliam habuit vxorẽ cōtraherent simul et cōsumarẽt sine alia solẽnitate cō uiuiũ quod non peccarẽt mortaliter quia in eis cessat ratio prohibitiōis predicta.

Jmpedimentum

tertium dicitur conditio et hic accipio hanc conditionẽ ꝓprie. s. prout est suspẽsiua actus de qua habes. s̃. cō ditio. §. ij. q̃ fit per hāc dictionez si. Vnde si q̇s ꝯhat cum aliqua sub ista cōditione si pater su⁹ erit cōtẽtus. et huiusmodi non erit mr̃imoniũ donec cōditio ĩpleat̃ et si nũ ꝙ ĩpleret̃ nunꝙ esset matrimoniũ. Ad cuius declarationẽ est sciẽdũ: ꝙ ɔditiones sunt in q̃triplici gñe. s. honeste tur pes indifferentes et ĩpossibiles. honeste sunt omnes ille q̇ faciũt ad cōdecẽtiā matrimonij vt quod parẽtes sint cōtẽti vel q̃ non derogāt honestati: vt si dederis mihi dotẽ si pater tu⁹ remiserit mihi iniu riā et hmōi. Est iste si apponant̃ in mr̃imonio iꝑm ĩpediũt vt non sit donec cōdi tio veniat in esse. Vñ si ille q̇ sub tali cō ditiōe ꝯxit mutet aĩm et dissentiat vel aliā siue cōditiōe accipiat anteꝙ cōditio impleat̃ iam non erit mr̃imoniũ primũ lz postea cōditio eueniat. Verum est quod si non trāsiuit ad secunda vota ecclesia cō pellet eũ vt eā accipiat ex q̊ cōditio aduenit de condi. appo. super eo in tex. et **[Fo.ccxcix.r]** gl. Fallit hoc in duobus casib⁹. ¶ Primus si pendente conditione commisceantur carnaliter. Et intellige secundum q̃ s̃. dixi matrimonium. ij. §. vj. vel cōsensus de presenti absolutus adueniat de condi. oppo. c. de illis et. c. super eo. et. c. per tuas quia tunc erit matrimonium de presenti absolutum. ¶ Secundus casus est si conditio est necessaria vt cũ dicitur accipio te in meam vxorez si sol fuerit in cancro in estate et huiusmodi quia ex quo omnino talis conditio est extitura necessario statim est matrimo niũ ꝙ talia futura sunt iam presentia in causis suis tex. est aꝑt⁹ ĩ. l. si pupill⁹. §. j. ff. ð noua. Vnde nec ꝓprie dz dici ɔdi tio. l. heres me⁹. ff. de cōdi. et demō. hoc tz ho. Car. et Pa. in. d. c. per tuas. de condi. apo. et. S. Bo. ĩ. iiij. di. xxviij. et. S. Tho. ĩ iiij. di. xxvij. Sz ꝯrium tz glo. Joā. Gof. et Jo. an. ĩ. d. c. per tuas et dicũt quod si trāseāt ad scd̃a vota tenebit secundum mr̃imoniũ cōtractũ ante cōditionis euentũ. Ego ꝟo credo in foro cōtẽtioso veriorem scd̃am opi. in foro autem aĩe iudicādũ est ꝟz eo⁊ intẽtionẽ. Si enim non intẽdebāt tũc con trahere sz in tp̃s ɔditiōis sic non erit ma trimoniũ et sic erit vera secũda opinio ꝙ licet stipulatio sub cōditione q̃ oĩno est extitura non sit cōditionalis est tamen in diẽ ita quod non debet̃ aliq̇s añquā veniat vt no. ĩ. d. §. j. facit. l. heres meus in ṗn. ff. de cōdi. et demō. vbi licet legatum fa ctum titio cum morie̅t non sit cōditionale tamen non tenetur heressoluere anteꝙ mo riat̃ esset bene cōditionale si legarẽtur cẽtũ titio cum morie̅t heres. Ratio quia si moreret̃ legatari⁹ primo ꝙ heres legatũ expiraret morte legatarij. sed non in prĩo casu ꝙ transiret ad heredes. vt in. d. l. heres. Et sic patet quod condio q̃ oĩ no est extitura aliqñ facit cōtractũ ɔdi tionatũ aliqñ non est cōditionatũ est tamẽ ĩ diẽ. et sic non erit matrimonium de pñ ti nisi aliud intendat.

¶ Sꝫ nunq̇d cōditio q̃ necessario sub [sect. 1] intel ligitur in cōtractu si exprimat̃ faciat cōditionalẽ. Rñ. q. non vt ĩ. l. hec ver ba testatoris. ff. de leg. j. et in. l. conditio nes. et. l. aliqñ. ff. de condi. etdemō. Nam legatum factum sub ista conditione. si heres hereditatem adierit non est cōdi tionale q̃ necessario subintelligit̃. vt ĩ dictis iurib⁹ patet. Sed si cōtract⁹ pos set fieri etiam non existente illa conditio ne sic si apponitur facit cōtractũ condi tionalẽ et secundum hāc distinctioneꝫ concor. Arch. et Jo. an. ĩ. d. c. vnico. de spō. li. vj. qui vidẽtur contrarij. Sic ergo pꝫ quo modo matrimonium vel sponsalia nō sunt cōditionalia quando dicitur contraho cum tali si ip̃a in me cōsenserit. et hmōi. se cus si diceret si deo placuerit. et hmōi: q̃ non necessario insunt. q̃ potest esse matrimoniũ contra voluntatem dei.
¶ Sꝫ pone quod quis ꝯxit sub cōditione [sect. 2] si patri suo placuerit. pater prĩo dissentit. sꝫ postea mutata volũtate cōsentit. Rñ. quod non erit matrimonium ꝑ. l. boues. §. hoc sermone. ff. de ꝟb. sig. et. l. hec ɔdi tio la picola. ff. de ɔd. et demō. q̃ ista cō ditio si pater meus cōsenserit debet ve rificari de prĩo cōsensu. ex q̊ q̃ non fuit ideo expirauit. Vñ sicut copula carnalis q̃ de sua natura hꝫ purificare condi tionẽ. non purificat quando ĩuenit extĩctũ vin culũ. vtputa: q̃ supuenit affinitas post matrimonium cōditionaliter contractuꝫ ante cōditionis euentũ. Aut q̃ cōditio expirauit et non fuit ĩpleta sic: et in ꝓpost to et hoc tene postq̃ aliā accepit. lꝫ dñs Car. ĩ. d. c. sup eo dicat tenere matrimonium si taliter cōtrahentes perseuera bant in primo proposito.
¶ Sed quid si p̃fatus pater nec consen [sect. 3] sit nec dissentit exp̃sse. Rñ. credo quod non erit matrimoniuꝫ per. l. qui heredi. §. j. et per. l. meuius. ff. de condi. et demō. vbi pꝫ quod conditio dꝫ impleri in forma speci fica ergo requiriť quod expresse cōsentiat Host. tamen et sequitur Car. in. d. c. super eo. dicunt quod tenet matrimoniuꝫ et quod fit speciale in matrimonio. Vt hec opinio tenenda. vbi ad secũda vota non est deuentum ałs primum verius est de iure iudicio meo.
¶ Vtrum matrimonium cōtractũ sub con [sect. 4] ditione cuꝫ sit affines: si dominus papa vo-[[Fo.ccxcix.]v]luerit dispẽsare: teneat adueniẽte cōditione sine alio cōsensu. Rñ. Pa. et Jnn. ĩ d. c. sup eo. videnť tenere quod non q̃ prim⁹ cōsensus est oĩno a iure reprobat⁹ ꝑ q̇bus facit. l. ĩter stipulantẽ. §. sacrā. ff. de ꝟbo. obli. et. l. ɔtinu⁹. §. cum q̇s eo. ti. facit l. apud Julianũ. ff. de leg. j. Sꝫ in ꝯriuꝫ quod teneat est do. Ant. et q̇dā alij in. c. sup eo. et est verior ꝑ. l. si rẽ meā. ff. de ꝟ. obl. Vbi possum stipulari rẽ meā in tp̃s ɔdi tionis quando mea non erit lꝫ nũc cuꝫ sit mea non possim. facit siłr. l. iij. iũcta. l. pe. ff. de ope. publi. Vbi valet mandatũ priuati de ope publico faciẽdo ṗncipe annuẽte qꝯ tamen alias non valeret. Nec obstat. d. §. sacrā. et. §. cum quis sub cōditiōe. q̃ ibi vi tiũ erat in re q̃ non erat in cōmertio: nec potest esse. sꝫ non sic est casu nr̃o. q̃ sublato impedimẽto ꝓhibitiōis per dispẽsationẽ nihil obstat. Faciũt no. in. c. ĩ causis in fi. de elec. et in. c. nisi cum pridẽ. in fi. de renũ. Jtẽ nec. l. apud Juli. p̃dicta. q̃ dꝫ in telligi verum esse cōditionẽ fore impossibilẽ que pẽdet ex volũtate principis in his q̃ ṗnceps non solet cōcedere vt ibi pꝫ q̃ ibi loquiť de p̃dijs ĩ patrimonio cesa ris redactis q̃ Cesar non solet alienare non in solitis cōcedi dispensatiue. vt est tex. in. l. interdicit. ff. de cōdi. et demon. Et ideo hāc partẽ tene anteq̃ transeat ad scꝯa vota ꝓ qua facit qꝯ no. Bar. in d. l. si rẽ meā. sed postq̃ transiuit posses tenere primam.
¶ Vtrum teneat cōditio si donaueris mi [sect. 5] hi cẽtũ accipio te ĩ vxorẽ. Rñ. quod nō. tex. est ĩ. l. si ita stipulat⁹ fuero te sisti. §. si ti bi nupsero. ff. de ꝟb. obli. Qꝯ limita qñ talis stipulatio fit non cā dotis vel quando nō subest iusta cā petẽdi illud alias sic. Vñ dicit ibi bar. quod si nobilis ꝯheret cum plebea non esset inhonestũ si in recompensationẽ nobilitatis aliq̇d exigeretur.

¶ Sed pone q. B. ɔtraxit cũ. A. sub pre **[sect. 6]** fata ɔditione et ante ɔditionis euẽtum cõtraxit cũ. C. sub eadẽ cõditiõe. demũ A. et. C. eodem tẽpore dat centũ qꝫ istorũ erit matrimoniũ. Rñ. quod neutrũ rõne incertitudinis. facit. l. si fuerit. in ṗn. ff. de re. dub. et. l. duo sunt titij. ff. de testa. tute. Jtẽ quia contractus caditionalis fu scipit robur ab implemẽto. l. cedere diẽ. ff. de verb. sig. et ideo ꝑinde est ac si cum duobus ɔtraheret simul eodem tꝑe. Nec ob. l. potior. §. videam⁹. ff. q̊ po. i pig. ha beanť. l. nec emptio in ṗn. ff. de ɔtrahẽ. emp. Vbi implemẽtũ cõditionis trahiť ad diẽ ˜ɔctus celebrati vt ꝑinde habeatur ac si a principio fuisset contractus pu rus vt sic primũ videať valere ꝙ predicta iura intelligunť quando non est in potesta te gerẽtis scꝫm tollere: ꝙ si esset ĩ pote state eius tollere vt in casu nostro bñ tollereť. vt in. d. l. potor. in princ. Nec �means potest primo preiudicare ꝙ non est maius vinculũ ꝙ primũ. Et hoc teneas ꝙ cõmunis opinio est nisi conditio impleta fuisset citius ab aliquo eorũ quia illud esset matrimonium.

¶ Vtrum ˜ɔhẽs cum aliqua cum cõditiõe si te **[sect. 7]** inuenero virginem teneat. Rñ. secundum car. in. d. c. per tuas quod si ista cõditio intelligatur si te inuenero per aspectum matro narum et huiusmodi sic tʒ cõditio. Si vero referať si te inuenero virginẽ. s. per copulaʒ et sic reijciť tãqꝫ turpis et tenet matrimo niũ lʒ non sit virgo. et sic intellige gl. ĩ. d. c. per tuas et cõiter doc. qui eã sequuntur. ¶ Quid si dicat si ꝑmiseris me coire te **[sect. 8]** cum accipiã te in cõiugem vel dabo tibi centum. Rñ. quod non erit matrimonium per copulam quia potest se liberare dãdo centum.

¶ Quid si dicat contrahã tecũ si ꝑmise **[sect. 9]** ris coitum. Aut ꝑmitto tibi quod si vxoreʒ accipiã te accipiaʒ si ꝑmiseris me coire tecũ. Rñ. quod pro matrimonio est indican dum in prima copula sed non ante copulã ꝙ secundum Jnno. lʒ ista cõditio sit inhone sta tamen suspẽdit cõtractũ sed purificať in prima copula. Alij dicũt quod si intelligať de copula matrimoniali sic est honesta et suspẽdit si de alia fornicaria. sic debet haberi ꝑ non adiecta vt no. ĩ. d. c. duob⁹ de spon. duo. et sic erit matrimonium etiã ante copulam. et videtur verius.

¶ Conditio q̃ est de preterito vel de pre **[sect. 10]** senti aliquo non proprie conditio est. vt in. l. institutio talis. ff. de condi. insti. vi **[Fo.ccc.r]** tiat tamen si non fuit. vt ibi gl.

¶ Alie cõditiões sunt turpes et in hone **[sect. 11]** ste et si sunt ˜ɔ substantialia matrimonij vt ˜ɔ ĩseparabilitatẽ. aut ˜ɔ bonum fideivł ˜ɔ bonum ꝑlis eo. mõ quo de substãtia sũt de q̇b⁹ quando sunt substãtiales dixi. s̃. matrimoniũ. ij. §. xxiij. sic viciãt et non viciã tur vt patet in. c. fi. de ɔdi. appo. facit. c. detrahe. j. q. j. et. l. cum hij. §. si pretor. ff. de transac. ꝙ remota part ẽ substãtiali nõ potest ɔsistere aliq̇d si vero non sunt ˜ɔ substãtialia matrimonij. sic viciãtur et non viciãt. et sic ꝑinde ẽ ac si fuisset ˜ɔctũ sine ɔditione. vt no. ĩ. d. c. fi. ex hoc patet sclutio multaꝛ questionũ. Vñ ˜ɔhẽs do nec aliã meliorẽ ĩueniat nihil facit. Jtẽ si venena sterilitatis ꝑcurabis. Jtem si non seruabis mihi fidẽ aliã volo posse ac cipere et hmõi. ꝙ nihil fit. Alias sec⁹. vt puta. si te adulterãdã ꝑstitues. lʒ cano niste teneãt cõiter quod ñ sit matrimoniũ. Tu tamen dic quod ẽ mr̃imoniũ et ɔditio reici tur. ꝙ non est ˜ɔ eẽntialia matrimonij. vt s̃. dixi.

Additio

et tex. ca. fi. p̃dicti vbi se fun dant canoniste intelligitur quando poniť sub ɔditiõe resolutiua vel qñ poniť si te adulterãdã prostitues taliter quod mihi debitũ negare possis.

¶ Alie cõditiões sunt impossibiles. vt **[sect. 12]** si celuʒ digito tetigeris et hmõi. et tales reijciũtur fauore mr̃imonij. et hñr ꝑ nõ positis vt in. d. c. fi. lʒ ĩ alijs ˜ɔctib⁹ a ma trimonio viciẽt ɔtractũ. vt in. d. ca. fi. et §. impossibilis. insti. de here. insti.

¶ Jn summa no. quod ad hoc vt cōditio q̃ **[sect. 13]** libet suspẽdat matrimonium vt non sit añ eius euẽtũ opꝫ q. vij. cōcurrāt. Primuꝫ quod sit apposita ĩ prĩ. ꝯctus matrimonij. Nam si matrimonium esset ꝯctũ pure ṗmo et postea poneretur cōditio non posset eum suspẽdere nec rescindere. cap. dixit xxxij. q. j. facit quod. d. An. et pa. in. c. j. de cōdi. appo. Scd̄m requiriť quod in cōditio ne vterqꝫ cōsentiat exp̄sse. Vñ licetvnus ponat ꝺditionẽ si alter expresse in eam non cōsentit etiam si taceat matrimonium erit purũ. vt no. in. c. fi. de cōdi. appo. Et quamuis cōditio esset contra substantia lia matrimonij. nihilominus matrimo niuꝫ teneret secuta copula vt ibidem no. Jnno. et pa. facit. c. aliqñ. xxxij. q. ij. saltẽ quo ad ecclesiā. Tertiũ quod cōditio non sit necessario futura de quo tamen dic vt. s̃. in ṗn. aut quod non sit turpis aut ĩpossibilis ꝗ sic habeť pro non adiecta excepta illa q̃ est contra substātialia mr̃imonij. Quartum quod non interueniat consensus de pre senti absolutus post cōditionẽ et añ eiꝰ euẽtum. Quĩtum quod non interueniat carnalis copula añ euẽtum cōditiōis quia sic statim erit matrimonium si fuerat cōtractũ per verba de presenti sub illa cōditiōe etiam si precesserat cōditiōis defectus dūmodo alter erat ignorans puta ꝗ ꝺtraxit si patri placeret et pater cōtra dicit tamen alter ignorat hoc et ꝺsentit in co pulam et matrimonium erit vt no. d. An. ĩ c. per tuas de cōdi. appo. adducit ĩ simi li no. in. c. ex parte decani de rescrip. et si militer. hos. ibidem qd̄ tamen credo verum quo ad foꝛ cōtẽtiosum et etiam in foro cōscientie si ambo matrimonialiter intẽdebāt copulari alias non vt. s̃. matrimoniũ. ij. .§. vj. Sextũ quod sit ꝓprie ꝺditio non modꝰ tenet tamen pe. de pał. ĩ. iiij. quod idem sit dicẽdũ de modo sicut de cōditiōe et secundum eādẽ distĩctionẽ excepto quod quando modꝰ est possibĩ lis et honestus non suspẽdit obligationẽ sicut facit cōditio tamen tñr implere nisi eiꝰ fauore sit appositus ꝗ tũc non tñr si solũ eius fauorẽ respicit. Cōditiovero appo sita per moduꝫ cause: siue causa sit vera siue falsa secundum Pe. p̃dictũ habeť pro non adiecta in matrimonio: nisi esset necessaria puta cōtraho tecũ: ꝗ es libera: ꝗ si esset serua non valeret. Jdẽ quando dicit cō traho tecũ: ꝗ es Joānes filiꝰ titij. et huiusmodi. ꝗ si esset error conditiōis vel persone. et sic viciaret mr̃imonium septimum quod conditio non sit de preterito vel presenti. sed de futuro. vt. s̃. .§. x.

Jmpedimentum

iiij. dicitur error. nam quicquid ĩ pedit causam de sui natura impedit et effectũ. cōsensus autem vt supra dictũ est: est cā matrimonij. et iō qd̄ euacuat cōsen **[[Fo.ccc.]v]** sunt euacuat matrimonium ꝺsensus ꝟo est actus volũtatis qui p̃supponit actũ intellectus. ꝗ vt dicit aug. v. de tri. inui sa diligere possumꝰ icognita nequaqꝫ. et ꝗ error impedit cognitionẽ iō et consen sum. qui sequitur ex cognitione propte rea d̄r qui errat non cōsentit. l. si per erro rem. ff. de iur. om. iu. Vnde in. l. cum testm̄ C. de iur. et fac. igno. d̄r cum errātis volun tas nulla sit. et in. l. non idcirco. ibidem cuꝫ errātis consensus nullꝰ sit facit. xxix. q. ij. §. his ita respondetur.

¶ Vtꝛ mr̃imoniũ dolo ꝯctũ teneat. Rñ. **[sect. 1]** gl. in. c. cum dilectꝰ. qd̄ me. cā quod sic: lꝫ dolꝰ dederit cām ꝯctui. et idem ĩ gl. a diuo pio. ff. d̄ ritu nup. et ĩ. c. ꝺstituit. xx. q. iij. Limi ta pa. ĩ. d. c. cum dilectus. et bñverũ nisi sit talis dolus qui excludat cōsensuꝫ. ꝗ sic non teneret. Facit. quod no. Jo. an. ĩ. c. vnico de cōmo. et facit. c. cum locũ de spon. qd̄ bñ no. ꝗ facit ad multa. vt invotis iuramẽtis. et huiusmodi spiritualibꝰ. ꝗ cōiter tenetur. quod tenent. vt in dicta gl.

¶ Vtꝛ omnis error impediat mr̃imonium **[sect. 2]** Rñ. quod nō. sꝫ solũ ille error q̇ estꝯ substā tialia mr̃imonij. Duo autem ĩcludit matri moniũ essentialiter. s. duas p̣sonas que cōiũgunť.

et mutuuꝫ corpis ptātē ĩuicē. Primũ tollit̃ per errorẽ psone. Scd̃m p errorẽ cōditiōis seruilis. qꝛ seruꝰ non po test. libere libertatẽ sui corpis alteri tra dere sine ꝯsensu domini sui. Et iō hi duo er rori solũ ĩpediũt mr̃imoniũ. Alij autem er rores ẽt si sint bñ esse mr̃imonij non ĩpe diunt: vt puta credebat quod pr̃ esset ꝯtẽtꝰ. vel quod esset diues: vel nobilis: vel pulchra et hmōi. cum ista sint accidẽtalia mr̃imonio non impediũt. d. §. is ita respōdetur. ¶ Circa primũ errorẽ. s. psone est notan dum quod ad hoc quod aliq̇s erret in psona opꝫ quod per visumvel famā. vel auditũ habeat noticiā aliqꝯ psone. cum qua ꝯhere inten dit qꝛ vt dixit ĩ penitꝰ incognitũ nec cō sensum nec amore possumꝰ dirigere ar. l. cum ab eo. §. mensam. ff. de ꝯhẽ. emp. vñ credẽs abñ tẽ sibi aliqualiter notũ pñtẽ et ꝯsentit non in pñtẽ q̇ est aliꝰ. sꝫ in absẽ tem ꝯsentit errat in psona. qꝛ errare est alium ꝑ alio accipe. xxij. q. ij. in quibus xxxviij. d. qꝯuis. Sed si nullam de absente hꝫ cognitionẽ non errat. sꝫ decidit̃ ĩ pñteide quo ponit̃ exẽplũ de eo q̇ dicit se fi liũ magni regis in genere: vel primoge nitũ māgni comitis. et hmōi. et sic est error fortune non psone q̇ non ĩpedit. vt dictũ est. xxix. q. j. §. error. Jtẽ cum aliqua scit aliquẽ habere filios multos nulluꝫ tamen eoꝝ cognoscit si aliq̇s eoꝝ dicat se ṗmogenitũ. et illa ꝯsentiat in eum ꝑpter spẽ successiōis bonoꝝ paternoꝝ erit error fortune et non impedit sicut not. Hugo. xxix. q. j. ĩ prin. Calde. tamen in. c. ij. de cō iugio seruoꝝ. et Jo. xxix. q. j. in summa. et Host. in sũma tenẽt quod in isto vltimo ca su est error psone et non est matrimoniũ. et credo sit verius nisi forte intendisset cōsentire absolute in p̃sentẽ quẽ tamen putabat aliũ sed si ꝯsensus ferebat̃ in euꝫ non vt in presentem sed in primogenitum erit verum quod non erit matrimo nium.

¶ Circa secundum errorẽ. s. ꝯditiōis seruilis ẽ **[sect. 4]** sciẽdũ. quod triplex est ꝯditio status. s. melior cum q̇s ꝯhit cum libera quā credit seruam. et ecōuerso. Scd̃s equalis cũ. s. seruus ꝯhit cum ancilla quā credit liberam. Tertiꝰ deterior. vt cum liber ꝯhit cum ancil la quā credit liberā vel ecōuerso. Primꝰ error non impedit matrimoniũ. quia nō leditur ĩ aliquo sic ꝯhẽs. Nec scd̃s simi liter qꝛ eque ledit̃ vterqꝯ vñ ĩ neutro errore decipit̃. nec haberet quod obiciat alte ri. ar. xxix. q. ij. per totũ. et d̃ diuor. c. signifi casti. Tertius vero error impedit matri moniũ. xxix. q. ij. si quis igenuus. Rō est qꝛ aliter tamen ledit̃ sine culpa et grauiter. qꝛ in bono ꝑlis quā non habebit in sua potestate: et in bono fidei qꝛ non poterit ei reddere debitũ libere. et in bono sacr̃i i. inseparabilitate cohabitatiōis. Sꝫ po tissima ratio quare iste tertiꝰ error impedit matrimonium est ecclesie ꝯstitutio. Alij autem duo errores non ĩpediũt secundum cō munẽ opi. tam do. tho. ĩ. iiij. d. xxxvj. qꝯ ca no. licet q̇dā ꝯriũ teneāt. vt Gof. et hos. in summa sed non cures de eis. Sed con munẽ opi. teneas quā sequitur Jnno. § coniugio seruoꝝ in. c. proposuit.

[Fo.cccj.r] ¶ Vtrum scienter contrahens liber cũ **[sect. 5]** ancilla vel econtrario teneat matrimo niuꝫ. Rñ. quod sic tex. in. xxix. q. ij. si quis li ber. et sic liber tenetur sequi ancillā. ꝟm Pa. in. c. j. de coniugio seruo.

¶ Vtꝝ liber cōtrahẽs ignorāter cum ser **[sect. 6]** na cui in tẽpus data est libertas teneat mr̃imoniũ. Rñ. non quod qꝛ vt. d. l. statuliberi vt in prin. ff. de sta. libe. ea que interĩ facit vt seruus facit non vt liber.

¶ Quid si dominus tradit alicui libero suaꝫ **[sect. 7]** ancillā vt liberā in matrimonio quā tñ ꝯhens ignorat ancillā an teneat matri moniũ. Rñ. quod sic. qꝛ statim efficit̃ libera vt ĩ aut̃. de nuptijs. §. sivero ab initio. et hoc tenet glo. in. c. ad nostrā. et Pa. de cō iugio seruorũ et Goffre.

¶ Vtꝝ ꝯhens liber cum ancilla ignoran **[sect. 8]** ter et postea hoc cognoscẽs cōmisceẽ eid̃ per copulā teneat mr̃imoniũ. Rñ. ꝟꝫ gl. in. d. c. ꝑposuit. quod habẽs ꝯscīam ex ꝑba bili cā

et discreta quod alter est seruus si co gnoscat eā preiudicat sibi et erit mr̃imo niū et sic intellige. xxij. q. iiij. Jnnocẽs. ff. de pe. he. l. item veniūt. §. anteqꝫ ꝑtes. Si autem ex leui et temeraria cā cui non dꝫ cre di tūc non p̃iudicat sibi titubans ꝑ igno rante hñdus est. C de ꝏdi. ĩde. l. vlti. ff. ð libe. ho. exhi. l. iij. §. si q̇s nolẽtẽ. Non em̃ cuilibet referẽti credere tenetur tex. est. ff. quod cum fal. tuto. l. ij. ibi et si dic tū sit ei bōa fide non crediderit. Aduerte. hic si seruꝰ ꝯhit cum libera q̇ eū seruū ignorat peccat mortaliter cōmiscẽdo ei ex quo scit matrimoniū nullū eẽ. secꝰ si ignoraret matrimoniū non tenere et idem dic de quocūqꝫ q̇ scit certitudinaliter quod mr̃imonjuꝫ non tenet ex quocūqꝫ impedimento. Qñ vero habet sciẽtiam vel ꝏscĩam. i. firmā credulitatẽ ð ĩpedimẽto qꝫuis clare nō sciat siłr peccat mortaliter cognoscẽdo siue talis ꝏscĩa ꝑcedat exprobabili cau sa vel temeraria nisi eā deponat quando ꝟo hꝫ scrupulū ꝏscĩe. i. qꝫ dubiꝰ est tūc si ex leui vel temeraria cā dꝫ deponere et sic petere et reddere potest sine pctō. Si vero dubium est ex ꝑbabili cā potest reddere sed non petere dꝫ aliter exponeret se periculo et peccaret mortaliter sed reddẽdo non quia in dubio obediendū est. et excusatur. xxiij. q. j. quid culpatur.

[sect. 9] ¶ Vtꝛ talis hñs probabilẽ causam cre dendi p̃iudicet sibi stad mandatū eccle sie reddat debitū. Rñ. secundum Tācre. Jnno. et. Jo. an. et Pa. in. d. c. ꝑposuit quod sic. quia nisi velit cum ea esse tanqꝫ cum vxore ꝑpria non dꝫ in hoc obedire. et est verior opi. li cet Hos. et glo. in. d. c. proposuit teneat q̇ debet obedire nisi sit certꝰ sꝫ istud non te neas qꝫ non debet contra cosciẽtiam formatā venire. ar. de rest. spo. c. literas sed in prebẽdo alimẽta et huiusmodi bene debet obedire nisi sit certus.

[sect. 10] ¶ Vtꝛ liber ꝯhens cum ancilla ignoran ter quā postmodū dominus eius facit liberaꝫ teneat̃ stare cum ea. Rñ. quod non qꝫ matrimo niū nullū fuit. et semper ei cōmiscuit ex ṗmo cōsensu q̇ nullus fuit. ar. C. ad velle. l. qꝫuis ſꝫ Gof. et Jo. xxix. q. ij. si quis in genuus. et Ber. in. ca. vlti. de cōiu. seruo. quidā tamen tenẽt quod sit matrimonium si post manumissionẽ illa cognouit eū ꝯhere intendẽs qꝫ impedimẽto sublato per hoc nihil impedit. et veriꝰ credo per ea que no tat gl. in. d. c. ad nostraꝫ. nam videtur āti quus perseuerare nisi contrarius exprimatur de bap. c. maiorẽ in. fi.

[sect. 11] ¶ Vtꝛ liber ꝯhẽs cum ascriptitia. aut ori ginaria ignorāter teneat matrimoniū. Rñ. secundum Hug. xxix. q. ij. in prin. quod sic quia edictum de matrimonio est prohibito rium. et contrahere tales possunt. C. de agrico. cen. et colo. lege. vlti. lib. xj. ideo tenet.

[sect. 12] ¶ Quid de libero ꝯhẽte cuꝫ filia serue vbi de consuetudine patrie est quod partsequat̃ patrẽ. vt ĩ. c. lꝫ de ꝏiu. seruo. Rñ. quod si cōsuetudo sit prescripta. licet mater eius sit serua quod verum erit matrimonĩ um. vt in. d. c. licet dummodo pater sit liber.

[sect. 13] ¶ Sꝫ pone quod liber q̇ ꝯxit cum serua igno ranter postmodū sciẽs seruā nihilominus vult mr̃imoniū eẽ sꝫ illa non vult nūquid erit. Rñ. quod non sedveꝛ est quod com pellereẽ ab ecclesia nisi trāsisset ad secū da vota.

[sect. 14] ¶ Vtꝛ liber possit propria autoritate **[[Fo.cccj.]v]** ancillā quā ignorāter accepat vxorẽ di mittere cōperto quod sit ſua. Rñ. quod quo ad thoꝛ certum est quod sic: quo vero ad cohabi tationẽ tenet Ricar. ĩ. iiij. di. xxxvj. quod nō si ꝯxit in faciẽ eccłie aut corā testibꝰ se cus si clandestine. sꝫ Ho. et multi alij sūt ꝯrie opiniōis ſuitiꝰ quando ẽ notoria sicut et in adulterio de q̊ hẽs. j. mr̃imoniū. iiij. ĩ ṗn. et. §. j. Sꝫ ego dico quod opinio Rica. ẽ vera quo ad cohabitationẽ vt pꝫ. c. por ro de diuor. sꝫ quo ad redditionẽ vel pe titionẽ debiti ẽ ꝟa scd̃a opinio et ſꝫ hāc distĩctionẽ intellige et limita. d. c. porro. ¶ Quid si seruus ꝯhit matrimonium cū **[sect. 15]** ancilla vel cum libera q̇ scit eū seruū. Rñ. quod lꝫ de iure ciuili mr̃imoniū non teneat vt ĩ. l. cum ancillis. C. ð inces. et inuti. nup. tamen de iure canonico

tꝫ cui stādũ ẽ ĩ hac materia spũali. vt ĩ. c. penuł. et vlti. de se cũ. nup. et no. Bar. in. l. ṗuilegia. C. de sa. san. eccle. et ẽ gl. ĩ. c. ij. de re. iur. li. vj. Vñ no. quod aut talis seru⁹ vel ancilla ꝯxit cũ volũtate domini sui et tunc magis tenetur ad red dendũ debitũ vxori ꝗ ad seruitium dñi: ꝓ ex quo ɔsensit ad mr̃imoniũvide tur ɔsensisse ad accessoria. c. prudẽtiā ð offi. deleg. et. l. ad legatũ. ff. de ꝑcu. ne p̃t eũ dominus taliter distrahere quod impediatur reddere debitũ loco et tꝑe debito ałr �means Sco. ĩ. iiij. di. xxxvj. q. j. peccaret mortali ter dñs. Et idem dic si sunt diuersorũ dño rũ si ambo ɔsenserũt. Et sic ĩtellige et li mita Tãcre. et alios q̇videntʒ velle quod nō potest eos vẽdere. s. taliter quod redditio debiti ĩpediat̃. aut ꝯxerũt dño ꝯdicente aut ignorante. et sic lꝫ teneat mr̃imoniũ tamen magistñr dño ꝗ petẽdi debitũ vt no. do. An. Car. et Pau. et cōiter doc. ĩ. c. j. de ɔiu. ser. et poterit eos vendere ad libitũ verum tamen vt dicit Sco. vbi. s̃. de bono eteq̊ dꝫ ĩ eoꝛvẽditiōe attẽdere quod sibi possint reddere debitũ ĩ modico quod de necessita te tenetur si cum eq̃li ɔditiōe vtili sibi hoc potest facere ałs non et sic intelligit. Sco.

¶ Vtꝛ liber q̇ ꝯxit mr̃imoniũ se vẽdẽs **[sect. 16]** in seruũ aut q̃litercũꝗ si efficiat̃ seruus disoluat̃ mr̃imoniũ. Rñ. quod necvalet vẽditio qua se vedidit ꝓ non hꝫ potestateꝫ sui corꝑis. xxxiij. qō. v. quod deo. nisivxorad hoc ɔsentiat. Hoc limitat. S. B. ĩ. iiij. d. xxxvj. verum ꝗtũ ad eā seruitutẽ q̃ impe direť quo ad redditionẽ ðbiti sec⁹ ĩ alia seruitute q̃ non ĩpedit. Aduerte tamen quod licꝫ error ĩpediat mr̃imoniũ non tamen obligat ad culpā ꝯhẽtes qui errāt nec etiam sciẽ ter ꝯhẽtes cum seruis solummō peccat et credo mortaliter seruus vel ancilla qui sciẽter ꝯhit cum libera ignorāte eũ seruũ vel ancillam quia videtur eis quantuꝫ ĩ ipso ẽ dolũ etiure notabili ĩferre et mul to magis peccant mortaliter si commi scentur cum eis licet non peccẽt ipsi li beri existẽtes in bona fide.

Jmpedimentum

v. dicitur votuꝫ scilicet castitatis. Vñ no. quod oẽ votũ castitatis emissuꝫ obligat ad id quod est ꝯ vnũ quod ẽ de essentia matrimonij vt supra patuit. Et iō ip sum matrimonium ĩpedit et si sit tale votuꝫ solẽne taliter ĩpedit quod non tꝫ matrimoniũ post ꝯctũ sꝫ est nullũ. Si ꝟo nō sit solẽne sꝫ solũ simplex impedit quide sed tamen post cōtractũ tꝫ vt no. ĩ. c. rursus. c. cōsuluit. et. c. insinuāte q̇ cle vel vouẽ. xxix. causa per totũ nec cures de opiniōe Hu. ꝗ dicit Ber. ĩ. d. c. rursus tutiorẽ ꝓ non est veꝛ ꝓ lꝫ vtrũꝗ votũ eq̃liter obli get quo ad deum tamen ecclia noluit statuere vt matrimonium post ꝯctũ non teneat nisi solũ de ɔtracto post votũ solẽnevt ptꝫ ꝑ c. vnicũ de voto li. vj. et est cōis opi. tam canonistaꝛ. xxvij. q. j. et qui cle. vel vo. ꝗ theol. iiij. di. xxxviij. quid autem sit votuꝫ simplex vel solẽnevið. j. votũ prĩo. §. viij. ¶ Vtrum contrahens post votum sim **[sect. 1]** plex peccet mortaliter. Rñ. secundum Gas. cal. ĩ d. c. rursus quod aut quando contrahit ha bet animum consumandi matrimoniũ et sic peccat mortaliter quia facit cōtra votum. xxvij. q. j. in multis. cap. Aut nō habuit animum consumandi sed religionem intrandi ante consumationeꝫ et sic non peccauit mortaliter contrahẽ do ꝓ in nullo facit contra votũ et sic cō corda. opi. contrarias.

¶ Sed pone quod hñs votum simplex ca **[sect. 2]** - **[Fo.cccij.r]** stitatis contrahat nunquid poterit con summare sine peccato mortali. Rñ. quod si cōtraxit animo non consumandi sed in trandi religionẽ sed postꝗ cōtraxit mu tat propositum et alter exigit debituꝫ q̇ reddendo non peccat mortaliter ꝓ ad hoc tenetur nec mutando propositũ peccat mortaliter ꝓ non erat illud propositum firmatũ sub voto et sic poterit esse quod post votum simplex castitatis q̇s con trahat matrimonium et cōsummat sine peccato mortali secus si fecisset votũ re ligionis ꝓ lꝫ possit cōtrahere sine mortali cum proposito non cōsummādi non tamen poterit consummare

sine mortali pctō ꝓ ante cōsummutionē potest illud ĩplere sʒ non sic in prefato casu ꝓ in religione talis non tenetur ĩtrare et non intrās tenetur reddere exactꝰ nec ob. ca. ꝟgines. xxvij. di. ꝓ ĩtelligiť de cōiungēte se car nali aĩo post votum. aduerte hic et in. §. p̃cedēti quod si talis cōtrahēdo cum intētio ne intrādi religionē si videret quod illa cũ qua cōtrahit notabiliter le deť puta ꝓ cum maiori difficultate inueniet aliuʒ vi rum non credo euaderet mortale nisi intenderet ei satisfacere et oĩno tenereť ei satisfacere de damno.
¶ Vtrum talis q̇ ꝯxit post votũ simplex [sect. 3] castitatis possit siłr exigere sine mortali pctō. Rñ. gl. in. c. agathosa. xxvij. q. ij. et in. c. q̇d ā. et ĩ. c. placet. de cōuer. cōiug. tʒ quod non sed gl. in. c. si quis votum. xxvij. q. j. recitat quosdā tenere quod solũ prima vi ce peccat mortaliter. sed non postea: quia per matrimonium sequēs votũ extinguiť. vt no. in. d. q. j. in. c. de viduis. el. ij. et seq̇ tur Hosti. ĩ. d. c. rursus et cōmuniter doc. et hāc opi. dicit Cardi. in. d. c. rursus veriorē de iure. sʒ Joā. an. et cōmuniter se quētes ĩ. d. c. rursus. dicūt p̊mā opinionē tutiorē quā theo. in. iiij. di. xxxviij. cō muniter sequunť. posset tamen predicta diuersitas reduci ad cō cordiā. vʒ vt scďa opinio habeat locũ quando q̇s si non peteret redderet se nimis onerosā alteri ꝑti ma xime si ille q̇ fecit votũ sit vir. ꝓ sic petē do propter istũ respectũ non peccaret. et prima opinio loquať et in telligať quādo q̇s solũ petit ad satisfaciēdũ suo appetitui vt sic non possit petere sine pctō mortali. Si q̇s tamen vellet simpliciter tenere quod post cōsummatũ matrimoniũ non peccet exigendo etiam ad satisfaciendum sibi noli eũ cōdēnare de mortali. ꝓ de iure non videtur minus vera ꝗ scďa lʒ sit tutiꝰ non exigere si pōt. quod si non potest ab stinere ab exigēdo petat dispensationē ab ep̃o vt possit exigere. et quod ep̃s ex cā possit dispēsare in hoc casu tenēt cōmuniter moderniores in. d. c. rursus et cā legitima dispēsandi est tale ꝑiculũ. ꝓ difficile est vt ĩ medijs vndis q̇s siti la boret. Nam et ep̃s dispēsat ꝓpter periculum fornicationis. vt post votuʒ sim plex castitatis q̇s contrahat vt in. c. ve niēs. q̇. cle. vel vo. Jtē cum ĩcestuso. vt no. gl. in summa. xxxiij. q. ij. §. depenitētibꝰ ergo et in isto casu.
[sect. 4] ¶ Vtrum supradictꝰ mortua vxore possit aliā accipe. Rñ. secundum Hugo. et Archi. xxx. q. j. de eo. et. xxxiij. q. ij. antiqui. quod non ꝓ votũ non erat ablatũ sʒ executio voti de ꝯuer. ꝯiuga. c. q̇dā. et idem dicit Arch. de vxore q̃ ad p̃ceptũ viri fregit vota abstinentie et huiusmodi sʒ tu dic. vt. j. vo tum. ij §. xiij.
[sect. 5] ¶ Sʒ pone quod ambo q̇ fecerāt votũ castitatis simplex ꝯhant simul nunq̇d tʒ mr̃imoniũ. Rñ. Jo. xxvij. q. j. ĩ. c. si q̇s vo tũ. quod ĩmo tʒ sʒ neuter poterit exigere sʒ si viderit alteꝛ affectare poterit ꝯmisce ri et vterqꝗ reddere dicitur et hoc est veriꝰ. Pa. ꝟo dicit ĩ. c. tua nos de iureiu. quod si suspitio ē de ĩcōtinētia quod ep̃s ex officio reintegrabit vt vterqꝗ possit exigere vt no. gl. ĩ. c. nosce. xxx. q. j. et in. c. quod deo pa ri. xxxiij. q. v. sʒ si sine dispēsatiōe cōiun genť tʒ Jnn. in. c. dudũ de ꝯuer. cōiu. q ꝑles non erit legitima ꝓ non est amplꝰ matrimonium quo ad exercitiũ carnis. Jdē tʒ gl. lxxxj. d. c. ministri. Jdem dic si post cōtractũ ambo fecerūt votuʒ castitatis vt no. Pa. in. c. charissimꝰ de conuer. coniuga.
¶ Quid de illo qui post votuʒ simplex [sect. 6] iurauit alicui de eā accipieñ. Rñ. agat pnĩam de iuramēto ꝓ non vʒ. c. rursus. **[[Fo.cccij.]v]** q̇ cle. vel vo. siłr non tʒ votũ simplex post iuřm p̃stitũ de ꝯhēdo secundum Hosti. et Gof. nisi sit de religione intranda ꝓ potest intrare religionē. c. commissum despon.
¶ Vtrum hñs votũ castitatis q̃rēs an te [sect. 7] neat matrimonium si ꝯhat sit ei rñdēduʒ Rñ. quod q̇dā dicūt quod non ꝓ si dicat quod sicd a bit ei cām peccādi si dixerit quod non mētie tur. Alij autem dicūt quod pō rñdere quod tenebit ꝓ et papa hoc facit ego ꝟo credo qď p̃t rñdere quod tenebit dūmō tałr grauet factũ quod non ĩputādũ rñdenti sʒ ei q̇ ex bo

no malum accipit si postea ꝯhat maxime quando videt quod votuꝫ non seruat ꝗ non video quō non posset dicere facere volenti oĩno maius malum quod potiꝰ illo dimisso faciat minus. xiij. di. nerui cum similibus.

Jmpedimentum. vj.

ȯr cōsangui nitas q̃ est vinculũ ꝑsonaꝝ ab eodem stipite ascẽden tiũ vel descẽtiũ carnali ꝓpagatiōe con tractũ secundum hos. ĩ summa eo. ti. Hec ꝛsangninitas hꝫ tres lineas secundum cōiter doc. vna ascẽdẽtiũ altera discẽdentiũ tertia collateraliũ. A ṗma q̇sqꝫ trahit originẽ sicut pr̃ et auus proauus attauus et c. et idem dic de matre auia et c. Jn scȯa perpe tuat̃ memoria et genꝰ vt est filiꝰ nepos ꝓnepos abnepos et sic siłr filia neptis et c. Tertia respicit illos q̇ nec ipsi a nobis nec nos ab ipsis traximꝰ originem tamen ab eodem sanguĩe sunt ꝓpagati vt duo fratres et eorum filij q̇ patrueles dicunt̃ et filij p̃fatorum et idem in feminis hec ꝓbant̃. xxxv. q. iiij. c. j. et per totũ. ff. degra. l. j. et. l. iur. cōsultꝰ. Hꝫ etiam hic ꝯ sanguinitas gradũ q̇ describit̃ sic gradꝰ est ha bitudo distantiũ ꝑsonaruꝫ q̃ cognoscit̃ quoto gñatiōis distātia due ꝑsone distāt inter se. colligit̃ in. c. lr̃is. et. c. quod dilectio de cōsan. et affi. ꝓcuiꝰ intelligentia no. iiij. regulas. Prĩo quod ałr cōputat̃ gra dus collateraliũ in linea ȯ iure canoni co. Aliter de iure ciuili nam duo fratres si ue frater et soror faciũtvnũ gradũ cum pr̃e et matre de iure canonico sꝫ de inre ciui li faciũt duos ꝗ ascẽdẽs de filio ad patrẽ et sic ṗmũ gradũ postea descẽdit de pr̃e ad aliũ filium vel soror et sic est scȯs gradꝰ et iō in matrimonio attẽdimꝰ ad ius canonicũ. rō huiꝰ diuersitatis reddit̃. xxxv. q. v. ĩ. c. ad sedẽ et ibi vide. Secũda regula quod ꝑsona addita ꝑsone per carnis ꝓpagationẽ in linea ascẽdentiũ vel descendẽtiũ addit gradũ dẽpto stipite q̇ iō demitur ꝗ filiꝰ est de sanguine pr̃is et matris vñ non sit descẽsus per duos gradꝰ sꝫ tamen per vnũ de patre ad filiũ: vel ecōuerso. Rō ꝗ sicut vnꝰ est numerꝰ sꝫ ṗncipiũ numeri sic hec. Jtem si q̇s vult facere vnā fenestrā requirunt̃ necessario due colũne sed si aliam vult addere sufficit vna sola. sic in proposito tertia regula est in linea trāsuersali toto gradu ꝑsone descendẽtes a stipite di stant inter se quoto distāt a stipite vnde nepos ex vno filio et ꝓnepos ex alte ro filio distāt a se in scȯo gradu ex vna ꝑte et ĩ tertio gradu ex altera ꝑte. Quar ta regła est quod quando ꝑsone distāt inequałr a stipite dꝫ cōputari secundum gradũ magis remotũ a stipite vt ꝗtũ ille remotior di stat a stipite tātũ intelligant̃ ĩter se distare. vt. c. vlt. de cōsan. et affi. Et si cōsue tudo esset ĩ pr̃ia quod cōputatio icipet a ꝓ pinq̇ori. illa esset seruanda ꝑꝑ scādalũ. vt in. c. qȯ dilectio. de cōsan. et affini. Qȯ credo veꝝ in ꝯhendo sed in ꝯcto tene vt dixi quod a remotiori debet fieri: nisi ꝫ q. j. dicam impedimento. xvij.

¶ Sed q̃ro vsqꝫ ad quẽ gradũ cōsangui **[sect. 1]** nitatis ĩpedit̃ matrimonũ. Rñ. quod de dictamine legis naturalis ĩpedit̃ mr̃imo niũ filij cum matre et filie cum patre Geñ. j. relinquet hō patrẽ et matrem et adherebit vxori. sꝫ magis est ꝯ ius naturale q filiꝰ habeat matrẽ in tali turpitudine. vt subiectā. et ꝓpterta Philo. viij. de aĩa libus natrat de camelo qui cum coopuisset matrẽ post cognoscẽs interfecit ĩge matorẽ. Siłr de equo q̇ cum concubuis set cum matre coopta. discoopertā cogno scens proiecit se de alto et interfecit se. Ex dictamine legis diuine prohibentur matrimonialiter copulari ꝛsangui nei in primo grad. et secundo in linea inequali consanguinitatis et affi. vt pa ter leui. xvij.

[Fo.ccciij.r] Additio

ꝗ Nico. de li. super Josue. xv. limitat vez. s. ne nepos accipiat amitā ꝓpter reuerentiā sed ꝗ patru⁹ accipiat neptē ꝛcediť vt pz ibi dē ꝓ frater Caleph accepit eius filiā capta ciuitate. Ex statuto legis ecclıastice ꝓhibeť mřimoniū. vsqꝫ ad q̃rtū gradum inclusiue. c. non dz de ꝛsan. et affi. Hec ex Ricar. ĩ. iiij. di. xl. vnde ꝛhētes ĩfra ta les grad⁹ nulla lōginq̇tate annoꝛ defendūť q̇n sint ĩcestuosi. d. c. non dz. q̇dā hāc ꝓhibitionē vsqꝫ ad q̃rtū gradū dicūt verā ĩ collaterib⁹. sz in descēdētib⁹ et ascēdētib⁹ tenēt quod est ꝑpetua ꝓhibitio. rō ꝓ maior reuerētia debeť parētibus remotis qꝫ ꝓpinq̇s. et hui⁹ opinionis est Ric. vbi. s̃. pe. Hugo. Ho. et Azo. in. l. nemini. C. de nup. Sz ego credo cū gof. quod non sit ꝓhibitio etiam in talib⁹ nisi vsqꝫ ad quartū gradū. ꝓ cū. d. c. non dz loquať indistincte de consanguinitate nec nos distinguere debemus.

¶ Quid si duo cōtrahant simul quorū [sect. 2] vnus distat a stipite quinto gradu vel sexto. alter primo vel scꝺo. Rñ. quod matri moniū tz et qꝫuis Hosti. dicat verum si al ter sit in scꝺo vel tertio sz non sit in pri mo. ꝓ vna caro cēseť cum stipite. tamen hoc non teneo nec ali⁹ doctor hoc tz et iō tene quod tz mřimoniū. vt etiam tz dir. ex q̇ cōclude quod ĩpetrās dispēsationē a papa vt possit ꝛhere in tertio vel quarto gra du cōsanguinitatis quamuis ex alio late re ꝑsona cum qua vult cōtrahere sit in secūdo. nihilomin⁹ valet dispensatio ꝟm Pa. in. c. qꝺ dilectio. de consan. et affi. ꝓ qꝫuis dispensatio contra ius sit stricte in terpretāda tamen interpretari potest secundum di spositionē iuris cōis. qꝺ vult vt cōputa tio fiat a gradu remotiori. et sic non erit surrepticia talis ĩpetratio qꝫuis non sit expressuz quod ex alia ꝑte erant in secundo gradu ꝛiūcti. Afortiori poterit cum talibus dispēsare ille cui generalr ꝛcessa ē autoritas dispēsandi in tertio vel q̃rto gradu vt patet supra dispensatio. §. ix. Et sic ꝛsuluit Joan. cal. vt recitat. d. Jo. an. Anto. de sancto Georgio. in. d. c. qꝺ dilectio.

Jmpedimentum. vij.

dicitur cognatio. spi ritualis que quidem est quedam proximitas ꝑsonaꝛ ꝓueniens ex sacramēti datione vel ad illud tētiōe. Nam sicut homo per carnalē cognationē accipit eē nature. ita in regeneratiōe accipit esse gr̃e. et de hoc habeť. xxx. q. j. oēs. de cognatiōe spūali. c. vltĩo Vnde si talis co gnatio p̃cedit mřimoniū non solū impedit. sz dirimit post ꝛctū. xxx. q. j. c. j. et de cog. spiri. c. veniēs. Si ꝟo sequiť. nō dirimit. sz impedit quo ad exactionem debiti carnalis si sine necessitate cōtrahiť. vt. xxx. q. j. ad limina. et sciēter non ꝑ errorē. c. si vir de cogna. spi. als nō ꝟm Theo. in. iiij. di. xlij. Ber. ꝟo. et Rodo. in d. c. si vir videnť innuere quod sciēter sine necessitate ꝛhēs ipsam cognationem spiritualem potest etiam exigere. ꝓ nullo iure in ueniť ꝓhibitū. Hoc idem tz Car. ibidē. sz tuti⁹ est petere dispēsationē secundum Pa. in d. c. si vir. et Host. ꝓ glo. xxx. q. j. in. c. nosce. et Jo. an. et. d. an. in. d. c. si vir tenēt ꝗ non potest exigere. et cum ipsis tz. S. Tho. in iiij. di. xlij. et potest eps̃ dispēsare vt exigat secundum Pe. de pa. exactus tamen reddere teneť. ¶ Ex quibus sacramentis cōtrahiť co [sect. 1] gnatio spiritualis. Rñ. quod ex trib⁹ solū scilicet baptismo cōfirmatione. et cathecismo. vt no. in. iiij. sen. di. xlij. et habeť in. c. qꝫuis de cogna. spi. li. vj. Attamen cognatio q̃ ꝛtrahiť in cathecismo lz im pediat contrahendum: non tamen dirimit contractum de cogna. spi. c. contra cto. et. xxx. q. j. si quis filiastrā. et est claꝛ per. c. per cathecismuz. de cogna. spi. li. vj. Et quid sit cathecismus. vide. s̃. cathecismus.

¶ Qualiter computantur grad⁹ in co [sect. 2] gnatione spūali. Rñ. Pa. ĩ Rburica. eo. titu. quod non habet gradus. sz habet tres species. ¶ Prima dicitur paternitas. que est inter regeneratum

et regene rantem. siue regenerās ministret sacra mentum. siue teneat ad sacramentum etiam si tenentes sint plures vt in. c. ꝓ uis eo. titu. lib. vj. ¶ Secũda est compa ternitas que est inter regenerantez mi **[[Fo.cccciij.]v]** nistrātē vel tenentē. seu tenentes ad sa cramētũ et genitores regenerati et mini strātes vel tenentes si sunt cōiugati et cōsu mauerũt mr̃imoniũ trāsmittũt hāc cōpaternitatē etiam ad vxorē siue virũ. ita quod vxor cognita vel vir efficit̃ compater genitoꝝ leuati ab altero eoꝝ. eo. ti. Mar tinus et li. vi. eo. ti. c. nec dũ. et. xxx. q. iiij. si quis. secus sivxor non esset cognita. xxx. q. iiij. post vxoris. Jdeo successiue quis potest habere duas cōmatres vxores. ¶ Tertia spēs dicitur fraternitas q̃ cōtra hit̃ inter regeneratũ et filios regenerātis ministrātis vel tenētis ad sacramētũ. xxx. q. iij. pictatiũ. et eo. ti. ex literis. si ue sint nati ante hāc cōpaternitatē: siue post. eo. ti. c. tua nos. filij ꝟo quorum neutro ad cōpaternitatē est deuētũ possunt inter se libere ꝯhere. nisi cōsuetudo cōtrariũ haberet. q̃ scādalũ generaret. cō trahētiũ tamen teneret. vt communius teneat̃ in. c. vtrum eo. ti. nisi esset talis cōsuetudo de qua. j. dicā quia dirimit im pedimento. xvij.

¶ Vtrum filius vxoris ex altero viro sit **[sect. 3]** frater spũalis filij spũalis mariti dicte vxoris pri⁹ cognite anteꝓ teneret vir eius dictũ filiũ. Rñ. Ge. in. c. j. de cogna. spi. li. vj. Dicit q. d. An. tenet quod non. ꝗ non reperitur expressum. Jpse vero Ge. videtur tenere cōtrariũ. quod tenendũ est ante factũ: sed post tene opinionem primam per rationem de qua in seq. §. ¶ Vtrum pater spũalis licite possit con **[sect. 4]** trahere cum sorore carnali filij spiritua lis. Rñ. quod sic et etiam cum eius filia et etiam cuz filia spũali sui filij carnalis. ꝗ lz cogna tio spũalis a pr̃e in filium transeat. non ta mē econuerso. Vnde non hz ramos et cuz edictũ de matrimonio sit prohibitoriũ. de spon. c. cuz apud. xx. q. iij. §. si q̇s. et. c. se. Jdeo non egredieť ꝑsonas expressas q̃ in summa sunt. x. in baptismo Et simi liter dicas. x. in confirmatione. vt pz in c. j. eo. ti. li. vj. et per totũ titulũ decretaliũ eo. ti. et sunt cōbinate. ¶ Prime sunt in ter baptisatũet leuantē. ¶ Scd̃e inter le uantē et parētes leuati. ¶ Tertie inter baptisatũ et filios leuantis. ¶ Quarte inter leuatũ et vxorem prius cognitaz leuantis. ¶ Quinte inter vxorez prius cognitam leuantis et parentes leuati. ¶ Sz nunquid extendit̃ ad filios ille **[sect. 5]** gitimos leuātis ad filium leuatũ. Rñ. Pa. in. c. martinus eo. ti. quod sic secundum cōiter doc. tex. est in. c. fi. eo. ti. et. xxx. q. iij. ĩ sum ma etiam ad spurios.

¶ Nũquid etiam ad filios adoptiuos **[sect. 6]** Rñ. quod non vt tenet glo. in. §. qd̃ autem. xxx. q. iij.

¶ An extēdat̃ ad fornicarie cognitam **[sect. 7]** sicut ad vxorē cognitā. Rñ. secundum Archi. et Jo. an. in. c. j. eo. li. vj. quod non et dicit Pa. in d. c. martin⁹ quod est cōis opinio et ideo eā tene quā etiam tenet Ricar. in. iiij. di. xlij. nec cures de opinio. contraria.

¶ Queritur an vir et vxor in matrimo **[sect. 8]** nio cōsũmato cōicēt sibi passiōes spũa les sicut actiōes. Rñ. Pa. in. c. Martin⁹ quod non vnde filius ex altero cōcept⁹ si te neat̃ ad baptismũ non efficit̃ leuās iꝑm nisi solũ cōpater illius cuius est filius non alterius. ꝗuis in matrimonio sit ei cōiunctus. xxx. q. iiij. qui spiritualem in glo. et in. c. j. eo. ti. lib. vj.

¶ Vtrum vir et mulier q̇ simul leuauerũt **[sect. 9]** vnum possint simul cōtrahere. Rñ. ſm Jnn. quod sic. et facit tex. cum gl. xxx. q. iiij. c. fi. Et sic pz quod vir et vxor simul vnũ leua re possunt licet non sit honestum.

¶ Vtrum non baptisat⁹ leuās vel bapti **[sect. 10]** sans aliquē cōtrahat hāc cognationē. Rñ. secundum Ricar. vbi. s̃. et Tho. et Pe. quod nō ꝗ oĩm cognationũ spũaliũ q̃ per sacra mētũ contrahunt̃ et oĩm sacramentoꝝ baptism⁹ est fundamentũ vt in. c. j. de pre. non bap. gl. tamen in. c. ĩ baptismate de cōse. di. iiij. tz quod lz suscipiēs non effi ciat̃ cōpater. fit tamen baptisans quamuis non sit baptisat⁹. Et plz mihi. ꝗ cuz non possit dici quin sit pater illius

quẽ ba ptisauit. ergo erit ɔpater. secꝰ ĩ fuscipiẽ te ꝓ ex quo non potest esse pr̃ suscepti per dictũ. c. in baptismate. ergo non erit cõ pater. Secus in cognatiõe spũali passi ua secundum gl. ĩ. c. j. xxx. q. j. ꝓ si quis baptisatus tʒ filium non baptisati. vel non ba ptisatus tenens filium alicuius bapti-**[Fo.cccliij.r]**ʒati efficitur cõpater pr̃is filij leuati et alterius ɔiugis illius christiani lʒ nõ sit baptiʒata. ɔcor. Alber. Jtẽ dic qꝏ ba ptiʒatus licet non ɔfirmatus tenẽs ĩ cõfirmatione non trahit compaternitatem vt. s̃. confirmatio §. xj.

¶ Vtrum non tangens sʒ simulans se tan **[sect. 11]** gere et respõdẽs cum alijs patrinis efficia tur cõpater. Rñ. quod non nisi tãgat: vel tenẽdo dum baptiʒatur: vel leuãdo de sacro fonte: vel tenẽdo ad ɔfirmationem. hoc sequit̃ Jo. an. in regula q̇ per aliũ de reg. iu. li. vj. facit. c. ꝏ his. et. c. ad limĩa. xxx. q. j. et Arch. ĩ. c. j. e. ti. li. vj. alr. c. primum et. c. omnes et. xxx. q. j.

¶ Quid si teneat et non respondet per hoc **[sect. 12]** intendẽs non effici cõpater. Rñ. ſʒ Ro. quod nihilominus efficit̃ ꝓ respõsio non ẽ de substãtia. sed tactus seu tẽtio vel leuatio. Et ꝗuis aliqui teneãt quod necessario requirũtur verba. alij quod saltẽ signa pro verbis vt recitat Ge. in. c. ne dum eo. ti. li. vj. tu tamen tene quod tactus et leuatio sũt satis signa equipollẽtia ꝑ verbis.

¶ Quid si non tangit puerũ sed linteuʒ **[sect. 13]** solũ in q̊ puer est inuolutꝰ. Rñ. Archi. ĩ c. ꝗuis de cogna. spi. li. vj. quod nihilominns contrahitur cõpaternitas secundum Hu go. Jdem tenet Jo. an. et not. Arch. xxx. q. iiij. c. fi. et satis vr̃ facere tex. in. di. ca. quamuis in ꝕbo accesserit. Pe. de pa. vr̃ tenere quod requiratur tactus.

¶ Vtrum ista cõpaternitas possit ɔtrahi **[sect. 14]** ꝑ ꝑcuratorẽ. Marsiliꝰ. et Car. vt recitat Pa. in. c. veniẽs e. ti. tenẽt quod sic. Jo. an. et Archi. vbi. s̃. tenẽt quod nõ. Sʒ mihi plʒ opi. pa. vt añ ꝯctũ matrimonium teneat quod ibi est cognatio spũalis. post ɔtractũ tenẽda est alia opi. s. quod non ꝯhatur. Et idem dic invniuer sitate an possit ɔtrahe re silr hanc cognationẽ per ꝑcuratorẽ q̇ añ factum sicvt singuli de vniuersitate sint cõpatres. ꝓ dispositio ɔcepta ĩ vni uersitate resoluit̃ vt ɔcernat singulos ꝏ ipa si actꝰ non cadit ĩ vniuersitate vt res non pareat. facit. tex. in. c. si snia. de sen. ex. li. vj. et gl. ĩ. c. romana in. §. i vniuersi tatẽ de sen. ex. li. vj. sed post faciũ tene cum Fede. ɔsilio. xv. quod non potest cõtrahi. ꝓ non habet aĩam et non est baptiʒata. ¶ Sed nũq̇d ꝑcurator erit ipse ɔpater **[sect. 15]** in casu in q̊ non possit ꝯhi per ꝑcuratorẽ. Rñ. Jo. an. vbi. s̃. tʒ quod sic. ꝓ lʒ non ĩtẽderet obligari: tamen ꝓ re ĩteruenit. et iõ ẽt ex tra qꝏ agit̃ nascit̃ obligatio. vt. l. si is q̇ ĩ fi. ff. cõmo. Sʒ ꝯriũ tʒ Fede. ɔsilio. xv. et eã veriorẽ credit Pa. ĩ. d. c. veniẽs. Fa cit qꝏ no. Pe. de anc. q̇ dicit tenẽs filiũ alteriꝰ quẽ credebat filium vniꝰ cum q̊ ĩten debat ɔpaternitatẽ ꝯhere non ꝯhit cõpr̃nitatem cum non sit filius illius. Et ideo dic añ ꝯctũ verum qꝏ dicit Jo. an. et post cõtractũ veram opi. Fe.

¶ Vtꝛ baptiʒãsvel ɔfirmãs efficiat̃ cõ **[sect. 16]** pat̃. Rñ. olĩ fuit dubium hodie claꝛ. ĩ. c. j. e. ti. li. vj. Vñ q̇cũq̃ baptiʒat. siue in ne cessitate. siue hẽatvolũtatẽ ꝯhẽdi ɔpat̃ nitatẽ siue non dũmõ baptiʒet efficit̃ cõ pat̃: siue sit masculꝰ vel femina. Nec ob. l. cõsẽsu et. l. ĩ omnibus negocijs. ff. ꝏ actio. et obliga. ꝓ habẽt veritatẽ ꝓ nihil volũtarie fit. sʒ hic lʒ nolit eẽ ɔpat̃. tamen vult baptiʒarevel tenereet ideo ꝯhitur facit d. l. si is q̇ ĩ fi. ꝓ q̇ vult principale neces sario vult et accessoriũ. nec ob qꝏ dictũ est de ꝑcuratore secundum opi. Fede. ꝓ ꝑcurator non tʒ noĩe suo ideo non vult nec principale nec accessorium.

¶ Vtrum spũales filij possint inter se cõ **[sect. 17]** trahere. Rñ. quod sic etiam cum adoptiuis vt no. in. c. vnico de cogna. le.

¶ Vtrum pater possit tenere filium illius q̇ **[sect. 18]** tenuit suũ. Rñ. Pa. ĩ. c. sup. e. ti. quod sic. ꝓ non est prohibitum.

¶ Vtrum eps possit dispesare vt sint plu [sect. 19] res qui teneāt ad baptismū vel cōfirma tionē. Rñ. quod sic secundum dñicum de sctō Georgio. in. d. c. quāuis.
¶ Sz nūq̇d peccēt plurestenētes. puta [sect. 20] duo vel tres sine epi dispēsatiōe. rñ. si ſz morē patrie cōiter tenētvidēt excusari a pctō ſz Joā. an. et Arch. in. d. c. qꝫuis. ¶ Quid de baptizato ī domo per necessi [sect. 21] tatē: vel alio respectu. et postea in eccle sia solenniter. Rñ. Tancre tenet vt recitat gl. lxviij. dis. c. presbyteri. quod si quis miles baptizaretur. miles suscipit sacramentum. alr non fieret iniuria sacra-**[[Fo.cccciiij.]v]**mēto de conse. dist. iiij. ostenditur. Hoc idem videtur tenere glo. in. c. ij. de aposta. Sz tu tene cum gl. in. d. c. ṗsbyteri non est verum qꝛ non imprimitur nouus caracter Et sic tenēdo cōclude quod solū cōpaterni tas cōtrahet̄ per illos q̇ tenuerūt ī domo et non per alios q̇ tenuetūt ī eccl̄ia: nisi forte illa q̄ cōtrahit̄ per cathecismū si in domo non fuit cathecizat⁹. sz hec vt dixi non dirimit matrimonium post cōtractuz.

Jmpedimentum

octauum dr̄ co gnatio legalis que est propinquitas personaruz ex ad optione proueniens.
¶ Quot sunt eius species. Rñ. tresvna [sect. 1] est quasi descendētiū que est inter ado ptantē et filiā adoptatā. vt in. c. vnico de cogna. le. Secūda species est quasi cola teraliū que est inter liberos naturales adoptantis qui sunt in eius potestate. et adoptatū. l. qui in adoptione. ff. de ado ptiōe. Jtē inter duos filios filiorū ado ptiuoꝛ scd̄z gl. ī. d. c. vnico īstit. de nup. .§. inter eas quoqꝫ qd̄ limito verum si eo ruz partes sunt arrogati aliter nō. Ter tia species est quasi affinitas q̄ ē inter adoptatū et vxorē adoptantis et ecōuer so inter vxorē adoptati: et adoptantē: sz non inter patrē adoptantē et matrē ad o ptati. secundum Tho. et Pe.
¶ Vtrum hec cognatio legalis impediat [sect. 2] matrimoniū cōtrahendū et dirimat cōtractū. Rñ. ſz Hugo. et Ric. ī. iiij. di. xlij. Jo. de ligna. et gl. et Pa. in. c. vnico. de co gn. le. quod sic. qꝛ dicit adoptiōe durante nuptie non possunt inter eos consistere ad idem in. c. j. et in. c. per adoptionē. xxx. q. iij. Joā. an. et spec. tenēt quod non dirimat lz impediat. Aduerte tamen quod prīa species et tertia semper impediūt et dirimūt sz secūda non nisi ad tēpus. i. quādiu sunt in eiusdē patris potestate. sz ea soluta vel morte emancipatiōe filij adoptiui: vel naturalis vel alio mō quo adoptio habet solui non prestat impedimentū. hoc patet insti. de nup. §. j. ij. et. iij. et eo. titu. ca. vnico et. xxx. q. iij. ita diligere debet homo.
¶ Vtrum cognotio legalis trāseat ad ne [sect. 3] potē. s. filium filij adoptiui. Rñ. quod sic nec tamen hec cognatio hz gradus. qꝛ ī eodē gradu attinet pater filio et nepoti.
¶ Vtrum filius qui non transit in potesta [sect. 4] tē patris adoptātis possit contrahere cum filia naturali adoptantis q̄ est in eius potestate. vel ecōuerso. Rñ. Hug. xxx. q. iij. in prin. Host. et Jnn. tenēt quod sic sz secundum Pa. in. ca. vnico. et gl. in. d. q. iij. §. qd̄ autem et cōiter doc. tenent quod licet non trāseant in potestatem adoptātis. tamē impeditur nec cōtrahere possit cuz na turali. qꝛ per adoptionē acquirūt̄ quedā iura que per emācipationē dissoluunt̄. l penul. C. de adop. et ius canonicū indistincte tenet et loquitur de adoptato non de arrogato. Jdeo idem ius. et sic patet quod etiam filius legitimus qui nō est in potestate patris non potest contrahere cum filia adoptiua patris.
¶ Vtrum filius naturalis arrogantis [sect. 5] possit contrahere cum filia filie adoptiue. Rñ. quod sic qꝛ cum mulier neminē ha beat in sua potestate. eius filia non potest transire in potestatem arrogatoris ma tris. et iō nulla cognatio inest inter eos ff. de adopt. l. si pater. Sec⁹ esset in filia filij arrogati que ī eius potestate erat quando fuit arrogatus: qꝛ contrahere [sect. 6] non posset cum ea secundum Hosti.

¶ Vtrum filij adoptiui possint contrahere inter se. Rñ. quod sic: sicut not. Hug. xxx. questio. iij. ita diligere. sꝛ Hostien. non admittit in arrogatis quandiu sunt in potestate adoptantis. sꝛ in ado ptiuis sic.

Jmpedimentum

ix. dicitur criminis naꝛ que dam sunt crimina que impediunt matrimonium ꝯtrahendũ de rigore iuris sed non dirimunt contractum. Et sex no. ĩ gl. c. qui ꝑ sesb yterum. de pe. et re. et ĩ g. xxxiij. q. ij. ĩ. c. hoc ipsum in. §. de penitẽtibus. Primũ est incestus de quo dic. s̃. Jncestus. §. iij. Secundum vxoricidiũ. Tertiũ raptus spõse alterius. Quartũ leuatio proprij filij malitiose facta ð sa cro fonte. Quintum presbytericidium. Sextum acceptio monialis in vxorem. **[Fo.cccv.r]** Septimum de solẽniter penitentibus sed tamen eps̃ posset dispensare ratiõe inuẽtutis. xxxiij. q. ij. antiqui. Sꝛ tu dic quod sufficit licẽtia ꝓprij sacerdotis. ĩmo de cõsuetudine non seruatur iste rigor vt petatur dispensatio secundum Ray. et Rodo. Vnde Jo. in. c. in adolescentia. xxxiij. q. ij. tenet quod iuuenis incestuosus sine dis pensatione potest contrahere sed non senex et tutius tamen est petere dispẽsationem quamuis etiam non esset cõdemnandus si non peteret de quo dic vt. s̃. incestus §. iij. et. iiij.

¶ Que sunt crimina que impediũt cõ **[sect. 1]** traheñ. et dirimunt cõtractũ. Rñ. quod sunt duo primũ cum quis viuẽte vxore propria cõtraxit per verba de presenti cum alia vel ecõuerso vxor cum alio vel fidẽ de cõtrahẽdo dedit. et ad quodlibet isto rum secutũ sit adulteriũ. vt in. c. fi. ð eo qui duxit quã poł. per adul. xxxj. q. j. relatum. Aduerte quod ad hoc qð quodlibet istorum sit impedimẽtum requiriť. primo quod vterqꝫ sciat quod alter eoꝛ habet cõ iugẽ. ꝗ si cum ignorãte aliquis cõtraheret posset esse matrimonium inter eos post mortem vxoris prime. vt est casus in c. j. eo. ti. Quod limitat Pa. ibidem si suꝑ inducta fuit ignorãs toto temporevite vxoris. Et dicitur ignorãs qꝫdiu non ha buit certitudinẽ vel probabilẽ opi. vt ĩ c. inquisitiõi. de sen. ex. alias si certiora ta de vita prime vxoris permitteret se cognosci non posset inter eos esse matri moniũ. d. c. fi. et sequũť cõiter do. et iõ dic per omnia quando data fide sequiť adulteriũ ꝗ parificãtur. d. c. fi. Secundo requiriť quod sit fides data de ea accipiẽda. vel eã de facto acceperit ĩ vxorẽ ꝗ si fides da ta non fuisset de ea accipienda in vxorẽ non esset impedimentum. Et aduerte q aliqui volũt vt ponit Ricar. in. iiij. dist. xxxv. quod si solũ nude ꝓmisit quod non erit impedimentum sed oportet si fides da ta vel iuramentum interpositum. sed magis credo quod etiam ex nuda promissione oriatur istud impedimẽtũ. maxime ante factum. Tertio requiriť quod post matrimonium contractum: vel fidẽ da tam vel ante interueniat adulteriũ ꝗ solum adulterium sine cõtractu vel da tione fidei non inducit istud ĩpedimẽ tũ nec ꝯctio seu datio fidei sine adulterio: vt. c. significasti. eo. ti. xxxj. q. j. c. j. Quarto requiritur quod matrimonium primum esset validum quia si prima vxor non erat legitima non erit impedimen tum vt in. d. c. signiicauit. Licet dederit fidem cum adulterio. et sufficit quod prĩ mũ matrimonium sit cõtractum per verba de pñti. lꝛ non sit cõsummatũ. et etiam si **[sect. 2]** eẽt separatum quo ad thorum vt in ca. significauit. et. c. ex literarum eo. ti.

¶ Sed quid si quis dedit fidẽ vni mulier viuẽte propria. sine copula tamen et postea mortua vxore accipit tertiã. et ista tertia viuẽte cognouit illam cui dede rat fidem prĩo. Rñ. secundum Joan. an. in. c. si quis eo. ti. quod non poterit mortua tertia eã habere invxorẽ. ꝗ cõstantelegitimo matrimonio dedit fidẽ. et cognouit nec matrimonium inter mediũ habet remouere impedimẽtũ. facit. c. in. scripturis viij. q. j. et. l. singularia. ff. si cer. pe. sꝛ Ga spar. cal. tenet ꝯriũ. et sequiť Pa. in. d. c. si quis ꝗ per ipsum videtur recessisse a fi de illi

data. et per ɔñs nũc reperiť solum adulteriũ quod non habet impedire. di. c. significasti. et hec tenẽda post factũ sʒ ante illa Jo. an.
¶ Vtrum cõtrahẽs cum vna de facto viuẽ **[sect. 3]** te eius vxore qua mortua cõtrahit cum ter tia licite possit stare cum ea. Rñ. secundum glo. q̃ ɔmuniter placet doctoribꝰ ĩ. c. j. eo. ti. ꝗ sic si cum ista tertia mortua ṗma vxore ʒ xit anteqꝫ ɔsentiret tacite vel exp̃sse cuʒ illa quã ð fctõ tenebat qꝛ matrimoniũ nullũ erat lʒ etiam illa esset ignorãs viuẽte prima tamen ãteqꝫ cum alia ʒhit cõpellendus est cum ea cõtrahere si ignorabat eũ habere vxorem sed ip̃a non et si cum pluribus inscijs cõtraxerat locus erit gratificationi secundum Hosti.
[sect. 4] ¶ Poneq ġ dã ꝓmittit fidẽ Berte quod si sibi ɔsentiet post mortem sue vxoris acci piet invxorẽ illam quã sibi cõsanguinea Berte ɔsulet q̃ ɔsanguinea ɔsulit quod ac cipiat Bertã. Rñ. secundum Asteñ. quod si talis **[[Fo.cccv.]v]** Berta vel ille ġ ꝓmisit ꝓbabiliter credebat quod cõsuleret de Berta. sic non pote rit esse matrimonium ĩter eos. qꝛ esset in fraudẽ. Si tamen ġ fidẽ dedit aut berta hoc non extimabãt: sʒ de illa q̃ ipsi Berte eẽt grata et huiusmodi sic poterit eã Bertã habe re post mortem sue vxoris secundum cõsilium eius cõsanguinee.
¶ Scðʒ crimen est cum q̇s machinatꝰ est **[sect. 5]** ad mortem alicuiꝰ vt possit in virũ vl̄vxo rẽ alteꝛ habere. Pro cuius ĩtelligẽtia ad uerte prĩo quod si adulteriũ non interuenit oʒ quod ãbo. s. vxoratꝰ et illa quã vult habere in vxorẽ sint machinati in morteʒ alterius et quod mors sequatur cum effectu. Aliter si vnꝰ solũ machinatꝰ fuisset mor tẽ cum effectu alteriꝰ non esset ĩpcdimẽtũ q̇n illũ habere posset ꝑꝑ quẽ habẽduʒ mortem alteriꝰ ꝓcurauit. vt no. Jo. an. et se quiť Pa. in. c. suꝑ hoc. e. ti lʒ doc. varie loquãť ĩ. c. j. de ɔuersi. ĩfide. Si ꝟo adul teriũ ĩteruenit sufficit machinatio vniꝰ tamen cum effectu vt sit illud ĩpedimẽtũ Fa cit. c. si q̇s viuẽte. xxxj. q. j. Et sic intellige. d. c. suꝑ hoc. Sʒ si effectꝰ homicidij non interuenit machinatio etiam cum adulterio non inducit istud ĩpedimẽtũ vt no. Jo. an. in. d. c. super hoc.
¶ Sed pone quod interfecit alterum sed nõ **[sect. 6]** ea intẽtione vt alteꝛ haberet in coniu gẽ sed ob causam aliã. Rñ. quod ĩpedimẽtũ istð non erit ꝟʒ Ber. et Host. ĩ. di. c. suꝑ hoc. Jdẽ dicvt. s̃. per oĩasi homicidiũ mã dauit vel cõsuluit et sequutũ est.
¶ Quid si ratũ habuit. Rñ. quod si non sit **[sect. 7]** operatꝰ aliq̇d vt occideret̃ ratihabitio non inducit istud ĩpedimentũ. siue sit fa ctũ homicidiũ noĩe suo siue non secundum gl. in. c. si q̇s viuẽte. xxxj. q. j. et gl. in. c. j. de cõuer. infi. Vincẽ. et Jo. an. et Pa. in. di. c. qꝛ edictũ de matrimonio est ꝓhibitoriũ. c. cum apud de spon. vide etiam qð dico. s̃. cõsentire. §. iiij. quasi in fi.
¶ Quid si alter eoꝛ q̇ machinati sunt **[sect. 8]** sit infidelis. Rñ. quod nihilominꝰ ɔuersus non poterit eã habere. ꝓ q̃ habẽda virũ eius occidit ar. d. c. ṗmi. de cõuer. infide. ¶ Quid si habẽs vxorẽ cõmittit adul **[sect. 9]** teriũ cum Berta et sibi dicit. si non haberẽ vxorem acciperẽ in vxorem postea interficit vxorem non tamen eo proposi tovt Bertã accipiat. Rñ. Gaspar. calde. Et recitat. do. An. de sancto Georgio in d. c. suꝑ hoc. quod poterit bertã accipere ĩ vxorẽ qꝛ nec hic est fidei datio per ꝟba p̃missa nec homicidiuʒ fecit eo ꝓposito nec adulteriũ cum dicta machinatione. Sed car. ip̃ʒ reprobat: dicẽdo quod non teneret matrimonium cum dicta berta. qꝛ nõ attẽditur quando adul teriũ interuenit. an machinatio interuenerit ex ꝓposito ha bẽdi eã an nõ. Et istud tene ante factũ sed post factum tenerem opinionẽ. Cal de. que est verior de iure.

Jmpedimentum

decimum dicitur cultus disparitas. Nam nullꝰ fidelis siue baptiʒa tus potest cõtrahere cum non baptiʒata etiam si sit cathecumina: nec simpliciter: nec sub cõditione conuertendi ad

fidẽ et si cōtrahit matrimonium nullum est xxviij. q. j. c. caue. et ca. cum non opʒ. et ibi not. Hugo. spō salia vero sub conditione si conuertatur bene valent. Vñ quā uis non baptiʒatus crederet omnes articulos fidei tamen matrimonium con tractum cum tali Baptiʒato non tenet. vt. d. c. caue.

¶ Vtꝛ matrimonium possit esse ĩter ĩfide les. rñ. quod sic. vt pʒ ĩ. c. gaudemꝰ ȯ diuor. **[sect. 1]** vñ si ĩfideles ɔuertāt̃ pñt stare ĩ matri monio ꝯcto ſʒ ritꝰ eoꝛ nisi fuerit ꝯctũ ĩ gradibꝰ diuina lege ꝓhibitis de q̇bꝰ habes. s̃. Jmpedimentũ. vj. dicit tamen pe. in. iiij. di. xxxix. quod posset eẽ quod eoꝛ matri moniũ non esset contra legẽ nature nec di uinā et tamen non teneret. puta ꝙ esset contractũ contra eoꝛ statuta ipsum anullā tia. ꝙ si nihil possunt talia statuta con tra matrimonium inquātũ sacramẽtũ ẽ pñt tamen ĩquātũ ẽ fedus humanũ sicut so lũ est infidelibꝰ et iō si cōuertātur tales oporteret quod denno cōtraherent quod not. pro limitatione. d. c. gandemus.

¶ Vtꝛ mr̃imoniũ ĩfideliũ excuset actũ **[sect. 2]** cōiugalẽ. Rñ. ſʒ. s. Bo. ĩ. iiij. dis. xxxix. q. sic quo ad culpā et consequenter penā si affectio libidinosa non ĩterueniat: non **[Fo.cccvj.r]** tamen acquirunt palmā ꝙ nulla datur eis gratia propter defectum fidei.

¶ Vtrum infidelis ɔuertens se ad fidem **[sect. 3]** possit vxore dimissa aliā fidelẽ accipere Rñ. pa. ĩ. c. quāto. de diuor. quod eo ipso q alter cōiuguʒ non vult cohabitare fideli ɔuerso. vel si vult cohabitare non sine in iuria creatoris vel sine pctō dissoluitur matrimonium ĩ ĩfidelitatẽ ꝯctũ et potest ꝯhere cum alia fideli. nec opʒ iudex statu at tp̃s. sʒ sufficit clare ꝑpẽdat quod non vult ei cohabitare ſʒ pa. in. c. gaudemus. de diuor. Si ꝟo vult cohabitare sine eius in ductiōe ad malum vel sine pctō sic non pōt cum alia ꝯhere ĩfideli viuẽte. sʒ tenetur cohabitare cum ea si non vult cōuerti. xxviij. q. ij. si infidelis. No. Ri. in. iiij. di. xxxix. Si tamen anteqʒ aliā accipiat per ꝟba de pñ ti conuertat̃ illa q̃ prius erat obstinata tenetur eā accipere nec aliā poterit ducere vt notāt cōiter theo. ĩ. iiij. di. xxxix.

¶ Quid si infidelis habeat plures vxo **[sect. 4]** res. Rñ. quod illa cum q̃ prĩo ꝯxit erit eius vxor et si sił duas accepisset sic nulla erit eiꝰ vxor nisi vna illaꝛ habuisset ĩpedimẽtũ quo eā accipere non potuisset. ꝙ tunc alia esset eius vxor. d. c. gaudemus.

¶ Quid de vxore q̃ repudiata alteri nu **[sect. 5]** psit. Rñ. quod vir non poterit ei obijcere for nicationẽ sed tenetur si vult ei cohabitare sine pctō eam accipere si vult vxorem habere aut saltẽ continere. d. c. gaudemus in glo.

¶ Vtrum vir cōuersus possit intrare reli **[sect. 6]** gionẽ vxore volẽte ei cohabitare. Rñ. q sic secundum Hug. in. d. c. infidelis. Si ꝟo cōuersiōis eius sit aliq̃ spes non debet intra re secundum sctm̃ Tho. in. iiij. di. xxxix. quod si nō est spes conuersionis potest intrare prius vxore requisita de conuersione.

¶ Vtrum vno cōiugũ ad ĩfidelitatẽ reuer **[sect. 7]** so dissoluat̃ mr̃imoniũ ꝯctũ ĩter infideles. Rñ. quod nō. c. q̃siuit. de diuor. vñ tex. ĩ c. ꝓto. de diuor. dicit quod sacr̃m fidei. i. ba ptismꝰ ratũ efficit cōiugij sacramentũ.

¶ Qui si fidelis ɔtrahat cum heretica vł **[sect. 8]** schismatica. Rñ. quod tʒ matrimonium scȯm cōiter Theo. in. iiij. di. xxxix.

¶ Vtrum mulier ɔuersa ad fidẽ gaudeat **[sect. 9]** priuilegio dotiuʒ. in. l. assiduis. C. q̇ po ti. in pig. habeātur. Rñ. Pa. in. c. placet de diuor. quod sic allegat multa.

¶ Quem dʒ seq̇ proles infidelis. Rñ. si **[sect. 10]** est adultus sequatur quem voluerit si autem minor cumsalus eius dependeat a parentibus debet sequi fidelem. vt ꝓ batur in. c. ex literis de conuer. infide.

Jmpedimentum. xj.

dicitur. me tus seu coactionis qꝏ ĩpedit et dirimit matrimoniũ ex iꝑo ꝛctũ. c. cum locũ de spōsa. Sciẽ dum tamen quod duplex ẽ coactio de qua. in. l. j. ff. qꝏ metꝰ cā. s. absoluta per vim. vt puta cum q̇s capiẽ ligaẽ. et hec non potest cadere in ꝯsensum sꝛ bene in copulā carnalẽ. vñ in casu q̊ copula faceret matrimo niũ sic coacta copula non facit. ar. 50. di. p̃sbyteros ꝏ spō. veniẽs el. ij. xxxj. q. ij. c. j. et. ij. Quedā est coactio cōditionalis. s. coactio per metuꝛ. vñ si metus sit iustꝰ vt ille q̇ potest cadere in cōstātẽ. s. mulierẽ quo ad mulieres q̃s minor metus excu sat. vt no. gl. ĩ. d. c. cum locũ. vel viꝛ quo ad viros. Jdeo tex. in. c. cōsultatiōe. de spō. ꝑpter hoc dicit metꝰ q̇ possit cadere in cōstātem. sic matrimonium tali metu ꝛctũ ipso iure est nullũ vt tenet gl. ĩ. c. ve niẽs. el. j. de spon. et cōiter doc. secꝰ si cōtrahatur ex minori metu quia sic cōtra ctum tenet. et de hoc vide et dic vt infra Metus. §. vij. et. viij.
¶ Quid si ratificeẽ per sequẽtẽ cōsensuꝛ [sect. 1] tacitũ mr̃imoniũ metu ꝛctũ. Rñ. quod matrimoniũ erit veꝛ si alter ꝑseuerat ĩ pri stino ꝯsensu libero qꝛ lꝛ cōsensus tacitꝰ per se non sufficiat ad mr̃imoniũ ꝛhendũ sufficit tamen cum exp̃ssiōe exteriori q̃ p̃cessit secundum Ricar. in. iiij. di. xxix. quod notabis. ¶ Qui si matrimonium metu ꝛctũ ꝯfir [sect. 2] meẽ iuramẽto. Rñ. magis ꝑbabiłr �antm Ric. in. iiij. di. xxix. quod non tenet. qꝛ qꝏ nō est non potest ratificari. et de hoc dic. vt s̃. Juramentum. v. §. ix.
¶ Vtrum per copulā sequẽtem ratifi [sect. 3] cetur. Rñ. quod non nisi consentiat in matri monium licet presumatur consensisse si non reclamat si potest secundum Pe. in iiij. distin. xxix.
[[Fo.cccvj.]v] ¶ Quid si metus mortis carceris et hu [sect. 4] iusmodi. q̇ possunt cadere in ꝯstātẽ nō inferaẽ ꝑsone que hꝛ ꝯtrahere sed eius filijs vel filiabꝰ. Rñ. nihilominꝰ reddit matrimonium nullũ secundum Ricar. vbi. s̃. Nam idem iudiciũ fit de metu qui infert persone ꝑprie cum eo qui infertur perso ne filij et vxoris et huiusmodi.

Jmpedimentum. xij.

diciẽ ordi nis. vnde aduerte quod si quis post susceptionẽ ordi nis sacri. s. sacerdotij diaconi aut subdiaconi cōtrahit: matrimonium dirimiẽ. vt in. c. vnico de vo. lib. vj. et est excommunicatꝰ ipso facto. vt in cle. eos. de cōsan. et aff. Si vero ꝛhit post susceptionẽ minorũ ordinum non dirimitur. sed in officijs non ministrant si sunt clerici occi dētales. et beneficia non assequunẽ. et iō ordo sacer. impedit et dirimit non soluꝛ impedit.
¶ Sꝛ q̇d si sacer ordo suꝑueniat matri [sect. 1] monio iam cōtracto nunquid dirimit. Rñ. dic vt. j. matrimoniuꝛ. iiij. §. viij. cũ sequentibus.

Jmpedimentum. xiij.

dicitur li gaminis scꝛ cum quis alteri cōiugi est ligatus. ¶ Vtrum alligatus alteri per spōsalia [sect. 1] possit cum altera cōtrahere vide sponsalia. §. xx. cum seq.
¶ Vtrum obligatꝰ matrimonialiter alte [sect. 2] ri possit cum alia cōtrahere. Rñ. quod non et his qui noĩe suo non iussu eius in cuius est ptāte vel noĩe eius quā hꝛ in ptāte bina sponsalia cōtraxerit vel binas nuptias sit infamis ipso iure. l. j. in fi. ff. de his q̇ no. infa. et efficitur bigamꝰ secundum qꝏ dixi. s̃. bigamiaet dꝛ ieiunare ꝑ. xl. dies in pane et aqua qꝏ vocāt caremā. s. quadragesimā sic dictā qꝛ caret cibis et. vij. seq. annis penitere. c. accepisti

de spō. duorum. et no. quod sponsalia proprie sunt per verba de futuro et nuptie per verba de presenti. vt no. glo. in. l. j. ff. de spon.
¶ Vtruȝ ex dispẽsatione pape post ma **[sect. 3]** trimoniũ ɔtractũ possit q̇s alteri nube re. Rñ. quod si inatrimoniũ non est ɔsũmatũ papa potest dispensare vt no. in. c. ex publico de cōuer. cōiug. Vnde dicit hostivnũ mirabile qꝯ recitat pau. in. d. c. ex publico. quod papa ex cōsensu vtriusqꝫ spō si potest ex potestate absoluta disoluere matrimonium non cōsummatum nulla alia causa subsistente sed de potestate ordinata non potest sine causa. et cum hoc dicto hosti. transeunt communiter doc. Si vero matrimonium est cōsumma tũ inter fideles sic papa non potest dispẽsa re ꝗ cum matrimonium cōsummatum cōsi stat in facto non potest haberi pro infecto. xxxij. q. ij. si paulus. l. in bello. §. facte. ff. de capti.
¶ Vtrum mulier credẽs virũ mortuum **[sect. 4]** possit cōtrahere cum alio. Rñ. quod si veri similiter presumit̃ de eius morte sic cō trahere potest secundum aliquos. vt no. in. c. quo niam frequenter vt lite non cōtestata. sȝ tu dic quod oportet habeat certum nũtiuȝ de morte viri de spon. in presentia. de secundis nup. cap. dominus nisi velis dicere quod satis est certificata quando habet violẽtas suspitiones post expectationem aliqualem. Et aduerte quod vnus testis sufficit vt in. d. c. in presentia. Excusatur etiam ab adulterio quando ꝓbabiliter credidit mortuum virum et cum alio cōtraxit. xxxiiij. q. j. cum per bellicaȝ an autem possit exigere debitũ vel reddere. dic. vt. s̃. iiij. impedimento. §. viij.
[sect. 5] ¶ Quid si quis credens vxorẽ suā viue re que tamen mortua est cōtrahit cum alia. Rñ. quod matrimonium est ex quo nō viuit secundum rodoff. Hugo tamen in. d. c. cuȝ per bellicam. dicit quod si credebat hoc sibi licere etiam viuente sua erit matrimonium si modo prima mortua est. Si vero non credebat licere sic matrimonium non erit quia non maritali affectu sed adulterino ei coniungitur nisi postqꝫ scit quod est mortua ei coniungatur maritali affectu perseuerante alia parte in affectu maritali alias nō: et est verius.

Jmpedimentum. xiiij.

dicit̃ pu blice honestatis iustitia q̃ est ꝓpinq̇tas ex spōsalibꝰ ꝓueniẽs robur ex institutiōe ec-**[Fo.cccvij.r]**clesie trahẽs ꝓpter eiusdẽ ecclesie honestatẽ. vñ impedit et dirimit tam matrimonia quā etiam spōsalia sequẽtia. non p̃cedẽtia. vt ĩ. c. ex spōsalibꝰ. de spon. li. vj. Et ista publica honestas iustitie cum sit quoddā simile affinitati ideo ĩpedit ꝛȝ illos gradꝰ secundum quos affinitas impedit vsqꝫ ad quartũ gradũ inclusiue de quibus dicetur. j. xv. Jmpedimento.
¶ Quot sunt species publice honesta **[sect. 1]** tis iustitie. Rñ. quod olim due quarũ prima q̃ cōtrahebat̃ ex secũdis nupti. puta petrus vxorem habebat. quo mortuo eius vxor accepit alium virũ de quo ha buit filium vel filiā talis ꝓles cum nullo cōsanguineo Petri poterat contrahere sed hodie sublata est ꝑ. c. non dȝ. de consan. et affi. Alia q̇ hodie hȝ locũ. est q̃ cōtrahitur ex spōsalibus de futuro vel ex matrimonio de pñti nōdum cōsumato secundum Pa. in. c. spōsam de spō. Vnde nullꝰ cōsanguineꝰ sponsi potest accipere talem spōsam vsqꝫ ad quartũ gradũ inclusiue nec econuerso. cap. Juuenes. et. c. ad audien. de spon. et si accipit non erit eius vxor quia dirimitur.
¶ Quid requirit̃ vt spōsalia ĩducāt pre **[sect. 2]** fatũ ĩpedimentũ. Rñ. quod q̇nqꝫ. Primo ꝗ sint ɔcta a maioribꝰ septẽnio. tex. est in d. c. ex sponsalibꝰ. et vt dicit Pau. in. c. iu uenis vbi requirit̃ etas certa respectu discretiōis non potest p̃ueniri. vt pȝ in etate ad ɔfectionẽ testi. vt ĩ. l. qua etate. ff. de testa. et idem no. ĩ. c. puberes. de despō. impu. Jdeo oportet ɔpleuerint ɔhẽtes siue ꝓ quibus cōtrahũt. vij. annos.

¶ Sed nunq̇d si maior cōtrahit cum mi **[sect. 3]** nori septẽnio ꝓximo tamen septẽnio oriat̃ publice honestatis iustitia. Rñ. quod non secundum pa. in. c. iuuenis. de spon. et in. c. fraternitati. de eo qui cognouit cōsanguineam vxo. sue. et hoc ex defectu consensus. vt in. d. c. ex sponsalibus.

¶ Pone quod talis maior cohabitauit cuʒ **[sect. 4]** minori septemnio despon sata per ꝗba de futuro et interueniat extraordinaria polutio vel sit dubiũ. an eam tẽptauit. Rñ. ꝟʒ pau. vbi. s̃. quod ex quadã equitate orit̃ publice honestatis iustitia sed tñ nullo iure probatur.

¶ Secũdũ quod requirit̃ vt inducat̃ istud **[sect. 5]** impedimẽtum est quod non sint contracta sub cōditiōe. Nam añ cōditiōis euentuʒ non orit̃ istud ĩpedimentũ. vnde posset cōtrahere cum aliquo consanguineo spōsi ante conditionis euentum.

¶ Quid si quis ɔtraxit cum aliq̃ cum ista **[sect. 6]** cōditiōe si deo placuerit et postea inuenitur eius affinis vel aliud ĩpedimentũ habẽs quo cum ea cōtrahere non potest de iure. Rñ. quod non orit̃ publice honestatis iustitia ꝙ fuerũt ɔditionalia. et iō pote rit cōtrahere cum eius consanguinea. Nec ob. quod dicta cōditio subintelligebat̃ etiã si non fuisset apposita ꝙ si non apponere tur expresse nihilominꝰ essent pura sed exp̃sse apposita faciunt cōditionalia ꝟʒ hosti. in. c. ad audientiã. de spon. et Joã. an. in. c. ex sponsalibus. vide qd̃ dixi. s̃. iij. impedimento. §. j.

¶ Quid si apponat̃ aliqua ɔditio q̃ ha **[sect. 7]** betur pro non adiecta. vt. s̃. patuit tertio ĩpedimẽto. Rñ. nihilominꝰ spōsalia pu ra erunt et oritur istud impedimentum vt in. c. vltimo. de condi. apposi.

¶ Tertiũ quod requirit̃ vt sit istud ĩpe **[sect. 8]** dimentũ. opʒ qd̃ sponsalia sint certa: ꝙ in incertã personam non infertur cōsensus: nec oritur istud impedimentum.

¶ Quartũ opʒ qd̃ non defecerit cōsensus **[sect. 9]** d. c. ex spōsalibus. vnde ɔsanguineꝰ furiosi continue potest eius sponsam ducere quã in amẽtia desponsauit cum cōsensus defecerit. c. dilectus de spon. xxxij. q. vij. neqꝫ. Limitat hoc Pe. de pał. et bene ve rum quando defectus consensus est apparens vt in pueris et amentibus. secꝰ esset quando esset latens sicut in illo qui cōtraxit non animo cōtrahendi. sed deci piendi. quia tunc oritur istud impedimentũ ꝙ ecclesia instituit istud impedimentũ ꝓpter apparẽtiã honestatis et ideo ĩpedit ꝙ de intentione non pōt cōstare. ɔfirmatur per Vin. Arch. Jo. and. et Jmo. et Ge. in. c. vnico. de spō. li. vj. q̇ te nẽt quod loco contrahens si de loco aperte ɔstat. non inducitur publica honestas ergo si non cōstaret induceretur.

[[Fo.cccvij.]v] ¶ Quintũ quod non sint ꝯcta post matri **[sect. 10]** monium vel spōsalia prius facta. ꝙ q̇s ꝯxisset matrimonium vel spōsalia et post viuẽte prima spōsa ꝯheret cum aliq̃ eius cōsanguinea non dirimenť spōsalia p̃ce dentia. d. c. ex sponsalibus.

¶ Quid si spōsalia ꝯhẽtes habuerunt **[sect. 11]** tp̃s debitũ et fuerũt pure cōtracta et cuʒ certa ꝑsona et cum cōsensu sʒ tamen fuerunt nulla de iure puta cum affine vel cum religioso vel in sacris aut cum maleficiato et huiusmodi. Rñ. quod nihilominꝰ orit̃ pu blice honestatis iustitia. vt in. d. ca. ex spōsalibus. ꝙ in matrimonio attendit̃ potiꝰ honestas. l. semꝑ. ff. de ritu nup. Nec ob. quod nulla oriat̃ obligatio sed bñ publica honestas q̃ impedit matrimonium cōtrahẽdum et dirimit cōtractũ. ¶ Sed quid si minores septẽnio cōtra **[sect. 12]** ctis sponsalibꝰ ꝑseuerãt vocãtes se spō sum et sponsam vel simul iacẽtvel se ĩui ceʒ osculant̃ vsqꝫ post septẽniũ et ex hoc manifeste apꝑet eos ꝑseuerare in eadẽ volũtate. Rñ. quod si ex talibꝰ signis manifeste apparet quod ꝑseuerãt in eadẽ volũtate post septẽnium completum orit̃ pu blice honestatis iustitia vt no. ĩ. d. c. ex spōsalibꝰ. Alias si non manifeste apparet licet ꝑdurẽt in eodem ꝓposito non orit̃ istud impedimentum vt coligit̃ ex. d. c. ex sponsalibus.

Jmpedimentum. xv.

est affinitatis que q̇dem affinitas est proximitas personarum ex copula carnali ꝓueniens omni parentela carẽs vnde affinitas mediã te cõsanguinitate et carnali cõmixtione ꝓpagat̃ ideo consanguinitatẽ imitat̃: sed in hoc differt quia persona coniuncta si non addita alicui persone per propagationem fit particeps eiusdem na ture licet in differenti gradu: vnde non mutat genus attinentie sed tantum gra dum. sed persona addita siue cõiuncta per copulam carnalem alicui persone non fit particeps eiusdẽ nature sꝫ qua si coniungitur ab extrinseco vnde con iungit̃ alio genere cõiunctionis sed in eodem gradu. Et ideo ꝑsona coniũcta per carnis copulã sanguini alteriꝰ inducit primum genꝰ affinitatis ꝑsona ꝟo addita per copulã ꝑsone q̃ primũ ĩducit genus facit secundum genus et ꝑsona addita scd̃e ĩducit tertiũ genus. verbi gratia. vxor fratris mei est mihi affinis ĩ prĩo genere et in eodem gradu quo frater meꝰ et reliquis cõsanguineis meis ĩ eo. gra du o̊ q̃ sunt mihi et in primo genere. Alia ꝑsona q̃ non ẽ mihi ꝛsanguinea nec affi nis aliunde si cõiungat̃ cum p̃fata vxore fratris mei erit mihi affinis ĩ scd̃o gñe et cõsanguineis meis et in eodem gradu quo sumꝰ fratri meo. Tertia ꝟo ꝑso na aliũde nec cõsanguinea nec affinis si cõiungat̃ scd̃e ꝑsone cõiuncte vxori fratris mei erit mihi in tertio genere affinitatis et ꝛsanguineis meis. ita no. in. c. non debet. de consan. et affi.

¶ Qũo impedit affinitas mr̃imoniuꝫ. **[sect. 1]** Rñ. quod si p̃ueniat impedit cõtrahẽdũ et dirimit ꝛctũ in primo genere tamen hodie et vsq̃ ad quartũ gradum inclusiue vt in. d. c. non dꝫ. lꝫ olim ĩpediret etiam ĩ scd̃o et tertio genere vt. xxxv. q. iij. per totũ. vnde ꝑsona cognita carnalr ab aliquo cõ sanguineo non poterit ꝛhere cum aliquo de illa ꝛsanguinitate q̃ non distat vltra quartũ gradũ ab eo cõsanguineo q̇ eã cognouit et ẽꝛrio. Et si ꝛhit non tꝫ matrimoniũ et intelligit̃ ꝓhibitũ in infini tum in linea recta secundum vnã opi. quã nõ teneo vt. s̃. dixi. impedimentum. vj. §. j. **[sect. 2]** ¶ Quid si affinitas supueniat in matri monio iam cõtracto per verba de presenti lꝫ non ꝛsummato. Rñ. quod non dirimit eũ vt in. c. ij. de cõsan. et affi. et ille per quẽ cõtracta est affinitas non potest petere de bitũ sine peccato mortali. sed bene tenet̃ reddere vere vel interpretatiue pe tenti. Pe. de pal. tenet quod si matrimo niũ non est consummatũ. ꝗ nec etiam red dere potest sine mortali peccato. ꝗ potest re ligionẽ intrare. Sꝫ hoc non credo ꝗ lꝫ possit non tamen tenetur intrare.

¶ Sꝫ nunq̇d eps̃ poterit dispensare cũ **[sect. 3]** tali vt etiam exigere possit sine peccato. Rñ. vt. s̃. incestus. §. v.

¶ Vtruꝫ remaneat affinitas post mor **[sect. 4]** -**[Fo.cccviij.r]**tem persone cognite. Rñ. quod sic ꝗ estvin culum per petuum.

¶ Vtrum coitus fornicarius causet affi **[sect. 5]** nitatẽ. Rñ. quod sic per omnẽ coitũ ordinatũ ad carnis ꝓpagationẽ per quẽ ꝛsangui nitas ꝛhi possit ꝛhit̃ affinitas non aũt per coitũ extra vas vel sodomiticũ et hmõi. xxxv. q. iij. extraordĩaria. et d̃ eo q̇ cogno. cõsan. vxo. sue. c. fraternitati. et. xxxv. q. x. fraternitatis Gof. tamen tꝫ absurdũ ꝛhi affi nitatẽ per fornicariũ coitũ etiam ordina tũ ad gñationẽ et iõ tꝫ quod non ꝛhitur nisi ex proximitate ꝓueniens ex nuptijs vt ptꝫ in. l. non facile. §. sciendũ. ff. de gradi bus. Sꝫ contrariũ cõiter tenet̃. Et sic ser ua et ille. §. sciendũ loquit̃ de affinitate. per quã defert̃ hereditas ad aliquem. ¶ Quid si claustrũ pudoris intrauit sꝫ non semel emisit. Rñ. quod affinitas non ꝛhi tur etiam si mulier sola emisisset sꝫ q̃uis claustrũ non intret sed tamen semẽ intus mit tit ꝛhit̃ affinitas ꝗ potest fiert generatio sicut fit in balneo vel in domibus succubis et incubis.

¶ Quid si vir intrãs claustrũ emittit se **[sect. 9]** mẽ et non mulier. Rñ. pa. ĩ. c. fraternitatis de eo q̇ cogno. ꝛsan. vxo. sue igno. ibidẽ tꝫ quod non ꝛhit̃ affinitas sꝫ quod opꝫ sił emit tat tam vir q̃ mulier. idem tꝫ Ho. in sũma et Hug. ĩ. d. c. extraordinaria sꝫ ipse pa. di cit

quod host. ĩ. d. c. fraternitatis dicit qd̃ suf ficit qd̃ vir emitat ĩ claustro pudoris lʒ mulier non emittat quia ꝗʒ medicos pōt fieri gñatio. Et hoc sequiť: Fede. ɔsi. ccxc. Et vr̃ seq̇ pau. et iudicio meo ēt Jnn. ĩ. d. c. fraternitatis. et Rodo. et pe. de pał. in. iiij. aliter beata virgo non potuisset effici mr̃ et virgo si oporteret mulierẽ se minare.

Jmpedimentum.

xvj. ȯr īpotētia coeundi queq̇dẽ ẽ vitiũ animi vel corp̨is vel vtriusqʒ q̇ q̇s īpediť alij carnałr cōmisceri ꝗʒ Ray. ¶ Quot sunt eius species. Rñ. qd̃ tres. pri **[sect. 1]** ma ȯr nātisvt frigiditas ĩ. viro artatio oĩ muliere et defect⁹ etatis ĩ vtroqʒ vel altero. Altera ẽ accidētalis q̃ p̨uenit a cā extrinseca et accidētali vt castratio. et ter tia maleficialis q̃ a demonib⁹ p̨uenit. ¶ Circa frigiditatẽ et artationẽ dici bre **[sect. 2]** uiter qd̃ ad hocvt īpediat mr̃imonũ ꝯhendũ et dirimat ꝯctũ req̇riť prĩo qd̃ p̃ cesserit tale īpedimētũ mr̃imoniũ q̨ si adueniret post ꝯctũ non dirimeret lʒ eēt rōnabilis cā dispēsatiōis fiēde p̨papā vel alter apt⁹ ꝯhere cum alio si nōdũ erat matrimonium consũmatũ vt no. pau. ĩ. c. ex parte et in. cap. ex publico de conuer. cōiu. Et idez dic de impōtētia accidēta li secundum eũdẽ pau. ałłat. c. quod sedem. et cap. cōsultatiōi de fri. et male. Secundo requi ritur quod sit tāta quod nullo modo possit coi re hoc est secundum pe. de pał. quod si talis quod im pediat actũ perpetuo saltẽ. q̨ licet īpediret effectũ generatiōis. sed non actum que est emissio seminis in vase non esset impedimētum. Tertio quod sit p̨petuũ im pedimētũ ita quod nullo medicamĩe autre medio possit remoueri quia si possʒ sine p̨iculo mortis remoueri non dirimeret hoc no. ĩ. c. j. et. ij. xxxiij. q. j. et de frigi. c. j. et. ij. et quasi per totũ. Nec facio vim infrigiditate que est a natura aut in illa que est per senectutem. quia quando nō potest iuuari impedit. vt no. Ricard. in iiij. distin. xxxiiij. et eadem ratione de ni mia caliditate que coitũ impediret secundum. S. Tho. ea. distinc. Quarto q̨ sit ignora ns quando contrahit de tali impotentia. quia secundum Pe. de pał. qui scit se vel alium impotentem et eũ accipit non potest ampli⁹ eum dimittere quo ad vinculum q̨ est verum ma trimoniũ. vt in. c. consulationi de frig. et male. et hec quatuor dic etiaʒ requiri in impedimento accidentali. vt dirimať. ¶ Sed quid de eo qui hʒ virgā erectaʒ **[sect. 3]** sed non potest emittere semẽ p̨pter īpedi mētũ naturale vel accidētale. Rñ. Pa. ĩ c. ij. de fri. et male. fa. gl. xxxij. q. vij. in. c. ij. q̇ tʒ quod potest ꝯhere et tenet matrimoniũ q̨ potest mulierẽ prouocare. sed cōiter tenetur ꝯriũ q̨ ex quo non potest habere actum generandi potest mulier dicere. ego volo effici mater vt in. di. capi. j. in fin. et sic tene si ante precessit contractuʒ matrimonij tale impedimentuʒ et non sit remediabile.

[[Fo.cccviij.]v] ¶ Vtꝯ mulier p̨pter artitudinẽ separa **[sect. 4]** ta a primo viro et ɔiũcta scd̃o q̃ efficitur habilis primo p̨pter vsum secũdi sit re stituēda ṗmo. Rñ. pa. ĩ. c. fraternitatis eodem quod si non poterat ɔiũgi prĩo viro an tea sine p̨iculo mortis per aliqd̃ remediũ quod non restituiť sʒ stabit cum scd̃o q̨ in pri mo non fuit mr̃imoniũ. vt tenet Abbas et Pe. et seq̇ť Jo. an. ĩ. d. c. fraternitatis in fi. quod veꝯ limita quando aperte ap̨pet de dissimilitudine mēbrorũ ābo ꝯ alias esset restituenda quia videtur ecclesia decepta. Et sic cōcordāt doc.

¶ Circa etatẽ vero vt noť. dixi. etas ad **[sect. 5]** ꝯhendũ spōsalia est septẽ annoꝯ cōpletoꝯ. vt in. c. vnico de despō. īpuber. li. vj. Sed in matrimonio requiriť quod vir habeat cōpletũ. xiiij. an. et mulier. xij. vt in c. puberes. et. c. continebať dedespon. in pube. Vñ si añ illud tp̄s ꝯhatur non erit matrimonium sed spōsalia. c. vnico de des pon. impu. lib. vj. Et hoc verum nisi mali cia suppleret etatẽ. et tũc est ꝗʒ Tancre. et Hoi. in. c. de illis el. ij. de despon. īpu. quando se inuicẽ cognouerũt aliter nō. Sed tu dic cum Jo. an. quod sufficit quod sint experti copulā carnis si non ĩuicẽ: saltẽ cum alijs. Vñ exponitur illud malitia. i. vigor na

turalis seu potẽtia coeundi supplet eta tem quod patet in. d. ca. de illis ibi potuerunt ɔiungi. Et iura que dicũt quod matri moniũ tenet si sunt ꝓximi pubertati licet doc. in hoc sit diuersa interpretatio. Tamen tu hoc intellige cum Host. in sum ma quod est ꝓxima etati quando est viri potens quod per experientiã potest sciri. d. c. pube res et. c. a nobis de despons. impu. Vnð gl. in summa. xx. q. j. refert Gre. dicentez quod puer. ix. ann. reddidit nutricẽ p̃gnan tẽ. Et alber. ĩ quarto dicit sevidisse puellã. ix. ann. ɔcepisse et in decĩo peperisse. ¶ Sed q̇d si puer pubes et habilis eta **[sect. 6]** te ad ꝯhendũ ꝯhit et est impotẽs ad co eundũ. Rñ. gl. tenet quod matrimoniuz nõ est validũ in. c. puberes etsequit̃ ibi Pa. de desponsa. ĩpu. Quia qui habet actũ generandi non potest dici pubes. ergo assi milatur ĩpuberi et facit istud. ca. pubera in fi. Doc. tamen cõiter tenẽt quod non separabit̃ sed expectabitur tp̃s plene pubertatis s. x. octo annoꝝ. l. item mella. ff. de ali. et ci. leg. et hec est hũanior et verior ꝙ ex quo impedimẽtũ non est perpetuũ non restat quin sit mr̃imoniũ aliter infirmus ĩpotens nũc ad coeũdũ non posset ꝯhere q̧ falsum est. et iõ erit mr̃imoniũ. sed si in xviij. non poterit iudicabitur ĩpedimen tum perpetuũ et sic dissoluetur.

¶ Sed nũquid peccãt q̇ ɔtrahũt matri **[sect. 7]** moniũ ante debitã etatez. Rñ. secundum pe. ð pał. in. iiij. quod sic mortaliter si sine iusta causa et licentia episcopi contrahant ꝙ contra prohibitionem. capi. secundo de despon. impu.

¶ Sed pone quod minor septẽnio fuit co **[sect. 8]** gnita a sponso maiore. xiiij. Rñ. Joã. de deo quod erit matrimoniũ. sz pa. ĩ. d. c. cõtinebat̃ tenet quod non erit ꝗtumcunꝗ fuerit cognita. quia non habet concursum aptum ad matrimonium contrahendum nisi esset multum discreta et doli capax.

¶ Pone quod dicit ĩpuberes q̇ post septẽ **[sect. 9]** niũ ɔtraxerũt matrimonium quod iuris ĩter pretatiõe sunt spõsalia vt in. c. vnico de despon. ĩpu. li. vj. perseuerãt vsqꝗ ad ple nam pubertatẽ et impubertatẽ interuenerũt oscula et amplexus et dona nũ q̇d erit mr̃imoniũ. Rñ. quod si ĩteruenit copula tex. ẽ clarius in. d. c. vnico quod sic efficitur matrimoniũ. Si vero copula non interuenit neqꝗ consensus expressus post pubertatem sic opi. est diuersa. Jnno. te net qð non efficitur per quoscunqꝗ alios actus extra copulã vel nixũ ad eã. Host. vero fuit varius in. c. attestationes de despon. impu. et in. c. ad id de spõ. arch. in. d. c. vnico post multas opin. videtur concludere qð non sit matrimoniuz. nisi interueniat vel nouus consensus exp̃ssus vel copulavel traductio ad domũ. et hoc videtur sequi Alanus Vincẽ. et Gof. in. c. literas de desponsa. impu. Pau. in c. fi. de spon. tenet qð per oscula iocalia et amplexus et huiusmodi signa efficitur matrimonium alle. glo. et Jn. an. in. d. c. vnico Ray. tenet qð si quando ɔtraxerũt intẽdebãt ꝯhere mr̃imoniũ sic non erit **[Fo.cccix.r]** nec matrimonium nec sponsalia. Matrimoniũ ꝙ etas ĩpediebat sponsalia. ꝙ hoc non ĩtẽdebãt nec verba ad hoc pñt referri et sic adueniente pubertate etiaz si sequat̃ copula non erit matrimonium nec verum nec p̃sumptũ. Si vero quando ɔtra xerunt intẽdebãt cõtrahere si non vt age bant saltẽ ꝗtuz valere poterat si er unt sponsalia et non inducẽt mr̃imoniũ nisi aut per copulã aut per consensum euidẽter expressum. et sic intelligit tex. d. c. vnici. Ego ꝟo saluo meliori iudicio iuxta illð l. claudi⁹ felix in fi. ff. qui po. ĩ pi. ha. dico qð ad hoc vt mr̃imoniũ cõtractũ in ter ĩpuberes qð iuris interpetratiõe dr̃ sponsalia efficiat̃ matrimonium veꝝ opz interueniat nou⁹ cõsensus ĩ mr̃imoniũ exp̃ssus cum aliq̇b⁹ signisvniuocis hoc ẽ talia signa fieri non possit fieri legitime nec soleãt fieri nisi cum vxore in legitimo mr̃imonio cõiũcta. Jstud cõiter sequũ t̃ the. iu. iiij. d. c. xxviij. pz ĩ. ar. ꝑ. l. minorẽ. ff. de ritu. nup. et ꝑ. d. c. attestatiões. et qð ibi no. et ideo si post pubertatẽ ãboꝝ no uũ cõsensum habuerũt ostẽsum per aliqð signum qð solũmõ ɔiugib⁹ exhiberi solet sic ĩdubitãter mr̃imoniũ efficit̃. Si vero nouũ talẽ cõsensum

in pubertate non ha buerũtsed simpliciter ꝑseuerauerunt in tali opinio. ṗma nihil de nouo determi nantes tũc reduco doc. ad cõcordiã. Et dico qꝺ si ĩtercesserũt actꝰ q̇ non solent fieri nisi cum vxore vt traductio ad domũ habitatio mutua seorsum et huiusmodi sic talia signa faciunt matrimonium pre sumptum et sic intelligo et limito dictuꝫ Glo. Ho. et pan. ac ceterorum. Si autem signa exhibita post pubertatem sunt si gna que etiam spõsis de futuro exhibentur vt in aliquibꝰ locis oscula et amplexus et huiusmodi sic non faciunt matrimoniũ necverũ nec presumptũ q̃ hoc non probat esse qꝺ ab hoc ɔtingit abesse. l. neqꝯ natales. C. de probati. c. ij. de trãsia. p̃l. et sic intelligo Jnno. cum ceteris. Jstã con cordiã videtur tenere do. An. in. d. ca. attestationes. et de istis vltimis non loquit̃ d. c. vnicum quod pater in verbo cõstiterit euidenter nec glo. ibidem si bene põde ret̃. q̃ dicit se amplexabant̃ non simplici ter sed addit vt coniuges.

¶ Circa vero impedimẽtũ naturalevel **[sect. 10]** accidẽtale ẽ scieñ. secundum Pa. in. c. j. de fri. et male. quod quando non potest per aspectũ ꝑbari sem per dꝫ ad minus habirare per triẽniũ ante qꝯ matrimonium dissoluat̃ vt in. c. fi. e. Se cus tn impedimẽto quod potest per aspectũ ꝑbari vt ĩ. d. c. fraternitatis. vel per iuramẽ tũ ꝑpriũ cum septima manu propinquorum. vt in. c. laudabilẽ. eo. ti. quia statim potest dirimi.

¶ Quid de spadõe vtroqꝯ testiculo. Rñ. **[sect. 11]** quidam tenẽt quod non dirimit̃ q̃ secundum aui cenã potest erigere virgã et semẽ emittere lꝫ non possit generare: lꝫ ꝛꝫ Pa. in. c. quod se dem de fri. et male. doc. cõmuniter tenẽt quod non potest ɔhere et sic non tenet matrimoniũ et dirimet̃ secus si esset castratus tm̃ vno testiculo. et sic potest intelligi tex. et glo. ĩ. l. si serua. §. si spadoni. ff. de iu. do. vide gl. in. c. hi qui. xxxij. q. vij. Sed ego teneo quod ex quo hꝫ actum generãdi quod te net matrimonium lꝫ non habeat effectũ. vt. s̃. dictum est alter steriles non possent contrahere qꝺ falsum est et secundum hoc limi ta glo. p̃dictas nec obstat. cap. primũ eo dem ibi volo esse mater et filios procrea re quia ille vir non habeat actum nec effectum.

¶ Circa ꝟo maleficiatos. aduerte quod ali **[sect. 12]** quãdo quis est maleficiatꝰ respectu om niuꝫ et sic cõtrahere non potest et si contra hit post primum matrimonium contra ctum et coniungitur cum secũda redire tenetur a primum qꝺ patet quia impe dimẽtum non erat perpetuum et ideo pri mum matrimonium fuit firmuꝫ. Si au tem sit maleficiatus respectu vnius ꝑso ne sic non restituet̃ qꝯuis cognoscat secũ dam q̃ primum matrimoniuꝫ fuit nul lum et secundum fuit validum.

¶ Sed nũquid iudicabitur im pedimẽ **[sect. 13]** tum ꝑpetuum qꝺ remoueri posset per ali quod maleficium. Rñ. ꝛꝫ sctm̃ Bona. in iiij. di. xxxiiij. et. S. Tho. eadem di. quod sic. q̃ non potest homo per maleficiuꝫ inuo care demones ꝑ aliquo casu.

¶ Si q̃rat̃ de abhominationevtrũ im **[sect. 14]** -**[[Fo.cccix.]v]**pedit mr̃imoniũ. respõ. S. Tho. vbi. s̃. quod est idem iudiciũ qꝺ de maleficio cuꝫ sit cã extrinseca et accidẽtalis et hoc intelli ge quando ex tali abhominatiõe in imaginatiua fantasia aut examinatiua cõcipit̃ talis horror quod nullo modo potest habe re actum generandi cum tali.

¶ Sed quid si inueniat̃ aliquis q̇ vel **[sect. 15]** let destruere maleficiũ cum alio maleficio vide. j. Superstitio. §. xiij.

¶ Quero q̇d si dubium sit an tale impe **[sect. 16]** dimentũ impotẽtie coeundi precesserit matrimonium ɔctũ per verba de presentian nõ. Rñ. Pa. ĩ. d. c. fraternitatis quod p̃ sumetur precessisse ex quo nũqꝯ potuit cognoscere facit in arg. l. iij. C. de edifi. edi. et hoc idem sequit̃ Ric. ĩ. iiij. di. xxxiiij. quod debemus presumere quod sicut precessit consummationẽ ita et ɔctionẽ. Nam ex fu turo presumit̃ esse preteritũ vt no. in. c. scribã eisdẽ de presum. et

sic doc. magis videnť. ĩ hãc opinionẽ ĩclinari et placet mihi licet glo. in sum. xxxiij. q. j. dicat q̨ presumendũ est subsecutũ. Nec ob. c. lʒ ex quadã ĩ. fi. de testi. vbi ȯr quod in dubio pro matrimonio est p̃sumendũ. ꝗ dicit Pa. vbi. s̃. quod est verum quando matrimonium potest habere suũ effectũ. s. euitationeʒ fornicatiõis. vel bonum ꝑlis. Et hãc mirabilẽ limitationẽ tʒ etiã. D. An. ĩ. c. litere vestre de frigi. quod bene notabis.

Jmpedime#tum

xvij. secunduʒ ali quos dicitur con suetudinis vel statuti pro cuius intelligentia queritur.
¶ Vtꝯ ɔsuetudo possit ꝯ mr̃imonium. Rñ. ꝟʒ Pa. ĩ. c. sup̨ eo. de cognatione spi [sect. 1] rituali quod aut ɔsuetudo habilitat alias inhabiles per ius cano. vt puta quod ꝯhať in. ij. vel. iij. gradu cõsanguinitatis ethuiusmodi. et sic non valetvt probatur in. d. c. sup̨ eo ꝟmverã significationẽ iũcto. c. quod sup̨ his de ɔsan. et af. et hoc tʒ ho q̃ si sit irrationabilis. Ex quo infero quod cõ suetudo non approbata a papa non põt tollere impedimẽtũ publice honestatis cum cõsuetudo non valeat ꝯ honestatem ecclesie. c. cum decorẽ de vi. et ho. cle. Aut consuetudo solũ inhabilitat alias habi les vt in filijs duoꝯ cõpatruũ per quoruʒ neutrũ ventũ est ad cognationẽ spũalẽ et tũc valet vt non cõtrahatur. Facit. ꝟ. ce terum. dicto. c. sup̨ eo. et di. c. olim de cle. coniuga. Aut cõsuetudo non solum inhabilitat vt non cõtrahať. sed etiam hʒ vt dis soluať ad tp̃s. et sic valetvtvoluit Jnno. ꝗ peccauerũt contẽnendo cõsuetudinẽ patrie. xxx. q. v. aliter. Aut taliter inhabilitat quod si fuerit contractum habet: vt dissoluatur in perpetuum et tunc si est approbata per papam saltem tacite sic valet. vt probatur ĩ. d. c. per eo secundum lectu ram Host. Sed si non appa ret de appro batione pape tunc non valet secundum Host. ĩ d. c. super eo. et ꝑpterea dicit casum prefati. c. non extendenduʒ. Sed Pa. tenet contrarium. vbi cum consuetudine con currit scandaluʒ. quia sicut papa potest ius diuinum interpretari et addere etdi minuere. vt no. Jnñ. in. c. que in eclesia rum de consti. Jta et cõsuetudo. vt tenet idem Jnno. in. c. fi. de consue. et hoc. etiã sentit glos. magna in. di. capi. super eo. que vult qȯ vbi esset consuetudo quod nõ contraheretur in quintum graduʒ si ex contractu generaretur scandalum non valet. matrimonium. quia vt dictum est Consuetudo cõtinens in se scandalum ex preteritione potest ĩhabilitare alias habiles secus si a principio nulluʒ fuis set impedimentũ quia tunc scandalum superueniens non potest dissoluere ꝗ ꝑpter scandalũ non est recedẽdũ a veritate iuris diuini. c. ij. de no. ope. nũ. et in re gula qui scandaliʒauerit ȯ re. iu. Sʒ. d. Ant. de Butr. ĩ. d. c. super eo limitat sic. Quod aut cõsuetudo hʒ concursum iu ris antiqui. et tunc dirimet in perpetuo interueniente scandalo nisi ita dirimatur. Si vero non habet concursum iuris et tunc si a nouo iure approbetur vel a papa similiter dirimet. ꝗ si non habet cõ cursum iuris antiqui vel noui vel approbationem pape tunc non p̃t creare nouũ impedimentum ad dirimendum in ꝑpetuum. et hoc est verissimum. Et dictum Pa. intellige de cõsuetudine ge nerali quam papa scit et opprobat non **[Fo.cccx.r]** de particulari. nisi secundum distinctio. d. an.
¶ Quid si cõsuetudo mariti et vxoris sit [sect. 2] diuersa. Rñ. pa. in. c. j. de spon. aut ɔsue tudo disponit sup̨ solẽnitate cõtrahendi et dʒ obseruari cõsuetudo patrie. vbi matrimonium contrahiť etiam si ambo essent peregrini vel forenses. ꝗ non esset violãda cõsuetudo patrie cum scandalo alioꝯ. vt ĩ. c. que ꝯ. viij. di. et. l. si frigid⁹. ff. de euic. et. l. ij. C. quemadmo. testamẽ aperi. Ant cõsuetudo disponit sup̨ executione vel alijs seruãdis post ɔtractũ. et debet attendi cõsuetudo domicilij ipsius mariti. l. fi. §. idem rescripserunt. ff. ad muni. Vnde si ɔsuetudo est domicilij mariti quod maritus lucreť certã partẽ dotis licet in loco sit alia cõsuetudo. tñ seruabitur cõsuetudo domicilij mariti et lucrabitur. vt est de mente Bart. in.

l. exigere. ff. de iudi. vbi tex. cum glo. et in. l. cũctos populos. C. de sum. tri. et sequitur Bal. in rub. de inuestitura de re. ali. facta. c. vl. sꝛ limitat verã nisi error ĩteruenerit ꝗ mulier ignorabat et ꝛxit simpliciter fiducia iuris cõis. ar. ff. de iur. et fac. igno. l. regula et. ff. de ꝓba. l. cum de in debito. alij tenẽt quod si ꝛxit in loco mulie ris ille locꝰ inspiciat̃. Si in loco viri ille attẽdat̃. Si in loco. iij. cõsuetudo viri obserueť. ꝗ est caput mulierisde spõ. c. j. sꝛ opi. Bar. sequit̃ do. Anto. q̇ addit q̨ si maritꝰ mutaret domiciliũ post ꝛctuꝛ matrimonium quod dꝛ attẽdi cõsuetudo do micilij tpe ꝛctus et non domicilij vbi dissoluit̃ matrimonium ꝗ dꝛ attẽdi locꝰ vbi orta fuit obligatio et non vbi recepit purificationẽ. et facit tex. iũcta gl. secundum intellectũ quẽ sequit̃ in. l. si vxor. ff de iudi.

¶ Vtrù statutũ patrie valeat circa ma [sect. 3] trimoniũ. Rñ. Pa. ĩ. c. j. de spõsal. d. An. sic distinguit quod aut statutũ pr̃ie disponit circa substãtialia matrimonij. puta inualidãdo matrimonium vel ꝑsonas. et sic non vꝛ. Ex quo pꝛ quod leges ꝓhibentes matrimonium ĩter tutorẽ et pupillã recto rẽ ꝓuincie. et ꝓuĩcialẽ et huiusmodi non tenẽt. Jdẽ dicas si habilitaret inhabiles de q̊ vide per Fede. cõsi. xxxv. vbi tenet quod generaliter statuta laicorum circa matrimo niũ sunt nulla ꝗ hec materia non est de foro seculari. sꝛ ecclesiastico. vt in. c. tuã de or. cog. facit quod no. Bar. ĩ. l. titia. ff. sol. ma. et per doc. in. c. fi. de secũ. nupt. Aut statutum disponit inferendo penã circa substãtialia ipsius et inferẽdo damnum et sic non valet vt disputat. Jo. an. in c. statutum. de hereti. lib. vj. Ex quo ptꝛ quod non valet statutũ inferẽs penã cõtrahẽti cum minore. xxv. an. nisi p̃sentibꝰ agnatis ꝗ intimidat̃ matrimoniuꝛ ꝗ liberũ dꝛ esse. c. cum locũ. de spõ. Gaspar tamen de cal. in. c. ij. de clã. de spõ. dicit ꝛsul tũ fuisse quod vꝛ statutũ in isto casu et simi. Sed Pa. magis placet opi. Jo. an. et est magis cõmunis. de quo vide in. d. c. j. per. d. Jo. an. de sancto Georgio Quandoqꝫ statutum imponit penam auferẽdo lucrum qd̃ lex secularis attulerat sic vꝛ ꝓm. d. Anto. Sed Fed. vbi. s̃. et Pa. te nẽt cõtrariũ. Quãdoqꝫ statutũ non dispo nit circa substãtialia matrimonij sꝛ cir ca depẽdentia puta circa dotẽ et sic valet secundum Jnn. ar. c. Raynutiꝰ. de test. Quã doqꝫ circa solẽnitates disponit. et sic vꝛ et peccãt non seruantes. Pa. tenet contrarium ꝗ non ꝑtinet ad laicos. sed tu dic verum quod non valet statutum in solẽnita tibus alijs adhibitis in tali cõtractu et maxime que non faciunt ad certitudinẽ matrimonij. Et sic intelligo dictum Pa. et limito Barto. in. l. edicimus. C. de murile. et Bald. in. l. j. ff. de iusti. et iure. q̇ tenẽt quod suadente publica vtilitate. lex ciuilis potest penam apponere subditis suis. et sic per accidẽs erit licitum. s. sta tuere circa solennitates matrimonij q̨ alias non esset licitum. l. gracchus. C. ad l. iu. de adul. qꝫuis ipsi teneãt generaliter valere penã appositam circa matrimonium cõtrahendũ et similiter dictuꝛ p̃dicti do. Anto. et dictũ Pa. erit verum vt dixi in alijs solẽnitatibus que non faciunt ad honestatẽ matrimonij vel eiꝰ certitudinem ꝗ sic non ligaret.

¶ Sed nũ q̇d p̃dicta habebũt locum in [sect. 4] spon. Rñ. secundum do. Jo. an. predictuꝛ in. d. c. j. quod sic per. l. oratio. ff. de spon. Fac. tex. in. c. cum haberet. de eo q̇ du. in ma. qꝫ **[[Fo.cccx.]v]** pol. per adul. vbi equiparãtur matrimoniũ et spõsalia. et hoc vez quo ad dispositionẽ. sꝛ non quo ad penam quia pena apposita circa matrimonia non habet locũ in sponsalibꝰ secundum gl. cõiter approbatam in cle. eos. in ver. contrahere de consan. et affin. quod no bene.

Jmpedimentum.

decimũoctauũ dicitur priuationis quãdo. s. aliq̨s est surdꝰ mutꝰ et cecꝰ nam talis non potest ꝛhere et si cõtrahit nõ tꝛ sꝛ dirimit̃ secundum aliquos. Rõ ꝗ q̇ nũqꝫ vidit. nec audiuit. nec potest scire q̇d sit mr̃imoniũ non potest ꝛrahere nec ꝛsentire in matrimoniũ. Sꝛ istud

ego limito ꝗ hos. et Pau. in. c. cum apud de spōsa. verũ si nullo mō potest exprimere ꝯsensuꝫ suuꝫ ĩ ꝯtrahẽdo per aliq̃ signa. sic erit mr̃imo niũ ꝯtrahẽdo. qꝫ lꝫ ignoret q̇d sit mr̃imoniũ ꝑut sacr̃m est non tamen ꝑut est vinculũ quod a iure naturali elicit̃ q̊ rō di ctat vt alicui inseparabititer adhereat ad generationẽ ꝑcurādā difficilimum tamen est hoc tales posse ostẽdere per aliq̃ signa. Similiter furiosus priuatꝰ iudicio rōnis non potest ꝯhere. vt no. ĩ. c. dilectꝰ filiꝰ de spōsa. nisi haberet lucida ĩterual la. et tũc ꝯsẽtire posset. idem dic de ebrio. ¶ No. ꝑ ĩtelligẽtia oĩm p̃dictorũ singu **[sect. 1]** lare dictũ Host. in. c. si vir. de co. spi. qd̃ vbi doc. et magistri per suas glo. mr̃imoniũ soluũt nec ius exp̃ssum adducũt si rep̧it̃ vnꝰ doctor. vel magister scribens ꝯriũ mr̃imoniũ sustinẽs ipse est sequẽ dus. ar. c. lꝫ ex q̃dā de test. Qr secundum eũ tol lerabilꝰ est aliquos ꝯ statuta hoĩm co pulatos dimittere simul qꝫ sic coniunctos contra statuta dei separare. d. c. licet. Jstud dictũ sequitur et recitat pau. in. d. c. si vir. Sꝫ limita dicens. nisi cōis opinio haberet q̃si tex. ꝑ se. et propterea exponit id qd̃ ōr in. d. c. si vir s. quod est sequẽdũ in hoc qd̃ hũanꝰ dicit. s. rationabilius et equiꝰ. Jdẽ fere dicit in. c. fi. de sen. et re iudi. et dicit cōfirmari dictũ p̃fatum Host. per dictũ. c. fi. sed limitat nisi opi. illius doctoris euidẽter esset fal sa vel nisi ꝑbabilibꝰ ratiōibꝰ posset cō uinci. Addo et aliā limitatiōeꝫ dico veꝛ p̃fatũ dictũ quando mr̃imoniũ sustẽtatũ potest habere suum effectũ. secundum q. s̃. dixi. Matrimoniũ. iij. ĩpedimento. xvj. in fi. ałs quando non potest habere suũ effectũ matri moniũ non esset iudicādũ ꝑeo ad dictũ vnius contra communem opi.
¶ Vtrum papa possit dispẽsare in oĩbus **[sect. 2]** ĩpedimẽtis p̃dictis. Rñ. quod q̃dā sunt im pedimẽta q̃ remouent cōsensum sicut est impedimentum tertiũ scilicet cōditionis et quartũ. s. erroris persone. et vn decimũ. s. metus. seu coactionis et decimum octauũ. s. priuatiōis sensus. Vñ si cut papa non potest supplere cōsensum sine quo non est mr̃imoniũ sic nec ĩ ipsis potest dispẽsare vel ipsa tollere. Alia sunt impedimẽta ex statuto ecclesie cuius mo di est ĩpedimẽtũ ṗmũ. s. interdictũ ecclesie. et �following. s. feriaꝛ. et quartũ. s. cōditionis seruilis qꝫ vt mr̃imoniũ ꝯctũ cum ancilla a libero non teneat hoc est ex sta tuto ecclesie. Ric. ĩ. iiij. di. xxvj. et Pe. de pal. et. v. s. voti castitatis et septimum. s. cognatiōis spiritualis. et octauum. s. co gnatiōis legalis et nonum. s. criminis. et decimuꝫ. s. disparitatis cultꝰ et. xij. s. ordinis et decimũ quartũ. s. publice honestatis et decimũ sextũ. s. ĩpotentie coeun di. Nam posse generare non est de substātia mr̃imonij. Aliter senes non possent ꝯhere quod falsum est. et iō est ex statuto ec clesie. Et ĩpedimẽtum. x. septimũ. s. con suetudinis. et ĩ illis potest papa dispẽsare. Siłr dico de impedimẽto. vj. s. consanguinitatis. et. xiij. s. ligaminis. et. xxv. affi nitatis quo ad aliq̃ q̃ ĩ ipsis solũ sunt ex statuto ecclesie. sicut est ĩ cōsanguini tate et affinitate vt quis possit ꝯhere in ij. gradu linea ĩequali. et. iij. et. iiij. et siłr ĩ ĩpedimẽto ligaminis quo ad hoc ne q̇s possit ꝯhere cum aliqua post mr̃imoniũ ꝯctũ per aliqua ꝟba de pñti solũ. Et in hoc cōcordāt cōiter doc. licet quo ad vo tũ solẽne aliq̇ tenuerĩt quod papa non pōt dispẽsare sicut Tho. ij. ij. q. lxxxviij. et q̇dā alij. sꝫ tu tene quod potest vt etiam ipse Tho. ĩ. iiij. di. xxxviij. et Ric. eadẽ di. Hẽ ri. de gā. ĩ quol. q. xxix. et est cōis opi. tā theologoꝛ qꝫ canonistaꝛ. alia sunt ĩpe-**[Fo.cccxj.r]**dimenta iuris diuini et legis naturale. de q̇bus hẽs. s̃. Jmpedimento. vj. §. j. s. de cōsangui. et affi. vsqꝫ ad secundum gradum in linea inequali. et in istis vtruꝫ papa possit dispensare sic fuit diuersa opi. ca nonistarũ in. c. literas de resti. spo. et in c. per venerabilẽ q̇ fi. sint le. et in. c. ꝑposuit de cōce. preb. q̇busdā dicẽtibꝰ quod nō potest ꝑ. d. c. literas. sed tu dic et tene quod licet papa non posset tollere dicta impedimenta generaliter tamen in aliquo casu spāli legitima cā subsistẽte potest in dictis impedimẽtis ꝯsanguinitatis et affinitatis dispẽsare. vt etiam tꝫ Jo. an. et recitat et sequit̃ Pau. ĩ. d. c. lr̃as de quo vide. j. papa. §. j. An autеꝫ possit siłr di spẽsare in impedimẽto ligaminis

inqꝫ tum est de iure diuino. scꝫ vt post matri moniũ cõsummatũ q̇s cõtrahit cum alte ro tenetur cõiter quod nõ. et sic serua indubitãter quo ad hoc vt q̇s possit dimittere vxorem vel vxor virum quo ad vinculũ post matrimonium. consummatum. Si militer etiam quo ad hoc vt vxor possit habere duos viros. sed quo ad hoc vt vnus vir possit habere duas vxores credo papam posse dispensare quando genus fidelium esset reductum ad pau cissimos viros. de quo dic. vt. j. papa. §. primo.

¶ Sed nunq̇d episcopus similiter pote **[sect. 3]** rit dispẽsare in aliquo p̃dictorũ impedi mentorum. Rñ. quod in interdicto ecclesie spãli facto a suo ĩferiori potest et in ĩpedimento criminis quando crĩa solũ impediũt matrimonium cõtrahendũ de quibus. s̃. Jmpedimentũ. ix. princ. Sed in interdicto facto a superiori suo vel ĩ crimini bus q̃ ĩpediũt et dirimũt post cõtractũ de q̇bꝰ. s̃. in. di. ix. impedimẽto. §. j. et. v. Aut in alijs q̇buscũqꝫ ĩ pedimẽtis matrimonij ne ꝯhat̃ non potest ep̃s dispẽsare nisi in casibꝰ de quibꝰ. s̃. dispẽsatio. §. v. Ep̃m posse dispẽsare contra canonem vel concilium.

¶ Quid de illo q̇ audiuit perpetuũ im **[sect. 4]** pedimentũ fore inter se et vxorem suaꝫ. Rñ. ſꝫ Rod. quod si audiuit a fide dignis tenetur ĩq̇rere alias eẽt affectata ignorãtia et si cõcipiat ꝓbabilem opi. ex dicto tali non solũ. dꝫ exigere debitũ. sꝫ crede re donec ĩtelligat veritatẽ diligẽter inquirendo. Si vero inquirendo nihil in uenit. vel audiuit hoc non a fide dignis sic dꝫ deponere consciẽtiã nec peccaret mortaliter non credere q̃uis audierit a fide digno vt puta a sacerdote vel com patre. et huiusmodi q̃ non obligat̃ cuicũqꝫ cre dere nisi probet sed sufficit inquirat et si aliud non inuenit non credat.

¶ Nunquid sacerdos teneatur reue **[sect. 5]** lare impedimentum. vide. s̃. Confessio iiij. §. x.

[sect. 6] ¶ Vtrum vxor teneat̃ sequi virũ transferentem se ad aliam patriã. Rñ. quod non si ꝓbabiliter dubitat de morte sua vel quod vellet ea ꝫ exponere ad scortum vel si vir vellet ire vagabundus cum tamen non esset quando cõtraxit. Nam in istis casibus non tenetur eum sequi alias sic. ita nota. docto. in. c. de illis. de spon. et in. cap. j. de coniu. lepro. de quo dic. vt j. vxor. §. ix.

Matrimonium. iiij.

quo ad sepa rabilitatezꝫ. Vtrum sit separabile mr̃imoniũ postqꝫ se mel legitime est cõtractũ per ꝟba de pñti et consũmatũ. Rñ. quod hoc potest intelligi dupliciter. Aut quo ad hoc vt alter pos sit alteri matrimonialiter copulari alte ro dimisso et sic nũqꝫ est separabile matrimoniũ inter fideles contractũ. et con summatũ vt patet in. c. gaudemus. de diuor. nec papa posset in hoc dispensa re vt patet in. c. ex publico de cõuer. cõ iuga. secus in matrimonio cõsummato inter fideles. de quo. s̃. Matrimoniũ iij. impedimẽto. x. aut q̊ ad thoꝛ. et coha bitationẽ tantum et sic separari potest propter. v. primo ꝓpter adulteriũ vt puta q̃ alter fornicatꝰ est. xxxij. q. j. dixit dominꝰ. de quo dic vt. s̃. debitũ. §. vij. Secundo ꝓpter vitium sodomiticum ſm Hug. Lau. Jo. Cal. do. An. et Pa. ĩ. c. ma ritus de adul. q̃ nomine fornicatiõis intelligit̃ omnis illicitus coitus. xxxij. q. vij. non soluꝫ. et. q. iiij. meretrices. quã uis Jnn. in. d. c. maritus et gl. in. c. oẽs. **[[Fo.cccxj.]v]** xxxij. q. vij. teneãt ꝯriũ. sꝫ primũ videt̃ veriꝰ q̃ maior ĩ hoc fit ĩiuria matrimo nio qꝫ in alia polutiõe. et idem posset dici de quacũqꝫ alia polutione habita cum alia persona qualitercunqꝫ quod potest separari secꝰ in polutione quã quis hꝫ per seipm solũ secundum Rod. et gl. ĩ. d. c. oẽs. Ter tio si alter querit alterum trahere ad aliqð aliud peccatum mortale. secundum gl. in. d. c. omnes cãtiones. et Jnn. ĩ. d. c. maritus et in. c. quesiuit de diuor. et Pa. in. d. c. q̃siuit. Quod veꝛ ĩtellige si aliter compesci non põt. Quarto ꝓpter heresim. et si anteqꝫ cõuertat̃ intrauerit religionem. etiam sine autoritate ecclesie non

redibit ad eũ si ɔuertat̃ postea siue heresis fue rit notoria siue non secundum Pau. in. c. illa de diuor. Si vero religionem non intrauit cōpelleť redire ad eũ si cōuertat̃ ab he resi si sine autoritate ecclesie se ab eo se parauit ꝗuis alij aliter sentiāt vt not. Pa. in. d. c. de illa.
Ad ꝓpositũ eoꝝ q̃ in hoc. §. dicunť. scʒ an matrimonium cōsummatũ possit dissolui ex dispẽsatiōe pape no. Joā. de por. quod non in ru. ff. solu. ma. et Bal. in. l. deo nobis. col. iij. versi. vlteriꝰ nota hic. C. de epi. et cle. et per Sali. aliquid ĩ. l. ho die. C. de repu. et per Alex. in. l. si cuʒ do tem. §. si maritus in fine. ff. solu. ma. et in. l. si quis sit eo. ti.
¶ Sʒ nunq̇d similiter in predictis ca [sect. 1] sibꝰ separatio poterit fieri sine iudicio ecclesie. Rñ. quod si delictũ est notoriũ potest propria autoritate dimittere eam non tamẽ. lucrabiť donationem propter nuptias vel dotem secundum Jo. an. in. c. plerunꝗ de do. post diuor. re. si non habet penes se. quia petere non poterit sʒ si ha bet penes se per exceptionem adulterij lucrabitur ɔtra petentẽ secundum Pa. in. d. c. plerunꝗ. Si vero delictum non est notorium si solũ debet fieri autoritate ecclesie quo ad separationẽ cohabitationis aliter instāte altero compelletur co habitare sed quo ad redditionẽ debiti potest ꝓpria autoritate denegare ex quo sibi cōstat delicto alterius. Faciũt not. in. d. c. plerunꝗ et in. d. c. gaudemus.
¶ Quomodo dicetur notoriuʒ vide. s̃. [sect. 2] adulterium. §. viij.
¶ Vtrum sepati ꝑꝑ spiritualem fornicationeʒ [sect. 3] sint absoluti a debito reddẽ do sicut separati ꝑꝑ fornicationẽ carnalẽ. Rñ. q sic ꝗʒ Host. et Pa. ĩ. c. q̃siuit de diuor. Qꝏ ĩtellige q̊ ad eũ q̇ ẽ ĩnocẽs. sʒ q̊ ad eũ q̇ culpabilis ẽ ꝗtũcũꝗ snĩa diuortij sit la ta siue ꝓpter fornicationeʒ spiritualem siue carnalẽ si innocẽs petit eum sibi recōciliari dʒ et iꝑe tenetur sibi reddere debitũ ꝗ quod fauore meo ĩtroductũ est non debet retorqueri in dānũ meũ. l. qꝏ fauore. C. de legi. nisi intrasset religionẽ vel susce pisset sacros ordines quia non potest re petere nec alter tenereť reddere. hoc se quiť Ber. ĩ. c. ex literis tuis de diuor. et Hosti. ibidem.
¶ Quinto separatur propter sanctimo [sect. 4] niam. pro cuius declaratione plura sunt querenda.
¶ Vtꝝ ambo ɔiuges possint vouere cō [sect. 5] tinẽtiā. Rñ. quod sic de cōi ɔsensu de q̊ dic vt. s̃. mr̃imoniũ. iij. ĩpedimento. v. §. v. [sect. 6] ¶ Vtrum alter solũ possit vouere castitatẽ siue cōsensu alteriꝰ. Rñ. quod sic in suũ preiudiciũ sed non alteriꝰ vnde post vo tũ exigere non poterit sine pctō mortali. sed bene reddere tenetur. et etiam exi gere quando redderet se nimis onerosum alteri non petendo. facit. c. quidaʒ intrauit et ibi quod not. de conuer. coniu.
¶ Quid si alter ɔsensit vt alter voueret [sect. 7] statu non mutato. Rñ. quod ɔsentiẽs nihilo minꝰ poterit exigere secundum Jnn. et sequiť Pa. in. c. j. de ɔuer. cōiu. si iꝑe cōsentiẽs non vouit et ille q̇ vouit tenetur reddere. sed nullo modo exigere etiaʒ si non exi gendo esset onerosus alteri ꝗ cōceden do licentiam in hoc sibi preiudicauit. ¶ Sʒ nunq̇d poterũt mutare statũ pu ta effici religiosi vniuersaliter ordinari. Rñ. vt colligo ex Pa. ĩ. d. c. j. Aut hoc ꝓcedit ex cōi ɔsensu. Et tũc si alter vult effici eꝑs req̇riť quod vxor priꝰ sit ꝓfessa ĩ aliq̊ monasterio etiam si non sit supecta de incontinentia vt in. c. sane de ɔuer. coniu. est. n. spāle hoc. Si vero non vult effici episcopus sed subdiaconꝰ diaco-**[Fo.cccxij.r]**nus vel p̃sbyter aut religionẽ ĩtrare tũc potest de cōsensu alteriꝰ partis. ꝗuis altera pars non voueat ɔtinẽtiā. Facit. ca. significauit et quod ibi no. de ɔuer. ɔiug. lʒ non debeat quis ordinari ad sacros or dines vel recipi ad religionem nisivxor faciat votum similiter castitatis vt in c. cum scis de cōuer cōiug.
¶ Sed pone quod cum cōsensu alteriꝰ vir sit [sect. 9] factꝰ religiosus vel sacerdos nũquid il le q̇ ɔsensũ dedit poterit aliũ repetere. Rñ. quod ĩ hoc sunt opi. Abb. ĩ. d. c. j. Jnn. in d. c. q̇dā tenẽt. quod si est iuuenis poterit et ad eius petitionẽ dʒ ingressus vel ordina tus reuocari. Cal. tʒ quod non poterit iꝑʒ re petere. sed bñ ĩplorare offm̃ iudicis et iu dex ex

officio ne adulteriũ ɔmittat̃ per re manẽtẽ in seculo educet adulte⁊ ȯ mo nasterio vel ordine et coget reddere debitũ. Alij volũt. et hoc magis mihi plʒ. quod si ille q̇ dedit licentiā est iuris ɔscius quod non poterit repetere nec ex offo̅ ei re stituere ꝗ dādo licẽtiā talit̃ mutandi statũ vr̃vouisse castitatẽ saltẽ durātevi ta alterius ꝗ q̇ vult vnũ vr̃velle et om̃e illud per qȯ ꝑenit̃ ad illud. ca. prudentiā de offi. delega. Facit. c. vidua de re gula. Sed ingressus alterius non debet fieri nisi alter voueat cōtinentiā. vt in c. cum sis de cōuer. cōiug. ergo dando licentiā vr̃ vouere. Si ꝓo istud ius igno rauit sic restituet̃ ei saltẽ ex offo̅ hoc tʒ gl. ĩ. c. q̇ vxorẽ suam. xxxiij. q. v. et ĩ. ca. seriatim. xxxij. di. et secundum eam cōcor. opi.
¶ Quer o nũq̇d iste restitut⁹. post mor [sect. 10] tẽ vxoris vel alteri⁹ pr̃is teneat̃ redire ad monasteriũ. Rñ. quod sic ꝗ ẽ vere religiosus ex q̊ vxor cōsensit facit. c. ex parte el. j. de ɔuer. ɔiu. et quod ibi no. Bal. idẽ dic de ordinato ad sacros ordines quod te net̃ viuere caste et clericaliter.
¶ Quid si quis intrat religionẽ vel acci [sect. 11] pit ordines sacros vxore cōtradicente: vl̃ignorāter. Rñ. quod vxor poterit eũ reuo care. d. c. quidā et ip̃e tenetur sibi debituʒ reddere sed non poterit exigere nisi quā do non exigendo efficeretur nimis onerosus alteri parti. vt dictum est. s̃.
¶ Pone quod vxor sciuit. et non contradixit [sect. 12] nec lnĩaʒ dedit sed dissimulauit nũq̇d reuocare poterit. Rñ. quod sic. vt no. ĩ. c. cōsuluit de cōuer. ɔiuga. Jdẽ dic si cōsensit ex timore iusto. vt ĩ. c. accedẽs eo. ti. Jdẽ dic si per dolũ cōsensit. c. veniẽs. e. ti. ¶ Pone quod vir vxore cōtradicẽte vel dis [sect. 13] simulante intrauit vel ordinat⁹ est in sacris et eũ vxor non repetijt in vita sua lʒ potuisset poterit ne talis post mortẽ vxoris exire et aliā accipere vxorẽ. Rñ. secundum Cald. et sequitur Pau. in. d. c. j. non ꝗ causa cessante que inualidabat eius ĩgressuʒ cessat et sequella. et sic tene ꝗꝗ Jnnocen. in. di. ca. quidam multum va riauerit.
¶ Sed nũq̇d si talis reuocetur ab vxo [sect. 14] re ip̃a mortua tenebitur redire ad monasteriũ vel viuere clericaliter in casti tate. Rñ. quod quo ad aliũ qui sacros ordines recipit non est dubium quod teneturvi uere ĩ castitate et si cōtraheret de facto cum alia non teneret matrimonium: vt in ca. vnico de voto li. vj. sed de illo qui solũ religionem professus fuit est opi. diuersa inter doc. Sed ego credo quod nō tenetur redire. quia obligatio semel ex tincta non reuiuiscit. l. qui res. §. aream ff. de sol. Sed solũ caste viuere ꝗ eam ꝗtum in se fuit potuit valide promitte re. et secundum hāc distinctionem potes concordare doc. in. d. c. quidam. Et ita limi ta et intellige. d. c. quidam.
¶ Quid si talis non solum non vult re [sect. 15] dire ad religionẽ sed de facto mortua ṗma vxore cōtraxit cum alia. Rñ. quod licet d. An. in. d. c. quidā teneat tutius eẽ di cẽdũ quod non teneat mt̃imoniũ tamen mihivr̃ quod sit tuti⁹ tenere quod teneat si fuit reuocatus ab alia vxore. Ratio quiavt matrimonium non teneat opʒ votũ sit solennizatum per professionem tacitam vel expressam vni de religionibus approbatis vt in di. c. vnico sed iste non fuit ꝑfessus: ꝗ votũ fuit nullũ quo ad ius positiuum ꝗ paria sunt non ꝑfite ri et inualide ꝑfiteri ar. c. ij. de transla. pre. Jtem vr̃ tex. ꝑ hoc in di. c. quidaʒ. vbi non compellitur redire ad monasteriũ. Sicut facit in. c. ex parte el. j. eo. ti. **[[Fo.cccxij.]v]** ¶ Sed pone quod non reuocatur ille q̇ in [sect. 16] trauit cōtradicente vel ignorante vel dis simulāte altera parte nũquid post mor tẽ poterit exire. Rñ. Cal. vt no. Pa. ĩ. di. c. j. quod non quasi per mortem validetur mona cat⁹. Jnn. variat. Sʒ tu dic quod nisi vxor cōsenserit expresse si statim egreditur et cōtrahit tenebit matrimonium lʒ peccet mortaliter. sec⁹ si vxor postea ĩ vita sua cōsensisset. ꝗ sic tenet professio.

¶ Vtrum sponsa violẽter cognita a viro [sect. 17] possit intrare religionẽ ip̃o inuito. Rñ. Pau. in. c. verum ȝ cõuer. cõiug. sequitur opi. Ber. Brix. q̇ tenet quod pōt. ꝓ nōvide tur cõicasse corpus suũ ex q̊ inuite fuit cognita facit. c. ille aũt. xxxij. q. v. Posset dici esse verum hoc vbi illa non fuit ĩ culpa tardationis ingressus vbi autem fuit in culpa nimis tardãdo ingressum sic nō posset ĩtrare ꝓ ille exegit quod sibi debebat̃ et sic est extra culpā. Et secundum hanc di stin. cõcordari pñt opiniões quas reci tat. Jo. an. in regula q̃ ɔtra de reg. iur. li. vj. in mercurialib⁹. Et ꝗ hoc ẽt opor tet dare vnā limitationẽ ad. c. ex publi co de cõuer. ɔiug. Vtvidelicet intelliga tur quos de⁹ cõiunxit. s. per carnalẽ. copulam volũ tarie habitā vel ex debito extortā et est singularis. Attamẽ. Ego hoc nulli ɔsulerẽ. sʒ potius iudicarem matrimoniũ cõsummatũ ita quod alter alteri mr̃imonialiter cõiungi non possit alte ro viuẽte cui sic carnaliter fuit copula tus Mo. et Rodo. tenẽt quod si sponsa erat de futuro quod poterit et placet quia ẽ ve⁊ nec habet dubium.

¶ Vtrum matrimonium non ɔsummatũ in [sect. 18] ter deles legitime ꝯctũ sitdissolubile Rñ. quod autfuit cõtractũ etate ĩdebita. s. j. annos puberatis. et sic cum ꝑuenerit ad ctatẽ ȝbitā si alter eo⁊ vult dissoluit̃ vt ĩ. c. de illis el. j. ȝ despō. ĩp. et idem dic si so lũ alter erat in etate debita quod cum ꝑuene rit ad etatẽ poterit dissoluere. Verum ẽ q̨ hoc debet fieri autoritate ecclie. vt not. gl. ĩ. di. c. de illis. Aut fuit ꝯctũ ĩ debita etate. et tũc si alter vult solũ promoueri ad sacros ordines non potest nec dissoluitur matrimoniũ. vt cõmuniter tenetur in d. c. j. Aut vult ĩtrare religionẽ. et sic pōt et dissoluitur matrimonium statĩ per ꝑfes sionẽ factā ita quod alter qui remansit in seculo libere potest cõtrahere cum altero: sʒ ante professionẽ nō. vt ĩ. c. verum et in ca. ex parte el. ij. de cõuer. cõiuga. et ĩtellige per professionem tacitā vel expressam fa ctā et vni de religionib⁹ approbatis ali ter non dissoluitur. vt in. d. c. vnico. Ex q̃ infert Pa. ĩ. d. c. ex parte el. secundo quod lʒ sponsus efficiatur mantellatus vel de iij. ordine non soluitur matrimoniũ: ꝓ lʒ sit modus approbatus non tamen religio. Similiter non dissoluitur per ingressuʒ so lũ religionis approbate nisi vt dixi tacitevel expresse profiteatur. Vnde si q̇s intrare vellet et non profiteri non posset altero inuito. Aduerte tamen quod sunt quedam mulieres de tertio ordine san cti Francisci que viuunt collegialiter et profitentur tria vota religionis ex con cessione apostolica. Et ideo talis professio bene dissolueret matrimonium non consummatũ sicut declarauit Six tus papa quartus siue ante sit contractum siue post dictaʒ professionem con traheret.

¶ Et ꝓ sepe a doc. et ĩ sacra scriptura fit [sect. 19] mẽtio de cõiunctis per propria nomina vt ipsa quisqꝫ intelligat sub breui cõpẽ dio inferius clare demõstrabo. Nurus dicitur vxor filij pr̃i. et matri viri sui. Ge ner dicitur vir filie patri et matrivxoris sue. Socer dicitur predict⁹ pat̃ et socrus p̃dicta mater dictis nurui et genero. No uerca dicitur secũda vxor filijs ex alio matrimonio viri vitricus dicitur secũdus vir filijs ex alio matrimonio vxoris. Priuigni et priuigne dicũtur predi cti filij et filie alteri copulato. Patruus et amita sunt frater et soror patris auũcu lus et matertera sunt frater et soror matris et istis si addit̃ magnus sunt frater vel soror. Aui vel auie patrueles sunt filij duorũ fratrũ qui habẽt etiam patruũ et amitam. Consobrini sunt filij duarum sororum inter se qni habent etiaʒ auũculum et materterā amitini et amitine sunt filij fratris et sororis inter se.

[Fo.cccxiij.r] Medicus

tripliciter potest esse in culpa de morte infirmi. Pr̃io ante factũ. s. quando intromittit se de eo quod ignorat. vel ad ip̃ʒ non spectat vel non sufficit ad agendũ solus. Secundo in facto. ꝓ licet peritus non tamen sequitur traditiões artis. sed fantasiā sui capitis vel experimenta noua

intellige nisi experimẽta noua vel sua fantasia sit ra tionabilis quia liceret. Tertio post factum quando est negligens circa custodiam infirmi: ita not. Bar. Jnn. et Hosti. in. c. tua de homici. De cõtẽtis ĩ hoc. §. et an. medicorũ appellatõe veniãt ĩ cãtatores. bar. cep. ĩ ru. de ⁊. sig. xx. col. et bar. in. l. j. §. medi cos. ff. de var. et extraor. cog. tꝫ quod nõ. nec etiam herbularij dẽtarij aut castratores. Sꝫ bal. in. l. j. in prin. ibi q̇ dotẽ vel auriculã. C. mãda. tenet ɔtrariũ q. s. dicũt medici auricularij et dẽtarij ꝗ medent dẽtibus et aurib⁹ et an medicus teneat curare pauperẽ infirmũ suis sumptib⁹ et postea petere mercedẽ no. bar. in. l. ar chiatri. C. de profes. et medi. li. x.

¶ Vtrum euẽtus mortalitatis debeat **[sect. 1]** medico imputari. rñ. qꝏ non si diligẽtiã quã debuit et potuit exhibuit. ff. de of. p̃s. illicitas. C. sicuti vide §. homicidiũ ij. §. xviij. et aduerte qꝏ medic⁹ tenetur in foro aĩe non solũ quando volũtarie ledit puta prologãdo infirmitatẽ et hmõi. sꝫ etiam quando ex ignorãtia vel imperitia vel non sequens traditiões artis aliquẽ lesit vt no. Pe. ĩ aut. sꝫ hodie. C. ꝏ iudi. nam imperitia medici culpe annumeratur. l. si quis fundũ. §. celsus. ff. loca. l. ĩperitia. ff. de re. iur. et in gl. j. q. iiij. non est ĩputãda. Limitat. hoc pa. in. ca. ad aures de eta. et quali. verum quando assumpsit of ficiũ volũtarie. Sec⁹ si ex necessitate qñ ex ignorãtia et imperitia ledit. Vt puta vtitur aliquib⁹ exp̄tis ałs. et bonafide. ꝗ sibi imputet qui talẽ elegit. exquo di cebat se imperitum.

¶ Quid si dubitat medicinã nociuaꝫ. **[sect. 2]** Rñ. qꝏ nullo mõ dꝫ dare sꝫ tutiorẽ par tẽ eligere. de presum. c. illꝏ de homi. ca. petito. ꝗ securius est hominem relinque re ĩ manu dei ꝗ medicinas dare de q̇b⁹ dubitat secundum Jnn. ĩ. c. tua nos. de homi. et ibi pa. et intellige eũ in dubio qñ non hꝫ aliquid ex q̊ probabilius extimet profecturam ꝗ nociuã. Secus si habe ret aliqñ probabilitatem potius devti litate ꝗ de nocumento: ꝗ si posset dare adhibita debita diligentia et studio ꝗ sic non ꝓprie est in dubio. sed in opi nio. vel titubatione.

¶ Vtrum sit in culpa medicus quando medi **[sect. 3]** cinã ꝼꝫ artẽ dedit. sꝫ ex defectu specierũvel admistratiõe alia sit nociua. Rñ. qꝏ non si debitã diligentiam adhibuit. c. apłice de cle. excõ. mi. secundum Jnn. et ho.

¶ Vtruꝫ Cirurgicus terscĩdẽs aliqueꝫ **[sect. 4]** qui pro pter incõsuetam dispositionem venarũ. vel quia propter insolidum timorẽ vel tremorem qui venit sup̄ eum mortuus est sit in culpa. Rñ. qꝏ non si de bitã diligẽtiam adhibuit et erat perit⁹ ar. c. ex literis de fri. et male. Et hoc verũ si ñ dubitabat ꝏ hoc. ꝗ si dubitabat debuit omittere vt no. Jnno. et Host. ne cle. vel mo. c. sentẽtiã. et. d. c. tua nos.

¶ Vtrum medicus teneatur gratis cura **[sect. 5]** re. Rñ. quod sic si est pauper infirmus ꝼm gl. lxxxiij. di. §. j. Si vero diues est non te netur cuꝫ nemo cogat de suo facere bñ ficiũ. x. q. ij. precarie et licite mercedem suam. xiiij. q. v. c. non sane.

Additio

Si tamen esset salariatus de publico tenetur gratis seruire ita paruis sicut magis ĩfirmis sed a sanis bene posset petere salariuꝫ vt. d. l. Archiatri. C. de profe. et me.

¶ Sed quid si infirmus sit diues tamen ex **[sect. 6]** auaritia non vult soluere medico debet ne medicus eũ mori permittere. Rñ. qꝏ nõ. sed dꝫ ei medicinas et alia necessaria facere suis expẽsis quas postea repetere poterit cum sanus effectus fuerit ꝗ vtiliter gessit negociũ ei⁹. ff. de neg. ge. l. pōponi⁹. et si moriat repetet ab he redib⁹. ꝗ sufficit si vtiliter cepit gerere lꝫ euẽtus non sit secutus. l. sed an vltro ff. de neg. gest. nec potest ei obijci quando causa pietatis hoc fecerit nisi sit ei propin quus. vt. l. alimẽta. C. de neg. gest. quia **[[Fo.cccxiij.]v]**

tunc oportet protestetur quod gratis nō intēdit hoc facere alias non repeteret. d. l. alimenta no. hec gl. in. d. §. j.
¶ Vtrum peccet mortaliter medicꝰ con [sect. 7] sulēdo aliquid contra animam pro falute corporali. Rñ. quod sic et ne hoc faciat ꝓhibetur et sub pena excōmunicatiōis in. c. cum infirmitas. de peniten. et remis. ¶ Vtrum similiter peccet mortaliter si [sect. 8] nō admonet infirmum vt cōfiteat̃. Rñ. qd̃ sic ꝙ facit contra preceptum vt ĩ. d. c. cum infirmitas nec potest dici abrogatum per cōtrariam consuetudinem. ꝙ non consuetudo sed corruptela est et con tra bonos mores. et ideo non valet scd̃m Hostien. in. d. c. cum infirmitas. Excusaretur tamen medicus in casu repentino qui indiget celeri remedio qui non ante ipsuꝫ infirmū inducerent ad confessio nē. Et aduerie quia non sufficit admonere. sed debet inducere cum effectu vt ĩ d. c. no. Nihilominus si infirmꝰ nollet confiteri non credo ꝓpter hoc quod medicus debeat desistere a medicamine quia intelligenduꝫ est moneas et indu cas effectualiter ꝗtū est ex parte medi ci. sicut et ĩ. c. fi. de eo qui cog. cō. vxoris sue. Facit. l. stipulatio illa. ff. d̃ver. obli. non ex parte infirmi quia si dimitteret eum forte moreretur desperatus qui sa natus poterit. postea conuerti. et sic pre ceptum ecclesie videretur contra preceptum dei de caritate proximi quod nullo modo credendū est. Facit tex. cum gl. pro hoc. lxxxiij. di. in princi.
¶ Sed nūquid ad hoc tenetur medicꝰ in [sect. 9] oĩ infirmitate. Rñ. quod non saluo meliori iudicio sꝫ solū in infirmitate periculosa secundum se. Rō ꝙ sicut infirmus non tene tur confiteri. de necessitate precepti in omni infirmitate. sed solum quando est periculosa. sic nec medicus tenetur eū inducere lꝫ sit optimum quod medici inducāt in omni infirmitate. et dico periculosam. i. q̃ posset ꝓbabiliter inducere periculū mortis. secus quando est clarū quod non est periculosa
¶ Vtrum infirmus teneat̃ obedire medi [sect. 10] co. Rñ. Jnn. et Host. in. di. c. tua quod non de prece pto si tamen ĩfirmꝰ accipit aliquid vel facit ex certa sciētia. vel ex affectata vel ĩprobabili ignorātia: propter quod notabile malum incurrit peccat mortaliter. ar. c. si non licet. xxij. q. v. idem dic de seruiē tibus qui ei aliquid administrant tale secus si non esset notabiliter lesiuū ꝗuis aliqualiter modicum tamen ꝙ aliqñ si tis magis cruciat ꝗ febris et inter duo mala minus eligēdū est. xiij. dist. duo. Et si ex tali administratione mors sequeretur vel mutilatio membri. essent seruientes irregulares. secus si ex leui ignorantia vel culpa hoc fecerunt.
¶ Vtrum ars medicine sit prohibita cle [sect. 11] ricis et religiosis. Rñ. clericis in sacris religiosis et clericis in minoribus bene ficiatis non licet vti nisi gratis et vbi periculum non imminet. ne cle. vel mo. c. multa. cirurgiāvero q̃ ĩdiget incisiōe vel adustione cum sanguinis effusiōe secūdū Ber. in. c. ad audientiā de fals. oĩo exercere non possunt ꝙ simpliciter est eis interdicta. c. sententiam. c. super specula. ne cle. vel mo. de homi. tua nos de posthu. c. j.
¶ Vtrum medicus teneat̃ nūciare mor [sect. 12] tē infirmo quā prenoscit cito venturā. Rñ. Joā. de neapoli. in quoł. xj. distinguit quod aut ꝓbabiliter credit quod talis p̃ nūciatio erit multum vtilis anime infirmi vt puta ꝙ cōfitebitur cum sit in peccato mortali et ordinabit testamētū ex quo euitabūtur multe lites et sic tenet̃ per se vel per aliuꝫ ei manifestare aliter peccaret mortaliter quia dānificat proximum indirecte cum non impedit dānum eius cuꝫ potest. Jdem dic si est in dubio an sit vtilis vel nō. Qd̃ si pro babiliter credit quod talis annūciatio nō erit vtilis infirmo. puta quia iam ordina uit facta sua sed forte erit potius dam nosa corpori tūc non tenetur ei dicere de necessitate precepti. licet sit meliꝰ dice re: ꝙ meliꝰ se disponet et bonum aĩe semp̄ est proponendum bono corporis.

¶ Vtrum medicꝰ possit promoueri. Rñ. si [sect. 13] peritus erat et nihil omisit de cōtingẽti bus secundum ꝑbabilitatẽ sue cōscientie pōt **[Fo.cccxiiij.r]** ꝑmoueri. alias non de eta. et quali. c. ad aures. ff. de vari. et extraor. cog. l. et si me dicus concor. Jnno. et Hosti.
¶ Vtrum medicꝰ q̇ cōuenit ꝑ. x. ducatis [sect. 14] cũ titio liberare eũ de aliq̃ infirmitate. puta quartana et huiusmodi et liberat eũ. sed j. modicũ tp̃s titius reincidit in eandẽ infirmitatẽ teneat̃ ite⁊ ꝑ illis. x. eũ liberare. Rñ. vr̃ quod sic ꝙ non extinxit in firmitatẽ sʒ cessare fecit angustiā ipsius. Jtẽ ꝙ non videtur curasse cum vitiose curauit. Jtẽ ꝙ verba cum effectu sunt accipiẽ da quod iō debet intelligi cum curaret perfecte. in contrarium videtur quod non teneat̃ ꝙ de p̃senti infirmitate tātũ videtur cogitatũ. et iō soluto eo qꝏ debet̃ sublata est obligatio in perpetuũ. ꝙ in infinitũ non dʒ obligari. nam infinitas euitatur. ff. loc. l. maritꝰ in gl. Sed tu dic quod aut redijt ex culpa ĩfirmi. et sic non tenet̃. l. quod q̇s ex cul pa. ff. de re. iuris. Si non ex culpa ĩfirmi. tũc aut statim redit. et sic tenetur ꝙ non vi det̃ eũ liberasse aut ex internallo. et sic non tenetur vt. ff. de reg. iu. l. quicquid.

Membrum

ꝑprie quid sit vide. s̃. [sect. 1] Homicidiũ. v. §. vj. Et iō in statutis ita accipit̃. nisi aliud appareat de mẽte statuẽtis. vt no. Barto. in. l. ij. ff. de pub. iudi.
Ad ꝑpositũ eorũ q̃ in hoc. §. dicunt̃ et q̇dveniat appellatio an mẽbri an ma nus. Bar. Ang. Jmo. et doc. quod sic in. l. ij. ff. ꝏ pub. iudi. tex. ĩ aut̃. vt nulli iudi. §. ꝙ ⁊o eā. ver. si ⁊o. sʒ non digitꝰ. Bar. ĩ. l. non sunt liberi. ff. de sta. ho. Jtẽ mẽbrum genitale Bal. in. l. data opa. col. xv. ver. item genitalia. C. qui acc. non pos. Jtem la bia Augu. in. d. l. ij. et ibi Alex. Jtẽ mam milla mulieris non hoĩs: at illa habetur officiũ lactādi. Bal. ĩ. d. l. data opa. col. xv. ver. māmille. Jtẽ caput. Ang. ĩ. d §. ꝙ ⁊o eā. col. ix. et doc. ĩ. d. l. ij. de pub. iudi. et Bal. vbi. s̃. ver. item in eo.

Mendacium

ſm Ang. ẽ falsa vo [sect. 1] cis significatio cum in tentione fallendi. xxij. q. ij. §. ille ergo.
¶ Que differentia est inter mendaciuʒ et falsum. Rñ. quod mentiri est contra men tem ire. Vnde ille qui. d. quod putat aliud siue illud sit verum siue falsum mentit̃. c. is aũt. ij. q. ij. falsum vero pōt q̇s dicere sine mẽdacio. cum scʒ credit verum quod tamen non est et si debitam adhibuit diligentiam non peccat: quod si nō peccat venialiter. vt in. c. homines. xxij. q. ij. nisi in calu in quo teneretur debitam diligẽtiā adhibere. puta in actu testificandi vbi imminet notabile damnũ ꝑximo vel in iudicio ꝙ sic esset mor tale vel cum vult iurare. xxij. q. ij. c. aĩaduertendum.
¶ Quot sunt gña mẽdatiorũ. Rñ. secun dum Ang. in. c. j. xxiij. q. ij. qꝏ sunt octo. ¶ Primum in doctrina religiōis christiane. et secunduʒ Alex. in. ij. ij. religio. hic accipitur nedum ꝑ eo quod non re ligat ad ea que sunt fidei. sed etiam ꝑut religat ad bonos mores. quia in his duobus consistit religionis christiane summa. ¶ Secundum est vt aliquem ledat iniuste in corporalibus cum nullius vtilitate sicut falsus testis in causa criminali. ¶ Tertiuʒ est quod alicui no cet. sed tamen alteri prodest vt testimonium in causa pecuniaria. ¶ Quartuʒ est quod fit sola mentiendi vel fallendi libidine vt cum delectaretur in astuta mendaciorum compositione si habens respectum nec ad nocendum nec ad ad iuuandum alicui. sed solum. quia placet sibi. Quintum est quod fit placendi cupiditate vt mendacium adulationis. Sextum est quod nulli nocet et alicui prodest. idest ne pecunia sibi auferatur. in debite vel

iniuste ledatur. Septimũest quod similiter alicui est vtile ad corp⁹. scilicet vt mortem euadat. Octauum est q̧ similiter prodest alteri. vt virginitatez seruet. Sed secundum Ale. vbi. s̃. et. S. Bonauen. iij. distin. xxxviij. et Ricar. ibi dem. mendacium habet pro suo forma li completiuo intentionem fallendi. e ideo secundum intentionem mentient tis diuersum erit mendaciuz in specieSi enim intendit solum ꝑdesse sic eri. mendacium officiosuz. Si delectare sit est ociosum. Si ledere sic est pernitioc sum. Pernitiosum continet tres pri-**[[Fo.cccxiiij.]v]**mas differentias quia aut in spiritualibus et sic est primum. aut in corporalibus. et sic est ſm. Aut in temporalib⁹. et sic est tertium. Officiosum continet tres vltimas species. s. si in temporalibus sic est sextum. Si in corporalibus sic est septimum si in spiritualibus sic est octauum. Ociosum continet quartam et quintam speciem quia aut vult delectare seipsum. et sic est quartuz aut alterum. et sic est quintum. Primũ istorum est grauius et vltimum leuius.
¶ Vtrum omne mendatiũ sit peccatũ. **[sect. 3]** Rñ. quod sic. c. sup̧ eo de vsur. cum similib⁹ et etiam mortale peccatum est scd̃m. S. Bon. Alex. et Ricar. vbi. s̃. Primo ratiõe sue speciei. siue per se et sic tãtũ tres pri me species sunt peccatum mortale. vnde quicunqꝫ mentiť contra veritatez diui nam eam mendatio occultando vel cor rumpẽdo peccat mortaliter. Similiter circa ea quorum cognitio ꝑtinet ad ho minis bonum puta ad ꝑfectionẽ scientie et informationem morum erit morta le: quia contra charitatẽ dei et promixi. Sec⁹ si esset circa aliquid quod non refert ad salutem. vtrum sic vel sic cognosca tur q̧ esset veniale. Jdẽ dic quod est morta le quando est in nocumentuz corporis proximi vel rez de aliquo alicuius im portãtie etiam si alteri prodesset. secus si in dãnum alicuius rei minime quia non esset contra charitatem. et iõ veniale. Secundo est peccatum mortale per accidẽs. Et hoc dupliciter. Primo ratiõe intẽtiõis. puta quia ita afficitur quod non curaret offendere deum vel proximum notabiliter. q̧ preponit mendatiũ charitati dei et ꝓximi multo magis si intẽ dit dicẽdo mendatium iniuriare deum vel ledere notabiliter proximum etiaz si non ledat peccat mortaliter. Scd̃o ratiõc scandali. vt cum quis dicens mẽdatiũ ꝓbabiliter scandalum sequi aduer tit tamen non curat. sed dicit mẽdatiũ et peccat mortaliter. Et in hoc ɔcordãt cõ muniter Theo. ĩ. iij. di. xxxviij. Additur et tertium. ex quo fit mortale. s. cum dicitur ĩ iudicio. Vnde scd̃m durãdũ omne men datium p̃ter iocosum qd̃ ĩ iudicio diciť de his que ad iudiciũ pertinẽt est mor tale quia subuertit veritatẽ iudicij qd̃ cedit in pernitiem vniuersitatis: et pla cet quando dicitur de eo de quo tenetur dice re veritatẽ alias nõ. et quando fit. habes s̃. Confessio delicti. et supra furtum. §. xxvij. j. testis. §. xxvj. Additur et quartuz ex quo efficitur mortale scd̃m Hos. s. ratiõe contemptus. s. cum quis ꝑ nihilo ha bet dicere mẽ datie iocosa sicut vera: sicut faciũt ioculatores et similes. ar. xxv. distin. §. alias ea demum. Qd̃ limito ve rũ quando etiam si esset mortale nollet abstinere aliter non. et sic incidit cum pri mo. Additur et quintũ secundum alios. s. ratio ne perfectiõis sed istis non assentio nisi vel quando perfectio est talis quod obligauit se voto vel iuramẽto in nullo casu menti ri vel ratiõe scãdali vt dictum est. et ita communiter tenent doc. facit q̧. s̃. dixi. Circunstantia. §. iiij. Jn alijs autem casi bus communiter est veniale peccatum ni si cõscĩa eis dic taret quod esset mortale. q̧ si esset eis si contra tale dictamẽ dicerẽt mendatium peccatum mortale.
¶ Vtruz predicator vel doctor semper **[sect. 4]** peccet mortalr mentiendo. Rñ. pau. in iij. di. xxxviij. quod non nisi scandalũ vel cõtempt⁹ doctrine sit annex⁹. quia si hac sciens mentiť peccat mortaliter. Similiter si diceret contra id quod est faciẽdũ ex necessitate. sec⁹ si ex cõsilio nisi ratio ne scãdali vt dixi.
¶ Vtrum liceat pro alterius vita conser **[sect. 5]** uãda mentiri. Rñ. quod non. d. c. super eo. Et qualitercũqꝫ dicať mendatium sem per est peccatum saltem veniale. xxij. q. ij. per totũ.

Quidã excipiũt iocosuʒ quod pro prie non vr̃ mẽdatiũ ꝙ vt ȯr in. c. ne q̇s. xx. q. ij. non fallit ꝙ nouit ille cui ȯr iocã di causa fuisse dictum.
¶ Vtrum solum fit mẽdatiũ in verbo. **[sect. 6]** Rñ. quod non sed etiam in simulatis operibꝰ. xxij. q. v. caue. Et ideo quod dixi de mẽdatio idem dic de omni simulatione quã quis facit vt proximũ decipiat ꝓm sanctũ Tho. secus de simulatione q̃ fit ꝓpter bonum de quo dic vt. j. simulatio.

[Fo.cccxv.r] Mensa

episcoporum non debet splẽdere auro vel argẽto. xlj. di. eps vtilem suppellectilem.
¶ Quid debet esse et abesse in mẽsa cle **[sect. 1]** ricorum et religiosorum habes. s̃. clericꝰ xj. per totum.

Mensuras

Vide supra falsarius. §. xj.

Mercatio

Vide. j. negociatio.

Meretrix

que dicat̃. Rñ. quod illa que multorum libidini patet. xxxiiij. di. vidua Alibi dicitur quod me retrix est cuius turpitudo venalis est xxxij. q. iij. meretrices et requiritur q. x. homines admiscerit secundum glo. in. d. c. vidua alle. c. latores. de cle. excom. mi.
¶ Vtrum sit prohibitum commisceri cũ **[sect. 1]** eis. Rñ. sic de iure diuino et peccat mortaliter. d. c. meretrices.
¶ Vtrum accipiẽs meretricem in vxorẽ **[sect. 2]** mereat̃. Rñ. quod sic si facit vt eam a malo retrahat. xxxij. q. j. non est culpãdus. secꝰ si alio malo fine.
¶ Vtrrum teneatur restituere quod ac **[sect. 3]** quirit. ex tali questu. Rñ. quod non secundum Jnnocen. in. c. quia pleriqꝫ. de immuni. ec. et communiter docto. sed bene de bono consilio. nisi accepisset de his qui alienare non possunt. Et qui sint vide. s̃. donatio. vel etiam per fraudem. quia sic te neretur.

Meritum

proprie dicitur actio que fit vt ei qui agit sit iustũ aliquid dari.
De notatis in hoc. §. et quod merita cõsiderãtur arbitrio boni viri. l. sideicommissa §. qꝫ. ver. proinde. et ibi bal. ff. de leg. iij. et bal. in. l. voluntatis. col. ij. C. de fideicommis.
¶ Quotuplex est meritum. Rñ. secũduʒ **[sect. 1]** sanctum Bon. in. iij. dist. iiij. ar. ij. q. ij. q triplex. Primum dicitur congrui. et istud est quando quis ex actione non habet debitum recipiẽdi. sed tamen illi cui fit decet dare. sicut cum homo atterit̃ de peccato licet non mereatur gratiam tamen cõ uenit deo vt facienti. quod se est ex sua bonitate det. Secundum est meritum di gni. et istud est cuʒ aliquis iustus rogat pro aliqua persona que est in peccato di gnum quippe est quod iustus exaudiatur. Tertium est merituʒ condigni. et istud est quando agens habet debitũ recipiẽ di. et ideo cuʒ prima ratio dãdi sit amor impossibile est

quod aliq̇d possit sibi facere debitũ qui amicitia caret. propterea existentes extra charitatem non possunt mereri de condigno.
¶ Vtrum aliquis possit mereri et deme **[sect. 2]** reri in eodem actu. Rñ. quod non q̃uis act⁹ aliquis secundum gen⁹ nature possit esse meritorius et in genere moris demeritori⁹ vt patet. xij. q. ij. si q̃libet. vbi Grego. loquens de mendatio obstetricum. d. Nã benignitatis earum merces que eis in eterna potuit vita retribui premissa cul pa mendatij in terrena est recompensatione declinata.
¶ Quomodo autem intẽtio sufficiat ad **[sect. 3]** meritum vel opera. vide. s̃. Jntentio.

Metus

est instãtis vel futuri pericu li mẽtis trepidatio. ff. quod me. causa. l. j.
¶ Quottuplex est metus. Rñ. quod du **[sect. 1]** plex scilicet leuis: ex quo timetur leue malum vel minas multas quas minãs implere non habet possibilitatem. Est secundo metus probabilis: siue grauis qui dicitur iustus metus et iste est ille qui potest cadere in constantem virum vel mulierem vt cum quis potens infer re minatur mortem aut grauem crucia tum corporis. vt in capi. cum dilectus. extra eodem titu. Aut seruitutem. seu status subuersionem. puta quia scindet instrumenta vel priuilegia libertatis. vel detinebit in carcerez. aut stupra tionem. vt. ff. eodem titu. l. isti quidem. Jnsti. eodem titu. §. j. ij. et. iij. Et intellige quando predicta vel aliquod predictorum minatur ne dum in persona ꝓpria. sed etiam in persona liberorũ. aut vxoris aut similium personarum. vt. d. l. isti in fi.
¶ Vtrum metus iustus causetur ex im **[sect. 2]** perio vel supplicatiõe regis vel domini. Rñ. Pa. in. c. vlt. qui cle. vel vo. quod nõ **[[Fo.cccxv.]v]** nisi sit consuetus tyrãnice tractare non obtemperantes suis precibus quia tũc bene causat. vt tenet Jo. an. in. d. c. vlti. Bar. in tractatu de tyrãno. Facit quod idem Barto. not. in. l. ad inuidiam. C. quod me. causa. vbi dicitur sola reuerẽtia ma riti non causat iustum metum in vxore nisi precesserint mine vel verbera. Et idem voluit Jnno. in. c. causam matrimonij. de of. dele.
¶ Vtrum metus perdendi bona tempo **[sect. 3]** ralia vel grauem iacturam in eis. puta maiorem partem sit iustus. Rñ. Pa. ĩ. c. Abbas extra eod. ti. quod sic non potest su stentari sine illis bonis que quis timet perdere quia alibi dicitur qd̃ spiritualia non possunt diu esse sine temporalibus. j. q. iij. si quis obiecerit et glos. in. l. aduocati. C. de aduo. di. iudi. nõ. pecuniam vitam hominis. facit pro ista opi. c. presbyteros. l. dist. et. l. pe. C. eo. titu. et di. c. abbas.
¶ Vtrum metus excommunicationis **[sect. 4]** sit iustus. Rñ. glo. in. c. olim inter. de re. spo. quod sic sed Joan. an. in. c. cum dilect⁹ de his que vi me. distinguit quod aut iuste comminatur et non excusat q̃ culpa sua incidit in metum. l. similiter. ff. eodem titu. Aut iniuste comminatur. et sic est iustus cum grauis sit pena inter homines conuersari et carere hominuz commertio. l. hi qui sanctam. C. de aposta. capi. sacro. de senten. excommu. Et hanc distin. approbant domini de ro. decisio. xl.
¶ Vtrum timor infamie sit iustus. Rñ. **[sect. 5]** glo. in. l. nec timore. ff. eod. titu. quod timor infamie facti non causat vt puta quia aliquis dicit quod malum dicet de eo sed metus infamie iuris talis qui habet iu ris effectum iustus est vt in. l. isti. §. fi. ff. e. vbi patet quod deprehẽsus in aliquo delicto quicquid facit ne prodatur ex iusto metu. facit quia proditus potest pati mortem vel cruciatum et huiusmodi. Et hec omnia intellige quod causant iustũ timorem quando quis non habet facile remedium prouidendi quia si posset prouidere sibi puta adeundo superiorẽ vel alio modo non prouideret. non esset iustus metus sed sibi imputaretur. ar.

cap. fi. de ele. et. l. quibus diebus. in prin cip. ff. de conditio. et demon. et. l. qui potest facere. ff. de regu. iur. et capi. pastora lis. §. preterea. de offic. ordi. quod limita. vt. j. §. x.
¶ Vtrum metus iustus excuset a pecca **[sect. 6]** to. Rñ. quod non a toto. sed solum a tanto nō tamen etiam a tanto quod illud est de gene re peccati mortalis quod fiat veniale. cap. sacris. extra. eo. tit. c. ij. de homi. ij. q. j. in primis quia debet potius quilibet mala tollerare ꝗ malo cōsentire decernat. xxxij. q. v. ita ne. Limita tamen predicta ad ea que sunt iuris diuim. Secꝯ in his que sunt peccata mortalia ex dispositio ne iuris positiui. ꝙ sic excusaret a mortali. vt pz. s̃. inobediẽtia. in principio.
¶ Vtrum contractus factus ex metu iu **[sect. 7]** sto sit nullus. Rñ. vt colligo ex pau. ĩ. c. cum locum. de spon. et. d. c. olim inter. q aut contractus requirit liberum cōsensum aut non. Si sic tunc contractus est ipso iure nullꝯ. Ratio ꝙ licet coacta voluntas sit voluntas. xv. q. j. merito tamẽ non est voluntas libera et sic deficit qua litas libertatis que est de substantia cō tractus. et ideo nullus. Jn alijs autem vbi non requiritur liber cōsensus non est nullus ipso iure. quia vt dixi coacta voluntas pur voluntas est vt plene legitur et not. in. l. si mulier. §. fi. ff. eo. titu. sed veniunt acta rescindẽda actione quod metꝯ causa. vel officio iudicis.
¶ Que sunt in q̇bus requiriẽ liber con **[sect. 8]** sensus. Rñ. qprimo omnia q̃ sunt meritoria vt penitẽtia. cōfessio eleemosyna. et huiusmodi. q̃ si fiāt ex tali metu excludunt meritum et perinde est ac si non forẽt facta Excipiũtur illa in quibus imprimiẽ caracter. Vt baptismus et huiusmodi ꝙ virtute caracteris adueniẽte libera voluntate conualescunt. sed non alia vt in c. de iude. xlv. di. propterea. Chryso. sup Matth. xxij. Qui solo timore seruit deo penam quidem euadet sed premiuz nō acquiret quia non vult deꝯ vt timeat vt dominus sed vt ameẽ vt piꝯ pater. facit **[Fo.cccxvj.r]** lex. aug. de pe. di. vij. nullus in fi. quem sero penitet inquit non solum oportet deum timere iudicem. sed iustum dilige re non tantum penam timeat sed anxie tur pro gloria. hec ille. Secundo matri monium facit. c. notificasti. xxxiij. q. v. et c. veniens. el. ij. de spon. et. d. c. cum locũ. Tertio dotis ꝓmissio vel solutio in. l. si mulier. §. si dos. ff. e. ti. quia si principa le non tz nec accessorium de re. iu. li. vj. Quarto iurisditio. vnde prorogatio eiꝯ ex iusto metu ẽ nulla. l. ij. ff. de iudi. et gl. in. d. l. si mulier. Jtem electio prelati ꝑ metum facta est nulla. c. vbi periculum .§. ceterum. de ele. li. vj. Quinto auctori tas tutorum extorta per metum est nul la. l. j. §. vlti. ff. de auct. tu. Sexto absolutio ab excommunicatione de quo. s̃. Ex cōmunicatio. vij. casu. xviij. Septimo te stes testamentoꝝ vnde si in vinculis te neutur. aut ab hostibus non valet. l. qui testamento. ff. de testa. Octauo votum limito verum quo ad metũ mundanuz qui incutitur ab hoĩe ad hoc vt voueat non autem quo ad metũ aliũ ꝓpter quem cuadẽdũaliquis vouet ꝙ sic tenetvotũ. Rō diuersitatis. quare votũ teneat ex ali quo metu factũ quando metꝯ non inferẽ vt vo ueat sed ex alio respectu et non pnĩa. et cō fessio et c. est ꝙ tale votũ fit pietati diuine et misericordie quam interpellat vt cum liberet a malo instanti. et ideo non potest non misereri. acceptat promissio nem et subsidium impendit in peniten tia et confessione et huiusmodi non cōcurrit so lum mĩa sed et iusticia. Vñ mĩa dei acceptat inqtum non derogat diuine iusti cie scz vt non sint merito et recompensatione sed vt sint digna vita eterna. hoc non potest. quia derogaret diuine iusti cie que non vult nisi voluntarium libe ra voluntate ad se conuersum in. c. sicut nobis. de regula. et in multis alijs no. gl. in. d. c. abbas. et. d. l. mulier.
¶ Quid de iuramẽto metu extorto. Rñ. **[sect. 9]** vt. s̃. iuramentum. v. §. ix.
¶ quid si quis veniat in talẽ metum ex **[sect. 10]** culpa sua. Rñ. quod non subueniẽ ei nec ha bet seu competit ei aliquod remediũ. d. l. si mulier. in ṗn. vbi liberta cōmisso cri mine ingratitudinis et timens ne reuo ceẽ in seruitutẽ promittit aliquid dño comminanti seruitutẽ

non audiatur. sed quo ad cōscientiam distingue. qð aut ta lis timor potest iuste incuti tali. puta ꝗ cō misit crimen capitale cōminatur quis eũ velle accusare ꝑpter quẽ timorẽ ille dat centũ talis licet turpiter accipiat pecu niam vt desistat ab accusando: tamen re stituere non tenetur de necessitate si modo ille donare potuit. Si vero timor incuti tur ĩ iuste quo ad deum puta pater cōmi natur interficere adulterũ cum filia qð lʒ de iure ciuili vt in. l. nec in eo. ff. ð adul. tamẽ. ꝗ non licet quo ad deũ. Jdeo ex ta li timore extortũ non poterit tenere in cōscientia nisi inquantũ est in recōpẽsa tionem sui interesse puta fame lese et hu iusmodi. alias non facit tex. cum glo. in c. inter hec. xxxiij. q. ij.

¶ Vtrum agẽs certum quid ex metu presu **[sect. 11]** mat̃ cōsentire ex taciturnitate sequẽtis tẽporis. Rñ. gl. iuncto tex. in. c. accedẽs. de cōuer. coniug. quod non nisi interueniat aliquis actꝰ positiuus approbatiuꝰ prĩ mi actus. vt ĩ. l. ij. et. l. pe. C. eod. et per Jnñ. in. c. suꝑ eo. de renũ. et facit. c. ad id qð. de spon. vbi sponsa que metu ɔtraxit si cohabitat viro sponte presumit̃ matrimoniũ. maxime si interuenit copula fa cit. c. vnicum. de spon. impube. libro sexto.

¶ Vtrum ꝑbāti metũ ex quo amisit bōa **[sect. 12]** sua stet̃ eius iuramento circa ꝗtitatẽ bo noꝛ. Rñ. pau. ĩ. c. fi. extra eo. quod sic si iniu ste metũ incussit et ɔtra eũ q̇ ĩcussit. Secus si ageret̃ ɔtravillā in cuius territorio est factũ. nam opʒ ꝑbet per alios. et potest addicere socios et familiares propter diffi cultatẽ ꝑbandi. bonꝰ tex. est in. l. consen su. C. de repu. et in. ca. veniens. el. ij. de test.

¶ Vtrum metꝰ ꝑbabilis vel leuis siłr an **[sect. 13]** nullet. Rñ. quod nec excusat nec rescindit nec ann ullat. et dicitur ille q̇ cadit in viꝛ leuẽ aut vecordẽ qui timet vbi timẽdũ non est. et dicitur meticulosus. ff. e. l. metum ꝗ non tollit actũ requirentẽ liberũ ɔsen **[[Fo.cccxvj.]v]** sum vt no. Pa. in. c. veniẽs el. ij. de spon sa. sed quo ad conscientiā dic vt. j. §. xv. ¶ Vtrum ille qui per metũ extorsit aliq̇d te **[sect. 14]** neatur. Rñ. dir. e. ti. quod sic et secundum leges po test agi ɔ̃ eũ etiam quo ad penā si agat̃. j. annũ. Sed post annũ non sed solũ quo ad rei ꝑsecutionẽ. ꝗ p̃torie actiōes sũt perpetue quo ad rei ꝑsecutionẽ. sʒ quo ad penā sunt tꝑales. insti. de ꝑpe et tem porali. ac. in ṗn. ff. de vi et vi ar. l. j. §. sʒ si per metũ. ff. quod me. cā. l. si cum exceptione. .§. j. ij. et. iij. ſʒ tamen Canones etiam ad penā post annũ ꝗ nulla cōditio tꝑis potest op pont. iij. q. j. c. reĩtegrāda. et ibi per doc. Et non solũ tenetur de his q̃ habuit per talẽ me tum sed de omnibus que amisit ille cui talẽ intulit metũ. d. l. si cũ. §. pedius ꝗ metꝰ fuit cā seu actio amissionis. d. l. si cũ. §. ĩ hac actiōe ɔcor. Jnn. et Host. ĩ. c. fi. eo. ti. ¶ Quid si metꝰ sit solũ ob timorẽ reue **[sect. 15]** rẽtie. Rñ. quod datũ ex tali timore est omnino restituẽdũ si datũ sit ɔ̃volũtatẽ dā tis. Facit. l. j. q̃ honorāde ad fi. ff. qua. re. ac. non da. Vñ qñcũꝗ non adest voluntas domini rerum in dādo nisi ex metu acceptum est restituẽdũ nisi fuerit ĩ culpa metꝰ ſʒ qð. s̃. dixi. §. x. Nec obstat. l. vani. ff. ð re. iur. et. l. metũ. ff. qð metus cā. ꝗ loquunt̃ quo ad forum contentiosum.

¶ Jn quo differt metus avi. Rñ. pa. ĩ. d. **[sect. 16]** c. sacris. quod metus est vis cōditionata. s. cum dicit interficiam te si non feceris sic. et hmōi. c. ad audiẽtiā extra eo. Et fit sine violentia corporali. Vis autem est quedaʒ coactio qua q̇s ligatus cogit̃ facere aliquid corꝑaliter et ðr vis absoluta. et hec excusat a toto si intrinsecus non cōsentit ꝗ non dicitur quis agere sed potius pati. d. c. sacris. Lex autem magis large accipit dicẽs. Vis est impetus maioris rei cui resisti non potest scʒ cōmode. ff. quod metꝰ cau sa. l. j. et. ij. de pact. ꝗuis. li. vj.

Milites

nostri temporis licꝫ non ha beant insignia obseruātie veteris: habent tamen insignia obseruantie noue secundum bal. inl. j. C. qui bo. pos. allegat in argu. ca. translatio. de constitutione.
Ad ꝓpositū eoꝝ que hic dicūtur et quibus stigmatibꝰ olim milites impri mebantur no. Spe. in tit. de procu. §. j. ꝑsi. item quod si miles. et Rebuffi. in. l. stig mata in prin. C. de fabri. li. xj. et illis eq̇parant̃ milites celestis militie. vt per bar. in. l. miles. §. mulier. ff. de testa. mili.

Additio

tamen non gaudēt priuilegijs militaribus qꝛ eorum militia non est priuilegiata et in eoꝝ acti bus debent vti iure cōi vt cōiter tenetur ꝑ doc. Cy. in. l. pe. C. de iuris et fac. ignorā. Saly. et Bar. in. l. filiulfamilias. §. veterani. ff. de ꝓcu. Bal. ĩ. l. ĩ testĩs. C de test. qꝛ non hñt illa req̇sita in militibꝰ. sꝫ magis sunt ꝓmoti ad pōpā vt ȯt bal. vbi. s̃. ¶ Quis non potest esse miles. Rñ. quod impu **[sect. 1]** gnantes securitates nauigantium et ho stes publici et infames milites esse non possunt. vt ĩ. l. j. in. ver. optimos fidelissi mosqꝫ commilitones. ff. de test. mi
¶ Vtꝝ miles possit incarcerari ꝓ debi **[sect. 2]** to ꝛctus vel vltĩe volũtatis. Rñ. Bald. vbi. s̃. quod nō. Sꝫ bar. in. l. miles. ff. de re. iudi. limita ad debitum contractuꝫ ĩ ca stris solum.
¶ Quō instituunt̃. et de eoꝝ priuilegijs **[sect. 3]** habes in. l. penul. ff. ex q̇. cau. ma. in gl.
¶ Vtruꝫ ars militie sit licita. Rñ. quod sic si **[sect. 4]** debito mō fiat. xxiij. q. j. militare. ȯ quo dic vt. s̃. bellũ. Licet ẽt militibꝰ se exercere ĩ his q̃ nulli sunt nociua cā exer citij puta ĩ cursitatiōibꝰ equoꝝ in ꝓijciẽdo tella et hmōi. in q̇bꝰ non imminet ꝓba bile periculũ ꝓximi. sicut in torneamentis imminet. et ideo prohibent̃. facit ad hoc. ij. Rñ. j. vbi dauid precepit vt doce rent filios similiter arcum. i. artem sagi tandi.

Minor

q̇s dicatur. Rñ. quod ille q̇ non habet. xxv. annum com pletum. ff. de mino. l. j.
¶ Vtrum minor possit petere restitutionem in integrũ non solũ in lesione q̃ de mit de patrimonio. sed etiam in lesione lucri cessantis. Rñ. quod sicvsqꝫ ad quadriẽ niũ postqꝫ impleuit vigesimũ quintuꝫ annũ. de his tamen solũ in quibus lesus est infra vigesimũ quintum annũ vide glo. in. c. ij. de resti. inintegrũ.
[Fo.cccxvij.r] ¶ Vtrum teneant gesta cum minore sine **[sect. 2]** autoritate curatoris. Rñ. pau. in. c. in p̃sentia. de proba. quod si intrat religio nem potest alienare omnia bōa sua. qꝛ fingitur mori. l. deo nobis. C. de epis. et cleri. sꝫ nō intrādo non potest alienare in pias causas. ¶ Minor si renũciauit bñficio eccle sia **[sect. 3]** stico non restituitur qꝛ in spiritualibus vt maior admittitur et agit et cōuenitur ff. de minori. l. ait pretor. in glo. in prin.

Miserabiles

persone que dicant̃. Rñ. secunduꝫ Jnn. in c. significātibus de offi. dele. et pa. ĩ. c. lꝫ de cẽsi quod sunt ceci et alij morbo laboran tes qui possunt auxiliũ ab ecclesia ĩplorare quando nimis aggrauātur in collectis. facit. d. c. significantibus et qȯ ibi no.
De his que hic notant̃ et quod miserabiles ꝑsone q̃ sint est ĩ arbitrio iudicis secundum Pe. de bel. ꝑti. Bar. et Bald. in. l. j. C. quando nuꝑ. in pupil. et vi. Alex. in. l. ne quic qꝫ. §. fi. ff. de offi. procon. et ibi Bar. nota que sunt ꝑsone miserabiles.

¶ Vtrum ceci et alij morbo laborantes ꝑ [sect. 1] petuo excusentur a munerib⁹. Rñ. pañ. in. d. c. lʒ quod sic a personalib⁹. qne imponunt̃ ꝑsonis vt. l. ij. C. qui mo. se. excus. Arealibus autem muneribus ordinarijs non excusantur nisi princeps velit ea remittere C. de vac. mune. et de mune. patri. quasi per totũ. secus si sunt extraordinaria ꝙ non tenẽtur ad illa. l. vnica. C. de superindic. facit. c. indicatum. lxxxix. dist. et quando dicãtur realia ordinaria. vel extraordinaria. vide. j. munus.

Missa

ſm Hug. de sãcto victo. de sacramẽtis lib. xj. ȯr quasi trans missa eo quod populus per ministeriũ sacerdotis qui mediatoris vice fungit̃ inter deum et hoĩes preces vota. et obla tiones trãsmitat deo.
De notatis in hoc. §. pauca per legi stas notantur quia materia est mere ec clesiastica et spiritualis. Sed de hoc no. et de substantialibus misse no. in Spe. in prophe. ij. parte. et quando debeat missa ce pta amitti propter presentiam excommunicati. no. Bal. in. l. casus. C. de test. ¶ Missa a quo dʒ celebrari. Rñ. quod a [sect. 1] solo sacerdote rite ordinato de sum. tri. c. j §. vna de cõse. di. j. c. j. in fine.
¶ Vtrum existens in mortali vel polut⁹ nocturna polutiõelicite celebret. viȯ. s̃. eucharistia. iij. §. xviij. et §. xxix.
[sect. 3] ¶ Vtrum sacerdos qui non est ieiun⁹ possit celebrare. secundum Sco. in. iiij. di. viij. quod nõ vij. q. j. ni hil de cõse. disti. ij. liquido. etta liter debet esse ieiun⁹ quod circa mediã no ctem nihil sumpserit ꝯtumcũꝯ minimum etiam si sit species vel electuariũ vel medicina ꝙ canon dicit nullus post cibũ potũ ꝯ quẽlibet minimũ sumptũ missas facere presumat. vij. q. j. nihil. im mo plus ibi dicit gl. quod etiam si ãte mediã noctẽ sumpsisset cibũ. Et adhuc sẽtiret eructatiões et cibuʒ non debet celebrare de conse. di. ij. tribus. et Host. de ac cusa. in. c. si constiterit.
[sect. 4] ¶ Quid de reliquijs cibi remanẽtibus ĩ ore. Rñ. quod si causaliter deglutinant̃ nõ impediũt. quia non trahiciũtur per modum cibi vel potus sed per moduʒ sali ue. secundum sctm̃ Thom̃. ĩ tertia parte. q. viij. [sect. 5] ¶ Quid si sacerdos in mane lauãdo os deglutiat stillã aq̃. Rñ. quod potest celebra re nisi fecerit ex proposito. ar. xxiij. q. v. de occidẽdis. xv. q. vj. ca. j. cõcor Ricar. ĩ iiij. distĩ. viij. Tho. vero dicit veruʒ nisi trahiciatur in magna quãtitate.
¶ Quid si cibus sit digestus sed tamẽ [sect. 6] nõ dormiuit per totam noctẽ. Rñ. quod po test celebrare quia ioium quies tẽpus et digestio requirũtur secundum Jo. Bar. brix. et Archi. in. d. c. nihil. et host. et pau. in. d. c. si constiterit. licet ibi glo. videatur senti re cõtrarium sed male.
¶ Quomodo debet celebrare. Rñ. quod de [sect. 7] bet seruari ordinarie misse tam in dicẽ dis ꝯ etiam in actibus.
¶ Vtrum debeat celebrare capite discoꝑ [sect. 8] to. Rñ. quod sic. de cõse. di. j. c. nullus episco pus. Vnde quisine rationabili causa ce lebraret capite coperto peccaret morta liter. secus si ex aliqua rõnabili causa ꝑpropter verbum temere positũ. in. d. c. nullus.
¶ Quid si post inceptã missam desistat [sect. 9] Rñ. q. si sine rõnabili cã dimittit pec-[[Fo.cccxvij.]v]cat mortaliter. alĩas nõvt in. d. c. null⁹. ¶ Quando euangelium legit̃ omnes debent stare [sect. 10] nõ sedere necgenuflexi manerevt in. c. apostolica autoritate. de cõse. distin. j. ¶ Verum debeat aliq̇d aliȯ dici a sacer [sect. 11] dote ꝯqȯ cõtinet̃ in missali. Rñ. qȯ nõ. ar. c. visum. et. c. de nominibus. de cõse. di. j. Cogitari tamen possunt q̃cunꝯ deuota secundum sctm̃ Bona. sed non exprimi.

¶ Vtrum requirat̃ attẽtio. Rñ. secundum Rica. **[sect. 12]** anglicũ in quoł. quod sic. vñ Dio. de ecclesiastica ierarchia ad sanctissimũ euntes sacrificiũ mũdari conuenit ad ipsis vltimis aĩe fantasmatibus vnde despe rans se posse habere ꝓbabiliter cordis stabilitatẽ peccat grauiter accedẽdo. si tamen sperat et ex infirmitate distrahitur minus peccat hec ille.
¶ Quid si omittat̃ aliq̇d. Rñ. quod peccat mortaliter si sciẽter facit. tamen consecrat si ibi sit materia debita et forma cum inten tiõe ꝏficiẽdi de quo dictũ est. s̃. eucharistia prĩo. Et hoc intellige quod peccat mor taliter sciẽter dimittendo aliq̇d notabi le puta euãgeliumvel epistolã. secretas et hmõi: secus esset de aliquo verbo solo. alio a forma ꝏsecratiõis. Jdem dic si omittat̃ tp̃s debitum paramenta et reliqua necessaria quod est mortale quando sit scienter.
¶ Quid faciet sacerdos si missam dicẽ **[sect. 14]** do perpendat non fuisse debitam mate riam ministrandam. Rñ. ꝗ cõiter theo. in. iiij. distĩ. viij. quod siue defectus sit ĩ ho stia siue in vino. et aduertit anteq̃ cõse crationis canonẽ inceperit sic accipiet aliam hostiam si defectus est in hostia vel vinũ si est in vino. Et reincipiet si ẽ in hostia defectus ab illa oratiõe. Su scipe sctẽ pater. qua dicta omissis alijs. dicet veni sctĩficator et c. Et sic omnibus alijs omissis ꝓsequat̃ vbi erat quando aduertit. Si vero defectus fuit invino ĩcipiet ab illa oratiõe. Deus qui humane cuꝫ oro ne. Offerim⁹ et c. Et alia veni sanctifaca tor et c. Et alijs dimissis ꝓsequatur vbi dimiserat. Si iam ꝏsecrauerat etpost con secrationẽ deprehẽdit q̃ defectus erat in vino debito sic accipio cum aqua so lum incipiet ab illa oratiõe. Simili mo do vsq̃ ad orationẽ. vnde et memores et alijs omissis ꝓsequat̃vbi dimisit. Si vero defect⁹ erat in hostia et iam cõse crauerat vinũ sic acceptata alia hostia ĩcipiat ab illa oratiõe. Qui ordine et loco illius rela tiui qui dicet. Domin⁹ noster Jes⁹ christus pridie q̃ pateretur et c. vsq̃ ad orationẽ. simili mõ et omnibus alijs omissis ꝓsequaturvbi dimisit. Et notãter sic dixi q̃ si solũ diceret. hoc est corpus meũ. nõ cõsecraret secundum Sco. et Landul. in. iiij. di stin. vij. q. iij. q̃ oratio illd̃ significat qd̃ exprimitur verbo non quod est in inten tione proferentis. Et ideo si nulla fieret mẽtio de christo intelligerent̃ illa verba de corpore sacerdotis vel sanguine non de christo. Et sic non cõsecraret.
¶ Pone quod non aduertit de defectu. nisi **[sect. 15]** post sumptionẽ hostie que non erat triti cea aut debita. Rñ. ꝗ cõiter doc. vbi. s̃. quod non obstante quod non sit ieiunus nihil ominus accipiet aliã hostiã debitaꝫ et incipiet. vt dictũ est. Donimus noster Jesus christus pridie q̃ vsq̃ ad simili modo et c. et postea alijs omissis sumet eã et prosequet̃ vbi omiserat.
¶ Sed quid si sumpto corpore inuenit **[sect. 16]** aquam locovini ĩ calice quaꝫ bibit. Rñ. Tho. in tertia parte questione octuage sima quarta tenet quod est alia hostia et ali ud vinum sumendum et consecranduꝫ. Quidam alij dicunt quod propter scandalum nihil est reiterandum. et maxime cum non sit ieiunus. Sed tu tene opil. Sco. vbi. s̃. quod solum est accipiendum vi num cum aqua et dicenduꝫ. Simili mo do postq̃ dominus noster iesus christ⁹ cenauit accepit calicem et c. vsq̃ vnde et memores et sic alijs omissis dicat. San guis domini nostri iesu christi custodiat animam et c. et sumat quia istud po test fieri siue scandalo. Nec ob. quod non sit ieiunus quia est maius preceptum quod sumatur integre quam ieiuno stomaco. vt patet in capitu. comperimus. et capitu. relatum. de consecra. distin. ij.
¶ Quid faciet sacerdos si quando ha **[sect. 17]** -**[Fo.cccxviij.r]**bet aquã in ore anteq̃ deglutiat aduer tit. Rñ. Directoria. lib. j. tit. xvij. quod si potest sine scandalo sputet in calice. et extrahet particulam hostie. et quam reponet in alio vase. et sic accipiat vinum et consecret vt dictum est et in eo ponat particulam hostie et sumat postea illam aquam si potest facere sine periculo vo mitus vel si timet de vomitu reponat aquam in sacrario. Et idem dicerem

de particula quod idem esset comburenda: et cineres in sacrario reponendi quando sine periculo vomitus recipere non posset.
¶ Quero quid faciet sacerdos quando **[sect. 18]** musca vel aranea cadit in calice. Rñ. q̨ si cadit ante consecrationem proijciet il lud vinum et accipiat aliud cum aqua et faciat secundum quod supra dictum est. §. decimoquarto. Si vero cadit post consecrationem extrahat eam et lauet cum vino nisi esset res venenosa. vel que ꝓuocaret vomitum quia tunc omnia simul essent reponēda in vase alio et aliò vinum cum aqua sumendum et cōsecrā dum vt dictum est in. §. decimoquarto et decimo sexto. ꝯ Archidia. Hugo. Jo. de fanto. in capi. si per negligentiam de consecratione distinctione secūda. quia nihil adhominabile sumi debet occasione huius sacramenti. vt notat glo. in dicto capit. si per negligentiam. et finita missa accipiat sangunem illū et igne comburat cum aliqua stupa vel panno lineo ī ipso madefacto et cineres ponat in sacrarto.
¶ Quid si gutta sanguīs ceciderit. Rñ. **[sect. 19]** q̨ si cederit super tabulam et similia lābatur si potest fieri sine horrore. et postea locus radatur et rasura comburatur. et cinis iuxta altare recondatur et sacerdos quadraginta diebus peniteat. Si vero cecidit super lintheum abluat̃ tribus vicibus calice supposito. et aqua ab lutionis iuxta altare condatur. et sacerdos peniteat quatuor diebus nisi peruenerit ad tertium lintheum quia tunc nouē. si vsq̃ ad quartum viginti dieb⁹ penitat. de conse. distin. ij. c. si per negli gentiam.
¶ Quid si sumendo sanguinē remanet **[sect. 20]** particula in calice. respōdeo debet digito ad labiuꝫ calicis adducere et sume re et nullo modo apponat vinū ante ei⁹ sumptionem. quia vinum citius descēderet. et sic sumeret non ieiunus secundū Sco. in quarto distinctiōe octaua. Quā uis ego arbitrer quod etiam si apponeret vi num. et sic simul sumeret non peccaret licet vinum citius descēdat. quia qò fit tali modo dicitur fieri simł. per ea que no tant̃ in. c. quia ꝓpter de elec. et in. l. con tinuus. ff. de verb. ob.
¶ Vtrum hostia non consecrata q̃ est **[sect. 21]** in altari vel gutta vini q̃ est in pede ca licis vel aliter a vino quod est in calice separata cōsecretur. Respondeo quod non nisi hoc intendat sacerdos. j. questione prima detrahe.
¶ Quid si omisit aquam ponere in vi **[sect. 22]** no. Rñ. quod si aduertit ante consecrationē hostie debet eam apponere reiterando vt. s̃. dixi. §. xiiij. quando defectus est in vino quod si aduertit post consecrationem hostie. sed ante consecrationem vini ap ponat nihil reiterando secundum Mo nal. Si post consecrationem vini aduer tit tunc secundum sanctum Tho. in. iij. parte q. lxxxiij. nullo modo apponat. quia ap positio aque non est de necessitate sacramēti vt dixi. s̃. eucharistia. j. §. xvij.
¶ Quid si vinū in calice cōgeletur. Rñ. **[sect. 23]** q̨ sacerdos debet ipsum ante consecrationē resoluerevt habeat rationē actualem potus. si tamen non resoluit adhuc cōficit ꝗ vinū cōgelatū non differt a non cōgelato nisi qualitate accidentali.
¶ Quid si ex frigore hostia dilabitur **[sect. 24]** in calicem. Rñ. quod debet vlterius procedere nec est necesse aliquid reiterare secundum Thom̃. in. iij. parte. q. lxxxiij. Sed secundum Jnnoc. vt recitat Lau. in. iiij. dic. x. si aliqua pars remansit in manu frangat illam. et partem mittat in calicem quia prima casualiter cecidit.
¶ Quid si sacerdos non recolit se aliq̃ **[sect. 25]** dixisse. Rñ. quod sacerdos non dꝫ propter **[[Fo.cccxviij.]v]** hoc turbari ꝗ q̇ multa dicit non recolit oĩa. Si tamen ꝓbabiliter constet aliqua omisisse si quidem sunt de necessitate sacramenti puta forma cōsecrationis dꝫ reiterare ab illa forma et cūcta per ordinē ꝓseq̇ Si ꝟo non sunt de forma cōsecrationis si non dꝫ resumere in mutādo ordinem officij. sed dꝫ vlterius procedere Tho. iij. parte. q. lxxxiij.

¶ Vtrum semper sacerdos celebrās debeat [sect. 26] sumere corpus et sanguinē. Rñ. quod sic de ɔse. di. j. ꝑlatum. Si sacerdos deficit in missa alius qui sit ieiunus debet supplere vt. s̃. eucharistia. iij. in prin.
¶ Quid si aliq̣s casus necessitatis ali [sect. 27] cui euenerit puta ĩfirmitas et huiusmodi poterit ne sacerdos illi hostiā dare cum aliā non habeat cōsecratā. Rñ. quod non totā sed bene partē. et aliam partē ipse sacerdos sumere �means. S. Tho. in. iij. di. xij. Et idē credo etiam si non infirmitas. sed alia rationibilis cau.
¶ Quid si hostia inueniat̃ fracta añ cō [sect. 28] secrationē. Rñ. nihilomin⁹ potest cōsecrari nisi scandalū in populo. ꝗ tunc aliaʒ accipiet. ꝗ fractio et quadratura et huiusmodi non vitiant sacramentum.
¶ Vtrum in memēto viuorū vel mortuoꝝ [sect. 29] debeat fieri aliquoꝝ noĩatio. Rñ. quod non est necesse: nisi solū vt supplicātis deuo tio reddat̃ effect⁹. ar. xiij. q. ij. cum grauia. et. c. non extimemus. no. gl. de cōse. di. j. c. visum. et se. ex q̊ pʒ quod tamen singuloꝝ noĩa sunt expediēda quāto ex eoꝝ noĩatione augmētat̃ deuotio celebrātis. ꝗ non mi nus q̣libet hʒ sub generali ꝗ si specialiter fierēt. de conse. di. v. non mediocri ter. et no. glo. in d. c. visum.
¶ Vtrum p̃fatio ꝑpria debet dici ĩ missa [sect. 30] ɔmemoratiōis seu votiua. Rñ. pa. ĩ. c. cō siliū. de cele. missa. quod si ꝑpria si hʒ solū sūt. x. ab eccl̃ia approbate. ix. hñtur ĩ. c. inuenim⁹. de cōse. disti. j. s. Natiuitatis domini epiphanie Quadragesime Pasche Ascēsionis domini Pētechostes sctē crucis Sctōꝝ Apostoloꝝ et sancte trinitatis. et in. c. sctōꝝ. lxx. di. ponit̃ decima de dña alie sunt delende de missali nisi ex spāli priuilegio sit cōcessuʒ vt fratrib⁹ mino rib⁹ de beato Francisco per Sixtum. iiij. ¶ Vtrum gloria in excelsis debat dici in [sect. 31] missis votiuis. Rñ. quod non vt in. c. ɔsiliū. de cele. missa. nec etiam credo in vnū deū dicitur lʒ cōsuetudo derogauerit illi iuri quo ad gloria in excelsis q̃ ȯr ĩ missis vo tiuis beate virginis: et q̊ ad alios etiam in missis spūs sancti minores tamen habēt ex priuilegio vt possint dicere gloria in excelsis in missis spiritus sancti quas pro ecclesia dei celebrant. Dicit tamen Hosti. in. d. c. consilium deuotam cōsue tudinem non reprobamus.
¶ Vtrum perfusio post sumptionem san [sect. 32] guinis debeat fieri cum vino. Rñ. sic vt de cele. missa. c. ex parte.
¶ De quo debet missa celebrari. R. pa. [sect. 33] in. c. q̣dā laicoꝝ. de cele. missa. quod dʒ celebrari de eo de quo fit offiū vnā missā peculiarē audiēs vel dicens non satisfacit p̃cepto ȯ audiēda missa ꝗ illa q̃ p̃cipit̃ est missa de festo vel q̣ secundum officiū debet dici vt ĩ. d. q̣dā laicoꝝ Credo tamen quod secu lares ꝑpter ignorātiā excusent̃ sed non celebrātes et ꝑpterea in. d. c. q̣dā et. c. et hoc de cōse. di. j. dicitur quod tales misse peculiares seu votiue debēt celebrari ĩ occulto et hoc ĩtelligo ĩ dieb⁹ in quibus q̣s tenetur de p̃cepto audire missam vel ĩ ecclesia collegiata seu cōuentuali in qua quotidie est celebrāda vna missa de officio. vt ĩ cle. j. de cele. mis. et sic intelligo tex. in. d. c. quidā laicoꝝ. ꝗ si sit alius q̣ celebrauit missaʒ de officioet non sit de p̃ cepto quod missa audiatur potest quis mis sam votiuā dicere sine oĩ scrupulo et in publico et in secreto. Nec sufficit ꝑʒ mo nal. quod audiat introitum et huiusmodi diebus in quibus tenetur de officio audire ꝗ missa dicitur cuʒ canone. vt pa tet in. d. c. quidam.
¶ Vtrum missa de sctīs tantum valeat aĩa [sect. 34] bus defunctorum sicut si dicat̃ ꝑ defun ctis. Rñ. host. ĩ. c. ij. de cele. mis. quod sic et q̣ do. Hug. Car. dicebat quod celebrando pro dña sciebat celebrare pro de functis. et ecōtrario. d. c. ij. et de conse. di. ij. quotiēscūqꝫ Caue tamen ꝗ si ꝑmisisses spāliter ꝑ defunctis ꝑpriam missam dicere **[Fo.cccxix.r]** non satisfaceres missam dicendo de domina rōne ꝑmissiōis. Jtem aduerte q̣ hoc est verum quando

maior deuotio q̃ quis dicit missam de domina et huiusmodi supplet vel sancti intercessio. ałs non. nisi quo ad veritatem sacramenti sed non quo ad veritatem orationũ. qꝛ plus valet ꝓ defunctis dicta. scd̃m Pe. in. iiij. di. xlvj.
¶ Cum q̇bꝰ dʒ missa celebrari. Rñ. quod pri **[sect. 35]** mo cum indumentis debitis. q̃ secundum Jnn. iij. vt recitat Dir. li. j. ti. vij. sunt calciamẽta amictꝰ alba singulũ manipulus stola. patena. ar. xxiij. di. ecclesiastica. xcv. dist. vinũ. xj. q. iij. eps̃. de penis degradatio. li. vj. Et qualia debẽt essep̃di cta dicẽdũ quod secundum cõsuetudinẽ rõnalẽ re gionis seu cõgregatiõis ar. l. de q̇bꝰ. ff. de legi. Et an debẽt esse benedicta: cõiter tenetur quod sic. exceptis calciamentis et etiam singulo qd̃ de cõsuetudine non bene dicitur secundum Ri. ĩ. iiij. di. xiij. et Sco. ea. dist. Scd̃o cum igne. de cele. mis. c. vult. Et celebrãs sine igne dʒ officio et beneficio priuari ididẽ. Tertio cum calice corꝑalibus altari lapideo. et tribꝰ tobalis suꝑ eo. et missali hostia aʒima. vino et aq̃ q̃ ĩ minori quãtitate dʒ poni quã de vino vt in. c. perniciosus. de cele. mis.
¶ Vtrum peccet mortałr q̇s sine aliq̊ p̃di **[sect. 36]** ctoꝛ celebrat. Rñ. quod sic q̇ sine igne ex a qua vel in pane fermentato si est sacerdos latinus: vel in vase lingeo vt pʒ in c. literas de cele. mis. vbi dicitur quod debet talis sacerdos deponi ab officio et beneficio. Et idem in vase vitreo vel de auricalco aut ere de conse. di. j. vt calix. Jdem si sine altari lapideo et cõsecrato corporalibꝰ casula stola manipulo cingulo alba amictu vt in. c. j. de cõse. di. j. non tamen efficitur irregularis cum non inueniat̃ iure cautũ hic siue faciat sciẽter siue ignoranter secundum Ri. et Sco. in. iiij. di. xiij. lʒ mortaliter peccet de consec. di. j. ecclesie et. c. concernimus cum duobꝰ c. sequentibus. et hoc intellige si scienter facit secus si ex obliuione manipulum vel stolam omisisset de calciamentis autem heredis non credo sit preceptum cum non inueniatur in iure. Vn de si quis ipsa omitteret non ex cõtemptu sed quia non habet non peccaret. ar. d. c. j. Patet hoc quod calciamenta non sunt de necessitate. qꝛ sic oporteret habere specialia q̇bꝰ non vtemur nisi celebrando cuius contrarium seruatur cõiter.
¶ Sed vtrum sine missali possit dici qui **[sect. 37]** dã dicũt qꝑeccat mortaliter celebrans sine missali in quo ad minus non sit canon: tum qꝛ exponit se periculo errandi tum quia cõsuetudo ita habet vt sine li bro in quo sit canõ non dicat̃. Et placet quia sepe optime memorie viri ĩ hoc er rãt. Canon secundum communiorẽ opi. dicitur a Te igit̃ vsqꝫ ad communionẽ et secundum durã. debet dici expedite ne musce veniẽtes. idestvane cogitatio nes perdãt suauitatem vngnenti. idest oratiõis et ne populus sastidium concipiat non tamen nimis festinanter ne sacrificium fiat sine sale discretiõis et deuotiõis et debet legi in libro ne error cõ tingat. Jdem dicerem de tribus tobalis si non haberentur quod sufficeret vna. Et no. quod preceptum est clericis vasa et vestimenta in quibus celebrari debet sunt munda et nittiua in. c. relin qui nolumus de custo. euch. et iõ peccat mortaliter faciens cõtrarium. xiiij. q. j. quod percipitur.
¶ Quarto debent esse saltẽ duo presen **[sect. 38]** tes celebrationi missarum. de conse. distinctio. prima hoc quoqꝫ. Et hoc verũ in missa publica sʒ in missa priuata po test dici vno presente seruitore solũ qui respondeat in persona totius populi: vnde nemo sacerdos per se solus potest celebrare. vij. q. j. illud de filijs p̃sb. c. preposuit in fi. Episcopus vero sine dyacono celebrare non potest nisi necessitas cogat. xciij. dist. c. diaconi sunt in gl. in ver. habet.
¶ Vbi debet missa celebrari. Rñ. qd̃ in **[sect. 36]** oĩ loco cõsecrato ab ep̃o potest libere cele brari de conse. distinct. j. et. c. j. et. c. sicut et. c. sequenti. et. c. nullus. Et hoc verum nisi sit interdictus et polutus. de quo supra. Consecratione eccle. §. viij. Fallit **[[Fo.cccxix.]v]** hoc in. c. autoritate. de priuil. li. vj. vbi ꝓhibetur celebrari in ecclesijs constru ctis ab exceptis in locis non exemptis si ne licẽtia episcopi. Jtẽ licet minoribus et predicatoribꝰ celebrare in omni

loco honesto cum altari portatili ab episcopo consecrato saluo iure parochiali qd̃ quidem ius secundum Grego. nonuʒ in extra uaganti que incipit. Nos attendentes consistit circa oblationes decimas. et primitias solum. et hoc siue sit consecra tus locus vel non dummodo non sit in terdictus vel polutus. Et sic intellige. c. in his de priuil. vbi hoc priuilegium ponitur. Similiter episcopis licet in. d. c. fi. de priui. li. vj. de quo. s̃. interdictuʒ. vj. §. xxxix. Aduerte quod sacerdos debet te nere hostiam et calicem quando consecrat super lapidẽ consecratuʒ secundum Pet. de pal. et debet lapis esse ita magnus quod saltem possit super eo capi totus pes calicis cum hostia de quo vide altare. Not. etiam quod quicũqꝫ celebrans vel faciens celebrari diuina in ciuitatibus castris vel villis nisi quatenus a iure ei conceditur est ei interdictus ingressus ecclesie ipso facto cuiuscunqꝫ ordinis vel priuilegij sit munitus. c. episco porum de priui. lib. vj. Jdẽ si in locis a iure vel a iudice prohibitis vt ibidem. ¶ Vtrum de licentia episcopi possit cele **[sect. 40]** brari in loco non consecrato. Rñ. Jnn. in. c. j. de conse. eccle. vel alta. tenet quod sic etiam sine licentia si modo habet alta re viciatum. Archi. post alios in. c. missarum de conse. di. j. et Panor. in Rubr. de conse. eccle. vel al. tenent quod non etiã cum licentia episco. sed dico pro concor dia quod in sua diocesi potest episcopꝰ da re licentiam vt in ecclesia non consecra ta vel oratorio possit quis celebrare cũ altari portatili consecrato ex necessitate vt no. glo. de conse. dist. j. vnicuiqꝫ. et xviij. q. ij. quidã. Jn alijs autez locis nõ potest dare nisi quando ecclesia deest. vt in. c. concedimus. de cõse. di. j. ar. d. c. fi. quia frustra concederetur episcopis illud priuilegium si haberent de iure communi. Aduerte tamen quod in locoflu ctuanti vt in mari et fluminibus celebrare non licet alicui. Sʒ extra suã dio cesim non potest dare licentiam celebrãdi in loco non consecrato.

¶ Qua hora potest missa particularis **[sect. 41]** celebrari. Rñ. quod ab aurora vsqꝫ ad nonam etiam in cõuentualibus ecclesijs potest quotidie celebrari. de conse. di. j. .§. in ieiunijs. et. c. necesse est. Et hoc sequitur Sco. in. iiij. di. xiij. Nec ob. c. nocte. et. c. solent de consec. di. j. et. c. non liceat. xliiij. di. et. c. quod a patribus et. c. fina. lxxv. di. et. c. vl. lxxvj. di. quia ĩtelligit̃ de solẽnibus missis secundum Host. ĩ summa de cele. mis. Solẽnis vero debet dici in cõ uẽtualibus ecclesijs hora sua. s. in vigĩ lijs et. xxx. et. iiij. temporibus hora nona. Jn festis hora tertia. Jn profestis hora sexta quod tamen communiter non seruat̃: ꝗ tardiꝰ dicitur in festis qꝫ alijs diebꝰ non festiuis et excusant̃ vt pʒ in iure prealle. Et sic intellige gl. ĩ. c. j. de cele. mis. et alios doc.

¶ Vtruʒ possit dici missa de nocte. Rñ. **[sect. 42]** ꝓm Host. vbi. s̃. quod non nisi in natiuitate domini vel nisi secundum Rod. de lnĩa ep̃i. vel superioris imminẽte necessitate puta ꝗ infirmus moritur nec habetur eucharistia. Alias eã ante aurorã celebrãs pec cat mortaliter idem dicendũ de celebran tibꝰ ante dictũ matutinũ. ar. xj. di. c. in his et. c. ecclesiasticaꝛ. et extra de cel. mis. c. j. et vl. secundum Host. Siłr de prĩa dicẽdũ ẽ vbi est cõsuetudo secundum Ho. quam quidẽ cõsuetudinẽ attẽdo ad primã q̃ dicitur in choro non ad eã q̃ ȯr a ṗuato. Vnde ĩ religiõe minoꝛ cum multe misse dicantur de cõsuetudine ante primã non credo quod volẽs missam dicere teneatur primo dicere primã ꝗ sic oporteret bis eã ali quando dicere. s. per se et postea in choro quod non est necesse. ar. primi de cele. mis. et sic pʒ quod possunt dicere missam licite añ qꝫ dicant primam.

¶ Quotiẽs dʒ missa celebrari. Rñ. in ec **[sect. 43]** clesijs cõuentualibus et collegiatis debẽt quotidie due misse celebrari. s. vna secundum offm̃ et alia ꝑ mortuis. vt in. c. cum creatura de cele. mis. in tex. et ĩ gl. et colle **[Fo.cccxx.r]** giallter debẽt dici. Et dicit pau. ibidez quod peccant non seruantes tamen communiter non seruatur. et sic non peccant.

¶ Vtruȝ quilibet sacerdos teneat̃ q̊t i [sect. 44] die celebrare. Rñ. quod non etiam in dieb⁹ fe stiuis. vt pȝ in. c. quotide de cōse. di. ij. Exceptis habẽtib⁹ curā animarũ qui ad minus in dieb⁹ festiuis tenent̃ cele brare nisi per aliũ satisfaciant populo ar. c. j. de cele. mis. Aduerte tamen quod si sa cerdos ob sui indignitatẽ et sacramẽti reuerẽtiam abstineat non peccat �means. s. Bo. ĩ. iiij. di. xij. puta ꝓ pollutis et hmōi. Si vero stat pro quadā incuria et negli gẽtia sua ita quod ad minus non celebret in precipuis festis. Et maximein illis ĩ quibus seculares deuoti solẽt communicare. Peccat quidem et si non mortaliter saltem grauiter vt pȝ per. c. dolẽtes de ce. mis. vbi valde tales reprehẽ dũt̃. Ri. vero in. iiij. di. xiij. tenet quod tenẽtur in ta libus diebus celebrare. Jdẽ tȝ. s. Tho. in. iij. parte. q. lxxxj. et sic vr̃ qd̃ non excusentur a mortali. quando sine rationabili cā in talib⁹ diebus non celebrant. Vnde di cit idẽ. S. Tho. quod lȝ quo ad actus ordi nis qui pertinẽt ad corp⁹ christi misti cum non teneatur nisi qui habet ex p̃latiōe vt predicare absoluere et huiusmodi tamẽ celebrare vt deo sacrificium reddat etiam si nulli hominum teneatur. Jdem etiam po nit in. iiij. di. xiij. et potest timere ne tanqꝫ seruus neqꝫ quiabscōdit pe cuniā domini cōdẽnetur. Quotidie autem celebrare laud abile est si modo ex huiusmodi celebratione non minuatur reuerentia debita ad sacramentum et de uotio Si autem minueretur tunc aliquando cessandum est de quo vide. Eu cha. iij §. xxxvj.
¶ Vtrum institutio beneficij quod q̇s cele [sect. 45] bret omni die obliget institutuȝ ad sic celebrādum. Rñ. Pa. in. c. cōsuluisti de cele. mis. et in. c. significatũ de prebẽ. q̨ non quia talis institutio est illicita et da ret materiā peccādi. et ideo taliter insti tutus debet accipere interpretationeȝ ab isto tex. c. significatũ. vt scilicet̃ telligatur quod dȝ celebrare et teneatur qꝫto frequẽtius potest salua honestate sua et debita reuerẽtia et deuotiōe ad sacramentum et sic intellige de quocunqꝫ de neficiato. Similiter dic quando instituere t̃ ad dicẽdũ missā peculiarẽ quo tidie ꝓ hoc non obstāte potest et dȝ dici de feria. c. quidā de cele. mis. et sic patet q̨ quis aliquando tenetur frequẽtius ce lebrare.
¶ Vtrum quis possit pluries dicere mis [sect. 46] sam in die. Rñ. Pa. in. di. c. cōsuluisti q̨ nō. Facit. d. c. cōsuluisti et. c. referẽte. e. et c. sufficit de cōse. di. j. Nisi in duobus ca sibus.
¶ Primus in die natiuitatis ĩ q̊ tres possunt celebrari siue dicatur vna in media nocte: alia in aurora: et tertia inhora debita siue dicantur simul in die vel vna et post interuallum duas vel econtrario: quia sic hȝ consuetudo sed ante auroram non debet dici nisi vna. s. illa de media nocte.
¶ Secũdus respectu alicui⁹ necessitatis vt puta ꝓ aliqua magna ꝑsona ve nit. puta ep̃s et siłes et q̊s non decet trāsire diẽ quod non audiāt missaȝ. c. fi. de p̣ui. lib. vj. et idem dic d̃ quolibet alio magno viro. ar. c. j. d̃ cele. miss. Similiter credo quando esset dies festus preceptus ab ecclesia et aliqui non audiuerũt missā lȝ non sint ita magni domini per eandem rationẽ item si aliquis infirmare t̃ ad mortem et nō haberetur corpus christi pro eo cōicando Addit gl. tertiũ casum ibidem. i. si esset cōsuetum in aliqua ecclesia quod dicātur due misse vna ꝑ viuis alia ꝑ mortuis et nemo est qui sit aptus nisi vnus solũ. tũc poterit ambas dicere. ¶ Quartus ꝑpter paupertatẽ eccłiarũ vel raritatẽ sacerdotũ. xxj. q. j. c. j. in fi. et de ele. c. du dũ. x. q. iij. vnio. ¶ Quint⁹ quando due misse proprie occurrũt dicẽde puta de vigilia et de festo et non est nisi vnus sacerdos q̇ possit. extra de cele. miss. ca. j. et. c. referẽte secundum Ber. et Hostien. in. di. c. cōsuluisti. Jntellige quando in omnib⁹ p̃dictis casib⁹ quod potest plures dicere: dum tamen purificationem non receperit et sit ieiunus ałs nullo mō liceret de cele. mis. c. ex parte. Jtẽ quod non dicat nisi **[[Fo.cccxx.]v]** duas ꝓ plures non licet nisi in natiuita te secundum cōmuniter doc.

¶ Quid si postꝗ sumpsit cōmunionez [sect. 47] haberet hostiā consecratam que super fuit. Rñ. ſm. Pe. qd̃ si cōmode non hzvñ honeste conseruet ei licz sumere dum mō sit ieiunius. ar. de ɔsecra. dis. j. c. tri b⁹ gradib⁹. Sec⁹ si esset dicẽdũ de reli quijs q̃ etiam lz acceperit purificationẽ anteꝗ de ipsis aduerteret. tamen postea sunt sumẽde tum quia non possunt sic seruari immo leuiter amitteret̃ ꝑpter eoꝛ paruitatem. Et in isto casu ex q̊ est in actu purificatiōis et recollectiōis re liquiarũ quicquid dicitur fieri incōtinen ti. i. quasi simul sumeret omnia anteꝗ cẽseatur non ieiunus per eaque notantur in c. olim el. j. de resti. spolia. ĩ gl. et per Bar. in. l. j. ff. de verbo. ob. Qd̃ bene not. pro scrupulosis.
¶ Quid de illis qui propter adulatio [sect. 48] nes sectariũ plures missas celebrāt ĩ die. Respōdeo quod peccāt mortaliter. vt ĩ c. sufficit de cōsecratiōe di. j. Multo ma gis si ꝑpter pecuniam. ꝓ simoniacus est saltẽ mentalis si peccatum non inter uenit expressuz. Si ꝯo interuenit esset mentalis et realis et teneretur restituere quicq̇d accipit pauperib⁹ et de neces sitate vt. j. Simonia septimo in prin. ¶ Pro quibus debet dici missa. Rñ. qd̃ [sect. 49] generaliter ꝑ omnibus viuis et defũctis mortuis in statu purgatorij de cōse. di. j. c. visum.
¶ Vtrum sit dicẽda pro paruulis mortu [sect. 50] is. Rñ. S. Tho. in. iiij. qd̃ sic pro pueris baptizatis non quia eis prosit ad re missionem pene quā non tollerant nec ad augmentum glorie. sed potius celebratur ad commendandum redemptionis mystrium.
¶ Vtrum liceat orare pro excommuni [sect. 51] cato. Rñ. Hostien. in summa in memen to etiaz specialiter et etiam in alijs ora tionibus que fortiter dicuntur genera liter tamen non specialiter. quia non lz de sen. excō. nuper.
¶ Quid dicendũ si presbyter q̇ ꝑmisit [sect. 52] alicui dicere vnā missam de dña et alte ri separatiz aliā ꝑ aĩa matris et patris eius. et tertio ꝑ salute sua et similib⁹ dicat solũ vnā missam de dña cum collecta. Deus qui nos patrẽ et matrẽ et aliā collectā. omnipotẽs sempiterne de⁹ mi serere famulo tuo et c. intendẽs p̃dictis omnibus satisfacere. Rñ. quod suꝑ hoc fuit diuersa opi. Vñ pro intelligẽtia ẽ sciẽduz quod missa q̃libet q̃ dicitur respectu operis operati gñalitervalet omnibus viuis de functis existentib⁹ in charitate q̇ non sunt in patria. Secundo vz singulariter il li qui eā dicit si digne celebrat. Tertio valet specialiter si sunt in statu gr̃e illis q̇ faciũt eā dicere ꝑ se vel quibus p̃dictĩ vel sacerdos per intẽtionez applicant. Quātũ igitur ad generalẽ participatio nẽ sacerdos nihil potest disponere nec dz qꝗtũ ad singularẽ siłr non debet ordine charitatis eā alteri tribuere ꝓ nemo d̃ bet p̃sumere se haberevltra necessitatẽ de merito. qꝗtũ ꝯo ad tertiā specialẽ. q̃ est alteri applicabilis per intẽtionẽ dicẽdum ẽ quod non min⁹ habebit q̇bet hoꝛ triũ qꝗ si ꝑ singulo eorũ singulariter eā dixisset. Rō ꝓ deus nōequaliter neqꝗvno modo acceptat meritũ misse aplicatuz isto tertio mō. sed secundum quod sue bonitativr̃ cōsiderata deuotione et ceteris q̃ cōcur rũt in eo q̇ eā dicere facit. Vnde aliquā do vna missa posset liberare vnā animā de purgatorio cum tāta charitate mo uere posset se q̇s ad faciẽdũ dicere quā non faceret liberare ali⁹ faciẽdo dicere viginti vel triginta. Et sic qꝗtũ ad hoc talis sacerdos satisfacit. ꝓ quilibet pre dictoꝛ triũ non minus habebit de meri to qꝗ si ꝑ quolibet eoꝛ singularitervnā dixisset. Et sic intelligo opi. illoꝛ q̇ dicũt non min⁹ valere vnā missam ꝑ oĩb⁹ qꝗ si singułr ꝑ quolibet diceret̃ de cōse. d. v. in. c. non mediocriter. Nec ob. quod dicũt q̇dā quod meritũ tali mō acceptũ ẽ fini tũ et iō quando plurib⁹ diuidit̃ min⁹ q̇li bet habebit verum si quilibet tantum haberet nisi alteri cōmunicaretur sz non est sic. sed tantum quilibet habet de ista finitate qꝗtũ videtur diuine bonitati et est tātũ quod sufficeret pro oĩbus aĩabus **[Fo.cccxxj.r]** liberādis. si modo sic merita nostra me rẽtur: ꝓ missa respectu operis operati nihil aliud est qꝗ applicatio meriti pas siōis christi. quod per tale sacrificiũ im mediate applicatur illi ꝑ quo dicitur. et ideo sicut licet multis

dictũ meritum possiōis christi applicetur nihilomin⁹ quilibet non minus habebit ꝗ si soluꝫ sibi fuisset aplicatũ. ꝓ nullus ex toto potest eũ habere. sed in tātũ inꝗtum vr̃ diuine bonitati ip̃ꝫ pro tale accepta re secundum eius q̇ dicere facit deuotionẽ et propterea ꝑpter meritũ passiōis christi qd̄ per sacr̃a applicat̃ non minus effi cacie habẽt si simul multis conferātur ꝗ pro vno solo. sꝫ quilibet tamen habebit ꝗtuꝫ videtur diuine bonitati pro quo libet acceptare. hoc pꝫ ĩ baptismo ꝓ si multi baptiꝫātur in necessitate non min⁹ habebũt de remissione et sic de alijs sacramẽtis. Secus de alijs bonis a sacramẽtis. eo quia cum non sint applicatiua meriti passiōis christi. Jdeo si plu rib⁹ cōicabuntur quilibet minus habe bit respectu operis operati. et ex hoc pꝫ quare missa magis vlꝫ ad remissioneꝫ peccatoꝝ et sacramẽta ꝗ alia opera. ꝓ est propter meritũ passionis christi qd̄ deo patri offertur pro remissione illoꝝ quibus applicatur qd̄ non sit in illis bo nis. Quo vero ad meritũ generale. sic non satisfacit. ꝓ ꝗto plures misse dicũtur. tāto magis aĩe viuentium existen tiũ in gratia. et anime in purgatorio re lenātur. vnde magis fuissent reuelate si dixisset tres missas ꝗ si solum vnaꝫ. Vnde ꝗtum ad hoc non satisfacit p̄sertim quando plures misse dictefuissent si ip̃e non acceptasset. et ideo tenetur satisface re vel in missis vel in alijs bonis per spā lẽ applicationẽ. Que credo si fiāt non so lũ in vna missa. sed etiam in plurib⁹ et in alijs orationibus et bonis sufficienter satisfaciet sicut faciũt boni religiosi q̇ intendũt satisfacere. nedum in missis. sed etiam in reliquis orationibus. Vn de credo attenta consuetudine. et etiaꝫ quia non pautiores misse propter hoc dicuntur quod religiosi qui sic pro duob⁹ aut tribus vel alijs celebrant simul vt dictum est qui etiam intendunt specia liter in omnibus missis et alijs bonis que faciũt predictis satisfacere quod opti me satisfaciunt nec illi qui talibus faciunt dicere minus habebũt de subsidio misse. sꝫ etiam suꝑ habūdanter quod si aliter dicere facerẽt. Aduertetñ quod si spe cialiter ꝑmisisset dicere mis. de dña vel de spũsancto vel ĩ tali altari aut tali die tenetur seruare promissuꝫ aliter non satisfaceret promissioni dicẽdo missaꝫ de alio vel in alio loco. Et sic concorda opi. que no. in. di. ca. non mediocriter et in quarta dist. xlv.

¶ Vtrum idem erit si sacerdos ex motu **[sect. 53]** suo diceretvnā missam pro tribus quo ad meritũ speciale. Rñ. quod non ꝓ sic ad meritum tale non cōcurrit nisi sola motio sua. que vna non tantum valet sicut due vel tres respectu operis operantis et ideo min⁹ habebũt de isto merito spe ciali. Jdẽ dic quando vnus facit vnam pro pluribus dicere per eandem rationẽ. Et istud est quod dicũt theo. vbi. s̄. quomodo vna missa specialiter ꝑ aliq̊ dicta plus ei vlꝫ ꝗ quando dicitur generaliter ꝑ mltis secus esset si ip̃e sacerdos ꝑ aliq̊ diceret vnā missam et in eadem intenderet satisfacere ꝑ aliquo alio qui eum ro gauit. eā dicat pro anima sui patris ꝓ sic respectu operis operātis non minus valeret. ꝓ sic ibi sunt due motiones q̊ non esset in primo casu.

¶ Quid de illo q̇ celebrat vt de⁹ perdat **[sect. 54]** aliquẽ vel aliquos. Rñ. quod peccat morta liter. ar. xxvj. q. v. quicunꝗ. nec nocet ei ad cuius perditionẽ sit cum natura sa cramenti sit vt prosit ar. j. q. j. c. si. autеꝫ deus no. Jo. et archi. j. q. j. dicunt el. pri mo. Posset tamen excusari a mortali quando tales sunt inimici reipublice et impeditores bonorumvt dictum est. s̄. inuidia.

¶ Vtrum statim post celebrationẽ mis **[sect. 55]** se sit comedendũ. Rñ. quod non de iure vt in. c. tribus de conse. di. ij. sed de cōsuetudine non seruatur illud ius. Debet er go ſꝫ Pau. ĩ. c. ex parte. de cel. mis. tam **[[Fo.cccxxj.]v]** diu stare donec ille reliquie sint verisimiliter in corpore corrupte. Addo etiā quod donec aliquas gr̃as post missaꝫ deo retulerit.

¶ Vtrum tātum valeat missa boni sacer **[sect. 56]** dotis sicut mali. Rñ. ſꝫ quod colligo ex sā cto Bo. Ric. et Sco. et sctō Th. in. iiij. d. xiij. quod q̊ ad sacramẽtũ sic est equalis. j. q.

j. c. intra. Quo ꝯo ad oratiōes q̃ ĩ ipsa dicũtur inqꝫtũ proferuntur ex perso na totius eccl̃ie sic similiter tātũ valet. Jnqꝫtum vero habēt efficatiam ex deuotione orātis sacerdotis sic plꝰ valet missa bonisacerdotis qꝫ mali. Et iō bñ facit qui libētius audit missaȝ boni sa cerdotis dũmodo in substantialibꝰ nō credat excedere qꝫ periculose errare ſ̃ȝ predictos doctores.
¶ Quis tenetur audire missaȝ. Rñ. quod de **[sect. 57]** precepto q̇libet q̇ non est excōicatus nec ĩterdictus aut legitime ĩpeditus diebꝰ festis ab eccl̃ia preceptis de q̊. s̃. ferie. §. xlij. ȝ bona honestate quilȝ oĩ die maxĩe eps vel religiosus aut eccl̃iasticus et ar. c. fi. de ṗui. li. vj. quando sit mor tale peccatum non audire in festo vide in. d §. xlij.
¶ Vtꝛ a q̊libet sacerdote eā dicente sit **[sect. 58]** audiēda. Rñ. et dicvt. s̃. clericꝰ. viij. §. ij. ¶ Vtrum sit audiēda in ꝑpria parochia **[sect. 59]** li ecclesia in diebꝰ festiuis. Rñ. secundum pa. ĩ. c. vt dñicis ȝ parochi. quod sic nisi ex ali qua cā legitima alibi audire velit puta: qꝫ parochianus ē ꝛcubinariꝰ publi cus vel vt deuotius audiat qꝫ melius officiat̃ vel ꝑpter predicationē et hmōi. Si ꝯo alibi audit ex cōtemptu proprij sacerdotis dicit quod facit contra p̃ceptum superioris et q̇ eũ admittit dicit quod quo dāmodo cōmittit furtũ. Sȝ tn dic quod de iure ĩ maximis festiuitatibꝰ sicut sunt festa domini nr̃ et beate Marie et Johānis baptiste et similia quilibet tenetur audi re missam aut in eccl̃ia parochiali aut ĩ publico oratorio facto a ppło ſ̃ȝ gl. in c. est q̇s extra de ꝛse dis. j. Et a fortiori potest audire in eccl̃ijs mēdicantiũ et reli gioso. autoritate sedis apl̃ice edificātis ĩ oratorijs autem priuatis audiētes non sa tisfaciũt sicut est in domibꝰ disciplina toꝛ. sȝ an peccēt mortal̃r tal̃r audiētes si postea non audiunt ĩ parochiali vel publico oratorio aut ecclesia religioso rũ dico quod non qꝫ nullo caueẽ iure quod hoc sit preceptũ: nec ob. c. si q̇s extra qꝫ ibi nullũ verbum est positũ laicis quod sit p̃ceptum sed solũ clericis ne celebrēt predictis festiuitatibꝰ in talibꝰ oratorijs sine iussu vel ꝑmissione ep̃i. sil̃r non ob. quod ibi dicitur quod ad parochias ē legitimꝰ ordinari iusqꝫ cōuētus ergo ad al̃s nō erit legitimus qꝫ non sequiẽ cum ꝛtineat absurdũ sensum qꝫ ibi dr̃ quod in ciuitati bus aut parochijs ĩ p̃dictis festis. audiatur. ergo etiam alibi est legitimꝰ cōuētus non ob. ēt predictũ. c. vt dñicis. qꝫ si quis bñ attēdit nihil p̃cipiẽ laicis. nec etiam oĩbus facerdotibꝰ. sed solũ sacerdotibꝰ parochialibꝰ imponiẽ quod eij ciāt illũ qui contempto proprio sacerdote ergo si audiat ĩ aliqua ecclesia q̃ non sit parochia a sacerdote non parochiali non debet expelli. ergo licite pōt audire. Et quod solũ parochialibus preci piat pȝ in verbo alterius quod est relatiuũ ex duobus tamen et alius alia aliud ex plurib̃ licet ꝑmiscue vtamur. et iō nisi haberet parochiā non dicitur alteriꝰ: qꝫ predicta relatiua faciunt positionē re gnlariter eiusdē qualitatis. Jtem posi to quod esset aliquod ius preceptum esset abrogatum per contrariam consue tudinem. vt supra. Consuetudo §. ix. patet.

Misericordia

ſ̃m Augusti. ix. de ciuat. dei est aliene miserie in corde nostro compassio qua si possumus subuenire cogimur ē etiā misericordia diminutiua penarũ quā impedire non potest excessus ire Et no ta quod misericordia pietas et clementia et mansuetudo conueniunt in qꝫtum in eundem effectum concurrunt que scȝ est prohibere mala proximorũ sed differũt qꝫtuȝ ad motiuum: quia mĩa hoc facit ex amicitiaqꝫ habet cum proximis. Pietas vero ex reuerentia qꝫ habet ad aliquē superiorē. s. deum vel pareutem **[Fo.cccxxij.r]** Māsuetudo inqꝫtũ remouet iram inci tātē ad vindictā. Clemētia vero hoc fa cit ex animi leuitate inqꝫtum iudicat equũ esse vt q̇s amplꝰ non puniat̃ Crudelitas tamen q̃ culpā attēdit sed modũ ĩpuniēdo excedit opponiẽ ꝑprie clemē tie q̃ ȝr per quandam animi leuitatē siue dulcedinē per quā q̇s est diminutiuꝰ pe narũ. Seneca ꝯo. li. ij. de clemētia dicit quod clemētia est leuitas supioris

ad inferiorem. Māsuetudo autem cuiuslibet ad quēlibet. Sepissime tamen accipit̃ mĩa pro clemētia et māsuetudine et pietate. ¶ Que sunt opa mĩe spūalia. Rñ. q. vij. **[sect. 1]** in hoc versu cōtēta. Cōsule. s. dubitātē per doctrinā: castiga. s. per correctionē solare afflictū. Remitte iniuriam fer defectus alioꝝ. Ora ꝑ omnibus et doce ignorātes et q̃ sunt oper a misericordie corporalia habes. s̃. eleemosyna. §. ix.

Moderamen

inculpate tutelle q̇d est vide. s̃. defensio. .§. iij.

Modestia

ȯr a mō q̃ aliqñ est in mo derādo motū animi ab excellentia per humilitatē aliquādo a ꝑtinētibꝰ ad cognitionē vt est studiuꝯ. Aliquādo quo ad corꝑales actꝰ et actio nes vt decenter fiant et non scurriliter et hmōi. Aliquādo ꝟo q̊ ad apparatū exteriorē. Et iō modestia ē circa minora. Tēperātia ꝟo est in refrenatione dele ctatiōis boni difficilis et ꝑpterea differt ab ea secundum Tho. ij. ij. q. clx. arti. ij.

Mollities

opponit̃ per seuerātie ſm philo. vij. ethi. dicitur em̃ ꝑprie secundum philo. mollis q̇ recedit a bono ꝑpter tristitias causatas ex defectu electionum quasi cedēs debili mouēti. dicitur etiam alio modo in munditia seu voluntaria pollutio vt patet ex glo. j. cor. vj. ibi nec adulteri nec molles vbi glo. j. muliebria pacientes. Et isto modo semper est mortale peccatum vt ibi patet. Sed primo modo non semper sed quando recedit a bono necessario faciendo.

Monachus

grece latine singularis dicitur quia dꝯ esse sing. i. separatus a conuersatione seculari. vt. xvj. q. j. c. j. iuncta glo. ibidē. Vn de ibidem in. c. monachus dicitur monachus non doctoris sed plangentis officium habet qui vel se mundum lugeat et domini pauidus prestoletur ad uentum. hec ibi.

De hic notatis. et q̇d sit monachꝰ et vnde dicat̃ quod est vnus vel singularis ꝓ per se solus agere dꝯ no. gl. ĩ. l. decernimus. C. de epi. et cle. et ĩ aut̃. de mona. .§. scimꝰ in ver. monasticam et an sit in potestate patris monachꝰ. no. Bald. in l. deo nobis. §. hoc etiā. C. de epi. et cle. et Alexā. in. l. si sub conditione. ff. de libe. et posthu.

¶ Jn quo differt monachꝰ a conuersis **[sect. 1]** et oblatis. Rñ. pa. in. c. non est. de regula: quod cōuersi sunt qui obtulerūt se sua mu tando habitum et profitēdo tamen lai ci sunt ꝓ non promouētur ad ordines. Oblati vero sunt qui se et sua obtulerūt mona sterio habitu tamen non mutato. Et vt dicit gl. xxvij. q. j. vt lex. Jsti cōuer si et oblati magis astringūtur monasterio ꝯ monachi vnde nec etiam causa ar tioris religiōis possunt transire ad alia monasteria ꝯꝯ petāt a supertore licentiam quia efficiūtur quasi serui mona sterij. Monachi vero hodie ꝑprie sunt qui et habitum mutant et profitentur et ꝑmouentur ad ordines. xvj. quest. j. in multis. c.

¶ Vtrum monachus possit p̃fici in ali **[sect. 2]** qua ecclesia. Rñ. Pau. in. c. monachi. de statu mona. quod solus non. vt in. c. secūdo eodem titu. et in clemē. ne in agro. §. ad hec

eodem titulo. Cum socio ꝯo mona cho potest de licẽtia sui abbatis aliter non. lviij. distĩctio. capitu. primo et. secũ do quia non hꝫ nec velle nec nolle ĩ hoc capitulo si religiosus et. c. quorũdam. de ele. lib. vj.

Additio

limitat hoc Pa. vbi supra verum quando ecclesia est subiecta monasterio. Secus si non. est subiecta monasterio ꝙ cum desinat es se monachus monasterij non tenetur ab bas sibi dare socium.

[[Fo.cccxxij.]v] ¶ Vtrum monachus possit habere curā **[sect. 3]** aĩarũ. Rñ. pa. in. c. j. de ca. mo. quod non in ecclesia vbi monachi collegialiter habitāt. sed debet ab epo capellanus institui qui populũ regat de ꝛsilio mona chorũ. Jn alijs autem locis possunt de putari vt patet in. d. §. ad hec. dũmodo non solus vt dictum est.

¶ Vtrum possit monachꝰ fieri canonicꝰ **[sect. 4]** ecclesie secularis. Rñ. quod nō. c. in noua. xvj. q. vij. de elec. cum cām q̃ inter secũdũ Jo. lxxxiiij. dist. quorundam.

¶ Vtrum monachus possit prefici eccle **[sect. 5]** sie quorũcũq; regulariũ. Rñ. quod non vnde si eligiť q̣s alterꝰ religiōis in p̃latũ non valet electio cle. cum rōni. de elec. ¶ Vtrum possit eligi in ep̃m. Rñ. quod sic vt **[sect. 6]** in. d. cle. cum rationi.

¶ Vtruꝫ monachus deputatus alicui **[sect. 7]** ecclesie etiam episco patus teneatur ad obseruantiā regule sue. Rñ. quod sic q;tuꝫ ad tria substantialia regule et vt habitum deferat etiam si sit ep̃s. de vj. et ho. cle. c. clerici officia in fi. nec ex eo quod habet administrationẽ dicitur habere proprium ꝙ eam tantum hꝫ rōne officij sibi impositi de sta. mo. c. monachi. §. j. Jn obediẽtia vero distinguitur ꝙ si trāsit ad ep̃atum ex toto absoluitur a iurisdi tione abbatis. xviij. q. j. c. vnico. si vero transfertur ad ecclesiam secularẽ q̃uon est subiecta abbati suo nec in spiritualibus nec in temporalibus ex toto eximitur ab obedientia abbatis. xvj. q. j. in parochia. si vero sit solum subiecta abbati in temporalibꝰ sic eximitur ab obediẽtia abbatis quo ab spiritualia. xvj. q. ij. visis et. c. sane. si vero sit subiecta quo ad spiritualia solũ sic eximitur quo ad temporalia. Si vero sit in omni bus subiecta sic ex toto obediet abbati quo vero ad alia a tribus votis et ab habitu non eximitur absolute. Nam ab esu carniũ tenetur abstinere sicut ante nisi dispensaretur cum aliquo mona cho a papa vt solus perficeretur alicui ecclesie et sine scandalo illorum et quibus viuit non posset abstinere ꝙ tunc comedere posset ſꝫ Gof. allegat. c. q̣sq̣s. dist. xlj. factus ep̃s secundum host. et videtur seq̣ gl. in. c. carnẽ de cōse. di. v. etiam potest co medere Jeiunia ꝯo et silẽtiũ et vigilias seruare non tenetur vt dicitur. xvj. q j. c. ne mo et breuiter si attendatur verba. d. c. nemo. dicoq; ab illis solummodo absol uiť ꝑceptis regule q̃ commode non pōt seruare cum exercitio prelationis sibi im posito sꝫ illa q̃ ne dum non ĩpediũt officiũ p̃latiōis immo potiꝰ adiuuāt: credo q; teneať seruare qꝏ bene no. Et sic intellige. xx. q. j. monachum.

¶ Sed quid de officio. Rñ. vide. s̃. ho **[sect. 8]** re. §. xv.

¶ Sꝫ pone quod p̃dictꝰ monachus indi **[sect. 9]** get aliqua dispẽsatione ad quem recur ret. Rñ. quod si talis ecclesia subest abbati in spiritualibꝰ ad ipsum abbatẽ recur ret si vero subest epo tũc ep̃m habebit loco abbatis. c. si quis monachꝰ. xvj. q. j. Si ꝯo sit exẽpta illa ecclia et ĩmediate sub papa sit oportebit ad ip̃m papā re currat ar. eoꝛ que dixi. s̃. exẽptus. §. vj. ¶ Que sunt que precipiuntur vel pro **[sect. 10]** hibẽtur monachis specialiter in iure. Rñ. quod sunt. x. q̃ no. in. d. cle. ne in agro. primum quod precipiť est debitũ habitus debiti secundum formam in. d. cle. positam. Secundum quod omni mẽse cō fiteantur et suscipiant eucharistie sacra mentum. Tertium quod ille qui pre est exponat regulam vulgariter capitulo vel ab alio

exponi faciat. sed predicta solum astringunt monachos nigros vt in. d. cle. nota. Quartum ne vtantur camisijs vt in. c. cum ad monasterium de sta. mo. Quintum quod seruēt silētiū conti nuum in dormitorio refectorio et oratorio. Jn claustro vero certis horis ibidē. Sextum quod faciant capitula de triēnio in triēniū. c. in singulis. eo. ti. Septimū aucupationes et venationes interdicūtur eis. d. cle. ne in agro. Octauuꝫ ne ad curias principum vadant vt suis monasterijs damnum inferant aliter sunt excommunicati illi qui administratio nem non habent. nonuꝫ ne arma infra septa monasterij teneant. et de isto et su periori vide. s̄. excōmunicatio. vij. casu. **[Fo.cccxxiij.r]** xxxviij. Decimum ne carnes comedant nisi in necessitate vt. in. d. c. cum ad mona sterium multa sunt alia que ne dum eis sed etiam omnibus religiosis sunt pro hibita. q̄ vide. j. religio. §. lxv.
¶ Quid de monachis qui ī illis mona **[sect. 11]** sterijs comedunt carnes in quibus memorie non extat quod non comedunt̄. Rñ. d. car. consuluit vt recitat pa. in. d. c. cum ad monasterium quod impune possunt co medere vt ex quo ipsi non fuerunt autores nec apparet ex qua causa fuit introductum potest presumi ex aliq̄ causa legitima introductum. Secus quando ex corruptella. quia non excusantur de consue. c. cum tanto. sed de hoc dic vt. j. religiosus. §. xxij.
¶ Vtrum appellatione monachorū ve **[sect. 12]** niant alij religiosi. Rñ. pa. in. c. ex ꝑte de postulādo quod quando cōstitutio emanat respectu religionis. lꝫ loquat̄ de mona chis tamen extēdit̄ ad omnes religiosos cuiuscūqꝫ religionis. Et hoc nisi possit assignari ratio diuersitatis inter eos et mo nachos. quod nota.
¶ Vtrum monachus possit cōfiteri epi **[sect. 13]** scopo vel penitentiario. Rñ. secundum Rodo. quod sic nisi sit exemptus vel priuilegiat⁹ a papa.

Monasterium.

an obligetur ex fa cto monachi. Rñ. quod non neqꝫ ex delicto neqꝫ contractu nisi in duobus casibus. Primus si hoc sit ver sum in vtilitatē monasterij. q̄ in tantū tenetur et non plus. ar. x. q. ij. hoc ius. Scȯs si a cōuētu sit admissa administratio q̄ in tamen inqꝫtuꝫ se extēdit administratio. in tamen obligat̄ et non plus secundum Jnno. in. c. olim de priuile. Et hoc intelligo taꝫ de monacho qꝫ abbate. Facit in arg. quod nō obligeť. insti. de auť. tuto. in princi. vide glo xj. q. j. de persona.
De monasterio et quod dicat̄ ꝓpter mo nachos non sine monachis. no. Bal. ī. l. j. col. ij. C. de insti. et substi. sub ȯdi. facta et quod legatū monasterio factuꝫ in dubio debeatur monasteria monialiuꝫ: q̄ p̄sumitur pauperius qꝫ monasterium monachorum: vt per Bal. in. l. cum multe. C. de dono. ante nupt.
¶ Vtrum possit acquiri per monachuꝫ **[sect. 1]** obligatio alteri monasterio. Rñ. sic etiā per monachum fugitiuū. vt. ff. de acqui. poss. l. j. xviij. q. ij. Abbates.
¶ Vtrum relictū monacho cum tali ȯditio **[sect. 2]** ne quod nihil acquirat̄ monasterio valeat. Rñ. quod nō. nisi talis cōditio intelligat̄ q̄ nihil acquirat̄ monasterio respectu vti litatisnō respectu iuris. sicut no. bal. in auť. excipit̄. C. de bo. q̄ libe. q̄ tunc vlꝫ qȯ est dicere quod conuent⁹ ꝑmittat illum administrationē habere relicti: sicut et seru⁹ ȯr habere ꝓpriū. vt. l. is qui suis. ff. de manu. et facit qȯ legit̄ et no. in gl. l. lucius. §. tres heredes. ff. ad tre. qȯ q̇dē dictū Bar. Limito ve⁊ quando talis administratio referť ad casum licitū. s. vt dispēset ī pios vsus quod religiosis lꝫ etiā. de testamē. c. ij. li. vj. vel vt cōuer tat ad vsum vestimentorū vel librorum et hmōi. Non autem liceret vt posset administrare ad libitū illa bona tanqꝫ ꝓpria etiam de licētia pape. d. c. cum ad monasterium.

¶ Quid si abbas non vellet consentire vt predictam licitā administrationem [sect. 3] suscipet. Rñ. relictū non valebit et remanebit apd̃ grauatū. l. vnica. C. de ca. tol. et glo. in. d. §. tres heredes.
¶ Vtrum bona ingrediẽtis pertineant [sect. 4] ad monasteriū iure successiōis an iure traditiōis iter viuos. Rñ. quod magna est cōtrouersia inter doc. et gl. iure ciuił. de quo vide Alb. in auť. ĩgressi. C. de sa. sā. eccle. Sed tu tene verius esse quod iure suc cessionis. Attamen si lesum fuerit pote rit restitui ad minoris similitudinẽ. vt C. si vt ab here. se ab. per totum.
¶ Quid de bonis ingrediẽtiū ordinez minoꝝ aut aliorum q̇ nihil pñt habere. [sect. 5] Rñ. Alber. in. d. auť. ĩgressi recitat opiquatuor. ¶ Prima quod habeanť pro dere lictis. ¶ Secūda quod ꝑtineant ad venien tes ab intestato. ¶ Tertia quod ad eꝑm in cuius diocesi subsunt. ¶ Quarta quod acq̇ rantur ecclesie Ro. cui subsunt et inde alātur. Et hoc ẽ verior de quo non me ex tẽdo ꝓ habent omnes tales priuilegia in **[[Fo.cccxxiij.]v]** huiusmodi quibus oportet stare. et vide s̃. legatum. j. §. v.
¶ Vtrum acquisitū per monachū expulsuz [sect. 6] vł fugitiuū efficiať monasterij sui. Rñ. vt colligo ex no. ab Jnno. ĩ. c. cum olim. de priui. et Host. in ti. de ĩfan. expo. et alios quod si monasteriū noluit eū recipere vel maior pars capituli: sic erūt eꝑi vel alteri⁹ monasterij si iꝑm est ĩgressus. Si ꝗo solus abbas vel minor ꝑs fuit ĩ culpa. sic acquiret monasterio suo: si autem nō curauit redire talis monachus. et totuz monasteriū vidẽs eū vagabūdū neglexit. sic similiter acquiret eꝑo vel alij mo nasterio si qd̃ ingrediť. sicut de seruo d̃r in. l. qd̃ seru⁹. ff. de sti. ser. quod fit apprehẽdẽtis. qd̃ si monasteriū repetijt. sed non potuit obtinere aliquo impedimẽto. sic acq̇rit monasterio suo ĩ auť. de san. epi. §. si monachus. Prelat⁹ enim potest monachū fugitiuū vẽdicare cum oĩbus bonis per eū acq̇sitis. c. abbates. xviij. q. ij. aut si forte ad aliud monasteriū sit trāslatus ꝓpter pctm̃ suum puta ꝓ poniť in alio monasterio ad pnĩam faciẽdā. et hmōi. xxvj. q. j. si qua monachaꝝ. sic bona illa q̃ proprio monasterio attulerat quo ad vsumfructuz erunt scd̃i monasterij. xvj. q. vj. de lapsis. et post eius mortem redibunt ad primuz. Si vero transit ad ꝓm monasteriū licite. ꝓ strictus vel ꝓ promoueť in p̃latum alterius sic tenẽt aliq̇ ĩ. c. quod a te. de cleri. cōiug. quod q̇cq̇d acq̇ret postea erit scd̃i sed alia primis. et vr̃ tex. ꝓ hoc. xviij. q. j. in. c. vnico. alij dicunt q omnia sibi vndecūqz ꝓuẽta erūt secūdi vel dignitatis ꝓ videntur accedere ad ꝑsonā licet exp̃sse fuerūt collata tempo re ingressus ratione predicta et illud. c. vnicū loquiť de acquisitis ex industria monachi ꝓ erunt penes primū monasteriū in quo ea acquisiuit non de patrimonialibus datis primo monasterio. et hoc vltimū sentit do. Cardi. in. d. c. quod a te. Pau. vero ibidem tenet vt bona patrimonialia sequantur ꝑsonam. arg. hu ius. c. quod a te. et. c. ex trasmissa. de renū. et l. ij. ff. de colle. illi. et hoc sequi videtur Hostiẽ. et Jo. an. in. d. c. quod a te. et magis placet mihi opi. Car.
¶ Vtrum monasterium possit grauari [sect. 7] noua consuetudine. seruitio vel onere. Rñ. quod non nisi a ṗncipio de cōsensu eꝑi a patrono sit ei ĩposita. vt in. c. sciẽtes. de censi. non tamen intelligas quod in dote necessaria possit etiam a principio ĩponi ali quod onus. sed intellige in alijs a dote predicta.
¶ Vtrum quis possit frequẽtare mona [sect. 8] steria monialium. Rñ. quod non nisi ex cau sa manifesta et ratiōabili alias post ad monitionẽ frequentantes si sunt clerici deponunť. si laici excōmunicenť. ca. monasteria. de vi. et ho. cle.
¶ Vtrum monasteria dupla feminaruz [sect. 9] et religiosorum sint licita. Rñ. quod non vt in. c. diffinimus. et. c ĩ decima. xviij. q. ij. ¶ Vtrum quis possit p̃fici duobus mo [sect. 10] nasterijs. Rñ. quod non sicut nec plurib⁹ ecclesijs curam habẽtibus animarū. nisi vnum depẽdeat ex alio. de prebẽ. c. cum singula. lib. vj. immo plus si monachi vni⁹ monasterij.

prioratus vel ecclesias aut administrationes seu officia vnius monasterij cōsueta per eiusdē monachos gubernari sine licentia pape cōmiterēt monacho alterius monasterij sunt priuati autoritate prouidēdi ea vice et recipientes siunt intelligibiles ipso iure. d. c. cum singula. §. fi. ¶ Vtrum abbas possit vsumfructū ali cuius rei relictum monacho ei auferre. **[sect. 11]** Rñ. quod sic per no. in auť. ingressi. C. de sac. san. eccl. et in. c. ij. de sta. mo. Sed quid si addatur si molestet monachum cadet a legato glo. ĩ. l. lucius. §. tres heredes. ff. ad treb. hanc questionem format et ibi Barto. et Cy. in. l. quotiēs. in. fi. C. de dona. q̃ sub modo. et per Bar. et Bal. et Jo. de imo. in. l. si alienum in ṗn. ff. de here. insti. Et cōclude quod si legans disponat per viā pene non valet quia impositio pene suꝑ facto ĩpossibili de iure vel de facto non vʒ vt. l. cerdonem. ff. de oꝑ. lib. et. l. j. C. de his que pet. no. sed si vult nō possit molestari dicat lego vel relĩquo vsũfruc. tali monacho donec et quousqꝫ abbas faciat ei questionē. et ex tunc nō **[Fo.cccxxiiij.r]** relĩquo. ita dicit bal. in. d. l. j. in. viij. q. et pau. de ca. ĩ. d. §. tres heredes. sed in eo quod habuit monachus ante cōtrouer siam poterit abbas ɔtrouersiā facere et illi auferre secundum p edictos.

Monialis

nō debet habere singularem habitationem sed cōiter tam in ecclesia qꝫ in refectorio et dormitorio esse dʒ. xviij. q. ij. pernitiosam vt sibi sint testes castitatis et hone statis vt in auť. de mona. §. cogitandũ. De notatis in hoc. §. et quod moniales possunt possi dere in cōi. no. bal. ĩ. l. hac edictali. C. de secun. nu. et an sorores san cte clare sint moniales et an ꝑsone eccle siastice. no. Bal. in anť. nisi rogati ĩ fi. C. ad trebe. et an veniāt ille appel. fratruʒ minoꝛ sancti frācisci. Jdē bal. quod no. ĩ. l. quicunqꝫ col. v. C. de ser. fugi. et ille que possunt eligere abbatissaʒ possunt ĩt erim eligere magistram vt per eũdē bal. in. l. fi. C. quod cum eo. ¶ Non dʒ loq̇ monialis cum aliquomona **[sect. 1]** co nisi cum socia vel presente abbatissa et breuiter. c. diffiuim⁹. et ĩ. c. x. xviij. q. ij.
¶ Vtruʒ possit cantare in choro cum mo **[sect. 2]** nac his. Rñ. quod non vt in. d. cap. perniciosam.
¶ Vtꝛ moniales teneanť seruare clau **[sect. 3]** surā. Rñ. quod sic omnes vt ĩ. c. periculoso. ȣ sta. re. li. vj. nec ob. quod quidā dicũt quod non pōt cis ĩdici vita arcrior ipsis ĩuitis qꝛ hoc non pertinet ad arctiorē vitā. sed ad ɔser nationē honestatis debite. et ideo non ex cusantur a peccato mortali que non ob seruāt clausurā cum possint. potest Abba tissa exire pro homagio faciēdo cuʒ ho nesta societate. ita tamen quod ad alia non diuertat. Siłr si esset aliqua que notabili morbo laborās sine aliaꝛ infectiōe ibi esse non posset vt ĩ. d. c. ꝑiculoso vbi p̄latis ipsarũ precipiť quod prouideāt. et quod non per mittant patere accessus quarumcũqꝫ ꝑ sonarum ad eas nisi ex rationabili cā et manifesta. et quod sing. annis eas visitēt et ille q̃ sunt ita exēpte quod immediate lub sunt pape debet episcopus autoritate apostolica visitare vt no. in cle. attendē tes. de sta. mo et in. d. c. periculoso.
¶ Vtrum teneat receptio monialiũ non **[sect. 4]** mēdicantiũ facta vltra numerũ earũ q̃ possint sustētari sine penuria de prouē tibus monasterij. Rñ. quod nō. immo ipso iure est nulla. d. c. periculoso.

Moneta

quod modis falsatur vide s̃. falsari⁹. vj. §. iiij. et. v. et de qua debet fieri solutio vide. j. solutio .§. ij.

Mora

Jncurritur cum quis non facit id qd̃ facere tenetur et eo tẽpo re vt notatur in. c. vlti. de locato. De notatis in hoc. §. et quō cōmittat̃ mora gñalis et specialis no. gl. in. l. mora ff. devsu. Cy. ĩ. l. minoꝛ. C. ĩ quibus cau. in integ. rest. non est neces. Dynus etdoc. in. l. nemo rẽ suā. ff. de ver. ob. et barto. Aug. et doc. in. l. non insulam eo. titu.

¶ An requirat̃ monitiovt q̇s ꝯstituat̃ ĩ [sect. 1] mora. Rñ. quod si dies ẽ apposita obligatiōi. non req̇rit̃ ꝗ dies interpellat ꝑ hoĩe d. c. vl. et. C. de ꝯhẽ. et cō. stip. l. magna de quo vide obligatio §. viij. Si ꝟo dies ñ est apposita obligationi nec alia ꝯditio sic req̇rit̃ monitio ꝛ Bal. ĩ. l. non ignorat C. de fruc. et lit. expẽ. et Ange. ĩ. l. si manu missori. C. d̃ obse. pa. p̃. etpau. ĩ. c. lꝛ hely. de simo. et ĩ. c. de accu. Facit lex ĩ fideicō missis et ibi ẽ casus aure⁹. ff. de vsu. et ĩ. l. quidā iber⁹ ĩꝟbo q̃ de re volo vt cum the ro loquaris. ff. de ser. vrba. p̃di. et id quod le git̃ et no. in. l. debitores pñtes pri⁹ denũ ciationib⁹ ꝯueniendi sunt. C. de pi. et in l. si ex legati. cā. ff. de ꝟ. ob. et in. c. accusa tio. ij. q. vij. lꝛ glo. dicat in. d. c. lꝛ hely. q ĩ pecuniarijs adminitio est de honesta te non de necessitate. Tamen Ludo. de ro. ĩ suis notandis tenet quod si debitor citatur sine monitione et confitetur debitum quod debet actor condemnari in expensis si poterit probare quod non fuit monitus quia debitori incumbit probatio etsic negatiua. Ratio quia ius presumit qd̃ creditor monuerit eum quia communi ter sic solet fieri vt dicitur in. d. l. ĩ fidei cōmissi. Et istud est verissimum de iure fori. Sꝛ d̃ iure poli. teneo qd̃ si creditor ex timore etiam reuerentiali non audet petere debitũ vel ignorat qd̃ tũc ẽt sine **[[Fo.cccxxiiij.]v]** monitiōe ꝯstituat̃ debitor in mora. aꝗs non: ꝗ ex quo scit quod ei debet̃ et sine oĩ re spectu potest petere et non petit vr̃ ꝯsentire quod teneat. Et sic intellige ĩ. l. omnibus obliga tionib⁹. ff. de re. iu. et theologos in quar to. Attende quod morosus tenetur etiam ad re stitutionẽ dāni dati ei cui non soluit et lu cri cessātis. secundum ea que dico. j. vsura. j. §. xiiij. et. xxx.

¶ Quō purgat̃ mora. Rñ. quod ex celeri so [sect. 2] lutiōe ante requisitionẽ factā vt no. ĩ. d. c. vlti. facit. c. cum bert. de re iu. et. c. ex tue de cle. non resi. Aduerte hic quod mora et cul pa equiparant̃. nisi ĩ hoc quod mora ẽ pur gabilis. l. si seruũ. §. sequit̃. ff. de ꝟ. obli. Et sic p̃t ĩtelligi. l. si is in fi. ff. d̃ iure do. Et iō si res q̃ ẽ restituẽda vel dāda eodẽ mō esset ꝑitura apud dñm vel ei cui est dāda non tenetur morosus. l. fi. §. j. ff. ad. l. ro. de iac. ne creditor lucret̃ cum aliena ia ctura. Hoc sequitur ful. in. l. quod te. ff. si cer. pe. Similiter si obtulit post morā tempore debito. vt ĩ. d. §. sequit̃.

¶ Sed q̇d si dubitat̃ an ꝑitura fuisset. [sect. 3] Rñ. quod d̃bitor moros⁹ non liberat̃ ꝗ ĩter petratio fit ꝯ eũ. l. cuꝛ res. §. fi. ff. de le. j.

Mors

est triplex corporalis spiritua lis et gehẽnalis de pe. di. vlti. cap. vlti.

De notatis ĩ hoc. §. et quod mors ciuilis et naturalis equiparantur in casib⁹ in iure expressis alias nō. l. insulam. ff. sol. ma. Bar. Bald. Saly. et doc. in. l. deo nobis ꝟ. nota quod mors ciuilis. C. de epi. et cleric. et Alex. in. l. si decesserint. ff. qui satis. cog.

¶ Vtrum quis possit sibi infligere mortẽ [sect. 1] corporalẽ. vide. s̃. homicidiũ. j. §. ij.

¶ Vtrum mortis tẽporalis sit satisfacto [sect. 2] ria ꝑ pctĩs. Rñ. Sco. ĩ. iiij. di. xxj. quod mors naturalis ꝯtuncũqꝯ sit necessaria. tamen si voluntarie acceptet̃ est sufficiẽs pena ꝑ omnibus pctĩs venialibus. et forte ꝑ magne parte pene debite ꝑ mortalib⁹. Ex q̊ in fert̃ et quod

multo magis est satisfactoria mori q̇ infligit̃ alicui etiam ꝑ pctō suo si voluntarie et patienter sustineat̃.

¶ Vtꝯ mortuus resuscitatus restituat̃ [sect. 3] in integrũ. Rñ. vt elicitur per glo. et archi. in. c. ij. xxxij. q. vij. et per Jo. an. et pau. l. c. fraternitatis. ȯ fri. et male. post vin. et ber. bri. quod quo ad ea que imprimunt̃ in aĩa non ꝑdidit et ideo non restituit̃. Vñ facer dos resuscitat⁹ non reordinat̃ nec bapti satur et hmōi. Joan. an. idem sentit etiam in professiōe. lꝫ caracter non imprimatur. ꝙ obligatio acquirit̃ deo q̇ non moritur. c. fi. de cōdi. appo. Sed Pa. tenet cōtrariuꝫ in hoc. ꝙ talis obligatio est restricta ad tp̃s ꝑpterea ꝑfitẽtes dicũt toto tẽpore vite mee promitto et c. Et hoc cre do verius et opi. Jo. an. militaret quando q̇s simpliciter ꝑmitteret seruare talẽ regu laꝫ. Jn alijs autem in quibus nec caracter imprimitur sed adherẽt corpori. Jo. an. dicit quod non restituit̃ nec recuꝑat. ꝙ actō semel extĩcta non reuiuiscit. c. ex trāsmissa. de renũ. Sed glo. in. l. nam ad ea. alias l. ex his. ff. de legi. et in. l. seruus effect⁹. ff. de actio. et obliga. tenet quod recuꝑet indistincte. Vnde dicit quod rumpet testamẽ tũ qȯ ante fecerat et recuperat bona. Ar chi. vbi. s̃. tenet quod restituit̃ q̃si iure post liminij. Et idem tenet Joā. de sancto bñ. Ratio ꝙ si restitutio principis ĩ ĩtegrũ refertur ad oĩa. l. j. C. de sen. pas. ij. qō. iij. quotiẽs ĩ fi. ergo fortius restitutio dñi. sed tu dic quod sicut non extinguitur obliga tio illius qui ꝑmisit nauẽ alienam. sed solum cessat quamuis dominus nauẽ destruat animo reparādi eam ex eisdẽ lignis. ꝙ eadẽ nauis cẽsetur. vt in. l. qui res suas .§. areā promisisti. ff. de so. Sic in ꝑposito ꝙ dominus dissoluit talẽ animo vt postea ex eisdem puluerib⁹ resuscitaret. Et opinio ꝯria possꝫ saluari quando fuisset mor te resolutus non aĩo restaurādi ꝙ tũc na uis lꝫ restauretur non est eadeꝫ: sꝫ in isto casu non potest esse in mr̃imonio tamen certum est quod non restituit̃ nisi de nouo contrahat̃ iterũ ꝙ semel dissolutũ ex morte. et ideo non recuperat iure postliminij. vt ĩ. l. nōvt a patre. ff. de capti. et postli. re uer. sec⁹ in alijs vt dictũ ẽ. bar. etiam in. l. prĩa. C. de sac. san. ec. tꝫ quod resuscitās iteꝯ moritur⁹. vt Laꝫarus recuꝑat et reuocat testm̃ sicut per natiuitatẽ filioꝯ sꝫ resuscitat⁹ non ampli⁹ moritur⁹ non rumpet.

[Fo.cccxxv.r] ¶ Vtrum spolians mortuos peccet. Rñ. q̃ [sect. 4] sic et grauissime punit̃ secundum leges vt de se pul. viola. l. p̃tor. §. aduersus eos. et Phi lo. quarto ethicoꝯ latrōib⁹ tales ānumerat.

¶ Vtꝯ mors ciuilis eq̇paret̃ morti na [sect. 5] turali ĩ dubio. Rñ. Ge. ĩ. c. suspectũ ȯ re scri. li. vj. Archi. ibidẽ. et. d. Anto. ĩ. c. lꝫ de offi. del. plene prosequit̃ sꝫ tu cōclude q̃ aut verbum mors ꝑfert̃ a iure in materia stricta et exorbitāti a iure cōi. Et ĩ dubio intelligit̃ de morte naturali. vt in. d. ca. susceptũ et. l. iij. §. hec ꝟba. ff. de neg. ge. et ibi glo. et bar. Aut non est strictũ in quo scribit̃ mors. sed est extẽdibile ex idẽpti tate ratiōis. Tũc si mors ciuilis habet eundẽ effectũ q̃ ad id de quo agit̃ queꝫ habet mors naturalis et sic eq̇paratur et ita ꝑcedit. c. placuit. xvj. q. j. Si āt mors ciuilis non habet per omnia cundẽ effectũ quo ad id de quo agit̃ queꝫ hꝫ mors na turalis non extendet̃ nec equiparabit̃ morti naturali. vt dicit gl. ĩ. d. c. quesitũ et in. d. c. licet alias sic. Si vero verbum mors profertur ab homine. tũc ĩ dubio non eq̇parat̃ ꝙ verbum hoĩsdꝫ referri ad mortem naturalẽ. vt. l. ex ea parte. §. ĩsulā. ff. de verbo. obligati. Jo. aũt. xvj. q. j. pla cuit dicit quod regulariter mortis appella tiōe intelligitur naturalis mors.

¶ Quis dicatur ẽe ĩ mortis ꝑiculo. Rñ. [sect. 6] Jnfirmus quotidiana febre Obsessus ĩ loco vbi machine iaciũturvel a talibus hostibus qui eum volũt occidere Naui gaturus per loca ꝑiculosa vel iturus per lo ca insidiosa. Aut etate cōfectus et hmōi vt ptꝫ. ff. de do. causa. mo. l. mortis

cā cū tribus sequētib⁹. Vel dic quod arbitriū bo ni est sequēdum vt pensatis cōditionibus iudicet si probabiliter imminet pe riculum mortis. et tunc dicatur in periculo mortis.
¶ Vtꝯ liceat requir ere a moriente quod si **[sect. 7]** bi reuelet statū suū post mortē. Rñ. ſm Tho. in quoł. quod sic dummodo hoc subintelligatur si deo placuerit et hoc non fiat ex in fidelitate vel dubitatione fidei.

Mulier

Vide. s̄. Femina.

Multiloquium

secūdū Alex. ij. ij. ð multiloquio di citur quod est multitudo loquutiōis cuʒ su prerfluitate vel preter vtilitatē vel necessitatē. Et sic intelligit̄ illud ꝓuer. x. Jn multiloquio non deerit pctm̄. Aliud tamen est ꝓprie loquēdo multiloquiū alið ꝟbositas siue linguo sitas. Qr linguositas sonat in cōtētū ꝓuenientem ex con suetudine supflue et inordinate locutio nis. Multiloquiū vero non determinat tamen qꝫtū linguositas. sed stat in genere. et lʒ sit veniale tamen līguositas potest esse mortale. Vñ Job. j. Nunquid verbosus iustificabitur quasi dicat nō.

Munus

tribus modis dicitur. Aliquando capitur pro dono quod quidem est proprie id quod sponte prestamus. et ex nulla necessitate vel iu ris offico quod quidem si non prestaret̄ nulla esset reprehensio. vt. ff. de verbo. si. l. munus proprie Differt tamen quia niu nus est donum cum causa. Donū ꝟo se hʒ in plus qꝫ etiam aliqñ sine causa. vt pʒ ī l. inter donū et munus. ff. de ver. sig. Ali quando capitur ꝓ officio cum honore. Ali quando pro honore sine onere. vt habet̄ de his omnibus ī. l. munus tribus mo dis ðr. ff. de ꝟ. sig. Vñ in. l. mun⁹ proꝑe est quod necessario subijcim⁹ lege impe riovel eius qui potestatem habet iubēdi. Et de isto hic tracto. De notatis in hoc. §. et qualiter differant munera et dona no. in. l. plebisci to. ff. de offi. presi. gl. et doc. in. l. mun⁹. et in. l. aliud. de verb. sig. et an appellatiōe muneris cōtineatur enxeniū. not. gl. in l. solēt. ff. de offi. procpn. et leg.
¶ Quotuplex est munus. Rñ. qtriplex. **[sect. 1]** Quoddā sordidū quod cōsistit ī vilib⁹ offi cijs vt in arena fodiēda calce coquāda et alia exēpla in. l. maximarum. C. de ex cu. mune. Et potest dari ista regula ī ip sis agnoscendis secundum Bar. in. l. vnica. C. ð munerib⁹. quia sicut illð est honor qꝫ in loco recuperatur honor vt no. Jnn. ī c. de multa de preb. ita illud est vile qð reputatur vile et habʒ officia villa et hec tantum dātur vilibus personis non ma **[[Fo.cccxxv.]v]** ioribus vel humilioribus. C. de susce. p̄ po. et archa.
¶ Quoddaʒ munus dicitur honestum **[sect. 5]** cū honore annexo. et ista munēra appellant̄ honores ī. l. cui muneris. ff. de mu. et ho. et ista sunt officia seu dignitates pu blice vt. d. l. vnica.
¶ Quoddā dicitur munus simplex so **[sect. 3]** lum quia non habet nec honorē. necvti litatē annexā vt est tutela cura et huius modi. ff. de accusa. tu.
¶ Quomodo dicūtur prefata munera **[sect. 4]** personalia mere. Rñ. quod tūc quando expli cantur labore corporali solum sine sum ptu vel detrimēto rerum propriorum. l. fi. in prin. ff. de mu. et ho.

¶ Quādo dicuntur patrimonialia seu realia. Rñ. quod tũc proprie quando cōsum ptu proprio siũt ab alijs.
¶ Quādo dicũtur mixta. s. personalia [sect. 6] et patrimonialia seu realia. Rñ quod quan do cum labore coporali a nobis explican tur et cum sumptu nostro vt colligitur in d. l. fi. §. patrimoniorum.
¶ Quō dicũtur ordinaria prefata mu [sect. 7] ner a siue personalia siue realia. Rñ. q ordinaria sunt quando habẽt certam or dinatam prestationẽ per aliquam legẽ. vel statutum seu cōsuetudinem longā vt de vaca. et excusati. mu. l. in honorib⁹ qui muneri publici.
¶ Quomodo dicantur extraordinaria [sect. 8] Rñ. quod quando non per legez vel statu tum vel consuetudinem imponunt̃ sed secundum voluntatem dominorũ secũ dum Bar. et patet in. l. vnica. C. de vaca. pu. mu. Vñ per accidẽs ista imponuntur. ¶ Aliquādo ista munera dicuntur ĩdicta vt quando princeps imponit per. l. aliqñ vel per statutum quod a princi. erat extraor dinarium. Sed nunc efficitur ordinarium.
¶ Aliquādo dicit superindicta vt quā [sect. 9] do supra ordinariũ aliquid imponit ꝑ pter necessitatẽ occurrẽtẽ. Facit. l. vnica. C. de supindicto. est et alia disti. Gre. super illud Esay. xxxiij. q̇ excutit manũ suam ab oĩ munere. quod triplex est Munus a manu ab obsequio et lingua. de quo. j. Simonia. v. in prin.

Murmuratio

secundum quandā Apostillam super il ð sapiẽtie primo custoditevos a mur muratione est quedam querela cum in pa tient ia in his que homo deberet patiẽ ter ferre et committitur aliquādo cōtra deum per displicentiam eo quod non tribuat pros peritatem vel aduersitatem secũ dum merita hominum. ꝙ immittit tribulationes vel non regit munduz modo nostro et tamen iniuste. ꝙ hiere. xj. iustus q̇dem tu es domine si disputem tecũ licet no bis sint occulta talia iudicia. Aliquan do est contra prelatos. de quibus dicitur xc. di. Alienus sit a fratrum vnitate qui murmurauerat. et. iō apostolus Nemur muraueritis. et c. prime cor. xj. et quando sit peccatum mortale. dic quod tunc quando ex ipsa fit contra aliquod preceptũ dei puta quia dicitvel credit deum iniustũ iudicat temerarie et hmōi.

Mutilatio

quid sit. vide. s̃. Homicidium. v §. vj.

Mutus

per signa potest petere sacramenta et ei sunt dāda. xxvj. q. vj. qui recedunt et. c. se.
¶ Vtrum possit contrahere matrimo [sect. 1] nium vide supra. Matrimonium. ij. §. iiij. et matrimoniũ. iij. ĩpedimẽto. xviij.

Mutuum

est quod de meo fit tuuz. ff. si cer. pe. l. j.
Hoc est verum nisi in duobus casi bus notatis per Alexand. in. l. singularia in principio vbi etiam per Bartolũ in principio. ver. nota. casus singulares ff. si certum pet. Jtem etiam si vsus pecunie concedatur. l. certitu. §. fina. et. l. ro gasti. et ibi docto. et Alexand. eodem

titu lo. et per Barto. in. l. in vendentis. C. de contrahen. emptio. Et dicitur mutuum etiam si reddatur eadem res deteriorata vel eadem pecunia mutuata vt per gl. Barto. et Alexan. in allega. l. ij. ff. si certum. peta.
¶ Jn quibus rebus ɔsistit ꝑprie mutnũ. Rñ. quod in rebus que cōsistũt in numero **[sect. 1]** **[Fo.cccxxvj.r]** vt pecunia et hmōi. pōdere. vt massa au ri vel argẽti. et huiusmodi vel mẽsura. vt vinũ oleũ triticũ et quod vsu cōsumunt̃. vt ĩ. d. l. ij. et inst. qui mo. ꝯhit̃ obli. in princ. Vñ Rodẽ. mensurare stringit ad mẽsurā q̃ grana. vel liq̇da mẽsurāt̃ non ad illam qua pāni vel terre. Et aduerte ꝓ dʒ dari mu tuũ vt reddat̃ non eadẽ res in numero sʒ similis in gñe siue tantundẽ et eiusdem vtilitatis et p̃tij eodem modo. Vnde si dedit pecuniam non illam restituet sed similẽ. et huiusmodi aliter trāsiret vel in comodatuʒ aut depositũ vel aliũ ꝯctũ. l. ij. ff. de ɔtrahen. emp. et. l. ij. ff. si cer. pe. Et not. quod hic non accipitur genus secundum porphiriũ sʒ po nit̃ specialiter ꝑ q̇busdā rebus q̃ cōsistũt in numero pondere et mẽsura. Vnde tʒ Aʒo. quod si quis mutuo dedisset pōd⁹ argẽti et reciperet pecuniam ad numeruʒ q̧ est mutuum si pecunia sit argẽtea. ꝓ ideʒ genus redditur et tātũdẽ facit. l. j. §. vlt. ff. de aur. et arg. leg. et ꝑpterea si res mutuata perit periculũ est mutuum accipiẽ tis. etiam si casu fortuito. s. ĩcẽdiũ. C. si cer. pe. inst. q̇. mo. re. ꝯhi. oblig. §. itẽ. Secus si data esset pecunia in bursa cōsignata ꝓ non est mutuum. l. si ab initio. ff. si cer. pe. opʒ og quod tradat̃ vt sit accipiẽtis mutuũ non cōsignata aliter non erit mutuũ. **[sect. 1]** ¶ Vtrum dare mutuum petẽti sit de precepto. Rñ. secundum Sco. ĩ. iiij. di. xv. q. quod habẽs pecuniam sibi ꝑ aliquo tꝑe inutilẽ mortaliter peccat si eā non mutuat indigẽti et petẽti ꝓ facit ꝯ p̃ceptum nature et xp̃i. Luce. vj. mutuum date et Mat. v. Sʒ si ei esset vtilis puta negociando vel aliud de ea faciendo tunc distingue secundum q̧. s̃. dixi de eleemosyna. §. j. quomodo est de p̃cepto et secundum illam distinctionem a fortiori dic de mutuo qꝏ no.
¶ Quomodo in mutuo sit vsura. Vide. **[sect. 2]** . vsura. primo per totum.

NAufragium

est naue fracta submersio reꝛ et corporuʒ qꝏ plerũqꝫ casu fortuito ɔtingit ꝑꝑ vim tẽpestatis vel fiuminis. l. deprecatio et per totum. ff. ad. l. ro. de iactu.
Ad propositum eorum que in hoc §. dicuntur et qualiter probẽtur aliqua esse amissa naufragio. no. Jaco. rebuffi. et Bart. in. l. quotiens. C. de naufra. lib. xj. Augu. in. l. si quis. §. j. de eden. et Cor se. singu. suis in versi. testis. incipi. cau tela est.
¶ Vtrum rapientes aliquid de naufra **[sect. 1]** gio teneantur. Rñ. quod sic ad restitutionẽ nec excusat aliqua cōsuetudo. d. l. deꝑca tio. et. ff. de incen. rui. et na. l. si q̇s ex nau fragio nec excusantur a peccato mortali si rapiũt intentione retinẽdi. ne excu santur ex aliquo precepto quia contra preceptuʒ dei Leui. xix. diliges ꝑximũ tuũ sicut teipsum. episcop⁹ aut ali⁹ pre latus debet deponi. Laicus anathema tiʒari. xxiiij. q. iij. illi qui de detreuga. c. innouam⁹. ꝗm. ll. j. annũ in quadruplũ. Post annum in simplũ puniunt̃. l. j. in prin. ff. de incen. rui. nau. Et hoc verum ni si sint nauigia que exercent pirraticam prauitatẽ vel nisi cristiano nomini inimica. vt in consti. Fede. ad decus. §. nauigia. C. de fur. aut̃. nauigia.
¶ Quid de dominis qui cōueniunt cũ **[sect. 2]** nautis de certa qꝫtitate danda non de prehẽdent̃ in nautragio. Rñ. quod non tenẽ tur restituere quicquid hac de causa accipiũt nisi spōtanea liberalitate eis da retur secundum Rodo. bene liceret statu tum quo quis lucrat̃ tantum pro rebus recuperatis in mari naufragis. ĩtellige si sit propter vtilitatem naufragorum qui aliter non recuperarent res suas sed perirent in mari.

¶ Vtrum inueniẽs res iactatas in ma [sect. 3] ri vel ex naufragio teneatur eas restituere. Rñ. pau. in. c. cum dilecti. de accu. quod aut erant pro derelictis. et sic fiunt ca pientis quia quod in nullius bonis est efcitur naturali. ratione capiẽtis insti. de rerum di. Si vero non erant pro derelictis sed suerunt proiecte vt euaderẽt periculum maris. tunc cum ꝓijciens remaneat dominus eas occupãs animo retinendi cõmittit furtũ. vt in gl. d. c. cum dilecti et. l. qua rõne. §. vlt. in fi. ff. de ac. re. do. et est excõicatꝰ vt in. c. excõicatiõi. de rap. si non restituit ꝗ primũ poterit. Et quã-**[[Fo.cccxxvj.]v]**uis Jo. an. ibidem dicat req̇ri monitionẽ añꝗ incurrat excõicationẽ. Tamen Pa. ibi dẽ dicit quod quo ad deum et ɔscĩam est excõi cat⁹ si ꝗprimũ poterit restituere non faciat. et multo forti⁹ hoc hʒ locũ in his q̇ rapiũt violẽter res naufragoꝝ. Si autẽ simplr accepit non cõsiderãdo an essent derelicte vel ne excusat̃ a furto vt ẽ tex. no. in. l. falsus. §. si iactũ. ff. de fur. Et ẽt ego credo ab excõicatione. ar. d. l. falsus et his que no. Jo. an. in. c. ꝗte. de sen. excom. in nouel. de quo vide. s̃. inuẽta. in prin. et limita vt ibi.
¶ Sʒ q̃rit̃ an sit p̃sumendũ quod tales res [sect. 4] sint ꝑ derelictis. Rñ. idem pa. vbi. s̃. quod ex cõiecturis potest p̃sumi. Nam si librũ obtusum pãnis et bene sigillatũ ꝓijcit presu mit̃ non habuisse in derelicto. sec⁹ si aꝑtum. et sic in silib⁹. Sed quando non statiʒ quesiuit. de quo. s̃. inuenta. in prin.

Nauta

caupo et stabulari⁹ tenent̃ de leuissima culpa. non de casu. l. et ita. §. at hec edicto. ff. nau. ca. sta. et dicit̃ nauta q̇ nauẽ exercet. non remiger. vt. l. j. eo. ti. §. nautã. silr caupo et stabulari⁹ q̇ hec exercẽt et institores eoꝝ. vt ĩ. d. l. j. §. fi. nec ob. l. j. §. si vestimẽta. ff. ð posi. vbi depositari⁹ non tenetur nisi de leui culpa. ꝗ est spãle ĩ istis vt teneant̃ de leuissima culpa. Sʒ ego ĩ cõscĩa non credo quod te neat̃ nisi de leui. vt. ff. nau. cau. sta. l. nau ta. et. d. l. et ita loquit̃ ĩ odiũ taliũ q̇ solẽt fraudẽ facere. vt ibi pʒ. §. at hoc edicto. Et iõ cum fundet se sup p̃sumptiõe non ha bebit locũ in cõscĩa. nisi spãliter accepil set mercedeʒ ꝑ custodia vt. s̃. locatio. §. xxiij. vel nisi quando res req̇rebat diligẽtissi mã custodiã quã scienter accepit custo diendam. ꝗ sic tenetur de leuissima.
¶ Sʒ quõ ꝓbat̃ datũ tali ĩ pecũia. Rñ. quod si cõsueuit portare talẽ ꝗtitatẽ pecu [sect. 1] nie tũc credet̃ suo iuramento alꝭ non nisi quatenus probet. ar. ff. de reb. mili. l. non omnes. §. a barbaris nam talis debet numerare pecuniam in conspectu hospitis. ff. depo. l. j. §. si cista.
¶ Vtrum naute et p̃fati dãtes claues ca [sect. 2] mere dño deponẽti excusent̃ si ꝑdatur. Rñ secundum gl. ĩ. l. dʒ. ff. nau. ca. sta. §. item si p̃dixerit quod si a principio dedit claues et p̃dixit quod nolebat teneri excusatur alias nõ. Similiter tenetur quando a ṗn. non dedit claues sed postea licet p̃dixerit ꝑ l. sicut. C. de ac. et obl. nisi ille expresse cõ sensisset nolle illum teneri.
¶ Vtrum p̃fati habeant locum in eo. tit. [sect. 3] hospitatur aliquẽ non tanꝗ caupo. sed si cut ciuis sine mercede sicut fit quando rex venit in ciuitate aliqua et distribuit suos per domos. Rñ. qnõ vt. l. si messor. ff. si messor fa. mo. dix. et arg. ff. de aleato. l. j. §. item notãdum. et ideo si gratis fit tenetur solũ de dolo et lata culpa.
¶ Vtrum naute possint preponere res [sect. 4] suas depositis quando vtrasꝗ non possũt saluare. vide. s̃. Commodatum. §. xvj.

Necessitas

triplex prima sine qua vi ta corꝑalis sustentari nō pōt. et de hac dicitur prime. Jo. iij. q̇ habuerit substātiam huius mūdi et viderit fratrem suum necessitatẽ habere et c. Secūda necessitas dicitur oportuna sine qua vita comode substẽtari non pōt: et ad hanc remouendā in proximo quilibet ex pietate inducit̃ ad ro. xij. necessitatibus sctōrum cōmunicātes. de quo dic vt. s̃. auaritia. §. iij. Tertia ẽ ꝑficua sine qua vtiliter vita non substẽtatur. vt puta habendi libros ꝑ studẽdo et hmōi ad quam succurendam ꝑfectio amoris inflāmat ꝑ prima necessitate scd̃a et ter tia licet mẽdicare pensatis circūstātijs. Et ecclesiastici possunt redditus habere ecclesiasticos aꝗs non nisi cum dānatione secundum Henri. de gandauo in. iiij. quoꝗ. q. xxxvj. et sic intellige glo. in. c. precarie. et. c. se. x. q. ij.
De notatis in hoc. §. vide omnino Gerar. de petra sctā sing. xcix. inci. neccs sitas. vbi habes q̇d ꝑpter necessitatem ꝑmittatur. et per Bald. in rub. C. qui bo. ced. pos. vbi quod necessitas et vtilitas e q̇parātur. et de hoc per Alexā. in. l. nepos proculo. ff. de verbo. signi.
¶ Vtrum illud quod dicitur necessitas facit **[sect. 1]** licitū et non subijcitur legi ĩ. c. licet. de ferijs ĩtelligat̃ de prima solū. Rñ. quod de ṗma solum. et hoc intellige quando tale q̇d qd̃ **[Fo.cccxxvij.r]** est ꝯ. l. non est maluʒ de se. puta ꝗ ex ali qua circū stātia potest licite fieri quia tali necessitate occurrẽte non req̇ritur alia dispẽsatio. sed ꝑpria autoritate q̇s pōt ꝯuenire. Similiter dic ꝑ secūda necessitate. dūmodo recōpẽsatio aliqua fiat sicut dicit do. Ant. in. c. j. de ferijs quod lʒ doc torib⁹ ꝯsulere pro forẽsibus in festo dummodo aliquam eleemosynā in recōpẽsationẽ faciant. Facit gl. ĩ. c. p̃sbyter. in ꝟbo denariū. lxxxij. di. et melius. d. c. lʒ. sʒ ego credo sit tuti⁹ habere dispẽsationẽ a p̃lato in ista. ij. Jn tertia ꝟo necessitate omnino requirit̃ dispensatio aliter non faceret licitū. Et secundum hoc intelli ge gl. in. l. j. §. cum in eadem. ff. ad. l. ro. de iact. q̃ dicit quod tꝑe necessitatis omnia sunt cōicāda. et qd̃ ibi dixit Ang. s. quod tꝑe cha ristie si mẽdic⁹ furet̃ panẽ non incideret in penā. facit. c. iij. de fur. et similia q̃ loquunt̃ de necessitate. ꝗ aliquando de prima. aliquando de alijs.

Negligentia

est omissio alicuius q̇ fieri dʒ et potest vnde nō potest esse negligẽtia vbi quis non est in mora de elec. c. vl. et de cōces. preb. ꝗ diuersitatẽ no. in. c. si compromissarius in prin. de ele. li. vj. Et ideo aliquando ne gligẽtia dicitur lata culpa vnde. ff. man. l. si fideiussor in prin. dicitur dissoluta ne gligẽtia prope dolum est. i. lata culpa et quando dicat̃ tota culpa no. in. l. noĩa. C. ar. tute. cum suis cōcor. et. s̃. culpa. in ṗn. Nomine etiam negligẽtie simpliciter venit leuis culpa etiam leuissima vt ptʒ in. c. p̃allega. facit. xxviij. d. c. de stracusa ne. et. c. cum ex. in fi. et. c. commissa. §. porro de ele. lib. vj. et hoc est quando quis tenetur de leui vel leuissima culpa. alias non. Nomine vero negligentie magne venit lata culpa. vt. ff. de act. et obli. l. j. .§. is quoꝗ apud. vbi text. quasi apertus. Aliquando vero includit dolum. scilicet cum lex imponit penam negligenti a diuersa delinquente quia tunc sub negligente includit dolosam negligentiam. vt not. Gemi. in. d. c. si com promissarius.
¶ Vtrum negligẽtia sit peccatum morta **[sect. 1]** le. Rñ. quod si quis omittit ex negligentia facere illa ad quā tenetur de p̃cepto vel ex officio in his vbi versatur notabile damnum sibi commissum. sic est mortale peccatuʒ de sui natura. Et hoc nul li dubium in his que sunt de iure diuino p̃cepta. vel ex officio commissa. Jn his autem que sunt de iure positiuo solum. non credo semper sit mortale. nisi inclu dat in se dolum vel contemptū vt. s̃. pa tet in tit. inobedientia. et sic intellige et limita glo. in. c. ea que de offici. arch. et lxxxj. distincti. c.

dictum. et. xl. quest. iij. placuit. xij. q. ij. indigne. Jn alijs autez q̃ non sunt de precepto negligentia com muniter est veniale peccatum vt patet. xxv. di. §. alias ea demuz et hoc ve⁊ nisi faciat totaliter excedere a charitate dei q̃ etiam sic esset mortale peccatum ſm Tho. ij. ij. q. iiij.
¶ Vtruz teneatur ad restitutionem de **[sect. 2]** damno proximo ex negligentia in officio suo vel alio opere. vide supra cul pa. §. vj.

Negocium

seculare quid est. Rñ. qȯ cum sit multiplex non po test diffiniri. sed ex aliquorum enume ratione possumus alia similia iudicare sicut fit. xxv. distinct. §. criminis appellatio. et. xxiij. questio. v. de leguribus. et extra ne cle. vel mo. c. j. dicitur ergo ne gocium seculare primo cum quid plus iusto appetitur quod turpe lucrum est. Jtem et munera iniusta accipere vel dare et venialiter omnia per que homo sechlariter viuit in aliquo peccato di citur seculare negocium. hoc patet in d. c. j. Jtem dicitur seculare negocium mercantia seu negociatio. Jtem omne quod fit pro lucrando sicut artes procurationes causarum et negociorum factiones et huiusmodi. Vnde dicitur negocium quasi negans ocium de ver borum. significat. c. forus. §. constant. et seculare quia secularibus rebus habendis impenditur. Vel secunduz glo sam in summa. xxij. questione. iij. dicitur. ¶ Primo pro mercantia. ¶ Secun do pro causis secularibus tractandis. **[[Fo.cccxxvij.]v]** ¶ Tertio pro admi nistratiōe rerum se culariū de hoc habes. s̃. cleric⁹. ix. §. j. De hic notatis et quot modis perti neat ad nos negociū. no. Bal. ĩ. l. si pecu niā. C. de nego. gest. tex. et doc. in. l. si pu pilli. §. antepe. et ibi Bar. ff. eo. ti. vbi dicit q. vij. modis. s. cura: sollicitudine: re ipa ratihabitiōe: ipso iure: more ciuita tis: naturali ratiōe: et rōne cōsequẽtie. de quo etiam per Spe. in ti. de iudi. §. ij. ver. sequitur videre.
¶ Que negocia secularia ꝓhibenẽ. Rñ. **[sect. 1]** q secularib⁹ ꝓhibenẽ illa q̃ sine morta li fieri non possunt. sed clericis et religiosis sunt interdicta multa vt patet in. d. c. j. et habes. s̃. clericus. ix.
¶ Vtrum negociatio q̃ cōsistit in vẽdẽdo **[sect. 4]** et emẽdo q̃ alio mō visitatori ȯr mercan tia sit licita. et Alex. ĩ. iij. ꝑte summe tractat. de iudialib⁹ cum quo cōcor. Jnn. ĩ. c. j. ne cle. vel mo. et Jo. an. in. d. Rubr. et pau. in. d. c. j. quod de se non est mala nec illi cita. Sz potest fieri illicita ratione circũstantie. cause. ꝑsone. modi. tꝑis. loci. et cōmercij. ex circũstātia. cause. s. quando propter cupiditatẽ vel aliqȯ aliud malum fit. et sic tale peccatum est qualis finis per quẽ fit. Vnde ille q̇ negociando intẽdit lucrum tanqꝫ vltimum finez et cu pit sine labore et solicitudĩe ex auaricia diuitias cōgregare eijciet̃ de tẽplo paradisi secundum Alexan. et sic patet quod efficitur mortale peccatum ei. Negociari autez ꝓpter propriam necessitatem vel pieta tem. s. ad dispensandum in pios vsus lucrum vel ꝓpter reipublice vtilitatem vel ꝓximi est cā legitima q̃ facit vt fiat sine peccato aliter nō. Circũstātia persone facit illi citā scilicet si est cleric⁹ vl̃ religiosus de quo. s̃. clericus. ix. oportet ergo sit secularis qui negociator dz esse Ex circũstātia modi fit illicita. s. quādo exercet̃ et cum dolo. vel cum mendatijs vel alijs alias pactis seu ꝑiurijs. Et si sunt pctā mortalia sicut mādātiū quod dicitur intẽtiōe decipiendi ꝓximũ etiam in magna re si posset vel ꝑiuriū sic negociatio est mortale pctm̃. item ex circũstantia tꝑis. l. festiui ab ecclesia pcepti de quo dic vt. s̃. ferie. §. xxj. item ex circũstātia lo ci. s. diuino cultui deputati sicut est ecclesia vel cimiteriū. Jn eccl̃ia. n. non pōt fieri sine pctō mortali nisi magna neces sitas excuset vt pz ꝑ. c. decet domũ dei. de immu. ec. li. vj. iũcto. c. reliqui nolumus. de cu. eucharistie. Et hec ĩtellige de actuali ꝯctatione re⁊ q̃ sine strepitu fieri non pōt. Sec⁹ esset in vẽditiōe cādela⁊ q̃ sine ꝟbis fit. Aut

in cōuẽtiōe alicuius rei emẽde vel vẽdẽde postea. ꝗ nō eẽt mortale pctm̃. Jtẽ ex circũstātia cōmercij quod q̇dẽ est dānosum reipub. sicut cum q̇s emit vilꝰ vt carꝰ vẽdat et cum dāno reipu. sicut sunt illi. q̇ totũ granum emũt vel omnes merces et huiusmodi vt postea vẽdāt modo suo. Si vero cōmertiũ est vtile reip. sicut illud quo merces portāt̃ de terra vbi abũdant ad aliā vbi deficiũt vel illud quo de vna re fit alia sicut faciũt artifices de lana pannũ. et de cera cādelas et hmōi. vel illud quo q̇s cōseruat res quas emit vt vẽdat tpe debi to eo ꝗ q̇libet non potest statim emere. et sic istis lʒ negociari si alie circũstantie ad sunt. Alijs autem est damnatiōis. et de eis loquitur Criso. lxxxvij. di. eijciens. etno. Sco. in. iiij. xv. di. q. ij. ar. j. ¶ Vtrum ille q̇ carꝰ vẽdit qꝫ emit in eo [sect. 3] dẽ loco licite hoc facere possit. Rñ. Alex. vbi. s̃. ti. de legi. quod si id ꝑ se emit. et post ea ꝑcessu temporis non indiget licite vẽ dere potest pro p̃ tio occurrenti quamuis sit carꝰ qꝫ quando emit ꝗ non ad hoc emit et lucrum aduenit rōne tẽporis. Si vero emit vt vẽderet tẽpore quo carꝰ erit. sic si fecit pro vtilitate terre sue. s. ne homi nes postea indigerent et non ĩuenirẽt et ipse aliq̇d lucrarẽt̃ pro sua sustẽtatiōe et sue familie. Vel si a casu aliquid emit pro bono foro et postea inuenit quo illd̃ vult emere pro cariori. et concurrant ea q̃ dico. s̃. emptio. §. vij. cum alijs circunstātijs p̃dictis hic. sic lʒ laicis sʒ non cle ricis. Si autem fecit solum vt lucraretur sine aliqua vtilitate reipublice immo potius cum damno sic peccat mortaliter vt pʒ per. d. c. eijciens. et de istis intelli ge illud. c. quicũqꝫ tempore. xiiij. q. iiij. **[Fo.cccxxviij.r]** vbi turpe lucrum dicitur tpe vindemie vilꝰ emere vt carꝰ vẽdat. istis cōcordat Hug. et Lau. xiiij. q. iiij. si q̇s et Th. xxij. q. lxxvij. et pau. ĩ. c. j. ne cleri. vel mo. Nō tamen tenetur ad restitutionẽ talis turpis lucri de necessitate. sed de consilio �means Rodo. Nisi forte fuisset causa talis ex crescentie. puta ꝗ totum emit vt carꝰ postea posset vẽdere ꝗ sic tenetur ad restitutionẽ dānificatis. si tale dānũ aꝗs non occurrisset. Quid de artificibꝰ qui faciunt artem que non est nisi ad malum vide. s̃. ars.

Neophitus

dicitur nouus in fide vel in religione vt. xlviij. di. c. quoniam. et. c. sicut.
¶ Vtrum neophitus in fide possit or [sect. 1] dinari. Rñ. quod non etiaʒ ad minores ordines vt patet in. §. j. et. di. ca. quoniaʒ eadem distin.
¶ Nigromantia vide. j. sortilegium.

Nominatim

quis dr̃ interdictꝰ vel excōmunicatus. Rñ. pa. in. c. in lateranẽsi de pre. quod vbi agit̃ de pena incurrẽda ipso iure. si non dicit̃ quis nominatim nisi exprimatur eius ꝑpriũ nomen ꝗ hoc ĩportat extymologiavocabuli et in istis odiosis non est re cedẽdũ a ꝑpria significatione verborũ nisi de mẽte cōstetvt ĩ. c. statutũ. de elec. li. vj. Nisi circũstātie sint ita expresse et stricte quod ex toto important vices ꝑprij nomĩs facit pro hoc. l. ij. ff. d̃ li. et post. et instit. de exhe. li. §. nominatiʒ. et ĩ. l. quo tiẽs. §. si quis nomẽ. ff. de here. insti. facit. l. certũ. ff. si certum pe. vt puta dicitur filius petri qui non habet nisi vnicũ filium et huiusmodi. Et sic intellige et li mita Jnn. in. d. c. in laterañ. hoc etiam se quit̃ gl. et Jnn. in. cle. j. devi. et ho. cle. in verbo nominatim. Si ꝟo agit̃ de pena incurrẽ da ipo facto tunc etiam dicitur nominatim expressus qui per circũstātias non sic strictas exprimitur. et sic ĩtellige et limita gl. et pau. ĩ cle. j. de vj. et ho. cle. in versi. nominatim et gl. in. c. consti tutionẽ. de sen. excom. li. vj. Puta si diceretur magister carpẽtarius talis loci ieiunior. et huiusmodi. qd̃ no. bene. Et ad gl. in. c. a nobis el. j. de sen. excō. quā vidẽtur sequi communiter doct. dic q

intelligitur quod ita sunt excommuni cati quasi nominatim fuissent expressi. sed non quod dicātur nominatim excōmunicati: quia quis potest excommunica ri licet non nominetur.

Notarius

vide tabellio.

Notorium

dicitur triplex secundum gl. in c. vestra de coha. cleri. et mu. et ibi pau. sequitur. s. notoriũ presũ ptionis et quid est quando ius vehemẽter aliquid presumit vt filiatione q̃ ex cōiecturis aiure inductis dicitur noto ria. et idem est istud notorium sicut pre sumptio iuris. Secundum est notorium iuris. ꝗ in iure siue in iudicio oritur si cut cum quis conuincitur in iudicio vel sponte cōfitetur vel per snĩam cōdẽnatur in iudicio. Tertiũ est notortũ facti. et istud est cum populus est testis alicui⁹ facti et non est locus inficiationi. vt no. Archi. ij. q. j. de manifesta. et bon⁹ tex. in c. cum dilectis filijs. de purg. ca. et dr̃ noto riũ facti clara et famosa locutio ex euidẽ tia rei surgẽs. q̃tergiuersatiōe aliqua ce larinō pōt. vt ꝓbatur ĩ. c. tua. de coha. cle. et mu. et. c. euidẽtia de accu. Et istud notoriũ facti est triplex. ¶ Primum facti permanẽtis vt quod palaciũ dominoꝝ est in platea et sic dicitur notoriũ quasi res nota oĩbus volentib⁹ videre eā. facit auť. qui semel. C. quomō et quando iu. et. di. c. euidẽtia. ¶ Secundum est facti trāseuntis et non redeuntis vt si in conspectu populisit aliq̣s interfectus simi litervox preconis ꝗ notoriũ est pro tũc non ꝓ nũc. et sic ĩtellige quod no. gl. ĩ. d. auť. qui semel.
¶ Tertium est facti interpolati. exemplũ eo q̣ parat⁹ est mutuare sub vsuris. et de meretrice ꝗ non semper mutuat vel peccat. Sʒbar. post Jac. bu. ĩ. l. ciues. C. de appel. dicit quod notoriũ est quod habet actũ ꝑmanẽtẽ vt edicta ĩ albo p̃torio et quod iplatea ẽ palaciũ dñoꝝ. illaāt q̃ nũqꝫ habueřt actũ ꝑmanẽtẽ vt vox p̃ cōis et huiusmodi non pñt trāsiř ĩno. sʒ bñĩ māifestũ **[[Fo.cccxxviij.]v]** De notorio et quod sit quod omnes vi dere possunt cōtinua vt per Bal. in aūt. quod locũ. invo. vij. C. de colla. vel quod omnes sciūt sui natura vel scire verisimile est per Bal. in. l. cum fratrem. C. ad sylle reliqua. dixi. s̃. in ver. manifestum vbi an et in quo differt a manifesto.
¶ Sed quot hoĩʒ scĩa req̣riť adfaciẽdũ **[sect. 1]** notoriũ facti. Rñ. fuerũt varie opi. Sʒ mihi placet opi gl. ĩ. di. c. de manifesta q̃ dicit sufficere sciẽtiā. x. hoĩm ad minus. Quā sic intelligo vt colligo ex pa. in. d. c. vestra. quod sivicinia non hʒ. x. hoĩes seu ꝑsonas non potest oriri notoriũ. Si ꝟo hʒ decẽ ꝑsonas solũ oʒ quod omnes sciẽt si āt hʒ pl⁹ opʒ quod omnes sciāt vel maior ꝑs. et illa pars non sit minor. x. ꝑsonis. Et q̣ talisv cinia facit no toriũ habes bonũ text. in. d. c. cum dilectis. Et sic patet q̣ non requiritur scientia totius populi. vt volunt aliqui.
¶ Vtꝝ in notorijs sit ordo seruādus iu **[sect. 2]** ris. Rñ. pa. ĩ. d. c. vestra quod in notorio p̃sūpto vbi agiť de ɔsanguinitate ꝓban da req̣riť sʒ ibi ẽ speciale. Sʒ ĩ alio notorio fctĩ non req̣riť nisi sciẽtia et sola citatio. Et hoc ĩtellige verum nisi cōstet q̣ nulla defẽsio cōpetit vel potest cōpetere ꝗ sic non req̣ritur citatio. et sic intellige. c. cum olim de re iud. et. c. venerabileʒ. de elec. Sed vbi potest cōpetere defensio sic est necessaria citatio. aliter non valebit sñia. et sic intellige Cle. pastoralis ð re iudicata. Similiter requiriť probatio notorij per duos testes ad min⁹ not. Gl. d. l. iij. ff. de testi. nisi sit notoriũ facti ꝑmanentis. vt in. d. c. euidentia.

Nouale

priuilegijs pijs locis concessis intelligitur omnis ager de nouo ad cultũ redactus de quo nō extat memoria quod aliquando fuisset cul tus. de ver. sig. c. quid per nouale.

Nouitius

proprie dicitur qui habitu religiōis accepto nun dum per aliquam professionem astrictus. experitur religiōis austeritatem.
De hic notatis et quod nouiti⁹. l. fi. §. q̊ tiẽs. et ibi Bar. ff. de publi. l. cum victus ff. de. vi. tri. et oeo lega. Et an si non fini to anno ꝓbationis exeat monasteriũ si postea iterũ ingrediatur an debeat rẽ reintegrũ annum ad professionẽ. ang. et Lodo in. l. si. §. quotiẽs. ff. de publi. te nẽt quod non nisi ex causa.
¶ Quis possit eẽ nouitius ꝓprie. Rñ. **[sect. 1]** q quilibet qui est ratiōis capax. et pubes. xx. q. j. per totũ. et de regula. c. cum simus et quilibet q̇ potest esse religiosus. et q̇s sit. vide ĩfra religiosus. §. iiij. Vnde licet ante annos pubertatis. vł oblatus a parẽtibus aut alias q̇s pos sit suscipere habitum. tamen proprie non est nouitius. quia experiri non po test quid sit castitas. nec malitia potest supplere etatem. vt in ca. ad nostram. et. cap. significatum. de regula. et ideo oportet quod compleuerit. xiiij. annum. masculus femina vero. xij.
¶ Per quātũ tẽ pus debet quis esse no **[sect. 2]** uitius. Rñ. quod regulariter per ānũ vt ĩ. c. cōsaldus. xvij. q. j. et in. c. ad apostolicaʒ de regu. Tamen ꝗ istud tp̃s datur in fa uorẽ nouicij vt experiat̃. et similiter mo nasterij vt ꝓbẽt si ꝓ eis cōuenit. Jdeo prelato cum conuẽtu consentiente et ĩter ueniẽte volũtate nouicij potest āte an nũ profiteri. et tenet professio licet male faciāt prelati si sine magna discretio ne hoc faciat vt in. d. c. ad apostolicam. Fallit hoc in mōachis q̇ habẽt monasteria in insulis multum rigidis. quibus prohibetur ne ante. xviij. annũ aliquẽ recipiāt ad professionẽ. vt in. c. ꝗ insuł ð sta. regn. Quā quidem ꝓhibitionẽ. Jo. an. et post eũ Pau. ĩ. d. c. ꝗ in insulis ex tẽdunt ad fratres minores et p̃dicatores vt non recipiant ad professioneʒ ali quẽ ante. xviij. annum. et placet mihi ꝑ idẽptitatem rationis expresse vbi debet fieri extẽsio legisvt. s̃. dixi. lex. §. vj. Etiam fallit in omnibus mẽdicātib⁹ q̇ non possunt recipere ante annũ cōpletum probationis ad professionẽ vt in. c. nō solũ. et. c. ɔstitutionẽ de reg. li. vj.
¶ Sed quid si quis non obstante pro **[sect. 3]** hibitione recipiatur ad professionẽ an te ānũ probationis: vel ante tẽpus de bitũ. Rñ. quod si q̇s recipiat̃ ad ꝓfessionẽ **[Fo.cccxxix.r]** ante annos pubertatis ꝓfessio nulla ẽ ip̃o iure. vt in dictis capitulis ad nr̃aʒ et. c. significatũ. Et hoc in quacũqꝫ religione. Si vero q̇s recipiatur añ. xviij. annũ vbi non est recipiendus. Hostiẽ. tʒ quod etiam nulla sit professio. propter. di. c. ꝗ in insulis. et cōiter ip̃m recitādo trās eũt doc. et facit pro sua opi. l. non dubiũ C. de leg. et regula q̃ contra ius. de reg. iu. lib. vj. pa. videtur dubie loq̇ an sit obli gatus illi religioni. qꝫ ꝓfessus est tātũ. Sed tamen quod saltẽ in genere sit obliga tus affirmat. Sed ego credo quod non religioni in genere. sed in specie illi quam professus est obligatur. ꝗ talis ꝓhibito princi paliter respicit fauorẽ profitẽ tis: cui tp̃e potest renunciare. Et hoc iu dicio meo aꝑte ꝓbatur per. d. c. ad apo stolicā. vbi ptʒ quod abatib⁹ prohibet̃ rece ptio ante annũ. aliter non punirent̃ facientes contrariũ. et facta tenent. Et sic ad. l. non dubiũ. et regulam que ɔtra ius potest dici quod non est nulla. quia alio iure sustẽtatur. s. d. c. ad apostolicā. si aũt loquamur de professione q̃ fit ante annũ probatiōis sic tenet. vt dictum est. Nisi in religione mẽdicantium in qua professio facta ante annũ probationis completũ non obligat nisi religioni in genere. non autem illi quam

quis ꝓfessus est secundum ꝗ. j. dicā. Et illi tales qui receperũt aliquem scienter peccarũt mor taliter. et non pñt āplius ad ꝓfessionẽ re cipere: et vlteri⁹ debẽt puniri pena q̃ ꝓ grauioribus culpis solet infligi. vt in d. c. non solum.
¶ Sed nunquid si durāte suspensiōe **[sect. 4]** predicta recipiet aliũ ad professionem efficietur irregularis. Rñ. Ge. in. d. c. nō solum quod non quia opʒ quod actus qui fit post suspensionem sit actus de attribu tis certo ordini. cuiusmodi non est receptio ad professionem. Jgitur non erit irregularis quanuis alij dicant quod sic et non bene.
¶ Sed quis poterit absoluere a. di. su **[sect. 5]** spensione. Rñ. Ge. in. d. c. non solũ tenet quod solus papa ꝓ. cũ. c. nuꝑ. de sen. excō. non habeat locuʒ in inferioribus eꝑo. et isti sunt exempti. Ergo cum ab eꝑo non possit absolui necesse hñt ire ad papā. Sed ego cuʒ teneā ꝗ. di. c. nuꝑ habeat locũ ẽt in curatis vt aꝑte loquit̃ iō pote rũt absolui a p̃latis suis. Et sic cōcorda opi. q̃ sunt in. d. c. non solũ et recitat Ge. sic distinguẽdo. quod aut suspẽsio ẽ ad iꝑs et sol⁹ papa absoluit. nec hʒ locũ. d. c. nu per. aut non est ad tꝑs. et sic habet locũ. et hoc tene. quod sequitur gl. ibidem de quo vide. s̃. absolutio. j. §. iiij.
[sect. 6] ¶ Vtꝛ predicta pena. c. non solũ habeat locũ in moniatibus sancte Clare et pre dicatoꝛ. Rñ. Ge. quod sic cum dño Lapo. et lĩ cet ex priuilegio habeāt ꝓprium. et nō mẽdicent. per hoc non tollitur q̇n sint de ordine mendicantiũ nec priuilegiũ in vno valet ad oĩa. Quod limito de illis ṗme regule sācte Clare. Sed ð minoristis non credo cum ex regula habeāt propriũ. Et attẽde ad eorũ regulā. an habeāt ꝓpriũ. et sic non extendit̃ ad eas an non possint hr̃e. et sic extẽdi. ꝗuis ex ṗuilegio habeāt possessiones. vel de facto non mendicent.
¶ Quero quando ĩcipit ānus ꝓbatiōis **[sect. 7]** Rñ. quod a die et hora impositiōis habit⁹ dūmodo sit pubes q̇ ad alias religiōes sed quo ad minores et p̃dicatores et mo nasteria ĩ saluaticis insulis oportet ha beāt annũ. xvij. cōpletũ. vt pʒ per predicta. c. ad nostrā. c. significatum. et. c. ꝓ. ĩ sulis. non tamen penam predicte suspẽsio nis incurrunt recipiendo: dummodo post pubertatem annum probationis cōpleuerint in eorum religione.
[sect. 8] ¶ Nunquid furiosus potest esse nouicius. Rñ. quod non accipiẽ do nouiciatũ pro anno probationis vt de regula. c. sicut tenor. Vnde si stetisset in religione per centum annos nunqꝫ poterit profiteri et si profitetur professio nulla est sicut nec matrimonium contrahere. vt. ff. de spō. l. furor. Nec ratificatur per rati habitionem postqꝫ fuerit sane mentis. sicut nec professio facta ante annos pubertatis nisi per delationem habitus inducẽtis professionẽ tacitā postqꝫ est sane mentis et cōpleuit annos puber-**[[Fo.cccxxix.]v]**tatis. aut professionẽ expressaʒ se obligauerit. vt pʒ ꝑ. c. j. devoto. li. vj. facit. c. sicut tenor ð regula. Et placʒ mihi ꝗuis Host. et cōiter eũ sequẽtes videāt̃ te nere quod ratificet̃ si non cōtradicit. sed per seuerauerit postqꝫ est sane mẽtis et pubes factus. et idem dicũt de impubere. sʒ tu tene istð ꝑseuera. vt dixi cum delatio ne habit⁹ inducẽtis ꝓfessionẽ tacitaʒ. ¶ Vtrum nouitius possit exire. Rñ. quod sic **[sect. 9]** libere sine oĩ licentia. vt pʒ in. c. statuimus de regula. ꝓpter verbum libere nec incurrit̃ in antiquā inhabitationẽ q̃ ad ordines vel beneficia ecclesiastica vel scꝛaria ex tali egressu. pʒ hoc ex. c. postu lasti. ð regul. Fallit hoc ĩ illo q̇ ꝓfessus est tacite vt ptʒ in. d. c. stat.
¶ Quid de bonis que donauit religiōi **[sect. 10]** añ ingressuʒ. vel ĩ iꝑo ingressu. Rñ. pa. in. c. qð ad te de cle. ɔiuga. quod si donauit omnia tuc in dubio vr̃ donasse cā mortis. Vnde cā cessante per ꝓfessionẽ tacitā vel expressam reuocat̃ inde recedẽdo. ar. l. seya. in fi. ij. Rñ. ff. de do. cā mor. et. l. non omnis in ṗn. ff. si cer. pe. facit qð no. bar. in aut̃. ingressi. C. de sa. san. ec. Et idem dicit Bar. ibidem de illo cuius ꝓfessio non tʒ ꝗuis ꝓfitẽs crederet tenere qð recuperabit qð ꝓbat ꝑ. l. si pater. et. l. nec apð. C. de he. insti. vbi q̇s credẽs

aliquẽ fratrẽ vel filium et hac cõtẽplatione reliq̇d bõa sua rep̣to contrario auferunt̃ ab eo et veniũt succedentes ab intestato vt. d. l. si pr̃. Si vero non donauit omnia sꝫ aliqua so lũ et sic dico non vr̃ donasse cã ingressus et iõ non recuperabit. ar. eoꝝ q̃ habẽt̃ ĩ. c. bñ ficiũ. et. c. constitutionẽ de regula li. vj. et sic limita et intellige host. et pan. in d. c. statuimus q̇ videntur cõtrarij. Siłr non recuperat si donauit non cã ĩgressus sꝫ ex interuallovt ĩ. c. fi. de do. et. l. p̣fecta donatio. C. de donatio. qui sub mõ. idẽ dicit Bar. vbi. s̃. de illo q̇ sciebat p̣ fessionẽ non tenere quod donata non recuperabit q̣ videt̃ donasse. l. cuius per errorẽ ff. de reg. iur. et. l. cãpanꝯ. ff. de oper. li. et intellige quo ad iuris presumptionẽ et in dubio Sꝫ in cõscientia vel alio modo vbi potest scire quod solũ donauit cã ĩgres sus et non alio modo sic recũperabil: q̣ semper videtur datum causa mortis.

¶ Quid de bonis nouitij moriẽtis ãte **[sect. 11]** professionẽ tacitã vel expressaꝫ. Rñ. Cy. et multi alij doc. ĩ. d. aut̃. ingressi tenuerũt quod debẽt spectare ad monasterinꝫ q̣ ibi moriẽdo vr̃ mori vt monachꝯ idem tꝫ. d. ant. ĩ. c. in pñtia. de p̣ba. bar. ĩ aut̃. si qua mulier. in fi. C. de sa. san. ec. p̣ pre fata opi. allegat. ca. fi. de succes. ab inte. tamen non firmat sꝫ dicit relinquẽduꝫ cano nistis. Pan. in. d. c. in presentia. distinguit et bene qꝏ aut intrãs expresse ꝺtu lit bona sua monasterio. Et sic est vera opi. predictoꝝ qꝏ sunt monasterij si nõ expresse reuocauit. Si vero expresse nõ ꝺtulit sꝫ simpliciter ĩtrauit cã p̣batiõis sic succedẽt p̣ximiores et non mõasteriũ. Nam cum iste non fuerĩt religiosus cuꝫ effectu. c. religioso. de sen. exc. li. vj. Bona eius nec tacite nec expresse trãsierũt in monasteriũ presertim cum adhuc hr̃et facul tatem faciendi testm̃. Jdeo proximiores succedent.

¶ Quõ nouitius efficit̃ tacite p̣fessus **[sect. 12]** Rñ. quod trib⁹ modis efficitur tacite p̣fessus. Primo ſꝫ Jo. an. et dñꝫ Anto. et pa. ĩ. c. vidua de regula. quando se ingerit actib⁹ qui solũ conueniũt professis de iure vł cõsuetudine et hoc facit ex certa sciẽtia s. sciens. Jtem quod hoc facit sponte et non ex metu. Jtem quod per triduum in eodem proposito perseueret aut loco p̣ seuerãtie tridui quod fecerit cum habitu professoruꝫ distincto in forma scissura: vel colore. Aliter vno istoruꝫ de ficiẽte non induc itur professio tacita puta si fa cit nesciẽs competere solum professovel ex metu vel sine perseuerãtia triduĩ dummodo loco perseuerãtie tridui nõ ponatur habitus professorum quia idẽ facit quod tridum. Secundo in ducitur tacita professio ex delatiõe habitus p̣fessoruꝫ. Dummodo fecit primo scienter sciens solum cõuenire professis et sciẽs quod ex tali hac assumptione de iure vel cõsuetudine inducitur professio ſm Jnn. et do. Anto. item secundo quod habitꝯ p̣ fessorũ sit distinctꝯ in colore vel forma **[Fo.cccxxx.r]** nut scissura. tertio quod spõte. quarto quod de tur et ab eo qui potest incor p̣are religiõi. Aut eo ꝺseutiẽte accipiat̃ secundum Pan. ĩ. d. c. vidua. et facit Porrectũ de regul. Quĩto quod det̃ p̣seuerãtia tridui in eius dela tiõe et sic ĩtellige. c. instõnẽ. ĩ fine. de reg. li. vj. Quidã tamen excipiũt duos casus in q̇bꝯ non requirit̃ istꝏ q̇ntũ. s. p̣seuerãtia tridui. Primꝯ si ĩ firmitate suscipit̃. Facit. c. sicut. el. ij. de regula. Et secũdꝯ quando q̇s priꝯ vouerat intrare et intrando suscipit habitũ p̣fessorũ. Pa. vero. c. ad nostraꝫ de regula. dubitat de hoc. Sed ego audacter credo quod etiam in istis duo bus casibꝯ requirat̃ p̣seuerãtia tridui p̣ dictũ. c. cõstitutionẽ in q̊ nihil excipitur nec ego credo. Sexto quod deferat̃ habitꝯ ĩ monasterio q̣ q̣tũcũq̣ deferat̃ extra monasteriũ non cẽset̃ p̣cessus vt. c. vt cle rici de regula. no. Pa. ĩ. c. ex rescripto de turetu. Sed hic no. dictũ Abba. ĩ. c. cuꝫ illoꝝ de sen. excõ. quod vbicũq̣ fuerit monachus dũmodo sit sub obedientia ab batis semper fingit̃ in claustro. et iõ istud sextũ intelligit̃ quando extra monasteriij. i. extra obediẽtiã alicuiꝯ p̃lati defer tur qꝏ non ĩducit̃ tacita p̣fessio q̣ cessat p̃sumptio eo qꝏ si vellet profiteri intra ret monasteriũ seu poneret se sub obedientia abbatis vel prelati. Tertio ĩdu cit̃ p̣fessio tacita per delationẽ

habit⁹ no uicioꝛ non distincti in forma colore vel scissura vltra annũ. cle. eos de regu. Jn tellige in monasterio secundum quod supra dictũ est quamuis sit distinct⁹ alia distinctiõe occulta puta ꝓ benedicit̃ et hmõi. Si vero distĩctio in scissura colore vel forma se patẽter exhibeat sic nunꝯ inducit̃ ꝑfessio etiam si ferat̃ per viginti annos vt no. in cle. eos in glo. et Pan. in. c. ex parte de regu. addit̃ ab aliquibus. sed ego non teneo quartũ inducens ta citã ꝑfessionẽ quando quis habuit absolute ꝑpositũ mutandi vitam et patet per. c. cõsulti. et. c. statuimus. de regula. beneficium. et. c. non solũ. de regula. li. vj. Sed qũo hoc intelligatur fuit diuersa opinio. Sed verior est opinio quod tũc ꝑpositũ ȯr absolutũ mutãdi vitam quando q̇s facit votũ ꝑseuerãdi ĩ religiõe et non alr. Vnde quamuis q̇s ĩgrediat̃ religionẽ cũ ꝑposito ꝑseuerãdi. non ꝑpter hoc efficit̃ tacite ꝑfessus ĩmo plus dico quod etiaȝ si fecisset votũ de intrãdo non ꝑpter hoc efficit̃ tacite ꝑfessus ĩmo potest redire ad seculũ sicut alij nouitij. Et qȯ pl⁹ ẽ satis fecit voto vt. j. votũ. iij. §. xviij. Et qȯnõ inducat tacitã ꝑfessionem factum votũ de intrãdo vel volũtas perseuerãdi probat̃ aperte per. c. ex transmissa de re nun. vbi iudicio meo est tex. clar⁹ si nõ cauilletur immo plus dicit. d. car. ĩ cõsi lio facti et sequit̃ Pañ. in. d. c. cõsulti q̨ etiam ille qui fecit votũ de perseuerãdo non efficit̃ tacite ꝑfessus per delationem habitus nouitiorum distincti vnde si postea egredereẽ et ꝛheret mr̃imoniũ dicit matrimonium tenere. et ad. c. non solũ et alia. c. que videnẽ ꝛria. rñ. quod loquuntur quod talis non potest redire ad seculũ sine peccato mortaliex quo absolute habuit ꝑpositũ mutãdi vitã. s. fecit votũ ꝑseuerãdi sȝ non dicũt quod sit tacite ꝑfessus. et iõ istud tene quia verius.
¶ Hic aduerte quod sicut ꝑfessio expressa **[sect. 13]** que dirimit matrimonium postea contractũ nunꝯ inducit̃ quãtumcũꝯ q̇s voueat nisi fiat in manib⁹ illius qui ha bet potestatem recipiẽdi etincorporandi religioni quã profiteẽ ꝗȝ Ge. in. d. c. cõ stitutionem et. c. vnico de voto lib. vj. et Lap. et Jnnocẽ. Jo. mo. et Jo. an. in. d. c. porrectum vel nisi quando fuit facta in manu alterius recipiẽtis nomine dicti prelati et ipse ratificauit antequam con traheret sic pari ratione in tacita. Et iõ ingressio in actibus professoruȝ vel de latio habit⁹ et huiusmodi. supradicta si debẽt inducere tacitã ꝑfessionem opȝ fiant scientibus illis qui possunt incor porare et consentientibus aliter non ĩdu citur quãtũcũꝯ quis talia facit quod not. quia sepe in practica.
¶ No. etiam quod ꝑfessio q̃ fit. j. annum nõ **[sect. 14]** obligat tacite ꝑfessum illi religiõi precise sicut expressa. vt ostendit tex. in. d. c. constitutionẽ. Sed bene obligat illã religionẽ in qua tacitã ꝑfessionẽ fecit **[[Fo.cccxxx.]v]** sibi. ꝓ eũ expellere non poterit aliter nõ esset iste religiosus vere. et sic si ꝛheret matrimonium cuius ꝛriũ dicit text. in. d. c. vnico de voto lib. vj. Ratio ꝓ si illa nõ tenetur sibi in qua ꝑfessus est tacite multominus alia. et sic si nulla vellet eũ reci pere remaneret religiosus nullius reli gionis quod est impossibile. et ideo poterit eum inuitum expellere ex quo con sensit vt tacite profiteretur.

Additio

Jlla autem ꝑfessio q̃ fit per de lationẽ habitus vltra annũ obligat illi religioni in spẽ. cle. eos. de regu. iu. in foro tamen aĩe non tamen tenet̃ nisi religio in genere si modo per taleȝ delationẽ non habuit animũ obligandi se. Et ex hoc potes colligere et cõcordare doc. quo ad cõsciẽtiã sic ꝑfessus tacite in vna de religionibus approbatis non tenetur illi p̃cise sȝ solũ vni in gñe et si ꝛhit non tȝ mr̃imoniũ ꝑfessus exp̃sse in religiõe mẽdicãtiũ infra annũ si non ĩtẽ debat se obligare nisi illi quaȝ ꝑfessus est non tenetur. nec illi quã professus est nec alij. sȝ libere potest redire ad seculum vero se intẽdebat obligare saltẽ religio ni in gñe sic non potest redire ad seculum si tamen cõtrahit tȝ matrimonium. Si tacite ꝑfiteat̃ ĩ

religiōe mēdicātiū obli gat̃ religioni et si cōtrahit non tʒ mr̃imoniū. Ratio ꝗ tacita ꝓfessio non probet̃ in religionib⁹ etiam mendicantiū. vt in d. c. non solū sed soluʒ expressa. ergo quā do habentes potestatem incorporandi sunt passi vt tacite ꝓfiteret̃ se obligaue rūt illi licet ipse ex beneficio iuris non sit precise obligatus eis.

¶ Vtrum requirat̃ quod annus probatio **[sect. 15]** nis sit cōtinuus vel sufficiat interpola tus. Rñ. secundum Bar. ī. l. interdū. §. quotiēs. ff. de publ. requiritur annus cōtinu⁹ et facit p̄latus tex. vbi seru⁹ dicitur nouitius qui non stetit in vrbe per annū con tinuum. Facit. l. vnica. C. de profe. q̇ in vrbe cōstan. Nam intermissione tempo ris diuersificātur mores et opera homi nū. vt in. l. si non sortem. §. libertus. ff. de cōdi. indebi. Facit etiam quia quando iu ra faciunt mentionem de certo tempore debet intelligi de tempore continuo. vt no. glo. in Rubrica. ff. de varijs. et tēpo. prescri. et ī. l. Genero. ff. de his q̇ not. infa. et per Jo. An. in. c. j. de elec. li. vj. Et videtur tex. in. c. cupientes. §. ceterum. Jbidem sequitur istam opinionem Jo. de lign. et post eum Pau. in. c. apostolicam de regularibus. et Adducit Pa. illud quod legituret no. ī. l. vbi fideiussor. ff. de solu. vbi format̃ questio nobilis. pone quod statuto cauetur bannitū ꝓ cen tum ducatis impune posse offendi bānit̃ quis respectu vni⁹ debiti pro quin quaginta et respectu alterius debiti ꝓ alijs quinquaginta. et cōcluditur quod nō potest talis offendi impune. quia ex quo debita sunt diuersa non debēt coniūgi ad faciendū vnum totuʒ. et sic est ibi ca sus quod quinquaginta et q̇nquaginta nō faciūt centū. et sic in casu nostro. quia in termissio temporis minuit austeritatē regule. Quia durius est cōtinuare per an nū cōtinuū. ꝯ per annum interpolatum. et istud tene ꝗuis Ber. bri. et Spe. in ti. de sta. reg. et gl. de re. iur. ī regula eū qui cert⁹ est. li. vj. teneāt ꝛriū vel secunduʒ alios dic quod loquit̃ quando quis per totuʒ vnū annū probauit religionē et postea egreditur. qui postea rediens non oportet probet iterum per alium annum. sʒ licite statiʒ recipi poterit quia est ve⁊. et sic serua.

¶ Vtrum sit necessarium quod nouitius de **[sect. 16]** ferat habitū illius religionis quā vult ꝓfiteri. an sufficiat delatio alterius ha bitus. Rñ. quod licet gl. in. c. super eo de re gula. argu. tamen tʒ cum Tancr. quod requi rit̃ delatio habitus illius religiōis quā vult profiteri. et ita habet consuetudo q̃ est optima legū interpres. l. si de ītrp̄tatiōe. ff. de legi. et quod deferat ī monasterio. ꝗ extra mōasteriū delatio habitus cuiuscūꝯ nunꝯ īduceret tacitā ꝓfessio nē. d. cle. eos lʒ possit talis compelli vel ad dimittēdū habitū talem vel ad ītrā dum monasteriuʒ vt no. Pa. in. c. vt cle rici de reg. et limita. vt. s̄. §. xij.

¶ Vtrum valeat ꝓtestatio īpedire tacitā **[sect. 17]** ꝓfessionem. Rñ. quod sic secundum Hos. et Jo. an. **[Fo.cccxxxj.r]** et Pa. in. d. c. vt cleri. et gl. in. d. Cle. eos. et ideo q̇ non vult tacite ꝓfiteri ꝓtestetur quod per delationē talis habitus non inten dit tacite profiteri.

¶ Vtrum nouitij obligent̃ ad p̄cepta re **[sect. 18]** gule. Rñ. quod non nisi eo modo q̊ alij xp̄iani debēt tamen induci vt eā seruēt quatenus ꝓbent eius austeritates. licet ali quid sit indulgendū eis ne retrocedāt vt in. c. quod scripsi. xxxv. q. iij.

¶ Vtrum nouicius possit eligi in p̄latum **[sect. 19]** alicuius religiōis. Rñ. quod non ad prelationes alicui⁹ religionis vt patet in. c. nullus. de elec. lib. vj.

¶ Vtrum nouicij possint ordinari. respon **[sect. 20]** deo quod non etiam ad primā tonsurā vt in c. monasterijs. xix. q. iij.

¶ Vtrum sit excōicatus q̇ nouiciū ꝑcutit **[sect. 21]** violenter. Rñ. quod sic. de sen. excō. lib. vj. c. religioso. Sʒ aduerte hic quod accipit̃ large etiam ꝓ eo q̇ est infra annos pubertatis indut⁹ habitū religionis in monasterio possent tamen pater ac tutores impuberem reuocare si sine eorum con sensu intrauit. xx. q. ij. c. ij.

¶ Vtrum bñficiũ ingrediẽtis religionez [sect. 22] vacet. Rñ. quod nō. Nec ĩfra annũ ꝓbationis eius potest alteri cōferri nisi de eius ɔsen su. verum nisi cōstet quod habeat animũ absolute mutādi vitā. Sz per aliũ deseruiet assignata sibi eiusdẽ bñficij portiōe cōgrua. vt no. ĩ. c. bñficiũ. de regula. li. vj. Et secundum Jo. an. ibidem reliq̇ fructꝰ bñficij cōseruabunt̃ vel in vtilitatẽ ecclie expẽ dent̃. c. ꝗ sepe de elec. li. vj. Nec interiz ipe nouitiꝰ eos habebit ꝗuis Bar. bri. tenuerit quod ĩmo sui erũt et p̃dicta ꝓuisio mādabit̃ executioni per ep̃m. cap. cum ex eo. de elec. lib. vj.
¶ Sed nunq̇d poterit beneficium noui [sect. 23] cio cōferri. Rñ. quod nō. Ad ep̃atum tamẽ eligi potest de elec. c. nullus. lib. vj.
¶ Vtrum canonicus in nouiciatu debeat [sect. 24] vocari ĩ electionẽ ep̃i. Rñ. Jo. an. in. d. c. bñficiũ quod nō. Sz secꝰ esset de patrono. vel eo ad quẽ non iure collegij sz iure fingulari electio ꝑtinet. ꝗ debet vocari.

Nuptie

quid sint habes. s̃. matrimo nium. j. ꝗ idem sunt.
De hic et ibi notatis et que sint nuptie turpes. no. Bart in. l. libertũ. C. de nup. s. cum famula. vel eius filia. et que indigne vel condigne. idem Bar. in. l. si rogatus. de ma. vindi. et in. l. cum ita legaui. de condi. et demō. et Alex. in. l. j §. transgrediamur. ff. sol. ma.
¶ Quo tempore sunt celebrāde habes [sect. 1] s̃. Matrimonium. iij. impedimẽto. j.
¶ Vtrum sint benedicẽde. Rñ. quod sic si nul [sect. 2] lus ipsoꝝ alijs nuptijs ɔtractis fuit be nedictꝰ. Si vero alter eoꝝ ĩ alio matrimonio fuit bñdictus non dz iterari. ꝗ al ter sine altero non debet benedici sz benedictio dimitti. Tho. vero. ĩ. iij. di. lxij. tz quod virgo lz contrahat cum bigamo de bet bñdici. ꝗ saluatur aliquo modo significatio. Hoc credo verum vbi cōsuetu do hoc hz. secundum Ber. in. c. vir aũt. de secũ. nup. Aliter presbyter benedicẽs bigamos dz ad sedẽ apostolicā mitti suspẽsus ab officto et bñficio. vt in. c. vir aũt. Sed veriꝰ dic secundum Jo. an. quod ista pena in telligit̃ contra sacerdotes q̇ benedicunt secũdas nuptias viuente altero. Jtem cōiter tenẽt doc. cum Host. ibidem quod non est suspẽsus ipso iure sed suspẽdẽdus.

Nunciatio

noui operis est ꝓhibitio facta illi qui aut edificat aut edifici formam mutat in alterius preiudicium. quod est edificium nouũ facere vt. ff. de no. op̄. nũ. l. pe. §. opꝰ nonum. Sed qui antiquũ reficit opus no uuz non facit. d. l. j. §. si quis edificiũ. ĩtellige nisi ex toto esset destructum. vt no. in. c. cōsulit de iu. Vnde nihil aliud est nũciatio nisi prohibitio noui operis. d. l. j. §. nũciamꝰ et. eo. ti. c. significātibus. ¶ Quibus de causis fit denũciatio noui [sect. 1] operis. Rñ. quod tribus. Prĩo gratia iuris proprij cōseruādi. secundo dāni depellẽdi. tertio publicis iuris tuẽdi. d. l. ĩ. §. nunc videmus. et. §. nunciatio.
¶ Pro quibus operibus potest fieri nũcia [sect. 2] tio hec. Rñ. quod tamen ꝓ illis op̄ibꝰ que solt cōiuncte sunt vel in solo fiunt quorum edificatio vel demolitio videtur opꝰ nouum. vt. d. l. j. §. hoc autez edictum et ad futura non ad preterita fit vt ibidem.
[[Fo.cccxxxj.]v] ¶ Vtrum hec denũciatio siue ꝓhibitio [sect. 3] se extẽdat ad ecclesiā aut locum religio sum. Rñ. quod sic cum non sint in p̃iudictũ alteriꝰ cōstruẽda vt in c. j. eo. tit. Fallit in casu quando ep̃s propter necessitatẽ populi aliā ecclesiā vult edificare lz sit in p̃iudicium aliarũ ecclesiarũ. de eccle. edi. c. ad audientiam.

¶ Vtrum hec nũciatio se extẽdat ad pur [sect. 4] gationẽ cloacarũ et riuorũ. Rñ. qð non ꝗ publice vtilitatis et securitatis est riuos et cloacas curare. ff. eod. l. de pupillo. §. si quis riuos.
¶ Qualiter fit hec nũtiatio. Rñ. triplici [sect. 5] ter. Prĩo per p̃toris inhibitionẽ. Scðo cũ simplici ꝓbo inhibẽdo. Tertio per iactũ lapilli sic dicẽdo nũtio tibi op⁹ nouum per factũ lapilli et statiʒ ꝓijciat lapidẽ in opẽ ipso. Et istud tertiũ et primũ est me lius. ꝗ scða nũciatio ɔsistituit in posses siõe et certificat possessorem eo q̇ vult edificare sʒ per inhibitionẽ p̃toris vel per iactũ lapilli nõvt. d. l. de pupillo. §. memi nisse. et. d. l. j. §. in operis. Dicũt tamen ali qui quod debet fieri actio lapilli. ar. ff. de re iudi. l. contumacia. xij. q. ij. Jndigne. de cõsti. ex literis in gl. vbi dicitur quod trina monitio est legitima et canonica.
¶ Cui dʒ fieri hec nũciatio. Rñ. quod dño [sect. 6] vel ꝓcuratori seruo puero vel fabro seu illi q̇ fabricat. d. l. ð pupillo. §. nũciare. Et debet fieri in re pñti. et ipso ope et nõ tantum domino. sed illis qui ibi sunt. ¶ Quod modis remittit̃ hec nũciatio. [sect. 7] Rñ. quod quatuor modis. prĩo verbis expresse. ff. e. ti. l. non solũ. §. sciẽdum. Scðo per trãsactionẽ. ff. eo. ti. l. j. §. ĩde q̃rit̃. Ter tio morte nũciatoris. d. l. non solũ. §. mor te. Quarto satisdatiõe. Verum est quod denũcians habet tres mẽses ad deliberã dum an velit docere de iure. suo aut recipere cautionẽ de demoliẽdo in q̇b⁹ denũciatus non poterit edificare. Sed si j. tres mẽses non ostẽdit de iure suo post ipsos tres mẽses caueat denũciatus de opẽ demoliẽdo et edificet. C. eo. ti. l. vni ca. et in. c. vlti. eo. tit.
¶ Quis effect⁹ nũciatiõis. Rñ. quod q̇cq̇d [sect. 8] edificatũ est post eã demoliri dʒ expẽsis ipsi⁹ edificantis. d. l. i. Rñ. j. et. l. p̃tor. .§. j. eodem. et extra eodem per totum.

OBedientia

q̃ est hoĩs ad deum sic diffini tur ab Anselmo. obedientia est affectio volũtatis cõiũcte deo sicut ecõtrario. Jnobediẽ tia est affectio volũtatis diabolo instru mẽtaliter copulate. ꝗ sicut homo per instrumẽtũ operat̃ sic diabol⁹ per inobedrẽ tiã separat hoĩem a deo. Ge. iij. et. ij. q. iij. §. euidẽter. Obediẽtia q̃ est hoĩs ad hoiem est debita reuerẽtia minoris ad maiorem. De hic notatis et quod obedire ꝓprie no ðr q̇ seruat p̃ceptũ negatiuũ. Bald. no. in. l. ij. col. xvij. C. de ser. et aqua. et ĩ. l. liberti. col. j. C. de ope. libe. et tenetur q̇ pre stitit obedientiã ad mãdatũ. Jdẽ bal. in. l. liberti. col. iij. eo. ti. et an coacta obe diẽtia sit obediẽtia. bal. quod non nisi debita in. l. j. q. ix. C. q̇ admitti. et in. l. cum aliq̇s. C. de iure deli. vbi dicit quod obediẽs per vim non perdit ius contradicendi vbi non tenetur obedire.
¶ Vtrum q̇s teneat̃ obedire in omnibus suis [sect. 1] maiorib⁹. Rñ. quod triplex est suꝑloritas. Prĩa ẽ in spũalib⁹. scða est in tꝑalibns quo ad regimẽ reipublice. Tertia est ĩ tꝑalib⁹ quo ad regimen ꝓprie familie. Et ideo secundum alex. in. iij. ꝑte summe ĩ tertio p̃cepto obediẽtia limitat̃ secundum gradũ suꝑioritatis. Jlli enim q̇ p̃est spiritualib⁹ obediẽdum est in spũalib⁹ necessarijs ad salutẽ vel ad hoc ꝑtinẽtib⁹ sicut Pape ep̃o et ceteris p̃latis ecclesiasticis ab his q̇ subijciunt̃ iurisditiõi eoꝝ. Dñis et principibus ꝗ p̃sunt tꝑalibus ad rem publicã ꝑtinẽtibus sic eis in hoc ẽ obe diendũ ab eorũ subditis. Si modo po testas eorum non sit vsurpata secundum Ri. in ij. dist. vltima. Quia si est vsurpata nõ tenetur nisi propter scãdalũ. Et aduerte quod ecclesiastici non sunt subditi dñorũ temporalium. et ideo non possunt eis ali quid p̃cipere de ɔstõn. cap. ecclesia. Pa trui autem carnali cum preest cure rei fa miliaris debet̃ ei obediẽtia a filijs in his q̃ ꝑtinẽt ad dispositionem rei fami **[Fo.cccxxxij.r]** liaris. Vnde talibus in prefatis non obe diẽtes sciẽter et sine rationabili causa et in re alicuius ĩportantie aut ex cõtẽptu peccãt mortaliter. Nisi foret illud quod precipitur contra preceptũ dei. vel in salutis dispendium. autꝯ preceptũ suꝑioris ad ipsum precipitem. Jn alijs aũt que ad eoꝝ superioritatẽ

non pertinēt nō est necessari obedire. Eliciunt̃ ista a. c. si quis de maio. et obedi. in gl. et. ix. q. ṗma ĩciendũ. xj. q. iij. si dñs. et similibus. Dicit tamen Tho. ij. ij. q. cxiiij. quod in his q̃ ꝑ tinent ad interiorẽ motum voluntatis non tenetur homo homini obedire quod limita verum nisi opus extrĩsecũ non posset perfecte ꝑfici sine applicatiōe animi. ꝗ tunc non haberet veritatez. sed tenetur obededire applicando animũ ad perfi cendũ quod precipitur.
¶ Vtrum pape sit obediendũ ĩ oĩb⁹. Rñ. [sect. 2] pa. in. c. inquisitioni de sen. excō. quod si p̃ceptũ sapit pctm̃ tũc non est ei obediẽdũ quod intellige etiam de veniali. xj. q. iij. quid ergo. Si vero preceptũ non sapit pecca tũ tũc ab ecclesiasticis personis est sibi obediẽ dũ. lz videat̃ duꝛ. xix. d. ĩ. mẽoria Nisi quando ex obediẽtia presumeret̃ status ecclesie ꝑturbari vehementer vel aliud malum futurũ seu scādalũ. Nam tũc etiam si p̃cipereť sub pena ecxōicatiōis late sen tentie non est eiobediẽdũ vt no. Pañ. ĩ. c. si quando et in. c. cum adeo de rescrip. ex quo in fert. pa. in. d. c. si qñ. quod quando mandat aliq̇d ex cuius excutiōe p̃sumit scādalũ futu rũ iu ciuitate non est ei obediẽdũ. ꝗ hoc fit autoritate legis vt ĩ. d. c. si qñ. et ĩ aut̃. vt nulli iudicũ. Sz dz rescribere pape. Limita scd̃o quod non tenẽt̃ obedire ꝗz pa. in. c. cum olim de cle. ɔiu. quando papa cum ma iori ꝑte ɔcilij indiceret cōtinentiā certo generi personarũ post promotionẽ eis resistentibus. ꝗ cōtinẽtia persuaderi potest ĩperari non pōt. xxx. q. j. integritas Et sic potest dici quod nec papa potest indicere eis vitam strictiorẽ contra eoꝛ velle lxxiiij. di. gesta. et quod ibi no. et in regula q̃ omnes tāgit de re. iur. lib. vj. Jtem si pa pa credat mandatũ iustum et iuste facere sed tamen subdito cōstat mādatũ in se con tinere pctm̃ non est exequẽdum vt in ca. literas de resti. spo. a secularib⁹ autem est obediẽdũ pape ĩ spũalib⁹ et ecclıasticis q̃ pertinẽt ad salutẽ et bonoꝛ moꝛ et ne cessarioꝛ cōseruationẽ. in tꝑalib⁹ ꝟo nō tenent̃ ei obedire nisi sint ei subiectivel rōe cause vel rōe ꝑsone. vñ si p̃ciperet se culari nulla rōne sibi subdito quod det sibi bona sua non tenetur obedire. Jdẽ dic d̃ eꝑis et alijs p̃latis spũalibus quo ad tẽ poralia et similiter de p̃latis secularib⁹ quo ad spiritualia et hoc sequitur Jnn. in. d. c. inquisitioni.
¶ Vtrum subditi seculares teneant̃ obe [sect. 3] dire dñis suis volẽtib⁹ eos subijcere al teri⁹ dñio. Rñ. quod non quia non potest hoc facere sine eoꝛ volũtate. c. dilecti. d̃ ma. et obe. et. c. fi. eo.
¶ Vtꝛ in omni obediẽtia sint intelligẽ [sect. 4] de alique ɔditiōes. Rñ. gl. in. c. ij. de voto. quod sic. i. si possibilitas adest. facit. ca. q̃relam. et. c. breuiter de iureiur. et. l. pau lus ff. que sen. sine ap. re. Jtem admittit omnem rationabilem causam. vt notat Pa. in. c. magne d̃ voto. facit. c. si quādo de rescri. et. c. ex parte. de of. dele. et quod no. Archi. in. c. vtinā. lxxvj. di.
¶ Vtrum ɔtra obedientiam currat p̃scri [sect. 5] ptio. Rñ. quod non quia semper est ĩ mala fide l. j. C. de ser. fugi. et. c. fi. de regula. et in gl. c. sicut nobis. de regula.
¶ Vtꝛ subdit⁹ dubitās ne id quod precipi [sect. 6] tur sit ɔ deum vel non teneat̃ obedire. Rñ. quod sic ĩmo excusaturvt in. c. q̇d culpatur. xxij. q. j. Nisi sit de his in quibus ignorā tia non excusat. c. ad aures. de tem. or. im mo bonum sine quo potest esse sal⁹ dz dimit ti. propter obediẽtiaz. xj. q. iij. q̇d ergo debet tamen subdit⁹ ꝗtũ potest in tali dubio inquirere.
¶ Vtrum sacerdos teneat̃ denũciare excō [sect. 7] municatũ quẽ scit ĩnocẽtẽ ad preceptũ episcopi. Rñ. secundum tho. in quoł. quod si soluz mādet denunciationẽ obediat. Sivero mādet excōicationẽ dicit quod si ꝓbare nō potest eius innocẽtiamq̃ debet obedire. Sz ego dico quod nullo modo dz obedire: quia habet excusationẽ paratā dicendo quod aut cōmittat cause cognitionẽ. aut ip **[[Fo.cccxxxij.]v]** se excōicet si non vult comittere et iꝑe denunciabit aliter non debet contra cōscientiam obedire. vide. s̃. iudicare. §. vij.

¶ Vtꝫ obĩa in his q̃ quis per se vult sint **[sect. 8]** meritoria. Rñ. quod sic si fiũt prĩcipaliter ꝑ pter obĩam. Secus fiũt principaliter ꝙ placẽt ita no. viij. q. j. sciendum et illud Gre. secundum hanc distin. est intelligenduȝ. ¶ Vtrum clericus teneat̃ obedire ep̃o p̃ **[sect. 9]** cipiẽti sibi quod det libros suos alteri vel q̨ resignet bñficiũ. Rñ. ſȝ Ray. quod non ꝙ nō pertinet ad ep̃m hoc p̃cipere. vij. q. j. ꝙ frater quod intelligo quando sine causa hoc p̃cipit. Sȝ cum causa p̃cipiẽdo sic tenetur pu ta ꝙ clericus est inept⁹ et vult dare idoneo ꝑpter bonum ecclesie. ar. c. cum apostolus. §. ꝑhibemus de cẽsi. xvj. q. j. p̃dica tor et de magistris. c. suꝑ specula: dũmo do libri et tales res sint de bonis eccl̃ia sticis non ꝑprijs ꝙ sic non tenet̃. c. requisi sti de testa. de iurepa. cum dilectus.
¶ Vtꝫ monachus religiosus non exem **[sect. 10]** ptus magis teneat̃ obedire ep̃o quā suo prelato. Rñ. quod nō. lviij. d. c. j. et. ij. et in. xij. q. j. non dicatis de obediẽtia religiosorũ vide religiosus. de hac materiavide. s̃. inobedientia.

Oblatio

vt dicatur et sit: tria requirũ tur. Primũ ex parte offeren tis. s. vt sit christianus ab infidelib⁹ ecclesia non recipit oblationem sed extima tionẽ oblationũ ꝑ interesse vt in. c. ꝗto de vsu. Scd̃m ex parte eius cui offert̃ vt sit ecclesie ꝙ quod sit p̣uate ꝑsone non oblatio sȝ donatio est. Tertiũ ex parte rei do nate vt. s. sit licite acquisita ꝙ illicite ac quisita non recipiunt̃ pro oblatiõe. ca. ꝙ in omnibus de suc. c. ex trāsmissa de de ci. et glo. in sum. xiiij. q. v. hec Pa. in cap. causa. de ver. sig.
De materia haꝫ oblationũ et quod ille que fiũt imagini beate marie debentur loco vbi est imago. secundum Aug. sin. in aut̃. de sancti. epis. §. iconomos. colla. v. et in sua. q. in. c. in fulgẽti palacio. flor. ĩ. l. sta tu. ff. de vsuf. et feli. in. c. dilectus in prin. de offi. ordi. vbi cal. j. versi. et scias. quod ob uentiones decidit. q. de qua. j. ver. fin. et per Alexand. in. l. si quis posthumos in prin. ff. de libe. et posthu.
¶ Vtrum oblatiões sint de precepto. Rñ. quod oblatio accipitur largo modo ꝑ om **[sect. 1]** ni quod offertur ecclesie siue invita siue in morte. Facit. c. in nostra de sepultu. siue sint mobilia siue immobilia. xij. q. j. videtes et hec non sunt de precepto nisi qñ a defunctis sunt legate. xiij. q. ij. qui obla tiones. Nam tũc peccāt mortaliter nō soluẽtes. Aut quando quis se obligauit quo modo vel quando aliq̣s populus habe ret ex consuetudine facere aliquam obla tionem ecclesie puta semel in āno in ta lidie quia sic tenerẽtur ꝙ vt dicit bar. in. l. priuilegia. C. de sac. san. eccle. et recitat pa. ĩ. c. abolẽde de sepul. ea que ab antiquo solita sunt ecclesijs. et ministris tribui nōvalẽt aliquo modo immutari. Accipitur secundo oblatio proprie et stricte secundum communẽvsum loquẽdi et ẽ obla tio que fit sacerdoti in missa et hec est d̃ precepto in precipuis festis secundum hostiẽ. alł̃at. c. omnis christianus de conse. d. j. pa. vero in. d. c. causa. dicit hoc verum vbi sacerdos indigeret alias autem dicit re linquendũ cōsuetudini quia non reperi tur iure cautuȝ quod talibus diebus ex ne cessitate fiāt tales oblationes. archi. ꝟo in. d. cap. omnis xp̃ianus et gl. et Lau. et hug. et Ray. tenẽt quod non sunt de p̃cepto et secundum Hug. illud quod dicitur non appa rebis in cōspectu modo vacuus fuit ce remoniole et iura que videntur innuere quod sint de precepto intelligi debent de alijs obligationib⁹ legatis ecclesijs vel ex voto debitis Ego autem istud credo verius quod non sint de precepto etiam ratione cōsuetudinis ꝙ nemo of fert nisi cui placet et sic consuetudo nō potest introduci vt supra cōsulo. §. xx. Solummodo ergo erunt de precepto ratione paupertatis sacerdotis quando parrochiani sui sunt diuites et abun dant quia tunc possunt cogi ab episco po per subtractionem diuinorum. arg. j. cor. xix. sed si sunt

eque pauperes sicut sacerdos sic non tenetur secundum Jnno. et glo. et Ray. Sꝫ dicam illud. xcj. dis. cle ricus inquit. victum et. vestitũ suo artifi-**[Fo.cccxxxiij.r]**cio vel agricultura sine officij sui detrimento preparet. Laudabile tamen cōsi lium estvt semper offerat in precipuis fe stis aliquid in missa et sic intellige di. c. omnis et similia. et hec est cōis opi. doc. ¶ Cuius erũt oblationes que fiunt vel **[sect. 2]** ĩ eccl̃ia capella vel imagini vel celebrā ti vide. s̃. ecclesia. §. xix.
¶ Quorum oblationes ꝓhibentur reci **[sect. 3]** pi. Rñ. gl. ĩ. c. obligatiōes. xc. d. quod primo personarum desidẽtium. scd̃o opprimẽtium pauperuꝫ. tertio sacrilegoꝝ. quar to qui extrahit seruũ violenter de eccle sia confugientem ad ipsam. quĩto rapto rum. sexto vsurariorum. septimo meretricum aliorum vero non sunt respuende quia est penale vt ibi dicit gl.
¶ Vtrum sacerdos possit recipere obla **[sect. 4]** tiōes que ei offerũtur pro missis dicen dis quas penitẽti ĩiũxit ĩ penitẽtia vt facere dici. Rñ. quod potest. sꝫ species mali est et ideo si potest p̃sumere quod penitens aliquod scādalũ ex hoc cōcipiat vel ali quis alius debet recipere et ad aliũ mit tere. c. cum ab omni. de vi. et ho. cle.
¶ Pone quod sit ɔsuetudo in aliqua eccle **[sect. 5]** sia quod p̃positus habeat oblatiōes q̃ fiũt in dñica et sacrista illa que fiunt in festo sancti Laurẽtij venit. d. festum in dñica quis habebit. Rñ. Bar. in. l. procōsul. ff. de offi. ꝓcō. quod erũt p̃positi per dictā legẽ qꝫ ĩspicitur potiꝰ qd̃ est naturale qꝯ acci dentale.

Obligatio

est iuris vinculũ quo ne cessario astringit̃ ad ali quid dañ. vel facieñ. vt insti. d̃ ob. ĩ prin. De notatis in hoc. §. et quod obligatio dicitur ius ad rem dñiuꝫ vero ius in re. no Bal. in. l. error. C. ad leg. fal. et quotuplex sit obligatio nota omnino Alexā. in. l. j. ff. de act. et obli.
¶ Obligatio sine cōsensu nulla est. l. j. **[sect. 1]** ff. de pac. et nemo obligatur nisi qui ant mum obligandi se habeat. ff. de acti. et oblig. l. obligationũ la. j. facit glo. in. c. ij. de voto.
¶ Quotuplex ẽ obligatio. Rñ. quod triplex **[sect. 2]** Prima dicitur naturalis tantum que in e continet naturalem equitatẽ. hec con trahitur per vinculum naturale. s. consensum et potest fieri ĩter omnes homines rationis capaces sꝫ in foro contentioso hec ineficax est ad ageñ. licet in fo ro conscientie liget. vt. j. pactũ. §. iiij. Se cunda dicitur ciuilis tantum que est cũ quis ciuili iure tantum est astrictijs sꝫ naturalis eq̇tas dissuadet euꝫ teneri si cut cum quis spe future numerationis facit instrumentum in quo cōfitetur se recepisse centum. que tamen non recepit: hec non obligat in foro conscientie nisi inqꝫtum a prelato cogeretur. secundum Jn no. in. c. quia pleriqꝫ de immu. ecc. Ter tia dicitur naturalis et ciuilis simul que est cum quis cum solẽnitate iuris potẽs se obligare obligat se ad aliquid quod na turalis equitas vult eũ obseruare et de istis habere insti. de ob. per totuꝫ et hoc obligat in vtroqꝫ foro secundum omnes doct.
¶ Quot modis contrahitur tertia obli **[sect. 3]** gatio. Rñ. q. iiij. modis. Primo ex cōtra ctu vt emptione venditione locatione et huiusmodi. Secundo ex quasi contra ctu scilicet cum quis gerit negotium al terius sine mādato eius. Tertio ex ma leficio vt ex furto rapina et huiusmodi. Quarto ex quasi maleficio scꝫ cum q̇s nō directe seu dolose deliq̇t sꝫ q̃si qꝫ fuit in culpa vt cum eius domo aliq̇d est effosuꝫ quod alteri nocuit. Jn stituta sub diuersis Rubricis. Jtẽ ɔtrahit̃. iiij. modis. Prĩo ore vt ĩ mutuo comodato deposito ethuiusmodi. Secũdoverbis in stipulādo. Tertio literis vt quando in literis confitetur se recepisse aliquid quod tamen non re cepit. Quarto solo cōsensu vt in societa te. mandato emptione vẽditione vel lo catione. Jn his non requiri tur scriptu ptura nec presentia sed sufficit eos q̇ cō trahant consentire per se

vel per nuncium vel per epistolam. Secus in alijs quia vltra cōsensum requiritur vel lite ra res vel verba. hec habentur diffuse insti. qui mo. re contrahitur obligatio. et sub alijs rubricis.
¶ Vtꝛ in gñali obligatione veniant q̃ specialiter quis non fuissʒ ꝓmissur⁹. Rñ secundum Bar. ĩ. l. j. C. q̃ res pi. ob. po. quod nō. vñ **[[Fo.cccxxxiij.]v]** dicit quod si quis obligauit omnia bona sua non intelligit obligare ea q̃ nullo modo specialiter esset obligaturus: puta pan nos: lectos et alia supellectilia sine quibus viuere non possumus.
¶ Vtrum papa possit absoluere ab obli **[sect. 5]** gatione qua quis alteri tenetur. viȣ. s̃. iuramentum. vj. in princi.
¶ Vtrum obligatio seł extincta possit **[sect. 6]** instaurari. Rñ. quod nō. tex. ĩ. l. cum ex cā. C. de remis. pig. sed opʒ alia fiat si dʒ inesse.
¶ Vtrꝛ oblatio dissoluat̃ adueniẽte ter **[sect. 7]** mio. Rñ. pañ. in. c. sicut ex literis. de spō. capiendo mẽtẽ Gof. q̃ placet. d. Anto. et est amica veritati quod aut terminus appo nitur ad solicitādũ impedimẽtum obli gationis et tũc lapsus termini non libe rat ab obligatiōe. arg. l. oblationũ. la. ij. .§. placet. ff. de act. et obli. et arg. c. cum dile cti de dolo et ꝯtu. et. l. celsus. ff. de arbi. et tunc ponit̃ ad solicitādũ impedimẽtũ quando apponit̃ termin⁹ ꝯctui iaʒ perfecto: puta ꝯxit quis sponsalia et postea ꝓmit tit q. j. certum tp̃s ducet eā non dissoluit̃ elapso termino aut termin⁹ apponitur ad finiẽdā seu limitādam oblationẽ et tũc lapsus termini liberat ad obligatio ne si per ꝓmissorẽ non stetit quin impleret in termino: et isto mō ȣr apposit⁹ quādo apponit̃ ad solicitandum principium contractus: puta promisim⁹ adinuicẽ tali tempore conuenire ad contrahẽda sponsalia elapsa die liber est quem non stetit.
¶ Vtrum obligat⁹ statiʒ teneat̃. Rñ. pa. **[sect. 8]** in. c. lʒ heli. de si. quod aut dies est apposita obligationi et sic sunt eiusdẽ fori re⁹ et auctor tenetur reus sine interpellatiōe offerre et ire ad domũ eius q̃ dies ĩter pallat ab hoĩe. c. potuit de locat. et. l. ma gna. C. de ꝯhen. et cō. stip. Si non sunt eius dem fori non tenetur re⁹ sponte ire ad foꝛ alterius vel ad domũ. sʒ dicat in domo sua paratus sum soluere si sit q̇ recipiat et sufficit iuxta no. ĩ. l. Jtẽ illa. ff. de cōsti. pe. et ibi Bar. et Alb. in. l. iubemus. C. de epi. et cle. Quod no. ꝓ limitatione. c. po tuit de loca Jntellige nisi aliud sit specialiter in pacto. Aut dies non est apposi ta et sic requiritur monitio. vt ĩ. l. si ex le gati causa. ff. de verb. ob. et vide. s̃. mora .§. j. et. j. Solutio. §. xix.
¶ Vtruʒ obligatus legere duobus an **[sect. 9]** nis et impeditus ex aliqua causa non fecit teneatur legere alijs duobus post illos sequẽtibus. Rñ. Pa. ĩ. c. significaue runt. de iud. quod non q̃ etiam sine culpa sua currit tp̃s nec poterit petere salariuʒ ꝓ tpe sequẽti: que ratio quia alie sunt ope re illoꝛ duoꝛ sequentiũ. et alie precedẽ tium q̃ opere ꝑsonales mutātur ex cur su tẽporis. vt in. l. si non sortẽ. §. libert⁹. ff. de cōdi. indebi. ad idem facit. l. si vsusfru ctus in biẽnium. ff. de vsufru. leg. vbi fi nito tẽpore finit̃ ius. et hoc voluit bar. in dictis terminis in. l. et iō hesitatur. ff. de ver. obli. Secus dicit vbi factũ ad quod quistenetur non diuersificatur ex tpe: quia tũc elapso tpe ad quod tenetur in tegratur tẽpus vt in. d. l. et ideo.
¶ Vtrum pactũ seu promissio obliget qñ **[sect. 10]** turpitudo tamen versat̃ ex parte recipiẽtis obligationẽ. Rñ. Pa. in. ca. debitores de iureiur. quod non. patet ibi q̃ promissio de soluẽdis vsuris non obligat quia si obli garet etiam naturaliter soluʒ cogeret̃ sol uere ratiōe pac. vt in. c. j. de pac. sicut co gitur quando interuenit iuramẽtũ. Ratio q̃ cuʒ lex resistit etiam alteri ꝯhẽti non nasci tur obligatio etiam naturalis. vt in. l. cuʒ lex. fi. de fideiusso. et ibi plene per Bartol.
¶ Sed quare obligatur magis ex iura **[sect. 11]** mento q̃ ex promissione: cum deus non fa ciat dr̃iam inter iuramentũ et simplicezʒ loquelaʒ. vt in. c. iuramẽti. xxij. q. v. Rñ. Pa. in. c. debitores. quod ideo est quia sim plex promissio est nulla. et ideo habetur pro non facta

propter turpitudine recipientis secus in iuramẽto. ꝓ cui fit scilicet deo non turpiter accipit nec iurans peccauit. Promissio enim dirigitur in hominem. Juramentum autem in deum.
¶ Vtꝯ administrator non habẽs expres **[sect. 12]** sum mandatũ ad penā apponẽdaȝ vel ambassiator possint obligare ɔstituẽtes ad penā quam apponunt pro obserua **[Fo.cccxxxiiij.r]** tione eius quod ꝑmittunt. Rñ. pa. in. c. ij. de p̃ca. quod sic facit. l. bene a ȝenone. C. de qua. prescri. et. l. si procurator cesaris ff de iure fis. et. d. c. ij. vbi p̃latꝰ potest appo nere penam et obligare se et successores. Dummodo contractus sit rationabilis. et. c. dilecti. in fi. de arbi. et quod scribitur in c. nulli. de re. ec. non alie. vbi rector eccle sie potest obligare sine consensu episco pi omnia bona ecclesie generaliter pro obseruatione contractus alicuius quia solum sibi prohibetur specialis hypotheca qd̃ limita verum nisi contractus non teneret. aut esset nullus. quia cōtra ius ꝓ pena tollitur. Secus si esset nullus ꝓ preter ius: ꝓ teneret pene appositio. d. c. dilecti. vide gl. in. c. accessoriũ. lib. vj. et tex. cum gl. in. c. significantibꝰ. de offi. dele. Limita scd̃o nisi pena esset preter naturam contractus. vt in. d. l. si procurator vbi non tenetur fiscus ad duplum vel triplum licet procurator obligauerit se si euiceretur res quam vendit. Secus quando pro obseruantia con tractus apponitur vt in dicta. l. bene a ȝenone.
¶ Vtrum pater obligeẽt ex contractu fi **[sect. 13]** lij. Rñ. Jo. de pla. insti. quod cuȝ eo. §. in rẽ. quod si versum est in vtilitatem patris pu ta quia mutuo accepit pecuniam vt se ve stiret secundum cōuenientiā suam et huiusmodi et sic tenet̃. l. iiij. §. labeo idẽ. ff. de in rem verso. et. d. §. in rem. Sivero non est versum in vtilitatem patris sed potius mutuo accepit vt faceret pōpas vel luderet et hmōi. sic non tenetur nec pater pro filio: nec dominus pro seruo. l. iiij. §. sed si sic accepit. fi. de in rem verso. nisi eius iussu fecisset. l. j. ff. quod iussu. Si tamẽ haberet pompas tenetur restituere cre ditori. l. iij. §. sed si rem. ff. de in rem ver so. Similiter tenetur pater si habet peculium filij deducto tamen prius quod ipse pa ter ĩ. d. peculio debet habere. l. sed si dāni. §. fi. ff. de peculio. Jdẽ dic de mercatoribus qui preponunt institores quod tenentur de contractibus factis nomine ipsorum. ff. de instito. per totum ꝓ vidẽ tur cōtrahere cum preponẽte qui contrahũt cum preposito. l. si institorẽ. ff. si cer. pe. Jdẽ in exercitore nauis. l. in prin. ff. de exer. ac.
¶ Vtrum ille pro quo quis agit eius ne **[sect. 14]** gotia vtiliter obligeẽt eidẽ. Rñ. quod sic ar. l. cum pecuniam. ff. de neg. ge. et qd̃ not. gl. cum tex. in. l. que vtiliter. ff. e. et. i. sed si ideo. ff. sol. ma.

Obses

potest dari liber homo ꝑ pace seruāda: non pro pecunia. de iureiur. c. ex rescripto. ar. ad idem. ff. de te. l. obsides. ff. de iure fisci. l. diuꝰ. Et illud quod dicitur quod liber homo non po test obligari. extra. de pigno. cap. j. et. C. que res pigno. ob. po. l. qui filios intelligitur quod non potest obligari vt in eo sit ius pignoris sed tantum ius retentionis ita tenet glo. in. c. vt pridem. §. item eisdem. xxiij. qō. vltima. et in. c. exposita. de arbi. Jtem homo redemptus ex captiui tate tenetur seruire per quinquennium nisi soluat pretiũ. C. de postliminio. reuer. l. vltima. Jtem sicut pater potest vendere filium propter famem: sic et obliga re. C. de patri. qui fi. distra. l. ij.
Ego dixi de hic notatis. s̃. inver. ho mo et quod obses soluens pro alio repetit. nec in. l. nam et seruius in princip. et ibi Barto. ff. de nego. gest. quod est verum si promiserit pro alio fugientevt per gl. et Barto. ibi dantur obsides pro publi ca et non pro priuata causa Bald. no. in l. obses. C. de actio. et obli. et Jnn. c. ex rescripto. de iureiur.

Obstinatio.

est quedam pertinatia et ideo dic vt infra pertinax.

Occasionem

prebens alteri peccādi vtrum peccet. Respon. Landul. in. iiij. dist. v. questio. vl. in fine. quod duplex est occasio. Quedam actiua scilicet cum quis est quasi coadiutor in peccato vel aliquid tale fa cit quod facere non debet. vnde alius accipit exemplum et occasionem male operandi sicut qui in quadragesima sine necessitate comedit carnes et alijs dat occasionem male operandi. Et istud est peccatum: et tale ouale il-**[[Fo.cccxxxiiij.]v]**lud cuius est occasio: quedā est occasio passiua. qñ. s. quis facit qd̄ facere debz. et ex hoc accipit alter occasionē peccādi et talis non peccat. qꝛ facit qd̄ facere dz. qd̄ limita vt. j. scandalū. §. iij. et. iiij. vide de hoc etiam. s̄. causa. §. vj.

Occultum

ōr duplicitur ꝗz Pau. in c. ex lr̄aꝛ. ō tēp. ord. ṗmo ꝓut distinguit contra ꝓbabile. Alio mō ꝓut distinguit̄ ɔtra notoriū. Et tunc licet aliqui sciant tamen notoriū non est qñ aliqua tergiuersatione celari potest.

Odium

dei est filia luxurie sz odium ꝓximi est filia ĩuidie vel ire. De his dictis et quod odia sunt restrin geda. l. si ĩpetratione. fi. de pe. l. cum q̄daz et ibi Bar. de li. et post. et. l. arrianus. ff. de act. et obli. nisi in casu. l. ij. et ibi barto. ff. de his qui no. infa.
¶ Vtrum sit pctm̄ mortale. Rñ. Odium **[sect. 1]** dei maximū peccatorū ē. qꝛ vnū quodꝯ qd̄ est ꝓpter se est potius eo qd̄ est propter aliud in odio dei voluntas aduertit̄ a deo secundum se. Jn alijs vero pctis non auertitur a deo secundum se. sed scd̄m aliud in quātū appetit aliq̇d inordinate qd̄ habet aduersionē annexā a deo. Et ē odiū ꝓximi quod cum apponatur charitati est pctm̄ mortale de se. Et tunc opponitur quando vel non facit proximo qd̄ tenetur de necessitate vel appetit facere vel facit pro ximo aliqd̄ notabile malū. vñ ṗme Jo. ij. Qui odit fratrē suū homicida ē. Per accidētia tamen et per ĩperfectionē actus pōt esse veniale puta cum non est in deliberatione volūtatis. sed in primo motu solū. Jtē quando malum qd̄ ꝓximo desiderat est modicū nec notabile malum vellet haberet. Jtē quando odit pctm̄ ꝓximi non na turā. secundum Tho. xxij. q. xxxiiij. Jtem quādo malum non vt malum vellet proximo. sed sub rōne boni puta zelo iustitie vel ad bonum seu correctionem illius cui vellet et hmōi. qꝛ tunc ꝓprie non habet rōnem hodie. et ꝯuis illa que cōmittunt̄ exterius ꝯtum ad lesionē ꝓximi sint grauiora tamen ꝯtum ad voluntatis deordinationem proximi est pctm̄ grauissimum eorum peccatorum que sunt contra proximum. Et oritur ex inuidia directe secundum Greg. xxxj. mo. Dispositiue vero ex ira. Rica. tamen. in. ij. sententiarū refert quosdam tenere quod potius ori tur ex ira licet aliquod odium ex inuidia oriatur.

Officium

diuinum vide. s̄. hore.

¶ Officum ad qd̃ tenetur exequens nō **[sect. 1]** meretur premiũ necessario promissum generaliter facienti. Vnde tuʒ ꝑmittit̃ aliquid generaliter capiendi bānituʒ. non debetur famulo potestatis capientis. q̃ ad hoc tenebatur ex officio suo. fa cit. l. congrui. ff. de offi. presi. et. c. j. de offficio. or. no. Pa. in. c. ecclesijs. de censi.
¶ Vtrum pro habendo officio tempora **[sect. 2]** li possit aliquid dari. Rñ. Ge. in. c. ꝑ hu mani. de homi. lib. vj. tenet quod sic. si duo concurrant Primum quod publice det nō occulte. quia clandestine dare reproba tur. ff. de pol. l. j. et. ij. ff. de admi. tuto. l. non existimo Nec ob. l. vnica. C. ad. l. iul. de ambi. que prohibet aliquem ad officium promoueñ. precio vel ambitio ne sed ꝑbate vite. quia secundum glo. in. l. bar barius. ff. de offi. preto. loquitur quādo secrete datur. Scd̃o si cupit prodesse et non preesse. Adde tertium si est idoneus alias non. facit. viij. q. j. qui episcopatũ sec⁹ in officio ecclesiastico. vide de hoc s̃. dignitas. §. ij.
¶ Vtrum officialis possit aliquid recipe **[sect. 3]** re quando gratis tenetur impendere officiũ. Rñ. quod non vt ĩ. l. fi. C. ad. l. iul. de nepo. vbi ꝑhibet̃ aliquid recipere cum quis est in administratione etiam post depositum officium pro aliquo prestito beneficio tempore administratiōis. de quo vide. s̃. Judex. §. viij. cum seq.
¶ Vtrum liceat mutuare semper officia **[sect. 4]** dominis. Rñ. secundum sanctũ Tho. in episto la ad ducissam barbantie qd̃ si ex pacto mutuum det̃ vt officiũ recipiat̃ sic vsura est. q̃ pro mutuo accipitur officij potestatẽ. hoc ego limitarem in officijs secularibus que non dantur gratis sed vẽduntur. Sec⁹ esset in officijs que debẽt gratis dari quia si non esset vsura ex par **[Fo.cccxxxv.r]** te dantis mutuum. cum nihil accipiat q̃ pecunia extimandum sit licet ex officio cōsequenter aduenit lucruʒ quia illud lucrum aduenit ratione labori. sed potius est iniustitia ex parte nolentis ali ter dare talia officia ĩ spũalib⁹ autem offi cijs induceret simonia.

Oleum

sanctum dicitur triplex. quod ꝑ episcopos in die cene consecratur. Primum principale dicitur cris ma sanctũ quod de oleo et balsamo fit: et cum isto benedicuntur fontes baptismales calix et patena. ecclesia et altare et puer baptisatus in vertice et fronte. et episcopi quando consecrantur in manibus et in capite et omnes fideles cum crismantur et istud est annuatim conse crandum et innouañ. c. si quis de alio. de ꝛse. di. iiij. et grauiter punitur sacerdos qui in baptismo vtitur de alio q̃ de nouo vt in. d. c. si quis. Secundum oleum sanctum est cathecuminorum. et dicitur oleum. benedictum siue sanctum et isto iunguntur baptisandi inter scapulas et in pectore et manus sacerdotis cum ordinatur. Jtem principes et reges in brachio et humero. Jteʒ ecclesia et altare ante crismationeʒ. Tertium oleum sanctum est quo iungũtur infirmi in articulo mortis. de quo ĩfra vnctio.
¶ Vtrum alio tempore possit cōfici pre **[sect. 1]** fatũ oleũ q̃ in die cene. Rñ. quod primum nō. de conse. di. iiij. omni tẽpore de sen. exc. quoniam. li. vj. de alijs duobus nō inuenitur prohibitum.
¶ Vtrum oleum non sacrum additum **[sect. 2]** sacro efficiatur sacrũ. Rñ. vt. s̃. aqua be nedicta quod sic.

Opinio

est assensus intellectus ad aliquid non quia sufficienter moueatur ab obiecto ꝑprio sed per quandam rationabilem electionem vo luntarie declimans in vnam partẽ ma gis quam in aliam cum dubitatione ta mẽ in formidine alterius partis: ita ta men quod ad illam pariem

quaꝫ formidat habetur ratio expressa concludens for midatur tamen propter debilitateꝫ ra tionis alterius partis. Fides vero est cum certitudine absq; tali formidine. Scientia autem est ascensus intellect⁹ moti ab obictio per seipsum cogniti sicut in principijs primis vel per aliud sicut in conclusionibus quarum est sciẽ tia Hec. S. Thomas. xxij. questione pri ma ar. iiij. dubium vero est motus indifferens in vtranq; partem cõtradictio nis de quo. s̃. dubiũ. Scrupulus est cũ intellectus ex leuibus coniecturis seu medijs et multum debilibus mouetur ad vnam partem et hoc etiaꝫ dicitur suspicio et pusilanimitas spirit⁹. q̃ repellẽda est vt dicitur. vj. q. j. Oues ĩ fi. Omnis enim suspitio potius abijciẽda est quã acceptanda Et de his habes per Cal. in cle. ne romani. de electio. et in. c. literas de presumpti.
De notatis in hoc. §. et quod opinio vel opinari est credere ex verisimilibus cõ iecturis id quod verum est vt per Bal. ĩ l. cum antiquiorib⁹. iij. q. C. de iure deli. et est dubitare nisi subdatur ratio vi sus Bal. in. l. fi. xv. opposit. C. de edic. di ui adri. tol. et reprobat̃ opinio grossorũ hominum sed non simplicitas vt per eundem in. l. fin. ij. oppo. C. de here. instit. ¶ Cui opini. est adherendum in varie tate. Rñ. distinguẽdo. Aut vna opinio num habet pro se legem vel antiquam consuetudinem approbatam: et alia non. et sic illa preferenda quia minime mutanda sunt que certam sententiam semper habuerunt. l. minime. ff. de legi. Aut non est lex nec consuetudo pro aliqua ipsarũ vel est pro vtraq;: et tunc debent concordari vt dicatur in vno casu vnam obtinere et aliam in alio si fieri potest. vt in capitulo literas de resti. spo. xxv. questio. ij. §. his ita respondetur de cogna. spi. capitulo pri mo Conueniens enim est iura iurib⁹ concordare. dicit text. in. capitulo cum expediat de elec. libr. vj. et. l. vnica. C. de in officio. donati. et. l. precipimus in fi. C. de ap. et soluitur aliquando contrarietas per aliud et simpliciter. vt. xij. q. ij. sine exceptione. de his que fi. a pre. c. cũ **[[Fo.cccxxxv.]v]** apostolica. Aliquãdo per aliter de ele. c. quod sicut et. c. publicato. Aliquãdo ꝑ ꝓm vt de elec. cumana et. c. cum in iure. Si ve ro non possunt cõcordari tũc cõis opi. se quẽda est ꝓ in cã dubij ꝑ multitudine est presumedum. ita tꝫ gl. in. c. fi. de pe. di. j. Bart. in. l. precibus. C. de impu. et alijs sub. et gl. in. l. omnis diffinitio. ff. de reg. iu. et in cle. j. in fi. de sum. tri. dicunt doc. quod in dubijs et decisiuis adherendum est correctio doctorum quia cõ munis opinio doctorum inducit probabilẽ errorẽ. vide text. iuncta glo. in. c. vnico. de postu. pre. li. vj. facit text. in. l. lj. ff. de iuris. et fac. ign. not. Bar. in. l. de eo. C. de pe. iudi. qui. mat. indi. quod limita secundum. Ge. in. c. j. de sum. tri. lib. vj. verum nisi vera et certa ratio contraria assignetur vt puta secundum Jo. an. in. c. j. de consti. ꝓ notorie dicit male vel quia ra tionabiliter potest cõuinci. nam vt dicit pa. in. c. tua nos. de vsuris licite iudica tur ꝯ cõem opi. doctoꝝ et etiam gl. quãdo iure non ꝑbat̃ vel per rõnẽ cui non possit respõderi. ita etiam no. d. Ant. ĩ. d. c. tua nos. et facit tex. ĩ. l. j. §. cũq; hec materia. C. de vete. iur. enuc. ibi non omnes in oĩa sꝫ certi per certa vel meliores vel deteriores inueniuntur. sꝫ neq; ex multitudine auctorum quod melius et equius est iudicato cum possit vnius et forte deterioris snĩa multos ĩ aliqua ꝑte superare. hec ibi. Si autem non apparet q̃ sit cõis tũc p̃ponẽda est illa q̃ validioribus rõ nibus firmat̃. ar. insti. de emp. et ven. §. item pretiũ. C. de edi. diui. adri. tol. l. edicto. Facit. c. domino sancto. §. ecce inq;tum. l. distin. et maxime si talis opinio sit subtiltor vt dicit tex. in. c. capellan⁹ de ferijs. Aut vna opin. nititur rigori scripto et alia equitati scripte et sic ista preponitur. c. vnico. de re. permu. li. vj. et. l. placuit. C. de iud. et per Cy. in. l. j. C. de legi. Fallit in odium iudeorum con tra quos rigor preferẽ equitati. c. ij. de iude. Jn alijs autem opinio benignior debet obseruari. l. benignus. ff. de leg. Facit. c. fina. de transac. tenet hoc pa. in d. cle. ne romani ĩ princi. Et benignior dicitur illa que fauet iuramento testamẽto libertati matrimonio religioni et sacramento. facit. c. ij. de cog. spi. l.

sunt persone. ff. de reli. et sumpt. funer. Simi liter illa que soluit ꝗ que ligat regula odia li. vj. l. arrian⁹. ff. de act. et obl. Aut sunt antiqui docto. et sic moderni non eis preponuntur nisi nou ratiōibus et causis ad aliud sentiendũ inducant̃. Nam aliquādo intellectus iuntoris ꝑspicacior est ꝗ senis dicit tex. in. l. gall⁹ ff de libe. et posthu. lxiij. di. §. veruʒ. Aut sunt theologi et canoniste vel legiste et tunc in mareria iuris diuini veteris vel noui testamenti prefertur Theolo gus. Jn materia vero iuris positiui Ca nonista in materia Canonistali. legista in materia legali preponitur. Aut sunt quatuor doctores ecclesie qui sibi contradicunt tunc in subtilitatibus et que stionibus prefertur Augustinus. Jn translationibus vero hieronymus. Jn sermonibus Ambrosius. Jn moralib⁹ Gregorius. xx. distinctione. §. j. facit ꝗ no. gl. in. c. sicut. xv. dis. Aut diuersitas est inter papam et concilium et tunc in concernentibus fidem concilium preponitur. quia orbis maiorem vrbe. Jn alijs autem papa est preponendus. vt ĩ. c. sunt quidā. xx. q. j. et di. xviij. Anastasi⁹. et intellige papā preferendum omnib⁹ quando tāqꝗpapa. sic determinat aut statuit c. de libellis. xx. di. Secus si arbitrarẽt sicut doctor ꝗ non preiudicaret opinionibus alioꝝ. vt no. Jnn. in. c. literas de resti. spolia. dicit tamen Pañ. ĩ. c. tua de decimis quod quando dictum alicui⁹ sancti iuuat̃ autoritate iuris diuini poti⁹ est standũ ei ꝗ interpretationi pape vt dicit gl. xx. d. c. j. cum hoc potius spectet ad ecclesiam vniuersalẽ ꝗ ad priuataʒ ꝑsonā. Quod quidem dictũ est mirabile et valde dubito cum ad papā ꝑtineat ius diuinũ interpretari vt. s̃. dictũ est. Sʒ potest dici quod verum dicit glossa prefata quando papa diceret contra autoritatem iuris diuini expresse. sed quando in terpretā do vel declarando dicit sic pre ponitur omnibus. Et sic intellige gl. in **[Fo.cccxxxvj.r]** ca. hec est fides. xxiiij. q. j.

¶ Vtrum sequens opi. docto. non subti **[sect. 2]** liter inuestigataʒ que post moduʒ apparet falsa excusetur a peccato. Rñ. pa. in. c. capellanus de fer. quod sic ꝗdiu non apparuit falsa. facit glo. iũcto tex. in. c. vnico ð post. prel. li. vj. et i. c. fi. ð spō. du. et in. c. cum venerabilis de cōsu. fal. regula et quod ibi no. ff. ð iur. et fac. ign. et quod no. Jnn. ĩ. c. per tuas el. ij. ð simo. et glo. Gof. et Tācr. in. d. c. cappellan⁹ no. Old. in. d. l. quesitũ. §. j. ff. de fun. ĩstr. ꝗ le. quod sequẽs opi sui doc. excusat̃ ab impẽsione expẽ sarũ ꝗ probabiliter quis sequitur opi. sui doc. l. dicere. §. vnde videndũ. ff. de arb. Jstud tamen limita verum in his quando sunt contra dei precepta et. l. natu ralẽ insertam mentibus hominũ. quo rũ ignorantia neminеʒ excusat de quo dic. vt. s̃. ignorātia. nec ob. predictis illud. c. iuuenis de spō. vbi dicitur quod in du bijs tutior pars ẽ eligẽda. et eccl̃iastici. iij. q̇ amat periculũ peribit in illo. Ergo videtur se exponere periculo q̇ in vniuersitate opinionũ non eligit tutiorem. quia hoc verum esset quando proprie du bium est sed quando est opinio secus est quia nec tũc sumus in dubio nec conse quẽter exponit se quis periculo quod bene no. Jtem nec ob. etiam illud. Aug. de pe. di. vij. si quisvbi dicit dimitte incertũ et tene certũ: ꝗ alia est certitudo in mora libus alia in naturalibus ꝑpterea dicit philo. primo ethicorũ quod disciplinā ti est in vnaquaꝗ re certitudineʒ querere iuxta exigentiaʒ materie eque em̃ vitiosum est persuadẽtem querere mathemeticum et mortalem demonstran tem. Non enim cōsurgit certitudo mo ralis ex euidentia demonstrationis. sʒ ex probabilibus comecturis grossis et singularibus magis ad vnam partem ꝗ ad aliam se habentibus. Dicitur au tem probabile quod pluribus et maxime in sapientibus apparet verum nam si Joachim non fuit hereticus licet teneret falsum contra fidem vt patet in ca. damnamus de sum. tri. et fi. cat. ꝗ ab ec clesia talis articulus nondum erat dānatus multo magis excusatur quis sequendo opinionem doc. quando talis opinio ab ecclesia non est reprobata cũ tali voluntate quod si non crederet veram non ei adhereret

certe in isto non potest esse contemptus et sic nec peccatum mor tale. et ergo tenet certum sibi certitudi ne morali et dimittit dubium sibi. scili cet opi. contrariam.

Oratio

fm. S. Bo. in. iiij. di. xv. parte. ij. ar. j. q. iiij. accipitur com munissime secundum quod comprehendit om nem actum bonum sicut accipit glo. j. ad Thesa. v. Non cessat orare qui non cessat benefacere accipitur secundo cōmuniter secundum quod comprehendit omnem actum contemplatiue relatum ad deū. Accipitur etiam proprie oratio secundum quod est ascensus mētis in deum ad aliquid de gustandum vel impetrans. vel exsoluendum. Et isto modo accepta diuersi mode diffiniturvt patet per Host. in sum ma ti. de penis. et Joan. and. in clemē. vnica de reli. et ve. san. Vnde secundum Augustinum in lib. de verbis domini. Oratio est quedam petitio et alibi dicit. Oratio est pius mentis affectus directus in deum et plerūq; ne pigritetur in voceꝫ prorum pens. Facit ad hoc de conse. dist. prima. c. quando autem vel secundum Damas. lib. xxiij. oratio est ascensus mentis in deuꝫ vel petitio decentium. facit. c. fina. xx. distin. Vel oratio scd̄m Ray. est cōgeries vocum ad aliquid im petrandū in deum tendentium vel fꝫ Hug. de sancto victore. oratio est denotio quedā ex compunctione procedens He enim descriptiones orationi conue niūt secundum diuersos eius effectus et propterea oratio aliquando dicitur oratio nomine proprio: et hoc fit quando mēs nostra ascendit in deum vel per quam aliquid deo vouetur vel offertur et sic ei cōpetit diffinitio. ij. Augu. et prima Da masceni. Aliquādo dicitur obsecratio qua quis pro commissis veniaꝫ deprecatur et alia expedientia ad saluteꝫ petit et sic et cōuenit prima diffinitio. Au gustini et fa Damasce. et alia Rayn. di **[[Fo.cccxxxvj.]v]** citur. iij. postulatio. et hoc est quando q̇s cōstitutus in feruore spūs et charitatis fraterne etiam ꝑ salute orat et petit. quar to dicitur gratiarū actio per quā q̇s re colēdo beneficia dei tam preterita q; pre sentia et futura totus in deum attractus quodā spiritu cōpunctionis regratian do deo totus fit illi deuot⁹ et sic ei cōpe tit diffinitio Hugo. Et d̄ istis dr̄ prime ad Thimo. ij.

¶ Vtrum oratio sit virtus latrie. Rñ. fm **[sect. 2]** Ric. in. iiij. di. xv. ar. iiij. q. ij. quod sic inq;tū quis orat deum vt sibi exhibeat hono rē in recognitionē sūmi dñij. Cum latria non sit aliud nisi exhibitio honoris testificātis in eo cui exhibet̄ summum dñ ium. Jnq;tum ꝯo quis orat deum vt per hoc satisfaciat de pctis suis vel alioꝝ sic est act⁹ penitētie nec mirū q̃ ī gene re actuū morū ideꝫ act⁹ ex fine sortit̄ di uersas species vt ptꝫ in. v. Ethic. c. iiij. vbi mechās ꝑpter lucrum ē auarus et ꝑpter cōcupiscentiam est luxuriosus.

¶ Quis est orādus vtꝝ solus de⁹. Rñ. **[sect. 3]** fm Ric. vbi. s̄. q. iij. quod dupliciter q̇s po test porrigere alteri p̄ces. aut vt tāq; ꝑ ipsum īplende. Aut vt tanq; per eius īpe trationē adīpleant̄. Primo mō sol⁹ de⁹ est orādus: q̃ illa bona q̄ principaliter sunt petēda. s. gr̄a et salus: vel q̄ nobis deseruiūt ad eoꝝ acquisitionem a solo deo dant̄ nec ab alio dari pñt tali mō s. ad acquisitionē glorie et gratie. Secū do modo orandi sunt sancti q̇ a deo im petrant exauditionē or̄onis nr̄e. vnde Apoc. viij. d cit̄. Ascendit fum⁹ aroma tū de or̄onib⁹ sanctoꝝ de manu angeli corā deo. Maxīe gloriosa virgo maria suꝑ ceteros ē orāda isto scd̄o mō q̃ pl⁹ valet q; ceteri om̄s ceteris paribus Et ꝑpterea cum oramus deum vel xp̄ꝫ dicim⁹ miserere. vel da nobis sꝫ cum oram⁹ sctōs dicimus orate pro nobis.

Sed q̄ro nūquid sancti vidēt oratiōes nr̄as. Rñ. sꝫ Ric. vbi. s̄. quod lꝫ aīe sanctorū naturali cognitione non cognoscant omnia q̄ fiūt in hac vita et maxime īteriores mot⁹ cordis. q̃ solus de⁹ serutatur corda de simo. c. tua in fi. tamen ī ꝯbo vidēt ea q̄ decet eos de nostris actib⁹

cogno scere: de quoꝛ qualitate sunt illi actꝰ q̇bꝰ eos oramus orādo ꝓ ad eorũ gloriam pertinet quod ad eos habeamꝰ necesse re currere. et quod ipsi prebeāt nobis auxiliũ ad salutem.
¶ Quomodo debet fieri oro. Rñ. vt col **[sect. 4]** ligo ex Ric. vbi. s̃. q. vj. et. vij. et tho. secũ da scde. q. lxxxiij. ho. et Jo. an. vbi. s̃. q dʒ fieri cũ. vij. cōditionibꝰ seu socijs. et primo cum humilitate. Judith. ix. Humi lium et mansuetoruʒ semper tibi placuit deprecatio ecclesiastici. xxxv. oratio hũi liātis et se et c. psal. exaudistiorationẽ hu milium hec humilitas duo dʒ habere. Primo diffidẽtiā proprie virtutis. hoc est reputes te indignum exauditione. Secundo confidentiā de dei mĩane desperes: sicut ecclesia facit que semper ĩ fi ne orationis. dicit per dñm nostrũ Jesuʒ et c. q. d. O domine non ad me aspicies sʒ ad mĩaʒ saluatoris ad aduocatā mariā sic vide quod in letanijs dicitur per passionẽ per crucem et c.
¶ Secundo cum bona dispositione seu **[sect. 5]** cōtritione suorum pecca torum: ꝓ cuʒ his qui displicet ad intercedẽdum mititur irati animus potius ad deteriora prouocatur dicit Gre. iij. q. vij. in graui bus et. xlix. di. c. vl.
¶ Vtrum oratio peccatoris exaudiatur **[sect. 6]** Rñ. vt colligo. ex Ric. et. S. Th. vbi. s̃. q aut peccator aliqua petit vt peccator. i. secundum desiderium peccati et tũc non exaudi tur ex misericordia sed bene quādoqʒ ad vindictā dum ꝑmittitur āplius ruere in peccatis. Vnde Aug. Quedam negat deus propitius que concedit iratus et sic intelligitur illd prouer. xviij. Qui declinat aurem suam ne audiat legem oratio eius execrabilis erit: aut peccator orat ex desiderio bono nature et sic dens exaudit non quasi ex iustitia. quia talis non meretur sed ex misericordia si tamen alie conditiōes concurrant.
¶ Sed quid si orat pro alio nũquid ex **[sect. 7]** audieť. Rñ. quod aut orat vt minister eccle ste et sic exauditur. j. q. j. c. dictũ est. Aut **[Fo.cccxxxvij.r]** orat vt priuata persona. et sic non exaudi tur peccator pro alio orās. Et sic intelli ge. c. si quis inquit et. c. iꝑi sacerdotes et c. sacrosancta et. c. necesse. j. q. j. Verum est quod si ille qui inducit peccatorem ad orā dum ꝓ se sit bonus tũc peccator exaudie tur non pro suo sʒ pro merito poscentis d. c. dictũ est. Sed aduerte quod hic et in. §. precedẽti accipitur peccator ille qui est in mortali nec de eo est attritus vel cōtritus ꝓ lʒ quis esset ĩ peccato tamen de eo dolet et proponit abstinere et satisfacere tũc non habet locum istud sed illud quod dicit Aug. suꝑ Joā. omeł. xliiij. si em̃ peccatores deus non exaudiret frustra ille peccator publicanus oculos ĩ terra dimittẽs et pectus percutiẽs diceret do mine propicius esto mihi peccatori cu ius ɔtrariũ ibi ptʒ ꝓdescendit iustifica tus. et ideo tales exaudiuntur.
¶ Tertio debet esse oratio associata cũ **[sect. 8]** breuiloquio. Mat. vj. cum oraueritis nolite multum loqui. Facit de cōse. di. v. ca. non mediocriter. Sed contrariũ christꝰ Luce. xviij. dicit semper: oportet orare et nũqʒ deficere. Jtẽ Luc. vj. dicitur quod ꝑnoctauit orādo. et Luc. xxij. dicitur quod ꝓ lixiꝰ orauit. Facit. lxxvj. di. c. nosce. Ad qd diceñ. quod oro non solum secundum suam cau saʒ q̃ ẽ desideriũ charitatis. sed etiam ꝗʒ se iꝑam potest esse diuturna. Et qd ego di co quod debet esse breuis. hoc intelligo ta liter ne ĩmorā tibus nobis aliud cordi nostro inserat inimicus. et iō sancti pa tres aliquantulũ orabant. et postea ali quid operis faciebāt. deinde ad oratio nẽ redibant. sic et nos non ita debemꝰ prolongare orationeʒ quod in ipsa replea mur vagatiōibus sed potius eam breuem facere vt cum feruore eam expleamus. et hoc est quod dicit Aug. ad pro bandum multum loqui in orando est rẽ necessariam in superfluis agere ver bis. Cum plerunqʒ hoc negociuʒ plus gemitibus qʒ sermonibꝰ agatur. Et hic loquitur de oratione voluntaria. non de illa que est de necessitate vt officiuʒ cle ricis et huiusmodi.

¶ Vtrum oratio debeat esse vocalis. Rñ. **[sect. 9]** ſm Ric. vbi. s̃. q. iij. quod duplex est oratio Quedaʒ cōmunis. s. que per ministros ecclesie in persona totius ppłi deo offer tur. et talis debet ĩnotescere populo pro quo offertur. vt excitetur ad deuotionẽ et ne possit suspicari in ministris eccłie illius orationis omissio. et iō talis dʒ eẽ vocalis. Alia est oro singularis persone. s. que offertur ab hoĩe inqꝫtũ est singularis ꝑsona siue pro se siue oret pro alio et talis oratio qꝫuis non sit necessariũ quod sit cum sensibilivoce. nisi. adhoc ho mo sit obligatus ex voto tamen qñqꝫ expedit ad meritũ vt mẽtali adiũgatur vocalis: vt per vocalẽ feruor cordis ampliꝰ excitetur. Ex quadā. n. naturalivnione aĩe ad corpꝰ. motuscorporis diuersimo de affectiōes aĩe excitāt et ĩmutant. Sĩ tamen in casu nostro vocalis oro retineret interiorem feruorem. tunc non esset vo caliter oran̄. oratiōe singulari qñqꝫ etiā excessu feruoris mentis ꝓrũpit homo ĩ vocalem orationem. Potest etiam fieri vocalis oratio ad redditionem debiti vt vcʒ homo secundum totũ quod habet deo seruiat. Et illud. Math. vj. orantes nolite multum loqui. Jntelligendũ est ſʒ Aug. ad probañ. quod non est loqueñ. multum s. vt multa locutio sit efficax ad exaudi tionem qua eloquẽtiores erimus: quia deus prĩcipaliter ad intentionem aspi cit. Propterea subiunxit Au. ibidem nō deest multa precatio si feruens perseuerat intentio.

¶ Quarto req̇rit quod oratio fiat cum bona **[sect. 10]** intẽtiōe et feruenter. Sed hic queritur. Vtruʒ oratio vocalis sine mentali attẽ tione sit efficax. Rñ. secundum Ric. vbi. s̃. q. vj. quod triplex est efficacia oratiōis. Prĩa est in merẽdo seu satisfaciendo. Secunda est impetrādo Tertia est orantem spiritualiter et sensibiliter reficiẽdo. Vnde nullam istarum habet vocalis oratio ni si eam cōcomitetur concors meditatio. Moralis enim est non actus exterior nisi per comparationẽ ad actus rationis interioreʒ. Aduerte tamen quod intentio de bita et actualis si adsit in prĩcipio voca lis oratiōis. lʒ postea mens euageť. nisi **[[Fo.cccxxxvij.]v]** talis euagatio interũpat primam intentioneʒ: per contrariam intentationẽ sic est meritoria et ĩpetratiua oratio vocalis sine attẽtione per virtutem ṗme intẽtionis sicut cum quis per bonam intẽtionẽ incipit ꝑegrinari vel eleemosynā dare totũ sequens est meritoriumvirtu te intẽtionis. prime qꝫuis cesset sua intentio actualis. Sʒ talis oratio sine attentione non. hʒ tertiā efficaciam. scilʒ spiritualiter reficiẽdi orantẽ nisi qꝫdiu caʒ cōcomittatur attentio actualis. Et sic intelligitur illud prime cor. xiiij. Si orem lingua et spiritus meus non orat mens mea sine fructu est. scʒ spiritualis refectionis.

¶ Sed quando dicetur per euagationẽ inter **[sect. 1]** uenire cōtrariā intẽtionẽ. Rñ. licet Ricar. non declaret. Dic qꝺ tunc quando homo volũ tarie alia cogitat non perti nẽtia ad orationeʒ. et de hoc vide. s̃. ho re. §. xxvj. Et quomodo est pctm̃. Vñ dicit Cipria. de oratiōe dominica. Quomō audiri te a deo postulas. cum iꝑe te non audias. Et Ber. causamur nobis ꝺ esse gratiā. sʒ iustus iꝑa gratia ꝛqueritur non nullos deesse sibi. et Cassianꝰ nũ qꝫ orat quisq̇s etiam flexis genibꝰ sivaga tiōe distrahiť. Propterea dicit Cipri. ni hil aliud cogitet animꝰ qꝫ id solũ quod p̃catur. Facit de conse. dis. j. c. quando autеʒ. et dist. v. nũqꝫ. Et est etiam aduertenduʒ quod triplex potest applicari intẽtio orationi vocali. s. aut applicādo eā ad ver ba que dicuntur Aut ad illud quod petiť. Aut ad illum cui oratio porrigitur et quocũqꝫ istoꝛ modorum ad sit intentio non est inefficax oro ad satisfaciendũ. Et ego dico nec ad impetrandũ vel re ficiendum. Sed secunda intentio melior est qꝫ prima. Et tertia qꝫ secunda. Vnde Hug. de virtute orādi. Puta inquit oratio est quando abundātia deuotionis ita mẽs accenditur vt cum se ad deũ postulandũ ꝛuertitur pre amoris eius magnitudine etiam petitiōis sue obliui scať. Nam aliqñ nimia attẽtio ad verba posset esse ĩpeditiua oratiōis scʒ quando hō vult nimia ĩ particulari cogitare dever bis. qꝛ secundum philo. ij. thopi. Non possumꝰ multa cogitare

sił. vñ sufficit quod ṗma in tẽtio sit talis quod sufficit ad integrã ĩfor mationẽ verboꝛ. Et iõ Hugo. vbi. s̃. di cit. Oratio ꝑfectior esse omnino neq̇t si eã meditatio non cõcomittet̃ aut precedat. his oĩbus cõcor. Tho. vbi. s̃. ȯ hoc vide hore. §. xxvj.
¶ Quĩto requirit oratio quod vtilia ad sa [sect. 12] lutem petat. et sic est petere iuste.
¶ Vtruꝫ sit aliquod determinate petẽ [sect. 13] dũ ĩ oratione. Rñ. ſꝫ Ric. vbi. s̃. qõ. iiij. Quedam sunt quibus non possum⁹ ma le vti. sicut virtutes gratia. et gloria et ta lia determĩate petẽda sunt in oratione. Quedã sunt q̇bus possumus vti bene et male sicut hr̃e diuitias. filios et vxorẽ. et hmõi. et talia non sunt determinate petẽda in oratione sed sub cõditiõe. s. si de⁹ p̃uidet illa ad salutẽ nostrãvtilia. Quedã sunt q̇b⁹ vti bñ non possumus si cut peccatis et huiusmodi malis. et talia non sunt a deo petenda in oratione.
¶ Sed cur aliquid petimus cum deus [sect. 14] sciat quo indigem⁹. Rñ. ſꝫ quod dicit aug. in epistola ad ꝑbã. Jlle q̇ nouit q̇d nobis necessariũ sit priusq̃ petimus non volũtatẽ nostram vult sibi per petitionẽ nostram innotescere ꝙ eã non potest igno rare. sed vult exercere in omnibus desideriũ nostruꝫ quo possumus capere quod ip se preparat dare. hinc et Gre. xxiij. q. iiij. Obtineri inquit nequaq̃ possunt que p̃destinata non fuerũt. sꝫ ea q̃ sancti vi ri orãdo efficiunt ita predestinata sunt vt precibus obtineantur. ergo non oramus vt deus aliquid sciat vel vt eũ im mutemus sed vt obtineamus quod vo luit precibus obtineamus.
¶ Sexto quod ɔstãter fundit⁹ ĩ fide petat. [sect. 15] vñ Ja. j. postulet autem ĩ fidenihil hesitãs
¶ Septimo quod petat perseueranter.
[sect. 16] ¶ Vtꝛ or̃o sit ſp meritoria. Rñ. ſꝫ Ric. [sect. 17] vbi. s̃. quod nõ. ꝙ merito debet̃ merces ſꝫ iustitiã. Et iõ oratio facta in pctõ mor tali non est meritoria ꝑprie loquẽdo de merito. Addo ẽt quod non est meritoria quamuis non fiat in peccato mortali. si nõ adsit ȯbita attẽtio. saltẽ actualis ĩ p̃nci **[Fo.cccxxxviij.r]** pio secundum communem opi. theolo. ĩ ij. dis. xlij. Si tamen talis attẽtio adest erit merito ria: nisi ĩterum patur. vel nisi in oratione necessaria puta in officio respectu clericorum sit notabilis negligẽtia in reprimendo vagationes quia sic esset peccatum de quo. s̃. hore. §. xxvij.
¶ Ad q̇d valet oratio siue de eius effe [sect. 18] ctu. Rñ. quod valet ad vincendas tẽtationes. Vnde hiero. super Mat. xiiij. in tẽ tationem intrat q̇ orare negligit. Scȯo ad augumẽtanda merita. Tertio valet ad impetrãdum postulata. vt patet ex supradictis. Quarto vꝫ ad vincendos hostes. xxxvj. d. c. vlt. de moyse qui orãs vincebat hostes. Quinto ad secretoruꝫ diuinorum reuelationẽ. viij. q. j. si ergo. Sexto ad celestiũ degustationẽ. Vnde sine ipsa non gustantur diuina.
¶ Vtrum semper exaudiatur. Rñ. secundum Ric. [sect. 19] vbi. s̃. q. vij. quod si fit ꝑ se et debito mõ sem per exaudit̃ sꝫ non semper statim sed pro illo tp̃e quo diuina mĩa cõspicit exauditionem vtiliorem esse omnibus pensatis. aut fit ꝑ alijs et sic non semper exauditur. Vnde augu. omel. c. ij. super Jo. dicit exaudiunt̃ omnes sancti ꝑ ipsis non autem pro oĩbus exaudiunt̃: subdit tamẽ q̃to digniores fuerint orãtes ꝑ popu lo tãto facili⁹ in necessitatibus ꝑ q̇b⁹ clamãt exaudiũtur hoc enim non ꝑue nit ex defectu oratiõis vt non exaudiat̃ pro alio orãs debito modo sꝫ ꝑpter in dispositionеꝫ illius pro quo oratur. ꝙ obstinatus forte est vnde Raban⁹ sup Mat. xxj. Quotiẽscũq̃ orantes non exaudimur. ideo fit ꝙ contra auxilium no stre salutis petim⁹ vel ꝙ eoꝛ pro q̇b⁹ petim⁹ ꝑuersitas ne ĩpetrem⁹ obsistit vel in futurũ petionis differtur effect⁹ vt desideria crescant et perfectius gaudia capiant que requirunt. hec ille.
¶ Vtꝛ or atio sit in p̃cepto ita quod q̇libet [sect. 20] teneat̃. Rñ. secundum Vldericũ qȯ sic ad orationem mentalẽ. Et ego dico quod etiam ad vocalẽ tenent̃ imperfecti et communes hoĩes: ꝙ mentalẽ orationẽ non possent habere sine vocali. Et quod oratio sit de p̃cepto

oĩbus. Probo rōne sic. homo tenetur de iure naturali ad omnia illa q̃ recta rō dictat non posse sine ipsis salutẽ cōsequi pʒ ea necessitate qua q̇s vult aliq̇d ea necessitate vult illud sine quo tale quid non potest habere secũdũ phi. Finis imponit necessitatẽ his q̃ sunt ad fi. l. oratio. ff. de spon. sed homo non potest salutem cōsequi sine oratione. er go ad eam tenetur de necessitate et q homo non possit saluari sine oratiōe pʒ. Nam ꝓʒ apostolũ. ij. ad coꝛ. iij. Non sum⁹ sufficiẽtes a nobis etiam bonum cogitare. ergo multo minus operari nisi ex gratia dei nobis donetur posse quod quidem non donat regulariter adultis nisi petāt ꝑgumẽtũ a ꝯrio. Jo. vj. petite et accipietis. Facit. xij. q. iiij. c. obtineri. er go cum sine bona operatione nullus possit saluari ꝙ habitabit ĩ tabernacu lo dei qui operatur iustitiam secũdum psal. et bona operatio non possit esse sine oratiōe. Ergo ꝑpositũ. Confirmatur Exodi. xx. Memento. vt diem sabbati sanctifices quod sine oratiōe fieri non potest. Jtẽ Luce. xviij. oportet semper orare xx. suꝑ quo Chrys. dicit oportet necessitatẽ dicit. Coroboratur exemplo in pra ctica qua communiter homines non ti ment deuʒ quia non habent orationẽ. Econtrario si est aliquis timor dei ĩue nies in habẽte gratiam orationis. Me rito ergo dicit Hiero. vbi. s̃. Jn tẽtatione ĩtrat qui orare negligit. Et suꝑ illo Mat. xvij. Hoc gen⁹ demoniorum non eijcitur nisi in oratiōe et ieiunio. Non sa nat oculum quod non sanat calcancũ. Jeiunio sanant̃ pestes corporis. oratio ne vero pestes mẽtis. Sʒ aduer. quod istud preceptum de oratiōe est affirmatiuum quod solum obligat pro semper aliquos plus aliquos minus. Quāto enim quilqꝫ est debilior tāto magis in diger auxilio orationis. Et ideo certa meta vel hora non est determinata. sed tātum quilibet precepto tenetur quan tum iudicium sue ratiōis dictat sibi fo re necessarium orare vt a peccatis desistat et in bono perseueret. Clerici tamẽ et religiosi habent determinatum mo-**[[Fo.cccxxxviij.]v]**dũet tp̃s oronis de quo. s̃. Honore. Siłr illi quibus in pnĩa per cōfessorẽ est ĩiũctũ vel qui ex voto haberent. Alij autem non videnť habere determinatuʒ tempus. Nisi quod �means. S. Tho. in. iiij. di. xv. Seculares tenentur diebus festiuis diuinis officijs interesse vt ministris pro populo orantibus suam intentionem cōforment.
¶ Que oratio ẽ effication. Rñ. ꝓʒ Rica. **[sect. 12]** vbi. s̃. q. viij. quod oratio dominica. Quod ostẽdit. Primo autoritatis dignitas: ꝙ xp̃s eā fecit et discipulos docuit Math. vj. Scd̃o sentẽtiosa eius breuitas. Tertio petitoriũ vtilitas. Nam omnia que desiderare debem⁹ et petere in hac cōtinentur. Vnde Aug. ad ꝑbā. Licet alia verba dicam⁹ orādo nihil aliud tamẽ dicim⁹ qꝫ quod in ista oratione positũ est si recte et cōgruẽter oremus. Vñ aduerte quod eo ordine posita sunt quo desiderare et petere debem⁹. Exhibeť. Prĩo reuerẽtia illi cui porrigenda est oratio. Cum dicitur. Pater noster qui es in ce lis: quo captat beniuolẽtiam dei orās. Secundo ꝙ finis magis desideratur qꝫ qui sunt ad fi. Jō primo petunť que re spiciunt finẽ qꝫ q̃ sunt ad fi. Respiciens finem sunt due petitiones. Pri ma est sanctificetur nomen tuum. Hoc est ꝑm Au. li. ij. de sermone domini in monte cum dicimus nos admonemus desiderare. vt nomen eius quod super est sanctũ etiam apud homines sanctum habeatur hoc est non contẽnatur quod non deo sed hominibus prodest. Secunda est. adueniat regnum tuum. Vnde ꝑm Aug. vbi. s̃. in hoc excitamus desiderium nostrum vt illud regnum vt nobis veniat. et in eo regnare mereamur. Vnde per primā petimus vt deus ab hominibus glorificeť: per secũdā vt ad dei glortam veniamus petitiōes respi cientes que sunt ad finẽ. Quedam sunt respectu boni q̃ sunt due. prĩa est. Fiat volũtas tua sicut in celo et in terra. Jn qua scd̃m Aug. vbi. s̃. petitur meritum quo beatitudinem mereamur quod cō sistit ĩ obediẽdo mādatis dei. et iō sicut ab angelis in celis fit dei volũtas. sic et a nobis in terris per veram obedientiam. Secunda est. Panem nostrum quoti. da. no. ho. Jn qua petitur victus quotidianus ad substẽtationem neces sarius. vel victus an ime. i. eucharistie sacramentum tanqꝫ instrumentuʒ quo possumus nos

iuuare. Quedam petitio est respectu mali culpe. et hec est dimitte. n. d. n. s. et. n. d. de. nostris. Vnde aug. vbi. s̃. debita peccata dici manifestum est. et in hoc admonemus nos q̇d facere debeamus vt remissionem peccatorum habeamus secundum Au. ad probā. vt ibi. Si. et nos. d. de. nostris Quedaʒ est que respicit mala inclinātia nos ad peccatum que est. Et ne nos indu. in ten. quod non ita intelligitur vt non permitat nos temptari quia quādoqꝫ homo in tentatiōe probatur ad bona et humiliatur ad deum. Sed sic intelligitur vt non deserti diuino adiutorio alicui ten tatiōi vel consentiamus decepti vel ce damus afflicti. secundum Aug. ad probā. et iō aliud est tẽtari. aliud est in tẽtationem induci. Quedam respiciunt malum pene que est. Sed libera nos a malo. Jn qua admonemus nos secundum Aug. vbi. s̃. Non dum nos esse in illo bono vbi nullũ pa tiemur malũ. Vnde de hac oratione dicit Jnsido. j. lib. de sum. bono. c. xxij. Fidei symbolum et dominica oratio pro tota lege paruulis ecclesie ad celorũ re gna sufficit. Et Aug. ĩ ench. c. v. De quo tidianis et breuibus leuibusqꝫ peccatis sine quibus vita non ducitur quotidiana oratio fidelium satisfacit. Eorũ eniʒ est dicere Pater noster et c.

Oratorium

priuatum quilibet in domo ꝓpria habere po test sʒ non debet habere formam ecclesie. nec ibi aliquis debet celebrare nisi sit priuilegiatus vel de licentia episco pi aliter debet deponi celebrans de conse. di. j. vnicuiqꝫ. et. capi. clericos. et. c. si quis.
¶ Qua immunitate gaudet: vide ĩmu **[sect. 1]** nitas. §. xxvj. et in quo differt ab eccl̃ia. vide. s̃. ecclesia. §. iij.

[Fo.cccxxxix.r] Ordo

primo secundum Hug. de sancto vic. est signaculum quoddā in quo spiritualis potestas et officiũ tradit̃ ordinato. et scd̃m. S. Bo. in. iiij. dist. xxxiij. signaculũ hic stat pro signaculo in ani mam diuinitus impresso.
De notatis in hoc. §. cum seq. et per illorũ discursum nihil per legistas: q̃ materia tota est canonica et spiritualis.
¶ Quot sunt ordines. Rñ quod sunt. vij. vt **[sect. 1]** habet̃ per magistrũ in. iiij. dis. xxiiij. c. j. s. Hostiariatus. Lectoratus. Exorcistat⁹. Acolitatus. Subdiaconatus. Diacona tus. Presbyteratus. Prima tonsura em̃ non est proprie ordo sed dispositio ad ordines secundum Ricar. eadem distin. Facit xxiij. di. de psalmistatu. qui psalmistat⁹ idem est quod prima tonsura et. in hoc concordaut cōmuniter theologi. Sʒ canoniste tenẽt quod sunt nouem ordines secundum no nẽ ierarchias. s. prima tonsura seu psal mistat̃. et ordo ep̃alis. Et quod prima tonsu ra sit ordo est tex. in. c. cum contingat. et ibi do. Ant. et Cano. de eta. et quali. ordi. Similiter quod ep̃atus sit ordo et quod imprimatur caracter iudicio meo. Facit incō uincibiliter text. in. c. j. de ordinatis ab episcopo qui ep̃i. re. vbi patet quod licet re signauerit nihilominus confert ordines. licet non executionem quod non posset si caracterẽ indelebilem non impresisset ordo ep̃alis. et sic secundum canonistas erunt nouem ordines. et de eorum officijs vide in suis titulis.
¶ Vtrum in oĩ ordine imprimat̃ caracter. **[sect. 2]** Rñ. secundum Ricar. vbi. s̃. quod sic. et quid sit vide. s̃. caracter.
¶ Sed nunq̇d p̃exigit̃ caracter baptis **[sect. 3]** mi. Rñ. quod sic de necessitate. c. veniẽs. de p̃s. non bap. Secus de sacramẽto ɔfirma tionis q̃ non cōfirmatus si ordinet̃ recipit caracterem ordinis.

¶ Jn quo actu imprimit̃ caracter in q̊li [sect. 4] bet ordine. Rñ. secundum Ricar. vbi. s̃. pro generali regula tenẽdũ est quod in susceptione illius exterioris signi imprimit̃ caracter in quolibet ordine in quo signo ṗn cipalis potestas quā respicit ille ordo si gnificat̃ expressius ad quā cōcurrũt ali cuius instrumenti traditio et verbi exp̃s sio quo verbo expressi⁹ determinat̃ instrumẽti significatio. et iō ꝙ ṗncipalia ptās quā respicit ordo hostiarij exp̃ssi⁹ significat̃ in clauuiũ ecclesie datiōe ꝯ ĩ aliquo alio qd̃ circa ipsum fiat. Et pote stas lectoris in hoc quod ab ep̃o sibi tradĩ tur codex lectionum diuinarũ. Et pote stas exorciste per hoc quod de manu ep̃i re cipit librũ exorcismorũ. iō in eoꝝ datiōe imprimit̃. Et ptās acoliti secundum sctm̃ Bo. Ric. et Pe. et alios respicit principaliter portare cereros. et iō iprimit̃ per hoc quod ac cipit cādelabrũ de manu ep̃i. Alij dicũt vt Tho. quod imprimit̃ per hoc quod tradit̃ vrceolus. ꝙ principali⁹ per id significat̃ eius potestas. Sed verius est primũ vt pꝛ. xxj. di. cleros vel dic quod vtrũqꝯ dꝛ accipere. vt in. c. acolitus. xxiij. dis. et ĩ. c. perlectis. xxv. dist.
¶ Sed queritur an requirat̃ quod talia in [sect. 5] strumenta accipiā de manu ep̃i. Rñ. qd̃ non de necessitate secundum Ric. in istis ordinĩ bus minoribus: sꝛ sufficit postqꝯ sunt ab ep̃o instructi q̃liter in officio suo debẽt agere instrumentũ accipiant ab Archĩ diacono de mādato ep̃i et voluntate in cuius acceptiōe imprimitur caracter ꝙ instrumẽti traditio principalius est ab ep̃o qꝯ ab archidiacono. Et ꝑ ista opi. ẽ tex. in. c. acolit⁹. xxiij. di. in maiorib⁹ bñ opꝛ quod manu ep̃i. xxxiij. di. diaconus.
¶ Potestas subdiaconi pꝛ per hoc quod acci [sect. 6] pit de manu ep̃i patenam et calicẽ vacuum. ideo in hoc imprimitur. caracter: ꝙ principalis actus eius est vasa dominici corporis et oblatiōes offerre diacono. Et legere epistolam est secundarius actus non principalis propterea legitur etiam a non subdiacono. Potestas diaconi non potest exprimi qꝯium ad eius prĩcipalem actum qui est potestas portan di corpus christi in patena et dispẽsandi corpus christi. et ideo exprimitur quā tum ad eius actum secundarium in tra ditiōe libri euangeliorũ. in qua imprimitur caracter secundum Ricar. et Tho. alij dicũt quod imprimit̃ caracter in manus ep̃i positione. vt sanctus Bona. et Pet. et ꝑ **[[Fo.cccxxxix.]v]** hac opi. facit. xxiij. di. c. diaconus. iũcto d. c. cleros. Potestas sacerdotis ɔfertur quando ab ep̃o dicitur accipite spiritũ sanctũ. quoꝝ et c. et huius opi. est sanct⁹ Bona. et Pe. Alij dicunt vt Sco. in. iiij. dis xxiiij. quod ibi sunt due forme partiales. Jn q̃rum altera cōferт̃ potestas conficiendi eucharistiam in reliqua potestas absol uendi in p̃sentia. et istis ɔiungunт̃ due materie. hoc ẽ duo signa visibilia. Propria forme prime est traditio calicis et patene cum hostia et vino et verbis acci pe potestatem celebrandi et c. Scd̃e forme est impositio manus ep̃i super caput cũ verbis accipe spiritũ sanctũ. et vt sic ep̃s cōcorditer agat summo ep̃o xp̃o. q̇ pri⁹ contulit potestatem apostolis cōficiendi qꝯ absoluendi. hec ille. Et hoc credo verius quo ad primam materiā correspondentẽ prime forme. Sed quo ad se cundā materiam correspondentẽ secun de forme q̃ est manus impositio ep̃i cũ illis verbis accipite. Non credo quia tex. in. c. vlti. de sacra. non iteran. innuit quod manus impositio non est de substantia forme. ꝙ si omissa fuerit non dꝛ reiterari sed suppleri. nec similiter p̃dicta verba accipite. ꝙ sunt quedam pastora lia que ipsa non habent. sed habent alia verba imponit̃ manus. Episcopat⁹ ve ro ordo quo ad characterẽ suscipit̃ ĩ vn ctiōe capitis ex chrismate. sꝛ hoc non est verũ. ꝑ. c. vnicũ in princ. de sacra vncti. vbi dicit supplendũ qd̃ est omissuꝛ. Jm primit̃ ergo ex impositione manuũ epi scopoꝝ super caput eius vt potest elici ex. c. ep̃s iuncta glo xxiij. di. Nec ob. ca. vlti. de sacra. non iterā. ꝙ loquit̃ de impo sitiōe q̃ fit diacono et sacerdoti que non ẽ de essentia. Psalmistatus seu prima tōsura que cōfertur cum ei capilli abscinduntur.

¶ Que sunt necessaria in quolibet ordi **[sect. 8]** ne. Rñ. quod vt colligo ĩ diuersitate doc. diceñ. est quod omnia statuta in pastorali debẽt ĩtelligi ita necessaria quod si aliquid omittat̃. nihil fiat. et necessario totũ sit iterā. nisi omissa sint de illis de quibus in iure est expressuʒ quod non sunt de necessitate. vt vnctio. vt ĩ. d. c. vnico. de sacra vncti. Et manus impositio in ordinatione diaco ni vel presbyteri. d. c. vlt. de sacra. non ite ran. Et q̃dā orationes alie ab illis q̃ di cunt̃ quando aliqua istrumẽta tradunt̃. Et q̃ dā alia forte minima q̃ ex se patẽt non esse de substātia ordinis. sicut quod sit genuflexus. et similia q̃ magis sunt ad deuotionem excitandā. Jtẽ tp̃s de tempo. or. e. sane. Jtẽ etas. dis. lxxvij. subdiaconus. Jtẽ quod ab episcopo ꝓprio recipiat. et non simul plures accipiat de sacra. nō iterean. c. j. et vlti. Jtẽ quod a latino vel gre co ep̃o recipiat̃ de tempo. or. c. quod transia tioni. Jtem missa in minoribus ordinibus. et huiusmodi.

¶ Sʒ nũq̇d tactꝰ corꝑalis instrumenti **[sect. 9]** sit de substātia ordĩs. tho. ĩ. iiij. di. xxiiij. tenere vr̃ quod sic. et veriꝰ credo ꝗuis alij dicant quod solũ porrectio ĩstrumẽti et manꝰ extẽsio sit de substātia. ar. l. qꝏ mō. ff. de acquir. pos. ꝓ in sacramentis requirit̃ ta ctus corporalis. vt pʒ ĩ baptismovnctio ne et huiusmodi. et hoc ptʒ in pastorali. Secus dicũt quidā de impositione ma nuũ. ꝓ non requiritur tactus. Sed Gof. et Hosti. tenent quod similiter est necessarius per. c. fi. de sacra. non iteran. Ego teneo quod licet in impositione manuum nō tangat quod non sit aliquid supplendũ. Et similiter in instrumẽtis in quibus character ex eorum traditione non imprimitur. sed sufficit porrectio licet sit melius tangere secus in traditione instrumen torum ex qua character imprimitur

¶ Sed nunquid oportet tangat amba **[sect. 10]** bus manibus. Jtem omnia puta patenam simul cuʒ calice et huiusmodi. Rñ. quod non credo. sed sufficit solum tāgat mo dicum quid alicuius rei que nullũ ĩter mediuʒ discōtinuās habeat ad totum. ar. c. vnici. de cōsec. eccle. lib. vj.

¶ Vtrum sufficiat traditio euangelioꝝ ꝑ **[sect. 11]** libro exorcismoꝝ. vel superpelliciũ pro dalmatica. et hmōĩ. Rñ. qꝏ non nisi in eodẽ libro continerent̃ omnia simul. si tũc ha beret intentionẽ tradendi illum libruʒ qui pertinet ad illum ordinem.

¶ Quid si ep̃s facit actꝰ et aliꝰ dicit ver **[sect. 12]** **[Fo.cccxl.r]** ba vel ecōtrario. Rñ. nihilvalet ꝓ sacra mẽta suntvnitatis q̇ diuidi non possunt. de cōse. di. ij. ꝓ passus. et. xxxiij. q. j. loqui tur. Fallit hoc in minoribus ordinibus vt dictum est.

¶ Vtrum requirat̃ necessario exp̃ssio ver **[sect. 13]** borũ cum traditione instrumenti. Rñ. �means Jnn. ĩ. c. p̃sbyter. de sa. non ite. quod sic ita q ꝑ si pars illius orationis sit dimissa a capite est inchoāda et bene ꝓ materia cuius libet sacramenti est instrumẽti traditio. forma vero est expressio verborum.

¶ Quid si aliquid sit omissum. Rñ. quod si **[sect. 14]** omissum sit de necessitate seu substātia ordinis sic totũ est iterādũ. Si vero nō sit nisi de bñ esse. vt eẽ. vt ca que non sunt de necessitate. sic in alia ordinatione est suppleñ. Et ab eodem qui priꝰ ordinauerat si potest et non ab alio. secundum Jnn. vbi. s̃. ni si quando primꝰ non potest ꝑficere. nec ante suppletionẽ potest exeq̇ ea q̃ sunt illius ordinis. ar. lij. di. solicitudo. hec ex Jnn. et Host. et. Gof. ĩ. d. c. p̃sbyter nec poterit talis sup pletio fieri nisi tꝑe debito ad ordinatio nes tenẽdas. ar. prefati. c. solicitudo.

¶ Sed qũo supplebitur quando aliquid est **[sect. 15]** omissum. Rñ. si erat de substātia vel du bium an sit de substantia secundum Jnn. vbi s̃. totum replicabitur. Si vero certum est quod non erat de substantia tũc inductꝰ qñ ordines dant̃ veniet et accipiet quod est omissuʒ solũ. Propterea q̇ non habuit im positionẽ manuũ secundum Host. solummodo eam accipiet. secundum eũ non est de substātia vt dictũ est. Et si q̇s presbyter in sua ordinatione habuisset

impositionem ma nuũ. sed non fuissent dicta predicta ver ba. accipe spiritum sanctum et c. sed alia secundum aliqua pastoralia episcoporuꝫ tunc nihil iterañ. est vel suppleñ.
¶ Vtrum in collatione ordinum confe **[sect. 16]** rat̃ gratia gratũ faciens. Rñ. Ri. in. iiij. di. xxiiij. quod sic si suscipiatur digne.
¶ Vtrum caracter vni⁹ ordinis de necessi **[sect. 17]** tate p̃supponat caracterẽ alterius ordi nis. Rñ. quod non ſ̃ꝫ cōiter do. ĩ. iiij. di. xxiiij. Sed quo ad executionem sic. de quo dic vt. s̃. Jrregularitas primo. §. xxxvj.
¶ Vtrum ordo liberet a fortuna seruili **[sect. 18]** Rñ. quod sic. episco patus et sacerdotium siue sit seruilis vel ascriptitia vel curilis. xlv. di. seruus si sciente.

Ordo

ij. a quo potest dari. Rñ. secundum Host. in. c. cum contingat. de eta. et qua. et sequit̃ Pa. in. c. qꝫto. de consue. q prima tonsura que clericus dicitur vel psalmistatus quod idem sunt potest da ri a quocunqꝫ sacerdote parochiali suis subiectis. Ei istud tenet Hug. Ray. Jo. Jnn. et etiam Archi. in. c. nullus ep̃s. de tẽ po. or. li. vj Gof. tenet quod non pōt. Et sic vĩ det̃ habere vsus ecclie romane. Ego cũ Jo. an. in. d. c. cum cōtingat. dicoq si hꝫ su pra laicũ quasi ep̃alem iurisditionẽ pōt c. abbates. de priui. li. vj. si nōhꝫ sic non pōt. et hoc sequit̃. d. Ant. in. d. c. cum cōtingat. Abbas ꝟo si est presbyter. et ab ep̃o bñdict⁹ vel recusat⁹ benedici potest dare tres ordines minores. s. Clericatũ siue primā tonsurā. Hostiariatũ. et Lectoratũ in suo monasterio et suis monachis. seu illis q vt efficiāt̃ monachi. illꝏ acces serũt. Et etiam secularib⁹ omnibus sup quib⁹ hꝫ quasi ep̃alem iurisditionẽ. lxxj. dis. c. j. et. ij. Et etiam in alio monasterio potest eos cōferre si est inuitat⁹ ab eoꝛ abbate et illud monasteriũ sit exemptũ. Alias nō. ar. lxix. di. c. j. tꝫ tamen Jo. lxix. dis. §. j. et. c. j. quod hodie abbas prefat⁹ potest etiam dare alios duos minores. s. Exorcistatũ et Ac colitatũ et hoc sequit̃ Host. et. d. Anto. in d. c. cum contingat de hoc nota. in. c. abba tes de priuileg. libr. vj. Episcopus vero potest dare omnes ordines omnibus de sua dio cesi oriũdis aut qui in sua diocesi habẽt domicilium vel bñficiũ. Aut de licentia episcopi cuius est a subditis ordinād⁹ vel capĩtuli sede vacante. Vel vicarij ge neralis episcopo in remotis agẽte. Vel sui p̃lati si sunt religiosi exẽpti. hec not. in. c. nullus. de temp. or. li. vj.
Ad profitũ earũ que hic notantur et an possent moyses et Aaron si viuerent hodie ordinare aliquem. no. Spe. quod nō in ti. de eta. et quali. in prin.
¶ Sed quid si sacerdos vel episcopus aut abbas ordinat aliquem non sibi sub ditum vt supra dictum est. Rñ. secundũ **[[Fo.cccxl.]v]** Jnno. in. c. j. de supplẽ. negli. prela. quod ni hilominus caracter conferr̃. ar. ix. qō. ij. lugduñ. De pena ꝟo taꝫordinātis qꝫ or dinati. vide. s̃. Jrregularitas. j. §. xxxij. ¶ Vtruꝫ papa possit dare licentiā non **[sect. 2]** ep̃o cōferendi ordines sacros. Rñ. Jnn. in. c. quanto de consu. quod sic dũmodo ille cui datur talis licẽtia habeat ip̃os ordi nes quos alteri vult dare alias nō.
¶ Vtrum ep̃s qui resignauit episcopa **[sect. 3]** tui. vel degradatus. hereticus aut excōi catus est conferre possit ordines. Rñ. ſ̃ꝫ Ricar. vbi. s̃. di. ij. quod si fuit legitime epis copus ordinatus et cōfert ordines. et ca racter imprimitur. Sed non excutio. et de hoc vide. s̃. irregularitas. j. §. xxx. et. xxxj. mortaliter tamen peccāt sciẽter in talib⁹ or dinẽ suscipiẽtes secundum eundẽ ricar. vbi. s̃. Et similiter supradicti ordinātes nisi ĩ casu de quo. s̃. Jrregularitas. j. §. xxxj.

Ordo

iij. quibus potest dari. Rñ. quod oĩ bus masculis qui a iure non pro hibentur ordinari. Mulierib⁹ autem nul lo modo potest dari et si de facto deẽ nihil fit ꝗ caracterẽ non suscipiũt vt notat Ricar. in. iiij. di. xxxv. iiij. q. j. Nec ob. c. presbyter et. c. mulieres. xxxij. dist. in qui bus vocatur prebytera et. c. diaconissam xxvij. q. j. et. c. sacratas. xxiij. dist. ꝗ non est ab ordine sʒ a p̃latiõe ȯr abbatissa dia conissa et a viro presbytero dicitur p̃sbyte ra vel a viduitate et sacrate dicunt̃ a vo to ex quo se deo ɔsecrarũt. Quidã tamẽ dicũt quod nec etiam illi q̇ non hñt vsum ratio nis sunt capaces vt no. Ric. vbi. s̃. q. ij. Sed de hoc valde dubitarem si dareẽ an susciperet caracterẽ. et potius tenerẽ quod sic. ar. c. christian⁹ et. c syluester. xj. q. j. et quod notatur in. c. nullus in ver. ĩfã ti. de tempo. ordi. lib. vj.

¶ Sʒ qui sunt q̇ ꝓhibẽtur ordinari. Rñ. **[sect. 1]** primo illi qui non habent debitam etatem que sit respectu cuiuslʒ ordĩs. vide s̃. etas.

¶ Scȯo illiterati. vt in. c. nullus ep̃s de **[sect. 2]** tem. or. li. vj. Vtrum autem suscipiet caracte rem si ordinetur. dic quod sic. ar. c. veniẽs de presby. non bap. Et de hocvide cleric⁹ ij. §. j. et. ij.

¶ Tertio criminosi vnde existentes in **[sect. 3]** mortali non dñt ꝓmoueri. de tẽ. or. ca. ex tuarũ tenore. d. ca. ad aures. et si notoria sunt crimina mortalia peccaret mortali ter eos ordinãs. alias. nõvt no. in. c. que situʒ de tem. or. Jpse tamen qui suscipit pec cat mortaliter siue sit publicũ siue secre tum. Et quotiẽscunqʒ exhibet sevt mini ster ecclesie peccat mortaliter. et totiens quotiens huiusmodi actũ facit. Vñ qui tãgit res sacras q̃si ex officio suo peccat mortaliter. secus si ex necessitate et sicut qui libet laicus facere potest secundum Tho. ĩ. iiij. di. xxiiij. facit ad hoc. c. multi. xl. di.

¶ Sed nunquid sufficit cõtritio. Rñ. lʒ sit diuersa opinio nihilominus ego cre **[sect. 4]** do verius fore quod sufficit excepto quãdo vult dicere missam. de quo dicvt. s̃. Eucharistia. ij. §. v.

¶ Quarto bigami. vt in. c. acuti⁹. xxvj. **[sect. 5]** di. et de bigamis per totum. de quo vid̃ s̃. bigamia.

¶ Quinto solẽniter penitentes. l. dist. c. **[sect. 6]** ex penitentibus. et. xxxvj. di. illiteratos de quo vide penitentia. §. v.

¶ Sexto neophiti. xlviij. d §. prohiben **[sect. 7]** tur. et. c. qm̃ et rõ ponit̃ ibidem. c. sicut.

¶ Septimo curiales q̇ ꝓpter aliquod **[sect. 8]** offm̃ curie sunt obligatio. lj. di. c. j. ij. et. iij. liij. d. legem. absoluti vero a curia non prohibentur. lxj. d. osius. nisi alias sint infames vel irregulares vt in dictis iu ribus.

¶ Octauo. ratiocinijs obligati. de qui **[sect. 9]** bus dic vt. j. rõcinia. §. j.

¶ Nono. serui de istis dic vt. j. seruitus **[sect. 10]** .§. iij. et. iiij.

¶ Decimo. Corporevitiati habes ȯ hoc **[sect. 11]** s̃. corpore viciatus. §. j.

¶ Vndecimo illegitime nati. et quis di **[sect. 12]** catur illegitimus. vide filius.

¶ Vtrum illegitimus intrãs religionem **[sect. 13]** possit ꝓmoueri. Rñ. quod sic de iure cõi �means Host. et. Ber. in. c. j. de fi. presby. sed ad p̃ lationẽ non potest sine dispensatiõe pa pe de fi. presby. c. is qui li. vj.

¶ Quid si non intrat religionem. vide. **[sect. 14]** s̃. irregularitas. j. §. iij.

¶ Vtrum dispensatio cum illegitimo vt cleri **[sect. 15]** **[Fo.cccxlj.r]** catũ vel ad ordines ꝓmoueat̃ debeat ĩtelligi de omnibus ordĩb⁹. vide. s̃. cle. j. §. iiij. ¶ Duodecĩo. Peregini et ignoti ordina **[sect. 16]** ri non dñt. Peregrini sunt q̇ non sunt oriũ di de ep̃atu. vel nõhñt ibi domiciliũ aut bñficiũ vt in. c. cum null⁹. de eta. et q̃. ordi. li. vj Jgnoti sunt quoꝝ origo et vita et re gularitas non est nota ep̃o. xxiiij. d. c. ep̃s et. ij. q. vij. quereñ. nam ꝑegrini

ordinari non debẽt. nisi habeãt lr̃as autẽticas vt j. ꝑegrinꝰ. §. iij. similiter ignoti nisi prĩꝰ examinatione breuia cognoscantur.
¶ Decimotertio. Jnfames et de hoc við [sect. 17] s̃. infamia.
¶ Decimo quarto. Omnes irregulares et q̇ [sect. 18] sint vide. s̃. irregularitas
¶ Decimoquinto. Omnes suspensi aut in [sect. 19] terdicti vel excõicati et de istis habes. s̃. Jnterdictũ. iiij. §. j. et. j. suspẽsio. j.
¶ Decĩosexto Omnes ordinati ĩ diaconos [sect. 20] vł subdiaconos a papa non pñt sine eiꝰ licẽtia ab alio ordĩari ad supiores ordines. c. cum ĩ distribuẽdis. ð tẽ. or. et in. c. fili um. j. q. j.
¶ Decimoseptĩo Hermafroditꝰ. xxxvj. [sect. 21] illiteratos di. xliiij. c. fi. et si ordineẽ non suscipit caracterẽ. nisi preualeat sexꝰ virilis secundum glo. in. §. hermafroditus. iiij. q. iij. si equalis esset non susciperet secundum ro. ¶ Decimo octauo Coniugati nisivelint [sect. 22] religionẽ intrare vel ad sacros ordines promoueri. c. fi. de tem. or. lib. vj. de quo dic vt matrimoniũ. iiij. §. viij.
¶ Sed q̇d si eꝑs ordinat aliquẽ prefa [sect. 23] toꝛ. Rñ. quod mortaliter peccat secundum Tho. ĩ iiij. d. xxiiij. nisi cum eis dispẽsaretĩ casibꝰ in q̇bꝰ põt. Et vltra hoc si ordinat infan tẽ nisi religionẽ ĩtraret aut ꝯiugatũ nisi velit ad sacros ordines ꝓmoueri vel reli gionẽ intrare vel illiteratũ suspẽsus est per annũ a collatiõe clericalis tonsure. vt no. ĩ. c. eos et. c. nullus de tẽ. or. lib. vj. ¶ Vtrum prelatus possit cogere clericuʒ [sect. 24] ad ordines suscipiendos. Rñ. secundum cõiter doc. ĩ. c. q̃ris de eta. et q̃lita. quod si habet bñ ficiũ potest cogere. nisi legitime excuseẽ de quo vide ibidẽ. Si vero non habet bñficiũ ecclesiasticũ non potest cogere et ordi nans inuitũ qui non est bñficiatus ẽ suspensus a celebratiõe misse per annũ et debet deponi. lxxiiij. d. c. j. et. ij.
¶ Vtꝛ coacte ordinatus suscipiat cara [sect. 25] cterẽ. Rñ. quod si coactio sit ꝯditionalis pu ta vt euadat mortem sic suscipit. ar. c. vbi ista didicisti. lxxiij. d. et. ca. ð iudeis. lxv. d. et. c. quod quidã. j. q. j. quiavolũtas coacta voluntas est. xv. q. j. merito sʒ si coactio sit absoluta puta ꝗ per vim ordinatur sic non suscipit caracterẽ. facit. c. maiores in fi. de baptis.
[sect. 26] ¶ Sed runq̇d talis ordinatꝰ metu cõditionali teneaẽ ꝯtinere. Rñ. quod non si me tus talis fuit qui potuit cadere in cõstã tem vtrum per qua perlatũ. de his q̃ vi. me. et in. c. ad aures ð etat. et quali. or. ꝗ integritas est res voti non precepti. ca. integritas. xxxij. q. j.

Ordo

iiij. quo tẽpore dʒ dari. Rñ. quod ṗ ma tonsura potest dari oĩ tem pore secundum Host. et sequiẽ. D. Anto. ĩ. c. ꝯsul tatiõi. de tẽ. ordi. Minores ordines põt eꝑs q̇libet in diebus dñicis dare vnivł duobus et non pluribꝰ secundum ho. ĩ. c. de eo ð tem. or. vbi tex. est sed Jnno. et Gof. ibið tenent quod etiam pluribus ꝗ duobus po test dare dũmodo non videatur ordina tionẽ generalẽ facere. Sʒ opi. Ho. cum inhereat litere est tutior ꝗ in re dubia tutiꝰ est seruire verbis edicti. l. j. §. si his ff de exer. ac. Papa cõiter subdiaconatũ in oĩbus dñicis diebus et alijs festis p̃cipuis di. lxxv. c. vlt. et Host. dicit in. d. c. de eo quod omnes ordĩes et oĩ tẽpore potest cõ ferre papa. ar. c. ad honorem de auto. et vsupalij.
¶ Sed nũquid potest eꝑs dare quatuor [sect. 1] ordines minores in alijs festis ꝗ de q̇ bus in. c. fi. de ferijs. Rñ. do. an. in. d. c. ð eo recitat quosdã tenere quod sic et quosdã quod non sed solũ in illis festis in quibus vir gines cõsecrari possunt et Ho. dicit hoc esse tutius tex. tamen dicit in. d. capi. de eo dñicis et alijs duobus festiuis.
¶ Vtrum abbates similiter possint dare quatuor ordines predictis diebus dominicis vel festiuis sicut eꝑi. do. anto. ĩ d. c. de eo. et in cap. cum cõtingat. de eta. et quali. tʒ quod sic immo

secundum Host. **[[Fo.cccxlj.]v]** videtur qꝏ potius his diebus debeant dare quā in quatuor temporibus ne vi deantur generalē ordinationē facere et placet. Alij ordines debent dari ab episcopis tantum in sex tēporibus anni. i. in sabbatis quatuor temporū anni. Et in sabbato medie hebdomade q̃dragesime. in quo cantatur omnes sitientes. Et in sabbato sancto. lxxv. distin. per totum. et de temp. ordi. per totum.
¶ Sed nūquid tēpus est de substantia **[sect. 3]** ordinum. Rñ. quod non. c. sane. de temp. or.
¶ Que pena cōferētis et suscipiētis or **[sect. 4]** dines extra prefata tpa. et q̇s poterit dispensare vide. s̃. ir regularitas. j §. xxxv. ¶ Vtrum possint cōferri post prandiū. **[sect. 5]** Rñ. qꝏ non: tamen si conferuntur tenent secundum Hug. lxxv. di. ordinationes. et Ber. et Lau. Joā. et Gof. in. d. c. de eo. Ray. vero ponit ieiuniū ordinantis et ordinati inter illa que sunt in dubio an sint de sub stantiavel ne et propterea tenet quod to tum sit reiterandum quia non dicitur reiteratum quod nescitur factum. c. veniens. de presby. non baptis. contrariuʒ tamen credo verius in minoribus ordi nibus per not. in. c. literas. de tempo. or di. et. lxxv. dist. quod a patribus in quibus missa non est de necessitate. sed in maioribus dicerem cum Ray. cum missa sit de substantia. vt not. do. Ant. in. d. c. literas.

Ordo

v. vbi debet conferri. Rñ. quod in ecclesia episcopali. ar. lxxvij. di. c. j. sed de consuetudine dant vbi volunt. lxxv. dis. in palea.

Ordo

vj. quo ordine dʒ accipi. Rñ. qꝏ gradatim incipiēdo ab infimo ascendendo vsqꝫ ad supremum. s. prima tonsura seu psalmistatus hostiariatus lectoratus exorcistat⁹ acolitat⁹. subdiaconatus diaconatus presbyteratus et epatus. lix. di. fi officia. lxxvij. dist. c. j.
¶ Quid si quisvno vel plurib⁹ permissis ad superiorem ordinet vide. s̃. Jrregularitas. §. xxxvj.
¶ Quot ordines possunt simul confer **[sect. 2]** ri. Rñ. Jnn. Host. in. c. de eo. de temp. ordi. tenent qꝏ prima tonsura et quatuor minores non possunt dari vna die per. c. literas. et per. c. dilectus. eo. titu. et in isto c. de eo nihil dicitur de psalmistatu. et hoc sequitur. d. Ant. in. d. c. de eo. gl. tamen in d. c. de eo tenet quod omnes minores simul vna die possunt cōferri. et Gof. facit pro ea. tex. in. d. c. de eo vbi dicit minores or dines. xix. dist. Si Romanorū. Ego seruarem consuetudinē in hoc sed vbi non apparet de consuetudine tunc tenerem opinionem Hostiē. et Jnno. que videtur verior ꝓ. d. c. de eo. superius expresserat solū de quatuor minoribus et postea ad ditur minores: et ideo ista indefinita restringenda est ad. s̃. expressa. sacit. l. pōponius. in prin. ff. de procur. vn⁹ autem sa cer ordo cum predictis minorib⁹. vel duo sacri ordines eadē dievni perfone cōfer ri non possunt nec in hoc dispēsari potest nisi per papā. vt no. Jnno. et Hosti. in. c. dilectus. de temp. or. sed cōferri debent singuli per se et per certa interstitia temporū. lxxvij. di. in singulis. et. c. quicunqꝫ vnde licet aliquis ordinator cōtinuaret ieiunium vsqꝫ ad dominicā de mane: et ordinādus non tamen posset qui in sabbato vnū susceperat aliū die dominico recipere ꝓ censet̃ pro eodēdie. c. literas. de tēp. ordi. Fallit hoc secundum Ber. in epo q̇ in sabbato potest in sacerdotē ordinari et in dominico in episcopum consecrari.
¶ Que pena cōferentis ordines contra **[sect. 3]** prefatā formā. s. duos sacros vno die vł minores cum vno sacro. Rñ. secundum Ber. in. c. dilectus de tēp. or. quod suspensus est a po testate ordinandi donec per papā cum eo dispenset̃. Sed. d. Ant. in. c. literas. eod. ti. dicit quod

non est suspensus sed suspendẽ dus ab ordinibus dãdis sic collatis sed ordinatusbene est suspensus ipso facto et a solo papa potest absolui vt. dicit. c. li teras. in fi. de quo vide. s̃ irregnlaritas. j. §. xiij.

Ordo

vij. quomodo dʒ conferri. Rñ. quod primo debet precedere seruitium siue examinatio per Archidiaconum de iure communi de officio. Archi dia. ad hoc. et. c. vt nostrum. et de elect. c. nihil est. §. episcopi. scilicet devita mino **[Fo.cccxlij.r]** ribus et qualitatibꝰ et ceteris que requi runtur in ordinato. s. quod nullum impedi mentũ de. s̃. scriptis habeat. Jteʒ quod sit sobrius non ebriosus. xv. di. et xxxiiij. per totum. Jtẽ prudẽs. xv. di. vsqꝫ ad. xl. di. Jtem ornatꝰ virturibus. xl. dist. vsqꝫ ad xlij. Jtem castus. xliij. distin. §. pudicus xxvj. di. vsqꝫad. xxxv. Jtẽ hospitalis. lxij. di. et. lxxxvj. di. per totum non litigiosus. xlvj. di. xc. di. lxxxviij. di. lxxxvj. dis. peruenit non cupidus. xlvij. et. d. c. peruenit. Jtem domui sue bene presidẽs. lxvj. di. §. necesse. lxxxvj. dist. lxxxix. di. xcij. dist. Jtem ieiunus. lxxv. dist. quod a patribus. ¶ Secundo debet missa celebrari ab eo qui vult ordinare. Vnde aliqui vt ray. tenent quod si missa omittatur nihil fit sʒ totum iteran. est. Hugo tamen. et Joan. lxxv. di. in. c. ordinationes. el. j. et ber. in c. quod sicut. de elec. tenent quod non est de ne cessitate quod credo verum in minoribus secus in sacris: quia est de substantia. vt s̃. ordo. iiij §. v. Fallit in prima tonsura que communiter hodie sine missa daẗ et si vnus dicit missam alius consecret nihilominus tenet ordo vt dicit Ber. et Hugo vbi. s̃. licet fieri non debeat. Qd̃ limito verum in minoribus se sed non in sacris. ¶ Tertio debent habere ordi nãdi indumenta pertinentia ad ordinem quem volunt suscipere. ¶ Quarto quod ordinans in quocunqꝫ ordine seruet ritũ pastoralis maxime circa porrectiouem instrumentorum in quibus character confertur dicẽdo verba conuenien tia et faciendo vt ordinãdi tangant cor porali tactu pro maiori cautela et nihil omittat de ordinatis in pastorali. ꝗ vt dixi excepto loco et tempore etate vnctio ne impositione manuum tactu corpora li ieiunium. missa in minoribus. et qd̃ sit proprius episcopus vel non et oratio nibus aliquibus que non dicuntur cũ aliquorum corporalium traditione om nia alia ab istis creduntur ita de neces sitate quod si aliquid omittatur communiter tenetur qd̃ nihil fit. et totum est iteranduʒ secundum aliquos licet vt dixi teneãt theologi quod in aliq̇bꝰ cõfertur character et sic secundum eos si alio omitterentur essent solum supplenda sed ꝗ hoc non habe mus exp̃ssum teneñ est securũ vt dixi.
¶ Sed nunquid cum quis interrogaẗ **[sect. 1]** et examinatur tenetur dicere peccatum suum. Rñ. secundum Jnno in. c. inquisitionis de accu qd̃ non nisi etiam post penitẽtiã impediat executionem ordinis vel �means Hostiẽ. potest respondere si aliqd̃ horũ commissi egi pententiam nec indigeo dispensatione.
¶ Vtrum ep̃s possit suo subdito sine cau **[sect. 2]** sa legitĩa denegare collationẽ ordinis. Rñ. quod aut est regularis et sic non tenetur ei cõferre ĩmo suus p̃latus potest hoc sibi de negare nec ꝯ sui p̃lati voluntatẽ potest ꝓ moueri et sic loquiẗ. c. ad aures de tẽpo. or. Aut est secularis et sic non tenetur ep̃s. Aut est in dignitate et beneficio et sic nõ potest ep̃s ei denegare et sic loquitur. ca. ex tuarum tenore de tempo. or.
¶ Vtrum ordinãs indignũ sciẽter peccet **[sect. 3]** mortaliter. Rñ. secundum Astẽ. lib. v. titu v. qd̃ sic quia infideliter agit cum domino q̇ eum dispensatorem constituit.

Ornatus

que requirũtur vt sit sine peccato. Rñ. quod sex et intelligo tam de ornatu vestimentorum et corporis virorum et mulierum ꝗ de ornatu domorum et supellectilium.
Ad propositum eorum que dicũtur et an ornatus mulierũ sit permissus no. Bar. cepo. in. l. mulieris. ĩ ṗn. q. xij. ff. de verb. signi. et omnino per abba. in. c. j. ne cle. vel mo. et que dicãtur ornameta mu liebria not. in. l. argẽto. §. ornamẽta. et .§. mundus. ff. de auro et ar. leg.
¶ Primũ recta ĩtẽtio. s. vt non fiat per sup **[sect. 1]** biam vel libidinẽ sed ex legitima causa nam vt dici Chiyi. ĩ. c. sicut. xxij. q. v. Si cut enim peccatum opus sine volũtate non fiat ita institia ex opere non cõsumatur nisi voluntas affuerit. Nam vir orans se vel mulier vt non appareat in cõtemptum honestis ꝑsonis vel vt pla ceat vir vxori sue et vxor viroet huiusmo di ex tali intentiõe licit⁹ est q̇libet orna tus si mõ alie adsint ɔditiões de q̇b⁹. j. Si ãt fiat ꝑp ĩtẽtionẽ sic talẽ erit pecca **[[Fo.cccxlij.]v]** tum quale est pctm̃ intẽtio. Vnde Aug. de sermone domini ĩ mõte exponẽdo illud cum ieiunatis nolite fieri sicut xpocrite et c. Jn hoc autem inq̇t. c. maxime aduerten dum est: non in solo nitore rerum corpora lium atꝗ ponpa. sed etiam in ipsis sor dibus et lutuosis esse posse iactãtiam et eo periculosiorẽ quo sub noĩe seruitutis dei decipit. hec ille. ex quo pʒ quod et superabundantia et defect⁹ et etiam mediocritas ornat⁹ ex intẽtione mala semper mala est discutiat̃ ergo prima intẽtio or natus et si sit ad prouocañ. alios ad libidinẽ sic est mortale peccatum ꝗ non solum cõcupiscere: sed velle cõcupisci extra sta tum matrimonij dãnabile est secundum aug. similiter si fit ꝓpter elationẽ vanã gloriam et superbiã que sit mortalis et quã do sit. vide Superbia et Vanagloria.
¶ Sed nũquid mulier ĩnupta possit se **[sect. 2]** ornare vt placeat alicui viro. Rñ. quod lʒ q̇dã indistincte teneant quod non per dictũ apłi prime cor. vij. cuʒ dicit mulier que nupta est et c. Tu tamen tene illud nupta ac cipi ꝗtũ vel ad rem vel intentionẽ. Et iõ illa mulier q̃ ĩtẽdit nubere vt placeat alicui ꝓ vxore si se ornat non habet pra uam intentionẽ. sed bene illa que cum non intẽdat nubere vel non potest cum aliquo querit ei placere et ĩ hoc cõcor. doct. cõmuniter Alex. et. s. Tho. ij. ij. q. clxix. fa cit. c. non satis. lxxxvj. di. et do. Luc. xj. Si occul⁹ tu⁹ simplex fuerit et c. i. si intẽtio tua recta vel nequam fuerit opus indifferens erit rectum vel nequam.
¶ Scd̃m quod requiritur in ornatu est ho **[sect. 3]** nestas. nihil enim in honestuʒ potest esse licituʒ. Vñ sicut sine iniustitia nemo in greditur regnũ dei ita sine honestate q̃ est vna de partibus eius essentialib⁹. l. iustitia. §. iuris p̃cepta. ff. d̃ iusti. et iur. et ꝓpterea Pa. ad Gal. v. ponit ĩpudicitiã vnũ de excludẽtibus a regno dei. Directe autem habet in honestatẽ ille ornatus ex quo mulieres vel viri ostẽdũt loca impudica. et licet viri non ostendãt nu de sufficit ad impudicitiã taliter eoruʒ formas ostẽdere quod secundum rationem rectaʒ impudicitiã ostẽdũt. Sicut faciunt qui vestimenta ita breuia portãt quod omnia signa virilis membri apparent. Similiter continet impudiciam quod mulieres taliter vestimenta apperiant quod pectus et mamillas ostendant. Vnde tales non audeo excusare a mortali quando nota biliter in hoc excedunt. Excusarem bene viros quando tali habitu vterentur ex aliqua necessitate puta equitando et coram talibus qui non habent prouocari ad lasciuiã sicut cum iuuenes ludũt in diploide simul et huiusmodi et ideʒ dico de mulierib⁹ in domo corã viris suis aut alijs mulierib⁹ ałr nõ. Nec valet quod sic ẽ cõsuetũ ꝗ corruptela est. l. quod non rõne. ff. de le. que poti⁹ auget peccatum. c. fi. de ɔsue. Similiter secundum aliquos videtur impudicũ. quod mulier habeat caput discoopertũ. Sed aug. ĩ epistola ad possidiuʒ videtur tenere quod hoc sit verum quo ad decentiã non necessitatẽ. Jnquit em̃ capillos nudare feminas q̃s et caput velare

Apostolus iubet nec maritatas decet hec ille. Et gl. sup illud prime cor. xj. Mulier velatũ habere debet caput dicit quod alique excusantur a peccato qñ hoc non faciunt ex vanitate. sed propter contrariam consuetudinez et sic tene q cum hoc de se non sit impudicum excusat consuetudo. et hoc sequitur. S. Tho mas. vbi. s̃.
¶ Sed nunq̇d fucãtes se seu coloran **[sect. 4]** tes se aut alia figmẽta adhibẽtes vtpu ta adulterinos ciues et huiusmodi faciant ꝯ honestatẽ talr quod peccẽt mortaliter. Rñ. circa hoc est diuersa opin. inter doc. S. Tho. vbi. s̃. tz quod huiusmodi fictiões non pñt esse sine peccato non tamen semper est mortale. Sed solum quando fit propter lasciuiã vel in dei contemptum. Alex. ĩ. iiij. pte summe recitat quosdã tenere quod si ta lia fiant ad occultãdũ defectum. puta morpheam in facie vel nuditatem capi tis. q̃ non videtur peccatuz mortale. Si vero fiant ad fingendaz pulchritudinẽ maiorem sic fore mortale peccatũ. ipse vero Ale. dicit quod licet hec opi. sit humanior tamen tutius sibi videtur dicere q omnino sit peccatum mortale ad quod **[Fo.cccxlij.r]** facit dictũ Cipriani de habituvirginũ q̇ ait. Manus deo in ferunt quando illud qd̃ ille formauit reformare ɔtẽdũt. impugnatio est ista diuini operis p̃ua ricatio veritatis deum videre non poteris quando oculi tibi non sunt quos de⁹ fecit. sz quos dyabolus infecit de inimi co tuo tincta cum illo pariter arsura hec ille. Et dictũ Hyero. ad Mauriiij filiaz crimen ẽ post crismatis sanctificationẽ cuiuslibet pigmẽti succo vel puluere sor didari. et dictum Aug. de cõse. distin. v. c. fucare vbi ostendit quod est adulterine fallacie et inhonestatis. Ego vero in oc cultãtibus defectuz tenerem opini. S. Tho. Jn alijs autem que talibus vtun tur ad fingendam maiorem pulchritu dinez recitarem eis opiniones p̃dictas et inducerem pro posse ad dimittẽdum ostendens periculum quod si pur vellẽt te nere opini. S. Tho. non negarẽ eis ab solutionẽ sed me exonerarẽ et sup ipsos vel ipsas relinquerem.
¶ Tertiũ quod requiritur in ornatu est cõ **[sect. 5]** ueniẽtia persone naz religiosus debet habere habitum religiosum aliter esset excommunicat⁹. vt. s̃. excommunicatio vij. casu. xxvij. Clericis aliquibus non lz vti. vt. s̃. Cleric⁹. iiij. Vnde tenet Vlde. quod si religiosi vel religiose ferrẽt habitũ non cõuenientem sue professioni quod peccãt mortalirer si non in modico excedãt. Jdem dic de muliere que vtitur habitu virili vel econtrario. s. quod peccat mor taliter quia facit contra preceptuz deu terono. xxij. et videtur sequi. San. Tho. vbi. s̃. quia dicit quod specialiter est prohi bitum. Addit tamen quod posset quis tali habitu vti sine peccato propter aliquam necessitatem vel causamvt occul taret: se ab hostibus. vel quia aliud nõ habet vestimẽtum. et huiusmodi. Facit ad hoc. c. clerici officia. de vi. et ho. cle. et quod ibi not.
¶ Quartum quod requiritur in ornatu est **[sect. 6]** parsimonia et moderatio. scz ne sit supfluus vel quo ad multitudinẽ et diuersitatẽ vt in multis vestib⁹ iocalibus et huiusmodi vel quo ad preciositatem vel quo ad curiositatem. Nam vsus supfluus est omnino viciosus vnde ad Gal. v. Jnter alia que excludunt a regno dei cum fuisset dictum de fornicatiõe ponitur Luxuriavbi dicit gl. quelibet superfluitas intellige no. excedens. vt sit mortalis. Vñ Tho. vbi. s̃. dicit quod faciẽtes ornamẽta supflua et curiosa peccãt quando supfluitas est notabiliter excessiua non est dubium inter doc. quin sit mortalis. sed difficultas est in cognoscendo quando dicatur no. excessiua. Vnde pro hoc in telligendo mihi videtur dicendum q ornatus dicitur superfluus quando excedit ɔditionẽ stat⁹ persone ad quã cõditionẽ cognoscendam. Tria sunt tempora consideranda tanq tria specula ex qui bus intelligeẽ quando dicatur superfluus. Primũ tp̃s p̃teritũ. s. qualiter puenisti ad talẽ cõditionẽ puta dominuz nobilitatẽ et diuitias. Si q̇ppe per rapinas vsuras falsos contractus ex quibus resti tutiõi teneris obnoxi⁹ ad talem condi tionem peruenisti vti non poteris multitudine diuersitate preciositate vel cu riositate q̃ alij

vtunt̃ cōiter existentes in tali ɔditiōe et statu sine peccato mor tali. Nam rebus obnoxijs restitutioni nō licet vti sine peccato mortali ad statuʒ vel pompā de resti. spo. c. sepe. ɔtingit. et hoc est qð dicit Jsa. ix. c. Vestimentũ admixtũ sanguine cibi erit ignis. et Jero. ij. c. Jn alijs tuis inuēt⁹ est sanguis animarũ pauperũ. Et quamuis super in certis restituēdis possit prelat⁹ ecclesia stic⁹ dispēsare vt q̇s de eis viuat secundum q̃litatē cōditiōis naturalis alicuius. Si tamen hoc facit ad superfluitatē et statũ solũ est in statu dānationis tam dispensans ꝗ dispensatus facit quod no. in. c. du dum el. ij. de elec. et. in. c. et si illi. xij. q. ij. Solũmodo eis dispēsare lʒ de incertis vt viuere possint secundum eoꝝ cōditionē ꝓ ille qui est cōsuet⁹ vti cibis delicatis. vel vestit⁹ non posset sic grossis vti sicut q̊ ad hoc est assuetus. et iō oportet multum temperate hoc faciant. Si vero ad talē cōditionē peruenisti non per talia q̃ necessario sit restituenda sic credo et **[[Fo.cccxlij.]v]** si non sis naturaliter nobilis poteris te ornare ſʒ illũ statũ ita quod ex hoc non erit iudicād⁹ tuus ornatus notabiliter suerfluus. Scðm dicitur tp̃s presens scʒ si ornat⁹ talis cōuenit tue conditioni. Maiori enim dignitati cōuenit maior or natus. d. c. clerici officia. Et iō vt scias q̇d tibi cōueniat. attēde qð cum nulla sit maior dignitas ꝗ diuina. et tamen in ip̃o cultu diuino dʒ ornatus esse tēperatus vt pʒ in. c. gloria ep̃i. xij. q. ij. a for tiori ornatus prelatorũ ecclesiasticorũ. Jdē dic quod ornatus Jmperatoris q̇ oēs mũdanos supereminet in. l. cuʒ multa in fi. C. de bo. que libe. debet esse tēpera tus. Ceteroꝝ vero tāto magis tē perat⁹ dʒ esse quanto inferiores sunt ab ipsa imperatoris dignitate. Et quamuis ita sit de iure nihilomin⁹ ɔiuetudo hodie attendenda est ꝓ vt dicit Aug. xlj. dis. c. j. Quisquis rebus pretereũtibus strictius vtitur ꝗ se habeant mores eorũ cum quibus viuit aut intēperatus aut superstitiosus ē. q̇squis ꝟo sic eis vtit̃ vt metas cōsuetudinis bonorum inter quos cōuersat̃ excedat aut aliquid significat dicit glo. puta infirmitatē et le gitimā cām aut flagitiosus est in omnib⁹ autem talibus non vsus rerũ. sed liquido inculpāda est. Quid igit̃ locis tp̄ibus et p̄sonis cōueniat diligēter attēdēdũ est nec temere flagitia reprehē dam⁹ hec ille. Vñ si vis agnoscere si ex cedis cōsidera cōitatē bonorum inter quos viuis. qui sunt equalis dignitatis nobilitatis diuitiaꝝ abūdātie et no tāter dixi communitatē bonoꝝ non aliquorum. Et si secundum eoꝝ cōsuetudinē vte ris preciosis vel multitudine aut curio sitate non iudicabo excessuʒ. Nisi occur ret tibi casus in quo aliqui proximi essent in extrema necessitate ꝓ tũc dicas secundum Amb. in. ca. sicut hi. xlvij. d. Plusꝗ sufficiat sumptui. s. necessitatis et fami lie violenter obtentum est.

¶ Sʒ nunq̇d ille q̇ est equalis in diuitijs nobilib⁹ possit ornare se secundum quod cōiter nobiles faciunt lʒ ip̃e sit ex infimogñe. Rñ. quod sic. Nisi quo ad deaurata q̃ de iure cōueniūt doc. et militibus rō ꝓ notabilitas hodie non attribuit̃ ſʒ virtutē sʒ secundum pompā et opinionē. fallit etiā quando hoc ad cōparationē p̃latoꝝ domino rũ et officialiũ q̇b⁹ lʒ aliq̇s esset ipsis di tior non liceret se ornare secundum quod tales p̃la ti vel domini vel officiales cōiter faciunt. Cōclude ergo quod si q̇s vtit̃ ornatu p̃cioso vel multiplici aut curioso secundum ɔditio nē stat⁹ presentis. vt cōiter faciūt ĩ pre senti tempore boni diuites vel nobiles sibi equales non peccāt.

¶ Tertiũ tp̃s cōsiderādũ est tp̃s futu **[sect. 8]** rũ hoc est quod consideret si in tali ornatu poterit se tenere taliter quod in futurũ nō habeat cōmittere aliqua peccata mortalia. Nam si est necesse aliqua mortalia committere. vt in tali ornatu se teneat sicut illi qui ꝓpter talia habent necesse in partibus remotis ad negociādũ morari dimissis vxoribus sibi propter eoꝝ ĩbecillitates multa mortalia committūt et hmōi. Nam tũc talis ornat⁹ est superfluus et illicit⁹. secundum ergo predicta tria tp̄a potes cognoscere quando hʒ su perfluitatem et ꝗuis sit difficilimũ cognoscere quando habeat notabilē sup̄fluits tē q̃ fit pctm̃ mortale nisi ſʒ primũ tp̃s et tertiũ. Tamen detestādi sunt vt in pluribus habēt de sup̄fluo et sic de peccato

vtpote ġ sunt occasio multoꝝ peccatorum Nam primo inducũt ad lasciuiã secundo impediũt multa matrimonia et tertio p̃bent materiam inordinate cu piditatis. Jdeo psał. xxx. Odisti obseruantes vanitates superuacue.
¶ Quintũ quod req̇rit ornatꝰ vt sit licitus **[sect. 9]** est vt non apponat̃ circa eũ nimia solici tudo ſm. n. S. Tho. vbi. s̃. Nimia soli citudo circa ornatũ etiam si non sit deordinatio ex ꝑte finis reddit eũ illicituʒ. Et ꝓꝓ ista solicitudo nimia non sitmot talis nisi quando ꝓpter ip̃am dimitteret ne cessaria ad salutẽ: nihilominꝰ saltеʒ est veniale peccatum.
¶ Sextũ quod requirit̃ vt ornatꝰ sit licitꝰ **[sect. 10]** est vt non sit scandalosus ꝓximo. dicit Alex. de ale. in. ij. ij. q. clij. quod lʒ se ornare p̃ciosis vestibꝰ secundum nobilitatẽ ꝑsone. et **[Fo.cccxliiij.r]** cõsuetudinem terre et dignitateʒ officij ita tamen quod absit libido in volũtate et scandalũ in exteriori opere nec miruʒ. quia Mat. xviij. ve hõi illi per quẽ scãdaluʒ venit. Aduerte tamen quod licet aliquis ꝓuocet̃ ad cõcupiscentiã ꝓ pter ornatũ alte riꝰ si ille ġ ornat se hoc non ĩtẽdit. nec est excessus ĩ ornatu expositꝰ scãdalũ passiuũ et occasio accepta. Sʒ quando est ĩ ornatu excessus p̃sertim incitatiuus ad libidinẽ vt in mulieribꝰ ĩueniẽtibꝰ nouas ĩuẽtiões seu vanitates et. credũt ꝓbabi liter quod aliq̇ ꝓuocant̃ ad libidinẽ non ex cusãtur a mortalisi ð hoc non curãt sʒ po tius volũt portare. Si ꝯo non credunt ꝓ babiliter quod prebeãt occasionẽ ruine al teri sic difficilimũ est determinare de mortali lʒ aliqualiter excedãt. Veꝛ est quod periculosus est excessus in ornatu ꝓuocatio ad libidinẽ vt in mulieribꝰ faciẽtibꝰ faʒos nouas quas singulariter diabolꝰ ꝓuocat od ornañ. se magis ꝓ viros. ꝓ magis sunt efficaces ad illaq̃andũ aĩas. Et iõ lʒ non possit snĩa dari de mortali ꝓ ꝓto excessu nihilominus semper inducẽde sunt ad dimissioneʒ propter periculũ. ꝑꝑ qð cõminatur eis dominus per illa. iij. c. Jn illa inq̇t die. s. iudi cij auferet dominus ornamẽtũ calciamẽtoꝝ et torques. s. collaria et monilia et armilas. s. ornamẽta brachiorũ vt maniche rechamate vel longe mitras. s. machanones vel lunetas discriminalia. i. pectines ad pectinãdum caput: vel cerru ctos sperilidas. i. ornatus taloꝝ in fine vestis vt sunt caude vel fimbrie murenulas. i. cathenas paruas circa colluʒ. olfatoriola in aures gẽmas in frõte pẽ dentes et mutatoria. i. diuersas vestes et lintheamina vt faciunt romane supra vestes. acus et specula syndones et camissias vias. i. bindolos pro capillis colligẽdis et theristra. i. vestes estiuas. vt sunt iornee. aeria quod est estas et erit ꝓ suaui odore fetor. ꝓ ʒona funiculꝰ: pro crispãti crine caluiciũ et pro fascia pe ctorali ciliciũ hec ibi. Sis og prudens. O confessor vt non precipites snĩaʒvbi non est precipitanda et cautus vt non relaxes quod ꝑ est restringẽdũ ꝓ cum com muniter ĩ ornatu non sint ɔditiões. s̃. posite fitꝓ ɔñr in ip̃o peccatũ. Ergo ta liter ornãtes se dãt operã rei illicite. et ꝓpterea iuridiceĩputat̃ eis malũ. quod ꝓbabiłr ex eis euenit lasciuia. facit ca. eũ ġ. et. c. ꝓuis. l. di. et qð no. in. c. sicut di gnũ de ho. iõ detestandũ. ꝓpter qð me rito saluator Luc. xvj. expressit quod diues dãnatus induebatur purpura et bisso.

Ociositas

est cum quis quiete necessaria saluti corporis accepta vacat ab aliquo opere spirituali vel corporali et. hec filia accidie. et quã do sit pctm̃ mortale. vide. s̃. accidia. §. j. et. ij. et preceptum §. v.

Pactum

autem dicitur a pactione. inde est pacis nomen appellatũ. et est pactio duoꝝ pluriũve in idem placitum seu cõsensus vt dicit tex. in. l. j. ff. de pac. Et iõ omnis contractꝰ generaliter dicitur

pactũ sʒ cum habeat no mẽ specificũ ab ipso contractu denomi natur vt vẽditio locatio. cum vero non habet nomen dr̃ pactum a genere.
Adde inqꝫtum dr̃ quod pactũ est duorũ cõsensus procedere ĩ pacto expresso. Sed pactum tacitum potest intelligi pactum esse cum his qui erant absentes. et simul non consenserunt: ita Bar. in. l. si creditores in fi. C. de pac. et Alexan. in l. ij. col. j. cum concor. ibi per eum signa tis. C. eodem.
¶ Que dr̃ia est inter pactũ pollicitatio **[sect. 1]** nẽ cõuẽtionẽ stipulationẽ et ꝓmissionẽ Rñ. quod pactũ est cõsensus duorum vel pluriũ ad aliquid faciendũ vel dandũ verbis expressum. ita quod verba p̃mittãt̃ a ꝓmittẽte et consequenter a recipiẽte. Si vero verba p̃mittant̃ a recipiẽte sic erit stipulatio exempluʒ dabis mihi. x. Rñ. dabo ꝓmittis facere sic et tu rñdes ꝓmitto. insti. de ver. obli. in pr̃ici. Polli citatio vero est solius offerẽtis promissio nec requiritur presentia persone cui fit pollicitatio. l. j. et. l. peccatũ. ff. ð polł. Et no. glo. in Cle. romani de iureiurã. gl. in. l. j. C. de iur. do. Dicens quod pollici ratio fit sine interrogatione preceden-**[[Fo.cccxliiij.]v]**te. ff. de polli. l. iiij. promissio cõiter fit ro gatiõe. de quo dic. vt. j. Pollicitatio. in prin. et potest ꝓmissio profiteri vel ad polli citationẽ vel ad stipulationẽ. vel ad nu dum pactuʒ. ff. de edi. edic. l. scieñ. §. dictũ a ꝓmissio. Cõuentio vero est nomen ma gis gñale qꝫ pctm̃ qꝫ scholares in scho lis et fratres in. c. cõueniret dicũtur. ff. eo. l. j. per conuentionis verbum.
¶ Quottuplex ẽ pactũ. Rñ. duplex alið **[sect. 2]** vestitum aliud nudum.
¶ Sedquomodo dicatur pactũvestitũ. **[sect. 3]** Rñ. q. vj. modis. Primo re. secundo ꝗbis s. stipulãdo. tertio literis. quarto cõsen su. et de his habes exẽpla. s̃. obligatio. .§. iij. v. coherẽtiã contractus putavẽdi di tibi domũ cum tali pacto quod ego debeã morari in ipsa domo per annũ qð q̇dem valet. qꝫ vestitur coherẽtia contractus s. vẽditionis. ałs esset nudũ. vj. interuẽ tu rei. puta promisi tibi aliq̇d dare vt faceres mihi. vel dares alið. Vnde statim cum dedero tibi qð ꝓmisi vestit̃ pactum ex parte mea. et ideo interuentu eius es mihi obligatus ad faciẽdũ qð ꝓmisist. ꝓbãtur ista insti. de verb. ob. Nudũ vero dicitur quando non vestitũ aliquo predictorũ sed est in meris et pu ris finibus cõuentionis verbi gratia ꝓ misit tibi dare cẽtũ sine aliqua interto gatiõe p̃cedẽti vel chirographo et hmõi et cõsentis aliter si non consentiat non erit peccatum sed pollicitatio de quovi de in. l. iurisgentiũ. §. igit̃. ff. de pac. Si militer dicitur nudũ quando non continet causam quia traditio rei sine causa nul lius est efficacie. l. nũqꝫ nuda traditio. ff. de acqui. re. do. habes tamen aliquas fal lentias quas vide in Pañ. in. c. si cautio. de fide. instru.
¶ Vtruʒ ex nudo pacto siue ex sola pro **[sect. 4]** missiõe hõ obligeť. Rñ. quod de iure cano nico et ĩ cõsciẽtia sic sub pena mortalis peccati. vt no. ĩ. c. j. de pac. et in. c. Juramẽti. xxij. q. v. Qð limito verum secundum collectariũ et sequitur Pã. in. c. prudẽtes de don. et ĩ. c. si cautio de fid. instru. quãdo exprimitur causa vt promitto tibi decẽ qꝫ vẽdidisti mihi talẽ rẽ vel mutuo cõcessisti et huiusmodi qꝫ si sit nudum sic quod nul la causa est adiecta non obligat etiaʒ in cõscientia. Rõ qꝫ presumitur per errorã promississe. Et sic non potest allegari obli gatio naturalis cum nihil si tam contra riũ consensui qꝫ error xxix. q. j. §. j. et. l. si per errorẽ. ff. de iur. om. iud. Aduerte tamẽ quod si quis dicit promitto tibi cẽtum donare quod tũc liberalitas ꝓmissiõis p̃sumitur causa donãdi et sic non est sine causa. Similiter si ꝓmittitur aliquid lo co pio. qꝫ presumitur obligasse se fauore pie cause nec presumitur ibi error. c. fi. de suc. ab inte Limito etiam et verum q ex nudo pacto obligať. s. quando nude paciscẽs habuit animũ obligãdi se qꝫ secundum cõmuniter Theologos in. iiij. dist. xxxvij. nemo ex quacũqꝫ ꝓmissiõe obligatur. nisi q̇ hʒ animũ obligandi se. fa cit. c. literarũ de voto.

et. l. obligationuꝫ la. j. ff. ꝺ act. et ob. Alias sinō habuit ani mũ obligādi non tenetur sub pena mor talis peccati ad pactũ nudũ seruādum nisi subesset causa q̃ ad hoc obligaret de necessitate precepti puta ꝑmisi pr̃i meo vestẽ qui moritur ex frigore ꝓ tenetur. ꝙuis non habuerit animũ obligā di se datur. iij. limitatio. s. si cōditio vel rationalis causa non aduenit postea q̃ si a patri affuisset non promisisset. quia si talis causa adueniret et propterea nō impleat nudum pactum non peccaret mortaliter secundum Jo. de notho. in iij. di. xxxviij. et secundum. scilicet. Tho. secunda secunde. q. xj. quod bene. no. Adde et quartum. s. quod sit honestũ licitũ possibile et c. de quibus. j. dico de pacto vestito.

¶ Vtrum oriatur actio ex nudo pacto. **[sect. 5]** Rñ. Jnno. ĩ. c. nouit de iudi. et multi alij quod non sed solũ competit officiũ iudicis implorare. Sꝫ ego credo quod oriatur de iure canonico vt tenet Hos. Jo. an. do. Anto. et Pa. cum gl. in. di c. j. de pac. et Ar. in. c. quicũqꝫ suffragio. xij. q. ij. ad minꝯ cōditiōe ex cautione predicti. c. iuramẽ ti. quod intellige ĩ casu quando obligat ad mor tale peccatum alias non.

¶ Vtrum oẽ pctm̃ vestitũ obliget. Rñ. q **[sect. 6]** **[Fo.cccxlv.r]** nō. vt no. Pau. in. c. pactiones de pac. et quando hoc sit quod non obligat. dic vt dixi s̃. iuramentũ. v. ꝓ vbi iuramẽtum non obliget nec pactũ item pactũ dolo initũ non valet. cum vniuersoꝝ de rerum permut. Jntellige quo ad dolosuꝫ. Jtẽ si sit alte ri captiosum. ff. de rescin. vẽdi. l. si id qꝺ pure in fi. Jtẽ ea q̃ ꝑmittunt̃ ob nimiā reuerentiā alicuiꝯ non obligāt̃. l. j. ff. q̃. re. act. non da. Jtẽ quando pactũ continet tur pitudinẽ. l. si vnꝯ. §. pacta q̃ turpẽ cām ff. de pac. et oẽ pactũ ɔtra ius dr̃ turpe. c. faciat hō. xij. q. ij. ſꝫ tamen distinctionẽ de qua in §. viij. Jtẽ pactũ in cōuentiōibꝯ innoĩatis non obligat si ille cum quo ɔtra xit non ĩplet ex parte sua cōtractuꝫ. vt. l. naturalis §. j. ff. de pre. ꝟ. et. l. ex placito. C. ꝺ re. permu. Jdeo cum q̇s ɔuenit cum ali quo dare sibi centũ vt nũ qꝫ petat tale quid talis nũqꝫ poterit petere centum quia nũqꝫ potest implere quia semper poterit petere. secus si conuentio fiat. promitto tibi centum si remittas mihi fideicōmissuꝫ quia talis poterit petere eo quia potest remissionem facere. hoc Bart. C. de pac. l. conditionis.

¶ Vtrum pactum initum per fratres **[sect. 7]** minores vel predicatores aut alios mẽ dicātes cum rectoribus parochialiuꝫ ecclesiaruꝫ super iuribus parochialibus puta exhibitione sacramentoruꝫ. Jure funerādi et similibus vel sup alijs quibuscũqꝫ valeat. Rñ. quod si factũ est ꝑ guardianos vel priores cum cōsensu suo rũ conuentuum vel locorum valet. licꝫ non interuenerit licentia sui generalis. aut principalis. aut capituli. aut sedis apostolice quo ad fratres minores. Dũ modo alias sit honestuꝫ et licitum de pac. c. ꝓ quidem vl. li. vj.

¶ Vtrum pactum iuramẽto firmatum **[sect. 8]** q in se cōtinet turpitudinem. s. peccati vel est contra ius valeat. Rñ. Pau. ĩ. c. pa ctiōes de pac. quod si cōtinet turpitudinẽ ex parte vtriusqꝫ. s. iurantis et recipientis non valet. xxij. q. iiij. per totum. Similiter si cōtinet turpitudinem solũ ex parte iurātis vt in regula non est obligatorium li. vj. Si vero solum continet turpitudinẽ ex parte recipientis sic tenet et obligat. c. debitores ꝺ iureiu. Rō: quia iuramẽtuꝫ principaliter dirigit̃ ĩ deum in quo nulla potest versari turpitu do. Si vero non est firmatum iuramẽto an obliget. Vide. s̃. Obligatio. §. x.

¶ Vtruꝫ pactum de non cedendo bo **[sect. 9]** nis suisvaleat. Rñ. Pa. in. d. c. pactiōes quod sic nisi sit notoria paupertas ꝓ tũc il licitum est ꝓ in effectu tũc vr̃ se obligare ad carceres quod non potest cum dñs sit dominus membroruꝫ suorum.

¶ Vtrum pactum factũ patri a filia dũ **[sect. 10]** nuptui traderetur. quod dote cōtenta nullũ ad bona patrimonialia habebit recursum teneat. Rñ. quod non nisi sit iuramẽ to firmatum. de pac. c. ꝙuis li. vj.

¶ Vtrum pactũ qꝏ ẽ de substātia ꝯctus **[sect. 11]** nec ꝯtinet turpitudinẽ valeat. Rñ. quod si ponatur per viā modi vitiat̃ et nōvitiat ꝗ Fran. de rāpo. in repe. l. fi. C. de cōdi. ab causaȝ. Vnde pactũ quod p̃cariũ duret inuito dño non vȝ vt in. c. p̃cario de p̃ca. et. l. cum precario. ff. de p̃ca. Similiter si cō stituo ꝓcuratorẽ et ꝓmitto non reuocare nōvalet. ita dicit Bar. ĩ. d. l. cum precario. et Ange. in. l. ij. ff. de ꝓcu. Et Bal. in l. ꝑ petuũ. ff. de ꝓcur. et si ꝓmisit sub pena non tenetur ad penā reuocādo. facit gl. in. c. ij. de consue. lib. vj. et Ang. in consi. ccxxij. Sed si apponatur per viam con ditionis non vitiatur sed vitiat. facit c. fi. de cond. appo. et quod not. bart. in autẽ. ingressi. C. de sa. san. eccle. Sed contra videtur. l. vbi mortis causa ita donatur. ff. de dona. causa mortis sol. vt ibi per Bar.

¶ Promitto tibi ter te hospitari in do **[sect. 12]** mo mea: stas per multos annos quod non ve nis nũq̇d petere poteris extimationẽ. Rñ. Jo. an ĩ addi. ad Spe. de cẽsi. refert suos magistros disputasse quod non. et sic tene lȝ videatur quod teneatur per ti. fi. de alimen. et cib. lega.

¶ Pactũ de hereditate viuentis regu **[sect. 13]** lariter non valet: q̃ inducit votũ captan de mortis. vt. l. fi. C. de pac. et ibi per doc. et per Bal. in. li. de vsibus feu. de feudo dato. ĩuicẽ. l. ꝯmissorie. c. siq̇s. et per cāonistao **[[Fo.cccxlv.]v]** in. c. venerabilem de ele. et Pa. ĩ. c. nulla de cōce. preben. Et ibi sic distinguẽdo dicit quod aut pactũ de futura successione fit ad cōseruandā legitimā successionẽ et sic vȝ. vt insti. de legi. agn. succes. §. fi. q̃ pactũ ẽ legi ꝯsentaneũ. Aut fit ad le gitimā successionẽ minuendā. et tũc va let. l. pactũ. ff. de pact. Sed si iuramẽto firmeturvalebit in. c. ij. de pac. li. vj. aut fit ad legitimā successioneȝ perdẽdam seu ad tollẽdā liberā testamenti factio nẽ. et sic non vȝ q̃ contra bonos mores vt l. stipulatio hoc mō. ff. de ꝟb. ob. Adeo quod secundum Bar. etiaȝ iuramento non firma tur per regulā non est obligatoriũ de re. iu. li. vj. vt in. d. l. stipulatio no. et in. l. fi. C. de pac. Sed ego non credo quod lȝ sit cōtra bonos mores non tamen naturales sed solum ciuiles. et ideo firmatur. di. ca. ij. de pact.

¶ Vtrum habens parẽtes magnos q̊s **[sect. 14]** timet et volẽs ꝓuidere aĩe sue relinquit medietatẽ oĩm bonoꝝ suoꝝ pauperibꝰ et dicit si cōtingeret me facere aliud te stamẽtũ ĩ qua ꝯsanguineos meos insti tuerẽ per qꝏ reuocaret̃ pñs iudiciũ ex nũc. ibi. p. notario. publico tāqꝫ persōe publice stipulāti et recipiẽti pro dictis pauperibꝰ dono irreuocabiliter et inter viuos dictā medietatem bonoruȝ meo rũ constituens me ex nunc causa possidere p̃cario noĩe. facit tandẽ aliꝏ testm̃ Mō q̃ritur vtrum pauꝑes valeant aliq̇d habere ex tali donatione. Rñ. Bal. vbi s̃. quod fuerũt opinio. vna quod sic que est do mini Dy. ff. de testamen. l. heredes palam. §. fi. et in regu. quod semel placuit. de re. iur. li. vj. Alia quod nō. q̃ iste contractus donationis vr̃ impedire liberam testamenti factionẽ. ff. de. ꝟ. ob. l. stipulatio hoc mō. Sed aduerte quod nos sumus extra casum docto. Nam hic inter uenit traditio vnde et si donatio esset in firma et sine cā tamen dñsvolẽs trāsfer re dñiũ trāsfert. ff. de ꝯdi. ob causam. l. iij. §. subtiliꝰ. vel q̃ cā est ipsa liberalitas. vt. ff. de do. l. hoc iur̃. Jtem ipsa pie tas. vt. ff. de cond. indebi. l. cum is. §. si in ea opinione sit mulier et no. insti. de obli. que ex quasi cōtractu. §. ex quibus dam. ad hec. C. de sa. san. ec. l. fi. volẽs er go sustinere opi. Dyn. faciat quod ꝓcedat̃ ad traditiōis actũ qui etiam sub condĩ tione fieri potest. vt. ff. de acqui. po. l. q̇ absenti. et cautiꝰ si interueniat traditio corporalis qꝫ si precaria quia precariuȝ forte non valet. Tu cogita: ego dimitto te sine decisiōe. hec Bal. Sȝ tu tene quod si vȝ valeat donec alicui publice ꝑsone ĩ ter viuos sub tali conditione tradat q̃ sic valebit indubitanter.

¶ Vtrum cum vir faciat testm̃ et legat **[sect. 15]** vxori certum quid hoc acto quod si mutaret testamẽtum siue non ista vxor iure do natiōis inter viuos debeat habere certam domũ quam sibi legauerat et demuȝ mutauit testamẽtum nulla facta mentione de dicta donatiōe. An

multer debeat habere dictā domũvidetur quod non d. l. stipulutio hoc modo. Contrariũ dico quia ista donatio est presens et pura quia dixit. siue mutauero siue non. et iō non est apposita in penam testamẽti mu tati. Caue tamen quia nisi interuenerit traditio non cōfirmatur morte et sufficit traditio interueniat tpe donationis vł postea viuo donante. ff. de do. inter vi. et vx. l. papinia. alias incipit si quis pro vxore. et ar. in. l. ij. C. si quis alteri vel sibi. hec Bal. vbi. s̃.
¶ Quomodo interpretātur peccata ob **[sect. 16]** scura. Rñ. quod in dubio contra eum qui ea apposuit et potuit apertius ð clarare. ff. de pac. l. veteribus.
¶ Pactũ legis ɔmissorie quid est. Rñ. ĩ **[sect. 17]** cōtractu vẽditionis est pactio qua red ditur in emptũ quod venditũ est si non seruatur quod est promissuʒ. vt in. l. j. et. ij. ff. de le. cōmissoria et fit ita vẽdo tibi funduʒ et si. j. talẽ diem non solueris preciũ inemptum sit. Jn pignore autez fit sic ni si luceris pignus. j. certum tempus sit ꝑ ditum vel sit mihi pro soluto.
¶ Vtꝛ gñaliter sit reprobatũ. Rñ. quod nō **[sect. 18]** vt. ff. de le. cō. per totum vbi ptʒ quod valet in ɔtractu vẽditiōis sʒ in pignore gña liter est reprobatuʒ. vt. ĩ. l. fi. C. ð pac. pi gn. et in. c. significante de pigno. et ideo **[Fo.cccxlvj.r]** ipso non obstāte pignꝰ est restituẽdũ ni si iurasset ĩ tali pcō. vt ĩ. d. c. significāte. ¶ Vtꝛ istud sit pcm̃. l. ɔmissorie pigno **[sect. 19]** ro tibi hāc rẽ et si non lucro infra mẽsem nũqꝫ possiʒ luere. Rñ. Bal. vbi. s̃. de vsu. feu. de feudo dato ĩuicẽ. l. cō. quod sic lʒ nō dicat̃ quod dominiũ sit apud creditorẽ. ista est gl. no. in. l. vlt. C. de pac. pigno.
¶ Vtrum possitfieri istud pcm̃ cum fideius **[sect. 20]** sore vʒ si non extraxero te de obligatiōe quod pignus qð pro indẽnitate tibi dedi loco indẽnitatis sit tuũ. Rñ. Bald. vbi. s̃. gl. dicit hic quod valet: qꝛ speciale est in his q̇ pro alio sunt obligati qꝛ hoc modo possunt indẽnes seruari vt. ff. de cōtrahen. emp. in fi.
¶ Vtrum in dote valeat hoc pactum si **[sect. 21]** tibi pecuniam non restituero talẽ funduʒ loco ꝑmutatiōis assigno. Rñ. Bal. vbi s̃. videtur quod sic. qꝛ ista est quedaʒ ꝑmutatio. vt. ff. de iur. do. l. ita constante. et. l. fi. Jtẽ speciale videtur in dote. vt. ff. de sol. l. Calipodius.
¶ Vtrum valeat istud pactuʒ obligo tibi **[sect. 22]** talẽ fundum ꝓ. x. et si non soluero tibi. j. mẽsem habeas eũ emptũ iusto pretio. Rñ. Bal. vbi. s̃. quod sic et est mirabile quod lʒ non sit collatũ in alicuius arbitrium de clarādi p̃tiũ: valet qꝛ istud pcm̃ est ꝑs alteriꝰ cōtractꝰ validi iste est casus mirabilis. ff. de pig. l. si fundus. §. fi.
¶ Vtrum cum mutuasti mihi. x. nullo pi **[sect. 23]** gnore constituto hoc acto quod si non soluero. j. mẽsem talis domus mea sit tua ꝓ illis. x. valeat tale pcm̃. Rñ. q̇. s̃. ibidem quod sic qꝛ non est pactũ pignoris vt. d. l. fi. ff. de contrahen. emp. vbi tex. est not. ¶ Vtrum cum pactum. l. commissorie est **[sect. 24]** appositum non ipsi contractui pignoris sed diu postea valeat. Rñ. qui. s̃. ibi dem quod sic. vt. ff. de pigno. ac. l. titius vel vbi interuenit pactum rogatu debitoris et eius gratia non voragine credito ris. et dicunt quod ex interuallo valet ad ex cipiendum non ad agendum vt refert Bar. in. d. l. calipodius.

Pala

ðr lineꝰ pānus cōsecratus qui extendit̃ suꝑ altare suꝑ quo ex tẽdit̃ corpale et a quo dʒ bñdici. Vide s̃. Benedictio. §. j.

Palium

vt hic summit̃ ẽ spāle orna mẽtũ archic p̃oꝛ ĩ quo plenitudo officij confertur de autoritate et vsu pal. c. nisi specialis.

De notatis in hoc. §. et an palium archieꝑi annumereť inter pontificalia et an possit eo archiepiscopus vti extra suam diocesim no. Spe. in ti. de instru. edi. §. vj. ver. quid de his.
¶ Quando dʒ peti. Rñ. infra tres men **[sect. 1]** ses a tꝑe cōsecrationis vel confirmatio nis si ante non fuit consecratus aliter potest remoueri. c. quoniam. c. di. nec an te dʒ se archiepiscopum nominare. d. c. nisi. Nec etiam potest anteqꝫ habeat iꝑm paliũ concilium ɔuocare. ɔficere. Chrisma. dedicare basilicas: ordinare clericos. nec episcopos consecrare. c. quod sicut de elect. §. placet.
¶ Vtrum ar chieꝑs possit suum paliũ al **[sect. 2]** teri accommodare. Rñ. quod non. immo dʒ cum eo sepeliri. qꝛ ꝑsonā eius non trāsit. c. ex tuarum. et. c. ad hoc de auť. et vs. pa.
¶ Vtrum semper debeat celebrare cum **[sect. 3]** palio archsepiscopus. Rñ. quod tam in sua qꝫ ĩ aliena diocesi potest absqꝫ palio celebrare vel sādalis. Jn sua ꝟo diocesi non semper dʒ celebrare cum palio sʒ tantuʒ in diebus illis q̇ in ecclesie sue priuilegijs sunt expressi: extra ecclesiam non dʒ eo vti vt in processionib⁹. c. fi. de autoritate et vsu pa.
¶ Aq̊ dʒ peti. Rñ. quod a Papa. d. c. qm̃ et **[sect. 4]** etiā a patriarcha. c. antiqua. de priuile.

Papa

summus est ĩter omnes qꝛ iꝑe so lus hʒ plenitudinẽ ptātis. vt pʒ. ij. q. vj. qui se scit.
De notatis ĩ hoc. §. et quod papa re putatur sanctus et presumať arbitrio ce lesti no. Bald. in. l. j. C. de summa. tri. et quam potestatem habeat no. Bald. et Saly. in. l. rescripta. C. de preci. impe. of fer. et an in spiritualibus not. Bald. in l. ij. in. vj. questio. de ser. et aqua. et potest cum infami dispensare. Barto. nota. in l. infamẽ. ff. de publ. iudic. et in. l. j. §. de qua de postu.
¶ Vtrum papa possit dispẽsare in oĩbus **[sect. 1]** **[[Fo.cccxlvj.]v]** p̃ceptis moralib⁹ legis nature vel dinine. Rñ. Canoniste ĩ. c. lr̃as de re. spo. et ĩ. c. ꝓposuit de ɔces. p̃b. et ĩ. c. cum ad mo nasterium de statu. mo. et in. c. per vene rabilẽ q̇ filij sunt legi. varie et cōfuse loquunť nec ex eoꝛ doctrina potest hec que stio declarari. Sʒ vt clare intelligať sic distĩguo vt colligo ex doctrina Sco. in iij. di. xxxvij. et Alex. ĩ. iij. parte et habeť in. v. quol. q. xxix. et Franc. in. ij. snĩaruʒ quod sunt aliqua de lege nature seu diuĩa tāqꝫ ṗncipia practice. no. ex terminis q̃ sunt hec finale bonum est appetẽdũ malũ ĩtellige moris ẽ fugiẽdũ qꝛ aut auer tit a finali bono vt est cupiditas mortalis. Aut retrahit ab iꝑo vt est cupidi tas venialis et ista sunt oĩno indispẽsa bilia. Aliqua sunt de lege nature vt cō clusiones necessario sequẽtes ex princi pijs p̃dictis vt ista deus est diligẽdus et ꝓximus. Et ĩ istis nulla potest cadere di spẽsatio vnde isto modo ius naturale dicitur immutabile vt dicitur in. c. ius naturale. §. j. di. v. rō est qꝛ rō legis que est id quod debẽt p̃dicta duo ṗncipia ab eis non potest separari in aliq̊ casu. Vñ qꝛ primũ p̃ceptũ decalogi et ꝟʒ sunt de hmōi. Jō simpłr sunt in dispẽsabilia. Tertiũ ꝟoꝑceptũ qꝫtũ ad cultũ deo exhibẽdũ aliqñ siłr ẽ de hmōi. Jō qꝫtũ ad hoc est dispẽsabile lʒ quo ad determinationẽ tꝑis sit dispẽsabile. vt pʒ in. c. lʒ et. c. cōquestus de ferijs. Sunt et alia de lege nature non tāqꝫ ṗncipia aut cōclusiōes necessario a primis principijs deducte sed qꝛ sunt multum cōsona p̃dictis ṗncipijs et cōclusionib⁹ cuiusmodi sunt pre cepta scd̃e tabule et omnia moralia data in l. moysi et euāgelica. ex prĩo enim ṗncipio et cōclusiōibus necessarijs sequẽtibus ex eo non est quo ad ꝓximũ nisi vnũ pre ceptum. s. diliges eũ sed qꝛ ꝓxim⁹ fuit mutatus per peccatum et fact⁹ pronus od malum ideo addita fuerũt plura precepta tanqꝫ multum cōsona primis prin cipijs et conclusionibus predictis Et in istis qꝫtũ ad rōnẽ ipsoꝛ non potest ca dere dispensatio sed bene qꝫtum ad ob feruantiam sanctionum sicut et aug. in li. ɔfe ssi. ponit exẽplũ dicens quod sicut modicina est ars immutabilis tamen

medic⁹ aliqñ mutat p̃cepta languentis et tamen rō p̃cepti artis. in se est immutabilis. vnde lʒ papa non possit dispẽsare vniuersałr ĩ p̃ceptis scd̃e tabule qꝫ vt cōiter et ĩ plurib⁹ in eis inest rō legis. Vñ si occurreret casus ꝑticularis in quo defice ret rō legis ꝓpter causas speciales impediẽtes obseruationẽ p̃cepto⁊ legis ex applicatiōe ipso⁊ ad diuersas mate rias. tũc Papa posset dispẽsare ałr vt dicit Ricar. ĩ. iiij. dist. xxxvij. non videret̃ de⁹ fuisse bon⁹ pr̃familias nisi dimisiset pastorẽ suꝑ gregẽ suũ q̇ posset ɔsule re omnibus occurrẽtibus et necessario expediẽdis. Nec etiam posset dici quod papa sit gñalis cōmissari⁹ dei assumpt⁹ ĩ plenitudine potestatis cuius ɔ̃riũ determina tur. ij. q. vj. c. q̇ se scit. et. xxiiij. q. j. qd̃cũqꝫ. Et quod dico de p̃ceptis scd̃e tabule idez dic de omnibus p̃ceptis veteris et noui testĩ. Vnde. d. Archi. flo. ĩ summa dicit se audiuisse a fidedignis quod papa martinus v. habita cōsultatiōe cum multis doctissi mis viris ĩ sacra theologia et iure cano nico dispẽsauit cum q̊dā q̇ acceperat ger manā suā invxorẽ ꝓpter multa mala et scādala q̃ euenissent si eā dimisisset et q̃ euitari non poterāt nisi sic dispẽsaret̃. et idem ego dico de similib⁹. ar. ij. q. j. c. mul ti in fi. et. d. c. q̇ se scit cum si. Et sic secundum hāc distĩctionẽ ĩtellige et limita. d. c. lr̃as et siłia q̃ vident̃ dicere quod ɔ̃ legẽ diuinā et euāgelicā aut apłicā non potest papa di spẽsare. vt ĩ. c. sunt q̃dā. xxv. q. j. Qr ve⁊ est vbi rō legis non cessat. Et ĩ predicta opi. cōcurrũt omnes canoniste si bñ intellĩ gant̃. quando dicũt quod papa potest declarare in terpretari et limitare ac distĩguere ius diuinũ quod nihil aliud ẽ dicere nisi vide re vbi rō cessat vel non vt sic non dispẽset vel dispenset. et sic tene firmiter.

¶ Sed quis poterit quando ratio le **[sect. 2]** gis deficit in aliquo casu. Rñ. quod istud aliquando habemus ex exemplo ipsi⁹ dei qui multotiens dispensauit in sua lege. Vnde ĩ simili casu possum⁹ et nos cognoscere. Sed quando talis dispen- **[Fo.cccxlvij.r]** satiōis vel similis non habemus exẽplũ in sacra scriptura tũc ad solũ papā ꝑti net ipsi⁹ declaratio cui dictũ est Quod cũqꝫ ligaueris suꝑ terrā in. d. c. quodcũ qꝫ qui q̇dẽ multa declarauit vt in mate ria voti. Juramẽti et huiusmodi et aliqñ etiam ex ipsa nr̃a rōne colligim⁹ vt facim⁹ in gladio deposito quẽ dicim⁹ non fore red den. deponẽti effecto furioso. vt in. c. ne quis. xxij. q. ij. et similib⁹. Vnde firmiter credo quod si aliq̇s petẽs dispensationem in aliquo casu contra legẽ dei non ĩterponat importunitatẽ munerũ vel precũ sʒ simpliciter ponet se in manibus ipsius pape exprimẽdo casum suũ quod deus nō permittet errare vicarium suum in disspensando.

¶ Vtrum papa possit dispensare in oĩb⁹ **[sect. 3]** que sunt iuris positiui. Rñ. quod quamuis ali q̇ canoniste teneāt quod non potest dispensare ɔtra statum vniuersalẽ ecclesie. vt ĩ. d. c. sunt quidā. Jtẽ in his ĩ quibus decolo rare t̃ status ecclesie ꝑ. c. et si illa. j. q. vij. ego tamen dico quod vniuersałr potest dispensa re. sʒ tamen non esset tolerādus si dispensaret contra predicta sine rationabili cau sa pur dispensatio teneret et sic tenetur communiter.

¶ Vtrum papa possit dispẽsare in gradi **[sect. 4]** bus ɔsanguinitatis non solũ ꝓut nũc sʒ etiam ꝓut ex tũc. Rñ. secundum Jo. an. in. c. per ve nerabilẽ q̇ filij sunt legiti. quod si ɔ̃ctuʒ est in gradu ꝓhibito diuĩa lege potest dispẽ sare ꝓut nũc sʒ non ꝓut tũc. s. vt filij sint legitimi q̇ añ dispẽsationẽ nati fuerāt. Sʒ ĩ matrimonio humana lege ꝓhibito potest dispẽsare nedũ ꝓut nũc sʒ etiam ꝓut ex tũc. Qd̃ limito ve⁊ quo ad istud vltimũ nisi ius esset q̃situm alteri puta qꝫ patre mortuo successerũt iam agnati vnde lʒ postea legitimaret filium non excluderet agnatos. sed inre querẽdo valeret. vide legitimato. §. j. et. ij.

¶ Vtrum possit dispensare in bigamia **[sect. 5]** vide. s̃. bigamia.

¶ Sʒ q̇d de obligatiōe q̃sita laico qui **[sect. 6]** ei non subest q̊ ad tꝑalẽ iurisditionem. Rñ. pa. ĩ. c. ij. d̃ voto quod si talis obligatio solũ cōtrahit̃ ex fidei p̃statione sic papa potest ex causa ab ea absoluere et dispẽsare. vt in. c. qꝫto de iureiu. Secus autez si aliunde esset quesita. quia

cum talis obligatio sit de iure gentium non pote rit per papam tolli cle. pastoralis. dere iudi. et no. Jnn. in. c. que in eclesiarũ. de consti. et legiste in. l. fi. C. si contra ius vel vti. pu.
¶ Que sunt que reseruantur pape. Rñ. [sect. 7] q absolutio ab excommunicatione. in xxxix. casibus de quib⁹. s̃. excommunicatio. v. item dispensatio in multis de quibus. s̃. dispensatio et irregularitas. itez cause grauiores facit. c. j. de iur. calũ. et c. multis. xvij. dis. et. c. quotiens. xxiiij. q. j. et. c. vt debitus de appe. et que sunt vi de in. c. quod translationem de of. le. in gl. que hic omitto quia parũ pertinent ad confessores.
¶ De eo qui gerit se ꝑ papa non electus a duabus partibus cardinaliũ et de ob seruandis in eius electiõe habes supra excommunicatio. vij. casu. ij. et casu. xij. ¶ Vtrum papa possit decidere contra [sect. 9] aliud statutum in causa fidei sine consi lio. Rñ. quod non vt in. c. anastasi⁹. xix. di. q̃ papa potest errare in fide. xl. di. si papa. sed non tota ecclesia. c. a recta. et ibi bona glo. xxiiij. q. j.

Parapherna

dicitur a para quod est iuxta et pherna quod est dos quasi iuxta dotẽ quando bõa paraphernalia dicunt̃ omnia bona vxoris extra dotem vt dicit glo. in Rub. C. de pac. cõ nen. Azo. in sum. C. de iu. do. Bal. in. l. ij. C. de sen. que sin. cer. q̃ti et in. l. fi. C. quĩ po. in pig. hab. et in. l. ob maritorum. C. ne vx. pro ma. et in. l. si mulier. C. de pac. conuen. Et de istis habes tex. ĩ. l. si ego. .§. dotis. ff. de iu. do. et glo. in. c. plerũq̃. de dona. inter virum et vxo. De notatis ĩ hoc. §. et quod bona paraphernalia mobilia vxori cõsumunt̃ dã no vxoris et non viri qui non tenetur de eis vt communi cõsumptis. l. de his. C. de dona. inter vir. et vxo. et. l. extimate. ff. solu. matri.
¶ Vtrum statutũ loquens de dote exten [sect. 1] dat̃ ad paraphernalia bona. Rñ. quod sic **[[Fo.cccxlvij.]v]** secundum Albe. in. l. de quibus in. xxiiij. col. ff. de legi.
¶ Vtrum bona paraphernalia sint prĩ [sect. 2] uilegiato sicut dotalia quo ad hoc vt bõa viri sint hypothecata sicut ꝑ dote. Rñ. glo. in. c. de literis. de pign. et glo. in l. fi. C. de pac. conuen. quod sic licet secundum Pa. in. d. c. ex literis aliqui libri habeãt pre dictam glo. dicentem quod non sed vtrũq̃ saluatur per distinctio. valet si specialez sibi ꝑ his hypothecã a viro exegit illa erit contenta. Si autem nullam exegit habebit hypothecata omnia bõa viri ꝑ omnibus prefatis bonis. vt in. d. l. fin. Et de quibus habet vir administratio nem. De alijs autem que vxor penes se retinet non habet hypothecatam in bonis viri secundum Paul. in. d. c. ex literis ista tamen hypothecata non est priuilegiata sed communis secundum Jnno. et. Jo. an. in. d. c. ex literis.
¶ Vtrum maritus debeat habere fru [sect. 3] ctus dictorum bonorum paraphernalium. Rñ. quod non naturales quando do minium eorum non est translatũ in virũ quod nũq̃ presumitur translatum nisi pro betur. vt not. glo. in. d. l. fi. sed solum po test habere comodum bonorum aliorũ propter labores in exigendo. Aduerte hoc quod quando maritus debet habe re fructus nihilominus si aliquid superest q̃d non sit consumptum dicitur pertinere ad ipsam vxorem per ea que not. in. l. vbi adhuc. C. de iu. do. et in. l. fi. C. de pac. conuen. et ibi Bal. dicit Bart. consuluisse.
¶ Sed nunquid in deferendo in domũ [sect. 4] mariti dicta bona et ea eidẽ assignando transeãt in dominiũ mariti. Rñ. quod non vt in. l. si ego. §. dotis. ff. de iur. do.
¶ Ex qua culpa tenetur vir si male di [sect. 5] cta bona administrat. Rñ. quod de dolo lata culpa et leui culpa. vt not. in. d. l. fi.

¶ Sed qua actione repetuntur. Rñ. qð **[sect. 6]** si dominium eorum transtulit in maritum condicet conditione certi vel sine causa vel ob causam. si autem non trāstulit dominiū ad exhiben. si non nixus sit maritus ammouere vel rerum ammotarum si nixus ammouere. vt in dict. §. dotis. Vel secundum glo. ibidem agit depo siti quando eas custodiendas maritus accepit vel mandati quando vxor man dauit custodiam earum marito.

Parentis

appellatione non tantū pater. sꝫ et auuset ꝑauus et deinde omnes superiores continentur. Sed et mater et auia et proauia. ff. de ver. sig. l. appellatione.
¶ Parentes quomodo tenentur alere **[sect. 1]** filios et filij parẽtes. habes. s̃. Alimẽta. et. s̃. filius. §. xxj. et quomodo tenentur ex contractu filioruꝫ. s̃. obligatio. §. fi. et ex delicto. s̃. Dominus.

Paricida

est qui parentem occidit vsqꝫ in infinituꝫ in linea ascendentium et descendentium et non solum qui occidit sed et omnes qui sunt cōscij ad hoc vel operam in aliquo dederunt vt. l. j. et. iij. et. iiij. et. l. vtrum. ff. deparici.
Adde qð etiam paricida dicitur: lꝫ improprie qui ꝑcurat incarcerari patrẽ vel fratrem vel similes vt not. bal. in. c. j. §. fi. in tit. que sit prĩa causa bñ. amit. in li. feu. et an veniat appellatiōe homi cidij. no. idem bal. ĩ. l. ij. col. ij. ver. iuxta predicta. C q̇ cau. in ĩte. resti. non est neces. quod nō. et Alex. in. l. senatus. de ac.
¶ Que pena paricidarum. Rñ. prĩo vir **[sect. 1]** gis debet cedi deĩde. ĩ sacco corij cōsui cum cane. gallo. vipera et simia et sic iacta ri in mari vel flumine. Et si flumen vel mare non est prope. bestijs subijciatur. l. pe. ff. de parici. et. C. eo. ti.

Parochia

dicitur locus in quo degit populus alicui eccle sie baptismali deputatus certis finib⁹ limitatus Vnde plures ecclesie baptismales non debent esse in eisdem li mitibus. xvj. q. j. plures baptismales. facit. capitu. j. xiij. q. j. de his que fiunt a prela. cap. pastoralis. Aliquando parochia dicitur totus episcopatus. ca. j. de rapto. de paro. ca. super eo de officio archiepiscopi. c. ij. §. pluraliter. no. Hos. et Gof. in summa eo. ti.
De notatis in hoc. §. et quod parochia **[Fo.cccxlviij.r]** sit per hoĩes no. spe. in ti. de noto. crimi. .§. viij. s̃. quidam tñ. et que dicatur paro chialis ecclesia no. bal. in. l. si quis ad ð clinādā. col. xxj. C. de epis. et cle. et non potest parochianus vendicare ecclesiaꝫ. gol. in. l. iubemus. §. sane. el. j. ver. econo mus de sac. san. eccle. licet tamen rẽ ececlesie iniuste alienataꝫ dicta. l. iubem⁹ §. j. ibi Bart.
¶ Jn quo ɔsistit ius parrochiale. Rñ. q **[sect. 1]** in. vij. Primovt in diebus dñicis et festi uis populus audiat missam in sua parochiali ecclesia. de quo dic. vt. s̃. Missa .§. lxix. Procipitur tamen in virtute obĩe et sub interminatiōe maledictiōis eter ne religiosis oĩbus ne dicant aliqua ver ba intellige infamatoria vel falsa. vt re trahāt laicos ab ecclesiaꝫ suaꝫ frequẽ tia vel accessu in cle. religiosi de priuil. Scð̄o consistit ius parochiaĩe. in decimis. xvj. q. ij. in multis de deci. c. ad apo stolice de quo. s̃. decime. Tertio in obla tiōibus. x. q. j. qꝫ sacerdotes. et. c. sancto rum. et. c. seq. Quō autem obligant̃ ad obla tiōes. vide. s̃. oblatio. §. j. Quarto ĩ

peni tentijs accipiẽdis in. c. omnis de pe. et re. vi de. s̃. Confessio. iij. Quinto ĩ exhibitiõe sacramẽtorũ. Sexto ĩ sepulturis. Septi mo in bn̄dictiõe nubẽtium de quibus de sepul. per totũ. xiij. q. ij. placuit de simo. c. suā. et vide in suis locis. Gre. tn̄. ix. in ꝑ uilegio quod incipit attẽdentes declarat ꝗ in priuilegijs minoribus cõcessis vbi di citur saluo iure parochiali intelligi de bere circa oblationes decimas et primi tias solum et non in alijs.
¶ Quō efficitur quis de parochia aliq̃ **[sect. 2]** Rn̄. quod acquisitione domicilij ibidẽvt. s̃. domiciliũ. Jtẽ quo ad sacramentũ con fessionis et eucharistie. Efficitur etiam cũ quis per maiorẽ partem anni puta per plus ꝯ per sex mẽses in ea morā facit lʒ ibidem non transtulerit domicilium �means Pau. in. c. omnis vtriusꝯ et c. et de hocvi de. s̃. Confessio. iij. §. x. et. xj.

Patris

Apellatione quid contĩne tur vide supra fama. §. quar to.

Patientia

Est suas et suorum iniurias ac cetera mala equa nimiter ferre. xxiij. q. j. §. j.
¶ Vtrum semper sit habenda. Rn̄. quod sic intus sed extra non quando non expedit saluti proximi. xxiij. q. j. paratus. ꝗ vbi hostis non personaʒ sed fidem querit si sibi resistitur non patientia sed negligen tia est. xxiij. q. iij. Maximianus. Et patiẽ tia prelatorum qua vitia nutriuntur pe stifera est. xxiij. q. iij. iustum licet aliqn̄ tol leretur aliquod malum laudabiliter propter maius malum euitandũ. xxiij. q. iiij. eccle. et. c. se. Sʒ quando expedit saluti ꝓximi sic etiam est habẽda ab extra. et sic intellige illud Lu. vj. si quis percusserit te iu vnā maxillā prebe ei et c. secundum Aug. ꝯtuʒ ad preparationẽ animi: et alterā si eius saluti expedit. d. §. j. alias non sicut nec xp̃s eam prebuit in conspectu pontificis percussus. d. c. paratus.

Patria

Potestas de iure ciuili introducta et soluit̃. primo cum pa ter transit in potestatem alterius puta efficitur religiosus. et ideo cum sit in pote state abbatis non poterit habere filium in ptāte. vt in. l. si arrogator. ff. de adop. facit. c. cum scimus de regula. et no. in aut̃. ingressi. et aut̃. si qua mulier. C. de sa. san. eccle. Jtẽ scd̃o soluitur quando filius post pu bertatem profitetur in religione approbata vt not. gl. in. c. j. xx. q. ij. et glo. in. l. si ex causa §. papinian⁹. ff. de min. sed ante pubertatem non potest profiteri patre inuito ꝗ non desinit patria potestas ꝑ ingressum ante pubertatem. et ideo tenet̃ patri obedire imo nec pater potest offerre filium impuberem religioni ma tre cõtradicente. secundum Jnn. et no. Pa. in. c. ij. de regula. quia obedientia qua filius tenetur matri est de iure naturali et diui no: sed patria potestas de iure ciuili. Et ideo in istis spiritualibus magis consi deratur ratio naturalis ꝯ ciuilis. Nec auus similiter patre contradicente eadem ratione.

Patriarcha

greca lingua summus patrum inter-**[[Fo.cccxlviij.]v]**pretat̃. xxj. distin. cleros d̃r etiam primas qm̃ idem ẽ. vt. xcix. di. ꝓuincie et sunt qua tuor principales. s. Romanus Cõstanti nopolitanus. Jerosolyinitanus: et Alexandrin⁹. Alij quoꝯ sunt Aquiligiẽsis bituriẽsis. Cantuariẽsis. Gradẽsis et an tiochen⁹. vt no. glo. in. d. c. cleros.

De notatis ĩ hoc. §. et ꝗ potestatem habẽt patriarche no. Spe. in titu ȣ dis pen. §. nũc breuiter et. §. sunt quoꝗ. et ibi Bal. in add. in versi. quā potestatẽ. et an quattuor maiores debeāt pretẽdere in consistorio pape Cardinales. vide Feli. oĩno in rub. de maior. et obe. circa princ. et ibi q̇d in alijs inferiorib⁹ de quo per Pa. in. c. ātiqua. ibi post papā. de priui. ¶ Quid pñt facere. Rñ. quod crucẽ añ se de **[sect. 1]** ferri faciunt nisi in vrbe. et vbi est papa vel eius legat⁹. Appellat̃ ad eos omissis medijs. Jtẽ supplet negligẽtiā metropolitani. et q̃dā alia de quibus et ĩ. c. antiqua de priuil. et. d. c. prouincie et. ix. q. iij. conquestus. et de offi. ord. presenti. li. vj. et de appel. solicitudinem.

Patronus

habes supra ius patronatus.

Peccatum

ẽ ĩ triplici genere quod dam ȣr orginale quod nihil aliud est carentia iustitie originalis debite in primo parente accepte secundum Ansel. in li. de cōceptu virginali. Et istud est omnino ĩuolũtariũ et in vniuer sali et ĩ ꝑticulari solũmō fuit volũtariũ voluntate aliena. s. ade. Et ꝑpea potest re mitti sine actiōe et sine passiōevolũtatis illius in quo est. vt per baptismũ de quo in. c. maiores. in. §. hic ꝟo dicim⁹ de ba ptis. Quequidẽ iustitia originalis fuit quoddā auxiliũ diuinũ suꝑnaturale ne cessariũ hōi ratiōe sue ꝓpositiōis. Quia cum sit cōpositus ex anima et corpore ex intellectuali et sensuali q̃ quoddammodo si sue nature relinquant̃ intellectuꝫ aggrauāt et impediũt ne libere ad sum mũ cōtẽplationis ꝑtĩgere possit. Jdeo data fuit sibi iustitia originalis per quaꝫ si mens hoĩs. subderetur deo etiam ei sub derent̃ omnes vires inferiores vt libere in deum posset tẽdere cuius substractio fuit facta per pctm̃ originale. Cuius duplex est pena. Vna taxata pctō. s. priuario iu stitie originalis et carẽtia visionis diui ne. alia est pena concomitās et huiusmo di sunt. infirmitates mors et alia mala q̃ sequũtur. sicut si iudex ꝑ peccato impo neret penam eruitionisoculorũ ad quā sequerẽtur postea multa damna. hec ex franc. de ma. in. ij. senten. Quoddā dicit̃ veniale. et istud aliqñ est voluntariũ ve luntate propria et simpliciter. sicut qñ ex deliberatiōe quis dicit mendaciũ iocosum. xxij. q. ij. c. j. Aliqñvero partim est pena sicut motus inordinati qui oriun tur nobis ex corruptela preuaricatiōis ade. Partim vero est culpa ꝗ licet non sit a volũtate ꝓprie antecedẽte oritur tamen a volũtate cōcomitāte et non prohibẽtevel non precauẽte cum possit prohibere vel precauere tales motus mordinatos et de istis dicit̃. xxv. di. §. alias. et ad remissionem eius cōcurrunt tria. s. pena pña gratia cōcomitās et meritũ antecedens. Quoddā dicitur mortale quod quidem est volũ tariũ et in vniuersali et in particulari: et iō non potest sine nostra actiōe dimitti. vt ĩ d. §. hicvero dixim⁹. Et de isto intelligitur illud Aug. lib. j. retracta. c. xij. et li. de vera religione peccatum est adeo voluntariũ vt si non sit voluntariũ nullo modo sit pctm̃ et. xv. q. i. §. sꝫ hoc nōgñaliter. ¶ Qũo potest discerni pctm̃ mortale a veniali. Rñ. quod p̃cepta diuine legis natura **[sect. 1]** lis ac humane iudicāt q̇d sit mortalevł veniale. nam quicquid est contra ipsa de se habet rationẽ mortalis peccati. nisi vel rationis surreptionis. vel modicitatis. vel rationabilis cause quo ad precepta hũana vel dispẽsationis superioris excusetur. Pctm̃ vero veniale non est cōtra legem aliquam sed est preter legem. quia non obseruat modum rōnis quẽ lex sancta intẽdit. Hec ex. ij. sentẽtiaꝛ. di. xxiij. ¶ Jn quo differt culpa pctĩ a pena. Rñ. quod culpa seu macula est quedam relatio **[sect. 2]** ad actũ presentẽ vel preteritũ qua diui na voluntas facit illũ qui fecit reputās indecentẽ

inesse morali ex qua indecẽtia relata ad actũ preteritũ vel presen-**[Fo.cccxlix.r]**rem nascitur oblatio ad penã ex determinatiõe volũtatis diuine et ideo aliud est remittere culpã aliud penã. Quando em̃ deus non cõcipit hoĩem sub ista indecen tia. tũc remittit̃ culpa. quando vero non cõcipi tur sub obligatiõe ad penã tũc remittitur pena. Ex quo patet qd̃ esse morale non cõsistit in re extra sed in extimatione. ꝓpterea dicit philo. j. erhicoꝝ quod aliquando filij videtur trahere infelicitatẽ a parẽtib⁹ et ibidem dicitur quod honor est honorãtis ꝙ honorãs agit virtuose et bonũ in se morale honorat⁹ autem nihil̃ facit. Similiter iniuria q̃ fit imagini dicit̃ fieri imaginato de hocvide Pe. aure. in iiij. di. xiiij. q. iiij. et sic licet pctm̃ non sit in esse naturali post actũ ipsi⁹ est tamẽ inesse morali. et iõ dãnatur si non deletur. ¶ Peccatũ quando dicitur in spiritũ ictm̃. Rñ. **[sect. 3]** ꝗ est quando q̣s contẽdit abijcere vel remouere illud qd̃ eiectionem peccati posset impedireverbi gratia. Jnstigatur quis ad peccatum et occurrit ei diuina seueri tas puniens illud peccatũ. et talis stud abijcit studiosepromittens sibi impuni tatem vt peccet liberius. et istud est proprie peccatum in spiritũ sctm̃. et dicitur etiã malitia et blasphemia in spiritũ sanctũ. et est speciale peccatum et grauissimum. sunt aũt. vj. que impediunt peccati eiectionẽ que ponunt̃ in. ij. sen. di. xliij. duo ex parte diuini iudicij. duo alia ex parte bonorũ dei. et duo vltima ex parte pctĩ et propterea sunt sex species pctĩ in spiritum sctm̃. Prime due sunt presumptio que sine meritis de misericordia dei pre sumũt et desperatio qua desperãt de indulgẽtia pctõrũ contra duo prima. scꝛ cõtra timorẽ dei et spem. Scd̃e due sunt scꝛ impugnatio veritatis agnite et inuidẽtia fraterne gratie contra secũda duo. scꝛ agnitionẽ veritatis fidei et auxiliũ inte rioris gratie quã etiam in alijs nolet crescere. et dolet sividet in fratres. tertiedue sunt. s. obstinatio et. ĩpenitẽtia contra alia duo scꝛ cõsiderationẽ turpitudinis pec cati et breuitatem ipsius lectionis.
¶ Vtrum act⁹ qui ex sua specie est veniale peccatum possit esse mortale. Rñ. qd̃ sic **[sect. 4]** tripliciter. Primo ratione finis cum cõstituitur in eo. vel inqꝗtũ refert̃ ab mortale pctm̃ sicut ad finẽ puta cum quis dicit verbum otiosum cum tali intẽtione quod etiã si esset prohibitũ de precepto nihilominus diceret. vel dicitvt prouocet aliquã mulierem ad fornicañ. et sic intellige illud Aug. xxv. d. §. criminis. nullũ pecca tũ adeo veniale quin fiat criminale dũ placet. glos. sic. dum placet complacẽtia fruitionis seu finis secundo ratione erro neitatis cum ex cõscientia erronea credit mortale et illud cõmittit. xxviij. qõ. j. oẽs. Tertio rõne cõsensus in electionem de quo. s̃. cogitatio. Hec ex sancto Bona. in iiij. dist. xvj.
¶ Vtrum omne peccatum sit remissibile. Rñ. secundum Ale. de ał. in. iij. ꝑte summe. tra ctatu de incarnatiõe dei quod aliqua pctã **[sect. 5]** dicũtur irremissibilia negatiue que nul lo modo remitti poterũt sicut sunt pctã solũ angelorũ malorũ et hoĩm dãnatorũ aliud peccatum ab istis non est irremissibi le negatiue. Aliqua peccata sunt irremissibilia priuatiue et sic omnia peccata sunt irremissibilia quia vt dicit hiero. Pro minimo pctõ non habẽt vnde satis faciãt simul hoĩes vniuersi ꝙ nemo ali quid ex se hꝛ quo remittant̃. Tertio dicuntur pctã irremissibilia cõtrarie eo ꝗ cõtrarie disponũt ad gratiam per quã remitti possunt. et sic pctã in spiritum sanctum proprie sunt irremissibilia. vt patet intuenti. non quia non possint remitti sed quia contrarie disponũt hominem vt remissionem consequatur.
¶ Vtrum voluntas et opus exterius sit **[sect. 6]** vnũ peccatũ. vide preceptũ. §. xiiij.

Peculium

dicit̃ quasi pusilla pecu nia siue patrimoniũ pu sillum. ff. de pecu. l. depositi. Aliquando dicitur omne patrimonium cuiuslibet hominis etiam liberi. vt. ff. ad tre. l. cogi. in prin. et

multis alijs modis dicitur peculium. vt no. gloss. in rub. ff. de pecu. sed hic intẽ do rractare de peculio quod filius acquiritviuẽte patre. et sub ipsius potestate existens.
De notatis in hoc. §. et quid sit pecu **[[Fo.cccxlix.]v]** lium et eius diffinitio. et qꝏ dicitur quasi par ua pecunia. no. Bald. in. l. fi. C. quod cũ eo. per. l. depo siti. §. penultimo. de pecu. et non dicitur nisi sit concessum a patre vel dño. no. Alex. post Bar. l. frater a fra tre. de condi. inde. l. peculium. in princ. ff. de pecu.
¶ Quot sunt eius species. Rñ. quatuor. **[sect. 1]** prima dicitur peculium profectitiuꝫ. s. quod proficiscitur ex rebus patris. Vnde glo. in. l. cum debet. C. de bo. que lib. dicit quod lex capit large vt comprehẽdat omne id quod occasione patris ob uenit. l. additio. ff. de acqui. he. Et istud acquiritur patri quo ad proprietatem et vsumfructum. Similiter dic de acquisitis a clerico et bonis ecclesie vel eius in tuitu quod sunt ecclesie quo ad proprie tatem et vsumfructum et ideo non potest disponere nisi vt a iure cōceditur. vt. s̃. clericus. xiij.
¶ Secundum dicitur aduenticium sci **[sect. 2]** licet quodacquiritur ex industria: vel ex donatione facta aliunde ꝗ intuitu patris vel. aliter aliũde prouenit ex euẽtu vel fortuna seu industria. exciperes que ab imperatore vel augusta donant̃ que quasi castrense iudicantur. C. de bo. que libe. l. cum multa. idem dicit de donato a rege quia statutum loquens de imperatore generaliter intelligitur fore statu tum de rege particulariter secundum not. per Jnn. in. c. super quibusdam de ver. sig. et in isto aduenticio filiusfamilias acquirit dominiũ siue proprietatem sed pater habet vsumfructum donec vixerit nisi remiserit vel nisi ab aliquo sibi detur vel relinquatur hoc pacto vt ad patrem non pertineat vsusfructus. vel nisi succe dat filius vna cum patre in hereditate fratris vel sororis. Vel nisi quando pater noluit assentire filio adeunti hereditatem aliquam. Vel nisi pater commiserit incestas nuptias. Vel nisi pater minus le gitime diuertente id est dinortium indebite faciente bona filijs applicentur. instit. per quas perso. nob. acqui. §. sancitum in gl. item si filius recipit dotem patre ante non consentiente nec se obli gante secundum Bai. in. l. contra. ff. re. amo. ꝗ. in istis patri acquirituvsusfructus nec quicꝗ aliud. Sed si eum emancipanerit media pars vsusfructus illorum bo norum aduenticioruꝫ remanebit apud patrem solum vt in. d. §. sancitum. sed si premoriãtur filij erit specialiter et totali ter. nec cōmunicabit cum alijs fratribus. Si autem filius premoriatur anteꝗ pa ter totum erit patris nisi filios reliquerit. nam tunc filij erunt loco patris. Vn de dicit text. in. d. §. sancitum. Si id qꝏ suis laboribus vel prospera fortuna ei accessit hoc in alium perueniet luctuosum ei fiet.
¶ Tertium dicitur castrense quod a pa **[sect. 3]** rentibus cognatis aut alijs degẽti militia donatur. vel quod ipse siliusfamilias in militia acquisiuit quod nisi mili taret acquisiturus non fuisset. nam qꝏ erat et sine militia acquisiturus id pecu lij eius castrẽse non est. ff. de castrẽ. pec. l. castrense cum ibi no.
¶ Quartũ dicitur quasi castrẽse qꝏ acqui **[sect. 4]** ritur a viris disertissimis. patronis cau sarũ. viris deuotissimis memorabilib⁹ s. notarijs et agentib⁹ in reb⁹. necnō ma gistris studiorũ liberaliũ artiũ. archiatrisꝗ. i. medicis et oĩbus oĩo qui salaria vel stipẽdia recipiũt publica. C. de inof. test. l. cum antiquos. ex predictis patet ꝗ notarij cōes non acquirũt in quasi castrẽ se. sꝫ solũ notarij cōis vel dñorũ aut officialiũ q̇ deberẽt hr̃e salariũ de publico.

Additio

Jdẽ dic de remigibus nau tis patronis aut alijs officialibus nauium qui ex causa publica hoc faciunt. le. j. ff. de bono. pos. ex te. mi. Secus ex causa priuata.

¶ Sed q̇d de acquisitis per clericos filio **[sect. 5]** familias. Rñ. quod res omnes quolibet modo ad eorum dominium venientes habebunt suas ad similitudinem castrẽsis peculij ita quod de ipsis ad libitũ disponere poterũt et testari legitima legata filijs vel pa rentibus. vt in auť. desan. epi. §. presby teros poniť. C. de epis. et cle. auť presbyteros. Quod limita verum nisi acquirantur ex bonis ecclesie vel eius intuitu. q̃ **[Fo.cccl.r]** tunc non poterũt disponere. de quo dic vt. s̃. clericus. xiij.
¶ Vtrum acquisitum per muratores: aut **[sect. 6]** carpentarios et alios laboratores in rebus communibus qui etiam habẽt salarium ex publico sit quasi castrẽse. Rñ. quod nō. quia non solum requiriť quod id quod ac quirũt. sit ex publico. sed opꝫ quod sit ex pu blica causa. vt puta publico officio aduocationis notarij cōmunis vel officia lium et huiusmodi aliter non erit quasi castrense. Sali. tamen in. l. fi. C. de inof. tes. tenet quod ingenierij dominorum vel communis id quod acquirũt habebũt pro quasi castrense.
¶ Sꝫ nũquid aduocati qui ex aduoca **[sect. 7]** tione aliquid acquirunt non ex publico sꝫ a clientulis habebũt ꝑ castrensi. Rñ. secundum bal. ĩ. d. l. fi. quod sic q̃ cedit loco publici salarij. Et quo eis hodie non soluiť ex publico. l. fori tui. C. de aduo diuer. iu. et ibi. d. Bar. quod similiter erit quasi castrẽse id quod acquirũt assessores secundum gl. ibidẽ. Jdem dic secundum bar. in. l. si mulier. ff. de ca stren. pe. de relictis aduocato pro emen dis libris vel equo causa eundi ad offi cia. et huiusmodi.
¶ Vtrum donatum filiofamilias mili **[sect. 8]** ti aduocato aut aliud officiuꝫ publicũ habẽti sine alia exp̃ssione sit castrẽse vel quasi. Rñ. secundum Bar. in trac. de duobus fra tribus. quod aut donanť res necessarie mi litie siue apte. vt equus et arma militi li bri aduocato. tunc in dubio dicetur esse castrẽse vel quasi a quocunqꝫ donentur eisdem. l. miles p̃cipua. et. l. castrẽse. ff. de castrẽ. pecu. si autem donātur ea que nō sunt apta ad militiam non erit castrense etiam si expresse dixerit. vt. l. si forte. ff. de cast. pecu. et qd̃ ibi tꝫ Dyn. et. C. eo. titu. l. j. et hoc verum nisi in duobus casibus. Pri mus quando ille qui donat solum ex mi litia vel aduocatione et huiusmodi notus est. Secũdus casus est quando talia donata sꝫ non sunt apta ad militiam vel aduoca tionem tamen danť expresse vt vendanť pro emẽdis armis. libris. et huiusmodi neces sarijs ad. d. publica officia. Alia vero q̃ possunt esse apta ad militiam et ad alia vt seruus tũc si specialiter et nominatiꝫ ad ipsa sint data sic erũt quasi castrẽse. secus si simpliciter sine exp̃ssione. q̃ nō erunt castrẽsia. nisi vt dictũ est sint data a noto solum. in militia. l. si militi. ff. de ca. pe. et quod no. Bar. in. d̃. l. si forte.
¶ Quid de donato filiofamilias q̇ non **[sect. 9]** est miles nec ĩ aliquo publico officio eũ ista expressione quod sit ei castrẽse vel qua si. Rñ. secundum bar. in predicto tractatu qd̃ lꝫ appositio talium verborum non valeat nisi vt sit aduenticiũ. vt. d. l. si forte. ope rabitur tamen vt patri non acquirať vsus fructus qd̃ potest facere donans. vt. C. de bo. que li. auť. excipiť. et sic licet vitietur expressum. non vitiatur tamen tacitum. l. j. ff. qui. mo. pi. vel hypo. so.
¶ Vtrum libri empti a patre filio suo sint **[sect. 10]** quasi castrense. Rñ. secundum Bar. in. d. tracta tu et in. l. j. §. nec castrense. ff. de col. bo. q̨ aut pater tradidit et se donare expressit et tunc si filius erat aduocatus acquirit sibi in quasi castrense. l. j. C. de ca. pe. et l. castrense. ff. e. Nec pater poterit sic da tum reuocare. l. si filius. C. fami. her. Si vero non erat doctor tempore donationis. sed scholaris non potest dici castrẽ se. quia conditio persone hoc non pati tur. Nam scholares non gaudent priui legijs quo magistri et doct. l. j. in fi. C. de sta. libe. Et facit quod no. in. l. fi. C. de iu risdi. om. iudi. quod verum intellige ni si ante mortem patris compleuisset stu dium suum. quia sic cepit quasi militare et tunc erũt quasi castrense. l. siue emā cipatis filijs. C. de do. et. l. donatiōes in concubinas. §. pater. ff. eo. Not. tamen

quod licet non fuerit doctor nec effect⁹ ante mortem patris si pater ei non eman cipato libros dedit. sed eos non est ade ptus nisi post emancipationem quod erunt sui. quia confirmatur donatio. d. l. sine. et. d. §. pater. Jdem dic de quocũq; donato a patre filio emancipato. vel etiam non emancipato si modo emanci patus voluntate patris possedit qȝ erit filij. nec pater postea poterit reuocare. d. l. siue. Secus si post emancipationem renuisset douata ante ea ꝯ volũtatẽ pa **[[Fo.cccl.]v]** tris. Siłr idem die quod cõfirmatur. dicta do natio morte etiam si non erit ipse emãcipa tus et sic post mortez patris talia erunt sua. nec cõicabit cum fratrib⁹ alijs. l. filie. C. fami. herc. secundum opinionẽ approba tam in gl. d. l. siue. Aut pr̃ non tradidit nec exp̃ssit se donare et sic lz emerit noĩe filij sui nihilominus erũt patris et cõicabit eos cum alijs fratrib⁹ post mortem pr̃is. l. j. in ṗnc. C. de ca. pecu. requiriť enim traditio vt videať donare. l. ij. C. si q̣s sibi vel alte. qȝ si nesciť. an donauerit vel ne tũc secundum Bal. in additiõib⁹ ad p̃fatũ tractatũ Bar. ad cõiecturas est recurrendum secundum ea q̃. j. dicã ĩ. §. xxxij. Aduerte hic ſm bar. in auť. ex testõ. C. de col. qȝ donatũ a patre filio emãcipato est cõferen. post mortem et computabiť in eius ꝑte. Sed do natũ filio exñti in sua ptãte licet non valeat in vita ipsi⁹ patris tamen assumit sibi vim post mortem et hz vim legati. vt ĩ. l. in donationib⁹. C. ad. l. fal. et. l. donatiões. la. j. C. de dona. ĩter vi. et vxo. et sicut lega ta et fideicommissa non cõferunť. l. pe. C. de colla. sic nec talis donatio. fallit hoc in trib⁹ casib⁹. prim⁹ quando emergit ineq̃li tas. l. pe. C. de col. Scȝs quando pr̃ hoc exp̃ssit. Tertius quando dedit vt haberet ĩ peculio. l. si donatione. C. de col.

¶ Vtrum omne acquisitum ex pecunia patris a filiofamilias sit ꝓfecticiũ. Rñ. **[sect. 11]** ſm bar. ĩ p̃dicto trac. et in. l. cuz oportet. C. de bo. q̃ lib. quod id qȝ acq̣rit filiusfam ilias ex bonis patris siue sit pecunia siue sint possessiones sibi ab eodem date sine labore et industria sua. puta dãdo possessionem alteri colono vel pecuniã mercatori. ex qua habuit de lucro tale lucruz erit ꝓfecticiũ. Sed id quod acquirit predictis bonis ex labore suo et ĩdustria puta laborãdo agrum predictũ vel negociãdo de pecunia p̃dicta sicut lucrũ quod fit ex pecunia ꝓ ꝑte attribuiť persone lucrãti. et ꝓ parte pecunie. l. j. C. pro soc. et. l. si non fuerint. §. j. ff. eo. sic tale lucrũ erit ꝓ ꝑte q̃ debeť possessioni vel pe cunie ꝓfecticiũ et ꝓ parte que debeť ope ri persone lucrantis erit aduenticium. d. l. cum oportet post princ. vbi patet q̣ omne lucrum ꝓueniẽs ex persona filij est aduẽticiũ. nec ob. l. si ita. §. fi. ff. de vs. et ha. et. l. per seruũ. §. fi. ff. de ac. re. do. q̃s alle gat Spe. qui tenet ꝯriuz q̣ loquunť in seruo q̣ acquirit dño ex opẽ ꝑsone sue et hoc tene nisi ex pecunia patris fecisset vsuram q̣ licet gl. ĩ. d. l. cum oportet teneat ꝯriuz tamen tu tene cum Bar. ibidem quod tale lu crum non erit nec ꝓfecticiũ nec aduenticiũ. sed totũ restituẽ. per ipsum filiũ. et gl. intellexit quando vsure licite erant de iu. ciui. qȝ hodie non est. c. suꝑ no. de vsuris.

¶ Vtrum filiusfamilias qui lucratur vi **[sect. 12]** gore statuti ex morte vxoris sue dotẽ vł ꝑtẽ debeat habere ꝓ aduẽticio. Rñ. ſm Bar. ĩ. d. trac. quod aut filius substinet one ra matrimonij de lucro sue ꝑsone. et tũc filio erit aduẽticiũ: si vero non ipse sz pater sic erit ꝓfecticiũ. Et sic ĩtellige opi. Dy. in. l. si cum dotem. §. nũc transgredia mur. ff. so. ma. q̣ tz quod non est aduenticiuz sz cõicabit post mortem pr̃is cum alijs fratribus ꝑ. l. ij. C. fami. her. Si ꝯo ꝑtĩ pater et ꝑtĩ fili⁹ sustinet. tũc ꝓ rata oneris partim erit ꝓfecticiuz et ꝑtim aduenticium. l. sed et si quis. §. j. ff. de vsur. et. l. si seruus cõis. §. fi. ff. de stip. seruo.

¶ Vtrum donatũ vel relictũ ab extraneo **[sect. 13]** filiofamilias sit aduẽticiũ. Rñ. secundum bar. in p̃dicto trac. quod aut datũ est ꝯtẽplatiõe patris et sic erit ꝓfecticiũ. Si ꝯo datum est cõtẽplatiõe filij sic erit aduenticiũ in l. sz si plures. §. arrogato. ff. de vul. et pu. subst. et. l. additio. ff. de acq̣. her. et. l. sz et si q̣d donetur. ff. de vsufru. et no. gl. in. d. l. cũ.

oportet. Si autem non apparet cuius cōtēplatione sit datum. deprehenditur ex futuro euētu: puta quando relinquit̃ filio vt post mortem pr̃is habeat sic p̃sumit̃ quod cō templatione filij. Si vero vt tantum viuē te patre sic p̃sumitur cōtemplatione pa tris datum. Similiter ex opere cōprehē ditur puta filius faciendo mercantiam acquisiuit amicitiam cuʒ aliquo ex qua aliquid tibi donauit. q̃ tūc erit sibi aduenticiū. l. sociuʒ qui. §. fi. ff. pro so. et ibī est casus expressus q̃ cōtemplatione fi lij. Jo. not. quod omnes. ll. que dicūt inspicieñ. cuius contemplatione debēt ītelli-**[Fo.cccljr]**gi de cā ꝓxima. d. l. sociū. qm̃ in dānuʒ acquirētis non cōsideraṫ cā remota. l. fi. ff. de cōiu. cum emā. libe. sed bene ꝯtū ad commodum. l. si forte. ff. de ca. pe.
¶ Vtrum oē acquisitū per filiumfamilias **[sect. 14]** sit p̃sumēdū ex bonis patris in dubio et sic ꝓfecticiū. Rñ. Bar. vbi. s̃. quod aut resultat suspicio delicti nisi sic presumaṫ puta q̃ filia p̃sumit̃ turpiter acq̇siuisse. q̃ alr non potuit habere. et sic credeṫ ex bonis pr̃is acq̇sitū. vt suspicio delicti euiteṫ. l. si defunct⁹. C. ar. tut. et in. l. quint⁹. ff. de do. iter vi. et vx. et. l. si vxoris nole. C. eo. Aut suspicio delicti euitaṫ et sic presumetur ex bonis filij. d. legibus Aut nec euitatur nec orit̃ presumptio delicti et sic recurreñ. est ad cōiecturas. C. de epi. et cle. auṫ. lnīa. Et hec omnia sunt seruāda etiam in p̃lato tutore vxore et hu iusmodi qui circa bona alioꝝ versanṫ in conscientia lʒ gl. in. d. l. etiam et in. d. l. cum oportet aliter dicat.
¶ Vtrum donatū filio a patre sit aduēti **[sect. 15]** ciū. Rñ. Bar. vbi. s̃. quod aut p̃cesserūt me rita filij que si extrane⁹ fecisset ei donas set sic donatio tenet a principio et erit ei aduēticiū. vt tʒ gl. C. de inof. tes. anṫ. vñsi parēs. Et ɔcordat. Jac. bu. Aut nō donat ꝓpter merita sʒ vt filioet sic ē sim plex donatio q̃ non valet nisi morte ɔfir metur. vt. s̃. patuit. §. x.
¶ Sed ad q̇d vʒ dictū peculiū aduenti **[sect. 16]** ciuʒ filio vt dictum est vsusfruct⁹ sit pa tris nec de eo potest disponere nisi vt. j. re ligiosus. §. lvj. Rñ. quod non valet vt post mortem patris non teneatur communicare cum alijs fratribus sed erit specialiter suum. l. fi. C. de col. Peculium vero profecticium ad nihil valet filio nisi ad hoc ne publicetur in casu quo alia bona patris publicantur. vt in. l. si finita. .§. si de vectigalibus. ff. de dam. infec. quod ibi no. Bar. post mortem tamen patris erit commune cum alijs fratribus. ¶ Vtrum de peculio castrēsi vel qua si **[sect. 17]** filiusfamilias possit testari ad libitum disponere. Rñ. quod sic secundum omnes doc. quia il lud acq̇rit sibi et quo ad dñiūet vsumfr. nec illud cōicabit cum fratrib⁹ post mor tem patris. d. l. cum antiquis. C. de inof. test. et multis alijs.
¶ Vtruʒ pecunia data filiofamilias a **[sect. 18]** patre ꝓ studio sit ei īputāda post mortem patris in parte sua ab alijs fratribus tempore diuisionis. Rñ. Barto. in d. tractatu quod si apud patrem nihil erat quod esset filij non imputabitur ei in partem. l. qui pater. ff. famil. her. Si vero apud patrem erat pecunia filij ex castrensi vel quasi peculio tunc in dubio presumetur quodpater administra torio nomine egerit id de pecunia ipsi⁹ filij. et sic imputabitur ei in partem. facit quod not. in. l. fi. C. de do. promi. Sʒ iudicio meo mihi videtur distinguendum videlicet si pater dedit pro causa necessaria aut voluntaria. vt. s̃. Legatum. §. xxxj.
¶ Quid si pater dedit pecuniaʒ filio ꝓ **[sect. 19]** emēdis libris et ipse lusit vel in meretri cibus expendit. Rñ. secundum Bartolum in auṫ. quod locum. C. de colla. qd̃ post mortem patris computabuntur ei in suam partem. ar. d. auṫ. sicut mulieri que passa est consumi dotem computabitur ei in partem suam. vt in. d. auṫ qd̃ locum. Jdem dic de donato pro emanci patione a patre filio quod erit computandum ei tempore diuisionis secūduʒ Bar. in. l. j. §. nec castrense. in. l. vt liberis. C. de coll.
¶ Vtrum filius qui incepit studere vi **[sect. 20]** nēte patre de eius mandato possit post mortem patris de communibus bonis perficere studium. Rñ. Bartolus in. d. trac. quod non. nam factum patris erga filium iniciatum eaten⁹ obligat he redem quatenus pater erat obligatus.

l. et si filium. ff. de mu. et hone. iuncta. l. honores. §. is qui. ff. de decu. et. l. filia. §. idem scribit. ff. fa. he. propter qd̃ cōcludit Bal. in. add. ad. d. trac. quod si vult ꝑficere studium faciat de suo vel si vult doctorari similiter faciet de suo quia ẽ nouus actus. l. si seruus legatus. §. sꝫ si eũ mihi ex testamento. ff. de le. j. nec fra tres ei tenentur si volunt.
¶ Vtrum tempore diuisionis fratrum **[sect. 21]** **[[Fo.cccl.j.]v]** veniāt expẽse facte a patre vxori filij fa milias. et alia ornamẽta. Rñ. Bal. vbi. s̃. ĩ. l. ĩ is. ff. so. ma. quod de ꝛsumptis filiꝰ nō tenetur nec aliꝰ frater posse dicere ego ducā meā et tātũdem expẽdam de com muni nisi pater aliter cauerit in testamẽto. l. iij. §. filius. ff. de mu. et ho. et ibi per glo. et. l. ex parte. §. filius. ff. fa. her. De extātibꝰ autem vt sunt vestes et alia ornamẽta si sunt necessaria ad quotidianuꝫ vsum non cōferr̃ sed sunt vxoris et a prin cipio tenuit donatio inter socrũ et nurũ. l. ex annuo. ff. de do. inter vi. et vx. et. l. si dos cum sua gl. ff. ad. l. falci. Si vero nō sunt necessaria ad q̊tidianũ vsum sed sunt p̃ciosa. tũc illa qualia sunt debent cōferri. l. illud vestimentũ. ff. de pec. nec potest dici quod morte sit cōfirmata donatio q̃ non presumuntur donata. lꝫ dicat̃ maritꝰ vester donat vobis istam coronam vel brocatum. sed ad vsum cōcessa. l. mortis in fi. ff. de dona. ĩter vi. et vx. Similiter dic in factis ꝑ filia. l. cum hic status. §. oratio. ff. eo. et pro predictis fa cit. l. fin. ff. sol. ma. et quod dicit Bart. in l. si vt certo. ff. commo. Ang. tamen in. l. si ex re dñi. ff. de stip. ser. per glossam ibi positā determinat quod vestes lugubres date mulieribus efficiuntur ipsarum de dote vero data filie filij ab auo ipsiꝰ quomodo non sit communicāda vide. s̃. dos. §. xxj.
¶ Vtrum expẽse facte a patre in pecu **[sect. 22]** lio filij aduenticio sint communicande inter fratres post mortem patris. Rñ. secundum Barto. in. d. tract. quod aut fuerunt necessarie vel ad perpetuam vtili tatem. et tunc filio imputabuntur. l. fi. .§. fina. C. de bo. que lib. et. l. iubemꝰ ad tre. nisi pater fecisset animo non repetendi. ar. l. si in area. ff. de condi. ind. q̃ si de animo nescitur tunc si sunt patrui sumptus presumentur donati. le. si seruus. ff. de donatio. inter vir. et vxo. Si sunt magni sumptus ita quod excedāt fru ctuum q̃titatem: tunc videtur habuisse animum repetendi sicut si in causa alimentorum vel simili expendisset. le. nensenius §. preterea. ff. de nego. gest. Secus si non excederent fructuum q̃ti tatem: quia tunc videtur donasse. ar. d. l. fi. §. si autezꝫ res. C. de do. que lib. in ex pensis tamen quas facit vir in rebus vxoris gratia fructuum querendorum conseruandorum et colligendoruꝫ sine vlla distinctione sibi fa. l. fina. ff. de impen. et non repetet ab vxore vel eius he redibus. Jn alijs autem si sunt modice non repetuntur. l. omnino. ff. de impen. Si sunt magne repetet. d. l. omnino vbi alique etiam ponunt̃ exceptiōes quas omitto quia parum ad nos. Sed in con sciẽtia sequere quod dixi si vero dicti sumptus non fuerunt necessarij nec ad ꝑpetuam vtilitatem. sed solum ad fructuũ vtilitatem tunc non sunt communicādi. q̃ onera pertinent ad eundem patrem et expresse. et etiam ideꝫ diceñ. de eo qui expẽdit in datijs et collectis cum habeat vsum fructum. l. si pendentes. §. sed et si quid. ff. de vsufru. et. l. neq̃ stipendium ff. de ĩpẽs. Nec ob. l. vnica. §. sed nec ob impensas. C. de re. vx. ac. q̃ vir hꝫ dotẽ ꝓpter onera matrimonij. ideo non dꝫ grauari onere im pẽsarũ. Nec hoc erit ĩ alio vsufructuario quia simpliciter hꝫ ex alia causa. vt ex cōtractu vel q̃si. his concordat Bal. vbi. s̃.
¶ Vtrum patre obligāte se pro delicto **[sect. 23]** filij sit totum computandum in ꝑte dicti filij post mortem patris. an de tota hereditate cum alijs fratribus. Rñ. Bald. vbi. s̃. quod si pater hoc fecit ductus naturali pietate sic omnes fratres debent pro parte sua sustinere. l. li. captus. ff. de capt. Sed si facit ex necessitate: puta dictante hoc statuto. vt not. gloss. super Rub. C. de decre. decu. tunc nascitur naturalis obligatio inter patrem et filium ex tali gestione negociorum eius que transit ad heredes et ideo soluet de parte sua et non de communi.

l. igitur. ff. de lib. causa. et quod notant doc. de eo qui cogitur soluere condẽna tionem alterius. in. l. ij. §. fi. ff. de verbo. oblig.
¶ Vtrum patre dante damnum in bo **[sect. 24]** nis aduẽticijs filij teneant̃ fratres emẽ **[Fo.ccclij.r]** re de cõmuni. Rñ. secundum Bal. vbi. s̃. quod aut dilapidatio est solũ fructum: et sic non te nẽtur. d. l. cum oportet. Quod limita ve rum quando pater habet vsumfructum in dictis bonis secus quando ille qui le gauerat prohibuit vsumfr. q̃ri patri qd̃ potest fieri. vt tenet gl. ĩ aut̃. vt liceat matri et auie. et ĩ aut̃. excipitur. C. de bo. que li. quia tũc tenerẽtur. Si vero dilapida tio concernit rei perpetuam deteriorationem vniuersali intollerabilem lesio nẽ sic etiam tenentur. di. l. cum oportet .§. sed cum tacitas.
¶ Vtrum debitum contractum post mor **[sect. 27]** tem patris ab vno fratruʒ sit soluendũ de cõmuni. Rñ. Spe. ti. de in. qd̃ non nisi cõtractũ sit ratiõe cõis vtilitatis vel societatis. sitr nec dos dʒ solui de cõi nisi sit versa in cõmunẽ vtilitatẽ. Jdem dic de cõdẽnatione soluta per vnum quod nõ solnetur de cõmuni nisi maleficiũ fecis set ꝑ cõmuni vtilitate sciẽtibus socijs et acceptantibus in cõi eius vtilitateʒ: ꝓ sic esset cõmunis. ꝓ ex quo spõte susceperũt lucrum habebunt et dãnũ con demnationis. Si vero ignoranter acce ptauerũt lncrũ factum iniuste tunc socius auferret illud et satisfaciet. l. si igit̃. ff. pro soc. et sic etiam ipse solus soluet cõdẽnationẽ etiam si essent socij omniuʒ bonorũ secundum Spe. vbi. s̃. et licʒ de iure ex quo cõmunicauit lucruʒ illicitum non posset illud auferre nisi post cõdemnationeʒ. l. quod. n. ff. pro soci. Nihilominus quando sacerdos iniunxit eivt satis faciat illis quos lesit. intelligitur non so lũ litis. ɔtest. sʒ etiam sententia lata. et sic preceptum sa cerdotis est sentẽtia ꝗm Host. in. c. fi. de sepul. similiter militãs militet de suo vel maritãs filiamvel te nẽs filium in studio faciant de suo nisi aliter sit cõtentum inter eos. l. si socius ꝑ filia. ff. pro socio. et recitat Bal. in. d. l. si patruus. C. cõia vtri. iu.
¶ Vtrum lucrum qd̃ facit vn⁹ fratrũ cum pe **[sect. 26]** cunia hereditaria mercãdo sit commu nicãdũ cum alijs fratrib⁹. Rñ. ꝗʒ bal. vbi. s̃. in. d. l. si patruus. ꝓ aut fecit noĩe cõi et sic cõicabat aut fecit noĩe ꝑprio. et sic non cõmunicabit. l. titiũ et meuiũ. §. alte rũ. ff. de admi. tu. quod veꝛ est nisi sit tutor vel curator alioꝛ fratrũ ꝓ sic lucrum qd̃ fecit ex prĩa mercãtia ẽpta de pecunia cõi dʒ esse cõe. lʒ noĩe suo fecerit. Aliud autem lucrum quod fecit de pecunia emptionũ iterata et noĩe suo erit suũ. et nõcõicabit. Jdẽ dic de illo q̇ negociat̃ de pecunia maioris aut ecclesie. vt in. l. siyt ꝑpõis. C. de reivẽ. Sivero nesciẽ cuius noĩe fe cerit tunc si continuauit negociũ solitũ cum alio fratre mortuo supstitib⁹ filijs ꝗrisin ĩdiuisaʒ substantiam possidẽtib⁹ sicvr̃ cõi noĩe fecisse. ar. l. nam et seruus. ff. de nego. ge. §. si viuo. si vero fecit nego ciationem insolitã sic p̃sumetur quod noĩe proprio nisi ex libro rationũ aliud appareret. concor. Bar. in. d. l. si patruus. ¶ Qũo ĩ dubio cognosceẽ ɔctã societa **[sect. 25]** tẽ tacitã ĩter ꝗres vel q̊scũqꝫ alios q̇ simł stãt ita quod oĩ a lucra sint cõicãda. Rñ. ꝗʒ bal. ĩ. di. l. si patru⁹. quod qꝫuis nuli⁹ ip̃oꝛ negocieẽ. p̃t tamen ex actib⁹ apparere socia lis effect⁹ sicut ẽ ĩter nodiles q̇ non faciũt q̃statuarias mercãtias tamen q̃cũqꝫ sa lar a q̃cũqꝫ dotes acq̇rũt ĩ cõi ɔferũtvñ nemo potest negare eos eẽ sociales act⁹ ex q̇b⁹ p̃sumit̃ ĩtẽtio et volũtas vt dñt Jac. de ar. Ri. et Ol. eius discipuli. Ad qualita tẽ ergo acutũ ẽ recurrendũ. Nam in tali b⁹ presumitur mens qualis ex actibus colligi põt. ar. l. duofratres. ff. d̃acq̇. her. et. l. reprehendenda. tu magis eo. C. de insti. et substi. Sitr dico secundum eundẽ Bal. vbi. s̃. quod presumitur contracta. si vnus negociatur et alter quecũqꝫ sibi eueniũt puta ex redditu prebende vel ex dotib⁹ ethuiusmodi põit in cõmmuni et ita faciũt hincinde. Jtẽ p̃sumitur societas etiam ex actib⁹ ĩ vna mercantia vel arte et alter in alia. vt in aduocatis tabellio nibus. Nam lucrorum ɔmunicatio societatis est ɔctio seu ĩchoatio. Similiter dicit idem Bal. vbi. s̃. quod si vn⁹ hʒ curã domus et alius

esset aduocat⁹. vel aliter lncrarẽt et poneret in domũ vr̃ cōtracta societas. Jdẽ dicit si vnus est maior et alter minor et pupillus hʒ tutorẽ q̇ cōicāt et ei cōicatur. Jdẽ dicit quod si act⁹ sūt **[[Fo.ccclij.]v]** vniformes societas restringitur tātum ad questus q̇ ventūt ex ipsis sʒ in actib⁹ diformib⁹ et ĩ se varietatẽ habẽtib⁹ presumit̃ societas gñaliter cōtracta nec ɔsidero an vn⁹ plus lucrẽt et alter min⁹ ĩ hac gñali societate. sʒ equaliter omnia sūt ꝑtiẽda. l. si soci⁹ ꝑ filia. ff. ꝑ so. vñ ꝑ cla riori intelligẽtia no. quod societas tacitavł exp̃ssa aliqñ est oĩm bonoꝝ et tũc est qñ expresse agit̃ quod sint socij oĩʒ bonoꝝvt ẽ tex. in. l. iij §. j. ff. ꝑso. et ĩ. l. coiri. eodeʒ et isti tales cōicāt omnia q̃ acquirũt ex quacũ ꝗ cā laborādovel negociādo siue ex do natis siue ex legatis. siue ex hereditate et hmōi. Jtẽ stipẽdia q̃ dant̃ militib⁹. l. q̇ stipẽdia. C. ð ꝑcu. et salaria q̃cũꝗ hñt̃ ex castrẽsi vel q̃si. l. cum duob⁹. §. idem papi nian⁹ ałs ẽ lex. ff. ꝑ soc. et in isto casu fra ter tenetur maritare filias alteri⁹ ſris ni si alię expresse actũ sit. l. si soci⁹ ꝑ filia. ff. ꝑ so. non tamen tenetur cōicare q̃ acquisiuit illicite neꝗ tenetur ɔdẽnationẽ ꝗ ꝑ sua culpa alter ꝑmeruit. Aliqñ cōtrahitur societas generaliter omnis quest⁹ vel que stus et lucri qð tantum est dicere sicut oĩs quest⁹. l. sʒ et si additiat̃. ff. eo. de qualo quit̃. d. l. cohiri. cum quinꝗ le. se. et isti cōi cāt omnia q̃ ꝑuentũt ex opera. i. solertia al terius sʒ non donationẽ simplicẽ siue cā mortis vel legata vel hereditatẽ nec de bita alteri⁹ nisi q̃ siūt cā quest⁹ vel societatis. Aliqñ sunt socij certe rei. s. cōuiuendi ꝗ viuunt ad vnũ panẽ et vinũ vel certe negociationis vel lucroꝝ q̃ ɔsequũt̃ lʒ in diuersis negociationib⁹ vel operib⁹ ex q̇b⁹ lucrāt̃ ꝗuis aliqñ alter pōat operā alter pecuniā. aliqñ vtrũꝗ de q̇b⁹. j. societas. j. Et ex predictis potes intelligere optime istam materiaʒ. ¶ Pone quod duo fratres iustici colentes **[sect. 28]** terras vn⁹ habet silios scindẽtes terrā alter non ů̃modo diuidẽtur fruct⁹ ꝑueniẽtes ex cultura. Rñ. secundum Bal. in. d. l. si patru⁹ quod diuidẽtur ĩ capita. ꝗ societas respicit capita eoꝝ q̇ operas ponũt ĩ so cietate istud limita verum quo ad lucrũ quod debetur persone. sʒ quo ad lucrũ quod debet̃ bob⁹ vel terre q̃ sunt cōra non di uidet̃ per capita sʒ in stirpes ſʒ eundem Bal. in quodam cōsilio. et bart. in. di. l. si patruus.

¶ Quid si sint duo fratres quoꝝ vnus **[sect. 29]** posuit operā alter pecuniam in societatẽ et casu omnia cōbusta sunt. Rñ. ſʒ bal. vbi. s̃. quod ille qui posuit operā tenetur alteri ad medietatẽ capitalis. ꝑ. l. cum duobus. §. in coeũda. ff. ꝑ soc. et etiam ita tenet Jaco. de are. in. l. j. C. pro so. gl. in. d. l. si patruus tenet ɔtrarium. Sed tu tene quod dixi Societas. j. §. x.

¶ Vtrum lucrum vxoris alterius fratris **[sect. 03]** sit cōmunicandũ. Rñ. Bal. in. l. si vxorẽ. C. de cōdi. inser. et. d. Vbal. de perusio in l. cum duobus. ff. pro soc. quod aut mulier ea dem opera facit sicut homines in labo rando et sic de ipsa debet habere partẽ lucri et diuidetur in capita vt. s̃. dctm̃ est de filijs. aut vxor exercet aliquaʒ ar teʒ vel mercantiam vel est obstetrix vel chirurgica. et tũc si ponebant omnia lu cra in communi et similiter vir cōtracta est societas quia mulier cum viro potest contra here societatẽ secundum eund em bal. in d. l. si vxorem. et sic lucra erunt communis aut vxor tendebat separatuʒ lucrũ vel ex alijs coniecturis patet quod nolebat contrahere societatem tunc de ope ribus cōmunibus et obsequialib⁹ q̃ fiunt mulieribus in domo secundum qualitatẽ persone vt facere lectũ cochinam. et hu iusmodi non potest lucrum consequi ꝗ tenetur operari in domo in qua recipit alimẽta. vt in gl. l. sicut. ff. ð op. li. et bal. in. l. gaio seio in fi. ff. de ali. le. et An. in l. j. C. de legi. he. et in. l. si cum dotem. ff. sol. ma. ĩmo. si desisteret a talib⁹ obsequialibus operibus et parue extimatiōis ꝑ pter faciendaʒ arteʒ pars lucri talis ar tis deberet cōmunicari viro et alijs fra tribus ſʒ iudiciũ boni vtri quod limitave rũ nisi haberet alimẽta iure legat i. ꝗ tunc non tenetur operari in domo dantiũ talia alimenta ſʒ Bald. et Ang. vbi s̃. si autem vltra talia obsequtalia exerceretur aliꝗ artẽ etipsis lucratur potest sibi retinere tanꝗ proprium et non

cogitur cōmunicare quod no. pro ĩtelligẽtia eo rum que dico. j. vxor. §. ij. et quod dixi de **[Fo.cccliij.r]** vxore idem dic de filiab⁹ alteri⁹ fratris excepto quod acquirẽt patri et solũ illud lu crauerit eis aduenticium.

¶ Vtrum fratres q̇sunt socij oĩm bonorũ **[sect. 31]** si vnus eoꝝ habet filias possit eas dotare de cōmuni. Rñ. Spe. tʒ quod non nsi sit pactũ inter eos ꝑ. l. si socius ꝑ filia. ff. ꝑ soc. Jdem tenet Pe. de peru. in. xiiij. li. cōsiliorum contrarium tenet Bal. in cōsil. qd incipit factũ tale. d. Vbal. in. d. l. cuʒ duobus arguens pro et contra finaliter dicit quod quilibet potest adherere cui parti voluerit. sʒ iudi. meo. j. opi. videtur verior quando non sunt socij oĩm bonorum sʒ quando sunt socij oĩm bonoꝝ vera ẽ sʒ opi. et secundum hoc ɔcord. p̃dictos. vt. s̃. xxvij. §.

¶ Quid si vnus fratrũ dotauit filias al **[sect. 32]** terius fratris sciẽtis et patientis. Rñ. q̨ poterit repetere dotes ꝗ vtiliter gessit negociũ. Nec ob. quod extraneus dotãdo filiã alteri⁹ vr̃ donare dando dotem. l. ex morte. C. de pac. ɔuẽ ꝗ hocverũ quã do solus hoc facit. Sec⁹ si cum parte simł faceret et ita cōsuluit bal. in. d. consilio vbi. s̃. hoc intellige quando non est contracta societas oĩm bonorum vt. s̃. ptʒ.

¶ Vtrum cum fratres stãt simul post mor **[sect. 33]** tẽ patris et vn⁹ de fructibus laboꝝ suo ruʒvel de alijs bonis posuit in domo ꝑ communi victu possit repetere illd pl⁹ in diuisione. Rñ. d. Vbal. vbi. s̃. quod illi q̃ extãt sunt sui nisi cōtracta sit societas ĩ illis. Si autem sunt cōsumpti tũc si inter eos erat cōtrac ta societas cōuiuẽdi: ꝗ viuebãt ad vnũ panẽ et vinũ tunc non habetur cōsideratio ad illud plus ꝗ societatis iure cōsumpti intelligunt̃ vt est casus. in. c. si duo fratres de fratrib⁹ de no. bñ. inue. in. vsi. fe. et hoc non ratione fraternitatis vel cohabitationis sʒ communis mense. secundum bal. in. d. c. si duo quod no. quia quotidiana in fratribus quorum vnus habet maiorem familiam altero si vero societas conuiuẽdi non erat inter eos puta quia vnus minor inter quos non contrahitur. l. et in conditionibus §. fi. ff. pro socio vel al ter furiosus vel prodigus cui erat inter dicta administratio vel monachus et similes et tũc expense non imputantur in ter fratres que sunt facte ꝑ alimẽtis ni si protest etur quod non intendit donare. l. nẽsenius. ff. de ne. ge. vel nisi ꝗ reddic⁹ cōmunes erant sufficientes ad alimẽta sed conseruabat frumẽtum vt meli⁹ vẽ deret. vel ꝗ naturali charitate non tene batur alimẽtare ar. l. fi. ff. de pet. he. ſm bal. in. l. filie cuius. C. fami. her. Jtẽ qñ ille qui fecit impẽsas erat pauperiorvt no. in. l. alimẽta. C. de neg. ge. per Ja. bu. et bal. ꝗ ṗma charitas incipit a seipso. l. p̃ses. C. de ser. et aqua. et sic bal. in. l. pa terno. C. de ne. ge. tenet de rusticis quo rũ vnus multa posuit in domo pro ali mẽtis quod potest petere quando filijs alimentatis non erat opere aliquales cor respondentes alimentis ꝗ communiter rustici sunt pauperes quorum oculus est porcellus. vt dicit glo. in. l. illici tas. de of. presi. et raro habent pecunias vt dicit bal. in. l. idem. C. loca. Jdeo non presumitur donare cuʒ ipse non habet superflua quod no.

¶ Vtrum cum vnus fratrum ponit lu **[sect. 34]** cra sua pro reparatione communis pa trimonij. vel emit boues pro collendis possessionib⁹ communib⁹ possit illd re petere. Rñ. d. vbal. vbi. s̃. quod sic expresse per tex. in. l. ex duobus. ff. de ne. ge. et bal. in. l. filie. C. fami. herc.

¶ Sunt duo fratres vnus legitimus **[sect. 35]** alius spurius qui societatem contrahunt omnium bonorum invita patria ipsorum. queritur an moriente patre eius hereditas transeat etiam ad spurium. Rñ. Bal. in. l. j. C. pro soc. quod sic nō vi succesionis vel relicti. sed iure societatis. quod not. ꝑ cautela tu qui vis spuriũ succedere in hereditate cum legitimo vt facias eos contrahere societatem in simul oĩm bonorum.

Pecunia

aliquādo capitur largissi me pro oĩ re mũdi. j. q. iij. per totũ. et in. l. nominis. ff. de ver. si. dicitur nominis pecunie appellatiōe rẽ significare proculus ait vbi gl. rem. s. om nẽ que sit vel esse possit in patrimonio et sic rei appellatio latior est ꝗ pecunie **[[Fo.cccliij.]v]** vt. l. rei. ff. e. ꝙ res sacre et liber homo q̇ non pñt esse in patrimonio sunt res et nō pecunia sʒ stricte et ꝑprie pecunia recipitur pro pecunia numerata. xiiij. q. iij. c. primo secundo et tertio et. ff. de leg. j. l. talis scrip. in prin. secundum ẽt quatuor magi stros expositores regule beati Frā. pecunia accipitur ꝑ oĩ re q̃ quis vtiĩ ad aliquid ꝑ p̃cio dando vñ dicũt quod non lʒ fratribꝰ minoribꝰ aliqua recipere quibꝰ vtātur ꝑ precio ad aliqua emenda. De pecunia et q̇d illius appellatiōe veniat bar. in. l. cogi. in prin. ff. ad treb. et est res mobilis q̃ seruādo seruari non potest no. idem bar. ĩ. l. j. §. fuit quesitũ. ꝟ. ex hoc die. e. ti. saly. ĩ. l. curatorẽ ꝟsi. tñvnũ scias. C. de in ĩteg. resti. mi. bal. ĩ. l. iij. ff. ad mace. Alex. in. l. singularia col. ix. ff. si cer. pe. Ro. sing. 103. inci. tu hẽs et frā. de cer. sing. lix. inci. pecunia est.

¶ Sʒ pone quod aliquis vult dare ꝗfri mi **[sect. 1]** nori aliquam rẽ q̃ frater non indiget nunquid poterit eā recipere vt vẽdat. et de p̃cio aliā necessariam emat. Rñ. quod non ꝙ sic cẽt recipere pecuniam sʒ bñ potest eā recipere aĩo nũꝗ eā distrahẽdi ip̃e sed procuratorio ordinis assignādi vt ipse eā vẽdat vel ĩ necessariā cōmutet ꝙ sic nũꝗ est pecunia q̃ prohibetur in regula recipi ꝗdiu est in manu eiꝰ. sʒ postꝗ est assignata ꝑcuratori. Car. ꝟo ĩ cle. exiuit. §. porro de. ꝟ. sig. dicit quod hodie denarius et pecunia pro eodem accipiuntur. et sic exponit verbuʒ vel pro. i. in predicta regula minorum vt sit sensus non recipiant denarios vel. i. pecuniam prohibendo cuiuscunꝗ generis monetaʒ sed magis placet opi. qua tuor magistrorum.

¶ Vtruʒ mutuans. x. in auro teneatur **[sect. 2]** recipere in argẽto tamen ipso inuito vel in diuersa forma puta florẽtinos ꝑ senen sibus mutuatis. Rñ. Pa. in. c. ꝗto de iu reiurā. colligẽdo mẽtẽ Bar. in. l. paulꝰ ff. de sol. aut mutuauitdecẽ libras ĩ. iiij. florenis. et tũc sufficit restituere decem libras ẽt ĩ alia moneta. ꝙvr̃ extimatos illos florenos ꝑ. decẽ libris vẽdidisse si cut dicimꝰ ĩ dote cum tradiĩ extimata. l. cum dotẽ. C. de iur. do. et idem dic ĩ deposito aut fuit dictũ mutuo vel depono decẽ li bras in florenis et volo mihi restitutio nẽ fieri ĩ florenis tũc et periculũ et ɔmodum ꝑtinet ad debitorẽ seu depositariũ. vñ tenetur restituere in florenis ꝗʒ extimationẽ exñtem tꝑe solutiōis fiẽde ar. d. l. cum dotẽ. Aut fuit simpłr factũ mutuũ puta mutuo tibi cẽtum florenos et tũc si eẽt passurꝰ aliquod dānũ recipiẽ do in alia forma non tenetur recipere. di. l. paulus. Siꝟo nullũ dānũ ẽ passurꝰ. Si vult restituere in eadẽ materia sʒ ĩ alia forma puta florẽtinos ꝑ senẽsibus sic recipere tenetur. vt in. d. l. paulꝰ. si alia materia non tenetur recipere ꝙ mutuum dʒ restitui in eodem genere et eadẽ bonitate vt in. l. cum q̇d. ff. si cer. pe. et aliŏ ꝑ alio in uito creditore solui non pōt. l. ij. ff. si cer. pe. Consuetudo tamen ẽ vt soluatur ĩ alia materia et seruāda ẽ: ꝙ vr̃ actũ quod ẽ ɔsue tũ. l. quod si nollit. §. dassidua. ff. ŏ edi. ed. et ɔsuluit Old. Jn deposito autem ɔsidera si fuit actũ vt pecuniam cōfunderet cum sua et idem dic quod de mutuo: aut teneret separatā. et sic eam reddet et non aliam in for ma aut materia vide ĩ. l. in nauẽ. ff. loc.

Pedagium

dicitur a pedibꝰ datur. n. a trāseuntibus in lo cis constitutis a p̈ncipe vel ab eo q̇ hʒ suꝑ hoc auctoritatẽ guidagiũ ꝟo daĩ ꝑ ducatu per tertā alicuiꝰ vt securiꝰ va dat. Salinariũ autem daĩ ꝑ falevt. f. possit emere vel vẽdere. Hec hñtur in. c. suꝑ q̊s dā de ver. si. glo. Vnde pedagiũ ideʒ si gnificat quod vectigal. vt no. dominus Pe. ŏ an cha. in. c. ꝗꝗ de censi. li. vj. et soluiĩ

quā doꝯ solum ꝑ transitu persone vt ferrarie. Aliquando pro rebus quas quis defert non vsus sua causa. Tributuʒ est quod prestat fisco. et idem est quod census vel pensio.
De notatis in hoc. §. et quod pedagiuʒ dʒ solui in mari sicut ĩ terra si sit impositũ per dominum maris. no. Bal. in. l. iij. col. pe. ver. ex quo ergo no. C. ȣ nau. feno. Ang. in. l. fi. ff. devsur. et Jo. de pla. in. l. diligẽter. C. de aqueductu. li. xij. et dʒ domin⁹ soluere ꝑ suis famulis. bal. **[Fo.cccliiij.r]** no. in. l. vsurpationem. C. de vecti. et cō. per. l. si quis pro vxore. C. de dona. inter vi. et vxo. et dicitur fraudari per transeũ tes per viam non rectam Bald. not. in alle. l. iij. col. pe. versiculo sexto. no. C. de nauti. fe.
¶ Quis potest imponere pedagia guida **[sect. 1]** gia et salinaria. Rñ. quod ṗnceps vel rex ro manoꝝ. aut ille cui a lateranẽsi cōsilio fuit ɔcessũ vel q̇ ex lōga cōsuetudine de qua non extat memoria ĩ ɔriũ hoc hʒ vt no. ĩ. d. c. suꝑ q̇busdā. Alias non habẽtes autoritatẽ ab aliquo p̃fatoꝝ exigentes sunt excōicādi de censi. ĩnouamus. et de iure ciuili sunt ꝑpetuo exilio dānādi. C. no. vectiga. ĩsti. non po. l. vlti. Sed hodie ex q̊ ciuitates italie habẽt meꝝ et mixtũ imperiũ obtinuerũt de facto vt imponere possũt ista pedagia vt no. Jo. An. et pa. ĩ. d. c. super q̇busdā. Alij autem qui de facto imponũt seu imposita exigũt nisi habeāt autoritatẽ ab aliquo p̃dictoruʒ rapinā cōmittũt. Similiter non sufficit quod maior pars ciuitatis consentiat: sed opʒ quod maior pars p̃sertim eoꝝ quibus tāgit secundum do. Gaspa. cald. ĩ. c. fi. de ma. et ob. facit. l. in cōcedendo ff. de aqua plu. ar. Regula. Qȣ omnes tāgit li. vj. et sic pʒ q̃ est causa efficiens.
¶ Vtrum p̃fata pedagia possint imponi **[sect. 2]** ab habentibus potestatem sine iusta cā q̃ potest dici cā finalis seu formalis. Rñ. secundum Ray. quod non et exigẽs cōmittit rapinā si sine legitima cā imponit. et cā legitima et iusta sunt publice necessitates q̃s Bar. in. l. vniuersi. C. de vecti. appellat stipẽdia pōtes: publice domus defensio strate et hmōi. facit. c. si quis romipetas. xxiiij. q. iniuncto. c. innouam⁹ de treu. et pa. et in. c. peruenit. et. c. cum apostolus. de cẽ. et. l. vectigalia. ff. de pub. et ibi per doc. ¶ De q̇b⁹ debent solui pedagia. Rñ. q **[sect. 3]** solũmodo de his q̃ cā negociatiōis vel mercimonij deferunt̃. C. de vecti. l. oĩm. vnde de his que quis facit portare pro necessitate ad vsum sue vite et familie non potest exigi pedagiũ et nec valet ɔsuetudo ĩ ɔriũ secundum host. Ber. ĩ. d. c. suꝑ q̇bus dā. immo vult lex vniuersi. C. de vect. q decapiteṭ q̃ de rebus ad ꝑpriũ vsum vel gr̃a ruris colẽdi vel ad se defendẽdũ em ptis vel delatis exigit pedagiũ. vñ ĩ his fraudātes non peccāt. Sʒ attẽde quod aliquando pedagiũ ȣr etiam collecta q̃ posset ĩponi suꝑ huiusmodi in suos subditos et sic non liceret fraudare quando ex legitima cā imponitur. sed forẽses non tene rentur et hec dicitur causa materialis. ¶ A q̇bus pñt exigi pedagia. Rñ. quod ab **[sect. 4]** oĩb⁹ exceptis clericis ecclesijs et alijs ec clesiasticis ꝑsonis et si q̇s a talib⁹ exigit per sevel per ĩterpositam ꝑsonā si est perso nasingularis excōicat⁹ est iꝑo facto. Si collegiũ vel vniuersitas ciuitatis castri vel ville subijciṭ ĩterdicto donec restituerint extorta. Jntellige dũmodo prefati non cā negociatiōis deferāt hec habent̃ ĩ. c. qꝯq. de cẽsi. li. vj. Et qũo ĩdirecte pos sint exigi vide. s̃. immunitas. §. xxxviij. cum. iij. §. seq.
¶ Sʒ q̇d de ĩponentib⁹ noua pedagia **[sect. 5]** sine autoritate legitima vel augmẽtan tes antiqua vel exigẽtes ĩiusta siue ex cā efficienti. siue ex cā fi. vel materiali. Rñ. quod raptores sunt et tenent̃ ad restōnẽ eis ex q̇b⁹ extorserũt vel eoꝝ heredib⁹ si sciũt eos vel saltẽ pauꝑib⁹ si eos ignorant et hec de necessitate p̃cepti. c. si res. xiiij. q. vj. et hodie per ꝑcessum curie sunt excōicati excōicatiōe papal. vt. s̃. excōicatio. v. casu. xx.
¶ Vtrum fraudātes pedagia vel guida **[sect. 9]** gia peccẽt et teneant̃ ad restōnẽ. Rñ. ꝗm cōiter doc. in. d. c. innouamus et maxime Pa. quod sic si sunt legitima autoritate im posita vel ita

antiqua quod de eius ĩitio nō extat memoria etiam secundum hosti. si cā nō est expressa a ṗncipe cum ea concessit im poni posse. Et etiaʒ si ille q̇ recipit non facit id ꝑ quo p̃sumit̃ quod sint cōcessa dũ mō non cōstet quod ꝑpter illud fuerit ĩposita et sic trāseũt cōiter doct. Sʒ ego dico quod vbi imponẽtes alia pedagia non laborāt loco et tꝑe ꝑ vniuersali vtilitate. scʒ viaꝛ pōtiũ saluatiōe ꝑsonaꝛ et rerũ iuxta suũ posse ad qd̃ tenentur secundum archid. in. c. si quis romipetas. xxiij. q. iij. non peccāt qui ea defraudant sine men **[[Fo.cccliiij.]v]** datio tamen et periurio. nec tenent̃ ad re stitutionẽ. Nec etiam credo peccent mor taliter fraudantes ꝗuis p̃dicti laborẽt in p̃dictis ꝑ loco et tꝑe. Ratio ꝙ cōiter sic instituunt̃. s. statuimus quod q̇libet soluat et c. sub pena cadẽdi in cōmissum si aliter inuẽtꝰ fuerit. Et iō istud statutũ non obligat ad mortale vt. s̃. dixi in obe diẽtia. §. j. nec etiam ad penā vt tʒ gl. in c. fraternitas. xij. q. ij. nisi post ꝛdẽnatio nẽ. si obijcias quod dānificant̃ gabellas ementes ad hoc. Rñ. quod suũ dānũ ꝙ ita et sub ista cōditiōe emũt vt vigilẽt alias sibi imputet̃. Si ꝟo statutũ ex quo imponunt̃ esset p̃ceptiuũ sic haberet locũ qd̃ cōiter tenẽt doc. Si autem non sunt legi tima autoritate imposita. tũc extranei. s. q̇ non sunt subditi talibꝰ ĩponẽtibꝰ nō peccāt nec in aliquo obligant̃. Aduerte tamen ꝙ pedagia nostri tꝑis sunt cōiter illicita. Vnde nisi ꝑbẽt legitime imposita debemꝰ p̃sumere iniusta. c. ꝗꝗ. de cẽ si. li. vj. ergo anteꝗ probent esse legitima stabo in presumptione iuris scʒ q sint iniusta et sic non tenear soluere. Et sic not. quod noua pedagia siue augmẽtationes factas nullus potest exigere nisi sit certus quod sint imposita et ab haben te autoritatem imponendi et ex legitima causa ex quo ius presumit omnia fore iniusta. Veꝛ est quod subditus qui co geret̃ ad iꝑa exigẽda excusaret̃ ĩ dubio ꝑpter bonum obediẽtie. sʒ non illi qui volũtatie ea exigunt. Nec excusarẽ eos a mortali peccato bñ de hoc aduerterẽt si ea volũtarie exigerent. Alias hoc nō aduertẽdo. s. quod ius p̃sumat iniusta nisi q̃tenꝰ probent̃ legitima non peccat mor taliter sed ad minꝰ tenebunt̃ ad restitutionẽ exactoꝛ si postea inuenient̃ nō fuisse legitima. Subditi ꝟo obligāt̃ ꝗʒ formā statuti ꝙ in eorum p̃iudiciuʒ be ne poterunt pedagia imponere vt no. pau. in. d. c. innouamus ꝙ potiꝰ tũc ȯr collecta ꝗ pedagiũ. Quod limita verũ quando ꝑpter bonum reipublice fuerunt imposita aliter non obligant̃ nisi qui cō senserũt vt in regula quod omnes tan t. li. vj. Jtem nec extranei nec subditi obligant̃ quando sunt imposita ex certa cā et cōstat etiam ab habẽte ptātẽ imponẽ di et ille q̇ exigit seu exigere facit non im plet cāʒ ꝑpter quā sunt ĩposita ĩmopec cat mortałr et restituere tenet̃: ꝙ causa cessante cessat effectꝰ de app. c. cum cessan te sane intelligẽdo. s. loco et tꝑe debito. ꝙ non semper sed ꝑ semper illud tenetur facere ꝑ quo est pedagiũ ĩpositũ. et hec oĩa intellige nisi in non soluẽdo talia pedagia immineret aliqd̃ scādalũ ꝙ tũc indistincte tenere t̃ q̇libet ad ea soluenda cōsulo ergo cōfessoribꝰ quod videāt decreta. d. pedagioꝛ vt possint bonum iudiciũ dare. vtrum sint obligatoria ad culpā vel ne. Jtẽ dic quod nimis grauati alijs impo sitiōibꝰ vel quando gabelle sunt nimis graues et sine necessitate nec ad vtilitatem communis possunt fraudare sine peccato. similiter quando ĩponẽs non hʒ iustum titulum dominij.

¶ Vtrum xp̃iani teneant̃ soluere peda **[sect. 7]** gia saracenis et alijs infidelibus. Rñ. secundum Host. quod non tenent̃ nisi solũ ad hoc vt sustineant̃ in transitu per eos. et placet mihi opi. lʒ alij ꝛriũ teneāt et male. tum ꝙ xp̃iani non tenent̃ ad eorum statuta. Limito tamen nisi exp̃sse ex pcō volũtarie ꝛuenissent cum eis ad soluẽdũ. Nam tũc si ipsi seruāt fidẽ xp̃ianis. xp̃iani tenent̃ eis seruare. xxij. q. iiij. innocẽs et. xxiij. q. j. noli. his cōcor. Arch. in. d. c. si quis romipetas.

¶ Vtrum exigentes pedagia sua exigere **[sect. 8]** faciẽtes teneantur itinera tene secura. Rñ. Bal. ĩ. l. j. de vsi. feu. ti. de his q̇ feu. da. pos. ĩ. §. abbatissa. et ĩ ti. de pa. iu. fir. .§. cōuẽticulis

quod sic. Vñ addit quod si fiũt aliq̃ robarie in eorum curia vbi exigũt pedagia a trãseuntibus tenent̃ aut robariam restituere aut malefactorẽ exhi bere. l. ne quid. ff. de ĩcẽ. rui. nau. et quod teneant̃ ad restitutionẽ in integrũ de spo liatiõe intelligo verum quando ex defectu eorum venit non faciẽdo qꝏ facere tenent̃. xxiij. q. ij. dominus et. q. v. administratores. et C. de ap. l. si appellationẽ et sequit̃ hos. et arch. in. d. c. si q̇s romipetas. non tamen tenet̃ exactũ in pedagio restituere ſm. host.

[Fo.ccclv.r] Pena

stricte et proprie est dumtaxat il la que est corporis afflictiua et iõ appellatiõe pene non venit pẽa pecu niaria vel extra corpꝰ ſm. Pa. in. c. ĩter alia de immu. ec. et ibi est tex. vbi ꝏr ɔfu giẽs ad ecclesiã non dʒ ɔdẽnari ad penã et tamen postea dicit quod legitime puniẽdus vbi est gl. puniẽdus. s. pecunialiter dũtaxat vel alia pena p̃ter corporalẽ. xvij. q. iiij. reũ. et. c. id ɔstitui. sʒ large accipit̃ pro oĩ eo qꝏ minuit de patrimonio vel priuat ab aliquo legitimo. Ge. tamen ĩ. c. fi. de elec. lib. vj. dicit quod cõstitutio proprie est penalis q̃ priuat iure quesito vt in c. si religiosus. e. ti. et li. et ita pena ẽ q̃ pu nit et vindicat quod quisq̃ cõmisit. vt ĩ c. pnĩa de. pe. di. iij. vide in. c. dispẽdia. de rescri. eo. li. et illa lex est penalis proprie q̃ pro vindicta ledit vel in persona vel in alio quesito. vt in. d. c. dispẽdia.

¶ Vtrum cum q̇s petit interesse qꝏ passus **[sect. 1]** est vel quod restituat̃ iniuste abltatũ penã petat. Rñ. quod si ille a q̊ petit eam habuit rẽ quã petit tũc non est pena nec ex ꝑte actoris. nec ex ꝑte rei. Sʒ si eam non habuit puta q̃ petit̃ interesse tũc ex parte rei est pena sʒ non ex ꝑte actoris. Si ve ro petereт̃ quod actori non abest nec reo aduenit sic est pena ex ꝑte vtriusq̃. et ideo solum quando est pena ex ꝑte vtriusq̃ vel saltẽ ex ꝑte actoris hʒ locũ illud qꝏ ꝏr quod pena non est soluẽda in foro anime nisi post cõdẽnationẽ in glo. xij. q. ij. fraternitas qꝏ no. facit ad multa elicitur a Pa. in. c. finem. de dolo et contu.

¶ Quotuplex est pena. Rñ. vj. prima ꝏr **[sect. 2]** canonica vel legalis q̇ ĩponit̃ a iure canonico vel a. ll. de qua in. c. statuimus. xvj. q. j. et hec potest exigi tam a clericis q̃ a laicis secundum pañ. in. c. dilecti. de arbi. facit c. si quis cõtumax. et. c. se. xvij. q. iiij. nam qꝏ fit lege ꝑmittẽte non est pctm̃. xxiij. q. iij. qui peccat. l. gracchus. C. de adult. ¶ Sed q̇d si non peccat tenetur ne in foro **[sect. 3]** aĩe illam so luere. Rñ. quod aut imponit̃ ip so facto et sic secundum bal. in li. de vsi. feu. ĩ ti. de feudo sine culpa non amittẽ. quod lʒ non sit necessaria sententia ad esse: est tamẽ necessaria ad executionem esse et sequit̃ Archi. ĩ. c. felicis. de pe. li. vj. vbi dicit q̃ lʒ etiam talia bona trãseãt ĩ dñiũ fisci et ꝏ sinant eẽ criminosi sicut ĩ bonis heretici et illius q̇ cõmisit crimen lese maiestatis etiam sine snĩa. Tamen necessaria est post modum que declaret eũ criminosum anteq̃ excussio fiat bonorũ vel alia executio. facit glo. in aut̃. de incest. nup. §. j. et in. c. qui ſm. ll. in fi. de here. lib. vj. facit qꝏ no. Bal. in. l. iubemus. §. economus. C. de sac. san. ecc. et Bar. in. l. diuus. la. ij. ff. ꝏ cust. et exhi. reo. et But. ĩ. l. raptores. C. de epi. et cleri. vbi volũt quod requiritur processus declaratorius persone bãnite anteq̃ deueniatur ad excussionẽ bonorum. lʒ ĩpso iure sint confiscata. Jtem gl. in aut̃. de. tab. §. pe. q̃ vult quod licet tabellio a iure sit priuatus officio tamen sine sententia hominis valent instrumẽta. Et hoc sequitur pañ. in. c. cum non ab hoĩe de iud. Sʒ limitat verum nisi factuʒ esset notoriũ: q̃ ĩ certis non est opꝰ ɔie cturis. Jntelligo ita notoriũ quod nulla possit ter giuersatiõe celari. Et ex hoc pʒ quod in foro aĩe non tenetur eã soluere ante sentẽtiã nec etiam lʒ sit notoriũ anteq̃ fiat excussio dictorum bonorũ q̃ non tenetur illa exhibere nisi sibi precipiat̃ vel ab eo pe tãtur cui competũt. Nec quis posset ea auferre nisi precedat sententia declara toria vt pʒ per ea q̃ dixi. s̃. asassinꝰ. §.

vlti. Sed hic aduerte quod quando talis pena applicat bona alicui⁹ alicui puta fisco vel alteri ipso iure quod lʒ talis añ snĩam non teneat̃ vt dixi dare tum poterit ea tĩ tulo oneroso in aliũ transferre neqꝫ fru ctus etiam talis rei. Ratio qꝛ si cōdemnaretur per sententiam fiscus vel ille cui fuerant applicata. vẽdicaret ea a quocũqꝫ cuʒ fructibus medij temporis. nec tenere t̃ restituere preciũ nisi aliquid lo co p̃cij inueniat̃ apud alienātẽ vel ip̃m preciũ. vt in. d. §. j. et. c. cũ. ſm. ll. facit. l. si cum dotẽ. §. vlt. cũ. l. se. ff. sol. mat. Et iō ne sint cā damni illius cui alienat non pōt secundum conscientiā et etiam sine pecca to mortali. nisi alien asset ꝑ necessitate vite vt pro comedendo et hmōi. quia ar gumento eorũ que nota. Bar. in. l. post **[[Fo.ccclv.]v]** l. post. ff. de don. talis administratio bo norum necessaria vt est supradicta non est p̃fatis interdicta sed solum voluntaria. alleg. l. reo. ff. de sol. l. peto. §. p̃diũ. ff. de leg. ij. et. l. alienationes. ff. fa. her. nisi alias esset soluẽdo ꝑ dāno dato. vel nisi et reuelaret cōditionem rei ita esset si modo tale delictum ꝑpter qd̃ sua bona sunt fisco applicata potest aliquo modo ꝑbari. Sʒ si esset totaliter improbabile posset alienare etiam titulo oneroso. Titulo autem lucratiuo alienare bñ posset. Et sic intellige et limita Bal. vbi. s̃. et in d. c. econom⁹. et Pau. ĩ. d. c. cum non ab homine. et Jo. an. in. c. ꝑ humani de homi. lib. vj. ĩ nouella. Si vero pena non imponitur ipso facto sed venit imponẽda. sic similiter non tenetur ante cōdẽnationẽ. l. eius que delatorẽ in prin. ff. de. iure fisc. et ante cōdẽnationẽ potest disponere qũocunqꝫ vult qꝛ eius est res sua lʒ possit ea priuari. Et no. secundum Bar. in. l. fi. ff. de pe. et in. l. in honerarijs. ff de ac et obli. quod hec pena in iudicio non potest exigi post annũ sed solum. j. annum postqꝫ quis eā incurrrit. Et hoc intellige quando ẽ mere pena tam ex parte rei licet fallat in aliquib⁹ casibus de quibus vide gl. in. l. in honorarijs predicta. et secundum hoc tene glo. in. d. c. fraternitas. et istud serua licet aliqui aliter sentiant et male.

¶ Vtrum ad incurrẽdā penā que ipso fa **[sect. 4]** cto ĩponit̃ negatiue requirat̃ monitio. Rñ. Jnn. in. c. extirpāde. de p̃bẽ. quod non in curri t̃ añ monitionẽ. Pa. ibidem tʒ quod nō requiri t̃ sed ipso facto incurri t̃. est gl. in l. j. C. de his qui. vt ĩdi. ꝑ qua Bar. in. l. in cognitione. ff. ad silleia. ɔcludit quod pe na apposita non vindicāti mortem defũcti ipso facto ĩcurri t̃ quo facultatẽ habuit vindicādi et non vindicauit. Est etiam gl. ĩ cle. j. de here. et bonus text. in. c. cupiẽtes post prin. de elec. lib. vj. Sʒ tu cōcorda. quod opi. Jnno. quā etiam tʒ Jo. an. in. c. lʒ. de elec. li. vj. et multi alij: est vera quando ius non prefigit terminũ. opi. vero pa. et bar. ĩtelligi t̃ vbi ius p̃figit terminum quia tunc terminus interpellat pro homine. c. potuit. de loca. et sic cōcordat Gemi. in d. c. licet. Sed vbi ius imponit penā affirmatiue ip̃o facto. sic non requiri t̃ monitio. Et nota quod tũc ȯr imponi pena ne gatiue quando poni t̃ contra omittẽtẽ siue nō faciẽtẽ qd̃ facere tene t̃. Affirmatiue ꝟo poni t̃ quando infligi t̃ cōmittẽti seu facienti aliq̇d quod non est faciendũ. qd̃ bene no.

¶ Vtrum pena imposita a iure in vno vi **[sect. 5]** deatur posita in alio quando illa duo in iure equiparant̃. Rñ. quod sic per tex. cum glo. in. c. si postqꝫ in fi. de elec. li. vj. facit gl. in. c. j. de postu. p̃la. q̇ dicit quod dispositio etiam penalis cōcepta in electiōe ꝑcedit etiam in postulatione qꝛ per postulationeʒ ꝑuenit̃ ad electionẽ. l. oratio. ff. de spon. sequit̃ hoc Pa. in. c. de multa. de p̃bẽ. et in. c. fi. de mutu. peti. Sed ego in fauorabilib⁹ habeo ꝑ indubitato quod disposi tio cōcepta in vno extendatur ad aliud quando equiparat̃ per aut̃. item si quis liberos. C. de natu. lib. vbi pr̃ vnũ filium naturalem in aliquo legitimo documẽto appellās simpliciter filium naturalem le gitimasse vr̃ omnes alios filios naturales qui cōfratres sunt qꝛ habẽt eandem cōditionẽ. Sed quo ad penā est gl. singu. in cōtrariũ. in. cle. j. de cōsang. et affi. q̃ dicit quod pena apposita contra habẽtib⁹ matrĩ moniũ non extẽdit̃ ad cōtrahẽtem spōsa lia. vnde dic quod quando aliq̃ duo in iure sunt parificata cōiter. et est eadem rō

expressa tũc statutũ in vno extẽdit̃ ad aliud etiã in penalibus sed quando non sunt cõiter paci ficata. sed solũ in aliquibus casib⁹ tũc non extẽditur. Similiter lʒ rõ sit eadẽ tñ non extendit̃ pena sed solum ꝓhibitio nisi rõ sit exp̃ssa quia tũc extẽdetur etiã quo ad penã vt. s̃. dixi lex. §. vj. Et sic in tellige glo. supradictas et limita glo. in cle. vnica. de offic. vica. Et glo. in. c. cõsti tutionem. de regula. lib. vj. Et glo. in re gula. que a iure. de regu. iuris. lib. vj. et sic concorda.

¶ Vtrum pena q̃ imponitur ipso iure ha [sect. 6] beat locũ in eo q̇ ꝑuenit ad actũ ꝓpinquum delicto. Rñ. secundum Pañ. in. c. j. de eo qui mit. in pos. quod non nisi ꝑfecerit actum licet aliter sit puniẽd⁹ arbitrio iudicia qꝏ ꝓbatur in. c. cum in cũctis. de elect. **[Fo.ccclvj.r]** iuncto. c. ꝑpetuo. e. ti. lib. vj. et ibi gl. Secus de pena q̃ venit imponẽda per decre tum iudicis. ꝗ sic punitur ac si pertecis set ex quo ꝑuenit ad actũ propinquum et in. l. si quis non dicã rapere. C. de epil. et cle. l. is qui cum telo. C. de siccar. Hoc ta men non haberet locũ in penis per statu tum impositis ꝗ verba statuti exigunt actũ perfectũ. Jta no. bar. in. di. l. is qui cum telo. et iõ non sufficeret inchoasse. Aduerte tamen secundum Pan. in. c. raynaldus. de testa. quod incurritur pena apposita ꝯuenientib⁹ alicui facto ex sola ꝯuẽtiõe de facto ꝗꝗ non habuerit iuris effectum vt patet in dicto capitulo Raynaldus. et etiam si ꝯdicit de iure. l. nuda. C. de cõtra hẽ. et cõ. stipu. Jtẽ no. bar. in. l. quicũꝗ. C. de ser. fugi. quod vbicũꝗ de pena capita li vel corporali loquimur subĩtelligitur dolus. ff. de in litẽ iur. l. ij. et in. l. in actio nibus et insti. de suspec. tu. §. suspectus. Secus ĩ pecuniarijs penis vt. C. de noxa. act. l. si serui. Jdẽ tenet Saly. ĩ. l. pe. C. ad. l. cor. ꝏ sicca. Jdẽ Bal. ĩ. l. data opa C. qui accu. non pos. Jdẽ pa. de ca. ĩ. l. j. C. vbi seua. vel cla. facit gl. in. l. q̇d ergo. §. ex cõpromisso. ff. de his q̇ not. infa. et gl. in. l. et si seuerior. C. ex qui. cau. infami. ir rog. Et ibi Bal. dicit quod cõmittens per lasciuiam puta currẽdo equuʒ homicidiũ non debet occidi licet statutũ dicat quod ho micida decapietur.

¶ Vtrum sufficiat ad obseruantiaʒ legis [sect. 7] soluere penã solũ quando prohibet sub pena. Rñ. vt. s̃. inobedientia. §. j. et illud serua in ꝯscĩa in foro autem cõtentioso sufficit. fa cit gl. in. c. dilecti ꝏ arbit. et in aut̃. de iu dic. §. ꝗvero vbi patet quod pena soluta q̃ erat in cõpromisso non potest peti vt stetur sentẽtie nisi addatur vt soluta pena ste tur arg. ff. de transactio. l. pe. et. C. e. l. cũ proponas.

¶ Secũda pena ꝏr cõsuetudinaria de q̃ [sect. 8] in. c. dilectus de offi or. sed hodie non est in vsu sʒ si esset in aliquo loco posset exi giẽt a religiosis vt ibidem.

¶ Tertia pena ꝏr cõtumacie punitiua. [sect. 9] Hec de iure ciuili petebat̃ vt ĩ. l. ij. ff. de coll. bo. et. C. de mõ mul. l. illustris. sʒ de iure canonico non potest peti aperte �means Host. nisi ꝗtum est interesse suũ. c. j. de dol. et ꝯtu. vel nisi petatur ad satisfactio nem iniurie. vt in. c. olim de iniurijs. iu dex tamen si habet potestatem mulctan di sicut habet ordinarius vt ĩ. l. ij. in fi. ff. de iudi. bene poterit exigere.

¶ Quarta pena dicitur iudicialis et hec [sect. 10] potest peti a quocũꝗ facit ad hoc. c. fi. de dolo et cõtu. Vnde licite clericus agit ad extimationem iniurie sibi illate.

¶ Quinta pena est arbitralis et hec pe [sect. 11] titur ab eo q̇ non seruat arbitriũ. c. dilecti de arbi. et hec potest peti a quocũꝗ vt ĩ d. c. dilecti et ibi gl. secundum tamen Ho. de eq̇tate non dʒ peti nisi ꝗtuʒ est interesse partis. ¶ Sexta pena ꝏr ꝯuẽtionalis quã par [sect. 12] tes extra iudiciũ inter se imponũt et peti potest ꝗtũ interest. l. predia ff. de ac. ẽp. et vendi. secundum Host. et do. Ant. in. d. c. dilecti. Sed secundum Jnn. in. c. suã. de pe. et Pau. in. di. c. dilecti. potest etiam peti si excedat interesse nisi sit in fraudẽ posita sʒ nõ credo a clericis vel religiosis secus a laĩ cis et presumit̃ in fraudẽ vsurarum posita quando simpliciter

est posita sup ꝑmissione ꝓtitatis vt. ĩ. l. cum alegas. C. de vsu. et ibip doc. et ĩ. l. iulian⁹. §. idem papinian⁹. ff. de act. ẽp. et vẽ. et bar. ĩ. l. rogasti. §. j. ff. si cer. pe. et canoniste. in. d. c. dilecti. Sec⁹ esset si apponeret̃ super facto vt in. d. iurib⁹. Similiter non presumeret̃ in fraudẽ qñ promittit̃ ꝓtitas et postea factũ et vt pe. �means. d. Ant. in. d. c. dilecti. et alleg. Butri. in. d. l. cum allegas et Bar. in. d §. j. et eã sequor nisi cõtrahens esset vsurari⁹. ꝓuis Jo. au. in. iij. addi. ad Spe. teneat quod p̃sumit̃ in fraudẽ et alle. Dy. in. d. l. cum seru⁹. ff. de ꝏdi. et demõ. et vt intelligas pono ti bi exẽplũ ꝑmitto tibi soluere cẽtũ et nisi dedero dabo tibi. x. ꝑ pena sicp̃sumit̃ in fraudẽ ꝓ sup ꝓtitate. Aliud exẽplũ pro mitto tibi facere domũ portare ligna et nisi fecero soluã penã sic non p̃sumit̃ in fraudẽ ꝓ est sup facto. Aliud exẽplũ ꝑmitto tibi centũ in tali termino et ꝑmit to venire ad iudicẽ et recipere p̃ceptũ de soluẽdo vel dãdo pignora et si non fecero ꝑmitto tibi loluere peuã sic non p̃sumi-**[[Fo.ccclvj.]v]**tur ꝓ licet sit primo quantitas. tamen post est factum. Et vltimo pena.
¶ Vtrum ille qui ex impotẽtia non facit **[sect. 13]** ad quod obligatur sub pena euadat. Rñ. q si loq̇mur de pena iuris vel statuto⁊ sic est clarũ quod non incurrit̃. Jdẽ dic de sentẽ tia iudicis generaliter imponẽtis penã puta excõicatiõis secundum Fede. ꝏsil. xciij. et sequitur pa. in. c. P. et G. de offi. dele. ꝓ verba gñalia debẽt ĩtelligi cinili modo arg. l. si cui. ff. de serui et in. l. raptũ et in. l. quod dicimus. ff. de sol. Si autem specialiter imponit penaʒ puta nisi cõpareas tali die excõico te tũc secundum pa. in. c. cum sup cau sa de testi. cog. si ex snĩa aperte cõstat q iudex voluerit eũ ligare siue posset vel non sic cum snĩa sit nulla cum ꝏtineat intollerabilẽ errorẽ non ligat si apparet quod nõ voluit ligare impotẽtẽ: puta quia dicit si contẽpseris vel si distuleris cõpere et c. quia non potẽs nec cõtẽnit nec differt vt dicit glo. ĩ. c. ꝓ sit de elec. lib. vj. Sivero non potest perpẽdi mens iudicis sic quo ad deum non ligat sʒ quo ad ecclesiã et nos sic: et sic intellige gl. in. d. c. vnico. iiij. qõ. v. et in. d. c. cum sup eã sed tamen probato impedimẽto nulla indiget absolutione secundum bo. et spe. placet etiam secundum Pa. in. d. ca. cum super causa si esset snĩa pape ꝓ de bemus p̃sumere quod noluerit eum ligare argu. c. vt nostrum vt ecclesiastica bene ficia et sic non esset irregularis lʒ celebras set quod bene no. si autezʒ loquamur de alijs penis sic certum est quod in foro anime peti non possunt secundum Sco. in. iiij. disti. xv. q. ij. nisi ꝓtum interesse importat. facit ca. significante de pigno. et. d. ca. ij. de cõ sti. et. c. ex literis de in integ. resti. et ad. l. incẽdium. C. si cer. pe. que vel incẽdium non liberet quando ꝓtitas est in obligatiõe quia cum obligatio sit in genere vt. ff. ad. l. falc. l. in ratione. §. diligẽter to tuʒ genus perire non potest Rñ. quod quã do consistit in genere obligatio verum quod obligatio ex impotẽtia non extingui tur licet liberet a pena. propterea dicit ang. in. l. rescriptum in princ. ff. de pac. quod etiam si teneamus quod fiscus habet ta citaʒ hypothecã in maleficijs contra de linquentẽ non tamen preferr̃ in creditoribus imo creditores preferunt̃ ei. alle gat tex. cum sua gl. in. l. vnica. C. de pet. fisca. Ratio ꝓ talis tractat de lucro captãdo et creditores de dãno vitando fa cit. l. fi. §. licẽtia. C. de iuredeli. et. l. vnica. C. de impo. luc. descrip. et. l. fi. C. de codi. quod no. bene exigentib⁹ penã vitra interesse suũ ab illis qui sunt non soluendo ꝓ tenetur restituere eam creditoribus. ¶ Quid si obligatus sub certa pena ad **[sect. 14]** aliquid faciendum vel dañ. pro parte impleuit et pro parte non ex culpa sua. Rñ. Panor. in. c. suam. de penis quod si obligatio est diuidua non committit penam nisi pro parte non soluta. Si vero est indiuidua sic soluet totam penam etiam de iure canonico. Et quando dicatur obligatio diuidua est quando solu tio partis per se valet quo ad partẽ tan tum quantum totum ad se totum. Jndi uidua vero dicitur quando nõvalet illa pars per se. Exemplum promissi tibi scribere bibliam et decretum sic: si scripsi so lũ bibliam non soluã penã in totum. ꝓ obligatio est diuidua ꝓ

biblia per se valet secundum totũ suum sec⁹ si promisissem scribere bibliã et scripsi quatuor quinternos certe non valet pro biblia et ideo obligatio erit indiuidua ꝗ ad nihil ꝑ se valere possunt sine alijs. de hoc plene no. in. l. stipulatiões non diuiduntur. ff. de verb. ob. et in. d. c. suam vbi addit glo. hec vera quo ad penam que cõ mittitur in non dando vel non faciendo secus quando quis dꝫ recipere puta lega tumvel hereditatem si sic fecerit vel sol uerit ꝗ nisi totum faciat non habebit vt. l. meuius et. l. cum fundus. ff. de cõdi tio. et demon. de quo vide plene in. l. si seruus. ff. si quis cautio.

[sect. 15] ¶ Vtrum statuta sint licita que solũ imponũt pecuniariã penã prohomicidio adulterio et hmõi. Rñ. Host. et sequitur pa. ĩ. c. ij. de deli. pue. quod nõ: ꝗ homines exponũturvenales ad delinqueñ. quia multi bene timẽt cruciatus qui non ti ment penam pecuniariam vt habeant suũ intẽtũ. ar. l. in seruoꝛ et ĩ. l. aut fctã. **[Fo.ccclvij.r]** ff. de pe. et in auẽ. de mãda. prin. §. opꝫ. ¶ Vtrum promittens sub certa pena ha **[sect. 16]** bere ratum cõmittat penã cõtraneniẽs de facto. Rñ. secundum Bar. in. l. id qꝏ pauperibus. C. de epis. et cle. quod nõ. Sec⁹ si promisisset habere ratũ et firmũ ꝗ ratũ referẽ ad ius et firmũ ad factũ. vt in gl. d. l. ¶ Vtrum tempus prefixum in odium ne **[sect. 17]** gligentis currat ignoranti vel legitime impedito. Rñ. secundum Pa. in. c. ꝗ diuersitatẽ de cõces. prebẽ. quod nõ. Sec⁹ quando prefigiẽ in odium negligentissed in alterius fa uorꝫ vt patet in. l. genero. ff. de his qui no. infa. vbi tempus anni currit mulieri ignoranti mortem mariti. et vide gl. in. c. statutum. de prebẽ. li. vj. et no. Specu. de edic. instru. vbi dicit quod licet executor testamẽti non potuerit exequi. j. annũ nihi lo minus executio denoluitur ad episco pũ. ar. l. nulli. C. de epi. et cle. et. c. nos qui dem. de testa. ratio quia est in fauorem defuncti non in odium executoris.

¶ Vtrum iudex possit augere vel minue **[sect. 18]** re penã legis vel statutorũ. Rñ. ꝓꝫ host. in. c. in archiepiscopatu de rapto. qꝏ si ꝓcedit extraordinarie sic potest. l. quid ergo. ff. de his qui no. infa. Si vero procedit ordinarie sic non potest index delegatus vt no. in. c. de causis. de offi. dele. Judex vero ordinarius potest ex causa mi tigare vt no. Bar. in. d. l. quid ergo. et sequitur Pa. in. c. ij. de emp. et ven. facit. c. atsi clerici de iudi. Berñ. vero in. d. c. de causis. et de accusatio. in. c. super his dicit hoc verum quando potest dispẽsare super crimine non potest minuere etiam ex causa. No ta tamen quod quando quis plurib⁹ legibus pro eodem delicto diuersis penis potest pu niri si ab aliquo iudice imponitur ei mi nor non poterit aliquo mõ puniri alia pe navt in. l. qui de crimine. C. de accu. et ibi Ang. et Sali. in. d. l. qui de crimine. vnde tenet Tho. xxij. q. lxvij. quod si dimittit penam in casu quo non potest tenetur ad re stitutionẽ cõmunicati. vel accusatori si intererat eius vt puniret. Sꝛo auxit tene tur reo cum quo cõcor. Hosti. et Ray.

¶ Vtrum exigẽtes penã maiorẽ ꝗ sit dã **[sect. 19]** num illatũ excuseẽ. Rñ. secundum Rodoff. quod si scꝏm consuetudinẽ legitimã et iudiciũ regis exigũt excusantur etiam persone ecclesiastice quando subest causa et ordo iuris seruatur nec est corrupta intentio vt scilicet hoc faciant propter auaritiã sed ꝓpter iustitiam tutius tamen esset pauperibus erogare illud plus.

¶ Vtrum pena apposita supcõtractu nul **[sect. 20]** lo vel qui non tenuit vel ipso iure vel per sentẽtiam iudicis reuocatus est sit soluenda. Rñ. Jnno. in. c. ij. de preca. quod non quia vbi principale non tenet nec accessoriũ. c. inter dilectos. §. ceterũ de fi. instru. c. si diligenti. de foro cõpe. ca. querelam ne prela. vices suas.

¶ Cui debet applicari pena. Rñ. quod pe **[sect. 21]** na iuris et statuti regulariter applicaẽ fisco quando introducitaccusationẽ. l. mulctarum. C. de mõ mulc. Sed quando introducit actionem applicaẽ patri. l. iij. ff. de sepnl. vio. Similiter quando loquitur simpliciter videtur introducere

actionem. argu. di. l. iij. De alijs autem penis tenet Goffr. quod si cōtingit dānū vel iniuria alicui⁹ illi ap plicabit̃ de pe. c. ij. Si vero non respiciat dānum alteri⁹ sic applicabitur vel parti si est cōuentionalis vel iudicivel fisco secundum quod de ea est statutum.
¶ Vtrum pena imposita ꝓpter crimen sim **[sect. 22]** pliciter sine prefinitione tēporis sit per petua. Rñ. Pa. in. c. ex literis. de cōsti. q pena imposita ꝓpter crimen sine cause cognitione pnta ꝓpter interlocutoriaʒ iudicis intelligit̃ tꝑalis et durat solū du rāte eius officio vt puta interdicit offm̃ vel exercitiū alicui tex. no. secundum communē intellectū in. l. fi. ff. de pe. Jdem no. Jnn. in. c. quod trāslationē. de offi. dele. qꝯ limita in pena successiua ꝙ momentanea pena est perpetua puta mulctauit in pecunia aut in corpore: et hmōi. facit. i. illi citas in fi. ff. de of. presi. Si vero fuit im posita cum cause cognitione et delictū me rebatur vt esset ꝑpetua sic erit ꝑpetua. Secus si delictum non merebatur penaʒ ꝑpetuā. ar. optimū ĩ. l. si p̃ses. ff. de pe. et fuit dictū Odof. quod sequuntur cōmuniter docto. in. d. c. ex literis. Jn dubio vero intelligitur temporalis.
[[Fo.ccclvij.]v] ¶ Vtrum pena extendat̃ extra territoriū **[sect. 23]** ipsam imponētis. Rñ. Pa. in. c. postulasti. de fo. cōpe. quod aut respicit ꝑsonā aut bona. Si personam et sic tripliciter aut pri mo diminuēdo eius statutū sicut infamia excōicatio interdictum et huiusmodi et sic cum sint affectiue persone porrigūt effectum suū extra territoriū etiam ꝙ sequun tur eū sicut lepra leprosum. l. ex ea. ff. de postu. propter qꝯ dicit Bar. in. l. quivlti mo. ff. de pe. quod semel cōdēnatus ad mortem ꝙuis ei fugiat nihilominus remanet seruus pene vbicunqꝫ fuerit et ideo non poterit facere testamentū nec contrahere et similia. facit. d. l. qui vltimo. et in aut̃. sed hodie. C. de do. inter vi. et vxo. Aut. ij. interdicendo certum locū puta ne vadat ad talē locum vel vt moret̃ in tali soco. et sic non porrigit̃ extra territorium nisi per quandā consequentiā puta ꝙ detentus in loco habitationis videtur interdictus etiam ei locus originis ꝙuis sit extra territoriū. de quo dic vt in. l. relegatorū. §. j. et §. interdicere. ff. de interdi. per quā. l. dicit Bar. quod non potest ciuitas imponere suo ciui vt moret̃ in tali loco non subdito. nec etiam potest interdicere ne vadat ad talē locū non subditum statuenti et hoc quando fit in penā illius cōtra quē fertur sentētia. Secus si sit statu tū ne subditivadāt ad talē locū non subdituʒ propter cōmoditatē ciuitatis vel in odiū eorū ad quos iret ꝙvim facit. l. fi. ff. de decre. ab or. fa. aut. iij. interdicēdo certā artē puta quod non exerceat talē ar tē. et sic non porrigit̃ extra territoriū vt est bon⁹ iex. in. d. l. ex ea per quā dicit Bar. in. l. cūctos populos. C. de sum. tri. quod sta tutū cōtinēs prohibitionem odiosam nō porrigit̃ in dubio extra territoriū statuētis. Et ideo dicit qꝯ filia que ex statuto non succedit cum tale statutū sit odiosum l. maximū vitium. C. de li. prete. quod nihilominus potest succedere in bonis alibi fi xis: ꝙ non porrigitur dictū statutū extra territortum statuentis. Et similiter puto quod sententia priuans aliquem benefi cijs suis in dubio intelligitur de benefi cijs que habet in territorio disponētis. aut respicit bona puta ꝙ publicat ea et tūc si fit de iure cōmuni sic porrigit̃ ad bona fixa extra territoriū. et remanēt ibi tamqꝫ vacātia. sed occupātur per iudicē territorij. ar. l. a diuo pio §. j. ff. de regu. iur. et. l. cum vnus. ff. de bo. aut̃. iu. pos. Si vero sit de iure speciali seu munici pali. tūc dic vt no. Bar. in. d. l. cūctos po pulos. et quod no. Jo. an. in. c. cum secundū. de here. lib. vj. vbi concluditur quod pena non extenditur extra territorium.
¶ Vtrum quis possit puniri in loco do **[sect. 24]** micilij de delicto alibi cōmisso. Rñ. Pa. in. c. licet. de fo. cōpe. qꝯ sic nisi requiratur remissio per iudicem delicti quā debet facere si delictum est atrox. alias nō si non vult.

¶ Vtrum mandans delictũ fieri in alio [sect. 25] loco debeat puniri vbi mandauit. vel vbi cōmissum est. Rñ. Pa. in. d. c. licet ꝗ cōis conclusio Bar. et aliorũ est in. l. si vt proponitur. ff. de fideius. qꝫ vbi delictũ factum est ꝯ ibi destinatus est effectus delicti. facit cle. pastoralis. de re. iu. Jdẽ dicas in teste falso qui debet puniri per iudicem ad quem eius attestatio trans mittitur. et sciebat illuc debere transmit ti. Potest tamen puniri in loco vbi deliquit. et locus erit preuẽtioni si ambo iu dices cōcurrant sicut de illo qui de loco exẽ pto mittẽs sagittaʒ. vulnerauit aliũ in loco non exẽptovt in. c. j. de presump. et quod ibi not. Sic similiter ille qui deliquit in cōsinibus ꝯ verum est dicere in cuiuslibet territorio deliquisse. arg. l. arbor. ff. communi diui. Secus si ignorabat illuc attestatione transmitti ꝯ tũc debet puniri vbi deliquit. vbi agit de pena falsi. facit. l. exigere dotesʒ. ff. de iu. vbi attendit̃ locus ad quem destinatur effectus matrimonij. Jdẽ dic de notario qui facit falsum instrumentum.
¶ Quid de officialib⁹ deputatis ꝗ non [sect. 26] accusant quos ĩueniũt de nocte et hmōi. Rñ. quod peccāt mortaliter si se obligauerũt ad accusañ. vel pacto vel iuramẽto. siꝯo se non obligauerũt non peccāt non accusando. nisi faciāt in fauẽdo malis cōmittẽdis. Et si quid acceperũt ꝑ non ac **[Fo.ccclviij.r]** cusando tenẽtur illud restituere vel fisco vel illi cui pena erat applicanda. et vltra etiam vsqꝫ ad complemẽtum pene exacte si accusassent secundum doctrinaʒ tho. xxij. q. lxvij. et patet. s̃. §. xviij. fallit hoc in criminalibus. vbi esset infligẽda pe na corporalis. ꝯ si desisterent ex compassione etiam si aliquid acciperent ꝑ non accusando licet turpiter acciperẽt non tamen tenerentur illud restituere de necessitate.

Penitentia

est virtus qua cōmissa mala cum emendatio nis proposito plangimus et odimus. et plāgẽda vlterius cōmittere nolum⁹ ma gister in. iiij. sen. di. xiiij. et est vnũ de sacramentis noue legis quo bene disposi tis semper peccata remittuntur. de sum. tri. c. j. §. sacramentum.
De notatis in hoc. §. et quod penitẽtia non potest iniũgi a non ꝑprio parochiali etiam ꝑ delicto in eius parochia commis so per glo. sing. vj. q. j. c. j. secundum Roma. sing. suis. in ver. pnĩa. versi. ratione delicti.
¶ Penitẽtia. v. modis dicitur. prima ȯr [sect. 1] solemnis que imponitur secundum illum modum. de quo in. c. capite. l. di. quā omitto cum hodie non sit in vsu.
¶ Scȯa ȯr publica que fit in faciem ec [sect. 2] clesie et publice. et differt a solẽni. Tũ in modo. ꝯ in ista non seruatur ille modus de quo ĩ. d. c. ĩ capite. Tũ etiam ꝯ ista pōt imponi a simplici ɔfessore. secundum Guil. du ran. Gof. et Host. ar. c. penitentes. l. di. et xxx. di. si quis p̃sbyter. de pe. et re. quesitũ Nec ob. c. accedẽtib⁹. de exces. prela. vbi reprehẽdit abbates qui publicam pnĩam imponebāt. ꝯ ibi accipitur publica ꝑ solẽni que solũ imponit̃ ab ep̃o et hoc veꝛ: nisi aliud habebat cōsuetudo. Jtẽ et. iij. differt quia ista publica ge neratur. solemnis vero non potest.
¶ Sʒ quero quando dʒ imponi pnĩa solem [sect. 3] nis vel publica. Rñ. Pa. in. c. quesitum de pe. et re. quod pro delicto graui et scādali santi totā vrbem deberet imponi laico solẽnis. d. c. in capite. Si vero est graue et publicũ sed non scandalosum. tũc im ponet̃ pnĩa publica sʒ non solẽnis. vtno. in. c. fi. xxvj. q. vj. iuncto. ca. j. de pe. et re. Si autem sit graue sed occultũ et etiam aliquibus notũ tũc nec solẽnis nec publica dʒ imponi. Et ideo reprobat ɔsue tudinem illoꝛ ꝗ mulieribus pro extinctione pueroꝛ quos penes sʒ habebāt in lecto imponũt publicā pnĩaʒ. et vide eum in. d. c. j. et in. c. statuimus. de male. et in. c. fi. de his qui pro. fi. occi.

¶ Quibus potest imponi solẽnis pnĩa. Rñ. [sect. 4] ꝗ nec clericis nec religiosis. nec etiam laicis ĩsignib⁹ debet imponi. ar. d. c. in capite. Et hoc verũ. nisi clericus sit depositus. l. di. confirmandum.
¶ Quis est effectus pnĩe solẽnis. Rñ. ꝗ [sect. 5] laicus post eã non potest ad ordines ꝓmoueri. l. di. illud nec clericus ad supiores vt ȯr ibidẽ. potest tamen eps dispensare in ordinibus minoribus. non autem ad sa cros. l. di. placuit. Jtem non debet matri monium cõtrahere pur si contrahit tꝫ. Juuenis tamen non prohibetur contrahere. Jtem nec malitiam assumere. xxxiij. q. ij. §. de penitentibus. et. c. antiqui cum alijs ca. Jtem nec laicalem habitum deferre l. dist. c. vlt. Jtem debet viuere secundum regulam ecclesiasticã. de pe. di. v. contrariuꝫ et. c. se. Jtem conueniẽdus est sub ecclesiastico iudice. ij. q. j. aliud de pe. dist. j. aliud. Jtem fit infamis rõne pnĩe sꝫ rõne criminis publicati qȯ verum ĩtellige quando per snĩam iudicis imponiẗ. Sec⁹ si ex deuotione quis publicã pnĩam facit scȯm Hosti. de officio. archipre. c. ij.
¶ Tertia pnĩa ȯr priuata. et dicit sco. in [sect. 6] iiij. di. xiiij. q. j. circa fi. q. quod de vi vocabu li penitere ideꝫ est quod penam tenere hec autem non tamen importat passionem pene vt in hereti. sed etiam actionem volentes respectu pene. Vñ pnĩa actualis est pu nitio volũtaria vel volũtas punitiõis. et in hac est ꝛsiderare. Primo velle pctm̃ punire seu vindicare. Scȯo se peccasse nolle siue pctm̃ detestari. Tertio punitionẽ iam inflictam velle libere acceptare. Quarto penã inflictam patiẽter ferre. Jn quolibet hoꝛ actuum saluaẗ pro prietas vocabuli huius penitere et in ipsis ꝓprie cõsistit eius significatum. **[[Fo.ccclviij.]v]** ¶ De q̇b⁹ peccatis dꝫ hõ penitere. Rñ. [sect. 7] ſm cõiter theologos quod de oĩbus peccatis mortalib⁹ actuaꝛ cõmissis siue ante baptismũ siue post. De venialib⁹ ꝟo lꝫ sit expediẽs non tamen est necessaria ad sa lutẽ in hoc mũdo. nisi in duobus casib⁹. Primo rõne dubij vtrũ. s. mortale vel ve niale ne periculo se exponat. Scȯorõne periculi quando hꝫ aliquam affectionẽ ve nialem quam nisi reprimat dubitat ne trahat eum ad mortale. ſm. s. Bo. i. iiij. di. xvj. q. ij. ar. ij.
¶ Vtrum requiraẗ singulariter de quoli [sect. 8] bet. Rñ. quod sic de cognitis. s. cum de illis spãliter cogitat et tenetur spãliter de q̊libet cogitare vt peniteãt si adsit opportunitas ꝓportiõata fragilitati hũane. aꝛ non remittunẗ de lege cõi. De ĩcogni tis ꝟo si ignorãtia ẽ inuincibilis. vel ex cusabilis non tenetur nisi in gñali penitere. si ꝟo est crassa vel ĩexcusabilis. sic tenetur in speciali penitere ꝗ tenetur da re operam vt ea cognoscat et peniteat. hoc ex Ric. in. iiij. xvj. ar. iiij. q. ij.
¶ Vtrum possit agi pnĩa de vno pecca [sect. 9] to mortali sine alio. Rñ. quod non ꝗ aut de⁹ totuꝫ remittit. aut nihil. et iõ oportet ꝗ peniteat de oĩb⁹. tex. est ĩ. §. item de pe. di. iij. cõcor. ri. ĩ. iiij. di. xv. ar. j. q. vj. distĩguo tamen sic ꝗ aut loquimur de pnĩa ꝓut per eam remittitur culpa et reconciliaẗ ho mo deo et sic cum radix satisfactiõis sit vna. s. charitas q̃ secum non cõpatiẗ peccatũ mortale. Jõ est verum quod non potest fieri nisi de omnibus fiat. At loquimur de penitẽ tia ꝓut directe respicit satisfactionẽ tẽporalis pene debite ꝓ peccatis iam dimissis quo ad culpam. et sic bene potest fieri de vno peccato sine alio.
¶ Que sunt partes pnĩe. Rñ. tres con [sect. 10] tritio. confessio. et satisfactio.
¶ Quarta ȯr pnĩa. s. illa que a sacerdo [sect. 11] te ꝓ peccatis confessis imponiẗ. de ista vide. s̃. confessio. vj. et. j. Satisfactio.
¶ Quĩta pnĩa ȯr illa de q̃ ȯr quod regulari [sect. 12] ter ꝓ quolibet pctõ mortali dꝫ ĩponi septẽnis. xxxiij. q. ij. hoc ipsum. et quõ debeat ĩtelligi. pa. declarat in. c. accepisti. de spon. duorum. quod debet in isto tempo re semel bis vel ter ieiunare i hebdoma da secundum discretionem et iudicium sacerdotis. et facit quod not. in. d. ca. hoc ipsum. Et sic intellige omnia iura que pe nitentiã imponũt per numerũ dierũ seu annorum non specificando modum

in. c. accusasti. de accus. vr̃ velle idem Pa. q cum ferie solẽnes sint. ij. iiij. et. vj. vt ĩ. c. plr xj. q. iij. quod facerdos debꝫ ĩponere. vt his dieb⁹ singul hebdomadis ieiunet. et sic satisfactũ est. et hoc verum nisi ex causa aliud disposuerit sacerdos. vt in. c. de⁹ q̇. de pe. et re. et ĩ. c. quẽ penitet. de pe. di. ij. Vnde cuꝫ hodie sint arbitrarie dicit Host. quod debet sacerdos in pnĩa ĩponen da attẽdere q̇d expediat ad salutẽ peccatori etiam solũ imponẽdo vnũ pr̃ nr̃. facit. c. alligant. xxvj. q. vij. sequit̃ Pa. in d. c. de⁹ qui. vbi bonus tex. et de hoc vide confessio. vj. ¶ Vtrum sacerdos possit dispensare in **[sect. 13]** pena debita eā dimittendo. Rñ. pa. in c. sicut dignuꝫ. de homi. quod sic vt est pulcher tex. de pe. di. j. quẽ penitet. Et ideo bonum est vt sacerdos ĩ im positiõe penitẽtie dispẽset cum confitẽte circa resi duũ pene si maior esset ĩponenda. vide ad hoc. s̃. indulgẽtia. §. v.
¶ Vtꝯ penitẽtia facta in peccato mor **[sect. 14]** tali sit valida an sit iterāda. Rñ. quod fuit diuersa opi. Rica. in quol. j. q. x. tenet q satisfacit p̃cepto ꝛfessoris. nec tenetur rei terare. sed non satisfacit pene debite in purgatorio. alij distingunt quod pnĩe ex q̇b⁹ manet aliq̇s effect⁹ post satisfactio nis actũ non sunt iterande. sicut est ieiu niũ eleemosyna. et hmõi. alie autem q̃ non re linquunt aliquẽ effectũ opꝫ iterare vt sunt or̃ones et hmõi. Sco. ꝟo. in. iiij. di. xv. q. j. circa fi. q. dicit quod qui vere semel penitet. et recipit pnĩam cõdignam impositam sibi ab ecclesia claue. non errā te ꝓtũcũꝓ postea recidiuet non tenebit̃ in illis peccatis pro q̇b⁹ illam pnĩam recipit. nisi ad illam pnĩam sibi impositā et si illam implet in charitate non tantum soluit penam sed meret̃ gratiā. Si autem im pleat exrra charitatẽ volũtate. soluit pe nam sꝫ non meret̃ gratiā. Si ꝟo illa pena **[Fo.cccclix.r]** ab eo exigat̃ extra charitatẽ pena q̇deꝫ soluit̃ lꝫ ip̃e non soluat prima q̇dẽ est satisfactio simpliciter. q̃ placās et recōciliās. scd̃a ẽ satisfactio. q̃ volũtaria redditio sꝫ non simplr. q̃ nec placās nec recōcilians. Tertia est satisfactio vltra q non exigit̃ vlterior pena. Ex quo concludit quod non est necesse talẽ pnĩam iterare sꝫ solũ de pctō postea cōmisso ponit exẽ plũ de eo q̇ cōmisit crimen ꝑ quo precise meret̃ man⁹ abscisionẽ. vnde isti inuito abscindat̃ man⁹ satispatit̃ et satisfit regi sufficienter. nec secundum iustitiaꝫ coget̃ ad vlteriorẽ penā ꝓuis non recipiat in gratiam et amicitiam sit multomagis vbi q̇s sibi eā infligit. Vnde si talis ꝑpter nouũ mortale postea cōmissuꝫ dānaret̃ anteꝓ totam pnĩam impleuisset non pu niret̃ eternaliter. sꝫ solũ pena corrñden te illi pnĩe q̃ non fuit hic expleta et tꝑaliter. q̃ ex quo per iustitiam punitiuam imposita est semel pena tꝑalis hic ꝑ peccato de quo vere penituit nunqꝓ ei debetur nisi pena tꝑalis. et illa soluta nul la debet̃ alia pro illis peccatis. sed tan tum pro alijs. Pa. vero. in. c. quod quidem de pe. et re. et Archĩ. de pe. di. iij §. vlti. te nent quod non valet sed est iteranda simpliciter. Sed ego teneo cum Sco. cuius opi. videtur aperte tenere gl. singu. in. d. c. quod quidā vbi dicit quod lꝫ non valeat tale quo ad vitam eternā. tamen valet ei q̃ sentiet tructũ eius cuꝫ de alio crimine pnĩam egerit. de pe. di. iij. §. vlt. vbi etiam glo. tꝫ quod non tenetur talẽ pnĩam rei terare. et has gl. cōiter sequuntur doc. et cum eis trāseūt. lꝫ arch. dicat cōiter tenere ꝛrium et male. ¶ Vtrum pnĩa in articulo mortis dilata **[sect. 15]** valeat. Rñ. secundum omnes quod sic per dicta Eꝫech. xvij. Jn quacũꝓ hora conuersus fuerit peccator. et c. Sꝫ hora mortis cadit sub illo signo quacunꝓ ergo et c. sꝫ aduerte quod est valde periculosum vsqꝓ ad illud tp̃s expectare. Et ꝑpterea dicit aug. de pe. di. vij. in. c. nullus. quem sero penitet opꝫ non solum deum timere iudicem. sed iustum diligere. non tantum penā timeat sed auxietur pro gloria. debet enim de crimine dolere et de omni eius predicta varietate. hec ille. Sed cum hec cōiter nō ad sint penitẽti in extremis: tamen q̃ princi paliter vt plurimũ conuertuntur tales timore mortis et inferni: patet quia nisi mors imineret non cōuerterent̃. et ideo deficit primum necessarium. s. quod non cōuertit̃. q̃ diligit deum iustum. Jteꝫ nec cōuertit̃ principalr ꝑpter

gloriā. sed ꝓpter penā euitādā. patet si de pena nō timeret ꝑseueraret in malis vt prius. Jtē cōiter deficit tertiū. ꝙ cum sit quasi ex tra se ex ĩfirmitate non potest dolere de singulis peccatis. sicut tenetur nec cōsiteri. Et ideo credo verissimuʒ dictū hiere. ĩ trāsitu. vix ĩquit de centum milia hoĩm quorum mala fuit vita. ĩ morte diuinā indulgētiā obtinebit vnus. hec ille. de materia penitentie vide. s̃. cōfessio. vj.

Percussio

duplex est. s. tꝑalis que fit malo et inutili sermone cū. s. ĩdiscretꝰ p̃latꝰ inutili sermone ꝑcutit corda infirmoꝝ. et hec semper de se est mala et pctm̃ mortale. nisi aliq̃ circū stātia excuset̃. vt. xlv. d. c. vlt. Alia est ꝑcussio corꝑalis q̃ fit corporali manu vel flagello. vel simili ꝟberando et hec si fit ex malicia vel odio ē pctm̃ mortale. nisi esset ĩ modico et leui. pʒ hoc. ĩ. c. j. xlv. di. iuncto. c. ep̃m ibidem. et in. c. j. de clerico percussore. ꝙ si est clericus debet deponi. quod non fieret nisi esset mortale peccatū. Si ꝟo fiat ex charitate et cā correctiōis et moderate sic licita est et meritoria in omnibus potestatem habentibꝰ in subditos suos. xlv. dist. cum beatus. ita tamen quod matrē pietas. et patrem vero disciplina subditis prelatuʒ exhibet vt. xlv. disciplina.

¶ Vtrum clerici possint verber ari. Rñ. q **[sect. 1]** ep̃s neminem debet verberare proprijs manibus. lxxxvj. di. non liceat. Alij vero prelati possunt clericos in minoribꝰ ordinibus ꝓ leuibus etiam culpis ver berare. xlv. di. §. salomon dūmodo fiat per eum ad quem pertinet de sen. exc. c. cum volūtate. §. vltimo. Jn sacris ꝟo existētes verberari non debent nisi in ma toribuscriminibꝰ. xxxv. d. c. ante omnia et. d. c. cum beatus alioquin essent excōica **[[Fo.ccclix.]v]** ti. ar. a contrario sensu in. d. c. cum volunta te. in. §. si q̇ vero et de hoc. s̃. excōicatio. v. casu. j. et qūo possunt hoc per alios cleri cos facere non per laicos et ibi ponuntur multi casus in quibus potest percuti si ne excommunicatione.

¶ Vtrum religiosi similiter possunt verbe **[sect. 2]** rari. Rñ. quod sic a suis prelatis etiam pro leuibus culpis. c. reprehensibilis de ap pel. et de accu. c. qualiter et quando in fi. Similiter possunt per alios regulares vel clericos seculares non per laicos ni si quando sunt incorrigibiles vt. s̃. ĩ. d. casu primo.

Peregrinus

ðr ꝓprĩe qui cā deuotiōis alienas visitare vadit ecclias vel sāctas reliquias. vt not. in. c. si q̇s romipetas. xxiiij. q. iij. Et tales sunt sub ꝓtectiōe ecclesie. de treu. et pac. c. innouamꝰ. Et q̇ tales rebus suis spoliat dʒ excōicari. vt in. d. c. si q̇s romipetas et duobꝰ. c. se. hodie ꝟo per ꝓcessuʒ curie sunt excōicati ip̃o facto et a papa solū absoluunt̃ qui romipetas spoliāt. Jtē no. quod accedētes ad sedē apłicā inte rim cum rebus suis sub apłica ꝓtectiōe cō sistūt extra de peregrinis. c. vnico. Vnde istud est vltimū refugiū illoꝝ q̇ granantur ab aliquo delegato vt arripiāt iter ad sedē apostolicaʒ ꝙ suspendunt eius iurisditionem vt in. d. c. vnico.

De notatis. in hoc. §. et qui dicantur peregrini. no. in aut̃. vt diffe. iu. in ṗnc. quod illi q̇ sunt extra patriā suā. Jaco. de bel. in. l. ciues. in lect. noua. et ibi Bart. ad fi. C. de inco. lib. x. et non possunt capi pro represalijs. Bar. in aut̃. oēs. C. communia. de succes. et ibi Bal. col. ij. in ṗn. et Alex. post Bar. in. l. ij. §. legatis. ff. de iud. et possunt vbiqꝫ conueniri Bart. in l. cum longi. col. ij. C. de lon. tempo. prescrip. et Ludo. in. l. ij. §. de illo ĩ addi. nouis. ff. de dam. infec.

¶ Quid fieñ. de rebus eorum si moriun **[sect. 1]** tur in via. Rñ. Host. quod quicunqꝫ animo retinendi accipit eas vel aliquid eorum mortaliter peccat quia sunt restituende heredibus eorum si possunt sci ri vel pauperibus errogande si ignorā tur vel si forte non inueniť qui eas deserat ad heredes nec sperať in breui ĩueniri. Nec valet secundum Hos. cōsuetudo vel sta tutũ in contrarium.
¶ Peregrinus clericus quis dicatur vi **[sect. 2]** de. s̃. ordo. iij. §. xvj.
¶ Qũo dʒ admitti. Rñ. quod opʒ habeat **[sect. 3]** lr̃as comẽdaticias seu testimonialesvł pape vel sui ep̃i et sic potest admitti si mō si gillũ ꝓprij ep̃i sit notũ ar. de p̃bẽ. cum ſʒ. et de cẽsi. sopite. Si ꝟo non sit notũ opʒ sit sigillũ. v. episc. de cle. ꝑe. c. j. Et si nul lũ p̃fatoꝛ eẽt notũ tũc vbi potest p̃iudiciũ magnũ gñari non credit̃ etiam si centũ ha beret secundum Jnn. ĩ. c. tua e. ti. Sʒ vbi nullũ p̃iudiciũ potest euenire puta vult celebra re ĩ secreto ex deuotiõe sic admittit̃ etiã si nullam faciat fidẽ ſʒ Hosti. i. c. tue. e. ti. ¶ Quid si dicat se lr̃as amisisse. Rñ. si ꝓ **[sect. 4]** bat per duos testes amissionẽ et tenorem eaꝛ et quod sine vicio fuerũt admittitur. de priuile. c. cum olĩ. in fi. no. Ber. ĩ. c. j. eo. ti. ¶ Vtrum recipiẽs ad ordines peregrinũ **[sect. 5]** sine licentia sui p̃lati incurrat aliquam penam dic vt. s̃. Jrregularitas. §. xxxij.

Periculum

vbi est ibi et lucrum collocari debet. l. fin. §. sʒ cum in secundaʒ. C. de fur. et. C. de cadu. tollen. l. vnica §. pro secundo. ff. de reg. iur. l. secundum naturam.

Periurium

ſm Host. et Gof. dicit̃ quadruplex Prĩo mō falsa iuratioet sic potest esse tripliciter Pri mo qꝫ ẽ falsitas ex parte iurati sicut cũ quis iurat falsum quod credit esse veꝛ et si debita diligẽtia est adhibita nullũ est peccatũ. xxij. q. ij. homines. Si vero non est adhibita omnis sed tamen aliqua sic est pctm̃ veniale. Si ꝟo ꝓueniat ex ignorãtia crassa vel supina iuris vel facti est peccatum mortale secundum Ray. alle. xxij. q. v. qui periurat. ɔcor. Jo. an post tãcre. ĩ c. tua nos. el. j. de iureiu. et Car. ĩ cle. j. de iureiu. item excusat a pctõ mortalt̃ ĩ ꝑiurio ꝓbabilis error secundum Pan. ĩ. c. tua. nos el. ij. de iureiu. puta cum q̇s credẽs habere rationabilem causaʒ appellandi appellat lʒ priº iurauerit non appellare. ar. c. sacro. de sen. ex. et. c. q̇ntauallis. de iu- **[Fo.ccclx.r]** reĩu. Scd̃o falsa iuratio est ex parte iu rãtis tantum vt cum quis iurat verum cre dẽs esse falsum qd̃ iurat. Tertio ex par te vtriusqꝫ. s. cum quis iurat falsum sciẽs eẽ falsum. Et istis duobus modis si fiat iocose ẽ peccatum veniale ſʒ Gof. xxij. q. ij. quod ait et. c. vl. secundum ꝟo theologos ẽ pctm̃ mortale propter irreuerẽtiã dei posset tamen dici quod mendaciũ iocosum non sit proprie mẽdaciũvt in. d. c. qd̃ ait iõ pos set teneri opi. Gof. quod non peccat mortali ter qꝫ non proprie ꝑiurat. Sed opi. theo logoꝛ est tutior multomagis peccat si fiat furiose. xxij. q. ij. homines. Qd̃ tamẽ sic limitat. S. Bo. et Ri. ĩ. iij. d. xxxix. si d̃ liberat de dicto cõfirmando et iuramen to per quod est cõfirmandũ. Secº esset si deliberaret de dicto sʒ non de iuramẽto qꝫ sic si peccat mortaliter lʒ sit venia le graue. Similiter est peccatum veniale quando de neutro deliberat sed totum profert ex surreptiõe nisi quis delibera re posset et tamen contemneret: quia sic mortaliter peccaret etiam ex surreptione propter contemptũ. Datur etiam alia limitatio ſʒ Pe. aureo. ea. d. Si iuramẽ tũ fit per ea per que homines consueuerũt iurare quando volunt veritatem in falibilẽ assumere in testimoninm dicti sui vltimatũ. Secus esset si assumeret̃ signum qd̃ non ẽ ad tale testĩoniũ ĩstitutũ et sine animo iurandi intellige quãdo periurat per deum sicut communiter iuratur

ꝓ sic non esset peccatum mortale secundum eum quod no. ꝓ facit pro istis mulierib⁹ que iurant per meam fidem in veritate per istũ ignem et hmõivt nõ peccent mortaliter cum periurant. ꝓ nec iurare intendunt nec quibus iuratur accipiunt pro iuramento.
De notatis in hoc. §. et quod periuriuꝫ facit contristari donũ auť. cui relictũ et ibi bal. col. iiij. ꝟsi. no. quod de⁹. C. ȣ iudic. vidu. et est mendaciũ iuramento firma tũ. Bal. in. l. fi. C. de reb. credi. et non pōt remitti. vt per eundem Bald. in. autẽ. quod eis in fi. C. de nup. et habet solum deum vltorem. l. ij. et ibi glo. Bal. et Saly. et doc. C. de re. credi.
¶ Scȣomõ dicitur ꝑiuriũ iuramẽti trãs **[sect. 1]** gressio et si iuratio fuit suꝑ remalavt nõ ire ad eccłiaꝫ et similia sic peccauit mor taliter iurãdo et tenetur de p̃cepto facere oppositũ. xxij. q. iiij. c. j. ij. iij. et. iiij. Qȣ li mito dere mala de peccato mortali sec⁹ de veniali de q̊ dic. vt. s̃. iuramẽtũ. v. §. ij. si ꝟo fuit suꝑ re superarrogatiõis sic similiter peccauit mortaliter iurãdo sꝫ non tenetur facere oppositũ ꝓ non tenetur intrare religionẽ q̇ iurauit non ĩtrare nõ tamen tenetur iuramẽtũ ꝗuare hec Aureo. si autem iuramentũ promissorium erat licitũ et obligatorium sic peccat mortaliter periuriando. s. non seruando quod iuramento ꝓmisit. fallit hec in. xxvij. casibus in quibus non obligat de q̇b⁹ vide. s̃. iuramentum. v.
¶ Tertio mõ dr̃ ꝑiuriũ indiscreta iura **[sect. 2]** tio. s. cum q̇s iurat sine iudicio discretionis cõsiderãdo qȣ iuret. et vtrum sitverũ vel seruabile et sic secundum Gofr. est peccatũ veniale. xxv. di. §. crimĩs in fi. ber. ꝟo in c. tua. de iureiu. dicit quod si fiat cum deliberatione sic est peccatum mortale de iureiu. sicut ex literis. Si vero iocose et incau te. sic est pctm̃ veniale. xxv. di. §. alias ea demũ et cum Ber. concor. S. Boñ. Ricar. et theologi. in. iiij. di. xxxix.
¶ Quarto modo dicitur periurium affir **[sect. 3]** matio dubitationis vt cum quis illud de quo dubitat asserit cum certitudine effica ci iuramẽto ɔfirmata et sic peccat morta liter ꝗꝫ Aureo. Sec⁹ si assereret illud hu mano mõ sicut potest sciri in talibus sicut respondet ordinandus ꝓtũ permittit humana fragilitas ꝓ non esset mortale secundum eundem aureo.
¶ Quid de illo qui iurat per verbum credo **[sect. 4]** cũ tamen in veritate non sic credat. Rñ. quod quo ad deum periur⁹ est et peccat mortałr sed quo ad forũ cõtẽtiosum non ẽt si ꝓba reť postea contrarium eius qȣ iurauit. vt no. Pa. in. c. ex literis. de iureiu. et facit. c. cũ impositionib⁹ de iureiu. li. vj. Ratio ꝓ nemo potest dare testimoniũ de conscientia alterius nisi ipse cuius est et deus.
¶ Vtrum credẽs cõtrauenire iuramẽto q̇ **[sect. 5]** tñ non facit. exemplum non credebaꝫ satis-**[[Fo.ccclx.]v]**factuꝫ creditori cui iuraueram cum tamẽ foret satisfactũ peccer mortaliter. Rñ. q̇ sic secundum not. per Pa. in. c. ꝓto de iureiur. ¶ Vtruꝫ omnis periurus sit infamis. Rñ. **[sect. 6]** pa. in. c. testimoniũ de testi. ꝗꝫ legesd istinguit aut quis iurauit de preterito vel de p̃senti et sic efficitur infamis ip̃o iure licet falsum. iurauerit ꝑ. l. j. ij. et. vl. ff. de crimine stellio. et sic intellige. c. cũ dilect⁹ in fi. de or. cog. Si tamen cõdẽnareť efficeretur infamis non tamen rõne iuramẽ ti ꝓ falsitatis. Si ꝟo iurauit de futuro et non seruauit tunc si iurauit sibivel deo non efficitur infamis. Sec⁹ si iurauit ei cum quo cõtraxit cõtraueniendo iuramẽ tovel pactioni ꝓ sic efficitur infamis et sic intellige. l. si quis maior. C. de trãsl. et hoc voluit in effectu glo. et bar. in. l. lu cius. ff. de his qui no. infa. sentit. Jo. de lig. in. d. c. testimonium. et arch. in. c. au ctoritatẽ. xv. q. vj. et in. c. paruuli. xxij. q. v. et plꝫ etiam de iure canonico cum nõ reperiam cõtrarium.
¶ Vtrum vis vel met⁹ excuset a peccato **[sect. 7]** mortali periurũ. Rñ. quod ĩ iuramẽto assertorio cõmuniter tenetur quod non. c. sacris quod metus cã. ꝓ nullus potest absolute cogi ad iuramentũ falsum sꝫ in iu ramẽto ꝓmissorio fuit diuersitas Tho. xxij. q. iij. ar. j. et ricar. vbi. s̃. ar. ij. q. iij. et młti alij tenẽt quod peccat mortaliter si nõ seruat ad. c. verũ. de

iureiu. Rñ. quod loqui tur ĩ iudicio for. po. Aureo. vbi. s̃. tenẽt quod peccat venialiter. et hoc sequit̃ Joan. an. et multi alij et placet et vide. s̃. iuramẽtum v. §. ix. cum duobus se.
¶ Quod eit grauius periuriũ vel ho **[sect. 8]** micidiũ. Rñ. quidã dicunt quod periuriũ est grauius peccatum quia est contra ra tiõis ordinem directe et immediate respiciẽtem deum et homicidium contra ordinẽ respicientẽ proximum alij contra vt Ric. vbi. s̃. q. iiij. arti. j. quod non sit grauius ratio quia homicidiũ directe cõtrariatur actui et virtuti digniori. scꝫ charitati respectu actꝰ secũdarij. s. diliges proximũ: periurium autezꝫ directe est contra actuꝫ virtutis latrie. sꝫ chari tas eft nobilior ꝗ latria quia nobiliꝰ ẽ proximũ diligere ꝗ verum ex causa legitima iurare ergo est grauius homicidiũ ꝗ periuriũ et magis placet. et pri mã rationẽ dico negandã simpliciter ꝙ sic sequeretur quod laborãs in festo gra uius peccaret ꝗ homicida qꝏ non estve rũ. Verum est quod periurium est grauissimũ post homicidium. Jdeo imponit̃ penitẽtia quod ieiunet. xl. dies in pane et aq̃. et. vij. sequẽtes annos peniteat et nũ ꝗ sit sine pnĩa. vj. q. j. quicunꝗ et. xxij. q. v. si quis periura.
¶ Vtrum sit grauius ꝑiurium adulterio. **[sect. 9]** Rñ. ric. vbi. s̃. ar. ij. quod sic rõꝙ peccatum di citur grauius qꝏ corrũpit ordinem digniorem: certum est autem quod ille ordo est dignior qui debet esse hominis ad deũ immediate et directe ꝗ ille q̇ debet esse ad deum et proximũ mediante proximo. primꝰ autem ordo corrumpitur per periuriũ. secundus per adulteriũ nec ꝑfectus corrũpitur. Secũdus per adulteriũ ꝗ primꝰ per ꝑiuriũ adulteriũ non est pro pinquius maxime iniurie q̃ possit esse contra deum immo econuerso ꝑiurlũ est ꝓ pinquius blasphemie que est contra deum ex odio eius ꝗ adulterium homicidio.
¶ Vtrum peccet etiam ꝑsona priuata que **[sect. 10]** exigit iuramẽtũ de eo qꝏ nescit sꝫ dubitat de veritate. Rñ. ſꝫ au. ꝙ hoc ex hũa na infirmitate ꝓcedit quod non peccat sed si scit veritatẽ et cogit iurare quẽ sit falsum iuraturum peccat mortaliter. xxij. q. ij. q̇ exigit quod intellige vt. s̃. iuramentum. iij. §. xj.
¶ Vtrum clericus nulla necessitate coa **[sect. 11]** ctus veniẽs contra propriã ꝓmissionem vallatã fidei interpositiõe sitpriuãdus suo bñficio. Rñ. tenẽt. Jo. ber. et hos. ĩ. c. q̃relã ne prelati vices suas pa. in. c. q̃re lam de iureiu. quod dꝫ priuari ꝙ sic est ꝑiurus q̇ fide interposita ꝓmissum frau git sicut q̇ periurat et cum ꝑiurꝰ sit priuã dus bñficio et deponẽdꝰ ab ordinevt ꝓ bat̃ ĩ. c. cum non ab hoĩe ꝏiud. sic et frãgẽs ꝓmissuꝫ fidei interpositiõe vallatũ. archi. ĩ. c. iuramẽti. xxij. q. v. tꝫ quod non ꝙ nõ est ita graue pctm̃ ꝋtrauenire ꝓmissiõi **[Fo.ccclxj.r]** tali sicut iuramẽto et cum archi. ẽ. d. ant. et magis placet car. in. c. ij. de spõ. et in ca. ad aures quod metus cã. cum non inueniat̃ talis pena expresiasicut ꝋtra periuros. Sꝫ prima opi. vr̃ verior. Et q̃ differẽtia sit inter fidei interpositionẽ et iuramen tum vide iuramentum. j. §. vj.
¶ Vtꝫ collatio facta de beneficio eccle **[sect. 12]** siastico periurio sit nulla iꝑo iure. Rñ. pa. in. d. c. querelam de iureiur. quod sic de re. iur. infamibus.
¶ An ãt pertur⁹ cum sit ĩfamis ꝑdat iꝑo **[sect. 13]** iure bñficiũ vide. s̃. infamia. §. ix.

Remissio

quot modis accipitur. vi de. j. vsura. ij. §. xiij.

Permutatio

est vni⁹ rei certe pro alterare certavicaria prestatio. C. de re. ꝑmu. l. j. ĩ gl. et no. quod ꝑ mutatio non inuenitur nisi in genere et sic adaptatur cõtractib⁹ nomĩatis et in nominatis secundum quod no. in rub. e. ti. ff. et. C. vnde quando dat̃ vna species ꝓ altera sic est

contract⁹ inoĩat⁹ et non ꝑmutatio ĩ spẽ ꝑ hoc tex. in. l. naturalis. §. j. ff. de p̃scrip. ver. gl. tamen et Bald. in. l. j. C. e. dicũt quod ĩmo luenitur ꝑmutatio ĩ spẽ. s. quando dat̃ pes certa ꝑ specialia certa puta iste liber valẽs centũ pro illa possessione eiusdẽ precij. Sed quando datur gen⁹ pro gñe vel pro specie: vel species pro genere tũc est contract⁹ innominatus non ꝑmu tatio in specie et sic inielligunt. di. l. na turalis et est verius q̃ primum.
De notatis in hoc. §. et quod mut atio est. species alienationis not. Spe. in ti. de re. permut. in principio. ꝟsi. ceterum et per Bar. in. l. sicut. §. promiserit. ff. qui bus mo. pig. vel hypo. sol. et est nomen generale ad omnes contractus. glo. et Bart. in rub. C. de re. permu. et an et in q̇ bus differat a venditione. Bar. in. l. j. et ij. C. de re. permu. glo. et Bart. in. l. j. ff. eo. vbi tandem concludit. ij. esse differentias.
¶ Quomodo contrahitur permutatio **[sect. 1]** Rñ. rerum interuentu non ex solo pacto q̃ ex sola conuentione ꝑmutatiõis nul la re hincinde secuta neutri cõpetit aliqua actio. C. e. l. ex placito. q̃ est nudũ pactum vt no. glo. in. d. l. j.
¶ Vtruʒ statutum loquens de emptio **[sect. 2]** ne habeat locũ in permutatione. Rñ. q̃ in statutis iuris cõmunis appellatione vẽditiõis venit permutatio ſ̃ʒ Nic. de nea. in. l. j. §. si quis in fraudẽ. ff. si q̇d in frau. patro. et guil. de cu. ĩ. l. de quib⁹ ff de leg. dicit. quod omnia que de iure cõmuni loquũtur in venditione habent locũ in permutatione. facit. ca. j. de his que fi. a prela. iu verbo vẽdere vel ꝑmu tare. Jn statutis ꝟo municipalib⁹ tũc si est odiosum non habet locum. Si vero est fauorabile sic habebit locũ et sic con cor. iura que videntur diuersa et doc.
¶ Vtruʒ permutatio beneficiorũ possit **[sect. 3]** fieri sine autoritate superioris. Rñ. qd̃ nõ. c. quesitum. e. ti. et d̃ exces. pre. c. sicut vnire. de cẽsi. prohibemus de preben. maiorib⁹ et qui propria temeritate hãc permutationem fecerint priuãdi sunt eo. ti. cum olim. Fallit hoc quando agitur solum de proprietate puta cuʒ duo epi scopi litigãt super aliqua ecclesia quaʒ vnus dicit debere esse sibi subiectam alter possidens negat sic poterit fierĩ permutatio quod vnus habeat vnam ecclesiam sibi subiectam alter alteram. Secus si ageretur vt talis in tali beneficio recipere t̃ vel mutilaretur q̃ non po test sine autoritate superioris.
¶ Vtruʒ clerici possint inire tractatuʒ **[sect. 4]** de permutatione prebendarũvel digni tatum et aliorum ecclesiasticorum bene ficiorũ. Rñ. di. quod conuentionem inter se facere non possunt vt in di. ca quesi tum tractatum autem inire possunt dũ modo promissionem vel pactionem nõ faciant. et de hoc habes tex. cum glo. in cle. in verbo volentibus. eo. tit. et tenet Jo. an. in addit. ad Spe. j. Rñ. eo. et in ca. j. eo. ti. lib. vj. et Pa. in. d. c. quesitum. Ratio q̃ tractatus non includit delibe ratũ consensum. c. fi. de his que fi. a ma. parte ca. et ideo possunt tractare sed nõ concludere sed supponere se dispositio ni superioris ad quem pertinet talis collatio. Jnno. tamen in di. ca. quesitũ. tenet quod prebẽde et eiusdem ecclesie **[[Fo.ccclxj.]v]** et eiusdẽ qualitatts possunt etiam per mutari sine autoritate superioris licet cõtrarium teneant Host. et Jo. de lign. in. c. fi. eo. ti. qd̃ est tutius licet Jnn. opi. possit teneri post factũ. secundum Jo. de imo. Multi tamen doc. tenent quod nec etiam fratrẽ tractatũ in permutatione beneficiorũ possũt habere sed mihi non placet tũ q̃ eps̃ aut alius prelatus ad quem spectat non potest dictã permutationeʒ facere sine eis quorum sunt secundum do. Ant. in. c. j. eo nisi ex necessitate vel ex causa ſ̃ʒ gl. in. c. j. de re. eccl. non alie. q̃ tamen nõ secundum assertionẽ episcopi credetur scd̃m Guil. in Cle. prima de elec. Sʒ oportet ꝑbetur. et sic patet quod oportet eis pri⁹tra ctare aliter essent bestie tũ etiam quia nisi prius tractarent nũq̃ cõuenirent ante prelatũ pro permutatione fiẽda. **[sect. 5]** ¶ Vtrum autoritas pertineat ad ep̃m de permutatione suoruʒ inferiorũ. Rñ. quod non nisi ad ipsum pertineat

collatio: vel institutio illoruȝ beneficiorum sed pertinet ad eũ quem collatio vel institutio pertinet. ar. c. ad hoc. §. fi. de of. ar chi. et in. c. supere. in fi. de officio deleg. si vero ad vnũ pertinet electio. puta ad canonicos et ad aliũ confirmatio necessario requiritur consensus eoruȝ qui habent eligere secunduȝ Jo. an. ar. d. c. ad hoc. Si autem eps permutet cuȝ ca pitulo requiritur autoritas Archiepi. c. j. de reb. ec. non ali. cum vero permutare vult cuȝ alijs sufficit consensus ca pituli sui ꝗ ho. Quando vero pertinet ad superiorem et capitulum collatio sic requiritur consensus vtriusqꝫ nec potest capitulũ per se nisi quando sedes vacat de ma. et obedi. c. his que. et. c. cum olim. et. c. vnico de ma. et ob. li. vj.
¶ Vtruȝ possit dari pecunia pro recom **[sect. 6]** pensatione maioris beneficij cõmutati sine simoni. Rñ. Pa. ĩ. c. ad questiões eo. ti. quod sic si pecunia detur in recompẽsatione prouenticiũ temporalium non spirttualium quia si occasione. spiritua lium iuriũ de quibus plus habet vna ecclesia qꝫ alia pecunia tribuatur simonia erit puta quia habet maiores autoritates in administratione spũali um et huiusmodi. Et ideo conclude q tria requiruntur. vt licita sit permutatio beneficiorũ eccle siasticorum. ¶ Pri mo quod non paciscatur. sed solum habeat tractatum partis. ¶ Se cundo q non fiat sine autoritate superioris permutatio.
¶ Tertio quod aliquid temporale non det **[sect. 7]** pro recõpensatiõe spiritualis puta ma ioris autoritatis vel administrationis spiritualis et huiusmodi existentis in alio beneficio ĩ quo fit permutatio.
¶ Vtrum habẽtes expectatiuas pape **[sect. 8]** possint permutare. Rñ. Pa. ĩ ca. cum olim eo. quod sunt gratie psonales et non excedũt personam cui conceduntur. c. si cui de pben. li. vj.
¶ Vtruȝ tales habentes expectatiuas ad prima vacãtia possint impedire per mutationẽ. Rñ. quod non. c. lȝ. eo. li. vj. immo si talia bñficia cõferãtur alijs ipis permutare volentibus non vȝ ipso iure in cle. vnica eo. ti.
¶ Vtrum mãcipia ecclesie possint pmu **[sect. 9]** tari cum emancipatis priuatorũ. Rñ. q non nisi ad hoc vt libera fiãt. c. mãcipia eo. quod est verum secundum Ho. nisi vbi expediret ecclesie cum donari possint quod est fortius xij. q. ij. si ȩs q̃libet. et quando fit pmutatio oȝ dent duo alij ea. q. c. eps qui mancipia. ¶ Vtrum serui fugitiui permutari pos **[sect. 10]** sint. Rñ. secundum Jnn. ĩ. d. c. mãcipia quod sic et distrahi. c. iniustũ. e. ti. quod est verum patefacto vitio emptori scȝ ber. et post qꝫ redierũt. Sed in fuga dum sunt vendĩ vel permutari non possũt. C. ad. l. faui. de pla. l. in fuga.
¶ Vtruȝ permutationes que fiunt mer **[sect. 11]** catoribus de laua ad pannum et huiusmodi liceãt. Rñ. quod sic dummodo fraus et dolus non interueniat. et ea que dicta sunt in. ca. emptio. §. vij. tertij iteȝ quod nõ fiat ad damnum. iij. sicut fit quando dat pannos textoribus pro mercede la boris si inde grauetur laborator illicitũ est. et restituere teneretur nisi a principio sic conuenissent: vel sic esset consuetudo dandi tantum de damno.

[Fo.ccclxij.r] Perplexitas

est dubiũ. de q̊ dic. vt s̃. dubium.

Pertinax

ꝗm Jsid. li. ethimologiarũ dicitur qui est ĩprudẽter tenẽs quasi oĩno tenax. qꝫ in suo pposito quasi ad victoriã pseuerat plusqꝫ opȝ ue videat minus sapiẽs quod alij et opponit pseuerãtie secundum Tuliũ ĩ Retho rica sua qꝫ perseuerans qꝫtum opȝ stat pertinax plusqꝫ opȝ. mollis vero min⁹ quam opȝ. vnde si ȩs firmat se in sua snĩa quod etiam si ecclesia determinaret

contrarium vel in eo quod pertinet ad fidẽ vel bonos mores tenet oppositum eius quod dicitur a doctoribus mortaliter peccat et sapit heresim dist. viij. qui coatenta alias nisi per accidens rōne scanda li pertinacia non est peccatuȝ mortale.

Perseuerantia

secũdũ Tuliũ in Rethorica sua est in ratione bene considerata stabilis et perpetua mansio sine ipsa nihil valet veloctter currere de pe. di. iij. incassum et ꝑpterea laudatur. vij. q. j. suggestum. Ad ꝑpositũ eorũ que hic dicunt̃ et quod persenerātia est animi declaratio vt animi iudicium sic fuisse a principio. Bal. no. in. l. q̇cũqꝫ col. pe. C. de ser. fugi.

Persona

Miserabilis que dicatur. vide. s̃. Miserabilis.

Personatus

Vide. s̃. Dignitas in prin.

Pietas

accipitur aliquando ꝑ cultu diuino. vnde pietas idẽ est quod religio latine grece autem latria seu theosebiā vnde ꝑprie pietas est theose bia. idest cultus dei interior qui ꝑprie pertinet ad seruitutes theologicas reli gio vero est latria que pertinet ad serui tutem diuinam exteriorẽ istud elicitur ab aug. x. de ciuitate dei. c. iiij. aliquādo vero accipitur pro misericordia māsuetudine et clemẽtia. de quo vide. s̃. Misericordia. et sic dicit quādā releuationeȝ indigentie proximi et compassioneȝ in eius calamitate. et sic accipitur prima ad thi. iiij. pietas ad omnia valet super quo amb. pietatem seqnẽs inquit si lubricum carnis patiatur vapulabit. sed non peribit quia per hoc quod aliquis pietatis operibus vacans in peccato mor tali se disponit ad gratiam vt non faci le permittatur in perditionem ire. et de ista dicitur. xxij. q. ij. si qualibet. xl. distictio. §. j.

Pignus

dicitur a pugno. vnde ꝑprie dicitur pignꝰ res mobilis tradita de pugno seu manu ad pu gnum seu manuȝ. ff. de ver. sig. l. plebs. .§. pignus et differt ab ypotheca in nomine et re. quia ypotheca est obligatio rei immobilis institu. de act. et oblig. §. inter pignus. Vnde pignus dicitur cũ transit in creditorem. ypotheca vero cũ non transit. Sed quantum ad actionũ non differunt inter se quia ꝑ vtraqꝫ pĩ gnoraticia datur debitor ypothecaria creditori. §. inter pignus. Vnde dicitur ypotheca ab ypos quod est sub et tesia quod est positio q̃si res supposita obligationi. differt etiam secundum grammaticos pignus pignoris et pignus pĩ gneris vnde grecismus: pignora natorum dicuntur pignera rerum. licet hoc non seruetur.
De notatis hoc. §. et an pignꝰ possit propria aut̃. debitoris auferri creditori. Bal. post gl. no. quod non sed debet agi act. pig. in. l. si quis in tātam. C. vnde vi. nec etiam per creditorem. et consti tuit pignus per verba mutua mihi. x. suꝑ hec lib. j. Codicis §. instituto. et ibi Bart. ff. de lega. ij. vide Barto. in. l. fundus quem. de an. leg. et Bal. in. l. j. C. cōmunia. deleg.

¶ Que res possunt pĩgnori obligari. [sect. 1] Rñ. qȝ quecũq; vendi possunt et que vẽ di non possunt non possunt pignori dari. ff. que res pig. da. pos. l. j. §. eam rem. Quedam tamen vendi possunt que non possunt pignori dari. vt sunt aliena q̃ vẽdi possunt. ff. de contrahen. empti. l. rem alienam sed pignori non possunt dari nisi nostra. C. que res pign. da. po. l. qui filios. Jntellige qȝ res aliena potest vendi si est immobilis quia si mobilis est si contractat inuito domino eã furtum cõmittit vendẽs nec valet ven-**[[Fo.ccclxij.]v]**ditio si vẽditor et emptor sciunt nec em pti. ꝯhiť. l. si in emptiõe. ff. de cõtrahẽd. emp. Rõ diuersitatis poniť in gl. d. l. rẽ alienã et ibi vide. Jtẽ gñalis obligatio bonoꝝ ecclesie potest fieri ꝑ obseruatiõe cõtractꝰ a clericis. sꝫ non specialis sine solẽnitate. de qua. s̃. Alienatio. Jta no. Pa. ĩ. c. nullꝰ p̃sbyter de pigno. Jtẽ pñt pignori dari res pñtes et future vt fructꝰ pedẽtes ꝑtꝰ ancillaꝝ. fetꝰ pecoꝝ et ca q̃ nascunť. ff. de pign. l. et q̃ nondũ et qui res suas obligat de pñtibꝰ et futuris intelligiť ꝗuis non exprimať. l. vlti. C. q̃ res pign. da. pos. Sed tamen videtur exce ptũ oẽ illud quod obligaturus specialiter non erat vt vestes supellectilia et mancipia q̃ in vsu habebat filia. l. j. C. que res pigno. ob. po. et. l. obligatiõe et. l. deniq;. ff. de pig. Si ꝟo q̣s dicat mobilia et immobilia et se mouẽtia nõventũt actiões nec noĩa debitoꝝ. ff. de re iudi. l. a diuo pio. §. in vẽditiõe. item pignorari pñt res corꝑales et incorꝑales et noĩa debitoꝝ. ff. de pig. l. cõuenit. Jtẽ seruitutes ꝑsonales vt vsus et vsulfructꝰ. ff. eo. l. si his. .§. vsumfructũ. item seruitutes p̃diales et rustice vt ꝗdiu pecunia non solueť non li ceat ipsis vti et si. j. certum tp̃s non fuerit soluta liceat vẽdere. l. sꝫ anvie. ff. eo Jtẽ cõmoditas seruitutũ p̃dioruꝫ vrbanoruꝫ sicut in rusticis hoc cõtinget. vt. s. li ceat creditori ire et agere. d. l. sed an vie. iura autem non. vt. d. l. si his. §. vlti.

¶ Que res ꝑhibentur pignori obliga [sect. 2] ri. Rñ. quod hoĩes liberi etiam ꝑ debito. c. ij. eo. de q̊ dic. vt. s̃. Obses. Jtẽ nec ecclesie in auť de alie. et emphy. §. ij. qm̃. Jtem monumenta. l. iij. C. queres pign. obli. pos. Jtem sacra vasa vestimẽta libri vel alia ornamenta ecclesiastica. l. sancimꝰ. C. de sac. san. ec. l. j. ff. que res pign. obli. po. et. c. j. eo. Nisi necessitate vt est redẽptio captiuoꝝ et pro pauperibus alendis et huiusmodi vt no. in. d. c. j. et. xij. q. ij. aurum.

¶ Quot modis ꝯhiť pignꝰ. Rñ. quod duo [sect. 3] bus modis scilicet tacite et exp̃sse. Taci te ꝺtrahiť et sunt obligata omnia bona vn decim ꝑsonaꝝ. Primo administratoris bonorũ ipsi ecclesie. ar. xij. q. ij. illud senet gl. et pa. in. c. ex literis de pign. Secũdo viri respectu dotis vxori sue. vide s̃. dos §. xj. et etiam ꝑ paraphernalibꝰ et dona ꝑpter nuptias. vt. s̃. dos. §. xij. et paraphe rna. §. ij. Tertio illius qui dotesꝫ ꝑmisit de istis duobus habetur. C. de rei vx. ac. l. vnica. et. d. c. ex literis. Quarto cõtrahẽtis cum fisco ipsi fisco. C. in quibꝰ cau. pi. ta. cõtra. l. j. et. ij. Quinto tutoris pupillo et curatoris minori. C. in quib. cau. pig. ta. ꝺtra. l. si mater. et. l. fi. C. de le gi. tuto. Sexto conductoris omnia bona inuecta seu illata in rustico p̃dio domino sciente ꝑ pensione debita. Jn vrbano vero non distinguiť. an sciat vel ignoret ꝗ tacite obligantur. ff. ĩ quibꝰ causis pi. vel hypo. contrahi. l. si horreũ et. l. hoc iure. et. C. ĩ quibus cau. pi. ta. cõtra. l. sancimus. Septimo patris tacite obligantur filijs ꝑ bonis aduẽticijs. et precijs eoꝝ. C. de bo. que lib. l. cuꝫ opor tet. sed tamen non habeť rõ male admmi stratiõis vel quod male versatꝰ sit in di ctis bonis contra patreꝫ. l. pe. et vl. ibidem Octauo matris cõuolãtis ad secũdas nuptias filijs prioris matrimonij ꝑ restitutiõe eorum que a primoviro lu crata fuit. C. de secun. nupt. l. hac edicta li. §. pluraliter. et. C. in quibꝰ. cau. pi. ta. cõtrah. l. si mater. Nono defuncti pro legatis et fideicommissis. C. communia de le. l. j. Decimo primipilari fisco. C. q̣. mo. pi. ta. ꝺtra. l. satis. Vndecimo bona con ductoris vectigalium fisco. l. semꝑ. §. conductores. ff. de. iur. immu. Duo decimo cõtrahitur hypotheca in naui ei qui dedit ad eam reficiendam vel ar mandam. l. interdum.

ff. qui pot. in pigno. habe. secus si dedisset ad emendũ eam quia haberet hypothecā ĩ ea. Jdẽ dic de eo qui mutuauit ad militiā emẽ dam quod habet in ea tacitam hypothecā secũdũ Hosti. in summa. Aduerte tamẽ quod ex tacita hypotheca non potest conueniri possessor principali discusso. vt in auť. hoc si debitor. C. de pig.
¶ Que pacta ꝓhibenť in pignore Rñ. **[sect. 4]** q omne pactũ turpe ĩpossibile illicitũ **[Fo.ccclxiij.r]** Jtẽ pcm̃ legis cōmissorie qd̃ est pactuʒ quo debitor se obligat se insolutũ dare pignus. ff. de so. l. calipodius. item quando cōueniť ne pignus redimat in ꝑpetuũ vł ante diẽ sibi p̃fixam. ar. c. p̃carium. ff. de preca. Jtẽ quando fit pcm̃ ne liceat credi tori piguus vẽdere post interpellationem debitoris. l. si creditor. §. vl. ff. de di stra. pig. et de istis dicitur in. c. significante eo. ti.
¶ Quid. si fiat pcm̃ vt die p̃fixa non soluẽ **[sect. 5]** te debitore creditor ex tũc rem habeat ĩ feudũ. Rñ. quod non vʒ. ꝗ fieret fraus legi. vt in cōsti. Federi. de feu. da. inuicẽ. l. cō misso. c. j. et de his pactis. vide. s̃. Pactũ. §. xv. cum sequenti.
¶ Vtrum pactũ quod amissio pignoris quo **[sect. 6]** cunqꝫ casu liberet debitorẽ valeat. Rñ. quod sic. C. de pig. ac. l. que fortuitis.
¶ Quid potest facere creditor de pignore **[sect. 7]** an possit vẽdere. Rñ. quod aut cōuenit expresse vt posset vẽdere et sic dʒ primo de nũciare debitori. et postea secundum formā cōuẽtam poterit vendere aliter non. Aut conuenit quod non venderet et tũc debet ter debitori denũciare vt soluat inter vnaʒ denunciationem et aliam debet esse triduum. ff. de pign. ac. l. si conuenit de distra. in glo. quod si non soluerit poterit vendere alias vendẽdo sine trina monitio ne teneretur furti. Si vero nulla fuit fa cta mentio de vendendo vel non vẽdẽdo tunc debet semel nunciare. vt soluat et postea elapso biennio vendere poterit. hec probatur in. d. l. si conuenit. de distrahen.
¶ Sed q̇d si creditor vẽdito pignore bo **[sect. 8]** na fide minus accepit qꝫ sit debitũ suũ. Rñ. quod residuum repetet a debitore. Si vero plus debito vendidit tenetur illud plus restituere debitori. C. d̃ iu. do. l. vl. ¶ Vtrum pignus possit per creditorẽ alteri **[sect. 9]** pignorari. Rñ. quod sic vt est tex. in. l. j. C. si pignꝰ pig. da. sit. Et lʒ Spec. dicat non licere vltra tres vices. Tenet tamen et veriꝰ Ang. in. d. l. j. quod etiam per mille vices: ꝗ ius quesitũ a creditore ĩ pignore ẽ reale et est transitorium de persona ad personam in mille manꝰ. et sic cōcludit tex. d. l. j. in verbo tandiu esse et c.
¶ Quid si aliꝰ cui res pignorata fuit al **[sect. 10]** teri vẽdidit qui forte absentauit se quod re mediũ dabiť ṗmo debitori ad ɔsequen dum rẽ suā. Rñ. spe. dicit quod aget ˜ɔ primũ creditorẽ: sʒ primꝰ creditor liber abiť ce dendo sibi actio. ɔtra eũ cui legitime pi gnorauit. et sic alius respectu tertij. et c.
¶ Vtrum sit pignorari vsurarijs nr̃i tꝑis **[sect. 11]** q̇ hñt ex ṗuilegio quod post annũ lucranť pignꝰ. Rñ. quod sic. et si ꝑdiť dānũ erit debi toris. ꝗ quod fit lege ꝑmittẽte non mereť pe nā. l. gracchꝰ. C. d̃ adul. et iō cum lex ꝑmittat pignꝰ pignori obligari sibi ĩputet debitor. Qd̃ tamen limito veꝛ si mō non pignorauit nisi pro qꝫtitate sibi debita ꝗ pro plus non licet in aliquo casu. Jtem si hoc fecit ꝓ necessitate vel vtilitate sua. ꝗ ꝓ alio respectu non licet sub vsuris ac cipere. Jtem. iij. si hoc notificauit debitori istis non cōcurrentibus non liceret.
¶ Vtrum creditor teneať fructꝰ pigno **[sect. 12]** ris ɔputare in sortẽ. Rñ. quod tam fructꝰ q̊s ꝑcepit qꝫ q̊s percipe potuisset et ex sua negligẽtia non ꝑcipit tenetur cōputare in sortẽ: et quod plus superest restituere debitori. ita tenet gl. ĩ. c. cum ˜ɔ. eo. ti. et seq̇ť pa. ibidẽ. et Jo. an. in. c. j. et. ij. de vsuris. Ho. ĩ summa tʒ oppositũ quo ad ꝑcipiẽdos s. quod non teneať nisi fuerit in dolo vel lata culpa. vt puta: quia erat solita locari vł erat q̇ querebat

cōducere. hoc idem sequi tur. d. Ant. Sꝫ mihi magis placet opi. Cal. qui tenet quod si sorti est satisfactũ teneť etiam de ꝑcipiẽdis. ꝗ est male fidei possessor in non restituẽdo rem. Si vero sorti nōdum est satisfactũ sic non teneť de ꝑcipiendis qꝺ intelligo verum nisi sit in dolo vel lata culpa. et sic tene et limita et cōcor. l. j. et. ij. C. de pign. ac. et doc. ¶ Sed q̃ro quā pensionem soluet ꝑ do **[sect. 13]** mo pignorata creditor. Rñ. Sp. tꝫ quod so lũ ad illam ꝯtitatẽ quā ideꝫ creditor pre stitisset. l. in summa. §. in frumẽto. ff. de cōdi. inde. Sed pa. in. d. c. cum contra di stĩguit quod si fuit simplicit̃ pignorata tũc tenetur ad eam pẽsionem que communiter inuenitur a quocunqꝫ alio. Si ꝟo fuit actuꝫ vt solum illa soluatur que si-**[[Fo.ccclxiij.]v]**bi placet sic esset verum dictũ. Spec. ꝯ uis durũ. sꝫ ego limito verum isto. ij. casu in modico: sꝫ in aliquo notabili non cre do verum aliter esset via aperiẽdi additũ vsurarijs et iniq̇tati. Nec ob. §. ĩ frumẽto. ꝗ loquit̃ quando per errorem limitatio habitatio fuit tradita ita. d. Pa. vbi. s̃. fuit facta ꝗ tũc non obligat̃ creditori ni si inquantũ fuit factus locupletior: qꝺ bene not. quia pauci aduertunt.

¶ Vtrum liceat pignore vti. Rñ. pa. in. c. **[sect. 14]** j. de deposito quod si pacto interueniẽte eo vtit̃ vsuram cōmittit. si ɔmoditas quā cō sequit̃ ex vsu est extimabilis p̃cio. c. j. de vsur. et. d. c. cum ɔtra et tenetur restituere. Si ꝟo non interuenit volũtas domini et ɔ̃ eius vo lũtatẽ vtit̃ eo furtum cōmittit. l. si pigno re. in prin. ff. de fur. nisi verisimiliter cre deret dñm ꝑmissurũ vt not. ĩ. c. dudũ el. ij. de ele. et insti. de obli. q̇ ex quasi delic. nascũ. §. placuit. Attamẽ semper fructus seu extimatio vsus est ɔputāda in sortẽ: nisi sit talis res cuius vsus ĩter amicos gratis solet concedi.

¶ Vtrum creditor repetet expensas quas **[sect. 15]** fecit in pignore. Rñ. quod si bona fide eas fecit poterit repetere nisi sint ĩmoderate. l. si seruos. ff. de pig. ac. et ar. l. in fundo. ff. de re. vẽ. Ber. tamen ĩ. c. j. de vsuris. intelligit quod repetet expensas necessarias non volũtarias. Sꝫ tu dic quod ẽt vtiles dũ modo non nimis magnas. vt not. glo. in l. creditor. la. ij. C. de pig. ac. tex. est in. d. l. si seruos.

¶ Quid si res pignorata perijt aut de **[sect. 16]** teriorat̃. Rñ. quod tenetur de dolo lata culpa et leui. ita no. glo. in. l. si creditor. C. de pi gno. ac. tex. est insti. q̇. mo. re ɔ̃. obli. §. fi. ff. de pign. ac. l. si cum venderet in fi.

¶ Vtrum remittẽs pignus vel bidellus **[sect. 17]** restituẽs librũ sibi assignatũ socio con sueto vel famulo illius cuius est teneat̃ si taliscui dedit ĩfideliter egit. Rñ. pan. in. c. fi. de fur. quod nō. ar. in. l. eũ q̇ et in. l. ar gentũ. ff. cōmo. facit. c. significāte. eo. ti. et sequitur Bar. ĩ. l. si quis vxori §. apud labeonẽ. ff. de fur. Jtem dicit si eum assi gnauit alicui deferẽti aliqꝺ signum illi⁹ cuius erat et facit. d. c. significāte cum ibi no. non est tunc credendum de facili ta li signo si res est preciosa. arg. ca. j. et. ij. de fide instru.

¶ Quātũ durat pign⁹. Rñ. donec facta **[sect. 18]** fuerit tota solutio debiti vsqꝫ ad minimũ q̃drātẽ. l. quādiu. C. ꝺ distra. pigno. ¶ Vtrum possit creditor p̃scribere pign⁹. **[sect. 19]** Rñ. quod non nullo tꝑe. l. pignori rem acceptam. ff. de vsucapio.

Pigritia

est quedā tarditas ad exe quendũ bonũ. Torpor ꝟo est remissio ĩ executiōe boni que quando fit mortale peccatum pꝫ. s̃. archidia. §. j.

Pirrata

ðr q̇libet q̃i mari aut in fluminibus depdat̃ vt no. in aut̃. nauigia. C. de fur. Et tales si de pdantur in mari sunt excōicati excōicatione papali per ꝓcessum curie cum oĩbus receptatoribus eoꝝ et dantibus eis auxiliũ cōsiliũ vel fauorẽ. Jta etiam no. Jo. and. et do. Ant. in. q. excōicationi. de raptoribꝰ quod ter in anno ab ore summi pō tificis excommunicantur. De pirratis et quod eq̇parant̃ hostibꝰ fidei xpiane et possunt impune decolari. aut̃. nauigia etiam ibi bal. C. ð fur. vbi etiam quod sunt ipo iure diffidati et possunt puniri in loco vicino mari in quo delinquunt. bar. et doc. in. l. insule. ff. de naui. videlicet. j. centum miliaria secundum bar. in tract. ibi. per. ij. de insula in prin.

Placere

velle hoĩbꝰ vtruʒ sit pctm̃. Rñ. secundum Tho. ij. ij. q. cxv. q aut q̇s q̃rit placere ꝓpter charitatẽ nutriẽdā vel vt in eis spũaliter ꝓficiat vel vt ꝓuocent̃ ad bonum et in his q̃ sunt bo na vt cātare ĩ ecclesia horas vel laudes diuinas et hmōi. et sic laudabile est. Aut q̃rit placere ꝓpter inanẽ gloriā vel pro pter lucrum vel in malis et sic tale pctm̃ ẽ quale est illud ꝓpter qð placere cupit. de q̇bꝰ. ps. Deus dissipabit ossa eorum q̇ hoĩbꝰ placẽt. et ad Galatas. ij. Si hoĩ bus placerẽ christi seruus non essem. Jntellige quando ẽ mortale illud ꝓpter qð vel in quo cupit placere puta si ꝓpter vanam gloriā. sic est mortale pctm̃ talis ɔplacẽ tia quando talis vana gloria ẽ mortalis. vel si queritur talis cōplacentia per opera **[Fo.ccclxiiij.r]** peccatĩ mortalis sic erit mortale pecca tum alias veniale.

Pollicitatio

est solius promittentis sponsio. vt quando ꝓmisso fit de aliquo alicui. et illius cō sensus cui fit promissio non extat acceptans. vel ꝗ erat absens. vñ pollicitatio differt a pacto. ꝗ pollicitatio est vnius tantũ. Pactũ vero duoꝝ ad minꝰ. Polli citatio vero tũc transit in pactũ quando per nunciũ vel literas mittit̃ et acceptat̃ ꝗ ibi est duoꝝ cōsensus. l. pactũ. ff. de pollici. Vñ polliceri dicimur quando nullo pcedente rogamine aliqua promittimus. Promittere vero ꝓprie est precedẽte ro gatiōe. Vñ et pollicitatio differt a nudo pacto no. gl. in cle. romani de iureiur. et pau. in. c. cum iuramento de homici.
De nota. in hoc. §. vide gl. in. l. j. ĩ℣. duoꝝ. ff. de pac. et in rub. c. de do. ꝓmis. et quod notatur. s̃. in ver. pactũ.
¶ Vtrum ex pollicitatione quis obligeẽ. **[sect. 1]** Rñ. quod non nisi quando pollicetur ciuitati: vniuersitati clero ecclesie vel pauperibꝰ alicuius loci et cum causa puta ad hono rem dei vel similem. Si vero fit alijs a predictis siue cum causa siue non. vel pdi ctis sine causa non obligatur nisi ceperit aliquid ptextu promissionis. ff. de polli cita. l. j. §. facit glos. in. c. scimus. xij. q. j. que dicit quod ex pollicitatiōe facta deo po test q̇s ɔueniri. facit. c. ex. ꝓte de cẽsibꝰ.

Pollutio

nocturna aliquādo contingit ex precedente cogi tatione carnalium. qñqꝫ ex supfluitate cibi et potus. qñqꝫ ex demonũ illusiōe. et secundum quod causa est peccatum ita extimāda est.
¶ Vtrum nece ssario impediat celebra **[sect. 1]** tionem vel eucharistie sumptioneʒ. dic. vt. s̃. eucharistia. iij §. xxxix.

¶ Vtruȝ nocturna pollutio q̃ incipit in [sect. 2] somno et ꝑficitur invigilia sit pctm̃. Rñ. secundum sactũ Tho. in. iiij. dis. ix. quod non ꝙ nō reputat̃ euigilasse quousqȝ recuꝑauerit verbum autvisum. Posset tamen cōtingere in ipsa vigilatiōe plenarta pctm̃ scilicet si pollutio placeat propter delectationeȝ que quidem complacentia si sit ex surreptione est pctm̃ veniale. Si vero sit cuȝ consensu deliberatiuo et p̃cipue cum ap petitu futuri. sic erit peccatum mortale. Si autem placeat vt est exoneratio nature non credit̃ pctm̃. Et eodem mō dico per pre dicta quod appetere pollutionẽ in somnis sine omni delectatiōe ꝓpter alleuiationem nature non est peccatum. sed dare operam vtẽdo calidis vel alio modo es set mortale peccatum si propter hoc facit. Secus si faceret propter gulositateȝ dubitando nihilominus de ea quia sic esset veniale peccatum.
¶ Vtꝯ omnis polutio ĩ vigilia sit pec [sect. 3] catum mortale. Rñ. quod nō. aliqñ enim est sine peccato sicut in patientib⁹ fluxũ se minis. aliqñ cum pctō veniali quando p̃ter vo luntatẽ et propositũ prouenit ex aliquo tamen peccato veniali. puta cogitatiōe non morosa aut auditiōe. peccatum vero mortale semper est quando voluntarie ꝓcuratur ex quacũqȝ causa aut quando prouenit ex cogitatione locutione vel tactu moroso de quo habes supra cogitatio .§. ij.

Portio

canonica vide. s̃. canonica portio.

Possessor

bone fidei et male quis di catur habes restitutio in litera possessor.

Postulatio

est q̃dam gratie petitio superiori facta de promouendo aliquẽ ad prelationẽ ad quā de iure cōi ꝓpter defectũ aliquẽ vel alid̃ impedimentum eligi non potest seu pro moueri. Aliter si postulet̃ ille qui potest eligi nihil fit et ecōtrario secundum Pa. in rut de postu. p̃la. et intellige de defectu vel impedimẽto qui non ẽ peccatum in eo puta quia non habet etatẽ vel est illegit̃ mus vel alteri episcopatui seu p̃lationĩ obligatus et hmōi. Falit in mutilato de corpore vicia. c. exposuistis. et in bigamo et irregulari quia tales inhabiles non possunt postulari. similiter criminosus non potest postulari vt in. c. j. et. ij. de post. prela.
De notatis in hoc. §. et quō ĩtelliga tur quis postulare bal. not. in. l. fin. §. il **[[Fo.ccclxiiij.]v]** lud. C. de tẽp. appel. et in. l. j. C. de litiscō. et quid sit postulatio et qualiter fiat et q̃liter presentetur superiori no. spe. in ti. de inquisi. §. ij. versi. in summa.
¶ Aquo dȝ postulari ab eo q̇ potest dispẽ sare in tali defectu vel impedimento.
¶ Quis potest postulare. Rñ. Host. quod q̇ potest eligere. c. bone el ij. et per totũ. e. ti. et de ele. innotuit. et debent sic cōclude re vt papa dignetur prebere assensum. ¶ Quot voces requirũtur Rñ. quod ad mi nus due partes oĩm secundum Ho. de elec. ca. scriptũ. §. fi. aliter non facit iniuriam superior si non admittit. d. c. bone alias sic. ff. de aqua quoti. et esti. l. j. §. pe. Pa. tamen in d. ca. bone el. j. tenet cum Gof. quod sufficit maior pars vocum.
¶ Quis effectus postulatiōis. Rñ. pañ. [sect. 4] in. c. primo. de postula. quod postulatus ad missa postulatiōe ɔsequit̃ ius ac si fuisset electus et cōfirmatus. Vñ non indiget alia cōfirmatiōe vt in. ca. ij. de postu. Jn tellige quando postulat̃ ab eo qui potest super omni impedimẽto postulati dispẽsare et hec ðr solẽnis postulatio: sȝ postu latio non solẽnis hec

non opat̃. Vñ lʒ cano nici postulẽt ab abbate monachũ ĩ epʒ et abas cōcedat nihilominus oʒ denuo eligat̃ et. ɔfirmetur. et in ista non oʒ serua re formā. c. ꝓ propter de elect. sed bñ in prima solẽni. vt no. Pa. ĩ. d. c. ꝓ ꝑpter et de hac ꝑtranseo ꝓ hodie parũ vel nihil valet et pessime propter ambitionem.
¶ Est et postulatio idem quod aduocatio de **[sect. 5]** qua. s̃. aduocare.

Posthumis

v. modis ȯr. primo na tus post mortem patris. ij. post testm̃ ante mortem vt. ff. de iniusto ruptoꝯ test. l. ij. iij. arrogatus fili⁹ iiij. post mortem aui qui incipit nepos in sui patris potestate eẽ vt posthumus. v. nepos auo moriẽte filio patre hec no. glo. C. de posthu. ĩ. Rubrica.

Prebenda

proprie consistit in fructuũ perceptione. Cano nicavero in iure alicuius qui in canoni cum est receptus ad qȯ ius postea ꝑtinẽt prebẽda et stallus in choro et locus in. c. de hoc habem⁹ de cōstit. cum. M. de in sti. c. j. et per Jnno. ĩ. c. relatuʒ. et. c. dilect⁹ de prebẽ. et in. c. olim de ver. sig.
¶ Qui pñt hẽre p̃bendas. vide. s̃. bñ fi **[sect. 1]** ciũ. §. xiiij. et de magr̃is. vide magister.
¶ Vtrum valeat ꝑmissio de prebenda va **[sect. 2]** catura. Rñ. Jnn. quod non de prebẽ. c. relatũ. dicit tamen glo. ibidem quod potest cōmitti canonico iam recepto.
¶ Vtrum prebenda sit quid spirituale. Rñ. quod partim sic et partim nō.

Precarium

dicitur quod precibus petẽtivteñ. ɔcedit̃ tandiu ꝯdiu is q̇ concessit patitur vt in. c. vlti. ea. l. j. ff. eo. et est ɔctus gratuitus si milis alijs gratuitis. Sʒ in multis dif fert a donatiōe q̃ non reuocat̃ regulariť. differt a cōmodato. ꝓ in cōmodato debet esse vsus certus et tp̃s saltẽ tacite de terminatũ. vnde si vnũ istoꝛ deficit erit precariũ non ɔmodatũ. Si enim ɔcessi tibi librum vt illum trāscriberes erit cōmodatum qȯ ad certum vsum et tp̃s tacite de terminat̃. s. ꝯtum cōmode trāscribi potest. l. interdũ. et. l. cōtinue. §. cuʒ ita. ff. de ver. ob. et non potest reuocari añ vsum cōpletũ vt. ĩ. c. j. de cōmo. Precariũ autem potest reuocari ad placitũ etiam si in teruenisset pactũ de non reuocādo vt ĩ. c. fi. eo. nisi fuisset apositũ per viā cōditiōis ꝓ sic viciat ɔctũ. facit. c. fi. de cōditio. ap positis. et qȯ no. bar. in aut̃. ingressi. C. ȯ sa. san. ec. Ratio secũduʒ Bar. in. l. in cō modato. ff. com. ꝓ non est cōcessum ad cer tum vsum. hoc limito verum nisi vellet reuocare sine causa et cum magno danno alterius quia obstaret sibi exceptio. doli cum non possit negari quin prcari um sit beneficium. ergo beniuola actioet ideo non debet quis aduersari in bene ficio concesso sicut diximus in mutuo **[sect. 5]** concessio viatori qui ipsum detinuit post modum quia eum penituit vt no. Joan. and. in proemio decretaliũ. Jtem differt ꝓ in precariovenit solum dolus et lata culpa sed non in commodato venit leuissima. vt in. l. quesi tum. §. et illud ff. de precario. et. l. ɔctus. ff. de re. iu. et ibi redditur ratio diuersitatis. Hec electio a Cy. in. l. ij. C. com. etbar. in. d. l. in com-**[Fo.ccclxv.r]**modato. 2 Jo. an. in. c. vnico de cō. et pa. in. c. fi. de preca. et idem in. d. c. vnico dicit quod etiam precariũ potest cōcedi ad certuʒ vsum et distinguet̃ a cōmodato per no men precariũ puta cum dicit cōcedo librũ ad transcribendum precario nomine. De

notatis in hoc. §. et an et in quo diferart precarium. et commodatũ. glo sa no. et Bar. ĩ. l. j. in prin. ff. ð p̃ca. Bar. in. l. cōmodato. §. sicut. ff. cōmo. ij. oppo. nam precariũfit ad certum tẽpus et vsum incertũ cōmodatũ ad certuʒ. vide Bal. in. l. ij. in fi. C. commo.
¶ Qnot modis soluit̃ precarium. Rñ. q [sect. 1] primo volũtate eius qui concessit. l. j. ff. eo. ij. morte eius cui cōcessum fuerat. c. fi. eo. quia est cōcessio personalis qua ex tinguitur cum ꝑsona vt in regula priuile gium de re. iu. li. vj. iij. alienatiōe rei pre cario concesse si is cui est alienata a pri mo domino velit reuocare. pre. fi. iiij. finito tempore ad quod es fuerat concessa. l. cum precario. ff. eodem.
¶ Sed nunquid reuocatur morte cōce [sect. 2] dentis. Rñ. Pa. in. c. precario eo quod nō. et ibi tex. ex quo infert vnum notabile qð vbi actus validitatis pẽdet exvolũtate alterius non reuocatur per illius mortem. ideo ꝙ presumitur quis in ea volũtate ꝑseuerare in qua q̇s decedit. c. maiores de bap. et ideo lʒ prior claustralis possit reuocari ad libitũ abbatis. vt in. c. cum ad monasteriũ. de sta. mo. non reuocatur tamen per mortem ipsius abbatis. ĩtellige si ab abbate cũ. c. apło fuit ꝑpositus. vt s̃. ep̃is §. ix. pro hoc facit. c. fi. ne sedeva. Secus si esset cōcessumvsq̃ ad bene pla citum suuʒ: quia per mortem renocatur. c. si gratiose de rescrip. lib. vj. vide Bar. in. l. centesimis ff. de ver. obliga.
¶ Jn quibus rebus cōsistit p̃cariũ. Rñ. quod ĩ [sect. 3] rebus mobilib⁹ et ĩmobilib⁹ et in corpo ralibus nam seruit⁹ p̃cario potest cōcedi. ff. eo. l. ij. §. vlt. et. l. iij et. iiij. j. Rñ. ĩ re ꝓpria cōsistere non potest. d. l. iiij. §. item si rem. q verum est q̃tum ad dominiũ et proprie tatẽ Sed bene q̃tũ advsum possessiōis seu detentionis. l. certe. §. vltimo. ff. eodem.

Precaria

Feminini gñis placet ꝓ ducta et precarie in plura li numero secundum Panor. in. ca. j. eo. dicit q non differunt inter se. Sed bene differunt a precario: quia precaria dicitur cō tractus ad preces alicuius vel aliquorum initus vsq̃ ad certum tẽpus secundum q partes cōuenerũt nec ante illud tẽpus potest reuocari: vel d̃r̃ precaria ad p̃ces aliquoꝝ facta donatiovsq̃ ad mortem ac cipiẽtis. x. q. ij. p̃carie et in glo. c. j. et dicit Bar. in aut̃. ingressi. C. de sac. san. ec. et in l. si finita. ff. de dā. infec quod in omnibus et per omnia precaria est eiusdẽ nature cum cō tractu emphyteotico. et idẽvoluit. in. l. j. C. de iu. emphy. est gl. x q. ij. precarie er go se quit̃ naturam emphyteosis. pro hoc bonus tex. in. aut̃. de non alie. §. lex ita q̃ vbi ptʒ quod ꝯctus nouus inuẽtus a ɔsuc iudine ex quo resultat idem effectus qui resultat ex aliquo ꝯctu inuẽto a lege cẽseatur eiusdem nature. et hoc intelligo verum vbi non fit gratis. sed aliquid soluitur differt nihilominus. ꝙ renoua tnr de quinquẽnio in quinquẽnium nō emphy. Vñ no. quod precaria fit aliqñ etiā non gratis sicut quando suꝑ solo ecclesie fit aliquod edificiũ et soluitur annuatiʒ aliquid. fit etiam quando aliq̇s dat alieni eccle sie possessionẽ vnā et recepit ab ecclesia duplũ aut triplum. vteñ. toto tẽpore vi te sue. et no. in. d. c. ij. p̃carie. x. q. ij. fit etiā quando clerico vel laico datur aliquid vteñ. toto tẽpore vite sue. Aliquivolũt quod precaria et p̃carie in hoc differāt. ꝙ p̃caria est solum vsq̃ ad mortem illius cui cōcedi tur vel etiam circa. Precariũvero aliqñ du rat post mortẽ. et oʒ quod de quinquẽnio in quinquẽnium renouaretur. sʒ precaria non.
¶ Vtrum p̃caria possit fieri sede vacāte si [sect. 1] ne ecclesia. Rñ. quod nō. x. q. secũda p̃carie.
¶ Vtꝝ cuilibet possit fieri. Rñ. quod non eco [sect. 2] nomo vel eius cōsāguiueo. x. q. ij. hoc ius. ¶ Vtrum requiratur solennitas in pre [sect. 3] caria sicut in alienatiōe rei ecclie. Rñ. quod in reuocatiōe certum est quod non requiritur vt no. Abb. in. c. j. eo. et dicit quod p̃latus solus sine consensu capituli pōt **[[Fo.ccclxv.]v]** eam facere. facit tex. in. l. si pupilloruʒ. .§.

j. ff. de rebus eorumet. quod no. Barto. in auẽ. hoc ius. C. de sacrosan. eccle. Jn cō cessione vero credo quod requiratur si est talis rei vel tanti temporis que alienari non possit nisi cum debita solennitate vt patet ex dictis tum quia non potest re uocari ante tempus cōuentum.
¶ Vtrum requiratur necessario quod reno uetur de quĩquennio in quinquenniũ Rñ. quod sic et cadit a iure suo post quĩquẽ nium si non renouat. vt dicit gl. in dicto c. j. et hocverum in rebus ecclesiasticis. in laicalibus vero non credo quod secundum con suetudinem debet reuocari quia presumitur actum quod est consuetum. l. sem per in stipulationibus. ff. de reg. iu.
¶ Vtrum habens rem precario nomĩe vel sicut precaria possit eaȝ prescribere. Rñ. gl. xvj. q. iij. clerici quod regulariter nō potest nisi ex magna longinquitate tẽporis domin⁹ obliuiscatur de possessio ne taliter quod nesciatvbi sita sit. quod pos set habere locum si possidẽs esset in bo na fide aliter non.

Preceptum

Est iussio vel imperium faciendi aliquid vel non faciendi. Quomodo distinguitur. Rñ. dupliciter. s. per affirmatiuum et negatiuum. affirmatiuum stricto sumpto vocabulo dicitur preceptum et obli gat pro semper. i. ad omẽ tempus. vnde filius non tenetur semper ad honoran dum patreȝ in omni tempore quia hoc est impossibile sed solum cuȝ opportuni tas occurrit et temp⁹ requirit. negatiuũ autem preceptum proprie dicitur prohi bitio que obligat pro semper et ad semp̧ quia teneor semper et in omni tẽpore nō mechari no. hoc Arc. in. c. si peccauerit. ij. q. j. et Pa ĩ. c. nouit de iudi. et tho. in. iij. senten. dist. xxxvij.
¶ Quot sunt genera preceptorũ legis **[sect. 1]** diuineveteris. Rñ. quod tria. Quedaȝ sunt moralia que sunt de dictamine legis na ture vt sunt precepta decalogi. Quedā sunt figuralia seu mystica q̃ aliud signi ficant preter id quod litera sonat. Horum alia sunt sacramentalia sicut illa de qui bus ratio reddi potest quare ad literaȝ sic precepta fuerunt vt de circuncisione et de obseruatione sabbati. Alia cerimonialia sicut illa de quibus ratio reddi nō potest. quare sic precepta fuerint ad literam vt illud non arabis cum boue et asino et illud non facies vestem de lana et lino et huiusmodi. Et de istis nota. in glo. j. §. is ita respondetur. vj. di. Quedā sunt iudicialia vt illa que in decisio ne causarum sunt determinata vt Exo. primo et sunt determinationes iustitie inter homines seruande Et hodie figuralia tam sacramẽtalia quā cerimonia lia non tantum non sunt seruanda sed etiam sunt peccatum mortale post christum ipsa seruātibus vt talia. Precepta vero iudicialia sunt mortua. q̇a non obli gant nisi illũ qui habet potestatem statue re obseruanda quia tunc non obligarẽt vt iudicialia legis antique sed vt ius can. vt ciuile aut municipale in quo p̃cipiuntur secundum Sco. in. iiij. disti. xij. q. v. et panor. in. c. j. de homi. facit text. in. l. j. C. de ve. iu. enu. vbi dicitur omnia meri to faciam⁹ nostra quia ex nobis omnia impartitur autoritas. et. c. si apostolice. de preben. lib. vj. moralia autem precepta comprehenduntur in decem preceptis decalogi que ponuntur Exo. xx.
¶ Quomodo ordinantur precepta de **[sect. 2]** calogi moralia. Rñ. ꝗ cōmunioreȝ mo dum qui habetur ab Augu. super exo. j. vt primum preceptum non habebis deos alienos coram me et non facies scul ptile nec omneȝ similitudinem. Secun dum non assumes nomen dei tui in va num. Tertiũ. Memento vt diẽ sabbati sanctifices. et hec ad primam tabulā dicuntur pertinere. primum preceptuȝ se cunde tabule est. Honora patrem tuum et matrem tuam. Secundum non occides. Tertium non mechaberis. quartũ non furtum facies. quintum non loque ris contra proximum tuum falsum testi moniũ. sextum non concupisces domuȝ proximi tui

non seruũ non ancillã non bonẽ **[Fo.ccclxvj.r]** non asinũ nec omnia que illius sunt. vij. nõ desiderabis vxorem magistri tui in. iij. di. xxxvij. ponit. vij. pro. vj.
¶ Circa primũ preceptũ notan. qd̃ tria **[sect. 3]** ꝓhibent̃ nobis. Primo omnes ꝓphane pa ctiones demonũ siue fiant per incantationes verborum siue per inscriptiões characterum vel imaginũ siue per imo lationes sacrificiorum. Et hoc vel ad lu dificationẽ sensuum vt faciunt hystriones. Vel ad transmutationem naturarum vt fecerunt magi pharaonis vel ad inuestigationem futurorum contin gentium seu ocultorum. sicut faciunt di uini omnia prohibent̃ sub pena morta lis pctĩ quia in his attribuit̃ creature qd̃ debetur creatori et ideo peccat̃ mortaliter contra istud non habebis deos alienos corã me Exo. xxij. ꝓhibent̃ oẽs false et superstitiose inuẽtiones erroruꝫ vel obseruantiarum contra fidem et bonos mores. cum dicit. Non facies tibi sculptile huiusmodi autem errores et superstitiones ꝓcedunt Aut ex improbo ausu inuestigationis ꝓhibite. Aut ꝑuerso in tellectu sacre scripture. Aut ex inordina to affectu carnalitatis humane de quibus. Jere. stultus factus est omnis homo a sciẽtia sua confusus est artifex sculptili suo vana sunt opa eoꝝ et risu digna et in tꝑe visitationis peribũt. Vñ semper est in mortale peccatum nisi ĩ casu vt habes. s̃. hereticus. in prin. et in casu vt habes. j. Supersticio. §. j. Tertio ꝓhibẽt̃ omnes ꝑuerse appreciatiões creaturarum cum dicitur nec oẽm similitudineꝫ et c. Omnis autem peruersa apretiatio creaturaꝝ procedit aut ex sublimitate aut ex cupidita te. aut ex delectatione. Primo modo est ydolatria superborum. Secundo modo auarorum. Tertio modo luxuriosoruꝫ. Vnde Hiero. quod quis plꝰ veneratur. et amat hoc illi deus. et ideo superbus col lit similitudinem celestiuꝫ qꝫ diligit su per omnes preferri. Cupidus ꝟo tollit similitudinẽ terrestriũ. quia super omnia cupit ditari. Lasciuus aũt. similitudinem aquatiliũ. quia super omnia cu pit delectari et flectitur in delicijs sicut aqua. ad ph. iij. quorum deus venter est. Quomodo autem superbia auaritia et luxuria sunt peccata mortalia habes in titu. suis.
¶ Circa secundum preceptum not. quod no **[sect. 4]** mẽ dei tripliciter assumit̃. Prĩo ad efficiendũ vt in sacramentis sicut in baptis mo cum dicitur ego te baptiso et c. ij. ad promittendum vt cuꝫ quis iurat vouet vel ꝓmittit aliquid deo vel sanctis. Tertio ad exprimendum vt cum quis loquit̃ cum iuramento. Similiter multipliciter assumitur in vanum. Primo per sacramenti frustrationem sicut cum quis nõ credit vt hereticus vel gratiam sacramen ti deserit et huiusmodi quod semper mortale peccatum est. Secundo per voti fractionem et hoc fit tripliciter. Primo per tardationẽ implendi. Secundo per cõtrariã voluntatem seu fractionem voti. Tertio per apostasiaꝫ et quomodo sit mortale habes. j. Votuꝫ. iij. et apostasia in prin. cum duobꝰ. §. sequẽ. Tertio assumitur nomen dei in vanum per homi nis blasphemi locutionẽ. vide. s̃. blasphemi locutioneꝫ. vide. s̃. blasphemia. iiij. assumit̃ in vanũ in p̃dicatione que sit vana intentione. de quo vide. s̃. honor. §. vij. et. j. vana gloria §. j. vt in oratione que est sine vlla cordis affectione de quo dic vt. s̃. oratio. §. xvj. in conuer satiõe seu operatione in qua forma san ctitatis assumitur tantum in exteriori opere non pro deo sed solum pro humano fauore. de quo vide Simulatio et va nagloria. §. xvij. per iuramenti peruersio nẽ. et hoc dupliciter aut iurando ꝑuerse aut non seruando de quo vide iuramẽ eũ per totum et periurium per totuꝫ. viij. per vsurpationem adiurãdo que non de bet de quo vide adiuratio. §. iiij.
¶ Circa. iij. p̃ceptũ no. ꝗ orige. quod sabba **[sect. 5]** tũ d̃r se ꝑatũ ab vsu cõi ad cultũ dei p̃ce ptũ de sctĩficãdo sabbato ẽ vt cor a curis supfluis separet̃ et diuino cultui mã cipet̃ et hoc ẽ vacare deo. Hoc autem sit tri pꝛr. Prĩo gñalit̃. s. dum nos a vitijs sepamus et ĩiectionẽ nr̃am ad sabbatũ. i. requiẽ eternitatis habemꝰ. Scd̃o spãꝛr dũ **[[Fo.ccclxvj.]v]** s. tẽporibꝰ statutis et

ad hoc deputatis nos etiam a licitis separantes opib⁹ deo orādo et meditādo vacam⁹ et hoc ē sanctificatio sabbati. tertio spālissime sicut est ī viris pfectis cōtēplatiuis q̇ ab oīb⁹ mūdanis se sepant. vt deo familiariter intēdāt. ṗma sctīficatio est necessaria. ij. debita. iij. pfecta. Aduertēdū est etiam quod vocatio ad deum est duplex. Alia in ha bitu. et hec non recipit taxationē tpis q̊ tamen ad eos q̇ sunt ī charitate ꝗ offert deo ī habitu totū tp̄s vite sue ꝗtū ad seruiē tes deo ex timore pene hʒ taxationē tēporis. alia ē vacatio ī actu q̄ etiam recipit taxationē tpis ꝗ non semper hō mortalis potest deo vacare actualiter. et ex hoc ptʒ q̇d vult ṗma clausula hui⁹ p̄cepti. s. Me mēto vt diē sabbati sctīfices. additur. ij. cła in q̄ p̄cipitur opari determinato tpe ꝯ ociositatē cum subdit̄ sex dieb⁹ operaberis. et facies omnia opa tua. ꝑ quo sciēdū quod triplex est labor primus est debitus. Et iste est dulex. s. vnus excludēs otiuʒ aīe inimicū et ad hunc tenent̄ omnes ꝗ q̇libet tenetur se exercere in aliquo vtili rōne cuius excludat a se tētatiōis īgressum ſʒ illud ecc. xxxiiij. Mitte illū ī opationem ne vacrt et c. alius itroducēs fructū et iste est triplex vn⁹ p̄latorū de cura subditorū. de quo ṗme Thimo. v. ali⁹ actiuorū circa spūalia vt ē labor p̄dicatorū etp̄sby teroꝝ ministrantium spūalia seu sacr̄a. ali⁹ est ɔtēplatiuoꝝ ī q̇bus et si quiescat corp⁹ a strepitu mundi tamen mens inuigi lat solicitādo deo placere et alijs gr̄am īpetrare. Vnde p̄dictis laborib⁹ laborā tes pñt viuere de eleemosyna ꝗ ꝑ illis a q̇b⁹ accipiūt vt iliter laborāt. ij. labor est cōcessus. s. hoīm mūdi circa occupatiōes tpalium. vt habeāt vnde viuant secundum statum eorum et alijs subueniāt de quo ad ephe. ij. laboret autez operando manibus et c. et ad hunc tenent̄ fortes cor pore ne cogant̄ viuere ociose de bonis q̄ debent̄ alijs. iij est labor ꝓhibitus. s. curiositatis. cupiditatis qui extinguit spiritualem quietez deo Sequitur in clausu la in hoc p̄cepto in qua interdicit opationem in sabbato cum dicitur septima aūt die sabbatū domini dei tui est. non facies in eo oē opus tu et filij tui et serui tui et ancille tue et aduena q̇ est ītra portas tuas. Vñ ad lr̄am p̄cipit̄ vt hō vacet a corporalibus operib⁹ que vacationē ad deū impediunt in solennitatib⁹ vt est nego ciatio et huiusmodi opera seruilia. Scias igi tur quod opus seruile ȯr a seruitute. Vnde vt melius intelligas aduerte quod est triplex seruitus. prima est seruit⁹ dei et hec non ꝓhibetur. vñ. glo. numeri. xxviij. dicit quod fabri et huiusmodi artifices sociantur in die sabbati lector autem diuine scriptu re non desistit ab opere suo nec tamen contaminat̄ sabbatum. scȯa seruitus est pctī. Jo. viij. qui facit peccatum seru⁹ et c. et hec ꝓhibet̄ intelligēdo de mortali non de ve niali. vñ peccās mortaliter facit contra istud p̄ceptū non tamen fortit̄ spēm ex hoc ni si moueret̄ ad pctm̄. vt p̄uaricaret̄ istud preceptum ꝗ vt dicit. phi. v. ethicoꝝ. c. iiij. Si q̇s luxuriet̄ vt lucret̄ auar⁹ est si autem vt delectet̄ luxurios⁹: est tamen circūstā tia que spāli prohibitiōe ꝓhibet̄. Et iō duplex est peccatum ratiōe reatus. ſm Alex. de ale. Tertia seruitus est qua ho mo seruit hoī. vnde opera corporalia in tantum dicunt̄ seruilia inqꝫtum proprie p̄tinent ad seruientes. Jnquātum autē sunt cōia seruis et liberis non dicunt̄ seruilia. et ideo opus corporale pertinens ad salutem ꝓpriam siue ꝓximi siue ad euitañ. damnuʒ imminēs exterioris rei non est obseruātia sabbati vt pʒ Jo. vij. et Mat. xij. et ī. c. lʒ. et. c. cōquest⁹. de ferijs. xxiij. q. viij. si nulla. de cōse. di. j. sicut nō alij. ꝗ hec precipiuntur omnib⁹. ꝓuer. xxiiij. Erue eos qui ducuntur ad mortē. deutro. xxij. non videbis bouē aut ouē fratris tui errrantem et c. Et ideo non pti net solum seruis sed etiam liberis. Et de hoc vide vel dic vt supra Ferie. §. ix. et sequenti.

¶ Sed quare magis precipit̄ obserua **[sect. 6]** tio sabbati quam aliarum solēnitatuʒ. Rñ. quia cum omnes solēnitates veteris legis sint institute in commemorationē alicuius beneficij diuini vel p̄teriti commemorati. vel futuri prefigura **[Fo.ccclxvij.r]** ti. Jdeo magis sabbatuʒ precipit̄ quia beneficium creationis in hoc cōmemo ratur. quando est precipuuʒ inter pr̄a. cum

dicitur. exo. xx. Sex dieb⁹ fecit celum et c. Similiter beneficiuʒ p̃figurale p̃cipuum et finale. s. quies mẽtis in deo vel in presenti per gratiam vel in futuro ꝑ gloriā que beneficia omnia complectũ tur. Non sic autez alie que solum ꝓpter ꝑricularia beneficia commemorantur. vt pasca ꝓpter liberationeʒ de egypto et figuram xp̃i.
¶ Vtrum conuenienter sit mutatũ in **[sect. 7]** dominicā. Rñ. quod sic ꝙ sabbatum figurabat quietẽ domini in sepulchro die. vij. et requiem sanctorum futuram in celo ꝑ christi meritũ. in. vij. etate. et iō adueniente ꝯitate debuit cessare figura. item debuit cessare propter exclusionem erroris ne forsitā quis crederet quod obligatio ad serimonias veteris legis maneret sicut pʒ de cōse. di. iij. peruenit vnde cōueniẽ ter debuit in aliũ diem mutari nec ali⁹ fuit qui magis conueniret ꝙ prim⁹: tũ ꝓpter beneficium creationis celi et terre et resurrectiōis xp̃iet multis alijs de qui bus ȯr di. lxxvij. quod die dñico de cōse. di. iij. sabbato et. c. ieiunia.
¶ Circa. iiij. scieñ. est proprieet per se ho **[sect. 8]** norari precipit̃ in hoc p̃cepto homo q̇ est principium in esse naturale vt est pater et mater carnalis et homo qui est principiũ in esse gratie ꝓpter ministerium sicut est prelatus spũaliset cōsistit iste honor reuerẽtia et sust. ntatione vt dicit gl. ad eph. vj. Reuerentia vero cōsistit in trib⁹. s. in affectu. s. timendo patris offensam ex amore. leuiti. xix. vnus quisq̃ patrem et matrem timeat. Jn effectu. s. obediendo ad ephes. vj. filij obe dite parentibus. in signo. s. assurgendo et huiusmodi. Sustentatio vero consistit in solatio verborum in seruitio operum et in exhibitiōe necessariorum. Jn isto etiaʒ precepto. secundum thologos intelligitur mādari quicquid ꝑtinet ad reddeñ. debitum cuicũq̃ persone sicut accessoiũ ĩcludit̃ in p̈ncipali. et de hoc pre cepto. vide. s̃. filius. §. xxx.
¶ Circa. v. preceptũ aduerte quod hoc pre **[sect. 9]** cepto explicite ꝓhibetur homicidium. Jmplicite vero omnis motus ire sicut monstrat domin⁹ Math. v. in hoc ergo precepto ꝓhibetur omnis lesio que fit in persona proximiet ideo peccat morta liter quisquis eum occidit truncat mutilat verberat ledit not abiliter. vel ani mum deliberatum ledẽdi habet nisi in casibus a. l. cōcessis de quibus. s̃. homi cidium. j. et. ij. et. s̃. percutere. et. s̃. defensio. idem dic de incarceratiōe de quo. s̃. carcer. §. iij. ꝓhibetur duellum de quo. s̃. Duellum. item torneamẽtum de quo j. torneamentum item belluʒ. de quo. s̃. bellum. Jtẽ alex. de al. in. iij. parte sum. in expositione huiusprecepti dicit no. quod interpretatiue in hoc precepto ꝓhibetur occisio spiritualis q̃ q̇s est alteri occasio ruine in peccato mortali et spũa lis mortis sicut persuasio mali et factũ minus rectum prebens occasionẽ alteri ruine vel quod moriatur in cōsciẽtia ꝓpria vt per odium vel ĩ aliena vt per de tractionẽ de quo dic. vt. s̃. detractio scādalum odium et alijs locis suis.
¶ Circa. vj. preceptũ no. quod licet mecha **[sect. 10]** ri idem sit quod adulterari et sic videatur solum adulterium prohiberi tamen secundum Aug. in hoc precepto prohibetur omnis illicitus coitus et illoru⁹ membrorum omnis vsus illicit⁹. xxxij. questio. iiij. meretrices. Omnis autem illicit⁹ vsus determinatur per. viij. dif ferentias. s. per fornicationem de quo s̃. fornicatio. per meretricium quod fit duo bus modis. s. per vagam insectationeʒ libidinis et mulierum solutarum et sic differt a fornicatione que etiam cum certa et vna sola persona. item meretriciuʒ est solutarum mulierum venalis et publicus concubitus. d. c. meretrices. per adulterium de quo. s̃. adulterium. per stuprum. vide. j. stuprum. per sacrilegũ concubitum qui est in ordinatus concubitus in quo continẽtia deo sacrata leditur siue violatur. sacrata dico per ordinẽ sacrum aut religionem seu votum continentie. per incestum. qui est inor-**[[Fo.ccclxvij.]v]**dinatus coitus quo vinculũ cōsanguinitatis vel affinitatis vel paternitatis violatur per peccatum sodomiticũ quod est inordinatus coit⁹ quo naturalis vsus in illũ peruertitur qui est ꝯ naturā. et viij. per libidinosum coitũ cōiugalem. de quo. s̃. debitũ.

Prefataꝛ dr̃iaꝛ. vij. prime semper sunt pctm̃ mortale. viij. ꝯo aliquando sic aliqñ non vt. s̃. debitũ patet. et. s̃. luxuria.
¶ Circa. vij. p̃ceptũ no. quod furtum dicitur **[sect. 11]** tripliciter. i. proprie de quo. s̃. furtuꝫ in prin. et cõiter et sic est omnis illicita vsurpa tio rei aliene secundum Aug. ĩ. lj. q. Exod. xxij. et sic cõprehẽdit rapinã vsuram et omneꝫ illicitam vsurpationẽ reꝫ alienarũ. vt. d. c. meretrices ĩterpretatiue vero dicitur omnis illicit⁹ possessio reꝫ et totũ hoc ꝓhibetur in prefato precepto et ideo habẽtes superflua respectu status suiet fami lie si non subueniũt indigẽtibus ꝑ loco. et tꝑe mortaliter peccãt. multomagis si indigẽtes sunt in extrema necessitate. et de hoc habes. s̃. eleemosyna. §. j. Jteꝫ commitunt furtum prelati qui res eccl̃ie dant meretricibus cõsanguineis potẽtibus non indigentibus et hmõi. Simi liter indebite seruando. Jtem committũt furtuꝫ qui res accipiunt ab eis qui alienare non possunt et huiusmodi de hoc habes. s̃. furtum rapina vsura restitutio et c. ¶ Crca. viij. no. secundum Alex. in. iij. ꝑte sum. **[sect. 12]** de isto p̃cepto quod ꝓhibet̃ in hoc p̃cepto oẽ gen⁹ medacij quod est pctm̃ mortale nõ autem illud quod est veniale et hoc large sed stricte solũ mẽdaciũ ĩ iudicio ꝓhibetur etiam falsitas aperte dicẽtis. et taciturnitas quis mentiendo. vide. s̃. mendacium vel tacẽdo veritatẽ habes. s̃. confessio. j. §. vij. et. j. festis. §. xxvj.
¶ Circa. ix. et. x. p̃ceptũ vbi no. secundũ **[sect. 13]** Alexan. in expositione hoc preceptorũ. qꝏ tripliciter potest concubina sumi. Vno modo pro appetitu vegetabili. et talis concubina prout est inordinata est a fomite mouente. i. a corruptione originalis culpe. alio modo potest dici appetitus sensibilis. et hoc prout est inordinata est a mouente sensualitate cum fomite. Tertio mõ cõcupiscentia est appetit⁹ rõnalis. et sic est a liberi arbitrij volũtate cõcupiscẽiia. primo modo est in suggesttõe. scꝏo in delectatiõe. ter tio in cõsensu. per hec ergo p̃cepta non ꝓhibet̃ mot⁹ prim⁹ et secũd⁹ cõcupiscẽtie q̇ cõsistit. j. limites sensualitatis sꝫ ex prohibitiõe hui⁹ p̃cepti ꝓhibet̃ cõsensus volũtatis in op⁹ vel delectationeꝫ et hoc sub pena mortalis peccati.
¶ Vtrum mala volũtas et opus sint duo **[sect. 14]** pctã. Rñ. secundum Alex. vbi. s̃. quod quando volũtas et op⁹ exteri⁹ ꝛsiderat̃ in radice. i. libidi ne et intentiõe sunt idem peccatum formaliter. Jntellige si sunt cõiũcta. vt cã et effect⁹. Si ꝯo ꝛsiderat̃ volũtas ĩ se et op⁹ ĩ se. sic sunt diuersa peccata. ꝗ alie sunt ctrcũstãtie boni debite actui exteriori ꝗ volũtati. ꝗ diuersificant̃ mod⁹ loc⁹ et tp̃s et q̃dã alie. lꝫ circũstantia finis sit eadẽ. Si ergo vt dicit Aug. peccatum est act⁹ incidẽs ex defectu boni. Alius aũt defect⁹ est hinc alius ĩde. ergo secundum hoc aliud pctm̃ intellige naturaliter. Simi liter esset aliud quando sunt secundum aliud et aliud tp̃s. ita quod inter medio cadat aliquid aliud ꝗ diuerse auersiones et sic formaliter diuersa peccata.
¶ Quare magis ꝓhibet̃ seorsum volũ tas. et op⁹ in mechia et furto ꝗ in alijs. Rñ. secundum Ale. vbi. s̃. ꝗ delectatio mechie et vtilitas diuitiaꝛ sunt ꝓpter se appeti bilia inꝗtum habent rationẽ delectabilis. vel vtilis. et iõ debẽt in eis ꝓhibe ri opus et concupiscentia. Sed homicidium et falsitas habent in se horribilia et secundum se ita sunt ergo sufficit eorum prohibitio.
¶ Quare magis ꝓhibent̃ ĩ spãli auari **[sect. 16]** tia et luxuria quam alia pctã mortalia. Rñ. ꝗ ꝑꝑ ĩprobitatẽ libidinis citi⁹ ꝓgrediũt̃ ĩ op⁹ exteri⁹ nihilomin⁹ alia ca pitalia ꝓhibẽt̃ ĩplicite. Suꝑbia ꝓhibet̃ ĩ adoratiõe dei et honorificatiõe ꝓximi. Jnuidia et ira in ꝓhibitiõe homicidij: Accidia ĩ sctĩficatiõe sabbati. Auaritia ĩ ꝓhibitiõe furti. Luxuria et delectatio ĩordinata carnalis sibi ĩuicẽ ꝛiũcta ꝓhibent̃ ĩ ꝓhibitiõe mechie et adulterij. **[Fo.ccclxviij.r]** ¶ Quot sunt genera p̃ceptoꝛ euãgili **[sect. 17]** coꝛ. Rñ. secundum asten. li. j. ti. xliij. quod quedaꝫ sunt specialia respectu ꝑsonarũ presidẽtiũ. vt illa q̃ specialiter dãt̃ apl̃is. Mat. x. q̃ omitto. Quedã sunt gñalia

respectu oĩꝫ de q̇bꝰ Mat. l. vj. et. vij. Luce. vj. q̃ sic ordinātur ab euangelista primum ꝓhi bet irā cuꝫ dicitur audistis ꝙ dictũ est antiquis non occides. et de hoc habet̃. s̃. Homicidiũ et Jra. Scȯm p̃cipit recōciliationẽ respectu eius quẽ lesimꝰ cum dicit̃ si offers munus et c. vade corporaliter si sit presens vel spũaliter si sit absẽs. scꝫ motu cordis recōciliari fratri tuoveniā petẽdo et satisfaciendo ei si te lesit propter qeũ odisvalde odiũcordis signi et operis dimittẽdo. ethec duo ordināt ira scibilẽ. Tertiũ prohibet volũtatẽ mecā di ibi q̇ viderit mulierẽ et c. de quo. s̃. co gitatio. quartũ p̃cipit declinationẽ oca sionis mechie ibi si oculꝰ tuꝰ scādaliꝫat vbi no. quod in oculo vel manu ɔsideraẽvi tiũ siue actꝰ vitiosus. et iste est abscĩdẽdus. consideraẽ etiam mẽbrorũ et istud cũ sit bonum est diligeñ. Jdẽ dicendum de quocũqꝫ ꝓximo. Quintũ prohibet separationẽ ɔiugij excepta cā fornicatiōis ibi. qui dimiserit vxorẽ. hec āt tria ordi nant ɔcupiscibilẽ. Sextũ cum sequẽtibꝰ quatuor ordināt rationalẽ. et est illud q̊ ȯr dico vobis non iurare oĩno de q̊ iura mentũ. Septimũ p̃cipit pnĩaꝫ respectu lesionis corporis ibi si quis te ꝑcussit in maxillā et c. Jtẽ respectu obligatiōis rerum. ibi sivoluerit tunicā et c. da ei. et c. Jtem respectu angarie operum. ibi et quicunqꝫ angariauerit te. Hec autem intelligũtur secundum Augu. quo ad animi pre parationeꝫ. vt. s. nolit propter talia illa ta pacem cordis per odium amittere aliter ɔsiliũ est. Octauũ est p̃ceptũ erro gationis ibi oĩ petẽti te tribue de quo cleemosyna. §. j. Nonũ est preceptuꝫ di lectiōis ĩimicoꝝ. vide diligere. §. i. Decimũ regulat intẽtionẽ cum sequẽtibꝰ. Et est ꝓh bitiuũ obliq̃ ĩtẽtionis ibi attẽdi te iustitiā. et c. Vide intẽtio. Vndecimũ remouet inordinatā affectionẽ tꝑaliũ ibi nolite soliciti. Vide. s̃. Auaritia. duo decimũ prohibet temerariũ iudiciũ ibi nolite iudicare. vide Judicare. tertiũde cimũ p̃cipit debitā cautelā. ibi attẽ dite a falsis ꝓphetis. Quartũdecimũ adducit auxilium gr̃e peteñ. ibi petite vi de oratio. §. x. Quintũdecimũ. p̃cipit eq̇ tatẽ legis nature. ibi q̃cũqꝫ vultis vt fa ciant vobis et c. i. necessario aꝛr cōsiliũ ẽ. Sextũdecimũ. tanqꝫ ĩpletiuum imponit canotũ ad dei amorẽ cum dr̃ intrate per angustā portā. s. caritatẽ. secundum glo. et **[sect. 18]** ibidem. vide. s̃. Charitas.

¶ Sunt et alia precepta ab ecclia indita gñaliter omnes litigātia q̃ sunt ṗmũ de celebratione festoꝝ secundum de auditiōe misse tertiũ de ieiunio in q̃dragesima. et alijs vigilijs. quartũ de ɔfessiōe. v. de cōione vj. de decimis. vij. de vitādis excōmuni catis. Multa sunt alia q̃ tangit specia les ꝑsonas de q̇bus dr̃ in diuersis capi tulis huiꝰ sũmevt facilius inueniātur.

Predicare

quis pōt. Rñ. vt colligo ex car. in cle. dudũ de se pu. prĩo papa pōt. xix. di. in memoriā et et q̇libet cui iꝑe ɔmittit de of. dele. c. fi. Cōmissarij ꝟo eius alteri subdelegare nō pñt. d. c. fi. et eꝑi etiam ĩ alienis diocesibꝰ nisi ꝓhibeant̃ ab eꝑis diocesis. xxj. di. in nouo et q̇libet diaconꝰ cui iꝑi ɔmittũt pñt in eoꝝ diocesi sed non extra. xvj. q. vij. nullus oĩno. Tertio omnes p̃lati ecclesiastici si sunt dia cōes pñt suis subditis predicare sed non alijs nisi ab eꝑo approbatis aut ṗuilegiatis. vt ȯ here. excōicamꝰ el. j §. sunt clerici. iiij. ſꝫ aliq̇s q̇libet clericꝰ. Qȯ limitoverũ vt sit dyaconꝰ non ꝓhibitꝰ specialiter. xix. d. ſm. et ibi no. glo. et Jnn. et Ho. de her. in. d. c. excōmunicamꝰ el. j. §. minores. et predicatores ab eoruꝫ prelatis licentiati. di. Cle. dudũ. Vnde si predicare volunt. j. septa mōasterij ipsorũ vel in loco alijs eorum licet sunt longe a domibus eorũ dummodo sunt ad eorum vsum possunt sine aliqua licẽtia secundum Lau. et ꝫẽꝫe ĩ. dicta clementina. Similiter quando volũt predicare in plateis communibꝰ nec possunt prohibere in prefatis locis nisi hora q̃ prelati. idest habẽt iurisdi- **[[Fo.ccclxviij.]v]** tionẽ quasi eꝑalẽ. vt no. Car. et gl. in. d. cle. dudũ. predicāt solenniter. i. publice populo generaliter. vel faciũt coram se solenniter predicari.

De notatis in hoc. §. et quod predicādi officiuʒ non potest alteri delegari. Bald. no. in. l. j. §. ne aūt. col. j. ver. sʒ nūquid. C. de cadu. tol.
¶ Sʒ nūq̇d vicariꝰ ep̄i sıłr hoc poterit **[sect. 1]** Rñ. car. ibidem quod sic si ipse vult predicare vt ep̄i vicariꝰ. Secꝰ si vt aliꝰ p̄latꝰ vel vellet corā se predicari facere ꝗ in hoc non representat personam ep̄i. et sic non tenentur cessare p̄fati fratres.
¶ Quid si talis habēs quasi iurisditio **[sect. 2]** nē ep̄alē vellet occupare totam horam matutinalē. Rñ. Car. vbi. s̄. quod non potest et Laudu. ib dē dicit quod dʒ ꝑtir illa hora matutinalis maxīe si dicti fratres non habent aliam horam competentē. ar. ca. mandata de presump.
¶ Quid si volūt p̄dicare in plateis pri **[sect. 3]** uatis aut ecclesijs alioꝝ. rñ. Car. ibidē quod non possunt sine lnīa eoꝝ ůrū sunt sʒ de eoꝝ lnīa possunt etiam hora illa qua p̄lati predicāt: excipiūtur solum eorum loca et publice platee in quibus illa ho ra predicare non possunt.
¶ Vtrum laici possint p̄dicare. Rñ. Pau. **[sect. 4]** in. c. sicut in vna de her. quod non alias pec cant mortaliter.
¶ Vtrum tempore interdicti possit pre **[sect. 5]** dicari et. Rñ. Car. gl. et Pa. ī. d. cle. dudū quod sic et quilibet admittatur de cōse. di. j. c. ep̄s nullam.
¶ Sʒ quā scīaʒ dʒ habere p̄dicator. rñ. **[sect. 6]** Alex. in. iij. parte sum. quod triplex ē actus docēdi. primus simpliciter exortādo et iste est oīm et istis sufficit scire mādata. et credenda. secūdus est predicādi et iste est eorum q̇ habēt ex offō et istis est necesse scire exponere credēda et mādata secundum illud prime Pe. iij. parata oīno poscēdi reddere rationē. tertius cathedrā tenēdi et istis est necesse scire omnia q̄ pertinēt ad eorum doctrinam.
¶ Quā conscientiam debet habere p̄ **[sect. 7]** dicator. Rñ. alex. vbi. s̄. quod simplicit̄ existēs ī peccato siue occulto siue manifesto docēs et predicans si non studeat do lere de peccato simpliciter dicitur cōtēnere et ideo peccare. et ego credo mortaliter sic non in mortali. iuxta illud p̄s. ꝓpterea deus destrues et c. l. di. quidem hoc et. c. cum exaudiero. et. xxxv. di. c. vj die ī fi. et. xl. d. multi. Tho. ī. iiij. tenet quod si docet sacrā scripturam ex officio prelationis quod peccāt mortaliter si est in mortali siue manifesto. sʒ si docet sicut magister sic est in peccato occulto non peccat mor taliter. facit pro hoc. supra correctio pri mo §. iiij.
¶ Vtrum teneatur predicator facere que **[sect. 8]** predicat. Rñ. Ale. vbi. s̄ quod sic quicq̇d as serit faciēdū de necessitate salutis non autem quod predicat faciendum de perfectione religionis.
¶ Quid si predicet propter honorē. vi **[sect. 9]** de. s̄. Honor. §. vij.
¶ Predicatores sacris literis semper de **[sect. 10]** bēt insistere nec tunc queratur discere cum ex officio. alios debeāt docere. xxxvj. di. §. ecce. ꝓpterea nomine doct. veniūt predicatores et prelati glo. j. c. vnico de summa tri. li. vj.
¶ Circa que docenda debeant insiste **[sect. 11]** re. Rñ. quod circa primo credenda sicut ar ticulos fidei: secundo faciendi et seruanda. sicut precepta. iij. fugienda sicut peccata. iiij. timenda sicut mors eterna. v. appetenda sicut gloria. et vt predicatio eorum fructificet etiam prius debent orare. vt dicit glosa. Ge. xxiiij.

Preces

an inducant simoniā. vide simonia. v. §. iiij.

Precedentia

determinant sequen tia. xxiiij. qō. vij. apostolus.

Preciosum

est omne rarum. xciij. di. legimus.

Precipitatio

est vitanda. l. dis. pō deret. Est autem pre cipitatio quando quis ꝑtransitis gradib⁹ et regule diuine vel humane rōis per ĩpetũ volũtatis vel passionis ferr̃ in precipitiũ. et si hoc facit cōtemnẽs et repudians diuina documẽta erit pctm̃ **[Fo.ccclxix.r]** mortale. Similiter quando licet non contemnat diuina documẽta tamen est cum detrimẽto eorũ que sunt de necessitate salutis si sic est erit peccatum mortalevel circũstantia que reperitur in omni pec cato mortali. Vnde dicitur iniquitas om nia precipitat. aꝗs eritveniale peccatũ. et ꝓ luxuria maxime absorbet rationẽ. ideo precipitatio ponitur eius filia.

Predia

Vrbana vel rustica quādo dicuntur vide seruitus in principio.

Predo

dicit̃ quadrupliciter. primo q̇ iniuste alios predatur sicut qui spoliat viatores et iste est excom municatus. xviiij. q. iij. si quis romipetas cum duo. ca. seq. ij. dicitur qui tollit a personis vltra stipẽdia sibi taxata. xiij. q. j. militare et tales sunt raptores. et sicut predo continetur sub raptore sic spe cies sub genere. xiiij. q. v. non sane in fin. et sic debet puniri pena raptorũ. iij. �means Gof. et ho. dicitur prelatus qui vt serui tiũ impẽdat legato vel alij plus exigit a subditis ꝯ soluat de immu. eccles. ꝓ pleriq̃. iiij. dicitur predo secundum hosti. Judex qui iurgiũ alienũ deputat predam suam aut officialis indebite pecuniam accipiens. l. omnes. C. ad. l. iuli. repetũ. ¶ Quo p̃cepto prohibetur preda. Rñ. **[sect. 1]** furti nomine. xxxij. q. iij. meretrices. ¶ Cui debet dari preda in bello acqui **[sect. 2]** sita. Rñ. de iure principi. xxiij. questiōe. v. dicat. Sed tu dic latius vt. s̃. bellum in principio.

Prefactio

Nulla d̃ dici ĩ missa nisi illa de qua in. c. inueni mus. de consecra. di. j. et in. c. sanctoru̅ lxx. dis. vide. s̃. missa. §. xxx.

Prelatus

large dicitur om̃is habens curam animarum ꝗ Jnno. in. c. firmiter. de sum. tri. et in. c. quoniam. vt li. non conte. stricte vero dicũtur solum habentes iurisdictionem vt probatur in. c. decernimus. de iudi. iũcta glo. in. cle. dudum. de sepul vbi ponitur prelatus et rector separatim do. Bar. in cle. j. de elec. cum glo. ibidem et Lau. dicit quod nomine prelati comprehẽ ditur quilibet admiuistrator habẽs ꝑpetuum officium etiam si sit talis qui ad nutum superioris possit ammoueri. allegat de sup. neg. prela. ca. j. ad fi. xvj. q. i. de presentiu̅. addit pau. ibidem quocunq̃ nomine cẽseatur de ver. sig. quāuis cle. j. de rescrip. et quod ibi no. Et ex glos. prefata dicit Car. obtinuisse quod mi nister et custos minoru̅ et prouincialis

predicatorum sunt prelati et quod possunt esse procuratores quia cle. j. de procu. lo quitur de religioso non prelato. et quod etiā possunt esse delegati pape. vt supra delegatus. §. iij. De notatis in hoc. §. et quod prelatus debet esse electiuus non datiuus. Bal. nota. in. l. quicunqꝫ. C. de bo. que libe. cola. j. in fine. versi. non obstat. et non potest prelatura permutari cum alia. vt per Bal. in. l. j. col. iij. C. de emā. li. et nō transit ad heredes. glo. et Bar. in. l. tute la. la. ij. in. j. no. ff. de tut.
¶ Vtrum omnis prelatus sit iudex or [sect. 1] dinarius. Rñ. glossa. in ca pi. ij. de iudi. quod sic.
¶ Vtrum negligentia prelati sit pecca [sect. 2] tū. Rñ. glo. in. c. ea que de offi. arc. quod sic. et mortale quando est in omissione neces sariorū ad suum officium. vt visitationis correctionis et huiusmodi. et ꝯ Ho. et Ber. in. d. c. ea que tenetur non solū de dolo et lata sed etiam leui culpa de dāno ecclesiasticarum rerum ergo fortius animarum.
¶ Vtrum prelatus teneatur omnia age [sect. 3] re cum consilio capituli sui. Rñ. pan. in cap. nouit. de his que fi. aprela. quod ne gocia minora potest sine consiliovt no. doct. in. di. cap. nouit. et Jnno. in cap. fi. de maio. et obe. et. l. ij. C. de iura. calū. Nam rectores ex offō iniuncto explicant hec minora vt in. di. l. ij. facit. ca. edoceri. de rescrip. Negociavero ardua causa rationabili existente quam bonus vir arbitrabitur. potest sine cōsilio capituli. alias non.
¶ Vtruꝫ teneatur dicere suam culpam [sect. 4] subdito qꝏ excessit in corrigēdo. Rñ. c. quādo. lxxxvj. dist. quod non. Jntellige nisi **[[Fo.ccclxix.]v]** a proposito hoc faceret. vt. s̄. Correctio. j. §. ij.
¶ Vtruꝫ prelatio sit appetenda. Rñ. q [sect. 5] nō nec desidia fugiēda. xvj. q. j. nos au tē. viij. q. j. olim et tribus. c. seq. xl. distin. multi vnde appetēs eam efficitur indi gnus. j. q. i. prīcipatus et peccat mortali ier si deliberate appetit. vt p̄sit vide. s̄. ambitio. et. s̄. ep̄s. §. ij.
¶ Vtrum prelatus possit fugere. vide. s̄. [sect. 6] ep̄s. xxiij.
¶ De quibus specialiter sunt interro [sect. 7] gandi prelati. Rñ. s̄. interrogatiōes cir ca presatos.

Prescriptio.

ē quoddā ius ex tēpo re congruens autoritate legum vim capiens penam negligentibus inferens et litibus finem im ponens. Et similiter diffinit vsucapio. et aliquando vnum comprehendit reliquum sed proprie differunt quia vsuca pio est in rebus mobilibus et se mouētib⁹. presciptio vero in immobilibus et iurib⁹ incorporalibus vt insti. devsuca pionib⁹ et lon. temp. prescrip. j. Rñ. Jure tamen cōsultus ita diffinit. Vsucapio ē acquisitio dominij per continuationē possessionis temporis spatio. l. diffiniti in. l. ij. ff. devsucapio. hoc Pan. no. in ru bri. extra eo. ti.
De notatis in hoc. §. et quod ī hoc differant prescriptio et vsucapio: q prescri ptio est de re immobili. vt per Bald. in l. j. col. vj. in. iij. oppo. C. de ser. fugi. vsu capio vero est de re mobili: vt ibi. et no. insti. de vsucapio. in principio. et. ff. eo. in rub. licet quandoqꝫ prescriptio pro vsu capione ponatur. Vnde exceptio prescriptio. non dicitur inceptio cōtra rem mobilem cum intelligatur pro exceptione vsucapionis: vt per Bald. in di. l. j. col. vij.
¶ Que requiruntur ī prescriptione �means [sect. 1] ius canoni. et conscientiā. Rñ. q. iiij. pri mū bona fides. s. quod is qui possidet rem qꝫ possidet credat esse suam. vel credat tradētez esse dñmvel habere ius distra hēdi. lꝫ in facto erret. ff. de verb. sig. l. si bone fidei. hoc limito verum ī prescriptio ne vbi requiritur aliq̣s actus positiu⁹. secus vbi nullū factum requiritur vt ī prescriptione libertatis contra seruitu tez rusticam. q licet sciam me tibi debe re seruitutē eundi. tamen ego possum prescribere libertatez. ex quo ego nihil facio quod sit peccatum hoc tenet Bart. in. l. sequitur. §. si viā. ff. de vfuca. et pau. ī. c. fi. de pres. Jdē dic de

p̃scriptione actio nis ꝑsonalis mere penalis vt in rapĩa respectu quadrupli q̃ est vsum ad annum post annum simpli insti. de vibo. rap. in princi. vt. j. §. xlij. et idem dic de similibus. ¶ Sed quid si erret in iure. Rñ. quod non p̃ scribet. l. j. §. si a pupillo. ff. pro empto. et **[sect. 2]** l. nũqꝫ. la. ij. ff. de vsucap. Secus fi errabat in facto ar. l. qꝏ vulgo. ff. pro ẽpto. et propterea dicit Jnn. in. c. si diligenti eo quod possidẽs contra ius non presumi tur bonefidei nisi sit possessio longi tẽporis: vel probabilib⁹ rationib⁹ fuerit acquisita facit. ca. cum ecclesia futrina de causa pos. et proprie. Exquo patet q ꝗ si ius in quo errauit erat dubium quod er ror excusaret ĩ prescrebendo et facit tex. in. l. cum dilectus et ibi Pau. de cõsue. quod not. Jtem tenet Host. in ca. cura: de iurepa. quod error mixtus. scilicet iuris et facti non tollit bonam fidem. dat exempluʒ in donatione rei aliene facta vxori qua vir non est effectus pauperior vt quia ex ipsa re non tenetur comodanti vel deponenti vel quia domi nus consensit qꝫ mulier credit valere quia vsucapiet. l. si vir vxori. ff. de dona tio. Bar. tamen in. l. si fur. ff. de vsuca. et in. l. sʒ et si. §. scire. ff. de pe. here. et refert Pau. in. c. grauis de restitu. spo. distinguit et bene quod quedam sunt iura que prohibent aliquos actus. et faciens contra etiam ex errore non presumitur in bonafidei. et sic intellige glosam dicta lege si fur. que dicit quod error iuris impedit vsucapionem. quod etiam limito nisi esset tale ius obscurũ et dubium. Quedaʒ sunt iura non prohibentia. sʒ actui non assistentia vt puta testamentum non solenne non approbatur a iu-**[Fo.cccclxx.r]**re vt valeat et circa talia errans non pre sumitur in malafide. d. §. scire.

¶ Quid de illo qui tẽpore p̃scriptiõis **[sect. 3]** habuit conscientiam lesam postea inci pit habere non lesam. Rñ. Pa. in. fi. eo. cum do. ant. quod si ex legitima cã habuit lesam interrupta est prescriptio. et sic in cipiet prescriptio postqꝫ conscientiam lesaʒ reformauit per legitima indicia. ar. eorum que no. in. c. de quarta eo. ti. d. c. cura. Si vero fuit lesa ex leui iudicio. quã tamen reformauit ex alijs legiti mis iudicijs. sic non fuit ĩterrupta. Pau. tamen includat quod omnino interrũpat̃ et incipiat prescriptio de nouo tꝑe refor mationis. sed verior est prima opi. nisi conscientia se firmasset qꝫuis ex leui iu dicio quod res erat aliena.

¶ Vtruʒ dubitans an res sit sua vel ne **[sect. 4]** et habens iustam causam dubitãdi pre scribat. Rñ. secundum do. ant. in. d. c. fi. quod nõ. qꝛ iura requirunt nedum quod non sit in ma lafide. sed quod sit in bonafide et ideo licet non sit in malafide non est tamen in bona. Quod tamen limita nisi dubi tatio esset momentanea et vacillans sicut non est heretic⁹ q̇ dubitat. sed non fixe et deliberate. c. j. de her. qꝛ sic non im pediret. Et hec opi. ĩ foro anime est verior quo ad vsucapionẽ rei. sʒ respectu fructuũ lucrandorum sufficit malam fi dem abesse. et quamuis Pa. et communis opi. et glo. in. d. c. fi. teneãt quod dubitatio etiam firma non impedit prescriptionẽ etiam quo ad rem facit ꝑ ipsis. xxxiiij. q. ij. si virgo. sed hoc de eorũ quo ad foruʒ contentiosum tene. non quo ad consciẽtiam.

¶ Secũdũ quod requiritur in prescri **[sect. 5]** ptione est iustus titulus. c. si diligenti. extra eo. et dicitur hic titul⁹ causa possidendi vt donatio. venditio. et huiusmo di. Exigitur ergo causa vera non legitima secũdũ Gof. vnde titul⁹ errone⁹ vt quia credebat procuratoreʒ suũ emisse prestat causam prescribendi. ff. pro soci. l. fi. Et propterea dicit glo. in. d. c. si diligenti. quod pro tanto dicitur titul⁹ iustus quia dat causam prescribendi licet in veritate non sit iustus. quia tunc non esset prescriptio necessaria. Et ideo minus iustus titul⁹ dat causam p̃scribendi. si modo adsit bona fides. vt credat titulum sufficere et esse iustuʒ. et hoc verum quod requiritur titulus quando aliquis iure communi possidere non potest. vt laicus decimas. Jdeo requiriĩ̃ titul⁹. alias est semper in mala fide. Sed vbi res possunt de iure communi possi deri. si non requiritur titulus in iurib⁹ p̃scribẽdis vt sunt seruitutes. Et quod nõ requirat̃ titul⁹ tenent

communiter docto. Sʒ Pa. in. d. c. de quarta. eo. limitat verum Primo quando prescriptio non est contra ius commune. ꝑ. c. j. eo. ti. li. vj. facit. l. quemadmodũ. C. de agri. et cen. et c. Secundo quando non est in vsufru ctu prescribendo. ꝙ licet sit ius in corporale. l. j. in fi. ff. ad. l. fal. et q̃dam serui tus in rebus alienis. l. j. ff. de vsufru. accre. tamen requiritur titul⁹ in eo prescribendo alias non prescriberetur spacio x. vel. xx. annorum. vt probat̃ in. l. fin. C. de prescri. lõ. tem. vnde dicit gl. in. l. corruptionem. C. de vsufru. quod si etiam vsu fructus cõsistit in re mobili. tamen actio personalis ad ipsam non tollitur trien nio. et idem videtur diceñ. in acquisitio ne ipsius et etiam in acquisitiõe cuiuscũ ꝗ rei immobił. non precedit prescriptio sine titulo nisi sit longissimi tẽporis. C. de prescri. xxx. anno. l. si quis emptur⁹. Dico tamen fruct⁹ q̇ capiuntur ex agro alieno ex bona fide vsucapiuntur trien nio. tex. est no. in. l. sequit̃ §. fruct⁹. ff. de vsuc. et ibi per Bar. ꝙ ibi non agit̃ de p̃scri bẽdo iure. Et iõ cum ȯr quod tenetur restituere fruct⁹ extãtes. in. c. grauis de resti. ipo. Jntellige nisi possessor per triẽniũ et bõasi de possideret Tertio limita quando non agitur de seruitute per quam persona oblĩ gatur vel astringitur ad aliquod seruitium. ꝙ cum sit quid graue necessario req̇rit̃ in tali iure p̃scribendo titul⁹ vel lapsus longissimi tẽporis et sic potest in telligi. l. cum de in rem verso ff. de vsuris. et not. Dy. in regula possessor. de re iu. lib. vj. **[[Fo.ccclxx.]v]** ¶ Tertiuʒ qȯ requirit̃ est continuatio **[sect. 6]** possessionis quod res sit possessa continue vsqꝗ in finẽ prescriptiõis sine interruptiõe. c. illud extra eo. de reg. iur. regula sine possessione. li. vj. Et quod possideat vt proprium. ꝙ qui alieno nomine possidet vt coloni. et qui precario. et huiusmo di. non proprie possident. sed hi quorũ nomine possident. c. cum venisset. de re sti. spo. et in glo. c. clerici. xvj. q. iij. Si tñ interrupta possessiõe quando possessor recuperat est bonefidei sic prescriberet ea interruptione non obstãte. l. fin. C. de prescrip. xxx. an.

¶ Vtrum possessio ciuilis. i. quod sit talis ꝑ **[sect. 7]** sona q̃ possit legitime de iure cõi possi dere. secundum gl. in. c. causam de prescrip. ne cessario requiratur ad prescriptionem. Rñ. quod ad vsumfructũ p̃scribẽdũ nõ. sed sufficit naturalis seu corporalis posses sio. l. fi. C. de prescrip. lon. tẽ. not. Pa. ĩ. c. ad audientiã. eo. ti. Jn alijs autem vbi pre scriptio inducitur ad acquisitioneʒ rei vel iuris. tunc requiritur in ciuilis pos sessio. et sie intellige tex. et gl. in. c. causaʒ e. ti. et ideo naturalis non sufficit de quo plene per Dy. in regula sine possessione li. vj. Vbi vero p̃scriptio inducit̃ ad extinguẽdũ solũmodo ius alteri⁹ et ad defenfionẽ contra ius alteri ɔgruẽs. tũc tali defendẽti non ẽ necessaria ꝟa posses sio vel quasi. alias sequeret̃ quod non p̃scriberent̃ actiões personales contra id qȯ habet̃ in. l. ij. C. de ɔsti. pe. et in. l. sicut. C. de prescri. xxx. an. ꝙ nemo vere eã possi det. nisi his cuivere cõpetit. vt no. Jnn. in. c. ĩ literis. de resti. spo. hec est notabi lis distinctio. Cal. in. c. cuʒ non liceat eo. Aduerte hic quod possidẽs bonafide et vẽdẽs sub cõditiõe non ĩterrũpit possessionẽ. vnde si deficiẽte cõditiõe vẽditio resolua iur priora tꝑa cum posteriorib⁹ ɔtinuare poterit secundum Pa. ĩ. c. illud aũt. e. ti. ¶ Vtrum possessio longissimi tẽporis **[sect. 8]** de cuius initio non est memoria habeat vim tituli. Rñ. secundum Jo. an. in. c. ij. de preben. li. vj. quod sic quando capacitas datur in exercente alias non. vnde laicus ꝗtumcunqꝗ exercuerit actũ spũalem vel alicuius ordinis nunqꝗ tamen potest illum p̃scribere. Et not. quod fama p̃bet iustam causam credẽdi vt no. in. c. inq̇sitiõi. de sen. ex. et. c. cum cõtingat. de rescri. et per Bart. in. l. ij. C. si ser. vel liber. et in. l. celsus. ff. de vsucap. Et si fama erat quod res fuit legata vel quod tale fiebat per ṗuilegiũ pape quod fuit perditum tꝑe guerre et huiusmodi sic curret prescriptio. vt no. in. l. quod vulgo. ff. ꝑ empto. ꝙ sic facit titu lũ sicut in illo cuius procurator dicerat se emisse et sic credebat.

¶ Quartũ quod requiriť est quod res non sit [sect. 9] vitiosa et possit prescribi et dicitur vitio sa si sit furtiua aut vi possessa vt inst. de vsuca. §. quod aũt. et subdit tex. quod necvllus alius ꝗuis ab eis bona fide emerit vel ex alia causa acceperit vsucapiendi ius hꝫ. Et aduerte quod in re mobili oportet quod iustus titulus interueniat a principio aliter nunꝗ prescribiť quia sine ti tulo contra volũtatẽ domini cõtractꝰ furtum comittit et sic furtiua est secus est in re immobili: ꝙ ꝗuis mala fides fuerit in primo potest tamen per alios prescribi ex eorum bona fide. Et ideo nũꝗ res mo bilis in cõsciẽtia potest teneri ꝗtũcũꝗ per longũ tp̃s sit possessaet bona fide ni si qui habuit eaꝫ a principio habuerit cum titulo. propterea dicit text. in. d §. ꝗ autezꝫ. Vnde in rebus mobilibus non fa cile ꝓcedit vt bonefidei possessori vsucapio competat. Quod nota quia sepe venit in practica. Limita tamen secundum ꝗ j. dico. §. xliiij.

¶ Quero vtrum omnes alie res que non [sect. 10] sunt vitiose possint p̃scribi. Rñ. quod regu lariter omnis res oẽ ius omnis actio prescribi potest. capi. ad aures. eo. ti. Sed hꝫ multas exceptiones ꝙ sunt multa q̃ psescribi non possunt vt. j. §. xij. cum sequentibus.

¶ Sed que requirunť ad prescribẽduꝫ [sect. 11] iura seu seruitutes que habent causam continuam vel quasi. Rñ. quod requirunť v. Primum bona fides. s. quod vsus fuerit eo animo quod vsus fuerit iure fuo et quod po suerit etiam aduersario cõtradicẽte. secus si causa amicitie ꝙ nunquam prescri **[Fo.ccclxxj.r]** bet. l. fin. et ibi not. ff. quemadmo. serui. amit. et. l. qui iure familiaritatis. ff. de acqui. pos. Secundum tempus debitũ vt. j. patebit. Tertiuꝫ quod vsus fuerit sciente aduersario. l. ij. C. de serui. et ibi glos. et doc. et etiam patiente. l. quoties la. ij. ff. de serui. quia scientia et patiẽtia in iuribus incorporalibus aduersarij constituit quasi possessiouem. Et ideo sine ipsa non posset prescribi nisi sit tẽpus longissimum. s. xxx. anno. vel. xl. an norum secundum Pau. de cast. in. l. ij. C. de serui. Jtem nisi habuisset prescribenstitu lum ab aliquo tertio qui eam vt dominus illius fundi concessit quia sic igno rante domino potest prescribi. vt not. Cyn. Pe. tenere in. l. ij. predicta. Quod nota pro limitatione illius quod in incorporalibus non est dare quasi possessionem sine scientia et patientia aduersarij. quia pauci aduertũt vt in pascuis aqueductu iurisditionibus piscandi. Et not. secundum Jnnocen. quod istud tempus ĩcipit currere ex quo quis cepit illo vti non vi nec clam. nec precario sciente illo cui fit preiudicium et non contradicente. quartum in negatiuis puta altiꝰ non tollendi requiritur prohibitio not. glo. in. l. qui luminibus. ff. de serui. vrb. pre. et ꝓhibitio debet esse ex parte pretẽ dentis seruitutem. quintum quod sit domi nus fundi et cuius seruitus est acquirẽ da quod not.

¶ Que sunt que p̃scribi non possũt. Rñ. [sect. 12] xvj. primo contra peccata de iure canoni co et ĩ foro anime. immo diuturnitas au get. c. cum haberet. de eo qui du. quam pol. per aduł. c. non satis et. c. cum ĩ ecclesie. de simoniade iu. ciuili vero peccatũ est momẽtaneũ. tunc lapsus temporis alleuiat penam in. l. si diutino tẽpore. ff. de pe. et quandoꝗ ex toto tollit. Vnde communiter doc. et sequitur Pa. in. c. cũ habere. dicunt quod aduersus quodlibet crimen regulariter ꝓcedit p̃scriptio. x. an no. vt post lapsum q̣s nequeat accusari. et in. l. adulter. C. de adult. dicitur qꝺ post quinquẽnium non potest quis accusare adulterium nisi in duobus casi bus vide glo. d. l. adulter.

¶ Secundo contra obedientam visita [sect. 13] tionem et procurationem que debeť ratione visitationis. cum non liceat eo. cũ similibus.

¶ Tertio ecclesia loca religiosa nec nõ [sect. 14] ius decime primitie vel oblatiõis et oĩa alia iura spiritualia non possunt p̃scribi laicis ꝙ illa possidere non possunt. vt ĩ. c. causam. eo etiam simile anni trãsie runt. vt. s̃. dixi secundum Jo. an. in. c. ij. de preben. lib. vj. Ab eis autem a quibus pos sideri possunt bene prescribuntur. vt in c. ad aures eo.

¶ Quarto annexa spiritualibus. vt ius [sect. 15] patronatus similiter prescribi non pñt a laicis. Dicit tamen Pa. in. d. c. ad aures quod papa posset cōcedere priuilegiū laicis vt possiderent spiritualia aliqua: q̃ potest dare potestatem eis excommunicā di. et sic tunc prescribere possent que pos sidere possunt. Limita istud ad laicos seculares. q̃ laīci cōuersi lʒ non debeāt tamen possunt tractare spiritualia cum cle ricis et prescribere. vide tex. iuncta glo. in. c. ex eo. de elec. lib. vj.
¶ Quinto non potest p̃scribi limes vel [sect. 16] quod adheret limitib⁹ episcopatuū pro uinciaꝝ vel parochiarū. xvj. q. iij. lʒ et. c. in regulis de paroch. sup̄ eo. ratiōe termini confundantur ꝑuinciarū vel parochiarum.
¶ Sexto liber homo ꝑ seruo possessus [sect. 17] non potest p̃scribi. xvj. q. iij. §. potest.
¶ Septimo publice functiones agroꝝ [sect. 18] in pēsiones non pñt a colono p̃scribi nec fundus quē colit. d §. pōt. C. de p̃script. xxx. vel. xl. an. l. male agitur.
¶ Octauo via publica non potest pre [sect. 19] scribi ex non vsu populi. l. viā. ff. de via publica.
¶ Nono aqueductus ad publicū vsuʒ [sect. 20] ciuitatis et alia iura ciuitatis ad publicum vsum destinata p̃scribi non possunt. C. de aqueductu. l. diligenter.
¶ Decimo reseruata ṗncipi ī signum sub [sect. 21] iectiōis vt tributū et similia p̃scribi nō pñt. vt. l. cōp̄it serenitas nr̃a. C. ð p̃scrip. xxx. an. facit qð no. in. c. cum non liceat. eo. **[[Fo.ccclxxj.]v]** ¶ Vndecimo res quā lex vel canō alie [sect. 22] uari prohibet non prescribit̄ sic tamen distin gue secundum Pa. in. d. c. cum non liceat quod aut lex prohibet alienationem q̃ eius rei non est commercium nec potest possessio haberi. vt in rebus sacris non spiri tualibus et religiosis respectu laicorum et sic non valet p̃scriptio. Aut prohibet alienationem simpliciter fauore ipsius rei. exemplum in fundo dotali. et sic p̃scrip. non potest inchoari. l. si fundum. ff. de sun. dot. glo. et Bar. in. l. ij. C. de vsuca. ꝑ emp. Sed si erat inchoata anteq̃ talis esset dotalis fundus et huiusmodi sup̄ quas se fundat ius tūc non impedit̄ vsu capio. tex. est in. d. l. si fundum. Jdem di ceñ. quaudo res peruenit ad personam priuilegiatam contra quam non posset p̃scribi. vt not. Jo. an. ī. c. vnico de iur. pa. li. vj. intellige si ignorat prohibitionem iuris probabiliter aliter nō. Aut lex ꝓhibet alienationem non simpliciter sed sine certa solēnitate. vt in rebus minoꝝ et ecclesie tūc data bona fide et excluso er rore iuris procedit prescriptio si hʒ con comitantia alia: puta emi a minore quē credebam maiorem vel rem a prelato. sʒ putabam capitulū ɔsensisse et huiusmo di. Secus si errabam in iure credens q̃ prelatus sine capitulo posset vel minor sine decreto. et sic intellige glo. in. c. ij. de his que fi. a prel. et tex. iuncta glo. in. c. j. de re. ec. non alie. lib. vj.
¶ Quid si est ꝓhibita alienatio per de [sect. 23] functū. Rñ. idem diceñ. sicut de prohibi ta a lege. s. quod vsucapi non potest tex. est in. d. l. ij. et ibi gl. et Bar. Et hec intellige quando predicta prohibitio fit ex causa per testatorem sine causa enim non valet vt legit̄ et not. in. l. fili⁹. §. diu. ff. de lega. primo. et ibi per Bar. plene.
¶ Vtrum similiter sit dicendum quan [sect. 24] do res per pactum prohibita est alienari puta cum res obligatur et obligans ap posuit pactum vt illa res interim non alienetur et impedit̄ dominij trāslatio. vt in. l. si creditor. §. vlti. ff. de distra. pigno. Rñ. quod sic quia non currit prescriptio. vt no. Bart. in. l. vbi lex. ff. de vsuc. pa. tamen in. d. c. cum non liceat tenet q̃ currat prescriptio et credo verius si ali⁹ a p̃dictis contrahentibus prescribat.
¶ Duodecimo res que tenetur preca [sect. 25] rio nomine quia non ipse sed dominus possidet. l. certe. §. his qui rogauit. ff. de preca. Jdem de colono ea ratione. l. ma le agitur. C. de prescrip. xx. an. idem de eo qui possidet nomine alieno ea ratio ne. capi. cum venisset. de resti. spo. Jdeʒ de pignore quod non potest prescribi a creditore et vsufructuario quia

censentur in mala fide. Dicit tamen Pan. in d. capitu. cum non liceat. colonus et tenens precario nomine et qui possidet alieno nomine non possint prescribere tales res tamen si colonus vendit alteri. et qui emit bona fide prescribit sed dominus petit restitutionem in integrum si ignorauit ex clausula generali. l. j. ff. ex quib. cau. ma. secundum Spec. eo. titu. et glo. in cap. cum nemo. C. de ac qui. pos. et placet per ea que. j. dicam licet Barto. in. l. cum solus. ff. de vsuca. ali ter sentiat.

¶ Tertiodecimo res empta a prodigo **[sect. 26]** vel luxurioso aut lusore alienante distinguit tamen Pan. in capi. si diligen ti eo quod aut tatibus est interdicta administratio et sic non valet contract⁹ nec infertur vsucapiendi conditio. vt. l. qui fundum. §. qui sciens. ff. de empti. Aut non est interdicta administratio bonorum et tũc aut ignorabat quod in ma lum vsum volebat consumere et sic pōt vsucapere quia est bone fidei. vt in. l. si quis cum sciret. ff. de empt. si vero scie bat quod in malum vsum volebat expendere precium sic non valet vsucape re. vt in. d. l. si quis cum sciret et est text. no. ĩ. l. si vero non remunerādi causa. §. si adolescens luxuriosus mandat tibi vt pro meretrice fideiubeas idēꝗ tu sciẽs mandatum susceperis non habebis mandati actionem quod simile est q̃si perdit iura pecuniam sciens credideris. Sed et si vlterius directe mandaue rim tibi vt meretrici pecuniam credas non obligabitur mandati quasi aduer-**[Fo.ccclxxij.r]**lus bone fidei mandatum sit hoc text. ff. mandat. Nec obstat. l. affectionis. ff. de dona. quia ego intelligo ante factuʒ non valere in ista lege valeret post factũ fornicationis soluẽdo. hāc decisionem posuit barto. in. d. l. si quis cum sciret et secundum hac limitarem ego. l. fin. ff. de alea. vbi valet contractus venditiōis factus alteri a collusore scilicet verum quādo non putabat precium in ludo velle cōfumere alias talis emptor non poterit prescribere. Multominus valet contra ctus factus in ludo cum collusorevnde nec tenet venditio nec tenetur emptor de euictione cum simul delinquant. l. fi. .§. j. ff. qua. re. ac. non da. et per cōsequẽs cum sit in malafide et contractus sit pro hibitus a iure non poterit pre scribere quod no. bene.

¶ Quartodecĩo res ignorantis non pōt **[sect. 27]** prescribi ita tenet do. pe. de ꝑusio ĩ tra ctatu de canonica portione episcopi. c. ij. allegat. l. cum sex. ff. de edi. edic. cum cō cor. in. gl. ibidẽ. Vnde concludit quod quā do quis ignorat habitu et actu ius sibi factum ex quo resultat sibi ius agẽdi et sic non currit p̃scriptio. Jdẽ quando quis ignorat actu sed non habitu sic etiam nō currit puta collator scit se habere ius cō ferendi beneficium sed ignorat factum ex quo resultat sibi ius agẽdi scʒ actuʒ vacationis et sic non currit prescriptio. c. quia diuersitatem de conces. pre. ca. li. te ras de suplen. negli. pre Panor. vero in. d. c. vigilanti dicit quod contra ignoran tem vel absentem currit sed prescriptio nisi ignorās vel abñs possideat ciuiliter quia tunc non currit prescriptio vt ĩ l. male igitur. C. de prescri. xxx. vel. xl. an. ex quo infert quod si me absente aut ignorante ingreditur quis possessionẽ meā non incipit tunc prescriptio licet fuerit ingressus bona fide quia per hunc ĩgres sum non perdo possessionem vt in. l. si id quod. ff. de acqui. po. sed anteqꝗ incipiat prescribere oʒ prius perdam possessionem puta quia sciens aliũ ingres sum suscipe me posse repelli vel iradidi obliuioni et eam neglexi per decẽniũ vt in. d. l. si id quod. et ab eo tempore ĩci pit currere p̃scripto et non prius. vt not. Dy. in regula sine possessiōe li. vj. et sen tit gl. et apertius bart. in. l. j. C. de seruitutibus. Addit tamen quod licet ɔtra ignorātẽ currat prescriptio tamen si ignorātia fuit ex iusta causavł ꝑbabilis quod tũc subueniẽ. ar. c. cum illoꝛ. de sẽ. excō. et hec subuentio erit quod restituetur in integrum vtvoluit Barto. in. l. j. §. si quis autem. ff. de actu itinere qꝗ pri. facit glo. in. l. j. C. ð pa. po. et tex. optimus in. l. antepe. ff. de acqui. here. sʒ magis mihi placet opi. Pe. Vbĩ tame ignorātia non est crassavel supina. Jncorporalia

vero non possunt quasi pos sideri nisi sciẽte eo qui possidebat ṗus. Et data eius ignorantia non possunt p̃scribi. l. ij. C. de serui. et aqua. not. Jnno. in. c. bone el. ij. de po. prela.
¶ Quintodecimo res excōicati vt dicit **[sect. 28]** Pa. in. c. j. eo quia cum sit impeditus a le ge non debet ɔtra eũ currere prescriptio l. fi. in fi. C. de ãna. exce. Quod limito ve rum in eo q̇ non est in mora petende absolutionis secus si esset in mora quia tũc impedimentum oritur ex culpa sua et ideo curreret.
¶ Sextodecimo res future vel vi pos **[sect. 29]** sesse nec etiaʒ ea que ex ipsis nascũtur vt ĩsti. de vsuca. §. furtiue. de quo dic vt j. §. xliiij.
¶ Que sunt tp̧a in q̇bus prescriptio nō **[sect. 30]** currit sed dormit. Rñ. Pa. in. cap. ex trãs missa. eo quod nouẽ tempora. Primum tem pus hostilitatis et vbi ius non redditur. sʒ hoc limitat Jnn. in. d. c. quando propter guerram et huiusmodi actor agere voluit sed non potuit quia non erat qui ius redderet. l. sed si per pretorem. §. si ferie. ff. ex qui. ca. maio. et propter hoc dicit Barto. in. l. de etate. ff. ad treb. quod citatus tempore pestis habet iustam causam non comparendi. alle. ca. ad supplicationem de renuncia. facit glos. in. capitu. si vero de iureiur. Et ideo dicit idem Barto. in lege naturaliter. ff. de vsuca. quod tempore pestilentie non currit p̃scriptio vbi quis fugit ex ta li timore aut certe erit iusta causa petẽ **[[Fo.ccclxxij.]v]** di restitutioneʒ in integrũ. ex cła gñali idem dic de omni alia iusta causa q̃ ĩpe dit ne quis rem suam petat. l. qd̃ quidẽ ff. ex qui. cau. ma. secundum tẽpus est quando ecclesia nullũ habet prelatũ seu hʒ inutilem ad agendũ. vt puta quia est excōicatus suspẽsus vel captiuus. ca. q̃ diuersitatẽ de cōces. prebẽ. xvj. q. iij. c. j. de elec. quia diligẽtia. Aut est dilapidator aut male alienans prelatus vt in. c. si sacerdotes xvj. q. iij. et qd̃ no. ĩ. c. de ininteg. resti. li. vj. Nam toto tempore prelati male alie nantis non currit. Tertiũ tempus quando q̇s de iure impediẽ̃ agere sicut filiusfamilias vt. l. j. in. fi. C. de anna. excep. et in vxore viuẽte marito respectu reꝛ dotaliũ. l. ĩ rebus. C. de iure. do. Jtẽ in pupillo durante etate pupillari. l. sicut vltra medium. C. de prescri. xxx. an. Quartuʒ tempus est sc hismatis qua ad eccle stã romanã vt ĩ. c. cum nobis. eo. ti. Quin tum tẽpus conditionis quia res sub cōditione non prescribitur. l. cum notissimi. §. sed illud. C. d̃ prescrip. xxx. annoꝛ. q̃ nulla currit mora. Sextum tẽpus feria rum repentinarũ q̃ precaueri non possunt vt dicitur ĩ. di. §. si ferie Quidã tamen dicunt quod currit sed indulgetur restitutio Septimũ tẽpus absẽtie reipublice cã tamen Jnno. isto casu cum precedenti tʒ quod currit p̃scriptio sʒ datur restitutio quando prescriptio fuit cōpleta tp̧e feriaruʒ aut absentie vel parũ post. Sec⁹ si post magnũ tp̃s q̃ tunc non datur restitutio. facit. l. ab hostibus. §. sed qd̃ simplciter. ẽ. ex qui. cau. ma. et satis palcet licet alij tencãt indistincte non currere. Octauũ tempus est furie vel prodigalitatis �means Jo. an. in addi. ad spe. eo. tit. Nonum ẽ iacentis hereditatis et non stat per heredem quin eaʒ capiat sed aliquo mō est impeditus secundum Pa. ĩ. c. de quarta de prescrip. sed do. Ant. ibidem tenet quod currit sed restitueretur ex generali cła.
¶ Sed quero an in prefatis casibus ita **[sect. 31]** dormiat et impediatur p̃scriptio quod non sit op⁹ petere restitutionẽ. Rñ. diuersa fuit opi. legistaꝛ in. l. senat⁹. ff. de offic. presi. et canonistarum in. c. ex transmissa eo. sʒ mihi placet opi. Jnno. quod ĩmpeditur ipso iure nec est necessarium pete re restitutionem nisi solum in tp̧e absentie et feriarũ potest dici cum simili ratiōe tẽ pus ꝓdigalitatis etiã: et sic illa tẽpora subducuntur de medio p̃scriptionis. ra tio sua quare non currit est q̃ p̃scriptio ẽ odiosa vt patet ex eo qd̃ legiẽ̃ et no. in. c. vigilanti eo. Ergo non ẽ laxanda.
¶ Quantũ tẽpus requiritur in prescri **[sect. 32]** ptiōe. Rñ. quod diuersimode secundum quod a diuer sis et contra diuersa sit prescriptio.

¶ Contra ecclesiā romanā non currit mi **[sect. 33]** nor ꝗ cẽtenaria. intellige in his que spe ctant prĩcipaliter non secundario ad ipsam secundum glo. in. c. ad audiẽtiam eo. vnde dic quod generaliter omnia que ĩmediate ꝑtinent ad dispositionẽ pape gaudent pri uilegio vt ẽ ecclesia lateranẽsis et res ip sius et exemptio ꝯ quā non currit minor prescriptio ꝗ cẽtenaria. Jta tenet Joā. an. in regula sciẽti lib. vj. in mercu. et qꝏ no. pan. in cle. frequẽs de exces. prela. et pau. in. d. c. ad audiẽtiam. Fallit hoc in casu. c. ij. §. j. e. li. vj. vbi cahtoli ci prescri bunt ꝯ ecclesiā romanā bona hereticoꝝ qui ignorabātur in vita quod essent heretici si per. xl. ānos bona fide ea possederunt nec in isto casu poterit romana ec clesia petere restitutionem vt in. d. cap. ij. patet vbi prohibet omnẽ molestiam post rescriptionem.
[sect. 34] ¶ Contra ecclesiā inferiorez a romana siue fiat prescriptio a ꝑuato vel ab alia ecclesia si est immobilibus corporalib⁹ siue incorporalibus iurib⁹ habentib⁹ continuam causam vel non sic requiritur quadragenaria ānorum prescriptio vt in. c. de quarta eodem et in. ca. primo eodem lib. vj. nec requiritur titulus in hac quadragenaria prescriptione sed sufficit bona fides nisi sit contra ius cō mune quia sic req̇uiritur titulus verus vel putatiue verus cap. si diligenti eodem titu. vel tempus de cuius initio memoria non est dicto. cap. primo. nisi in casu quando ius ciuile exigit contra priuatum tempus de cuius initio memoria non est quia tunc multo fortius **[Fo.ccclxxiij.r]** requireretur cum prescribitur contra ec clesiam. Si vero est in mobilibus sic ꝯ Pau. in. c. cum dilecta de cōfir vti. vel inu til. non habet locū vsucapio triẽnalis cō tra ecclesiā romanā sz ꝯ alias ecclesias credo quod habeat locuz nisi in rebus que alienari possunt sine debita solẽnitate de quibus. s̃. alienatio. §. v. et quatuor. .§. seq. Et quod p̃scribat habes inauẽ. quas āctiōes posita. xvj. q. iij §. fl.
¶ Quid si laicus habet rem cōem cum **[sect. 35]** ecclesia et indiuisibilẽ. Rñ. Pañ. in. di. c. de quarta quod requiritur quadragenaria prescriptio propter ecclesiā. ar. l. si cōmunem. ff. quẽadmo. serui. ami. Jo. an. in. c. vnico de iure pa. ĩ nouel. dicit quod vbi ius ecclesie potest remanere illesum p̃scriptio communis contra laicū sufficeret. facit quod no. in. ca. ad audientiam. eo. et. xvj. q. iiij. nolumus.
¶ Sed nunquid requiriẽ quadragena **[sect. 36]** ria in re que deuenit ad ecclesiā que cū esset laici ĩcepit ab aliquo p̃scribi. Rñ. Pa. in. d. c. de quarta cōior et verior opi. est quod non sed pro preterito vtetur priuilegio priuati et pro futuro tempore ꝑuilegio suo. ar. in. l. fiscus la. j. ff. de iure fisci. et ideo si ꝯ priuatū pñtem currerunt quinꝗ anni anteꝗ veniret ad ecclesiā sufficiẽt postea. xx. postꝗ venit ad eccle siam. Et idem dic in similibus priuilegia tis. facit auẽ. si quis. C. de prescrip. lōg. temp. et sic in isto casu mutat prescriptio nem.
¶ Vtꝝ prescriptiōes iudiciales currāt **[sect. 37]** contra ecclesiā. Rñ. Pan. ĩ. c. fi. de in ĩte. resti. quod sic vt sunt quod post decennium nō appelletur et huiusmodi sed restituitur sic ut et minor iure speciali vt in. d. ca. fi. et. l. j. C. si sepius in inte. restit. fue. pos. et ibi sequitur Barto.
¶ Vtū res patrimoni ales clericorum **[sect. 38]** gaudeāt isto priuilegio quadragenario Rñ. quod non sz prescribunẽ cōi spacio sicut alie laicorū. tenet glo. in. c. possessiones xvj. q. iiij. et in. c. ꝗꝗ de censibus. lib. vj. et spec. in ti. de resti. in integrū. tenet q̨ non potest restitutionem petere si fuit lesus in talibus bōis sicut facit in lesis ne in rebus ecclesie et iura que dicūt q̨ bona clericorum gaudent eodem priui legio sicut bona ecclesie dicit quod ĩtelliguntur quo ad defensionez allegat. c. ecclesiarum seruos. xij. qō. ij. facit quod dicit Pe. et Abb. in. ca. cum fit de foro ꝯpe. q̨. s. raptores prefatoꝝ bonoꝝ non cōuer tunẽ corā iudice ecclesiastico ꝗ priuile giuz non dz extẽdi nisi in casibus iure ex pressis. et idem cōcludit do. Anto. nisi sit eadẽ oĩno rō cum expressis a iure qꝏ not. **[sect. 39]** ¶ Quid de legatis ad

pias causas. Rñ. quod solũmodo habebit locũ ꝑscriptio. xl. anno. ſm. glo. in auť. de eccle. titu. §. ꝓ tẽporalibus. et ĩ. c. pe. xvj. q. iij.
[sect. 40] ¶ Contra hospitalia et alia pia loca requiritur. xl. annoꝝ. sicut ꝯecclesiã vt est text. no. in. l. omnia preuilegia. C. de epis. et cle. no. Jo. an. ĩ. c. ij. de re. in integ. lib. vj. [sect. 41] ¶ Contra principẽ distinguit pañ. in. c. cum nobis eo. ti. sic aut sunt bona reseruata principi in signum subiectionis et in tributo vel censu et sic nullo tꝑe currit. l. competit. C. ð prescrip. xxx. vel. xl. an. vł in signuʒ singularis priuilegij vel dñij vt legitimare spurios: creare notarios: exigere vectigalia et pedagia. et huiusmodi et sic requiritur scĩa principis et tã tum tẽpus de cuius initio memoria ho minum non existat vt est tex. in. c. suꝑ qui busdam de ver. signi. et per Barto. in. l. cunctos populos. C. de sum. tri. et. l. si pu blicanus. ff. de publi. et in. l. j. ff. de aqua plu. arcen. Aut sunt bona pariter possi dibilia et si ista sunt principi incorpora ta requiritur spacium. xl. anno. vt in. d. l. comperit serenitas nostra et sic procedit glo. in. §. fisci. insti. de vsucap. Si ꝯo non sunt incorporata sed duntaxat de lata tanqꝫ vacantia seu ex causa publicata et tunc in bonis delati propter vectigal non solutum sufficit tempus q̇n qꝫ annoruʒ. vt. l. ij. C. de aposta. Jn alijs vero siprecessit denũciatio sufficit tempus. xl. anno. vt. l. intra quatuor. ff. ð. di. et temp. prescrip. Si vero denũciatio nõ interuenit et sic si habuit bonam fidem tantum requiritur tempus. xx. an. l. in omnibus. ff. de diuer. et tempo. prescrip. **[[Fo.ccclxxiij.]v]** Si autem vltra bonam fidem habuit titulum sic sufficit tempus. x. annorum sic loquitur. l. qꝫuis. ff. de vsucap. et not. Bar. in. d. l. in omnibus.
¶ Contra quoscunqꝫ alios a p̃dictis di [sect. 24] stinguo: aut sumus in actionibus ꝑso nalibus et sic requiritur spaciũ. xxx. annorum. Quod limitat Pau. in. c. in cau sa. de causa pos. et proprie. verum quando concurrit sola patiẽtia. Secus si cuʒ patientia interuenisset aliud vt est tex. in. l. procula. ff. de proba. vbi ex tacitur nitate lõgi temporis presumitur dimis sum fideicommissum debituʒ si sepius de alijs habita ratione non sit habita de fideicommisso mẽtio. Aut sumus in rebus corporalibus immobilibus et sic si possidet cum titulo requiritur spaciuʒ x. annorum. inter presentes continue et per. xx. inter absentes et. l. fina. C. de pre scrip. long. tempo. Si vero partim fuit presens partim absens duplicabiť tem pus absentie solum. auten. quod si quis q̇ busdam. C. de prescrip. long. tempo. Si ue titulo per. xxx. anno. cum bona fide et reliquis prescribitur vt in. c. sanctorum eodeʒ titulo. xvj. q. iij. c. placuit et. l. si q̇s emptionis. C. de prescrip. xxx. annorum Aut sumus in corporalibus vt sunt iu ra et seruitutes et sic non requiritur titu lus sed solum vsus sufficit sic distinguẽ do qꝛ aut sumus in seruituti bus et tunc si habent causam continuam vel quasi regulariter prescribitur longo tempore scilicet. x. annorum inter presentes. et. xx. inter absentes sicut ĩmobilia. text. ẽ in. l. fi. C. de prescrip. longi. tempo. et in l. ij. C. de serui. et ibi glo. et doc. hoc notãt. Si vero seruitus habet causam discon tinuam vt seruitus vie et seruitiorum ex traordinariorũ prestatio tunc regulari ter non prescribitur vt est textus in. l. ser uitutes la. iiij. ff. de seruitu. et ibi per do. Fallit primo quando quis vsus est tan to tempore. cuius contrariuʒ memoria non existit. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. et esti. nota. glo. et doct. in dict. l. seruitutes. et tempus centum an no. est tempus de cuius initio non extat memoria. vt tenet do. Anto. in. capit. ve niens de testi. et Car. in. ca. si diligẽti de prescrip. Jtem. ij. quando habuit titulũ concessionis a domino quia prescribet in. x. annis inter presentes. et. xx. ĩter ab sentes ita no. gl. in. di. l. seruitutes. Siłr et. iij. prescribiť quando habuit verum titulũ a tertio qꝛ ꝑ. x. inter pñtes et. xx. inter absẽ tes. per tex. ĩ fi. l. in. fi. C. de p̃scrip. lõ. tẽpo. secundum Pau. de castro in. d. l. seruitutes. Ad uerte quod est dr̃ia inter prescribẽdo rustĩ canam et vrbanã seruitutẽ qꝛ rusticana ꝑdiť per non vsum sed vrbana

non nisi ali⁹ simul vsucapiat libertatez: puta habeo fenestras q̃s lz obstruā non ꝑdo ius sz si alius per idem tp̃s altius eleuauit murũ suũ amitto. hec probanť in. l. hoc autem iura. ff. de serui. vrb. p̃. q̇d autem sit seruitus vrbana et rusticana vide seruitus ĩ prĩcipio. Et nota quod tũc seruitus dicitur habere causam continuam vel perpetuam quando est in vsuactualiter et po tentialiter. vt seruitus aq̃ ductus et seruitus altius non tollẽdi et similes. ratio quia licet a principio requiratur factũ hominis non tamen sẽper quia postꝗ aqua est deriuata in canale facto natu re continuatur et per seipsam semper fluit et in seruitute tigni iniuncti vel oneris ferendi quod postꝗ semel est immissum cõtinuatur. aliquando vero dicitur habere causam quasi continuam vel quasi perpetuam quando perpetuo seu continuo potentialiter sed non actua liter est in vsu vt est seruitus stilicidij vel ductus aque ex celo cãdentis. ratio quia licet non semper exerceatur actu tamen apta nata semper exerceri sine facto hominis quia cum pluit stilicidi um. est semper aptum recipere aquã sine facto hominis postꝗ stilicidium est idem est eligendi iure et percipiendi de cimasex agro aliqñ seruit⁹ dicitur habe te causam discõtinuaz quando non est sem per in vsu actuałr nec potentialiter sed necessario requirit factum hoĩs qꝏ non potest esse cõtinuũ vt est seruitus itineris vieet similium. hoc no. per glo. et doct. in. l. seruitutes la. ij. ff. de seruitu. et in. l. fora-**[Fo.ccclxxiiij.r]**mẽ. ff. de serui. vr. pre. ad uerte hic quia in seruitute q̃ amittiť per non vsum si hz solũ interuella diez vel noctiũ tantum vel breuioris spacij p̃scribiť. ꝑ. x. annos inter pñtes et. xx. inter absentes. Si aũt habeat ĩterualla annoz vel mẽsiũ req̇riť tp̃s duplicatuz quo ad pñtes vz. xx. annoz sz q̊ ad absentes aliq̇ tenẽt quod nõ duplicať. Sz credo quod duplicať secundum Jo. gl. in. l. fi. C. de seruitu. quẽ sequuntur cõiter gl. Acursij Bar. et Bal. et doct. idẽ. et Jnn. in. d. c. de quarta. quia pro vltima opiniõe hãc ponit q̃ ẽ sua iuxta gl. not. in. l. q̇ filiũ. §. sabin⁹. ff. ad trebel. vbi diciť quod vltima opi. ĩ dubio est tenẽda. itez no. q. d. duplicatio non hz locũ in p̃scriptiõe. xxx. vel. xl. annoz nec ĩ p̃statione annua vt vult gl. in. l. cum notissimi. §. fi. C. de prescri. xxx. anno. et ꝏr habere inter ualla dierũ vel noctiũ quando alternis diebus vel die seu nocte mihi lz et tibi altero die et c. Tẽpus ꝟo annoz vel mẽsiũ quando de q̇nquẽnio in quinquẽniuz: vel de anno quolibet vna die vel plurib⁹ lz du cere aquã. Aut sumus in seruitute q̃ de beť a re ꝑsone vt vsusfruct⁹ vsus. iurisdictio et hmõi. q̃ licet requirãt factũ hominis tamen non dicunť hr̃e cãz discõtinuã ꝗ aĩo possideri possunt q̇ cõtinu⁹ est lz actus hoĩs sit discõtinu⁹ non sic in serui tute q̇ a re rei debeť cum res aĩm non ha beat. Jste seruitutes ergo q̃ debenť a re ꝑsone lõgo tꝑe p̃scribẽť cum titulo tamen ve ro ꝗ ad similitudinẽ cum dñio qꝏ longo tꝑe non p̃scribiť sine titulo vt est casus in. l. vlti. in fi. C. de prescri. lon. tẽp. et in tellige de titulo habito a non dño ꝗ si a dño non opz p̃scribere aut sumus ĩ serui tute ꝑsonali q̃ ꝑsone a ꝑsona debetur et sic prescribiť aliqñ quinquẽnio qñ. s. pr̃ tẽpore mortis gessit se ꝓ libero non in fu ga nec latitans sed in bona fide sic post quinquẽnium elapsum in quo non est passus filius controuersiam status effi citur liber. no. Pa. in. c. licet. de cõiu. seruo. Jn persona vero ꝓpria requiriť tẽpus. xx. anno. cum bona fide nec requiritur titu. fauore libertatis. vt in. l. ij. C. de prescri. long. temp. alias seruit⁹ oĩs ꝑsonalis cum sit cõtinua ꝓpter aĩm q̇ nõ potest esse in seruitute reali sine titulo req̇ ritur tẽpus longissimũ. s. xxx. an. vt no. Cy. ĩ. l. ij. C. de ser. et aqua cum titulo vero ꝑ. x. inter pñtes et c. Aut sum⁹ in debitis legatis aut stipulatiõib⁹ et sic secundum Bar. in. l. cum notissimi. C. de prescri. xxx. an. si obligatio sit de p̃senti. lz exactio. sic dilata in diem sicut cum testator legat cẽ tum alicui ita quod tradãť sibi. x. omni an. solũ sit vnica prescriptiõe tolletur et per spaciũ illud quo alie res. ar. l. senat⁹. §. fi. ff. de do. causa mor. et. c. de quarta. eo. ti. vbi vnica p̃scrip. quadragenaria tollitur quarta debita ep̃o q̃ cõiter soluiť omni anno. ꝗ obligatio est de presenti orta licz exactio sit dilata si vero

obliga tio sit in diẽ vt in legato simplr facto vt annuatim deẽ aliq̇d q̃ tot sunt legata quot annue p̃stationes. d. l. senatus. in fi. et sic non currit p̃scri. nisi a die extantis obligationis et sic opz tot sint p̃scriptio nes quot legata. Sz aduerte quod si heres testatoris scit se teneri vt communiter presumitur vt not. in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verbo. obli. nullo tempore potest prescribere secundum Petr. de perusio tractatu de canonica portione ep̃i. quia habet malam fidem. Jdem dic de quocunqz debitore. vt no. Ang. in. l. qui seq̇ tur. §. si viā. ff. de vsuca. et dicit quod hic cōmuniter tenetur contra Bar. etiam si sta tuto caueatur. vt prescriberet. et hoc seq̇tur Jo. an. in. c. ij. de excep. lib. vj. Host. in. c. per tuas. de dona. et Car. in. c. vigilanti. eo. ti. et est glo. no. in auẽ. vt ecclesia romana centum an. ha. pre. que dicit quod tale statutum esset iniquum presi dium et sequitur Bald. in ca. si quis per xxx. si de feu. fuer. controuer. vbi dicit q̃ prescribens scienter debitum semper po terit denunciari. Secus esset si ignorabat ꝓbabilr ac p̃scriberet etiaz quo ad cōscĩam. vt voluit Jnn. in. c. cura. de iura. pa. et in. c. quia pleriqz. de immu. ecc. Pau. tamen in. c. fin. de prescrip. distinguit quod aut debitor sciens debitum non tenebaẽ offerre ita quod cessando absolutiōe non fuit in culpa. et sic p̃scribet. q̃ nō **[[Fo.ccclxxiiij.]v]** est in mala fide eo quod potuit cogitare. q̃ voluit donare vel relaxare. et quando tenetur of ferre vide bonum tex. cum glo. in. l. item mel la. ff. de cōsti. pecu. et pleni⁹ per Bar. et me. s̃. Obligatio. §. viij. addit tamen quod poterit denūciari iudici ecclesiastico. Si autem te nebaẽ offerre sic non p̃scribet. q̃ est ĩ mala fide. Aut sum⁹ ĩ actionib⁹ et exceptĩo nibus et cum varie sint vario mō p̃scribūtur. puta exceptio de non numerata pecunia post biẽniū non potest opponi. l. in ꝯ ctibus. C. de non numera. pecu. repetitio debitoruz in alea non p̃scribiẽ nisi per l. an. vt ĩ. l. al eaz ludos. ff. de aleat. et hu iusmodi que multe sunt que secundum Pa. ĩ. c. cum cā. de emp. et vẽ. etiam currūt ꝯ ecclesiā secundum spacium decretuz a iure ciui. a quo sunt inuente nec expectaẽ spaciū. xl. an no. vnū tamen no. quod omnis obligatio vel ex ceptio spacio. x. vel. xx. annoz p̃scribiẽ. l. obligationum fere. §. placet. ff. de ac. et obl. Aduerte etiam secundum Bar. ĩ. l. si ab hosti bus. C. qui. non obici. lō. tẽ. p̃scri. actiōes p̃torie rei ꝑsecutorie sunt ꝑpetue nisi dẽ tur ꝯ ius ciuileputa redhibitoria. q̃ dā tur ꝯ cōtractu validū de iur. ci. ideo finiẽ anno. Sec⁹ si ꝯ ꝯctū inualidū de iu re ciuili. q̃ sic est ꝑpetua qꝏ no. item distĩ gue q̃ actio est data in penā solū si prescribiẽ etiam sciente debitore in cōscĩa q̃ in penalibus non tenetur in cōscĩa. xij. q. ij. fraternitatis in glo. Si ꝟo data non ẽ in penam sed in satisfactionẽ lesi. vt actio qzto minoris. et huiusmodi sic data scĩa debitoris non p̃scribiẽ in cōscĩa q̇n teneaẽ sa tisfacere leso. xiij. q. vj. si res. Aut sum⁹ in rebus mobilib⁹ et sic currit vsucapio et q̇d req̇rit vide vsucapio. §. ij. Aduerte tamen qꝏ contra minores non currit vsuca pio vt no. in. l. sicut. C. in quibus cau. re stitu. in integ. non est nece.

¶ Sed q̇d dicem⁹ de fundo dotali qui **[sect. 43]** iam inceperat prescribi anteqz dareẽ in dote. Rñ. quod prescriptio nihilomin⁹ cur ret. licet non potuerit inchoari postquā est factus dotalis. Secus erit de pupillo alteri succedenti contra quẽ non currit prescri. durante pupillari etate licet an tea fuisset incepta sz differetur vsqz post pupillarem etatem. C. de prescript. xxx. vel. xl. anno.

¶ Vtruz successor ssngularis inuasoris **[sect. 44]** prescribat ꝑ. x. an. inter pñtes. et. xx. ĩter absentes. Rñ. Pa. ĩ. c. nihil eo. ti. quod non quātūcūqz habeat bonam fidẽ ꝓpter vitium reale quod sequiẽ quẽlibet possessorẽ. l. vitia. C. de acqui. po. sz oportet currat spaciū. xxx. vel. xl. an. et sic bñ prescribit etiam in rebus inuasis. vt not. insti. de vsuc. §. furtiue. dūmodo sit bone fidei et a se vult incipere p̃scriptionẽ. vt no. gl. in. d. §. furtiue. Successor ꝟo vniuersalis non p̃scribit de iure ciuili si defunctus habuit malam fidẽ etiam sine violẽ tia q̃

censet̃ eadẽ persona cum defuncto in aut̃. de iureiu. a mo. p̃s. Dy. tamen in regula possessor et glo. in regula qui in ius lib. vj. et gl. in. c. de. iiij. eo. ti. et alia glo. ĩ. c. cura. de iur. pa. tenet quod de eq̇tate canonica si est bonefidei possessor et ĩ ꝑsonam suā ĩchoat p̃scriptionem p̃scribet. Sed Pañ. post do. Anto. in. c. si diligẽti tenẽt quod non p̃scribit. et meli⁹ ꝓ cũ non habeamus ius canonicũ ꝯ ius ciui le exp̃ssum in hoc non debemus ab eo re cedere. et iura q̃ allegāt loquunt̃ de singulari successore non de vniuersali. Aduerte tamen hic quod lʒ mala fides defucti noceat heredi non tamen nocet emptori ab herede secundum Bar. in. l. post plurib⁹ in fi. ff. de vsuca. et dñm Franc. de are. in d. c. si diligenti.

¶ Vtrum diu soluens indebitum teneat̃ [sect. 45] postea cognoscens indebitũ. Rñ. quod nō quātumcunqꝫ tempus defluxerit. sʒ po test desistere a solutione decetero. l. tribus. C. de ag. cen. et co. c. peruenit. de cẽsi. xvj. q. iij. clerici. est gl. x. q. iij. c. quia.

¶ Quō interrũpit̃ p̃scriptio. Rñ. quod duo [sect. 46] bus modis. s. naturaliter. sicut quando deficit vnum de substantialibus p̃scriptionis. vt si ꝑdit possessionem et huius modi. Ciuiliter ꝟo ꝑditur diuersimode quo ad forum cōtentiosuʒ. de quo vide Pa. in. c. illud autem eo. ti. sʒ quo ad cōscĩam qualitercunqꝫ quis constituat̃ in mala fide ante completā p̃scriptionem vel vsucapionem quomocũqꝫ hoc fiat **[Fo.ccclxxv.r]** semper interrumpitur. et hoc tene.

¶ Vtrum tutus prescriptione teneat̃ in [sect. 47] foro aĩe restituere rem prescriptam cuʒ cognoscit rem fuisse alienā. Rñ. Pa. in c. vigilāti. eo. ti. quod non ex multis rōnib⁹. Sʒ melior est quam ponit in. c. fi. eo. ti. ꝓ quod iure possideẽt̃ iuste possideẽt̃ et si iuste bene ergo non alie num sed suum ergo non peccat non restituẽdo. xiiij. q. iiij. q̇d dicā. et hāc opi. tenet gl. in. d. c. vigilanti. Jo. Vincen. Tangr. Gof. Ho. Jo. An. in regula possessor li. vj. in mercuria. et Jnn. ĩ. c. fi. eo. ti. Hug. iu. c. si ꝟgo. xxxiiij. q. j. Jo. Sco. in. iiij. di. xv. domin⁹ An. in. d. c. vigilanti dicit se disputasse quod quo ad forum anime tenetur. Ratio quia causa prescribendi non est omnino sufficiẽs quo ad forum contentiosum dicit teneri. Alij autem indistincte tenent quod tenetur. Sʒ ego teneo opini. Pan. q̇ non teneat̃ nisi forte ita eẽt scrupulosus quod non posset deponere cōscĩam quin te neat̃. ꝓ sic tenereẽt̃. xj. q. iij. cui est illata Nec ob. rō domini ant. de p̃scriptiōe ꝯ euʒ qui non potest imputari de negligẽ tia ꝓ haberet remedium petendo resti tutionem ex clausula gñali quam si pe tet in cōscĩa eritrestituẽdus. si vero nō petet non tenebitur restituere per not. ꝑ Jnno. in. c. quia pleriqꝫ de immu. eccl. Jtẽ ꝓ p̃scriptio de iure canōico non solũ est in odium negligentis. sed etiam propter bonum et equum. xvj. q. iij. §. pōt. Vnde sicut dicit Bal. in. c. si q̇s ꝑ. xxx. si defeu. cōtrouer. fue. quod statutum laicoꝝ denegās audientiā in foro seculari pro pter equũ seu bonum publicũ valet in cō scĩa nec habet locum denũciatio ĩ iudicio ecclesiastico. puta si statuto cauetur quod non soluens gabellam iustam non au diatur vel instrumentum quod non re peritur registratũ in li. communis presumitur falsum. Jdem dicit Bart. in extrauagāti ad reprimendam in. ꝟ. denũ ciationeʒ de velleiano et macedoniano quod non valet denũciatio in foro ecclesiastico ꝓ dat̃ eis maxima equitate natu rali. sic a fortiori non habebit locum in prescriptiōe que tam a iure ciuili quaʒ canonico propter bonum publicuʒ est inuenta. et cum maxima equitateet iō ve risimaʒ crede etiam in conscientia opi. Pa. et sequentium eum.

¶ Sed quero quod remedium poterit [sect. 48] habere ille contra quem est completa prescriptio. et cui nulla potest imputari negligentia. Rñ. quod si aliquo legitimo impedimento fuit detẽtus. communiter tenent docto. quod petere poterit restitutionem in integ. vsqꝫ ad. iiij. annos sequentes qui incipiunt a die sciẽtie post cessationem impedimenti legi timi. Ratio quia istud quadriennium non currit ignoranti. vt in capitulo pri mo de restitut. in integ. libr. vj. Jn verbo si quis negligenter omiserit. Jgnorans enim non negligit. vt probatur in.

capitu. ij. iuncto. c. quia diuersitatem de conces. prebẽ. Et hanc opi. tenet Jo. de ligna post ʒẽʒe. in cle. vna. de in integ. rest. et Pa. in. c. ex literis. de restitu. in integ. et placet mihi vt sapiat naturaʒ eius in cuius loco subrogatur. ar. c. ecclesia. vt lit. pen. et istud quadrienniũ succedit loco annui vtilis qui olim cōpetebat. vt in. l. fin. C. de temp. ĩ integr. resti. et ideo a principio erit vtilis. licet postea sit continuus.
¶ Vtrum ecclesia petat restitutionem in **[sect. 49]** integrum post completam prescriptionẽ. Rñ communiter teneturquod sic in capitulo primo eo. et glo. in capitulo pri mo de restit. in inte. vsqꝫ ad. iiij. ann. vt s̃. dixi de impedimẽto legitimo. et ad. c. sanctorum. eodem titulo dico quod est verum quod non datur quando ecclesia prescribit contra eclesiam vt ibi. si velles tenere secundum aliquoruʒ opi. qð currit semper prescriptio in casibus in quibus dixi dormire. dic qð dabit̃ illis similiter restitutio vsqꝫ ad quadriennium.
¶ Sʒ posset dicere aliquis ad quid va let prescriptio si talis contra quẽ prescr ipsit potest petere restitutioneʒ. Rñ. quod valet ad hoc. quo ad foruʒ cōsciẽtie secundum Jnno. in capitu. quia pleriqꝫ de immu. eccle. quod non tenetur eā **[[Fo.ccclxxv.]v]** restituere nisi petatur et si non petitur infra tempus debitum iam ampli⁹ nō tenebitur etiam si petatur nisi fuerit impeditus ex facto iudicis vel aduersarij vt vult gl. in cle. vnica de restit. in inte. quod nota.
¶ Vtrum negligẽs possit agere contra **[sect. 15]** illum qui rem suam alienauit. postqꝫ il le cui fuit alienata vsucepit rẽ sibi alie natam. Rñ. quod sic qꝛ talis alienator tene tur sibi ex delicto et sua negligẽtia non fecit cessare delictum illius de quo vide quod no. Bart. in. l. iij. ff. de alie. iu. mutan. causa fact.

Presumptio

primo erga aliquid aliud est a se triplex. Prima est iuris tantum que est quando ius super dubio et verisimili presumit aliquid. Scd̃a est iuris et de iure q̃ est quando ius super aliquo presumit et vltra disponit ita esse nec posse cōtrarium probari. et de istis habes in gl. in c. j. his qui de spō. et differt ista presumi. scd̃a a fictiōe iuris. qꝛ p̃sumptio est suꝑ facto dubio in quo ius vadit per coniecturas presumendo ita esse et disponendo quod vult ita esse et non posse probari cō trarium. Fictio vero est super certo vno modo consistente quod tamen aliter a iure esse fingit̃ puta certa est lex quod mulier non est stipulata dotem sibi reddi. tamen fingit stipulationem interuenis se. le. vnica in prin. C. de re. vxo. ac. Jdẽ in arrogato qui semper fingitur. stipulatus. iiij. parte de bonis arrogatoris si emancipetur. l. si arrogator. ff. de adop. et hanc differ entiam no. gl. in. d. l. vnica in. §. acceditet sic contra fictionem iuris non potest probari. quia lex omnino intendit contra veritatem fingere. glo. est in. l. a diuo pio. §. pignora. ff. de re iu di. sed p̃sumptio iuris. et de iure aliquā do admittit probationem vt no. in. d. c. is qui fidem. de spon. et in auto. sed iam necesse. C. de donat. ante nupti. Tertia est hominis et hec triplex. prima violen ta. vt cum inuenitur solus cum sola in loco suspecto. puta lecto et huiusmodi de qua in. c. literis. et. c. se. de presumpti. xxxij. q. j. dixit dominus et hec valet ad probādum omnia excepto crimine ma xime graui facit. c. literas de presumpt. vbi ex vehementi presumptione non pu nitur quis de crimine: quia in crimine debent esse probationes lumine clario res. C. de probat. l. fi. v. q. vj. epip haniũ vnde ex ista iudicans proximum suum in animo solum in aliquod delictum cō misisse non peccat quia licet ex tali iudicare vt pʒ in. d. c. literis. et tenet Nicol. de lira super Mat. vij. c. et Alexan. de al. ij. ij. Secũ da est ꝓbabilis que insurgit ex aliquib⁹ suspitionibus et probabilibus et hec facit semiplenā probatio nẽ et si quis infamat⁹ sit ĩducit purgationẽ de pur. c. si q̣s de gradu et aliquan do cum vno teste vel iuramento facit ple nam ꝓbationẽ de presum. illud et in

hac debem⁹ aspicere actũ secũdũ suā existẽ tiam et naturam vt in. c. literas. et. c. tertio loco. eo. ti. non secundum accidẽtalia. et ideo ma ledicit gl. in. c. absit. xj. q. iij. dum dicit ꝗ videns clericũ osculantẽ mulierem debet presumere quod benedicat eā. Nam fa ctũ ꝯ. l. non debet p̃sumi nisi malum art. c. j. eo. et. l. nam Lud. noxi⁹. ff. ad. l. acq̇l. sicut est talis act⁹ cum etiam cleric⁹ ꝓhibeatur sol⁹ cum muliere fabulari. lxxxj. di. cleri cus. Et ex ista possumus iudicare sine peccato malum qꝏ videmus sed iudicare aliud qꝏ non videm⁹ cuius ista est p̃sumptio est mortale peccatum si ꝑueniat ad firmā assertionẽ cum ꝑtinatia secundum Alexā. vbi. s̃. veniale ꝟo si stat in sola suspitio ne. et hec est tutior opinio. ꝯꝯ gl. in. d. c. lr̃is et. d. c si q̇s de gradu. videat̃ tenere fore licitum ẽt iudicare ex hac suspitõe. Alia est temeraria q̃ surgit ex malis ho minibus vel ex causis leuibus vel vbi actus potest eque referri ad bonum sicut ad malũ. et de hac loquit̃. c. estote. de re iu. quod debem⁹ interpretari in meliorem partẽ. vñ no. ꝗ. Nic. et Alex. vbi. s̃. quod ex talib⁹ leuib⁹ signis dubitare de bonita te fratris est peccatum veniale ꝙ ꝓcedit ex humana fragilitate nec dicitur iudi ciũ ꝓprie sed suspitio sed ex talibus firmiter tenere in animo quod frater sit ma- **[Fo.ccclxxvj.r]** lus malo peccati mortalis sic ẽ peccatũ mortale. et hoc ꝓprie dicitur iudiciũ. quod est contra caritatem fraternam. Secus si iudicaret de peccato veniali quia esset veniale. Si ꝟo extalibus ꝓcedit ad punitionẽ multo forti⁹ ẽ mortale et de talibus intelligit̃ illꝏ. Nolite iudicare. s. ex leuibus signis. Vnde hec presumptio hominis dr̃ firmatio concept⁹ mentis ab homine facta ex aliq̇bus ꝯiecturis collectis et differt ab opi nionevel suspitione ꝙ opinio vel suspicio non firmat. conceptum vt no. Bar. in l. admonendi. ff. de iureiu. vt not. pa. in ca. fi. de iureiu. De notatis ĩ hoc versi. et quod presum ptio habetur pro carta liquida. l. j. C. de pe. l. quicunꝯ. C. de apo. pub. Bal. in. l. j. §. j. circa fi. C. de re. vxo. ac. et non est vera probatio Barto. in. l. iij. in. ij. not. C. de fide instru. nisi presumptio iuris. l. si tutor et ibi glossa. et Bald. C. de peri. tuto.

Presumptio

secũdo erga seipsum scꝏm quod accipitur a theologis. in. iij. dis. xxvj. maxime a Ri. est duplex. Vna que oritur ex propria virtute per quam quis audet in opera excedentia propriam virtutem sicut cũ quis ponitur se ad audiendum confes siones cum ignorans sit ad medeñ. cuꝫ nesciat ad consuleñ. et huiusmodi vnde si ei hoc potest sequi aliquod periculum anime vel corporis vel notabile damnũ est mortale pctm̃. Secus si q̇d paruũ malum ꝙ esset veniale. item cum quis ponit se ad iudicādum quos non potest vt laic⁹ clericũ vel ad faciendũ officiũ ad qꝏ non. ordinat⁹. et huiusmodi communiter est mortalis presumptio et hoc est species superbie et opponitur magnanimitati. vꝫ dicit ph. iiij. ethi. et ori tur ex vana gloria Vñ Grego. xxxj. mora. ponit p̃sumpt ionẽ nouitatũ vane glorie. Alia est p̃sumptio q̃ est peccatũ in spiritũ sanctũ q̃ opponitur virtuti spei. et hec directe oritur ex supbia ꝗm Ri. in. iij. d. xxvj. q. vj. ar. j. qua quis talẽ se existimet quod de⁹ eum etiaꝫ peccā tẽ non excludet a sua gratia vel non pu niet. et sic paruipẽdit diuinam iusticiaꝫ et hec est grauius peccatum ꝯ prima. Sꝫ grauius ista est desperatio. et de istis vi de. s̃. Peccatũ §. iij.

Primas

quis sit. xcviij. di. §. j. et vi de Patriarcha.

Primitia

ſm Alexan. in. iij. parte summe est pars ṗma fru gum domino offerenda.
¶ Vtrum sit de precepto. Rñ. secunduʒ **[sect. 1]** Alexan. quod sic in duobus casibus. primus quando est conluetudo. Secundus quando ecclesie ministri indigent et ipsas petunt. Jntelligo de ministris illius ecclesie cui debentur. alias sunt de consilio sunt enim de iure naturalĩ et diuino et de precepto iudiciali sicut et decime. et secundum distinctio. vt. s̃. decima §. ij.
¶ Cui debetur. Rñ. quod ecclesie parochia **[sect. 2]** li. ar. c. doctos et cap. moderamine. xvj q. prima.
¶ Quota pars proprimitia debet dari **[sect. 3]** Rñ. quod quidaʒ dicũt quod ad minus de. lx. vnum. Alij dicũt quod in fetibus semper primo genitũ in alijs aridis et liq̇dis de xl. vnum ad plus vel ad minus de lx. Sed placet mihi magis opini. Jnn. in capitulo. j. de decimis quod ex quo non inuenitur expressum in iure canonico reliquitur in optione dantis vt det qꝫtum vult nisi cõsuetudo regionis aliud indcat et hoc tene.

Princeps

in spiritualibus dicitur papa. Jn temporalibus vero imperator regens etiam ciuitatũ habetur loco principis vt not. glossa. et Cy. in. l. fi. C. de prescrip. lon. tẽp. et barto. in. l. hostes ff. de capti. et ideo sicut scientia principis supplet defectum cu iuslibet solẽnitatis. vt dicit Bald. in. l. nullus. C. ad. l. iul. ma. et quod no. Jnn. in. c. cum oporteat deaccu. sic si fiat aliq̇d de licẽtia aut conscientia regentis ciui tatem. quod verum credo in tempor alibus non autem in omnibus spiritualibus. ¶ Vtrum princeps possit alicui auferre rẽ suam et dare alteri. Rñ. cõiter tenetur **[[Fo.ccclxxvj.]v]** quod non sine causa vid e. ix. q. iij. per prĩcipalem. et. C. si contra ius vel pub. vtili.
¶ Vtrum princeps obligetur ex ɔtractu **[sect. 2]** suo. Rñ. sunt opiniões in. l. digna vox. C. de legibus. Bal. tamen de vsib⁹ feudoꝛ in Rub. de natura feudi. tenet quod sic. vnde dicit quod si princeps inuestiuit aliquẽ de baronia vel castro quod non potest eum ṗuare sine culpa. nec successores ĩ imperio: vel regnovt extra de iudi. nouit. nec ob. quod hʒ plenitudinẽ ptãtis qꝫ deus subie cit ei leges sed non contractus ex quibus obligatus est.

Priuilegium

proprie est quando aliquid conceditur contra iura. et sic dicitur quasi ṗuata lex. vt pʒ. iij. di. priuilegia. Si vero aliquid cõcedatur quod sit preteritus cõe sine preiudicio alicuius sic proprie dicunt̃ beneficiũ et non priuilegiũ. hoc no. Pau. in c. olim de ver. sig.
De priuilegio et quod dicatur poti⁹. s̃. qꝫ contractus commune no. Bal. in. l. j. col. pe. versi. vnde queritur. C. de fur. et in. l. j. C. de thesau. li. x. et Bart. in. l. nulla. sic oppono de. l. si vna. ff de legi. et pri uilegium continens ius cõe ȯr ius cõe: vt per Bal in. l. j. col. pe. ⁄si. vnde queritur. C. de fur.
¶ Quod sunt species priuilegioꝛ. Rñ. **[sect. 1]** quinqꝫ quoddam reale vt illud quod eccle sie dignitati ciuitati vel alicui loco vel aliquibus personis ratione loci vel ali cuius rei conceditur extra eo. cuʒ olim. et. c. se. et tale est perpetuum. quia adheret rei nisi forte res perimatur. xxv. q. ij. c. j. et per totum vel nisi reuocetur ex cau sa. c. recolẽtes. §. j. de sta. mo. Quoddam singulariter personale vt illud quod alicui vel aliquibus personis conceditur certis et proprijs nominibus expressis de officio le. volentes et tale non egreditur personam cui

conceditur nisi hoc exprimatur de conces. p̃. c. constitutus et si cō ceditur obtentu dignitatis non vtitur eo si aliam dignitatem adipiscatur ca. bone. §. fi. de postu. prela. Quoddaʒ est communiter personale quod conceditur personis non expressis proprijs no minibus sicut de priuilegio minorum. xxv. annorum. ff. de mino. l. j. per totuʒ. Quoddāsingulariter ꝑsonale est cōmuniter corporale vt illud quod alicui collegio vel vniuersitati cōcediť sic quod quilibet singulariter de illa vniuersitate se possit iuuare ð sen. exc. c. cōtingit hmōi sunt priuilegia cōcessa fratribus mino ribus. et predicatoribꝰ. Quoddā tamen cōiter corporale vt illð quo solũ cōitas nō singularis potest se iuuaresicut dr̃. xij. q. ij. q̇ manumittiť. et iō priuilegia talia dicũtur corporalia. ꝗ cuʒ collegio pereũt sicut corpus cui inherent.

¶ Quis potest cōcedere priuilegiũ. Rñ. q [sect. 2] papa in spũalibꝰ et imperator in tẽporalibꝰ regulariter: et concedit etiam impe rator priuilegia ecclesijs et clericis ð im mu. ec. per totũ. similiter papa etiam in tẽporalibꝰ vt no. in. c. per venerabilem q̇ fil. sint legi. Jtem eps et superiores cum voluntate suorum capitulorũ eodeʒ cũ olim et. ij. secundum Gof. et breuiter di cas qui potest facere constitutioneʒ po test priuilegium concedere respectu sue constitutionis vel rei ad se pertinens secundum Hosti.

¶ Quomō est interpretandũ ꝑuilegiũ. [sect. 3] Rñ. quod priuilegiũ ꝓprie quod est contra ius dʒ stricte ĩterpretari. vt minus deroget iuri cōi ꝗ possit. vt. c. cum dilectus de cō sue. Vnde priuilegiũ quo dispensatur aliquis illegitimꝰ vt possit ad ordines promoueri intelligeť de minoribꝰ tātũ vt. s̃. ordo. iij. §. xv. immo si non exprimiť cā quare cōcedit aut non fit ex certa sci entia vel motu non p̃sumitur de volũta te prĩcipis. l. j. C. de pe. bo. ĩmo per ĩportu nitatẽ obtentũ. vt. l. j. C. ð fũdis linteo sis Bal. ĩ. c. lʒ causaʒ de ꝓba. vult quod po natur simul ex certa scĩa et motu ꝓprio. Jdẽ dic ĩ rescripto ꝗtollit ius tertij. idẽ in ꝑuilegio ad bñficia. vt in. c. ꝗuis ð prebẽ. li. vj. Et hec limita nisi ꝛsuetudo aliter interpetreturvt no. ĩ. c. quod dilectio. de cōsangui. et affi. Jtem nisi verba alið exprimāt. quia non recedimus ab ipso rũ propria significatione. nisi de mente aliter cōstet. ita not. in capitulo olim **[Fo.ccclxxvij.r]** et in. c. in his de ver. sig. Aduerte hic ꝗʒ Pa. in. c. cum ad hec. de cle. nō. resi. quod si ꝑ uilegiũ enormiter ledit ecclesiā vel aliũ non valet nisi fiat mẽtio de hac enormi lesione ꝗ in dubio non presumitur prin ceps cōcedere aliquid cum graui dispendio alteriuat. l. quotiẽs. C. de preci. ĩpe. off. et in. c. suggestũ de deci. et in. l. ij §. si quis a principe. ff. ne q̇d in loco pu. ergo taciturnitas inducit surreptionẽ. c. postulasti. ð rescri. Vñ priuilegiũ immu nitatis ab oneribns personalibꝰ cōcessum alicui a prĩcipe non liberat eum ab alijs onerib⁹ que potest breuiter et leuiter expedire. casus in. l. decurio fortunā. C. ð decurio. Si ꝟo accipiamꝰ priuilegiũ largo modo. s. ꝓ oĩ cōcessione que ẽ pre ter ius sic dico quod latissime ꝑuilegiũ ꝑn cipis est interpretandũ ĩ preiudiciũ ip sius cōcedentis. sʒ in preiudiciũ alioꝝ debet districte ĩterpretari. c. ꝗ circa de priui. in vl. gl. et per Jnn. in. c. olim deꝟb. signi. si etiam sit cocessuʒ causa pietatis vt no. Pa. in. c. cum dicat. de ec. ed. Jndubio tamen debet potius interpretrar i vt aliquid valeat. c. abbate de ver. sig. et l. quotiens. ff. de verb. ob. nisi preiudicet iuri diuino vel libertati spũs. vt no. pa. in. c. lʒ de regula.

¶ Sed quid dicemꝰ de priuilegio. seu [sect. 4] gratia cōcessa persone cum simpliciter loquitur. Rñ. quod intelligetur secundum cōditio neʒ ꝑsone. l. si quis filio. §. irritum. ff. de miust. test. c. placuit. et. c. sic viue. xvj. q. j. et. l. plenum. §. ij. ff. de vsu. et habi. vnde dicit Bal. in. l. ex militari. ff. de testa. mi. quod priuilegium concessum eꝑo de ce lebrando tempore interdicti videturcō cessum vt possit celebrare in pōtificalibus secundum qualitatem suam.

¶ Quomodo amittitur priuilegiũ cir [sect. 5] ca negotia. rñ. v. modis prĩo vnico actu contrario dicere si fiat ab eo q̇ hʒ ptātem renũciandi priuilegio. de consti. c. cum ac cessissent.

Limita istð verum vbi priuilegiũ est ad non faciendum et concessum persone priuate. Secus si esset cōcessuꝫ cōmuni vel ecclesie ꝓ non perditvnico actu sed requiritur tēpus. xl. an. ī ecclesiasticis vt no. gl. et doc. in. d. c. cum accessissent. ij. ꝑditur spacio an. x. quando datũ est ad aliquid faciendum si priuilegiatus eo non vtitur. l. j. ff. de nundinis quod limitat pa. in. di. c. cum accessissent verum quando non confertur ecelesie ali as secus. et maxime hoc locũ habet qñ non faciens permittit facere actum con trariũ. l. hec autem iura. ff. de serui. vr. pre. iij. perditur per secundum priuilegiũ facī ens mentionem de priori. vel si non facit mentionē si primũ erat generale et ſm speciale. xxv. q. ij. per totũ de prescri. veniēs et ibi vide ꝓ longaꝫ habet caudā iiij. per renũciationem propriam ð quo dic vt. j. renũciatio. v. per reuocationeꝫ concedētis vide alios modos amittēdi in. c. suggestũ de deci. per doc.
¶ Qualiter priuilegium sit exhibendũ [sect. 6] Rñ. quod a locorũ ordinarijs requisitis. in loco congruo et securo aut aliquibus vi ris prudentibus et omni suspitione carentib⁹ deputatis per ordinarios ad hoc tenetur priuilegiatus exhibere integraliter et cłam de qua controuersia est transcriptam. cap. cum persone. eo. tit. lib. vj.
¶ Vtrum priuilegiati socius gaudeat eo [sect. 7] dē priuilegio. Rñ. Pa. ī. c. ꝗ sit de iudi. quod sic quando priuilegiũ esset inutile priuile giato si socij non gauderēt ali as facit. c. lꝫ de priui. li. vj.
¶ Vtruꝫ impetrantes lr̄as familiarita [sect. 8] tis a cardinalib⁹ gaudeant priuilegio familiariũ. Rñ. pa. in. c. cum dilectus de cle. non resi. quod non debent in aliquo gau dere. facit. c. fi. de ver. sig. li. vj.
¶ Vtruꝫ priuilegiatus ex aliquo et non vtens eogaudeat priuilegiovide supra [sect. 9] Arg. §. iij.

Probatio

alia euidētissima que fit per priuilegia vel instru menta indubitata sicut in simili loq̇tur tex. in. c. pia de excep. li. vj. Alia enim omnes et clara que fit per testes vel facti euidētiam de coha. cle. et mul. tua. et. ij. q. j. scelus et ī. c. j. et ibi gl. Alia min⁹ eui dēs que fit per coniecturas. c. afferte de presuꝫ. Sunt etiam versus ponentes. ix. **[[Fo.ccclxxvij.]v]** modos probationũ. s. Aspect⁹ sculptuꝫ testis notoria scriptũ. Jurans cōfessus presumptio fama probabunt.
De notatis in hoc. §. et quid sit ꝑba tio no. bal. plene in rub. C. de ꝑba. col. j. versi. redde igitur et in. l. ea quidē. col. vij. versi. deīde pono. C. de accu. et appel latione probatiōis venit plena probatio vt per Ang. et pet. de fu. in. l. j. C. quoꝛ bo. bal. in. l. ꝑemptorias ad fi. C. sen. re scin. non pos. et Alex. ī. l. eũ quid. ð iureiu. ¶ Vtruꝫ in criminibus possit ꝑcedi ꝑ [sect. 1] verisimiles presumptiones. Rñ. quod non sed debēt esse luce clariores. l. sciant cũ cti. C. de proba. posita. q. viij. c. j. et. v. q. vj. epiphanium. Fallit in crimine simo nie ca. sicut de simo. et heresis ca. cum contumacia de here. lib. vj. et in. l. j. C. de hereticis.
¶ Vtrum equiuoca inducant probatio [sect. 2] nē. Rñ. quod non quia hoc non probat esse quod ab hoc cōtingit ab esse. c. ij. de trāsla. prela. et in. l. neqꝫ natales. C. de ꝑbatio. Facit quod no. Pa. in. c. illð quoqꝫ ð p̄sum. vbi datio anuli quādoqꝫ signat inuesti turā. vt in. c. exore. de his que fi. a maio. parte. c. quādoqꝫ dationem libertatis. l. ij. C. de iure aur. anulo. quādoqꝫ cō tractũ matrimonium in. c. femine. xxx. q. v. Quandoqꝫ est signum dignitatis. vt in. c. clerici officia. de vj. et ho. cle. et iō ar guere ad vnum solũ non valet. Facit qð no. idem Pa. in. c. fi. de causa pos. et ꝑprie. vbi dicit quod census solutio non facit probationē subiectionis. vt in. c. recepim⁹ de priui. aliquādo sicvt in. c. omnis aīa de cen. et hoc secundum subiectam materiam.

Procurator

quis dicatur vide. s̃. economus.
¶ Vtruȝ procurator qui vadens pro fa **[sect. 1]** cto domini incidit ĩ latrones et fuit vul neratus spoliatꝰ et huiusmodi sit a domino in aliquo releuādus. Rñ. Pa. ĩ. c. cum pro causa de procu. quod non de necessi tate videtur tex. in. l. inter causas. §. nō omnia. ff. māda. quia hec sunt extrinseca a mādato et imputāda casui fortuito. Secus in socijs quia vnus imputat alteri dāna que occasiōe societatis con tingunt. l. cum duobus. §. quidam sagariam. ff. pro soc. sed solũ expẽsas quas fecit eundo et redeundo et stando pro causa etiam si a prin. nihil dictuȝ sit de expensis et etiam ꝗtuncunꝗ voluntarie assumpserit mandatum. Si autem principaliter iret aut staret pro negocijs suis non potest petere nisi quod expen ditur pro causa. sed de hoc vide. s̃. man datum. §. v.
¶ Vtrum administrator ecclesie possit in **[sect. 2]** stituere procuratorem Rñ. quod sic. c. petitio de procu. licet non sit dominus. vt in c. ij. de don. ꝗuis regulariter a solo dño possit institui.

Prodigo

est filia auaricie ð qua ha bes Jnterrogationes cir ca auaritiam.
De hic notatis et quod proditor dicit̃ is q̇ sine causa et diffidatione offendit eũ qui de ipso confidebat. Jtem q̇ offẽdit maiorem suum sine causa. Jtem qui bellũ monet sine diffidatione. Jteȝ qui dat alteri venenũ in potionem no. Bal. in. l. fi. C. de summa trini. et q̇bꝰ mo dis alias dicatur quis proditor vide alexan. in. l. respiciendum. §. delinquũt autem de penis. et bal. et Saly. in. l. ij. C. que res expor. non debent.

Prodigalitas.

¶ Vtrum sit pecca tum. Rñ. quod sic cum medium liberalitatis corrumpat. est ra men minus peccatum ꝗ auaritia ſm philo. iiij. ethicorum. quia magis elongatur a liberalitate cuimagis pertinet dare in quo excedit prodigus ꝗ recipe re vel retinere. in quo excedit auarus.

Professio

tacita. quomodo fit. vide supra nouicius. §. xij.
Adde notat. in hoc. §. et quod professus non dicetur per duo femestria non continuata. Ange. in. lege. fina. §. quotiẽs. ff. de pub. iud. et dicitur mora ciuilis. l. deo nobis. C. de episc. et cle. et bar. in. l. j. col. iij. versi. quero dr̃ hic. ff. ð test. et non tenet professio filie facta ob reuerentiam patris. vt per Jo. de imo. in. l. si cum dotem. §. eo autem. ff. sol. ma. et Alexā. l i. §. j. quarum re. act. nec etiam **[Fo.ccclxxviij.r]** ꝓfessio facta per patrem de filio infanre. vt per Bar. et doc. ĩ pupillari. ad versi. si inquantum. §. pe. Gui. de vul. et pupil. et potest ipsuȝ pemtere vsqꝗ ad. xiiij. annos. l. lucius. Spe. ff. ad mu. tex. cum gl. C. cum simi. et. c. cum matri. de regula. ¶ Que req̇runt̃ ad ꝓfessionem expres **[sect. 1]** sam. Rñ. sex primo quod profitens compleuerit. xiiij. annum si masculus vel. xij. si mulier. vt in. c. j. de regu. li. vj. Fallit in casu de quo. s̃. nouicius. §. ij. scd̃o quod pro fessio fiat ei q̇ potest religioni incorporare vel de licentia eius secundum Jnnoc. et Pa. in. c. porrectum de regula. et sic professio facta per se solum aut in manu episcopi non solẽniȝat votum secundum do. Ant. in. d. t. porrectũ. ita quod si matrimonium ꝯheret teneret niss recipereť

noĩe alicuius in corpare valẽtis: ꝓ valeret post ratifica tionẽ. non autem ante et sic non teneret mr̃imoniũ. Secus si non recipereť nomine eius. ꝓ ratificare non posset. Ge. ĩ. d. c. cõ stitutionẽ de regula. li. vj. tꝫ cum Lappo quod si professio fit in manibus alicuius habentis administrationẽ religiosam obligat religioni in gñe saltem non ĩ spẽ nisi recipiať ab eo q̇ potest ĩcorporare illi. quod crede veꝛ si talis habẽs administra tionẽ potest illam religionẽ ĩ qua habet ad ministrationẽ obligare tali quẽ recipit aliter non vt pꝫ per ea q̃ dixi. s̃. nouici⁹. §. xiiij. tertio quod fiat alicui religiõi approbate. c. vnico. de voto. li. vj. etiam si fieret ĩ domo ꝑpria in manu p̃lati tꝫ. d. c. por rectũ. iiij. quod p̃lat⁹ requirat ꝛsiliũ capitu li sui. aliter non valet secundum Jo. an. in q̃dã apostilla in. c. ad apłicaꝫ de regula. et se quiť Pa. ibidẽ. Sed veꝛ est quod non teneť seq̇. secundum Jo. an. et cõiter doc. et nisi req̇rat cõsiliũ quod actus sit nullus patet in. c. no uit iũcta gl. de his q̃ fiũt a p̃la. vnde va cãte monasterio non potest aliq̇s recipi. vt in simili dicimus de collatiõe spectante ad episcopum. vt in. c. ex vnico. ne sede. vacan. li. vj. iuncto. c. fi. de reg. li. vj. quod verum credo nisi haberet abbas vel prelatus ex cõsuetudine vel priuile gio quod ipse solũ reciperet etiam cum cõsitio. Secus est de iure: ꝓ creatio monachoꝛ de iure ꝑtinet ad abbatẽ et ꝛuẽtũ secundum Jo. an. in. d. c. fi. allegat. c. ea nosciť. de his. q̃ fi. a p̃la. et iõ vacante monasterio non poterit cõuẽt⁹ recipere. Sꝫ p̃lato viuente nec p̃lat⁹ sine cõuẽtu: nec cõuẽ tus sine prelato poterit aliquem recipere. vt no. ĩ. d. c. fi. v. quod fiat simpłr de tri bus votis. s. obediẽtia castitate et pauꝑ tate: quod si nollet ꝑfiteri nisi obediẽtiam solũ et q̊ ad alia non teneri non esse ꝑfessus ꝑprie si exp̃sse hoc deducit ĩ pactũ: ꝓ remota ꝑte substãtiali act⁹ remoueť totũ vt in. c. tua de spõ. sed predicta tria sunt substãtialia ꝑfessioĩ religionis. c. cum ad monasteriũ de sta. mo. Si ꝟo expresse non deducit in pctm̃. valet ꝑfessio de vno voto obediẽtie solũ dũmodo ad dat ꝑmitto obediẽtiã secundum talẽ regulã et sic ĩtellige Jnn. ĩ. d. c. cum ad monasteriũ. in reliquis vero lꝫ non seruеť forma tra dita puta in regula monachorũ in ꝑfitẽdo tamen tꝫ ꝑfessio per quecũq̃ verba fiãt ꝓ defectus forme non substantialis non debet virtate actũ sicut dicim⁹ in ex cõicatiõe. c. sacro de sen. exc. Jta no. pa. in. d. c. porrectũ. Sexto requtriť. quod votũ fiat vni religioni. ꝓ vt refert dominus Ant. ĩ. c. rursus. qui cle. vel vo. doc. Boñ. cõsuluerunt quod si quis fecit ꝑfessionem certe regule. puta ĩordine minoꝛ q̃ tñ ꝑfessio non valet. puta ꝓ aute annum ꝑbatiõis. lꝫ non possit redire ad seculuꝫ tamen si cõtrahit matrimonium tenebit. rõ ꝓ non est facta vnde religionib⁹ approbatis vt requiriť ĩ. c. vnico. de voto. li. vj. quia cuꝫ non valeat quo ad fratres minores non est factũ vni sed in genere remansit votum de profitendo vnam. d. c. non solum de regula. li. vj. ergo nõ dirimet.

¶ Sꝫ nunquid sine peccato mortali po **[sect. 2]** terit contrahere talis. Rñ. secũdũ Lap. Abb. et recitat Ge. in. d. c. non solum qꝏ si profitens intendit illam solum et non aliam sic non peccat mortaliter: ratio ꝓ iste non profitetur regulam minorum. quia non valet. nec aliam quia non intẽdit ergo votum nullũ. Si vero profitens indifferẽter intenderet si non isti **[[Fo.ccclxxviij.]v]** saltẽ illi tũc peccat mortaliter. et lꝫ Ge. ĩ d. c. non solũ velit quod etiam diminuat matri moniũ post ꝛctũ. ex quo ꝑfessionẽ fecit intẽdẽs se obligare saltẽ alteri tamen ego non teneo sed dico cum Lap. et Cal. vt ipse eos recitat quod expresse ꝑfessus in ordine mendicantium. j. ann. non obligatur taliter quin teneat matrimoniũ fi contrahat licet peccet mortaliter quã do intendebat si non illi saltẽ alteri se obligare vt dictum est. quod not. et vide ad hoc. s̃. nouitius. §. xiiij.

¶ Vtrum femina ꝑfitẽs religionẽ mascu **[sect. 3]** lorũ in manib⁹ ipsoꝛ efficiať religiosa lꝫ non ĩgrediať monasteriũ sꝫ remaneat in domo sua. Rñ. pa. in. c. insinuante. q̇ cle. vel vouen. quod sic etiam si non suscepit habitũ. dũmodo expresse sit professa. vt in. d. c. porrectũ. et

idem dic de masculo ꝗ ex cā potest ꝓfiteri cum pacto quod stet extra monasteriũ secundum Jnn. in. d. c. insinuāte et Bart. in auť. ingressi. C. de sac. san. eccl. sequiť Pa. in. c. ex publico de cōuer. cō in. et ad. c. monachũ. xx. q. iiij. rñdetur ꝗ verum sine cā fieri non posse. Ex quo pʒ ꝗ habitus non est de substātia regule sed de accidētalibus vt no. idem Pan. ĩ. d. c. porrectum.

Promissio

Vide. s̃. Pollicitatio.

Proprietas

proprie capiť pro dominio. et ideo idem est dicere causa ꝓprietatis sicut cā dñij. et ideo in statutis sola possessio non verificatur proprie. not. Pa. in. c. j. de causa pos et proprie.
¶ Quare fuit inuenta proprietas not. **[sect. 1]** xij. q. j. dilectissimis vbi dicitur propter iniquitatem: scilicet negligentia secundum gl. ibidem.

Prosoneta

qui contractus faciũt vsurarios. vide Jnno. et Jo. an. in. c. michael. de vsu. glo. et archi. xlvj. di. c. sicut non suo. tu dic vt. j. Re stitutio. j. in verbo vsurarius. §. v.

Protestatio

vide infra Recusatio. §. ij.

Prouincia

ꝓprie dicitur que hʒ. x. vel. xj. ciuitates et vnuʒ regem vt. q. iij. Scitote.

Prudentia

�means phi. ethi. vj. est recta ratio agibilium.
¶ Qui sunt actusei⁹. Rñ. consiliarij. de **[sect. 1]** cōsiliatis et inuētis iudicare cōsiliata et iudicata ad opus applicari p̃cipere. Et iste iij. actus est ṗncipalis. ꝗ alij duo ordinantur ad istuʒ secundum ph. vj. Ethico. ¶ Quot sunt eius ꝑtes. Rñ. ꝗ. vj. prima **[sect. 2]** diciť monastica per quā q̇s regit seipsuʒ. Scd̃a economica per quā quis regit vnā domum vel vnam familiam. Tertia mi litaris per quaʒ quis regit exercitum. Quarta politica architetonica siue regnatiua vel regis positiua per quā q̇s re git ciuitatē vel regnũ. Quinta politica. s. simplr dicta subditoruʒ per quā bene se habēt ad conseruationē police bene or dinate de q̇bus. vj. Ethicorum et. iij. Po liticorum.
¶ Que opponunť prudētie. Rñ. in pru **[sect. 3]** dētia q̃ q̇dē potest dici peccatum generale per participationē inqꝫtum. s. in quolibet pctō est defect⁹ in aliquo actu rationis dirigentis. et ideo secundum pctā circa que est tale peccatum erit habet etiam impru dētia sub se spēs. s. precipitatio qua ali quis per impetum passtōis. vel volũtatis fertur ad aliquid agendum ꝑtransitis medijs per que opʒ ordinate descē dere recta consiliādo. Que media sunt memoria preteritorum. Jntelligentia presentium. Solertia in considerando futuros euētus. Rō cōferens

vnum cuʒ alio. Et docilitas per quaʒ quis acquie scit aliorum sententijs. Habent etiam temeritatem que est contemptus regu le dirigentis vnde temere dicuntur illa fieri que ratione non reguntur ex contemptu regule dirigentis. Habet et inconsiderationem quem certe iudicā do deficit. Est et inconstantia que deficit in precipiendo. Est et negligentia q̃ est per defectum voluntacis. et est proprie in actus interioris defectu ad quē pertinet electio. Est et pigritia et torpor de quib⁹. s̃. et quando p̃dicta sint pecca tum mortale dicas quod solum quando sunt ꝯ aliquod necessariū ad salutem quod preci-**[Fo.ccclxxix.r]**pĩtur vel quod est prohibitum. alias cōiter sunt peccata venialia.
¶ Que sunt vitia q̃ similitudinē. habēt **[sect. 4]** cū prudētia. Rñ. quod sunt quatuor. Primū est prudētia carnis inqꝫtū studiū rōnis ordinat ad finē qui non est vere bon⁹ et q̇dē si sumat̃ secundum absolutā rōnē ita quod in cura carnis aut mūdanoꝛ finis totius vite sit sic est pctm̃ mortale q̃ per hoc auertit̃ homo totaliter a deo. cum ĩpossibile sit esse plures vltimos fines. et de hac dicitur ad Ro. viij. Prudētia carnis inimica est deo. Si autem sumat̃ secundum rōnē ꝑticularis prudētie sic ē pctm̃ veniale: q̃ sicut affectio ad aliquod delectabile carnis vel mūdi ĩordinata sine auersio ne a deo est pctm̃ veniale sic est studiuʒ ad illā. Siłr dic de prudētia seculi. Si vero q̇s curā carnis in finē ordinat honestū puta comestionē ad carnis sustētationē vt deo seruiat sic non erit prudē tia carnis. Similiter nec prudētia secu li quando viitur rebus mundi ad finem honestum. vide de hoc Tho. xxij. q. lix. Secūdū est astutia. Tertiū dol⁹. Quar tū fraus. et lʒ hec tria cōueniūt inqꝫtum q̇s per vias non veras et simulatas vult cō seq̇ aliquē finē. Tamen differunt inter se q̃ ad astutiā ꝑtinet excogitatio hmōi viaꝛ. Ad dolū et fraudē ꝟo pertinet ꝓprie excusatio opis. sʒ dolus cōsistit in ꝟbis et factis fraus ꝟo ꝓprie in factis.

Pubes

quis dicat̃ habes. s̃. xx. q. ij. §. cum ergo. et. q. ij. c. fi. qualibet. et de despō. impu. c. pubes. ibi dicit̃ puberes sunt vocati a pube. i. pudētia corꝑis. q̃ hec loca primo lanuginē dncūt. et hodie dic. quod est masculus. xiiij. an. et femina. xij. vt. s̃. Jmpubes.

Publicum

dicitur dupliciter. ſm Pan. ĩ. c. ex literaruʒ. de temp. or. vide Notoriuʒ. et. s̃. Ocultum. Jtē publicū differ a cōt. q̃ cōe ȯr. qȯ est oĩbus animātib⁹ etiam brutis cōe. sʒ publicū ȯr qȯ est in vsu hoim tm̃. vnde pu blicū. quasi populicum.

Pudicus

debet esse sacerdos: vt ver bis: moribus pudorē indefinenter exhibeat. xliij. di. §. j.

Pudicitia

est animi virtus qua q̇s verecundatur de actibus de quibus homines magis verecundantur vt sunt actus venerei scȯm Aug. de ciuita dei comitē qꝫ habet fortitudinem vt potius quelibet mala tol leret qꝫ malo consentire decernat. xxxij. q. v. ita ne.

Punitio

nō debet esse sine causa lʒ aliquādo sine culpa de re. iu. sine culpa. li. vj. de quo vide. s̃. Correctio et pena. et vbi debet puniri. vide. s̃. Pena. §. xxiiij. cum sequenti.

Purgatio

q̃druplex. alia spũał. s. a peccatis. et hec fit per ba ptismũ. et pnĩam de conse. dist. iiij. non potest. Et per sacramentorum receptio nem de conse. dist. ij. cum omne. Et per fidei feruorem. xv. q. vlt. c. vlti. de coha. cle. et mu. c. vestra. et per quelibet opera pietatis. xxij. q. ij. si quelibet. Alia dicit̃ ignis purgatorij. de qua. j. purgatoriũ. Alia dicitur vulgaris que a vulgo ẽ in uenta et hec fit cum ferro candẽte aqua feruenti. Aut cum duello et si euaserit ille sus fit ĩmunis et hoc ꝓhibet̃ sub pena mortalis peccati. ij. q. v. mẽnā. et. c. cōsu luisti et de pur. vul. per totum. ꝙ est ɔtra id deutronomij. vj. Non tentabis dñm. Alia dicitur canonica a iure canoni. inuẽ ta. et hec fit per iuramẽti p̃stationem co ram suo iudice. et illis apud quos infamat⁹ est sic iurādo suꝑ euāgelia quod tale crimen non commisit super quo est infamatus nec ad id opera dedit et huius modi. et debet habere tot cōpurgatores quot indicenti purgationem canonicā videbitur attenta enormitate criminis qui sint bone opinionis. et non sit verisimile eos periurare. et qui eius conuerfa tionez sciant et sint eiusdẽ ordinis si est possibile qui simul iurẽt quod credunt euʒ verum iurasse vel quod bonum exhibuit iuramentum hec probātur de purgatiōe canonica per totum.

¶ Quādo debet induci canonica pur **[sect. 1]** gatio. Rñ. quod quando apud iudicem suum q̇s est infamatus et infamia publica laborat et apud graues et bonos viros et nō **[[Fo.ccclxxix.]v]** sit orta ab inimicis tũc iudex dʒ p̃figere terminũ vt si q̇s vult accusare cōpareat. et si accusator apparet audiat̃ canonice. Si vero non apparet et infamia mala crebrescit tũc ꝓcedat iudex ad in quisitionem et si nullus apparet etiam denũciator nec conuincit̃ tunc cōpellat eũ ad purgationem canonicā. hec not. Jo. ij. q. v. p̃sbyter. et per totum. et de pur ga. cano. per totum per doc.

¶ Sed nunq̇d iudex ex sola suspitione **[sect. 2]** poterit purgationẽ canonicā indicere. Rñ. quod si infamia non laborat. vt dixi non poterit. nisi forte fuerit accusatus. ij. q. v. §. ecce qualiter. Vñ not. quod verisimilis suspitio sufficit ad indicẽdā purgationẽ p̃dictā lʒ non fit ĩfamat⁹ sʒ temeraria suspitio repellit̃ extra. e. ca. si q̇s de gra du. ij. q. j. c. j. Violẽtia autem sufficit ad sen tẽtiā. xxiij. q. j. dixit. no. Archi. ij. q. v. om nibus. Jnno. Hosti. in. d. c. si q̇s de gradu. Limita hoc vt. §. Presumptio ṗmo verum in leuibus.

¶ Vtrum ad dictũ vni⁹ mulieris sit indi **[sect. 3]** cẽda. Rñ. quod sic si infamia ex hoc apud graues resultat. c. significasti. de adul.

¶ Que pena deficiẽtis in purgatione. **[sect. 4]** Rñ. quod si accuset̃ et iudicat̃ sibi purgatio si deficit puniet̃ ac si fuisset cōuictus de simo. c. de hoc si vero per modum inquisi tionis agatur aut denũciationis pena erit arbitraria. Vt no. Gof. Hosti. et Pa. in. c. accedẽs. de accu. Similiter dic quod si non precessit aliquis modus agẽdi neqʒ per accusationẽ inquisitionem aut denũciationem sed solum ꝓpter infamiam iudex inducit purgationẽ tũc similiter si deficit punit̃ extraordinarie. et est casus. c. significasti. de adul. Et sic eũ intellige et aduerte ꝙ dicit Jnno. quod cum iudex hoc casu procedat ex presumptiōe quod dʒ multum temperare sententiā. vt no. in. c. afferte. de presump.

Purgatorium

est pena grauissima minor tamen ꝓ infernalis. vt patet. xxv. d. c. qualis. de pe. di. vij. c. fi.
¶ Qui sunt q̇ purganť. Rñ. quod illi q̇ mo **[sect. 1]** riunť in charitate q̇ tamen non satisfecerunt pro eorum peccatis. in hac vita. xxv. d. c. qualis. et. c. seq.
¶ Quō iuuanť aĩe defunctorum. vide. j. **[sect. 2]** suffragia per totum.

Purificatio

post partum mulierũ non est necessaria. vnde si voluerint intrare ecclesiam vt gra tias agāt non peccant. Si tamen ex vene ratione aliquādiu voluerint abstinere deuotio earũ non est prohibenda de pur gatio. post par. c. vnico.

Pusillanimitas

opponiť magna nimitati per defectũ: ꝗ deficit pusillanimis a ꝓportio ne sue potentie dum recusat in illud tendere quod est cōmensuratum sue potentie et sic est peccatum et tale qualis est obligatio ad illud in qꝏ tēdere recusat. siue sit preceptũ siue sit prohibitio. Secꝯ si sit circa cōsilia vt intrandi religionem audiendi confessiones vel predicandi. quibus ex officio non incũbit de necessita te ꝗ sic est pctm̃ veniale. hec ex Tho. xxij. q. cxxxiij. et est filia accidie.

QVadragesima

quando et qũo fuit ĩstituta not. in. c. quadragesima. de cōse. dist. v. vbi dicitur quod a xp̄o fuit iustituta et vt decimā annorum deo reddamus. Quando est incipienda et a quibus abstinennendum. Et qua hora comedendum. vi de. s̃. Jeiunium.
Ad notata hoc versi. quid si alicui iniungatur ieiuniniũ trium quadrage simarum an debeat fieri per tres annos. vide Corse. sing. suis in versi. q̃dragesima. quod debēt fieri in vno anno vbi ponit tpa et textus hoc probantes.

Quarta

falcidia vel trebellianica. vi de legitima. Quarta funera lis. vide canonica portio.

Questuarij

dicuntur qui discurrũt pro eleemosynis q̇ nullo modo recipi debent nisi veras literas aut apostolicas aut diocesani osten dant. et ponitur forma literarum capitulo ex eo. de pe. et re. et si habent literas apostolicas non debent acceptari **[Fo.ccclxxx.r]** nisi prius sint per ep̄m examinati cle. allusionibus de pe. et re.
¶ Vt tales q̃stores sint pmittēdi pre **[sect. 1]** dicare. Rñ. quod non nisi solũmō quod ĩ literis ꝛtineť populo proponere vt in. d. c. cum ex eo. et de here. vt officium libr. vj. et di. cle. allusionibus.
¶ Quid si ꝛtinetur ĩ eorum literis. Rñ. q **[sect. 2]** ĩ locis religiosis honeste et charitatiue recipianť et quod fideles ad eo rũ exortationē cōuocēt. Rñ. quod nihilominꝯ clerici et rectores ecclesiarũ non tenētur inuiti predicta facere: ꝗ tales litere ꝓtũ ad huiusmodi conuocationes sunt reuoca te ipso iure. vt habetur in extrauaganti Cle. iiij.

¶ Quō non debēt in tabernis aut alijs **[sect. 3]** locis incōgruis manere. aut inutiles ex pensas facere. aut habitū false religionis portare. aut ĩdulgētias vel alia mē datiosa proponere habentur in. di. cleabusionibus. et. d. c. cum ex eo.
¶ Sed nunq̇d si publice delinquant. ta **[sect. 4]** les poterũt ab odinarijs punieri. Rñ. quod sic licet sint exẽpti de priuil. ca. tuarũ.

Questus

dicitur omne quod ex opa cuiuscunqȝ descendit. ff. ꝑ soci. l. questus glo. j. lucrum.

RAucor

est displicẽtia contra aliquẽ ꝑꝑ quaȝ desiderat vel querit quis ma luȝ alteri et est filia accidie qñ ꝓcedit ɔtra aliqnẽ eo quod ĩducit eũ ad bñ opandũ aliqñ filia ire. et est pctm̃ mortale si malum quod alteri q̃rit vel optat est quid alicuius importantie et cum deliberatione voluntatis. vt elitio a Tho. xxij. q. xxxv. limita tamen vt supra odium.
De notatis in hoc §. quod rancor sit re mittẽdus lȝ non iniuria no. Bar. in. l. si ti bi. j. in. vlt. q. ff. de pac. censetur tamen rancor remitti non pena per euȝ qui in cōfusione sacramenti remittit iniuriā. Barto. in. l. si tibi. §. quidam. in vlti. q. et ibi omnino Bal. et Pau. de ca. et Alexā. col. j. verā extra glo querit. ff. de pactis. vide Bar. in. l. non solũ. §. j. et ibi per Alex. et Bal. sing. ℣si. quero. in. xlvj. ff. de iniu.

Ratio

habet triplicẽ gradũ in boĩe secundum philo. j. ethicosum. ¶ Primus est ante cōpletũ septẽniũ. vbi non intelligit nec per se nec ab alio capẽ po test et ideo illo tẽpore nulli contractui est aptus. Secundus gradus est cum ab alijs capere potest licet imperfecte sed ipse per se non sufficit ad intelligendũ et istud est in fine primi septẽnij regula riter et tũc potest promittere aliqua ad que natura inclinat non tamen cum obli gatione perpetua. ¶ Tertius est quan do ab alio capẽ potest et per seipsumconside rare et istud est in anno pubertatis. et tũc potest se obligare quo ad ꝑsonam. s. ad votũ religiōis matrimonium et hmōi: sed quo ad exteriora non nisi in fi. xxv. anno. Ratio finalis est anima legis vide lex .§. iiij. et quomodo cognoscatur quando ratio est finalis vel impulsiua. vide supra Causa.

Ratiocinia

sunt redditiōes rationum ad quas quis obli gatur ex administratione reipublice vł priuate. Nam sunt quedam ratiocinia publica quibus obligantur officiales curie ex administratione aliquarum ad rempublicā pertinentium. vt. C. de epi. et cle. l. officiclales. Quedam dicuntur priuata quibus obligantur homines ex administratōe rerum priuataȝ vt tutores curatores actores ꝓcuratores executores extra de obl. ad rō. c. vno.
¶ Vtȝ obligatꝰ ad rōcinia possit ordinari. Rñ. quod post dimissionẽ administrationis si est obligatus reipublice ex ad ministratōe pmoueri fi potest ali reddita rōcinia. c. p̃terea. l. di. secus si esset obligatus ex mutuo vel alia causa. l. rescripto. ff. de mu. et ho. C. de epi. et cle. l. quis quis emẽsis. si ℣o est obligatꝰ ꝑsone ꝑuate tũc si tenetur de dolo et fraude et ɔstat repellit̃. Si ℣o cōstare non potest vel tenet̃ ex alia culpa sic potest promoueri. in officio

autem administratiōis exñs an possit promoueri. Mihi placet opi. Jnn. in. d. ca. vnicovbi dicit quod si quis gerat tutelā vel curam legitimam vel necessariam a legibus sibi impositā. vel etiam suscipiat **[[Fo.ccclxxx.]v]** legibus sibi impositā. vel etiam suscipiat aut miserabiliū personarū aut ecclie ꝓcuratiōes seu administratiōes et maxime cum lnĩa episcopi quod non impeditur ordinari cum possit talia suscipere etiam ordi natus alias autem prohibetur. lj. di. per totum. et. d. l. officiales.
¶ Sʒ nunquid magister scolarium vel **[sect. 2]** alius famulus qui iurauit per annū seritire poterit religionē intrare. Rñ. quod sic secundum Hug. liij. d. c. legā. lʒ dicat quod nemini ɔsuleret. Host. d. quod tutius est implere q iurauit nisi obtineat lnĩam quā si non vult dare poterit intrare auctoritate. c. ꝑuenit el. ij. de iureiu. Addo quod etiam lice ret quando immineret sibi periculū mor talis peccati.
¶ Vtrum obligatus causa pignoris pos **[sect. 3]** sit ꝓmoueri. Rñ. secundum Host. quod non ante red ditam rationem. ar. c. significante. et. c. cum contra. de pigno.
¶ Vtrum filius vsurarij possit promo **[sect. 4]** ueri. Rñ. secundum Host. quod non si succedat. nisi clamores patris emēdet vel hereditatē repudiet. c. tua nos de vsu.

Raptor

proprie ȯr q̇ rapit res ĩmo biles. Predo vero res mobiles. vnde rapina ȯr in rebus immobili bus. Depredatio vero in mobilibus. et te mouētib⁹. vt aĩalibuset huiusmodi secundum Jo. an. quē sequitur Pan. in. c. j. de rapto. qꝫ uisvt plurimū equiuoce sumantur et fit rapina cum quis publice et violēter rapit vt in. c. penale xiiij. q. v. ȯ hoc vide insti. de vi bo. rap. post prin. et est grauius pecca tum qꝫ furtum. vt in. d. c. penale.
¶ Vtruʒ raptores largo mō pro quibus **[sect. 1]** cunqꝫ publiceet violēter res alienas de predantibus tam mobiles qꝫ immobiles possint recipi ad ɔfessionē nisi restituāt rapta vel que cōbusserūt destruxerunt depopulauerūt aut alio modo dānificauerūt ꝓximū sicut tenent̃. l. duabus. §. si quis iurauerit. ff. de iureiu. et. l. cum te cuʒ solū. C. qȯ me. cā. Rñ. tex. ĩ. c. suꝑ eo. de ra pto. sic quod q̇cūqꝫ surrexerit ĩ rapinā siue ecclesiarū violationē et manifeste fuerit deꝑhensus nisi prius ablata restituat si poterit vel emēdādi plenā securitatē fe cerit pnĩe bñficiū ei penit⁹ deneget̃. Si vero vsqꝫ ad obitū in ɔtumacia sua du rauerit. et in extremis posit⁹ remedium pnĩe postulauerit humiliter si emenda tionē vel emēdandi securitatē p̄stiterit ei pnĩaet ecclesiastica sepultura ɔcedat̃. Qui autem in sanitate obstinata mēte non emēdauerit et in morte securitatē p̄stare non poterit. si de pctō contritus fuerit viaticū non deneget̃ et sic nec ɔfessio et ab solutio. sed tamen nullus clericoꝛ sepul ture eius intersit. nec eius elemosinam p̄sumat accipere lʒ sit sepeliend⁹ ĩ cimiterio Et q̇cūqꝫ cleric⁹ vel presbiter cōtra fecerit dʒ opponi ab ordine irreꝑabilit̃ s. sine dispēsatiōe et beneficio carere eccle siastico. hec in. d. c. super eo. Si vero nō suut manifesti poterūt recipi ad confes sionē sicut alij peccatores secundum abbatē in d. c. suꝑ eo. et etiam lʒ essēt manifesti si tñ moniti nunqꝫ fuerūt secundum Ho ĩ. d. ca. suꝑ eo dūmō sint dispositi restituē. vt tenēt̃. ¶ Quid de raptoribus depredantibus **[sect. 2]** romipetas. Vide. s̄. excommunicatio. v. casu. xxix.
¶ Vtꝛ raptor virginis sit puniēdus pe **[sect. 3]** na. l. vnice. C. de ra. ꝟ. Rñ. pa. ĩ. c. cum cau sa de rapto. quod si precessit tractatus determinatus de matrimonio et ob hanc cau sam adducit non cōmittit̃ pena de iure canonico cui stamus in hoc. Si vero p̄dictus tractatus non p̄cessit etiam si puel la fuit volūtaria cōmittit̃ pena. xxvij. q. vltima lex illa. ar. xxvj. q. j. §. ex hac in fi. et obligat̃ ad restitutionē non solum sub tracti lʒ etiam lucri qȯ hab uisset.

ille sub cuius potestate erat secundum dñm Jo. de pla tea. Jnstitu. de actio. que ex delic. nascũ tur. §. Jnterdum.

Rapina

sit primo in naufragijs.
¶ Secundo in pedagijs.
¶ Tertio inquilinis talijs et similibus. ¶ Quarto in bello. ¶ Quinto in extorsionibus officialium plus debito.
De notatis in hoc §. et quod rapina est plusquam furtum et furto improbior not. in lege si cum. §. qui vim. ff. quod metus causa. Barto. in lege prima. ff. de effrac. et tenetur raptor in rapina depre **[Fo.ccclxxxj.r]** hensus actiōe furti manifesti. Bar. no. in. l. si vendidero. §. raptor. et in. c. si quis ex domo. ff. de fur. et non fit sine violẽtia l. quo nau fragium. in fi. ff. de incẽ. rui. et naufra. et Alexā. in. l. iij §. quod pretor. ff. ne quis eum qui.
¶ Vtrum dominus agri vel territorij teneat̃ de rapina in eo facto. Rñ. pa. ĩ. c. lʒ de re stitu. spo. quod si fuit sciens et p̃otuit ꝓhibe re et non prohibuit sic tenet̃. l. j. C. de fal. mo. Secus si non potuit prohiberell. j. §. is aũt. ff. si fa. fur. fe. di Et idem dic. de vil la et castro. et hec est cōis opi. secundum Bar. in l. ne q̇d. ff. ð incẽ. rui. et nau. Ciuiliter tñ tenetur non criminaliter secundum predictos. ¶ Sed nunquid stabitur iuramẽto su **[sect. 2]** per quātitate rerum amissaꝛ robato. Rñ. cōiter tenent omnes le giste in. l. si qñ. C. vñ vi. et Pa. ĩ. ca. suꝑ eo de his que vi. quod vbi q̇s ɔueniẽt ex dolo alteriꝰ non admittitur probatio per iuramẽtũm in litem. Sʒ qñ conueniẽt. de dolo suo sic credet̃ iur amẽ to allegantis damnũ. ꝓpterea dicit Jn no. in. d. c. suꝑ eo quod dic. c. habebit locũ in qualibet vi compulsiua ablatina expul siua turbatiua et inquietatiua. Ex quo infertur quod si probo furtum vel rapinā cō tra raptorẽ stabiẽt̃ iuramento meo de qꝫ titare rapta. Et not. quod furtum vel rapina ꝓbat̃ per socios familiares et huiusmodi.

Ratihabitio

vide. s̃. consensus. §. iiij.

Reconciliatio

ecclesie. vide Consecratio.

Recompensatio

vide. Compensa tio.

Recusari

pōt iudex delegatꝰ ex mul tis casi. vt no. Pan. in ca. accedens. vt non lite non conte.
¶ Primo quia consanguineus aduersarij. ¶ Secundo quia commensalis ip sius.
¶ Tertio quia oriundus de eius terra idem de districtu. ¶ Quarto quando nō potest haberi accessus ad iudicem nisi per terram inimicorum. ¶ Quinto qñ loquitur in aure et familiariter cum ad uersario. ¶ Sexto quando in alia causa litigabat cum eo. Jstud no. Pan. c. j. de iudi. ¶ Septimo quando est imꝑitus et habet assessorem suspectũibidẽ Pau.

¶ Vtꝛ protestatio de non acceptādo eũ [sect. 1] tollatur per ɔtrariũ factuʒ. Rñ. Pau. in. c. vnico de litis cōtes. quod non nisi factum cō trarium sollat protestationẽ ꝑpter intellectum aliũ intermediatũ. verbi gra tia. Jnterrogatur an vera sunt que cōtinentur in libello. Rñ. reus. Rẽspōdebo cum protestationem quod non intẽsto cōte stari litem per hanc rñ. et sic respondet nō contestatur per istud factũ contrariũ. secꝯ si his dictis diceret iudex non admitto hāc protestationẽ et postea ipse reꝯ rũderet sine ꝑtestationẽ repetita ad libel lum tale factũ contrariũ tolleret protestationẽ. lis esset contest. Secus si iterũ repeteret et ego protestor nolle contesta ri litem quia nihil mediũ interuenit. et pro hoc fa. cle. vnica. de dolo. et qd̃ dicit̃ de constit. c. cũ. M. et. l. vbi repugnātia. ff. de re. iu. et in. c. sollicitudinem de ape. vel dic secundum Bar. ĩ. l. vnica. C. de lit. conte sta. quod quando protestatio respicit vnum et fa ctum aliud. Nam in litis contest. oritur quasi contractꝯ. Protestatio vero ordĩa tus ad tollẽdum istũ quasi cōtra. non au tem responsionẽ et sic sunt diuersa. et tũc per factum ɔnũ non tollit̃. Sed quando concernũt vnum protestatio. et fctm̃ vt puta quia respōdet. et protestatur q̨ animo non eundi. tunc tollit̃ talis ꝑtesta tio per contrarium factum. quia concer nit idem factum. Vel dic secundum pa. in. d. c. cum. M. quod quando protestatio sit in depẽdẽtibus a mera voluntate protestātis valet protestatio. vt si dicat nolle aliud dicere contra fidem et postmodũ dicit ꝑte statio defendit eum. xxiiij. q. j. hec est fides. Si vero depẽdet a volũtate ꝑtestā tis et alterius si aliter consentit valet. c. cumana. et quod ibi no. de ele. et. c. fi. de ɔdi. appo. Si vero non consentit nec est iusta causa protestandi non valet. Secꝯ si subesset. iusta causa: puta metꝯ vel vis. pu ta vis contraham alias interficies me ꝑtestor quod quicquid dicat facio animo non contrahendi et valet. xxxj. q. ij. lotharius. Similiter quando iudex delegatꝯ **[[Fo.ccclxxxj.]v]** non cōsentit recusationi. et si non cōpareo excōscabit de facto cōpareo cum ꝑtestatione de non cōsentiendo in ipsum valet nec cōparitio preiudicat. aduerte tamen q̨ ꝑtesta io dʒ precedere actuʒ suꝑ quo fit vt. fi. de concub. l. in concubinatu.

Regularis

ðr q̇ ad viuẽdum regulariter est astrictus. siue sit monachus siue canonicꝯ regularis de stat. mo. c. quod dei timoreʒ. siue sit cleri cus siue sit laicus. licet laicus non possit recipi in canonicum. vt in. c. ij. de institu. tamen potest recipi in ɔuersum de elec. c. cum ex eo. li. vj.

Religiosus

dicitur tripliciter.

¶ Primo largissime. et sic est quilibet christianus. vnde in ca. pro humani. de homi. lib. vj. dicitur christiana religio. ¶ Secundo large. et sic cōprehendit omnes clericos seculares. et omnem christianũ honeste viuentem nam in eo quod deo impẽdit debitam religionem potest dici religiosus. sic seq̇tur. j. q. j. c. nullus el. ij. et. xxxiij. q. v. quod deo. ar. de voto ex multa. vbi de hoc.

¶ Tertio accipit̃ ꝑprie et sic religiosus est qui professionem fecit alicui de reli giōibꝯ approbatis per sedẽ apostolicam de voto. c. quod votũ. §. pñti li. vj. et talis ꝑprie dicitur religiosus et religiones approbate sunt quatuor. Prĩa Basilij. Se cũda bñdicti. Tertia Augustini. Quar ta beati Francisci vt not. Laudu. ĩ cle. quia regulares de supplen. neg. prela. Sub istis militāt omnes proprie religiosi. Exceptis cartusiẽsibꝯ q̇ hñt suastatuta. ¶ Vtrum dispositio odiosa cōcepta er [sect. 1] ga regulares seu religiosos extendatur ad fratres de tertio ordine beati Francisci et huiusmodi. Rñ. Pan. ĩ rub. de re. quod non quia tales proprie non dicuntur

religiosi vnde potius eorum regula est quidam modus beneviuēdi licet sit ap probatus per Papam et ideo solum cōprehendet illos qui tria vota substātia lia promisserunt in religiōe approbata secundum Joan. and. in glo. j. et. ij. cle. j. de decimis. et hoc verum nisi addatur nisipu ta quicunqꝫ religiosi. Nam tunc etiam comprehenderentur hospitalarij ierosolymitani qui non possunt contrahere matrimonium et promittunt obīam superiori. et non pñt retroducere ab illo statu non tamen cōprehenderent̃ alij hospitalarij qui vtuntur matrimonio licet portēt certum habitū q̃ non sunt religiosi. nec stricto nec largo mōt in fauorabilib⁹ ꝛo bene comprehendūtur prefati fratres quia largo modo vidētur sub regula ra tione promissionis facte superiori eorum.

¶ Quid de inuenientib⁹ nouū ordinē. **[sect. 2]** Rñ. quod non sunt religiosi nisi a papa exp̄s se approbentur. q̃ cum sit ꝑ hibitū nouū ordinē vel religionē inuenire. vt in ca. religionū de reli. domi. li. vj. Jdeo non re ligiosi sed potius irreligiosi sunt cēsen di tales et hodie excommunicati ipso fa cto per extrauagantem Joā. xij. que in cipit. Sancta romana. Recitat pan. ī. c. fi. de relig. domi.

¶ Religio beghinarum reprobatur et omnes eam sectantes sunt excommuni cati ipso facto ac religiosi dantes eis auxlium consiliuꝫ vel fauorem in prefa to beghinatu in clemē. prima de religi. domi. et not. quod sorores tertij ordinis sācti Fracisci non sunt ille beghine vt notat glos. ibidem. cum habeant regulam approbatam a sede apostolica. et multo minus sorores sācte Clare.

¶ Quis potest effici religiosus. Rñ. quod q̇ **[sect. 4]** libet qui non habet aliquam de infrascriptis. viij. conditionibus. quarū prima est etas immatura de quo dic vt. s̄. nouitius. §. j.

¶ Scd̄a seruilis ɔditio. Seruus quip **[sect. 5]** pe sine consensu domini non potest intrare religionē. ar. xliiij. d. c. nullus opi scoporum. Prescribitur eamen triennio a religione que hoc ignorat si domin⁹ scit et non repetit. xvj. questio. ij. si quis incognitus. Jste tamen si repetatur a domino religiosus erit secundum Hugo. ibidem. arg. xxvij. q. j. de viduis. et religioni tenebitur qꝫtum in ipso est et **[Fo.ccclxxxij.r]** si manumittere t̃ non posset ꝯhere. Nec ob. c. q̇dā de cōuer. cōm. q̃ ille q̇ habet vxorē non potest obseruare castitatē ea ĩuita et sic religiosus esse non pōt. sꝫ seruus sic. q̃ non requirit̃ corp⁹ liberū vt sit monachus cuꝫ in domo ꝑpria quis possit esse religiosus. d. c. de viduis.

¶ Tertia debitoꝝ obligatio qui enim dꝫ **[sect. 6]** aliquid alteri non possit illud licite p̄ter mittere vt religionē ingrediat̃. liij. di. c. generalis. Si tamen debitū pecunie vel talis debitor non hꝫ vñ satisfaciat. tūc faciat qd̄ potest scꝫ cedat bonis suis credito ri et sufficit ꝑpter pecuniam enim non obligat̃ ꝑsona liberi hoīs. sꝫ tamen ad recōpēsaꝫ. Vñ lꝫ ei rebus suis exhibitis religio nē īgredi nec tenetur in seculo remanere vt ꝑcuret vñ soluat debitū. si mō ex ꝫelo dei et feruore charitatis hoc facit: q̃ spi ritussancti autoritate hoc facit cui nomo pāt resistere. xix. q. ij. due de regula. lꝫ. Si tamen monasteriū qd̄ ingrediṭ aliq̇d acquireret per successionē hereditariam vel per donationē aut legatū rōne ipsius solū fic tenetur satisfacere qꝫtū se illud ex tēdit qd̄ habuit eius occasione solūmodo. ar. c. si qua mulier. xix. q. iij.

¶ Vtrum talis tenetur in religione labora **[sect. 7]** re vt creditoribus soluat. Rñ. q̇dā tenēt quod sic. Sed ꝯriū credo cum ex toto sit religioni subiectus ita quod non est momentū in quoa p̄lato non possit occupari et non hꝫ velle nec nolle. c. religiosus. de elec. lib. vj. Jtē si stetisset in seculo et cessisset. bonis non tenere t̃ laborare vt satisface ret scd̄m Pet. de pał. ī. iiij. di. xxxviij. Er go cum ex ꝑfessione cedat bonis pꝫ quod nō tenetur laborare vt satisfaciat posset tamen p̄ latus cum consensu monasterij hoc et cōcedere alias non.

¶ Quid si talis etiam cum iuramẽto ad ta **[sect. 8]** le debitum erat astrictus. Rñ. item per omnia dicendum. arg. c. lʒ. de regu.
¶ Quid si ꝑmisisset talis oꝑari mani **[sect. 9]** bus vt satisfaceret. Rñ. secundum Petr. de pal. vbi. s̃. quod hoc non obstante poterit religioneʒ intrare. sed si bona sua sufficiũt satisfaciat ei ad interesse. et sic dic de eo qui accipit vxorem que patiẽ aliquod interesse ex hoc quod debet ei satisfacere si habet aliqua secundum eundem Pet. ¶ Quarta rōcinoꝛ detentio. Vnde ob **[sect. 10]** ligatus ad rōcinia intrare non pōt. liiij. di. c. legẽ. Et hoc verum in obligatis perpetuo. Jn alijs autem secᵒ lʒ honestũ sit q̨ prius se expediant. Ex quo pʒ secundum Gof. quod potestas qui iurauit regimen ciuitatis per annũ. magister scholariũ q̇ simili ter iurauit legere per annũ et huiusmodi pos sunt intrare religionem autoritate. ca. peruenit. el. ij. de iureiu. vide. s̃. ratiocinia. de hoc §. j. et. ij.
¶ Quinta ẽ pr̃na subuẽtio. Et vt scias **[sect. 11]** si potest filius intrare religionẽ dimisso pr̃e cui tenetur subuenire. Exo. xx. not. secundum Alex. in. iij. ꝑte sum. quod si parẽtibus nr̃is obsequia nr̃a necessaria sunt ita q̨ sine ipsis substẽtari non pñt tũc non lʒ religionẽ intrare. si mō talia obsequia nō inducũt nos ad aliq̇d agendũ qd̃ sit cō tra deũ. et sic contrarium cōsulẽtes pharisei increpanẽ a dño Mat. xv. et sic secundũ doc. intellige illud. c. si q̇. xxx. di. Si vero eis non potest seruire vel debita obsequia exhibere sine ꝓprie salutis dispẽdio: tũc necessitudini generis diuine religiōis pietas anteferẽ vt dicit Amb. suꝑ Luc. et sic poterit intrare ipsis dimissis. et sic loquiẽ Hier. in epła ad eliodoꝛ quod soluʒ genus pietatis est in hac ꝑte esse crudelẽ. et saluator Luc. xiiij. si q̇s venit ad me et odit. Si autem non sunt in tali necessitate. sic filius ipsis etiam inuitis potest intrare. etiam si cum eis possit sine dispẽdio pro prie salutis ꝑmanere. ꝓbaẽ ĩ. c. j. et. ij. xx. q. ij. Addit tamen Tho. ĩ. iij. quoł. q. vj. quod nō solum ꝓ indigẽtia maxima. sʒ etiaʒ pro mediocri peremptũ puta ꝙ posset viue re sed tamen cum notabili iactura et detrimento sui status et cōditionis sue puta ꝙ oportebit eũ mẽdicare vel alijs serui re cum maxima indecẽtia sui statᵒ dimittendus est ingressu religiōis. etiam si ex voto haberetet placet quando potest sine pericu lo salutis hoc facere.
¶ Sexta est dignitatis astrictio vt sunt **[sect. 11]** ep̃i et alij superiores qui sine licẽtia pape non pñt intrare. c. lʒ. de regu. Jnferio-**[[Fo.ccclxxxij.]v]**res ꝟo ep̃is pñt etiam inuitis suis ep̃is. vt. xix. q. ij. due. sicut sunt decani p̃positi archidiaconi. archipresbyteri. curati. et omnes alij inferiores ep̃is. bñficiũ tamen eorũ alteri non dʒ cōferri nisi exp̃sse vel tacite ꝓfessi fuerint vel apꝑuit quod absolute vo luerint vitam mutare. c. beneficiuʒ. de re gu. lib. vj. debent tamen petere lnĩam ꝙuis non obtineantur. vt in. d. c. licet.
¶ Sed cuius erũt fructᵒ bñficij ante ꝓfes **[sect. 13]** sionẽ. Rñ. quod dʒ assignari debita portio ipsoꝛ fructuũ alicui q̇ seruiat ꝓ ip̃o. vt ĩ. d. c. beneficiũ. reliquũ ꝟo erit ipsiᵒ vt non sit onerosus monasterio qd̃ intrauit tꝑe ꝓbationis. xj. q. vj. de lapsis ꝙ nec ꝓprie est religiosus vt pʒ in. c. religioso de sen. exc. lib. vj. ergo iure suo non debet defraudari vt. xvij. q. ij. consaldus. not. Tanc. Bar. brix. et interim remanet canonicus curatus vel decanᵒ sicut priᵒ erat nec beneficium vacat.
¶ Septima mr̃imonij obligatio. s. post **[sect. 14]** cōsumationẽ. nam tũc non potest religionẽ intrare nisi secundum quod dico mr̃imoniuʒ. iiij. intellige etiaʒ si copula est habita post ꝯctum mr̃imonium vel sponsalia. Sed non si ante. ꝙ sic non impediret nec matri moniũ diceret ꝯsumatũ. ar. c. veniens. de spō. vbi pʒ quod copula p̃cedẽs sponsalia non facit matrimoniũ. facit. c. veruʒ et. c. ex publico ex parte de cōuer. cōiu. q̇ requirũt cōsumationẽ et est illud qd̃ sequitur non qd̃ antecedit.

¶ Sed q̇d de illo q̇ iurauit aliquam du **[sect. 15]** cere in vxorẽ. nũquid poterit ĩtrare. Rñ. quod sic autoritate. c. ꝑuenit. el. ij. de iureiu rā. et. c. commissum. de spon. in quo ȯr tu tius est et c. Jntellige quo ad opi. ne de facto dicatur contra iuramentum fecisse non quo ad veritatem secundum Rica. in. iiij. dic etiam. vt. s̃. §. ix.
¶ Octaua coactiōis ĩpositio nam opʒ **[sect. 16]** vt sit voluntariꝰ alr̃ non tenet ingressus vt de regu. c. j. xx. q. iij. pñs. Jn religiōe autem minoꝛ vltra p̃dicta. viij. requiruntur alia. v. s. quod sit corpore sanꝰ. legitĩe natꝰ: nulla vulgari infamia notatꝰ: aĩo prōptus. cōpetẽter lr̃atus: vel ad honestos labores aptus. attñ si quis recipereť de ficiens in aliquo istorum teneret receptio nisi sit. j. ij. iij. iiij. v. vij. vel. viij. q̃ ali quando reddũt receptionem nullam. vt patet per predicta.
¶ Quō debet quis intrare aut qua intẽ **[sect. 17]** tione. Rñ. vt moriatur mũdo et seruiat xp̃o. xij. q. j. c. ij.
¶ Vtrum quilibet debeat reputare votũ **[sect. 18]** religiōis ꝓportionatũ sue infirmitati. Rñ. secundum Ric. in. iiij. di. xxxviij. ar. vj. q. j. quod sic nisi per etiam coniecturam seu ex perientiam sibi constaret de contrario propter enim custodiam que magis ad hibeť religiosis qꝫ secularibus. Et pro pter bona exempla que vident ibi frequentius. Et ꝓpter bona verba que fre quẽtiꝰ audiũt. ex ꝓpter maiores consolationes quas diuina benignitas ob fauorem religionis et sancta societate infundit eis efficitur eius obseruātia pro portionata in ipsa existenti que propor tionata esset remanẽti in seculo.
¶ Vtrum q̇s possit ꝓfiteri in aliqua reli **[sect. 19]** gione ita quod liceat sibi retinere sua. Rñ. Pa. in. c. insinuante. qui cle. vel vo. quod si q̇s simplr̃ vouit cum tali cōditione. videť in dubio quod sibi reseruauerit illa bo na vt obediẽtiarius monasterij. qꝛ verba apposita in ꝯctu debẽt intelligi ꝼm naturam ꝯctꝰ vt in. l. si vno. ff. loca. etiam ĩproprietatis ꝟbis vt ibidẽ. in p̈n. et in d. c. ĩsinuāte ꝼʒ vnũ intellectũ vt res po tiꝰ valeat qꝫ pereat. l. quoties. ff. de ver. obli. et. c. abbate de ꝟ. si. et sic erit religio sus et p̃fata bōa habebit ad vsũ ꝓ neces sitate sua. Jdẽ dic si ꝓfiteťvt ĩ domo sua cum oĩbus bonis suis moreť vt no. Ber. Jnn. et Host. ĩ. d. c. insinuāte. qꝛ hoc non ẽ ꝯ substātiam monachatus. vt quis in certo loco moreť. aut ȯ certis redditibꝰ viuat cum hoc possit supior cōcedere. c. cũ ĩter. R. de elec. et si postea supior velit eũ ammouere poterit lʒ non ȯbeat nisi ex iu sta cā. Si ꝟo voluit sibi reseruare vt ꝓpriũ ita quod non sit locꝰ interpretationi. et tũc si fiat reseruatio per viā ꝯditiōis reso lutiue vel suspẽsiue sic dicať actꝰ et non cō ditio vt ĩ. c. fi. de cōdi. appo. et sic non erit religiosꝰ. Sir̃ si fiat per pactũ puta qꝛ di-**[Fo.ccclxxxiij.r]**cit aliter non intẽdo ꝓfiteri nec alio mō qꝛ hec verba habent vim cōditionis vt dicit Bar. in auť. ingressi. C. de sac. san. ec. Si autem simpliciter per viā pacti vel modi reseruat sibi ꝓprietatẽ vel facultatẽ cōtrahẽdi matrimonium sic facit transire ꝓfessioneʒ in aliā speciẽ qꝛ vbi est pactũ ꝯ naturam ꝯctꝰ et impropriatis aliquatenus verbis potest trāsire in aliũ ꝯctũ sit ĩterp̃tatio alteriꝰ ꝯctꝰ. vt est tex. no. in. l. vbi ita donať. ff. de dona. causa mor. et in. l. cum manu sata. ff. de contrahẽ. emp. et sic erit iste non religiosus proprie. sʒ oblatꝰ monasterio. lʒ non in totũ. et sic obligabiť ad omnia p̃terqꝫ ad reserua ta. quod si verba non patianť vt fiat trāsitꝰ ad aliũ ꝯctum tũc pactũ ĩnficit ꝯctum in totum in. l. per seruum. ff. de vsu. et hab. iuncta glo. in. d. l. cum manu sata.
¶ Vtrum intrās religionẽ ex cā inho **[sect. 20]** nesta puta vt esset abbas vel meliꝰ gauderet: et huiusmodi teneať. licet non cōsequať suā intentiouẽ. Rñ. Pan. in. c. vt clerici. de reg. quod sic qꝛ effectꝰ est religiosus hoc non obstante vt tʒ gl. in. d. c. vt clerici. et facit bonꝰ tex. cum glo. in. c. qȯ interrogasti. xxvij. q. ij. ad materiam.
¶ Quid de illo q̇ dolo ĩductꝰ est ad reli **[sect. 21]** gionẽ. Rñ. quod nihilominꝰ erit religiosus de cōuer. cōiug. c. ex ꝑte el. ij. et. c. veniẽs et. c. dudum. quod me. cā. cum dilectꝰ et ibi

no. Ber. et Host. et Jo. xx. q. iiij. c. vsu. ¶ Quid de illo q̇ timore mortis efficit̃ **[sect. 22]** religiosus. Rñ. quod si timor inferatur ab hoĩe sic non est religiosus qd̃ metus cā perlatũ nec obligat̃ per tale votuʒ nisi postea rectificet̃ vt in. c. porrectũ et in. c. si nobis de reg. Et hoc intelligo quando talis timor infert̃ ab homine vt ꝓfiteatur. vel facit tale voũt sic loquit̃ et de bet intelligi. d. c. perlatum quod me cā. Si vero metus sit casualis seu naturalis puta infirmus vel in mari tꝑe tẽpestatis vel in periculo latronũ aut immicoꝝ sic talis metꝰ non impedit q̇n sit obligatꝰ religiōi et voto. Si modo de li berate hoc fecit vt in dictis. c. porrectũ. et sicut nobis. qꝛ deꝰ qñqꝫ tales timores imittit vt ɔuertamur. xvj. q. j. reuertimi ni. de cōsec. di. iiij. sanctum in aut̃. vt nō luxu. contra na. §. j. et hoc sequit̃ Ber. Ho sti. et pa. in. d. c. sicut. Alij dicuut quod si qꝫ cito conualescentiam vel euasionem pe riculi sentit contradicat. non tenetur etiā in metu casuali si votũ fecit. alleg. c. ex transmissa et. c. vlti. de renunc. Sed melior est opi. host. et pa.

¶ Vtrum allectus blandicijs sit religio **[sect. 23]** sus. Rñ. quod sic. et stare tenetur licet bona sua parẽtibꝰ vel heredibꝰ remanere de beant non monasterio allicienti vt. xx. q. iij. constituit.

¶ Qũo autem debeat ꝓfiteri vide. s̃. ꝓfes **[sect. 24]** sio. in prĩ. et quomodo tacite inducit̃. s̃. nouicius §. xij. et aduerte quod tunc dicit̃ proprie quis intrare religionem et effici religiosus cum profitetur tacite vel expresse quia verba sunt cum affectu acci pienda.

¶ Ad q̃ obligat̃ religiosus. Rñ. quod ad ob **[sect. 25]** seruātiā illius regule quā professus est. nisi in casu. c. non soluʒ de reg. li. vj. vel quando solũ tacite est ꝓfessus qꝛ tunc solum obligatur religioni in genere vt. s̃. nouicius. §. xiiij.

¶ Sed quero vbi remanebit iste talis **[sect. 29]** obligatꝰ religioni in genere per profes sionẽ tacitam. Rñ. quod debet aliquam religionẽ ĩtrare quā vult et pōt. Si ꝯo nullam ĩueniat que eũ velit recipere debet stare in illa in q̃ tacitam professionem facit: qꝛ illa tenetur eũ recipere ex quo pas sa est tacite eũ ꝓ fiteri vel si noluerit po terit in ꝓpria domo remanere et esse religiosus ꝓfessus. xxvij. q. j. de viduis. q limita vt. s̃. professio. §. j.

¶ Vtꝝ religiosi teneant̃ esse ꝓfecti. Rñ. **[sect. 27]** q non nisi ea ꝓfectiōe ad quaʒ se obliga nerũt. sʒ tenent̃ ad ꝓfectionẽ tẽdere ꝟm Tho. xxij. q. cxcvj. cui cōtrariatur perfectionis cōtemptus. Vnde non sunt men daces qꝫuis gerāt ab extra statum perfectionis quia illud non asumunt quasi profitentes se esse perfectos: sed quan do profitentes se ad perfectionem tendere vnde bene essent mendaces si ab intentione perfectionis animum reuo carent secundum asten li. vj. titu. xlvij. **[[Fo.ccclxxxiij.]v]** ¶ Vtrum religiosus teneatur de prece **[sect. 28]** pto ad omnia que continentur in regu la quā ꝓfitetur. Rñ. Henri. de gandauo iu. vj. quoł. q. xvij. tenet quod cuʒ quis sim pliciter promittit aliquam regulam ser uare quod tenetur ad cōtenta in ea omnia etiam sub monitiōe sicut ad p̃cepta. Sed istud non credo verũ. qꝛ sic seq̃ret̃ quod monachi beati bñdicti obligarent̃ ad oĩa cum dicat regula. c. est de disciplina fratrũ. quod si. nouiciꝰ habita deliberatione ꝓmiserit se omnia in regula custodire cōtẽ ta quod tũc recipiat̃. Et hoc est expresse ɔ cle. exiui. §. cum igit̃. de verb. sig. Et ideo dico quod simplr ꝓmittẽs regła vel ꝓmittens sic quod est tutiꝰ vt faciunt mino res. s. ꝓmitto seruare regulā fratruʒ mi noꝝ. s. viuendo sine proprio et in castita te. quod talis non tenetur nisi ad tria vota ꝟm quod modificata sunt in illa regula preceptorie vel inhibitorie. seu sub verbis equipolẽ tibus alias non de precepto sʒ de bono cōsilio. Et ꝓ hoc est bonꝰ text. in. c. exit q̇ seminat et c. de verb. sig. li. vj. Nam idem est dicere ꝓmitto seruare regulam talem. ac si diceret ꝓmitto cōuersa tionem secundum illam regulam. Et sic intelliguntur illa verba tam ex consuetudi ne vouentium qꝫ recipientium. tamen magis cautum est dicere. vt dixi quod fratres minores seruant. addit. S. T. xxij. q. clxxxvj. quod transgressio aliorum a preceptis positis in regula

vel oreten⁹ factis a prelato obligat solum ad mortale propter cōtēptum regule. ꝗ hoc directe contrariatur professioni per quam quis vouit regularē vitā. vel dic secundum eū dem Tho. vbi. s̄. quod religiosus tenetur ad perfectionē tēdere. cui ɔtrariatur perfectionis cōtēptus. et ideo est mortale. Et vt scire possit quisꝯ ad q̇d tenetur quilibet religiosus ĩcipieñ. cēsui a regula beati Frācisci q̄ ꝗuis fuerit vltima in executiōe tamen est prĩa nobilitate et ꝑfectiōe. de qua dicitur in. d. cle. exiui. hec est illa celestis vite forma et regula. et in. c. exit q̇ seminat de verb. sig. li. vj. hec est illa apud deum et patrē munda et imma culata religio q̄ descēdēs a pr̃e luminū per eius filium exēplariter et verbaliter apl̃is tradita et demū per spiritū sanctuʒ beato Frācisco et eū sequentib⁹ inspira ta totius in se quasi continet testimonium trinitatis hec est cui attestante Paulo nemo debet de cetero esse molestus quam xp̄s passionis. sue stigmati bus confirmauit volens institutionem ipsius sue passiōis et suis signis notabi liter insigniri. hec ille cutus declaratio cum sit firma et certa vtpote a spiritu san cto emanata a quo regulabatur sacruʒ concilium vienense in quo fuit declara ta plenissime quod errare non potuit circa predicta. cum pertineant ad fideʒ et bo nos mores. xxiiij. q. v. a recta. iō tutissimū est in. d. religiō e viuere. vbi non opinionib⁹ hoĩm viuitur aut doctorū. sed sancti spiritus declaratione et quilibet alius religiosus timorat⁹ ex eius decla ratiōe poterit scire quomodo suam de beat intelligere ꝓfessionem et ad que te neatur de p̄cepto vel ne dicit ergo text. Cle. exiui. de ver. sig. edite in. d. cōsilio. declaramus et dicimus quod fratres mino res non solū ad tria vota nude et absolute accepta ex ꝓfessione sue regule obligant̄ sʒ etiam tenent̄ ad omnia implenda q̄ sunt ꝑtinētia ad hec tria q̄ regula ipsa ponit. Nam si ad hec tria p̄cise et nude tā tū ꝓmittētes se seruare regulā viuēdo in obediētia castitate et sine ꝓprio et nō etiam ad omnia cōtēta in regula qui hic tria modificāt arctarent̄ ꝓ nihilo et va ne ꝓferrent̄ hec ꝕba ꝓmito semper hāc regulā obseruare. ex quo ex his verbis nulla obligatio nasceret̄. Nec tamen pu tādū est quod beatus Franciscus ꝓfessores huius regule ꝗtum ad omnia contēta in regula modificātia tria vota. seu ad alia in ip̄a expressa intēderit equaliter esse obligatos. q̇n poti⁹ aꝑte discernit quod quo ad quedā ipsorū ex vi verbi trās gressio est mortalis et quo ad q̄daʒ alia non cum ad quedā ipsoꝝ verbum apponat p̄cepti vel equipolentis eidē et quo ad q̄dā alia nō. Jtē ꝗ p̄ter ea q̄ exp̄sse verbo p̄cepti ac exortatiōis. seu monitionis pouuntur in regula non nulla ꝕbo **[Fo.ccclxxxiiij.r]** ĩmperatiui modi negatiue vel affirmatiue apposito ĩferūtur acten⁹ extitit du bitatū an tenerent̄ ad ista vt habentia vĩ p̄cepti. dicim⁹ quod lʒ fratres non ad hoĩʒ q̄ sub verbis ĩperatiui modi ponuntur in regula sicut ad p̄ceptoꝝ seu p̄ceptis equipollentiū obseruantiā teneāt̄. Expedit tamen ipsis fratrib⁹ ad obseruādū puritateʒ regule et rigorē q̊ ad ea sicut ad equipollētiā p̄ceptis se nouerĩt obli gatos q̄ hic inferi⁹ anotant̄. Vt āt hec q̄ videri pñt equipolētia preceptis ex vi verbi. vel saltē ratione materie. de qua agitur seu ex vtroꝯ sub cōpēdio habeā tur. Declaram⁹ quod illud qꝏ ponitur in regula de non habēdo plures tunicas ꝯ vnā cum caputio et aliā sine caputio. Jtē de non portandis calciamentis et non de equitando extra casum necessitatis. Jtem quod fratres vilib⁹ induātur. Jtem quod ieiunare a festo oĩm sanctorū vsꝯ ad natiuitatem domini et in sextis ferijs teneantur. Jtē quod clerici faciant diuinū officiū secundum ordinem romane eccle sie. Jtem quod ministri et custodes pro necessitatib⁹ infirmorū et fratrib⁹ induen dis solicitam curam gerant. Jtē quod si q̇s in ĩfirmitate ceciderit alij ꝗfres debent ei seruire. item quod fratres non p̄dicent in eꝑatu alterius eꝑi cum ab illis fuerit cō tradictū. iteʒ quod nullus andeat ppło pe nitus predicare nisi a generali mĩstro vel alius quibus id cōpetit fuerit exami natus et approbat⁹ et ad hoc institut⁹. iteʒ quod fratres q̇ cognoscerent se non pos se regulam spiriiualiter obseruare debeant et possint ad suos ministros recurrere. Jtē quod

omnia q̃ ponũtur in regula ad formam habit⁹ tam nouicio rũ quod professoruȝ. nec non ad receptionis modum ad professoineȝ spectãtia nisi recipientib⁹ quo ad habitũ nouiciorũ sicut. dicit regula secundum deum aliter videatur hec inqꝫ omnia sunt a fratrib⁹ tanqꝫ obligatoria obseruauda. item ordo communiter sensit tenet et tenuit ab antiquo quod vbicũqꝫ ponitur in regula hoc verbum teneãtur obtinet vim precepti et obseruari debet a fratribus sicut tale hoc in. d. cle. Ex quibus omnibus patet nihil fore speciale in hac expositione magis qꝫ in alijs nisi hoc vltimũ qd̃ dicit de verbo teneant̃ sȝ verba ipsa ex sua natura se important vel ratiõe ma terie. vel ratiõe vtriusqꝫ. Rregula beati Basilij secundum quod inueni habet solũ ista vl tra tria vota scilicet. Abstinentia a carnib⁹. Jeiuniũ ab exaltatione sancte crucis vsqꝫ ad pascha exceptis dominicis silentiũ de nocte modum officij quod comedant in communi refectorio legant in mensa vacent lectioni et labore manum ne sint ociosi que verum sint precepta vel ne non inueni ab aliquo declaratum. sed per precedentia possent declarari. Regula beati Augustini iudicio meo ĩ digeretipapali declaratione. Nam hẽ ricus de Gãdauo. in. vj. quol. xvij. et qui dam alij tenent qd̃ omnia que in ipsa sunt cadũt de precepto propter verbuȝ quod ponit Augnstinus in principio dicẽs. Hec sunt que vt obseruetis precepimus. Alij dicũt contrarium quorum opinio videtur mihi verior et benignior. quia sicut in sacra scriptura quedã sũt que habẽt modum et intentionem pre cepti. vt illud hoc est preceptum meuȝ vt diligatis inuicem. Joannis. xv. Que dam que habent preceptum in intentione. sed non in modo. vt illd̃ Exodi. xx. Non furtum facies. ita sunt quedã que habẽt modum precepti. sed non intentionem. vt illud. Mar. vj. precepit eis ne cui dicerent. quia ex hoc non obliga bat ad mortale eos si predicassent miraculum. Sic satendũ est de regula bea ti Augustini. ideo expone rẽ eã scd̃m q sacrum consilium exposuit regulã bea ti Francisci impropriando verbuȝ pre cipim⁹ ratione materiesicut impropriã turverba modi imperatiui propter ma teriam in. di. regula minorum. Regula beati Benedicti similiter indigeret de claratione papali alijs plura precepta alijs pauciora ponentibus tamen ego secundum declarationem regule mino rũ. ita exponerem eius verba. De fratribus predicatorib⁹ tenet Joã de nea **[[Fo.ccclxxxiiij.]v]** i. xiij. quoł. q. xvj. quod tenẽtur seruare oĩa contenta in regula beati Aug. et in con stitutionib⁹ eorũ prout sunt in ea et in eis cõtenta hoc est preceptavt precepta et cõsilia vt consilia: dato quod prelatus nõ precipiat nec mandet eis seruare. Nec ob. quod dicũt quidam quod non promittunt seruare reguladȝ. sed obedire prelato ꝗȝ reguladȝ et constitutiones. qꝫ sicut elect⁹ prelatus licet non promiserit tenetur tñ seruare ea q̃ pertinent ad statũ p̃latoꝝ et xp̃ianus ea que pertinent ad statum xp̃ianoꝝ.: sic frater p̃dicator eo ip̃o quo profitetur ordinẽ predicatoꝝ. et vult eẽ frater predicator ꝓmittit consequenter seruare spectantia ad talẽ ordiuem saltem tacite et si nou expresse.

¶ Vtrum autem obligent̃ ad mortale trans **[sect. 28]** gregiẽdo. quidã tenẽt quod non nec etiaȝ ad veniale. sȝ solũ ad penaȝ nisi faciãt ex cõtemptu allegãtes Tho. xxij. qõn e clxxxvj. hoc decẽtẽ secundum hoc est falsuȝ qꝫ contrarium tenet Joã. d̃ neapo. vbi. s̃ Vbi dixit quod trãgressio alioꝝ a tribus votis est peccatum mortale vel propter preceptum factũ a prelato oretenus siue in regula expressum. Jtem in ꝓlogo cõstitutionũ ipsoꝝ dr̃. Constitutiões nostre non obligant nos ad culpã nisi propter p̃ceptũ vel contẽptũ ergovbicũqꝫ inter nenit preceptũ obligant̃. Vnde q̇cquid est conrra votũ castitatis vel paupertatis ante preceptũ regule. vel constitutionũ cerce est mortale. et Tho. vbi. s̃. loquit̃ de priuaricatione aliorũ q̃ non sunt de precepto in eorũ regula vel con stitutionib⁹ quod solũ obligant ad penaȝ et sic est verũ. Et meli⁹ et securi⁹ est ĩ cõstitutionib⁹ fratrũ minorũ sub regulari vita degentiũ q̃ non obligant eos ad aliquam culpam nec etiam penam nisi per prelatos eis imponat̃ et sic libera lissima

ɔscientia viuũt lʒ habeāt młtas ɔstitutiōes ꝓ eoꝝ regulart vita ɔseruā da factas. regula beate clare hodie per ð claratione̅ Eugenij. iiij. hʒ. v. q̃ obligāt ad mortale. Pr imũ obediẽtia: ꝗʒ paupertas. Terriũ castitas. Quartũelectio abbatisse. Quintũ clausura et ea q̃ per tine̅t necessario ad predicta. Ad alia ve ro non obligantur de precepto nisi eo mō q̣ obligāt̃ vel a deo vel ab ecclia gña liter sicut alij talis statᵒ. Aliaꝝ monacharũ non vidi regulas ideo pertrāseo qꝫ per predicta possũt intelligi quando obli gāt ad mortale. vel non.
¶ Vtꝝ religiosi teneātur ð p̃cepto obe [sect. 29] dire p̃lato in oĩbᵒ. Rñ. quod aut prelatᵒ p̃cipit aliq̣d qð est scðm regulam aut. j. aut. ɔ̃. aut. s̃. regulaʒ. Si p̃latus p̃cipit qð est ꝗʒ regulam sic tenen̅t obedire ne dum si sunt scðʒ regulam explicite sʒ etiā implicite vt sunt obsequia cōmun tatis et negocia ordinis promouẽda sine qui bᵒ cōseruari non posset ordo regularis obseruātie. Jtẽ ea que faciũt ad regule pleniorẽ obseruantiā. hec implicite sũt secundum regulā. et in hoc cōcordant communiter doc. Si autem precipiat p̃ter regulā vt q̃ in ipsa non ɔtinen̅t nec ad cōtẽta in ea expediũt vel ordinan̅t. vt leuare festucā vel aliq̣d hmōi. sic duplex ẽ opi mo. vt dicit Pe. in. q. quadā de quoł. q̣dā dicũt quod in grauioribus non tenen̅t sedveriᵒ est et cōius tenetur quod nec in grauioribᵒ nec in leuibᵒ que sunt preter re gulam tenentur obedire qꝫ ad hoc non habuit animũ obligandi se. et facit pro hoc quod not. Pa. in. c. literas de resti. spo. et in capitulo ex literis. despon. et q̣ nota. Jnnocen. in capitulo. ventens. de iureiur. Si autem. j. regulam sic tenentur vt reficere corpus et hmōi. Si vero sunt contra regulam tunc distinguo. Aut prelatᵒ potest in tali precepto regule vel prohibitione dispensare contra qð precipit et sic si ex rationabili cuusa mo uetur ad id precipiendũ tenetur subdi tᵒ eidem obedire qꝫuis videatur subdi to quod non sit rationabilis puta prelatus precipit quod frangant ieiuniuʒ quia pro babiliter presumit de eius debilitate quamuis subdito videatur quod fit fortis debet in hoc iudicium suum supponere iudicio prelati et ei obedire. qꝫ sepe euenit vt alij magis perdant debilitateʒ alterius ex aspectu qꝫ ipse qui hʒ siue in experiẽtia. siue ex feruore aliqñ **[Fo.ccclxxxv.r]** simiłr si dubium sit an contra regulā vel an possit dispẽsare tenetur obedire. xxiij. q. j. q̣d culpatur. Si autem sit certum quod est ɔtra regule p̃ceptũ vel prohibitionem in qua non potest dispẽsare prelatᵒ. vel si potest claꝝ est non ex rōnabili cā illud precipit sic non est ei obediendũ. et de hoc habes. s̃. dispẽsatio. §. j. et. viij. quod si p̃latᵒ p̣cipiat ea que sũt. s̃. regulā. sic si sunt ad caute lā peccati ɔmittẽdi. vt puta prelatᵒ p̃cipit vt ieiunet ĩ pane et aqua qꝫ videt eũ lux uriosuʒ sic non tñr obedire. nisi quando ve risimiliter videt non posse aliter euitare pctm̃. Si ꝟo sunt q̃ precipiũtur ĩ pena peccati ɔmissi sic tene̅t. c. dilectᵒ. el. ij. c. qm̃ de simo. Si autem sunt ĩ augumentuʒ meriti. vt recipere martyriũ et huiusmodi sic non tenetur obedire. et sic loquit̃ ca. gesta. lxxiiij. d. vbi. dr non posse iudici strictiorẽvitā aliquibᵒ qð verissimũ credo quā do solᵒ prelatᵒ hoc precipit. sʒ nec etiā maior p̣s potest aliā religionẽ ĩponere sine consensu oim et superioris secundum host. in. c. dilecti quod me. cā. Si ꝟo in eadẽ reli gione maior p̣s faceret statutũ arciās ad strictiorẽ vitam. sic tʒ Jnno. vt refert Pa. et seq̣t̃ in. c. super. e. de regula. quod oẽs obligan̅t. Sed ego dubito de hoc et potius teneo cōtrarium qꝫ hoc austeritas maior qꝫ regula cōcernit omnes de religio ne vt singulos non vt vniuersos et sic requirit̃ consensus oĩʒ Facit regula. Qð om̃s tangit lib. vj. et qð obijcit̃ de. c. periculoso de sta. reg. li. vj. potest dici illð non debere dici. s̃. regulā sʒ secundum reguladʒ et ibi modus cōuersandi taxat̃ secundum natu rā rei vt dicit ibi Jo. mo. et arch. cum non deceat mulieres euagari. c. mulieres de iudi. li. vj. et secundum p̃fatam distinctionẽ po tes reducere ad cōcordiā qð no. Ber. in c. relatũ nec cle. vel mo. et Jo. an. in. d. re gula quod omnes et pa. in. d. c. super eo. et. s. Bo. ĩ. ij. d. vl. q. vl. et Alex. in. iij. parte sũme et Tho. scða secunde. q. ciiij.

¶ Vtrum omnis inobediẽtia sit pctm̃ mor **[sect. 30]** tale vide. s̃. inobedientia.
¶ Vtruȝ religiosus magis teneat̃ obe **[sect. 31]** dire patri carnali necessitatem patiẽti et requirẽti ꝗ prelato suo contrariũ impanti. Rñ. quod qō habet varietateȝ inter doc. Ri. tenet quod religiosi magis tenẽtur patri carnali ꝗ p̃lato in his que ꝑtinẽt ad necessitatẽ illius p̃cepti. Honora pa trẽ tuum: ꝙ sic tenentur de iure nature et diuino a quo precepto nulla ꝓfessio absoluit ꝙ consilia obseruantur: vt per fectius precepta impleantur. hoc idem tenet Hẽr. de gan. in. vj. quoł. q. xviij. tenetur ad necessitatem vite natur alis parentum et quod preceptum de honore ẽ per se et obligatio voti religionis est ꝑ accidens et quod est per se non debet solui per illud quod est per accidens. Jn alijs autem in quibus non obligantur ex prefacto p̃cepto. Honora pr̃eȝ tuum dicit quod magis tenetur prelato spũali ꝗ patri. Alexā. verovbi. s̃. dicit quod illa que potest religiosus sine detrimẽto regula ris ordinis solummodo teneatur patri exhibere sicut orare cōsulere honorare. Alia auteȝ sicut est subuenire eius necessitatib⁹ cum nihil habeat non tenet̃. et sic videtur tenere quod poti⁹ p̃lato sit obe diẽdum. Sed mihi videtur dicenduȝ: vt colligo ex Nico. de lira. Mat. xv. q aut pater erat in tali necessitate anteꝗ filius ingrederetur religionẽ. et sic dico quod magis tenetur patri vel matri in tali necessitate subuenire ꝗ p̃lato precipiẽ ti contrariũ ratio ꝙ actio ex cōtractu vł quasi aliquẽ competens non extingui tur per religionis ingressuȝ. Aut si extinguitur vt volũt quidam doc. ꝙ pro mor tuo habeturvt. C. de episc. et cle. l. deo no bis. §. hoc etiam cognitum: tamen ſ̃ȝ eos ex edicto de capitis diminutione restituitur. l. tutelas. §. iniuriarum. ff. de capi. dimi. vnde dicũt doc. quod post ĩgressũ poterit ex actiōe seu obligatione q̃ ꝑus tenebatur cōueniri. sȝ per abbatemvel syndicũ respondebitvt. C. de epis. et cle. aut̃. causa que cum monacho. et no. ĩ aut̃. de mona. in prin. et ĩ autẽ. de san. episc. §. prouidere ergo multo forti⁹ ex obligatione precepti diuini immo etiaȝ de iure positiuo tantum tenetur filius patri quod pater potest eũ vendere pro necessitate famis. l. ij. C. de pa. q̇ fi. di. tenetur **[[Fo.ccclxxxv.]v]** etiam ad alĩmenta. l. filia. C. de patri. potestate ẽt si pr̃ sit relegat⁹ ꝑꝑ incestuosas nuptias vt in aut̃. de incest. et neph nu. og non debet priuari iure suo sine cau sa vt no. in. c. satis peruersum est. lvj. d. et in ca. vltimo. xviij. q. vlt. facit optime tex. xxx. d. c. si qui filij immo vr̃ quod si ex in gressu sit inhabilis ad patri subueniẽdum quod monasteriũ teneatur ꝙ monasterium est loco heredis et filij ingrediẽtis vt in aut̃. de san. epis. §. sed hoc presenti de proba. in presentia in fi. et lex di cit quod heredes lȝ extranei tenẽtur presta re alimenta ar. l. si quis a liberis §. iteȝ rescriptum. ff. de lib. agno. ergo et c. aut pater et maternon erant in tali necessitate quod filius tenetur ei subuenire sed post ingressum in talem necessitatẽ deuenit et sic dico quod non poterit ei subuenire cōtradicente imperio prelati ꝙ iā est ei obligatus per votum et sic deo et sic maiorivinculo ligatur prelato ꝗ pa tri vel preceptuȝ de obseruatione voti est de prima tabula de honore parẽtuȝ est de secũda. Jtem primũest negatiuũ. secundum affirmatiuum ergo magis stringit preterea semel deo dicata non pñt contra volũtatem ipsius vsurpari facit regula semel de reg. iur. li. vj. nam religiosus abdicauit ase nedũtẽ poralia sȝ et ꝑ priũ velle. xviij. q. vlti. statuim⁹. xij. q. ij. non dicatis. ff. de reg. iu. l. velle non credit̃ ergo non astringitur nisi ei in cuius manu suũ velle posuit ꝙ inanis est actio quā excludit inopia debitoris. l. nam is. ff. de dol. impossibiliũ nulla est oblatio. ff. de re. iu. Nec ob. quod preceptũ diuinuȝ erat ante ingressum quia licet esset non tamẽ oblatio quia cum sit affirmatiuum nō obligat nisi pro loco et tempore iō cum non esset tunc obligatus non poterit tenere postea regula factum legitime de re. iu. li. vj. sicut si dispensasset bōa sua pauperibus patre non indigẽte non posset repetere licet veniret postea ad necessitatẽ ad ea inde q̃ potest

exhibere. s. que permittuntur a prelatis bene tene tur inqꝫtũ potest sine regularis obseruãtie detrimẽto sicut orare consolari et huiusmodi vi dicit alex.
¶ Quid de ingrediẽte religionem ali **[sect. 32]** cuius monasterij in quo non seruatur re gula puta comedũt̃ carnes in monasterio sãcti Benedicti vel tãgunt̃ et recipi untur pecunie ĩ monasterio sancti Frã cisci et hmõi. lʒ sciret regulã aliter preci pere. et sic profitetur secundum cosuetudinem quaʒ inuenit. Rñ. Alex. quod non excusat̃ q̃ qui profitetur regulã profitetur non cõ suetudinem. Et ideo non excusatur si regulã non obseruat. xx. q. iij. constituit. qꝏ metus causa. cum dilectꝰ et. c. fin. Et si dicas quod nẽoobligat̃ nisi ad id ad quod se obligare intẽdit. Rñ. quod hoc veruʒ est ex plicite. sed implicite nõ. q̃ qui vult prt̃ cipale puta eẽ frater minor vult et accessoriũ. s. obligationem ad precepta regu le minorum. sed hoc non intendat. et de hoc est casus rotũdus in ca. ex parte de regula. Nam ex quo habitũ religionis de tulerũt qui ꝓfessis datur. et alia fece rũt q̃ professis conueniunt professoneʒ tacitam ad minus fecerũt et sic si non illi religioni saltеʒ alteri in genere sunt obligati et obseruationi cõtentorum in ea. Et hoc tene lʒ Pa. in. c. frater. c. de re gula. aliter teneat. Sʒ ꝓ prima opinione est Jnn. Ho. in. d. c. super eo. Pa. posset intelligi quando talis erat simplex nec sciuit nec potuit scire obligationeʒ regule. solum credidit quod ad illa obliga ret secundum que viuebant quia credo talis posset aliam religionem: lʒ latiorem intrare sed si ibi vult remanere. tenetur secundum regulam viuere nisi ex aliqua ratio nabili causa posset presumi quod aliquod preceptorum non seruatur quia sic etiã excusaretur vt. s̃. dixi Monachus. §. xj. ¶ Vtrum religiosus assumptus ad ali **[sect. 33]** quam dignitatem. puta episcopatum vel etiam inferiorem teneatur ad regu le obseruantiam. Rñ. quod sic ad omnia q̃ facere potest sine preiudicio prelatiõis vel officij sibi impositi vt no. Tho. xxij. q. clxxxv. et vide supra Monachus. §. septimo.
¶ Vtrum religiosus possit transire ad **[sect. 34]** aliã religionẽ. Rñ. colligẽdo dicta doc. **[Fo.ccclxxxvj.r]** quod aut est latior ad quã trã sire vult et si in sua religione non seruat̃ regula tunc poterit ad latiorem transire secundum Jnn. et Pa. in. c. sane. de regula. Quod ego limi to secundum Jo. an. et bene verum quando nõ est in prouincia aliud monasteriũ eiusdeʒ religionis ad quod possit transire. vel in quo possit intrare nec est spes re formationis monasterij sui. Si vero in suo monasterio seruatur regula tũc nõ potest ad latiorem transire sine licentia pape sine causa legitima. sed cum eius licẽtia sic si etiam non subest cã legitima secundum gl. in. c. cum singula de prebẽ. li. vj. quã gl. credo verã quo ad ecclesiã mili tãtẽ sʒ non quo ad deum. ar. eoꝛ que not. in. c. non est voti de voto. quod si cã subest sic tʒ Jnn. et sequit̃. Pa. in. c. non est dubium de regula quod eps̃ potest dispẽsare ar. c. non mediocriter de cõse. di. v. do. An to. in. d. c. non est dubium tenet quod si causa est vrgens potest eps̃. sed si cã non indiget tali celeritate recurrendũ est ad pa pam. Sed ego dico quod considerandũ est an religiosus talis sit exẽptus vt cõiter sunt et sic eps̃ non poterit dispensare cũ nullam autoritatem habeat sup ipsum sed dispẽsabit p̃latus suus qui loco eps̃i p̃est illi religiont scꝏm gl. in. d. c. non dubium. aut si talẽ non habet recurret ad papã. Si vero non sit exemptꝰ sic credo veram opi. Jnn. Et do. An. loquit̃ de cõ silio. facit ꝓ hoc. c. non cogant̃. xlj. di. Et cã legitima erit debilitas corporis aut delicata cõplexio et hmõi. aut religio ad quã vult trãsire est equalis sue. et sic sine cã potest de licentia pape solummodo etiam q̃ ad deũ. Si autem cã subest sic poterit eps̃ aut ꝓpriꝰ p̃latus cum consensu capituli dispensare scꝏm gl. ĩ. d. c. non est nobis dubium. Facit. d. c. statuimꝰ. xix. q. vlt. et. xij. q. sine exceptione aut religio ad quã trãsire vult est strictior tũc req̃ritur. Primo quod non trãseat ex temeritate aut leuitate vel odio prioris p̃lati sʒ ex ʒelo melioris vite et si est ꝛrietas inter p̃latũ et subditum

in hoc sic iudiciuꝫ su perioris amborum requirendũ est et ad eum potest subditꝰ appellare. Scd̃o requiritur quod non solum religio sit strĩctior sed quod actualiter arctius ibi viuatur quia licet esset strictior si tamen ibi latius vineretur non liceret etiam si ex dispensatione latius viuunt. Facit. c. sane. de regu. Nam transitus est ꝑmissus vt quis ducat arctiorem vitaꝫ ꝙ p̃sumit̃ motꝰ spũssctĩ vt. in. c. licet de reg. et. xx. q. iiij. c. j. que rō cessat quando in suo monasterio vinit̃ stricti9 respectu regu le et constitutionum ꝙ in eo ad qd̃ vult transire. Vnde Guillier. naso. in. d. c. sane. dicit quod licet regula beati Bñdicti sit arctior ꝙ regula beati augustini. tamẽ fratres predicatores qui regulam beati aug. ꝓfitentur tantum se arctauerũt per constitutiones suas quod eorũ religio est arctior ꝙ illa monachorum et ꝓpter ea dicit quod non effugiũt apostasiã trãseũtes ad. d. regulam monachorum. Jdeo dicit Jo. an. ĩ. d. c. sane. qd̃ iura non ꝑmittũt transitũ respectu melioris religionis seu maioris vel respectu finis. vt pu ta ꝙ fructuosior aut alio modo. sꝫ solũ respectu arctioris vite et ꝙ ibi viuit̃ strictius vt in. d. c. licet. tertio requiritur qd̃ petat licentiã vt in. d. c. licet. et istis concurrentibus poterit transire quamuis li cẽtia non obtineat̃ etiam si primum monasteriũ esset priuilegiatũ quo ad hec vt quis non posset transire ad arctioreꝫ. addit Jnn. iiij. si prior religio non incurrit grauẽ iacturam vel infamiam ex ta li irãsitu quia si incurrit non licet. arg. c. licet. de regula. xj. q. iij. si q̇s vero. Aduerte hic quod si frater minor transferatur ad alium statuꝫ per papã puta ad ep̃a tũ vel ad aliam religionem quod tunc bona alteri iaꝫ quesita non recuperat vt. C. de senten. pas. l. ij. et. l. tutor. Si vero non sunt alteri quesita. puta quia nondum sunt mortui eius parentesquibus debet succedere sic succedet si illi qui sunt in statu ad queꝫ translatus est possunt succedere quia restituitur ad omnia ꝑ talem trãslationem. vt in. l. j. C. de sent. pas. et. l. j. §. qui mortis. ff. ad ter. Secus si trãsferret̃ per alium modum puta propter. demerita sua et huiusmodi. vt in **[[Fo.ccclxxxvj.]v]** d. l. j. et. d. §. qui mortis.

¶ Sꝫ a quo dꝫ peti lnĩa. Rñ. quod quo ad **[sect. 35]** religiosos dꝫ peti a suo p̃lato ordĩario. puta in ordĩe minoꝝ a custode. vel ministro. Jn ordine p̃dicatoꝝ a prouincia li. Jn mōachis ab abbate et hmōi. Qui p̃lati sine cōsensu capituli dare non pñt secundum gl. ĩ. d. c. cum singula. Quo ad ep̃os re quirit̃ licẽtia obtẽta a papa. vt. s̃. dixi. Quo ad p̃latos inferiores ep̃is si non sunt immediate sub papa sufficit petitio ab ep̃o suo lꝫ non obtineatur secundum Jo. an. in mercurialib9 in regula cum non stat li. vj. Qui ꝟo subsunt immediate pape non possunt ipso denegãte. sed eo non respondẽte possunt. Similiter clericus te net̃ petere licentiã ab ep̃o si ecclia gra uiter lediť aliter etiam sine licentia pote rit secundum Jnn. Sꝫ aduerte quod si prelatꝰ di cit velle habere cōsiliũ sic tenetur expectare debito tp̃e alias nō. Jtẽ ista licentia dꝫ peti ante factũ secundum Pa. ĩ. d. c. licet Ad ep̃atũ vero si est electus potest licẽtiare prelatus non requisito capło. c. si religiosus de ele. lib. vj. sed non ante electionem.

¶ Vtrum aliter trãsiẽs ad aliã religionẽ **[sect. 36]** ꝙ vt dictum est licere sit apostata. Rñ. Pan. ĩ. d. c. sane quod non apostasia maiori de qua. in. c. fi. de aposta. Sed bñ efficit̃ apostata apostasia minori ꝙ certuꝫ est quod retrocedit. Ex quo no. intellectũ singularem ad. c. ij. ne cle. vel mo. lib. vj. q̇ dimittẽs habitũ pure incurrit excōica tionẽ cum sit ꝓprie apostata. Sed assu mens habitũ alterius religionis etiaꝫ latioris non incurrit excōmunicationẽ. Hoc sentit Jo. an. ibideꝫ in nouella. ꝙ text. ibi sentit in eo qui facit cã euagationis que cessat in eo qui intrat aliã re ligionem. et pro hoc vide bonum tex. iũ cta gl. ĩ. c. ex parte. de tem. or. et hoc etiaꝫ sequit̃ Pa. ĩ. d. c. sane. Aduerte tamen hic q̇ recedẽs a religiõe lege ꝑmittente recuperat omnia bona sua indistincte. c. quod a te. de cleri. ꝛiuga. et. c. ex trãsmissa de renũ. alias nō. de quo dic. vt. j. §. xliiij.

¶ Vtrum religiosus possit assumi ad bñ [sect. 37] ficia simplicia. Rñ. Pa. in. c. super eo de regula. quod non et cum dispẽsatiõe. et facit iste tex. d. c. sup eo. et vide gl. ĩ. c. quorũdam. lxxiiij. di. que dicit monachũ non posse hr̃e canonicatũ in ecclia sclari lʒ possit ibi eẽ eps. vt ĩ. c. vno. xviij. q. j. et hoc ẽ ꝓpter bonum cure q̃ cā cessat ĩ bñficijs sim plicib⁹ vt no. in. c. qd̃ dei timorẽ de sta. mo. vide. s̃. dispensatio et dic vt ibi. §. iij. ¶ Vtrum religiosus de ordine mendi [sect. 38] cantium trāsiens ad ordinem non mẽdicantium etiam autoritate apostolica pos sit assumi ad dignitates in illo ordine ad quẽ trāsiuit. Rñ. quod non nec ad prioratus administratiões nec ad quecũqꝫ of ficia etiam tanqꝫ vicarius seu minister siue tanqꝫ locũ alioꝝ tenẽs nec animarũ curā aut regimẽ potest per se aut per alios exercere. et q̇cq̇d ꝯriũ fuerit attẽtatum irritum est ipso iure. cle. vt professores de regula.
¶ De voto religionis habes. j. votum. [sect. 36] iiij. §. vij.
¶ Quid tenenť facere monachi qui ex [sect. 40] redditibus quos ꝑcipiũt tenenť ad cu rā aĩaꝝ quando vident abbatẽ neglige re dictā curam. Rñ. secundum sanctum Tho. in quol. quod debẽt supplicare abbati vt ꝓuideat. et si non vult debẽt appellare cõ tra eum sicut contra aduersarium veritatis et nulli consulendum est vt in tali monasterio ingrediatur.
¶ Vtrum religiosus q̇ prius emiserat vo [sect. 41] tũ de arctiori religiõe et tamen intrauit la tiorẽ sit absolut⁹ a voto. Rñ. quod sic. vt in c. q̇ post. de reg. li. vj. dʒ tamen penitere de voto non adimpleto vt ibidẽ. de alijs vero votis quomodo commutantur in votum religionis. vide votum. iiij. in princ.
¶ Vtrum religiosus eiectus vel fugitiu⁹ [sect. 24] q̃ non potest impetrare recõciliationem �means formā. c. fi. de reg. possit transire ad aliā religionẽ latiorẽ. Rñ. quod non si potest ĩueni re in ꝓuincia monasteriũ sue religiõis eũ qd̃ velit recipe quod sic non potest poterit in trare latiorẽ cum licẽtia sui p̃lati si potest habere alias poterit viuere alio modo regulariter et debet secundum Ray.
¶ Sʒ quis dicitur fugitiu⁹. Rñ. pa. in. c. [sect. 43] **[Fo.ccclxxxvij.r]** fi. de regul. secundum Joā. an. Jlle q̇ morať extra monasterium et cedat se abbati. facit. l. si quis fugitiuus. ff. de edi. edic. vn de eo ip̃o quod recedit a monasterio et non subest obedientie prelati apostata ẽ vt no. Jnno. in. c. fi. de renun. de hoc. s̃. apo stata.
¶ Quid erit de bonis q̃ religiosus cõtu [sect. 44] lit monasterio quando vadit ad aliā religio nẽ. Rñ. quod si exijt cum lnĩa sic vsusfruct⁹ illaꝝ rerum erit monasterij ad quod trāsit donec ibi vixerit solũmodo. tex. est cum glo. xvj. q. vj. de lapsis. xxvij. q. j. si q̇s rapuerit secundum Hosti. si vero vadit in casu non cõ cesso sic non recuperat. immo abbas pōt eũ vẽdicare cum omnibus bonis. capi. abbates. xviij. q. ij. de hoc vide. s̃. mona sterium. §. vj.
¶ Quid efficit religio. Rñ. quod hoĩem ad [sect. 45] deũ proprie cõducit si modo religio sua sequať regularẽ obseruātiā ita quod melio res inueniri non possunt eis. vt ait Aug. in. c. quātumlibet xlvij. dist.
¶ Vtruʒ tollat per ipsius ingressum oĩm [sect. 46] peccatorũ penā. Rñ. sic. patet qꝛ si milia milium ducatoꝝ in eleemosynas darẽtur ab aliquo censereť merito ab oĩ pec catorũ pena liber. iuxta illud. Da. 5. pec cata tua eleemosynis redime. multomagis in ingressu religiõis. vbi homo ex toto se offert deo qui valet plus qꝫ milia milium ducatoꝝ. Jtẽ si per penitentiā potest et mereť oĩm peccatoꝝ remissionem de pe. di. vij. in fi. ergo multomagis cuʒ excedat omne genus satisfactiõis et pu blice pnĩe vt patet. xxxiij. q. ij. admonere. hoc satis patet per glo. in. c. scripture. de voto et de pe. dis. j. §. his autoritatibus. vbi concludiť qd̃ nulla penitẽtia tali ingrediẽti est dāda ĩmo si papa im posuisset ei quod ieiunaret aut qiret romā in peregrinatione aut in hierlm et com mutat eā in ingressum religionis ẽ absolutus. c. q̇

bona agũt. xvij. q. j. facit ad hoc auť. de mo. in prin. vbi ȯr oẽm quidem eius humanā maculam detergat. idem legiť in vitis patrum quod cōsequiť eā gratiam quā baptiȝati. istud seq̣ť Tho. xxij. q. vlti. et gloriosus Bernardinus de senis in suo quadragesimali et. S. Ber. in li. de precepto et dispẽ. c. xl. dicit quod re ligio amatores suos angelis similes fa cit dissimiles hominibus ĩmo diuinam in hoĩe reformat imaginem configurās nos xp̃o ad instar baptismi hoc ille.

¶ Vtrum eripiat a prima ptāte. Rñ. quod sic **[sect. 47]** vt not. in auť. ingressi et in auť. si q̃ mulier. C. de sac. san. ec. et. c. cum f. im⁹. de reg. tex. est cum gl. xvj. q. ij. c. j. sequitur bar. et glo. in. i. si ex cā. §. papinian⁹. ff. de mĩ no. et Fede. cōsi. xxxiiij. et Albe. in. d. auť. si modo pubes est.

¶ Vtrum tollat irregularitatẽ vide. s̃. irre **[sect. 48]** gularitas. ij.

¶ Vtrum patre intrante monasterium **[sect. 49]** filius possit petere legitimam. Rñ. ſm Bar. in. d. auť. si qua mulier posita. xix. q. vlt. quod non de subtilitate iuris. q̃ ltĩma non debetur nisi post mortem naturalem patris. l. j. §. si puberi. ff. de colla. bo. Sȝ de equitate canonica dico cum Bal. ĩ. d. auť. si qua mulier. quod poterit petere ne habeat postulare alimenta a monasterio et placet.

¶ Quid de peculio aduẽtitio filij cui⁹ **[sect. 50]** vsusfruct⁹ est patris quando pater ingrediť religionẽ. Rñ. secundum bar. in auť. idem est. C. de bo. q̃ li. quod ex quo patria potestas soluiť ex facto pr̃is remanebit solũ medie tas. d. vsusfruct⁹ apud patrẽ. l. cum opȝ. §. cum aũt. C. de bo. q̃ li. et sic ad monasteriũ in qȯ pater est ingressus glos. in. d. auť. Jdeȝ est. tenet quod non finitur. Marti. vero tenet quod ex toto sini. et dicit ita fuisse decisum Bonoñ. in facto. et ad gl. Rñ. quod lo quiť de vsufructu quẽ hȝ pr̃ in alijs bo nis que non sunt filiorũ. sed opi. Bart. videtur magis equa.

¶ Vtrum bona ĩgrediẽtis sint mōasterij. **[sect. 51]** Rñ. quod sic ipso iure auť. ingressi. C. de sa. san. ec. q̃ inagrediẽtib⁹. xix. q. iij. nec abu sus aliquarũ ꝑtiũ q̣ sibi vsurpant talia potest valere nec indicare p̃scriptionẽ. cuȝ in rebus inuasis aut furtiuis non currat vt. s̃. p̃scriptio. §. xix. Jtẽ transeunt feuda de quo dic vt. s̃. feuduȝ. §. x. Reserua bitur tamen legitima descendentib⁹. xix. q. iij. c. si. eidẽ videtur in ascẽdentibus **[[Fo.ccclxxxvij.]v]** ¶ Vtrum vsusfruct⁹ amittať ex ingressu. **[sect. 52]** Rñ. secundum Jnn. in. d. c. in pñtia. quod non sȝ du rat donec viuat. hoc idem sequiť gl. et Al. in auť. ĩgressi. C. de sac. san. ec. hoc limitāt aliq̣ vez quando monasteriũ potest habere proprium in communi aliter non secundum gl. ¶ Vtrum emphyteosis similiter transeat **[sect. 53]** ad monasteriũ. Rñ. ſȝ Alb. ĩ. d. auť. igres si quod sic. ar. l. peto. §. j. ff. de leg. ij. Odo. tñ ibidem limitat verum nisi emphyteosim haberet ab alia ecclesia q̃ tũc esset ĩ op tione ecclesie an velet rem vel canoneȝ. aduerte bene quod auť. ingressi non hȝ locum nisi in monasterijs q̃ non habẽt nisi in cōi non in his q̃ habẽt in ꝓprio sicut ordo militie sctẽ Marie et tertij ordinis sctĩ Frācisci et ecclesie seculares ſȝ Alb. in. d. auť. ingressi.

¶ Quid si ingrediẽs fecerat testamen **[sect. 54]** tum ante ingressum nihil relinquendo monasterio sȝ extraneũ heredẽ instituẽ do. Rñ. ſȝ do. Anto. in. c. in presentia. de ꝓba. quod aut exp̃sse cōtulit bona sua tp̃e ingressus nulla facta mentiōe de testamẽto et tũc si hoc fecit incōtinẽti post cō ditũ testamẽtũ sic non reuocat testamẽ tum nec erũt monasterij illa bona sȝ solũ illa collatio bonoz presumitur facta ad tp̃s vite sue. q̃ non videtur quis incō tinenti mutare aĩm. arg. l. non ad ea. ff. de condi. et de. Si vero hoc fecit ex interual lo post testamentum conditũ tunc presumitur mutasse aĩm fauore religiosi et sic rumpiť testamẽtũ et erũt monasterij illa bona aut non ꝯtulit exp̃sse bona sua monasterio et tũc remanebit

testamẽtũ et monasteriũ solũ petet portionẽ suã ali ter ꝗ rũpẽdo testamẽtũ. Pa. vero. in. d. c. in pñtia tꝫ ꝛriũ: scꝫ quod non petet portio nem suam. sed ego in fratribus minori bus credo verum in alijs autem qui pñt habere in cõi opi. do. Ant. est humanior re ligioni sed illa Pa. vr̃ verior de subtilitate iuris per ea q̃ no. Albe. in. d. auť. si q̃ mulier. sed talis ea bona non capiet nisi post mortem naturalem secundum multos doct. quos recitat Albe. lꝫ multi alij dicant ꝗ statim post professionem.

¶ Vtrum ꝓdigus vel dissipator bonoruꝫ **[sect. 55]** cui interdicta sunt bona possit intrare religionẽ. Rñ. Albe. in. d. auť. ingressi. ꝗ sic dũmodo sit rationis capax etiam quo ad bona sicut de minore est verum.

¶ Vtrum filiusfamilias intrãs monaste **[sect. 56]** riuꝫ possit disponere de bonis peculij. Rñ. secundum Pa. in. d. c. in pñtia. qꝏ de castrẽ si vel quasi non est dubium quod potest. l. pen. C. q̇ testa. fa. po. Simliter de ꝓfectitijs quod non potest ꝗ illa sunt in dispositione pa tris. Sed dubium est de aduẽtitijs de q̇bus non potest disponere in vita pr̃is etiã cum cõsensu patris iuxta ea q̃ not. in. d. l. penul. Sed Pan. tꝫ ibidem qꝏ potest ꝗ statim per ingressum gaudet illo priuilegio auť. p̃sbyteros. C. de epi. et cle. ex quo qꝏ est laicis aduẽticiũ est clericis quasi ca strẽse et ideo priuabiť pr̃ in vita sua vsu fructu illoꝝ bonoruꝫ. pariformiter dico in aduenticijs aduenientibus post ingressum. do. tamen Ant. in. d. c. in presentia tenet cõtrariũ. s. quod non poterit disponere taliter quod pater priuetur vsufructu in vi ta sua de aduẽticijs ante acquisitis sed bene poterit disponere de directo dñio et etiam vtili taliter quod mortuo patre trãsibit ad eum cui reliq̇t illud vt in auť. de mona. §. illud. Secᵒ de acquisitis post ingressum ꝗ sunt monasterij.

¶ Quid de libris datis a pr̃e filio fami **[sect. 57]** lias. Rñ. quod trãsibũt cum eo ad religioneꝫ secundum dispositionẽ ingrediẽtis. secundum Jaco. de raue. et recitat Pan. i. d. c. in pñtia. ꝗ cẽsenť quasi castrẽse peculiũ. Pe. vero dicit hoc veꝝ in libris collatis doctoribus vel magistris. Secᵒ in datis scholaribua. Et hoc idem sequiť Bar. in. l. filie. C. fami. here. et hoc verius.

¶ Vtrum religiosus succedat ĩ bonis pa **[sect. 58]** rentũ et hmõi. Rñ. quod sic nec parẽtes pñt eos exheredare ꝓpter crimen ĩgratitudi nis cõmissum in seculo. C. de epi. et cle. l. deo nobis. xix. q. iij. c. fi. Fallit ĩ frib̊ mi norib̊. d. cle. exiui. ꝗ non succedũt ꝏ iur. ¶ Quaꝛr aget monasteriũ in p̃fatis in **[sect. 59]** quibᵒ succedit vel ei acquiruntur. Rñ. Pa. in. d. c. in pñtia quod aget his actiõibᵒ q̇bus ille egisset ante ingressum et progestis antea per ipsum tenebitur mo-**[Fo.ccclxxxviij.r]**nasteriũ inqꝫtũ ad ipsuꝫ monasteriũ ꝑ uenit de bonis ingressi secundum Jnn. ar. l. ij. C. de ĩpu. et ali. sub. Vel forte et veriᵒ ĩ to tũ lꝫ possit petere restitutionem tenendo quod monasterium iure successionisve nit vt. s̃. monasterium. §. iiij.

¶ Vtrum ĩgressus possit reuocare testm̃ **[sect. 60]** factũ añ ingressũ. Rñ. pañ. ĩ. d. c. ĩ pñ tia quo ad fratres minores non est dubiũ ꝗ non põt. sꝫ q̊ ad alios tenẽt Pe. et Cy. ĩ auť. si q̃ mulier. C. de sac. san. eccl. quod sic. Sꝫ Bar. dist. Pa. tꝫ quod non potest vllo modo pariformiter non poterit facere testm̃ si ante non fecisset. ex quo ꝓfessus est mori tur mũdo. Et hoc credoverius. excepto casu dicte auť. que ꝑmittit post ingressum inter liberos disponere.

¶ Vtꝝ religio tollat crimen ingratitudi **[sect. 61]** nis. Rñ. quod tenetur cõiter quod sic ĩ. c. ij. de apo sta. et in. c. vl. de eo q̇ fur. or. suscep. et ĩ. ca. qꝫtũlibet. xlvij. d. et ĩ. c. non liceat. xix. q. vl. ¶ Quid si cõdẽnatᵒ ad mortem et liberatᵒ **[sect. 62]** tali cõditiõe quod si egredieť punieť pena priori. si ĩgredieť petiᵒ abvxore egrediť vt teneť. Rñ. non potest puniri illa pena ꝟꝫ Bar. bix. in q̃stiõibus suis. q. j. et sequiť Alb. ĩ. d. auť. ingressi. Ratio quia coactᵒ exijt.

¶ Vtꝝ retrahẽs aliquẽ ab ingressu re **[sect. 63]** ligiõis teneať restituere. Rñ. ꝟꝫ Ric. in quoł. iij. q. xix. quod aut retrahit ꝗ non credit aptũ religione siue vtilẽ. et si hoc cre dit ꝓbabiliter

si non tenetur religiōi. quia poti⁹ dānū ipsi⁹ impediuit aut scd̄o retraxit ꝑpter vtilitatē suā et siē spūalis. puta ꝙ eius ꝛsilio bñ viuit sic non peccat. ꝙ ex charitate possunt poti⁹ bonum meū spirituale precligere ꝙ alterius. Jdem dicerē quando retrahit ꝙ videt quod vult intra re religionē in qua nōviuit̄ regulariter secundum qd̄ tenētur ꝙ sic ꝑcurat bonum eius. Si vero est tēporalis puta ꝙ spectat ꝑ motionē honorē et huiusmodi si steterit in seculo sic peccat ꝙ temporale p̄posuit spi rituali non tamen tenetur religioni. sꝛ subtracto orando: bonum persuadendo et salutez procurando plusꝙ prius aut tres retraxit ex amicitia. et si est naturał aut consanguin tatis sic licet peccet non te netur religioni tamen. Si vero est ami citia lasciuia sic magis peccat et tenet̄ in istis duobus subtractor et magis in se cundo. ꝙ in primo vt dixi ꝑcurādo bonum eius non tamen religiōi. aut quatuor retraxit animo īped iēdi vtilitatē religio nis et sic tenetur ꝼꝛ posse suū facere quod illa ꝑsona intret et si non potest satisfaciat religioni ad arbitriū boni viri vel meliorē ad eā inducat. Et etiam subtracto si non po test eū in ducere vt intret religionē ꝼm quod dixi ꝑcurādo salutē eius solicit⁹ ꝙp̄us obligatū ꝟo religiōi retrahēs ꝼꝛ Sco. ī iiij. d. xv. tenetur laborare vt redeat: et si si potest tenetur ipse si est ꝑsona idonea et habilis religioni religionē intrarevt sic sa tisfaciat religiōi et orare ꝑ aduerso vt d̄r quod fecit Ray. Ego tamen credo quod si nollet in trare non propterea esset in statu damnationis sed sufficeret ei quod ꝑ posse alio modo satisfaceret religioni et etiam ei quem peruertit.

¶ Vtrum religio minuat peccatuꝛ. Rñ. **[sect. 64]** ꝗ licet pctm̄ religiosi sit grauius pecca to secularium vel ratione voti contra quod facit. vel ratione contēptus si ma ior adest. vel ratione scandali. tamen ce teris paribus dico peccatum religiosi esse leuius peccato secularium. primo propter intentionem quam habet erectam ad deum licet ad horam inter cipiatur ex qua de facili reuertitur. tamen ꝙ habet plura que eum reducunt ad dele tionē ipsi⁹ peccati hec ex. S. Tho. xxij. q. clxxxvj.

¶ Que precipiūtur religiosis vniuersa **[sect. 65]** lier. Rñ. multa et primo in cl. religosi de priuile. sunt nouē. j. scripta. Primo ne in sermonibus ecclesiarum prelatis de trahant. Jntellige ad specialia descendendo. Secundo ne retrahant aliquos ab ecclesiarum suaꝛ frequentia scilicet detrahendo eis et huiusmodi illicitis. Tertio ne pronunciēt indulgentias in discretas scilicet falsas vel secundum ꝗ dico. Jndulgētia. §. vltimo. Quarto cū confessionibus testamentorum intererunt ne ratrahāt testatores a restitutiōi bus debitis aut legatis matricib⁹ eccle **[[Fo.ccclxxxviij.]v]** sijs faciendis Pet. de. pal. in. iiij. dixit ꝗ possunt procurarevt magis eis legetur ꝙ alteri dummodo non faciant cum ver bis illicitis aut animo maligno contra ecclesias matrices. ꝙ nulli aufert suum cum nullum ius iterū aquisiuissēt. Sꝛ frater aluarus tenet quod peccant mortaliter. et videtur verius in religiosis. Se cus in alio casu ab isto: ꝙ tunc haberet locū opi. Pe. Quinto ne legata vel debi ta aut mala ablata īcerta sibi vel sui or dinis fratribus vel conuentionib⁹ in alterius preiudicium fieri vel erogari procurēt. Sexto ne absoluāt a casibus reseruatis pape vel ep̄is. Hec omnia in vir tute sancte obedientie et sub interminatione maleditiōis eterne inhibentur. Septimo sub eadē ꝑhibitione ꝑhibet̄ cis ne ꝑsonas ecclesiasticas p̄sertim co ram iudicibus delegatis a sede aposto lica suā ꝛ eos iustitiam ꝑsequētes vexare inde bite aut ad loca plura et presertim multum remota ꝛuenire p̄sumant Octauo precipit̄ prelatis religiosis ad quos aliquid ꝑuenit occasione p̄missoꝛ quod ni si. j. mēseꝛ plene satisfacerint ecclesiasticis dānificatis d̄ eo quod ad eos peruenit postꝙ fuerint req̇siti ip̄o iure sint suspē si et quousꝙ debitā fecerint satisfactionē. Nono ne ministrēt extremā vnctionem eucharistia sacramētum solēniꝛēt matrimonium non absoluāt excōicatos nec absoluant a pena et a culpa de qua dic vt. s̄. excōicatio. v. casu. xij. Decimo null⁹ religiosus

pōtvigore literarũ apo stolicarũ vel legatoꝝ alibi ꝯuenire aliquem sibi subditũ ratiōe aliquoꝝ loco rum nisi corā eo corā quo de iure ꝯuenit cle. j. de rescrip. Vndecĩo nullus religio sus potest eligi in prelatũ alterius religionis vel habitus nisi solum in episco pum cle. j. de electio. Duodecimo prohi bentur alienare prelati religiosi res ecclesie vt in cle. j. de reb. eccle. non alie. vi de. j. suspẽsio. j. §. xxxj. Tertiodecimo p̃cipitur eis ne ad iurandũ vouẽdum et c. ĩducat aliquos vt sepulturā eligāt apð eos. de quo. j. sepultura. §. xxxv. Quarto decimo ne decimas ecclesijs debitas vsurpẽt cle. j. ð deci. de quo. s̃. excōicatio vij. cāu. xxxvij. Quĩtodecimo p̃cipiť mẽ dicantibus ne aliquẽ ad ꝓfessionẽ reci piant añ cōpletũ annũ quintũdecimuȝ c. non solum et. c. cōstitutionẽ de reg. lib. vj. Sextodecimo ne statum bighinarũ foueant cle. j. de relig. do. vnde excōicatio. vij. casu. xl. Decimoseptimo quod horis debitis in ecclesijs eoꝝ offm̃ ꝑsoluant cle. j. de cele. mis. Decimooctauo. qð nō dimittant habitum sue religiōis necva dant ad studia vel phisicam aut leges audiant. c. vt ꝑiculosa ne cle. vel mona. li. vj. vide excommunicatio. vij. casu. vij. Decimo quod non dicant aliqua vel trahant audientes a solutione decimarũ. et quod re quisiti predi cẽt de eis populo et quod confessores non omittant facere conscientiam confitentibus cle. cupientes de pe nis vide excōmunicatō. vij. cāu. xliiij. Vigesimo quod mendicantes non capiāt loca de nouo. c. cum ex eo. de exces. prela lib. vj. et cle. cupientes de penis. vide lo ca per totum. et. s̃. excommunicatio. vj. casu. xliij. Vigesimo primo. quod non celebrent in castris vel villis nisi quaten⁹ eis a iure conceditur. ca. eꝑorum de priuile. lib. vj. Vigesimo secundo quod seruẽt interdictum quodcũq; quod viderint seruare matricem ecclesiam cle. j. de sen. excō. vide interdictũ. vij. §. viij. et ideȝ de cessationibus a diuinis. d. c. cle. j. Quedam alia precipiuntur monachis de q̇ bus vide. s̃. monachus §. x.

Religiosus

locus dicitur omnis domus monasterium tẽplum hospitale et quecunq; alia auto ritate pape vel eꝑi ad pios vsus edifica ta de relig. do. c. de synodochis. et. ca. ad hec. Secus si sine autoritate eꝑi vel pa pe sunt edificata a principio vel ex post facto deꝯsec. d. nemo quod est ꝯ leges q̃ vo lunt quod vbicũq; sepelitur aliq̇s locus il le sit religiosus quod non est verum per tex. c. fi. de sepul. et ibi sequitur Pan.

¶ Vtrum loca religiosa possint ad hu **[sect. 1]** manos vsus transfererri. R. quod nō. d. c. ad hec. xij. q. ij. nulli

¶ Per quos debent regi prefata loca. **[sect. 2]** **[Fo.ccclxxxix.r]** Rñ. quod per religiosos eiusdẽ monasterij vel alterius eiusdẽ religionis. et non viuunt regulariter: debent repelli et poni alij districtioris vite aut saltez clerici se culares. si alias non possunt remanere ordinarij. et hoc potest eꝑs sine papa se cũdũ gl. et Jo. an. et Pa. ĩ. c. ĩter quatuor. de relig. do. Fallit in hospitali de quovi de. s̃. hospitale. §. ij.

Reliquie

sanctorũ esse venales non possunt. l. nemo. la. ij. C. de sa. san. nec extra capsam oñdi dñt nec de nouo inuẽte in publico venerari nisi prius autoritate romani pontificis sue rint approbate. de reli. et ve. san. c. ij. pre cipitur prelatis ne permittāt varijs figmẽtis et falsis documentis decipi homines q̇ vadunt ad eoꝝ ecclesias cā ve nerationis propter miracula q̃ ibi fiũt sicut in plerisq; locis causa questus fie ri consueuit in. d. c. ij. et dicit pa. in. di. c. ij. quod etiam dñr vẽdi quando pro questu ostenduntur.

De notatis in hoc. §. et quod reliq̇e sanctoꝝ non sunt in ɔmercio. l. nemo marty res. et ibi Guil. ð cung. et Bal. in prin. C. de sacrosan eccle. et ibi per Bal. in prĩ. q. quaꝛr puniat̃ vendẽs reliquias sctōꝝ. ¶ Qua autoritate possunt corp̧a sctō [sect. 1] rum et eoꝝ reliquie trasferri. Rñ. quod solũ autoritate pape vel ep̃i aut sancte sino dis de cōse. di. c. corpora vbi dicit Joan nes hoc verum quando corpus est traditũ per petue sepulture. C. de reli. et sump. fu. l. vltimas nisi necessitas immineat. q̧ tũc sufficit autoritas presidis prouincie. l. j. C. de reli. et sump. fun. quia quando nō sunt tradite perpetue sepult ure. tũc bñ possunt transferri sine alicui⁹ autoritate ad alium locum religiosum. C. eo. l. si nec dum.
¶ Quid si furtiue subtrahātur. Rñ. ſm [sect. 2] Rodo. sacrilegium est. xvij. q. iiij. quisq̇s etiaȝ si ex deuotione hoc faciāt secũdũ eundem. et Hug.
¶ Vtꝝ sit simonia reliq̇as vẽdere. Rñ. [sect. 3] ſm Ray. et Gof. quod sic. j. q. j. qui studet.
¶ Vtrum reliquie sanctorũ debeant por [sect. 4] tari ad collũ. Rñ. quod nō. ar. d. ll. si nec dũ et. l. vltime. et. d. c. corp̧a. licet possent po ni super aliquo ꝑ aliquo tp̧e ex magna causa. ar. di. l. j. et hoc tene q̧uis Thom̃. xxij. q. xcvj. teneat quod liceat ex deuotione sine aliqua sup̧stitiōe super se portare.

Remissio

peccati per autoritatem fit a solo deo. j. q. j. c. ita. et. ca. vt euidenter de pe. di. j. verbum per officiũ autem seu ministeriũ fit a prelato etiaȝ malo. xxiij. q. v. remittũtur. per meritũ ꝯo solum a bono fit. j. q. j. remissionem. de consec. di. iiij. quomodo.
¶ Que requir untur in pctōre vt fiat ei [sect. 1] remissio peccati. Rñ. Pe. au. ĩ. iiij. d. xvij. q. j. quod nisi meritũ christi applicet̃ actualiter isti vel illi nulla culpa pctĩ delet̃ cum solũ in virtute passiōis christi deleat̃ et ideo cũ sacramẽta sunt. ĩmediatũ applicantiuũ passiōis christi ad nos opȝ si cłpa debet dimitti quod per aliquod sacramẽtum vel de facto exhibitus vel in voto fiat. propte rea adultus q̧tumcunq̧ contritus nisi simul concurratoris ɔfessio in facto vel ad minus ĩ voto non ɔsequit̃ remissionẽ peccati de remissio. vide. s̃. indulgẽtia.

Remittere

idẽ ẽ quod dare vt ptȝ in. c. veniens. el. j. de testib. et. j. q. iij. c. ea que in glosis.

Renunciatio

est rei vel iuris proprij facta scienter ltĩ marefutatio. vij. q. j. q̧ periculosum.
De hic positis et quod renũciatio bñfi cij fieriðbeat ĩ manib⁹ ɔfirmātis barto. no. in. l. fi. C. de defen. ciui. j. vel eligẽtia quoniam non est confirmator. l. legatus. de offi. presi. per barto. in. l. si quis vj. §. diffe rentia in vlti. q. ff. de acqui. pos. et in. l. j. C. de peti. bono. subla. li. x. versicu. item l. prebenda.
¶ Quando renunciatio dicitur illegitima. Rñ. [sect. 1] q̧ ex tribus. primo rōe p̧sone renũciantis vt puta q̧ est minor de iudic. c. si annum. lib. vj. aut alius qui non potest re nunciare.
¶ Secundo ratione persone in cuius [sect. 2] manu fit renũciatio est illegitima. cap. cum dilecti. et ca. admonet. et. c. quod in du bijs de renũc. vbi nulli ecclesiastico lȝ renunciare alicui beneficio ecclesiasti- **[[Fo.ccclxxxix.]v]**eo nisi in manu sui prelati ad quẽ perti net collatio. d. c. admonet. xviij. q. ij. ab bas. qð limita in bñficio acq̇sito p̧. c. ve niens de renũ. et in ep̃atu qui non pñt re nunciari nisi in manib⁹ pape. c. nisi. de renũ. Quō autem

possit tractatus haberi su per renũciatione vide simonia. et §. xxij. ¶ Vtrum renũciatio aliorũ iuriũ sit fien [sect. 3] da aduers ario. Rñ. quod sic vel notario publico vel iudici noĩe aduersarij recipiẽti. l. ij. ff. rem pup. sal. fo.
¶ Tertio ratiõe rei q̃ renũciari non põt [sect. 4] r renunciatio illegitima. Nam iuri natu rali et agnatiõis et sanguinis nemo põt renũciare vt. l. ius sanguinis. ff. ð re. iu. e. l. ius agnatiõis. ff. de pac. Juri ꝯo po sitiuo qð cõcernit certã formã vel solen nitatẽ non potest quis renunciare vt puta quod testamẽtũ cum tot testibus vel stipulatiões fiãt certo mõ. l. nemo põt. ff. de leg. j. facit. c. ꝓ ꝑpter. de elec. et. c. cuʒ esses. et quod ibi no. de. test. Si vero nõ cõcernit certã formã vel solẽnitatẽ sed publicaʒ vtilitatẽ similiter non potest. l. ius publicũ. ff. de pact. et ĩ. c. diligẽti. de fo. cõp. Si autem cõcernit publicã et priua tam et publica potest separari a priuata sic potest ꝗtũ ad priuatã. l. iuris gentiũ. §. sed et si paciscat̃. ff. de pac. puta ius dat actione ꝑ aĩali morboso tamen partes pñt pacisci vt non possint agere. facit tex. cuʒ ibi not. in. c. cũvenissent. de insti. Si ꝯo non potest separi sic renũciari non potest di. c. cum venissent. Si ꝯo sit solũ in fauoreʒ priuatũ tũc ille in cuius fauore est potest dũmõ non sit ꝛ bonos mores vel non indu cat ad pctm̃ talis renũciatio ꝓ non vale ret vt in. l. alia. §. elegãter. ff. so. ma. et. l. cõuenire. ff. de pac. do. Si autem sit solũ in odium alteri⁹ tũc si cessat rõ illius odij p̃t renũciari vt in. l. fi. C. ad mace. alias nõ vt. l. nam et si. ff. ad mace. við. Panor. in. d. ca. si diligenti.
¶ Quid si aliquid sit introductũ in fa [sect. 5] noreʒ ambo⁊. Rñ. quod alter sine altero re nũciare non potest vt dicit glo. in. c. ad apo stolicã de reg. facit. l. quod fauore. ff. de leg. vñ ð quod in cõt iure potior est cõditio ꝑ bibentis. ar. ff. ð serui. vr. pre. l. per fundũ ff. cõi. d. l. sabinus. ff. de lib. causa. l. ij. iij. et. iiij. Si tamen aliquid cõcedit̃ plurib⁹ siue vniuersitati sed in fauore principaliter particulariũ sic bñ posset quilibet renũ ciare iuri suo et sic loquit̃. ca. ad apostoli cam predictũ et. c. dilecti de fo. cõpe. Fal lit hoc in priuilegio ꝓ licet cõcernat fa uorem tertij potest impetrans renũcia re anteqʒ sit presentatum nisi appareat quod cõcedẽs statim voluit concedere ius illi tertio ꝓ cõiter non acquirit̃ nisi in p̃sentatione seu noticia. c. j. de conces. p̃b. li. vj. et quod ibi no. Ge. Jdem dico quod nõ potest renunciare quando per procuratorẽ impetrauit ꝓ statim acq̇rit̃ ius illi tertio. vt in. d. ca. j. sil̃r si fuit concessum motu proprio.
¶ Vtrum exemptus possit renunciare [sect. 6] exemptioni. vide. s̃. exẽptus. §. v.
¶ Qualiter fiẽda est renũciatio. Rñ. qð [sect. 7] primo volũtarie. vij. q. j. qꝗuis. item scienter et ideo quando quis aliquod ius ignorat debet ei notificari vt ĩ aut̃. quõ oportet epi. §. igit̃ ordinam⁹. ꝓ ei qð ignorat re nunciari non potest. l. mater. ff. de inoffi. te. et hec est ꝛ notarios qui ponunt cl̃as renũciatiõis quas ignorant q̇ ꝛhunt et propterea tenẽtur eis de dãno qð aliter non ĩcurrissent puta ꝓ renũciassent si sci uissent. Tertio sine coactione quod me. cã. ad audientiam. Quarto quo ad benefi cia ecclesiastica debet fieri pure et absolute de offi. dele. c. ex parte el. j. de simo. ex insinuatiõe. Vnde dansvel remittẽs vel renũciãs aliquid spirituale pactovl̃ conditione tem porali interueniente simoniacus est. j. q. ij. c. qꝗ pio.
¶ Sʒ nũquid si renunciat absolute tñ [sect. 8] in mẽte geritvt sibi aliqð tꝑale det̃. Rñ. quod simoniacus ẽ de simo. c. tua. in fi. ve⁊ est quod sola penitentia absoluetur. capit. vlt. de simo.
¶ Vtrum quis possit renunciare liti suꝑ [sect. 9] bñ ficio ecclesiastico vel spirituali aliquo tẽporali sibi dato. Rñ. pa. ĩ. c cum pridẽ. ð pac. quod non etiam si recipiat illud noĩe expẽ sarũ: ꝓ si renũciãs hʒ ius renũciat spirituali tẽporali dato quod est simonia. d. c. ex parte et quod ibi no. dicit tamen Jnno. et **[Fo.cccxc.r]** Hosti. in. c. non sine. de arbi. quod vʒ cõpositio autoritate suꝑioris vt ꝑ pacis bono det̃ aliq̇d tꝑale ei de quo non est certum de

iure sibi ɔpetētivt cedat liti vel renūciet si qd̄ ius hʒ. c. nisi. de p̄bē. Secus si fiat autoritate partiū ꝓ sic esset simonia ni si quando hʒ ortū a iudice puta quia cōpromissuʒ est in eo vel ipse sic diffinit. et licet gl. in. d. c. cum ṗdē. dicat non sufficere nisi interueniat pape confirmatio tamen cōmuniter doc. ibidem tenent cum opi. do. Anto. quod non requiraṫ et ibi pa. sequitur. ¶ Vtrum q̇s possit dare pecuniam alteri vt **[sect. 10]** desistat a lite q̄ est de re spūali. Rñ. Pa. in. d. c. cum pridē. quod si sit certus habere ius in illo beneficio bene potest dare aduersario sine simonia vt desistat vel ne litē moueat. Si vero non sit certꝰ sʒ dubitat tūc non potest nec excusat autoritas pa pe in beneficio qd̄ anexā hʒ potestateʒ clauium ꝓ vr̄ data pecunia ꝑ illa pote state spūali. facit. d. ca. ex ꝑte. in siłi et q no. j. q. iij. saluator et. c. ex mł̄tis. Jn alijs autem beneficijs bene excusaret autoritas pape cum talis simonia sit de iure po sitiuo secundum gl. in. d. c. cum pridē. Quod no. ꝓ pauci aduertūt hodie. Posset tamen iudex pro bono pacis ex officio suo cōponere partes vt habēs ius in beneficio det aliquid non habenti ius secundum formam. c. nisi. de p̄ben. secundum Pan. in. c. sup eo. de transact.
¶ Quid de illo qui expectās ꝑxime va **[sect. 11]** caturā primā in aliqua ecclesia renunciat ꝑprie tenui vt p̄cludaṫvia alteri ex pectāti. Rñ. quod per hoc non impedit primū expectātē si hoc potest ꝑbari si vero pinguius resignāti cōferaṫ eo ipso detegiṫ fraus et carebit habita quaʒ resignauit et ambita de renūci. c. si te. lib. vj.
¶ Vtrum renūctatio iuris futuri valeat. **[sect. 12]** Rñ. quod si ius futuꝛ appet si vʒ sic autem nō appet adhuc non vʒ ꝓ pacta non referūtur ad ea q̄ apparere non possunt vt ī. l. ī lege et alijs cōcor. ibi positis in glo. ff. de cōtrahē. emp. et qd̄ non est renūciari non pōt. l. tres fratres. ff. de pac. Sed de hoc vide bar. in. l. conditionis. C. de pac. ꝓ parum ad nos.

Additio

hic tamen aduerte ꝓ filia renūciādo hereditati p̄rne et ꝑmittēdo am plius non petere nihilo minus legitimā vel eius supplementū petere poterit nisi expresse de ipsa dixerit vt. l. si quādo. §. generaliter et ibi do cto. C. de inoffi. testa.
¶ Quid faciet p̄latus q̇ beneficium hʒ ꝑ **[sect. 1]** simoniā vel alias intrusus est. Rñ. quod ie neṫ renūciare et si est ep̄s et est ī articulo mortis nec potest adire papam non tamen dʒ dimittere possessionē quam de facto hʒ sine licētia Pape. Sʒ abstineat a per ceptione fructuū excepta stricta necessī tate vite. et querat quācito poterit resignare. et de hoc vide Ber. Jnno. Hosti. de renun. nisi cum pridem. et Archi. vij. q. j. eum qui.

Represalia

diciṫ rerum aliarū generalis intentio autoritate principis vel ciuitatis ꝑ recompēsatione dāni dati indulta. eliciṫ ex. c. dñs. xxxij. q. ij. et est quando vnꝰ de vno dñio non volēs cōsequi ius ɔ aliquem de alio dominio retinet res oīm qui sunt sub tali dominio ꝑ satisfactione.
De notatis ī hoc. §. et quod represalijs abutēs puniṫ penis de q̇bꝰ in auṫ. et oī no. C. ne vxor ꝑ marito secundum Bal. ibi ī fi. vbi dicit verum etiam si minima quātitate abutaṫ nisi error excuset et an in foro cō sciē. no. Saly. et Pe. de su. ī. d. auṫ. et oīno et Bar. ī tracta. represa. in prin. q. prime. versiculo quero an sint licite in foro cō scientie.
¶ Vtrum sint licite. Rñ. quod sic quando ista īter **[sect. 1]** nemūt. Primū quod dominus vel ciuitas requi raṫ vt emēdet qd̄ a suis improbe factū est. Scd̄m quod cōstet de negligētia iustitie administrāte. Aduerte hoc ſʒ Bar. in tracta. de represalijs quod aliquādo superioreʒ habet ille qui debet dare de iure. sed non de facto. vt puta quia non obeditur ei. Sicut

imperatori. et tũc nō est necesse adire superiorẽ. Aliquado hʒ supiorẽ de facto. sed non de iure. vt puta. ꝗ tyrannꝰ est dominꝰ et si fuit electus ex timore vel per vim. et habeť cōiter ꝑ domino. sic valent que facit secundum Jnn. in **[[Fo.cccxc.]v]** c. nihil de elec. et sic debʒ adiri. Si ꝟo nō fuit electꝰ. sed per vim occupat dñ iuʒ. Et habeť cōiter ꝑ Tyranno. Si cum non valeat quod facit non est necesse vt cum adeat. aliquando hʒ superiorẽ de iure et de facto. ꝗ est verus dominus et ei obediť sʒ tamẽ non expedit creditoti eũ adire puta quia expẽderet plusꝯ sit ṗncipale debitũ vł est pauꝑ. tũc secundum Bar. vbi. s̃. potest ꝑcedere sicut si non haberet superiorẽ eius de bitor. arg. l. si seruos. ff. de pi. act. et. l. me diterranee. C. de ãno. et tribu. et sic patet quando p̃dicta duo non requiruntť. Tertiũ q̨ iudex ꝑprius det snĩam suꝑ negligentia et institie defectu et cōcedat autorita tẽ reꝑsaliaꝛ. Limita hoc verum quando nullꝰ inuenit superior qui de ciuitate vel dño negligẽt faciat iustitiaʒ secundum Gui. eꝑm cōcordi sem ꝗ si inuenireť superior nō valere antoritas iudicis ꝑprij. quo ad illos qui non sunt sue iurisditionis. et ita intelligiť. c. dñs. xxiij q. ij. quod ciuitas ple creu da est per suũ. s. iudicem cōcor. Jo. de fa ito. et frā. vercellensis. in. c. vnico. de iniurijs. li. vj. Quartũ quod non excedāt dānũ. Quintũ quod non extendať ad clericos. vel ecclesiasticas ꝑsonas. Hec elicio ex archi. ĩ. d. c. vnico. Sextũ secundum directoriā ti. de pig. quod non fiāt in ꝑsonis ꝗ istud ẽ iniquũ quod in ꝑsona alius ꝑ alio grauetur. et secundum ipsum nulla ɔsuetudo valeret cum sit contraria legibꝰ. C. de ac. et ob. l. ob es alienum. et auť. ibidem imo. et. C. q̇ res pig. obli. pos. l. q̇ filios. et in auť. vt nulli iudi §. ꝗ vero. et. C. ne vx. pro ma. l. vlt. et in auť. ibidẽ. sed oĩno alias istis non con currentibꝰ ipsis reꝑsalijs vtiť quadruplũ restituere cogiť et actiōe ꝑ qua hoc facit cadit. vt in auť. ne pignorationes fiant que est p̃dicta auť. sed oĩno.
¶ Sed nũquid tenetur ad restitutionem **[sect. 2]** q̃ aliquid per reꝑsalias illicitas exigit ab alio a suo debitore. Rñ. Arch. ĩ. d. c. vnico. quod ĩcipit et si pignorationes quod sic nec aliter seruari poterit nisi restituat. xiiij. q. vj. si res. de vsu. cum tu. de re. iur. non remittitur. lib. vj.
¶ Quid de illis q̇ reꝑsalias cōcedunt ɔ **[sect. 3]** ecclesiasticas ꝑsonas aut eoꝛ bona. vel concessis vtunť contra ipsas vide excom municatio. vij. casu. xxxiij. et Jnterdictũ. iiij. quasĩ in fi.
¶ Vtrum reꝑsalia cōcessa ɔ puta florenti **[sect. 4]** nos debeant extẽdi ad florentinos habẽtes domiciliũ senis. Rñ. secundum Pa. in. c. quoniā. de offi. or. quod non ꝗ odiosa. facit quod no. Barto. in. l. prouinciales. ff. de ver bo. signi.
¶ Vtrum statutũ possit fieri quod q̇libʒ pos **[sect. 5]** sit capi ꝑ delicto alteriꝰ. Rñ. bar. vbi. s̃. quod non terras vel villas sibi non subditas non potest sʒ bene ɔ sibi subditas vt. C. ð oĩ agro ðser. l. j. et vʒ statutũ quod vxor possit capi ꝑ viro fallẽte vt. l. satis. C. ĩ. q̊ cau. pi. vel hypo. ta. ɔhi. et siłr filiꝰ ꝑ pře. l. fi. C. de ṗui. etiam si non heres. et aduerte hic quod terre cum certis pactis submisse pro tectioni dñorũ non dicunť sibi subdite sʒ federare et iō ɔ eas non valet tale statu tũ. Qð no. ꝑ limitatione sexte conditio nis in. §. j. dicte.
¶ Sʒ q̃riť an tale statutũ possit exerce **[sect. 6]** ri extra territoriũ statuentis. Rñ. Bart. vbi. s̃. quod sic potest agere ɔ tales cōditio ne ex statuto. ꝗ actio vsꝯ sequiť eo qui bꝰ cōpetit. v. l. fi. C. de p̃scri. lō tẽp. Qð li mita nisi filiꝰ sortireť domicilium alibi anteꝯ př rũperet. ar. l. ciues. C. de ĩcol. Siłr si filiꝰ eẽt natꝰ postꝯ rupit př eiꝰ ꝗ iura ĩtelligunť de filio existẽte tꝑe q̊ rupit. l. ĩ delictis. §. si extraneꝰ. ff. ð noxal. et. l. titiꝰ. ff. de test. mil. Et idem dic quando statutũ dicit quod hoĩes vniꝰ terre vnꝰ teneať ꝑ alio Nam ille q̇ de nouo est effectꝰ illiꝰ terre non tenetur ꝑ debitis ātiq̨s. l. ꝑuidẽ dũ. C. de decu. et qð not. Dy. ĩ. l. ĩcolā. ad muni. Siłr tale statutũ ĩtelligiť de debi tis ɔctis ĩtra territoriũ nisi alið addat vt. l. cum vnꝰ. §. is. q̇. ff. ð bo. auť. iudi. pos. ¶ Quid si talis q̇ habuit recursum ad iudicẽ debitoris et reportauit iniquam snĩam. Rñ. bar. vbi. s̃. quod dʒ appellare et adire iudicem appellatiōis

ałr reꝑsalie non erũt licite vel si prohibetur appella re vel non est iudex appellationis tũc potest recurrere ad suum iudicem.

Residere

debẽt clerici ĩ suis bñficijs et ȝ hoc vide. s̃. cleric⁹. vij.

[Fo.cccxcj.r] Rescriptum

proprie est id quod prin ceps scribit ad iuris cõseruãtiã vt quando cõmittit cãm deci dendã inter aliquos et differt a priuilegio qȝ est ꝯ ius quasi priuata lex. iij. di. priuilegia. Et etiam differt a bñficio qȝ stricte sumptũ est gratia cõcessa p̃terit⁹ a principe et hec est q̃ latissime interp̃tã da est vt. ĩ. c. oliʒ et qȝ ibi no. de ꝟ. si. La tissime tamen rescriptum accipitur pro omnibus istis. hec Pan. in rubri. de rescrip.
De notatis ĩ hoc. §. et quod rescrip. habetur pro lege. Jo. de por. in. l. fructus. col. iiij. ff. sol. mat. quod intellige si est conforme iuri communi quo casu potest allegari ad differentiarum decisionem. gl. in. l. j. in ver. subscriptionẽ. et ibi doct. C. quomodo et quando iudex. et in. l. ij. C. de legi.
¶ Rescriptũ et ꝓcessus per ip̃m rescriptuʒ [sect. 1] habit⁹ ĩpetratũ ab excõicato suꝑ alio ꝗ suꝑ excõicatiõis vel appellatiõis articulo ipso iure est nullũ. c. j. de rescrip. li. vt. fallit hoc in multis casibus q̇ not. ꝑ Gemi. in. d. c. j.
¶ Rescriptum ꝑpetuatur per solaʒ cita [sect. 2] tionem de rescrip. ex tenore et. c. significauit in glo.
¶ Rescriptũ impetratũ tacita veritate [sect. 3] aut suggesta falsitate vel etiam q̊cũqꝗ alio tacito vel expresso qȝ si tacitũ non fuisset vel false expressuʒ papa non ita faciliter cõcessisset non valet eo. ti. super literis.
¶ Rescripta non extẽdunt̃ ad res vel ꝑ [sect. 4] sonas in eis non comprehẽsas qm̃ ꝑsonalia sunt et stricte intelligẽda. c. signifi cauit. eo. ti.
¶ Restripium non viciatur ꝓpter defe [sect. 5] ctuʒ lr̃e vel syllabe. Secus si esset ibi fal sum latinũ de fi. iustru. c. ex ꝑte in text. et in glo.
¶ Rescriptum primuʒ tollitur per �means [sect. 6] posterius faciẽs mentionẽ de primo: si vero non facit mẽtionem non valet secũ dum ꝯ primũ ope exceptionis vt in. c. ex literis et. c. pastoralis. de offi. dele. ꝑm Gof. in sum. eo. ti. nisi impetrãs primũ fuisset in mora pñtãdi per annum vt in c. si aũt. eo. ti:
¶ Rescriptum in seri debet in literis ci [sect. 7] tationis secundum eũdem Gof. propter duo. Primo vt citat⁹ sciat iurisditionem citantis aliter non tenetur comparere. Secundo vt possit deliberare.
¶ Rescriptũ ꝑdit̃ per negligẽtiã ĩpetran [sect. 8] tis anno elapso quo vti potuitet noluit. Si secundum ĩpetret̃ ꝯ ṗmũ. c. si autem de rescri. et. c. plerũqꝗ. ałs semper valet de iure cano nico durãte mandatore secundum gl. in. d. c. si autem qꝗuis de iure ciuili duret per decẽniũ C. de di. rescrip. l. falso.
¶ Rescriptũ ȝr falsuʒ ĩpetratũ sine mã [sect. 9] dato vt in. c. non nulli eo. ĩ. gl. nisi ĩpetret̃ ab his ꝑsonis a q̇b⁹ de iure non exigitur mandatũ vt in. d. c. nõnulli in fi. et. c. ex ꝑte in fi. eo. ff. de procu. l. sed he ꝑsone. ¶ Per rescriptũ sedis apłice aut lega [sect. 10] toꝛ aliq̇s non potest impetrari ꝓiudice nisi ille q̇ est in dignitate cõstitut⁹ vel canonic⁹ ecclie cathedralis vel hʒ ꝑsonatũ et talis non potest audire cãm nisi in locis insignib⁹ vt ciuitatibus vbi possit copia

haberi ꝑitoꝛ: nec aliq̇s potest cōue niri virtute talis rescrip. vltra vnaȝ die tam a fine sue diocesis. de quibus omnibus vide in. c. statū de rescrip. l. j. vj. et quod ibi no.

Res

ĩter alios acta non p̃iudicat alijs nec prodest. ff. qui po. ĩ pig. hab. l. claudiua in fi. et de re. iud. c. quamuis. fallit in quibusdam casibus vide in. d. c. quāuis. glo. et doc. ꝓ parum ad nos. ¶ Quilibet in traditiōe sue rei potest pec catum apponere dummodo non legibꝰ [sect. 1] improbatū. l. in traditiōibus. ff. de pac. de cōdi. c. verum in gl. Rẽ habere vide tur qui fruit̃ p̃cio eiꝰ. ff. de. vsufru. l. ꝓ q̇ p̃cio. q̃ de tota re vẽdicanda dicta sunt eadẽ et de ꝑte intelligẽda sunt. ff. de rei vẽ. l. que de tota. Res vna et eadẽ diuer so iure cẽseri non dȝ. de deci. c. cum in tua. xij. q. ij. cognouimus.

Restitutio

q̇d est et q̇s restituere tenetur. Sciendum quod restitutio est in pristinum statum repositio. l. restituere. ff. de ver. sig. Vnde dicit tex. in. l. plus est. ff. de ver. si. Resti **[[Fo.cccxcj.]v]** tuere est non solum presentiaȝ rei prebe re sed possessoreȝ facere fruciusq̃ redde re. Sed quia ius diuinum et canonicuȝ vtitur aliquando verbo reddant ꝑ ver bo restituere vt in. c. cum tu. de vsu. quod est verbum latius q̃ restituere. vt. l. ver bum reddendi. ff. de verb. signifi. et aliquando verbo emendent vt in. c. ij. de rap. aliquando vero verbo satisfaciant vt. in. c. iu. c. in literis de rap. et satisfactum intelligitur qualitercũq̃ volunta ti satisfaciat. l. si rem alienam. §. omnis. ff. de pign. act. et. l. j. ff. qui satisda. cog. iō ego hic restitutionem accipio pro quacunq̃ satisfactione facienda proximo. De notatis in hoc. §. scilicet restitu tio male ablatorum incertorum et rapinarum per quem debeat fieri. et quibꝰ not. Bal. in. c. incuria col. ij. versi. quero quā satisfactionẽ de pa. iura. in vsi. feu. ¶ Quis tenetur satisfacere. Rñ. quod quili [sect. 1] bet qui habet de alieno vel qð ad aliuȝ spectat seu debetur ex cōtractu vel qua si ex maleficio vel quasi vel ex quacũq̃ alia causa. ar. c. si res. xiiij. q. vj. et. l. iustitia. §. iuris precepta. ff. de iusti. et iure. Quod vt melius intelligatur per casus infrascriptos secundum ordinem alphabe ti annotabo.

¶ Accipiẽs aliquid vt non accuset an te neat̃ restituere. vide. s̃. accusatio. §. vj.

¶ Accipiens aliquid in fraudẽ credito rum quomodo tenet̃. dic vt hic. j. in ver. raptor. §. j. et in ver. vsurarius. §. xvij. et s̃. alienatio. §. xxvj.

¶ Accipies aliquid ab ecclesiasticis vł ab illis qui non possunt donare quomodo teneat̃. vide donatio §. xxxviij. et. s̃. clericus. ij. §. iiij. et clericus. xiij. §. ij. et. xj. ¶ Acquirens ex peccato aliquid puta adulterio sodomia et huiusmodi qũo te netur. vide. j. in verbo mulier.

¶ Administrator bonorum aliorũ quomodo teneatur. vide. s̃. administratio. .§. j. et. ij.

¶ Adulator obtinens beneficium an teneatur restituere. vide adulatio. §. ij. ¶ Adultera concipiens filium ex adul terio quomodo teneatur. vide adulterium. §. iiij.

¶ Adulter filiꝰ qũo tenetur restituere. vi de adulterium. §. v. et. vj.

¶ Aduocatus quando tenetur restituere vide aduocatus. §. xij. et. xiij.

¶ Alchimista qũo tenet̃. við alchimia. ¶ Alienationẽ rei recipiens ab eo q̇ nō potest alienare. vide alienatio. §. xiiij. et. §. xx. et donatio primo §. xxxviij.

¶ Alimenta denegans ei cui tenetur exhibere an teneat̃. Rñ. quod sic et quis tenea tur. vide alimenta.

¶ Ambasiatores quomodo tenẽtur. vide absens.

¶ Aĩam ledẽs rōnabilẽ vtꝫ teneat̃ ad restitutionẽ. Rñ. quod sic. ꝑ cuius ĩtelligẽtia est scieñ. secundum sco. ĩ. iiij. di. xv. q. ij. quod ẽ duplex bonum aĩe. s. naturale et accidentale. Jn bonis igit̃ naturalib⁹ aĩe cum sint in corruptibilia sicutet ip̃a aĩa non potest eā le dere directe et talia sunt bona illa sĩne q̇b⁹ non cōtingit aĩam esse. vt est intellect⁹ libeꝫ arbitriũ volũtas et hmōi. Jndirecte tamen potest q̇s in talib⁹ bonis aliũ le dere secundum Bo. ĩ. ij. di. xxv. ar. j. q. iiij. j. partis. s. vsu taliũ priuādo sicut si q̇s poculũ daret vel aliud faceret quo amẽtẽ ali quẽ redderet vñ talis aliquẽ tałr ledẽs qm̃ dignā leso recōpẽsationẽ facere nō potest maxime si in perpetuā amẽtiā deducit. Jō arbitrio boni viri satisfacere tenet̃. ar. c. deteriores. vj. q. j. vñ ꝑ regula tradit̃ cōiter a doc. vt no. Ricar. ĩ. iiij. di. xxv. ar. v. q. iij. quod quando restitutio nō potest fieri secundum dānũ datũ tũc arbitrio bo ni viri relinquat̃. item dat aliam regulā supradictus Ric. vbi. s̃. quod quando res male ablata non potest restitui restitutio dʒ fie ri ĩ equiualenti si possibile est extra. ne lit. pẽ. ali. Jnno. c. ecclie. s. Marie el. ij. et secundum Sc. vbi. s̃. lʒ q̇s digne non possit satis facere ꝓximo de dāno sibi illato nihilo minus ex hoc non liberat̃ quin non tenea tur satisfacere saltẽ qꝫtũ pōt. Vnde ĩ casu p̃dicto bonus vir iudicabit. vt petat veniā per se vel si non potest per ĩterpositam ꝑso nam deĩde vt satisfaciat secundum posse dā na q̃ leso et alijs suis eueniũt ex tali lesiōe. vt. j. dicet̃ de vuluerāte et occidẽte **[[Fo.cccxcij.]r]** in verbo homicidiũ. Jn bonis autem acci dẽtib⁹ aĩe cuiusmodi sunt bona gratie morũ et virtutũ acquisita qꝫ acquirẽ da potest quis ꝗʒ Sco. vbi. s̃. indirecte ali quẽ ledere. et dispositiue. s. inducẽdo ad act⁹ viciosos seu pctā q̇b⁹ talia corrũpũ tur: puta cōtaminādo suo malo exẽplo suadẽdo blandiendo rogādo precipiẽdo vt talia faciāt et huiusmodi et talis multo magis tenetur ad restitutionẽ quā dānificātes in bonis tꝑalib⁹. vj. q. j. sunt płʒ. propter ea tenetur doctrina auxilio ɔsil. oratione. et huiusmodi qꝫtũ potest et in se est per seipsuʒ. et per alios dũmō pctm̃ occultũ non pandat talem lesum ad bonum reducere. Directe autem in talibus accidentalibus nemo potest alium ledere qm̃ talia non corrumpũtur nisi per pctm̃ et peccatum esse non potest nisi sit volũ tarium. xv. q. j. non est.
¶ Appellāsiniuste qũo tenet̃. vide Appellatio. §. xv.
¶ Arbiter vel arbitrator qũo tenet̃. vide arbiter §. j. et. vj.
¶ Archidiaconus qũo tñr si aliq̇d perut de rebus ecclie. vide Archidiaconus. ¶ Arras recipiens q̊mō teneatur resti tuere. vide. Arra.
¶ Artifices facientes ea que proximi dannificantur. vide ars. §. ij.
¶ Assessor qũo tenetur. vide Judex. §. ix. et. §. xxij.
¶ Banniens iniuste aliquem qũo tene tur. vide Bannitum §. j.
¶ Bellātes qũo tñr. vide bellũ in prin. et. §. v. vj. vij. viij. ix. x. vsqꝫ. xlvj. et. xxij.
¶ Bñficia ecclıastica płа hñs quando tenet̃ restituere. vide bñficiũ. §. xxxiiij.
¶ Beneficium vacātis fruct⁹ vsurpātes qũo tenentur. ibidem §. xl.
¶ Bñficiũ iniuste possidens qũo tenet̃ ibidem. §. xliij.
¶ Bñficiat⁹ non dispensando fructus qũo tenet̃. vide cleric⁹. iij. §. j. et quando male dispensat. vide ibidem. §. iiij.
¶ Bñficiat⁹ non residẽs quando tenetur resti tuere. vide clericus. vij. §. iiij.
¶ Bñficiũ recipiẽs non intẽdẽs ꝓmone ri qũo tenet̃. vide clericus. vij. §. v. et. vj. ¶ Beneficiat⁹ existens in mortali quo modo tenetur restituere fructus. vide clericus. viij. §. v.
¶ Bñficiat⁹ inducens ad relinquendũ sibi si erat q̇s relictur⁹ ecclesie qũo tene tur. vide clericus. xiij. §. vij.
¶ Bñficiat⁹ non dicens horas qũo tenet̃ restituere fruct⁹. vide. Hora. §. xj.

¶ Vtrum ɔferẽs bñficiũ indigno teneat̃ ad aliq̇d. Rñ. ꝗ Car. in. cle. j. de eta. et q̃. quod vltra peccatum mortale quod ɔmisit tñr ad restitutionẽ toti⁹ interesse ecclesie ꝗ le sit secundum Pe. de ancha. ad instar magistra tus q̇ min⁹ idoneo tutelā pupilli ɔmisit. ff. de magi. cōue. per totum.
¶ Bonefidei possessor. vide possessor.
¶ Canonica portio cui est restituenda. vide eo. ti.
¶ Carcerans aliquem qũo tenetur. vide Carcer. §. ij. iij. et. v.
¶ Causam dans damno proximi qũo tenetur. habes Causa. §. vj.
¶ Cessationem a diuinis inducẽs qũo tenetur. vide cessatio. §. j. ij.
¶ Cleric⁹ non exñs ꝑsonaliter horis canonicis et recipiẽs distributio. qũo tenetur. Vide clericus. vij. §. viij.
¶ Clericus negociādo qũo tenet̃. vide Clericus. ix. §. vj.
¶ Comedẽs de alieno qũo tenet̃. vide furtum §. xxv. et hoc in. ꝟ. raptor. §. j.
¶ Comodās et reuocās ante tꝑs como datũ: qũo tenet̃. vide comodatũ. §. iiij.
¶ Comodatariusvtẽs re comodata ad aliũ vsum qũo tenetur ibidẽ. §. vj.
¶ Comodans rem vitiosam qũo tenet̃ ibidem. §. vij.
¶ Comodatari⁹ si res comodata perijt quando tenetur ibidẽ. §. x. vel si deteriorat̃ ibi dem. xij.
¶ Concussionez faciens qũo tenet̃. Vi de Concussio. §. ij.
¶ Confessor absoluẽs quẽ non potest qũo tenetur. vide confessio. v. §. xiiij.
¶ Consentiẽdo qũo quis tenet̃. vide cō sentire. §. ij. et Furtũ. §. xix.
¶ Conseruatorẽ faciẽs intromittere in his q̃ dz qũo tenet̃. vide cōseruator. §. j. ¶ Consulẽs dānuz alterius quomō te **[[Fo.cccxcij.]v]** netur. Vide consilium §. j.
¶ Consiliarij locorum q̇ faciũt statuta iniqua qũo tenentur. vide Lex. §. xxij.
¶ Contractum illicitum faciẽs quomo do tenetur. Rñ. quod si contractus est nullus vel vsurarius tenetur ẽt fructus re stituere nisi bona fides excuset eũ. vt. j. Possessor. Sivero contractus tenuit de iure lz possit rescindi. puta ꝗ min⁹ iusto precio emptũ et huiusmodi tũc si nec dol⁹ nec fraus interuenit non tenetur fructus restituere sed supplere iustum preci um hoc elicitur ex. l. ij. C. de rescin. vẽ. et gl. in. c. cum dilecti de emp. et ven. in ca. ꝑ tuas de dona. et. c. illo vos de pign. Et l. j. C. de distr. pig. qd̃ no. ꝗ sepe in practica venit.
¶ Cotumeliator quomodo tenet̃. Vide Contumelia.
¶ Cooperans in dāno proximi qũo te netur. vide furtum. §. xiij.
¶ Culpabilis ex qua culpa teneaturvi de Culpa. §. vj.
¶ Custos quando tenetur restituerevide cu stos in princi.
¶ Dānatorũ restitutoꝝ bona habẽtes qũo tenetur vide. s̃. dannatus. §. ij.
¶ Decimam fraudans qũo tenetur vide Decima. §. xiij.
¶ Defendens se qũo teneatur. Vide de fensio. §. v.
¶ Delegatus aliquid accipiẽs qũo tenetur. vide iudex. §. viij.
¶ Denarios falsans radens vel falsos expendens qũo tenetur. vide falsarius §. iiij. cum eq.
¶ Depositari⁹ qũo teneatur. vide depo situm. §. iij. iiij. vj. vij. viij. xij. et. xv.
¶ Derisor dic quod tñr sicut et ɔtumeliator.
¶ Detractor qũo tenet̃. vide Detractio. §. iij. et. iiij.
¶ Dominus qui non hz iustum titulũ. aut cui⁹ officiales delinquũt qũotenet̃. vide do minus in princi. et §. iiij.
¶ Donationẽ recipiens ab eo qui non potest dōare quomodo tenetur vide dona tio. §. xxxviij.
¶ Dotez quando tenetur quis restitue re. vide Dos. §. xxiij.

¶ Emẽs vel vendens iniusto precio vł rẽ vitiosam quomodo tenet̃. vide Emptio §. vij. viij. et. xxiiij.
¶ Vtrum sciẽter emẽs rẽ raptā vel furatā [sect. 1] teneat̃. Rñ. quod tenetur ad quinq; siue sit ṗ m⁹ vel secũdus vel quicũq; alius vsq; ĩ infinitũ q̇ emit qm̃ idem iuris est ac si ṗmus esset. ff. de mi. l. sed vbi. ff. de peti. her. l. sz si lege. §. si āt. Primo tenetur resti tuere rẽ raptā. nec excusat̃ lz sit statutũ determinās quod quando emitur publice ĩ mer cato vel huiusmodi sit emẽtis secundum direct. tit. de fur. nec sine mortali peccato potest eaz tenere quando scit eius dñm secundum Ho. ar. c. vulterane. xij. q. ij. et. l. ij. ff. de fur. Secundo te netur si rẽ non hz siue q̃ vendidit vel aliter quomodocunq; alienauit siue q̃ amisit aut ꝑijt qualitercũq; etiam violẽter siue quocunq; casu ab vsu cecidit p̃ciũ restituere secundum optimũ statũ rei. i. �means quod valuit plus postq; fuit ab ip̃o empta c. grauis de re. spo. et. l. in re furtiua. ff. ð fur. et. l. si nauis. §. si gñaliter. ff. ð reivẽ. ratio q̃ est furtum cōmisit rẽ alienā inui to dño cōtractando. l. j. ff. de fur. et furt. semper est in mora. l. si pro fure. ff. de condi. fur. Excipitur casus quando rẽ dño loco et tempore obtulit et ip̃e eā recipere recusauit. tũc enim purgauitmorā. d. l. in re furtiua. Et iō si periret vel deterioraret̃ sine culpa sua non tenereť. Tertio non po terit petere pretiũa dño rei. l. in ciuile. C. de fur. ẽt si statutũ essetq posset pete re. quia tale statutum est contra bonos mores nec ẽt a venditore in foro contẽtioso nisi expresse cauerit. l. si mācipiũ. C. de reiven. Secus in conscientia quia bene posset a venditore precium recipere et rẽ eidẽ restituere q̃ potest potius sibi consulere q; alteri secundum alex. de ales in. iiij. Quarto tenentur restituere fructus ꝑceptos et qui percipi potuerũt in termedio tꝑe. d. c. grauis exceptis expẽ sis de quibus dic. vt. s̃. Expense. §. iij. Vltimo perdit expensas voluntarias de quo dic. vt. s̃. expense. §. eodem.
¶ Quid si talis ignorabat fore ꝓhibi [sect. 2] tũla iure tali emere. Rñ. ꝗz cōit̃ do. quod ni hilomin⁹ tenereť sicut ille ð q̊ ĩ p̃cedẽti **[Fo.cccxciij.r]** .§. dictũ est q̃ hec prohibitio a iure naturali traxit originẽ cuius ignorantia non excusat.
¶ Vtruz ignorantia facti crassa vel su [sect. 3] pina excuset talia emẽtes vt puta ep̃s excōicabat tales raptores vel q̃ emit a stipẽdiario calicẽ vel missale aut q̃ cō muniter tenebant̃ rapta fuisse vel bellũ iniustũ. vñ habita sũt. Rñ. Ho. quod non q̃ debuit cogitare et iō similiter tenetur si cut ille de quo in ante precedenti. q. dictũ est ar. l. late culpe. ff. de. ꝟ. si. et. capi. apłice ð cle. exco. mi. c. q̃ ĩ hũanis. xij. q. ij. c. si cupis. xvj. q. j. Similiter tenet idẽ Host. de illis qui dubitabāt nec tamen pro posse quesierũt quod pariformiter tenent̃. ¶ Vtrum emẽs rẽ raptā vel furto habitā [sect. 4] bona fide. s. non credens raptam siłr teneātur. Rñ. quod non sed hec bona fides. v. sibi cōfert. Primũ q̃ bona fide durāte nũq; tenetur eā restituere etiam si perijt. l. ij. C. de furt. secundum q̃ fruct⁹ cōsumptos bo na fide durāte nũq; tenetur restituere. l. bōe fidei. ff. de acq̇. re. do. et. l. fruct⁹ et. l. si ex diuerso. §. fi. ff. de reivẽ. sed solũ tenet̃ restituere fruct⁹ extātes vel inq; factus est locupletior. de q̊ dic vt. s̃. fruct⁹. §. j. et ij. Tertiũ q̃ si dictā rẽalienauitvẽdẽdo vel alio mō durāte bona fide non tenet̃ reddere p̃ciũ nec aliud nisi solũ lucrum si extāt aliqð ex quo fact⁹ est locupletior. l. nam et hoc natura. ff. ð cōdi. inde. Quar tũ q̃ potest expensas quas fecit in bona fide circa rẽ cōseruādāvel meliorādam retinere vt. v. Expense. §. Quintũ q̃ si iudice snĩante restituerit eam habebit actionem etiam in foro contentioso ꝯ vẽdi torẽ. d. c. vulnerāte non autem si ad sacerdo tis imperiũ restitueret. l. si rẽ. ff. de euic. Vnde ꝯsuleñ. ẽ eius vt faciat se citari in iudicio a domino rei si citat⁹ annũciet venditori vt ipsum defendat et seruet. Jn cōscĩa āt qualitercunq; restituerit eam domino venditori tenetur ei ad p̃ cium. c. fi. de emp. et ven.

¶ Vtrum emẽtes p̃dicta furata non vt ea **[sect. 5]** retineãt sʒ vt restituãt dño q̇ ał ipsa ha bere non posset aut non pro tãto paruo precio possint preciũ quo emerãta nõ dño repetere. Rñ. secundum Ho. et Monal. qd̊ sic ꝗ vtiliter gesserũt negociũ cuius res erant et etiam expensas moderatas nisi de re empta habuissent vtilitatẽ ꝗ tũc tenẽtur cõpensare fructus rei cum expẽsis et p̃cio ar. l. sʒ an vltra. §. ij. ff. de neg. ge. et. c. cum dilecti. §. fi. de accu. et si ꝑirẽt sine sua culpa aut eas amitterẽt non tenerẽtur. Aduerte tamen quod in foro contẽtioso nõ credetur talib⁹ ẽptoribus nisi publice ꝑtestati fuissẽt quod in ea intẽtione emerunt. ar. l. nesẽni⁹. ff. de ne. ge. et. l. ij. C. de fur. et in. c. vnico vt ecclesiastica bñfi. lʒ secus scit in conscientia.

[sect. 6] ¶ Quid faciet ille q̇ emit rẽ ꝗ scit fuis se raptã nec inuenit dñʒ ei⁹. Rñ. ſʒ ho. et Mo. quod postꝗ fecit diligẽtẽ inquisitio nẽ tũc tenetur p̃cium ipsius rei vel ipsaʒ rẽ dare pauꝑibus cum fructibus ipsi⁹ si emit mala fide. Si autem emit bona fide reddat eaʒ rẽ vẽditori recuꝑato precio suo si potest vel si non potest restituat rẽvel pre ciũ pauꝑibus cum fructibus non consumptis bona fide et publice. ſʒ consil. Ray. vt omnis suspicio viteẽ et sic erit liberatus ar. c. quatuor. xij. q. ij.

¶ De emẽte rẽ ecclesie sine solennitate **[sect. 7]** qũo teneaẽ. vide alienatio. §. xiiij.

¶ Vtrum emẽs de pecunia alteri⁹ aliq̇d **[sect. 8]** no ĩe suo teneaẽ. Rñ. quod non ꝗ res ẽpta ẽ sua secus si emissẽt noĩe illius cui erat pecunia. ꝗ tũc res ẽpta est illius cuius erat. pecuniaria. l. si patru⁹. C. cõ. vtr̃. iu di. et. l. si ex ea. C. de rei vẽ. et. l. ad ꝑbatio nẽ. C. de ꝑba. fallit hoc ĩ re ẽpta de pe. eccle. vt. s̃. immunitas. §. xxxj. item de pe cuna militis. l. sivt ꝑponis. C. de rei. vẽ. Jtẽ de pecunia pupili. l. iij. C. arbi. tu. Jtẽ de pecunia data cõiugi quando res emi tur a marito. l. vxor. ff. de do. inter vi. et vx. nam inistis casibus ẽptum est noĩe suo efficitur illius cuius erat pecunia. Jn conscientia tamen tenereẽ ad satisfactionem si res ẽpta non esset predictis tamen vtilis sicut precium.

¶ Vtrum emẽs a furioso ꝑdigo vel mino **[sect. 9]** re et huiusmodi quibus vel per ius vel iudicẽ est interdicta potestas vẽdẽdi. teneaẽ eam restitueẽ. rñ. quod sic ꝗ male fidei possessor **[[Fo.cccxciij.]v]** est contra interdicta legũ. emit. l. quẽadmodũ. C. de ag. et cẽ. co.

¶ Executor vltime voluntatis quomodo tenetur vide executor per totum.

¶ Expẽse quando sint restituẽde vide. s̃. expense. §. j. et. iij. et. s̃. exposit⁹ §. ij.

¶ Falsari⁹ qũo teneatur. vide Falsari⁹ §. iij. iiij. vij. viij. ix. et. xj.

¶ Famulus alicui⁹ domini accipiẽs pecu niã ꝑ dño mutuo ĩscio dño. et de ea lucrũ faciẽs tenetur lucꝛ restituere dño si taliter pauꝑ erat quod pecũia mutuo accepta erat et periculum domini. ſʒ sco. ĩ q̊ dam tra. ałs non.

¶ Famulo ĩfirmanti an teneaẽ dare sa larium. vide Familia. §. ij.

¶ Fideiussori suo quando quis teneẽ. vide Fideiussor. §. xv. et. xvj.

¶ Fraudẽ faciens legi quomodo tenetur habes. s̃. fraus.

¶ Fugere faciẽs detẽtũ in carcere pro d̊bito. an tenetur ad restitutionẽ. Rñ. ſm do. Jo. d̊ platea. ĩ. l. quotiẽs. C. de exact. trib. quod sic qd̊ verum credo d̊ illis q̇ se libe rare possẽt soluẽdo debitũ non de illis q̇ ita sunt pauperes quod nullo mõ pñt solue re nec hñt parẽtes q̇ ꝑ ipĩs soluere vel lẽt qm̃ tales ĩiuste d̊tinẽẽ et ꝛ charitatẽ si parati sunt cedere bõis. C. q̇ bo. ce. pos. l. j. et not. gl. in. c. odoardus. d̊ solu. qm̃ q̇ bonis cedit non dʒ pati cruciatũ. nec car ceres necvituperiũ ꝑ debito facto ex ꝛ ctu vel q̃si. l. fi. C. q̇ bo. ce. pos. et iõ ĩprobã tur ꝛsuetudines ĩ ꝛriũ q̃s Aug. quãdã appellat frustratoriã etĩhũanã et irrõna bilẽ seuitiã. xiiij. q. vj. si res. et iõ ꝗtũcũ ꝗ lõga et statuto firmata sit non valet. ¶ Vtrum faciẽs fugere vel occrultans of ficiales tꝑe syndicat⁹ teneaẽ ad restitutionẽ. Rñ. ſʒ bal. in. l. iij. C. de asses. q

sic. et in quadruplũ qꝏ credo verum in cō sciẽtia post ɔdẽnationẽ. sʒ añ solũ tene tur ad dānũ qꝏ restituere debebāt iꝑi officiales si syndicati fuissẽt.
¶ Fugere faciẽs incarceratũ pro delicto an teneat̃. vide fugere. §. j.
¶ Fur qũotenet̃. videfurtũ. §. x. et. §. xiij. cum seq. vbi inuenies qũo iussione ɔsilio cōsensu et cetera participatiōe in furto quis tenetur.
¶ Edificans in solo alieno. vel de alic no vel ĩ dānũ proximi qũo teneatur. vi de edificans per totum.
¶ Heres quando tenetur ex delicto defũcti. vi de heres. §. iiij.
¶ Heres qũo tenetur soluere legata in te stamẽto min⁹ solẽni facta ibidem. §. v. ¶ Heredes qũo tenetur ex ɔtractuvel q̃si defuncti. §. vj. ibidem.
¶ Heredes quando sunt plures quomō tenẽtur ad debita legata. ibidem. §. viij.
¶ Homicida qũo tñr ad restōnẽ. rñ. �means Sco. in. iij. d. xv. quod tenetur totā vitam suam expẽdere ɔinfideles vel hẽticos ĩ satisfactionẽ occisi vel ĩ oꝝonib⁹ ieiunijs et huiusmodi qꝏ si non vel non vult hoc facere tñr saltẽ ad aliquam restitutionẽarbitrio boni viri et vltra eā tñr placare lesos qꝫ tũ pōt. et si occisus aliquos sustẽtabat tñr ilł ad tātā satisfactionẽ qꝫtāvtilita tẽ siue lucꝛ occisus dedisset et extimabi tur ꝗʒ tp̃s quo verisiłr victur⁹ et operatur⁹ sicut extimat. l. hereditatũ ɔputationẽ. ff. ad. l. fal. et. l. cum hi. §. mod⁹ quoqꝫ ff. de transac. Cōsiderabit̃ og ars quā fa ciebat qualitas ꝑsone et etas et lucrum qꝏ acq̇rebat. et huiusmodi vt fiat digna restō. qꝏ lĩto veꝛ nisi q̇s aliquẽ occidisset q̇ eum agressus ẽ. etoccidisset cā sue ꝏfesionis. lʒ aliq̃liter modum excessisset. qꝛ talis nō sic stricte tenere t̃ qꝛ difficilimũ est iustũ tẽperare dolorẽ. Jtẽ nisi q̇s ordine iusti cie ĩterfecisset. Jdẽ dic de vulnerāte ali quẽ irremediabiliter. puta abscindẽdo membrum vel mutilādo quod tenetur non solũ ad placationẽ lesi et expensas in medicos. sʒ etiam ad oẽ lucrum qꝏ potuisset acquire re. Si autem vulnerauit remedialiter non tenetur vltra predicia de placatione et ex pensis nisi ad lucrum qꝏ ꝑdidit tꝑe infir mitatis. fuisset lucratur⁹. His ɔcordat Ric. et Land. in. iiij. ea di.
¶ Horas canonicas clericus non dicẽs qũo tenetur. vide hora. §. ix. et. xj.
¶ Hospitalarij quando tenent̃ restituere. vi de ospitale §. iij.
¶ Jeiuniũ frangens an teneatur ad re stitutionem. vide ieiunium. §. xx.
[Fo.cccxciiij.r] Jmmunitatem frangens ecclesie quomodo tenetur. Vide immunitas. §. xx. xxx. xxxj. xxxij. xxxv. xxxvj.
Jmpediẽs aliquẽ a cōsecutiōe alicuius bñficij. vtruʒ teneat̃ ad restōnem. puta volebā emere possessionẽ et tu impediuisti. vel aliq̇s volebat legare mihi aut donare et tu nolui sti. et hmōi. Rñ. scꝏm Ric. ĩ. iiij. di. xv. quod aut talis ĩpediuit aĩo dān ificādi ꝑximũ. et sic tenetur arbitrio boni viri dānificato non tamen tātũ qꝫtũ erat illud beneficium qꝏ nōdũ habuerat maxĩe quando ałs ne haberet potuit impediri. Facit ad hoc ĩstitu. de rerum diui. §. illud q̃sitũ. vbi hr̃ quod si q̇s bestiā vulnerauerit. et fugiẽs ali⁹ eā acceꝑit quod sit ac cipiẽtis. rō ibi ponit̃ qꝛ multa accidere potuissent ne vulnerās eā haberer. Di cit tamen Tho. ij. ij. q. lxij. quod si iaʒ erat determinatum quod talis tenetur ad equiualens de quo habes. s̃. leg. j. §. xxxiij. aut fecit animo cōsulẽdi ꝑprie vtilitati. et sic nō tenetur si hoc procurauit per viam lici tam et modo licito. ar. ad hoc in. l. ij. ff. de no. ope. nunc. et in. l. si in meo. ff. de aqua plu. ar. vnde dicit tex. in. l. nemo. ff. de reg. iu. nemo damnum facit nisi qui id facit quod facere ius non hʒ fal lit hoc ĩ casu de quo. s̃. cleric⁹. xij. §. vij. ¶ Vtrum ĩpediẽs rusticũ ĩiuste ne oꝑas suas exequat̃ aut piscatores vel aucupes captione pisciũ vel auiũ teneatur ad restōnẽ. Rñ. quod sic. rō qꝛ quando res est ad aliquid destinata naturaliter qꝛ ipsam iniuste ĩpedit tenetur secundum quod not. in. l. j. ff. de in lit. iur. et in. l. si idẽ. ff. de iuris. om. iud. et per Bar.

in. l. inter stipulātē. §. sacrā. ff. de ꝟ. obli. Et iō ꝓ rustico et vena tori auferr̃ suus ꝑpriꝰ vsus qui erat sui ꝑprij iuris et fructꝰ in eoꝛ vsu casualiter et q̃si feneraliter cōtentꝰ iō tenetur ad restitutionem dāni arbitrio boni viri q̇ bonꝰ vir attēdet si verisimiliter talē vti litatē habuisset et sic restitui faciet. Si ꝟo verisiłr non fuisset secuta sic nihil faciet restituere qd̄ plʒ Bar. in. d. §. lacrā. Et de hoc vide. j. vsura. j. §. lxxviij. in fi. ¶ Sʒ q̇d de fodiētibꝰ semina agri. Rñ. secundum Rodo. quod non tenenr̃ ad oē qd̄ poterat ꝑuenite sʒ ad tantum solū quātum fructꝰ agri ī dubio illo vēdi potuissent. Jncēdiarius quomodo teneaṭ. vide in cendiarius. §. ij. Jncendiū patiētibus rapiens res qūo tenetur vel destruens domum. vide ibi dem. §. iij. et. iiij. Jnfideles spolians qūo teneaṭ. vide in fidelitas. §. vij.
Jniuriator qūo teneṭ. vide īiuria. §. vj. Jnquisitor quando tenetur restituere. vide inquisitor. §. v.
Jnsignia aliena assumētesqūo decipiū tur ppłi an teneanr̃ ad restitutionem. Rñ. quod sic et illi et cuius signa acceperūt si aliqd̄ damnū est passus et populo dece pto et de hoc vide. s̃. insignia per totuʒ. Jnuēta qūo sint restituēda et quando vi de. s̃. inuenta per totum furtuʒ. §. xxix. Jndeꝰ qūo tenetur restituere lucratuʒ ex officio publico. vide iudeus. §. xlij. et vl. Judicans secundum allegata quo teneṭ. vide iudicare. §. vij.
Judex perēs salariū vel aliud qūo tene tur. vide. §. viij. cum seq.
Judex si ex negligētia dānificauit. qūo tenetur ibidem. et. xxj. et. xxiij.
Judex ex malicia dans iniustam sentē tiam vel grauans partes in non dādo sententiam et huiusmodi vide ibidem. ¶ Vtrum iudices q̇ deputanr̃ a populis vt iudicent in aliq̇bꝰ causis ꝓ credunr̃ boni viri lʒ sint iudices ignari teneanr̃ ad restitutionē si ex ignorātia dederūt iniustā snīam. Rñ. quod sic si fuerūt in culpa ad inquireñ. peritos aut alio modo. Si vero de cōsilio ꝑitoꝛ ipsam dederūt et bona fide non tenenr̃ eo ꝓ tales non ꝑfitenr̃ se peritos nec locāt se pro iudi. ¶ Vtrum iudex q̇ ꝑpter iniuste iudica uit teneaṭ ad restitutionē. Rñ. quod si metus fuit q̇ potuit cadere in cōstātē virū et cum accepit officiū non credebat verisimiliter ad istud venire lʒ mortałr pecca uerit tamen non tenetur ad restitutionē. Si vero non est metus q̇ potuit cadere in cō stantē virum vel cum accepit officium dubitabat de eo. vel verisimiłr potera credere tūc secundum Bal. in. l. fi. C. de **[[Fo.cccxciiij.]v]** pe. iud. qui ma. iudi. tenetur ad omne damnum. ij. q. j. in primis.
¶ Quid de iudicibus vel officialibꝰ q̃ occidūt malefactores sine sacramētorū ꝑceptiōe. Rñ. quod si petebant ea mortaliter peccauerūt et anime ipsorum erunt pro ipsis. cle. j. de pe. et remis.
¶ Ledēs proximuʒ in ꝑsona aut in bonis non a ꝑposito sʒ ex aliqua culpa qūo et quando teneaṭ siue per se leserit aut per suos vel sua aīalia est scieñ. secundum doc. ī. c. fi. de īiur. quod triplex est actio vua que d̄r legis acquilie et hac actione directa tenetur quicunqꝫ liber homo damnū dedit sua culpa puta aperiendo cisternam in via publica vel ꝑijciendo lapides vbi homines transeunt et huiusmodi. Jndirecta autem vel vtili tenetur quando aliqd̄ aīal suū vel seruus sua culpa aut negli gētia dānū dedit puta si equus te insti gāte recalcitrauit et aliquē lesit vel aīal qd̄ erat feꝛ. vt sunt lupi leones canes mordaces et huiusmodi q̇ cōiter nocere tētant tenebas ī publico non taliter ligata q̇ non possent nocere vel ꝓ tenebas in do mo. aliq̇s missus a te lesus fuit: et talis tenetur ad oē dānū qd̄ ex culpa sua dedit ꝑximo si potest recōpēsari si non potest satisfaciat arbitrio boni viri. Scd̄a d̄r actione de pauꝑie et hac actiōe tenetur q̇s quādo sine sua culpa aīal suū alicui dānū dedit puta bos non cornupetit nec equꝰ re calcitrat secundum consuetudinē tamen preter cōsuetudinē et sine culpa sua calcitrando lesit aliquē et tunc non tenetur ad aliud nisi solum ad dandum animal predictum

vel si non vult dare satisfaciat leso. Tertia actio dicitur noxalis et hac actione tenetur quis quando eius seru⁹ sine culpa damnum dedit et iste similiter tenetur vt dictum est de actione de pauperie. et de his omnibus vide gl. et doc. in. l. j. ff. si qua. pau. fe. di. et insti. eo. ¶ Vtrum ꝓijciẽs aliq̇d de domo sua in **[sect. 1]** via publica quo lesit aliquẽ vel in vesti mẽtis vel ĩ ꝑsona teneat̃. Rñ. secundum Spe. tit. de iniur §. sequit̃. quod sic slłr tenetur si tenebat appẽsum extra domũ suꝑ viaʒ publicā et effusuʒ est. Jdẽ dic de laborā te nisi ponat signa vel faciat ꝓclamata. ¶ Vtrum p̃cidẽs arborẽ vicini sui q̃ pen **[sect. 2]** dẽs suꝑ domũ eius dabat ei dānũ tenea tur. Rñ. secundum Spe. vbi. s̃. quod non si fecit autoritate iudicis. l. si plures. §. j. ff. ar. fur. cesa. vel ẽt autoritate ꝓpria si tamen denunciauerit illi cuius erat vt ĩcideret ve⁊ est qd̃ hec denũciatio ꝓpter fo⁊ cōtẽtiosuʒ dʒ fieri per publicũ instr̃m. aduerte etiā quod si ĩcideret ita male quod nihil de ea posset fieri cum alias posset incidi vtiliter q̨ teneretur in cōsciẽtia ad tale damnuʒ. ¶ Quid de illis q̇ impediũt frumentũ vel alia merces ne veniat ĩ aliq̃ terra vt **[sect. 3]** ipsi cari⁹ vẽdāt. Rñ. quod tenent̃ restituere illud q̊ pl⁹ vẽdiderũt et etiam satisfacere illis quos ĩpedierũt si aliqd̃ dānũ sunt passi. similiter dic de illis q̇ ɔcordāt oẽs merces emere vt postea ad libitum ven dāt quod tenent̃ ad oẽ dānũ. l. ij. ff. ad. l. iuliā. de anno. et in gl. in. l. annona. de va. et extra. ordi. cri.

¶ Vtrum ciues deputati ad diuidẽdum **[sect. 4]** collectas omnibus secundum extimationẽ quā habent in registro cōitatis q̇ aliquos magis grauāt debito et alios exonerant te neant̃. Rñ. secundum Mo. ti. iiij. resti. quod si plus debito grauāt aliquẽ tenent̃ et ad illd̃ pl⁹. Si autem alleutāt amicos suos et collecta ẽ determinata puta de cẽtũ tũc te nẽt̃ sił restituere illd̃ alleuiamẽtũ illis q̇b⁹ dānũ dederũt vt puta q̨ sepi⁹ ẽ ite rata illa collecta suꝑ ciues et tũc tenẽt̃ ciuib⁹. vel q̨ dñsq̇ debebat hr̃e min⁹ de bito habuit ꝗʒ iustitiam et tũc dño tenẽt̃. Si ꝟo collecta erat ĩdeterminata puta q̨ debebāt exigere qꝑtũ poterāt honesto modo tũc lʒ mortałr peccẽt se et alios alleuiādo q̨ mẽtiunt̃ saltẽ fctō ꝑnitiose. xxij. q. ij. ꝑmũ tamen non tenent̃ restituere. ¶ Vtrum illi qui cum sint ignorātes assu **[sect. 5]** mũt aliqua officia ex q̇b⁹ ꝓximi dānifi cātur vt sunt notarij iudices et huiusmodi te neantur. vide culpa. §. vj.

¶ Quid de tenẽtib⁹ colũbas in colum **[sect. 6]** barijs. Rñ. secundum Pet. de pal. in. iiij. qd̃ tenentur ad restitutionẽ de dānis datis dñis agro⁊ qd̃ limito verum quando eas non debite pascũt vel non tantum de possessio **[Fo.cccxcv.r]** nibus circũ circa habẽt quod verisiłr ĩ ipsis vt plurimũ pascant̃ qd̃ iudicio boni viri credo sit remittẽduʒ Astẽ. ꝟo lib. v. ti. xxix. refert quosdā tenere quod tm̃vtilita tis prestant in comedẽdo vermes et ster corizando qꝑtũ dāni et ideo dicit non pre cipitandā snĩam et secundum predicta habes quid dicendum est de tenentibus quecunqꝑ animalia.

Legata defunctorum non implẽtes qũo tenent̃. vide executor.

Legata impedientes. vide legatũ. j. §. xxxiij. et. s̃. impedientes.

Legem iniquā cōdentes qũo teneant̃. vide lex. §. xxij.

Libellos famosos faciẽtes qũo tenent̃. vide libellus famosus. §. ij.

Literis dānificans qũo tenent̃. vide. j. scripturas.

Litigantes temere qũo tenent̃. vide liti giosa res. §. ij. et. s̃. argumentũ.

Locator et cōductor qũo tenent̃. vide lo catio. §. xxiij. xxiiij. xxv. Et familia. §. ij.

Ludens qũo teneat̃ et quando. vide lu dus. §. ij. vij. et. viij.

Magister vtrum teneat̃ restituere exacta a scholaribus. Vide magister. §. xj.

Mandās quando teneat̃. vide mandatum. §. v. et furtum. §. xvij.

Medicus quando tenet̃. vide medicus. §. j.

Meretrix quando tenetur restituere. vide s̃. meretrix. §. vltimo.

Metus cā aliquid acquirẽs an teneat̃ ad restitutionẽ. vide metus. §. xiij. et. xv.
Missam ꝑmittẽs diuersis ꝑsonis quomodo teneat̃. §. lij. in. c. missa.
Monasterium quando tenetur ex facto monachi. vide monasterium. in prin.
Morosus in soluẽdo qd̃ tenetur qũo obligat̃ ad interesse. Vide mora. §. ij.
Morosus in reddẽda alteri re vtruʒ te neat̃ si ꝑijt. Rñ. quod sic qualitercũqꝫ et. quo modocunqꝫ perierit secundum Accur. ĩ. l. quod te. ff. de rebus credi. et ꝑbatur per. l. cum res. §. vltimo. ff. de leg. primo. Quod limito in conscientia verum nisi eodem modo fuisset peritura apud alium.
Mulier q̃ non est publica meretrix. vtrũ teneatur restituere acquisitum ex opere luxurie. Rñ. Cy. vr̃ tenere quod sic in. l. cuʒ te. C. de conditio. ob tur. causam alij. vt Monal. titu. restō. ij. tenet quod non tenet̃ in foro aĩe de necessitate. lʒ fiscus iniuste acquisita possit auferre per. l. lucius. ff. de iure fis. Sed ego distinguo ꝑ concordia eoꝝ que not. in. c. quia pleriqꝫ. de immu. ec. et in. c. ex trāsmissa. de deci. et ĩ c. non sane. xiiij. q. v. quod aut ista mulier facit dānam alteri puta qꝑ scientibus vicinis suis cōmittit adulteriũ ꝑpter pecuniā vel aliud qd̃ sibi dat̃ ex quo redditur in velipendiũ apud alios vir eiꝰ. et sic tenetur de necessitate satisfacere iniurie facte alteri. et iō ei restituere in satisfactionẽ. Aut facit sine alterius infamia puta qꝑ occulte ignorat̃ et sic non tenetur restituere de necessitate in foro aĩe qꝑ cum nullũ ledat nisi seipsam. iō nō habebit satisfacere nisi deo per pnĩaʒ. Jdẽ dic de masculo q̇ ꝑꝑ scelꝰ aliud recipit. et idem de quocũqꝫ recipiẽte aliquid ꝑpter aliquam turpitudinẽ scd̃m predi ctam distinctionẽ. presupposito qd̃ ille qui dat potest dare cui vult.
Naufragiuʒ patiẽtes p̃dantes quomō tenentur. vide naufragiũ. §. j. ij. et. iij.
Nauta quando tenet̃. vide Nauta in princi.
Negligens in suo officio qũo tenetur. vide Negligentia §. ij.
Omittens facere qd̃ tenetur ne dānũ det̃ ꝑximoqũo teneat̃. vide. §. furtũ. §. xxvj.
Officiales accipiẽdo aliquid a litigātibus qũo tenentur. vide iudex. §. ix.
Pacto nudo quomodo tenetur. vide
Pactum. §. iiij.
Palpās qũo tenetur. vide Furtũ. §. xxj.
Participantes in dāno ꝑximi. et q̊t modis. vide furtũ. §. xiij. cum sequẽtibus.
Pedagia exigens vel fraudans qũo te netur. vide pedagium per totum.
Penam quando quis tenetur soluere. vide pena per totum.
Permutatio facta in damnũ quando est restituenda. vide Permutatio. §. xj.
Pignus accipiens quomodo teneatur. vide pignus. §. xij. vsqꝫ. §. xix.
Possessor bone fidei quomodo teneat̃. vide fructus per totum.
[[Fo.cccxcv.]v] ¶ Quis dicitur malefidei possessor. Rñ. secundum Pa. in. c. grauis. de re. spo. quod est his q̇ possidet rẽ et scit ad aliā pertinere. Et ecōtra bonefidei possessor ẽ q̇ cum ignoret se possidere alienũ possidet cogitatiōe dñi. tex. est in. c. si viros. xxxiij. q. ij.
Possessor malefidei vtrum teneat̃ restitue re non solũ rẽ quā mala side possidet sed etiam et fructꝰ ipsius rei. Rñ. quod q̇libet ma lefidei possessor tenetur restituere rẽ si extat. c. si res. xiiij. q. vj. et. c. cum tu. de vsu. vł si perijt aut est deteriorata tenetur eā restituere secundum extimationẽ illam et distinctionẽ de qua dixi. s̃ hic teneri ementẽ rẽ raptā sciẽter. tenetur etiam non solum ad fructus ꝑceptos sed etiam ad illos quos ipse dominus percepisset si eā possedisset. c. grauis. de resti. spo. et in. l. re furtiua. ff. de condi. fur. et. l. si nauis. §. vltimo. ff. de rei ven. intellige si reserat fructuosa et de fructibus q̇ honeste percipi potue rũt. l. fructꝰ. ff. de rei vẽ. Ex quo ad conscientiā limito verum si dominus eo ꝑcepisset si talis

non occupasset ꝑbabiliter quia si nihilominus nullos fructꝰ habuisset. vt puta. ꝙ oĩno non locasset domuꝫ sic in cōsciẽtia non tenet̃. Limito etiam predicta ꝟa quo ad possessorem male fidei qui reꝫ habuit sine aliquo titulo vt. l. generaliter. ff. de reg. iu. Sꝫ quo ad possessorem p̃dictũ q̇ rẽ habuit cum titulo. tene quod nō tenetur nisi de fructibus ꝑceptis et non ꝑcipiẽdis. l. si fundũ. C. ð rei vẽd. nisi talis titulus habitus fuerit per metũ ꝙ tũc te neret̃ etiam de ꝑcipiẽdis. l. sed et partꝰ. ff. quod me. cā. vbi glo. addit tres alios casus in quibus possidens mala fide etiam cum ti tulo tenetur de ꝑcipiẽdis. Primꝰ est quando ti tulus est habitꝰ ꝛ interdicta legum. l. quẽadmodũ. C. de agri. cen. et colo. Secũdus est quando titulus habet̃ in Fraudeꝫ creditoꝛ. l. j. ff. de his q̃ in frau. cre. Tertius est quando titulus habet̃ ex emptione rei fiscalis vel ecclesiastice sine debita solẽnitate nec distinguo in istis possessoribus male fidei.
¶ Vtrum res restituẽda fuerit aliena puta ꝙ non trāsiuit in dñiũ eius. aut fuerit alteri debita puta ꝙ de iure ciuili trāsiuit in dñiũ eius sꝫ tamen cum obligatiōe re stitutiōis. ꝙ qualitercũq̃ tenetur fructꝰ restituere secundum distinctionẽ p̃dictā. vt pꝫ l. cum fundus. ff. si cer. pe. et. l. indebiti. ĩ principio. ff. de cōdi inde. Et clariꝰ in. l. videmus. §. infauiana quocunq̃. ff. de vsu. vbi dicit tex. Nam verbum restituas quod in hac re pretor dixit plenā hꝫ signicationẽ vt fructus quoq̃ restituant̃ et ideo cum restitui pretor iusserit veluti in terdicto vnde vi. etiam fructꝰ sunt restituẽ di. hec ibi. Ergo a fortiori cum dei vel sacri canones hoc dicũt. Et de hoc vide Pa. in. e. grauis. de rest. spo. et glos. in. c. non liceat. pape. xij. q. ij.
¶ Quid si res non sit lucrosa nisi ex ĩdustria tantum vt sunt pecunie. et huiusmodi. Rñ. secundum cōem opi. theoloꝛ. vt patet ꝑ Sco. et Ricar. in. iiij. di. xv. quod non tenet̃ restituere lucrũ. sed sufficit restituat ṗn cipale acceptum. et hoc tene in conscien tia. quo ad necessitatẽ q̃uis aliqui velint quod etiam teneat̃ restituere lucrum vt not. Archi. xiiij. q. iiij. Si quis vsurā. Nota tamen secundum Sco. et Ric. vbi s̃. quod si directe dedit damnuꝫ puta quia fuit necesse ꝑpter carẽtiā talis rei credi torem emere frumentũ tꝑe quo magis vale bat vel recipere ab alio sub vsuris vel possessiōes distrahere ꝑ minori pre cio. et huiusmodi quod tenetur satisfacere dānuꝫ passo. Vnde ꝑ regula. no. istā di. quod alið est esse causatiuum alicuius effectꝰ sufficienter et efficaciter ita qð sine eo non sequeretur et talis tenetur ad restitutionẽ damni causati. Aliud est esse causatiuum alicuius damni sed non sufficienter et efficaciter et talis licet peccct non tamen tenetur ad restitutionem.
¶ Quid de expẽsis factis in re quā q̇s possidet mala fide. vide. s̃. expẽse. §. iij. Prescriptio an excuset a restitutione vĩ de eodem. xlvij. et. j. vsucapio.
Raptor quomodo teneatur. vide. s̃. Raptor. §. j. et. ij.
¶ Quid de vxore filijs aut alijs q̇ viuũt de rebus roptoꝛ. Rñ. aut tał raptor per taliũ cōsũptionẽ aut receptationẽ non effi cit̃ non soluẽdo. et tũc dico �fꝫ alex. iō quod li-**[Fo.cccxcvj.r]**te de huiusmodi bonis raptoꝛ pñt viuere et recipe dũmō non viuāt de impie acq̇sitis in specie vel numero puta de oue capone et huiusmodi raptis. quod si ita sunt mixta q̇ nesciũt discernere tũc habeāt in mente semper viuere de iuste acq̇sitis. et sic lꝫ ꝫ predictũ Alex. cum q̊ cōcor. Vlderic̊ et gl. Ray. de talibꝰ autem ĩpie acq̇sitis q̇ non trā seũt in dñiuꝫ raptoris nullo mō lꝫ alicui viuere nisi incasibꝰ de q̇bꝰ. j. dicā quando nō est soluendo. Si ꝟo ex tali ꝛsumptione efficit̃ non soluẽdo. puta ꝙ tāta sunt q̃ dꝫ restituere q̃ta omnia q̃ hꝫ tũc non lꝫ alicui de talibꝰ viuere nisi ĩ. iiij. casibꝰ. pri mus quando quis agit negociũ spoliatoꝛ. s. inducẽdo raptores ad restitutionẽ. ar. c. qm̃ multos. xj. q. iij. et. ca. inter alia de sen. excō. qð limitat Ro. veꝛ quando ꝛtinue instāt opportunis horis non de illis q̇ so lum semel in āno vel bis instant. et hoc si ue faciāt in gñali p̃dicatiōevt p̃dicato res. siue speciali ꝑsuasiōe siue sequatur vtilitas siue nō. l. sꝫ an vltro. ff. denego. ge. quod limito etiam secundum directũ tit. de restitutiōibꝰ.

verum si spes correctiōis habea tur et si fiat cum tali moderamine quod propter hoc non efficiātur non soluēdo in to tum vel in magna ꝑte alias non liceret ar. ij. q. vj. ca. prior. Scds quando nec per eleemosynā nec alio mō honesto potest neces saria vite inuenire. nam necessitas non ha bet legē de ꝛse. dist. j. Sicut et di. v. disci pulos. de re iu. qd non est cum magna tñ parcitate dz sumere et dolere in mēte. at ꝗ ꝓpōere satisfacere si possibilitas ad ueniret. Tertiꝰ est cum vtiliter laboratbo na raptoris augmentando siue cōseruā do aut curādo et huiusmodi ꝙ hoc cedit ī vti litatē creditor. Jutellige si vtilitas ē tā ta ꝗtus sumptꝰ alirer non et quod nōviuat. vel accipiat de īpie acquisitis in specie. Quartus casus est quando quis hz multa in certa restituere et ep̄s cum ipso dispēsaue ritvt de ipsis incertis tanꝗ pauꝑviuat No. etiam quod precium rerum raptarum venditarum non est furtiuū. l. qui vas .§. fin. ff. de fur.

¶ Ratum habens damnū proximi quo modo tenetur. vide. s̄. furtum. §. xx.

Receptator damnificantium proximū vel rerum ablatar quomō tenet̄. vide fur tū. §. xxij. xxiij. et. xxv.

Religiosum retrahens vel a religiōe re mouens aliquē quomodo teneat̄. vide religio. §. lxiij.

Represalias faciens vel concedens qñ tenetur. Vide Represalia. §. ij.

Reuelare nolens rē furatā proximo qñ tenet̄. Vide furtū. §. xxvij.

Rixam faciens quomodo tenetur. vide

Rixa per totum.

Seditionem concitans quando teneat̄. vide seditio per totum.

Seducēs mulierisvł pueros subtrahē do eos q̄litercūꝗ siue blāditijs siue mi nis ab his sub quor ptāte sunt ꝙ legibꝰ vocant̄ plagiarij. Vtrum teneat̄. Rñ. quod sic non solū subtractos restituere. sz etiam oē lucrum qd habuissēt ab eis hi sub quorū ptāte erant toto ꝑte quo subtracti steterunt ꝓm. do. Joā de platea. Jnsti. de ob. que ex delict. nascun.

Quid de seducente virginē. vide stuprū .§. j. et. ij.

Sententiam iniustam dans quo modo tenetur. vide Judex hic. s̄.

Quomodo tenetur ille pro quo data est iniusta sentētia. vide sentētia. §. vij.

Sepulturā recipiētes indebite quō tenētur. vide sepultura. §. xxxij. et. xxxiij.

Simoniace acquisitū quando est restituendum. vide Simonia. vij. per totū.

Socius quando tenetur ex societate. vi de societas per totum.

Solutionē an teneat̄ q̣s facere obligatus ex nudo pacto. vide Pactū. §. iiij.

Solutio quomodo et quando est fiēda. vide solutio per totum.

Scripturas falsans vel destruēs an teneat̄. Rñ. quod sic isolidū de oī dānodato ꝓ ximo per hoc siue fiat ī lib. mercator aut q̄rūcūꝗ alia scriptura. l. j. ff. d magi. ꝛue. et. l. q̣ tabulas. ff. de furtis. Jdē dic de vtentibus falsis scienter. vide falsa rius. §. iij.

Sed quid de occultatibus. Rñ. secundum. S. Bernardinuz in tractatu resti tutionū quod peccant mortaliter nec pos-**[[Fo.cccxcvj.]v]**sunt absolui nisi publicent non tamen tenen tur ad restitutionē. nisi quando requisiti ma liciose pādere noluerūt ex tali occulta tione postea deuentū est ad talē condi tionem quod creditores sua habere non po terunt. ꝙ sic tenent̄ de omni damno eo ꝙ causam dāt efficacē dāno ꝓximi.

¶ Quid de illo qui ex lr̄is suis dat dānum ꝓximo sicut si aliq̣s mecator scriberet quod alique merces valēt multuz in tali patria cum non sit ver. Rñ. quod aut litere dirigebant̄ ei cui dedit dānū et sic te netur ad restitutionez ei. Aut non dirigebant̄ ei. seu ipse eas aꝑuit. Et sic lz mor taliter peccet scribēs tamen non tenetur ad restitutionē. sz sibi īputet qui eas aꝑuit. Si

autem misit. iij. vt fraudulēter decipiat aliquē sic scribens tenetur in solidū. et etiā exequēs si scienter hoc fecit vltra pecca tum mortale quod committunt.
Sponsalia ꝯhens quando teneat̃. vide
Sponsalia. §. xvj.
Stuprans virginez quando tenet̃. vide
Stuprum. §. j. et. ij.
Tabellio quando tenetur et quomodo. vide Tabellio. vj.
Talias exigētis quō tenetur et qñ. vide
Talia per totum.
Testis quando tenetur. vide Testis. §. xxvj. et. xxx.
Torturam faciēs alicui indebite. vide
Tortura.
Transigēs propter indebitam causaz Quomodo tenet̃. Vide Trāfactio. §. v.
Turpe Lucrū. Vtrum tupiter acquisituz de necessitate restituēdū. Rñ. quod aut acquisitū turpiter. i. cum pctō fuit acquisitū interueniēte dolo fraude vel extorsiōe seu metu aut deceptiōe et huiusmodi casibus in quibus dat̃ repetitio per actiōes de dolo. vel metus causa et similes vel per offm̃ iudicis. Et sic tenetur de necessitate restituere illi a quo sic extorsit. vel eius heredibus si quos habet et scit. vel saltez pauperibus si ignorantur. et in hoc con cordant doct. sequentes Jnno. in. ca. ꝓ pleriqꝫ de immu. ec. Aut acquisitum cū peccato et turpiter fuit acquisitum sine dolo fraude et ceteris predictis ita quod ei qui dedit nulla cōpetit repetitio per actio nes vel per offm̃ iudicis. Et isto casu fuerunt varij doc. Ho. in. c. cum sit de iudeis tz idistincte quod est restituēdū pauperib⁹ alij ī. d. c. ꝓ pleriqꝫ allegātes Jnn. siłr ī ɔclusiōe tenēt et sic videtur q̃si cōis opi. Sz cum nullo iure ꝑbet̃ dico quod lz sit bonum cō siliū vt ī pauperes eroget̃. vt sic satisfaciat in q̊ deli q̇t tamen non ē de necessitate sa lutis. et hoc tz Car. ī. d. c. ꝓ pleriqꝫ et gl. et Ray. in ti. de rapto §. sz q̇d ð focarijs. Et iudicio meo ēt hoc tz Jnn. ī. d. c. quia pleriqꝫ lz cōiter doc. q̇ tenēt ꝯrium ꝑ se adducant et male ꝓ si ītelligeret̃ illð q ðt iꝑe Jnn. fore necessariū quod sacerdos debeat ei iniūgere vt in piosvsus expē dat quod acq̇siuit faciēdo illicitas negocia tiōes vel quod alias īiuste acq̇siuit sine ca lūnia alicui facta certe sibi ꝯdiceret ꝓ supi⁹ ibið p̄misist quod vibicūqꝫ aliq̇d ma le acq̇rit̃ vel ex negociatiōe vel extorsio ne ex q̃ tamen restituere non tenetur non dānat eū si heredib⁹ relinq̃t. Jtē ibidem dixit q mathematic⁹ non tenetur restituere ī casu p̄dicto. Jtē dicit de eo q̇ ī ludo aliq̇d lucrat̃ quod non tenetur nisi fuerit in dolo aliuz trahēdo et tamen isti cum pctō acq̇rūt. Et ideo opz ītelligat̃ quod sacerdos dz ei iniūgere vt restituat paupib⁹ de bono et equo nō tamen de necessitate. et sic tene ꝓ tali fauet ius naturale in retētiōe ꝑꝑ cōsensū dñi tradētis. nam nihil tam naturalevt acq̇sitio fiat secundum volūtatē domini tradētis. vt in. l. ne hil tam naturale. ff. de reg. iur. et īsti. ð re. diui. §. per traditionē. Et facit optīe quod ha bet̃ in. c. fi. ð simo. et glo. in summa. xiiij. q. v. et in. c. ex trāsmissa de deci. Et ad. c. cum sit de iudeis qð adducit Ho. dico quod ī penā illud est statutū ꝓ assumpsit officiū ꝯ dispositionē iuris et non excedet ca sum suū. Siłr non ob. c. non sane. xiiij. q. v. ꝓ loquit̃ ɔsultiue secundum Pa. ī. c. ꝓ pleriqꝫ. Nec etiā. c. si q̇s cōtumax. xvij. q. iiij. et. c. magne. et. c. quod sup his de voto q̇ allegat Jnno. ꝓ non probant dictū suū si sic ītel ligatur vt teneatur ð necessitate. Quod no. bene quia facit ad multa.
¶ Vtꝯ recipiens aliquid ꝑ cessando a vexatiōe indebita ꝑximi teneat̃ illð re-**[Fo.cccxcviij.r]**stituere. Rñ. ꝗz Pa. ī. c. dilect⁹ de simo. q sic faciat. l. j. et. l. gñaliter. ff. de cal. et. l. iiij. .§. et. ff. de condi. ob tur. causaz. Rō diuer sitatis est ꝓ est cum calūnia

acq̇ sitũ. et sic cō tra volũtatẽ domini sʒ ĩ casu p̃cedẽti nō. ex hoc ptʒ quod quando q̇s dedit aliq̇d vel ex timo re etiam reuerẽtiali vel vt ɔseq̃reť suũ de bitũ vel euitaret aliqð malum ille q̇ extor sit ex p̃dictis causis sic tenetur ad restitu tionem nisi ille liberaliter velit dare.
¶ Sed q̇d de ypocrita q̇ sub forma boni xp̃ani vel religiosi cum non sit elemosi nas acq̇rit. Rñ. ſʒ Jnn. et ĩ. c. ꝓ pleriqꝫ ð immu. ec. quod tenetur ad restitutionẽ non forte illi q̇ dedit ꝓ mercedẽ suā sam est consecutus. Sʒ tu ðic clari⁹ ſʒ Jo. de Ri pol. in ꝛctibus suis quod aut talis dans elemosināvel quid aliud erat in ꝑsona. Puta ꝓ credit dare Ticio et dat dyno sio. Dynus tenetur ei restituere vel illi cui intẽdebat dare. Aut errat in fortuna puta ꝓ dat diuiti credẽs dare pauꝑ i. et sic talis recipiẽs tenetur ei q̇ dedit vel pau perib⁹ restituere nisi ipse recipiẽs effectus fuisset postea pauꝑ. Aut errat ĩ con ditiōe altera puta credit dare Sctō. vel celebraturo et huiusmodi et tũc si ɔditio non in est recipiẽs tenetur restituere vel satisfacere per se vel per aliũ secundum intentionẽ dan tis. Alij dicũt verum hoc si datũ est p̃cise tanqꝫ ex cā finali ꝑꝑ illð sicut si daret sic exprimẽdo secus quando dat ꝓ sic cred it. ꝓ tũc non tenetur sicut si darẽ tibi. ꝓ credo sis amicus meus cum tamen non sis ꝓ non teneris restituere et magis placet quia vt dicit. l. si repetenti. C. de condi. ob. cau. da. Cōditio in corde retenta nō inducit repetitionem maxime in casu isto quia vt supradictum est talis dans illi qui credit sanctum licet non si tam habet mercedem suam pro qua dedit. s. pro deo qui iudicabitur causa finali ex quo aliud non est expressum. Et ex p̃dictis patet quod isti questores qui faciunt se talis religiōis cum non sint et qui promit tunt dicere multas missas cum non dicāt et quod nutriũt multos infirmos vel re dimunt captiuos cum tamen non faciant quod tenentur ad restitutionem. vel illis qui dederunt vel pro quo dederunt quia ex quo petunt pro tali causa dantes intelliguntur dare pro eadẽ si aliud non exprimunt. Nec ob. d. l. si repetẽti. ꝓ satis cā ẽ exp̃ssa ex quo petũt ꝓea. Secus de illo q̇ petit ꝓ deo. lʒ fingat se sanctũ et ille non daret si sciret euʒ non fo re sanctũ. ꝓ causa ꝓ qua accipit est sol⁹ de⁹ licet secundaria. Sanctitas ficta nō attenditur. sed causa principalis.
¶ Tutor quom odo teneť. við Administratio. §. j.
¶ Vendentes rem plus iusto p̃cio. quō tenentur. vide ẽptio. §. vj.
¶ Venatores dantes damnuʒ in agris qñ. tenenť. vide venatio. §. ij. et. iij.
¶ Visitator a visitatis recipiens aliq̇d quando tenetur. vide visitator. §. iij.
¶ Vsufructuarius quando teneť. vide vsufructus. v. §. vij. et. xij.
¶ Vsurarius mẽtalis. Vtꝛ teneatur re stituere id quod est sibi datũ a inutuo reciptẽte vltra sorteʒ. Rñ. quod lʒ doctores sint ꝛrij. Jn hoc tamen eos ɔcordādo sic distinguo videlʒ quod aut mutuum accipiens dat liberaliter credẽs mutuantẽ hoc non exi gere aut velle et sic non tenetur restitue re de necessitate. et isto mō intelligenda est opi. Ric. in. iiij. d. xv. q. v. ar. v. et Sco. ea. distin. Alex. lōbar. et Car. in. c. consu luit et in Cle. ex graui devsu. qui tenẽt q̇ non tenetur restituere. Et facit pro hoc tex. in. l. ĩter oẽs. §. recte. ff. de fur. Vbi ðr contractans rem credens inuituʒ dñm committit furtũ: sed furto non est obligatus si dominus erat. Volens ad idem facit instit. de obli. que ex quasi delic. nasc. §. placet in fi. nec ob. l. si ego. la. j ff. si cert. pe. Vbi dicitur qð si voluit tibirẽ dona re. et tu credebas eā tibi mutuo dari nō efficiť tuā añ cōsumptionẽ ꝓ in hoc ca su intentio recipientis et cōcedentis dis cordat sed in casu predicto concordant. quia ille liberaliter dat et iste scit se libe raliter datũ recipe. Jtem non ob. ratio Jo. an. in mercurialibus ĩ regula pecca tum. ꝓ contractus a principio fuitvitio sus et iō effectus similiter ꝓ verum esset. si effectus procederet a dicto contractu. **[[Fo.cccxcviij.]v]** si effectus procederet a dicto cōtractu. sed non ẽst verum sed ꝓcedit ab alio. s. libe ra donatiōe qua ille donat. et iste donatum liberaliter

recipit aut mutuum recipiens non dat liberaliter. Sed ideo dat quia per signa videt mutuantẽ sic velle aut ne mutuum auferat. et iō sic dat et tūc dic quod talis tenetur acceptū restituere denecessitate. et sic limita et intellige. c. ꝛsu. luit de vsu. Jn. et host. ac pau. ibiď cum Jo. an. in. d. regula pctm̃ qui tenẽt quod tenet̃. ¶ Sed quō scire poterit si dedit liber aliter vel nō. Rñ. quod si signis vel circūlocu tionib⁹ significauit quod aliq̇d velletvltra sortẽ et tūc tenetur restituere quod non libe raliter dedit ꝓ vt dicit. l. si ꝯo non remunerandi. §. idem papi. ff. mā. quod quando aliquis sim pliciter rẽ cōcedit p̃sumitur donare illi qui prius donauerat sibi. sic in ꝑpo sito. quia ex signis oñdit se non mutuare gratis iō credẽdū est etiam illū eo aĩo da re. s. non gratis. Si vero nullū signum oñ dit q̊ vellet aliquid vltra sortẽ sꝫ potius quod mutuabat fatẽdū est ẽt eū gratis de disse et hoc veꝛ nisi aliud de mente ei⁹ constet.
¶ Vtrum ille q̇ mutuauit gratis teneat̃ re **[sect. 2]** stituere id qď sibi datū est ad mutuum ac cipiẽte. Rñ. quod si credit eū gratis dare nō tenetur ꝗuis ille non gratis dederit ꝓ vt dicitur ĩ. c. sicut eꝑm. j. q. ij. nulla obligatio suscipiẽti culpe maculā ingerit q̃ nō ex ambiẽtis petiōe ꝑcedat et obligatio ātidotoꝛ iustā parit receptionẽ per erro rẽ soluti. l. si testis. §. j. ff. de fideius. nisi esset erroe facti alieni. vt puta putabit per suū ꝑcuratorẽ esse promissum cum tñ non esset ꝓ sic teneretur. Rod. et astẽ. dicūt quod non tenetur ꝗdiu bona fides durat nec de ꝛsumptis sed postꝗ scit quod non liberaliter dedit tenetur de extantib⁹ nisi ꝑ vsucapionẽ vel p̃scriptionẽ sua facta essent: q̃ opi. ẽ tutior in ꝛscĩa ꝗ illa Lau. de rod. in suis ꝛctib⁹ q̇ dicit quod etiam non tenetur postꝗ scit non liberaliter dedisse et addit idem Rod. quod talis qui dedit si habet de bonis ipsius mutuum dantis quod potest sibi per retẽtionem consulere de eo quod sic soluit in ꝛscĩa quod verum est ante prescriptionem sed non post.
¶ Vtrum vsurarius teneatur non solū **[sect. 3]** restituere rem sed fructus dic vt. s̃. Possessor malefidei. Et similiter de lucrato ex pecunia vsuraria. vt ibideꝫ §. j.
¶ Vtꝛ inducẽs aliquẽ ad fenerandum **[sect. 4]** consulẽdo vel pecuniam mutuandovel societatẽ ꝛhendo et huiusmodi teneat̃ ad restitutionem totius vsure. Rñ. ſꝫ Alexā. lombar. Mona. ti. vsura. v. ac. Rod. quod nō nisi inꝗtū ꝑuenit ad eū ꝓ in dādo mu tuum sub vsuris non damnificatur ꝑxi mus. sed in exigendo vsuras alij tamẽ dicunt quod tenetur quod non credo.
¶ Vtrum prosonete seu sensales vsura **[sect. 5]** riorū contractuum teneantur restituere omnes vsuras iploꝛ. Rñ. ſꝫ Bal. in ti. de cō trouer. feudi terminanda. §. similiter. q̇ nō. Sed gl. in. l. si sciẽter. ff. ad. l. pomp. ff. de peric. indistincte vult quod teneatur cum qua cōuenit Bar. et Ang. ibidem qui di cūt quod pari pena sunt puniendi tales ꝑ sonete sicut illi qui faciūt contract⁹. hoc ibidem tenet Girar. obd. et adideꝫ facit l. is cuius ope. in prĩcip. ff. de adul. mul toforti⁹ minister alius. xlvj. di. sicut nō suo. quod credo verum de ꝑsonetis coope rantibus in exactionib⁹ vsuraꝛ vel inuenientibus cautas fictiones quibus vsu re soluantur quia dāni dant causam esficacem. Non autem credo verum de ꝑ sonetis soluꝫ cooperan tibus vt mutuū detur potius pro necessitate debitoris. ar. not. in. l. si quam. C. de oper. li. immo nec peccant si ad hoc nullum inducunt vt feneretur sed solum ad paratos dare sub vsuris accedunt.
¶ Quid de notarijs qui cōficiūt instr̃a **[sect. 6]** de debito vsurarū. Rñ. ſꝫ Girar. obdo. quod aut palliant vsuras ĩ instr̃is. puta ꝓ faciunt certas de duplovel sub nomine emptionis. et huiusmodi et sic tenentur totam vsuram restituere. Si vsurarius ipse non restituet nisi secundum quosdam hoc fecisset in fauorem potius receptoris mutui quam vsurarij quod potest teneri licet mortaliter peccet instrumẽ tum falsum faciens. Si auteꝫ non āpliāt vsuras. sed aperte ptꝫ per instr̃a tunc **[Fo.cccxcviij.r]** non tenetur ꝓ non dāt causam efficacẽ. et ſꝫ Bal. in Rubrica de ꝑhi. feu. alie. per Fe. c. ij. tales cōsentiẽtes sciẽter instrumẽta in fraudẽ vsurarum debẽt omnimodo ab officio ammoueri ob infamiam. arg. in verbo scriba ibi posito.

¶ Vtrum testes taliũ instrumẽtoꝝ siłr te **[sect. 7]** neanť sicut notarij. Rñ. quod sic secundum predictam distin. qꝛ instrumenta non valent sine testibus Jdem dic de p̃latis qui se subscribunt vel sigillant cedulas vsura rioꝝ et cum his cōcordat Gof. Host. et Directo ti. de vsuris.
¶ Vtruȝ aduocati ꝓcuratores iudices **[sect. 8]** statuarij et alij quoꝝ patrocinio et fauore sciẽter vsure in iudicio vel extra iudi ciũ exigunť vel non restituunť cum repetũ tur teneanť ad restitutionẽ. Rñ. quod sic in solidum nec excusanť ex eo forte quod scripture eis porrecte apparebāt iuste si cō sciẽtia eis dictabat quod erant de contractibus vsurarum secundum Hostien et. Jnno. in ca. Michael. de vsu. et Arch. in. c. si quis oblitus. xiiij. q. iiij.
¶ Quid de dñis terrarum qui in terris **[sect. 9]** suis vsurarios morantes non cogunt vt vsuras restituāt. Rñ. secundum Rod. qꝛ tenenť insolidũ si pũt. et non faciunt nihil perue nit ad eos. Alex. autem lombar. dicit quod lȝ mortaliter peccẽt tamen restituere non tenen tur nisi inqꝫtum ꝑuenit ad eos de ipsis vsuris. Quod autem mortaliter peccẽt nō credo verum nisi de iudeis vsurarijs de q̇ bus precipitur eis in. c. post miserabilem. de vsu. vt cogāt eos ad restituẽdũ vsuras extortas. et similiter posset dici quo ad ipsos esse veram opi. Rod. quo ꝯo ad xp̃ianos vsurarios non credo qꝏ peccent mortaliter vel teneanť ad restitutionem nisi quando requisiti nolent iustitiam ministrare
¶ Vtrum socij tutores factores et hmōi **[sect. 10]** q̇ ad vsuram dāt vel vsuras exigunt pro alijs teneanť ad restitutionem. Rñ. ſm Rod. quod si apud eos residet q̃si principa lis autoritas mutuādi tenenť in solidũ si illi ꝓ q̇bus dederunt non restituunt. Si vero non fuerunt autores sed solum executores sic illi qui ad solam manualem traditionem vsurarum mancipati sunt ita quod non taxant precium contractuum impiorum nec cum eis contrahi tur pactum de vsura. sed soluȝ pecuniā tradunt et pignus recipiunt sic lȝ mortaliter peccent non tenentur ad restitu tionẽ nisi coactiue exigant vsuras. His concordat Girar. obd. Ray. et Bartolomeus brixieñ. in. d. c. sic non suo. et addit Host. qꝏ ille in cuius vtilitatem versuȝ est tenetur principaliter alteri in subsidiũ. l. ex hoc edicto. §. j. ff. de eo per quem fac. erit. et. l. elegāter. §. pe. ff. de dol. Pa. in. d. c. Michael vult etiam vt in primo casu non teneantur si vsurarius est soluendo secundum quod dixi tene.
¶ Vtrum pupillus ꝓ quo tutor multos **[sect. 11]** cōtractus vsurarios fecit teneatur resti tuere. Rñ quod si pupillꝰ dicat tutori tāto tꝑe habuisti pecuniam meam et ꝓpterea ista retineo ꝓ lucro qꝏ debeo ex ip̃a hr̃e et si sic ista intẽtiōe retineat non tenetur restituere lȝ sit versum in suā vtilitatẽ. sȝ solum tutor nisi vsura excederet moderatũ lucrum quod ꝓcesisset si iu possessiones vel aliam iustam negociationem. vt de bebat ipsam constituisset. vt patet. j. tu tella. §. ij.
¶ Sed nũq̇d cum vniuersitas ciuitas vł **[sect. 12]** collegiũ recepit vsurariũ emolumentũ singuli teneanť insolidum restituere. Rñ. secundum Host. in summa ti. de pe. §. fi. q sic lȝ cā vniuersitatis non sit cā singulorum. xj. q. ij. manumittitur nec obligan tur tanqꝫ vniuersitas q̃ aĩam non habet sȝ tanqꝫ singuli. c. ɔquestꝰ de vsu. c. sicut virũ. vij. q. j. c. si habes. xxiij. q. iij. l. metũ. §. aĩaduertẽdũ. ff. qꝏ me. causa. Concordat Jo. an. post alia. ĩ. d. c. cōquestꝰ sȝ monal. ti. vsura. v. et. Ro. limitat hoc veꝝ de regentibꝰ et ꝓhibere volentibus vel cōpellẽtibꝰ aut p̃cipientibus taliter fenerari non autem de alijs nisi ꝑticipauerĩt cōmodũ bursale vel ex huiusmodi releuati fuerint ab expẽsis quas fecisset de suo qꝛ tũc in tamen restituere tenenť et nō plꝰ et hoc tȝ incōscĩa cum quo Mon. concor. pe. de pal. ĩ. iiij. di. xv. et Asten. et Jo. an. in. d. c. conquestus. de vsur.

[[Fo.cccxcviij.]v] ¶ Vtrum ĩpediẽs volẽtẽ mutuare gratis **[sect. 13]** et faciẽs vt mutuet subvsuris teneat̃ ad restōnẽ. Rñ. secundum Rod. quod sic ꝓ ĩpediuit ĩ debite ꝑximi vtilitatem. Jdẽ dic de im pediẽte ꝯctũ licitum et reducẽte ad ꝯctuʒ vsurarium concor Monał. ti. Vsura. iij. Jdẽ dic de confessoribus qui absoluũt vsurarios aut recipiunt ad sacr̃a vel sepulturā quod tenent̃ restituere si ex taliuʒ denegatione fuisset facta restitutio.
¶ Quid de fideiussorib⁹ vsurariorum. **[sect. 14]** Rñ. La. de redul. ĩ suis ꝯctib⁹ secundum lap. et Pa. de leaʒaris et multos alios quod etiaʒ si ṗncipalẽ se cōstituat pro vsuris restituẽdis quod non tenetur nisi in tantum inqꝫtuʒ vires hereditatis vsurarij tꝑe fideiussionis valebāt et non plus nec min⁹. distinguit tamen idem pau. inter fideiubere simpłr ꝑ vsuris restituẽdis et sic non tenetur nisi vt dictũ ẽ: et ĩter obligare se simpłr ad restitutionẽ vsurarum ꝓ talis tenetur qꝫtum sue facultates portant licet vsurarius sit non soluendo.
¶ Vtrum heres teneatur restituere oẽs **[sect. 15]** vsuras illius cuius est heres. Rñ. quod sic in quantum hereditas sufficit secundum cōiter doc. in. c. cum tu. et. d. c. tua nos. de vsu. et vide. s̃. heres. §. iiij. et. vj.
¶ Vtrum quando duo sunt heredes vsura **[sect. 16]** rij debẽtes restituere. c. et diuisa hereditate de mille inter eos vn⁹ efficit̃ non sol uẽdo de. l. an alter teneat̃ in totũ de ip sis. c. Rñ. Pe. de anch. in regula pctĩ venia. de re. iu. li. vj. q. xviij. quod licet diuisa hereditate obligatio hereditaria diuidat̃ ipso iure. l. j. C. si cer. pe. et. l. pro hereditarijs. C. de her. vel ac. vẽd. Et sic si vn⁹ efficiat̃ non soluendo in foro ciuili alter non teneatur. l. legatorum ff. de lega. ij. tamen in foro canonico quo dicit tex. ĩ. d. c. tua nos. quod heredes ea sunt districtione cogendi qua defunctus si viueret quo ad es alienum ex delicto et peccato ꝑueniẽs tenetur insolidum nec in tali ere hʒ locum diuisio. xij. ta. ar. d. c. cum tua. ð vsu. et vt dicit etiam pa. ĩ. c. tua. nos cōiter doc. in. fauorẽ. aĩe hoc seqnũ tur. sʒ ego ꝑ clariori intelligẽtia distinguo quod aut loquimur in rebus formaliter datis ꝑ vsuris et sic dum talia semper sint obligata illis q̇ ea dederũt tenetur de ne cessitate illa restituere q̇sq̇s illa habuerit vt in. q. seq. patebit. Aut sunt res spā liter empte de pecunia vsuraria spāli alicui⁹ et sic siłr tenetur illis de q̊ꝛ pecunia sunt empte. d. c. cum tu. Aut loq̇mur de alijs rebus q̃ non sunt formałr date pro vsuris nec spāłr empte de pecunia vsuraria et sic tene quod cum bona vsuriorꝛ ꝗʒ cōem opinionem. doct. in. d. c. tua nos non sit tacite hypothecata ꝑ vsuris resti tuen. quod non tenetur de necessitate nisi pro medietate quamuis alter heres sit fact⁹ non soluendo licet dicant doc. quod opi. glo. in. d. c. tua nos et antiquorũ doc. qui tenent quod omnia bona vsuriorꝛ sunt tacite hypothecata sit in foro anime practicā da quod intellige de bono ꝯsi. cum nullo iure ꝑbet̃ et secundum hanc di. intellige et limita Pe. de ancha. et doc. in hoc.
¶ Quid de accipiẽtib⁹ de bonis vsura **[sect. 17]** rioꝛ. Rñ. distinguẽdo quod aut accipiũt rẽ idem datā ꝑ vsuris q̃ non trāsit in dñium vsurarij et sic tʒ indistincte quod tenetur eam restituere si extet vt notabiłr tʒ Bal. in l. rẽ quā in fi. C. de iur. doc. nec potest extimationẽ dare contra voluntatẽ dñi. l. j. ĩ ṗn. ff. si cer. pe. et tex. est clar⁹. xiiij. q. vj. si res et. ĩn. c. cum tu. de vsu. Et quando transferat̃ dñium. vide. j. vsura. ij. §. xviij. aut accipiũt non rẽ ĩ spẽ datā de q̊. s̃. sʒ alias q̃scũqꝫ et tũc distinguo qð aut vsurarij cuʒ talia accipiũt non soluẽdo: et sic hoc sciũt restituere ẽt obligant̃ ꝓ dant dāni cām efficacẽ et si dubitāt an sit non soluẽdo di co quod si res adhuc extat quod tenent̃ ne pro re tꝑali in discrimine aĩam ponāt scꝯm alexā. in. iiij. ꝑte. Si ꝟo ignorāt et crede bāt ꝑbabiliter quod de bonis suis eis daret sic non tenent̃ de cōsumptis bona fide durāte sʒ solũ de extātib⁹ nisi inqꝫtũ facti sunt locupletiores. aut cum talia acceperũt erat soluẽdo. sic non tenent̃ etiam si postea fact⁹ est ex alia cā non soluẽdo nisi esset res habita seu empta ex pecunia vsuraria quā si habuit tit.

lucratiuo potest ille cuius pecunijs est empta de eq̇ta te canonica eā habeo aduocare officio **[Fo.cccxcix.r]** indicis. vt pʒ per gl. et doc. in. d. c. cuʒ tu in fi. Addit tamen Ho. et Gof. quod si talis res etiam ex cā lucratiua peruenit ad illuʒ qui soluerat vsuras. quod ille cui priº donata fuerat liberat̃. l. omnes debitores. ff. de ac. et obli. et etam vsurarius. Si vero habuit ex ti. oneroso sic non tenetur re stituere. quamuis postea efficiat̃ non soluẽ do et ex predictis patet quid dicendum de multis questionibus.

¶ Quid de emẽtibº pignora ꝑdita ab **[sect. 18]** vsurarijs. Rñ. quod tenent̃ sicut emẽtes ra pta et secundum illam di. de qua. s̃. emẽtes verũ est quod poterũt repetere vel retinere id q̨ verisimiliter vsurarius suꝑ illo pignore mutuauit. posset etiam teneri quod si res nō extat vel pignorat̃ dominus eius si extat nō teneri talẽ emptorẽ dare pauperibº ni si solũ illud plº quod valebat res vltra id q̇ eam ab vsurario emit lʒ tutiº esset dare totum excepto mutuo accepto ab vsura rio ab illo qui eam pignorauit.

¶ Quid de filia vsurarij dotata. Rñ. q̨ **[sect. 19]** rẽ habuit datā in spẽ ꝓ vsuris tenetur indistincte sicut dictũ est de emẽte pignora secundum illam modificationẽ. si ꝟo habuit alia sic non tenetur nisi per hoc sit factº non soluẽdo. et hoc sciebat gener. quia si hoc ignorabat nihilominus secundum Rod. poterit dotẽ recipere et retinere etiam si postea sciat. q̃ est non soluendo quod est dictũ mirabile et mihi non placet. q̃ nullo iure ꝓbat̃: si vero per hec non est factº nō soluendo sed postea ex alia cā non tenet̃ gener. q̃ habet dotẽ ex ti. oneroso. Nec etiam filia secundum Fed. cōsilio. xlj. q̃ licet habeat dotẽ post solutum matrimonium ex causa lucratiua q̃ tamen illa non est pe cunia q̇ trāsiuit in bonis mariti. sed est alia q̃ ꝓficiscitur ex bonis mariti. Jdeo non tenentur. Nec ob tex. c. cum tu. de vsu. secundum eũdem Fe. q̃ vt dicit loquit̃ de possessionibus emptis ex pecunia vsuraria. et lʒ. d. Ant. et Pe. de anc. videant̃ tenere quod ĩmo tenet̃. q̃ lʒ non sit illa tamẽ succedit loco illius pecunie date. Jtẽ q̃ mulier non habet quartam suam nisi deducto ere alieno. l. pape. §. iiij. ff. de inof. test. cum qua vr̃ concordare Sco. in iiij. di. xv. tamen ego credo verissimuʒ di ctum Fe. vt pʒ per predicta nisi esset possessio empta ex pecunia vsuraria et data ꝓ dote q̃ tũc soluto mr̃imonio tenere t̃ filia eaʒ restituere si pr̃ eius foret postea factº non soluẽdo ꝑ. d. c. cum tu. q̃ factũ legitime non debet retractari.

¶ Quid faciet gener aut filia qui dotẽ **[sect. 20]** habuerũt aut de rebus in spẽ datis pro vsuris aut cum socer esset non soluendo. Rñ. secundum Girar. obdoñ. quod ille per quẽ non stat quin restituat̃ in cōscĩa. quia vnus sine altero restituere non potest durāte ma trimonio. Remedium tamen esset vt si pater habet multa incerta ad restituen dum et est soluẽdo pro certis adeat episcopum qui ei dictam dotem tanquam pauperi cōcedat si non sunt habita in specie ꝓ vsuris aut componat cum creditoribus.

¶ Quid de famulis vsurariorũ. Rñ. q̨ **[sect. 21]** aut seruiũt vtiłr puta laborādo agrum edificando domum habẽdo curam rerũ et huiusmodi. Et si vtilitas potest cōpẽ sari cum eo quod accipiũt pro mercede sic licite eā accipiunt siue sint vsurarij sol uendo. vel non dummodo non accipiāt rẽ habitaʒ in specie pro vsuris quia ta lem nunq̨ licet accipere. vt. s̃. patuit. si vero non seruiũt vtiliter sʒ potius inutiliter sicut qui canes aut accipitres custodiunt et huiusmodi sic si est non soluendo nullam mercedem possunt accipere et sic accipiunt tenentur restituere. Jdem dic de vendentibus res ad gulositateʒ vel pompam pertinẽtes. quia restituen di dant causam efficacem facit. l. ait pre tor. ff. de his que in fr. cre. et. l. fi. in prin. ff. de eo per quem fa. erit.

¶ Vtrum ille qui mutuat pecuniam vsu **[sect. 22]** rario possit repetere eius restitutioneʒ. Rñ. quod aut mutuat scienter ad ludũ vel alio mō ad ɔsumañ. inutiliter. et sic si est non

soluendo nullo modo potest recipe eius restitutionem et si recipit tenetur re stituere. Si vero ignorabat probabiliter quod vellet eam inutiliter consume re sic et secundum Pe de pal. in. iiij. distin ctio. xv. et Asten. et Rod. poterit recipere **[[Fo.cccxcix.]v]** eius restitutionem multo magis si dedit vt vtiliter eam expenderet. Jdē dic quod debentes habere ab vsurarijs ex cōtractu vel quasi vel ex delicto vel quasi quod possunt recipere quod sibi debetur licet vsurarius sit non soluendo.
¶ Quid de seruientibus vel ministran **[sect. 23]** tibus necessaria ad vitaʒ vsurarij. Rñ. quod licet quo ad forum cōtentiosum si nō est soluendo non possint recipere mercedem vt colligitur ex glo. in. c. quia in omnibus de vsur. tamen in cōsciētia credo possint recipere nisi sint tales q̇ ex p̄cepto charitatis teneantur ei facere eleemosynā et subuenire qd̄ quando sit habes. s̄. eleemosyna. §. j.
¶ Quomodo recipientes eleemosynas **[sect. 24]** vel viuētes de bonis vsurarioruʒ licite possint habes. s̄. Raptor. §. j. et secundum illaʒ distinctionē ꝓ quo ad deum vsurarius raptori comparatur circa bona habita ex vsuris.
¶ Vxor quando non potest dare eleemosy **[sect. 25]** nas et accipere de rebus viri. vide Elee mosynas. §. vij. et. j. vxor. §. v. cum se.

Restitutio. ij.

scʒ cui facienda sit et quo ordine. Pro cui⁹ declaratione queruntur plura.
Facit ad notata in hoc. §. qd̄ notaui. s̄. in prece. §. et quod nota. Bart. in. l. j. §. j. paulo post princi. ff. de esti. et quod dicatur fieri proprie restitutio rei subtracte quando res ipsa restituitur sed improprie quando eius estimatio que ꝓprie facta liberat alios correctos si ab vno tantum fiat secus si fiat improprie quia non liberatur possessor secundum flo. in. le. item mela. §. si plures col. iij. ff. ad. l. acquil. et nota. ī. l. stichū. §. dolo. de solu. et in. l. etiam §. pe. de peti. heredi. ¶ Vtrum res rapta vel qualiter cunqꝫ **[sect. 1]** accepta iniuste a vero domino sit semper ei restituenda. Rñ. quod sic regulariter. iij. q. j. reintegranda. de re. spo. qua si per totum de homic. sicut dignum. §. eos. Fallit tamen hoc in quinqꝫ casib⁹. Primus si iusto bello postea sit priuatus ea. Secundus si edicto imperiali siue ecclesiastico sit ei interdicta ad tēpus vel simpliciter d̄ hereti. c. excōmuni cam⁹. el. j. de homi. c. pro hūani. li. vj. Et tūc restitutio differreť si īterdictū est ad tp̄s vel dabiť illi cui est applicāda per tale edictū. Terti⁹ si dominus est pupill⁹ vł furiosus aut minor ꝓ tūc non illi sed tutiori vel curatori eius restitueť. Quartus quando dominus mortu⁹ est ꝓ tunc dʒ restituere heredib⁹ ꝓprie dictis. et q̇ sint habes. s̄: heres in p̄nci. et. §. ij. Et si dominus in morte omnia sua relinquisset pauꝑib⁹ distribuēda tūc pauꝑib⁹ dʒ dari secundum Jnn. ī. c. qd̄ sicut de elec. Quint⁹ quando lenones et huiusmodi aliq̇d acceperūt a p̄latis ecclıasticis ꝓ restitui non eis dʒ sʒ eius supiori vł successori vel in vtilitatē ecclıe expēdāt. ar. c. si q̇s in atrio. xvij. q. iiij. et. c. cum vos de of. ord. et. c. de hoc de simo. et hoc auto ritate iudicis pnīarij. secundum Ric. vel �means Ho. et gl. Ray. si ecclıa satisabūdat dabiť pauperib⁹. ar. d. c. si q̇s ī atrio et hic idem tenet Mon. tit. Restitutio primo. ¶ Vtruʒ res ablata ab eo qui non erat **[sect. 2]** dñs. sʒ iusto titulo possidebat sit ei restituēda. Rñ. quod sic nec vero dño dʒ resti tui sine eius voluntate. l. is cuius. ff. de fur. et. l. si quis conditionis. C. loc. etiam si sit fur q̇ eā tali titulo alteri dedit. d. l. si q̇s. Fallit hoc quando eā recepisset sub tali titulo in fraudem veri dñi. ꝓ tunc tenereť facere quod dominus eā haberet ei denū ciādo rē caute tamen sine scādalo alicu ius. xxj. q. v. hoc videtur.

¶ Vtrum habẽtes de bonis infideliuʒ [sect. 3] ex vsura. et huiusmodi teneantur eis restitue re. Rñ. secundum Mona. ij. restitutio. iij. quod sic nisi ecclesia habeat bellũ contra ipsos ꝓ tũc non eis sed pauperibus xp̃ianis restitui debent.
¶ Vtrum acceptũ ex turpi causa respe [sect. 4] ctu dãtis in casu in quo restituere tene tur possit restitui illi q̇ dedit. Rñ. quod nõ sʒ debet pauperibꝰ errogari. si ille q̇ dedit potuit alienare. ꝓ in pari cã turpitudinis potior est cõditio possidẽtis. l. si ob turpẽ. §. porro. ff. de ɔdi. ob turpeʒ causaʒ. et. l. ij. C. eo. ti. iuncto. c. cuʒ tu. de vsu. Fallit hoc in duobus casibꝰ. Primꝰ quando in iniuriam alterius est datũ. ꝓ **[Fo.cccc.r]** pũx illi in cuius iniuriam est datum dʒ restituit vt ptʒ in simoniace dato ꝓ restituitur illi ecclie in cuius iniuriam est datũ. d. c. de hoc. Secũdus casus ẽ quã do turpiter datum acceptũ ipso iure ap plicatur fisco vel priuato ꝓ tunc non de bet dari pauperibus. Sed illi cui applicatur: ꝓ de alieno non est facienda eleemosyna. j. q. j. non est putanda. Si ta men excepto isto casu. fi. restituisset ei q̇ dedit esset liberatꝰ ab obligatiõe resti rutionis quia nullo iure hoc prohibetur et pene sunt restringẽ de. c. odia. de re. iu. li. vj.
¶ Vtrum acceptũ ex turpi cã respectu so [sect. 5] lũ ipsius recipiẽtis: dʒ dari restitueñ. in casu quo restituere obligat̃: puta dedit quis alicui ne faceret tale malum vel vt faceret id ad qd̃ tenebatur. Rñ. quod sic vnde iudex qui non vult dare sententiã nisi data sibi pecunia et huiusmodi ei qui de dit debet restituere. l. j. et. ij. ff. d̃ cõdi. ob causam. et expresse in. c. non sane. xiiij. q. v. Fallit hoc in casu. c. cum sit de iudeis. vbi ea q̃ infidelis lucratus fuit a christianis occasiõe officij publici ĩter ip̃os restituere tenetur pauperibꝰ secundum proui dentiam episcopi.
¶ Quid de obligatione recepta a mani [sect. 6] festisvsurarijs. Rñ. quod licʒ sint opi. diuer se in. c. ꝓ omnibꝰ. de vsu. Tu tamen dic ꝼm Jo. an. quod aut vsurarius inchoauit resti tuere vel est paratus: et sic restituetur ei vt ipse restituat quibus extorsit: et sic intelligẽda est secũda opi. q̃ est in gl. d. c. ꝓ oĩbus. Si vero non est paratus restituere. Tũc habebit locũ prima opi. in predicta glo. quam sequit̃ Gof. Jnno. et Hosti. vcʒ quod fiat episcopo: vt ipse restituat dãnificatis qd̃verũ credo. Quãdo episcopus est talis qualitatis. quod hoc fa ciet aliter ipse qui eam recipit damnifi catis restituet.
¶ Sed quid si ille cui restitutio est fien [sect. 7] da longe distat et non potest eimitti sine sum ptibꝰ. Rñ. quod restituẽda est ei nisi sit mo dicũ quid respectu illius cui debetur. ꝓ habũdans est: ꝓ tũc secundum Rodof. posset pauperibus dari pro anima eius. ¶ Quid si nesciẽ vbi habitet. Rñ. quod nõ [sect. 8] tenetur euagari vt eam querat arg. l. q nisi fiat. §. j. ff. de oper. li. et ideo pauperibus dabitur nisi expectetur verisimi militer rediturus.
¶ Sed cuius sumptibꝰ mittetur ei qñ [sect. 9] scitur vbi ẽ. Rñ. Pa. in. d. c. cum tu de vsu. quod si est malefidei possessor. puta fur aut vsurarius aut huiusmodi et ipse recessit de lo covbi ea accepit vel extorsit tenetur suis sumptibus ei demittere Si vero ille cuius erant fuit ille qui se trãstulit alibi tũc suis sumptibus ei mittere̅t et sic in telligẽda est glo. in. d. c. et sic distinguit lex in re legata. l. cum res. ff. de. leg. j. Qd̃ limito verum nisi inueniretur aliquis fidus q̇ gratis vellet d̃ferre. ar. c. significãte. de pign. No. tamen ꝼʒ Ber. quod si sumptus excedũt summã rei restituende quod tũc pauperibus est dispensanda ar. d. c. cum tu. et. c. añriorũ. ij. q. vj. Si autem est malefidei possessor: sʒ aliquo iu sto titulo habet tũc credo arbitrio boni viri sit sequeñ. cuius sumptibus mitta tur pẽsata causa et qualitate absentie et non fuerit in mora.
¶ Vtrum cuʒ plures sunt obligati alteri [sect. 10] in solidum et vno soluente totũ alij teneã tur eidẽ soluẽti q̇libet ꝑ parte sua. Rñ. mõa. titul. Restitutio. vj. quod sic in foro cõ scientie: ꝓ

vtiliter egit ne gociũ eoꝛ. l. cum pecuniã. et. l. soluendo. ff. de neg. ge. Fallit hoc in raptorib⁹ et furib⁹ et hmõi: ꝓ si ille qui habuit rem satisfecit non tenetur alij eidem satisfacere nisi in quantum de talibus bonis peruenit **[sect. 11]** ad eos.
¶ Sʒ q̇d fiet quando q̇s nescit cuirestitutio ad quã tenetur fiẽda sit nec eius heredes cognoscit. Rñ. quod nihilomin⁹ pauperib⁹ vel in pias causas est restitutio faciẽ da. ar. d. c. cum tu. et. c. diuine. lxxvij. di. et. c. eps. lxxxviij. di. et. c. cõcesso. xij. q. ij. et ca. fi. vj. q. iij. et. c. j. de rapt. Vnde dicit Th. scda scde. qõ. lxij. quod si ille cui restitutio dʒfieri sit oĩno ignot⁹ facta diligẽtiinq̇ sitione de persona eiusvel eius heredi bus dʒ homo restituere dando eleemo synas pro salute ipsius siue sit mortuus **[[Fo.cccc.]v]** siue viuus. Et addo quod inter pauperes eligẽdi sunt pauperiores et inter eq̃liter pauperes tustiores. ꝓ et si omnibus debetur mĩa iuste tamen ampli⁹ vt dicit Amb. in. li. de officijs. et no. in. c. non satis. lxxxvj. di. et vt Hier. et no. in. c. fi. xvj. q. j. ĩ pauperi bus non tam pauꝑtas ꝯ religio attendenda est.
¶ Quid si facta restitutionein p̃dictos **[sect. 12]** pauperes appareat dominus rei. vel eius heres. Rñ. quod si talis q̇ restituit fecit debitã diligentiã ad ip̃ʒ inuenieñ. sic non tene tur ampli⁹ ꝓ bona fides non patiť. vt semel exactũ exigať. c. bona fides de re iu. li. vj. Secus si non adhibuit debitam diligẽtiã ꝓ sic iterũ tenereť ꝓ vt dicitur in. c. sicut dignũ. §. eos de homi. Nõ enim aliena cum ip̃a potuissent eis quo rum fuerunt restituere debuerunt pau peribus erogari.
¶ Vtruʒ restitutio p̃dictorũ incertoruʒ **[sect. 13]** sit necessario faciẽda pauperib⁹ illius loci in quo predicta restituẽda sunt ha bita vel dãnum est datũ. Rñ. ho. et aliq̇ alij doc. in. d. c. cum tu tenent quod sic. ꝓ citius potest ꝑuenire forte ad heredes. vel ad eos quibus est fiẽda sed Fede. cõsilio xxiij. do. Anto. et Pa. tenent quod ẽ de bono ꝛsi. non de necessitate. et hoc tene ꝓ iura simpliciter dicũt quod erogatio fiat in pauperes. vt in. d. c. cum tu. et in. d. c. sicut dignũ. Nec ob. c. j. de rap. ꝓ ibi scie batur persona cui facienda erat restitu tio alias eps non fuisset motus excõmu nicare ex officio suo nisi ad petitionem partis. c. innotuit in fi. de elec. et. l. iij. §. hoc autem. ff. de dã. infec.
¶ Sed quero an requiratur autoritas **[sect. 14]** superioris ꝑ tali restitutione incertoꝛ. Rñ. Jnn. de ĩmu. ec. in. c. ꝓ pleriqꝫ dicit quod debet fieri autoritate ꝛfessoris. Ray. ꝟo tʒ quod fiat autoritate ep̃i. vel pñiarij vel capellani in cuius diocesi habita sunt. c. diuine. lxxxvij. di. c. eps la. vl. lxxxviij. di. cõcesso. xij. q. ij. host. in ca. cum sit de iudeis. et in. d. c. cuʒ tu tenet quod neces sario requiriť autoritas ep̃i. Sed tu te ne cum Scot. in. iiij. di. xv. q. ij. lʒ sit bonum habere consilium confessoris aut alterius bone persone. tamen magis securũ est quod ille qui debet restituere ipse restituat. Et quod non requiratur alia autoritas. tenet Archi. ĩ. c. ij. de testa. et ĩ c. non sane. xiiij. q. v. et Jo. mo. in. c. ꝯꝯ ð vsu. li. vj. Jo. ð li. Pa. et Gemi. et Jo. cal. suꝑ cle. j. de priui. Pau. in. di. c. cum sit. Et facit ad hoc. d. c. cum tu. et. d. c. sicut dignũ. §. eos in gl. et in. c. tua de testamẽ. et alia iura q̃ cõiter dicũt quod obligat⁹ ad restitutionẽ dʒ restituere. Nec ob. d. c. cum sit ꝓ loquiť de iudeo de q̊ presumiť quod non recte dispensaret. ꝑpterea ibi ðr quod fiat autoritate ep̃i. et iõ non extendeť ad casum dissimilis ratiõis. Tamẽveꝛ est ꝗʒ p̃redictũ Archi. quod ĩ. iiij. casib⁹ eps potest se intromittere de restitutiõe incer torũ. Primus quando mortuo illo qui debebat restituere nullus est relictus heres vel executor ad restitueñ. Si ꝟo heres eẽt relict⁹ vel executor. tũc solũ req̇rereť de ꝛsilio ep̃i autoritas. facit. c. de laicis. xij. q. ij. et. l. nulli. C. de epi. et cle. et in hoc concordat Jo. et. vin. et. Ber. in. d. c. cum sit in gl. ĩmo etiam ep̃o prohibẽte debẽt et possunt restituere vt in. c. religiosus in fi. de testa. li. vj. Secũdus casus in quo potest eps se intromittere est quando ille cui dʒ restituere non vult et in iudicio agiť contra eum. Tertius est quando restituẽs male dispensaret puta amicis qui non indigent et huiusmodi ꝓ

eps potest se intromittere vt legitime iterum dispesaret qꝛ non ȯr factũ quod alter est factum qꝫ debuit. de re. iu. qui ex timore nec etiaz excusaretur si interueniente autoritate epi male distribueret: quia eps hz se ĩtromittere nisi quod beneficia ꝑpterea am bo celestem incurrent iracundiam. l. si quis ad declinandum in fin. C. de epis. et cle. Quartus casus est quando talia in certa sunt manifestorum vsurariorum qꝛ tunc epo dispensare pertinẽt vel ei⁹ autoritate. et addit Joã. de ligna. in di. c. cum sit secundum Jo. cal. in quodã cõsilio suo et fratrem clarum et Hug. quod eps excom municare non potest de iure sacerdotes qui se intromittunt de dispẽsatione in certoruz. Ex quo patet quod multominus **[Fo.ccccj.r]** religiosos exẽptos. et quod non est casus su⁹ nec sibi potest de iure retinere nisi in. iiij. casib⁹ p̃dictis alr bene posset sacerdotes excõmunicare.

¶ Vtruz vsurarius sit tutus quando premisso **[sect. 15]** edicto gñali quod qui soluit vsuras veniat infra tot dies ꝑ restitutione habenda quibus dieb⁹ elapsis eps fert snĩam q cum nullus appareat bona sunt incerta et ipse tanqꝫ ĩcerta assignat epo si post terminũ p̃dictũ appareat aliq̇s. Rñ. fe. in suis ɔsi. tz quod sic. Sz ego distinguo q aut sunt dispẽsata pie. et sic verũ. di. et se cur⁹ est. aut non sunt dispẽsata pie puta qꝛ partẽ dedit epo pro mẽsa sua. et partem sibi retinuit non tamen vt pauꝑ. sed vt statuz teneat. et sic non est tut⁹ nisi talib⁹ satisfaciat. et exp̃dictis collige quod si habe tur eps talis ɔditiõis q̇ reddit⁹ suos di spẽset in pauperes reseruata sibi solum necessitate quod tunc tales hñtes dispẽsare incerta non debẽt id facere sine eius cõ silio et autoritate. qꝛ sumeñ. est quod nouit meli⁹ pauperes quã aliq̇s ali⁹. Sivero talis ẽ eps q̇ de pauperib⁹ nihil curat: sz poti⁹ de põpis. et statu aut sublimatione parẽtũ tũc tali non sunt dãda talia incerta qꝛ qui tali ea daret non esset tutus in consciẽtia sed ipse ea dispẽset vel videat quomodo dispẽsetur.

¶ Quo ordine tenetur quis satifacere q̇ **[sect. 16]** pluribus habet restituere et ex diuersis causts et non valẽs omĩbus satisfacere Rñ. quod prĩo et necessario dz restituere cer ta. Quia si restitueret incerta ex qua re stitutione efficerẽt non soluendo ꝑ certis non satisfecisset. ĩmo poti⁹ dãnationẽ sibi acquireret. vt pz ex predictis. qȯ facit contra heredes vsuriorꝫ q̇ conueniũt cum epo de incertis vt sepeliatur cadauer vsurarij. cum tamen non sit solu ẽdo creditorib⁹ super certis secundo restitu eñ. Est habẽtibus actiones ad rem. pu ta qꝛ res restituenda est aliena que sem per dño restituenda est secundum q. s̃. patuit. Jdẽ etiam si habeat rẽ que fuit alteri⁹ et ab eo sine iusta causa abdicata. puta per metum. vel aliter. ff. quod me. causa. l. me tum. §. cum ãt. idem dic de rebus depositis si extãt. et gñaliter semper domini rerũ si extant ip̃e res sunt preponẽdi omnibus. l. veri. §. in bonis. ff. de priui. cre. q si res extant et fuerant vẽdite non habi ta fide de precio cum non sint translate in dñiuz ementis. ipsi vendẽti cuius erant est satisfacieñ. de precio prius qꝫ alijs. l. iulianus. §. offerri. ff. de ac. et ven. Si vero habita fide de p̃cio sunt tradite. sic non p̃ponentur alijs. multo min⁹ si non extarẽt sed alie subrogate fuerunt ex precio illarũ non p̃ponentur. nisi vt j. dicaz de habẽtibusactiões ꝑsonales. quia tales res subrogate sunt pro precio obligate. l. quidam. ff. de in rem ꝟs. vbi est nota. tex. et rõ est quia preciuz ex illa re redactũ non erat obligatum. ergo nec res q̃ emitur ex ipso. Jdẽ quocũqꝫ dic in ꝑmutatione qꝛ vbi species in obligatione est non succeditaltera loco alteri⁹ vt. ff. de ꝟ. sig. l. labeo. et. ff. de rei ven. l. mat̃ Fallit hoc in ẽpto ex specia li pecunia alterius de quo dic. vt. j. Solutio §. xj. sed tamen in hoc casu non p̃pone tur habẽtibus actiões reales. Post pre dictos habẽtes actiones ad rẽ veniũt vxores ceteris paribus ꝑ dotib⁹ suis q̃ preferuntur non solum pretendentib⁹ personalẽ obligationẽ. sed etiam habentib⁹ tacitam ypothecã. etiam anteriorẽ. l. assiduis. C. qui po. in pigno. ha. facit. l. vbi. C. de iur. do. et. l. ij. C. de ser. pi. da. Fi scus quoqꝫ sile priuilegiũ hz cum

vxorib⁹. et ideo prior tẽpore p̃ferete̅. l. q̃uis. C. de priui. fis. Jpsis tamen vxoribus et sisco preferuntur anteriores creditores exp̃ssas ypothecas hñtes sed non posteriores vt in gl. d. l. assiduis Sed ego teneo contrarium quo ad vxores de habentibus expressas ypothecas vt. §. dos. §. xj. No. tamen quod creditores ex quorum pecunia do mus vel nauis est edificata vel reparata et ipsis specialiter obligata preponuntur in illa re mulierib⁹ in dotibus earum. §. is consequens. et ibi Aug. in auten. de col. do. Ratio quia secundum bal. in d. l. assiduis lex no tollit id quod per pctm̃ si bi creditores quesierunt vnde creditor habens specialẽm ypothecā in aliqua **[[Fo.ccccj.]v]** re speciali p̃fertur ĩ illa priori creditori habẽti anteriorẽ hypothecaʒ generalẽ et specialeʒ in alia re ab illa q̃ creditori est specialiter obligata. vt est tex. no. in lij. C. de pi. Post predictos veniũt om̃s habẽtes expressas hypothecas et poste riores. et post ip̃os habẽtes tacitas hypothecas et in istis hñtib⁹ expressas q̇ prior est tp̄e potior est in iure. Aduerte tamen hic quod expense facte in funerādo prius sunt restituẽde q̃ satisfacieñ. ha bẽtibus tacitas vel expressas hypothe cas ĩ bonis ipsius defũcti. vt est tex. in l. pe. ff. de reli. et sum. fu. et ĩ. l. at si q̇s. §. j. eo. ti. Post istos veniũt deponentes. si depositũ non extat. l. si hominem. ff. depo. §. fi. Et idem dic de habentibus pecu niam in illam negociationẽ. vt. j. Solu lutio. §. xj. non tamen tali priuilegio gau dẽt qui sub nomine depositi mutuant ad vsuraʒ vt patet in. d. l. si hominem. Tertio restituẽdum est habẽtib⁹ actio nes personales. Et inter istos primove niũt simplices priuilegiarij. s. habẽtes priuilegia personalia non realia. quia priuilegiũ hypothece cuʒ sitad remest potior priuilegio personali. l. repertum ff. de pac. post hostveniũt omnes chiro grapharij pro rata non attẽ ta prioritate cõtractuum. quia licitum est debitori pro pter cumulum creditorum facere deteriorem causam priorum creditorum nõ tamen dominiuʒ vel hypothecam. seu priui legiũ habentium. l. j. §. contrario. ff. de sepa. bo. et ista ẽ ratioquare in chirogra pharijs creditoribus non attenditur tempus. Cum predictis omnibus concor. Bald. in. l. pro debito. C. de bo. aut̃. iu. pos. que credo vera. nisi per statutuʒ municipale aliud caueatur. vt Janne in mercatoribus fallentibus. quia tũc illi stabitur nisi contineat iniquitatem expresse.

¶ Quid de herede qui habet multos **[sect. 17]** cui debet ex legatis et alios creditores ex alijs causis. Rñ. quod si debita sunt ɔtracta per euʒ cuius est heres et fecit legata tũc debet proponere creditores ex con tractu vel quasi. seu maleficio. vel quasi ip̃is legatarijs si omnibus non potest satisfacere Si ꝯo legata sunt facta per eũ cuius est he res et debita per eũ. q̇ est heres. et q̇ dʒ soluere sic prius soluet legata. q̃ bona defũcti sunt tacite hypothecata ꝑ lega tis et fideicõmissis. l. j. C. cõmuni. dele. ¶ Quis est preponẽdus an ille cui de **[sect. 18]** betur ex cõtractu vel quasi vel ille cui debet̃ ex maleficio vel quasi. Rñ. quidā dicunt quod ille cui debet̃ ex contractu vel quasi. sʒ ego hoc non credo cum nullo iure probetur. et ideo restituet secundum ordinem predictum.

¶ Quid de simpliciter soluẽte non ser **[sect. 19]** uato ordine suprascri pto nũq̇d in ɔsciẽ tia liberat̃. Rñ. Rod. tenet quod non nisi cre didisset fore soluẽdo omnibus vel nisi ignorasset vnũ creditorẽ fore potiorẽ alio cũ q̊ cõcordat Hostiẽ. et Monal. ti. restõ. ix. Quod verum credo. nisi laborasset tali ignorātia que eum non excusaret cap. apostolice de cle. excõ. mi.

¶ Vtrum restitutio incertorum q̃ pau **[sect. 20]** perib⁹ dʒ dari. vt. s̃. patuit possit autoritate ep̃i cõuerti in reparationẽ ecclesie vel monasterij seu edificationẽ. Rñ. Jo. an. ĩ. c. religiosis de testa. tenet sic di cẽs fuisse disputatũ per excellẽtissimos doc. quod siecclesia indiget necessaria aug mẽtatione. puta q̃ ppłs non potest in ea stare ad offm̃ nec facultates ecclesie sufficiũt ad eius reparationeʒ qd̃ potest ep̃s propria autoritate sine pauperum graui dāno talia incerta conuertere in eius reparationẽ. Si ꝯo facultates ecclesie sufficiũt vel reparatio non

est neces saria. sed voluntaria vel nimia fames ĩminet sic non pōt. sed tenetur pauperibus dare. c. pastoralis. xcvj. d. et pro ista opi. facit ꝗ bona ecclesiastica sic sunt pauperibus obnoxia. sicut illicite acquisita. vt ĩ. c. aurũ. xij. q. ij. et. c. fi. xvj. q. j. Et tamen ep̃s potest pro reparatione ecc. dare centesimam vel quinquagesimam ca. bone. xij. q. ij. c. apostolice de do. Ergo et de illicite acquisitis idem poterit facere Facit ad idẽ. c. eccle. et. c. statuim⁹ xvj. q. j. sꝛ quod non possit tꝛ Pe. de peru. in tra. ȣ. c. portiōe ep̃i. c. vij. et ȣt quod p̃dcā de **[Fo.ccccij.r]** terminatĩo non est bona. quia videtur contra casum. Cle. quia contingit de re ligi. do. Vbi pꝛ quod ea q̃ relinquũtur ad vsus pauperum non possunt sine auto ritate in alium vsum conuerti. per quā cle. dicit idem Petrus quod executor testamenti incerta non poterit distribuere nisi pauperibus. quam opin. Pe. credo veram in legatis factis pauperibus ni si in casu quando talis ecclesia vel monasterium reparetur. Ex cuius reparatione populus multum haberet ꝓuoca ri ad obseruantiam christiane religionis. quia tunc liceret. Et sic limitarem opi. Jo. an. predictam ꝗ in tali casu fit bonum pauperum eo quod fideles ad eleemo synas abũdantius per hoc muitantur alias non ita tamen quod non immineat nimia fames. sed in alijs incertis resti tuẽdis non est vera. sed tene opinio. Jo. an. quia. d. Cle. quia contingit non loqui tur de talibus.

Restitutio. iij.

scꝛ quando quis te neť ad eā faciendā pro cuius intelligentia.
Adde pro his que dicuntur in hoc. §. et in. §. sequẽti quod posui in p̃ce. §. et in alio precedenti.
¶ Queritur vtrum quis teneatur. statim **[sect. 1]** restituere cum pōt. Rñ. quod sic quod patet per. c. sepe contingit de rest. spo. et rō est secundum Sco. ĩ. iiij. di. xv. ꝗ preceptum est de restituẽdo licet videatur affirmatiuum tamen cadit sub illo precepto negatiuo Non furtum facies. Exo. xx. que p̃cepta negatiua obligant et pro semper et ad sem per. et hoc est quod voluit dtcere Tho. ij. ij. q. lxij. scilicet quod sicut accipere rẽ alienaꝛ est contra iustitiam ita et detinere eam. et ꝓpterea dicit tex. in. d. c. sepe contingit non multum interterest quo ad periculũ anime ĩiuste detinere ac inuadere alienum. ideo totiens mortaliter peccat q̇s quotiẽs scit se debere restituere aut satisfacere ꝓximo et potest et non vult. vt per predicta patet nec potest absolui ni si prius restituat potens restituere. c. si res. xiiij. qō. vj. nisi in casu quando dole ret quod non restituit quamprimum potuit et ꝓponit quamprimum poterit sa tisfacere.
¶ Quid de illo q̇ cum possit restituere nō **[sect. 2]** vult sed heredib⁹ vt restituāt imponit. Rñ. quod per hic non est in statu salutis sed poti⁹ dānatiōis. et si sic moriť. oĩno dānať. Si tamen ob hoc ĩponeret heredi sa tisfactionẽ ꝗ meli⁹ per ip̃m heredẽ poterit fieri ꝗ per seipsum proponẽs firmiter per seipsum satisfacere si sic posset. ita erit in statu salutis.
¶ Quid de ɔstituto in articulo extreme **[sect. 3]** necessitatis an teneať restituere. Rñ. secundum Sco. vbi. s̃. quod nō. ꝗ ĩ extrema neces sitate omnia sunt cōia. l. j. §. cum ĩ eadẽ. ff. ad l. rho. de ia. vñ ista res iure poli efficiť detinẽtis existẽtis in tali articulo nisi ille cui dꝛ restitui siłr sit in tali extrema necessitate. ꝗ tũc illi debeť q̇ pri⁹ in ta lẽ deuenit necessitatẽ et si eodem tꝑe deuenerũt dño est restituẽda. ꝗ duobus cō currentibus preualet quod est potius. ar. l. queriť. ff. de sta. ho. Et subdit Sco. quod si talis detẽtor eā rẽ non occupauit añ talẽ necessitatem. lꝛ veniat ad pinguio rẽ fortunā. non tenetur restituere. Secus si preoccupasset ante talem necessitatem. ¶ Vtrum debitor qui non est in articulo **[sect. 4]** extreme necessitatis sed tamen non potest re stituere sine magno suo dāno tꝑali pu ta destructiōe artis ex qua viuit ipse et familia sua ꝗ oporteret vendere instr̃a vel libros vel capitale ex quibus victũ

lucratur. similiter statim teneatur resti tuere. Rñ. secundum Sco. vbi. s̃. quod si ille cui de beť est abūdās lia quod competenter pōt transire sine eo quod sibi debetur. tunc nō tenetur statim restituere. sed debet pete re licentiam differēdi restitutionez per se vel per interpositā ꝑsonā si fieri potest sine periculo quā si dat potest differre ꝓm quod cōuenerunt. Si vero non vult dare tūc secundum Jo. de neapo. ĩ quolibeto. ix. q. xxij. etiaz differre potest annuatim aliq̇d restituēdo ꝓut melio poterit. ꝓ cuius dicto facit in ar. c. sicut hi. in ver. inuadere cū gl. xlvij. distin. et. c. si quis. de fur. vbi pa tet quod magna necessitas etiam si non sit extrema excusat a restitutione dz tamen si **[[Fo.ccccij.]v]** bi cauere a supꝑfluis ꝙ non potest viuere cū honore et cum decētia status quis de alie no secundum Ri. ĩ. iiij. di. xv. q. ar. v. iiij. et si iꝑe ĩ vita non poterit satisfacere iubeat heredibus vt ipsi cōpleant. Si vero ille cui debeť ita eget sicut et iꝑe tūc statiz tene tur restituere ꝙ non lz cum incōmodo alie no meum cōmodū facere de alieno. quia prima charitas incipit a seiꝑo. c. non satis. lxxxvj. di. nisi ille cui debeť liberaliter cōcederet licentiam differendi.

¶ Vtrum restitutio sit differenda quādo **[sect. 5]** nō potest fieri sine dāno aĩe alicuius aut corꝑis. aut fame. Rñ. quod sic donec cessēt p̄dicta pericula ꝙ ordĩe charitatis aĩa et corp9 et fama debēt p̄poni rebus tꝑalibusfacit. c. officij. de pe. et re. nisi ille cui sacienda est restitutio esset in extrema necessitate. ꝙ tūc sal9 corporis illius est p̄ponēda in re sua saluti corporali alterius et fame non autem aĩe. His oĩbus concordāt Sco. et Ricar. in. iiij. xv. distin. et Hēri. de gāda. in. vj. quolibeto. q. xxiiij. et Jo. de neapo. vbi. s̃.

¶ Vtrum ille a quo res potest aduocari pe **[sect. 6]** tita restitutiōe in integrum iure spāli vel generali teneať eā restituere in foro aĩe anteqꝫ imploreť. Rñ. secundum Jnno. in c. ꝙ pleriqꝫ de immu. eccle. quod si contractus tenuit mero iure non tenetur nisi his q̇ potest petere restitutionem fuerit lesus malicia cōtrahentis. Addo etiam vel nisi impedireť petere aliquo iusto timore puta ꝙ dubitat non posse obtinere in iu dicio propter fauorem talis debentis et hmōi: ꝙ sic etiam si non aduocať tenetur in cōsciētia qꝏ no. Si vero ꝯctus non tz. sz est nullus iꝑo iure puta quia res eccle sie est vendita sine debita solēnitate et huiusmodi sic tenetur lz non petatur. Quod limitat do. Anto. in. d. c. quia pleriqꝫ. quo ad conscĩam verum nisi ꝯctus teneret quo ad metas iuris naturalis. puta ꝙ fuit legitima cā alienādi rē ecclesiasticā et debitū p̄cium est solutū lz defuerit solēnitas. nihilomin9 in foro aĩe non teneť ꝙ solēnitates sunt adinuēte propter deceptiones vitandas. et ideo vbi cessant cessabit in foro aĩe iꝑa lex. Facit quod dico. s̃. electio. §. vltimo.

Restitutio vltimo

qūo tolliť ei9 obligatio. rñ. dicēdū quod quo ad foꝛ cōtētiosum remittiť absolutiōe. solutiōe. rei interitu et ces sione. Sed hic solū dicā qūo remittitur quo ad cōscĩam. et primo per absolutionē et hoc per questiones melius cognosces.

¶ Vtrum absqꝫ rei restitutione ex sola **[sect. 1]** absolutiōe creditoris vel relaxatiōe ab soluať quis ab obligatiōe restitutiōis. Rñ. quod licet Girar. de se. et Dy. in regula pctm̄ de reg. iu. li. vj. videanť tenere q̇ non sed quod necessaria sit ei restitutio vel p̄ciū si non erat. Tamen tu tene cum Egid. ordi. eremitarum. et Jo. an. in. d. regula peccatū. Lap. de castel. et multis alijs q̇ vlz et libere est absolut9 si tamen dicta re laxatio liberaliter fuit facta etiaz si de bitor non habuerit debitā dispositionez ad solueñ. ꝙ in trāslatiōe dominij rerū seu circa iꝑas res attēdiť pl9 voluntas domini earū qꝫ alterius. insti. de fur. §. placuit. e. l. inter oēs. §. pe. ff. de fur. et pz per ea q̄. s̃. dixi restitutio. j. in prin. Et secundum Egidiū p̄dictū ĩ quolibeto. lz talis debitor male disposit9 ad restitueñ. indigeat pnĩa. de tali mala dispositione.

aliter non absolueť a deo: tamen penitendo de tali mala dispositione non tenetur amplius restituere. Aduerte hic ꝙ sunt ca sus in quibus relaxatio creditoris non ab soluit ab obligatiōe restitutionis. Pri mus est in cle. nolẽtes de heret. de quo s̃. Excommunicatio. vij. casu. xlij. Secũdus casus est in. c. felicis. de censi. li. vj. de quo habes. j. visitationem. §. iij. Tertius casus est. s̃. iudex. §. viij.
¶ Quid si talis absolutio seu remissio **[sect. 2]** sit facta non liberaliter. sed per metum seu desperationẽ puta ne eius indignationẽ incurreret. vel ꝙ oĩno nihil habere pos se credebatvel parum. Aut cum fraude vi obtenta. puta dicendo quod nihil poterat soluere vel parũ. cum tamen totũ pos set vel plusꝯ dixerit. Rñ. quod nōvalet nec talis est obligatus ab absolutiōe restō nis. Hosti. tamen i summa. ti. de vsu. tꝛ quod si aliqua honesta ꝑsona tractat cum aliquo **[Fo.cccciij.r]** dicens si ex corde residuũ volueris remittere faciā quod talis restituet tibi tm̃. et ille remittit quod talis debitor ẽ liberat⁹. Qd̃ credo verum quando talis ꝑsona honeste hoc tractat puta intendẽdo gerere negociũ amboruꝛ vtiliter. et quo ad obligationẽ restitutionis. sed non quo ad pctm̃ male dispositionis. de quo tamen sufficit peni teat sine alia restitutione.
¶ Sed nunquid quilibet cui debeť pōt **[sect. 3]** hāc absolutionẽ facere. Rñ. quod non sed so lum illi qui liberā de suis rebus habẽt administrationẽ. Et qui possunt donare et qui sint. vide donatio. j.
¶ Vtrum cōsiliũ vniuersale vel ciuitatis et **[sect. 4]** hmōi possit remittere qd̃ debeť singula ri persone contra eius voluntatẽ. Rñ. ſm Jnno. in. c. in nostra. de iniur. quod sic. si de betur iure ciuili tantum.

Additio

vñ princeps restituit in in te. ex certa scĩa cum p̃iudicio tertij licite. facit ad hoc. l. fi. C. de sẽ. pas. et. l. in cause. ff. de mino. et qd̃ not. Bar. in l. gallus. §. et quid si tm̃. ff. de lib. et post. Secus si debeť iure naturali ꝙ non pōt. Qd̃ limita sine cā. ꝙ cum causa etiam pōt. vt no. idem Jnno. in. c. q̃ in ecclesiaꝛ. de cōsti. et gl. ĩ. l. fi. C. si contra ius vel vti. pu. vbi tꝛ quod publica vtilitas sit licita causa vt tollatur qd̃ alteri debeť etiaꝛ de iure naturali qd̃ est notādũ singulariter. ꝙ facit ad cognoscendum quando papa potest di spensare suꝑ certis et quando domini vel cōmunitates qui habuerũt bellum inter se possunt cōponere suꝑ dānis datis. de quo vide. s̃. bellum. §. xiiij.
¶ Vtrum cum quis non vult restituere. quia **[sect. 5]** non potest nisi cum magno suo incōmo do. et ille cui tenetur non vult dare dilationem vel remissionem aliquam possit absolui a suo confessore. Rñ. secundum Direct. ti. restitutio. quod etiam si non immineat periculum vite restituere debẽt vel. aliud graue incōmodum potest cōfessor conscientiam suam formare. ex eo quod intẽdat negocium vtiliter gerere creditoris. eo ꝙ videt quod non ita cito vel ita commode vel nunqꝯ posset rem suam recuperare. et sic dare absolutionẽ peccatori potest dum modo ꝑmittat bona fide satisfacere cer to die. vel aliā cautionẽ faciat non tamen iuramentũ exigat. vt ita creditor habeat suũ et pctōr non recedat a ɔfessore desperatus. ꝑ quo facit. l. soluẽdo. ff. de nego. ge. et. l. ait p̃tor. §. j. ff. de mino. Et cum hoc ɔcor. Ho. in summa. Qd̃ bñ notent ɔfessores q̇ non solũ vtiliter non gerũt negociũ creditoꝛ. sꝛ poti⁹ dānose absoluendo illos qui restituerent si absolutionẽ negarent ꝙ tenẽtur ipsi de omni dāno dato creditoribus.
¶ Vtrum eps̃ vel proprius ɔfessor possit **[sect. 6]** dare licentiā differendi restitutionẽ incertoꝛ. Rñ. d. Anto. in. c. cum tu. de vsu. te net quod ɔfessor non potest nisi habeat auto ritatẽ ab ep̃o. Alij autem tenent quod etiā proprius cōfessor. Sꝛ ego dico quod et eps̃ et proprius

cōfessor potest quando ex rationabili cā hoc facit ita tamen quod per hoc non ledanť pauperes sicut faciunt qui talia incerta concedūt ad pōpā et ad sta tum illorum qui debent restituere. et ad damnationem tam concedentiuʒ ꝗ q̇bus conceditur.
¶ Vtrum dominus q̇ si totū vēderet qđ hʒ nō **[sect. 7]** possit restituere quicquid ipse vel sui p̄ decessores ĩdebite a subditis rapuerūt. habeat aliquē modum liberationis. Rñ. secundum Monal. ti. Restitutio. iiij. quod sic vʒ vt remittat oĩbus suis in recompensationem aliquam seruitutē ad quā tenētur ei imperpetuū: vel det eis aliquam certā ĩmunitatē. vel faciat aliqđ hospitale: vł aliā eleemosynā de consensu et volūtate dāna passoꝛ vel alioꝛ successoꝛ. et cū hoc concordat Directo. ti. de resti.
¶ Vtrum heredes quibus relictū est quod sol **[sect. 8]** uāt mille libras ꝓ incertis habitis ex vsuris cum non appareat de dictis vsuris nisi per ɔfessionē testōris liberenť per prescrip. xxx. ann. a dicta restitutione. Rñ. Lau. post Fede. quod sic si bona fide sꝑ sic possederunt nec per eꝑm ampli⁹ poteť molestari. Rō ꝗ cum actio que competit ex testamento vel conditio que competit episcopo per. l. nulli. C. de episc. et cle. sit personalis spacio. xxx. annorum clau datur. C. de prescrip. xxx. vel. xl. an. l. per **[[Fo.cccciij.]v]** consequens. Jdeo heredes bonefidei non poterunt molestari. Nec ob. quod actiones que competunt episcopis durent. xl. an. quia hoc ĩtelligitur de actionibus competentibus episcopatui vel vt episcopo sed vt economio et admini tori pauperū. Quo vero ad eos quibus bona sunt alienata vel relicta si spacio x. an. possederunt indubitanter sunt liberati ab obligatione restitutionis. ꝗ actio personalis non competit contra successorem singularem. l. j. §. heres. ff. ad tre. Secus si talis heres vel vniuer salis aut singularis fuisset malefidei possessor vel si aliter appareat de vsura per factuʒ. quia sic non esset liberatus. vide etam quod dico. s̄. p̄scriptio. §. xlij.
¶ Qūo etiam per prescriptionem aut **[sect. 9]** vsucapioneʒ quis liberatur ab obliga tione restitutionis vide. s̄. prescriptio. .§. xlij.
¶ Vtrum per cessionē bonorum tollať **[sect. 10]** obligatio restitutionis. vide. s̄. cedere bonis.

Resuscitatus

quomodo restituiť in integruʒ vide. s̄. mors. §. iij.

Reuelare

vtrū quis teneatur prelato quod scit requisitus ab eo per excōmunicationem aut alio prece pto. vide. s̄. ɔfessio delictiet denūciatio et inquisitio. Jtē de sigillo confessionis et se creti vide. s̄. ɔfessio vl. §. an teneať vxor reuelare marito adulterium. vide. s̄. iu ramentum. iiij. in prin. De notatis ĩ hoc. §. no. spe. in. titu. de ꝓba. et demō. circa fi. Alex. in. l. vtruʒ. de pari. et doc. et flo. in. l. in inte. §. sʒ et si quis. ff. ad. l. aquil.

Reuerentia

differt ab honore. eo quia reuerentia est p̄n cipium motiuum honoris inꝗtum. s. quis ex reuerentia quam habet ad aliquē ipsum honorat. Jteʒ respectu finis inꝗtū. s. quis honorať vt ab alijs in re uerentia habeatur.
¶ Jn q̇b⁹ ɔsistit reuerētia. Rñ. quod in. vj. **[sect. 1]** Primo in dilectiōis affectu. xcv. di. Esto subiectus. ij. q. v. habet. Scđo in obtem perationis obediētia. xciij. di. §. j. et. c. se. ij. q. vij. sacerdotes. vij. q. j. ca. quia. et de ma. et obe. si quis. Tertio committendo et subsequendo.

xcv. distin. non oportet. Quarto in temeratis non reprehendendo vel iudicando. xxj. di. nolite. Quinto defectus eorum non reuelando sed cooperiendo. xcvj. distinct. in scripturis. Sexto honorem debitum qui consistit in quibuscunqꝫ signis exterioribus exhibendo.

Rigor

est iuris excessus qui quando qꝫ statuit̃ ad terrorem alioꝝ vt ĩ. c. ij. de tornea. et ĩ. l. aut facta in fi. ff. de pe. ij. q. iij. si q̇s ep̃m. Quādoqꝫ tamen sumit̃ pro ordine iuris secundum regulas ipsi⁹ scriptas vt in. c. sup̄ literis. de rescript. Quandoqꝫ pro subtilitatevt no. in. c. vt cōstituerẽt̃. l. dist. et differt ab equitate q̃ est ordinata iustitia tẽperata dulcedine misericordie vt no. in. c. fi. de trāsac. facit. c. disciplina. xlv. dist. Jus vero est mediũ inter equitatem et rigorem et accipit̃ pro communi decisiōe que fit �means communes regulas iuris. hec Pa. in. c. in literis de resti. spo. et in. ca. iure gentium de sen. et re iu. Quādo anteꝯ rigor aut equitas sit seruanda dic vt in. d. c. fi. de. trāsact. et in. l. placuit. C. de iud. ꝓ parum ad nos pertinet.

Risus

Vtrum sit pctm̃. Rñ. quod aliquā do ꝑuenit ex serenitate ꝛscĩe et p̃gustatiōe suauitatis diuine et iste p̄ti net ad fructũ spũs q̇ est gaudiũ. Aliqñ ex māsuetudine nature. et sic attestat̃ bo nitatẽ nature. Aliqñ ex inordinatiōe in epte leticie de quo ȯr eccle. vij. Melior est ira risu. et sic isto modo solũ est peccatum. hec Alex. in. ij. ij.

Rixa

videt̃ quoddā priuatum bellũ qȯ agit̃ inter p̄sonas priuatas non ex aliqua publica autoritate sed ma gis ex inordinata voluntate et semper est peccatum mortale ĩ inuadẽte. Jn defen dente vero se aliquādo est sine peccato vt quando solo animo defendẽdi cum mo deramine inculpate tutele fit. de quo s̃. defensio per totũ. aliquādo fit cum pec cato veniali. s. cum non multum excedit **[Fo.ccccciiij.r]** moderamẽ aut quando est leuis motus animi advindictā. Aliqñ vero cum mortali. s. cum animo effrenato insurgit ĩ impugnā tem ad occideñ. vel grauiter ledendum eum et de ista intelligitur illud ad Gał. v. et est filia ire vt dicit Gre. xxxj. mora. cō cor. Tho. ij. ij. q. xlj.

¶ Quid si titius et sempronius percus **[sect. 1]** sissent se ad inuicẽ et cōtumeliā dixerint nunq̇dista paria delicta tolianẽ mutua compensatione vt ȯr in. c. intelleximus et. c. fi. de adul. Rñ. quod non ꝯ pa. in. c. j. ȯ iu reiu. et in. d. c. fi. etiam si non agat̃ ciuiliter ꝓ non sunt circa idem factũ eo quod factũ tuũ non est meum vt probat̃ in. l. apud celsũ. §. marcell⁹. ff. de do. excep. et iō quilibet po terit agere de iniuria sua et dāno nec po terit repelli ab agendo ꝑpter iniuriam factā vt dicit Jnn. multomin⁹ tollunt̃ si agat̃ criminaliter ad penā legalẽ ꝓ cu iuslibet delictũ punieẽ pena cōdigna. l. ij. §. ij. ff. de adul. Et dicta regła paria de licta intelligitur vera solum quando delictũ est circa idem cōmissum vt puta circa ĩdem matrimonium. et agitur ciui liter.

¶ Sed nunquid p̄cutiẽs ex iusto calore **[sect. 2]** iracundie teneatur. Rñ. spe. ti. ȯ accu. §. j. tꝯ quod non ꝓ calor iracũdie vicio caret eo lumnte. ff. ad turpil. l. j. §. q̃ri posset. Sꝯ contrariũ credo ꝓ iniuriam propriā non lꝯ vlcisci. C. quando licet sine iudi. per totũ. ar. p̄ locum a speciali in. l. si ex plagijs. §. tabernarius. ff. ad. l. aqui. facit. c. primum de iureiu. et. l. fi. ff. de sic. Mitius tamen agitur cum eo quia difficille est iustum tẽ ꝑerare dolorẽ. l. si adulteriũ.

§. imperato res. ff. de adul. et sic tene in ɔscĩa quod tene tur. Et quod dicit specu. habere locũ in aĩali irrōnali ꝓuocato si occideret quia sic non teneretur dominus de quo in. l. j. §. cũ arietes. ff. si qua. pau. fe. di.

Rogationum

Dies sunt dies tres immediate precedẽ tes festum ascensiōis domini in quibus ie iunādũ est et feriandũ. Serui et ancille debent esse liberi ab oꝑe seruili et q̃dragesimali cibovti debent hoĩes vl hr̃ ĩ. c. pronunciandũ. et in. c. rogatiōes de ɔse. di. iij. quibus abrogatũ ẽ quo ad ieiuniũ et festañ. et male. attñ excusanẽ ɔtrafaciẽ tes a pctō sed non a pena ꝙ credendum est quod multa bona in fructib⁹ prestarenẽ nobis a deo si illo tꝑe quo incipiũt eorũ matora pericula hoĩes per ieiuniuʒ et satificationem in letanijs conuenirẽt ad poscendaʒ eius largitatem.

SAcerdos

nomen est ɔpo sitũ ex greco et latino quasi sacrũ dans. xxj. di. cleros. Eius offm̃ est sacramẽtũ corꝑis et sāguinis dñi cōficere oratiōes dicere et bñdicere dona dei vt ĩ. c. perlectis. xxv. di. De no. in hoc. §. et quod sacerdos nullo tempore prescribat sacerdotiũ nota. bal. in. j. q. iiij. C. de eman. li. et quod sacerdo tium liberat a patria ptāte bal. no. in. l. apud hostes col. fi. ver. et quero. de suis et le.

¶ Vtꝛ appellatione sacerdotis veniat **[sect. 1]** solũ presbyter. Rñ. quod ĩ materia fauorabi li nomĩe sacerdotisvenit presbyter dia conus et subdiacon⁹ facit tex. in. c. j. xv. q. v. Secus in materia odiosa quia solũ venit p̃sbyter facit. c. si quisqꝫ. de coha. cle. et mu. et ibi Pa. hoc no.

¶ Sacerdos parochialis dʒ visitare ĩ **[sect. 2]** firmos spe. ca. j. de cel. mis. Jtẽ dʒ stare ieiun⁹ vsqꝫ ad horā ɔgruā celebrādi et si celebrat non dʒ sumere purificationẽ pro pter necessitatẽ nisi habeat aliũ per quẽ possit supplere vt no. Pa. c. j.

¶ Vtrum possit ministrare sacramẽta pe **[sect. 3]** regriniset hospitibus confluẽtibus ad ecclesiam suaʒ. rñ. Pa. in. d. c. j. quod sic. vnð morientes ibi sine electiōe sepulture se peliuntur ibidem. Aut si alibi elegerũt debetur eis quarta portio.

¶ Vtrum sacerdos volens sucipere eu **[sect. 4]** charistie sacr̃m puta ꝙ infirmus vel ałs impeditus a celebratiōe debeat habere orariũ siue stolā. rñ. quod sic etita circa collũ et super vtrũqꝫ humerũ quod signuʒ crucis preparet in suo pectore sic etiam quando vult celebrare vt in. c. ecclesiastica. xxiij. dist. tex. aperte clamat.

¶ Sed nunquid cum facit offm̃ diacona **[sect. 5]** **-[[Fo.ccccciiij.]v]**tusvtẽ stola sicut cum celebrat. Rñ. quod nō. ar. c. precipim⁹. et quod ibi not. xciij. di. sed vtetur sicut diaconus vti dʒ. s. quod ha beat stolā suꝑ humerũ sinistruʒ taliter quod veniat āte et retro sub brachio dextro et humerũ dextrũ cum eius brachio sit liberum administeriuʒ sacerdotale. xxv. di. vnum orariũ. glo. tñ. d. c. ecclesiastica dicit quod poti⁹ est sequẽda cōsuetudo per. c. scit facta. xij. d. et istud tene. Sed si consuetudo non appareat dic quod non vte tur nisi vt diaconus. ꝙ tandiu quis ha bet priuilegium qꝫdiu locum tenet priuilegiati. l. vlti. C. de test. mi. et. c. genera liter. xvj. q. j. d. c. precipimus.

¶ Vtꝛ in pctō mortali possit exequ i of **[sect. 6]** ficiũ suũ. Rñ. quod non sine peccato mortali. xv. q. vlti. ca. vl. lxviij. dist. c. j.

Sacramentum

est secunduꝫ Hug. de sancto victore li. vj. de. Sacramentis parte. ix. c. ij. Ma teriale elementum extrinsecus oculis suppositũ ex instinctione figurans ex si militudine reprẽsentās et ex sanctificatione aliquam gratiam inuisibilem conferens Et elementum sumit̃ pro quacũq; re sensibili. Sicut oculus ꝑ omni sẽsu. Similitudo vero pro rep̃sentatione secundum quandā proportionabilitatẽ scꝫ. vt sicut se hꝫ aqua ad lauādũ sordes corporales sic gr̃a ad spũales et cōpetit hec diffinitio sacramentis noue legis ĩ q̇ bus sunt tria. s. naturalis similitudo ex qua hñt aptitudinẽ repñ tādi actualis ĩstitutio oculis vel expressa ex qua hñt determinatā ordinationẽ respectu huiꝰ significati et spũalis sācti ficatio ex qua habẽtvirtutẽ efficiẽdi illud significatũ. Ad ꝑpositũ eoꝛ q̃ hic notant et quod sa na res non sit sola destinatiōe sꝫ solũ per pontifices vt no. Bal. contra glo. in. l. nō dum. C. de fur: per. l. in tantum. §. facta ff. de re. diui.

¶ Jn quo ɔsistũt sacr̃a. Rñ. magr̃ snĩaꝛ **[sect. 1]** in. iiij. dis. j. quod in duobꝰ. s. ĩverbis et in re bus ita quod sub verbis cōprehẽdat̃ inten tio ꝑferẽtis et sub rebus factũ seu facta. ¶ Que sunt necessaria in omi̇ sacramẽ **[sect. 2]** to. Rñ. q. iiij. Primũ elemẽtũ sine ȣbita materia. Secundum formaverborum. Tertium minister debitus. Quartũ in tentio ministrantis et de istis habes. s̃. Baptismus et in alijs locis suis.

¶ Sacrm̃ tamen ȣr puta in baptismo ablu **[sect. 3]** tio sub forma ꝟborũ in eucharistia iꝑa hostia cōsecrata et huiusmodi res sacr̃i in ba ptismo et alijs in q̇bꝰ imprimit̃ est caracter. Jn q̇bꝰ ꝟo non ĩprimit̃ est q̇dā orna tus aĩe. Jn scr̃o autem corporis christi est iꝑꝫ corpꝰ xp̃ivere sub illa spẽ cōtentũ et est corpꝰ misticũ. sctā ecclesia q̃ tamen in ipso non ɔtinet̃ sꝫ signat̃. Est etiam quoddam qȣ̇ est res et non facr̃m. et istud est gratia gratũ faciens siue effectꝰ sacramẽtoꝛ. ¶ Quod sunt sacramẽta noue legis. Rñ. **[sect. 4]** q. vij. s. baptismus confirmatio eucharistia. penitentia extrema vnctio. ordo et matrimoniũ. Jn quibus autem imprimat̃ caracter. vide. s̃. caracter.

¶ Vtꝛ aqua bñdicta sit sacramentum. **[sect. 5]** Rñ. Ric. in. iiij. di. j. quod non qꝛ per eius aspsio nem remittunt̃ pctā per modum meriti inq;tum. s. excitat motum caritatis seu feruorem voluntatis per quẽ fit remissio non autem tanq; per vim sacramenti. ¶ Quot sunt sacramẽta necessitatis. Rñ. **[sect. 6]** v. scꝫ baptismus confirmatio. pnĩa post pctm̃ mortale commissuꝫ eucharistia et extrema vnctio. vt no. j. q. j. §. sꝫ nondũ. et in. c. veniẽs de trāsact. in glo. que ideo dicunt̃ necessaria qꝛ sine ipsis non pōt quis saluari. si ex ɔtẽptu omittunt̃ et ha beri pñt. de primo habes de ɔse. dis. iiij. .§. j. de scȣ̇o ibidem ĩ. c. nullꝰ ministroruꝫ et. di. v. c. ieiunij. ȣ. iij. depe. d. j. quasi per totũ de. iiij. de cōse. d. ij. omnis honio. de. v. xxvj. q. vij. ab infirmis alia duo scꝫ matrimonium et ordo dicuntur sacr̃a volũ taria. quia sine ipsis potest homo salua ri si ea non vult.

¶ Quō sunt dāda. Rñ. quod eo modo quo **[sect. 7]** dicitur ĩ suis locis cum quodlibꝫ habeat suum modum. Jn vno tamen omnia cōueniũt. quod ĩ signo crucis omnia sacr̃a sunt dāda ar. c. non obseruatis. xxvj. q. vij.

¶ A quo sunt suscipiẽda. Rñ. quod baptismus potest suscipi in necessitate ĩ omi̇ **[sect. 8]** bus vt. s̃. baptismꝰ. v. Alia autem excepto **[Fo.ccccv.r]** matrimonium non nisi a sacerdotibus et de hoc dicvt in suis locis.

¶ Vtꝛ possint recipi ab q̃ eo est in pec **[sect. 9]** cato mortali. Rñ. vt. s̃. clericus. viij. §. ij. ¶ Quibus debẽt dari. Rñ. quod diuersis. **[sect. 10]** diuersimode ꝼꝫ quod sacr̃a sunt ȣ qno vide in locis suis vnũ tamen notādum est quod nul lus exñs in pctō mortali potest aliquod sa cramẽtũ suscipere quin peccet mortałr. xl. di. multi. xxiij. di. illȣ. xj. q. iij. audi. sicut nec

aliquis minister pōtea ministra re ĩ peccato mortali quin peccet mort aliter nisi secundum aliquos illa administraret vt layc⁹ in necessitate. puta quia baptisat quod habeo valde dubium.
¶ Que sacramenta possunt intrari. Rñ. **[sect. 11]** oĩa illa in quibus non imprimit̃ caracter xxxij. q. vij. licite et. j. q. j. qd̃ quidā.
¶ Quid cum dubitat̃ an quis recepit ali **[sect. 12]** quod sacramẽtũ puta baptismũ et hmōi Rñ. quod si dubium est ꝓbabile vel verisimi lis resultat ɔiectura reiterañ. ẽ secundum quod di xi. s̃. baptism⁹. vij. §. ix. qꝛ non d̃r iteratũ qd̃ nescitur factũ de ɔse. di. iiij. si nulla. et de p̃sby. non bap. c. veniens.
¶ Vtꝛ sacr̃a vel sacr̃alia sicut est oleum **[sect. 13]** sctm̃ aqua baptismalis et huiusmodi possint recipi ꝓ sanitate acquirendavel ex alio sine quod eo propter que sunt ĩstituta. Rñ. quod non sine pctō mortali si tatis sit finis pr̃icipalis. qꝛvti sacr̃is ad aliũ finẽ qꝫad eũ ꝓ quo ordinata sunt. est ipsis abuti. Excipit tamen Pe. de pał. ĩ. iiij. scr̃m mr̃imo nij. qd̃ secundum eũ q̇s ɔhẽdo ex alio fine puta ꝓpter diuitias et huiusmodi no peccat morta liter vt. s̃. habes matrimoniũ. ij. §. xxv. Secus si vtere t̃ quis talib⁹ sacr̃is principaliter ex fine suo secundario propter sanitatem acquirendam sicut fecit Con stantinus imperator. quia sic non pecca ret.

Sacrilegium

est sacre rei violatio vsurpatio et accipitur hic violatio pro quacunqꝫ irreuerentia aut dehoneratione et d̃r secundum Jnn. quasi sacrilegiũ vel secundum Lau. quasi sacrilegis lesio. et de hoc habes gl. xvij. q. iiij. in. c. sa crilegium.
De hic notatis et quod sacrilegium est violatio vel vsurpatio rei sacre. l. si nondum. et ibi Bal. versi. quero quot req̇rāt. C. de fur. et Barto. ĩ. l. sacrilegij. la. ij. ff. ad l. iul. pecu. et in. l. diuus. eo. titu.
¶ Quot modis cōmittit̃ sacrilegiũ. Rñ. **[sect. 1]** q tribus modis. Primo rōne ꝑsone. sicut cum quis ledit ꝑsonā ecclesiasticam.
xvj. q. iiij. q̇squis. Scd̃o ratiōe loci sicut cum violat̃ immunttas ecclesie vel cimiterij et ibidẽ. c. si q̇s. el. j. cum multis. c. seq. Terttio ratione rei et istud fit tripliciter s. auferẽdo sacꝛ de sacro. s. loco vel non sacrum de sacro vel sacrum de non sacro vt no. in. d. gl. et hic loquor de sacrilegio ꝓ prie. Nam large cōmittit̃ multis modisvt no. in di. gl. et ibi vide qꝛ nihil ad nos.
¶ Aduerte ẽt quod om̃e pctm̃ qd̃ cōmittit **[sect. 2]** persona ecclesiastica materialiter et q̃si per antecedẽs d̃r sacrilegiũ. Vnde dicit Hiero. quod nuge in ore sacerdotis sunt sa crilegiũ vel blasfemia. Sed formaliter et proprie sacrilegiũ est illud pctm̃ qd̃ ꝑ sona facta sacra agit ɔ eius sanctitatez directe. vt si virgo deo sacra fornicetur et hmōi. Large etiam sacrilegiũ est cum rem ecclesie quis indebite vsurpat. xvij. qō. iiij §. qui autem.
¶ Que pena sacrilegoꝛ hẽs in. l. si quis **[sect. 3]** in hoc. C. de epi. et cle. et. xvij. q. iiij. per totũ et ibi vide. qꝛ nihil ad nos sed ad forum cōtẽtiosum solũ. Sed quo ad ɔscĩam est excōicatio de qua vide. s̃. excōicatio. v. casu. j. et. vj. et. ix. et. xiij. et. xxviij. et excommunicatio. vij. in multis casibus.

Sacrista

siue custos ecclesie habet pul sare campanas ad horas iubẽte archidiacono. Jtẽ custodire palas seu lĩteamĩa aliaris. et omnia vtẽ silia ecclesie. Jtẽ lāpades curare nec supramodũ lucendo oleũ depereat aut mi nus lucendo obscurior sit ecclesia. Jtez prouidere de incẽso luminarib⁹ pane

et vino pro celebrando. Jtem oblationes et decimas secundum iussum archidiaconi inter fratres diuidere. Hec no. in. c. perlectis q̃si in fi. xxv. et de officio custo. per totum.
¶ Quis dz deputari sacrista. Rñ. quod **[sect. 1]** aliquis de sanctioribus ecclesie vt in. c. **[[Fo.ccccv.]v]** ij. de officio custo.
¶ Ex qua culpa tenetur si quid pereat vide. s̃. custos.

Sagitarius

dicitur qui artem balistarioruz exercet et vtrũ liceat vide. s̃. ars.

Salarium

An debeatur famulo infirmanti aut similibus. vide. s̃. familla. §. ij.

Sanctus

quis debeat haberi. vide s̃. canonizato et reliquie.

Saracenus

dicitur qui deos deasqꝫ colit. immo demones nec nouum aut vetus testamentuz reci pit hoꝛ templa. precipiunt̃ claudi sub pena mortis et amissione bonorũ. C. de pag. et sara. tẽplis eoꝛ. l. j. et. ij. et quasi ꝑ omnia quo ad ꝓbatiões iudeis compa rant̃. C. e. l. vt phanos. et extra de iude. et sara. quasi per totum. Et ideo vide. s̃. iudeus qui phibẽtur christianis erga ip sos excipit̃ tamen casꝰ. ꝙ cum saracenis christianꝰ comedere nec habitare prohibetur. xj. qõ. iij. ad mensam sed bene cum iudeis. xviij. q. j. oẽs. ꝙ magis sunt nobis ꝓuer. si iudei et incibis nos cõtennũt tñ Lau. et Jo. et multi sequaces tenẽt quod cuz saracenis etiam non licet ꝯmedere. ꝙ etiã ipsi in multis iudaizant quod verum cre do quando in cibis talia obseruãt. alias nõ. Jtem quia iudeis permittitur eorũ signagoga. Sed sarracenis nullo modo ꝑmittit̃ inter xp̃ianos publicaz inuocationem facere mach ometi neqꝫ peregri natio ad aliquẽ suoꝛ sicut ad sctm̃. Et q̇ cunqꝫ eoꝛ dominus xp̃ianus q̇ hoc eis ꝑmittit peccat mortaliter ꝙ facit̃ꝯ preceptũ. cle. vnice de iudeis. Jtem ꝙ cum iudeis possunt christiani habere commertiuz sed cum infidelibus seu sara cenis extat hodie prohibitio sub pena excõicatiõis papalis quã incurrunt ipso facto qui tẽ pote guerre cum eis habent commertium vel qui deferunt eis prohibita. de quo. vide supra excommunicatio. v. casu. xxj.
De saracenis et an iurent per macho metũ. gl. ĩ. l. non erit. in prĩ. ℣sic. supstitio nem. ff. de iure. et Bar. in. l. ait p̃tor. §. iu rari. eolti. c. dixi. s̃. in. §. iuramentum.
¶ Vtꝛ xp̃ani possint furari quos deti **[sect. 1]** nent i eoꝛ seruitio. Rñ. quod sic quia nullo modo licite possunt tenere eos.

Satisfactio

dicitur dupliciter. vno modo reconciliatio et sic ꝙ omnes partes pnĩe ordinant̃ ad reconciliationẽ q̃libet earũ satisfactio dici po test. Alio modo ȯr solutio pene debite et sic est pars vna pnĩe que est assumptio siue adimpletio pnĩe iniũcte vel debite et nihilominus tamen etiam partibꝰ alijs penitentie. cõuenit per accidẽs vt cõtritioni rõne doloris ꝯiuncti q̇ est in parte sensibili et cõfessioni rõe erubescẽtie. Hec. S. Bo. in. iiij. distin. xvj. circa literam.

¶ Satisfactio secundum culpā p̃teritā et iniu [sect. 1] rie illate recōpẽsatio secundum equitatẽ iusticie secundum ꝟo culpā futurā est pctōꝝ causas excedere et eoꝝ suggestionibus aditum non prebere de pe. di. iij. c. satisfactio.
¶ Vtrum deo quis possit satisfacere pro [sect. 2] pctō. Rñ. quod cum ipsius adiutorio valet cũ merito passiōis christi cuius homo per veram fidem efficitur particeps sic potest alias non vt no. Rica. in. iiij. di. v.
¶ Vtꝝ vnus hō possit ꝑ alio satisfacere. [sect. 3] Rñ. quod accipiẽdo satisfactionẽ ꝑ preser uatiōe et cautella culpe future sic non pōt ꝓ quis ieiunādo non affligit corpus al terius vt viuat caste nisi inq̃tum per bonum exemplũ alicit eũ ad similia facienda siue inq̃tum potest alteri mereri au gmẽtũ gratie per talia vt sic facili⁹ euitet pctm̃. Si vero accipiat̃ satisfactio ꝑ recōpensatiōe iniurie illate sic vn⁹ potest ꝑ alio satisfacere homini. Deo vero etiā potest si mō ille qui cōmissit pctm̃ sit cō tritus de eo alias nō. ꝑ pnĩa vero iniun cta non potest vnus pro alio satisfacere nisi interueniat autoritas cōfessoris qui in illa potest dispẽsarevel nisi interueniat casus quod ille cui imposita est nunquam cam poterit in hoc mundo implere ꝓ posset tunc per alium fieri. Hec habentur ex dictis Ricar. et. S. Bon. in quarta dist. xx.
¶ Sed nũquid ille cuius satisfationez [sect. 4] alter in se suscepit moriendo statiz euo-**[Fo.ccccvj.r]**labit. Rñ. quod non sz opz quod primo ille q̇ eā suscepit impleat ꝓ nemo paradisum ĩgreditur nisi sit extra oẽ debitum ita q̣ nec ipse nec alius pro eo sit debitor �means S. Bo. in. iiij. di. xx.
¶ Vtrum talis ꝑ alio satisfaciẽs satisfa [sect. 5] ciat etiam ꝑ seip̃o. Rñ. diuersorũ fuit opi. sed mihi plz opi. quā Ric. ĩ. iiij. di. xx. refert quod etiam est satisfactoriũ ꝑ seipso non ex debito sz per diuinā misericordiā que magis charitatẽ attẽdit q̃ op⁹. xiiij. q. v. si q̇d. Vel dic quod ꝑ alio sit satisfactoriũ per modum solutionis pene. ꝑ seipsis vero est satisfactoriũ per modum meriti de congruo. dicit enim S. Bo. ĩ. iiij. di. xv. quod lz de rigore iustitie non sit satisfactoriũ id qd̃ facere q̇s ad qd̃ alias tenetur tamen credit qd̃ diuine misericordie benignitas tanta est quod acceptat totũ et quasi ꝑ nihilo sal uat nos et de hoc. j. suffragium. §. ij.
¶ Vtrum satisfactio facta in pctō morta [sect. 6] li valeat. Rñ. aut loquimur de ea q̃ fuit imposita a cōfessore penitẽti et postea re cidiuāti añ illius ꝛplemẽtũ et sic dic vt. s̃. pnĩa. §. xiiij. Aut loquimur de alia quacũq̃ volũtarie assumpta. et sic dico quod nō vz quo ad diminutionez pene debite ꝑ pctō nisi per accidẽs vt puta ꝓ citi⁹ ꝛuer tet̃ et verā aget pnĩam. sed q̃tum ad cul pam futuram euitandā valet.
¶ Que sunt p̣tes satisfactiōis. Rñ. tres [sect. 7] s. oratio Jeiuniũ eleemosyna. Sunt tamẽ alie secũdarie vt vigilie p̣egrinationes discipline et huiusmodi vñ omnia op̣a afflictionis ad ieiunium reducunt̃ omnia op̣a mĩe ad eleemosynam. omnia opera spũalia ad orationem. Hec ex. S. Bo. in. iiij. dis. xv. parte. j. ar. j. q. iiij.
¶ Vtrum flagella missa a deo vel ab ho [sect. 8] minib⁹ etiam ꝑ pctĩs nr̃is sint satisfactoria. Rñ. quod sic inq̃tũ cadũt sub volũtate patienter ipsa acceptāte et patienter su stinere volente dũmodo alias. sit ĩ charitate. et de hoc vide. s̃. Mors.
¶ Vtrum aliqua p̃dictoꝝ triũ partium sa [sect. 9] tisfactionis sit magis satisfactoria. Rñ. quod eleemosyna in se includit ꝟtutẽ or̃onis et ieiunij ꝑpter duo. Primo ꝓ cōsti tuit eũ cui dat̃ debitorem ad orādũ ꝑro eo q̇ dedit. Scd̃o ꝓ eleemosyna data ꝑ pter deum est quasi quedā oblatio deo fa cta que oblatio deo facta hz vim oratio nis. et similiter bonoꝝ exteriorum subtractio per eleemosynā facta cōtinet virtualiter ieiuniũ in quo macerat̃ corp⁹. Similiter or̃o ꝟtute cōtinet ieiunium. ꝓ intẽtio interius ad deum debilitatem corporis parit ꝛpletius tamen eleemosyna hz vim satisfactionis q̃ or̃o et ieiuniuz. ꝑpterea d̃r. j. Thimo. iiij. corp̣alis q̇dẽ

exercitatio ad modicuʒ vtilis est. Dicit glo. omnis summa discipline xp̃iane est in misericordia et pietate. Si tamen genera raliter loquamur potest dici quod in satisfactione sunt trĩa. s. vitatio culpe augmẽtatio gr̃e et solutio pene et hoc tertiũ infi mum in satisfactione. Ad primũ vʒ or̃o. Ad secundum vʒ eleemosyna ꝗ quis sibi facit amicos de mamona iniquitatis q̇ impetrāt gr̃am. Ad tertiũ valet ieiuniuʒ. Hec ex Ricar. in. iiij. di. xv. ar. ij. q. iij.
[sect. 10] ¶ Vtrum restō rei aliene sit pars satisfactionis. Rñ. quod ꝑprie non ꝗ dʒ p̃cedere oẽm ꝑtẽ. pnĩa cum dicat cessationẽ ab in iuria de q̊ vide. s̃. Restitutio. ij. ĩ ṗnc Sʒ large accipiẽdo restitutionem ꝑut dicit oẽ illud qd̊ ad debitam satisfactionem exigitur sic est pars satisfactionis.

Scandalum

est dictum vel factum minus rectum p̃bens alteri occasionẽ ruine ita not. Cardi. in Cle. j. de officio ord. secundum Lau. et scandalũ grece qd̊ latine d̊r ruina vel offensio vel impactio pedis. et elicit̃ a Hiero. super illud Mat. xv. Scis ꝗ pharisei audito hoc ꝟbo scādaliʒati sunt. Vnde sicut quando aliquid ponit̃ in via corporali ꝑ qd̊ ĩpingẽs disponit̃ ad ruinā. sic ĩ via spũali q̇cũqʒ per factũ suũ seu dictum minus rectũ. i. vel malum scd̊m se vel habẽs speciẽ mali disponit aliquẽ ad casuʒ in aliquod peccatum ꝑprie scādalũ ei facit. Hosti. in summa ti. de renũ. dicit graue scādalũ d̊r quando ex dicto vel facto alij trahunt̃ in cōsensuʒ mortalis peccati. et ꝑpterea gl. de renũ. ĩ. c. ij. nisi in ver. pro graui dicit quod non est curandũ de scādalo nisi sit graue de no. ope. nun. capi. ij. **[[Fo.ccccvj.]v]** et de vo. c. magne. de reg. iur. qui scādali ʒanerit quod no.
De notatis in hoc. §. et qd̊ scādalum facit fieri qd̊ aꝗs non fieret. not. specu. in ti. de ĩquisi. §. quando autẽ. ver. vtrum autẽ. et Alex. consi. j. volu. ij.
¶ Quotuplex est scandalũ. Rñ. duplex **[sect. 1]** scilicet actiuũ et passiuũ sicut dupliciter potest q̇s esse causa peccandi alteri. Vno mō per se puta quando quis aliqd̊ malum facit ꝑpter illud intẽdẽs alium deducere in pctm̃ aut si non intendit tamen factum est tale quod de sui rōne hʒ vt sit ĩductiuuʒ ad peccādũ et sic istud dicitur scādalũ actiuũ altero mō quis per accidens potest esse causa peccādi alteri puta ꝗ p̃ter intentionem scandali dādi id facit. et ex cōdi tione operis non est vt quis scandaliʒet̃. Si tamen alius male disposit⁹ est aut ex inuidia quā habet aliũ aut alio modo ideo scādaliʒatur et talis non dat occasio nẽ quātũ in se est tali scandalo: ꝑpterea vacat̃ scandaluʒ passiuum sine actiuo. quādoqʒ etiam scādaluʒ actiuum simul et passiuũ in altero qui dat et passiuũ cum ille qui accipit peccat. Aliqñ est actiuũ sine passiuo. puta cum aliquis inducit aliquẽ ad peccandũ. sed ille non peccat. Hec ex Alexā. ij. ij. ti. de scandalo et Ric. in. iiij. distin. xxxviij.
¶ Vtrum scandalum sit spāle pctm̃ mor **[sect. 2]** tale. Rñ. quod aut scādalũ passiuũ est tamen ĩ pactio ad veniale pctm̃. puta cum aliq̇s ex dicto alterius mouet̃ ad pctm̃ venia le et sic est veniale pctm̃ aut est cum impa ctiōe ad mortale peccatum. et sic non est mortale non tamen aliud pctm̃ spāle ab il lo quod cōmittitur. quia sumere occasioneʒ pctĩ ex dicto vel facto alteri⁹ non ɔstituit spālẽ rōnem peccati ꝗ non ĩportat deformitatẽ spāli virtuti oppositam sʒ soluʒ peccatum qd̊ cōmittit̃. Si autem loquimur de scādalo actiuo et si sit per accidẽs sic non est spāle pctm̃. ꝗ quod est per accidẽs nō cōstituit spẽm tamen qñqʒ potest esse pctm̃ veniale vt quando actũ cōmittit veniał pctĩ vel actũ qui de se non est malum sed solum habet spẽm mali cum aliq̃ leui iductione. qñqʒ est mortale siue ꝗ cōmittit actum mortalis peccati siue quia contẽnit salutem ꝑximi vt ꝑ ea seruāda non pretermittat aliquis facere qd̊ sibi libuerit. facit. c. cauendũ. x. q. iij. et. d. §. ꝑ graui. j. q. j. hij q̊scũqʒ. Si ꝟo sit scandalũ actuũ per se.

puta quia intẽdit ducere ad peccatum et siquidem intendit ĩducere ad peccatuʒ mortale sic peccat mortaliter. Siłr si intẽdat inducere ad pctm̃ venia le per actum peccati mortalis. Si autẽ intendit inducere ad peccatuʒ veniale etiam per actum pctĩ venialis: sic veniale peccatum et isto mō scandaluʒ actiuũ per se est speciale pctm̃. ꝗ ex intentione finis sortitur peccatum rōne spālis peccati et opponitur directe correctioni fraterne. ꝑpter hoc quod intendit̃ spāle proximi nocumẽtũ. hec omnia ex Alex. et ri. vbi. s̃. et Tho. ij. ij. q. xliij. et ad illd̃ Mat. xviij. ne cesse est vt veniant scandala et c. ve⁊ est necesse nisi hoĩes vitam mutent.
[sect. 3] ¶ Vtrum aliq̇steneat̃ dimittere aliqd̃ bo nũ op⁹ ne ꝑxim⁹ scādaliset̃. Rñ. secundum Rica. vbi. s̃. ar. j. q. ij. quod aut bona opa sunt necessaria ad salutẽ vt sunt p̃ceptataut sunt suꝑrogatiōis vt consilio⁊ opa aut ĩ genere ĩdifferẽtia vt comdere carnes. bibere vinũ. retinere tꝑalia debita repe tere. et hmōi. Opa enim prima non sunt pro quocũq̃ scandalo omittẽda. ꝗ nullus dʒ velle dānatio nẽ suam ꝑ euitāda illa pximi sui. Facit. c. ij. d̃ no. op. nũ. et. xij. dist. illa. xj. q. iij. inter ꝟba. xxiij. q. iij. §. j. añ fi. Hic aduerte ꝟʒ Jnn. vt recitat Pa. de renũ. in. c. nisi cũ. §. ꝑ graui quoq̃ quod ĩ p̃ceptis iuris naturalis et euāgelici ẽ ve rũ hoc sʒ veritas iuris positiui ex cā est tẽperāda relaxanda et ꝛriũ statuenduʒ propter scandalum. vt no. de conces. pre bẽ. c. ꝑposuit de voto. c. primo. Secunda etiam opera non sunt omittenda pro pter scandalum proximi proueniẽs exmalitia ꝗ per hoc volentib⁹ malitiose ĩpedire bōa opa dareť materia et occasio malignādi. Si ꝟo scandalũ ꝑuenit ex infirmitate ꝑximi vel ignorātia sic sunt ad tp̃s intermittenda. quousq̃. s. adhibeat̃ sufficiẽs diligẽtia ad hec. vt ignorās instruat̃. et infirm⁹ aliquo modo cō **[Fo.ccccvij.r]** fortetur vt non de bono ope scandalum sibi sumat. nec talis retardatio merito preiudicat. ꝗ non minuit de ꝑfectione charitatis: sed magis disponit ad augmentuʒ non tamen oĩno sunt talia pre termittenda ꝑpter scandalum ꝑximi. Tertia etiam opa. s. indifferentia quoruʒ omissio alteri non prei udicat. nisi ipsi omittenti et etiam in tẽpo ralibus tantuʒ sic sunt omittenda de precepto quādo ꝑbabiliter ꝑxim⁹ scādalisabitur ex infirmitate scādalo mortalis peccati. Sʒ si venialis erit de ꝛsilio. Si autem scādali satur ex malicia vt puta ꝗ ostẽsum est sibi quod non debet scādalisari. et modo debito sua sunt vt non scādaliset̃. et tamen vult scandalisari ꝗ sic ꝑuenit ex malicia. et tunc nullum opus est pretermittẽ dum ꝑpter scandalum ex malicia proueniẽs. Alex. vero in tertia parte summe. c. de preceptia pnĩe tʒ quod si sim infirm⁹ et timeo casum meum ex non repetitione re rũ mea⁊ potius teneor vitare scandalũ meum q̃ ꝑximi. Similiter si sum perfectus et repetam debito modo licet sicut preponderat bonum cōmune bono spāli sic p̃ponderat scādalũ cōitatis et pluriũ. s. dissipatio pacis et vtilitatis cōis et incẽtinũ delinquẽdi. q̃ omnia acciderent. et si non liceret sua repetere ꝑpter scandalũ ꝑximi sui singulare. Aduerte tamen hic quod lʒ de iure ciuili non sit curādũ de scādalo qd̃ potest cōtingere circa ꝑsonā detẽ toris iniuste rẽ meā immo liceat talem occidere quando aliter non potest recupe rari. vt no. Bar. ĩ. l. furẽ. ff. de sicca. tamẽ de iure canonico et in cōscĩa secundum Pa. ĩ. c. nihil de prescrip. non cōsulerẽ bono viro ꝑ repetitiōe rerum tẽporalium aliquid facere quo verisiłr valde seua et horribi lia deberent euenire facit. c. suscepim⁹ de homi. et in. c. ij. de noui. ope. nun. et c. si vero. el. j. de sentẽ. excom. et quod ibi no. Jnno. Si tamen faceret non credo mortaliter peccaret quando scandaluʒ prouenit ex malitia.
¶ Sʒ nũquid quodlibet bonum sit fa [sect. 4] ciendũ ne proxim⁹ scandaliset̃. Rñ. vt colligo ex doctrina Alex. in. ij. ij. trac. de scandalo Aut bonum quod expetit ꝑximus rōnabiłr petit. puta ꝗ pauꝑ petit vesti mẽtũ et huiusmodi et tũc si ad hoc teneor ałs de p̃cepto casus est clar⁹ si non teneor de precepto sic debeo ei illud manifestare qũo non teneor. et qũo rōnabiłr illud nō facio. et tũc sufficit et si scādalisat̃ sibi im putet ꝗ scādalũ est phariseo⁊ q̇ scāda lisabant̃.

quia discipuli non lauabāt ma nus et tamen cum dominus satisfecisset scādalū accipiētib⁹ dixit sinite illos et c. Ma. xv. Si ꝯo non rōnabiłr tale op⁹ omitto fic ne ꝑxim⁹ scādaliseť de mortali teneor illud tacere. facit. c. ij. ȣ noui op. nū. aut quod petit irrōnabiłr expetit. et sic non teneor. sꝫ sufficit satisfacere pro posse ne scādaliseť ex ignorātia vel infirmitate et si non acceptat iam scādalū ē phariseoꝝ et sic secundum Aug. exponiť illud oĩ petēti te tribue. s. vel ꝓtū ad ꝯbū rōnabiłr te ex cusando vel ꝓtum ad factū quando rōnabiłr teneris. et sic pꝫ qūo dꝫ intelligi illud facilius scandalum nasci ꝑmittiť ꝓ ꝯitas deferať. s. veritas vite q̇ comprehēdit omnia p̄cepta et cōsimilia veritas doctrine ad p̄dicādū et ꝯitas fuis se ad puniēduꝫ. ꝓ loquiť eo modo quo supra dixi. et adde quod ea que sunt de iure positiuo p̄cepta sunt p̄termittēda quādo quis scandalisať ex infirmitate vel ignorātia non tamen simpłr sꝫ ad tp̄s vt dixi de cōsilijs suꝑ rogatiouis. Jdē dic de punitione malorum.
[sect. 5] ¶ Quid de fama vtꝝ sit defensanda ne alij scandalisentur dic. vt. s̄. fama. §. j.

Scientia

aliqñ habetur per causam et hoc ꝓprie est scire et de hoc loquitur ph. in libro poste. et. vj. ethi. facit. l. scire. ff. de legi. et. c. intelligentia de ver. si. aliquādo sciētia habeť per aliquē se nsum corporeū. vt quia scio quod habes caputiū ĩ capite. ꝓ video. scio quod dixisti tale verbum ꝓ audiui. Scio quod tale quid est dulce ꝓ gustaui est durū vel molle. ꝓ palpaui. et talis sciētia requiritur in teste. ff. deite. l. testium fides. et. iij. et. q. ix. testes. Crudelitas tꝫ mediū inter scientiā et nescientiam. ꝓ nec in totali ignorantia cadit credulitas nec in sciētia vt **[[Fo.ccccvij.]v]** nota. ff. de iur. fac. igno. super Rub. et Bar. in. l. admonēdi. ff. de iureiur. et qȣ no. glo. in. c. ij. de test. li. vj.
¶ Cui scientie est in sistendū. Rñ. quod clerici et ecclesiastice persone debent insistere illi scientie que est necessaria circa suū officium. Religiosi vero que sibi est precepta vel prohibita. vel de iure ant per regulam. Curam animarum habētes aut cōfessores circa casus consciētie debent insistere. et sic de ceteris. Clerici tamen et religiosi possunt intēdere sciētijs triuialibus que ideo triuiales dicuntur quasi triuiū. ꝓ triplex est via ad idem. s. eloquētiā que sunt. grāmatica dialetica et rhetorica. Et sic ĩtellige. c. j. et. c. quia non nulli. de magistris non tñ ad voluptatē. sꝫ vt sciant discernere ve rum a falso. xxvij. dist. §. cur ergo. multo magis in sacra scriptura theologia et iu re canonico necnon in philo. naturali et morali. xxxvij. di. turbat. et. c. q̇ de mē sa et. c. si quid viri. et. c. relatum in fin. Jn scientijs vero quadriuialibus. s. arisme tica. musica. geometria. et astrologia non credo debeāt intēdere. excepta musi ca. ꝓ tales sciētie lꝫ in se contineant ve ritatem secundum Hie. non tamen ducunt ad pietatem. xxxvij. di. si quis grāmaticaꝫ. immo. habēt maxime astrologia multū curiositatis et aliquando noxie vanitatis. Leges autem et phisicam possunt simi liter audire nisi sint religiosi vel sacerdotes. vel habētes ꝑsonatus. seu digni tatē. seu curā animarū. vt. s̄. excōicatio. vij. casu. vj. et. vij. Sunt tamen inexcusabiles apud deum q̇ p̄fatis sciētijs intendētes que eis sunt necessaria vel ad eo rum officium ignorant. xxxviij. dist. que ea. Et que scientia requiratur. dic quod spe cialiter a quocūꝓ exigitur illoꝝ preceptorū et prohibitionū cognitio que ad eū ꝑtinet vel ratione officij aut status aut alio modo. christiani autem cōiter tenētur scire que pertinēt ad fidē quedā explicite et quedam implicite vt. s̄. Fides. §. vj. Et propterea Aug. ĩ. c. vos ante omnia de cōsec. distin. iiij. dicit. ꝗ patrini debent docere quos tenuerunt in baptismo symbolum et oratĩoneꝫ dominicā. Vnde ex dictis in. d. §. vj. pꝫ ꝗ parentes q̇ non docent filios et filias se signare dicēdo. Jn noĩe patris et filij et spiritus sancti. Amen. et Credo paruuꝫ et decē precepta legis. et pater nr̄ viden tur peccare mortaliter quando omittunt tex

negligẽtia. eos docere vel doceri facere si possunt simiłr non excusanť a morta li qui nesciẽtes talia non adiscũt si possunt cum sint necessaria ad salutẽ. Aduer te tamen quod quis possit scire precepta. puta si ĩterrogať. adorare deos alienos est contra preceptũ. respondere sic et idẽ de alijs. Vñ tali sufficit licet nesciat ordinate dicere. Et idem posset dici de aliquo q̇ nescit. Credo paruũ. tamen si interro gareť de⁹ est vn⁹. Respōderet quod sic et q̣ creauit oĩa. iesus xp̃s est eius filius et sic de ceteris. Rñderet quod sic. quod sufficeret si bi lʒ nesciretprefatũ Credo. Et idem dicerẽ de pater noster. qꝏ quando quis scit quod est orādũ et petẽda salus et gratia et re missio peccatoꝛ et huiusmodi lʒ nesciret dice re pater noster quod excusareť. lʒ cōsulẽdũ sit omnibus. vt potius tam pater noster qꝫ Credo adiscant.
¶ Que sciẽtie possunt doceri alijs a pre **[sect. 2]** dictis vide. s̃. magister. §. iij.

Schisma

ꝓprie et stricte ẽ illicita diuisio per inobedientiā ab vnitate ecclesie facta. xxiiij. q. iij. inter schisma extra ꝏ schisma. ad succidẽdos. li. vj. Et hoc est aliquādo cum heresi. vt ĩ grecis q̇ ab vnitate ecclesie se separaue rũt. Aliquādo schisma est sine heresi sicut sunt illi qui credũt romanā eccłiā nec aliā volũt cōstituere sed eā credunt esse apud se. vt cōtingit quando duo vel plures cōtendũt de papatu. Aliquādo Schisma accipiť large. s. cum qui ꝓpriũ ep̃m eijciũt sedem episcopalẽ sibi vsurpantes et presbyteros sibi ordinantes. Schisma. iij. accipitur largissime et sic schismatici sunt omnes q̇ sunt in pctō morta li. qꝛ sunt extra charitatẽ. c. audi. j. q. iij. Hoc no. Jnn. in. c. j. eo. ti. et sequiť Pan. in. d. Rica. eo. ti.
De notatis ĩ hoc. §. et quod schismatic⁹ **[Fo.ccccviij.r]** non potest testari no. Bart. in. l. fi. col. ij. ĩ prin. ℣. secũda cōclusio. est. C. si a non cōpe. iudi. et quod non potest eligi in papā vel ep̃ʒ nec eligere: vt per. bald. in trac. scis. quẽ posuit in rubrica. C. si quis aliquẽ test. prohi.
¶ Vtrum omnes scismatici sint excōicati. rñ. **[sect. 1]** Pa. in. d. Ric. quod proprie scismatici cum heresi. clarũ est quod sic. c. excōicam⁹ de he re. Sed sine heresi scismatici ꝓprie non sunt excōicati vigore. c. j. eo. ti. sʒ vigore c. licet de elec. vbi dr̃ quod gerẽs se pro papa cum non sit oĩbus sibi adherẽtibus excōicationi subiaceāt. et sic sunt excōmunicati ip̃o iure. Limita tamen Pa. in. d. Ric. verum in casu vbi non cadit ꝓbabilis error vel ignorātia. Vbi autem qō foret du bia. et maxime si cōstiterit in facto ĩtrin cato et lōgeuo ꝓut euenit in scismate p̃ terito. tũc putarẽ omnes euitare excōicatio nem et pctm̃. l. regula. et. l. ij. ff. de iur. et fac. igno. et in. c. apłice de cle. excō. mini. et in. c. vt animarũ de cōst. li. vj. dum tamen in voluntate habeāt semper adherere ve ro pape quando per ecclesiamvel alio modo cōstaret de veritate. Schismatici vero large non sunt excōicati nisi per violẽ tiam factam ep̃o et hmōi. alias non nec schismatici largissime.
¶ Vtrum emens rem ecclesiasticā aut **[sect. 2]** alio mō acquirẽs. eā scismaticis ꝓprie sit excōicatus. Rñ. quod sic vt in. c. j. eodeʒ qꝫuis alias occupās rem ecclesie non sit excōicatus. c. ɔquestus. de foro compe. ¶ Vtrum tenens beneficium ecclesiasticuʒ **[sect. 3]** a scismatico sibi ɔcessuʒ. vel consentiẽs ordinatiōi facte per eundẽ sit excōicatus. Rñ. quod sic vt in. d. c. j. Sed hoc intel ge in ordinatiōe quo ad executionẽ ꝗm gl. et Pa. in. di. c. j. qꝛ ordo bene cōfertur si forma seruеť sʒ non executio si scienter tali recipiať. si vero ignorāter Jnn. tenet quod etiam executio ɔfertur. sʒ Ho. tʒ quod verum est quod executio ɔfertur qꝫdiu ẽ oc cultus. sʒ postqꝫ fuerit patefactus req̇ritur dispensatio. istud est tutius.
¶ Sʒ quis dispẽsabit cum tali. Rñ. Pa. ĩ **[sect. 4]** c. fi. quod in episcopatu sol⁹ papa. c. qꝛ diligentia. de ele. Multo magis si dignitas sit ẽpta. vt in. c. cum venerabili de cōsuet. Jn alijs vero ordinib⁹ distingue. Aut recessit sciẽter vel ex ignorātia cras sa aut supina a tali

scismatico. et sic solꝰ papa. Aut ex ignorantia ꝑbabili. et sic eps dispẽsare potest vt in siłi dr̃ ĩ. c. j. et. ij. de ordine ab episc. qui re. non tamen ab illo epo qui euʒ ordinauit ꝗuis postea redierit ad vnitatẽ vt no. gl. in. d. c. fi.
¶ Vtrum cõtractꝰ alienationis factꝰ in **[sect. 5]** vtilitatẽ ecclesie teneat. Rñ. quod sic. vt tʒ gl. in. d. c. j. ałs non.

Scriptura

aliqñ dr̃ a pocha vel a po dixia et hec fit inter partes. Aliquãdo dr̃ epła et hec est q̃ mittitur ad absentez et cõiter dr̃ lr̃a missiua: Aliqñ dr̃ liber rõnũ et hic est quẽ ɔmuniter solẽt facere e xercẽtes talẽ artem seu boni et curiosi pr̃esfami. Aliqñ dicit̃ publica et h ẽ q̃ fit a publica ꝑsona. scʒ notario cum publicis solẽnitatibꝰ req̇sitis aliqñ dr̃ autẽtica et hec est illa q̃ ad sui validitatẽ non requirit aliud. Qũo autem faciat fidẽ. Vide doc. maxime pa. in. c. scripta de fi. instru. et in. c. j. e. ti. et in c. post cessionẽ de probati. et ibi dicitur q scriptura sigillata aliquo sigillo auten tico cuʒ subscriptione duorum vel triũ plenam fidem facit. aduerte quod vbi ius scripturā exigit si non extant probabit qui stat pro solennitate ſʒ Jnn. in. c. in notuit de eo qui su. or. iu. etiõ clericus probare habet quod sit clericus si scripturā non habet. no. Pa. in. c quoniam contra de probati.
De contentis in hoc §. vide notata in. §. litera. vbi multa que hic conueniunt dixi.
¶ Vtrum sit danda fides scripture antiq̊ rũ. Rñ. Pa. ĩ. c. cum causam de ꝑba. quod sic et no. Bar. ĩ. l. j. ff. si cer. pe. no. glo. ĩ. c. ĩter dilectos de fi. instru. Quod limitaverũ quando non tractatur de magno dãno. Jdẽ dic de scriptura in lapide. et diffusse. vide pa. vbi. s̃. de hoc.

Scurrilitas.

differt a stultiloquio ſʒ Alex. secunda scd̃e ti. eo. ꝗ scurrilitas refert̃ ad lasciuiā af fectiõis. stultiloq̇um ꝯo ad ĩdiscretiõez **[[Fo.ccccviij.]v]** rõnis: possunt tamen coĩncidere et inuicẽ cõ uenire et semper est peccatum ꝑprie acceptũ et filia luxurie. Sumit̃ tamen aliqñ ꝑvr banitate sermonis et hoc ĩproprie. et tũc si adsit finis debitusvt cõseruatio ami citie bone vel remotio tristice vel accidie non est peccatũ: dũmodo non fiat per verba turpia. Si autem fiat per verba turpiavel inutilia et tantum risum inordina tũ ꝑuocãtia peccatum est: et sic ad ephe. v. Non nominet̃ in vobis turpitudo aut stultilo quuʒ aut scurilitas que ad rem non pertinet. i. nullius vtilitatis. Et ma gis peccant q̇ tales audiẽdo sustinent cumsint autores. sceleris.

Secretum

qñ quis dʒ reuelare. vide cõfessio delicti. in pr̃ĩ. et confessio vlti. et familia. §. vij. et. viij.

Seditio

est tumultus ad pugnā vt dicit glo. ij. Cor. xij. differt a bello et rixa. ꝗ ista important mutuam impugnationẽ in actu. Sʒ seditio põt dici siue huiusmodi impugnatio sit in actu siue sit p̃paratio ad talẽ pugnaʒ. Jtem ꝗ bellum ꝑprie est ꝛ hostes extraneos quasi mlutudinis ad multitudinẽ. Rixa autem est vnius ad alterum vel paucorũ ad paucos: sʒ seditio proprie est inter partes multitudinis vniꝰ inter se diffi detes: vt cum vna pars ciuitatis excitat̃ ad tumultũ ꝛ aliam differt tamen a scisma: ꝗ scisma contra vnitatem spiritualem hec contra temporalem.

¶ Vtrum seditio sit peccatum mortale. Rñ. quod sic exgenere suo. vt pʒ. ij. Cor. xij. [sect. 1] et nedum in eis qui seditionem procutant sʒ ẽt in sequacibus talium et tenẽtur de omni damno inde secuto. Jdem dico de tenentibus parcialitatem. concor. Tho. scd̃a secunde. q. xlij. ¶ Viꝛ perturbãs regnũ tirãni sit sedi [sect. 2] tiosus. Rñ. quod non ꝓ tale regnũ non ordi nat̃ ad bonum cõe sʒ ad bonum ꝑuatũvt di cit phil. iij. pol. et. viij. ethi. et iõ non hʒ ra tionẽ seditiõis talis ꝑturbatio imo est laudãdus q̃ multitudinẽ liberat a tirã nica ptãte. nisi forte quando sic inordinate ꝑtutbaret̃ quod multitudosubiecta maiꝰ d̃ trimentũ patereť ex ꝑturbatione cõsequẽti ꝯ ex tirannica dominatiõe. Jdẽ dic de oi resistente seditionis.

Sensualitas

inordinata qñꝯ est si ne oĩ culpa. ꝓ etiam ali quando vitari non potest et tunc est quando voluntas non est cã illius deordinationis nec ɔmittendo nec omittẽdo nec antecedenter nec comittant vt cum corpꝰ calefacit sine aliqua apprehẽsione mẽtis et hmõi. Qñꝯ est cum pctõ veniali. et tũc est quando talis inordinatio insurgtt in sen sualitatẽ per negligẽtiã volũtatis. Qñꝯ est cum pctõ mortali qñ. s. est ꝯ actũ ꝓhibitũ vt insurgens ex voluntatis ĩperio deliberato vt retẽta et acceptata sicut ẽ in cogitatiõe morosa. et fortius ĩ deliberata hec ex Ric. in secundo sententiarũ. ¶ Quis est processus tentatiõis et dele [sect. 1] ctatiõis qui ĩcipit a sensualitate. Rñ. q iste. Nam prĩo delectabile offertur siue ꝑcipiť. secũdodelectatio a duertiť. Ter tio in id ad quod delectatio trahit con sentiť. Primũ est sensualitatis. secũduʒ inferiores rõnis partis q̃ hʒ dijudicare interiores motꝰ qd̃ non est partis sensitiue diffinire ꝯo an delectatio sit ãplectẽ davel refutanda est superioris ꝑtis rationis. Cõtingit autem delectari ad apprehensioneʒ delectabilis: ante aduer sionẽ delectatiõis et hec est sensualitatis et est pctm̃ veniale vel nullũ vt dixi.

Sententia

ꝓprie secundum Goff. et tan. est iudicialis diffinitio que ɔtrouersijs finem ĩponit pronũciatiõe cõpetẽtis iudicis ɔdennationeʒ vel ab solutioneʒ ɔtinens. ff. de sen. et re iudic. l. j. extra. eo. c. ij. Ex q̃ pʒ quod excõicatio et interdictũ ĩproprie dr̃ snĩa ꝓ excõicatio proprie non est snĩa. ꝓ snĩa fineʒ ĩpo nit vt. xj. q. iij. summopere et no. gl. ij. q. vj. biduũ. sed non excõicatio. sed est pena. xj. q. iij. nemo. xxiiij. q. iij. corripiantur de sen. excom. sacro. Ge. in. c. vt aĩaꝛ de cõsti. li. vj. concludit quod ꝓprie non est snĩa. et in statutis vbi fit mentio de snĩa nõveniret excommunicatio. est enim snĩa interlocutoria cum omnis vox iudicis ad cãm faciens possit dici snĩa. facit gl. in auten. de litig. §. si oẽm et glos. ij. qõ. vj. **[Fo.ccccix.r]** .§. diffinitiua. et ideo perviam iudicialẽ non potest ferri die feriata.
¶ Quotuplex est sentẽtia. Rñ. duplex [sect. 1] Prĩa dr̃. interlocutoria. Scd̃a diffinitina. Jnterlocutoria snĩa ẽ iudicialis de claratio super aliquo summarie ius tri buẽs inter ꝑtes dicta a mõ proferendi ꝓ quasi loquẽdo inter ꝑtes sine aliqua solẽuitate ferť de sen. et re iu. c. quod ad cõsulationẽ. ij. q. j. ĩ summa. et est semiplena snĩa q̇ fertur inter principiũ cause et finẽ. non suꝑ principali. sʒ suꝑ incidenti bus q̃stionibꝰ vel emer gẽtibꝰ. de app. c. significãtibꝰ et de testi. significauit el. j. et de offi. deleg. c. cum olim. et quod non sit ple na diffinitio pʒ. ff. de arbi. l. qualẽ. Vñ q̃ eam tulit potest reuocare etiam post decẽ niũ siue sit iudex ordinariꝰ. ff. de sent. et re iu. l. qd̃ iussit. siue sit d̃. legatꝰ de app. c. cum cessante. ẽt si fuerit appellatũ ſm Arch. vbi. s̃. et cõiter doc. ĩ. d. c. cum cessan te Et hoc veruʒ nisi appellationi detu lisset vt in. c. cum appellationibꝰ. de ap. li. vj. vel nisi pars fecisset expẽsas ad ꝑ senq̃n.

appellationẽ. ff. de cōdi. ob. cām l. si pecuniam in princ. si tamen vellet sibi de eis satisfacere posset reuocare ð appel. c. interposita. §. illð deniqꝫ. Siłr dic de arbitrio iuris a quo potest appellari. d. l. qualẽ. Dicit ẽt glo. in auť. de here. et fal ci. §. illud. in ver. de cetero quod quodlibet p̃ceptũ factũ per iudicem vel eius nuncium dř snĩa ĩterlocutoria. Diffinitiua snĩa dř. ꝗ per eā principalis qō diffinit extra de sen. et re iud. c. ij. ff. eo. l. j. cui per eundẽ iudicẽ non potest aliquid addi vel minui. nec mutari detrahi aut reuo cari postꝫ lata ẽ. d. l. qualẽ nec adelega to ꝗ functꝰ est officio suo de offi. deleg. in lr̃is nec ab ordinario nisi sit ɔtra ius constitutionis. de sen. et re iud. c. cum inter nisi per bn̄ficiũ restitutionis extra eo. ca. cum bertol. fallit hoc in. vj. casibus in quibus ordinarius pōt. Primo. si nulla est vel anullāda ꝓpter errorẽ facti re tractare pōt. xxxv. q. ix §. j. ꝋ Jo. C. qũo et quando index. l. si p̃ses et. l. si vt ꝓponis. itẽ secundo potest iudex ordinariꝰ retractare in multa q̃ ꝑꝑ in opiam est remittenda C. ð mō mulc. l. fi. in. fi. ff. de of. p̃si. l. illici tas. §. fi. Jtẽ. iij. in fructibꝰ et expensis et alijs accessorijs ɔsimilibꝰ in quibus eadẽ die potest suppleri non tamen minui. sic ĩ telligitur. ff. ð sen. et re. iu. l. paulꝰ rn̄dit. Jtẽ. iiij. si aliq̇s absens ɔdemnatus veniat adhuc iudice ꝓ tribunali sedente. ff. de resti. ĩ integ. l. diuus. et. d. c. cum Ber to. §. postmodum. Jtez. v. rōne publice vtilitatis. tex. est. ff. de decre. ab or. fa. l. qð semel. Jtẽ. vj. vbicũqꝫ vertit̃ ꝑiculũ aĩe et de errore fit fides de sen. et re iu. c. inter ceteras de ɔsue. c. ff. de prescrip. c. quoniam princeps tamen potest semper quando voluerit reuocare mutare. et corrigere de resti. in integ. c. ex litteris.

¶ Vtrum in oĩ snĩa sit ordo iuris seruādꝰ **[sect. 2]** Rn̄. quod sic et diffinitiua si sit lata contra or dinẽ substātialẽ iudiciorum vt ẽ citatio. inducie. litis ɔtestatio et testiũ receptio nulla est ip̃o iure. intelligo si petantur inducie. xvij. q. iiij. vxor. Si vero contra ordinẽ qui non est de substātia tz. etð hoc in. d. c. biduũ. Jnterlocutoria ꝟo bn̄ tz lz peccet ḡuiter q̇ tulit sine ordĩe iuris ipsam et aliqn̄ est suspensus vt in snĩa excōmunicatiōis in. c. j. de sen. ex. li. vj. ¶ Qualis dz eẽ snĩa diffmitiua. Rn̄. ab **[sect. 3]** solutoriavł ɔdẽnatoria. d. §. diffinitiua. C. de sen. et ĩterlo. om. iudi. l. iiij. certa vt ff. desen. et re iu. l. j. ĩ sum. puta vt. ff. quā do app. sit. l. j. §. biduũ. et. d. c. biduũ. Ad uerte tamen quod quando cōditio est intrinseca. pu ta cōdẽno reũ si actor ꝓbaueritq̇ tz ĩ. d. c. biduum. et ibi glo. et Bar. in. l. a dino pio. §. in venditione. ff. de re iudi. Secus si conditio esset extrinseca vt condemno te si papa venerit et vide glo. et Bald. in. l. cum iudex. C de sen. et inter lo. om. iudi. et iusta debet esse super om nia.

¶ A q̊ potest dari. Rn̄. ab eo qui habet iu **[sect. 4]** risditionẽ ordinariā vel delegatā vel per compromissum.

¶ Qũo debet dari snĩa diffinitiua. Rn̄. **[sect. 5]** sedẽdo non ĩ pedibꝰ stādo. ałs est nulla c. et si snĩa. §. fi. e. ti. li. vj. Jtẽ partibꝰ pn̄tibꝰ vel cōtumacibꝰ in scriptis recitare ałs eā solũ in scriptis dando sine reci-**[[Fo.ccccix.]v]**ratione est nulla. C. de sentẽ. ex ꝑic. reci. l. j. siłr si non recitet in scriptis. l. vl. C. de sen. ex pe. reci. et. d. c. si snĩa. fallit ĩ bre uibꝰ et causis villiũ personaꝝ. C. de sent. ex ꝑi. re. auť. nisi. item ĩ cā matrimoniali. Jtẽ quando de partiũ cōsensu ꝓcedit. no. ij. q. j. c. in primis per archi. et Jo. Jrẽ ipsi q̇ dat snĩaz debet ip̃e legere seu recitare nisi sit ep̃s aut aliꝰ illustris. d. c. si snĩa. et. C. ð sen. exꝑi. reci. l. ij. et ij. q. vj. anterio rũ. §. ille in fi. multa essent vidẽda. sed ꝗ nihil ad nos omitto breuitatis cā. Sz tu vide si plz Ho. in summa eo. tit. Directio iuris. et spec. qũo ĩ multis casi bus est nulla quomodo ānullāda quomodo exequẽda. et quomodo transit in rem iudicatam.

¶ Vtrum religiosi ligẽtur sententijs suo **[sect. 6]** rũ platoꝝ extra locũeoꝝ. Rn̄ Jmo. ĩ cle. dudum de sepul. quod non et vř sequi opin. Laudi. et Hostiẽ. in. c. cum illoꝝ de sen. ex. Car. vero in. d. cle. dudũ. dicit hoc dictũ ꝓcedere quo ad ɔtẽtiosam iurisditionẽ ꝗ non potest ponere sedẽ

quis ĩ alieno territorio de offi. ordi. c. cum eps lib. vj. sꝫ respectu snĩe volũtarie iurisditionis et ad quas non procedit in forma iudicij verior est snĩa alioꝝ q̇ tenent quod ligantur de offi. leg. nouit et plꝫ mihi et etiaꝫ quo ad cõtentiosam iurisditionem in monasterio suo ꝓ vt dicit Pa. in. c. cuꝫ contingat. de fo. cõp. Monachꝰ vbicũq̃ est semper de iurisditiõe abbatis quẽ vice dei sup caput suũ imposuit. xix. q. iij. Statuimꝰ de elec. c. si religiosus lib. vj. et fictione iuris semper est in claustro vt no. Jnno. et Abb. in. di. c. cum illorum et Arch. in. c. vt periculosa. ne cle. vel mo. lib. vj. facit quod s̃. dixi excõica tio. ij. §. x. et. xj.
¶ Vtrum sententia duret post mortem sen [sect. 7] tentiãtis. Rñ. Pa. ĩ. c. a nobis el. j. de sẽ. exc. quod aut hꝫ causaꝫsuccessiuã siue ẽ ad effectũ producẽdũ puta interdicit alicui artẽ suã seu officiũ et tunc si est cum cause cognitiõe lata durat. vt in. l. j. C. de postu. et sic ĩtellige. l. j. §. sꝫ vrbem. ff. de offi. p̃fec. vrba. vbi ptꝫ qꝯ p̃fectꝰ põt in ppetuũ aliquẽ ṗuare offõ aduocatio nis. lꝫ ipe sit tpalis. Si vero non est lata cum cãe cognitione et sic non durat et sic loquit̃. l. fi. ff. de pe. Si autem snĩa est q̊ ad effectũ pductũ. puta ꝓ vinculũ iniecit tpe platiõis. et sic durat etiam post mortẽ. Exẽplu in excõicatiõe vel publicatiõe bonoꝝ ꝓ nisi absoluat̃ sperit excõicatꝰ vt in. c. vnico. de maio. et obe. li. vj. facit c. pastoralis. §. j. de offi. or. Quomõ etiã snĩa extẽdat effectum extra territorium habes. s̃. pena. §. xxiij.
¶ Vtrum ille p quo data est iniusta snĩa [sect. 8] post cognitã iniusticiã teneat̃ restitue re q̇cq̇d habuit. Rñ. Pa. in. c. j. de cõces. p̃bẽ. quod si est declaratiua sic tenetur alr nõ saluabit̃. ꝓ talis snĩa non aufert directũ dominium vt no. ĩ. l. iulianus. ff. de cõdi. in debi. nec alt̃i accrescit ius. vt no. Jn. ĩ. c. ꝓ pleriq̃ de ĩmu. ec. tamen eĩdeclarauit ad eũ ptinere. l. sicut. §. sꝫ si q̃rit̃. ff. si serui. vẽ. c. forus de ver. si. Et ꝯr declaratiua sp quando iudex inter ligãtes snĩat ad istũ vel ad illũ ptinere. siue dari debere. Si autem snĩa ẽ priuatiua puta cum aliq̇s priuat̃ beneficio ecclıastico: et cõcedit̃ alte ri. talis cui cõcessuꝫ fuit non tenetur restituere lꝫ cognoscat postea iniustã snĩaꝫ fuisse. ꝓ ex quo non appellauit vr̃ renũciasse et iõ cum vacaret potuit isti cõcedi. Vide p hoc bonam gl. insti. de offi. iudi. ĩ fi. et per Cy. in. l. j. C. cõia vtriusq̃ iudi. et per Bart. in. l. põpo. ff. de acq̇r. here. et p Jo. cal. ĩ. c. pposuit. de ɔces. p̃ben. Quod quidem limito nisi talis fuerit in cã iusti cie. Jtem secundo nisi sint alta a beneficijs ecclesiasticis. vt puta res temporales alterius quia sic in foro aĩe teneretur. vt nota. Jnno. in. d. c. quia pleriq̃ nisi post snĩam tempore debito bona fi de prescripsisset.

Sepultura

est possessio siue terra vbi aliquis sepeliendꝰ est vel dicitur locus concauus in loco ecclesiastico vel cimiterio factus ĩ quo corpus catholici conquiescit. Vnde si talis possessio seu terra seu quodlibet aliudvas pro sepeliẽdo sit per epm seu de eius autoritate ad sepulturam deputatũ sic est locus religiosus siue ibi **[Fo.ccccx.r]** sit aliq̇s sepultꝰ siue non et vẽdi non põt de sepul. c. abolẽde et. xij. q. ij. q̃sta est. et. c. postq̃ et. c. pcipiẽdũ. Si autem autoritate epi talis terra seu locus non est ad sepul turã deputatꝰ. lꝫ ibi sit aliquis sepultꝰ non pptterea est religiosus secundum canones vt no. Jnn. i. d. c. abolẽde. facit. c. ad hec de relig. do. et qꝯ supra dixi. Religiosus locus. Vendi tamen non potest vt in. d. c. que sta. et postq̃. licet aliud sit secundum leges ꝓ religiosus dicit̃. ff. de reli. et sump. fu. l. ij. Aliqñ dicitur sepultura terra deputanda seu locus deputandus sepulture et hoc vendi potest. xij. q. ij. aurum.
De hic notatis et quod sepultura põt esse vbiq̃ ꝓ domini est terra et plenitudo eius. xiij. q. v. vbicunq̃ no. in. c. sacrũ de sepul. flo. ĩ rubr. ff. de reli. et sump. fu. et Bar. cepo. de ser. vr. pred. c. fi. ĩ fi. et nõ debet denegari reis criminis mortuis lite pendente. l. j. §. quotiẽs

et ibi Jo. de ĩmo. ff. de iniur. quod verum est secundum Bal. in. l. j. col. j. ver. sicut primo igit̃ pars. C. ex delic. defunc. cum licentia iudicis cō demnantis.
¶ Sepultura aliquando accipitur pro **[sect. 1]** officio quod impenditur sepeliẽdis et talis sepultura vendi non potest clericis qui habent beneficium ratione cuius tenẽ tur: puta quia sacerdos parochialis et huiusmodi. immo simoniam committe rent si venderent. j. q. j. dictum. xxx. q. ij. precipiendum et in. c. ecclesiastico. et de simo. cum in ecclie. licet clerici petere non possint laici tamen tenent̃ ad laudabilẽ consuetudinez seruandam et videtur ꝗ nisi seruent peccent mortaliter. argu. c. ad apostolicam. de simo. et ita credo nisi ex aliqua rationabili causa desistant. alij autem clerici qui ad tale officiũ nō tenentur ratione beneficij potuerũt vẽ dere non quidem officium. sed laborez fuum ꝓ non tenentur de suo facere hoc ar. c. charitatẽ. xij. q. ij. de p̃scri. cum ex offi cij. et. d. c. abolende.
¶ Vbi debet esse locus sepulture. Rñ. **[sect. 2]** secundum Jnn. ĩ. d. c. abolẽde. quod apud ecclesiam consecratam. quia cum conse crari debeat vt ĩ. c. sicut. xvij. q. iiij. Jdeo ad locum non consecratum non potest accedere. de consec. ec. vel alta. c. ecclia3 li. vj. potest tamen etiam esse remotus propter fetorem.
¶ Quis hz ius funerādi. Rñ. secundum Jnn. **[sect. 3]** ĩ. c. j. de sepul. quod non omnis ecclia sz solũ illa q̃ hz pplm vel cui ex priuilegio est con cessum. et hoc de iure canonico. Sed de iure ciuili cōpetit omnibus q̇b9 inest ius in ferẽdi mortuos vt. ff. de mor. ĩfe. per totũ. Aduerte hic quod pactũ factũ cum rectore ec clesie circa se pulturā non recipiendā vz ẽt factũ ab his q̇b9 a sede aplica conce dit̃ libera sepultura. c. pactũ. ꝺpac. li. vj. ¶ Vtrum habẽtes ius funerādi possint **[sect. 4]** ĩtrare alteri9 parochiā et per se accipe funus. et alia consueta facere. Rñ. quod si habẽt ex priuilegio pape vt habeāt liberā sepulturā. sicut sunt minores et p̃dicato res. vt cle. dudum de sepul. sic possunt etiam non obstāte ꝯdictiōe ep̃i vel curati. et etiam non obst. statuto qꝺ excōicat intrā tes alienā parochiā vt not. Old. consil. ccxxiij. et sequit̃ Ge. in. c. vt aĩaꝛ. de con sti. li. vj. et do. Car. in. d. cle. dudũ. Jo. de lig. ibidẽ. et patet in. c. cum liberũ. et. c. pre sentia. de sepul. Ratio ꝓ cōcessa. libera sepultura cōcessum est ĩter eũdi ad capiẽdũ fun9. sicut in sil̃i dicit lex quando con cedit̃ haust9 aque videtur cōcessuz iter ad illud. ff. de serui. ru. p̃di. l. iij. §. pe. et vlti. et facit qꝺ dixi. s̃. Libere. Si ꝯo non ꝯce dit̃ libera sepultura. sz tamen sepultura. sic domi. Ant. tz quod etiam possunt. Ri. de se nis tz quod nō. Sz istud Ge. in. d. c. vt aĩarũ. dicit ꝓcedere vbi cōcedit solum qꝺ possint recipere eligẽtes sepelire apud eos. Sz ego teneo qꝺ non possunt sine li cẽtia curati vel ep̃i nisi habeāt liberam sepulturā. ꝓ de duab9 seruitutib9 vna sublata remanet altera dicit gl. magna in. c. omnis vtriusqꝫ sexus. de pe. et re.
¶ Quis potest eligere sepulturam. Rñ. **[sect. 5]** quod omnis fidelis. et qui habet libeꝛ arbitrium et etatem legitimam. scilicet quod sit pubes quamuis sit in potestate patris. tamen potest eligere sine cōsensu patris. c. licet in ṗncipio. de sepultu. li. vj. Jmpubes vero. et qui non est com-**[[Fo.ccccx.]v]**pos sue mentis eĩigere non pōt. ar. c. vlti. desuc. ab intesta.
¶ Vtrum religiosus possit eligere sepul **[sect. 6]** turā. Rñ. quod nō. nisi quando extra monasteriũ morit̃. ad qꝺ cōmode deferri non posset. ꝓ tũc potest eligere sepulturā vbi placet. c. religiosi. eo. ti. li. vj.
¶ Vtrum seru9 similiter possit. Rñ. ꝓz do. **[sect. 7]** Pe. de pu. in tractatu de quarta canoni ca portione ecclie prochialis quod sic si est pubes. Si vero est impubes cliget dñs Jta no. Jo. in. c. de vxore eodem.
¶ Vtrum q̇s possit eligere sibi sepulturā **[sect. 8]** in loco min9 religioso qꝫ sit loc9 vbi de iure deberet sepeliri. Rñ. olĩ fuit diuersitas: hodie clarum est quod sic per. c. eum quis. eo. lib. vj.

¶ Vtrum pr̃ possit eligere pro filio impu [sect. 9] bere cum ipse impubes eligere non possit. Rñ. dominus Pe. supradictꝰ vbi. s̃. quod sic ꝯsue tudine sic disponente. vt in. c. lꝫ. et idem credit Ge. in. d. c. licet de matre sicut de patre. quando sic habet cōsuetudo. Et hoc so lum pro filio legitimo naturali non aũt ꝑ spurio vel naturali tātũ: ꝗ appellatiōe. filioꝝ non veniũt naturales tantuꝫ vel spuri. l. gñaliter. C. de insti. et substi. et in Cle. prĩa de bap. sꝫ pro adoptiuis vel arrogatis bene potest.
¶ Vtrum auus possit eligere pro nepote [sect. 10] im pubere. Rñ. idem Petrus vbi. s̃. quod nō ꝗ in materia odiosa appellatione filio rũ non cōtinent̃ nepotes. aliter enim filij aliter nepotes appellātur. Secꝰ appellatiōe liberoꝝ. vt ĩ. l. q̇d si nepotes. ff. de testa. tute. multominꝰ frater aut alius collateralis.
¶ Vtrum pr̃ possit eligere pro filio adul [sect. 11] to seu pubere. Rñ. idem ibidem quod non ꝗ d. c. licet. solum ꝑ impubere cōcedit ele ctionem sepulture.
¶ Vtrum decapitandus et huiusmodi [sect. 12] possint eligere sepulturā. Rñ. qui. s̃. ibi dem: quod si sententia est data nec appellatione suspensa non potest ꝗ nullam vl timā volũtatē potest dimittere. l. eiꝰ. ff. de test. qui etiam non potest pro anima aliquid relinquere vt no. Jo. an. in addi. ad Specu. in tit. de instru. editione. potest tamen omnia sacramēta petere. et recipere. Cle. j. de pe. et re. Si vero snĩa non est data vel est appellatiōe suspēsa sic potest eligere.
¶ Vbi dꝫ q̇s sepeliri quando non eligit sepul [sect. 13] turā. Rñ. dominus Pe. prelatꝰ vidi. s̃. per mul tos casus quos ego reduco ad vndecizꝫ vt totalis habeat̃ ĩtelligētia circa hec. ¶ Primꝰ est de ꝑochianis q̇ debent se [sect. 14] peliri non ĩ ꝑochia sꝫ mecclesia vbi sunt maiores sui. ita dicit gl. c. j. eo. lib. vj. fa cit. c. primo de sepul. et est casus in. c. is qui eo. ti. lib. vj. et ibi hoc tꝫ archi. et Jo. ¶ Sed quero qui dicant̃ maiores. Rñ. [sect. 15] Jdē Pet. vbi. s̃. quod in isto casu intelligit̃ pater et auus. text. est. in. c. ebron. xiij. q. ij. iuncto. c. j. de sepul. et ideo lꝫ ꝓauus et attauus essent alibi non tamen ibi sepelieť sꝫ vbi pr̃ et auus. sꝫ si pr̃ esset sepultꝰ in vno loco. et auus et alij maiores in alio non sepelieť filiꝰ cum pr̃e sed cum auo et ceteris maioribꝰ secundum Jo. an. ꝑ. c. ij. in prin. et c. fraternitatē. de sepul. et ꝑ. c. cum q̇ de sepul. li. vj. lꝫ alij ꝯriũ teneāt ꝓpter tex. cō trarios. xiij. q. ij. sed primũ videtur veriꝰ. ¶ Scȯs est quando non appet vbi sint sepul [sect. 16] chra maioꝝ. ꝗ tũc sepelieť ĩ eccl̃ia vbi audiuit diuina et percepit eccl̃iastica sacr̃a. d. c. j. et ibi per Jnno. et est casus ĩ. d. c. is qui. et in. c. nostra eo.
¶ Tertiꝰ est quando quis non hꝫ sepul [sect. 17] chra maioꝝ. etĩ vna ecclesia audiuit di uina et in alia ꝑcepit sacr̃a. vel est parochianꝰ duaꝝ ecclesiaꝝ et tũc si vtraqꝫ ec clesia hꝫ ius funerādi. tũc locꝰ est p̃uen tioni de rescri. c. duobus li. vj. sꝫ obuētio nes quare diuident̃. c. cum q̇s eo. lib. vj. Et si non est p̃uētio sed contēdũt. diocesanus concordabit partes.
¶ Quartꝰ est quando eccl̃ia ē ĩterdicta. [sect. 18] vel cimiteriũ vbi de iure deberet sepeli ri. et tũc si est ecclesia sepulchri maioruꝫ suoꝝ sepelieť in ꝑochia. Si ꝯo est ꝑochia sepelietur in ecclesia cathedrali. et si omnes iste essent ĩterdicte cum nullus ibi debeat sepeliti. c. vt priuilegia de ṗuil. et. c. si ecclesia. de priuil. li. vj. et. c. fi. de se pul. lib. vj. tunc sepelietur in monasterio ꝓpinquo. scȯm archi. c. j. eo. li. vj. et **[Fo.ccccxj.r]** Jo. an. in nouel. ibidezꝫ vel vbi debebat soluere decimas secundum p̃dictos.
¶ Quintꝰ casus est de peregrinis et ad [sect. 19] uenis q̇ sepelient̃ in parochia vbi moriunt̃ si non scit̃ vbi sint sepulchra maiorũ suorũ vel si scit̃ et non possunt cōmode deferri. Jnno. Host. tenēt in. c. j. eo quod in ecclesia cathedrali. Alij autem quod vtraqꝫ ec clesia habet ius

et locus est p̃uẽtioni. Et istud verius credo. Jdẽ dic de dãnatis ad mortem quando sepeliri permittun tur qd̃ de peregrinis.
¶ Sext⁹ casus est de filio pubere. et de **[sect. 20]** bet sepeliri apud maiores. vt in primo casu vel si est secundum secundum vel tertiũ casum. illud serua.
¶ Septim⁹ casus de filijs illegitimis **[sect. 21]** si sunt naturales tamen sepeliunt̃ cum pr̃e nisi pr̃ fuisset ĩ dignitate. l. ex facto. §. si q̣s rogat⁹. ff. ad treb. et qd̃ no. ĩ. d. l. gn̄aliter. Si autem sunt spurij non sepelient̃ cum pr̃e ꝗ nec filij noĩandi sunt. aut̃. ex cõplexu. C. de iuce. et ĩuti. nup. nec etiam si legiti ment̃ a p̣ncipe nisi ad petitionẽ pr̃is et eo viuente fecisset facit qd̃ no. in aut̃. q̣. mo. na. effi. sui. Sepelient̃ ergo tales in sepulchro matris ꝓbat̃. ff. ad muni. l. j. nisi sit illustris femina. Si vero sint filij adoptiui vel arrogati. si viuente patre adoptãte moriunt̃ in eius sepulchro se pelient̃ secus si mortuo ꝗ tunc sepeliũtur cum patre naturali secundum no. quod no. ple ne in. c. vnico. de cogna. lega.
¶ Octauus casus de vxore. et dic quod si est **[sect. 22]** carnaliter cognita vel ad domũ viri du cta. tũc sepelit̃ in sepulchro viri. ꝗ iam cõsecuta est domicilium mariti per cõductionem. l. cum quadam puella. ff. de iu risdic. om. iu. vel ꝗ effecta vna caro cuʒ viro. d. c. ebron. alias non.
¶ Quid si sit cognita et tamen ꝓpter adulte **[sect. 23]** rium. separata. Rñ. quod non sepelie t̃ cum viro ꝗ non est amplius de domo viri nisi sit reconciliata.
¶ Sed q̣d si mortuo viro recessit de do **[sect. 24]** mo mariti. Rñ. quod licet fuerint opi. tamẽ mihi placet opi. archi. et Jo. in. c. is q̣. §. mulier. e. li. vj. quod sepelie t̃ ĩ sepulchro vi ri ꝗ licet ad aliud domiciliũ se transferat. tamen retinet domiciliũ mariti vt. l. filij. §. vidua. ff. ad munici. vel dic qd̃ locus erit p̃uẽtioni. Et q̣d de illa que habuit plures viros dic quod vltimus cõsiderat̃t ꝗ vna caro est cum eo.
¶ Sʒ pone quod vir habeat in vna ecclia **[sect. 25]** sepulchra maioꝛ suoruʒ et in alia elegit sepulturã et sepult⁹ est ibi vbi sepelie t̃ vxor ei⁹. Rñ. quod in ecclesia vbi maritus actualiter ẽ sepult⁹. d. c. ebrõ. Qd̃ intellĩ ge quando marit⁹ fuit ibi legitime sepultus ꝗ si fuisset excõicatus vel interdictus non sepelie t̃ ibi. sil̃r ĩtellige si cõmode p̃t illuc deferri alʒ nõ. arg. d c. religiosi.
¶ Non⁹ casus de nouitijs religiosis q̣ **[sect. 26]** si non erant obligati religioni in genere debẽt sepeliri in ecclia vbi de iure ɔuenit. non ĩ monasterio. vt dicit Arc. ĩ. c. cuʒ q̣s eo. li. vj. sec⁹ si erat obligat⁹ religiõi in gn̄e. et idem dic de illis q̣ non sunt plene translati. ꝗ vt habẽt sua in proprio.
¶ Decim⁹ casus est de p̃latis ecclesiaꝛ **[sect. 27]** nã regulariter debent sepeliri in ecclia vbi hn̄t p̃laturã et si in duab⁹ locus est preuẽtioni vel dic si morit̃ in vna earuʒ ibi erit sepeliendus secundum Arch. in. d. c. cũ quis. Alij autem clerici debẽt sepeliri in ec clesia vbi sunt clerici seu beneficiati.
¶ Vndecim⁹ casus ẽ de illo q̣ hʒ domi **[sect. 28]** ciliũ in ciuitate vel in villa et trãsfert se ad villã ruralẽ recreatiõis causa. vel vt rura collat et ibi morit̃. ꝗ non sepelit̃ ĩ ec clesia naturali. sʒ in sepulchro maioruʒ suoꝛ. secundum quod dixi in trib⁹ casib⁹. primus si cõmode ad eũ potest portari. d. c. religio so vt no. Arch. et Jo. in. d. c. is qui.
¶ Qui sunt q̣ priuant̃ ecclıastica sepul **[sect. 29]** tura. Rñ. q̣. xij. differentijs personarum interdicitur ecclesiastica sepultura. Pri mo excommunicatis. Cle. j. de sepul. et de pena contra facientiũ habes. s̃. Excommunicatio. vij. casu. xxxv. et hoc verum nisi absoluant̃. Secundo mãifestis vsurarijs. d. cle. j. et. c. ꝓꝓ de vsu. li. vj. ha bes. s̃. d. casu. xxxv. hoc verum nisi peni teant et faciant cautionem. Tertio qui in torneamentis moriuntur. ca. j. de torneamẽ.

Quarto raptoribus qui pertinaciter cum possint ĩ vita non satisfactũ. et in **[[Fo.ccccxj.]v]** morte non possunt. c. ij. de rap. Quinto blasphematoribus dei et sanctorum. ca. ij. de maled. Hoc verum si illam penitẽ tiam sibi impositam contẽnunt. Sexto qui non cõmunicãt semel in anno nec cõ fitenẽ. ca. omnis vtriusqꝫ. de pe. et re. nisi signa contritionis ostendant. Septimo qui moriẽ in pctõ mortali notorie. c. cuꝫ grauia. xiij. q. ij. Octauo nominatim interdictis. d. cle. j. et hoc sub excõicatiõis pena. Alij autem interdicti similiter priuã tur vt in. d. casu. xxxv. Nono illi cui est interdictus ĩgressus ecclesia. c. his. qui de sen. excõ. lib. vj. Decimo illi qui sacer dotem tutorẽ filijs suis ĩstituit. lxxxviij. dist. neqꝫ apud gl. ibi cõtrarium tenet. Vndecimo iudeis vel paganis de cõse. di. j. ecclesiam. et. c. se. Duodecim corporalibus extanti. vel diuisis. vt. s̃. excom municatio. v. casu. xxxij.

¶ Quid si tales de facto sepuliuntur in **[sect. 30]** ecclesia vel cimiterio. Rñ. quod si possũt di scerni exhumãdi sunt alias. c. non sacris eo. ti. et ecclesia cimiterium recõciliañ. c. consuluisti. de conse. ecclesie vel alt.

¶ Quid de puero extracto de vẽtre ma **[sect. 31]** tris mortuo. Rñ. quod non dꝫ sepeliri cum ma tre. sed extra cimiteriũ. secus si non esset cõtractꝰ secundum ho. qꝛ fetus est pars vẽtris de cõse. di. iiij. Si qua intellige si mortuus est qꝛ si viueret deberet scindi ma ter iam mortua et extrahi et baptisari sed matre viua non posset extrahi sine pctõ mortali per scisurã. qua mater moriatur. ¶ Qua pena puniẽdi sunt q̇ ad sepultu rã recipiũt aliquẽ ĩ casu non cõcesso. Rñ. **[sect. 32]** tñr ad restitutionẽ corpis si petaẽ. Jteꝫ oĩm q̃ occasiõe illius receperũt. c. fraternitatem. et. c. ex pte. el. j. et. c. cum libeꝛ. eo. ti. et alijs penis. vt. s̃. dictum est excõica tio. vij. casu. xxxv.

¶ Quid si sacerdos parochialis corpꝰ **[sect. 33]** eius qui alibi eligit sepulturam violẽter rapuerit vel funꝰ anteqꝫ deueniret ad manus eorum quibus debebat spoliauit. Rñ. secundum Host. et Jo. in. c. cum liberum et Jo. in. ca. ceriificari. eo. ti. et Old. cõsil. ccxxiiij. quod tenetur restituere q̇cquid accepit et ipsum corpus. Et vltra hoc pdit quartam canonieã ad similitudiuẽ heredis res hereditarias subtrahentis qui in eis quartam trebellianicã pdit et ius institutiõis debitũ qꝏ alias erat detracturus. l. paulꝰ rñdit. ff. ad. l. falci. et. l. rescriptũ. ff. de his q̇. vt indi. qꝛ prohibere videtur inferre in sepulchruꝫ. siue in locũ inferre phibeat siue in itinere. lj. §. prohiberi. ff. de mor. infe. do. Pe. in tractatu vbi. s̃. tenet quo ad canonicaꝫ partem cõtrarium qꝛ delictum p̃sbyteri non debet nocere ecclesie de ord. cog. c. ij. xvj. q. vj. si ep̃m. et quod no. in regula relictum li. vj. et glo. in. l. si quis in tantam. C. vnde vi. Sed ego teneo cum Host. et Jo. si tale quid fiat a p̃lato qꝛ p̃latus so lus bene potest p̃iudicare ecclesie in ac quirẽdis. xvj. q. vj. §. si sicut seruus dño preiudicat in acquirẽdis. l. fi. C. de acq̇. pos. secus in acquisitis.

¶ Vtruꝫ p̃textu debiti sepultura possit **[sect. 34]** impediri. Rñ. quod nõnec p̃textu cuiuscũqꝫ alterius obligatiõis. l. cum sit iniustũ: C. de sepul. viol. nec dꝫ ĩferri molestia. j. x. dies ab obitu alias pro tũc est inutile quicquid fit. vt ĩ auẽ. sꝫ nec ante. C. de sepul. vi. q̇ vero ad domũ morientis. accedit et ip̃m vel alios molestat vel rebus eius insignia ponit ipso iure cadit ab actiõe et in tantũdẽ heredibus iniu rati cõdemnaẽ et publicaẽ tertia ps bonoꝛ suoꝛ et est infamis. et idem in eo qui circa funꝰ peccat in auẽ. item qui domũ. C. de sepul. vio.

¶ Vtrum inducẽtes ad iurañ. voueñ. vel **[sect. 35]** fide interposita seu alias ad promitten dum de sepultura eligẽda peccent. Rñ. q clerici et religiosi cuiuscunqꝫ status aut cõditiõis existãt q̇ ad voueñ. vel iuran dum seu alias pmitteñ. aliquem inducũt vt apꝏ eoꝛ ecclias eligãt sepulturã vł iam electã vlteriꝰ non muttẽt sunt excõica ti excõicatiõe papali a q̃ p̃terqꝫ in mor tis articulo non possunt absolui citra pa pam. Cle. cupiẽtes de pe. Si vero non in ducunt ad

voueñ. vel promitteñ. sed solum vt simpliciter eligāt siue si ĩducũt ad voueñ. et promitteñ. non tamen vt eligant apud suas ecclesias non incurrũt **[Fo.ccccxij.r]** ĩstam penā nec etiam credo peccent si mō dolose non faciũt. Quod no. pe. de anc. et Jo. mo. in. d. Cle. cupientes.
¶ Sed nunq̇d ligantur ista pena si hoc **[sect. 36]** faciant indirecte. Rñ. quod siue directe vel ĩ directe publice vel occulte per se vel per alium hec faciunt ligantur secundum ʒẽʒe. et re fert Car. in. d. cle.
¶ Vtrum sola inductio iudicat hanc pe **[sect. 37]** nam. Rñ. quod non nisi habeat effectum scʒ quod ille faciat ad quod alter inducebat scd̄m do. Car. in. d. Cle. cupiẽtes. Facit quod no. Arch. xvij. q. j. §. si ergo. et Jo. an. in. c. mu lieres de iudi. li. vj.
¶ Vtrum prefati clerici aut religiosi q̃ ta **[sect. 38]** le votũ vel promissionẽ fecerunt fieri te neanť restituere corp⁹ illius q̇ talẽ ꝓmis sionẽ fecit si apd̄ eos est sepultũ. Rñ. q̨ sic si petatur et omnia que occasiõe funeris habuerũt. et hoc. j. decẽniũ quod currit quo ad restitutionẽ corporis a die petitionis: sed quo ad restitutionẽ alioꝝ sta tim currit a die repetitionis. secundum Jo. an. in. c. j. d̄ sep. li. vj p̃fatũ. c. addit an. c. ple ri qꝫ. de pac. Qd̄ si non faciũt ipso transa cto d̄cẽnio eoꝝ ecclesie et cimiteria eccle siastico tandiu sunt interdicto supposita donec plene restituerint prefatavt in di. c. j. Limita hoc verum nisi esset ecclesia in qua de iure esset sepeliẽdus. qꝛ non teneretur restituere. nec corpus nec aliud secundum veriorem opi. vt no. Ge. in. d. c. j.
¶ Sed nunquid illi qui tale votum fe **[sect. 39]** cerunt seu promissionem poterũt alibi eligere sepulturā. Rñ. quod non sed sepeli entur apd̄ ecclesias ad quas de iure ali as essent deferendi. vt in. d. c. j.
¶ Quid de illo qui non suasione aliquo **[sect. 40]** rum sed motu proprio fecit votumvł iu ramentum de sepultura electa non mu tanda. Rñ. secundum ho. quod siue causa mutare non poterit. et sic intellige. ca. si vero de iureiu. Jn quo dicitur quod nemo potest venire contra proprium iuramẽtum si vero noua causa post iuramentum est orta de q̃ non cogitauit quando intrauit fic poterit sepulturā mutare et sic intelligit et limitat opi. legistarũ q̇ta men tale pactũ non tenere seu iuramẽtum. C. de le. l. non du. in fi. ff. de pact. le. iuris gentium. §. si paciscar.
¶ Vtꝝ illi qui hñt capellas a religiosis **[sect. 41]** seu p̃latis ɔcessas sibi in quibus fecerũt sepulchrũ ꝑ se et suis d̄ domo possĩt eis inuitis ipsis priuari seu alijs in ipsis se pulcris ꝯ eoꝝ volũtẽ imponi. Rñ. doct. Pe. vbi. s̃. quod non quia talis capella ad se pulcrũ reputatur tāqꝫ hospitiũ. xiij. q. j. ebron. sed de iure est quod in fundo in quo quis habet vsum non potest dña inhabi tare initio vsuario. ff. de vsu. et habi. leg. l. si heres. §. fi. et. l. se. et vide quod no. Azo in sum. ĩsti. de vsu. et ha §. si vero vsus. et .§. illud not. Si tamen essent extincti: et eorum domus per mortem et bene possent alijs cōcedi quia mortuo vsuario il le vsus reddit ad propretariuʒ libere. l. pe. C. de vsufru.

Additio

ego vero credo quod de iure canonico p̃lat⁹ ex iusta cā possit ẽt ipsis ĩuitis aliũ immittere. vt etiam tʒ Ludouic⁹ de roma ĩ suis no. et di ctũ Pe. ꝑcedit de iure ciuilivł quando ꝑpť hoc ipsi impedirẽtur immittere suos.
¶ Vtꝝ possit fieri pactio suꝑ electione **[sect. 42]** sepulture. Rñ. ꝗʒ host. quicq̇d tꝑale dať vel ꝑmittiť. vt talis electio fiat simonia est. j. q. j. qꝫ pios de pact. c. fi.

¶ Quid de his qui hñt sepulturas in q̇ **[sect. 43]** bus non ponit̃ nisi cōfrater vel canonic⁹ Rñ. si faciūt pctm̃ aut ẽ taxa ꝑ ꝯtoextra neus debeat ibi sepeliri quod simonia ẽ de simo. c. audiuimus. et. c. sicut ꝓ nec ꝑ ter ra nec ꝑ officio aliq̇d recipi dʒ.
¶ Quid de illo q̇ mādat corpussuū nō **[sect. 4]** ȝbeř sepeliri. Rñ. quod non dʒ sepeliri. ff. de cōdi. insti. l. quidam. et not. xxj. di. §. nec autem in glo.
¶ Cuius expensis fiet sepultura. Rñ. q **[sect. 45]** si est vxor q̃ hʒ dotem et alia bona si hec omnia remanēt apud maritum ipse tñr fa cere expēsas oēs. si vero solū dos apud eū remaneret. et alia bona ad alios irēt sic quilibet pro rata sua puta si dos sunt cētū alia bona. cc. tenebit̃ ꝑ tertia parte et alij ad quos dicta bona veniunt pro alijs duab⁹. Si vero dotē ēt restituit sic tenentur heredes vxoris. l. celsus. et le. **[[Fo.ccccxij.]v]** nec dotē nec alia bona sic tenet̃vir face re eas. l. j. et. l. si q̇s. ff. de re. et sū. fune. Si autem sunt alij ab vxore. sic tñr hři. aut př re sprctu filij aut dominus respectu ſui. d. l. si q̇s ¶ Vtꝛ valeat statutū factū a laycis. q **[sect. 46]** nō valeat nisi tamen expendi in sepulrura. Rñ. quod non ſʒ Ludo. de ro. ꝓ licet non sit fa ctū suꝑ spūalibus. est tamen suꝑ cōnexis eis dem. ar. l. quod si nolit in fi. ff. de edi. edic. in c. cum laycis de re. eccle. non alie. Quod limita. vt. s̃. immunitas. §. xlvij.

Seruit#

est multiplex Prĩa est serui tus dei. Scȝa est seruitus pctĩ de q̇bus. s̃. Preceptū. §. v. Tertia seruit⁹ ẽ qua hō seruit homĩ et sic diffini tur. ſuit⁹ est institutio iuris gētiuʒ qua quis dñio alieno ꝯ naturam subicit̃. inst. de iure ꝑso. §. seruitus. di. j. ca iusgētiū. xij. q. ij. c. cum redēptor. Est alia seruit⁹ lar go mō dicta q̃ ẽ illa de ascripticijs q̃ debetur a ꝑsona rei. Est et alia seruit⁹ realis q̃ est illa q̃ debet̃ a re rei sicut est ser uitus vrbana et rusticana ꝓ non debet̃ ꝑ sone sʒ predio. vt ĩ. l. si vn⁹ ex socijs. ff. de serui. rust. p̃d. Vñ nota quod vrbana predia dicūtur omnia edificia causa habitandi fa cta et stabuli illis cōtigui. siue sint in ciuitate vel villa vbicūqʒ. ff. de ꝟ. si. l. vrba na predia. ff. cōia. tam vrba. ꝯru. pre l. j. Rustica vero predia dicunt̃ omnia prediasi ne domo ad habitanduʒ licet habeant tectum ꝑ fructib⁹ colligēdis vel stabulum ꝑ equis vel iumētis separatum ab omi edificio habitatiōis vt. l. hoc iure. ff. qui. mo. pig. vel ypo. taci. ꝯhi. et secūdū hoc seruit⁹ ȝr vrbana vel rustica de qui bus habes in. c. ecclia de ꝯsti. Est alia q̃ ȝr mixta. q̃ ideo mixta ȝr ꝓ non est mere personalis que debet̃ a ꝑsona persone. nec est mere realis q̃ debeat̃ a re rei. sed est mixta eo quod debetur a re persone. que etiam ꝑsonalis appellatur. vt. l. j. ff. de ser ni. ꝓ cum ꝑsona semper finitur. vt. l. iij. §. j. ff. qui. mo. vsufruc. amit. que etiam realis ȝr ꝓ tāqʒ ius reale vēdicatur sed non rei vēdicatiōe ꝓ in corꝑale est sed quasi vē dicat̃ cum agit iniuriaꝛ si ꝑhibetur ire. et hmōi. vt. l. vti frui. §. vtꝛ āt. ff. sivsufruc. pe. vt no. Cy. in Rub. C. de vsufru. spēs hui⁹ sunt tres. s. vs⁹ habitatio etvsusfru ctus et de istis non loquor hic sed soluʒ de ista tertia qua persona est serua ꝑsone de qua loquor in infrascriptis.
De nota. in hoc. §. et quod seruitus non cōputat̃ in bonis. gl. in. l. j. in ꝟ. ex bōis et ibi Bar. et doc. ff. de vsufruc. leg. Bart. in. l. pe. C. si res alie. pig. data sit. est tota in toto et in qualibet ꝑte. l. si cui. et ibi Bart. ff. de ser. et tota retinetur per vsum patris. l. si eo. §. j. si ſ. vēdi. et. l. j. et ibi bar to. in ṗn. ff. quemad. ser. amit.
¶ Quō efficitur quis seru⁹. Rñ. quod qua **[sect. 1]** drupliciter. Primo ex natiuitate vt cum quis nascit̃ de serua. Hodie tamen de cō suetudine non seruatur. et vide. s̃. filius .§. xx. De iure etiam non esset seru⁹ si in aliq̊ tꝑe quo mater cum habuit ĩ vētre fuisset libera vel ĩ partuvt insti. de ingen uis. .§. sufficit. Notāt Ber. Jnn. et Host. in. c. fi. de seruis. non ordinandis. Scȝo efficit̃ seruus ex bello. de quo dicvt. s̃. Bellū in prin. Tertio ex delicto vt cum libert⁹ rōe

ingratitudinis reducit̃ in seruitutẽ. l. si manumissus. C. de liber. et eo libe. vel cuʒ alio mō a lege per pctm̃ imponitur vt a ra ptore puelle. xxxvj. q. j. de rap. vel in idẽ ferentibus prohibita saracenis qui effi ciunt̃ secundum capiẽtiũ vt ptʒ per extrauagan tes multoꝛ pontificũ. et de iudeis. c. ita quorũdā. et. c. ad liberandā. Quarto ex ꝑ pria voluntate sicut cum maior. xx. an. cũ intentione participandi de precio qd̃ quidem in veritate participat sciens se esse libertum consentit alicui venditori qui similiter sit eũ liberũ esse vt ipsum vendat. Nam istis cōcurrẽtib⁹ efficitur seruus. vt no. in. l. j. ff. qui. ad liber. ꝑ cla. non licet. l. liberis. ff. de lib. causa si aliq̇d p̃dictorum deficiat non valet et si nihilde ficiat de predictis non tñr dominus q̇ eum emit recipere precium si non vult et si manumittatur erit libertus non inge nuus. l. liber homo. ff. de sta. ho. vid̃ pre dictis habes insti. de iure personaruʒ. Fallit hoc in filio quem pater necessita te famis vrgente potest vendere non ta men mater et talis filius venditus ingenuitatẽ recipit quādocũqꝫ precium **[Fo.ccccxiij.r]** emptori restituet ipsevel alius quicunqꝫ pro eo. vt in. l. j. et. ij. ĩ tex. et gl. C. de patribus qui fi. dist. Addo. v. modum ex quo quis efficit̃ seru⁹ de q̊ habes. s̃. colon⁹. s. de illis qui fingunt se inualidos et mẽ dicent.
¶ Quō serui efficiunt̃ liberi. Rñ. quod mul **[sect. 2]** tis modis. s. ꝛuincẽdo ĩ iudicio reũ necis domini sui. Jtẽ accusādo falsariũ monete. Jtẽ raptorẽ virginis dissimulatiōe p̃teritũ. Jtẽ desertorẽ militie d̃ q̇b⁹ habes ĩ l. j. C. pro qui. ca. serui. ꝑ premio lib. ar. et forti⁹ in ꝛscĩa credo quod possĩt fugere ancilla. quando dominus cogit eā ad peccatum fornicationis et sic stare vt libera Facit autoritas Pa. j. ad cor. vj. fugite fornicationi. Facit regula quod non est de re. iur. et priuile gium meretur amittere qui cōcessa abu titur potestate de iure etiaʒ potest ĩplorare officiũ ep̃i. vt cōpellat dñm eā manumittere. et potest cōpelli. l. si lenones C. de epi. au. Multi sunt alij cas⁹ quos amito qꝫ non sunt in vsu efiiciunt̃ etiam ex manumissiōe De quo vid̃. s̃. Manumis sio. Jtem expositione serui languidivel denegatione alimentoꝛ facta a dño. Vi de. s̃. Expositus. Jtẽ ex emptiōe facta a iudeo de seruo xp̃iano. vide. s̃. iudeus.
¶ Vtrum seruus possit ordinari. Rñ. q **[sect. 3]** non nisi plene liberati sit restitutus de quo habes plene. liiij. di. per totũ.
¶ Quid si seruus ordinet̃. Rñ. quod si ordi **[sect. 4]** natur dño sciẽte non ꝛdicẽte. eo ipso efficitur ingenu⁹ et liber ad quoscũqꝫ ordines sit promotus. liiij. di. c. si seruus sciẽ te. si ꝟo dño ignorāte et pñtatore et ordi natore sic si fuit ꝑmot⁹ ad minores redigitur ĩ p̊stinā seruitutẽ. liiij. di. nulli. Si vero fuit promot⁹ ad sacros ordĩes s. subdiaconatũ et diaconatũ dabit vica riũ vel preciũ et remanebit liber. liiij. di. ex antiquis. quod si non habetvel non po test debet de poni et restitui dño. vid̃ gl. in. c. ij. de ser. non or. Si vero ad sacerdo tium sic seruiet in his que ordinem suũ decent aliter non et hoc verum si dominus repetet eum. j. annum a die scientie secundum Ho. qꝫuis alij dicant a die ordinatiōis quia post annum non potest repetere. liiij. di. si seruus. Jdẽ tenet Ray. de originarijs ascripticis et colōis proprie dictis quod nō possunt promoueri et promoti restituũ tur. vt. s̃. de seruis.
¶ Vtrum talis depositus gaudeat pri **[sect. 5]** uilegio clericali. Rñ. quod non nisi tantum q verberari non potest. vt no. glos. in. c. ij. liiij. dist. alias verberans ipsum esset ex cōmunicatus. secundum Jnno.
¶ Sed nunquid tenetur continere ta **[sect. 6]** lis. Rñ. quod sic vt not. Jn. liiij. di. c. nulli. ¶ Vtrum seruus possit contrahere matri **[sect. 7]** monium alius a predictis ordinatis. vide. s̃. matrimonium. iij. impedimento. iiij. §. iiij.
¶ Vtrum tempore persecutionis liceat **[sect. 8]** christianis se subijcere seruituti ĩfideliũ cum pacto quod ritus christianorum non di mittent. Rñ. Jnn. de renuncia. c. nisi cuʒ pridem: quod sic.

[sect. 9] ¶ Qui sine cā seruũocciderit non minus punietr̃ ꝗ q̇ alienũ seruũ occiderit. l. j. ĩ fi. de his q̇ sunt sui vel alie. iuris.

Sigillum

q̇s potest habere. Rñ. vt not. in. ca. dilecta de exces. prelat. et dic vt supra de insignijs asumendis. et secundum eam distictionem s̃. insignia.

Simonia

primo quid est. Rñ. quod est spiritualium vel spiritua libus annexorum aut a spiritualibus dependentium vel consequentium vel ad spiritualia antecedentur ordinātiũ precedẽte peccato omissionis promissionis conditionis modi seruitij precũ vel cuius vis temporalitatis receptio siue donatio. hanc descriptionẽ elictio ex dictis doctoꝛ que clarius. j. patebit. De notatis in hoc. §. et quod symonia ẽ crimen publicũ et equiparatur crimini lese maiestatis. Bal. no. in. l. si quẽquaȝ in. j. nota. C. de epis. et cle. fa. gl. in §. per cōtrarium insti. de here. que ab intest. defe. in verb. post mortẽ. et Alexan. in l. j. ff. de pub. iudi.
¶ Quero quid in predicta descriptiōe intelligatur nomine spiritualiũ. rñ. vt colligo ex Pa. in. c. cōsulere. de simo. et alijs doct. maxime Rica. in. iiij. di. xxv. **[[Fo.ccccxiij.]v]** arti. iij. q. ij. et Asten. li. vi. tit. lv. Spũale dr̃ dupliciter in proposito. Primo per cō parationẽ ad spiritum humanum. Spi rituale ṗmo mō dictum tripłr accipit̃. s. primo per essentiā vt gr̃a et virtutes gratuite et istud spũale nec de iure nec de facto potest vẽdi. ꝗ non cadit in cōuẽtionẽ et de his hẽs. j. q. j. c. j. et ibi glo. Secũdo accipit̃ per causalitatẽ et dispositioneȝ vt sunt sacr̃a q̃ sunt quodāmō cā gr̃e et vir tutũ. ꝗ per ea cōsequimur gr̃aȝ et virtutes et ista cum sint corporalia cadũt in pactũ sed non sine simoniavt in. c. non satis. et c. cum in ecclesie. eo. Tertio accipit̃ spũale ṗ mo modo dictum per effectum. vt sunt ea que conueniũt alicui ex aliquo dono vel officio spũali. Vt prophetiȝare miracula facere. diuinũ officiũ celebrare. etta lia spũalia non possunt vendi redimivł resignari ꝑ pecunia. c. querelā. eo. j. q. j. null⁹ eps̃. el. ij. nisi ꝓȝ q. j. dicā. Spũale vero ꝓo modo dictũ per cōparationem ad spm̃ humanũ dr̃ dupliciter. Primo per essentiā vt sunt scĩe omnes que per inuestigationẽ humanā et doctrinā acqui runtur. et hec nec de sure nec de factovẽ di pñt vt pȝ ꝑuerb. xvij. quid inq̇t ꝑdest stulto hr̃e diuitias cum non possit emere sapientiā. Secundo dr̃ spũale per cāmvt doctrina predictarũ snĩaꝛ q̃ de iure et fa cto vendi potest aliquādo. aliqñ vero non sine simonia vt patebit. j.
¶ Quid dicitur annexum spũali prĩmo **[sect. 2]** modo dictũ scȝ per cōparationẽ ad spiritũ sanctũ. Rñ. quod omne illud. ĩ quo spirituale ministerium vt vasa sacra eccle sia cimiterium et reliquie sanctorum ve stis sacerdotalis vt sacra res et huiusmo di.
¶ Quid dicitur dependere vel consequi a **[sect. 3]** spirituali primo modo. Rñ. quod omne illud quod ex spirituali depẽdet siue cō sequitur. vt habere ecclesiam vel dignitatem ecclesiasticā canonicam. Vel prebendam siue aliud beneficium ecclesia sticumvel ius percipiendi decimas pri mitias vel oblationes. Et quicquid cōpetit clericis ratione ordinis vt pulsare campanas claudere hostia ecclesie et similia. ꝗ hec omnia ordini clericalĩ sunt annexa. ꝗ solis clericis conueniunt. et istud annexũ vel dependẽs non potest vendi. c. ad aures. c. ad nostrā. eo. ti. aliter cōmittitur simonia et propterea pro curatores reꝛ ecclesiasticarũ vt preposi tus hiconomus et vicedominus qui est qui preest rebus eps̃i. et siłr defensoresvt aduocatus vniuersitatis ecclesie sindic⁹ s. qui preest causis ecclie. et castald⁹ siue maior dominus qui. s. habet curā reꝛ exteriorum eps̃i et iudex eps̃i. et siłr subiecti regu le vt archidiaconus

archip̃sbyter cano nicus monachus et quilibet ecclesiastico mancipat⁹ offō. tales si per pecuniā ordinant̃ simoniaci iudicantur secūdū Hug. et Archi. i. q. iij. saluator. Sed ray. limitat verum quando talis administratio habet ānnexū aliq̇d spiritualitatis.
¶ Quid dr̃ ad spūale primo modo acce [sect. 4] ptū antecedēter ordinari. Rñ. quod ius pa tronat⁹ quod est ptās pñtandi ad offi ciū ecclesiasticū quod quidem sirvēdi nō potest sine simonia. vt in. c. j. de iure patro. sed transit cum vniuersitate temporalivt in. c. literis. de iure patro.
¶ Quid dr̃ annexū spūali fo modo ac [sect. 5] ceptū. s. per cōparationē ad spm̃ humanū vel dependēs. Rñ. quod sunt scole libri et hu iusmodi et talia vendi pñt de iure nisi ec clesia locum scolariū assignasset docto. ¶ Vtrum sola voluntas vendendi vel [sect. 6] emēdi spiritualia facit aliquē simonia cum. Rñ. Tanc. et Ber. c. vlt. e. ti. tenēt q nō. pro eis facit. c. tua nos in fi. et. d. c. fi. eo. ti. et. c. vt nostrūvt ecclesiastica benefi cia. sed ego distinguo cum Hosti. quod quo ad deum et peccatum mortale sola voluntate committitur. vnde cum quis dicit missam audit confessiones exhibet sacr̃a et huiusmodi p̣ncipaliter hac intentione vt propter id recipiat pecuniā vel aliud tēporale peccat mortaliter et simoniacus est quo ad deum similiter qui hac intentione dat. Secus si daret pro sustentatione ministri principaliter vel ob reuerentiā sacr̃i vel ad fuanduʒ laudabileʒ consuetudinē ꝓ sic lʒ. j. q. ij. sicut ep̃m. facit. c. qui per pecuniam. j. q. l. **[Fo.ccccxiiij.r]** sed quo ad ecclesiā non vt in. c. tua nos eo. et ideo sola pnīa sine alia restitutiōe delet̃ vt ī. c. fi. eo. Qd̃ quidem limitat Hosti. ibidem ve in casu quo simonia est so lum de iure positiuo. immo tenet quod nec etiam peccat. sʒ vbi simonia est de iure di uino sic tʒ quod talis ita dʒ induci ad resti tuendum q̇cq̇d accepit sicut et vsurari⁹ mētalis et placet Pa. in. d. c. fi. Sed hoc non teneo quo ad pctm̃ ꝓ sine dubio pec cat mortaliter si habet voluntatē delibe ratā ad dādū spūalia ꝑ tpalib⁹. est bene verum quod nisi sequat̃ effect⁹. s. datio spi ritualis ꝑ tpali nunqꝫ erit simoniacus vt no. ī. c. nēo. eo. Quo autem ad restitutionem dic. vt. j. simonia. vij. inp̣n. Quo ad alias penas īpositas a iure contra simoniacos firmiter tene quod requirit̃ pactio. ideo in diffinitiōe dixi p̃cedēte pctō.
¶ Sʒ q̇d si neqꝫ ministrās spūale. neqꝫ [sect. 7] accipiēs aliq̇d dat vel accipit vel paciscit̃ de dādo vel accipiēdo sʒ ipsis igno rātibus amicus accipientis spūale dat aliq̇d cum pacto cōsiliario ministrātis ad ministrañ. inducat. Rñ. quod lʒ dās spūale. et recipiens non sint simoniaci ex quo non sciunt aliq̇d tamen tam amicus p̃dictus qꝫ cōsiliarius simoniaci sunt. j. q. statuimus. et. c. si qui a simoniacis.

Simonia. ij.

Jn quibus casib⁹ pactio promissionis omissionis conditionis modi seruitij p̃cum et huiusmodi tpaliū ꝑ re spirituali vel annexo seu dependenti a spūali non inducit si moniā. Rñ. q. xvij. casibus.
De hic notatis et quod si p̃latus donat aliquid suo promotori post suā promotionem quod committit simoniā Bal. not. plene in. l. ab anastasio. col. ij. versi. dein de inducas. C. manda.
¶ Primo quando possessio dat̃ cum pctō vt in [sect. 1] eo cōstruat̃ ecclesia vt in. c. olim cām. de rest. spo. Vñ etiam potest dari lnīa construē di ip̃am ecclesiā sub certo pctō vt in. c. qꝫto. de censi. et in. c. insinuatiōe eodem. ꝓ talia pacta reputant̃ spūalia sicut et in. c. significatum. de p̃ben. vbi dat̃ prebenda cum pacto qd̃ quotidie celebret in tali ecclesia. et quod non possit eā dimittere et lʒ quia in traditione rei sue quilibet potest quod sibi placuerit apponere pactū c. verum. de condi. appo.
¶ Vtrum laicus dādo rē tpalem ecclesie [sect. 2] possit apponere ɔditionē spiritualē pu ta quod fiat anniuersarium vel dicant̃ tot misse vide. j. simonia. iij. §. xj.

¶ Vtrum offerẽs bona sua ecclesie vt effi **[sect. 3]** ciat̃ canonicus et ex illis bonis post mo dum ĩstituat̃ sibi p̃bẽda sit simoniac. Rñ. quod sic. tex. est in. c. tua nos eo. sec⁹ si pure et liberaliter donasset. et post humiliter peteret admitti in canonicũ et retinere p̃dicta in p̃bendam et clerici pure cõsen tirent quia tunc liceret.
¶ Quid de eo q̇ cõstituit de bonis suis **[sect. 4]** p̃bendã ĩ aliqua eccl̃ia sibi retinẽdo po testatẽ ɔferẽdi eam alicui alteri. Rñ. qd̃ potest sine simonia retinere sibi ius patro nat⁹ vel in ꝑpetuũ vel ad tp̃s. sz non valet nisi fiat de cõsensu ep̃i et fratrũ eius si qui sunt ibi in constitutione eius.
¶ Pone quod statuto caueť quod nouiter rece **[sect. 5]** ptus in canonicũ vel monachũ teneat̃ soluere certum q̇d. Queriť vtrum sit simo nia post receptionẽ illud soluere. rñ. pa. in. c. dilectus. el. ij. eo. quod sic ex quo p̃cessit taxatio. ꝗ talis solutio vr̃ facta virtute illius taxatiõis et non libere. facit tex. p̃fati. c. dilect⁹. et. c. ex multis. j. q. iij. et. c. veniens. eo. ti. Qd̃ limitãt verum aliq̇ qñ tale solutum cedit in vtilitatem priuatam aut canonicorum secus si soluereť ꝑ fabrica ecclesie vel alijs ad diuinum cultũ ꝑtinentibus secundum Host. ar. de cõsti. c. cum omnes et. c. ex ꝑte. Nam laudabilis ɔsue tudo dz seruari. c. ad apostolicaz. eo. et. c. significatũ. de p̃bẽ. non tamen dz retineri pre benda loco pignoris. ar. d. c. significatũ vel etiam potest retineri si cõsuetudo sit qd̃ non assigneť prebẽda quousqꝫ tale quid soluerit. Jn hoc enim casu fit permutatio spũalis ad spũale qd̃ licet de re. ꝑmu. c. ad questiones. Pa. tamen in. c. iacobus eo. tz. quod si statutũ imponit tale on⁹ recipiã do vel recepto de nouo vt teneat̃ soluere certum q̇d etiam ecclesie vel ad cultum dei quod non valet sine simonia. et facit d. capitu. ex multis cum alijs. Si vero **[[Fo.ccccxiiij.]v]** statutũ ĩponit onus p̃bende sic vz in fa uorẽ cult⁹ diuini. ar. ca. significatũ de p̃ bẽ. et. c. vnico. vt eccle. bñ sic. et ar. ĩ. c. si ꝑ pter tua debita de rescri. li. vj. et hec magis placet sed nec ṗmã opi. condẽno.
¶ Scd̃s est cuz aliq̇d ꝑ omnibus spũalibus **[sect. 6]** alicui p̃sbytero datur q̇ ad ea ałs non teneť. xj. q. ij. charitatẽ. Aduerte tamen quod ĩ hoc fuerũt opi. vt refert Pa. ĩ. c. significatũ. de p̃bẽ. magis ista opi. placet Pa. et gl. ĩ d. c. significatũ. et Ric. ĩ. iiij. di. xxv. articu lo. iij. q. j. et Host. et Gof. et Jnn. ĩ c. qm̃. ne p̃la. vices suas. q̇ tz quod licite potest aliq̇d re cipe sacerdos pro missis celebrandis et alijs spũalib⁹ administrãdis dũmõ nõ intẽdat vẽdere spũale seu recipe pecuniã ꝑ spũalib⁹ sz poti⁹ ꝑ seruitio et recõ pẽsatiõe labor̃ dãnor̃ q̃ sustinet trahẽdo ibi morã ꝑ sua sustẽtatione. Et quod ad ea exhibẽda non sit ex officio obligat⁹ ꝗ si intẽderet recipe ꝑ spũali esset symonia. c. iudices. j. q. j. Siłr esset symonia si sacerdos parochialis a suis subdttis hec exigeret ꝗ ad hoc tenetur q̇ nec ẽt pro sumptu aliq̇d p̃t accipe ab eissine symo nia ꝑ quocũqꝫ spũali. c. vẽdẽtes. j. q. iij. ab alijs autem bñ põt. Verum est quod Gof. et Ray. dicũt quod si talis sacerdos q̇ etiam nõ obligat̃ ex officio hz sumptus necessarios aliũde qd̃ dz gratis cãtare qd̃ si fa cit ꝑ pecunia aut erit symonia aut aua ritia sed cum symonia non possit esse cum nõ ĩtẽdat vẽdere spũale: et nẽo teneat̃ suis stipẽdijs militare. c. cum sit eo. ergo ibi vr̃ turpe lucrum vt pz ĩ. d. c. iudices. et ar. xij. q. j. Jlli q̇ vel ad minus hz spẽm mali. Tu ꝟo tene quod tria cõcurrere debent vt liceat. Primñ qd̃ non capiat nisi ꝑ sumptu vel labore. Scd̃z qd̃ non sit ex officio obligat⁹ ministrare. Tertiũ qd̃ non habeat aliunde sumptus necessarios.
¶ Sed si sacerdos parochialis non hz **[sect. 7]** sumpt⁹ necessarios nunq̇d poterit siue symonia exigere aliq̇d ꝑ spũalib⁹. Rñ. secundum Pa. ĩ. c. Suã. eo quod si potest aliunde sibi honeste victum querere puta scribẽdo et huiusmodi sic non potest exigere. sed laborare debet manib⁹. xcj. di. c. cleric⁹. Si ꝟo nõ potest tunc ep̃s debet sibi ꝑuidere vel populus potest compelli ad p̃standum sibi necessaria ꝑ victu et facit glos. bona in. c. omnis xp̃ianus. de conse. distinc.

j. que dicit quod potest subtrahere sacramen ta populo nisi oblationem faciat et �means hanc dist. intellige glo. et tex. in. c. p̃cipimus. xxj. q. ij. et secundum predicta limita quia vnum sine reliquo non procedit. j. q. iij. si quis obiecerit.
[sect. 8] ¶ Terti⁹ est quando daẽ aliquid ꝑ vita eter na vel remissione suoꝝ pctōrũ secundum istud danieł. iiij. pctā tua eleemosynis redime. de testa. c. fi. xxxiij. q. ij. anime. lxxxij. di. p̃sbyter. ĩ gl. Rō ꝙ p̃dicta ꝓponunẽ nobis venalia a deo ꝑ moneta dilectio nis et opibus charitatis ꝙ eleemosyna non est p̃tiũ vite eterne nisi inqꝫtũ imperaẽ a charitate non sic alia spũalia q̃ con feruntur per ministros ecclesie.
¶ Vtrum faciẽs votũ deo vt obtineat q̇d **[sect. 9]** temporale sit simoniacus. vide. j. votuꝫ primo. §. ix.
¶ Quart⁹ est quando daẽ aliq̇d pro redi **[sect. 10]** mẽda vexatione q̃ sibi fit in re spirituali. c. dilect⁹ el. j. eo. Quod limito verum qñ certus est de iniustitia q̃ sibi fit. secus es set in dubio ꝙ non liceret. Vnde si ep̃s me iniuste excōicet possum sibi dare pe cuniam vt snĩam reuocet et me absoluat secundum glo. in. c. ad aures. et Jnno. ibidem tenet cōtrarium scilicet quod non possit sine sy monia. Sed Jo. an. ibidem et sequiẽ pa. di cit quod si tali imminet aliqd̃ graue preiu diciũ ex dilatata absolutiōe puta quia debebat eligere vel eligi vel currit sibi p̃scriptio et huiusmodi sic vera est opi. gl. ꝙ tunc redimit vexationem suā. d. c. dilectus. Si non subest sibi aliquod p̃iu dicium ex dilatiōe absolutiōis tunc est vera opi. Jnno. et ideo habeat recursum ad superiorẽ. ar. c. null⁹. de iurepa. Jdẽ dic de suspẽsione vel interdicto.
¶ Vtrum possit aliquid dari cōtradicen **[sect. 11]** ti mihi de iure vel de facto ne cōsequar aliqd̃ spiritua Rñ. pa. ĩ. c. mattheus eo. quod non licet pro iure querendo sine symonia. ar. c. significasti de ele. Nec etiaꝫ ꝑ possessiōe habenda post ius quesitum secundum Jnn. ĩ. c. ad aures. de symo. gl. xvj. q. **[Fo.ccccxv.r]** vij. decimas sed ꝑ iure que sito sic. vt in d. c. dilect⁹. Vbi Pa. etiam addit limitādo predicta quod si ꝓpter potẽtiā aduersarij non posset apud superiorem de faci li consequi possessionem tunc vt euitet magnum incommodum posset aliquid dare sine symonia sicut dictuꝫ est de ab solutione ab excōicatiōe. Si vero iniuste possidet non potest aliq̇d dare sine symonta vt non vexeẽ. Siłr ne ep̃s eũ iu ste deponat. vel ne accuseẽ iuste vel illi qui p̃tẽdit ius in beneficio ꝙ tunc non esset redimere vexationem vt. not. in. c. nemo. eo. ti. Hic aduerte quod reddẽs spirituale qd̃ vsurpat solũ ex pecunia. licet dās possit sine symonia redimere tamẽ a quo redimitur est symoniac⁹ secundũ Hostien.
¶ Vtrum possit sine symonia aliq̇d dari **[sect. 12]** presbytero pro baptismo q̇ non vult aliter baptilare. Rñ. Pau. ĩ. c. cum in eccle sia. eo. ti. quod in adulto non ꝙ propter con tritionẽ potest saluari. ar. c. debitũ et quod ibi notaẽ de baptismo et ĩ. c. de p̃sby. nō bap. Sꝫ ꝑ ĩfante sunt opi. Aliq̃. vt Tho. ij. ij. et pe. de traren. et Pet. de pal. in. iiij. et gl. in. c. baptisandis. j. q. j. dicũt quod nō lꝫ ꝙ non sunt facienda mala vt veniāt bona. xiiij. di. c. quod ait Loth. et ibi gl. et. xlvj. dist. sicut. Sed pau. vbi. s̃. et Ricar. et Lan. in. iiij. di. xxv. reputant verũ in adulto ꝙ bona volũtas ei sufficit in tali casu. Sed quando quis habet pueꝝ et non reperiẽ alius qui possit baptisare vel sciat vt puta quia est mutus vel nō habet manus ille qui querit quod baptise tur nec aliuꝫ habet quod tunc licite dat ꝙ non emit spũale. nec hoc debet intendere sꝫ remouere vexationẽ et impedimẽtũ et dꝫ intẽdere emere tꝑale. s. aquā solum et hoc tene.
¶ Vtrum licite detur pecunia pagano vt **[sect. 13]** se baptisare ꝑmittat. Rñ. in gl. j. q. ij. in c. qꝫpio recitanẽ opi. sed tene opi. Pa. in c. cum in ecclesie eo qui dicit quod si ꝓpter paupertatẽ timeret venire ad fi. tunc li cet ei aliquid dare vt veniat. Si ꝗo nō habet volũtatẽ veniẽdi nisi ꝓpter cupiditatẽ tunc non lꝫ ꝙ baptismus ei parũ prodesset. xv. q. j. non est.

ĩmo peccat q. abutit̃ bono. et sit̃r dãtes. ar. xxiij. q. v. ad finẽ nisi ꝑbbabiliter p̃sumeret quod postea mutabit voluntatem.
¶ Quid si ecclesia mea vel prebẽda me remoto alteri est assignata. Rñ. si ꝑ pre **[sect. 14]** cio eã recupero vel redimo. symonia est siue iuste siue iniuste sim ammotus. Se cus ante priuationẽ si iuste tenebãt q. sic est redimere vexationem meam con cordat Jnn. in. c. ad aures eo. et Pau. in c. mathe⁹ eo. ti. Jntellige quando remotus est a prelato superiori. q. secus si ex pelletur ab aliquo tyrãno. nam tunc etiã post remotionem posset dare.
[sect. 15] ¶ Vtrum sit symonia si pecunia datur episcopo vt non cõferat symoniace. Rñ. pau. in. d. c. cum in ecclie quod sic ex parte recipientis sed non ex parte dantis.
¶ Vtrum capitulum dans aliquid ali **[sect. 16]** cui qui electionẽ impedit de quo ꝛstat quod in electiõe nullũ ius habet vt desistat sit symoniacuʒ. Rñ. quod non si impediret ne simpliciter electio fieret sed si impediret ne iste vel ille eligeret̃ sic non pos set si ille cuius electionem impediret secundum Rodo.
¶ Quint⁹ casus est quando ꝑcuratio datur **[sect. 7]** eꝑo ꝑ visitatiõe ꝛsecratiõe ecclie de cẽsi. c. cum apłs. et de symo. c. cum sit romana de p̃scr. c. cum ex officij. et. x. q. iij. relatũ. et lʒ doc. diuersimode velint assignare rõnẽ tu tamen dic quod hoc fit legis autoritate et ideo non peccatur. xxiij. q. iiij. qui pec cat. Aduerte tamen quod tunc licite potest dari quando est procuratio moderata de qua vide. j. visitatio. §. iij. aliter non **[sect. 18]** liceret.
¶ Sext⁹ casus est quando exigit̃ in pactum exp̃sse qꝏ a iure ꝑmittit̃ vt dictuʒ est in p̃cedẽti. §. vel quod inerat. vt in. c. olim el. j. de resti. spo. et ibi pa. Jdeo vt dicit idem Pau. in. c. j. de eo qui mit. in pos. q. lʒ spiritualia non accipiant extimationẽ tamen interesse ex eis ꝑueniens bñ potest esse extimabile et suꝑ eo tanquã super tꝑali ꝑcedit vt dicit gl. in. c. corã de offi. deleg.
¶ Vtrum vicarius recipiendo salariuʒ **[sect. 19]** **[[Fo.ccccxv.]v]** sit simonĩacus. Rñ. pa. in. c. j. ne prela. vi. su. quod non quia locat operas suas sicut nec assessor vt in. c. statutũ de rescrip. li. vj. nec aduocatus. xiiij. q. v. non sane.
¶ Septim⁹ casus est quando qꝏ exigit̃ **[sect. 20]** per modum insinuationis exigitur vt si dicatur volenti intrare religionẽ quod aliq̇d secũ aportet vnde possit viuere. Quod verum credo secundum Pan. in. c. non sa tis eo. dummodo non deducat̃ in pactũ. et ita concordat Jnn. in. c. tua. eo. ti. qui videtur tenere quod non lʒ dicere si vis vi uere mecum porta tecũ. et gl. in. d. c. non satis q̃ dicit quod licet sic dicere. de quo ta men dic. vt. j. simoniac. iiij.
¶ Octauus casus est quando subest cõsuetu **[sect. 21]** do vt aliquid pro spiritualibus exigat̃ de quo tamen dic vt. s̃. cõsuetudo. §. xij. Aduerte etiam quod illud hʒ locuʒ vbi a laicis debet̃ aliq̇d clericis sʒ vbi cõsuetudo est vt a clericis aliq̇d exigat̃ tũc dic ſm. pa. in. c. iacob⁹. e. quod ad priuatũ com modum clericoꝛ non vʒ sʒ bene in fauorẽ diuini cult⁹ si non p̃cessit exactio ante sa cramẽtorũ exhibitionẽ. et ꝑpterea dicit Jnn. et Joã. de lig. in. d. c. ad apostolicaʒ quod cõsuetudo que dat aliquid ante receptionẽ sacramentorũ est corrupta nec valet qꝗtũcũqꝗ lõga. et quando non precessit ex actio. quare valeat in laicis et non clericis. Ratio diuersitatis est quia laici videntur se obligasse sub nomine cu iusdam oblationis facit quod no. in. c. nouum genus de deci.
¶ Nonus casus est quando quis cau **[sect. 22]** sa permutationis aliquid dat in recom pensationem maioris beneficij de quo dic vt. s̃. permutatio. §. vj. Et aduerte q. tractatus permutationis inter partes super beneficijs non inducit simoniam vt. s̃. permutatio. §. iiij. immo vt dicit Car. in cle. vnica. de re. permut. in renũ ciatione exprimi potest quod causa

permu tationis renunciat sine simonia quia a iure permittitur de elec. significasti. de rerum permu. c. vniuersorum et. c. vnico de rerum permu. lib. vj. et. d. c. cle. vnica.
¶ Decim⁹ casus est quando vasa sacra ven **[sect. 23]** dunt̃ q̃ lʒ sint annexa spũali tamen vendi pñt sine simonia non habito respectu ad formā cōsecrationis secundum Ri. in ǫ̊l. ij. q. xxj. ita tamen quod alteri ecclesie in eadẽ forma vendantur. sed persone seculari non licet vende re nisi redacta in pristi nam massam. et idem dico de vestib⁹ sacris quod alteri ecclesie vendi possunt.
¶ Sed nunquid lʒ aliquid exigere pro **[sect. 24]** chrismate habito respectu ad liquoreʒ. Rñ. Pa. ĩ. c. ea q̃ de auaricia. eo. tit. quod nō sine simonia: ꝗ chrisma ĩꝗtũ sacr̃m est non solũ est spũale. sʒ etiam inꝗtũ liquorẽ q̇d spũale. j. q. j. placuit. el. ij. siłr nec pro pane bñdicto vel candelis benedictis. ¶ Vndecimus casus est quando vendit̃ de **[sect. 25]** pendẽs siue ɔñs ad id quod dependet a spirituali secundum Ri. vbi. s̃. sicut est perce ptio decimaꝛ et fructus beneficioꝛ panis oblat⁹ vel cera granum et huiusmodi que offeruntur in ecclesia. Nam ius percipiendi spũale est et vendi non potest sʒ bene fruct⁹. et ideo dicit pa. in. c. j. ne p̃. vi. su. quod prelatus bene potest vẽdere obuẽtiōes iurisditiōis tanꝗ fructus ſm gl. ibidẽ: sʒ tene secundum Jnno. non debet vẽ di exercenti illam iurisditionẽ et bene ꝗ ꝓpter cōnexitatẽ vident̃ vendere ip̃am iurisditioneʒ. j. q. iij. c. si quis obiecerit. Siłr alij fructus ecclesie secundum Host. vẽdi possunt cum sint corporales. ĩtellige verũ a bñficiato ꝗdiu ipse viuit non a p̃lato q̇ habet ius ɔferendi arg. c. vnico. §. fi. vt eccl. benefi. et siłr dicit idem pa. in. c. fi. ne. p̃. vi. su. quod pñt locari laico obuentiones ecclie. dũmō ponat clericũ loco sui ꝓ recolligẽdis nec presumptuose ad altare accedat vbi fiũt oblationes. arg. c. j. et. ij. ne cler. vel mo.
¶ Vtrum dās pecuniam ꝓ administratiōe **[sect. 26]** reꝛ ecclıastica ꝛ cōmittat simoniā. Rñ. pa. in. c. cōsulere eo. quod sic. et ibi tex. hoc li mito secundum glo. in. c. saluator. j. q. iij. quando ta lis administratio hʒ aliqð spũale annexũ ałs non ꝗ temporalẽ iurisditionem posset dare sub pensiōe annua. et idem dic. s. simoniacũ si dat̃ ꝓ administratio ne pauperum et hospitaliũ. j. q. vij. si quis omnem in glo. et in aut̃. de san. epis. §. sʒ neꝗ secundum Petrũ de Perusi. tracta. de ca-**[Fo.ccccxvj.r]**nonica portiōe ep̃i. c. iiij. siue hospitalia sint autoritate ep̃i constructa siue non. sec⁹ si dat vt recipiat̃ ad seruieñ. solũ si ne aliquo iure cōsequendo. et sic intellige. c. vnicũ vt eccle. bñfi. quod ecclesia. i. p̃latura sub anno cẽsu ɔcedi non pōt. de si mo. c. non satis. xxj. q. ij. p̃cipimus. Vnde emẽs preposituram et canomicatũ vice dominũ aduocationẽ. castaldatum et huiusmodi simoniac⁹ est. j. q. j. si quis ep̃s. ſʒ tamen limitationẽ predictam.
¶ Vtrum dās aliquid vt seruat tanꝗ vi **[sect. 27]** carius in ecclesia sit simoniac⁹. Rñ. pa. in. c. ad nostrā. eoꝗ sic vide bonum tex. cũ gl. in. c. licet de penis.
¶ Vtrum vendẽs villā et ius patronatus **[sect. 28]** qð hʒ in ea sit simoniac⁹. Rñ. pa. in. c. q̃ relā ð simo. quod sic ꝗ copulatiua facitve nire copulatũ principaliter. et non acces sione. Secus si dicatur vẽdo villam cũ iure patronatus et sic intellige Jo. an. ĩ c. j. de iure pa. li. vj. Ego vero quo ad cō scientiā recurrerem ad intẽtionẽ si ha buit. s. animũ vẽdendi ius patronatus specialiter et sic fit simoniac⁹ qð pʒ qñ plus vendit villam alias non.
¶ Vndecimus casus est quando ep̃s recipit **[sect. 29]** clericũ adseruitiũ spũale et tꝑale p̃stañ. sibi cum ꝓmissione quod annuatī soluet sibi certum salariũ donec sibi ꝓuiderit de be neficio. Nam licet hoc secundum Ho. dũmodo spāliter non se obligauerit ad seruitiuʒ tẽporale p̃stā. nec cōmittit̃simonia post modum remittendo salariũ cum conferт̃ bñficium quia salarium erat sub condi tione et facta collatione beneficij expirat cōditio insti. de ver. ob. §. non omnis.

Secus si promissio salarij fuisset pura et perpetua. c. veniens eo. ti. Quod qui dẽ pa. in. c. cum essent eo. credit verum quod licet quando prelatus non inducitur prin cipaliter propter seruitium. sed ꝗ ille meretur si aliter causa finalis sit seruitium non licet. arg. ca. graue. de prebẽ. secus si sit cā impulsiua.
¶ Quid de illo q̇ recipit promisiionem **[sect. 30]** bñficij prestandi ꝑ voce electionis dāda. Rñ. simoniac⁹ ẽ. c. de hoc eo. ti. Jtez dic si recipit pro elecciõe non ĩpedienda sĩue ante siue post. dũmõ nõdũ sit ius acquisitũ in ea electiõe. nam acquisito iu re. licet redimere suam vexationem. vt s̃. iiij. casu.
¶ Tertiusdecim⁹ casus est quando pecunia **[sect. 31]** dat̃ ꝑ tẽporali iurisditiõe hñda. �fet pa. ĩ c. j. ne p̃la. vic. su. sz tamen lz non sit simonia ẽ graue peccatũ. facitad hoc. c. nẽo. et qð ibi no. eo. ti. et. j. q. j. in sum. et gl. j. ĩ. c. qm̃ ne p̃la. vi. su. q̃ tenet quod est simonia. dz intelligi vera secundum Pa. ĩ. d. ca. qm̃ quādo tẽporalis iurisditio hz dependentiam ab offõ ecclesiastico ꝗ per talẽ cõnexitatẽ cõmittit̃ simonia. d. c. cõsulere. eo. ti. sed quando non habet dependẽtiā ab offõ ecclesiastico non est simonia sz turpe lucrum et ɔtra legẽ ꝗz pa. in. d. c. j. vt ĩ aut̃. vt iud. sine quoquo suf. et in aut̃. de man. prin. .§. illð. ho. tamen tz quod sit simonia dare pecu niā vt promoueat̃ quis in imperatorẽ vel regẽ ptātẽ vel rectorẽ alicui⁹ ciuita tis ꝗ iurisditio ẽ spũalis. j. qõ. iij. ex młtis. Vñ vẽdere gastaldionatũ vel yconomatũ ẽ simoniacũ. j. q. j. si quis ep̃us et. j. q. iij. Saluator. Omnis enim potestas a deo est. et iõ spũalis vr̃. Sed credo sit verior opi. pa. ĩmo. Ge. tz quod etiam lz dare aliquid pro habẽdo offõ temporali. de quo vide supra officiũ. §. j. et dic vt ibi.
[sect. 32] ¶ Quartusdecim⁹ casus est quando spũale pro spirituali exigitur puta vn⁹ dz dicere primam missam alter secundam. et ɔueniũt adinuicez quod vnus dicat missā ꝑ alio et econuerso. Tho. vero tenet quod si interueniat pactũ erit viciosum nisi be neficio vel personatui sit annexum tale onus vt puta prebende. s. quod qui eam ha buerit dicat missam ð beata virgine. vt extra de prebẽ. ca. significatũ. Similiter vr̃ tenere Rica. in. iiij. di. xxv. arti. iij. q. j. dicens quod si duo sunt baptiz audi et vn⁹ dicat baptizabo te tali pacto quod baptises me. quod est simoniacũ. Ratio ꝗ in talib⁹ nulla pactio vel cõuentio dz ĩter uenire. c. tua nobis eo. tit. et hoc propter duo. Primo ꝗ res a non dño emit̃ sicut a ministro sacr̃orum qui non est dñs. Se cũdo ꝗ est contra rõnẽ gratie quod vẽdatur sed tu aduerte quod qñvn⁹ renet̃ dicere pri **[[Fo.ccccxvj.]v]** mā missam et cõuenit cum eo q̇ tenetur dice re scðam pro secũda dicenda vt alius dicat primā quod li. ꝑ. nõdenotat apprecia tionẽ sz adminiculationẽ cum ille non pos sit dicere missam ꝑ alio nisi dicat ꝑ eo. et iõ licet sed ĩ casu p̃dictoꝝ doc. li. ꝑ. dicit appreciationẽ. et iõ illicitũ ẽ pactum sed bñ posset dicere secundum p̃dictos do. ho die ego dico ꝑ te. vel te baptizo. et rogo vt cras dicas pro me. vel baptizes me post ea et huiusmodi sine pactione.
¶ Quintusdecim⁹ casus quando datur ra **[sect. 33]** tione prouocationis ad orandum sicut quando dat̃ eleemosyna religiosis pau peribus vt prouocentur orare et missas dicere. pro eis de quo dicvt infra. simo nia. iij. §. ix.
¶ Sextusdecim⁹ ratione punitionis si **[sect. 34]** cut in absolutione excõicationis exigit̃ pecunia non pro absolutiõe ꝗ eẽt simonia. sz ꝑ punitione pctĩ. c. ad aures eo. cõcor. Rica. vbi. s̃. et addit caueat absol uẽs ne in hoc magis intendat deserui re cupiditati ꝗ correctioni.
¶ Decimusseptim⁹ rõne liberalitatis **[sect. 35]** ꝗ gratis datur et gratis accipit̃ non rõne alicui⁹ spũalis. j. q. j. q̇cq̇d sz tamen nota bilitas in tali dato facit presumptaz si moniam. vt. c. et si qõnes eo. ti.

Simonia.

iij. circa bñficia dignitates officia et prĩo circa ele ctionẽ seu promotionẽ queritur
De notatis hic et quod simōia in curia romana cessat. Bar. no. in. l. j. in prin. ff. ad le. iul. de ambi. et Fely. c. cum venissẽt col. j. ꝓsi. inqꝫtum abbas. de symo.
¶ Vtrum reges et principes et alij recipiẽ [sect. 1] tes pecuniam vt cōsentiant electioni seu promotioni ad aliquam dignitatẽ vel p̃laturā sint simoniaci. Rñ. Pau. in. c. de hoc. e. quod sic et tenent̃ restituere illi ecclie ꝺ cuius prelatura agebatur. lꝛ non esset de bonis ecclesie. vt ptꝛ in eo. c. de hoc. ¶ Quid de canonico q̇ cōuenit cum alijs [sect. 2] canonicis. vt ɔplaceāt sibi de aliquo ca nonico recipiẽdo et postea ipse eis com placebit de alio. Rñ. quod simonia est. ca. qꝫpio. j. q. ij.
¶ Quid si dicat aliquis eoꝝ nunqꝫ cō [sect. 3] sentiāt. quod aliq̇s fiat canonicꝰ nisi mihi cōsentiatis de meo. Rñ. secundum Ray. Simo niacus est. Si tamen cōsuetudo esset quod qñ vnus fuit exauditꝰ invna quod alter post ea exaudiatur in alia posset tũc talem cōsuetudinẽ rogare seruādam. ar. lxiij. d. qꝛ igitur de consti. c. cum omnes.
¶ Vtrum ɔmittat simoniā facit pctm̃ cũ [sect. 4] illo q̇ bñ ficiũ ɔfert vt retineat aliquam portionẽ ex redditibꝰ bñficij. rñ. pa. ĩ. c. j. vt ecclia bñ. quod sic. no. tamen quod ep̃us ex iusta cā et necessaria potest statuerevt reddi tus certi tp̃is bñficij vacātis deputen tur ad certum vsum laudabilẽ facit. c. vl. de ver. sig. Jtẽ pro solutiōe suoꝝ debet̃ intelligi si ɔtractoꝝ nomine ecclesie se cus si cōtraxisset nomine priuatovt no. gl. in. c. j. de sol. facit. c. si propter tua de rescrip. lib. vj.
¶ Vtrum ꝓmouẽdus in rectorẽ alicuius [sect. 5] ecclesie et paciscas vt soluat pẽsionem maiorẽ collatori sit simōiacꝰ. Rñ. pa. ĩ. c. cum clerici de pac. quod sic. silr etiam si promo uẽdus propria autoritate obliget se ad pensionẽ et non tenet collatio secundum pau. ibidem lꝛ Jo. an. teneat quod tenet.
¶ Circa officia q̃ritur de p̃sbytero q̇ vẽ [sect. 6] dit offm̃ portādi aquā benedictā per suam parochiā. Rñ. secundum Ro. quod licite po test fieri si vẽdit emolumẽta sibi ex cō suetudine ꝓueire cōsueta. Si autem vẽdit tale officiũ non est simonia. sed turpe lucrũ. Si autem vendit aquā bñdictā vel panẽ bñdictũ sic ẽ simonia ſm Alexā. et Ro. qꝛ in receptione talium cō fert remissio venialiũ peccatorum.
¶ Quid si quis vẽdat officiũ clauden [sect. 7] di hostia vel pulsandi campanas. et hu iusmodi. Rñ. secundum Rod. quod simonia cꝰ est sumpto nomine simonie large sicut talia officia sunt spũalia large. Si tamẽ datum sitalicui tale offm̃ gratis et ɔsue tudo sit loci quod possit ponere aliũ loco sui et locare et vendere ad vitam ipsius dantis non esset simonia secundum Ro. Sed tu aduerte quia. j. q. ij. ca. j. dr̃ quod non est sacri muneris offm̃ claudere hostia ecclesie sed tamen sibi annexum vel vnitum. Et dicit glos. ibi qꝺ tunc est simonia **[Fo.ccccxvij.r]** emere aliquam administrationem. vel officiũ ecclesie quando est annexũ alicui spi rituali vel consueuit per clericum exerceri soluꝛ. et sic tene quod est simonia vendere officiũ. secus vendere redditus.
¶ Quid de dātibꝰ aliquid vt possint ĩ [sect. 8] parochia vel ep̃atu q̃rere vel questuare Rñ. secundum tho. ĩ quol. quod sacerdotes prelati recipiẽtes simoniaci sunt cum persuasio sacerdotis spũalis sit et ei credatur qꝛ p̃ lati aut p̃sbyteri sunt et sic est simōia respectu prelati vel p̃sbyteri cōcedentis respectu vero dātis sacrilegiũ est quia ibi est de fraudatio eleemosinaꝝ cōtra intẽtionẽ dātiũ et tenetur vterqꝫad restitu tionẽ si tales q̃stores sunt scelerati vt sũt chiaratani. sꝛ q̇ ad restitutioneꝛ dic. vt Restitutio primo inverbo turpiter §. j. ¶ Vtrum liceat darevł accipere pecuniā [sect. 9] ꝓ or̃one p̃dicatiōe dei laude vel processione. Rñ. secundum

Ric. vbi. s̃. et Astẽ. li. vj. ti. vlt. quod nō. Hec ti. et siła dicũt̃ spũalia ĩqꝫtũ ex gratia ꝑcedũt et ad gr̃am disponũt q̃ tamen per hominũ mĩsteriũ exhibẽtur. et iō vẽdere in his quod est spũale simonia est. Et iō q̇ predicat pricipaliter vt lau dem vel fauorẽ cōsequatur humanũ vł lucrum simōiac⁹ est saltẽ mẽtalis. j. q. iij. non solũ. Aduerte tamen quod dantes eleemosinas pauperib⁹ aut religiosis vt impetrent orationis suffragiũ non dāt qua si intendant emere or̃ones sʒ quasi per gratuitam beneficient iam eos prouocare adotañ. pro se gratis et ex charitate. et sic non peccāt.

¶ Quid de statuẽtib⁹ ĩ aliqua ecclia q **[sect. 10]** ꝑcessio non fiat in alio funere nisi tātaʒ pecuniam legasset ecclie. Rñ. ꝗʒ ray. et th. quod simoniaci sũt. ar. de iureiu. c. sicut el j. et. ij. secus si statuereť quod legātibus talẽ summā fieret talis honor vel ꝑcessio ar. extra eo. c. cum sit. Rō diuersitatis ẽ ꝙ in prĩo est exactio p̃supponit quod ꝑ mino ri non fiat in secundo hʒ spẽm gratuite recōpensationis ꝙ non negať ne etiaʒ fiat pro non legantibus. ar. de iureiur. c. sicut. el. j. et. ij.

¶ Vtrum liceat dare pecuniam ꝑ āniuersa **[sect. 11]** rio celebrādo et hmōi. rñ. Ri. in. iiij. dis. xxv. quod non lʒ ꝑ hoc pcm̃ facere de dāda pecunia sʒ si ex deuotiōe detur ecclesia debet celebrare Jnn. ꝟo in. c. qm̃ enormis ne. p̃. vi. su. dicit quod nōsolũ lʒ sʒ etiā ẽ meritoriũ aliquos reddit⁹ cōstituere in ecclesia vt ibi fiat anniuersariũ ꝑ ali q̊ sʒ hoc cōstitui non potest per donatorẽ: ꝙ non lʒ ei cōditiones spũales apponere. sʒ tamen temporales vt redẽptione captiuorũ. xij. q. ij. aurũ sed potest constitui per illos qui hñt āniuersariũ facere extra de pre bẽ. c. significatũ. Ho. in. d. c. qm̃ tenet q potest imponi tale on⁹ redditib⁹ sed dicit tuti⁹ fore relinquere sic relĩquo tali ecclesie annuatim. x. li. super tali possessio ne diuidendas inter eos solũmodo qui meo anniuersario intererit. et rogo vt fiat omni anno.

¶ Vtrum canonic⁹ vadẽs ad horas cano **[sect. 12]** nicas principaliter ꝑ denarijs horarijs sit simoniacus. Rñ. Ho. in. c. olim de. ꝟ. sig. et seq̇tur Jo. an. de cle. non re. c. vnico lib. vj. lʒ quod non est vera simonia. ꝙ nulla expressa pactio intercedit sʒ quod grauiter peccat et mẽtalẽ simoniācōmittit sʒ per so lā pnĩam satisfacit. c. tua nos de simo. ¶ Quid si cleric⁹ ꝑp̃cio vigilet ad defũ **[sect. 13]** ctũ et dicat psalteriũ. Rñ. Ho. quod si fecit pcm̃ ꝑ eo legere psalteriũ quod simonia est. Si autem quod vigilaret non est simonia lʒ scit tacite quod debeat legere psalteriũ. ar. de preben. c. significatũ. ꝙ sic vẽdit laborem quẽ non tenetur ĩpendere.

¶ Quid si maior crux non portetur nisi **[sect. 14]** ꝑ certo p̃cior Rñ. Ho. quod ẽ signum auaritie et ĩducit viciũ simonie. c. audiuim⁹ eo. Similiter est simonia quando taxať pro qꝫta pecunia q̇s ponať in tali sepultura cum ibi sint plures secundum Hosti.

¶ Vtrum pactũ de lecto redimeñ. anteqꝫ **[sect. 15]** corpus ad ecclesiā deferať sit simonia Rñ. quod non ꝙ lect⁹ et huiusmodi ẽ q̇d tẽporale et iō potest vẽdi redimi et hmōi. si tamen clerici nolẽt sepelire nisi prius ĩposito p̃cio de eo redimẽdo sic vr̃ simonia cum fiat pcm̃ de tꝑali ad spũale secundum Ho. facit. c. vl. de re permu. siłr ɔmittiť simonia si clici nollẽt sepeliť nisi fieret eis cautio ab heredib⁹ defũcti de receptione eoꝝ **[[Fo.ccccxvij.]v]** q̃ cum funere portātur et siłr quando nolũt sepelire sine pecunia. ca. q̃sta est. xiij. q. ij. ¶ Vtrum sit simonia ꝑ matrimonio dare **[sect. 16]** pecuniā. Rñ. ꝗʒ Ri. ĩ. iij. di. xv. art. iij. q. j. quod ꝑut matrimonium ẽ sacr̃ʒ cadens in dispẽsationem ĩstrōꝝ ecclesie sicvẽdi nō potest et iō simoniac⁹ est q̇ ꝑ bñditiōe nubentiũ pecuniam exaciā accipit. c. cum ĩ ec clesie eo. ꝑut vero matrimonium offm̃ nature sic lʒ dare et accipere preciuʒ sicut et pro alijs officijs ciuilibus et corporalibus.

¶ Sed q̇d si nolit bene dicere nisi data **[sect. 17]** pecunia. rñ. Alexā. quod dʒ recurrere ad su periorẽ qui sivoluerit cogerc prefbyteꝝ vt bñdicat gratis tutius est abstinere qꝫ peccādi

occasionẽ dare. Pa. tamen in c. dilect⁹ el. ij. e. ti. quod lʒ ĩ sacr̃is voluntarijs non lʒ aliq̇d dare ꝑ eis hñdis. sʒ in necessarijs. et sic videreť tenẽdo opi. q̧ non possum ɔsumare matrimonium sine bñditione vbi cõsuetũ est quod licite dare potest cum intẽtione dandi pro redimenda **[sect. 18]** vexatione non emẽdi benedictionem.

¶ Quid de sacerdote q̇ non vult dare licẽtiã ꝑochião alteri cõfitẽdi nisi data pecunia. Rñ. Ro. quod simoniac⁹ ẽ. Jdẽ dic ð lnĩa cõicãdi aut bñdicẽdi spõsas. Ad uerte tamen quod si non intẽderet licẽtiã cõfitẽ di cõicandivł bñdicẽdi spõsas. et hmõi vẽdere sʒ sibi ꝑuidere sub obuẽtiõib⁹ et oblatiõibus q̃ eũ contingerent et non plus non esset simoniacus. ſʒ Rod.

¶ Vtꝛ sit simonia ex pcõ dare aliquid **[sect. 19]** pro calcib⁹ vestibus et lintheaminibus bñdicẽdis. Rñ. Ray. tʒ quod non ꝓ non ĩuenitur nisi ĩcrifmate baptismo cõiõe eucaristia balsamo sepultura et basilica ð dicãda. j. q j. diuina. c. placuit. c. vt vn⁹ quisq̃ extra. e. ti. cum in ecclesie. sʒ tu dic ꝟsus Gof. et Ho. quod est simonia. c. ad nostrã eo. Jdẽ dic ꝑ benedictione abbatũ vel abbatissaꝛ velatiõe virginũ aqua bñdicta et huiusmodi secundum pe. de pal.

¶ Vtꝛ archiacon⁹ q̇ hʒ examinare pro **[sect. 20]** mouẽdosvł ille q̇ rñdet ĩ scrutinio ordi nãdi ſʒ formã. c. ij de scru. vel ille mĩster q̇ legit euangelium cum sit ordĩatio sit simo niac⁹ si aliq̇d recipitab ordinãdis. Rñ. quod sic ſʒ dominũ. Anto. in. c. pe. extra. e ¶ Vtrum pretendens scĩtatẽ quã non hʒ **[sect. 21]** vt ꝑmoueať ad ordines vel beneficia sit simoniac⁹. Rñ. quod non sed dʒ agere pe nitentiam. c. mandato extra eo.

¶ Vtrum notari⁹ sine simonia possit ali **[sect. 22]** quid recipere ꝑ scriptura facta de ordi natiõe. Rñ. Lau. et sequiť ber. brix. in. c. sicut ep̃ʒ. j. q. ij. quod non nec ꝑ labore nec ꝑ charta. sed ep̃s dʒ sibi ꝑcurare. Pa. ꝟo ĩ. c. j. de simonia tʒ cum glo. ibidem et cõiter doc. quod veꝛ est in notario q̇ hʒ fasarium de publico fec⁹ est in illo q̇ non hʒ salariũ ꝓ recipere potest ꝑ suo labore solũ cõ siderat q̃litatẽ negocij non ordinis sicut faciũt q̇ ꝑ cłicatu tamen ꝑ diaconatu plus et huiusmodi ꝓ sic est simonia. ar. x. q. ij. p̃carie. Jdẽ dic quod ẽ simonia exigere aliq̇d ꝑ sigillo nisi expensas cere et sigillatio nis clericorum ad hoc deputatorũ intellige super re spũali et in iurisditione ecclıastica cum nihil aliud sit nisi quedã testificatio iudicis super illud.

¶ Vtꝛ recipiẽs aliquam ꝑmissionẽ spiri **[sect. 23]** tualitatis. puta beneficij et huiusmodi ꝑ aliquo negocio ꝑmouendo apud sedem apostolicam sit simoniacus. Rñ. pa. in c. cum essent eo. quod sic vt ibi.

¶ Vtrum statutũ in fundatiõe alicui⁹ ec **[sect. 24]** clesie factũ q̊ caueť. quod q̇sq̇s tamen ĩ reddi tib⁹ annuatim dederit in ꝑpetuũ recipiať ꝑ canonico et hẽat quod dederit ꝑ pre bẽda sit simoniacũ. Rñ. Ro. quod si tale sta tutũ fiat ad tp̃s et principaliter intẽtiõe augẽdi dei cultũ: et qð dans principali ter ꝑꝑ deuotionẽ det et sit dign⁹ tollera ri põt. et ide dic de mõasterijs de nouo fũdatis et egenis. s. qð q̇sq̇s daret tãtũ recipereť ad illud monasteriũ vsq̃ ad certum numerum. ar. c. tua nos extra. eo. ¶ Vtrum aliq̇s dign⁹ ordiari vel bñficia **[sect. 25]** ri dãs ex pacto. vel exact⁹ ianitorivt eũ ad ep̃ʒ ꝑmittat ĩtrare ad peteñ. bñficiũ vel ordinẽ vel electiõis ɔsuma tionẽ sit simoniac⁹. Rñ. ſʒ Ro. quod non si non dat in tẽtione corrupta. s. vt per ĩtercessionẽ ei⁹ cui dať cõsequať intẽtũ. ꝓ si cum tali intentione daret esset simoniacus.

¶ Vtrum aliquis possit ĩduci. vt intret **[sect. 26]** **[Fo.ccccxviij.r]** religionẽ ꝑpter pecuniam dãdã. Rñ. nõ. c. dilect⁹ el. ij. eo. ti. Sʒ vt q̇s cõuertatur ad fidẽ dicit gl. iu. d. c. dilect⁹ quod potest dari. Hosti. addit id posse dici in sacramẽtis necessarijs sed non in volũtarijs. qð limitat Pau. in. d. c. dilect⁹. quod ex pacto vt cõuertatur vel intret religionem vel recipiat sacramẽta non lʒ. sed bene si ne pacto vt alliciať ad p̃dicta capiẽda. ¶ Quid de fraternitatib⁹

ita constitu [sect. 27] tis quod nullꝰ recipiatur ad eas nisi ꝑmittat vel iuret quod annuatim soluet. x. deñ. Rñ. ray. quod si fiat ꝑpter cām honestam. puta pauperibus alēdis captiuis redi mēdis. Et huiusmodi non ē ibi simonia ī no li cite sunt et q̇ eas ȯspicit anathematizādꝰ ē. xlij. di. si q̇s despicit. et ar. xvj. q. xvij. sa ne. Rod. tamen dicit quod si statutū est sub forma negatiua non lz ꝓ excludit pietatez sz sub forma affirmatiua. lz. s. vt q̇squis fuerit receptꝰ de tātum sz non placet q ꝗ fiat iuramētū ꝑpter periculū periurij.
¶ Vtꝯ ꝑ iustitia faciēda dare pecuniā [sect. 28] vel eq̇pollēs sit simonia. Ric. ī. iiij. dist. xxv. ar. iij. q. iij. tz quod sic loquēdo de iusti tia ecclıastica vt quando dat̃ ep̄o vel alijs ꝑ redeñ. iure suꝑ spūalibꝰ. ī q̊ cōcor. gl. in c. vēdētes. j. q. iij. Jdē tz Rod. etiam super tꝑalibꝰ si sit ꝑsona ecclıastica q̃ dz reddere ius rōne iurisditiōis eccliastice. se cus esset si esset iudex secularis seu laicus lz ałs grauiter peccet. Alex. de al. ta mē tz qȯ etiam in iudice seculari vēdere iudiciū iustum sit simonia. quia hoc est actus virtutis et ita quo ad aliquid est spūale sed ꝑ aduocatiōe aut ꝑcuratione etiam in cā spūali lz aliq̇d accipere sine simonia sz gl. in. d. c. vēdētes et Ric. vbi. s̃. et forte verius tenēt contrarium et qȯ est solū graue peccatum accipere pro iustitia in rebus tꝑalibꝰ et ei q̇ est iudex. ¶ Vtrum sit simoniacū occultare peccatū [sect. 29] alicuius ꝑ pecunia quando ad eius offi cium pertinet illud reuelare. Rñ. quod sic. c. nemo eo. immo etiam occultare respectu persone cōsanguinitatis vel affi nitatis vt ibi dicitur. sed Rica. vbi. s̃. limitat verum si talia respiciūt cām spūalem ałs non. sed est graue peccatum.
¶ Vtrum testificari pro pecunia sit simo [sect. 30] nia. Rñ. Ric. vbi. s̃. tz quod sic cā spūali ali ter non licet sit graue pctm̃. Alex. ꝯodicit quod in causis ecclıasticis et a ꝑsonis eccle siasticis si testimoniū vēdat̃ simonia est. Jn alijs grauiter peccatur.
¶ Sz nūq̇d aduocatꝰ similiter cōmitit [sect. 13] simoniā si pro pecunia patrocinat̃. Rñ. quod non ꝓ patrocinū et cōsiliū adminiculat̃ exteriꝰ cause. sz testimoniū ē de substātia cause. et iō testes cogunt̃. non aduo cari secundum Alex.
¶ De simonia magistroꝯ. vide. s̃. Ma [sect. 32] gister §. x. cum seq.
¶ De simonia sepulture. vide. s̃. sepul [sect. 34] tura in prin. et. §. j. et. xliij. et. xliiij.
¶ Vtrum patronꝰ siue habēs ius p̄sen [sect. 33] tādi q̇ aliq̇d recipit ꝑ p̄sentādo sit simo niacꝰ. Rñ. Pa. ī. c. veniens el. j. de test. q ꝗ sic. tex. bonꝰ de transact. §. preterea quā [sect. 35] do inter.
¶ Circa ꝑmutationez. vide. s̃. permuta [sect. 36] tio. §. iij. et. iiij. et. vj.
¶ Circa transactionem. vide. j. Transa [sect. 37] ctio. §. iiij.
¶ Circa renūciationē et remissionē vltra id quod habes. s̃. renūciatio. Quero Vtruz renūciās lr̄is suꝑ beneficio ecclıastico obtinēdo sit simoniacus. Rñ. Pa. ī. c. ad audiētiā de rescrip. quod sic si sit ex pacto de aliq̊ tꝑali recipiedo siue ꝑ certa pen siōe recipiēda. gl. in. d. c. ad audiētiā tz quod est simonia in eo q̇ cōsequntꝰ. est beneficiū. sz in eo q̇ nōdū cosequntꝰ est be neficiū quod non sit simonia. Sed tu tene q ꝗ est simonia etiam in hoc casu si det̃ aliq̇d ex pactiōe ꝑtis secꝰ si ex officio iudicis vel mediātibꝰ bonis viris renunciatio ex vna ꝑte pure fiat et ex altera ꝑte aliq̇d tꝑale det̃. vt colliget̃ in. c. sane de renū. et de pac. c. cum ꝑdē. Siłr non est simonia si renūciet talibꝰ literis ex eo quod dat̃ sibi spūale puta bñficiū secundum Jnn. et Hos. de rescri. c. ad audientiā qȯ limita cum sit permutatio si cōcurrāt q̃. s̃. dixi permutatio. §. iij.
[sect. 38] ¶ Vtrum dās aliq̇d tꝑale p̄lato ne remoueat eum a prioratu vel beneficio sit simoniacꝰ. Rñ. Rodo. qȯ sic si necessitas **[[Fo.ccccxviij.]v]** vel vtilitas fit quod ammoueat̃. alias non dummodo intētio non sit corrupta. Siłr simoniacus est qui dat spūale vt obtineat debitū tꝑale quod suū est secundum Tho. in iiij. di. xxv. de quo ego dubito per ea q̃ dixi. s̃. simonia. ij. §. xvij. et. xviij. et potius credo quod non sit simonia. ar. c. j. de vsu. ¶ Vtrum renūciās bñficio

vt alteri certe ꝑsone deẽ sit simoniac⁹. Rñ. quod non nisi in pactũ deducat̃. c. delictũ de preben. Nam habere spem de hoc non est simonia c. cum pridẽ de pac. j. q. j. ordinationes.
¶ Vtrum remittẽs debitũ tꝑale ꝓ spũali **[sect. 40]** cõsequẽdo sit simoniacus. Rñ. Pa. in. c. veniẽs el. j. de test. quod sic quia remittere idem est quod donare vt in glo. predicti. c. et in. l. q̇netiã. ff. de calũ. Limitat tamen gl. et in. d. c. verum quando ex tali remissiõe aliqꝺ comodũ applicat̃ ꝑti. Addit Pa. ibdẽ aliã limitationẽ. s. quod est verum quod remittere est dare quando debitũ est liquidum. sed quando debitũ est dubiũ tũc ꝺr potius facere ꝗ donare vt ꝺr in trãsactione in. l. siue apud. C. de transa. ¶ Vtrum ꝓmittens nihil petere ab ordi **[sect. 41]** natore vel presentatore vsꝗ ad tot annos sit simoniacus. Rñ. Pan. in. c. per tuas. el. iij. quod sic: quia ex quo ordinato tenetur assignare isti post ordinationem portionem que consideratis fructi bus est q̇d tꝑale talis remittit tꝑale ꝓ spũali consequendo et ideo simonia est. ¶ Vtrum dãs pecuniam vt q̇s non ordinet̃ **[sect. 42]** vel eligatur vel electio non confirmet̃ aut eccl̃ie non cõsecrent̃ et huiusmodi sit simoniacus. Rñ. quod sic extra. eo. ti. nemo. Jdẽ dic quando per gratiam ꝛsanguinitatis vel affinitatis. vel penitẽtie non recõciliat. do min⁹ penitẽtẽ absoluit vel pctm̃ celat. vt in. d. c. nemo. Dicit tamen Jnn. ibidẽ quod vez̧ est similitudinarie ꝺr simoniac⁹ talis per gr̃am sic faciẽs: ꝗ sic punit̃. i. ac si simoniacus esset. pan. et gl. ĩ. d. c. nemo tʒ quod est simonia et est verius.
¶ Vtrum corrũpens iudicem vel testem **[sect. 43]** in causa spũali ꝓpter pecuniaʒ sit simo niac⁹. Rñ. pa. in. c. tua nos. e. tit. cum Hos. quod sic per ꝗdã cõnexitatẽ quã habẽt cum spũalib⁹ vel ẽ q̃si simonia ar. d. c. nemo Secus in causa mere temporali.
¶ Vtrum aliq̇d accipere ꝓ inuestitura ec **[sect. 44]** clesiarum sit simonia. Rñ. quod sic. tex. in. c. in tãtũ eo. et ibi dici. Pa. quod non tãtũ ꝓ in uestitura iuris. sʒ etiam facit. s. ꝓ ĩductio ne in corporalẽ possessionẽ etram si ibi sic consuetudo.
¶ Quid de dãtibus primos fructus be **[sect. 45]** neficij in curia et soluentib⁹ taxã bulla rũ et cetero⁊ secundum stylum curie. Rñ. quod nõ sunt credendi simoniaci quia talia nõ soluunt̃ pro spiritualib⁹ sed pro sustentatione curie et officialium. et sic tene ꝗ illa de volũtate pape sunt ordinata. Sʒ secus iudico in curijs episcopo⁊ et aliorũ prelatorum habẽtibus vndeviuant. secundum decẽtiã non secundum põpã. ꝗ simoniacuʒ est tales taxas facere ꝓ dispẽsationib⁹ absolutiõibus et hmõi. j. q. iij. ex multis. Secus si ꝓpter victus decentiam. quaʒ alias non habent si hoc non fecerint.

Simonia. iiij.

circa ingressum religionis. Vtrum intrãs monasteriũ cum pcõ de dandis tꝑalib⁹ sit simoniac⁹. Rñ. quod sic. c. ĩtãtũ. c. veniẽs e. dicit tamen Hos. et Gof. Ray. et Ber. et in. c. qm̃ simoniaca est quod si monasteriũ esset tenue quod possent dicere volẽti ĩtrare. Si vis viuere mecũ porta tecum. ꝗ licet te libẽter recipere vellemus tamen bona nostra non sufficiũt. Sʒ tu tene in cõsciẽtia opin. Tho. in summa qui dicit quod pro ingressu monasterij non lʒ ali quid recipere vel exigere quasi p̃ctũ. sʒ pro victu persone recipiẽde lʒ aliquid recipere si non sufficiant opes ad hoc monasterij. Similiter etiaʒ licitum est ꝓpter deuotionẽ quã q̇s ostẽdit mona sterio largas eleemosinas faciẽdo eidẽ quod facili⁹ recipiat̃ sicut licitum est ecõuer so ꝓuocare aliquẽ per tꝑalia beneficia ad deuotionẽ monasterij licet non sit lici tum aliquid ex pacto dare vel recipere vt recipiat̃. c. ꝗ pio. j. q. ij. Rodoff. etiaʒ tenet quod quando monasteriuʒ est tenue et indigẽs quod non est simoniacum pacisci in talibus dummodo non fiat ꝓ spũalibus cõferẽdis sed pro ẽxpẽsis faciẽdis vel recompensandis. vnde tʒ quod licet ex **[Fo.ccccxix.r]** prĩmere noĩa et ꝗtitatẽ numerus et plʒ mihi q̊ ad cõsciẽtiã. ad. c. q̃ videnꝫ ꝛria et maxime.

di. c. qm̃ simoniaco. dic quod loquũt̃ quo ad foꝛ ɔtẽtiosuʒ ꝑpter fraudes et ideo fundãt se suꝑ p̃sumptiõe q̃ cessat in foro aĩevel loquunt̃. vt nihil ꝑ ingressu. sed non loquunt̃ quin pro releuatione sumptus quando monasteriũ aliter non potest.

Simonia. v.

Circa ea que prohibẽ iur dari vel deduci in pactum pro aliquo spũali vel annexo vel ab eo depẽdente Et primo.

De notatis ĩ hoc. §. et an sit simonia soluere notario ꝑ scripturabal. quod non in sua mar. in versi. soluere. in. fi. et an com mittat̃ in matrimonio interuẽtu pecunie bal. quod non in ru C. de spõ. no. in. l. ticio. §. j. ff. de cõdi. et demõ. et Bar. ĩ. l. ille aũt. in vlti. oppo. ff. de here. insti.

¶ Vtruʒ solũ sit simonia quando interuenit **[sect. 1]** pcm̃ de pecunia. Rñ. quod non sʒ dic quod triplex est munꝰ quod inducit simoniã ĩ spũa libus si deducat̃ in pcm̃. Primũ ẽ munus a manu vt est pecunia capiẽdo ꝑut accipit̃. j. q. iij. totũ ꝑ oĩ re temporali. Scȯm munus est a lingua. Tertiuʒ ab obsequio vt. j. q. j. sunt nulli. Additur ab aliquibꝰ. Quartũ munꝰ sanguinis quod est cum quis cõfert ecclesiã vel prebẽdam alicui intuitu ɔsanguinitatis vel amicitie. Nam secundum gl. in cap. vt ecclesia benefi. sed solum cõfert. ꝑpter consanguinitatem vel amicitiam et alias non conferret simoniacus est. Sed alex. de ale. scȯa scȯe. et Tho. scȯa scȯe. et in. iiij. et in quo limitant verum quando intendit ex hoc aliqȯ bonum redũdans in seipso: vt puta ꝓ magnificet̃ vel nobilitet̃. vel vt faciat sibi aliquam recompẽsationẽ et hmõi. Secus si solum intẽdens bonuʒ tꝑale illius cui datur et non alterius ꝓ tunc lʒ sit graue peccatum non tamen simonia est in hoc. iiij. munere. ꝓ nihil datur vel recipitur et magis placet De hoc tñ. vide Pan. in ca. tuam de eta. et qual. or. et. j. q. j. c. si quis. et. c. sunt nõnul li. Posset tamen dici etiam tũc esse simoniacus quando p̃latus aliqȯ bñficiũ eccl̃iasticũ daret alicui cum pcõ vel intẽtiõe. vt ipse suis consanguineis prouideret.

¶ Sʒ nũq̇d qȯcũqꝫ munꝰ a manu indu **[sect. 2]** cit simoniam in spũalibus. Rñ quod sic si pcm̃ p̃cessit. Si vero non p̃cessit tũc si fit adeo paruum quod non debeat iducere pro mouẽtis aĩm inspectis cã tꝑe et qualita te ꝑsonarum sic non facit simoniam. c. si qõnes. e. ti. Valde. n. ĩhumanũ est a ne mine velle recipere. sed vilissimũ est oĩa ab oĩbꝰ. ff. de offõ ꝑcõ. l. solent. §. vlti. et hoc verum quo ad eccl̃iam. sʒ quo ad deũ quicquid dat̃ vel recipit̃ corrupta intẽtiõe ꝫtũcũqꝫ minimũ ꝑ spũali simonia cum est. sed sola pnĩa siue resignatione beneficij purgat̃. et sic intellige. c. nemo eo. secundum Gof. aduerte tamen quod quando datur aliquid sine pcõ non vt non debitũ sed vt dari consuetũ non est simonia. secundum Rod. ¶ Quid si id quod datur sit de rebus eccle **[sect. 3]** sie. Rñ. quod nihilominus simonia erit ꝗʒ sanctum Tho. ¶ Quid si non det̃ munus a manu. sʒ a **[sect. 4]** lingua ꝑ spũali habẽdo. Rñ. simonia ẽ Aduerie tamen quod munꝰ a lingua aliqñ ȯr ipsa laus ꝑtinẽs ad fauorẽ humanũ q̃ sub p̃cio cadit aliquãdo p̃ces ex q̇bꝰ fauor humanꝰ acquirit̃ vel ɔtrariũvita tur. et iõ si q̇s principaliter ad hoc intẽ dit simoniã cõmittit: et principaꝑr ȯr in tẽdere quando ꝑ indigno admittẽdo datur vel recipitur. Sʒ circa dignũ dist̃iguit Gof. et Host. quod aut ꝑmouet̃ quis precibus suis et sic si petit p̃lationem que da tur per electionẽ tunc est simonia. j. q. vj. sicut is qui. Si autem non dat̃ per electioneʒ si sit simplex beneficium sic lʒ si indiget. Si non est simplex sʒ habens dignitatẽ vel curam aiarum sic non lʒ. ar. j. q j. or dinationes. et. viij. q. j. in scripruris. et est simoniacꝰ secundum Vgo. Ray. Hostiẽ. Tho. secũda secũde. et directo li. iij. ꝓ eo ipso quod petit̃ indignꝰ ẽ. Sʒ Rodoff. credit q lʒ ĩ dignitate et cura. Facit. c. tua nos. e. ti. Quod ego credo verum si indiget pu ta. ꝓ non hʒ aliunde. vnde

viuat alias non. c. ad aures. e. ti. si modo dignus est et intendat ꝑdesse et non preesse. Si vero ꝑmouet̃ precibus alienis si ꝑ indi-**[[Fo.ccccxix.]v]**gno. sic secundum omnes simonia est. j. q. j. de ordi nationibus. Si vero pro digno tunc si sunt spirituales non est simonia. j. q. j. la torem. Si vero preces sunt carnales. et dicuntur carnales quando illi qui precā tur attendunt ad parentelam principa liter vel amicitiam rogantium et prelatus propter ipsas principaliter mouet̃ sic est simonia. quia preces succedũt lo co precij. d. c. ordinationes et. sunt non nulli. j. q. j. Si vero prelatus principali ter non sequitur preces sed merita. seu ꝙ dignus est non simonia. c. quibusdā. j. q. j. et ar. c. tuam. eo. ti. tenent etiam Pa. in. c. tua nos. e. ti. quod humiles p̃ces emis se a digno non inducunt simoniam nec etiam aliquod peccatum. vt ex dictis. c. tua nos et. c. latorẽ patet. immo fortius tenet pa. ibidem quod donans aliquid cardi nalib⁹ vel p̃latis et rogās pro aliquo be neficio dummodo non ducat̃ principali intẽtiõe vt per talia feruitia et p̃ces adipiscat̃ spũale. ꝗuis secundario habeā talẽ spẽ quod extra oẽm noxā indicat̃ ꝙ iu ste ista possunt fieri sine spe primaria. vt. d. Jnn. et Hos. fa. c. q̇d ꝑderit. lxj. di. j. q. j. sunt nōnulli et ĩ. c. tua. de et. et qua. **[sect. 5]** ¶ Circa mun⁹ ab obsequio q̃ro vtrum seruiẽs alicui p̃lato vt cōsequat̃ beneficiũ spũale vel monasterio vt recipiat̃ et huiusmodi sit simoniac⁹. Rñ. pa. in. c. cum essent. eo. ti. gl. ibi tʒ quod non quando sine oi pactiõe seruit et intẽtiõe secũdaria p̃dicta habẽdi non primaria si modo sit idone⁹ nec p̃lat⁹ aut monasterium directe ꝑpter hoc seruitiũ intẽdat ei de benefi cio ꝑuidere vel recipe: ꝙ si sic esset mu nus ab obsequio et simonia quando ṗncipaliter et directe. d. c. ordinatiões. Jō dic quod si in seruitio interuenit pactum semper est simonia. c. cum essent. eo. ti. Si non interuenit pactũ si seruiat ṗncipaꝗr gratis lʒ scd̃ario. vt habeat aliqd̃ spũale non est simonia secundum Gof. et sic cōcor. iu ra q̃ videnť ꝛria. Ho. tamen etiam tenuit quod si seruitium corporale sit honestum et dignus dignum obsequium prestat q̧ licite potest etiam seruire principaliter dũmodo pactũ non interueniat vt si quis episcopo seruiat romam eundo eius ne gocia procurando a contrario sensu in c. sunt nonnulli. j. q. i. Sed in seruitio indigno vel pro indigno sic erit simonia. similiter dic quod in seruitio spũali q̧ si pactũ interuenit simonia est nisi tali beneficio sit annexũ illud on⁹. vñ no. q̧ non solũ p̃dicta ĩducũt simoniā in dāti bus seu paciscẽtib⁹ sed etiam in cōsentiẽ tib⁹ siue mediatorib⁹ et c. c. per inq̇sitionẽ de ele. et. c. ij. de cōfes. necnō in paciscẽti bus aliq̇d dare vel facere ministrātib⁹ sed etiam ministris seu familiaribus ad ministrātis. sicut dicimus in Jeʒi. qui fuit seruus Helisei. j. q. j. in summa. dicit tamen Ri. quod lʒ eꝑs fecerit pactũ vel promissionẽ pro aliquo beneficio dādo et postea oblit⁹ talis pacti pure ɔfert q̧ non est simoniac⁹ quo ad ecclesiam: nec etiam ille qui recepit tale beneficiuʒ si hoc pactum ignorabat et ideo non tenet̃ resignare quod bene po.

¶ Vtrum autoritas pape excuset a simo **[sect. 6]** nia. rñ. pa. in. c. j. eo. ti. Dicũt doct. quod in curia romana titulus de simonia non habet locũ sicut nec lex iulia de abitu in curia principis. glo. vero et ho. ĩ. c. ex parte. eo. titu. dicit et sequit̃ pa. in. d. c. j. verum in his que sunt simoniaca de iu re positiuo solum. sed non in his q̃ sunt simoniaca de iu. diuino. et iō tʒ pa. ibidẽ quod cum tit. beneficij habentis administrationẽ ordinis vel executionẽ clauiũ sit de iure diuino sicut ipsa executio cla uium quod papa talem ti. vẽdẽs est simoniac⁹ sicut ille qui emit nec valet excusare eius autoritas. habes bonam glo. in. c. licet de pen. et tex. est cum gl. ĩ. c. ex diligenti de simo. ꝗuis. d. car. teneat q̧ omnis tit. beneficij sit de iure positiuo et sic secundum eum excusaret eius dispẽsatio. sed tu tene cuʒ pa. secus in alijs non habentibus exe cutionem clauium.

¶ Sed nunq̇d eo ipso videat̃ dispensa **[sect. 7]** re ex quo scit ex certa scientia et tollerat. Rñ. Jo. de lign. e. ti. c. j. dicit quod sic ita q̧ non cōmittit simoniā quod ego credo verũ quando

simonia cōmittit̃. vt cum papa vt puta q̇s habuit bñficiũ mediãte pecunia **[Fo.ccccxx.r]** a papa hoc sciente. et ad hoc ɔsentientẽ. q̣ tũc scia principis purgat hoc vitiũ et ita talis non incurreret penas iuris siue simonia sit de iure diuino siue positiuo nec teneretur resignare si simonia ẽ de iure positiuo. Sʒ de datis alijs a papa licet ipẽ sciat quod domini et curiales exigũt et tolleret non ꝑpter hoc dispẽsare vide tur et ideo in penis inuoluuntur. Facit s̃. dispẽsatio. §. xij.

Simonia

vj. quo ad penã. Sciendũ quod est quadruplex. prima est suspensio. Queritur vtrum omnis si moniacus in ordine recipiendo vt suspẽsus ipso iure. iñ. vt colligo ex Jnn. et pa. in. c. tanta. et. c. per tuas. el. ij. e. ti. qð sic et quo ad se et quo ad alios et non soluʒ quo ad ordinẽ sic susceptũ sed ab oĩbus alijs ordinibꝰ etiam licite receptis et per ɔñs est remotꝰ ab administratione tẽp̃ aliũ bñficioꝛ suoꝛ. facit gl. j. q. j. recipiunt̃ et vide gl. in cle. cupientes de pen. nec po test dispensari cum eo nisi per papam. j. q. j. gratia.
Ad ꝑpositũ eoꝛ que hic dicunt̃ et q̣ simonia pud canonistas idem est quod ambitus apud legistas Bar. no. ĩ. l. j. C. ad legẽ iuli. de ãbi. et vitiat promissionẽ epi ad episcopatũ et obligat etiam ɔsẽtiẽtes. l. si quemq̣. et ibi Bal. C. de episc. et cle. et in aut̃. quõ opor. epis. §. j.
¶ Vtꝛ simoniacus in ordine dãdo sił̃r **[sect. 1]** sit suspẽsus. Rñ. Gof. tʒ quod sic per trienniũ sed Jnn. in. c. pe. e. ti. et pa. in. d. c. per tuas tenẽt quod ꝑpetuo sit suspẽsus. et vr̃ veriꝰ ꝑ hoc tex. iuncta gl. iu. c. si quis a simonia cis. j. q. j. et. §. verum. xxxij. dist.
¶ Vtꝛ simoniacus in bñficio fit suspen **[sect. 2]** sus. Rñ. Pa. in dictis. ca. vbi. s̃. quod sic. sʒ si est occultus est suspensus quo ad se nõ quo ad alios. sʒ suspendẽ dus. ar. j. q. iij. c. j. et. ij. vnde si renunciat bñficio taliter acquisito potest vti ordine suo post per actam pnĩam et alijs bñficijs licite habi tis. sʒ bñficio illo retẽto in quo simonia est cõmissa non potest agere pnĩam vt in c. inquisitiõis de accu. Si vero est mani festus sic est suspẽsus q̊ ad se et alios ipso iure. d. §. veꝛ. vñ q̣uis renunciet bñfi cio iterũ indiget dispẽsatiõe sicut q̇libʒ notoriꝰ crĩosus. vt in. c. si. de tẽp. ord. sed eps potest dispẽsare dũmõ non sit ille cum q̇ commisit simoniã vt not. j. q. v. p̃sentiũ. et aduerte quod tunc ðr occultus ꝗʒ Rodo. quando non constat per snĩam vel cõfessionẽ in iure factã nec per rei euidentiam q̃ nul la possit tergiuersatione celari. Limita tamen predicta omnia quando simonia est cõmissa eo sciẽte. Secus si ignorante puta per pa trem vel amicos. q̣ tunc non est suspen sus quo ad alios. nec quo ad se nisi in or dine et beneficio sic habito. non autem in alijs ordinibꝰ susceptis aut beneficijs habitis vel habendis. ca. de simoniace eo. ti. vbi hoc voluit Jnno.
¶ Sed q̃ro q̇s potest dispensare in simo **[sect. 3]** niaco in ordine vel bñficio. Rñ. gl. et cal. in. c. post trãslationẽ de renũ. et. d. ant. et pa. in. d. c. de simonia. post multa tenet quod in simoniaco in ordine solꝰ papa qñ sciẽter. Sed quando eo ignorante cõmissa est simonia tũc eps potest dispensare. j. qõ. v. pñtiũ. et etiam potest eps dispẽsare cum tali li cet quando hoc sciuit non renũciauit. lʒ mini strauit ĩ ordĩe suscepto. aut ad alios ascẽ dit secundum Rod. Jn simoniaco vero in bene ficio scienter solus papa potest dispẽsa re ꝗʒ Ber. Ray. et Goff. sine in illo benefi cio siue in alio quocũq̣ secundum gl. et Jo. an. in. d. c. de simoniace. Sed Host. tenet q̣ potest eps dispõlare in simplici bñficio solũ. Pa. vero in. d. c. j. de simoniace. eo. ti. tʒ quod potest ẽt dispẽsare ĩ curato vt illud habeat ĩ ała ecclia ẽt cum executõe ordinũ si mõ spõte renũciat sʒ ad illð bñficiũ ĩ q̇ fuit simonia ɔmissavt illð habeat non p̃t nisi per papam fieri. Jtẽ in ecclesia empta non p̃t ex dispensatione episcopi habere nisi simplex beneficium. et cum executõe minorũ ordinũ solũ. Si vero expectat sententiam condemnatoriam tunc vllo

modo episcopus potest dispensare in illa nec in alia vt habeat quodcũq; beneficium. Jn eo vero qui ignoranter est promotus ad beneficiuꝫ non potest nisi solꝰ papa vt illud habeat. sꝫ ĩ alijs potest episcopus vt no. ĩ. d. c. pñtiũ. et qꝯ no. in. c. sunt et. c. nobis. eo. ti. Sed Tau **[[Fo.ccccxx.]v]** cre. in. c. sicut nobis. eo. ti. tꝫ quod ẽt in bñ fi cio illo ĩ quo fuit ꝓmotꝰ potest eps dispen sare si ipe eps non est in culpa et placet.

S¶ ed nunq̇d idem sit iudiciũ de media **[sect. 4]** toribus quo ad suspensioneꝫ et quo ad dispẽsationẽ. Rñ. quod sic per regulã accessorium. de reg. iur. li. vj.

¶ Vtꝛ eps possit dispensare cum symo **[sect. 5]** niaco circa offã mortuoꝛ bñdictiões nu bentiũ. sepulturas crisma bñdictiõesva soꝛ. et hmõi. Rñ. Hos. quod sic post peractã pnĩaꝫ q̃ non prohibet̃. ar. c. nuper de sen ten. excõ. nec obstat. c. Erga j. q. j. q̃ loq̇ tur de simoniaco in dignitate.

¶ Quid de prelato q̇ ꝓmisit bñficiũ ali **[sect. 9]** cui pro pecunia et re integra rauocat pa ctionẽ. Rñ. ſꝫ Ri. q̊ s̃. talis peccanit gra uiter faciẽdo pcm̃ q̃ tamen ad effectũ pacti non ꝓcessit non incurrit penas suspensionis et irregularitatis.

¶ Vtrum ordinatus ab epo quẽ audiuit **[sect. 7]** simoniacuꝫ possit ministrare. Rñ. quod põt iu suscepto ministrare. sꝫ non poterit alios ab eodem recipere nisi deponat ꝛscĩaꝫ c. per tuas el. ij. e. ti. Vbi not. Host. v. nota bilia. Primũ qꝯ ex varijs dictis in alterius p̃iudiciũ non est ꝛscĩa formãda. Secũdum quod sic formata est ad ꝛsiliũ p̃lati deponẽda. Tertiũ quod si deponi non potest ẽ omnibus modis seq̃nda. Quartũ quod est virtꝰ cui de ꝛscĩa scrupulosa fit bona et in me lius informat̃ et ecõtrario est debilitas animi et nimia simplicitas. Quintuꝫ q̃ in differentibus potest vnusquisq; prout sibi placuerit cõsciẽtiã informare q̃ bene not. et ideo talis debet ministrare et ꝛscĩam deponere.

¶ Secunda pena contra simoniacos ẽ **[sect. 8]** depositio et infamia et hec imponit̃ si de hoc in iudicio constiterit. v. q. iij. sane de accus. inquisitionis.

¶ Tertia pena est excõicatio papalis. **[sect. 9]** Nã Martinꝰ in ꝛsilio ꝛstantiensi in ex trauagãti q̃ incipit multe ita inquit. sa cro approbãte ꝛsilio declaramꝰ quod ordinati simoniace ab executiõe suoꝛ ordinũ sint ipso iure suspẽsi. Electões ãt po stulatiões ꝛfirmatiões et qua suis ꝓuisiões simoniace ecclĩaꝛ monasterioꝛ di gnitatũ ꝑsonatuũ officioꝛ et bñficioruꝫ quorũcũq; deinceps facte nulle sint ipo iure nullũq; per illas ius cuiq; acquirat̃ nec promitti ꝛfirmat aut ꝓuisi faciant fructus suos ad alioꝛ restitutionẽ tãq; iniuste ablatoꝛ teneant̃ statuẽtes insu per quod dans et recipiẽs ipso facto snĩam excõicatiõis ĩcurrat etiam a põtificali aut cardinalatꝰ reful geat dignitate. Jn alia extrauagãti fctã an. ij. sui põtificatꝰ mã tue data q̃ incipit dãnabilẽ ꝛfirmat oẽs excõicatiões suspẽsiões priuatiões et in terdicta et alias cẽsuras latas a sũmis põtificibꝰ ꝛ simoniacos quas vult ĩcurrere ipso facto oẽm simoniacũ occultuꝫ vel manifestũ vbicũq; simoniã cõmiserit cuiuscũq; statꝰ etiam si epatus aut car dinalatꝰ vel quauis alia ecclesiastica vł tpali p̃fulgeat dignitate dictaꝛ excõicationũ suspẽsionũ et penarũ absolutionẽ sibi resernãs nisi in mortis articulo nec vult quod virtute ꝛcessionis indulti aut cu iuscũq; facultatis absoluẽdi ꝛcesse vel cõ cedẽde a sede apłica possint absolui nisi specialiter de pctõ simonie autoritatẽ absoluẽdi ꝛtineãt. Hoc idẽ. Eugeniꝰ ĩ alia extrauagãti q̃ incipit cum detestabile. data rome apud. S. Grisogonũ anno sui põtificatꝰ. v. Pau. ij. in ꝓcessu quẽ in die iouis sancta fecit excõicat omnes simo niacos tam in ordine q; etiam in bñficio et ab solutiõem reſuat sibi et successori. eiꝰ p̃terq; in morte nec vult sicut et Martinus possint absolui ex quacũq; ꝛcessiõe nisi faciãt mẽtionẽ ꝯ simonia. Jdẽ fecit Sixtꝰ. iiij. et sic tene quod omnes simoniaci ĩ er dine et bñficio solum sunt excõicati. Alij ꝟo simoniaci nõ. sꝫ ipso facto cadũt ĩ pe nas ꝛ ipsos latas a iure de q̇bꝰ dictũ est hic. s̃. Ne te moueat. ca. reperiunt̃.

j. q. j. similiter. c. quicũq; ibidẽ. et ca. placuit. ibidem siłr. et. c. ex multis. ij. q. ij. qꝛ lꝫ sub anathema ꝓhibeāt tamen loquũtur solũ de ordine et bñficio et sic in nullo iure inue nitur sub pena excōicatiōis prohibita omni simonia nisi vt dixi in ordine et be neficio. Et ideo illi soli sunt excommunicati.

¶ Quarta pena simoniacoꝝ est quod pre [sect. 10] -[Fo.ccccxxj.r]cipitur sub pena excōicatiōis late sentẽ tie omnibus cuiuscunq; dignitatis aut status quod si sunt presentes in romana cu ria reuelare teneant̃ pape vel eius apo stolice sed in camerario aut suo vice ge renti in vnius vel duoꝝ testiũ presentis infra duos dies naturales postq; sciuerint aut ad eorũ noticiam peruenerint aliquem commisisse simoniaꝫ a qua nō nisi per romanum pontificẽ possunt pre terq; in mortis articulo absolui. et hoc ꝑ predictam extrauagantem Marani dā nabilẽ. Cui eugeni⁹ in dicta extrauagā ti. Cum detestabile. addit quod non solũ qui sciunt aliquẽ simoniam cōmisissevł procurasse. sed etiam qui sciũt illos q̇ fue rũt mediatores teneant̃ reuelare pape vel eius camerario. vel cui ipse duxerit cō mittẽdũ per se vel per alios q; citius et q̇ non possint absolui donec reuelauerīt. quod intelligo si comode pñtet si sciunt veraciter non per suspitiones aliter non credo incurrere dictā excōicationem. Credo etiam hodie non ligare cum sit abrogata per non vsum. Aduerte tamen ꝓꝫ asteñ. li. vj. ti. lv. quod quando simonia est solũ mẽtalis sine omni pactione quod non ligatur talis aliqua predictarum penaruꝫ quod no.

Simonia

vij. quo ad restitutionem Queritur vtrum datum si moniace sit restituendum. Rñ. secundum Pa. ī c. tua nos. e. ti quod aut datũ ẽ sine pactiōe sed cum sola intẽtione habẽdi spiritualia et tunc dicunt aliqui quos sequitur Jn no. et Host. quod si talis simonia est de iure positiuo sic restitutio non est necessaria ad salutẽ. Si vero est de iure diuino. sic necessario est restitueñ. acceptũ. Alij vt Jo. an. et sequitur pa. tenent indistincte quod non est restitueñ. de necessitate. ꝑ. d. c. fi. vbi est tex. apertus. Sed quia dictum ca. fi. loquitur in simonia que est de iure positiuo. ideo dico quod in tali casu non est necessaria. Et que si ratio. licet Joan. and. et Hosti. multas adducant tamen nulla efficax est secundum hec solum. quia ius sic declarauit secundum ipsuꝫ non extẽdenda ad simoniam que est de iure diuino et ideo necessario restitueñ. et sic tene secundum distinctionẽ vsurarum mentalis de qua restitutio. j. in litera vsura rius ī principio. Si vero datũ sit mediā te pactiōe sic absq; dubio de necessitate restitueñ. est secundum cōiter doct.

¶ Cui dꝫ restitui acceptũ simoniace ꝓ [sect. 1] ingressu monasterij vel ecclesie. rñ. Pa. ī ca. de hoc eo. ti. Si loquimur de ecclesia seculari tunc si ille qui dedit non habet vnde viuat restituetur ei. ar. c. veniẽs. e. ti. Si vero habet vnde viuat tunc si oẽs de ecclesia relinquerunt dꝫ dari ecclesie et crimino si expelli. Si autem non expellantur dꝫ dari fisco pape secundum Ho. qui distribuat ī pias causas. Turpia lucra a fisco extorquentur. l. fiscus in questionem. ff. de iur. fis. Si vero non omnes delinquerunt. sed solus prelatus vel particularis. tũc dabitur ecclesie ī cuius ignominia erat datum. Si loquimur de ecclesia regula ri. Si omnes deliquer unt datur ei qui de dit vt intret ꝓꝫ monasteriũ. vt in. d. c. ve niens cum non possit stare in monasterio. vt ī. c. qm̃. e. ti. Si vero particulares de liquerunt tũc pecunia dabit̃ scd̃o mona sterio quo ad vsumfructũ tamen et mortuo ingresso redibit ad primuꝫ monasteriũ et sic intellige glo. in. d. ca. de hoc et cōcor dat cum predictis Hos. et. d. Anton.

¶ Quid fieñ. cum cōmode non potest ap **[sect. 2]** plicari vbi vel in cuius contumeliaȝ est data pecunia. puta ꝗ in remotis ꝑtibꝰ est vel videretur incōueniēs eā ibi dari cum ecclesia sit quasi de relicta et huius modi. rñ. quod pauperibus dabitur.
¶ Vtꝯ recipiēs beneficium simoniace te **[sect. 3]** neatur illꝏ resignare. rñ. quod sic et restitue re omnes fructus ꝑceptos ex eo. et qui recipi potuerunt a diligēti possessore. ca. si res. xiiij. q. vj. de resti. spo. c. grauis intellige quando scienter simoniace habuit vłꝗ uis ignoranter tamen postea sciuit de perceptis post scĩam tamen tenetur non au tem in bona fide nisi extantes vel inꝗtum factꝰ est locupletior. l. certũ. C. de rei ven.
¶ Cui debȝ restitu datũ pro ordine ha **[sect. 4]** bendo. rñ. videtur quod ecclesie cathedrali in cuius imuriam videtur datũ. si non **[[Fo.ccccxxj.]v]** est ordinatus ad titulũ alicuiꝰ ecclesie sed si est ordinatus ad tituluȝ alicuius beneficij. vel ecclesie ille dabitur. secun dum Vlde. et Rodo.
¶ Quid si pecunia ex pacto sit data pa **[sect. 5]** pe. Rñ. Pa. in. c. j. e. ti. quod nihilominꝰ nō poterit retinere tale bñficiũ etiam in ca su in quo papa non cōmitteret simoniā. sicut in simili disputat Jo. an. in regula cui licet de re. iu. li. vj. in merc. de ludẽte cum eꝑo ad aȝardũ qui eꝑs fecerat statutum excōicans ludentes. ꝗ licet episcopus non ligeẽ tali statuto ligaẽ tamen ille qui secũ ludit. Sic ĩ ꝓposito papa recipiendo pecuniam non suspẽdit cōstitu tionẽ de simonia et plene disputauit idẽ pa. in. c. expiande. in. §. qui veꝯ de ꝑbẽ. Sed ꝛriā dixi. Simonia. v. §. v. et ẽ ꝓius Nec ob. similitudo de ludẽte cum eꝑo. ꝗ episcopus non potest facere quod stante sta tuto suo contranemẽs non ligetur. Sed bene papa pōt. Et ideo tene quod dixi. s̃. quod non est simonia. et sic beneficium poterit retinere.

Simplicitas

est duplex secundum pa. in di. ca. dilecti de iudi. quedaȝ contraria discretiōi et hec reprobatur. xxxix. di. c. petrus diaconꝰ et. xvj. q. j. si cupis quedam contraria dolositati. et hec amplectanda de q̃ in euangelio estote simplices sicut columbeet bonus tex. cum glos. in. c. veritatis de iureiu. et. vj. q. j. ex merito. et hec est illa de qua dicit tex. insti. de legati. agno. succ. §. qꝏ ad fe minas simplicitatem amicam legibus amplexantes et c.
De simplicitate et quod presumatur in rustico et in muliere et minore not. Bal. in rubri. C. de re. per. ver. item queritur et aliquid in. j. lege in princip. C. ne fi. ꝓ patre.

Simulatio

idẽ est quod ypocrisis. Vnde dicit Jsidor. lib. ethi. quod hypocrita grecelatine ꝏr simulator. vel dic quod se habent sicut superius et in ferius. ꝗ omnis ypocrisis. simulatio est sed non omnis simulatio est ypocrisis. sȝ tātum illa qua quis cuȝ sit malus intus se bonum simulat et palā ostendit vt bonus videatur per gloriam humanaȝ. vt dicit glo. Math. v. et est filia inanis glorie secundũ Gre. xxxj. mor.
De notatis in hoc. §. et quotuplex sit simulatio. no. bal. in. l. cum pñtibus. C. de proba. et qualiter probetur. et Bal. in nota. iij. versicu. quero qualiter. C. plus va. quo agitur.
¶ Vtꝯ omnis simulatio sit pctm̃. Rñ. vt col **[sect. 1]** ligo ex. S bona. in. iij. di. xxxviij. et alex. de ales. ij. ij. ti. de ypocrisi. quod est triplex simul atio. Prima est cautelle et hec licet vt probatur in. c. vtilem. et. c. quod ait et in. §. qñꝗ. xxij. q. ij. Nam dolũ non cōmit tit qui fraudem excludit. l. cum patet. §. plane. ff. de leg. ij. ar. c. prelatũ quod me. causa. c. carismꝰ de ꝛue. ꝛiu. puta vt euitet aliquod malum fingit aliq̇d. Scꝏ simulatio est instructionis. et hec

non est pctm̃. et hec fuit in xp̃o quando fixit se longi⁹ ire Luc. vlti. in quo innuit exhibeñ. hos pitium peregrinis ex quo coegerunt eũ manere. ex quo meruerũt eum cognoscere. Et ideo ille religiosus qui maiorẽ sanctitatẽ quā hʒ simulat vt ꝓximi edi ficent̃. et ad bonum incitent̃ non peccat. sed poti⁹ meretur. vt patet per Gre. xxxj. mor. Tertia simulatio est duplicitatis. et hʒ rōnem mẽdacij et semper est pctm̃. vt pro prie est ĩ ypocritis. Addita lex quartā. scʒ significatiōis sicut Jacob se simulauit esau. et hec non est pctm̃. Sicut etiam quis in rep̃sẽtatiōe ministerij passiōis rp̃i fin xit se iudeũ vel christum vel pilatum et huiusmodi.
¶ Vtꝛ aliq̇s possit ei simulare malum. **[sect. 2]** Rñ. ſʒ alex. in. ij. ij. quod nō. qꝛ aut est hoc ꝑ opa mala siue vere siue apparẽter et sic efficit̃ talis quale est illo̊ opus. aut hoc fingit per opera bona vere et apparẽt̃. et sic nunqꝝ potest ex hoc apparere malus.
¶ Vtꝛ gerens habitũ sctĩtatis. vel reli **[sect. 3]** giōis qui tamen non hʒ meritũ sit ypocrita. Rñ. quod si ex in firmitate post assũptionẽ talis habit⁹ cadit a ꝑfectione non est hypocrita. quia non tenetur reuelare suum peccatum nisi loco et tempore debito. vñ non tenetur deponere habitum secũdũ Gre. xxxj. mor. si autem ex malitia a perfe-**[Fo.ccccxxij.r]**ctione. deponit sic est hypocrita.
¶ Vtrum hypocrisis sit pctm̃ mortale. rñ. **[sect. 4]** vt colligo ex. S. Bo. et Ale. vbi. s̃. et sctō Tho. ĩ quol. quod in hypocrisi duo sũt. s. de fect⁹ sanctitatis et simulatio eius. Si er go intentio hypocrite refert̃ ad vtrũqꝝ. s. quia non vult habere sanctitatem nec currat. sed tantum vult sanctus apparere sic est peccatum mortale et sumitur in sacra scriptura Job. xiij. Non veniet in conspectu eius omnis hypocrita. et Matt. xxiij. Ve vobis hypocrite. Si autem accipiat̃ hypocrita non ꝓ qualitate vite ma le. sʒ ꝓ simulatiōe sic aliqñ ẽ pctm̃ mor tale. puta si hoc facit ex fine q̇ est contra charitatẽ dei vel ꝓximi puta. Simulat se sanctũ vt possit seminare heresim. vel consequatur dignitatem eccesiasticam vel q̃cũqꝝ alia bona in quibus cōstituit finẽ. Si aut finis non sit ꝯ charitatem. sic erit pctm̃ veniale. qꝛ solũ delectat̃ in laude. qꝛ secundum phil. iiij. ethi. magis dicit̃ vanus qꝝ malus. Sed si finis sit bonus puta ad laudeʒ dei et salutẽ animarum vt proximi edificent̃ sic meritorium est. si tamen non cōtẽnat bonam vitam dicit tamen Aureo. in. iiij. di. xvj. q. j. quod si ex hypocrisi se quit̃ oppositum honoris dei et proximi salutis quod est peccatum mortale. Simili ter quando solũ facit vt possit habere vanaʒ gloriam et huiusmodi quod limito verum in vana gloria que sit mortalis alias erit veniale solum.

Sobrietas

dicitur mensura debita circa ea que sunt necessaria ad vitam vnde sobrius quasi sobriā idest mẽsura seruans et nomine sobrietatis tẽperantia significa. hoc exigitur in oĩbus. sed maxime in ministris eccle sie. xxxv. di. per totũ. xlj. di. per totũ. de vi. et ho. cle. c. clerici a crapula. j. thi. iij. Jtem in regib⁹ et principibus ꝓuer. xxxj. Noli regibus dare vinuʒ. Quomodo peccat̃ mortaliter contra ipsam. vide Ebrietas. gula. et ornatus.

Societas. j.

ſm Marchum tullium et no. Aʒo. in summa titulo pro socio est duorum pluriũve con uentio contracta ob comodiorem vsum et vberiorem questum facere. ad hoc. l. si non fuerit. §. pleriqꝝ. ff. pro so. vnde con trahitur solo consensu. vnde si meus so cius aliquem admiserit quem meum so cium esse noluerit ei solũ socius est non mihi. ff. pro so. l. qui admittitur.

et contrahitur ad tempus et in perpetuum. i. dum viuent socij et sub conditione vt. ff. pro soc. l. j. et. C. eo. l. pe. sine fine vero cōtrahi. non potest. l. nullam. ff. eo.
De notatis ĩ hoc. §. et quod societas est quando lucra et damna communicantur. Bald. in. l. vnius. in princ. ff. pro so. et an dicatur quando res datur alicui ad meliorandum vt meliorata diuidatur. Barto. quod sic dummodo mihi do minium totum non transferatur sed in parte. ibi not. in. l. si tibi aree. ff. de prescrip. ver.
¶ Qui pñt cōtrahere societatẽ. Rñ. quod il **[sect. 1]** le ꝑsone que pñt se obligare et ꝯhere. de quibus multos casus habes. s̃. Donatio j. per totum.
¶ Qũo potest ꝯhi societas. Rñ. dicit tex. ĩ **[sect. 2]** l. societatem. ff. ꝑ so. societatem coire et re et verbis et per nuncium posse nos du bium non est.
¶ Circa quid potest contrahi societas. **[sect. 3]** Rñ. quod circa omnia bona. item circa aliquam negociationem. Jtem circa vnam rem. ff. eo. l. societas tꝫ in re turpi et flagitiosa contrahi non potest. ff. e. l. neqꝫ pretermittendum est.
¶ Est vnus qui ponit pecuniam ĩ manu **[sect. 4]** mercatoris seu artificis et mercator seu artifex ponit industriam suam seu exer citiũ circa talem pecuniam. seu aliquis ponit pecuniam et operā et alter operā solum vel pecuniam solu3 vel ambo pecu niā et operas vt ĩde ex tali negociatiōe et arte habeat lucrum vtrum liceat. Rñ. q sic secundum Ang. de perusio ĩ trac. de societa te. et hoc tam de iure ciuili qꝫ canonico qꝛ opera alicuius sepe valet ꝑ pecunia. l. j. C. pro so. Jnsti. eo. §. ij. no. glo. in. c. pleriqꝫ. xiiij. q. iij. Et hoc dummodo duo cō currant. Primũ qd̃ ars et negociatio sit licita. c. per vr̃as. de do. ĩter vi. et vx. Scd̃3 qd̃ equitas seruet̃ omnibus qꝛ secundũ **[[Fo.ccccxxij.]v]** Gof. dāna debẽt esse cōia in oĩb⁹. vt in d. gl. c. pleriqꝫ. et. d. l. j. C. eo. et ꝟ3 ĩdustriā ꝑiculũ huiusmodi ita vt q̇ plus posuit pecunie vel opꝑ plus habeat de lucro. d. l. si non fuerint ĩ prin. et ad arbititũ boni viri quod in hac actiōe sequẽ. est. l. ĩ ꝓposita. ff. ꝑ socio. Alias cum ista equitas non sernat̃ non poterit esse iusta nec licita. qꝛ cũ societas sit fraternitas. l. ve2 in ṗn. ff. ꝑ soci. pꝫ quod erit imqua et leonina. d. l. si nō fuerit ĩ fi. quod bñ no. quod tota ista materia. Et rō q̃re licite accipit̃ de lucro ĩ societa te et non in mutuo est qꝛ in mutuo transfert̃ dñiũ pecunie in accipientẽ. Jn societate ꝟo non qꝛ dicit tex. in. l. si tibi aree mee. ff. de p̃scrip. versi. nemo societatem cōtrahẽdo rei dominus esse desinit.
¶ Sed nũquid rōne pacti erit licitum qd̃ **[sect. 5]** quis habeat caput fractum et ali⁹ sanũ s. quod q̇ habeat de lucro et nihil de damno vel magis de lucro qꝫ importer id quod po niti societate et minus de dāno et hmōi. Rñ. q̇dā dixerũt quod sic saltẽ de iure ciui. qꝛ cōtract⁹ ex cōuentiōe legẽ accipiũt. c. ꝯct⁹ de re. iu. li. vj. sed tu tene cum A3o. et Accur. in. d. l. si non fuerint. d. Anto. in. c. fi. de vsu. et ang. vbi. s̃. et secundum theologos et veritatẽ quod nullo mō l3 vt dixi societas est q̃dā fraternitas et tale pactũ est ꝯ ei⁹ naturam iō non v3. l. cum p̃cario. ff. de p̃car. et c. fi. de preca. Et iō cōscĩa tenetur restitue re vel satisfacere oẽ quod indebite habuit vel i q̊ ꝓximũ grauauit et ex hoc pacto.
¶ Vtrum ponẽti operas tamen liceat facere pactũ q. s. im̃ vult certum ꝑ opꝑ sua et de **[sect. 6]** dāno nihil vult sentire. Rñ. quod sic. qꝛ ſm Ang. vbi. s̃. non est iste ꝯct⁹ societatis. s3 locatiōis operarũ sua2. et hoc verũ. nisi dānum cōtingeret ex dolo suo vel culpa qꝛ sic non liceret. l. item q̃rit̃. in prin. et. l. si merces. §. qui colũnā. ff. pro so.
¶ Vtrum tradens cẽtũ ducatos in societatecũ pcō quod vult sentire ip̃m capitale saluũ nec de eo vult sentire aliqd̃ dānũ **[sect. 7]** s3 de lucro vult secundum discretionẽ socij qꝫtu3 sibi placuerit dare licite saciat. Rñ. quod non sed est vsurari⁹. c. ꝛsuluit. et. c. fi. de v. u. Et ꝓpterea secundum Bal. in. l. j. q. ix. ff. ꝑ soc. talis quicquid accipit de lucro extenuat sortẽ

quia tenetur cōpensare vel si vtrũq; habuit tenetur restituere lucrũ. aduerte tamen quod si quis nolet periculo capitalis se exponere et inueniret aliquem qui eum ve let assecurare pro ali quo sibi dato non esset vsura se liberare a pericula per talẽ assecurationẽ licet ꝑ lucro accipiat de capitali sic assecurato quod quidem lucrum parit negociatio talis capitalis dati in so cietatem. Et idẽ dicerem quando socius accipiens ipm capitale ꝯueniret libere cum socio dante capitale de dādo sibi tale modicum de lucro quod ꝓisimiliter q̇libet aliꝰ sic faceret si dāna capitale retineret totum lucruꝫ aliquod quod deberet habere ex tali societate eo quod cum assecuret ꝑ principali. ĩmo si nihil esset lucri solueret nihilominus assecurationẽ. vtpote quando nogociatio est talis qualitatis qd assecurationẽ inueniret soluendo tria vel quatuor ꝑ centenario. Et tamen cōmuniter ꝑ lucro societatis esset recepturus. vj vel. viij. et aliquando plus et sic cōueniret cum socio qd solum daret sibi. iij. vel quatuor pro lucro et euꝫ de capitali assecuraret. et sic intelligo illud qd tꝫ Ja. an. in. c. per vestras de do. inter vi. et vxo. in dote data mercatori. de quo habes. s̃. Dos. §. xj. Ratio q̃ in isto casu pecunia posita in societate bene stat ꝑiculo ponentis. licet illud periculũ redimat p̃cio qd licet. Et ideo non est priuilegiũ dotis. q̃ lici ce potest fieri in quocũq; capitali sic da to dummodo concurrent duo. Primum quod sociꝰ accipiens libere hoc velit facere non solũ accipiẽdo tale capitale sꝫ etiaꝫ si non acciperet ꝑ tali mō assecuraret. Scd̃m quod tamen plus possit verisimiliter lu crari de tali societate vltra ꝑtẽ suā q;tũ est illud quod solueret pro tali assecuratiōe cuicunq; cōiter. Tutiꝰ tamen esset si ꝯue niret cum socio de soluẽdo sibi tantum ꝑ assecuratione capitalis. quantum q̇libet aliꝰ acciperet si vellet assecurare et ĩ diuidẽdo lucro priꝰ solueret cōuentũ ꝑ assecuratione. et quod supesset de lucro sibi contingẽte illud retineret. Nec ob. c. na uigāti. de vsu. q̃ ibi aliter non mutaret **[Fo.ccccxxiij.r]** nisi. periculum et lucruꝫ pro periculo re ciperet.

¶ Vtrum vidua seu q̇libet aliꝰ q̃ dat mer **[sect. 8]** catori in societate cẽtũ cum pacto quod ipm capitale sit saluũ cum intẽtione tamen retinẽdi in se periculũ ipsiꝰ capitalis. sed solũ facit tale pcm̃ ne decipiat̃ a mercatore vt non capitale ꝑeat ipi mercatori si sine sua culpa periret licite sine vsura hoc faciat. Rñ. quod lꝫ vsura ĩ hoc ꝯctu nō tamen sꝫ ꝓa societas tamen peccat morta liter ꝑpter mẽdatiũ ꝑnitiosum quod dicit in sui infamiā. xxij. q. j. c. j. et. iō tenetur no tam facere ĩtẽtionẽ suā ne fo. te etiam morte p̃uẽta heredes vellẽt ĩ suo robore cōtractũ ꝑmanere non tenetur restituere lucrũ quod habuit ſm. S. Bernadinũ ĩ suis ꝯctibꝰ et bene q̃ ꝑ. l. j. et totũ ti. C. plꝰ va. quod agi. iste ꝯctꝰ est ꝓa societas in re: et iō non restituet lꝫ alij dicant ꝯriũ q̇ possent saluari quando ex hoc aliqd dānũ passus est mercator ꝑpter timorẽ periculi vel quando ex notificatiōe sue volũtatis non cessat scādalũ quod ꝑximo dedit. q̃ tũc credo tenetur restituere eo quod fama rebus est preponenda. vj. q. j. deteriores.

¶ Vtrum ponẽs cẽtũ apud mercatorem **[sect. 9]** ita quod medietas vel. iij. pars aut. iiij. vel aliq̃ ꝑs ipsoꝝ cẽtũ stet periculo mercatoris sit vsurariꝰ. rñ. quod in hoc fuit diuer sa opi. doc. quibusdā dicẽtibꝰ quod sic. vt S. Bernadinꝰ et multi alij quibusdā q̃ nō. q̃ licite hoc potest fieri vt gl. in. c. pleriq;. xiiij. et multi alij q̇dẽ diuersitas eue nit ex diuersa opi. dubietatis sequẽtis ¶ Vtrum dānũ debeat esse cōe si capita **[sect. 10]** le ꝑdat̃ an solũ illius q̇ eũ posuit q̇busdā dicẽtibus quod debet esse cōe. vt Ja. de ar. ꝑ. l. si id quod §. item celsus et. l. cum duobus .§. quidam sagariā. ff. ꝑ so. quibusdam dicentibus quod quatenꝰ est commune lu crũ ipsiꝰ capitalis eatenus et dānũ ꝑ. l. si non fuerit. §. j. ff. pro so. et ꝑ. l. manifestissimi iuris est. §. sed cum in scd̃am a cō trario sensu. C. de fur. Quibusdā alijs dicentibꝰ quod solũ perire debet danti vt glo. ĩ. d §. j. Ratio q̃ sic d capitali nihil lucrat̃ socius sed tantum debet redire ad euꝫ qui dedit si inueniť saluũ ĩ fine societatis. ita nihil dꝫ habere de dāno ipsiꝰ. Sed

tu dic cōcordādo op. quod si nul lū sit pcm̃. vel alia cōsuetudo tunc dic vel secundum Pe. vt refert Cy. in. l. j. C. ꝑ so. ꝗ periculū capitalis si pereat rōne societatis ad ꝓpas exhibitas sit cōe si post aliquas exhibitas etiam aliq̇d sentiat de dāno. sed si post omnes operas exhibitas ꝑdat̃ soli illud et sufficit alteri perdi tio suaꝛ ꝓpaꝛ q̃ equissima est p̃sertim in conscientia vel secundum Bal. in. l. j. C. pro soc. siue autem operas siue post qd̄ perdat̃ solū ponēti quod forte verius est de iure ꝓ. sic non erat habiturus de lucro ipsius capitalis. sed solū de lucro quod debebat̃ sue industrie. ita nullū debet pati dānū de ipso. et sic tenēdo istam opi. Pe. vel Bal. non licet facere pactum. qd̄ periculum capitalis sit alteri⁹ quam illius q̇ posuit. Rō ꝓ. ī fine societatis si nihil esset nisi capitale totū rehabebit. et ideo cum soci⁹ non habeat de lucro ipsi⁹ capita lis non dʒ habere de dāno. Si ꝯo pactū fieret quod periculū capitalis sit cōe qd̄ lʒ vt vult gl. p̃dicta vel sic haberet consue tudo: tūc scias qd̄ eaten⁹ capitale ip̃m esset diuideñ. l fine societatis si nihil in ueniet̃ de lucro q̃ten⁹ erat pcm̃. vel cōsuetudo de ꝑiculo et iō ꝓ. s. Ber. p̃dict⁹ et multi alij tenuerūt qd̄ ī fine societatis etiam si nihil de lucro sit capitale inte grū dʒ redire ad dātē. ꝓpterea tenēt nō licere facere pcm̃ de aliq̃ parte ipsius capitalis periculi et sic tene. Sed si ip̃m capitale erit diuideñ. in fine societatis si nihil ĩueniretur de lucro secundum qd̄ pct̃ sunt. vel est cōsuetudo de ꝑiculo sic est vera opi. d. gl. quā sequit̃ ang. vbi. s̃. s. qd̄ lʒ tale pactū. alias nō. Et si pactum nullū esset factū de dāno sed solū de lu cro intelliget̃ de damno sicut de lucro qd̄ ipse dās non intēdebat aliquid sen tire de damno capitalis et in fine simpli citer ipsum habere sic esset vsurarius mē talis et eo modo tenere t restituere sicut vsurarius mētalis. de q̊. s̃. Restitutio primo in verbo vsurarius.

¶ Vtrum liceat facere pactum. quod vnus habeat duas partes lucri et vnā **[sect. 11]** **[[Fo.ccccxxiij.]v]** dāni vel duas dāni. et vnā lucri et hmōi Rñ. quod in cōsciētia oē pactū. qd̄ non facit deteriorē ꝑtē alteri⁹ arbitrio boni viri ita quod q̇ plus posuit pl⁹ habeat licitum erit quod et sequitur Ang. vbi. s̃. alias nō. ¶ Vtrum imponēs ꝓpam in societatem. **[sect. 12]** s. nauigādo eq̇tādo et huiusmodi teneat̃ sum ptib⁹ suis ponere. Rñ. secundum Bald et Jac. de are. et Cy. in. l. j. C. ꝑ so. quod non quando ꝓficiscit̃ cā societatis ꝓ. lucrum ĩtelligit̃ deductis expensis. l. illud. C. de codi. l. mutuus. ff. ꝑ soc. qd̄ limitat Bal. vbi. s̃. veꝛ exceptis expensis q̃s domi fecisset ꝓ. ille non debēt fieri de corpore societatis. ar. l. sed si ex lege. §. quod aūt. ff. de peti. her. Ang. vero vbi. s̃. dicit hoc veꝛ nisi cōsuetudo aliter haberet. q̃ si esset debe ret seruari. nisi contineret iniquitatem aptam ꝓ. videtur actū quod est cōsuetū l. ꝗ si nolit. §. qui assidua. ff. de edi. edic.

¶ Quomodo tenent̃ socij ex disparib⁹ **[sect. 13]** partibus qui fundū vel apothecā con duxerūt. rñ. secundum Bald. in. l. j. C. pro soc. et Ang. vbi. s̃. quod locāti tenent̃ pro equali bus partib⁹. ĩter se ꝯo tenent̃ ꝑ rata so cietatis. vnde etiaʒ supellectilia et vasa debent diuidi secundum ꝑtes quibus diuide tur societas.

¶ Vtrum ille qui semel posuit capitale ī **[sect. 14]** societate et ꝑditū est ante finitū tp̃s societatis teneatur iterum aliud ponere. Rñ. secundum gl. in. d. l. si non fuerit. §. j. et in l. j. C. pro soc. et Ang. vbi. s̃. quod non siue pe riculum commune fuerit siue non.

¶ Vtrum dānū ꝑsone illius q̇ ponit ope **[sect. 15]** ras in societatē debeat cōicare ad inui cē puta cum socius resisteret volentibus sibi auferre pecuniam vulnerat⁹ est et fe cit multas expēsasad curañ. se et hmōi. rñ. quod sic quando euenit ꝓpter societatē vt ex presse vult. l. cum duobus. §. q̇dā sagariā negociationē vt dicit tex. coierūt alter ex his ad cōparādas merces ꝓfect⁹ in latrones incidit suāq̃ pecuniam ꝑdidit serui eius vulnerati sunt resq̃ proprias ꝑdidit dicit Julian⁹ dānū eē cōe. Jōq̃ actiōe ꝑ socio dāni ꝑtē dimidiā agnoscere debere tam pecunie q̃ reꝛ ceterarū q̃s secū non tulisset soci⁹. nisi ad merces cōi noĩe cōparādas ꝓficiscere t̃. sed

et si ꝗd ĩ medicos ĩpẽsuꝫ ẽ ꝑ ꝑte sociũ agno scere debere rectissime Julianus ꝑbat hec ibi. ff. ꝑ soc. Nec ob. l. sociũ. §. socio. ff. ꝑ so. ꝓ illud intelligit̃ quando culpa socij id cõtingit secundum gl. ibidem ꝓ tũc non tenet̃. Aduerte secundum Bal. ĩ. l. j. C. ꝑ soc. quod dānũ oẽ extrĩsecũ quod rõne societatis euenit dꝫ eẽ cõe. puta debita et credita ꝫ dānũ iu trĩsecũ. s. ĩpsio capitał non nisivt dixi §. x. ¶ De q̃ culpa tenetur socius alteri socio. **[sect. 16]** rñ. quod si ꝛcto est solũ societatis tenetur de dolo lata et leui culpa non leuissima ꝓ sufficit talẽ diligẽtiā adhibeat in rebo cõibo sicut ĩ ꝑprijs. vt. l. cum duobo. ff. ꝑ soc. Vnde ꝗuis aliq̇s exp̃sse periculũ ĩ se suscepisset non tamen intelligẽt̃ de illo q̇ euenit culpa socij. l. pluri. C. de nauti. fen. Quando ꝟo cum societate ẽ ꝛcto locatiõis vel alio cõtracto qũo teneat̃ et ex qua cul pa habes. s̃. Comodatum. §. xj. et Locatio. §. xxiij.

¶ Qũo dꝫ diuidi societas si nihil inter **[sect. 17]** ip̃os ẽ cõuẽtũ exp̃sse vel tacite: puta ꝓ nulla ẽ cõsuetudo. de hoc rñ. secundum Bal. ĩ l. j. C. ꝑ soc. q. ij. et Ang. vbi. s̃. quod si alt̃ po suit cẽtũ et alter ꝑas et de lucro habent ducẽta extrahet prĩo q̇ posuit cẽtũ sua cẽtũ et sic de quocũq̃ alio q̇ alq̇d posuit q̃ extracta reliq̃ ducẽta q̃ sunt de lucro diuident̃ ĩter se omnes ita tamen quod q̇ plus posuit ĩ societate puta ꝑas et pecuniā vel duas ꝑtes pecunie respectu illius q̇ solũ vnā ꝑtẽ posuit non respectu eius q̇ ꝑas posuit. ꝓ ꝑa vꝫ tātũ sicut pecunia q̃ ponit̃ habebit plo de lucro vt. d. l. si non fuerint ĩ ꝑn. et. l. q̇d em̃. ff. ꝑ socio. et hoc arbitrio boni viri. et id qꝏ q̇dā dixerũt quod sic q̇ posuit cẽtũ ꝑ prĩo extrahit cẽtũ. sic et ille q̇ posuit ꝑas dꝫ extrahe re alia cẽtũ ꝑ ꝑa sua non vꝫ nec de iure diuino ciuili vel canonico ꝓ ꝑa hoĩs nihil est aliud q̃ offm̃ diuinuꝫ vt. l. j. ff. de ope. libe. ĩmo ꝑa hoĩs dicitur fructus eius esse vt. l. iij. et seq. ff. de op. ser. Et iõ il le q̇ posuit ꝑas tamen non ꝏr posuisse aliq̇d cõsistens in sorte vel capitali. sed solum fructũ sue ꝑsone q̇ fructus aut vsus fructo sue ꝑsone corrñdent fructui aut **[Fo.ccccxxiiij.r]** cõmoditati illorũ centũ ꝑ q̊ bñfacit. d. l. cum duobo. §. si incoeũda. Preciũ inq̇t ẽ velamẽtum artis. Et sic intellige illud qꝏ sepe ꝑa alicuio ꝑ pecunia vlꝫ. vt in sti. ꝑ so. §. ij. i. ꝑ cõmoditate et vsufructu seu interusorio dicte pecunie. Et iõ si alter solum posuit ꝑas et alter centum solum et lucrum sunt ducenta ille qui posuit ꝑas habebit centum solum et ille qui posuit centum habebit illa centuꝫ et postea alia centum de lucro.

¶ Quātuꝫ durat societaa. Rñ. tex. in. d. **[sect. 18]** l. societatem dissociamur renũciatione morte capitis diminutiõe ĩtellige ꝑut ẽ mors ciuilis secundum gl. ibidem et egestate di cit gl. incidẽte vt si q̇s ex socijs bonis cesserit vt ĩsti. e. §. item vel fuerũt publica te. vt in. l. actiõe. §. publicatiõe. ff. ꝑ soc. Adde quod dissoluit̃ secundum quod ꝛuenerũt ĩ tꝑe duratiõis illo finito. Jtẽ ex cõsuetudine si nihil actũ ẽ de tꝑe. d. §. q̇ assidua. ¶ De societate ĩter ꝛfres et alios qũo taci **[sect. 16]** te ꝛhit̃ habes. s̃. peculiuꝫ §. xxvj. cum se.

Societas. ij.

circa aĩaliaque dicitur socidum alalium contrahitur. vj. modis.

¶ Primo mõ quando aĩalia exp̃sse tradũtur gr̃a societatis ꝛhẽdi vt dicit glo. in. l. si **[sect. 1]** pascẽda pecora. C. ꝏ pac. Vel quando lꝫ exp̃s se non dicat̃ quod gr̃a societatis tradũt̃: tñ tacite dant̃ gr̃a societatis scꝫ quando dāt̃ vt sint cõia. et sic ꝛhitur societas vt. l. si tibi aree mee. ff. ꝏ p̃scri. ꝟ. et facit qꝏ no. bal. ĩ. d. l. si pascẽda. Et ꝓ hoc mõ aliqñ ꝛhitur in aĩalibo grossioris gñis aliqñ ĩ minutis. Jõ prĩo ꝑponā quot modis eĩalia grossa dāt̃ gr̃a societatisexp̃sse vel tacite. Et aduerte qꝏ aĩalia grossa dicũt̃ quoꝝ fructo regułr non ascẽdit ad valorẽ mr̃is in anno: vt sunt boues eq̇ muli. et hmõi. Jsta altqñ dant̃ extimata aliqñ inextimata: aliqñ cum terra: aliqñ sine cõmunione terre qꝏ fieri põt. vt in d. l. cum duobus. §. incoeunda.

¶ Quando danť extimata et sine terra tũc ꝑi [sect. 2] culũ casus fortuiti est cõe inter socios vt ȯr ĩ. d. l. cum duob⁹. §. dãna. nec mirũ ꝙ extimatio hoc casu facit emptionẽ. l. extimate. ff. sol. ma. et sic ꝓ parte dñiuʒ remanet apud tradentẽ. et tacite ꝓ alia ꝑte rõne cõionis in illũ cui cõicanť. et si ne traditiõe trãsferť. l. j. §. j societate. ff. ꝓ socio. et perinde est ac. si ille q̇ dat mutuasset p̃ciũ medietatis socio. et ipse po suisset aliã medietatẽ et cõiter ab ipsis duobus essent empta: et sic in societatem posita. Et iõ q̇libet de periculo tenetur ꝓ dimidio nisi culpa vel dolo alteri⁹ cue niret. Nam tũc sol⁹ culpabilis. esset. d §. dãna. Bal. tamen ĩ. l. j. C. ꝓ so. distinguit q. s. Aut pereunt casu fortuito. et sic erit cõe. Aut perẽptio venit ex natura rei. et tũc dicit ꝑiculũ solũ esse dãtis. ꝙ sic ẽt penes eũ fuissent moritura nec est ve⁊ ꝗʒ eũ quod ista extimatio faciat vẽditionẽ vt. d. §. dãna. et in. l. iij. ff. locati. et. l. cum manu sata. ff. de ꝯhẽ. emp. vbi ȯr nemo eã rẽ vẽdidisse de cuius dñio id agiť ne emptorẽ transeat sʒ hic aut locatio aut aliud gen⁹ ꝯct⁹ hec ibi. Sʒ saluo melio ri iudicio hoc non teneo cum melioramen ta etiam naturalia in hoc casu cõicenť. vt d. l. si non fuerint sic cõuenit vt pericula siłr etiam naturalia diuidanť siue cõicen tur. necvʒ quod adducit quod extimatio non fa cit vẽditionẽ ĩ isto casu. ĩmo facit vt pʒ ꝑ. d. l. iij. ff. loca. Et iõ tene quod ꝑiculũ etiã naturale erit cõe. vt tenent multi doct. maxime. Ang. vbi. s̃. Qȯ tamen limito ve⁊ nisi exp̃sse aliud sit cõuẽtũ et sic ĩtelligiť ille. §. nemo ĩ. d. l. cum manu sata. vł nisi de ɔsuetudine aliud sit: ꝙ ĩtelligiť actũ qȯ est cõsuetũ. l. quod si nolit. §. q̇ assidua. ff. de edi. edi. Et ideo si pactũ sit q. periculũ capitalis non sit cõe non erit lici tus iste ꝯct⁹ ĩ foro aĩe. nisi recipiẽs vel ali⁹ q̇ in vno alleuiatur in alio equiualenti grauaretur. l. secundum naturã. ff. de reg. iuris. Pactũ vero circa fructus vel circa tempus oportet contineat equalitatem arbitrio boni viri. Vnde non videť iustum qȯ fructus in hoc casu debeant per mediũ partiri. Si alter ipsorum po nit operas: ꝙ ipsas operas plusquam alius socius ponit. cum tantũdem in societatem posuerit. Et propterea debet attendi si opere possunt fieri per minores et pupillos et huiusmodi quorum opere **[[Fo.ccccxxiiij.]v]** non sunt in magna extimatione. licet ali que sint. vt. d. l. fi. ff. de li. causa. vel si re cõpẽsantur per lacticiuia et huiusmodi et de pa lea seu feno quod dat ad comedẽdũ. et sic attẽdere. quod q̇libet ipso⁊ equałr tm̃ posuit ĩ societatẽ et vltra. vide qȯ vltra põit alius puta rusticus ꝙ operas et sic nisi recõpensaretur in alio debet habe re plus de fructib⁹. aliter esset vsura cũ ex mutuo interpetrato plus grauareť c. consuluit. c. in ciuitate. de vsuris.

¶ Quando autem danť inextimata. et [sect. 3] sine terra. et tũc si nullum pactum fit de capitali aut fructib⁹ vel tꝑe suntquedã extrauagãtia et iura posita inter extra ordinaria capitula feud o⁊ ĩ fi. decime colłonis sic dicẽtia. Jlle qui accipit iumentũ vel vacã debet tenere per. v. annos. et omnes poledri velvituli debent esse cões. et quicquid poledri quesierũt tꝑe triturationis. Jumentũverovł vaca da ta debet eẽ illius q̇ eũ vel eaʒ posuit in fine societatis: nisi ille q̇ accepit ad societatẽ tertiaʒ parteʒ precij dederit socio ponẽti: ꝙ si dedit tertiã partem tũc in fine ipsuʒ iumentũvelvaca erit cõe. Tu tamen attendẽs in cõscientia ad ar bitriũ boni viri. vt equalitas seruetur. ita quod qui plus ponit plus habeat. vt. s̃. dictum est. Si vero pactum sit factum cum pluribus modis contractus concipi possint cum plurasint negocia ꝗ vocabula. l. natura. ff. de prescrip. ver. Attendendũ est quod cõtineat equalitatẽ arbitrio boni viri per regulã in. d. l. si nõ fuerint et. l. ꝓposita. ff. ꝓ socio. Aduerte tamen quod quando aĩal dať inextimatũ non potest pactũ geri licite quod periculũ sit alterius ꝗ eius q̇ ipsum dedit. Hoc etiam tenet Bal. in. d. l. si pascenda. Nam cum dictuʒ aĩal positũ ĩ societate ĩ sine debeat esse ponentis. si pactum fieret quod ꝑiculũ ad ipsum ponentem non spectaret eẽt imquũ. et si ipse ꝑdit aial et soci⁹ ꝑdit operas. Nec obstat qȯ. s̃. dixi de capitali pecunie. ꝙ non vʒ

siłitudo. Rō ꝗ pecu nia sił iꝑo vsu cōsumiť. et sic in iꝑa socie tate totałr exerceť. Sʒ secus ẽ ĩ aĩalib⁹ q̃ non sic ɔsumuntur sed qñqꝫ meliorantur. Vñ sicut melioramẽtũ pertinet ad dantem sic et periculũ pertinere debet. d. l. secundum naturā. si tamen dās in aliquo plus grauareť. puta ꝗ recipiẽs nollet teneri ĩfine de dāno ipsius aĩalis qꝏ euenit culpa sua. sʒ solũ in parte cum teneať in totũ. l. cum duob⁹. §. ĩ coeũda. et. §. dāna. ff. ꝑ socio. sic posset ĩ alio aleutari o̊q̃ ad periculũ ipsius aĩalis per regulā ĩ. d. l. ſʒ naturā. et ex p̃dictis ptʒ quod ille q̇ dat aĩalia inextimata cum pacto: quod de ṗmis fructib⁹ capitale suuʒ detrahat: litcite facit et tenetur restituere q̇cq̇d accepit in grauamẽ alteri⁹ socij. Nam socium ĩ hoc grauat quod operas et expẽsas q̃s fecit si statũ exiracto valore capitalis periret iꝑm capitale amitteret. et sic iꝑe esset in tuto et alter soci⁹ in periculo. sʒ pone q̨ non ꝑit. sed cum tempore młtũ lucrat⁹ ẽ alter socius ad quam restitutionem te nebitur predictus. Rñ. quod ad tamen ꝗtum arbitrio boni viri extimabitur periculum perditionis operarum et expensarũ quas perdere poterat.

¶ Quando ꝟo dātur aĩalia grossioris gene **[sect. 4]** ris cum terra vt puta cōico sociovnũ par boum cum certa qualitate terre quā ara re debeat. et tũc si extimata tradidi ꝑi culũ totuʒ ad me ꝑtinebit. Si vero extimata periculũ erit cōe. di. §. dānanisi dolus vel culpa alteri⁹ ꝓmiserit vt ibi dr̃. Silr fruct⁹ terre erit cōis quando extiata sunt tradita: Rō ꝗ vn⁹ pōit ꝑtẽ bous. et terrā. ałr partẽ bouʒ quā vr̃ emisse rōne extiatiōis et operas. et equitas vłt vt eq̃łr ꝑtiatur fruct⁹: non autem erũt cōes fru ctus quando p̃dicta aĩalia dāť in extĩata. rō ꝗ alter solũ pōit operas et alter aĩalia et terrā. Qꝏ ve⁊ ĩtelligo nisi forte indu stria socij tamen extĩareť aut plus. Et iō ar bitrio boni viri iudicādũ erit: vt equalitas seruetur. d. l. proposita.

¶ De aĩalib⁹ minuiis aut ouib⁹: porcis **[sect. 5]** capris et hmōi. aduerte quod ĩueniť ĩ extra uagātib⁹ positis in fine decĩe colłonis feudo⁊ quod talia aĩalia dñt dari ad tres ānos et ĩ vno̊q̃ꝫ anno dʒ dari ꝓ capra duodecĩ formaticos optimos et ꝓ pecu desex nec tamen grossos ꝗtũ facerẽt. xx. pe **[Fo.ccccxxv.r]** nec tātum paruos ꝗtum facit vna mu gitura vni⁹ pecudis. sed mediocres ar bitrio boni viri. Jn fi. ꝟo capra vel ouis data añ omnia erit ipsius tradẽtis nisi ille qui accepit soluisset tertiā partẽ p̃cij ipsius ꝗ sic erit cōis. capreti ꝟo et agni et lana erũt cōes. ĩ porcis ꝟo oĩ āno sũt percipiẽdi porcelli. nisi ille q̇ accepitvo luerit tenere eos vsqꝫ ad ties annos. et ĩ fi. triũ ānorũ oĩ a partiri debẽt per me diũ et ẽt porcelli nati de porcellis. Si tñ ɔsuetudo vel pcm̃ aliud eẽt vel extima ta data essent dic secundum quod dictum est de animalibus grossiorib⁹ vt omnino seruetur equalitas et iniustitia nulla fiat alteri ab altero.

¶ Secundo mō ɔtrahiť focietas sic. dā **[sect. 6]** tur aĩalia sʒ non cōicanť nec eorũ dñiuʒ trāsfertur sed solũ custodie alteri⁹ com mittũtur aliquo dato vel recepto p̃cio. et tũc ꝓprie ɔtract⁹ locatiōis est et cōductionis. l. ij. ff. loca. Si autem non interuenit p̃cium. sʒ tradens dicta aĩalia recipit aliq̇d vt puta ꝓ bob⁹ vt arẽtvel pro pecudib⁹ vt stercoriʒẽt et hmōi. Aut reci pit ille cui tradũť ꝓ mercede. custodie vel opa aĩaliũ vt stercoriʒatio ꝓ mercede cōpẽsetur. q̇ omnes tres modiɔsiderari pñt vt ĩ siłi in seruo dicit tex. in. l. j. §. si q̇s seruũ. ff. depo. sic erit ɔtract⁹ ĩnoĩat⁹ et regulabiť secundum ɔctũ locatiōis cui magis assimilať vt in. d §. seruũ et. l. naturalis. in prin. ff. de prescrip. ꝟ. cuius natu ra ẽ vt fruct⁹ et periculũ ꝑtineat ad dñʒ rei locate. l. item si p̃cio §. j. et. ij. ff. locati. et de eo habes. s̃. locatio.

¶ Tertio mō danť aĩalia et in totũ trās **[sect. 7]** ferũť in accipiẽtẽcũ pacto qꝏ teneat ea ad meliorādũ et sic meliorata cōicẽtur et sic dr̃ ɔctus innominat⁹ vt dicit tex. in. l. si tibi aree me. ꝟ. sʒ si puerũ. ff. ꝏ p̃scri. ver. Vñ p̃ciũ dictorũ animaliũ si vẽ dāť dʒ eẽ cōe. vt. d. l. si tibi aree me. et siłr fruct⁹ ibi ꝑ. l. si pascẽda. C. de pac. et siłr ꝑiculũ dʒ eẽ cōe sicut et vtilitas. l. muti⁹ ff. ꝓ soc. aduerre tamen hoc ɔct⁹ magis assi milať ɔtractui societatis quod locationis. Jō pñt circa hoc ĩtelligi q̃ dixi. s̃. ĩ ṗmo calu quando dātur inextimata vel

extimata. si vero moltora mẽtũ non seqnat̃. credo quod integra ad dñꝫ tradentẽ sint restituẽ da quasi cā data et cā non secuta. ff. ð cōdi. cā data. et cā non secuta per totum. **[sect. 8]** ¶ Quarto mō dāt̃ aĩalia vt cooperiautur vel vt cooperiāt. puta thaur⁹ vłvaca et huiusmodi et ẽ ɔtract⁹ ĩnoĩat⁹ et iō ad arbitriũ boni viri reducet̃ ne cum altena iactura quis lucretur. l. nam hoc natura. ff. de condi. inde.
¶ Quĩto mō dāt̃ aĩalia aliqñ extimata **[sect. 9]** tałr quod comodũ et ĩcomodũ sit recipiẽtis et sic resultat cōtract⁹ emptiōis et vẽditiōis. ar. l. extimate. ff. so. ma. iō si aliq̇d accipietvltra preciũ rōne tp̧is eẽtvsura c. cōsuluit et. c. ĩ ciuitate. de vsu. nisi emptor aĩaliũ p̧ceptis fructib⁹ morā traheret in soluẽdo preciũ q̣ tũc ꝓ inter eẽ posset petere p̧tẽ fructuũ. l. curabit. C. de act. em. et vẽ. et tꝫ gl. cōmuniter do ctores. c. conquestus. de vsuris.
[sect. 10] ¶ Sexto mō sunt data aĩalia nec appa ret an cā societatis vel qũo mortuis prĩ cipalib⁹ et tũc secundum quod ɔsuetũ est talia da ri sic extimabit̃. d. §. q̇ assidua vel si de ɔsuetudine non apparet p̃sumet̃ ɔtract⁹ ĩnoĩat⁹. ij. ff. de prescrip. ver. et sic cẽsebitur cōtract⁹ societatis et per omnia fiet de fructib⁹ et reliq̇s sicut ius societatis exi git vel saltẽ fiet receptori aĩaliũ debita ɔpẽsatio secundum exigentiaꝫ sumptuũ et laboris sui. et hoc actiōemādati. ex q̊ per im positionem domini pascẽda suscepit. l. j. ff. mā. vel saltẽ actiōe ĩ fcm̃ siue p̃scrip. ꝟ. d. l. ij. ex p̃dictis igit̃ptꝫ qũo societas sit licita vel illicita et q̇d diceñ. de multis casib⁹ cum infinitis modis possint ɔcipi vt ĩ. d. l. natura. ff. ð p̃s. ꝟ. Et ꝓpterea at tẽde quod ĩ ɔctu societatis aliqñ interuenit rō mutui iterpretati. puta quando dāt̃ ex tiata aĩalia vel exigit̃ quod sint ad periculũ accipiẽtis ɔtra naturam societatis. et tũc si grauat̃ in aliquo accipiẽs ꝓpter hoc erit vsura. Siłr aliqñ cuꝫ societate ɔcurrit ɔct⁹ locatiōis et ꝓpt̃ea eq̇tas at tẽdat̃. et quod ɔuenit tał ɔtract⁹ vt sic scias discernere quando ẽ iniustitia vel iniquitas.

Sodomia

est turpitudo in masculũ facta. xxxij. q. vij. vsus **[[Fo.ccccxxv.]v]** et est grauĩus pctm̃ adulterio. vt in di. c. vsus et grauius q̣ cum matre ibideꝫ. c. adulterij. Vñ cleric⁹ dꝫ deponi et ĩ mona sterio detrudi ad agendā pnĩaꝫ. Laic⁹ excōicari et penit⁹ reddi alien⁹ a cōione fidelium. c. clerici. de exces. p̃la. ꝟꝫ ll. dꝫ igne crem ari et ĩ aut̃. vt non lux. contra na turā. vnde dicitur quod ꝓpter impios act⁹ sodomitarũ fames et terremot⁹ et pestilentie fiunt. et ciuitates cum hominibus pariter pereunt.

Solicitudo

Vtrũ sit peccatum. Rñ. quod si loquimur de solicitudĩe tẽporaliũ sic triplex ẽ. Vna ẽ āxie tatis et auaricie. et hoc pctm̃ sp̧ mortale pctm̃ ꝟoest exfi. puta q̣ ɔstituitur finis in ipsis querẽdis pati omnia facere p̧p̧ ipsa habẽda. Vñ aug. ĩ li. de operib⁹ monachoꝛ cum dicit dominus nolite soliciti esse et c. hoc dicit vt non ista intueamur et p̧p̧ ista faciam⁹ q̇cq̇d ĩ euangelij p̃dicatiōe fieri iubet̃. Alio mō ẽ mortale pctm̃ ex mō quando tamen in huiusmodi anxiat̃ quod omittit ne cessaria ad salutẽ et. suffocat mẽtẽ ĩ tali b⁹ et de hac loq̇t̃ Gre. xlix. d. c. hinc enim in ꝟbo gibb⁹. Alia solicitudo dicitur dubie tatss et diffidẽtie. cum homo timet ne tẽpo ralia sibi deficiāt. et iō anxiat̃ ꝓ ip̃is nō tamen aliquid faceret contra dei precepta vł omitteret et ista est pctm̃ veniale. ter tia necessitatis et ꝓuidentie. et hec non estpctm̃ immo bona et laudabilis. vnde glo. Math. v. Non labor et prouidentia damnatur sed solicitudo mẽtem suffocans. et de hac tertia loquitur. c. diuine. lxxxvij. di. solicitudovero spũalium per se est bona et ad hāc xp̃s inducit nos. math. vj. Primum querite regnum dei et c. Posset esse pctm̃

per accidẽs quando hõ tm̃ intenderet spũalibus quod omitteret ꝑpui sionem hu manã debitaʒ ꝓ esset tenta re deum contra illud Math. iiij. Non tẽtabis dominum deum tuum.

Solutio

est eius quod debet̃ redditio. ĩsti. q̇mo. tol. obli. ĩprĩ. sʒ large soło est ab obligatione liberatio. q̊cũqꝫ mõ. ff. ð. sol. l. solonis. Nam qualitercũqꝫ satisfactum sit creditori ad voluntatẽ suã ꝑ soluto habet̃ lcʒ solutum non sit. ff. de pig. act. l. si rẽ alienã. §. oĩs. hĩc no. Gof. et Host. in sum. eo. ti. §. j.

De noiatis in hoc. §. et quod solutio est facti non iuris no. in. l. consilio. §. fi. ff. de cura. furio. iõ soluẽs ĩndebituʒ scienter donare videtur bar. no. ĩ. l. j. C. ad. l. fal. ¶ Quod sunt spẽs sołonis. Rñ. due vna naturalis siue vera q̃ ẽ per redditionẽ eiꝰ **[sect. 1]** qð ðbet̃. Alia ciuił siue imagĩaria. et hec fit multis mõis. s. per nouationẽ q̃ est qñ extinguit̃ prior obło et ĩ aliã obligatio nẽ ciuilẽ vel naturalem trãsfert̃. ff. de noua. l. j. Aut per delegationẽ q̃ ẽ qñaliũ reũ vice sua creditori vel cui ipẽ iusserit dat. ff. de accep. l. j. Aut per obligationẽ factã tꝑeet loco ɔgruo. C. ðsol. l. obsignatõe. ff. e. l. si solutur⁹ et. l. q̇decẽ in prin. ff. de pi gn. l. creditor. Non tamen ꝑdest obło si nõɔsi gnetur. C. de vsu. l. ij. et. l. acceptã. Jtẽ oʒ quod fiat cui debetur vel eo absente iudici et si iudex deficiat honestis personis. C. de vsu. l. si creditrici de offi. ordi. c. pastorał. in fi. Jteʒ quod res deposita du ret ꝓ si ĩ vsus suos conuertat non est tutus offerẽs. l. debitor. ff. de vsur. et si sic ð posita res amittat̃ nihilominus debitor est liberat⁹. ff. de arbi. l. arbiter la. ij. ff. depo. l. j. §. si pecuniam ĩ sacculo. et hoc vez in obligatiõe quãtitatis. ꝓ si obli gatio esset in specie. sola obligatio sufficeret. ff. eo. l. hominem. §. j.

¶ Vtrum soło debiti in ꝫtitate exñtis sit **[sect. 2]** faciẽda ꝗʒ pecunie valorẽ currentẽ tꝑe solutionis vel secundum quod valebat tꝑe ɔctus Rñ. quod in quacũqꝫ dispositiõe cõtractuũ sit debitũ soło semper dʒ fieri ꝗʒ monetã q̃ currebat tꝑe cõtractꝰ debiti et si non reperitur ꝓ ẽ reprobata vel diminuta in põdere puta ꝓ tonsa vel per lõgũ vsũ effecta grossa ꝓ argẽtũ ĩ suꝑficie corruit ex lõgo vsuvel alio mõ perpetuo est altera ta tũc dʒ solui ipsiꝰ extimatio secundum quod cõiter tenetur per legistas et canonistas in. l. paulus. ałas ĩcipit creditorẽ. ff. de sol. et in. l. ĩminoz. C. in qui. cau. in. ĩteg. resti. non est nece. et per cano. in capitu. ꝫto. de iureiu. et in. c. olim de censi. et lʒ Bar. in. d. l. paulus limitet istud veruʒ quando talis diminutio ɔtĩgit ĩ moneta **[Fo.ccccxxvj.r]** grossa et non ĩmĩnuta. tamen do. Anto. ĩ. d. c. quãto. et sequit̃ Pa. ibidem tʒ ita hr̃e locum in moneta parua sicut in magna qñ deterioratio directe ɔtingit ipsaʒ pecu niã. puta. ꝓ duo antiqua non valent nisi vnũ de nouis. voluit etiam Cy. et Pe. ĩ. d. l. in minoz et Hosti. in. d. c. quãto. quod qñ solũ pecunia est reprobata non deteriorata quod de ea potest fieri solutio ex quo cur rebat tꝑe cõtractus. Sʒ spe. eo. tit. et ibi Jo. an. et Pan. in. d. c. ꝫto tenent ꝫ non potest et est cõis opi. ꝓ magis moueta cõsiderat̃ rõne cursus quã respeciu mate rie vt videtur tex. ĩ. d. c. olim. facit etiã. c. eijciens. lxxxviij. di. si ꝟo alteratio non esset ꝑpetua sʒ ad tꝑs vt cõtingit quod flo renus hodie magis valeat ꝫ cras. ita quod crescit vel descrescit secundum tꝑa cõiter te net̃ talẽ variationeʒ non debere attẽdi. ar. l. p̃cia. ff. ad. l. falci. sicut enim creditor vellet sibi vt solueret̃ si plꝰ valeret. ita dʒ recipere si minus valet cum speret̃ augmentũ. sic voluit Bar. in. d. l. paulꝰ et alij in. d. l. minoz. Qð mihi vr̃ equuʒ nisi quando non esset spes quod de ꝑximo deberet habere augmentũ. ꝓ sic videt̃ quod debeat solui secundum extimationẽ tꝑis cõ tractꝰ ꝓ posset esse quod nũqꝫ cresceret. ar. in. l. iurisperitos in prin. ff. de excu. tu. et quod no. gl. in cle. ij. de rescrip. Jac. de are. et Bar. in. d. l. paulus. et Host. ĩ. d. c. quãto tenẽt quod si ẽ alterata

respectu cur sus non respectu materie et ꝑpetuo puta ꝙ ṗnceps non vult expẽdat̃ nisi ꝑ tāto vt forte recolligat et cudi faciat. quod nihilomin⁹ de ea potest fieri solutio si debitor non fuit in mora. S3 Oldra. et Frede. in d. l. ĩ minor. et do. An. ĩ. d. c. quāto. tenẽt quod d3 solui ad extimationẽ antiq̃ currẽtis tꝑe ̃ɔct⁹. ꝙ eadẽ rō q̃ est de toto et de parte argu. l. q̇ de tota. ff. de rei ven. et. c. pastoralis. §. Jtẽ cum totũ de offi. delega. et vr̃ ꝑbari in. d. l. olĩ. et vr̃ magis equũ. Et sic cōclude quod siue sit reprobata ĩ totũ siue alterata in ꝑte in ꝑpetuũ respectu cursus l3 non respectu materie siue deteriorata respectu materie quod non pōt fieri de ea solutio s3 debet solui extima tio ꝗ3 tp̃s ̃ɔct⁹ et hoc siue solutio sit fien da rōne ̃ɔct⁹ siue ex cōdẽnatiōe iudicis de cōdẽnatione autem que fit rōne statutĩ Spe. t3 quod debet solui de moneta currẽte. S3 pa. in. d. c. quāto vr̃ tenere qd̃ de moneta currẽte tꝑe facti statuti. Ego te neo cum spec. ꝙ in penis mitior sit inter pretatio. c. odia de re. iu. li. vj. de solu. ve ro q̃ debet fieri ex mādato ṗncipis vel alicui⁹ domini seu ex eius gr̃a dicit do. ant. ĩ d. c. quāto quod si dominus ignorabat valorem monete sic fiet secundum cursum currẽtis ꝗm gl. et Lau. ĩ cle. ij. de dec. si ꝟo sciebat ei⁹ valorẽ sic fiet eius solutio secundum extimationẽ tꝑis ipsi⁹ mādati seu gr̃e facte. ar. d. c. oli3. et. l. fi. ff. de au. et arg. le. si vero solu tio est respectu legati sic fiet secundum extima tionẽ tꝑis testĩ cōditi licet testōr postea multum suꝑuixerit in tātũ quod sit muta ta. ita cōsuluit Oldr. et facit tex. ĩ. l. vxorẽ .§. testō. ff. de leg. iij. et. d. l. fi. et sequit̃ do. pe. de anch. in. d. c. olim et Jo. an. in addi. ad Spe. e. ti. et pa. ĩ. d. c. quanto. ide3 dicit Old. in p̃cepto arbitro. idem dicit pa. vbi. s̃. ĩ p̃cepto iudicis cōdẽnātis ĩ certa quātitate et hic no. ꝙ sepe ĩ practi ca. Limita tamen p̃dicta in debito cōtra cto ex mutuo secundum distinctionem quam ponam. j. vsura. j. §. xxxvj.

[sect. 3] ¶ Quis tenetur soluere. Rñ. quod ille q̇ ẽ ob ligatus siue sit principalis debitor siue fideiussor.

¶ Vtrum q̇libet possit ꝑ alio soluere. Rñ. **[sect. 4]** q sic etiam si debitor hoc ignorat et nō velit. ff. eodẽ. l. soluere. ff. de neg. ge. sol nẽdo et tenetur talis satisfacere p̃fato soluẽti ꝑ eo si modo sua intererat vt solue **[sect. 5]** ret. l. cum pecuniam. ff. de nego. gestis. ¶ Vtrum tutor et curator vel ali⁹ admini strationem habens teneatur soluere de bitum illius cuius curam gerit. Rñ. qd̃ sic. l. quotiens. §. sicut aute3. ff. de admi ni. tutorum.

¶ Vtrum heres teneat̃ soluere debita de **[sect. 6]** functi. Rñ. quod sic ĩ totũ. s3 in cōscĩa quan tũ se extẽdit facultas hereditatis. vt. s̃. heres. §. vj. sec⁹ si esset legatari⁹. ꝙ tũc non tenetur nisi quando hereditas est nō soluendo. quia tunc ea precedit legata vt. s̃. restitutio. ij. §. xvij.

[[Fo.ccccxxvj.]v] ¶ Vtrum successor p̃latus teneat̃ soluere **[sect. 7]** p̃decessoris sui debita. Rñ. quod sic si ꝑ ne cessitate sue persone. vel necessitate seu vtilitate ecclesie sunt facta extra eo. c. j. Alias non tenetur ecclia nec successor ei⁹. x. q. ij. c. hoc ius. de fideius. c. qd̃ q̇busdā. Jtem credo de successore in dominio tẽ porali laicali.

¶ Cui d3 fieri solutio. Rñ. quod creditori **[sect. 8]** vel eius successori cui cōpetit actio obli gatiōis si tamen sit compos mẽtis. et maior xxv. annis. vel alteri de mandato ipsi⁹. etiam si creditor sit accusatus ad morte3. ff. eo. l. reo. et. C. c. l. nihil interesse. potest etiam fieri eius socio si vtriq̃ eo. est obli gat⁹ ĩsolidũ. ff. de pactis. l. si vn⁹ i ṗnc. et. ff. de duo. re. ɔsti. l. ij. et. iij. et no ĩ. c. eā te de iureiur. Aut etiam procuratori eius q̃uis sit reuocat⁹ et ignoret̃ reuocatio. l. eius i ṗn. ff. si cer. pe. Aduerte tamen hic. ꝙ si quis solueret filiofamilias sine cō sensu patris. vel minori sine cōsensu tu toris vel curatoris non satisfaceret. l. j. et per totũ. ff. ad mace. et. l. pupillus. ff. de actio. et obl. Nisi solutũ sit cōuersum in vtilitatẽ patris vel minoris. l. j. et. ij. C. si aduers. credi. et. l. quod si forte. §. fin. et. l. in pupillo. ff. de solutio.

¶ Debitor non habẽs pecuniam ad soluẽ [sect. 9] dũ potest offerre rẽ meliorẽ et tenetur creditor accipere. auť. hoc nisi. C. de. so. Eccle sia ꝯo non tenetur offerre meliorẽ sed aliã vt auť. hoc ius. C. de sacro. san. eccle.
¶ Quis est p̃ponẽdus in solutione. vi [sect. 10] de restitutio. ij. §. xvj.
¶ Vtrum possit q̣s repetere pecuniam ha [sect. 11] bitã ex vẽditiõe rei sue in subsidiũ. Rñ. Lud. ĩ no. quod sic vt est casus ĩ. l. ĩ ciuile. C. de rei vẽdi. et. l. si eũ seruũ. ff. si cer. pe. et. l. fi. ff. de neg. ge. Sic et ecõtra potest age re ad rẽ emptã ex sua pecunia in subsidiũ. lʒ non sit mihi obligata. Et quod possit agere est gl. ĩ. l. ꝑcul⁹. ff. de iure. do. et ca sus ĩ. l. vxor marito. ff. de do. inter vi. et vxo. Jtẽ p̃ponit̃ ille q̣ pecuniam dedit ne gociatori faciẽti diuersa negocia in ea negociatione et alijs q̣ eidẽ dederũt in alijs negociationibus. text. in. l. ꝑcuratoris. §. si plures. ff. de tribu. secundum Jo. pla giensem et Lud. de roma. in nota.
¶ Vtrum excõicatio sit facienda. Rñ. quod si [sect. 12] fit tʒ: tamen non dʒ fieri etiam si ex iuramen to tenebatur. vt. s̃. excõicatio. viij. §. xij. ¶ Vtrum liceat soluere creditori credito [sect. 13] ris mei. Rñ. Bar. ĩ. l. solutũ. §. solutã. ff. de pign. act. distinguit quod si creditor cre ditoris mei hʒ bõa obligata: puta ꝙ cõ duxi domũ ab eo q̣ eã ab alio cõduxerat sic liberor ipso iure etiam creditore meo ĩuito. l. vtrum p̃sente. ff. de ɔsti. pe. cũ possent ab eo cõpelli. l. nomen. C. q̃ res pi. obl. po. Siłr quando talis factus est creditor ꝑpter me. puta. ꝙ creditor me⁹ gerẽdo negocia mea accepit mutuo ab eo vt in. l. si liber homo. ff. de nego. ge. Si vero cã sit oĩno seꝑata a mea si sit eo volẽte indubie liberor. l. inuito. ff. de solu. et. l. pe. et. fi. ff. de ne. ge. aut eo igno rãte et cõtingit liberatio ope exceptiõis. l. si oꝑa. ff. de doli exce. gl. iñ tʒ ĩdistĩcte quod liberať insti. q̣. mo. tol. obl. in prin. et d. l. pe. Sʒ tu tene cum Bar. q̊ ad forũ ɔtẽ tio sũ q̊ ad ɔscĩaʒ tene gl. ꝙ creditor libe rať ex tali solutione etiam si erat inuit⁹. d. l. soluendo. et ideo satisfactum est ei. ¶ Vtrum recipiẽs sciẽter solutionẽ ale [sect. 14] ri debitã cõmittat furtũ. Rñ. gl. in. c. cũ te. de iureiur. quod sic nisi creditor ratũ ha buerit. alle. l. falsus. §. l. ff. de fur. qd̃ ve rum est secundum. Pan. ibidem si sine iusta causa recipit. Secus si ex iusta cã puta ꝙ credebat ad eũ pertinere. vel ꝙ erat gestor negociorum creditoris.
¶ Qũo dʒ fieri solutio. Rñ. quod dʒ fieri de [sect. 15] illo qd̃ est in obligatiõe ꝙ vnũ pro alio solui non potest creditore non cõsentiẽte. insti. q̣. mo. tol. ob. §. j. fallit hoc ĩ eccłia de bitrice. d. auť. hoc ius. Jtẽ ĩ eo q̣ dʒ aurũ in cuius substãtia aurũ non inueniť. C. de sol. auť. hoc nisi debitor. et. ff. de le. j. l. si dom⁹. §. q̣ ɔfiteť Jtẽ ĩ eo q̣ hʒ seruũ cu ius vult soluere precium quia dicit euʒ suum cognatum. Jtem in noxali actio ne. ff. de re iu. l. miles. §. j. et. ij. Jtẽ de pecunia vide pecunia. §. ij. Sʒ quando nõ hʒ qd̃ debet soluere. et sunt distrahenda bona sua pro solutiõe tunc primo incipiendum est a mobilibus et si non suffi-**[Fo.ccccxxvij.r]**ciũt ad immobilia et postea ad iura et si non inueniũt emptorẽ deť insolutũ credi tori. vide in. l. a diuo pio. ff. de re iu.
¶ Quid de eo q̣ tenetur sub alternatiõe. [sect. 16] Rñ. quod regulare est quod in alternatiuis ele ctio est debitoris vt in. l. plerũqʒ in fi. ff. de iure do. cum cõcor. positis in glo.
¶ Vtrum debitor teneať ire vel mittere [sect. 17] ad domum creditoris. Rñ. vt. s̃. obliga tio. §. viij.
¶ Quid si creditor esset in mora et vellet [sect. 18] purgare. Rñ. quod tenebitur ire ad eius domũ. l. cum quid. C. de conditio. inser.
¶ Quid si obligatio sit solũ ad hoc si vo [sect. 19] lo acq̣rere. Rñ. quod teneor adire domũ cre ditoris et soluere etiam sine monitiõe ꝗm Bar. in. l. item illa. ff. de ɔsti. pecunia. siue cõmodũ sit ꝑsonale ꝙ relĩquit̃ libertas seruo si soluit decẽ. et huiusmodi siue sit cõmo dum bursale puta alicui legant̃ iocalia si soluerit vestẽ. d. l. cuʒ q̣dam. aduerte tñ ꝙ in casib⁹ istis vbi q̣s

tenetur ad domũ creditoris ire sufficit q̃rere eũ apud vici nos et notos et in locis in q̇bus est solit⁹ cōuersari non per loca clandestina. ar. ij. q. vj. c. biduũ. et voluit Bar. ĩ. l. p̃dicta itez illa et pa. sequit̃. in. c. significāte. de pig. ¶ Vtrum mittẽs debitũ per nũciũ infideli **[sect. 20]** ter se habẽtẽ excuset̃. rñ. pa. in. d. c. signi ficāte. Aut species erat debita et ipsa re mittebat per nũciũ q̇ putabat̃ fidelis et sic ꝑiculũ ꝑtinet ad creditorẽ. Rō ꝙ casus fortuit⁹ non ĩputat̃ ex q̊ culpa non p̃cessit c. vnico. de cōmoda. aut erat ꝙtitas debita q̃ mittebat̃ et sic perijt ꝑiculo debitoris. Rō. ꝙ eo ip̃o quod pecuniam mihi mu tuasti meā fecisti. l. ij. ff. si cer. pe. et iō ꝑijt mihi añꝙ veniat ad man⁹ creditoris si ꝑut ꝙ adhuc dñs. no. bar. ĩ. l. eũ q̇. ff. cōmo. sz penā si erat appposita non ĩcurrit. ¶ Quid de eo q̇ soluit ĩdebitũ an possit **[sect. 21]** repetere. Rñ. pa. ĩ. c. fi. de sol. distīguit q̇ aut est indebitũ ciuiłr sz naturałr debi tũ. et sic gl. ĩ. d. c. fi. distinguit quod si soluit per errorẽ iuris non potest repetere. si autem per errorẽ facti poterit vt puta heres soluit legata integra credẽs non posse retinere falcidiā errat iure nam naturałr erat debitũ sz non ciuiliter et non repetet. Si aũt sciebat sibi competere falcidiaz sed cre didit ĩtellige ꝓbabiliter vt in. c. apłice de cle. exc. mi. et in. c. ij. de cōsti. li. vj. s. he reditatẽ sufficere cum tamen non sufficeret hoc errat ĩ factoet repetet. l. error. C. ad. l. fal. cōiter tamen tenetur qd̃ minor mulier miles et huiusmodi cum excusent̃ ab errore iura repe tẽt si ẽt ex errore iuris soluerunt. vt in. l. cum de ĩdebito. §. j. ff. d̃ ꝓba. Sz q̊ ad hāc excusationẽ q̇dā ꝛriũ tenent. sed primũ veri⁹. Siłr magis repetet ĩ cōscĩa si est ĩdebitũ naturałr lz ciuiliter sit debitũ multo magis si ẽ indebitũ naturałr et ciuiliter tam in ꝛscĩa ꝙ in foro ꝛtẽtioso q̃ cũꝙ ignorātia solueris nisi ĩ aliq̇b⁹ casib⁹ de q̇bus ĩ gl. l. cum q̇s. ff. de. iur. et fac. ignorā. et ibi Bar. ꝛcor. quos dimitto ꝙ ad ꝛscĩam non ꝑtinet. Sec⁹ quando soluit sciẽ ter ꝙ tũcvr̃ donasse. l. cuius per errorẽ. ff. de re. iur. exceptis solutis ꝓ vsuris que repeti possunt. c. debitores de iureiu.

¶ Quid de illo qui conuenitur a credi **[sect. 22]** tore et non habet vnde soluat. Rñ. quod si de bitor est ex maleficio sic potest verberari. xiiij. q. vj. si res et sic non potest āpli⁹ ꝛueni ri. d. c. si res. qd̃ intellige quando creditor sic exegit. vt ꝟberet̃ ꝓ debito alias bñ tenet̃ ad ĩteresse si verberet̃ ꝓ maleficio. ar. xij. q. ij. fraternitas. Si ꝟo ẽ debitor ex ꝛctu vel qua si tunc cedat donis.

¶ Qũo fit cessio bonoꝝ. Rñ. fit ĩ iudicio **[sect. 23]** vel extra iudiciũ per nũciũ vel epistolaz. ff. qui bo. ce. pos. l. in oĩ. Dic vt. s̃. cedere bonis. Et ad q̇d valet vt ibidẽ. Aduerte qd̃ vt valeat oportet ꝛfiteatur debitũ l. pe. ff. de ces. bo.

¶ Sed nũq̇d cum debitor petit dilationẽ **[sect. 24]** q̇nquennij a plurib⁹ suis creditoribus et aliq̇ dare nolunt ei dabit̃. Rñ. quod sic si maior pars consentit et intelligit̃ maior respectu summe debitorũ et non ꝑsonaꝝ. Et si omnia sunt equalia iterũ valebit dilatio data. l. vl. C. q̇ bo. ce. pos.

¶ Qũo dz fieri solutio. Rñ. ꝗz Joan. de **[sect. 25]** ꝛse. dis. j. solet. Qd̃ aut dies ẽ adiect⁹ fauore debitoris et potest p̃ueniri. Aut fauo re creditoris. et sic non potest p̃ueniri. l. eũ q̇ ff. de annuis le. Siłr non potest q̇s repetere añ tp̃s debitũ. c. vnico. d̃ pl⁹ pe. nisi ĩ tri **[[Fo.ccccxxvij.]v]** bus casib⁹. Prĩmus in viro vergẽte ad inopiā. Scd̃s in debitore fugiente. l. ait p̃tor. §. debitorem. ff. de his q̃. fi. in frau. cre. Tertius in debitore suspecto q̇ pōt cogi dare cautionẽ. l. si fideiussor. §. fi. ff. q̇ sat. cog. Limita nisi fuisset suspect⁹ tẽ pore contractus ꝙ non cogeret̃. Aut dies non est adiect⁹. et dic vt. s̃. Mora. §. et obli gatio. §. viij.

¶ Qũo ꝓbat̃ solutio. Rñ. quod si debitũ sit **[sect. 26]** scriptũ et debitor velit ꝓbare per testes et sine scriptura solutionẽ. opz quod ꝓbet ꝑ v. testes rogatos q̇ testificari pñt ꝓ solu tione

facta vel quā voluit facere. et etiā ꝑ ɔfessione creditoris. Si ꝟo debitũ sit cācellatũ liberat̃ debitor nisicreditor ꝑ bet ̃ɔriũ. l. si cyrographũ. ff. de proba.

Sors

ꝑprie ȯr cum aliq̇d fit vt eius euẽtu cōsiderato aliq̇d occultũ innotescat. vt puta cum accipiuntur festuce inequales et qui habebit breuiorẽ sit ta lis vel faciat sic et huiusmodi. De notatis in hoc. §. et qȯ snĩa lata per sortes valet not. Bart. in. l. si duo. ff. vti possi. rebus. in. l. ij. C. quando et quib⁹ quarta pars. et glo. in. l. si duas in versi. eliget. ff. de excu. tuto. ¶ Quotuplex est sors. Rñ. triplex prima [sect. 1] ȯr diuersoria cum queriť q̇d cuilibet sit dādũ siue illȯ sit res siue honor siue pena. aut actio aliqua. secũda dicitur ɔsulto ria cum inquiriť q̇d sit agẽdũ. et hoc ꝗz se non est mala sz rōne circũstantie potest aliq̇d mali in se ɔtinere. vñ ꝑhibet̃ ne sub hac spẽ hoĩes ĩ ydolatriā labant̃. xxvj. q. ij. §. his ita. et ideo est peccatum mortale. vt in ea. nisi in necessitate. vt. j. dicaz. Tertia ẽ diuinatoria q̃ sic diffiniť Sors est ars diuinādi futura a sanctis patri bus dānata sub anathemate. xxvj. q. v. sortes. ꝙ diuinatio semper accipiť ĩ malũ sicut ꝑphetia ĩ bonam partẽ. j. q. j. nunqꝫ. ¶ Vtrum sit licituz vti sorte in aliq̊ casu. [sect. 2] Rñ. secundum gl. i sum. xxvj. q. ij. quod sorte diuisoria quando expectat̃ euẽtus ex fortuna solũ et non sit aliqua suꝑstitio et in rebus tꝑalibus solũ sic lz. Sortes ꝟo q̃ fiũt per magi cas incātationes vel q̃ fiũt ad exercendas vanitates aliquas vel ad inquirẽdum occulta vel futura q̃ dicunt̃ diuinatorie sunt ꝑhibite nec vnqꝫ liceret. xxvj. q. ij. hi q̇. et. c. illud. Sorte vero ɔsultoria q̃ fit causa necessitatis ad sciẽdũ quando ali ter neqꝫ scripture autoritate. vel alio auxilio potest sciri non est illicitũ vt in. d. q. ij. c. non exeplo. et. q. v. non lz. Nam cum non suꝑest humanũ auxiliũ tũc ad diuinũ possum⁹ recurrere. vt. xxij. q. ij. q̃riť vt puta. Ciuitas ẽ obsessa dubitat clarus q̇s de beat fugere vel q̇s remanere tũc oȓone p̃missa secundum Aug. sorte erit dirimẽdũ. facit. l. sz cum ambo. ff. de iudi. et. l. si duob⁹. ĩ prin. C. cōia de leg. et secundum hāc necessitatẽ intelligo eadẽ. q. c. sortesrvbi ȯr qnō est aliq̇d mali qȯ limita ꝗz Pa. ĩ. c. fi. de sortile. verum quod ea lz vti in tali necessitate si quatuor cōcurrāt. Primo in rebus tꝑalibus sz in spũalibus vt in electiōe seu eius tractatu: aut in electione cōpromissa rioꝛ qꝫtũ ad officia eccl̃iastica est in oĩ casu ꝑhibita. Scȯo si fiat sine oĩ superstitiōe. Tertio quando euẽtus sortiũ expectat̃ a deo ꝙ si a diabolo erit illicitũ. Quarto quando fit cum magna deliberatione p̃missa oȓone. sicut apl̃i. act. j. ĩ ele ctione mathie petẽdo a deo eius volũtatem in hoc. Aliter aliquo istoꝛ deficiẽte erit illicita. Lau. tamen archi. et hostiẽ. te nẽt ĩdistincte quod omnis sors ꝑprie accepta est ꝑhibita ꝑpter. d. c. sortes. Sz tu dic verum in sorte diuinatoria et cōsultoria ex tra predictum casum necessitatis. secus in diuisoria.

¶ Quot modis sit sortilegiũ siue indi [sect. 3] uinatio. Rñ. quod tribus modis. Primo ꝑ manifestā inuocationem demonum. et hoc siue nominet̃ nigromantia vel aremantia aut quibuscunqꝫ noĩbus secundum q̃ sit diuersimode semper est pctm̃ mortale grauissimum et tenetur nedum desistere ab ea sed etiaz libros cōburere. aliter absolui non pōt. Et qui tales diuinationes addiscit mortaliter peccat seu etiaz artem magicam ꝙ secundum Ric. in. ij. dis. vij. ar. ij. q. iiij. non est sciẽtia sed suꝑstitio et in fi. tales a diabolo decipiunt̃ et mole terminant. et de hac habes. s̃. xxvj. q. iiij. c. igitur et eoꝛ noĩbus. et qũo demo-**[Fo.ccccxxviij.r]**nes sciunt. futura et tales decipiunt. ha bes ibidem in. c. sciẽdũ et. c. seq. et ꝑpterea de noĩe non curo ex quo patet de inuoca tiōe demonũ. Aduerte tamen quod aliud est in uocare demonẽ qȯ non lz aliud occurrẽti aliq̇d precipere sicut faciunt sancti co gentes eos aliq̇d dicere quando in corporib⁹ obsessis sunt q ȯlz qꝫuis periculosũ sit nisi ex

instīctu spũssctī fiat de quo dicvt s̃. adiuratio. Scȯo fiũt sortes siue diuinatiōes sine manifesta ĩuocatone ȯmo nũ. sꝫ ex sola ĩspectiōe aliquoꝝ corporuꝫ sicut faciũt astrologi. et illi q̇ ex ĩspectio one lineamentoꝝ man⁹ vel oculoꝝ aut corpis hoĩs vel aĩalis aut ex eoꝝ garritu vel volatu siue ex eoꝝ obuiatōe futu ra occulta pronosticanť. vt scias quando talis diuinatio sit ꝓhibita. aduerte vt col ligo ex sctĩs Bo. ĩ. ij. d. vij. ar. ij. q. iij. ꝑtis. Tho. ij. ij. q. xcv. ar. v. Prĩo si tale futurũ sit in re ɔsiderata sicut in cā ꝓpria et per se et sic non est ꝓhibita. vñ astrologi pñt diuinare ex cōsideratiōe astroꝝ quod cras fiet eclypsis soł vel lũe. vel pluuia. vłvẽ ti vel frigus aut calor et hmōi. et sic talis diuinatio non est ꝓhibita. Si vero tale futurũ non est ĩtali re nisi dispositiue. pu ta bona habitudo corporis indicat bo nam q̃litatẽ mẽtis. et ecōtrario mala et huiusmodi. sic siłr lꝫ diuinare. s. quod talis erit inclinatus ad tale viciũ habilis ad tale studiũ dũmō libertas liberi arbitrij non excludať q̃ dñari potest et astris et ɔquā cũqꝫ dispositionẽ seu inclinationem cor poris. Si etiam tertio insit sensitiue sicut est aĩalibus irrationalibus que q̃ a ratione non impediunť facilius sentiunt mutationẽ corporum celestiũ ꝓpter quā faciunt aliqua signa sic diuinare quod plu et vel tempus mutabitur velvigebit fri gus: non est prohibitum quando ad aliud non extenduntur talia signa nisi ad influentias corporum celestiuꝫ di uinandas. Si autem tale futurũ non est in tali corpore inspecto. nec sicut in causa per se nec sicut ĩ dispositiōe nec sicut ter tio mō sic diuinare velle est pctm̃ morta le et suꝑsticiosuꝫ sicut faciũt q̇ cum obuiāt lepori vel femine p̃gnāti. dicũt malum fu turũ et hmōi. xxvj. q. ij. c. illos. et. c. seq. Si militer su ꝑsticiosi sunt q̇ ea q̃ libero arbitrio subiacẽt certitudinaliter scirevo lunt et diuinare et de istis habes. xxvj. q. ij. c. illud quoqꝫ. Jō Tho. vbi. s̃. inq̇t quod si p̃dicta signa extẽdanť ad ea q̃ non subia cet q̃litati corpoꝝ celestiũ. sicut sunt act⁹ liberi arbitrij et ea q̃ per accidẽs eueniunt sic diuinatio ẽ illicita. et Bo. vbi. s̃. diuinatio astrologoꝝ q̃ pretendũt vltra vim astroꝝ ẽ per diabolica cōmercia. et sic ptꝫ quod est mortale pctm̃. Tertio sit cum aliquo rũ suꝑsticiosoꝝ obseruatiōe et istud oĩo ꝓhibeť q̃ ibi est tacita demonis iuocatio et sic cōuenit cum primis inuẽtorib⁹ ta liũ vt ȯr. xxvj. q. ij. c. q̇ sine saluatore et. q. v. c. nec miruꝫ sicut faciũt illi q̇ per taxil lum proiectũ super libro punctorum vi tam vel mortem vel bona seu malā fortunam alterius scire volunt. Similiter qui furta vel huiusmodi occulta per inspectionem astrolabij vel libri vel inscriptionem inuestigant scire et huiusmo di de ista habetur de sortileg. cap. ex tua rum.

¶ Que pena sortilegoꝝ. Rñ. secundum leges **[sect. 4]** debẽt decapitari. et si ad domos aliorũ vadunt debẽt igne cremari. Jtem bona eoꝝ publicari. vt. l. nullus. l. nemo. l. cul pa. C. de male. et mathe. secundum Canones si est occultum imponitur penitentia qua dranginta dierum. c. j. eodem tit. Si noto rium est infames fiunt et etiam qui ad eos concurrunt. ij. q. viij. quisquis. et de testib. cap. testimonium. Si clericus de bet depōi et ĩ monasterio retrudi. xxvj. q. v. non deportet. et. c. si quis episcop⁹. et c. seq. laici si sunt serui verberibus subũ ciũtur. si liberi sunt inclusione digna de trudendi. xxvj. qō. v. contra idolorum. et omnes tales efficiuntur irregulares si sit notoriũ tamen episcopus poterit dispensare secundum Ber. in. c. ij. eo. ti.

¶ Vtꝝ liceatvti somnijs ad sciendu fu **[sect. 5]** tura. Rñ. quod si quis sit certus ꝓcedere ea ex diuina reuelatiōe sic lꝫ. Siłr lꝫ vti eis ad precognoscẽdam naturalem cau sam intrinsecam vel extrinsecā: puta ac cẽsionẽ cholere aut alteri⁹ humoris seu **[[Fo.ccccxxviij.]v]** febris future vel pluuias et hmōi. non tñ certitudinaliter q̃ multipliciter possũt impediri. Ratio q̃ talia futura sunt in parte sensitiua sicut in dispositiōe non sicut ĩ causa. Si vero huiusmodi somnia cau sentur ex reuelatiōe demonũ qȯ est qñ inuocantur expresse vel tacite puta suꝑ stitiones obseruando sic erit illicituꝫ et mortale peccatũ. Et ideo quia difficile ẽ intelligere quando

accidāt ex causis natura libus vel supnaturalib⁹ a deo vel ab an gelis ꝑpterea eis curiosa obseruatio ẽ temeraria et ꝑhibita. vnꝏ ezech. xxxiiij. Sicut parturiẽtis cor tuũ falsitas patiẽ nisi ab altissimo ĩmissa fuerit visitatio. Pro clariori tamen intelligẽtia aduerte q ꝗntuplex est futurorũ dr̃ia q̃ ad sommā ꝑtinet. prima est quorũdā q̃ habẽt causam naturalez determinatam in omnĩ somniāte sicur febris et habũdātia cholere eo quod natura rep̃sentat in homĩe in quo supabũdat cholera in somnis ima ginationẽ febris future. Similiẽ si som niat de occupationib⁹ igneis signum ẽ q cholera predominat̃. Si de aere vel vo latu signum sāguinis. Si de aqua veniquoribus signum flegme. Si de terra signũ melanconie et huiusmodi somnia sunt si gna non causa accidẽtiũ futuroꝝ ĩ hoĩe. Scꝏa est quorũdā q̃ habẽt causam natu ralem extra hoiem somniantẽ vt sunt il la q̃ proueniũt ex aliqua determinata influẽtia corpoꝝ celestiũ vt pluuie ficci tas. et hmōi. sicut etiam faciunt elemẽta in brutis et sic somnia erũt signa non cā futurorum nec necessaria. sz cōtingẽter quia multa pñt ĩpedire tam ista ꝗ illa prima puta medĩa et dispositio superiorũ. Ter tia est quorũdam hñtiũ causam voluntariam in homine somniāte. vt sunt illa q̃ depẽdent ex opere ipsius somnian tis et hec sunt a casu. nisi habeant̃ per reuelationẽ: sicut cum quis aliquādo som niat quod est est voluntarie facturus qꝏ tñ facere non cogitauerat. Quarta est qua rũdam per aliquam causam determinatam ex volũtate creata p̃uident̃. vt cum homo multum solĩcitus in vigilia de aliquo nō potẽs cognoscere quo ꝑficiat aliqñ som niando p̃uidebit ꝑꝑ sedatĩonẽ motuuz interioꝝ et exterioꝝ. Quinta est quarũdam hñtiũ causaz volũtariā in alijs ho minib⁹ a somniāte vt. s. quod illa somniat quo alij facere disposuerũt et talia p̃uide re non pñt in somnijs per aliquam causaz determinatā aut naturalẽ. Sz si aliqs il la somniat hoc est a casu: iō dicũt̃ talia a casu per accidẽs secundum ph. de som. et vigi. et hec sunt a diabolo vt decipiat fidẽ adhi bẽtẽ vel aliqñ a deo aut sctĩs āgelis. Pri ma ergo et scꝏa non ẽ ꝑhibitũ inq̇rere ꝑ somnia dum tamen non certitudialiter credat. siłr nec quarta. sz tertia et quinta sunt ꝑ hibita et diabolicum est. vt dixit nisi sit certus de diuina reuelatione.

Spectacula

vide ludus per totum et Chorea.

Sponsalia

sunt futurarum nuptiarum promissio. xxx. q. v. nostrates et dicunt̃ a spōdeo. des. vt ĩ. l. ij. ff. de sponsa. hinc sponsus quasi ꝑmis sus et sponsa quasi promissa. et iō post cō tractũ matrimonium verba de pñti non di cunt̃ sponsus nec sponsa ꝑprie szvxor et maritus. vñ si legat̃ aliquid alicui si cōtraxerit matrimonium cuz berta illico de betur sibi legatum quo contraxit et verba de presenti licet non consumauerit. vt in. l. cuz fuerit. ff. de condi. et de. Facit. c: sufficiat. xxvij. q. ij.

De hic notatis et quod sponsalia nudo consensu ꝛhuntur no. in. l. ij. ff. de spon. non tamen per solam traditionẽ ad domuz. l. q̃ situm et ibi Bar. eo. ti. et non mutāt domicilium. l. eo. q̇. cum glo. ff. ad muni. et Alexā in. l. pe. ff. de iuris. om. iu.

¶ Vtrum nomine maritare veniat sponsa **[sect. 1]** ꝑprie. Rñ. Pa. in Rubri. eo. ti. quod in odio sis. Et quo infert quod si statuto cauetur ne maritata succedat cum fratrib⁹ in bonis parentuz. quod sponsa bene succedet. Nec sponsus vel sponsa de presenti venit no mine mariti vel vxoris. Nec matrimonij nomine veniunt sponsalia. vt idem dicit in. cap. iij. loco de presum. Jndiferentibus vero veniunt solum sponsalia de presenti sz in fauorabilibus bene ve

nit sponsa de futuro. pro hoc bonus **[Fo.ccccxxix.r]** quia non tenetur per tale iuramentum tex. in. l. non sine. C. de de bo. que li. et ibi ꝑ Cy. et alios vide bonam glo. insti. de nup. .§. sed si vxor. xxvij. qō. ij. ī princi. Et hoc verum nisi addatur aliqua qualitas de terminans et distinguens. puta marita ta et cognita et hmōi.

¶ Quis potest cōtrahere sponsalia. Rñ. **[sect. 2]** ꝗ quilibet qui potest matrimonium contra here secundum canōes. licet sit secus ſz leges vt patet. l. si quis officiuz. ff de rit. nup. et in l. solet. ff. de his qui no. infa. et etiaz qui non potest contrahere matrimoniū potest contrahere sponsalia vt. j. dicam.

¶ Vtrum absentes possint cōtrahere. Rñ. **[sect. 3]** ꝗ sic per nunciū vel literas. l. sufficiet ff. de spon. et extra ꝗ cle. vel vo. c. veniēs et xxx. q. v. nec illud. Et si nuncium vel pro curatorē reuocauit añꝯ ꝯheret non erūt sponsalia ſz Host. lz nūcius ignorauit.

¶ Vtrum alius sine mandato alteriꝰ pos **[sect. 4]** sit ꝯhere sponsalia. Rñ. quod sic vt pater ꝑ filio et mr̄ ꝑ filia et tutores et curatores et quicūꝯ alij. ꝯuis non habeāt mandatuz a principio. sz tamen spōsalia non sunt donec ille vel illa sciuerit et ratū habuerit et hoc secundum canones ꝗ non requirunt nisi cōsensum vt in. d. c. sufficiat et extra. e. ti. c. cum locū de despō īpu. c. vnico. li. vj. Ad uerte tamen quod si pater p̄sēte filio ꝯhit ex presse tenēt spōsalia ꝙ tacitunitas ope ratur cōsensuz vt in. d. c. vnico. Secꝰ aūt in alijs ab ipsis patre et matre quia non sufficit sola p̄sentia. szopz alter cōsentiat exp̄sse vel tacite. facit. c. ad id qꝗ. de spō. nec cures de gl. in. d. ca. vnico. quia Jo. an. in nouella eam correxit.

¶ Vtrum minor possit cōtrahere sponsa **[sect. 5]** lia. Rñ. quod sic dūmō sit. vij. annoꝝ cōpletorū quia minor. vij. an. non potest cōtrahere et si contrahit non tenent. Nec oritur publice honestatis iustitia. d. cap. vnico. etiam si alter sit maior. nisi postea ra tificet.

¶ Quomodo contrahuntur sponsalia **[sect. 6]** Rñ. quod duobus modis. Primo simpliciter et absolute. Scꝗo sub cōditiōe.

¶ Quot modis ɔtrahunt̄ sponsalia ab **[sect. 7]** solute. Rñ. quatuor modis. Primo per ver ba de p̄senti si ābo sunt impuberes vel alter eoꝝ. Nam iuris interpretatiōe sunt sponsalia de futuro. c. fi. de despon. īpu. et clariꝰ in. d. c. vnico. Secundo per verba de futuro ad hoc apta. vt puta ꝑmitto vel iuro quod te accipiā invxorē et similia vt in. c. pe. de spon. Tertio per anuli subtrac tionē. xxvij. q. ij. Si quis despensauerit. Quarto per arrarū dationē. Sed quo ad istos duos vltimos modos dicit pa. ī. c. fi. de despon. īpu. quod sic posset dicere ma trimoniū. sicut sponsalia vt ī. c. femine xxx. q. v. Et iō aduertēdū qꝗ si p̄cesserūt verba apta ad ꝯhēdū matrimonium tūc anulli subarratio vel datio arraruz faciunt matrimonium non sponsalia. Si ꝟo precesserūt verba de futuro sic erūt spō salia. Si ꝟo nulla verba p̄cesserūt tunc secundum ɔsuetudinē iudicabit̄ aut pro matrimonio vel sponsalibꝰ. Et si ɔsuetudo non sit in hoc aliq̄ sic nihil ꝑbabūt. Si aliud certum non potest cōcipi ꝙ talia sunt signa equiuoca ad multa. et iō nihil certū ꝑbāt. c. illud de p̄sum. pz ꝙ arre etiā dant̄ i alijs ꝯctibꝰ. vt Jnsti de ꝯhē. ēp. ī prin. Si autem solū vniꝰ ꝟba p̄cesserūt. tūc immissio anul. et acceptio arrarū denotat cōsēsuz alteriꝰ exp̄ssū. Et sic erūt spō salia vel mr̄imoniū secundum ea. vt no. gl. j. in c. pe. de spō. Jn dubio tamen ī subarratio ne per immissionē anuli presumēdū est pro matrimonio: ꝙ res fauorabilis est. vt in. c. lr̄is de p̄sūp. et in. c. fi. de re. iudi. **[sect. 8]** ¶ Vtꝝ aliquis ꝑmittēdo q̄tuor puellis vnā ipsarū accipe ꝯhat spōsalia. Rñ. qꝗ non vt in. c. sponsalibus. de spon si. vj. ni si aliqua earum facto in eum specialiter consensit.

¶ Quid si pater iurauit dare vnā de fi **[sect. 9]** liabus suis. Rñ. Host. et Gof. qꝗ spōsalia non sunt. sed iñ pater tenetur vnā dare et quā voluerit. īsti. de actio. §. preterea. Et si vnā obtulit et ipse non acceptauit ē absolutus a promissione. ff. de ver. obli. stipulatus sum. et

si omnes moriantur p̃ter vnam illam dare tenetur. ff. de cōtrahen. emp. l. si in emptiōe. §. si ēptio. Quod limīta verum si puella voluerit alias nō pater nisi ad facieñ. qð in eo est no glo. **[[Fo.ccccxxix.]v]** in. c. ex literis. et. ca. sicut. de spon. et licet de iure ciuili promittẽs factũ alienũ nō obligetur nisi specifice etiaʒ promiserit se facturũ vel curaturum vt insti. de inu til. stip. §. si quis aliũ. tamen quando ꝓmisit cum iuramẽto etiam sĩmpłr tñr p̃stare operam quā potest sicut si specifice se obligasset. arg. c. ad nostram de iureiur. et. l. cũ pater §. filius matrem. ff. de le. ij.

¶ Quid si promisit vnam determinate **[sect. 10]** et si illam non posset daret alterā. Rñ. q̨ si prima consensit non poterit aliaʒ habere. quia inest publice honestatis iustitia etiam si propter impedimẽtũ affi nitatis cum prima non potuit ꝯhere. Secꝰ si non ɔsensit ꝙ tñr secũdā dare de spon. c. ex literis. el. ij. et ð re. spo. ex parte.

¶ Sed quid si aliquis ꝓmittit alicui q̨ **[sect. 11]** eam desponsabit. Rñ. quod si ꝓmissio fuit quod desponsaret eā de futuro. sic non erunt sponsalia anteqʒ desponset eā secundum Vin. et do. Ant. in. ca. is qui. de spon. si ꝟo ꝓmis sio fuit quod despōsaret eā. s. per verba de pñ ti sic talis promissio faciet sponsalia ſm Car. in. d. c. is qui. Et si sumus in dubio tũc ĩ locis vbi ɔsuetũ ẽ quod cōiter accipiũ tur per verba de futuro non erũt sponsa lia iudicanda. Sʒ vbi cōiter accipiunt̃ per verba de presenti sine alijs sponsalibus erunt sponsalia contracta per talem promissionem quod bene no. quia sepe in practica.

¶ Vtꝛ iudistincte possit in spōsalibus **[sect. 12]** arrarum traditio interuenire. Rñ. pa. in c. gemma. eo. ti. et Jo. an. et dicũt conside randā quatitatẽ personarũ et qꝫtitatem arraruʒ: si enim inter viles personas interuenit traditio magnarũ arrarum. sic non valet ꝙ est eadẽ ratio in eis sicut et in pena. et hanc opi. vr̃ tenere Cy. ĩ. l. mu lier. C. de spon. Et licet bart. in. l. titia ff. de verb. ob. indistincte velit quod admittā tur dummodo non excedant qꝫtitatem dotis vel donationis propter nup. tamẽ prima opi. est equior in conscientia ꝙ cum habemus rationem legis non est currandum de verbis. l. non dubium. C. de legi.

¶ Sed q̃ requirũtur vt valeāt arre. Rñ quod duo. primo quod qꝫtitas sit vere numera ta et tradita parti. Secus vbi pars cōfitereť tamen se recepisse secundum Bar. in. d. l. titia et Fede ɔsi. clxiiij. Et etiam dicit bar. ibidẽ quod si vtraqꝫ pars cōfiteretur se recepisse ab altera etiam si vere interuenisset solutio sʒ postea restituta fuit ꝙ si solni tibi mille et a te recipi alia mille non videor soluisse. ar. l. q̇ soluit. ff. de sol. licet multi teneāt ɔtra eum in hoc vlt. de quo við bal. in. l. fi. C. de spō. et videtur equior opi. bar. et eā sequiť pa. et do. An. in. d. c. gem ma. ꝙ facilиꝰ quis ꝓmittit qꝫ exburset. et ideo non videtur exbursare qui tātũdẽ recipit statim et ꝓpterea tenet bar. ibidẽ fũdũ non posse dari loco arrarũ etiam si vẽ dens cōstituat se noĩe alterius posside re ꝙ. l. fi. C. despon. loquiť. de arris traditis in qꝫtitate. et ānulat aliaʒ penam. ergo non debemꝰ extra illũ casum arras approbare. Sed ꝯ bar. est Ang. et Jmo. in. d. l. titia. et. do. Lucas de grassis. dicẽ tes quod predicta. l. fi. non facit mẽtionẽ de qꝫtitate sic secundum eos potest dari fundus et est verior opinio. Secundo req̇riť quod non sint in tali qꝫtitate respectu dātis quod trā seunt in locum pene vt. s̃. dixi. Aduerte tamen quod cessat perditio arrarum quan do per eum non stat nec causam prebuit vt non fieret matrimonium. C. de spon. l. vl.

¶ Vtꝛ pena apposita in sponsalibꝰ va **[sect. 13]** leat. Rñ. Pa. ĩ. d. c. gẽma colligẽdo dicta doc. in. d. c. gẽma. et in. d. l. titia. quod aut pe na apponitur inter cōtrahentes. et indi stincte non valet scðm cōiorem opi. et tʒ Bar. in. d. l. mulier etiā. de illa pena q̃ ẽ in lucro perdendo. vnde si dixero ꝓmit to tibi donare centum si nupseris mihi non valebit. vt in. l. si ita stipulatus. §. si tibi nupsero. et ibi per Barto. ff. de verbo. obliga. Quod tamen limita veꝛ nisi is cui

promissio fit esset nobilior: ꝓ tũc videretur potius donare animo recom pensandi ratione nobilitatis. Pro hoc facit quod not. bart. in. l. j. C. de do. añ nup. et. l. si voluntate. C. de do. promi. Aut pena apponitur inter parentes ipsorũ cõtrahentium seu alios ita coniunctos cõ **[Fo.ccccxxx.r]** trahẽtib⁹ ipsis quod verisimiliter isti indu cerenť ad ꝯctũ matrimonij ne parẽtes vel amici eoꝝ ĩcurrãt seu soluãt penã. et sic non vʒ vt in. d. c. gẽma secundum vnũ ĩtelle ctum et in. d. c. titia. et in. l. heres me⁹. in fi. ff. de cõdi. et demõ. Valeret tamen illa q̃ est in lucro ꝑdendo. vt per bar. in. l. titio. §. titio. el. j. ff. de ꝏdi. et de. aut pena apponiť inter alios a predictis et sic vʒ etiam si talis extraneus promiserit noĩe mulieris sub certa pena secundum cõem opi. Aduerte tamen singulariter quod tales ꝑmittẽtes sub pena quod titia ꝯhet cum sempronio si ꝗtũ in iꝑis est faciũt non incurrũt penã ꝓ difficultas ex quo factum est in obligatiõe alteri⁹ excludit cõmissioneʒ pene. vt est tex not. in. l. si vehẽda. idem iuris erit el. j. ĩ fi. ff. ad. l. rod. de iac. et in l. ij. ff. si quis cautio. et hoc tenuit Jo. pla. vt refert Fede. ꝏsi. clxiiij. et do. Ant. in. d. c. gemma. sequiť Pan. ibidẽ. facit quod no. Bar. in similibus terminis in. l. cõtinu⁹ .§. illud. ff. de. ver. obli. quod not. ꝓ facit vt ille qui in cõtractib⁹ sub pena ꝑmittit ꝑ filia vel amico quod ratificabit. ꝓ si facit qꝏ in se est euitat penam. et hoc verum de pena q̃ cõsistit in ꝑdendo vel minuendo de patrimonio. secus de alia q̃ est in acquirẽdo. quia cessaret lucrum nisi im pleretur promissum.

¶ Vtrum possit ĩteruenire pignus ꝑ ma **[sect. 15]** trimonio ꝯhendo. Rñ. fuit opi. diuersa. Jnno. tenect quod sic ꝑ. l. vnicã. C. si rector. pro. do. Ant. tʒ quod non potest nisi ꝑ interesse prestando. Jo. an. dicit distinguendum secundum qualitatẽ ꝑsone ꝓ ville pign⁹ non hʒ intimidare magnũ virũ et sic potest interuenire. Sʒ de iure videtur verior opi. do. Ant. ꝑ qua sacit qꝏ no. glo. in. l. si ita sti pulat⁹ fuero. §. si tibi nupsero. ff. de ver. obli. que dicit quod omnis stipulatio talibus est reprobata et in. d. l. vnica. ꝯctus arra rũ vocať pignus. Et ideo non obstat.

¶ Vtrum interesse possit peti. Rñ. Jac. de **[sect. 16]** are. Cy. et cõiter doc. ĩ. l. j. C. de spon. et in d. l. titia quod non potest peti nisi dolose pars se habuerit ꝓ tũc petet actiõe de dolo. non autem ꝑpter stipulationem. quia nec cõcessione iuris altera pars potest a spõsa libus desistere. et ne matrimonium inti mideť propter solutionem pene et istud sequitur Hostien. in sum. et Pau. in. d. c. gemma.

¶ Queriť an recipiẽs arras lucreť. eas **[sect. 17]** ꝯcto matrmonio. Rñ. Fede. in. d. consi. post Jo. pla. et Pa. in. d. c. gẽma quod non. et sequiť Host. in sum. licet in. d. c. gemma teneat quod lucratur. sed non est veꝝ cum nul lo iure prohibeť. et iõ restituet. sʒ si non sequať ex defectu alteri⁹ ꝑtis sic lucrabitur. Si vero ex defectu suo sic reddet duplũ. l. arris et. l. fi. q̃ ĩcipit mulier. C. de spon. Hoc verum si accipiẽs est maior. xxv. annis. vel si veniã etatis ĩpetrauit alias non tenetur nisi simplũ restituere. d. l. fi. ꝗuis defectu suo non fuerit secutum matrimonium.

¶ Qũo ꝯhunť sponsalia sub cõditione. **[sect. 18]** dic vt dictũ est de matrimonio secundum illas regulas vide matrimoniũ. iij. impedimẽto. iij. Vñ aduerte quod añ aduẽtũ cõditiõis spõsalia non sunt nec oriť publice ho nestatis iustitia vt in. d. c. vnico. de spõ. li. vj. nisi per factũ a cõditiõe recedat. puta cognoscẽdo eã. de cõdi. appo. c. de illis in tex. et in glo. et in. c. super eo. et in. c. per tuas.

¶ Quid si q̇s dicat alicui do tibi fidẽ q̃ **[sect. 19]** te accipiã ĩ vxorẽ. et illa nihil rñdeat nec ꝟbo nec signo. Rñ. quod sponsalia non sunt. Sʒ tamen cõpellẽdus ẽ talis q̇ dedit fidẽ vt eã seruet si alter voluerit secundum Rod. Sed ego non credo quando aliq̃ ĩtermedia interuenerũt anteqꝫ aliter cõsensum demõstra uerit. ff. de ver. oblig. l. cõtinuus.

¶ Qũo spōsalia dissoluunt̃. rñ. quod ĩ. xvij. **[sect. 20]** modis. Primo per mutuum cōsensum etiā si erant iurata hoc tʒ spec. ti. delegato. §. nunc ostendeñ. et Pan. in. c. preterea. de spon. dicit hāc esse cōmuniorẽ opi. lʒ gl. in. d. c. p̃terea teneat no. posse sine pctō. Sed mihi placet distinctio Jnno. in. d. c. j. quod aut iurauit ĩtuitu dei aliquam mulierem accipe in vxorem et non potest illa remittere. Si vero non ĩtuitu dei. sed ꝓpter eius complacentiam si possunt se abso luere.
¶ Sed nunq̇ d si spōsalia non erant iura **[sect. 21]** -**[[Fo.ccccxxx.]v]**ta poterit alter non cōsentiẽte alteri rece dere a spōsalib⁹ ꝯctis. Rñ. secundum glo. ĩ. l. j. C. de spō. qꝏ sic etiaʒ de iure canonico et seq̇tur Cy. ibidem et hoc idem vr̃ sentire gra tian⁹ lʒ dubie. xxvij. q. ij. §. sʒ aliud. et. §. fi. Nec obstat. c. despōsatā. xxvij. q. loq̇tur ĩ mr̃imonio de pñti. Jtẽ nec. l. j. ff. ex q̇. cau. infa. irro. Vbi spōsa efficit̃ infamis si bina spōsalia ꝯhit q. est verum nisi spōsalibus ṗmis renũciet. sʒ quando ipsis renũciat hʒ locũ. l. j. C. de spō. que dicit vna despōsata alteri non ꝓhibetur nube re. Nec obstat quod nudũ pactũ ecclesia cō pellit obseruare. c. j. de pac. q. istud ẽ spe ciale in mr̃imonio ꝓpter rōnem lr̃e vt sit oĩo libez. ar. c. requisiuit. de spō. et qꝏ no. Jnn. in. c. veniẽs. de iureiu. et placet mihi quando aliqua nōua cā euʒ ad hoc inducit que si a principio fuisset impedimentũ dedisset nec cōtraheret aliter nō credo sine pctō mortali possit recedere a sponsalib⁹ ṗmis cum alia contrahendo altera non consentiente.
¶ Scꝏo quando alter intrat religionem **[sect. 22]** etiā ante ꝓfessionẽ. c. veniẽs qui cle. vel vo. ſʒ vnũ intellectũ qꝏ facere possunt ante carnalem copulam etiam altero inuito. vt. s̃. matrimoniũ. iij. §. xvij.
¶ Tertio quando alter ꝯhit cum alia ꝑso **[sect. 23]** na per verba de p̃senti vel per verba de futu ro carnali copula subsecuta. d. c. si inter virum et. c. j de spon. duo.
¶ Sʒ q̇d si cognouit post spōsalia ꝯcta **[sect. 24]** aliā mulierẽ et post coitũ ꝯxit cum ea spō salia etiā. Rñ. qꝏ prĩa non soluent̃ ꝓpter hoc. sed oportet coit⁹ sequat̃ contractũ sponsalioz. c. veniẽs. el. ij. de spon.
¶ Sed q̇d si prima spōsalia fuerũt ꝯcta **[sect. 25]** similiter. scꝏa ꝟo cum iuramẽto. Rñ. quod tenetur redire ad primā q. non dissoluunt̃ per tale iuramẽtũ. c. sicut ex lr̃is. de spon. xxij. q. iiij. ĩ malis ꝓmissis. Et hoc esset vez si non intenderet a primis recedere. Sec⁹ si a primus intẽdit recedere ex cā cum possit vt dixi. ideo scꝏa tenebunt. ad d. c. sicut ex lr̃is. dic quod loquitur quando sine aliqua noua causa vult frangere fi dem quā dedit prime alias non.
¶ Quarto quando alter se trālfert ad aliam **[sect. 26]** regionẽ vnde si non est spes de ꝓximo re ditu credo quod dissoluat̃ etiam iurata. vt vr̃ sentire pa. ĩ. d. c. de illis eo. ti. et etiam gl. in. d. c. de illis. dum dicit ſm. ll. q̃si innuat aliud esse de iure canonico et plʒ mihi ꝓpter periculũ incōtinentie. Nam ſm leges si per biẽnium expectauit alter euʒ qui est in ꝓuincia et non execut⁹ fuit nuptias libere alteri potest nubere. C. ꝏ spō. l. ij. et si est in alia ꝓnincia dʒ expectare post tres annos. vt in. l. ij. C. de repu. et hoc si est absens ex probabili cā tm̃. Si vero sit absens ex ꝓbabili et necessaria cā. debet expectare donec adsit vt. ff. de spō. l. sepe. vide glo. que hoc tenet. ĩ. d. c. ij. C. de spō. nec ob. d. c. ex lr̃is. q. licet di catur quod per quatuor annos vel quinqꝫ expectauit hoc non constabat. licet fuerit allegatũ. et si cōstasset papā non impo suisset de periurio. vel potes dicere qꝏ ideo ibi ĩponit̃ pnĩa q. sine autoritate superioris non debuit cōtrauenire iuramento. Sed si cum autoritate superioris cōtrauenisset tũc credo euitaret etiam pe nam arraz vt non eas amitteret si interuenerũt quamuis etiam non expectet tp̃s sta tutum per leges et secundum Hostiẽ. in. d. c. de illis. et alios doct. post ipsum iudex debet talẽ absoluere ꝓpter periculũ forni cationis. quod bene no.

¶ Quinto quando certus terminus tem **[sect. 27]** poris apposit⁹ fuit. Nam ipso elapso ille per quem non stetit liber est et nubit sine periurio. sed alteri imponit̃ penitentia de ꝑiurio vt in. c. sicut ex literis eo. titu. Et hoc verum nisi a principio fuissent pu re ɔtracta et postea cōuenerūt de die nu tiarū ꝙ per lapsum illius diei non liberat̃ alter ꝙ terminus ex postfacto fuit appositus ꝑ solicitādo ĩplemẽto ꝑmissionis iam facte et pure non alias finiendū ꝑmissionẽ. secundum theoricam do. Ant. in. d. c. sicut ex literis.
¶ Sexto quando alt̃ leprā vel paralysim ĩcur **[sect. 28]** rit aut visum vel nasuʒ amisit aut ei ali quid turpi⁹ euenit. vt in. c. literas. de cō iug. lepro. et. d. c. sicut et ĩ. c. quẽadmodū de iureiur. in tex. et in glo. Et hoc verum si turpitudo aduenit post ꝯctū. secus si tẽ **[Fo.ccccxxxj.r]** pore ꝯctus inerat. sicut nec contrahẽs potest allegare suspectum debitorẽ ꝑpter paupertatẽ precedentem seu mores. ad qd̃ facit. c. creditores. ff. de ꝑuileg. credi. et. l. fi. C. de spō. et ibi per Bar. et Pa. in. c. quem admodum de iureiuran.
¶ Septimo quando alter fornicat̃ quo ad ĩnocẽtem. sed ille qui fornicatus est non **[sect. 92]** pōt resilire si alter innocẽs velit ꝯhere secum. c. ij. de trāsla. prela. Et si etiam fornicatio esset violẽta potest sponsus eā dimittẽ ſ ʒ Jo. an. et gl. ĩ. d. c. quẽadmodū et sequit̃ Pa. ibidem et hug. xxvij. q. ij. ra ptor. et etiam tʒ quod potest dimitti si tempore desponsationis erat corrupta cum tamẽ crederet virginem.
¶ Octauo quando alter eoꝛ efficit̃ hereticus ꝙ est fornicatio spūalis. xxviij. q. **[sect. 30]** j. non solum. et. c. iam nunc.
¶ Nono ꝑpter capitalẽ inimicitiā suꝑ uenientẽ inter sponsum et sponsam pōt **[sect. 31]** alter petere separationẽ secundum Hostiẽ. in summa per rōnẽ. c. ij. de spon. et. c. req̇sisti. eodem. ti.
¶ Decimo quando ꝑmisst sponsa dare certā ꝗtitatem ꝑ doteet non potest dare sic soluit̃ **[sect. 32]** spōsus ab obligatione secundum Jo. an. in. c. de illis de cōdi. appo. Jdem dic de qua cūꝗ alia cōditiōe intermināte si deficit ¶ Sed q̇d si spōsa ꝯxit spōsalia. et non ꝑmissit dotem certā. rñ. quod vr̃ promississe **[sect. 33]** oĩa bona sua ĩ dote vt no. ĩ. l. mulier bo na. ff. de iu. do. et per Bar. ĩ. l. si cōstante. ff. sol. ma. Et iō si labit̃ ĩ facultatib⁹ et nō potest dare non cogit̃ spōsus eaʒ ducere. ꝙ deficit cōditio subĩtellecta. s. si res ĩ eo dẽ statu ꝑmāserit vt in tex. et in gl. et in d. c. quẽadmodum. facit. c. per vestras de do. post diuor. rest. et quod ibi no.
¶ Vndecimo quando superuenit affini tas vt si sponsus cognoscit consangui **[sect. 34]** neam sponse vel ẽꝯrio. xxvij. qō. ij. si q̇s spōsam de eo qui cog. cōsan. vxor. sue. c. in literis. et pluribus alijs. c.
¶ Sed quid si suꝑuenit publice honestatis iustitia nunq̇d dissoluent̃ prima **[sect. 35]** sposalia. rñ. quod non ꝙ per sponsalia prĩo ꝯcta fuit prĩo inducta publice honesta tia iustitia et per scd̃o ĩductā non potest tol li prĩo ĩducta sicut ĩ simili. lvij. di. si q̇s. ¶ Duodecimo si fama sit quod ĩter eos sit **[sect. 36]** canonicum impedimẽtū et de fama vel scandalo doceat̃. c. cum in tua. de spon. de consang. et affi. c. ij. de testib. c. super eo. secundum Hosti.
¶ Tertiodecimo quando spōsalia fue **[sect. 37]** runt contracta infra annos pubertatis et post pubertatem petit absolui ante aliquem tacitum consensum habitum in pubertate. c. de illis el. j. et. c. a nobis de despon. impub. etiam si nulla sit cau sa quare vult absolui post pubertatem secundum Pa. in. d. c. de illis. Secus si pubes contraxit cum impubere ipse non pōt resilire. Similiter nec impubes ante pubertatem.
¶ Quartodecimo ꝑpter susceptionem **[sect. 38]** sacri ordinis secundum Anto. post Jo. and. in rubrica de spon. Facit. xxvij. qō. ij. §. ecce.

¶ Quintodecimo ꝓpter cognationem [sect. 39] legalẽ vel aliud ĩpedi mẽtũ de quo dic vt. s̃. matrimonium. iij. per totum.
¶ Sextodecimo ꝓpter votũ simplex ca [sect. 40] stitatis postea factũ vt in. c. veniẽs qui cle. vel vo. secundum vnũ ĩtellectũ. et licet directo recitet Jnn. Host. et Gof. tenentes q votũ simplexd castitate non soluit spōsa lia iurata. ꝗ eq̃le vinculũ est iuramẽtũ voto. Et iō qd p̃cedit obtinet tamen tz q soluit spōsalia ꝗ minus bonum est cōtinere quam nubere. et iō ẽt licite potest fieri si bono zelo fiat. Et spōsalia soluit quod et sequitur do. Jo. andr. in. d. c. de illis de de spon. impube.
¶ Septimodecimo ꝓpter seutiā spōsi [sect. 41] ꝓm Pan. in. d. c. veniens.
¶ Qu ero vtrum in prefatis casib⁹ req̇ra [sect. 42] tur autoritas iudicis eccl̃iastici. rñ. ꝓm Joā. an. in. d. c. de illis de spon. quod sic ꝗ corā eo. debz ꝓbari cā. c. porro. d diuor. aliter grauiter peccat vt videtur per. c. si duo pueri. de despō. impu. Facit. xxxiij. q. ij. seculares. Fallit hoc ĩ. ij. casu. et. iij. et. vij. secundum Ri. ĩ. iiij. di. xxvij. et. x. xj. xiiij. xv. xvj. scd̃m dominum. Jo. Ant. ĩ. d. c. de illis de spon. Sed ego credo quod etiam fal lit in alijs casibus: quando notorie de **[[Fo.ccccxxxj.]v]** eo casu constāt propter quẽ dissoluuntur. Similiter si sponsalia. sunt secreta idem dic secundum Ricar. vbi. s̃. quia secreta non subsunt iudicio eccl̃ie. Et li cet non debeāt alias separari si ne iudi cio ecclesie tamen si faciũt in casib⁹ predictis sine iudicio ecclesie. Non credo mortalr peccẽt. et. c. si duo pueri p̃fatum cum. d. c. seculares loquantur quando non inest al iqua causa de predictis. et maxime quando non sunt iurata spon salia. Si autem quis recedat a sponsali bus non ex aliquo predictorum casuum peccat mortaliter secundum Tho. licet ecclesia non cogat vt no. ĩ. c. requisiuit. de spon.

Statutum

Quis potest facere. Rñ. quod ille quis potest facere legem. de quo vide. s̃. Lex §. ij.
¶ Vtrum statutuz ordinarij licet extra [sect. 1] territorium delinquentem subditũ suũ vide supra. Excommunicatio primo. §. x. et. xj.
¶ Vtrum delinquentes in loco exempto [sect. 2] ligentur statuto episcopi. rñ. Gemi. ĩ ca pitulo vt animarum de constitutione libro sexto. Joan. Cald. et Joan. Anto. ibidem disputauit quod non per dictum capitulum vt animarum et per dictum capitulum cum episcopus de offi. ordina. li. vij. et per glossam in. c. cleri. ꝗuis de fo. compe. Ratio quia locus exẽpt⁹ et locus extra diocesim equiparat̃. Allegat. capitulum luminoso. xviij. q. ij. c. j. de statu regu. in fine libr. vj. et Clementina finali de priuilegijs. et mihi placet. et est verior opinio. Licet Federic. de senis. et D. Marsilius teneant: contrarium in consilio secundo predicti Federici.
¶ Sed nunquid si statutum prohibet [sect. 3] ne vadant ad locum exemptum ligabũ tur euntes. Rñ. dominus Philippus de perusio in dicto capitulo vt animarum quod sic. si ex causa hoc fecerunt: quia sic facere possunt. Facit quod no. Bart. in. l. relegatorum. ff. de interdict. vbi vult quod ciuitas propter commodum cinitatis vel odium eorum ad quos non vult vadāt ꝓhibere potest cluib⁹ suis ne vadant ad talẽ terrā. et no. idem Pan. ĩ. c. postulasti. de fo. cōpet. qd bene no. pro statuto eꝑoꝛ excōicātib⁹ accedẽtes ad mōasteria monialiũ. ꝗ ligāt quando ex cā legitima hoc faciũt in odiũ monialiũ q̃ ꝓpter sua scelera hoc merẽtur. Se cus si facerẽt in penā illius ꝯ quẽ fertur snia ꝗ tũc non possunt ꝓhibere secundum Pavbi. s̃. nisi habeāt iurisditionem in loco exẽpto puta ꝗ possunt arcere accessum vt in. c. attendentes. de statu. mo. de quo vide. s̃. monialis. §. iij.

¶ Vtrum statutũ liget relgiosum qȝ excōicat acceptātes aliqȝ offm̃ extra or **[sect. 4]** dinẽ nisi pri⁹ resignauerit libros et alia q̃ hʒ in ordine si promot⁹ in eꝑm assen tit sine resignaciōe. rñ. vt. s̃. excōicatio. primo. §. x.
¶ Vtrum statutũ liget non subditos delinquentes in territorio data snĩa statuti. **[sect. 5]** Vide ĩ. d. §. x. et quando obliget ad culpā solũ vel ad penā. vide inobediẽtia. §. j. ¶ Vtrum ignorātia excuset a pena statu **[sect. 6]** ti. vide in. d. §. x. et. s̃. ignorantia §. iiij.
¶ Vtrum statutũ laicoꝝ loquens genera **[sect. 7]** liter extẽdat̃ ad clericos. rñ. vt. s̃. lex. §. v. et de statuto ĩpediẽte liberā facultatẽ dādi ecclesijs vel circa mortuaria. vide s̃. immunitas. xlvj. et. xlvij.
¶ Vtrum statutũ factũ a cōitate quod ciues dā nificati non possint petere satisfactio **[sect. 8]** nem valeat. rñ. pa. ĩ. c. in nostra. de iniur. quod non. ꝓ statutũ in preiudiciũ sin gulorꝝ non valet nisi ipsi consenserint. et cōitas non potest statuere super iuribus singulorũ sʒ solũ sup iuribus vniuersitatis vt est gl. sing. in. l. iij. C. q̃ sit long. cōsue. et. in. c. cum oẽs. de cōsti. facit. l. id quod nostrũ. ff. de reg. iur. Nam soli⁹ ṗncipis est tollere ius alteri⁹. nec etiam potest sine causa vt no. in. c. que in ecclesia rum de consti. et in. l. fi. C. si contra ius vel pub. vti. et in cle. pastoralis. de re iu di. vnde si debet valere opʒ vel qȝ singuli cōsentiant qȝ est impossibile cum ibi sint multi infantes vel quod cōitas haberet iura principis et ꝑpter bonum publicum et ad tolleñ. scandalum hoc **[Fo.ccccxxxij.r]** faceret ar. d. c. q̃ ĩ ecclesiarũ. et que ibi no. aꝗs non potest obesse non consentientib⁹ ar. di. c. cum oẽs. et. l. j. ff. de magistra. et qȝ no. archi. et Gemi. in. c. lʒ de cōstit. li. vj. facit quod no. Ludo. dero ma. in no. di cẽs quod inferior a principe non potest statuere in preiudiciũ alterius non citati neqꝫ cōsentiẽtis. vt in. c. fi. de ma et obe. et in. c. fi. de his quefi. a prela. c. cum oẽs de constit.
¶ Vtꝝ statutũ quo caueẽt ne filia succe **[sect. 6]** dat extendat̃ ad bona sita extra territoriũ statuentiũ. Rñ. secundum Bar. in. l. cũctos populos. de sum. tri. quod nō. sed succedet facit quod dico. s̃. pena §. xxiij.
¶ Vtrum in re cōi plurib⁹ vt singulis va **[sect. 10]** leat quicq̇d maior pars collegij statuerit. Rñ. Pañ. in. d. c. cum omnes de ɔsti. quod nō nisi singuli cōsentiāt. fallit in quatuor casibus. Primus quando vellet deputare rẽ ad vsum destinatũ insti. de reꝝ di. §. religiosum in. ꝟ. cōe sepulchrũ. Secũdus quando fit fauore administratiōis bonorꝝ pupilli. l. iij. ff. de admi. tuto. Terti⁹ qñ fauore liberatiōis. ꝓ tunc vʒ qȝ maior pars facit. l. maiorẽ. ff. de pac. l. fi. C. qui bo. ce. pos. Quart⁹ fauore litigij dirimẽ di. nāvʒ sẽtẽtia duoꝝ ex trib⁹ arbitrijs. Et hoc intellige in re q̃ ɔuenit plurib⁹ vt singularib⁹ iure singulari. Sec⁹ si iu re ecclesie vt sunt prebende que non con ueniũt canonicis vt singulis sʒ iure ec clesie ꝓ super talibus bene potest maior pars disponere et deputare ad piũ vsuʒ vt est tex. no. in. c. si. de his que fi. a ma. par. c. et ibi per Jnn.
¶ Vtrum collegiũ possit disponere super **[sect. 11]** reb⁹ priuati. Rñ. Pa. in. d. c. cuʒ omnes quod si non hʒ iura regalia. puta ꝓ habet dñm sup se non pōt. Vñ maior ꝑs scholariũ non potest obligare vnũ scholarẽ vel disponere de rebus suis vt no. gl in. l. ij. C. q̃ sit lō. cōsue. nisi forte secundum qȝ no. Bart. in l. iiij. ff. de re iudi. quando vniuersitas eẽt obligata: et non eẽt soluẽdo ꝓ tũc pos set ponere collectā singulis. vt est glo. no. in. l. j. ff. quod cuiusqꝫ vniuer. Jtẽ non solũ cā necessitatis. sʒ etiam pietatis. vt in d. c. fi. item ꝗʒ Jnn. et cōiter doc. ẽt ĩ casuvti alitatis. et probatur in. c. j. de his que fi. a ma. par. c. Ex mera enim volũtate nō potest disponere de iurib⁹ alterius. vt no. gl. in. d. c. cum oẽs. et Jnn. ibidem et Joā. an. in regula. Qȝ omnes tangit. lib. vj. in mercurialibus. Sed ego limito verum in preiudicium. Sʒ in bonum et vtilitatẽ bñ posset: ꝓ maior pars ficte representat totum. l. aliud. §. refertur.

ff. de regu. iur. et. l. quod maior. ff. ad muni. Jtez ad uerte secundum pan. in. d. c. cum omnes. quod si di spositio fit in dānuz vel dedec⁹ vniuer sitatis vel priuate cōsuetudinis vnus solus potest resistere vt in. d. c. j. et no. Jnn. in. c. accedentibus. de priuile.
¶ Sed quero quot de vniuersitate de **[sect. 12]** beāt cōuenirevt act⁹ valeat. Rñ. pa. in d. c. cum omnes quod communis sententia cano nistarum et legistarum est vt saltē due partes vniuersitatis cōueniant vt in. l. nulli. ff. quod cuiusqꝫ vni. et. l. nominationū C. de decurio. Et ex his duabus ꝑtibus maior pars debet cōsentire. Jta sentit Jnn. in. c. ij. de oper. no. nūc. et Bar. in. l. omnes populi. ff. de iusti. et iure. et ȝ hoc vide. s̄. electio. §. xvj.
¶ Sed q̇d si non conueniūt due partes. **[sect. 13]** Rñ. Pa. ī. d. c. cum omnes opi. canonistarū est quod si est aliquis ad aliquem spectat con uocatio vniuersitatis et ad mādatū ei⁹ nolūt ꝛuenire quod tūc pñt explicare qui cōuenerūt. lz non sit maior pars collegij. Hocvoluit Jnn. in. c. j. de ma. et obe. et in d. c. ij. q̃ nolētes venire faciūt se alienos vt ī. c. cum nobis. de elec. et sic non cōputāt̄ Si vero non est aliq̇s ad quē spectat offi ciū ꝛuocādi. tūc si instat tp̄s termini p̄ fixi vniuersitati ad act⁹ expeditionem minor ꝑs potest ꝛuocare maiorem et no lentem venire potest explicare. q̃ minor pars non dz priuari iure suo ꝑpter negligentiam vel cōtemptum maioris partis vt no. in. c. in causis de elect. et in d. c. cum nobis. Si autem terminus nō est prefixus. tunc oportet sint due partes et mouere tertiam alias tertia pars poterit agere de contemptu vt ꝑbatur in. d. c. ij. et. c. in causis. et. d. l. nominationū. Et hoc tene lz legiste aliter dicant. **[[Fo.ccccxxxij.]v]** ¶ Quomodo statutū debet interpreta **[sect. 4]** ri. Rñ. pa. in. c. cum dilectus de cōse. quod vt euitetur correctio legis seu iuris cōmn nis dz latissime. vel strictissime ītер pretari sicut electio capit̄ pro cōfirmatione. in. d. c. cum dilectus. nōtamē taliter q ꝟba īpropriētur vt iuri cōi conueniāt. Facit quod no. bar. ī. l. iiij. §. pretor ait. ff. ȝ dā. infec. Qȝ limito quando verba sunt clara sz vbi verba sunt dubia vel habēt mul tiplices int ellectus tunc debem⁹ facere interpretationē. et intellectū etiam impropriū. vt min⁹ recedamus a iure cōi qꝫ fieri pōt. vt no. ī. d. c. cum dilectus. et in l. ij. de nox. videꝑ Bar. ī. d. l. omnes ppłi ita tamen. quod aliquid opere t̄ addat ad ius cōmune etiam quando est ſz ius cōe. ſz pan. et doc. in. c. ex parte de ꝟ. sig. Facit. c. si pa pa de priuile. vbi verba debēt aliquid operarivt dicit Bar. in. d. §. p̄tor quod si sta tuto caue t̄ vt iudex possit ꝑcedere fcā citatione ad faciē vel domum. non debet alternatiua impropriari vt fit ordinis licz per hanc impropriationem sta tutū concordaret cum iure commum sz debet intelligi ꝑprie vt sufficiat im ple re alteram pertem vt aliquid operetur. ¶ Sed nūq̇d dz stricte interpretari qñ **[sect. 15]** generalitervt ali⁹ lucre t̄. Rñ. quod nō. ar. l. ꝑspexit. ff. q̇ et a q̇b⁹ sz vbi agit̄ de dimi nutiōe patrimonij sic dz stricte īterpretari ne alius iniuste incurrat damnuz vt plene no. in. d. l. omnes populi et videtur tex. in. d. c. cum dilectus et in. d. l. ij. C. de nox. et pa. in. c. ꝛstitutus. de rest. in īteg. hoc sequitur bar. in. l. sancimus. C. ī q̇b⁹ cau. in inte. resti. non est nec.
¶ Vtrum verifice t̄ ī casu ficto. Rñ. pa. ī. c. **[sect. 16]** cū dilect⁹ de cle. non resi. quod si statutū loquitur et disponit in materia iuris cōis in qua casus fict⁹ eq̇para t̄ verovt puta in casu in quo non residēs habetur ꝑre sidēte vt in. d. c. cum dilect⁹ sicverificatur q̃ ꝛstitutio disponēs regulariter id qȝ ius dz recipere omnes limitationes iuris. Facit. d. c. cum dilect⁹ et clari⁹. c. ad audiē tiā ibidē. Si ꝟo statutū esset contra ius vel preter et odiosum tunc non verifica t̄ in casu ficto sed verba debent intelligi proprie. i. ī suo proprio significato. et sic ītellige. l. iij. §. hec verba. ff. de nego. ge. et. c. in nr̄a de iureiu. et facit qȝ. no. bart. ī. d. l. omnes ppłi. Facit. l. ij. C. ȝnoxal. ī. c. ex parte de ꝟ. sig. facit qȝ dicit Lud. ȝ ro. in suis no. qȝ argumētū a contrario sensu valet in statutis nisi quera t̄ vt q̇s in cidat in penā. q̃ tūc non

valet. l. conuẽti culã. C. de epis. et cle. hẽs gl. in cle. j. ĩ. ꝟ. facere ȝ vsu. Hoc limitat Gemi. in c. vt circa de elec. li. vj. Verum quando statutum nõ redderetur illusoriũ signo recedat̃ a ꝓpria significatione verboꝝ. sed quando redderetur illusorium. tũc est recedeñ. ar. l. si quando in prin. ff. de leg. j. et qȝ no. ĩ. c. ad audieutiã. de deci. et tunc indefinita equipollet vniuersali vt vult Bar. in. d. l. omnes populi.

¶ Quomodo debet intelligi statutum **[sect. 17]** seu ꝛstitutio quando partim est fauorabilis et odiosa. puta ꝙ imponit penã. Rñ Jo. an. videtur sibi ꝛtrarius in. c. ex rescripto de loca. et in. c. sciãt cuncti et in. c. fina. de elec. li. vj. Sꝫ ego concordo sic quod quando principale intentũ cõstituẽtis est p̃bere fauorẽ. tũc dicat̃ fauorabile si odiũ tũc dicat̃ odiosum. Jta cõiter notãt legiste ĩ. l. q̇ exceptionẽ. ff. de cõd. inde. et ibi gl. Si vero ignorat̃ prĩcipale intẽtũ disponentis tũc dico quod quatenꝯ ꝛtinet fauorẽ debet extẽdi. quatenꝯ vero penã dꝫ restringi. et hoc vr̃ fuisse ȝ mẽte bal. ĩ multis locis. Et facit ad hoc quod dixi. s̃. excommunicatio. v. casu. vj §. iij.

¶ Vtꝝ statutarij ȝ putati a populo pos **[sect. 18]** sint ĩterpretari statuta per se edita. si oria tur aliquod dubiuꝫ. Rñ. pa. in. c. ex par te dever. si. Jo. an. in. d. c. et cõiter legiste et Bart. in. l. omnes populi. p̃dicta concludunt quod non ex quo functi sunt offõ suo. Nec ob quod eius est iuterpretari cuius est cõdere quia in veritate illi non cõdiderũt. sed ppłusqui dedit autoritatẽ ꝙ is facit cuius autoritate fit. c. si diligẽti de p̃scrip. et iõ dꝫ recurri ad pplm seu concilium generale. Hoc limitat pañ. vbi s̃. quando interpretatio est valde dubia. Secus si est clara et iuri ꝛsona quia tũc iudex coraꝫ quo vertitur qõ poterit **[Fo.ccccxxxiij.r]** interpretari sicut et legem cõmunem et priuilegiũ principis. vt no. Jnn. in. c. cũ speciali de ap. et bar. in. d. l. omnes ppłi. Fa cit. l. benignꝯ. ff. de leg. et. l. fi. ff. de ꝛsti. prin. et. l. vnica. C. de ꝓseq. invr. cons.

¶ Quantũ durat statutũ. Vtrum post **[sect. 19]** morteꝫ statuentis. Rñ. pa. ĩn. c. a nobis el. j. de sen. ex. quod sic nisi expresse reuocet̃. vt ẽ tex. in. c. fi. de of. leg. Vñ. ꝟꝫ fed. ꝛsi. xvj. tam statutũ factũ a. c. sede vacãte du rat creato nouo ep̃o nisi reuocet̃ per ep̃m creatum quod patet arg. no. ne p̃la. vices suas. ca. vlt.

¶ Quando ligat statutũ. Rñ. quod statiꝫ habita **[sect. 20]** notitia de q̊ dic vt. s̃. lex. §. xij. et. xiij.

¶ Qũo tollit̃ statutũ. Rñ. quod tollit̃ ꝑvnũ **[sect. 21]** actũ factũ collegialiter a statuentibus vel eoꝝ successoribus contra statutuꝫ ꝟꝫ Host. et Jo. an. in. d. c. ad audientiaꝫ de cle. non rest. et Pau. in. c. cum accessissent de cõsti. nec requiritur fluxus tꝑis ꝟm Pau. in. d. c. ad audientiã et in. d. c. cum ac cessissent. et in. c. pro illoꝝ de preben.

¶ Vtrum statutũ quod concedit priuile **[sect. 22]** giuꝫ non subdito. seu extraneo possit reuocari puta statuto caueꝫ quod quicũqꝫve nerit habitãdũ in taliterritorio sit exemptus abomni collecta. Rñ. pa. ĩ. c. no uit de iudi. quod non quo ad illos qui iam venerũt. ꝙ transiuit iam in quasi ꝛtractuꝫ quo etiam princeps obligat̃ vt in. c. j. de proba. et hoc voluit Bar. expresse ĩ l. quod semel. ff. de decre. ab or. fa. et in di. l. omnes populi. Jtellige nisi ipsi consen tiãt. Quo vero ad illos qui nondũ venerũt potest reuocari. ex quo res est integra. a. l. si pecuniam in prin. ff. de cõdi. ob causaꝫ. Et hocverũ quando gñaliter fuit edi ctũ. Secus si specialiter fuit concessum ꝙ reuocari non posset cum habuit vĩ suã immediate cum ꝑuenit ad notitiaꝫ priuilegiati. c. j. de ꝛces. p̃b. li. vj. Facit que stio disputata per Ange. ĩ qua determinat non posse reuocari statutum quo disponebatur vt potestas haberet quartam partẽ condemnationis postqꝫ potestas est electus et consensit electioni. Jdẽ dic de priuilegio concesso non sub dito et per hoc infert Bar. ĩ. l. priuilegia C. de sac. san. ec. quod laici q̇ statuerũt singulis annis dandã certaꝫ quantitateꝫ ꝓ eleemosina clericis vel religiosis nõ poterũt reuocate. allegat. c.

ad apostolicam de simon. Hoc sequitur. Jnno. in d. c. nouit. et Archidiacon⁹. xj. q. j. quicũ ꝗ super glo. Facit quod not. Gemi. iu. c. licet de consti. lib. vj.
¶ Quid si statutũ est factum comoduꝫ [sect. 23] subditoꝛ. Rñ. Gemi. in. c. lꝫ. de cōsti. li. vj. quod aut subditi cōsentiunt reuocationi et potest reuocari. aut singuli non cōsentiũt sed reuocantur per maiores regẽtes communita tẽ. et tũc si fit ex causa le gitima sic potest reuocari secundum vnuꝫ casuꝫ Jun. in. c. ĩ nostra de iniur. maxime qñ statutũ disponebat sup eo super quo cĩ uitas non erat obligatavt ibi declarat Jnn. Aut fit sine causa legitima et sic nō vꝫ reuocatio in preiudiciũ minoꝛ iuxta no. per Jnn. in. c. q̃ in ecclesiarũ de ꝓsti. hoc limitoveꝛ quando statutũ disponit de comodo subditorũ circa bona eoruꝫ vel quando habet actũ momentaneũ ita q priuilegiũ est sortitũ suum effectũ. Secus si cōcerueret circa exercitiũ iprisdi tiōis. ꝗ tunc potest reuocare ꝗ superior est ꝗ hꝫ administrare. ita sentit Arch. in. d. c. lꝫ. idem dic quando habet actum successiuum quo ad futuros actus.
¶ Vtrum statutũ iuratũ tollat̃ per clau [sect. 24] sulā non obstantib⁹ quibuscũqꝫ constitutionibus et statutis. Rñ. glo. in. c. cuꝫ non deceat de ele. li. vj. quod non idem dic it Lu. de ro. in suis no. quod conuentioni vel pactum iuratum non tollatur per generalem cłam non obstantibus quibuscunqꝫ pactis. glo. est in cle. dudũ §. pe. de sepul.
¶ Vtrum statuentes possint recedere [sect. 25] a statuto confirmato per superiorẽ vel sedẽ apostolicam sine alia licentia. Rñ. Pa. in. d. c. cuꝫ accessissent et bar. in. di. l. omnes populi tenet quod sic sꝫ Bal. ĩ. l. oĩꝫ C. de tes. tꝫ quod non sed pa. cōcordat quod aut statutuꝫ concernit principaliter fauorem statuentium et sic est vera opi. Bar. facit. c. pro illoruꝫ de preben. si statutuꝫ cōtineat talẽ materiam quod non valuisset **[[Fo.ccccxxxiij.]v]** sine superiore. vt idem Pa. in. c. cũ. M. de const. Si vero concernit fauorẽ alioruꝫ vel bonum publicum sic est vera opin. Bal. quod non possunt sine licẽtia superioris. Ratio quia cōfirmando videtur su perior suam dispositionem facere. Naꝫ omnia nostra facimus quibus autoritatem impartimur. cap. si apostolice. de prebẽ. li. vj. et. l. j. C. de vete. iure enu.

Stipulatio.

Quid sit habes supra Pactum in principio. De stipulatiōe et quod est cōtract⁹ no minat⁹. Bar. no. in. l. fi. col. ij. ff. de cōdi. ob cau. in ꝓtractu tamen innoaĩto hꝫ eius na turā vt per Bar. in. l. cum nota ad fi. C. de trās. et Alex. in rub. ff. de verb. obli. in fi. ¶ Vtrum stipulatio transeat ad here [sect. 1] des. Rñ. quod sic. l. veteris. C. de cōtrahen. et cō. sti. quod intellige verum secundum gl. ibidẽ quando potest per alium impleat factuꝫ promissum.
¶ Vtrum aliquis possit alteri stipula [sect. 2] ri pro altero. Rñ. quod non nisi sit eius seru⁹ vel fili⁹. Jnsti. de inuti. stipul. §. si quis alij vel sit procurator. l. si ꝓcuratori pre sentis. ff. de verb. obli. tamen quotiens el. j. j. q. vij. quod de iure canonico ꝓmittẽs titio se daturuꝫ sempronio centũ obligatur. arg. c. iuramẽti. xxij. q. v. maxime si interuenit iuramẽtum. ar. l. j. ff. de cōsti. pecu. Jteꝫ per iudices officiales exe cutores tabelliones alteri acquiritur. l. eum pro quo. ff. de in ius vocan.
¶ Quomodo debet esse actus stipulā [sect. 3] tis et compromittentis. Rñ. quod sit continuus quia si post interrogationem se diuertit ad alia nihil proderit licet eodem die promisisset. l. continuus. ff. de verb. obli.
¶ Obligatio stipulata sine conditione [sect. 4] neqꝫ ad certum diem presenti die debe tur sed non possunt peti illo die quo sti pulata est. Jnstitu. de verb. obli. §. omnis stipulatio. et. §. cum quis. Nota. q non valet stipulatio vel legatum factum in genere de aliqua re nulla de monstrata. ff. de iur. do. l. cum post diuortium. sed de legato dic vt. s̃. legatuꝫ j. §. xxxiiij.

Stolla

quomō debet vti sacerdos qñ communicat et legit euangeliū et diaconus habet. s̃. sacerdos §. iiij.

Studium

clericorum. et religiosorū. vide. s̃. Magister et. s̃. sciē tia. et quomodo studium liberalium artium ad vtilitatem ecclesie suadeatnr habes. xxxvij. di. de quibusdam in poetis prohibetur eidem per totum. Jtem in theologia commēdatur in legibus et phisica reprobatur de quibus. vide. s̃. Magister et scientia.

Stultitia

dicitur a stupore vnde ꝗ Jsido. xj. et ymologiarum. Stultus est qui propter stuporem non mouetur. et differt a fatuitate ꝗ eundē quia stultitia importat ebetudinem mētis. Fatuitas autem importat ipsius sen sus priuationem vide de hoc. s̃. ebetudo. Et tunc stultitia est peccatum quādo aduenit eo quod homo immergit se taliter in terrenis quod non potest percipere q̃ dei sunt alias non concordat. Tho. xxij. q. xlvj.

Stultus

est qui nōvult discere a quo cunq; licite potest. xxij. di. de constantinopolitana.
Dic quod stultus dicitur qui obligat sibi malum cum aliter possit. insti. quod nō eo. §. sed erit. et Bald. in. l. j. col. j. ℣. extra no. C. communia. de succes. et non succe dit in feudum. idem Bal. in. l. quotiens. colla. iij. versi. post hoc nota. C. de suis et legiti.

Stuprum

est inordinatus concubi tus quo virginalis integritas corrumpitur. Vel stuprum est illicita defloratio virginum sub parentum cura existentium.
¶ Vtrum stuprans virginem teneatur **[sect. 1]** ad aliquid. Rñ. Pa. in capitulo prīo de adulterio. quod sic si seduxit vel decepit eā tenetur eam dotare et vltra dotationē eam accipere in vxorem si pater voluerit eam sibi dare vt in dicto capitulo primo et secundo eodem titu. Vel si nō vult eam accipere debet corporaliter puniri. Vnde sola constitutio dotis nō liberat eum secundum eundem pa. si paren- **[Fo.ccccxxxiiij.r]** tes volunt eam sibi dare. quod si nolūt sal te ad dotationē tenetur etiam in cōscīa. nisi secundum Rodo. componeret cum ea vel sibi re mitteret quod no Oconfessor ꝓpter illos q̇ sub deceptione accipiendi in vxo rem puellas decipiunt. q̃ tales ex quo acceperunt eas vel promiserunt accipe re in vxores. et sic habuerūt copulā quod te nent̃ de necessitate eas accipere. lm tūc habuerint animum ipsas decipiendi et habendi copulā quod si cōtraxerunt cum alia matrimonium vel pater non vult eam dare saltē tenent̃ ad dotē nisi secundum Tho. esset tāta ineq̃litas quod potius decipi se finxit q; sit decepta. Nec aliter potest absolui anteq; cōtrahat cum alia si parētes volūt eā sibi dare nisi vere eam accipiat in vxorē et faciāt dotē nisi ipsa dotē sibi remiserit. hec ex ale. xxij. tractatu de stu pro. et Ric. et Sco. in. iiij. di. xv. Scd̄m leges vero dm relegari et dimidia pars bo norum eius publicari. Si vero sit villis ꝑsona dm verberari. insti. de pub. iudi. .§. ij. Si autem per vim fecerit capite plectitur. insti. vbi. s̃. §. sinautem.

¶ Quid si non seduxit eam. sed sponte **[sect. 2]** acquieuit. Rñ. pa. in. d. c. j. tꝫ quod hꝫ etiaꝫ locũ dispositio p̃fati. c. ꝓ si non essent ho minis insidie tātũ facinus non perpetrasset. vt dicit tex. in. l. vnica. C. de raptu virgi. Tamen p̃sumit̃ seducta. Sed ego credo veꝛ in foro cōtētioso Sed in cōsciētia sufficit quod querat eam in bono statu reducere ꝗtũ in ipso est. Facit regula scienti. Et quod ibi no. de reg. iur. lib. vj. Et si contraxit an pater teneat̃ eam dotare. vide. s̃. Dos. §. iiij.

Suasio

qũo obligat in damno dato. Vide. s̃. Furtũ. §. xviij. et. xix.

Subarratio

Vide. s̃. spōsalia. §. ij. et supra arra.

Subdelegare

nō potest delegat⁹ prin cipis etiam deputatus ad nullũ ministeriũ quando est magnuꝫ et graue sicut iudicare et similia facere. Secus quando est paruum ꝓ potest. c. quod autem. de iure patro. et magnum seu graue et paruum arbitrio iudicis relinquitur. c. fi. de dol. et contu.
¶ Vtrum ille cui comittit̃ p̃dicare crucem **[sect. 1]** excōicare vel absoluere aliquos vel dispensare cum irregularib⁹ vel iniungere pnĩas possit subdelegare alteri. Rñ. quod non nisi sit legatus a latere. vt in. ca. fi. de offi. delega. Similiter vbicunqꝫ cō mittit̃ alicui. vt istud personaliter exeq̃ tur subdelegare non potest. et vbi in cō missione videtur electa industria perso ne. vt in. d. capi. fi. et de hoc vide. s̃. delegatus. §. vj.

Subditus

ȯr triplicit̃. Primo rōne domicilij. Scȯo rōne orĩ ginis ꝓprie vel pr̃ne. ar. c. iij. de tẽ. ordi. li. vj. et. l. j. et in. l. origine. C. de munici. et ori. l x. Facit. l. assumptio et qȯ ibi no. ff. ad muni. et. l. rescrip. §. fi. ff. de mu. et hono. et talis tenetur ad onera personalia si ibi reperiat̃ lꝫ alibi transtulerit domĩ cilium. de quo per Bar. in. d. l. assumptio. Facit in muliere que contraxit cum viro habente aliunde domicilum que nō potest cōueniri in loco originis de quo in. l. fi. §. item rescripserunt. ff. ad munici. Tertio ratione delicti. sed large vt dĩ cit glo. in capi. nuper. de senten. excom. non autem proprie. licet ibi sortiatur fo rum no. glo. in cle. vnica. de for. compe. quod no. pro statutis et alijs dispositionibus odiosis facientibus mentionem de subditis vt non comprehendatur fo rensis delinquens in territorio. et idem dic de contrahentibus eadem ratione no. Pa. in. d. capi. nuper. et in capi. proposuisti. de for. compe.
¶ Vtrum subditus ratiōe domicilij cui **[sect. 1]** iudex precipit sub pena excommunica tiōis late snĩe vt satisfaceret tali die alĩ cui transferens domicilium sit excōmu nicatus. si postea non satisfacit. Rñ. Pa. in. d. c. proposuisti. cum Joan. and. in re gula cum sunt partiũ de regulis iuris. lib. vj. quod sic quia iam preuẽtus erat et vide ibi late per eos.

Subdiaconus

ideo appellat̃ quia subiacet et preceptis et officijs et leuitarum oblatiōes le uitis defert. xxj. di. cleros. Jtem ad subdiaconum pertinet calicem et patenam **[[Fo.ccccxxxiiij.]v]** ad altare christi deferre et leuitis tradere et eis ministrare vrceolus cum aqua manu tergium corā ep̃o et p̃sbyteris et leuitis tenere et lauandis manib⁹ ante altare aquam prebere. xxv. dist. perlectis. ¶ Vtrum teneant̃ ad castitatem. Rñ. quod sic **[sect. 1]** xxxij. di. in summa. §. j. et. ij.

Subornatio

secundum Laudi. et ꝛen. vt refert Card. in cle. de testi. est de aliquo falso exprimen do et vero tacendo in testimonio testamenti per aliquem facta informatio et dicitur subornare quasi subtus iu aures aliquod malum ornare et sub colore ponere. vt in aut̃. de testi. §. quia vero. Vnde talis peccat mortaliter et tenet̃ ad restitutionem leso. de iniur. c. fi.

Subsanatio

differt a derisione. q̃ derisio fit ore. i. verbo cachino. subsanatio autem fit naso rugato vt dicit glo. super illud psal. Dominus in celo deridebit eos sed conue nit cum ea in fine: quia vterq; intẽdit eru bescentiā ꝓximi. Quomodo autem sit peccatum mortale. Dic secũdũ quod derisio est vt. s̃. derisio.

Substitutio

est secundaria conditionalis ĩstitutio. Nā substitutio continet in se institutionem. et ideo institutus dicitur primus gradus etiam si multi fuerint instituti. Et substitutio secundus gradus. et est cum quis instituit heredem sic. talis esto mi hi heres. Et si non eris vel decesseris ti tium substituo. iste titi⁹ dicitur substitutus. l. j. ff. de vulga. et pupil. substi.
¶ Quot sunt spẽs substitutionũ. Rñ. q̃ **[sect. 1]** duplices. alia indirecta. alia directa. Jndirecta substitutio siue obliqua. siue fideicommissaria siue p̃caria est illa per quam q̇s capit hereditatem alio herede mediante vt cum testator fideicommisserit. A. heredi vt hereditatem. P. re stituat.

Additio

et dicitur obliqua ratione. quia per alium capit. Jtem fideicommissaria. quia olim committebatur fidei heredis in totum. Non em̃ cogebatur restituere. sed hodie sic per l. pe. C. ad trebe. Jtem precaria quia fit verbis p̃carijs. i. rogatorijs vt puta. A. heredem instituo et rogo et c. verba autẽ huius indirecte substitutiōis sunt. volo. mando. rogo et huiusmodi vt restituas hereditatem. Sunt tamen quedā verba communia que possunt trahi ex propriosignificato ad substitutionem directam et indirectam vt verbum substituo vel verbum moriatur tali habẽt enim duplicem sensum vcz quod moriatur tali. i. quod talis sit heres mere vel moriat̃ tali. i. ad vtilitatem talis iam effect⁹ vt capiat hereditatem de manu primi he redis. Jdem dic de verbo succedat et ver bo accipiat licet ergo per fideicommissum. P. sit substitutus. A. debet heredi tatem adire et aditaz. P. restituere et sic A. mediāte. et operāte peruenit hereditas ad. P. Et no. quod si. A. adiuerit sponte hereditatem retinebit quartam trebellianicam et reliquas tres partes hereditatis restituet. P. Si vero iudicis officio compulsus

adierit totaȝ heredi tateȝ restituet. P. insti. de fideicommis. here. §. in primis. et. ff. ad trebel. l. nam quod §. qui compulsus.
¶ Directa ꝯo substitutio est qua quis [sect. 2] capit hereditatẽ defuncti ex dispositione testatoris nullo alio mediāte vel sibi cooperāte vt cuȝ dicit testator. A. mi hi heredem instituo. sed si ipse non erit heres. C. sit heres. et sic. C. substitut⁹ est directe.

Additio

et hec fit per verba mere di recta et ciuilia. vt verbum heres esto. vel heres sit vel ꝯbum insti tuo heredẽ. Aliquando etiam fit per verba cōmunia vt dictũ est in. §. j. Aliquando per verba geminata sic. A. filium meuȝ impuberem mihi instituo heredem. Et si in pupillari etate decesserit. B. substi tuo. et hec substitutio est directa. Si. A. morietur in pupillari propter verba geminata sed si post pupertatem erit fideicommissaria. vt communiter tenet̃ et si diceret heres sit: diuiditur autеȝ in quintuplici differentia. qua ꝛ prima di cit̃ substō vulgaris. Et hec duplex. Alia **[Fo.ccccxxxv.r]** expressa que fit per istam negationem non hoc modo valet instituo mihi here dem. A. et. si ipse noluerit vel non potue rit heres esse. P. sit heres vel. P. substituo. Alia tacita quando. scilicet negatio non exprimitur sed includitur vt cũ ȯr. A. et. P. mihi heredes instituo et eos inuiceȝ substituo per hec verba eos inuicem substituo tacite subintelligitur si alter eoruȝ heres non fuerit. Scilicet ꝙ noluit vel non potuit quando decessit ante aditā hereditatẽ alter sit heres insolidum. vt. ff. de here. insti. l. cum in testamẽto. §. hec verba. Et dicitur vulgaris ꝙ a quolibet de vulgo scȝ testatore fieri potest et cuilȝ sine pupillo. vel minori et c. Et de hac habes. Jnsti. de vulg. substi. ¶ Effectus huius substitutionis est vt [sect. 3] bona testatoris tantum que debebant venire ad institutum veniant ad substitutum non bona instituti. insti. ȯ pu. substi. §. quo casu.
¶ Quando expirat hec. substō. Rñ. quod quāci [sect. 4] to institutus adierit hereditatem siue postea decedat cum liberis siue sine liberis. C. de impu. et alijs substi. l. post aditā. et hoc non solũ quando exp̃sse fit per negotiationẽ. sȝ etiam quando tacite. Vnde licet titi⁹ et sempronius fuerint instituti heredes. et adinuicẽ substituti si tamen sempronius vel titi⁹ adierit hereditatẽ expirat substitutio. vt in. d. l. post aditam.
¶ Secũda directa substitutio dicitur pu [sect. 5] pillaris ꝙ fit soli pupillo. vel pupillus nec potest tp̃s excedere pupillare sȝ exspirat ad introitũ pubertatis potest etiam fieri in min⁹ tp̃s vt si dicat̃. Si fili⁹ me⁹ in fra quartũ vel q̇ntũ annũ decesserit sit P. heres et hec duplex. Scȝ tacita q̃ non hȝ formā pupillaris substitutionis. Sȝ sub eius verbis includit̃. vt cum ȯr. A. filiũ pupillum meum heredeȝ mihi instituo. Et si ipse mihi heres non fuerit. P. sit he res. Et hec expressis est vulgaris ex tacitis est pupillaris Vñ siue sit. A. heres siue non si ĩ etate pupillari decesserit. He reditas directo iure. ꝑuenit ad. P. sȝ ex vulgari succedit tamen ĩ bonis testatoris. ex pupillari ꝯo succedit ĩ bonis testatoris et pupilli. alia est expressa que fit per verbum affirmatiuum et facit expresse mentionem de pupillari etate et sub ea includitur vulgaris tacita. vt instit. de vul. et pupil. substi. §. j. et. ff. de vul. et pupilla. substi. l. iam hoc iure. et fit cum dicitur. A. filium meum heredem mihi ĩstituo. et si ipse mihi fuerit heres. et in etate pupillari ȯcesserit. P. sit heres vel sub stituo. et in ista requiruntur duo scilicet verborum affirmatio et temporis pupil laris comprehensio.
¶ Quid requiritur ad istā substitutio [sect. 6] nem pupillarem. Rñ. quatuor. primũ q ille cui fit substitutio sit de liberis testa toris. Et accipio hic liberos non tantum pro filijs sed etiam pro nepotibus. Secunduȝ quod sit impubes. Tertium q sit in potestate testatoris. Quartum qȯ ille cui fit substitutio instituatur vel ex heredet̃ et potest fieri non tantum impuberi filio

iam nato. sed etiam posthumo si tamen nascendo esset sub ptāte testatoris si viuerit ipse testator et etiam nepoti. si tamen sit recasurus in potestatem pa tris sui post mortem aui. ff. de vul. et pub. substi. l. ij. §. postumus.
¶ Quis effect⁹ ẽ huius substitutionis. **[sect. 7]** rñ. ẽ vt non solũ sit. P. heres iure directo et capiat bona et hereditatez vtriusqꝫ si A. decesserit in etate pupillari sed etiaz excludit matrem. Jta quod etiam legitimam petere non poterit. vt no. Bart. et doc. in. l. papinianus. §. sed nec impu beris. ff. de inoff. testa. et oẽm aliam ꝑsonam q̃ ipsi pupillo abintestato succedere potuisset. ff. ȯ vul. et pu. sub. l. luci⁹. et hoc verum est in expressa. Jn tacita autem ha bet locum quando alter filius testatoris frater pupilli substituitur. Sed si fit extraneus substitutus tunc mater admit titur et substitutus repellitur. l. precib⁹ et. l. cum quidam. C. de impu. et ali. sub. nisi in quatuor casibus. primus quādo pr̃ expresse prohibet ne aliquid habeat. scȯs quando reliq̇t aliq̇d vxori et vult esse contentā. terti⁹ si fuit inimica est patri. quarta quando frater ĩpuberis substitutus et nota qȯ in hac tacita extraneus non **[[Fo.ccccxxxv.]v]** excludit fratrẽ vtroqꝫ parẽte cõiunctũ. ¶ Qũo euanescit hec substitutio. Rñ. q **[sect. 8]** prĩo per aduentũ pubertatis. Scȯo si hereditas pr̃is non sit adhuc adita ꝗ cum null⁹ appeat heres testamẽtũ pr̃nuz vr̃ destitutũ et sic euanescit etiam pupillaris. l. sz si plures. §. sz si ex asse. ff. de vulg. et pu. sub. Tertio si nasciť posthum⁹ de q̊ mẽtio non est facta in testō. ff. de vulg. et pup. substi. l. si pr̃ filiũ. Quarto si patiať pupill⁹ capitis diminutionẽ maximaz mediā vel etiam minimā. ff. de adop. l. nec ei. Rō quare est inuẽta est. ꝗ cum fili⁹ in pupillari testari non possit permittiť pr̃i ipsi filio testm̃ facereet de herede ꝑuide re durāte tali etate tm̃. d. §. quo casu.
¶ Tertia directa substitutio ȯr exẽpla **[sect. 9]** ris ꝗ fit ad exẽplũ pupillaris sz differt ab illa. prĩo ꝗ illa fit tamen a parẽte q̇ euz hz in ptāte hec autem fit nedũ a patre sed etiam a mr̃e filio furiosovł mẽtecapto nō existẽte in eoꝛ ptāte. Scȯo ꝗ illa tamen fit pupillis ista adultis vel maiorib⁹. Ter tio ꝗ ĩ illa potest substitui q̇libet quẽ voluerit ĩ ista non sz certo ordine sic vt si hz liberos ei substituanť. Si ꝟo non hz tũc fratres substituanť. Qȯ si non hz nec filios nec fratres tũc quẽ voluerit substi tuet. C. de ĩpu. et ali. sub. l. humanitatis. Quarto ꝗ illa expirat adueniẽte puber tate sz hec solũ adueniẽte sana mente. Quito illa solũ ĩpuberi hec adulto tm̃. Sexto illa fit ĩpuberi siue sit sane mẽtis siue sit furiosus hec solum fit furiosis et mẽtecaptis. hec ꝑbāť Jnsti. de pu. sub. .§. qua rōne Et sit isto mō. A. filium meuz furiosum mihi heredẽ instituo: et si decesserit anteqꝫ sanus mẽte fiat eius filiũ vel fratrẽ vel aliũ puta Titiũ ei substituo et sic bona vtriusqꝫ trāsibũt ab substitutũ. Et fuit equa valde vt furioso et mentecapto pater vel possent ꝑuidere de substitutione.
¶ Sed q̇d si aduenit sana mẽs et nullo **[sect. 10]** testō facto iteꝛ reuertiť ĩ furiā. Rñ. quod nō euanescit substitutio. ar. l. qȯ fauore. C. de legib⁹ et magis plz lz alij dicant nihilomin⁹ expiraret. ar. l. quod q̇sqꝫ. ff. ȯ re iu. ¶ Quarta directa substitutio dicitur com **[sect. 11]** pendiosa ꝗ sub cōpendio huius aduer bij qñcũqꝫ fit et cōtinet tacitā pupillarẽ que alias fit ꝑlixiorib⁹ ꝟbis. Et lz hec dictio quādocũqꝫ se extendat ad. oẽ tp̃s tamen hic restringiť ad tp̃s pupillare so lũ virtute horuz verboꝛ. P. sit heres ꝗ per huiusmodi ꝟba directa videor voluisse fi lio meo infra tempus pupillare prouidere de herede qȯ infra aliud tp̃s mihi facere non licet. d. §. quo casu Forma huius est. A. filium meum heredẽ instituo verumtamen quādocunqꝫ dictus fili⁹ me⁹ decesserit. P. sit heres. Et sic soluz in tẽ pus pupillare videtur voluisse prouidere filio de substituto siue herede. d. l. precibus.
¶ A quo potest hoc fieri. Rñ. quod a milite **[sect. 12]** et qũo non explico ꝗ non est in vsu Jtem a pagano. i. quolibet non milite sz opz fiat filio pupillo et in potestate existẽti et cō

tinet pupillarẽ exp̃ssam ꝗ hʒ eundẽ effectũ. et ideo solũ filio pupillo et in pote state existẽti potest fieri vt dixi. Verũtñ lʒ hec substitutio sit directa de sui natura simpliciter pñt tamen apponi in ea ꝟba vel dictiones vel aliqua mutari q̃ eā in fideicōmissum cōuerterẽt et ad ius et ad naturam fideicōmissi reducerent.

¶ Quomodo hec substitutio compẽdio **[sect. 13]** sa potest ad naturam et ius fideicōmissi deduci. Rñ. quatuor modis sicut sub q̃tuor formis potest fieri. Primo sic. A. filium meum impuberem mihi instituo heredem et si quandocũq̃ decesserit. A. substituo. P. Nam hoc verbum substi tuo trahit hanc substitutionẽ ad fideicommissum vt vult gl. in. d. l. precibus. et. l. centurio. ff. de vul. et pup. sub. et in. c. raynutius. de test. et p̃dictũ aduerbium in hoc casu seruat propriam significationem et respicit omne tempus et rem omni tẽpore suadet valere. l. quotiens. ff. de reb. dub. Hinc est quod quocũq̃ tempore moriat̃ siue in pupillari vel maiori etate virtute hui⁹ verbi substituo vr̃ rogatus esse a testatore per fideicōmissuʒ post mortem suam restituere hereditatẽ et bona testatoris substituto. Vñ ipso instituto moriẽte mater et. quicũq̃ suc- **[Fo.ccccxxxvj.r]** cessores siue ex testō vel a b ĩtestato adhibũt hereditaiẽ et additā substituto re stituent iure fideicōmissi. ĩsti. de fideicōher̃. §. sʒ ꝗ stipulatiōes. defalcabũt tamen et retinebũt legitimaʒ ipsi⁹ q̃ est tertia ꝑs toti⁹ hereditatis testatoris secundum veriorez̃ et cōiorẽ opinio. si ipse. A. erat de liberis ipsi⁹ testatoris ad quos legitĩa spectat ꝗ in hac testator grauare eũ non potuit C. de inoffici. testa. l. qm̃. De reliq̃s vero de falcabũt tertiā trebellianicā et sic ha bebunt mediā hereditatẽ. Alterā ꝟo me diam restituẽt substituto iure fideicom missi. retinebũt ẽt sibi omnia bona ipsi⁹. A. ꝗ testator de suis tamen rogasse intelligit̃ non heredis. Si vero. A. non erat de libe ris defalcabũt tamen trebellianicā et habe bit etiam alia bōa q̃ ipse. A. aliũde q̃siuit. Et hec substitutio ꝗ ius fideicōmissi hʒ potest fieri cuicũq̃ heredi et a quocũq̃ testatore. insti. de fideicō. here. §. ĩ primis. et. §. se. Et aduerte quod lʒ in prefata forma non addatur qñcũq̃ decesserit sine libe ris. Si tñ. A. erat de liberis testatoris ĩ telligetur hec clausula sine liberis ꝗ ꝑ regula est quod qñcũq̃ quis rogat aliquez̃ de liberis suis alteri hereditatẽ restitue re post mortem suā semper intelligitur ta cite hec ꝏditio. s. si decesserit sine liberis ꝗ non est credẽdũ quod aliquis exclusa ꝑle filij sui voluerit ad alterā ꝑuenire he reditatez̃. Sed in extraneo herede non ĩest talis tacita cōditio nisi addatur expresse. C. de insti. et substi. sub condi. fact. l. generaliter. §. vl. Secundo sit sic. A. filiũ meum impuberẽ mihi heredẽ instituo sʒ si dictus. A. qñcũq̃ decesserit sine liberis. P. sit heres. Et tunc si moriṭ infra tempus pupillare vʒ iure directo et sic substitutus capiet totam hereditatem sine deductione alicuius quarte. dicta l. centurio et. c. Si pater de testa. li. vj. Si vero moriṭ in pubertate secundum opi nionem Joan. and. erit totaliter fideicommissaria quia licet per istam dictio nem sit heres videat̃ dicta: tamen per istam additionem sine liberis trahuntur ad fideicōmissum vt probat̃ in. l. sceuola. ff. ad trebel. ꝗ ista additio ĩnuit q ꝗ in quocũq̃ tempore decesserit sine libe ris in pubertate ex presumpta volũtate testatoris videtur rogatus per fideicōmisum restituere hereditatẽ post mortem vt probatur in. d. l. precib⁹. Et ideo quo cunq̃ tẽ pore ĩ pubertate moriatur si ne liberis mater aut quicũq̃ successores re stituent hereditatẽ substituto deductis supradictis. ff. de vul. et pup. sub. l. cohe redi. §. cum filie et sic tene licet cōis opinio legistarum teneat quod nunq̃ obligatur. Sed expirat per aduentũ pubertatis. Tertio fit. A. mihi heredem instituo sʒ si dicas. A. quandocũq̃ decesserit sinelĩ beris. P. substituo. Et hec omni tẽpore est fideicōmissaria et idem ius et eundez̃ effectũ habei per omnia sicut prĩa predicta tamen rōne verbi substituo tamen rōne sine liberis. et iō dic vt de illa. Quarto fit. A. filium meum mihi heredem instituo si tamen filius meus decesserit in pupil lari etate vel postea quandocũq̃ sine lĩ beris. P. sit

heres vel substituo sub hac forma comprehenduntur tres substitu tiones vna pupillaris exp̃ssa per hoc qd̃ dicitur si decesserit ĩ pupillari etate. Et ex hac resultat tacita vulgaris que sub pupillari expressa cōtinetur vt dictũ est et hanc non potest facere nisi pater pupillo ꝓpter pubertatẽ exp̃ssam quando fit directe nisi sit miles. d. l. cẽturio. Tertia fideicō missaria est ꝓpter illud dicitur vel postea quandocunqꝫ sine liberis. Sed sivultq; clarius iste tres resurgāt dicat testator. P. pupillariter vulgariter et per fideicō missum substituo. Et vnaqueqꝫ istaruʒ habet suum effectum. Nam si. A. sit heres et in pupillari etate decesserit substi tut⁹ vocatur iure directo exclusa matre et alijs legitimis successoribus et hoc ꝑꝑ effectum pupillaris expresse que matrem repellit et substitutum admittit lege lucius. ff. de vulg. et pup. sub. Si autem. A. non sit heres vel si nolit vel non possit tunc substitutus erit heres iure directo propter tacitam vulgarem que etiam surgit ex pupillari. Vt dictum est. Si vero. A. heres erit deinde factuspubes quandocunque sine libe-**[[Fo.ccccxxxvj.]v]**ris morietẽ habebit locũ fidecōmissaria. vnde eo moriente sine liberis successores restituẽt hereditatẽ cum de falcatio ne vt dictuʒ est. Et vt dixi iste quattuor forme substōnuʒ non possunt fieri nisi fi liofamilias pupillo per pupillarẽ exp̃ssaʒ que ɔtinet̃ in ea. vnde ornatarij ex ɔsilio meo quando aliquis hʒ filium ĩpuberẽ cuivult substituere non solũ ĩ pupillari sed qñcũ qꝫ facias qꝫlibet per se. s. primo pupillarẽ. Sic. A. filium meum mihi heredẽ instituo. Verũtñ si dict⁹. A. fili⁹ me⁹ mihi heres erit et in pupillari etate ɔ̃cesserit. P. heres sit vel fratres eius superstites heredes sint deinde facias sideicōmissariā h mō. Si vero dict⁹. A. pubes fact⁹ postea qñcũqꝫ decesserit sine liberis. substituo ei per fideicōmissum supstites fratres eius et premortuorũ fratrũ eius liberos in stirpes et non in ca pita. si testator vult quod vsqꝫ ad ipsos vadat. Nam vt sis cautus scias quod verba substitutionis non extenduntur vltra illos quos testator expres sit. Si enim institutis trib⁹ vel plurib⁹ filijs ita adijciat̃ et si ali q̣s eoꝝ decesserit sine liberis substituo supstites. Certe si decedit vnus eoꝝ relicto filio. deinde moriat̃ sine liberis filius illius qui prĩo decessit non admittitur cuʒ patruis vł sine patruis ad fideicōmissariũ heredi tatẽ illius filij testatoris qui sine filijs de cessit ꝙ non extitit conditio substitutio nis in persona patris eius. Jllos tantummodo testator substuit qui superui uerent illi. Et Addevt dixi si testātor sic vult.
¶ Quĩta directa substitutio ɔ̃r breuilo [sect. 14] qua ꝙ in breui cōtinet substitutiōes. s. duas pupillares exp̃ssas et duas vulga res tacitas. Prima pupillaris estvnius alteri. Secunda alterius alteri vñ si. A. fuerit heres et in pupillari etate decesse rit. B. supuiuẽs heres erit iure directo et ecōuerso et in vtroqꝫ excludunt̃ mater et ceteri veniẽtes ab intestato per effectum pupillaris exp̃sse quo ꝟo ad effctũ licʒ non quo ad ꝟba ex eisdẽ verbis due tacite vulgares etiam resultāt ꝙ si vnus illo rũ non fuerit heres ꝙ noluit vel non po tuerit alter est insolidũ heres. et sic hoc modo testator hñs duos filios vel plures impuberes sub sua ptāte potest facere hoc mō. A. et. B. filios meos ĩpuberesmi hi heredes instituo et eos inuicẽ substi tuo. hanc substitutionẽ lex appellat reci procā vt. ff. d̃ vul. et pu. sub. l. iam hoc iure. non potest autem hec substitutio fieri nisi insti tuti sint filij pupilli in potestate testatoris alias non eẽt substitutio breuiloqua sed tacita vulgaris. Et aduerte quod verbũ substituo non ɔuertit oẽʒ substitutionẽ in qua ponit̃ ad fideicōmissariā sʒ natu re illius substitutiōis se coaptat ĩ qua po nitur et eā in directo iure cōseruat excepta sola cōpendiosa in qua si ponat̃ statim eā ad fideicōmissariā ɔuertit. vt pʒ ex dictis. Multa alia essent dicenda sed breuitatis causa hec que magis cōsueta sunt reseruaui vt ĩtelligas aliquid d̃ successione legitima.
¶ Quomodo autem ĩgrediens religio [sect. 15] nem excludat substitutuʒ. vide. s̃. heres .§. xviij. Et de legitĩa. vide Legitĩa mul ta alia ad istam materiam.

¶ Substitutio talis cōditiōis si sine li **[sect. 16]** beris decedat alter fit heres euanescit ēt si naturales hz. Sec⁹ si addat̃ legitimis non autem si filios habuit sed premoriun tur. Namvidetur sine liberis decedere. Si autez dicatur sine herede decesserit nomine heredis soli filij intelliguntur. Jtem si non habet filium. sed nepotem ex filio substituto euanescit. vide gl. in c. in pñtia de ꝓba. vbi hec ponunt̃.
¶ Vtꝫ rogatus restituere hereditatem **[sect. 17]** possit eam alteri alienare. Rñ. vide. s̃. heres. §. xij.
¶ Quid si q̇s ex descendẽtib⁹ per rectā li **[sect. 18]** neā sit rogat⁹ pure restituere heredita tem. nulla facta mẽtiōe de liberis. rñ. q̨ si postea habuerit filios vel nepotes vł ꝓnepotes. et. c. substitutio euanescet. de proba. in presentia in glo. in. l. cum acutissimi. C. de fideicōmissis.
¶ Jlle cuius industria est electa non pōt **[sect. 16]** aliũ substitneř. c. fi. ȯ of. dele. et. c. his cui. de of. dele. li. vj. l. vnica. §. ne autez. C. de cadu. to. le. statulibero s. ff. de statu lib. **[Fo.ccccxxxvij.r]** Fallit̃ nisi velit substituere filiuz secun dum Ludo. de ro. in. suis no.
¶ An quis per substitutũ possit deser **[sect. 20]** uire. Rñ. quod nō. tex. ẽ in. l. null⁹ qui nexu. C. de ȯcur. li. x. et in. l. sciẽdũ. §. lega. ff. de lega. Fallit ꝗz Ludo vbi. s̃. nisi se absen ter electus ꝓvtili sibi et necessaria causa q̨ tunc potest vt si vadat ad balnea. l. si ab sente. ff. de lega. et. l. de pollicitatione. ff. de pollici.

Subtilitas

in iure an sit bona. Rñ. pa. in. c. dilecti. de iudi. post Vin. Ho. Jo. an. et do. an. quod aut est ad capiendos et decipiendos simplices in iudicio vel extra et hec reprobatur vt ĩ. d. c. dilecti. et in. c. si cupis. xvj. q. j. Aut ẽ ad interp̃tationẽ iuris. et tunc si est ratiōabilis et iuri ɔsentanea laudat̃. vt. ĩ. c. cepellan⁹. et de ferijs. et bon⁹ tex. in. l. vni ca. C. de ꝓfes. q̇ ĩvrbe cōstā. li. xj. vbi ȯr q̨ doctor legens dz habere subtilitatez in terpretādi. facit tex. ĩ. l. non pōt. ff. de leg. et idem quando adhibet̃ extra iudicũ ad ꝕitatem eliciẽdā ẽt in foro aĩe. vt ĩ. c. j. ȯ pe. di. vj. in ꝕbo subtilis inuestigator sapiẽ tis et quasi astute interroget pctōrẽ. Si vero ẽ irratiōabilis sicut quorũdā q̇ tm̃ volunt subtilizare quod seipsos non intelligunt et verba ꝑuertũt sic est mala. et improbat̃ vt in. c. j. xlix. di. vbi ȯ hoc et ia. c. cum sancti. xxiiij. q. iij. Vñ impator in. l. vlti. C. de legi. dicit vanā subtilitatẽ eoꝫ **[sect. 1]** derisim⁹ quā corrigẽdā cẽsemus.

Successio

vide. s̃. hereditas.

Successor

alius singularis qui in re certa constituitur. alius vłis qui in tota hereditate vel reliqua. **[sect. 2]** vide gl. in. c. cũad sedẽ. ȯ rest. spo. et. ij. q. prima. capitu. in primis de iudic. quia Guilermus. De notatis in hoc. §. et quod successoris appellatiōe in dubio intelligitur devni uersali. no. glo. in. l. filiũ. §. adijcit̃ inver. dominium. ff. de dam. infecto et Bart. in l. pater. §. mater. in. j. oppo. versi. alij dicunt. ff. de lega. iij.
¶ Quomodo successor tenetur stare cō **[sect. 1]** tractui facto a suo predecessore. vide lo catio. §. xx. et. s̃. dignitas. §. j.

Suffragia

facta per vnum. Vtꝛ pos sint valere alijs. Rñ. quod ad inquirendũ aliquẽ statũ. puta beatitudinem per modum meriti valere non pos sunt. sed bñ per modum or̃onis scʒ meri to cōgrui. sicut cum quis per orationẽ alteri impetrat primā gr̃am ex bonitate diui na non ad merita recipiẽtis sʒ ad effectũ. ad acquireudũ vero aliq̇d qȝ̊ cōsequit̃ statũ alicui⁹ vel est accessorũ ad statum sic opus vni⁹ potest alteri valere non solum de ɔgruo sed etiam de cōdigno et hoc dupliciter. Vno mō ꝓpter cōicationẽ in radice meritorij opis q̃ est charitas et sic quilibet de bono alteri⁹ hʒ emolumẽtũ si ẽ in charttate iuxta iliud ꝑticeps ego sum oĩm timentiũ te. et c. Alio mō intentione facientis vt cum quis aliqua opera specialiter ad hoc facitvt tali ꝓsint. Vñ tũc talia opa efficiunt̃ eoꝛ ꝓ quibus fiũt quasi eis a faciẽte collata vñ pñt eis va lere ad satisfactionẽ implẽdā vel ad ali q̇d qȝ̊ statũ eoruʒ non mutat. et istis duobus modis valent suffragia nedũviuis sed etiam mortuis non vt mutāt eoꝛ statũ sed vt liberent̃ a penis qȝ̊ non est mutare statũ. ꝙ vt dicit Aug. ĩ enchiridiō. c. lxv. duʒ in hac vita viuerẽt meruerũtvt hec sibi postea prodesse possent. Et illȝ̊ ij. cor. v. Vnusq̇sqꝫ ꝓpriā mercedem acci piet prout gessit in cōrpore. et illud eccle siastes. ix. vbi ȝ̊r quod non habẽt partem in opere quod sub sole geritur intelligitur quo ad status mutationem. Nam premium essentiale vel penam eternam quilibet habebit ex opere suo non alieno.

¶ Vtꝛ suffragia facta per peccatores va [sect. 1] leāt. Rñ. si loquimur de opere operato sic sacrificiũ altaris et alia sacramẽta ex se ipsis habẽt efficatiaʒ absqꝫ opẽ operantis quā equaliter explent per quẽcũ qꝫ fiāt. si autem loquimur de opere operā tis sic distinguo quia potest fieri per malum dupliciter. Primo vt per actoreʒ et sic non prosunt nisi forte per accidẽs et ex consequẽti. puta per elemosinas ma li hominis boni paupes excitati orant **[[Fo.ccccxxxvij.]v]** pro defuntis illis pro quibus ille mal⁹ dedit secundo vt per ministrũ. et sic autvt per ministrũ ecclesie publicũ vt est sacer dos qui celebrat exequias mortuoruʒ et talia semper ꝓsũt ꝙ militia ministri non nocet operi boni actoris. Aut vt per mini strũ priuate ꝑsone et tũc si ad p̃cept um existẽtis in charitate vel ad ɔsortiũ sicut cum duo legũt psalmos vel officiũ mor tuorũ et vnus est bonus alter malus sic prosunt illi ꝓ quo fiũt. Si vero ad preceptũ non existẽtis ĩ charitate quando mādanit fieri et sic non prosunt defunctis nisi postea esset ĩ charitate quando talia fiunt et de nouo demādet vel demandationem de nouo acceptet. ꝙ sic valerent. Si aũt erat ĩ charitate quando mādauit licʒ postea non sit quando exequuntur nihilomin⁹ valẽt defunctis. et aduerte quod licet quis exñs ĩ charitate de mādādo consequat̃ fructũ operuʒ. licet ille executor sit in mortali non tamen tamen suffragiuʒ sicut si exequeretur per existẽtẽ ĩ charitate. ꝙ tũc talia opa eẽnt meritoria ex duab⁹ ꝑtibus. hec ex Ricar. in. iiij. di. xlv. ar. iiij. q. ij. et ceteris theologis. ibidem.

¶ Vtrum recipiẽs multos ad ꝑticipatio [sect. 2] nem bonoꝛ suorum sua opa sint illi mi nus vtilia. rñ. secundum Ricar. in. iiij. di. xlv. q uō: ꝙ plus sibi affert illud opus charitatis. scʒ talis receptio bona sua cōicando qꝫ sibi detrahatur etiam quo ad remissionẽ pene sue de fructu bonoꝛ cōicatoruʒ et talia bona sic cōicata faciẽti ea ĩ nullo minus sed magis quo ad augmentum premij in gloria valẽt. Tho. ĩ. iiij. ea di. tenet quod non valent ad expiationem pe ne proprie nisi per mediũ meriti de con gruo. s. ex gratia non exdebito. Rō quia duo reatus non dimittunt̃ per vnā satisfactionem que ei non adequat̃ sed primuʒ est verius quia charitas operit multim dinem peccatorum et maior charitas plura peccata. vide de hoc supra satisfactio. §. v.

¶ Vtrum defũcti quorum legata non ex [sect. 3] equuntur plus in purgatorio tardent. Rñ. vide executor. §. xxiij.

¶ Que sunt suffragia q̃ prosunt defun [sect. 4] ctis. Rñ. Gre. q. iiij. modis anime ðfun cto⁊ soluunt̃ aut oblatiōib⁹ sacerdotũ aut p̃cib⁹ sctō⁊ aut eleemosynis charo⁊ aut ieiunijs cognato⁊. xiij. q. ij. anime et duo primi modi sunt magis efficaces ĩ ꝗtum feruntur ĩ deum ꝗ duo vltimi qui ferunt̃ in proximũ nisi forte per accidens inꝗtũ. s. eleemosyna ĩpetrat prima duo vel vnum eorũ vel aliqñ alia tria.
¶ Vtrum cultus exequiarũ valeat defun [sect. 5] ctis. Rñ. ꝗ Ric. in. iiij. di. xlv. ar. vj. q. j. q sepultura valꝫ per accidẽs inꝗtuꝫ. s. in spicientes recordant̃ et orant pro eis. vñ dr̃ monumentũ quasi monens mẽtẽ vt dicit Au. j. de ciui. dei. Jtẽ valet sepultu ra in loco sacro ꝗ frequentius orant ꝑ exñtibus apud se ꝗ alibi. et ecclia generaliter magis ꝑ exñtib⁹ in loco sacro ꝗ alibi siue ꝗ cōmendant̃ alicui sctō rōne cuius ibi eligit sepulturam et similia. Alij autem a sepultura vt sunt eius ornamẽ ta candele incensum pāni et huiusmodi cōfolatiōes sunt viuo⁊ non suffragia mortuo rum ꝗ eis prodesse non possunt nisi ꝑ accidẽs ĩꝗtũ incitāt ad orādũ et aliabo na faciẽda ꝑ defũctis aut ĩꝗtũ paupes fructũ capiũtvel inꝗtũ ecclia decorat̃ et sic eleemosyna cōputat̃. tobie. xij. c.
¶ Vtrum suffragia facta ꝑ pluribus tm̃ [sect. 6] valeant cuilibet sicut si fierẽt ꝑ quolibꝫ eoruꝫ in singulari. rñ. quod cōis opi. theolo go⁊. in. iiij. di. xlv. est quod non. falit hoc in casu de quo. s̃. §. ij. et missa. §. lij. et. liij.
¶ Quibus defunctis valent suffragia. [sect. 7] dic. quod solum exñtibus in purgatorio et non alijs. facit. c. cum Marte. de celebra tio. missarum.

Superbia

est appetitus proprie ex cellentie vnde superbus dicitur qui super vult videri quod est secun dum Jsido. lib. ethi. et ideo si sumatur se cundum propriam speciẽ quā habet ex rōne proprij obiecti sic ẽ speciale pctm̃. et sic ẽ ĩordinat⁹ appetit⁹ ꝑpe excellẽtie. Oportet ergo actualiter intendens pro priaꝫ excellentiā aliquid ĩordĩate faciat vt sit speciale peccatum supbie. Sivero sumatur secundum ꝗdā redũdātiā ĩ alia pctā sic hꝫ quādā generalitatẽ ĩꝗtũ omnia pctā **[Fo.ccccxxxviij.r]** pñt oriri ex ea. Et hoc dupliciter. primo inꝗtũ alia pctā ordinant̃ ad fineꝫ sup bie q̇ est propria e xcellẽtia ad quā ordi nari potest omne quod quis appetit inordinate. Est. ij. generale peccatum ꝗtũ ad effectũ quia in omni peccato est effect⁹ supbie. s. non subdi legi dei. sed ꝗtũ ad effectum non est generale peccatuꝫ. vt quando procedit peccatum ex infirmitate vel alia causaet ideo est aliqð pctm̃ quo ad effectũ qð non est quo ad affectum sicut volẽs occidere hominem occidit pa trem nesciẽs sic ꝗtũ ad effectũ est patri cida sed non ꝗtum ad affectum. Hec ex Frācisc. de may. in scðo sen. Tertio modo indirecte et per accidẽs. s. remouendo prohibẽs inꝗtum. s. homo per superbiā contemnit legem diumā per quam prohibet̃ a peccando et ideo Gre. xxx. mora. non ponit eam peccatum speciale. sed reginam omnium.
¶ Vt⁊ sit pctm̃ morta. Rñ. quod secundum speciẽ [sect. 1] suā accipiẽdo ex genere suo est peccatũ mortale ꝗ p̃supponit ɔtemptũ diuine regłe et legis cui non vult subijci ex amo re proprie excellẽtie cōsequẽdo. Et hoc verum est si fit in deliberatione volũtatis. preuaricatio vero. diuine legis aut in opere aut in voluntate quando ꝑuenit ex ignorātia vel ex infirmitate sic non est su ꝑbia. Quando ꝟo est solũ ex cōtẽptu sic estsu perbia ꝑut est generale vitiũ quando ꝟo est vt quis cōsequat̃ ꝑpriā excellẽtiā sic ꝑ prie est supbia et speciale peccatum mor tale ratione finis.
¶ Quot sunt species superbie. Rñ. ꝟm [sect. 2] Gre. xxiij. mor. quod quatuor. Prima cum bo num quod habet a se extimat habere. Secũda cum extimat. quod dat̃ sibi superi⁹ a deo pro

suis meritis dari. Tertia cum se iactat habere quod non hz. Quarta cum despectis ceteris singulariter appetit videri habere quod non hz. Aduerte tamen secundum Tho. xxij. q. clxj. quod vera extimatio potest corrũpi dupliciter. primo in vniuersali in his q̃ ad fidẽ pertinẽt. et hoc per infidelitatẽ. Scd̃o in aliquo ꝑti cular eligibili et hoc non facit ĩfidelitas sz aliud sicut fornicator extimat pro tẽpore illo bonum fornicari et non ꝓpter in fidelitatẽ. sed ꝓpter delectationẽ. Jdeo in vl̃i dicere fornicationẽ esse bonũ. vel bonum aliqd̃ habere a se et non a deo vel suis meritis hoc ꝑtinet ad infidelitatẽ et ẽ mortale pctm̃ infidelitatis. Sz quod ali quis ex inordinato appetitu ꝓprie excellẽtie ita de bonis suis glorieť acsi ea a se hr̃et vel meritis suis hoc ꝑtinet ad suꝑbiã et ẽ mortale pctm̃ stẽ ĩ deliberatione voluntatis. Nec intelligas quod iste species suꝑbie ꝛsistãt in extimatiõe. q̃ cum extimatio ꝑtineat ad rõnem non esse pctm̃ cum pctm̃ solũ sit in volũtate prinpal̃r. sz q̃ quod q̣s vehemẽter appetit faci liter extimat. Jdeo pctm̃ suꝑbie ꝛsistit ĩ inordinato appetitu ꝓprie excellẽtie ex quo faciliter extimat se eã habere a se vel suis meritis vel quod plus habet vel ceteros despicit.
¶ Que sunt eius filie. Rñ. quod sunt ambi **[sect. 3]** tio psumptio arrogãtia ꝑtinacta curio sitas ingratitudo iudicium temerariũ irristo tentare deum. et adulatio. d equibus in locis suis.

Superstitio

est vitium contrariuz religioni. non quia plus exhibeat in cultum diuinũ q̃ vera religio. sed quia exhibet cultuz diui num vel cui non debet. vel eo mõ quo non debet. Vnde superstitiosi dicti sunt secundum Jsydo. li. ethi. eo quod deꝑcabãť et imo labãt vt sui liberi superstites fierẽt gl. autem ad cor. ij. dicit superstitio est reli gio. s̃. modum seruata vbi accipiť methaphorice religio. sicut quando dicim⁹ bonus latro.
¶ Vtrum suꝑstitionũ diuerse sint species **[sect. 1]** Rñ. quod sic secundum diuersa obiecta vel diuersos fines secundum hoc enim act⁹ morales spẽs sortiuntur. Vnde prima spẽs superstitionis est cum exhibetur cult⁹ deo cui exhibẽdus est. sed modo indebito. vt si quis coleret deum nunc ꝗz legis veteris obseruantiã. Secũda est cum cultus di uinus exhibeť cui non debeť. s. creature cuicũq̃ et ista hz multas sub se species. Nam si reuerentiã deo debitã exhibet creature est idolatria. Si vero hoc facit **[[Fo.ccccxxxviij.]v]** vt instruať ab ea sic est diuinatio q̃ demones cõsulit per aliqua pacta inita taci cite vel exp̃sse cum eis. Si autem hoc fit propter directionẽ humanoꝝ actuũ. et sic ẽ suꝑstitio quarũdã obseruãtiaꝝ. et hoc di cit aug. ij. de doc. xp̃iana. Suꝑstitiosum est inq̣t quicq̣d institutũ est ab homini bus ad facienda et colenda idola sicut deum creaturã vel aliã. Ecce Primũ subdit vel ad cõsultationes et pcã quedã si gnoꝝ cum deuotionib⁹ placita atq̃ fede rata ecce. Scd̃m post subinfert. Ad hoc ergo ꝑtinẽt omnes ligature execrabiliũ re medioꝝ quas non ꝛmẽdat ars medicoꝝ seu in precatiõibus seu in caracterib⁹ suspẽdendis atq̃ ligandis in quibus oĩbus ars demonũ est ex quadã pestifera hoĩm et maloꝝ angeloꝝ exorta. Vnde et cũcta vitãda sunt xp̃iano et oĩno penit⁹ execratione repudiãda atq̃ dãnanda. xxvj. q. v. nec mirũ. et in. c. illud. j. q. ij. Pri ma autem spẽs suꝑstitionũ simpl̃r est peccatũ mortale. Scd̃a vero spẽs similiter est mortale pctm̃ et de hac habes. s̃. sors sed quando cõsistit solũ in obseruatione quarũdam obseruantiaruz sic aduerte quod solũ est mortale peccatuz quando duo concurrunt. Primũ aliq̣d suꝑstitiosum. secundo quod sciat suꝑstitiosum fore id ser uãs quacunq̃ intentione hoc faciat secus si ignoraret suꝑstitiosum. q̃ sic non esset mortale peccatum.
¶ Sed quero qũo potest cognosci qd̃ tale **[sect. 2]** q̣d sit superstitiosum. Rñ. quod ꝛsiderandũ est vtrum naturaliter videantur posse tales effectus causare pro quibus effectibus causandis talibus q̣s vult vti et si sic non erũt superstitiosa. licet enim causas naturales ad inducendũ

effectus proprios adhibere. Si vero non potest natura liter cāre tales effectus et cōsequēs est q̨ non adhibeantur ad hos effect⁹ causandos vt cause. sed tantum vt signa. et non vt signa diuina. Sicut sunt sacramentalia signa. Sed tantum signa vana et superuacua et sic p̨tiuent ad pacta signationū cum demonib⁹ inita. et superstitiosum. Nec ob. quod sicut corpora naturalia subdunt̃ corp̨ib⁹ celestib⁹ ita et corpora artificialia. vt imagines. Ergo sicut illa ita et ista sortiunt̃ aliquas ꝟtutes ex im pressiōe corpoꝛ celestiū ad aliquos effect⁹ causandos. ꝓ Rñ. quod naturales vir tutes corporū naturaliū cōsequunt̃ sub stantiales formas ipsoꝛ quas sortiunt̃ ex impressione corporuʒ celestiū et iō ex earundem impressione formarū sortiū tur quasdā virtutes actiuas. Sʒ forme corporū artificialiū procedunt ex cōceptione artificis. Et ideo cuʒ nihil aliud sint ꝗ cōpositio et ordo. vt ȯr. ij. phi. non possunt naturalem virtuteʒ habere ad ageñ. Et inde est quod ex ĩpressiōe corpoꝛ celestiū secundum quod sunt artificialia nullam sortiunt̃ virtutem. sed tamen secundum materiā naturaleʒ. Et sic patet quod faciunt anullum in tali cōstellatione vel ĩprimūt imaginē vt valeat ad febres et huiusmodi superstitiosi sunt. cōcor. Tho. ij. ij. q. xcvj.

¶ Vtrum ars notoria sit illicita et ĩefficax. [sect. 3] Rñ. quod sic ꝓ illa q̇b⁹ vtitur non habēt vir tutem causandi scĩam vt cā. sed tanꝗ si gna. ꝓ inefficax est ad scĩam acquirendam. ꝓ cum querat acquirere scĩam non per modum cum naturale hoĩ. s. adinueniēdo vel adiscendo opor tet illud expectet a deo sicut sancti hoĩes faciūt non per vana sʒ per verum dei cultū. aut a diabolo vt faciūt q̇ arte notoria vtunt̃ per vanas sup̨ stitiones q̇ demones cum non possint illuminare intellectū. iō nūꝗ scĩam pote rum dare licet aliquando exprimāt aliqua documenta scĩarum et ideo mortali ter peccant tali arte vtentes et vt plurimum efficiunt fatui.

¶ Vtrum ꝟtus imaginatiua possit ĩmu [sect. 4] tare corpora naturaliter. Rñ. Auicēna. vj. naturaliū. c. vlt. quod sic accipiēdo yma ginatiuā ꝑ ipsius virtutib⁹ interiorib⁹ vt pʒ in trabe posita super aquam et in terra et multis alijs exemplis et etiam extranea quod non credo. ꝓ nimis extendit eius virtutē etiam non intelligas in qua cūꝗ immutatione sed in al quibus alijs impedimentis sublatis.

¶ Vtꝛ fascinatio sit possibilis. rñ. quod ac [sect. 5] cipiendo falcinationem ꝑ illusione seu ludificatiōe sensuū per artē magicā facta **[Fo.ccccxxxix.r]** sic certum ē quod sit possibilis nisi ꝑhibeat̃ a deo mediante ministerio angelorum vel sanctorū. Si accipiat̃ fascinatio ꝑ ĩuidia et sic est etiam possibilis sicut mul tipliciter experiētia docet. Si autem acci piat̃ ꝑ immutatiōe ad malum facta ĩ cor pore alteri⁹ per oculos alteri⁹ respicientis ĩ eū sic sıłr est possibilis naturałr. vt dicit Auicena vbi. s̃. sʒ non ĩ oĩ corp̨e neꝗ ab oĩ aspectu. vide Ri. in quolibet. q̇ hāc qōnē format vnde potest vetula infecta aspiciendo puerum ipsum inficere. ¶ Vtrum herbe vel armonie habeāt ꝟtu [sect. 6] tē ̃ꝛ demones. Rñ. quod non nisi per accidēs. nam cum act⁹ actiuoꝛ sint ĩ patiēte disposi to scȯo de aĩa. Si demō ĩuenit passionē melāconiā intēsiorē acri⁹ vexabit eū in quo est quando est in maiori dispositiōe quā quando est in minori et sic cum herbe et armonie valeant naturałr ad talē passionē leuādā vel minuēdā non cōsequēter valēt ̃ꝛ demonē vt min⁹ possit vexare illū. Sʒ directe et ꝑprie nulla herba aut res corp̨alis potest agere in purū spiritū naturałr et si aliquādo valet potius ex aliqua superstitione que prohibita est. ¶ Vtꝛ liceat suspēdere breuia ad collū. [sect. 7] Rñ. quod sic si. v. cōcurrāt Primū quod sint no mina cognita et nota non ignota. Scȯm quod illa noĩa aut verba sint noĩa fancta puta euangelij aut sacre scripture aut aliquoꝛ sanctoꝛ. Tertiū quod in eis non ponant̃ aliq̇ caracteres seu signa preter signum crucis. Quartū quod non inserat̃ aliqȯ vanū seu falsum. Quintū quod ĩ scribēdo seu suspēdēdo aut portādo non ob seruet̃ aliqȯ sup̨stitiosum sicut quando credit̃ minus valeāt scripta ante euangeliū vel alio die vel per puerū virginē et

huiusmodi aliter istis non concurrentibus su perstitiosum est. vt pʒ. xxvj. q. vj. non li ceat et. c. non obseruetis.
¶ Vtrum incātatio serpētū et aĩaliū sit li [sect. 8] cita. Rñ. quod si in incātatiōib⁹ serpētū et similiū habeat̃ respect⁹ tantum ad sacra verba et ad virtutē diuinā non est illicitū. Sed ꝗ vt plurimū fiūt illicite obser uātie circa tales incātatiōes et per demones fortiunt̃ effectum ideo reprobant̃. ¶ Vtrum carminatrices et carminatores [sect. 9] q̇ carmināt ĩfirmos aut pueros peccēt mortaliter. Rñ. si nihil supstitiosum di cunt aut docent aut faciunt. Sed tamē vtuntur licitis p̃cibus et adiurationib⁹ sicut per passionē et crucē et similia non est peccatū. sed non debent consuli nisi discretis personis vel religiosis. ꝗ cōmuniter superstitiones immiscent.
¶ Quid de illis q̇ dicūt missam de mor [sect. 10] tuis ꝑ viuis vt morian̄t. Rñ. quod peccāt mortaliter. xxvj. q. v. quicunqʒ. et idem dic de exeūtib⁹ altaria aut operiōtib⁹ imagines sanctorum vt in. d. c. quicūqʒ. Si militer de dicētibus psalmos aliquos ad hoc.
¶ Vtrum colligentes aliquas herbas va [sect. 11] nas obseruatiōes faciētes peccēt mortaꝗr. Rñ. sic si scientes supstitiosum esse faciunt. vt patet. xxvj. q. v. c. non licet. et q. vj. non liceat.
¶ Quid de obseruatiōib⁹ vanoꝛ ad p̃ [sect. 12] cognoscenda infortunia et hmōi. Rñ. q oia ꝑhibita sunt ꝗ sunt signa ex vanitate hoĩm cooperante diabolo nam cum in huiusmodi a principio aliq̇d veri euenit a ca su ĩceperūt hoĩes animū ĩ his applicare. Et iō diabol⁹ multa facit euenire in talib⁹. vt hoĩes curiosiores fiant in tali bus et laqueis erroꝛ implicent̃ vt dicit Aug. j. de doc. christiana et no. in. c. faciē dum xxvj. q. iiij.
¶ Vtrum sciēs maleficiū possit sine pec [sect. 13] cato illud soluere. Rñ. Petrus aureo. in iiij. di. xxiiij. q. ij. quod per aliud male ficiū fie ri non potest sine peccato infidelitatis. Si tamen q̇s esset actu disposit⁹ ad facieñ. maleficiuʒ potest aliquis vti eo ꝗ licet malo alteri⁹ vti ad bonum suū: sicut dicit aug. de iuramento infidelis iurātis in noĩe dei sui. Vnde licet q̇s non possit in ducere aliquē ad aliquod maleficiū faciēdū tamen si est aliq̇s disposit⁹ actuali ter facere aliqꝏ maleficium vt aliud de struat possum illo vti ad bonum meum. Potest etiam tolli per destructioneʒ maleficij si scit̃ ꝗ eo destructo demō non ampli⁹ fatigaret ꝗ ex peccato non assistit. nisi qʒ diu durat tale signuʒ. vñ dicit Sco. ea. **[[Fo.ccccxxxix.]v]** di. quod nedū non est pctm̃ immo meritoriū destruere opera diaboli nec ĩ hoc est in fidelitas aliqua ꝗ destruēs non acquiescit operib⁹ diaboli. sed credit demonē posse vexare et velle fatigare dum tale signū durat et destructio signi talis ĩponit finē vexatiōt. Potest ēt destruere quis male ficia per sacramēta adiurationes di uinas orationes. et huiusmodi meritoria.
¶ Vtrum credentes se cum alijs nocturnis [sect. 14] horis equitare et vbicūqʒ voluerint subito posse trāsire aut in aliā spēm creature posse mutari peccent mortaliter. Rñ. quod sic postqʒ super talibus audierūt veritatē et sunt infideli deteriores. xxvj. q. v. episcopi. Sec⁹ si ex simplicitate an te informationem de veritate.
¶ Quid de obseruatiōe lune aut dierū. [sect. 15] Rñ. Arch. in. c. si q̇s cleric⁹. xxvj. q. v. quod si quis obseruet ad precognoscēdos futuros euētus fortuitos vel etiam ad precognoscēdū futura oꝑa hoĩm per certitudi nē sic illicitū est et ars demonū. Si vero q̇s vtat̃ tali obseruatiōe vel alia cōside ratiōe astroꝛ ad p̃cognoscēdū futura q̃ ex celestibus causantur. puta siccitates pluuias et huiusmodi sic non est peccatum qm̃ dubium non est quĩ res circa lunarē glo bū ꝏstitute per supiora regant̃ et ĩmutent̃ et procurent̃ et quod dicit Aug. in. c. non obseruetis. xxvj. q. vj. intelligitur secun dum primū modum non secundum secundum.

Suspensio. j.

de qua hic loquor est quedā ecclıastica cen sura qua ĩterdiciť aliqȝ officiũ vel exercitiũ cōpetẽs certe ꝑsone ecclıastice ali quando a iure aliquando a iudice prolata eliciť ex gl. in c. ad reprimendā de offi. ordi. et in cle. cupientes. de penis.
De notatis in hoc. §. et sequenti in eodem verbo nihil per canonistas tan gitur ideo hic non insisto.
¶ Jn quibus casibus a iure incurritur **[sect. 1]** aliqua suspensio. Rñ. licet glo. in. d. cle. cupientes multos numeret tamen ego dico secundum paruitatem ingenij mei ad. xxxvij. casus reduco qui pertinent ad suspensionem maiorem que ꝓprie dicitur suspensio nam suspensio minor q̃ infligiť ꝓpter participationẽ cuʒ excōicato solũ priuat ꝑceptione sacramẽtorũ et ꝓpter hoc non potest eligi sʒ bñ eligere et exercere iurisditionalia quoruʒ. ¶ Primꝰ poniť i. c. vl. xviij. di. Vbi eꝑs. **[sect. 2]** ẽ suspẽsus duobus mẽsibꝰ ab offō si post ꝓuinciale ꝛciliũ celebratũ. j. sex mẽses non cōuocat omnes abbates presbyteros et clericos et non refert eis omnia acta concilij. ¶ Scȝs ponitur in. c nullus. lv. di. Vbi **[sect. 3]** eꝑs ipso iure suspendiť per annũ ab cele bratione misse si ordinat solenniter penitentem scienter.
¶ Tertiꝰ poniť in. c j. et. ij. lxxiiij. di. vbi **[sect. 4]** eꝑs suspendiť per annum a celebratione misse. si ordinat aliquem inuitũ de quo dic vt. s̃. ordo. iij. §. xxiiij.
¶ Quartꝰ poniť. xxxij. di. c. nullus et. xv. **[sect. 5]** q. viij. sciscitātibꝰ. Vbi clerici notarij cō cubinarij sunt suspẽsi. de quo dic vt. s̃. concubinatus. §. iij.
¶ Quintꝰ poniť. lviij. di. c. fi. vbi eꝑs q̇ **[sect. 6]** ordinat monachũ sine lnĩa abbatis est suspẽsus a cōione aliorum a sua diocesi aliqui dicunt ab alijs episcopis.
¶ Sextus poniť in. c. nihil est et in. c. cũ **[sect. 7]** in cūctis de elec. Vbi clericꝰ qui elegit indignũ qꝗtũ ad etatis legitimitatẽ sciẽtiā et mores electione actiua pro illa vice est priuatꝰ et a beneficijs ecclesie per trienniũ est suspẽsus. Eꝑs vero q̇ facit vel permittit fieri ꝓ illa vice priuatꝰ est ptāte cōferendi beneficium illud si ad eũ pertinet ipsiꝰ collatio. et debet suspẽdi a perceptione proprij beneficij.
¶ Septimꝰ poniť ĩ. c. q̇sq̇s. de elec. Vbi **[sect. 8]** clericꝰ cōsentiẽs electiōi de se facte per potestatis secularis abusum fit intelligibilis et eligentes prima vice sunt suspensi electionis potestate.
¶ Octauꝰ poniť in diuersis capitulis **[sect. 9]** et titulo circa ordinatos vel extra tꝑa vł ab eꝑo q̇ resignauit vel non a suo. aut de eius lnĩa vel ab excōicato degradato suspenso et huiusmodi de quibus dic vt. s̃. Ordo. ij. §. j. et Ordo. iij. §. xxiij. et Ordo. iiij. .§. iiij. et Ordo. vj. §. iij.
¶ Nonꝰ poniť circa ordinātes añ tꝑa **[sect. 10]** vel illiteratos vel non subditos. De qui **[Fo.ccccxl.r]** bus dic vt. s̃. in precedenti casu.
¶ Decimꝰ poniť ĩ. c. quorũdā de solu. **[sect. 11]** Vbi suspensus est ab administratione spũaliũ q̇libet grauās ecclıaʒ sibi com missam ꝓ debitis alienis. aut lr̃as siue sigillũ cōcedẽs q̇bꝰ possint ecclesie obli gari. Verum est quod non ligat hec suspensio nisi inferiores eꝑis secundum Jo. in gl. ibideʒ et quod per eꝑm etiam potest relaxari. sʒ non debet facere nisi prius sit satisfactuʒ indẽnitati ecclıe. c. cum olim de. ɣ. sig.
¶ Vndecimus ponitur ĩ. c. j. de clericis **[sect. 12]** pugnantibus in duello. Vbi clericus duellum suscipiens vel alteri offerens suspensus est: poterit tamen eꝑs cum eo dispensare si morsvel mutilatio non sit secuta.
¶ Duodecimus poniť in. c. prouida. de **[sect. 12]** ele. li. vj. Vbi suspẽdũtur quicũqꝗ iudices per annũ ꝛtinuũ ab eꝑoꝛ cōfirmatione et consecratione q̇ se intromittũt de cognitione negociorũ in causis electionũ eꝑatuũ quando antea ad papam est appellatũ. Aut qui ꝛfirmationẽ aut

cōsecrationẽ cōferũt electis post talez appellationem. et si solũ confirmationem conferũt sunt suspensi ab ea tantum. Si cōfirmationem et cōsecrationem sic sunt abvtraqꝫ suspensi. Siłr si partib⁹ re cedentib⁹ ab appellatiōe eā ɔferat nisi pri⁹ inq̇rat si ꝑtes aliq̃ prauitate ĩter ueniẽte recesserũta dicta appellatione. ¶ Tertiusdecim⁹ ponit̃ in. c. tāta de ex [sect. 14] ces. prela. ɔ̃ non seruantes interdictũ de quo dic. vt. s̃. interdictum. vij. §. vij.
¶ Quartusdecim⁹ ponitur in. c. sacro ð [sect. 15] sen. ex. Vbi suspendit̃ per mẽsem ab in gressu ecclesie proferẽs snĩam excōmunicatiōis nisi premissa canonica monitione coram idoneis testibus.
¶ Quintusdecimus ponit̃ in. c. cuz me [sect. 16] dicinalis de sen. exc. li. vj. Vbi suspẽdit̃ per mensem ab ingressu ecclesie et a diuinis officijs ferẽs snĩaz excōicationis interdicti vel suspensionis non ĩ scriptis Jdẽ est si non conscribat causam sententie. Jdẽ etiam est si requisitus non tradat infra mensem exemplum scripture. De quo dic vt. s̃. Excōicatio. ij. §. ij. ¶ Sextusdecimus ponit̃ ĩ. c. qꝛ sepe de [sect. 17] ele. li. vj. Vbi supendũtur ab officijs et a quibuscũqꝫ bñficijs conuentus capitu la collegia aut singulares persone ĩfra scriptaꝛ ecclĩaꝛ q̃ decedẽte prelato ali cuius ecclĩe cathedralis vel regularis vł collegiate bona ab eo dimissa vel vaca tiōis tꝑe obuenientia occupant. et hec qꝫdiu ea non restituant vel ecclesie aut successori non obstante quacũqꝫ consuetudine priuilegio aut statuto et in cle: statutum de elec declaratur id habere locum in omni emolumento. et intellige quando prelatus principalis decedit. vide. s̃. beneficium. §. xl.
¶ Decimusseptim⁹ pōit̃ in. c. hac cōsti [sect. 18] tutione de off. dele. li. vj. vbi cōseruator suspẽdit̃ per vnũ ānũ ab offō si sciẽter in tromittit se de alijs qꝫ de manifestis de quo dic. vt. s̃. conseruator. §. j.
¶ Decimusoctauus pōit̃ in. c. hec cōsul [sect. 19] tissimo de re. ec. non alie. li. vj. vbi prelati submittẽtes bona ecclesiarũ. seu iura sine consensu sui capłi et sedis apostoli cr snĩa laicis sunt suspensi per trienniũ ab offō. i. executiōe officij et ab administratiōe. s. tꝑaliũ secundum Jo. an. Jtem clerici q̇ hec scientes non denũciant superiori sunt suspẽsi per trienniũ a perceptione beneficioꝛ illius ecclĩe. quid autem requirat̃ vt hec suspẽsio incurrat̃ dic q̃ illa q̃ requirũt̃ vt laici sint excōicati q̇ vi aut metu id exigũt ab ecclesiasticis de quo excōicatio. vij. casu. xxj. [sect. 20] ¶ Decimusnon⁹ ponitur in. c. cum eterni de sen. et re iudi. li. vj. Vbi suspẽditur ꝑ annũ ab offō iudex ecclĩasticus ordina rius vel delegatus qui contra iustitiam et cōscĩaz in grauamẽ ꝑtis alteri⁹ in iudi cio q̇cqꝫ faciẽs per gr̃am vel sordes. sz hoc non hz locũ in arbitrio secundum Ber. qð lĩtat Jo. an. veꝛ nisi succedat in locũ ordina rij vel delegati de of. dele. c. vno delega torũ. et eadem ratione nec in auditore. ¶ Vigesimus ponitur in. c. pñti de offi. [sect. 21] ordi. li. vj. Vbi eꝑi et superiores suspẽdũ tur ab ingressu ecclĩe. inferiores ꝗo ab officio et beneficio qui in subiectis sibi dignitatibus personatib⁹ prioratib⁹ vł **[[Fo.ccccxl.]v]** ecclesijs bona in ipsis inuẽta post mor tez rectoris earũ vel tꝑe vacationis ob uenietia quoquo mō occupant tandiu dōet restituerĩt occupata nisi ex speciali priuilegio aut cōsuetudine p̃scripta eis ɔueniāt. Et aduerte quod hic loquitur ne alijs bonis ab his de q̇b⁹ in. c. q̇a se pe de elec. li. vj. de quibus. s̃. §. xvij.
¶ Vigesimusprim⁹ ponit̃ in. c. exigit de [sect. 22] censi. li. vj. Vbi eꝑi et superiores suspen duntur ab ingressu ecclesie inferiores ab officio et bñficio q̇ visitantes exigũt pecuniam vel munera vel non a visitatis recipiũt procurationem. de quo dic vt. j. visitatio. §. iij.
¶ Vigesimussecundus ponit̃ in. c. vsu [sect. 23] rarũ de vsu. li. vj. Vbi suspẽdũtur eꝑi et maiores q̇ vsurarijs manifestis non oriũ dis quocũqꝫ ti. ɔcedũt domos ad fenus exercenduz donec eos expellant.

¶ Vigesimustertius est in. c. eꝑoꝛ ȯ pri [sect. 24] uile. li. vj. vbi interdicit̃ ĩgressus eccl̃ie illis q̇ celebrāt pñtib⁹ excōicatis publi ce vel interdictis. aut eos recipiunt sacramẽta ecclesiastica vel sepulturam et tādiu donec ad arbitrium excōicatoris satisfecerint cōpetẽter. et si hoc ĩterdicto durāte diuinis se ingerant ĩ ecclesia in suo agẽtes officio sicut prius efficiunt̃ irregulares. c. is cui. de sent. exō. li. vj. et lʒ Archi. hic limitet istud ad excōicatũ ab homine ꝑpter verbum donec arbitrio eius cuius snĩaʒ. Tamen Jo. de fan. quẽ se quit̃ Gemi. ibidem intelligit eius de sent. iur. et sic illud verbum cuius snĩam. s. si ẽ iu re. ɔditoris si hoĩs hoĩs. simile hẽs ĩ. c. nuꝑ de sen. exc. et sic tenet Jo. vt recitat Gemi. ibidem arguit quod predicta pena so lũ hʒ locum quo ad exemptos non quo ad clericos non exemptos. et posset tene ri post factũ. lʒ ante factum sit tenendũ quod etiam ligat non exemptos.
¶ Vigesimusquari⁹ ponit̃ ĩ. c. statuim⁹ [sect. 25] de ele. li. vj. vbi suspẽdunt̃ ĩ triennio a bñficijs q̇ defecerit in ꝑbatiōe eius q̨ obiecerit ꝯ personam electi ad aliquam di gnitatẽ vel ꝑsonatũ ad q̃ bñficia si se in gesserit. j. illud tp̃s ꝑpetuo priuatus est nisi māifestissime ɔstet quod calũniose nō egerit intellige ĩ benesicijs que habet in illa ecclesia ꝑ qua electio celebratur c. si cōpromissarius. de elec. li. vj.
¶ Vigesimusquintus pōit̃ in. c. cupien [sect. 2] tes de electio. de quo. s̃. electio. §. ix.
¶ Vigesimussextus est in. c. si ɔpromis [sect. 27] sari⁹ de elec. li. vj. Vbi eadẽ suspẽsio im pōit̃ ɔpromissario si eligit sciẽter indignum nisi compromittentes illud habuerit ratum.
¶ Vigegmusseptim⁹ ẽ in. c. solet de sen. [sect. 28] exc. li. vj. vbi suspensus est ab oĩ actu le gitimo excōicatus maiori excōicatiōe. ¶ Vigesimusoctauus ponitur in. c. nō [sect. 29] solũ et in. c. ɔstitutionẽ de reg. li. vj. Vbi suspẽdunt̃ a recepti one quorũlibet ad professionẽ mendicantiũ ordinũ ꝗfres q̇ aliquem ante annũ probationis cōple tum recipiunt ad professionem.
¶ Vigesimusnonus ponit̃ in cle. qm̃ de [sect. 30] vi. et ho. cle. de qua. s̃. cleric⁹. iiiij. §. ij. cō tra clericos virgatis vestibus vtẽtes. ¶ Trigesim⁹ ponit̃ in cle. j. de re. ecc. nō [sect. 31] ali. vbi suspendit̃ ab offō q̇libet religio sus p̃sidẽs mōasterio ꝑoratui eccl̃e. seu administrationi cuilibet si iura reddit⁹ vel possessiones eiusdẽ alicui advitam seu ad certum tp̃s cōcedit q̊uis titulo nisi necessitas aut vtilitas id exposcat monasterij vel ecclesie et tũc cum consensu cōuẽt⁹ si hʒ. aut si non hʒ sui prelati. Hoc tamen non extendit̃ añ locationes et venditiōes fructuũ ad modicũ tp̃s. vt ibidẽ. ¶ Trigesimusprimus ponit̃ in cle. reli [sect. 32] giosi de deci. Vbi suspẽdũtur religiosi habẽtes administrationes vel beneficia ab officijs et administrationibus q̇ noualiũ aut decimaliũ aut decimarum debitarũ faciũt fraudẽ si req̇siti. j. mẽsẽ non destiteritvl̃ non satisfecerĩt vsurpatis j. duos mẽses et tādiu dōec satisfecerĩt. ¶ Trigesimussecũdus ponit̃ in cle. cu [sect. 33] piẽtes de pe. vbi suspẽdunt̃ ab officio p̃dicationis omnes religiosi exceptis illis q̇ decimas recipiũt q̇ postqꝫ fuerĩt req̇siti per rectores eccl̃iarũ sciẽter omiserint facte cōscientiam ɔfitentibus de decimis soluẽdis et hoc qꝫdiu non fecerint si comoditatem habuerint.
[Fo.ccccxlj.r] ¶ Trigesimusterti⁹ ponitur in cle. j. de [sect. 34] sta. mo. Vbi suspẽditur a beneficiorum collatione abbas vel prior non habens abbatẽ propriũ. alius vero ab admini stratione si quā hʒ quod si non hʒ inhĩlitat̃ ad habendũ bñficiũ et administrationẽ et hoc per annũ si sotulares non corrigia tos et altos vel caputia non fixa portare presumpserit. item secundum ꝑmissam persona rũ distinctionẽ prefatas penas suspen siōis inhabilitatiōis per bienniũ ip̃o fa cto incurrũt. si venationi aut aucupationi clamorose. vel alias cum canib⁹ aut auibus ex proposito ĩteruenit et loquit̃ de mōachis nigris et collatio ꝑtinet ad

priorem claustralẽ cum consilio et cōsensu maioris partis capituli seu conuẽtus durāte tẽpore suspensionis abbatis vł prioris vt ibi.
¶ Trigesimusquartus pōitur in cle. cū **[sect. 35]** sit de magistris vbi suspendūt̃ quilibʒ etiam ep̃i et supiores per sex mẽses sequentes a collationẽ magisterij seu doctora tus qui aliquẽ ꝑmouerūt ad tale offm̃ nisi prius recepto iuramento quod vltra tria milia turonensium argenteorum in tali doctorationis solennitate non expendet.
¶ Trigesimusquintus ponit̃ in cle. mł **[sect. 36]** torū de here. Vbi suspendūtur ep̃i per trienniū ab offō si odij gratie aut amoris vel cōmodi tꝑalis obtẽtu contra iu stitiā et conscientiā omiserit procedere in crimine heresis contra quẽqꝫ vbi fue rit procedendū. aut obtẽtu eodem prauitatem ipsam vel impedimẽtū sui officij imponendo quoquo modo vexauerint aliquem.
¶ Trigesimussext⁹ ponit̃ ī cle. religio **[sect. 37]** si de priui. Vbi suspendūt̃ religiosi qui exadmīstratiōe eucharistie extreme vn ctiōis vel solennizatoine matrimonij: aut quacūqꝫ absolutiōe indebita aliq̇d acq̇sierūt nisi postqꝫ fuerint requisiti. j. mẽsem restituerint donec satisfecerint. ¶ Trigesimusseptim⁹ ponit̃ in. c. qꝛ in **[sect. 38]** oīb⁹ de vsu. Vbi clerici suspẽdūtur ip̃o facto ab officij executiōe secundum pan. ibidẽ qui recipiūt ad cōionẽ vel oblationem altaris maīfestos vsurarios. et tādiu do nec ad arbitriū ep̃i satisfecerint.
¶ Est et alia suspensio q̃ dr̃ minor hanc **[sect. 39]** incurritquis ex duob⁹. ṗmo ex quocūqꝫ mortali peccato in quo quis existẽs an teqꝫ peniteat est suspẽsus ab oī sacr̃orū ꝑticipatiōe vt ī. c. q̃situm de coha. cle. et mu. Scd̃o ex ꝑticipatiōe cum excōicatia ī q̊ īcidit maiorẽ excōicationẽ. Jsti tamen si sic suspẽsi celebrẽt non efficiunt̃ irregulares. vt ī. c. si celebrat de cle. ex. mi.
¶ Est et alia suspẽsio qua quis ẽ suspẽ **[sect. 40]** sus quo ad alios. sʒ quo non se ad q̃ ꝓprie suspensio non potest dici et ista ligātur clici ꝑegrini. vt ī. c. j. et. iij. et d̃ cle. ꝑeg. nā tales non pñt celebrare in publico āteqꝫ fidẽ certā fecerint de eoꝝ ordinatiōe sʒ bene in secreto vt in. d. c. iij. si tamen celebrarent non essent irregulares. vt no. Pan. in. d. c. si celebrat.
¶ Null⁹ ep̃s aut superior incurrit sen **[sect. 41]** tentiā interdicti vel suspẽsionis impositā a iure vel a iudice nisi de eis fiat specialis et exp̃ssa mẽtio. c. qꝛ periculosū de sen. excō. li. vj.

Suspensio. ij.

quo ad prolationeʒ. Sciendum quod debet fieri in scriptis monitiōe p̃missa et ceteris sicut excōicatio. Et ideo qd̃ dixi de sententia excommunicationis. s̃. Excō mumcatio. ij. dic de prolatione suspensionis vel interdicti. vt patet in ca. j. de sen. excōmu. li. vj.
¶ Vtrum appellatio suspẽdat interdictū **[sect. 1]** vł suspẽsionẽ sicutexcōicationẽ. rñ. quod sic si p̃cedat vt in. c. ad hoc qm̃ de appell. a cōtrario. Si tamen appellatio fieret ẽt post suspẽsionẽ a tꝑalibus. vt puta ab īgres su domus vīnee et hmōi. vel interdic. ignis vel aq̃. et hmōi. bñ appellatio post sequẽs suspẽderet ẽt. l. non tm̃. ff. de ap. nisi casus eẽt ī quo dānatū publice inter esset statī puniri. l cōstitutiōes. ff. de app. Ex quo pʒ quod uspẽsionẽ a bñficio ab officio vel ab ingressu ecclesie non tollit appellatio sequẽs qꝛ spūalia sūt. Et sic intellige Jnn. ī. d. c. ad hoc qm̃. Sec⁹ si suspẽsio est a ꝑceptiōe fructuū beneficij q̃ tꝑalis est vel a p̃benda qꝛ appel-**[[Fo.ccccxlj.]v]**latio bñ suspẽdit ẽt post ītposita. Sec⁹ si suspẽderet̃ q̇s a canonica qꝛ spūalis ẽ. Jo. an. ī. c. is cui d̃ sẽ. ex. li. vj. tʒ quod etiā tollit appellatio sequẽs suspẽsionem a bñficio et illd̃ qd̃ vr̃ non suspẽdere appel lationẽ sequẽtẽ interdictū vel suspẽsio nem dicit habere locum in mere spūalibus per que ligatur anima.

¶ Quid si snĩa suspẽsionis autĩterdicti [sect. 2] feratur sub ɔditiõe. Rñ. non ligabit donet extet ɔditio. et breuiĩtqȝ dr̃ ȝ excõica tiõe dic ȝ suspẽsiõe. ſz Jo. an. ĩ. c. lz ȝ sẽ. exc. li. vj. cum eadem quasi sit ratio.
¶ Quis potest suspẽdere vel interdicere. [sect. 3] Rñ. quod q̇ potest excõicare et. ecõtra. siłr qui potest excõicare potest suspẽdi vel interdici et q̇ potest per cẽsurã ecclıasticã cogere põt hec tria facere. s. excõicare suspendere et interdicere q̃ tria intelligũtur noĩe cẽ sure ecclesiastice. c. querẽti de ver. signi.

Suspe#sio. iij.

q̊ ad penã doct. satis intricate loquunt̃. qꝫuis pa. in. c. cum dilect⁹ de cõsue. et in. c. si celebrat de cle. excõi. mi. clari⁹ dixerit nihilominus tu vt clarius capias.
¶ Aduerte ṗmo et distingue sic quedã [sect. 1] suspẽsio ẽ a iure. vt ĩ casib⁹. s̃. positis q̃ dã abhoĩe et haz suspẽsionũ q̃dã est ab aliquo q̇ ꝓprie est act⁹ alicui⁹ ordĩs pu ta a celebratiõe ab offõ ab ordine et hu iusmodi q̇dã ab alijs actib⁹ q̇ non ꝑtinẽt ad aliquẽ ordinẽ. si suspẽsio sit ab actib⁹ alicui⁹ ordĩs sic aut tał suspẽsio ẽ cũ tali modificatiõe. s. q̊usqꝫ satisfecerit vł penituerit. et sic si ẽ a iure. vt. xvj. xx. xxj. xxij. xxiij. xxxj. xxxij. xxxvj. xxxvij. dist. sic scȝm Archi. et no. Gemi. in. d. c. qꝫ sepe non efficiũt̃ irregulares si celebrẽt vel exerceãt actũ ordini deputatũ. qꝫ ſz eum isti poti⁹ videẽt̃ a deo suspẽsi qꝫ a iure si ꝟo talis suspẽsso sit a iudice sic erũt irregulares. ɔriũ tamen tz gl. j. d. c. pñti. quod ẽt su spẽsi a iure tali mõ sint irregulares cuius opi. tenerẽ. añ factũ. sz post factũ illã Archi. Si ꝟo dicta suspẽsio non sit cũ tali modificatiõe. siue sit a iure vel a iu dice efficiũt̃ irregulares exercẽtes actũ alicui⁹ ordis vt ĩ. c. j. ȝ sẽ ex. li. vj. et ĩ. c. j. ȝ sẽ. et reiu. li. vj. si autem dicta suspẽsio nõ sit circa ea q̃ pertinẽt ad act⁹ ordinũ. sz circa alia ab ipsis sic non essentirregula res eã non seruãtes. sz alio mõ debẽt puniri et dicta duo. c. loquũt̃ ꝓprie quãdo exercet aliqȝ deputatũ certo ordini. vt no. in. d. c. cum dilect⁹. et. c. si celebrat. et in d. cle. cupientes.
¶ Et aduerte scȝo quod est q̃dã suspensio [sect. 2] ab actib⁹ ordinũ q̃ fit a p̃latis vel a iure de qua dic vt dixi hic. s̃. Quedã que sit a cõfessorib⁹ ad certum tp̃s vel etiam simpłr et talis non inducit irregularitatez licz non seruet̃ secundum Jo. an ĩ. c. is q̇ de fen. exc. lt. vj. qꝫ non inueniĩ iure expressum.
¶ Aduerte. iij. quod vt pz exsupradictis in [sect. 3] ti. suspẽsio primo. Suspẽsio multiplici ter ĩponiĩ. et no. gl. in. d. cle. cupientes. et iõ vt scias quando cõcernit actũ ordinũ explanabo. Aliqñ. n. quis suspẽdiĩ a põtificalibus solũ et sic si celebrat ẽt in põtificalib⁹ non efficiĩ irregularis ſz ho. et dñz. durãdũ qꝫ non sunt de sba ordinis vel officij qꝫ sine iꝑis quodlibet offm̃ p̃t celebrari. Ego tamen tenẽdo quod eꝑat⁹ sit or do vt cõiter tenent canoniste ego credo quod si celebrat in pontificalib⁹ vel exeq̇t̃ aliq̇d quod ad ordinem eꝑatus pertineat efficitur irregularis. Secus exercendo iurisditionalia qꝫ illa sunt seꝑata ab his q̃ sunt ordinis eꝑał. et iõ eꝑs suspensus a pontificalibus non est suspensus a iurisditionalib⁹ vt no. Pa. in d. c. cum dilectus. Aliqñ suspendiĩ a sacra mentorũ ꝑceptione vel participatiõe et sic siłr non est irregularis si ɔtra faciatvt no. in. c. si celebrat de cle. ex. mi. qꝫ parti cipare non est ordinis vel officij. qꝫ laici etiam participant secundum Jnn. in. c. j. de sen. ex. li. vj. idem tz Ho. aliqñ suspenditur a collatiõe sacr̃oz. et sic siłr licet conferat non est irregularitas qꝫsine solẽnitate cõ ferunt̃ ẽt sacr̃a a laicis ſz Jnn. in. d. c. j. et Ho. ibidem Limito verum quando confert sacramenta non vt tanqꝫ habẽs ordinẽ sed simpliciter sicut et laicus. Aliquãdo suspenditur quis ab ordine subdiaconi. et sic si exercet officium diaconi vel presbyteri erit irregularis. Secus si ab ordine Presbyteri esset suspensus **[Fo.ccccxlij.r]** qꝫ posset exercere officiũ inferioz

ordina. c. significauit. de cor. vitia. Sʒ suspẽ sus ab officio sacerdotij seu sacerdotali bus est suspensus ab epalibus. sed nō ecōtrario. Similiter suspensus a collatione ordinū simpliciter est suspensus a collatione cuiuslibet ordinis. Sed su spensus a collatione sacerdotij non est suspensus a collatione ordinis inferioris. Sed suspensus ab inferiori intelligitur suspensus a collatiōe superioris ordinis secundum Ho. in. c. dilectꝰ filius. de tẽ po. ordi. et iō efficiunt irregulares si cōtra faciunt. aliquādo suspendit ab offi cio et sic suspensus est a pontificalibus etiā. Jō si ordinat vel celebrat efficitur irregularis. Vnde suspensus ab officio idem est sic de suspenso ordine et talis est suspesus ab omnibus q̃ fundant in ordine secundum pa. ī. c. cum dilectꝰ de cōsue. et iō est suspẽsus a iurisditiōe spāli secundum cōem opi. lʒ glo. in. c. si celebrat de cle. excō. mi. te neat ꝛriū et male ſʒ pan. ibidẽ. Rñ. ꝗ re mota executiōe fundamẽti. remouet et accessoriū qꝏ est iurisditio. nec obstat. c. dilecta. de ma. et ob. vbi abbatissa q̃ nō hʒ ordinẽ tamen cōfert bñficia qꝏ ẽ iurisdi tiōis ꝗ illud ꝛcedit sibi rōne religiōis. sed non religioso non dat iurisditio spũa lis nisi rōne ordinis non tamen credo incurrat irregularitatẽ si ea q̇ sunt iurisdi tionis exerceret. ar. d. c. j. de sen. ex. li. vj. Jtẽ no. gl. ī. c. sepe. de elec. li. vj. et ī. c. pñti. de officio ordi. li. vj. quod suspẽsus ab of ficio ipo facto suspensus est ab omnibus be neficijs. sed non ecōtrario. Sʒ gl. ī. d. cle. cupiẽtes sic cōcor. vt suspẽsus pro leui causa puta facto ex quo imminet scādalū de quo dubitat an sit mortale sic nō ꝑuat. Si ꝟo est ꝑ delicto graui sic si est in mora petende absolutionis priuat ꝑceptiōe fructuū benefi ij. ꝗ ꝑpter offi ciū dat beneficiū. Si non est in mora nō priuabit fructibus beneficij. et sic cōcor dat opiniōes diuersas. Aliquādo suspẽ dit q̇s a diuinis officijs. Et tūc non pōt nec officiari nec cum alijs interesse seu audire secundum Host. Gof. et Ray. No men erit irregularis si soluʒ intersit vt simplex laycus vt patet ex dictis.

¶ Vtrum interdictus ab ingressu eccle **[sect. 4]** sie possit officiari extra ecclesiam. Rñ. q sic sed non ecōtrario et cui interdicit ecclesia intelligunt interdicta eccl̃iastica sacramẽta. xxxiij. q. ij. latorem secundum Jo. sʒ cōtrarium communiter tenetur in hoc ca su. ꝗ talis celebrare potest extra ecclesiā. ¶ Quid si interdictꝰ ab ingressu eccle **[sect. 5]** sie intrat et audit ibi diuina. Rñ. quod lʒ mortaliter peccet non tamen efficit irregularis nisi ipe celebret quasi vtẽs officio suo sicut prius secundum Gemi. in. d. c. is cui. de sen. excom. li. vj.

¶ Sed nunq̇d potest intrare ecclesiaʒ ad **[sect. 6]** oran̄. tpe quo ibi diuina non dicuntur. Rñ. quidā tenẽt quod non. sed Cald. quem sequitur Ge. in. d. c. is qui tʒ quod sic licite. et placet per rationem prefati. c. is cui. ¶ Aliquando suspẽdit quis ab admi **[sect. 7]** nistratiōe ecclesie tam in tpalibus ꝗ in spũalibus et talis celebrās non est irregularis ꝗ non est suspẽsus ab ordine ſʒ Pa. in. c. si quorundam. de sol. et Jo. an. ibidem.

¶ Aliquādo suspendit quis ab aliquo **[sect. 8]** officio puta ab officio p̃dicatiōis et non efficitur irregularis si predicat vel cele brat vt ī cle. cupiẽtes ꝏ penis. no. pan. et sequitur cald. ibideʒ. Secus si ab aliquo alio officio annexo alicui ordini.

¶ Aduerte quarto quando quis suspen **[sect. 9]** sus est a canone propter defectū corporalẽ ꝑpter quẽ prohibet promoueri. de quo habes. s̃. corpore viciatus et talis si ꝑmoneat et celebret lʒ mortaliter peccet non efficit irregularis secundum Pau. in. d. c. si celebrat.

¶ Quid si iu dex post appellationẽ po **[sect. 10]** suerit interdictū vel suspẽsionẽ et post quis celebrauerit et iudex appellatiōis pronunciauerit appellationem non te nere erit ne irregularis talis q̇ celebrauit. Rñ. secundum Ber. et Ho. ī. c. pastora lis. de ap. qꝏ si appellauit ex causa friuola et non probabili sic erit irregularis. alias non.

Suspensio. iiij.

seu interdictũ qũo relaxatur. Aduerte **[[Fo.ccccxlij.]v]** qꝏ si ĩponit̃ a iure vel a iudice sic donec satisfeceris vel penitueris sic facta satisfactiõe vel pnĩa relaxat̃ ipõ facto. ſz Pan. in. c. cum tu. de vsu. no. in. c. non est de spõ. in tex. et in gl. si ꝯo imponit̃ simpłr sic necessaria est absolutio. Et de hoc vide. s̃. interdictum. viij. in principio.
¶ Sed q̇s potest absoluere. Rñ. secundum cõiter **[sect. 1]** doc. in. d. c. si quorundã. quod si simpliciter est imposita a iure potest eps̃ nisi vbi con ditor canonis sibi reseruat̃. argu. c. nuper. de sen. excõ. Si ꝯo non sit simpłr. sed ad tps̃ facta sic tz gl. in. c. cupientes. de elec. li. vj. et in cle. j. de hereti. quod solus cõ ditor canonis potest absoluere. Pa. etiam in d. c. si quorũdã tz quod etiam si simpłr sit inflicta ꝓpter peccatum ꝗ eps̃ non potest nisi ĩ casib⁹ in q̇b⁹ potest dispẽsare. ꝗ pena ꝓpter delictũ posita intelligit̃ perpetua. vt in. l. seru⁹. C. de penis. no. Jnno. in. c. ex literis. de const. Sec⁹ esset si ꝓpter cõ tumaciam esset inflicta quia sic posset eps̃ absoluere. ar. in. d. c. ex literis et qꝏ no. Jnn. in. d. c. j. de exces. prela. Jn snĩa vero suspensionis simpliciter facta ab hoĩe absoluet qui tulit vel eius superior secundum quod dicitur de snĩa excõicationis. xiiij. q. j. si petrus.
¶ Sz qũo absolutio fiet. Rñ. solo verbo **[sect. 2]** ſm Ho. Dicendo reuoco vel remoueo. vel absoluo a tali snĩa et hmõi. Faciunt ad prefata que no. s̃. Jnterdictum qũo relaxat̃ quia ambulãt pari passu interdictum. viij. per totum.
¶ Jn q̇b⁹ casib⁹ suspẽdit̃ q̇s et tamen nõ **[sect. 3]** põt restitui a suo suspẽsore sz solũ a papa. Rñ. quod in trib⁹. Prim⁹ quando clerici vel regulares ꝓpter exhibitionẽ sacr̃orũ hereticis aut ꝓpter receptionẽ eleemosynaꝝ vel oblationũ ab eo vel ꝓpter traditionẽ eccłiastice sepulture p̃dictorũ hereticoꝝ sunt priuati ab eoꝝ ordĩarijs officio. c. excõicamus de hereti. Se cũd⁹ est in suspẽso a collatiõe bñficioꝝ per concilium post primã et secũdã monitionem inuẽto culpabili in cõferẽ do bñfi cia indignis. c. graue. de p̃bẽ. Posset tñ iste ab vno principali patriarcha restitui. vt in. d. c. graue. Terti⁹ in degrada to. c. ex tue de cle. non resi.

Suspitio

vide. s̃. Judicare. et. c. Presumptio.

Susurratio

est oblocutio mala de ꝓximo facta occulte ad diui dendã amicitiam aliquoꝝ Cõuenit enim cum detractiõe ꝗ vterꝗ dicit malum de ꝓximo ĩ eius absentia. Sz in ĩtentiõe distinguit̃. ꝗ susurro intẽdit discordiã inter amicos disseminare. vt dicit glo. ad ro. j. Detractores autem alioꝝ bona mi nuũt. vel negãt et honorẽ seu famam ĩtẽdũt perimere ꝏr susurro bilinguis. ꝗ vt plu rimũ duab⁹ linguis vtit̃ dicens vni malũ de alio et ecõtrario. et neduz est pctm̃ mortale. sz grauissimum. vt pz ꝓuer. vj. Sex sunt q̃ odit de⁹ et c. et septimũ qꝏ de testat̃ aĩa eius. s. q̇ seminat inter fratres discordias. Rõ ꝗ amicitia p̃eminet inter bona exteriora ecclesiastici. vj. amico fideli nulla est cõparatio et grauius peccat ꝗ detractator q̇ famam eripit. aut cõtumeliosus q̇ honorẽ ledit quia. viij. ethi Melior est amic⁹ ꝗ honor: et amari ꝗ honorari. Et tenetur multo magis ad restitutionẽ ꝗ fures et latrones. Et ideo non potest absolui nisi ꝗtuz potest restituat amicitiam quã abstulit. vel alio mõ satisfaciat si eã restituere non põt. Hec ex Tho. ij. ij. q. lxx iiij. ar. j. et. ij.

TAbellio

dictt̃ hñs publicum officiũ scriben di instrumẽta ad faciendam fidẽ alias ȯr tabulari⁹. vt in l. generali. C. de tab. scriben. et de multiplici eius nomine no. in. c. qm̃. contra de proba. Adde ad ꝑpositũ eoꝛ q̃ hic ponun tur qȯ no. s̃. in ver. notarius.
¶ Quis potest facere aliquẽ tabellionem. Rñ. quod ṗnceps et cui ipse cōmittit. Jtẽ re [sect. 1] ges q̇ non cognoscũt supiorẽ et ciuitates q̃ habẽt iura principis et Papa. vt vult Jnn. in. c. cũ. P. de fide instru. et Bar. in l. infamẽ. ff. de publ. iu. Jdẽ dic de alijs magistratibus seu dñis iurisditionem habẽtib⁹ respectu iurisditionis eorũ et non solũ p̃lati in tꝑalibus sʒ etiam in spiritualib⁹. de hoc vide pa. in. d. ca. cũ. P. **[Fo.ccccxliij.r]** ¶ Sʒ q̃rit̃ an notarij cōstituti a talib⁹ [sect. 2] possint vbiqʒ cōficere instrumenta. Rñ. secundum Pa. in. d. c. cũ. P. quod non nisi in territorio cōstituẽtis vnde creatus ab impera tore non cōficiet ĩ terris pape nec ecōtrario Sed bene instrumenta confecta in territorio illius qui eum constituit va lent etiam extra territorium secundum communem opini. vt tn. d. c. cum. P. no. Pan.
¶ Vtrum possint clerici esse tabelliōes. vi [sect. 3] de. s̃. Cierícus. ix. §. ix.
¶ Vtrum religiosus si in seculo fuerat [sect. 4] possit tale officium exercere. Rñ. quod nō nisi contra hereticos. vt no. Jo. an. in. c. vt officium de here. lib. vj. dicit tamen Guil. in Speculo quod vetera poterit com plere. sed non noua assumere. l. alienationes. ff. famli. herc. et de iudeis. capi. iudei.
¶ Vtrum tabellio puniat̃ si cōficiat ĩstru [sect. 5] mẽta de actu reprobato a iure. Rñ. pa. ĩ c. j. de fid. instru. quod sic. l. iubemus. C. de sac. san. ec. gl. in. d. l. generali. no. Spec. in ti. de instru. edi.
¶ Quā scĩam dʒ habere. Rñ. Bar. ĩ. l. fi. [sect. 6] C. de tabu. quod dʒ scire summā et similia q̃ pertinẽt ad artẽ notarie alias imputabit̃ sibi non tamen tenetur esse doc. Facit qȯ no. Jnn. ĩ. c. cum in cunctis. de elec. et ideo parti tenetur restituere dānũ quod ĩpe ritia sua dedit. facit. l. illicitas. §. sicuti. ff. de of. presi. no. Pan. in. d. c. j.
¶ Que requirunt̃ ad validitatẽ instru [sect. 7] mentoruʒ. Rñ. q. xiiij. q̃ no. Pa. in. d. c. j. Dʒ imponere Primo inuocationẽ noĩs dñi. Scȯo annũ dñi. Tertio nomen im peratoris in terris sibi subiectis. vel re gis vel pape. quarto nomen consulis. sʒ istud non seruat̃. quinto locum cōtract⁹. Sexto mẽsem et diẽ. Septimo indictionem. Octauo seriem facti. Nono testes. Decimo signum cōsuetũ notarij. Vndecimo quod cōfecta corā ꝑtibus legant̃. Duo decimo quod sic cōstitut⁹ notari⁹ ab eo q̇ hʒ ptātẽ. Tertiodecimo quod appareat q notari⁹ fuerit rogatus. Quartodecimo quod talis notarius sit habilis. qꝛ si esset excōicat⁹ notorie vel priuat⁹ potestate et huiusmodi nẽ valeret de q̇bus oĩbus vide per eundem Pa. in. d. c. j. si placet.

Taciturnitas

aliquando est actus virtutis quando con gruo tꝑe tenetur. Aliquādo vero est no mẽ vitij. Vnde Greg. Si inordinatũ si lẽtiũ culpa non esset ꝑpheta non dixisset ve mihi qꝛ tacui. et est in genere delĩ cti et est aliqñ mortale pctm̃ quando. l. non loquit̃ cum tenetur loco et tẽpore pu ta tẽpore confessionis correctionis ĩstru ctionis et huiusmodi necessario fiẽde vt ĩ glo. xxv. di. §. alias. aliquādoveniale. vt quā do homo non loquit̃ cum deberet tamen sed non de necessitate. Aliquando nullũ qñ expectat̃ loc⁹ et tp̃s ɔgruũ. et secundum hoc ĩtel ligitur illud. ij. thi. vlti. Jnsta ĩportune opportune. Vbi glo. opportune qꝑtũ ad eos q̇b⁹ placet. Jmportune qꝑtũ ad eos q̇b⁹ displicẽt dummodo in futuro prodesse possit. Sed quando oĩno non poterit ꝑdesse sʒ sunt incorrigibiles sic cessandũ est secundum illud nolite sanctũ

dare canibus Matth. vij. nisi sit p̃lat⁹ ꝓpter alios ne corrũpant̃ tenetur talem tradere satane de quo vide. s̃. Correctio. j. §. ij.

Taliam

vel exactionem collectā seu questā vtrum possint domini suis subditis ĩponere. Rñ. vt ex Ric. ĩ. ij. di. xliiij. q. ij. ar. j. colligo quod princeps sol⁹ potest de nouo imponere pro boni cōis ꝓmotione aut defensione compen sata subditorũ qualitate et qꝫtitate et qñ eius facultates non sufficiunt ad hoc. ff. de pub. et vec. l. vecrigalia. Similtter rex qui non cognoscit superiorem vel alij q̇ prescri pserũt iura imperij. Nam null⁹ nisi princeps solus aut qui p̃scripserũt iura imperij potest suꝑ talia et exactio nibus leges condere vel priuilegia cōcedere vt patet. in. l. vnica. C. de vaca. mu. et. l. semper. §. fi. ff. de iure immuni. vnde alij licet sibi vsurpent errant vt patet in eo qd̃ legitur et no. in. c. per ve nerabilẽ q̇ fi. sint legi. et. c. sane. de priui. no. Bar. in. l. ĩfamiā. in fi. ff. de pub. iu. l. hostes. ff. de captiuis. et in. l. si publica nus. §. in omnibus vectigalibus. ff. de pub. Si vero talia non sunt ad vtilitatẽ **[[Fo.ccccxliij.]v]** boni cōis non potest eas ĩponere et si imponit subditi non tenent̃ ei obedire. Alij autem domini a p̃fatis non possunt de nouo talias imponere suis subditis nisi legem vel senatuscōsultũ vel cōstitutionẽ ṗnci pis eis cōcedat̃. d. l. vnica vel per cōcessionẽ a principe ex cā et specialiter ĩpetratā. l vnica. C. de suꝑindic. li. x. not. Arc. ĩ c. si q̇s romipetas. xxiiij. q. iij. et qd̃ legit̃ et. no. in. c. innouam⁹. de cẽsi. vel per cōsue dinẽ diuinā non per violẽtiā sꝫ sponte ap probatam ab oĩbus cōiter. C. de canoñ. lar. titulo⁊. l. p̃cedat. et. C. de auro coronario. vna in fi. li. x. et quod sit talis cōsuetu do de cuius initio non extet memoria. vt in. c. suꝑ q̇busdā. de ꝟb. signi. et vide qd̃ no. Bar. in. d. §. in oĩbus vectigalibus aliter si exigũt tenent̃ ad restitutionem illis a quibus extorserũt si sciũt. vel eorũ heredib⁹ aut si nesciũt pauperibus vel ad bonuꝫ cōmune secundum Tho. in epistola ad quandā ducissam. limitat hoc pa. in c. peruenit. de immu. ecc. verum quando ĩmponũt ꝓ publica vtilitate aut ꝓ alio respectu. sed si imponũt pro necessitate ipsius ciuitatis licite faciunt.
De notatis in hoc. §. et vltra not. s̃. ĩ §. gabella no. quod talie seu angarie subditis ĩponunt̃ nisi ex consuetudine vel pacto. bal. in. l. his q̇bus. C. de fideicō. li. non tamen captiuis nisi bellum sit iustum. Jdem in. l. nam et seruu⁹. ff. de nego. gest. et alex. in. l. fi. ff. de cup.
¶ Sꝫ quando dicunt̃ ad vtilitatẽ boni cōis **[sect. 1]** talie. Rñ. secundum Ric. vbi. s̃. quod aliqñ directe puta quando ĩponunt̃ ꝓ defensione fidei vel regni ꝓ refectione pontium viarum et hmōi. Aliqñ indirecte. vt puta quando eius frater vel filius est captiuus vel aliqua terra est sibi capta et rex ĩponit talias vt recuꝑet. qꝫ sic redũdat in bonum subdito rũ qꝫ reddit̃ rex magis potẽs vel maritat filiā et hmōi. addit tamen Ricar. vbi. s̃. q negocio expedito si facultates regis superabũdāt et aliq̃ cōitas nimis grauat̃ quod dꝫ ei subuenire sicut facit caput membris. dicit etiam idem Ric. in quolibet. iij. q. xxvij. quod lꝫ non debeat subditos taliare quando facultates sue sufficiũt: tamen non est dicendũ facultates sufficere quando nō potest se defendere vel cōmune bonum ꝓ mouere nisi ita depauperet se quod nihil si bi remaneat in thesauro quo se iuuare posset si iterum. j. breue tp̃s ab aduersarijs inuaderet̃ maxime si multos habet ĩsidiatores Tali enim regi necessari⁹ est thesaurus qꝫ aduersarij hoc sciẽtes ma gis eum timẽt et magis pacifice viuit et posset regnũ lꝫ melius esset thesauriꝫa re amorem hominũ subditorũ qꝫ argẽtum vel aurum.
¶ Vtrum domini qui auferũt a subditis vsu **[sect. 2]** ariũ quẽ hñt in aliquo nemore et hmōi teneant̃ restituere. Rñ. secundum Rod. quod tenẽ tur ad restitutionẽ. nisi sint tales subdi ti

quasi serui. ita quod nihil hñt proprium. sed ipsum vsuarium: habent quasi pro peculio ita qȣ domin⁹ ad libitũ possit reuocare. Similiter alij qui vsurpāt ipsum tenenť eis non dominis. ¶ Quid de p̃latis qui ꝑ eo quod aliq̇d im **[sect. 3]** pẽderũt legato vel alijs maiorib⁹ exigunt plusqꝫ expẽderũt a subditis. Rñ. quod tenenť extorta restituere et tantũdem de suo pauperibus erogare et si superior cui q̃rela de hoc fit fuerit negligẽs canonice subiaceat vltioni. cap. ꝓ pleriqꝫ. de immunitate eccle.
¶ Quid de deputatis ad talias diuidẽ **[sect. 4]** das qui vnum magis grauant et alterũ magis alleuiant. Rñ. tenentur ad restitutionem aggrauato inqꝫtum plus aggrauauerunt. vide. s̃. restō. j. in versi. sedens. §. quarto.
¶ Vtrum occultātes bona sua ne talienť **[sect. 5]** ꝗm suas facultates teneantur. Rñ. quod si talia est iusta tenentur illis qui ꝑpter hoc fuerũt magis grauati. Si vero nul lus fuit ꝑpter hoc magis grauat⁹. Sed dominus minus habuit sic tenenť ipsi dño nisi forte aliqñ fuissent ĩiuste ab eo gra uati ꝓ possent compensare. Si vero talia est iniusta non tenenť ꝓ possũt occul tare licite. Jdem dic quando talia est indeter minata puta deputanť aliqui vt exigāt qꝫtum possunt secundum facultates subditoꝝ non tenenť se ꝑpalare nec similiter tenẽ tur restituere exactores qui aliquos al-**[Fo.ccccxiiij.r]**leuiant lʒ peccẽt mortaliter. ar. ca. j. xxij. q. j. ꝓ ex hoc null⁹ grauať nisi esset ne cesse sepius reiterare. ꝓ tũc tenerentur ad restitutioneʒ aggrauatoꝝ exactores q̇ ɔtra ɔscĩam aliquos alleuiarunt concordat Mon. titulo resti.
¶ Vtꝝ possit alicui cōcedi imunitas ta **[sect. 6]** liarum. Rñ. Pa. ĩ. c. ꝑuenit de immu. ec. quod a principe et ex ꝑprio motu sic. sed ad preces non nisi ponať in priuilegio clausula ñ obstāte. l. fi. C. si ɔ i⁹ vel pu. vti. ꝓ cum sit ɔ publicā vtilitatẽ opʒ fiat mẽtio de ea. vt no. bar. ĩ. l. vacuatis. C. de decu rio. et in. d. l fin. et facit. c. ex. ꝑte ȣ capel. mo. ab inferiorib⁹ autem alijs potest ɔcedi. sed cōitas non dʒ grauari sed minuetur. puta si dabanť centũ et vn⁹ eximiť q̇ da bat. x. non prestabit cōitas nisi. xc. aliter in p̃iudiciũ cōitatis ɔcedere non potest. sıłr prefati inferiores et cōitates pñt cō cedere non suis subditis ĩmunitatẽ hāc lʒ non habeāt iura imꝑij vt veniāt ad ha bitandũ in eorũ terris sicut fit quotidie medicis doctorib⁹ et huiusmodi sʒ non iam sub ditis nisi in p̃iudiciũ solũ concedentis. ¶ Quid ergo ȣ militib⁹ cōitatib⁹ dñis **[sect. 7]** et huiusmodi qui q̇tidie talias ĩponũt ad libi tũ suũ nũc pl⁹ nũc min⁹ exigẽtes. rñ. ꝗʒ hos. quod fures sunt et latrones ne hʒ locuʒ ɔsuetudo vbi cuʒ violẽtia est ĩtroducta. ¶ Quid de ĩponẽtib⁹ talias suꝑ rebus **[sect. 8]** ecłie et ꝑsonarũ ecclesiasticaꝝ. rñ. quod tenẽ tur restituere nisi in casibus cōcessis de quibus. s̃. Jmmunitas. §. xxxvj. cũ. vij. .§. seq.
¶ Vtrum per statutũ posset fieri vt licite **[sect. 9]** aliq̇d certum dareť dño. rñ. quod sic ꝗʒ hos. fi fiat de cōsensu ipsorũ subditoꝝ multo magis excusanť domini si a principio de ta li conuenerunt libere non ex violentia. ¶ Vtꝝ excusentur domini qui talem cōsue **[sect. 10]** tudinem inuenerunt quod capiũt a subdi tis de mobilib⁹ bonis ipsoꝝ qꝫtũ volũt et quando volunt. Rñ. Rodoñ. quod si certũ est. quod ab ĩitio sit tale onus ĩpositũ sine fraude et malitia sic possũt tolerari. Si vero non est certum. aut credant verisimiliter quod non sit ab initio legitime impositum sic tenẽtur restituere. Jn du bio tamen ex quo ab ecclesia tolerātur non esset eis absolutio deneganda sim pliciter sed cum dubitatione prestanda.

Tantum

est dictio taxatiua solum respectu eorum quibus an nectitur et excludens et tacite negans respectu aliorum vbi gradus eligendi spectat ad canonicos tantum li tantuʒ respectu canonicoꝝ ponit respectu alio rum negat vt tex. in cap. cum ecclesia de causa pos. et proprie.

Temperantia
vide sobrietas.

Temere
facit qui scienter actum sibi iure prohibitum sub colore fraudulẽdo facit. c per venerabilẽ in verbo videbatur qui filij sint legitimi. et per Pa. in cle. j. de sepul. et. ar. optimum in. capi. auaritie de ele. li. vj. no. Ge. ibidem quod nota. bene pro dispositionibus penalibus.
Et ideo est quod temeritas ascribit̃ cul pe et non dolo. l. iuli. §. item qui furẽ. cuʒ glo. ff. de act. em. et. l. si alteri⁹. et ibi bar. C si minor se ma. dixe.

Temeritas
est audacia in malum. l. iubem⁹. C. de sac. san. ec. no. Car. de sum. tri. cle. j.

Tempus
anni quando requiratur completum vel sufficit inceptuʒ. Rñ. pa. in. c. ad nostram de regul. quod ĩ dubio iuris tenendum est quod in dignitatibus fauor consideratur. Et ideo an nus inceptus habet̃ pro completo. et ita tenet gl. in. d. c. sed fallit in eꝑatuvbi est speciale quod sit completus. Jn regule obseruatione vbi est grauitas et labor. et sic odium ideo complet⁹ exigitur. ar. ca. ꝙ in insulis de regula. et sic intelligitur. xx. questione. j. si in qualibet et in capi. si gnificatuʒ de re gula. Regulariter vero debet esse completus. nisi aliud iure ca ueatur. vt notat. Archi. in capitulo sian num quartum decimum de iudi. lib. vj. de quo við. s̃. etas per totũ Hora. xxiiij. pars diei. Punctus est quarta pars ho re. Momentum est decima pars puncti secundum Joan. an. in. d. c. de causa pos. et sic xl. momentis hora constat.

[[Fo.ccccxiiij.]v] Tergiuersator
est qui in totum a lite recedit. q. iij. §. notandum. ij. vide. s̃. Accusatus. §. viij. quod non potest in tergiuersatiõe celari ðr no toriũ in. c. tua de coh. cle. et mu.

Tentare
proprie est per experimentum sumere de eo qui tentat̃. secundum Tho. ij. ij. q. xcv.
¶ Quõ tentat q̇s deum. Rñ. duobus mo dis. s. verbis et factis verbis quando deo in [sect. 1] oratione colloquit̃ et petit ea intẽtiõe: vt exploret dei scĩam aut potestatem seu voluntatẽ. et idem expimentũ sumat. Factis vero tentat deum quando per ea que facit inten dit expimẽtum sumere diuine potestatis sapiẽtie vel pietatis. sʒ quasi interp̃ tatiue deum tentat qui si non intẽdat expi mẽtum sumere de deo aliq̇d tamen petit vel facit ad nihil aliud nisi ad ꝓbãdũ deũ. Qð verum est quando sine necessitate vel vtilitate hoc facit. ꝙ in necessitate vel pro vtilitate quando quis se cõmittit deo in suis orationibus aut factis non est tentare deum sicut. ij. ꝑali. xx. Cum ignoram⁹ quid agere debeam⁹ ad te sunt oculi nostri. Et ideo dicit glo. Mat. iiij. deum tentat qui habẽs q̇d faciat sine rõe cõmittit se ꝑiculo expiẽsviꝛ liberari possit a deo. ¶ Vtꝛ tentare deum sit peccatũ. rñ. quod sic ꝙ presupponit ignorãtiã et dubium de di uina perfectiõe. Nullus enim presumittẽ tare eũ de cuius excellẽtia est certus. et

eũ tentare isto mō pertineat ad dei irreuerentiā opponitur directe religioni et sic est graue pctm̃ minus tamen ꝗ supsticio ꝙ tẽtans protestat̃ tamen dubitationẽ verbo vel facto sed supstitiosus ꝑtestatur errorẽ facto. vt ptz. s̃. Supstitio. §. j. Si vero experimentũ quis summat de pertinentibus ad dei perfectionem solum vt alijs demonstret hoc non est ten tare deum si subest necessitas iusta vel pia vtilitas et alia que ad hoc concurrere debent sicut apostoli petierunt in nomine christi facere signa act. iiij. vt infidelibus innotesceret virtus chri sti. Jtem no. quod dupliciter quis petit signum a deo. Primo explorando dei potestatem aut dicti eius veritatem et hoc est tentare deũ. Secũdovt ĩnstruatur quid sit circa aliquod factum placi tum deo et hoc non pertinet ad dei tẽtationez tale quando quid per sacram scripturam non est reuelatum aut per sanctos seu per ecclesiam.

Testamentum

est voluntatis nostre iusta sententia de eo quod quis vult post mortem fieri cuz heredis institutiõe vt habetur in. l. j. iũ cta glo. ff. de testa. vnde bene dicit iusta snĩa. ꝙ si est ĩiusta. puta vult exhere dare filium sine causa non est seruanda. xiij. qō. ij. si quis. Aut si precipiat corp⁹ suum iactari in mari. ff. de conditio. institu. l. quidā suo testō. vel ꝛ bonos mores aut pietatem aut verecũdiā. l. conditiones. ff. de cōdi. insti. et. l. fili⁹ ibidẽ. Jtem oportet quod instituatur heres ꝙ sine eius institutione non erit testamentuz vt insti. de leg. §. ante heredis. Et sic differt a codicillo quia per codicillũ nō potest dari hereditas vel adimi. insti. de codicil §. codicillis.

De hic. notatis et per discursum hui⁹ .§. et quod testm̃ cōstat ex quatuor substātia libus. s. forma vel solennitate. ꝑsona te statoris ꝑsona heredis vel legatarioꝛ. et substantia seu tenore testamẽti. not. Bal. in. l. milites. ĩ prin. C. de testa. milita. et Bart. in. l. neqñ. §. deporta. in prin. ff. eodem titu.

¶ Quis potest facere testm̃. Rñ. quod q̇cun **[sect. 1]** ꝗ non prohibet̃. et qui prohibent̃. Rñ. q xix. genera personarũ. Primo furiosus seu mẽtecaptus q̇ non hz lucida interual la. c. fi. de test. l. furiosum. C. qui test. fa. non pos. Scd̃o surdus et mut⁹ a natiuita te cecus a casu et scit scribere. l. discretis. C. qui test. fa. non pos. Tertio nōvalens articulate loq̇ ita vt non possit exprime re nomen heredis nec scribere. l. iubem⁹. C. eo. ti. Quarto ĩpubes institu. quibus non est per. fa. testa. §. preterea. Quinto siliusfa. nisi de castrẽsi peculio vel qua si vt in. c. licet de sep. lib. vj. et. l. pe. C. qui testa. fa. non pos. qd̃ limita vt. s̃. religio. §. lxvj. Sexto ꝑdigus cui est interdicta a iudice bonorũ administratio. l. is cui. **[Fo.ccccxlv.r]** ff. eo. ti. Sed testm̃ ante factũ valebit vt ibi. Septimo dānat⁹ ad mortem naturalez vel ciuilẽ. vt sunt deportati etiam si fu giunt de manu iudicũ vt. ff. eo. ti. l. eius et qd̃ ibi no. et. l. qui vltĩo supplicio. et ibi Bar. ff. de pe. et dānati ad perpetuũ car cerẽ. l. ij. ff. de publi. iu. Secus si esset dā natus ad penam ĩferiorem. Octauo ma nifestus vsurarius nisi prester pri⁹ cautionem secundum formā. ca. ꝗꝗ de vsu. li. vj. Nono excōicatus secundum aliquoꝛ opi. quā sequitur glo. in. c. decernimus de sen. ex cō. lib. vj. Sed contrariũ cōiter tenetur. Decimo seruus. xiij. q. ij. illd̃ et. l. fili⁹. ff. eo. ti. Vndecimo quilibet religiosus q̇ ꝑ fitetur tria vota substantialia vt in. c. ij. de test. xij. q. ij. non dicatis. Sec⁹ de alijs vt sunt eremite et hmōi. xix. q. vlt. §. econ tra paulus. Duodecimo hereticus ꝙ omnia bōa sua sunt ꝛfiscata ipso iu. c. cum ꝓz leges de here. l. vj. Tertiodecimo dubi⁹ de sta. suo. s. an sit in eo statu ĩquo testari possit vel ne. l. de statu. ff. eod. ti. Exemplum captus a latronibus dubitat̃ an sit seruus vel liber vt in lege. j. in prin. ff. de lega. iij. Quartodecimo obsi des intellige de illis christianis apud infideles datis. aut de illis qui erant captiui populi romani. non autem de obsidibus qui dantur ab

vna ciuitate ad aliam vt legitur et no. in. l. obsides. ff. eod. ti. Quintodecimo damnatus ob carmen famosum seu libellum in iniuriam alterius. quia etiam infamis efficitur vt. l. is cui. §. si quis ob carmen. ff. eod. ti. Bar. tamen ibidem et communiter tenetur quod ex alia causa infames nō prohibentur testari. Sextodecimo reus criminis lese maiestatis. l. quisquis. C. ad. l. iul. ma. vj. q. j. §. verum. Decimoseptimo qui est apud hostes captiu⁹. le. eius. ff. eo. ti. Jntellige istud de hostib⁹ romani imperij. Decimo octauo vtroq; carens lumine. hodie tamen testat̃ dūmodo seruet quod no. in. l. hac consultissima. C. qui te. fa. po. que sunt ista ꝗ an ge. are. insti. qui. non est per. te. §. sec⁹ pri mo quod sint. vij. testes. et notarius vel ali⁹ loco notarij special ter ad hocvocatus. secundo quod predictos coram se aduocet et manifestet quod vult testari sine scriptis. tertio quod in prin. testamenti et āte legata fiat instō heredis. iiij. quod ȝinde faciat le gata et fideicōmissa. v. quod notarij manu omnia scribātur in presenti testamento. vj. quod predicti testes se subscribant et etiam tabellio. vij. quod tam a testibus q; a tabelliōe vel ab illo alio teste loco tabelliōis posito sigilletur ita quod sint. vij: sigilla. viij. quod de his omnibus notari⁹ faciat mentionem. fallit hoc secundum bal. ibi dem nisi testetur inter liberos quia tūc sufficiunt. ij. testes. Hoc idem seruandū est in codicillis cecoꝛvt in. d. l. hac cōsul tissima. Decĩonono q̃ cardĩales ĩsequu tus ẽ hostiliter vel ꝑcussit aut ceꝑit vel socius fuerit aut fieri mādauerit aut cō siliuʒ vel auxilium dederit vel fauoreʒ vel ratum habuit nec etiam talis ex testamento aliorum aliquid capere potest nec ex successione. ca. felicis de pe. lib. vj.

¶ Vtꝛ prefati qui testm̃ non possunt fa [sect. 2] cere possint disponere ĩ pias causas. rñ. quod non primi nec quarti simpliciter nec quinti nisi de peculio castr. vel quasi ꝗ bal. in. l. j. C. de sa. san. ec. et no. in. d. cap. licet nec sexti nec septimi nec octaui sim pliciter secundum bar. et ideʒ dicit de quolibet decedẽte in mortali. Sed pau. in rub. ȝ testa. in hoc vltimo tenet ꝛriū et bñ q̃ ec clesia recipit oblatiōes publicoꝛ pctōꝛ nisi vbi specialiter ꝓhibẽtur vt patet ĩ gl. ĩ. c. oblatiōes. xc. dis. Ergo forti⁹ eleemosynas nec. x. nec. xj. nec. xij. nec. xvj. nec. xviij. sed de. xlij. est dubium inter doc. Sʒ ego teneo cum Bar. quẽ se quit̃ Pau. vbi. s̃. quod potest alij autem sic etiam si loqui non possunt duʒ signis annuant. Vnȝ ponit bal. in. l. j. C. de sa. san. eccle. exem plū de quodam aduocato qui non valẽs loqui interrogatus si volebat quod tot da rent̃ ꝓ aĩa sua pauperibus aperiret librum in signum ipse aperuit. et quod valet affirmat.

¶ Testamẽtoꝛ quot sunt species. Rñ. [sect. 3] due. vna ȝr testm̃ nuncupatiū et sine scriptis et est illud ĩ quo testōris et heredis **[[Fo.ccccxlv.]v]** et legatarioꝛ noĩa et omnia que in eo continentur corā testibus nūcupant̃. i. mani festant̃ et ȝr sine scriptis. i. subscriptiōe testiū et alijs solennitatib⁹ que re quirū tur in testamento scriptis facto de quo in. l. hac consultissima. C. de test. Et etiā quia sine omni scriptura inde facta po test quis testari nuncupatione: dūmō coram testibus et conditione legitimis nuncupet heredem et suam explicet vo luntatem. Jnsti de test. §. si ideo. si quis non habet notarium aduocet legitimum numerum testium et explicet nomen he redis et alias institutiones et legata et roget eos vt sint testes et valebit aliud ȝr testamẽtum in scriptis et istud potest facere q̇s quando non vult quod testes vel aliq̇s sciat suam dispositionem. Vñ requirit multa de substantia vt in. l. iubemus C. de testa. et. d. l. hac cōsultissima. et nisi quis sit bñ doctus faciliter errauit in ip so ꝛdendo. Jdeo habeat aliquẽ doctorẽ pro cōsilio qui vult euʒ facere de quo q̃ non est in vsu omittovt dixi. Aduerte ẽt quod quis potest relinq̃re sic dicendo corā notario et testib⁹. Volo quod heres me⁹ faciat in omnibus et per omnia prout cōtinet̃ ĩ quadā mea cedula scripta manu mea que est apud talẽ religiosum et valebit secundum alex. de imo. et. l. stipulationū. §. illȝ ff. de

verb. ob. et bar. in. l. si ita scripsero. ff. de cōdi. et de. et pau. de ca. in. d. §. illd̄. et bal. in. l. captatorias. in. q. v. C. de test. mi. Jo. de imo. in. l. illa instō. ff. de here. insti. et in. c. cum tibi de testa. Ratio q̣ licz in testamento nuncupatiuo debeāt pa lam nuncupari que fiunt vt a testib⁹ ex audiantur. l. heredes palam in princi. ff. de testa. et in. l. iubemus. C. eo. quia pa ria sunt implicite et explicite exprimere d. §. illud. et. di. l. si ita scripsero. Jdeo va let. Sed videat qui sic vult quod taliter litera sua cognoscatur vt non sit dubium de ea quia aliter esset periculosum. Sz non valeret institutio heredis. si diceret instituo heredem illum cuius nomen est in quadam mea cedula apud talem ꝗz bar. in. di. l. si ita scripsero quem sequitur. bal. et ang. ibidem.

¶ Quot testes requiruntur in testamẽ **[sect. 4]** to. rñ. q̣. vij. legitimi et quod sint rogativñ si testamẽtuz sine scriptis habeat minus qꝫ. vj. vel si sunt. vij. non tamen rogati nō valet. l. heredes palam. §. pe. ff. de testa. fallit hoc in testamento ceci vbi sunt ne cessarij. viij. Jn testamento rustici in ru re facti vbi plures non possunt inueni ri sufficiunt. v. Jn testamẽto facto inter liberos similiter sufficiunt duo secundum bal. in. l. hac consultissima. C. qui testa. face. pos. in testō facto in pñtia imperatoris p̃cibus sibi porrectis vt audiat sufficit vnus. an autem notarius cōputet̃ pro vno dicendũ quod sic sed cautius est quod pur sint vij. sine eo. insti. de testa. §. fin. de ꝓba. qm̃. et in. d. l. hac ꝛsultissima. et. l. omniũ. C. de testa. Jn testamẽto militis in exercitu sufficiũt duo testes ĩ testōet in bello prout voluit. l. miltes. C. de mil. test.

¶ Sed nunq̇d in foro anime valeat te **[sect. 5]** stamentũ factũ corā duobus testib⁹ soluz. Rñ. pa. in. c. cum esses de tes. tz quod sic in dispositis ad pias causas et ĩ hoc cōiter ꝛcor. doc. Jn alijs ad ñ pias cās pau. tz quod vltra duos testes req̇rit̃ pñtia sacerdo tis paroc hialis vel loco eius duo alij testes aliter non valeat nec requirit̃ quod sint rogati vel quod sint masculi oẽs. q̇dā tenẽt indistincte quod valeat coram duobus sed ego dico quod si non subest suspicio fraudis valeat quia cessat ratio legis si vero sit suspicio fraudis dico requirit solennita tem iuris ciuilis. et ad. c. cum eẽs. et. c. relatum el. j. eod. ti. dico quod habẽt locũ in ter ris ecclesie vt patet ex eorum subscriptione.

¶ Sz qui non pñt esse testes in testamẽ **[sect. 6]** tis. rñ. quod omnes q̇ pro testibus reprobātur a iure vt. j. testis. Jtem in testō speciali ter non potest esse mulier. ff. de te. l. qui testamẽto. §. mulier. Jtẽ hermafrodit⁹ in quo preualent muliebria. l. queri̇t̃. ff. de sta. ho. item ille cui hoc est interdictuz per statutũ vel a iudice. Jtẽ seruus. Jtẽ omnis qui hz in potestate heredẽ sicut par auuset similes probant̃ hec insti. de tes. .§. testes. et §. seq. Jtez q̇ non est testamẽti capax sicut spurius testōris. Hereticus **[Fo.ccccxlvj.r]** dānatus ad metallũ et similes. Jdez q̊s leges ĩprobos et intestabiles iubẽt esse vt sunt de crimine famoso dānati et mu liebria passi. ff. de testi. ob carmẽ. Jtẽ legatarius non potest esse nisi quo ad que stionem vertentẽ inter heredez et extraneum. insti. de testa. §. legatarius. Sed quo ad factum suum inter se et heredez non potest.

¶ Ex quibus causis testamentũ ȯr nul **[sect. 7]** lum. Rñ. quod loquẽdo de testamẽto nũcupatiuo et sine scriptis ex quatuor. Prĩo si testator non erat habilis ad testañ. Se cundo si instituit heredem non capacẽ vel nullum instituit heredem. Tertio si preterijt iam natum quẽ instituere vel exheredare debuit. Quarto si non sit le gitimus numerus testium legitimoruz et rogatorum.

¶ Quādo testamẽtum tenet. sed tamen **[sect. 8]** irritat̃ et rumpitur. Rñ. quod ex. vij. causis. Primo quando testator non preuidit de posthumo qui post testamentum est na tus si tamen idem posthumus moreretur ante mortem testatoris testamentũ non rumpitur quo

ad effectum. idem dic de quasi posthumo. vt est arrogatus vt ille qui tem pore testamẽti non erat su⁹. Sed tempore mortis sic. Jtẽ quando cau sam exheredatiõis ĩprobat heres suus per sentẽtiam rescinditur. Jtem si testator patieẽt capitis diminutionem nisi iterũ fiat ciuis romanus vel sui iuris. Jtẽ ꝑ secundum testamẽtũ reuocatorium primi. Jtẽ si heres non adiuit hereditatez vel ante aditam decessit vel conditio sub qua in stitutus fuit defecit et similia de quibus insti. qui. mo. testa. infir. per totum.

¶ Vtrum legata facta in: testamento nul **[sect. 9]** lo vel irritando debeanẽt. Rñ. quod si testamentum est nullum ex preteritione iam nati vel rumpitur ex preteritione posthumorum vel quasi posthumorum vel rescinditur per sententã proposita querela de inofficioso vel cõtratabulas sic legata debetur licet institutio non teneat. C. de libe. prete. auẽt. ex causa. similiter dic si testamentum rumpitur ex fal sa causa vt puta. A. instituit. B. et substi tuit eidem. B. C. moritur. B. testator. A. facit aliud testamẽtum dicens quia heredes habere volui et habere non possum. Tu. D. esto heres. Licet em̃. C. rũpat ꝗtum ad institutionẽ tamen legata debenẽt. Si ꝟo testamẽtũ sit nullũ puta ꝗ instituit heredẽ non capacẽ vel nullũ ꝗ non fuerũt testes debiti tũc an debeãtur legata est differentia inter doc. et dic vt. s̃. heres. §. v.

¶ Quid si testm̃ fit cuz clausula in fine **[sect. 10]** ꝗ si non vz iure testĩ valeat iure codicillorũ saltem vel iure cuiuscunꝗ alterius vltime volũtatis valere voluit ettenere. Rñ. quod si testamentũ paciaẽt defectuz vel iuris repugnantiã in his q̃ sunt de sub stãtia eius nihil facit hec clausula nisi testeẽt inter liberos secundum communez opi. Si. vero patiaẽt defectum solẽnitatis de bite p̃termissa sic valebit iure codicillo rum. C. de codicil. l. fi. dummodo solẽnitas sufficiẽs codicillo sit apposita. s. v. te stes licet non rogati et sic legata in eo reli cta. debenẽt instit. de codicil. in prin. Et institutio que in eo erat scripta licet di recta videatur tamen ĩ casu fideicõmissi ꝏuertiẽt. l. sceuola. ff. ad treb. Et iõ ab intestato veniẽtes accipient hereditatẽ et quasi rogati videanẽt restituere tenenẽt instituto per fideicommissum. arg. C. de fideicõ. l. eam quam frater tuus.

¶ Vtrum vltimum testamẽtum semper **[sect. 11]** valeat. Rñ. secundum glo. in. c. lz. de consti. lib. vj. quod sic allegat capitulũ vltima voluntas. xiij. q. ij. ff. de leg. j. l. si mihij etiaz de primo non faciat mentionem Fallit in duobus casibus. Primus in testamento facto ĩter liberos. C. de testa. anẽt. hoc inter liberos. Secundus cum ipse testa tor sibi legem induxit videlicet si fecero aliud testamẽtum non valeat nisi de alio fecero mentionem tunc opz faciat mẽtionẽ aliter non valeret vltimũ. ff. de leg. iij. l. si quis. Jtem si secundum testm̃ sit sub conditiõe q̃ est de p̃terito vel pñti puta instituo heredem titiũ si sempronius est vel fuit consul tunc si cõditio fuit vł est ꝟa rũpitur primum. Si ꝟo non ẽ ꝟa non rumpiẽt. Si vero testm̃ sit sub condi-**[[Fo.ccccxlvj.]v]**tione futura tũc si cõditio est possibilis etiam si non adueniat rũpit primũ testm̃. Siłr si cõditio sit ĩpossibilis hr̃ ꝑ non ad iecta et rũpit primũ testm̃ vt habes in. l. cum in scꝏ testõ. ff. de iniusto rup. te.

¶ Que pena non ĩplentis voluntatẽ de **[sect. 12]** functi. Rñ. quod aut est heres extraneus et sic ꝑdit totã hereditatẽ de voto. c. lz. xj. q. j. syluester de testa. c. si heredes. Si ꝟo heres ẽ fili⁹ tũc si hereditas ẽ diuisibilis amittet solũ reseruata sibi ltĩma. C. de fideicõ. auẽt. hoc ampli⁹. Si autem est in diuisibił puta ꝗ ducat⁹ regnũ et hmõi sic totã ꝑdet. d. c. lz. ĩ fi. et hec ĩtelligo in dispositis ĩ testõ q̃ ipso iure habeãt autoritatẽ vt sunt legata et substitutiões. et hmõi. Jn alijs autem necessario hr̃s serua re non tenetur vt si p̃cipiat filijs quod stent simul vsqꝗ ad tale tp̃s vel quod nubat tali vł non nubat tali. et hmõi. Sz si testõr vult ĩ huiusmodi heredez obligare efficaciter adijciat penã heredẽ dãnando in legato p̃stando cã pene puta petre

heres meus dato. c. titio si tale q̇d non feceris et c. q̃ sic tenebit tale legatum dũmodo qꝏ preci piĩ non sit impossibile vel turpe contra leges. insti. de leg. §. pene quoqꝫ.
¶ Cuius expẽsis seruus fugitin⁹ legat⁹ **[sect. 13]** sit querẽdus. Rñ. pa. in. c. iudicãte. de te sta. gl. ĩ. l. cum seruus. ff. de leg. j. distĩguit quatuor tp̄a. Primũ testĩ. et si nũc erat in fuga sic expẽsis heredis. Jntellige si lõ ge absens erat sic et de alia re legata dicimus vt in. l. cum res. ff. de lega. j. Secus si ꝑprie. Scꝏm tẽpus post testm̃ et ante mortem testatoris et sic tũc fugit expẽ sis legatarij. Tertiũ post mortem testõris et ante aditã hereditatẽ et sic tunc fugit culpa heredis sic tenetur ad extimationẽ heres si sine culpa non tenetur nisi perueniat ad eius manus. Et idem dic in quarto tempore. scʒ post aditam hereditatem. Rõ q̃ sicut heres liberatur interitu rei relicte intellige quando res de beĩ in spẽ non in genere vel in qꝫtitate. l. quod te mihi. ff. si cer. pe. sic et in fuga serui sine sua culpa liberaĩ. Sed in primo ca su vr̃ testator sic voluisse.
¶ De detractiõe falcidie trebelltanice et **[sect. 14]** legitime. vide. s̃. legitima. et sic diuide hereditatem in xij. vncias. et qui debet habere legitimã accipiet q̃tuor vncias primo. Si postea dʒ restituere alteri he reditatem detraheret quartam partẽ. s. duas vncias et sic medietatem restituet vel quartam falcidiam et quomodo celsat. vide. s̃. legitima.
¶ Vtrum institut⁹ heres in certa re possit **[sect. 15]** detrahere trebellianicã. Rñ. quod non sʒ solũ heres vniuersalis. ita cõsuluit bal. p̄ l. primã. ff. ad. l. fal. et recipiat Pan. in. c. raynutius. de testa. et intelligit heredẽ vniuersalem non solum q̇ instituiĩ insolidũ sed etiam ille qui instituiĩ in certa quota hereditatis. Sicut videmus de falcidia q̃ detrahi potest per heredẽ constitutũ in dimidia portiõe hereditatis vt probaĩ. in. c. raynaldus extra eodem.
¶ De executoribus testamẽtorum vide **[sect. 16]** executor.
¶ Jn quo differt testm̃ a codicillo. Rñ. **[sect. 17]** q̄ ĩ. viij. ¶ Prĩo q̃ ĩ codicillis non potest fieri recta institutio sʒ tamen fideicõmissaria secus in testõ. Secundo quod per codicilluʒ non adimitur hereditas heredi institutio per testm̃ nisi in vno casu quando in cõdicil lo dicit heredem institutũ non mereri vo lũtatẽ suã q̃ tũc tanqꝫ indigno auferĩ hereditas siue sit sol⁹ heres siue sit vn⁹ de plurib⁹. Jdẽ dic de oĩbus si sic dicat omnes non mereri. l. diu. seuerus et Antom⁹ ff. de adi. lega. Jn reliquis vero fideicõmissis vel legatis in testõ bene potest per codicillũ adimere Jnsti. de adop. lega. per totũ. Tertiũ quod exhereditatio non põt fieri per codicillũ. insti. de codicillis. §. co dicillis. Quarto heredi ĩstituto pure cõ stituto in testõ non potest ꝏditio adijci ĩ codicillo q̃ obsit sibi. Jnstituta de codicillis. §. et directo. Quinto q̃ heredi ĩ testa mẽto non potest fieri substitutio directa ĩ codicillo licet facta trahatur ad fideicõ missariã q̃ videtur testator rogare ĩstitutũ vt hereditatẽ restituat illi quẽ ĩ codi cillo substituit ei. l. sceuola. ff. ad trebel. Sexto q̃ in codicillo sufficiunt. v. testes etiam non rogati. C. de cõdi. l. vlti. Fallit hoc ĩ codillo ceci de quo. s̃. §. j. sed in te **[Fo.ccccxlvij.r]** stamento. vij. rogatiet in codicillo testis potest esse mulier sed non in testamẽto. l. q̇ testõ. §. mulier in testõ. ff. de test. Seprimo q̃ potest quis decedere pluribus codicillis relictis validis nisi sibi ꝏtra dicant. ff. de iure codi. l. diui seuerus sʒ non plurib⁹ testamẽtis Octauo q̃ si q̇s dum esset filiusfamilias fideicõmissuʒ in codicillis reliquerit et postea paterfamilias decesserit eadẽ volũtate durante valebunt codicilli. Hoc autem esse non poterit in testamẽto. ff. de leg. iij. l. j. §. si filiusfa. ex q̇b⁹ pʒ quod codicillus est quedam sine institutione dispositio vltime voluntatis quia sicut testamentum ita codicillus morte confirmatur. C. de cadu. tol. l. vnica.
¶ Vtrum heredis institutio possit cõ **[sect. 18]** mitti in alteri⁹ voluntate expresse. Rñ. quod non immo oportet quod ore proprio nomẽ heredis exprimat vel per ꝑpriã scripturam. l. hac cõsultissima et. l. iubemus. C. eo. immo tenuit Joã. an. ĩ. addi. ad spe. eo. ti. post albertum

papiẽsem. Quod si quis ad interrogationẽ alteri⁹ puta dicẽtis vis talez instituere heredem. Rñdeo sic non valere testamentum quamuis glo. in. d. l. iubemus teneat contrarium. tenetur tamen in. c. cuz tibi. eo. ti. quod de eq̇tate canonica valeret. Limitāt hoc distinguendo Bar. Jnn. et Ho. in. c. cum tibi eo. ti. quod aut committit̃ in volũ tate heredis. s. an voluerit esse heres vł ne et sic valet. l. verba hec. ff. de condi. in sti. Aut committitur in volũtate alteri⁹ ab herede expresse vt puta istituo here dem quez titius voluerit et sic non valet. ff. de here. inst. l. si quis sempronium et l. captatorias. Si tamen q̇s ita diceret cōmitto omnia bona mea arbitrio titij vel dispositiōi titij valet et titius tenet̃ distribuere in pias causas. in q̇bus ha bemus regulam iuris humani gẽtium et diuini que est quod pre oĩbus dispenset̃ in religionẽ diuinam vt pctā eleemosynis redimant̃ et sic dispensando non pōt velle aliud q̃ volũtas testatoris. sed si dispẽsaret in ꝓphanis cum nullam ha beat regulam posset alio modo dispẽsa re q̃ sit volũtas testatoris et hoc sequit̃ bar. ĩ. l. j. C. de sa. sā. ec. et pa. ĩ. d. c. cum tibi. ¶ Quid si tacite ĩstitutio heredis omit [sect. 19] tat̃ alterius dispositioni. Rñ. quod valet. l. ille institutiones. ff. de here. insti. et. l. nō nunq̃. ff. de cōditio. et demōstra. et eodẽ modo legatũ tacite potest committi vo lũtati alterius. ff. de le. ij. l. prima. sz nō exp̃sse. ff. de le. j. l. captatorie et dicitur taci te alterius volũtati committere sic. Jnstituo te heredẽ vel lego hoc tibi si titi⁹ capitoliũ ascẽderit. expresse ꝯo quando dicit Jnstituo illũ heredẽ quẽ titi⁹ voluerit vel lego tale q̇d cui sempronio placuerit ¶ Vtrum institutio posset fieri incerte [sect. 20] persone vt puta ĩstituo heredes meos pauperes xp̃i. Rñ. glo. in. d. c. cum tibi quod sic et secundum Bar. in. l. captatorias. C. de testamen. mili. etiam et adderet eli gendos per priorẽ talem et huiusmodi et dicit q. d. l. loquitur quando ius insti tutionis conferẽ in voluntatẽ alterius sed non quando electio persone solum vt in casu nostro et iō non est contraria. ¶ Vtruz institutio heredis possit fieri [sect. 21] sub cōditione. respondeo quod sic dummo do non instituatur ad tempus certum vt puta vsq̃ ad paschavel ad tres ānos q̃ non valet talis cōditio et vitiat̃ non ta mẽ vitiat. vt Jnstitu. de heredi. instituẽ. .§. heres sed ad incertum potest vt puta donec vixerit vel talẽ instituo postq̃ absolut⁹ fuerit ab excommunicatione. ff. de heredi. instituen. l. in tempus. Fal lit in milite qui potest instituere etiam ad tempus certum. l. miles ita. ff. de mi lita. testamẽ. Hic aduerte quod institutus heres ad diem certum alio herede non dato semper erit heres vt in. l. hereditas ex dic. ff. de heredibus instituendis. Et idem dic quando instituitur ad diem incertũ quia nemo pro parte potest decedere testatus et pro parte intestatus. l. ius nostrum. ff. de regu. iuris. Hoc tenet Joannes de imo. et Bald. et Ant. in d. l hereditas. Jdeo si quis instituetur heres donec vixerit alio dato herede erit perpetuus. Hoc firmat Bald. et Salicetus in. l. extraneum. C. de here-**[[Fo.ccccxlvij.]v]**di. ĩsti. et Pau. de ca. ĩ. l. ceteri. C. de test. mili. Et lz Bar. in. d. l. hereditas. teneat quod si testator aperte voluerit. vt non esset heres nisi in vita vel vsq̃ ad talẽ diẽ q̃ non erit ꝑpetu⁹ tamen cōiter doc. tenẽt ꝯ eũ vt Dy. in. l. si q̇s ita heres ĩstituat̃ ex cepto fundo. ff. de her. inst. Bal. et Ang. ĩ. d. l. hereditas et ẽ veri⁹ de rigore iuris q̃ testator non potest ius accrescẽdi prohibere nec respectu rei nec respectu tꝑis quia causa testati trahit ad se causam ĩntestati q̃ dignior. d. l. hereditas. facit l. si miles vnũ ex fundo. ff. de tes. mili. et ꝓbat̃ in. l. si quis in legatis. tamen bene potest ꝓhibere ius accrescẽdi: et ita loquit̃ l. dñs. ff. de vsufr. Sec⁹ in hereditatib⁹ vt in. d. l. si quis vbi institutus ex certo fundo detracta mentione de fundo ha bet totā hereditatẽ. Nam testator non potest facere quod iura non valeant in suo testamẽto vt ĩ aut̃. vt cũ. de appel. cogno. .§. ceterũ. Posset tamen dici quod de equita te et in cōscia opinio Bar. est vera in eo q̇ erat simplex et hec ignorabat. Secus in eo qui hanc dispositionez iuris scie bat quia videtur voluisse quod ius vo

lebat. Jtem dic quod potest institui sub cōdi tiōe dūmodo cōditio sit possibilis et ho nesta excepto filio q̇ non potest institui sub oī cōditiōe sz sub illa q̃ est in ptāte insti tuētis vt in. l. su⁹ quoqꝫ in prin. ff. de he re. insti. Nam non potest fili⁹ grauari in debito bonorū subsidio. C. de inoffi. tes. l. quoniam in prioribus.
¶ Vtruz possit fieri institutio heredis **[sect. 22]** in certa parte. Rñ. quod sic sed si alius īstituiť heres in vniuerso erit talis potius legatarius qꝫ heres. l. quotiēs. C. de here. institu. §. heres. possunt tamen plures instituti equis portiōibus. institu. de heredi. institu. §. si plures instituātur et per capita et partim per stirpes vt in. d. §. si plures. no. hic quod institutis pluribus heredibus distributio fideicommissoruz in casu in quo accrescit he redibus non fiet secundum distributionem rerum in quas erant instituti sed secundum partem institutoꝝ equa liter nisi voluntas defuncti manifeste contradicat vt. l. quotiēs §. si duo. ff. de heredi. instit. et. l. nunqꝫ. et. l. quotiēs. ff. ad treb.
[sect. 23] ¶ Quot modis fit īstitutio heredis. rñ. duobus modis. s. directe et oblique Directa īstitutio non potest fieri nisi in testō. et est quando ꝓbis rectis siue obliq̇s recto iure īstituiť heres ad quē vult testōr here ditatē suā siue illud ī q̊ īstituit ꝑuenire et illud cape nullo mediāte. obliq̃ vero īstitutio siue fideicōmissaria hereditas relinq̇ potest testō et codicilloet fit cum rogať ī codicillo heres īstitut⁹ ī testō vel heres ab ītestato veniēs vt hereditatē restituat alteri. Js enim cui restituiť hereditas erit heres per fideicommissum. insti. de codicil. §. pe. et de fideicō. here. §. pe. **[sect. 24]** ¶ Quot sunt differentie heredum. Rñ. quod tres. nam quidā sunt necessarij tantuz sicut si seruus instituatur heres a domino suo et dicitur necessari⁹ qꝫ velit nolit tenetur hereditatē etiam suspectā adire si modo cum hereditate consequať simul libertatē eo testō domini et tpe mortis erat in ptāte domini alij sunt sui et necessarij et isti sunt liberi qui sunt in ptāte te statoris tpe mortis vt filiusfamilias et descēdētes ex masculis filijs: descendē tes. n. a filiabus sunt in ptāte pr̄is eoꝝ vel aut paterni sz est differentia qꝫ viuē te filio meo me⁹ nepos non erit mihi su⁹ heres sz bene mortuo filio meo qꝫ nihil est mediū quo īpediať et sic de ceteris. Et dicunť sui qꝫ domestici et qꝫ viuo pa tre quodāmodo extimanť domini: necessarij vero qꝫ de iure ciuili cogebanť fieri inuiti heredes sed de iure pretorio permittiť eis ab hereditate abstinere si velint. Alij sunt extranei heredes vt sunt omnes q̇ non sunt sub ptāte testatoris nec sub iecti iuri eius sicut sunt filij emancipati filij etiam a matre instituti qꝫ femine nō habēt filios in ptāte. Probanť hec omnia. Jnsti. de here. quali. in prin. Jtē he res ali⁹ testamētarius vt ille qui est in testamento scriptus. Alius est substitutus. scz qui alij substituitur heredi. Alius fideicōmissarius cui ex fideicom misso est hereditas restituta. Alius le-**[Fo.cccclxviij.r]**gitimus vt iste qui ipso iure sine testa mento defuncto succedit.
¶ Vtrum ex preteritiōe legitimi heredis testm̄ reddatur nullū. Rñ. quod sic si sunt de illis ad quos stricto iure legitima spectat hereditas et nisi rite exheredētur. Et qui sint tales aduerte quod sunt tres li nee cōsanguineoꝝ scz ascendentiū de scendentiū et collater aliū testōr autem qꝫdiu hz aliquē de descēdētib⁹ tenetur illū heredē istituere vel exheredare si est cā et si talem instituit siue sit filius vel nepos mortuo filio vel pronepos et c. non tenetur de aliquo ascendentiū mentio nez facere qꝫ descendentes in infinitū preferunť. insti. de here q̃ ab intes. ī prī. deficientib⁹ descendentib⁹ vel ex here datis tenetur suos ascendētes īstituere vel exheredare si quos hz. l. quotiēs. C. ad sena. cōsul. orfi. Collaterales autem nūqꝫ tenetur instituere vel exheredare sz deficientibus descendētib⁹ vel ascendētibus legitimis intellige non de ille gitimis potest quos vult instituere heredes siue attinētes siue non attinentes nulla facta mentione de collateralibus verum est quod frater rūpit testm̄ fratris qñ instituit turpē

personā. s. infamẽ et intellige de fratre consanguineo et vterino vel consanguineo tamen non de vterino tā tum. C. de inoffi. te. l. fratres vterini nisi in isto casu de aliqua re eum instituerit vel nisi crimem ingratitudinis in fratrez commisisset vt in auť. de nup. §. ingratitudinis.
¶ Sed nũquid testm̃ clici vel ingrediẽ **[sect. 26]** tis religionẽ erit irritũ ex preteritione ltĩmi heredis. Rñ. quod non ꝑverbuz libere positũ in. c. ꝓ nos extra eo. ti. etiam. ꝓ sunt milites sicut no. gl. in. l. pe. de testa. mi. Et ideo sicut non rũpitur testm̃ mili tis ex p̃teritione ltĩmarũ personarũ sic nec istoꝝ hoc aꝑte sentit Bar. in auť. si qua mulier. C. de sa. san. ec. de ingrediẽ te religionẽ et pan. in. d. c. ꝓ nos de am bobus. et vide Fede de se. in consil. lv. et sic potest ĩtelligi auť. p̃sbyteros. C. ȯ epis. et cle. Jtẽ volẽs intrare religionẽ potest si ne ltimo nũero testiũ testari et ꝑ parte decedet testatꝰ et pro ꝑte intestatꝰ sicut miles potest per tex. auť. de mona §. id quoꝯ iuncta. l. j. ff. de mil. test. facit. c. q̇ ꝟe. xvj. q. j. tamen petere poterit ltĩmā ltĩmi preteriti vigore auť. si q̃ mulier. C. de sa. san. eccle.
¶ Sz pone quod q̇s hz filios et filias tene **[sect. 27]** tur ne omnes instituere. Rñ. quod sic omnes legi timos vel exheredare si quẽ nonvult et sub est cā. Jnsti. de exhered. liber. ĩ ṗn. etiam filias dotatas. sed secundum aliquos suf ficit instituere in dote. Alij vt azo dicũt quod oportet instituanť in aliquo modico preter dotẽ. et est tutiꝰ et etiaz ꝑfessos in religionẽ. C. de epi. et cle. l. fi. §. hoc etiaz cognitũ. et idem dic in nepotibꝰ quando filij p̃ mortui sunt. insti. de here q̃ ab intes. de fe. §. ita demũ et etiam in posthumis. C. ȯ posthu. here. insti. l. quod certarum et quis dicať posthumꝰ. vide posthumꝰ. ¶ Jn quot a ꝑte tenetur instituere tales. **[sect. 28]** Rñ. quod in quotavoluerit ꝯtũcũꝯ minĩa lz postea talis aget ad supplemẽtũ legitime tamen testm̃ non rũpet et dũmō sit in stitutꝰ heres non legatarius puta ꝓ di cat institutio talẽ meum heredẽ in tali ꝓ diceret lego filio meo talez domum nō valeret ꝓ eẽt preteritꝰ. l. quotiẽs. C. de here. insti.
¶ Vtrum legitima possit tolli in totũ vel **[sect. 29]** in partez per statuta vel consuetudinez. vide. s̃. legitima. §. j.
¶ Sed nũq̇d ĩ ltima cōpu tabũtur oĩa **[sect. 30]** q̃ ꝑuenerunt filio dic vt. s̃. ltĩma. §. xv. ¶ Vtrum filiꝰ institutꝰ hr̃s possit repu **[sect. 31]** diare hereditatem retẽta legitima. Rñ. Pa. in. d. c. raynutius quod nō. et hoc tenet Bar. in. l. gerit ꝑ herede. ff. de aqui. here. et Bal. in. l. vnica. C. quando non pe. partes et eadez ratione dic. de patre. s. deceden te ab intestato. quia non potest pro parte agnoscere hereditatem et pro parte repudiare. ar. l. j. §. si ex fũdo. ff. de heredibus. insti.
¶ Vtrum sit aliq̇s casus ĩ quo posthumꝰ **[sect. 32]** preteritꝰ non rumpat testm̃. Rñ. quod sic. si ĩ testō matris q̃ decedit in puerperio sz succedet cuz alijs fratribus vel nepoti bus equaliter. Si tamen mater institueret **[[Fo.cccclxviij.]v]** extraneũ aget de inoffi. testa. et rumpet. C. de inof. tes. l. si mater.
¶ De cautela illius q̇ vult facere testa **[sect. 1]** mentũ et disponere sua in pias cās nec audet. sed timet de potẽtia aliquoꝝ. vi de pactum. §. xiiij.

Testes

antiquitꝰ suꝑstites vocabāť eo q. s̃. causarũ statutũ ꝑfere bāt nunc parte nominis ablata testes vocantur de. ver. sig. c. forus. §. testes.
De notatis ĩ hoc §. et quod testes et ĩstru mẽta parũ vim habet. no. doc. ĩ. l. ĩ exercẽdis. C. de fide instru. saluis limita. q̃ ponũtur. in. l. optimaz de contrahen. et commit. stipu.
¶ Quis pōtesse testis. Rñ. qȯ quilibet qui non prohibetur cum edictum de te stibus sit pro hibitorium sicut et de pro curatoribus. ff. de procura. l. mutus de spon. c. cum apud.

¶ Que req̇rũt̃ ĩ testib⁹. Rñ. q. vij. cōdi **[sect. 2]** tiōes. s. cōditio sex⁹ etas discretio fama fortuna fides. Prima conditio. vt non sit seru⁹ quia talis sepe metu dominan tis supremit veritatem. di. c. forus. C. de test. l. qm̃ liber. et. iiij. qō. iij. §. item in cri minalibus.
¶ Vtrum monach⁹ et frater minor possit **[sect. 3]** eẽ testis. Rñ. quod sic. ar. l. j. ff. de test. et. ar. ĩ aut̃. de mo §. cogitādũ no. Spec. ĩ. ti. de testi. facit rō predicta cum non mueniat̃ ꝓ hibitũ et lʒ sint mortui mũdo non tamẽ per omnia no. pa. in. c. nũcius. eo. ti. hoc imi ta verum corā iudice seculari de lñia sui superioris alr non vt tʒ Spe. ibidem et Jo. an. in addi. ibidẽ. et Albri. ĩ. Rub. C. de test. facit. c. monachi. el. ij. xvj. q. j. et. c. placuit. ij. q. vij.
¶ Sʒ nũq̇d si testificat̃ sine licẽtia. Rñ. **[sect. 4]** ſm Pa. in. d. c. cum nũcius quod nihilomin⁹ valet. Jdẽ dicit Ang. in. §. si ꝯo libert⁹ ĩ aut̃. de test Vbi declarādo. §. cogitādũ in aut̃. de mōachis dicit quod si clericusvl religiosus deponit vim coraʒ iudice se culari sine mādato superioris non valʒ Secus si volẽs alle. c. testimoniũ. xij. q. ij. et no. in. di. c. j. cōtrariũ. s. quod non valeat tenet Jo. an. in. d. c. j. et est verius.
¶ Scd̃o sexus non sit mulier. quia licʒ **[sect. 5]** de iure ciuili admittatur in ciuilib⁹ et criminalibus. xv. q. iij. c. ex eo. ff. de tes. l. q̇ testō §. mulier. ĩsti. de testa. §. testes ni si in testamẽtis tātũ. vt in prefatis. §. sed in codicillis et alijs vltimis volũta tibus sic ſʒ Accur. d. §. mulier. tamen de iure canonico q̃ variũ et mutabile semꝑ femina ꝓducit. di. c. for⁹. C. de inof. test. l. filia non admittitur in criminalib⁹ criminaliter. xxxiij. q. v. mulierẽ nisi in cri minib⁹ exceptis. s. simonia. c. tāta de simonia et sic intellige. d. c. forus in ciuili bus autem et spiritualibus et quibuscũ q̃ alijs. et etiaʒ vbi de crimine agitur ci uiliter vt in denũciatione. aut etiaʒ in inquisitione nisivbi inuenitur prohibi tum expresse vt testamẽto admittitur. no. Jo. an. in addi. ad Spec. e. ti. facit. c. qm̃ et. c. tam literis de testi. et quomodo non dʒ detrahi. ad iudicium pro testimonio sed ad eas mitti dr̃ in. c. mulieres de iudi. li. vj.
[sect. 6] ¶ Tertio etas vt non sit ĩpubes. sed pubes in cā ciuili. in criminali vero req̇ri tur etas. xx. an. ff. e. l. ĩuiti la. ij. et. l. j. ĩtestimonium. iiij. q. iij. testes.
¶ Sed nũquid poterit pubes testifica **[sect. 7]** ri de his q̃ vidit in impubertate. Rñ. q. si erat doli capax quaudo vidit poterit. ar. ĩst. d̃ inu. sti. §. pupill⁹. ff. d̃ ne. ge. l. in negocijs als non hoc no. xxxvij. d. relatũ. ¶ Quarto discretio vt non sit furiosus iij. q. vij. §. tua. et hoc nisi habeat lucida **[sect. 8]** ĩterualla. ar. c. dilectus de spon. xxxij. q. vij. neq̃ furiosus. vij. q. j. q̃uis.
¶ Quinto fama. vt. s. non sit infamis nō enim iustitia potest habere cum homine **[sect. 9]** scelerato cōmertiũ. d. c. for⁹. §. fi. et in ca. testimonium in gl. eo. ti.
¶ Sexto fortuna nam diuiti magiscredi **[sect. 10]** tur. ff. de testi. l. iij. C. ad. l. fal. aut̃. sʒ cum testōr ideo pauper repellitur si est talis cōditiōis quod pecunia corrũpi possit als nō. ar. insti. de suspe. tu. §. vl. equalis in opiniōe semper diues preponitur quia potẽtioribus pares esse non possumus. ff. de ali. iudi. mu. l. iij.
¶ Septimo fides. q̃ null⁹ ĩfidelis ʒ fi **[sect. 11]** delem admittitur. ij. q. vij. non pōt. ff. de **[Fo.ccccxlix.r]** logi. l. ij. nec hereticus de here. excōicamus addunt̃ alia. v. q. q̃ aliqñ repellũt.
¶ Octauo consanguinttas vñ. l. testis **[sect. 12]** ff. e. dicitur testis ydone⁹ pr̃ filio aut filius patri non est. et. iiij. q. iij. §. item testis qd̃ limita verum vbi non agit̃ de correctio ne vel ꝓhibitiōe pctĩ vel de illumĩatio ne fidei q̃ in istis vbi affectio carnalis cōiter nihil operat̃ vʒ sicut testimoniũ christi de pr̃e. et no. Pa. in. c. in oĩ extra. e. ti. ¶ Quid in matrimonijs nunq̇d pr̃ vel **[sect. 13]** mr̃ possũt essetestis. Rñ. pa. in. c. vr̃ nol qui ma. acu. pos. cōcludendo secundum Host. quod si spōsus est ditior et nobilior non creditur eis. Si ꝯo est equalis vel inferior sic admitit̃ nisi appareat ex aliqua cau sa filiam affectare. matrimonium. Tu vero dic quod iudex attendet si sponsa vel sponsus est reprobaturus comodũ vel incomodum

honorem vel vituperium sic admittet. vel non admittet. ar. l. iij. ff. eo. et bona gl. in. c. ex lr̃is. extra eo. ti.
¶ Nono familia nam quos testes actor ꝓducit de familia sua non admittũtur. **[sect. 14]** l. pe. ff. e. nec familiaris. C. ȣ his qui ad eccl. ɔfu. l. fi §. sane. iij. q. v. c. j.
¶ Sed nũq̇d illi de collegio admittum **[sect. 15]** tur super facto vel non facto a collegio ip̃o. Rñ. Pa. in. c. iij. loco de proba. quod sic quando est tale quod ꝑalios ꝓbari non potest tex. est in. c. veniẽs extra eo. ti. sicut et pater testis est super etare et gener pro filio. qui fi. sint leg. transmisse. ff. de prob. l. etiam matris et in testō de pe culio castrensi. l. qui testamento. §. j. ff. de testamen.
¶ Vtruʒ cum monasteriũ reperit ꝓfessuʒ **[sect. 16]** possint illi de cōuẽtu adduci ꝓ testib⁹ super professione facta ab illo qui repe titur. Rñ. pa. ĩ. c. nuper. e. ti. quod sic ꝙ causa non est singularis sʒ monasterij et sic non dicuntur testificari in causa ꝓpria. Vnde etiam prelatus fratrũ minorum potest esse in iudicio repetẽdo fratrum suis ordinis vt patet ibidem et multomagis alij p̃lati. Jdem dic de clericis in cā ecclesie sue et de singularibus in cā vni uersitatis ꝙ non est cā singulorum. xij. q. ij. q̇ mannmittĩ. Limita nisi tales ꝓ mōasterio vel vnĩuersitate fuerint acto res vel respons ales. vt in cap. insuper eo. titu.
¶ Decimo inimicus et multos alios re **[sect. 17]** pellere potest iudex seu admittere ꝙni si in casibus expressis a iure diceñ. ẽ iu dici. tu magis scire potes quis admitti debeat vel repelli. ff. eodem. l. iij. §. j. scʒ ex circũstantijs et alijs affectionib⁹ par ticularibus.
¶ Vndecimo laicus contra clericũ ĩ cā **[sect. 18]** criminali cum criminaliter procedit̃ non admittit̃. ij. q. vij. c. ipsi.
¶ Duodecimo socius criminis non pōt **[sect. 19]** esse testis. lxxix. d. si quis in gl. Fallit in crimine lese maiestatis. et simonie. vt in d. gl. et heresis.
¶ Vtrum in cā propria q̇s possit esse te **[sect. 20]** stis. Rñ. quod non potest negari quin aliqñ q̇s testificetur in causa ꝓpria attẽtis circũ stantijs ꝑsonarũ et cāe. vt in. c. fi. de iureiu. et in. c. fi. e. ti. li. vj. et expressius in. c. ex ratiōe de ꝓcu. facit quod no. Bar. ĩ. l. admonẽdi. ff. de iureiu. qui vult quod quādo actor scit plene veritatem. vt puta de mutuo a se facto et est persona honesta si habet pro se vnum testem bonum de feretur ei iuramentum et faciet probationem perfectam.
¶ Aduerte quod tria detrahuntur fidei te **[sect. 21]** stis si variat si vacillat si negatiuaʒ pro bare cōtendit. c. cum in ecclesia. de cā po. et proprie. et ibi pan. diffuse.
¶ Quot testes in qualibet cā sufficiant **[sect. 22]** rñ. in testĩs et codicillis. vide. s̃. testm̃. §. iiij. Jn donatiōe cā mortis requirũtur v. C. de dona. cā mor. l. vlt. Similiter in cōtractu qui excedit librā auri sacto in scripti ab imperito in ciuitate. C. si cert. pe. aut si nouo idem in eo q̇ vult probare solutionem debiti cōtracti ĩ scriptis. C. eo. l. testiuʒ in purgatione canonica p̃s byteri. vij. requirunt̃. Jn diaconi tres diacōes. subdiacon⁹ ꝯo et alij ĩferiores pñt sola manu se purgare. ij. q. v. ĩ summa. Jn purgatiōe ep̃i requirunt̃. xij. ij. q. v. omnibus in fi. Ep̃s cardinalis non dʒ cō dẽnari. nisi cũ. lxxij. test. presbiter cardi nalis cũ. lxiiij. Diacon⁹ cardinalis cuʒ. **[[Fo.ccccxlix.]v]** xxiiij. Subdiaconus et inferiores cardi nales. cũ. vij. vt. ij. q. iij. p̃sul. et. c. seq. Regulare autem est in ore duoꝝ. vel triũ stat oẽ verbum si mō sunt oĩ exceptiōe maiores. de test. c. cum esses. et. c. relatũ secundum Ho. ¶ Vtrum testes singulares probẽt regu **[sect. 23]** lariter. Rñ. ꝟʒ Pan. ĩ. c. bōe memorie. el. j. de elec. quod nō. Rō ꝙ diuersitas tẽporũ potest ĩducere diuersitatẽ reꝝ vt ĩ. c. ĩ p̃sen tia de ꝓbationi. Et dñr testes singulares quando deponũt suꝑ diuersis factis ita quod quilibet est singularis de fctō suo respectu obiecti. Sʒ quando obiectũ suꝑ quo deponũt fuit representatũ sensibus te stiũ eodem tꝑe tũc sunt cum

testes et non sin gulares ꝗ tũc videnť deponere de fctō eodem ɔcordat huic snĩe tex. ĩ. c. cum dilecti de elec. et. c. tam lr̃is. de testi. limita tamen quod te stes singulares non probāt ꝑut limitat gl. in. l. ob carmẽ. ff. de testi. et Ang. in di sputatione q̃ incipit. Astensis miles. et qd̃ no. gl. iij. q. ix. Nihilomin⁹ veruʒ qñ actus non hʒ ɔtinuitatẽ ꝗ si hʒɔtinuita tẽ. puta fornicatio et per foramẽ vn⁹ post aliũ videt valet testĩoniũ facit. c. testes et per Jnn. et Joā. an. ĩ. c: q̃liter et qñ. el. ij. d̃ accu. vbi pʒ quod possidẽs rẽ potest ꝑbare ꝑ testes singulares. et sic dic in similibus. ¶ Vtrum vn⁹ testissufficiat. Rñ regula [sect. 24] re est quod vox vni⁹ vox nulli⁹. c. veniẽs in fi. extra. e. ti. et. c. cum a nobis. e. ti. et. c. qm̃ ĩ fi. de ꝑba. tamen sunt casus in q̇b⁹ vʒ vt ĩ papa. d. c. a nobis. Jtẽ d̃ ɔsuetudine cu rie statur dicto cardinalis de his q̃ dicta vel acta sunt corā eo vt no. Ho. de ap. ɔstitu. ij. Jtẽ in his in q̇b⁹ nullũ parať p̃iudiciũ et vbi agiť ad peccatum ĩpedien dũ. facit. c. suꝑ eo el. ij. eo. ti. no. glo. in c. nuper eo. ti. et. ij. q. j. multi. et iōvnus im pedit mr̃imonium contrahendũ. Jtem vʒ de cōsensu ꝑtium Jtẽ vbi testōr mādauit stari super aliq̇bus dicto alicui⁹ quẽ dicit informatuʒ de sua intentiōe. ꝗ nihil potest ei opponi vt no. Bar. in. l. theoponpus. ff. de dote prele. no. Pa. in l. ĩ noĩe dñi. e. ti. Jtẽ quod quis sit cōfessus c. testimoniũ. eo. ti. Jtẽ de monitiōe caritatiue facta. ij. q. j. si peccauerit extra e. ti. c. ĩ oĩ. Jtem suꝑ ɔscĩa alicui⁹ extra eodẽ. c. tam lr̃is §. fi. de homici. significa sti. el. j. §. fi. et multis alijs similib⁹ vt in d. c. vni⁹ cum fama. d. c. tam literis. et. c. ve niens. c. mulieri. de iureiuran.

[sect. 25] ¶ Quomō testificari debẽt. Rñ. quod pr̃io regulariter non debẽt. nec pñt recipi an te li. ɔtest. Fallit tamen hoc in. xx. casibus vi de in. c. qm̃ vt lit. non ɔtest. et ibi glo. et Pan. Aduerte tamen quod quando ingnorať ꝑsona que cōmisit maleficiũ testes possunt re cipi etiam ante citationem malefactoris iuxta no. per Jnn. in. c. bone el. j. de elec. sequitur Pa in. c. in noĩe domini extra eo. ti. Secundo quod non se ingerat quia tunc repellitur tanquā suspectus. arg. l. vxori. §. j. ff. de fal. et per Bart. in. l. que oĩa. ff. de proc. Facit. c. qualiter de elec. Tamen si non fuit citatus sed per par tem productus iudici non presumitur se ingerere. vt tenẽt domini de rota decisione. ccclx. Facit. c. constitutis eodeʒ ti. et pan. in. c. tua de spōsa. Tertio quod iu ret tactis sacro sctĩs euangelijs. nisi sit episcopus vel sacerdos. C. de epis. et cle. auť. sʒ iudex. Jsti non iurant super libro. sed super pectore suo de iuramen. cal. c. vltimo. Quarto quod vtraqꝫ pars sit presens. vel contumaciter absens dicto. c. in nomine domini. Quinto quod viua voce deponat non inscriptis. c. a nobis q̇ ma. accu. non po. iij. q. viij. testes. Sexto quod testificetur de auditu proprio vel visu vt in ca. ij. de conse. non de alieno quia non est proprie testimoniũ vt no. gl. in. l. in summa. ff. de aqua plu. arcẽ. Ratio quia debet dicere de eo quod factum est in presentia sua vel dictum. c. testis. iij. q. ix. no. Pa. in. c. taʒ literis eo. ti. et aduerte quia testis debet et potest testimoniũ dicere de visu si. res de qua interrogatur subiacetvsui puta vidi ꝗ verberauit talem et huiusmodi de audi tu si sub iacet sono puta dixit talia verba et hmōi. et sic de ceteris sensibus Septimo quod non vacillet vel contraria pro ferat vt in dicto ca. licet de proba. Octauo quod nihil taceat de contingentib⁹ super quibus interrogať aliter eẽt falsus te stis. vt ĩ. c. dilecti d̃ accu. vt puta exṗmit **[Fo.ccccl.r]** qd̃ facit ꝑ aliquo et que contra eũ essent tacet. Nono exprimat locũ tp̃s et modũ rei de qua ꝑhibet testimoniũ. Decimo quod solũ testificeť suꝑ iuratis et non super alijs quia non valeret. ar. c. de testi. extra. eo. ti.

¶ Vtrum testis teneať ꝑhibere testimo [sect. 26] niũ. Rñ. pan. ĩ. c. j. de testib. cog. post Ar chi. xxij. q. ij. §. item quod si interrogatur a iu dice ꝑprio. et de his de quibus potest ĩter rogare. s. de manifestis vel de his de quibus infamia p̃cessit vt. s̃. cōfessio de licti. in prin. et inquisitio celādo veritatẽ mortaliter peccat. de ma. et obe. c. ij. xj. q. iij. qui resistit. Secus

vbi interrogat̃ de non spectantibus ad suum officiuʒ. Jdeʒ putat in quocunqꝫ qui ꝓducit̃ in testem vel celat veritatẽ vt no. ĩ. c. q̇sq̇s. xj. q. iij. et tenetur ad restitutionẽ. dāni q̃ testis falsus dicit̃. l. nulluʒ. C. de testib. Jdem et in eo qui hʒ ex officio dicere sʒ hoc non placet mihi nisi limitet̃ in ciuilibus vel quando in criminalibꝰ ciuiliter agit̃ seu pro liberatione proximi ne indebite puniatur. Jnno. in. d. c. j. di stinguit et bene quod quando non est pctm̃ tacere illud sup̣ quo inducit̃ non dʒ com pelli alias sic. exẽplũ agit̃ contra aliquẽ ad penā tamen et sic non est peccatum tacere. ar. ij. q. j. si peccauerit nisi p̣seuerare ve lit in peccato. arg. c. clericorũ de vi. et ho ne. cler. xxij. q. v. hoc videtur vt pena reuo cet a malo quos dei timor non reuocat. Jntellige quando pctm̃ non est oĩno occultũ sed qui illud facit est infamatꝰ aliqualiter de eo q̃ tunc tenetur requisitꝰ vt testis. Secus si requireret̃ vt denũciator cum non possit ꝓbare vel quando ille de quo queri̇t̃ non est de tali aliquo modo infamatꝰ q̃ sic non tenetur nisi solũ dice re illis qui possunt ꝓdesse et non obesse vt. s̃. inquisitio. §. xj. et. j. §. xxxj.

¶ Vtrum testis peccet mortaꝗr dicẽdo se [sect. 27] inimicũ alicuiꝰ cum non sit vt euitet testimoniũ dice. Rñ. Pa. ĩ. c. inquisitiōis. §. tertie de accus. quod sic q̃ dicit mẽdacium in dānũ proximi. xxij. q. ij. ne q̇s et de fal sa. c. j. limito hoc ve ꝛ quando requirit̃ ꝓ damno euitando vel pro debito consequendo. Secꝰ vbi requirit̃ solũ ꝓ pena inferenda nisi casu quo cōpellit̃ a iudi ce ordine iuris seruato.

¶ Vtrum testis q̇ recipit pecuniam vt non [sect. 28] dicat ꝟitatẽ peccet mortaliter. Rñ. quod sic quando interrogatꝰ a iudice eā tacet ma xime quando iurauit de ꝟitate dicenda et tenetur pena falsi. vt no. Bar. ĩ. l. j. ff. qd̃ cum eo. et Pa. ĩ. c. j. de cri. fal. et est turpe lucrũ et ꝯ bonos mores. l. iiij. ff. de ꝏdi. ob tur. cāʒ. siꝗr est turpe lucrum aliq̇d recip̣e ꝓ ꝟo dicendo. xiiij. q. v. non sane et tenet̃ restituere ei qui dedit si modo non dedit ad corrumpẽdam sed ad redimendam vexationem suaʒ. Si vero dedit ex libe ralitate credo pauperibꝰ sit errogandũ de bono consilio. expensas tamen potest petere et recipere a ꝓducẽte eum. iiij. q. iij. venturis.

¶ Quid si iurauit testimoniũ non per [sect. 29] hibere. Rñ. temerariũ est et vbi est certũ quod tenetur sub peccato ferre testimonium ꝓpria autoritate potest ꝯuenire aꝗs non ni si autoritate sup̣ioris. xxij. q. iiij. ĩ malis etiam si sciret quod ipse solus interfuisset et non posset probari nisi per eum ꝗm Goffre. q̃ dictũ vnius facit semiplenā probationem et delatio iuramenti faceret plenam. C. de re. cre. l. ĩ bone fidei. q̣ credo veruʒ in casu quo hoc fieri potest alias vbi nullum effectum potest habe re testimonium eius non credo teneatur nisi ad preceptum superioris cogeret̃ modo debito et ordine.

¶ Vtrum testis falsus semper peccet morta [sect. 30] liter. Rñ. quod falsum testimoniũ semper est pctm̃ mortale nec aliq̃ circũstantia pōt excusari si est cum iuramẽto seu p̣iurio fa ctum si vero sine periurio non semper erit mortale pctm̃ sicut nec oẽ mendatium. Et hoc intelligo quod sit mortale quando scien ter sit. Secus si bene cogitādo errasset q̃ esset veniale etiam si iurasset et tenet̃ ad restitutionem totiꝰ damni dati pro ximo quando sciẽter vel ex ignorātia in debita falsum testimoniũ dixit. l. generaliter. §. illud. ff. de calũ. et. xvij. q. iiij. si quis in atrio.

¶ Vtrum testes super occultis circunstā [sect. 31] -**[[Fo.ccccl.]v]**tijs criminis sint interrogādi. Rñ. Pa. in. c. qualiter et qñ. el. j. de accus. quod sic ꝗm Jnno. et Host. quando crimen non est occultũ et quando talis ꝯ quẽ testificat̃ ẽ infamatꝰ et etiam si iurasset non reuelare q̃ tale iuramẽtũ est temerariũ. c. j. de cri. fal. et. c. intimauit. de testi. nisi sciret in confessione sacramẽtali. q̃ sic scit vt deus et ꝓducit̃ vt homo. vt in. c. si sacerdos. de offi. ordi. et. c. dilectꝰ. de exces. p̃la. de hoc vide. s̃. inquisitio. §. xj.

¶ Vtrum ꝑsonete siue mediatores cōpel **[sect. 32]** lanť testificari suꝑ cōtractibus quoruȝ fuerūt autores. Rñ. Pa. in. c. dilectorum de testi. cog. quod si sic partes ambe cōsentiūt. Si ambe dissentiūt non pñt Si vna consentit altera non cōpelli non possunt sed testificari possunt si volunt. in auť. de testi. §. qm̃ vero.
¶ Vtrum testis teneať ꝑhibere testimo **[sect. 33]** niuȝ de his q̃ sibi sunt dicta in secreto. Rñ. secundum Tho. ij. ij. q. lxx. quod sunt aliqua q̃ statim vt hō scit tenetur ꝑpalare his que possunt prodesse sicut si q̇s ɔtaminaret multitudinē vel vbi aliqð malum ꝑximo spūale vel tꝑale imineret et ad ista celā da nemo potest obligari ꝙ frāgeret fideȝ quam alteri dȝ. sunt alia q̃ non sunt talis qualitatis et ideo obligare se potest q̇s ad celādū et talia etiam ad p̃ceptuȝ suꝑioris non tenetur reuelare ꝙ nihil potest precipi homini qð sit contra naturale de se. S. vero Bo. in. iiij. di. xxj. dicit quod etiam teneť ꝙ intelligiť in tali promissione excepta autoritas superioris. sed tu cōcorda verū quando superior hoc req̇rit ex aliquo bono respectu et vt pater ꝑuideat et dictū sancti Tho. intelligiť quando solum vt puniat vel de alio de quo non pertinet acquirere.

Thesaurus

vide. s̃. ĩuenta. §. j. et. j. emptio. §. xxiiij.

Timor

quidā filialis quo hō timet of fensam dei quem diligit et timet ab eo separari. xxiij. q. vj §. ex his ꝑ pe finem. Et iste semper bonus et sanctus iuxta illud psal. Timor domini sanctus ꝑmanet. Aliꝯ seruilis et iste causať ex amo resui. vnde ꝙ pena est detrimentū proprij bōi eā timet. c. ex his. et iste aliquādo est cum charitate sicut cum q̇s simul timet et ꝑpter penā et ꝑpter culpā et iste ti mor dicitur initialis ꝙ est ṗncipiū cōuer tēdi. de pe. di. ij. sicut seta. Aliquādo est sine charitate et tūc semper malꝯ non in se. sed ꝙ a mala ꝑcedit radice. i. ab inordi nato amore sui. Alius est timor munda nus quo homo d istinguiť a deo ꝑpter mundana q̇bꝯ innitiť tanqꝫ fini. xvj. q. ij. c. j. post mediū et iste semper est peccatū mortale. Si tamen in mūdanis non cōsti tueret sinē. i. non esset paratus facere cōtra dei p̃cepta sic esset pctm̃ veniale sicut cum retrahiť a bono qð ē de ꝑfectiōe. vel potest esse nullū peccatum quando q̇s ratio nabilē cām hȝ timendi secundum Alex. ij. ij. ti. de timore.
¶ Vtrum timor excuset a pctō. Rñ. quod non ex toto. s. quin sit mortale si illud qð fit. sit ɔ̃ p̃cepta dei. xxij. q. v. ita ne et qð me. cā. c. factis. in alijs quomodo excuset vi de. s̃. mens. §. vj.
¶ Timor ex accidia aliqñ prouenit ali **[sect. 2]** quādo ex aliquo cōminato vel accidenti et ðr timor filia accidie et est peccatum mortale quando ex timore facit ɔtra p̃cepta alias veniale.

Tolerantia

tunc bona est quando quis paciēter tolerat ea que solum sunt ad proprium detrimētum siue in corporalibus siue in tempo ralibus siue quando aliqua tolerantur ꝑpter maius maluȝ euitandū et de hac habes. iiij. di. deniqꝫ xlvij. di. omnes. in fi. xcvj. di. in scriptis. xlv. di. licet. vj. q. j. sunt plurimi et. c. ex merito. xxiij. q. iij. sex differentie et. iiij. q. Hec autē. Mala vero est cum tolerantur ea que sunt in ꝑprie salutis detrimentum vel mali vbi non est

periculũ maioris mali vel scādali et aliquando est peccatum mortale ali quando veniale et de hac habes Correctio. j. §. iiij.

Tonsura

clericalis vide clericus. iiij. §. j.

Torneamentum

dicitur quia circuendo se percutiunt ad ostensionem virium aliqui ex **[Fo.cccclj.r]** condito de tor. c. j.
¶ Vtrum torneamẽtũ sit ꝓhibitũ. Rñ. ſz [sect. 1] host. in. c. j. eo. ti. et sequiť Pa. quod sic et oĩs lud⁹ etiam ad ostẽtationẽ viriũ fact⁹ ex quo ĩminet ꝑiculũ mortis probabiłr et nedũ de iure cano. vt in. d. c. j. sz etiam de iure ciuili. C. ȣ gladi. vnica. li. xj. et. l. j. §. Jtẽ senat⁹. ff. de posthu. dz intelligi de alio ludo ꝙ vt dicitur in auť. vt omnes obe. iud. §. j. fortitudo siue iustitia non est lau dabilis et loquiť ibi de fortitudine que exerceť cum armis sic nec istud cum ibi nō possit esse iustitia ꝓpter rōnẽ que in. d. c. j. poniť. alius autem ludus cāvirtutis ex periẽde vbi nullũ imminet periculum mortis lz secundum hosti. etiam de iure cano. et casus cōtingens non imputabiť. l. qua actiōe. §. si quis. ff. ad. l. acqui. Et ſz hoc potes scire quando hastiludia licent et quando non. quod no.
¶ Vtrum moriẽs ĩ torneamẽtis sit priuā [sect. 2] dus ecclıastica sepultura. Rñ. pa. in. d. c. j. quod si accesserit cā pugnādi sic priuať lz pnĩa ei cōcedať. Si ꝯo venit cā videẽ di vel repetẽdi debitũ aut q̃cunqꝫ alia ex causa qꝫ pugnandi sic non priuať nisi constet mortuum in peccato mortali.
¶ Vtrum cum aliquis in torneamẽtis [sect. 3] occidiťvel mutilať sint irregulares oẽs qui illuc venerāt cā pugnandi lz ipsi non occiderint vel mutilauerint. Rñ. ſm hosti. et Gof. quod sic sicut ille q̇ in bello illi cito interest causa bellandi. xv. q. j. c. fi. de pe. di. j. si quis cum telo. lj. di. si q̇s post acceptam sed episcopus potest dispen sare sicut dictũ ẽ. s̃. irregularitas de exi stentibus in bello iniusto non occiden tibus.

Torpor

est filia accidie et diuidiť in tria. Primum est ociositas nihil operans que est causa multorum peccatorũ. de cōse. di. v. nunqꝫ de renũc. c. nisi. et semper est mortale peccatum cum omittit necessaria ex ea. Scȣm pigricia q̃ tarde facit bona. puta tarde vadit ad ecclesiā ad p̃dicationẽ et hmōi. Tertiuz dicitur tepiditas q̃ facit bona sed non cũ ea diligẽtia et feruore sed tepide et diciť etiam somnolẽtia q̃ tria similiter ponit Gregori⁹ sub vno. s. torpor circa p̃cepta q̃ quādoqꝫ est mortalis aliquādo venia lis. hec Tho. ij. ij. q. xxv.

Torturam

alicui faciẽs iudex sine indicijs precedentibus peccat mortaliter secundum Lud. de. ro. ĩ suis no. ꝙ non dz vt no. C. de ser. fug. l. q̇cūqꝫ. ff. de. qō. l. maritus. C. ad. l. iul. maie. l. si q̇s alicui vbi gl. et Bal. et confessio facta ex tali tortura sine indicijs non valet. vt in. l. j. in princip. ff. de qōni. Nec indicia post adueniẽtia confirmant illam confessionem vt vult gl. in. l. maritus. ff. eo. et sequitur Bal. in. l. fi. C. de accu. Jdem dic quando torquet quos de

iure torque re non potest sicut sunt minores. xxiiij. anno. lʒ cedi possint. l. cum sile. C. ad sil. itez milites mulierẽ p̃gnātẽ et hmōi. Jdem dic quando torquet indirecte dās alicui falsa ad comedẽdũ vt sic cruciet̃ vel quā do sepi⁹ torquet̃ nullis nouis indicijs apparẽtib⁹ sufficiũt tamen variationes secundum Jnn. ĩ. c. qm̃ de ꝓba. et Bar. ĩ. l. de mi nore. §. pe. ff. de qōni. puta ꝙ vno sero dicit de vno et alio sero de alio.
De notatis ĩ hoc. §. et quod tortura et su spitio vel met⁹ torture equiparant̃. no. Bal. in. l. ĩterposit⁹. circa fi. ver. item adde C. de trās. et Alex. ĩ. l. j. §. diuus. ff. de q̃sti. et in quibus delictis sit permissa. Bar. ĩ l. edictum. eo. ti. quod in grauioribus.
¶ Sed que indicia et q̃lia requirant̃ ad **[sect. 1]** torturā vide. s̃. indiciuʒ arbitrari. tamẽ hʒ qui publicā autoritatẽ exercet qualia indicia sufficiant. C. de questi. l. mili tes. §. opʒ. et. d. l. de minore. §. tormenta. no. Jnn. c. pe. de no. ope. nun. et Bal. de pace tenẽ. et eius viola. c. j. sed videat vt reguleť arbitriũ eius secundum rōnẽ. ꝙ inique torquẽs vltra peccatum mortale tenetur de iniuria et damno leso satisfacere.

Transactio

est de re dubia et lite incerta et nedum finita non gratuita pactio sʒ aliquo dato vel retento vel promisso. ff. de trans. l. j. extra. eod titu. c. super eo. C. eo. tit. l. trans. Litem intellige presentem vel futuram ꝙ ante litem ex quo discordia est orta trāsigi pōt. ff. de condi. inde. l. elegāter. **[[Fo.cccclj.]v]** .§. si quis post. Vnde trāsactio ȯr quasi actiōis transitio eo quod qui transigit ab actiōe trāsit et discedit. et sic ꝓprie diciť trāsigere his qui agi. C. eo. ti. li ij. et dif fert trāsactio a pacto et compositione q̃ possunt fieri amicabiliter nullo dato vel retento extra eo. ti. c. super eo.
De hic notatis et quod trāsactio non reducatur ad arbitriũ boni viri. no. Bal. in. d. l. fi. §. sed et si q̣s col. j. ver. item nota quod licet. C. cōmunia. de le. et quid sit not. Spe. ĩ ti. de pac. et trāsact. ver. trāsactio. ¶ Quispōt trāsigere. Rñ. quod qui potest do **[sect. 1]** nare. vide. s̃. donatio. j. Jtẽ dominus re rum siue actionũ tutor curator et ꝓcura tor si hʒ speciale mandatũ vel liberam administrationẽ bonoꝝ vel cause. ff. de procu. l. ꝓcurator cui libera. et. l. manda to. capit. ad agendũ. §. j. de ꝓcura. li. vt. ¶ Vtrum p̃latus in causis ecclesie possit **[sect. 2]** transigere sine cōsensu capituli. Rñ. q̣ non extra eo. ti. contingit.
¶ De quibus potest fieri trāsactio. Rñ. **[sect. 3]** q̣ de ciuilibus. ff. et. C. eo. ti. per totũ de cri minalib⁹ distinguẽdũ est. vt. s̃. accusatio. §. xxj.
¶ Vtrum in rebus spũalib⁹ possit trāsigi. **[sect. 4]** Rñ. quod aut petiť ecclesia ab alia ecclesia sibi deberi subijci in iure institutionis correctionis et sacramẽtoꝝ perceptiōe vel ep̃s petit iura ep̃alia in aliqua eccle sia. et sic de spũali ad spũale potest fieri pu ta qȯ remittať institutio vel aliquod sa cramentũ. et aliud spũale presteť. ca. ad questionessde reꝝ permu. Sed de spũa li ad tꝑale non lʒ extra eo. tit. c. cōstitut⁹. et de re. ꝑmu. ca. vl. Aduerte tamen quod vbi nomine subiectionis petunť spũalia si mul et temporalia sicut cum ep̃s petit a quadam ecclesia sibi subiecta quod ab eo percipiant̃ consecrationes ecclesiaruʒ: ordinationes clericorum et similia spiri tualia. et nihilominus petit aliqua tem poralia vtpote. partem vel annuā pensionem ratione illorum tꝑalium posset transactio fieri cum temporali et sibi an nua pensio dari. ar. c. cum venerabilis. de censi. et de reli. do. constitutus. Aut peti tur res temporalis vt proprietas. vt cũ ecclesia petit decimas ex predijs in sua parochia cōstitutis. et tunc distingue ꝙ si agit contra ecclesiasticam ꝑsonam et sic potest fieri transactio autoritate episcopi vel archiep̃let erit ꝑpetua. c. statuimus. extra eod. ti. si fit sine autoritate ep̃i vlʒ sed est tꝑalis. nec excedit vitam transigẽtis. extra. e. c. de cetero. nisi per papā fuerit cōfirmata

eo. ti. veniẽs aut agit contra laicum et tũc si agit de perceptis et subtractis potest fieri. c. cum apostolica de his q̃ fi. a p̃la. sed non de futuris. xvj. q. vij. decimas quas. Vnde non potest fieri compositio nec trāsactio cum laicis vt minus soluant nisi autoritate pape. c. pe. de cōfir. vti. vel inuti. Aut petiť res spiritualis vt beneficium puta quia di cit se electũ vel canonice in eo fuisse in stitutum. et tunc transactio fieri non pōt sine simonia. sed bene amicabilis cōpositio. extra. eo. ti. c. sup eo. s. vt quod ille qui ius non hꝫ vel non crediť habere penitus renũciet iuri suo sine aliqua datiōe. vel ille q̇ habet ius recipiať sine datiōe si tamen neuter litigātiũ possideret. sꝫ vterqꝯ cōtẽdit aliqꝺ beneficium sibi dari tunc valet trāsactio. de ele. c. cum inter. Rñ. de p̃ben. nisi essent no. Jo. j. q. iij. ea que. et breuius cōclude quod spirituale cum spũali eiusdẽ generis: puta de iure decimatio nis istius ecclesie cum illo illius ecclesie potest fieti transactio. sed de spirituali ad spirituale. alterius generis non lꝫ ꝟm Ber. in. c. sup eo. et est tutiꝰ qꝯuis Jnno. in. d. c. statuimꝰ. et tex. cum gl. ĩ. d. c. ad qōnes. videanť indistincte tenere quod lꝫ de spirituali ad spirituale.
¶ Vtrum transactio facta propter inde **[sect. 5]** bitam obligationem saltem iure naturali excuset eum qui aliq̇d recipit vt eā obligationem remitteret. Rñ. quod non. sꝫ restituere tenetur. l. preses ꝓuincie. C. de transac. et. l. fi. ff. de dolo. et gl. in. c. sup eo. de transac. dicit quod si euidens est calumnia non tꝫ transact. l. in summa. j. Rñ. ff. de condi. inde.
¶ Vtrum dispositio legis si q̇s maior. C. **[sect. 6]** de trāsac. possit teneri ĩ ꝛscĩa. Rñ. quod sic qꝛ imperator in penā non obseruantis **[Fo.cccclij.r]** potuit hoc facere et etiam hꝫ locũ in quocunqꝯ ꝛctu iurato secundum doc. ibidẽ. et di. l. si quis maior hoc vult vt ille q̇transactio nem iurauit et volũtarie non seruat ꝛuẽta vt sit infamis. Jntellige hoc si cōden netur. Jteꝫ est priuatus ipso iure actiōe quam habebat ꝛ illũ cum quo transactio nem fecit. iteꝫ si quid habuit per ipsam transactionẽ siue pecuniam siue reꝫ tene tur eā restituere et omne emolumentum quod ex ea habuit. Quod credo verum quo ad consciẽtiā post cōdẽnationẽ sed non ante. nisi quatenus dānificatus est ille cum quo transegit vel ex debito antea debebat habere.

Transitus

devna religione ad aliā. vide supra religiosus. §. xxxiiij.
¶ Episcopus transire non potest ad aliā **[sect. 1]** ecclesiam sine legitima pape. vij. q. j. mu tationes de transla. epi. capi. inter corporalia. Jnferior potest cum legitima sui prelati. ar. l. viij. dist. c. ij. ix. q. iij. con questus.
¶ Trāsisse ꝺr aliquis cum corporalẽ pos **[sect. 2]** sessionem obtinuit de illa ad qꝯ trāsiuit xxj. q. ij. quis iam transiatus et cōfirmationẽ obtinuit. alias secꝰ. xcij. dis. si qui epi. de elec. c. cum in cuntis.

Treuga

est securitas prestita personis et rebus ad tempus con cessa discordia nonduꝫ finita et vocať fedus vel inducia. ff. de capti. et post li. re. l. non dubito. et. l. postliminium. §. in ducie. De notatis in hoc. §. et quod treuga nō sufficit vbi pax requiritur not. Ange. et Pau. de cast. in. l. cōuẽtionẽ. et ibi Alexā. col. ij. ꝟsi. item facit iste tex. vbi eos refert. ff. de pac. et treuga finita non inducit bel lum sꝫ probat guerram precessisse. Bar. no. in. l. legata in prin. ꝟ. fi. ĩ decre. ff. de aditio. leg.

¶ Quot sunt species. rñ. due: prima cō **[sect. 1]** uentionalis et hec seruāda est etiam infidelibus. xxiij. q. j. noli. Alia canonica de qua extra eo. ti. c. j. Sed hodie non seruatur et male sed non insisto. quia satis patet per ea que dixi. s̃. bellum.

Tributum

vide. s̃. immunitas. §. xxxvj. et. s̃. munus.

Tribulatio

est medicina preseruatiua. v. qō. v. non omnis. Aliquādo ad meritū. vij. q. j. aduersitas xj. q. iij. ī cunctis. aliquando ad purgan dum. vj. q. j. sunt plurimi.

Tristitia

de morte suorum prohibetur. xiij. q. ij. qꝫ preposterū. et §. hoc aūt.

Turpe

lucrum dicitur quicq̇d acqui ritur excausa inhonesta vel improbanda facit. ca. qm̃ multi. xiiij. q. iiij. et. xxj. q. j. c. j. in princi.
¶ Turpia lucra sunt ab heredibus ex **[sect. 1]** torquēda. l. in heredē. ff. de calū.
¶ Vt⁊ de turpiter acquisitis possit fie **[sect. 2]** ri eleemosyna. vide eleemosyna. §. viij. Et an sint necessario restituēda. viđ re stituiio. j. sub litera. Turpe lucrū.

Tumor

mētis est filia ire que est qui daʒ conat⁹ seuaudatia hoīs intentantis vindictā. et est quando quis implicat mentem deliberate in varijs mo dis et vijs quibus posset proximum offendere. que eo modo est mortalis quo ira ex qua procedit. de quo. vide. s̃. ira in prin.

Tutela

est triplex alia legitima vt il la que defertur a lege quando nul lus tutor datus est a patre filio in testa mento quam ille qui deberet ab intestato succedere tenetur huiusmodi tutellā ac cipere. Alia testamētaria vt quando pr̃ in te stō dat filio tutorē alia datiua. scʒ q̃ dat̃ a iudice quando nullo tutor̃ dato ī testōet nul lis extantib⁹ cōsanguinies idoneis ad tutellam iudex ex officio suo dat tutorē et durat tutella vsqꝫ ad. xiiij. annū completum. et inde incipit cura q̃ duratvsqꝫ ad. xxv. annū. completū. institu. quibus modis tu. fi. et institu. de tuto.
De notatis hic et quod tutela ē magis honor qꝫ bonus. no. Bald. in. l. cum qui dam. in. ij. oppo. C. de verbo. sig. licet ali ter videatur tenere in. l. meminimus. in fi. C. de leg. here.
¶ Vt⁊ clerici tene ant̃ suscipere tutellā. **[sect. 1]** rñ. quod nec cłci nec monachi aut episcopi **[[Fo.cccclij.]v]** coguntur vllā tutelā accip̄e clericus tñ et ep̄s pñt suscip̄e legitimā sivolūt testa mentariā vel datiuā non pñt siłr omnes reli giosi clerici vel ep̄i tenent̃ recipere tute lam miserabiliū p̄sona⁊ sʒ religiosi cū lnīa suo⁊ p̄lato⁊ pñt etiam recip̄e legiti mā vt. xvj. q̇. j. monachi. Et sic concorda lxxxviij. dist. c. j. et fi. xvj. q. j. gñaliter. xxj. q. iij. cyprianus. lxxxvj. dist. peruenit.

¶ Quid per tinet ad offm̃ tutorũ. Rñ. tria. **[sect. 2]** Primũ vt pupillos a criminib⁹ ĩtactos ɔseruent. Scȯm quod res eoꝝ ab iniuria p̃ seruent. xij. q. j. c. j. facit. l. j. ff. de tute. Vñ tutores dicti sunt quasi tuitores ĩ. di. l. j. tertiũ quod pecuniam eoꝝ vel bona mobilia q̃ ad nihilũ valẽt eis seruata ɔuertāt in predijs ex q̇b⁹ ꝑcipiāt aliquẽ fructũ ꝓ secundum bar. in. l. tutor q̇ repertoriũ. §. j ff. de admi. tu. si tutor pecuniam pupilli non po nit ĩ p̃dijs tenetur pupillo ad fruct⁹ quos poterat habere deductis expensis et ꝑi culis qȯ limita verum si potuit habere pu ta erant q̇ volebāt vẽdere vel alio mō lici te lucrari poterat alias nō. idem dicvbi es set statutũ vt ianue quod omnia bona mobilia distraherent̃ et venderẽt̃ vt de pecu nia acq̇reret pupillus lucrum. Si tutor non fecit cum potuerit tenetur ad interesse. et bal. in. l. fi. C. de ɔdi. inde. et Jo. de ana. ĩ c. ꝓ in omnibus devsu. tenẽt quod vbicũq̃ olĩ tu tor tenebat̃ fenerari de pecunia pupilli quod hodie cũvsure sint prohibite tenetur pecuniam pupilli ponere in iustā nego ciationẽ ad partẽ lucri et dāni. Aduerte o tutor quod si vis esse tutus quod non tenearis nec tu nec heredes tui ꝑ aliquo facto ꝑ pupillo illud fac cum ɔsilio cōiunctoꝝ pu pilli. et facias poni in istrumẽto ꝓ cōsilium ꝑpinquoꝝ facit presumptionẽ q̨ dolus et culpa abest a tutore. arg. l. etiā. C. si tut. vel cu. inter. ꝛ̃ Bal. ĩ. l. polla. C. de his qui. vt indig. de hoc vide quomo do tenetur tutor supra clericus. xiij. §. v. c. vij.

¶ Vtꝝ tutor teneat̃ facere inuẽtarium **[sect. 3]** de rebus pupilli. rñ. quod sic nisi causa neces saria vel iustissima impediat̃. tex. ẽ in. l. tutor q̇ reꝑtoriũ. ff. de admi. tu. Jdẽ dic secundum Bar. ibidem de curatore. et causa neces saria dicitur secundum eũdẽ Bar. ex parte tutoris morb⁹ puta ꝓ podagrosus et huiusmodi impeditus est vel ex parte rei ꝓ non reperi tur adhibita diligẽs ĩquisitio. Cā ꝟo iu stissima ȯr si testōr remisit ɔfectionẽ in nẽtarij vt ĩ. l. fi. C. ar. tu. Qȯ limitat bar. vbi. s̃. nisi ex cā iudiciaꝟ videat̃ vt ĩ. l. i ɔfirmādo. et. l. vtilem. ff. de ɔfir. tu Fallit hoc ĩ duobus casib⁹ in q̇b⁹ non tenetur face re inuẽtariũ secundum bar. vbi. s̃. Prim⁹ si con suetudo esset vt non fieret. Scȯs si iudex ex causa remitteret ꝓ posset.

¶ Quando tenetur facere. rñ. secundum Bar. vbi. s̃. q̨ **[sect. 4]** glo. ibidem et cōiter doc. tenent qȯ mox. j. q̃ primũ poterit. Facit. l. hec ɔditio. ff. ȯ ɔdi. et de. aliter videtur ĩ dolo. Jntellige si administrauit alias nō. Jtẽ non vr̃ ĩ do lo si fecit illa q̃ dilationẽ non recipiũt vł quo necessario p̃cedũt ɔfessionẽ inuentarijvt ꝑscrutatio substātie hereditarie vel ea q̃ nullo mō pñt obesse pupillo. sʒ bñ ꝑdesse: ꝓ talia agẽdo añ ɔfectioneʒ inuentarij non presumitur in dolo ꝛ̃m Barto. vbi. s̃.

¶ Qualiter dʒ fieri. rñ. tex. in. l. tutores **[sect. 5]** C. de admi. tu. quod in pñtia publicarũ per sonarum. Gl. tamen ibidem dicit quod sufficit vnus notari⁹ pñtia ꝟo iudicis non ẽ necessaria secundum bar. vbi. s̃. et cōiter doct. nisi vt faciat fidẽ ɔ̃ debitores noĩm quorum noĩa scribunt̃ in inuẽtario. et ita tene q̃ uis gl. ĩ. d. l. tutor teneat quod ẽ necessaria. ¶ De q̇b⁹ dʒ fieri inuẽtariũ. rñ. tex. ĩ. di. **[sect. 6]** l. tutores quod omnium rerum idest corporalium secundum Bar. vbi. s̃. et instr̃orum. i. omnium iurium incorꝑaliũ de q̇ bus apparẽt instr̃a seu ꝑbatiōes in bo nis pupilli de alijs nō.

¶ Quō mr̃ ꝑdit tutelā filij. rñ. pa. in. c. **[sect. 7]** vxoratus de ɔuer. ɔiug. quod dupłr primo si trāsit ad scȯas nuptias. Scȯo si incōti nenterviuit. de hoc ẽ gl. quā sequit̃ bal. in aut̃. matri et auie. C. quando mu. tu. offi. fũ. potest. facit tex. in. l. fi. eo. tit. vbi. requiri tur quod publice viuat quod not. gl. in. l. fi deicommissum. C. de fideicō. Vbivult q̨ vxor relicta si incontinenter viuat ꝑdat legatum sibi factũ a marito et aufertur sibi tanq̃ ab indigna vel ex presumpta **[Fo.cccccliij.r]** voluntate defuncti reuocat̃ qȯ maxime procedit si vixit incōtinẽter tꝑe vite ma riti ipso ignorāte ꝑ hoc gl. no. in. l. soro rem. C. de his q̇. vt indig. et potest

inferri ꝑ hoc qꝏ omnes penas q̃s trāsiẽs ad scꝏas nuptias ĩfra annũ ĩcurrit quod et iꝑa siłr ꝗ no. Sʒ limita o̊ ad lucrum ꝑdẽdũ. Sʒ nō quo ad penam aliam incurrendā.

VAna gloria

vno modo dicit appetitiuũ dignitatis et excellẽtie et sic ẽ idem cum suꝑbia et est capitale vi ciũ ꝓ animus directe mouet̃ ad dignitatẽ etexcellẽtiā appetẽdā. Alio mō dicit appetitũ laudis et sic ẽ filia suꝑ bie. hec ex. S. Bo. in. ij. di. lxij. q. ij.
¶ Vtꝛ sit mortale pctm̃. rñ. secundum qꝏ colli [sect. 1] go ex Alexan. ij. ij. et Tho. ij. ij. q. cxxxij. et Heñ. de gan. in quoł. j. q. xxxiiij. quod vana gloria ꝏ se non dicit aliq̇dqꝏ sit ꝯ charita tem dei vel ꝓximi attñ dupłr potest ꝯriari charitati dei. Prĩo rōne rei suꝑ qua q̃rit̃ laus vel gloria. Et hoc mō potest esse pec catũ mortale tripliciter. primo głiat̃ de re q̃ est ꝯ deũ. s. q̃ est mortalis peccati de q̇b⁹ ꝏr ĩ psal. Quid gloriaris ĩ malitia. Secus esset si głiaret̃ de re pctĩ ve nalis solum ꝓ sic non esset mortalis vana gloria. Scꝏo est mortale pctm̃ quando id de quo gloriat̃ prefert deo sicut ille de o̊ Eʒe. xxviij. Eleuatũ ẽ cor tuũ dixisti de⁹ ego sum. Jstud euenire solet quando hō ꝓpter inaneʒ gloriā prefert testimoniũ hoĩm testimonio dei puta propter gloriam humanam non perdẽdam non con fitet̃ deum vel fidẽ tempore debito vel non vult p̃dicare vel dicere veritatem lo co et tꝑe quando tenet̃. tertio ẽ mortale pctm̃ quando ea q̃ sunt ordinata ad gloriā dei. vt sunt sacr̃a et ea q̃ ꝑtinent ad fidẽ speʒ et charitatem principaliter facit ad glori am suam. Vnde dicit Aug. lib. j. de doc. christiana. Ad fidẽ spẽ et charitatẽ tota militat diuina scriptura q̃ principaliter ordinat̃ ad honorem dei in quo de⁹ cōtemnitur si principaliter ad alteri⁹ ho norem ordinetur. hec ille. Vnde si quis principaliter propter gloriā predicaret vel diceret missā et huiusmodi peccaret mortaliter. Secus si aliquid aliꝏ qꝏ nō pertinet ad diuinā scripturam vel sacra mẽta propter gloriā faceret ꝓ peccaret venialiter. et amitteret fructũ bone ope rationis. Contrariat̃ secũdovana gloria charitati dei ratione finis seu intẽtiōis ipsius gloriantis. vt puta ꝓ cōstituit fi nem vltimũ in gloria vana paratus fa cere quecũꝗ propter illā. Et sic est peccatum mortale. si est in deliberationevo luntatis. et hoc est quod dicit Aug. v. de ciui. dei hoc vitiũ tunc est inimicũ pie fi dei. si maior sit ĩ corde cupiditas glorie ꝗ dei timor et amor. hec ille. Alias est cō muniter peccatum veniale.
¶ Que sunt eius filie. rñ. Prima ĩmode [sect. 2] stia ornat⁹ vide ornat⁹. Scꝏa inobediẽ tia. Tertia iactātia. Quarta pertinacia. Qnĩta hypocrisis. Sexta discordia. Se ptima cōtẽtio. de quibus in suis locis.

Vasa

sacre ecclesie debẽt esse sacrata et honesta et tantum ab homini bus sacratis tractari si sint facta inutilia vel vetustate cōsumpta debent conburi et cineres condi in loco honesto ne pedibus intrantiũ cōculcent̃. de ꝯse. di. j. c. altaris. c. in sancta et. c. vestimẽta. et ꝏ reli. do. c. ad hec. de rerum ꝑmu. mācipiũ. de eorũ cōsecratiōe vide. s̃. bñdictto etcō secratio de eorũ mũditia dr̃ in. c. ij. de cu sto. euchar. in fine p̃cipim⁹ quoꝗ vt ora toria vasa corporalia et vestimenta ministrorũ pale altaris nec non et ipsa cor poralia mũda et nitida conseruent̃. Nimis enim videtur absurdum in sacris sor des negligere que dẽdecẽt etiam in pro phanis hec tex. ibi et c. Ex quo patet ꝗ peccat mortaliter qui illa tenet ita immunda ac si essent ꝓ seruitio rusticorũ.

Vasallus

dicitur qui habet feudum ab aliquo vide supra feudum.

Vectigal

est quod prestat̃ ex his rebus que venduntur. Tributum vero vel annona vel publica pẽ sitatio seu functio est q̃ ratione fundi vel soli a possidẽte prestatur. Jdqꝫ dicicitur census secundum Azo. in sum. Et ideo. vide pedagia.

[[Fo.cccccliij.]v] Velatio

virginum vide supra cōse cratio virginum.

Venatio

triplex vna oppressiua ho minum et hec semper prohibita. vj. distin. §. his ita in fi. Alia dicitur arenaria scilicet que fit in arena cum fera detenta et hec similiter prohibita. lxxxvj. dist. c. qui venatoribus. et. c. seq. Tertia dicitur saltuosa q̃ fit in siluis et saltibus et hec omnibus prohibita tẽ pore quo homines tenent̃ esse in ecclia et orare. lxxxvj. di. an putatis. de ꝛse. di. iij. irreligiosa. et dist. v. ieiunia nisi forte necessitate famis ingruente. c. lz de ferijs aut alia similia. Alijs autem dieb⁹ est licita laicis de deci. c. non est in potesta te. Clericis vero et religiosis est ꝓhibita nisi ex necessitate ecclesie vrgente vt dictuz est. Possunt tamen prelati et alij ec cle siastici causa recreationis vel excitā di appetitũ et huiusmodi cum retib⁹ et laqueis et ẽt canibus cuz silentio et modestia ali quando venari nisi tꝑe quo debẽt visitare vel p̃dicare extra. de cẽ. capi. cum aposto lus §. archidiaconi. Et sic ĩtellige illud ne cleri. vel mona. c. j. et iura que videntur contraria secunduz Host. sunt ĩtelli genda de illis qui nimis mentem talibus inplicant.

¶ Vtrum serui teneantur obedire do [sect. 1] minis volentibusveneri tempore ꝓhibito. Rñ. Roma. qd̃ non. An autez excu sentur a peccato propter metum. dic vt supra metus. §. vj.

¶ Vtrum venatores qui cōculcāt agros [sect. 2] vineas et segetes et quorum canes occi dunt galinas et animalia pauperum et alioꝛ: teneantur ad restitutionem. rñ. Asteñ. quod sic ad extimationem alias pec cant mortaliter nisi ita modicum sit dā num quod probabiliter non curarent.

¶ Quid de dominis qui occidūt vel mu [sect. 3] tilāt homines propter lepores et sylue stria animalia capta. rñ. Astens. qd̃ mor taliter peccāt si faciant libidine vindicte vel amore huiusmodi animalium aut venandi. Credo etiam quod si sit cō suetudo loci vel statutuz quod pro vno actu venationis tanta pena infligatur quod non excusat a mortali omnes ob seruantes eam. vt notat. Jac. c. qui condunt leges iniquas. et Trancre. in summatitu. de rapina.

Venditio

Vide supra emptio

De hic notatis et quod vendere est facti non iuris. not. in. l. consilio. §. fina. et ibi glo. in versi. facte. ff. loca et qd̃ potest etiam pro vno numero fieri vt per gl. et Barto. in. l. si quis ante. in. ij. oppo. ff. de acquirẽ. posses.

¶ Vtrum quis possit compelli ad ven **[sect. 1]** dendum inuitus. Rñ. quod regulariter non sicut nec emere. Vnde dicit tex. in l. inuituʒ. C. de contrahẽ. emp. Jnuitũ cōparare vel distrahere postostulantis iustam causam si continet desiderium hec ibi facit. l. nec emere. C. de iure deli be. Fallit hoc in multis casibus de qui bus vide gl. in. l. iulianus. §. idem celsus. ff. de ac. emp. et ven. et in p̃allegatis legibus.

Beneficium

vide supra sortilegiũ.

Veniale

vide supra peccatum.

Verberatio

vide supra percussio.
Adde an verberare sit ritum publi cum Barto. no. quod non nisi in tribus casibus ibi per eum notatis in. l. lege iulia. in. iij. nobili. ff. ad legem iulia. de vi. pub.
¶ Vtrum ille qui non valens soluere **[sect. 1]** in ciuib⁹ luit in corpore si veniat ad pinguiorẽ fortunam teneatur amplius sol uere. rñ. Bald. in. l. fina. de in ius vocā. quod non quia luitio corporalis cedit loco solutionis. facit. l. sed si vnus. §. si ante ff. de iniu. glos. est in. c. sicut dignum de homicid. vide glos. in regula peccatum li. vj. Limita. s̃. solutio. §. xxij.

Vestis

et cetera indumenta ecclesie debent esse sacrata et honesta nec debent tangi a non sacratis hominibus. de conse. dist. j. capi. in sancta et duobus. c. seq. nec femine etiam sacrate debent ea tangere. dist. xxij. sacratas. q̨ **[Fo.cccccliiij.r]** ĩntelligĩt secundum Hosti. in sum. ti. de euch. quando sunt per pontificeʒ benedicta. c. ad hec. de religio. do.
¶ Vtrum de veste alicuius domine pos **[sect. 1]** sit fieri casula. Rñ. gl. in. c. ad nuptiarũ. de conse. di. j. quod nō. Cui non assentio. immo eo ip̃o quo dedicatur deo purgatur omnis macula. Facit. c. non liceat. xvj. q. vltima.
¶ Vtrum vestes et manutergia ecclesia **[sect. 2]** stica possint deputari ad vsus laicorũ. Rñ. gl. quod non in. c. mancipia. de re. permuta.

Vicarius

est qui vices alterius gerit. siue in officio non contentioso. vt extra. eo. titu. per totum siue in contentioso. C. de offi. eius qui vi. al. ge. per totum.
De notatis in hoc. §. vicarius et delegatis differunt: sed in quo not. Bart. in. l. j. §. fi. ad finem versiculo sed quero. ff. quis et a quo. et omnes per Alexan. in rubrica. ff. de officio ordi. et in. l. preter. ĩ fine. ff. de iurisdi. omnium iudicium.
¶ Quot sunt species vicariorũ. Rñ. do. **[sect. 1]** Car. in cle. vnica. eo. ti. quod quatuor. Quidam sunt perpetui ecclesiarum parochialium et tales facit ep̃s secundum Lau. ex quo suscipiunt curam animarum. vnde quotiens quis est deputatus autori tate episcopi curato beneficio vicarius eo ipso est perpetuus et immutabilis. p̨ c. vnicum. de capel. mo. lib. vj. et

non debent deputari nisi in parochialib⁹ habentibus latitudinẽ parochie vel aliā necessitatez. Et talis habere debet. xxv. an. et ordinari ad sacerdotium. infra an nū. d. clem̃. vnica. alias priuatus est ipso facto et si recipiat ecclesiam aliā cum cura perdit vicariam. extra. eo. titu. cap. ad hec.
¶ Quid si deputenť ad ecclesias non pa **[sect. 2]** rochiales puta rurales. Rñ. quod non erunt ꝑpetui. et sic poterūt mutari ad velle p̃lati quod tz etiam gl. in. d. cle. vnica.
¶ Vtrum talis vicarius ꝑpetuus habeat **[sect. 3]** indistincte curā animaꝛ. Rñ. d. Car. in d. cle. vnica quod sic quo ad omnẽ effectuz ꝗ possidet suo noie ad instar conducẽ tis non ad modicū temp⁹. l. fi. ff. si ager. vec. pe.
¶ Vtrum possit instituere aliū vicarium. **[sect. 4]** Rñ. do. Car. ibidem quod non ꝑpetuū. sz bene temporalem vt communiter tenẽt doc. ¶ Quidā sunt vicarij temporales sicut **[sect. 5]** mercenarij qui ad tp̃s assumunť ad ad iuuandum ad curā aĩarū et tales pñt as sumi ĩ curatis etiam sine lnĩa ep̃i de iure ꝛmuni nisi statuto ep̃i ꝓhibereť. vj. q. j. illud. et. c. nihil. Et lz tali assumpto cōfiteri lz non habeat curā aĩaꝛ. ſz Pa. quā do rector per viā delegationis ei cōmittit autoritatem audiẽdi. ꝗ potest etiam non ha bẽti curā aĩaꝛ. Et hoc verum nisi sit ꝓhibitus ad exercitium cure vt peregrin⁹ et ignotus. de cle. ꝑe. per totuz. quia tūc non teneret talis cōmissio quia ad soluz ep̃m ꝑtinet de cle. ꝑe. c. tue. et. c. fi. et simi liter dic quando cōmittiť religieso cui a regula vel suo p̃lato prohibetur. de hoc dic. vt. s̃. iij. §. iiij.
¶ Quidam sunt vicarij q̇ deputanť ad **[sect. 6]** aliquam ꝓuinciā aut diocesim vel locū de quibus extra. eo. ti. c. pe. et. xvj. q. j. adicim⁹. et tales vicarij iurisditionales tātam potestatem habẽt ꝗtuz mensuram⁹ ex eoꝛ cōmissiōe. pro hoc de priuil. accepi mus. et. c. porro.
¶ Quidā sunt vicarij q̇ constituunť ad **[sect. 7]** omnia incōbẽtia p̃lato non solū respectu cure. sz etiam respectu oĩum incubẽtiū et est dr̃ia ĩter istos ꝓprie et officiales ep̃o rū. ꝗ officiali solū committiť cognitio causarū toti⁹ diocesis. non aut ez inquisitio correctio excelsuum amotio a bñfi cijs nisi spāliter sit eis commissuz. Vica rij autem generales oĩahec pñt excepta be neficioꝛ collatiōe. vt in. c. cum in generali. eo. ti. li. vj. Sz in Jtalia rata est differẽtia et iō videať eoꝛ ꝛmissio vt sciať autoritas. et istos ꝛstituit ep̃s sine ꝛsen su capituli. secundum Hosti. allegat. c. ea nosci tur. de his que fi. a prela.
¶ Vtruz vicarij tꝑales. s. secundi. tertij. **[sect. 8]** et quarti possint aliū vicariū instituere. Rñ. quod non extra eo. tit. c. clericos. Fallit ĩ archip̃sbytero q̇ cum sit vicarius ep̃i in spūalib⁹. de of. archipresbyte. c. ministe-**[[Fo.cccliiij.]v]**rium. Aliū tamen vicariuz potest instituere. vt ibidem ȯr. Et intellige non posse nisi spe cialiter eis committatur.
¶ Vtruz p̃lati possint vices suas alicui **[sect. 9]** cōmittere sub ānuo cẽsu. Rñ. quod non sine simonia. extra. ne p̃lati. vi. suas. c. ij. et. iij. ꝗ sicut ꝓ cōmissiōe iurisditionis non lz recipere certā pecunie ꝗtitatẽ ita multominus lz recipere quotā ꝑtẽ ꝓuẽtuū secundum Ho. Bene potest vicario tale salarium constituere. immo ad hoc teneť. xij. q. ij. charitatẽ. habet etiam talis vicarius ius petẽdi sibi assignari congruā portionẽ de redditib⁹ ecclie ex quibus comode pos sit sustẽtari extra eo. ti. c. adhoc secundum Ho. et ideo posset dicere. Ego do tibi ꝓ salario tuo centum et totū lucrum dabis mihi de exercitio iurisditionis secundum Jnno.
¶ Qui sunt casus ĩ q̇b⁹ licite per aliū de **[sect. 10]** ferunť ecclie. Rñ. quod multi. s. si parochia sit lata si cecidit ĩ infirmitatem sine sua culpa debilitatẽ vel deformitatem vel necessitas abñtandi seu vtilitas ecclieet hmōi. Et de hoc habes. s̃. Cleric⁹. vij.

Vidua

ꝓprie ex significatione vocabuli seu secundum etymologiam ȯr quelibet mulier sine viro etiam si nũq; vi rũ habuisset quasi sine diuitare. Et ȯr a vi. quod est sinevecors. s. sine corde ita dicit tex. ĩ. l. inatũ. §. viduas. ff. de verb. signi. et tex. in. c. vidua. iij. dis. et gracianus ibi vult quod dicat̃ illa cuius marit⁹ mortu⁹ est. Dz intelligi ex cõmuni vsu loquendi. et ĩntellige si ab eo fuit cognita alias non vt ibi. et iõ in quacũq; materia etiam penali vsus loquẽdi p̃ferr̃ ꝓprio significa to verboꝝ siue ꝓprium significatũ eliciatur ex etymologia seu ex diffinitiõe siue ex autoritate iuris. l. libroꝝ. §. quod tñ cassius. ff. de leg. iij. et. l. cum delaniõis. §. asinã. ff. defun. ĩstru. instr. q; le. et. l. labeo ff. de sup. le. no. Bar. in. l. omnes populi. ff. de iust. et iur. et Jnno. in. c. olim de ꝯ. sig. et gl. in. c. nonnulli. de rescriptis.

Vilicus

ȯr ville custos et q̇ fructibus percipiẽdis et colligẽdis im ponit̃. ff. de instito. l. si cum vilico.

Vindicatio

Vtrum sit peccatũ. Rñ. quod ad satisfactionẽ animi irati et in malum proximi solum nũquã licet: immo est peccatum mortale. xxiij. q. iiij. si ecclesia. et. c. quisquis christianus. et ca. ea vindicta. Si vero fit ex zelo iustitie et ad correctionem peccatorum et ab eo qui ex officio potest sic meritoria est. vt in dictis capitu. et. qõ. v. non vos.
Adde an possit per statutuz permitti vide et an iure alteri possit demandari Bal. no. quod non in. c. j. §. j. col. j. ꝯ. et hoc facit ad statutuz. in ti. de pace iur. fir. et in l. iij. in. fi. c. cum diui.
¶ Vtrum aliquis possit vindicare suã in **[sect. 1]** iuriam. Rñ. Host. quod non etiam si superiorẽ non habet vnde licet princeps non subsit legib⁹. l. digna vox. C. de legib⁹. tamen ipse delegat de iudi. c. j. q;uis ipse punire posset et sic intellige et limita ca. olim. el. j. de resti. spo. c. significasti. el. ij. de homi.

Violentia

que est filia auaritie. vide rapina.

Virginitas

ꝗm Ri. in. iiij. di. xxxiij. dupliciter sumitur. Pri mo modo ĩproprie ꝓ ĩtegritate carnis et sic quilibet nascitur virgo et istud non est virtus. Secundo modo virginitas su mit̃ pro habitu quo voluntas determinat̃ ad respuenduz prõpte et faciłr oẽm delectactionẽ veneream etiam licitã vt mens liberius spũalib⁹ vacet. q; vt ȯr ad corĩ. vij. Virgo cogitat q̃ domini sũt vt sit sancta corpore et spũ et hec est virt⁹ et diffinit̃ ab aug. li. de nup. Virginitas est in carne corruptibili incorruptiõis ꝑpetua meditatio. i. quod virgo dz gerere ĩ ꝓposito vt in hoc ꝑseueret ꝑpetuo. Et ex hoc pz quod integritas carnis non est de essentia virginitatis. sed est quidã ei⁹ decor accidẽtalis extrinsecus exñs qui perdi potest sine dimi nutiõe virtutis vir ginitatis. vt pz. xxxij. q. v. in princi. et. c. tolerabilius.
¶ Vtrum virginitas sit virt⁹ spãlis. Rñ. **[sect. 1]** ꝗm Ri. vbi. s̃. quod nõ. sed addit vltra casti tatẽ cõiugalẽ statũ ꝑfectionis et magis plz q; opinio illoꝝ qui volũt quod sit virt⁹ spãlis. q; sic sequeretur qȯ virtus amit **[Fo.cccclv.r]** ti posset sine peccato nec valet respõsio quod votum

requiritur in virginitate ꝗ non est verum sed bene propositum qꝏ tamen posset mutari sine peccato alijs occurrentibus de nouo.
¶ Que requirunt̃ vt amittat̃ virgini [sect. 2] tas. Rñ. quod requirit̃. Prĩo polutio cōple ta. Vbi sciẽdũ quod triplex humor de genttalib⁹ stillat. s. semen. Secũdus humor similis semini q̇ est medi⁹ et stillat quādoꝯ ex solo tactu. vel auditu turpium. Terti⁹ est vrina. ꝑdit̃ autem virginitas ꝑ solā seminis resolutionẽ q̃ locũ coitus supplet vel eius cōplet delectationẽ. Secũdo requirit̃ vt amittatur quod talis dele ctatio sit ex voluntate operante vel con sentiẽte vel non dissentiẽte. vel non ꝯtuꝫ potest renittente. Alij tamen volunt quod si etiam polutio non sequatur vt in illis q̇ sunt ante tempus seminis. qui tamen ex plẽt coitum vel per turpẽ tactum. vel ꝑ commixtionẽ cum alio et huiusmodi amittatur. et placet tamen recuperabitur per penitentiam.
¶ Quid si ante pollutionẽ nec in ipa in [sect. 3] teruenit volũtas sed post est contenta. Rñ. ꝑdit virginitatẽ. sed recuperat̃ per pnĩam alij dicũt quod non recuperat̃ ex quo polutio est secuta et cōsẽsus mẽtis siue ante siue post sꝫ ṗmũ mihi videtur veri⁹. ¶ Vtrum illi q̇ corrũ punt̃ in somnijs vel [sect. 4] ebrietate et huiusmodi amittant. Rñ. quod non amittunt virginitatem secundum Tho. iiij. di. xxxiij. nisi hac intentione fuerint dormi tum vel se inebriauerint. et idem dicendum de habentibus fluxũ seminis. et si post sint contenti amittet̃: sed per pnĩam recuperatur.
¶ Vtrum puelle anteꝯ coitum possint [sect. 5] explere aliquid carnale committentes perdant virginitatẽ. Rñ. quod si sunt doli capaces ꝑdũt quidem mentaliter solũ sed per penitentiam recuparabũt Si ve ro non sunt doli capaces sic nec etiam mẽtaliter ꝑdũt. dicit enim alex. ij. ij. ti. de luxuria quod quo ad mẽtẽ req̇rit̃ ꝑpetuitas quo ad finalem incorruptionẽ mentis quo vero ad corpus requirit̃ ꝑpetua in corruptio ꝯtuꝫ est de volũtate mentis aliter non potest esse virgnitas.
¶ De consecratione virginuꝫ. Vide. s̃. [sect. 6] consecratio virginum.

Virtus

nomen vel nobilitatem dat. de pe. di. j. §. sinautem. et quid sit. xxxij. q. v. de pudicitia vbi dicit glos. quod est habitus mentis bene constitute. de pe. di. iij. ille rex. et quod virtutes sunt velamenta anime. de pe. di ij. sapiens et quod sunt gradus etiam in eadem virtute. de pe. dist. ij. §. hec que de chari tate.

Vis

q̇d est et in quo differt a metu vide. s̃. Met⁹. §. vltimo. Dicitur etiaꝫ vis pro omni violentia. Adde de hic dictis et quod vis non est si ne dolo sꝫ bene dol⁹ est sine vi. no. in. l. ij. §. doli. ff. de bo. rap.
¶ Quotuplex est vis. Rñ. duplex. vna di [sect. 1] citur publica et hec est que fit nedũ cum armis vt. l. j. ff. de vi. pu. sed etiam cum omni quod potest nocere. vt in. l. armatos. ff. eodem titulo. armatos non vtiꝯ solum intelligere debem⁹ eos qui tela habuerint. sꝫ etiam eos qui aliud quo nocere possunt hec ibi et hac lege tene tur non solum in vi facta cum armis. sed etiam si armate intrat domum vel possessionem alterius sine causa legiti ma puta pro vsu venandi itineris nauigationis vel mercationum. vt in. l. j. et ij. ff. de vi pu. Alia dicitur priuata. que scilicet fit sine armis alicui etiam coadunatis hoĩbus vel si res debitoris sine iudicis autoritate occupet̃. De hac ple ne habetur per totum. ff. de vi priuata. ¶ Que

est pena inferẽtis vim. Rñ. pre [sect. 2] vi publica deportatur. vt not. glo. in. c. qui dolo in fin. de vi pu. Pro vi priuata punitur in tertia parte bonorũ et nō potest esse sudex senator vel alium aliquem honorem habere tanqꝫ infamis. vt ĩ. l. j. ff. de vi priuata et alijs alle. in gl. in. c. cum dilectus. de or. cog.
¶ Vtrum liceat alicui hostium aut mu [sect. 3] rum frangere et vim inferre. Rñ. quod si q̇s habet possessionem alicuius rei potest tam in personam impediẽtem qꝫ in ho stia et muros illius locj vt valeat vti iu-**[[Fo.cccclv.]v]**re suo nedum iudex. sed et quilibet vt in c. j. de immu. ec. no. Pa. quia non vult ali quid de nouo sed solum ius suũ defendere vel perditam incontinenti recuperare. Si vero non habet possessionez in re aliqua licet habeat actionem hypothecariam vel aliam ad illam cōsequẽdam tunc non potest etiam si sit iudex vel prelatus propria autoritate. Et isto modo loquitur. c. eum qui. de prebend. lib. vj. et. l. si quis in tantam C. vnde vi. Jste enim non debet propria autoritate violentiā inferre quia dicere sibi in cōtra. l. vnicā. C. ne quis in causa sua.
¶ Vtruz liceat vim vi repellere. Rñ. dic [sect. 4] vt. s̃. defensio. siue inferat̃ in personam propriam vel proximi vel in rebus.

Visitationem

potest facere quilibet habens ordina riam iurisditionem in aliquos sicut archiepiscopus in tota prouincia. de censi. capi. romana. et capi. perpetuo lib. vj. et episcopus in sua diocesi. de offij. ordi. conquerente. Jtem archidiaconus et de canus. de censi. cum apostolus. de offic. archi. cap. mandamus. Jtem abbates et prelati religiosorum visitant monasteria et monachos secundum eorum in stituta. vt in capi. peñ. et vlti. de sta. mo. Jtem legati opostolice sedis. et quibus committitur a papa vel a prelatis ordi narijs existentibus ipsis impeditis. x. q. j. episcopum. de offi. ord. cap. inter cetera. et eo. ti. c. si episcopus. li. vj. Quidā tamen dicunt inferiores episcopis non posse per aliũ visitare cōsuetudine obstante exceptis prelatis religiosorũ qui visitant etiam per alios.
¶ Quem ordinem debet tenere visita [sect. 1] tor. Rñ. quod archiepiscopus debet primo propriam diocesim visitare totam. inci piendo a capitulo sue ecclesie. primo et sic tota visitata transibit ad alias dioceses vt dicittur in. c. romana. de censi. lib. vj. Similiter faciat episcopus Primo incipiendo a suo capitulo. Legati autem de latere non tenentur istum or dinem seruare secundum Hostien. nec visitato res religiosorum. sed seruabunt eorum statuta. vt dicitur in. d. c. romana. et ibi vide quod not.
¶ Quomodo dz fieri visitatio. Rñ. prīo [sect. 2] debet proponere verbum dei. et demuz de vita et conuersatione ministrantium in ecclesijs et locis alijs diuino cultui deputatis. ac ceteris que ad officium suũ spectant inquirat. et sine iuramẽto et coactione ad eorum emendationẽ per salubria ꝛsilia inducat lenibus et asperis sicut sibi videbit̃ expedire. Quod si de aliquibus orta fuerit infamia contra ali quem ordinario denunciet vt inquirat. notoria vero corrigere poterit et punire vt in. d. capi. romana. et ista forma est de p̃cepto omnibus prelatis ordinario iu re visitātibus exceptis religiosoꝝ consuedinibus et regularibus institutis. vt in. d. c. romana.
¶ Vtruz visitator possit aliq̇d recipere [sect. 3] a visitatis. Rñ. quod sic ad procurationẽ. et aduerte quod opz primo quod ꝓcuratio soluz recipiat̃. Secundo solum a locis visitatis. et non ab alijs. Tertio quod solũ sit pro victu illius diei siue sit in victualib⁹ siue sit ĩ pecunia. Quarto quod tātũ vna die vnam procurationem recipiat siue vnā vel plures visitet ecclesias. Quinto qꝏ ipse ordinari⁹ ꝑfonalr visitet alꝭ istis non cōcurrẽtib⁹ recipe non pōt. Et si quid alio mō receperit ipse vel aliq̇s de suis familiaribus tenetur duplũ restituere ecclesie a quaillud receptũ

est infra mensem alioquin patriarche archiepi et epi sunt iterdicti ipo facto ab igressu eccle sie. Jnferiores vero a pdictis sunt suspe si ab officio et bnficio donec dictum dupluz restituāt nec vz remissio vel dātiū liberalitas seu gratia eos liberare nisi restituāt. hoc colligūt ex. c. exigit iūcto. c. felici. de cēsi. li. vj. et in. d. c. romana.

Viciatus

corpore vide. s. corpore vi ciatus.

Vicium

Vide. s. Peccatum.

Vnanimiter

de suo significato req rit nullam discrepentiā quod pbat i. c. bone. el. ij. de posth. prel. et in. c. et si vnanimiter. e. ti. et tz Jnno. in **[Fo.cccclvj.r]** c. cum ecclesia de cā pos. et proprie. et ibi se quitur Pan.

Vniuersitas

Vide supra collegiuz

Vnctio

extrema est vnū de sacramētis ecclesie de quo hēs in ca. vnico de sacra vnctione.
¶ Que est eius materia. Rn. oleū vt i. d. c. **[sect. 1]** vnico. Pe. aureo. i. iiij. dist. xxiij. dicit q oportet sit oleū oliuaruz et cōsecratum ab epo soluz non ab inferiore vt dicit ma gister in. iiij. di. xxiij.
¶ Que forma. Rn. est illa de qua i ordi **[sect. 2]** nario. s. dicendo per istā sanctam vnctionē et suā pijssimam misericordiā in dulgeat tibi dominus quicquid oculorū vicio deliqsti Jn noie patris et filij et spūssctī amē. Et sic de ceteris sensibus.
¶ Quis potest eā oferre. Rn. sol⁹ sacerdos **[sect. 3]** vt patet in. d. c. vnico. et de ver. sig. c. qsiuit. et si vnus deficeret alter dz supplere vbi primus omisit.
¶ Quibus potest cōferri. Rn. infirmis existē **[sect. 4]** tib⁹ i piculo mortis. de qb⁹ pbabilr du bitat de morte. pueris autem vel eūtibus ad belluz aut alio mō in piculo casuali mortis non dat secundum cōiter doc. nec etiam amētib⁹ nisi anteamētiā ipaz petijssent et dādo nullam irreuerētiā facerēt. sz et fz S. Bo. i. iiij. di. xxiij. tamen dzdari infirmis q in mortali non sunt. et rōne vtētib⁹ et in articulo mortis eūtib⁹ et veniale pecca tū habentibus. alijs non.
¶ Que ptes corpis debent iungi. Rn. **[sect. 5]** q instra quinqz sensuum. s. oculi aures manus nares labia pedes et renes. mu lieribus tamen non vngunt renes propter honestatem. Mutilati ro vel ceci vngunt in locis magis propinquis pdictis si non habēt pdicta membra.
¶ Quis effect⁹. Rn. quod vel agit vel auget **[sect. 9]** iuisibilē vnctiōez spūssctī si digne acci piat vt dr i. c. vnctio. Aureol⁹ i. iij. di. xxvij. ponit. vij. fruct⁹. prim⁹ diectiovenia liū. Scds diminutio pene debite pctō mortali. Terti⁹ gratie augmētatio q vi hui⁹ sacri augeri hz non tamen ex deuotiōe mistrātis et suscipiētis. sz etiam ex rtute opis opati misericordia deiasistēte opi suo et aucta gra augeī et glia. Quart⁹ est iterior leticia et robur ꝯ demonis insidiasq

potissime tũc ĩsũt. Quĩt⁹ arctatio diabolice ptãtis. ꝙ non ẽ ita potẽs sumpto isto sacr̃o. Sext⁹ corꝑis sanatio. vbĩ expedit saluti. Vñ i ṗmitiua ecclia mul ti sanabant̃. Jacobi. vj. oĩoalleuiabit in firmũ. Septim⁹ ꝑtestatio decedẽtis ꝗ permanserit in fide militantis ecclie. ex quo signo vadit ad ecclĩã triũphantez tanꝗ qui fideliter pugnauit. Octauus ſm. S. Tho. ĩ. iiij. di. xxiij. tollit pctm̃ ve niale et mortale etiam ꝗtum ad culpam dummodo non opponatur obex ex par te recipientis.
¶ Vtrum istð sacr̃z sit de necessitate. Rñ. **[sect. 7]** ſm. S. Bo. ĩ. iiij. di. xxiij. quod si tamen omit tatur ex cõtemptu dãnabile est. Sec⁹ si ex negligentia.
¶ Vtrum sit iterabile. Rñ. ſz Tho. vbi. s̃. **[sect. 8]** ꝗ sic sine iniuria etiam in eadem infir mitate. dũmodo sit casus diuersus pu ta hidropicus nunc est in articulo mor tis postea euadit et durante infirmitate aliquo tempore longo iterum venit ad articulum mortis potest ei iterũ dari ꝙ status et casus est diuersus licet sit eadẽ infirmitas.

Voluntas

bona vtrum sufficiat sine bono opere. Rñ. vt. s̃. intentio. §. iiij. vnde dicit Amb. lxxxvj. distinct. capi. non satis est benevelle ni si studeas bene facere. facit in. ar. capitu. j. de eo qui mit. in pos. et in capi. cum aliquib⁹ de sen. et re iu. et. l. promissor §. constituto. ff. de consti. pe. vide glos. in di. capitu. j.
Adde de hic notatis et quod voluntas sola sufficit ad obligandu3 deo. l. si q̇s. ratio. §. voto. ff. de polli. et bar. in. l. gerit. colũ. j. ver. probo. per rationez. ff. he acqui. here.

Additio

mala vero voluntas quo ad peccatum sufficit sed quo ad incurrendam penam iuris que imponitur ipsi facto non sufficit nisi perfecto actu. vt disputat. Joan. an. in mer cu. in regula in penis de regulis iuris. libro sexto.
[[Fo.cccclvj.]v] ¶ Vtrum voluntas homĩs duret post **[sect. 1]** mortẽ ei⁹. Rñ. quod sic pz in. c. fi. de p̃cario quod non expirat morte cõcedentis. Secus de bñplacito ꝙ illud expirat per mortem c. si tibi gratiose ð rescrip. li. vj. et hec no. ꝙ faciũt ad q̃stionez. Judex posuit aliquẽ ɔsinatũ dõec reuocaret: moritur an expiret cõfiniũ dic quod nõ. ĩ. l. centesimis §. fi. ff. de ver. obl. per bal. ĩ. j. cõstitutione ff. et in. l. j. C. de postu. et per Salyc. in. l. in ementis. C. de contrahen. ẽp. et in. l. hec venditio. ff. de cõtrahen. ẽp. Jtem. ad q̃stionẽ quod prior claustralis non reuocatur morte abbatis. lz posset reuocare quando vo luisset et ad predicta est tex. clarus in. d. c. si tibi gratiose.
¶ Quot modis dr̃ voluntas bona. Rñ. **[sect. 2]** ꝗ volũtas accipi tur tripliciter. Prĩo ꝑpotẽtia aĩe. et sic est bona ex virtute et habitu bona. bonum enim est quod habet qualitatẽ bonã. Primo topicorũ. Secũ do accipitur pro habitu siuedispositiõe seu affectiõe volũtatis derelicto ex actu volũtatis siue ex vsu. et hec bona vel ma la secundum actiões ꝙ tales generantur habitus vel dispositões quales sunt act⁹. iij. ethicoꝝ. Tertio accipit̃ ꝑ actu ip̃i⁹ voluntatis potentie et iste est bonus ex ordine eius sufficienti ad debitũ finez et vt hoc sit quatuor requirunt̃. Primuz quod finis sit bonus in se. Secundum quod sit ipse finis melior his q̃ appetũtur propter ip̃m. vñ dicit Aug. xix. de ciui. dei c. iij. quod qui laudant deum propter pecu niam non habent bonum finẽ neqꝫ bonam voluntatem. Tertium quod illa sint secundum rationez rectam ordinabilia et apta ad talem finem consequendum. Quartum quod voluntas ordinantis

ratione re gulata ordinet vel velit bona in generelin differentia ad bonuʒ finem. aliter his deficientibus non erit bona voluntas hec ex. S. Bona. in. ij. distin. xxxviij. qō. j. ar. j.
¶ Vtrum vniꝰ solius bone voluntatis sit **[sect. 3]** vnus solus finis. Rñ. quod sic. s. prĩcipalis. Vnde sciendũ quod actus potest habere plu res fines tripłr. Primo quod vnꝰ sit sub al tero. et ꝑ illũ. Secundo quod vnꝰ sit princi palis sinis. alter non prĩncipalis. ita tũ quod non principalis non referr̃ ad princi palẽ. Tertio quod vterqꝫ sit prĩcipalis. exẽ plũ de eo q̇ vad it ꝓ distributionibꝰ ad ecclesiā. ꝙ aliqñ intẽdit principaliter dei honorẽ. et cum hoc sił habere pecun ā illam ad hoc vt ad dei honorẽ illaʒ distribuat vel in alios vsus licitos cōuertat. Aliquādo intendit dei honorẽ et vult si mul acquirere pecuniā. ita tamen quod ac quisitionẽ pecunie non redegit ad honorẽ dei. nec etiam pecuniam illam finẽ prin cipalẽ statuit. ꝙ eā propter se non diligit ꝙ ẽt si non dareť iret. nec ꝑ eā hñdā aliquid contra deum cōmitteret. Aliquan do intendit deo placere. et sił etiam pecuniā acquirere. vt possit thesaurum suũ augere et in eo delectari. Primo mō ire ad ecclıam est meritoriā et pertinet ad bonaʒ voluntatẽ. Secundo modo non est bone volũtatis loquẽ do formaliter non tamen ei sic repugnat. quin in ea stare possit. ẽ em̃. ibi pctm̃ venialenō mortale et hoc est qꝺ dicit Augu. li. cōfes. minꝰ te amat q̇ te cum aliquid amat quod non ꝓpter te amat. Tertio mō est contra bonaʒ vo lũtatẽ quia nemo potest duobus dñis seruire. Math. vj. cum enim sit vnuʒ so lumverum bonum. quod quietat humanũ desiderium oportet quod voluntas ab hoc vt sit bona et recta statuat sibi vnicum sinem vltimum. hec ex. s. Bona. in. ij. di. xxxviij. ar. iij. q. j.
¶ Vtrum bonitas actualis volũtatis ad **[sect. 4]** dat aliquam bonitatẽ suꝑ bonitatẽ ipsiꝰ habitus gratie. vide. s̃. intentio. §. v.
¶ Vtrum teneamur conformare volun **[sect. 5]** tateʒ nostram volũtati diuine in volito. Rñ. fuit diuersa inter theologos opi. ĩ primo sen. di. vlt. Sed ista vr̃ mihi ꝟior scʒ quod teneamur conformare qꝫtum ad illa volita q̃ exprimunť a deo signo pre cepto in lege explicite vel implicitevł q̃ nobis manifestaret sic velle de p̃cepto. Sʒ qꝫtũ ad alia cōsiliũ est non p̃ceptum ꝛsiliũ dico si sunt expressa sub signo cō silij tacite vel expresse. Si vero non sunt exp̃ssa nec etiam de ꝛsilio teneamur nisi ꝛueniat nobis illꝺ velle sicut dicit Aug. **[Fo.cccclvij.r]** in enchi. c. lx. Aliqñ inquit bona volũtate vnlt hō quod non vult deꝰ sicut bonꝰ hō vult pr̃em viuere quem deus vult mori et glo. illa. s̃. psal. que dicit. cor tortum hʒ homo qui non vult quod vult deus. Jn telligitur de his que nobis patẽt quod de precepto vult nos ea velle.
¶ Vtrum teneamur ꝛformare volũtatem **[sect. 6]** in mō volẽ di cum deo. Rñ. ſʒ alex. lōbar. in ṗma di. xlviij quod non absolute ꝙ si hō honorat patrẽ. suũ non ex caritate. sed ex beniuolẽtia non peccat sʒ tenetur cōditionałr. s. si vultmererivitā eternā. S. bo. ĩ ṗmo di. vl. dicit quod tenemur conformare volũtatẽ nr̃aʒ volũtati diuine t̃ mō volẽdi affirmatiue. s. ꝓ loco et tꝑe quando vlʒ te nemur exire ĩ actũ charitatis ꝙ sicut te nentur quod nunqꝫ ꝛtraria velimus deo s. ex libidine cum deꝰ velit ex charitate. Jta tenemur vt sub eadem ratione velimꝰ pro loco et tempore et hoc si habe mus charitatẽ. Si autеʒ non habemus non te nemur ad hoc. sed ad equiualens quia tenemur facere qꝺ ĩ nobis est vt eaʒ ha beamꝰ et hoc ꝓ loco et tempore vt dictũ est. Et si querať quando locꝰ et tempꝰ est dicit idem bona. ibidem ẽqqñ dominꝰ visitat ta lem interiori locutiōe vel exteriors p̃di catione vel aliquo tali ĩ quo est oportunitas redeũdi ad cor. Vñ tũc si negli gat incidit ĩ cōtemptũ et omissiōis pec catuʒ. Alex. vero de alex. ſa ſe. tractatu de negligẽtia. q. viij. dicit quod quando pec cator cogitat depeccato suo qꝺ sit tantũ malum et graue et ꝛuertiť suꝑ ipsuʒ et exci tatur a gratia dei ad conuertendum ꝙ hoc modo excitat euʒ quando facit peccato rẽ cogitare ꝺ peccato suo tũc tenetur actu dolere de illo et si non dolet et conteratur. tũc peccat per negligẽtiā et innouať

pec catum aliqd̃ quod est negligẽtia mortalis Hec ille. Et sic patet quando tenetur. ɔforma re volũtatẽ in modo volendi cum deo de precepto quod no. bene.

Votum

secundum Ricar. in. iiij. di. xxxvi. ij. arti. iij. questi. ij. est pro positi supererogātis promissio deo facta propter bonum finem ex deliberatione firmata.
De notatis in hoc. §. cum seq. et per eoꝝ discursum puta per legistas et qd̃ votũ a quo et ait Bar. no. post gl. in. l. ij. in fine ff. de publi.
¶ Notāter dicitur suꝑrogātis boni q̃ [sect. 1] in voto de re necessaria ad salutẽ non ꝑ prie inueniť rō voti. Rō q̃votũ proprie loquẽdo est q̇d volũtariũ respectu prin cipij a quo ꝑcedit et respectu eius qd̃vo ueť lʒ large dicatur votũ quod fit de neces sario ad salutẽ. de quo habeť. xvij. q. j. c. j. Vñ grauius peccat qui preuaricať p̃ ceptũ diuinũ qd̃ vouit q̃ qui non vouit. ¶ Secundo dicitur notāter ꝑmissio deo fa [sect. 2] cta ad differẽtiaʒ ꝑmisitōis facte hoĩ q̃ non proprie hʒ rationẽ voti. Nam solꝰ deꝰ est cui se totuʒ homo potest obligare quia solũ ei ɔuenit potestas suꝑ totum hominem et ideo proprie votum fit deo qui totũ hominеʒ obligat. Sanctis ꝟo q̃ aliquo modo cōuenit potestas super totũ hoĩem inq̃tũ per eorũ orationes to ta salus hoĩs promoueť. Jdeo fit eis alĩ quo mō votũ. non tamen habens plene rationem voti nec est necesse quod ista ꝑmissio exprimať oresed sufficit ẽt si fit in corde q̊ ad deum et cōscĩam.
¶ Tertio dicitur notāter propter bonum fi [sect. 3] nẽ ad excludendũ vota q̃ fiũt ꝑpter ma lũ finẽ vt cum quis vouet se ieiunaturuʒ vt possit ĩterficere inimicũ et huiusmodi q̇ non valẽt sed grauiter peccāt talia vouẽtes. Sicut non valeret votũ factũ d̃ re mala q̃ deus non acceptat aliq̇d ɔ̃ se. ¶ Sed q̇d si vouet ꝑpter finẽ indifferẽ [sect. 4] tẽ. Rñ. qd̃ valʒ accipiendo indifferens respectu ademptiōis vite eterne. Sicut cum quis vouet aliq̇d ꝑpter aliqd̃ bonũ tẽporale quod habere non est vtilius ei ad vitam eternā q̃ carere eo. Si tamen veniret casus quod esset maluʒ. tunc non obligaret vt in voto. Jethe.
¶ Vtrum votũ possit fieri de re inutili [sect. 5] et d salutẽ. Rñ. quod no de iure q̃ qd̃ non eũ ad dei honoreʒ necvtilis ad saluteʒ offerẽtis per quācũq̃circũstautiā additā non acceptat deus. Er ideo talis obliga tio non tʒ ipso iure. et sic sunt vota stulta mulierum. s. de non pectinando caput iu **[[Fo.cccclvij.]v]** sabbato et hmōi. non cōme dere de capi te aliquo ꝑpter decol ati onẽ ioānis ba ptiste et huiusmodi ſm. Albe. et Ray. potiꝰ sunt frāgẽda q̃ seruāda. Tutiꝰ tamen credo sit petere dispẽsationẽ seu declarationem a confessore saltẽ ꝑpter reuerẽtiam.
¶ Quarto dr̃ exdeliberatiōe firmata ad dr̃iam votoꝝ q̃ fiũt ex surreptione. et si [sect. 6] ne deliberatiōe sicut faciũt aliqñ aliq̇ ĩ angustijs q̇ non obligāt de necessitate. sʒ tamen ex q̃dā congruitate. Jō ɔ̃ iꝑa venire etiam ex propria autoritate non est pctm̃ mortale. Et quando hoc fitpōt ꝑpẽdi ex hoc. quando statim trāsacto ꝑiculo seu angustia sunt male cōtenti se tale votũ emisisse. q̃ vr̃ indeliberate factũ. Secus quando deli berate vt euadant periculuʒ vouent. q̃ obligantur.
¶ Addiť. v. ſʒ aliquos ꝑ intẽtione obli [sect. 7] gādi se ad īpleñ. ꝑmissuʒ q̃ ſʒ eos sola deliberatio non firmat ꝑmissionẽ. Et lʒ Ric. ĩ. iiij. di. xxxviij. a quo p̃dicta sunt ex tracta non firmet se in hoc. sʒ ꝑtranseat solũ recitando. Tamen mihi vr̃ quod verisimi le req̇rať eo mō quo intra dicā. s. saltẽ ta cite. sicut tʒ gl. ĩ. c. lr̃aturam eo. ti. Vñ de bes aduertere quod votũ hʒ diuersos statꝰ secundum quos diuersa fortitur vocabula et effectus. Primus status est in origine s. cum quis disponit aliquid boni facere. et tunc dr̃ deliberatio. de qua dr̃. xvij. q. j. q̇ bona agunt. et hoc cōfriugere non est pctm̃. Scd̃s statꝰ est professus cum proce dẽdo proponit firmiter se facturũ. et tũc dr̃ propositũ. vt. xvij. q. ij. nos nouimus et

sic non obligat ad mortale. sed veniale vt pz in. c. lr̃aturā devoto. Et seq̇tur ibi Pa. et etiam vr̃ gl. hoc tenere ibidez si be ne tota legatur. et glo. xvij. q. j. in sum. lz allegēt Hug. tenere quod peccat mortaliter talis. sz non loquit̃ in isto casu. sed de eo q̇ fecit votū in corde. lz ore non expresserit. vt pz si bene attendat̃. Sequit̃ etiaz hoc ar. in. d. ca. qui bona. s. quod non obligat̃ ad mortale Terti⁹ stat⁹ est cōsūmationis. s. cuz qd̄ firmiter ꝓposuit ꝓmittit animo obligādi se ꝗ nemo obligat se nisi q̇ aluz obligandi se habet. l. obli gationuz. la. j. ff. deact. et obli. ar. l. si ego. ff. si cer. pe. nec etiam sufficit habere asuz obligādi se nisi se per ꝓmissionē obliget siue promissio fiat corde sine ore. et iō ra q̃ vident̃ dicere quod ꝓpositū deliberatū siue absolutū obligat vt in. c. nuptia rū. xxvij. qō. j. et. d. c. qui bona agūt. et ī. c. cōsulti. de regul. cum similib⁹ intelligēde sunt de ꝓposito cum promissiōe firmato. secundum Pa. in. d. c. lr̃aturuz. Qd̄ no. ꝗ facit ad multa. Aduerte tamen quod lz ꝓmittendo non habuerit aīuz exp̄sse obligādl se. si tamen non habuit aīum cum ꝓmittebat non obligari ex tali ꝓmissione nihilomi nus obligat̃. ꝗ tacite intelligit̃ obliga tio. Quart⁹ status voti est solēnizatiōis s. qd̄ fit ore alicui homini vel solennizat̃ per aliquē institutū ab ecclia. vt est ordo facer. et religionis professio.

¶ Quot sunt generavotoꝛ. Rñ. ꝯtū ad **[sect. 8]** nos spectat duo. s. simplex et ē hodie oē aliud votū a voto solēni ꝯtumcūꝯ cuz multis solēnitatib⁹ sit factuz. aliud dici tur solenne et istud est solūmodo illud qd̄ solēuizat̃ per susceptionē sacroꝛ ordi nuz aut per ꝓfessionē tacitam vel expressaz factā alicui de religionib⁹ approbatis. vt no. ī. c. vnico. de voto li. vj. Et de hocvide. s̃. nouiti⁹. §. xij. cum duobus seq. et s̃. religiosus §. iiij. cum duobus se. et ꝓfessio §. j. Jtē votorū quoddā purū siue abso lutum. s. sine aliqua cōditione factum aliud cōditionale. vt cum quisvouit face re si deus dederit mihi salutem corporis vel filium et hmōi. et tunc non obligat nisi extāte cōditione de condi. appo. c. verum. et tex. a contrario in capi. vnico. xxxij. q. vlti.

¶ Sed nūquid lz facere votum sub tali **[sect. 9]** ꝛditiōe. Jnn. tenuit quod non. ꝗ simonia cum est: ꝗ vult emere sanitatem a deo ꝓ tꝑali. Facit. c. q̇ studet. j. q. j. sz egocredo quod non sit illicitū ꝗ cum deo simonia fie ri non potest. Rō ꝗ dedicare deo aliquid etiaz sub cōditione est spūale. Sz spūale ꝓ spūali potest commutari sine simo nia. c. ad qōnes de re. ꝑmu. Ethoc sequi tur ho. et Pa. in. c. scripture de voto. alle gat. c. medicina. de pe. dis. vbidicit̃ pctā tua eleemosynis redi. et. xiij. q. ij. auime **[Fo.cccclviij.r]** defunctorum.

¶ Vtrum faciēs votū sub cōditiōe ex cu **[sect. 10]** ius culpa cōditio non īpleť teneat̃. Rñ. Ri. vbi. s̃. ar. iij. q. v. quod sic. ar. c. sicut ex li teris de spon. Vnde ille q̇ fecit votū vt deus eum preseruaret ab aliquo pecca to si non facit quod in se est. vt preseruetur sicut fecisset si votum non emisisset vel sicut intendebat facere quando votum emisit. vel si volūtarie se p̃cipitat in pec cato. nihilomin⁹ obligatur voto facto. ¶ Vtrum votum sub conditione quam **[sect. 11]** quis nollet impleri obliget. Rñ. Ri. vbi s̃. q. vltima quod votum factum sub condi tione de re bona et ꝓpter bonuz finē. qd̄ vouens intendit consequi per executio nē illius boni quod vouit est obligatorium extante conditione siue illa condi tio sit bona siue mala. siue vouens illaz malam conditionem velit impleri sicut cum quis volens concubere cuz mulie re vouet religionem intrare. si sibi consenserit in illo malo facto siue nolit eaz impleri. Sicut cum quis horrēs aliquod malum cōmittere vouet si commiserit intrare religionē. Et ꝯuis nolit etiam ab solute intrare religionē īmo abhorreat non ꝓpterea minus obligat̃: ꝗ non requi rit̃ quod absolute aliq̇d velit. sed qd̄ velit et potest quis velle sub cōditiōe qd̄ tamē nolet absolute.

Votum. ij.

q̇s potest facere. Rñ. quod q̇libet q̇ est sane mẽtis et sui iuris quo ad illud qd̃ vouet et non ꝓhibitus a iure. ex quo pz q. viij. sunt q̇ vo uere non possunt.

¶ Prĩo ep̃i et alij supiores p̃lati non pñt [sect. 1] facere votũ quo vinculũ inter ipsos et ec clesias suas dissoluat̃ sine licẽtia pape. de renũ. nisi cum pridẽ. vel quo diu ab ec clesia sua habeant absentari. de voto. c. magne. si tamen fecerit votũ peregrinatiõis soluet expẽsas q̃s fecisset in eũdo et redeũdo. et laborẽ vigilijs et oratiõib⁹ cõpẽsabit vt valeat in sui preiudicium. secundum qd̃ no. in. d. c. magne. Non potest etiam facere votũ quo graue p̃iudicium fieret ecclie sue. viij. q. j. clemens. Jn alijs aũt sic ex quibus prebeat bonum exemplum. ¶ Secundo clerici beneficiati in benesit [sect. 2] cijs in q̇b⁹ requirit̃ residẽtia non possun facere votũ longe peregrinationis sine licẽtia ep̃i. dictis. c. magne. et. c. nisi cum pridẽ. de cõse. di. v. non opz. el. ij. posset ta men facere votũ religionis. vt. s̃. religio sus. §. xij. Et secundum aliquos de accipiendo crucẽ. c. ex multa. de voto. q̃ videnť licẽ tiati a papa q̊ ad illos qui possunt esse vtiles terre sancte. sed contrarium. s. qd̃ non possunt. nisi tempore generalis pas sagij est verius secundum Ho. pa. in. c. fin. de voto soluẽt tamen expensas et redi ment laborẽ secũdũ quod dictũ ẽ d̃ episcopis. Jn alijs autem possunt.

¶ Tertio religiosi nullũ votum facere [sect. 3] possunt. Rõ ꝓpter altitudinẽ religiõis ita ius statuit. xx. q. iiij. monacho non lz vouere sine cõsensu abbatis. Si autem vo uerint frangendũ erit et placet magis q̃ opi. eoruz qui distinguunt aut possit sine p̃iudicio prelati quia a monachis et religiosis est abdicatum velle et nolle et ideo non credo quod possint vouere sine peccato nisi p̃supponãt cõsensum prela ti tacitum nec quod vouerũt exequi debẽt nisi habeant consensum expressum pre lati si eius presentia haberi potest nisi sit de quo nullũ p̃iudiciũ fit prelato vel regulari vite et hoc sequitur Ric. in. iiij. et Tho. ij. ij. q. lxxxviij. et Ray.

¶ Quarto abbates et p̃lati religiosoruz [sect. 4] nõ possunt facere votũ per qd̃ p̃iudiciuz generet̃ in eoꝝ officio sine licẽtia suoꝝ superiorum. xviij. q. ij. abbates. de alijs vero possunt vouere.

¶ Quinto filiusfamilias non potest voue [sect. 5] re aliquid quod sit contra regimen dom⁹ vel familie seu de pertinẽtibus ad illaz nisi de licentia patris. nisi votum religionis. ar. l. ti. ff. de polici. et votum terre sancte quod põt. c. ex multa extra. eo. itẽ oẽ votũ quo nihil derogat̃ cure et regimini rei familiaris. Jtẽ si hz peculiũ ca strense vel quasi de illo potest vouere: q̃ ĩ huiusmodi est sui iuris.

¶ Sexto ĩpubes non potest facere votuz re [sect. 6] ligionis. etiam de cõsensu patris. et si fa cit non tenetur ẽt post pubertatẽ q̃ꝗrcunq̃ **[[Fo.cccclviij.]v]** itẽderet eũ fecit. c. ad nostrã. de regula. requirit̃ enim pubertas cõpleta. vt. s̃. nouitius. §. j. Tho. ij. ij. q. vlt. tz quod si impu bes hz vsum rõnis quod obligat̃ q̃tuz est ex se. nisi irritet̃. de quo dicto ego dubito. q̃ contra ipsum est tex. in. c. j. de regu. li. vj. Vbi ille q̇ fecit ꝓfessionẽ añ. xiiij. annũ libere potest redire ad seculum qd̃ non esset si aliqualiter teneretur. Alia autem vota facere possunt sicut et filius familias si est doli capax. et sane mentis. c. ij. de voto. Verumtamen tutores possunt irritare. et etiam curatores si votuz est reale vsq̃ ad. xxv. an. nisi veniret accessorie vt in intrante religionem cum quo transeunt bona sua. Si tamen ratuz hz in pubertate tenetur secundum Tho. ij. ij. q. lxxxviij.

¶ Septimo seruus qui non potest face [sect. 7] re votum de operibus corporalib⁹ aut temporalibus in preiudicium domini sui qui quo ad talia est ei subiect⁹. De spũalibus vt dicere orationes et hmõi q̃ nullũ preiudiciũ faciunt domino põt ar. in. c. relatum. de sent. excõ. et. c. si seru⁹ sciente. liiij. di.

¶ Octauo vir et vxor non possunt facere **[sect. 8]** votũ per qd̃ p̃iudiciũ generet̃ alteri q̊ ad debitũ reddẽ. q̃ quo ad hoc sunt pares c. gaudem⁹. de diuor. et ideo cum vxor nō possit vouere abstinẽtiā sine consensu viri vt in. c. manifestũ et. c. noluit. xxxiij. q. v. Siłr nec vir secundum Jnn. Sed Pa. ĩ. d. c. scripture tenet quod vir aliquod votuʒ ab stinentie facere potest dũmodo non sit in p̃iudiciũ vxoris. Sed vxor nullum pōt facere sine cōsensu viri. immo dicit quod si vir consentit quod nihilominus poterit re uocare. lʒ male faciat necvxor poterit ꝯ dicere vt est tex. in. d. c. manifestuʒ. et. c. noluit lex. Sʒ ego teneo quod sicut vxor nō potest aliq̇d in p̃iudiciũ viri vouere vt de ab stinẽtia dormire cum camisia surgere ad maiutinũ. et huiusmodi sic nec vir. nec in hoc sunt im pares. Sed quo ad eleemo synas et ea que ꝑtinẽt ad curā rei fami liaris sunt bene impares. et ideo pro re gula tene sicut videtur velle gl. ĩ. d. c. manifestum quod vxor potest vouere ea que nō sunt in preiudiciũ viri. et ecōtrario vir. Vnde si vxor hʒ p̃ter dotẽ potest facere votum de ipsis dandis et similia. Verũ est quod caueat ne in scandalũ iuris aliq̇d voueat nisi sit scādalũ phariseoꝝ vt. s̃. dixi. Scādalũ. §. iij. Fallit in voto pere grinationis in subsidiũ terre sancte qd̃ vir sine lnĩa vxoris potest facere. c. ex mul ta. de voto. De voto religiōis qũo tenet quando fit a viro vel vxore vide. s̃. matri monium. iiij. §. ix. cum sequenti.

¶ Sed nunq̇d peccāt tales vouentes **[sect. 9]** q̃ iplere non possunt. Rñ. quod si quando vouent sciũt se non posse vouere. et aduer tunt de hoc sic videtur quod peccent mortali ter nisi p̃sumāt de volũ tate eoꝝ quorũ interest. Si ꝯo de hoc non cogitāt sic nō peccant. q̃ subintelligit̃ quod vouẽt q̃tũ in eis est. et multo magis non peccāt. si explicite hoc intendunt.

¶ Vtrum p̃latus abbas. tutor. maritus. **[sect. 10]** domin⁹. et huiusmodi peccẽt reuocando vota p̃ fatoꝝ q̃ non potuerunt facere. Rñ. qd̃ nō. nisi cōsensum eis dederint. q̃ tunc peccarẽt lʒ p̃fati non peccẽt obediendo eis vt in. d. c. manifestum.

¶ Pone p̃fati votũ fecerũt añq̃ essent **[sect. 11]** sub tali ĩpedimẽto. Rñ. quod nihilomin⁹ non poterunt implere.

¶ Sed nunq̇d peccauerunt mortaliter **[sect. 12]** tale impedimẽtũ acceptando puta eps q̇ anteq̃ esset eps fecerat votũ religionis acceptando eatum vel mulier cōsentiẽdo mr̃imonio. Rñ. vt colligo ex. c. per vestras. de voto qd̃ sic si de hoc aduertebat quando tali impedimẽto assen sit. si vero tunc non aduertebat nec cogi tabat quod assumebat impedimẽtum quo votum implere non posset. sic non credo mortaliter peccauerit. lʒ debeat dolere quod votum implere non pōt. et recom pensa re in eo in quo pōt. Potuit bene forsitā peccasse mortaliter ex tardatione vt infra dicā. Excipit̃ ab hoc ille q̇ religionẽ assumit q̃ non peccat. sed meret̃ et pōt omnia vota in istud commutare si vult. Et ip̃o iure erit ab omnibus absolut⁹ sine alia dispẽsatione et autoritate. vt no. Jnno. et Pa. in. c. scripture. quia prima obliga **[Fo.cccclix.r]** tio vr̃ cōfusa in posteriori. facit qd̃ not. in cle. si domũ. de reli. et vene. sanctoꝝ.

¶ Vtrum p̃fati qui existẽtes in talib⁹ im **[sect. 13]** pedimentis facerũt aliqua vota teneātur ĩplere sublato impedimẽto tali. puta filiusfami. postq̃ factus est sui iuris vel vxor mortuo viro et hmōi. Rñ. Jnn. et hug. et multi alij tenẽt quod sic. Pa. in. c. scripture eo. ti. dicit se dubitare ꝑpter. c. q̇dā. c. plʒ. de cōuer. cōiu. Vbi pʒ quod maritus q̇ intrauit religionẽ contradicente vxore restitut⁹ non tenetur ea mortua religionẽ intrare. q̃ emisit votũ tpe inhabi li ergo idem erit in filiofami. Ex quo com missionẽ erit voti non cōtulit ad tps habile. et pro hoc videtur tex. ff. de pollici. l. ij. facit qd̃ no. in. l. si non sortẽ. §. libert⁹. ff. de cōdi. inde. et hoc dicit verius Pa. Sʒ ego distĩguo quod aut votũ erat perpetuũ et tũc aut fuit irritatũ per eũ q̇ potuit. et sic amplius nōtenet̃ nisi ad id ad qd̃ se po tuit obligare. et iste proprie est casus in d. c. quidā. et. c. plʒ. Nam reuocat⁹ ille qui fecerat votũ religionis sine lnĩa alteri⁹ cōiugis

non tenetur illo mortuo redire ad religionẽ. sꝫ solũ viuere caste. ꝓ illꝏ potuit ꝑmittere. s. non exigere. et ideo serua re tenet̃. Aut votũ ꝑpetuũ non fuit irrita tum ab eo q̇ potuit. et sic dic quod soluta pa tria potestate vel vinculo quo impediebat̃ tenetur illud implere. et iste est casus. c. ꝛsuluit. de ꝛuer. ꝛiug. vbi vir ĩgressus religionẽ vxore ipsum non petente in vi ta ea mortua cogit̃ stare in religiõe. Si vero votum non erat ꝑpetuũ sed tẽporale sic non tenet̃. nisi intẽtio fuisset ad obligandu ꝫ se ad tp̃s illud facieñ. in quo non erat se obligare. similiter tenetur si qñ fecit votũ intẽdebat se obligare saltem post solutã patriã potestatem vel si remo to impedimẽto ratificauit vt in. c. ij. in tex. et in glo. eo. ti. Si vero de nullo istorũ cogitabat sed solũ de illo impedimẽ to tempore patrie potestatis si fuit irritatum non tenetur et secundum hanc distin. cõcorda opi. contrarias.

Votum. iij.

quo ad obligationem. et queri̇t̃. vtrum oẽ votum licitum sit obligatorium. Rñ. Ri. vbi. s̃. ar. v. q. j. quod sicut promissio licita facta cũ intentione obligandi se et ex deliberatione si acceptetur ab eo cui fit et qui eã acceptare potest obligat ꝑmittentẽ non tm̃ ex p̃cepto legis diuinc sed etiam legis na ture. sic cum votum sit promissio vt. s̃. dictum est et deus illud acceptet cui fit. iõ est obligatoriũ extra de vo. c. licꝫ. Fallit hoc in quatuor casibus secundum eundem Ri car. ibidem. Primus propter impotentiã implendi. Vnde ille qui vouit ieiunium qꝏ sine magno detrimento corporis seruare non potest si facultas adeun di superiorem deest potest ꝑpria autoritate frãgere secundum Tho. ij. ij. q. lxxxviij. ar. ij. peccat tamen vouens qꝏ sibi est impossibile. nisi speret fieri possibile. scꝏs propter autoritatem dispensantis. Jntelli ge si subest legitima causa alias nõ. vt in. c. magne. eo. ti. et in glo. in. c. non est. e. ti. Tertius propter defectum cõditiõis apposite. xxxij. q. viij. c. non solum in fi. vel ꝑpter defectum cause principaliter mouentis. puta mulier fecit votum ieiunãdi vt obtineret salutẽ filij q̇ moriri̇t̃. non tenet̃. Quart⁹ casus quando id qꝏ tpe facti voti erit licitum factũ est illicitũ postea. puta ꝓ fecerat votũ continẽtie ante mr̃imoniũ post ꝛctũ non potest licite denegare debitũ petẽti. et huiusmodi et ꝑpterea di cit Tho. in. iiij. ea. di. quod q̇cq̇d votũ fieri impediret si pñs esset obligationẽ etiã voto facto aufert. Qꝏ bene no. Adde. v. quando irritat̃. ab eo qui potest vt puta prelato viro tutore et hmõi.

¶ Vtrum votũ de minori bono sit obli [sect. 1] gatorium. Rñ. Rica. vbi. s̃. ar. iij. q. ij. qꝏ non si est exclusione strictioris qꝏ limita verum quando illud minus bonum non est sufficiẽs ad salutẽ. s. quod tũc non teueat Secus si est sufficiens ad salutẽ. ꝓ tunc tꝫ ꝓtũ ad illud sed non ꝓtũ ad exclusionem maioris boni.

¶ Quãdo tenetur quisvotũ implere. Rñ. [sect. 2] Pan. in. c. non est voti de voto quod statim nisi autoritate superioris q̇ sup hoc põt dispensare vt differat. ar. d. c. a ꝛrio. ricar. ꝟo dicit quod statim intẽdebat se obligare sic statĩ tenet̃. Si vero ad tp̃s. sic ꝟꝫ **[[Fo.cccclix.]v]** quod se intendebat obligare faciet. ego ve ro credo sic distinguendũ. Qꝏ aut q̇s si cut vouebat sic de impiendo cogitabat vel statim vel ad tp̃s et sic obligat̃ ꝟꝫ q̇ se obligare intẽdebat quando vouit Si ꝟo de tpe non determinauit aut non cogi tauit aut si cogitauit non tamen ad illud se obligauit ex voto. Sic distinguẽdum etiam quod aut differt. ꝓ deuoti⁹ et quieti⁹. aut cõmodi⁹ tardãdo sperat ĩplere. et sic non peccat saltẽ mortaliter. et sic ĩtelligo gl. veram in. d. c. non est q̃ dicit quod in voto subintelligit̃ si cõmode potest ꝓtuꝫ vt nõ statim teneat̃ et difficultas sicut in iura mento sic et in hoc excusabit. Aut differt solũ ex negligẽtia et si est ꝑbabile periculũ imminẽs impossibilitatis in ĩplẽdo si tardat̃vt puta ꝓ q̇ vouit religionẽ nisi hoc anno ingrediat̃ postea non erit aptus vel non poterit sic peccat mortali ter differẽdo si

hoc auertit. Si autem tale periculũ non ĩmineat vel si iminet non ad uertit sic dicere quod sit pctm̃ mortale differre videtur duꝛ ꝗuis forte sit verum per arg. a ͻrio sensu. d. c. non est voti trāsgressor q̇ autoritate aplice sedis qd̃ vouit distulit ergo erit trāsgressor si sine auto ritate differat. et ideo diceť quod aut iste ex citať a gr̃a ad impleñ. qd̃ ꝑmisit puta ꝗ sepi⁹ sibi ad mentẽ reducit̃ et cogitat quod illud dʒ implereet huiusmodi et sic velle differre erit pctm̃ mortale. q̃si a deo sit monit⁹ vt illud ꝑficiat et sic cōstituereť in mora. Aut differt ꝗ de eo non cogitat vel non recordať. et sic non erit pctm̃ morta le. nisi sit notabilis et valde lōga dilatio ar. corũ q̃. s̃. dixi. Obligatio. et §. viij.

¶ Vtrum ille q̇ vouit ad certum diem. puta **[sect. 3]** ieiunare vigiliam assumptionis glorio se virginis Marie immediate sequentem. et huiusmodi et seruauit teneatur alio die illud implere. Rñ. pa. in. c. per tuas. de vot. quod sic quasi sit obligat⁹ ad duo sicut ille q̇ se obligat certo die dare decem alicui si die statuto non dederit. tamen obligat⁹ remanebit. Facit. c. cuʒ dilecti. de do. et contu. et. l. celsus. ff. de ar bi. §. j. vbi iussus dare. x. j. kał. septemb. dicitur duo habere precepta. vnum dādi. x. aliud. j kal. Et est tutior opinio ꝗ aliud tenere nisi vnde vouens non habebat animum obligandi se nisi ad illũ diẽ ꝗ sic non tenetur alio die ieiunare sed penitere de voto facto.

¶ Vtrum votum de non vouendo aliquid **[sect. 4]** nisi in scriptis vel ĩmanu talis et hmōi valeant. Rñ. secundum Ric. vbi. s̃. ar. ij. q. iij. ꝗ sic ꝗ non simpliciter prohibet factionẽ vo ti sʒ p̃cauet p̃cipitationẽ et ideo si ͻriũ facit. s. vouẽdo non ĩ scriptis. vel sine cōditiōe apposita peccat vt transgressor primi voti. et sic est mortale et nihilominus tenetur seruare votũ quod fecit sine illa cōditione ꝗ votũ de non vouendo non obligat. licet obliget votum quod non voue bit nisi cum tali circũstātia. vt illud ser uet in vouendo.

¶ Vtrum cessante causa ꝓpter quā quis **[sect. 5]** vouit obligeť. Rñ. Host. tʒ quod sic lʒ sit fa cilior redemptio alle. c. magne. §. fin. de vo. Gofr. tʒ quod non obligať per. d. c. fina. nisi in voto religiōis quod ex falsa cau sa non viciať. c. dudum. de conuer. coniu. Sed ego dico quod si causa erat finalis ita quod non intendebat obligari ipsa nō extante non obligatur. c. cum cessante. de appe. Si vero causa erat impulsiua vel inductiua sic lʒ cesset obligabit̃ nihilominus facit. c. ex parte el. ij. de conuer. coniu. Jn dubio dico quod obligatur quando ignorat si fuit finalis vel nō. l. quicquid astringende. ff. de ver. ob. Nā ĩ omni voto causa finalis vt esse vt pla ceat deo. et ideo alie cause videntur im pulsiue et ideo ipsis cessantibus remanet obligatio.

¶ Vtrum q̇s possit obligare aliũ ex voto **[sect. 6]** suo. Rñ. quod non nisi aliter consentiat vñ mater licetvoueat qd̃ filiꝰ ieiunabit Et huiusmodi nisi ipse cōsenserit non obligabi tur. sed quo ad res temporales bene posset obligare heredem suum sed non ad aliquidpersonale si ipse non censentit. vt. j. patebit.

¶ Vtrum ille q̇ non potest ꝑficere votum per **[sect. 7]** se teneať per aliũ ꝑficere. Rñ. quod non ꝗ in omni voto intelligit̃ illa ͻditio genera lis si deo placuerit si poteroet huiusmodi etiā **[Fo.cccclx.r]** si non exprĩmať vt no. in. c. quẽadmodũ. de iureiu. et in. c. beatus. xxij. q. ij. q̃ si nō extat tollit̃ voti obligatio vt no. glo. ĩ. c. non est. e. ti. Ad cap. quod suꝑ his de voto re sponderi potest secundum Pa. in. c. j. devoto quod lo quit̃ quando impedimentũ non est omni no impeditiuum. Sed solum difficulta tiuum. Distinguit tamen Jnno. in. c. scriptu re. e. ti quod si q̇s vouit visitare terrā sācrā ꝓ subsidio impendendo quod licet tunc vi sitare non possit tamen subsidium teneť ĩpendere meliori modo quo potest que sit ad hoc obligatus. et idem dicas in eo q̇ fecit votũ visitādi. S. Jacobũ. et aliq̇d dādi. et hmōi. Si ꝟo soluʒ vouitvisitare ob deuotionẽ. tũc non tenetur per aliuʒ exeq̇ impedimẽto suꝑueniẽte.

Pa. in. ca. lꝛ. e. ti. addit aliā limitationẽ. s. quod non teneť nisi tꝑe voti emissi erat certꝰ quod impedi mentũ erat ꝑpetuũ. ꝓ sic teneret per aliũ implere ne votũ fit derisoriũ. Secus si non erat certus de impedimẽto per petuo lꝛ eũ haberet tꝑe voti ꝓ tũc solũ teneť ꝯ primũ comode poterit. ar. in. l. nepos proculo. ff. de ꝟ. signi. licꝛ Hosti. idistincte velit quod teneať per aliũ quando impedimen tũ erat tꝑe voti. Sed videtur verior opin. Pau. Addo et tertiā limitationẽ. s. quod nō teneať per aliũ verum nisi prius fuisset in mora in executione voti. quia tunc tene tur vel commutare vel redimere. vt patet leui. xxij. vbi dicitur quod si mortuꝰ fue rit imputabitur sibi in peccatum. ar. l. ij. in prin. ff. si quis cau. et in cap. fin. de iniur.
¶ Vtꝛ heres teneať implere vota sibi [sect. 8] imposita ab illo cuius est heres. rñ. quod aut expresse essent sic tenetur dũmodo acceptet hereditatẽ si sub spe habendi here ditatem solũ ꝛsensit alias si simpliciter ꝑmisit sic teneret. et ita intelligo do. an to. in. d. c. lꝛ. Nec distinguovt q̇dā. an sit peregrinationis vel abstinẽtie. ꝓ qualecunꝯ sit teneť. Facit l. veteris. §. de cō mi. stipula. et. C. vt ac. abhere. vel contra here. inci. l. vnica. c. qꝏ sup his et ca. licet eo ti. Si vero non assensit heres. tunc si votũ est ꝑsonale. s. obligans ꝑsonā suā non tenetur Si ꝟo est ꝑsonale ad incertā ꝑ sonā puta mittere aliquẽ ad sctm̃ Jaco bũ sic teneť. Siłr si est reale solũ vt face re monasteriũ. vestire pauperez ethmōi: sic etiam teneť. Jtẽ si ẽ reale simł et ꝑsona le et exp̃ssum vtrũꝯ. vt ire ad scrm̃ Jaco bũ. et ibi offerre. x. sic tenetur ad offerẽdũ x. sed non ad eundũ vel mittendũ aliquẽ nisi secũdũ quod supra dixi ĩ §. vij. quando oblĩ gať per aliũ implere. Si autem estreale et ꝑsonale. sed ꝑsonale exp̃ssum solũ est. vt pnta ire ad sanctũ Jacobũ. lꝛ accessorie veniāt expense non tenetur ꝓ sublato prin cipale. i. quod non teneať ire. non tenetur ad ex pẽsas. Si ꝟo nihil ĩ hoc disposuit sic dic quod si defunctus tenebať per aliũ votũ suũ ĩplere. vt ĩ casibꝰ de q̇bꝰ. s̃. dictũ est sic si militer etiam tenetur et hoc ex quo adijt he reditatẽ. ꝓ adeũdo quasi ꝛtraxit Facit qꝏ legiť. et no. in. l. ij. ff. de pol. et in. l. mor te. ff. de acq̇r. here. ꝑ quo tex. ĩ. c. si heredes. ff. de te. et hoc ĩtellige ĩ ꝯtũvireo he reditatis patiũť. Credo tamen quod si filiꝰ gra uareť in legitima ꝑ huiusmodi votis implẽdis quod haberet causaꝛ legitimā impetrā di dispensationem.
¶ Quid de illo q̇ defũcto ꝑmisit imple re votũ ab eo emissuꝛ. rñ. quod in oĩ casu ꝑ [sect. 9] mittẽdo ĩtellexit ꝑsonā suā obligare sic tenetur implere ob ꝑmissionẽ factā. Sed si ꝑmittebat tanꝯ heres sperans here ditateꝛ addire a qua mutato ꝛsilio po stea abstinuit non tenetur. ar. cap. venerabilem. §. fi. de elec. et no. Jnno. et Ber. in. d. c. licet.
¶ Vtrum ille q̇ vouit religionẽ aliquam in trare q̃ eũ non vult recipere sit absolutꝰ. [sect. 10] rñ. secundum Ri. vbi. s̃. ar. j. q. v. quod si intẽtio sua erat determinata solũ ad vnā religionẽ sic non tenetur aliā ĩtrare si illa eũ nolit recipere. ꝓ factũ est ei impossibile votum suũ. Si ꝟo intẽtio sua erat indetermĩa ta fic tenetur se tot religionibꝰ offerre qꝏ vnā inueniat q̇ potest q̇ eũ recipiat nisi sit talis religio de qua ꝑbabiłr credit qꝏ si de ea cogitasset nullo mō intrare con sensisset nec credo quod teneať per mundũ discurrere vt vnam inueniat que eũ recipiat ꝓ hoc cogitauit nec ad hoc veri similiter se voluit obligare.
[[Fo.cccclx.]v] ¶ Sed q̇d faciet ille q̇ indeterminate [sect. 11] voluit religionẽ cum tamen nullam inueniat q̇ cum velit. rñ Jnn. voluit qꝏ ꝑmaneat sub obedientia ep̃i. et sit monachus eius. Sed ego hoc non teneo de necessitate sꝛ quod potest nubere et stare in seculo.
¶ Quid si dubitat an determinatā in [sect. 12] tentionẽ habuerit vel ne. rñ in dubio tu tior pars est eligẽda. c. iuuenis de spō. et idem faciat sicut q̃ in ꝏterminate ꝑmisit. ¶ Vtruꝛ quẽ penitet eo quod fecit votum [sect. 13] peccet mortaliter. rñ. quod nō. ꝓ sicut ante votum poterat non vel vouere ita post potest nōvoluisse vouere dũmodo pur impleat ex quo fecit.

¶ Vtrum ille q̇ fecit votũ de non intrãdo **[sect. 14]** reilgionẽ sit obligatus ad non intrãdũ. rñ. Ricar. in quol. iij. q. xiiij. quod non ꝗ sicut illicitũ est iurare non facere bonum ĩta et illicitũ estvouere non ĩtrare religionem q̃ est maximũ bonũ. Hos. tñ. distin guit quod illectus non potest intrare. et votum obligatvt non intret illud mõasteriũ. qꝏ ꝑpter lucrum habendũ ip̃m circũuenit et alicit sed aliud monasteriũ potest vt. xx. q. iij. cõstituit de cõuer. cõiu. dudũ. Jnspiratus autem a dño potest ĩtrare. c. gaudemus de diu or. et plꝛ et ꝑbat̃ in. c. beatus. xxij. q. ij. et ĩ. c. ij. de iureiurã. Nec cures de di cto Grati. xxij. q. iij. §. vlti. in fi. qui non est tenẽdus in hoc vt infra patebit.
¶ Vtrum ille q̇ habet votũ relig ionis eli **[sect. 15]** git̃ in ep̃m teneat̃ pri⁹ intrare. Rñ. quod sic de voto. c. per tuas.
¶ Vtrum ille q̇ vouit religionẽ intrare **[sect. 16]** possit aliã intrare. rñ. quod non laxiorẽ. sꝛ bñ strictiorẽ et secundum distinctionẽ de qua. s̃. re ligio. vj. §. xxxiiij. excepto quod non tenetur pe tere licentiã si est strlctior.
¶ Sed q̇d si de facto intrat religionem **[sect. 17]** laxiorem. Rñ. tenet ingressus et penitere debet de facto voto de regu. capi. qui post lib. vj.
¶ Vtrum ille q̇ vouit ĩntrare religionẽ **[sect. 18]** satisfaciat voto si ĩtrat et postea egreditur. Rñ. ꝓꝛ Ri. in. iiij. di. xxxviij. ar. viij. q. iij. quod aut ille qui intrare religione vouit actualiter ꝑponebat in religione mane re. ita tamen quod illud ꝑpositum non cadit sub voto. sed ipsum comittat̃ tm̃. Aut actua liter ꝑpõit expiri vt si sibi placuerit stet sinautez egredieť. Aut de nullo illorum cogitat actualiter sed tamen vouet intrare: ꝗ sibi vr̃ bonum aĩe sue aut duꝛ vouet hꝛ ꝑpositũ exeũdi postꝗ intrauit. Si primo modo vonit et ĩtrat et postea exijt satisfecitvoto. Et lꝛ hoc dictũ non ꝑbet Ri. potest tamen sic ꝑbari. Nam vt dicit Henri. de gã. in. iij. quol. qõ. xix. lꝛ quis cõcipiat di uersa ꝑposita circa idem puta visitandi li mina sancti Petri pedib⁹ nudis die ve neris et vni istoꝝ apponat votũ et sub ꝑ missione voti. astringat se ad implendũ vnũ illorũ tamen licꝛ alia maneãt absolute sub rõne ꝑpositi tamen non tenetur ad ea sicut ad votũ. Sic in ꝑposito. Jtem alia rõne posset ꝑbari quod satisfecit sic. ꝗ sicut iura mentũ factum in materia iuris recipit omnes limitationes iuris sic et votũ cum am bulent pari passu vt dixi. s̃. iuramentũ iiij. §. j. Ergo intelligeť vt ꝑbaret secundum q statutũ est in iure. et cum hac opiõe Rica. cõiter cõcurrũt theologi immo plus dicit Ri. ibideꝛ quod etiam si intrauit aĩo exeũ di cum volũtate tamen dandi operã vt de⁹ in mutet ꝑpositũ suũ quod satisfecit voto. Et idem dicẽdũ si vouit mõ secũdo. s. cum volũ tate experiẽdi Aut tertio mõ. s. de nullo istoꝝ cogitãs. s. quod satisfecit. si tamen ĩtraret cum ꝑposito exeũdi. et nũꝗ dãdi operam vt muteť suum ꝑpositũ nullo mõ apud deum satisfecisset ꝗ plus deus ponderat affectũ ꝗ manũ. xiiij. q. v. Si q̇d ĩuẽisti. Et talis est ĩ malignitate non in infirmi tate. sicut ille qui intrando habet aĩum exundi tamen mutandi si aliud inspire tur. Si autem quarto modo quis vouet s. cum proposito exeundi postꝗ intraue rit. Hoc potest esse tripliciter. Primo ꝗ vouet intrare vt exeat. Secundo quia vouet introitum et exitum. Tertio quia solum vouet introitũ sed cõcomittat̃ ꝑposito exũdi. et quõcũꝗ istoꝝ modorum illicitũ est votũ. Vouẽre enim vt exeat est vouere ꝑpter finẽ malũ. et sic non tꝛvotũ. Vouere etiam ĩtroitũ et exitũ ẽ temerariũ ꝑpt̃ cõiũctionẽ ꝑtis male. s. exit⁹. Siłr intrare religionẽ cum voluntate exeundi **[Fo.cccclxj.r]** est dictũ. et iõ temerarioꝝ si nõvult dare operã vt muteť ꝑpositum suũ. qꝏ not. ꝗ sepius in practica cõtingit.
¶ Vtrum votũ factũ ex metu obliget viꝏ **[sect. 19]** s̃. metus. viij.
¶ Vtrum votũ factũ de re licita non tamen vti **[sect. 20]** li ad salutẽ sit obligatoriũ. rñ. ꝓꝛ Ri. vbi s̃. ar. xix. q. iij. quod non vñ quando aliquis vouet aliquid qꝏ in vno casu potest esse vtile

ad salutez et in alio casu inutile obligat̃ ad obseruantiā voti ĩ illo cāu ĩ quo est vtile ad salutẽ non in alio ĩ quo ẽ inutile ad falutem puta aliquis vouit nunqꝫ pete re dispẽsationẽ votoꝛ euenit casus quod ꝑ babiłr timet de trāsgressiōe alicuius vo ti. sic potest petere dispẽsationẽ non obstan te voto p̃fato. Si ꝟo casus talis non eue nit sz magis sibi expedir ad salutẽ ſua re. sic tenet votũ ꝑditũ. et non poterit pe tere dispẽsationẽ nistfuerit intẽtiovouẽ tis. quod si non obligat ĩ oĩ casu non obligeẽ in aliquo.

¶ Vtꝛ votũ de aliquo faciẽdo vel non fa **[sect. 21]** ciẽdo. q̊ salꝰ corꝑalis amittiẽ sit obligatorium. rñ. secundum Ho. quod non vt puta quisvouit non comedere carnes. a medicis dici tur quod est in periculo mortis nisi vtat̃. sic non obstāte voto vteẽ. No. hoc etiam Hu. ſa ſe. q. iiij. c. non solum.

¶ Quid de illo q̇ vouit dare vnā mensu **[sect. 22]** rā grani annuatiz pauꝑibꝰ et non ȯtermi nauit de qua mẽsura. rñ. ſz Ho. quod ĩ arbi trio eius erit dare ad quā mẽsurā vouerit. extra de cẽsi. c. ex parte. vel dic quod ad eam de qua cogitabat.

¶ Vtrum vouẽs ex dnabꝰ causis. puta vt **[sect. 23]** visitaret romā. et vt ibi inueniret germa nũ suũ teneat̃ si vna illarũ de ficit. puta ꝓ germanꝰ inde recessit. rñ. quod sic. l. celsus. ff. de arbi. Jntellige si intẽdebat se obligare vna illarũ extāte. ałs non in consciẽtia.

¶ Quid si q̇s fecit duo vota diuersa. rñ. **[sect. 24]** ſm Tho. ĩ. iiij. di. xxxviij. quod si vtrũqꝫ pōt ſuari teneẽ. Si vero sunt ĩ cōpassibilia seruet maiꝰ: et satisfaciat de minori ſz ar bitriũ p̃lati. Potest etiam dici quod non peccat q̇ votũ in maiꝰ bonum cōmutat vt infra pa tebit. Si vero sunt equalia tmpleat qȯ prius promisit.

¶ Vtrũdñiũ ret q̃ ex voto est deo vel ali **[sect. 25]** cui ecclie ꝑmissa maneat penesvouẽtẽ rñ. pe. de ꝑusio tractatu de canonica por tiōe ep̃i. c. iiij. quod sic sz ꝑsonali obligatiōe tenetur votũ ĩplere. de quo plene ĩ. l. si q̇s rẽ. ff. de polli. vbi dr̃ quod ꝑsona obligatur non res. trāsit tamen ĩ heredẽ talis obligatio vt ibidem fi. Facit. l. pactũ. ibidez Et sic cogeẽ ꝑsonali obligatōe. c. ex ꝑte. de cẽsi. Qȯ limita quo ad heredẽ. vt. s̃. §. viij. ¶ Sz q̇s aget. Rñ. q̇. s̃. Qȯ sicut ille cui **[sect. 26]** liciũ est solũ legatũ agit ȯ iure. et non aliꝰ l. j. et. ij. C. cōta de leg. sic et ille cui factũ ẽ votũ. Et ex quo infert quod legatũ factum imagini christi non acquiriẽ ecclesie nec p̃la to nec cōtẽplatione ecclesie vel p̃lati est factum: lz imago sit ĩ parochia. et vr̃ ca sus in. c. nimis. el. j. de exces. p̃la. Facit. c. requisiti. de testa. Sed cẽseẽ deo factũ et eius cōtẽplatiōe. vt vr̃ esse casus. xij. q. ij. p̃ dia. et iō aget ep̃s qui hz cogere. d. ca. ex ꝑte. et dabiẽ ecclie vbi testator habuitdo micilitũ. s. cathedrali. vel si non sit dignio ri. ar. eorũ que no. in aũt. de ecclesia. tit. .§. si quis in nomine magni dei. Si aũt factũ esset cōtẽplatōe ecclesie parochia lis siue sit talis imago in ea. sine non ec clesie parochiali acquiriẽ. capi. cum inter vos. de versi. sig. Et sic ager rector ipsiꝰ ecclesie de rudi. cap. cum deputati cle. j. de rescrip. Sic idem dicendum in voto facto per respectum ad ecclesiam vt puta ad beatũ Jacobum. Et sic p̃latus illius ecclesie. d. c. ex ꝑte. Jn voto vero facto simpliciter deo vel magni et huius modi aget episcopus. Aduerte hic quia multi decipiuntur credentes quod q̇s vouens dare vni ecclesie puta imaginẽ vel cereuz et huiusmodivel alicui paupe ri. x. teneatur taliter adimplere votuz q nec etiam per dispensationem possit liberari ex quo tales possunt agere qua si sit eis ius ac quisitum ex tali voto. Sz decipiuntur ꝓ tales non acquirunt ali quod ius in re quaz sic talis vouit eo q nec eis vel aliquibus pro eis acceptāti bus fuit facta pollicitatio sed solũ deo. Et ideo tales agunt seruent vt votũ so-**[[Fo.cccclxj.]v]**lũ ꝺditiōe. d. c. exparte. et. c. scimꝰ. xij. q. j. et similibꝰ. Cum ergo autoritate su ꝑi oris cōmutat̃ ĩ eq̃ gratũ deo talis liberatꝰ est ab obligatiōe quā cōtraxerat cum deo. et ꝓpterea absol utꝰ est. Et ideo sic tene quando ꝺmutatio fit ĩ maius vel eque gratũ deo vel etiam ĩ mi nus gratũ causa

exñte in vouēte. Fallit. hoc in voto in quo q̇s aliq̇d ꝑmisit in subsidiū terre sctē. Facit c. ex multa eo. ti. quod sine autoritate pape cōmutari non pōt.
¶ Vtrum peccet mortalirer totiēs q̊tiens **[sect. 27]** q̇s frāgit votū. rñ. quod sivotū est negatiuū nulli dubium qd̄ sic. si ꝯo est affirmatiuū puta de ieiunādo non nisi prima vice ꝗ comedit non secūda vel tertia vice come dēs fi facit sine ɔtēptu sʒ quasi reputās sibi impossibile plus illo die ieiunare. Secꝰ si ex cōtēptu. puta ꝓ si etiam possit iuuare non faceret et similia tʒ etiā. Pe. de palu. in. iiij. dist. xv. quod quando quis vouit ad certum diē non biberevinū puta die sabbati qd̄ solū peccat mortaliter ṗma vice. Secus si fecisset votū ad tp̄s ꝑpetuuʒ vel ad certos dies ꝓ si ad tēpus ꝑ petuū totiēs quotiēs bibit peccat mortaliter ꝓ oē tēpus est in obligatiōe. Si ad certos dies solum dies est in obliga tione. et non totū tp̄s. Et ideo non peccat nisi semel ꝑ quolibet die. Et dat exemplum de indulgētia que est in perpetuū in ecclia quia totiēs habetur quotiens intrat. Si est ad diē solum habebit qui semel nec plus qui ꝑies in eodem die visitauerit. Si ad diuersos dies sic quo libet die visitauerit. et satis est benigna ista opi. sed prima est verior. c. tutior ꝓ exemplum de indulgentia est valde dis simile.

Votum. iiij.

quo ad commutationem vel dispensationem queruntur plura.
¶ Vtrum votū sit cōmutabile in aliud **[sect. 1]** opus pietatis. rñ. quod sic. tex. ē ī. c. magne. .§. cum igitur. de voto.
¶ Vtꝯ possit q̇s sine autoritate supe **[sect. 2]** rioris votū suū in melius commutare. rñ. ſm. Pa. in. c. scripture. de voto quod sic lʒ sit tutiꝰ habere dispensationē etcū hoc transeunt cōiter docto. et facit. d. ca. scripture et ca. peruenire el. ij. de iureiu. Sed contra est. c. primū. de voto vbi fine arbitrio p̄sidentis non debet fier i etiam in melis et sequit̄ Ri. vbi. s̄. arti. viij. q. j. Jtem facit ɔtra. l. ij. si cer. peta. insti. q̇. mo. tol. ob. in prin. vbi patet quod non libe ratur quod soluit rē etiam meliorē nisi solua tur quod debetur. Et ideo dic quod aut cōmu tatur in religioneʒ et sic potest fieri sine autoritate suꝑioris. d. c. scripture. Nam secundum Ri. vbi. s̄. ar. viij. q. ij. cuʒ quis profitetur actualiter vel habitualiter intendens non amplius teneri ad vota q̄ priꝰ secerat: sed solū voto religionis absoluitur ab illis ipso iure. Secus si quādo professionē fecit ītēdebat actualiter vel habitualiter velle remanere obligatus illis votis q̇ priꝰ fecerat quia sic īdiget dispensatiōe. Posset etiam esse tale votuʒ de q̊ ꝑbabiliter possʒ dubitari an meliꝰ eēt illd̄ seruar̄ aut eo dimisso religionē ītrar̄ aut si aliq̇s magnꝰ rex fecisset votū de acquirēda terra sctā et hmōi. in q̇bus tūc papa esset ɔsulendus et secundum eius au toritate ꝑcedēdum non simpl̄r in religio nē cōmutandū. Similiter non cōmutat̄ ī religiōis votuʒ illud quo q̇s vouit aliq̇d dare in sub sidiuʒ terre sctē sine lnīa pape scd̄m Rodo. Se cus si solū fecisset votū peregrinatiōis ꝓ absoluerēt̄ per re ligionem. Aut cōmutatio voti vult fieri in aliud a religiōe. et sic requiritur auto ritas suꝑioris. aliqñ solū petita licet nō obtēta. vt quando est certuʒ qd̄ illud in qd̄ cō mutat est meliꝰ et magis deo acceptum vt ī. c. lʒ de voto si etiam fieret sine lnīa su ꝑioris cōmutatio in melius quando est claꝯ qd̄ est melius non peccaret ꝑ. d. c. ꝑuenit si ꝯo non est claꝯ quod sit melius sic oportet autoritas obtineat̄. et multo magis qñ commutat̄ in eque bonum vel minus bonum est necessaria dispensatio superioris.
[sect. 3] ¶ Sed q̇d si votū erat factū deo intuitu alicuius certe ꝑsone vel loci puta tal̄ monasterij vel talis pauꝑis de dādo si bi aliq̇d. rñ. quod licet actio acq̇rat̄ talibus ad agēdū. vt cōpellat̄ reddēr̄ qd̄ vouit **[Fo.cccclxij.r]** s̄. dictum est. tamen in religionē commu rādo absoluit̄ ab illa obligatiōe cum fuis set ꝑsonalis. Secus esset si non ex voto so lum deo facta. Sed ex aliquo

alio respectu se homini obligasset ꝙ sic non absol uereť per religionis ingressum nec etiā per dispensationem superioris. nisi ſm quod dixi. s̃. papa. §. vj. et iuramentum. vj. in principio.
¶ Vtrum ille qui promisst patri aut alteri [sect. 4] votum eorũ implere possit illud in religionem cōmutare. Rñ. Tho. in quadā ꝙ. de quol. quod sic quia sicut sufficit ꝑ se. et ita pro patre.
¶ Vtrum oẽ votum possit commutari au [sect. 5] toritate superioris. Rñ. secundum Ri. vbi. s̃. ar. ix. qō. j. quod sic. et de hoc. s̃. papa. §. j. et hoc firmiter teneas. ꝙ nullum est votuꝫ vo luntarium quin possit in melius ɔmutari. et non ipsi cui cōmutať saltez commu nitati. Jtẽ aliqñ votũ militaret ˜ɔ saluteꝫ propriam. vt pꝫ in illo qui castitatẽ vouit quā tamen ex fragillitate sua videtve risimiliter se fracturũ. Et ideo superioris autoritas nobis dimissa est a deo in huiusmodi prouidendis. et non cures de tenentibus aliud.
¶ Quis est superior cuius autoritate vo [sect. 6] ta possint cōmutari. Rñ. quod quo ad qua tuor vota solus papa dispẽsat. s. in voto religiōis. Jn voto hierosolymitano voto sancti Jacobi. et voto visitandi limina apłorum Petri. et Pauli. et sic seruať in facto. licꝫ nullo iure inueniať expres sum nisi de voto ꝑ subsidio terre sancte vt in. c. ex multa devoto vbi tenet Pau. quod etiam legatus de latere non potest dispẽsa re cum requirať specialis delegatio. vt iu d. c. ex multa patet. Sed si factum esset solum pro deuotione non pro subsidio sic tenet idem Pau. ibidem quod episcopus potest dispẽsare. Et similiter si vouisset solum ex deuotione ire ad sctm̃ Jacobũ non in subsidium prestañ. et facit pro hoc tex. c. quod super his et. c. ex multa. e. ti. q̃ fũdant se super subsidia terre sancte. Et licet istud sit verum de iure. Quia tamen ɔsuetudo ita se habꝫ vt etiam ex deuotione factũ ꝑtincat ad papā eius dispẽ satio. et etiam ꝙ maiores cause ad papaꝫ sunt referẽde vt in. c. maiores. de bap. Jdeo ɔsulo recurrendum fore semper ad papam in hmōi. Si tamen eps̃ dispẽsaret sequendo opi. Pau. credo valeret ꝙ posset dici quod licet communiter remittā tur ad papam non tamen propter hoc est casus papalis. potest enim quis mitti ad papā aliquādo ad terrorẽ. aliquādo ꝑ maiori cautela. aliquādo ex reueren tia. et iō hoc non ꝑbat esse qd̃ ad hoc con tingit abesse. l. neqꝫ natales. C. de ꝑba. Jn alijs autem votis a p̃dictis potest eps̃ di spensare q̊ ad suos subditos. Abbas et alij p̃lati religiosorum pñt quo ad religiosos eis subditos. siue votũ fecerint ante ingressum religionis siue postea. Alij autem inferiores eps̃is q̇ non sunt p̃lati religiosoꝝ dispẽsare non possunt nisi tales haberẽt iurisditionẽ eps̃alẽ in perso nas de iure spāli. Facit gl. ī cle. j. de re. ecc. non alie. etqd̃ no. Jnn. ī. c. statuim⁹. de ma. et obe. et pa. ī. c. significasti. de fo. cōpe. vel ex speciali iure vel cōcessiōe hoc eis cōcedereť. Et hoc sequuntur cōiter doct. in. c. fi. de post p̃la. Host. tamen in. c. j. de voto. dicit quod text. d. c. j. ꝑbare videť quod quilibet p̃sidẽs in istis votis dispẽsa re posset. Fateť tamen quod de cōsuetudine ser uať vt īferiores eps̃is non possint dispẽsa re nisi vt dictum est et minime mutāda q̃ longa consuetudine īterpretationem acceperunt. l. minime. ff. de legi.
¶ Vtrum eps̃. et similes possint dispensa [sect. 7] re in votis a se emissis sicut pñt dispen sare in subditorum votis. Rñ. Pa. in. c. magne de voto quod non. et facit istud. c. magne iuncta gl. ꝑ hoc nam non debet quis autoriꝫare in facto suo ꝑprio vt in clemen. ij. de re. ec. non alien. et. in. l. j. ff. de auto. tuto.
¶ Vtruꝫ abbas vel prelat⁹ religiosus q̇ [sect. 8] cōcessit licentiam eius subdito vouendi possit cum eo postea dispẽsare. Rñ. Ric. vbi. s̃. ar. iiij. q. iij. qd̃ ante votũ emissuꝫ potest licentiam reuocare et sic non tenebit postea factũ sed post votuꝫ emissum di cit tutius esse quod subdit⁹ recurrat ad superiorẽ sui prelati vel ad papā si alium **[[Fo.cccclxij.]v]** non hꝫ et ista opinio est satis equa ne videať autoriꝫare in facto suo sꝫ tamen de veritate iuris potest dispensare.

ar. c. mani festum. Et qd̄ ibi no. xxxiij. q. v. Jtē sicut rōnabiliter cōcessit licētiā potest etiam rōnabiliter si cā occurrat dispensare nec est istud in facto ꝑprio sed alieno nisi forte solū vellet dispēsare ꝑpter suū cōmodum q̄ sic non posset alꝭ sic ꝑpter ne cessitatem subditi.
¶ Quid de voto castitatis an inferior **[sect. 9]** a papa possit dispēsare. Rñ. diuersa fuit opi. sz saluo meliori iudicio credo dicēdum quod aut votuz castitatis est simplex et ꝑpetuū et tūc ꝑpter duo ep̄s potest dispēsa re. Primū si votū castitatis fuit aliqua liter meticulosum a prin. lz non fuerit iustus metus vt vult gl. in. c. veniens. qui cle. vel vo. Scd̄m ꝑpter periculum fornicationis quando verisimiliter time tur de incōtinētia. Et hoc etiam tz. d. car. et. d. An in. d. c. veniens. et sic limito dictū Spec. ti. de le §. nūc. de ep̄oꝛ. ꝟ. ciij. et Jo. an. et doc. q̇ dicūt ep̄m posse dispēsare quando votū castitatis est simplex et ꝑpetuū et gl. in. c. rursus qui cle. vel vo. q̄ dicit ecclesiā posse dispēsare. Jn alijs autem casibus solꝰ papa dispēsabit. Et sic ītellige gl. ī. c. j. de vo. cum alijs doc. tenētibꝰ quod non potest ep̄s dispēsare. A fortiori potest dispēsare cum eo q̇ fecit votū non nu bēdi q̄ ꝑprie non est votū castitatis: qd̄ pz q̄ si fornicaret̄ non frangeret votū lz peccaret mortaꝭr. Si ꝟo non fit simplex sz ad tp̄s puta vsqꝫ ad annū et hmōi. sic potest ep̄s dispēsare. Similiter dispēsat ep̄s in voto castitatis emisso ab altero ꝛiuguz ratione periculi. vt etiam exigere possit vt notāt doc. ī. d. c. rursus. Et ibi do. Jo. an. de sancto Georgio ep̄s. Alex. Si vero votū sit solēne. sic solus papa si miꝭr dispēsat secundum omnes in. c. cum ad monasteriuz. de sta. mo. vbi etiam aliq̇ voluerunt quod nec etiam papa possit licet non sit verum secundum Arch. in. c. sunt q̇daz xxv. q. j
¶ Quid req̇rit̄ vt dispensatio vel cōmu **[sect. 10]** tatio sit ltīma. Rñ. Jnn. in rub. de obser ieiu. et Arch. ī. c. p̄sbyter. lxxxix. dis. dicūt quod duo requirunt̄. s. cā legitima in vouē te. Et scd̄m quod votū cōmutet̄ in meliua vel deo magis acceptum. Pa. ꝟo in. c. j. de vo. dicit q̄si cā legitima snbsit ī vouē te lz non cōmutet̄ in aliquid melꝰ tamen ē legitima dispēsatio. dūmodo cōmutet̄ in aliud simile. facit. c. magne. de vo. et legit̄ et no. ī. c. j. de re. ꝑmu. ī simili. Ego tamen credo quod etiam si non cōmutet̄ ī aliud simile quod valeat dum necessitat̄ vel vtilitas id ꝑsuadeat. Necessitas puta q̄ est debilis. Jtē familiam magnaz habet quā oportet sustētet et hmōi. Vtilitas puta q̄ maiꝰ bonum est cōitati cōmunicatio qꝫ si seruaret. et similia q̄ arbitrio supioris sunt relinquēda vt in. c. ex multa cir ca fi. de vot. vbi textus alternatiue loq̇tur dicēs. si necessitas exigit vel vtilitas ꝑsuadet. Si vero cā legitima non subsit in vouēte tūc oportet fiat cōmutatio in melꝰ. Et ita ītelligo et limito tex. c. j. de voto qd̄ vult vt in melꝰ fiat cōmutatio vel saltē in eque bonum et gratuz deo. **[sect. 11]** ¶ Vtrum dispensatus sine causa legiti ma sit tutus in cōscīa vide. s̄. dispensatio quod non.
¶ Quid dz attendere dispensator voti. **[sect. 12]** Rñ. q̇d liceat scd̄m equitatem quid deceat scd̄m honestatē q̇d expediat secun vtilitatē vel necessitatē. Jtem qualitatē ꝑsone causam et qualitatē et qꝫtitatē cōmutatiōis. Nam si cā cessat facilius dispēsatur. Qualitas ꝟo vt fit votum pere grinatiōis eximet expensas quas fecisset eundo et redeūdo et ipsas ī pios vsus cōuertat laborem itineris et ipsum ieiu nioꝛ et oṙonum labore cōpenset Si aūt sit votū ieiunij attēdat quod pauper homo parua pecunia redimere potest sed non diues. item vtrum impedimentuz sit tꝑale. et sic solum dilationē cōcedat aut perpetuuz vt facilicer absoluat hec habent̄. ī c. magne. de voto. et quod ibi no.
¶ Vtruz habens aliena incerta. qui ea **[sect. 13]** vouit in subsidium terre sancte possit ꝑ ep̄m dispēsari vt in alios vsus ꝛuertat. Rñ. secundum Rodo. quod non etiam si religionē ingrediat̄.
¶ Vtrum votū de sabbato festando sit cō **[sect. 24]** **[Fo.cccclxxiij.r]** mutādū. Rñ q̄. si fecit ex quadā supstitione credēs quod sit melius initi lr̄e vete ris testamenti sic votū non tz. Si ꝟo fecit ex deuotiōe vel reuerētia virginis tūc si haberet inducere iudaizationem q̄ cohabitat

vbi multi sunt iudei sic com mutandũ est omnino. alias nō. sed pōt seruari. Jdẽ dic de voto ieiunādi in do minica quod si q̇s fecit vt magis sit disposit⁹ ad spũale gaudiũ aut contẽplationem diuinorum sic licite fit et seruat̃. si vero vt fit afflingẽdo carnẽ satisfaciat deo de peccatis et carnẽ subijciat spiritui tunc non dꝛ ieiunare in dominica. sed in sabbato precedenti secundum Jo. de ncapo. in quoli. viij. q. xxv. quia debet tale ieiunium interpretari. vt facit ecclesie vniuersitas. siaũt non cogitauit neqꝝ de spirituali gaudio neqꝝ de afflictione carnis. sed simpliciter ieiunare vouit in dominica sic consulenduꝛ est. vt potius ieiunet in sabbato. vt xp̃ianis se cōformet secundum eũdẽ Jo. ne videat̃ singularis.

Votum. v.

quo ad commendationem.

¶ Vtruꝛ expediat homini vouere. Rñ. **[sect. 1]** ſꝛ Ri. vbi. s̃. ar. vj. q. j. Aut homo vouet bona quorum obseruatio vr̃ ꝓbabiliter ꝓportionata infirmitati sue et sic expedit homini vouere qꝛ per hoc firmat ampli⁹ volũtatẽ suā in bono et pro magna ꝑte excludit a se libertatẽ male faciẽdi et facit actũ virtutis latrie et ideo vouẽdo meret̃. Si ꝟo vouet ĩproportionate sic non expedit nec lꝛ. Tale enim votũ nō haberet discretionẽ comitem. cum per hoc vouens magis videret̃ se illaqueare qꝝ augere securitatem de sua salute.

¶ Vtrum sit magis meritorium opus bo **[sect. 2]** nũ factum cum voto qꝝ sine. Rñ. Ric. vbi s̃. q. ij. quod sic. et probat primo qꝛ op⁹ inferioris virtutis magis est meritoriũ impetratũ a supiori virtute qꝝ ab ĩferiori sed latria est supior virt⁹ qꝝ abstinẽtia peregrinatio et hmōi. Ergo cuꝛ vouere sit actus latrie est magis meritorium bonum abstinentie factũ ex voto. vt po te impetratum a latria qꝝ sine. Secũdo qꝛ qꝝto opus ꝓcedit a volũtate magis firmata in bono tāto est virtuosius et cō sequenter magis meritoriũ. Ad operari virtuose requirit̃ firmiter et immobiliter operari ſꝛ phil. iiij. eti. c. iiij. sed ce teris paribus volũtas est firmior in vo to qꝝsine. ergo et c. Ponit ansel. li. de simĩ litudinibus exemplũ. s. quod qui facit op⁹ cum voto quasi qui dat arborem cum fru ctibus. sed qui sine quasi qui dat solum fruct⁹. Hoc ꝓbatur. xxxiij. q. v. tũc salua bitur. xxviij. q. j. iaꝛ nũc vide gl. in cle. si dominum. de reli. et vene. sanctorum.

Vsucapio

est acquisitio dominij ꝑ continuationem possessionis tẽpore lege diffiniti dicit text. in l. ij. ff. de vsuca. trienniũ est tempus qȯ hꝛ locum tātum in vsucapiōe. insti. de vsucap. in princip. not. Jo. xv. qō. iij. in summa.

¶ Quare fuit inducta. Rñ. ꝓ bono pu **[sect. 1]** blico et vtilitate publica ne dominia re rum sint incerta. ff. de vsuca. l. j. insti. e. .§. j. Et vt finis litibus ponatur. ff. pro suo. l. fina.

¶ Que requirunt̃ ad vsucapioneꝛ. Rñ. **[sect. 2]** q̃ quatuor. Primuꝛ quod requiritur est bo na fides nedum in vsucapiente toto tẽ pore vsucapiōis. sed oportet quod fuerit bona fides in prin. contractus ex par te tradentis et accipiẽtis. ar. ff. de emp. l. ij. §. si eam. Jteꝛ quod res sit mobilis. quia circa immobile est p̃scriptio. Jteꝛ quod res tradat̃ vel q̃si aliter possessio non haberet̃ sine traditiōe. C. de pac. l. tradi tionibus. instit. de re. diui. §. per traditionem. vel alio modo possideat̃ tẽpore debito. s. triennio. Jtẽ titulus verus non putatiuus nec falsus. ff. ꝓ lega. l. ij. et. iij. C. de vsuc. pro here. l. fi. et ibi aꝛo. et q̇ sint veri tituli ĩfra subijciā si tamen esset putatiue ver⁹ titulus ex errore facti non iuris non ĩpediret. vt. l. j. C. de vsuc. pro dote et. l. quod vulgo. ff. pro emptore. et. l. iiij. et vlti. ff. pro lega.

¶ Que possunt vsucapi. Rñ. quod omnia exce [sect. 3] ptis que prohibentur vt furtiue res et que vi possidẽtur. vt no. gl. in sum. xvj. q. iij nec res sacra vel religiosa nec deci **[[Fo.cccclxxiij.]v]** ma. de prescrip. cãm q̃. Jtẽ nec seru⁹ fugitiuus. Hec ꝑbant̃ insti. de vsuca. §. sꝫ aliquãdo. et. §. sequẽti. Jtem quicũq; ꝑhibet̃ alienatio. et vsucapio regulariter ꝑhibet̃. ff. de fun. dota. l. si fundũ. ff. de verb. sig. l. alienationis.
¶ Quis potest vsucape. Rñ. omnis q̇ potest lici [sect. 4] te possidere. vt paterfamili. filiusf. ĩ peculio pupill⁹ si hꝫ aĩm possidẽdi. lꝫ nõ interuenerit autoritas tutoris et furiosus si sane mẽtis vsucapere cepit sꝫ ĩcipere non potest durãte furore. ff. devsu. l. iij. .§. j. et. ij. et. iij. Sꝫ seru⁹ vsucapere non potest ꝙ nihil potest possidere. l. labeo. ff. de vsuc. l. j. §. item acquirimus. ff. de acquir. pos. nisi peculiariter ex scientia domini possidere. vt in dictis legibus.
¶ Qui sunt tituli trãsferẽtes dominiũ [sect. 5] vt sciam⁹ qũo vsucapio currat. rñ. sũt. x. Prim⁹ ꝑ soluto q̇ hꝫ locũ quando ego credo tibi debere. puta cẽtũ ex q̃cunq; cã et tu idem credis. et sic soluo vel aliq̇d loco ei⁹. et sic vsucapies. ff. ꝑ so. l. j. et sic iust⁹ error dat cãm p̃scribẽdi. Fallit quando cã em ptionis q̃ non p̃cessit soluit̃ aliq̇d. ꝙ nec pro emptore cum non precesserit. nec ꝑ soluto. ꝙ ex cã emptiõis tradit̃. l. ij. Rñ. ij. ff. pro emptore. ꝑ sol. l. pe. Secũdus pro emptore et q̇ hꝫ locũ cuꝫ q̇s in veritate emit reꝫ alienã. vel a furioso quẽ crede bat sane mẽtis et bona fide. vt. ff. e. l. pignori. §. j. et. ff. ꝑ emp. l. ij. §. si a pupillo. et in isto requirit̃. vt dixi bona fides in rebus mobilib⁹ tam tradẽtis q; accipientis. Jtẽ quod emptio sit pura non cõditiona lis. ff. pro emp. l. ij. §. si sub cõditiõe. Jtẽ quod precium soluat̃ vel fides habeat̃ de precio. ꝙ aliter non trãsferet̃ dominium insti. de re. diui. §. vendite. Jtẽ quod eadẽ res q̃ est empta tradat̃: ꝙ si alia daret̃ non vsucaperet ꝑ emptore. l. ij. §. cum sti chũ. ff. pro emp. Tertius pro transacto qui habet locum in re tradita vt a lite recedat̃ ab eo q̇ credebat̃ domin⁹. C. ꝑ transacto. l. ex cã. C. de transa. l. si ꝑfundo. Quartus ꝑ herede q̇ hꝫ locũ vbi q̇s est verus heres vel saltẽ iuste et probabiliter hoc putet. Sed non habet locũ tu suis heredib⁹. ꝙ quodã modo ɔuiuẽ te eo hereditariarũ rerum domini extimant̃ l. ij. §. filium ꝑ here. C. pro her. l. nihil pro herede. Sed in extraneis heredibus di stingue quod aut res est vitiosa. puta quia furtiua. vel vi possessa vel res fisci. que nullo tꝑe p̃scribi põt. C. cõmunia devsu ca. l. iam pridẽ. vel res pupilli. vel res da ta p̃sidi contra. l. iul. repetundarum. ff. de acq̇r. re. do. l. bonefidei. et sic heres ge neralis. vel successor specialis rei alicu ius prescribere non potest. ff. de publi. l. sꝫ hi. §. actionũ hãc. de quo vide. s̃. prescriptio. §. xxxiiij. Si vero res non est vi tiosa sic dic. vt. s̃. p̃scriptio. §. j. Quint⁹ ꝑ donato qui habet locũ in vero non in opiniõe aliquid est donatũ bona fide. C. de don. l. vlt. item quod donatio teneat ꝙ si pr̃ donat filio et decedat non vsucapiet ꝑ donato fili⁹ ꝙ donatio non valuit rõne patrie ptãtis. ff. ꝑ dona. l. j. §. j. ff. pro here. l. ij. §. filium lꝫ tamen rẽ alienã q̇s nõ possit donare quo ad hoc vt dñiũ trans ferat̃ in p̃iudiciũ veri domini ꝙ quod q̇s non hꝫ trãsferre non põt. C. de donat. l. si fili⁹. Valet tamen vt vsucapiat̃. ff. ꝑ dona. l. si is q̇ alienã. et. l. fi. de tur. pat. c. cura. Sex tus ꝑ derelicto qui habet locũ in ea re q̃ credebat̃ a dño derelicta et ali⁹ possidere ĩcipit q;uis ignoret a quo sit derelicta. ff. ꝑ dereli. l. si id quod ꝑ derelicto. Se ptimus pro legato qui hꝫ locum cum ali cui res legat̃ aliena bona fide. ff. ꝑ leg. l. ꝑ legato. la. j. Et q;uis legatum adem ptũ sit tamen vsucapio currit. d. l. ꝑ leg. et. l. vlt. dũmõ ꝑbabiłr error excuset. puta credit testatorem fuisse sane mẽtis. cum tamen foret furiosus. vel ignorat legatum vel codicillum ademptum esse. Octau⁹ pro dote qui hꝫ locuꝫ cum res aliena pro dote bona fide datur. l. vlti. ff. pro dote. Non⁹ pro suo q̇ habet̃ cum quis possidet rem quam credit suã aliquo iusto tit. ff. pro suo. l. j. et vltima. Decimus pro iudicato qui habet locuꝫ cũ res est iudicata a qua non est appellatũ spacio decem dierum vsucapit̃ ꝙ transit

in rem iudicatam. ij. qō. vj. anteriorum. vñ. in vsucapione requiritur aliquis de istis titulis et bona fides. et qꝏ **[Fo.cccclxiiij.r]** res non sit vitiosa. et capi. vt dictum est ¶ Quis effectus vsucapionis. Rñ. secũ **[sect. 6]** dum omnes est vt rei vsucapte dñium directum acquiratur. C. de pactis. l. traditionibus. ff. de vsucapi. l. j. et. iij. ff. pro suo. l. fina.
¶ An habeat locuʒ ĩ ɔsciẽtia dic vt. s̃. p̃ **[sect. 7]** scriptio. §. xlix. et multa ibi ad hoc faciũt per tantum.

Vsura

secundũ Host. in summa est quodcunqꝫ solutioni rei mutuãte accedit ipsius rei vsus gratia pactiõe ĩterposita. vel hac ĩtentiõe habita ĩ cõtractu. vel exactione habita post con tractuʒ. Pro cuius declaratione attende quod primo dicitur quodcunqꝫ scili cet quodcunqꝫ nomine cẽseatur siue cõ sistat in dando siue ĩfaciendo dummodo precio sit extimabile. Et vltra sorteʒ exigatur eritvsura. xiiij. questio. iij. vsura et capitu. pleriqꝫ. Secundo aditur rei mutuate. quia in solo mutuo vero vel inter pretatiuo consistit vsura secundũ omnes docto. dicitur. Tertio ipsius rei vsus gratia. quia si non vsus gratia. i. cõsum ptionis. sed si pene vel interesse loco apponeretur non esset vsura vt infra patebit. Concluditur in quarto pactione interposita et c. quia sine pactione vel exactione aut intentione et gratis aliquid datur non erit vsura ꝓut in fra plenius patebit per dubia sequẽtia De vsuris et quod sint ꝓhibite ẽt de iu re ciuili. no. ĩ auť. de ec. ti. §. j. et ĩ. l. j. et ibi Guil. de cũg. Bar. Bal. et Saly. C. de sũ. tri. et in auť. ad hec. C. de vsuris.
¶ Vtrum sola spes recipiendi vltra sor **[sect. 1]** tem faciat vsurarium. Rñ. vt colligo ex glo. super Luc. vj. mutuum date et c. quod aliquis potest mutuare dupliciter pro pter spẽ lucri. Vno modo principaliter ita quod non mutuaret nisi lucrum inde speraret. et tunc vsurarius est vt patet in capi. j. et. c. ɔsuluit. de vsur. et. xiiij. questio. iij. si feneraueris. Et in hoc con cordant communiter Joan. and. Arch. et Gemini. in ca. primo. eod. titu lib. vj. et in. d. ca. cõsuluit. et theologi in. iiij xv. di. Sed attẽde quod ista intẽtio tripliciter potest contingere. Primo ante mutuũ. Vnde si post mutuum cognoscens peccatum mutuat ĩtentionem poterit sponte donata recipere sine vsura. Secundo sub sequenter ꝗ post mutuum sperat aliquid et sic etiam vsurarius est. Tertio cõcomi tanter puta ꝗ mutuãs nullũ sperabat lucrũ. sʒ debitor ꝓpter mutuum dat sibi p̃miũ et mutuãs ꝓpter eandem causaʒ re cipit. Et sic etiam vs urarius est et talis tenetur restituere secundum quod dixi. Restitu tio. j. in verbo vsurari⁹. Alio modo q̇s sperat lucrum scʒ. secũdario ꝗ etiaʒ fi cre deret non haberevltra sortẽ mutuaret ni hilomin⁹ ꝓpter charitatẽ et talis spes non facit vsurariũ secundum Ri. in. iiij. dist. xv. ar. v. q. v. ar. c. q̇d proderit. lxj. dist. et. c. in singuł. lxxvij. di. lix. di. si officia. j. q. ij. qꝫ pio. in hoc concor. Jnno. Ber. ale. Pa. et multi alij in di. ca. consuluit et dicit Jo. an. in regula pctm̃ li. vj. qꝏ comuniter hoc tenetur a doc. Cum enim aliq̇s dat ali cui mutuum scire dʒ esse sibi debitorẽ ad antidota naturaliter obligatũ. de testa. c. cum offi cijs. l. sed et si lege. §. cõsuluit. ff. de peti. here. Aduerte hic quod mutuans hac spe siue intentione vt ille sibi remu tuet alia vice non ex vimutui sed ex acci piẽtis charitate non est vsura secundum alex. in. iij. ꝑte sũme ti. de p̃cepto mutui caret tamen merito si prin cipałr ꝓpter hoc facit Rod. Go. et Ho. vero tenent quod est vsura. Sed verius dicit Alex. et prefati verum di cũt quando deducitur simpliciter in pactũ. Facit quod infra dicã. §. iiij.
¶ Vtrum mutuãs ad captandũ amorem **[sect. 2]** sit vsurarius. Rñ. secundum Tho. �fa. �fe. q. lxx viij. non limitat hoc Jo. ã. cal. in. c. fi. de vsu. veꝛ nisi spes vlteri⁹ procedat quia si quis mutuaret pape vel impatori. et huiusmodi ad captandũ beniuolẽtiã vt post posset cõsequi

beneficium vel castrum aliquod esset vsura. Hoc limito verum quando ex mutuo separaret. sed quādo ex amore concepto erga ipsuʒ ex mu tuo facto non esset verum immo licite posset separare. quia illud non seperat ex mutuo sʒex amore et qꝯ liceattenet Th. vbi. s̃. argu. ij. in. Rñ. tertij argumenti.
[[Fo.cccclxiiij.]v] ¶ Vtꝛ mutuare ad hñda ea q̃ pecunia non mẽsurantur sitvsura. Rñ. tho. vbi. s̃. quod non ex q̊ p quod lʒ saperare rẽ cuius vsus ĩter amicos ꝛcedisolet si comodat̃ liber Jteʒ iniurie remissionẽ ab illo q̇ me in iustep̣se quebat̃ cum multo meo dāno. c. dilectꝰ el. j. et. c. ad aures de simo. Secus eẽt si iuste. ꝙ non liceret sine vicio vsure mutuum dare sub tali spe. et sic intellige glo. ĩ. c. qm̃ multi. xiij. q. iiij. que dicit q̣ vsure pñt peti. vt dānũ euitet̃. ¶ Vtꝛ liceat petere munꝰ a linguavel **[sect. 4]** abobseq̇o ꝑpter mutuũ. rñ. �fʒ Tho. vbi s̃. quod non ꝙ extimat̃ pecũia vt pʒ ĩ illis locāt ad hoc op̣as suas. Nec ob. quod obq̇ gat̃ ad antidotavt dictũ est ꝙ vt di li gl. in. d. c. si feneraueris non potest deduci in pactũ. Rō �fʒ Ar. ibidem ꝙ antidotũ ẽ debitũ simplex. sʒ cũdeducit̃ in pactũ nascit̃ obligatio ciuilis quod est plꝰ. Et iō plus exigitur qꝯ potest extimari pecunia et ꝑpterea essetvsura. Addit tamen gl. predi cta quod si eguerit talis mutuās quod poterit per modum gratitudinis petere talia serui tia non ex necessitate vel ex. l. sʒ ex grati tudine sine vsura ego tamen credo quod quando na turalis obligatio deducit̃ tali modo in pactum quod non magis tenetur ꝙ ex ip̃a naturali obligatiōevt puta dicẽdo. ego mutuo tibi. vt tu mutues postea mihi si indiguero et hoc comodefacere potue ris. quia non sit vsura. Quod etiam tenet Ho. in sum. quia istud non est exige re plusꝙ velit natura contractus. Facit ad hoc. c. significasti de elect. Secus esset quando simpłr deduceretur in pactum vt sibi remutuaret. q̇a sic eẽt vsura et sic intellige et limita p̃dicta. et Tho. vbi. s̃. qui cum Archidia. cōcordat.
¶ Vtrum domini qui mutuant rusticis. vt eo **[sect. 5]** tuʒ possessiones colāt sint vsurarij. Rñ. secundum Grego. de armino in quest. de non te. quod non si istud concurrat. s. quod alias sa tisfaciet ipsi rustico deoperibus positis ad colendam possessionẽ secundum quod iustum est. Secus esset si subtraheret aliq̇d ꝑ pter mutuum ꝙ vsura eẽt. Jdẽ dicẽdũ est de eo qui ꝛcedit terminũ. vt trahat emptores ad suā apothecam velad suum molendinũ vel ad scolas. er huiusmodi si nullũ dannũ incurrũt. et ita bene et fa ciliter ei satisfit ab ipsis mutuantibꝰ si cut fieret ab alijs per eādẽ rōnẽ. Et ideo Jo. cad. in. d. c. fi. et Jo. and. in mercu. su per regula peccatũ. et Lau. de rodo. flo rẽti in. ij. p̣te cōtractuũ suoꝛ. q. xxxviij. et Rod. et multi alij qui tenent quod sitvsu ra debẽt intelligi quando ꝑpter hoc magis grauant̃ vel non ita bene satisfit eis ab ipsis mutuātibꝰ sicut fieret ab alijsvel quando hoc deducit in pactũ simpłr. Secꝰ si mutuatvsqꝙ q̊ vadat ad scolas. Nec. ob. quod efficitur maioris cōcursus et fame. ꝙ tale q̇d sperat non facit vsuram cum non ematur pecunia siłr non ob. quod aufert̃ eis lib ertas indirecte ex q̊ reuocat mutuũ ꝙ non est veꝛ. Nam cuʒ mutuans possit tp̃s sui mutui limitare. l. vinũ. ff. si cert. pet. non aufert eis libettateʒ si mutuat donec vadant ad eius scolas vel molendina sed p̃figit terminũ mutui sui. et sic tene sicut tʒ etiam San. Bernardinus in suis ꝛctibus ałr omnis multitudo esset vsuraria cum non possint hodie fundi sine mutuo locari colonis.
¶ Vtrum mutuās centum Joanni cum pa cto quod det sibi. l. in numeratis et alia. l. in **[sect. 6]** debitoribus vel ĩ rebus puta in pāno et huiusmodi et ipse ꝑmittit sibi soluere centuʒ in numeratis quos debitores et res steriles non accepisset Johānes nisi ꝑpter mutuum de. l. sit vsurariꝰ. Rñ. �fʒ Lau. de re. ĩ suis etōtractibꝰ quod fit in fraudẽ et iō cum grauet Johānes noĩe mutui eritvsu ra et concor. Bal. q̃ alle. bar. ĩ. l. vir. ab eo per illũ tex. de iu. do. ĩ. l. cum ałr. C. de vsur. Jdeʒ dic cum ratione mutui aliq̇d vẽdit debitori plus debito p̃cio. xiiij.

q. xiij. si feneraueritis. Jdẽ dic quando emittit̃ min⁹ iusto p̃cio ꝓpter anticipationẽ solutionis Tho. vbi. s̃. qd̃ bene no. ꝗ multum practicatur iste contractus.
¶ Vtrum gerẽtes negocia stipẽdiarioruȝ [sect. 7] s. recipiẽdo pagas eorum et faciendo alia obsequia et mutuando eis in neces sitatibus eorũ recipiendo certum salariũ sint vsurarij. Rñ. Lau. in suis ꝛctib⁹. quod non ꝯtũ ad id quod ꝑcipiũt rõe labo-**[Fo.cccclxv.r]**rum sed ꝯtũ ad id quod recipiũt rõne mu tui sunt vsur arij. item dic de collectori b⁹ dñoꝝ q̇ a cõitatib⁹ aliq̇d accipiũtvt miti⁹ cum eis agãt expectãdo quod licite ac cipiunt si rõe laboruȝ et expensarum ac cipiunt sed si rõne expectationis. sic est vsura. concor. Tho. vbi. s̃.
¶ Vtrum ciuisq̇ mutuat cõicati vt euitet [sect. 8] collectas sit vsurari⁹. Specu. ti. de vsur. tenet qd̃ non ꝗ aliud est de suo non tribue re. et aliud non caꝑe. l. procul⁹. ff. de dã. in fe. et aliud non acq̇rere aliud non admitte re. l. j. §. si his bona. ff. de col. bo. et aliud lucrum aliud sumpt⁹ q̊s erat factur⁹. l. cũ fili⁹. ff. de leg. et aliud penã euadere aliđ aliq̇d lucratiue percipere. C. de vsur. l. cumallegas Joan. and. et do. Anto. in. c. consuluit de vsu. limitant dictum Spe cu. quando collecta esset incerta et sic on⁹ extraordinarium. Sed si esset certa et ordi naria esset vsura. Rõ quia idem est remittere. quod dare. c. veniẽs el. j. đ testamẽ. viij. q. iij. talia. l. quinetiaȝ. ff. de calum. Et hoc tene.
¶ Vtruȝ ille q̇ mutuat. x. illi q̇ sibi debe [sect. 9] bat alia. x. q̃ sibi denegabat. cuȝ tali pacto qd̃ satisder sibi opportune đ. xx. sit vsurari⁹. Rñ. quod non secundum Hos. ĩ sum. eo. ti. et iõ illđ verbum qđcũꝯpositũ ĩ diffinitione intelligit̃ qđcũꝯ. s. ad lucrum vel suꝑ habũdãtiã. vel qđcũꝯ extĩabile pecũia quod sit pl⁹. d. c. ꝛsuluit. et. xiiij. q. iij. per totũ. ¶ Jn quibus casibus accipit̃ vltra sortẽ [sect. 10] sinevsura. Rñ. ꝟȝ glo. et doc. i. c. ꝛquest⁹. de vsur. inuenio. xij. casus.
¶ Primus quando ecclesia vel laic⁹ recipit [sect. 11] a suo va sallo feudũ in pignus. de quo s̃. feudum. §. xxxj.
¶ Secũdus quando emphyteota vel vsufru [sect. 12] ctuarius pignoret dominus vel proprietario. De quo. s̃. feudũ §. xxxij. et. iij.
¶ Tertius quando q̇s retinet possessionem [sect. 13] meaȝ possum in pignore accipiẽdo fru ct⁹ meos facere sine vsura. quia recipio tantum meũ. de vsu. d. c. j. et. d. c. conquestus. secus esset in possessione alterius in pignore accepta quia vsura esset faciendo fructus suos quia reciperet vltra sortẽ non suum de pigno. c. illovos. ¶ Quartus quando sine omni pacto et spere [sect. 14] cipit̃ gratis oblatũ. vnde. j. q. ij. sic nullã inquit tex. ob suscipiẽti culpe maculã ingerit q̇ non ex ambientis petiõe pro cedit. intellige quod dans liberaliter dat sciens se non teneri nec credens creditorem hoc exigere et recipiens recipit li beraliter vt. s̃. dictum est. Restitutio. j. in verbo vsurarius.
¶ Quintus quando qđ recipit̃ ratiõe inter [sect. 15] esse recipit̃. et no. secundum Pet. de ancha. et. d. anto. in. c. salubriter. eo. ti. et Pan. in di. c. ꝛquestus. quod interesse cõsistit non solum in dãno habito. sȝ in lucro cessante dũmõ lucrum cessans esset in actu vel quasi in actu hoc ẽ quod probabiliter fuisset. q̇a sic dr̃ peti qđ aliquo mõ est: secus esset si solũ esset in possibilitate. ꝗ sic dr̃ poti⁹ non esse hoc pȝ ꝑ. l. si iactũ retis. ff. de ac. em. et ven. Vbi pȝ quod licita est emptio q̃ fit de sola spe probabili quasi in actu. et idem de partu futuro. l. nec emptio. ff. đ cõtrahen. emp. Secus esset de eo quod est solũ ĩposibilitate. ex q̊ pȝ quid dicendũ de multis casibus quos inferam ꝓ maiori declaratione.
¶ Quid de illo qui non soluitex culpa [sect. 16] sua creditori solito mercari in termino debito. Rñ. quod tenetur ei ad lucrum cessans iudicio bonoꝝ mercatoꝝ. Et ideo talis creditor licite recipit vltra sortezȝ. Jdem dic de illo q̇ volebat negoctari vel possessionẽ emere quod licite

recipit vltra sortẽ tātū ꝗtū lucratꝰ fuisset verisimili ter vel habuisset de fructibꝰ possessiōis aut alteriꝰ rei dūmodo. v. cōcurrāt. Pri mū quod cōputet pericula et expẽsas ꝓ lucruʒ intelligiť deductis expẽsis. s. laboribꝰ etꝑiculis. l. j. C. de fruc. et lit. exp. et l. fructꝰ. ff. sol. ma. Secūdū quod non sit eius in tẽtio lucrādi principaliter per hāc viam sʒ potius per mercātiā vel emptionẽ. Tertium quod non cōtrahat pactū ad semper sed ad aliqð tp̃s ꝓ aliter q̊ ad iudiciū hūa nū videretur quod potiꝰ vellet lucrari isto modo ꝗ per aliāviā. Quartum quod ille cui mutuat non sit in tamarcta necessitate et creditor in tali opulentia quod non teneať gratis mutuare qð quando sit. vide eleemo-**[[Fo.cccclxv.]v]**syna §. j. quintū q̇idq̇ accipit fit vere ī teresse suū ꝑbabiłr et ꝑ īteresse accipiat aliter eẽt vsura idem dic ꝗʒ īno. et Ray. de illo q̇ merces volẽdi deferre ad aliū q̇ licite plꝰ accipit quātū extimať lucrum qð habuisset si p̃fata ɔcurrāt. Sʒ Host. dicit quod hec opi. Jnn. et Ray. multos duxit ad īfernū. Jo. an. ꝟo cōcor dicẽdo q̇ si statim p̃ciū soluiť cessat rō Ho. et ẽ ꝟa opi. Jnn. si ꝟo p̃ciū non statī soluitur sic non lʒ. et inn. ītellexit quando p̃ciū statī soluiť. Et hāc distinctio. Jo. an. sequūť Jo. cal. Pe. de ancha. et henri. boic. ī. c. ī. ciuitate de vsu. et La. de rodul. ī suis ꝯctibꝰ. sʒ d. Anto. ī. d. c. ī ciuitate dicit quod etiam si p̃ciū non statī soluiť quod licet quando ꝑbabiłr est certum quod lucratꝰ fuisset. Et qð dicit Ho. et Jo. an. Dicit quod loquunť p̃sumptiue. Sʒ quando certum est quod nulla fraus interuenit lʒ etp̃sumptio cedit ꝟitati. idem tenet Pa. ibidem et sic tene ī conscīa. Nec ob. dictū Tho. vbi. s̃. q̇ dicit quod non licet deducere in pactū id qð de pecunia non lucrať in telligiť enim quando p̃dicta non ɔcurrūt. vt ptʒ ex rōne sua cum dicit ꝓ non debet vendere qð nondū habet et potest multipliciter impediri ꝓ istis concurrẽtibꝰ non pōt impediri ałr nisi sic intelligereť ꝯdiceret sibpijsi ibidem vbi tʒ licere deduce re in pactū recōpensationẽ dāni per qð subtrahitur sibi aliqð quod dʒ habere. et ꝯ id quod expresse tenet scďa scďe. qō. lxij. ar. iiij. de quo. j. §. lxxvij.

¶ Quid de illo q̇ hñs ducẽtos ducatos **[sect. 17]** tradit. c. Joāni ꝑ suis necessitatibus ex pẽdendos cum pacto quod tātū sibivltra sor tẽ redderet quātū lucrabūtur alij. c. que ponit ī negociationẽ. Rñ. Jnn. et Jo. an. in. c. fi. de vsu. tenẽt esse vsurariū. Qďve ruʒ credo quando nolebat eas in negociatio nẽ ponere. sʒ si omnes ducẽtos volebat in negociationẽ ponere et ad instantiam Joannis sibi taliter dedit erit licitus cō tractus dum modo cōcurrant p̃dicta. v. precedentis. q.

¶ Vtrum ille qui vendit possessionẽ vel **[sect. 18]** quid simile et tradit emptori possit si em ptor non sibi soluit in termino. post terminū fructꝰ possessionis suos facere sinevsura. Rñ. gl. ī. d. c. cōquestꝰ. quod potest in pignus accipere trāsacto termino et fructꝰ suos facere secundum doc. et in hoc casu habet actionem ex contractuvel officio iu dicis ad interesse secundum Ho. C. de ac. em. et vẽ. l. ij. et. ff. de act. em. l. ij. et quod liceat habes gl. in. l. ij. C. de vsu. et in. l. curabit. C. de ac. em. et ven. Et id em dic si non vult soluere preciuʒ tradẽdovult et conuenit vt sibi soluatur fictuʒ seu pensio debita donec preciū soluerit tex. est in di. l. curabit. et vide. s̃. emptio. §. v. et ex his patet quod lucrum cessās licite extgitur sinevsu ra. et ꝑ hoc est tex. in. l. iij. in fi. ff. de eo q̇ cer. lo. et in. d. l. curabit. et facit quod no. in. l. Julianus. §. offerri. ff. de acti. em. et ven. et qð no. Jnn. in. c. sacro de sen. ex. et doc. in. d. c. conquestus.

¶ Respectu damni emergẽtis sʒ Tho. **[sect. 19]** vbi. s̃. licere. Pro cuius declaratiōe que ritur vtrum fideiussor qui ꝑ defectu debi toris compulsus fuit accipere sub vsuris vt solueret creditorivł soluit vsuras et capitale creditori. ꝓ iurauerat possit ipsas exigere a debitore. Rñ. quod sic et oīa damna que occasione debiti habuit: ꝓ seruari debet indemnis de fideius. c. ij. de foro compe. ca. fi. li. vj. ff. de ac. em. et ven. l. si sterilis. §. cum per venditorem.

ff. mand. l. si mandato §. si fideiussor. ff. de admi. tu. l. ij. §. vltimo. Et hec est cōmunis opi. licet Alanus cōtradicat de vsuris solutis. Sed tu dic secundꝫ eā distinctionem de qua habes supra fideiussor. §. xvj.
¶ Vtrꝫ liceat exigere vsuras quas sol **[sect. 20]** uit ab eo qui non soluit in termino. Rñ. quod sic si duo concurrant. Primum si illi qui dixit quod erat eis necesse accipere sub vsuris. Secundꝫ si non poterat aliter inuenire mutuum nisi sub vsuris secūdum Alexan. de ales. Facit pro hoc ca. quoniam. xiiij. q. iiij. et. c. si quis de clericis. xij qō. ij. Posset etiam dici quod etiam si mutuum potuisset inuenire gratis. quod nihilominus poterit exigere vsuras solutas: ꝙ non tenetur se alteri obligare. quod faceret si mutuo acciperet gratis. Sed tamen primum est equius. **[Fo.cccclxvj.r]** ¶ Vtrum ille a quo emi lapides tigna et **[sect. 21]** huiusmodi ex quibus non percipiť ali quis fructus teneať mihi soluere vsuras quas solui. vt sibi satisfacerꝫ si iṗe non mihi tradidit p̄dicta in termino. sꝫ fuit in mora. Rñ. secundum Bal. in. l. vsuras. C. de vsuris quod sic tanqꝫ interesse. Facit tex. no. in. l. luci⁹ titius secundum vnam lectu ram. ff. de actionibus. empti et venditi. Jdē tꝫ Jnn. dicēdū esse in similib⁹ contractib⁹. puta locationibus vēditionibus et hmōi. cōcor. Lau. de Rodo. ī suis cōtractibus. sed Saly. in. d. l. vsuras reprobat Bal. dicens quod interesse vsurarū quas soluit non debet imputari debitori ante moram. sed tu tene primam opi nionem quando accipit sub vsuris taliter quod alio modo non accepisset ni ss propter complacentiam vel vtilitatē quam consecutus erat ex tali emptiōe. et ideo cum talis ex falsa promissione priuauerit eum tali vtilitate vel cōplacentia quam plus vel tanium extimabat quantum interesse vsurariū. Jdeo talis ei tenetur Et sic concorda.
¶ Vtrꝫ recipiēs denarios sub vsuris **[sect. 22]** qui postea autoritate ꝓpria alicui ami co sub eadeꝫ vsura mutuat sit vsurari⁹. Rñ. Monald⁹ tenet qd̄ sic. Sed Jo. cal. in repetitione. c. fi. de vsuris distīguit. quod aut facit vt vsurario satisfaciat etse in demnem preseruet. Et sic licet ꝙ non fit stipulatio vsurarum: sed vt euitet dānū quod licet vt in. c. si quis cleric⁹ xiiij. q. iiij. quoniam non tenetur cum suo damno al teri subuenire. ff. de prescrip. ver. l. q̇ ser uandarꝫ in principio aut facit alio re spectu quā vt se seruet indemnē. Et sic non licet. et esset vera opi. Monal. puta ꝙ licet non mutuasset amico non propterea. volebat soluere vsurario. Cōcor. Pe. de ancha. post Jo. an. in. c. j. eodem libro. vj.
¶ Vtrum ille qui occasione mutui labo **[sect. 23]** res subijt vel damna possit in recōpen sationem facere fruct⁹ pignoris suos si ne vsura. Rñ. Hosti. in sum. quod sic de re. ec. non alie. c. ad nostraꝫ. vel etiam aliq̇d pro labore licite percipit vltra sortē �means eundem ibidem.
¶ Vtrum liceat mutuare sub vsuris il **[sect. 24]** li qui vsurpat mea que aliter non possum habere donec sim satisfactus. Rñ. secundum Alexand. lomba. quod sic quia non recipio alienum sed meum. facit. capitu. ab illo. xiiij. questio. iiij. et c. j. et. ij. de vsu. Quod limitat nisi scandalum sibi īmineret vel alij: quia tunc non liceret.
¶ Vtrum gener qui accipit in pign⁹ cer **[sect. 25]** tas possessiones a socero pro dote non soluta faciat fructus suos. Rñ. quod sic. tex. est in. c. salubriter. de vsu. quod intellige si primo concurrat quod sustineat onera matrimonij vt in fin. d. c. salubriter et. l. pater in princip. ff. de dol. excep. Secundo quod dos sit promissa simpli citer. Nam si dedisset terminum de dote soluenda nihil posset recipere. ꝙ ante moram nihil debetur et potuit vxorē accipe sine dote. dicat ergo gener. Ego lustineo onera matrimonij vel ducēdo sustinebo da dotem. et si socer non pōt dicat ei sustine onera matrimonij dando mihi possessionē in pign⁹ vt ex fructib⁹ sustineā. Dicit etiam pañ. in. d. c. salubriter quod si gener accepit pign⁹ et postea dedit terminū socero de soluē do dotē quod nihilominus poterit bona conscientia tenere fruct⁹ pignoris: quod verum credo quando dedit terminū ad redimendum pignus aliter

nō. Tertio quod fructus non excedāt one ra quia causa cessante cessat effectus de appella. cum cessante. et cōmuniter one ra extimantur secundum quantitatem dotis. nam mulier secundum quantita tem dotis est alimentanda. l. si cum do tem. §. sinautem. ff. sol. ma. et. capitu. per vestras. de do. ĩter vi. et vx. Quarto secũ dum Jo. an. do. Anto. et Joan. de lig. in d. capitulo salubriter. et Lau. de Rodo. ĩ suis contractibus oportet quod fructꝰ subijciantur fortune. Vnde secundum eos non liceret genero recipere cautio nem vel promissionem cum pacto quod ĩte rim quod dos non soluat̃ ꝑ onerib9 detur sibi certa quātitas annuatim. cōtrariũ **[[Fo.cccclxvj.]v]** scʒ quod certa qtitas recipiat̃ licite tenet Pau. de elea. Jo. cal. Pe. de anch. et Pau. ĩ d. c. salubriter. et est verius cum sit eadẽ ratio. s. ꝑpter ĩteresse dām emergẽtis. Limito tamen p̃dicta ꝟa quando gener si dotẽ haberet poneret eā in possessionẽ vel in negociationẽ ex q̇bus ꝑbabiłr tantum haberet. ałs non cum nullum paciat̃ in eresse.
¶ Vtrum mutuās summam pecunie de **[sect. 26]** bitā ꝑ dote genero p̃fato et recipiẽs ab eodem possessionẽ quā ipse in pignꝰ hʒ a socero ꝑ dote faciat tructꝰ suos sine vsu ra sicut gño facit. Rñ. Bal. in rub. C. de vsu. quod nō. Rō q̃ mutatiōe ꝑsone mutat̃ priuilegiũ quotiẽs ꝑsona est ĩmediata cā priuilegij. l. j. C. de ĩpo. lucra. descri. et l. locatio. alias incipit licitatio. §. fin. ff. de publ. Sʒ hoc non est rō q̃ istud non est priuilegiũ ꝑpter dotẽ. sʒ ius cōe ꝑpter iteresse. Jdeo cum iste mutuās non ꝑpter interesse. sʒ ꝑpter lucrum accipiat fructꝰ ex mutuo eritvsurariꝰ. dicit tamen Rodo. quod si mutuasset liberaliter et gener sibi si militer liberałr trāsferret totuʒ ius qd̃ hʒ in possessiōe p̃fata licite saceret fructus suos: quia eos non reciperet rōne mutui sed ratiōe liberalis donationis. ¶ Vtrum einẽs a genero ius p̃fate posses **[sect. 27]** sionis faciet fructꝰ suos. Rñ. quod sic nec ibi potest esse vsura nisi fingeret emere cũ intẽdat mutuare. Facit pro hoc qd̃ dicam. j. §. lxvj.
¶ Vtru heredes mariti sine vsura. simi **[sect. 28]** liter faciāt fructꝰ suos. Rñ. secundum Jo. an. et Pa. ĩ. d. c. salubriter quod non q̃ rō est diuer sa. Nam heredes statim possunt se expedire reddendo illi pignꝰ quod non pōt maritus de iureiu. tua nos. el. ij.
¶ Vtrum relicta cui heredes obligāt p̃fa **[sect. 29]** tā possessionẽ faciat fructꝰ suos. Rñ. in no. et Ho. et Ber. et. d. An. ĩ. d. c. salubriter. tenẽt quod nō. sʒ cōputabunt̃ in sortẽ. facit. l. titia. ff. de sol. sit ergo cauata et faciat possessionẽ vẽdi vel insolidũ sibi dari. l. a diuo pio. §. si sup̄ rebus. ff. de re iudi. Sʒ ego credo cōtrariũ. si non hʒ aliunde vñ viuat. quod facit suos fructus licite. Et etiam teneo quod potest recip̄e cerium quid an nuatim ab heredibus donec sibi restrtitant dotem. vt. s̃. dixi. Dos. §. xxviij.
¶ Ex p̃fatis pʒ quod rōne ĩteresse vel lucri **[sect. 30]** cessantis vel dāni emergẽtis aliq̇d accipere vltra sortẽ non est vsura. Sʒ aduer tendũ est quod quando interesse euenit rōne sucri cessantis siue ex absentia vel de structione rei alteriꝰ extimatio non dʒ de duci in infinitum. sed vbi res principa lis est extimatio non dʒ excedere duplũ rei principalis secundum cōem extimationem ipsiꝰ rei. vbi ꝟo res non hʒ cōem extima tionẽ: q̃ alia non est q̃ cōiter vendat̃. vel vbi res est incerta. vt verbi gr̃a captura pisciũ de q̃ ĩ. l. si iactũ. ff. de ac. emp. et vẽ. tũc extimatio fiet arbitrio boni viri: lʒ excedat duplũ: adeo tamen quod in immẽ suʒ non excedat. vt. l. j. C. de sen. q̃ ꝑ eo q̃ inter. ꝑfer. quando ꝟo interesse euenit rōne dāni emergẽtis si hoc euenit rōne omissiōis solũ ɔsiderat̃ interesse solũ intrinsecũ. vt. ff. de ac. emp. et ven. l. si sterilis. §. cum per venditorem. exẽplũ frumentũ non est datũ emptori in termino. solũ cōsiderabit̃ illud qd̃ plꝰ valuit qd̃ est ĩteresse intrinsecũ non qd̃ aĩalia mor tua sint qd̃ est extrinsecũ. ĩteresse. si aũt interesse euenit rōne commissiōis sic te net̃. de extrĩseco dāno. Exẽplũ ꝑmisisti mihi dare frumẽtũ in tali termino et ꝑpterea non ꝑuidi mihi aliter. Et ex quo tu non dedisti. non potui ꝑuidere ex quo aĩalia mortua sunt sic teneris per omissio nẽ

et cōmissionē. i. falsam ꝓmissionē sal tē ī ɔscĩa. Qð ĩtelligo quando alr sibi ꝓuidis set si non fuisset tali ꝓmissiōe fraudat⁹. Aliud exemplũ. Dedit quis tignũ violatũ sciēter nec aliq̇d dixit emēti tenebiť etiam de ruina domus et de pēsiōe soluta qð est ĩteresse extrĩsecũ vt. l. Julian⁹. ĩ prin. ff. de ac. emp. et vē. Non tamen in infi nirũ vnde non veniet pēsio domus per longũ tp̄s: sed videtur quod veniat solũ prima pēsio. ar. l. in hoc iudiciũ. et. l. nerarius. ff. de seruo corrupto. vbi corruptor serui tenetur non solũ de seruo. sed de oĩbus rebus q̃s asportauit tũc fugiens non autē de alijs q̃ postea successiue furatus est. ¶ Sextus casus in quo licite vltra sortē **[sect. 31]** **[Fo.cccclxvij.r]** exigiť et quando id qð capitur fit rōne pene. Aduerte tamen secundum Sco. in. iiij. dis. xv. ar. ij. quod si creditor malet debitorē potius incurrere penā ꝯ in termino sibi soluere esset vsura. Similiter p̄sumiť vsura suꝑ pena apposita mutuo quando excedit ĩteresse. de q̊ dic vt. s̃. pena. §. xij. Jtez p̄sumiť in fraudē vsuraꝛ quando apponens pe nam est ɔsuet⁹ fenerari. l. iulian⁹. §. idē. ff. de act. empt. et ven. et extra de pig. illo vos. ff. de pig. act. l. vel vniuersoruz. Jtē quando per singulos mēses vel annos di ciť ɔmitti. auť. ad hec. C. de vsu. sumpta de corpore auť. vt null⁹ mutu agri. Jn iudicio tamen aĩe si apponať solum vt il le soluat in termino. ꝓ de pecunia intē dit aliud facere tunc et magis cupit q soluat ꝯpenā cōmittat: et verisimiliter credidit penam non incurrere quando apposuibt poterit exigere sine vsura etiā si excedat interesse secundum Rodo. quia interest publice vtilitatis vt pacta seruē tur. si vero poniť in fraudē vsurarum vel quando apposuit verisilr credidit penā incursuꝛ. aut magis cupit ĩcurrere penā ꝯ soluere vsurarius erit. xij. q. ij. fraterni tas. et in. c. legibus. de arbit. c. dilecti. et qð ibi not. Jtē aduerte quod quando non soluit in termino ꝓpter impotētiā vel ꝓpter non culpā suā. quod pena non potest exigi sine vsura. ꝓ vbi non est culpa non dz esse pena. l. sancim⁹. C. de pe. Ergo exigereť rōne excrescētie q̃ facit vsurā. d. c. si fene rauerit. Jtē quando ꝑtē soluit non potest tota pena exigi quando obligatio est diuidua. de q̊ dic vt. s̃. pena. §. xiij. et. xiiij. ¶ Quid de statuto vel consuetudine q̃ **[sect. 32]** ordiuať vt missus in possessione lucreť fruct⁹ ad rōnē quinꝯ ꝓ cētenario donec sibi fuerit satisfactũ vel quod sibi deť ĩsolutũ id qð valet quinꝯ ꝓ trib⁹. Rñ. Bal. ĩ. l. acceptā. C. ð vsu. q. xviij. et Jo. de Jmo. in. l. si finita. §. iulian⁹. ff. de dā. in te. quod licite sine vsura illð accipit. ꝓ illos lucrať rōne interesse. et dicit notari in glo. suꝑ. §. si ꝟo. ĩ auť. de exhi. re. q̃ singu laris est secundum eũ. Bar. vero. iu. l. fi finita. .§. Julianus. ff. de dan. infect. et Jo. de ananta. ĩ. c. salubriter. de vsu. et Lau. de redol. dicũt quod talis cōsuetudo vel statu tũ est ɔ ius diumũ et in frandem vsura rũ. Sed ego dico quod si tale statutuz vel cōsuetudo emanauit in penā vt debito res artentur ad satisfacieñ. et debitor ex culpa sua non satisfecit quod ē ꝟa opi. Bal. dummodo cōcurrat recta intētio vt. s̃. dixi in precedēti. q. nec miꝛ cum autoritas p̄toris ꝓpter nimiam cōtumaciam hoc facere possit. l. fulcini⁹. §. fi. ff. ex q̇. cau. in pos. eať. Si vero fit in fraudez et mutuās potius velit incurrere penam debitorem et huiusmodi sic vera est opinio Bar. et erit vsura. Opz ergo ad hoc vt **[sect. 8]** liceat quod iuste sit missus in possessionez non tātũ ex ordine. sed etiam ex cā. hoc est qð in veritate sit creditor. et ꝓpter ĩteresse illud plus accipit. puta ꝓ poti⁹ vel let sua puta cētũ ꝯ domũ q̃ valet cētũ xx. aliter illud. pl⁹ tenereť restituere vt dicim⁹ de pignore in. l. fi. in. §. sinautez biēniũ. C. ð iu. do. impe. vel ad punieñ. **[sect. 7]** ɔtumaciā debitoris suꝑ abũdātiā p̄di ctam accipiat: puta ꝓ ille contumaciter non vult soluere.
¶ Septim⁹ rōne dubij recipiť vltra sor **[sect. 33]** tem sine vsura. de quo in. c. in ciuitate et in. c. nautgāti. de vsu. puta emēs rē pro minori p̄cio ꝯ valeat tꝑe emptiōis recepturus eā tꝑe quo verisilr pl⁹ vel min⁹ valere potest non erit vsura. si casus accide ret qð pl⁹ valeret ꝓ ꝗz gl. ĩ. c. nauigāti. de vsu. tam emptor ꝯ venditor equaliter comodũ vel incomodũ ex

dilatione ex pectat. exemplum emit q̇s frumẽtum tpe madij vel oleũ et huiusmodi in quo vna mẽsura vlʒ vnũ ducatũ ꝑ vno floreno recepturus ipm̃ tpe augusti. si est frumẽtũ vel tpe natiuitatis si est oleũ in quo tẽ pore ꝯisiłr potest valere tãtũ minꝰ de vno floreno qtũ plꝰ non erit vsura lʒ valeat plus. Esset bñ vsura si tali p̃cio emeret quod verisiłr minꝰ valere non pōt. vel quid modicũ. sʒ bñenultũ plus. Qd̃ aduerte ꝑistis q̇ emũtoleũ tali p̃cio quod parũ mi nus potest valere. sed bene multum plꝰ. qꝛ vsurarij sũt. Aduerte etiam hic quod si ille q̇ emit rẽ receptur̃ alio tpe eã credebat eã plꝰ valere. quis iudicio meo verisi-**[[Fo.cccclxvij.]v]**militer sit plꝰ vel minꝰ valitura erit vsu rarius minꝰ emẽdo ꝑpter p̃uẽtionẽ solutiōis secundum Jnn. et do. An. in. d. c. ĩ ciuita te. quis non teneat̃ ad restitutionẽ si verisiłr plus vel minꝰ erat valitura. lʒ ip̃e non sic crederet. Siłr dic de illo q̇ vendit frumẽtũ vel oleũ et huiusmodi plusq valeat tpe ꝯctus vel p̃tium recipit tpe quo veri similit̃ potest plus vel minꝰ valere si ãtea non eratvẽditurꝰ quod lʒ. Vnde clariꝰ Sco. in. iiij. di. xv. dicit aut vẽdẽs frumẽtum tpe natiuitatis ponit p̃ciuʒ qd̃ tũc vʒ et spectat vsq ad mediũ solutionezʒ: et sic misericordiam facit. Aut ponit maius p̃tiũ q tũc valeat. et tũc distīgue si erat vẽditurus in natiuitate sic erit vsura. si ꝯo non erat vẽditurus. sed volebat serua re vsq ad madiũ. et solũ ꝑpter instãtiaʒ req̇rẽtis vẽdit tũc si ponit p̃tiuʒ tale tñ quod verisimiliter in madio potest plus vale re vel minus non erit vsura ꝑ. d. c. nauigãti. Si ꝯo ponat tale p̃ciũ quod ponat se in tuto vt ĩ plurib̃. et illũ cum quo cōtrahit in periculo vt in pluribus. puta qꝛ raro potest plus valere. sed minus sic cōiter est vsura Et in hoc cōcordãt cōiter canoniste in dictis. c. in ciuitate. et. c. cōsuluit. et. c. nauiganti.

¶ Sʒ q̇d si non ponit p̃ciũ. sed vẽdit cum **[sect. 34]** pacto quod qtũ valebit in madio tamen vult. Rñ. quod sic vt dixi erat seruaturꝰ lʒ. Si ꝯo non erat seruaturus erit vsura. Aduerte tamen quod cum oleũ vinũ et frumẽtũ et huiusmodi de crescãt. illd̃ qd̃ decrescit non poterit sine vsura vẽdere Jtẽ si necessario ꝑ eius con seruatiōe vsq ad illud tp̃s haberet aliquas expẽsas facere. puta puluerizatio nis aut locationis vasorũ seu domus et huiusmodi si ipsas non detraheret esset vsura. Et ꝑpterea dico quod ꝛfessor dʒ multuʒ ponderare p̃fata ne simul ruat cum ip̃is. Et ideo. c. in ciuitate p̃fatũ merito dicit consulte hoĩes facerẽt: si a tali ꝯctu cessarẽt cum cogitatiōes hoĩm nequeant oĩpotẽti deo occultari Ratio qꝛ tales magis sunt cōtenti ita expedire q periculo suo vsq ad aliud tempus seruare. Et etiam vt plurimi sunt incerti si erant serua turi vsq ad illud tp̃s cum videamus pro pter quedam emergentia ꝑpositum sepius mutari. Et propterea est periculosus contractus nisi bene clausuletur. Et magis dubiꝰ est casus quando non ponit p̃tiũ tũc. sed qtum valebit in principio madij vel in medio aut in fine cum cer tum sit quod totũ si hʒ multitudinẽ non po tuisset ita prefixe in principio vendere vel in vno die et cōiter mutet̃ p̃tiũ. Si tñ vellet tamen qtũ valuerit plus in madio. Sic esset vsura aperta. Si ꝯo simpliciter dixit quãtũ valebit in madio. sic �facm iudiciũ humanũ attendet̃ mediocritas vt non plus vel minus capiat̃. sʒ mediũ. ar. in aut̃. de cōsulibus. §. qm̃ etiam nos. sed tamen periculosum est. cum forte vẽ diturus fuisset in illo tpe quo minus valuit in illo mense.

¶ Vtrum emẽs reddit̃ alicui̇ ciuitatis **[sect. 35]** ex guerra ãgustiate ꝑ vili p̃cio. et demũ facta pace lucrat̃. x. ꝑ vno sit vsurarius. Rñ. quod non rōne dubij. l. cum hr̃ditate et. l. q si in venditione. ff. de here. et ac. vẽd. �facm Hosti. et Archi. consulũt tamen vt inde largas faciat eleemosynas.

¶ Vtrum mutuãs rẽ cum pacto quod eadẽ res **[sect. 36]** in pōdere nũero et mẽsura sibi restituat̃ sit vsurarius exẽplũ puta pecuniũ ꝑ pecu nia marchã argẽti ꝑ alia marcha argẽ ti granũ ꝑ grano vinũ ꝑ vino et hmōi. Rñ. �facʒ Pe. de an. ĩ. c. vsuraꝛ. de vsufr. li. vj. et Jo. cal. ĩ. d. c. fi.

et Rodo. quod aut ꝓisiłr dubitat̃ quod tpe solutiōis tamen minus pōt valere qꝫtũ plus. aut quod non plꝰ valebit. Et sic non est vsura nec pctm̃. vt in. d. c. fi. qꝛ sicut creditor tenereť eā recipere si vi lior esset facta q̊ ad extimationem vt pʒ ĩ. l. vinũ. ff. si cer. pe. et no. gl. ĩ. l. si q̇s cleri cus. xiiij. q. iiij. qꝛ non est necesse quod sit eius dem extimatiōis lʒ debeat restitui eius dẽ bonitatis q̃litate ĩtrinseca Jō non pec cabit recipiẽdo p̃ciosiorẽ q̊ ad extimatio nẽ. aut verisiłe est qd̃ erit p̃ciosior tpe so lutiōis. et tũc si creditor erat seruafurus et aufert libertatem debitori liberādi se quā velit. j. terminũ sic lʒ. Si ꝓo non erat seruaturꝰ sʒ ĩterim ɔsumpturꝰ sic ẽ vsura. Siłiter quando auferret libertatẽ debito ri liberādi ĩfra terminũ qꝫuis eẽt serua **[Fo.cccclxviij.r]** tur erit vsura. Et his ɔcor. Arch. ĩ. d. c. si q̇s clericꝰ. dicit tamen Rodo. quod quando erat ser uaturꝰ et non abstulit libertatẽ debitori liberādi se. qꝫuis iō mutuauit vt se peri culo exonerare. et ꝓximũ periculo submittere non tamen ꝓpterea tenereť ad restō nem lucri de necessitate. lʒ peccauerit et in pnĩa vt restituat sit ei cōsuleñ. La. tñ de redo. ĩ suis ꝯctibꝰ tʒ ĩdistincte qd̃ ille q̇ mutuat ꝓximo ducatũ q̇ mō valet quatuor libras si postea recipiat quinqꝫ libras vt vlʒ tpe restitutiōis quod hoc li cite facit siue erat seruaturꝰ sine nō. Sʒ opi. Anch. est equior ettutior.

¶ Octauꝰ casus ĩ quo recipiť vltra sor **[sect. 37]** tẽ sinevsura est rōe piculi per qd̃ supabũdātia potest recōpensare secundum Alex. lō. Res tamen extra piculũ existẽtes plus valẽt qꝫ res eiusdẽ speciei in piculo. Et sic hec re cōpẽsatio reducit̃ ad naturam rei q̃ ꝓpter piculũ extimat̃ plus vel minꝰ valere. et sic excusat ab vsura. Et ĩ hoc ɔcor. Lau. de rodo. Monal magister Fran. de empoli. Pe. de anc. Cardi. Jo. de anna. ĩ. d. ca. nauigāti. et cōiter oẽs. et est casus in. l. in naue. ff. loca. et hoc patebit ex sequen tibus dubijs clarius.

¶ Vtꝛ mutuās pecuniam nauigaturo cũ **[sect. 38]** tali pacto quod si nauis cum capitali periclitet̃ nihil sibi teneat̃. Si ꝓo res emptas portauerit saluas teneat̃ sibi pecuniam mutuatam cuʒ parte lucri tradere sitvsurarius. Rñ. quod sic. casus ẽ in. d. c. nauigā ti. aduerte quod doc. diuersimode istũ tex. ex ponunt quare est vsura in isto casu. tu tamen tene quod ratio est qꝛ talis mutuās non vult mutuare nisi cum tali pacto susce ptionis periculi et ꝓpterea grauat debi torẽ in aliq̇d plus ex mutuo. et iō vsura est. Si autem quis liberaliter mutua ret. Deinde post mutuum ad instātiam ȯbitoris suscipet ĩ se piculũ qd̃ dr̃ assecu ratio licite posset aliq̇d lucri suscipe si ne vsura. et rō diuersitatis est qꝛ receptũ primo casu vltra sortẽ directe concernit multum in quo omnis supabũdātia prohi betur. Luc. vj. xiij. q. iij. ca. ij. sʒ ĩ scd̃o casu non sic. qꝛ non ex mutuo sʒ ꝓpter fcm̃. s. securitatẽ. vnde est ꝯctꝰ innoĩatus iste scd̃s vltra mutuũ. Jtẽ qꝛ accipe aliq̇d ꝓ assecuratione lʒ secundum oẽs. Ergo mutuum qd̃ prius q̇ fecit non facit eũ peioris conditionis. Et iō tene quod siue mutuum dede rit siue non potest licite aliq̇d recipe quando periculũ alicuius rei ĩ se sucispit non ꝓpter mutuum sʒ ad instantiā debitoris. Si ꝓo ꝓpter mutuuʒ cogeret debitorẽ vt piculũ ei daret cā alicuius lucri sic esset vsu ra. et sic loq̇t̃. d. c. fi. et hocrelicio a do Lau. de rodo. in suis ꝯctibꝰ. et hoc locũ hʒ ne dum in susceptione piculis maris. sʒ etiā cuiuscũqꝫ secundum magistrũ Frā. de ampul. ¶ Vtrum accipiẽtes aliq̇d ꝓ saluo cōdu **[sect. 39]** cto licite accipiāt. rñ. quod sic siduo ɔcurrāt. Primũ quod ipse non teneat̃ tenere stratas vel viā securā. Scd̃m quod obseruet qd̃ pro misit. Sed si ipe forte esset cum talis picu li iniuste vel non seruaret ꝓmissuʒ tenereť restituere qd̃ accepit et vltra de omni dā no satisfacere.

¶ Quid de pactis q̃ fiũt ĩter aliq̊s cōtẽ **[sect. 40]** dẽtes. j. quod tale q̇d erit vel talis fecit tale q̇d vel fuit aliꝰ et ponũt. x. rñ. quod in hmōi non ĩducit̃ aliq̇d turpe votũ captāde mor tis sicut in illis q̇ ponũt quod ꝗ talis mortuus est vel morieť infra annũ. sic eritva nũ si vero tale turpe ĩducit sic erit tur. et tenebit̃ de bono ɔsilio dare lucratum pauperibus.

¶ Vtrũ. A. q̇ fideinbet ꝑ. B. C. a q̊. C. B. **[sect. 41]** pecuniã mutuo accepit cum pacto quod vult duos florenos ꝑ cẽtenario fideiussiõis sit vsurarius dic vt. s̃. fideiussor. §. xx.
¶ Vtꝫ mutuãs pecuniam Joãni vsqꝫ ad **[sect. 42]** x. annos cum pacto quod si. j. decẽniũ mortuꝰ fuerit alter eoꝫ debitor sit liber. si ꝟo su ꝑnixerint ãbo dabit sibi aliq̇d vltra sor tẽ sit vsurariꝰ. rñ. secundum Alex. lõb. quod sic. rõ or periculũ non excusatvbi cã tꝑis non ꝑprij aliq̇d plꝰ accipit̃. sꝛ non cã tꝑis tũc ꝑiculũ excusat. vel dic quod iõ est vsurarius qꝓ ex mutuo exigit obligationẽ alicuiꝰ vltra sortẽ lꝛ sub periculo. d. c. fi. de vsuris.
¶ Vtrum ciuis q̇ mutuat cõirati. lxx. duca **[sect. 43]** tos q̃ cõitas hꝛ ex statuto quod quicũqꝫ ha bens filiãvniꝰ anni. lxx. dederit habeat quingentos ꝑ ipsa maritãda si vixerit vsqꝫ ad. xv. annũ. si ꝟo añ p̃fatum tp̃s **[[Fo.cccclxviij.]v]** mortua fuerit totũ amittat sit vsurariꝰ. Rñ. quod sic. qꝓ in mutuis veris vel interp̃ tatis spe lucri principaliter factis ꝑicu lum vel dubium non excusat a fenore. d. ca. fi. Nec ob. dictũ Ri. in. iij. di. xv. ar. v. q. v. qd̃ vult qd̃ quando capitale et lucrum stat ad periculũ muttiãtis licite recipiat̃ vltra sortẽ qꝓ illud est verum quando periculum eue nit ex natura rei q̇ allegat. d. c. si. sed in casu isto est ꝑiculu ex lapsu tꝑis. et ideo contractus illicitꝰ est vsurarius.
¶ Quid de illis q̇ dãt ecclesijs pecuniã **[sect. 44]** vt recipiãt ab eis certas possessiones te nendas toto tp̃e vite ipsorũ. et post mor tẽ debeãt redire ad ecclesias. rñ. host. tꝛ quod lꝛ. et hoc rõne periculi seu incertitudi nis. alleg. l. j. C. de pac. et. l. j. ff. de cõdi. et de mõ. nisi habeãt prauã intẽtionẽ. Go. tꝛ quod est ꝯctus vsurarius quando dat̃ pecunia. Secus quando daret vnã possessio. ecclesie et reci peret equinalentẽ vsurus et fruiturus vtraqꝫ in vita sua vt post mortem eiꝰ ad ecclesiã ambe cum pleno dñio reuertã tur. qꝓ sic lꝛ recipe ĩ duplo valẽtẽ plusqꝫ sua quã cõfert. Siłr si suã ex nũc voluerit in ecclesiã trãsferre oĩno vt ip̃e ea nõ vtat̃ seu fruat̃ poterit licite ab eccłia re cipere possessionẽ valẽtẽ in triplo. vt. x. qõ. ij. p̃carie. Ego dico qd̃ quando etiam dat̃ pe cunia quod lꝛ dũmõ seruet̃ equalitas iuris naturalis ꝗꝛ Ric. ĩ. ij. quol. q. xxiij. art. iij. qꝓ talis ꝯctꝰ non est ꝯctꝰ mutuiverivł ap parẽtis. sꝛ potiꝰ est ꝯctꝰ innoĩatꝰ q̇ ma gis assimilat̃ ꝯctui ẽptiõis et vẽditiõis. Et ideo si debet licere opꝛ vt non appareat quis habeat partem meliorem. sꝛ qd̃ videant̃ equales tam vendẽs qꝫ emẽs aliter esset illicitus Jdem dicit Ri. de eo qui emit annuos redditus etiam pecu niarios vel censum pensionẽ. vel prediũ hereditatem vel ad vitam emẽtis qd̃ lꝛ si debita seruetur equalitas. et Alex. lõb. in quol. suo idem tꝛ et cõiter omnes doc. parisiẽ ses et Canoni. ĩ. d. c. ĩ ciuitate. veꝫ est qd̃ Jnn. ibi idem limitat ĩ redditibꝰ ꝺstitutis non ꝺstituẽdis de nouo tꝑe ꝯctꝰ. sꝛ non est rõ diuersitatis dũmõ reddit̃ sit realiter in re non ficticie: idem tꝛ Jnn. ibidem de emptiõe noĩs debitoꝫ quod lꝛ facit. ĩ. iubemꝰ la. ij. C. de sac. san. ec. et idem dicẽdũ si prefata emant̃ ĩ perpetuũ. Pe. de anch. ĩ di sputatiõe mõtis florẽtie. dicit quod si reddi tus de nouo ꝺstituti sint pecuniales. qꝓ hñt magnã vicinitatẽ cum mutuo potiꝰ taliũ ẽptio dr̃ ꝯctꝰ vsurariꝰ. et est verum q̊ ad p̃sumptionẽ Secus esset in ꝺscĩa. qñ vere emerent̃. Rodo. tamen dicit quod quando emit̃ reddit̃ ad vitam ẽptoris quod tũc non est tutum. ne vẽdẽs desiderat mortem ẽptoris et plꝛ mihi rõ qꝓ pactũ qd̃ inducit votũ captãde mortis non vlꝛ. l. fi. C. de pactis. et. l. stipulatio hoc mõ. ff. de ver. obli. et iõ ꝑhibet̃ ꝑmissi op̃bẽde nõvacãtis ĩ. c. ij. de cõces. p̃ben. lib. vj. et hoc qꝓ ẽ ꝯ bonos mores. Jõ non dꝛ admitti. l. pacta. C. de pac. Qd̃ tamen non est dicendũ quod sit mortale pctm̃ vẽdere vel emere ad vitam secundum se. qꝓ hoc non ĩuenit̃ ꝑhibitũ si debite seruent̃ circũstãtie. ałr vsusfructꝰ nũqꝫ posset cõ stitui q̇ finit̃ morte. §. finit̃. insti. de vsufruc. Emere autem vel vẽdere ad vitam vẽdi toris magis lꝛ. qꝓ tale votũ non potest ĩteruenire. Nec ob. qd̃ dixi de emptiõe reddituũ pecuniarioꝫ quod pecunia non est vẽ dibilis. qꝓ qd̃ est mediũ vẽditionis non potest esse terminꝰ. Qr sciendũ est qd̃ sicut in bonis nr̃is

habem⁹ mobilia et immo bilia sic et ins vtrorũqꝫ et iꝑm ius potest vẽ di sicut iꝑa mobilia et īmobilia Non ergo vẽdit̃ pecunia sed ius ꝑcipiendi ipsos reddit⁹ pecuniales quo vẽdito trāsit ip sa pecunia sicut ius patronat⁹ qꝗ vendi non potest trāsit vẽdita terra q̃ illud hꝛ. Ad uerte tamen qꝗ si q̣s dat cẽtũ titio vt ipse ti tius cōstituat se debitorẽ reddit⁹ ānualis maioris qꝫtitatis qꝫ accepat vsura est qꝓ in re nullus est reddit⁹ q̣ emat̃: ni si Titi⁹ esset persona que soleret locare operas suas ad tamen ꝑ anno et ipsas vẽde re. Similiter vsura videtur quando exigit̃ plus de redditu qꝫ res q̣ posset emi tali p̃cio reddat in fructibus de lucro secundum Jnno. in d. c. ī ciuitate. Quod bñ no. qꝓ pauci aduertũt et attende qꝗ talis ꝯct⁹ q̊ q̣s emit reddit⁹ possessionũ vel domus cōiter sit sub ꝯctu ẽph yteotico siue libellario. et cum pec qꝗ ille q̣ soluit pẽsionẽ possit reemere et se liberare a dicto cẽsu. vñ dr̃ **[Fo.cccclxix.r]** i aliquibus vẽditio a ficto et a catha frā chi. et ꝑpterea lꝛ locatio possit fieri ꝑ p̃cio toti⁹ reddit⁹ quẽ reddit domus vel pos sessio. Non tamen sic poterit fieri in isto ꝯctu libellario qꝓ talls tenetur manutenere rẽ suis expensis. l. j. C. de iu. emphy. et tenet̃ etiam soluere pensionẽ. licet res pereat ca su fortuito dũmodo maior pars non pe reat. Sec⁹ in cōductore qꝓ non tenetur suis sumptib⁹ manutenere. l. colonus ī p̣n. ff. loca. nec tenetur ꝑeunte re casu sine cul pa. ca. ꝑpt̃ sterilitatez de loca. et iō si tm̃ vult de cẽsu qꝫtum soluere. cōductor sim plex ẽ ĩiust⁹ ꝯctus et iō in fraudẽ vsure ꝑpter pactũ de retrouẽdendo de quo. j. .§. lxvj. cum seq. Et ꝑpterea dꝛ haberi res pect⁹ non ad fruct⁹ si excedũt. sꝛ ad qꝫti tatẽ pecunie solute ꝑ p̃cio. ita qꝗ talis pẽsio multiplicata ꝑ. xx. annos ascẽdat ad totalẽ extimationẽ rei sic locate. Et sic erũt. v. ꝑ centenario. vt est tex. in aut̃. de non alie. §. qꝓ ꝟo. et ī aut̃. ꝑpetua. C. de sa. san. ec. et ibi no. gl. et sequit̃ Bar. in. d. l. j. et do. Bartho. cepol. veronensis. Et ideo locaret̃ simplr ꝑ. vj. non poterit dari ad libellũ nisi ꝑ quinqꝫ. Vnde qꝓ cōiter gra uat̃ talis in censu iudico cōiter ꝯctũ ta lẽ illicitũ et in fraudẽ vsurarũ.

¶ Vtꝛ emẽs frumẽtũ ī herba vlvinũ in [sect. 45] vite aut oleum et huiusmodi añqꝫ sint matura min⁹ qꝫ valebũt tꝑe quo matura erũt sit vsurarius cũvideat̃ mutuum ĩterpretatũ. Rñ. ſm. Bal. in Rñ. C. de vsu. quod aut pñs numeratio ẽ cā dāni ipsi⁹ vẽdẽtis. et sic ẽ vsura ꝑ. c. ī ciuitate. de vsu. Aut sola cō uentio. qꝓ p̃ciũ non soluit̃ de pñti et sic ꝯct⁹ lꝛ non fit vsurarius ẽ tamen illicit⁹. aut neutrũ est cā dāni qꝓ non pl⁹ valet frumẽtũ velvinũ sub tali qualitate ꝑpter ꝑiculũ cui subiacet et sic lꝛ. l. fistulas. §. frumen ta. et. l. si debitor. §. verisiłe. de ꝯh. emp. Hoc intelligo quando emit̃ in genere scꝛ de terminate. s. frumentum istius agri in herba vel vinũ istius vinee et c.

¶ Tene ergo pro toto isto. viij. casu me [sect. 46] lius intelligẽdo hāc regulā quod si mutuũ fit principałr spe hābẽdivltra sortẽ nul lũ ꝑiculũ potest excusare quin sit vsura ta lis ꝯctus. Si vero mutuum fit liberałr et postea ꝑpt̃ ꝑiculũ aliq̣d accipit̃ excusat. ¶ Nonus casus est ratione administra [sect. 47] tionis puta tenebatur q̣s collocare pecuniam alteri⁹ in emptionem predioꝛ: vt tutor vel in aliud fructuosum et non fecit ille cuius erat pecunia poterit tm̃ vltra principale accipere qꝫtuꝛ lucri ha buisset. verisimiliter si vt debuit collocasset. l. tutor qui repertoriũ. §. si post depositionem. ff. de admi. tuto. Et facit ꝯ p̃latos q̣ pñt acq̣rere ecclesie et non faciũt xij. q. ij. quisquis eꝑs.

¶ Decim⁹ casus est rōe hostilitatis. nā [sect. 48] quẽ possum perseq̣ gladio et bonis spoliare iuste possuꝛ etiam licitevsuras abeo extorquere. xiiij. q. iiij. ab illo. dummodo non sit scandalũ alijs.

¶ Vndecim⁹ casus rōe ostẽtatiōis. Exẽ [sect. 49] plũ dotibi pecuniam signatā ad ostentationẽ vel etiam ad supponendũ pigno ri ita quod volo illāmet quam tibi dedi in numero mihi restituas et vltra eam aliquid lucri. Nam talis contractus licet cum non sit mutuum. sed

potius locatio. vt no. gl. ĩ. c. si feneraueris. xiiij. q. iij. et in. d. c. conquestus. et facit. l. iij. §. vlt. et l. seq. ff. commo. concordat Sco. in. iiij. di stin. xv.
¶ Duodecim⁹ ẽ rõe alteri⁹ ꝯctus a mu **[sect. 50]** tuo ꝟo vel interpretato. Nam ĩ solo mu tuo ꝟo vel interpretato cõsistit vsura qñ aliq̇d supra sortẽ. i. mutuatum exigit̃ ꝓ vsus rei ĩ mutuo non est separat⁹ a consũ matiõe ipsius rei mutuate seu dñio. Jõ exigẽs aliq̇d vltra sortẽ rapit vsuʒ. et sic dicitur vsura. non sic ĩ alijs ꝯctib⁹. et ꝓ aliquando ꝯct⁹ apparẽter non vr̃ mutuũ. et tamen est saltẽ interpretatum: ꝑpterea de multis qõnibus subinferã q̃ fiunt in diuersis ꝯctibus a mutuo apparenti.
¶ Et primo circa cãbia sciendum quod oĩa **[sect. 51]** reducũtur ad tria. scilicet realia solum. et secundo ad realia et per literas. et tertio ad sicca.
¶ De cãbio reali solũ. Vtrum cãbiũ rea **[sect. 52]** le liceat quando rõne eius aliq̇d lucri accipit̃ et est quando q̇s hʒ ducatos ĩ auro vellet mo netã vel habẽs monetam vellet aurum vel alterius generis pecuniaʒ campsor **[[Fo.cccclxix.]v]** vult tamen pro ducato vtrum sit vsurari⁹. rñ. quod non. ꝓ non potest esse mutuum in campsore in hoc. vñ minuere sortem non potest esse vsura sʒ bene augere. tex. est no. ĩ. l. rogasti. §. si tibi ded ero. ff. si cert. pe. possʒ bene esse ĩiustitia quando excessiuũ lu crũ acciperet respectu laboris. Et licet quidã dicant licere cãpsorib⁹ soluʒ q̇ de hac faciũt artẽ non alijs: tamen ego nõvideo rõnem diuersitatis cur non possum extimare laborẽ numerationis vnius duca ti vnũ solidum sicut q̇libet ali⁹: tamen est veꝛ quod aliq̇d plus pñt rõabiłr accipere illi q̇ de hoc faciũt artẽ. ꝓ maiores labores portant cum semper sint parati.
¶ Vtꝛ cãbiũ reale et per lr̃as liceat et fit **[sect. 53]** duobus modis. Primo hoc mõ. Ego ha beo hic Janue. c. aureosvellẽ quod mihi rñ derent̃ rome. cõuenio cum cãpsore vt faciat mihi lr̃as q̇bus dent̃ mihi. xcv. solũ reliquũ lucret̃. rñ. secundum Bal. in. c. j. de pl⁹ peti. quod licit⁹ est talis ꝯct⁹ et necessarius iure gentium munit⁹ naturali rõne. eo qꝏ cãpsor subit pericula viarũ et dãna nũcioꝛ pensiones oparũ et salariorũ facto rũ. vt no. ĩ. l. ꝑiculi. ff. de nauti. feno. et. l. traiecticie in p̈n. ff. de ac. et ob. et. l. q̇ rome .§. j. ff. de ver. ob. vñ si aliq̇d lucrat̃ hoc ẽ iustum cuʒ industria accedat rei licite. l. si heres. ff. ad. l. fal. ꝑterea numeranti mihi. x. lʒ pacisci quod ei non reddã nisi nouеʒ cum non possit esse vsura minuere sortẽ. sʒ bene augere vt dictũ est. Possʒ tamen esse in iustitia quando excessiuũ lucrum caperet respectu laboꝛ et expensaꝛ et ꝑiculi vel qñ pecunias non bonas darent. Fit Scꝏ modo cãbium per lr̃as et reale hoc modo. Est vltramontan⁹ q̇ habẽs mille ducatos venetos et intendẽs ferre eos venetias vbi pl⁹ valẽt et ibi expẽdere ĩuenit campsorem in sua patria habentẽ tabu lam cambij venerijs et tradit ei ad forũ cambij venetiarum vt sibi venetijs red dant̃. Talis cõtract⁹ potest esse licit⁹ et est quando non intẽdit ꝑpter priorẽ traditionem habere lucrum sʒ rõne patrie illud reportat. Si vero ex hoc quod p̈us tradit vltra montes ꝗ recipiat venetijs intẽdit lucrũ habere erit vsurarius cum p̈or traditio inducat rõem mutui et speʒ habendi vl tra sortẽ. et sic erit vsura.
¶ Vtꝛ cãbiũ siccũ sit licitũ. rñ. quod nõ: ꝓ **[sect. 54]** dicit̃ siccũ eo quod in veritate ẽ siccũ a cha ritate ꝑximi et siccat aĩaʒ a gratia dei et fit. vij. modis. Primo hoc mõ. Recipio florẽtie a cãpsore decẽ libras grossoꝛ q̃ tũc valẽt centũ florenos cum pacto quod tenear ipsi cãpsori tantum dare ꝗiũ infra x. dies post celebratũ ꝯctũ valebũt librã grossoꝛ venetijs q̃ aliqñ valẽt pl⁹ aliqñ min⁹ et hoc hĩc ad mẽseʒ receptionis eo rũvł si pl⁹ vult tenere de mẽse in meseʒ reuocat̃ mõ p̃dicto et tale cãbium est illi citũ et vsurarius ꝯct⁹ ꝓ est ibi mutuum cuʒ spe habẽdi vltra sortẽ ꝓ lʒ aliqñ min⁹ valeãt tamen vt in płib⁹ pl⁹ valẽt nec excu sat̃ ꝑpter ꝑiculũ vt. s̃. patuit. tex. est clarus habẽti oculos cordis ĩ. d. c. fi. devsu. et talis contractus est ad

ꝑniciẽ ciuitatũ experientia teste que est oĩuꝫ magistra. c. qꝫ sit. de elec. lib. vj. et quod sit illicitus cõiter tenetur a doc. Scd̃o fit hoc modo. Habeo hic iauue. c. aureos et trado eos petro vt mihi totidẽ rñdere faciat hinc ad mẽsem rome vbi plꝰ valẽt ꝓisimiliter et credit et siłr vsurarius est qꝓ ẽ mutuum cum spe habẽdi vltra sortẽ. c. ꝺsuluit et. c. in ci uitate de vsu. Tertio fit hoc modo. Habeo hic Janue cẽtũ aureos ůs do petro indigenti vt mihi rñdere faciat a Londres seu bruges hĩc ad tres mẽses alte rius generis monetã: puta tot libras de sterili et hmõi. Jste ꝯctus cõiter estvsura rius. secundum Host. in sum. titu. de vsur. §. an tiq̊ et gof. qꝓ cõiter fitvtinde lucretur Et lꝫ aliqñ nihil lucrẽt tamen in extimatiõe ha bet lucrum et sic mutuum cum spe habendi vltra sortẽ erit vsura. Nec ratio periculi excusabit sicut dictũ est. Jdẽ dic quando. Janue existens emit turonẽses recipiendos in francia in talibus nũdinis scd̃m Alexã. eũ tales emãt plus vel minus ꝗꝫ tẽporis dilatiõem. et intendãt lu crũ quod cõiter euenit. Fit quarto hoc modo Janue existens dat certam mone tam alicuivt sibi reddat in sturis. Lugdu ni tꝑe ferie q̇ ibi fiet. verbi gr̃a extimat hic. Janue scutũ. xxviij. et sic dat tantam **[Fo.cccclxx.r]** monetam ad rationẽ de. xxviij. pro scuto quod ascendet añ scutos centum q̇ scuti in lugduno. vt plurimum valẽt. xxx. vel saltẽ plus de. xxviij. Jdẽ dic de hinc nea poliꝫ ad tot carlinos ꝑ ducatis et hmõi secundum Mona. sunt vsurarij. alleg. c. eiciẽs. lxxxviij. di. et. d. c. fi. devsu. Quinto modo fit sic. ego indigeo pecunia hic Janue q̃ ro mutuo et non inuenio nisi hoc pacto ꝗ recipiã ad rõneꝫ cãbioꝛ de Lõdres vel Bruges cum ego accipiẽs non habeã ban chũ in Londres vel Bruges nec mutuans. Jdeo non mutuat isto modo qꝓ velit deferre suas pecunias a londres. sed vt sic lucrẽt ex tali ꝯctu. nũc de Janua a londres. et de londres ad Januã. et sic pꝫ quod non lꝫ vnde dic quod est vsura. Fit et sexto modo pessime. Et dr̃ cambiũ recãbiũ et fit hoc mõ. Ego indigẽs pecunia. hic Janue q̃ro aliquẽ qui mihi mu tuũ det. est aliq̇s q̇ dat mutuum ad rõneꝫ cãbioꝛ de londres cum pacto quod scribat li teras et tamen non mittit. sed ipsas retinet et secundum quod lucranẽ cãbia in eũdo et reddeũdo. ita accipiet vltra sortem et vsurarius pessimus est Septimo mõ fit cãbiũ in romana curia qd̃ quidem est vsura clara lꝫ sub cãbio palieẽ. et fit. sic clericus cõse quutus de nouo aliqd̃ bñficiũ ꝑ expedi tione bullaꝛ ipsius indigens pecunijs petit a cãpsore sub mutuo certã summã puta centũ ducatos restituendos in pa tria. puta turonte hinc ad sex mẽses mo nete ibi currẽtis ei quẽ p̃fatus campsor statuerit mutuat campsor. sꝫ vltra cambiũ exurgens ex varietate valoris monete in diuersis locis exigit. v. vł. viij. ꝑ centenario tales cãpsores vsurarij sũt indubitãter. Et lꝫ quidã conati fuerint defẽsare quod licite potest fieri tale cãbiũ sic cum primo scd̃o tertio quarto et quinto et vj. mõ dictũ. Dicẽdo quod non est cõtractus mutui sed ꝑmutationis vel emptionis seu ꝯctus innominatꝰ saltẽ et lucrum ꝑue niat rõne dubij vt patrie. Jõ non potest esse vsura. Sed ꝯ ipsos est tex. dicti. c. fi. a ꝯrio sensu vbi dr̃. Jlle quoqꝫ q̃ dat deceꝫ solidos vt alio tꝑe totidẽ sibi granivini vel olei mẽsure reddanẽ q̃ lꝫ tũc plus va leant tamen vtrum plus vel minꝰ solutionis tꝑe sint valiture verisiłr dubitatur non dꝫ ex hoc vsurarius reputari. Hec ibi Ergo a ꝯrio si verisiłr plus p̃sumeren tur valiture tꝑe solutiõis esset vsurariꝰ et iste ꝯctꝰ videtur emptiõi. vel ꝑmutatio nis aut saltẽ ꝯctus innominatus quia dat pecuniam recepturus granũ et hmõi q̃ magis dislãt a ducatis qꝫ sterlini. ꝑpterea tene indubitãter quod est ꝯctꝰ mu tui interpretati cum spe habẽdi vltra sorteꝫ celebratus Nec ob. quod aliquãdo mi nus: qꝓ vt plurimũ et extimatiõe intendũt lucrum et inest. et lꝫ Archi flo. in sum ma teneat quod tales solũ sunt vsurarij mẽ tales. Tu tamen eos dicas esse vsurarios etiam reales qꝓ mutuum petenti non volũt dare nisi cum isto pacto. Et sic pꝫ quod sunt vsurarij mentales et reales. vñ Hos. et Gof. d. tales vsurarios qꝫtũcũqꝫ sub spẽ ꝑmutatiõis emptiõis vel alteriꝰ ꝯctus palienẽ et omnibus execrabiliores sunt q̇ de nũdinis

ad nũdinas tales ꝯctꝰ faciũt cum excedãt centesimã secundum Ho. cum quo cõ cor. Alex. lõ. Est tamen casus in quo nõ dicerẽ cõtractũ vsurariũ nec illicitũ. vi delicet est aliq̇s qui vellet ire de Janua londres ꝑ negociatiõe nollet secũ defer re pecunias ꝓpter pericula q̃rit aliquẽ cui det suas pecunias hic Janue qui fa ciat sibi respondere totidem londres. sed quia ꝓpter abusum p̃fatorum mercatorum non potest prescire determinate q̊t libras. d. sterlini valeãt sue pecunie accipit literas secũdũ cursum cambij a q̊dã hic Janue cui dedit suam pecuniã et inde lucraẽ aliq̇d. Dico quod si iste non iõ hic dat vt inde per cãbiũ lucreẽ sed soluꝫ vt suas pecunias londres habeat quod ta le lucrum sibi adueniẽs non faciet eũ vsurariũ cum adueniat sibi potius rõne ĩcertitudinis seu patrie quod excusat ab vsura quando mutuum non sit spe habẽdi vltra sortẽ. Si tamen posset scire pretiũ sue pecunie p̃ci se. et sic habere vellet huiusmodi literas cambij esset vsurarius q̃ est intẽderet lucrũ ex mutuo nec incertitudo eũ excusaret d. c. fin.

¶ Vtrum deponens pecuniam apud cam **[sect. 55]** **[[Fo.cccclxx.]v]** psorem vel mercatorem vel artificem ꝑ qua negociatur dat deponenti certum quid ꝑ centenari licite recipiat. Respõ deo secundum Bald. in. l. j. C. pro socio. Aut talis deposuit in specie. et tunc q̃ illicite vsus est pecunia deposita tenetur omne lucrum restituere deponenti. q̃ ex re illius locupletior factꝰ est. argumẽto. l. q̇ sine vsuris. ff. de negocijs gest. sꝫ ego nõ credo ĩ cõsciẽtia quod teneaẽ de necessitate per ea q̃ dixi. Restitutio primo de lucro qꝯ vsurarius ꝑcepit ex pecunia vsuraria qꝯ non tenetur restituere. Aut vsus est licite. q̃ deposuerat in numero. et tũc si deponẽs non habuit animũ fenerandi et cãpsor liberaliter dat vel ex quadã equi tate sic licite recipere potest sine vsura. Si ꝯo dat ex quadã necessitate credens se obligatum excusatur deponẽs quãdiu bona fides durat. s. credẽs qꝯ liberaliter dedit. Nam obligatio antidotoruꝫ iu stã parit receptionẽ per errorẽ soluti. l. si testamẽto. §. j. ff. de fideius. Si vero de ponẽs habuit animũ aliquid habendi lucri sic vsurarius est. q̃ verum mutuum est cum spe habẽdi vltra sortẽ cum sit in nume ro non in spẽ nisi deposuisset rõne societatis cum periculo suo. sed quo ad restitu tionem dic. s̃. restitutio primo in verbo vsurarius.

¶ Vtrum deponẽs pecuniam dotalẽ apud **[sect. 56]** mercatorẽ ita quod sit salua. et recipiat aliq̇d de lucro sit vsurariꝰ. Vide. s̃. dos §. xj. et societas. j. §. vij.

¶ Circa ꝯctũ emptiõis et vẽditionis q̃ **[sect. 57]** sepe interuenit mutuum verum vel ĩterpretatum. Jdeo plura queruntur.

¶ Vtrum mercator seu artifex sit vsurariꝰ **[sect. 58]** q̇ illi q̇ statim soluit rẽ vendit ꝑ minori p̃tio q̃ illi q̇ non soluit incõtinẽti. sꝫ vult terminũ. Rñ. p̃suppono prĩo quod ꝯt Sco. in. iiij di. xv. q. ij. et ri. ĩ. ij. quol. q. xxiij. ar. iiij. quod pẽsatio valoris rerum vsualiũ non potest fieri a nobis nisi per ꝯiecturalẽ seu ꝑ babilẽ opi. Et hoc q̇dẽ non pũctualiter se sub quadã latitudine equalitatis vñ paruꝰ excesius equalitatẽ illam non corũpit. sed tũc solũ. quando ibi est tãtꝰ excessus quod ĩequalitas clare vr̃. Et talis excessus cõtractũ vitiosum reddit. et hoc p̃suppo sito. Rñ. ad. q. cum distinctiõe quod aut talis venditor non excedit p̃fataꝫ equalitatis latitudinẽ cum illo q̇ vult terminũ lꝫ pro minori daret si statim solueret p̃tium. et sic non est vsura. exemplũ extimãẽ p̃tia ta lia pãni ab aliquibus. x. ab alijs. xj. ab alijs. vij. statim soluẽti libẽter daret ꝑ ix. vel. x. non soluẽti vult. xij. non est vsura. cum non excedat rõnc tꝑis equalitatẽ latitudinis iusti p̃tij. si ꝯo p̃fatã latitudinis eq̃litatẽ trãscẽderet. vt puta q̃ vellet. xiij. vel. xiiij. sic esset vsura. c. cõsuluit de vsu. Jdẽ dic de eo qui non vult prorogare terminum debitori. nisi aliquo dato. d. c. consuluit.

¶ Quid si ex iueterata mala cõsuetudi **[sect. 59]** ne et paucitate pecunie currentis cõiter vẽdiẽ ad tp̃s plusq̃ ĩuenire posset ẽpto rẽ statim soluẽtẽ. Rñ. Sctũs Tho. ĩ qua dã. q. et Gira. obd.

ĩ suis ꝯctib⁹ quod si tales solũ hoc faciũt vt iustum p̃tiũ extorqueāt: non erũt vsurarij. vñ ne decipiaris atten de si p̃tium occurrens sit iustum an nō. et hoc vbi demonstrare poterit si attendatur an mercatores si vẽderent tali p̃tio cōsideratis laborib⁹ et ceteris debitũ lucrum cōiter reportarẽt. ꝗ si sic esset pl⁹ non posset vendi sine vsura. Si ꝯo nullũ lucrum cōiter haberẽt sic ẽ clarũ quod non est iustum p̃tiũ illud quod taxat̃ de p̃senti soluẽ ti. sʒ hoc ꝓueniat poti⁹ ex nimia cupidi tate pecunias habentiũ q̇ tali p̃tio volũt emere. vt postea mō suo vẽdāt. et iō si plus vẽdũt illo p̃tio ad tp̃s dũmodo iu stũ p̃tiũ non excedāt. qꝏ deberet valere si talis corruptella non esset non erit vsura ꝗ nihil vltra debitũ exigunt rōne tp̄is. Aduerte etiam qꝏ si q̇d esset ĩ. tali loco in q̊ cōiter emẽtes non habẽt pecunias. sed emũt ad ip̃s posset vẽdere aliquid pl⁹ iusto p̃tio occurrẽti sine vsura. Rō quia mercator potest magis extimare mercātiā illam q̃ tardi⁹ expendit̃ ꝯ q̃ citi⁹. Et ideo si pl⁹ aliq̇d vẽdũt soluʒ habendo respe crũ ad lucrum qꝏ rationabiliter deberent reportare ex tali negociatiōe non ex ip̄e non cōdẽnabo eos si tātũ pl⁹ solũ vẽdut ad tempus quod moderatum lucrum repor- **[Fo.cccclxxj.r]** tẽt pẽsatis laborib⁹ et expẽsis et ceteris hmōi: non haberet tamen locũ istud in illo q̇ defert aliquas merces ad aliquẽ locuʒ vbi credebat multum vẽdere. et lucrari posse ꝓpter eoꝛ raritatẽ. sʒ ꝗ alie mul te supuenerũt: vides quod nedũ lucrum immo dānũ reportaret si vẽderet p̃cio occurrẽti vẽdit ad tp̃s pl⁹. vt sic non patia tur dānũ ꝗ hoc esset vsura. Sicut enim noluisset minuere de p̃cio si nulle alie supuenissent ita adueniẽte abũdantia rōne tp̄is non poterit aliq̇d pl⁹ vẽdere. Nam ĩ casu isto hʒ locũ illud qꝏ dicitur. Res tātũ valet ꝯtũ vendi pōt. l. j. §. si heres. ff. ad treb. et querebatur primo. Rñ. ad. l. fal. et. l. si quis vxore. §. vlti. ff. de fur. Sed in casibus superioribus li mitatur verum quod res tantum valet quantum vendi potest. s. si predicta abusiua non obstarent. et ita respondit Tho. ij. ij. q. lxxvij. ad. l. p̃tia. ff. ad. l. falc. Vbi dicitur Pretia rerum non ex affectu singulorũ. sed communiter funguntur dicit veruʒ nisi affectio sit rationabilis ex parte venditoris. vt est ĩ p̃dictis duo bus casibus: non in isto vlt.

¶ Vtrum vẽdẽs rẽ alicui qui pecunia in **[sect. 60]** diget vt statim reemat pro minori p̃tio sit vsurarius. Rñ. quod sic ꝗ p̄iude est ac si pecuniam mutuaret. Et iste est ꝯct⁹ pessi mus. qui dicitur stoch. et bistoch. puta cōi ter pl⁹ vẽdũt. et sic vnũ gladiũ infligũt et postea minus reemũt. Et sic aliũ gladium imponunt. Si tamen simplr q̇s vẽ didisset pro iusto p̃tio non cogitās teme re. et emptor non inueniẽs emptor vellet venditori vendere pro minori non esset vsurarius min⁹ emẽdo. sʒ posset esse in iustitia et cōiter in eo accidit. Et iō illici tus contractus.

¶ Vtrum vẽdens rem ad tp̃s plusꝯ cōi **[sect. 61]** extimatiōe valet. sʒ tamen plus valet vel valore naturali. vel propter vtilitatem ementis. vel ꝗ erat multum vtilis vẽdẽti. et secundum illud exigit p̃tiũ sit vsurarius. Rñ. secundum Sco. et Ric. vbi s̃. et Tho. ij. ij. q. lxxvij quod res non potest extimari vt tali pre tio vẽdat̃ salua iustitia. Nec secundum valorẽ naturalẽ. ꝗ si musica valeret plusꝯ totũ auꝛ mũdi et omnia inanimata. Nec secũdũ vtilitatẽ emẽtiũ. ꝗ sic herba medicinalis vel potio q̇ valet alicui ad li berationẽ a morte pretio inextimabilĩ foret vendenda. sed opʒ vt extimet̃ cōi extimatione secundum quod dictuʒ est in. lix. §. et ideo si plus tali extimatiōe videret̃ rōne tp̄is erit vsura. Si non rōne tp̄is vel alio respectu erit ĩ iustitia nisi vẽdatur scienti et volẽti vt. s̃. emptio. §. vij. bene autem posset pl⁹ extimari ꝯvaleat res cōi extimatione sine vsura rōne ꝓprij vtili tatis. puta habeo rẽ multum mihi vtileʒ ex q̃ multum mihi proficio et eius absentia multuʒ dānificabor ꝓpterea liberet instanter postulāti eā sibi vẽdere non ꝯtũ valet cōi extimatiōe. sʒ ꝯtũ est mi hi vtilis. et ꝯtũ extimat̃ dānũ ex cuius ca rẽtia et iō non esset vsura quamuis ĩterueniret tp̃s solutionis siẽde. Rō ꝗ res sal ua iustitia potest tali p̃tio vẽdi. et iō pl⁹ q̄ accipit̃. non accipit̃ ex ip̄e sed ex natura rei. lʒ q̊ ad

apparẽtiã videat̃ vsurarius. ¶ Vtrum vendens vinũ vel frumẽtum et [sect. 62] hmõi pro p̃tio qd̃ currit cum pacto tamẽ quod si plus vsq̃ ad pasca valuerit illud plus vult. Si vero minus non vult mi nuere pretium sit vsurari⁹. Rñ. quod sic facit. l. pe C. de so. et. l. qui bona. §. si quis. ff. de dam. infec. No. archi. xxiiij. q. iij §. j. et hos. in summa. Facit. l. si non fuerint. .§. aristo. ff. pro so Hoc intellige quod sit vsura quando tale pactũ facit rõne dilationis solutionis: aliter esset ĩiustitia non vsura. vñ Sco. in. iiij. di. xv. q. ij. ar. ij. ponit duas regulas circa hãc materiã obseruãdas. Prima est quod vẽdẽs nõ vendat tempus. q̃ non est in suum. Se cunda est non ponat se in tuto de lucro vel semper. vel vt in pluribus aliter est vsura.
¶ Vtrum emẽs a Joãne cẽtum q̃ dz hr̃e [sect. 63] hinc ad tres annos a petro seu ꝑ legato. seu ꝑ ficto molẽdini vel qualitercũq̃ pro. xcv. que nũc solnit de pñti sit vsura ri⁹. Rñ. quod aut ad instantiam iohannis emit aut sponte. si ad instãtiã Joannis solũ et ꝑpterea min⁹ emit q̃ extimat ve risimilit̃ ĩteresse suũ puta: q̃ volebat de **[[Fo.cccclxxj.]v]** ipsa pecunia negociari negociatione q̃ verisimiliter lucrat⁹ fuisset tamen deductis periculis et laboribus. vel q̃ tantũ minuit q̃tũ extimat laborẽ in retrahen do et pericula et huiusmodi sic non est vsura. nam nostra ĩterest litib⁹ et sumptibus nõ vexari vt ĩ. l. minorib⁹. ff. de minori. Si ꝯo spõte et principaliter facit ꝑpter lucrũ et mmuit p̃ciũ solũ ꝑpter hoc. quia nũc soluit. vt in futuro rehabeat plus ꝑpter p̃maturã solutionẽsic est vsura. c. fi de vsu. et in hoc cõuenit Jo. an. in ad di. ad spe. Nec ob. illud qd̃ ȯr pl⁹ soluit q̇ ante tp̃s soluit. Jnsti. de ac. §. plz. et de pl⁹ pe. c. j. q̃ illud est ve⁊ in eo q̇ añ tp̃s soluẽdo patit̃ aliqd̃ ĩteresse. et iõ coges eũ pl⁹ petit. Vnde ista plus petitio siue respectu tp̄is: q̃ cum obliget̃ hinc ad an nũ solũ et tamen hodie exigit̃ siue sit respectu rei. puta quod debet̃ tp̄e messis peti tur tp̄e anteriori quo pl⁹ valet siue sit respectu loci. puta quod debet̃ in vno loco petit̃ in alio siue sit respectu cause. Exẽ plũ vt qd̃ debet̃ alternatiue vel non est obligat⁹ petit̃ determinate tãtũ solum potest diminuere q̃tum extimat interesse suũ verisiłr siue lucri cessantis siue dãni emergẽtis. ałs ꝑpter p̃maturã solutionẽ diminuere de principali esset vsu ra secundum Tho. ij. ij. q. lxxviij. in rñsione vlti mi argumẽti. Jdẽ dic de illo q̇ vadit ad artificẽ debitorẽ mercatori ꝑ pãno cen tũ q̇ dz hinc ad annum et facit sibi dari xcv. mõ ab artifice et ipse se obligat soluere cẽtũ in termino mercatori secundum p̃di ctã di. Aduerte tamen quod si talis pecunia seu debitũ eẽt litigiosuz non liceret eme re de quo dic vt. s̃. cessio actionũ per totũ. Jtẽ si eẽt mutuum vel cõmodatũ factum alicui vsq̃ ad tres annos et supueniret casus in quo mutuãs vel cõmodãs indigeret. et vellet sibi restitui non liceret cõmodatario vel mutuum accipienti ali q̇d minuere ꝑ ĩteresse suo quando siłe ĩteresse ĩcurrit mutuãs et cõmodator. nec aliũde ꝑuidisset vt ip̃z euaderet si talis cõmo dator vel mutuãs non subuenisset. et sic intellige et limita. l. in reb⁹. ff. commo. ¶ Vtrum emẽs pagas. puta ꝑ. lxxviij. ad [sect. 64] rõnẽ de. xv. solidis ꝑ libra. q̃ sic est cõis eo⁊ extimatio Janue sit vsurarius cuz postea sit habitur⁹ ꝯisiłr hinc ad duos annos. xx. solidos ꝑ libra. Rñ. Quidam multum errãtes conati sunt simpłr asserere non eẽ ꝛctũ vsurariũ. sz solũ turpe lucrũ. Aliq̇ etiam dixerũt quod licite sit. Motĩ prĩo quod talis non ẽ ꝛct⁹ mutui. sz emptio nis ĩ q̊ vsura eẽ non potest sz solũ ĩiustitia. Scd̃o q̃ ĩest ꝑiculũ et labor ĩ rehabẽdo. tertio: q̃ cõis extimatio non pl⁹ iudicat valere. Quarto q̃ sicut pl⁹ vz fruct⁹ ma tur⁹ ꝑfect⁹ q̃ acerb⁹ iõ licite quando ẽ acerbus min⁹ emit̃. Sed certe iste rõnes nĩ hil valẽt: q̃ lz formałr sit ꝛct⁹ emptiõis tamen eq̇ualẽter est mutuum cum spe habẽdi vl tra sortẽ. qd̃ sepe cooperit̃ sub ꝛctu em ptiõis vt pz ĩ. c. cõsuluit. et. c. ĩ ciuitate. et clari⁹ ĩ. c. fi. devsu. Nec labor seu ꝑiculũ excusat. q̃ ꝯisiłe non est quod non habeat to tũ. et sine oĩ labore ĩ tp̄e. Jõ minutio p̃cij sit solũ respectu tp̄is. qd̃ pz q̃ q̃to plus tarde habẽt solui tãtomin⁹ emunt̃ ꝑ p̃maturã solutionẽ et cõis extimatio est corruptela pz ex memoria

hoĩm q̇ recolũt quod sub cõi extimatõe cadebat quod ꝯctꝰ vsurarius eẽt. et sic ꝑseuerasset nisi fuissẽt q̇dã magistri ĩ theologia non bone ɔscĩe ꝙ sine oĩ fũdamẽto iuris ĩmo ꝯ tex. aꝑtũ a ꝯrio sensu ĩ. c. fi. de vsu. licitum eẽ ɔsu luerũt non ĩtelligẽtes quod lʒ fructus agre stis minꝰ possit emi ꝗmaturꝰ non tamen mi nus ꝗ quando cõputatis ꝑiculis semper plus sit valiturꝰ ꝗ emaĩ. ꝙ etiam si emaĩ tãto minꝰ ꝑꝑ ꝑmaturã solutionẽ quod verisiłr plꝰ debeat ꝗ minꝰ valeret certe vsura erit per tex. claꝛ ĩ dictis. c. ꝑalle. Si ergo dʒ licere opʒ quod ꝑꝑ ꝑmaturã solutionẽ non minꝰ emaĩ q̇n possit etiam minꝰ vale re ĩmo plꝰ dicit. d. Pe. de anc. ĩ disputatiõe mõtis florẽtie quod si quis emeret ad duos vel tres annos ĩprestita vel loca ꝑdicta et ꝑciperet magis ꝗ dedit quod eẽt vsura. ꝙ non est ꝟe empto. cum redditꝰ sit de ꝓximo reuersurꝰ ad vẽditorẽ nec locatio ꝙ pecunia statim soluiĩ ꝓ alia pe cunia vnde accedit ad cõtractũ mutui. et propterea mihi videtur dicendum sicut de casu ꝑcedẽti quod si q̇s ad in stãtiã ami **[Fo.cccclxxij.r]** ci emit pagas predictas q̃ potiusvellet negociari cum suis pecunijs ꝗ talia eme re quod poterit tãtominꝰ emere ꝗtũ extimat ꝟisimiliter ĩteresse suũ ꝓpter ꝑiculũ vero vel laborezʒ non credo posset plus de vno solido minuere cum iudicio cõi non extimeĩ aut valde modicũ q̇d si ꝟo q̇s ideo emit ꝑfatas pagas. vt sic lucreĩ vsu ariꝰ est et sic serua ĩ ɔscĩa ꝙ non inue ni q̇ posset aliter determinare ꝗuis aduocatꝰ fuerit corã doctoribꝰ et magistris ꝓ ista materia. Cõcedo tamen quod formałr nõ est cõtractꝰ vsurarius sʒ bñ equiualẽter et ĩ re et in ɔscia et q̊ ad deum sicut ĩ simili dr̃ in. d. c. ĩ ciuitate. et. c. fi. ¶ Fit aliꝰ ꝯctꝰ qui dicitur ẽptio scriptarũ **[sect. 65]** bãchi q̇ fit hoc modo. debet q̇s habere in bancho talis cãpsoris cẽtũ sed quia camplor non tenetur soluere nisi hinc ad tot dies vel menses vendit istã scriptã Hoc est ista centuʒ pro. xcv. alteri statiʒ soluenti. De quo dic vt de superiori casu dictum est.

¶ Vtꝛ emẽs prediũ vel domuʒ cum pcõ **[sect. 66]** de retrouẽdendo vsqꝗ ad tot annos vel semper faciat fructꝰ suos sine vsura tẽpo re medio añqꝗ recupereĩ. Rñ. quod sic si bo na fide absqꝗ sraude emaĩ. et hoc ẽ quod ĩ ꝟi tate ĩtẽdat emr̃ et solũ pcm̃ de retrouẽdẽdo faciat ex complecẽtia vẽditoris et quod potiꝰ vellet ne reemeret. sʒ sibi libere dimitteret. et quod liceat patetꝑ. l. si fundũ. C. de pac. inter. em. et ven. et. l. quotiẽs. ff. de in diem adiec. et tʒ Hu. sequiĩ Arch. in. c. ꝙ pleriqꝗ. xiiij. q. iij. et Jnn. et Joan. an. et cõiter doc. ĩ. c. ad nr̃aʒ de emp. et vẽ. Si ꝟo emeret ĩ fraudẽ ꝙ ĩtẽdit mu tua re non emere. et si crederet venditorẽ nõ reempturũ non emeret si esset vsura palliata sub tali vẽditiõe. et sic presumitur secundum doct. in. d. ca. ad nostram ex tribus. Primo quando precium est modicũ respectu rei. Facit. l. quamuis. §. si cum essem. ff. ad velle. et hoc maxime quando posuit pactũ quod nisi redimat infra certuʒ tp̃s non possit postea reemere. ꝙ videtur pactũ l. cõmissorie. s. mutuasse puta centum et recepisse pignꝰ de cẽtum. xxv. ita quod nisi redimaĩ infra tale tẽpus sit amissũ Veꝛ est quod res non valet si vẽdaĩ cum tali cõditiõe quod semꝑpossit reemi ꝗ si vedereĩ simpłr. ar. l. fũdi ꝑtem. ff. de contrahẽ. emp. Scꝏ ꝑsumiĩ in fraudẽ quando fit pactũ vt restituaĩ aliq̇d plus ꝗ fuerit ꝑ ciũ. vt. no. ĩ. c. nullo vos de pignori. et. d. Anto. ĩ. d. c. dio cesi de vsu. Tertio si em ptor ɔsueuit excercere vsuras. l. quod si no lit. §. q̇ assidua. ff. de edil. edic.

[sect. 67] ¶ Vtrum emẽs cum pacto de retrouẽdẽdo appponẽs clausulã quod non vłt quod possit re dimer̃ añ q̇nq̃uniũ vel ꝏcẽniũ sit vsurariꝰ. Rñ. Ho. et. Jo. an. ĩ. d. c. ad nostram in nouella tenẽt quod presumiĩ in fraudẽvsu re. Sʒ ego dico quod si hoc facit bonafide puta ꝙ vult ĩpinguare possessionẽ q̃ pĩ guedo non cõsumiĩ vsqꝗ ad tot annos. et ꝓpterea non vult quod reemat nisi sibi ab alio mõ velit satisfacere de expẽsa sic lʒ. si ꝟo fit in fraudẽ vt lucreĩ fructus expignore simulato sic est vsura.

[sect. 68] ¶ Vtꝛ emẽs cum pacto de retrouẽdẽdo et iocãs vẽditori ꝑ certo affictu sitvsura riᵒ. Rñ. quod non si sine fraude fit vt dictũ ẽ s̃. Esset tamen illicitᵒ si ex pacto cõmodũ vł incõmodũ excepto ɔstituto affictu ꝑtineret ad vẽditorẽ. Nam hoc est contra naturã emptiõis cum rei empte ɔmõdũ vel ĩcõmodũ debeat pertinere ad emptorẽ l. illud. ff. de peri. et cõ. rei ven. nisi affictᵒ esset ita modicus quod venditor releua retur in illo ĩ quo grauatur contra naturam contractus. Jtẽ reddit̃ illicitus quando ipse venditor non posset se qñ vellet ab huiusmodi conductione liberare quia cum talis obligatio vendicet partem precij. di. l. partem fundi et emptor solũ iustum precium rei soluet sic habebit supra istud preciũ istã obliga tionem. Et idem dic similiter si vellet qd̃ obligaret se ad conducẽdum qd̃ esset il licitus in alio alleuiaret conductorem. Presumitur tamen vsurarius ex predictis in anteprecedẽti et etiam quando ꝑpos fũdos vẽderet ad huiusmodi ɔctᵒ faciẽdoa cã non presumat̃ ĩcõtinẽti velle ɔtraria agere. l. non ad ea. ff. de cõdi. et demõ.

[sect. 69] ¶ Vtꝛ emẽs tempore messiũ granũ vel vindemiarũ vinũ pro precio quod tũc va-**[[Fo.cccclxxij.]v]**let cum pacto quod tol mẽsure sibi reddãtur tꝑe paschali sitvsurarius. Rñ. Ho. ĩ sũ. et Jo. an. cum gl. in. d. c. fi. quod sic. xiiij. q. iij. vsu ra. Nec ob. quod aliquãdo sunt vtiliora ꝓ ad ea q̃ raro eueniũt non cõsiderant leges. l. nam ad ea. ff. de legi. ĩ aut̃. vt si ꝑhi bitõe. §. ꝓ ꝟo post multã et cõis cursus est quod sint cariora qui extimandus est. c. certificari. de sepul. et. l. j §. j. ff. de fluminibus.

¶ Vtrum emens frumentũ vinũ et hmõi **[sect. 70]** tꝑe quo colligit̃ vt postea carius vẽdat alio tꝑe sit vsurariᵒ. Rñ. quod nõ. Et tamen tur pe lucꝛ. primo si est ecclesiastica ꝑsona q̃ hoc facit. xiiij. q. iiij. c. q̇cũqꝫ tꝑe. Scd̃o si hoc facit ꝑpter auariciã. s. vt carius vẽdat nulla alia necessitate pẽsata vel vtilitate aut vt caristiã inducat tałr q̇ hoĩes cogant̃ emere ab eo et ip̃e ad libi tũ possit vẽdere. Et sic peccat mortałr. et credo quod teneat̃ restituere dãnũ si quod de dit ex hoc cõmunitati siue alicui q̇ alio modo sibi ꝑuidisset si talis non ĩpediuisset taliter emendo sicut faciunt illi q̇ stant in porta ciuitatis. vt totũ granuʒ nouum emant et procurant ne deferat̃ in plateam ad vendendum. et de istis intellige p̃factũ. c. quicũqꝫ. Si vero talis emeret ꝑpter bonum cõe vt fecit Jo seph. s. vt prouideat ne populus suus fame pereat sic mereretur. si autem emeret ꝑpter ꝑuisionẽ suã et suorũ. et postea nõ indigens tanto illud vẽdit quod supest p̃cio occurrẽti. Vel sihoc facit ꝑpter exer cendaʒ iustam cõmutationem per modu mercantie non vt caristiam inducat sed potiᵒ vt lucrum aliquod ex opere suo reci piat ꝑpter sustenrationẽ sue familie vł ꝑpter pietatẽ vt dispẽset in pauperes sic lʒ dummodo moderate faciat et caristiam non inducat. hoc ex Jnno. Ho. et Ray. Rod. et summistis et Pe. de ancha. in. c. j. de vsur. lib. vj.

¶ Quid de his q̇ emunt oues vel boues **[sect. 71]** et huiusmodi a pauperibᵒ q̊s non hñt. Rñ. Ro. quod si emẽs a paupe vel diuite scit vel cre dit ea non habere et q̃si iam ea tradidisset locat ei ꝑ p̃cio ãnue pẽsiõis sic ɔmittit vsuram q̇a clare pʒ quod fit ĩ fraudẽvsararũ. Si ꝟo credẽs eos habere sine fraude et bõa fide emptio fiat non ẽ credeñ. qꝫdiu bõa fides durat emptorẽ peccare nec ed restitutionẽ teneri d̃ ɔsumptis bõa fi de durãte sʒ de extãtibᵒ vel inqꝫtũ factᵒ est locupletior. credo teneat̃ ĩ casu quando oĩ no ab alio non emisset nec aliqd̃ interesse patitur ex tali emptione.

¶ Quid de emente eq̊ et huiusmodi sibi red **[sect. 72]** dendos a vẽditore in certis nũdis pro minori p̃cio qꝫ valeãt ĩ tꝑe ɔctᵒ. rñ: Ro. quod est vsura nisi verisiłr dubitet̃ vel credatur plus vel minus sintvalituri tem pore solutiõis vt pʒ ex supradictis.

¶ Vtꝛ locãs reʒ quã extimat cum pacto **[sect. 73]** q̇ qualitercũqꝫ perdatur seu deterioret̃ vult preciũ rei sue recuperare cum aliq̊ lu cro sitvsurariᵒ. Rñ. quod sicvt no. Bar. ĩ. l. si vt certo.

§. nūc vidēdū. ff. cōmo. et. l. j. eo. lꝫ extimatio non faciat semper veditiōem tamen cum tali pacto facta videtur facere vēd i tionē. Et ideo ꝑinde ē ac si vendidisset quia preciū expectat exigit vltra sortez et sic vsura est aut saltē cōtractꝰ illicitus est et ꝑniciosus. Et ideo restituere tenet̄ qꝏ vltra sortem accipit.

¶ Vtꝛ mutuās granuꝫ vetꝰ et huiusmodi vt [sect. 74] postea recipiat nouū sitvsurarius. Rñ. Ho. et Gof. volūt quod sitvsurarius solū qñ facit hoc vt meliorationē recipiat sed si facit ne frumētū ꝑeat et vt accipiēti gr̄aꝫ faciat non eritvsurariꝰ dūmō ꝓ ro. non auferat libertatēdebitori liberādi se vetꝰ soluēdo. et placꝫ ꝓ si sine aliq̄ ĩiusti tia et p̄iudicio alteriꝰ ꝛsequor vtilitatez meā siero tibi iniuriosus maxĩe quando tꝑe solutiōis ꝟisiłr non extimat̄ plus vali turū ałs non liceret. Jdē dicendum ꝓꝫ Mona. si aliq̄s haberet equū de q̊ nihil facit et acciperetmutuo ab aliquo centū cum tali pacto quod teneat equū suūet pascat eū et vtat̄ eo sine p̄iudicio eq̇ quod talis accipiēs non erit vsurarius. Ratio ꝓ nullū dānū facit ꝓximo immo alleuiat eū pascēdo equū. Jdem dicit de do mo pignorata mutuāti que vtilis est sibi ꝓ eā locare non vult vel non potest et mutuans custodit domum a ruina Pro pterea addit qꝏ inistis casibus consi-**[Fo.cccclxxiij.r]**derañ. est p̄ ter mutuū. Vtrum pares sin non eritvsura. vt in casibus p̄dictis ꝓ in q̊ hꝫ equū alleuiat aliū ab expensa et q̇ hꝫ domū ꝛseruat eā. cum dominus nullum lucrū ex ipsis eēt habiturꝰ quod bñ no. ꝓ facit ad multa non tamen extēdes ista ad lucrū quod q̇s facit ex pecunia mutuo accepta.

¶ Vtꝛ dans decē vlnas pāni pro alijs [sect. 75] decē ĩ futuꝛ dādis sit vsurariꝰ. Rñ. Ro. quod non ꝓ est ꝛctꝰ ꝑmutatiōis et cum dr̄ de mēsura ĩtellige ꝏ mēsura modij et lagene et ceteroꝛ vasoꝛ quibus grana vel liq̇da mensurantur.

¶ Vtꝛ hñs pecuniam quaꝫ timet in futu [sect. 76] ro tꝑe minorari iuxta ordinatiōes dñorū vel ciuitatū possit sine vsura iꝑaꝫ da re alicui hoc pcō vt sibi reddat̄ ĩ neq̄li p̄ cio inq̊ est quando ei dat. Rñ. ꝓꝫ alex. lō. in q̊l. q. ꝏvsu. quod sic si ille q̇ recipit mox expēde re vult ĩ tꝑe in q̊ tamen valet. ꝓ nihil vltra sortē recipit nam potuisset ēt aliq̇d emere quod postea vēdēs rehabuissꝫ eq̇ualēs pecūie et plꝫ mihi nam quamuis ĩ mutuo nō liceat sꝑare lucꝛ tñvitare dānū sine dā no alteriꝰ licet aliq̇ teneant quod sitvsura. ¶ Vtrum ciuis aq̊ cōitas eius indigēs pe [sect. 77] cūia accipit cētū contra eius volūtatē licite sine vsura possit recipe certum q̇d puta. viij. libras ꝓ cētenario quod sibi ānuatiꝫ iꝑa cōitas ꝛstituit. Rñ. diuersi diuer sa scripserūt sꝫ saluo meliori iudi. mihi vr̄ disti. quod aut cōitas iꝑa hꝫ ānuos redditus aut nō. Si hꝫ sicut ē ciuitas Janue et de ipsis redditibꝰ assignat certā ꝑtē tali a q̇ pecūias habuit sꝫ ꝓportionē pecunie habite. ita quod tantum habeat oĩ anno de tali redditu ꝓꝫ quod reddit ip se bñ vel male. rñdet sic licite talis acci pit. ꝓ talis cōitas talē pecūiaꝫ accipit non noĩe mutui cum nūqꝑ velit eā redde re sꝫ ꝓ p̄cio talis ꝑtis suorū reddituū q̊s pro solutiōe pecunie habite vēdit tali ciui et sic ē emptio redituū ciuitatis qui fieri potest fine vsura vt. s̄ dictū ē. §. xliiij. Nec ob. quod p̄faticiues non intēdebāt eme re. ꝓ lꝫ non ĩtēderēt emere tamen cōitas potuit eis dare ꝓ p̄cio talē redditū ĩsolutū et sic erit emptio et venditio sic posset eis aliquam possessionē dareĩsolutū ꝛ eo trū volūtatē sĩcutfit sepe. Et ꝓꝫ hāc viā ĩ telligo. Jo. de saxonia ĩ sua sū. et Jo. an. et do. Ant. et cōiter moderniorcs in. c. ĩ ci uitate q̇ dicūt licite tales illꝏ lucrum accĩ ꝑe Et ꝓꝫ hoc loca Janue mōs florētie et in p̄stita venetiarū sunt licita et sine vsu ra. Si ꝟo cōitas hꝫ reddit vel si hꝫ iā exausit in ꝛctu supradicio vel alio mō sic talis ciuis non potest aliq̇d vltra sortez acciꝑe sinevsura. ꝓ q̇cq̇d accidit sorti in mutuo vsura ēnisi affuerit iustum et verum i teresse quod potest extimare etiam ex dubio euē tu ꝓꝫ ꝛditiōes ꝑsonaꝛ et negociorū ꝓm Tho. ꝓa ꝓe. q. lxij. arti. iiij. vñ dicit quod du płr q̇s dānificat̄. prĩo mō cum ei aufert̄ id quod actu habebat et tale dānū est restituē dum secundum recōpēsationē

eq̃lẽ. Secundo mo do dãnificat̃ ĩpediẽdo ne adipiscat̃ q̨ erat in via habẽdi et tale dãnũ non opʒ recõpẽsare in eq̃li q̨ min⁹ est habere ali q̇d virtute q̨ habere actu. et ideo q̇ erat in via habendi aliquid hʒ illd̃ solũ in virtute vel potẽtia. Et ꝑpterea si redde ret̃ eivt haberetactu non haberet simplũ sʒ mltiplicatũ. quod non est de necessitate re stitutionis. Tenetur tamen aliquam recom pẽsationem facere secundum ꝛditionẽ personarum et negociorum. hec ille. et sic ptʒ qñ non potest poni interesse certum ꝑ incerto vt dicit do. Ant. in. c. salubriter de vsu. et sic intellige Alexan. Lõb. s. sctm̃ Bernadinũ cum similibus qui tenent non licere sine vsura aliquid accipere et hec bene no.

¶ Quid de sponte dãtibus cõitativt ta [sect. 78] le quid annuatiʒ habeãt. Rñ. La. de ro dol. in suis ꝛctib⁹ quod si. v. cõcurrãt quod lʒ. Primum quod redditus non sit excessiuus sed conueniẽs. Secũdũ quod reddit⁹ fiat de bonis et super bonis cõitatis quia si fieret relatio tantuʒ ad ꝑsonaʒ cõitatis esset illicitũ. Tertiũ quod non detur facultas resoluẽdi cõtractũ ꝑ maiori vel mi nori p̃cio. sʒ solũ occurrẽti. Quartũ quod tẽ p⁹ sit ĩcertũ. q̨ si reddit⁹ et tꝑa forẽt cer ta tũc ibi eẽt maior q̨titas ꝑceptaex tp̃e q̨ illa q̃ dat̃ ciuitati videret̃ ꝛtract⁹ vsu rari⁹. Quintũ quod tales emẽtes non sint vsurarij. istd̃ est ve⁊ q̊ ad p̃sumptionem **[[Fo.cccclxxiij.]v]** solũ. et iõ si vere emit in foro aĩe lʒ. Jstis autem non cõcurrẽtib⁹ cõitati. q̨ d̃ rõnevsu re est vt ꝛmittat̃ circa mutuum volũtariũ non violentũ. et ꝑpterea in talib⁹ non est rõ formalis vsure. sed bñ in istis volũtarijs q̇ intendũt mutuare non emere.

¶ Vtrum ementes iura p̃fato⁊ ciuium q̇ [sect. 79] licite a cõitate certum q̇d annu ati ex redditib⁹ ciuitatis reciptũtvt dictũ est sint vsurarij. Rñ. quod non �fʒ do. Ant. et Jo. de sa xo. vbi. s̃. rõ q̨ emũt redditũ ĩ pecuniã iam cõstitutũ. item idem redditus crescit et decrescit nec est maior q̨ redditus pos sessiõis ĩmobilis. item stat ꝑiculo emptoris. et multa alia q̃ vide ĩ Pe. de ancha. ĩ c. vsurarum de vsur. li. vj. q̇ his cõcordat. limito tamen p̃dictavera nisi cõitas ipsa no tabiłr ledere t̃ ex ipsis emptiõib⁹ q̃ cum pupillo ꝛpare t̃ vt. l. rẽ publicã. C. de iure reipublice. Jõ eius administratores non possent eã dãnificare nec factũ eorũ valeret in dãnũ reipublice vt. l. ordĩs. C. de cre. decu. et. l. p̃ses. C. de trãsac. et. l. ambitiosa. ff. de decre. ab ordi. fa. Jõ nõ valeret talis venditio nec emptio facta ab illis q̇ hoc sciũt sʒ tenerent̃ restituere totum qd̃ receperunt.

¶ Vt⁊ liceat mutuare cõi meo vel ali [sect. 80] cui domino pro aliquo officio habendo ex quo spero consequi magnum honorem et lucrũ. Rñ. secundum Joã. de saxo. vbi. s̃. quod non sine vsura. q̨ mutuans sic recipit expresse ex mutuo vltra sortem. Ego tñ credo quod si ex officio non habeo conseq̇. nisi lucrum quod debito modo debet̃ tali exercitio cum non possim illud habere ni si mediante mutuo si sum aptus ad tale officium exercẽdũ quod possum mutuũ dare vt illud habeã sine vsura. q̨ quod accipio lucri non respicit mutuum sʒ exercitium principałr. sʒ secundario postea mutuum qd̃ lucrum secundario. sperare ex mutuo non est vsura vt. s̃. dictum est. §. j. Si tamen ex statuto vel antiqua consuetudinevolẽs habere tale officiũ teneretur aliquid soluere. et vt talẽ solutionẽ euitaret mutuum daret esset viurarius.

¶ Vtrum mutuãs suꝑ pignore aliquo cũ [sect. 8] tali pacto quod donec debitor sibi restitue rit pecuniam ip̃e creditor habeat fructus pignoris. Rñ. quod vsurarius ẽ. c. illo vos. de pig. et quid teneat̃ restituere. habes s̃. pignus. §. xj.

Vsura. ij.

de eius ꝑhibitione et penis tam ꝛ vsurarios q̨ ꝛ fautores eorum.

¶ Vtruʒ vsura sit pctm̃ morta e. Rñ. �fʒ omnes tam theologos in. iiij. di. xv. q̨ canoni [sect. 1] stas in. c. qm̃ multi. xlvij. di. et in. c. suꝑ eo. de vsu. et in multis alijs locis quod sic. Nam

vsura est malum non solum in se sicut homicidiũ quod posset ex aliqua circũstãtia fieri sine pctõvt iiudice seruato ordi ne debito et hmõi. sʒ etiam est malum ſʒ se. et iõ cum nulla circũstantia potest bñ fieri ȣ ptãte ordinata etiam a deo et hoc probat̃ s. quod sit malum in se et ſʒ se tali rõne. q̃ est ꝯ rõnem naturalis ꝑprietatis pecunie ad qȣ se q̇t̃ vlterius quod vendit̃ ibi illud quod non est. et hec est rõ philosophi. v. ethic. et ṗmo poł. vbi ꝑbat quod ꝑpri⁹ vsus pecunie et principalis est eius cõsumptio siue distractio. q̃ est inuẽta ad mu tationes faciẽdas. et iõ ſʒ se est malum ꝑ vsu pecunie mutuate p̃ciũ recipe q̃ hoc est vẽdere bis vel vẽdere qȣ non est. Probat̃ et alia rõe ſʒ Sco. in. iiij. di. xv. q. ij. arti. ij. sic pecunia mutuo accepta trãsit in dñiũ debitoris ita quod sit sua. et iõ magna est inequalitas quod aliq̇s in re sui ꝑximi lucrum querat cum nullũdãnũ inde quicq̇d de re cõtingat incurrit. Multe alie rõnes assignant̃ a doctorib⁹. Sʒ q sit pctm̃ mortale melius ꝑbat̃ autorita te diuine legis Eʒechi. xviij. ibi ad vsu ras dantẽ et c. ĩpsal. xiiij. ibi qui pecuniã non et c. ergo ex quo non viuet nec habita bit ĩ regno dei demõstrat esse pctm̃ mor tale. ꝑhibet̃ etiam Exo. xxij. Si pecuniaʒ cõmodaueris et c. facit. c. super eodevsu. Vnde si quis ꝑtinaciter asserat vsuras exercere non esse pctm̃ vt hereticus ẽ pu niẽdus. et ꝑcedi dʒ ꝯ infamatos vel sus pectos de huiusmodi errore. sicut contra infamatos de heresi cle. ex graui de vsuris. Nec etiam de iure ciuili hodie ꝯcedunt̃. immo sunt prohibite. vt no. gl. ĩ. c. quid dicã. xiiij. q. iiij. et ĩ. c. q̃ in oĩbus de vsu. **[Fo.cccclxxiiij.r]** Quĩa ĩperator dicit se amplectere quatuor cõcilia quoꝝ vnũ. s. nicenũ eas ꝑhibet in. d. c. quomã multi. vt in aut̃. de ecclesia. ti. circa ṗncipiũ. item legesimitã tur canones ĩ matrimonijs et vsuris vt in aut̃. vt cle. apud ꝑpri. epos. conue. ij. q. iij. §. hinc colligit̃ et de no. op. nunc. c. ĩtellexim⁹. et in casu in quo vident̃ ꝑmit ti non est vsura. sʒ rõne ĩteresse illud pl⁹ exigit̃. nec obst. deuteronomij. xxij. non fe neraberis fratri tuo. sʒ alieno. q̃ in ꝟa lr̃a non habet̃ illud sʒ alieno. sʒ si fuit ꝑ iudeos appositũ. alr ꝯdiceret sibi scriptura. vt pʒ Exo. xxij. deuteronomij. ij. vel dic quod fuit ꝑmissio sicut libell⁹ repu dij ne maius malum faceret. vt pʒ Jsa. lvj. item nec illud deuteronomij. xv. fene raberis multis gentib⁹. et ipse a nullo fenus accipies q̃ ibi ponit̃ cõsequẽs ꝑ antecedẽte quasi dicat: tãtã abũdãtiã habebis quod poteris multis fenerari si volueris et tuia nullo mutuari indigebis. Jtem nec illud. c. ab illo. xiiij. q. iiij. quod intelligit̃ non vsura. Sed recuperatio debiti. j. vsura. et sic lʒ dummodo non sit scandalum. vt. s̃. patet vsura. j. .§. xxiiij. et. xlviij.
¶ Vtrum liceat accipe sub vsuris. Rñ. vt **[sect. 2]** colligo ex ric. ĩ. iiij. di. xv. q. v. et. ar. v. Th. ij. ij. q. lxxviij. ar. iiij. et Jnn. ĩ. c. super. eo. ti. et Jo. an. in. c. dilectus. de simo. et pa. post Host. in. d. c. sup eo. de vsur. Hug. et Archi. in. c. mouet. xx. q. j. Qȣ aut ille q̇ accipit sub vsura hoc facit ꝑ opere illicito. Et sic nullo modo lʒ. imo ſʒ Arch. e Rodo. peccat mortałr. Aut facit ꝑ ope re licito. et sic distiguo. q̃ aut tale ẽ extre me necessitatis. Et sic tʒ Jnn. ĩ. d. c. sup eo. quod si non possum inducere ꝑximũ ad mutuañ. gratis et ego fame peribo nisi mutuet. quod lʒ mihi inducere eũ ad mutuañ. sub vsuris vt mai⁹ malum euitet. s. homicidiũ et licet prima fronte videat̃ hoc dictum mirabile: est tamen rationabile nec est hoc ꝑcurare peccatũ. sed vo lenti cõmittere peccatum persuasio est vt saltem minus peccet quod lʒ. xij. di. duo. Si autem opus non est talis necessitatis extreme. tunc subdistinguo. aut ille paratus est dare sub vsuris. et sic lʒ acci pere ob eo sub vsuris solũ ꝑ omni ope taliter necessario qȣ si omitterẽ. notabi liter damnificaret vel notabilẽ pateret penuriã ego vel alter vel ꝑpter subuẽ tionẽ necessitatis sue vel alterius ſm Ric. et Tho. vbi. s̃. vel secundum Arch. vbi. s̃. etiam ꝑ opere vtili. ex quo habeo cõsequĩ vtilitatẽ vel secundum Host. et Pau. Jnn. ant. de bu. et Jo. de anna. in. di. c. sup eo. etiã pro omni ope indifferẽti. et placet q̃ ſm Aug. in enchi. Deus vtit̃ omnibus peccatis ad aliqȣ bonum. sic similiter nos possu mus. aut ille non

est parat⁹ dare sub vsu ris. et sic non licet inducere eũ ad mutuā dum sub vsuris. nisi cum peccato mortali inducẽtis excepto casu maioris mali euitandi vt dictũ est secundum Jnno.
¶ Quibus penis subijciuntur vsurarij. **[sect. 5]** Rñ. quod vltra penas q̇b⁹ puniunt̃ a deo si sunt vsurarij manifesti incurrũt mul tas penas a iure eis inflictas.
¶ Prĩa sunt ĩfames ĩfamia iuris. C. ex **[sect. 5]** q̇. cau. irro. ĩfa. l. ĩprobũ. Vñ. vt dicit do. ant. in. c. raynutius. de testa. etiaȝ de iu re ciuili hodie omnis vsurarius est ĩfamis. et ita dicit etiam notat Bart. ĩ. d. l. improbum. et per hoc fuisse determinatum q̨ si frater meus instituit vsurarium here dem quod ego possum rumpere testamentum per querelam inofficiosi. C. de inof. testa. l. fratres. et quod sic de facto obtinuit et consuluit multo magis sunt infames de iure cano. vt in capitulo in fames. iij. q. vij. et. vj. q. j. infames.
¶ Secunda quod ad communionem **[sect. 6]** altaris non sunt admittẽdi. capi. ꝓ in omnibus de vsu. et intelligit abbas et se quitur pau. in. d. capitulo quia in omnibus. quod non debent admitti ad ec clesiam. quando celebrantur diuma. ꝓ assistentes in ecclesia. tunc dicuntur ad mitti ad commun ionẽ altaris et placet vt confusi resipiscant vt dicimus de excommunicato in. c. pia de excep. libr. vj. ¶ Tertia quod non admittuntur ad obla **[sect. 7]** tionem offerendum. d. capitu. quia in omnibus.
¶ Quarta quod non sepelianṭ inecclesiasti **[sect. 8]** **[[Fo.cccclxxiiij.]v]** ca sepultura. d. c. ꝓ in oĩbus q̃ pena cũ duab⁹ p̃cedẽtib⁹ est laterañ. cõcilij posi ta in. d. c. ꝓ in oĩbus. et tradit̃ ibidem quod si q̇s cleric⁹ ꝯuenerit. s. recipiendo vsura riũ ad cẽionẽ vel oblationẽ ipso facto est suspẽsus ab executiõe sui officij �means Pa. in. d. c. ꝓ in omnibus qm̃ sicut hoc verbũ subiaceat inducit snĩam ipso facto. vt no. gl. in. c. vnico de iniur. li. vj. facit. c. si q̇s suadẽte. xvij. q. iiij. Ergo fortius istud ꝟbũ maneāt et tādiu donec ad ar bitriũ ep̃i satisfecerint et sicꝛ in vsurarijs infligunṭ ip̃o iure secundum eũdẽ Pa. in d. c. ꝓ cum in eo nullũ verbuȝ ponat̃ per qd̃ snĩa hoĩs exigat̃. Ber. vero et Host. ibidem videnṭ tenere quod nec contra clericos nec contra vsurarios irroganṭ ip̃o facto. Sȝ primũ puto veri⁹: sepelientes vero tales vsurarios sunt excõicati ip̃o facto. vt ĩ cle. eos. de sepul. de quo. s̃. excõicatio. vij. casu. xxxv. nisi cauerĩt idonee ipsi ꝗ quod infra dicā. Vel si non potue rũt. et signa tamen cõtritiõis ostẽderint. heredes eoꝝ inqꝯtũ hereditas sufficit. vt in. d. c. qꝯq. no. de vsu. li. vj.
¶ Quinta pena est quod non possunt recipi **[sect. 8]** ad cõfessionẽ suoꝝ pctõꝝ donec de vsu ris fuerit secundum facultates eoꝝ plenius sa tisfactũ vel idonee cautũ illis q̇b⁹ debẽt restitui vsure extorte si sunt p̃sentes vel alijs q̃ possunt eis acq̇rere vel eis absen tibus loci ordinario vel eius vicario vel p̃sbytero parochie in qua habitāt vsurarij vel tabelliõi de mandato ordinarij. ita qd̃ certa qꝯtitas exprimat̃ in cau tione manifesta si apparet vel si non ap paret manifesta exprimat̃ illa qꝯtitas q̃ ad arbitriũ eius q̇ cautionẽ recipit videtur q̇ si sciẽter minorẽ receperit tenebit̃ ip̃e de suo. multomagis si nullam hoc ha beṭ in. c. qꝯq. de vsuris. lib. vj. et no. hic quod noĩe idonee cautiõis intelligunṭ pignora vel fideiussores. l. si mādato titij. .§. fi. ff. māda. q̃si non possent dare ꝗm Gar. et Jo. an. iurabũt se hoc dare non posse et facturos qd̃ ꝑmittũt de sen. exc. c. fi. §. illis. li. vj. Aduerte etiam quod illi qui possunt nobis acq̇rere sunt filij quos habem⁹ in potestate nostra. Jtẽ serui ꝑprij. Jtẽ serui in q̇b⁹ habemus vsumfructũ Jtẽ serui alieni quos bona fide possidem⁹ tāqꝯ seruos. vt insti. per quas ꝑso. no. acq̇. §. j. Procurator autem dño ab senti hāc ꝑsoualẽ obligationẽ non acq̇re ret ꝑ. l. quẽadmodũ. ff. de acq̇. pos. et. l. ge neraliter et. l. quod meo. eo. ti. secundum Gar. et Jo. an. ĩ. d. c. qꝯq. Jtẽ no. quod per loci ordinariũ secundum Jo. an. vbi. s̃. ĩtelligo ep̃m de iure. et idem de decano archip̃sbytero vel abbaie q̃ alias de cõsuetudine iurisditionẽ ha beret ĩ spũalib⁹ in loco in quo vsurari⁹ degit. item qd̃ dicit de rectore parochie ĩ q̃ vsurarius habitat multo forti⁹ ĩtellige de

rectore parochie debitoris lesi. cum sit q̃si iudex et minister eius secundum Gar. et Jo. an. facit. l. eũ ꝑ quo. ff. de in ius voc. Jtẽ scito quod per hoc qd̃ dicit de mãdato ordia rij arguit Jo. an. quod tabellio in hoc casu non acq̇rit actionem extraneo ex sua stipu latiõe nisi faciat istd̃ d̃ mãdato ordĩarij Et hoc bñ notabis ꝯ multos ꝛfessores. ¶ Sexta pena est quod nullꝰ dꝫ ĩteresse eo rũ testamẽtis: nisi satisfecerint. vt dictũ est in precedenti questione. d. c. qꝫ.
¶ Septima pena est quod testamẽta eorũ [sect. 10] sunt nulla ip̃o iure si non setisfacerĩt. vt dictum est. d. c. qꝫ.
¶ Sꝫ nũq̇d idem est de codicillo sicut de [sect. 11] testõ. Rñ. Gar. et Jo. an. ibidiẽ quod sic et de qualibet vltima volũtate alia vt pꝫ ex ṗn. d. c. qꝫ. q̃ large codicillus testatio mentis dicitur. xiij. q. ij. §. sed aliud.
¶ Sꝫ q̇d si facit testm̃ et postea cauet [sect. 12] idonee. vt. s̃. dictũ est nũ q̇dvalebit. Rñ. Gar. tenuit quod non per regulã non firmat̃ de reg. iur. lb. vj. q̃ ab initio nullũ fuit sꝫ magis plꝫ opi. Joã. an. q̇ tꝫ quod sufficit q̃ añ mortem cauerit idonee. Rõ q̃ testm̃ cõ firmat̃ ĩ morte. Jtẽ q̃ omnia iura fauẽt testamẽtis. l. j. C. de sa. san. ec. Facit ĩ ar. l. j §. ij. ff. de le. iij. Vbi legata ad pias cãs relicta facta a filiofa. et a seruo lꝫ tp̃e te stamẽti ĩspecto non valeãt. si tamen emanci patꝰ vel manumissus p̃seuerat in eadẽ volũtate valebũt. Jtẽ accipere cautionẽ est quãdocũq̃ accipere sicut et dare est quãdocũq̃ dare. j. q. j. eos et p̃fata regula non firmat̃ de solo tractu tp̃is loquit̃.
[Fo.cccclxxv.r] ¶ Octaua pena ẽ quod nulla vniuersitas [sect. 13] vel collegiũ vel singularis p̃sona vsura rios non oriũdos de terris ipsorũ erercẽtes vel excercere volẽtes pecuniam fenebrẽ p̃mittãt habitare ĩ terris ip̃oꝝ. sed quod expellãt nũq̃ de cetero admittendo. vt in. c. vsuraꝝ. de vsu. li. vj. et incurrunt penam interdicti vniuersitas vel collegiũ. ep̃i vero et superiores suspensionis. ep̃is ĩfer tores ecclesiastici excõicatiõis ipso facto si non expulerint de terris suis j. tres mẽses vel domos prefatis ad exerceñ. fenus locauerint vel sub quocũq̃ alio titulo cõcesserint etiam venditionis secundum Joan. an. quã penã si per mẽsem substituerint indurato animo terre eorum q̃diu in ipsis morantur sunt ipso facto interdicte. alij laici debent per excõicatio nem ad hoc idem cõpelli. non obstante quocũq̃ eorum priuilegio. Et de hoc vi de. s̃. Excõicatio. vij. casu. xxxij.
¶ Sed q̇d dicemus de dñis et cõitatibꝰ [sect. 14] quo ꝛcedunt iudeis vt possint exercere vsuras et locãt eis domos et faciũt conuentiones cum eis sup̃ vsuris exercẽdis et vt iudices cogãt debitores secundum cõuen ta et huiusmodi. Rñ. d. Andreas barbatius et Pau. de castro. cõsilio. ccclxxvj. et pe. de ancha. cõsilio. ccxxx. et quidaꝫ alij conati sunt tenere quod licite facere poterant dummodo autoritas seu lnĩa ab or dinario obtineatis. et hoc quia accedit ad bonum cõmune totius reipublice. Jtem quia sic est consuetudo de cuius initij memoria non existit cõtrariũ. et tol lerãtia romanorũ pontificũ p̃sertim in terris tp̃aliter ecclesie subiectis. Et iõ videtur valere. Jtem quia ista cõcessio non est pctĩ nutritiua ex parte xp̃ianoꝝ. vt in. c. super eo. de vsu. Ex parte ꝟo iudeoꝝ nihil nobis de his qui foris sunt. vnde dicit tex. in. c. qui sincera. xlv. dist. superuacue rei videtur dare operam q̇ arcere nitit̃ iudeos a pctõ vt pote dãna tos ꝑpter pfidiam. Et ideo tollerantur in eorũ ritibꝰ. Hec sunt in summa eorũ motiua. Sed salua eorum reuerẽtia demonstrabo. quod nedum vere. sed aperte erronee cõsuluerunt. Vnde pro clariori intelligẽtia no. secundum Girar. de senis et re fert. Jo. an. in mercurialibus. in regula peccatuꝫ. lib. vj. quod triplex. est p̃missio cõ tra legẽ. prima simplex indulgens penaꝫ solũ. sed non culpã. et hoc mõ p̃mittit ecclesia prostibula ꝑpter maius malũ seu pctm̃ euitandũ vt in. d. c. deniq̃. iũcta glo. in verbo venia. iiij. di. et in cap. veniẽs iuncta gl. fi. q̇ cle. vel vo. Scd̃a periuissio est tollẽs impedimentum. et isto modo ecclesia tollerat ritus

iudeorũ ꝓhibẽs xp̃ianis ne eos ĩpediãt. dis. ca. qui sincera et. c. sicut de iudeis. Tertia ꝑmissio est p̃stãs iuuamẽ ſ3 quẽ mo dum ecclie ꝑmittit clericũ occidi a secula ri iuste ꝗ eũ degradat et tradit. vt in. c. degradatio de penis. li. vj. et de hac ha bes in. c. nouim⁹ de ver. sig. et prime cor. v. Prima fit ꝓpter maius malum euitañ. Scd̃a ꝓpter bonum quod inde cõseq̇ sperat̃. vt. s. iudeos tollerãdo lucrari possitvt ĩ d. c. q̇ sincera. et vt nobis veritas in eorũ ritib⁹ fiat no. vt dicit aug. Tertia ꝯo nõ potest fieri nisi de eo quod licitum est. Nam licitũ est quod maleficianõ remaneãt impu nita. c. vt fame de sentẽ. excom. et ĩ. l. ita vulnerat⁹. ff. ad. l. acq̇. Jdeo merito tradit clericũ. Frãciscus in. ij. sen. dicit qd̃ duo sunt genera malorũ vt dicit glo. su per illud ab occultis meis munda et c. Quedã sunt nostra q̃ a nobis oriunt̃ et his nullomõ ꝛsentire debem⁹ nec directe nec ĩdirecte. Quedã ꝯo sunt aliena q̃ fiũt ab alijs et his nũq̃ cõsentire debemus directe ꝛsensu approbatiõis. Aliqũ tamen l3 ꝛsentire indirecte ꝛsensu ꝑmis stonis. sicut de⁹ ꝑmittit aliq̃ mala ex cã rõnabili. Si ꝯo cã rõnabili non l3. Vñ dicit qd̃ recipe mutuum sub vsuris ex rõnabili cã puta necessitatis vel vtilitatis l3 alias nõ. Hec ille. ex q̇bus ego cõcludo ad. q. quod tales peccãt mortaliter et sunt excõicati et tenent̃ ad restitutionem oĩm vsurarum ex tali cõuẽtiõe solutarũ si iudei non restituent. Nam l3 prĩcipes et communitates possint ꝑmittere vsurarios prĩa ꝑmissiõe vt t3 Bal. et Bar. in. l. cũctos populos. C de sum. tri. qd̃ tamẽ ego admitto simpliciter: ꝗ maius ma-**[[Fo.cccclxxv.]v]**lum est vsura que est pctm̃ mortale quã quodlibet dãnũ tẽporale vel corporale qd̃ euitat̃ ꝓpter vsurã. et ideo non potest ꝑmitti ꝓpter maius malum euitandũ solũ cõcederẽ dictum Bal. et Bar. quando maiora pctã si non permitterent̃ simplicit̃ haberent ꝛsequi. vt puta homicidia et hmõi. Alias non credo excusentur etiam simpliciter ꝑmittẽdo. ar. c. post miserabilẽ. de vsuris vbi precipit̃ eis vt cõpellant iudeos restituere vsuras. Ergo a fortiori ne exigant ꝓuidere tenent̃. Nam facilius impediunt̃ facienda q̃ tollerẽtur iam facta. vt in. d. c. quẽadmodũ. de iureiu. et. l. patre furioso. ff. de his q̇ sunt sui vel ali. iur. Nihilominus permissione scd̃a permittere non possunt cum nullũ bo nũ sequat̃. ĩmo multa mala vt pt3 vltra experiẽtiã. per ca. vsurarũ. de vsu. li. vj. Et multo minus ꝑmissione tertia vt est in ꝓposita. q. Nam nullus potest pctm̃ cõmittere seu cooperari vt cõmittat̃ ꝓ quocũ q̃ bono obtinẽ do seu malo euitãdo ab alio. c. sup eo. de vsu. facit. c. primũ. xxij. q. ij. et. c. forte. xiiij. q. v. et. c. qd̃ ait. xiiij. di. in gl. et ĩ. c. non magno. ne cle. vel mo. Liceret bñ alicui quando eidẽ imponeret̃ neces sitas duoꝝ maloꝝ pene s3 non culpe. Jtẽ liceret volẽti facere vnũ de duobus malis culpe ei ꝑsuadere vt minus faciat et maius dimittat. sed non tertia ꝑmissiõe s3 solũ prima et scd̃a. Jntelligo quando aliter non posset ꝛpesci quin vnũ faciat. aꝗs nõ et ita loquit̃. c. duo. xiij. dist. et ideo cum tales nedũ cõsentiãt. ĩmo cooperant̃ vsurarie prauitati exercẽde patet quod peccãt mortaꝗr et etiam sunt excõicati ex quo paciscunt̃ cum iudeis vt possint exigere vsuras aut quod eis iusticia fiat de vsuris exigẽdis. multo magis si ad hoc ĩterponũt decretũ. Talia enim pacta vel decreta facta ab illis q̇ habẽt ptãtem condẽdi leges vel statuta dicunt̃ leges vel statuta vt in. l. penul. C. de donatio. inter virũ et vxor et in. l. cesar. ff. de publi. et vtrobiq̃ per Bar. et per eũdẽ Bar. in. l. iiij. §. actor. ff. d̃ re iu. Rõ ꝗ faciẽtes talia pacta nedũ intendunt se obligare immo principaliter volũt obligare omnes de ciuitate et di strictu et obligant̃ etiam illi q̇ non assenserũt ergo sunt statuta cum ex pactis meris non obligent̃ nisi cõsentientes. vt in. l. j. ff. de pac. S3 statuẽtes vel p̃sumẽtes iu dicare quod vsure soluant̃ sunt excõicati. cle. j. de vsu. q̃ cu3 indistincte loquat̃ h3 locũ etiam de decretis factis cum iudeis. vt t3 Lau. ibidem cum gl. et do. Cardi. et Jo. de imo. facit qd̃ no. Gemi. in. c. j. de vsu. li. vj. q̇ vult quod pene eiusdẽ. c. ligãt etiam locãtes domos iudeis. et idem t3. d. Lau. de redol. tracta. de vsu. q. cxlvj. Et quod teneã tur ad restitutionẽ p3 ꝗ cãm

efficacem dāt dāno ꝑximi sine qua non dānificarẽ tur. iō tenent̃ insolidũ si illi non restituẽt vt. pʒ. s̃. restitutio primo in ꝓbo vsurariꝰ. §. viij. aduerte tamen secundum Lau. et Pau. in cle. de vsu. quod si supradicti ꝑhiberent ne maiores vsuras exigẽt dum non ꝯsentiant de minoribꝰ non incurrẽt penā extōicatiōis. et sic tu serua qꝗ. s̃. dixi vt ẽt cōsuluit do. Alex. de ĩmo Vitẽtinus et multi p̃clariores doc. in scĩa et ꝯscĩa ꝗ supra allegati q̇ ꝯsuluerũt ꝯriũ. nec ob. eorum motiua. Et primo autoritas ep̃i. ꝗ non potest dispẽsare ꝯ ius cōe edictũ per sacruʒ ꝯciliũ nisi ex cā necessaria et verisiłr nō per cogitata per sacrũ cōciliũ. ita no. Bal in l. omnes ppłi. ff. de iusti. et iur. vt. s̃. dixi dispẽsatio. §. v. q̃ non est hic in proposito. et multo minꝰ obstat cōsuetudo. cum sit cor ruptela qm̃ ꝯtinet in se pctm̃. c. flagitia. xxxij. q. vij. Nec tollerātia summoꝛ pon tificũ. Nam papa non potest dispẽsare cum ali quo etiam iudeo vt mutuet sub vsuris. d. c. sup eo. vt ꝑbaui vsura est malum ĩ se ꝗ se. Et ideo ꝑ nullo bono potest licere vt in d. c. sup eo pʒ. Multominꝰ potest coopera ri neqꝗ auxiliũ dare vt vsure exigantur. ꝗ agẽtes et cōsentiẽtes digni sunt morte. ad Ro. j. Si ergo potest expresse nec etiam tacite. Et ideo de tali tollerentia ꝺr qꝗ ꝑmittimꝰ non approbamꝰ. c. hac rōne. xxxj. q. j. et sic dicitur etiam multa per pa tientiā tollerant̃ que si in iudiciam deduceremus cassarent̃. c. cum iam dudũ de p̃bẽ. Non ob. etiam qꝗ nil ad nos ꝑtinet. de his q̇ foris sunt. c. multi. ij. q. j. quia hoc verum nisi in duobus casibus. Pri-**[[Fo.cccclxxj.]r]**mus quando illi qui sunt foris ledũt xp̃ianos vel ĩ iuriant̃ eis ꝗ sic ꝑtinet ad ecclesiā. Jta no. Jnno. et doct. in. c. sup his de vo to. et Hosti. et Jo. an. et cōiter alij in. c. gaudemus de diuor. quod si ĩfidelis delinquit ꝯ legẽ nature vel ꝯ ius diuinũ potest puni ri a iudice ecclesiastico. Et sic est in ꝑpo sito. et ideo impedit se ecclesia vt pʒ ĩ di. c. post miserabilẽ. Scꝺs casus in quo nō vlʒ est quando coopamur alicui eorũ in pctō ꝗ ꝑtinet ad nos sicut etiam in ꝑposita q̃ stioe. Jntelligit̃ igit̃ ꝑprie nihil ad nos secundum gl. in. c. iudei. de indeis scʒ vt eis pe nam spiritualem infligamus vel vt faciamus eis canōes. aut christianā ꝯuersationẽ imponamus eis ĩuitis. c. de iudeis. xlv. dist. ꝑpterea si attẽdas totũ tit. de vsu. tam in decretalibꝰ ꝗ in. vj. et clemen. ec clesia non tolerat aliqua tolerantia vsurarios. nec vult tollerent̃ a princtpibꝰ xp̃ianis vt pʒ in dictis. c. post miserabilẽ et. c. vsurarũ. immo quod vsure exigant̃ a christiauis per iudeos est valde ignominiosum cum xp̃iani sint filij et angarient̃ a iudeis qui sunt serui. c. et si iudeos. de iu deis. Nec valet qꝗ christiani efficiunt̃ vsurarij qꝗ erit maiꝰ malũ. q̇a et si gra uiꝰ peccet christianus in eodeʒ genere peccati ꝗ infidelis vno respectu tamen iudei grauius peccant alijs respectibꝰ et in maius nocumentũ christianitatis. ꝗ vltra vsuraʒ habẽt odiũ ꝯtra christia nos q̊s spoliant. Jtẽ sepiꝰ q̃ lucrati sũt a christianis exportant ad partes infidelium non sic xp̃iani. qui vt sepius re stituunt.

¶ Nona pena est quod si vsurarius soluit **[sect. 15]** alteri vsuras non potest repetere nisi priꝰ ipse restituat sllas q̃s extorsit ipse vel ille cuius heres est vt in. c. Michael de vsur. Fallit hoc in clerico. vel ꝑcuratore q̇ noĩe ecclesie repetũt vsuras quas sol uerũt quibus non potest opponi qꝗuis ipsi sint vsurarij secundum Pañ. in. d. c. Michael.

¶ Decima pena ẽ quod qꝗuis cedat bonis **[sect. 16]** vsurariꝰ non habet̃ ei respectꝰ ne egeat vt habet̃ in alijs debitoribus. vt inca. odoardus. de sol. et in ca. ij. de pigno. ita no. gl. in. d. c. in omnibus.

¶ Vndecima pena est qꝗ admodũ ra **[sect. 17]** ptoruʒ et furũ non solũ tenent̃ restiiuere rẽ quā acceperũt ꝑ vsuris vt. c. cum ĩ tu. devsu. sʒ et fructus quos ꝑceperũt et qui ꝑcipi potuerũt a ꝓo dño ꝗ Ric. in iiij. xv. di. et cōiter omnes doc. pro quo facit. l. vi deamus. §. in fauiana. quoqꝗ. ff. de vsu. Ratio quia est male fidei possessor sine titulo. vt in se. q. latius patebit. Et ideo sic tenetur sicut supra dixi de possessore male fidei. Restitutio prima inverbo possessor.

¶ Vtrum solutũ ꝑ vsuris trãseat in dñiũ **[sect. 18]** vsurarij. Rñ. distinguẽdo quod aut sunt res cõsumptibiles vsu. vt q̃ ꝛsistũt in nume ro põdere et mensura. vt puta pecunia granũ vinũ et huiusmodi et cum ista recipiãt fũ ctionẽ in genere suo. l. ij. §. j. ff. si cer. pe. absq; dubio in istis transferr̃ dñiuꝫ qñ sunt permixta. seu cõsumpta. l. si alieni nũmi. ff. de solu. et. l. naꝫ et si fur. ff. si cer. pe. et. l. si frumẽtũ. ff. de reivendi. Aut ta le solutũ sunt res mobiles q̃ seruando seruari possũt. vel immobiles et in his an transeãt in dñiũ vel ne fuerũt opi. glo. et Jnnoc. in. c. Michael de vsu. tꝫ q̃ vsurarius tenetur ad restitutionẽ ex qua si ꝛtractu per cõditionem indebiti. et sic cõsequenter qꝏ dominiũ sit translatuꝫ cum nemo condicat reꝫ suam p̃terq; a fu re. l. fi. in fi. ff. vsufruc. quemad ca. et in sti. de ac. §. sic itaq; Jdem videtur tenere glo. in. c. si quis vsurã. xiiij. q. iiij. et in c. si ep̃m. xvj. q. vj. et in capi. ex trãsmissa de deci. et in. c. debitores de iureiu. et po test esse ratio quia quando traditio habet cõsensum domini tradẽtis transfertur dñiũ. l. cõtractus. et ibi per gl. C. de fide instrumẽ. et in. l. multũ. C. si quis alteri vel sibi. et notatur in. l. traditionibus. C. de pact. et fi tradat volũtate coacta tamẽ volũtas est sufficiens ad translatio nẽ dñij. l. si mulier. ff. qꝏ me. causa. xv. q. j. merito. Sed his non obstantib⁹ salua semper meliori determinatiõe. iuxta illꝏ l. claudius felix ĩ. fi ff. qui po. ĩ pigno. hab. Dico quod nullo modo trãsfertur dominium. Qꝏ probo sic ex nuda traditio **[[Fo.cccclxxj.]v]** ne non transferr̃ dñium. l. nunq; nuda et ibi per gl. de acquirẽ. re. do. l. traditiõib⁹. C. de pact. Sed solutũ ꝑ vsura nude tra dir̃ pꝫ si inspicianr̃ omnes tituli ex q̇b⁹ res alterius acquirir̃ quo ad dñiũ q̃ sunt isti ꝑ empto. ꝑ mutuo ꝑ transacto. ꝑ herede. ꝑ derelicto. ꝑ legato ꝑ dote. ꝑ suo. ꝑ donato. ꝑ vsucapio. ꝑ p̃scriptio. pro cõmisso. ꝑ iudicato. ꝑ pena ꝑ socio. ꝑ solu to. de q̇bus habes. §. Vsucapio. §. v. quo rũ nullo vestir̃. Si dicis quod vestir̃ titulo pro soluto rõne pacti seu ꝑmissiõis. Ad hoc dico quod tale pactũ seu promissio est nulla. nec orir̃ aliqua obligatio natura lis vel ciuilis vt pꝫ in. d. c. debitores. et ibi hoc tꝫ prima gl. et Joã. de imo. et Pa. Ratio q̃ cum lex resistit non orir̃ obligatio etiam naturalis etiam si alteri ꝛhẽti tamen resistat. l. cum lex. et ibi bar. ff. de fideius. Sꝫ cum vsura phibeat̃ paginavtriusq; testi. c. sup̄ eo. ꝏ vsu. et etiam fit ꝛ naturã. vt pro bat Ari. j. poli. Jgir̃ sequir̃ quod tale pactũ seu promisio soluẽdi vsuras non inducit obligationẽ. Ergo non potest dici quod vestiat̃ pro soluto. Si asseris saltẽ soluit credẽs se debere. et sic per errorem qꝏ sufficit ad translationem dñij. vt not. in. c. fi. de so. negat̃ hoc q̃ cõiter sciunt se non obligatos. si dicis ergo soluũt sciẽter indebitũ et sic trãsferr̃ dñiũ cum p̃sumanr̃ donare. l. cuius per errorẽ. ff. de reg. iur. Ad hoc. Rñ. Host. quod est verꝫ quod solutũ sciẽter indebite p̃sumitur donatum in solutione non ĩprobata a iure. sed non in illa q̃ improba tur a iure. vt est in casu nr̃o sequir̃ ergo quod non est donatio vera q̃ nemo sic intẽdit nec p̃sumpta q̃ ĩprobata a iure nec solutio debiti veri vel putatiue veri. er go nuda traditio et sic non trãsferr̃ dñiũ. Hoc idem probatur per gl. in. d. l. traditio nib⁹. quia vult quod ad hoc vt traditio trãs ferat dominiũ requirir̃. Primo quod sit fa cta cum causa vt. d. l. nuq;. et quod ea sit ido nea. §. per traditionem. insti. de restit. diui. et a dño. l. traditio. ff. de acquir. re. do. qꝏ non est insoluto ꝑ vsuris. q̃ et si sit causa tamen idonea non probat etiam ideꝫ ista rõne. Ex contractu nullo et cui lex re sistit nunq; transfertur dominium. l. nõ dubiũ. C. de legi. tenet Bar. et cõiter doc. in. l. j. §. si vir vxori. ff. de aquir. pos. Cuꝫ ergo. ꝛctus vsurarius sit hmõi. vt patet in. c. et. iij. et. c. cõsuluit de vsu. Ergo non transferr̃ dominium et hanc opinionẽvidẽ tur tenere cõiter doc. in. c. ĩ literis. et Jbi Jo. an. ĩ. c. q;q;. de vsu. li. vj. et ibi Jo. an. et ge. et Fed. in suo ꝛsi. xxij. et Ang. in sua disputatione que incipit Astẽsis miles circa fin. que dicũt quod vsurarius tenetur ex delicto ad restitutionẽet dãnato a cre probato pagina vtriusq; testĩ. vt dictũ ẽ et patet in ca. tua

nos ibi in crimine et c. ergo patet quod non acquirit. dñium: quia qui tenetur ex delicto ad aliquam rẽ resti tuendā non est dñs. vt patet in fure. l. ĩ re furtiua. et. l. si non manifestus. ff. de cōd. fur. Hāc etiam sequuntur cōiter theologi. et hec est tenenda presertim in foro cō sciẽtie. ꝗ sicut dicit Archi. in. c. si quis vsurā. xiiij. q. iiij. sicut vt compulsiuā rez alienā rapiens fictione iuris ciuilis efficitur domini rei tamen iure pretorio penes priorẽ dñm rei dñiuz remanet. l. metuz aut in presentẽ. §. iulianus. ff. qȝ me. cā. Sic saltem dicendũ est in soluto ꝑ vsuris. et bene facit tex. ibi dum dicit quia res in bonis est eius quiviz passus est. Nec ob. gl. in ɔtrariũ aducte. ꝗ potest. dici quod ibi non figũt pedes. patet ꝗvolue runt etiam ĩducere hypothecā super omnibus bonis quod vsuris restituendis. vel dicendum quod loquũt̃ in rebus cōsumptibilibus. Non ob. etiam rō adducta in cōtrariũ qm̃ non solum requiriť traditio et cōsensus tradẽtis. sed etiam titulus ve rus vel putatiue verus vt. s̃. ꝑbatũ est. Et si quis vult cōtendere quod fictione iu ris ciuilis efficiť dominus tamen iure diuino et canonico oportet concludere qȝ domi nium rei reman eat apud soluẽtem nisi aliud ex eius voluntate disponatur. Et sic perinde est conscientia quo ad omnem effectum ac si non esset translatuz dominium. hoc patet quia si res extat semper vsurarius tenetur eam restituere cum fructibus. vt. s̃. dictum est Restitutio primo in verbo vsurarius. §. iiij. Nec potest dare tantumdez seu extima **[Fo.cccclxxvij.r]** tionẽ ꝯ voluntatẽ domini cum iura astringāt eum ad restitueñ. qȝ tam praue acceperũt. c. cum tu. ȝvsu. ibi donec reddāt quod tam praue acceperũt. facit in ar. ad hoc. l. ij. in prin. ff. si cer. pe. et tex. clarus in. c. si res. xiiij. q. vj. Si ꝟo alienauit tũc de eq̇ tate canonica tertiꝰ possidens potest cōue niri et ab eo dicta res aduocari officio iu dicis. vt notabiłr tz bal. in. l. rẽ quā. C. ȝ iur. do. nulla habita distinctiō e an pos sideat titulo oneroso vel lucratiuo. Nā dicta distinctio bñ debet fieri in re empta ex pecuniavsuraria vt per gl. in. d. c. cũ tu. in fi. sed in re ipsa formałr data ꝑvsu ris non cadit dicta distinc. sed potest peti a quocũqꝫ possidẽte etiam titulo oneroso ex quo res est affecta illo vicio. Facit. l. sicũ exceptiōe. §. aliqñ. et. l. mutũ. §. Julianꝰ. ff. qȝ me. cā. iũcta eq̇paratiōe archi. ĩ. d. c. si quis vsuram. de qua. s̃. dictũ est.

¶ Sed q̃ro q̇s dicať manifestꝰ vsurariꝰ **[sect. 19]** vt subijciať penis supradictis. rñ. vt col ligo ex Jo. an. et Pa. ĩ. c. ꝗ ĩ oĩbꝰ. et Joan. an. et Archi. ĩ. c. j. de vsu. li. vj. Jlle dr̃ ma nifestꝰ. Primꝰ q̇ ẽ notoriꝰ de iure puta ꝗ cōuictꝰ vel cōdẽnatꝰ de vsuris. seu co rā iudice spōte cōfessus. c. olim. et. c. sup q̇busdā de ver. signi. Scȝo qui est noto rius de facto notorietate facti. puta tenet altare paratum vel mutuat in came ra omnibus volentibus sicut meretis ĩ prostibulo patet cuilibet. arg. de co. cle. et mu. capitu. tua. et capitu. fina. ita dicit bar. in. l. ij. ff. de fur. et bal. ĩ. l. heredes pa lā. ff. de test. Jtez tertio dr̃ manifestꝰ ꝟm Glo. in. c. ij. de vsur. li. vj. quando q̇s corā sacer dote et testibus cōfessus in articulo mor tis esse vsurariũ et mādauit restitui vsu ras et resignauit libros. Quā gl. Federi cus cōsilio. viij. dicit verā quando simul omnia p̃ fata ɔcurrũt alias cōfessio sola extra iu dicialis non faceret manifestum. Facit c. venerabilibus. §. secus. desen. excō. li. vj. Nec solum mandatum de vsuris re stituendis alias manifesti non aliquo predictorum modorum. sed vel per famam tamen aut alio modo a predictis nō incurrunt ipso iure p̃fatas penas ꝟm cōiter doc. nisi publicentur per ordinarium loci.

¶ Qud requiriť ad publicationem fa **[sect. 20]** ciendā. rñ. quod sufficiunt certa argumẽta cum fama. d. c. tua. et licet nullus accusator appareat nihilominꝰ ordinariꝰ ꝑcede re potest ex officio. Aduerte tamen secundum pañ. in. c. ad nostrā. de empt. et ven. et quod si est publicũ et indubitatum qȝ plꝰ q̇s vẽdit ad credentiā quā ꝑ precio statim soluẽ do testm̃ eoꝝ est nullũ. ꝯ ip̃o iure ꝑpter dispōnem. c. ꝫꝫ devsu. li. vj. ꝗ tales sũt vsurarij vt patet in simili in. c. nauigan ti de vsu. et sunt publici. ex q̊ publice hoc exercent vt patet ĩ libris eorũ. Nec ob.

qd̃ sunt ficti q̃. d. c. ad nostram penã ꝯvsurarios instituta exercetur etiaȝ ꝯ fictos vsurarios quoniam in veritate suntvsu rarij. Facit. l. non dubiũ. C. de leg. Jtem no. secundum Fede. consi. viij. et sequitur Pañ. in. c. cuȝ in diocesi de vsu. quod lȝ q̇s invita non fuerit declarat⁹ vsurari⁹. et feceritte stamentum nihilominus post mortem po terũt fieri probationes ad declarañ. qd̃ erat manifestus. ita tȝ Jo. an. in. c. j. de vsu. li. vj. in nouella. et Gemi. ibidẽ. etoẽs iste erant bone probationes puta si dif ferebat solutionẽ. vt plus venderetvt in. c. ĩ ciuitate de vsuris. iteȝ si emit pos sessiones cum pacto d̃ retrouẽdendo pro maiori precio vel secundum bal. in. c. j. de feu. dato in vi. le. com. quando emit cum pacto de retrouendendo post quinquẽnium et non ante si est consuetus similes contractus facere presumitur vsurari⁹. ar. d. c. illo vos. de pigno. item presumi tur vsurarius quando facit facere quis confessionem coram episcopo quod instrumentum est de ꝛo et puro capitali quia censetur collusio in fraudem vsurarum presumptione prefati. c. illo vos secundum Bal. in. l. j. C. de collusione dete. qd̃ ca. j. hoc articulo preualet confessioni. Et sic fuit obtentũ corã episcopo ruder tino contra vnum qui multas cõfessiones tales fecerat fieri. item quando pars dicit in instrumento quod non per simulationem sed per veram veritatem talẽ contractum facit oritur presumptio vehementissima secundum Bal. ĩ. l. iij. C. pl⁹ vale. **[[Fo.cccclxxvij.]v]** quod agi. Facit gl. in. l. si quis sub conditio ne. ff. de condi. insti. et quod no. gl. p̧egrina in. l. cum allegas. C. de vsu. et pulchrum di ctum ang. ĩ. l. sicut. §. superuacuũ. ff. qui. mo. di. vel hypo. sol. Jtẽ probat̃ vsurari⁹ ex libris suis vel per instrumẽta secundum Ar chi. in. c. q̇ sincera. xlv. di. probat per ar. d. c. dicit etiam Bal. in. l. donatio. C. d̃ do. qd̃ manifestus vsurarius probat̃ etiam per priuatam scripturam. Jtem quando est communis opi. quod sit vsurarius. vt dicit Bal. in. l j. et. in. iij. colum. C. de sac. sanc. eccle. Jtem quando tot et totiens fenera tus fuit quod non possit nisi esse liquiduȝ in populo. vt dicit Bal. in. l. j. in. iij. colun. C. de falsa adiec. le. Jtem quando ex coniecturis apparet vsurarius et indi cijs. vt dicit Bal. in. l. cum proponeba tur in princ. ff. de leg. ij. et in. l. ciues. C. d̃ apella. et breuiter dic quod iudex habet arbitrari ex additis coherentijs quod sit manifestus. puta quia publice feneratur quod pro vsurario habetur communiter et reputatur quod alias fuit declaratus et similia. ita dicit bal. ĩ addi. ad Spe. in ti. de appel. in ver. an autem sit manifestus. Dicit etiam Fed. ꝯsi. viij. q̧ est manifestum de quo in. d. cõsi. lugdu. dicitur. Cuius probatio est euidens et manifesta. verbi gratia. Defunctus visus et auditus et sciẽtie non palam apparet oĩbus et tamen subijciẽdo ex ammi sit eui dens et manifestus vt ĩ. c. ij. de presum. Sic quando per modicã exa minationẽ promptã et facilẽ puta per libros rationum et huiusmodi sit euidens d̃ manifestus et ideo aduocati et procuratores qui defendunt eorum contractus feneraticios peccant mortaliter per. c. j cum ibi no. de os. defe. et et per. c. j. de vsur. lib. vj. et tenentur ad re stitutionẽ vt. s̃. Restitutio. j. in verbovsu rarius. §. viij. Propterea bene dicit tex. ĩ l. j. §. fi. ff. de do. p̃le. Rei satis demonstra te trustra sit demonstratio. Hec ibi.

Vsus clauium

vide supra claues ecclesie et supra con fessio. v. et quo ad excommunicationem vide supra absolutio tertio. et supra interrogatione in fine.

Vsus

ẽ ius vtẽdi rebus alienis falua rerum substantia secũdũ Aȝo. in summa.

¶ Vsurarius dicitur cui tantum re ad **[sect. 1]** vsum quotidianũ vti licet. Jnsti. devsu. et habitu. §. j. vnde non solum vsurarius potest sumere quantum sibi expedit sed etiam sibi et familie sue plenũ in fi. ff. de vsu. et habi.
¶ Quid si vsus domus sit relict⁹ mari **[sect. 2]** to. rñ. poterit habitare in ea etiam vxor parentes filij serui et liberti hospites in domo recipere et si pensionem habeant dummodo vna cum hospite et non separatim domum inhabitet vt. l. ceteruʒ in principio. ff. eodem. Jdem dic in mulie re etiam si vidua erat et postea nupsit. ff. de vsu. et habi. l. cui vsus et. l. ceteruʒ. et. l. non solum.
¶ Quid si pecoris vsus sit redditus ali cui. rñ. quod neqꝫ Lana neqꝫ lacte neqꝫ agnis vti poterit sed ad stercoriʒandũ et modico lacte vti poterit. ff. de vsu. et ha bi. l. plenũ. §. sʒ si pecoris.
¶ Vtꝛ ille cui legat̃ vsus solus possit in **[sect. 4]** cidere. et vẽdere sicut vsufructuari⁹. rñ. q sic qꝛ aliter nihil habitur⁹ esset ex legato. ff. de vsu et habi. l. diuus. limitat hoc Ang. are. ibi quando silua est longe vt pro conducendis lignis possit vendere. alias nō.

Vsusfructus

est ius alienis rebus vtendi fruendi salua rerum substantia qꝛ est ius in corpore q̊ sublato et ipsum tolli necesse est. ff. de vsufr. l. j. et Jnsti. eo. ti. in princip. Differt vsufructuari⁹ ab emphiteota qꝛ ille hʒ vtile dñium: iste solũ ius itẽdit. Jtẽ dif fert ab vsurario. Nam is cui nud⁹ vs⁹ mũ di datur. nihil hʒ vlteri⁹ in eo nisivt ole rib⁹ pomis feno et huiusmodi vtat̃ ad vsum quotidianũ in eo more t̃. sed nulli alij ius quod hʒ aut vendere aut loca re. aut gratis ɔcedẽ̃ potest. sed vsufru ctuarius sic. Jnsti. de vsu et habitu. §. j. Młtomagis differt ab vsufacti non iuris. sed quo fratres minores vtuntur inquo vsurarius nullũ ius habet sed tantum factũ pro necessitate vitede verb. signi. **[Fo.cccclxxviij.r]** c. exijt qui seminat. li. vj. et ꝑpterea addi tur verbum fructus.
¶ Qualiter ɔstituat̃ vsusfruct⁹. Rñ. pa **[sect. 1]** ctionib⁹ et stipulationib⁹ et familie her ciscũde cōpositione et ɔsensu. item in testō legāde. vt. ff. de vsufru. l. oĩm et. l. vsusfru ctus plurib⁹. Jtẽ cum q̇s legat habitatio nẽ in domo sua est perinde ac si legaret vsũfructũ habitatiōis vt est casus in. l. cum antiquitas. C. de vsufruc. et ideo pōt locare vt ibi et cōmodare. l. j. §. inter cōmodatum. ff. cōmo.
¶ Jn q̇b⁹ rebus ɔstituit̃ vsusfruct⁹. Rñ. **[sect. 2]** in oĩbus rebus q̃ vsu non ɔsumunt̃ ꝑprie. vt. ff. eo. l. oĩm. ĩ rebus ꝟo q̃ vsu ɔsumunt̃ non ꝑprie vsusfruct⁹ cōstituit̃ sʒ vtilitatis cā receptũ ẽ vt etiam in his ɔstituat̃. ergo cōstituit̃ in pecunia vino grano et huiusmodi iustit. e. §. cōstituit̃. vñ no. quod illud quod non renascit̃ non ȯr esse in vsufructu. l. diuortior. §. si fundũ. et §. si vir ĩ fũdo. ff. sol. mat. ideo lapis q̇ non renascit̃ non est in vsufructu et creta et huiusmodi qȯ no. qꝛ legato vsufructu non veniũt talia. Jdẽ arbores cedue vt salices. et huiusmodi sunt in vsufructu. sʒ arbores fructi fere non possent cedi pro vsufructu.
¶ Ad q̇d tenetur vsusfructuari⁹. Rñ. tenet̃ **[sect. 3]** p̃stare cautionẽ in rebus q̃ vsu non cōsumunt̃ arbitrio boni viri ipsis vtet̃ salua rerum sustātia. sicut q̇libet bon⁹ vir et vtit̃ et fruitur re ꝑpria et scȯo quod finito vsufructu restituet ꝑprietario id quod superest. Jn rebus ꝟo q̃ vsu consumunt̃ dʒ prestare cautionẽ de exhibendia id ea qualitate vel si vult cōsumere prestabit extimationẽ illoꝛ bonoꝛ. d. c. vl. in glo. de pig. hoc no. ff. de vsufru. eaꝛ rerum q̃ vsu consumunt̃. l. j. scȯa et tertia. et di. §. constituitur.
¶ Sed q̇d de his rebus q̃ vsu non consu **[sect. 4]** munt̃. sʒ minuunt̃ vt vegetes et similia q̃ vsu veterascũt et minuunt̃ non autem ipso facto sicut vinũ oleum et similia. Rñ. Pa. ĩ. d. c. fi. quod cauebit de restituẽdo qȯ sup̣ erit finito vsufructu vt pʒ ĩ. l. j. ff. de vsufru. quẽadmo.

caueat. vbi ẽ casus. fa cit. l. j. ff. de vsufru. eaꝝ rerum vbi ista duo ponunt̃ vt diuersa. s. q̃ vsu ɔsumunt̃. et q̃ vsu minuunt̃. et iō iura q̃ volunt vt extimatio p̃stet̃ loquunt̃ in his que vsu con sumunt̃. vt ĩ. l. si tibi vini olei. ff. de vsuf. eaꝝ re. ergo non debẽt extẽdi ad ea q̃ nō cōsumunt̃. sʒ minuunt̃. qꝛ aliter vsufructuario esset p̃iudiciũ. Et facit ꝑ hoc exẽ plum in re cōmodata q̃ vsu minuit̃ vbi dānum ꝑtinet ad diuinũ non ad cōmodatariũ. l. eum q̇. ff. cōmo.
¶ Vtrum vsusfructuari⁹ non p̃stās cautio **[sect. 5]** nẽ a principio et recipiẽs fruct⁹ teneat̃ eos restituere. Rñ. Pau. in. c. cum ɔstet de pig. do. cōiter distinguũt ɔcordādo gl. iuris ciuilis q̃ sunt ɔrie sic aut bona fide recipit puta qꝛ non fuit exacta cautio nec maliciose distulit p̃stare. et hʒ locum glo. in. l. vxor. la. j. ff. de vsufr. lega. q̇ tʒ q ꝗ non tenetur restituere. Aut exactus non p̃sti tit cautioneʒ vel fuit in mala fide mali ciose cum sciret se obligatum et non p̃stitit sic tenetur restituere tanqꝫ indebite perceptos qꝛ non facit suos. et sic intelligẽda est gl. in. l. si cuius. ff. de vsufruc. fa cit. l. sed et si. §. scire. ff. de petit. here. Vbi errās in iure facit fructus suos non malefidei possessor.
¶ Sed nunq̇d testator poterit remitte **[sect. 6]** re ne cautio prestet̃. Rñ. Pa. in. l. j. C. de vsufru. et in. l. scire. C. vt in pos. lega. qd̃ sic in rebus que vsu cōsumunt̃. Jn reb⁹ ꝗo qui vsu non cōsumunt̃ non pōt. Rō qꝛ daret̃ materia delinquendi nec curare vti sicut bon⁹ vir sed in alijs cessat cum solũ teneat̃ ad extimationẽ qd̃ veruʒ est nisi ꝑprietas fuisset eidẽ vsufructuario legata vsqꝫ ad certum diẽ et vsusfructus pure qꝛ hoc casu cautio non est prestāda. vt in. l. si vsusfructus. §. plane. ff. vsufru. quẽadmo. caueat.
¶ Vtrum sufficiat cautio iuratoria. Rñ. q ꝗ **[sect. 7]** vsusfructuarius ẽ persona suspecta nō sufficit alias sic. et hoc sequit̃ Pa. in. c. cũ cōstet. de pigno. argu. in. c. per vr̃as. de do te post diuor. resti. vbi bon⁹ tex. in simili et in aut̃. generaliter. C. de epis. et cle.
¶ Vtrum vsusfructuarius teneatur ad **[sect. 8]** expensas in re de qua habet vsũfructũ. Rñ. Ludo. de ro. in not. quod sic ad expensas paruas et ad collectas et ad refe-**[[Fo.cccclxxviij.]v]**ctionẽ d̃ collecta quod teneat̃ habes. l. q̃ro. ff. de vsufru. leg. l. apud iulianũ. §. heres. ff. de lega. j. et. l. hacten⁹. ff. d̃ vsufru. Qd̃ limita nisi quando collecta tanta esset q e q̇ualeret ꝑceptiōi fructuũ qꝛ solũ tene ret̃ dñs. glo. est in. l. qui cōcubinā. §. qui hortos. ff. de lega. iij. quā sequuntur Dy. et Bard. in. l. his ꝗbis. §. idem testator. ff. de leg. iij. Jdẽ dic in expẽsis ꝑ resectione nisi esset ei legat⁹ vsusfruct⁹ generalit̃ oĩm rerum quia sic tenetur ad omnes expensas vel renũciare. d. l. hacten⁹. et quod ibi no. de fide instru. c. G. perpetuus. in glo.
¶ Sed q̇d de vsurario. Rñ. idem ibidem q ꝗ **[sect. 9]** aut dominus participat in cōmodo rei cuius mihi legat⁹ est vsus. puta qꝛ domus est ampla et tũc tenetur dominus tātũ. Aut non ꝑti cipat. sʒ sol⁹ vsurari⁹. Et sic tenetur ad expẽsas. l. si domus. ff. de vsu. et habi.
¶ Quero quid erit quando testator re **[sect. 10]** liquit vxorem dñam et vsufructuariam omniũ bonoꝝ suorũ qꝫdiu vixerit vel vi tam vidualẽ duxit. dic vt supra legatuʒ j. §. xlvij. potest tamen talis vxor laudare et laudemiũ recipere. nec per hoc videt̃ cōditio heredis deterior sicut nec ecclesie si prelatus bñficia vacantia cōferat vel electos confirmet cum talia non possit retinere ad manus suas de insti. c. fi. de officio archipresbyteri. c. fi. et feuda anti qua concedat. c. secudo. de feudis.
¶ Sed nũquid ex vsufructu legato gra **[sect. 11]** uabit̃ heres ĩ legitima. Rñ. quod non nec q̊ ad ꝑprietatẽ nec quo ad vsũfructũ. C. d̃ inof. testamẽto. l. qm̃. et aut̃. nouissima. et l. scim⁹. §. cum aũt. idem dic ĩ trebellianica quo ad aliũ heredẽ vel ad alios quib⁹ legitima debet̃ qꝛ detrahẽt quartam suaʒ heredes de talivsufructu legato. nisi sit ipse heres cui vsusfructus est legatus. etiam. d. l. vxori. et. ff. de vsufr. omnium. et l. si mihi. et tibi.

¶ Vtrum ille cui est relict⁹ vsusfruct⁹ oĩm [sect. 21] bonoꝛ teneatur soluere es alienum de ipsis bonis. Rñ. secundum Hosti. quod sic. Sec⁹ si solũ esset relict⁹ vsusfruct⁹ aliquaꝛ reꝛ. ff. de vsufr. le. l. fi. Pau. ð ca. ɔsi. ccclxxxv. dicit quod ꝓprietari⁹ tenetur ṗncipałr. s. ad vendendum de bonis pro solutiõe eris alieni. et sic vsusfructuarius secundaria participabit in solutiõe. et sic minorem vsumfructũ habebit. pro quo facit. l. fi. §. si autem alienum. C. de bo. q̃ libe. et est verior opinio.
¶ Qũo amittit̃ vsusfructus. Rñ. quod qua [sect. 13] tuor modis. primo per mortem vsufructuarij de pigno. c. fi. in glo.
¶ Scd̃o per maximã et mediã capitis di [sect. 14] minutionẽ non autem ꝓpter minimã et ma ximã diminutio. capitis est cum aliq̣s simul et libertatẽ. et ciuitatẽ amittit qd̃ ac cidit his q̣ efficiunt̃ serui pene propter delictũ suũ. vel q̣ ꝓpter ĩgratitudinẽ re digunt̃ in seruitutẽ. Media cum cinitas amittit̃. et libertas retinet̃ qd̃ accidit cũ aqua. et ignis ĩterdicit̃ vel in insulã deportat̃. Minima ẽ ciuitas et libertas retinet̃. sʒ stat⁹ mutat̃ qd̃ accidit his qui sunt iuris erant facti sunt iuris alieni. vł ecõtra. insti. de capi. dimi. prime due sũt mortes ciuiles. ff. ꝓ socio. l. societatem. Tertia non qꝛ omnia iura trãseũt ad partẽ cui arrogatus se donãt. Jnsti. de adop. §. sed hodie. C. de sac. san. ec. aut̃. sed in gressi. de testa. c. qꝛ ingredientibus.
¶ Tertio amittit̃ si res perierit in qua [sect. 15] erat vsusfruct⁹. insti. eo. §. finit̃. ff. q̣. mo. vsusfruc. ami. l. j. et per totũ. et hoc si erat constitutus. d. l. j. Qr quod non est: amiti non potest in glo. ibidem cum cõcordantijs.
¶ Quid si vniuersitati sit vsusfruct⁹ legatus. vel ciuitati. Rñ. durabit spacio centũ annoꝛ. ff. eo. ti. l. an vsũfructũ nisi in ciuitate aratrũ inducatur. ita quod desinat esse ciuitas vel vniuersitas. ff. qui. mo. vsusfru. amit. l. fi.
¶ Vtrum cum plures sint vsufructuarij et [sect. 17] vn⁹ morit̃ reuertat̃ ad ꝓprietariuʒ Rñ. quod non sʒ accrescit alteri vsufructuatio. ff. de vsufr. accre. per totũ. et. ff. q̣. mo. vsusfr. amit. l. excepta. solũ ergo reddit ad proprietariũ quando omnes deficiũt. insti. eo. §. j.
¶ Quid si vsusfruct⁹ relĩquat̃ alicui: do [sect. 18] nec fili⁹ pupill⁹ ad pubertatẽ venerit et pupill⁹ morit̃ añ pubertatẽ. Rñ. vsusfru ct⁹ durabit vsqꝫ ad etatẽ cõpletã. Si ꝗo sit relict⁹ sub incerto tp̄e puta donec ta **[Fo.cccclxxix.r]** lis furiosus resipuerit et anteqꝫ resipiscat morit̃. sic durabit toto tp̄e vsufruciuarij. qꝛ possibile fuit: vt toto eius tp̄e in furia ꝑseueraret. Vt ĩ. l. Ambiguitatem. C. eo
¶ Quarto amittit̃ vsusfruct⁹ per non vsuʒ [sect. 16] nõ simpłr. sed eo modo quo etiam dñium rei ꝑdit̃ vt per p̃scriptionẽ. vt. s̃. p̃scriptio dictum est. no. in. l. pe. C. eo.
¶ S ad quẽ reuertet̃ vsusfruct⁹ quãdo [sect. 20] ꝑ capitis diminutionem amittit̃. Rñ. si est fili⁹ ad patrẽ si seru⁹ ad dñʒ si pater vel ali⁹ trãsibit ad filium aut heredẽ ei⁹ non ad ꝓprietariũ vt in. l. fi. C. eo. ltellige quãdiu viuet ille cui vsusfruct⁹ fuerat legatus. ar. l. predicte. l. ambiguitatem. ¶ Vtrum cum vsusfruct⁹ vniuersaliter gre [sect. 21] gis vel armẽti est legatus si moriat̃ teneat̃ vsufructuarius reficere. Rñ. quod ex gnatis gregũ tenetur submittere alia lo co mortuoꝛ capitũ. Sec⁹ si tamen in aĩab⁹ leget̃ vsusfructus qꝛ non tenetur reficere si morianṭ sine sua culpa. ff. e. l. vet⁹. insti. de re. diui. §. sʒ et si gregis. idem dic quod dʒ in vineaꝛ mortuaꝛ et arboꝛ locũ ałs in stituere et collere. Nam quasi bonus paterfa. debet vti vt in. d. §. sʒ et si gregis. ¶ Vtrum vsusfructus legat⁹ filio existẽti [sect. 22] ĩ ptãte patris amittat̃ per mortem ei⁹. Rñ. Bar. ĩ. l. ex literis. C. de vsu. et habi. quod nõ extinguit̃. qꝛ presumit̃ cõtẽplatiõe patris legat⁹ sed remanebit patri. Si ꝗo pater p̃moriat̃. sic p̃sumit̃ cõtẽplatione filij legat⁹ et non extinguetur sed erit filij aduenticium:

¶ Vtrum vsufructuari⁹ possit cedere vel **[sect. 23]** vẽdere comoditatẽ vsusfruct⁹. Rñ. Bar. in. l. interest. C. de vsu. et hab. qꝏ sic. Sʒ non ius vsusfructus. Similiter ille cui legata est in testamento domus ad inhabitandũ poterit alteri locare et finiet̃ solum morte ipsius cui legata est. l. Si habitatio. ff. de vsu. et habi. et institu. eo. .§. fina.

Vxor

dicitur mulier postꝗ contraxit per verba de presenti. licet non dum consũmauerit. et hoc in oĩbus fauorabilibus. sed in odiosis appellatio ne vxoris venit soluʒ illa que matrimo nium consũmauit. vt in. l. non sine. C. de bo. q̃ libe. No. Pau. in. c. iij. loco de presump. vide. s̃. sponsalia. §. j.
[sect. 1] ¶ Vtrum vxor sit in ptãte mariti. Rñ. �means Bal. de cõsu. feu. ti. an marit⁹ succedat vxori in bene quod non iure romano nisi quo ad debitũ carnis et operandum. vt no. gl. C. de condi. inser. l. si vxor. et nota insti. ad tertu. §. i. in fi. C. de ser. fugiti. l. fi. et adde quod no. instit. de pa. potesta te in gl. ordinaria. tex. est in. l. j. §. fi. ff. de iniur. et ibi gl. et text. ĩ. l. is cuius opẽ. §. fi. ff. de adul. Erit ergo sub ptãte patris. d. l. si vxorẽ. et. l. sicut. ff. de ope. liber. sed iure lombardo erit sub ptãte viri. sed apud nos vacat. Aliq̇ tamen tenẽt quod de iure canonico est sub potestate viri. ar. c. mulieres. de sent. excom. sed non credo. **[sect. 2]** ¶ Vtrum vxor cedat lucro viri. Rñ. Pa. in c. literas. de rest. spo. tenet quod sic quantũ ad operandum. alle. l. sicut patron⁹. ff. de oper. libert. Facit. l. sed vir in princi. ff. de dona. ĩter virũ et vxor. et. c. hec yma go. et. c. mulierẽ. xxxiij. q. v. Sed saluo me liori iudicio. dico quod aut operat̃ ĩ bonis viri ꝑ suo vsu. vt puta in lana viri vt si bi faciat vestimẽtũ vel in lino. vt sibi fa ciat lĩtheamina ꝑ vsu. et sic dico quod cedit lucro viri ꝓ non minus tale vestimentum erit viri ꝗ si nihil operis ĩ eo fecis set nec p̃ciuʒ laboris a viro in hoc casu poterit petere. Et sic loquit̃. d. l. led si vi ri apud quẽ alimẽtat̃. aut laborat in re bus viri. vt ĩde habeat lucrũ. vel ĩ alijs q̇buscũꝗ. vt puta est textrix vel filat. vel est negociatrix et hmõi. et sic non cedit lu cro viri sed sibi acq̇rit nisi in casu quãdo non hʒ dotem sufficientem ad alen dum se et cões liberos cum marito vbi marit⁹ non hʒ alia bona sufficiẽtia. Sed si habet dotem sufficienteʒ ad alenduʒ se et cõmunes liberos vel saltem se quã do maritus habet alia bona sufficientia sic credo non teneatur cedere lucro mariti. sed potest in eius bonis vel alijs laborare vt habeat preciuʒ laboris et sibi acquiret et hoc videtur sequi Bar. et sic li mitare glo. in. d. l. sicut patronus. in. l. gaio. ff. de alimẽ. leg. facit. C. de do. ĩter **[[Fo.cccclxxix.]v]** virum et vxor. l. et si pecunia tua. Probat̃ idem ꝓ vxor non tenetur laborare pro viro. si habet dotem sufficiẽtẽ pro parte onerum supportanda vt patet. gar. c. ꝑ vestras de donatio. inter vir. et vxo. et in l. si cum dote. ff. sol. ma. et no. idem Pa. in c. literas de resti. spo. vbi determinat q̤ nec etiam causatiue potest vir eam cõpellere ad laborãdum subtrahendo. s. alimenta ergo sibi poterit laborare. Si vero non portauit dotem sufficienteʒ ad fustentanda onera matrimonij saltem pro ꝑte sic credo quod debeat laborare pro ipsis onerib⁹ supportãdis et si non vult vir potest ei denegari alimẽta. et sic tenet. Nec obstant iura qui vidẽtur velle qꝏ simpliciter cedat lucro viri. ꝓ dicta. l. si cut que dicit quod dʒ esse in officio viri debet intelligi scilicet ad debitum reddẽ dum et gl. ibidem intelligenda est secũdum quod dixi dum laborat in re viri pro vsu suo: alias non habet veritatem: nec iure ꝑbatur. si alio modo intelligitur et similiter. c. hec imago. et. c. multerum in quibus dicitur quod est pene famula viri et quod ẽ de dominio viri ĩtellige non simpli citer sed secundum quid inquãtũ est sub eius cura. et debet regi ab eo et quo ad debitum coniugale. alias non ꝓ non trã sit in potestateʒ viri vt. s̃. dictum est. vel dic quod predicta debẽt intelligi de operi

bus obsequialibus in domo puta coquina vel faciendi lectum aut scopandi et huiusmodi de quo vide. supra Peculiũ. .§. xxxj.
¶ Vtrum maritꝰ possit verberare vxorez. **[sect. 3]** Rñ. secundum Host. et Gof. in. c. quemadmodũ de iureiu. quod sic ex magna cā et leui verberatiōe. ar. in. l. preceptoris. ff. ad. l. acq̇ li. de hoī. ad audientiā. Sed sine cā vel grauiter verberās vir punit̃ ad dandũ ei tertiam partez donationis ꝓpter nu ptias vt ī aut̃. liceat matri. et aut̃. §. si q̇s autem propriā. et. C. de repudijs aut̃. sz nouo iure vide iu. l. cōsensu. C. de repu. dicitur quod ꝓbera ingenuis aliena sunt. fa cit glo. vij. q. j. in. c. sicut.
¶ Vtrum vir possit interficere vxorẽ adul **[sect. 4]** terātẽ. Rñ. lex ciuilis penam non impo nit. l. grachꝰ. C. de adulte. xxxij. q. ij. īter hec si interuenit in actu adulterij sz lex diuina hoc dicit. Non occides. Et ideo non licet. vide homicidium. j. §. vj.
¶ Vtrum vxor possit agere ad restitutio **[sect. 5]** nẽ dotis viuente viro. Rñ. secundum pa. in. c. ex liter is de pigno. quod sic vir incipit ma le vti substantia sua et male versari. et di cit̃ male vesari quando exulat a patria sua ꝓpter maleficiũ ꝓprium et maxime cum peruenit̃ ad distrationem bonorũ. d. c. per vestras. videtur tex. in. l. vbi. C. de iu re do. etiam quod possit petere donationez ꝓpter nuptias licet alij quo ad donationem predictam contrarium teneāt. itez potest petere vbi matrimoniuz venit se parandum quo ad thoꝛ. vt in. c. de dote post diuor. resti.
¶ Vtrum vxor habens virum prodigum **[sect. 6]** licite possit abscondere aliqua bona eo inuito. vide furtum. xxv.
¶ De dote vide. s̃. dos. de donatio. īter **[sect. 7]** virum et vxo. s̃. donatio. De debito vide debitum de voto vide. s̃. votũ. ij. §. viij. De parafernalibus vxoris habes. s̃. pa rafernalia.
¶ Vtrum possit de rebus viri prouidere **[sect. 8]** filijs primi matrimonij. Rñ. quod non nisi secundum quod potest eleemosynas facere vt. s̃. eleemosyna. §. vij.
¶ Vtrum vxor teneat̃ sequi virũ suũ. Rñ. **[sect. 9]** ſm quod calligo ex no. ī. c. si q̇s necessitate. xxxiij. q. ij. quod aut trāsfert domiciliũ et sic tenetur eũ seq̇. Et hoc veꝛ nisi pactũ fuis set vt non transferret q̃ sic non tenere t̃ nisi post pactũ aliqua necessitas aduenerit que īpediret maritũ ibi manere. puta īfir mitas vel capitalis inimicitia q̃ sic tenetur sequi non obstante pacto. ar. vnaqueq̃. xiij. q. ij. Si ꝓo non trāsfert do miciliũ sic non tenetur eũ sequi secundum Host. Similiter non tenetur eũ seq̇ si est vagabũ dus secundum gl. ī. d. c. vnaqueq̃. nisi sciẽs eũ vagabundũ cōtraxit cum eo. q̃ sic tenet̃. Hoc totũ limito verum quando ex cā hone sta vel trāsfert domiciliũ vel est vagabũdus. Secus si ex cā inhonesta vel si vellet eā trahere ad pctm̃ vel imineret sibi periculuz vite. q̃ sic non teneretur **[Fo.cccclxxx.r]** eum sequi vt sentit gl. in. d. c. si quis. fa cit. l. quod nisi. ff. de oper. liberto ꝛ. Vbi pa tet quod libertus non tenetur sequi do minum vagabundum ad prestandum ei operas vide in capitulo de illis. de sponsa.

Hypocrisis

vide. s̃. simulatio.

Hypotecha

vide pignus.

Hyronia

vide in litera. h.

Hystrio

vide in litera. h.

Zelus

proprĩe est tristitia de bono alterius non ex eo quod ille habet sed ex eo qd̃ sibi deest dicit philoso. ij. ethicoruȝ. et si est ȝelus circa bona ho nesta est laudabilis Scd̃m illud prime corin. xiiij. emulamini carismata melio ra. Si vero est de temporalibus sic pōt esse cum peccato sicut auaritia. Si autẽ quis dolet de bono alterius quia eũ ex cedit in talib⁹ bonis sic est inuidia. Accipitur etiam aliquando ȝelus pro fer uore seu cōmotiōe diuine charitatis vt in. Psal. ȝelus domus tue comedit me. et c. Et iste ȝelus postremo dict⁹ fuit qui me ad prefatam angelicā summā cōpo nendā coegit ad laudẽ domini nostri Jesu christi cui est honor et gloria in secula seculorũ. Amen. Laus deo.

¶ Ad lectorem.

¶ Hũano āgelicas q̇cũq̃ audire loq̃las
Ore cupis. p̃sens perlege lector opus.
Hic sacros canones. hic et ciuilia iura:
Hic sancte inuenies religionis opes.
Maxĩa multo4 quod vix dabat añ librorũ
Sarcĩa. id āgelica dat tibi sũ. breuis.
Angel⁹ est autor sacri de⁹ ordis ingẽs
Seraphici et tante religionis honos
Sed plũbo veneta formaĩ georgi⁹ vrbe
Curauit prim⁹ cui datur artis honos
Antiqueclare deductus orgine Mant⁹
Pro quo tota viget nobilitata domus
Autorẽ atq̃ opus ĩpressuȝ felicia dona
Clauassina tua terra beata viro.
Nec carleta min⁹ gẽs felix vñ creatus
Angel⁹ āgelicis dign⁹ adesse choris.

¶ Explicit summa angelica de casibus ꝛscientie. per fratrẽ Angelũ de clauasio cōpillata. maxima cum di ligentia reui sa: et fideli studio emẽdata sicut ipsum opus per se satis attestabiĩ. Lugd̃. Jmpressa. Jmpensis honestorum virorum Scipionis de Gabiano: et fratrum. Jn dustriavero Jacobi Myt.

Registrum

AA. BB. a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. v. x. y. z. A. B. C. D. E. F. G. H. J. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. V. X. Y. Z. AA. BB. CC. DD. EE. FF. GG. HH. JJ. KK. LL. MM. NN. OO.

Omnes sunt quaterniones preter. BB primus qui est sexternus.

F J N J S